BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
25 F
16

19-13-9 19

Digitized by Google

C. 66 a
C. 27. d.

Digitized by Google

IACOBI MENOCHII
Papienſis, Iuriſc. Præclariſs.
REGIAE CATHOLICAE MAIESTATIS
redituum extraordinariorum Præſidis,
AC SECRETIORIS INTIMIQVE CONSILII,
CONSILIARII MEDIOLANENSIS,
Et olim in nobiliſſimo Gymnaſio Patauino iuris Cæſarei interpretis primarij;

DE ADIPISCENDA, RETINENDA, ET RECVPERANDA POSSESSIONE,
DOCTISSIMA COMMENTARIA.

Item,

RESPONSA CAVSÆ FINARIENSIS,
à multis Italiæ celeberrimis Iuriſconſ. Collegijs reddita,
eodem Auctore euulgata.

Omnia nunc emendatius & ornatius quàm antehac edita.

CVM INDICIBVS LOCVPLETISSIMIS.

VIRTVTI SIC

CEDIT INVIDIA.

Conuent Sancte Marie de scala

VENETIIS, apud Hæredem Damiani Zenarij, M.DC.XIIX.

Permiſſu Superiorum, et Priuilegio.

Digitized by Google

LECTORIBVS BENEVOLIS

Bartholomæus Rodella.

MAIORES noſtri, Lectores Candidi, vel in ipſa Idolorum ſuperſtitioſa cultrice illa Gentilitate, Scientiarum adeo erant & Artium ingenuo homine dignarum auidi, adeo Philoſophiæ omnis & variæ multiplicitatis doctrinarum incenſi amore, vt ſummis conatibus, vigili & inexhauſto labore in illa quæ ſummopere adipiſci affectabant ſtudia ferrentur, non ſibi ſubſiſtendum rati quoadusque voti compotes facti tantopere deſiderati, intento fine lætarentur, ſicq; in Aureo illo Saturni ſæculo verſari ſiſe, eodemq; ex integro perfrui, & ſumma voluptate potiri indubiè arbitrabantur. Quo factum fuit, vt ad ſecretiora tam Scientiarum quam Artium penè omnium arcana patefacto ſibi aditu, ad intima pariter earumdem penetralia facile admitterentur; tanto nobis in hoc infelici & in ſenium eheu declinante ſæculo verſantibus ſuperiores erga doctrinam affectu & propenſione, quanto nos torpore ac veterno quaſi quodam conſopiti bonarum neglectu Artium ne dicam contemptu, ipſis vt degeneres poſteri nos inferiores oſtendimus. Hæc huius noſtri eſt ſæculi ſanguineis deploranda lacrymis infelicitas. Nunc omnia peſſum pro dolor iuere ſtudia, cunctas in interitum ruere & præcipitium ferri ſeriores diſciplinas & ſolidiores, conqueruntur ſanioris conſilij & prudentiæ, necnon elegantioris ingenij viri omnes. Vapularunt plurimum bonæ Artes infauſta hac ætate noſtra multorum incuria, & vibices liuidos oculis repræſentant mortalium quotquot ferè venales circumferuntur Claſſici alioquin authores, ita mendis multiplicibus infelici quodam, ſic loqui liceat, fato deturpati deformatique, vt in ijs priſtinæ integritati reſtituendis Delio opus ſit (vt eſt in prouerbio) quodam natatore. Non euaſit & hoc communiter graſſans contagium, lateq; ſerpentem peſtiferam luem Legalis ſapientiæ ſtudium; in quo cum non multis ab hinc annis poſt antiquos illos Scæuolas & Papinianos, tum recentiores Decios, & Iaſones, & Iacobus ille Menochius Diuini ſimul & humani Iuris callentiſſimus indefeſſe inſudarit, & multis graui conſilio, erudita quamplurimis doctrina ex ſuggeſtu propalata, non paucis etiam Reſponſis planè Delphicis patrocinando, & ſcriptis tandem verè aureis ad poſterorum memoriam tranſmiſſis adfuiſſet, eademq; omnia expanſis licet a cupida Legum iuuentute vlnis auidè fuerint excepta, cum reliquis tamen communem perpeſſa iniuriam, exactiorem limam etiam requirere correctoriam cenſura doctorum coacta fuere. Quod cum querula quorumdam rebus meis fauentium relatione mihi innotuiſſet, incudi ſubiectum Typographicæ eiuſdem de Præſumptionibus, nouis & numquam antea viſis Additionibus locupletatum Volumen, ſtudioſè reuidendum, diligenterq; perpurgandum doctorum aliquot, & in Legali paleſtra non mediocriter exercitatorum opera ſedulo curaui. Quo quidem conatu meo non infeliciter cedente, maximoq; ſtudioſorum applauſu comprobato, alacri animo & geſtienti ad illa etiam quæ de Adipiſcenda, Retinenda, Recuperandaq; Poſſeſſione, tum in Finarienſi negotio conſcripta ab ipſomet fuere, ſuo nitori reſtituenda acceſſi, certa ſpe concepta, fore, vt non diſpari cum applauſu, nec minore cum affectu Legalis ſcientiæ amatores pariter & admiratores haſce ſint vti priores tanti Anteceſſoris vigilias omnes, ambabus, vt aiunt, manibus, amplexuri. Id omne quodcumque mei laboris fuit & impenſarum, veſtris, benigni Lectores, ſtudijs addictus, pro veteri meo in vos animo, vobis offero, dono, dico, & dedico. Vos interim valete, & diu felices viuite.

INDEX ARGVMENTORVM.

De Adipiſcenda poſſeſſione.

PRÆLVDIA.

1 Primum Adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Quorum bonorum.
2 Secundum Adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Quorum legatorum.
3 Tertium Adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex Saluiano interdicto.
4 Quartum Adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex l.vlt.C. de edicto diui Adriani tollendo.
5 Quintum Adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex l.3. C. de pignor.
6 Sextum & vlt. Adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex Iudicis officio.

De Retinenda poſſeſſione.

PRÆLVDIA.

1 Primum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Ne vis fiat ei.
2 Secundum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Vtrubi.
3 Tertium Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Vti poſſidetis.
4 Quartum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, De ſuperficiebus.
5 Quintum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, De itinere actuq; priuato.
6 Sextum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, De aqua quotidiana & æſtiua.
7 Septimum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, De riuis.
8 Octauum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, De fonte.
9 Vltimum Retinendæ poſſeſſionis remedium ex Iudicis officio.

De Recuperanda poſſeſſione.

PRÆLVDIA.

1 Primum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex interdicto Prætoris, Vnde vi.
2 Secundum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex condictione indebiti.
3 Tertium Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex condictione Triticaria.
4 Quartum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l.ſi me & Titium. ff.de reb. cred.ſi cert. pet.
5 Quintũ Recuperãdæ poſſeſſionis remediũ ex l.extat.ff.quòd metus cauſa.vna cũ l.creditores. ff.ad leg.Iul.de vi.
6 Sextum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l.1.C. ſi per vim, vel alio modo.
7 Septimum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l.inuaſor. C.vnde vi.
8 Octauum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l. meminerint. C. vnde vi.
9 Nonum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l. ſi quis in tantam. C.vnde vi.
10 Decimum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l.ſi coloni. C. de agric. & cenſit. lib. 11.
11 Vndecimum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l.non ab re.C.vnde vi, vna cum l. conductores. C. locati.
12 Duodecimum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l.vlt. C.de prætorio pignore.
13 Decimumtertium Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l.vlt. C. vnde vi.
14 Decimumquartum Recuperadæ poſſeſſionis remedium ex l. vlt. C.de acquir. poſs.
15 Decimumquintum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex c.Reintegranda, 3.q.1.
16 Decimumſextum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex c.ſæpe. de reſtit. ſpol.
17 Decimumſeptimum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex Indicis officio.

Digitized by Google

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS,

QVAE IN HIS COMMENTARIIS De Adipiſcenda, Retinenda, & Recuperanda Poſſeſſione, IACOBI MENOCHII continentur.

CARMELITANI SCALZI S. MARIA DELLA SCALA

ABBAS cap. 1. col. pen. verſ. oppono vlterius, de reſtit. ſpol declaratur, num. 366. recup. poſſ. remed. 1

Abbatis & Mariun. Soc. ſen. opinio confutata, nu. 358. ibid. & Decij ratio quadum refutata, num. 399. ibid. ac aliorum exploſa diſtinctione num. 48. recup. rem. 8

Abbatis ratio leuir irriſa, num. 110. recuper. remed. 9. verba in cap. 1. 4. notab. de reſtit. ſpol. ambigua quomodo legendu, num. 216. recup. rem. 1

Abſens non per edictam & proclama, ſed per nuncium citari in primis debet, nu. 111. rec. rem. 8

Abſente poſſeſſore ſpoliatore, quem conuenire debeat ſpoliatus, vt ſuæ poſſeſſioni reſtituatur, nu. 74. ibid.

Abſentia neceſſaria quomodo a ceteris differat, remiſſiuè, nume. 13. rec. rem. 6

Abſolutorium in qua incidenter de dominio ſuit actum, non impedire nouam actionem, nu. 119. ret. rem. 5

Acceſſorium principalis naturam non immutat, nu. 324. recup rem. 9. eſſe quid indiuiduum a ſuo principali, nu. 324. ret. rem. 5. ſine ſuo principali ſtare non poſſe, nu. 130. ibid.

Accreſcens portio dicitur etiam cum illu, cui accreſcit de nouo, num. 96. adip. rem. 2

Accurſ. in interpratione l. vlt. C. de off. magiſtr. off. notatus & reprehenſus, nu. 97. rec. remed. 13. lapſus ignoratione temporum editarum conſtitutionum, nu. 7. rec. rem. 7

Accuſatio criminalis de poſſeſſione turbata cum remedio ciuili, Vti poſſidetis, cumulari an poſſit, nu. 549. ret. rem. 3

Accuſatus de vi turbatiua conueniri etiam poteſt interdicto, Vnde vi, num. 508. ibid.

Actio iniuriarum criminalis, de iure communi ſolum datur contra turbatorem, nu. 550 retin. remed. 3. quod met. cauſa, quomodo in rem ſcripta dicatur, nu. 76. recup remed. 5. datur contra quemcumque poſſeſſorem, nu. 77. ibi. de dolo, non eſt in rem ſcripta, actio vero quod metus cauſa, & quæ differentiæ ratio, nu. 81. ibid. ad exhibendum volenti experiri interdicto, Vtrubi, datur, nu. 14 retin. rem. 2. vtilis dicitur, quæ conceditur contra eum, qui poſſidere dolo deſiit, & ita pro poſſeſſore habetur, nu. 66. adip. rem. 1. de dolo datur in hæredem, & ceteros ſucceſſores, nu. 84. recu. rem. 5. infamiam irrogat, nu. 85. ibi. perſonalis 30. annis tollitur, nu. 69. recup. rem. 14. hypothecaria contra tertium poſſeſſorem quanto tempore tollatur, nu. 70. ibi. qua concedatur creditori recuperanti poſſeſſionem pignoris, nu. 43. recup. rem. 12. quomodo perpetua dicatur, num. 707. ret. rem. 3. Seruiana proprietatis cauſam reſpicit, nu. 9. adip. rem. 3. qua filius, vel libertus, recuperant a patre vel patrono occupata, an ſit conſecutoria ſolius poſſeſſionis, vel etiā proprietatis, nu. 60. rec. rem 9. quæ ſpoliato concedatur, cum ſpoliatur a pupillo ex tutoris colludio, nu. 94. recup. rem. 8. quæ debeat proponi in remedio l. vlt. C. de edicto D. Adr. toll. num. 486. adip rem. 4. proueniens ex conſtitutione l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, infamiam irrogat, nu. 52. rec. rem. 9. quæ infamat, ceſſat contra patrem & patronum, num. 53. pignoratitia an detur pro illatis & inuectis in domum, nu. 48 adip. rem. 3

Actionis cumulatio in hac regione Pedemontium non conceditur, cum in cauſis procedatur ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta, nu. 478. recup. remed. 15. nomen [illegible] in libello non exprimitur, nu. 32. recup. remed. 10

Actionem Publicianam habet, qui titulū habet, n. 599. adip. remed. 4. de dolo, eſſe in rem ſcriptam ex Ioannis Coraſij & auctoris ſententia, nu. 83. recup. rem. 5. eſſe perpetuum contra eum, qui miſſum in poſſeſſionem legatorū cauſa impediuit, num. 93. ret. remed. 1. dari hæredi, vt mittatur in poſſeſſionem cum adeſt contradictor, nu. 493. adip. rem. 4. dari oſtendunt verba imperſonaliter prolata, nu. 494. ibid. Triticariam ad poſſeſſionem auocandam, locum tunc habere, cum inter partes geſtum aliquid eſt, nu. 4. recup rem. 3. in dubio oriri, & non iudicis officium, n. 498. adip. rem. 4. hypothecariam requirere efficaciores probationes, quam faciat Saluianum interdictum, nu. 16. adip. rem. 2. a modo proponendi cognoſci, nu. 117. adip. rem. 5

Actione qua agatur vt violentus ſpoliator iure ſuo priuetur, num. 310. recup. rem. 9

Actiones ex delicto deſcendentes non dari ex ſolo non facto, num. 478. ret. remed. 3. contraria cumulari non poſſunt, nu. 516. adip. rem. 4

Actor dicitur qui prouocat, vt intra certum tempus reperiatur, nu. 95. retin rem. 1. vel reus non iudicatur ex eo quod prius prouocauerit, nu. 760. retin. remed. 3. etiam in cauſa ſtatus forum rei ſequitur, nu. 40. rec. rem. 10. condemnari an poſſit, ne in poſterum turbet, ſi non poſſidet, & reus poſſidet, & in iudicio obtinet, nu. 780. ret rem. 3

Actoris & Rei partes vterque litigantium in iudicio, Vti poſſidetis, ſuſtinet, num. 724. ibid. & rei perſonam ſuſtinent quoad iudicij ordinem, qui iudicio, Vti poſſidetis, contendunt, nu. 761. ibid. aſſertioni quando deferendum non ſit, num. 211. recup. rem. 1

Actus vbi varie poteſt intelligi, a facienti declaratur, n. 170. adip. remed. 5. præſumitur factus in executionem præcedentis cauſæ, num. 268. recup. remed. 1. principalis vbi eſt nullus, ſic & quæ ab eo dependent, num. 449. & 423. recup. remed. 15. vbi ſimulatur præſumitur, ſic & in eo adhibitæ clauſulæ, nu. 292. recup. remed. 1. mixtus a potentiori nomen retinet, n. 29 adip rem. 4. non vitiatur, ſi quid vitiosè ei adhibetur, quod adhibendum non erat, nu. 422. adip. rem. 4. nouus dicitur conſtitui, ſi antiquo aliquid addatur vel minuatur, num. 394. recup. rem. 9. perfectus non ceſſat ceſſante cauſa, nu. 18. rec. rem. 16

Acta faciunt rem notoriam, nu. 232 rec. rem. 1. iudiciaria ad ſui primam eſſentiam ſcripturam requirunt, n. 917. adip. rem. 4. iudicialia teſtibus probari, nu. 915 ibid.

Actum faciens reſtringere dicitur ſe ad leges de eo actu loquentes, nu. 135. ibid.

Adminiſtrator qui dilapidat, adminiſtrator non dicitur, nu. 107. rec. rem. 9

Adrianus quid ſtatuerit de viceſima, & de tabulis aperiendis, nu. 6. adip. rem. 4

Aduentitia non publicantur ex filij delicto, etiamſi in eis non acquiſiuerit vſumfructum pater, nu. 81. rec rem 9. eiusr fauore alienari non poſſint, nu. 68. ibid. ex delicto filij non publicantur, ne vſumfructum, quem in eis habet, amittat pater, nu. 66. ibid.

Aedes nouæ iudicantur antiquæ, ſi additum quid illis ſit, nume. 395. ibid.

a Aemilij

Aemilij Ferreti apinio confutata, au.91.adip.rem.4

Aequiparatio non eſt bona, cum ia puncto, de quo agitur, ſubeſt differentia, nu.57.rem.1

Aequitas, non rigor ſnadet, ſpoliatum cadaacr non eſſe ante omnia reſtituendum, nu.446.rec.rem.1. facis, vt a regulis iuris recedatur, nu.73.adi.rem.4. legi ſcriptæ repugnans non conſideratur, nu.214. rec.rem.1

Aeſtimatio rei ius quoddam executiuum reddit, num.161. adip.remed.5

Aeſtimatores dua eligẽdi ſunt, cũ æſtimãda res eſt, n.162.ib. partiũ conſenſu eligi, au.163.ibi iurare de recta æſtimatione, nu.164.ibi. æſtimationem factã, referre apud acta iudicis, nu.165.non tenentur reddere rõnẽ, cur tanti æſtimauerint, a.166.vbi diſſentiunt, quid agendum, nu.168.ibid.

Afflict.deciſ.7.exploſa, au.185.rec.rem.1.

Agens coatra aliquem vt homicidã, de delicto debet coaſtare, nu.169.adip.rem.3. ad pęnã ex contractu, prius de delicto debet conſtare, nu.170. remedio, Vti poſſid. ſi reus probauit ſimpliciter ſe poſsidere, non condemnatur actor ad non perturbandũ, au.783.ret.rem.3. ſi detinet ſolum, cum agis remedio, Vti poſsidetis, reus abſoluitur, nec condemnatur ad non turbaadũ, nu.784.ibid. vt talis, ſe talẽ debes probare, nu.164.adip.rem.3. ex l.ſi coloni, C.de agr. & cenſ.li.11. non habet neceſſe probare ſe dominũ & poſſeſſorem, n.30. recup.rem.10. contra aliquem vt talem, ita enm eſſe probare debet, nu.166.adip. rem.3. Vti poſſidetis, quid habeat probare, nu.559.ret.rem.3. abſentis nomine in poſſeſſorio an conueniri poſſit, au.41.rec.rem.6

Agriculturæ fauore multa concedi, nu.12.rec.rem.10

Alber. Roſatus laudatus, nu.386.rec.rem.9

Alciat.lib.2.diſpunct.cap.7.notatus, nu.44. rec.rem.6

Allegare aliquid non ſufficit, niſi illud probetur, nu.178.rec. rem.1. & na.619.adip.rem.4. & num.732. ibid. & num. 403.rec.rem.15

Alex.conſ.185.nu.4.lib.6.declaratur, nu.19.adip.rem.3. conſideratin probata, nu.533.adip.rem.4. ab Alex. locus egregius, na.148. & au.13.ret.rem.8. diſtinctio & doctrina reiecta, nu.676.ret.rem.3. opinio conſutata, nu.256.ibid.

Alienatio rerum minaris titulo oneroſo facta, quomodo ratificetur ſuperueniente maiori ætate, au.149.recap.rem.15. ſi duplici vitio laborat, nullitatis.ſ. & læſionis, non coaualidatur ex ratificatione, iuxta tit. ſi maior factus alie. ſine decr.rat.hab.nu.184.ibid. nulla ob interdictum a Prætore factum coaualidatur tempore, poſt elapſum interdicti tẽpus, nu.171.ibi. per aduerſarij dolũ facta, nec tẽpore, nec facto conualidatur poſt perfectã minoris ætatem, n.177.ibi.

Alienare prohibitus, non cenſetur prohibitus, cum momentanea alienatio eſt, nu.89.rec.rem.14

Alienari prohibita non publicantur, nu.84.rec.rem.9

Altare & campanile non conſtituunt locum religiaſum ſine epiſcopi conſecratione, nu.36.rec.rem.15

Andreas Barbatia, quam multipliter a Doctoribus notatus, & de audaci iaſulſaq; illius doctrina, nu.57.rec.rem.14

Andr.Iſernia in feudalibus Euaageliſta a Doctoribus appellatur, nu.100.rec.rem.1

Aug.Aret. auriga optimus in cauſis criminũ ſeu maleficiorũ, nu.370.recup.rem 9. pecunia corruptus, malã tulit ſententiam, ob id maximũ ſubijt mortis periculum, nu.371.ibid. in l.1.C.de edic.D.Adr.declaratur, nu.566.adep.re.4. in §.Item Seruia.nu.9.Inſt.de act.declaratur.n.18.adip.re.3

Aug.Peruſ.laudatur, nu.587.recup.rem.15

Animalia ob alimenta eit pręſtita, iuſte retineri poſſunt, n.6. rec.rem.11

Animus ita factus vt verbis declaratur, nu.124.rec.rem.15

Annus ia interdicto, de itinere actuq; priuato, quando currere incipiat, nu.91.ret. rem.5. datus a Prætore in interdicto, Vnde vi, vtilis eſt, nu.448.recup.rem.1. currit etiam impedito in interdicto, de itinere, actuq; priuato tamen reſtituitur, nu.79.ret.rem.5

Antiquare quid ſit, num.20.adip.rem.4

Antiquorum reiecta quædam opinio, nu.41.ret.rem.3

Ant.Capicius deciſ.77.in fi.declaratur, nu.192.ibid. Einſdem declaratio ad l.auctoritate, C.vnde vi, exploſa, nu.71. recup.rem.8

Anton.Auguſt.Hiſp.laudatur, nu.559.rec.rem.15

Anton.Gonea.I.C.laudatur, nu.133.ibid.

Antonini Philoſophi probitas, & modeſtia maxima num... rec.rem.5

Apparentia rei ſufficit in his, quæ celeritatem requirunt, nu. 692.adip.rem.4

Appellare an liceat a lata ſententia in remedio, reintegrãde, nu.640.rec.rem.15. licere ia poſſeſſoriu, cũ lata eſt ſententia ſiae cauſæ cognitione, n.855. adip.rem.4. licere a ſeatẽtia in remedia l.vlt.C.de edic.D.Adr. cum fuit dubiũ, quis hæres eſſet, n.856.ibid. aa liceat a ſeateatia definitiua lata ia iudicio l.vlt.C.de edic.D.Adr.tol.nu.826.ibid. aon licere a pronuaciatione, de exequendo inſtrumentum executiuum, nu.827. ibid. non licet a ſententia lata in poſſeſſoriu ſummariſſimo, nu.48.ret.rem.vlt. non licet ab interlocutoria, nu.49.ibid. non licet a ſententia lata in poſſeſſorio ſummariſſima, etiam quoad deuolutiuum effectum, n.50.ibi. licet a ſententia lata cõtra hæredem ſcriptum petentem ſe mitti in poſſeſſionẽ ex remedio l.vlt.C.de edi. D.Adr.tol. nu.876.adip.rem.4. licet a ſententia poſſeſſorij, cum hæres vult continuare poſſeſſionẽ ex diſpoſitione ſtatuti, n.859. ibid. aa liceat a lata ſententia in cauſa remedij l. extat, ff.quod me.cau.n.642.rec. rem.15. poteſt laicus a lata contra eum ſententia ia remedio, reintegranda, n.642.ibi. aa liceat in interdicto, de aqua qaotidiana, nu.164.ret. re.6. licere iure Canonico in remedio l.vl.C.de edic. D.Adr.tol. nu.840.adip.rem.4. an liceat ab interlocutoria lata in remedio l.vlt.C.de edic.D.Adr.toll.nu.807.ibid. licet ſuper cauſæ incidentibus in iudicio poſſeſſorio, etſi nõ ab ipſa poſſeſſorij ſententia definitiua, n.809.ibid. etſi aon licet a ſententia, de mitteado in poſſeſſionem, vigore ſtatuti poteſt tamen ab eis incidentibus, n.808.ibi. an liceat a ſententia lata in poſſeſſorio ex interdicto, quorũ bonorum, n.115.adip. rem.2. non licet ab executione, n.821.adip.rem.4. licet ab interlocutoria lata in iudicio ex l.vl.C.de edic.D.Adr.tol. cum eſt lata ſuper iudicis incõpetentia, n.822. licet a ſententia lata in remedio l.vlt.C.de edic. D. Adr. cum adſert damnum irreparabile, au.863.ibi. licet a ſententia lata in poſſeſſoriu, cum eſt euidenter iniuſta nu.850. ibid. ſemper licet, cũ appellandi iuſta cauſa eſt in promptu, nu.851.ibi. licet a ſententia lata in poſſeſſoriu eũ fructuum reſtitutione. nu.869. ibid. an liceat a ſententia lata ia iudicio, Vti poſsideris, nu.843.ret.rem.3. non poſſe a ſententia, ne ſcholaris turbetur in ſua habitatione, num.844.ibid. non licet a condemaatione reſtitutionis fructuum pendentium in iudiciu poſſeſſorio, n.873.adip. rem.4. a ſententia lata ſuper interdicto Saluiano an liceat, nu.186.adip.rem.3

Appellari poſſe a ſentẽtia lata in poſſeſſorio ex interdictu Saluiano, cum cauſa proprietatis eſt ei aaaexa, au.187.ibid. a liquidatione inſtrumenti, nu.192.ibid. prohibuit Adriaaus a ſententia, de tabulis aperiendis, n.7.adip.rem.4. aa poſſit a lata ſententia in caſu l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu.316.rec.rem.9. poteſt ab inordinato proceſſu poſſeſſoria, licet nõ appelletur a ſententia lata in ipſo poſſeſſoriu, nu.446.adip.re.4. non poſſe ab interlocutoria habeate naturam definitiuę, in iudicio l.vlt. C.de edic. D.Adria.toll. quod ibi declaratur, nu.820.ibid. poſſe ab interlocutoria, quæ fuit pronunciatum aliquem eſſe, vel non eſſe legitimũ procuratorem, vel tutorem, vel curatorem, nu.825.ibid. poſſe ab iaterlocutoria, quæ eſt pronunciatum teſtes non eſſe recipiendos, vel infames admittendos, nu.817. ibid. non poſſe ab interlocutoria, quæ pronunciatum fuit reum coauentum non eſſe legitimum contradictorem, in remedio l.vlt.C.de edicto D.Adr.toll.num.817.ibid.

Appellat

Digitized by Google

Appellat detentator condemnatus per ſententiam in remedio l.vlt.C.de edic.diui Adr.nu.865.ibid.tertius in iudicio ex l.vlt.C.de edic.diui Adr.toll.nu.485.ibid.

Appellatio per fraudem & calumniam interpoſita reijci debet,nu.330.rec rem.15.ſuſpendit iudicatum,num.60.ret. rem.vlt.in cauſis poſſeſſorijs, vbi a ſtatuto permittitur an operetur effectũ tam deuolutiuũ,quam ſuſpenſiuũ,n.837. adip.rem.4.iure Canonico permiſſa in remedio l.vlt. C.de edic.diui Adr.tol.an operetur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuũ,n.844.ibid cum a iure cõmuni conceditur in aliquo caſu poſſeſſorio,quid illa oporetur,nu.874.ibid.a ſententia lata in poſſeſſorio nomine detẽtatoris,operatur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuũ,nu.867.ibid.in maiorib. & minoribus cauſis conceditur,nu.88.recap.rem.5.in dubio admitti,recipique debet,nu.89.ibi.regulariter eſt permiſſa,nu.317.recup.rem.9.ab actore condemnato iudicio l. vlt.de edic.diui Adr.tol.interpoſita,operatur effectũ,tam ſuſpenſiuum,quàm deuolutiuum,nu.878.adip.rem.4.conceditur ratione complicationis cauſarum,vbi aliàs non concederetur,nu.321.recup.rem.9.in cauſa poſſeſſoria ſententia executionem non impedit,ſed cognitionem tantum deuoluit.vbi latè & doctè,nu.322.ibid.in cauſis poſſeſſorijs vbi a ſtatuto conceditur,illa operatur effectũ ſuſpenſiuum & deuolutiuum,n.331.ibid.a ſententia lata in poſſeſſorio, iure Pontificio conceditur,nu.328.ibid.in iudicijs poſſeſſorijs cum a ſtatuto permittitur,an cenſeatur admiſſa in cauſa remedij l.vlt.C.de edic.diui Adr.toll.nu.833.adip.rem. 4.a ſententia euidenter iniuſta,operatur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum,nu.845.ibid.

Appellationi interpoſitę in remedio l.vlt.C.de edic.diui Adr. ſi iudex detulit,de ea cognoſcendum eſt,nu.868.ibid.in dubio eſt deferendum,nu.318.rec.rem.15

Appellationem a ſententia poſſeſſorij ex edicto diui Adr. rõne ſpecialı prohiberi,nu.834.adip.rem.4.in iudicijs poſſeſſorijs operari effectum deuolutiuũ,non autem ſuſpẽſiuam, nu.828.ibid.a ſententia lata in cauſa dotis & alimentorũ operari effectum deuolutiuũ,& non ſuſpenſiuum,nu.829. ibid.in cauſis poſſeſſorijs ius Pontificium admittit,n.641. rec.rem.15.in cauſis poſſeſſorijs non concedi, quomodo ſit verum,nu.319.rec.rem.9.a ſententia excommunicationis, operari effectũ deuolutiuum,& non ſuſpenſiuam,nu.832. adip.rem.4.reiectam ab interlocutoria numquam cenſeri cum pronunciatur ſuper incompetentia,nu.828.ibid.

Appellatione reiecta a Principe de plenitudine poteſtatis tertio non nocetur,nu.847.ibid.probibita a ſententia deffinitiua, dicitur etiam prohibita ab interlocutoria, cum eadem eſt ratio,nu.813.ibid.prohibita a ſententia, intelligitur a deffinitiua,nu.810.reiecta,non dicitur quoad tertium reiecta,nu.846.ibid.

Aqua ſaltem ſemel dẽt eſſe ducta,vt eius quaſi poſſeſſio quaſita cenſeatur,n.15.ret.rem.6.quatidiana quid ſit,& quid æſtiua,nu.7.ibid.quotidiana niſi perennis ſit,duci non poteſt,n.16.ibi.quotidiana non eſt,quæ duci non poteſt,n.17. ibid.a capite debet duci,num.18.ibid.per medium ſundum alueo mutato non poteſt duci,nu.139.ibid æſtiua quę,n.8. & 23.ibid.cur olim è caſtello duceretur,nu.59.ibid.a plurib.duci poteſt.cum omnibus æquè ſufficit,nu.114.ibid.cũ per locum publicum ducitur,tẽpus immemoriale ad acquirendam ſeruitutem requiri,nu.124.ibid.nata in riuo,duci poteſt cum antiqua,nu.85.ibid.noua antiquæ miſceri in ea ducenda non debet,nu.82.ibid.antiqua cum a noua poteſt diuidi,non ceſſat interdictum,de aqua quotidiana,nu.83. ibi.corrupta morbus eſt,nu.98.ibid.molendina ab alio duci poteſt,cum ambobus ſufficit,nu.116.ibid.

Aquæ calidæ vſus ad prædiorum irrigationem,nu.74.ibid.

Aquam è publico flumine conceſſione Principis duci,nu.56. ibid è caſtello duci olim conſueuiſſe,nu.57.ibi.qui per vnũ riuum duxit,non poteſt deinde per multas,nu.22.ret.re.7. quotidianam qui certo modo duxit,eo modo ducere ſemper debet,nu.13.ibid.è bucello extrahens,riuum tenetur non purgare,n.34.ibi.ſuperã aquam in inferioris dãnum quis non poteſt ducere,nu.106.ret,rem.6.duci è publico concedens,impedire non debet ducentẽ,nu.123.ibid.qui per canales duxit,per riuum ducere non poteſt,n.21.ret.rem.7. ſundum meum ingreſſam,deriuare poſſum quouis loco,nu. 87.ret.rem.6.æſtiuam duabus de cauſis dici,nu.9.ibid.ductam ad molendinum,quo volo ducere poſſam,nu.88.ibid. meam in meo ſundo retinere poſſum,nu.89.ibid.

Aquæ ducendæ ius curſu temporis amitti,nu.152.ret.rem.6

Aquæductus publicus quanto tempore præſcribatur,n.127. ibid.non conſtituitur de aqua non perenni,nu.67.ibid.ſeruitus pro balneo realis eſt,nu.31.ibid.olim ad vſus cõmunes fuiſſe,n.52.ibid.poſſeſſor riuum mutare non debet,nu. 77.ibi.quis Senatuſcon.Melia Tuberone & Fabio Max. Coss.nu.36.ret.re.7.pro ciſterna vel piſcaria realem ſeruitutem continet,nu.35.ret.rem.6.quando priuati aquam ducentes reficiant,nu.32.rem.7

Arboris poſſeſſione ſpoliatus quando interdicto,Vnde vi,reſtituatur,nu.46.rec.rem.1

Arbores plantari non poſſe apud riuum,ex quo aqua ducitur, nu.35.ret.rem.7.Nam radices nocere riuo,per quod ducitur aqua,nu.37.ibid.

Arcadius & Honarius l.ſi coloni,C.de agric.& cenſ.lib.11. conditores,nu.11.rec.rem.10

Archidiaconus non mittit in poſſeſſionem,n.408.adip.rem.4

Archidiaconi doctrina declaratur,nu.819.ibid.

Areopagitarum prudens valde in re dotali iudicium,n.750. ret.remed.3

Aret.conſ.128.nu.5.declaratur,nu.156.rec.rem.15

Aretini & Barbatia ſubuerſæ rationes multæ,num.26.rec. rem.14

Argumentum de contractibus ad iudicia,valet,& quando,n. 376.recap.remed.15.de vltimis voluntatibus ad iudicia, valet,& quando,num.277.ibid.ab æquiparatis procedit, cum facta eſt æquiparatio in puncto,de quo agitur,num. 98.recap.rem.1.a feudo ad emphyteuſim tenet,nu.386. adip.rem.4

Argumentatio ſubtilis,qua demonſtratur ſpoliatorem ſuã antiquam poſſeſſionem colorare non poſſe,n.201.rec.rem.1

Argumentari negatiuè non poteſt a pacto ad ſtatutam,num. 378.recup.rem.9.quando liceat a liberto ad vaſallum,nu. 97.recup.rem.1

Armis deiectus quis hodie dicatur,nu.10.ibid.

Aſconij locus,num.814.ret rem.3

Aſſaſſinus notorius non reſtituitur ante omnia,nu.129.rec. rem.1

Aſſerenti non credi de his,quæ in animo ſuo ſunt,ſi aduerſatur præſumptio,nu.17.ret.rem.5.credi de his,quæ in animo ſunt,nu.15.ibid.

Aſſertioni ſtandum illius eſt,cum agitur de re,quæ in eius ſolo animo conſiſtit,nu.35.rec.rem.16.iuratæ non eſt ſtandum,cum vna aduerſatur iuris præſumptio,etſi aliàs ei deferatur,nu.36.ibid.etiam iuratæ non ſtatur,cum cauſa magni ponderis eſt,nu.37.ibid.

Aſſis appellatione quid ſignificetur,nu.143.adip.rem.4

Attentata non reuocantur,ſi attentata ea ratione ſunt,quia imminebat periculum,nu.40.rec.rem.vlt.pendente appellatione quouſque reuocari liceat petere,nu.38.ibid.

Auctoris explanatio iudicij vindiciarum ad cauſam poſſeſſoriam,nu.12.ret.rem.3.opinio de probatione bonæ fidei in ſeruitute,nu.23.ret.rem.5.diſtinctio quando executoribus teſtamentorum reddatur interdictum,Vti poſſidetis,n.65. ret.rem.3.diſtinctio quomodo litigans ex cauſa iniuſta ſuperueniente ab expenſis excuſetur,nu.660.ibid.diſtinctio & doctrina,quomodo appellari poſſit a ſententia cauſæ poſſeſſorij,in qua & de proprietate tractatur,num.189.adip. rem.4.diſtinctio in interdicto,De aqua quotidiana,num. 125.ret.rem.6

Audacia tam in femina, quam in maſculo eſt comprimenda, nu.11.rec.rem.9

Auguſti Cæſaris conſtitutia, de tabulis aperiendit, n.3.adip.rem.4. Cæſar non grauanit filios onere viceſimæ, n.5.ibid.

Auth. dos data, C. de don. ante nupt. intellectus, ſenſuc & declaratio, nu.167.rec.rem.15. & nu.68.adip.rem.3

Auth. vt liceat matri & auiæ, quæ eſt Nouella 117. de diuerſic capitulis &c. in princ. intellectus & ſeaſuc, Bartoli reiectio, nu.315.retin.rem.15

Auth. ſacramenta puberum, C. ſi aduer. vend. diſpoſitio ad caſum fictum extenditur, nu.401.rec.rem.1

Auxilio legis non iuuatur, qui in eam commiſit, nu.22. rec. rem.10

Aymonis Crauettæ inſignis I.C. egregia noua declaratia, quo indicis auctoricate ſpoliatus ante omnia reſticuatur, nu.27.recup.rem.8. Sabaudiæ Comitic inditium inter Venetac & Genuenſec, nu.771.ret.rem.3

B

BAldus in c.1.col.3.verſ. & ideo, de conſtit. declaratur, nu.230.adip.re.4.conſ.420.li.1. declaratur, nu.765.rec.rem.3.conſ.141.conſ.530.lib.1.declaratur, nu.861.adip.rem.4.in l.1.addit.ff.de pet.hær.declaratur, & eius doctrina improbatur, nu.245.ibid.conſ.436.lib.3.declaratur, nu.271.ret.re.3.conſ.331.lib.1.declaratur, nu.191.adip.rem.3.nullum iuris locum ignoranit, nu.27.rec.rem.15. ſibi vt plurimum parum conſtans, præſertim cum de iure reſponderet, u.291.ibid.in diſput.de vi turbatiua, col.pen.verſ.tertio modo, &c.declaratur, nu.72.ibid.in l.indebiti, §.ſed etſi nummi, col.3.ver.ſed quæritur, de coud.indeb.declaratur, nu.9.rec.rem.2.in l.2.col.1.ff.de pet. hær. declaratur, nu.243.adip.rem.4.in l.vnica, n.6.ver.ſed pone, C. ſi de momen.poſſeſſ.fuer.appel.declaratur, nu.870.ibid.

Baldi, Iaſ. & multorum notatur iuconſtantia, nu.397.recup.rem.1. & Aretini traditio quadam improbata, nu.223. 268.ret.rem.3.opinio explosa, nu.16.in prælud. rec.cerebrum vt auic in aere volitare conſuenit, nu.292.rec.rem.15.auctoritas maxima in cauſic deſiniendic, nu.288.ibid. auctoritatem ſi ſequatur index, irreprehenſibilis dicitur, nu.289. ingenium admiratus eſt aliquanda Bart.n.290. ibid.opinio improbata, nu.355.adip. rem.4. interpretatia ad l.3.C.de pign.reiecta, nu.8.adip.rem.5.doctrina in l.2. col.30.ff.de iureiur.declaratur, nu.266.ret.rem.3

Baluea antiquitue vſu maximè comprobata, nu.33.ret.re.6. perſonæ, non domus vtilitatem reſpicere, nu.34. ibid.

Bannitum relegaci nomen aſſumere, nu.31.adip.rem.4

Bannum factum contra eum, qui comparere non tenetur, nullum eſſe, nu.17.rec.rem.5

Barbatiæ opinio exploſa, nu.336.adip. rem.4

Bart.declaratur, nu.83.adip.rem.5.in auth.qui ſemel, n.30. C.de probat.declaratur.nu.532.adip.re.4.in l.de pupillo, §.meminiſſe, nu.7.de oper.noui nunc. declaratur nu.102. rec.rem.15.in l.3.§.quòd prætor, ff.ne quis eum, & c declaratur, n.616.ret.rem.3. & Bald. declarantur, nu.465. ibi.l.ſi aſſiduic, n.9.C.qui pot.in pig.hab.exponicur, n.118. adip.re.3.in l.2.nu.5.ff.de appel.recip.declaratur, n.877. ret.rem.3. in l.pen.nu.2. ff.de cond.ob turp.cau. & in l.2. nu.12.C.quod met.cau.declaratur, nu.106. rec.rem.1. in l.cum quærebatur, nu.10.C.vnde vi, declaratur, nu.598. adip.rem.4.in l.1.§.hoc interdictũ, n.9.ff.vti poßid. declaratur, nu.866.ret. rem.3. in l.qui liberic, §. hæc verba, ff.de vulg.declaratur, nu.265.adip.rem.4. in l.1.§.ſi quic ipſi prætori, n.19. de aper.non.nunc. declaratur, n.58.rec. rem.1.in l.ab emptione, nu.14.declaratur, nu.154.rec.remed.15.in l.quemadmodum, n.4.C.de agric. & cenſ.li.11. multipliciter declaratur, nu.30.rec.rem.1.in l.ic cui, nume.6.de verb.oblig.declaratur, nu.100.rec.remed.9.in l. ſi ſeruus, C.de hic, qui ad eccleſ. confug. num.11.recup. remed.8.in l.poſt contractum, nu.5. ff.de don. declaratur, nu.45.recup.rem.16.in l.ſi ic a quo, ff.vt in poſſ leg.declaratur, nu.254.rec.remed.1.in l.1.§.vlt.nu.4.ff.vti poſſid. declaratur, nu.664.ret.rem.3

Bartoli diſtinctio in l.ex diuerſa, §.primo, nu.4.verſ.quid dicemus.de rei vend.exploſa, nu.415.rec.rem.1

Bart.diſtinctio in l.domum, C.de rei vend.eſt cõmuniter reiecta, nu.416. & aliorum conſiderationes multæ ad l.vlt.C. vnde vi, ſubuerſæ, nu.26.rec.rem.13.declaratio ad l.1.C. ſi per vim, vel alio modo, &c.euerſa, nu.3.rec.rem.6.

Bart.lapſuc, n.240.ret.rem.3.ſenſuc ad l.3.C.de pign. exploſuc, nu.6.adip.rem.5.conſ.91.nu.6.lib.1. declaratur, nu.615.ret.rem.3. Bald. & Cagn.doctrina declarata, n.662. ibid.doctrina & cautela in l.hæreditatem.ff. de bon.auth. iud.poßid.perpenſa & declarata, nu.181.rec. rem.9. doctrina in l.vlt.§.neceſſitate, nu.2.C.de bon.quæ lib. confutata, nu.305.rec. rem.15. opinio examinatur & defenditur, nu.12.adip.rem.5.declaratio ad l.inuaſor. C.vnde vi, exploſa, nu.11. rec. rem.7. commentaria non eſſe, quæ illinc nomine circumferuntur in tres poſteriores libros Codicic, nu.7. rec.rem.10. inconſtantia notatur, nu.82.retin. rem.3.apinio deſcuſa, nu.534.adip.remed.4. codex repurgatuc, nu.64.recup.remed.9.opinio reiecta, nu.757.ret. remed.3

Beneficium l.vlc.C.de edicto D.Adria.an reddatur patri nomine filij inſticuci, inſpecto iure antiquo, quo filiuc totũ patri acquirebat, nu.287.adip.rem.4.l.vlt.C.de edicto Diui Adr.non concedi patri nomine filij, quæ acquiric ſibi caſtrẽſia, vel quaſi, num.283.ibid.violenti occupatoris conſerri an poſſit ante declaratoriam priuationis, nu.309.rec.re.9. non neceſſaria, ſed naturaliter tantũ accipientem obligat, nu.107.rec.rem.15.reuocare quando Pontifici ſit permiſſum, nu.44.ibid.l.vlt.C.de edic.D.Adria.locum non habet in ſucceſſione ab inteſtato, nu.64.adip.rem.4

Beneficia retineri non poſſunt cum ſola ſignatura, ſed Bullæ neceſſariæ ſunt, nu.400.rec.rem.15

Beneficiorum iura quomodo cum feudorũ iuribus conueniãt, nu.470. ibid. incompatibilitac ſacie, vt titulus cenſeatur non titulus, nu.468.ibid.

Beneficialis cauſa poſſeſſaria, cauſam proprietatic habet annexam, nu.731.ret.rem.3

Beneficiatus nõ dicitur beneficij dominus, ſed adminiſtrator, num.459.recp.rem.15

Beroij & Benintendij opinio confutata, nu.841.adip.rem.4. opinio reiecta, nu.871. ibid. diſtinctio & opinio exploſa, nu.677.ret.rem.3

Bibliotheca ampliſſima centum vigintimillium librorum imperante Zenone combuſta, nu.2.rec.rem.11

Boer.dec.238.col.3. & 4.declaratur, nu.369.rec.rem.1

Boerij deciſ.238.col.3.verſ.primo fallit, reiecta & declarata, nu.357.ibid.

Bona clericorum patrimonialia fruuntur priuilegijs clericic conceſſic, nu.12.rec.rem.15. quæ ſolum detinentur, de bonic eſſe dicuntur, num.79.adip.rem.1.ſecundi conductoric prædij ruſtici, cenſeri tacite hypothecata pro penſione, nu.99.adip. rem.3. ſpecialiter non hypothecata pro penſione domus, ſub tacita permanere, nu.155.ibid.

Bona fidec requiritur in acquirenda quaſi poſſeſſione ſeruitutis, nu.20.ret.rem.5.in nouo poſſeſſore cum titulo præſumitur contra antiquam, nu.69.recup.rem.13.etiam ex iniuſtis rationibus cauſatur, nu.35.ibi.duobuc temporibus conſideratur, nu.25.rec.rem.16.quomodo probetur, num.27. rec. remed. 6. requiritur in acquiſitione quaſi poſſeſſionic ducendi aquã, n.14.ibi.in interdicto, de riuis, requiritur, nu.11.ret.rem.7. requiritur, ſi ius non repugnat, nu.25. ret.remed.5. requiritur in acquiſitione ſeruitutic ducendi aquam per præſcriptionem, nu.132.ret. remed.6. regulariter præſumitur, nu.64.recup.rem.13.etiam in cauſis lucratiuis præſumitur, num.65.ibid.in eo etiam præſumitur

qui

Google

qai ſolum titulā habet putatiuum, nu. 66. ibi. Et in eo præſumitur, qui per errorem iaiaſtum poſſidet, nu. 67. ibi. præſumitus ecium in nouo poſſeſſore ſiae titalo, qaoad terriam, nam. 71. non præſumitur in nouo poſſeſſore ſine tisulo, quo ad tertiam, ſi iuris præſamptio repugnat, aam. 72. ibid.
Bonam fidem in acquirendis ſerairutib. reqairi, aa. 21. ret. re. 5. adfuiſſe in ſeruitutis acquiſitione quis probet, num. 22. ibid. Is probat, qui aſſerit ſe ſeruitutē vſu cepiſſe, n. 26. ibi.
Bonoſum poſſeſſor hæres propriè an ſit, n. 328. adip. re. 4. ante hereditatis aditionem, ſi deſijt deinde poſſidere, agere poterit semedio, Quorum bonorum, nu. 30. adip. rem. 1
Bonorum poſſeſſio faſioſo quomodo detur, nu. 25. adip. rem. 1. edictalis quæ, & quæ decrecalis, num. 14. ibid.
Bonorum poſſeſſio edictalis in abſtracto conſideratur, au. 13. ibid. edictalis ius tribais, nume. 15. ibid. edictalis eſt ordinarię, nu. 16. ibid. edictalis ſine cauſæ cognitioae interdam conceditur, nu. 17. ibid.
Bonoram poſſeſſionem qai vult agnoſcere, ſe filium probare debet, nu. 99. ibid.
Boaoſum poſſeſſor venit hæredis appellatione in ſtatuto, nu. 331. adip. sem. 4
Bonorum poſſeſſor appellatione hæredis etiā in odioſis coatinetur, nu. 332. ibi. Eſt verus hæres ex aliquorum opinione, n. 333. ibi. ageas ex semedio, Qaorum bonorū, non habet neceſſe exprimere certum in ipſo libello, nu. 95. adip. rem. 1
Bonoſum appellatione mobilia veniunt, nu. 197. rec. rem. 15
Brachium ſæculare quomado & quando a iudice eccleſiaſtico poſſit reqairi, au. 360. rec. rem. 3
Budæi explanatia vindiciasum declaratus, an. 13. ret. rem. 3
Butrij traditio & doctrina declaſata, nu. 372. ibi. conſideratio exploſa, nu. 520. ibid.

C

CAdaueris vexatio non conceditur, nu. 445. rec. se. 1. iase ſepeliendi ſpolians an aate oīa reſtitaatar, nu. 444. ibid.
Cęcam, & litterarum ignarum, tranſigere poſſe ſuper diſpoſitis in reſtamento, nu. 112. adip. rem. 4
Cępolla caut. 100. confutata, nu. 741. ibid. lapſus, num. 103. ret. rem. 5
Calcan coaſ. 18. nu. 25. declasatus, nu. 451. adip. rem. 4
Camillus Plautius I.C. laudatur, na. 9. recup. rem. 12
Cācellatio originalis superueniens poſt ſumptum authēticam non obeſt, nu. 703. adip. rem. 4. teſtibus non poteſt coadunaari, vt ſit locus semedia l. vlt. C. de edic. diai Adr. n. 704. ibid. nocet, cum dubitatur, an notasius illam correxerit & emendauerit ſua mana, nu. 725. ibi. & vitium dicitur eſſe circa ſubſtantialia teſtamenti, cum eſt in inſtitutione hæredis, num. 717. ibid. circa præfationem vitiat, n. 718. ibid. & ſalura bcae emendata non nocet, na. 722. ibid. vitiat, cum eſt in ea parte, de qua qaæritar, nu. 716. ibid.
Capitula petitorij coram laico dedaci nō poſſunt, in cauſa poſſeſſorij beneficij eccleſiaſtici, quod ibi declaratur, nu. 330. ret. rem. 3. & poſitioaes quomodo formari debeant in interdicto, de aqua quotidiana & æſtiaa, nu. 159. ret. rem. 6. libelli & petitionis loco aliqaando ſunt, aa. 245. rec. re. 15. pertiaentia eſſe dicuntur, cū aliquid ad cauſam conferunt, na. 182. rec. rem. 1
Cap litteras, de reſt. ſpol. intellectus, n. 310. ibi. cum dilectus, de ord. cogn. iatellectus, nu. 434. ibid.
C. in litteris, in ſi. de reſt. ſpol. ſenſas & declaratio, n. 124. ibid. & nu. 62. recup. rem. 15
C. vlt. de ord. cogn. ſenſus & interpsetatio, nu. 23. rec. rem. 1
C. ſæpe, de reſt. ſpol. declaratar, nu. 493. rec. rem. 15
C. 1. §. inter filiam, ſi de ſeu. fuer. coatroaes. inter dom. & agn. declaratur, nu. 376. adip. rem. 4
C. reintegrāda, quaſt. 1. in illis verbis, quacumque conditione temporis &c. declaratur, na. 442. rec. sem. 15
C. paſtoralis, §. præterea, de off. deleg. intellectus & declaratio, nu. 212. retin. rem. 3
C. quoniam frequenter, §. in alijs, vt lite non conteſt. ſenſus & intellectas, nu. 213. ibid.
C. contingit, de dolo & contum. ſenſus, nu. 214. ibid.
C. paſtoralis, de cauſa poſſ. & propr. intellectus & declaratio, nam. 398. ret. rem. 3
C. poſt electionē, de conceſ. præb. declaratus, n. 90. adip. se. vlt.
C. epiſcopi, 3. q. 1. ſenſus, & intellectus, nu. 84. rec. rem. 15
C. eccleſia, 3. q. 2. ſenſus & declaratio, na. 83. ibid.
C. de ſacris, §. vlt. de ſepal. intellectus & declaratio, num. 374. recup. semed. 1
C. reintegsandu, 3. q. 1. in illis verbis, deiectis epiſcopis, declasatas, nu. 19. rec. sem. 15
C. cum olim, de cenſibus, expoſitum, nu. 112. rec. sem. 9
C. ex parte B. de foro compet. intellectus & declaratia, n. 413. retin. sem. 3
C. reintegranda, 3. q. 1. poſſeſſionis recuperandæ decimumquintum remedium, & qao rempore inuentum, nu. 59. in prælud. recup.
C. ſæpe, de reſt. ſpol. recupesandæ decimumſextum poſſeſſionis remedium quo tempore inuentum, nu. 60. ibid.
C. conquerente, de reſt. ſpol. declaratur, & aouo ſenſu illuſtratas, nu. 20. & 56. secup. rem. 8
C. cauſam matsimonij, de off. deleg. explicatur, nu. 21. ibid.
C. reiategrandu, 3. q. 1. ia illis verbis, eiectis & ſpoliatis, intellectas & declaratio, na. 50. sec. rem. 15
C. in noſtsis, de coaceſ. præb. declaratur, an. 38. rec. sem. 8
C. eccleſia, 3. q. 2. ibi, poſſeſſiones, vel res, ſenſus & declaratio, nu. 51. sec. rem. 15
C. cum eccleſia Sutrina, de cauſa poſſ. & props. declaratur & exponitur, nu. 396. ibid.
C. ſi a ſede, de psæben. in 6. ſenſus & intellectus, nu. 797. adip. remed. 4
C. qaærelam, de elect. declusatur, nu. 88. sec. rem. 1
C. vlt. de ord. cogn. declaratio & ſenſus, nu. 15. ibi. & nu. 388. ibid. & nu. 23. rec. rem. 10
C. coaſtitatis, il 2. de appell. declaratar, aa. 54. adip. rem. 6
C. ad falſasiorum, de crimine falſi, caſas ſpecialis, an. 347. rec. remed. 1
C. primo, de conſt. in 6. declaratus, nu. 41. sec. sem. 9
C. porro, de diuort. ſenſas & declaratio, an. 123. ret. sem. 3
C. cum ad ſedem, iaſi. de reſt. ſpol. exponitus, nu. 8. rec. rem. 16
C. ſæpe, de seſtit. ſpol. declaratus, num. 9. ibid.
C. nullus, 2. q. 2. ſenſus & declasatio, nu. 25. rec. rem. 1
C. prius, 2. q. 3. ſenſas & interpretatio, nu. 26. ibid.
C. cum dilectas, quod metus cauſa, in qua metus ſpecie loquatus, na. 295. ibid.
C. 1. de seſtit. ſpol. nouo ſenſu declaratur, nu. 50. ibid.
C. 2. & 3. de reſtit. ſpol. ſenſas, declaratio & conciliatio, num. 265. ibid.
C. cauſam, il 2. qui filij ſiat legitimi, ſenſas & intellectus, nu. 213. rec. rem. 15
C. petimus, 11. q. 1. intellectus & declaratio, nu. 214. ibid.
C. cum ad ſedem, de reſt. ſpol. ſenſus & intellectus, & quo tempore editam, na. 8. ibid.
C. ſæpe, de reſt. ſpol. ſenſus & intellectus, nu. 9. ibid.
C. 2. q. 1. declaratio, nu. 10. ibid.
C. ſignificaſti, de diuost. exponitus, nu. 118. rec. sem. 1
C. vlt. §. ſi quis, 2. q. 6. declaratur, na. 842. adip. rem. 4
C. in litteris, de reſt. ſpol. in prædone impropriè loqui, nu. 132. recup. rem. 1
C. vlt. 3. q. 1. declaratio, nu. 133. ibid.
C. antiquitus, 3. q. 2. nu. 251. ibid.
C. 13. q. 1. ibi, quibaslibet, ſeaſus & declaratio, n. 16. rec. re. 15
C. ex iaſtaaatione, de procur. illuſtratur, nu. 25. rec. rem. 8
C. cum quis, de reſt. ſpol. quo in caſu loquatur, n. 141. rec. re. 1
C. 1. de seſt. ſpol. exponirur, num. 193. ibid.
C. qui contsa, de reg. ius. in 6. declaratus egregie, nu. 190. rec. remed. 15

Cap. litteras, de reſt. ſpol. exponitur nouo sẽſu, n. 114. rec. re. 1

Cap. vlt. de præſcrip. declaratur, nu. 424. ibid.

Cap. paſtoralis, §. præterea, de offic. deleg. exponitur, nu. 838. adip. remed. 4

Cap. 1. §. ſi vaſallus. Hic finitur lex, deinde incipiunt conſue, intellectus & ſenſus, nu. 561. rec. rem. 15

Cap. contingit, de dolo & contum. intellectus, nu. 404. recup. remed. 1

Cap. item cum quis, de reſt. ſpol. ſenſus, nu. 712. ibid.

Cap. vlt. de iud. ſenſus & intellectus, nu. 217. rec. rem. 15

Captus ab hoſtibus & reuerſus, an ex cõſtitutione l. vlt. C. vnde vi, ſuam poſſit recuperare poſſeſſionem, quæ captiuitate pendente fuit occupata, nu. 82. recup. rem. 13. ab hoſtibus ſtatim amittit poſſeſſionem, nu. 83. ibid. ab hoſtibus etiam per momentum perdit, nu. 84 ibid.

Captura conceſſa ante liquidationem debiti reconualeſcit ea ſuperueniente, nu. 67. adip. rem. 5

Caput aquæ quid, nu. 22. ret. rem. 6

Moder. Puriſ. & Alex. rationes multæ euerſæ, nu. 560. rec. rem. 15. declaratio, quomodo a iudice ſpoliatus reſtituatur euerſę, nu. 30. rec. rem. 8

Caſſianus Puteus, Taurinenſis Senatus Pręſes, laudatur, nume. 225. rec. rem. 15

Caſſiodori locus, nu. 15. rec. rem. 10. alius expoſitus, nu. 4. recup. rem. 9. Item alius declaratus, nu. 104. recup. rem. 15. Item locus, nu. 3. rec. rem. 10

Caſtellum è quo aqua ducebatur, quid ex L. Vitruuio, nu. 58. ret. rem. 6

Caſtro vel opido munitiſſimo ſpoliatus, ante omnia non reſtituitur, 309. rec. rem. 1

Caſus fortuitus in conſtitutione l. vlt. C. de pręt. pign. qualis intelligitur, nu, 22. rec. rem. 12. fortuitus eſt, qui humano conſilio præuideri non poteſt, nu. 23. ibid.

Cauſa poſſeſſoria eſt ſpiritualis, cum de titulo principaliter diſputatur, nu. 329. ret. rem. 3. principalis, ſi eſt ſummaria, & ita eius articuli, nu. 444. adip. rem. 4. incidens ſequitur naturam cauſæ principalis, num. 445. ibid. etſi excuſet ab actibus extraiudicialibus, non tamen a iudicialibus, num. 64. rec. rem. 5. vt excuſet a turbata poſſeſſione, probari debet, nu. 653. rec. rem. 3. iuſta non excuſat a violenta turbatione poſſeſſionis, nu. 654. ibid. iuſta excuſat a turbatione poſſeſſionis, cum turbator non deſiſtit cognita falſitate cauſæ, nu. 655. ibid.

Cauſa iuſta quando litigantem excuſet ab expenſis, nu. 656. ibid. delegata, tam poſſeſſionis, quàm proprietatis delegata cenſetur, nu. 384. ibi. leuis & beſtialis (vt noſtri dicunt) excuſat a dolo, nu. 49. rec. rem. 5

Cauſa ſtatus inter dominum & ſeruum ac colonum, apud quẽ iudicem tractari debeat, nu. 38. rec. rem. 10. excuſat a crimine falſi, nu. 53. rec. rem. 5. leuis etiam a violentia excuſat, nu. 57. ibid. an excuſet a dolo, cum actus iure naturali prohibitus petitur, nu. 58. ibid. leuis excuſat turbatorem a dolo, nu. 623. ret. rem. 3

Cauſa iniuſta quod non excuſet a pęna legali, nu. 624. ibid.

Cauſa a dolo excuſat, num. 63. ret. rem. 1. probari ſummatim debet, vt excuſet, nu. 64. ibid. quæ præualeat an odioſa, vel fauorabilis, num. 16. recup. rem. 2. quę nocet, vel quæ prodeſt, ſpectanda an ſit. nu. 17. ibid. poſſeſſoria ſpiritualis non redditur, cum incidenter de titulo agitur, n. 332. ret. re. 3. excuſans a dolo probari debet, nu. 60. recup. rem. 5. excuſat a dolo, ne pęna ordinaria locum habeat, num. 62. ibid. vbi eſt indiuidua, ſocius fruitur priuilegio ſocij, nu. 131. recup. rem. 15. excuſat a mora, nu. 55. recup. rem. 5. dicitur criminalis, cum de poſſeſſione turbata accuſatur reus ex ſtatutorum diſpoſitione, nu. 608. ret. rem. 3

Cauſę cognitio non requiritur in iudicijs officio retinendę, nu. 33. ret. rem. vlt.

Cauſæ duæ tantum ad feudum ſpectant, conſtitutio & priuatio, nu, 423. ret. rem. 3

Cauſam non excuſare, cum delictum notoriè prohibitum committitur, nu. 59. rec. rem. 5

Cauſam a Principe iuſtam non præſumi, cum ſpoliat, nu. 63. recu. rem. 8. quæ aliàs excuſat, non excuſare, cum quid aduerſus ius naturale agitur, nu. 21. recup. rem. 9. iuſtam a principe præſumi, nu. 59. recup. rem. 8. criminalem & ciuilem pro poſſeſſione turbata cumulari vtile admodum eſt, num. 554. rec. rem. 3

Cautela qua ſolẽt vti in Regno Neapolitano aduocati, vt clericos ad laicos iudices trahant, nu. 226. recup. rem. 15. ad probandum, vicinum ignorare factum vicini, quod aliàs ſcire præſumitur, nu. 54. rec. rem. 16. qua vti debet iudex, cum per calumniam conuentus petit remiſſorias ad ſuum iudicem, nu. 340. rec. rem. 15. cum ambigitur quis poſſeſſor ſit, nu. 33. adip. rem. 6. petentis mitti in poſſeſſionem iudicis auxilio, nu. 11. ibid. qua vti poteſt iudex, cũ dubitat dilationem ad examinandum teſtes in remotis regionibus per fraudem peti, num. 332. recup. rem. 15. qua vti poteſt actor, dum actionem proponit in remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr. nu. 501. adip. rem. 4

Cautio de aqua non ducenda, quamdiu habet durare, nu. 163. rec. rem. 6. de non turbando, perpetua an ſit, nu. 818. ret. rem. 3. aliqua an præſtetur in interdicto, de aqua quotidiana & æſtiua, nu. 160. ret. rem. 6

Cautionem præſtat reus de non vtendo ſeruitute aquæ quotidianæ, cũ dominus aquæ eſt in quaſi poſſeſſione libertatis, nu. 182. ibi. de non vtendo ſeruitute lite pendente, pręſtat, qui experitur interdicto, de aqua quotidiana, nu. 161. ibi.

Cedi poſſe interdictum, Retinendæ, nu. 251. adip. rem. 4. non poteſt licẽtia ingrediendi poſſeſſionem debitoris per vim, nu. 102. adip. rem. 5. poſſe facultatem continuandi poſſeſſionem, nu. 253. adipiſc. rem. 4. poſſe facultatem exequendi inſtrumentum ex diſpoſitione ſtatuti, nu. 254. ibid. poſſe licentiam ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate, nu. 100. adip. rem. 5

Cedere eſt quaſi diſcedere, nu. 261. ret. rem. 3

Ceſſionarius ea ſola ceſſione poſſeſſor nõ efficitur, n. 268. ibi. ret. rem. 3. habet remedium, Vti poſſidetis, cum ex ſola ceſſione poſſeſſio transfertur, nu. 276. ibid. rei corporalis non habet remediũ, vti poſſidetis, contra tertiũ, ante poſſeſſionis apprehenſionem, etiamſi ceſſa ſint iura oĩa, n. 273. ibi.

Ceſſionario quando cõcedatur interdictum, vnde vi, vel aliud remedium poſſeſſionis recuperatorium, nu. 60. rec. rem. 15. hæredis ſcripti an concedatur remedium ex l. vlt. C. de edi. D. Adr. n. 249. adip. rem. 4. rei corporalis datur remediũ, Vti poſſidetis, contra cedentem, num. 265. retin. rem. 3. rei incorporalis redditur interdictum, Vti poſſidetis, etiam ſi poſſeſſionem non apprehenderit, nu. 259. ibid. rei corporalis reddi interdictum, vti poſſidetis, cum res tradita eſt, nu. 263. ibid.

Ceſſionario ſimplici an contra tertium turbantem reddatur interdictum, Vti poſſidetis, nu. 267

Ceſſatum per ſex menſes in danda bonorum poſſeſſione quando dicatur, nu. 46. ret. rem. 1

Ceſſibilia quæ ſunt, ſunt & transmiſſibilia, n. 98. adip. rem. 5

Ceſſionis appellatio de culpabili intelligitur in dubio, n. 47. ret. rem. 1

Ceſſio in incorporalib. loco traditionis eſt, nu. 260. ret. rem. 3. a Principe facta transfert etiam poſſeſſionem, nu. 277. ibi. facta in præſentia rei ceſſæ, etiam poſſeſſionem transfert, nu. 278. ibid. non prodeſt, non ceſſa perſonali actione, nume. 103. adip. rem. 5

Item necnon facta ceſſionis liquidatione, nu. 104. ibid.

Item nec cum generaliter facta eſt ceſſio, nu. 105. ibid.

Ciceronis locus in orat. 5. in Verrem, nu. 813. ret. rem. 3

Circuitus inutiles eſſe euitandos, na. 572. adip. rem. 4

Ciſterna, piſcaria, & puteus fundi pars eſt, nu. 36. ret. re. 6

Citari per edictũ vagabundus poteſt, n. 117. rec. rem. 8. an debeat aduerſarius in iudicijs officio retinẽde, n. 31. ret. re. vlt.

Citari poteſt abſens in loco, vbi non datur tutus acceſſus, per edictum & proclama, nu.114. rec.rem.8

Citatio neceſſaria eſt in executione interlocutoriæ magni præiudicij, nu.87. ibid. per edictum ſufficit, cũ poſſeſſoris perſona eſt incerta, nec certificari poteſt, nu.113. ibid. generalis quando neceſſaria ſit, num.459. Adip.rem.4. etiam generalis non eſt neceſſaria, cum nullum præiudicium alicui adfertur, nu.460. ibid. in ſententiæ executione neceſſaria quando ſit, nu.78. & ſeq. recup. rem.8

Citatio partis non requiritur, cum iudex prouidet ſcandalo, nu.7. adip.rem.vlt.

Citatio per edictum quando ſufficiat, nu.119. 120. 121. & ſeq. rec.rem.8

Citatio aduerſarij an ſit neceſſaria in remedio l.vlt. C.de edi. D.Adr.nu.447. adip.rem.4. quæ fit per proclama, tunc cõceditur, cum citatio nominatim fieri debet, etſi plures citãdi ſint, nu.18. recup.rem.8

Citatio per edictum, qua vocantur vaſalli, vt accedant ad capiendam inueſtituram, non ſufficit, n.109. ibid. neceſſaria non eſt in miſſione in poſſeſſionẽ cum ignoratur quis poſſideat, nu.464. adip. rem.4. ſi ſua intereſſe putauerit, nihil operatur, cum certus eſt poſſeſſor, qui citari debet, n.229. rec.rem.15. per edictum, vel ſi ſua intereſſe putauerit, præſumptam ſcientiam inducit, nu.230. ibid. quæ fit per proclama tunc conceditur, cum incerta eſt poſſeſſoris perſona, nu.105. rec.rem.7

Citatio requiritur, cum inſtrumentũ ex forma ſtatuti eſt exequendum, nu.449. adip.rem.4. non eſt neceſſaria in remedio l.vlt. C.de edict. Diui Adr. cum aduerſarius iure caret, nu.450. ibid. omiſſa in miſſione in poſſeſſionem ex remedio l.vlt. C.de edict. Diui Adr. non vitiat proceſſum, num.456. ibid. aduerſarij non requiritur, cum hæres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C.de edict. Diui Adr. nu.453. ibid. facta contra eum, qui comparere non tenetur, eſt nulla, nu.16. rec. rem.5. per edictum non ſufficit, cum in ſpecie qui citandus eſt, & perſona eſt certa, nu.102. rec. rem.8. generalis, ſi ſua intereſſe putauerit, non prodeſt, cum de transferenda poſſeſſione de vno in alterum agitur, nu.233. recup.rem.5

Citatio aduerſarij non requiritur in his, quæ ex vrbanitate fiunt, num.151. adip.rem.5. in notorijs ſpernitur, nu.256. recup.rem.15. generalis, vt compareat is qui ſua putat intereſſe, neminem arctet, ideo citatum actorem ex reo facit, nu.227. ibid.

Citationis forma quæ ſit in caſu conſtitutionis l.meminerint, vnde nu.101. recup.rem.8

Citationem neceſſariam non eſſe in remedio l.vlt. C.de edict. Diui Adr. cum hæreditas a nemine poſſidetur, num.457. adip.rem.4. Princeps non poteſt tollere, nu.55. & 58. recup.rem.8

Citationem approbare perſonam citati, nu.611. adip.rem.4. eſſe neceſſariam, cum petitur miſſio in poſſeſſionẽ ex Carb. edicto vel Adr. nu.98. rec.rem.8

Citatus etiamſi cõtumax eſt, legitimus contradictor dicitur, cum lata ſententia de mittendo in poſſeſſionem venit, nu.613. adip.rem.4. etſi approbatus cenſetur, quoad ſui perſonam, non tamen quoad cetera, nu.614. ſi ſua putauerit intereſſe, an dicatur approbatus vt contradictor, nu.616. ibid. ſi ſua intereſſe putarit, qua ſub cautela tute a citante vocari debeat, nu.260. ibid. per edictum, iure ſuo non poteſt priuari, nu.231. rec. rem.15. ſub illa forma ſi ſua intereſſe putauerit allegare fori priuilegium, & petere ſe remitti coram ſuo iudice, nu.232. ſi ſua putauerit intereſſe, non dicitur contumax, cum venit lata ſententia, nu.621. adip. remed.4. tamquam vaſallus an teneatur comparere, ad allegandum declinatoriam, nu.430. ret.rem.3

Citatus ſi ſua intereſſe putauerit, facilè poteſt effugere, & vitare citationem illam, nu.228. rec.rem.15

Citata parte ſumũtur informationes ſcãdali. n.18. adip.re.6

Ciuiliter agens ex ſtatuto ratione ſui intereſſe, iterum agere poterit ex iure communi, quatenus excedit ſtatuti diſpoſitionem, nu.400. rec.rem.9. agens in caſu quo criminaliter poteſt agere, tempus in libello adhuc adijcere debet, num.436. rec.rem.1

Ciuiliter poſſidens poſſeſſionem naturalem poteſt ingredi, nume.139. ibid.

Ciuilis poſſeſſio ſufficit, vt ſua ſponte is poſſeſſor naturalem ingrediatur, nu.391. rec.remed.15

Ciuiliſſima poſſeſſione ſpoliatus, ante omnia an reſtituatur, num.392. recup.rem.1

Ciuiliſſima poſſeſſio quæ, nu.393. ibid.

Ciuiliſſima poſſeſſio ficta, & artificioſe dicitur, nu.402. ibid.

Ciuitas admittens aliquem ſemel in conſilio, ei quaſi poſſeſſionẽ tribuit, nu.12. ret.rem... vel alia Vniuerſitas occupando poſſeſſionem alterius, quando incidat in pœnam l.ſi quis in tantam, C.vnde vi, nu.123. recup.rem.9

Ciuitati, quæ magiſtratum conſueuit eligere, an reddatur interdictum, Vti poſſidetis, ſi Princeps eligendi auctoritatẽ vſurpat, nu.146. ret.rem.3

Clam poſſeſſorem ſpolians incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C.vnde vi, num.264. rec.rem.9. ingreſſus expelli poteſt ſtatim, nu.30. ret. rem.3. ſpoliatus tenetur ex ſtatuto Papiæ 54. in ciuilibus, reſtituere ante omnia poſſeſſionẽ, puniturque ex ſtatuto criminali.31. nu.149. recup.rem.1. ſpoliatus ante omnia reſtituatur, nu.138. ibid.

Clandeſtinam poſſeſſionem allegans, probare debet, nu.404. recup.remed.15

Clandeſtinitatis vitium tollitur per titulum & bonam fidẽ, nu.81. rec.rem.15. perſonale eſt, num.82. ibid. ceſſat, ſi de titulo poſſeſſionis conſtet, nu.70. ibid. non tranſit in ſingularem, bonæ fidei poſſeſſorem, nu.79. ibid. non cadit in titulo poſſidentem, nu.405. ibid.

Clara res redditur, cum in loco cernitur, nu.50. adip. rem.5

Clauſula precarij quid operetur in remedio l.3. C.de pign. nume.38. adip.rem.5. conſtituti in pacto, de ingrediendo poſſeſſionem debitoris, operatur, vt poſſit ingredi non facta liquidatione, num.69. ibid. Ius & iuſtitiam, & c. nihil operatur, ſi reſultat in libello contrarietas, num.251. rec.rem.15. Ius & iuſtitiam fieri vis magna, num.16. recup. in præludijs. ius & iuſtitiam fieri, aliquando nihil operatur, nu.17. ibid.

Clauſulæ, ſi ſua intereſſe putauerit, effectus, num.617. adip. remed.4

Clauſulam, ſponte & c. in inſtrumentis ex ſtylo & conſuetudine Notariorum adhiberi, nu.291. res.rem.1

Clement. vnic. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. intellectus & ſenſus, nu.221. rec.rem.15

Clemen. vnic. de cauſa poſſeſſ. & propr. ſenſus & declaratio, num.382. ibid.

Clericus apprehendens poſſeſſionem beneficij ſine executoria litteris, an incidat in pœnam l.ſi quis in tantam, C.vnde vi, nu.177. rec. rem.9. non poteſt ſine executorialibus ingredi poſſeſſionem quam alter detinet, nu.280. ibid.

Clericus dominus feudi ſæcularis ius dicit inter ſuos vaſallos laicos, de poſſeſſione feudi inter ſe contendentes, nu.409. ret.rem.3. dominus feudi ſuſtinet perſonam laici, inter vaſallos de cauſa feudi ius dicit, nu.410. ibid.

Clericus affectans beneficio priuari, an aliena occupando incidat in pœnam l.ſi quis in tantam, C.vnde vi, nu.182. recu. rem.9. hæres inſtitutus ſibi, & non patri acquirit, n.282. adip.rem.4. citari poteſt ſub generali citatione, vt compareat ſi ſua intereſſe putauerit, nu.118. recup.rem.8. poſſidens, coram quo conueniatur, vt contradictor legitimus, nume.476. adip.rem.4

Clericus ſpoliator coram quo conueniatur, num.477. ibid. in poſſeſſionem miſſus alicuius beneficij an habeat interdictum, ne vis fiat ei, nu.56. ret.re.1. in poſſeſſionem miſſus ab executore defenditur in Gallia, nu.57. ibi. in poſſeſſione

non

non defenditur,ſi si obſtat aliqua exceptio,nu.58.laicum turbans in quaſi poſseſſione rei beneficiariæ, coram quo conueniri debeat, nu.346.ret. rem.3. clericum turbans in quaſi poſſeſſione rei beneficiariæ, coram iudice laico conueniri non poteſt,nu.349. ibid.

Clericus vti an poſſit remedio l.ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra ſuæ præbendæ occupatorem, num. 273. recup. remed.9. in ſua præbenda vſufructuario æquiparatur, numero 274. ibid.

Clerico reddi remedium l.ſi quis in tantam, C.vnde vi,num. 129 ret.rem.3

Clericum ſubijci iuriſdictioni ſeculari ratione contractus,nu. 401.ret rem.3

Clericum non eſſe priuilegiatum in cauſa feudi ſæcularis,nu. 374.ibid.incedentem ſine habitu percutiens excuſatur,nume.688.adip.rem.4

Clericum non poſſe citari coram iudice laico, nu.347. & nume.350.ret.rem.3

Clericatus dignitas ſeruum non liberat, nu.67.rec.rem.10

Cocceius Nerua legem Auguſti de viceſima emendauit,n.4. adip.rem 4

Cn. Sicinij diligentiæ in locuſtarum copia abſumenda, n.38. rec.rem.12

Codicilli idem an ſint quod teſtamentum,n.194.adip.rem.4. perfectione quantum in ſe eſt,habent, ac ipſum teſtamentum, nu.197.ibid.

Cælij, Alciati, & Coraſij lapſus, nu.10. adip.rem.4

Cenaculum quid,nu... ret.rem.3

Collatio tantum operatur in beneficijs collatiuis quantum in electiuis electio,nu.278.recup.rem.9.

Collectas certis de rebus ſoluens, in ceteris ſibi non præiudicat,nu.60.ret.rem.5

Colonus vnde,n.85.adip.rem.3. condemnatus per ſententiã latam in remedio l.vlt.C de edict. Diui Adr.toll.appellat. nu.866.adip.rem.4.conductor ſpoliati,quando interdicto, Vnde vi,reſtituatur, vel iudicis officio,nu.62.rec.rem.1. adſcriptus ſolo, quando inter immobilia connumeretur, nu.5.recup.rem.10. interdicto, Vnde vi,experitur contra ſpoliatorem, ſi poſt à ſe interuerſam domini poſſeſſionem ſpoliatur,nu.66.recup.remed.1. partiarius ſocius an dicatur,nu.87.adip.rem.3

Coloni vel ſerui, ac vaſalli, a domino tyranno ad priſtinam ſeruitutem recuperari non poſſunt,nu.83.rec.rem.10

Coloni nomen generale, nu.84 adip.rem.3. bona & tunc pro penſione tacite ſunt hypothecata,cum conduxit agrum colendum pro decem ſaccis frumenti,nu.88.ibdi.vaſalli & ſimiles neceſſitate ob ſterilicatẽ & famem coacti,locum feudi poſſunt deſerere,nu.93.recup.rem.10

Colono non concedi interdictum,Vnde vi,contra tertium ſpoliatorem,nu.65.recup.rem.1.qui penſionem non ſoluit,nõ ſuccurritur officio iudicis,vt ablatam poſſeſſionem recuperet,nu.22.recup.rem. vlt. ad longum tempus an concedatur remedium l.vlt.C.de acquir. poſſ.num.48.recuperan. rem.14

Colonos & conductores ſolum rei detentationem habere, numa.63.rec.rem.1

Colorari poſſeſſio quando dicatur,nu.594.ret.rem.3

Coloratio poſſeſſionis magis reijci debet in poſſeſſorio recuperandæ,quam ipſa dominij perfecta probatio, nu.212.rec. rem.1.quando admittatur.n.206.ibi. admittitur facilius quam ipſa dominij probatio in recuperandæ poſſeſſionis remedio,nu.200. ibid.

Coloratum titulum quando probare ſufficiat in iudicio poſſeſſorio,nu.334.ret.rem.3

Coloratur quaſi poſſeſſio beneficij,ſententia lata in petitorio, nu.597. ret rem.3. probando titulum antiquum deperditum,nu.598.ibid.

Coloratus titulus, & quis quaſi coloratus & diſcoloratus, nu.595.ibid.

Colluſione adminiſtratorum ceſſante,an locum habeat l. meminerius.C.vnde vi, conſtitutio,nu.90.rec.rem.8

Comes poſſidens caſtrum, petere poteſt ſe comitem declarari,394.adip.rem.4

Commendam reuocare, & commendatarium ſpoliare, quando poſſit Pont. Max.nu.43.rec.rem.15

Commendæ noſtri temporis perpetuæ ſunt, & ideo de fructibus ad libitum diſponit commendatarius,nu.42.ibid.

Commendatarius expenſas facit, & debita perſoluit ex bonis commendæ,n.41.rec. rem.15. depoſitario & commodatario ſimilis eſt, nu.39. ibid.ius & titulum habet in commenda,nu.40.ibid.

Commodans interuerſa a commodatario poſſeſſione rei commodatæ,eam ſponte occupare non poteſt,num.187.recup. rem.9.occupando rem a ſe commodatam,non incidit in pœnam l.ſi quis in tantam,C.vnde vi, nu.185.ibid.

Commodatarius an recte experiatur contra extraneum occupatorem,nu.188. ibid. & depoſitarius poſſidere dicuntur rem commodatam,& depoſitam,nu.53.rec.rem.14

Commodatario an concedatur remedium l. ſi quis in tantam, C.vnde vi,contra occupatorem rei commodatæ, nu.184.recu.rem.9.& depoſitario an concedatur remedium l.vlt.C. vnde vi,nu.94.rec.rem.13

Commodatario ſpoliato iudicis officium conceditur,nu.52.recup.rem.15.depoſitario, & ſimilibus detentoribus,an concedatur remedium ex l.ſi coloni,C.de agric.& cenſ.lib.11. rec.rem.10.

Commoditas vſusfructus non ius,& alienari & perdi ab vſufructuario poteſt,nu.43.rec.rem.9

Compenſando creditor ſibi ſoluit,nu.56.adip.rem.5

Compromiſſum vbi de cauſa principali fieri prohibetur a ſtatuto,non tamen prohibetur quoad cauſas incidentes, & emergentes,nu 812.adip. rem.4. nouum dicitur effectum, ſi antiquo aliquid addatur,vel minuatur, num.6.309.& 396.rec.rem.9.

Concedi facile debet quod tibi non nocet,& alteri prodeſt,nu. 765.adip.rem.4

Conceſſo vno cenſeri ea conceſſa ſine quibus ad illud iam conceſſum peruenire non poteſt, nu.362.recup.rem.1.cenſeri conceſſa ea, ſine quibus illud conceſſum ſtare non poteſt,nume.110.ret.rem.5

Conceſſio nocet ſolum confitenti beneficium eſſe ſui aduerſarij,nu.339.ret.rem.3

Conciliatur Fulgoſij, & Zuchardi, ac communis opinio,nu. 310.adip.rem.4

Conciliatio auctoris in ea controuerſia an in cauſis ſummariè tractandis neceſſario libellus porrigendus ſit, nu.241.recup.rem.15.opinionum,quando non commiſſa mora creditor ingrediatur poſſeſſionem debitoris, num.76. adip. remed.5.opinionum de conſtitutione l.vlt.C.de edict. D. Adria.an correctoria ſit,vel limitatoria, nu.26.adip.rem.4. opinionum ex Ripę ſententia comprobata, num.690. ret. rem.3.opinionum de conſtitutione Iuſtiniani,nu.15.adip. rem.4.opinionum, quando liceat ſine liquidatione exequi licentiã de ingrediendo poſſeſſionum debitoris, n.61.adip. rem.5. interpretum, quomodo remedium c.reintegrandæ. 3.q.1.nouum eſſe concedatur,num.12.rec.rem.15.opinionum,quando mors debeat probari in remedio l. vlt.C.de edicto Diui Adria.num.669. adip.rem.4.opinionum ex auctoris ſententia,nu.521.ret.rem.3

Concluſio libelli in remedio reintegrandæ, qualis eſſe debeat, nu.247.rec.rem.15.ſola libelli ſpectanda eſt,nu.248. ibid. libelli non ſpectatur,cũ actio generalis concurrit cũ ſpeciali,num.294.ibi. non attenditur, ſed narratio in libello attenditur ob clauſulam,ius & iuſtitiam fieri,nu.250.ibid.

Concluſionis in cauſa vis magna,nu.528.adip.rem.4

Concluſionem in cauſa non admitti in iudicijs ſummarijs,nu. 682.adip.rem.4

Concluſione facta in cauſa, an exhiberi teſtamentum poſſit in

remedio

remedio l.vlt.C.de edict.Dini Adrian.num.681.ibid.

Concluſum eſſe in cauſa, & latam ſententiam eſſe paria, nume.529.adip.rem.4

Condemnatus ſoluere, non poteſt dare fideiuſſores de ſoluenda,nu.645.ret.rem.15

Condictio indebiti, an domino cãcedatur ad reuocandam poſſeſſionem in alium translatam indebite, nu.10.rec.rem.1. datur contra recipientem, quatenus eſt factus locupletior, num.13.ibi. ſecundum recuperandæ poſſeſſionis remediũ, nu.46.recup.in prælud.

Condictio ex l.vlt.C.de præt.pign.conceditur recuperanti poſſeſsionem pignoris, num.44.recup. rem.12. ex l.30.ann. præſcriptione tollitur,nu.419. rec.rem.15. ex l.vnde prouenit,nu.47.rec.rem.16

Condictioni indebiti pro poſſeſſione recuperanda,vt locus ſit, quę concurrere debeant nu.3.rec.rem.2

Condictionem indebiti æquitate niti,nu.2.ibid.remedium recuperandæ poſſeſſionis eſſe,nu.1.ibid.

Conditio de dando hæredi, verificatur in bonorum poſſeſſore, nu.329.adip.rem.4.de dando hæredi impletur dando hæredi hæredis,nu.238.ibid.nihil ponit in eſſe,nu.146. ibid.Si nupſerit, Si filios ſuſceperit, momento perficitur, nu.38. adip.remed.2

Conditioni,de dando aliquid furioſo,vel pupillo,dicitur ſatiſfactum, dando curatori vel tutori illorum, nu.259. adip. remed.4

Conditionalia verba non diſponere, nu.308.ibid.

Conditionalis contractus, propriè contractus non eſt, n.307. ibidem.

Conduci res propria poteſt ob ſolam poſſeſſionis cauſam, nu. 49.rec.rem.11

Conductor iuſtam habet cauſam non reſtituendi rem conductam,ſi conductionis tempus adhuc non eſt finitum, n.22. rec.rem.11. ob ſuperuenientem nouam cauſam poteſt recuſare rem domino reſtituere, num.42.ibid.mutato locatoris titulo rem illi reſtituere iuſtè recuſat,nu.43.ibid. iuſtam habet cauſam non reſtituendi rem conductam,cum timet ab alio ſibi fieri controuerſiam,nu.23.ibid. publicus ius in re acquirit,nu.36. ret.rem.4. vel colonus quouſque debeat eſſe contumax in reſtituendo, vt in pęnam l. non ab re, C. vnde vi,incidat,nu.29.ibid. eo ipſo quod locari negat rem reſtituere,eum ſpoliare dicitur,nu.3.rec.rem.11.poſſidens rem alterius mala fide, ſi eam innexit ſciente & volente rei domino, eam obligaſſe dici,nu.112.adip.rem.3. ad longum tempus, ob impenſarum cauſam rem iuſtè retinere poteſt,nu.19.rec.rem.11. & ſi ob non ſolutam penſionem expellitur, poteſt tamen impenſarum cauſa rem retinere, num.20.ibid.

Conductor poßidens mala fide rem alterius, eam non obligat domino prædij conductori ex illatione & inuectione,num. 109.adip.rem.3. poſſidens mala fide rem alterius, ſi domino rei ſciente eam inuexit in prædium conductum, an cenſeatur tacitè eam obligaſſe,n.111.ibid.conuentus remedio l.conductores,vel l.ſi quis conductionis, C.locat.vel etiam l.non ab re.C.loca.obijcere an poſſit dominij exceptionem, & ſeptem declarationibus declaratur quæſtio ipſa,nu.35. rec.rem.11. iuſtam ob cauſam non reſtituens rem locatori,an a pęna l.non ab re.C.vnde vi, excuſetur,nu.4.ibid.allegando ſe rei dominum, iuſtam profert cauſam reſtituendi rem locatori, nu.5.ibid.

Conductori facienda eſt remiſſio ob ſterilitatem, nu.99. recu. rem.10.ad longum tempus ſpoliato concedi interdict. vnde vi,nu.67.rec.rem.1

Conductorem exercentem negociationem cenſeri tacitè hypothecaſſe merces illatas in domum vel hypothecam,n.127. adip.rem.3

Conductores non reſtituentes rem a ſe conductam, vt rerum alienarum occupatores tenentur, numero 24. recup. remed.11

Confeſſio nocet ſolum confitenti beneficium eſſe ſui aduerſarij,nu.339.ret.rem.3

Confeßionis vim quouis publico inſtrumento maiorem eſſe, nu.218. rec.rem.1

Confeßionem in beneficialibus non nocere confitenti, vt poſſeſſione priuetur, & illa adiudicetur aduerſario, nu.694. ret.rem.3. admitti, etiamſi ceteræ omnes probationes excludantur,nu.219.rec.rem.1.probationem probatam eſſe, & ceteras omnes probationes excellere, nu.217.ibid. admitti contra præſumptionem iuris, & de iure,nu.221.ibi. facere rem notoriam,nu.222.ibid.

Confeßoriam non aduerſari iudicio poſſeſſorio retinendæ, nu. 540.ret.rem.3

Confeſſoria qui egit, non experitur interdicto de itin. actuq; priuato,n.125.ret. rem.5. qui egit pro refectione itineris, non poteſt deinde agere interdicto, de itinere,&c.n.126. ibid. qui egit, vt declaretur ſeruitutem ſibi competere, reo abſoluto, non poteſt experiri interdicto,de itinere, ad refectionem,nu.127.ibid.

Confeſſoria interdum non datur,cum tamen competat interdictum,de itinere actuq; priuato,nu.134.rem.5.& negatoria actio pro ſeruitutibus datur, nu.39. ibid.

Confeſſoria actione agit,qui ſeruitutem vult conſeruare, nu. 40.ibid.agens dominum ipſe non probat, ſed aduerſarius, nu.41.ibid.vel negatoria agens, an caueat de non vtendo, num.55.ibid.

Confiſcatio ſeu publicatio bonorum patris, filiorum legitimã non comprehendit, nu.177.recup.rem.9

Confirmationem nihil noui tribuere, nu.73.rec.rem.8

Confratrias viſitare tenetur epiſcopus, ſed cõtra paulo infra, nu.29.rec.rem.15

Confratria ſeu diſciplinatorum congregatio eſt iure licita, & permiſſa,nu.25.ibid.vnde dicta, nu.29.ibid.multa opera miſericordiæ, & pietatis exercet,nu.28.ibid.

Coniectura qua præſumi poßit vicinum ſuccedentem vicino, ſciuiſſe poſſeſſionem fuiſſe vitioſam,eſt in arbitrio iudicis, nu.52.rec.rem.16

Coniecturæ quibus detegitur ſimulatio, in arbitrio iudicis reſident,nu.388.recup.rem.9. quæ ſint, quibus conijciatur, per Senatum a pęna iuris communis eſſe receſſum, nume. 386.ibid.

Coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti ſucceßiua, non momentanea,nu.41.rec.rem.16.præſumitur ſcire facta cõiuncti quoad conſanguinitatẽ, non quoad cetera,nu.42.ibi. coniuncti nomine agens,cauere tenetur illum ratum habiturum,nu.31.recup.rem.6. præſumitur ſcire facta coniuncti,nu.39.rec.remed.16

Connani defenſa ſententia,nu.36.adip.rem.3

Connexa quæ eſſe dicantur,nu.377.rec.rem.1

Connexitatis ratione multa conceduntur, quę non aliàs, nu. 375.ibid.

Conſanguinitatis impedimentum ſi incontinenti poteſt probari, non conceditur ante omnia coniugis reſtitutio, num. 248.rec.rem.1

Conſenſus domini feudi tacitus an ſufficiat, cum ordinarius iudex cognoſcit de cauſa feudi inter vaſallos, nu.418.ret. rem.3.patris in donatione cauſa mortis a filio facta, eſt ad filij perſonam reintegrandam,nu.314.rec.rem.15

Conſequenti conceſſo, concedi & antecedens neceſſarium,nu. 44.recup.rem.6

Conſilium, quo vti poteſt iudex,cum negat velle concedere remiſſorias per fraudem petitas, nu.341.rec.rem.15.quo cautus iudex ſeſe gerere poteſt in concedendis vel denegandis dilationibus,num.333.ibid.iuriſprudentum excuſat in lite ſuccumbentem,ne in expenſis condemnetur, nu.7.recu. rem.11. quod in ſententia ex forma ſtatuti exigitur, non eſt expectandum, ſi immineat periculum, num.35.recup. rem.10

Conſules mercatorum Mediolani mittere non poſſunt in poſſeſſionem

ſeſſionem hæredem ſcriptum ex delegatione prætor 5. Mediolani, nu. 407. adip. rem. 4

Conſtantinus vir religioſiſſimus, l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo &c. promulgator, nu. 1. rec. rem. 6

Conſtitutio l. vlt. C. de præt. pign. an locum habeat in pignore legali & iudiciali, nu. 5. rec. rem. 12. c. ſæpe, de reſtit. ſpol. extenſiua, interdicti vnde vi, eſt, nu. 2. rec. rem. 16

Conſtitutiones nouæ ſtatus Mediolani, ſub tit. de bonis ad cridas ponendis, an locum habeant contra iura iacentis hæreditatis, & inibi de ratione, nu. 45. rec. rem. 13. & declarantur, nu. 107. rec. rem. 8. Regni Neapolitani prouident ſpoliato etiam contra milleſimum poſſeſſorem ſingularem cũ titulo & bona fide, nu. 94. rec. rem. 15. Pontificum tunc laicos ligant cum aliàs eis ex alijs Cæſarum conſtitutionib. peccare permitteretur, num. 20. ibid. punientes violentos occupatores per verba futuri temporis, priuant illos ſuo iure, nu. 70. rec. rem. 5

Conſtitutio l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. lib. 11. aliàs in Codice Theodoſiano eſt collocata ſub tit. vtrubi, nu. 10. recup. rem. 10. prouidens in pignore cõuentionali, cuius meminit l. vlt. C. de præt. pign. quæ ſit, & quo loco collocata, nu. 12. recup. rem. 12. l. vlt. C. de acq. poſſ. an locum habeat, cum agitur de recuperanda poſſeſſione non neglecta, ſed tradita a ſeruo vel colono num. 17. recup. rem. 14. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, Teodoſij eſt, nu. 2. recup. rem. 9. l. ſi quis in tantam, aliquando ſpreta, Athalarici iuſſu vſui reſtituta, num. 3. ibid. l. ſi quis in tantam, partim pœnalis, & partim perſecutoria rei eſt, nu. 6. ibid. in l. vlt. C. vnde vi, locũ habet pro ſola naturali poſſeſſione occupata recuperanda, num. 12. recup. rem. 13. l. vlt. C. vnde vi, habet locum, cum occupator credidit, ex toto poſſeſſionem vacare, nu. 13. ibid. Iuſtiniani eſt l. vlt. C. de præt. pign. nu. 1. recup. rem. 12. l. vlt. C. de prætor. pign. an locum etiam habeat in ſola detentatione, nu. 2. ibi. l. vlt. C. de acq. poſſ. an iuris antiqui correctoria ſit, nu. 10. recup. remed. 14. l. ſi me & Titium, ff. de reb. cred. ſi cert. pet. non prouidet in caſu l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. lib. 11. nu. 8. rec. rem. 10. l. vlt. C. de acquir. poſſ. an locum habeat in vna facti ſpecie beneficia, nu. 58. rec. rem. 14. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, quomodo differat a conſtitutione l. ſi conſtiterit, C. fin. regund. nu. 332. recup. rem. 9. l. meminerint, C. vnde vi, an locum habeat in prælato inuadente eccleſiæ alterius poſſeſſionem, nu. 96. recup. rem. 8. l. meminerint, C. vnde vi, an locum habeat, cum quis ſponte ex pacto poteſt poſſeſſionem ingredi, n. 97. ibi. l. vlt. C. ſi ma fact. alien. ſine decret. rat. hab. an locum habeat, cum alienatio eſt nulla defectu legitimatæ perſonæ, et ibidem quomodo res hac intelligatur, num. 142. recu. rem. 15. & remedium l. vl. C. de acq. poſſeſſ. an extinguatur per mortem illius, qui ſe creditoris, vel alterius nomine poſſidere conſtituit, nu. 64. rec. rem. 14. l. meminerint, C. vnde vi, colluſione adminiſtratorum ceſſante, an locum habeat, nu. 90. recup. rem. 9. c. ſæpe, de reſt. ſpoliat. corrigit l. cum a te, ff. de vi, & vi armat. nu. 6. recup. rem. 16. l. vlt. C. de acqu. poſſeſſ. an locum habeat contra eum, qui nomine vnius, deinde alterius ſe poſſidere conſtituit, nu. 40. recup. rem. 14. l. vlt. C. de donat. ſtatuto non poteſt immutari, num. 380. recup. rem. 9. l. vlt. C. de edict. D. Adria. tollen. an extendatur ad alios caſus non comprehenſos in ea, num. 41. adip. rem. 4. l. vlt. C. de edict. Diui Adria. tollen. qua ratione edita ſit, nu. 42. ibid. l. vnic. §. vlt. C. de ſuffrag. quomodo differat a l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 336. recup. rem. 9. l. meminerint, C. vnde vi, nouum attulit ad recuperandam poſſeſſionem remedium, num. 2. recup. rem. 8. l. vlt. C. de acquirend. poſſeſſ. an locum habeat tam pro poſſeſſione rei mobilis, quàm immobilis, nu. 14. adip. rem. 14. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, eſt facta ad rigorem iuris conſeruandum, nu. 30. recup. rem. 9. l. ſi coloni, C. de agric. & cenſit. lib. 11. prouidet contra eum, qui per malam fidem lucri ſpe ſeruum fugitiuum recipit, nu. 18. recup. rem. 10. correctoria cõtinet caſum ex larga ſignificatione cõprehenſum, ſi eadem adeſt ratio, nu. 60. adip. rem. l. vlt. C. vnde vi, an inſtar interdicti vnde vi, vel interdicti, de adipiſcenda, ſit introducta, nu. 29. recu. rem. 13. l. vlt. de acq. poſſeſſ. an & contra clericos locum habere poſſit, nu. 51. recup. rem. 14. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, non habet locum in pignore conuentionali nondum tradito, num. 202. recup. rem. 9. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, habet locum contra deijcientẽ re ipſa, non contra eum, qui deijcere opinatur, nume. 297. ibid. l. vlt. C. de edict. Diui Adria. toll. a ceteris remedijs differt, nu. 16. adip. in prælud. l. vlt. C. ſi poſſeſſorijs adip. ma. fact. alien. ſine decr. & c. locum non habet, cum alienatio eſt ſimulata, nu. 182. recu. rem. 15. l. vltim. C. de iure delib. & Auth. hoc amplius, C. de fideicommiſſ. locum habent contra clericos, nu. 54. recup. remed. 14. noua Mediolani de iudicijs, cap. apparentem, declaratur, nu. 685. adipiſc. rem. 4

Conſtitutio l. creditores, C. de pign. temperat conſtitutionem l. extat, ff. quod met. cau. num. 1. adip. rem. 5. l. inuaſor, C. vnde vi, quo tempore edita, nu. 1. recu. rem. 7. l. inuaſor, C. vnde vi, an noua ſit, nu. 5. ibid. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, eos punit, qui re ipſa occuparunt, & occupata poſſident nu. 163. recup. rem. 9. l. vlt. C. de edict. D. Adri. non prouidet illi, quem conſtat eſſe hæredem ab inteſtato, etiam ex confeſſione, nu. 87. adip. rem. 4. l. vlt. C. de edicto Diui Adria. correctoria vel limitatoria ſit, vel ne, nu. 7. ibid. l. vlt. C. de edicto Diui Adria. tollen. an noua ſit Iuſtiniani, abrogata illa Adria. n. 14. ibi l. Chriſtianis, C. de pact. quomodo differat a l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 339. recu. remed. 9. l. ſi coloni, C. de agric. & cenſit. lib. 11. edita vt ſpoliatore animata eſſet conſultum, nu. 14. recup. rem. 10. l. vlt. C. vnde vi, vna ex poſterioribus quinquaginta Iuſtiniani conſtitutionibus, num. 1. recup. rem. 8. l. vlt. C. vnde vi, remedium poſſeſſionis recuperandæ continet, nu. 2. ibi. l. vlt. C. vnde vi, extenſiua interdicti vnde vi, nu. 3. ibid. l. vlt. C. de edict. Diui Adr. in quibus differat ab interdicto, Quorum bonorum, & ibidem vndecim enumerantur differentiæ, adip. rem. 4. l. vlt. C. de edicto Diui Adria. tollen. an odioſa ſit, vel fauorabilis, nu. 37. ibid. l. vlt. C. de acquiren. poſſeſſ. vna ex quinquaginta conſtitutionibus Iuſtiniani, nu. 1. recup. rem. 14. l. vlt. C. de acquir. poſſeſſ. an retinendæ, vel recuperandæ potius remedium contineat, nu. 3. ibi. l. non eſt dubium, C. de legatis, quid differat ab interdicto, Quorum bonor. nu. 12. adip. rem. 2. l. vlt. C. ſi maior fact. alie. ſine decreto ratam hab. an locum habeat, tum ſolus tutor vel curator rem minoris alienat, nu. 175. rec. rem. 15. l. vlt. C. de acquir. poſſ. exorbitans eſt, & Ripæ & Tiraquelli ſententia, & nu. 12. recup. rem. 14. noua an ſit, l. 1. C. ſi per vim, &c. nu. 4. recup. rem. 6. l. vlt. C. de edicto D. Adr. toll. eſt pro parte correctoria, ex aliquorum opinione, nume. 23. adip. rem. 4

Conſtitutiones l. conductores, C. locat. & l. non ab re, C. vnde vi, an extendantur, nu. 58. rec. rem. 11. pœnales ob rationis identitatem extenſionem recipiunt, nu. 59. ibi.

Conſtitutiones tit. C. ſi maior fact. alien. ſine decret. rat. hab. an hodie ob iuris Pontificij conſtitutiones abrogatæ ſint, nu. 187. recup. rem. 15. ex c. integranda, 3. q. 1. a quibus Pontificibus editæ & promulgatæ, nu. 1. rec. rem. 15. canonis reintegrandæ, 3. q. 1. an remedium petitorium vel poſſeſſorium contineat, nu. 2. ibid.

Conſtituente mortuo, conſtituti virtus extinguitur, nu. 38. recup. rem. 14

Conſtitutum extinguitur per mortem conſtituentis, n. 65. ibi. naturalem poſſeſſionem & ciuilem transfert, nu. 25. ibid. generale operatur idem quod ſpeciale, nu. 27. ibid.

Conſtituti clauſula quid operetur in remedio l. 3. C. de pig. nume. 36. adip. rem. 5

Conſuetudo Bulgari, qua fuit declaratum, vxorem vſufructuariam a marito conſtitutam, habere alimẽta tantum, ſi ex-

tent

Digitized by Google

tent filij locum habet etiam in teſtamentis Iudęorũ, n. 290. recup. rem. 9. non valet, quòd per vim creditor poſſeſſionem debitoris, nu. 95. adip. rem. 5. & præſcriptio facti ſunt nu. 64. ibid. & vſus non extenditur de loco ad locum, num. 62. ibid. dicitur eſſe localis, nu. 563. rec. rem. 15. vim legis obtinet, nu. 70. adip. rem. 2.

Contemplatione mea factum, a me factum dicitur, nu. 510. recup. remed. 15

Contractus talis præſumitur, qualem proprietas verborũ demonſtrat, nu. 21. ret. remed. 4. ſub conditione, propriè contractus non eſt, nu. 223. rec. rem. 9. nullus ipſo iure, quomodo a facto maiori dicatur conualidari & ratificari, nu. 140. recup. remed. 15. nullus notoriè nõ excuſat a pęna turbatæ poſſeſſionis, nu. 638. ret. rem. 3. innominatus, ſequitur naturam contractuum nominatorum, nu. 90. adip. re. 3. qui celebratur, vt res menſuretur, vel ponderetur, perfectus non dicitur, re non menſurata, vel ponderata, nu. 19. recup. rem. vlt. inualidus an excuſet a dolo accuſatum de turbata poſſeſſione, nu. 634. ret. rem. 3. inualidus apparente inualiditate, præſumptione iuris excuſat turbatorem a dolo, nu. 635. ibi. per legem commiſſoriam, vel adiectionem in diem, reſoluto, hinc inde data & accepta reſtituuntur, nu. 425. rec. rem. 1.

Contractum talem iudicari, qualem ſui apparentia oſtendit, nu. 691. adip. rem. 4

Contradictor legitimus ad impediendũ ſummariam cognitionem is eſt, qui dum poſſidet, titulum ſimilem titulo hęredis allegat, nu. 565. adip. rem. 4. legitimus quis dici poſſit, & quomodo procedat, nu. 558. & ſeq. ibid. legitimus quis ſit in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. nu. 554. ibid. non impendit executionem ſententiæ in re, quæ a debitore victo poſſidetur, nu. 575. ibi. eſt, allegans poſſeſſionem ante mortem teſtatoris, & deficere quæ ſunt de intentione hæredis num. 594. ibi. an ſit, eum allegat titulum ab alio habitum viuente teſtatore, & poſſeſſionem poſt illius mortem, nu. 598. ibi. allegans ius excluſiuum hæredis, obtinet reuocationem miſſionis in poſſeſſionem, nu. 628. ibid. nullum ius allegans, non obtinet reuocationem miſſionis in poſſeſſionem, nu. 629. ibid. ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, legitimus non eſt, ſi non poſſidet, etſi allegat deficere quæ ſunt de intentione hęredis, nu. 578. ibi.

Contradictori venienti pro ſuo intereſſe, obijci non poteſt nullitas ſui tituli, nu. 624. adip. rem. 4

Contradictio ſine appellatione, leuis eſt momenti, nu. 170. recup. rem. 1

Contrahens cum altero, non ita de facili eum rei dominum credere debet, nu. 21. rec. rem. 14. conditionem illius, cum quo contrahis, ſpectare debet, nu. 29. rec. remed. 16

Contrahentes in confinibus, duos iudices habent, nu. 321. ret. remed. 3

Contraria duo ſimul eſſe non poſſunt, nu. 516. ibid. non eſſe, dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt, appello, nu. 542. adip. remed. 4

Controuerſia verbo tam iuris, quam facti intelligi, nu. 286. recup. rem. 1

Contumax manifeſtus præſtat cauſam iuſtam vt creditor mittatur in poſſeſſionem ex primo decreto, ita vt poſſideat, nu. 187. ret. rem. 3

Contumacia ſola facit, vt contumax ius ſuum perdat, nu. 174. ret. rem. 3. diluitur ob cauſam, ret. rem. 5

Conueniri qui poteſt loco ratione contractus, de contractu debet conſtare, nu. 171. adip. rem. 3

Conuenticulæ & congregationis crimen ceſſat ſi cauſa concurrat aliqua, nu. 54. rec. rem. 5

Conuentio de ingrediendo poſſeſſionem ratione crediti, conditionalis eſt, nu. 60. adip. rem. 5

Copulatiuam in expoſitiuam ſæpe reſolui, nu. 22. adip. rem. 3

Coraſij opinio quadam aduerſus Ripam confutata, nu. 691. adip. rem. 3

Coraſius inconſtantiæ notatus, nu. 356. rec. rem. 9

Cornei reſponſum 232. vlt. dubio, lib. 4. declaratur, num. 25. adip. rem. 2

Correctio legis non niſi expreſſè fit, & maxima præfatione præmiſſa, nu. 387. rec. re. 9. eſt euitanda in dubio, nu. 385. & 386. ibid. & nu. 11. rec. rem. 14

Correctoria lex continet ex mente ſua caſus correctos, n. 36. adip. rem. 4

Creditor occupans debitoris rem ex pacto conuento, an amittat ius crediti, num. 28. recup. rem. 5. ex vrbanitate iudicem poteſt adire, etſi ex pacto liceat debitoris rem occupare, nu. 129. ibid. deijciens debitorem è poſſeſſione rei ſibi pignoratæ, an incidat in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 204. recup. rem. 9. auferens rẽ pignoratã a debitore fugitiuo, non incidit in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 207. ibid. occupando poſſeſſionem ex licentia & pacto debitoris, non incidit in pęnam. l. ſi quis in tãtam, C. vnde vi, nu. 208. ibidem. occupans rem fideiuſſoris ſui debitoris an ius perdat, num. 40. recup. rem. 5. cui debitor promiſit tradere nudam poſſeſſionem, ſi miſſus eſt in poſſeſſionem ex primo decreto, adhuc non poſſidet, n. 176. ret. rem. 3. ex primo decreto in poſſeſſionẽ miſſus, poſſidere dicitur, ſi diſpoſitione ſtatuti facit fructus ſuos, nu. 177. ibid. conſequi poteſt pretium, quod ſucceſſit loco rei, cum nihil adſit, quod pro ſolutione conſequitur, nu. 122. adip. rem. 3. mora non commiſſa a debitore, ingredi non poteſt ſtatim poſſeſſionem, ſi debitoris ſuſpicio ceſſat, n. 75. adip. rem. 5. vti an poſſit remedio l. vlt. C. de acquir. poſſeſſ. contra tertium, in quem debitor rem creditori hypothecatam, & quam eius nomine ſe poſſidere conſtituit, alienauit, nu. 24. rec. rem. 1. poſt reſiſtentiam debitoris ex interuallo ingrediens poſſeſſionem, an vim committere dicatur nu. 84. adip. rem. 5. per vim ingredi poteſt poſſeſſionem ex facto debitoris, ſeruato tamen moderamine inculpatæ tutelæ, nu. 85. ibi. vti non poteſt licentia ingrediendo contra reſiſtentem de facto ſine cauſa iuſta, nu. 85. ibi. remedio l. 3. C. de pig. an clam poſſit ingredi poſſeſſionem, nu. 89. ibid.

Creditor ex magna cauſa miſſus ex primo decreto in poſſeſſionem, ita volente Prætore, poſſidet, num. 186. ret. rem. 3. miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto verbis poſſeſſori ſolum conuenientibus, poſſeſſor efficitur, num. 195. ibid. occupãs rem apud debitorem depoſitã, ius ſui crediti amittit, nu. 21. recup. remed. 5. eccleſiæ an ex pacto ingredi ſua ſponte poſſit illius poſſeſſionem, nu. 22. adip. rem. 5. non incidit in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, ſi ex iudicis licentia poſſeſſionem rei ſuę debitoris occupet, nu. 210. recup. rem. 9. miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, amoto quolibet poſſeſſore, dicitur poſſeſſor effectus, num. 199. ret. rem. 3

Creditor conſtitutarius non ad ſui, ſed debitori commodum poſſidet, nu. 37. rec. rem. 14. pupilli pacto inito in iure perſonali, cum res data pignori eſt de his, quæ ſeruari poſſunt, non poteſt ſponte ingredi poſſeſſionem, nu. 19. adip. rem. 5. ſua culpa amittens pignoris prætorij poſſeſſionem, reſtituitur adhuc remedio l. vlt. C. de prętor. pign. num. 3. recup. rem. 12

Creditor qui ſua auctoritate ingredi poteſt, an adeundo iudicẽ cenſeatur illi fauori renunciare, nu. 157. adip. rem. 5. adeundo iudicem, ſibi non præiudicat pręmiſſa proteſtatione, num. 158. ibi. vbi iudicis auctoritate eſt adeptus poſſeſſionem debitoris, an pignus prætorium acquiſiuiſſe dicatur, nu. 159. ibi. cum vult rem debitoris ſibi obligatam habere emptam, quomodo procedatur ad ęſtimationem, nu. 160. ibi. aſſerens ſe ex licentia debitoris eſſe ingreſſum fundum an oſtendere debeat, ea ſe auctoritate vſum, nu. 169. ibid. ſua auctoritate ingreditur, eum, iudex ea vrbanitate concedens hanc licentiam, poſſeſſorem non monet, num. 148. an ex conſuetudine, vt ex pacto licentiam habere poſſis ingrediendi poſſeſſionem debitoris, num. 93. ibidem. recuperant poſſeſ-

Digitized by Google

poſſeſſionem pignoris, non recuperat vt in ſolutum ſibi cedat proprietas,nu.6.recup.rem. 12. ſponte ingredi non poteſt poſſeſſionem eccleſiæ ex pacto inito,miniſtris reſiſtentibus,n.30.adip.rem.5.occupans rem non debitã pro debita,an in pœnam l.exſtat.quod met.cau.incidat,nu.6.recup.rem. 5 ex pacto expreſſo ingredi põt poſſeſſionẽ debitoris non facta liquidatione, num.63. adip.rem. 5.occupans debitoris perſonam,an ius ſui crediti perdat,num. 19. recup. rem. 5. qui ex pacto poſſeſſionem debitoris ingreditur vim maiorem non committit,nu.2.adip rem.5.ex primo decreto in poſſeſſionem miſſus ſi ſpolietur, non reſtituitur ex interdicto,Vnde vi,nu.171.ret.rem.3.miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto non poßidet,num.172.ibid.occupãs rem ſui debitoris an ipſo iure perdat ius ſui crediti,num.66.recup.rem.5.miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto,fructus lucratur ſtatuto ita diſponẽte, ſi modo re ipſa facta eſt miſſio,num.183.ret rem.3.pupilli pacto inito in iure perſonali,poteſt ſua ſpõte poſſeſſionem ingredi,nu.16.adip.rem.5. ſub conditione,ius crediti perdit,ſi pendente cõditione rem debitoris occupat,nu.23.recup.rem.5.ſub conditione, non differt a creditore puro in materia indifferenti, ſi eadem ſit ratio,num.24.ibid.pupilli pacto inito in iure perſonali,de reb. quæ ſeruari non poſſunt,ingredi poteſt ſua ſponte poſſeſſionem,num.17.adip.rem.5. ingredi poteſt poßeſſionem prædij minoris qui ſine ſollẽnitate obligationem contraxit nu.14.ibid.miſſus in poſſeßionẽ ex primo decreto,quòd habet vim ſecundi,poſſidet,nu.202.ret.rem.3.dicitur poſſidere rem loco pignoris ſibi datam a debitore, nu.168. recup. rem.9.occupans rem ſibi debitam ex licentia iudicis incompetentis,an ius crediti perdat,nu.8.rec.rem.5.ſub conditione proprie creditor non dicitur,nu. 234.rec.rem.9. pro dimidia crediti occupans rem debitoris, dimidium crediti amittit,nu.38.recup.rem.5.an iuſta aliqua cauſa poßit excuſari ne incidat in pœnam l.exſtat, ff.quod met.cauſa.nu.48.ibid.ex pacto debitoris an eius poſſeſſionem adipiſci & retinere poſſit,nu.4.adip.rem.5

Creditori an conceditur remedium ex l.ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra debitorem, qui rem loco pignoris datam per vim occupauit,num.197.recup.rem.9. ex l.1. C.ſi per vim,vel alio modo,ſuccurri an poſſit,ſi abſens rei poſſeſſione,quam apud ſe cautionis iure habebat,ſpolietur, nu.21. recup.rem.6

Creditori miſſo in poſſeſſionem bonorum debitoris dari remedium l.ſi quis in tantam,C.vnde vi, contra violentum occupatorem,nu.161.ret.rem.3.ex primo decreto ex magna cauſa,ita volente prætore redditur interdictum,vti poſſidetis,nu.185.ret.rem.3

Creditorem habentem pignus ex conuentione poſſidere, num. 160.ret.rem.3

Creditore vno miſſo in poſſeſſionem in pignore prætorio,& ceteri miſſi dicuntur,nu.229.ibid.

Creditorem habuiſſe animum furandi & occupãdi iniuſtè,ex coniecturis detegitur,nu.172.rec.rem.5

Credens viro bono excuſatione dignus eſt,nu. 36.rec.rem.13. viris probis & fide dignis excuſatur,nu.17.rec.rem.7. iuſta ratione ſeruum vel colonum rei a ſe alienatæ dominum eſſe,a vero domino remedio l.vlt.de ueq.poſſ.conueniri non poterit,nu.23.rec.rem.14

Credulitas iuſta ipſo iure non excuſat occupatorem,ſed exceptionis ope,nu.314.recup.rem.9.vt excuſet,a iuſta cauſa debet procedere,nu.131.ibid.iuſta vt excuſet a deducente debet probari,num.46.ibid.iuſta excuſat,num.32.recup. rem.13

Crimen quod infert probationẽ poſſeſſionis ipſo iure.ſi ſpoliato obijcitur,is ante omnia non reſtituitur,nu.330.recup. rem.1.obiectũ ſiue via inquiſitionis,ſiue accuſationis,non impedit ſpoliatum reſtitui,& ibi noua extenſio adiecta,n. 325.ibid.

Criminalis accuſatio cur ceſſat,cum virtute contractus accuſatus de turbata poſſeſſione eſt ingreſſus poſſeſſionem, nu. 632.ret.rem.3

Criminaliter qui egit ad vindictam vt delinquens ſtatuti pœna puniatur agere iterum non poterit,vt puniatur ex ſtatuto,nu.399.recup.rem.9

Criminoſus, qui ipſo iure ſit beneficio priuatus, ſi ſpoliatus fuerit,non reſtituitur ante omnia,nu.137.rec.rem.1

Culpa qualis eſſe poſſit,vt creditori ſuccurſum ſit remedio l.vltima,C.de prut.pig.n 8.rec. rem.12. ſufficit vt pœna pecuniariæ ſit locus,nu.74.recup.rem.5

Cumulatio interdicti,quorum bonorum,cum remedio recuperanda ſit diuerſo reſpectu, nu.92. adip.rem.1. petitorij & poſſeſſorij in interdicto,de itinere actuque priuato, non ſit in inſtantia appellationis,nu.94. ret.rem.5. poſſeſſorij & petitorij admittitur ceſſante regula contrarietatis, n.523. ret.rem.3.petitorij & poſſeſſorij retinendæ,non admittitur eodem tempore ab eodem,num.537.ret.rem.3. vbi non admittitur,an illud fiat ipſo iure,vel parte opponente, num. 549.adip.rem.4

Cumulationem poſſeſſorij cum petitorio in remedio recuperãdæ pendere a perſona actoris,nu.213.ret.rem.3.in incorporalibus admitti,n.541.ret.rem.3.in beneficialibus admitti,nu.542.ibid.

Cumulari poteſt interdictum,quorum bonorum,cum illo retinenda diuerſis reſpectibus,nu. 108.adip.rem.2.poſſeſſoriũ retinendæ cum petitorio, cum poſſeſſio aſſeritur deperdita ante litem conteſtatam,nu.529.ret.rem.3

Cuniculi qui ſint,nu.24.ret.rem.7

Cunienſium conuentiones confirmauit D. Carolus Subaudiæ Dux ex reditibus annuis ab illo opido perceptis, nu.121. recup.rem.15

Curator bonorum abſentis mitti poteſt in poſſeſſionem hæreditatis relictæ abſenti,ex l.vlt. C.de edic. diui Adr. toll.nu. 298.adip.rem.4

Curtij iunioris ratio, cur edict. ſit l. vltima. C. de edicto diui Adrian.defenſa,nu.44.adip.remed.4.conſ 90.num.6.& 7.exploſum,num.180.recup.rem.15.lapſus,nu.386. ret. remed.3

Curtij ſen.in conſ.73.col.pen. codex repurgatus, & eius doctrina declarata, nu.368 rec.rem.1

Cini euerſa conſideratio,nu.47.rec.rem.11

D

Damnum datum vt emendetur, animalia licet retinere, nu.282.recup.rem.9.quod quis ſua culpa ſentit, alteri adſcribere non debet,nu.96.recup.rem.15.is pati dicitur, qui fructus colligere non poteſt,num 421.recup. rem.1.is dicitur pati,qui ſuo deſiderio non poteſt ſatisfacere, num. 422.ibid.

Damni infecti cauſa miſſum in poſſeſſionẽ,rei ſeruandæ cauſa miſſum dici,nu.8.ret.rem.1

Debitor non dicitur pro debitor a creditore poſſideri,num.73. adip rem.1 fugitiuus iudicis incompetentium allegare nõ poteſt.nu.27.ret.rem.5.fictè poſſidet,& quoad quid, rem pignori datam,nu.199.rec. rem.9

Debitoris fugitiui bona occupans,quando ius ſui crediti amittat,nu.25.recup.rem.5.ſui filios detinẽs loco pignoris pro credito,ius crediti perdit,nu.30.ibid.

Debitorũ nomina non cenſeri tacitè hypothecata pro penſione domus, nu.143. adip. rem.3. non venire in hypotheca expreſſa omnium bonorum,nu.441.ibid.

Debitum ſolum naturale iudex ſoluere non poteſt debitore reluctante,nu.41.ret.rem.1

Deciſiones Cõſilij Delphinat.vim legis in ea regione habere, nu.189.rec.rem.1

Decius conſ.84.declaratur.nu.160.ibid.

Decij codex repurgatus in l.vlt.num.52.C.de edic. diui Adr. tollen.num.901.adip.rem.4.opinio in c.conſultationibus, num.

Digitized by Google

nu.12.de offic.deleg.improbata,n.191.ret.re.3.inconſtuntia notatur,nu.424.adip.rem.4.conſ.125.nu.5.& Alb. conſ.57.dubia,nu.17.adip.remed.vlt.

Declaratio doctrinæ multorum interpretum, in remedio reintegrandæ,nu.90.rec.rem.15

Declaratoria exigitur ſententia etiam tunc cum quis ipſo iure priuatus eſt ob crimen,nu.332.rec.rem.1.etiam cum pęna ipſo iure diuiditur,nu.308.rec.rem.9

Decretum Duciſſæ Yolant concedit feudi alienationem ob neceſſitatem,non alia cauſa,nu.253.ibid.

Decretum ſecundũ multis caſib.trãsferre dominium,n.167. ret.rem.3.ſecundum quando eſt interponendum, non procurator, ſed poſſeſſor ipſe conueniendus, monendusq. eſt, nu.75.rec.rem.8.nullum dicitur cũ cauſa eſt nulla, n.19. ret.rem.1.præcedit cauſæ cognitio, vt antecedens neceſſarium,nu.145.rec. rem.15. quid ſit in genere & in ſpecie, num.143.ibid.

Decretu alienare quid,nu.148.ibid.

Decreti ſollemnitatem in danda bon.poſſ.hodie ceſſare. n.27. adip.rem.1

Decretum antiquum Sabaudiæ Duciſſæ Yolant varie perpenditur & explicatur,nu.254.rec.rem.9. antiquum Sabaudię & Pedemont. de reſtit. ſpoliat. prouidet ſpoliato quaſi poſſeſſione rei incorporalis,nu.201.rec.rem.15. Mediolani, Quando res habet originem a cõtractu, &c. declaratur nu.644.ret.re.3.Mediolani,quòd criminaliter, non proceditur,cũ bares hẽt originẽ a contractu,declaratur,n.633. ibi.Papiæ 16.ſub rub. qđ poſſeſſione defuncti, declaratur, nu.324.& 509.adip.rem.4.antiquum Sabaudiæ,& Pedemontiũ, de reſtit.ſpol. in qua ſpoliationis ſpecie loquatur, nu.257.rec.rem.15. antiquum Sabaudiæ & Pedemontiũ prohibet Iudæos habere ſeruos Chriſtianos, num.294.rec. rem.9.antiquum Pedemontiũ lib.3.ſub rub.de donat.vendit.& recbatis,&c.declaratur, nu.157.recup.rem.15.antiquum Sabaudiæ, & Pedemontium,lib.3.ſub rub. Quitationes factæ per minores,&c.declaratur,nu.158.ibi.antiquũ Sabaudiæ & Pedemontiũ, lib.2.ſub rub. de reſt.ſpol. vult ſpoliatos re mobili eſſe reſtituendos,nu.198.ibi.antiquum Sabaudiæ & Pedemontium,li.3.ſub rub. de donat. & vend.non habet locum in donatione remuneratoria, nu. 164.ibi.antiquum Sabaudiæ & Pedemontiũ, de reſt. ſpol. vult cauſas ſpolij eſſe ſummariè tractandas, n.237.ibi.antiquum Sabaudiæ & Pedemontiũ,de reſt. ſpol.declaratur, nu.216.ibi.antiquũ Sabaudiæ & Pedemontium, ſub rub. Quod clerici Ducales non trahant Ducales etiam ſubditos ad curias,&c.declaratur,nu.244.ibid antiquum Pedemõtium & Sabaudiæ, de reſt.ſpol. ſuccurrit ſpoliato quaſi poſſeſſione rei incorporalis,n.84.rec. rem.1.nouum Sabaudiæ & Pedemontiũ. ſub tit.delle citatione,§.non vaglia. declaratur,nu.118.rec.rem.8.Sabaudiæ & Pedemontiũ,ſuper feudorum alienationib.editum a Duciſſa Yolant, declaratur ex decreto Duciſſæ Blancæ,nu.257.rec.rem.9.nouum Sabaudiæ & Pedemontium,in tit. Delle appellationi, & in quai caſi,&c.admittit appellationem in cauſis poſſeſſorijs,& quo,nu.329.ibi.interpoſitũ ſuper principali, trubi ad conſenſum nu.12.adip.rem.5.nouum. Sabaudiæ, & Pedemontium,tit. Delle examinationi, declaratur,n.351. rec.rem.15.& nu.347.ibid.nouum Sabaudiæ & Pedemõtium tit.De gli articoli probatorij,§.& perche i rei, &c. declaratur,nu.335.ibi.nouum Sabaudiæ & Pedemontiũ, in tit.de citatio. §.occurrendo, declaratur, nu.104. recup. rem.8. Pedemontium.& Sabaudię,in tit.delle appellatio. verſ.dalle ſentenze,in quo poſſeſſorio iudicio loquatur, nume.33.rec.in prælud.

Decreta Montis Regalis, Neapolis, Papiæ,& aliorum locorum,in aliquibus inſecuta ſunt conſtitutionem l.ſi quis in tantum,nu.8.rec.rem.9

Decretalis bonorum poſſeſſio quæ, numero 18. adipiſcenda, remedio 1.repudiari non poteſt, numero 12.ibidem.quæ, ex communi opinione,nu.11.ibid.

Decurio reſtitutus locum ingreditur, donec interim electus officio illo fungitur,nu.105.rec.rem.10.

Defuncti delictũ cum illius morte non extingui, ſi pœna indictu ſit pecuniaria, vel de iure Pontificio,n.159.rec.rem.1. poſſeſſio quomodo in hæredem continuetur,nu.398.ibid.

Delegari an poſſit cauſa miſſionis in poſſeſſionẽ ex remedio l. vlt.C.de edic.D.Adr.ſollen.n.347.adip.rem.4.poſſe,quæ celeritatem deſiderant,nu.438.ibi.non poteſt actualis miſſio in poſſeſſionem,nu.440.ibid.

Delegatio facilius in iure Canonico conceditur, nu.439.ibi.

Delegatus mandati fines excedens vt priuatus dicitur procedere,nu.22.rec.rem.8. nullam poteſtatem habet ante receptus delegationis litteras,nu.410.adip.rem.4

Delictum quo quis ipſo iure ius ſuum perdit, debet eſſe deductum & probatũ,vt in ſimonia,nu.69.rec.rem.5.pręſumitur cum actus a iure prohibitus celebratur,nu.388.recup. rem.15.ſine dolo cõmiſſum,ſi pœnitent delinquens,extinguitur,ibiq. declaratur,nu.157.recup.rem.9. excuſat ſola apparentia cauſæ iuſtæ,nu.686.adip.rem.4 quod eſt in committendo, nõ multum a delicto quod eſt in omittendo, differt.nu.155.rec.rem.9

Delicta puniri Reipub.intereſſe,nu.31.rec.re.1.puniuntur, ſi dolo & culpa ſunt commiſſa,nu.25.rec.rem.11.a familia commiſſa,voluntate domini commiſſa dicuntur, quando dominus ſcienter habuit viros nequã & deprauatos in familia.nu.57.rec.rem.1

Delinquens vnus ſociorum indicatur impunis, ne alter innocens detrimentum ſentiat,nu.378 ibi.in ijs quæ iure naturali prohibentur in dolo eſſe dicitur, nu.19. rec.rem.9.

Delinquendi cauſam & occaſionem præſtari non debere,nu. 243.ret.rem.1

Delinquentium bona licitè lucrari poſſe, nu.128.ibid.

Deportatus reſtit.interim a fiſco alienata non recuperat,nu. 110. rec. rem.10

Detentatio,eſt ſola facti inſiſtentia,nu.64.rec.rem.1.quid facti eſſe dicitur,nu.27.recu.rem.10. occupatio appellatur, nu.28.ibi.non operatur plenum effectum poſſeſſionis, nu. 197.ret.rem.3.pro poſſeſſione habetur,nu.369.adip.re.4. conceſſa ob rædium quę,nu.169.ret.rem.3.parit remed. recuperandæ,nu.370.adip.rem.4

Detentor dicitur,qui cauſa cuſtodiæ rem detinet, nu.26.rec. rem.10

Detentori redditur iudicis officium,vt in ea detentione defendatur lite pendente nu.18.ret.re.vlt. officio iudicis ſuccurritur, ſi aĩata res ab eo detentu occupatur & auferetur,nu. 29.rec re.10.nullis eſt ſuccurrẽ remediis, n.55.ret.re.3

Deus & lex efficere non poſſunt, vt duo pugnantia ſimul ſint nu.517.ret.rem.3

Dictio,etiam,implicatiua eſt, & ibi paulò poſt latè,nu.255. rec.rem.9. Alius, Alia, Alium,ſimiles caſus oſtendit,nu. 256.ibi.Penitus,præciſæ naturam habet, nu.5.rec.re.14. Nullo modo,negatiua eſt omnis potentiæ, nu.6.ibi. Nullo modo,idem quod dictio,Penitus,operatur, nu.7.ibid. Aliquid,in re minima,verificatur, nu.8.ibi. Quolibet modo, vniuerſalis vim hẽt nu.14.rec.re.6.Quomodolibet,mediorũ diſtributiua, nu.15.ibi.Quouis modo,vniuerſalis, nu. 16.ibi. Quoquomodo,vniuerſalis,nu.17.ibi. Quibuſcumque vniuerſalis,nu.17.ibi. Tantummodo,omnes caſus excludit,nu.73.ret.re.5.Omnis, vniuerſalis eſt,nu.194.rec. rem.15.res ampliſſimæ ſignificationis,nu.195.ibi.Tunc, temporis demonſtratiua eſt,nu.392.pęnitus, precioſa eſt, nu.19.adip.rem.4.Ve,cuius naturę ſit,nu.21.adip.rem.2. protinus, Illicò,& incõtinenti,idem ſignificant re,n.252. rec.rem.1. Nec,eſt implicatiua nu.70.rec.rem.9

Dictionis,plerumque, ſignificatio,nu.91.recup.rem.8. Pleno iure, & libere, ampla ſignificatio,num.15.rec.in prælud. rei,ampliſſima ſignificatio,nu 12.ibid.

Diffamator ſi non impedit poſſeſſorem, conueniri non poteſt

interdicto Vti poſſidetis, nu. 293. ret. rem. 3

Diffamatio impedit, & vim turbatiuam infert aliquando, nu. 294. ibid.

Differentia quæ inter cõſtitutionem l. 1. C. ſi per vim vel alio modo, & l. vlt. C. qui legit. perſo. hab. ſtan. in iud. num. 34. recup. remed. 6. quæ ſit inter l. non ab re, & l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, & inibi quatuor aſſignantur, nu. 63. recup. remed. 11

Differentiæ ratio, cur actio, quod metus cauſa, detur contra ſucceſſorem ſingularem, non interdictum vnde vi, nu. 78. recup. reme. 5. ratio inter ſpoliatum a iudice, & a priuato, nu. 29. recup. rem. 8

Dignitas ſeruitute non liberat, nu. 64. recup. rem. 10

Dilatio concedi poteſt ſpoliatori conuento, vt extra locum iudicij teſtes exiſtentes examinari faciat ad ſuum commodũ quando ſpoliatus agens nihil adhuc de iure ſuo probauit, nu. 324. recup. rem. 15. ſpoliatori non conceditur ad examinandum teſtes extra locum iudicij, quando iam ſpoliatus ſuam intentionem probauit, nu. 325. ibid. ad faciendã probationes in remedio reintegrandæ, denegari numquam debent, ſi inde aliàs ſequi poſſet damnum irreparabile, ibi. declaratur, nu. 334. ibid.

Dilationem ad ſoluendum petens, contractum ratum habere dicitur, nu. 122. recup. rem. 15

Dilationes pro iudicis arbitrio ſolent concedi, & denegari, & paulò infrà declaratur, nu. 331. ibid.

Dini diſtinctio quadam reiecta, nu. 222 ret. rem. 3

Diſciplinati ſæculares ſunt, & laici, ideo ſæculariũ exercitia tractare poſſunt, & vxores ducere, & paulò infra nu. 30. recup. rem. 15. quando confratriæ bona poſſunt ad libitum diſtrahere, nu. 34. ibi. non ſunt de iuriſdictione eccleſiaſt. & ideo ſub epiſcopo non conueniuntur, nu. 32. ibid.

Diſpenſatam ad actum celebrandum, ceteris ſollemnibus obſeruatis diſpenſatum intelligi, nu. 23. rec. rem. 6

Diſpoſitio generalis reſtringitur de habilitate, nu. 755. adip. rem. 4. l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſta. an in alijs quam in filijs locum habeat, nu. 320. ibid. omnis ſuam ſubſtantiam præſupponit. nu. 168. adip. rem. 3

Diſpoſitionem vnam fauorabilem partim, & partim odioſam eſſe poſſe. 33. rec. rem. 1

Diſpoſitionis præſuppoſitum vbi deficit, ceſſat diſpoſitio, nu. 161. ret. rem. 9

Diuidere poſſeſſionem inter contendentes an debeat iudex, cum inexplicabilis eſt contentio, nu. 55. ret. rem. 3

Doctor reſtitutus ad collegium, locum quẽ ſui culpa amiſit, non recuperat, ſi iam alter cooptatus fuit, nu. 106. rec. re. 10. è collegio iniquè excluſus ſi reſtituatur, priſtinũ, quẽ fuerat conſequutus locũ conſequi debet, num. 107. ibid. ob ſui culpam lectura priuatus priſtinum locum iam alteri demandatum, non recuperat, nu. 108. ibi. & ſcholaſticus quẽadmodum expellere poteſt fabrum ferrarium, qui impedimento eſt ne ſtudijs incumbat, ſic expellere poteſt diſciplinatos, cũ eorũ voce impeditur, nu. 33. rec. rem. 15

Doctores intelliguntur loqui ſecundum iura allegata. nu. 70. recup. rem. 3

Doctorum interpretatio ad l. momentaneæ, C. qui leg. perſo. hab. ſtan. in iud. declaratur. nu. 202. rec. rem. 1. in l. vnic. C. ſi de moment. poſſ. fuer. appel. declaratur, nu. 187. ibid.

Dolus quid ſit, nu. 73. recu. rem. 5. verus & præſumptus quis nu. 135. recup. rem. 15. præſumptus ſufficit, vt ſit locus conſtituti l. vlt. C. vnde vi, nu. 63. rec. rem. 13. de præterito poteſt remitti, nu. 138. recu. rem. 15. doloſo prodeſſe non debet nu.... recup. rem. 12

Dolus vel lata culpa ſi caſum præcedit, dãnũ poſſus nõ excuſatur, nu. 41. ibi. turbatoris ceſſat, cũ alterius mandato it eſt poſſeſſionem ingreſſus, nu. 630. ret. rem. 3. præſumitur, vbi ex actu bonorum amiſſio ſequitur, nu. 175. recap. rem. 9. ex propoſito & re ipſa æquiparantur, n. 176. ibi. vnius, quando cum dolo aduerſarij compenſetur, nu. 167. ibid. correi in lucro correo non poteſt, nu. 381. recup. rem. 1. probari debet, cum ſtatutum pœnam indicit corporalem turbatori alterius poſſeſſionis, nu. 612. ret. rem. 3. ſemper cenſetur, excepens, nu. 178. recup. rem. 15. turbatoris probatur, ex quo ſcit alterum poſſidere, nu. 618. ret. re. 3. debitoris, creditori non debet poſſe nocere, nu. 36. recup. rem. 14

Doli probatio requiritur in actione iniuriarũ, n. 611. ret. re. 3

Dolo non turbaſſe, quo accuſatus probare poſſit, nu. 621. ibid.

Dolum turbatoris quis probare teneatur, nu. 617. ibid.

Domicilium quo in loco cenſeatur contractum, nu. 482. adipiſc. rem. 4

Dominus feudi iudex eſt competẽs in cauſa proprietatis feudi inter duos vaſallos, nu. 388. ret. rem. 3. iudex eſt competens inter duos vaſallos maiores contendentes de poſſeſſione feudi, nu. 389. ibid. etiam ſi feudum illud ſolũ habeant, nu. 390. ibid. coactus inueſtire vaſallum, eſt adhuc iudex competens in cauſa illius vaſalli cõtendẽtis de poſſeſſione feudi cum altero vaſallo, n. 391. ibid. ſi cũ vaſallo contẽdit de poſſeſſione rei feudalis, pares curiæ cognoſcũt. nu. 433. ibid. iudex eſt inter vaſallos cõtendentes de poſſeſſione feudi franchi, nu. 409. ibid. quanto tempore ſerui vel coloni poſſeſſionem amittat, nu. 119. recup. re. 10. non eſt iudex inter vaſallos de feudi poſſeſſione contendentes, cum eorũ vnus non oſtendit titulum, nu. 419. retin. rem. 3. iudex eſt competens in cauſa poſſeſſionis controuerſæ inter vaſallos, etiamſi vaſalli ſint clerici, nu. 396. ibid. non eſt iudex competens inter vaſallos contendentes de poſſeſſione feudi, quę proprietati non adminiculatur, num. 422. ibid. ſuſpectus remoueatur a iudicanda cauſa, ſed ei datus adiunctus, vel cauſam poteſt delegare, nu. 394. ibid. eo priuatur, ſi cum ſubditis ſe habet iniquè, nu. 86. rec. rem. 10. poſſeſſionem a ſeruo intrauerſam, ſua auctoritate poteſt recuperare, nu. 30. rec. rem. 14. non eſt iudex competens inter vaſallos de poſſeſſione feudi contendentes, ſi eorum vnus negat ſe vaſallum eſſe, nu. 425. ret. rem. 3. non eſt iudex inter vaſallos, cum de proprietate tractatur, nu. 426. ibid. non eſt iudex competens inter vaſallum, & tertium de poſſeſſione feudi contendentes, nu. 427. ibid. inquilinum expellere poteſt, cum domum vult reficere, nu. 238. ibi. recuperans ſeruũ vel colonũ ex diſpoſitione l. ſi coloni, C. de agr. & cenſ. lib. 11. actoris partes ſuſtinere dicitur, nu. 47. rec. rem. 10. ſibi poteſt ius dicere contra manifeſtum prædonem, n. 121. recup. rem. 1. non eſt iudex competens inter vaſallum & tertium, etiam ſi is tertius vaſallus fuit citatus, nu. 429. ret. re. 3. quando rem propriam condicere poſſit, num. 339. adip. rem. 4. iudex eſt cõpetens, cũ duo vaſalli contendunt in iudicio, Vti poſſidetis, de re feudali, nu. 377. ret. re. 3. in alterum feudum transferre non poteſt ad primi vaſalli detrimentum, nu. 81. rec. rem. 10. cum ſua auctoritate ſeruũ fugitiuum capere poteſt, an & aliena manu id exequi valeat, nu. 62. ibid. non eſt iudex in cauſa clerici vaſalli ſui, ſi alia eſt controuerſia quam feudalis, nu. 402. ret. rem. 3

Domini in caſu l. meminerint, C. vnde vi, qui eſſe intelligantur, nu. 89. rec. rem. 8

Domini & vaſalli reciproca obligatio eſt, nu. 78. rec. rem. 10

Domino turbato in ſeruis glebæ adſcriptis, redditur interdictum, vti poſſidetis directum, nu. 116. ret. rem. 3. eligenti magiſtratum datur actio, cum electus turbatur, n. 44. ibi.

Domino an ſua auctoritate liceat ſeruum vel colonum fugientem capere, nu. 48. rec. re. 10. negligente adminiſtrare iuſtitiam inter vaſallos de poſſeſſione feudi contendentes, adiri poteſt ordinarius, nu. 414. ret. rem. 3. vtile eſt ſcire naturam feudi, nu. 378. ibi. rei, non furi res furto ſubtracta reſtitui debet, nu. 59. recur. rem. 16

Dominum feudi iudicem eſſe ordinarium iure quodam ſingulari inter vaſallos, nu. 416. ret. rem. 3

Dominium tranſire ipſo iure in legatarium, nu. 341. adip. re. 4. ex poſſeſſione, præſumptione probatur, nu. 32. rec. rem. 11. quod ipſo iure tranſit in legatarium, nõ verũ ſed fictũ dicitur,

Digitized by Google

dicitur,nu.213.recup.rem.9.poſt violentiam acquiſitum, non perdit ex conſtit.l.ſi quis in tantam, nu.7 ibid. tranſiens ipſo iure fauore eccleſiæ,dicitur fictè tranſire,n.346. adip.rem.4

Domini exceptio, qua ratione locatori obiici non poſſit à conductore,nu.36.rec.rem.11.exceptio,an agenti remedio cōdictionis indebiti poſſit obiici,nu.7.rec.rem.2.cauſa principaliter tractatur in rei vendicatione,nu.132.retin.rem.5. exceptio cauſata a renunciatione facta ante turbationē,poteſt obiici agenti interdicto Vti poſſidetis,n.698.ret.rem. 3.cauſam ad poſſeſſoriam colorandam deductam, non impedire ſpoliatum ante omnia reſtitui, n.180.recup.rem.1. exceptio vt impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui,non modò deduci, ſed & probari debet, nu.175.ibid.

Donans poteſt donando ius aliquod ſibi reſeruare,n.27.adip. rem.5

Donatio eccleſiæ facta,ob prælati ingratitudinem non reuocatur,nu.102.recu.rem.9.regulariter nec cum decreto à minore celebrari poteſt, nu.163.recup.rem.15. propter nuptias,an ſub diſpoſitione l.vlt.C.ſi maior fact.alie ſine decreto rat.hab.comprehendatur, nu.165.ibid. propter nuptias an neceſſario ſit conſtituenda,nu.166.ibi. remuneratoria a minore nulliter facta per curſum quinquennii à die ætatis perfectæ conualidatur,n.160.ibid. remuneratoria exigit eaſdem ſollemnitates, quas ceteri actus poſtulant, nu.161.ibid.

Donationem cauſa mortis ſapit traditio à teſtatore viuente facta,nu.56.adip.rem.2. ob ingratitudinem prælati,eo viuente eccleſia perdit, nu.121.recup.rem.9

Donatariam cauſa mortis poſſe ſua ſponte rem donatam occupare,nu.81.adip.rem.2.ciuiliter aliquando poſſidere, nu. 24.recup.rem.3

Dos non publicatur ob commodum quod in ea futurum ſperat pater,nu.88. recup.rem.9. non publicatur in quinque caſibus ex delicto mulieris,num.80.ibid.ſi à viro vxore mortua lucratur iuxta ſtatuti diſpoſitionem, eam adhuc lucrabitur,ſi per momentum temporis perdurauit matrimoniū, nu.67.recup.rem.9

Duareni explanatio ad l.ſi quis diuturno, ff.ſi ſeru.vend.exploſa,nu.46.ret.rem.5

Dubitans ignoranti æquiparatur, nu.186. rec. rem.15. nec in bona,nec in mala fide dicitur, nu.549.ibid.

Dubia res efficitur per negationem,nu.469.ret.rem.3

E

Eccleſia ex Prælati facto ius ſuum perdere poteſt, ſi lege Pontificia ſic fuerit cautum,nu.119.rec.rem.9.acquiſita,vel caſtro,cenſetur acquiſita & quaſi poſſeſſiuſ abiectionis ſine apprehenſione, nu.827. ret.rem.3. tenetur reſtituere,quatenus ex facto Prælati ad eam peruenit nu. 114. recup.rem.9.cui fideicommiſſum eſt relictum, mitti poteſt in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edict.D. Adria. abſque alia reſtitutione verbali ei facta,nu.201. adip.rem.4. quæ ſuo facto poſſeſſionem amiſit,iudicis officio eam recuperare poterit,nu.16.recup.rem.vlt.ſi priuilegium habet contra laicum iudex eccleſiaſticus poteſt conueniri, n.206.rec.rem. 15.eſt cultrix diuinæ iuſtitiæ,nu.61.recup.rem.1. & nu. 116.rec.rem.9

Eccleſiæ bona non ſolum ad Prælati commodum,ſed pauperū ac fabricæ eſſe debent,num.108.recup.rem.9. bona obligari potuerunt,antequam eccleſiæ efficerentur, nu.26.adip. rem.5.prædium ab epiſcopo hypothecatum ſine ſollemnitate a creditore poſſe alienari,n.13.ibid. cura communis eſt, num.382.ret.rem.3. bona concedi rectori pro eius præbenda,nu.128.ibid.

Eccleſiaſtica bona obligari non poſſe,nec pacto affici, vt eorū poſſeſſio ſponte a creditore poſſit ingredi,num.29. adipiſc. remed.5.

Edictum de procuratoribus permiſſorium eſſe, num.452.ret. rem.3

Edicti,& interdicti Vti poſſidetis,diſtincta formulæ,num.3. ibid.

Edictalem bonorum poſſeſſionem in abſtracto conſiderari, nu. 13.adip rem.1

Edictalis bonorum poſſeſſio quæ,& quæ decretalis,ex nona auctoris ſententia,nu.10.11.13.14.ibid.

Eguinarij Baronis reiecta opinio,nu.4.ret.rem.2

Electus non dicitur conſecratus tam quoad poſſeſſionem,nu.48. adip.rem.6. ſine executorialibus beneficij poſſeſſionem ingredi poteſt,nu.269.ret.rem.9

Electo turbato an reddatur remedium Vti poſſidetis, nu. 143. Ret.rem.3

Eligens viam iudiciariam,cenſetur extraiudiciariæ renunciare,nu.423.adip.rem.4

Emphyteuſis eccleſiaſtica ad extraneos an trāſit,nu.791.71. & 82.recup.rem.9.non publicatur,ceteris bonis ob delictū publicatis,nu.83.ibid.

Emphyteuta vt declaretur cecidiſſe ab emphyteuſi, conſtare debet eum eſſe talem,nu. 172.adip.rem.3. propria auctoritate expelli poteſt, ſi non ſoluit debitum canonē,nu.45.recup.rem.5.ob canonem non ſolutum expulſus, ſe ſpoliatum conqueri non poteſt,num.46. ibid. alienandū per temporis momentum domino irrequiſito,ius ſuum non perdit,nu.90. recup.rem.13

Emphyteutæ hæres alienando rem emphyteuticam in pœnam non incidit, niſi probetur ſciuiſſe rem fuiſſe emphyteuticam,nu.53.recup.rem.11

Emphyteutam poſſidere naturaliter,nu.85.150.& 76.recu. rem.1.ſpoliatum interdicto,Vnde vi,reſtitui,nu.75.ibi.nō ſoluto canone deiici non poſſe ipſo facto a poſſeſſione,nu.78. ibid.conueniri non poſſe rem.l.conductores.C.locat.& l.non ab re,C.vnde vi,nu.62. Recup.rem.12

Emphyteuticarius eſt contractus,cum dictum eſt,reſirmamus tibi domum,videlicet ſolum iure emphyteutico, & ſuperficiem iure proprio,nu.27.ret.rem.4

Emens ab occupatore rei vacantis, quanto tempore præſcribat,nu.73.recup.rem.13

Emptio & venditio tres habent perfectiones, nu.127.recup. rem.15.in dubio præſumitur,cum pretium æſtimationi conuenit,nu.18.ret.rem.4.dicitur,cum id quod datur, principaliter venit,nu.15.ibi cenſetur, cum dominium conſtituto pretio transfertur,num.9.ibid.

Emptionis ſubſtantia quæ,num.86.adip rem.3. eſt proprium transferre dominium,nu.12.ret.rem.4

Emptor rei furtiuæ,cum domino reſtituere cogitur,etiam pretio ſibi non reſtituto,nu.32.rec.rem.16.cuius nomine venditor ſe poſſidere conſtituit, petere poſſeſſionē corporalem ſibi tradi,num.338.adip. rem.4. cur conductorem expellere poſſit,nu.37.ret rem.4. non expellit conductorem, qui rem conductam hypothecatam habet,nu.38.ibid.

Epiſcopus pater pauperum,num.260.adip.rem.4. pauperum tutor,nu.261.ibi. fideicommiſſarius pauperum inſtitutorū in teſtamento cenſetur,nu.262. ibid. an mittatur in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edicto diui Adrian.cum ſpecialis executor teſtamenti,nomine pauperum conditi, datus eſt, nu. 270.ibi. feudum retinet, & Comitis dignitatem ac priuilegia,numer.68.recuperan.remed.10. feudum non retinet ſi per ſubſtitutum ſeruitium domino præſtare non poteſt, nume.69.ibid. pauperum procurator, numer.258. adip. remed.4

Epiſcopi generalis admonitio, vt clerici omnes in habitu & tonſura incedant,non ſufficit,nu.110.recup.rem.8

Epiſcopo executori teſtamenti, in quo pauperes ſunt inſtituti heredes, an concedatur remedium l. vlt. C. de edicto diui Adr.nu.256.adip.remed.4

Epiſcopalis dignitas liberat a patria poteſtate,nu.321.recup. rem.15.liberat ſeruum a ſeruitute,nu.66.recu.rem.10.

Equum aberrantem licet occupare,nu.283.recu.rem.9.ſoliuagum occupans,an incidat in pœnam l.ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu.281.ibid.

Error correctus manu notarij non nocet, nu. 273. Adip.rem. 4.qualis eſſe debeat,vt excuſetur inuaſor,nu.14.recup.remed.7.non reddit decretum ex toto nullum,nu.29.ret.rem. 1.iniuſtus cauſat bonam fidem,nu.34. Rec.re.13

Errorem facilius præſumi,quam falſum,nu.491. Adipiſ. remed.4

Errore iuſto ductus, in poſſeſſionem miſſus, excuſatur a vi, num.313.ret.rem.3

Errans in iure dicitur in bona fide quoad fructuum acquiſitionem,nu.630.recup.rem.15 .conſulendo peritiores ob iuris ignorantiam excuſatur,nu.26.recup.rem.11.in iure,vt fructus ſuos faciat,errorem illum probare debet, nu.631. rec. rem.15

Euentum futurum aliquando eſſe in conſideratione , nu. 208. recup.rem.1.

Euentus malos in conſideratione non eſſe, num. 643. adipiſc. rem.4

Exceptio incapacitatis cōtra agentem remedio reintegrandæ, vt reſtituatur ad poſſeſſionē beneficij,obijci poteſt,nu.436. recu.rem.15.clerico agenti reſtitui poſſeſſioni beneficij , nō eſſe tonſuratum,poteſt obijci,nu.437.ibi. non promotionis intra annum,contra agentem reſtitui ad poſſeſſionem puro chialis & curatæ obijci poteſt, num.438. ibid. quod agens vt beneficio ſpoliatus illud per ſolam ſignaturam ſit aſſecutus,& hactenus cum ſola ſignatura poſſederit,obijci poteſt, num. 439. ibid. excuſſionis obijci an poſſit in remedio Saluiani interdicti,nu.179.adi.rem.3.& reſpicit petitorium, non autem poſſeſſorium iudicium,nu. 180. ibid. Idiomatis obijci poteſt contra ſpoliatum agentē vt reſtituatur ad poſſeſſionem beneficij,nu.441.rec.rem.15.ætatis obijci poteſt cōtra agentē ad recuperationē poſſeſſionis beneficij nu.442 ibid.reſeruationis ſpecialis obijci an poſſit cōtra agentē reintegrari ad poſſeſſionem beneficij,nu.445.ibid.defectus dominij, oblatis ſtatim probationibus, impedit remedium l. vltim.C.de edicto diui Adria.nu.751.adip.rem.4. & cum de iure Canonico hæres petit mitti in poſſeſſionem,nu.752. ibi.incapacitatis inſtituti,impedit remedium l.vlt.C.de edicto diui Adr.num.753.ibid. ſpolij loco actionis ſi datur, an extinguatur, nu.451.recup.rem.1

Exceptio cum eſt ad rei conſecutionem , actionis naturam obtinet nu.452.ibid.ad rei perſecutionem eſt perpetua, num. 453. ibid. ſpolij, in exceptionis modum deducta perpetua eſt,nu.454 ibid.dominij impedit reſtitui caſtrum difficilis recuperationis,nu.887.adip.rem.4. teſtatorem teſtari non potuiſſe,non impedit remedium l.vlt.C.de edicta diui Adr. nu.745.ibid.Secus eſt,cū ſtatim offertur probatio nu.749. ibid.defectus dominij an impediat remedium l.vlt.C.de edicto diui Adria.nu.747. ibidem contractus defuncti impedit remedium l. vlti. C. de edicto diui Adria.nu.761. ibid. petentem non eſſe illum,qui ſcriptus eſt hæres,impedit remedium l. vlt. C.de edicto diui Adria.nu.762.ibid.dominij obijcitur , cum poſſeſſio eſt penes reum cum vitio nu. 107 adip.rem.1.ſententię latę in petitorio,an obſtet in iudicio quorum bonorum,nu.108.ibid. ſententiæ latę in petitorio,obſtat agenti quorum bonorum, cum incontinenti probari poteſt nu.109.ibi.reſpiciens proprietatem , locum habet in poſſeſſoriis beneficialibus, nu.110. ibid. lata ſententia in petitorio obijci poteſt in remedio adipiſcendæ , cum probationes offeruntur incontinenti,nu.111.ibid.cancellationis & raſuræ impedit miſſionem in poſſeſſionem beneficij ex iudicis officio,nu.45.adip.rem.6

Exceptio inualiditatis tituli, obijci an poſſit in relato caſu,nume.46.ibid.dominij, quæ in remedio recuperandæ admittitur,pariter recipitur in remedio retinendæ , num. 681. ret. rem.3.dominij recipitur in remedio Vti poſſidetis , actore non cōtradicente, nu.682. ibid. dominij in reme.retinendæ in beneficialibus admittitur,n.683.ibi.dominij in remedio Vti poſſidetis,habēte vim iuris reulis, admittitur,n.684. ibi.dominij obijci an poſſit contra agentem remedio Vti poſſidetis,num.671.ibid.dominij incontinenti non probanda, obijci non poteſt contra agentem interdicto Vti poſſidetis, nu.672. ibid. dominij ſtatim probanda obijci poteſt in remedio Vti poſſideris,nu.673. ibid. ſtatim probanda impedit ſententiæ executionem, nu.674. ibid. nec impedit ſpoliatum reſtitui, nu.675. ibid. quæ per calumniam obijcitur, etſi alias legitima videtur,reijci tamen poteſt , num. 327.recup.remed.15. per fraudem & calumniam oppoſita , non impedit proceſſum,nu.328.ibid.nullitatis per calumniam oppoſita , proceſſum & ſententiæ executionem non impedit,nu.329.ibid.

Exceptio, Quod vi aut clam, obijci an poſſit poſt litem conteſtatam in remedia Vti poſſidetis,nu.665. Ret.rem.3.ſpolij duobus modis obijci poteſt,nu.666.ibid.ſpolij in vim peremptoriæ exceptionis obijci poteſt, nu.667. ibid.

Exceptio criminis ,quando impediat miſſionē in poſſeſſionem beneficij ex iudicis officio, nu.50. adip.rem.6 ibid.nu.51. 52.53. referuntur aliqui caſus,nu.56.57.58.declarantur. ibid. dominij de quo conſtat per confeſſionem poſſeſſoris agentis an obijci poſſit agenti remedia Vti poſſidetis , num. 692. ret.rem.3. dominij, de quo conſtat per inſtrumentū, vel per teſtes obijci poteſt in remedio vti poſſidetis,n.693. ibid. renunciationis dominij factæ coram iudice , obijci pōt agenti interdicto Vti poſſideris,n.699.ibid.renunciationis dominij metu facta, non poteſt obiici agenti interdicto Vti poſſidetis,nu.700 .ibid. renunciationis dominii de qua clarè non conſtat obiici non poteſt agenti remedio Vti poſſidetis nu.602. ibid. renunciationis dominii obiici non poteſt in iudicio retinendæ,etiamſi offerantur probationes incontinenti nu.703. ibid. ſpolii obiici an poſſit hæredi in rem.l. vlt. C. de edicto diui Adriu. nu.764. adip.rem.4. dominii obiici an poſſit,cum in cauſis proceditur ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta,vt ex decretis Subandiæ,n.477. recap. rem.15. quod vi,clam & precario poſſideat , obiici quando poſſit contra agentē remed.Vti poſſidetis,nu.663. ret.remed.3. impeditiua cumulationis , quando obiici debet,nu.550.adip.rem.4. dominii , quæ per ſententiam latam in petitorio probari poteſt,an obiici poſſit remedio Vti poſſidetis, nu.685.ret.rem.3

Exceptio vitii impoſſibilis à iudice admiſſa, īpedit rem.l.vlt. C.de edicto D.Adr.nu.734.adip.rem.4.quæ poſſeſſionem annullat,obiici an poſſit vt probetur incōtinenti,ad impediendum reſtitutionem ante omnia,nu.244.recup.rem.1. ſpoliationis an obiici non poſſit contra hoc remedia agentē nu.704.ret.rem.3.criminis obiici non poteſt in iudicio Vti poſſidetis,nu.711.ibi.renūciationis beneficii obiici an poſſit,cum petitur iudicis officio mitti in poſſeſſionē beneficii,nu.52.adip.rem.6. dominii obiici an poſſit contra agentem remedio quorū legatorum,nu.110.adip.rem.2.Patrē inſtituiſſe ſpuriū,impedit remediū l.vl.C.de edict.D.Adr. nu.758.adip.rem.4.falſitatis vel præteritionis , an vitiet teſtamentū,ne ſit locus rem.l.vlt. C.de edicto D.Adr.nu. 726.ibid.Proprii dominii poteſt obiici contra agentē rem. c.ſæpe,de reſtit.ſpoliat.nu.64.rec.rem.15.quod inſtrumentum non eſt inſtrumentum opponi poteſt cum ſtatutū tribuit inſtrumento paratam executionem,n.167.adip.rem. 4.ſi non probata , cum ad eam probandam eſt dilatio conceſſa, definitiuè non abſolutoriè à iudicii ordine pronunciatur nu.179.recap.remed.1.dominii obiici an poſſit contra remediam, Quorum bonorum,adip.remed.1.ſententia latæ in petitorio obiici poteſt in poſſeſſorio adipiſcendæ , intentato in pœnam rei conuenti,nu.113.ibid.alterius teſtamenti , an impediat remedium l. vlt. C. de edicto D. Adr. nu.781.adip.reme.4.dominii an reiiciatur,cum allegatur poſſeſſio conuenti clandeſtina,reſpectu propriæ,n.481.rec. remed.15.dominii ipſius agentis remedio reintegrandę ab

eo

Digitized by Google

co obijci an poſſit, num. 472. ibid. ſpolij ab hærede facti viuente teſtatore, non impedit remedium l. vlt. C. de edict. diui Adria. num. 767. adipiſc. reme. 4. alia domino inferior. locatori per conductorem obijci non poteſt, num. 37. recup. rem. 11. de iure tertij excluſiua intentionis agentis obijci poteſt, nu. 68. adip. rem. 1. dominij obijci poteſt contra agentem remedio l. extat. ff quod metus cauſa, nu. 86. recup. rem. 5. tituli ſtatim probanda, impedit miſſionem in poſſeſſionem beneficij, nu. 48. adip. rem. 6. dominij cauſa a renunciatione agenti, vel poſſidetis, obijci an poſſit contra eum, nu. 697. Retin. rem. 3. dominij locatori obijci poteſt cum rem propriam conduxit conductor, n. 40. recup. remed. 11. poſſeſſionis propria a conductore contra locatorem obijci poteſt, nu. 41. ibid. dolo facis petere, quod ſtatim reſtituturum es, an agenti rem. l. vlt. C. de acquir. poſſ. obijci poſſit, nu. 16. recup. rem. 14. dominij notorium locatori obijci poteſt, nu. 44. recup. rem. 11

Exceptionem dominij proprij agens remedio reintegrandæ deducere & allegare an debeat, nu. 471. recup. rem. 15. notorij dominii impedire ingreſſum litis in poſſeſſorio, nu. 530. adipiſ. reme. 4. obijci poſſe contra teſtes examinatos alia inſtantia, nu. 531. defectus proprietatis non poſſe obijci ad impediendum beneficiū poſſeſſionem, nu. 748. ibid. dominij obijci non poſſe contra auocantem poſſeſſionem ex Triticaria actione, num. 8. Recup. rem. 3. dominii poſſe obiici in poſſeſſorio, cum per petitorium non eſt ſuccurſum poſſeſſori, nume. 864. adip. rem. 4. de iure tertii non opponi, num. 49. Recu. rem. 1

Exceptio proprietatis admiſſa in iudicio poſſeſſorio reddit iudicium mixtum, nu. 862. adip. rem. 4

Exceptione ſpolii oppoſita contra turbatum agentem vti poſſidetis, quomodo in cauſa pronunciandum, num. 804. Ret. remed. 3

Exceptionibus omnibus reiectis a ſtatuto, non dicitur reiecta quæ verſatur circa liquidationem perſonæ, num. 763. adip. rem. 4

Excommunicatio multis caſibus non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, nume. 352. Recupe. reme. 1. in regno Neapol. ex conſtitutione Regni non impedit ſpoliatum reſtitui, num. 253. ibi.

Excommunicationis exceptio impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, nu. 350. ibi.

Excommunicationis non obſeruatur iuramentum fidelitatis, nu. 91. Recu. rem. 10

Excuſſio principalis debitoris, neceſſaria an ſit cum agitur contra tertium poſſeſſorem, ex remedio l. vltim. C. de acq. poſſ. nu. 28. Recup. rem. 14. & an pactum exequitur contra ſingularem ſucceſſorem, num. 143. adip. reme. 5. & an cum inſtrumentum guarentigiatum exequitur contra fideiuſſorē, nu. 144. ibid. ob clauſulam conſtituti ceſſat, nu. 145. ibi. neceſſaria eſt illo caſu conditio debitoris principalis, ſi caueatur generali ſtatuto, in omnibus caſibus faciendam eſſe excuſſionem, antequam ad tertium deueniatur, nu. 39. Recup. rem. 14. neceſſaria non eſt, cum contra tertium l. vlt. C. de acq. poſſ. remedium moueatur, num. 7. Recup. rem. 12. neceſſaria eſt cum agitur contra tertios poſſeſſores, in quos in fraudem creditorum alienata ſunt bona, nu. 33. Ret. rem. 14

Executio rei iudicatę non impeditur per nullitatis exceptionē requirentem altiorem indaginem, nu. 885. adit. rem. 4. properanda non eſt. adip. rem. 5

Executionem is mandare poteſt, qui exequendi ius habet, non qui illo caret, nu. 47. Recup. rem. 8

Executor pro loco pio ædificando datus, non mittitur in poſſeſſionem ex l. vlt. C. de edi. D. Adr. num. 271. adip. rem. 4. qui habet mittere in poſſeſſionem hæredem, an debeat ſuperſedere, oppoſita nullitatis exceptione, numer. 412. ibid. non mittit in poſſeſſionem hæredem contra reſiſtentem armis, nu. 413. ibid. datus ad mittendum in poſſeſſionem, cum clauſula, inducentes & defendentes, &c. miſſum in poſſeſſione tueri poteſt, num. 19. Ret. reme. 1. datus ad mittendum in poſſeſſionem, cum clauſula actus ſucceſſiui, poſſeſſorem manutere poteſt, numer. 91. ibid. vt mittat in poſſeſſionem ex delegatione, id receptis prius litteris agere debet, numer. 409. adipiſ. remed. 4. teſtamenti an ſit legitimus contradictor, numer. 644. ibid. non capit. ſua manu bona de inde diſtrahenda, num. 645. ibi. datus eſt ad mittendum in poſſeſſionem, ea miſſione facta functus dicitur ſuo officio, nu. 86. Ret. rem. 1. regulari iure non tuetur a ſe miſſum in poſſeſſionem, nu. 87. ibid.

Executoris teſtamenti officium quod, num. 646. adipiſcenda, rem. 4

Executorem teſtamenti, nulla adhuc facta electione pauperū, poſſe petere ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edict. D. Adrian. num. 269. ibid. Pontificis, vel alterius non poſſe ordine iudiciario non ſeruato poſſeſſorem ſpoliare, nume. 51. Recup. reme. 8. non poſſe impedire continuationem poſſeſſionis in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione, nume. 647. adip rem. 4. teſtamentorum vices hæredum ſuſtinent, num. 286. ibid.

Executoribus teſtamenti reddi remedium ex l. vlt. C. de edict. D. Adrian. nu. 66. Retin. rem. 3

Exemplum inſtrumēti an fidem aliquam faciat, nu. 652. adip. rem. 4

Exempla non reſtringere, ſed declarare, nu. 37. Recup. rem. 6. & nu. 102. ret. rem. 3

Exorbitans diſpoſitio, & Correctoria quæ, & quomodo inter ſe differant, nu. 13. recup. rem. 14

Exorbitare, eſt a cōmunis iuris regulare deuiare, nu. 20. Ret. rem. 1

Expenſas & damna adhuc ſpoliatus cōſequitur, etſi beneficio & rei dominio renunciauit, nu. 305. Recuperanda, rem. 14

Expreſſio caſu frequentioris vſus, minus frequentem non excludit, nu. 92. recup. rem. 8

Expreſſum differt a tacito ſolum in executione, nu. 231. adip. rem. 4. dici, quod venit ex mente, nu. 232. ibid. non dicitur quod venit in conſequentiam, nu. 127. ibid.

Extenſio caſus veri ad fictum fauore animæ conceditur, nume. 400. Recup. rem. 1. conceditur, ſi eadem militat ratio, nu. 7. Recup. rem. 5. non eſt conceſſa, cum verba ad litteram ſunt intelligenda, num. 228. adip. rem. 4. in correctoriis conceditur fauore animæ, nu. 15. recup. rem. 15. conceditur in exorbitantibus, quæ fauorem potius quam odium habent, n. 18. ibid. non conceditur in interdicto Vnde vi, nu. 19. recu. rem. 1. non datur in correctoriis, etiam ex maioritate rationis, num. 35. adip. rem. 4

F

FAbii ratio reiecta, nu. 104. adip. rem. 1. & nu. 114. adip. rem. 2. & nu. 523. adip. rem. 4. & nu. 528. ret. rem. 3

Factum a ſeruo, domini voluntate dicitur factum, ſi potuit dominus prohibere, nec prohibuit, nu. 55. recup. rem. 1

Facta multa tenent quæ fieri impediuntur, n. 57. adip. rem. 4. contra eam, qui manifeſte in re nullum ius habet, non reuocantur, nu. 122. recup. rem. 1

Falcidia ceſſat, vbi confectum nō fuit inuentariū, nu. 72. adip. rem. 2. & Trebellianica detrahitur de relictis factis cōfratriæ diſciplinatorum, nu. 34. recup. rem. 15

Falcidiæ detractionem cenſeri ab hærede remiſſam, cum conceſſit legatarium ſua ſponte legatum occupare, n. 31. adip. rem. 2. appellatione Trebellianica continetur, nu. 24. ibid.

Falcidiam non detrahi a legato piæ cauſa, nu. 87. ibi. Nec a legato vſusfructus omnium bonorum, nu. 68. ibid.

Falſarium litterarum Apoſtolicarum beneficiis ipſo iure priuari, nu. 345. recup. rem. 1

Falſum dicitur in totū, quod pro parte eſt falſum in indiuiduis nu. 14. ret. rem. 1. præſumptum quādo noceat, nu. 714. adip. rem. 4. ne mini nocibile non punitur, num. 490. ibi. commiſſum in accidentalibus puniri, nu. 712. ibid.

Falſi accuſatio non admittitur in indicio poſſeſſorio ſummaryſſimo,nu.43.ret.rem.6. exceptio per calumniam oppoſita reyci debet,nu.326.recup.rem.15.crimen non impedire poßeſſorium adipiſcendæ,& fortius recuperandæ,nu.346.recup.rem.1.ſuſpicio pro ſalſo in ciuilibus eſt, nume.700.adip.rem.4

Falſificans litteras Principis cauſam amittit,nu.348.recup.rem.1.acta,cauſam perdit,nu.349.ibid.

Fama publica excuſat a pœna turbatæ poſſeſſionis,n.648.ret.rem.3

Fames eſt omnium calamitatum maxima,nu.86.ret.rem.10.excuſat a ſurta,nu.97.ibid.

Familiaris bona illata in domum,non cenſeri tacite hypothecata,nu.95.adip.rem.3

Fauor an odium in cauſa inſeparabili præualeat,nu.376.recu.rem.1

Fauorem operari non debent, quæ in odium ſunt inducta, nu.325.recup.rem.9

Fauorabilis eſt diſpoſitio correctoria,cum ad ius commune reuertitur,nu.40.adip rem.4.diſpoſitia an ſit vel odioſa iudicanda ſpectandum eſſe illius perſonam, in cuius fauorem vel odium ſit,nu.28.recup.rem.1.diſpoſitio an illa ſit, qua delictum aliàs impunitum coercetur,quod multipliciter declaratur,num.29.ibid.

Ferruminare quid ſit,& ferruminatio, numero 526. Recup.rem.15

Feudum cui deferatur an domino directa,vel vim paſſo,ſi perdi contingat ex violentia a vaſallo commiſſa,name.246.recup.rem.9.franchum effici quoad commodam pecuniarium non quoad ſeruitia & obedientiam erga dominum,nu.408..rec.rem.3.alienari poteſt ſine licentia comprehenſo in inueſtitura,num.259.recup.rem.11

Feudi commoditas,non ius violẽtiam paſſo acquiri poteſt, nu.262.ibid.alienari poteſt,num.263.ibid.in cauſam iudicati cedi poteſt,nu.262.ibid.confiſcari poteſt, nu.263.ibid.

Feudi inuaſor an ianetur remedio l.inuaſor,C. vnde vi, n.28.recu.rem.7.ius proprium domino defertur,ſi illud ſuo delicto perdat veſallus,nu.247.recu.rem.9. ius propriam dicitur perſonale,& a ſua perſona inſeparabile,nu.248.ibi alienandi data facultate,intelligi ſeruatis ceteris ſollẽnibus aiare requiſitis,nu.26.recup.rem.6

Feudorum iura a Barbaris condita & compilata, nu.562.recup.rem.15

Feuda in Sabaudiæ & Pedemontiũ ac Galliarum regionibus, ad patrimony inſtar an ſiat,& an poſſiat alienari,& ob vaſalli delictam publicari,nu.251.recup.rem.9

Feudatarius ſeu vaſallus ſpoliatus reſtituitur interdicto Vnde vi, num.90.recup.rem.1

Fictione tutus veritatem implorare poteſt, nu.343. adip. remed.4

Fideicommiſſi titulum allegans,ſi non poſſidet, legitimus contradictor non eſt,ad impediendam cognitionẽ ſummariam, num.558.ibid.

Fideicommiſſarius ex licẽtia ſibi data a teſtatore, non poteſt ingredi poſſeſſionem ab alio occupatam,num.24.adip.rem.6.nulla ei reſtitutione facta,nullam ius in hæreditate, habet,num.170.adipiſ.rem.4.poſſidens, contradictor eſt legitimus, cum de iure fideicommiſſi vult ſtatim probare, nu.634.ibid.vitioſè poßidens,non eſt legitimus contradictor, nu.635.ibi.quando ſine vitio poſſidere dicatur, n.636.ibi.poßidens non eſt contradictor legitimus,cũ de iure ſuo non poteſt ſtatim probare,num.637.ibid.poſſidens ex voluntate hæredis ante aditam hæreditatem, an ſit legitimus contradictor,nume.678.& ſeq.ibid. propriè hæres non eſt, nu.184.ibi.quod conſequitur,è manu hæredis accipit,nu.185.ibid. ſine verbali reſtitutione iura hæreditaria conſequitur cum hæres illa bona alienat, & huic fideicommiſſario redditur remedium ex l.vltim.C.de edict.diui Adria.n.203.ſingularis non poteſt ſua auctoritate capere fideicõmiſſum ſingalare,nu.22.adip.rem.2.vniuerſalis,cui nec re,nec verbo facta eſt reſtitutio,an habeat remediũ l.vlt.C.de edict.diui Adria.toll.nu.166.adip.re.4.quando capiat de manu hæredis,ſi lex in eum trãsfert iura hæreditaria abſq; reſtitutione,nu.200.ibi. cui ex aliquo caſu tranſeunt iura hæreditaria ſine reſtitutione,probare debet caſum eueniße,nu.205.ibi.loca hæredis eſt,& illius naturam ſapit,nu.191.ibi.vniuerſalis conſequitur iura actiua & paſſiua,nu.182.ibi.vniuerſalis an ſit contraditor legitimus, nu.630.ibi. non poſſidens cognitionem ſummariam de mittendo hæredem in poſſeſſionem,non impedit,nu.631.ibi. ſua ſponte poßeſſionem ingreditur,ſi nullus extat qui ei reſtitutionem verbalem faciat,& huic conceditur remediũ l.vlt.C.de edict.diui Adr.n.202.ibi.eſt legitimus contradictor,cum detractio Trebellianica eſt certa a re vna detrahenda,nu.461.ibid.quando loco hæredis ſubrogetur,nu.189.ibi.vniuerſalis hæres eſſe dicitur,num.19.adip.rem.2

Fideicommiſſario libellus non offertur, cum adipiſcitur poſſeſſionem,iudicis officio,quam ex diſpoſitione teſtatoris ſponte poterat ingredi,nu.9.adip.rem.vlt.cui re facta eſt fideicommiſſi reſtitutio,an cõcedatur remediũ l.vlt.C.de edict. diui Adria.toll. nu.178. adipiſc.rem.4. cui a lege iura hæredis ſine reſtitutione deferantur,an cõcedatar remediũ l.vlt.C.de edict.diui Adria.toll.nu.199.ibid.cui fideicõmiſſum eſt in codicillis relictum, an concedatar remedium l. vlt. C.de edict.D.Adrian.tollen. nam.192.ibid. cui re & verbo facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, non conceditur remedium l. vltim.C.de edict.diui Adrian.toll.nu.180. ibid. vniuerſali,cui verbo tantum facta eſt fideicommiſſi reſtitatio, an concedatur remedium l.vlt.C.de edict.D. Adria. nu.181.ibid.conceditur remedium l.vlt.C.de edict.diui Adria. etſi hæres poſſeſſionem ſit adeptus,nu.187.ibid.quãdo detur hæreditatis petitio,nu.188

Fideicommiſſarium ius in re non habere ante reſtitutionẽ factam,nu.633. adip. rem.4. rei ſeruandæ cauſa in poſſeſſionem mitti,num.7.ret.remed. tranſmittere ius deliberandi, nu.174.adip.rem.4.ex larga ſignificatione ſubſtitutum dici,num.176.ibid.

Fideiuſſio non præſtatur,niſi petente parte,num.98. adip.remed.2

Fideiuſſor an dari poſſit de ſoluendis melioramentis facta liquidatione,cũ de executione ſententiæ agitur,nu.570.rec.rem.15.idoneus non eſt,qui difficilis conuentionis eſt nobiles illi,qui caſtra habent munitiſſima, nu.315.recu. rem.1

Fideiuſſoris facto non liberatar principalis, nu.41. recup. remed.5.factum, & factum principalis, eſt quid diuerſum, nume.42.ibid.

Filius et ſeruus hæredes dicuntur facti,non iuris,cũ patronus ex illorum perſona hæreditatem conſequatur, nu.264. adip.rem.4.in legitima inſtitutus,dicitur in re certa inſtitutus,nu.164.ibid.inſtitutus in ſolo nummo legitima,cenſetur in tota legitima,nu.123.ibi.rem. minoris ſuã legitimã, adhuc ſponte occapare non poteſt,n.228.recap.rem.8.ſimpliciter & ſine vi occupando rem hæreditariam pro ſua legitima,an incidat in pœnam l.ſi quis in tantam,C.vnde vi, nu.229.ibi.rem certam pro ſua legitima relictam ſponte occapare poteſt,nec in pœnam l.ſi quis in tantam,C.vnde vi.incidit,nu.230.ibi. inſtitutus per verbam,inſtituo,an ius, habeas occupandi rem hæreditariam pro ſua legitima,nam.223.ibi. aduerſus patrem litem an exercere poſſit, quando & quibus caſibus,nu.280.& ſeq.recu.rem.15. in vna quota inſtitutus & grauatus,adhuc legitimã ex re vna eligere poteſt,nu.218.recu. rem.9. & hæres vniuerſalis non occupat rem hæreditariã ex cauſa ſuæ legitimæ. ſi eã poſſideat alter,n.219.ibi.ĩ re certa hæres factus,iure ſua legitimæ rẽ hæreditariã occupare nõ poteſt,nu.220.ib. occupando poſſeſſionẽ patris,in qua habet ipſe filius proprietatẽ, illã perdit,n.62.adip.rem.3. occupando rem hæreditariã ex cauſa ſuæ legitimæ,an incidat in pœnã l.ſi qs in tãtã, C.vnde vi, num.

Digitized by Google

num.215.recup.rem.9.hæres vniuerſalis factus, ſed reſtituere rogatus, rem vnam ex hæreditate poteſt eligere, & de ea ad libitum diſponere, num.216. ibid. præſumitur inſtitutus a matre, quæ in puerperio deceſſit ceteris filus inſtitutis, num.89.adip.rem.4. ergo hæres, nu.76. ibid. dum acquirit hæreditatem patri, ipſe tamen retinet nomen hære dis ſcripti, num.289.ibid. lege naturæ & ciuili, ſub patria poteſtate eſt, num.299.recup.rem.15.ratione ſuæ legitimę an ſit legitimus contradictor, num.643.adip.rem.4. patris imaginem gerit, nume.273. ibid. hodie non eſt immediatè hæres patris, num.80.ibid. occupans rem patris iure ſuæ legitimæ, an incidat in pœnam l.extat, ff.quod met.cauſa, nu. 37.recup.rem.5

Filio inſtituto & hæreditate adita, omnia iura tranſeunt in patrem, tam actiua, quàm paſſiua, num.288.adip.rem.4.naturali inſtituto in teſtamento patris imperfecto, non conſeditur remedium l.vlt.C.de edic.D.Adr.toll.num.315.ibi. furioſo inſtituto in minori portione, quàm in legitima, exēpluriter ſubſtitui poteſt, nu.124.ibid.adoptiuo inſtituto in teſtamento patris imperfecto, non datur remedium l.vlt. C.de edic.D.Adr.toll.nu.316.ibid.inſtituto datur actio familiæ erciſcundæ, & hæreditatis petitio, nu.160.ibid.

Filium probare an ſe debeat qui agit remedio, Quorum bonorum, num.98.adip.rem.1. vendere poteſt pater cum fame laborat, nu.98.recup.rem.10.hodie in aduentitijs eſſe re & nomine hæredem, num.277.adip.rem.4

Filiusfam. ſine patris conſenſu ad recuperandam poſſeſſionem in iudicio eſſe poteſt, num.427.recup.rem.1. in iudicijs poſſeſſorijs ſine patris conſenſu eſſe poteſt, nu.428.ibid ratione caſtrenſis peculij ſub patris poteſtate non eſt, num.304. recup.rem.15. ſine patris conſenſu an in ſummario iudicio eſſe poſſit, num.274.ibid.& an in iudicio reintegrandæ poſſeſſionis eſſe poſſit, num.275. ibid. regulariter illegitimam habet perſonam ſtandi in iudicio ſine patris conſenſu, num. 298.ibid. ſtare poteſt in iudicio ſine patris conſenſu illis caſibus, in quibus ſtare poteſt minor ſine curatore, num.295. ibid.cum vt alterius procurator in iudicio agit, patris conſenſus non exigitur, num.307. ibid. cum agit vt recuperet poſſeſſionem in cauſis peculij, patris conſenſus nō exigitur, num.316.ibid.reputatur paterfam.in cauſa peculij caſtrenſis, nu.317.ibid. abſente patre ſine illius conſenſu experiri poteſt, vt poſſeſſionem recuperet, num.318.ibid. & in beneficialibus, nu.319.ibid. ſine patris conſenſu non poteſt donare cauſa mortis, nu.278. ibid. ſine patris conſenſu poteſt donare bona caſtrenſia, num.279.ibid.

Filia non mittitur in poſſeſſionem bonorum feudalium, ſi cum illa frater concurrit, num.380.adip.rem.4. nec cum probationes ſunt paratæ, quod illud feudum non conuenit feminis, num.381.ibi.nec in poſſeſſione feudi eccleſiaſtici, num. 382.nec ſi feudum caſtra habet munitiſſima, nu.383.ibi. a ſtatuto excluſa, ſed inſtituta a patre etiam in teſtamento imperfecto, habet remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.nu.326. ibid.excluſa a ſtatuto, hæres tamen a patre poteſt inſtitui, nu.322.ibid.illegitima non mittitur in poſſeſſionem rerum emphyteuticarum, num.388.ibid.an ex remedio l.vlt.C.de edic.D.Adr. mittatur in poſſeſſionem bonorum feudalium patris, nu.375.ibid.bona feudalia iam poſſidens, in ea poſſeſſione conſeruatur, num.377.ibi.nupta & excluſa a ſtatuto, nec a patre in teſtamento inſtituta, nullo modo habet remedium l.vlt.C.de edict.D.Adria.toll.num.83.ibid.mittitur in poſſeſſionem bonorum feudalium, etiam ſi conſtet illa eſſe feudalia, num.379.ibid.

Fiſcus iura actiua & paſſiua conſequitur in bonis hæredis indigni, num.300.adip.rem.4. loco hæredis ſuccedens a creditoribus hæreditarijs conuenitur, nu.301. ibid. ſuccedens loco hęredis indigni, ex teſtamento ſuccedere dicitur, num.302. ibid.loco indigni fideicommiſſarij ſuccedens, Falcidiam ex indigni perſona detrahit, num.304.ibid.auferens hæreditatem ab indigno, an habeat remedium l.vlt.C.de edicto D. Adr.nu.199.ibid.ius ſuum perdit, ſi ſpoliator & ſpoliatus ius ſuum ad inuicem remittant, num.280.recup.rem.1

Flumen cum alueū mutauit, ex toto per nouum alueum aquæduci non poteſt, nu.138.recup.rem.6. priuatum quid multis modis conſiderari, num.64. ibid. priuatum conceſſum a Principe priuatæ perſonæ, num.65.ibid.

Fulminis vis & impetus inter caſus fortuitos enumeratur, nume.26.recup.rem.12

Flumina publica & priuata quæ, nu.53.retin.rem.6.nauigabilia quæ, num.55.ibid.

Femina lineæ tranſuerſalis mittitur in poſſeſſionem bonorum feudalium eius, cui ſuccedit, nu.378. adip. rem.4. mittitur in poſſeſſionem emphyteuticorum ex remedio leg. vlt.C.de edict.Diui Adr.num.385.ibid.an comprehenditur ſub illis verbis, ſi quis, num.58.ibid.

Femininum quomodo ſub maſculino cōtineatur, & paulò poſt quid in correctorijs, num.61.ibid.

Fontis purgatio qualis eſſe debeat, num.15.retin.rem.8.ſeruitutem interdum vrbanam, num.5.ibid.

Forenſis qui refragante ſtatuto, & ſuam perſonam inhabilitante, non poteſt immobilia acquirere, ſi nec æſtimationem conſequitur, num.293.recup.rem.9.prohibitus acquirere & poſſidere immobilia æſtimationem illorum an ſaltem conſequatur, num.287.ibid.

Forma & ſubſtantia veteri ſi quid additur, nouam conſtitui, num 5.recup.rem.6

Formam eſſe rei ſeriem, num.710.adip.rem.4

Formula interdicti, de armata vi, quæ olim, nu.4.recup.rem.1

Fortunij Garziæ ratio quędam reiecta, nu.45. adip. rem.3

Forum principalior quis, num.481.adip.rem.4.principalior ratione domicilij eſt, num.483.ibid.

Franciſcus Aretinus laudatur, num.48 recup.rem.vlt.

Franciſci Hotomāni ſingularis opinio de Saluiano interdicto confutata, num.58 adip.rem.3

Franciſcanorum & Dominicanorum de vſu aquę cōtrouerſia, num.115.retin.rem.6

Fraus non pręſumitur in eo qui donauit conſanguineo, & deinde deliquit, niſi pręter conſanguinitatem concurrāt alia, num.46.recup rem.16

Fructus dicuntur deductis impenſis, num.574.recup.rem.15. ſunt triplicis ſpeciei, num.576. ibid. percepti mortuo teſtatore hæreditatis, an reſtitui debeant hærede miſſo in poſſeſſionem ex remedio l.vlt.C.de edicto D.Adr.toll.num.800. adip.remed.4. percepti mortuo teſtatore hęreditatis petitione peti poſſunt, num.801. ibid. ſuos non facit, qui errat in iure reſiſtenti, nu.653.recup. rem.15. ſuos non facit errans in iure, cum ſcit ſe ob ſuum demeritum proprietate eſſe priuandum, num.636.ibid.ſuos non facit poſt litem conteſtatam, qui in iure errat, num.638. ſuos non facit errans in iure, quando per ſententiam fuit declaratum titulum eſſe nullum, nu.639. ibid. qui percipi potuerunt, cum reſtituendi ſunt, ex cuius perſona ſunt conſiderandi, vel ſpoliatoris vel ſpoliati, num.414.recup.rem.1.qui ſint reſtituendi ſpoliato agenti ex officio iudicis, nume.36. recup.rem. vlt.ſuos non facit poſſeſſor beneficij reſeruati, nu.445.recu.rem.15. qui percipi potuerunt, non veniunt in reſtitutionem ex c.reintegranda, 3.q.1.ex ſententia Rotæ Roman.nu.11.ibid.

Fructuum valor & æſtimatio conſideratur habita relatione ad tempus perceptionis, num.600.recup.rem.15

Fructus induſtriales ac naturales cenſeri hypothecatos pro penſione feudi, num.117.adip.rem.3. induſtriales, errans in iure tenetur reſtituere, quatenus eſt factus locupletior, nu.634.recup.rem.15.induſtriales qui cenſeātur, nu.539. ibid. induſtriales ſuos facit poſſeſſor bonæ fidei ſine titulo, nu.594.ibid.induſtriales conſumptos non tenetur, nec etiā quoad ęſtimationem, reſtituere poſſeſſor bonæ fidei ſine titulo, nume.595.ibid.induſtriales extantes tempore litis conteſtatæ, reſtituit poſſeſſor bonę fidei ſine titulo, nu.596.ibi. induſtriales conſumpti poſt litem cōteſtatam, reſtituit poſſeſſor

Digitized by Google

ſeſſor bonæ fidei ſine titulo, nu.597.ibid.induſtriales quouis tempore mala fide conſumptos, reſtituit poſſeſſor bonæ fidei ſine titulo,num.598.ibid. induſtriales conſumptos ante lit.conteſt. reſtituit bonæ fidei poſſeſſor, ſi ex eis ſit factus locupletior, tam in iudicijs vniuerſalibus, quàm ſingularibus,num. 599.ibid.induſtriales reſtituendi cum meliorამentis compenſantur,nu.651.ibid.induſtriales etiam conſumptos ſuos non facit malæ fidei poſſeſſor, nume.603. induſtriales etiam turpiter perceptos, ſuos non facit malæ fidei poſſeſſor,nu.605.ibid.induſtriales ſuos non facit malæ fidei poſſeſſor, etiam ſi ex poſt titulum conſequatur, nume.606.ibid. induſtriales ſua culpa non perceptos debet reſtituere malæ fidei poſſeſſor,nu. 607.ibi. induſtriales ſuos facit poſſeſſor malæ fidei, qui rem per 30. annos poſſedit, nu.609.ibid. induſtriales perceptos exelioramentis a ſe factis,ſuas facit malæ fidei poſſeſſor,nu.610.ibi.induſtriales,quos inhoneſtè potuit percipere malæ fidei poſſeſſor,& non percepit,non reſtituit,num.612.ibid.induſtriales quomodo reſtituat,vel ſuos faciat poſſeſſor ab initio bonæ fidei, & ex poſt malæ,num.613.ibid.induſtriales ſuos non facit malę fidei poſſeſſor,qui poſſeſſori bonæ fidei ſucceſſit,nume. 604.& 616.ibid.induſtriales quomodo ſuos faciat poſſeſſor ab initia malæ fidei,& ex poſt bonæ, num.617.ibid.induſtriales ſuos non facit hæres, qui poſſeſſori malæ fidei ſucceſſit,num 618.ibid induſtriales reſtituit poſſeſſor malæ fidei, qui effectus eſt bonæ fidei, nulla ſuperueniente cauſa, num.610.ibid. induſtriales non reſtituit ſucceſſor ſingularis,qui malæ fidei poſſeſſori ſucceſſit,num.621. ibid. naturales qui,nu.577.recup. rem.15. naturales ſuos facit poſſ. bonę fidei cum tit.578.ibid. naturales quomodo ſuos faciat bonæ fidei poſſeſſor ſine tit. vel cum titulo inualido tamen, num.580.ibid.naturales etiam conſumptos ſuos facit bonę fidei poſſeſſor cum tit.nu.582.ibid. naturales iam conſumptos ſuos non facit bonæ fidei poſſeſſor cum titu. ſi ex ijs ſit factus locupletior,nu.585.ibi.naturales quomodo poſſeſſor ſuos faciat per lapſum triennij,num.588. ibi. naturales vt vſucapiat bonæ fidei poſſeſſor, probare debet ſe per triennium antequam conſumeret poſſediſſe, num.589.ibid. naturales ſuos non facit malæ fidei poſſeſſor,nume. 590. ibid. naturales ſuos non facit malæ fidei poſſeſſor, etiam ſi per triennium illos poſſideat,num.591.ibid.naturales quomodo ſuos faciat is poſſeſſor, qui ab initio fuit bonæ fidei, & ex poſt malæ,& econtra,num.592. ibid. naturales errans in iure, ſuos non facit,num.633. ciuiles qui,nu.623.recup. rem.15.ciuiles ſuos facit poſſeſſor bonæ fidei, nu.625.ibid. ciuiles ſuas non facit malæ fidei poſſeſſor, nume.626. ibid. ciuiles qui potuerunt, & percepti non ſunt, reſtituit malæ fidei poſſeſſor, nume.627. ibid.ciuiles cum melioramentis quomodo compenſentur, ſeu illa prius detrahãtur, nu.628. ibi.ciuiles quomodo faciat ſuos,qui non eſt nec in bona, nec in mala fide.num.629.ibid. naturales perceptos per hæredem mariti ex ipſius mariti bonis iam pro dote mulieris obligatis,eſſe mulieri pro dote hypothecatos,nu.119.adip. rem.3. non reſtituit malæ fidei poſſeſſor ratione illius temporis quo fuit in bona fide, quod in foro conſcientiæ conceditur,num.14.recup.rem.16.pendentes inſeparabiles, & fundi partem dici,num.46.recup.rem.6.pendentes partem ſuppoſitiuam fundi, non integralem eſſe,num.47.ibid.ſolo ſeparatos inter mobilia connumerari,num 48. ibid. non æſtimantur,vt ſemel percepti,ſed vt communiter potuerunt percipi,num.417.recup. remed.1. medio tempore percepti ab eo,qui pro parte falſæ cauſæ miſſus eſt in poſſeſſionem, an eius efficiantur,num.25.retin.rem.1 illati & inuecti in horreum an ſint tacitè hypothecati pro penſione prædij ruſtici conducti,num.114.adip.remed.3. percepti ante litem conteſtatam venire in iudicio Vti poſſidetis, num.289. retin.rem.3.venales illati in domum conductam, non obligari pro penſione domus, num.131.adip. remed.3.perceptos iure familiaritatis non probare poſſeſſ.num.566. retin. remed.3. & cetera acceſſiones ante omnia etiam ſpoliato reſtitui debent,nu.412.recup.rem.1.dici conceſſos re principali conceſſa, num.50. recup. rem.7. & acceſſiones cum re ſpoliato reſtituuntur,num.6.recup.in prælud.conſumpti & ex precio empto prædio, illud non eſſe obligatum pro penſione conducti prædij,num.120.adip.rem.3

Fructuum perceptione etiam alterius manu, poſſeſſionem probari,num.565.retin.rem.3

Fructuarios duos æquè poſſidere poſſe, & partes per concurſum facere,nu.756.retin.rem.3

Fruſtra petit,qui habet quod petit,nu.179.adip.rem.4.lex & diſpoſitio operari non debent,num.262.recup. rem. 15

Fugæ ſuſpectus debitor, quando capi poſſit,n.26.recup. rem. 5

Fur ex interuallo ſpoliari non debet,nu.190. recup. rem.9

Furari rem propriam licere,ſi iuris remedio eam conſequi non poſſumus,num.313.recup.rem....

Furtum & homicidium a ſeruo commiſſum, quando dicatur voluntate domini commiſſum,nu.119.ibid.

Furioſus ignorat quod agit, nu.74. retin. remed.1. vel mente captus inuadens vi poſſeſſionem alienam, an incidat in pœnam l.ſi quis in tantam,C.vnde vi,nume.91.recup.rem.9. nullo caſu punitur ſi delinquat,num.93.ibid.

Furioſo dolus adſcribi non poteſt,num.92.ibidem.

G

GAllia non admittit ſaiſinam contra Regem, nume.154. retin.rem 3

Gallię & Hiſpanię obſeruantia, qua Pincipes laici tuentur oppreſſos potentia iudicis eccleſiaſtici,nu.357.ibid.

Gellij de difficili controuerſia iudicium, nu.751.ret.rem.3

Generalis diſpoſitio caſus etiam priuilegiatos comprehendit, num.83.rem.15

Genitiuus dominum oſtendit aliquando, & aliquando prælaturam,num.51.recuper.rem.1. etiam poſſeſſionem ſignificat, num.3.recup.rem.15

Gladij ſignificatio multiplex,& inibi quod pœnę genus oſtendat, num.354.recup.rem.9

Gloſſa l.1.in verbo,liberos,C.de ijs qui ante aper.tab.declaratur,nu.71.adip.rem.4.l.2.§.item Nerua, ff.vti poſſid. declaratur,nu.269.ret.remed.3

Gloſſę lapſus,nu.245. ibid. & aliorum interpretatio ad l.1. ff.vtrubi.exploſa,num.8.ret.rem.2

Gloſſa Clem. 1.in fi.de cau.poſſ.& propr. declaratur,nu.196. recuper. remed.1. Clem.1. de ſequeſtr.poſſ.& fruct. declaratur,num.890.adip.rem.4

Gloſſæ opinio exploſſa,nu.75.retin.remed 3. & Salic. multę ſubuerſę rationes,num.303.recup.rem.9

Gloſſatoris exempla de ciuiliter poſſidenti ſpoliato naturali & turbato,reiecta,num.37.retin.rem.3

Gomeſii opinio reiecta,num.123.adip.rem.3

Gozadin.conſil.21.num.10. improbatur, nu.147. adipiſcen. remed.4

Gratificari non poſſe alteri contendentium in beneficialibus, num.783.retin.remed.3

Gratificationi locum non eſſe, niſi in caſibus a iure expreſſis, num.774.ibid. locum eſſe in maximè dubijs, numer.763. ibidem.

Grati reſponſum vltimum lib.2.examinatur, num.838. adipiſcen.rem.4.

Gratianus Imperator rei militaris,& literarię inſignis,nu.1. recup.remed.8

Grauatus in vno,in altero debet releuari. & ibidem quomodo intelligatur,num.80.recup.rem.5

Guidonis Papę q.483.reiecta,nu.84.adip.rem.2

Guidonis Papę,& Dec. & Crauettę opinio defenſa,nu.661. retin.remed.3.

Gulielmi Cunei & Cyni diſtinctio reiecta, nume.80. adipiſc. remed.3

Habi-

Digitized by Google

H

Habitans vel vtens cęnaculo, illius poſſeſſor non dicitur, num.3.recup.rem. vlt.

Habens auctoritatem ingrediendi ſua ſponte poſſeſſionem, neceſſe non habet moneri facere poſſeſſorem, etſi a iudice aſſociari petat, num.100.recup.rem.8

Hæres hæredis non habet remedium l.vlt.C.de edic. D. Adr. cum primus hæres poſſeſſionem conſecutus eſt, & eam deinde amiſit, num.248.adip. rem.4. non reſtituitur ad poſſeſſionem, qua iam teſtator viuens ſpoliatus fuit, nu.409. recup. rem. 1. intra annum defuncti ſpoliati nomine poteſt agere, vt ante omnia reſtituatur poſſeſſio, num.410.ibid.ſub conditione, ante conditionis euentum occupare an poſſit hęreditatem, ita vt non incidat in pœnam l.ſi quis in tantam, C.vnde vi, num.231.recup.rem.9.ſub conditione, propriè hæres non dicitur, cum purificata adhuc conditio non eſt, nu.232.ibid.perdit relicta a teſtatore, cum intra debitum tempus non ſatisfacit illius voluntati, nu.75.recup.rem.2. tunc perdit relicta a teſtatore, cum admonitus non ſatisfacit voluntati teſtatoris, num.76.ibid. mittitor in poſſeſſionem bonorum, quæ poſſidebat teſtator tempore ſua mortis, ex remedio l.vlt.C.de edicto D.Adr.nu.363.adip.rem.4. ex remedio l. vlt. C.de edic. diui Adr. mittitur in poſſeſſionem corũ, quæ vel naturaliter, vel ciuiliter à teſtatore poſſidebantur, n.364.ibid.ex remedio l.vlt.C.de ed.diui Adr. mittitur in poſſeſſionem eorum quæ ciuiliſſima poſſeſſione a defuncto poſſidebantur, num.365 ibid.debitoris eiuſdem conditionis qua defunctus, pacto l.3. C.de pignor.tenetur, num. 107.adip. rem 5. ex conſtitutione Adriani mittebatur in poſſeſſionem bonorum defuncti, etiam ſi teſtamẽtum eſſet falſum, vel ruptum, num.8.adip.remed.4.an teneatur ſatiſdare legatario de legato reſtituẽdo, antequam experiatur remedio, quorum legatorum, nu.91.adip.rem.2.defuncti repræſentat perſonam, num.51. recup.rem. 11. ex delicto defuncti conueniri poteſt ob id, quod in eum peruenit, vel lite, cum defuncto conteſtata, num. 158. recup.rem.1. ſcriptus quando quis dicatur, num.262.adip.rem.4 ex remedio l.vlt. C.de ed.diui Adr. mittitur in poſſeſſionem eorum, quæ a defuncto detinebantur, num 368.ibi.nullo exiſtente contradictore poſſeſſionem bonorum defuncti ſua auctoritate ingredi poteſt, nu.241.ibid.continuando poſſeſſionem defuncti vi ſtatuti ciuiliſſimè poſſidet, num.58. retin. remed.3.quomodo iudicis officio poſſeſſionem adipiſcatur, nu. . . adip.rem vlt.ſua auctoritate poſſeſſionem vacantem adipiſci poteſt, nu.4. ibid ſuus & neceſſarios, qui cum defuncto moram trahebat pręſumitur defuncti facta ſciuiſſe, nu 84 recup.rem 11.inteſtabilis quando dicatur, nu.757. adip.rem 4.non eſſe deſinit indignus, à quo aufertur hæreditas, num. 303. ibid. decedens ante aditam hæreditatem, non tranſmittit, nu.175.ibid a clerico inſtitutus, an remedium habeat ex l vlt. C.de edic.diui Adr.nu.374. ibid.petens ſe mitti in poſſeſſionem ex l. vlt.C.de ed.diui Adr. an aditionem hæreditatis probare debeat, num. 676.ibid. ad tempus nullo cohærede dato, hæres propriè dicitur, nu.150. ibid.ex teſtamento nuncupatiuo habet remediũ l.vlt. C. de edic.diui Adria & qua ratione, num.67.ibid. ante aditam hæreditatem ius nullum in hæreditate habet, nu.171. ibid. ſuccedendo poſſeſſori malæ fidei, quomodo à ſua perſona poſſit præſcriptionem incipere, num.619. recup.reme. 15. qui mittitur in poſſeſſionem corporalium ex remedio l.vlt.C.de edic. diui Adr. an etiam mittatur in quaſi poſſeſſionem rerum incorporalium, num.393. adip. rem.4.ſub conditione propriè non eſt hæres, nu.306.ibid. inſtitutus in quota hæreditatis verè hæres eſt, nu. 115.ibid. rei certæ, nullo alio exiſtente cohærede propriè hæres eſt, num.117.ibid.quotę bonorum vniuerſalis hæredis nomen obtinet, nu.40. adip. remed.1.cum agit vt talis, ſuper ea quæſtione erit diſputandum, num.188.adip.rem.3.hæredis non dicitur hæres ſcriptus, n.239.adip.rem.4. qui permittit fideicommiſſarium poſſidere, Trebell.videtur remiſiſſe, num.640.adip.rem.4. ſemel factus, numquam deſinit eſſe hæres, nu.153.ibid.hęredis propriè hæres eſt, num.137.ibid. dominus dicitur adita hæreditate, non tamen adhuc poſſeſſor, num.50. recup. remed.13.ſua auctoritate non ingreditur poſſeſſionem plenam, num.21.adip.rem.6

Hæredis appellatione ſubſtitutus venit, num.210.adip.rem. 4.factum, dicitur nouum factum in iudicio poſſeſſorio retinendæ, num.829.retin. rem.3

Hæredi conditionali pendente conditione, an reddatur remedium l vlt.C.de ed.diui Adr.toll.nu.305.adip.rem.4.inſtituto in ſola quota hæreditatis, an concedatur remedium l.vlt.C.de edic.diui Adr. num.114.ibid. hæredis an concedatur remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.236.ibi.hæredis non conceditor remedium ex l.vlt. C.de edic.diui Adr. cum is hæres primus iam ab inteſtato ſucceſſit, nu.244.ibi. ſuccedenti ab inteſtato illi primo hæredi ſcripto, conceditur remedium l.vlt.C.de edic.dioi Adr.toll.num.242.ibid.

Hæredem non poſſe factum defuncti impugnare, n.587.adip. rem.4 conductoris excuſari, ſi domino ſtatim rem locatam reſtituere negat, nu 16.recup. rem.7.ex pacto ſui anteceſſoris obligari, num.64.adip. rem.3

Hæredes violenti ſpoliatoris conueniri an poſſint remedio l. ſi quis in tantam, C.vnde vi, nu.299.recup. rem.9

Hæreditas vacans loco poſſeſſoris eſt, num.590.adip. rem. 4. adita, deſinit eſſe hæreditas, num.55.recup.remed.13. iacens, defuncti perſonam repræſentat, & quomodo, nu.44. ibidem. adiri non poteſt, niſi conſtet de viribus teſtamenti, num 57.adip.rem.5

Hæreditatis petitionem vtilem concedi hæredi de iure prætorio, num.34. adip. rem. 1. petitio an comprehendat poſſeſſa tempore ſententiæ, num.71.ibid petitionem bonæ fidei eſſe, num.14.ibid.petitionem intentari ſimul poſſe cum remedio quorum legatorum, num.12.adip.rem.2. iacentis poſſeſſionem occupans, an teneatur ex l.vlt. C.vnde vi, nu.38.recuper.rem.13.petitionem non dari contra titulo poſſidentem, nu.61.adip.rem.1.aditionem non præſumi, nu.173. adip. rem.4.petitio vnde nomen realis obtineat, nu.30. ibid.

Hæreditate adita, bona deſinuns hæreditaria eſſe, num.190. adip. rem.4

Hæreditatum commixtio fit, cum hæres primus hæreditatem adiuit, & ſecundus vnam ſine altera conſequi non poteſt, num.246.adip.rem.4

Hęreditaria res quomodo in nullius bonis eſſe dicatur, nu.40. recup remed.13.cum occupatur hæreditate adita, an locus ſit conſtitutioni l.vlt.C.vnde vi, num.49.ibid.

Hæreticus ab interlocutoria appellat, etſi non definitiua, nu. 811.adip.remed.4.beneficijs ipſo iure eſt priuatus, n.340. recuper.remed.1

Hæretici filium beneficia obtenta poſt patris hæreſim, retinere non poſſe, num.342. ibid. filius ſuis beneficijs ſpoliatus ante omnia reſtituitur, num.343.ibid.filium beneficijs ipſo iure non priuari, num.344.ibid.

Hæretico iuramentum fidelitatis obſeruandum non eſſe, nu. 92.recuper.rem.10

Hæreticum ſpoliatum ante omnia non reſtitui, nu.337.recup. rem. 1.nihil poſſidere poſſe, num. 338.ibid. non defendi ex regula Cancellaria, de triennali poſſeſſ.nu.341.ibid.

Hermaphrodita per vim alterius poſſeſſionem occupans, incidit in pœnam l.ſi quis in tantam, C.vnde vi, num.14.recuper. remed.9

Hodie conſtat, hodie agatur, quis loquendi modus, num.258. recup.remed.1

Homicidia ex cauſſa quando excuſentur, nu.51.recup. rem.5

Hominem viuere centum annos, an præſumatur, nu.668.adipiſcen.remed.4

Horreum quid, num.129.adipiſc.rem.3

Hoſpitalia loca ſacra & religioſa dicuntur, nu.23.rec. rem.15

Hoſtium

Hoſtium & pyratarum incurſus, inter caſus fortuitos enumerantur, num. 41. recup. rem. 12

Hottomani rationes quædam improbatæ, nu. 60. adipiſ. rem. 3

Hypothecæ ius per obligationem crediti perimi, nume. 183. adipiſc. rem. 3

Hypothecam ſemel quæſitam nouo contractu non diſſolui, numero 105. adipiſc. rem. 3

Hypotheca tacita in bonis minoris cenſeri ſine decreto tutoris & curatoris, num. 75. ibid.

Hypothecaria quando intentata cenſentur, n. 159. adip. rem. 3. actione auocatur poſſeſſio ratione iuris, num. 12. ibid. iudicium petitoriam eſſe dicitur, num. 13. ibid.

I

IAcobi Butrigarij diſtinctio de probatione filiationis in iudicio, quorum bonorum examinantur, nu. 100. adipiſ. rem. 1

Iacobus Chiziola I. C. Brixienſis, & Eques D. Marci apud Venetos, laudatur, num. 371. recup. rem. 1

Iacobus Cuiacius I. C. laudatur, num. 144. recup. rem. 15

Iaſonis opinio conſ. 187. in 2. dubio, lib. 2. defenſa, num. 875. adip. remed. 4. conſtantia, nu. 821. recup. remed. 3

Ignorare quod ſit publicè lata culpa eſt, nu. 34. recup. rem. 16

Ignorantia non præſumitur in factis cuiuſ actorum, num. 40. ibid. præſumitur, vbi non probatur ſcientia, num. 28. ibid.

Illata & inuecta cenſeri tacitè hypothecata pro deterioratione rei locatæ, num. 102. adip. rem. 3. in ædificijs domui coniunctis, cenſeri pro penſione domus obligata, nu. 146. ibid. a colono coloni, vel inquilino inquilini, an cenſeantur tacitè hypotheca, nu. 97. ibi. in prædio ruſtico eſſe obligata pro penſione, ac illata in vrbano, nu. 34. ibid. in prædio ruſtico quando hypothecata cenſeantur pro penſione, nu. 35. ibid.

Immobilia indicantur & illa quæ ſolo cohærent, quamuis ſui natura mobilia ſint, num. 41. recup. rem. 1

Immutata hodie multo interdicto, Vnde vi, nu. 9. recup. rem. 1

Imolæ opinio declaratur num. 189. retin. rem. 3

Impedimentum ob quod iudex committit teſtium interrogationem actuario ex forma noui decreti Sabaudiæ & Pedemontium, ſatis probatur ex ſola iudicis aſſertione, nu. 351. recup. remed. 15

Impenſæ cauſſa colligendorum fructuum a prædone, & quouis malæ fidei poſſeſſore deducuntur, nu. 575. recup. rem. 15

Impenſarum cauſſæ iuſtæ ſcripturæ a procuratore & notario retineri poſſunt, nu. 14. recup. rem. 11. exceptio etiam tertio obijci poteſt, nu. 15. ibid. cauſſa etiam res eccleſiæ poſſunt retineri, nu. 16. ibid. cauſſa etiam oblata fideiuſſione de iis ſoluendis, retineri res poteſt, num. 17. ibid. cauſſa etiam caſtrum & opidum refectum retineri poteſt, nu. 18. ibi. cauſſa rem reſtituere locatori, iuſtè recuſat conductor, num. 7. ibid. cauſſa iuſtè retineri res poteſt, num. 8. ibid. exceptio, etiam executionis tempore obijci poteſt, nu. 10. cauſſa aliàs retineri prohibita, retineri tamen poſſunt, n. 11. ibid. cauſſa res a malæ fidei poſſeſſore retineri non poteſt, num. 21. ibid.

Imperium mixtum apud quos nunc ſit, num. 420. adip. rem. 4

Imperij mixti eſt iubere poſſidere, nu. 417. ibid.

Impoſſibilitas de iure adiecta diſpoſitioni, non vitiat, nu. 152. adipiſc. remed. 4

Incertitudo non vitiat diſpoſitionem fauore piæ cauſſæ, num. 787. adipiſc. remed. 4

Incidentis quæſtionis natura eadem eſſe ſolet cum natura principalis, num. 185. adipiſc. rem. 4

Incidere in plagas, quid, nu. 384. recup. rem. 9

Incilia quid, nu. 21. ret. rem. 7 & num. 6. ret. rem. 7

Incompetentia quacumque ex cauſſa proueniens, reddit iudicium nullum, nu. 14. recup. rem. 5

Incontinenti recuperare amiſſam poſſeſſionem, dicitur iuxta qualitatem rei & perſonarum, num. 385. recup. remed. 1. dicitur aliquando infra vnam diem, antequam ad actus extraneos diuertatur, num. 257. ibid. aliquid probare quomodo intelligatur, & intra quod tempus, num. 253. ibid. probari quia dicitur ex iudicis arbitrio, a quo hoc totum dependet, num. 259. ibid.

Incorporalia quaſi poſſidens, ſi in ea quaſi poſſeſſione ſe tueri conetur, non incidit in pœnam l. ſi quis in tantum, C. vnde vi, num. 272. recup. remed. 9. non poſſidentur, nu. 269. ibid. quæ ſint, quæ circa fructus hominis verſentur, nu. 399. adipiſc. remed. 4

Indebiti condictioni renuncians, eodem errore renunciaſſe præſumitur, quo indebitum ſoluit, nu. 293. recup. rem. 1

Infamiam irrogat interdictum vnde vi, nu. 431. ibid.

Infans pubertati proximus, tenetur vt pubes effectus, nu. 41. recup. rem. 9. doli capax tenetur de delicto commiſſo, n. 42. ibid. & furioſus, poſſeſſionem non acquirunt, nu. 298. adip. rem. 4. quod agit ignorat, num. 36. recup. rem. 9

Infanti delictum adſcribi non poteſt, num. 37. ibid.

Inferiorem a ſuperiore pendente appellatione ſpoliatum reſtituendum eſſe ante omnia, nu. 52. recup. rem. vlt.

Ingrediens vlterius poſſeſſionem auctoritate reſcripti Principis, poſſeſſore non vocato, cum ſpoliare dicitur, num. 69. recuper. rem. 8

Inimicus repellitur ab accuſando, nu. 533. recup. rem. 1

Iniuriam alteri inferens, non excuſatur prætextu vel ruſticitatis, vel ſexus, vel militiæ, num. 20. recuper. rem. 9. qui remiſit, non damna & expenſas remiſiſſe dicitur, nu. 307. recuper. remed. 1

Innocentius Pontifex Max. multa præſtitit, quibus mali mortalium mores reprimerentur, nu. 1. recup. rem. 16. in c. vlt. de procur. declaratur, nu. 433. adip. remed. 4

Innocentij conſideratio ad l. 1. §. vlt. ff. vti poſſidet. exploſa, nu. 794. retin. rem. 3. reiecta opinio, nu. 359. adip. rem. 4. lapſus, num. 48. retin. rem. 3

Inquilinus interdicto vti poſſidetis, non experitur, cum tarbans negat inquilinum poſſidere, nu. 293. ret. rem. 3. iuſtam ob timorem è domo migrare poteſt, num. 95. recup. rem. 10

Inſignia familiæ in eccleſia depicta habere poteſt eccleſiæ patronus, nu. 47. recup. remed. 15. quæ honoris cauſſa a patrono habentur, abradi ab alio non poſſunt, nu. 48. ibid.

In ſolutum datio ex credito, cui exceptio obſtat, nulla eſt, etiam ſi a iudice ſit facta, num. 38. retin. remed. 1. pro parte falſa, tota annullatur, num. 29. ibid.

Inſtantia perempta perenut & actio, nu. 229. recup. remed. 1. non tamen litis deciſoria, num. 230. ibid.

Inſtitutio incerta, fauore pauperū valet, nu. 257. adipiſ. rem. 4

Inſtitutus in legitima, dicitur inſtitutus in quota bonorum, num. 163. ibid. in re certa loco legatarij eſt, quo ad iura & actiones, nu. 104. ibid. ex aſſe, idem eſt, ac inſtitutus in totum, num. 141. ibidem. in re certa hæredis loco eſſe dicitur, num. 136. ibid. non tenetur ad onera hæreditaria, num. 137. ibid. itaque hæredis nomen obtinet quoad occupandam rem legatam, num. 65. adip. remed. 2. in re certa dato cohærede vniuerſali, qui adiuit, legatarii nomen obtinet, num. 133. adip. rem. 4. in re certa propria auctoritate eam capere poteſt, num. 134. ibid. in ſola legitima hæredis nomen obtinet, nu. 159. ibid. in re particulari ſua auctoritate rem occupare poteſt, n. 35. recup. rem. 5. in re certa, an Trebellianicam detrahat. nu. 139. adip. rem. 4

Inſtituto in re certa, nullo cohærede dato an reddatur beneficium l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen. num. 116. adipiſc. rem. 4. ad tempus, ſi eſt datus ſubſtitutus verbis obliquis, ic inſtitutus cenſetur grauatus reſtituere ſubſtituto, n. 155. ibid. ad tempus, datur remedium l. vlt. C. de edic. diui Adr. ſi à ſtatuto permitteretur, quod hæres ad tempus eſſe poſſit, num. 156. ibid.

Inſtrumentum authenticum caret fide, cum deficit protocollū, num. 743. adipiſc. remed. 4. habens paratam executionem aſtante certiam non ſufficit, num. 848. ibid. facere rem notoriam, nu. 224. recup. rem. 1. aliud, cum aliquid obijcitur, nu. 225. ibid. authēticum eiuſdem notarij manu ſumptum,

ſufficit

ſafficit exhibere in miſſione in poſſeſſionē ex l. vlt. C. de edicto D. Adr. nu. 653. adip. rem. 4. originale apud notarium perpetuo eſſe debet, nu. 654. ibid. legitimè ſumptam probas, nu. 655. ibid. cui a ſtatuto tributa eſt parata executio, liquidum eſſe debet, nu. 190. adip. rem. 3. falſum præſumitur, cum non reperitur in protocollis, in quibus alia eiuſdem temporis reperiantur, nu. 736. adip. rem. 4. teſtamenti præſumitur ſuſpectam, ſi in protocollo ſolia inciſa reperiuntur, & ideo impeditur remedium l. vlt. C. de edicto Diui Adr. nu. 737. ibid. ſea protocollum a quo laceratum præſumatur, nu. 738. ibid. habens a ſtatuto paratam executionem, paratam etiam habere dicitur quo ad tacitam ſtipulationem dotis, nu. 125. ibid. executioni non mittitur ex diſpoſitione ſtatuti ante liquidationem, num. 59. adipiſc. rem. 5. antiquum locutionis probare poſſeſſionem, nu. 574. retin. rem. 3. caſu deperditum quis probet, num. 740. adipiſc. remed. 4. quod a ſtatuto exeucionem paratam habet, teſtibus ſuppleri non poſſe, nu. 706. ibid. teſtamenti tunc paratam habet executionem, cū nullus adeſt contradictor, nu. 693. ibid.

Inſtrumenta a iure communi paratam executionem non habent, nu. 24. adip. rem. 4. executionem paratam non habere regulariter, nu. 695. ibid.

Intellectus l. 3. C. de pign. ex interpretatione gl. probatur, n. 5. adip. remed. 5

Interdictum, Quorum bonorum, quid ſit, & vnde, adip. re. 1. differre ab illo, Quorum legatorum, nu. 7. ibid. cui & contra quem concedatur, num. 12. & ſeqq. adip. in prælud. an reddatur pro annua præſtatione, nu. 86. adip. rem. 1. ceſſare, cum legatarius legatum occupauit volente hærede, quem deinde facti pœnituit, nu. 35. adip. re. 3. an fideicommiſſario vniuerſali competat, nu. 18. adip. rem. 2. bonorum poſſeſſori tantum conceditur, & adipiſcendæ poſſeſſionis remedium eſt, nu. 51. recup. rem. 13. an reddatur inſtituto quota bonorum, nu. 39. adip. remed. 1. & an filio legitimato, nu. 24. ibid. cumulari poſſe cum illo recuperandæ ex diuerſis perſonis, nu. 91. ibid.

Interdictum, Quorum legatorum, quod, cui, & contra quem reddatur, num. 1. adip. rem. 2. an locum habeat, cum legatarius legatum occupauit nullo exiſtente hærede, a quo peti illud potuerit, num. 66. ibid. cumulari an poſſit cum petitorio, nu. 105. ibid. æquitatem habet, nu. 2. ibid. eſſe ſcriptū in rem, nu. 28. ibid. ceſſare, cū teſtator prohibuit detractionem Falcidiæ, nu. 77. adip. rem. 2. non ceſſare ob licentiam ab hærede ante aditam hæreditatē cōceſſam legatario vt ſua ſponte legatum occupet, n. 40. quam ob cauſam ceſſet, nu. 639. adip. remed. 4. an ſit famoſum, nu. 115. adip. re. 2. cumulari an poſſit cum interdicto retinendæ, nu. 107. ibid. quomodo differat ab illo, Quorum bonorum, num. 10. ibid. reddi contra tertium poſſeſſorem, nu. 62. adip. rem. 3

Interdictum, Ne vis fiat ei, quod, num. 6. retin. remed. 1. eſſe prohibitorium & reſtitutorium, num. 49. ibid. retinendæ poſſeſſionis eſſe, nu. 4. ibid. cur inuentum, num. 2. ibidem. reddi miſſo in poſſ. rei ſeruandæ cauſa, nu. 6. ibid. an reddatur illi, qui iuſſus mitti in poſſeſſ. ab aduerſario impeditur, num. 11. ibid.

Interdictum, Vnde vi, apud Rom. olim duplex, num. 2. recup. rem. 1. reddi contra non admittentem venientem in poſſeſ. nu. 66. retin. remed. 1. quo reſtituitur vſufructuarius ſpoliatus, directum ſit, vel vtile potius, nu. 74. rec. remed. 1. ob violenti poſſeſſoris improbitatem concedi, nu. 146. ibid. non reddi contra ſucceſſorē ſingularem, nu. 29. adip. rem. 2. ad caſus olim fictos non extendi, hodie ſecus, nu. 406. rec. rem. 1. vtile datur contra occupantē incorporalia, nu. 270. remed. remed. 9. reddi pro quaſi poſſeſſione incorporalium, nu. 107. retin. rem. 3. primum recuperandæ poſſ. remediū, num. 45. recup. in prælud. non datur contra ſingularem ſucceſſorem, nu. 150. recup. rem. 1. directum vſuario & fructuario reddi, nu. 74. retin. re. 3. quam irroget infamiam, num. 95. recup. remed. 1. non dari pro præſtationibus perſonalibus, nu. 140. retin. rem. 3. detentatori non dari, nume. 47. ibid.

Interdicto, Vnde vi, qua vterentur in cauſa Athenien. nu. 1. retin. remed. 1

Interdictorum, de vi armata, & ſine armis, differentia hodie ſublata quo ad poſſeſſionis reſtitutionem, nu. 7. ibid.

Interdicto, Vnde vi, reſtituitur ſpoliatus ante omnia, num. 11. recup. rem. 1

Interdictum, Vti poſſ. quod & quale, nu. 4. ret. in prælud. & quid differat ab interdicto, Vtrubi, num. 1. & in quibus vtrumque conueniat, nu. 2. retin. rem. 2. cumulari an poſſit cum illo, vnde vi, nu. 507. retin. remed 3. pro re ſi eſt propo poſitum, & pro re altera illud, vnde vi, ab aduerſario, an ſuper vtroque ſit pronunciandum, nu. 788. ibi. annale eſſe ratione intereſſe, & damnorum turbationis factæ, nu. 708. ibid. in quibus ab interdicto, Vnde vi, differat, nu. 14. 124. recup. rem. 1. cur in plurali conceptum, nu. 15. retin. re. 3. duplex, nu. 6. ibi. eſſe perſonale in rem ſcriptum, nu. 318. ibid. vtile redditur domino cum turbatur in ſeruis non adſcriptis glebæ, nu. 118. ibi. ſi primo proponatur & deinde ab aduerſario illud recuperandæ, quomodo procedendum ſit, nu. 669. ibi. cur propoſitum, nu. 4. ibid. naturam mixtam habet, num. 26. ret. rem. 3. Eius interdicti, vti poſſid. formula ex Iuriſcon. nu. 1. ibi. contra clandeſtinum rei ſuę poſſeſſionem dari, nu. 147. ret. rem. 1. non reddi pro quaſi poſſeſſione depaſcendi, nu. 113. retin. rem. 3. non reddi impedito ducere aquam æſtiuam vel quotidianam, nu. 111. ibi. reddi pro poſſeſſione ſequeſtrata, cū vnus tertius extat poſſeſſor, num. 87. ibid. non reddi creditori miſſo in poſſeſſionem, ex pignore conuentionali nondum tradito, num. 162. retinen. remed. 3. non reddi pro turbatione facta in cloaca, num. 285. ibid.

Interdicti, Vti poſſidetis formula, ex Eguin. Barone, num. 2. retinen. rem. 3. cauſam ante criminis iudicium eſſe definiendum, nu. 713. ibid. verba de ſolis ædibus loqui, num. 101. ibidem.

Interdicto, Vti poſſidetis, agens, exprimere an debeat modū deſiſtendi a turbatione, nu. 506. retin. rem. 3. cum agitur, & vterque in ſtè poſſidet, vterque vincit, n. 785. ibi agens an probare debeat aduerſarium dolo turbaſſe, nu. 603. ibi. contra quos reddatur, vel non reddatur, num. 152. ibid. an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto in executione ſententiæ definitiuæ, num. 225. retin. re. 3. reddi contra eum, cuius nomine facta eſt turbatio, vt poſſeſſio ſit libera apud actorem, n. 307. an reddatur ciuiliter poſſidenti, qui emit ab eo qui nec naturaliter nec ciuiliter poſſidebat, nu. 302. ibid. redditur cum quaſi poſſeſſor electionis turbatur, nu. 151. ibi. an redddatur pro finium diuiſione, nu. 310. ibid. an inquilino reddatur, dum in ſuo ędificare prohibetur, nu. 254. ibid. an reddatur contra eum qui ſine iure electus ad magiſtratum, adminiſtrat, nu. 149. ibi. reddi pro mobilibus cohęrentibus immobilibus, num. 283. ibid. reddi pro corporalibus, nu. 84. adip. rem. 2. non reddi violento poſſeſſori, nu. 255. retin. rem. 3

Interdictum, De ſuperficiebus, quod. nu. 7. retin. in prælud. an neceſſario a prætore ſit inuentum, nu. 40. retin. rem. 4. exemplo interdicti, vt poſſidetis, proponi, nu. 2. ibid. eſſe retinendæ poſſeſſionis, num. 3. ibid. detentori reddi, nu. 54. retin. remed. 3

Interdicti, de ſuperficiebus, formula, nu. 1. ret. rem. 4

Interdictum, De itinere, actuq. priuato, quod. n. 8. ret. in prælud. an reddatur illi, qui alterius mandato emit fundum, quo iter erat ad fundum alterius, nu. 67. retin. rem. 5. non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis vrbanæ, nu. 28. ibid. non eſſe acceſſorium confeſſoriæ actionis, num. 128. ibid. reddi domino caſtri, non autem colono, nu. 70. ibid. non reddi illi, qui ab initio cœpit mala fide poſſidere, & deinde bona fides ſuperuenit, num. 86. ibid. an reddatur ei qui impeditus

Digitized by Google

ditus fuit impedimento facti, ne ea ſeruitute hoc anno vteretur, nu. 77. ibi. an pro ſeruitute ruſtica reddatur, nu. 75. ibi. requirit quod per triginta dies ille ea ſeruitute ſit vſus, nu. 8. ibi. nō reddi pro quaſi poſſeſsione ſeruitutis vrbanæ, nu. 72. ibi. non reddi ex perſona fructuarij, nu. 69. ibi. detentatori reddi, nu. 51. ret. rem. 3. pro quaſi poſſeſsione totius prædij datur, cum ſolum parte vſus eſt, num. 57. retin. rem. 5. competere pro ſeruitutibus ruſticis, nu. 1. ibid. an reddatur hæredi illius, a quo quaſi poſſeſſor mala fide vſus eſt, nu. 88. ibid. reddi ei qui poſt vſum 30. dierum mala cępit poſſid. nu. 83. ibid.

Interdicti, de itinere actuque priuato, caput primum eſſe merè poſſeſſorium, nu. 2. ret. rem. 5. caput ſecundum cauſam proprietatis annexam habet, nu. 3. ibid. in ſecundo capite vtilitas, nu. 95. ibid.

Interdicto, de itinere actuque priuato, agens ex ſecundo capite, an caueat de damno infecto, nu. 100. ret. rem. 5. agens, an titulum debeat probare, nu. 161. ibid. qui egit an confeſsoria deinde experiri poſſit, nu. 114. ibid. propoſito ſi reus fuit abſolutus, quia actor nō probauit, petitorio locus erit, nu. 115. ibid. qui egit ex ſecundo capite petitorio experiri amplius non poterit, nu. 122. ibid. dum agitur ex ſecūdo capite cauſa dominij plenè diſcutitur, nu. 123. ibi experiri an poſſit ex ſecundo capite, ſi reus fuit abſolutus in cōfeſſoria actione, quia actor non probauit, nu. 133. ibi. vt locus ſit, probandum eſt illum iuiſſe credens ſe iure ſuo vti, nu. 13. ibi. nō agit is, cui precario conceſſus eſt fundus, cui via debetur, ſi ea via is ſuo iure cępit vti, nu. 81. ret. re. 5. vt locus ſit, quæ probari debeant, nu. 98. ibid.

Interdicti, de itinere actuque priuato formula, num. 5. retin. remed. 5

Interdictum, de aqua quot. & æſtiua, quod, nu. 9. retin. in prælud. an reddatur pro aqua quæ ducitur vt pecora ad eam appulſum habeant, nu. 121. ret. remed. 6. an reddatur contra eum, qui poſtquam permiſit aquam duci per locum publicum, vult ducentem prohibere, nu. 122. ibid. locum habet cum priuatus è flumine priuato domino concedēte aquam ducit, nu. 93. ret. rem. 6. an reddatur ei qui per quamcumque fundi partem aquam vult ducere, nu. 119. ibid. reddatur illi qui alternis diebus cępit ducere, cum olim quotidie duceret, nu. 97. ibi. reddi etiā cum aquæ qualitas fuit immutata, num. 80. ibid. redditur ei, qui vult aquam deriuari facere ad fundum in confinio poſitum, nu. 86. ibid. an reddatur ei, qui ſupra aquam ductā, aliam vult ducere, nume. 108. ibi. reddi illi, qui hiberno tempore aquam duxit, nu. 102. ibi. reddi illi qui permutauit cum alio qui alio tēpore ducere conſueuit alternatim, nu. 103. ibi. cauſam proprietatis annexam habet, num. 4. ret. rem. 6. reddi pro ſeruitute aquaductus conceſſa titulo putatiuo, num. 71. ibid. non reddi ei, qui mala fide duxit, nu. 90. ret. rem. 6. an reddatur ei, qui ob prohibitionem de aqua ducenda ius illud amiſit, nu. 91. ibid. perpetuam habet cauſam pro eo, quod ad alium peruenit, num. 92. ibid. reddi ei, qui poſt quaſitam quaſi poſſeſsionem ducendi aquam, fundum cui ſeruitus erat quæſita vendidit, nu. 93. ibi. reddi contra nō dominum fundi, a quo aqua ducitur, ſi ducere prohibuit, n. 94. ibi. reddi inter duos riuales, nu. 95. ibi. eſſe prohibitorium & reſtitutorium, nu. 1. ibi. eſſe retinendæ poſſeſſionis, n. 2. ibi. ſolum pertinere ad aquam quæ a capite ducitur, n. 19. ret. rem. 6. an reddatur contra eum, qui impedit ponere fiſtulam in riuo, ita quod duci aqua non poſſit, nu. 105. ibi. an locum habeat pro ea aqua quæ è flumine publico ducitur, nu. 51. ibid. an reddatur duobus, quibus eſt conceſſum aquam ducere, nu. 111. ibid. concedi duobus qui ſimul aquam ducunt, nu. 112. ibid. non redditur ſecundo, cum primus aquam ducens non cenſet illum poſſe ducere, nu. 113. ibid. an reddatur pro aqua, quæ cauſa amęnitatis ducitur, nu. 48. ibi. an reddatur hæredibus & contra hæredes, nu. 235. ret. rem. 6. an reddatur contra eum, qui aliquod opus fecit in fundo, vt aqua corrumpatur atque inquinetur, nume. 97. ibid. an reddatur pro ſeruitute reali & perſonali aquaductus, nu. 24. ibi. an reddatur pro ſeruitute aquæductus quouis modo conceſsa, nu. 79. ibi. non reddi pro aquęductu non perenni, nu. 66. ibi. ceſſare amiſſo iure ducendi aquam, nu. 151. ibid.

Interdicti, de aqua quot. & æſtiua duo eſse capita, nu. 3. retin. remed. 6

Interdicto, de aqua quot. & æſt. vt locus ſit quæ requirantur, nu. 10. ibid. vt locus ſit de titulo conſtare debet, num. 11. ibid. locus eſt cum priuatus è publico aquam duxit concedente Principe, nu. 62. ibid.

Interdictum de riuis, quod, nu. 6. retin. in prælud. & nu. 10. ret. rem. 7. ſeruire interdicto de aqua quotid. num. 2. retin. rem. 7. reddi impedito apportare neceſsaria ad riui refectionem, nu. 27. ibid. ad quos riuos pertineat, nu. 23. ibid. quibus & contra quos reddatur, nu. 25. ibid.

Interdicto, de riuis, vt locus ſit, quæ requirantur, num. 9. ret. remed. 7.

Interdictum, de fonte, quod. num. 10. retin. in prælud. cui reddatur, num. 1. retin. remed. 8. duplicem ob cauſam reddi, num. 2. ibid. an reddatur ſi fons ſemel exaruit & iterum fluere cępit, nu. 19. ibid. an reddatur contra impedientem reficere fontem, nu. 14. retin rem. 8. an reddatur prohibito ire ad hauriendum aquam, nu. 12. ibid. reddi pro appulſu pecorum ad aquam, nu. 7. ibi. an reddatur impedito ire noctis tempore ad hauriendum aquam, nu. 16. ibid.

Interdicti, de fonte, formula, nu. 3. ret. rem. 8

Interdictum, Vtrubi, quod, num. 4. ret. in prælud. contra colonorum & ſeruorum occupatores concedi, ex Cino, nu. 33. ret. rem. 10. cur ſecundum in ordine huius tractatus, n. 13. ret. in prælud. cur ita inſcriptum ex auctoris ſententia, nume. 11. ret. rem. 2

Interdicti, Vtrubi, formula & differentia ab interdicto, Vti poſſidetis, num. 1. ret. rem. 2

Interdicto, Vtrubi, agens, quid probare habeat, nu. 7. ret. reme. 2. qui experiuntur, & actoris & rei partes ſuſtinent, num. 34. recup. rem. 10

Interdictorum, Vtrubi, & Vti poſſidetis, exæquatio, n. 3. ret. remed. 2

Interdictum Saluianum quod, & eius, contra quem competat, num. 14. adipiſc. remed. 3. non deſiuit eſſe ſummarium etſi aliquod eius adminiculum plenariè debeat tractari nume. 173. ibid. adipiſcendæ poſſeſsionis eſſe, nu. 5. ibi. an reddatur pro poſſeſsione pecuniæ illatæ in prędiū conductum, nu. 133. ibi. requirit probationem poſſeſsionis inquilini & coloni, num. 15. ibi. an reddatur pro bonis illatis a famulo, qui domino ſeruire promiſit, nu. 145. ibid. an reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione partus ancillæ inuectę in prędium vrbanum cū alteri deinde vendita fuit, nu. 53. adip. re. 3. an reddatur pro illatis in naui conducta, n. 140. ibi. an reddatur pro illatis in prędio ruſtico, nu. 33. ibi. an reddatur pro poſſeſsione illatorum in prędium ob deteriorationem factam, nu. 101. adip. rem. 3. cui proſit, nu. 3. ibi. reddi contra hęredes conductoris, nu. 63. ibi. an reddatur pro poſſeſsione fructuum qui ex locato prædio percipiuntur, n. 113. ibi. ex veriore opinione non reddi contra debitorem ex alia cauſa quam locationis, nu. 23. ibi. an reddatur pro veſtimētis in prędium illatis & inuectis, nu. 139. adip. rem. 3. ad poſseſsorem rerum vniuerſarum pertinere, nu. 10. ibi. aduerſus colonū actio verò Seruiana contra omnes redditur, & ibi de ratione diuerſitatis ex Hottomano, nu. 11. ibid.

Interdictum an reddatur contra emphyteutam pro poſſeſsione rerum ſuarum illatarum in prædium emphyteuticum, nu. 107. ibi. an reddatur pro poſſeſsione rerū venaliū inuectarum in prædiū, nu. 125. ibi. quomodo differat ab actione Seruiana, num. 8. ibid. an reddatur pro illatis & inuectis in domum locatam, nu. 46. ibi. an reddatur contra minorē, qui in prędiū a ſe conductū bona intulit, nu. 65. ibi. an reddatur

datur pro illatis, etiamſi ſpecialiter aliqua bona hypothecata fuerint, nu. 154. adip. rem. 3. an reddatur aduerſus tertium poſſeſſorem, nu. 55. ibid.

Interdicti Saluiani formula, nu. 4. adip. rem. 3

Interdicto Saluiano agens probat prius ſe eſſe creditorem, nu me. 163. adip. rem. 3. non habet neceſſe probare illata fuiſſe conductoris, nu. 161. ibid.

Interdicta ſunt actiones prætoriæ, nu. 264. ret. rem. 3. non reddi pro præſtationibus perſonalibus, nu. 87. adip. rem. 1. omnia eſſe in rem ſcriptea, nu. 831. ret. rem. 3. pro poſſeſ. adip. plura eſſe, nu. 11. adip. in præl ud.

In interdicto adipiſcendæ neceſſaria eſt cauſæ cognitio & tituli colorati demonſtratio, nu. 223. recup. rem. 15

Interdictum retinendæ poſſeſſionis dicitur ſummarium poſſeſſorium, nu. 30. in prælud.

Interdicta poſſeſſoria tria eſſe tantum, nu. 17. ret. in prælud. adipiſcendæ & recuperandæ duo continent pugnantia, nu me. 30. recup. rem. 13

Interdictorum, de vi armata & ſine armis, differentia hodie ſublata quo ad poſſeſſionis reſtitutionem, nu. 7. rec. rem. 1

Interdictum retinendæ cumulari poſſe cum illo recuperandæ diuerſis reſpectibus, num. 109. adip. rem. 2. exhibitorium quod, num. 5. adip. in prælud. prohibitorium, quod, num. 6. ibid. reſtitutorium quod, num. 7. ibid pro quaſi poſſeſſione vtile eſſe, nu. 108. ret. remed. 3. ab edicto differre, num. 2. adip. in prælud.

Interdicto adipiſcendæ laicus de poſſ rei beneficiariæ maximè inter clericos non cognoſcit, nu. 235. recup. rem. 15

Interim interdictum apud Hiſpanos, quod, num. 19. recuper. in prælud. iudicium poſſeſſorium apud Hiſpanos, quod, nu. 6. ret. rem. vlt.

Intereſſe ſuum quomodo probet, qui eo reſpectu comparet, nu. 623. adip. rem. 4

Interlineaturæ vitium impedire remediũ l. vlt. C. de edicto D. Adr. nu. 708. ibid.

Interlocutoria dicitur illa pronunciatio de mittendo in poſſeſſionem, nu. 454. adip. rem. 4. in poſſeſſorio ſummariſſimo reuocari non poteſt, nu. 56. ret. rem. vlt. lata in poſſeſſorio ſummariiſſimo ſecum trahit executionem, nu. 57. ibid.

Interpretatio ſumitur ne fruſtra actas ſit factus, etiam in his caſibus, qui ſtrictam interpretationem ſolam admittũt, n. 263. recup. rem. 15. illa ſumitur in dubio, qua legum correctio euitatur, nu. 21. adip. rem. 4. illa debet ſumi, quæ à ſapientibus non poſſit reprehendi, nu. 40. recup. rem. 9

Intruſio titulum & poſſeſſionem annullat, nu. 464. recuper. remed. 15

Inuecta & illata cenſeri & poſſideri à locatore, nu. 29. adipiſc. rem. 3

Inundatio maris prodigioſa, anno 1099. nu. 27. recup. rem. 2

Inuocationem diuini nominis eſſe de forma inſtrumenti, nu. 711. adip. rem. 4

Inuaſor quis, nu. 363. ret. rem. 3. & nu. 2. recup. rem. 7

Inuadere eſt in aliena irruere, nu. 3. recup. rem. 7

Ioannes Cephalus Ferrarienſis Iureconſ. laudatur, nu. 130. recup. rem. 15

Ioan. Fabri opinio confutata, num. 830. ret. rem. 3

Ire per modum facultatis quaſi poſſeſſio non aquiritur niſi 30. dierum ſpatio, nu. 11. ret. rem. 5

Iudex laicus an poſſit cognoſcere ſuper poſſeſſorio reintegrandæ rei beneficiariæ, nu. 210. recup. rem. 15. competẽt quis, dũ adhuc non conſtat an dominus vel ſeruus actoris partes ſuſtineat, nu. 44. rec. rem. 10. competens quis ſit in miſſione in poſſeſſionem ex rem. l. vlt C. de edic. D. Adr. nu. 402. adip. rem. 4. quis ſit competens in pronũciando hæredẽ eſſe mittendum in poſſeſſionem, n. 403. ibi. executionis ſiue litteris remiſſoriis nil agit, n. 404. ibi. eccleſiaſticus mittit in poſſeſſionem locum pium hæredem inſtitutum ex remedio d. l. vlt. C. de edic. D. Adr. n. 405. qui habet mittere in poſſeſſionem mixtum imperium habere debet, num. 406. ibid. ordinarius ſuſpectus non remouetur, ſed ei datur adiũctus, nu. 393. ret. rem. 3. ordinarius cognoſcit inter dominũ feudi & vaſallũ, cum pares curiæ deficiunt, nu. 444. ibi. ordinarius cognoſcit inter dominum feudi & vaſallum, cũ ita conſuetudine vel conſtitutione Principis ſtatutũ eſt, n. 445 ibid. ordinarius cognoſcit inter dominũ feudi & vaſallum, cũ pares recuſant cognoſcere, nu. 446. ibi. delegatus in cauſa proprietatis ſimpliciter, nõ taxatiuè, ſuper cauſa etiam poſſeſſorij cognoſcere poteſt, nu. 368. rec. rem. 15. laicus nõ pronunciat laicũ ſpoliatum poſſeſſione rei beneficiariæ, cũ euidenter de nono iure illius conſtat, nu. 342. ret. rem. 3. laicus cognoſcit in poſſeſſorio rei beneficiariæ aduerſario non opponente, nu. 343. ibi. laicus cũ de poſſeſſorio rei eccleſiaſticæ cognoſcit, quã ſuper titulo pronunciare debeat, n. 344 ibid. laicus pronuncians ſuper cauſa matrimonii quã id faciat, n. 345. ibi. eccleſiaſticus an cognoſcat contra laicũ turbatorẽ clerici, cum vim non cõmiſit, nu. 368. ibi. forte cauſam inuitis cõtendẽtib non determinat, n. 746. ret. rem. 3. ſatis ſuper oppoſita exceptione cognouiſſe dicitur, ſi poſt tẽporis interuallum ad vlteriora proceſſit, num. 171. recup. rem. 1. in iudicio Vti poſſidetis, condemnare an poſſit actorẽ erga reũ ius fouentẽ, etiamſi is reus nihil petat, n. 787. ret. rem. 3. nec ſibi, nec ſuis ius dicere põt, n. 5. adip. rem. 2. ſuperſedere an debeat in cauſa dubia poſſeſſoria, num. 748 ret. rem. 3. recuſare nõ dẽt dare litteras, quibus iudex territorii mittat in poſſ. alioqui appellatur, nu. 411. adi. rem. 4. eſt dominus feudi in cauſa proprietatis feudi inter vaſallos ẽt clericos, n. 397. ret. rem. 3. vt mittat in poſſ ex rem. l. vlt. C. de edic. D. Adr. quam iuriſdictionẽ habere debeat, nu. 414 adip. rem. 4. eccleſiaſticus contra laicũ cognoſcis, etſi is alleget rem eccleſiæ, eſſe rem feudi ſecularis, cũ de cõtrario cõſtat euidenter, nu. 375. ret. rem. 3. competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ rei feudalis, nu. 376. ibi. ordinarius cognoſcit inter vaſallos cõtendentes de feudo ex conſuetudine, vel ſuperioris lege, n. 420. ibi. nõ præiudicat creditori, ſi minus ſollẽniter cõcedit licentiam creditori, de ingrediendo fundũ, cum à ſeipſo habet, n. 149. adip rem. 5. arbitrium habens debitum ſolum naturali obligatione ſoluere non poteſt, nu. 41. ret. rem. 1. laicus an ſit competens cum poſſeſſorio rei eccleſiaſticæ agitur, nu. 323. ret. rem. 3. laicus in auxilium iudicis eccleſiaſtici cognoſcit contra clericum turbatorem, nu. 159. ibid. curare debet, ne iudicium eluſorium reddatur, nu. 442. adip. rem. 4. cõpetens quis ſit in remedio reintegrandæ, nu. 203. rec. rem. 15. competens eſt ordinarius rei conuenti, nu. 204 ibid. laicus competens eſt in poſſeſſorio rei beneficiariæ, nu. 527. ret. rem 3 laicus competens iudex non eſt in poſſeſſorio rei beneficiariæ, cũ de titulo principaliter agitur, nu. 328. ibi. eccleſiaſticus an cõpetens ſit pro clerico turbato à laico, nu. 361. ibid. ordinarius volente domino feudi cognoſcere poteſt de cauſa inter vaſallos de feudo contendentes, nu. 417. ibi. ita debet eſſe facilis ad reuocandam licentiam male conceſſam de ingrediendo poſſeſſionem, vt facile eam cõceſſit, nu. 29. adip. rem. 6. rectè agit ſi mittendo in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr. reſeruat iura legitimi cõtradictoris, nu. 467. adip. rem. 4. extraiudicialiter ſpoliãs, vt priuatus ſpoliare dicitur, nu. 8. recup. rem. 8. maleficiorum incidenter põt cognoſcere de cauſa ciuili turbatæ poſſeſſionis, num. 553. ret. rem. 3. extraiudicialiter procedens, dicitur vt priuatus procedere, nu. 141. rec. rem. 9. infert iniuriam ſpoliato, quem vt priuatus ſpoliauit, actioneq; tenetur iniuriarum, n. 10. rec. rem. 8. competens qui nulliter proceſſit, ſpoliaſſe dicitur, nu. 19. ibid. eccleſiaſticus non eſt competens contra laicum turbatorem, aſſerentem rem illam eſſe feudalem, nu. 373. ret. rem. 3. laicus an ſit competens pro adipiſcenda poſſeſſione beneficii, nu. 43. adip. rem. 6. ſummariè procedit in concedenda poſſeſſione beneficii, nu. 44. ibid. eccleſiaſticus non cognoſcit cõtra laicum turbatorem, qui negat rem eccleſiæ eſſe, num. 371. ret. rem. 3. procedendo ad

vlteriore tacitè interloquitur, nu. 168. recup. rem. 1. incompetens priuans poſſeſſorem ſua poſſeſ. dicitur tanquam priuatus illum ſpoliare, nu. 429. adip. rem. 4. laicus clericum compellere poteſt, vt depoſitum reſtituat clerico deponenti, nu. 215. recup. rem. 15. quia obſeruabit cum ambigitur an poſſeſſio ſit plena vel non, nu. 31. adip. rem. 6. ex ſuo officio inquirere debet, ne deficiat qualitas iudiciū annullans, nu. 579. adip. rem. 4. nec ſibi, nec ſuis ius dicere pōt, nu. 5. adip. rem. 2. competens is dicitur. vt vagabundū prehendi iubeat, in cuius territorio aufugit ille, nu. 54. recup. rem. 10. incompetens procedendo, dicitur vt priuatus procedere, num. 17. recup. rem. 8. incompetens ſi ignorans ſuæ iuriſdictionis vires excedat, per errorem potius quàm per culpam dicitur lapſus, nu. 18. ibid. approbare debet electionem, quam facit filius de re hæreditaria ſua legitimę cauſa, nu. 217. recup. rem. 9. competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ, cùm de poſſeſſione rei profanæ agitur, nu. 316. ret. rem. 3. quo tempore officium ſuum interponat inter duos de poſſeſſione contēdentes, nu. 2. ret. rem. vlt. laicus in cauſa poſſeſſoria rei eccleſiæ, de titulo poteſt incidenter cognoſcere, nu. 331. ret. rem. 3. arbitrium amplum habeat vim non aufert, vt alteri tradat, nu. 769. ibi. eſt is, in cuius territorio facta eſt turbatio, n. 319. ibi. laicus ſupplet negligentiam eccleſiaſtici, nu. 355. ibid. cum aliquid mandat, definitiuè mandare videtur, nu. 837

Iudicis arbitrium quod eſſe debeat, vt iudices probationes in continuati poſſe fieri, nu. 260. recup. rem. 1

Iudicis arbitrio cauſa dubia poſſeſſionis an definiri poſſit, nu. 762. ret. rem. 3. arbitrio relinqui, quis dicatur titulus antiquus, & ſi eſt amiſſus, iuramento probatur, nu. 599. ibi. aſſertioni creditur, cum veriſimilis aliqua ratio concurrit, nu. 355. recup. rem. 15. auxilium quomodo tante implorādum, nu. 10. adip. rem. 6

Iudicis factum, quādo factum partis cenſeatur, nu. 44. recup. rem. 8. factum, non dicitur factum partis cum inique procedit, nu. 45. ibid. incompetentis auctoritate qui aliquid agit, vt priuatus agere dicitur, nu. 427. adip. rem. 4. iuſtus excuſat, nu. 25. adip. rem. 5. licentiam excuſare à pœna turbatæ poſſeſſionis, nu. 649. ret. rem. 3. licentiam etiam falſa ex cauſa conceſſam, excuſare à pœna turbatæ poſſeſſionis, nu. 641. ibid. licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu, operatur reſciſſo contractu, nu. 126. adip. rem. 5. officium locū habet in caſu l. 2. C. prætorio pignore, nu. 20. adip. rem. 17. officium an concedatur colono, inquilino, commodatario, & ſimilibus, vt recuperent ablatam ab eis poſſeſſionem ſeu detentionem, nu. 21. ibi. officium nobile non exiſtente contradictore conceditur remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr. nu. 492. adip. rem. 4. officiū ſubſidiarium recuperandæ poſſeſſionis remedium vltimum. num. 61. recuper. in prælud. officium nobile oriri, cum verba in perſonam iudicis diriguntur, nu. 796. adip. rem. 4. officium pro retinendæ poſſeſſionis remedio, nu. 1. ret. rem. vlt. officiū quo ad recuperandam poſſeſſionem datur, æquitate nititur, nu. 4. adip. rem. vlt. officium conceditur ſpoliato lite pendente vel appellatione interpoſita, nu. 5. ibid. officiū an detur contra ſingularem ſucceſſorē vitioſum cum titulo oneroſo, nu. 6. ibid. officium datur contra ſingularem ſucceſſorem vitioſum, iū titulo lucratiuo, nu. 7. ibi. officiū obligationem non præſuponit verā, ſed ſolum quaſi, nu. 8. ibid. officium inſtar actionis datur, nu. 9. ibi. officium datur contra ſingularē ſucceſſorem, qui ſucceſſit in poſſeſſione occupata lite pēdente vel appellatione, nu. 26. ibi. officium datur contra ſingularem ſucceſſorē, qui ſucceſſit in poſſeſſione occupata lite pendēte vel appellatione, etiā non probata ſciētia vitij ſucceſſoris, nu. 27. ibi. officio agenti ad recuperandā poſſeſſionem, obijci non poteſt alterius ſpolij exceptio. nu. 28. ibi. officio agenti ad recuperandā poſſ. obijci non poteſt vltimæ ſpoliationis exceptio, nu. 29. ibid. officio agenti ad recuperandā poſſ. ex communicationis exceptio obijci non poteſt, nu. 31. ibi. officio agenti ad recuperandā poſſ. in beneficialibus, tituli defectus exceptio, quando obijci poſſit, nu. 31. ibi. officio agenti ad recuperādam poſſ. obijci an poſſit exceptio, præſumptionem iuris contra eum eſſe, nu. 33. ibi. officium ad recuperādam poſſ. cum monetur, iudicij ordo non obſeruatur, nu. 34. ibi. officium poſſeſſionis retinendæ, quomodo iudicio poſſeſſorio principali conueniat, nu. 7. ret. rem. vlt. officiū poſſeſſionis retinendæ, eſſe illud quod poſſeſſorium conſeruandæ aliqui appellāt, nu. 8. ibi. officiū retinendæ poſſ. eſſe inſtar iudicij principalis retinendæ, nu. 9. ibi. officiū reddi pro reſtitutione poſſeſſionis ablatæ lite pendente, etiā ſi illi præſumptio repugnet, nu. 23. ibi. officiū an concedatur fructuario, & illi qui annuos reditus emit, n. 23. ret. rem. vlt. officium ad recuperandā poſſ. ablatam ſeu occupatam lite vel appellatione pēdente quod, nu. 24. ibi. officiū an cōcedatur ſubrogato in poſſeſ. adipiſcenda, nu. 39. adip. rem. 6. officiū permutandi an concedatur, ad poſſeſ. beneficij adipiſcendā nu. 40. ibi. officium pro poſſ. beneficij adipiſcenda, non concedi habenti titulū inualidum, nu. 41. ibi. officium an ei cōcedatur, qui propria culpa & facto poſſeſſionē amiſit, nu. 14. ret. rem. vlt. officiū conceditur ei qui proprio facto poſſeſſionem amiſit, ſi modo ei concederetur aliàs in integrū reſtitutio, nu. 15. ibi. officiū pro adipiſcēda poſſeſ. beneficij, nu. 34. adip. rem. vlt. officium pro adipiſcenda poſſ. beneficij, eſſe inſtar remedij l. vlt. C. de edic. D. Adr. n. 35. ibi. officium an concedatur pro adipiſcenda poſſ. beneficij cum ſola ſignatura, nu. 36. ibi. officio agenti, vt ius ſepeliendi recuperet, an obijci poſſit exceptio, cadauer vexandum non eſſe, nu. 37. ret. rem. vlt. officio is ſuā recuperat poſſ. qui ex ſuo facto adhuc non perfecto recuperauit, nu. 18. ibi. officiū retinendæ cui reddatur, nu. 14. ret. rem. vlt. officium poſſe implorari in iudicio turbatæ poſſ. pro damnis & expenſis ac intereſſe, nu. 551. ret. rem. 3. officium pro retinenda poſſeſ. remedium eſſe præparatoriū principalis iudicij, nu. 3. ret. rem. eſſe præparatorium principalis iudicij, nu. 3. ret. rem. vlt. officiū retinēdæ poſſeſſionis, quomodo differat à principali iudicio retinendæ, n. 11. ibi. officiū pro retinenda poſſ. vnde originem duxerit, nu. 12. ibid. officium pro adipiſcenda poſſeſſione duobus modis dari, nu. 1. adip. rem. vlt. officium clericorum cauſa conſiderari, nu. 2. ibid. officium pro remedio poſſeſſ. retinendæ quod, nu. 11. ret. rem. in prælud. officiū non datur contra ſingularem ſucceſſorem, ignoranter quouis titulo in re vitioſa ſuccedentem, nu. 11. ret. rem. 17. officium petenti tantum concedi, nu. 174. recup. rem. 1.

Iudici ob ſcandalum ſequeſtranti & prohibenti credi, nu. 15. adip. rem. vlt. ob impedimentum delegāti credi, nu. 16. ibi. male exequenti licet reſiſtere, num. 79. adip. rem. 5. reſiſti poſſe, cum vti priuatus agit, nu. 9. recup. rem. 8. incompetēti parendum non eſſe, nu. 430. adip. rem. 4. incompetenti impune non paretur, nu. 11. recup. rem. 5

Iudicem nō poſſe mittere in poſſeſ. legatarium rei legatæ, ſed aliter paulo infra, nu. 83. adip. rem. 2. laicum poſſe incidenter cognoſcere de cauſa ſpirituali, nu. 336. ret. rem. 3. laicū cognoſcere de cauſa ſpirituali, cum euidenter de ea cōſtat, nu. 337. ibid. laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali, cum de ea conſtat ex confeſſione aduerſarij, nu. 338. ibi. inquirere debere an deficiat qualitas iudicium annullans, nu. 579. adip. rem. 4. qui adit vt expellat clandeſtinum poſſeſſorem, non dicitur ſibi præiudicare, vt ſua auctoritate eum expellat, nu. 426. ibi. laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali, cum de eá ex actis notorie conſtat, nu. 340. ret. rem. 3. laicum cognoſcere, an contractus ſit vſurarius, cū ex actis conſtat ita eſſe, nu. 341. ibid. laicum ex conceſſione Pontificis poſſe cognoſcere de cauſis clericorum, nu. 353. ibi. laicum poſſe contra clericū ius dicere, ſi iudex eccleſiaſticus eſt negligens, nu. 354. ibi. poſſe eligere opinionem quam vult in maximis dubijs, nu. 764. ibid. ex ſuo officio non poſſe ſpoliatum ante omnia reſtituere, ſi paſſus is ſpoliatus ſit cauſam dominij tractari, num. 143. recup. rem. 1. curare debere ne iudi-

cium

cium ſit eluſoriũ,nu.580.adip.rem.4.eccleſiaſticũ cognoſcere de qualibet oppreſſione quæſit à laico,nu.366.retin.rem.3.in arbitrarijs moueri nõ oportere amicitia, vel alio animi motu,n.766.ibi.non eſſe apud Deum tutum,qui ſola amicitia ductus,in arbitrarijs pro amico iudicat,n.276 ibi.non poſſe licẽtiam concedere ingrediendi poſſeſſionem,nu.33.recup.rem.9.teneri admittere cauſam dominij,quæ ad colorandum & corroborandum petitoriũm deducitur, quomodo procedat,ibi declaratur,nu.181.recup.rem.1.interdum poſſe pronunciare ſibi de cauſa non liquere,n.752 ret.rem.3.competẽtem eſſe dominũ feudi, cum duo vaſalli de poſſeſſione rei feudalis contendunt,nu. 387.ibid.repellere actorem agentem ſine actione,nu.535.adip.rem.4

Iudice ſpeciali negligente adminiſtrare iuſtitiam,eius iuriſdictio ad ſuperiorem deuoluitur,nu.415.ret.rem. 3.competente deficiente,deficit perſona & ordo, nu. 12.rec.rem.5

Iudices iurare tenentur ſe ſeruaturos ſtatuta locorum,vbi ius dicere habent,nu.366.recup. rem. 9. competens inter dominum & vaſallum de feudi poſſ.cõtendentes,etiam ſi dominus non recognoſcat ſuperiorem,ſunt Pares curiæ,num. 435.ret.rem.3.ordinarij cum plures exſtant locus eſt præuentioni,nu.474.adip.rem.4.duo eſſe poſſunt in cauſa rei beneficiaria,nu 381.ret.rem.3.duos eſſe in iudicio poſſeſſorio retinendæ,nu.317.ibid.

Iudæus Chriſtianum mancipium poſſidere non poteſt,nu.285 recup.rem.9.teſtando inter liberos lege communi vti poteſt,nu.292.ibid.

Iudæi ex populo ſunt,nu.291.recup.rem.9.fouendi ſunt humaniter,nu.288 ibid.

Iudæo ſoluenda an ſit æſtimatio mancipij Chriſtiani ab eo erepti,nu.286.ibid.

Iudæis noſtro iure ſuccurritur, cum ſua lege nihil eſt diſpoſitum,nu.289.ibid.

Iudicatum non dicitur,quod ab incompetenti iudice iudicatũ eſt,nu.14 recup.rem 8.dicitur, quod eſt definitum ab eo, qui iudicandi munere fungitur,& è contra, nu. 10. recup. rem.5.non dicitur, quod à iudice incompetenti iudicatum fuit,nu.431.adip.rem.4

Iudicium in factum quod,nu.5.ret.rem.1.ciuile & criminale pro poſſeſſione turbata cumulari an poſſit, nu.552. ret. rem.3.reintegrandæ ſummariè tractari debet, nu.236.recup.rem.15

Iudicij adminicula an eo modo tractanda ſint, quo iudicium principale,nu.178.adip.rem.3.ordo quis ſeruandus in remedio reintegrandæ,nu.202.recup.rem. 15

Iulij Pauli locus,nu.421.ret.rem.1.& locus,nu.815.ibi.recept.ſenten.locus expoſitus,nu.113.recup.rem.15

Iulij Frontini locus,nu.27.ret.rem.6.& nu.61.ibid.

Iulij Clari Alex.Præſidis laus,nu.249.recup. rem.9

Iurans pro altero non fideiubere iuramentum ſeruare non tenetur omnino,nu.289.recup.rem.1

Iuramentum præciſe obligat,nu.368.recup.rem.9.calumniæ an præſtetur in remed.l.vlt.C.de edictu Diui Adriani.numc.553.adip.rem.4.quod ſine interitu æternæ ſalutis poteſt ſeruari,ſeruandum eſſe,& ibi declaratur, nu.288.recup.rem.1.quod ab egregia perſona præſtatur, ad illius domum deferendum eſt,& iſtic recipiendum,nu.360.recup. rem.15.an à pari cum renunciatione,in cauſa ſpoliationis procedat,num.290.recup.rem.1.metu extortum ligat, donec abſolutio conceſſa ſit,nu.394.ibid.

Iuramenti vinculum aliàs indiſſolubile,diſſolui,ne ſcãdalum ex obſeruatione oriatur,nu.322.recup.rem.1

Iuriſdictio domini feudi limitata eſt,nu.248.ret.rem.3.alterius iudicis volente domino à vaſallis de poſſeſſione feudi contendentibus protogari poteſt,nu.405. ibid. & priuato mandari poteſt,nu.46.recup.rem.8. iudicis extra territorium nulla eſt,num.9.recup.rem.5

Iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem allegans,eam titulo iuſtificare debet,num.590.ret. rem. 3.quaſi poſſeſſionem probari per exactionem gabellarum,nu.582.ibi.quaſi poſſeſſio ex actibus iuriſdictionalibus probari,nu.585.ibid.quaſi poſſeſſio an ſine titulo haberi poſſit,nu. 469.recup.rem.15

Iuriſdictionem domini feudi inter duos vaſallos contendentes eſſe iure ſpeciali tributam,nu.404.ret.rem.3

Iuriſperiti conſilium, qui eſt ſecutus à delicto excuſatur,nu. 28.recup.remed.11

Ius dicere ſibi in cauſa propria licere ſi aliunde ſuccurſum nõ eſt,nu.312.rec.rem.1.ſibiipſi,rationi naturali repugnare,nu.3.adip.rem.2.ſibi non debet de honeſtate,qui ſuperiorem non recognoſcit,nu.436.ret.rem.3

Ius accreſcendi facit vt is dicatur quodammodo ſubſtitutus, nu.119.adip.rem.4 accreſcendi efficit,vt is qui ex eo ſuccedit,ex poſt volũtate teſtatoris ſuccedere dicatur,n.120. ibi.nouum quando antiquũ immutare dicatur,nu.22.ibi. nouum efficitur per nouam additionem,nu.16.ibid.offerendi,an concedatur tertio poſſeſſori,cõtra quem agitur remedio l.vlt.C.de acq.poſſ.nu.60.recup.rem. 14.offerendi cuicumque poſſeſſori conceditur,nu.61.ibid offerendi non conceditur contra agentem rei vendicatione, nu. 62.ibid.offerendi conceditur contra agentem ex remedio d.l.vlt.C.de acq.poſſ.ſi aliter poſſeſſori non eſt ſuccurſum,nu. 63.ibid. offerendi cuicumque poſſeſſori (etiam nullum in re habenti ius)concedi,nu.182. adip.rem. 3.offerendi ad vſque litis conteſtationem concedi,nu.184

Ius patronatus cum vniuerſitate bonorum tranſit,num.400. adip.rem.4.ſub titulo ſingulari non cõtinetur,n.401.ibi.

Ius percipiendi fructus perſonale eſſe,nu.46.ret.rem.6

Ius tertij à poſſeſſore alligari poteſt,nu.595.adip.rem.4

Iure ſuo aliquem vſum in ſeruitute itineris,quomodo probetur.nu.14.ret.rem.5. datoris reſoluto dicitur reſolutũ ius accepτoris,nu.32.ret.rem.4

Iuſtinianus quid ſanciuerit de hærede in poſſeſſionem mittendo ex teſtamẽto defuncti,nu.12.adip.rem.4.legiſlator peritiſſimus,nu.1.ibid.conſueuit Iureconſultorum conſtitutiones ſibi attribuere,nu.5.ret.rem.2

Iuſſus mitti in poſſeſſionem ex cauſa damni infecti, tuendus eſt remedio,ne vis fiat ei,ſi iuſtis de cauſis non potuit mitti,nu.53.ret.rem.1

L

L*Aeſæ maieſtatis factus reus bona omnia amittit, & ſpoliatus tunc non reſtituitur,nu.334.recup.rem.1.crimẽ ceſſat in eo,qui cauſam aliquam ſic agendi tribuit,nu.52. recup.rem.5*

Laicus turbans clericum in poſſeſſione rei eccleſiaſticæ corã iudice ſæculari conueniri poteſt,n.342.laicum turbans in poſſeſſione rei eccleſiæ coram iudice laico conueniri poteſt, nu.348.ibid.

Laici contra clericos ſtatuere non poſſ.nu.52.recup. rem. 14

Legare quis non poteſt ſibiipſi,nu.79.adip.rem.2

Legatum ex cauſa ſtudiorum non recipit dilationem,nu.63. recup.rem.2.factum piæ cauſæ,confratriæ ſolui poteſt,nu. 27.recup.rem.15.factum illi cum illo,quid ſignificet, nu. 18.adip.remed.4.alimentorum dilationem non admittit, nu.60.adipiſc.rem.2.pro ſepultura factum dilationem nõ recipit,num.61.ibid.

Legata paratam executionem habere,num.697. adip.rem.4 quæ dilationem nõ recipiunt,deberi etiam ante aditionem hæreditatis,nu.62.adip.rem.2.ante aditam hæreditatem non deberi,nu.8.ibid.

Legatarius teſtamenti executor legatam rem ſibi ſoluere iure poteſt,nu.34.recup.rem.5.loco hæredis habetur in reſpicientibus perſonam,nu.138.adip.rem.4. non dicitur ipſo iure verum dominium conſequi,nu.342.ibid.

Legatarij,& fideicommiſſarij non reddi Saluianum interdictum,nu.31.recup.rem.3. poſſeſſio rei relictæ nõ acquiritur,niſi manu hæredis,nu.32.ibid.

Legatarius rem legatam occupans, non incidit in pęnã, l. exſtat, quod met. cauſa, nu. 30. recup. rem. 5. occupans rem legatam apud hæredem iam exiſtẽtem, ius legati perdit, ex l. non eſt dubium, C. de leg. nu. 31. non perdit legatum, ſi ex teſtatoris voluntate rem legatam occupat, nu. 33. ibid. & filius pro ſua legitima quando ſint legitimi contradictores nu. 642. adip. rem. 4. occupans per vim poſſeſſionem rei legatæ, an incidat in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 211. recup. remed. 9. ſua auctoritate occupans legatum hæreditate iacente, nõ tenetur reſtituere, ſed occupationis euitat pęnam, nu. 48. recup. rem. 13

Legatario tres actiones competere, nu. 696. adip. rem. 4

Legatarij certis de cauſis mittuntur in poſſeſſionem bonorum hæredis, nu. 44. retin. rem. 1

Legitimum ſe declarari quis non poteſt petere, cum nullus ei controuerſiam facit, nu. 356. adip. rem. 4

Legitima filiorum non confiſcatur, nu. 178. recup. rem. 9. filio iam à patre dilapidari non poteſt, nu. 174. ibid. incertu dicitur ante ſolutionẽ æris alieni, & hæreditatis diuiſionem, nu. 221. ibid. in re vna eligi an poſſit, nu. 222. ibid.

Legitimæ in dubio fauendum eſt, nu. 227. ibid.

Legitimam eſſe quotam bonorum eſt, nu. 162. recup. rem. 4

Legitimatio perſona neceſſaria an ſit in rem. l. vl. C. de edicto D. Adr. toll. nu. 447. adip. rem. 4. an exigatur in iudicio redintegrandæ poſſ. nu. 272. recup. rem. 15. exigitur in quouis iudicio ſummario, nu. 273. ibid. in iudicio quibus probationibus fiat, nu. 443. adip. rem. 4

Legitimatus per ſubſequẽs matrimonium verè legitimus eſt, nu. 43. adip. rem. 1. agens vt talis, ſe legitimatũ debet probare, num. 165. adip. rem. 3. petere poteſt legitimationem ſuam confirmari, nu. 351. adip. rem. 4

Lex poſterior ab antiquiori ſępe declarationẽ recipit, nu. 179 recup. rem. 13. vna declarat alterã, nu. 60. recup. rem. 10. Cornel. de ſicar. dolũ requirit, n. 62. ret. rem. 1. generaliter loquens, comprehendit caſus priuilegiatos, nu. 79. adip. reme. 3. corrigens, intelligitur ſecũdum terminos legis correctæ, nu. 142. adip. rem. 4. noua diſponens in vno caſu, trahitur & ad antiquã ex æquiparatione, nu. 334. ibi. antiqua procedens per modũ regulę, in lege noua cenſetur repetita, nu. 335. ibid. vna per alterum diſtinguitur & declaratur, nu. 125. recup. rem. 1. Iulia, vnde vi, quomodo vim coerceret, nu. 6. recup. rem. 6. ſæpiſſimè vlterius declarando, aliquibus in caſibus procedit, qui ad alios deinde non trahuntur, quia præter legem dicitur diſponere, nu. 256. recup. reme. 1. Longobarda abrogat l. exſtat, quod met. cau. & an illa lex Longobarda legis vim habeat, nu. 5. recup. rem. 5. cõmuni gentiũ vſui vnita ignorari non debet, n. 342. recup. rem. 9. ſpecialis quomodo & quando generali deroget, nu. 340. ibid. poſterior quomodo & quando deroget priori, nu. 344. ciuilis ſi peccatum non continet & canoni non aduerſetur, etiam clericos ligat, nu. 55. recup. rem. 14. generalis ligat etiam clericos, nu. 56. ibi. iniqua non eſt cum ſe habet ad commodum & onus, nu. 53. ibid.

Leges his Iacobi Menochij Commentarijs explicatæ, aut elucidatæ ex Digeſto ueteri.

L. ius ciuile, de iuſtitia & iure, nu. 9. recup. rem. 6

L. quæritur, ff. de ſtatu hominum, nu. 16. recup. rem. 9

L. 1. §. 1. ff. de rerum diuiſione, nu. 39. recup. rem. 13

L. 1. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. nu. 84. ret. rem. 1

L. ſi duo, ff. ſi quis caut. nu. 380. recup. rem. 1. & nu. 150. recup. rem. 9

L. 1. §. vltimo, ff. de edendo, nu. 22. ibid.

L. ſi vnus, §. pacta, verſic. item ne experias. ff. de pact. nu. 282 recup. rem. 1

L. de his, ff. de tranſact. nu. 111. adip. rem. 4

L. nam quia, ff. de pactis, nu. 39. adip. rem. 3

L. ad rem mobilem, & l. ad legatum, ff. de procurat. num. 43. recup. rem. 6

L. 2. in fine, ff. quod metus cauſa. nu. 42. recup. rem. 8

L. exſtat, ff. quod metus cauſa. & l. creditores, ad legem Iuliã de vi priuata, nu. 4. nu. 67. recup. rem. 5. & nu. 49. recup. rem. in prælud.

L. ſi cum exceptione, §. 1. ff. quod met. cau. nu. 145. rec. rem. 9

L. 3. §. vtrum, in fine, de minorib. nu. 72. ibid.

L. etiam, §. de minor. & l. Carnelia. de iure patr. nu. 327. ibi.

L. quod ſi minor. §. Scæuola, ff. de minor. nu. 114. rec. rem. 10

L. cum miles, ff. ex quibus cauſ. minor. nu. 399. rec. rem. 1

L. 3. §. opus, ff. de alien. iud. mut. cau. fac. nu. 76. rec. rem. 15

L. idem Pomp. §. vlt. ff. de arb. nu. 754. ret. rem. 3

L. tam ex contractibus, ff. de iudic. nu. 306. recup. rem. 15

L. cum hæreditas. ff. de petit. hęred. nu. 426. recup. rem. 1

L. non tantum, §. ſeruitutes, ff. de petitio. hæredit. num. 396. adip. rem. 4

L. poſteaquam fundi poſſeſſor ff. de rei vendicat. nu. 527. recup. rem. 15

L. is qui deſtinauit. ff. de rei vendic. nu. 142. recup. rem. 1

L. vtique. ff. de rei vendic. nu. 521. recup. rem. 15

L. ceterum, de rei vendic. nu. 611. ibid.

L. ſin autem, §. vltimo, de rei vendic. nu. 528. ibid.

L. ſi nauis, §. vltimo. ff. de rei vendicat. & l. domum, C. eod. nu. 420. recup. rem. 1

L. exſtat, ff. quod metus cauſa, nu. 71. recup. rem. 5

L. ſiue autem, §. ſi duobus, ff. de public. in rem actio. nu. 91. recup. rem. 15.

L. vlt. ff. vſufruc. quemad. cau. nu. 11. recup. rem. 2

L. Lucius, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. nu. 43. ret. rem. 6

L. vnus. §. vlt. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. nu. 149. ibid.

L. ergo, in fine, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. nu. 69. ibid.

L. 2 ff. comm. ſeruit. vrban. num. 68. ibid.

L. ſi quis diuturno, ff. ſi ſeruit. vend. nu. 45. ret. rem. 5

L. quoties, ff. de ſeruit. nu. 100. ret. rem. 6

L. ei fundo, ff. de ſeruit. nu. 101. ibid.

L. loci corpus, §. ſi quis. ff. ſi ſeruit. vend. nu. 99. ret. rem. 5

L. ſi à te, ff. ſi ſeruit. vend. nu. 91. adip. rem. 5

L. ſi communem, §. primo, ff. quemadmodum ſer. amittatur, nu. 104. ret. rem. 6

L. 1. ff. ad leg. Aquiliam, nu. 369. recup. rem. 9

L. noxali. ff. de noxa. act. nu. 308. recup. rem. 5

L. 2. §. quartu, ff. famil. erciſcun. nu. 161. adip. rem. 4

L. in hoc iudicium, §. vltimo, ff. communi diuidundo, nu. 61. recup. rem. 10

L. dicus, ff. de ſeruis fug. num. 39. recup. rem. 8

L. ſi me & Titium, ff. ſi certum petatur, nu. 2. recup. rem. 4. & num. 4. ibid.

L. ſi pro fure, §. 1. ff. de cond. furt. nu. 149. recup. rem. 10

L. ſolutum, §. ſolutum, ff. de pignor. actia. nu. 52. & nu. 100. adip. rem. 3

L. ſi pro patre, §. verſum, ff. de in rem verſo. conciliatur cum l. 1. §. prodeſt, verſic. vnde. ff. quorum bonorum. num. 37 adip. rem. 2

L. licet, ff. depoſ. num. 94. ret. rem. 3

L. clauibus, ff. de contrahen. empt. nu. 578. ibid.

L. poſt diem, ff. de leg. commiſſ. nu. 251. recup. rem. 9

L. ſi Titius, ff. de ſeruis export. nu. 51. & 113. adip. rem. 5

L. qui per colluſionem, §. vlt. ff. de act. nu. 10. recup. rem. vlt.

L. item ſi pretio, §. cum inſulam, ff. loc. nu. 17. ret. rem. 4

L. debitor. ff. de pign. nu. 132. adip. rem. 3.

L. cum tabernam. ff. de pign. nu. 106. & 130. ibid.

L. quæſitum, ff. de pign. nu. 74. adip. rem. 5

L. 2. ff. in quibus cauſ. pign. vel hypoth. tacitè contrah. nu. 92. & nu. 42. adip. rem. 3

L. Pomponius, la 2. in princ ff. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. tacitè contrah. nu. 89. ibid.

L. eo iure, in princ. ff. in quib. cauſis pign. vel hypoth. tacitè contrah. nu. 37. ibid.

L. in prædijs, ff. in quibus cauſ. pign. vel hypoth. tacitè contrah. num. 37. & nu. 38. ibid.

L. in

L.in prædijs,in princ ff.in quibus cauſit pign.vel hypoth.tacitè contrah.nu.115.ibid.
L.cum autem,§.vlt.ff de ædil.edicto,num.423.recupe.rem.1
L.fructus percipiendi,ff.de vſur.& l.bonæ fidei,in princip. de acq.rerum dom.conciliatæ,nu.581.recup.rem.15
L qui ſcit.§.vlt.ff.de vſur.num.614.ibid.
L.fructus.ff.de vſur.num.584.ibid.
L.Titiu,ff.de iure dotium,num.69. adip.rem.3

Ex Infortiato.

L.viro atque vxore,ff.ſol.matr.num.168.recup. rem.9
L.& in totum,ff.de impen.in reb.dot.fac.nu.564.rec.rem.15
L.1.§.neceſſario,ff.ſi vent.nom.mul.in poſſ.mitt.num.13.retin.remed.1
L.1.§.fin.& l.2.ff.de rebus eor.num.76.adip.rem.3
L.1.§.ſin autem,ff.de hæred.inſt.nu.122.adip.rem.4
L.ſi quis inſtituatur,ff.de hæred.inſtit.num.309.ibid.
L.qui liberis,§.hac verba,de vulg.num.263.ibid.
L.placet.ff.de acquir.hæred.num.287.ibid.
L.per procuratorem,ff de acquir.hæred.nu.275.recup.rem.1
L.2.§.ſi dubitetur,ff.quemad.teſt.aper.nu.662. adip.rem.4
L.& ſi certus,§ ſi vnus.ff.ad S.C.Syllan.nu.665.ibid.
L.conficiuntur,ff.de iure codicill.nu.74.ibid.
L.1.ff de legat.1.nu.6.retin.rem.2
L.domos,ff.de legat.1.num.558.recuper.rem.15
L.ſi chorus,§ his verbis,de leg 3.nu.134.adip.rem.3
L.conditionibus,de cond.& demon.num.74. ibid.
L.pretia rerum,ff.ad leg.Falcid.nu.418.recup.rem.1
L.poſtquam,ff. vt leg.nom.caue.nu.204.retin.rem.3
L.poſtquam,§.Imperator,num.205.& nu.225.ibid.
L.is cui.§ quæri poterit,ff.vt in poſſ.leg.n.13.recup.rem.12
L.ſi duobus,§.filius ff.de bonorum poſſeſſ.contratab.num.19 adipiſc.remed.1
L.Saluius Ariſto,ff.de legatis præſt.num. 24. ibid.
L.vlt.§.is cuius,ff.de legatis præſt.nu. 21.ibid.
L.1.§.ſi ea.ff.de ventre in poſſ mitt.num.22.ibid.
L.3.§.miſſum,ff.de Carbon.edic.num.19.retin.in prælud.
L.deceſſit,ff.de Carbon.edicto,num.23.adip. rem.1
L.quæritur,ff.de Carb.edic.num.353.adip.rem.4

Ex Digeſto nouo.

L.quamquam,in princ.ff.de aqua plu.arc.nu.15.recu.rem.5
L.à quo ff de damno infecto,num.251.retin.rem.3
L.bonæ fidei,§.in contrarium, ff.de acquirendo rerum domin. recuper.remed.15
L.1.§.ſi vir.ff. de acquir.poſſeſſ.num.451.& num.452.ibid. eius declaratio,num.6.recup.rem.2
L.naturaliter,§.nihil commune,de acquir.poſſeſſ.num. 688. retinen.remed.3
L.fundi,§.1.de acquir.poſſeſſ.num.43.recuper.rem.8
L.ſi de eo §.vlt ff de acquir.poſſ.num.143.recup.rem.1
L.exitus,ff.de acquir.poſſ.num.513.retin. rem.3
L.ſi ex ſtipulatione,ff.de acquir.poſſ.num.592.adip.rem.4
L.ſi rem mobilem,ff.de acquir.poſſ.num.15.recup. rem.14
L.poſſeſſio quoque,§.primo,de acquirenda poſſeſſ.num. 395. recuper.rem.1
L.quaratione,§. vlt ff.de acquir. poſſ.num.22.recup.rem.13
L.4.§.ſi dominus,ff.de vſucap.num.127.recuper.rem.1
L.cœptam ff.de vſucup.num.46.recup. rem. 13
L.poſſeſſio,de vſucapionib.num.396.recup.rem.8
L.ſi hominem,ff.de vſucup.num.424.ibid.
L.ſequitur,§.lana.ff.de vſucap.nu.583.recuper.rem.15
L.2.§.ſi à pupillo.ff.pro empt.num.21.adipiſc.rem.5
L.1.in prin.ibi.ſi nihil vſucaptum eſſet,ff.quorum bonor. nu. 52.adip.remed.1
L.1.in princip.ibi, poſſides, poſſideresve,ſi nihil eſſet vſucaptum.ff.quorum bono.nu.69.ibid.
L.1.§.hoc interdictum,ff.quorum bon.nu.82.ibid.
L.2.ff.quorum bonor.nu.85. ibid.
L.1.§.quod ait,ff.quorum legat.nu.41.adip.remed.2
L.1.§.quia autem,ff.quorum legat.nu.106.ibid.
L.3.§.vlt.ff.ne vis fiat ei.nu.52.retin.remed.1
L.1.§.ſed ſiue, ff.ne vis fiat ei,nu. 10.ibi.
L.1.§.ſi tibi, ff.de itinere actuq; priu.nu.52.retin.remed.3. & nu.82.retin.rem.5
L.apparet,§.ſi quis ſeruitutem,ff.de itinere, actuque priua. num.102.ibid.
L.prima,§.hac interdictu,ff.de aqua quotid. & æſti.nu.20. retinen.remed.6
L.1.§.Trebatius.ff.de aqua quotid.& æſti.nu.84.ibid.
L.1.§.etſi iure,& §.Ariſto,ff.de aqua quot.& æſt.n.12.ibi.
L.1.§.permittitur.ff.de aqua quot.& æſt.nu.60.ret.rem.6
L.1.§.prætereà Labeo,ff.de aqua quot.& æſt.nu. 42. ibid.
L.1.§.caput,verſ.ſed etſi,ff.de aqua quot.& æſt.nu.72.ibid.
L.1.§.ſi inter riuales,ff.de aqua quot. & æſti.num.96. ibid.
L.hoc iure,§.peu.ff.de aqua quot.& æſt.num.106.ibid.
L.peu.ff.de aqua quot.& æſt.num.816.retin,rem.3
L.vlt.ff.de aqua quot.& æſt.nu.120.retin.rem.6
L.1.§.qui à me,& l.cum fundum, de vi, & vi arm. nu. 116. recup.remed.1
L.1.§.deieciſſe,& §.prætor ait,de vi,& vi arm.nu.407.ibi.
L.1.§.quod autem,ff.de vi & ui arm.nu.50.retin.rem.3
L.colonus,ff.de ui,& ui arm.nu.117.recup.rem.1
L.Fulcinius.ff.de ui,& ui arm.num.49.ret.rem.3
L.ſi me deieceris,ff.de ui,& ui arm.nu.140.recup. rem. 1
L.qui poſſeſſionem.ff.de vi,& ui arm.num.86.recup.rem.13
L.cum fundum,de ui,& ui arm.nu.126.recup. rem.1
L.cum à te,ff.de ui,& ui arm.nu.57. recup.rem. 13
L.ſi duo,§.non videor,ff.vti poſſid.nu. 304. ret.rem.3
L.ſi duo,§.item videamus.ff.vti poſſid.nu. 246. ibid.
L.ſi duo,§.ceterum,vti poſſid.nu.251.ibid.
L.vltima.ff.vti poſſid.num.73.ibid.
L.prima,§.ſi quis nouum,ff.de riuis,nu.20.ret. rem.7
L.3.in princ.ff.de riuis,num. 17. ibid.
L.Seruius,§.Seruius Labeo,ff.de riuis,num. 15.ibid.
L.3.in prin.ff.de liber.hom.exhib.nu.381.recup.rem.9
L.1. in prin.& in §.1.ff.de Salu.interd.num. 56.adip.rem.3
L.obligationum ferè,§.placet,ff.de actio.& obligat.nu.28. retin.remed.1
L.quoties.ff.de act.& obligat.nu.372.recup. rem. 9.
L.1.in fi.ff de riuis,num.18.retin. remed.7
L.hoc amplius,ff.de furtis,nu.81.adip.rem.1
L.ſi cretæ.ff.de furtis,nu.6.recuper.rem.10
L.ſi falſus,§.ſi actum,ff.de furt.nu.23.recup.rem.13
L.1.ff.vi bonorum rapt.nu.206.recup.rem.9
L.1.ff.vi bonorum rapt.nu.373.ibid.
L.pœnæ.ff.vi bonorum raptor.& l.qui ea mente,ff. de furtis, num.144.ibid.
L.quod Senatuſconſultum,de iniurijs,nu.350.ibid.
L.interdum.ff.de publ.iudic.nu.519.adip.rem.4
L.ſi poſtulauerit,§.iubet,ff.de adult.nu.76.recup. rem.9
L.1.§.1.ff.ad Senatuſconſ.Turpil.nu.192.retin.rem.3
L.quinque legibus,ff.de bon.damn.nu.79.recup.rem.9
L.2.ff.de appell. & l.ante ſententiam , C.quorum appellat. non recip.nu.311.recup. rem.1
L.qui cum vno.§.qui poſt.ff.de re militari,nu.357. recuper. remed.9
L.de iure,ff.ad municip.nu.39.recup.rem.10
L.non eſt ſingulis,de reg.iur.num.34.recup.rem. 8
L.bonæ fidei,§.peu.ff.depoſ.num.119. recup.rem.1
L.vbi purè,§.vltimo,& l.mulier,§.ſed enim, nu. 565.recuper.rem.15

Ex Codice.

L.iubemus nullam,C.de ſacroſ.eccl.num. 111. recup.rem.9
L.Arriani.§.vlt.de hæret.num.376. ibid.
L.1.C.de precu.& Saluia.interdic. nu. 20.& num. 59.adipiſc.rem.3

L.ſi non inducta,C.In quib.cauſ.pign.vel hypoth.tac.contra. nu.40.ibid.
L.certi iuris,C.locati,nu.43.ibid.
L.1.C.de alien.iud.mut.cauſ.fac.nu.499.adip.rem.4
L.ordinarij,C.de rei vend.nu.521.ibid.
L.2.C.de ſeruis.nu.47.retin.rem. 5
L.2.C.ne vxor pro marito,nu.923.adip.rem.4
L.pen.C.de pig.act.ſenſus,num.88.adip.rem.5
L.vlt.C.de compenſ.num.55.ibid.
L.multum,C.ſi quis alteri vel ſibi,nu.434.adip.rem.4
L.1.C.ſi ſeru. export.ven.nu.54.adip.rem.5
L.1.C.ſi mancip.ita fuer.alien.num.53.ibid.
L.ſi quis in tantam,C.vnde vi,nu.37.recup.rem.8
L.vlt.C.de legit.tutel.num.71.adip.rem.3
L.1.C.de edic.Diui Adria.nu.577.adip.rem.4
L.vlt.C.de edicto D.Adria. nu.777.ibid.
L.vlt.C.de præſcript.longi temp.nu.48.ret.rem.5
L.3.C.qui pot.in pign.hab.nu.228.ret.rem. 3
L.properandum,§.ſin autem,C.de iud.nu.232.ibi.
L.vlt.C. de præl.pign.num.53.ibid.
L.ſi quis emptionis,§.ſed etſi quis,C.de præſcrip.30.vel 40. ann.num.210.ibid.
L.ſi quis in tantam,C.vnde vi,nu.668.ibid.
L.vnic.C.vti poſſid.num.812.ibid.
L.1.§.1.C.comm.de leg.nu.85.adip.rem.2
L.publicati,C.de teſtam.num.100.adip.rem.4
L.incerti,C.de interd.num.521.ibid.
L.2. C.de edic.Diui Adria.num.731.ibid.
L.ſi idem,C.de codicill.nu. 195.ibid.
L.1. C.de prec.& Sal.interd.nu.20.& 59.adip.rem. 3
L.vlt. C.quorum bon. nu.105.adip.rem.1
L.vnica, C.quorum leg.num.100.adip.rem.2
L.vlt. C.de codicill.nu.167.168.511.512.adip.rem.4
L.ſi non inducta,C.in quib.cauſ.pign.vel hypoth.&c.nu. 30 adipiſc.rem.3
L.ſi quis necandi, C.ad leg.Corn.de ſicar.nu.62.adip. rem.4
L. qui ſe patris, C.vnde lib.nu.247.ibid.
L.3.C.in quib.cauſ.pign.&c.nu.42.adip.rem.3
L.1.C.vbi cauſa ſtatus,& l.ſi ex poſſeſſ.nu.41.recu.rem. 10
L.domum,in fine,C.de rei vend.num.516.recup.rem.15
L.2.C.de patribus qui filios diſtraxer.nu.303.recup.rem.15
L.vlt. C. qui legitimam perſ.hab.ſtandi in iudicio,nu. 294. ibidem.
L.ſi de poſſeſſione,C.vbi cauſa ſtat.nu.42.recu.rem.10
L.ſi ſeruus , C.de iis qui ad eccl.confug.nu.40.recup.rem.8
L.vlt.C.ſi quis ignorans,num.176.recup.rem.15
L. cum ancilla,C.de inceſt.nu.75.recu.rem. 9
L.ſi conſtiterint, C.finium regun.nu.33.recup.rem.9
L.vlt.C.de probat.nu.395.recup.rem.15
L.1.C.de infant.expoſit.num.515.ibid.
L.dominus horreorum, C.loca num.47.recup.rem.5
L.ſi quis conductionis,& l.conductores,C.loca.nu.45.recup. rem.11.& nu.62.ibid.
L.ad probationem,C.locati,num.48.ibid.
L.ſi fundum, C.de rei vend.num.608.recup.rem.15
L.ſi quis conductionis,C.locati , quomodo differat à l. conductores,C.loca.& à l.non ab re,C.vnde vi,num.6.recuper. remed.11
L.non ab re,C.vnde vi,num.55.recup.in prælud.
L.inuaſor,C.vnde vi,num.51.ibid.
L.meminerint,C.vnde vi,num.52.& 54.ibi.
L.ſi quis in tantam, C.vnde vi,num.53.ibid.
L.vlt. C.vnde vi,num.484.recup.rem.15
L.inuaſor,& l.vlt.C.vnde vi, quomodo differant, num.13.recuper.rem 7
L.inuaſor,C.vnde vi,quam nouam induxerit vtilitatem, nu. 9.ibid.
L.vlt.C vnde vi,num.57.recup.in prælud.
L.auctoritate,C.vnde vi,nu.52.recup.rem.8
L.meminerint,C.vnde vi,nu.23.& 36.& nu.83.ibid.
L.vnica ,C.ſi de moment.poſſeſſ.fuerit appell. num.320.recuper.rem.9
L.1.C.ſi per vim vel alio modo,nu.50.recup. in prælud.
L.quamuis,C.de adulter.cum d.§.ſi quando,verſ.adulteram, conciliatio,num.353.recup.rem.9
L.3.& 4.de ſepulch.viol.num.375.ibid.
L.vlt.C.de nouat.num.377.ibid.
L. Chriſtianus,C.de pactis,nu.335.ibid.
L.1.C.ſi per vim,vel alio modo,num.19.recup.rem.6
L.vlt. §.emptor,C.communia de fideicommiſſ.nu.508.recuper.remed.15
L.vlt.C.ſi per vim,vel alio modo,nu.54.recuper. remed.8.& num.35.& recuper.remed.6
L.vlt.§.1.verſic.neceſſitate,C.de bon.quæ lib.nu. 309.recuper.remed.15
L.1.C. ſi mancip.ita fuerit aliena.nu.59.recup.rem.9
L.vlt.§.ſin autem in ſecũda ætate,C.de bon.quæ lib.nu.311. recuper.rem.15
L.1.C.ſi per vim vel alio modo,nu.32.recu.rem.6.& nu.24. recuper.rem.8
L.1.C.ne rei dominicæ vel temp.num.71.recup.rem,10
L. vlt. C.de præt.pign.num.56.recup.in prælud.
L.1. §.vlt.C.de annali excep.num.312.recup.rem. 15
L.1. C.ſi per vim,vel alio modo &c.nu.2.recup.rem.6
L.ſi poſtquam,C.vt in poſſ.leg.num.5.recup.rem.12
L.vlt.C.de acquir.poſſ.num.58.recuper.in prælud.
L.quamuis,C.de adult.num.352.recup.rem.9
L.1.C.ſi per vim,vel alio modo &c.num.3.recuper.remed.6. & num.10. ibid.
L. non eſt dubium, C.de leg.num.32.recuper.rem.5
L.1.C.ſi mancip.ita fuerit alien. num.59.recuper.rem.10
L.3.C.de bon.dam.num.69.recuper.rem.9
L.vnica,C.quando liceat vnic.ſe ſine iud.licent.vind.nu. 41. recuper.rem.8
L. qui agros,C.de deſert.lib.11.nu.80.recuperan.remed.13. & num.78. ibid.
L.vlt.C.de off.magiſt.off.num.100.recuper.rem.13
L.ſi quis ad ſe fundum,C.ad legem Iuliam de vi publ.num.27 recuper.rem.1
L.2.C.quod met.cauſa,num.167.ibid.
L.vlt.C.de acquir.poſſ.num.9.recup.rem.14
L.vlt.C.de crim.expil.hæred.num.43.recup.rem.13
L.1.C.ſi per vim,vel alio modo,num.293.recup. rem.15
L.vnica,C.de ſuffrag.num.337.recuper. rem.9
L.2.C.de caſtr.pecul.lib.10.num.74.ibid.
L.viſia,C.de acquir.poſſ.num.152.recuper.rem.1.& nu.62. recuper.remed.16
L.litibus,C.de agr.& cenſ.lib.11.nu.39.recuper.rem.11
L.1. C.de accuſ.num.346.recuper.rem.9
L.1.C.quorum bon.nu.394.recuper.rem.1
L.ſi coloni,C.de agric. & cenſ.lib.11.num.19.recuper.rem.10
L.ſi pater,C.qui bon.ced.poſſ.num.354.adip.rem.4
L.miſſi opinatores,C.de exact.tribut.lib.decimo, num.35.recuper.remed.8

Ex Authenticis

Auth ſacramenta puberum, C. ſi aduerſus vend.nume.401. recuper.remed.1
Auth.dos data, C. de donatio, ante nupt.intellectus, numer. 167.recuper.rem.15
Auth.vt liceat mat.& auiæ,quæ eſt Nouella 117. de diuerſis capitulis &c.in princ num.315.ibid.
Legis remedio non iuuatur,qui in eam commiſit,nu. 169 recup.rem 9.prouiſio quando ceſſet ob prouiſionem hominis, latè declaratur,num.156.adip.rem.3
Legi illud poſſe dicitur,quod oculis poteſt cerni,nu.108.ad.p. rem.4.quod ex intellectu colligitur,nu.216.ibid.

Legem

Legem plus fauere cauſæ teſtati, quam inteſtati, nu. 69. adip. rem. 4. correctam allegans punitur, nume. 489. ibidem, ſolum in caſibus neceſſarijs prouidere, numero, 110. retinen. rem. 3

Leges non adaptari ad caſum rarò euenientem, quomodo procedat, nu. 11. adi. rem. 5. & ſtatuta incapacibus ſcripta non eſſe, nu. 754. adip. rem. 4. ciuiles quando canonizata dicantur, nu. 843. ibid.

Libellus offerri an debeat in iudicio Quorum bonorũ, nu. 88. adip. rem. 1. offerri an debeat in remedio Quorũ legatorũ, num. 102. adip. rem. 2. in iudicijs ſummarijs offertur, num. 470. adip. re. 4. vnus ſufficit cũ inter plures contradictores etiam aliquis clericus exſtat, nu. 476. ibi. nõ requiritur in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. tollen. nu. 51. ibid. ſeparatus datur reis conuentis, cum ſeparatim volunt conueniri, nu. 478. ibid quo in loco ſit offerendus cùm bona multis in locis ſita ſunt, nu. 480. ibid. quomodo ſit formandus in remedio, l. vlt. C. de edict. Diui Adr. nu. 485. ibid. ſuſtinetur ſi petatur mitti in poſſeſſionem ex edicto D. Adr. nu. 487. ibid. ſuſtinetur ex apta narratione & concluſione licet inepta ſit propoſita actio, nu. 488. ibi. alternatiue poteſt concipi in interdicto Quorum legatorum, petendo ſcilicet, & rẽ, ſi exſtat, & ſi non exſtat, æſtimationem, nu. 104. adip. rem. 2. an ſit neceſſarius, cum ex vrbanitate iudex concedit licẽtiam creditori de ingrediendo ſundum debitoris, num. 147. Adip. rem. 5. nec citatio requiritur cùm iudex concedit licentiam creditori ingrediendi fundum debitoris, qui ex pacto id iam creditori conceſſerat, nume. 150. ibid. requiritur cùm ex officio iudex mittit in poſſeſſionem creditorem, de cuius credito exſtat clarũ inſtrumẽtũ, n. 152. ibi. Itẽ cùm de credito teſtib. probatur, nume. 153. ibi requiritur, cùm creditor vult manu iudicis armata comitari in poſſeſſionẽ debitoris, num. 154. ibi. & litis conteſtatio requiritur cùm creditor vult adipiſci poſſeſſionem debitoris, quam ex pacto poterat ſua ſponte ingredi, nu. 155. ibid. non requiritur cum iudex prouidet ſcandalo poſſeſſionis. nu. 8. recup. rem. 5. quo ciuiliter poſſidẽs peti poſſeſſionẽ ſibi reſtitui, et in ea nõ turbari, ſuſtinetur, n. 23. ret. rem. 3. qualis offerri dẽat in iudicio, Vti poſſidetis, nu. 455. ibid. quomodo concipiatur in interdicto, pro aqua quotidiana & æſtiua, num. 158. ret. rem. 6. in interdicto, vnde vi, ſine temporis adiectione, non procedit, etiam reo non opponente, nu. 437. recup. rem. 1. in criminalib. ſollẽnitatibus, carẽs, ipſo iure nullus eſt, num. 438. ibid. quomodo formetur in caſu l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 311. recup. rem. 9. in caſu l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. lib. 11. porrigi an debeat, num. 117. recup. rem. 10. porrigendus an ſit in remedio reintegrandæ, nu. 239. recup. rem. 15. porrigendus non eſt cum ſummariè cauſa eſt tractanda, nu. 240. ibid. in cauſis, quæ coram Prætoribus villarum tractari ſolent, non exigitur, nu. 242. ibi. non eſt neceſſarius in patria Sabaudienſi & Pedemõtana, cũ ſpoliatus ſe reſtitui petit, idq́; ex antiquo decreto, num. 244. ibid. in cauſa ſpoliationis nõ eſt neceßarius Papiæ, ex ſtatuto 54. in ciuilib. nu. 246. ibid. & litis conteſtatio non eſt neceßaria, cùm officio iudicis agitur ad recuperandam poſſeſſionẽ, nu. 35. recup. rem. vlt.

Libelli forma in remedio l. vlt. C. vnde vi, nu. 102. rec. rem. 13. quæ in interdicto quorum bonorum, n. 94. adip. rem. 1. in iudicio quorum legatorum, nu. 103. adip. rem. 2. in interdicto Saluiano, nu. 157. adip. rem. 3

Libelli plures offerri an debeant in remedio l. vlt. C. de edicto D. Adr. cum plures exſtant contradictores, nu. 473. adip. rem. 4. cõcluſio requiritur in iudicio, vti poſſidetis, nu. 454 ret. rem. 3. forma in interdicto de riuis, num. 38. ret. rem. 7. forma qua vti debet filius vel libertus, cum poſſeſſionem à patre vel patrono occupatam, reſtitui petunt, nu. 54. recu. rem. 9. forma quæ ſit in caſu l. meminerint C. vnde vi, num. 81. recup. rem. 8

Libellum offerre neceſſe an ſit in remedio l. vlt. C. de edicto D. Adr. nu. 408. adip. rem. 4. eſſe neceſſarium in miſſione illã in poſſeſſionem, cum exſtat contradictor, nu. 469. ibi. offert & iudicijs, quæ celeritatem deſiderant, nu. 471. ibi. non eſſe neceſſarium in cauſa ſummarij poſſeſſarij. nu. 27. recup. in prælud.

Libri ſcholaſticorum ob æs alienũ pignorari non poſſunt, ſicq; in eis fieri executio, nu. 13. recup. rem. 11. non cẽſentur tacitè hypothecati pro pẽſione domus, idem de armis militum nu. 141. adip. rem. 3

Libertatis cauſa alteri piæ fauorabili antefertur, nume. 790. adip. rem. 4

Licentia occupandi ſua auctoritate legatum, dicitur conceſſa à teſtatore legatario, nu. 48. adip. rem. 2. occupandi legatũ ſua ſponte dicitur à teſtatore conceſſa, qui voluit libere rẽ illam peruenire ad delegatarium, num. 52. ibi. creditori conceſſa de ingrediendo poſſeſſionem ſua ſpontè, quãdo incipiat habere locum, nu. 47. adip. rem. 5. ingrediendi poſſeſſionem debitoris re deducta in notorium, locum habet, nu. 48. ibid. de ingrediendo propria auctoritate, an locum habeat cõtra reſiſtentem, nu. 77. ibid. ut ſupra exerceri non poteſt contra reſiſtentem de facto, nu. 81. ibid. de ingrediendo fundo poſſeſſ. debitoris non facta liquidatione, quando data cenſeantur, num. 64. adip. rem. 5. excuſans à violẽtia, excuſat etiam à clandeſtinitate, n. 90. ibi. ingrediendi fundum propria auctoritate, non tranſit contra hæredem, non facta liquidatione. nu. 108. ibi. iuxta l. 3. C. de pig. realis an ſit, nu. 112. ibi. item nec cum hæres eſt diuerſę conditionis à defuncto, nu. 109. ibid. de ingrediendo fundo, non eſt iuris realis executiua, nu. 124. ibid. item cum pactum alienationem reſcindit, nu. 128. ibid. iudicis de ingrediendo, quando operetur ex actu vltimæ voluntatis, alienatione ſine dolo facta num. 130. ibid. item quid alienatione facta, num. 131. ibi. idem quid pro iure reali vbi ſucceſſor debitori non ſucceſſit nu. 132. ibi. item quid vbi ius habet à debitore, & debitum eſt liquidatum, nu. 133. ibid. de ingrediendo fundum, afficit ſingularem ſucceſſorem, cùm cõſtat eum à debitore cauſam habere, nu. 135. ibid. de ingrediẽdo, nil operatur contra ſingularem ſucceſſorem, nõ facta liquidatione debiti, nu. 137. ibi. item nec lite adhuc pendente, num. 138. ibi. item nec lite cępta contra principalem, nu. 139. ibi. item nihil prodeſt conſtitutum cùm pacto executiuo, nu. 141. ibi. data ingrediendi poſſeſſionem non ingreditur in dubio, vt per vim ingrediatur, nu. 224. rec. rem. 9

Licentiæ de ingrediendo effectus, numer. 125. adipiſcen. reme. 5

Licentiam iudicis nullam non excuſare à pœna turbationis, nu. 642. ret. rem. 3. iudicis nullam defectu iuris, nõ excuſare à pęna turbatæ poßeſſionis, n. 643. ibi. patri de filiorum bonis alienandis conceſſam, ceteris ſollẽnibus obſeruatis intelligi, 24. recup. rem. 6

Legitimatio perſonarum an exigatur in iudicio reintegrãdæ poſſeſſionis, nu. 272. recup. rem. 15

Limitatoria latius extendi, quam correctoria, nume. 33. adip. rem. 4

Limitatoriam cauſam eſſe correctoria potentiorem. num. 34. ibidem.

Liquidatio coram iudice fit, ſucceßorem debitori ſucceßiße nu. 139. Adip. rem. 5

Liquidationis iudicium diuerſum à iudicio principali, nu. 71. ibid.

Liquidationem ſuperuenientem poſt ingreſſum creditoris in poſſeſſionem debitoris, ſufficere, nu. 66. ibi.

Liquidatio eſt neceſſaria in remedio l. 3. C. de pig. n. 52. adip. rem. 5

Liquidationis forma in remdeio l. 3. C. de pigno. numer. 70. ibid.

Lis cõteſtari debet in iudicio, vti poſſidetis, nu. 555. ret. rem. 3. an debeat in remedio l. vlt. C. de edicto D. Adr. toll. nu. 551. adip. rem. 4

Litis conteſtatio in notorijs non exigitur, nu. 258. recu. rem. 15. non exigitur, cum iudex ex officio procedit, n. 266. ibi. in iudicis officio retinendæ, non requiritur, nu. 52. ret. rem. vlt. neceſſaria eſt in remedio reintegrandæ, nu. 253. recup. rem. 15. in quouis poſſeſſorio iudicio eſt neceſſaria, nu. 254. ibi. neceſſaria non eſt in Sabaudienſi & Pedemon. regione, & qui vt ſpoliatus agit ex decreto antiquo de reſt. ſpol. nu. 255. ibid. neceſſaria non eſt, cum ſpoliatus agit Papiæ, ex illius ciuitatis ſtatuto 54. in ciuilibus, vt tanquam ſpoliatus reſtituatur, num. 267. ibid.

Litigans excuſatur ab expenſis preteritis poſtquam ſuperuenit cognitio ſuæ iniuſtitiæ, nu. 658. ret. rem. 3

Lite pendente vel appellatione, an de graui crimine infamatus ſpoliari poſſis, nu. 42. recup. rem. vlt.

Litem conteſtari in remedio l. vlt. C. de edicto D. Adr. ſi eſt cōtradictor, nu. 552. adip. rem. 4

Literę iuſtitię an tribuant ius nouum in quouis caſu, nu. 377. recup. rem. 16. Gratiæ ius tribuunt, nu. 378. ibid.

Locare condemnatur ſufficit ſemel locaſſe, etiamſi in ea non perſeueret, nu. 88. ret. rem. ibid.

Locatio & illa dicitur, cuius pretiū in ipſa ſpecie cōſtit. nu. 93 adip. rem. 3. cum ſolutione mercedis, poſſeſſionem probat, num. 572. ret. rem. 3. eſt cum pretium annuatim ſoluitur, num. 19. ret. rem. 4. dicitur cum id, quod ſi principaliter venit, nu. 16. ibi. dicitur, cum is qui pecuniā recipit, dominiū non transmittit, ſed ſolum aliquid facere debet, nu. 13. ibi. dicitur cum dictū eſt ob belli cauſam, aliamnè ſimilem mercedis remiſſionem fieri debere, nu. 25. ibid. ad longum tempus quando facta dicatur, nu. 39. ibid. cum legitimè facta non eſt, dominij exceptio locatori iuſtè obijci poteſt, n. 38. recup. rem. 11

Locationis inſtrumentum dominium non probat, nu. 33. ibid. contractus nullus detegitur, ſi ex locato agatur, nu. 46. rec. rem. 11. iura plura menſtruæ mercedis mentionem faciunt nu. 20. ret. rem. 4. natura eſt, vt periculum ſit locatoris, nu. 26. ibid.

Locationem ineptam plus nocere ipſa taciturnitate, num. 99. adip. rem. 4

Locationum plura inſtrumenta poſſeſſionem probant, nume. 573. ret. rem. 3

Locator poſſidere dicitur rem locatam, contra paulò infra, nu. 47. adip. rem. 3. habet tacitam hypothecam illatorum & invectorum, nu. 134. adip. rem. 5. quando de vitio operis teneatur, nu. 14. ret. rem. 4. expellens inquilinum è domo ob canonem non ſolutum, non perdit ius ſui crediti, nu. 44. rec. rem. 5. cum rem à conductoris hærede vult recuperare hæredis ſcientiam, rem eſſe ipſius locatoris probare debet, nu. 52. recup. rem. 11

Locatorem non poſſe per vim expellere conductorem, nu. 87. adip. rem. 5

Locatori non licet ſua auctoritate rem in tertium per conductorem alienatam recuperare, numer. 34. recuperanda. remed. 14

Locatorem poſſe prohibere conductorem penſionis debitorem ne ante factam ſolutionem fructus è fundo exportet, num. 116. adip. rem. 3

Locupletari cum aliena iactura iniquum eſſe, nume. 3. recup. rem. 4

Locupletior an in dubio quis cenſeatur factus, cum fructus cōſumpti reperiuntur, num. 586. ret. rem. 15

Locus Ciceronis pro Cecinna explanatus, nu. 5. rec. rem. 1. in Familiaribus expoſitus, nu. 6. ibid.

Locum eſſe inacceſſibilem conſtare debet, vt poſſit concedi citatio per edictum contra exiſtentem in loco illo, & ibi praxis docetur, nu. 15. recup. rem. 8

Locuſtarum edacitas inter caſus fortuitos enumeratur, num. 36. recup. rem. 12. ingens copia anno 1542. num. 39. ibid. prodigioſa copia ſub conſultatu Popilij Lenatis, & Publij Aelij Liguris, num. 37. ibid.

Longum tempus in acquiſitione ſeruitutis quod, numero 50. ret. remed. 5

M

M*Agiſtratui municipali mixtum imperium non eſt conceſſum, num. 419. adip. rem. 4*

Magiſtratus municipales mittūt in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edicto D. Adrin. cum nullus extat cōtradictor, nume. 435. adip. rem. 4. expedire poſſunt, quæ celeritatem deſiderant, nume. 436. ibidem, non mittere in poſſeſſionem ex remedio l. vltim. C. de edicto D. Adria. tollen. numero, 419. ibidem.

Magiſtratus occupans alterius poſſeſſionem, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, numero, 146. recuperand. remed. 9

Maior factus ratificans alienationem factam à ſocio communium bonorum, non amplius reſtituitur, nume. 129. recup. rem. 15. nunquam dicitur ratificaſſe quæ geſta ſunt per dolum aduerſarij, dum minor eſſet, nu. 132. ibid.

Mala fides præſumpta 30. annis purgatur, num. 70. recuper. rem. 13. an in ſingularem ſucceſſorem tranſeat, num. 622. recup. rem. 15. in eo præſumitur, qui ſine titulo poſſidet, nume. 33. recup. rem. 13. Aliàs regulariter non præſumitur, num. 601. ret. rem. 3. præſumitur in contrahente minus ſollemniter, num. 636. ibidem.

Mala fide is contrahere dicitur, qui non obſeruatis iuris ſollēnitatibus contrahit, num. 179. recup. rem. 15

Malefactores, verbum latiſſimum, numero, 362. retinendæ remed. 3.

M. Mantuæ doct. I. C. conſideratio egregia, num. 262. adip. rem. 4

Mancipium Chriſtianum è Iudæi poſſeſſoris manu an violenter occupare liceat, num. 284. recup. rem. 9

Mandans delinqui, fictè, & impropriè delinquit, num. 408. recup. rem. 1

Mandatum de adeunda hæreditate impleri dicitur, agnoſcendo bonorum poſſeſſionem, num. 130. adip. rem. 4

Manifeſtè ex ſcriptura conſtare dicitur, quod ex ſcriptura virtualiter elicitur, nume. 126. ibidem.

Marcus Antonius Natta Iureconſultus laudatur, num. 139. recuperand. rem. 15

M. Aurelius Anton. & Aelius Verus, fratres Imperatores, Diui fratres appellantur, num. 2. recup. rem. 5

M. Aurelius Ant. quo tempore fuerit, & l. extat, quod met. cauſa, quando promulgauerit, num. 3. ibid.

M. Silui Othonis liberalitas, & iudicium, numer. 777. retin. rem. 3

Maritus rei dotalis dominus irreuocabiliter non eſt, numer. 566. recup. rem. 15. ſi ſtatuto prohibentur vxori aliquid relinquere, non prohibetur ſi quid per monument. erit relictum, num. 92. recuper. rem. 13

Maritum vxore ſpoliatum non reſtitui ante omnia, ſi ſubſit peccati timor ob conſanguinitatis impedimentum, numer. 318. recuper. rem. 1

Maſculinum continet femininum, num. 59. adip. rem. 4. non continet femininum ob expreſſam differentiam, nu. 63. ibi. concipit femininum in odioſis, ſi rationabile eſt odium, nu. 10. recup. rem. 9. non continet femininum, cum ſtatutum, vult verba ad litteram eſſe intelligenda, num. 223. Adip. rem. 4

Mater ſecundo nubēs, filio ſuccedit, ſi is ab inteſtato mortuus eſt, omiſſa accuſatione, nu. 34. adip. rem. 2

Matthæſ. notab. 70. declaratur, nu. 610. ret. rem. 3

Melioramenta neceſſaria, ſeu impenſa quæ, num. 500. recup. rem. 15. neceſſaria ſua facit poſſeſſor bonę fidei, & cū titulo, n. 501. ibi. neceſſaria deducit emphyteuta, & vaſallus finito feudo & emphyteuſi, n. 502. ibi. perdit emphyteuta & vaſallus ſi ob ſuum delictum emphyteuſis & feudum

ab eis

Digitized by Google

ab eis auſertur, nume. 503. ibid. non deducit emphyteuta, & Vaſallus finita emphyteuſi, & ſeudo, cũ pacto ita eſſet conuentum, nu. 504. ibid. finita emphyteuſi & ſeudo, quomodo æſtimanda, remiſſiuè, nume. 505. ibid. facta in ſeuda transeunt ad feminas, quæ aliàs à ſeudi ſucceſſione prohibentur, nume. 506. ibid. neceſſaria, facta in re fideicommiſſo ſuppoſita, detrahuntur, nu. 507. ibid. neceſſaria ab amico beneficio poſſeſſoris facta, deduci ab ipſo poſſeſſore poſſunt, num. 509. ibidem neceſſaria, ubi perierunt, conſequitur poſſeſſor bonæ fidei æſtimationem, nu. 511. ibid. neceſſaria adhuc bonæ fidei poſſeſſor cõſequitur, etiamſi res meliorata periit ibidem, tamen declaratur, nu. 512. ibid. ſed impenſæ neceſſariæ cauſa fructuũ colligendorum, à poſſeſſore bonæ fidei nõ deducuntur, nu. 513. ibidem, neceſſaria deducit etiam malæ fidei poſſ. ibid. ſeu impenſas utiles an deducat poſſeſſor bonæ fidei cum titulo, nu. 517. ibid. utilia facta à bonæ fidei poſſeſſore cum titulo cauſa colligendorum fructuum adhuc deducantur, ſi nondum collecti ſunt fructus, num. 519. ibid. utilia deducit poſſeſſor cum titulo, & bona fide, etiam perempta re meliorata, ibidẽ. tamen declaratur, num. 520. ibid. utilia deducit poſſeſſor bonæ fidei & cum titulo, etiamſi fundus minoris ſit, nume. 522. ibid. utilia non conſequitur poſſeſſor cum titulo, & bona fide, ſi rei dominus ita eſt pauper, ut ſoluere non poſſit, num. 523. ibid. utilia à poſſeſſore cum titulo, & bona fide poſſunt auferri, ſi rei dominus ob inopiam æſtimationem ſoluere non poteſt, num. 524. ibid. utilia non deducit poſſeſſor bonæ fidei, & cũ titulo, cum per ferruminationem illa facta ſunt nu. 525. recup. rem. 15. utilia deducit colonus, etſi illa inſcio domino fecerit, nu. 529. ibidẽ, ſeu impenſas voluptuarias quomodo deducat poſſeſſor bonæ fidei, & cũ titulo, nu. 530. ibi. voluptuaria nõ abradit poſſeſſor bonæ fidei, & cũ titulo cũ dominus illarũ æſtimationẽ offert, etiamſi aliter inter eos conuentum foret, nu. 531. ibi. Quorum voluptuariorum æſtimatio ſoluẽda eſt omninò poſſeſſori bonæ fidei, & cùm titulo, cùm aliàs dominus illa facturus fuiſſet, nu. 532. ibidem, voluptuaria in re deſtinata vendi facta, à domino ſolui debent poſſeſſori bonæ fidei, et titulato, nu. 533. ibidem, voluptuaria in re dotali facta nõ abradit, nec æſtimationem conſequitur poſſeſſor cum titulo, & bona fide, 553. recup. rem. 15. voluptuaria in re minoris facta, non abradit, nec æſtimationem conſequitur poſſeſſor bonæ fidei cum titulo, num. 536. ibid. neceſſaria deducit poſſeſſor malæ fidei, & ſine titulo, nu. 537. ibid. neceſſaria non deducit fur, & ibidem declaratur, nu. 538. ibid. utilia regulariter non deducit malæ fidei poſſeſſor, ut æſtimationem conſequatur, num. 549. ibid. non detrahit, nec æſtimationem cõſequitur malæ fidei poſſeſſor, ſi res meliorata periit, num. 542. ibid. cum deducit malæ fidei poſſeſſor, an iudicis officio, vel per doli exceptionem illud eueniat, nu. 543. ibi. voluptuaria regulariter non deducit malæ fidei poſſeſſor, nume. 544. recup. rem. 15. voluptuaria malæ fidei poſſeſſor tunc detrahit, ſi ſine detrimento rei effici id poteſt, nume. 545. ibi. quomodo deducat poſſeſſor, qui principio fuit bonę fidei, & ex poſt malæ fidei, num 546. ibid. quomodo deducat poſſeſſor à principio malæ fidei, & ex poſt bonæ fidei, nu. 547. ibid. quomodo deducat poſſeſſor nec bonæ nec malę fidei, nu. 548. ibi. neceſſaria deducunt detentatores, ut colonus, commodatarius, depoſitarius, nu. 550. ibid. neceſſaria deducunt colonus, & emphyteuta, etiamſi ob non ſolutam penſionem fuerint expulſi, nu. 551. ibid. modicę expenſæ etiamſi neceſſariæ ſint, non deducunt colonus, & emphyteuta, & commodatarius, & ſimiles, num. 552. ibi. neceſſariæ maximæ impenſę non deducunt colonus, & emphyteuta, & ſimiles, nu. 553. ibi. utilia non deducit detentator, ut colonus, emphyteuta, & ſimiles, nu. 554. ibid.

Melioramentorum æſtimatio fieri debet ſecundum tempus reſtitutionis rei, nu. 557. recup. rem. 15

Melioramẽta à ſe facta, vel à ſuo prędeceſſore, probare debet poſſeſſor, cum illa vult detrahere, nu. 567. ibid.

Melioramentorum exceptio non retardat ſententiæ executionem, aliter paulò infra, nu. 569. recup. rem. 15. non retardat executionem ſententiæ, quando aliàs periculum in procraſtinatione ſubeſſet, nu. 571. ibi. ſententiæ executionem non retardat, quando aliàs non ſubeſſent probationes paratæ, nu. 572. ibid.

Mendacium licet quem faciat poſſeſſorem, non tamen facit dominum, nu. 114. adip. rem. 1

Mereri & commereri ſignificatio, nu. 169. recup. rem. 15

Metus præſumptio ceſſat, ſi actus coram ſuperiore ſit geſtus, nu. 266. recup. rem. 1

Metu factũ tenet, donec ex edicto, quod metus cauſa, reſcindatur, nu. 105. ibid.

Metu compulſus poſſeſſionem tradens, ſuo facto dicitur ſpoliatur, nu. 103. ibid.

Meum eſt quod ex re mea prouenit, num. 579. recuperanda rem. 15

Milites iurabant olim ſe militiam non deſerturos, nu. 360. Recup. rem. 9. quo ordine in militia deſcriberẽtur, nu. 364 ibid. olim neceſſarij, facti nunc voluntarij, quomodo id euenerit, ex Liuio, & ceteris, nu. 359. ibid.

Militum pœna, quæ, cum militiam deſerebant, numero 358. Recuperan. rem. 9. Quando cęperit immutari, nume. 361. ibidem.

Militia ſchola olim fuit, nu. 98. rec. rem. 13

Minor læſus per ſententiam reſtituitur, numero, 582. Retin. rem. 3

Minor non reſtituitur contra ſententiam latã in poſſeſſorio Vti poſſidetis, ſi modicum attulit præiudicium, num. 826. ibid. læſus in contractu reſtituitur, num. 853. ibi. non reſtituitur, ut inſtrumentum de falſo arguat, ſi iam ipſe inſtrumentum illud lacerauit, numero 43. Recup. rem. 9. non reſtituitur contra alienationem legitime factam, ſed quæ prętextu ætatis reſcindi poteſt, ſi effectus maior, debito tempore non contradixit, num. 110. Recup. rem. 15. petens reſtitui in integrũ, oſtendere debet læſum ſui facilitate, & dolo aduerſarij, & ibi, quomodo procedat, nume. 136. recup. rem. 15. qui factus maior dolum in contractu ab aduerſario adhibitum nouit, ſi non contradixit, dolum remiſiſſe dicitur, nume. 137. ibidem, ſine tutore litigare poteſt in cauſa poſſeſſoria, nume. 857. Ret. rem. 3. conducens domum ſibi conuenientem, an obliget tacite omnia inuecta, nu. 81. ret. rem. 3. reſtituitur, cum dat operam rei illicitæ, quam licitam iuſte credebat, nume. 45. Recup. rem. 9. ſi effectus maior, ignorauit vel dubitauit ſub qua forma olim à ſe fuerit celebratus contractus, non dicitur eum ratum habuiſſe, ex lapſu temporis, num. 185. Recup. rem. delinquens in his, quæ iure veteri erant permiſſa, & poſtea iure nouo prohibita, non punitur, nu. 38. Recup. rem. 9. reſtitutus beneficiũ iam alteri collatum, non conſequitur, nume. 104. Recupe. rem. 10. vel pupillus, qui adminiſtratorum facto ſua poſſeſſione ſunt ſpoliati, an adiuuentur remedio reintegrandę ſi effecti maiores non contradixerunt, nume. 105. Recup. rem. 15. ſi ratam habuit quod ab adminiſtratoribus geſtũ eſt, conqueri nõ poteſt in caſu l. meminerint, C. vnde vi, nu. 93. recup. rem. 8. dotem recipiendo an ſua bona obliget, & infra. nu. 66. adip. rem. 3

Minoris delinquentis bona publicãtur etſi aliàs alienari nõ poſſint, nu. 78. Rec. rem. 9. bona indiſtincte cẽſeri tacite hypothecata pro penſione cõductæ domus, nu. 82. Adip. rem. 3. bona ſine decreto obligari legali obligatione, nu. 77. ibi. alienatio titulo lucratiuo nulliter facta per curſum decennij à die ætatis perfectæ conualidatur, nume. 159. Recup. rem. 15

Minori plus eſſe fauendum quam mulieri, nume. 791. adip. rem. 4

Minorem non reſtitui contra interlocutoriam, num. 55. ret. rem. 6

Mi-

Minorem,pupillum,& ſimiles idoneam habere ſtandi in iudicio perſonam vt poſſeſſorio agunt,non vt conueniantur, nu.38. Recup.rem.6

Minorum bona alienari vt poſſint,quam plures ſollemnitates exiguntur,ubi enumerantur,nume.415.Recuperandu rem.15

Minorum bona cur libere obligari non poſſunt,nu.72. adip. rem.3

Miſſio in poſſeſſionem quomodo fiat in rem.vti poſſidetis,nu. 863.Ret.rem.3.ex remedio l.vlt.C.de edicto diui Adr.expeditur officio iudicis nobili,nu.415.adip.rem.4.ex ſecundo decreto,mixti eſt imperij,nu.418.ibi.ex primo decreto facta poſt litem conteſtatam,in realibus poſſeſſionem trãſfert,nu.217.ret.rem.3.ex primo decreto factu poſt litem quaſi coteſtatum,in realibus poſſeſſionẽ trãſfert,nu.218 ibi.reuocatur cum contradictor allegat ſe poſſediſſe,& citatum non fuiſſe,nu.627.adip.rem.4

Miſſus in poſſeſſionẽ ex edicto,vel Carbon.vel diui Adriani poſſeſſore non vocato,in ea poſſeſſione tamen cõfirmari poterit,nu.99.recup.rem.8.in executionem pacti executiui, tuendus eſt remedio ne vis fiat ei,etſi in aſtimatione erratum ſit,nu.30.& 31.Ret.rem.1.ex rem.l.vlt.C.de edicto diui Adr.quando poſſidere dicitur,nu.455.adip.rem.4. petere debet eam confirmari & non reuocari,nu.30.adip. rem.6.ex cauſa damni infecti,tuendus eſt,nume.53.Ret. rem.1.ad ſe ſuſtentandum,poſſeſſor eſt,num.198.ret.rem. 3.ex primo decreto in realibus poſt annum poſſid.nu.219 ibid.ex actione hypothecaria,an interdictum vt poſſidetis contra turbatorem habeat,nu.220.ibid.ex actione hypothecaria poſſidet,nu.221.ibid.rei ſuæ hypothecatæ defenditur interdicto,ne vis fiat ei,nu.34.Ret.rem.1. bonorum tẽporalium ex remedio l.vlt.C.de edicto diui Adr.an intelligatur miſſus in quaſi poſſeſſionem iuris patronatus præſentandi in eccleſia,n.398.adip.rem.4.à quo in ea manuteneri & defendi debeat,nu....ret.rem.1.corporalium,dicitur ẽt miſſus in quaſi poſſeſſionem corporalium, quæ circa corporalia verſantur,n.394.adip.rem.4.rei principalis, dicitur etiam miſſus in poſſeſſionem acceſſorij,num.395. ibid.ex primo decreto in actione reali,poſſidet: & ſi turbatur,habet interdictum Vti poſſidetis,nu.209.Ret.rem.3. ex primo decreto in reali actione poſſidet,nu.207.ibid.ex primo decreto in reali actione,an ſi intra annum turbetur, habeat interdictum Vt poſſidetis, contra turbatorem, nu. 208. ibid.ex primo decreto in reali actione, intra annum poſſidere dicitur,ex cõmuni opinione,nu.209.ibid.ex credito,cui obſtabat exceptio,repetitionem ſoluti tribuens,nõ defendi remedio,ne vis fiat ei,num.39.ret.rem.1.ex cauſa partim vera,& partim falſa,non defenditur,nu. 32.ibid. ex remedio l.vl.C.de edicto D.Adr.an poſſeſſor efficiatur, num.52.Adi.rem.4.ex primo decreto quid agere poſſit,nume.175.ret.rem.3.ex ſecundo decreto ita volente Prætore poſſeſſor efficitur,nu.165.ibi.ex primo decreto in hypothecaria intra annum volenti de iure ſuæ hypothecæ probare,non cõceditur interdictum Vti poſſidetis,nu.224.ibi. ſollemniter,ob creditum cui obſtabat exceptio, an defendatur remedio,ne vis fiat ei,nu.37.ret.rem.1.ex primo decreto,cum fructus lucratur,ita diſponente ſtatuto,pro debiti quantitate ſolũ id facit,nu. 182.ret.rem.3.ex remedio l.vl.C.de edicto D.Adr.an poſſeſſor vere efficiatur,n.416 adip.rem.4.rei ſeruandæ cauſa non poſſidet,num.215.ret. rem.3.ex actione mixta non poſſidet,nu.216.ibid.in caſu l.poſtquam,§.Imperator,ff.vt leg.nom.cau. poſſeſſor efficitur,nu.103.ex primo decreto,ad euitandas rixas & ſcandola dicitur poſſeſſor vere effectus, num.200.ibid.ſollemniter ex cauſa falſa defenditur, numero, 27.retinendæ remed.1

Miſſum in poſſ.ex inſtrumento crediti guarentigiato non poſſidere,contra Aret.nu.233.ret.rem.3.tueri conuenit,nu. 3.ret.rem.1

Mitti iuſſo in poſſeſſionem,cur non detur remedium, ne vis fiat ei,nu.12.ibid.

Mixtum ſub ſimplici non continetur,cum verba ad litteram ſunt intelligenda,nu.225.adip.rem.4.à fauorabiliori nomen & vim ſumit,nu.678.ret.rem. 3

Mobilia occupans,an incidat in pœnam l.ſi quis in tãtum,C. vnde vi.nu.265.ret.rem.9.cohærentia immobilibus cenſeri immobilia,nu.284.ret.rem.3

Moderator quilibet rei propriæ eſt, nu.118.ret.rem.6

Modeſtinus temporibus Alexandri Seueri floruit,nu. 347. recup.rem.9

Molendinum inter mobilia enumerari,num.44.recup. rem. 1.an ſit prædium vrbanum,vel ruſticum,nu.153.Recup. rem.3

Molendino deſtructo,quanto tẽpore aqua amittatur,n. 150 ret.rem.6

Moleſtiæ, verbum,tum iuris quam facti intelligitur.n.284. ret.rem.1

Momentũ temporis eſt in conſideratione,cum de actus extinctione agitur,nu.85.recup.rem.13

Momentanea ſunt in conſideratione, cum poſſunt prodeſſe, nu.93.ibid.

Momentanea acquiſitio non eſt in conſideratione,nume. 87. ibidem.

Monachus hæres inſtitutus,immediate monaſterio acquirit, neceſſaria eſt monachi aditio numero, 294.adipiſcendæ, rem.14

Monacho hæredi inſtituto,neceſſe an ſit adire hæreditatem, vt monaſterio acquirat,nu.295.ibid.

Monachum diſpenſatum,vt teſtamentum valeat condere, ceteris ſollemnibus obſeruatis diſpenſatum cenſeri,nu.25.recup.rem.6

Monaſterijs duobus inſtitutis,monaſterium monialium præfertur,nu.788.adip.rem.4

Moræ etiam in pœnalibus conceditur purgatio,ſi res ad priſtinum ſtatum poteſt deduci,nu.156.recup.rem.9.non recipitur in delictis quæ in faciendo conſiſtunt,nu. 146.ibi. admittitur in delictis,quæ actum ſucceſſiuum habent,nu. 147.ibidem.

Moram non cauſat ſimplex ceſſatio, numero, 479. Retinen. rem.3

Mortem teſtatoris an probet hæres,petens ſe mitti in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edicto D.Adr.nu.661. adip.rem.4. probari ex habitu & tractatu conſanguineorum,nu. 674. ibid.teſtibus affirmantibus,vidiſſe illum humari atque ſepeliri,probari,nu.675.ibid.eſſe probandam, etiam vbi de modico præiudicio agitur,nu.666. ibid.allegans probare debet,nu.667.ibid.iuramento probari,nu.675.ibid.probari fama & voce,nu.572.12

Mulier calumnioſè miſſa in poſſeſſionem ventris nomine,tenẽda eſt.nu.51.ret.rem. 1.in caſibus iure tantum expreſſis, excuſatur ob iuris ignorantiam, numero, 13.Recuperandæ,rem.9

Mulieri miſſæ in poſſeſſionẽ vẽtris nomine,dari etiam actionem in factum,nu. 50.ibid.

Mulieres per vim alterius poſſeſſionem inuadentes, an puniantur ex conſtitutione l.ſi quis in tantam,C.vnde vi,nume.9.ibidem.

Multa parte non opponente concedi, quæ non concederentur aliàs,n.164.recup.rem.1.conceduntur ob imminens periculum quæ aliàs non concederentur,num.52.Rec.rem.10

N

NAttę ac Baldi expoſitio à gl.l.2.§.idem Nerua.ff.vti. poſſid.probatur,nu.262.ret.rem.3

Nauis prædium vrbanũ,vel ruſticum dicitur,nu.151.adip. rem.3.inter mobilia connumeratur, nu.43.ibid.

in Neapolit.regno ſpoliato agere cõceditur,vt recuperet poſſeſſionem

Digitized by Google

ſeſſionem ſine deſignatione temporis in libello,n.442.rec. rem.1.ex eius conſtitutione agitur contra quemcumq; ſingularem ſucceſſorem ſpoliatoris,nu.151.ibid.

Neceſſitati ſponte ſe iniicienti,alleganti qua non ſuccurritur, nu.52.recup.rem.6

Negatiua vis fortior eſt affirmatiua, nume.4. recuperanda, rem.14

Negatiuam potentius negare,numero, 795. Retinenda, remed.3

Negligens is dicitur,qui non facit quod facere oportuit.n.21 recup.rem.7.multa fert incommoda,nu.26.ibi.iure ſuo ſæpiſſime priuatur,nu.81.recup.rem.13

Negligentia in genere quomodo probetur,nu.22.rec.rem.7. nõ præſumitur,n.385.rec.rem.15 eius qui permutauit beneficiũ cum altero accuſanda eſt,ſi is titulũ non perquiſiuit,nu.31.rec.rem.16. poſſeſſoris debet eſſe probabilis vt excuſetur inuaſor,nu.18.rec.rem. 7.ex eo probatur, cum quis ad rem conſequendam remediis oportuit vſus nõ eſt, nu.24.ibi.vt quid non formatum, ſenſu, & intellectu non percipitur,nu.19.ibid.

Nemo plus in alium trãsfert,quã ipſe habeat,nu.193.adip. rem.4

Nix immoderata inter caſus fortuitos enumeratur,nu.40.recup.rem.12

Nominans admittitur ad probandum ſe nomine alieno poſſidere,cum aliàs eius iuramento non creditur,num.496. recup.rem.15

Nominantis aſſertioni,ſe alieno poſſidere nomine, quomodo credendum,nu.497.ibid.

Nominatio ita in iudicio poſſeſſorio,vt in petitorio cõceditur, nu.485.recup.rem.15.non conceditur conuento,qui cum vitio eſt,& pro poſſeſſore habetur,nu.487.ibid.etſi conuẽto qui pro poſſeſſore habetur,noceat,nõ tamẽ vera poſſeſſori abſenti detrimentum affert.nu.488.ibid.non admittitur ſi iam conuentus tempore litis conteſtatæ poſſeſſorem verũ affirmauit,nu.490.ibi. quæ per calumniam fit, reiicitur, nu.494.ibid.

Nominationis exceptio declinatoria eſt, numero, 491. ibidem.

Nominationi locus an ſit in interdicto, Vti poſſidetis, n.308 recup.rem.3

Nonum recuperandæ poſſ.remedium eſſe ex conſtitutione l. ſi quis in tantam,C.vnde vi,introductum,num.5.Recup. rem.9

Noſtrum dicitur,quod per actionem nobis debetur,nu.22.recup.rem.5

Notarius ſtatim errorem corrigere poteſt, nume.724.adip. rem.4

Notorium dicitur, quod celari non poteſt,nu.261. Rec.rem. 15.efficitur,quod corã duob.vel tribus teſtib.fit,n.265.ib. etſi releuet ab onere probandi, non tamen ab onere deducẽdi & allegandi,nu. 165.rec.rem.1

Notoria non poſtulant ordinem nec ſollemnia, Iudicii, nume. 260.recup.rem.15.ab onere probandi releuant,num. 264 ibidem.

Noua auctoris ratio,cur ſeruus nomine domini abſentis poſſeſſionem recuperet & fructus,nu.49.recup.rem.2.ab auctore ad l.inuaſor,C.vnde vi.conſiderata vtilitas, & praxis,nu.12.rec.rem. 7.auctoris opinio, an occupans poſſeſſionem vacantem rei propriæ,teneatur ex l.vlt.C.vnde vi, nu.27.rec.rem.13

Nouatio ex ſecũdo actu inducitur,ſi prima repugnat,n.391. rec.rem.9.non coniecturis,ſed verbis fieri debet claris & expreſſis,nu.379.ibi.

Nouella Iuſtiniani 91.vt prima & ſecũda dotis exactio ſenſus & intellectus,nu.168.recup.rem.15

Nouerca viuo patre à priuigno non poteſt cõueniri remedio l.ſi quis in tantam.C.vnde vi,nu.59.rec.rem.9

Nullitas perueniens ex defectu iuriſdictionis,impedit executionem latæ ſententiæ in remedio l.vlt.C.de edicto diui Adrian.nu.889.adip.rem.4.proponi poteſt contra ſententiã latam ſuper remedio vlt.C. de edicto D.Adria.num.879. ibi.non dicitur ſublata cum ſtatutum vel lex reiicit appellationem,nu.880.ibid.obiicitur contra ſententiam poſſeſſionis momentaneæ,etſi reiiciatur appellatio, nume.881. ibid. ſententiæ in poſſeſſorio l.vlt.C.de edicto D.Adr.an executionem impediat,nu.882.ibid.executionem ſententiæ impedit ob inhibitionem à priori iudice factã,nu.883 ibid.a iuriſdictione proueniens eſt maior ceteris, nu. 824. ibid.de qua incontinenti conſtare poteſt,impedit ſententiæ executionem,nu.241.recup.rem.1.cauſata à falſis allegationibus,impedit executionem latæ ſententiæ in remedio l. vlt.C.de edicto D.Adr.nume. 891. Adip.rem. 4. contractus in caſu tituli, ſi maior fact. alien. ſine decr.rat.hab. lib.5.C.vnde cauſetur, & quomodo,nume. 141. Recuper. rem. 15

Nullitatis querelam proponi non poſſe in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo.nu.52.ret.rem.6.exceptio incontinenti probãda impedit executionem ſententiæ in remedio l.vl.C.de edicto D.Adr.nu.862. adip. rem.4.exceptio ſtatim probanda, impedit executionem inſtrumenti ex forma ſtatuti,nu.893.ibid. exceptio calumnioſè oppoſita, numquam impedit executionem,nu.894.ibi. exceptio impedit executionem latæ ſentẽtiæ in remedio l.vlt.C.de edicto D.Adr. ſi inde damnum irreparabile ſequi poſſet, numero, 886. ibidem.

Nullum dicitur, quod etiam falſum eſt,vt falſus procurator. falſus denarius,nu.16.adip.rem.vlt.

Numa Pompilius patriam poteſtatem coarctauit, nu. 302. rec.rem.15.terminorum amotores,vt fures & graſſatores puniri voluit,nu.349.recup.rem.9

Numeri, id eſt, matriculæ ſeu vexillationes, numero, 363. ibidem.

Nuncii fidem lex approbaſſe dicitur,num. 925.adipiſcendæ, rem.4

Nuncio non credi bona fuiſſe in dominio defuncti cum illius hæredem miſit in poſſeſſionem,nume 926.adip.rem. 4.nõ credi bona,in quorum poſſeſſionem miſit hæredem, fuiſſe bona defuncti teſtatoris,nu.924.ibid. referenti credi. nu. 922.ibid. non credi bona, in quorum poſſeſſionem aſſerit miſiſſe hæredem, fuiſſe poſſeſſa à teſtatore, cum poſſidens eſt proteſtatus non eſſe a teſtatore,poſſeſſa, numero, 928. ibidem.

O

OBligatio ſemel contracta impediri non poteſt.nu. 104 adip.rem.3.non oritur inter eos inter quos geſtũ fuit nu.495.adip.rem.4

Obligatus non dicitur,qui exceptione ſe tueri poteſt, nu. 36. ret.rem.1

Occidiſſe ad neceſſariam ſui defenſionem probari debet, nu. 47.recup.rem.9

Occupans incorporalia, an incidat in pęnam l. ſi quis in tantam,C.vnde vi,nu.268.Rec.rem.9.beneficium reſeruatũ, adhuc incidit in pęnam l.ſi quis in tantam,C.vnde vi,nu. 275.ibi.rem communẽ,quando incidat in pęnam l. ſi quis in tantam,C.vnde vi,nu.236.ibid.ex cauſa, pœna aliqua eſt plectendus,nu.61.Recup.rem.5.poſſeſſionem vacantẽ rei propriæ,admittitur ad probandum de iure ſui dominii, ſi offerat probationes incontinenti, nu.28.recup.rem. 13. poſſeſſionẽ alterius,quam propriam credebat,tenetur l.vl. C.vnde vi,nu.31.ibi.poſſeſſionem vacantem rei propriæ, an teneatur ex conſtitutione l.vlt.C.vnde vi,nu.25. ibid. proprium caſtrum per vim, cum via iuris ſuccurſum non eſt,non delinquit,nu.192.rec.rem.9.poſſeſſionem rei hæreditariæ,an teneatur ex conſtitutione l.vlt.C.vnde vi, nume.37.rec.rem.13.pignus prætoriũ,non incidit in pœnã.

l.ſi

l.ſi quis in tantã,C.vnde vi,nu.201.rec.rem.9.per vim beneficium,ipſo iure omni ſuo commodo priuatur,nu.306.ibid.agrum deſertum,an teneatur ex conſtitutio.l.vl.C.vnde vi,nu.76.recup.rem.13.agrum deſertum, biennio præſcribit.nu.77.ibid.poſſeſſionem vacuam, ſi eam amiſit,an teneatur ex l.vlt.C.vnde vi,& inibi declaratur num.61.ibi.rem ratione ſeruitatis,an incidat in pœnam l.extat.ff.quod met.cauſa.nu.18.rec.rem.5

Occupatio ſingularium ab vniuerſitate ratificatu,totum obligas vniuerſitatem,num.162.recup.rem.9.quo tempore facta eſſe debeat vt locus ſit conſtitutioni l.ſi quis in tantam.C.vnde vi,nu.304.Rec.rem.9

Occupans poſſeſſionẽ rei mobilis vacantis, excuſari an poſſit à conſtitutione l.vlt.C.vnde vi,nu.14.recup.rem.13.præbendã vacantẽ, an teneatur ex conſtitutione l.vlt.C.vnde vi,nu.74.ibid.qui perfecte non occupauit,ſi à ſuo aduerſario ſpoliatur,an incidat in pœnam l.ſi quis tãtam, C.vnde vi,nu.160.rec.rem.9.credens poſſidere, quomodo incidat in pœnam l.ſi quis in tantam.C.vnde vi,nu.130.ibi.violẽtus an ex diſpoſitione l.ſi quis in tantum,C.vnde vi priuetur ipſo iure vel per ſententiam iure ſuo,nu.305.rec.rem.9.an in dolo eſſe debeat, vt locus ſit remedio l.vlt.C.vnde vi,nu.62.recup.rem.13

Odij cauſa inducta fauorem non operantur,num.183.Recup.rem.9

Odoffredi & Oldradi opinio quædã improbata,nu.113.adip.rem.2

Oldradi & Salicet.euerſa extenſio ad l.meminerint, C.vnde vi,nu.88.recup.rem.8

Opinio Doctoris per tranſenam & incidenter rem tractantis, magni faciendu non eſt,numero,191.Recuperandæ,remed.1

Oppoſita exceptione dominij cauſam cum poſſeſſione tractari nõ debere,ſi ad vlteriora procedat iudex,appellandum eſt nu.167.ibid.

Originale inſtrumentum eſſe matricem authentici,n.702.adip.rem.4

Ottho gloſſator antiquus,patria Papienſis fuit,nu.310.Rec.rem.15

P

PAciſcens etiam hæredi prouidere voluit.num.99.adip.rem.5

Pactum quod res obligata cedat inſolutum,tranſit etiam contra pupillum heredẽ debitoris,nu.45.adip.rem.5.quod res cedat inſolutum,in caſu l.3.C.de pig.quãdo ob moram valeat,nu.46.ibid.cum debitore initum, quod res cenſeatur empta iuſto pretio,valet in caſu l.3.C.de pign.na.44.ibi.de non moleſtando à iam ſpoliato factum, ante omnia reſtitui impedire,nu.283.Recup.rem.1.quod debitore non ſoluente,res cedat in ſolutũ,vt valeat in caſu l.3.C.de pign.nu.39.adip.rem.5.ſimile legi commiſſoriæ,nõ eſt reprobatum inter debitorem,& tertium,num.40.ibid.cum tertio vt res cedat inſolutum,in caſu l.3.C.de pign. non valet ab initio,nu.41.ibid.incontinenti appoſitum,non mutat naturam contractus,nu.120.adip.rem.5

Pacta tacita non extendi,nu.94.adip.rem.3

Papa poteſt clericum in aliqua cauſa ſubijcere iuriſdictioni ſeculari,nu.400.ret.rem.3

Papinianus iuſſu Caracallæ Imperatoris occiſus, n.355.rec.rem.9

Papiæ ex ciuitatis ſtatuto cõceditur appellatio in cauſis poſſeſſorijs, nu.330.Recup.rem.9.& Montis regalis ſtatuto eſt cautum,iudicet teneri iurare ſe illarũ ciuitatum ſtatuta ſeruaturos,ibid.declaratur,n.387.ibi.ex ſtatuto 54.in ciuilib.ſpoliato eſt ſuccurſum,vt deſignatione temporis facta ſpol.ugat, vt reſtituatur, num.441.Recuperandæ,rem.1

§.aliæ.Inſtit.de actionibus,declaratur,n.16.ret.rem.5

§.recuperandæ, Inſt. de interd. declaratur,num.235.recup.rem.1

§.aque, Inſt. de actio. intellectus, numero 17.Retinendæ remed.3

§.multis,Inſt.de libert.intellectus,numero 424.adipiſcendæ,rem.4

§.penult.Inſt.vi bonorum rapt.perpenditur,num.29.recup.rem.9

§.vlt.Inſt.vi bonor.rapt.declaratur,nu.186.ibid.

§.ſi quando,verſicul.vere,in auth.in nulli iudicum;ſenſus,& intellectus,nu.351.ibid.

§.quod autem,Inſt.de vſucap.declaratur,num.15.recuper.rem.13

Pares curiæ cognoſcunt de cauſa domini feudi & vaſalli,etiã ſi minoris gradus,ſint n.438.Ret.rem.3.laici cognoſcunt de cauſa clerici vaſalli, nu.439.ibid. vbi ſuſpecti ſunt,cognoſcit ordinarius inter dominum feudi & vaſallũ contendentẽs,n.440.ibi.cum teſtes eſſe debẽt, non cognoſcunt de cauſa inter dominum,& vaſallum nu.441.ibid.non cognoſcunt de cauſa inter dominum & vaſallum, ſi vaſallus negat ſe vaſallum,num.442.ibid. non cognoſcunt de cauſa feudi inter dominum & vaſallum,ſi adhuc fidelitatem nõ iurarant,nu.447.ibid.non cognoſcunt,cum de proprietate feudi eſt contentio inter dominum & vaſallã,n.433.Ret.rem.3.cognoſcunt inter dominum feudi ſpoliatorem,& vaſallum ſpoliatum,nu.434.ibid.

Paria ſunt non eſſe,vel eſſe, & non apparere, nu.465.adip.rem.4

Pariſius conſ.107.nu.3.lib.1.declaratur, nu.194.Ret.rem.1.conſil.60.num.7.liber.3.declaratur, numero, 195.ibidem.

Partus ventrem ſequitur,nu.54.adip.rem.3

Pater cũ ſuccedit ex perſona filij hæredis inſtituti, dicitur ex quodam iure accreſcendi venire,nu.274.adip.rem.4.affectans priuari bonis ad detrimentum filiorum occupando aliena,an incidat in pœnam l.ſi quis in tantam, C.vnde vi,nu.172.recup.rem.9.per fraudem bona dilapidans, filiis non affert detrimentum,nu.173.ibi.ſpiritualis conueniri non poteſt ex actione l.ſi quis in tantam,C.vnde vi,nume.57.ibid.& patronus filij,vel liberti poſſeſſionem occupantes,an incidant in pœnam l.ſi quis in tantam, C. vnde vi,nu.51.ibid.agere an poſſit actione ex l.ſi quis in tantam.C.vnde vi,contra filium,qui ſuam poſſeſſionẽ per vim occupauit,num.61.ibid.non habet adminiſtrationem peculij filij in cauſa auth.excipitur,C.de bon.matern.numer.86.recup.rem.9.ius vitæ & necis in filium ex Romuli lege accepit,num.301.recup.rem.15. an vſumfructum aduentitiorum filij amittat,ſi per illatum à filio violentiam proprietas amittitur,nume.65.Recup.rem.9.quando teneatur de peculio profectitio ob inuaſionem & violentiam à filiofa ctam,nu.77.ibid.

Patris cõſenſus in iudicio à filiofamilias agitando de iure poſitiuo requiritur,nu.297.rec.rem.15

Patris & patroni quando in criminalibus conſideretur reuerentia,nu.54.rec.rem.9

Patri conceditur remedium l.vlt.C.de edict. D. Adr. cum ex perſona filij in Caſtrẽſibus inſtituti,ſuccedit,n.275 adip.rem.4.conceditur remedium l.vlt. C.de edicto D.Adrian.cum filius in aduentitijs inſtitutus hæreditatẽ adiuit.nu.276.ibid.non datur beneficiũ l.vlt.C. de edicto D.Adr.in Caſtrenſib à filio inſtituto apprehẽſis,nu.279.ibi.qui ex perſona filij hæres eſt,an concedatur remedium l. vlt.C.de edicto D.Adr.nu.272.ibi.non redditur beneficium l.vlt.C.de edicto D. Adr.nomine filii ſui emancipati hæredis inſtituti,nu.284.ibid.

Patre vendente omnia bona in fraudẽ filiorum, conſtare debet pecuniam fuiſſe ab emptore numeratam,nume.180.recup.rem.9

Patientia

Patientia & tolerantia actus ſucceſſiui ratificationem inducit, nu. 128. rec. rem. 9.

Patientiam habere nõ dicitur, qui factum ignorat, n. 92. adip. rem. 5. non præſtat, qui contradicit, nu. 106. ret. rem. 3. patria poteſtas in ſeptem conſiſtit, nu. 285. rec. rem. 15. maioris roboris eſt in filios, quam domini in ſeruos. nu. 300. ibi. impedit filij bona ob delictum publicari, num. 85. rec. remed. 9. in ſpiritualibus non curatur, num. 320. recup. remed. 15. in Caſtrenſibus non conſideratur, num. 280. adip. rem. 4.

Patronus eccleſiæ poteſt habere honoris cauſa ſedem ac cathedram in eccleſia, nu. 46. rec. rem. 18

Patrono an concedatur remedium l. vlt. C. de edicto diui Adr. nomine ſerui hæredis inſtituti, nu. 290. adip. rem. 4

Paulus de Caſtro laudatur, vitium tamen illius vnum improbatum, nu. 476. rec. rem. 15

Pauli de Caſtro exploſa conſultatio, nu. 475. ibid.

Pauli Pici rationes multæ euerſa, n. 225. rec. rem. 9

Peccatum eſſe quod non eſt ex fide, nu. 768. ret. rem. 3

Peccati ratia an militet tam contra vitioſum ſucceſſorem ab initio quam ex poſt, nu. 21. recup. rem. 16

Pecora paſcendi ius perſonale eſſe, nu. 47. ret. rem. 6

Peculium aduentitium publicatur, ſi ex patris conſenſu liberã in eo habet adminiſtrationem filius, nu. 80. rec. rem. 9. Caſtrenſe & aduentitium in multis differunt, nu. 71. ibid. profectitium ex patris delicto ad filij detrimentum non publicatur, nu. 73. filii non publicatur cum pater ſolam ſpem vſusfructus habet, nu. 87. ibid.

Pecunia quæ quotidie expenditur loco non circumſcribitur, n. 136. adip. rem. 3

Pecuniam eſſe de his, quæ ſeruari non poſſunt, nu. 137. adip. re. 3. in legata generali rerum omnium non contineri, num. 138. ibi. illatam in domum nõ cenſeri tacite hypothecatam pro penſione domus, nu. 135. ibid.

Penſio domus inter quos fructus connumeretur, nu. 624. recu. rem. 15.

Penſionem negans ſoluere, dominum ſpoliare dicitur, nu. 154. rec. rem. 9

Periculum vbi eſt in mora licent quæ aliàs non licent, nu. 59. adip. rem. 2

Perinde, dictio, quid ſignificet, nu. 36. rec. rem. 6

Perita referenti ſe tanti æſtimaſſe, credi, nu. 167. adip. rem. 5

Perinrum ab agendo, iudicij vel limine repelli, nu. 351. recup. rem. 1

Permiſſio prohibitione fauorabilior eſt, nu. 363. ibid.

Permiſſo vno cenſeri omnia permiſſa quæ ad illius confirmationem veniunt, nu. 365. ibid.

Perperam aliquid agere quid ſit, nu. 109. recup. rem. 15

Perſona exempta eſſe & res perſonæ acceſſoriæ, nu. 352. ret. rem. 3

Perſonæ habilitas conſideratur ab initio, cum acquirendo agitur, nu. 15. recup. rem. 16

Perſonale eſt facultas cædendi lapidem, & ingrediendi fundum, nu. 116. adip. rem. 5

Perſonalia ob extenſionem effici realia, nu. 119. ibi. non tranſeunt in ſucceſſorem ſingularem, nu. 115. ibid.

Peſtis inter caſus fortuitos enumeratur, nu. 24. rec. rem. 112. grauiſſima anni 1350. nu. 25. ibid. iuſtam præſtat cauſam vt inquilinus poſſit è domo reluctante domino migrare. nu. 100. rec. rem. 10

Petitio in quauis cauſa etiam ſummarie tractanda neceſſaria eſt, nu. 243. recup. rem. 15

Petitionis actoris formam ſpectandam eſſe in agendi modo, n. 210. recup. rem. 1

Petitionem hæreditatis in multis differre ab interdicto, Quorum bonorum, nu. 3. adip. rem. 1. plenas probationes requirere, nu. 5. ibid.

Petitionum ſubordinata & conditionalis propoſitio, nu. 540. adip. rem. 4

Petitorium & poſſeſſorium duo iudicij genera, nu. 7. recup. in prælud. iudicium quod, nu. 8. ibi. iudicium proprie dicitur, cum in rem eſt actio, nu. 9. ibid. cum poſſeſſorio adipiſcendæ cumulari non poſſe ex æquitate, cum ſuper petitorio eſt ferenda abſolutoria, nu. 526. adip. rem. 4. cum poſſeſſorio adipiſcendæ non cumulatur eodem tempore, ratione eiuſdem rei, ſi vnus vnum, alter alterum proponit, nu. 548. ibid. cũ poſſeſſorio adipiſcẽdæ diuerſis reſpectibus ab actore & reo cumulari poſſe, nu. 543. ibid.

Petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ ab eodem hærede ſimul proponi poteſt, nu. 538. ibi. cum poſſeſſorio cumulatur, cum poſſeſſio dicitur deperdita poſt litem conteſtatam, nu. 530. ret. rem. 3. & poſſeſſorium vt iudicia diuerſa, non contraria ſunt inter ſe, nu. 252. recup. remed. 15. non cumulari in remedio ex iudicis officio, nu. 30. ret. rem. vlt. abſorbet poſſeſſorium, nu. 367. rec. rem. 5. & poſſeſſorium, quando motum dicatur, nu. 11. rec. in prælud. ex codicillis, vel omnino ab inteſtato cumulari non poſſe cum remedio l. vlt. C. de edic. diui Adr. n. 515. adip. rem. 4. & poſſeſſorium adipiſcendæ non repugnant, ob id cumulari poſſunt, n. 518. adip. rem. 4. cum poſſeſſorio cumulari non poſſe in interdicto, de itinere actuque priuato, n. 92. rec. rem. 5. intentatum omitti an poſſit, & ad remedium reintegrandæ reuerti, n. 381. rec. rem. 15. dicitur motum ſi terrenum reſtitui petatur, n. 19. recup. in prælud.

Petitorij iudicij extrema quæ, nu. 10. ibid. pendentia non impedit poſſeſſorij executionem, nu. 850. ret. rem. 3. cauſa, reiecta poſſeſſoria a Principe committi poteſt, nu. 371. rec. rem. 15

Petitorio iudicio quid petatur, n. 524. adip. rem. 4. ab vno propoſito & poſſeſſorio retinendæ ab altero, quomodo procedatur, nu. 532. ret. rem. 3

Petrus Stella l. repetitio, nu. 53. de condictione indebiti, declaratur, nu. 8. recup. rem. 2

Petri Caleſati declar. & doctrina exploſa, n. 234. rec. rem. 15

Petri Rebuffi lapſus, nu. 101. rec. rem. 13

Petri Lorioti conciliatio ad l. ſi nauis. §. vlt. de rei vend. & l. domum. C. eo. dubia non parum diuinitatiua, nu. 419. rec. rem. 1

Pictatium quod, nu. 421. recup. rem. 15

Pignus prætorium in multis differre a iudiciali, nu. 231. ret. rem. 3. conuentionale quod, nu. 16. rec. rem. 12. prætorium quod, nu. 17. ibid. iudiciale quod, nu. 18. ibid. legale quod, nu. 19. ibid. legale non poſſidet creditor, nu. 20. ibid. re non tranſlata, non dicitur proprie, nu. 50. adip. rem. 3

Pignoratitiam actionem non concedi niſi re tradita, num. 49. adip. rem. 3

Pignoris ſola detentatio cum eſt apud creditorem ceſſat pæna l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra debitorem occupantẽ nu. 203. rec. rem. 5

Pignoris ius in rem eſt, nu. 114. adip. rem. 5

Plaga prima correpta quid, nu. 383. rec. rem. 9

Plagiarius vnde dictus, nu. 383. ibid.

Plena proprietas quæ, nu. 9. recup. rem. 13

Pleno iure poſſidere quid, nu. 8. ibid.

Plumbare quid ſit, nu. 518. recup. rem. 15

Pœna legalis quando ob rei principalis conſecutionem dicatur remiſſa, num. 148. recup. remed. 9. cum delicto commenſuranda eſt, num. 38. recup. remed. 5. duplici plecti quis non debet, num. 43. ibid. caducitatis a domino emphyteutæ, qui debito tempore non ſoluit, ob canonis ſolutionem ſine proteſtatione receptam, remiſiſſe, num. 152. recup. remed. 9. iuris communis ſi a ſtatuto augetur, vel minuatur, illa pœna ſtatuti dicitur noua pæna, attendenda, obſeruandaque, nu. 393. ibi. l. ſi quis in tantã. C. vnde vi, cum pæna l. ſi extat, ff. quod met. cau. concurrit aliquando, ſed vnius electione altera ceſſat, nu. 205. ibid. contra violentum occupatorem an ſuperſit reſtituta deiecto, num. 314. ibidem multiplex quandoque a lege delinquenti imponitur, num. 345. ibid.

BIBLIOT. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*ibid. legis antiqua sum per nouam abrogatur, clare a le-
giſlatoribus ſolet exprimi, nu. 363. ibid.*

*Pœna exſuſſiuæ vbi ſunt, vna alteram tollit, nu. 392. rec. rem.
9. remedio in dubia non diſitur facta, n. 143. ibi. incompa-
tibiles vbi imponuntur per nouam cõſtitutionem, antiqua
abrogatur, nu. 390. ibid.*

*Pontifici Maximo obediendum non eſſe, ſi inde oriri poteſt ſcã
dalum, nu. 321. rec. rem. 1*

Pontificem ob hæreſim deponi poſſe, nu. 339. ibi.

*Porticus dicitur domui coniunctus, nu. 148. adip. rem. 3. ac do
mus ſecuritatem tribuit, nu. 149. ibid.*

*Poſſeſſio rei feudalis cum proprietati adminiculatur à natura
proprietatis non differt, n. 379. ret. rem. 3. pignoris rei mo-
bilis tranſit in creditorem, nu. 26. adip. rem. 3. taciti pigno
ris ob clauſulam conſtituti in creditorem tranſit. n. 27. ibi.
translata ex contractu cum minore geſto, condictione inde
biti recuperatur, nu. 4. rec. rem. 2. ex contractu inutili quo-
modo transferatur, num. 5. ibid. vacua ſi ex ſecundo occupa
tore in primum perueniat, primo loco ſpoliato conceditur
ante alterum reſtitutio, nu. 60. rec. rem. 13. beneficij cum
ſola ſignatura adipiſci non poteſt, num. 37. adip. rem. 6. ab
alio occupata non poteſt ingredi etiam concedente ſtatuto,
nu. 23. ibid. ſeu quaſi iurium eccleſię, traditione clauium ec
cleſiæ probatur, n. 584. ret. rem. 3. patris ad quid continue-
tur in filium. nu. 82. adip. rem. 4. bonorum patris continua-
tur in filium. nu. 78. ibid. naturalis an ſit penes creditorem
ob clauſulam precarij, nu. 45. rec. rem. 14. tranſlata ex con
ſtituto dicitur vera, nu. 403. rec. rem. 1. ſeu quaſi incorpora
lium eſt ipſa patientia, nu. 33. ret. rem. 5. vacans quæ recte
dicatur, nu. 4. recup. rem. 13. ciuilis decennio perditur, nu.
25. recup. rem. 7. ſemiplena quæ, nu. 10. recup. rem. 13. va-
care an dicatur, ſi antiquus poſſeſſor adhuc poſſidet, nu. 11.
ibid. ſui ius aduerſatur, non releuat ab onere probandi, nu.
25. ret. rem. vlt. vacans an vitioſa poſſit effici, ita vt furti-
ua, vel vi poſſeſſa dici poſſit, nu. 21. rec. rem. 13. titulata an
tiquiori titulo ceteris paribus præfertur in iudicio vti poſ-
ſid. n. 736. ret. re. 3. ciuiliſſima remediũ adipiſcendæ paris,
nu. 367. adip. rem. 4. defuncti ex ſtatuti diſpoſitione conti-
nuatur in filiã per maſculos excluſam, nu. 323. ibi. à furio-
ſo occupata antiquo poſſeſſore ante oĩa debet reſtitui, n. 95.
rec. rem. 9. ſeu quaſi in incorporalibus eſt vſus cũ patiẽtia,
nu. 147. ret. re. 3. cum proprietate nihil habet cõe ibi decla
ratur. nu. 218. rec. re. 15. rei legatæ non tranſit in legatariũ
a die mortis teſtatoris, vt tranſit dominium. num. 214. rec.
rem. 9. plena quæ, nu. 7. rec. rem. 13 cui reſtitui debeat, an
primo qui vacuã poſſeſſionem iam ingreſſus vacuam reli-
quit, vel ei qui vltimo loco vacuam amiſit, nu. 56. ibid. na-
turam contractus ſapit, nu. 627. res. rem. 3. locatoris probã
da eſt illius temporis, quo facta eſt locatio, ſi agitur reme-
dio l. non ab re, C. vnde vi, 34. res. rem. 11. cum vitio in poſ
ſeſſorem perueniſſe debuit, vt actioni Tritiarię locus dein
de ſit, nu. 5. rec. rem. 3. rei mobilis vacare poteſt, vt poſſeſſio
rei immobilis, nu. 16. rec. re. 13. rerum ſpiritualium non ac-
quiritur, niſi ex inueſtitura ab eo qui poteſtatem habet cõ
ceſſa, nu. 222. rec. rem. 15. quib. probationibus poſſit proba
ri, nu. 560. ret. rem. 3. qualis qualis ineſt in hæreditate ia-
centi, nu. 41. recup. rem. 13. pignoris tacite ſine aliqua tra-
ditione vera vel ficta in creditorem non tranſit, n. 29. adip.
rem. 3. in interdicto retinendæ colorari poteſt per tituli de-
ductionem, nu. 360. rec. rem. 1. tempore litis conteſtandę in
iudicio Vti poſſidetis probari debet, etiamſi vere lis non eſ-
ſet conteſtanda, n. 558. ret. rem. 3. cum ex petitorio iudicio
reſtituitur, iudicis officio dicitur reſtitui, nu. 525. adip. re.
4. & quaſi poſſeſſio probandi onus in aduerſarium reijciũt,
nu. 43. rec. rem. 10. & nu. 305. rec. rem. 15. domus ſola in-
habitatione probatur. nu. 562. ret. rem. 3. vſufructuarij non
continuatur in ſucceſſorem ex diſpoſitione ſtatuti de conti-
nuãda poſſeſſione, n. 372. adip. re. 4. magis recens præſumi-
tur clandeſtina, n. 726. ret. re. 3. antiqua an vnius teſtimo-
nio ſufficiat probari, cum reintegrandæ remedio agitur, nu.
410. rec. re. 15. in omnib. cauſis poſſeſſorijs an vnius teſti-
monio ſufficiat probari, nu. 411. ibi. per ſolam famã proba
tur, cum reintegrandæ remedio agitur, nu. 412. ibi. vnius te
ſtimonio probatur, cũ de ſummariſſimo poſſeſſorio agitur,
nu. 413. ibi. vitioſa non iudicatur ex parte hæredis, ſed de-
functi, nu. 382. ret. re. 3. ſeu quaſi cõſideratur in iure præ-
ſentandi, n. 132. ibi. rei emphyteuticæ ita cõtinuatur in hæ
redem ex ſtatuti diſpõne, vt poſſeſſio alterius rei, nu. 386.
adip. re. 4. per negligentiã decem annorũ perditur, n. 426.
rec. re. 15. rerum eccleſiæ ſolum ſpatio annorũ 40. tollitur,
nu. 427. caſtri non mutatur caſtrũ poſſidentis perſona, nu.
826. ret. re. 3. ſequeſtrari an debeat quando ignoratur quis
iuſtius poſſideat in iudicio Vti poſſid. n. 742. ibi. ſingulorũ
a defuncto poſſeſſorũ, apprehendi debet ab hærede, n. 799.
adip. re. 4. capi an poſſit ab hærede cum eſt dubiũ, an ſit ple
na vel vacua, n. 15. adip. rem. 6. in beneficialib. ſine iure a-
liquo haberi poteſt, n. 450. rec. rem. 15. ex actu nullo trans-
fertur, nu. 448. ibi. quomodo reſtituatur in iudicio Vti poſ-
ſid. nu. 864. ret. re. 3. titulata ceteris paribus præfertur in
iudicio Vti poſſid. nu. 733. ibid ſeu quaſi ſeruitutis itineris
quam vtilitatẽ tribuat, nu. 51. ret. re. 5. præſumitur appre-
henſa ex titulo præambulo, nu. 171. adip. rem. 5. ſimiliſſima
ſtatum quemdam habet, nu. 366. adip. rem. 4*

*Poſſeſſionis ſolus ingreſſus detentionem tantũ acquirit, n. 156.
adip. rem. 5. qualitas an ſit exprimẽda in libello dato reme
dio vti poſſid. n. 457. ret. re. 3. maximum eſt cõmodum, nu.
409. rec. re. 15. reſtõ qualis ſit, lata ſententia ſuper petitorio
& poſſeſſoria retinendę, n. 810. ret. rem. 3. beneficij adeptio
ex iudicis officio quib. probationibus probari poſſit, nu. 55.
adip. re. vlt. adipiſcẽdę, non retinendæ rõ ſpectanda eſt, nu.
20. rec. rem. 16. cauſam eſſe præambulam cauſæ proprieta
tis, nu. 383. ret. rem. 3. adipiſcendæ remedium vnde, nu. 1.
adip. in prælud. cõtinuationem præſumi, nu. 207. rec. rem.
1. cauſa & proprietatis connexa eſt, nu. 219. rec. rem. 15.*

*Poſſeſſionem probari inſtrumento miſſionis, nu. 575. ret. re. 3.
vſu rei probari, nu. 576. ibi. qui ex pacto poteſt ſua auctori
tate ingredi, non ſibi præiudicat adeundo iudicem, n. 428.
adip. re. 4. antiquam probari ſufficit in cauſa ſpoliationis,
etiamſi ſtatutũ veram exigat probationẽ, n. 398. rec. rem.
15. immobilium probari ex ſola inſiſtentia, nu. 561. ret. re.
3. ſolũ prodeſſe ſolum in abſoluendo, nu. 796. adip. rem. 4.
antiquã non ſufficit probare in beneficialib. nu. 407. rec. re.
15. iniuſtam ſpoliatori nõ prodeſſe, n. 797. ret. rem. 3. anti-
quã probare ſufficit & allegare poſſeſſionem tempore ſpo-
liationis cũ remedio reintegrandæ agit, nu. 386. rec. rem.
15. aduerſarium facere, nu. 499. adip. rem. 4. non probat in
ueſtitura, vt locationis inſtrumentum, nu. 571. ret. rem. 3.
releuare ab onere probandi, num. 794. adip. rem. 4. probari
ex agrorum cultura, num. 563. ret. rem. 3. fructuum perce-
ptione probari, nu. 564. ibid. vacantem prætore auctore hæ
res ingredi poteſt, nu. 26. adip. rem. 6. ab altero occupatam
prætore auctore non ingreditur hæres, nu. 27. ibid. iuris im
probi nullam eſſe, n. 157. ret. rem. 3. mobilium eſſe proprie
poſſeſſionẽ, nu. 10. ret. rem. 2. antiquiorem probans in iudi-
cio Vti poſſid ceteris parib. obtinet, nu. 725. ret. rem. 3. lon-
giſſimam ius acquirere poſſeſſori, quo aduerſus verum titu
lũ poſſit ſe defendere, nu. 301. rec. rem. 1. nihil cõe cum do-
minio habere, nu. 364. ibi. tranſire ipſo iure ex diſpõne ſta-
tuti, ſpecialis fauor eſt, num. 345. adip. rem. 4. confirmans
ſpoliare non dicitur, nu. 355. rec. rem. 1. ſeu quaſi beneficij,
colorari confeſſione aduerſarij, num. 596. rec. rem. 3. vacan
tem occupare poteſt ſua ſponte qui titulum habet, nu. 183.
adip. rem. 4. incorporalium probari inſtrumento iurata fi-
delitatis, nu. 579. rec. rem. 3. conſequi & retinere diuerſa,
nu. 7. adip. rem. 5. incorporalium probat inſtrumentũ libe-
rationis a fidelitate, n. 580. ret. rem. 3. ſeu quaſi iuriſdictio
nis probari ex onerum præſtatione, n. 581. ibid. ingrediens
præſumitur omni meliori modo ingredi. nu. 432. adip. re. 4.*

acqui-

acquirere ſiban debeat ſpoliatar, locus ſit conſtitutioni l. ſi quis in tanum. C. vnde vi, au. 226. recup. rem. 9. ſaa anctoritate ingrſſas, cū potueris, petere poteſt ſe in ea confirmari, n. 350. adip. rem. 4. probari ex perceptione penſionis, nu. 567. ret. rem. 3. adipiſci & recuperare, pagnantia ſunt nu. 505. adip. re. 4. melioribus rationibus probans, ceteris partib. obtine in indicio poſſeſſorio Vti poſſidetis. nu. 718. ret. re. 3. qui ſ. o ſacto ia omittendo amiſis, remedio reiategrandæ adhueinuatur, nu. 97. rec. re. 15. vacuā qui tradere tenetur, qāo eam tradet, nu. 5. rec. re. 13. vacuā non tradit, qui minas tuti transfert. nu. 6. ibi. ſeu quaſi iuriſdictionis ſamā probare in antiquis, nu. 583. ret. re. 3. vacantē occupare poteſt, qui a defuncto titulum habet, nu. 589. adip. re. 4. probare non ſifficit in iaterdicto, de itinere actuqae priuato, ex ſecundo capite, n. 4. ret. re. 5. antiqniorem probans in interdicto, Vti poſſidetis, non præfertur nouo poſſeſſori titulato, nu. 89. rec. re. 15. maxime controuerſam nemiai adiuditari, nu. 770. ret. re. 3. auocari per Seruianam actionem quaſi, nu. 30. adip. rem. 3. adipiſci qaid, na. 10. adip. ia prælud. vitioſam non prodeſſe, num. 603. adip. rem. 4. ſeu quaſi iuriſdictioris ex nominatione probari, nu. 586. ret. rem. 3.

Poſſeſſione antiqaiori probata, nō pſumitur clādeſtina, n. 68. rec. re. 15. amiſſa qūo indebite eā ſoluenti coaſultum deindeſit. nu. 12. rec. re. 2. ſaa priuari nemo debet ſine indiciali cognitione. nu. 111. rec. re. 1. vaiut rei apprehenſa, non cenſetur apprehenſa poſſeſſia alterius, nu. 282. ret. re. 3. naturali translata, transfertur & ciuilis, num. 43. rec. rem. 14.

Poſſediſſe maiore parte anni in interdicto, Vtrabi, quid ſit, nu. 13. ret. rem. 2

Poſſeſſor malæ fidei an remedio l. ſi coloni. C. de agric. & cenſ. lib. 11. experiri poſſit, n. 21. rec. rem. 10. poſſeſſione adepta quid agat, cam timet potentiam aduerſarij, aa. 32. adip. re. 6. titulatus vitioſam poſſeſſionem habere poteſt, an. 729. ret. rem. 3. titulatus iunior præfertur antiquiori ſine titulo in beneficialibus, au. 730. ibid. cum titulo & boaa fide, præſcriptionis exceptionem obijcere poterit contra agentem remedio reintegrandæ, & quaati temporis, nu. 425. rec. rem. 15. qai ex interuallo è manibus occupatoris poſſeſſionē recuperauit, an hoc remedio l. ſi qais in taatam, C. vnde vi. cōtra occupatorem illum vtatur, n. u166. rec. re. 9. dicitar effectus, qui pleno iure miſſus eſt ia poſſeſſionem, etiam ex primo decreto, n. 196. ret. re. 3. qui ſaſpicans ſe poſſe repelli, ad poſſeſſionē aon acceſſit, ſpoliatus dici an poſsit, n. 139. recup. re. 9. extraneas dū ignoranter emit, culpa non caret, n. 61. adip. rem. 3. ex conſtituto, ſi a cōſtitutario non admittitar, ſpoliari dicitur, nu. 405. rec. re. 1. ciuiliſsimus lite pendente in ea defenditur indicis officio, nu. 16. ret. re. vlt. ciuilis noa defenditur indicis officio, cōtra natnraliter poſsidentem lite pendente, nu. 17. ibid. clandeſtinus expelli incontinenti à poſſeſſore poteſt, nu. 29. ret. re. 3. tertius cū remedio l. vlt. C. de præt. pign. conuenitur, an neceſſaria ſit debitori excuſsio. na. 4. recup. rem. 12. antiquior præfertur, n. 389. rec. rem. 15. etiam iainſtus ſine citatione a ſua poſſeſsione non eſt amouendas, n. 448. adip. rem. 4. quando poſſeſsione per ſeqaeſtrum non priuetur, nu. 88. ret. rem. 3. & dominus differt a ſimplici poſſeſſore, nu. 5. ibid. bonæ fidei recuperāt ſeruum, vel colonum ſibi ablatum, qaa actione experiatur. nu. 31. rec. rem. 10. ciuilis fructus ſaos facit, n. 25. ret. rem. 3. reaertens ad ſuam poſſeſsionem, & non admiſſus, vti an poſsit beneficio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. nu. 135. rec. re. 9. antiquus paſſus contra ſe ſententiā, nō dicitur aliquid innouare, dum ſaam poſſeſsionem continuat, nu. 49. recup. rem. vlt. debet eſſe bonæ fidei vt præſcribat in caſu tituli, C. ſi aduerſus creditorem. au. 72. rec. rem. 14. primus ſimul & dominus ſi cum ſolo poſſeſſore concurrant præfertur primus, vt ei reſtituatur poſſeſsio, nu. 59. recup. rem. 13. titulum melius probans, ceteris paribus obtiaet in indicio, Vti poſsidetis, nu. 378. ret. re. 3. ciuilis poſſeſſorem naturalem expellendo an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. nu. 194. rec. re. 9. pacificus non poteſt dici, qui habet titulum falſum, n. 18. ret. rem. 1. quis ſit perquirendus, vt poſsit citari, cum mitti in poſſeſſionem petitur, nu. 103. rec. rem. 8. antiquus contra nouum ſine titulo, malæ fidei exceptionem obijcere poteſt, au. 68. rec. rem. 13. rei ſuæ conuentus vt ſpoliator, ſe tueri nō poteſt, ſi cum vitio poſſeſſionem eſt adeptus, nu. 482. rec. re. 15. ſine citatione amoueri non debet, nu. 22. adip. rem. 6

Paſſeſſoris cām in paritate potiorem eſſe. nu. 795. adip. rem. 4.

Poſſeſſori, vel domiao aa cōcedatur remedium l. vlt. C. de acq. poſſ. ſi quis occupaait poſſeſſionem quam deſeruit colonus animo non reuertendi, au. 49. rec. rem. 14.

Poſſeſſori tantum aon proprietario nec detētori conceditur remedium ex l. ſi quis in tantā. C. vnde vi, contra extraneum occupatorem, uu. 196. rec. rem. 9. cui iuris præſumptia aduerſatur, reddi iudicis officium retinendæ, n. 31. ret. re. vlt. deiecto, qui alterius nomine poſſidet actio non datur, ſed vero poſſeſſori cuius poſſidebatur nomine n. 298. rec. rem. 9. cui vehemens iuris præſumptio adaerſatur, noa reddi iudicis officium pro retinenda poſſeſſione, nu. 24. rec. re. vlt.

Poſſeſſorem ciuilem tarbat qai aaturalem non reſtituit, num. 27. ret. rem. 3. beneficij de cuius non iure conſtat, poſſe dare obiectas cōtra aduerſarium, vt eum a ſua intentione depellat. nu. 695. ret. rem. 3. mediatum remedio l. inuaſor, C. vnde vi, non conueniri, nu. 27. rec. rem. 7. conſtituendo procuratorem ad renunciandum, ſtatim poſſeſſionem perdere, au. 274. rec. rem. 1

Poſſeſſoria caaſæ omnes ſummariæ tractandæ ſunt, nu. 238. recup. rem. 15

Poſſeſſorium ſine petitorio aliquando dari, nu. 71. ret. rem. 5. adipiſcendæ prias propoſitū, ab eodem cumulari poteſt petitorio, n. 537. adip. rem. 4. recaperandæ poſſe cumalari cū indicio criminali ex lege Iulia de vi, nu. 520. ibidem, indicium quid, & quando, na. 10. recup. in prælud. cum petitorio concurrere in corporalibus, n. 93. ret. rem. 5. ſammariſſimum quod, nu. 10. ret. rem. 5. & nu. 4. ret. rem. vlt. iadiciū ſummarium & plenarium, na. 24. recup. in prælud. retinendæ reſpectu diuerſæ poſſeſſionis poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio, num. 522. ret. rem. 3. retiaendæ cum petitorio diuerſis reſpectibus a diaerſis cumulari, nu. 536. ibid. retinendæ ab actore cum iam propoſito petitorio non cumulari, nu. 512. ibid. indiciam momentaneum ad agendum aliàs inhabiles admitti, an. 33. recup. rem. 6. retinendæ cum petitorio prius propoſito, ex reſcripto Principis ſimul cumulari & tractari aon poteſt, nu. 315. ret. re. 3. retinendæ prius propoſitum, non admittit cumulationē petitorij ab eodem actore, nu. 526. ibid. adipiſcendæ cumulari an poſsit cum petitorio, lite adhuc non conteſtata ſuper petitorio, nu. 544. adip. rem. 4. retiaendæ ratione poſſeſsionis deinde quæſitæ, poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio, n. 524. ret. re. 3. retinendæ cum concurrit cum illo recuperandæ, prius pronunciatur ſuper illo retinendæ, de quo conſtat prius, nu. 789. ret. rem. 3. petitorio mixtum dici, cū actor & reus conteadunt eſſe hæredes, vt in poſſeſsionem mittātur ex l. vlt. C. de edic. diui Adr. toll. nu. 585. adip. re. 4. retinendæ, ex partium conſenſu cum petitorio ab eodem actore cumulari aon poſſe, nu. 518. ret. rem. 3. retinendæ ab vno & petitorium ab altero, diuerſis reſpectibus cumulari poſſe, nu. 533. ibid. adipiſcendæ quod, nu. 34. rec. in prælud. retinendæ quod, nu. 35. ibi. recuperandæ qaod, nu. 36. ibid. retinendæ cum petitorio, cum vterque aſſerit ſe poſſeſſorē & dominum, nō cumulatur, nu. 538. ret. rem. 3. retinend. cum petitorio cumulatur, cum agitur de re incorporali, nu. 539. ibi. retinendæ cumulari poſſe cum petitorio, cam poſſeſſorio petitoriū fomentum tribais. nu. 543. ibi. momentaneum quod, nu. 32. recup. in prælud.

Poſſeſſorij renunciatione, liti ſolum cenſeri renunciatum, nu. 546.

Digitized by Google

nu.546.ret.remed.3. cauſa eum fructuum reſtitutione nõ dicitur mixta petitorij & poſſeſſorij,num.872.adip.rem.4.recuperandæ quæ,nu.21.recup.in prelud.retinendæ extrema quæ,nu.22.ibid.adipiſcendæ extrema quæ,nu.23.ibid.cauſa ratione ordinis ante cauſam petitorij tractanda eſt,366.recup rem.15.cauſa de re ſpirituali,ſpiritualis nõ eſt,num.211.ibid.& petitorij cauſa cognoſci poteſt ab eodem delegato ſi reſcriptum ſit generale,num.369.ibid.& petitorij cauſa tractari ſimul ab eodem iudice poteſt partibus conſentientibus,num.370.ibid.

Poſſeſſoria reiecta cauſa petitorij à principe committi poteſt,num.371.ibid.

Poſſeſſorij integrandæ & petitorij cauſa ex reſcripto ſimul commiſſa,an iudex ad libitum poſſit,ſuper ſolo poſſeſſorio procedere,num.363.ret.rem.15. cauſa neceſſarium antecedens ad cauſam petitorij,num.364.ibid.

Poſſeſſorio agens ex interdicto,Vti poſſidetis, ſi conetur reus probare dominium,quid contra deduci & probari debeat,nu.144.rec.rem.1.prius propoſito cumulari poteſt petitorium diuerſis reſpectibus.nu,546.adi.rem.4.prius ab vno propoſito, petitorium ab altero ratione eiuſdem rei cumulari non poteſt,nu.547.ibi.retinendę prius ab vno propoſito, & ab altero poſtea petitorio, prius poſſeſſorium diſcutitur,nu.535.ret.rem.3.retinendę renunciaſſe an dicatur reus qui petitorium propoſuit,nu.545.ibid.

Poſſidens vi,clam, vel precario,non hẽt remedium,Vti poſſidetis,nu.16.ret.rem.ante litem conteſtatam præſumitur etiam poſſidere tempore conteſtatę,n.557.ibid.citari debet,vt contradictor,ne ei nõ monito poſſeſſio ei auferatur,num.563.adip.rem.4.per annum apud Gallos defenditur cõtra agentem vt ſpoliatum,nu.432.rec.rem.15.diu poſt renunciationem dominij à ſe factam reſtituitur, ſi ſpoliari contingat, nu.299.rec.rem.1.in loco ſi turbatur in itinere,coram iudice illius loci vbi turbatur, experitur iudicio retinendæ,nu.320.ret.rem.3. olim mobilia non præſumitur hodie poſſidere,nu.406.rec.rem.15.pro alio non iuuatur interdicto Vti poſſidetis,nu.20.rec.rem.3

Poſſidere is creditor dicitur,qui fructus conſequitur,nu.178.ret.rem.3

Poſſidenti naturaliter reddi iudicis officium, vt lite pendente in ea tueatur,num.15.ret.rem.vlt.

Poſſidere cõmodũ magnũ,nu.2.ret.in p̃lud.hodie prӕſumitur, qui & olim,n.387.ret.rem.15.plus eſt à ſe,quã precario a ſe,n.21.ret.re.3.& dolo deſiiſſe poſſidere paria ſunt,nu.64 adip.re.1,deſiẽs dolo res fideicõ.ſubiectas reſtituere tamẽ tenetur,n 65.ibi.melius eſt quã in pſonã agere,n.41.ret.re.4.ſeu in poſſeſſione eſſe,quæſtio facti eſt,n.745.ret.re.3.proprio nõie qui poſſidet præſumitur.495.rec.re.15

Prædo ante omnia an reſtituatur,n.109.rec.rem.1.notorius an ante omnia reſtituatur.n.113.ibid ſpoliatus ab eo,qui nullum ius in re habet,ante omnia reſtituitur,n.136.rec.re.1.in beneficialib.an ante omnia reſtituatur,n.131.ibi.large & largiſſime quis dicatur, nu.110.ibi.ſine citatione à poſſeſſione amouendus non eſt,nu.564.adip.rem.4

Præiudicium quid,nu.37.ret.rem.10

Præiudicialis actio quæ,nu.36.ibid.

Prælatus ob ſuam occupationem,etiam eccleſiæ nomine,dum ſciuit commodum poſſeſſionis amittit, nu.120.ret.re.9.rẽ eccleſiæ inuadendo,non efficit vt eccleſia incidat in pœnam l.ſi quis in tantã.C.vnde vi,nu.250.rec.re.1. qui ob inſtitutionem fructus ſuos facit,reſtituere tenetur,ſi ſcit ſe propter demerita beneficio eſſe priuandum, num.636.recup.rem.15.Abbas,& monachus ac tutor,occupando per vim ſuorum principalium nomine poſſeſſionem alienam,an faciant eos incidere in pœnam l.ſi quis in tantam.C.vnde vi,nu.101.rec.rem.9.occupans bona ſui anteceſſoris, à pœna turbatæ poſſeſſionis excuſatur,n.649.ret.rem.3.per ſuam negligentiam non amittit poſſeſſionem quin eccleſia reintegrari ad eã poſſit,n.101.rec.rem.15.eumoto Capitulo eccleſię decrimentũ offerre poteſt, ſi alienã occupet poſſeſſionem, n.104. rec.rem.9. & Capitulum ſic legitima cã eccleſiæ præiudicare non poſſunt.nu.105.ibid.bonorum eccleſiæ adminiſtrator non dominus eſt, nu.116.ibi. præſumitur poſſidere bona nomine eccleſię,non proprio, n.132, rec.rem.9. occupando per vim ſuo nomine alienam poſſeſſionem,amittit commodum propriæ,nu.118 ibid.

Prelati ſucceſſor occupando à prędeceſſore relictũ, non incidit in pœnam l.ſi quis in tantam . C.vnde vi,nn.133.rec.rem.9.tranſactio de re eccleſię non valet.nu.109.ibid.

Pręſcriptio immemorialis temporis ob malam fidem non currit,iure Pontificio impediente.n.417.recup.rem.15. cum bona fide,vel cum mala pręſumpta,tamen ſpatio triginta annorum currit,ideoq; poſſeſſor eam obijcere poterit agẽti remedio reintegrandę,nu.418.ibi.à iure Pontificio non impeditur,cum lex ciuilis certis certum tempus vſque & non vltra actionem tribuit,num.189.ibid. & conſuetudo tantum de potentia habent quantum de vſu.nu.63.ret.re.5.etiam aduerſus hereditatem iacentem procedit, nu.47.rec.rem.13.& conſuetudo extenditur ex equitate,nu.65.ibi.quanti temporis impediat remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.nu.773.adip.re.4.centenaria ſola currit contra bona Camerę principali, nu.428.recup.rem.15.quanti temporis obijci poſſit contra agentem remedio, Quorum bonorum,& ibi quando obijci poſſit.nu.101.adip.rem.1.triennalis impedit remedium l vlt. C. de edicto Diui Adr nu.778.adip.rem.4. quanti temporis ſit ad tollendum, Quorum bonorum,num.56.adip.rem.1

Pręſcriptionis exceptio obijci an poſſit in remedio,Vti poſſidetis, nu.706.ret.rem.3. obijci an poſſit contra agentem rem.reintegrandę,num.415.rec.rem.15.obijci non poteſt à ſpoliatore primo,cum mala fide poſſidet,nu.416.ibid.in iudicio, Vti poſſidetis, cauſa beneficiaria,etiam vltra annum obijci poteſt, nu.710. ret.rem.3

Pręſcriptionis exceptio quam ob cauſam obijciatur ſpoliato agenti,nu.423.ret.rem.15.impedit remedium l.vlt.C.de edicto D.Adr.nu.768.adip.rem.4.eſt litis finitę.n.769.ibi.ad proceſſum debet allegari, vt impedias remedium l.vlt.C.de edicto D.Adr.n.770.ibi.non liquida, non impedit remedium l.vlt.C.de edicto D.Adr.nu.771.ibid.

Præſcriptionem triẽnalem impedire remedium l.vlt.C.de edicto Diui Adr.num.774.adip.rem.4. decennalem impedire remedium l.vlt.C.de edicto Diui Adr.num.775.ibidem quadriennalem impedire remedium l.vlt.C.de edicto Diui Adr.num.779.ibid.ſtricta interpretationis eſſe,num.58.ret.rem.5

Pręſcriptione decennali & vicennali vtile dominium quęri: nu.776.adip.re.4.tolli remediũ l.vlt. C.de edict.D.Adr.nu.55.adip.rem.1. ſemel ex mala fide interrupta,non reconualeſcit per bonam fidem, nu.87.ret.rem.5.perfectę, mala fides ſuperueniens non nocet, n.84.ibid.quęſita ſine cauſa à Principe non poſſe auferri,num 64.recup.rem.8

Pręſcribens ſine titulo,quanto tẽpore pręſcribat.nu.58.adip.rem.1. ſi pręſcriptione perfecta cognouit ſe mala fide pręſcripſiſſe, non tamen reſtituere tenetur, num.14.recuperandę rem.16

Preſcripſiſſe ius colligendi pedagium non dicitur, qui ceteris de rebus collegit, num.59.ret.rem.5

Pręſcripta iuriſdictionis parte ad totã nõ extẽditur,n.61.ibi.

Pręſens deiectus ſi abeſſe incipiat,an ſeruorum miniſterio recuperare poſſeſſionem poſſit,nu.51.rec.rem.6

Pręſentatus à poſſeſſore manifeſte iniuſto,non pręfertur pręſentato a domino,num.120.ret.rem.1

Pręſumi vſum iure ſeruitutis cum non conſtat quo iure itinere vſus quis ſit,num.19.ret.rem.5

Pręſumitur in dubio pro veniẽtibus ab inteſtato,n.784.adi.rem.4.quis talis,qualis reperitur, n.687.ibidem.ex lõgo

vſu

Digitized by Google

vſu iure impoſitam fuiſſe ſeruitutem, num.44.retin.rem. 5. in lite perſeuerantem ſine iuſtu cauſa à principio malã cauſam fouiſſe, num.659.retinenda remed.3

Præſumpta poſſeſſio à noua conaturali tollitur, nu.390.recu. rem.15

Præſumptio tranſfert probandi onus in aduerſarium, n.6.recu.rem.8.fortior eſt quæ naſcitur ex quaſi poſſeſſione, quã illa, quæ eſt quod res omnis ſit libera, num.53.ret.rem.6. vna alteram infirmiorem tollit, nu.353.rec.rem.15.quod libera res ſit, nũ præfertur quaſi poſſeſſioni ſeruitutis, nu. 22.ret.rem.vlt.vna alteri efficaciori cedit, n.99.ret.rem. 15.quod res libera ſit, quid operetur, n.42.ret.rem.5.iuris liquidiſſima probatio eſt, & inibi quomodo procedat, nu. 400.rec.rem.15.pro iudice non eſt, cum quid extra ſuam poteſtatem agit, num.16. ret.rem.8

Præteritio vitiat teſtamentum ſi à præterito allegatur, num. 733.adip.rem.4

Prætoris familiam ſine inſignijs incedẽtem, qui percutit, excuſatur, nu.689.adip.rem.4.forus ſcholaſtico eſt principalior foro Doctoris, num.484.ibid.

Prętori non licere mittere creditorem in poſſeſſionem ex primo decreto, vt poſſideat ſine magna cauſa, & ratione. num.201.recup.rem.1

Praxis ad definiẽdum iudicium, Vti poſſidetis, nu.398.ret. rem.3.conſtitutionis l.ſi quis in tantum. C.vnde vi, quæ ſit.nu.313.recup.rem.9 exequendi licentiam de ingrediẽdo poſſeſſionem debitoris, nu.62.adip.rem.5.mittendi in poſſeſſ.hęredem in remedio l.vlt.C.de edicto D.Adr.num. 913.adip.rem.4.quæ ſit in remedio l.conductores.C.locati, & l.non ab re.C.vnde vi.nu.30.recup.rem.11.qua vti debeat minor cũ vult poſſeſſionem rei nulliter alienatæ recuperare, nu.191.recup.rem.15.& modus citandi poſſeſſores, cum ſpoliatus vult ſententiam reſtitutionis exequi, nu.77.recup.rem.8.& forma obſeruanda in concedenda poſſeſſione beneficij. nu.91.adip.rem.vlt. poſſeſſorij ſummarij.num.26.rec.in prælud.

Precarij clauſula in inſtrumento dotis reſtituendæ operatur vt ſoluto matrimonio poſſit mulier bona hypothecata ſua auctoritate occupare, nu.31.recup.rem.14.natura eſt, vt finiatur ex concedentis voluntate.44.ibid.

Precario rem concedens poſſeſſionem apud ſe retinere poteſt. nu.40.ret.rem.3.naturalem poſſeſſionem habere dicitur, num.56.recup.rem.15.tunc in poſſeſſione retinetur, cum à tertio, non cum à domino deijcitur, num.58.ibid.

Pretium oſtendit emptionem, nu.22.ret.rem.4. pro mercede accipi, num.23.ibidem, rei loco an ſuccedat in hypothecaria, num.121.adip.remed.3. quando non eſt conueniens emptioni, ab emptionis nomine recedimus, nu.24.ret.re.4

Precij vbi fit mentio, emptionem eſſe intelligimus, n.10.ibid.

Princeps poſſeſſionem tollere poteſt, nu.372.recup.rem.15. occupando caſtrum ſuæ defenſionis cauſa, ſi ſequuta pace illud, non poſſeſſo ri primo, ſed vero domino reſtituat, poſſeſſorem illum non dicitur ſpoliare, nu.67.recup.rem.8.& Rex qui Barones vaſallos ſub ſe habet, non homines ipſorum Baronum & vaſallorum, nu.74.recup.rem.10.aquã ducens, riuum reficit, num.30.ret.rem.6.vias & pontes quando reficere teneatur, num.31.ibid.

Principis beneplacitum leui cauſa iuſtificari, nu.60.recup. remed.8

Principem ſecularem liberare poſſe oppreſſos violentia iudicis eccleſiaſtici, n.356.ret.rem.3.de ſubditorum bonis ad libitum diſponere non poſſe, nu.62.recup.rem.8.adeundũ eſſe in quæſtionibus perplexis, nu.775.ret.rem.3.poſſe in gratioſis & beneficialibus cui vult gratificari, num.776. ibid.bonum & iuſtum præſumi, nec metum alicui velle inferre, num.61.recup.rem.8.iudiciarium ordinem in procedendo non ſeruare, num.57

Principali conceſſo, quomodo conceſſum dicatur acceſſorium, num.45.rec.rem.6

Prior titulatus habet iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij, num.42.adip.rem.6

Priuatio in caſu l.meminerint.C.vnde vi.nõ ipſo iure ſed per ſententiam inducitur, nu.82.rec.rem.8.habitum præſupponit, num.53.recup.rem.13

Priuatus ipſo iure poſſidere non poſſe dicitur, nu.431.recup. rem.1

Priuilegium dicitur priuare legem, & iuri communi detrahere, nu.24.recup.remed.1.tributum teſtamento militis, intelligitur, ſi de eo plene conſtet, n.74.adip.re.3.facilius tollitur quam ius commune, nu.860.ret.rem.3.aliquãdo eſt fortius ipſo iure communi, num.861.ibid.

Priuilegia ẽt fauore agriculturę multiplicari, n.13.rec.re.10

Priuilegiatus non priuilegiato tribuit priuilegium in inſeparabilibus, & indiuiduis, num.476.rec.rem.1

Probari quando dicatur incontinenti exceptio præſcriptionis ad impediendum remedium l.vlt.C. de edictio diui Adr. num.772.adip.rem.4. quomodo poſſit aliquem vſum eſſe ſeruitute itineris, credens ſuo iure vſum.nu.18.ret.rem.5. quomodo poſſit bona, in quorum poſſeſſionem miſſus eſt hæres, eſſe bona defuncti teſtatoris, nu.921.adip.rem.4

Probatio incontinenti ſuper dominio oblata, an impediat ſpoliatum ante omnia reſtitui, nu.239.ret.rem.1.quæ incontinenti fit, nunquam cenſetur excluſa, cum excluduntur cetera, n.240.ibid. plena an ſemiplena ſufficiat in rem.l.vl. C.de edicto.diui Adr.nu.678.adip.rem.4.apparens quæ dicatur, num.684.ibid. plena non requiritur in iudicio de itinere ex primo capite, nu.118.ret.rem.5.quando dicatur offerri incontinenti in iudicio, Quorum bonorũ, num. 106.adip.rem.1.generalis non releuat, n.358.rec.rem.1. clara in criminalibus exigitur, num.394.rec.rem.15.efficacior eſt illa, cui lex adſiſtit, nu.722.ret.rem.5

Probationem dubiam non releuare, num.209. rec.rem.1.per confeſſionem admitti, etiam contra rem iudicatum, num. 229.ibid.

Probationes iudicis cauſæ faciendæ ſunt, nu.345.ret.re.15. iudici exhibere non ſufficit, nu.657.adip.rem.4. meliores & validiores quę in iudicio, Vti poſſidetis, n.719.ret.rem. 3.recipi poſſunt contra iudicis aſſertionem, nu.359.recup. rem.15.quæ neceſſariæ ſint in officio iudicis retinẽdæ poſſeſſionis, nu.34.ret.rem.6.in remedio reintegrandæ, quales eſſe debeant, nu.480.rec.rem.15.ſuppleri non poſſe teſtib.in iudicijs requirentibus probationes apparentes & oculatas, nu.705.adip.rem.4.factæ in iudicio poſſeſſorio ſummariiſſimo, an proſint in iudicio poſſeſſorio plenario, nu.83.ret.rem.vlt.factæ in iudicio ſummario, non facere fidem in plenario, num.120. ret.rem.5.in iudicio, Vti poſſidetis, eſſe in vna dilatione faciendas, nu.449.rec.rem.3. perfectæ & plenę non efficiunt iudicium non eſſe ſummariũ, n.176.adi.rem.3.quę neceſſarię ſint in remedio, Quorum bonorum, numer.96.adip.remed.1.de proprietate non prodeſſe in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo retinendæ, num.36.retinendę rem.vlt.

Probanda quę ſint in remedio, quorum bonorum, n.97.adip. rem.1.quę ſint in caſu remedij l.conductores. C.loca.& l. non ab re.C.vnde vi.nu.31.recup.rem.11

Probationibus claris cum negat deferre iudex, quo vti debeat conſilio, ne in Syndicatu moleſtia poſſit affici.nu.342.recup.rem.15

Procurator turbati domini nomine experiri poteſt interdicto, Vti poſſidetis, nu.251.ret.rem.3

Procuratores à lege dati de iudicato ſoluendo, ac defendẽdo, non cauere, nu.291.recup.remed.9

Procuratorem citare non ſufficit, cum agitur de beneficij priuatione, num.76.rec.rem.8

Prodigus per vim alterius poſſeſſionẽ occupans, punitur pœna l.ſi quis in tantam, C.vnde vi.num.96.recup.rem.9. adulto ęquiparatur, nu.97.ibid.ſi delinquit, punitur, nu. 99.ibid.

Digitized by Google

Prodigalitas in bonorum diſſipatione verſatur. num.98.Recup.rem.9

Proditorem notorium de ſacto Principem poſſe priuare, nu.66.recup.rem.8

Probibens poſſidere ex cauſa excuſatur, num.61.ret.rem.1

Probibitionis cauſa ceſſante, ceſſat etiam probibitio, nu.198.rec.rem.1

Probibitum cum quid eſt, & illa ſunt probibita, per quæ ad illud peruenitur, nu.816.adip.rem.4

Proiectum quid.num.243.ret.rem.3

Promercalis res quæ, nu.534.recup.rem.15

Proprietatis capitula & poſitiones admitti in iudicio poſſeſſorio Vti poſſidetis nu.735.ret.rem.3. quæſtio vbi eſt, is actor eſt, qui non poſſidet, nu.6.ibi.cauſa ad ſe trahit cauſam poſſeſſionis, nu.165.Ret.rem.6

Proprietatem eſſe à poſſeſſione ſeparatam, nu.76.ret.rem.3

Propriũ dici, quod legis interpretatione venit, nu.218.adip.rem.4 factum impugnare nemo poteſt, nu.584.ibid.

Proſecuta declarauit in libello deducta.nu.177.recup.rem.1

Prothagoræ ſophiſtæ, & Euathli diſcipuli inexplicabilis cõtentio, quomodo à iudicibus definita, nu.749.adip.rem.4

Protectum, quid, num.243.ret.rem.3

Protecta pars domus, nu.247.ibid.

Proteſtatio excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis, nu.651.ret.rem.3.cauſam annexam habet, nu.929.adi.rem.4.probibitoria cauſam iuſtam continere debet, nu.930.ibid.

Prouiſo hominis ceſſare facit prouiſionem legis, nu.164.rec.rem.9

Publicari ſeu fiſco deferri poſſunt quæ in extraneos alienabilia ſunt.nu.252.Recup.rem.9

Publiciana ob malam fidem agentis non impeditur, nu.12.rec.rem.16.iure etiam Pontificio conceditur, nu.13.ibid. conueniri an poſſit is ſucceſſor ei qui ſucceſſit, qui conueniri aliàs poterat, nu.75.recup.rem.15

Publicianam actionem hæres habet adita hæreditate, & nondum poſſeſſione apprehenſa, nu.601.adip.rem.4.fideicommiſſario competere, nu.602.ibid.excludit, qui dominium habet, num.606.ibid.

Pupillus inuadens alterius poſſeſſionem, non punitur pœna ordinaria, nu.49.rec.rem.9. & minor, ordinario remedio poſſunt conueniri, vt à ſe occupatam poſſeſſionẽ reſtituãt, nu.50.ibi.in alium transferre nõ poteſt poſſeſſionem, nu.20.adip.rem.5.vel minor. conuentus cõditione l.meminerint, C.vnde vi.an obijcere poſſit dominij exceptionem, nu.75.recu.rem.8.vniuerſitas, & ſimiles, tenentur reſtituere quatenus ad eos ex adminiſtratorum facto peruenit.nu.115.recup.rem.9.quomodo ex ſacto tutoris teneatur, nu.67.ret.rem.1. & minor inuadens alterius poſſeſſionẽ, an incidat in pœnam l.ſi quis in tantã, C.vnde vi.nu.35.rec.rem.9.ignorat quod agit.nu.71.ret.rem.1.doli capax conuenitur remedio, Ne vis fiat ei, nu.72.ibi.doli capax adulti loco eſt, num.93.ibid.

Pupillum ſine tutoris auctoritate obligari in conſequentiam, num.73.adipiſc.rem.3

Purgare quid, num.8.ret.rem.7

Purgationis fontis impenſas quis erogare teneatur, nu.30.ret.rem.3

Q

Q*Vadriennium quod effecto maiori conceditur, ad petendam reſtitutionem in integrum ratione minoris ætatis præteritæ eſt vtile, ideo à die ſcientiæ tantũ incipit currere, nu.15.recup.rem.15. ad petendum reſtitut. in integr. conceſſum Papiæ, incipit currere à die, quo quis pronuntiatus eſt maior ex ſtatuti forma, 117.ibid.*

Quæſtio facti de re ſpirituali poteſt apud laicum tractari, nu.212.rec.rem.15.forte non dirimitur, nu.744.ret.rem.3.

Qualitas perſonæ in foro ſortiendo ſpectanda n.351.ret.rem.3.tribuens iuriſdictionem non eſt ab eo cognoſcenda, qui ſuam iuriſdictionem prætendit, nu.208.rec.rem.15.iũcta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, nu.19.recup.rem.16.perſonæ conueniendæ in foro ſortiendo inſpicitur, nu.326.res.re.3.adueniens enti, nouum ens conſtituit, nu.8 recup.rem.6. & nu.397.recup.rem.9

Qualitate ceſſante, ceſſare diſpoſitionem, nu.94.adip.rem.2

Quanti ea res eſt, quid ſignificet, nu.82.ret.rem.1

Quanti eam rem parit eſſe, quid ſignificet, nu.83.ibid.

Quarta ex relictis confratrijs, epiſcopo debetur, ſed contra paulo infra, nu.29.recup.rem.15

Qui per alium facit, per ſeipſum facere dicitur, num.79.ret.rem.1

Quinquenniũ quod currit à die perfectæ ætatis in caſu l.vlt. C.ſi maior fact.ſine decret. & c.currit etiam à die, quo quis pro maiori habetur ex ſtatuti diſpoſitione, vt Papiæ, ex ſtatuto 20.in ciuilibus, num.52.rec.rem.15

Quod tibi non noces, & alteri prodeſt, facile conceditur, nu.112.ret.rem.5

Quorum bonorum remedium ob diuerſas res ſæpe moueri poteſt, num.32.adip.rem.1

R

R*Aptor quis, num.367.ret.rem.3*

Rapiens per vim rem à fure ſubtractam, & iudici deferens, nec fur nec raptor dicitur, nu.193.recup.rem.9

Raſuram circa legatum non vitiare hæredis inſtitutionem, nu.720.adip.rem.4.non nocere, cum ſenſus ex præcedentibus & ſequentibus colligi poteſt, nu.721.ibi.teſtamẽtũ in loco non ſubſtantiali, non impedire remediũ l.vlt. C.de edicto.D.Adr.nu.707.ibid.

Ratificatio in caſu tituli C.ſi maior fact.alie.ſine decret. & c.lib.7. C.quomodo alienationem confirmet, & de ratificationum ſpecie, nu.150.recup.rem.15.contractus nulliter celebrati, lapſu quinquennij a die perfectæ ætatis inducitur, num.151.ibid.

Ratificat contractum minor ſi eam ob cauſam annuos fructus percipiat, nu.120.recup.rem.15

Ratihabitio, quæ verbis expreſſis fit, vel facto, quomodo actũ conualidet, & quando vim ſumere incipiat, num.153.ibi.quæ facto inducitur, an expreſſa vel tacita ſit, nu.118.ibi.non præſcriptio inducitur ex curſu temporis in caſu conſtitutionis tit. C.ſi maior fact.alien.ſine decre.rat.hab.num.188.recup.remed.15.tribus modis fit, num.111.ibid.verbis expreſſis, nu.112.ibid. legis & hominis maxime diſſerunt, num.155.ibi.tacita lapſu temporis inducitur, num.114.ibidem.

Ratio auctoris egregia, qua demonſtratur ad regulã hanc, ſpoliatum ante omnia reſtitui odioſam eſſe, nu.18.rec.re.1.mẽtem & animum declarat, nu.204.ibid.qua interdictum, Quorum legatorum, eſt inuentum, nu.6.adip.re.2.quæ cõſiderari poſſit in conſtitutione l.vlt. C.de præt.pign.nu.11.rec.rem.2. ſpecialis dictum reſtringit. quod & in ratione tacita procedit, nu.203.rec.rem.1.cur. Saluianum interdict.reddatur tantũ contra debitorem ex cauſa locationis, n.24. Adip.rem.3.auctoris noua, qua demonſtratur l.vlt. C.vnde vi, locũ non habere, cum poſſeſſio rei hæreditariæ, adita hæreditate occupatur, nu.54.rec.rem.13.vbi eadem adeſt rõceditur in correctorijs extẽſio, n.18.rec.re.14.vna finalis vbi ſupereſt, diſpoſitioni locus eſt, nu.205.rec.re.13.eadem vbi eſt, non fit extenſio, ſed interpretatio, n.19.rec.re.14.vbi eſt eadem, non dicitur lex extendi.ſed euucleari, nu.20.ibid.cur.res mobilis vitio reali affici poteſt, ita vt expediatur vſucapio, & non immobilis, nu.24.rec.rem.13.cur inuecta in domum cenſeantur tacite obligata non ita illata in ruſticum prædium, num.44.adip.rem.3

Rationes, quibus edita fuit conſtitutio l.inuaſor, C.vnde vi, num.8.recup.rem.7

Ratum habent ſpoliam, vt interdicto, Vnde vi, conueniatur, triu concurrere debent, nu. 52. recup. rem. 1

Ratum habere venditionem dicitur, qui rei pretium ſibi ſolui poſtulat, & inibi declaratur, nu. 123. recup. rem. 15

Ratum habere factum it dicitur, qui ex facto ſenſit commodam, num. 56. recup. rem. 1

Realit conceſſio ducendi aquam, ad hæredes tranſit, nu. 136. retin. remed. 6

Receſſus omnis à iure communi odioſus eſt, num. 38. adipiſc. remed. 4

Reconuentio non admittitur contra inſtramenti executionē, num. 649. adip. rem. 4. non impeditur, quando in diuerſis rebus hincinde contigit ſpoliatio, num 387. recap. rem. 1. reijcitur, cum iudicium celeritatem requirit, n. 650. adip. rem. 4. quando ſpoliatum reſtitui impediat, numer. 382. recup. remed. 1

Reconuentionis exceptio obijci an poſſit in remedio Vti poſſidetis, num. 705. retin. rem. 3

Reconuenire hæredem petentem ſe mitti in poſſeſſionē ex remedio l. vlt. C. de edit. D. Adr. an poſſit legitimus contradictor, num. 648. adip. rem. 4

Recredentia quæ, nu. 9. ret. rem. 3. apud Gallos quæ, num. 28. recup. in prælud.

Rector eccleſiæ turbatus in quaſi poſſeſſione rectoriæ, habet remedium Vti poſſidetis, num. 126. ret. rem. 3

Rectori eccleſiæ competit interdum rei vendicatio, num. 127. ibidem.

Rectorem Gymnaſij ſine inſignijs incedentem impunè contēni, num. 690. adip. rem. 4

Recuperandæ agēs pro quaſi poſſeſſione officij, eam poſſeſſionem iuſtificare debet, num. 193. recup. rem. 1

Recurſus ad ſuperiorem nunquam denegatur, num. 31. recuper. remed. 8

Reditus annui an inter immobilia connumerētur, nu. 45. recuper. remed. 1

Refectio qualis eſſe debeat interdicto, de itinere actuque priuato, nu. 107. ret. rem. 5. itineris vtilia aliqua habet, aliqua neceſſaria, num. 109. ibid.

Refectionis impedimentum probandum interdicto, de riuis, num. 12. ibid.

Refectione itineris conceſſa, an cenſeantur conceſſa cetera, ſine quibus illa eſſe non poteſt, num. 108. ibid.

Referenti credendum eſt, tam apud eum conſtituendi facultas eſt, num. 24. ibid.

Reficere quid, n. 7. ret. rem. 7. quid ſit in interdicto, de itinere actuq; priuato, num. 104. ret. remed. 5. & facere differant, nu. 105. ibid. eſt antiquum reſtaurare, nu. 106. ibid.

Reficiens iter debet uti via minus damnoſa alteri, num. 111. retin. rem 5

Reginam dici poſſe perſonam miſerabilem iuxta ſuam conditionem, num. 412. ret. rem. 3

Regnum Neapolitanum ſimilem habet conſtitutionem conſtitutioni, c. ſæpe, de reſt. ſpoliat. num. 3. recup. rem. 16

Regula iuris affirmatiua eſt, ante omnia ſpoliatum reſtituendum eſſe, num. 12. recup. rem. 1. hæc ſpoliatum ante omnia eſſe reſtituendum, fauorabilis ne ſit vel mixta, vel odioſa potius, num. 13. ibid. cancellariæ, de non iudicando ſecundum tenorem ſupplicationis, & c. an impediat commiſſionem cauſæ poſſeſſoriæ per ſolam ſignaturam, nume. 374. recup. rem. 15

Regulæ inhærendum eſt, donec de fallentia demonſtretur, nume. 32. recup. rem. 14. eſſe inhærendum, donec de fallentia doceatur, an. 359. recup. rem. 1. Cancellariæ, de annali, de triennali poſſeſſore, tuentur ſpoliatorem dummodo violētus non ſit, num. 430. recup. rem. 15. Cancellariæ, de annali, & de triennali poſſeſſore inſtar præſcriptionis inductæ ſunt, num. 431. ibid. inhærendum eſſe, num. 664. adipiſc. remed. 4

Regulam generalem, & dictum ob generalem rationem extendi & ampliari, num. 552. ibid. ordinis impedientem cumulationes actionem procedere in remedio retinendæ, nu. 20. recup. remed. 6

Reintegrandæ remedium ex c. reintegranda, 3. quæſt. 1. fauorabile an ſit, & an extenſionem recipiat, num. 32. recuper. remed. 1

Religioſum locum vnuſquiſque ad libitum conſtituit, nu. 37. recup. remed. 15

Remedium quintū adipiſcendę poſſeſſionis ex l. 5. C. de pign. nu. 17. adip. in prælud. ſextum adipiſcendæ poſſeſſionis ex iudicis officio, nu. 18. ibid. poſſeſſionis adipiſcēdæ ex interdicto Quorum bonorum, Prætorium eſſe, & origine differre à petitione hæreditatis, nu. 2. adip. rem. 1. retinendę pro quaſi poſſeſſione beneficij nō reddi, niſi illa titulo iuſtificetur, nu. 593. retin. rem. 3. retinendæ in beneficialibus eſſe fauorabilius remedio recuperandæ, nu. 690. ibid. recuperandæ poſſeſſionis ex officio iudicis. quare vltimo loco collocutum, nu. 1. adip. rem. vlt. recuperandæ poſſeſſionis ex officio iudicis vnde prouenerit, nu. 2. ibid. recuperandę, nō reddi laico ſpoliato quaſi poſſeſſione decimarum, nu. 592. retin. rem. 3. c. reintegranda, 3. quæſt. 1. an ceſſionario concedatur pro rebus confratriæ, ſeu diſciplinatorum, nu. 24. recup. rem. 15. c. reintegranda, 3. q. 1. eſt editum principaliter ad comprimendam ſpoliatoris audaciam, nu. 63. ibid. cap. reintegranda, 3. q. 1. an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, num. 64. ibid. c. reintegranda, 3. q. 1. an ceſſionario concedatur, nu. 59. recup. rem. 15. c. reintegranda, 3. q. 1. an verè dicatur eſſe in rem ſcriptum, nu. 65. ibi. c. reintegranda, 3. quæſt. 1. an ſit nouum, et ceteris pinguius, nu. 5. ibid. ca. reintegranda, 3. q. 1. an contra ſingularem ſucceſſorem prouideat, nu. 6. ibid. c. reintegranda, 3. q. 1. non prouidet pinguius, quàm faciat c. ſæpe, de reſtit. ſpoliat. n. 7. ibid. c. reintegranda, quomodo inſtar interdicti Vnde vi, ſit inductum, nu. 87. recup. rem. 15. c. reintegranda, maius habet priuilegium interdicto Vti poſſidetis, nu. 88. ibid. c. reintegranda, 3. q. 2. an concedatur pro rebus laicorum, ſicque pro rebus profanis, num. 25. ibid. ca. reintegranda, 3. q. 1. fuit editum, vt peccatum ſpoliationis emendetur, & corrigatur, n. 14. ibid. c. reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem cum titulo & bona fide, cum tamen res vitio reali eſt affecta, nu. 77. recup. remed. 15. reintegrandę, an cōtra ſingularem ſucceſſorem cum titulo & bona fide, ſed qui ſucceſſit vitioſo poſſeſſori, nu. 78. ibid. c. reintegranda, 3. q. 1. an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem, nu. 67. ibid. c. reintegranda, datur contra poſſeſſorem ſingularem bonę fidei, ſi eſt ſine titulo, num. 68. ibi. c. reintegrandę, cum interdicto Vnde vi, cumulari poſſit, num. 379. ret. rem. 15. c. reintegranda eſt, inductum etiam eam ob cauſam, ne ſpoliator cum peccato aliena detineat, num. 92. ibid. c. ſæpe, de reſt. ſpol. quo tempore editum, & qui effectus huius conſtitutionis, nu. 93. ibid. c. reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem, cum titulo & bona fide, quando tamē titulus ex poſt ſuperuenit, nu. 71. recup. rem. 15. c. reintegranda, infamiam non irrogat, nu. 270. ibid. c. reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem, qui poſſidet cum titulo & bona fide, & cauſam habuit à bonę fidei, et titulato poſſeſſore, n. 80. ibid. c. reintegranda, 3. q. 1. an concedatur patrono eccleſię, qui in ea honoris cauſa ſedem & cathedrā habet, nu. 45. ibid. cap. reintegranda, 3. q. 1. exorbitās à iuris communis diſpoſitione eſt, n. 17. c. recu. rem. 15. c. reintegranda, an concedatur illi, qui ſuo facto & culpa amiſit poſſeſſionē, n. 95. ibid. cap. reintegranda, 3. q. 1. an concedatur pro poſſeſſione rerum mobilium, nu. 193. ibid. c. reintegranda, 3. quæſt. 1. an commodatario et depoſitario concedatur, num. 49. ibid. c. reintegranda, an iudiciū momentaneū contineat, n. 286. recup. rem. 15. c. reintegranda, 3. q. 1. an cōcedatur pro rebus hoſpitalium, ſeu xenodochiorum, nu. 22. ibid. c. reintegranda, 3. q. 1. an poſſeſſori malę fidei ſpoliato concedatur, num. 61.

nu.61. ibid.c.reintegranda, an concedatur contra ſingula-
rem poſſeſſorem cum titulo et bona fide, qui cauſam tamen
à vitioſo poſſeſſore habuit, num 73. ibid. ex c.reintegran-
da, 3.q.1. an concedatur pro quaſi poſſeſſione rei incorpo-
ralis, nu.200. ibid. c.reintegranda, 3.q.1. an concedatur il
li, cui precario res conceſſa eſt, num 55 ibid.

Remedio reintegrãdæ agens in beneficialibus, an poſſeſſionis
titulum iuſtificare teneatur, nu.458. recup.rem.15. c.rein
tegranda agenti, quãdo nõ poſſit obijci exceptio deductio-
nis melioramentorum, & paulo infra declaratur, nu.568.
ibid. c.reintegrãda agens, quomodo poſſit allegare fructus
perceptos compenſandos eſſe cum melioramentis, nu.573.
ibid. c.reintegranda, condemnatus poſſeſſionem reſtituere,
fideiuſſores dare non põt de reſtituendo, nu.645. ibi. c.rein
tegranda cum agitur, ferri an ſententia poſſit ſuper amiſ-
ſione proprietatis, nu.640. recup.rem.15. c.reintegranda
agenti obijci an poteſt exceptio, qua contendatur eum non
poſſidere, nec poſſidere potuiſſe, num.433. recup.rem.15.
c.reintegrãda agens aduerſus titulo poſſidentem, deducere
dẽt illius non poſſeſſionem clandeſtinam eſſe, n.402. ibi. c.
reintegranda cõuentus, conſequi an poſſit dilationes, vt te
ſtes in aliqua regione exiſtentes interrogari ad ſui commo
dum faciat, nu.322. ibid c.reintegranda conuentus, an im
penſarum, ſeu melioramentorũ exceptionem obijcere poſ-
ſit, nu.499. recup.rem.15. c.reintegranda agenti, quando
obijci poſſit dominij exceptio, nu.417. ibid. c.reintegrãda
agens qua probare teneatur, nu.383. ibid. c.reintegranda
agens, violentiam probare minimè habet, num.397. ibid.

Remedium quorum bonorũ, diſtare ab illo ex l.vlt.C.de edic.
D.Adr.toll. nu.8. adip.rem.1. an reddatur habenti bono-
rum poſſeſſionem edictalem, vel habenti decretalem, nu.9.
ibid. an reddatur hæredi, in quem poſſeſſio defuncti conti-
nuatur ex ſtatuti diſpoſitione, num.45. ibid. an cõcedatur
hęredi ſuccedenti ex teſtamento, nu.35. ibi. aliquando vti-
lius eſſe remedio l.vlt. C.de edic. D.Adr. num.36. ibid. an
inſtituto in re certa reddatur, nu.37. adip.rem.1. non red-
di contra perſonaliter obligatum, nu.75. ibid. ſummarium
eſt, & ob id admittit exceptionem requirentem altiorem
indaginem, nu.107. ibid. cumulari an poſſit cum remedio
recuperandæ poſſeſſionis, nu.89. ibid. & c.recuperãda, cir-
ca idem non poſſe cumulari, nu.90. adip.rem.1. reddi con-
tra poſſidentem cum titulo in illis caſibus, in quibus datur
hæreditatis petitio, num.62. ibid. an ſæpius moueri poſſit,
nu.33. ibid. cumulari an poſſit cum illo retinendæ, nu.93.
ibid. an reddatur pro rebus, quas teſtator ſolùm detinebat,
num.78. ibid. an reddatur contra debitores hæreditarios,
nu.72. adip.re.1. an reddatur ei, qui ſemel poſſedit, nu.29.
ibid. non redditur contra eum, qui iam vſucepit cum titulo
pro hærede, nu.51. ibid. non reddi contra eum, in quem fa
cta eſt alienatio ab eo, qui dolo deſiit poſſidere præſcriptio-
ne decurſę, nu.67. ibid. an reddatur hæredi, cùm nullus ex-
tat qui poſſideat bona, nu.47. adip.rem.1. an reddatur con
tra eum, qui tempore litis motæ non poſſidebat, & deinde
cœpit poſſidere tempore ſententiæ, num.70. ibid. an redda-
tur hęredi de iure ciuili, nu.33. ibid. an reddatur pro rebus
incorporalibus, vt eſt pro vſufructu, & ſeruitutibus, nu.
83. ibid. nõ plus operatur, quàm petitorium iudicium, nu.
57. adip.rem... ad corporalia tantum conceditur, num.6.
ibid. an reddatur contra poſſidentem titulo, quàm pro hæ-
rede, & poſſeſſore, num.60. ibid. an reddatur contra poſſi-
dentem titulo pro hærede, num.49. ibid.

Remedium, Quorum legatorum, an reddatur hęredi ſuccedẽti
ab inteſtato, nu.20. adip.rem.2. an competat contra lega-
tarium, cui teſtator viuens rem tradidit, nu.55. an redda-
tur contra eum, qui legatum auctoritate iudicis eſt conſe-
quutus, nu.82. ibid. an reddatur contra legatarium, qui le
gatum tunc occupauit, cùm periculum erat in mora, n.58.
ibid. an reddatur cõtra legatarium, qui conſuetudine per-
mittente, legatum ſpontè ſua occupauit. n.69. adip.rem.2.
an reddatur contra inſtitutum in re certa, nu.64. ibid. non
reddi contra fideicommiſſarium, cui tacitè à teſtatore data
eſt licentia occupandi fideicommiſſum, num.46. ibi. an red
datur contra legatarium, qui legatum occupauit ex volun
tate teſtatoris, nu.42. ibid. an reddatur hæredi de iure ci-
uili, nu.11. adip.rem.2. ceſſare, cùm hęres vniuerſalis Tre
bellianicam non detrahit, num.73. an reddatur contra hæ-
redem occupantem prælegatum, nu.78. ibi. ceſſare pro ea
parte, pro qua ab altero hæredum eſt conceſſa facultas le-
gatario occupandi legatum ſua ſponte, nu.39. ibid. an red-
datur hæredi hæredis, nu.13. adip.rem.2. an reddatur con-
tra legatarium, qui volente hærede rem legatam occupa-
uit, nu.30. ibid. redditur contra occupantem quaſi poſſeſ-
ſionem vſus, vſusfructus, & ſeruitutis, nu.88. ibid. an red
datur contra donatarium cauſa mortis, nu.80. adip.rem.
2. ceſſare, cum legatarius ex tacita hæredis voluntate le-
gatum occupauit, num.33. ibid.

Remedium, Ne vis fiat ei, non reddi contra hæredes probibẽ-
tis, num.80. ret.rem.1. an reddatur pro intereſſe probibi-
tionis, nu.81. ibid. an reddatur contra dominum prohiben-
tem miſſum in poſſ. in ea eſſe, n.60. ibid. an reddatur miſſo
in poſſeſſionem ex cauſa nulla, nu.15. ret.rem.1. non red-
di contra pupillam, cuius nomine tutor miſſum in poſſ. im-
pediuit, nu.75. ibi. an reddatur miſſo in poſſeſſionẽ ob cre-
ditum, cui obſtabat exceptio, num.35. ibi. reddi, cùm datio
& miſſio pro vno creditore fuit vera, etſi pro altero falſa,
num.33. ibi. reddi legatario miſſo in poſſeſſionem bonorũ
hæredis, num.43. ret.rem.1. an reddatur contra expellen-
tem in poſſeſſionem venientem, nu.65. ibid. proponens, an
auctor ſit, nu.94. ibi. reddi contra non admittentem veniẽ-
tem in poſſeſſionem, etiam nulla vi adhibita, nu.67. ret in.
rem... reddi contra dominum, cuius iuſſu ſeruus miſſus in
poſſeſſionem moleſtia affecit, num.78. ibid. reddi mulieri
miſſę in poſſeſſionem ventris nomine, num.48. ret.rem.1

Remedio, Ne vis fiat ei, quanto tempore pręſcribatur, nu.95.
retin.remed.1

Remedium, Vti poſſidetis, an ceſſionario reddatur, num.258.
ret.rem.3. non dari hæredi, cùm non eſt ſtatutum de conti-
nuanda poſſeſſione defuncti, num.63. ibid. non reddi execu
toribus teſtamentorum, nu.64 ibid. an reddatur domino,
qui rem alteri precario conceſſit, num.38. ret.rem.3. reddi
domino, qui ſolam naturalem poſſeſſionem alteri precario
conceſſit, nu.39. ibid. non reddi laico pro quaſi poſſeſſione
decimarum, nu.591. ibid. an reddatur vaſſallis contra do-
minũ, nu.122. ret.rem.3. an reddatur hæredi, qui omnium
hæreditariorum poſſeſſorium non apprehendit, num.281.
ibid. an reddatur contra turbantem nomine alterius, num.
306. ibid. an reddatur, cùm turbatio eſt facta per precariũ,
nu.309. ibid. an reddatur aſſerenti ſe eſſe in quaſi poſſeſ-
ſione eorũ, quę ad ſuperiorem ſpectant, nu.152. ret.rem.3.
an cum illo adipiſcendæ poſſit cumulari, nu.509. ibi. quod
datur, ſi lite pendente actor ſpolietur, quomodo in iudicio
tractabitur, nu.510. quomodo cum petitorio cumulari poſ-
ſit, nu.511. ret.rem.3. an reddatur creditori miſſo in poſ-
ſeſſionem bonorum ſui debitoris, num.159. ibid. non reddi
ſoli detentatori, nu.46. ret.rem.3. reddi vaſallo, n.81. ibi.
reddi emphyteutæ, num.84. ibi. an reddatur contra illum,
qui bona fide poſſidere cępit, ab eo qui ſtã poſſidebat à in
ſto poſſeſſore, num.311. ibid. contra ſuperficiarium reddi,
nu.249. ret.rem.3. quem iudicij ordinem requirat, n.448.
ret.rem.3. non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis diſcõ-
tinuæ, num.109. ibid. reddi tertio poſſeſſori, cùm vſufru-
ctuarius concurrit cum clandeſtino, nu.34. ibid. reddi ciui
liter poſſidẽti naturali poſſeſſione ſpoliato, nu.35 ibi. cui
reddatur, cùm cauſa cuſtodię apud ſequeſtrum res fuit de-
poſita, nu 95. ibid. an reddatur pro pręſtationibus perſo-
nalibus, num.139. ret.rem... reddi patrono eccleſię contra
turbantem eũ in quaſi poſſeſſione pręſentandi, nu.131. ret.
rem.3. an reddatur quaſi poſſeſſori decimarũ, nu.134. ibi.
reddi

Google

reddi contra turbantem non poſſidentem, num. 190. ibid. an reddatur domino contra inquilinum ædificare prohibentem, num. 237. ibid. an reddatur contra operarios, nu. 314. ret. rem. 3. ciuiliter poſſidenti reddi, nu. 22. ret. rem. 3. an locum habeat contra turbantem iudicialiter, nu. 297. ibi. an pro poſſeſſione cœnaculi detur, num. 247. ibi. reddi poſſidenti ciuiliſſimè, num. 37. retin. rem. 3. an reddatur contra eum, qui ab alio iniuſtè poſſidet, nu. 301. reddi vſuario contra fructuarium, & econtrà, nu. 79. ibid. non reddi turbato in poſſeſſione iuris improbi, nu. 155. ibid. non reddi turbato in quaſi poſſeſſione iuris improbi præſumptione iuris num. 156. ibi. non reddatur pro poſſeſſione cuiuſuis rei corporalis immobilis, num. 100. ret. rem. 3. an reddatur contra diffamatorem, num. 292. ibi. an reddatur pro poſſeſſione ſequeſtrata, num. 86. ibid. reddi vſuario & vſufructuario, nu. 70. ibi. ſpoliatori an reddatur, nu. 252. ibi. an reddatur turbato in quaſi poſſeſſione eligendi magiſtratū, nu. 142. ret. rem. 3. an reddatur pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis, num. 103. ibi. an reddatur rectori eccleſiæ, nu. 125. ibi. an reddatur domino caſtri, nu. 115. ibi. non reddi domino, qui protectum ſupra vicini ſolum poſſidet, num. 242. ibid. redditur inter Principem & ciuitatē contēdentes de quaſi poſſeſſione eligendi magiſtratus, nu. 148. ibid. reddi poſſidenti naturaliter & ciuiliter, num. 18. retin. rem. 3. reddi domino fundi contra vicinum, qui vites traduxit, n. 239. ibi. an reddatur pro quaſi poſſeſſione depaſcendi, nu. 137. ibi. non reddi domino, qui vtramque poſſeſſionem precariò tranſtulit, num. 42. ibid.

Remedio, vti poſſidetis agens ad poſſeſſionem, an iuſtificare debeat, nu. 588. ret. rem. 3. agens, probat titulum, cum ſine eo poſſidere non poteſt, nu. 389. ibi. cùm agitur, obtinet et qui iniuſtè poſſidet, ab alio quàm ab aduerſario, nu. 786. ibid. agens, probare an debeat, quod non vi, non clàm, non precario poſſidet, num. 500. ibid.

Remedium, de itinere actuq; priuato, non reddi, cùm mala fides ſuperuenit ante acquiſitam poſſeſſionem, num. 85. ret. rem. 5. an hæredi reddatur, num. 76. ibi. ex ſecundo capite reddi & ſucceſſoribus, num. 113. ibi. an reddatur illi, cuius colonus vel alter itinere vſus eſt, nu. 66. ibi. reddi domino etiam colono ignorante, nu. 68. ibi. an reddatur fructuario vel proprietario, ſi ambo concurrunt, num. 89. ret. rem. 5

Remedio de itinere actuq; priuato, qui egit ex primo cap. & ſuccubuit, petitorio experiri poteſt, num. 117. ret. rem. 5. agi poteſt ratione intereſſe & damni dati in turbatione illius quaſi poſſeſſionis, nu. 90 ibid. reficiendo quis vtatur, nu. 96. ibi. agens, ne turbetur, an titulum probare debeat, num. 38. ibid. agens, an aduerſarij ſcientiam & patientiā probare debeat, num. 32. ibid.

Remedium, de aqua quot. & æſtiua, reddi etiam pro aqua calida nu. 73. ret. rem. 6. non reddi illi, qui prohibetur miſcere aquam nouam antiquæ, num. 81. ibi. non reddi illi, qui modum ducendi aquam exceſſit, num. 76. ibid.

Remedium de fonte, quibus reddatur, nu. 9. ret. rem. 7. an reddatur pro aqua ciſterna, num. 10. ibid.

Remedium ex interdicto, Vtrubi, cur ſecundo loco in ord fuerit collocatum, num. 13. adip. rem. 5. & num. 12. re remed. 2

Remedium l. vlt. C. de edic. D. Adr. toll. duo copulatiue qu rit, ſcripturam & teſtamentum, nu. 86. ibi. conced atri, cùm filius inſtitutus in caſtrenſibus repudiat, nu. ibid. redditur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis, deinde à notario redacta, n. 91. adip. re. 4. reddi ntra debitores hæreditarios, num. 74. adip. rem. 1. an cedatur inſtituto in re certa, cùm cohæres vniuerſalis adhuc non adiuit, nec repudiauit, num. 145. adip. rem. 4. non concedi ei qui ſemel poſſedit, & à poſſeſſione deiectus eſt, nu. 506. ibi. concedi, cùm ex ſtatuto in hæredem continuatur poſſeſſio defuncti, num. 507. adip. rem. 4. an habet locum, cùm in hærede duo ſunt defectus, perſonæ ſ. & iuſſ, 759. ibid.

ciuile, & illud, Quorum bonorum rium eſſe, nu. 46.
ibi. perpetuum eſſe, n. 47. ibi. dari contra titulo poſ-
ſidentem, num. 48. adip. rem. 4. a tur ex teſtamento
imperfecto, etiam fauore deſcen m vltra filiam, cùm
ab inteſtato veniunt, num. 319. ucedi pro teſtamento
nuncupatiuo, de quo ſolùm con teſtibus, etiam ſi te-
ſtamentum non ſit publicatu 31. ibi. conceditur iam
miſſo in poſſ. vt in ea confirm tiam ſi à nemine mole-
ſtia afficiatur, num. 352. adi 4. an concedatur extra-
neo inſtituto, vt mittatur i ſſionē emphyteuſis eccle
ſiaſticæ, nu. 390. ibi. an co ur pro teſtamento nuncu-
patiuo, de quo ſolum conſt cōfeſſione aduerſarij, et in-
frà declaratur, nu. 102. i cedi filio non inſtituto à ma
tre, quæ ante illius nati alios iam natos inſtituit, &
hoc præterito in puerpe ceſſit, num. 88. ibi. non conde-
di inſtituto in re certa, alia cohærede vniuerſali, qu
hæreditatem adiuit, n 2. adip. rem. 4 an locum habeat
in inſtituto, in quo ſtatuti diſpoſitione poſſeſſ de-
functi continuatur, 37. ibid. an impediatur, cùm ori-
ginale teſtamenti n peritur, nu. 735. ibid. an reddatur
monaſterio nomine iachi hæredis ſcripti, nu. 293. ibid.
an reddatur filiæ e ſæ à ſtatuto, ſi à patre fuit inſtitu-
ta, nu. 321. ibi. c tiſt integrum protocollum inſtru-
mentorum defici am. 89. ibi. an concedatur filio ſucce-
denti patri ab in atum. 75. adip. rem. 4. cumulari an
poſſit cum inter o tinendæ, num. 502. ibi. cumulari an
poſſit cum poſſ ri cuperandæ, num. 503. ibi. eſſe poſ-
ſeſſorium, qua c erandæ poſſeſſionis, num. 504. adip.
rem. 4. an cur poſſit cum petitorio, nu. 510. ibid. an
quoad ſuos ef it correctorium, vel limitatorium, nu-
me. 27. ibi. a atur pro teſtamento nūcupatiuo, de quo
ex ſolis teſt onſtat, num. 96. adip. rem. 4. an conceda-
tur inſtitu teſtamēto, quod ſolum iure prætorio valet,
nu. 327. i reddatur inſtituto in teſtamento nuncupa-
tiuo, de q um ex teſtibus conſtat, nu. 107. ibi. concedi
pro teſt o, de quo cōſtat ex teſtibus cùm originale fuit
amiſſu 113. adip. rem. 4. non concedi iam vitiosè poſ-
ſident in ea poſſeſſione confirmetur, n. 362. ibi. an con-
ceda nfanti & furioſo hæredibus inſtitutis, num. 296.
ibi. editur illi, qui ius habet, vel habere præſumitur ex
h tatis aditione, num. 172. adip. rem. 4. an concedatur
h i inſtituto ad tempus, nullo cohærede dato, nu. 149.
r eddi etiam nemine poſſidente, nu. 49. ibi. an conceda-
filio inſtituto in teſtamento imperfecto, n. 312. ibi. non
ncedi ſuccedenti ab inteſtato, n. 54. adip. rem. 4. non da-
i pro bonis non poſſeſſis à teſtatore tempore ſuæ mortis,
na. 55. ibi. concedi inſtituto in ſolo vſufructu, nullo alio co-
hærede dato, num. 128. ibi. concedi executori generali, cùm
pauperes in vniuerſum ſunt inſtituti, n. 167. adip. rem. 4.
feminæ ac maſculo conceditur, nu. 57. ibid. non deſinit eſſe
ſummarium, etſi probationes plenariæ requirantur, num.
575. adip. rem. 3. an reddatur filio præterito in teſtamento
matris ignorantis eum filium, num. 79. adip. rem. 4. an cō-
cedatur filio in ſua legitima inſtituto, num. 158. ibid.

Remedio l. vlt. C. de edicto D. Adr. an locus ſit, cùm de viribus teſtamenti ambigitur, num. 698. adip. rem. 4. vt locus ſit, quæ concurrere debeant, & decem requiſita enumerantur, num. 56. ibid.

Remedium l. conductores, C. loca. et l. non ab re, C. vnde vi, an locum habeant in ceteris contractibus, quàm locationis, num. 60. recuper. remed. 11. an habeant locum, cùm conductor rem conduxit propriam, nu. 56. ibi. an locum habeant contra creditorem, qui ſoluto debito pignus non reſtituit, num. 57. ibid.

Remedium cap. ſæpè, de reſtit. ſpol. an detur contra ſingularem ſucceſſorem, poſſeſſionis vacantis, qui ſciuit poſſeſſionem vitioſam, n. 55. recup. rem. 16. contra ſingularem ſucceſſorem quantumuis mediatum datur, num. 56. ibi. an primo ſpoliato, vel ſecundo, qui bona fide poſſidens ſpoliatus fuit,

fuit, cõpetat, nu.57 ... n ſpoliatori concedatur contra eũ ſpoliatũ, nu.58.rec ... 6. concedi contra ſingularẽ ſucceſſorẽ ex titulo lucra ... ũ ex poſt poſſeſſionis vitiũ cognouit, n.21.ibi. an lo ... eat in vna facti ſpecie, in marito, qui in reb. dotalib. ... miſit, & ei vxor ſuccedit, an contra eũ detur hoc rem ... .68.ibi. datur contra ſingularẽ ſucceſſorem vitioſum ... oſt, cũ contra illius auctorẽ nõ eſt ſucceſſum, nu.14.r ... m.16. conceditur cõtra ſingularem ſucceſſorẽ, qui tẽ ... raditionis cognouit poſſeſſionis vitium, nu.24. ibi. ... on habet contra ſingularẽ ſucceſſorem ignorantem viti ... oſſeſſionis, nu.10.ibid.

Remedium c. ſæpe, de reſt. ſpol. a ... cdatur contra ſingularẽ ſucceſſorem, qui ex poſt vitiu ... cognouit, nu.11.recu. rem.16. an concedatur poſſ. ma ... ꝺet contra ſuum ſpoliatorem, nu 60.ibid. an concedat ... o re rupta, nu.66.ibi.

Remedio c. ſæpe, de reſtit. ſpol. prop ... atis ſeu dominij alterius exceptio obijci non poteſt, nu ... recup.rem.16

Rem ... iũ, ſeu diſpoſitio l. non eſt dub ... . de leg. ceſſat, cũ teſtãr ... rmiſit legatario legatũ occup ..., n.44 adip.rem.2

Remediũ .2.C. de pig. non impeditur a pillo herede ex ſua perſona, n.110.adip.rem.5. an tra ... s contra ſingularẽ ſucceſſorẽ, n.111. locũ habet in licenti ... ata in teſtamẽto, nu.31.adip.rem.5. locũ habet in licen ... data in teſt. men to minus ſollẽni, n.32.ibi. locũ habet in ... entia data in vltima diſpõne, n.33.ibi. locũ habet in a ... contractu q̃ pignoris, n.34.ibi. an tráſeat cõtra heredes ... bitoris, n.106. adip.re.5. an reddatur creditori pupilli m ... oris, n.11.ibi.

Remedio l.3. C. de pign. locus an ſit, nulla præcedente mora debitoris, nu.73. adip.rem.5

Remedium l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, an contra legatarium fortius prouideat remedio l. non eſt dubium, C. vnde vi, nu.212.recup.rem.9

Remedium l. vlt. C. de acquir. poſſ. eſt propri contra tertium poſſeſſorem introductum, nu.71.rec.rem. ꞃ

Remedium l. non ab re, C. vnde vi, & l. conductores, C. loc. an contra conductoris heredes cõcedatur, nu.50 rec.rem.11.

Remedium l. ſi me & Titium, ff. ſi cer. pet. vt locum habeat, inter partes geſtum aliquid eſſe debet, nu.1. recup.rem.4

Remedium ex c. ſæpe, de reſt. ſpol. an detur contra ſingularem ſucceſſorem, qui ſcit rem eſſe alienam, vitium tamen violentiæ ignorat, nu.26.recup.rem.16

Remedium l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. lib.11. nouum poſſeſſionis recuperatorium, nu.4.rec.rem.10

Remedium directum differri ab vtili, nu.74.rem.5

Remedio attentatorum agent, titulum iuſtificare non cogitur, nu.462.recup.rem.15

Remedio l. vlt. C. de acq. poſſ. quanto tempore præſcribatur, nu.68.rec.rem.14. l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. quanto tempore præſcribatur, nu.118.rec.rem.15

Remedia plura vbi cõpetunt, vnum eligi debet, nu.380.rec. rem.15. in rem. ſcripta non tranſeunt ob dumuum prætorium in ſingularem ſucceſſorem, n.66.ibi. duo extraordinaria poſſunt ad inuicem concurrere, nu.13.rec.rem.vlt. poſſeſſoria quattuor eſſe, aſſeruit Bald. nu.15.ret. in prælud.

Remiſſio examinationis teſtiũ in cauſis criminalibus, maxima cũ difficultate ſolet concedi, nu.358.rec.re.15. examinationis teſtiũ concedi ſolet in cauſis criminalibus, cum teſtes ſunt perſonæ egregiæ, et in dignitate poſitæ, n.359.ib. cauſæ quæ fit à iudice ad iudicem, non niſi cauſa ſummatim cognita fit, n.45.rec.rem.10. ad examinandũ teſtes in remotis regionib. conceditur etiã, cum agitur remedio attentatorũ, nu.348.rec.rem.15. ad examinandum teſtes ẽt in cauſa ſpoliationis non conceditur, cum per fraudẽ petitur, n.349.ibi. examinationis teſtiũ conceditur ẽt in cauſa criminali, cum per vim exceptionis agitur, n.361.ibi. examinationis teſtium conceditur ẽt in cauſis criminalibus, cum teſtes ſunt extra prouinciam.n.362.ibi. ad examinandum teſtes in remotis regionibus concedi debet, nu.346.ibid.

Remiſſoria concedendæ an ſint, cũ officio iudicis agitur, n.46. rec.re.vlt. ad alterum iudicẽ concedi an debeant in iudicio redintegrandæ poſſeſſionis, n.337.rec.rem.15. pro arbitrio iudicis conceduntur & denegantur, nu.336.ibi. per fraudẽ & calũniã petitæ concedi nullo modo debent, nu.339.ibid.

Renunciatio per renunciantẽ reuocata poſt illius admiſſionẽ, ante tamen collationem, operatur ac ſi facta non eſſet, nu. 302.rec.rem.1. per ſuperiorem nõ admiſſa, nihil operatur, quare ſpoliatus reſtituitur, nu.303.ibid.

Renunciationis dominij exceptio non poteſt obijci agenti interdicto, Vti poſſidetis, cum ignoratur an ſponte facta ſit, nu.701.ret.rem.3. differentia nulla inter beneficialia & profana, nu.271.rec.rem.1

Renunciationem dominij poſt ſpoliationem factum per metũ factã præſumi, nu.264. recu.rem.1. rei profanæ idem eſſe quæ beneficiariæ vt ſpoliatus reſtitui impediatur, nu.179. ibi. beneficij fieri in manibus ſuperioris tutũ, nu.277.ibi.

Renuncians beneficio a tertio ſpoliatus, adhuc ante omnia reſtituetur, nu.304.recup.rem.1. rei dominio, quando rem pro derelicto habeat, nu.270.ibid.

Repeti non poteſt naturale debitum ſolutum, nu.40.ret.re.1

Repetita die interdictum concedere quid, nu.78.ret.rem.5

Res tẽporalis iũcta eccleſiæ, nomen eccleſiaſticæ retinet, n.32 adip.rem.4. mea ficte, effici poteſt mea verè. nu.340.ibid.

Res vitio affecta non præſcribitur, nec ob cã Publiciana actio conceditur, nu.74.recup.rem.15. quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, facilè diſtrahi poſſunt, nu.18. adip.rem.5

Rei appellatione tam mobilis, vt immobilis continetur, n.17. recup.rem.13. appellatio reſtringitur ob ſubiectam materiam, nu.18.ibid.

Rem propriam recuperare etiam ex furto licet, ſi ſuccurſum aliter non ſit via iuris, nu.191.recup.rem.9. iudicatam retractari, ſi admiſſus ad probandum de iniquitate, cum admitti non debuit, probauit, nu.608.adip.rem.4

Re mobili ſpoliatus ex interdicto vnde vi, non reſtituitur, nu me.39.recup.rem.1

Reſcriptum impetrans ſuper petitorio, an ad poſſeſſorium trãſire poſſit, nu.544.ret.rem.3

Reſcripta ad agendum annalia, ad excipiendum perpetua ſunt, nu.456.recup.rem.1

Reſciſſio facta à lege, non requirit factum hominis, nu.129. adip.rem.5

Reſeruatio per teſtes quando probari poſſit, nu.454.recup. rem.15. an poſſeſſionem annullet, nu.447.ibid. titulum inficit, & annullat, nu.444. ibid.

Reſeruationis decretum poſſeſſionem diſcolorat, nu.446.rec. rem.15. exceptio obijci non poteſt contra agentem reintegrandæ, quando reſeruatio eſt ſuper incerto beneficio, nu. 456.ibid. exceptio debet eſſe probata, cum obijcitur, nu. 453.ibid. decretum in beneficialibus, an quoad tertium, vitiet poſſeſſoris poſſeſſionem, nu.26.ibid. exceptio triennali poſſeſſori obijci non poteſt, nu.457.ibid.

Reſignans beneficium, reſignatione admiſſa, ſtatim ius ſuum & poſſeſſionem perdit, nu.59.recup.remed.14

Republica minori æquiparatur, nu.192.rec.rem.15.

Reſtituere condemnatus, ſi deinde turbat, non incidit in pœnam condemnationis, nu.89.ret.rem.1

Reſtitui in integrum an minor poſſit aduerſus ſententiam cõtra ſe latam, in iudicio vti poſſidetis, nu.851.ret.rem.3. petens ſe ad tempus, qua reſtitutione facta, petens ex tũc declarari dominum, recte petit, nu.539.adipiſc.rem.4

Reſtituendo ex capitulis pacis initæ inter Principes, obijci poteſt dominij exceptio, nu.389.rec.rem.1

Reſtitutus ẽt expreſsè ad alienata, omnia recuperat, n.116. recup.rem.10. ob publicam vtilitatem, etiam interim alienata recuperat, nu.111.ibi. ex cauſa pacis non poteſt recuperare interim alienata in eccleſiam, nu.112.ibi per iuſtitiam etiam interim alienata recuperat, nu.113.ibid.

Reſtitutio an concedatur cõtra ſententiam latam in remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr. nu.906. adip.rem.4. in integrum

reiecta

reiecta non cenſetur, vbi reijcitur appellatio, n.907. ibi. an impediat executionẽ ſniæ latę in remed. l. vlt. C. de edi. D. Adr. nu.908. ibi. in integrũ non conceditur aduerſus ſniam latam in poſſeſſorio ſummariſſimo, n.54. ret. re.6. poſſeſſionis, quę fit in iudicio Vti poſſiderit, an fiat iure actionis, vel iudicis officio, nu.865. rec. rem.3. an concedatur, cum flumen, è quo aqua ducebatur, ad alueũ antiquũ redijt, nu.147. ret. rem.6. in integrũ eccleſię non conceditur aduerſus præſcriptionẽ contra eã decurſam, n.429. rec. rem.15. ſpoliati, in ſpoliãtis odio ſundata, nu.14. rec. rem.1. in integrũ mittitur executioni ẽt appellatione interpoſita, nu.831. adip. rem.4. ad alterius iniuriam non trahitur, nu.102. rec. re.10. c. reintegranda; plenã operatur effectũ, n.103. ibi. in integrũ non ceñſetur reiecta, ẽt ſi nullitas reiecta ſit, n.854. ret. rem.3. eſt in priſtinũ ſtatũ repoſitio, n.5. rec. in prel. in integrũ non conceditur pro leui lęſione, nu.858. ret. rem.3

Reſtitutionis iudicium eſſe ordinarium, nu.909. adip. rem.4

Reſtitutionis exceptio, requirens altiorem indaginẽ, non impedit executionẽ ſententia in remed. l. vl. C. de edi. D. Adr. nu.910. ibid. non impedit iudicari executionem, nu. 911. ibid. ſtatim probanda non impedit executionem ſententię in remed. l. vlt. C. de edic. D. Adr. nu.912. ibid.

Reſtitutionem in integrum non procedere a pari cum ſententia, nu.855. rec. rem.3. dari impedito, cum agat de damno uitando, nu.80. ret. rem.5

Reſtitutus ad poſſeſſionem, quamdiu ei debeat incumbere, antequam agatur petitorio, nu.647. rec. rem.15

Reſtitutorum interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis eſſe, nu.8. adip. in prælud.

Retentio facilius quã reſtĩo conceditur, nu.19. ret. rem. vlt. facilius quam noua acquiſitio admittitur, nu.679. ret. re.3

Retinere poſſeſſionem quid, nu.3. ret. in prælud.

Retinet & conſeruat quaſi poſſeſſionem ſeruitutis, qui illam quaſi poſſeſſionem probat nu.52. ret. rem.5

Retinendę poſſeſſionis remediũ vſu frequens, n.1. ret. in prel.

Reus abſolutus præſumitur, quòd actor non probauerit ſuam intentionem, nu.116. ret. rem.5

Reum eſſe in dubio abſoluendum in cauſa dubiæ poſſeſſionis, num.758. ret. rem.3

Reuocatio procuratoris cõſtituti ad renunciandũ oſtendit voluntatẽ cõſtituentis eſſe, nolle rẽ perdere, n.273. rec. rem.1

Rigor, id eſt odioſa ſubtilitas, quę æquitati opponitur, & ſummum ius dicitur, & ſumma iniuria, nu.21. rec. rem.1

Ripa notatus, nu.209. rec. rem.9

Ripæ rationes aliquot reiectæ atque confutatę, nu.112. adip. rem.2. & nu.20. ret. in prelu. & nu.323. recup. rem.9. & nu.58. rec. rem.13. opinio exploſa, nu.609. ret. rem.3. & aliorum lapſus, nu.7. adip. rem.2. declaratio & differentia exploſa, nu.153. recup. rem.9. diſtinctio & doctrina reiecta, nu.49. recu. rem.8. conciliatio una improbata, n.44. recup. rem.16. ſententia in c. ſæpe, nu.32. verſ. tertiò quæro, extra de reſtit. ſpol. declaratur, nu.16. recup. rem.10. cõſideratio exploſa, nu.162. recup. rem.9

Riuus quid, num.3. ret. rem.7

Riuum apertũ operiri non poſſe, nu.16. ret. rem.7. non eſſe immutandũ, nu.13. ibi. reficere quis teneatur, cum aqua ducitur, n.28. ibi. reficere quis debeat, cũ aqua publica ducitur, nu.29. ibi. reficienti opus nouum non nunciatur, n.26. ibid.

Riuo vti debuit, qui vult in illo interdicto, de riuis, obtinere, nu.12. ret. rem.7. fiſtulam mutare non licet, nu.19. ibid.

Riuos priuatos quis reficiat, nu.33. ret. rem.7

Rolan. à Valle I.C. laudatur, nu.147. rec. rem.15

Rom. conſ.54. ac nonnulla Barb. confutata, n.181. rec. re.15

Rota Rom. dec. improbata, n.272. ct. re.3. error, n.275. ibid.

Rubei Alexandrini conſiderationes ad l. vlt. C. de eodic. euerſæ, nu.513. adip. rem.4. opinio defenſa, nu.514. ibid.

Ruſticus quocumque caſu, occupãdo poſſeſſionẽ alterius nõ excuſatus, n.26. rec. re.9. a dolo præſumpto excuſatur, n.23. ibid. occupando propriam rem, ab altero tamen poſſeſſam, excuſatur a pęna l. ſi quis in tantum, C. vnde vi. ſed nu.24. aliter n.26. ibi. vt nouit accedere ad nemus, vt ligna domi habeat, ſic cognoſcere debet, vt ad Iuriſperitos accedat, vt conſiliũ inde referat, nu.28. ibi. ob ſummã ęquitatẽ multoties ex iudicis arbitrio excuſari põt, nu.31. rec. rem.9. ſagax numquam excuſatur, nu.32. ibi. non excuſatur, cũ eiã delinquit, n.33. ibi. numquam excuſatur a pęna ſtatuti Papiẽſis 31. de pęna illius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione, nu.34. ibi. occupãdo per vim alterius poſſeſſionẽ, an incidat in pęnã l. ſi quis in tantũ, C. vnde vi, nu.17. ibi.

Ruſtici nõ excuſantur, cũ quid aduerſus iuris naturalis diſpoſitionem agunt, nu.18. recup. re.9. errantes in iure, ſolùm excuſantur in caſibus expreſſis, nu.27. ibid. excuſantur ab ignorantia iuris ciuilis, nu.25. ibid.

Ruſticitas excuſat, nu.637. ret. rem.3

S

Sacrilegus coram eccleſiaſtico poteſt conueniri, num.207. recup. rem.15

Sacrilegium excuſat iuridica executio, nu.24 adip. rem.5

Saliceti differentia inter Vti poſſidetis, & Vtrubi, reiecta, nume.9. ret. num.2. explanatio ad l.3. C. de pign. confutata, nu.9. adip. rem.5

Salomonis iudicium, nu.779. ret. rem.3

Saluianum interdictum à quo inuentum, n.1. adip. rem.3. an reddatur pro poſſeſſione bonorum coloni partiarij, nu.83. ibi. an reddatur pro illatis in molendinũ cõductum, n.152. ibid. redditur principaliter contra conductorem, hypothecaria vero contra alios poſſeſſores, nu.14. adip. rem.3. an reddatur contra debitorem ex alia cauſa, quam locationis, nu.17. ibi. merè poſſeſſorium eſt, nu.6. ibi. eſſe perſonale in rẽ ſcriptum, nu.57. adip. re.3. reddi pro illatis & inuectis in prædiũ vrbanum. nu.51. ibi. an reddatur pro inſtrumentis continentib. nomina debitorum, n.142. ibi. an reddatur contra colonum coloni, nu.96. ibid. quomodo ab hypothecaria differat, nu.11. adip. rem.3. an reddatur domino prędij locati, etiam pro re aliena illata a conductore in prædiũ, nu.108. ibi. an reddatur pro illatis & inuectis a cõductore in prædium, & deinde exportatis a prędio, mutata conductoris voluntate, nu.103. ibi. cumulari an poſſit cum hypothecaria, nu.160. ibi. intentans non habet neceſſe probare illata & inuecta ſibi eſſe obligata, nu.162. ibi. an reddatur pro locatione tacita ſubſecuta, nu.157. adip. rem.3. an reddatur pro illatis in porticu domus conducta, n.146. ib.

Saluiano interdicto vtilius eſt experiri, quàm actione hypothecaria, nu.7. adip. rem 3

Saluius Iulianus ſummus iuriſprudentiæ auctor, nu.2. adip. remed.3

Satiſdatio quam præſtat hæres de legato præſtando: an vltro præſtanda ſit, num.97. adip. rem. de legato præſtando, quo tempore ab hęrede præſtetur, nu.101. ibid. facta pro parte de legato, intelligitur etiam ratione augmenti, nu.95. ibi.

Satiſdari de non turbando peti ſolet in libello dato in remedio Vti poſſidetis, nu.456. ret. rem.3

Satiſdatum non dicitur, niſi ſatiſdatũ perſeueret, n.92. adip. rem.2. tunc dicitur, cum cautio eſt idonea, nu.93. ibid.

Scandalũ vt euitetur, concedi ſolent multa, nu.320. ret. re.2

Scandali futuri informationes iudex ante omnia ſumit, num. 14. adip. rem.6

Scandali cauſa a regulis iuris recedi, nu.19. adip. rem.7. ſuſpicio vbi eſt, non requiſitus iudex ſe intromittit, nu.12.

Scholaſticus eſt per triduum excommunicatus, cum in prælectionib. docentium ceteris eſt impedimento, nu.96. recup. rem.13. ob impẽſas in funere ſcholaſtici factas iuſte illius libros retinere poteſt, nu.12. recup. rem.11

Scholaſtico an concedatur l. vlt. C. vnde vi, remedium contra ſcholaſticum, qui ſuum in auditorio locum occupauit, nu. 95. recup. remed.13

Scientia

ibid. legis antiquæ cum per nouam abrogatur, clare a legiſlotoribus ſolet exprimi, nu. 363. ibid.

Pœnæ excuſſiuæ vbi ſunt, vna alteram tollit, nu. 392. rec. rem. 9. remedio in dubio non dicitur facta, n. 143. ibi. incompatibiles vbi imponuntur per nouam cõſtitutionem, antiqua abrogatur, nu. 390. ibid.

Pontifici Maximo obediendum non eſſe, ſi inde oriri poteſt ſcãdalum, nu. 321. rec. rem. 1

Pontificem ob hæreſim deponi poſſe, nu. 339. ibi.

Porticus dicitur domui coniunctus, nu. 148. adip. rem. 3. ac domus ſecuritatem tribuit, nu. 149. ibid.

Poſſeſſio rei feudalis cum proprietati adminiculatur à natura proprietatis non differt, n. 379. ret. rem. 3. pignoris rei mobilis tranſit in creditorem, nu. 26. adip. rem. 3. taciti pignoris ob clauſulam conſtituti in creditorem tranſit. n. 27. ibi. tranſlata ex contractu cum minore geſto, conditione indebiti recuperatur, nu. 4. rec. rem. 2. ex contractu inutili quomodo transferatur, num. 5. ibid. vacua ſi ex ſecundo occupatore in primum perueniat, primo loco ſpoliato conceditur ante alterum reſtitutio, nu. 60. rec. rem. 13. beneficij cum ſola ſignatura adipiſci non poteſt, num. 37. adip. rem. 6. ab alio occupato non poteſt ingredi etiam concedente ſtatuto, nu. 23. ibid. ſeu quaſi iurium eccleſiæ, traditione clauium eccleſiæ probatur, n. 584. ret. rem. 3. patris ad quid continuetur in filium, nu. 82. adip. rem. 4. bonorum patris continuatur in filium. nu. 78. ibid. naturalis an ſit penes creditorem ob clauſulam precarij, nu. 45. rec. rem. 14. tranſlata ex conſtituto dicitur vera, nu. 403. rec. rem. 1. ſeu quaſi incorporalium eſt ipſa patientia, nu. 33. ret. rem. 5. vocans qua recte dicatur, nu. 4. recup. rem. 13. ciuilis decennio perditur, nu. 25. recup. rem. 7. ſemiplena quæ, nu. 10. recup. rem. 13. vacare an dicatur, ſi antiquus poſſeſſor adhuc poſſidet, nu. 11. ibid. cui ius aduerſatur, non releuat ab onere probandi, nu. 25. ret. rem. vlt. vacans an vitioſa poſſit effici, ita vt furtiua, vel vi poſſeſſa dici poſſit, nu. 21. rec. rem. 13. titulata antiquiori titulo ceteris paribus præfertur in iudicio vti poſſid. n. 736. ret. re. 3. ciuiliſſima remediũ adipiſcendæ parit, nu. 367. adip. rem. 4. defuncti ex ſtatuti diſpoſitione continuatur in filiã per maſculos excluſam, nu. 323. ibi. à furioſo occupata antiquo poſſeſſore ante oĩa debet reſtitui, n. 95. rec. rem. 9. ſeu quaſi in incorporalibus eſt vſus cũ patiẽtia, nu. 147. ret. re. 3. cum proprietate nihil habet cõe ibi declaratur. nu. 218. rec. re. 15. rei legatæ non tranſit in legatariũ a die mortis teſtatoris, vt tranſit dominium. num. 214. rec. rem. 9. plena quæ, nu. 7. rec. rem. 13 cui reſtitui debeat, an primo qui vacuã poſſeſſionem iam ingreſſus vacuam reliquit, vel ei qui vltimo locũ vacuam amiſit, nu. 56. ibid. naturam contractus ſapit, nu. 627. ret. rem. 3. locatoris probãda eſt illius temporis, quo facta eſt locatio, ſi agitur remedio l. non ab re, C. vnde vi, 34. rec. rem. 11. cum vitio in poſſeſſorem perueniſſe debuit, vt actioni Triticariæ locus deinde ſit, nu. 5. rec. rem. 3. rei mobilis vacare poteſt, vt poſſeſſio rei immobilis, nu. 16. rec. re. 13. rerum ſpiritualium non acquiritur, niſi ex inueſtitura ab eo qui poteſtatem habet cõceſſa, nu. 222. rec. rem. 15. quib. probationibus poſſit probari, nu. 560. ret. rem. 3. qualis qualis ineſt in hæreditate iacenti, nu. 41. recup. rem. 13. pignoris tacite ſine aliqua traditione vera vel ficta in creditorem non tranſit, n. 29. adip. rem. 3. in interdicto retinendæ colorari poteſt per tituli deductionem, nu. 360. rec. rem. 1. tempore litis conteſtandæ in iudicio Vti poſſidetis probari debet, etiamſi vere lis non eſſet conteſtanda, n. 558. ret. rem. 3. cum ex petitorio iudicio reſtituitur, iudicis officio dicitur reſtitui, nu. 525. adip. re. 4. & quaſi poſſeſſio probandi onus in aduerſarium reijciũt, nu. 43. rec. rem. 10. & nu. 305. rec. rem. 15. domus ſola inhabitatione probatur. nu. 562. ret. rem. 3. vſufructuarij non continuatur in ſucceſſorem ex diſpoſitione ſtatuti de continuãda poſſeſſione, n. 372. adip. re. 4. magis recens præſumitur clandeſtina, n. 726. ret. re. 3. antiqua an vnius teſtimonio ſufficiat probari, cum reintegrandæ remedio agitur, nu. 410. rec. re. 15. in omnib. cauſis poſſeſſorijs an vnius teſtimonio ſufficiat probari, nu. 411. ibi. per ſolam famã probatur, cum reintegrandæ remedio agitur, nu. 412. ibi. vnius teſtimonio probatur, cũ de ſummariſſimo poſſeſſorio agitur, nu. 413. ibi. vitioſa non iudicatur ex parte hæredis, ſed defuncti, nu. 382. ret. re. 3. ſeu quaſi cõſideratur in iure præſentandi, n. 132. ibi. rei emphyteuticæ ita cõtinuatur in hæredem ex ſtatuti diſpõne, vt poſſeſſio alterius rei, nu. 386. adip. re. 4. per negligentiã decem annorũ perditur, n. 426. rec. re. 15. rerum eccleſiæ ſolum ſpatio annorũ 40. tollitur, nu. 427. caſtri non mutatur caſtrũ poſſidentis perſona, nu. 826. ret. re. 3. ſequeſtrori an debeat quando ignoratur quis iuſtius poſſideat in iudicio Vti poſſid. n. 742. ibi. ſingulorũ a defuncto poſſeſſorũ, apprehendi debet ab hærede, n. 799. adip. re. 4. capi an poſſit ab hærede cum eſt dubiũ, an ſit plena vel vacua, n. 15. adip. rem. 6. in beneficialib. ſine iure aliquo haberi poteſt, n. 450. rec. rem. 15. ex actu nullo transfertur, nu. 448. ibi. quomodo reſtituatur in iudicio Vti poſſid. nu. 864. ret. re. 3. titulatæ ceteris paribus præfertur in iudicio Vti poſſid. nu. 733. ibid. ſeu quaſi ſeruitutis itineris quam vtilitatẽ tribuat, nu. 51. ret. re. 5. præſumitur apprehenſa ex titulo præambulo, nu. 171. adip. rem. 5. ciuiliſſima ſtatum quemdam habet, nu. 366. adip. rem. 4

Poſſeſſionis ſolus ingreſſus detẽtionem tantũ acquirit, n. 156. adip. rem. 5. qualitas an ſit exprimẽda in libello dato remedio vti poſſid. n. 457. ret. re. 3. maximum eſt cõmodum, nu. 409. rec. re. 15. reſtĩõ qualis ſit, lata ſententia ſuper petitorio & poſſeſſorio retinendæ, n. 810. ret. rem. 3. beneficij adeptio ex iudicis officio quib. probationibus probari poſſit, nu. 55. adip. re. vlt. adipiſcẽdæ, non retinendæ rõ ſpectanda eſt, nu. 20. rec. rem. 16. cauſam eſſe præambulam cauſæ proprietatis, nu. 383. ret. rem. 3. adipiſcendæ remedium vnde, nu. 1. adip. in prælud. cõtinuationem præſumi, nu. 207. rec. rem. 1. cauſa & proprietatis connexa eſt, nu. 219. rec. rem. 15.

Poſſeſſionem probari inſtrumento miſſionis, nu. 575. ret. re. 3. vſu rei probari, nu. 576. ibi. qui ex pacto poteſt ſua auctoritate ingredi, non ſibi præiudicat adeundo iudicem, n. 428. adip. re. 4. antiquam probari ſufficit in cauſa ſpoliationis, etiamſi ſtatutũ veram exigat probationẽ, n. 398. rec. rem. 15. immobilium probari ex ſola inſiſtentia, nu. 561. ret. re. 3. ſolũ prodeſſe ſolum in abſoluendo, nu. 796. adip. rem. 4. antiquã non ſufficit probare in beneficialib. nu. 407. rec. re. 15. iniuſtam ſpoliatori nõ prodeſſe, n. 797. ret. rem. 3. antiquã probare ſufficit & allegare poſſeſſionem tempore ſpoliationis cũ remedio reintegrandæ agit, nu. 386. rec. rem. 15. aduerſarium facere, nu. 499. adip. rem. 4. non probat inueſtitura, vt locationis inſtrumentum, nu. 571. ret. rem. 3. releuare ab onere probandi, num. 794. adip. rem. 4. probari ex agrorum cultura, num. 563. ret. rem. 3. fructuum perceptione probari, nu. 564. ibid. vacantem prætore auctore hæres ingredi poteſt, nu. 26. adip. rem. 6. ab altero occupatam prætore auctore non ingreditur hæres, nu. 27. ibid. iuris improbi nullam eſſe, n. 157. ret. rem. 3. mobilium eſſe proprie poſſeſſionẽ, nu. 10. ret. rem. 2. antiquiorem probans in iudicio Vti poſſid ceteris parib. obtinet, nu. 725. ret. rem. 3. longiſſimam ius acquirere poſſeſſori, quo aduerſus verum titulũ poſſit ſe defendere, nu. 301. rec. rem. 1. nihil cõe cum dominio habere, nu. 364. ibi. tranſire ipſo iure ex diſpõne ſtatuti, ſpecialis fauor eſt, num. 345. adip. rem. 4. confirmans ſpoliare non dicitur, nu. 355. rec. rem. 1. ſeu quaſi beneficij, colorari confeſſione aduerſarij, num. 596. rec. rem. 3. vacantem occupare poteſt ſua ſponte qui titulum habet, nu. 183. adip. rem. 4. incorporalium probari inſtrumento iuratæ fidelitatis, nu. 579. rec. rem. 3. conſequi & retinere diuerſa, nu. 7. adip. rem. 5. incorporalium probat inſtrumentũ liberationis a fidelitate, n. 580. ret. rem. 3. ſeu quaſi iuriſdictionis probari ex onerum præſtatione, n. 581. ibid. ingrediens præſumitur omni meliori modo ingredi. nu. 432. adip. re. 4.

acqui-

Digitized by Google

acquirere ſiban debeat ſpoliator, locus ſit conſtitutioni l. ſi quis in tantam. C. vnde vi, nu. 226. recup. rem. 9. ſua auctoritate ingreſſus, cũ potueris, petere poteſt ſe in eu confirmari, n. 350. adip. rem. 4. probari ex perceptione penſionis, nu. 567. ret. rem. 3. adipiſci & recuperare, pugnancia ſunt nu. 505. adip. re. 4. melioribus rationibus probans, ceteris partib. obtinet in iudicio poſſeſſorio Vti poſſidetis. nu. 718. ret. re. 3. qui ſolo facto in omittendo amiſit, remedio reintegrandæ adhuc iuuatur, nu. 97. rec. re. 15. vacuã qui tradere tenetur, quo eum tradit, nu. 5. rec. re. 13. vacuã non tradit, qui minus tutã transfert. nu. 6. ibi. ſeu quaſi iuriſdictionis famã probare in antiquis, nu. 583. ret. re. 3. vacantẽ occupare poteſt, qui a defuncto titulum habet, nu. 589. adip. re. 4. probare non ſufficit in interdicto, de itinere actuque priuato, ex ſecundo capite, n. 4. ret. re. 5. antiquiorem probans in interdicto, Vti poſſidetis, non præfertur nouo poſſeſſori titulato, nu. 89. rec. re. 15. maxime controuerſam nemini adiudicari, nu. 770. ret. re. 3. inuocari per Seruianam actionem quaſi, nu. 30. adip. rem. 3. adipiſci quid, nu. 10. adip. in prælud. vitioſam non prodeſſe, num. 603. adip. rem. 4. ſeu quaſi iuriſdictionis ex nominatione probari, nu. 586. ret. rem. 3.

Poſſeſſione antiquiori probata, nõ pſumitur clãdeſtina, n. 68. rec. re. 15. amiſſa quõ indebite cũ ſoluenti conſultum deinde ſit. nu. 12. rec. re. 2. ſua priuari nemo debet ſine iudiciali cognitione. nu. 111. rec. re. 1. vnius rei apprehenſa, non cenſetur apprehenſa poſſeſſio alterius, nu. 282. ret. re. 3. naturali translata, transfertur & ciuilis, num. 43. rec. rem. 14.

Poſſediſſe maiore parte anni in interdicto, Vtrubi, quid ſit, nu. 13. ret. rem. 2

Poſſeſſor malæ fidei an remedio l. ſi coloni. C. de agric. & cenſ. lib. 11. experiri poſſit, n. 21. rec. rem. 10. poſſeſſione adepta quid agat, cum timet potentiam aduerſarij, nu. 32. adip. re. 6. titulatus vitioſum poſſeſſionem habere poteſt, nu. 729. ret. rem. 3. titulatus iunior præfertur antiquiori ſine titulo in beneficialibus, nu. 730. ibid. cum titulo & bona fide, præſcriptionis exceptionem obycere poterit contra agentem remedio reintegrandæ, & quanti temporis, nu. 425. rec. rem. 15. qui ex interuallo è manibus occupatoris poſſeſſionẽ recuperauit, an hoc remedio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. cõtra occupatorem illum vtatur, n. 166. rec. re. 9. dicitur effectus, qui pleno iure miſſus eſt in poſſeſſionem, etiam ex primo decreto, n. 196. ret. re. 3. qui ſuſpicans ſe poſſe repelli, ad poſſeſſionẽ non acceſſit, ſpoliatus dici non poſſit, n. 139. recup. re. 9. extraneus dũ ignoranter emit, culpa non caret, n. 61. adip. rem. 3. ex conſtituto, ſi a cõſtituario non admittitur, ſpoliari dicitur, nu. 405. rec. re. 1. ciuiliſsimus lite pendente in eu defenditur iudicis officio, nu. 16. ret. re. vlt. ciuiles non defenditur iudicis officio, cõtra naturaliter poſsidentem lite pendente, nu. 17. ibid. clandeſtinus expelli incontinenti à poſſeſſore poteſt, nu. 29. ret. re. 3. tertius cũ remedio l. vlt. C. de præt. pign. conuenitur, an neceſſaria ſit debitori excuſsio. nu. 4. recup. rem. 12. antiquior præfertur, n. 389. rec. rem. 15. etiam iniuſtus ſine citatione a ſua poſſeſsione non eſt amouendus, n. 448. adip. rem. 4. quando poſſeſsione per ſequeſtrum non priuetur, nu. 88. ret. rem. 3. & dominus differe a ſimplici poſſeſſore, nu. 5. ibid. bonæ fidei recuperans ſeruum, vel colonum ſibi ablatum, qua actione experiatur. nu. 31. rec. rem. 10. ciuilis fructus ſuos facit, n. 25. ret. rem. 3. reuertens ad ſuam poſſeſsionem, & non admiſſus, vti an poſsit beneficio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. nu. 135. rec. re. 9. antiquus paſſus contra ſe ſententiã, nõ dicitur aliquid innouare, dum ſuam poſſeſsionem continuat, nu. 49. recup. rem. vlt. debet eſſe bonæ fidei vt præſcribat in caſu tituli, C. ſi aduerſus creditorem. nu. 72. rec. rem. 14. primus ſimul & dominus ſi cum ſolo poſſeſſore concurrant præfertur primus, vt ei reſtituatur poſſeſsio, nu. 59. recup. rem. 13. titulum melius probans, ceteris paribus obtinet in iudicio, Vti poſsidetis, nu. 378. ret. re. 3. ciuilis poſſeſſorem naturalem expellendo an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. nu. 194. rec. re. 9. pacificus non poteſt dici, qui habet titulum falſum, n. 18. ret. rem. 1. quis ſit perquirendus, vt poſsit citari, cum mitti in poſſeſſionem petitur, nu. 103. rec. rem. 8. antiquus contra nouum ſine titulo, malæ fidei exceptionem obycere poteſt, nu. 68. rec. rem. 13. rei ſuæ conuentus vt ſpoliator, ſe tueri nõ poteſt, ſi cum vitio poſſeſſionem eſt adeptus, nu. 482. rec. re. 15. ſine citatione amoueri non debet, nu. 22. adip. rem. 6

Poſſeſſoris cãm in paritate potiorem eſſe. nu. 795. adip. rem. 4.

Poſſeſſori, vel domino an cõcedatur remedium l. vlt. C. de acq. poſſ. ſi quis occupauit poſſeſſionem quam deſeruit colonus animo non reuertendi, nu. 49. rec. rem. 14.

Poſſeſſori tantum non proprietario nec detẽtori conceditur remedium ex l. ſi quis in tantã. C. vnde vi, contra extraneum occupatorem, nu. 196. rec. rem. 9. cui iuris præſumptio aduerſatur, reddi iudicis officium retinendæ, n. 21. ret. re. vlt. deiecto, qui alterius nomine poſſidet actio non datur, ſed vero poſſeſſori cuius poſſidebatur nomine n. 298. rec. rem. 9. cui vehemens iuris præſumptio aduerſatur, non reddi iudicis officium pro retinenda poſſeſſione, nu. 24. rec. re. vlt.

Poſſeſſorem ciuilem turbat qui naturalem non reſtituit, num. 27. ret. rem. 3. beneficij de cuius non iure conſtat, poſſe dare obiectus cõtra aduerſarium, vt eum a ſua intentione depellat. nu. 695. ret. rem. 3. mediatum remedio l. iniuſor, C. vnde vi, non conueniri, nu. 27. rec. rem. 7. conſtituendo procuratorem ad renunciandum, ſtatim poſſeſſionem perdere, nu. 274. rec. rem. 1

Poſſeſſoriæ cauſæ omnes ſummariæ tractandæ ſunt, nu. 238. recup. rem. 15

Poſſeſſorium ſine petitorio aliquando dari, nu. 71. ret. rem. 5. adipiſcendæ prius propoſitũ, ab eodem cumulari poteſt petitorio, n. 537. adip. rem. 4. recuperandæ poſſe cumulari cũ iudicio criminali ex lege Iulia de vi, nu. 520. ibidem, iudicium quid, & quando, nu. 10. recup. in prælud. cum petitorio concurrere in corporalibus, n. 93. ret. rem. 5. ſummariſſimum quod, nu. 10. ret. rem. 5. & nu. 4. ret. rem. vlt. iudiciũ ſummarium & plenarium, nu. 24. recup. in prælud. retinendæ reſpectu diuerſæ poſſeſſionis poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio, num. 522. ret. rem. 3. retinendæ cum petitorio diuerſis reſpectibus u diuerſis cumulari, nu. 536. ibid. retinendæ ab actore cum iam propoſito petitorio non cumulari, nu. 512. ibid. iudicium momentaneum ad ugendum aliàs inhabiles admitti, nu. 33. recup. rem. 6. retinendæ cum petitorio prius propoſito, ex reſcripto Principis ſimul cumulari & tractari non poteſt, nu. 315. ret. re. 3. retinendæ prius propoſitum, non admittit cumulationẽ petitorij ab eodem actore, nu. 526. ibid. adipiſcendæ cumulari un poſsit cum petitorio, lite adhuc non conteſtata ſuper petitorio, nu. 544. adip. rem. 4. retinendæ ratione poſſeſsionis deinde quæſitæ, poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio, n. 524. ret. re. 3. retinendæ cum concurrit cum illo recuperandæ, prius pronunciatur ſuper illo retinendæ, de quo conſtat prius, nu. 789. ret. rem. 3. petitorio mixtum dici, cũ actor & reus contendunt eſſe hæredes, vt in poſſeſsionem mittãtur ex l. vlt. C. de edic. diui Adr. toll. nu. 585. adip. re. 4. retinendæ, ex partium conſenſu cum petitorio ab eodem actore cumulari non poſſe, nu. 518. ret. rem. 3. retinendæ ab vno & petitorium ab altero, diuerſis reſpectibus cumulari poſſe, nu. 533. ibid. adipiſcendæ quod, nu. 34. rec. in prælud. retinendæ quod, nu. 35. ibi. recuperandæ quod, nu. 36. ibid. retinenda cum petitorio, cum vterque aſſerit ſe poſſeſſorẽ & dominum, nõ cumulatur, nu. 538. ret. rem. 3. retinend. cum petitorio cumulatur, cum agitur de re incorporali, nu. 539. ibi. retinendæ cumulari poſſe cum petitorio, cum poſſeſſorio petitoriũ fomentum tribuit. nu. 543. ibi. momentaneum quod, nu. 32. recup. in prælud.

Poſſeſſorij renunciatione, liti ſolum cenſeri renunciatum, nu. 546.

Digitized by Google

nu.546.ret.remed.3. cauſa cum fructuum reſtitutione nõ dicitur mixta petitorij & poſſeſſorij, num.872.adip.rem.4.recuperandæ quæ, nu.21.recup.in prælud.retinendæ extrema quæ, nu.22.ibid.adipiſcendæ extrema quæ, nu.23.ibid.cauſa ratione ordinis ante cauſam petitorij tractanda eſt, 366.recup rem.15.cauſa de re ſpirituali, ſpiritualis nõ eſt, num.211.ibid.& petitorij cauſa cognoſci poteſt ab eodem delegato ſi reſcriptum ſit generale, num.369.ibid.& petitorij cauſa tractari ſimul ab eodem iudice poteſt partibus conſentientibus, num.370.ibid.

Poſſeſſoria reiecta cauſa petitorij à principe committi poteſt, num.371.ibid.

Poſſeſſorij integrandæ & petitorij cauſa ex reſcripto ſimul commiſſa, an iudex ad libitum poſſit, ſuper ſolo poſſeſſorio procedere, num.363.rec.rem.15. cauſa neceſſarium antecedens ad cauſam petitorij, num.364.ibid.

Poſſeſſorio agens ex interdicto, Vti poſſidetis, ſi conetur reus probare dominium, quid contra deduci & probari debeat, nu.144.rec.rem.1.prius propoſita cumulari poteſt petitorium diuerſis reſpectibus.nu,546.adi.rem.4.prius ab vno propoſito, petitorium ab altero ratione eiuſdem rei cumulari non poteſt, nu.547.ibi.retinendæ prius ab vno propoſito, & ab altero poſtea petitorio, prius poſſeſſorium diſcutitur, nu.535.ret.rem.3.retinendæ renunciaſſe an dicatur reus qui petitorium propoſuit, nu.545.ibid.

Poſſidens vi, clam, vel precario, non hẽt remedium, Vti poſſidetis, nu.16.ret.rem.ante litem conteſtatam præſumitur etiam poſſidere tempore conteſtatæ, n.557.ibid.citari debet, vt contradictor, ne ei nõ monito poſſeſsio ei auferatur, num.563.adip.rem.4.per annum apud Gallos defenditur cõtra agentem vt ſpoliatum, nu.431.rec.rem.15.diu poſt renunciationem dominij à ſe factam reſtituitur, ſi ſpoliari contingat, nu.299.rec.rem.1.in loco ſi turbatur in itinere, coram iudice illius loci vbi turbatur, experitur iudicio retinendæ, nu.320.ret.rem.3. olim mobilia non præſumitur hodie poſſidere, nu.406.rec.rem.15.pro alio non iuuatur interdicto Vti poſſidetis, nu.20.rec.rem.3

Poſſidere is creditor dicitur, qui fructus conſequitur, nu.178.ret.rem.3

Poſſidenti naturaliter reddi iudicis officium, vt lite pendente in eo tueatur, num.15.ret.rem.vlt.

Poſſidere cõmodũ magnũ, nu.2.ret.in ꝓlud.hodie præſumitur, qui & olim, n.387.ret.rem.15.plus eſt à ſe, quã precario a ſe, n.21.ret.re.3.& dolo deſiiſſe poſſidere paria ſunt, nu.64 adip.re.1.deſiẽs dolo ret fideicõ.ſubiectus reſtituere tamẽ tenetur, n.65.ibi.melius eſt quã in ꝑſonã agere, n.41.ret.re.4.ſeu in poſſeſſione eſſe, quæſtio facti eſt, n.745.ret.re.3.propria nõie qui poſſidet præſumitur. 495.rec.re.15

Prædo ante omnia an reſtituatur, n.109.rec.rem.1.notorius an ante omnia reſtituatur.n.113.ibid ſpoliatus ab eo, qui nullum ius in re habet, ante omnia reſtituitur, n.136.rec.re.1.in beneficialib.an ante omnia reſtituatur, n.131.ibi.large & largiſſime quis dicatur, nu.110.ibi.ſine citatione à poſſeſſione amouendus non eſt, nu.564.adip.rem.4

Præiudicium quid, nu.37.rec.rem.10

Præiudicialis actio quæ, nu.36.ibid.

Prælatus ob ſuam occupationem, etiam eccleſiæ nomine, dum ſciuit commodum poſſeſſionis amittit, nu.120.rec.re.9.rẽ eccleſiæ inuadendo, non efficit vt eccleſia incidat in pœnam l.ſi quis in tantã.C.vnde vi, nu.250.rec.re.1. qui ob inſtitutionem fructus ſuos facit, reſtituere tenetur, ſi ſcit ſe propter demerita beneficio eſſe priuandum, num.636.recup.rem.15.Abbas, & monachus ac tutor, occupando per vim ſuorum principalium nomine poſſeſſionem alienam, an faciant eos incidere in pœnam l.ſi quis in tantam.C.vnde vi, nu.101.rec.rem.9.occupans bona ſui anteceſſoris, à pœna turbatæ poſſeſsionis excuſatur, n.649.ret.rem.3.per ſuum negligentiam non amittit poſſeſsionem quin eccleſia reintegrari ad eã poſſit, n.101.rec.rem.15.cumoto Capitulo eccleſiæ detrimentũ afferre poteſt, ſi alienã occupet poſſeſſionem, n.104.rec.rem.9.& Capitulum ſine legitima cã eccleſiæ præiudicare non poſſunt.nu.105.ibi.bonorum eccleſiæ adminiſtrator non dominus eſt, nu.116.ibi. præſumitur poſſidere bona nomine eccleſiæ, non pprio, n.132.rec.rem.9. occupando per vim ſuo nomine alienam poſſeſſionem, amittit commodum propriæ, nu.118ibid.

Prælati ſucceſſor occupando à prædeceſſore relicta, non incidit in pœnam l.ſi quis in tantam. C.vnde vi, nu.133.ret.rem.9.tranſactio de re eccleſiæ non valet.nu.109.ibid.

Præſcriptio immemorialis temporis ob malam fidem non currit, iure Pontificio impediente.n.417.recup.rem.15. cum bona fide, vel cum mala præſumpta, tamen ſpatio triginta annorum currit, ideoq; poſſeſſor eam obijcere poterit agẽti remedio reintegrandæ, nu.418.ibi.à iure Pontificio non impeditur, cum lex ciuilis certis certum tempus vſque & non vltra actionem tribuit, num.189.ibid. & conſuetudo tantum de potentia habent quantum de vſu.nu.63.ret.re.5.etiam aduerſus hæreditatem iacentem procedit, nu.47.rec.rem.13.& conſuetudo extenditur ex æquitate, nu.65.ibi.quanti temporis impediat remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.nu.773.adip.re.4.centenaria ſola currit contra bona Cameræ principali, nu.428.recup.rem.15.quanti temporis obijci poſſit contra agentem remedio, Quorum bonorum, & ibi quando obijci poſſit.nu.101.adip.rem.1.triennalis impedit remedium l.vlt.C. de edicto Diui Adr.nu.778.adip.rem.4. quanti temporis ſit ad tollendum, Quorum bonorum, num.56.adip.rem.1

Præſcriptionis exceptio obijci an poſſit in remedio, Vti poſſidetis, nu.706.ret.rem.3. obijci an poſſit contra agentem rem.reintegrandæ, num.415.rec.rem.15.obijci non poteſt à ſpoliatore primo, cum mala fide poſſidet, nu.416.ibid.in iudicio, Vti poſſidetis, cauſa beneficiaria, etiam vltra annum obijci poteſt, nu.710. ret.rem.3

Præſcriptionis exceptio quam ob cauſam obijciatur ſpoliato agenti, nu.423.rec.rem.15.impedit remedium l.vlt.C.de edicto D.Adr.nu.768.adip.rem.4.eſt litis finitæ.n.769.ibi.ad proceſſum debet allegari, vt impediat remedium l.vlt.C.de edicto D.Adr.n.770.ibi.non liquida, non impedit remedium l.vlt.C.de edicto D.Adr.nu.771.ibid.

Præſcriptionem triẽnalem impedire remedium l.vlt.C.de edicta Diui Adr.num.774.adip.rem.4. decennalem impedire remedium l.vlt.C.de edicto Diui Adr.num.775.ibidem quadriennalem impedire remedium l.vlt.C.de edicto Diui Adr.num.779.ibid.ſtrictæ interpretationis eſſe, num.58.ret.rem.5

Præſcriptione decennali & viceunali vtile dominium quæri: nu.776.adip.re.4.tolli remediũ l.vlt. C.de edict. D.Adr. nu.55.adip.rem.1. ſemel ex mala fide interrupta, non reconualeſcit per bonam fidem, nu.87.ret.rem.5.perfectæ, mala fides ſuperueniens non nocet, n.84.ibid.quæſita ſine cauſa à Principe non poſſe auferri, num 64.recup.rem.8

Præſcribens ſine titulo, quanto tẽpore præſcribat.nu.58.adip.rem.1. ſi præſcriptione perfecta cognouit ſe mala fide præſcripſiſſe, non tamen reſtituere tenetur, num.14.recuperandæ rem.16

Præſcripſiſſe ius colligendi pedagium non dicitur, qui ceteris de rebus collegit, num.59.ret.rem.5

Præſcripta iuriſdictionis parte ad totã nõ extẽditur, n.61.ibi.

Præſens deiectus ſi abeſſe incipiat, an ſeruorum miniſterio recuperare poſſeſſionem poſſit, nu.51.rec.rem.6

Præſentatus à poſſeſſore manifeſte iniuſto, non præfertur præſentato à domino, num.120.rec.rem.1

Præſumi vſum iure ſeruitutis cum non conſtat quo iure itinere vſus quis ſit, num.19.ret.rem.5

Præſumitur in dubio pro venientibus ab inteſtato, n.784.adi.rem.4.quis talis, qualis reperitur, n.687.ibidem.ex lõgo vſu

Digitized by Google

vſu iure impoſitam fuiſſe ſeruitutem, num.44.retin.rem.5. in lite perſeuerantem ſine iuſta cauſa à principio malã cauſam foniſſe, num.659.retinenda remed.3

Præſumpta poſſeſſio à nona conaturali tollitur, nu.390.recu.rem.15

Præſumptio transfert probandi onus in aduerſarium, n.6.recu.rem.8. fortior eſt qua naſcitur ex quaſi poſſeſſione, quã illa, quæ eſt quod res omnis ſit libera, num.53.ret.rem.6. vna alteram infirmiorem tollit, nu.353.rec.rem.15. quod libera res ſit, nõ præfertur quaſi poſſeſſiani ſeruitutis, nu.21.ret.rem.vlt. vna alteri efficaciori cedit, n.99.rec.rem.15. quod res libera ſit, quid operetur, n.42.ret.rem.5. iuris liquidiſſima probatio eſt, & inibi quomodo procedat, nu.400.rec.rem.15. pro iudice non eſt, cum quid extra ſuam poteſtatem agit, num.16. ret.rem.8

Præteritio vitiat teſtamentum ſi à præterito allegatur, num.733.adip.rem.4

Prætoris familiam ſine inſignijs incedẽtem, qui percutit, excuſatur, nu.689.adip.rem.4. forum ſcholaſtico eſt principalior foro Doctoris, num.484.ibid.

Prætori non licere mittere creditorem in poſſeſsionem ex primo decreto, vt poſsideat ſine magna cauſa, & ratione. num.201.recup.rem.1

Praxis ad definiẽdum iudicium, Vti poſsidetis, nu.398.ret.rem.3. conſtitutionis l.ſi quis in tantam. C.vnde vi, quæ ſit.nu.313.recup.rem.9 exequendi licentiam de ingrediẽdo poſſeſſionem debitoris, nu.62.adip.rem.5. mittendi in poſſeſſ. heredem in remedio l.vlt.C.de edicto D. Adr.num.913.adip.rem.4. quæ ſit in remedio l.conductores.C.locati, & l.non ab re.C.vnde vi.nu.30.recup.rem.11. qua vti debeat minor cũ vult poſſeſſionem rei nulliter alienatæ recuperare, nu.191.recup.rem.15. & modus citandi poſſeſſores, cum ſpoliatus vult ſententiam reſtitutionis exequi, nu.77.recup.rem.8. & forma obſeruanda in concedenda poſſeſſione beneficij. nu.91.adip.rem.vlt. poſſeſſorij ſummarij.num.26.rec.in prælud.

Precarij clauſula in inſtrumento dotis reſtituenda operatur vt ſoluto matrimonio poſſit mulier bona hypothecata ſua auctoritate occupare, nu.31.recup.rem.14, natura eſt, vt finiatur ex concedentis voluntate.44.ibid.

Precario rem concedens poſſeſſionem apud ſe retinere poteſt. nu.40.ret.rem.3. naturalem poſſeſſionem habere dicitur, num.56.recup.rem.15. tunc in poſſeſſione retinetur, cum à tertio, non enim à domino deijcitur, num.58.ibid.

Pretium oſtendit emptionem, nu.22.ret.rem.4. pro mercede accipi, num.23.ibidem, rei loco an ſuccedat in hypothecaria, num.121.adip.remed.3. quando non eſt conueniens emptioni, ab emptionis nomine recedimus, nu.24.ret.re.4

Precij vbi ſit mentio, emptionem eſſe intelligimus, n.10.ibid.

Princeps poſſeſſionem tollere poteſt, nu.372.recup.rem.15. occupando caſtrum ſuæ defenſionis cauſa, ſi ſequuta pace illud, non poſſeſſori primo, ſed vero domino reſtituat, poſſeſſorem illum non dicitur ſpoliare, nu.67.recup.rem.8. & Rex qui Baronas vaſallos ſub ſe habet, non homines ipſorum Baronum & vaſallorum, nu 74.recup.rem.10. aquã ducens, riuum reficit, num.30.ret.rem.6. vias & pontes quando reficere teneatur, num.31.ibid.

Principis beneplacitum leui cauſa iuſtificari, nu.60.recup.remed.8

Principem ſecularem liberare poſſe oppreſſos violentia iudicis eccleſiaſtici, n.356.ret.rem.3. de ſubditorum bonis ad libitum diſponere non poſſe, nu.62.recup.rem.8. adeundũ eſſe in quæſtionibus perplexis, nu.775.ret.rem.3. poſſe in gratioſis & beneficialibus cui vult gratificari, num.776.ibid. bonum & iuſtum præſumi, nec metum alicui velle inferre, num.61.recup.rem.8. iudiciarium ordinem in procedendo non ſeruare, num.57

Principali conceſſo, quomodo conceſſum dicatur acceſſorium, num.45.rec.rem.6

Prior tumulatus habet iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij, num.42.adip.rem.6

Priuatio in caſu l.meminerint.C.vnde vi.nõ ipſo iure ſed per ſententiam inducitur, nu.82.rec.rem.8. habitum præſupponit, num.53.recup.rem.13

Priuatus ipſo iure poſsidere non poſſe dicitur, nu.431.recup.rem.1

Priuilegium dicitur priuare legem, & iuri communi detrahere, nu.24.recup.remed.1. tributum teſtamento militis, intelligitur, ſi de eo plene conſtet, n.74.adip.re.3. facilius tollitur quam ius commune, nu.860.ret.rem.3. aliquãdo eſt fortius ipſo iure communi, num.861.ibid.

Priuilegia ẽt fauore agriculturę multiplicari, n.13.rec.re.10

Priuilegiatus non priuilegiato tribuit priuilegium in inſeparabilibus, & indiuiduis, num.476.rec.rem.1

Probari quando dicatur incontinenti exceptio præſcriptionis ad impediendum remedium l.vlt.C.de edictio diui Adr. num.772.adip.rem.4. quomodo poſſit aliquem vſum eſſe ſeruitute itineris, credens ſuo iure vſum.nu.18.ret.rem.5. quomodo poſsit bona, in quorum poſſeſsionem miſſus eſt hæres, eſſe bona defuncti teſtatoris, nu.921.adip.rem.4

Probatio incontinenti ſuper dominio oblata, an impediat ſpoliatum ante omnia reſtitui, nu.239.rec.rem.1. quæ incontinenti fit, nunquam cenſetur excluſa, cum excluduntur cætera, n.240.ibid. plena an ſemiplena ſufficiat in rem.l.vl. C.de edicto.diui Adr.nu.678.adip.rem.4. apparens quæ dicatur, num.684.ibid. plena non requiritur in iudicio de itinere ex primo capite, nu.118.ret.rem.5. quando dicatur offerri incontinenti in iudicio, Quorum bonorũ, num.106.adip.rem 1. generalis non relenat, n.358.rec.rem.1. clara in criminalibus exigitur, num.394.rec.rem.15. efficacior eſt illa, cui lex adſiſtit, nu.722.ret.rem.5

Probationem dubiam non releuare, num.209. rec.rem.1. per confeſsionem admitti, etiam contra rem iudicatam, num.229.ibid.

Probationes iudicis cauſa faciendæ ſunt, nu.345.rec.re.15. iudici exhibere non ſufficit, nu.657.adip.rem.4. meliores & validiores quę in iudicio, Vti poſsidetis, n.719.ret.rem.3. recipi poſſunt contra iudicis aſſertionem, nu.359.recup.rem.15. quæ neceſſariæ ſint in officio iudicis retinẽdæ poſſeſsionis, nu.34.ret.rem.6. in remedio reintegranda, quales eſſe debeant, nu.480.rec.rem.15. ſuppleri non poſſe teſtib. in iudicijs requirentibus probationes apparentes & oculatas, nu.705.adip.rem.4. factæ in iudicio poſſeſſorio ſummariſsimo, an proſint in iudicio poſſeſſorio plenario, nu.83.ret.rem.vlt. factæ in iudicio ſummario, non facere fidem in plenario, num.120. ret.rem.5. in iudicio, Vti poſsidetis, eſſe in vna dilatione faciendas, nu.449.ret.rem.3. perfectæ & plenę non efficiunt iudicium non eſſe ſummariũ, n.176.adi.rem.3. quę neceſſarię ſint in remedio, Quorum bonorum, numer.96.adip.remed.1. de proprietate non prodeſſe in iudicio poſſeſſorio ſummarijſsimo retinendæ, num.36.retinendę rem.vlt.

Probanda quę ſint in remedio, quorum bonorum, n.97.adip.rem.1. quę ſint in caſu remedij l.conductores. C.loca. & l.non ab re.C.vnde vi.nu.31.recup.rem.11

Probationibus claris cum negat deferre iudex, quo vti debeat conſilio, ne in Syndicatu moleſtia poſsit affici.nu.342.recup.rem.15

Procurator turbati domini nomine experiri poteſt interdicto, Vti poſsidetis, nu.251.ret.rem.3

Procuratores à lege datos de iudicato ſoluendo, ac defendẽdo, non cauere, nu.291.recup.remed.9

Procuratorem citare non ſufficit, cum agitur de beneficij priuatione, num.76.rec.rem.8

Prodigus per vim alterius poſſeſsionẽ occupans, punitur pœna l.ſi quis in tantam, C.vnde vi.num.96.recup.rem.9. adulto æquiparatur, nu.97.ibid. ſi delinquit, punitur, nu.99.ibid.

Prodigalitas in bonorum diſſipatione verſatur. num.98.Recup.rem.9

Proditorem notorium de facto Principem poſſe priuare, nu. 66.recup.rem.8

Probibens poſſidere ex cauſa excuſatur, num.61.ret.rem.1

Probibitionis cauſa ceſſante, ceſſat etiam probibitio, nu.198. rec.rem.1

Probibitum cum quid eſt, & illa ſunt probibita, per quæ ad illud peruenitur, nu.816.adip.rem.4

Proiectum quid.num.243.ret.rem.3

Promercalis res quæ, nu.534.recup.rem.15

Proprietatis capitula & poſitiones admitti in iudicio poſſeſſorio Vti poſſidetis nu.735.ret.rem.3. quæſtio vbi eſt, is actor eſt, qui non poſſidet, nu.6.ibi.cauſa ad ſe trabit cauſam poſſeſſionis, nu.165.Ret.rem.6

Proprietatem eſſe à poſſeſſione ſeparatum, nu.76.ret.rem.3

Propriū dici, quod legis interpretatione venit, nu.218.adip. rem.4 factum impugnare nemo poteſt, nu.584.ibid.

Proſecuta declarauit in libello deducta.nu.177.recup.rem.1

Prothagoræ ſophiſtæ, & Euathli diſcipuli inexplicabilis cōtentio, quomodo à iudicibus definita, nu.749.adip.rem.4

Protectum, quid, num.243.ret.rem.3

Protecta pars domus, nu.247.ibid.

Proteſtatio excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis, nu.651.ret. rem.3.cauſam annexam babet, nu.929.adi.rem.4.probibitoria cauſam iuſtam continere debet, nu.930.ibid.

Prouiſo hominis ceſſare facit prouiſionem legis, nu.164.rec. rem.9

Publicari ſeu fiſco deferri poſſunt quæ in extraneos alienabilia ſunt.nu.252.Recup.rem.9

Publiciana ob malam fidem agentis non impeditur, nu.12. rec.rem.16.iure etiam Pontificio conceditur, nu.13.ibid. conueniri an poſſit is ſucceſſor ei qui ſucceſſit, qui conueniri aliàs poterat, nu.75.recup.rem.15

Publicianam actionem bæres babet aditu bæreditate, & nondum poſſeſſione apprebenſa, nu.601.adip.rem.4.fideicommiſſario competere, nu.602.ibid.excludit, qui dominium babet, num.606.ibid.

Pupillus inuadens alterius poſſeſſionem, non punitur pœna ordinaria, nu.49.rec.rem.9. & minor, ordinario remedio poſſunt conueniri, vt à ſe occupatam poſſeſſionē reſtituāt, nu.50.ibi.in alium transferre nō poteſt poſſeſſionem, nu. 20.adip.rem.5.vel minor. conuenitur cōditione l.meminerint, C.vnde vi.an obijcere poſſit dominij exceptionem, nu. 75.recu.rem.8.vniuerſitas, & ſimiles, tenentur reſtituere quatenus ad eos ex adminiſtratorum facto peruenit.nu. 115.recup.rem.9.quomodo ex facto tutoris teneatur, nu. 67.ret.rem.1. & minor inuadens alterius poſſeſſionē, an incidat in pœnam l.ſi quis in tantā, C.vnde vi.nu.35.rec. rem.9.ignorat quod agit.nu.71.ret.rem.1.doli capax conuenitur remedio, Ne vis fiat ei, nu.72.ibi.doli capax adulti loco eſt, num.93.ibid.

Pupillum ſine tutoris auctoritate obligari in conſequentium, num.73.adipiſc.rem.3

Purgare quid, num.8.ret.rem.7

Purgationis fontis impenſas quis erogare tenetur, nu.30. ret.rem.3

Q

Q*Vadriennium quod effecto maiori conceditur, ad petendam reſtitutionem in integrum ratione minoris ætatis præterita eſt vtile, ideo à die ſcientiæ tantū incipit currere, nu.15.recup.rem.15.ad petendum reſtitut. in integr. conceſſum Papiæ, incipit currere à die, quo quis pronuntiatus eſt maior ex ſtatuti forma, 117.ibid.*

Quæſtio facti de re ſpirituali poteſt apud laicum tractari, nu. 212.rec.rem.15.ſorte non dirimitur, nu.7.44.ret.rem.3. Qualitas perſonæ in foro ſortiendo ſpectanda n.351.ret.rem. 3.tribuens iuriſdictionem non eſt ab eo cognoſcenda, qui ſuam iuriſdictionem prætendit, nu.208.rec.rem.15.iūcta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, nu.19.recup. rem.16.perſonæ conueniendæ in foro ſortiendo inſpicitur, nu.326.ret.re.3.adueniens enti, nouum eus conſtituit, nu. 8 recup.rem.6.& nu.397.recup.rem.9

Qualitate ceſſante, ceſſare diſpoſitionem, nu.94.adip.rem.2

Quanti ea res eſt, quid ſignificet, nu.82.ret.rem.1

Quanti eam rem paris eſſe, quid ſignificet, nu.83.ibid.

Quarta ex relictis confratrijs, epiſcopo debetur, ſed contra paulo infra, nu.29.recup.rem.15

Qui per alium facit, per ſeipſum facere dicitur, num.79.ret. rem.1

Quinquenniū quod currit à die perfectæ ætatis in caſu l.vlt. C.ſi maior fact.ſine decret.& c.currit etiam à die, quo quis pro maiori babetur ex ſtatuti diſpoſitione, vt Papiæ, ex ſtatuto 20.in ciuilibus, num.52.rec.rem.15

Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, facile conceditur, nu. 112.ret.rem.5

Quorum bonorum remedium ob diuerſas res ſæpe moueri poteſt, num.32.adip.rem.1

R

R*Aptor quis, num.367.ret.rem.3*

Rapiens per vim rem à fure ſubtractam, & iudici deferens, nec fur nec raptor dicitur, nu.193.recup.rem.9

Raſuram circa legatum non vitiare bæredis inſtitutionem, nu.720.adip.rem.4.non nocere, cum ſenſus ex præcedentibus & ſequentibus colligi poteſt, nu.721.ibi.teſtamēti in loco non ſubſtantiali, non impedire remediū l.vlt. C.de edicto.D.Adr.nu.707.ibid.

Ratificatio in caſu tituli C.ſi maior fact.alie.ſine decret.& c. lib.7. C.quomodo alienationem confirmet, & de ratificationum ſpecie, nu.150.recup.rem.15.contractus nulliter celebrati, lapſu quinquennij à die perfectæ ætatis inducitur, num.151.ibid.

Ratificat contractum minor ſi eam ob cauſam annuos fructus percipiat, nu.120.recup.rem.15

Ratibabitio, quæ verbis expreſſis fit, vel facto, quomodo actū conualidet, & quando vim ſumere incipiat, num.153.ibi. quę facto inducitur, an expreſſa vel tacita ſit, nu.118.ibi. non præſcriptio inducitur ex curſu temporis in caſu conſtitutionis tit. C.ſi maior fact.alien.ſine decre.rat.bab.num. 188.recup.remed.15.tribus modis fit, num.111.ibid.verbis expreſſis, nu.112.ibid. legis & bominis maxime differunt, num.155.ibi.tacita lapſu temporis inducitur, num. 114.ibidem.

Ratio auctoris egregia, qua demonſtratur ad regulā banc, ſpoliatum ante omnia reſtitui odioſam eſſe, nu.18.rec.re.1.mētem & animum declarat, nu.204.ibid.qua interdictum, Quorum legatorum, eſt inuentum, nu.6.adip.re.2.quæ cōſiderari poſſit in conſtitutione l.vlt.C.de pręt.pign.nu.11. rec.rem.2.ſpecialis dictum reſtringit. quod & in ratione tacita procedit, nu.203.rec.rem.1.cur. Saluianum interdict.reddatur tantū contra debitorem ex cauſa locationis, n.24.Adip.rem.3.auctoris noua, qua demonſtratur l.vlt. C.vnde vi, locū non habere, cum poſſeſſio rei bæreditaria, adita bæreditate occupatur, nu.54.rec.rem.13.vbi eadem adeſt cōceditur in correctorijs extēſio, n.18.rec.re.14.vna ſimulis vbi ſupereſt, diſpoſitioni locus eſt, nu.205.rec.re. 13.eadem vbi eſt, non fit extenſio, ſed interpretatio, n.19. rec.re.14.vbi eſt eadem, non dicitur lex extendi.ſed enucleari, nu.20.ibid.cur.res mobilis vitio reali affici poteſt, ita vt expediatur vſucapio, & non immobilis, nu.24.rec. rem.13.cur inuecta in domum cenſeantur tacite obligata non ita illata in ruſticum prædium, num.44.adip.rem.3

Rationes, quibus edita fuit conſtitutio l.inuaſor, C.vnde vi, num.8.recup.rem.7

Ratum habens ſpolium, vt interdicto, Vnde vi, conueniatur, tria concurrere debent, nu.52.recup.rem.1

Ratum habere venditionem dicitur, qui rei pretium ſibi ſolui poſtulat, & inibi declaratur, nu.123.recup.rem.15

Ratum habere factum is dicitur, qui ex facto ſenſit commodum, num.56.recup.rem.1

Realis conceſſio ducendi aquam, ad hæredes tranſit, nu.136. retin.remed.6

Receſſus omnis à iure communi odioſus eſt, num.38.adipiſc. remed.4

Reconuentio non admittitur contra inſtrumenti executionẽ, num.649. adip. rem.4.non impeditur, quando in diuerſis rebus hincinde contigit ſpoliatio, num.387.recup.rem.1. reijcitur, cum iudicium celeritatem requirit, n.650.adip. rem.4.quando ſpoliatum reſtitui impediat, numer.381.recup.remed.1

Reconuentionis exceptio obijci an poſſit in remedio Vti poſſidetis, num.705.retin.rem.3

Reconuenire hæredem petentem ſe mitti in poſſeſſionẽ ex remedio l.vlt.C.de edic. D.Adr.an poſſit legitimus contradictor, num.648.adip.rem.4

Recredentia quæ, nu.9.ret.rem.3.apud Gallos quæ, num.28. recup.in prælud.

Rector eccleſiæ turbatus in quaſi poſſeſſione rectoriæ, habet remedium Vti poſſidetis, num.126.ret.rem.3

Rectori eccleſiæ competit interdum rei vendicatio, num.127. ibidem.

Rectorem Gymnaſij ſine inſignijs incedentem impunè contẽni, num.690.adip.rem.4

Recuperandæ agẽs pro quaſi poſſeſſione officij, eam poſſeſſionem iuſtificare debet, num.193.recup.rem.1

Recurſus ad ſuperiorem nunquam denegatur, num.31.recuper.remed.8

Reditus annui an inter immobilia connumerẽtur, nu.45.recuper.remed.1

Refectio qualis eſſe debeat interdicto, de itinere actuque priuato, nu.107.ret.rem.5.itineris vtilia aliqua habet, aliqua neceſſaria, num.109.ibid.

Refectionis impedimentum probandum interdicto, de riuis, num.12.ibid.

Refectione itineris conceſſa, an cenſeantur conceſſa cetera, ſine quibus illa eſſe non poteſt, num.108.ibid.

Referenti credendum eſt, cum apud eum conſtituendi facultas eſt, num.24.ibid.

Reficere quid, n.7.ret.rem.7.quid ſit in interdicto, de itinere actuq; priuato, num.104.ret.remed.5.& facere differunt, nu.105.ibid.eſt antiquum reſtaurare, nu.106.ibid.

Reficiens iter debet vti via minus damnoſa alteri, num.111. retin.rem 5

Reginam dici poſſe perſonam miſerabilem iuxta ſuam conditionem, num.412.ret.rem.3

Regnum Neapolitanum ſimilem habet conſtitutionem conſtitutioni, c.ſæpe, de reſt.ſpoliat.num.3.recup.rem.16

Regula iuris affirmatiua eſt, ante omnia ſpoliatum reſtituendum eſſe, num.12.recup.rem.1.hæc ſpoliatum ante omnia eſſe reſtituendum, fauorabilis ne ſit vel mixta, vel odioſa potius, num.13.ibid.cancellariæ, de non iudicando ſecundum tenorem ſupplicationis, &c.an impediat commiſſionem cauſæ poſſeſſoriæ per ſolam ſignaturam, nume.374. recup.rem.15

Regulæ inhærendum eſt, donec de fallentia demonſtretur, nume.32.recup.rem.14.eſſe inhærendum, donec de fallentia doceatur, nu.359.recup.rem.1.Cancellariæ, de annali, de triennali poſſeſſore, tuentur ſpoliatorem dummodo violẽtus non ſit, num.430.recup.rem.15.Cancellariæ, de annali, & de triennali poſſeſſore inſtar præſcriptionis inductæ ſunt, num.431.ibid.inhærendum eſſe, num.664.adipiſc. remed.4

Regulam generalem, & dictum ob generalem rationem extendi & ampliari, num.552.ibid.ordinis impedientem cumulationes actionem procedere in remedio retinendæ, nu. 20.recup.remed.6

Reintegrandæ remedium ex c.reintegranda, 3.quæſt.1. fauorabile an ſit, & an extenſionem recipiat, num.32.recuper.remed.1

Religioſum locum vnuſquiſque ad libitum conſtituit, nu.37. recup.remed.15

Remedium quintũ adipiſcendę poſſeſſionis ex l.5.C.de pign. nu.17. adip.in prælud.ſextum adipiſcendæ poſſeſſionis ex iudicis officio, nu.18.ibid.poſſeſſionis adipiſcẽdæ ex interdicto Quorum bonorum, Prætorium eſſe, & origine differre à petitione hæreditatis, nu.2.adip.rem.1.retinendę pro quaſi poſſeſſione beneficij nõ reddi, niſi illa titulo iuſtificetur, nu.593.retin.rem.3.retinendæ in beneficialibus eſſe fauorabilius remedio recuperandæ, nu.690.ibid.recuperandæ poſſeſſionis ex officio iudicis. quare vltimo loco collocatum, nu.1.adip.rem.vlt.recuperandæ poſſeſſionis ex officio iudicis vnde prouenerit, nu.2.ibid.recuperandę, nõ reddi laico ſpoliato quaſi poſſeſſione decimarum, nu.592. retin.rem.3.c.reintegranda, 3.quęſt.1.an ceſſionario concedatur pro rebus confratrię, ſeu diſciplinatorum, nu.24. recup.rem.15.c.reintegranda, 3.q.1.eſt editum principaliter ad comprimendam ſpoliatoris audaciam, nu.63.ibid. cap.reintegranda, 3.q.1.an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, num.64.ibid.c.reintegranda, 3.q.1.an ceſſionario concedatur, nu.59.recup.rem.15.c.reintegranda, 3.q.1.an verè dicatur eſſe in rem ſcriptum, nu.65.ibi.c.reintegranda, 3.quęſt.1.an ſit nouum, et cęteris pinguius, nu.5.ibid. ca.reintegranda, 3.q.1.an contra ſingularem ſucceſſorem prouideat, nu.6.ibid.c.reintegranda, 3.q.1.non prouidet pinguius, quàm faciat c.ſępe, de reſtit.ſpoliat. n.7.ibid.c. reintegranda, quomodo inſtar interdicti Vnde vi, ſit inductum, nu.87.recup rem.15. c.reintegranda, maius habet priuilegium interdicto Vti poſſidetis, nu.88. ibid.c.reintegranda, 3.q.1.an concedatur pro rebus laicorum, ſicque pro rebus profanis, num.15.ibid.ca.reintegranda, 3.q.1. fuit editum, vt peccatum ſpoliationis emendetur, & corrigatur, n.14.ibid.c.reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem cum titulo & bona fide, cum tamen res vitio reali eſt affecta, nu.77.recup.remed.15.reintegrandę, an cõtra ſingularem ſucceſſorem cum titulo & bona fide, ſed qui ſucceſſit vitioſo poſſeſſori, nu.78.ibid.c.reintegranda, 3.q.1.an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem, nu.67.ibid.c.reintegranda, datur contra poſſeſſorem ſingularem bonę fidei, ſi eſt ſine titulo, num.68.ibi. c.reintegrandę, cum interdicto Vnde vi, cumulari poſſit, num.379.rec.rem.15.c.reintegranda eſt, inductum etiam eam ob cauſam, ne ſpoliator cum peccato aliena detineat, num.92.ibid.c.ſępe, de reſt.ſpol.quo tempore editum, & qui effectus huius conſtitutionis, nu.93.ibid.c.reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem, cum titulo & bona fide, quando tamẽ titulus ex poſt ſuperuenit, nu.71.recup.rem.15.c.reintegranda, infamiam non irrogat, nu.270.ibid.c.reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem, qui poſſides cum titulo & bona fide, & cauſam habuit à bonę fidei, et titulato poſſeſſore, n.80. ibid.c.reintegranda, 3.q.1.an concedatur patrono eccleſię, qui in ea honoris cauſa ſedem & cathedrã habet, nu.45. ibid.cap.reintegranda, 3.q.1.exorbitãs à iuris communis diſpoſitione eſt, n.17.c.recu.rem.15.c.reintegranda, an concedatur illi, qui ſuo facto & culpa amiſit poſſeſſionẽ, n.95. ibid.cap.reintegranda, 3.q.1.an concedatur pro poſſeſſione rerum mobilium, nu.193.ibid.c.reintegranda, 3.quęſt.1. an commodatario et depoſitario concedatur, num.49.ibid. c.reintegranda, an iudiciũ momentaneũ contineat, n.286. recup.rem.15.c.reintegranda, 3.q.1.an cõcedatur pro rebus hoſpitalium, ſeu xenodochiorum, nu.22.ibid.c.reintegranda, 3.q.1.an poſſeſſori malę fidei ſpoliato concedatur, num.61.

Digitized by Google

nu. 61. ibid. c. reintegranda, an concedatur contra ſingularem poſſeſſorem cum titulo et bona fide, qui cauſam tamen à vitioſo poſſeſſore habuit, num. 73. ibid. ex c. reintegranda, 3. q. 1. an concedatur pro quaſi poſſeſſione rei incorporalis, nu. 200. ibid. c. reintegranda, 3. q. 1. an concedatur illi, cui precario res conceſſa eſt, num. 55 ibid.

Remedio reintegrãdæ agens in beneficialibus, an poſſeſſionis titulum iuſtificare teneatur, nu. 458. recup. rem. 15. c. reintegranda agenti, quãdo nõ poſſit obijci exceptio deductionis melioramentorum, & paulò infra declaratur, nu. 568. ibid. c. reintegrãda agens, quomodo poſſit allegare fructus perceptos compenſandos eſſe cum melioramentis, nu. 573. ibid. c. reintegranda, condemnatus poſſeſſionem reſtituere, fideiuſſores dare non põt de reſtituendo, nu. 645. ibi. c. reintegranda cum agitur, ferri an ſententia poſſit ſuper amiſſione proprietatis, nu. 640. recup. rem. 15. c. reintegranda agenti obijci an poteſt exceptio, qua contendatur eum non poſſidere, nec poſſidere potuiſſe, num. 433. recup. rem. 15. c. reintegrãda agens aduerſus titulo poſſidentem, deducere dẽt illius non poſſeſſionem clandeſtinam eſſe, n. 402. ibi. c. reintegranda cõuentus, conſequi an poſſit dilationes, vt teſtes in aliqua regione exiſtentes interrogari ad ſui commodum faciat, nu. 322. ibid. c. reintegranda conuentus, an impenſarum, ſeu melioramentorũ exceptionem obijcere poſſit, nu. 499. recup. rem. 15. c. reintegranda agenti, quando obijci poſſit dominij exceptio, nu. 417. ibid. c. reintegrãda agens qua probare teneatur, nu. 383. ibid. c. reintegranda agens, violentiam probare minimè habet, num. 397. ibid.

Remedium quorum bonorũ, diſtare ab illo ex l. vlt. C. de edic. D. Adr. toll. nu. 8. adip. rem. 1. an reddatur habenti bonorum poſſeſſionem edictalem, vel habenti decretalem, nu. 9. ibid. an reddatur hæredi, in quem poſſeſſio defuncti continuatur ex ſtatuti diſpoſitione, num. 45. ibid. an cõcedatur hæredi ſuccedenti ex teſtamento, nu. 35. ibi. aliquando vtilius eſſe remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr. num. 36. ibid. an inſtituto in re certa reddatur, nu. 37. adip. rem. 1. non reddi contra perſonaliter obligatum, nu. 75. ibid. ſummarium eſt, & ob id admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem, nu. 103. ibid. cumulari an poſſit cum remedio recuperandæ poſſeſſionis, nu. 89. ibid. & c. recuperãda, circa idem non poſſe cumulari, nu. 90. adip. rem. 1. reddi contra poſſidentem cum titulo in illis caſibus, in quibus datur hæreditatis petitio, num. 62. ibid. an ſæpius moueri poſſit, nu. 33. ibid. cumulari an poſſit cum illo retinendæ, nu. 93. ibid. an reddatur pro rebus, quas teſtator ſolùm detinebat, num. 78. ibid. an reddatur contra debitores hæreditarios, nu. 72. adip. re. 1. an reddatur ei, qui ſemel poſſedit, nu. 29. ibid. non redditur contra eum, qui iam vſucepit cum titulo pro hærede, nu. 51. ibid. non reddi contra eum, in quem facta eſt alienatio ab eo, qui dolo deſiit poſſidere præſcriptione decurſę, nu. 67. ibid. an reddatur hæredi, cùm nullus extat qui poſſideat bona, nu. 47. adip. rem. 1. an reddatur contra eum, qui tempore litis motæ non poſſidebat, & deinde cœpit poſſidere tempore ſententiæ, num. 70. ibid. an reddatur hęredi de iure ciuili, nu. 33. ibid. an reddatur pro rebus incorporalibus, vt eſt pro vſufructu, & ſeruitutibus, nu. 83. ibid. nõ plus operatur, quàm petitorium iudicium, nu. 57. adip. rem. .. ad corporalia tantum conceditur, num. 6. ibid. an reddatur contra poſſidentem titulo, quàm pro hærede, & poſſeſſore, num. 60. ibid. an reddatur contra poſſidentem titulo pro hærede, num. 49. ibid.

Remedium, Quorum legatorum, an reddatur hęredi ſuccedẽti ab inteſtato, nu. 20. adip. rem. 2. an competat contra legatarium, cui teſtator viuens rem tradidit, nu. 55. an reddatur contra eum, qui legatum auctoritate iudicis eſt conſequutus, nu. 82. ibid. an reddatur contra legatarium, qui legatum tunc occupauit, cùm periculum erat in mora, n. 58. ibid. an reddatur cõtra legatarium, qui conſuetudine permittente, legatum ſpontè ſua occupauit. n. 69. adip. rem. 2. an reddatur contra inſtitutum in re certa, nu. 64. ibid. non reddi contra fideicommiſſarium, cui tacitè à teſtatore data eſt licentia occupandi fideicommiſſum, num. 46. ibi. an reddatur contra legatarium, qui legatum occupauit ex voluntate teſtatoris, nu. 42. ibid. an reddatur hæredi de iure ciuili, nu. 11. adip. rem. 2. ceſſare, cùm hęres vniuerſalis Trebellianicam non detrahit, num. 73. an reddatur contra hæredem occupantem prælegatum, nu. 78. ibi. ceſſare pro ea parte, pro qua ab altero hæredum eſt conceſſa facultas legatario occupandi legatum ſua ſponte, nu. 39. ibid. an reddatur hæredi hæredis, nu. 13. adip. rem. 2. an reddatur contra legatarium, qui volente hærede rem legatam occupauit, nu. 30. ibid. redditur contra occupantem quaſi poſſeſſionem vſus, vſusfructus, & ſeruitutis, nu. 88. ibid. an reddatur contra donatarium cauſa mortis, nu. 80. adip. rem. 2. ceſſare, cum legatarius ex tacita hæredis voluntate legatum occupauit, num. 33. ibid.

Remedium, Ne vis fiat ei, non reddi contra hæredes prohibẽtis, num. 80. ret. rem. 1. an reddatur pro intereſſe prohibitionis, nu. 81. ibid. an reddatur contra dominum prohibentem miſſum in poſſ. in ea eſſe, n. 60. ibid. an reddatur miſſo in poſſeſſionem ex cauſa nulla, nu. 15. ret. rem. 1. non reddi contra pupillum, cuius nomine tutor miſſum in poſſ. impediuit, nu. 75. ibi. an reddatur miſſo in poſſeſſionẽ ob creditum, cui obſtabat exceptio, num. 35. ibi. reddi, cùm datio & miſſio pro vno creditore fuit vera, etſi pro altero falſa, num. 33. ibi. reddi legatario miſſo in poſſeſſionem bonorũ hæredis, num. 43. ret. rem. 1. an reddatur contra expellentem in poſſeſſionem venientem, nu. 65. ibid. proponens, an auctor ſit, nu. 94. ibi. reddi contra non admittentem veniẽtem in poſſeſſionem, etiam nulla vi adhibita, nu. 67. retin. rem. .. reddi contra dominum, cuius iuſſu ſeruus miſſus in poſſeſſionem moleſtia affecit, num. 78. ibid. reddi mulieri miſſę in poſſeſſionem ventris nomine, num. 48. ret. rem. 1

Remedio, Ne vis fiat ei, quanto tempore pręſcribatur, nu. 95. retin. remed. 1

Remedium, Vti poſſidetis, an ceſſionario reddatur, num. 258. ret. rem. 3. non dari hæredi, cùm non eſt ſtatutum de continuanda poſſeſſione defuncti, num. 63. ibid. non reddi executoribus teſtamentorum, nu. 64 ibid. an reddatur domino, qui rem alteri precario conceſſit, num. 38. ret. rem. 3. reddi domino, qui ſolum naturalem poſſeſſionem alteri precario conceſſit, nu. 39. ibid. non reddi laico pro quaſi poſſeſſione decimarum, nu. 591. ibid. an reddatur vaſſallis contra dominũ, nu. 122. ret. rem. 3. an reddatur hæredi, qui omnium hæreditariorum poſſeſſorium non apprehendit, num. 281. ibid. an reddatur contra turbantem nomine alterius, num. 306. ibid. an reddatur, cùm turbatio eſt facta per precariũ, nu. 309. ibid. an reddatur aſſerenti ſe eſſe in quaſi poſſeſſione eorũ, quę ad ſuperiorem ſpectant, nu. 152. ret. rem. 3. an cum illo adipiſcenda poſſit cumulari, nu. 509. ibi. quod datur, ſi lite pendente actor ſpolietur, quomodo in iudicio tractabitur, nu. 510. quomodo cum petitorio cumulari poſſit, nu. 511. ret. rem. 3. an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem bonorum ſui debitoris, num. 159. ibid. non reddi ſoli detentatori, nu. 46. ret. rem. 3. reddi vaſallo, n. 81. ibi. reddi emphyteutæ, num. 84. ibi. an reddatur contra illum, qui bona fide poſſidere cępit, ab eo qui tãdiu poſſidebat à iniuſto poſſeſſore, num. 311. ibid. contra ſuperficiarium reddi, nu. 149. ret. rem. 3. quem iudicij ordinem requirat, n. 448. ret. rem. 3. non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis diſcõtinuæ, num. 109. ibid. reddi tertio poſſeſſori, cùm vſuſ intellectuatiue concurrit cum clandeſtino, nu. 34. ibid. reddi ciuiliter poſſidẽti naturali poſſeſſione ſpoliato, nu. 35 ibi. cui reddatur, cùm cauſa cuſtodię apud ſequeſtrum res fuit depoſita, nu 95. ibid. an reddatur pro pręſtationibus perſonalibus, num. 139. ret. rem... reddi patrono eccleſię contra turbantem eũ in quaſi poſſeſſione pręſentandi, nu. 131. ret. rem. 3. an reddatur quaſi poſſeſſori decimarũ, nu. 134. ibi.

reddi

reddi contra turbantem non poſſidentem, num. 190. ibid. an reddatur domino contra inquilinum ædificare prohibentem, num. 237. ibid. an reddatur contra operarios, nu. 314. ret. rem. 3. ciuiliter poßidenti reddi, nu. 22. ret. rem. 3. an locum habeat contra turbantem iudicialiter, nu. 297. ibi. an pro poſſeſſione cænaculi detur, num. 247. ibi. reddi poßidenti ciuiliſſimè, num. 37. retin. rem. 3. an reddatur contra eum, qui ab alio iniuſtè poſſidet, nu. 301. reddi vſuario contra fructuarium, & econtrà, nu. 79. ibid. non reddi turbato in poſſeſſione iuris improbi, nu. 155. ibid. non reddi turbato in quaſi poſſeſſione iuris improbi præſumptione iuris num. 156. ibi. non reddatur pro poßeſſione cuiuſuis rei corporalis immobilis, num. 100. ret. rem. 3. an reddatur contra diffamatorem, num. 292. ibi. an reddatur pro poſſeſſione ſequeſtrata, num. 86. ibid. reddi vſuario & vſufructuario, nu. 70. ibi. ſpoliatori an reddatur, nu. 252. ibi. an reddatur turbato in quaſi poſſeſſione eligendi magiſtratū, nu. 142. ret. rem. 3. an reddatur pro quaſi poßeſſione ſeruitutis, num. 103. ibi. an reddatur rectori eccleſiæ, nu. 125. ibi. an reddatur domino caſtri, nu. 115. ibi. non reddi domino, qui protectum ſupra vicini ſolum poſſidet, num. 242. ibid. redditur inter Principem & ciuitatē contēdentes de quaſi poſſeſſione eligendi magiſtratus, nu. 148. ibid. reddi poſſidenti naturaliter & ciuiliter, num. 18. retin. rem. 3. reddi domino fundi contra vicinum, qui vites traduxit, n. 239. ibi. an reddatur pro quaſi poſſeſſione depaſcendi, nu. 137. ibi. non reddi domino, qui vtramque poßeſſionem precariò tranſtulit, num. 42. ibid.

Remedio, vti poßidetis agens ad poßeßionem, an iuſtificare debeat, nu. 588. ret. rem. 3. agens, probat titulum, cum ſine eo poſſidere non poteſt, nu. 389. ibi. cùm agitur, obtinet & qui iniuſtè poſſidet, ab alio quàm ab aduerſario, nu. 786. ibid. agens, probare an debeat, quod non vi, non clàm, non precario poſſidet, num. 500. ibid.

Remedium, de itinere actuq; priuato, non reddi, cùm mala fides ſuperuenit ante acquiſitam poſſeſſionem, num. 85. ret. rem. 5. an hæredi reddatur, num. 76. ibi. ex ſecundo capite reddi & ſucceſſoribus, num. 113. ibi. an reddatur illi, cuius colonus vel alter itinere vſus eſt, nu. 66. ibi. reddi domino etiam colono ignorante, nu. 68. ibi. an reddatur fructuario vel proprietario, ſi ambo concurrunt, num. 89. ret. rem. 5

Remedio de itinere actuq; priuato, qui egit ex primo cap. & ſuccubuit, petitorio experiri poteſt, num. 117. ret. rem. 5. agi poteſt ratione intereſſe & damni dati in turbatione illius quaſi poſſeſſionis, nu. 90 ibid. reficiendo quis vtatur, nu. 96. ibi. agens, ne turbetur, an titulum probare debeat, num. 38. ibid. agens, an aduerſarij ſcientiam & patientiā probare debeat, num. 32. ibid.

Remedium, de aqua quot. & æſtiua, reddi etiam pro aqua calida nu. 73. ret. rem. 6. non reddi illi, qui prohibetur miſcere aquam nouam antiquæ, num. 81. ibi. non reddi illi, qui modum ducendi aquam exceſſit, num. 76. ibid.

Remedium de fonte, quibus reddatur, nu. 9. ret. rem. 7. an reddatur pro aqua ciſternæ, num. 10. ibid.

Remedium ex interdicto, Vtrubi, cur ſecundo loco in ordine fuerit collocatum, num. 13. adip. rem. 5. & num. 12. retin. remed. 2

Remedium l. vlt. C. de edic. D. Adr. toll. duo copulatiue requirit, ſcripturam & teſtamentum, nu. 86. ibi. concedi patri, cùm filius inſtitutus in caſtrenſibus repudiat, nu. 90. ibid. redditur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis, deinde à notario redacto, n. 91. adip. re. 4. reddi contra debitores hæreditarios, num. 74. adip. rem. 1. an concedatur inſtituto in re certa, cùm cohæres vniuerſalis adhuc non adiuit, nec repudiauit, num. 145. adip. rem. 4. non concedi ei qui ſemel poſſedit, & à poſſeſſione deiectus eſt, nu. 506. ibi. concedi cùm ex ſtatuto in hæredem continuatur poßeſſio defuncti, num. 507. adip. rem. 4. an habeat locum, cùm in hærede duo ſint defectus, perſonæ ſ. & cauſæ, 759. ibid. ciuile, & illud, Quorum bonorum, prætorium eſſe, nu. 46. ibi. perpetuum eſſe, n. 47. ibi. dari etiam contra titulo poſſidentem, num. 48. adip. rem. 4. an reddatur ex teſtamento imperfecto, etiam fauore deſcendentium vltra filium, cùm ab inteſtato veniunt, num. 319. ibi. concedi pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm conſtat ex teſtibus, etiam ſi teſtamentum non ſit publicatum, n. 101. ibi. conceditur iam miſſo in poſſ. vt in ea confirmetur, etiam ſi à nemine moleſtia afficiatur, num. 352. adip. rem. 4. an concedatur extraneo inſtituto, vt mittatur in poſſeſſionē emphyteuſis eccleſiaſticæ, nu. 390. ibi. an concedatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum conſtat ex cōfeſſione aduerſarij, et infrà declaratur, nu. 102. ibi. concedi filio non inſtituto à matre, quæ ante illius natiuitatē alios iam natos inſtituit, & hoc præterito in puerperio deceſſit, num. 88. ibi. non concedi inſtituto in re certa, dato alio cohærede vniuerſali, qui hæreditatem adiuit, nu. 132. adip. rem. 4 an locum habeat in inſtituto, in quem ex ſtatuti diſpoſitione poſſeſſio defuncti continuatur, nu. 337. ibid. an impediatur, cùm originale teſtamenti non reperitur, nu. 735. ibid. an reddatur monaſterio nomine monachi hæredis ſcripti, nu. 293. ibid. an reddatur filiæ excluſæ à ſtatuto, ſi à patre fuit inſtituta, nu. 321. ibi. ceſſat, cùm integrum protocollum inſtrumentorum deficit, num. 739. ibi. an concedatur filio ſuccedenti patri ab inteſtato, num. 75. adip. rem. 4. cumulari an poſſit cum interdicto retinendæ, num. 502. ibi. cumulari an poſſit cum poſſeſſorio recuperandæ, num. 503. ibi. eße poſſeſſorium, quaſi recuperandæ poſſeſſionis, num. 504. adip. rem. 4. an cumulari poſſit cum petitorio, nu. 510. ibid. an quoad ſuos effectus ſit correctorium, vel limitatorium, nume. 27. ibi. an reddatur pro teſtamento nūcupatiuo, de quo ex ſolis teſtibus conſtat, num. 96. adip. rem. 4. an concedatur inſtituto in teſtamēto, quod ſolum iure prætorio valet, nu. 327. ibi. an reddatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum ex teſtibus conſtat, nu. 107. ibi. concedi pro teſtamēto, de quo cōſtat ex teſtibus cùm originale fuit amiſſum, nu. 113. adip. rem. 4. non concedi iam vitioſè poſſidenti, vt in ea poſſeſſione confirmetur, n. 362. ibi. an concedatur infanti & furioſo hæredibus inſtitutis, num. 296. ibi. conceditur illi, qui ius habet, vel habere præſumitur ex hæreditatis aditione, num. 172. adip. rem. 4. an concedatur hæredi inſtituto ad tempus, nullo cohærede dato, nu. 149. ibi. reddi etiam nemine poſſidente, nu. 49. ibi. an concedatur filio inſtituto in teſtamento imperfecto, n. 312. ibi. non concedi ſuccedenti ab inteſtato, n. 54. adip. rem. 4. non dari pro bonis non poßeſſis à teſtatore tempore ſuæ mortis, nu. 55. ibi. concedi inſtituto in ſolo vſufructu, nullo alio cohærede dato, num. 128. ibi. concedi executori generali, cùm pauperes in vniuerſum ſunt inſtituti, n. 167. adip. rem. 4. feminæ ac maſculo conceditur, nu. 57. ibid. non deſinit eſſe ſummarium, etſi probationes plenariæ requirantur, num. 175. adip. rem. 3. an reddatur filio præterito in teſtamento matris ignorantis eum filium, num. 79. adip. rem. 4. an cōcedatur filio in ſua legitima inſtituto, num. 158. ibid.

Remedio l. vlt. C. de edicto D. Adr. an locus ſit, cùm de viribus teſtamenti ambigitur, num. 698. adip. rem. 4. vt locus ſit, quæ concurrere debeant, & decem requiſita enumerantur, num. 56. ibid.

Remedium l. conductores, C. loca. et l. non ab re, C. vnde vi, an locum habeant in ceteris contractibus, quàm locationis, num. 60. recuper. remed. 11. an habeant locum, cùm conductor rem conduxit propriam, nu. 56. ibi. an locum habeant contra creditorem, qui ſoluto debito pignus non reſtituit, num. 57. ibid.

Remedium cap. ſæpè, de reſtit. ſpol. an detur contra ſingularem ſucceſſorem, poſſeſſionis vacantis, qui ſciuit poſſeſſionem vitioſam, n. 55. recup. rem. 16. contra ſingularem ſucceſſorem quantumuis mediatum datur, num. 56. ibi. an primo ſpoliato, vel ſecundo, qui bona fide poſſidens ſpoliatus fuit,

fuit, cõpetat, nu. 57. ibi. an ſpoliatori concedatur contra eũ ſpoliantẽ, nu. 58. rec. rem. 16. concedi contra ſingularẽ ſucceſſorẽ ex titulo lucratiuo, cũ ex poſt poſſeſſionis vitiũ cognouit, n. 21. ibi. an locum habeat in vna facti ſpecie, in marito, qui in reb. dotalib. dolũ cõmiſit, & ei vxor ſuccedit, an contra eũ detur hoc remediũ, n. 68. ibi. datur contra ſingularẽ ſucceſſorem vitioſum ex poſt, cũ contra illius auctorẽ nõ eſt ſuccurſum, nu. 24. rec. rem. 16. conceditur cõtra ſingularem ſucceſſorẽ, qui tẽpore traditionis cognouit poſſeſſionis vitium, nu. 24. ibi. locũ non habet contra ſingularẽ ſucceſſorem ignorantem vitium poſſeſſionis, nu. 10. ibid.

Remedium c. ſæpe, de reſt. ſpol. an concedatur contra ſingularẽ ſucceſſorem, qui ex poſt vitium rei cognouit, nu. 11. recu. rem. 16. an concedatur poſſ. malæfidei contra ſuum ſpoliatorem, nu. 60. ibid. an concedatur pro re rapta, nu. 66. ibi.

Remedio c. ſæpe, de reſtit. ſpol. proprietatis ſeu dominij alterius exceptio obijci non poteſt, nu. 3. recup. rem. 16

Remediũ, ſeu diſpoſitio l. non eſt dubiũ, C. de leg. ceſſat, cũ teſtãtor permiſit legatario legatũ occupare, n. 44 adip. rem. 2

Remediũ l. 3. C. de pig. non impeditur à pupillo hærede ex ſua perſona, nu. 110. adip. rem. 5. an tranſeat contra ſingularẽ ſucceſſorẽ, nu. 111. locũ habet in licentia data in teſtamẽto, nu. 31. adip. rem. 5. locũ habet in licentia data in teſt. mento minus ſollẽni, n. 32. ibi. locũ habet in licentia data in vltima diſpõne, n. 33. ibi. locũ habet in alio contractu q̃ pignoris, n. 34. ibi. an trãſeat cõtra hæredes debitoris, n. 106. adip. re. 5. an reddatur creditori pupilli minoris, n. 11. ibi.

Remedio l. 3. C. de pign. locus an ſit, nulla præcedente mora debitoris, nu. 73. adip. rem. 5

Remedium l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, an contra legatarium fortius prouideat remedio l. non eſt dubium, C. vnde vi, nu. 212. recup. rem. 9

Remedium l. vlt. C. de acquir. poſſ. eſt proprie contra tertium poſſeſſorem introductum, nu. 71. rec. rem. 1.

Remedium l. non ab re, C. vnde vi, & l. conductores, C. loc. an contra conductoris hæredes cõcedatur, nu. 5. rec. rem. 11.

Remedium l. ſi me & Titium, ff. ſi cer. pet. vt locum habeat, inter partes geſtum aliquid eſſe debet, nu. 1. recup. rem. 4

Remedium ex c. ſæpe, de reſt. ſpol. an detur contra ſingularem ſucceſſorem, qui ſcit rem eſſe alienam, vitium tamen violentiæ ignorat, nu. 26. recup. rem. 16

Remedium l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. lib. 11. nouum poſſeſſionis recuperatorium, nu. 4. rec. rem. 10

Remedium directum differri ab vtili, nu. 74. rem. 5

Remedio attentatorum agens, titulum iuſtificare non cogitur, nu. 462. recup. rem. 15

Remedio l. vlt. C. de acq. poſſ. quanto tempore præſcribatur, nu. 68. rec. rem. 14. l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. quanto tempore præſcribatur, nu. 118. rec. rem. 15

Remedia plura vbi cõpetunt, vnum eligi debet, nu. 380. rec. rem. 15. in rem. ſcripta non tranſeunt ob damnum præteritum in ſingularem ſucceſſorem, n. 66. ibi. duo extraordinaria poſſunt ad inuicem concurrere, nu. 13. rec. rem. vlt. poſſeſſoria quattuor eſſe, aſſeruit Bald. nu. 15. ret. in prælud.

Remiſſio examinationis teſtiũ in cauſis criminalibus, maxima cũ difficultate ſolet concedi, nu. 358. rec. re. 15. examinationis teſtiũ concedi ſolet in cauſis criminalibus, cum teſtes ſunt perſonæ egregiæ, et in dignitate poſitæ, n. 359. ib. cauſæ quæ fit à iudice ad iudicem, non niſi cauſa ſummatim cognita ſit, n. 45. rec. rem. 10. ad examinandũ teſtes in remotis regionib. conceditur etiã, cum agitur remedio attentatorũ, nu. 348. rec. rem. 15. ad examinandum teſtes ẽt in cauſa ſpoliationis non conceditur, cum per fraudẽ petitur, n. 349. ibi. examinationis teſtiũ conceditur ẽt in cauſa criminali, cum per vim exceptionis agitur, n. 361. ibi. examinationis teſtium conceditur ẽt in cauſis criminalibus, cum teſtes ſunt extra prouinciam. n. 362. ibi. ad examinandum teſtes in remotis regionibus concedi debet, nu. 346. ibid.

Remiſſoriæ concedendæ an ſint, cũ officio iudicis agitur, n. 46. rec. re. vlt. ad alterum iudicẽ concedi an debeant in iudicio redintegrandæ poſſeſſionis, n. 337. rec. rem. 15. pro arbitrio iudicis conceduntur & denegantur, nu. 336. ibi. per fraudẽ & calũniã petitæ concedi nullo modo debent, nu. 339. ibid.

Renunciatio per renunciantẽ reuocata poſt illius admiſſionẽ, ante tamen collationem, operatur ac ſi facta non eſſet, nu. 302. rec. rem. 1. per ſuperiorem nõ admiſſa, nihil operatur, quare ſpoliatus reſtituitur, nu. 303. ibid.

Renunciationis dominij exceptio non poteſt obijci agenti interdicto, Vti poſſidetis, cum ignoratur an ſponte facta ſit, nu. 701. ret. rem. 3. differentia nulla inter beneficialia & profana, nu. 271. rec. rem. 1

Renunciationem dominij poſt ſpoliationem factam per metũ factã præſumi, nu. 264. recu. rem. 1. rei profanæ idem eſſe quæ beneficiariæ vt ſpoliatus reſtitui impediatur, nu. 279. ibi. beneficij fieri in manibus ſuperioris tantũ, nu. 277. ibi.

Renuncians beneficio a tertio ſpoliatus, adhuc ante omnia reſtituetur, nu. 304. recup. rem. 1. rei dominio, quando rem pro derelicta habeat, nu. 270. ibid.

Repeti non poteſt naturale debitum ſolutum, nu. 40. ret. re. 1

Repetita die interdictum concedere quid, nu. 78. ret. rem. 5

Res tẽporalis iũcta eccleſiæ, nomen eccleſiaſticæ retinet, n. 32 adip. rem. 4. men fictè, effici poteſt mea verè. nu. 340. ibid.

Res vitio affectu non præſcribitur, nec ob cã Publiciana actio conceditur, nu. 74. recup. rem. 15. quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, facilè diſtrahi poſſunt, nu. 18. adip. rem. 5

Rei appellatione tã mobilis, vt immobilis continetur, n. 17. recup. rem. 13. appellatio reſtringitur ob ſubiectam materiam, nu. 18. ibid.

Rem propriam recuperare etiam ex furto licet, ſi ſuccurſum aliter non ſit via iuris, nu. 191. recup. rem. 9. iudicatam retractari, ſi admiſſus ad probandum de iniquitate, cum admitti non debuit, probauit, nu. 608. adip. rem. 4

Re mobili ſpoliatus ex interdicto vnde vi, non reſtituitur, nume. 39. recup. rem. 1

Reſcriptum impetrans ſuper petitorio, an ad poſſeſſorium trãſire poſſit, nu. 544. ret. rem. 3

Reſcripta ad agendum annalia, ad excipiendum perpetua ſunt, nu. 456. recup. rem. 1

Reſciſſio facta à lege, non requirit factum hominis, nu. 129. adip. rem. 5

Reſeruatio per teſtes quando probari poßit, nu. 454. recup. rem. 15. an poſſeſſionem annullet, nu. 447. ibid. titulum inficit, & annullat, nu. 444. ibid.

Reſeruationis decretum poßeßionem diſcolorat, nu. 446. rec. rem. 15. exceptio obijci non poteſt contra agentem reintegrandæ, quando reſeruatio eſt ſuper incerto beneficio, nu. 456. ibid. exceptio debet eſſe probata, cum obijcitur, nu. 453. ibid. decretum in beneficialibus, an quoad tertium, vitiet poſſeßoris poſſeſſionem, nu. 26. ibid. exceptio triennali poſſeſſori obijci non poteſt, nu. 457. ibid.

Reſignans beneficium, reſignatione admiſſa, ſtatim ius ſuum & poßeßionem perdit, nu. 59. recup. remed. 14

Rempublicam minori æquiparatur, nu. 192. rec. rem. 15.

Reſtituere condemnatus, ſi deinde turbat, non incidit in pœnam condemnationis, nu. 89. ret. rem. 1

Reſtitui in integrum an minor poſſit aduerſus ſententiam cõtra ſe latam, in iudicio vti poſſidetis, nu. 851. ret. rem. 3. petens ſe ad tempus, qua reſtitutione facta, petens ex tũc declarari dominum, rectè petit, nu. 539. adipiſc. rem. 4

Reſtituendo ex capitulis pacis initæ inter Principes, obijci poteſt dominij exceptio, nu. 389. rec. rem. 1

Reſtitutus expreſſè ad alienata, omnia recuperat, n. 116. recup. rem. 10. ob publicam vtilitatem, etiam interim alienata recuperat, nu. 111. ibi. ex cauſa pacis non poteſt recuperare interim alienata in eccleſiam, nu. 112. ibi per iuſtitiam etiam interim alienata recuperat, nu. 113. ibid.

Reſtitutio an concedatur cõtra ſententiam latam in remedio l. vlt. C. de edit. D. Adr. nu. 906. adip. rem. 4. in integrum

reiecta

Digitized by Google

reiecta non cenſetur, vbi reijcitur appellatio, n.907.ibi.an impediat executionẽ ſñia latę ia remed. l.vlt.C.de edi. D. Adr.na.908.ibi.in integrũ aon conceditur aduerſus ſñiam latam in poſſeſſorio ſummariſſimo,n.54.ret.re.6. poſſeſſionis, quę fit ia iudicio Vti poſſideris, aa fiat iure actionis, vel iudicis officio,nu.865.rec.rem.3. an concedatur, cum flumen, è quo aqua ducebatur, ad alueũ antiquũ redijt, aa. 147.ret.rem.6.in integrũ eccleſię aon conceditur aduerſus præſcriptionẽ coatra eã decurſam,n.429.rec.rem.15. ſpoliati, in ſpoliãtis odio fundata, nu.14.rec.rem.1.ia integrũ mittitur executioni ẽt appellatione interpoſita, nu.831. adip rem.4.ad alterius iniuriam non trahitur,nu.102.rec. re.10.c.reintegranda.pleuũ operatur effectũ,n.103.ibi.in integrũ non cẽſetur reiecta, ẽt ſi nullitas reiecta ſit,n.854. ret.rem.3.eſt in priſtinũ ſtatũ repoſitio,n.5.rec.in prel.in integrũ noa conceditur pro leui lęſione,na.858.ret.rem.3

Reſtitutionis iudicium eſſe ordinarium, nu.909. adip.rem.4

Reſtitutionis exceptio, requirens altiorem iudaginẽ, noa impedit executionẽ ſententia in remed.l.vl.C.de edi.D.Adr. nu.910. ibid. non impedit iudicari executionem, nu. 911. ibid. ſtatim probanda aon impedit executionem ſententię in remed.l.vlt.C.de edic.D.Adr.nu.912.ibid.

Reſtitutionem in integram non procedere a pari cum ſententia,nu.855.rec.rem.3. dari impedito, cum agat de damno euitando,nu.80.ret.rem.5

Reſtitutus ad poſſeſſionem, quamdiu ei debeat incumbere, antequam agatur petitorio,na.647.rec.rem.15

Reſtitutorum interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis eſſe,nu.8. adip. ia prælud.

Retentio facilius quã reſtõ conceditur,nu.19.ret.rem.vlt.facilius quam aoua acquiſitio admittitur, nu.679.ret.re.3

Retinere poſſeſſionem quid, nu.3.ret. in prælud.

Retinet & conſeruat quaſi poſſeſſionem ſeruitutis, qui illam quaſi poſſeſſionem probat nu.52.ret.rem.5

Retinendę poſſeſſionis remediũ vſu frequens n.1.ret.in pręl.

Reus abſolutus pręſumitur, quòd actor aon probauerit ſuam intentionem, nu.116.ret.rem.5

Reum eſſe in dubio abſoluendum in cauſa dubiæ poſſeſſionis, num.758.ret.rem.3

Reuocatio procuratoris cõſtituti ad renunciandũ oſtendit voluntatẽ cõſtituentis eſſe, nolle rẽ perdere,n.273.rec.rem.1

Rigor, id eſt odioſa ſubtilitas, quę æquitati opponitur, & ſummum ius dicitur, & ſumma iniuria,na.21.rec.rem.1

Ripa notatus,nu.209.rec.rem.9

Ripæ rationes aliquot reiectæ atque confutatę,na.112.adip. rem.2.& nu.20.ret.in prelu. & aa.323.recup.rem.9. & nu.58.rec.rem.13.opinio exploſa, nu.609.ret.rem.3. & aliorum lapſus, aa.7.adip. rem.2.declaratio & differentia exploſa,nu.153.recup.rem.9.diſtinctio & doctrina reiecta,nu.49.recu.rem.8.conciliatio vna improbata, a.44. recup.rem.16.ſententia in c.ſæpe, na.32. verſ.tertiò quęro, extra de reſtit.ſpol.declaratur, nu.16.recup.rem.10.cõſideratio exploſa,nu.162.recup.rem.9

Riuus quid, num.3.ret.rem.7

Riuum apertũ operiri non poſſe,nu.16.ret.rem.7.noa eſſe immutandũ,nu.13.ibi.reficere quis teneatur, cum aqua ducitur,n.28.ibi.reficere quis debeat, cũ aqua publica ducitur, na.29.ibi.reficienti opus nouum non nunciatur,a.26.ibid.

Riuo vti debuit, qui vult ia illo interdicto, de riuis, obtinere, nu.12.ret.rem.7.fiſtulam mutare non licet, nu.19.ibid.

Riuos priuatos quis reficiat, nu.33.ret.rem.7

Rolan.à Valle I.C.laudatur,nu.147.rec.rem.15

Rom.conſ.54.ac aouaulla Barb.confutata, n.181.rec.re.15

Rotæ Rom.dec.improbata,n.272. et.re.3. error, n.275.ibid.

Rubei Alexandrini conſiderationes ad l.vlt.C.de codic. euerſæ,nu.513.adip.rem.4.opinio defenſa,na.514. ibid.

Ruſticus quocumque caſu, occupãdo poſſeſſionẽ alterius aõ excuſatur, n.26.rec.re.9.a dolo præſumpto excuſatur,a.23. ibid. occupando propriam rem, ab altero tamen poſſeſſam, excuſatur a pęna l.ſi quis in tantam, C.vnde vi ſed nu.24. aliter a.26.ibi.vt nouit accedere ad nemus, vt ligna domi habeat, ſic cognoſcere debet, vt ad Iuriſperitos accedat, vt conſiliũ inde referat,nu.28.ibi.ob ſummã ęquitatẽ multoties ex iudicis arbitrio excuſari põt,nu.31. rec. rem.9. ſagax numquam excuſatur,na.32. ibi. non excuſatur, cũ clã deliquit,n.33.ibi. numquam excuſatur a pęna ſtatuti Papiẽſis 31.de pęna illius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione, nu.34.ibi.occupãdo per vim alterius poſſeſſionẽ, aa incidat ia pęnã l.ſi quis ia tantũ, C.vnde vi, na.17.ibi.

Ruſtici nõ excuſantur, cũ quid aduerſus iuris naturalis diſpoſitionem agunt,nu.18.recup.re.9. errantes in iure, ſolùm excuſantur in caſibus expreſſis, nu.27. ibid. excuſantur ab ignorantia iuris ciuilis,nu.25.ibid.

Ruſticitas excuſat, nu.637.ret.rem.3

S

SAcrilegus coram eccleſiaſtico poteſt conueniri, num.207. recup.rem.15

Sacrilegium excuſat iuridica executio,nu.24 adip.rem.5

Saliceti differentia inter Vti poſſidetis, & Vtrubi, reiecta, nume.9.ret.num.2.explanatio ad l.3.C. de pign. confutata, na.9.adip.rem.5

Salomonis iudicium, nu.779.ret.rem.3

Saluianum interdictum à quo inuentum, n.1.adip.rem.3.an reddatur pro poſſeſſione bonorum coloni partiarij, na.83. ibi.an reddatur pro illatis ia molendinũ cõductum,n.152 ibid.redditur principaliter contra conductorem, hypothecaria vero contra alios poſſeſſores, nu.14.adip. rem.3. an reddatur contra debitorem ex alia cauſa, quam locationis, na.17.ibi.merè poſſeſſorium eſt, na.6.ibi. eſſe perſonale in rẽ ſcriptum,nu.57. adip.re.3.reddi pro illatis & inuectis ia prædiũ vrbanum.nu.51.ibi. an reddatur pro inſtrumentis contineutib. nomina debitorum,n.142.ibi.an reddatur contra colonum coloni,nu.96.ibid. quomodo ab hypothecaria differat,na.11.adip.rem.3. an reddatur domino prędij locati, etiam pro re aliena illata a conductore ia prædiũ, na.108.ibi. an reddatur pro illatis & inuectis a cõductore in prædium, & deinde exportatis a prędio, mutata conductoris voluntate,nu.103.ibi.cumulari an poſſit cum hypothecaria,nu.160.ibi. intentans non habet neceſſe probare illata & inuecta ſibi eſſe obligata,nu.162.ibi.an reddatur pro locatione tacita ſubſecuta, nu.157. adip.rem.3.an reddatur pro illatis in porticu domus conducta,n.146.ib.

Saluiano interdicto vtilius eſt experiri, quàm actione hypothecaria,na.7.adip.rem.3

Saluius Iulianus ſummus iuriſprudentiæ auctor, na.2. adip. remed.3

Satiſdatio quam præſtat hæres de legato præſtando: an vltro præſtanda ſit, num.97.adip.rem.de legato præſtando, quo tempore ab hęrede præſtetur, nu.101.ibid.facta pro parte delegato, intelligitur etiam ratione augmenti, nu.95.ibi.

Satiſdari de non turbando peti ſolet in libello dato in remedio Vti poſſidetis,nu.456.ret.rem.3

Satiſdatum non dicitur, niſi ſatiſdatũ perſeueret,n.92. adip. rem.2.tunc dicitur, cum cautio eſt idonea,nu.93. ibid.

Scandalũ vt euitetur, concedi ſolent multa, nu.320. ret.re.2

Scandali futuri informationes iudex ante omnia ſumit, num. 14.adip.rem.6

Scandali cauſa a regulis iuris recedi,na.19.adip.rem.7.ſuſpicio vbi eſt, aon requiſitus iudex ſe intromittit,na.12.

Scholaſticus eſt per triduum excommunicatus, cum in prælectionib. docentium ceteris eſt impedimento,nu.96. recup. rem.13.ob impẽſas ia funere ſcholaſtici factas iuſte illius libros retinere poteſt,nu.12.recup.rem.11

Scholaſtico an concedatur l. vlt. C. vnde vi, remedium contra ſcholaſticum, qui ſuum in auditorio locum occupauit, nu. 95.recup.remed.13

Digitized by Google

Scientia præſumpta ſufficit, vt currere incipiat quadrienniũ, ad petendum reſtitutionem in integrum conceſſum, nu.16. rec.rem.15. vitij præſumitur in eo, qui titulo lucratiuo ſuc ceßit, non ex titulo oneroſo, nu.43. rec.rem.16. ex cohabi tatione præſumitur, nu.55. rec.rem.11. & patientia aduer ſarij requiruntur in acquiſitione ſeruitutis ducẽdi aquam, nu.133. ret.rem.6. alterius poſſeßionis ex vicinitate, & ſimilibus probatur, nu.619. ret.rem.3

Scientiam dominij non requiri in acquiſitione quaſi poſſeßionis ſeruitutis itineris, nu.36. ret.rem.5

Sciens tenorem ſcripturæ, ſatis dicitur eam inſpicere, n.110. adip.rem.4

Scriptũ dici, quod legi poteſt, n.221. adip.rem.4. quod ſcripti vigore apprehẽditur, n.215. ibi. quod legi põt, n.121. ibi.

Scriptura cancellata, ſeu teſtibus confirmata, eſt altera quanis fortior, nu.97 adip.rem.4

Secundum decretum efficere actorem verum poſſeſſorem, nume.166. ret.rem.3

Senatum Mediolanenſem cognoſcere de omnibus cauſis feadalibus, nu.421. ret.rem.3

Sententia definitiua quæ, nu.804 adip.re.4. eluſoria eſſe non debet, nu.791. ret.rem.3. actionem in factũ & iudicati parit, n.123. adip.rem.5. interlocutoria dicitur, quæ plus participat de natura interlocutoriæ, q̃ definitiuæ, nu.28. adip. rem.4. qualis ferri debet, cum aduerſus poſſeſſorẽ turbatũ agentẽ remedio Vti poßidetis, obijcitur exceptio ſpoliationis, n.803. ret.rem.3. lato in iudicio ſummario nõ nocet in plenario, nu.121. ret.rem.5. abſolutoria lata ſuper principali nõ præiudicare quoad fructus, nu.131. ibi. lata pro agẽtis remedio, Vti poßid. an ſuis hæredib. proſit, nu.823. ret. rem.3. abſolutoria ferri an debeat pro reo, qui fatetur agẽtẽ interdicto, Vti poßidetis, poſſidere, nu.822. ibi. facit rẽ notoriã, nu.234. recu.rem.1. prehenſionis perſonæ dãnum irreparabile adfert, nu.888. adip.rem.4. qualiter ferri debeat in poſſeſſorio iudicio ſummariſſimo, n.44. ret.rem.vl. lata in poſſeßorio ſummariſsimo, quouſq; durabit, n.58. ibi. interlocutoria eſt, quæ non adfert damnũ irreparabile, n.47. ibi. lata in petitorio obſtat agenti remedio recuperandæ poſſeſſionis, n.686. ret. re.3. definitiua ſuper poſſeſſorio renũciatio ferri an debeat, n.548. ibi. lata in remedio l.vlt. C.de edi. D.Adr. an ſit definitiua, vel ĩterlocutoria, n.802 adip.rem.4. lata in remedio l.vlt. C.de edi. D.Adr. tol. rõne partis bonorũ, an alijs bonis præiudicet, n.798. ibi. lata in iudicio, Vti poßidetis, exequi an poßit cõtra hęredes et ſucceſſores, nu.828. ret.rem.3. lata in petitorio, excuſat a pęna turbatæ poſſeßionis, n.650. ibi. qua perpetuum ſilentiã imponitur, an ſit definitiua, vel interlocutoria, n.839. ibi. lata in actione cõfeſſoria, an præiudicet in interdicto de itinere actuq. priuato, nu.124. ret.rem.5. lata in iudicio poſſeſſorio, de aqua quotid. & æſtiua, an pręiudicium faciat in petitorio, n.168. ret.rem.6. quæ ferri debeat in poſſeſſorio retinendæ, cũ omnia paria ſint, nu.739. ret.rem.3. hac Vti poſſidetis, ita poſſideatis ferri an poßit, n.740. ibid. lata in iudicio, Vti poſſidetis, an exceptionem pariat in remedio recuperandæ, n.806. ibi. lata in remedio, Vti poßidetis, ſolum prohibet moleſtationẽ & turbationem, n.806. ibi. lato ſuper iudicio poſſeſſorio retinẽdæ, an pariat exceptionẽ in iudicio petitorio, nu.808. ret.rem.3. quæ ſub forma ferri debet cũ petitorio, & poſſeſſorio, Vti poſſidetis, ſimul actũ fuit, nu.809. ibi. qua pronunciatur quid exequendum eſſe, dicitur interlocutoria, nu.85. rec.rem.8. qua pronunciatur aliquem eſſe in poſſeſſionem mittendũ, interlocutoria dicitur, nu.86. ibi. in remedio, Vti poſſidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore, nu.715. ret.rem.3. pro vtroque poſſeſſore, proprietario ſcilicet & fructuario, ferri põt in iudicio, Vti poſſidetis, nu.716. ibi. in iudicio, Vti poßidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore cõtra iuſtè poßidentẽ ab altero, n.717. ibi. lata in iudicio, Vti poſſidetis, nocet ſucceſſorib. ratione dãnorũ & intereſſe factæ turbationis, n.834. ibi. lata in poſſeſſorio, Vti poßid. nocet ſucceſſorib. poſt 30. ann. nu.835. ret.rem.3. lata pro reo in petitorio, & in poſſeſſorio pro actore, an interim ſentẽtia poſſeſſorij exequetur, n.845. ibi. lata pro reo, quia actor non probauit, tunc ſententia poſſeſſorij pro actore exequetur, nu.846. ibi. lata in poſſeſſorio, ſi reus obtinuit in petitorio factis ſui iuris probationib. exequenda an ſit, nu.847. ibi. lata in poſſeſſorio beneficiali retinenda, non eſt exequenda, ſi actor nihil probauit, nu.848. ibi. lato in petitorio pro reo, & in poſſeſſorio pro actore, ſi actor appellauit, an ſententia poſſeſſorij executioni mandabitur, nu.849. ibid. declaratoria & cauſæ cognitio an exigatur, cum emphyteuta ob non ſolutum canonem eſt priuandus, nu.79. recup.rem.1

Sententiæ appellatione venit definitiua, non interlocutoria, nu.84. rec.rem.8. tot ſunt, quot capitula, nu.326. rec.re.9. executio non differtur oblatis precibus Principi, nu.830. adip.rem.4. formula, qua creditor aduerſus debitorẽ manifeſte contumacem in poſſeſſionẽ mittitur ex primo decreto, ita vt poſſideat, nu.188. ret.re.3. formula quænã ſit in iudicio ex Saluiano interdicto, nu.185. adip.rem.3. forma quę ſit in iudicio vti poßidetis, nu.714. ret.re.3. forma, cũ ſpoliatus turbans condẽnatur, vel abſoluitur, nu.801. ibi formula altera, qua creditor mittitur in poſſeſſionẽ ex primo decreto, ob magnam contumaciam debitoris, n.194. ibid.

Sententiã latam in remedio attentatorũ, definitiuã eſſe, n.51. rec.rem. vlt. latam in poſſeſſorio, continere aliquid fieri, nu.461. adip.rem.4. de mittendo aliquem in poſſeſſionẽ ex ſecundo decreto, eſſe definitiuã, nu.840. ret.rem.3. latam in remedio adipiſcendæ ex interdicto, Quorũ bonorũ, eſſe definitiuã, n.841. ibi. latã in poſſeſſorio retinendæ incidenter tractata eſſe interlocutoriã, nu.842. ibi. ab incõpetenti iudice latã omnino nullam eſſe, n.15. rec. rem.8. latam in poſſeſſorio ſummariſſimo eſſe interlocutoriã, nu.46. ret.re.6. eſſe definitiuam, cũ fuit pronũciatum, quis eſſet legitimus hæres, vt mitti poſſet in poſſeßionem, nu.857. adip.rem.4. pro reo abſolutoriam in dubio eſſe ferendã. n.759. ret.re.3. extendi & ad ſucceſſores, nu.825. ibi. interlocutoriã eſſe, quæ ſine ſollẽnitate profertur, n.503. adip.rem.4. poſſeſſorij ſummariſſimi non prodeſſe poſt appellationem, n.59. ret.rem.6. de exequendo eſſe interlocutoriã, nu.805. adip. rem.4. definitiuã eſſe, quę fertur dato libello, & cauſa cognita, n.806. ibi. latã ſuper vno poſſeſſorio, alteri non præiudicare, nu.807. ret.re.3. nullã eſſe dico, & ſi qua eſt appello, recte petitur, nu.541. adip.rem.4. ſtrictæ interpretationis eſſe, nu.190. ret.re.3. euidenter iniuſtã, nullã dici poſſe, n.852. adip.rem.4. nullam nũquam eſſe exequendã, nu.853. ibi. iniuſtam mero iure valere, num.7. rec.rem.8

Septa quid, num.5. ret.rem.8

Sepulcri violati actio non eſt contra eum, qui iuſſu iudicis aliquid egit, nu.24. adip.rem.5

Sequeſter voluntarius poſſeſſione ſua non priuat poſſeſſorem, n.89. ret.re.3. loco primi decreti non priuat poſſeſſorẽ ſua poſſeſsione, nu.90. ibi. quãdo poſsidere dicatur, nu.92 ibi.

Sequeſtrã cur concedatur, & quo a recredentia diſtat, nu.11. ret.rem.3. vt tollatur libellus offerri dẽt, nu.20. adip re.6

Sequeſtro reddi interdictum, Vti poſsidetis, poſseſsione duorum contendentium apud eum depoſita, nu.93. ret rem.3. voluntario poſseſsionem interdictum, & ob id ceſsare remedium, Vti poſsideris, nu.91. ibid.

Sequeſtrari apud iudicẽ contendentiũ poſseſsio debet, ne inde oriatur ſcandalũ, nu.323. rec. rem.1. facit poſseſsionẽ iudex, cũ dubiã eſt de lite & controuerſia, nu.45. ret.rem.6

Sequeſtrat iudex prædij fructus timore ſcandoli, nu.13. adip. remed.6

Seruus adſcriptitius fundi pars eſt, nu.117. ret.rem.3. vel colonus, qui per annos triginta curiæ ſeruit, ab omni ſeruitutis vinculo ſoluitur, nu.70. rec. rem.10. ſe liberum profitens, iudicio prætorio conuenitur, nu.35. ibid. vel colonus, qui aufugit, & nũc ab alio poſsidetur, a priori domino ꝓ-

pria

Digitized by Google

pria auctoritate prehendi non poteſt, n. 55. ibid. abſentis domini nōe agens ſi ſuccumbat, domino an præiudicet, n. 39. rec. re. 6. abſentis domini nōe mouere an poſſit actione ex l. ſi quis in tantā, C. vnde vi, nu. 40. ibi. vel colonus, ſi poſt fugā aſſequuti ſint dignitatem, an a domino ad priſtinā ſeruitutem recuperari redigi ve poſſint, nu. 63. rec. rem. 10. vel colonus, dum in actu fugę eſt, propria auctoritate capi pōt, nu. 49. ibi. vel filius an poſſeſſionem alterius occupando faciant, vt pater & patronus obligentur, nu. 63. rec. rem. 9. pręſumitur doloſè eſſe in quaſi poſſeſſione libertatis, eo ipſo quod aufugit, nu. 46. rec. rem. 10. nomine abſentis domini poſſeſſionem recuperans, an & fructus valeat recuperare, nu. 42. rec. rem. 6. an ſerui poſſeſſor nouus, conueniendus ſit a priore poſſeſſore, nu. 57. rec. rem. 10. hæres inſtitutus patrono in totum acquirit, nu. 291. adip. rem. 4.

Serui, coloni, & adſcriptitij arceantur a dignitatibus, num. 65. rec. rem. 10

Serui, vel coloni factum in amittenda poſſeſſione domino pręiudicare hodie non poteſt, nu. 2. rec. rem. 14

Seruo vindicanti ſe in libertatem, an concedatur remediū ex l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. contra dominum qui eum occupauit per vim, n. 300. rec. rem. 8. in quaſi poſſeſſione conſtituto, quo ſit ſuccurſum contra dominum occupatorē, nu. 301. ibi. actio conceditur ad libertatem tuendā, n. 302. ibi.

Seruum pro domino agentē in caſu l. 1. ſi per vim, vel alio modo, &c. iuramentum calumniæ præſtare, nu. 22. rec. rem. 6. domini nomine poſſeſſionem recuperantem non cogi cauere, dominum defenſurum, nu. 27. ibid. vel colonū vagabundum ſua auctoritate capere poteſt dominus, nu. 51. recup. remed. 10

Seruos nomine abſentis domini agentes, dominum ratum habiturum cauere compelli, nu. 30. rec. rem. 6

Seruitus eundi per domum noctis tempore non debetur, n. 17. ret. rem. 8. via ſi debetur, debitor claues domus tradere non tenetur, nu. 18. ibid. ſeu quaſi poſſeſſio ſeruitutis aquæ, ſolo actu acquiritur, nu. 9. ret. rem. 5. aquæductus eſt realis, vt aqua è fundo ad irrigandum hortum meum ducatur, n. 37. ret. rem. 6. aquæductus conceſſa vniuerſitati, realis eſt, nu. 38. ibi. aquæductus perſonalis eſt, cum conceſſio ſonat in factum, nu. 39. ibi. realis relata ad perſonam, efficitur perſonalis, n. 40. ibi. aquæductus indeterminatè cōceſſa, eſt perſonalis, nu. 41. ibid. ducendi aquam non dicitur amiſſa, cum flumen per alluuionem alueum mutauit, n. 140. ret. rem. 6. ducendi aquam non dicitur amiſſa, cum flumen fundo propius per alluuionem acceſſit, n. 141. ibi. ducendi aquā dicitur extincta, cum fundus ſeruiens alteri vno impetu acceſſit, n. 142. ibi. aquæductus impeditur, cum flumen fundum circumfluere cœpit, nu. 243. ibid. ducendi aquam perditur, ſi permitto alio aliquam ducere, n. 153. ret. rem. 6. aquęductus amittitur, ſi fons exaruit, nu. 154. ibi. ducendi aquam perditur per fluminis receſſum, nu. 155. ibid. aquæductus quæ realis, & quæ perſonalis, nu. 28. ret. re. 6. aquæductus realis eſt, cum conceſſio ſonat in ius, nu. 29. ibid. aquæductus vt fundus poſſit irrigari, eſt realis, etiamſi ſit dictum, quòd cum perſona extinguatur, nu. 30. ibi. aquæductus conceſſa non habenti fundum, an ſit realis, num. 45. ret. rem. 6. omnis in iure conſiſtit, num. 6. ibid. realis ad ſucceſſorem tranſit, nu. 25. ibid. aquæductus perſonalis eſt, nu. 26. ibid. tigni immittendi continua, n. 34. ret. rem. 5. diſcontinua eſt illa itineris & viæ, nu. 35. ibi. depaſcendi, aliquando vrbana, aliquando ruſtica, num. 138. ret. rem. 3. aquæductus vt quæratur præſcriptione, plura requiri, nu. 126. ret. rem. 6. ducendi aquam fundi diuiſione perditur, n. 157. ibid. ducendi aquam ſine quaſi poſſeſſione non acquiritur, n. 130. ibid. aquam ducendi acquiritur, modo ſeruitutis iure ducta fuerit, nu. 131. ibi. aquæductus vt impediatur cum flumen cępit circumfluere, & locus medius non impedit, num. 144. ibid. aquæductus vrbana & ruſtica eſt, num. 49. ibid. fontis realis vel perſonalis an ſit, nu. 6. ret. rem. 8. aquæductus ad futura prædia non extenditur, nu. 78. ret. rem. 6. aquæductus quid, nu. 5. ibid.

Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem non acquirit, qui fundū non habet iuxta illum, de quo eſt quæſtio, n. 29. ret. rem. 5. quaſi poſſeſſionem impedit fundus intermedius, nu. 30. ibi.

Seruitutis itineris actusque priuati poſſeſſio, ex quibus acquiratur, nu. 6. ret. rem. 5

Seruitutem debens patientiam præſtare debet, nu. 105. ret. rem. 3. fontis aliquando eſſe ruſticam, nu. 4. ret. rem. 8. ducendi aquam concedens, intelligitur modo non noceat multum concedenti, nu. 107. ret. rem. 6. ducendi aquam perdi, cum aqua aliter ducitur, quam fuit conceſſum, num. 156. ibid. habens quomodo experiatur interdicto, Vti poſſidetis, & quomodo in eo concludat, num. 236. ret. rem. 3. qui in loco præſtare tenetur, locum ad domini detrimentum mutare non poteſt, nu. 80. rec. remed. 10. appulſus pecoris ad aquam, realem eſſe, nu. 8. ret. rem. 8. habere in alterius fundo, non eſt contra ius commune, nu. 49. ret. rem. 5

Seruitute aquæductus amiſſa per aluei mutationem, an reſtitutio in integrum concedatur, nu. 145. ret. rem. 6

Seruitutum tres eſſe ſpecies, nu. 10. ret. rem. 5

Seruitutes reales tantum admittunt diſtinctionem cauſæ continuæ & diſcontinuæ, nu. 120. ret. rem. 3

Signatura ſola quando ſufficiat in cauſa poſſeſſoria, nu. 375. rec. rem. 15. ſola an ſufficiat in commiſſione cauſæ poſſeſſorię, ſtante regula Cancellariæ 29. Quod commiſſiones cauſarum, & proceſſus, nu. 376. ibid. ſola an ad tituli iuſtificationem ſufficiat, num. 465. ibi. ſola an probet commiſſionem cauſæ poſſeſſoriæ in remedio reintegrandæ, n. 373. ibid. non ſufficit in reſcripto, perinde valere, &c. nu. 38. adip. rem. 6

Signum quid, nu. 14. ret. rem. 7

Signoroli conſideratio improbata, nu. 121. adip. rem. 5. opinio quędam expenſa, nu. 118. ibid.

Silentium imponi poteſt perpetuum actori retinendę poſſeſſionis, ſi reus ſe poſſidere probauit, & actor non probauit, nu. 782. ret. rem. 3. imponi perpetuum petere quis non poteſt, cum nullus ei infert moleſtiā, nu. 358. adip. re. 4. perpetuū imponere an poſſit iudex turbatori, n. 836. rec. re. 3. imponi, & ius non competere, differunt, nu. 361. adip. re. 4

Similitudo qua vtitur Iuſtinianus in l. vlt. C. vnde vi, declaratur, & noue explicatur, nu. 19. rec. rem. 13

Simoniæ crimen inducit beneficij priuationem ipſo iure, nume. 68. rec. rem. 5

Simoniacus ipſo iure beneficio priuatur, nu. 336. rec. rem. 1

Simoniacum ſpoliatum non reſtitui ante omnia, nu. 134. & num. 335. rec. re. 1. nullum ius in beneficio acquirere, nec fructus ſuos facere, nu. 135. ibid. beneficio ipſo iure priuatum dici, nu. 136. ibid.

Simulatus contractus, contractus non eſt, nu. 183. rec. rem. 15

Singularis ſucceſſor in ſubſidium, conuenitur interdicto, Vnde vi, nu. 14. rec. rem. 1. conuenitur interdicto, Vnde vi, cū vnus poſt alterum ſpoliatus eſt, nu. 155. ibid. an conſtitutione l. extat. ff. quod met. cau. conueniri poſſit, nu. 75. rec. remed. 5

Socinus tractat. fallen. reg. 379 fallen. 6. & 7. declaratur, nu. 367. rec. rem. 1.

Sociui conſideratio dubia, nu. 65. adip. rem. 5

Socius ingrediens poſſeſſionem, excuſatur a dolo, nu. 629. ret. rem. 3. pro parte rem communem poſſidens, alterius portionem occupare prohibetur, nu. 240. rec. rem. 9. occupans rem communem ex integro ab altero ſocio poſſeſſam, incidit in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 237. ibid. ſocium ſpoliat, ſi eum re ad vſum deſtinatam vti prohibeat, nu. 138. ibid.

Socio licet per vim oſtium domus ingredi, ſi a ſocio prohibeatur, nu. 239. rec. rem. 9

Soluens ob cauſam celebrati contractus, illum ratificare dicitur, & comprobare, nu. 119. recup. rem. 15

Sorte dirimi an dsbeat dubia qõnis poſſeſſio, nu. 743. ret. re. 3. dirimi nõ debere cãs poſſeſſorias beneficiales, n. 747. ibid.

Specialia duo ſimul non concurrere, imo ne vnam ſpecialitatem cum vna præſumptione, nu. 235. adip. rem. 4

Speculatoris opinio confutatur, n. 753. ret. re. 3. & n. 193. ibi.

Specul. tit. de teſtam. §. ſequitur, nu. 34. declaratur, nu. 479. adip. rem. 4

Specus quid, nu. 4. ret. rem. 7

Spes conſiderabilis, nu. 89. rec. rem. 9

Spiritualis qõ, quę incidenter tractatur in cauſa tẽporali, ad iudicem eccleſiaſticum remittenda eſt, nu. 338. rec. re. 15

Spiritualia auctoritate propria apprehendi numquam poſſunt, nu. 75. rec. rem. 13

Spolians furem fugientem, & res furto ſubtractas auferentem, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 189. rec. rem. 9. clericum, an ſub iudice eccleſiaſtico poſſit conueniri, nu. 205. rec. rem. 15

Spoliare is dicitur, qui in bello illico aliena occupat, nu. 390. ret. rem. 1. qui venientem non admittit, nu. 137. rec. re. 9. qui non reſtituit requiſitus, nu. 90. adip. rem. 2

Spoliari dicitur poſſidẽs, qui impeditur ad poſſeſſionem reuerti, nu. 28. adip. rem. 3. qui dum reuertitur, non admittitur, nu. 148. rec. rem. 1. non autem turbari is dicitur, cui ſolutio penſionis negatur, nu. 480. ret. rem. 3.

Spoliato non ſufficit probare ante tempus ſpolij poſſediſſe, vt euitet neceſſitatem opponendi tempus ſpoliationis in libello, nu. 439. rec. rem. 1

Spoliatio ab vno ex familia facta, reſtituitur ex hoc interdicto, vnde vi, n. 53. rec. re. 1. alterius nõie facta, mandantem obligat, ſiue is expreſſè, ſiue tacitè mãdauerit, n. 54. ib. improprie admitti dominij exceptionẽ, nu. 107. prima maior ſecunda ſecundã impedit, n. 383. rec. re. 1. ſecunda lite pendente facta, dicitur maior prima & illã impedit, nu. 386. rei incorporalis dicitur ficta, n. 83. ibi. lite pendente facta, an impediat ſuſpendatq; petitorium iam intentatum, nu. 47. rec. re. vlt. lite pendẽte facta differt a ſpoliatione facta pẽdente appellatione, n. 43. ibi. facta a tertio nõe ſui intereſſe lite cũ altero pẽdente, reuocatur officio iudicis, n. 44. ib.

Spoliator vna rũ poſſeſſione cui inſiſtit, dominij cãm allegare põt, n. 479. rec. re. 15. ſi poſſeſſionẽ amittat, & a ſingulari poſſeſſore iterum eã conſequatur, conuenitur tamen interdicto vnde vi, vt eã reſtituat ante oĩa, nu. 156. rec. rem. 1. an ſpolium negare, & ſuper antiqua ſua allegata poſſeſſione dominij cãm deducere poſſit, n. 354. ibid. violentus pœnitentia ductus poſſeſſionem reſtituens, an euitet pœnam l. ſi quis in tantã, C. vnde vi, n. 142. rec. rem. 9. poſſidens, a tertio turbari nõ debet, n. 257. rec. rem. 3. non dicitur, qui antiq̃ ſuam poſſeſſionẽ continuat, n. 50. rec. rem. vlt. ab altero ſpoliatus, interdicto vnde vi, experiri põt, n. 796. ret. re. 3. an antiquã ſuã poſſeſſionem per tituli deductionem probare poſſit, n. 197. rec. re. 1. ſi incidat in pœnam l. ſi quis in tantã, C. vnde vi, non adiuuatur ex lata ſententia in cauſa dominij, ne reſtituat poſſeſſionem ante omnia, nu. 238. ibid.

Spoliatori an liceat ſe ſpoliaſſe negare, atque ita dominij exceptionem obijcere, n. 199. rec. re. 1. turbato ex interuallo, an reddatur interdictum, Vti poſſidetis, nu. 254. ret. re. 3. licere negare, ſpoliatum agnitum, allegati ſpolij tempore non poſſediſſe, nu. 357. rec. rem. 1

Spoliatorem ẽt principis auctoritate non poſſe in vitioſa poſſeſſione confirmari, nu. 70. rec. rem. 8. fictum dominij exceptionẽ obijcere, ſi eã incontinenti ſit paratus probare, nu. 245. rec. rem. 1. ſuã vitioſam poſſeſſionem colorare non poſſe, n. 184. ib. grauius delinquere ipſo turbatore, n. 687. ret. re. 3. in poſſeſſione ex certa ſcientia Principis cõfirmato, eo tuto ſpoliato, reſtitutioni locum eſſe, nu. 72. rec. rem. 8

Spoliatus per vim ſub eo iudice agere põt, ſub cuius iuriſdõne illata eſt vis, nu. 209. rec. rem. 15. caſtro munitiſſimo, ſi caueat ſe illud reſtituturum ſi in petitorio ſuccumbere cõtingat, ante oĩa reſtituitur, nu. 316. rec. rem. 1. caſtro munitiſſimo ante oĩa reſtituitur, cum eſt ſub Principe, qui eũ carcerari poteſt iubere, ſi latæ ſniæ in petitorio non obedijt, n. 317. ibi. officio iudicis agens, ſi pendente appellatione ſniæ contra ſe latæ, ſpoliet ſpoliatorẽ, appellationi renunciaſſe dicitur, n. 39. rec. re. vlt. ſuo facto iniuſtè, a ſpoliatore cauſato, reſtitui dẽt ex remedio reintegrandæ, nu. 102. rec. re. 15. ẽt ordine iudiciario ab eo iudice, qui incõpetens eſt, veluti a priuato dicitur ſpoliatus nu. 13. rec. rem. 8. turbando ſpoliatorẽ delinquit, ſecundũ Ian. n. 799. ret. rem. 3. agens reintegrari ad poſſeſſionẽ beneficij, titulum iuſtificare dẽt inſtante iudice, n. 460. rec. rem. 15. non reſtituitur ante oĩa ſi ex eo damnũ poſſit ſequi irreparabile, nu. 308. rec. re. 1. incontinenti recuperans non incidit in pœnam, l. ſi quis in tantã. C. vnde vi, n. 170. rec. rem. 6. quaſi poſſeſſione rei incorporalis, ex interdicto vnde vi, reſtituitur, nu. 81. rec. re. 1. ſi poſt ſpoliationem renunciauit dominio rei, & per multos dies non eſt conqueſtus ſe metu renunciaſſe, nõ reſtituitur ante oĩa, n. 278. ibi. non reſtituitur ante oĩa, cum ſubeſt periculi timor, nu. 115. ibi. niſi reſiſtat fortiter dominij ſua iam tractari eum poſſeſſionis cauſa non debere, non reſtituitur ante oĩa, an verum tamen ſit ab auctore declaratur, nu. 166. ibid. ad quadrantem obulum vel vſque ante omnia reſtitui debet, quã audiatur ſpoliator, n. 329. rec. rem. 1. beneficijs incompatibilibus non reſtituitur, nu. 467. rec. rem. 15. quaſi poſſeſſione annuæ præſtationis, qñ ex interdicto vnde vi, adiuuetur, tam in reali, quã in perſonali præſtatione, n. 87. rec. rem. 1. reſtituitur ante oĩa, ẽt in caſu, quando ſine violentia res ad ſpoliatorem deuenit, n. 246. ibi nõ reſtituitur ante oĩa, ſi imminẽs periculũ deductũ probari põs incõtinenti, n. 247. ibi. vna re tantũ, ſi reſtituatur, nõ hẽt manere in poſſeſſione tã diu, quã diu fuit ſpoliatus, anteq̃ agatur petitorio, n. 467. rec. rem. 15. & reſtituens de iure ciuili non oẽs permanere in poſſeſſione, quã diu fuit ſpoliatus, antequam petitorio agatur, nu. 648. ibid. ẽtſi obtineat ſniam iudicis auctoritate, poſſeſſionẽ non ingreditur, ſi reſiſtentẽ reperiat, nu. 32. rec. rem. 8. ſi tempore ferendæ ſniæ patiatur litem ſuper dominio tractari, adhuc ante oĩa reſtituatur, nu. 172. rec. rem. 1. principis auctoritate, qño reſtituitur ante oĩa, n. 50. rec. rem. 8. is dicitur, qui cum poſſideret deiectus eſt, n. 1. rec. in prælud. nõ dicitur, qui poſſidere non potuit, nu. 2. ibi. ſi renunciauit dominio rei poſt factã ſpoliationẽ, adhuc reſtituitur ante omnia, n. 263. rec. re. 1. iudicis auctoritate qño reſtituatur, & quando, nu. 3. rec. rem. 8. ob maximam ſæuitiam, non reſtituitur ante omnia nu. 87. rec. rem. 10. a tutore nomine pupilli, vel a prælato nomine eccleſiæ, reſtituitur ante omnia, nu. 60. rec. rem. 1. an reſtituatur lata ſententia abſolutoria iudicij ſuper dominij cauſa, n. 237. ibi. quando agat aduerſus illum cuius nõie facta eſt ſpoliatio, n. 47. ibi. incontinenti ſpoliatorẽ ſpoliare poteſt, nu. 384. rec. rem. 1. a iudice reſtitui debet, vt ſpoliatus a priuato, n. 28. adip. rem. 6. poteſt adhibitis ſocijs ſtatim recuperare, n. 6. ibid. cum non poſſideat, non põt dicere dominij cauſam deducere ad poſſeſſorium colorandũ, n. 183. rec. re. 1. agens cõtra ſingularẽ ſucceſſorẽ, qua actione experiatur, nu. 4. rec. re. 16. per vim cõpulſiuã, an ante oĩa reſtitui debeat, n. 102. rec. re. 1. poſſeſſionem & damna cum expenſis ante omnia recuperat, n. 306. ibid. iudicis auctoritate, ſe iniuſte ſpoliatum probare debet. n. 5. rec. re. 8

Spoliato non ſufficit probare ante tempus ſpolij ſe poſſediſſe, vt euitet neceſſitatem opponendi tempus ſpoliationis in libello, n. 439. rec. rem. 1. lite pendente obijci non poteſt reſeruationis exceptio, n. 455. rec. re. 15. per vim compulſiuam, an concedatur remedium ex c. ſæpe, de reſt. ſpo. n. 67. rec. rem. 16. lite pendente vel appellatione læſo, & iudicie læditur auctoritas, nu. 25. rec. rem. vlt. agenti ſe poſſeſſione beneficij ſpoliatum eſſe, obijci poteſt exceptio, eum laicum eſſe, nu. 434. rec. rem. 15. iudicis auctoritati aduerſatur iuris præſumptio, num. 4. rec. rem. 8. licet ſpoliatorem turbare, nu. 798. ret. rem. 3

Spolia-

Spoliatum reſtitui ante oĩa, ẽtſi crimina in illũ obijciãtur, nu. 324. rec. rem. 1. ante oĩa non reſtitui, ſi paſſus ſit litẽ ſuper dominio tractari, nu. 161. ibid. non reſtitui, cũ ex actis iudiciarijs conſtat de dominio cõuenti, n. 231. ibi. fauore eccleſię non reſtitui, ſi ad eccleſiæ cõmodũ dominij exceptio in cõtinenti probari offertur, n. 249. rec. rem. 1. non reſtitui, cum per ſniam de dominio conuenti conſtat, n. 233. ibi. poſt latũ ſniam in cauſa dominij reſtitui ante oĩa, n. 236. ibi. ſi tacitè conſentiat tractari cũm dominij, non reſtitui ante oĩa, n. 163. rec. re. 1. poſſeſſione nuuis, interdicto, vnde vi, non reſtitui, nu. 42. ibi. non reſtitui, cũ conſtat de dominio per inſtrumentũ publicũ, quod duob modis declaratur, n. 223. ib. a iudice, ſi notoriũ ſit ius non habere, nec habuiſſe conqueci non poſſe, nu. 12. rec. rem. 8. cũ cognita a principe, non reſtitui, n. 68 ibi. qui corã ſuperiore renunciauit dominio rei, poſt spoliationẽ non reſticui ante oĩa, n. 276. res. re. 1. quaſi poſſeſſione exigendi pedagiũ, reſtitui ex interdicto vnde vi, nu. 82. ibi. dici qui ſuſpicatur ſe repelli, vt vtili interdicto vnde vi reſtituatur, nu. 80. ibi. ſi poſt spoliationem cũ spoliatore paciſcatur ſe poſſeſſorio non acturum, non reſtitui ante oĩa, nu. 281. ibi. non reſtitui, cum per teſtes de spoliatoris dominio conſtat, nu. 226. rec. rem. 1. non reſtitui ante omnia, cũ spoliator vel licentia, vel pacto poſſeſſionẽ eſt ingreſſus, nu. 261. ibi. impune turbare illũ, a quo fuit spoliatus, n. 800. ret. re. 3. a principe extra iudiciũ ante oĩa reſtitui, nu. 65. rec. re. 8. qui vlterũ ſua culpa dicit, probare dẽt, nu. 98. rec. re. 15. non reſtitui ante oĩa, ſi ſcandali ſubſit timor, n. 319. rec. re. 1. non reſtitui ante omnia, cũ per ſuam confeſſionem conſtat de dominio ſpoliatoris, n. 215. ibi. qui ante ſpoliationẽ procuratorẽ ad renunciandũ dominio conſtituit, nõ reſtitui ante oĩa, nu. 272. ibi. reſtitui ante oĩa nõ obſtante pacto de non agendo poſſeſſorio, ſi cã publica eſt, n. 286. rec. re. 1. ſi poſt ſpoliationẽ iurauit ſe nõ acturũ poſſeſſorio, nõ reſtitui ante oĩa, n. 287. ibi. reſtitui ante oĩa ẽt ſi ante ſpoliationẽ cum ſpoliatore pepigit ſe poſſeſſorio non acturũ, n. 296. rec. re. 1. ſi dominio ccí ante factã ſpoliationẽ renunciauit, non reſtitui ante oĩa, nu. 297. ibid. ſuo facto & culpa nõ reſtitui, n. 298. ibi. ab vno, & accuſatum criminis ab altero oĩa adhuc reſtitui, n. 326. rec. rem. 1. reſtitui etiam ſi crimen obijciatur, ſiue ius Pontificium vel ciuile conſideretur, n. 327. ibid. re vna tantum, non reſtitui ante omnia, ſi in illum obijciatur crimen, nu. 238. ibid.

Spolium propoſitum per modum exceptionis in iudicio retinendæ, an illud ſuſpendat, n. 670. ret. rem. 3. quid ſit, ibiq. ſpolij ſignificatio multiplex, nu. 3. rec. in pcelud.

Spolij exceptio non prodeſt turbatori, qui ſolum probauit ſpoliatorem vi ab alio poſſidere, n. 802. ret. rem. 3. cauſa cum apud potentiſſimum principem tractatur, adhuc ante oĩa reſtituitur caſtro munitiſſimo spoliatus, n. 314. rec. rem. 1

Statutũ Bononiæ, quod miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, declaratur, nu. 180. ret. re. 3. Bononiæ de eo, cui interdictu eſt adminiſtratio, declaratur, nu. 173. rec. rem. 15. Bononiæ, quod a ſententia lata in cauſa poſſeſſoria liceat appellare, declaratur, nu. 835. adip. rem. 4

Statutum Brixiæ 152. in criminalib. ſub rub. de vi moleſtatiua, an locũ habeat pro executorib. teſtamentorũ, n. 68. ret. rem. 3. Brixiæ 152. in criminalib. de vi moleſtatiua, declaratur, n. 21. ret. re. 1. & n. 33. 44. 97. 133. 136. 141. 252. 647. 680. & 817. ret. re. 3. Brixiæ in ciuilib. ſub rub. quod nullus intret poſſeſſionẽ vacuã declaratur. n. 766. adi. re. 4. Brixiæ 13. in ciuilib. ſub rub. in quib cauſis ius ſummariũ reddatur, declaratur, n. 97. ret. re. 5. & n. 167. ret. re. 6. Brixiæ 98. ĩ ciuilib. ſub ru. de antiquiori poſſeſſione, &c. declaratur, n. 732. ret. re. 3. Brixiæ 153. in criminalib. ſub ru. de mõ & forma procedendi ĩ crimine inquietationis, &c. declarat. n. 466. & n. 709. ret. re. 3. Brixiæ 189. in ciuilib. qđ oĩs poſſeſſio cenſeatur trãlata ĩ heredẽ, decl. n. 50. ret. re. 3.

Statutũ Ferrariæ li. 2. de poſſeſſione turbata, an locũ habeat in quaſi poſſeſſore, n. 113. ret. rem. 3. an locum hẽat contra operarios, n. 315. ibi. an locũ habeat pro fructuario & vſuario, n. 78. ibi. declaratur, n. 45. ibi. Ferraria li. 2. de præcepto faciendo, declaratur, nu. 13. 20. 26. 35. 37. 42. 52. ret. rem. vlt. Ferraria lib. 2. ſub ru. de indẽnitatib. mulierũ, etc. declar. n. 677. adip. re. 4. Ferrariæ lib. 2. rub. quod poſſeſſio defuncti continuetur in hæredẽ, declaratur, n. 62. ret. re. 3

Statutum Florentiæ, quod creditor miſſus in poſſeſſionem fructus lucretur, declaratur. nu. 184. ret. rem. 3

Statutum Mediolani, quod poſſeſſio defuncti continuetur, nume. 508. & 860. adip. rem. 4

Statutũ montis regalis ſub rub. de eiectione poſſeſſoris prouidet spoliato re mobili, n. 199. rec. re. 15. declar. n. 315. rec. rem. 9. reſtituit spoliatum poſſeſſione rei mobilis, ſtatuto tñc Papienſi c 54. contrarium diſpoſitum eſſe, n. 40. recup. rem. 1. punit occupatores rei mobilis, n. 266. rec. rem. 9

Statutũ Papiæ 31. in criminalib. rub. de pęna illius qui violẽtiã, pro executoribus teſtamentorũ an procedat, n. 69. ret. rem. 3. in prętumptiua probatione verificatur, nu. 401. rec. rem. 15. Papiæ 54. in illis verbis, vere poſſidebatur, in præſumptiua probatione verificatur, n. 399. ibi. papiæ 31. in crim. ſub rub. de pœna eius, qui violentiã, &c. declar. n. 22. ret. rem. 1. & nu. 32. ret. rem. 3. papiæ 90. in ciuilibus ſub rub. quod maritus non poſſit vxorẽ ipſius inſtituere, declaratur, nu. 130. adip. rem. 4. papiæ 58. in ciuilib. ſub rub. qđ creditor contra extraneũ poſſeſſorẽ, &c. declaratur, & ſtatutũ Mediolani lib. 1. c. 173. n. 142. adip. re. 5. papiæ 54. in ciuilib. de poſſeſſione violenta & clãdeſtina, &c. ſtatutũ 31. in crim. de pęna illius qui violentiã alicui fecerit, &c. declaratur, nu. 67. rec. re. 1. papiæ 31. in criminalib. de pœna illius qui vim alicui fecerit, &c. non hẽt locũ contra ciuiliter poſſidẽtem, qui naturalẽ poſſeſſionem ingreſſus eſt. n. 195. rec. rem. 9. papiæ, q noĩans dominũ in iudicio, &c. expreſſe vult noĩationem ante litem cõteſtatam fieri debere, n. 492. rec re. 15. papiæ 13. in criminalib. de pęna illius qui vim alicui fecerit, &c. declaratur non procedere ſi spoliatus recipiẽs poſſeſſionẽ nõ proteſtetur ſibi ſaluũ fore ius pęnæ, n. 159. rec. re. 9. non hẽt locũ contra occupatorẽ, qui vere & pfecte nõ occupauit, n. 165. ibi. nõ hẽt locum cõtra eũ, qui ſtatim ſuã recuperauit poſſeſſionem è manib. occupatoris, n. 171. ibi. punit occupatores rerum incorporaliũ, ibiq; declaratur, n. 271. ibi. q̃ñ in vniuerſitate occupanto aliena intelligatur, nu. 125. ibid. papiæ in ciuilib. ſub rub. quod noĩans dominũ in iudicio, &c. declar. nu. 486. rec. re. 15. papiæ 48. de vendõne & in ſolutũ datione, egregie declaratur, nu. 106. ret. re. 8. papiæ 31. in crim. de pœna illius qui alicui fecerit vim in eius poſſeſſione, tã maſculũ quam feminã punit, nu. 16. rec. rem. 9. papiæ 10. in ciuilib. de citationib. decl. n. 112. rec. re. 8. papiæ 31. in crim. de pęna illius qui vim alicui fecerit, &c. nõ hẽt locũ rõne pęna contra patrẽ & patronũ, n. 56. rec. rem. 9. papiæ 54. in ciu. & 31. in crim. vaſallũ a domino spoliatũ nõ adiuuare, n. 101. rec. re. 1. prohibens mulierib. portare vniones & margaritas, non prohibere fictas, & adulterinas, nu. 11. ret. re. 8. papiæ 54. in ciuilib. & 31. in crim. nõ habẽt locũ cum spoliatus ſuis poſſeſſor per vim, & cõpulſiuã, n. 108. rec. re. 1. papię 31. in crim. de pęna illius qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione, nõ procedit ĩ furioſo & mẽte capto, nu. 94. rec. rem. 9. papię 94. in ciu. ſub rub. in quantũ & qualiter mater ſuccedat, declar. nu. 224. adip. re. 4. papiæ, quod nominãs dominũ in iudicio, &c. declaratur & egregiè exponitur, nu. 489. rec. rem. 15. papię 52. in ciu. ſub rub. de forma tenenda circa poſſeſſiones dãdas, &c. declar. n. 68. adip. rem. 5. papię 6. in ciu. ſub rub. de execucione inſtrumenti, declar. n. 849. adip. rem. 4. papię 54. in ciu. quando locum hẽat in poſſeſſione ciuiliſſima spoliato, n. 411. rec. re. 1. papię 31. in crim. de pęna illius qui vim alicui, &c. an deroget conſtitutioni, l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 339. recup. rem. .. papię in ciuil. declaratur, n. 156. adip. rem. 6. papiæ 31. in cri. de pęna illius qui vim alicui fecerit, &c.

Digitized by Google

non punit occupatores rei mobilis,num.267.recup. rem.9

Statutũ Papię 31.in crim.de pęna illius,&c.nõ procedit cõtra pupillã minorẽ,& ſimiles, quorum nõĩe eorũ adminiſtratores alienũ poſſeſſionem occuparũt,n.103.rec.rem.9.Papiæ 31.in crim.de pęna illius qui vim,&c.declaratur,nu.117.ibid.Papię 53.in ciuil.ſub rubr.de poſſeſſione plena vacuãda,&c.declaratur,n.15.adip.rem.5.Papiæ 95.in ciuilib.ſub rub.quod mulieres maritatæ,&c.declaratur, nu.325.adip.rem.4.Papiæ 2.in ciuilib.quid pro poſſeſſione tediali intelligat,n.170.ret.rem.3.Papiæ 52.ſub rubr.de forma tenẽda circa poſſeſſiones dãdas,&c.declaratur,n.72.adip.re.5.Papię 4.in ciuil.ſub rub.de modo & forma procedẽdi in cauſis ſũmarijs declaratur,n.836.adip.re.4.Papiæ 53.ſub rub.de poſſeſſione plena vacuãda,&c.declaratur,n.35.adip.re.5.Papiæ 31.in crim.rub.de pœna illius, qui violentiã,declaratur,an pro poſſ.ſequeſtrata locũ hẽat,nu.838.ret.rem.3.Papiæ 31.in crim.de pęna illius qui vim declaratur,nu.138.rec.rem.9.Papiæ 31.in crim.de pœna illius qui vim,&c.hẽt locum etiam contra debitorem qui rẽ apud creditorẽ pignoratam per vim occupauit,n.220.ibi.Papiæ 53.in ciuilib.ſub rubr.de poſſeſſione plena vacuanda,&c.declaratur,nu.46.adip. rem.5.Papiæ 31.in criminal.ſub rubr.de pęna illius,qui violentiam,&c.declaratur,n.838.ret.rem.3.Papiæ in ciuilib.ſub rub. de poſſeſſione plena vacuanda,&c declaratur,nu.28.adip.rem.5.& nu.10.ibid. Papiæ 54.in ciuilib.recte exigit legitimas probationes in cauſa ſpoliationis,nu.414.rec.rem.15.Papiæ 31.in crim.declaratur,nu.48.ret.rem.9.Papię in ciuilib.ſub rub.quod mors,& filiatio poſſet pbari,&c.declaratur,n.673.adip.rem.4. Papiæ,de poſſeſſione turbata declaratur,nu.505.rec.rem.3.Papiæ 53.ſub rubr.de poſſeſſione plena vacuanda,&c.declaratur,nu.101.adip.rem.5.Papiæ 48.in ciuilib.ſub rub.de venditione & in ſolutũ datione,declaratur,nu.32.ret.rem.1.Papiæ 54.in ciuilib.ibi,vel ab eius pręceſſore tunc declaratur,n.383.rec.rem.15.Papiæ 54.in ciuilib.& 31.in criminal.ſuccurrit emphyteutæ ſpoliato,nu.77.rec.rem.1.Papiæ 54.in ciuilib.& 31.in criminal.procedere etiam in ſpoliato quaſi poſſeſſione rei incorporalis,num.85.ibi. Papiæ & Brixiæ,de turbata poſſeſſione,dum puniunt turbatores,ceſſant ſi cauſa iuſta turbandi probatur,num.635.ret.rem.3.Papiæ 54.in ciuilib.& 31.in crimin.an prædonem ſpoliatum adiuuent,nu.112.rec.rem.1.vaſallum a tertio ſpoliatum adiuuant,nu.93.rec.rem.1

Statuta Papię a Bal.edita,& cõpilata fuerũt,n.343.rec.re.9

Statutum Patauij ſub rubr.de turbata poſſeſſione,c.1.an locũ habeat pro executorib.teſtamentorum,nu.67.ret.rem.3. Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur,nu.84.131.144.148.157.158.165.177.204.226.241.255.285.292.311.347.373.384.389.392.452.466.472.497.625.670.679.707.728.750.760.& num.780.adip.rem.4.Patauinum ſub rubr.de poſſeſſione turbata,c.1.& ſtatutũ Papiæ 31.in crim.declaratur,nu.43.ret.rem.3.Patauinum ſub rubr.de poſſeſſione turbata, declar.nu.31.ret.re.3.& nu.96.& 296.ibid.& nu.28.& 69.ret.rem.1.Patauinum ſub rub de audiendis in iudicio,c.ſi aliquis ciuis,declaratur,nu.99.adip.rem.2

Statuta Patauij,Papiæ,& Brixiæ,punientes turbantes poſſeſſorem,non procedere in turbantib.detentatorem,nu.56.ret.rem.3.de turbata poſſeſſione, locum non habet contra turbantem poſſeſſorem iuris improbi,nu.158.ibid.de poſſeſſione turbata,an locum habeant pro ceſſionario turbato,nu.280.ret.rem.3.de continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem,quid operentur,nu.61.ibid.de turbata poſſeſſione,an pro quaſi poſſeſſione locum habent,num.114.ibid.

Statutum Vicentię lib.3.ſub rubr.de ceſſionibus,declaratur,nu.279.ret.rem.3

Statutũ puniens oẽs cuiuſcũque condõnis,non punit infantes,n.39.rec.re.9.quod creditor miſſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto fructus lucretur,valet,n.179.ret.re.3.quod miſſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto fructus lucretur, qua rõne conditũ,nu.181.ibid.puniens turbantẽ poſſeſſorẽ an puniat turbãtem miſſũ nulliter,nu.20.ret.rem.1.vel conſuetudo quib.licet conſanguineis redimere alienata a cõſanguineis, odioſa vel fauorabilis an ſit,nu.35.rec.rem.1.quòd victus victori condẽnetur in expenſis,iudicis officiũ parit,n.497.adip.rem.4.puniens ingredientẽ feudum alienũ an habeat locũ contra occupantẽ fundum iacentis hæreditatis,n.42.rec.re.13.iuris cõis correctoriũ,minus corrigere debet quã ſit poſſibile,nu.268.rec.rem.15.reijciens interpretationẽ, de friuola intelligitur,nu.226.adip.rem.4.reijciens interpretationem,intelligitur de extrinſeca, non de intrinſeca, nu.227.ibi.quo mater per agnatos excluditur qua ratione fauorabile potius,quã odioſum dicatur,nu.22.rec.rem.1. puniens quouis modo occupantẽ aliena,vel delinquentem, operatur,ne ex cã inexcuſetur,nu.63.rec.rem.5.prohibens relinqui forenſi ex teſtõ, non habet locũ in eo qui a principio fuit ciuis,& deinde eſſe deſijt,nu.16.rec.rem.16.quod quis poſſit ducere aquã ad ſuum fundum per alterius fundũ ſoluto pretio,intelligitur modo fundi domino damnũ nõ adferat,nu.110.ret.re.6.tribuens executionẽ teſtĩs extra ordinem factis,non cõprehendit ſubſtõnem tacitã,nu.229.adip.re.4.quòd diſponit in poſſeſſione,procedere & in quaſi poſſeſſione,n.86.rec.re.1.reijciens ve probationes, nunquã dicitur reijcere probationes ex confeſſione aduerſarij, nu.103.adip.rem.4.tribuens paratã executionem inſtrumento comprehendit & caſum cum quis coram notario confeſſus eſt debitũ,nu.104.ibid.actionẽ ex eo concedit contra violentũ occupatorem ſi illi pœnam indicit,vt Papiæ,& in Monte regali, n.311.rec.rem.9.puniens turbatorem perſonæ,dolũ probari requirit,nu.613.ret.rem.3.puniens turbationem illatã in rem,latã culpam ſolũ probari neceſſariò requirit,nu.614.ibi.puniens turbatorẽ reiecta titulo allegatione,punit etiam ſi licentia teſtatoris aliàs excuſet,nu.646.ret.rem.3.quòd ſoluatur gabella pro quacumque lite, quod erit pro lite poſſeſſionis,nu.288.ibid.quòd poſſeſſio in hæredẽ continuetur,fauore hæredis eſt conditũ,344. adip.re.4.puniens turbatorẽ poſſeſſionis,non punit eum,qui cauſam aliquam occupandi habuit,nu.50.rec.rem.5.auferens omnes exceptiones non aufert prouenientem ex iuriſdictionis defectu,nu.13.ibid. quod de pretio contractus ſoluatur gabella, contractum ibi pro emptione intelligit,num. 11. ret.remed.4.puniens impedientem locari poſſeſſiones, punit & illum, qui operarios impediuit,num.68.ret. rem.1

Statuto concedi non põt,quod creditor vi poſſit ingredi poſſeſſionẽ debitoris,nu.96.adip.rem 5.ſi cauetur procedendum eſſe ſummarie ſuper inſtrumento,ita erit procedendum ſuper hypothecaria,quæ ex eo mouetur,nu.177.adip.rem.3. indicente pęnam violento ſpoliatori,an receſſum cenſeatur a diſpoſitione l.ſi quis in tantam,C.vnde vi,num.338.rec.rem.9.ſi cautum ſit alicuius dicto & aſſertioni ſtandum eſſe,intelligitur dummodo is iuret,nu.498.ret.rem.15

Statuta concedentia fideicommiſſario miſſionem in poſſeſſionem bonorum defuncti, intelliguntur, reſtitutione verbali facta, nu.186.adip.remed.4 punientia turbantes alterius poſſeſſionem,pœnas ſubrogaſſe loco pęnarum iuris communis,nu.607.ret.rem.3.de turbata poſſeſſione puniunt etiã litigantem ſine iuſta cauſa contra poſſeſſ. nu.300. ibid. de poſſeſſoriis loquentia, non comprehendunt poſſeſſorium aquæ ducendæ,nu.166.rec.rem.6.punientia turbatores an locum habeant contra diffamatorem,nu.295.ret.rem.3

Stipulationem de iudicato ſoluendo aduerſus ſanguine cõiunctus non committi,nu.28.rec.rem.9

Structũ qd ſit,& de ſignificatione verbi ſtruo,n.134.rec.re.35

Subſtitutio tacita pupillaris non continetur ſub expreſſa vulgari, cum ſtatutum vult inſtrumenta debere intelligi ad litteram,contrarium infra,nu.222. adip. rem.4. vulgaris expreſſa iuris interpretatione continet pupillarem tacitã, cum pupillo facta eſt,nu.27.ibid.

Subſtitu-

Subſtitutionem expreſſam eſſe tacita potentiorem, quod ibidē declaratur, nu. 233. adip. rem. 4. tacitam duobus modis cōſiderari, nu. 234. ibid.

Subſtitutus in re certa nullo dato cohærede vniuerſali, in totum hæres efficitur, nu. 211. adip. rem. 4. tunc conſequitur remedium l. vlt. C. de edic. D. Adr. cū ſubſtitutionis causā euenisse probat, 212. ibi. an mittatur in poſſeſſionē ex remed. l. vlt. C. de edic. D. Adr. ſi cum eo inſtitutus in proprietate concurrit, nu. 213. eueniente conditione, inſtitutus dicitur, nu. 208. adip. rem. 4. tacitè, propriè hæres, nu. 219. ibi. hæres dicitur. nu. 209. ibi. tacite, hæres ſcriptus non dicitur, nu. 220. ibid. ex tacita vulgari, vel pupillari an habeat rem. l. vlt. C. de edic. Dini Adr. n. 214. adip. rem. 4

Succedens per ius accreſcendi, dicitur tamquam hæres ſuccedere, nu. 118. adip. rem. 4. ab inteſtato cur non habeat rem. l. vlt. C. de edic. D. Adr. n. 65. ibi. notorio ſpoliatori non præſumitur poſſeſſ. vitium ignorare, nu. 33. rec. remed. 15. ab inteſtato, ex voluntate defuncti ſuccedit, num. 70. adip. remed. 4. ab inteſtato, quando ex mente defuncti venire dicatur, num. 196. ibid.

Succeſſor ſingularis nominare non poteſt alterū cuius nomine poſſidet, cum remedio c. ſæpe, de reſtit. ſpol. conuenitur, nu. 65. rec. remed. 16. non præſumitur ignorare factum ſui prædeceſſoris, nu. 30. ibi. negans ſoluere penſionem quā anteceſſor ſoluere conſueuit, dominū ſpoliat, & ibi paulo poſt declar. nu. 89. rec. rem. 1. mediatus cum titulo & bona fide conueniri an poſſit ex l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ. li. 11. nu. 17. rec. rem. 10. qui cum prædeceſſore habitabat, præſumitur ſcire illius facta, & an eius poſſeſſio vitioſa eſſet vel non, nu. 47. rec. rem. 16

Succeſſoris appellatione quis veniat, nu. 16. adip. rem. 2

Succeſſor conſanguineus præſumitur ſcire vitium poſſeſſionis in qua ſucceſſit, nu. 38. rec. rem. 16. ſingularis immediatus ſpoliatoris conuenitur interdicto vnde vi, ſi vacantem occupauit poſſeſſionem, nu. 153. rec. rem. 1

Succeſſorem negantem ſoluere penſionem, quam ſoluit hactenus defunctus, dominum ſpoliare, ob id dominum ante oīa reſtitui, nu. 160. rec. rem. 1. vniuerſalem conueniri interdicto, Vnde vi, vt ante omnia poſſeſſionem reſtituat, nu. 157. ibid. alterius, iuſtam habere ignorantiæ cauſam, nu. 15. recup. rem. 7. vti acceſſione ſui auctoris, nu. 824. ret. rem. 3

Suitas idem quod teſtamentum operatur, nu. 77. adip. rem. 4. in quibus idem, quod tabula operetur, nu. 61. ibid.

Summarium poſſeſſorium quod, & quomodo tractetur, nu. 25. rec. in prælud.

Summariè in poſſeſſorijs procedi, nu. 10. rec. rem. 7

Superficies quid, nu. 4. ret. rem. 4

Superficiei emptor a conductore quomodo diſcernatur, nu. 7. ret. rem. 4

Superficiem conducere an differat ab eo, qui ſolum conduxit, vt ei ſuperficiem imponat, nu. 30. rec. rem. 4

Superficiarius contractus cum illo conductionis magnā habet affinitatem, nu. 8. ret. rem. 4. an poſſit cedere ius ſuū, n. 33. ibi. eccleſia, non transfert ius ſuum in alterum, nu. 34. ibi. contractus finitur finita emphyteuſi, nu. 29. ret. rem. 4. an poſſit imponere ſeruitutē ſuper ipſa ſuperficie, nu. 31. ibid. contractus quid ſit, nu. 5. ibi. quid debeat probare, vt obtineat in remedio de ſuperficiebus, nu. 42. ret. re. 4. agens contra tertium, cām ſuæ poſſeſſionis probare debet, n. 43. ibid.

Superioris iura præſcribi non poſſe, nu. 153. ret. rem. 3

Superuacuum eſt, quod fit contra rem iudicatam, num. 900. adip. rem. 4

Supplicare an liceat a lata ſententia in remed. l. vlt. C. de edi. D. Adr. nu. 895. adip. rem. 4. licet, etſi non liceat appellare ob excellentiam perſonæ iudicis, qui ſententiam tulit, n. 896. ibi. licet a ſententia Senatus, cū tamen appellare non liceat, n. 897. ibi licet a ſententia a qua non licet appellare mixta ratione perſonæ & cauſæ, nu. 898. ibid. non licet a ſentētia cum ratione cauſæ reycitur appellatio, n. 899. ibi. non licet contra ſententiam latā in poſſeſſorio iudicio ſummariſſimo, nu. 35. ret. rem. vlt.

Supplicatio & appellatio coram quibus iudicib. porrigatur, nu. 902. adip. rem. 4. a ſententia reiecta dicitur vt appellatio, ſi eadem adeſt ratio, nu. 903. ibid. ſententiæ executionem non retardat, nu. 904. ibid. contra rem iudicatam non admittitur, nu. 905. ibid.

Suſpectus de fuga pendente appellatione prehendi poteſt, nu. 41. rec. rem. vlt. in cognoſcendo non eſt ſuſpectus in delegando, nu. 395. ret. rem. 3

T

TAberna quid, nu. 128. adip. rem. 3

Tacēs conſentire dicitur in iudicialib. n. 547. ret. rem. 3

Taciturnitatem præiudicialem conſenſum non cauſare, num. 111. adip. rem. 3

Tectorium quid, nu. 291. ret. rem. 3

Temere agere, quid, nu. 72. rec. rem. 3

Tempus & locus turbationis in libello exprimi an debeant, nu. 459. ret. rem. 3. & locus turbationis exprimi debet, cū dolus turbantis arguitur, nu. 460. ibid. appoſitum in principio inſtrumenti, repetitam cenſetur in alijs partibus, nu. 715. adip. rem. 4. continuum quod, in dando bonorum poſſeſſione, n. 45. ret. rem. 1. ſpoliationis factæ an in libello poni debeat, cum interdictum, Vnde vi, mouetur, nu. 430. recup. rem. 1. immemoriale quod, nu. 129. ret. rem. 6. prætorium vtile eſt, nu. 449. rec. rem. 1. vtile quod, nu. 450. ibid. ſpoliationis factæ an libello, quo remedio reintegrandæ agitur, deſcribi debeat, nu. 269. rec. re. 15. in libello apponitur, cum actio, quæ infamiam irrogat, mouetur, nu. 432. recup. rem. 1. spoliationis in libello ponitur, ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur, n. 433. ibi. spoliationis de iure Pontificio non deſcribitur in libello, nu. 271. rec. rem. 15. ſiue principij, ſiue medij, ſiue finis, ſpectatur, vbi actus ſuā perfectionem recipit, nu. 118. ibid.

Temporalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, nu. 455. rec. rem. 1

Temporis deſignatio in libello ſollemnitatē capit rigoroſam, nu. 443. ibid.

Terminorum motores multis legibus puniuntur, n. 348. rec. rem. 9

Terminis probatorijs elapſis, adhuc recipitur probatio quæ in continenti offertur, n. 242. rec. rem. 1

Terminos ad producendum iura omnia, eſſe aſſignandos in iudicio, Vti poſſidetis, nu. 450. ret. rem. 3

Terræmotus inter caſus fortuitos enumeratur, n. 29. rec. rem. 12. ingens anni 1564. apud Niciā Maſſilienſium, nu. 30. ibi. maximus anni 116. in Antiochia ſub Traiano Imperatore, nu. 31. ibi. ſub Tiberio Cæſare. tredecim vrbes aſſumpſit, nu. 32. ibid. apud Niciam Maſſiliēſium anno 1218. tempore Honorij III. Pontificis, nu. 33. ibi. maximus Reate ſub Bonifacio VIII. Pontifice Max. nu. 34. ibi. quomodo cauſetur, remiſſiue, nu. 35. ibid.

Tertius impedire poteſt spoliatū, ne ante omnia reſtituatur, nu. 361. rec. rem. 1. non citatus pro ſuo intereſſe, non læditur in ſuo iure, nu. 457. adip. rem. 4. poſſeſſor interdicto Saluiano conuentus, an poſſit locatori agenti offerre creditum, atque ita ab actione illum excludere, nu. 181. adip. rem. 3. obijciens rem eſſe ſuam, nō impedit spoliatum ante omnia reſtitui, nu. 372. rec. rem. 1

Tertii ius coniunctum cum iure spoliatoris adhuc spoliatum ante omnia reſtitui impedit, nu. 373. ibid.

Teſtamentum vbi eſt extractum authenticum ex protocollo, eo deperdito non impeditur remedium l. vlt, C. de edic. diui Adria. nu. 741. adip. rem. 4. vbi eſt in ſcriptis celebratum, ſi protocollum deficit, impeditur remediū l. vlt. C. de edic. diui Adria. nu. 742. ibi. ſufficit oſtendere in remedio l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen. num. 50. adip. rem. 4. patris, imperfectum non valet fauore filii naturalis, nume. 216. ibid. patris imperfectum non valet fauore filii adoptiui,

e 3

nu. 318.

nu.318.ibi.in quo venientes ab inteſtato ſunt inſtituti,p̃fertur,nu.783.ibid.vitiatum in remedio l.vlt. C.de edicto D.Adr.aliis probationib.non coadiuuatur,nu.53.adip.re.4.qui ſimpliciter fatetur factum,ſibi non præiudicat, niſi tenorem referat,n.105.ibid. rectè confectum præſumitur, nu.727.ibi.imperfectũ inter filios valet vt diuiſio,n.313. ibid patris imperfectũ inter filios,quo iure & quomodo valeat,declaratur,nu.314.ibid. exhibere iudici an ſufficiat, tum hæres petit ſe mitti in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edic. D.Adr.nu.656.adip.rem.4.teſtatoris manuſcriptum, an teſtibus ſit cõprobandum in remedio l.vlt. C.de edicto D. Adr.nu.659.ibid.in quo hora eſt ſcripta,præfertur,in dubia non habenti horam,nu.792.ibid. factum pro eo qui iã poſſidet, præfertur in dubio illi facto pro eo, qui non poſſidet,nu.793.ibid. nuncupatiuum ita rem notoriam facit ac teſtamentum in ſcriptis,n.92.adip.rem.4. nuncupatiuum eſt propriè teſtamentum,nu.93.ibid. nuncupatiuum plenam fidem facit,nu.64.ibid.non concedi hæredi viuo teſtatore , nu.663. adip.rem.4. in quo cauſa pia eſt inſtituta, præfertur,nu.786.ibid.quoad legatarios non habere paratam executionem,contra infra,nu.694.ibid.

Teſtamenti ſollemnitatem non pendere a voluntate confitẽtis illud eſſe factum,nu.106.adip.rem.4.originale cãcellatum an impediat remediũ l.vlt.C.de edic.D.Adr.nu.701. ibid. ſolam apparentiam ſequitur iudex in remedio l. vlt. de edic. D.Adr.num.683.ibid. publicatio requiritur ante miſſionem in poſſeſſionem ex remedio l.vlt.de edic.D.Adr. nu.744.adip.rem.4. publicatio plura ſollemnia requirit, nu.660.ibid.exemplum exhibere ſufficiat,cum heres vult mitti in poſſeſsionem ex l.vlt. C. de edicto D. Adrian. nume.651.ibid. manu notarij ſcriptum an teſtibus confirmari debeat,cum petitur miſſio in poſſeſsionem ex l.vlt. C.de edic.Diui Adr.nu.658.ibid.

Teſtamento antiquo ſi addatur clauſula,nouum efficitur,nume.7.recup.rem.9

Teſtamenta exequi publicè intereſt,n.39. adip.rem.4. plura militis vbi extant,nõ impeditur remedium l.vlt.C.de edi. D.Adr.nu.785.ibid.plura ſi pro vno habentur, non impeditur remedium l.vlt. C.de edic. D.Adr.num.782.ibid. in ſcriptis hodie celebrari non conſueuerunt,nu.95. ibid.

Teſtatorem non poteſt pro parte decedere teſtatus & pro parte inteſtatus,nu.154.adip. re.4. conſtituendo legatarium vel fideicommiſſarium ſui teſtamenti executorem, conceſſiſſe dicitur tacitè licentiam occupandi legatum ſua ſponte,num.47.adip.rem.2

Teſtatoris licentia excuſat a turbata poſſeſsione, num.645. ret.rem.3

Teſtatorem concedere poſſe legatario facultatem occupandi legatum ſua ſponte,nu.43.adip.rem.2

Teſtes rem claram facere & notoriam vt inſtrumenta, num. 227.rec.rem.1

Teſtibus examinatis principaliter ſuper poſſeſſorio, ſi incidẽter aliquid de dominio dicunt,illis non credi vt ſpoliati reſtitutio impediatur, nu.228.ibid.

Teſtes ad coadiuuandum ſcripturã admitti,n.919.adip.re.4. quinque loco ſcripturæ eſſe,n.920.ibi.non ſubditos eſſe meliores ſubditis ad probandam poſſeſsionem, nu.720.retin. rem.3. ſuper ijs,quæ tantũ percipi poſſunt teſtificari, nu. 20.rec.rem.7. examinandi in iudicio poſſeſsorio ſummariiſsimo,iurare an debeant,num.39. ret.rem.vlt.Rei in iudicio, Vti poſsidetis eſſe digniores,nu.723.ret.rem.3

Teſtium & ſcripturę par virtus in probationibus,num.916. adip.re.4.repulſatio an admittatur in remedio l. vlt.C.de edic.D.Adr.n.680.ibi.interrogatio & examinatio actuario committi poteſt & ſolet,nu.351. ibi.publicatio neceſſaria non eſt in iudicio poſſeſſorio ſummariiſſimo,nu.44.ret. rem.6.trepidatio, vultus mutatio, & cetera ſimilia apud acta ſcribi debent,nu.343.recu. rem.15. repulſatio nõ admittitur in iudicio poſſeſſorio ſummariiſsimo, nu.41.ibid.

Teſtibus probari poteſt ſcriptura amiſſa,nu.918.adip.rem.4. rogatis a rogante obijci nil poteſt,n.618.ibid.veriſimiliora deponentibus credi,num.721.ret.rem.3

Theodoricus Rex l.ſi coloni,C.de agr.& cenſ.lib.11.ſuo edicto & auctoritate confirmauit,nu.2.rec.rem.10

Theodorici Regis reſponſum ex Caſſiodoro,n.420.rec.rem.15

Theodoſij Imperatoris laus & commendatio,nu.1.rec.rem.9

Theophilus in §.eſt & Seruiana, Inſt.de act. declaratur , nu. 41.adip.rem.3

Titulus coloratus ſufficit ad adipiſcendam poſſeſſionem beneficij,nu.749.adip.rem.4.pro hærede , pro titulo non habetur,nu.50.adip.rem.1.verè & plenè iuſtificandus eſt, cũ præſumptio eſt contra agentem reintegrandæ,nu.466.rec. rem.15.Nil nouari pendente appellatione tertium non officit,ſi ratione ſui intereſſe aliquid moliatur,nu.45.recup. rem. vlt.ſummatim probatur in cauſa poſſeſsoria rei eccleſiaſticæ,n.333.ret.rem.3.nullus, pro non titulo eſt,n.639. ibid.lib.2.C.ſi ma fact. rat.hab.in qua alienationis ſpecie loquatur,n.107.rec.rem.15.lib.5.C.ſi maior.fact.alien.ſine decret. rat. hab. in qua alienationis ſpecie loquatur, nu. 108.ibid.falſus, non eſt titulus,nu.17.ret.rem.1.

Tituli duo, vnus lib.2.C.ſi ma fact.rat.hab.& lib.5.ſi maio. fact.alien.ſine decr.rat.hab. quomodo inter ſe differant nouiter explicatum,aliorum reiectis interpretationibus, nu. 106.rec.rem.15

Tituli prioritas in iudicio poſſeſſorio quomodo probibetur, n. 737.ret.rem. 3. allegatio an ſit neceſſaria in acquiſitione ſeruitutis ducendi aquam,nu.134 ret.rem.6

Titulum coloratũ ſufficit oſtendere agẽti remedio reintegranda ad ſuã poſſeſſionem iuſtificãdam in beneficialib.n.463. rec.rem.15.probare & poſſeſſionẽ iuſtificare differunt, nu. 335.ret.rem.3.probare non tenetur, qui longæuam poſſeſſionẽ probat in interdicto,de itinere actuque priuato,n.43. ret.rem.5.habens potiora iura habet , nu.734. ret. rem.3. ſolum non præſtare iuſtã cauſam ad reuocãdam tenutam, n.570.adip.rem.4.pro poſſeſſore & pro hærede habere pro titulis quoad præſcriptionis materiam,nu.54.adip.rem.1

Tractatus fallen. qui Socino ſeniori adſcribitur,illius non eſt, nu.322.recup.rem.15

Tranſactio alimẽtorum fit viſis & inſpectis verbis teſtamenti,nu.109.adip.rem.4

Tranſmiſsibilia eſſe etiam ceſsibilia,nu.250.ibid.

Trebellianicam perdit hæres ob non confectum inuentarium, num.74.adip.rem.2

Triennalis poſſeſſor non cogitur de titulo docere , cùm vt ſpoliatus agit reintegrari,nu.461 rec.rem.15

Triticaria actio tertium recuperandæ poſſeſ.remedium,n.47. rec.in prælud.non prouidet in caſu l.ſi coloni, C.de agr. & cenſ.lib.11,num.9.rec.rem.10.conceditur ad omnes caſus, pecunia excepta,& qua ratione id factum, n.2.rec. rem.3

Triticariam actionem remedium eſſe recuperãdę poſſeſſionis, nu.1.rec.rem.3.& illi cõcedi,qui in re nullum ius habuit, nu.6.ibid.& rei domino concedi,nu.7.ibid.

Turbare eſt opprimere,n.367.ret.rem.3.dicitur qui cauſam dedit errori,quo turbatio facta eſt,nu.312.ibi.dicitur, qui prohibet colere, arare, vel ædificare, nu.56. ret.rem.3. eſt ius alterius obſcurum facere,nu.299.ibid.ẽt is dicitur, qui bona fide negat illum poſſidere,nu.470.ibi.non dicitur qui ſimpliciter negat aduerſarium poſſidere,nu.471.ret. rem. 3.non dicitur,qui negat narrata in libello actoris,nu.472. ibid.non dicitur,cum criminaliter agitur,& poſſeſsio negatur,nu.473.ibid.an dicatur qui ex decreto iudicis inualido alterius poſſeſſionem ingreditur,nu.474.ibid.

Turbat qui negat aduerſarium poſſidere,nu.468.ret. rem.3. qui ſequeſtrum contra poſſeſſorem impetrat,nu.475. ibid. colonus dominũ cum alteri fructus tradit,nu.476.ibid.qui fundũ alteri locauit,n.481.ret.rem.3. qui fructus rei meæ percepit,nu.482.ibi.qui auſert de re mea,nu.483.ibi.qui aſſerit ſeruitutem ſibi deberi in re mea,nu.484.ret.rem.3.

qui

Google

qui impedit me vti ſeruitute mea, nu. 485. i.ᵇⁱᵈ. qui colit &
arat fundum meum, nu. 486. ibid. qui me impedit re mea
vti, n. 487. ibi. qui minas colonis infert, n. 488. ibi. qui ſepẽ
facit, vel foſſam fodit, nu. 489. ret. rem. 3. qui alterius poſ-
ſeſſionẽ eo inuito ingreditur, nu. 490. ibid. qui rem alterius
vendit, nu. 491. ibd. qui ædificare probibet, nu. 492. ibid.
qui ſeminat fundum alterius, n. 493. ret. rem. 3. qui in alie
no plantat, nu. 494. ibid. qui arbores incidit, nu. 495. ibid.
qui eligit, vel præſentat patrono inconſulto, nu. 496. ibid.
qui cenſum præſtari probibet, nu. 497. ibid. qui ſe opponit,
num. 498. retin. rem. 3. qui agricolas in poſſeſſionem indu-
cit rei alterius, num. 499. ibid. qui me abſente ingreditur
poſſeſſionem meam, nu. 500. ibid. qui vendit res permiſſas
vni ſolum vendere, nu. 501. ibid. qui inſignia delet, n. 502.
ibid. qui impedimentum & moleſtiam infert, nu. 503. ret.
rem. 3. qui poſſeſſori reſiſtit, nu. 504. ibid.

Turbatur dominus cum eius ſerui moleſtia afficiuntur, n. 11.
ret. rem. 3

Turbatus in poſſeſſione poſitu in confinio coram vtroque iudi-
ce agit, nu. 321. ret. rem. 3. in quaſi poſſeſſione ſeruitutis re
ſiſtere poteſt, nu. 56. ret. rem. 5

Turbatio poſſeſſionis non infertur ex ſimplici cultura, n. 652.
ret. rem. 3. probari debet ab agente remedio, Vti poſſidetis,
nu. 559. ibid. requiritur, vt ſit locus interdicto, de itinere,
actuque priuato, nu. 31. ret. rem. 5. quot modis committa-
tur, nu. 467. ret. rem. 3

Turbationis dolus & pęna ceſſat cum virtute contractus ac-
cuſatus eſt ingreſſus poſſeſſionem, n. 631. modus exprimi
an debeat in libello, nu. 461. ibid. modus & qualitas dedu-
cta probari debent, nu. 462. ibi. modus debet exprimi ſi ab
aduerſario petatur, nu. 463. ret. rem. 3. qualitas debet ex-
primi, cum dolus turbatoris arguitur, nu. 464. ibid.

Turbationem vim includere, nu. 370. ret. re. 3. non infert ſim-
plex ceſſatio ſolutionis, nu. 477. ibid.

Turbatione & ſpoliatione ſimul probata, ſuper quo iudicio
ſit pronunciandum, nu. 792. ret. rem. 3

Turbator aſſerens ſe non ex cauſa turbare, an ſit audiendus
ſemel lata contra eum ſententia, nu. 819. ret. rem. 3. ob cau
ſam iuſtã non punitur ratione præteritæ turbationis inter-
ueniente cognitione falſæ cauſæ, nu. 657. ibi. [illegible]icus non põt
declinare forũ iudicis laici, cũ poſſeſſorio retinendæ poſſeſ-
ſionis eccleſiaſticæ cõuenitur, n. 325. ibi. condẽnatus iudi-
cio, Vti poſſidetis, ad nõ perturbandũ, cogi an poſſit præſta
re cautionẽ de non turbando in futurũ, nu. 811. ret. rem. 3

Turbatoris dolus arguitur, cum in caſu illicito occupat, num.
620. ret. rem. 3

Turbatorem condemnari debere ad intereſſe ratiõe pręteri-
tæ turbationis, nu. 822. ret. rem. 3

Turbans electum ante confirmationem, interdicto, Vti poſſi-
detis, conueniri poteſt, nu. 150. ret. rem. 3

Turbantis dolus excuſatur, ſi probatur iure familiaritatis
poſſeſſionem ingreſſum fuiſſe, nu. 628. ret. rem. 3. dolus ne-
ceſſario nõ ꝓbatur, cũ ciuiliter agit, Vti poſſidetis, n. 604.
ibid. dolus probari debet in iudicio, Vti poſſidetis, cum agi-
tur, vt is reus condemnetur ad damna & intereſſe, n. 605.
ibid. dolus probari an debeat, cum criminaliter agitur con-
tra eum, nu. 606. ret. rem. 3. dolus excuſatur, ſi is credebat
vere ſe poſſidere, nu. 626. ibid.

Tutor conueniri põt remedio, Ne vis fiat ei, n. 77. rec. re. ibid.

Tutoris negligentia in nõ emendis prædijs ex pecunijs pupil
li, quomodo probetur, nu. 23. rec. rem. 7. bona eſſe tacite hy
pothecata pro redditione rationum, nu. 70. ibid.

Tyberis inundatio miraculoſa, nu. 28. rec. rem. 12

Tyberij Cæſaris iudicium, nu. 777. ret. rem. 3

Tyrannidis deteſtatio, nu. 85. rec. rem. 10

Tyrannus ſpoliatus non reſtituitur ante omnia, nu. 391. rec.
remed. 1

Tyrannum occidere pulchrum & beneficiũ gratum, nu. 84. re
cup. remed. 10

Tyrones in ſchola militiæ vltimum tenebant locum, nu. 99.
rec. rem. 13

V

Vacuu poſſeſſione occupata fructus ante omnia cum poſ-
ſeſſione non reſtitui, nu. 413. rec. rem. 1

Vagabundus, qui aliquo in loco non conſiſtit, dicitur, nu. 50.
rec. rem. 10

Valorem rerum ad pecuniæ valorem referri, nu. 3. rec. rem. 3

Vaſallus & dominus ad paria iudicantur, cũ duo correlatiua
cenſeantur, n. 96. rec. rem. 1. contra dominũ non agit ex l. ſi
quis in tantã, C. vnde vi, n. 58. rec. rem. 9. perſona miſera-
bilis omiſſo iudicio domini feudi poteſt adire iudicem eccle
ſiaſticũ, cum in poſſeſſione feudi vexatur, n. 411. ret. re. 3.
reſtitutus iã vlteri conceſſu non recuperat, nu. 109. recup.
rem. 10. qui eſt in quaſi poſſeſſione vaſallagij, ſi citatur a
feudi domino, tenetur cõparere ad allegãdũ declinatoriũ,
n. 431. ret. re. 3. dicitur poſſidere ſeu quaſi ius feudi, n. 91.
rec. rem. 1. dicitur vtilis dominus feudi, n. 92. ibi. feudũ ab
alijs poſſeſſum occupãdo, an incidat in pęnã l. ſi quis in tan
tã, C. vnde vi, n. 245. rec. re. 9. mei vaſalli non eſt meus va-
ſallus, nu. 73. rec. rem. 10. per gratiam domini reſtitutus,
an colonos, inquilinos & ſeruos qui migrarunt recuperare
poſſit, nu. 201. ibi. ſi ſociũ in feudo ſua parte ſpoliat, ſuã
portionẽ amittit, & ſocio ſpoliato defertur, nu. 258. recup.
rem. 9. cum ſe alterius vaſallum aſſerit, de cauſa feudi nõ
recognoſcit dominus, ſed pares curiæ, nu. 413. ret. rem. 3. a-
gens ad pęnã & intereſſe aduerſus alterũ vaſallũ turbato-
rẽ, dominũ feudi non habet iudicẽ cauſæ, nu. 424. ibi. dire-
ctum dominũ habet aliquando, nu. 76. rec. rem. 10. ſi ob cõ-
miſſum delictum feudo priuatur, non recuperat colonos &
homines, qui locũ feudi deſeruerunt, nu. 89. ibi. ob loci ſteri
litatem feudo renunciare poteſt, domino reluctante, n. 94.
rec. rem. 10. commoditatem feudi donec viuit perdit, ſi per
vim alienu occupat, nu. 122. rec. rem. 9. domino inuito feu-
do renunciare non poteſt, ſi annuũ ſeruitium præſtare tene-
tur, nu. 32. rec. rem. 10. delinquendo feudum ad incommo-
dum domini directi non perdit, nu. 250. rec. rem. 9.

Vaſalli & feudatarij a domino feudi directo cogi an poſſint re
uerti, cum receſſerunt & feudum reliquerunt, nu. 77. recu.
rem. 10. eorũ colonos & ſeruos, qui a loco feudi receſſerunt
reuerti, an cogere poſſint remedio l. ſi coloni, C. de agric. &
cenſ. lib. 11. nu. 72. ibi. immediate a domino feudi mediato
onere aliquo grauari non poſſunt, nu. 75. ibid. è loco feudi
recedentes pęna mulctantur, nu. 79. rec. rem. 10

Vaſallo bannito liberantur ſubditi a iuramento fidelitatis,
num. 90. rec. rem. 10. vaſalli reddi interdictum, Vti poſſi-
detis, num. 83. ret. rem. 3

Vaſallum ex interdicto, vnde vi, non reſtitui, cum a feudi do-
mino ſpoliatus eſt, niſi armata vi ſpoliatus ſit, nu. 94. rec.
rem. 1. non teneri ex titulo iuſtificare ſui feudi poſſeſſionẽ,
nu. 99. ibid. poſſidere naturaliter, num. 82. ret. rem. 3. non
eſſe liberum a iuriſdictione domini feudi, etiam ſi feudum
in aliquibus ſit francum, nu. 407. ret. rem. 3

Vaſallos è loco recedentes cum ab altero poſſidentur, ſua aucto
ritate prehendere, ſuaq; manu capere non poteſt dominus
feudi, nu. 56. rec. rem. 10. contendentes inter ſe de poſſeſſio
ne rei feudalis, non poſſe prorogare iuriſdictionem alterius
iudicis, nu. 403. ret. rem. 3

Ventris nomine in poſſeſſionem miſſus, cauſa rei ſeruandæ miſ
ſus dicitur, nu. 9. ret. rem. 1

Verbũ, Aufero, oſtendit agi de re mobili, nu. 196. rec. rem. 15.
præcipito, quid ſignificet, nu. 49. adip. re. 2. libere, quid ope
retur, n. 53. ibi. ſancimus, nouũ ius oſtendit, n. 7. rec. re. 16.
reſtituo, amplã habet ſignificationẽ, nu. 4. rec. in prælud.
geſtum, a verbo, actum, non differre, nu. 82. rec. rem. 5

Verbi, procedere, ſignificatio, num. 22. rec. rem. 14. pertinere,
ampliſſima ſignificatio, nu. 13. recup. in prælud.

Verba narratiua nihil probant, nec in eis fieri debet ſolidum
fundamentum, num. 435. recup. rem. 1. non aliter, nec alio

 modo,

modo, annulatiua ſunt, nu. 493. recup. semed. 15. accipiat, capiat, an tribuãt facultatẽ accipiendi ſua ſponte, nu. 50. adip. sem. 2. moleſtia non inferatur, quid operẽtur, nu. 51. ibid. l. vlt. C. de acqu. poſſeſ. multis modis perpenduntur, nu. 29. recup. rem. 14. c. reintegranda, 3. q. 1. ibi poſſeſſiones vel res, quam interpretationem habeant, num. 4. recup. remed. 15. dedit & tranſtulit, quid operentur, num. 274. retin. sem. 3. futuri temporis non operãtur ipſo iure, nu. 67. recu. rem. 15. præteriti imperfecti ſubiunctiui ad futurum trahi, nu. 53. adip. rem. 1. hac, quanti ea res eſt, quid ſignificet, num. 287. retin. rem. 3.

Veriſimile quod non eſt falſi ſpeciẽ habet, nu. 354. ret. rem. 5.

Veſtimenta non contineri in expreſſa bonorum hypotheca, nume. 139. adip. rem. 3.

Viceſimam ante Iuſtinianum ſublatã eſſe, n. 11. adip. rem. 4.

Viceſimam in totum ſuſtulit Gratianus, ex aliquorum opinione, num. 9. ibid.

Vincentius Stella I. C. Brixienſis laudatur, n. 186. ret. rem. 1.

Vicinus ſuccedens vicino an præſumatur ſcire poſſeſſionem illam vitioſam fuiſſe, nu. 48. recup. rem. 16. præſumitur ſcire facta vicini ſucceſſiua, non momentanea, & paulo poſt etiã declaratur, nu. 49. ibid. ratione proprietatis obiectum rei ſcire præſumitur, ſed non quo titulo a vicino poſſideatur, nu. 59. ibi. qui sũ vicino cõuerſatus præſumitur ſcire illius facta, & ibidem declaratur, nu. 53. recup. rem. 16. non præſumitur ſcire celebratum contractum a vicino, nu. 15. ibid.

Vindiciæ quid antiquitus apud Romanos, nu. 31. recu. in præl.

Vindiciarum iudicium apud antiquos quod, nu. 10. recup. rem. vlt. cauſa & quæſtio quæ, nu. 8. ret. rem. 3.

Vindictam qui ſua auctoritate facere poteſt, etiam ſocios poteſt adhibere, nu. 5. adip. rem. 6.

Violentia in beneficialibus eſt odioſior, nu. 317. recup. rem. 9.

Violentiæ crimen facilius excuſat legis auctoritas, quam partium conuentio, nu. 37. adip. rem. 5.

Violentiam ſemper ex turbatione cõmitti, nu. 369. ret. rem. 3.

Violentus occupator pœna ſtatuti affectus, an pœna iuris communis plecti adhuc poſſit, num. 398. recup. rem. 9.

Violentũ poſſeſſorẽ clãdeſtino improbiorẽ, nu. 145. ret. rem. 1.

Vis quinque modis cõmittitur, nu. 38. recup. in prælu. duplex. publica & priuata, nu. 37. ibid. ablatiua quæ, nu. 40. ibid. ablatiua proprie cadit in rem mobilem, nu. 20. ret. rem. 13. compulſiua quæ, num. 41. ibid. compulſiuæ & expulſiuæ egregia differentia, num. 269. recu. rem. 1. expulſiua quæ, nu. 39. recup. in prælud. expulſiuæ & compulſiuæ vitium quod maius, nu. 79. recup. rem. 5. inquietatiua quæ, nu. 43. recup. in prælud. turbatiua quæ, num. 42. ibid.

Vi poſſeſſum dicitur, quod contra poſſeſſoris animum occupatur, nu. 136. recup. rem. 9.

Vim armatam hodie aliter ac ſine armis puniri, num. 8. recup. rem. 1. facit creditor, qui ſua auctoritate ex re debitoris ſibi ſoluit, num. 4. adip rem. 2.

Viſitatores eccleſiarum non præſumi ferre aliquem diu ſine titulo beneficium poſſidere, num. 300. recup. rem. 1.

Vitiũ viſibile an impediat remediũ l. vlt. C. de edic. diui Adr. nu. 699. adip. rem. 4. inuiſibile teſtamenti, de quo ex eiuſdem teſtamenti lectura conſtat, impedire remedium l. vlt. C. de edic. diui Ad. nu. 729. ibi. inuiſibile, de quo incontinẽti conſtare poteſt, remedium l. vlt. C. de edic. diui Adr. impedit. nu. 730. ibid. maius eſt occupare hominẽ quàm rem, num. 24. recup. rem. 10. circa annos Domini cõmiſſum impedire remediũ l. vlt. C. de edi. diui Adr. nu. 713. adip. re. 4. patẽs plus nocet quàm occultũ, nu. 98. ibid. primi ſpolij aliquando prius purgandũ, nu. 30. recup. rem. 17. in præfatione inſtrumenti totum corrumpere, nu. 719. adip. rem. 4.

Vna res diuerſis reſpectibus, diuerſo iure cenſetur, ſic declaratur l. eum qui ædes, de vſucap. nu. 36. recup. rem. 1. cenſeri diuerſo iure poteſt in intellectu, cum plures concurrunt intelligendi forma, nu. 37. ibid. ex voluntate diſponentis diuerſo iure cenſeri poteſt, num. 38. ibid.

Vnam rem diuerſi iuris eſſe poſſe diuerſis cauſis & reſpectibus, num. 11. ret. rem. 3.

Vniuerſitas perſeuerando in occupata a ſingularib. poſſeſſione, vim commiſſam dicitur ratam habere, ob id ligatur, nume. 127. recup. reme. 9. non puniendo violentum occupatorem, an illius violentiam dicatur ratificaſſe, nu. 129. ibid. quomodo ex delicto teneatur, ibi plura exempla, pluresque caſus aſſeruntur, num. 114. ibid.

Vniuerſalis ſermo ad caſus habiles reſtringitur, nu. 20. recup. re. 10. diſpoſitio reſtringitur de habilitate, nu. 86. ret. re. 15

Voluntas teſtatoris præſumpta dicitur, nu. 72. adip. reme. 4. nõ dicitur niſi perſeueret, num. 36. adip. rem. 2. vltima quãuis quoad eſſentiã valet ſine ſcriptura, nu. 66. adip rem. 4. tacita voluntas eſt, nu. 104. recu. rem. 1. ex non facto declaratur, nu. 125. recup. re. 15. morte finitur, nu. 66. recu. re. 14.

Voluntatem ab inteſtato eſſe minus potentem teſtamentaria, nu. 68 adip. rem. 4.

Vſusfructus patris, quem in bonis filij habet, quomodo ex patris delicto amittatur, nu. 244. recup. re. 9. conditio an poſſit ex actione Tritiearia, nu. 9. recup rem. 3.

Vſumfructum quaſi poſſideri, nu. 77. ret. rem. 3.

Vſufructu amiſſo ob violentiam ab vſufructuario cõmiſſam, cui deferatur, an vim paſſo, vel proprietario, nu. 242. recu. rem. 9. relicto vxori, licentia conceſſa dicitur, vt illum ſua ſponte occupare poſſit, nu. 54. ad. p. rem. 2.

Vſufructuarius violenter ſpoliatus vti an poſſit remedio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, num. 295. recup. rem. 9. omniũ bonorum, ſua auctoritate res, ex quibus vſumfructum habet occupare poteſt, nu. 36. recup. rem. 5. naturaliter poſſidet, nu. 70. recup. rem. 1. & nu. 47. recup. rem. 14. per vim occupando proprietatem, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, nu. 241. recu. rem. 9. qua ſub forma experiri debet interdicto Vti poſſidetis, nu. 80. ret. rem. 3.

Vſufructuarij ſpoliati heredes non reſtituuntur, ſed paſſum detrimentum conſequuntur, num. 73. recup. rem. 1.

Vſufructuario abſente ſi ſpoliatio contingat, adhuc tamẽ ſuccurri, nu. 72. recup. rem. 1. reddi interdictum, Vnde vi, nume. 71 ret. rem. 3. & nu. 69. recup. rem. 1. spoliato ſuccurri, etiã ſi pendente spoliatione vſusfructus finiatur, nu. 71 recup. reme. 1 an concedatur remedium l. vlt. C. de acquir. poſſ. nu. 46. recup. rem. 14. an proprietario concedatur remedium l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra violentum occupatorem, nu. 296. recup. rem. 9.

Vſufructuarium non amittere vſumfructum, etiam ſi ſua auctoritate apprehendit, nu. 77. adip. reme. 1.

Vſus ſolus ſufficit in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ſeruitutis itineris, nu. 37. ret. re. 5. & vſusfructus præſcribi poſſunt, num. 121. ret. rem. 3.

Vtilitas quæ ex quaſi poſſeſſione naſcatur, nu. 54. ret. reme. 5.

Vxor ſine mariti conſenſu in iudicijs poſſeſſorijs agere poteſt, nu. 429. recup. re. 1. hæres inſtituta dum vixerit, abſolute hæres eſt, nu. 531. adip. rem. 4. relicta vſufructuaria dum viuit, an ſua ſponte legata occupare poſſit, n. 67. adip. re. 2. relicta vſufructuaria, nullo cohærede dato, cẽſetur vniuerſalis hæres, nu. 129. adip. rem. 4. a viro nõ dicitur diuertiſſe ſi per temporis momentum abfuit, nu. 88. recup rem. 13.

Vxorem recuperanti tamquam ſpoliato obijci poteſt, cum eſſe clericum & monachum, nu. 435. recup. rem. 15.

Z

Zabarella conſ. 114. declaratur, nu. 370. recup. rem. 1.

Zaſij probata interpretatio, nu. 14. ret. rem. 1.

Zeno Iſauricus impius Romanorum tyrannus l. non ab re. C. vnde vi, promulgatos, nu. 1. recup. rem. 11.

Zuchardi ratio cur edita ſit, l. vlt. C. de edic. diui Adr. tol. exploſa, nu. 43. adip. rem. 4. intellectus ad leg. vlt. C. de codic. exploſus, nu. 168. ibid. conſiderationes aliquot ſubuerſę, nu. 25. ibi. intellectus ad l. 1. §. vlt. ff. de annua. excep. improbatus, nu. 313. recup. rem. 15. error, nu. 13. adip. rem. 4.

INDEX VERBORVM ET RERVM,

Quæ in Reſponſis Cauſæ Finarienſis continentur.

A

ABſentis partes tuetur index, nu. 2. reſp. 2. artic. 5. ſupplet index, num. 138. reſp. 1.

Acceptans ſine proteſtatione litteras vel priuilegium quod ſibi nocet, ſibi præiudicare dicitur, num. 8. reſp. 3.

Actio quod metus cauſa eſt in rem ſcripta, nu. 28. in Motiu.

Actus nullus peti pōt reſcindi, quatenus de facto præceſſit, n. 45. reſp. 2. ar. 3. ſubſequēs animū declarat, n. 28. reſp. 2. art. 4. ſubſequens oſtēdit præcedentem animū, nu. 62. ibid.

Actum metu geſtum reſcindi petens, quòd metus cauſa actionem mouet nu. 24. reſp. 3. ſibi præiudicialem qui acceptat, nec aliquo modo contradicit, ius ſuū perdit, nu. 16. reſp. 1.

Acta apud Imperatorem tractata non redduntur nulla ob nō ſeruatam iudicij ſollemnitatem, nu. 9. reſp. 2. art. 2.

Aedificare in litore maris vnicuiq; licet, n. 5. reſp. 2. ar. 7. 8.

Agenti actione quod metus cauſa exceptio dominij obijci poteſt, nu. 42. reſp. 1.

Alba Pompeia intra fines, nu. 62. reſp. 2. art. 1.

Aledramus ex Adelaſia ſeptem procreauit filios ex multorū auctoritatib. nu. 119. ibi. quattuor filios tantum ſuſcepit, ex Volaterrani auctoritate, nu. 122. reſp. 2. art. 1. duos tantum ſuſcepit filios, ex antiquis chronicis Montisferrati, nu. 123. ibid.

Aledrami linea quo tempore extincta, nu. 124. ibid.

Aledrami & Adelaſiæ hiſtoria, nu. 177. ibid.

Alexandri, Cornei, & aliorum notatur inconſtantia, nu. 20. reſp. 2. art. 2.

Alienandi facultas conceſſa in his quæ alienari non poſſunt regulariter quō intelligatur, nu. 20. reſp. 4. conceſſa donatario vel vaſallo, non tranſit ad ſucceſſores, nu. 20. reſp. 5.

Animus declaratur ex actibus ſubſequentib. nu. 140. reſp. 1.

Antoniotti Adurni Genuenſium Ducis laudum, nu. 7. in Motiu. quo tempore latum, nu. 29. reſp. 2. art. 1.

Appellare aliquando licet a reiectione exceptionum, num. 7. reſp. 2. art. 6.

Appellatio ab Imperatoris ſententia non conceditur, nu. 54. reſp. 4. ab interlocutoria recipitur, cum aliàs ex ea inferri poteſt irreparabile detrimentum, nu. 54. reſp. 1. a notoria iniquitate numquam remota dicitur, nu. 76. 1.

Appellationis ſecunda & tertia cognitionem qui habet, Imperij ſuperioritatem habere dicitur, nu. 73. reſp. 2. art. 1.

Appellatione pendente nihil innouandum, nu. 150. ibid.

Argumentum ab extremis præſumptiue concludit, num. 84. reſp. 1. ab extremis non concludere, nu. 10. in Motiu.

Aſſeruatiua verba aſſerenti præiudicant, nu. 55. reſp. 2. ar. 1.

B

BAld. in l. 3. col 1. verſ. quarto quid, C. ſi a non compet. iud. declaratur, nu. 114. reſp. 2. art. 1. in l. vlt. §. in fi. C. cōmunia de leg. declaratur, nu. 112. & 114. reſp. 2. art. 4. qua ætate vixerit, nu. 50. reſp. 2. art. 1. Gregorij XI. Pont. præceptor, nu. 51. ibid

Bart. l. quæ ſub cōditione, §. 1. nu. 2. ff. de cond. inſt. & Bal. in l. hi qui ad ciuilia, col. vlt. verſ. ex quibus apparet, C. de appellat. declarantur, nu. 47. reſp. 2. art. 3. in l. pen. nu. 2. ff. de cond. ob turp. cauſ. & in l. 2. nu. 12. C. quod met. cauſ. declaratur multipliciter, nu. 39. ibid.

Beneficium Principis late interpretatur, & quomodo beneficium eſſe cognoſcatur, nu. 54. reſp. 2. art. 1.

Beneficium conſtitutionis l. bene a Zenone, C. de quadrien. præſcrip. fruitur, qui ab Imperatore rem acquiſiuit, nu. 9. reſp. 2. art. 4.

Bona fides præſumitur, nu. 69. reſp. 2. art. 4. in dubio præſumitur, num. 61. reſp. 4. præſumitur etiam ex titulo putatiuo, nu. 121. reſp. 1. præſumitur in eo qui iudicis ſententia poſſidet, nu. 58. reſp. 4. præſumitur in eo qui poſſidet Imperatoris auctoritate, nu. 59. ibid.

Bona allodialia, & libera, a ſuperiore in feudum poſſunt recognoſci, nu. 101. reſp. 1.

C

CAlumniæ euidentis exceptio, impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, nu. 91. reſp. 1.

Cap. Imperialem, §. præterea, de prohibit. feud. alienat. per Freder. ſenſus genuinus & intellectus, nu. 50. reſp. 2. ar. 4. locum non habet, quando pater vni filiorum bona allodialia ſaltem feudalia reliquit, nu. 51. ibid.

Capitula reijcienda ſunt, cum facta notorie falſum cōtinent, nu. 23. reſp. 5. in dubio admittēda ſunt, nu. 1. reſp. 2. art. 6. admittēda ſunt cū clauſula ſaluo iure impertinentiū, n. 3. ibid. pertinentia dicūtur, ſi quo modo ad cauſam cōferunt, nu. 4. ibid. ſunt impertinētia ſi nullus effectus ex eis ſequi pōt, nu. 5. ibid. eliciuntur ex libello actoris, & ex rei exceptionibus, nu. 6. ibid. reijcienda ſunt cum continent ea quæ probata ad cauſam non conferunt, nu. 24. reſp. 5.

Cap. litteras, de reſt. ſpol. declaratur, nu. 58. reſp. 5.

Cap. 1. de reſt. ſpol. exponitur & declaratur, nu. 92. ibid.

Cap. paſtoralis, de cauſa poſſeſſ. & propr. declaratur, num. 8. reſp. 2. art. 3.

Cap. 1. §. præterea de c. Conrad. & c. Imperialem, de prohib. alien. per Freder. in qua præſcriptionis ſpecie locum habeat, nu. 77. reſp. 2. art. 4.

Cap. 1. de ijs quæ vi met. cauſa ſenſus & intellectus, nu. 49. reſp. 2. art. 3.

Cap. vlt. de cohab. cler. & mul. exponitur & declar. 85. reſp. 1.

Cap. 2. & 3. de reſt. ſpol. ſenſus & intellectus, n. 41. reſp. 2. ar. 3

Cap. Imperial. §. præterea, de prohib. feud. alien. per Fred. locum non habet cum ex cōſuetudine feudi diuiſio & diſpoſitio conceditur, nu. 51. reſp. 2. art. 4.

Cap. cum qui, de dolo & contum. in 6. duabus declarationibus illuſtratur, nu. 5. reſp. 2. art. 5.

Cap. cum dilectus, de ord. cog. intellectus & declaratio, 20. reſp. 2. art. 3.

Cap. ſuper hoc, de renunciat. declaratur, nu. 47. reſp. 1.

Cap. ad decimas, de reſt. ſpol. in 6. declaratur, nu. 90. reſp. 1.

Cap. examinata, de iudicijs declaratur, nu. 27. Motiu.

Cap. ſignificaſti, de diuor. declaratur & exponitur, 87. reſp. 1.

Cap. conſtitutus, de filijs presbyt. declaratur, & exponitur. nu. 88. ibid.

Carolus V. Imperator multa Genuenſibus contulit Priuilegia, nu. 15. reſp. 2. art. 1. Genuam ciuitatem ſuam appellare conſueuit, nu. 17. ibid.

Mod. Pariſ. de origine feudalium conſtitutionum opinio, nu. 15. reſp. 2. art. 4.

Caroli quarti Imperat. inueſtitura Georgio Carreto conceſſa, quibus potuerit prodeſſe vel nocere, nu. 32. reſp. 3.

Caroli quarti Imperatoris inueſtitura Finarij Marchionib. conceſſa, nu. 1. reſp. 2. art. 4.

Carretorū familia in Italia ampla & diffuſa, nu. 125. reſp. 1

Caſtrum ſui natura eſt ante omnia reſtituēdum ſpoliato, ex remedio reintegrandæ, nu. 16. reſp. 5. occupare non licet, antequam iudex adeatur, & tentata ſit iudiciaria recuperatio, nu. 33. reſp. 2. art. 3. inexpugnabile dicitur, inſpecta perſonarum qualitate, nu. 36. in Motiu.

Caſtro munitiſſimo ſpoliatus reſtitui an debeat ante omnia, cum ambo, ſpoliatus ſcilicet & ſpoliator ſub vno Principe ſunt, nu. 34. reſp. 2. art. 3.

Caſtro

Caſtro ſpoliatus, cum aduerſus bellica tormenta non poſſet ſe defendere expulſus dicitur, nu. 37. in Motiu.

Cauſa iuſta ab Imperatore non præſumitur, dum renouat priuilegium non ſubdito conceſſum, nu. 141. reſp. 2. art. 1. præſumitur in Prinſipe, cum ex motu proprio aliquid agit, ſecus, ſi ad patris inſtantiam, num. 142. ibid. reuocandi priuilegium, ſabeſſe disitur, cum illud maximum afferebat detrimentum, num. 143.

Cautionis fragilitati ſubmittendum non eſſe, quomodo intelligatur, nu. 61. reſp. 1. non fidendum, nu. 32. reſp. 2. art. 3

Circuitus inutilis cauendus eſt, nu 77. reſp. 1

Citatio nõ requiritur, quando Prinseps extraiudicialiter procedit etiã tollendo ius alterius, nu. 38. reſp. 4. illius non exigitur, quo inuito actus celebrari poteſt, nu. 39. ibi. eſt neceſſaria, vt ſententia noceat, nu. 86. reſp. 2. art. 4

Citationis defectus nec a ſtatuto, nec a Principe tolli, ſanari, ſupplerive poteſt, nu. 87. reſp. 2. art. 4

Citari amplius non debet, qui venire negauit ſemel, num. 39. reſp. 2. art. 3

Citandus amplius non eſt, qui ſemel reſpondit ſe uolle ad iudicium venire, nu. 137. reſp. 2. amplius non eſt verus contumax, nu. 40. in Motiu. amplius non eſt, qui ſemel negauit venire, nu 18. reſp. 2. art. 3

Ciuiliter poſſideas, ſi naturalem ſit ingreſſus, audiẽdus eſt per exceptionem dominij, cum naturali ſpoliatus agit, vt ante omnia reſtituatur, nu. 11. reſp. 2. art. 3. ſua ſponte naturalem poteſt ingredi, nu. 29. reſp. 2. art. 2

Ciuitas Imperij iura & ſuperioritatem præſcribere quando poſſit, nu. 72. reſp. 1. art. 2. iure alteri ſubiecta non præſumitur, nu. 44. ibid.

Clauſula, trãſmitto omne ius, quod ad me pertinet, demonſtrari omne ius eſſe tranſlatum, nu. 19. 47. reſp. 2. art. 4

Clauſula ex certa ſcientia, non operatur, quando ius tertij læditur, num. 92. reſp. 2. art. 4. motus proprij, nihil operatur, quum ius tertij læditur, nu. 93. ibi. ex certa ſcientia, & motu proprio, par virtus, nu. 94. ibid. ex certa ſcientia, & motus proprij, circa ea, quæ iuris ſunt, non quæ facti, operatur, n. 95. ibi. ex certa ſciẽtia, & motus proprij, nihil operatur, cum conſtat aliter rem ſe habere, nu. 96. ibid ſaluo & reſeruato domini conſenſu, in feudalibus diſpoſitionibus adhibita, cuius effectus ſit & natura, nu. 83. reſp. 2. art. 4. concedimus, prout iuſtè & legaliter poſſumus, cuius effectus & ſignificationis ſit, nu. 37. ibid. ſaluis Romani Imperij iuribus, in conceſſione priuilegij ab Imperatore facta, quid operetur, & paulò poſt, 56. reſp. 2. art. 1. in executiuis poſita, nihil operatur, n. 58. reſp. 2. art. 1. ſaluo iure Imperij, quid importet & ſignificet, n. 23. reſp. 1. & n. 9. reſp. 5. plenitudinis ptãtis, nihil operatur, contra non ſubditũ a natura, n. 244. reſp. 2. art. 1. plenitudinis poteſtatis, nihil operatur ad tollendum ea, quæ per vim contractas fuerunt conceſſa. nu. 145. ibi. plenitudinis poteſtatis, vti non præſumitur Princeps, cum ex ea reſultaret iniquitas, n. 346. ibid. plenitudinis poteſtatis, vti præſumitur Princeps, vt actus valeat, quod inibi declar. n. 147. ibid. ſponte, ita metu appoſita in inſtrumento præſumitur, cum contractus per metum eſt celebratus, ſicut ipſe contractus, nu. 35. reſp. 4. ex certa ſcientia, & motu proprio, obreptionem & ſubreptionem impediunt, nu. 112. reſp. 1. ex certa ſcientia, & animo deliberato, ex Notariorũ conſuetudine apponi ſolent, n. 34. reſp. 4

Cognitio rei feudalis ad dominum rei ſpectat, num. 24. reſp. 1

Comitatus conceſſio, an oſtendat id feudum in vim comitatus eſſe conceſſum, nu. 36. reſp. 2. art. 4

Communis opinio Doctorum ſequenda eſt, nu. 10. reſp. 1

Communis loquendi vſus obſeruandus eſt, n. 60. reſp. 2. art. 1

Compromiſſum de re feudali fieri non poſſe, nu. 21. reſp. 2. art. 1. & nu. 4. reſp. 2. art. 4. de re feudali non valet, nu. 103. reſp. 1. de re feudali fieri non poteſt, n. 18. reſp. 4. de re Imperatoris, eo inſcio non valet, nu. 19. reſp. 5

Cõceſſio facta sũ clauſula, prout iuſtè, & legaliter poſſumus, quam vim habeat, nu. 3. reſp. 4

Confeſſio prædeceſſoris ſucceſſori nocere ſolet, nu. 4. reſp. 2. art. 6

Confitetur quis vero, quæ in precibus ſcripſit, nu. 41. reſp. 3

Coniectura in factis antiquis probationem faciunt, nu. 108. reſp. 1. illæ præualent, quibus actus ſuſtinetur, n. 109. ibid.

Conſentire dicitur actui, qui ad ſui detrimentum fit, cum ſcit, nec contra eum proteſtatur, nu. 18. reſp. 2. art. 1

Conſiliũ animi præſumitur ex enormitate facti, nu. 30. reſp. 4

Conſuetudo vnius familiæ teſtandi, & de rebus ſuis certo modo diſponendi, probabilis eſt, nu. 46. 48. reſp. 2. art. 4. æqua reuocari debet, cum iniqua eſſe incipit, nu. 18. reſp. 8

Cõtraria ſeu pugnantia cauenda ſunt oĩno, n. 61. reſp. 2. ar. 1

Contumax & iudicium deſerens, cum lata eſt interlocutoria, citandus an ſit amplius, nu. 1. reſp. 2. art. 5

Contumacia vnius actus, non nocet quoad alterum, nu. 6. ibid.

Conueniri ſimiliter non poteſt in loco originis ob delictum, qui extra locum illum deliquit, nu. 13. reſp. 2. art. 1. non poteſt in loco delicti, qui aliàs ex priuilegio alio in loco conueniẽdus eſt, nu. 21. in Motiu.

Coſmus Medices Florentinorum Dux Sereniſſ. laudatur, nu. 65. reſp. 2. art. 1

Chronicis antiquis credendum, nu. 125. ibid.

D

DEcius conſ. 191. declaratur, nu. 97. reſp. 2. art. 4

Declaratoria oppoſitio dicitur, cum qualitas iuriſdictionis fundatiuæ negatur, nu. 148. reſp. 2. art. 1. aut cum quia ſe illi iudici ſuppoſitum negas, nu. 149. ibid.

Declinatoriam qui tempore debito non proponit, in iudicẽ conſentire videtur, nu. 40. reſp. 2. art. 1. non poteſt amplius proponere, qui ſemel conſenſit in iudicem, nu. 19. ibid.

Delegare omne ius ſuum quid ſit, nu. 23. reſp. 2. art. 4

Delictum extra locũ originis commiſſum, in loco originis puniri minimè poteſt, n. 130. reſp. 2. art. 1. non committit qui facit, quod facere poſſe iuſtè credidit, nu. 133. ibid.

Dictio, prout, qualis ſignificationis, nu. 29. reſp. 2. art. 4. omnino, reſtrictionem non patitur, nu. 21. ibid. noſter, noſtra, noſtrum, dominium arguit, nu. 53. reſp. 4

Didacus Couarruuias Hiſpan. Iureconſ. laudatur, num. 100. reſp. 2. art. 1

Dignum minus, maius dignum ad ſe trahit aliquando, n. 44. reſp. 2. art. 3

Diſpoſitione l. 2. & l. bene a Zenone, C. de quadr. præſcr. fruitur, qui a ſupremo Principe cauſam habet, nu. 66. reſp. 4

Diſtinctio quomodo ſpoliato vi compulſiua agenti obijci poſſit dominij exceptio, nu. 46. reſp. 1

Diſueſtire verbum, quid præferat, nu. 9. reſp. 4

Dolus præſumitur, ſi enormis interceſſit læſio, nu. 31. reſp. 4 in eo ceſſat, qui facit, quod iuſta ratione facere poſſe credebat, nu. 117. reſp. 2. art. 4

Dolo carere dicitur, qui paratus eſt de iure ſuo docere, nu. 134. reſp. 2. art. 1

Dominium ex ſententia transfertur, cum ei acquieuit cõdemnatus, nu. 112. reſp. 2. art. 4. ex præſcriptione 30. ann. acquiritur, nu. 133. reſp. 1. directum in re feudali quõ præſcriptione acquiratur, nu. 100. ibid. non transfertur ex ſententia, præſertim ex laudo, nu. 11. reſp. 2. art. 4. non trãſit mediante ſententia, præſertim arbitramentali, nu. 128. reſp. 1

Dominus feudi iudex non eſt de re feudi cum eſt controuerſia inter vaſallum & non vaſallum, nu. 112. reſp. 2. art. 1

Donationis verbum, quando latè intelligatur, nu. 7. reſp. 4

Donata pro ſe, & ſucceſſoribus, non poſſunt alienari in præiudicium ſucceſſorum. nu. 11. reſp. 5

Dux Sabaudiæ compromiſit in regnum Franciæ de rebus Imperio ſuppoſitis, nu. 104. reſp. 1

Dux Sabaudiæ Sereniſſimum Imperatorem an recognoſcat, nu. 140. reſp. 2. art. 1

Dux Mediolani Imperatorem non recognoſcit, nu. 105. ibid.

Exce-

Digitized by Google

E

EXceptio dominij obijci an poſſit, cum de reſtitutione caſtri munitiſſimi agitur, nu. 18. reſp. 3. proprij dominij ſpoliatoris non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, n. 30. ibi. dominij obijci non poteſt ſpoliato per vim compulſiuam, nu. 26. ibid. defectus dominij ēt ſi notoria ſit, non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, ibid. declaratur, nu. 31. ibid. dominij non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, n. 18. reſp. 5. tua non intereſt litis finitæ dicitur, nu. 111. reſp. 2. art. 1. dominij notoria non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, nu. 84. reſp. 1. iuris notorij an ceteris excluſis, excluſa cenſeatur, nu. 75. ibid.

Executio ſententiæ, quæ aliàs impediri nō poteſt, impeditur, cum aliàs ſequi poſſet damnum irreparabile, nu. 53. reſp. 1

Exempla declarant, non autem reſtringunt, nu. 22. reſp. 2. artic. 3. demonſtrant, quo in caſu exemplatum procedat nume. 23. ibid.

Exemplis non eſt dijudicandum, cū ignoramus quomodo ſeſe habeant illa, nu. 24. reſp. 2. art. 3. Aut cum iure cauſa diffiniri poteſt, nu. 27. ibid.

Expulſus dicitur, qui caſtro incluſus, tormentorum vi cogitur inimicis ſe dare nu. 51. reſp. 1

Extenſio fit in correctorijs fauore animæ, n. 9. reſp. 1. conceditur in odioſis, & correctorijs, vbi eadē militat rō. n. 44. ibi.

F

FActa non præſumuntur, nu. 65. reſp. 2. art. 4

Fauor præfertur in diuerſis qualitatibus inter ſe concurrentibus, nu. 50. reſp. 1. ſpoliati odio ſpoliatoris anteferetur, nu. 63. ibid.

Feudum a fidelitate nomen ſumpſit, nu. 29. reſp. 2. ar. 4. alienabile eſt & præſcriptibile, nu. 75. ibid. regulariter ſpacio 30. vel 40. ann. præſcribitur, n. 76. ibid. cum poteſtate alienandi conceſſum, ſine conſenſu directi domini alienari, & de eo diſponi pōt, nu. 79. ibi. ſine titulo retineri poſſiderìq; non poteſt, ſed contra paulo infra, nu. 22. reſp. 2. ar. 2. Ligium a quibus concedatur, & de illius natura, nu. 25. reſp. 2. art. 2. & Homagium ligium quod, nu. 29. reſp. 1. cum licentia alienandi, aliquando certis caſibus alienari non poteſt, nu. 22. reſp. 4

Feudum demonſtratur ex præſtito iuramento fidelitatis, & ſuſceptis inueſtituris nu. 23. ibi. quo ob delictū priuatur vaſallus ad dominum directū reuertitur, nu. 22. reſp. 5. alienabile vni filiorum prælegari a patre poteſt, nu. 41. reſp. 2. art. 4. hæreditarium vni filiorum prælegari poteſt, nu. 42. ibid. ſeu conceſſio Otthonis ſecundi, illius natura fuit, vt de eo prælegatum fieri potuerit, nu. 43. ibid. non alienabile inter ſuos alienari poteſt, nu. 24. ibid. non amittit vaſallus ſi comprehenſis in inueſtitura ſine domini conſenſu alienet nu. 45. ibid. Marchia diuidi an poſſit, nu. 48. ibid. ſui natura alienabile, diuidi an poteſt, nu. 49

Feudi dominus non cognoſcit ſuper qualitate, quæ ei feudi dominium negatur, nu. 93. reſp. 2. art. 1. inter vaſallos iudex non eſt competens, cum alter illorum ſe vaſallum negat, num. 95. ibid.

Feudi conceſſio eſt gratia & beneficium, nu. 6. reſp. 4. dominus iudex eſt competens in cauſa feudali, nu. 17. ibid.

Feudo non priuatur ipſo iure vaſallus, ſed lata ſententia ſaltem, qua is & deliquiſſe, & feudum amiſiſſe declaratur, nu. 68. reſp. 1. caſtri vel opidi cum omnimoda iuriſdictione conceſſo, non tranſit ſuprema concedentis poteſtas & iuriſdictio, nu. 30. ibid.

Feuda in Italia ex conſuetudine diuidi poſſunt, n. 58. reſp. 2. art. 4

Marchionatus Mōtisferrati, ſine directi domini conſenſu alienari poteſt, nu. 80. ibi. Marchionatus Cenæ, ſine conſenſu directi domini alienari poteſt, nu. 81. ibid.

Feudorum conſtitutiones ante Otthonem ſecundum non fuiſſe, nu. 13. reſp. 2. ar. 4. cauſæ non regulantur ſecundum diſpoſitionem iuris communis, nu. 116. reſp. 1

Feudalis conſtitutio c. 1. in tit. conſtit. feud. D. Lotharij, an Lotharij Primi, vel Tertij potius ſit, nu. 16. reſp. 2. art. 4. in dubio res non præſumitur, ſed libera, nu. 36. reſp. 3. conſtitutio prima a Conrado ſecundo adinuenta, & cōſtituta, ex Alciati & Pariſij ſententia, nu. 14. reſp. art. 4. effici poteſt res libera, nu. 3. ibid.

Fideiuſſor idoneus non dicitur, qui commodè conueniri non poteſt, nu. 29. reſp. 2. art. 3

Fideiuſſores idonei an ſint nobiles, qui ſub principe caſtra habent quæ a Principe expugnari poſſunt, nu. 31. ibid.

Fidelitas nihil ſpecialitatis ī feudis tribuit, n. 30. reſp. 2. ar. 4

Fidelitatis denominatio feudo cōuenire dicitur, nu. 5. reſp. 4

Fidelitatem obſeruant, qui ſubiecti ſunt, etſi vaſalli non ſint, nu. 31. reſp. art. 4. 47

Filius patris hæres factus, feudum a patre alienatum reuocare non poteſt, nu. 47. reſp. 1. art. 4

Finarium intra fines Genuenſium eſſe, nu. 80. ab Otthone ſecundo Alexandro Saxoni conceſſum, nu. 23. ibi. quos fines habeat, nu. 13. in Motiu.

Finorij Marchiones per tempus immemoriale Genuenſium Rempubl. in dominam directi cognouerunt, nu. 87. reſp. 2. art. 1. Marchia & Sauona vna & eadem, num. 121. ibid. Marchiones Imperii Ligii vaſalli, & homines effecti a Carolo quinto, nu. 24. ibid. ſtatut & Marchia an intra fines Genuenſium ſit, nu. 38. reſp. 1

Florentina Reſpubl. libertatem a Rudolpho Imperatore conſecuta eſt, nu. 67. reſp. 2. art. 1

Florentinorum Reſpublica olim non ſuperiorem, nec Imperiū recognoſcebat, nu. 66 ibid.

Fridericus Barbarubea Imperator Genuę dominus factus, nouos creauit Magiſtratus, nu. 24. ibid.

G

GEminatio & reiteratio actus plurimum operatur, nu. 52. reſp. 4

Genua camera Imperialis eſt, & quomodo intelligatur, n. 59. reſp. 2. art. 1. a quibus libera cenſeatur, nu. 45. reſp. 4. plenam conſequitur libertatem a Friderico Primo, n. 49. reſp. 2. ar. 1. olim a rege Gallorum domata, nu. 110. ibid. a Magone Pęno funditus euerſa, nu. 9. ibid. a Sp. Lucretio Romano ædificata, num. 10. ibid. & tota Liguria a M. Popilio Coſ. capitur, & multi captiui efficiuntur, num. 11. reſp. 2. art. 1. quo iure directum dominium in Marchionatu Finarii ſit conſecuta, nu. 96. reſp. 1. ſub Rege Gallorum a Bucicaldu gubernatur, nu. 105. ibid.

Genuæ fines quo ſe protendant, nu. 6. in Motiu.

Genua ciuitas ſui origine Imperio non ſuppoſita, nu. 46. reſp. 2. art. 1

Genuam ciuitatem liberam eſſe, nu. 5. in Motiu. eſſe liberam a ſuperioritate Imperii teſtatus eſt Carolus V. Imp. n. 53. reſp. 2. art. 1. eſſe ſub Imperiu, nu. 15. reſp. 2. Romano Imperio ſuppoſitam olim fuiſſe, nu. 5. reſp. 2. ar. 2

Genuenſes ſuperiorem non recognoſcunt, quod multorum teſtimonio comprobatur, nu. 52. reſp. 2. art. 1

Genuenſium fines qui, nu. 81. reſp. 2. art. 1

Gloſ. l. exceptio, ff. de except. rei iud. declaratur, nu. 114. reſp. 2. art. 4

H

HIſtoricorum varietas in Aledrami & Adelaſiæ hiſtoria, nu. 118. reſp. 2. art. 1

I

IAſon conſ. 38. lib. 3. declaratur, nu. 57. reſp. 1

Ignorantia non præſumitur, nu. 60. reſp. 2. ar. 4. et nu. 99. reſp. 1

Impenſas an repetat occupator caſtri, cū eas in caſtri refectionem erogauit, nu. 1. reſp. 2. art. 7. & 8. neceſſarias regulariter deducit poſſeſſor ſine titulo, & cum mala fide, nu. 2. ibi. vtiles aliquando deducit poſſeſſor cum mala fide, & ſine titulo, nu. 3. ibid. neceſſarias in foro conſcientiæ malæ fidei poſſeſſor, & ſine titulo deducere poteſt, nu. 8. ibid.

Impera-

Imperator in vniuerſum terrarum orbem ius dicere poteſt, nu. 46. reſp. 4. ex plenitudine poteſtatis, & ex certa ſciẽtia, priuilegia iam conceſſa reuocare poteſt, an. 36. ibid. ſine cauſa non poteſt ius alterius tollere, nu. 38. reſp. 3. in coronatione iurat ſe Imperij iura aucturũ, non deminuturũ, nu. 8. reſp. 4 ciuitatem, caſtrum, vel prouinciam Imperio ſuppoſitã, donare poteſt, nu. 44. reſp. 2. art. 4. Dei Miniſter in terris dicitur, nu. 60. reſp. 4. ſummusve Princeps, vt Deus cauſae cognoſcere debet, n. 7. reſp. 2. art. 7. & 8 totius mũdi dominus dicitur, n. 3. reſp. 2. ar. 1. ſummus ſuperior eſt, nu. 1. reſp. 3. iuſtum imperiũ ſuper omnes habere dicitur, nu. 2. ibi. nec æqualẽ, nec ſibi ſuperiorem conſtituere poteſt, nu. 3. ibi. cõcedẽdo & dando loca Imperij ſupremã iuriſdictionẽ ſeruare præſumitur, n. 3. reſp. 5. iudex eſt cõpetens contra Genuẽſes, nu. 1. ibi. Italiæ dominus dicitur, nu. 4. reſp. 2. art. 1. nõ eſt iudex incompetens in cauſa propria contra non ſubditos nu. 115. ibid. licet certis caſib. in cauſa propria poſſit iudicare, ex honeſtate tamen cauſam debet non ſuſpecto delegare, n. 116. ibi. in cauſa propria ius dicere poteſt, nu. 22. ibi. fundatam habet intentionem ſe in vniuerſum terrarum orbem poſſe ius dicere. nu. 5. ibid. dicitur Deus in terris, n. 6. ibi. iuriſdictionem fontem apud ſe habere dicitur, n. 7. ibid. delinquentem vbique locorũ punire non poteſt, n. 129. ibi. an ſit iudex cõpetens inter Rempub. Genuen. & Marchionem Finarij, nu. 1. in Motiu. de iure fundatum habẽt intentionem, vt in toto orbe ius dicere poſſit, nu. 13. reſp. 1. in cauſa propria & ſuorum ius dicere poteſt, nu. 21. reſp. 3. & n. 26. reſp. 1. non cognoſcit in ſua cauſa contra non ſubditum, & prætendentem ſe ab Imperium liberum, nu. 22. reſp. 3

Imperatori, qui ſe nõ ſubeſſe dicit, probare dẽt, n. 2. in Motiu.

Imperatorem ſemper fuiſſe in quaſi poſſeßione ſuperioritatis ſtatus Finarij, nu. 3. ibid. totius mundi dominum non eſſe iure diuino, naturali, & poſitiuo probatur, num. 98. reſp. 2. artic. 1. directum dominium rerum Imperij transferre non poſſe, nu. 4. reſp. 4

Imperium merum an præſcribi poſſit, nu. 20. reſp. 1

Imperij iura priuatiuè præſcribi poſſe, nu. 72. reſp. 2. ar. 4. ſuperioritas transferri nõ poſſit, n. 69. reſp. 2. art. 1 ſuprema poteſtas præſcribi non poteſt, num. 50. reſp. 4. ſuperioritas perdi & in alium transferri non poteſt, nu. 21. reſp. 1. iura alienari poſſunt, an. 38. reſp. 2. art. 1. iura alienari poſſunt, cũ non maximi detrimenti alienatio eſt, num. 39. ibi.

Imperialis Camera quæ intelligatur, no. 8. reſp. 5

Imperialis ciuitas quæ rõne & reſpectu dicitur, n. 17. reſp. 1

Incontinenti dicitur facta recuperatio, quam primum commodè occupare potuit, nu. 81. reſp. 1. recuperaſſe is dicitur, qui recuperauit quamprimum potuit, nu. 28. reſp. 2. art. 2

Inferior contra ſuperiorem non cognoſcit, nu. 33. reſp. 1. cum ſuperiore, idem eſſe non poteſt, nu. 4. reſp. 3

Innoc. in c. ex parte, de foro compet. declaratur, n. 113. reſp. 1

Inſtrumentum tranſumptum & exemplatum vt probet, parte citata ſumi debuit, nu. 64. reſp. 4

Inſtrumenta antiqua etiam inter alios factu probant, n. 119. reſp. 1. tranſumpta quomodo probent, n. 113. ibi. tranſumpta quomodo fidem faciant, nu. 77. ibid.

Interdictum, adipiſcendæ poſſeſſionis datur ei, qui ante nec naturaliter, nec ciuiliter fuit in poſſeßione, nu. 1. reſp. 1. reintegrandæ poſſeſſionis, non cõceditur ei, qui nec naturaliter, nec ciuiliter poſſidet, nu. 3. ibid. Vnde vi, cui conceditur, eidem fortius conceditur remedium ex c. reintegranda, 3. q. 1. nu. 2. reſp. 2. art. 2

Interdictu, Vnde vi, quando agi poſſit ad conſequẽdam poſſeſſionis æſtimationem, nu. 15. reſp. 2. art. 2

Interpretatio illa ſumitur, ne fruſtra diſpoſitio ſactu ſit, etiã in priuilegiis, nu. 79. reſp. 2. art. 1. illa ſumitur, qua effugiatur delictum, nu. 107. reſp. 1. illa ſumitur in dubio, qua actus valeat, nu. 14. reſp. 4

Iuncte ſtitata vna alteram declarat, & aperit, n. 25. 63. reſp. 4

Inueſtit. vox generalis, multa cõprehendẽs, n. 33. reſp. 2. ar. 4

Iudex ordinarius cũ iuſtitiã recuſat adminiſtrare, ſuperior & maxime Pontifex Maximus adiri põt, nu. 89. reſp. 2. art. 1. ſemel approbatus, recuſari amplius non põt, nu. 39. ibi. ordinarius eſt qui rei cõuenti iudex eſt, n. 41. ibi. ordinarius quando de cã feudi inter vaſallos cognoſcat, nu. 26. reſp. 3

Iudex dicitur ſuſpectus, cum via facti procedere cœpit, n. 15. ibid. procedens ad vlteriora, oppoſitas exceptiones reijcere cenſetur, n. 5. reſp. 5. in dubio tutiorem viam eligere debet, nu. 3. reſp. 2. art. 5. loci vbi vis facta eſt, competens eſt contra illum violentum occupatorem, nu. 31. reſp. 1. ordinarius is eſt, qui Rei conuenti iudex eſt, nu. 25. ibi. extra ſuam iuriſdictionẽ ius dicere non poteſt, nu. 2. reſp. 9. art. 1. competens ratione rei ſitæ, nu. 28. ibid.

Iudicis auctoritate faciẽs, dolo caret, & in bona fide verſatur, nu. 57. reſp. 4. factam quomodo poſſeſſorem excuſet, num. 109. reſp. 2. art. 4. iuriſdictionẽ prorogaſſe ex multis actis præſumitur, nu. 4. reſp. 5

Iudici licet de facto reſiſtere, cum aliàs ex ſuo factu damnum ſequi poſſet irreparabile, nu. 55. reſp. 1

Iudicium ratione loci, in quo commiſſa eſt vis, exerceri poteſt, etiam contra priuilegiatum, nu. 55. reſp. 1

Iudicij modo & ſollemnitas non ſeruatur, cum coram Imperatore cauſa tractatur, nu. 9. reſp. 2. art. 2

Iudicata res habetur pro veritate, nu. 6. reſp. 2. art. 4

Ius oritur ex factu, nu. 25. art. 3. propriũ a domino ſine iuſta cauſa auferri non põt, nu. 88. reſp. 2. art. 2. in potentiores ad aduerſarij detrimentum transferri nequit, nu. 63. ibid. noſtrũ ſine noſtro facto a nobis auferri non poteſt, n. 56. ibid.

Iure proprio ſine cauſa quis non priuatur, nu. 130. reſp. 1

Iura vt proſint, in actis produci debent, nu. 7. reſp. 3

L

Libelli & petitionis qualitas conſiderari ſolet, ad iuriſdictionem fundandam, nu. 96. reſp. 2. art. 1

Libertas & ſuperioritas aduerſus Imperium cumulatiuè, non priuatiuè præſumitur, nu. 49. reſp. 4. non ſeruitas præſumitur, nu. 43. reſp. 2. art. 1

Libertatis conceſſio ab Imperatore factu, non liberat priuilegiatum a ſuperioritate Imperij, nu. 10. reſp. 5

Liberi ſumus a natura omnes, nu. 42. reſp. 2. art. 1

Ligures ab Arcadibus originem traxerunt, nu. 47. ibid.

Lite pendente alienata, ſunt ipſo iure nulla, n. 54. reſp. 2. ar. 4

L. bene a Zenone ſeptem declarationibus illuſtratur, nu. 98. reſp. 2. art. 4

L. vlt. ff. de rei vend. diſpoſitio, quomodo & quando locum habeat contra negantem ſe poſſidere, cùm vere poſſidet, nu. 9. reſp. 2. art. 7. & 8.

L. licet. §. rei, ff. depoſiti, cum l. intereſſe, ff. de acq. poſſ. conciliatio, nu. 13. reſp. 2. art. 3

L. ſi communem, ff. quemadmod. ſeruit. amit. quo in caſu procedat, nu. 43. reſp. 2. art. 4

L. duobus, §. qui iurauit, ff. de iureiur. declaratur, n. 89. reſp. 1

L. vlt. §. vlt. ff. quod metus cauſa, exponitur, nu. 48. reſp. 1

L. medicos, ff. de var. & extraord. cognit. intellectus & declaratio multiplex, nu. 40. reſp. 2. art. 3

Liuij locus declaratur, nu. 48. reſp. 2. art. 1

Lotharius primus quo tẽpore imperauerit, n. 17. reſp. 2. ar. 4

Lucẽſium Reſpub. ab Imperio libera eſt, & a Rodulpho libertatem conſecuta, nu. 68. reſp. 2. art. 1

M

Mala fidee poſſeſſori an ſucceſſori in dignitate ad præſcribendum noceat, nu. 107. reſp. 2. art. 4. anteceſſoris, nõ impedit præſcriptionẽ incohari, & perfici a ſucceſſoris perſona, n. 62. reſp. 4. anteceſſoris in facto arduo nocet ſucceſſori, nu. 56. ibid. ex denunciatione inducitur, n. 42. reſp. 3 cauſatur ex eo, cum iam denunciatum fuit, ne rem illã acquireret,

Digitized by Google

quireret, poſſideritve, nu. 108. reſp. 2. art. 4. auctoris quo ſucceſſori præſcribere volenti obſis, num. 126. reſp. 1. quid ſit, nu. 237. ibid. anteceſſoris non nocet ſucceſſori in ſola dignitate ſuccedenti, nu. 131. ibid.

Malæ fidei poſſeſſor hodie non præſcribit, nu. 18. in Motiu.

Marchio Finarij Imperio ſubijcitur, nu. 2. reſp. 5

Marchia quid ſit, & an feudum oſtendat, nu. 34. reſp. 2. ar. 4. iure proprie poſſideri poteſt. nu. 35. ibid.

Marchia ab Otthone Secundo donata Aledramo, num. 120. reſp. 2. art. 1

Marchiones de Carretio feudum ab Imperatore recognoſ. nu. 28. reſp. 1.

Marchionatus donationis titulo haberi poteſt, nu. 37. reſp. 3. titulus feudi cenſetur, nu. 10. reſp. 4

Maximilianus Imperator quo tempore imperauerit, nu. 71. reſp. 2. art. 4

Maximiliani ſententia contra Genuenſes data, nu. 5. ibid.

Metus in ſpecie qualis illatus ſit, probari debet, n. 91. reſp. 2. ar. 4. non præſumitur interceſſiſſe in contractu, n. 9. reſp. 4. ad actus ſubſequentes extenditur, cum eadem metus cauſa ſubeſt, nu. 32. ibid. eadem cauſa an ſubſit, iudicis arbitrio relinquitur, nu. 33. ibi. non præſumitur, ſed probandus omnino eſt, nu. 89. reſp. 1. ar. 4 probatur ex præcedentibus proteſtationibus, nu. 42. in Motiu. iuſtus quis, nu. 8. reſp. 2. art. 4. illatus ob vnā cauſam, ſi actus ſub diuerſa forma ſequutur, is nō annullatur, imo nec metu geſtus dicitur, n. 52 reſp. 2. ar. 3. minus in matrimonium quam ceteros actus inficit, nu. 50. ibi. iuſtus, eſt armorum terror, nu. 27. reſp. 4

Metu geſta iure non valent, nu. 26. ibid. valent ipſo iure, reſcindi tamen poſſunt, nu. 7. reſp. 2. art. 4. ex edicto Prætoris, reſcindi debent, nu. 38. reſp. 2. art. 3. licet Valeāt, reſcindi tamen poſſunt ex Prætoris edicto, nu. 18. reſp. 2. ar. 2

Mittitur in poſſeſſionem, qui in re potiora iura habet, nu. 79. reſp. 1

Montisferrati Marchia & Finarij eamdem habuerunt originem, nu. 126. reſp. 2. ar. 1

N

NEgligentia illius adſcribendum eſt, qui potuit via iudiciaria rem conſequi, nec conſecutus eſt, nu. 93. reſp. 1.

Nemo dat, quod non habet, nu. 15. reſp. 4

Notorius defectus proprietatis, poſſeſſionem inficit, nu. 40. reſp. 4

Notorium quod eſſe dicatur, n. 86. reſp. 1. dicitur, quod probatione indiget, n. 39. in Motiu. dicitur, quod conſtat per confeſſionem, nu. 139. reſp. 1

Nullitas ſententiæ, quæ a iuriſdictione prouenit, ceteris eſt maior, nu. 152. reſp. 2. art. 1

Nullum quod eſt, impedimentum non preſtat, nume. 25. reſp. 3

O

OLdradus Iureconſultus legum pater, & maximæ auctoritatis habetur, nu. 99. reſp. art. 1

Ottho ſecundus Imperator, quando Marchiam Aledramo Saxoni donauerit, n. 98. reſp. 1. quid Aledramo conceſſerit, nu. 25. reſp. 1. ar. 4

Otthonis ſecundi conceſſio Aledramo facta, donationis vim, non feudi habuit, nu. 128. reſp. 2. ar. 1. feudalis fuit, n. 12. reſp. 4. an feudalis vel libera fuerit, nu. 1. ibi. vim donationis habuit, nu. 35. reſp. 3

Otthonis priuilegium Aledramo conceſſum, quæ contineret, nu. 2. reſp. 4

P

PAriſius conſ. 24. lib. 1. declaratur, nu. 94. reſp. 1

Paulus de Caſtro l. 2. C. de edicto D. Adr. tollen. declaratur, nu. 50. reſp. 13

Pauli Caſtren. & Caroli Ruini reiecta opinio, nu. 48. reſp. 2. art. 3

Pauli Caſtrenſis doctrina in l. 2. C. de edicto D. Adr. toll. declaratur, nu. 21. reſp. 2. art. 3

Periculis vitæ & amiſſionis bonorum ſe ſubijcere, quis non tenetur, nu. 28. reſp. 4

Perſona loquentis in generali ſermone non comprehenditur. nu. 20. in Motiu. concedentis priuilegium in eo non comprehenditur, nec ex eo ligatur, nu. 74. reſp. 2. ar. 1. loquentis in fauorabili diſpoſitione comprehenditur, nu. 75. ibid. loquentis & concedentis in conceſſione comprehenditur ratione ſubiecta materiæ, nu. 76. ibid. loquentis in diſpoſitione comprehenditur, quando illa aliàs nihil operaretur, nu. 78. ibid. loquentis in conceſſione ex certa ſcientia facta includitur, nu. 77. ibid.

Petens ſe reſtitui, & reintegrari omni meliori modo, dicitur intentaſſe remed. reintegrandæ, 3. q. 1. nu. 6. reſp. 1

Petitorium ante litem conteſtatum per actorem poteſt ſuſpendi, & poſſeſſorio agi, n. 35. in Moti. ſuſpendi an poſſit poſt litem conteſtatam, vt prius ſuper petitorio cauſa cognoſcatur, nu. 10. reſp. 2. art. 3. ſuſpendi, & poſſeſſorium recuperādi proponi poteſt, nu. 7. reſp. 1

Petitorij & poſſeſſorij cauſa ſimul tractanda eſt, cum apud Imperatorem vel ſupremum aliam iudicem cauſa diſputatur nu. 6. reſp. 2. art. 3. corā Imperatore, vel ſupremo alio Principe tractari debet, nu. 32. reſp. 2. art. 2

Pollentia opidum antiquiſſimum intra Liguriæ fines, nu. 83. reſp. 2. art. 1

Pontifex Maximus contra Imperatorē iudex eſt competens, nu. 138. ibid.

Poſſeſſio ex actu lite pendente facta, transferri non poteſt, nu. 55. reſp. 2. ar. 4. iuſtè occupatur a dominio rei, cū aliàs periculum eſt in mora, nu. 16. reſp. 2. ar. 3. poſita in ſequeſtro a ſequeſtrario poſſidetur, nu. 11. reſp. 2. ar. 2. vnius rei, retinetur rōe mixturę alterius rei, n. 40. reſp. 3. quando obliuione amiſſa dicatur, n. 82. reſp. 1. per ſequeſtrū amittitur, n. 2. reſp. 1. probetur ex perceptione penſionis, nu. 123. ibi.

Poſſeſſionis continuatio quomodo probetur, nu. 124. reſp. 1

Poſſeſſionē metu amittendæ ſanitatis medico tradēs ante omnia eam recuperat, nu. 45. reſp. 1. non perdit vaſallus, ſi eā apprehendit dominus, & apud aliquem cuſtodia cauſa donec lis finiatur, deponit, nu. 14. reſp. 2. art. 2

Poſſeſſor facto ſequeſtro, poſſeſſionem perdit, nu. 71. reſp. 1. an priuetur iure ſuo, cum iniuſte ſe poſſidere negat, nu. 44. in Motiu.

Poſſeſſorium ex cap. reintegrādæ, 3. q. 1. quando motum & intentatum cognoſcitur, nu. 23. reſp. 3

Poſſeſſorio recuperandæ agenti regulariter dominij exceptio obijci poteſt, nu. 83. reſp. 1

Poſſeſſorio quando agi poteſt ſuſpenſo petitorio, num. 34. in Motiu.

Poſſidens naturaliter ſua ſponte ciuilem poteſt ingredi, nu. 7. reſp. 2. art. 6

Poſſe non dicimus, cum maximo cum incommodo poſſumus, nu. 28. reſp. 2. art. 3

Poſteriora derogant prioribus, nu. 120. reſp. 1

Poteſtas, & facultas vendendi, commutandi, & alienandi, in feudi conceſſione quid operetur, nu. 24. reſp. 2. art. 4

Potentior quis intelligatur, vt in eum ius ad aduerſarij detrimentum transferri non poſſit, nu. 84. ibid.

Prædo ſpoliatus ante omnia reſtituitur, nu. 2. reſp. 2. art. 3

Præſcriptio 30. vel 40. annorum, ex Principis reſcripto & priuilegio, quomodo & quando tollatur, num. 100. reſp. 2. artic. 4

Præſcriptio centenaria ex l. vlt. C. de ſacroſan. eccleſ. eſt neceſſaria ad tollendum iura Reipub. quę ius fiſci & Imperij habet, nu. 101. ibid.

Præſcriptio contra Imperatorem feudi dominū, nulla fieri pōt nu. 114. reſp. 1. etiam longiſſimi temporis in feudo non currit, nu. 115. in feudis non minus centenaria curris, numero 117. ibid.

Præſcriptio 30. vel 40. ann. ex priuilegio non tollitur, niſi adſit clauſula, non obſtantibus, &c. nu. 22. in Motiu.

Pre-

Digitized by Google

Præſcriptio 20. anniorum reddit poſſeſſorem tutum, num. 23. ibid. iu feudalibus locum an habeat, nam. 74. reſp. 2. art. 4. centenaria neceſſaria an ſit, ad tollendam iura imperij, nu. 70. ibi. temporis immemorialis requiritur, cum de præſcribẽdis regalibus agitur, n. 17. cum ſuis qualitatibus allegari & probari debet, num. 6. reſp. 3. ſola centenaria contra Rempublicam Genuenſium currere poteſt, nu. 9. in Moti. quanti temporis currat contra Rempublicam nu. 39. reſp. 3. non poteſt tolli ex priuilegio, niſi adſit clauſula, non obſtante, vel ex certa ſcientia, vel poteſtatis plenitudine, nu. 134. reſp. 1. contra Rempublicam 30. vel 40. annis decurrit, nu. 10. reſp. 2. ar. 4

Præſcriptione temporis immemorialis, directum dominium in re feudali acquiri poteſt, nu. 88. reſp. 2. art. 1

Præſcriptione 30. vel 40. annorum, directum dominium acquiritur, n. 66. reſp. 2. art. 4 ex conſtitutione l. bene a Zenone, C. de quadrien. præſcrip. munitur, qui ab Imperatore cauſam habuit, nu. 135. reſp. 1. tolluntur iura Imperij, nu. 67. reſp. 2. art. 4

Præſcribens ſpacio 30. vel 40. annorum, plena ſecuritate defenditur, nu. 55. reſp. 4. iuriſdictionem contra Imperatorẽ, non priuatiuè, ſed cumulatiuè dicitur præſcribere, nu. 14. in Motiu.

Præſes prouinciæ cognoſcit, cũ vaſallus ſpoliatus fuit, n. 132. reſp. 2. art. 1

Præſumptio transfert probandi onus in aduerſarium, nume. 85. ibid.

Præſumitur ex ſtatu præſenti in præteritum, nu. 13. reſp. 4

Princeps ſupremus non cogitur iudicare ſecundum acta & probata, nu. 7. reſp. 2. art. 2. in terminandis controuerſiis non debet ire per ambages, nu. 8. ibid.

Princeps præſumitur vti plenitudine poteſtatis, vt actus valeat & ſuſtineatur, nu. 13. reſp. 3. legem ſibi imponere non poteſt, a qua non liceat recedere, nu. 19. ibid. concedere poteſt auctoritatem ingrediendi poſſeſſionem ſine iudicis licentia, nu. 44. reſp. 4. legem ſibi poteſt imponere, a qua nõ poterit recedere, nu. 127. reſp. 2. art. 1

Princeps præſumitur vti plenitudine poteſtatis, tum actus ab eo geſtus aliter non valeat, nu. 38. ibid. ſolam veritatem, cauillis & ambagibus reiectis, ſequi debet, nu. 12. reſp. 1. eum priuare poteſt ſine citatione, quem cognoſcit iure ius non habere, nu. 41. reſp. 4. eſt iudex competens in controuerſia priuilegiorum a ſe conceſſorum, nu. 27. reſp. 1

Principis aſſertioni credendum eſt etiam contra tertium, nu. 122. reſp. 1

Priuilegiũ conceſſum ob benemerita, tolli & reuocari non poteſt, nu. 37. reſp. 4. exemptionis a iuriſdictione ob perpetratum delictum perditur, is que iterum ſubijcitur, n. 33. reſp. 2. art. 1. conceſſum, ut ſuperiorẽ quis recognoſcat, reuocari poteſt, cum is iuſtitiam non adminiſtrat, nu. 13. reſp. 3. dẽt reuocari, cum quis ex eo læditur grauiter, nu. 17. ibid. perdit, qui bona concedentis per vim occupat, n. 65. reſp. 4. cõceſſum, præſcriptionem non currere, niſi centenaria ſit, quæ continere debeat, vt valeat, nu. 63. ibid. exemptionis a iuriſdictione, reuocatum dicitur, cum concedens ſe cauſa iudicem declarat, nu. 37. reſp. 2. art. 1. quod tranſit in vim contractus, reuocari non poteſt, nu. 136. ibid. generale non præiudicat priuilegio ſpeciali alterius, nu. 12. in Motiu. Genuæ, vt conquerentes Genuenſium adeant Ordinarium, nu. 8. ibid. in actionibus perſonalibus conceſſum, non impedit iudiciũ in realibus ratione rei ſitæ, nu. 35. reſp. 1. ratione maioris conceſſum, trahit etiam ad ſe minorem, & ibi quo modo procedat, nu. 42. reſp. 2. art. 3. conceſſio libertatis reuocari ab Imperatore quando poſſit, nu. 10. reſp. 3. dicitur in neceſſarium antecedens reuocatum, quando ſine illius reuocatione explicari non potuit, nu. 11. ibid.

Priuilegij cauſa ceſſante, ceſſat & priuilegium, nu. 36. reſp. 2. art. 1

Priuilegio vti quis non põt contra concedentẽ, nu. 136. reſp. 1

priuilegia ita debent interpretari, ne abſurdum contineãt. nu. 34. reſp. 1. ſine præiudicio tertij intelligi, nu. 11. in Motiu. ita debent intelligi, ne tertio præiudicent, n. 40. reſp. 1. conceſſa ob bene merita, ad libitum reuocari non poſſe, nu. 139. reſp. 2. art. 1. a Frederico Genuenſibus conceſſa, quam habeant interpretationem, nu. 7. reſp. 5

Priuilegiorum conceſſio ſubiectionem arguit, num. 16. reſp. 2. art. 1. ſubſtantia ſufficit ad demonſtrandum quale priuilegium fuerit conceſſum, nu. 43. reſp. 4. reuocatio non præſumitur, nu. 135. reſp. 2. art. 1. conceſſio præſumptiue tantum ſubiectionem arguit, nu. 106. ibid. conceſſio ſubiectionẽ præceſſiſſe arguit, nu. 47. reſp. 4. conceſſio ſubiectionem arguit, cum ſubiectis tantum ſoleant concedi, nu. 14 reſp. 1

Priuilegiorum interpretatio ſpectat ad concedentem, n. 15. in Motiu.

Priuilegiatus contra concedentem priuilegio vti non debet, nu. 48. reſp. 4

Probanda quæ ſint in remedio canonis reintegrandæ, nu. 24. in Motiu.

Probatio efficacior requiritur, cum præſumptio & veriſimilitudo pugnant, nu. 85. reſp. 4. art. 4

Probatio nulla admittitur contra propriam confeſſionem, nu. 141. reſp. 1. quæ nihil releuat, non admittitur, num. 142. ibidem.

Probare quis debet ſe talem, qualem ſe facit, nu. 127. reſp. 2. art. 1

Probationes exactæ non requiruntur in iudicio poſſeſſorio recuperandæ, nu. 144. reſp. 1. non recipiuntur contra propriã confeſſionem, nu. 41. in Motiu.

Procuratoris contumacia quando domino noceat, nu. 4. reſp. 2. artic. 5. confeſſio quomodo domino noceat, num. 9. reſp. 2. artic. 9

Productio iurium, & priuilegiorum minus integrè facta non prodeſt, nu. 22. reſp. 1

Producta in actis vt fidem faciant, copia debet eſſe facta parti cum termino ad opponendum, nu. 10. reſp. 2. art. 6

Proteſtatio ob metum facta, facit vt actus qui ſequitur, ſit ipſo iure nullus, nu. 27. reſp. 3. & reſp. 2. art. 3. contraria facto, nihil operatur, nu. 6. reſp. 5. metus clandeſtina actum deinde ſubſecutum non annullat, cum is contra bonos mores non eſt, nu. 51. reſp. 2. art. 3

Prouinciæ illa præſumuntur, quæ intra centum milliaria ab ea diſtanti ſita ſunt, nu. 6. reſp. 2. art. 7. & 8.

Q

Q*ualitas iuriſdictionis feudatina, quando ſummariè, & quando plenariè tractanda ſit, nu. 94. reſp. 2. art. 1. iuriſdictionis feudatina ante omnia definienda eſt, num. 92. ibid. vbi non conuenit, minus diſpoſitio, num. 26. reſp. 2. artic. 2*

R

R*atificatio circa incognita, nihil operatur, nu. 58. reſp. 2. art. 4. non trahitur ad incognita, nu. 59. ibidem. ſequi debet, vt actus ratificanti poſſit vel prodeſſe, vel nocere, nume. 33. reſp. 3. & num. 57. reſp. 2. art. 4. ex ſilentia non inducitur, nu. 34. reſp. 3. eandem ſollemnitatem poſtulat quã actus iſte principalis, nu. 61. reſp. 2. art. 4*

Recuperare incontinenti quomodo intelligatur, nu. 8. reſp. 2. artic. 6

Regula, quod actus de facili ad ſuam naturam reuertitur, declaratur, nu. 78. reſp. 2. art. 4

Reintegrandæ iudicium, quæ exigat extrema, nu. 12. reſp. 5. remedio reſtituitur per vim compulſiuam ſpoliatus, num. 14. ibid. remedium poſſeſs. datur contra occupantem irrationabiliter, etiam ſine violentia, nu. 49. reſp. 1. remedium ex c. reintegranda, 3. q. 1. ceteris eſt pinguius ad poſſeſſionem

nem conſequendam, num.1. reſpon.2. art.2

Remedium c.reintegranda, 3.q.1. pro rebus eccleſiæ tantum concedi, nu.31.resp.2.art.2. in laicis, vt in clericis conceditur, nu.3. contra infra, nu.31.ibid. conceditur etiam contra poſſeſſorem, cum titulo & bona fide, nu.4. ſed contra infra, nu.19. ibid. pleniſſimum & pinguins remedium eſt quouis poſſeſſorio recuperandæ, nu.4. reſp.1. datur contra poſſidentem cum titulo & bona fide, nu.5. ibid. ita laicis pro rebus profanis, vt clericis pro rebus eccleſiæ cõceditur, num.8.ibid.

Remedium poſſeſſorium datur ſpoliato, vt rei occupatæ poſſeſſionem conſequatur, nu.72.rem.1. reintegrandæ non datur contra poſſeſſorem, cum titulo, & bona fide, num.19. resp. 2.art.2

Remedio reintegrandæ agens deducere debet conuenti poſſeſſionem reſpectu ſui clandeſtinam eſſe, nu.25. reſp.2.art.2. c.reintegranda, 3.q.1. ſuccurritur illi qui per negligentiã poſſeſſionem amiſit, nu.70.resp.1.c. reintegranda, 3.q.1. vt ſit locus, duo concurrere debent, nu.10. resp.2. art.2

Res poſſeſſa, propria, non aliena præſumitur, nu.26.reſp.2.ar. 4. pro vna diuerſo iure cenſeri non debet. nu.27. ibid. de facili ad priſtinam naturam reuertitur, nu.2.ibid. libera, vt feudalis a ſuperiore recognoſci poteſt, num.24.in Motiu. tranſit eum onere ſuo, nu.31.reſp.2.art.2

Reſeruatio quid operetur nu.35.reſp.2.ar.1

Reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis, verbis vniuerſalib. poſſunt transferri, num.70.resp.2.art.1. præſcribi quando poſſunt, nu.71.ibid.

Reſpubl. & minor pari ambulant paſſu, nu.99. reſp.2. ar.4

Reſpublicæ liberæ iura habent fiſci, & Imperij, num. 62. reſp.2.art.1

Rex Catholicus Hiſpaniarum Imperatorem non recognoſcit. nu.112.resp.2.art.1

Rex Chriſtianiſſimus Galliarum Imperatorem non recognoſcit, nu.101.ibid.

Rothais Longobardorum Rex Genua potitur, eam diripit, & euertit, nu.15.resp.2.art.1

Ruin. conſ.42.lib.4. declaratur, nu.95.reſp.1

S

SAuona Ciuitas Genuenſib. ſuppoſita, nume.45.resp.2. art.1

Sceuola Iureconſ. in arduis ſubſiſtere conſueuit, nu.1.ibid.

Sententia lata a iudice incompetenti eſt ipſo iure nulla, num. 151.resp.1.artic.1. iuſtum præſtat titulum præſcribendi, nu.118. reſp.1

Sequeſtrum voluntarium poſſeſſorem ſua poſſeſſione non priuat, nu.12. reſp.2.art.2

Sequeſtro an ſua poſſeſſione priuetur poſſeſſor, nume.25. in Motiu.

Sermo vniuerſalis in vno falſus in omnibus falſus dicitur, nu. 101.resp.2.art.1

Solennitas proceſſus non exigitur, cum ſpolium notorium deducitur, nu.5.resp.2.art.2

Speculatoris & Signoroli opinio exploſa, nume.82. resp.2. artic.4

Spoliatus non expeditur reſtitui per criminis obiectionem, num.21.reſp.5. feudo, non a feudi domino, tamquam iudice, ſed ab ordinario conuenti ſpoliatoris reſtituendus eſt, num.97.reſp.2.art.1

Spoliato vis compulſiua obijci an poſſit, nu.32.in Motiu.

Spoliatus ante omnia reſtitui debet, nu.33. ibid. caſtro vel opido munito, & forti, an ſit ante omnia reſtituendus, nume.25.resp.1. recuperandæ agens, quæ probare teneatur, n.143.ibi. reſtitui debet etiam ad fructus, dãna, expenſas, & ſimilia, nu.145.ibid. contra ſpoliatorem, qui non poſſidet, nunc agere poteſt ad æſtimationem poſſeſſionis, & ad damna & expenſas, nu.20.in Motiu. caſtro munitiſſimo ante omnia non reſtituitur, n.19.resp.2.art.3. conſentiens agi petitorio, non reſtituitur ante omnia, nu.29.in Motiu. fortalitio, vt caſtro, vel opido munito, vel forti, an reſtituatur ante omnia, nu.30.ibid. caſtro, an occupatori expenſas in caſtri refectione erogatas, reſtituere teneatur, n.43.ibi. ante omnia reſtituendus eſt, nu.1. resp.2. ar.3. caſtro forti & munito reſtituitur ante omnia cum ambo ſpoliator ſcilicet & ſpoliatus ſub eodem Principe ſunt, nu.56.resp.1. caſtro forti reſtituitur ante omnia, cum præſtat cautionem de reſtituendo illi, ſi in petitorio ſuccumbat, n.60. iudicis auctoritate ante omnia reſtituitur, nu.3.resp.2.art.3. auctoritate Principis ante omnia reſtituitur, n.4.ibid. ante omnia reſtituitur, etiamſi ſpoliator ſeſe offerat incontinenti dominij exceptionem probare, n.5. ibid. caſtro munitiſſimo ſi offerat cautionem ſe illud reſtituturum, nu.17.reſp.5 ante oĩa ex remedio, c.reintegranda, 3.q.1. non reſtituitur, cum ſuo facto & culpa fuit ſpoliatus, nu.16.resp.2.art.2. caſtro non reſtituitur ante omnia, ſi ſubſit timor, ne non ſine magna cum impenſa dominium proprium aſſequi poſſit ſpoliator, qui deinde in petitorio obtinuit, n.30.resp.2.ar. 3. caſtro munitiſſimo, an ſit ante omnia reſtituẽdus. ſi idoneè fideiubeat, ſe illud reſtituturum ſi in petitorio ſuccumbat, nu.13.ibid. proprio factoris non dicitur, qui metu adhibito ſpoliatus fuit, nu.15. resp.5. reſtituitur ad damna & expenſas, nu.73.resp.1. an ante omnia reſtituatur, cum notorie conſtat de dominio ſpoliatoris, n.74.ibid. quouis modo ante omnia reſtituendus eſt, nu.43. ibid. reſtituitur et contra poſſeſſorem, qui nullam vim adhibuit, nu.69. ibid. proteſtari ac appellare debet aduerſus oppoſitam dominij exceptionem per ſpoliatorem, ne ſuper illa cognoſcatur ante reſtitutam poſſeſſionem, nu.9.resp.2.art.3. ſua cauſa & facto quomodo reſtituatur, nu.64.resp.1. non reſtituitur ob animæ periculum, nu.78.ibid.

Spoliato, vi compulſiua agenti dominij exceptio obijci an poſſit, nu.41.resp.1. reſtituenda ſunt omnia, nu.67.resp.4. exceptio notorij obijci poteſt, nu.31.in Motiu. quando ex interuallo liceat ſua manu amiſſam poſſeſſionem recuperare nu.80.resp.1

Spolium notorium vbi proponitur, ſollemnis proceſſus non eſt neceſſarius, nu.11.resp.1

Spolij cauſa a iudice ordinario cognoſcitur, nume.21. reſp.2. art.1

Spoliator violentus ex diſpoſitione l. ſi quis in tantam, C.vnde vi, non ipſo iure, ſe per ſententiam ſuo iure priuatur, nume.115.resp.2.art.4

Spoliator vt incidat in pęnam, l.ſi quis in tantam, C.vnde vi, debet eſſe in dolo, nu.116.ibid. violentus iure ſuo priuatur, nu.12. ibid. Principis auctoritate in poſſeſſione occupata confirmari non poteſt, nu.110.resp.2.ar.4

Spoliare dicitur, qui ſpolium factum ratum habet, num.34. resp.2.art.1. licet aliquem caſtro forti, quando aliter non eſt ſuccurſum via iudiciaria, nu.62.resp.1

Subreptio, & obreptio in reſcriptis non præſumitur, nu.110. resp.1. ab allegante probanda eſt, nu.111.ibid.

Succedens in ius alterius, iure illius tantum vtitur, nu.16.in Motiu. vtitur iure ſui prædeceſſoris, numero 30. resp.2. art.1.

Superior vbi eſt ſuſpectus, ſuſpecti ſunt & illius officiales, nu.90.resp.2.art.1

Suſpectus vbi eſt ſuperior, ſic & eius officiales, n.16.resp.3. in cognoſcendo, non eſt ſuſpectus in delegando, nu.91.reſpon.2.art.1

T

TEmpus cuius initij memoria non eſt, metam annorũ centum non excedit, nu.73.resp.2.art.4

Teſtes ſine iudicis commiſſione examinati non probant, numero 66.resp.1

Titulus

Titulus ex errore iniuſto cauſatur, n.69.reſp.3.ar.4.pro ſuo præſtat iuſtam cauſam præſcribendi, n.120.resp.1.ex ſententia confiſcationis eſt legitimus ad præſcribendum, nu.38.in Motiu.pro ſuo, quando ad præſcribendum ſufficiens ſit, nu.102.reſp.2.ar.4.ex confiſcatione cauſatur, quando ad præſcribendum ſufficiat, nu.103.ibid.

Titulus ex ſententia cauſatus, malæ fidei poſſeſſori ad præſcribendum non prodeſt, nu.104.ibid.ſententiæ nullæ, vel iniquæ, viuente iudice ad præſcribendum non ſufficit, nu.105.ibid.putatiuus, vel errore iniuſto cauſatus, quando ad præſcribendum ſufficiat, nu.106.ibi.feudalis a pari procedit cum titulo rei beneficiariæ, nu.24.resp.2.art.2

Tituli etiam notorij non admittuntur contra agentem remedio reintegrandę, nu.29.resp.3

Titulum coloratum ſufficit oſtendere ad tuendam rei feudalis, ſeu iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem, n.23.resp.2.ar.2

Tranſactio de re feudali inſcio domino fieri non poteſt, nu.19.resp.4

Tyrannus ſpoliatus ante omnia non reſtituitur, nu.13.resp.2.art.3.ſpoliatus quomodo reſtituatur, n.65.resp.1.vt ob tyrannidem iure ſuo priuetur, eſt a ſuperiori admonendus, vt a tyranoide deſiſtat, nu.15.resp.2.art.3

Tyrannidis tempore facta, præſumuntur facta metu, numero 106.resp.1.

V

V*Aſallus etiam cum clauſula, ſaluo iure dominij, in potētiorem feudum non poteſt alienare, num.21.reſpon.4.alienando feudum, directum dominium non tollit, nu.129.resp.1.male tractans ſubditos, ante feudi priuationem admonendus eſt, vt a tyrannide deſiſtat, nu.14.reſp.3.feudo priuari poteſt ſine citatione & ordine iudiciario, cum de notorio illius delicto conſtat, nu.42.resp.4.duorum quis eſſe non poteſt, nu.26.resp.2.art.1.ligius habet non modo res, ſed & bona domino ſubiecta, nu.27.ibid.qui notoriè malè tractat ſubditos, feudo abſque alia admonitione priuari poterit, nu.17.reſp.2.art.3.qui ſubditos malè tractat, feudo priuandus eſt, num.14.ibid.inueſtituram intra annum & menſem non petens, feudum perdit, nu.16.resp.4*

Venetiarum ciuitas communis patria dicitur, nu.64.reſp.2.artic.1

Venetorum Reſpublica & Dominium ſuperiorem non recognoſcit, nec de iure, nec de facto, nu.63.ibid.

Verba enunciatiua Principis probant, num.51.resp.4.& nume.16.resp.2.art.1.donamus, atque elargimur, non feudū ſed liberam donationem conſtitui oſtendunt, nu.18.resp.2.ar.4.enūciatiua Imperatoris alteriuſve Principis probāt, quando ſumus in antiquis, non in recenti facto, nu.107.reſpon.2.art.4.enunciatiua Principum probans, cum ſunt de negotio plenè informati, non ſemper, nu.108.ibi.enunciatiua Principis non probant, quando præiudicaretur iuri alteri iam quæſito, nu.109.ibid.ſophiſticè intelligi non debent, nu.18.resp.1.inueſtire, & diſueſtire, cuius ſignificationis & effectus, nu.32.resp.2.art.4

Veriſimile quod non eſt, ſpeciem falſitatis habet, nu.64.resp.2.art.4

Vis expulſiua quomodo in ſpoliatione dicatur interueniſſe, nu.13.resp.5

Vim non committit, qui incontinenti poſſeſſionem propriam recuperat, nu.27.resp.2.art.2

Violentia non præſumitur, ſed probari omnino debet, nu.90.resp.2.art.4

Voluntas coacta, non eſt propriè voluntas, n.17.resp.2.ar.2.tamen voluntas eſt, nu.37.resp.2.art.3

Vniuerſitas quando delinquere dicatur, nu.87.resp.1.& nu.33.resp.2.ar.1

Vſufructuario & domino conceditur vnà ſimul remedium l.ſi quis in tantam, C.vnde vi, contra violentum poſſeſſionis occupatorem, nu.132.resp.1

F I N I S.

Digitized by Google

D. IACOBI MENOCHII
IVRISCONSVLTI PAPIENSIS,
REGII, DVCALISQ. SENATORIS,

Ac redituum extraordinariorum Regiæ Maieſtatis Catholicæ Præſidis Mediolanenſis, Diuini atque humani Iuris ſcientia peritiſſimi,

De Adipiſcenda Poſſeſsione doctiſsimi Commentarij.

PRAELVDIA.

SVMMARIA.

1 *Poſſeßionis adipiſcendæ Remedium vnde.*
2 *Interdictum ab edicto differre.*
3 *Interdicti diuiſio multiplex. & nu.4.*
5 *Interdictum exhibitorium quod, prohibitoriũ quod.nu.6. reſtitutorium quod. nu.7.*
8 *Reſtitutorium interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis eſſe. ſimplex dicitur.nu.9.*
10 *Poſſeſſionem adipiſci quid.*
11 *Interdicta pro poſſeſſione adipiſcenda plura eſſe.*
12 *Interdictum, quorum bonorum, cui, & contra quem concedatur.*
13 *Interdictum, quorũ legatorũ, cui, & cõtra quem reddatur.*
14 *Interdictum Saluianum, cui, & contra quem competat.*
15 *Remedium quartum ex l.vlt.C.de edict.diui Adr.toll.*
16 *Conſtitutio l.vlt.C.edict.diui Adr.toll.a ceteris remediis poſſeßionis adipiſcendæ differre.*
17 *Remedium quintum adipiſcendæ poſſeſſionis, ex l.3. C. de pignoribus.*
18 *Remedium ſextũ adipiſcẽdæ poſſeßionis, ex iudicis officio.*

DE adipiſcenda poſſeſſione verba facturi, aliqua ad clariorem explanationem eorũ quæ enarraturi ſumus, prę
1 mittenda ſunt. Illud primum, † adipiſcendæ poſſeſſionis remedia ex Prætorum interdictis manaſſe: ob id iuris Prætorij eſſe conſtat.l.2.§.hæc aũt interdicta, ff.de in-
2 terdict.† Interdicta aũt ab edicto differre, omnes ſciunt, quamquam grauis ſemper fuerit inter iuris noſtri interpretes diſputatio, quid vnum ac alterum ſit: quẽadmodum ſcribunt omnes in l.1.in prin. ff.de oper. no.nunc. & eruditiſſimi Alciat.lib.3.Parerg.iuris.c.15. Ioã.Coraſ. in l.naturaliter.§.nihil commune.a.par.nu.27.ff.de acquir.poſſ. Duar.lib.1.diſput.anniuerſ.cap.19. Hotoman. in commen. verb.iuris, in verbo, interdictum. &
3 Robertus Aurelia.lib.3.Senten.iuris, c.19. † Interdicti multiplex eſt diuiſio, quemadmodum etiam multiplex
4 eſt ſignificatio. Summa tamen diuiſio illa eſt, quod † aut exhibitoria, aut prohibitoria, aut reſtitutoria ſunt. ita
5 Vlp. in l.1.§.interdictum autem. ff.de interd.† Exhibitoria ſunt, per quæ Prætor iubet exhiberi, veluti eum de cuius libertate agitur: aut libertum, cuius patronus operas indicere velit: aut parenti liberos, qui in eius poteſtate ſunt. De cuius interdicti ſpecie, noſtra non eſt
6 tractatio.† Prohibitoria ſunt, quibus Prætor vetat aliquid fieri, veluti, vim poſſidenti ſine vitio: vt interdictum, vt poſſidetis, l.2.ff.vti poſſi. Quod quidẽ interdictum inter duplicia interdicta enumeratur, l.2. in prin. ff.de interd. & ad rem familiarẽ pertinere eo loci cenſuit Paulus, §. hęc aũt interdicta. de huius interdicti ſpecie agemus in ſecunda horum commẽtariorum parte.
7 Reſtitutoria † interdicta ſunt, inquit Iuſtinianus, d. §.1. Inſt.de interd. quibus Prætor iubet aliquid reſtitui, veluti bonorum poſſeſſori poſſeſſionem eorum, quæ quis pro hærede, aut pro poſſeſſore poſſidet ex ea hære
8 ditate. Quod ſane interdictum † reſtitutorium verè adipiſcendæ poſſeſſionis eſt.§ adipiſcendæ, Inſti.de interdict. extãt plures de his (vt mox ſubijciemus) tituli. Eſt & reſtitutorium & illud interdictũ, quo prætor iubet ei, qui vi ex poſſeſſione fundi deiectus ſit, reſtitui poſſeſſionem.d.§.1. Inſtit.de interd. Quod quidem interdictum, recuperandæ poſſeſſionis, alio nomine appellatur. Hoc iam multis ab hinc annis, integra edita tracta-
9 tione explanauimus. Hæc † interdicti ſpecies dicitur eſſe ſimplex interdictũ.§.vlt.Inſt.de interdict. Nam alter eſt actor, alter eſt reus. Actor qui ſibi reſtitui deſiderat: Reus verò, a quo, vt reſtituat, deſideratur.
Reſtitutorij itaque interdicti ſpeciem, quæ adipiſcẽ
10 dæ poſſeſſionis eſt, hoc loco explicabimus. Eſt † poſſeſſionem adipiſci, poſſeſsionem, quam nunquam habuimus, cõſequi, l.2.§.adipiſcendæ.ff.de interdict.& §.adipiſcendæ. Inſtit.eo.quo loco ait Iuſtinianus, hoc interdictum vtile non eſſe illi, qui vbi ſemel eſt adeptus poſſeſsionem, eam amiſit.
11 Plures ſunt huius interdicti ſpecies, † Quorum bonorum, Quorum legatorum, & Saluianum interdictum. Iure ciuili deinde ex Iuſtiniani noua conſtitutione, abrogata veteri Adriani, quartum adipiſcendæ poſſeſsionis remedium ſuperadditum fuit. Diſtant inter
12 ſe hæc remedia multis differentijs; ſiquidem † interdictum quorum bonorum (quod a primis edicti verbis nomen ſumpſit, vt ſcribit Alciat.lib.2.Parerg. iuris, capit. 50.) conceditur illi, cui ex Prætoris edicto bonorum poſſeſſio data eſt, aduerſus poſſidentem pro hęrede, vel pro poſſeſſore, vt ab eo conſequatur poſſeſſionem illorum bonorum, quæ teſtatoris, in cuius bonis ſucceſſit, mortis ſuę tempore fuerũt, l.1.ff.quo.bon. & §.adipiſcẽdæ. Inſt.de interd. Et cũ vniuerſale ſit, in

Digitized by Google

vniuerſum pro poſſeſſione bonorum omnium conce-
13 ditur. † Interdictum, quorum legatorum, quod ſingu-
lare eſt, bonorum poſſeſſori cõceditur aduerſus quem-
uis, qui legatorum nomine, ſine hæredis voluntate, rem
hereditariam occupauit. Quocirca vnam hanc ex mul-
tis extare intelligimus differentiam inter hæc interdi-
cta; cum vnum vniuerſale, alterum verò ſingulare ſit.
14 Ceteras differentias ſuis locis enarrabimus. † Interdi-
ctum Saluianum domino fundi cõceditur ad adipiſcen
dam poſſeſſionem bonorum coloni, qui pro mercibus
fundi, pignora futura pepigit. §. adipiſcendæ. verſ. inter-
dictum quoque. Inſtit. de interdict. & l. 1. ff. de Saluian.
interdict. Eſt remedium hoc ſingulare, quamobrem a iã
relatis non parum differre intelligimus, id quod & ſuo
loco fuſius explicabimus.
15 Quartum † adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex
conſtitutione Iuſtiniani, antiquato Adriani edicto, l.
vltima. C. de edicto diui Adriani tollend. ſuperuenit, ea
conſtitutione ſancitum eſt, quod hæres, qui inſtrumen-
tum teſtamenti, in quo inſtitutus fuit, ſua prima facie,
nec abolitum, nec cãcellatum exhibet, in poſſeſſionem
mittatur omnium bonorum, quæ defuncti teſtatoris e-
16 rant. † Conſtitutio hæc Iuſtiniani a iam relatis Præto-
rijs interdictis multum differt. Illa prætoria ſunt, hæc
ciuilis. Illa, vt quorum legatorum, & Saluianum, ſingu-
laria ſunt, hæc vniuerſalis. Ab interdicto autem quo-
rum bonorum, maxime differre intelligimus ex his, quę
mox in 1. remed. & fuſius ex his quæ in 4. remed. q. 9.
enarrabimus.
17 Quintum † adipiſcendæ poſſeſſionis remedium, eſt
ex l. 3. de pign. quo ex pacto debitoris creditori licet adi
piſci poſſeſſionem rei ſui debitoris.
18 Sextum † remediũ poſſeſſionis adipiſcendæ eſt, quod
ex iudicis officio a noſtris cõſiderari ſolet: illudque duo-
bus in caſibus. Primò, cùm duo hæredes extra iudiciũ
contendunt de poſſeſſione adipiſcenda, & vterque non
iudicio, ſed armis rem agere vult, iudex ne ſcandalum
aliquod oriatur, ex ſuo officio prouidere ſolet, vt ſcribit
Decius poſt alios in l. vlt. nu. 6. C. de edicto diui Adrian.
tollen. Secundo caſu conſideratur iudicis hoc officium,
clericorum cauſa: nam qui collati ſibi beneficij poſſeſ-
ſionem conſequi vult, hoc iudicis officio experitur, ita
Robertus Maranta tractat. de ordine iudiciorum. 7. di-
ſtinct. iudicior. num. 13. poſt Abbatem quem recenſet.
de ſingulis ex ordine dicamus.

S V M M A R I A.

1 *Interdictum, quorum bonorum, quid ſit, & vnde.*
2 *Remedium poſſeſſionis adipiſcendæ, ex interdicto quorum bonorum, Prętorium eſſe: & origine differre a petitione hęreditatis.*
3 *Petitionem hęreditatis in multis differre ab interdicto quorum bonorum.*
4 *Hęreditatis petitionem bonę fidei eſſe plenas probationes requirere. num. 5.*
6 *Remedium quorum bonorum ad corporalia tantum conceditur & differt ab illo, quorum legatorum. nu. 7. & diſtat ab illo ex l. vlt. C. de edicto diui Adriani tollen. num. 8. & an reddatur habenti bonorum poſſeſſionem edictalem vel habenti decretalem. num. 9.*
10 *Edictalis bonorum poſſeſſio quę, ex recepta magis Doctorum opinione.*
11 *Decretalis bonorum poſſeſſio quę, ex communi opinione. & num. 18.*
12 *Decretalem bonorum poſſeſſionem repudiari non poſſe.*
13 *Edictalem bonorum poſſeſſionem in abſtracto conſiderari.*
14 *Edictalis bonorum poſſeſſio quæ, & quæ decretalis, ex noua auctoris ſententia.*
15 *Bonorum poſſeſſio edictalis ius tribuit.*
16 *Bonorum poſſeſſionem edictalem eſſe ordinariam, & ſine cauſę cognitione interdum concedi. nu. 17.*
19 *L. ſi duobus. §. filius ff. de bonor. poſſ. contra tab. ſenſus.*
20 *L. 1. §. nepos. ff. ſi quis a parent. fue. manum. intellectus.*
21 *L. vlt. §. is cuius. ff. de leg. præſtan. explicatio.*
22 *L. 1. §. ſi ea. ff. de Carbon. edicto, intellectus, reiecta Camilli Plautij interpretatione. nu. 23.*
24 *L. Saluius Ariſto ff. de leg. præſtan. declaratio.*
25 *Bonorum poſſeſſio furioſo quomodo detur.*
26 *Decretum interponi ex ęquitate in danda bonorum poſſeſſione.*
27 *Decreti ſollemnitatem in danda bonorum poſſeſſione hodie ceſſare.*
28 *Statutum Brixiæ 119. in ciuilib. ſub rubr. quod ſollemnitates bonorum poſſeſſionum, &c. declaratur.*
29 *Remedium quorum bonorum, an reddatur ei qui ſemel poſſedit. an ſæpius moueri poſſit. num. 31.*
30 *Bonorum poſſeſſor ante hæreditatis aditionem, ſi deſijt deinde poſſidere, agere poterit remedio quorum bonorum.*
32 *Quorum bonorum remedium ob diuerſas res ſępius moueri poteſt.*
33 *Remediũ quorũ bonorũ, an reddatur hęredi de iure ciuili.*
34 *Hæreditatis petitionem vtilem concedi hæredi de iure Prętorio.*
35 *Remedium quorum bonorum, an concedatur hęredi ſuccedenti ex teſtamento.*
36 *Remedium quorum bonorum, aliquando vtilius eſſe remedio l. vlt. C. de edicto diui Adriani tollen.*
37 *Remediũ quorum bonorũ, an inſtituto in re certa reddatur. & an remedium l. vlt. C. de edic. diui Adr. tollen. nu. 38.*
39 *Interdictum quorum bonorum an reddatur inſtituto in quota bonorum.*
40 *Hæres quotæ bonorũ, vniuerſalis hæredis nomen obtinet.*
41 *Remedium ex l. vlt. C. de edicto diui Adr. toll.*
42 *Interdictum quorũ bonorum, an filio legitimato reddatur.*
43 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium vere legitimus eſt.*
44 *Interdictum quorũ bonorum, an reddatur ſuccedenti ab inteſtato ſorori patrueli, an reddatur hęredi, in quem poſſeſſio defuncti continuatur ex ſtatuti diſpoſitione. nu. 45, an electo ad dignitatem, vel beneficium. nu. 46. an reddatur hæredi, cum nullus extat qui poſſideat bona. nu. 47. aut eum nullus extat poſſeſſor aduerſarius. nu. 48. an contra poſſidentem pro hærede. nu. 49.*
50 *Titulus pro hærede pro titulo non habetur.*
51 *Remedium quorum bonorum, non redditur cõtra eum, qui iam vſucepit cum titulo pro hęrede.*
52 *L. 1. in princ. ibi, ſi nihil vſucaptum eſſet. ff. quorum bonorum ſenſus.*
53 *Verba præteriti imperfecti ſubiunctiui ad futurum trahi.*
54 *Titulus pro poſſeſſore, & pro hęrede, haberi pro titulis quo ad præſcriptionis materiam.*
55 *Pręſcriptione tolli remedium l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollendo.*
56 *Præſcriptio quanti temporis ſit ad tollendum remedium quorum bonorum.*
57 *Remedium quorum bonorum, non plus operatur quam petitorium iudicium.*
58 *Præſcribens ſine titulo, quanto tempore pręſcribat.*
59 *Ripæ opinio exploſa.*
60 *Remedium quorum bonorum an reddatur contra poſſidentem alio titulo, quam pro hęrede, & poſſeſſore.*
61 *Hæreditatis petitionem non dari contra titulo poſſidentẽ.*
62 *Remedium quorũ bonorum, reddi contra poſſidentem cum titulo illis in caſibus in quibus datur hæreditatis petitio.*
63 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur cõtra eum qui titulo deſijt poſſidere.*
64 *Poſſidere, & dolo deſijſſe poſſidere, paria ſunt.*

65 *Poſſidere deſiens dolo res fideicomm. ſubiectas reſtituere tamen tenetus.*
66 *Actio vtilis dicitur, quæ conceditur contra eum, qui poſſidere dolo deſiit. & ita pro poſſeſſore babetur.*
67 *Remedium quorum bonorum, non reddi contra eum in quē facta eſt alienatio ab eo, qui dolo deſiit poſſidere, pꝛaſcriptione decurſa.*
68 *Exceptio de iure teſtij excluſiua intentionis agentis obijci poteſt.*
69 *L. 1. in prin. ibi, poßides. poſſidereſve, ſi nihil eſſet vſucaptum. ff. quo. bono. ſenſus & intellectus.*
70 *Remedium quorum bonorum, an reddatur cōtra eum, qui tempore litis mota non poſſidebat, & deinde cœpit poſſidere tempore ſententiæ.*
71 *Hæreditatis petitio cōprehendit poßeßa tēpore ſententiæ.*
72 *Remedium quorum bonorum, an seddatur contra debitores hæreditariot.*
73 *Debitor non dicitur pro debito a creditore poſſideri.*
74 *Remedium l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen. reddi contra debitores hęreditarios.*
75 *Remedium quorum bonorum, non reddi contra perſonaliter obligatum.*
76. *Iterdictum quorum bonorum, an redddaur cōtra vſufructuarium.*
77 *Vſufructuarium non amittere vſumfructum, etiamſi ſua auctoritate apprehendit.*
78 *Remedium quorum bonorum, an reddatus pro rebus, quas teſtator ſolùm detinebat.*
79 *Bona quę ſolum detinentur, de bonis eſſe dicuntus.*
80 *Interdictum quorū bonorū, an ad ſingulas res reddatur.*
81 *L. hoc amplius. ff. de furtis, ſenſus & declaratio.*
82 *L. 1. §. hoc interdictum. ff. quo. bonor. intellectus.*
83 *Remedium quorum bonorum, an seddatur pro rebus incorporalibus, vt eſt pro vſufructu, & ſeruitutibus.*
84 *Interdictum, vti poſſidetis, reddi pro corporalibus & in corporalibus.*
85. *L. 2. ff. quor. bonor. declaratio, & ſenſus.*
86 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur pro annua præſtatione.*
87 *Interdicta non reddi pro præſtationibus perſonalibus.*
88 *Libellus offerri an debeat in iudicio quorum bonorum.*
89. *Remedium quorū bonorū, cumulari an poſſit cū remedio recuperandæ poßeßionis. an cum illo retinendæ, nu. 93.*
90 *Remedium quorum bonorum, & recuperandæ, circa idem non poſſe cumulari.*
91 *Interdictum quorū bonorū, cumulari poſſe cū illo recuperādę ex diuerſis perſonis. & ob diuerſos reſpectus nu. 92.*
94 *Libelli forma quæ, in interdicto quorum bonorum.*
95 *Bonorum poſſeſſorem agentem ex remedio quorum bonorum, nō habere neceſſe exprimere certum in ipſo libello.*
96 *Probationes quæ neceſſariæ ſint in remedio quorum bonorum, probanda quæ ſint. nu. 97.*
98 *Filium probare an ſe debeat, qui agit remedio quorum bonorum.*
99 *Bonorum poßeßionem qui vult agnoſcere, ſe filium probaſe debet.*
100 *Iacobi Butrigarij diſtinctio de probatione filiationis in iudicio quorum bonorum, examinatur.*
101 *Præſcriptio quanti temporis an obiici poſſit contra agentem remedio quorum bonorū, & ibi quando obiici poſſit.*
102 *Exceptio dominij obijci an poſſit contra remedium quorum bonorum.*
103 *Remedium quorum bonorum, ſummarium eſt; & ob id nō admittit exceptionem requirētem altiorem indaginem.*
104 *Fabij ratio, cur dominij exceptio reijcitur in iudicio quorum bonorum, exploſa.*
105 *L. vlt. C. quor. bono. intellectus.*
106 *Probatio quando dicatur offerri incontinenti in iudicio quorum bonorum.*
107 *Exceptio dominij obijcitur cum poßeßio eſt penes reum in vitio.*
108 *Exceptio ſententiæ latæ in petitorio, an obſtet in iudicio quorum bonorum agenti quorum bonorum, cum incontinenti probari poteſt. nu. 109.*
110 *Exceptio reſpiciens proprietatem, locum habet in poßeſſorijs beneficialibus.*
111 *Exceptio latæ ſententiæ in petitorio obijci poteſt in remedio adipiſcendæ, cum probationes offeruntur incōtinenti.*
112 *Sententia abſolutoria non facit abſolutum rei dominum.*
113 *Exceptio ſententiæ latę in petitorio obijci poteſt in poſſeſſorio adipiſcendę intentato in pœnam rei conuenti.*
114 *Mendacium licet faciat quem poſſeſſorem, non tamen facit dominum.*
115 *Appellare an liceat a ſententia lata in poßeßorio ex interdicto quorum bonorum.*

Primum adipiſcendæ poſſeſſionis Remedium ex interdicto, Quorum bonorum.

1 PRætori ait † Quorum bonorum ex edicto meo illi poſſeſſio data eſt quod de his bonis pro hærede, aut pro poſſeſſore poſſides, poſſidereſve, ſi nihil vſucaptum eſſet: quod quidem dolo malo feciſti, vt deſineres poſſidere, id iſti reſtituas.] l. 1. ff. quor. bonor.

Hoc prętoris edictum reſtitutoriū eſſe ad vniuerſitatē bonorum, non autē ad ſingulas res pertinere, & adipiſcendæ poſſeſſionis eſſe, Vlpianus notauit in l. 1. ff.
2 quorum bonor. Et cum prætorium remediū hoc † ſit, origine differt a petitione hæreditatis, quæ iuris ciuilis eſt, l. 1. & l. item veniunt. §. prçter hæc. ff. de petit. hæredit. & l. vlt. C. eod. Ex quo (inquit Bar. in l. 1. nu. 7. C.
3 quor. bon.) alia ſequitur differentia, ꝙ † hæreditatis petitio directa hæredi de iure Ciuili conceditur: Vtilis verò hęredi de iure prætorio, quē bonorum poſſeſſorē appellamus. Hoc verò interdictū contra: nā directū hæredi de iure Prætorio, vtile hæredi de iure Ciuili cōpetit.

Differunt & tertiò naturali differētia: ſiquidē hære-
4 ditatis † petitio bonæ fidei eſt, l. vlt. C. de pet. hęred. §. actionum. Inſtit. de actio. Interdictum vero ſtricti iuris.

Differunt quartò in modo proponendi: nam in hæreditatis petitione, quæ proprietatem reſpicit, petit hæres ſe hæredem declarari. l. licet. ff. de petit. hæredit. In hoc interdicto petit actor poſſeſſionem ſibi tradi atque ita poſſeſſorem conſtitui. d. l. 1. ff. quor. bonor.
5 Quintò differunt in modo probandi: Nā † in hæreditatis petitione plenę probationes requiruntur, vt adnotauit gl. in l. 1. & ibi Bar. nu. 10. C. quor. bonor. cum tū in hoc interdicto ſummaria atq; ita minus plena ſufficere uideatur, qua de re fuſius agemus infra q. 26.

Sextò, effectu differunt, ſiquidē hæreditatis petitio
6 ad corporalia & ad incorporalia datur: † interdictum vero ad corporalia tantum. l. 2. ff. quor. bonor. Bartol. d. l. 1. num. 11. C. eod. De cuius tamen differentiæ veritatę infra quæſt. 20. dicemus.

Septimò in eo differunt, quod a ſententia lata in hæreditatis petitione appellare licet, cum tamen in hoc poſſeſſorio prohibita ſit, quod infra quæſt. 20. diſcutiemus. Non me latet tamen, hoc remedium in multis conuenire cum iudicio petitionis hæreditatis: nam ambo generalia iudicia ſunt. Redduntur æquè ex teſtamento & ab inteſtato, & dantur contra titulo poſſidentem. Ita poſt Bar. in l. 2. & l. 3. C. quorum bonor. reſpondit Berous in conſil. 64. numer. 66. lib. 1. ſed de his infra ſuis in locis differemus. Differt & hoc remedium ab illo, Quorum legatorum, vt ex dictis

ſuprà in præludijs apparet,& infra ſequenti remedio di
8 cemus. Differt & ab illo † interdicto Saluiano, quẽad-
modum infrà remed. 3. explicabimus. Differt tandem
à remedio conſtitutionis l.vlt.C.de edicto diui Adr.tol.
vti in 4. remed.inſ.q.6.tractabimus.

9 QVAERO nunc primò, cui bonorum † poſſeſſo
ri cõcedatur hoc remedium; an illi,qui edictalem bono
rũ poſſeſſionem conſequutus eſt,vel illi tantũ qui decre
talem? Bald.in l.1.nu.1. C. quorum bonor. & Ripa in
l.1.nu.1.ff.eo.apertè ſentiunt,illi ſolum concedi,qui de
cretalem habet. idque ex d.l.1.quorum bonor. ibi [vel
ad bonorum poſſeſſionem admiſſum.] & ex l.2.C.eo.
ex illis verbis [recta petita bonorum poſſeſſione.] quę
ſanè verba decretalem bonorum poſſeſſionem ſignifi
10 cant. ſiquidem † edictalis, ex recepta magis * opinione
* eſt,quæ ex edicto Pręcoris mortui cumpetit,& ius quę
rendum reſpicit, oriturque ex ea ius petendi decreta-
11 lē. † Decretalis verò illa eſt (vt * crebrius receptũ eſt)
* quę à Prætore viuo decernitur; & in ea de iure quęſi-
to agitur.l.1.§.decretalis.ff. de ſucceſ. edicto. Ex hac
decretali oritur bon.poſſeſſori hęreditatis petitio. Re-
12 pudiari hæc † nõ poteſt,cũ ius quæſitũ iã eſſe dicatur,
d.l.1.§.decretalis. Hęc magis recepta opinio eſt,vti te
ſtantur Decius & Sapia in rubr.C.qui admitti.ille nu.
83.iſte nu.3.quæ quidẽ ſi vera eſt,manifeſtè cõſtat Bal.
dũ & Ripã in hac propoſita q̃ſtione rectè ſenſiſſe.Nam
ſi edictalis ſolùm ius quærendũ reſpicit,quomodo huic
remedio locus eſſe poterit? cum illi tantũ tributum ſit,
qui iam iuris ſucceſſor eſt, vt inquit Baldus d.l.1.nu.1.
C.qunr.bonor.confirmat horum opinionem, quod do-
cuit Zuchardus in d.rubr.C.qui admitti.nu.103.dum
13 ſcripſit, † edictalem ex edicto concedi, & in abſtracto
conſiderari:decretalem verò,quæ in eſſe deducta eſt,&
peti poteſt. quomodo ergo fieri poteſt, (ſi Zuchardi
vera eſt opinio, quã tamen a iam relata communi non
multũ differre opinor) vt remediũ hoc concedatur pro
eo, quod ſolo ſenſu hominis percipitur? Verùm Bal-
di & Ripæ opinio magnam dubitationẽ apud me ha-
bet, ſi quidęm vera abſolutè non eſt receptior illa Do
ctorum, dę bonorum poſſeſſione edictali & decretali
opinio. ſunt equidẽ permulti viri eruditiſſimi, qui non
iniuria eam opinionem reiecerunt. Ego pariter, qui
rem hanc aliter, quam ceteri faciant, explanare ſoleo,
ab illis diſſentio. Quæ autem mea ſit de hac tam ambi-
14 gua ſententia,hic paucis concludam. † Pręcor ſuo edi-
cto multis per æquitatem ſuccurrit, dando bonorum
poſſeſſionem loco deficientis hæreditatis, quam ius ci-
uilę illis, ob aliquod impedimentum, non defert, vti
15 emancipatis. Et quoniam a Prætorio edicto † bonorũ
poſſeſſio promiſſa eſt, edictalis cępta eſt vocari, quod
Vacconius Romanus lib.3. declarat.iuris, c.106. ad fi.
& Plautius in com.de bonor.poſ.c.1.ſcribunt. Hæc do-
nec alicui certæ perſonæ petenti non decernitur, ge-
neris nomen retinet, & in abſtracto, iuxta Zuchardi ſen
tentiam,conſideratur: quocirca ius quærendum ſolum
reſpicit,ſi de hac Bald. & Ripa hic, & ceteri in d. rub.
C.qui admitt. ſenſerunt,rectè (mea quidem ſententia)
ſcripſerunt. Cùm verò bonorum poſſeſſio petẽti decer-
nitur a Pręcore,idque ſine controuerſia,ex verbis edicti
ſpeciale edictalis nomen aſſumit.

16 Quæ ſane edictalis, cum ius † quæſitum reſpiciat,
ius etiam (rectè Plautius in iam citatis coment. cap. 4.
dicebat.) tribuit.ſi de hac Bald. & Ripa ſentiunt, non
mediocriter, (ſi mea me non fallit opinio) hallucinan-
tur. Hæc in abſtracto poſita non eſt. Hæc poſſeſſorem
iuris facit: ordinariam hanc eſſe cum Iacobo Cuiacio
in comment.ad tit. de bonor. poſſeſ.in Inſtit. aduerſus
Plautium d.cap. 1. num.7. autumo. Idque ex l. filium,
§. ſi quis contra.ff.de legat.præſtan. & l. 1. §.2. verſic.
ſed & ſi.ff.ſi tab.teſta.nullę extab. Hæc illa eſt, quę in-
terdum ſine cauſæ cognitione, interdum cauſa cognita
conceditur,l.3.§.ſi cauſa cognita.ff.de bonor.poſſeſ.&
17 l.2.§.dies.ff.quis ordo in bonor.poſ.ſer. Sine † cauſę co
gnitione nunc cõceditur,cum nullus adeſt cõtradictor,
l.1.§.ſi quis.& l.vbicũque.§.interdum, ff. de ventre in
poſ.mitten.quod annotauit & Plautius in pręcitatis cõ
mentar.ca.6.num.1.vbi num.9.ſcripſit,& tũc ſine cau
ſæ cognitione concedi, cum in ea concedenda alterius
detrimentum non verſatur. Hodie in hac agnoſcenda
ſimplicem atque nudam agnitionem ſufficere,ex l. vlt.
C.qui admitti.Plautius,quem retuli cap.9.nu.3.ſcribit:
qua de re nunc non contendo. Cum cauſæ cognitione
tunc hæc bonorum poſſeſſio conceditur, quando alicu-
ius detrimentum, vt in caſu noſtro,adeſſe poteſt: ita re
ctè declarat Plautius c.6.nu.8.ex l. 1. C. quor.bonor. ſi
quidem agatur eo caſu de præiudicio hæredis ſcripti.
Cauſæ cognitio adhibetur, & tunc, cũ controuerſia ab
aduerſario fit.l.ſeruus.§.1.ff.de bonor.poſ.l.1. in princ.
l.Carbonianum.§.cauſæ. & l.cum mulier.ff. de Carbo.
edicto.& l.1.§.ſi ea.& d.l.vbicumque.§.interdum.ff.de
vent.in poſſeſ.mitten. Hæc de edictali.

18 Decretalis † inde cauſata eſt, cum aliquando mul-
tæ difficultates aduerſus petentem hanc bonorum poſ-
ſeſſionem edictalem excitarentur,vel quia concedenda
illa non videbatur eo in caſu, vtpote verbis edicti clare
non cõprehenſo, vel ob magnã controuerſiã ab aduer-
ſario excitatã; vel ob id,quod edictalem hanc alter alte
rius nomine acceptabat,vel ob id, quod edictum mode
rationẽ, ſuadente aliqua æquitate requirebat, Pręcor
ſuo decreto adhibito, ſi decernenda erat, decernebat:
& tũc decretalis a decreto adhibito cępta eſt vocari. Il
lud primũ explicemus, cum bonorum poſſeſſio ex ſola
mente edicti cõcedebatur, Prætor æquitate motus, ex
verbis edicti ſumpta interpretatione eam tribuebat,ne
ceſſaria erat illius declaratio, & antequã illa fieret,dici
nõ poterat illi petenti delata: ob id, repudiari non pote
rat,l.1.§.decretalis. ff. de ſucceſſo. edic. & vbi Prætor
declaratione præmiſſa ſuo decreto illã cõtulit, amplius
repudiari non poterat: nam ex antecedenti petitione is
petens declaraſſe dr̃ ſe illã acceptare. De decretali hac
19 loqui mihi vr̃ Africanus † in l.ſi duob.§.filius.ff.de bo-
nor.poſ.cont.tab.dum nepoti emãcipato ex filio in ado
ptionem dato,& p̃mortuo patre adoptiuo emancipato
bonorũ poſſeſſionẽ ex decreto tribuit. Nec.n.eos voca
bat Prætor ſuo edicto.§.minus.cũ §.eadẽ,Inſtit.de hæ-
red.quæ ab inteſt. defer. quod annotauit rectè Plautius
in iam ſæpius citatis cõmentarijs de bonorum poſ. c.2.
20 nu.3. huius decretalis meminit & Vlpianus † in l.1.§.
nepos.ff.ſi quis a paren.fuer.manumiſ.dũ ait:auũ ex edi
cti interpretatione ad bonorum poſſeſſionem admitti.
21 Ita quoq; de decretali hac loqui intelligo Marcellũ † in
l.vlt.§.is cuius,ff.de legat.præſtan.dum ait, Prætorem
ſumpta interpretatione edicti ab exẽplo parẽtum & li-
berorum tribuiſſe nepoti bonorũ poſſeſſionẽ,quam illi
clara ipſius edicti verba non concedebãt. Secundò illa
etiam decretalis bonorum poſſeſſio appellatur, quæ etſi
præambulum hẽt Pręcoris ædictum, eget tñ illius decla
rationẽ atq; decreto, ob non leuẽ controuerſiã ab ad-
22 uerſario excitatã. Huius meminit Vlpian. † in l.1.§. ſi
ea.ff.de vẽtre in poſ.mitten.ſi ea(inquit Vlpianus) quæ
in poſſeſſionẽ vult ire, vxor negetur, vel ex eo pręgnans
non eſſe cõtendatur, decretũ interponat Prætor exem
plo Carboniani edicti. cõtrouerſia itaq; illa eſt quę hoc
in caſu efficit, vt Prætor decretum interponat, etſi ſcri-
bat Plautius, decretũ ob id adhiberi, q̃ edicto vẽtri pro
miſſa non ſit bonorũ poſ. Nã ꝓmiſſũ eſſe ꝓbat, l.1.§.
ſi q̃s.j.& §.ẽt ex emãcipato.ff.de ventre in poſ.mitten.
Et hęc bonorũ poſſeſſio, q̃ ventris nomine conceditur,
cum

cum cõtrouerſia caret, edictalis appellatur ab Vlpian.
in l. cùm quidam. §. 1. ff. de acquiren. hęredit. de hac de-
cretali loquitur & l. ſi impubes, in princ. & §. interdum.
23 & † l. deceſſit. ff. de Carbonia. edicto. Quocirca diſſen-
tio a Plautio, qui d. c. t. nu. 52. ſcripſit, id ea ratione in
d. l. deceſſit, eſſe factum, ꝙ edictum caſum illum non
comprehendebat, cùm ibi ſtatus controuerſia inciden-
ter fieret, eſſetque impubes qui ſe obtulerat iudicio: &
ob id ceſſabat inquir Plautius, edictum, quod loquitur
quando principaliter mouetur quæſtio contra impube
rē, non autem quando impubes actoris partes ſuſtinet.
Nõ equidē, vera videtur ratio hæc, cum apertè refraga
ri videantur verba illius l. deceſſit, [ibi ex ſententia edi-
cti tribui bonorū poſſeſſionē impuberi controuerſiam
mouenti.] Quod ſi quis mihi dicet, ex ſententia edicti,
non aūt ea verbis illud eſſe, reſpõdeo id nihil eſſe, cùm
& tex. d. l. Carbonianū, §. parui. ff. de Carbonian. edicto,
parui referre dicat, ao impubes actor ſit, vel reus. Decre
to etiā in bonorum poſſeſſione tunc opus erat, cùm edi
ctum quod ſimpliciter & abſolutè bonorum poſſeſſio-
nem tribuebat, aliqua ex cauſa moderationem mereba-
24 tur: quēadmodum in caſu † l. Saluius Ariſto. ff. de leg.
pręſtan. edictum præambulum ibi erat, quod repreben
ſionem babebat: ob id decreto temperatum fuit. cuius
quidem temperamenti mētionem facit Iuriſconſul. in
l. in ambiguis. §. quoties. ff. de reg. iuris. Decreto etiam
opus erat, cùm bonorū poſſeſſionē quæ edicto promiſ-
ſa eſt, alterius nomine quis acceptabat. Exempla ſunt
25 manifeſta. Furioſo † bonorū poſſeſſionem prætor ſuo
edicto pollicetur: verum, quia is ex ſua perſona acce-
ptare nõ poterat (ſenſu enim & intellectu caret) illius
nomine curator cū Prætoris decreto tamen, eamq; conſe
quebatur. l. 1. ff. de bonor. poſ. infan. furioſ. &c. iuncta
l. 1. §. furioſi. ff. de ſucceſſo. edicto. & l. 2. §. ſi quis ex libe
ris. ff. ad Tertull. Idē ēt in infante, l. penult. ff. de bonor.
poſ. cum l. ſi infanti. C. de iure deliber. & apertius pro-
bat l. ſeruus. §. 1. ff. de bonor. poſ. etſi Plautius c. 6. nu. 5.
26 d. l. ſeruus. aliter viſus ſit intelligere. Decretū † autem
Prætor interponebat æquitate motus, d. l. in ambiguis.
§. quoties. de regul. iuris. Pro tribunali tūc ſedebat Prę
tor. l. ... §. ſi cauſa cognita. ff. de bo. poſ. Dies vtiles erāt,
l. 2. §. dies. ff. qs ordo in bonorū poſ. ſerue. Pronūciatio,
ſeu reſponſum, vt appellat Plautius. c. 6. nu. 3. requireba
tur, & eodē c. 6. nu. 11. ſcribit ex l. 1. C. quorum bonorū.
27 admiſſionem fuiſſe neceſſariam. Hæc decreti † ſollem-
nitas ceſſat hodie multis in caſibus, vt in bonorum poſ-
ſeſſione delata furioſo & infanti, ex l. ſi infanti. C. de iu-
re deliber. & ex l. vlt. §. nos itaque. C. de curat. furio. &
§. vlt. Inſtit. de bonor. poſ. quod latè & doctè explicat
Plautius cap. 3. & 4. & 7. Rem hanc non proſequor, nec
enim poſtulat hic locus, vt ſingula de bonorū poſſeſſio-
28 nib. nūc exequar. His inſertur declaratio ad † ſtatutū
Brixiæ 119. in ciuilib. ſub Rub. Quòd ſollemnitates bo
norū poſſeſſionum, &c. quo cautū eſt, capaces omnes
hęrediatū & bonorū poſſeſſionū poſſe ſine ſollēnitatis
prætorię obſeruatione cõſequi bonorum poſſeſſionem.
intelligitur ſtatutum illud non ſolū hoc in caſu bonorū
poſſeſſionis delatæ furioſo, vel infanti, ſed in quouis al-
tero ex iam relatis, in quibus decreto opus erat.
29 QVAERO ſecundò, an hoc † remedium conce-
datur illi, qui ſemel poſſedit? Regula iuris eſt, non con-
cedi: cum adipiſci, ſit (vt iam diximus) conſequi quod
numquam habuimus, l. 2. §. adipiſcendę. ff. de interdict.
& §. adipiſcendæ, Inſt. eo. Maranta in praxi iudic. par-
te 4. principali, diſtinct. 7. nu. 6. qui ob id ait, cautelam
eſſe reo conuento proditam ad excludendum actorem
ab hoc remedio, vt probet eum aliquando poſſediſſe.
30 Declaratur non procedere, quādo hic bonorū † poſ-
ſeſſor poſſidet ante aditam hęreditatē, & deinde deſijt
poſſidere tempore quo quis hęreditatem, ſeu bonorum
poſſeſſionem conſequutus eſt: nam quod ante poſſedit,
nõ vt bonorum poſſeſſor, ſed vt alius poſſediſſe dicitur:
ita declarauit Matthæſ. not. 69. Nota quod poſſeſſoriū,
qui ita eo cauſę patrono, iudicatum fuiſſe ſcribit. Illum
ſequutus eſt ad rem hanc noſtram Alexand. in additio
ad Bar. in l. 1. num. 7. C. quor. bonor. in verbo, Differat
Aliqua dicemus infra remed. 4. q. 44.
31 QVAERO tertiò, an hoc † remediū pluries moue
ri atq; intentari poſſit? Salic. in rub. C. quor. bonor. eo.
tit. verſ. Quæro nūc, hanc qõnem mouit, quæ ex ſupe-
riore qõne diffinita videtur. verū, quò clarius oīa ſint,
ita duos caſus diſtinguere atque conſtituere poſſumus.
Primus eſt, cū ratione vnius rei tantū intētatur: tūc
nūquā pluries moueri pōt. ſiquidē (vt inquit Salic.) aut
ſuccubuit, & tunc ei obſtat exceptio rei iudicatæ. Aut
obtinuit, ſed nondum adeptus eſt realē poſſeſſionem,
& tunc neceſſe nõ habet hoc remedio vti, cū poſſit exe
cutionē latæ ſententiæ petere. Aut obtinuit ſententiā,
& deinde ipſam effectualē poſſeſſionē, & tūc ſuperfluò
mouetur hoc remedium. Et idē videmus in remedio ex
l. vlt. C. de edict. diui Adr. tollen. quod explicabimus
infra 4. remed. q. 30. in fi. & eo loci referemus declara-
tiones, quæ caſui noſtro cõueniunt. Aut poſſeſſionē ſe-
mel conſequutus eſt, ſed eam deinde amiſit: & tunc nõ
cõceditur hoc remediū, rationibus ſuperioreq. relatis.
32 Secundus eſt caſus, cum † ob diuerſas res hoc iudiciū
mouetur: tunc conceditur. ita gloſſa in rubr. C. quorū
legator. verſ. & non redditur, intellexit Salic. loco iam
citato. qui ob id ait in l. 1. §. vlt. ff. quor. bonor. eſſe ſub-
audiendam taxatiuam [tantum.]
33 QVAERO quartò, an † hoc remediū cõcedatur
hæredi, qui a iure ciuili ſucceſſionē habere dr? Recepta
magis Doctorū ſentētia illa eſt, ꝙ directa actio huic hæ-
redi nõ conceditur ex hoc interdicto, cū adinuētū illud
ſit pro bonorū poſſeſſore ex iure Prætorio. vtilis autem
cõceditur. ita ſcribūt gl. Bart. & ceteri in l. 1. ff. quorū
✠ bonorū. * cõem teſtatur Salic. in Rub. C. e. Ang. Aret.
in §. quadrupli. nu. 34. Inſtit. de actio. idē docuit Ripa in
l. 1. nu. 1. verſic. reſpondet. ff. quorū bonor. quam ſnīam
probat tex. d. l. 1. in verbo, ad hæreditatē, C. quorum bo
34 nor. Ita ēt videmus in hæreditatis † petitione, cuius di
recta actio ſuccedēti de iure ciuili. l. 1. ff. de petit. hæred.
vtilis verò de iure Prætoriu conceditur. l. 1. ff. de bono
rum poſ. illa eſt ratio, quia in bonorū poſſeſſione iure
Prætorio mens & verba edicti Prætoris concurrunt, in
hærede verò de iure Ciuili ſola mens edicti Prætoris,
ob id huic hæredi ſolum vtilis actio conceditur, argu-
meo. l. ſi quis id quod. verſic. quod ſi dum. ff. de iuriſ-
dict. omnium iudic. & l. hæc actio. ff. ſi quadrup. paup.
feciſſe dicatur. Quocirca intelligimus malè ſenſiſſe Ia-
cob. de Aret. Pet. & Cio. qui vt ſcribit Salic. in d. Rub.
C. quor. bonor. col. 5. verſic. Sed Iacob. affirmarunt, &
actionem directam ex hoc remedio, & hæredi de iure
Ciui. concedi. Nec eorum ratio concludit, dum aiunt,
quòd ſi Prætor ſuo interdicto prouidit bonorum poſ-
ſeſſori, quia hæres non eſt verè & propriè, l. 2. ff. de bo-
norum poſ. §. quos autem, Inſtit. eod. a fortiori creden-
dum eſt voluiſſe vero hæredi prouidere: cum in eo mi
nor dubitatio adſit: & ne edictum plus operetur in ca-
ſu ficto, quam in vero. l. adoptio. ff. de adoptio. & l. qui
ad certum, ff. locati. Eſt inquam leuis ratio, vt rectè prę
citato loco animaduertit Salic. quia prætor ſolum pro-
uidit eis, qui iure ſuo ſuccedebant: verba igitur his
ſolum conueniunt, & eum mens poſſit adaptari, inde
fit, vt interpretatione ſumpta & hæredi concedatur.
ſed vtilis eſt actio: quia quæ ex interpretatione oritur,
vtilis eſt, vt iam diximus, & ſcribunt Bart. Alex. & ce-
teri in l. ſi curatoris. C. de negotijs geſtis.

35 QVAERO quintò, an † hoc remedium conceda-
tur hæredi ſuccedenti ex teſtamento? & concedi ſcri-
bunt Salic. in l. 2. in fi. C. quor. bonor. Angel. Aretin. §.
quadrupli. num. 34. verſ. & aduertas. & num. 40. Inſtit.
de actio. idem ſenſit Bar. in l. vltim. num. 15. C. de edi-
cto D. Adrian. toll. qui reſpondet illi difficultati, quòd
ſuperuacaneum videatur hoc remedium iſto in caſu, cū
hęredi inſtituto ex illius legis vlt. remed. prouiſum ſatis
ſuperque ſit. reſpondet inquam Bar. vtilius aliquando
36 eſſe hoc † remedio experiri, cum ſcilicet teſtamentum
aliquam habet cancellationem aliquodve vitium. Qua
de re aliqua dicemus infra in 4. remed. quæſt. 82.

Extenditur hæc iuris & Doctorum ſentētia, vt pro-
cedat etiam eo in caſu, quando ab initio teſtamentum
vim ſuam non obtinuit, vel irritum eſt factum: atque ita
ſi ſumus in cauſa inteſtati: vel data fuit bonorum poſ-
ſeſſio contra tab. nam eadem ratio ſemper militat; ita
Salic. & Ang. iam citatis in locis.

37 QVAERO ſextò, an † inſtituto in re certa con-
cedatur hoc remedium? Ripa in l. 1. nu. 16. ff. quor. bo-
norū, ſenſit non concedi, ex tex. d. l. 1. dum ait, interdi-
ctum quorum bonorum eſſe adipiſcendæ poſſeſſionis
vniuerſorum bonorum & ad vniuerſitatem, & non ad
res ſingulas pertinere. Ego verba illa alium ſenſum ha-
bere opinor; nempe interdictum hoc concedi ad con-
ſequendum bona omnia, non autem res ſingulares; quia
ante omnia declarari debet is bonorum poſſeſſor, qui
titulus vniuerſalis ſucceſſionis eſt, vt inde omnia, non
autem ſingula habeat, quo ſcilicet in vniuerſum iam
defunctum teſtatorem referat. Sed hac de re infra ali-
38 qua dicemus. † Secunda ratione vtitur Ripa, quia vide
mus remedium illud ex l. vltim. C. de edict. D. Adrian.
tollen. non concedi huic inſtituto in re certa, vt affir-
mat gl. d. l. vlt. & ibi Bar. nu. 8. & inf. in 4. remedio q. 19.
explicabimus. Hæc ſententia intelligitur cùm datus
eſt cohæres alter vniuerſalis, qui hæreditatem adiuit:
ſecus ſi alter datus non eſt; vel ſi datus eſt, repudiauit:
ita Ripa d. l. 1. num. 18. quod latiſſimè diſcutiemus d. 4.
remed. q. 18. vbi vt ſuo oportuniori loco, eum ceteris
reſeruare voluimus.

39 QVAERO ſeptimò, † an hoc remedium conceda
tur inſtituto in quota bonorū? Et concedi docuit Ri-
pa in l. 1. nu. 16. ff. quorum bonor. illa ratione adductus
eſt, quòd ex d. l. 1. intelligimus, hoc remedium ad bo-
norum vniuerſitatem pertinere, ſeu hæredi concedi,
40 qui in vniuerſum ſuccedat, hic † inſtitutus vniuerſali
titulo ſuccedit. l. quoties. C. de hæred. inſtit. Confirma-
41 tur, quia & † remedium l. vlt. C. de edict. D. Adrian. tol
lend. etiam inſtituto in quota bonorum conceditur, vt
infra dicemus in 4. remedio, q. 17. Hinc ſubinfert Ri-
pa in d. l. 1. nu. 17. hoc remedium concedi filio inſtitu-
to in ſua legitima: cum legitima quota bonorum ſit:
Idem ait Ripa eſſe cùm filius eſt inſtitutus in re certa:
quia ei ſuppletur legitima. Verùm quia infrà in 4. re-
medio q. 22. hæc plena manu trademus, hic non eſſe im
morandum duximus.

42 QVAERO octauò, † an hoc remedium conceda-
tur filio legitimato? & concedi vno verbo ſenſit Alcia.
reſp. 389. nu. 3. vbi illa ratione vtitur, quòd legitima-
tus filio vero & legitimo æquiparatur. Ego crediderim
eſſe legitimationis tenorem & modum conſiderandū;
nam ſi eiuſmodi eſt legitimatio, vt a legitimis verè is ni
hil differat, quemadmodum illa per ſubſequens matri-
* monium, dicendum eſt * ei concedi hoc remedium.
43 Eſt enim recepta & vera Doctorum ſententia, † legiti
matum per ſubſequens matrimonium eſſe verè legiti-
mum, vt ſcribunt Iaſ. in l. generaliter. §. Cum aūt. nu. 9.
C. de inſtit. & ſubſtit. Ripa in l. ſi vnquam, nu. 86. C. de
reuoc. don. & latiſſimè Tiraq. in tract. de iure primog.
q. 34. Si verò eſt facta legitimatio per reſcriptum, vel
curiæ oblationem, videndum erit, an ex ea idoneus fa-
ctus ſit is filius, vt ab inteſtato ſuccedere valeat, vel ex te
ſtamento. qua de re videndi ſunt illi, qui integros tra-
ctatus ſcripſerunt.

44 QVAERO nonò, an ſuccedens ab † inteſtato ſo-
rori patrueli per bonorū poſſeſſionē vnde agnati, bona
hæreditatis auocare poſſit a manibus iniuſtè poſſiden-
tium? & auocare poſſe probat l. 2. vbi Bald. & Salicet.
C. quor. bonor. idem reſponderunt Decius conſil. 424.
nu. 10. & Roland. a Valle conſil. 1. nu. 8. lib. 1. qui & de
poſſeſſione rei feudalis verba faciūt: cuius quidem cau
ſa aſſerunt reddi hoc interdictum, quod & clarius affir-
mauit Bero. in conſil. 67. num. 78. lib. 1. dum vna cum
Rolando in eadem facti ſpecie reſpondit.

45 QVAERO decimò, an hoc † remedium conceda
tur bonorum poſſeſſori, qui nondum apprehendit bono
rum poſſeſſionē, ſed diſpoſitione ſtatuti, defuncti poſ-
* ſeſſio in eum continuata eſt? & cōcedi affirmant * om-
nes, vt ſcribit Ripa d. l. 1. num. 14. ff. quorum bonor.
idem in l. vltim. q. 39. nu. 134. C. de reuoc. don. & lib. 1.
reſpon. c. 1. num. 80. Bellon. conſ. 35. nu. 8. alios permul-
tos recenſet Tiraq. tract. *le mort ſaiſit le vif.* part. 6. de-
clarat. 2. quibus accedunt Crotus conſ. 87. num. 14. Por
tius Imolenſis conſil. 88. num. 12. vbi Alciat. reſp. 389.
num. 3. hi idem eſſe cenſuerunt in remedio ex l. vlt. C.
de edicto diui Adr. toll. quemadmodum dicemus infrà
in 4. remedio, q. 43. quo loci adſeram rationes & argu-
menta, quibus hæc ſententia defenditur atq; firmatur.

46 QVAERO vndecimò, an hoc † remedium conce
datur electo ad dignitatem? Et cōcedi ſenſerunt Spec.
tit. de cauſa poſſeſſio. & propriet. in princ. Ioan. Fab.
in §. ſequens diuiſio, & ibi Angel. Aretin. num. 3. Inſtit.
de interd. qui tamen intelligunt de remedio vtili, non
autem de directo; illudq; ſubijciunt, libellum ita conci
pi poſſe hoc in caſu [Beneficium tale per electionem
collatum fuit mihi, & in eo ſum confirmatus: tu verò
abſque titulo legitimo ipſum detines occupatum: peto
me admitti ad illius poſſeſſionem, teque condemnari
ad dimittendum illam mihi.]

47 QVAERO duodecimò, an hoc † remedium con
cedatur bonorum poſſeſſori, cùm nullus extat qui bona
poſſideat? Bar. in l. vlt. nu. 5. verſ. adde quod. C. de edi-
cto diui Adr. toll. ſenſit non concedi. hoc idem clarius
firmauit Ang. Aret. in §. quadrupli, nu. 35. verſic. aduer
tas. Inſtit. de actio. ea ratione mouentur, quia cū nemo
48 poſſidet, † interdictum dari non poteſt: ex quo dicitur
inter duos dictū. Sed dubia videtur hæc ratio, ſi ſpecta
mus Iuſtiniani in §. 1. Inſtit. de interd. & aliorum ſentē
tiam, qui dixerunt, interdictum dictum fuiſſe cùm in-
ter duos de ſola poſſeſſione, vel quaſi eſt contentio: &
Prętor cōceptus verbis iubet aliquid fieri, vel prohibet.
Niſi dicamus ſatis eſſe, ꝙ non ſit contētio inter duos:
quemadmodum prima Iuſtiniani verba oſtendunt.

49 QVAERO decimotertiò, an † hoc interdictum
reddatur contra poſſidētem titulo pro hærede, vel pro
poſſeſſore? Et reddi, dubium nō eſt, l. 1. in princ. ff. quo-
50 rum bonor. & l. 2. C. eo. illa eſt ratio, † quia hic titulus
quoad hunc effectum pro non titulo habetur, quod an-
notarunt Bart. & ceteri in d. l. 1. & in l. vlt. C. de edict.
D. Adria. tollen.

Declaratur hæc ſententia, vt non procedat, quan-
51 do is † poſſeſſor vſucepit. nam tunc hoc remedio con-
52 ueniri nō poteſt, l. 1. in princ. ibi, † ſi nihilve vſucaptum
eſſet. ff. quorum bonor. quæ ſanè verba duplicem per-
ſonam reſpicere poſſe videntur, vel perſonam primi
poſſeſſoris, quā Prætor ſuo edicto alloquitur: vt ſenſus
ſit, ſi nihil a te vſucaptū eſſet: vel etiam perſonam illius
in quem facta eſt alienatio, vt ſenſus ſit, ſi nihil vſuca-
ptum

ptū ſit ab eo, in quem alienaſti. Sed primus ille ſenſus ex
eo dubitabilis eſt, quòd verba illa [& quod poſſideres, ſi
nihil vſucaptum eſſet, &c.] priuationem præſuppone-
re videntur in perſonam illius rei conuenti, quem Præ-
tor alloquitur. Præteritum quoque tempus continent
illa verba [& quod poſſideres] quę pariter priuationem
de præſenti ſignificare ſolent. Verum defendi hic ſen-
ſus poteſt: quia verba illa priuationem præſupponunt,
non ipſiuſmet rei, ſed tituli ipſius primæ poſſeſſionis.
nam ante vſucapionem poſſidebat pro hærede, vel pro
poſſeſſore, peracta vſucapione effectus eſt dominus, at-
que ita priuatus eſt illa poſſeſſione antiqua, & titulum
mutauit, atque ita verba illa [& quod poſſideres] proba
ta hoc ſenſu, conueniunt. Præterea dicere poſſumus, il-
la verba futurum continere, vt ſit ſenſus, ſecūdum Din.
Iacob. de Aret. & Bar. d. l. 1. in prin. nu. 3. quod poſſide-
53 res poſt litem cęptam. Nam verba hæc † præteriti im-
perfecti ſubiunctiui ſunt, quæ etiam ad futurum trahun
tur. l. ſi debitor. §. veriſimile. ff. de contrahen. empt. l. qui
Romæ. §. Augerius. ff. de verb. oblig. Iaſ. l. placet, nu. 12.
ff. de liber. & poſthum. & alios recenſet Pariſ. conſ. 22.
nu. 13. lib. 2. Secundus ſenſus, de quo infra decimaquin-
ta quæſtione, defendi non poſſe videtur. Qui ergo pro
hærede, vel poſſeſſore poſſidens vſucepit, præſcriptio-
ne aduerſus hoc remedio agentem defenditur. ita es d.
l. 1. ff. quor. bonorum, ibi annotarunt Iacob. Butr. Bar-
tol. & ceteri, Bald. in rubr. C. eodem. & ibi Salicet. col.
2. verſic. ſed tunc quæro. & Angel. Aret. in §. quadrupli,
54 nu. 35. Inſtit. de action. Qui illud obiter notat, hos † ti-
tulos pro hærede, & pro poſſeſſore, pro legitimis titulis
quoad hunc effectum præſcribendi & vſucapiendi ha-
beri. huius verò declarationis aperta eſt ratio: quia vt di
cebat Angel. in l. 1. C. quorum bonorum. agenti hoc re-
medio, obſtat exceptio, dolo facis. l. dolo. ff. de except.
doli. cap. dolo. de regul. iuris in 6. ſi ergo perfecta eſt prę-
ſcriptio, is agens repellitur: quia ſi ad eum res perue-
niret, reſtituere teneretur: comprobatur, quia ita vide-
55 mus † præſcriptione excludi hæredem agentem ex be-
neficio l. vlt. C. de edict. diui Adr. tollend. de quo infra
remed. 4. q. 93. Ita ſpoliatus agens remedio ç. reintegrā-
da, q. 1. quod maximè fauorabile eſt, præſcriptione ex-
cluditur; quemadmodum ſcripſi in commentarijs de
recuperanda poſſeſſione, remed. 15. q. 33. In eo omnis
56 nunc verſatur difficultas. quanti † temporis præſcriptio
hæc eſſe debeat? Bartol. d. l. 1. num. 2. ff. quorum bonor.
ſeoſit neceſſariam fore præſcriptionem triginta anno-
rum in eo qui pro poſſeſſore poſſidet: in eo verò qui poſ
ſidet pro hærede, minus temporis requirere videtur,
ita innuit Bartolus, dum ſcribit in hæc verba. [Nota er-
go hoc in eo qui poſſidet pro hærede: Sed in eo qui poſ-
ſidet pro poſſeſſore, requiritur præſcriptio triginta an-
norum.] Hæc Bartolus. Cum illo viſus eſt ſentire Sali-
cet. d. rubr. C. eod. col. 2. in fine. verſic. tertio dic. Sed
opinor non eſſe in hoc conſtituēdam differentiam quo-
ad titulos, in vtroque enim fore neceſſariam tricenna-
lem præſcriptionem opinor; quod & poſt ceteros re-
ſpondit Crauet. conſ. 277. colum. 2. illa ratione proba-
57 tur hæc ſententia, quia hoc † remedium plus non ope-
ratur, quàm operetur petitorium, ſecundum Bartol. d.
l. 1. num. 3. verſic. tenendo iſtam. ff. quorum bonorum.
es l. hæreditatis. C. de petit. hæred. ſed in hęreditatis pe-
titione clarum illud eſt, quod vbi quis poſſidet cum ti-
tulo, non poteſt ea actione conueniri. l. hæreditatem.
C. in quibus caſib. ceſſet longi tempor. pręſcript. vbi ve-
rò conuenitur, qui titulo caret, illi actioni locus eſt, niſi
decurſa ſit præſcriptio quæ annorum triginta eſſe de-
bet. Eſt ratio: quia is qui ſine titulo præſcribit (quales ij
ſunt pro hærede, & poſſeſſore, qui verè titulo carent)
58 minori † ſpacio triginta annorum non præſcribit: vt
declarat gl. d. l. hæreditatis. C. de petit. hæred. & Crau.
d. conſ. 277. a fortiori idem in his poſſeſſoribus vero ti-
tulo carentib. dicendum eſt. Quocirca malè ſentit Ang.
59 a † Ripa relatus in d. l. 1. num. 7. ff. quorum bonor. quod
ſola longi temporis præſcriptio hoc caſu ſufficiat. ex d.
l. 1. quę vere nec vnam nec alteram opinionem adiuuat,
ſiquidem ibi non diffinit Iuriſconſultus quanti tempo-
ris eſſe debeat illa vſucapio & præſcriptio, ſed illud re-
linquit in iuris communis determinatione. ius autem
commune ſtatuere dicitur, eſſe debere hoc in caſu tri-
ginta annorum. Hinc etiam intelligimus illam diſtin-
ctionem, quam fecit Ripa in d. l. 1. nu. 7. ver. quid dicen-
dum. & quam prius fecit Angel. Aretin. in d. §. quadru-
pli, num. 35. ad rem non conferre. Non eſt etiam verum
quod ait Ripa in d. l. 1. nu. 7. verſic. ceterum quoad hoc
edictum ſufficere annalem præſcriptionem, cum hoc in
terdictum tanto tempore tollatur, eſt inquam falſum, ſi-
ue loquamur quoad terminos huius quæſtionis noſtræ,
ſiue etiam ſimpliciter, iuſta ea, quæ de huius interdicti
præſcriptione dicemus infra quæſt. 26.
60 QVAERO decimoquartò, an hoc remedium cō-
cedatur contra eum, qui alio titulo, quam pro hærede
vel pro poſſeſſore poſſidet? Et non concedi nec dire-
ctum, nec vtile, affirmarunt Bart. & Ripa in l. 1. in prin.
nu. 2. ff. quorum bonor. Angel. Aretin. §. quadrupli, nu.
35. Inſtit. de actio. Corn. conſ. 239. in fine. lib. 1. Bellon.
conſ. 35. num. 4. Maranta in praxi iudicior. par. 4. princ.
diſtinct. 7. num. 4. & Bero. in conſ. 67. num. 68. lib. 1. Ad
huius ſententiæ confirmationem aliquibus rationibus
vſus eſt Ripa. Ego opinor præter eum illam eſſe ſolidiſ-
ſimam, quòd ſi hæreditatis petitio, quæ ipſa bonorum
61 poſſeſſione firmior eſt, non conceditur hæredi † contra
titulo poſſidentem, l. hæreditatis. C. de petit. hæred. vbi
* Bartol. rationem reddit, & eam * communem teſtatur
Zuchard. in l. vltima. nu. 464. C. de edict. diui Adr. tol-
len. & Didac. Couar. lib. pract. qō. c. 12, nu. 2. ergo ea-
dem ratio & huic bonorum poſſeſſori concedi debet
cōtra titulo poſſidentem. Quocirca inferri poteſt, quòd
62 illis caſibus, quibus hæreditatis petitio non † datur
contra titulo poſſidentem, non etiam datur hoc reme-
dium, & econtra. Qui autem ſint caſus iſti explicant
fuſiſſimè Iaſ. in l. 1. num. 6. C. de inoffic. teſtam. Ruin.
conſ. 22. num. 3. lib. 1. conſ. 146. in fine, lib. 4. & conſ. 60.
lib. 5. omnium melius Zuchard. d. l. vlt. num. 464. C. de
edicto diui Adr. tollen. & Didac. d. c. 12. num. 2. Et inter
ceteros caſus annotandus eſt ille, quando titulus ſuper-
uenit poſſidenti poſt mortem teſtatoris, vel defuncti ab
inteſtato. Ita in ſpecie multorum auctoritate decidit
Oſaſcus deciſ. 56. num. 45.
63 QVAERO decimoquintò, an hoc remedium † cō-
cedatur contra illum, qui dolo poſſidere deſijt? Et con-
cedi nemo dubitat, ex l. 1. ff. quorum bonorum, Bart. &
clarius Ripa, nu. 4. Angel. Aretin. d. §. quadrupli, nu. 35.
64 Inſtit. de actio. Illa eſt ratio; quia † paria hæc ſunt; poſſi-
dere, & dolo deſijſſe poſſidere, l. qui dolo, ff. de reg. iur.
c. pro poſſeſſore, de regul. iuris in 6. ita etiam videmus
65 in eo, qui res ſubiectas † fideicommiſſo, dolo poſſidere
deſijt, vt pro poſſeſſore conueniri poſſit: vt reſpondit
Pariſ. conſ. 5. num. 16. lib. 2. & Cagnol. d. l. qui dolo, nu.
1. Conceditur autem hoc remedium contra hunc, qui
dolo poſſidere deſijt, vt, ſi res ad eum aliquando perue-
nerit, eam reſtituat. d. l. 1. in verbo, poſſideres. ff. quorum
bonor. vel ſi numquam poſſidere poſſit, rei æſtimatio-
nem ſoluat vna cum intereſſe, quantum in litem ab a-
ctore iuratum fuerit: ita Ripa d. l. 1. num. 4. in fi. ex l. qui
reſtituere, ff. de rei vendi.
66 Hæc tamen † actio directa non eſt, ſed vtilis: quia v-
bi actio conceditur contra eum, qui non poſſidet, ac ſi
poſſideret, vtilis eſt, & non directa: ita inquit gl. in l. qui
dolo,

Digitized by Google

dolo,ff.de reg.iur.vbi Decius & Cagnol.poſt Bart. in l.
quamquam.§.Iulianus,ff.de aqua plu.arcen.& Ang. in
l.2.§.hoc interdictum.ff.ne quid in loco publ.
Quod de dolo eſt dictum,procedit & in culpa, quan
do ſcilicet poſſeſſor culpa alienauit ; ita probat d. l.1. in
princ. ff.quorum bonor. iuxta ſenſum Iac.de Rauen.&
Iacob.de Aret.vt ibi refert Bar.nu.3.ad fin.Sed clarius
probat reg.l.ſi culpa. ff.de rei vendic. & tradit Cagnol.
in l.qui dolo,nu.3.ff.de reg.iur.
Declaratur hæc iuris & Doctorum ſententia,vt non
67 procedat , cum is , in quem alienatio † fuit facta , præ-
ſcripſit,tunc is alienans non poteſt conueniri hoc inter-
dicto ; ita clare docuit Salicet. in rubr. C. quor. bonor.
colum.2.in fine.verſic.ea iſta ſolutione. Ea ratione vti-
68 tur Salicetus, quia hæc † exceptio iuris tertij eſt omni-
no excluſiua intentionis agentis, obijci ergo poteſt l. 2.
vbi Bartol. & Socin. ff. de except. rei iudic. Ab hac ta-
men declaratione diſſentit Ripa in d.l. 1.in prin.nu.11.
ff.quo.bonor.quamquam Salic.opinionem non viderit.
Scribit etiam Ripa ita ſenſiſſe Bar.in d.l.1.nu.3.ver.vel
69 volumus.dum illius † textus verba ita exponit : [poſſi-
des,poſſidereſve.ſi nihil vſucaptũ ſit,id eſt,ſi nunc poſ-
ſideres,& tua culpa deſijſti poſſidere , & alius , qui tuo
facto cępit poſſidere,vſucępit.] Verũ,ſi hic ſenſus per-
pendatur , probat potius is textus hanc declarationem
Salic.quam opinionem Ripæ:quia exceptiua hæc,ſi ni-
hil vſucaptum eſſet , cum diuerſum caſum a regula im-
mediate præpoſita referat,oſtendit , quòd perfecta vſu
capione, reſtitutioni ex edicto locus nõ eſt.Credo tamẽ
hunc ſenſum nõ eſſe probabilem,ſiquidem fieri poteſt,
quòd is poſſidens pro hærede , vel pro poſſeſſore iuſto
errore alienauerit rem illam,atque ita culpa careat. Ac-
cedit quòd alius eſt probabilior illorum verborum ſen-
ſus,quemadmodum ſupra retuli in quæſt.
70 QVAERO decimoſextò,an concedatur† hoc in-
terdictum contra eum , qui tempore litis motæ nõ poſ-
ſidebat : ſed deinde tempore ſententiæ poſſidere cœ-
pit ? Ripa in d.l. 1. in princ. num. 10. ff.quorum bonor.
negat concedi . Ego rectius opinor , duos caſus diſtin-
guendos eſſe .
Primus eſt caſus,quando hic bonorum poſſeſſor hoc
remedio agit contra aliquem rei ſingularis poſſeſſo-
rem,illam ſingulariter petendo,tunc in ea petitione non
continentur,quæ deinde tempore ſententiæ is conuen-
tus poſſidere cępit. Hoc in caſu procedere videtur opi-
nio Ripæ,ea reg.l.non poteſt,ff.de iudicijs . Quæ con-
firmatur ex eorum ſententia , qui ſcripſerunt , in peti-
71 tione † hæreditatis, quæ iudicium vniuerſale habet ,
non comprehendi cępta poſſideri tempore ſententiæ .
Huius opinionis fuerunt Abb. & Felin. in c. 2. de libel.
oblat.ille num.25. iſte num.11. verſic. ſexta concluſio .
Alexand.in l.edita.num. 10. & ibi Iaſ.num.12. C. de e-
den.ita declarantes l.4.ff.de petit.hęred.Verum opinor
Ripam malè ſenſiſſe , cum & in hæreditatis petitione
* verior ſit * opinio. & recepta magis , quòd etiam ſi res
vna ſingularis a reo conuento poſſeſſa,petita fuerit,ce-
tera,quæ cœpta ſunt poſſideri tempore ſententiæ,in ea
petitione veniunt ; ita enim affirmarunt Butr. Barbat.
& Imol.in dicto c.2.de libel.oblat.Fulgoſ.Rimin.Are-
tin.& Socin.d.l.edita,C.de edend.& ibid.Dec. nu.25.
Alciat.& Curt.iun. num.64.& Purpur. nu.25.& hanc
eſſe veriorem & receptiorem cenſuit Didac. Couar.
lib.pract.quæſt. cap.12.num.6. & ſi recte perpendatur,
ab hac ſententia non diſſentit Ripa dicta l. 1.num. 10.
ff.quor.bonorum.dum deinde paulo poſt , verſicul. ſed
certè , conatur reddere rationem inter illud iudicium
petitionis hæreditatis , & hoc quorum bonorum , cum
tamen hoc in caſu via bona ratio adferri poſſit , ſiquidẽ
vtrumque vniuerſale eſt , & dum petit hic bonorũ poſ-
ſeſſor rem illam ſibi , vt bonorum poſſeſſori reſtitui , in
conſequentiam petit & omnia,quæ ab illo poſſidentur:
vt etiam in ipſo hærede.Hanc ſententiam aduerſus Ri-
pam probare etiam videtur l.1.ff.quor.bonorum , in il-
lis verbis [poſſidereſve .] iuxta expoſitionem Dini , &
Iac.de Aret.quam eo loci recenſet Bart.num.3.ver.hęc
ſolutio. Niſi diceremus , quòd poſſides vniuerſali peti-
tione propoſita reſtitues .
Hic caſus fortius procederet,quandò bonorum poſ-
ſeſſor in vniuerſum peteret bona hæreditaria ab eo,qui
rem vnam ſolum poſſidet:nam tunc vniuerſale illud iu-
dicium complectitur deinde poſſeſſa tempore ſenten-
tiæ,quemadmodum in petitione hęreditatis,d.l.4.ff.de
petit.hæred.Et quemadmodum admonui , non differt
illud petitionis hæreditatis iudicium ab hoc noſtro .
Secundus eſt caſus,cum agitur in vniuerſum hoc re-
medio,ſed contra eum,qui nihil penitus poſſidet , tunc
etiam ſi tempore ſententiæ reperiretur poſſidere, non
tamen iudicium hoc procederet:quia non potuit ratio-
ne alicuius rei fundari:& iam admonui ſupra,quęſt.10.
hoc interdictum concedi non poſſe contra non poſſi-
dentem : confirmatur ex ſententia Ripæ, d.l.1. nu.19.
verſ.tenendo, ff.quorum bonorum.poſt Caſtr.in l.item
videndum.§.ſi quis cum,ff.de petit.hæred.qui dixerũt,
in hoc iudicio non venire deinde poſſeſſa,cum ab initio
nihil poſſidebat , & facta interrogatione, is conuen-
tus reſpondit ſe nihil poſſidere .
72 QVAERO decimoſeptimò,an† remedium huius
interdicti concedatur contra debitores hæreditarios ?
Et non concedi,manifeſte probat l.2. ff.quorum bono-
rum.quo loci Ripa num.1.illam rationem reddit,quod
73 licet † debitorum perſona creditori obligata ſit , ab eo
tamen creditore dici non poteſt poſſeſſa , l.cum hære-
des, §.vltimo, ff.de acq. poſſeſſ. Alia ratione vtitur Ri-
pa,quod ſcilicet hoc interdictum eſt in rem ſcriptum, l.
1.§.vltimo,ff.de interdict. non ergo competit pro obli-
74 gationibus merè perſonalibus . † Quocirca differt hoc
remedium ab illo l.vlt.C.de interdict.diui Adr.tollend.
quod etiam contra debitores hos hæreditarios conce-
ditur,vt differentiam hanc annotauit Angel.Aret.in §.
quadrupli , numero 39. in fine. Inſtit. de action. nec
diſſentit Alexand. in dicta l.vltima,numero 25.& ideo
Roman.in conſilio 311. num.6.verſic. conſiderandum
75 enim , reſpondit , † hoc interdictum non reddi contra
perſonaliter obligatum .
76 QVAERO decimooctauò , an hoc † remedium
concedatur contra vſuſfructuarium? Rom.conſ.312.cir
ca propoſitam,num.1.reſpondit concedi,ex l.1.§.quod
ait prætor,ff.quorum bonorum ; nõ enim licuit ipſi vſu
fructuario ſua manu accipere,& ingredi bona, è quibus
77 vſusfructus percipi poteſt.† quamquam illum non per-
dat, ſi palam ſua auctoritate eſt ingreſſus , vt ipſe Rom.
ait,quem in hoc ſequuti ſunt Iaſ.in l.talis ſcriptura, nu.
43.de leg.1.& Dec.in l.vlt.nu.41.ver.niſi dicamus, C.
de edict.diui Adr.tollen.
78 QVAERO decimononò,an hoc interdictũ† red-
datur etiam pro rebus,quas teſtator non poſſidebat,ſed
ſolum detinebat? Et concedi ſcripſerunt Bart. & Salic.
in l.1.C.quorum bonor.ille nu.12.iſte in fin.Ang.Aret.
in §.quadrupli,num. 39.Inſtit.de act. quos ſequutus eſt
Ripa in l.1.in fin. ff.quorum bonor. & Bellon.conſ.35.
nu.5.idque ex l.1.in prin.ff.eod.quor. bon. dum inquit,
79 concedi de his bonis,&c. Nam † de bonis dicuntur &
illa quæ non ſolum poſſeſſa,ſed etiam detenta fuerunt ,
l.rem in bonis,ff.de acquir.rer.domin.
80 QVAERO vigeſimò,† an hoc remedium cõceda
tur ad ſingulas res? In hac quæſtione tres opiniones Do
ctorum fuerunt . Vna fuit opinio gloſſę in l. 2. in ver.
poſſident, C. quorum bonorum. Cin.in l.1.C.eodem .
Salicet.

Digitized by Google

Salicet. in Rubr. & in l.2. illo tit. Angel. Aret. in §. qua-
drupli, nu.35. & 36. Inſtit. de actio. Ripa in l.1. nu.35.
ff. quorum bonor. & Bellon. conſil. 35. nu.5. in fi. hi affir
marunt concedi. Illa ratione mouentur, quod interdi-
ctum hoc conceditur contra poſſidentē pro poſſeſſore,
qui rem vnam tantum poſſidere poteſt. ergò ratione
vnus rei conceditur. Adfertur & in hanc ſententiam
81 text. † l. hoc amplius, ff. de furtis. Nec aduerſatur (in-
quit Rip.) quod reſpondent glo. Bar. & Ang. in d. l. hoc
amplius, ibi non agi interdicto quorum bonor. ſed po-
tius ex illo, de tabulis exhibendis, præparatorio huius in
terdicti, quorum bonorum, quia verè & clarè is textus
ait, agi quorum bonorum, vt tabulæ reſtituantur: quas
quidem tabulas hæreditarias idem Vlpian. ſubſequen-
ti lege ad dict. l. hoc amplius, appellat.
82 Secunda eſt opinio gloſſæ † in d. l. hoc amplius, quā
tacitè approbarunt ibi Bar. & Angel. nempe hoc reme-
dium non concedi ad ſingulas res. idque ex. l. 1. §. hoc
interdictum, ff. quorum bonorum, dum inquit, ad vni-
uerſitatem bonorum, non autem ad ſingulas res perti-
nere. Verum altero ex duobus modis reſpondet ibi glo.
quas quidem reſponſiones gloſſæ nomine ſuppreſſo,
probauit ibi Ripa num. 15. Illam ſecundam reſponſio-
nem ſequor, vt dicamus, hoc interdictum pertinere ad
vniuerſitatem bonorum, hoc eſt, ad eum, qui ſucceſſit
in vniuerſitate.

Tertia fuit opinio Socin. ſen. in conſ. 33. col.. penult.
lib. 1. qui reſpondit, interdictum hoc directum non dari
ad ſingulas res, vtile verò concedi. Verum, inquit Ripa
d. l. 1. in fi. verſ. 3. reſpondetur, ff. quor. bonor. probabile
hoc non eſſe, quia ex quo datur legis diſpoſitione, d. l. 1.
eſt directum, non autem vtile: iuxta traditiones Bart.
& Alexand. in l. ſi curatoris, C. de neg. geſt. cum illa ma
* gis * recepta opinione ſentio. Quam quidem duobus
modis declarat Ripa, cum res poſſeſſæ a teſtatore non
fuerunt, & quoad res incorporales. Sed de his ſuis lo-
cis ſatis dictum.

83 QVAERO vigeſimoprimò, an hoc † remedium
pro iuribus incorporalibus, vt eſt pro vſufructu, vel ſer-
uitute, vel pro iuriſdictione caſtri, concedatur? & con-
cedi affirmarunt Angel. in l. 2. C. quorum bonor. Salic.
in l. 1. oppoſ. 1. & l. vlt. C. eo. Caſtrenſ. in l. vlt. nu. 15. C.
* de edict. diui Adr. toll. & clarius hanc probauit, & * cō
munem dixit ibidem Zuchard. num. 362. Ripa in l. 2.
nu. 2. ff. quorum bonorum, & Bellon. conſil. 35. num. 5.
ea ratione primò ij adducti ſunt, quòd poſſeſſores præ-
diorum debentium ſeruitutem, dicuntur poſſeſſores
corporum, l. 1. §. & generaliter, iuncta l. 1. vnde vi, & §.
ſeq. ff. de vi, & vi arm. Sed contra corporum poſſeſſo-
res conceditur hoc interdictum, quorum bonorum. l. 2.
ff. quor. bonor. Præterea & ſecundò, iam videmus in-
terdictum, vti poſſidetis, q pro rebus corporalibus cō-
84 ceditur, l. 1. §. hoc interdictum, ff. vti poſſidetis. pro † ip
ſis ſeruitutibus etiam competere, l. ſi curi, §. Ariſto. ff. ſi
ſeruit. vendic. ergò idem in hoc remedio noſtro.

Quocirca malè ſenſerunt gl. Bart. & alij nonnulli, in
l. 2. ff. quor. bonor. & Alexand. l. vlt. num. 25. C. de edic.
diui Adria. tollen. & Bart. l. 1. §. quod ait, in fi. ff. quorū
legat. & Gratus conſ. 149. num. 12. lib. 2. dum opinati
ſunt, hoc remedium pro rebus incorporalibus non con
85 cedi ex † text. d. l. 2. quo probatur, hoc remedium non
concedi pro iure debiti contra debitores perſonales,
cum eorum perſona non poſſideatur, quemadmodum
nec iura. Verū, vt animaduertit Ripa d. l. 2. nu. 2. is tex.
non negat hoc interdictum concedi pro iuribus incor-
poralibus, quæ quaſi poſſidentur, l. 3. in princ. & l. natu-
raliter, in princ. ff. de aequ. poſſeſ. nam d. l. 2. ſe reſtrin-
git ad debitores hæreditatis, qui poſſideri non poſſunt,
vel quaſi, & qui in bonis noſtris non eſſe dicuntur, l. qui
filios, C. quæ res pign. oblig. poſſunt. Ita etiam declarat
Berous in conſ. 43. nu. 18. lib. 3. quo loci ait, hoc interdi
ctum eſſe vtile, non autem directum.

86 QVAERO vigeſimoſecundò, an hoc † remediū
pro annua præſtatione & penſione concedatur? Diffi-
cilis eſt iuris quæſtio, quam tamen abſolui in commen-
tarijs, de recup. poſſeſ. remed. 1. quæſt. 87. quo loci duo
affirmaui: vnum, hæc interdicta cōcedi pro annua præ
ſtatione reali, es ſententia Innoc. Abbat. & aliorum,
in c. peruenit, de cenſ. atque ita ſcribit in ſpecie noſtra
Ripa in l. 2. num. 3. ff. quorum bonorum. Roman. conſ.
311. nu. 6. & alios retuli d. nu. 87. quibus accedit Vber-
* tinus Zuchardus in l. vlt. num. 358. vbi hanc eſſe * com
munem teſtatur, C. de edict. diui Adria. tollen. dum lo-
quitur de eo beneficio ex d. l. vltim. & eo loci Zuchar-
dus reijcit opinionem gloſ. & Bar. in l. 1. §. quod autem,
ff. quor. bonorum. qui contrarium viſi ſunt ſentire.
87 Secundum qđ affirmaui, illud eſt, hæc † interdicta nō
concedi pro penſionibus, atque ita præſtationibus per-
ſonalibus. inter multos huius opinionis retuli Barto. in
l. 2. in fi. & ibi Rip. num. 3. ff. quor. bonorum, qui in ſpe-
cie huius noſtri remedij loquuntur. Illis nunc accedit
Zuchardus in l. vltim. nu. 359. C. de edict. diui Adrian.
tollen. qui reſpondit tex. t. c. ſicut, de re iudic. qui aduer
ſari videtur, inquit enim loqui de reali præſtatione. id
quod oſtendunt illa verba, reſtitutionem, &c. Eam-
dem ſententiam probauit Berous in conſil. 43. nu. 15.
liber 3. quo loci num. 16. ſcribit hoc remedium non di-
recto, ſed vtiliter concedi.

88 QVAERO vigeſimotertiò, an in † cauſa huius re
medij offerendus ſit libellus? Bar. in l. vlt. nu. 15. C. de
edict. diui Adria. tollen. vno verbo docuit, offerendum
eſſe. Idem clarius affirmauit Angel. Aret. in §. quadru
pli, nu. 38. Inſtit. de action. quorum ſane ſententia com-
probari poteſt ex his, quæ fuſius dicemus infra in 4. re-
medio, quæſt. 57.

89 QVAERO vigeſimoquartò, an hoc † remedium
adipiſcendæ poſſeſſionis cumulari poſſit cum remedio
recuperandæ? Doctores noſtri non parum perplexe lo
quuntur: quia Bald. & Afflict. quos nunc referam, pu-
gnantia videntur ſcribere. quò clara & aperta ſit hæc
iuris quæſtio, aliquot caſus ego diſtinguo.
90 Primus eſt, cùm duo hæc † remedia circa idem ab
eodem cumulantur, tunc non admittitur cumulatio:
ita clare docuit Rom. in l. naturaliter. §. nihil commu-
ne, num. 14. verſic. aut intentatur circa idem, ff. de ac-
quir. poſſeſs. & eo loci idem ſcribunt Iaſ. num. 153. &
Fernandus cap. 3. num. 48. atque ita intelligo Bald. in l.
incerti, quæſt. 11. num. 16. C. de interdict. Ea eſt ratio,
quia hoc interdictum adipiſcendæ præſupponit hære-
dem ſeu bonorum poſſeſſorem nunquam poſſediſſe, §.
ſequens, Inſtit. de interdict. & diximus ſup. in prælu-
dijs. Interdictum verò recuperandæ præſupponit acto
rem aliquando poſſediſſe, ſed vi priuatum fuiſſe, vt di-
ximus in præludijs, tract. de recuper. poſſeſ. & hanc ſen
tentiam clarè probat tex. d. §. ſequens. & confirmatur
ex his, quæ ſcripſi infra in 4. remed. q. 63.

Secundus eſt caſus, quando hæres, ſeu bonorum poſ-
91 ſeſſor † mouet hoc interdictum ex ſua perſona, & il-
lud recuperandæ ex perſona defuncti ſpoliati, cui ſuc-
ceſſit, tunc cumulatio admittitur. ita intelligo Affli-
ctum deciſ. 118. dum ea ratione vtitur, quod interdictū
recuperandæ redditur, & hæredi ſpoliati defuncti, l. 1.
§. hoc interdictum. ff. de vi, & vi arm. Poteſt ergo hic
bonorum poſſeſſor, vel hæres petere ex perſona defun-
cti ſibi reſtitui poſſeſſionem, & ex ſua ſe mitti in poſſeſ-
ſionem bonorum & iurium, quæ defuncti erant.
92 Tertius eſt caſus, cum agitur † diuerſis reſpecti-
bus, tunc admittitur cumulatio: ita in ſpecie Rom. in

d. §. nil

In d.§.nil commune,nu.14.verſ.aut loquitur in interdi-
cto.quem ita intelligo, ſi rectè ſpectentur, quæ deinde
ſubiungit in ſubſequenti verſ. Ea eſt ratio, quòd hoc in
caſu nulla aduerſatur regula cumulationis impeditiua.
Huius autem caſus exemplum eſt manifeſtum ex his,
quæ ſcripſi infra in 4. remed.q.62. & 63.

93 Quæri hic poteſt,an hoc † remedium ſimul cum illo
retinendæ poſſeſſionis cumulari poſſit? quæſtionem tñ
hanc credo ſatis explicatam ex his,quæ ſcripſi intra re-
med.ſeq.q.31.& infra remed.4.q.62. Non enim in his
multum inter ſe diſtant hæc remedia adipiſcendę poſ-
ſeſſionis,ſiue quorum bonorum, quorum legatorũ,& l.
vlt.C.de edict.diui Adr. cum vna ſit de omnib. ratio.

94 QVAERO vigeſimoquintò, † libelli forma qua-
lis eſſe debeat in hoc remedio? Angel.Aret.in d.§.qua-
drupli.num.42. Inſtit. de actio. docuit ita formari poſ-
ſe. [Ago contra Titium, qui poſſidet talem hæredita-
tem,& eius bona pro hærede,vel pro poſſeſſore,vel qui
detinet talem rem hæreditariam Seij,quę erat in bonis
dicti Seij tempore eius mortis,& cuius Seij ego ſum hę
res ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, vt proximior
agnatus (vt caſus acciderit) cuius hæreditatẽ adiui. Ve
rùm, quia hæres conſtitui debet poſſeſſor bonorum
defuncti, peto per vos, & officium veſtrum, me in poſ-
ſeſſionem dictæ hæreditatis, vel talium bonorum con-
ſtitui, vel tales res mihi tradi, & d. Titium detentato-
rem condemnari mihi ad tradendum dictarum rerum
poſſeſſionem.] Hæc Angel. Aret. & rectius quam ſcri
pſit Odofredus,tract.de interdictis, cap.12. ſcribit etiã
Specu. in tit.de teſtamentis,§.nunc dicendum.nu.3.&
cum eo Afflict.deciſ.118.num.2.poſſe in hoc libello cõ
cludi hoc modo: [quare peto mihi reſtitui poſſeſſio-
nem,] Illud tamen eſt annotandum,non habere neceſ-
95 ſe † bonorum poſſeſſorem exprimere certum: ita pro-
bat l.1.§. hoc interdictum,ff. quor.bonorum, quam ſic
intellexit Bart. in l.vbi autem,§.qui illud,ff. de ver.obli
gat. & ibi Apoſtilla, & Ripa l.1.§.quia autem. nu.5. ff.
quor.legat. ait enim ſufficere, rem petere,ſi extat, & ſi
non extat, æſtimationem.

96 QVAERO vigeſimoſextò, quæ † probationes
ſint in hoc remedio neceſſariæ? Bar.in l.2.nu.1.ff.quo-
rum bonor. & in l.1.num.10.C.eod.ſcriptum reliquit,
ſufficere probationes ſemiplenas. Idem docuit ipſemet
Bar.in l.2.§.vlt.C.vbi in rem actio. & hoc eſſe adnota-
tione dignum cenſuit Matheſ. notab. 2. nota quod in
iudicijs. Angel.Aret.in §.quadrupli, num.37.Inſtit. de
actio. Ruin. conſil.196. num.18.lib.5. qui affirmarunt
ſufficere probationes ſummarias. Idem reſpondit Go-
zad.conſil.12.nu.11. conſ.50. nu. 2. & nu. 5. & con-
ſil.99.num.2.Pariſ.conſil.10.num.32.lib.2. Alciat. re-
ſpon.389.num.5. & Bellonus conſil.35. num.6. & Be-
rous in conſ. 43. num. 46. lib.3. & alios nonnullos in
hanc ſententiam retuli in commentarijs de recup. poſ-
ſeſ. remed.15. nu.410. Verùm contrariam opinionem
tuetur Ripa in l.2.nu.8.ff.quor.bonor. & egregiè decla
rat Salic.in l.1.col.2.verſic.hoc attende,C.eod.& hanc
veriorem, & a multis alijs receptam ſcripſi d. remed.
15.nu.413. quo ſane loco a fortiori in eo recuperandæ
poſſeſſionis remedio,quod eſt hoc ipſo adipiſcendæ fa-
uorabilius, affirmaui non ſufficere ſemiplenas & ſum-
marias probationes.

97 QVAERO vigeſimoſeptimò,quæ † ſint neceſſa-
rio in hoc remedio probanda? Primo probare debet a-
98 ctor, ſe defuncti, cuius † bona petit, filium eſſe, l. 1. C.
quor.bonor. quæ ſane probatio ſufficit, ſi præſumptiue
fiat, ita Bart.d.l.1.num.2.C.quor.bonor.& ibi Bald.in
fi. Salic.colum.2. verſ. oppono quinto. idem reſpondit
Bellon.conſ.35. num. 3. qua de re plura ſcripſi in com-
menta.de arbitra.iudic. lib.2. caſ.80. Verum aduerſus
hanc Doctorum ſententiam excitatur difficultas,quod
neceſſe non ſit in hoc iudicio probare filiationem, quãp
doquidem antequam locus ſit huic remedio, debet hic
actor agnouiſſe bonorum poſſeſſionem, d. l.1.C. quor.
99 bonor. & dixi ſupra q.1.quæ quidem agnitio † fieri nõ
poteſt, niſi is agnoſcens oſtẽdat ſe filium eſſe,l. ſeruus,
ff. de bon.poſſeſ.& l.filium,§.ſi quis.ff.de lega.præſtan.
ſi ergo ſit tunc filiationis probatio, fruſtra noua proba-
tio requiritur tempore, quo hoc intentatur: cum acta
in vno iudicio, probent in altero inter eaſdem partes,
l.2.de eden. Reſpondet huic dubitationi glo.in d.l.1.C.
quor.bonor.primam illam filiationis probationem fuiſ-
ſe in dubium reuocatam in hoc ſecũdo iudicio, eo quia
facta non fuit in figura iudicij, lite conteſtata cum ad-
uerſario, nec aliqua cauſa cognitio adhibita fuit, non
etiã plene probatum,quocirca nihil illa operatur in hoc
ſecundo iudicio,d.l.ſeruus,de bon.poſ.& ad l.filium,§.
ſi quis,de legat.præſtan. cum glo. ſenſerunt apertè Bal.
ibi,d.l.1.num.2.quor.bonor. & Salic.col.2.verſ. oppo.
ſextò. & verè non diſſentit ibi Bar.num.4. Sunt & alij,
qui dixerunt,non eſſe neceſſe hac de re hic diſputare,ſi-
quidẽ hodie non requiritur petitio, ſed ſola agnitio bo-
norum poſſeſſionis ſufficit,ex l. vlt. C. qui admitti. non
ergo aliqua probatio tunc requiritur, & per conſequẽs
fruſtra obijcitur de probatione olim facta. Verùm re-
100 ſpondet † Iacob.Butrigar. diſtinguendo tres caſus.

Primus eſt, cùm agnoſcitur bonorum poſſeſſio con-
tra tab. iuxta formam d.l.vlt.C. qui admitti. tunc (in-
quit Butrigar.) non rumpitur teſtamentum,ſed petens
conſequitur ius rumpendi: quocirca hoc in caſu nullæ
fiunt probationes.

Secundus eſt actus ius ipſum, quo poſtea petitur per
contra tab. teſtm̃ rumpi, dato libello, lite conteſta
ta,ſicut in querela,vt l. filio,§.1.ff.de inoffic.teſt.& l.vt
liberis, C. de collat. Hoc in actu atque iudicio (inquit
Butrig.) non fiunt plenæ probationes: quæ fieri ſpe-
rantur in hoc interdicto, quorum bonor. vel in hæredi-
tatis petitione. ita is intellexit d.l.1.C.quor.bonor.

Tertius eſt actus, cum ſcilicet intentatur hoc inter-
dictum,ſeu iudicium, quorum bonorum,tunc actor ple
ne filiationem debet probare, d.l.1.C. quor. bonor. ita
etiam ſi ageret petitione hæreditatis. Hanc actuum di-
ſtinctionem reiecit Bart. in d.l.1. num. 68. nam inquit
ipſe, illo primo in actu verius eſt, quod teſtamentum
rumpitur ex ſola agnitione bonorum poſſeſſionis, ſi
modo is agnoſcens ius rumpendi obtinet. ita cenſuit
gloſ. in l. vltim.§.nos itaque, in verbo, antiqua, C. de
cura.furio. Ange.& Imol.in l. filio prętерito, ff. de in-
iuſt.rup.& irrit.teſta.& in l.ita tamen, §.quoties.ff.ad
Trebell. & cum Bart. hic ſenſit & Salicet. Pręterea(ait
Bar.) duo tantum actus conſiderari poſſunt, agnitio
nis ſcilicet, qua teſtamentum rumpitur (vt dixi.) Se-
cundus, cum intentatur hoc interdictum, quorum bo-
norum, in quo ſemiplena probatio (inquit Bart.) ſuffi-
cit. Hoc reprehendit & rectè Salic. hic, quia imo ple-
na probatio requiritur; quemadmodum ſuperiore quę
ſtione expoſuimus. Praxim huius quæſtionis recenſet
Bald.in d.l.1.in prin.C.quor.bonor.

101 QVAERO vigeſimooctauò, an quanti † tempò
ris præſcriptio obijci poſſit aduerſus hoc remedio agen
* tem? Recepta * Doctorum opinio eſt, prę ſcriptionem
triginta annorum ſaltem obijci poſſe:cum interdictum
hoc perpetuum ſit. ita Bar. & ceteri in l.1.ff.quor.bo-
nor. Angel. Aretin.in §.quadrupli, num.41. Inſtitut. de
action. & Bellonus conſil.35. nume. 7. & conferunt
quę ſcripſi quęſt.3. verſi. in eo omnia. Quod tamen de-
claratur, cum exceptio hęc incontinenti probatur, ita
in ſpecie reſpondit Bello. d.conſil.35.num.7. ex his,
quę ſcripſit Decius in l.vltim.num.22.C.de edict. diui
Adrian.

Adrian.toll.& conſ.56. ad fi. id quod declarabimus in-
fra remed.4.q.93.quo loci plura dicemus.
102 QVAERO vigeſimononò, an huic † bonorum
poſſeſſori agenti obijci poſſit dominij exceptio? Duo
caſus ita diſtingui poſſunt.

Primus eſt, cum probationes ſuper hac dominij ex-
ceptione non offeruntur ſtatim & incontinenti, tunc
hæc exceptio nō impedit huius remedij executionem;
ita cenſuit gl.in l.1.in prin. & ibi poſt alios Rip.nu.12.
ff.quorum bonor. idem docuit Ang.Aret.in §.quadru-
pli,num.41.Inſtit.de act. Dec.conſ.424. nu.10. Rolād.
a Val.conſ.1.num.73.lib.1. vbi ſimilia recenſet. & Aſ-
flict. deciſ.14.num.4.alios mox referam. Illa eſt ratio,
103 quòd, cum iudicium † hoc ſummariū ſit, nullam ad-
mittit exceptionem altiorem requirentem indaginem,
atque cognitionem,l.ſi is a quo, ff. vt in poſſeſ.legat. cū
ſexcentis ſimilibus, quæ aliquando retuli in comment.
de recuper. poſ. remed.1. Et hæc ratio eſt probabilior
104 illa, qua vſus eſt † Fabius in l.naturaliter,§.nihil com-
mune.nu.63.verſic.cur autem,de acqu.poſſeſ. dum in-
quit,ob id in his poſſeſſorijs non admitti has exceptio-
nes,quia poſſet quis parare ſibi exceptiones, & deinde
occupare bona,atque ita ſua manu ſibi ius dicere. Hæc
ratio ſolum militat,cum quis non poſſidens occuparet,
& deinde vellet retinere: de quo non diſputamus. Rur
ſus idem eſſet, cum incontinenti hæ probationes offe-
runtur, quod falſum eſſe ſtatim oſtendemus.

Secundus eſt caſus, cùm ſuper hac oppoſita dominij
exceptione offeruntur probationes ſtatim & inconti-
nenti,tūc impeditur huius remedij executio: ita * om-
nes affirmant, vt Bar.in l.1.nu.3.ff.quor.leg. & in l.vlt.
nu.2.C.quo.bonor. & ibi Bal. & Salic.ad h.idem Bart.
in l.ſi de vi,& ibi latè Caſtrēſ.ff.de iud.Ang.conſ.135.
ſancimus. Anchar. conſil.145. in prædicta quæſtione.
Henric. Boic. in c. cum veniſſent, col.vlt. de inſtit. vbi
Corne.conſ.232.nu.15.lib.4.Ang.Aret.d.§.quadrupli,
num.41.Inſtit.de act.Afflict.deciſ.14.nu.4.Ripa in l.1.
nu.12.ff.quorum bonor.& Socin.iun.conſ.73.nu.6.lib.
1. & nouiſſime eruditiſſimus Cacheranus in deciſ. 26.
nu.314. His accedit Rubeus in l.naturaliter,§. nihil cō
mune, nu.284. de acquir. poſ. Verum ibidem Fabius,
105 nu.62.diſſentit, ex † tex.l.vlt.C.quor.bonor.qui abſo
lute,ait dandam eſſe poſſeſſionem omnib. fruſtrationi-
bus amputatis. & ibi fruſtratio,inquit Fabius, ſumitur
nō pro dilatione ſola, vt ſenſit ibi Bar. ſed pro omni ex-
ceptione. Verū rectius ſenſit Bar. quia ſumitur pro di-
latione fruſtratoria, hoc eſt, quæ longam habet cogni-
tionem,non de ea,quæ poteſt ſtatim probari. Id quod
confirmatur his,quæ ſcripſi de recuper.poſſeſ.remed.1.
106 q.21.Quando autem dicatur probatio † fieri incontinē-
ti,explicaui in comment.de arbitrar.iud.lib.2.caſu 12.
107 Declaratur hic caſus vt non procedat, † cum poſ-
ſeſſio eſt penes reum cum vitio: ita Bar.in l. filiam fra-
tribus,ff.ad Trebell.Dec.conſ.404.col.penult. & con-
ſil.467.nu.12. & Ripa l.1.nu.13. ff. quor. bonor.
108 QVAERO trigeſimò, an † exceptio ſententiæ
latæ in petitorio, obſtet agenti hoc remedio? Diſtin-
guendi ſunt duo caſus, vt ſuperiore quæſtione, cui hæc
multum affinis eſt. Primus eſt,cum excipiens nō offert
109 ſuper † hac exceptione probationes incontinēti,tunc
exceptio hæc obijci non poteſt. ex l. & an eamdem, §.
vlt.ff.de except.rei iud. Ripa l.naturaliter,§.nihil com-
mune.nu.101.de acquir.poſ. quo loci declarat hunc ca
110 ſum locū non habere † in beneficialib. in quibus indi-
ſtincte obſtat exceptio. quæ proprietatem reſpicit, cū
illud poſſeſſorium annexā proprietatis cauſam habeat,
& ob id ſemper ei obſtat exceptio tituli, atque ita do-
minij, vt ſcripſi in commentar. de recuper. poſſeſ. re-
med.15.q.36.num.458.

111 Secundus eſt caſus, cum † excipiens offert ſuper
hac exceptione probationes incontinēti: tunc hæc ex-
ceptio impedit hoc remedium: ita abſolutè de iudicio
poſſeſſorio adipiſcendæ loquens docuit Socin.iun. d.§.
nihil commune,nu.152. & clarius Ripa in d.§.nihil cō
mune,nu.101. qui alios recēſet,& eo loci declarat duo
bus modis. Primò,cum ſententia ſolum abſolutoria ab
ordine iudicij lata fuit: nam ex quo illa non efficit ab-
ſolutum eſſe dominum; nec illius ſententiæ exceptio
impedit hoc remedium. Idem docuit Rubeus in l. na-
turaliter,§.nihil commune,num.180. de acquir.poſſeſ.
112 Ea eſt ratio: quia licet † abſolutus fuerit Reus, non ta
men ſequitur,cum eſſe dominum. quod declarat & Cor
113 neus conſ.125.nu.6. lib.4. Secundò † (inquit Ripa)
non procedit in poſſeſſorio adipiſcendę intentato in pę
nam Rei conuenti, iuxta gloſ.l.vlt.ff.de rei vendicatio.
cum alijs a Ripa relatis,& poſt Angel.in d.l. vlt. in fin.
idem docuerunt Iaſ.in d.§.nihil cōe,nu.42.& Rubeus,
114 nu.185. licet enim ratione † mendacij negans ſe poſſi
dere faciat aduerſarium ſuum actorem, non tamē facit
eum dominum. quod declarat Gomeſ. in §. ex malefi-
cijs. nu.16. Inſtit.de Act.& in Regul.Cancel. de trien.
poſſeſ. q. 7. attamen non poteſt hic mendax impedire
poſſeſſorium, per exceptionem dominij probandam.
115 QVAERO trigeſimoprimò ac vltimò, an a † ſē
tentia lata in hoc iudicio appellare liceat? Hāc quæſtio
nē in ſpecie propoſuit Ripa in l.2. nu.10. ff. quor.bon.
& nō appellari cenſuit. Idē probarunt Maranta in pra-
xi iudic.part.7. principali, nu.9. Beninten.concluſ.79.
nu.6.& doctiſſimus Cacheranus Præſes in Deciſionib.
Pedem.deciſ.25.nu.9. Verū cùm hæc iuris quęſtio pē-
deat ab his, quæ ſcripſi in tract. de recup.poſ. remed.9.
quæſt.49.& remed.15. quæſt.42. & alia permulta refe
ram infra in tractatu, remed.4. quæſt.95. ob id iam ſe-
mel tractata non repeto. Hæc primum ad adipiſcendæ
poſſeſſionis remedium.

SVMMARIA.

1 *Interdictum quorū legatorū, quod æquitatem habet. nu.2.*
3 *Ius dicere ſibiipſi, rationi naturali repugnare.*
4 *Vim facit creditor qui ſua auctoritate ex re debitoris ſibi ſoluit.*
5 *Iudex nec ſibi, nec ſuis ius dicere poteſt.*
6 *Ratio, qua interdictum, quorum legatorum, eſt inuentum.*
7 *Ripæ & aliorum lapſus.*
8 *Legata ante aditam hæreditatem non deberi.*
9 *Conſtitutio l. non eſt dubium, C. de legat. quid differat ab interdicto, quorum legatorum.*
10 *Interdictum, quorum legatotum, quomodo differat ab illo quorum bonorum.*
11 *Remedium, quorum legatorum, an reddatur hæredi de iure Ciuili.*
12 *Hęreditatis petitionem intentari ſimul poſſe cum remedio quorum legatorum.*
13 *Remedium, quorū legatorū, an reddatur hæredi hæredis.*
14 *L. vnica, C. quor. legat. declaratur.*
15 *Interdictum, quorum legatorum, an reddatur hæredi vlterioris gradus.*
16 *Succeſſoris appellatione quis veniat.*
17 *Interdictum, quorū legatorū, an reddatur hæredi bonorū poſſeſſoris, an fideicōmiſſario vniuerſali cōpetat. nu.18.*
19 *Fideicommiſſarius uniuerſalis hęres eſſe dicitur.*
20 *Remedium, quorum legatorum, an reddatur hæredi ſuccedenti ab inteſtato. an reddatur contra fideicommiſſarium ſingularem. nu.21.*
22 *Fideicommiſſarius ſingularis non poteſt ſua auctoritate capere fideicommiſſum ſingulare.*

Interdi-

23 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur contra fideicommiſſarium vniuerſalem.*

24 *Falcidia appellatione Trebellianica continetur.*

25 *Cornei reſponſum 232. vltimo dubio, libro quarto declaratur.*

26 *Interdictum, quorum legatorum, an reddatur contra hæredes legatarij & fideicommiſſarij, an contra ſingularem ſucceſſorem legatarij, & fideicommiſſarij nu. 27.*

28 *Interdictum, quorum legatorum, eſſe ſcriptum in rem.*

29 *Interdictum, vnde vi, non reddi contra ſucceſſorem ſingularem.*

30 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui volente hærede rem legatam occupauit.*

31 *Falcidiæ detractionem cenſeri ab hærede remiſſam, cùm conceſſit legatarium ſua ſponte legatum occupare.*

32 *Interdictum, quorum legatorum ceſſare, cum hæres etiã ex poſt remiſit legatario occupare legatum: etiam ceſſare, cùm legatarius tacita hæredis voluntate legatum occupauit nu. 33.*

34 *Mater ſecundò nubens filio ſuccedit, ſi is ab inteſtato mortuus eſt, omiſſa accuſatione.*

35 *Interdictum, quorum bonorum, ceſſare, cùm legatarius legatũ occupauit, volẽte hærede, quẽ deinde facti pœnituit.*

36 *Voluntas non dicitur, niſi perſeueret.*

37 *L. ſi pro patre, §. verſum, ff. de in rem verſo, cõciliatur cum l. 1. §. prodeſt, ver. vnde. ff. quor. bonor.*

38 *Cõditiones, ſi nupſerit, ſi filios ſuſceperit, momẽto perfici.*

39 *Remedium quorũ legatorum, ceſſare pro ea parte, pro qua ab altero hæredum eſt conceſſa facultas legatario occupandi legatum ſua ſponte: non ceſſare ob licentiam ab hærede ante aditam hæreditatem conceſſam legatario, vt ſua ſponte legatum occupet, nu. 40.*

41 *L. 1. §. quod ais, ff. quor. legat. declaratur.*

42 *Remedium, quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui legatum occupauit ex voluntate teſtatoris.*

43 *Teſtatorem concedere poſſe legatario facultatem occupandi legatum ſua ſponte.*

44 *Remedium ſeu diſpoſitio l. non eſt dubium, C. de leg. ceſſare, cum teſtator permiſit legatario legatum occupare.*

45 *Interdictum, quorum legatorum, non reddi contra fideicõmiſſarium, cui a teſtatore data eſt licentia occupandi rem fideicommiſſam, etiam tacite. nu. 46.*

47 *Teſtator conſtituendo legatarium vel fideicommiſſarium ſui teſtamenti executorem, conceſsiſſe dicitur tacitè licentiam occupandi legatum ſua ſponte. ſi prohibuit hæredem vim inferre ipſi legatario. nu. 48.*

49 *Verbum, pracipio, quid ſignificet.*

50 *Verba accipiat, capiat, an tribuant facultatem accipiendi ſua ſponte.*

51 *Verba illa, moleſtia non inferatur, quid operentur.*

52 *Licentia occupandi legatum ſua ſponte, dicitur a teſtatore conceſſa, qui voluit libere rem illam peruenire ad legatarium.*

53 *Verbum, liberè quid operetur.*

54 *Vſufructu relicto vxori licentia conceſſa dicitur, vt illa ſua ſponte occupare poſsit.*

55 *Remedium, quorum legatorum, an competat contra legatarium, cui teſtator viuens rem tradidit.*

56 *Donationem cauſa mortis ſapit traditio a teſtatore viuente facta.*

57 *Interdictum, quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui legatum tunc occupauit, cum periculum erit in mora. nu. 58.*

59 *Periculum vbi eſt in mora, licent, quæ aliàs non licent.*

60 *Legatum alimentorum dilationem non admittit.*

61 *Legatum pro ſepultura factum, dilationem non recipit.*

62 *Legata quę dilationem non recipiunt, deberi etiam ante aditionem hęreditatis.*

63 *Legatum ex cauſa ſtudiorum non recipit dilationem.*

64 *Remedium, quorum legatorum, an reddatur contra inſtitutum in re certa?*

65 *Inſtitutus in re certa, hæredis nomen obtinet, quoad occupandam rem legatam.*

66 *Interdictũ, quorum legatorũ, an locum habeat, cùm legatarius legatam occupauit, nullo exiſtente hærede, à quo peti illud potuerit.*

67 *Vxor relicta vſufructuaria dum viuit, an ſua ſponte legata occupare poſſit.*

68 *Falcidiã nõ detrahi à legato vſusfructus omniũ bonorũ.*

69 *Remedium, quorum legatorum, an reddatur contra legatarium qui cõſuetudine permittente legatum ſponte ſua occupauit.*

70 *Conſuetudo legis vim obtinet.*

71 *Interdictum, quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui occupauit legatũ eo caſu, quo hæres Falcidia veniebat priuandus.*

72 *Falcidia ceſſat, vbi confectum non fuit inuentarium, ſicut & Trebellianica. num. 74.*

73 *Remedium, quorum legatorum, ceſſare, cùm hæres vniuerſalis Trebellianicam non detrahit.*

75 *Hæres perdit relicta à teſtatore, cum intra debitum non ſatisfacit illius voluntati, aut, cum admonitus non ſatisfacit voluntati teſtatoris. nu. 76.*

77 *Interdictum, quorum legatorum, ceſſare, cùm teſtator prohibuit detractionem Falcidiæ.*

78 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra cohæredem occupantem prælegatum.*

79 *Legare quis non poteſt ſibiipſi.*

80 *Remedium, quorum legatorum, an reddatur contra donatarium cauſa mortis.*

81 *Donatarium cauſa mortis poſſe ſua ſponte rem donatam occupare.*

82 *Remedium, quorum legatorum, an reddatur contra eum qui legatum auctoritate iudicis eſt conſequatus.*

83 *Iudicem non poſſe mittere in poſſeſſionem legatarium rei legatæ. Sed aliter paulò infra.*

84 *Guidonis Papę q. 483. & Alciati ſententia reſponſo 382. num. 34. reiecta.*

85 *L. 1. §. 1. C. commun. de legat. ſenſus & declaratio.*

86 *Interdictum, quorum legatorum, non reddi contra cauſam piam occupantem legatum.*

87 *Falcidiam non detrahi a legato pię cauſę.*

88 *Remedium, quorum legatorum, reddi contra occupantem quaſi poſſeſsionem vſus, vſusfructus, & ſeruitutis, reddi contra miſſum in poſſeſsionem legatorum conſeruandorum cauſa, ſi requiſitus recuſat reſtituere. nu. 89.*

90 *Spoliare dicitur, qui non reſtituit requiſitus.*

91 *Hæres an teneatur ſatiſdare legatario de legato reſtituendo, antequam experiatur remedio, quorum legatorum.*

92 *Satiſdatum non dicitur, niſi ſatiſdatum perſeueret.*

93 *Satiſdatum tunc dicitur, cum cautio eſt idonea.*

94 *Qualitate ceſſante, ceſſare diſpoſitionem.*

95 *Satiſdatio facta pro parte de legato, intelligitur etiam ratione augmenti.*

96 *Accreſcens portio dicitur eadem cum illa, cui accreſcit de nouo.*

97 *Satiſdatio quam præſtat hæres de legato præſtando an vltro pręſtanda ſit & quo tempore præſtetur. nu. 101.*

98 *Fideiuſſio non pręſtatur, niſi petente Parte.*

99 *Statutum Patauinum, ſub Rubr. de audiendis in iudicio, cap. ſi aliquis ciuis, declaratur.*

100 *L. 1. C. quorum bonorum, ibi, oblata ſatiſdatione, declaratur.*

102 *Libellus offerri an debeat in remedio, quorum legatorum.*

103 *Libelli forma in iudicio quorum legatorum.*

104 *Libellus alternatiue põt cõcipi ĩ interdicto, quorũ legatorũ, petẽdo ſcilicet rẽ, ſi extat, & ſi nõ extat, æſtimationẽ.*

105 *Interdictum, quorũ legatorũ, cumulari an poſſit cũ petitorio.*

Digitized by Google

torio.an cum interdicto retinendæ,nu. 107.
106 *L.1.§.quia autem.ff.quorũ legatorũ,ſenſus & intellectus.*
108 *Cumulari poteſt interdictum,quorum bonorum , cum illo retinendæ,diuerſis reſpectibus.Similiter interdictum,retinendæ,cumulari poſſe cum illo recuperandæ,diuerſis reſpectibus.nu.109.*
110 *Exceptio dominij, obijci an poſſit contra agentẽ remedio, quorum legatorum.*
111 *Leges non adaptari ad caſum raro euenientem , quomodo procedat.*
112 *Ripæ conſiderationes aliquot reiectæ.*
113 *Odofredi & Oldradi opinio quædam improbata.*
114 *Fabij opinio improbata.*
115 *Interdictum,quorum legatorum,an ſit famoſum.*

Secundum adipiſcendæ poſſeſſionis Remedium, ex interdicto , Quorum legatorum.

1 HOc † interdictũ,(inquit Vlpian.in l.1.ff.
quor.lega.) vulgò,quod legatorum, ap
pellatur. Eſt autem & ipſum adipiſcen
dæ poſſeſſionis : & continet hanc cau-
ſam,vt quod quis legatorũ nomine, nõ
ex voluntate hæredis occupauit,id re-
2 ſtituat hæredi. Etenim † æquiſſimum prætori viſũ eſt,
vnumquemque non ſibiipſi ius dicere , occupatis lega-
tis,ſed ab hærede petere. Repugnat certè & rationi na
3 turali,quod ſua † manu quis ſibi ius dicat, quemadmo-
dum memoriæ proditum eſt ab Ariſtot. Politic.3. c. &
Impp. Valẽs,Gratia.& Valẽ.l. 1.C.ne quis in ſua cau.
iud. vel ius ſibi dicat, iniquum admodum eſſe exiſtima-
runt , in re propria alicui licentiam tribuere ſententiæ .
Hinc D.Marcus,qui Philoſophi nomẽ meruit,vim fie-
4 ri † arbitratus eſt a creditore, qui non per iudicem , ſed
ſua auctoritate debitum repoſcit, l.extat. ff.de eo quod
met.cau.l.creditores.ff.ad leg. Iul.de vi priuata.Huc ẽt
5 ſpectat,quòd is,qui † iuriſdictioni præeſt , neq; ſibi ius
dicere debet,neque vxori,vel liberis,neque libertis,vel
ceteris,quos ſecũ habet,vti ait Vlpian.l.qui iuriſdictio-
ni,ff.de iuriſd.omn.iud. Et quamquam ratio hæc repri
6 mendæ † audaciæ legatariorum fuerit a prætore conſi-
derata, creditur tamen id factum ob quartam Falcidiæ
detrahendam ab hærede. Nam ius, quod in legatis hæ-
res habet,ratione Falcidiæ habere dicitur,& ob id non
licet legatario legatum illud occupare,atque ita ſua ma
nu ſibi ius dicere. Inde fit, quod vbi ceſſat Falcidiæ de-
tractio,ceſſat etiam hoc interdictum, vt infra ſuis locis
dicemus. Etſi enim a legatario tunc audacia committi-
tur , illa tamen conſiderabilis non eſt nec damnabilis ,
quemadmodum docuit Cin.in l.1.C.quo.lega. Quocir
ca,qui dixerunt , vnam ſolam eſſe interdicti rationem ,
nempe,reprimendæ audaciæ,non multum errarũt,qua
quidem in opinione fuerunt Odofred. & Oldrad. quos
refert ac ſequitur Rip.in l. 1.in fi.princ.ff.quor.legat.&
Fabius in l.naturaliter,§.nihil cõe, nu.62. verſ.non ob-
ſtat reſponſio, ff.de acqu.poſs.ſi quidem audaciam præ
tor cõſiderauit, ſed cauſa ob quam audacia reprimitur,
eſt ipſius Falcidiæ detractio,ita quod recte dicere poſſu
mus,Falcidiæ detractionem eſſe cauſam præcipuã,qua
legatum reuocatur, & cauſa cauſans, vt illa legatarij au
dacia reprimatur; ſi itaque ceſſat cauſa principalis, hoc
eſt Falcidia, vtique illa ratio reprimendæ audaciæ cor-
7 ruit. In eo tamen cum ceteris errat † Ripa, dum ſcriptũ
reliquit,cauſam detractionis Falcidiæ non eſſe conſide
rabilem, ita quod ſi illa ceſſat,non ceſſat tamen hoc in-
terdictum,cui quidem locus eſſe debet,ob id quod non
licuit etiam eo caſu occupare legatum ,quia etſi (ait il-
le) ceſſat Falcidia , aliæ tamen exceptiones poterãt im-
pedire legatarium ne occuparet . Errat inquam , Ripa,
quia vbi aliæ,præter Falcidiæ cauſam , legatarium oc-
cupare legatum impediebant , alijs quoque remedijs
ſuccurſum eſt, quemadmodum reſpondit Corne.conſ.
37.nu.22.lib.3.quem ſequutus eſt Marã.in praxi iudic.
par.4.princ.diſtin.7.num.10. Et quod ait idem Ripa lo
8 co quem iam retuli,† legata non deberi ante aditam hæ
reditatem, l.ſi nemo,ff.de regul.iur. procedit,cum vere
nemo adit hæreditatẽ, nec ſubeſt aliqua aditionis ſpes,
ita quod legatum cõſiſtere non poſſit ; at nos loquimur,
cum hæreditas adita nõ eſt , ſed ſpes aditionis atque ita
ſperatur legatum valere debere . Legatarius itaque qui
legatum ſibi a teſtatore factum ſua manu occupauit ,
hoc interdicto compellitur hæredi,quod occupauit,re-
ſtituere. Et quamquam aduerſus legatarium, ſua aucto-
ritate occupantem legatum promulgata ſit conſtitutio
l.non eſt dubium , C.de lega. ab ea tamen hoc interdi-
9 ctum differt. Nam illa † conſtitutio l.non eſt dubium ,
punit legatarium,qui adita hæreditate per hæredem, le
gatum occupauit : hoc vero interdictum coercet lega-
tarium legatum ante aditam hæreditatem occupantẽ:
atque ita declarat glo.l.1. in prin.in verbo , vt proinde.
ff.quor.lega.& in l.1.C.eo.quo loci Bal.nu.3. ad fine,&
Salic.col.2.verſ.op.tunc ſexto,idem affirmarunt & re-
ſponderunt interrogati Corne.conſ.140. ad fi.lib.1. &
Rolan.a Valle,conſ.77.ad fi.lib.1. & in ea conſtitutio-
ne l.non eſt dubium, non conſideratur Falcidiæ portio
detrahenda,ſed ſola audacia legatarij priuantis hęredẽ
poſſeſſione,quam iam obtinet. Inde fit, vt is occupator
priuari eo legato debeat,quod in hoc interdicto,quorũ
legatorum,non contingit. Differt etiam hoc interdictũ
10 ab illo.† Quorum bonorum, ſiquidem cõceditur illud,
quorum bonorum, illi,cui ex prætoris edicto bonorum
poſſeſſio data eſt aduerſus poſſidentem pro hęrede, vel
pro poſſeſſore . Hoc verò quor.legat. aduerſus quẽuis ,
qui legatorum nomine ſine hæredis voluntate rem hæ-
reditariam occupauit : atque ita contra hunc titulo le-
gati poſſidentem competit, quemadmodum annotauit
glo.d.l.1.in princ.in verbo, vt proinde. ff.quor.legat.il-
lud, quorum bonorum, vniuerſale eſt, hoc ſingulare , il-
lud pro re corporali non conceditur, hoc conceditur , l.
1.§.quod ait. vbi Bart. ff.quor. legat. Differt & ab alijs
poſſeſſorijs hoc interdictum, vt annotauit gloſ.d.l.1. in
verbo , vt proinde , quam ego hoc loco non proſequar
declarando, ne fruſtra tempus conteram.
11 QVAERO primo, an hoc † remedium conceda-
tur non ſolum hæredi de iure prætorio, quem bonorũ
poſſeſſorem appellamus, ſed etiam hæredi de iure ciui-
li? Et hæredi etiam de iure ciuili concedi non ambigi-
tur, ita enim probat l.1. in princ.ff.quor.legat.& l.vni-
ca,C.eod.ſed dubitationis eſt, an directa, vel vtilis actio
competat? Rip.in l.1.in princip.nu.1.verſic.ſed an hæ-
redi . ff.quor.legat. directam actionem concedi ſcriptũ
reliquit, & recte : nam, non vno in loco ait Vlpian.in d.
l.1. ff.quor.legat.interdictũ hoc hæredi concedi : quod
non ſolum ex edicti ſententia , ſed etiam ex verbis con-
cedi credendum eſt. Confirmat hanc opinionem tex.d.
12 l.1.§.quia autem, dum vult, † hæreditatis petitionem
inſtitui ab hoc hærede poſſe vna cum hoc interdicto, at
hæreditatis petitio directa actio eſt , hæredi cõpetens ,
erit ergo & directum hoc interdictum, vt vna clauſula
plura comprehendens, æqualiter determinet, lege iam
hoc iure.ff.de vulg.& pupill.
13 QVAERO ſecundò, an † concedatur hoc reme-
dium hæredi hæredis ? Et concedi dubium non eſt , ita
enim ait Vlpian.dicta l.1.§.hoc interdictum.ff.quorum
legat. Verum ambigitur, an directum , vel potius vtile
ſit? Ripa d.l.1.in princip.nu.2.ſcribit vtile eſſe, cum nõ
ex verbis edicti , ſed ex mente , atque ſententia ob vti-

litatem concedatur, quemadmodum clara ſunt verba
14 d.§.hoc interdictum, cõfirmat & hanc opinionem † l.
vnica, C.eo.quor.leg.in illis verbis, [ſecũdum ſententiã
interdicti.] Nam ibi filius hæres fuit patri, qui bonorũ
poſſeſſor teſtatori extitit, & tamen illi filio conceditur
hoc interdictum, non ex verbis interdicti, ſed ex ſenten-
tia, & in ea l.vnica, annotauit Bal.nu.3.verſ.nota, quod
contra, ſi ergo hæredi bonorum poſſeſſoris vtile interdi
ctum conceditur, ergo fortius & huic hæredi hæredis.
Huc pertinent, quæ dicemus infra remed.4.q.30. Diſ-
ficultatem mouet & diſſoluit Ripa d.l.1.in princ.num.
3.verſ.ſed quomodo, ff.quor.leg.ex induſtria hæc, quas
dubitationes quod parum habent, prætereundas dixi.
15 QVAERO tertiò, † an concedatur hoc interdi-
ctum alijs ſucceſſoribus vlterioris gradus, vt tertio, &
quarto loco hæredi? Et concedi dubium non eſt, ita.n.
probat l.1.§.hoc interdictum, ff.quor.legat.ibi, necnon
quoque ceteros ſucceſſores, & annotauit ibi Ripa nu.4.
16 Illa.n.† ſucceſſoris appellatio ampla eſt: ita enim ſingu
lares vniuerſales cõplectitur, l.ſi pupillus. ff.de acquirẽ.
hæred.l.in cõuentionib.de verb.ſign.l.1.§.permittitur.
ff.de aqu.quotid.& æſti.Iaſ.in l.quędã, §.nihil intereſt,
ff.de eden.Pariſ.conſ.46.nu.12.lib.4. ceteros prætereo
ex induſtria, erit autem vtile hoc remedium, quemad-
modum ſuperiore quæſtione expoſuimus.
17 QVAERO quartò, an † concedatur hoc interdi-
ctum hæredi bonorum poſſeſſoris? Et concedi docuit
Bal.in l.1.nu.3.verſ.nota quod contra, C.quor.legator.
ex claris verbis d.l.1.quibus etiam probatur (vt ſupra
ad monui vno verbo) remedium hoc eſſe vtile hoc in
caſu, quemadmodum & Bal.præcitato loco alijs ratio-
nibus rectè oſtendit.
18 QVAERO quintò, an † hoc remediũ cõcedatur
fideicommiſſario vniuerſali? Et concedi vno verbo ſen
ſit Ripa in l.1.in princ.nu.4. in fi.ff.quor.bonor. Illa eſt
19 ratio, quia † fideicommiſſarij vniuerſales hæredes eſſe
dicuntur, l.ſicut, §.1.ff.quib.mod.pign. vel hypot.ſolu.
glo.in l.quamuis, ff.de iudic.& in eos tranſeunt actiones
actiuè & paſſiuè, reſtitutione facta, & per conſequens
etiam hoc interdictum. Conferunt multa, quæ infra in
4.remed.q.23.24.& 25.adferemus.
20 QVAERO ſextò, an hoc † remedium cõcedatur
hæredi ab inteſtato ſuccedenti? Et concedi affirmarũt
glo.in l.1.& ibi Bar.& Salic.oppo.1.C.quor.leg.ex l.1.
§.ad eos, ff.ad leg.Falcid. & ex l.vlt. ff.quan.dies lega.
ced.Nã & hic militat ratio, quæ mouit Prętorẽ ad cõ-
cedendum hæredi hoc interdictum: nempe, vt coerceat
legatariorum ſua manu ſibi ius dicentium, audaciã etſi
.n.his legatarijs debitum eſt legatum ab inteſtato, illud
tamẽ de manu hęredis conſequi, atq; accipere debent.
21 QVAERO ſeptimò, an hoc † remedium cõceda-
tur aduerſus fideicommiſſarium ſingularem? Rip.in l.
1.in prin.nu.5.ff.quor.leg.docuit concedi, quod placuit
& doctiſſimo Iacobo Reuardo lib.3.variorum, c.4. illa
ratione vſus eſt Ripa, quod legata ſunt æquata fideicõ-
miſſis, l.1.de leg.1.ſi ergo hoc interdictum contra lega-
tarium conceditur, ita pariter & contra hunc fideicom
miſſarium, & d.l.1.ff.de leg.1. eſſe deſumptam ex Vl-
piano ad edictum, lib.67. quo loci eſt interpretatus hoc
interdictum. Quorum legatorum, vt Reuardus doctè
annotauit. Accedit fortior & probabilior, ratio, quod,
quẽadmodum legatarius de manu hæredis legatum ca
22 pit, ita & † fideicommiſſarius ſingularis fideicõmiſſũ,
l.facta, in prin.ff.ad Treb.§.reſtituta, Inſti.de fideic.hæ
red.& ad rẽ fere noſtram reſpondit Dec.conſ.243.n.3.
23 QVAERO octauò, an hoc † remedium conceda-
tur contra fideicommiſſarium vniuerſalem? Et cõcedi
affirmant glo.& Bart.Caſtrẽ.& Alex.in l.Paulus reſpõ
dit, ſi certa.ff.ad Trebel.& cõem teſtatur Rip.in d.l.1.
* in * prin.nu.5.ff.quor.leg. ꝙ probari ait primò in l.1.C.
quo.leg.quæ dũ de fideicommiſſario loquitur, reſtrin-
genda nõ videtur ad fideicommiſſariũ ſingularẽ, etiãſi
ibi dicatur dari interdictum ratione legis Falcidię, ſi qui
24 dem appellatione † Falcidię continetur & Trebelliani
ca, l.1.§.ſi is qui quadringenta, ff.ad Trebell. Præterea
& ſecundo (inquit Ripa) ſi conceditur hoc remedium
contra fideicommiſſarium ſingularem, qui cogere non
poteſt hæredem adire & reſtituere, multo magis cõce-
di debet contra hæredem vniuerſalẽ, qui cogere põt, l.
cogi, ff.ad Trebell. Quocirca non erat, quod dubitaret
25 Corn.† cõſ.232.circa primum, vlt.dubio, lib.4.an hoc
interdictum locum haberet aduerſus hunc fideicõmiſ-
ſariũ, & ait, ſe non audere affirmare, ꝙ locũ habeat, de-
fendi forte poteſt Cornei reſponſum eo in caſu, vt ipſe
vno uerbo ſenſit, nu.14.in fi. cum nulla portio Trebel-
lianicæ detrahenda eſt, nam tũc ceſſat ratio interdicti,
quemadmodum dixi de Falcidia ſupra in præludijs.
26 QVAERO nonò, an hoc † interdictũ concedatur
contra hæredes legatarij, & fideicommiſſarij? & con-
cedi probat l.1.§.legatorum, ff.quor.bono. & clare affir
marunt Salic.in l.1. in fi. C.quor.bonor. & Ripa in l.1.
in princ.num.6.ff.eod.
27 QVAERO decimò, an † hoc interdictũ conceda
tur contra ſingularẽ ſucceſſorẽ legatarij, & fideicõmiſ-
ſarij? Et concedi probat l.1.§.illud.ff.quor.lega.id ꝙ ea
28 ratione cõprobauit Rip.in d.l.1.in prin.n.6.ꝙ hoc † in
terdictũ eſt ſcriptũ in rẽ, l.1.§.vlt.ff.de interd.ergo con
ceditur aduerſus quẽcunque ſucceſſorem, l.de eo, ff.ad
exhib. Verũ hęc ratio videtur dubitabilis, ex quo vide-
29 mus † interdictum, vnde vi, non concedi contra ſingu-
larem ſucceſſorem, l.cum a te, ff.de vi, & vi armata. &
ſcripſi in commentarijs de recup.poſſ.remed.11.q.13.
Reſponderi vno verbo poteſt, illud interdictũ, vnde vi,
non eſſe in rẽ ſcriptum, ita Bar.in l.1.n.1.ff.de interdict.
30 QVAERO vndecimò, an hoc † interdictum de-
tur aduerſus legatarium, vel fideicommiſſarium, qui vo
lente hærede legatum, vel fideicommiſſum occupauit?
& non dari affirmarunt Rip.l.1.in princ.nu.7. ff.quor.
bonor. Dec.in l.1.nu.20.prope medium, C.de pactis, &
Zuchardus in l.vlt.in.num.428.prope mediũ, C.de edit
cto D.Adrian.tollen.ex text.in d.l.1.in princip.ibi, non
voluntate; ergo ſecus, ſi ex voluntate. Illa eſt ratio, quã
conſiderauit Zuchardus, quod is hæres conſentiendo
31 dicitur † remiſiſſe detractionem Falcidiæ, ob quã lex
prohibuit legatarium occupare legatum, & conferunt
quæ dicemus infra q.17.
Extenditur primò, vt procedat ẽt eo caſu, quo hæc
32 hæredis † voluntas ex poſt acceſſit: adhuc enim ſufficit
l.1.§.prodeſt.ff.quor.leg.& declarat Rip.d.l.1.num.7.
Nec enim differentia eſt, quod procedat, vel ſequatur
voluntas.l.ſin autem, in fine princ.ff.de aqua plu.arcen.
& ſcribunt Bar.& ceteri, in l.2.§.ex his, de verb.oblig.
33 Extenditur ſecundò, vt procedat ẽt in caſu, quo taci
ta ſolũ hęredis voluntas accommodata fuiſſet; ita Rip.
d.l.1.num.7.ex doctrina Baldi, in Auth.ex teſtamento,
34 nu.3.C.de ſecun.nupt.dum inquit, † matrem nubẽtem
ſecundo, non amittere ſucceſſionẽ filij, ſi eo inconſulto
nupſit, & is omiſſa accuſatione mortuus eſt inteſtatus,
illa ratione: quia is filius tacite illatã ſibi a matre iniuriã
remiſiſſe dicitur, ex l.vlt.C.de reuoc.donat.cũ Bald.idẽ
ſenſerũt Alex.cõſ.63.n.11.in fi.li.5. & Dec.cõſ.206.n.
5.& cõſ.101.n.d.idẽ in l.non videtur fraudare, nu.5.de
reg.iur.& alios recenſet Boer.q.185.nu.20.prope me-
diũ, & aliqua ſcribit Rip.in l.vlt.n.206. C.de reu.don.
quo loci aliqua adfert, quę dubitationẽ non leuẽ faciũt.
35 Extenditur tertiò, vt procedat † etiam eo caſu, cum
iam ab initio eſt ab hærede conceſſa facultas legata-
rio occupandi legatum ſua manu, & deinde hæredem
pœnituit

pęnituit facti, illamque facultatem, poſtquam legata-
rius poſſidere cœpit, reuocauit: Nam tunc locus non eſt
huic interdicto contra illum legatarium. ita probat tex.
d.l.1.§.prodeſt, verſi. vnde, ff.quor.bonor.ſufficit enim,
quod ſemel voluntate hæredis legatarius poſſidere cę-
perit, nec illa voluntas hæredis perſeuerantiam requi-
rit. Verum aſſulari illud videtur, quod non dicitur ac-
36 commodata † voluntas, niſi perſeueret, l.ſi pro parte,
§.verſum, ff.de in rem verſo. quam aduerſari d.§.pro-
deſt, ſenſit Zaſius de antinomiarum aliquot diſſolutio-
nibus p.2.nu.6.& ſimilia congeſſerunt Corn.conſ.176.
num.7.lib.2.Pariſ.conſ.24.nu.7 1.li.2.& alibi ſæpe. Re-
ſpondet præcitato loco Zaſ.perſeuerantiam in volunta
te non requiri, cum illa ambulatoria ſit ad mortē vſque,
l.4 ff.de adim.leg.& gl.Inſt.de iuſt.& iur.in diffinitione
iuſtitiæ. ſed in caſu d.§.verſum, ceſſat illa mutabilitas.
Ego opinor aliter conciliari hæc iura poſſe, diſtinguen-
do actum ſucceſſiuum a momentaneo. Nam in actu ſuc
37 ceſſiui tractatus loquitur † tex.in d.§.verſum, quemad-
modum ita illum intellexit Ang.conſ.34.Conſtantinus,
col.vlt. verſ.ſin autem quod in conditione. quem ſecuti
ſunt Dec.in l.ſi quis hæredem, nu.3.C.de inſt.& ſubſt.
ſed tex.d.§.prodeſt, loquitur in actu momentaneo, qui
vno momento perfectionem recipit, ob id perſeueran-
tiam non requirit, quemadmodum de illa conditione,
tradendi rem aliquam corporalem, inquit Ang.d.conſ.
34.col.vlt.verſ.ſin autem de voluntate: ita, & illę con-
38 ditiones, † [ſi nupſerit, ſi filios ſuſceperit] dūr tpis mo
mento perfici, nec requiritur pſeuerantia: ita Dec. poſt
alios, d.l.ſi quis hæredē, nu.2.C.de inſti.& ſubſtitu.& la
te ſcribunt Iaſ.in l.ſubſtitutione, n.10 ff.de vul.& pup.
& Rol.a Val.tra.de lucro dot.q.51. ita ergo dicēdū eſt
in d.§.ꝓdeſt.ī quo ſpectatur ſolus hrdis cōſenſus, q vno
momēto pfectionē recipit, ob id pſeuerātiā nō reqrit.
39 Extenditur quarto, vt † procedat etiam, cum plures
ſunt hæredes, & eorum vnus licentiam concedit: nam
pro parte illius ceſſat hoc remedium: vti probat l.1.§.ſi
aliter, ff.quor.legat.
40 Declaratur primo, vt locū † ſibi non vendicet hæc
iuris ſnia, cū hæres iam ante aditā hæreditatem legata-
rio conſenſit: Nam tunc talis cōſenſus ei non nocet, qn
poſt aditam hæreditatem agere poſſit hoc remedio ad-
uerſus illum legatarium. ita declarant gl.& Bart.in l.1.
C.quor.leg.ibi Bar.oppoſ.1.& Sal.opp.2. Capra conſi.
68.in fi. Dec.in l.1.nu.20.C.de pactis. Ripa l.1.in prin.
nu.8.ff.quor.bon.ex tex.d.l.1.§.qd ait Prætor volunta
te, eo.tit. Illa eſt ratio, qa conſenſus hoc tpe, nēpe ante
aditam hæreditatem præſtitus, dicitur præſtitus tanq̄
ab extraneo, non aūt vt ab hærede, ita vno verbo ſenſit
Ripa vbi ſupra, & clarius Zuchardus in l.1.nu.120.C.
41 de pact. vbi relatis plurib. de ſenſu atque intellectu † d.§.
quod ait, ſcribit tandem, illum conſentientem non cō-
ſenſiſſe vt hæredem: quia tunc adita cenſeretur hæredi
tas, ſed vt extraneum, & poſteaquam adiuit hæreditatē
dicitur alius, non mirum, ſi non obſtante primo loco cō
ſenſus agere poteſt hoc interdicto.
42 QVAERO duodecimo, an † concedatur hoc inter
dictum contra legatarium, qui ex licentia a teſtatore
ei conceſſa in teſtamento occupauit? Et non concedi aſ-
firmarunt gl. Bal. Ang.& Rapha. quos retulit, & ſecu-
tus eſt Ripa in l.1.in prin.num.9.ff.quorum legat. Qui-
bus accedunt Dec.conſ.424.num.15.& Goza.cōſ.63.
num.10. Beroius in conſ.60.num.9.& conſ.142.num.
5.lib.1. Ioan. Annibal.in l.nemo poteſt, num.342.de le-
gat.1. etſi ibi aliqua moueat in contrarium. Quæ ſane
43 ſententia vera eſt, ſiquidem † teſtator, qui liberam ha-
bet de rebus ſuis adminiſtrationem, l.1.C.de ſacroſan.
eccleſ. poteſt hanc licentiam capiendi propria authori-
tate hæredi concedere. l.Titia cum teſtamento.§.1.vbi
gl.& Bart.ff.de leg.2. Iaſ.in l.non eſt dubium, num.2.
C.de leg. vbi idem eſſe cenſetur in caſu d.l.non eſt du-
44 bium. † quæ quidem diſpoſitio locum non habet, cum
teſtator licentiam legatario conceſſit capiendi propria
authoritate. & eo loci Iaſ. plurib. comprobauit & ſcrip
ſi in commentarijs de recuper.poſſ. remed.5.nu.30.&
32. conferunt quæ ſcripſi inf.5.remed. q.4.
45 Extenditur primo, vt procedat etiam in † fideicom-
miſſarijs, quibus de licentia a teſtatore concedi poteſt.
ita in ſpecie cenſuit Ripa in l.nemo poteſt, num.46.de
leg.1. idem reſponderunt Dec.conſ.243.nu.4. Gozad.
conſ.39.num.10.poſt Bald.conſ.224. veritas eſt, lib.3.
quo loci inquit Iaſ. fore neceſſariam iudicis licentiam,
parte citata, id quod procedere poſſet quando aduerſa-
rius iam poſſideret, ſecus ſi non poſsideret. nec diſſentit
a Bald. a Iaſone relato.
46 Extenditur ſecundo, vt procedat etiam † vbi licen-
tia tacite conceſſa fuiſſet, ita docuit Ripa in d.l.1.in
princ.nu.10.ff.quor.leg. exempla adferri plura ſolent. Il
47 lud primum, ſi teſtator conſtituat † legatarium teſta-
menti executorem, tunc a ſeipſo poterit legatum acci-
pere, iuxta l.fiſtulas, § fundū, ff.de contrah.emp. atque
ita poſt multos cenſuit Iaſ.d.l.non eſt dubium, num.4.
verſic.2.limit. declarando illam conſtitutionem, & Ri-
pa vbi ſupra, idem probarunt alij quos ſequutus ſum in
commentarijs, de recuperan.poſ.d.remed.5.nu.34. Ad
do Dec.conſ.243.nu.2.verſi.ſed in caſu.& Alex.l.Pau
lus, verſi.vnde dicit, ff.ad Trebel.
48 Secundum eſt exemplum, † ſi teſtator prohibuit hæ-
redem, ne vim inferret ipſi legatario, pro re ipſa legata,
vt ſi teſtator, his verbis vtatur, [accipiat legatarius,]
nam tunc dicitur data licentia occupandi authoritate
propria, ita ſenſit Bart.in l.Centurio, num.10.de vulg.
Dec.conſ.243.nu.3.prope medium.& 424.num.17.&
Iaſ.d.l.non eſt dubium, num.4.ver.redeundo, C.de leg.
Gozad.conſ.91.num.10. Duran.de arte teſtandi, tit.de
legatis, cautela 12.in fi. Rom.ſing.87. Verum de verita
te huius exempli ambigit Ripa d.l.1.in princ.num.11.
in fi.& §.ſi quis mortis, nu.3.ff.quor.legat.& in l.nemo
poteſt, nu.63.de leg.1.ex tex.d.l.1.§.qui vero ex cauſa.
ff.quor.leg. vbi in legatarium pręceptionis conceditur
49 hoc interdictum: & tamen hoc verbum † [præcipito]
ita dictum eſt, vt verbum, [accipito] imo magis di-
rectum eſt cum præceptionis legatum hęredi fieri dica-
tur, vt l.hæres ante partem legatum hoc quod hodie
prælegatum appellamus, conſequatur, ita declarat Ca-
ius in ſuis Inſtit. tit.de legatis, ad finem, & Alc.lib.3.Pa
50 rerg.iur.c.1. ego etiā dubito, qn̄quidē illa † verba [acci
piat, capiat,] non operantur, vt ſua manu is legatarius
capiat id, qđ ſcribit Gallaula in l.Centurio, nu.260.de
vul.& dum declarat d.l.Titia, §.1.de legat.2.a quo non
diſſentit Ripa in d.l.Centurio, nu.69. Nec quidquā hoc
51 caſu operantur illa † verba [ꝙ moleſtia non inferatur.]
quæ quidem ſignificant controuerſiam, nec de iure, nec
de facto mouendam eſſe, vt ſcribunt Bal.in l.1.C.de v-
ſuf. Ant.Corle.in ſing.179.in Verbo, Moleſtia, incipit,
quo in contractu, ad fi. Dec.conſ.139.nu.1.& Soc.iun.
conſ.113.nu.46.lib.1. Non inquam aliquid operantur
hæc verba, quia intelliguntur, ꝙ moleſtia non inferatur
legatario poſſidenti; ſed quod vt poſſidere incipiat, ei
liceat ex his verbis ſua manu capere, iure non probatur.
52 Tertium exemplum adferri ſolet, cum teſtator † ita
diſpoſuit, [Sempronio legatario meo res illa libere per-
ueniat.] his verbis conceſſa creditur libera facultas ca-
piendi manu propria. ita poſt Alc.& Iaſ.in l.nemo po-
teſt, de leg.1.in ſpecie noſtra ſcribit Ripa in l.1.in prin.
nu.10.ff.quorum leg.& Alc.reſpon.607.nu.3. Goz.con
ſi.91.n.7.& Soc.iun.cōſ.72.n.7.li.2. Dur.de arte teſtādi
53 tit. de ſubſtōnibus caut.32.n.2.verbū † .n.libere expo-

Digitized by Google

nitur,idem eſt,ſine licentia,c.ſi plures,in verbo, libere,
de offi.deleg.in 6.&c.de multa,de præbẽ. & plures re-
tuli in commentarijs,de arbit.iudi.li.1.q.7.nu.34. Hoc
enim exẽplũ verũ eſſe intelligit idem Ripa in d.l.nemo
poteſt,nu.62.de leg.1.cum alter non poſſidet, ſecus, ſi
poſſidet,quia eo poſſeſſore reluctante,non licet huic le-
gatario ſua manu capere. Conſerunt quæ ſcripſi in trac.
de recup.poſſ.remed.8.num.32.

54 Quartum adferri põt † exemplũ, cũ vir relinquit v-
ſumfructum vxori,his verbis: [Relinquo illam vſufru-
ctuariã,dñam,& maſſariam.illis.n.verbis cenſetur ei de
diſſe facultatẽ,apprehendendi poſſeſſionẽ ſuorũ bono-
rum propria authoritate.ita Bar.Bal.& ceteri,in Auth.
ꝙ locũ,C.ſi mulier ſecund.nup.Ang.l.1.col.2.ff. rer.a-
mot. Picus in l.Titia cum nuberet,nu.137.de lega.2.&
eo loci idem concludit cũ Aret.conſ.40.nu.1.idem eſſe,
ſi relinquat vſumfructum omnium bonorum, quia &
tunc propria authoritate capere poteſt.& ibi Picus d.n.
137. in fi. ſcribit hoc in caſu ceſſare hoc interdictum,
Quorum legatorum,& alia ſubiiciam q. 16.

55 QVAERO decimotertiò, an † hoc interdictum
concedatur contra legatarium,cui teſtator viuens rẽ il-
lã tradidit? Non cõcedi ſcripſerunt Alex.in l.filiã fratri
bus,ff.ad Treb.Ripa in d.l.1.in prin.nu.13.ff.quor.leg.
& Goza.conſ.93.nu.10. Illa prima ratio adferri ſolet,ꝙ
rõ interdicti,q̃ i temeritate legatarij ſua authoritate oc-
cupantis verſatur,hoc in caſu ceſſat: ſi quidem non ex
ſua volũtate,ſed teſtatoris occupare dicitur.ſi ergo ceſ
ſat ratio interdicti,ergo & diſpoſitio.l.adigere,§. quam
uis,de iure patron.cum vulgatis ſimilib.

Præterea & ſecundo,inquit Ripa, illa traditio vim
56 donationis † cauſa mortis hẽt,l.legatũ.2.ff.de leg.2. de
bẽtur enim hæc legata etiam hæreditate nõ adita, ſecũ
dum Bald.in l.1.col.vlt.C.ſi quis omiſſa cau.teſt.& An
ge.l.eã quã,col.11.C.de fideic.ſed in ea donatione cau-
ſa mortis ceſſat hoc interdictum.l.1.§.ſi quis ex mortis,
ff.quo.leg.& mox dicemus,ergo idem hoc in caſu.

57 QVAERO decimoquartò,an hoc † remediũ con
cedatur aduerſus legatariũ,apud quẽ ſine vitio res lega
ta reperitur tempore mortis teſtatoris. Et non concedi
affirmarunt Bar.in l.1.§.ſi quis ex mortis,nu.1.ff.quor.
bonor.Caſtrenſ.& Alex.in l.lineam,ff.ad leg.Falcid.So
cin.ſen.conſ.11. circa præſentem,col.2. verſ.& maxi-
me hoc.& conſ.121.col.2.li.2.Ripa l.1.in prin. nu. 15.
ff.quor.bon.& Alcia.reſp.350.in fi.& reſpõ.607.nu.3.
Adducuntur oẽs ea rõne, quã ſuperiore qõne retuli, ꝙ
.ſ.ceſſet hic rõ interdicti probibentis legati apprehẽſio-
nẽ ꝑpria authoritate,hoc eſt,ipſa temeritas. Verũ Bar.
in d.l.lineã,ff.ad leg.Fal.& Alb.d.l.1.ff.quo.leg. viſi ſunt
ſentire,dari aduerſus hunc legatariũ vtile hoc interdi-
ctũ,cũ non oĩno ei licuiſſe videatur ita apud ſe retinere
reluctante hęrede,ex d.l.lineã. Rñdent tñ Alexã.Ripa,
& ceteri,in caſu d.l.lineã, rẽ illã fuiſſe apud legatarium
ꝑter teſtõris voluntatẽ. Cuiacius li.8.obſer.c.2. ſcribit.

58 QVAERO decimoquintò,an hoc † remediũ cõce
datur contra legatarium,qui legatũ tunc occupauit, cũ
periculum erat in mora? Et nõ concedi ſcriptũ reliquit
Ripa in l.1.in prin.n.17.ff.quo.leg. Illa ratione vſus eſt,
59 ꝙ periculũ moræ facit licitũ,qđ alias illicitum eſt.l.de
pupillo.§.ſi quis riuos,ff.de oper.no.nũ.l.ait prætor,§.ſi
debitorem,ff.quæ in fraud.cred. exẽpla adſert Ripa in
60 legato † facto pauperi pro alimentis, ꝙ quidẽ legatum
dilationẽ non admittit,vt ſcribit Bar.in l.2.nu. 5. ff. de
re iud. ſcripſi in commentarijs, de arbit.iud.lib.2.caſ.
52.nu.12. & ſi regulariter legatum alimentorũ de ma-
nu hęredis capiendũ ſit: ita poſt Io.And.docuit Picus.l.
Titia cum nuberet,nu.137.verſ.& contrariũ,de leg. 2.
61 Vel in legato pro ſepultura facto. Nã & † hoc dilationẽ
non admittit: vt inquit Ripa,& tradunt Spec. in tit. de
appel.§.in quibus,verſ.8.Mantua,in l.vlt.in 2.lectu.nu.
173.C.de edict. D.Adrian.tol.& Gramm.deciſ.82.nu.
2.vbi ob id ait eo caſu non appellari. Huc ſpectat (inqt
Ripa) quod docuit Bald.in repet.l.1.nu. 52. ad fi. C.de
62 ſacroſan.eccl. † legata,quæ dilationem nõ admittunt,
deberi etiam ante aditam hæreditatem. idem Bald.in
Auth hoc amplius,n.17.de fideic.qui ita ait de ſumpti-
bus funeralibus,cum a quouis hærede præſtari debeãt,
63 l.hæreditas.ff.de petit.hæred.ita etiam cauſa † ſtudio-
rum dilationem non patitur, vt inquit Bal.in l.vnic.nu.
6.verſic.1.quid ſi vnus.C.ſi de mo.poſſ. fuer. appel. qui
ob id docuit appellationem reijci a ſententia lata con-
tra turbantem ſcholaſticum in habitatione.

64 QVAERO decimoſextò,an hoc † remedium de
tur contra inſtitutum in re certa? & non dari affirma-
uit Ripa in d.l.1.in p: in nu.16.ff.quor.leg.nec diſſentit
Iaſ.in l.non eſt dubium,col.2.verſi.3.limita.C.de legat.
Berous in conſ.142.nu.4.lib.2.id quod abſolute proce-
dit,& in inſtituto in re certa dato alio hærede vniuerſa
65 li. Illa eſt ratio,quia hic † inſtitutus licet in multis lega-
tarij loco ſit, attamen quoad occupandam rei legatæ
poſſeſſionem,hæredis perſonam ſuſtinet: ita Barto. in l.
ex facto,la 2.ff.de hæred.inſtit. Alexan.& Iaſ. in l. quo-
ties,C. de hæred.inſtit. alios plures recenſet Tiraquell.
tract.le mort ſaiſit le viſ,part.2.declar.4.nu.11.& infra
remed.4.q.19.declarabimus.

66 QVAERO decimoſeptimò,an hoc † remedium
concedatur contra legatarium,qui tunc legatum occu-
pauit,cum a teſtatore nullus factus eſt hæres, a quo le-
gatum peti poſſit? vt puta, teſtator reliquit vſumfructũ
67 omnium bonorum † vxori,donec viuat,& ea vita fun-
cta,Caium hæredem fecit. Et hoc in caſu non concedi
hoc remedium contra vxorem legatariam ſua manu oc
cupantem legatum,ſcriptum reliquit Ripa dicta l.1.in
princ.num.18.ff.quor.legat.& Picus quem mox referã.
Nam ex quo hæres aliquis eo tempore non extat a quo
legatum hoc conſequi poſſit,ſua manu illud apprehen-
det: ita Bald.in l.extraneum,num.4.& ibi etiam Ange.
& Iaſ.num.4.5.C.de hæred.inſtit. Roma. conſil. 71.&
alios recenſet ipſe Ripa, quibus accedunt Socinus ſen.
conſil.131.colum.4.verſic.nec obſtat,lib.1.& in ſpecie
Picus l.Titia.§.Titia cum nuberet,num.137.in fi.de le
gat.2.Rebuff.tract.de pacif.poſſeſſ. num. 299. Confir-
matur alia ratione: quod ob id eſt hæredi conceſſum
hoc interdictum, quorum legatorum, vt Falcidiam cõ
ſequi valeat: & vbi illius detractioni locus non eſt, ceſ-
ſat & hoc remedium, vt ſupra diximus,præſertim q.11.
ſed in caſu noſtro ceſſat Falcidia,cum a legato vſusfru-
68 ctus omnium bonorum non ſit † detrahenda Falcidia.
ita in ſpecie de vxore omnium bonorum vſufructuaria
a viro relicta,docuit Paulus Picus in repet.l.Titia,§. Ti
tia,num.686.de leg.3.

69 QVAERO decimooctauò, an hoc † remedium
concedatur contra legatarium, qui conſuetudine per-
mittente legatum ſua manu apprehendit? & non conce
di ſenſit Ripa d.l.in prin.nu.19.ff.quor.legat.nam ſi le-
ge permittente, & permittente teſtatore,licet propria
authoritate legatum capere, quemadmodũ dictum fuit
ſupra,ita pariter licet permittente conſuetudine. Siqui-
70 dem valet hæc † conſuetudo, cum par ſit illius virtus
cum lege,ex quo altera lex dicitur,§.ex non ſcripto, In
ſtit.de iure natu.gent.& ciuili.

71 QVAERO decimonono, an hoc † remedium
concedatur contra legatarium, qui occupauit lega-
tum eo caſu, quo hæres veniebat priuandus Falcidia,
vt puta,cum non confecit inuentarium,quod conficien
dum erat,vel cum non ſatisfecit voluntati teſtatoris in
tra tempus a iure præſtitutum? Et non concedi reſpon-
dit Caſtrenſ. conſ.281.circa primũ dubium,col.penult.
verſi.

Digitized by Google

verſi.ſuper ſexto,li.2.in nonis,idẽ vno verbo ſenſit Ri-
pa in l.1.in prin.nu.24. ff. quorum legat. Illa vera rõne
mouetur,ꝗ ſi rõne Falcidiæ(vt iam dictum fuit)conce-
ditur hoc remedium hęredi cõtra legatarium,ſequitur,
quod vbi Falcidię locus non eſt, ceſſare omninò debet.
72 Quod aũt ceſſat† Falcidia, cum confectum non eſt in-
uentarium. §. ſancimus,in Auth.de hęred. & Falc. ſcri-
bit Bar.in l. Marcellus,in prin.nu.8.ff.ad Treb. & in le-
gatario,& fideicõmiſſario particulari abſoluti iuris eſt.
73 Dubium eſt maius quid in † vniuerſali? Et idem eſſe
ait Caſtrenſis,vt ſ.amittat Trebellianicam,& per con-
ſequens non habeat hoc remedium, cũ magis recepta
74 opinio hęc eſſe videatur,† fideicõmiſſariũ vniuerſalem
amittere Trebellianicam ob non confectum inuenta-
* rium. Hanc eſſe * crebriorem, & veriorem opinionem
teſtatur Ruin.conſil.115.in fi.conſ.118.nu.25. & con-
ſil.159.nu.1.li.3.quamquam idem Ruin. ſibi parum cõ
ſtans,conſil.135.nu.9.lib.aliter reſpondent.
Secundum exemplum, quo vtitur Caſtrenſis, illud eſt,
75 cum † hęres non ſatisfecit voluntati teſtatoris intra de
bitum tempus,iuxta Auth. hoc amplius, C. de fideicõ.
qua conſtitutione priuatur deinde omni commodo, &
lucro hęreditario. Id quod procedit & in minore, qui
ob id nec etiam reſtituitur,vt rñdit in ſpecie Crauet.cõ
76 ſil.193.nu.5.verſ.ſed in terminis. Eſt tñ hoc in caſu† ne
ceſſaria iudicis admonitio,vt apertè in eo textu Auth.
hoc amplius,probatur,& tradunt Gozad.conſ.34. n.3.
Crauet.conſ. 193.nu.4.quo loci is declarat, non proce-
dere,cũ hęres tenetur ad aliqđ factũ negatiuũ. idẽ rñ-
dit Alba.cõſ.48.n.5.q idẽ eſſe affirmat,cũ dies,&pęna
eſt a teſtõre adiecta,qđ rñdit & Caſtr.d.cõſ.291.ad fi.
77 Tertium eſt exemplum, cum ipſemet teſtatori † ex-
preſſe prohibuit detractionem Falcidię: ita reſpondet
Corn.conſ.61.Petrus hęres,in fi.& Comenſis ſubſcrip-
ſit eo loci Fulgo. Ita etiam cum alia ex cauſa Falcidiam
non detrahit Corn.conſ.140.in fi.lib.1.
78 QVAERO vigeſimò,an hoc† remediũ detur cõ
tra hęredẽ occupantẽ pręlegatũ? Et concedi pro ea par
te,pro qua hęres non eſt,probat l.1.§. ſi quis mortis,ver.
qui vero,ff. quor. leg. Nam hoc caſu nulla eſt inter hę-
redem hunc differentia,& alterum legatarium, ex quo
vere quoad partem ſui cohęredis,legatarii locum obti
net. Quo verò ad eam partem, pro qua hęres eſt, ceſſat
hoc interdictum d.verſ.qui vero. cuius ſententię ratio
eſt ſecundum Ripã,d.§.ſi quis mortis, nu. 4. vel quia in
79 ea parte pręlegatũ nõ dicit,cũ† ex ſeipſo ſibi ipſi legari
nõ poſſit,§.hęredi,l.legatũ,ff.de leg. 1. vel etiam qa pro
ea parte cohęres non pręrendit habere aliquam Falci-
diam,l.in ratione,la 2.§.cum ex,ff.ad leg.Falcid.
80 QVAERO vigeſimoprimò,an hoc †remediũ cõ-
cedatur contra donatariũ cã mortis? Difficilis eſt iuris
qõ,ob veritatẽ litteræ,§.ſi quis mortis,l. 1.ff.quor.lega.
Et verè illa ſententia eſt verior atq; probabilior, inter-
dictum hoc nõ hẽre locũ in hac donatione cauſa mor-
tis.id ꝗ apertè ꝓbat te.l.1.§.ſi qs mortis,ff.quo.leg.cu-
ius vera littera hæc eſt. [Si quis mortis,cauſa donatione
poſſideat,vtique ceſſabit interdictũ,]atque ita eã ꝓbat
ibi gl.Bar.& Ripa nu.6.Idẽ ſcripſit Cuiac.li.8. obſer.c.
2.& li.10.c.28.copioſius explicat.q quidẽ Ripa abſolu
te hanc ſñiam ꝓbat: idẽ docuit Bar.in l.1. in 3.opp. C.
quor.legat. Rõnem illam eſſe credidit Ripa, ꝗ ex quo
donatario fuit a donante res tradita,nõ dr temere occu
paſſe,& ob id ceſſat interdictũ. Quæ ſane ratio, ſi vera
foret,inferret nihil ſpecialitatis in donatione hac cauſa
mortis,& nullam prorſus differentiã eſſe inter donatio
nẽ hãc,& legatũ,cũ in legato a teſtatore ĩ vita,vel poſt
mortẽ ſua licentia tradito idẽ ſit,vt iã ſupra q.13.oſtẽ-
dimus. Et tñ Iuriſconſ.in d.§.ſi quis mortis. inter hæc
manifeſtam differentiam facit. Ego opinor rationem
81 eſſe,ꝗ † donatarius iſte ſua manu,& authoritate poſſeſ
ſionem apprehendere poteſt,vt hoc in textu probatur,
cum tamẽ legatarius capere debeat manu hæredis. quo
circa ceſſat cauſa huius interdicti. Nec ob id impeditur
hæres detrahere Falcidiam, cum illa etiam ſi ſit tranſ-
lata poſſeſſio in donatarium,penes ipſum remaneat, vt
in eo §.ſi quis mortis,verſic. quia portio legis Falcidiæ,
atque ita in hoc cum Bar.& Ripa ſentio.id quod ſenſiſ
ſe videtur Bal.in l.ſi mortis,q.1. C.ad leg. Falcid.
82 QVAERO vigeſimoſecundò,quid ſi † legatarius
conſequitur legatum manu hæredis, ſed ſolum officio
iudicis,an contra eum concedatur hoc remedium? Di-
cendum videbatur concedi, eo quia rectè legatum con
ſequutus non videtur.& paria ſunt, quid ſuo iure face-
re,vel facere authore iudice in id poteſtatem non habẽ
te,cum tunc priuati loco eſſe videatur. vt late ſcripſi in
commentarijs de recup.poſſ.remed.9.nu.9.& 10.Qđ
83 aũt nulla ſit poteſtas † iudicis mittendi legatarium in
poſſeſſionem ex ſuo officio,patet,quia tres tantũ actio-
nes proditæ ſunt legatario ad ſuũ legatũ conſequendũ,
nẽpe ex teſtamẽto,rei vendicatio, & hypothecaria: nõ
autem miſſio in poſſeſſionem; id quod aperte probare
videtur l.1.§. 1.ibi, miſſionem in poſſeſſionem penitus
aboleri,C.com.de leg. atq; id cenſuit Guido Papæ qõ.
483. legatario. qui ait ita iure cõmuni inſpecto eſſe di-
cendum quamquam Curia Delphinatus ob æquitatem
aliter diffinire atque obſeruare ſoleat. & cum eo ſenſit
Alciat. reſpon.492.num.34. Verum opinor in hac iuris
quæſtione contrarium eſſe verius, ꝗ imo concedi non
84 debeat hoc interdictum. Nã etſi vera eſſet relata † Gui-
donis,& Alciati aſſertio,attamen adhuc legatarius iſte
dici non poteſt temere occupaſſe, cum is temere agere
dicatur,qui ſtulte,& inconſulte agit, vt Ciceronis,ac a-
liorum authoritatibus ſcripſi in præcitatis comment.
de recuperan.poſſeſſ.remed.6.nu.72.qui autem autho-
ritate iudicis agit,temere facere non dicitur, cum con-
ſulte agat.& hanc ſententiam probat l. 1.§.quæſitum,
ff.quorum lega.ibi: deinde quod Prætorem habet huius
rei authorem. Accedit præterea quod verior videtur
opinio, etiam officio iudicis legatarium poſſe mitti in
poſſeſſionem,vt decidit idem Guido Papæ, in hoc ſibi
parum conſtans,q.362.vtrum officium. quoquidem in
loco non nititur ex æquitate,quam Curia illa obſeruat:
85 ſed potius iure ſtricto, & rectè,ſiquidem is text.† l.1.§.
1.comm.de leg.aduerſatur, cum ſolũ correxit antiquã
illam miſſionem in poſſeſſionem, ad hoc vt deinde rei
vẽdicatio,vel altera actio ipſi legatario cõcederetur,q̃
ſane miſſio inutilem circuitũ, & ambages ſubtiles quaſ
dam cõtinebat,& ob id ſublata eſt. Nõ ergo fit quin &
iudicis officium hoc caſu locum habere poſſit. Hoc for-
tius procederet qñ is iudex haberet facultatẽ procedẽ-
di ex ſola æquitate,& ipſa rei veritate inſpecta, quẽad-
modum decidit idem Guido Papæ d.q. 483. quam ſe-
quutus eſt in ea.p. Alc.reſp.43.nu.2.& reſp.618.in fine,
quo loci ſcribit Alc. idẽ fore dicendũ cũ legata paratã
executionẽ ex ſtatuti diſpoſitione hẽnt,quẽadmodũ Pa
pię ex ſtatuto 5.in ciuilib. ſub Rubr.q̃ debita ſint cõdẽ-
nata,&c. Nã & tũc officio iudicis legatarius mitti pote
rit in poſſeſſionẽ,& ꝑ cõſequẽs ceſſabit hoc interdictũ,
id qđ adnotandũ eſt ad præcitati ſtatuti declarationẽ.
86 QVAERO vigeſimotertiò,an hoc † remediũ cõ
cedatur contra cãm piã, q̃ legatũ ſibi factũ ſua manu oc
cupauit. Et nõ cõcedi rñderunt Capr.conſ.3. circa hoc
plura ſunt,in fi.& Cor.cõſ.140.circa hãc cõſultationẽ,
ad finẽ,lib.1.quos ſequutus eſt Tiraq. trac.de priuil.pię
cauſæ, priuil.45. illa rõne vtitur,ꝗ de legato piæ cauſę
87 facto† Falc.nõ detrahitur.c.ſi aũt hęres,ĩ Auth.de ecc.
tit.& Auth.ſimiliter,vbi oẽs,C.ad leg. Falc.idẽ Tiraq.
de trac.de priu. piæ cãæ.priuil.26.cũ ergo hoc interdi-

ctū nō conceditur a niſi cū hæres hēt detrahere a lega-
tis Falcidiam, ſequitur hoc in caſu illi locum non eſſe.
88 QVÆRO vigeſimoquartò, an † locus ſit huic in-
terdicto contra legatarium occupantem quaſi poſſeſ-
ſionem vſusfructus, vel vſus ſeruitutis? Et concedi pro-
bat l. 1. §. quod ait Prætor, ff. quorum legat. & ibi decla-
rat Bartol. hoc interdictum differre ab illo, quorum
bonorum, de quo ſupra. cum hoc concedatur etiam pro
re incorporali, illud verò non, id quod verum non eſſe
dixi ſuperiore remed. quæſt. 20.
89 QVAERO vigeſimoquintò, an hoc † remedium
concedatur contra legatarium, qui miſſus in poſſeſſio-
nem legatorum conſeruandorum cauſa, recuſat requiſi
tus reſtituere? Et concedi probat tex. l. 1. §. quæſitum,
verſic. tutius tamen erit, ff. quor. leg. Nam etſi is poſſide
re nō dicatur, ſed potius cuſtodiam habere: & licet quo
quę huius ſuæ cuſtodiæ Prætorem authorem habeat, at
tamen, cum requiſitus negat reſtituere, ex noua cauſa
per interuerſionem quandam poſſidere dicitur: ob id
conceditur contra eum hoc remedium. quod declarat,
& gloſſ. d. §. quæſitum, in verbo, videtur, conferunt quę
ſcripſi in commentar. de recuperan. poſſ. remed. 1. nu-
90 mero 148. quod is † ſpoliare dicitur, qui requiſitus reſti
tuere, quod alias ſine vitio poſſidet, non reſtituit, ex ne-
gatione enim illam ptimam poſſeſſionem interuertit,
& nouam efficit.
91 QVAERO vigeſimoſextò, quid agere † debeat
hæres, antequam hoc interdicto contra legatarium ex-
periatur? debet ſatiſdare de legato ipſo reſtituendo, de-
tracta quarta Falcidiæ. quod probat l. 1. §. quod ait præ
tor, niſi ſatiſdatum, ff. quorum lega. & ibi glo. Nec ſuffi
92 cit eſſe † ſatiſdatū, niſi ſatiſdatum perſeueret. vt in ſpe
cie probat l. ſi is a quo, §. vltim. cum l. ſequ. ff. vt in poſſ.
lega. & ibi Doctor.
93 Præterea tunc ſatiſdatum eſſe intelligitur, † cū ido-
nea cautio præſtita eſt, dicta l. 1. §. ſatiſdatum, ff. quor. le
ga. cautio autem idonea quæ ſit, iure diſpoſitum non
eſt: ſiquidem a perſonarum, & rerum qualitate, & di-
uerſitate pendet: ob id iudicis arbitrio relinquitur, quē-
admodum ſcripſi in commentar. de arbitr. iudic. lib. 2.
caſu 142. Illud etiam hic annotandum eſſe diximus,
quod ſi quarumdam rerum nomine ſine impedimento
agi poterit, de quibus ſatiſdatum eſt, ceterarum non po
terit, ita Iuriſconſult. in dicta l. prima, §. vltimo, ff. quor.
leg. cuius ſententię ratio eſt, quod pro ea parte, pro qua
ſatiſdatum non fuit, legis diſpoſitioni non dicitur ſatiſ-
factum, non ergo illi locus eſt. ſiquidem quando lex cū
94 qualitate loquitur, vbi illa † qualitas ceſſat, & diſpoſi-
tio, l. quarta, §. toties. ff. de dam. infec. & ibi Doctor. glo.
notab. in l. mancipia, C. de ſeruis fugit. quam notabilem
eſſe ſcribunt Dec. conſil. 327. colum. vlt. & conſil. 340.
colum. 2. Marſil. conſil. 339. Curt. iun. conſil. 76. num. 3.
& conſil. 156. nu. 9. & Crauetta conſil. 271. num. 2. con
ſil. 231. num. 2. & conſil. 298. num. 4. ceteros prætereo.
95 Declarari hoc poteſt, non procedere, † cum illi parti ꝑ
qua idoneè ſatiſdatum fuit, altera pars accreuit: Nam
etſi pro ea ſatiſdatum non ſit, cenſetur tamen ſatiſda-
96 tum, ob id quod eadem † portio, & res eſſe dicitur cū
ea portione, cui accreuit, l. vltima. in princip. ff. quor. le-
gat. atque ita quod ius in vna ſancitum eſt, quoque &
in altera. §. penult. Inſtit. de bon. poſſ. Docto. in Rubri.
C. quando non peten. partes. ibi latè Cagnol. nume. 38.
& 40. & Ioan. Bologn. num. 35
97 QVAERO vigeſimoſeptimò, † an vltrò ab hære
de hæc ſatiſdatio præſtanda ſit? Et non eſſe, ſed tunc de
mum, cum a legatario requiſitus erit, reſpondit Paul. in
l. vltima, §. 1. ff. quorum legat. non enim (inquit Paulus)
offerre debet ſatiſdationem, ſed petenti ſatiſdari mo-
ram non facere, probat & hanc ſententiam text. l. 1. §.
non exigit, ff. vt in poſſeſſ. lega. & l. vniuerſa, C. de preci
bus Imp. offer. quo loci Iaſ. num. 3. annotauit ex dicta l.
98 vltima, §. 1. ff. quor. lega. & alijs permultis, † fideiuſſio-
nem, vel cautionem non eſſe præſtandam ab aliquo, niſi
ab aduerſario requiratur. Quocirca poſt Caſtrēſ. ibi de-
99 clarat † ſtatutum Patauinum, ſub Rubric. de audien. in
iudicio, cap. ſi aliquis ciuis. quo cautum eſt, forenſem a-
gentem aduerſus ciuem Patauinum ſatisdare debere
idoneè de expenſis reficiendis, ſi ſuccumbere cōtingat,
aiunt Caſtrenſ. & Iaſ. intelligi, ſi modò ſatiſdatio atque
fideiuſſio a ciue Patauino poſtulata fuerit. Verum non
fuit neceſſaria hæc interpretatio ad illud ſtatutum, cū
illius aperta verba id explicent, ibi [dummodo dicta ſa-
tiſdatio per Reum comparentem poſtulata fuerit ab
Actore.] Niſi dicamus, nouis ſtatutis inſerta fuiſſe ver
ba hæc. alijs permultis ſimilibus hanc aſſertionem ex-
ornauit Iaſ. in dicta l. vniuerſa. & aliæ congeri poſſunt
ex Barba. conſil. 51. columna penult. libro primo, Ruin.
conſilio 91. num. 10. conſil. 7. num. 2. & conſil. 62. num.
5. lib. 4. Dec. conſilio 607. num. 5. 3. & conſil. 608. num.
2. Iaſ. conſ. 191. num. 2. Grammat. conſ. 54. nu. 8. Ripa
l. 1. §. ſublata, num. 4. ff. ad S.C. Trebel. Tyraq. tracta. de
retract. conſan. §. 1. gl. 10. nu. 106. & Alciat. reſpon. 46.
reſpon. 75. & reſpon. 234. nu. 8. vbi declarat Aduerſari
100 tamen huic ſententiæ videtur † l. vnica, C. quor. lega.
ibi, [oblata ſatiſdatione.] Verum reſponderi poteſt ibi
intelligi oblata cautione, cum vel iam præceſſit petitio,
vel exceptum eſt leta ſibi fore ſoluenda.
101 QVAERO vigeſimooctauò, quo tempore † præ-
ſtanda ſit ſatiſdatio hæc? Et ſufficere, ſi tempore litis
conteſtatæ caueatur, reſpondit Paul. d. l. vlt. ff. quor. leg.
qui ob id inquit, quod ſi per legatarium aliquo tempo-
re factum eſt, ne ſatiſdetur, & deinde eo tempore litis
conteſtationis cautio a legatario requiratur, præſtanda
erit. Ita econtra, ſi per bonorum poſſeſſorem ſteterit,
quominus ſatiſdaret, ſed modo paratus eſt cauere, te-
net interdictum, hoc eſt, experiri hæres poteſt. ſufficit
enim, quod litis conteſtatæ tempore ſatiſdederit. Nam
illum tempus inſpicitur, quo interdictum editur, hoc eſt
lis conteſtatur, vel actio proponitur.
102 QVAERO vigeſimononò, an in † cauſa huius re-
medij offerendus ſit libellus? Et eſſe offerendum opi-
nor. Siquidem par ratio, & par priuilegium eſt huius in
terdicti cum illo, quorum bonorum: at in illo libellus of
ferri debet, quemadmodum diximus ſuperiore remed.
q. 22. idem ergo dicendum eſt, & in caſu hoc noſtro, Cō
ferunt permulta, quæ referam infra remed. 4. q. 57.
103 QVAERO trigeſimò, † libelli forma qualis eſſe
debeat in hoc remedio? Credo ita formari poſſe. [Ago
contra Sempronium, qui rem ſibi legatam a teſtatore,
cuius hæres ſum, antequam adiuiſſem hæreditatem,
ſua authoritate occupauit: & quia quarta Falcidiæ a
me detrahenda erat, & eſt, ob id peto per vos, ac
officium veſtrum, me in poſſ, eſſionem dictarum rerum
legatarum conſtitui, vel tales res mihi reſtitui, & tra-
di: & dictum Sempronium occupatorem condemna-
ri ad mihi tradendum dictarum rerum poſſeſſionem, vt
valeam quartam Falcidiæ detrahere.] Quæ ſane for-
ma mentionem Falcidiæ continet, & recte, vt ſcribit
Salic. in l. vnica, ad fin. C. quor. lega. cuius ſententia con-
firmatur ex relatis ſupra in prælud. huius remedij. et-
ſi alij diſſentiant, nempe neceſſe non eſſe facere men
tionem Falcidiæ. id quod ſenſit & Odofred. in tra-
ctat. de interdict. cap. 13. dum libellum hunc ſine Falci-
diæ narratione formauit. Illud etiam adnotauit Odo-
fred. non eſſe concludendum, poſſeſſionem mihi reſti-
tui, cum non ſit hoc interdictum reſtitutorium, ſed adi-
piſcendæ poſſeſſionis. Verum poteſt ac debet libellus ſu
ſtineri: quia non petitur reſtitutio abſolute poſſeſſio-
nis, ſed

Digitized by Google

104 nis, ſed detentionis. Sufficit etiam petere † alternati-
uè: hoc eſt, rem ſi extat, & ſi non extat, æſtimationem l.1.§.quia autem, vbi Ripa num.5.ff.quorum legat. quo loci ait, ex eo textu declarari regulam, qua dicimus, libellum incertum non procedere: non inquam locum habet hoc caſu, & his ſimilibus: eo quod incertitudo rei conuenti procedit, quod adnotauimus & ſuperiore remedio, quæſt.24.ad finem. Quod ex eodem textu annotarunt alij quos recenſet Dec. in d.l.edita, nu.57. C. de eden.& in l.nemo,§.quoties, in fi.de regul.iur. Mantua in d.l.edita, 2.lectu.num.357.

105 QVAERO trigeſimo primò, an cum hoc † interdicto poſſit cumulari petitorium, vtputa petitio hæreditatis? Et regulariter non poſſe ſenſit Bart.in l.edita, num.18. C.de eden.& ibid. Deci.nu.75.inquit Bar.eſſe ſpeciale in caſu l.1.§.quia autem.ff.quorum legat. vt ibi hæc iudicia cumulentur, ob illam incertitudinem, quæ facto aduerſarij prouenit; ergo in contrarium eſt ius cõmune. idem ſenſit doctiſſimus Mãtua compater meus, ibi in ſecunda lectura, num.327.& Fabius in l.naturaliter, §.nihil commune, num.100. & ibi Socinus iun.nu. 308.de acquiren. poſſeſſ. & ante eos Gl.l.quod in hæredem, §.eligere, ff. de trib. actio. Contrarium ſenſit Coraſius in d.§.nil commune, 5.parte, num.84. dum allegando d.§.quia autem, inquit abſolute poſſeſſorium poſſe cum petitorio cumulari. Ego opinor ita fore in hac quæſtione diſtinguendum, & dicendum, vt dicemus infra in 4.remed.quæſtio.64. vbi rem hanc exactè explicabi-
106 mus. Quò verò ad † dictũ §.quia autem, opinor quidquid de incertitudine dicat. Soc. iun. in d.§. nihil commune, num.309. dicendum eſſe ſpeciale ibi conſiderari in eo, quòd concedit cumulationem duarum actionum inter ſe repugnantium odio aduerſarij contumacis, non tamen negat, quin duæ actiones petitorij ſcilicet, & poſſeſſorij, quæ non repugnant inter ſe, cumulari poſſunt, quod viſus eſt ſentire Iacob. Butrig. quem refert Cinus in l.ordinarij, colum.3. verſic. moderniores, C. de rei vendi. Præterea eſt animaduertẽdum, quòd Zaſ. in §.ſi minus nume.12.verſic.4.limitatur, Inſtit.de act. intelligit in dic.§.quia autem, fuiſſe actiones illas alternatiuè propoſitas.

107 QVAERO trigeſimoſecundò, an hoc remedium cumulari poſſit cum interdicto retinendæ poſſeſſionis? Regulariter cumulari non poſſe opinor. quod docuiſſe videntur Bald.in l.certi, quæſtio.11.num.7.C.de interdict. & Roman. in l.naturaliter, §. nihil commune nume.14.& ibi Iaſ.nume.153.ff.de acquir.poſſ. Ea eſt ratio, quòd pugnantia hæc ſunt, retinere poſſeſſionem, & de nouo eam adipiſci. qui retinet actù, eſſe ponit, imò actum perfectum eſſe facit: qui verò vult adipiſci priuationem præſupponit.

108 Declaratur hæc regula, vt locum non habeat, † cum diuerſis de cauſis, & reſpectibus vtrumque remediũ eodem in libello intentatur. nam id iure cõceditur quemadmodum reſpondit Caſtre. conſil. 76. videtur dicendum, lib.2. quem ſequutus eſt Tiraquell. tract. le mort ſaiſit le viſ. parte 6.decla.3. quo ſanè loci reſpondit Caſtrẽ. libellum ita potuiſſe concipi ab actore, qui ciuiliter, ſed non naturaliter poſſidebat. [& quia poſſideo, & in ea moleſtia afficior, peto aduerſarium a moleſtia coerceri. Et quia Falcidia imminet, ea ratione peto me in poſſeſſionem legatorum occupatorum mitti.] Hanc libelli concluſionem procedere poſſe ait Caſt. cùm interdictum retinendæ, intẽtatum eſt reſpectu ciuilis poſſeſſionis, in qua is reperiebatur: hoc verò quorum legatorum reſpectu naturalis poſſeſſionis, quæ apud aduer-
109 ſarium erat. Ita etiam in ſimili videmus, † interdictũ retinendæ, cumulari poſſe diuerſis reſpectibus cum interdicto, recuperandæ: ita reſpondit idem Caſtren. conſil.234. in cauſa appellationis, col.1.lib.2.& dicemus in comment. De recup. poſſeſ. in 3.remed. quęſt.58.& aliqua infra in 4.remedio huius noſtrę tractationis, De adipiſcenda, quæſt.61.

110 QVAERO trigeſimotertiò, an contra hæredem hoc remedio agentem obijci poſſit exceptio dominij? Difficilis eſt iuris quæſtio ob maximum opinionum cõflictum. Vna fuit opinio, quæ magis recepta eſt, exceptionem hanc obijci poſſe, cùm legatarius ſtatim atque incontinenti probare poſſit, ex teſtamento ſe habere legati dominium. Nam inſtrumentum teſtamenti facit rem certam & notoriam, ca.cum olim, de verb.ſign.& latè ſcripſi in tracta. de recuper. poſſeſſ. remed.1.quæſtio.17. Quæ ſane ſententia intelligitur procedere, cùm Falcidia detrahenda ab hærede non eſt: ſecus cum detrahenda venit, nam tũc non poteſt hæc exceptio obijci, ita aſſirmarunt antiqui omnes & Bart. Alber. Ange.
* & * communem eſſe teſtatur Ripa l.1.in prin.num.24. ff.quorum legat. Nec huic ſententiæ aduerſatur illa cõſideratio Ripæ, quod hoc modo hoc interdictum redditur quodammodo inane & eluſorium, reſtringendo illud ad eum caſum, cùm detrahenda eſt Falcidia: qui quidem caſus raro euenit. Nec leges adaptantur ad caſus illos, qui vel numquam, vel raro eueniunt, l. nam ad ea.ff.de legib. Huic inquam difficultati reſpondetur, nõ reddi eluſorium hoc interdictum, quinimo ſæpe contingit caſus detractionis Falcidiæ, id quod oſtẽdunt tot editæ conſtitutiones de Falcidiæ huius deductione. Et
111 quod dicitur, leges † non adaptari ad ea, quæ raro eueniunt, intelligitur, cum ita raro eueniunt, vt per miraculum potius quàm aliter eueniſſe credantur, ita declarant ibi Doctores, & Bart.in l.ſi maior, C.de legit. hæred. Dec.in l.ea quę raro, vbi etiam Cagn.de re.iur. Gomeſ.in §.item Seruian.nume.27.Inſtit.de actio. Alciat. lib.2.diſputa.cap.8.& late Soc. iun.conſti.35.num.23. lib.2. Præterea inquit Ripa, hæc ſententia ex eo vera non eſt, quod ſaltem pro tribus alijs portionibus ceſſare deberet hoc interdictum, cum in illis legis Falcidiæ ratio ceſſet: & tamen verius eſt, non ceſſare, ſed potius
112 reuocari. Verùm † hæc conſideratio non multum vrget, quandoquidem totum legatum reuocatur: quia vnum eſt corpus, è quo toto deducenda eſt Falcidia, quæ quidem ſi ex vna re ſola & certa foret deducenda, procedere poſſet Ripa: alioqui leuis conſideratio. Quocirca duo caſus, nec plures ſunt conſiderandi, vt aperte illos diſtinxit Ang. & cum eo Corn.conſil.37.num.20. & 25.lib.3. quos retulit Ripa vbi ſuprà, num.25.verſic. Angel.hic.

Primus eſt, cùm conſtat Falcidiam nõ eſſe detrahendam, tunc ceſſat hoc interdictum, nam tunc ceſſat pręcipua ratio, ob quam conceſſum eſt à Prætore interdictum hoc, & ſupra quæſt.15.declarauimus.

Secundus eſt caſus, cùm conſtat Falcidiam eſſe detrahendam, vel dubitatur. tunc (inquit Angelus) vtroque caſu locus eſt interdicto, atque ita hæredi nõ obſtat exceptio dominij, ex quo ratione deductionis Falcidiæ, poteſt totum legatum in ſui poteſtatem reuocare, quæ ſane diſtinctio eſt ex mente Bar.& Bal. quamquam ſcribat Ripa, Bartolum ac Baldum in ea opinione fuiſſe, quòd vbi clarum eſt, Falcidiam eſſe deducendam, ſolum tres partes legati poſſe ex hoc interdicto reuocari. Nam Bart. hoc non ſcripſit, & Bald. aperte aliter ſenſit in d.l.vnica, nume.3.verſic. Gl.tres facit, C.quor.legat. Non inficior tamen Placentinum, ac Cinum, & alios forte nõnullos ex antiquis illud ſcripſiſſe, ſed perperam certe, vt recte hoc animaduertit Ripa. Eſt ergo probanda Angeli, imò Bart. & aliorum relata opinio atque di-
113 ſtinctio. Quocirca vera non eſt alia † Odofredi & Oldradi opinio, quam probauit & Ripa dic.l.1.ad fi.principij,

Digitized by Google

cipij, ff. quorum legat. & cum eis viſum eſt ſentire Fabius in l.naturaliter,§.nihil commune, nume.62.de acquiren.poſſeſſ.dum affirmarunt,quòd ſiue conſtat Falcidiam non eſſe detrahendam, ſiue dubitetur, ſemper locum eſſe huic interdicto, eò quia ſemper militat ratio conceſſionis interdicti, nempe, quod non debet legatarius ſibi ius dicere,occupatis legatis. Non inquam vera eſt horum opinio,ſiquidem ratio,cur Prætor hoc interdictum conceſſit,illa eſt principalis, ob Falcidiæ detractionem,quæ vbi ceſſat,ceſſat audacia: & quemadmodum ſupra in præludijs latius explicauimus, ita pariter
114 verum non eſt,quod docuit † Fabius in d.§.nihil commune,nu.62.dum negauit, abſolutè dominij exceptionem hoc caſu obijci non poſſe, etiamſi probationes offeruntur incontinenti, ex l.1.§.1.ff.quo.leg.qui tex.etſi loquatur ſecundum Fabium indiſtinctè, attamen ex relatis rationibus diſtinguendum eſt. Nec officit, quòd legatarius habet ſuam intentionem probatam ex teſtamento, quod poteſt incontinenti producere, & tamen ex hoc interdicto tenetur reſtituere, l.1.in princ.ff.quorum legat. quia illud contingit ob detractionem Falcidiæ, quidquid dixerit Fabius, id quod iam ſup. verum eſſe demonſtrauimus.

115 QVAERO trigeſimotertiò, an † hoc interdictũ, quo legatarius conuictus fuit, reddat ipſum legatarium infamem? Noua eſt diſputatio, quam vno verbo abſoluit Lud.Burgeſius in repet.l.ſi ſe ſubijciant,num.21.ff. de iudic. & ait infamem reddi. rem hanc non diſcutio, locum indicaſſe ſufficiat. De his ſatis.

SVMMARIA.

1 *Saluianum interdictum a quo inuentum,cui proſit.num.3.*
2 *Saluius Iulianus ſummus iuriſprudentiæ author.*
4 *Interdicti Saluiani formula.*
5 *Interdictum Saluianum adipiſcendæ poſſeſſionis eſſe, & merè poſſeſſorium.num.6.*
7 *Saluiano interdicto vtilius eſt experiri, quam actione hypothecaria.*
8 *Interdict. Saluian. quomodo differat ab actione Seruiana, & quomodo ab hypothecaria.num.11.*
9 *Actio Seruiana proprietatis cauſam reſpicit.*
10 *Interdict.Saluia.ad poſſeſſionem rerum vniuerſarum pertinet.*
11 *Interdictum Saluianum aduerſus colonum,actio verò Seruiana contra omnes redditur, & ibi de ratione diuerſitatis ex Hotomanno.*
12 *Hypothecaria actione auocatur poſſeſſio ratione iuris.*
13 *Hypothecaria iudicium petitorium eſſe dicitur.*
14 *Saluianum interdictum redditur principaliter contra conductorem, hypothecaria verò contra alios poſſeſſores, requirit probationem poſſeſſionis inquilini, & coloni.n.15.*
16 *Actionem hypothecariam requirere efficaciores probationes quam facit Saluianum interdictum.*
17 *Saluianum interdictum an reddatur contra debitorem ex alia cauſa, quàm locationis.*
18 *An.Are.in §.item Seruiana, nume.9. Inſtit. de actio. declaratur.*
19 *Alex.conſi.185.4.lib.6.declaratur.*
20 *L.1.de preca.& Saluian.interd.intellectus & ſenſus.*
21 *Dictio,ve,cuius naturæ ſit.*
22 *Copulatiuam in expoſitiuam ſæpè reſolui.*
23 *Interdictum Saluianum ex veriore opinione non reddi contra debitorem ex alia cauſa, quàm locationis, & quare. num.24.*
25 *Inuecta & illata cenſeri poſſideri à locatore.*
26 *Poſſeſſio pignoris rei mobilis tranſit in creditorem.*
27 *Poſſeſſio taciti pignoris ob clauſulam conſtituti, in creditorem tranſit.*
28 *Spoliari dicitur poſſidens, qui impeditur ad poſſeſſionem reuerti.*
29 *Poſſeſſio pignoris tacite ſine aliqua traditione vera, vel ficta in creditorem non tranſit.*
30 *Poſſeſſionem auocari per Seruianam actionem,vel quaſi.*
31 *Legatarijs & fideicommiſſarijs non reddi Saluianum interdictum.*
32 *Legatarijs, vel fideicommiſſarijs poſſeſſio rei relictæ non acquiritur, niſi manu hæredis.*
33 *Interdict.Saluia.an reddatur pro illatis in prædio ruſtico.*
34 *Illata in prædio ruſtico eſſe obligata pro penſione, ac illata in vrbano.*
35 *Illata & inuecta in prædio ruſtico, quando hypothecata cenſeantur pro penſione.*
36 *Connani,Baronis,Chaſondæ & Coraſij defenſa ſententia.*
37 *L.eo iure.in prin.ff.in quib.cau.pig.vel hypot.tacitè cõtr. ſenſus & intellect.*
38 *L.in prædijs.ff.in quib.cauſ.pign.vel hypot. tacitè contra. ſenſus & intellectus,& num.115.*
39 *L.item quia,ff.de pact.intellectus.*
40 *L.ſi non inducta, C.in qui.cau.pig.vel hyp.tac.cõt.ſenſus.*
41 *Theophylus in §.eſt,& Seruiana,Inſt.de act.declaratur.*
42 *L.2.ff.in quib.cau. pig. vel hypot.tac.contrah. intellectus.*
43 *L.certi iuris,C.locati,ſenſus.*
44 *Ratio cur inuecta in domum,cenſeantur tacitè obligata nõ ita illata in ruſticum prædium.*
45 *Fortunij Garzia,Gomeſij,& Coraſij ratio quędã reiecta.*
46 *Interdictum Saluianum an reddatur pro illatis & inuectis in domum locatam.*
47 *Locator poſſidere dicitur rem locatam,contra, paulo infra.*
48 *Actio pignoratitia an detur pro illatis, & inuectis in domum.*
49 *Pignoratitiam actionem non concedi niſi re tradita.*
50 *Pignus re non tranſlata,non dicitur propriè.*
51 *Saluianum interdictum reddi pro illatis & inuectis in prædium vrbanum.*
52 *L.ſolutum.§.ſolutam.ff.de pign.act.ſenſus & intellect.& num.100.*
53 *Interdictum Saluia.an reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione partus ancillæ inuectæ in prædium vrbanum, cum alteri deinde vendita fuit.*
54 *Partus ventrem ſequitur.*
55 *Interdictum Saluian.an reddatur aduerſus tertium poſſeſſorem.*
56 *L.in prin.& in §.1.ff.de Saluian.interdict.intellectus.*
57 *Saluianum interdictum eſſe perſonale in rem ſcriptum.*
58 *Franciſci Hotomanni ſingularis opinio pro Saluiano interdicto confutata.*
59 *L.1.C.de Saluia.interd.ſenſus & intellectus.*
60 *Hotomani rationes quædam improbatæ.*
61 *Poſſeſſor extraneus dum ignorantes emit,culpa non caret.*
62 *Interdictum,quorum legatorum,reddi contra tertium poſſeſſorem.*
63 *Interdictum Saluianum reddi contra hæredes conductoris.*
64 *Hæredem ex pacto ſui anteceſſoris obligari.*
65 *Pactum executiuum ita ſucceſſorem afficit, vt paciſcẽtem.*
66 *Interdictum Saluianum an reddatur contra minorem, qui in prędio à ſe conducto bona intulit.*
67 *Minor dotem recipiendo an ſua bona obliget,& infra.*
68 *Auth.dos data.C.de don.ante nup.ſenſus, & intellectus.*
69 *L.Titia.ff.de iure dot.intellectus.*
70 *Tutoris bona eſſe tacitè hypothecata pro redditione rationum.*
71 *L.vlt.C.de legit.tutel. ſenſus.*
72 *Minorum bona cur liberè obligari non poſſint.*
73 *Pupillũ ſine tutoris authoritate obligari in conſequentiã.*
74 *L.conditionib.de cond.& demonſt.intellectus.*
75 *Hypotheca tacita in bonis minoris cauſari ſine decreto tutoris & curatoris.*

76 *L.1.§.fi.& l.2.ff.de reb.eor.intellectus.*
77 *Minoris bona ſine decreto obligari legali obligatione.*
78 *L.ſi ſine hærede.§.ſi Lucius. ff.de admis.tut.intellectus.*
79 *Lex generaliter loquens comprehendit caſus priuilegiatos quod ibidem declaratur.*
80 *Guilielmi Cunei & Cini diſtinctio reiecta.*
81 *Minor conducens domum ſibi conuenientem an obliget tacitè omnia inuecta.*
82 *Minoris bona indiſtinctè cenſeri tacitè hypothecata pro penſione conductæ domus.*
83 *Saluianum interdictum an reddatur pro penſione bonorum coloni partiarij.*
84 *Coloni nomen generale.*
85 *Colonus vnde.*
86 *Emptionis ſubſtantia quæ.*
87 *Colonus partiarius ſocius an dicatur.*
88 *Coloni bona tunc pro penſione ſunt tacitè hypothecata cũ conduxit agrum colendum pro decem ſaccis frumenti.*
89 *L.Pomponius.la 2.in prin.ff.in quib.cau. pig.vel hypoth. tacitè contrah.intellectus & declaratio.*
90 *Contractus innominatus ſequitur naturam contractuum nominatorum.*
91 *Aemilij Ferreti opinio confutata.*
92 *L.2.ff.in quib.cau. pig.vel hyp. tacitè contrah.intellectus.*
93 *Locatio & illa dicitur cuius precium mere in ſpecie conſiſtit.*
94 *Pacta tacita non extendi.*
95 *Familiaris bona illata in domum non cenſeri tacite hypo.*
96 *Saluianum interdictum an reddatur contra colonũ coloni.*
97 *Illata & inuecta à colono coloni, vel inquilino inquilini, an cenſeantur tacite hypothecata.*
98 *L.ſed & ſi lege. §.Colonus. ff.locati, ſenſus & intellectus.*
99 *Bona ſecundi conductoris prædij ruſtici cenſeri tacitè hypothecata pro penſione.*
101 *Interdictum Saluianum an reddatur pro poſſeſſione illatorum in prædium ob deteriorationem factam.*
102 *Illata & inuecta cenſeri tacitè hypothecata pro deterioratione rei locatæ.*
103 *Saluianum interdictum an reddatur pro illatis, & inuectis a conductore in prædium, & deinde exportatis a prædio, mutata à conductore voluntate.*
104 *Obligatio ſemel contracta impediri non poteſt.*
105 *Hypothecam ſemel quæſitam nouo contractu non diſſolui.*
106 *L.cùm tabernam.ff.de pign.declaratur.*
107 *Interdictum Saluianum an reddatur contra emphyteutã pro poſſeſſione rerum ſuarum illatarum in prædium emphyteuticum, an reddatur domino prædij locati etiam pro re aliena illata à conductore in prædium.num.108.*
109 *Conductor poſſidens mala fide rem alterius, eam non obligat domino prædij conductori ex illatione & inuectione.*
110 *Conductor poſſidens mala fide rem alterius, ſi domino rei ſciente eam inuexit in prædium conductum, an cenſeatur eam tacite obligaſſe.*
111 *Taciturnitatem conſenſum non cauſare.*
112 *Conductor poſſidens rem alterius mala fide, ſi eam inuexit ſciente & volente rei domino, illam obligaſſe dicitur.*
113 *Interdictum Saluianũ an reddatur poſſeſſione fructuum qui ex locato prædio percipiuntur.*
114 *Fructus illati & inuecti in horreum, an ſint tacitè hypothecati pro penſione prædij ruſtici conducti.*
116 *Locatorem poſſe prohibere conductorem penſionis debitorem, ne ante factam ſolutionẽ fructus è fundo exportet.*
117 *Fructus induſtriales ac naturales cenſeri hypothecatos pro penſione fundi.*
118 *Bartolus in l.aſſiduis.nume.9. C.qui potio.in pig.hab.exponitur.*
119 *Fructus naturales percipi per hæredem mariti, ex ipſius mariti bonis iam pro dote hypothecatis.*
120 *Fructus conſumpti, & ex pretio empto prædio illud non eſſe obligatum pro penſione conducti prædij.*
121 *Pretium rei loco non ſuccedit in hypothecaria. Fructus ſunt de his, quæ ſeruari non poſſunt.*
122 *Creditor conſequi poteſt pretium quod ſucceſſit loco rei, cùm nihil adſit quod pro ſolutione conſequatur.*
123 *Gomecij opinio reiecta.*
124 *L.3.C.in quib.cau.pig.vel hypoth.tacite contrah.ſenſus.*
125 *Interdictum Saluianum an reddatur pro poſſeſſione rerũ venalium inuectarum in prædium.*
126 *Venalia inuecta in domum, nõ cenſeri tacite hypothecata pro penſione ſi loco mercium non habentur.*
127 *Conductorem exercentem negotiationem, cenſeri tacitè hypotheceſſe merces illatas in domum vel hypothecam.*
128 *Taberna quid.*
129 *Horreum quid.*
130 *L.cùm tabernam.ff.de pign.intellectus.*
131 *Fructus venales illati in domum conductam non obligari pro penſione domus.*
132 *L.debitor.ff.de pig.explicatur.*
133 *Interdictum Saluianum an reddatur pro poſſeſſione pecuniæ illatæ in prædium conductum.*
134 *L.ſi chorus.§.his verbis.de leg.3.declaratur.*
135 *Pecuniam illatam in domum non cenſeri tacite hypothecatam pro penſione domus.*
136 *Pecunia quæ quotidie expenditur loco nõ circumſcribitur.*
137 *Pecuniam eſſe de his, quæ ſeruari non poſſunt, in legato generali rerum omnium non contineri.num.138.*
139 *Interdictum Saluianum an reddatur pro veſtimentis in prædium illatis & inuectis.*
140 *Veſtimenta contineri in expreſſa bonorum hypotheca.*
141 *Libros ſcholaſticorum non cenſeri tacite hypothecatos pro penſione domus, idem de armis militum.*
142 *Saluianum interdictum an reddatur pro inſtrumentis continentibus nomina debitorum.*
143 *Debitorum nomina non cenſeri tacitè hypothecata pro pẽſione domus.non venire in hypotheca expreſſa omnium bonorum.num.144.*
145 *Interdictum Saluianum redditur pro bonis illatis à famulo, qui domino ſeruire promiſit, an pro illatis in porticu domus conductæ.num.146.*
147 *Illata in ædificijs domui coniunctis cenſeri pro penſione domus obligata.*
148 *Porticus dicitur domui coniuncta.*
149 *Porticus ac domus ſecuritatem tribuit.*
150 *Interdictum Saluianum an reddatur pro illatis in nauẽ conductam.*
151 *Nauis prædium vrbanum vel ruſticum dicitur.*
152 *Saluianum remedium an reddatur pro illatis in molendinum conductum.*
153 *Molendinum an ſit prædium vrbanum, vel ruſticum.*
154 *Interdictum Saluianum an reddatur pro illatis, etiam ſi ſpecialiter aliqua bona hypothecata fuerint.*
155 *Bona ſpecialiter non hypothecata pro penſione domus ſub tacita permanere.*
156 *Legis prouiſia quando ceſſet ob prouiſionem hominis, latè declaratur.*
157 *Saluianum interdictum an reddatur pro locatione tacita ſubſecuta.*
158 *Libelli forma in interdicto Saluiano.*
159 *Hypothecaria quando intentata cenſeatur.*
160 *Saluianum remedium cumulari an poſſit cum hypothecaria. Poſſeſſorium adipiſcendæ cum petitorio cumulari.*
161 *Interdicto Saluiano agens, nõ habet neceſſe probare bona illa fuiſſe conductoris, aut illata & inuecta eſſe ſibi obligata.num.162.*
163 *Interdicto Saluiano agens, probat prius ſe eſſe creditorẽ.*
164 *Agens vt talis, ſe talem debet probare.*
165 *Legitimatus agens vt talis, ſe legitimatũ debet probare.*
166 *Agens contra aliquẽ, vt talem, ita eũ eſſe probare debet.*

Exceptio,

167 *Exceptio, quod inſtrumentum non eſt inſtrumentum, opponi poteſt, cum ſtatutum tribuit inſtrumento paratam executionem.*
168 *Diſpoſitio omnis ſuam ſubſtantiam præſupponit.*
169 *Agens contra aliquem vt homicidam de delicto debet conſtare.*
170 *Agens ad pœnam ex contractu, prius de debito debet conſtare.*
171 *Conueniri qui poteſt certo loco ratione contractus, de contractu debet conſtare.*
172 *Emphyteuta vt declaretur cecidiſſe ab emphyteuſi, conſtare debet eum eſſe talem.*
173 *Interdictum Saluianum non deſiuit eſſe ſummarium, & ſi aliquod ei adminiculum plenarie debet tractari.*
174 *Priuilegium tributum teſtamento militis, intelligitur ſi de eo plene conſtet.*
175 *Remedium l. vlt. C. de edi. D. Adria. non deſiuit eſſe ſummarium, etſi probationes plenariæ requiruntur.*
176 *Probationes perfectæ & plenæ non efficiunt iudicium non eſſe ſummarium.*
177 *Statuto ſi cauetur procedendum eſſe ſummarie ſuper inſtrumento, ita procedendum ſuper hypothecaria, quæ ex eo monetur.*
178 *Iudicij adminicula an eo modo tractanda ſint, quo iudiciū in principale.*
179 *Exceptio excuſſionis obijci an poſſit in remedio Saluiani interdicti, reſpicit petitorium, non autem poſſeſſorium iudicium. num.* 180.
181 *Tertius poſſeſſor interdicto Saluiano conuentus an poſſit locatori agenti offerre creditum, atque ita ab actione illum excludere.*
182 *Ius offerendi cuique poſſeſſori, etiam nullum in re habenti ius concedi.*
183 *Hypothecæ ius per oblationem crediti perimi.*
184 *Ius offerendi vſque ad litis conteſtationem excuſſionis concedi.*
185 *Sententiæ formula quænam ſit in iudicio ex Saluiano interdicto.*
186 *Appellare a ſententia lata ſuper interdicto Saluiano an liceat.*
187 *Appellari poſſe à ſententia lata in poſſeſſorio ex interdicto Saluiano cum cauſa proprietatis eſt ei annexa.*
188 *Hæres cum agit vt talis, ſuper ea quæſtione erit diſputandum.*
189 *Auctoris diſtinctio & doctrina, quomodo appellari poſſit à ſententia cauſæ poſſeſſorij, in qua & de proprietate tractatur.*
190 *Inſtrumentum, cui a ſtatuto tributa eſt parata executio, liquidum eſſe debet.*
191 *Bald. conſi. 131. lib. 1.*
192 *Appellari a ſententia lata ſuper liquidatione inſtrumēti.*

Tertium adipiſcendæ poſſeſſionis Remedium, ex interdicto Saluiano.

1 INterdictum † Saluianum a Saluio Iuliano fuiſſe inuētum, ſcriptum reliquit Eguinarius Baro eruditiſſimus Iuriſcōſultus, in §. retinēdæ. Inſtit. de interdic. quod etiam placuit & Butrio in ca. paſtoralis. nume. 18. de cauſ. poſſ. & pro-
2 priet. Nec mirum, nam ſummus iuris ſcientiæ † autor fuit, vel ipſo Iuſtiniano teſte, in l. inter antiquam. C. de vſufruct. quin idem Iuſtinianus in l. 2. C. de veteri iure enuclean. Saluium Iulianum edicti perpetui cōditorem ſublimiſſimum, & in l. pen. C. de cond. indeb. eumdem ſublimiſſimum teſtem, ſummæque authoritatis hominem, & Prætoriani edicti ordinatorem fuiſſe comme-
3 morat. † Hoc interdictum ſuccurrit fundi domino contra colonum, vt adipiſci valeat poſſeſſionem earum rerum, quæ in fundo locato illatæ inuectæque fuerint, idque pro penſione fundi locati præſtanda. Quæ ratio Saluium ad ita ordinandum mouerit, non vno in loco infra dicemus. Interdictum hoc ita concipi poſſe ſcribit Baro in §. adipiſcendæ, Inſtit. de interdict. & lib. 6. Manual.
4 tit. 33. [† Quod in fundum Lucij Titij pignoris nomine induxiſti, intuliſti, aut creditori obligaſti, qua de re agitur, quominus id ei apprehendere liceat, vim fieri veto.] Hotomannus vero in §. interdictum quoque, Inſtit. de interdict. breuius ita cōpoſuit. [Quod tu illi mercedis cauſa oppignoraſti, qua de re agit, ad ille reſtituat.] Baroni tamen aſſentior. Edictum autem idem Baro ita compoſuit. [Si quis in fundum conductum quid induxerit, intulerit, aut creditori obligauerit pignoris nomine, eius apprehēdendi gratia, locatori creditori ve,
5 in eum interdictum dabo.] Interdictum hoc † adipiſcēdæ poſſeſſionis remedium vere eſt. §. interdictum quoque, Inſtit. de interdictis. Gl. in rub. C. de preca. & Saluian. interd. ad finem, & ibidem Salic. & ceteri. Bart. in l. ſolutum, nu. 5. ff. de pig. actio. Siluanus conſil. 36. nu. 2. & non vulgaris eruditionis Iuriſconſultus Franciſcus Sarmentus in commentarijs, De reditibus eccleſiæ, par
6 te 3. cap. 2. num. 22. Hoc eſſe iudicium mere † poſſeſſorium, atque ita ſummarie tractandum ſcribunt Angel. Aret. in §. item Seruiana, nu. 6. Inſtit. de actio. Robertus Maranta in tracta. de ordine iudi. parte 4. diſtinct. 7. nume. 11. Rolandus a Valle conſi. 14. nu. 11. lib. 1. & Franciſ. Balduinus in Commentarijs de pignoribus, c. 4. co-
7 lum. 1. † Quo ſane remedio poſſeſſorio vtilius eſt experiri, quam ipſa actione hypothecaria, cum ob minores probationes, cum ob appellādi facultatem, ac alia commoda, quæ ceſſant in hypothecaria, ita ſcribunt Cæpolla cautela 81. Quando quis, Neguſant. tract. de pignoribus. parte vltima, membro vlt. nume. 26. Gomeſ. in §. item Seruiana, num. 36. Inſtitut. de actio. & Rolandus a Valle, dicto conſi. 14. num. 2. lib. 1. qui vno ore teſtantur in iudicijs maxime obſeruari. Quocirca non acquieſco Franciſco Sarmento, qui in præcitato cap. 2. nume. 22. & num. 23. ſcribit, hoc interdictum non eſſe tantæ vtilitatis, nec ita ſummarium ac compendioſum, vt vulgò creditur. quandoquidem & plenam cauſę cognitionem & exactas probationes requirit: quin & appellationem admittit: quæ equidem veritati repugnare ſuis locis dicemus.
8 QVAERO primo † quid inter interdictum & actionem Seruianam interſit? Et multum intereſſe omnes ſcribunt. Primò differunt, quòd hoc interdictum de ſola poſſeſſione (vt iam diximus) interponitur, in
9 actione verò † Seruiana de rei proprietate agitur, quemadmodum annotarūt Pract. Papien. in forma libelli pro hypothecaria actione, in verbo, ſub eadem, nu. 9. & Zaſius in §. item Seruiana, nume. 40. Inſtit. de actio. qui & alios recenſet. Redditur & Seruiana, ad auocandum nudam poſſeſſionem, l. ſi eum venditor. in princip. ff. de euict. & ob id illud iudicium poſſeſſorium appellat Balduinus de pignoribus, cap. 14. lib. 1. ſed eſt tutius dicere eſſe petitorium, cùm nec rei vindicatio, qua aliquando auocatur poſſeſſio ſola ratione iuris in re, poſſeſſorij nomen non obtinet.
10 Secundò differunt, † quia interdictum hoc ad rerum vniuerſalium poſſeſſionem pertinet, illa etiam ad ſingularum. Hanc differentiam aſſignauit Hotoman. in d. §. interdictum quoque, Inſtit. de interdict.
11 Tertiò differunt, quoniam hoc † interdictum directum aduerſus colonos poſſeſſores datur, actio verò Seruiana aduerſus alios, qui rem quæſiuerunt, redditur. l. Paulus. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. contrah.

ita

ita Bart. & ceteri in l.vlt. ff. de Saluian. interdict. & in
ſpecie hanc differentiam aſſignant, Pract. Papienſ.loco
iam citato, Neguſan.in tract.de pig.parte 8. memb. 1.
nume.8.verſic. Seruiana tamen. & Hotoman. in com-
mentarijs verborum iuris. in verbo, Interdictum Sal-
uianum, & in dicto §.interdictum quoque, Inſtit.de in-
terdictis.

12 QVAERO ſecundò, quid † interſit inter hoc in-
terdictum & actionem hypothecariam? Plurimum in-
tereſſe omnes ſcribunt. Primò in eo differt, quòd Sal-
uianum hoc interdictum (vt ſupra admonui) poſſeſſo-
rium eſt, & in eo de ſola poſſeſſione contenditur. Actio
13 ne † verò hypothecaria poſſeſſio auocatur ratione iu-
ris hypothecæ.l.ſi cum venditor, in princ. ff. de euicto.
quamobrem iudicium, quod eius cauſa mouetur, peti-
torium dicitur.l.pignoris. ff.de pignor.quemadmodum
de rei vendicatione dicimus, quæ etſi iudicium petito-
rium cõtineat, aliquando tamen poſſeſſionem, aliquan-
do detentionem ratione dominij auocat. l. officium. ff.
de rei vendicat. Hanc differentiam aſſignarunt Gloſ.in
l. 1.num.3.in fi.ff.eo.& Ant. Neguſ.in tract. de pign. 1.
memb.8.partis, num.2.

14 Secundò differt, † quia hoc interdictum principali-
ter fuit inuentum fauore locatoris contra conductorem
prędij ruſtici pro adipiſcenda ſcilicet poſſeſſione rerum
inuectarum in prædiũ tacite obligatarum pro penſio-
ne locati prædij.quocirca directum hoc interdictũ red-
ditur locatori contra conductorem prædij ruſtici; Vti-
le verò contra conductorem prædij vrbani, quod infrà
ſuo loco latius explicabimus. Actio autem hypotheca-
ria directa, etiam aduerſus tertium poſſeſſorem conce-
ditur, ita Bart.in l.vlt. C. de Saluia.interdict. & Negu-
ſant.præcitato loco, num.5.

15 Tertiò differt, quia hoc † interdictum Saluianum ſo-
lum requirit, quod locator probet ſolam poſſeſſionem
inquilini illarum rerum, quæ illatæ, vel inuectę ab illis
fuerunt in conductũ prędiũ, qua de re infra copioſè age
16 mus.q.28. Actio † verò hypothecaria efficaciores pro-
bationes aliquando ſuper poſſeſſione requirit, quod fu-
ſiſſime explicarunt Ang.Aret.in §.item Seruiana, nu.8.
Inſtit.de actio. Afflictus deciſ.383. nume.2.& 3. Negu-
ſant.in tractat.de pign.par.8.memb.3.nu.6. vbi ſeptem
propoſitis concluſionibus rem hanc abſoluit. Et in ſpe-
cie hanc differentiam aſſignauerunt, Gloſſ.Bart.& Sa-
lic.in l.1.C.de preca.& Saluian.interdict.& Bart.in l.1.
num.3.ff.eo.Soc.ſen.conſil.11.nu.9.lib.4.& Neguſan.
d.par.8.memb.1.num.6.

17 QVAERO tertio, an † hoc interdictum non ſo-
lum locatori aduerſus conductorem, ſed etiam cuicum-
que creditori habenti bona ſui debitoris ex alia quauis
cauſa obligata, vel expreſſe, vel tacite, reddatur? Dif-
ficilis ſanè diſceptatio, & non parum obſcura, quòd
eam paucis noſtri concludunt. Excipio hic vnum Fran-
ciſcum Sarmientum virum eruditum, qui in ſępius cita
tis comment. De reditib.eccle.par.3.ca.2.num.19.20.
exacte rem hanc tractat. Vna fuit interpretum opinio,
interdictum hoc, vtile tamen, reddi cuicumque credi-
tori. Hanc probarunt Bart.in l.1.num.2.ff. de Saluian.
interdi.in illis verbis, & etiam cuilibet creditori. Idem
Bart.in l.1.quæſtio. 1. C.eod.de præcar. Saluia.interdi-
cto ibi, & creditori, & paulò poſt, dum reddit ratio-
18 nem † Angel.Aret.in §.item Seruiana, nume.6. Inſtit.
de actio. dum in primis verbis ita ſcribit. [Aduerte ta-
men quòd cautus Aduocatus numquam intentat hy-
pothecariam, ſed vtile Saluianum interdictum, quòd
competit cuilibet creditori. Directum autem pro re-
bus coloni inuectis & illatis, vtile pro rebus inquilini lo-
catori: & etiam cuilibet alteri creditori.] Hæc ille.
Nec quemquam huius opinionis recẽſit Angelus. Nam
Baldus, qui ab eo citatur, in eam ſententiam adſertur,
quòd hoc interdictum reddatur contra conductorem
& eius hæredem: qua de re ſuo loco. Salicetus vero, qui
ab Angelo refertur, in eam ſententiam refertur, quòd
hoc interdictum vtile reddatur contra tertium poſſeſ-
ſorem bonorum pro penſione rei locatæ hypothecato-
rum ipſi locatori: atque ita etiam cum Saliceto eiuſdẽ
opinionis recenſet ipſe Angelus Bartolum & Floria-
num. Hoc volui te ſcire ſtudioſe lector, ne te fallat An-
geli traditio. Nam & illam feſelliſſe videtur alioqui be-
ne oculatum Sarmientum in dicto cap.2.nume.20.ver-
ſic.ex poſterioribus vero, &c. dum creditur Angelum
Aretinum retuliſſe Baldum & Salicetum huius opinio-
nis Bartoli aſſertores. Idem quod Bartolus (vt in viam
19 reuertar) reſpondit † Alexander conſil. 185. nume.4.
lib.6.in illis verbis [maxime cum omiſſa hypothecaria
ſufficiat agere vtili Saluiano interdicto ad poſſeſſionẽ.]
Et tamen vere Alexander reſpondit in caſu, in quo hy-
pothecata erat ex inſtrumento publico ratione crediti,
ex alia cauſa quam locationis contracti. Idem ſcriptum
reliquit Antonius Neguſantius in tract.de pignoribus,
parte 8.membro primo. nume.6.ibi, coloni vt inquilini
vel debitoris, & membro tertio.nume.9.& vno verbo
idem ſenſit Ripa in rubr. ff. de pignoribus. nume.19.in
primis verbis, ibi, vel aliorum debitorum, aſſerens ita
ſenſiſſe Bartolum & omnes in dict. l. 1. C. de preca. &
Saluia. cum tamen in ea. l. 1. ſolus Bartolus id aſſerue-
rit, ſi recte perpendimus. Idem viſus eſt ſentire Baro
in §.adipiſcendæ. Inſtit.de interdictis.& in libro ſexto.
Mant. titul.33. dum huius edicti, & interdicti formu-
lam conficit. Horum opinio vel ſola illa conſtitutione
20 Gordiani in † l.1. C. de precar. & Saluian. interdicto,
fulciri videtur. Siquidem & de eo debitore, qui ex alia
cauſa quam locationis creditori tenetur, & cuius bona
ſunt ipſi creditori obnoxia, videtur agi. Illa enim ver-
ba [debitor tuus] vtpote quod generalia & indefinite
prolata ſint, ad omnem debitorem extendi Bart. intel-
lexit. Id quod & verba quæ à Gordiano in ea paren-
theſi ſubijciuntur, ſuadent. Verba illa adſcripſi [Id
enim tantummodo aduerſus conductorem debitorem-
ve competit] Illa nomina [conductorem & debito-
rem] non pro vno, nempe conductore, atque ita debi-
tore (vt opinatur ibi Accur.) ſed pro diuerſis poni vi-
dentur. Quod viſus eſt ſentire & Sarmientus dict.c.2.
nume. 19. dum ſcribit erraſſe Accurſium interpretan-
tem reſponſum Gordiani, vt loquatur de ſolo locato-
re, & non de alio creditore. Quorum opinionem con-
firmare videtur illa dictio [ve] quæ ſua natura idem ſi-
gnificat quod dictio [&] ita Barto.in l.ſi ita.ff.de iniu-
ſto rup. Aret.in l.poſſideri, in princ.ex illo text.ff.de ac-
quir.poſſeſ. Atqui dictio [&] eſt copulatiua, quæ diuer-
ſa ſolet copulare, vt in rubr.ff.de iur.& facti igno. & in
ca.inter ceteras.de reſcr.ergo & diuerſa in hoc reſpon-
ſo copulare debet. Erat itaque ex Bartoli ſententia il-
lius reſponſi ſenſus: Saluianum interdictum directum
reddi contra conductoris bona, ac etiam alterius debi-
toris, cum immediate contra eos agendum eſt. Seruia-
nam vero, vel quaſi, concedi aduerſus tertium poſſeſ-
ſorem habentem cauſam vel ab illo conductore, vel ab
altero illo debitore. Ceterum (vt ingenue dicam quod
hac de re ſentio) hic ſenſus mihi non probatur. Verius
enim exiſtimo illa verba [debitor tuus] referri ad con-
ductorem, qui vere debitor dicitur. Et illa verba po-
ſita in ea parentheſi [conductorem debitoremve] (vt
recte cenſuit Accurſius, & cum eo Salicetus ibidem op
21 po.3.) pro eodem ponuntur. Nec dictio illa † [ve] eſt
copulatiua ſemper, ſed ſui natura diſiunctiua, vt ſcri-
bit Alciat.in l.ſæpe, numero quarto, de verb.ſignifi.ſed
multipliciter adeò ponitur, vt verius ſtet iuxta ſubie-
ctam

ctam materiam, quemadmodum ſcribit Gom. in §. pœ-
nales, num. 45. Inſtit. de action. Hoc itaque noſtro in ca-
ſu erit expoſitiua, nam copula ſæpe ponitur inter duo
quæ idem ſignificant. ita Iaſ. in l. 1. in princip. num. 2. ff.
de iuſtit. & iure poſt Bart. ibi, num. 2. clarius Alciat. in
dicta l. ſæpe, nu. 20. de verb. ſign. ex l. x. ff. ad leg. Aquil.
vbi illa verba, quadrupedem vel pecudē exponuntur.
quadrupedem, ideſt pecudem. Quin vbi dictio [ve] eſ-
22 ſet copulatiua, adhuc dicimus † copulatiuam reſolui
in expoſitiuam, vt in l. 1. ff. de pactis. atque interpreta-
tionis loco eſt Bart. in l. 1. ff. de legibus, & poſt ceteros
ſcribit Bræcheus in l. alienationis verbo. §. Oratio. nu-
mero primo, de verbor. ſign. ceteros ex induſtria præte-
reo. Quocirca ſenſus illius reſponſi erit, Saluianum in-
terdictum directum reddi contra bona a conductore
poſſeſſa: non autem cum a tertio poſſidentur, ſed ad-
uerſus illum dari Seruianam, vel quaſi. An autem ad-
uerſus tertium illum poſſeſſorem reddatur interdictum
Saluianum vtile: ibi non definitur. qua de re dicimus
infra quæſtione octaua. Præterea illa verba [vel quæ
ad eius exemplum inſtituitur] quæ perpendit Barto-
lus, vt ſcilicet illud ſit Saluianum interdictum, quod
redditur huic creditori contra quemuis debitorem in-
ſtar Seruianæ actionis, vere hunc ſenſum non habent.
ſiquidem verius referuntur ad perſonam illius tertij
poſſeſſoris quemadmodum & illa, [Sed Seruiana actio-
ne.] Et erit ſenſus actionem Seruianam, vel quæ ad eius
exemplum inſtituitur, ideſt quaſi Seruianam, (vt recte
ibi exponit Accurſius) reddi contra tertium poſſeſſo-
rem. Vno verbo itaque dicendum eſt, in eo Gordiani
reſponſo non agi de alio debitore ex alia cauſa, quam
conductionis. etſi Sarmiētus in eo capitulo ſecundo, nu
mero 18. aliter ſentiat. dum ſcribit in ea l. 1. C. de preca.
& Saluian. interdicto, eſſe textum expreſſum, quod ha-
bens hypothecam aduerſus alium quam conductorem,
non habet Saluianum interdictum, ſed quod Seruiana
actione, vel quaſi, quæ vtilis eſt, vti debet. Non enim
ibi conſtituit Gordianus Seruianam, vel quaſi, reddi
contra debitorem ex alia cauſa quam conductionis,
cum (vt dixi) de eo non loquatur: ſed ſolum reddi aſ-
ſeruit contra tertium poſſeſſorem, qui a conductore
emit: nam ſi ibi illa verba [debitor tuus] & illa [de-
bitoremve] intelligerentur de debitore ex alia cauſa
quam conductionis, neceſſe nobis foret probare Bar-
toli interpretationem, quam omnino falſam eſſe oſten-
dimus, & cuius opinionem ipſemet Sarmientus im-
probat.

23 Secunda itaque fuit opinio eorum qui dixerunt, † in-
terdictum hoc, nec vtile quidem reddi contra debito-
rem ex alia cauſa quam conductionis & locationis.
Hanc viſus eſt probare Baldus in l. prima. C. de preca.
& Saluia. interdicto. dum differentiam conſtituit inter
hoc interdictum & actionem Seruianam: & inquit
quaſi Seruianam dari contra quemcumque poſſeſſo-
rem: atque ita annuit, Saluianum interdictum non
dari contra quemcumque. Idem clarius affirmauit ibi-
dem Salic. oppo. 3. & docte ac copioſe Franciſcus Sar-
mientus in præcitatis Commentarijs, De reditibus ec-
cleſiæ, parte 3. cap. 2. nume. 19. & 29. vbi aſſerit hanc
* eſſe antiquiorem & aliorum fere omnium * opinio-
nem. Et eo loci diligenter perpendit Sarmientus, Spe-
cul. & Pract. Papien. formantes libellum in hoc interdi-
cto ſiue directo ſiue vtili, ſemper exempla attuliſſe in
debitore & creditore ex cauſſa conductionis & loca-
tionis. Idem facit Ottho Senonenſis in ſua ſumma de
interdictis, tit. de interdicto Saluiano. Et vere Iuriſcon-
ſulti, Iuſtinianus, ac ceteri legumlatores, dum de Sal-
uiano hoc interdicto aliquid conſtituunt, ſemper de co-
lono debitore agunt. & omnium clarius Theophilus in
Inſtitut. §. altera, verſicu. huiuſcemodi. de interdic. Cre-
derem ego hanc opinionem eſſe veriorem, & in iudi-
cijs obſeruandam. Huius ſententiæ præcipua ratio at-
que fundamentum eſt, quod & Sarmientus non indili-
24 genter conſiderat: nam † ratio quæ conſideratur in
hypotheca locatoris in bonis conductoris, nempe,
quòd conductor inferendo bona in prædiū conductum
transferre videatur poſſeſſionem in locatorem. argu-
men. l. ſi ego. §. dotis. ver. quid enim. ff. de iure dot. non
militat in altero qui creditor ſit ex alia cauſa. Non
enim poſſeſſio illa bonorum debitoris videtur in credi-
torem tranſlata: cum ibi non adſit res prius poſſeſſa à
creditore, quæ contineat illa quæ debitoris ſunt, vti in
caſu locationis extat prædium a locatore poſſeſſum,
25 quod † inuecta & illata continet, atque ita fictam quan
dam poſſeſſionem transfert, iuxta tradita a Baldo in l.
de his. C. de furtis. & ab Alexand. in l. 3. in princip. nu-
mero 37. ff. de acquiren. poſſeſ. Verum ratio hæc dubi-
tatione non caret, ſi aliter non declaretur, ſiquidem
hic agitur ſemper de re mobili illata & inuecta, cuius
poſſeſſio aſſeritur quodammodo tranſlata per incluſio-
nem factam in prædio iam a locatore poſſeſſo. Atqui
ſi recte perpendimus, cum debitor obligat bona ſua
creditori, poſſeſſio mobilium videtur quodammodo
in creditorem tranſlata, cum ſit pignus quoddam ta-
citum, quod naturam ſequi videtur expreſſi pignoris:
quæ quidem eſt, vt in creditorem translata ſit poſſeſ-
ſio, iuxta l. ſi rem alienam. §. proprie. ff. de pign. actio. &
copioſe ac docte explicant Anto. Neguſant. in tract. de
pign. parte prima, numero quinto, & Franciſ. Balduin.
in Comment. de pign. capit. 15. Quocirca ſcribit Iaſ. in
l. prima, §. per ſeruum corporaliter, numero quinto. ff.
de acquiren. poſſeſſ. huic creditori concedi interdictum
retinendæ, quod ſuo loco explicauimus. Quò ſuſce-
pta hæc diſputatio elucēſcat clarius explicando hanc
quam retulimus rationem, ſoleo ego aliquot caſus ita
26 diſtinguere atque conſtituere. Primus eſt † in pigno-
re rei mobilis creditori per debitorem expreſſe conſti-
tuto. Quo ſane in caſu transferri dicitur poſſeſſio in
creditorem, dicta l. ſi rem alienam. §. proprie. ff. de pi-
gnor. actio. cum iam relatis. Hoc in caſu fruſtra eſt du-
bitare, an creditor experiri poſſit hoc interdicto Sal-
uiano, vel alio remedio poſſeſſorio adipiſcendæ, cum
iam in manu ipſius creditoris poſſeſſio poſita ſit. Secun
27 dus eſt caſus, † cum pignus rei mobilis factum eſt, ſed
nulla vera traditio interceſſit, ſed ficta tantum per clau-
ſulam conſtituti, vel precarij. Hoc caſu in creditorem
dicitur translata poſſeſſio vera & propria, l. certe, §.
primo. ff. de preca. l. quod meo. vbi omnes. ff. de acqui-
ren. poſſeſ. Tiraquel. in tract. de iure conſtituti, parte 2.
ampl. 1. & ob id ſi eum impediat debitor, quin is ſua
28 manu eam apprehendat, tamquam † ſpoliatus reme-
dio recuperandæ agere poteſt, ita poſt alios ſcriptum
reliquit Tiraquel. in dicto tract. de iure conſtituti, par-
te prima numero quarto, & numero 69. parte ſecunda
ampl. 11. & ſcripſi in commen. de recup. poſſ. remed. 1.
numero 148. Hoc ergo in caſu fruſtra eſt diſputare de
aliquo remedio adipiſcendæ. Eſt enim vtilius agere re-
medio recuperandæ, quam adipiſcendæ, vt notiſſimi
iuris eſt. Quod ita in pignore rei mobilis, quam in hy-
potheca quæ rei immobilis eſt, locum ex relata ratio-
29 ne obtinet. Tertius eſt caſus, cum † pignus rei mobi-
lis tacite a lege, vel ab homine conſtituitur, nulla tradi-
tione vera vel ficta intercedente. Hoc in caſu an quæ-
ſita ſit aliqua poſſeſſio ficta & impropria creditori, vt
remedio adipiſcendæ poſſeſſionis veram & propriam
conſequi poſſit, dubitationis eſt. Et verè dicendum
eſt, nullam poſſeſſionem eſſe translatam: nam iure
aliquo id non reperio conſtitutum; & cum lex in hoc
fingat,

fingat, hominiſque non ſit fingere, dicendum eſt, poſ-
30 ſeſſionem non cenſeri translatam, & quamquam † Ser
niana, vel quaſi, concedatur, quibus poſſeſſio auocatur,
l. ſi cum venditor, in princip. ff. de euict. attamen ex eo
potius intelligimus nullam poſſeſſionem fuiſſe apud cre
ditorem. Sequitur ergo dicendum ratione poſſeſſionis
nullum ius acquiſitum fuiſſe huic creditori, qui ſi poſ-
ſeſſionem auocare poteſt, id ex actione Seruiana facit,
dict. l. ſi cum venditor. & declarat Gabriel Mudæus in
rub. de pign. num. 7. Hac ratione dicendum eſt idem in
31 legatarijs & fideicommiſſarijs, quibus tres tantũ actio-
nes dantur; vt legatum, vel fideicommiſſum conſequã-
tur, nempe ex teſtamento, rei vindicatio, & hypothe-
caria: nec quoad poſſeſſionem, quam de manu hæredis
32 conſequi debent, ius aliquod in eos † translatum eſt,
quinimò correxit Iuſtinianus in l. 1. §. 1. C. commu. de
legat. antiquam illam miſſionem in poſſeſſionem, quam
iudices faciebant, vti ſuperiore remed. quæſt. 22. abun-
de explicaui. Quo loci probaui eam opinionem, quod
iudici licet ex ſuo officio mittere in poſſeſſionem lega-
tarium, vel fideicommiſſarium, vt ſcilicet illi euitare
poſſint interdictum quor. legator. quo hęres contra eos
ad poſſeſſionem auocandam, & adipiſcendam vti po-
teſt. Et ſi legatarius poſſeſſionem conſequi poteſt iudi-
cis officio, id extra ordinem & in ſubſidium quodam-
modo fit, & non iure ordinario. Vt hinc intelligamus
nullum interdictum atque auxilium certum, atque (vt
ita dicam) ordinarium eſſe legatarijs & fideicommiſſa-
rijs proditum ad adipiſcendum poſſeſſionem rei lega-
tæ, vel fideicommiſſæ. Hæc ratio mihi viſa eſt ſemper
planior & certior illa, quam eruditus Sarmient. perpen
dit in illis comment. de reditib. eccleſ. dict. par. 3. cap. 2.
nume. 21. quem ſolum hanc excitaſſe dubitationem ha-
ctenus inuenio.

33 QVAERO quartò † an hoc interdictum redda-
tur pro adipiſcenda poſſeſſione honorum illatorum in
prædiũ ruſticũ, etiam ſi nulla expreſſa conuentio præ-
ceſſerit, quod quæ in illud erunt illata & inuecta per
ipſum conductorẽ ſint hypothecata domino prædij?
Et dicendum videtur indiſtincte reddi, ſiue expreſſa cõ
34 uentio præceſſerit, ſiue non. Nam magis † recepta eſt
Doctorum opinio, nullam eſſe differentiam inter loca-
* tionem prædij vrbani, & ruſtici, vt tam * in ruſtici quã
in vrbani locatione illata & inuecta abſque vlla expreſ-
ſa pactione cenſeantur tacite hypothecata domino præ
dij, penſionis nomine, ita enim cenſuit Gloſ. in §. item
Seruiana. in verbo, coloni. Inſtit. de actio. quam ibi ſe-
quuti Angel. Aret. num. 12. Iaſ. num. 74. Gomeſ. nume-
ro 13. etſi num. 30. verſic. vnde eadem. diſſentire videa-
tur. Zaſ. num. 16. & Ioan. Baptiſt. Aſinius, in l. at ſi quis.
§. colonus. nume. 18. ff. de relig. & ſump. fune. In eo tan-
tum erat differentia, ſecundum gloſſam iam relatam
35 & Doctores, quod ita demũ illata & † inuecta in præ-
diũ ruſticũ obligata prædij domino cenſentur, ſi domi-
nus ſciat illata: in prædio vero vrbano dicuntur obliga-
36 ta, ſiue id dominus ſciat, ſiue ignoret. Ego † verius opi-
nor cum eruditiſ. Franc. Connano lib. 4. comment. iuris
ciuilis, ca. 16. num. 6. Ludouico Carond. lib. 3. veriſimil.
iuris, cap. 15. Ioan. Coraſio in dict. §. item Seruiana, nu-
me. 5. & idem ſentit Baro verſi. illud quæſitum eſt. Hu-
go Donellus in commentarijs de pignoribus, cap. 6. co-
lum. 4. verſic. ſequitur de prædijs ruſticis, & Balduin. in
eiſdem commentarijs de pig. cap. 6. colum. 4. verſic. ſed
quid in ruſticis, ita demum illata & inuecta in fundum
ruſticum cenſeri obligata domino fundi pro penſione,
ſi expreſſe conuentum fuit inter ipſum dominum loca-
torem & conductorem, quod quæ inferrentur, eſſent
37 hypothecata. Quam ſane veram ſentẽtiam † probat l.
eo iure, in princip. ff. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. taci-
te contrah. dum Neratius Iuriſcõſultus ait, eo iure vti-
mur, vt quæ in prædia vrbana inducta, illata ve ſunt, pi-
gnori eſſe credantur, quaſi id tacite conuenerit. In ru-
ſticis contra obſeruatur. Intelligo cum iam relatis [con
tra obſeruatur] id eſt, quod ſola illa illatio & inuectio
non ſufficit, ſed neceſſaria eſt expreſſa conuentio, quod
38 probat † l. in prædijs, eod. tit. ff. in quib. cauſ. pig. vel hy
poth. tacite contrah. dum Pomponius ait, fructus præ-
dij intelligi tacite obligatos domino, etiam ſi nomina-
tim id non conuenerit. hæc verba [etiam ſi nominatim]
poſita ſunt ad oſtendendum differentiam eſſe inter fru-
ctus in prædijs natos, & bona in prædia illata & inue-
cta, vt fructus cenſeantur tacite hypothecati, bona ve-
ro, ſi nominatim id actum fuit, alioqui fruſtra dubita-
tum fuiſſet apud Pomponium de fructuũ hypotheca,
ſi fuiſſet clarum illata & inuecta, de quibus maior eſt du
bitatio, eſſe hypothecata ſine expreſſa cõuentione. Ita
39 pariter loquitur Paulus in † l. item quia, ff. de pactis, dũ
illis verbis [etiam ſi nihil nominatim conuenerit] ad diſ
ferentiam prædij ruſtici vſus eſt. Clarius hanc ſenten-
40 tiam probat † l. ſi non inducta. C. in quib. cauſ. pign. vel
hypoth. tacite contrah. [ſi non inducta & illata in fun-
dum, quæ pignoris cauſa teneri placuerat, mancipia
fuiſſent, nec hæc ſpecialiter obligata monſtrẽtur, &c.]
requirit hæc conſtitutio non ſolum pactionem, ex illis
verbis [placuerat] quæ de expreſſa pactione in dubio,
vt de efficaciori intelligitur, verum etiam ſpecialem ob
ligationem, vt nomine penſionis fundi illata mancipia
eſſent hypothecata. Et in ſpecie noſtra ait Iuſtinianus,
& in §. interdictum quoque, Inſtit. de interdict. ibi, [fu-
turas pepigiſſet] pactum intelligitur de expreſſo, vt
mox ſubijciam, & ſi recte perpendamus, idem ſenſit
Gomeſ. in dic. §. item Seruiana. num. 30. verſic. vnde ea-
dem. dum citat l. 1. & 2. de Saluiano interdicto. Confir-
41 matur authoritate † Theophili in §. Eſt & Seruiana
Inſtit. de actio. qui in hæc verba ſcripſit. Et Seruiana
quidem actione tali in ſpecie vtimur, fundum a me con-
duxiſti, & colonus mihi factus es, ad præſtandos mihi
quotannis mercedis nomine centum aureos. Induxi-
ſti in eum fundum res complures: veluti equos, boues,
ſeruos, veſtem, argentum, cum pacto vt ea mihi mer-
cedis nomine obligarentur] ecce [cum pacto] dixit,
Theophilus.

Qua quidem ſententia firmata, non aduerſantur iu-
ra, quæ pro recepta magis opinione adferri ſolent, ac
42 primo tex. † l. 2. ff. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. tacite
contrah. quam citauit Gloſ. in d. §. item Seruiana. Non
enim obeſt, quandoquidem ita ait Martianus ex Pom-
ponij ſententia, non ſolum pro penſionibus, ſed & ſi de-
teriorem habitationem fecerit culpa ſua inquilinus, in-
uecta & illata pignori erunt obligata. Loquitur Mar-
tianus de inquilino, hoc eſt de eo qui prædium vrbanũ
conduxit, non autem de colono, qui fundum colit. l. re
43 pign. ff. de acquir. poſſ. Secundo non aduerſatur † l. cer-
ti iuris. C. locati. certi iuris (ait Alex.) eſt, ea quæ volun-
tate dominorum coloni in fundum conductum induxe
rint, pignoris iure dominis teneri. quãdo autem domus
locatur, non eſt neceſſaria in rebus inductis, vel illatis
ſcientia domini: nam ea quoque pignoris iure tenẽtur.
Ecce (aiunt Accurſius & eius comites) ſolam ſcientiam
ab Alexandro requiri, vt illata in fundum cenſeantur
hypothecata, non autem requiritur expreſſa pactio. Ve
rum ſatisfaciunt Duarenus. Baro, Donellus, Conna.
ſcientiam pro ipſa voluntate poni, quemadmodũ oſten
dit initium illius conſtitutionis, ibi [certi iuris eſt, ea
quæ voluntate.] Voluntas autem illa, quæ ab initio
contractus (vt Alexander ait) conſideratur, non in-
cludit ſimplicem patiẽtiam, ſed ipſum aſſenſum, quod
probatur ex l. 1. ff. ſi famil. furtum feciſſe dicatur, vbi

Prætor ſcientem dominum ſeruilis furti allegat. ſcien-
tiam autẽ (ait Vlpianus) ſpectare debemus, quæ habet
voluntatem. Inde conſcium criminis eum dicimus, qui
aut commiſit ipſe, aut qui committenti adſenſit, non
quo ſciente & cognoſcente perpetratum eſt, neque
enim teſtes quibus præſentibus & ſcientibus aliquid fa
ctum eſt, dicuntur eſſe conſcij, ſed qui ope & conſilio
& voluntate adſuerunt. Hæc ergo eſt vera differentia
inter illata in fundum, & in domum: illa obligata ſunt
ſi ab initio conuentum fuit, hæc verò etiam ſine con-
uentione. Differentiæ rationem ac cauſam duplicem
aſſignat Coraſius in d. §. item Seruiana. num. 5. verſ. ad-
uertatis autem.

44 Prima † eſt, quod plerumque vſu veniat, vt coloni
in prædium ruſticum res dumtaxat ad agriculturam
pertinentes inuehant, ſuper quibus publico agrorum
colendorum fauore, iuxta Authent. agricultores. C. quę
res pign. oblig. poſſint, lex nec obligationem, nec execu
tionem facile permittit. l. executores. l. pignor. C. quæ
45 res pign. oblig. poſſ. Verum † ratio hæc, quam prius cõ-
ſiderauit Gomeſ. in dicto §. item Seruiana. nu. 30. ver-
ſic. Alia tamen. & ante Gomeſium Fortunius Garzia
in l. item quia, num. 16. ff. de pactis. vera non eſt: ſiqui-
dem procedere ſolum poteſt quoad inſtrumenta ruſti-
ca, & agriculturæ apta, quæ nec ita facile expreſſa ob-
ligatione hypothecari poſſunt: at ruſtici alia bona etiã
habent, (de quibus nunc agitur) quæ obligari ſine con-
trouerſia poſſunt. Quocirca relata ratio his non conue-
nit. Secundam rationem perpẽdit Coraſius, & eo prius
Connanus dict. cap. 16. nume. 5. cuius pariter ſuppreſſo
nomine ſibi vendicauit Charondas d. li. 3. veriſimil. iu-
ris, cap. 15. eamdem rationem probauit & Eguinarius
Baro in dict. §. item Seruiana. verſic. Quæ inhabitatio-
nes, & vere ante omnes hanc rationem conſiderauit
Garzia in d. l. item quia, num. 17. & 18. hęc inquam eſt,
quod in prædijs ruſticis, ſatis eſt conſultum alia via do-
mino, cui fructus, qui in prædijs naſcuntur, tametſi ni-
hil dictum ſit, tacite pignoris nomine obligati intelligũ
tur. l. in prædijs. ff. in quibus cauſ. pig. vel hypoth. tacitè
contrah. l. 3. C. eo. quod iuris & pręrogatiuæ, cum loca-
tori domus, aut alterius vrbani prædij, in quo non na-
ſcuntur fructus, concedi non poterit, alia via lex ei pu-
tauit ſuccurrẽdum, nimirum, vt tacitam habeat rerum
inuectarum hypothecam, d. l. item quia, de pactis, l. 2. &
l. eo iure. ff. in quibus cauſ. pign. vel hypoth. tacite con-
trah. & d. l. certi iuris. C. locati. Vnde autem tacita hæc
hypòtheca de rebus in prædium vrbanum illatis & in-
uectis manauerit, docte & ingenioſe enarrat Cõnanus,
dicto c. 16. num. 5.

46 QVAERO quintò, an † hoc interdictum redda-
tur pro rebus illatis & inuectis in prędium vrbanum, vt
in locatam domum. Et non reddi cum Cino in l. certi iu
ris. quæſt. vlt. C. locati. dicendum videbatur. idque pri-
mo ea ratione quod locator poſſidere dicitur illata &
inuecta in ipſam domum, ſed iam poſſidenti non conce
ditur hoc interdictum adipiſcendæ. §. interdictum quo
47 que. Inſtit. de interdict. quod autem is † locator poſſi-
deat, probat tex. l. ſolutam. §. ſolutum. ff. de pign. actio.
48 quo probatur huic locatori concedi † actionem pigno-
ratitiam pro inuectis & illatis in prædium vrbanum, at
pignoratitia pignoris traditionem præſupponit, & per
conſequens poſſeſſionem l. qui pign. ff. de acquiren. poſ-
ſeſſ. l. cum notiſſimi. §. 1. C. de præſcript. 30. vel 40. an-
49 nor. Accedit † pignoratitiam non concedi niſi res in-
teruenia t, & niſi res tradita reſtituatur. §. vlt. Inſt. quib.
50 mod. re contr. oblig. Præterea non eſt proprie † pignus
niſi res ad creditorem tranſeat, l. ſi rem alienam. §. pro-
prie. ff. de pig. actio. & l. plebs. §. pignus, de verb. ſignifi.
Atque ita hac adducti ratione affirmant Azo, Accur-
ſius, & Petr. Perticenſis, a quibus non diſſentit Cinus in
d. l. certi iuris. quæſt. 1. Secundo hanc Cini ſententiam
cõfirmare videtur, quod inrerdictum hoc redditur pro
illatis & inuectis in prędium ruſticum. d. §. interdictum
quoque, idque forte, quia expreſſa pactione bona illa ob-
ligantur, quæ ſanè nominata pactio ceſſat in illatis & in
uectis in prædium vrbanum. Hinc tertio inſurgit, quod
interdicti Saluiani verba de illatis & inuectis in prædiũ
ruſticum tantummodo ſunt: non ergo ad vrbanum ex-
tenduntur.

51 Ceterum verior eſt ſententia, † interdictum hoc, vti-
le tamen reddi pro illatis, & inuectis, in prædium vrba-
num: ita ſcribunt Bart. in l. 1. num. 2. ff. de Saluia. inter-
dict. & in l. 1. num. 1. verſic. quæro an hoc. C. eo. idem in
52 l. ſolutam. §. ſolutum, numero ſexto. ff. de pig. actio. Bal.
in dicta l. 1. num. 12. & ibidem Sal. quæſt. 9. C. de Saluia.
interdict. Angel. Aret. in §. item Seruiana. num. 6. Inſtit.
de actio. & Fran. Sarmientus in commen. De reditibus
eccleſiæ, parte 3. capitul. 2. numero. 20. verſicul. & hæc
opin. & Neguſant. in tract. de pignor. parte 8. memb. 1.
nume. 5. Ea eſt huius ſententiæ ratio: quòd licet verba
interdicti de illatis & inuectis in prædium ruſticũ ſint,
attamen quia mens interdicti conuenit & huic caſui,
cum prædium locatur, & in illud res inuehuntur, ob id
vtilis actio ex eo datur: quemadmodum annotarunt
Gl. Bart. Alex. & ceteri in l. curatoris. C. de neg. geſt.

Nec aduerſantur contrariæ rationes: Nam prima il-
la falſa eſt, cum vere locator non poſſideat illata & in-
uecta in domũ, vt rectius exiſtimarunt Bart. in d. §. ſolu-
tum, num. 5. & Salic. in d. l. certi iuris. quæſt. 7. Sarmien
tus d. c. 2. num. 19. Si enim locator prædij vrbani igno-
rat illata & inuecta, d. l. certi iuris. nulla ratione fieri po-
teſt, vt dicamus eum poſſeſſionem aſſequutum fuiſſe,
l. 3. §. Nerua. ff. de acquir. poſſeſ. Præterea ſi illata in prę
dium ruſticum non poſſidentur. d. §. interdictum quo-
que cum tamen in eorum contrabenda hypotheca loca
toris ſcientia, imò pactũ intercedit, d. l. certi. quantò for
tius dicendum eſt non poſſideri hæc illata in prædium
vrbanum, in quorum obligatione ſcientia locatoris non
cõſideratur. Textus autem dicti §. ſolutum, intelligitur
cum locator poſt moram ſolutionis a conductore factã,
bona illa includit & retinet loco pignoris, donec ſibi ſa
tisfaciat: nam tunc poſt incluſionem poſſidere dicitur,
& tex. l. qui pignoris. ff. de acquiren. poſſeſ. ſatis fuit ſu-
pra 5. quæſtio. 3. declaratus. Non quoque aduerſatur ſe-
cunda illa ratio, quandoquidem id, quod vel ſciẽtia, vel
expreſſa pactio operatur in illatis & inuectis in prædiũ
ruſticum, idem operatur ſola illatio & inuectio in præ-
dium vrbanum. ſunt enim æque locatori obligata. Ter-
tia vero conſiderato ex ſupra illatis reſponſionem ha-
bet. quinimo etſi interdicti verba vere non ſunt de præ-
dio vrbano, attamen maior eſt ratio, vt illata inuecta-
que in prædiũ vrbanum ſint obligata, cum præcipue ob
vrbani prædij locationẽ tacita hypotheca, & per con-
ſequens hoc interdictum ſit introductum. Nam (quem-
admodum eruditiſſ. Connan. lib. 4. commen. iuris. c. 16.
nume. 5. Bald. in comment. de pig. cap. 6. ſcribit) magna
olim Romæ (vt nunc Venetijs) turba & multitudo erat
pauperum inquilinorum, qui in alieno & conducto ha-
bitabant, neque præter neceſſariam, & curtam ſuppel-
lectilem quidquam habebant, vtpote opifices, qui manu
& artificio quotidiano victum quæritabãt; qui ijs igno-
tis alioqui & peregrinis ædes locabant, vt ſi cauerent,
ſolebant paciſci, vt inuecta & illata ſaltem pignori eſ-
ſent pro mercede habitationis, ſeu penſione. Non ſole-
bant itaque domini ijs locare ſine aliquo pignore. Pi-
gnus eſſe ſolebat ipſa ſupellex. Hoc cum in more eſ-
ſet, eſſet etiam iuſtum, vt occurreretur ingratorum
hoſpitiũm perfidiæ, & locatoribus conſuleretur: pla-
cuit,

Digitized by Google

cuit, vt haberetur pro cauto & conuento, vt ſi fortaſſe
in locatione expreſſum non fuiſſet. Hoc non niſi Romæ
introductum fuit, deinde eo exemplo adductus Iuſtinianus
idem Conſtantinopoli, & in alijs prouincijs
conſtituit. l. vlt. C. in quib. cauſ. pig. vel hypoth. taci. con
tr. quæ ratio tanta non erat, cum prædium ruſticum locabat,
cuius fructus (vt dixi) ſufficere videantur.
53 QVAERO ſexto, † an hoc interdictum competat
locatori pro partu nato ex ancilla in prædium inuecta,
& deinde tertio vendita? Et competere, dubium
non eſt, ita enim reſpondit Iulian. in l. 1. in princip. ff. de
54 Saluian. interdicto. cuius ſententiæ ea eſt ratio, † quod
partus ventrem ſequitur, & eiuſdem conditionis eſt ac
ipſe venter. quocirca vbi ancilla obligata eſt, ita & partus
ex ea natus obligationis tempore, l. ſi conuenerit. §.
ſi fundus. ff. de pig. actio. Verum aduerſari videtur text.
l. Paulus. §. 1. ff. de pign. qui aſſirmat partum ex ancilla
tertio vendita natum, ita demum in obligationem venire,
ſi editus apud debitorem fuit. Reſpondet Gloſſ. d.
l. 1. ff. de Saluian. interdict. & ibi Bart. in prima oppoſi.
tex. d. l. Paulus, procedere cum ancilla cõcepit ac etiam
peperit apud emptorem. Tex. vero dic. l. 1. ff. de Saluia.
interdic. cum concepit ancilla apud debitorem. Quam
quidem opinionem probauit & Bertachin. in tract. de
Gabellis, parte octaua, cap. de principali. membr. 1. numero 8.
55 QVAERO ſeptimò, † an hoc interdictum reddatur
locatori aduerſus tertium poſſeſſorem bonorum
conductoris, quæ iam hypothecata erant locatori pro
penſione prædij, vtputa contra emptorem rerum obligatarum?
Dicendum eſt quoad interdictum directum,
illud non concedi: nec enim eſt qui aliter ſentiat. Du-
* bium eſt, an ſaltem vtile reddatur. Recepta * & vera
eſt interpretum opinio reddi. Ita Gl. & ceteri in l. 1. ff.
de Saluian. interdic. & in l. 1. C. eod. Neguſantius in tracta.
de pignoribus, parte ſecunda, membro 4. num. 132.
Balduinus in §. interdictum autem. Inſtit. de interdictis.
& in commentarijs de pignoribus, c. 14. colum. 2. Franciſcus
Sarmientus in commentarijs de redditibus Eccleſiæ,
parte tertia. c. 2. num. 19. verſi. Saluianum interdictum.
Ita etiam intelligo Robertum Marantam in
praxi iudiciorum, parte quarta, diſtinctione 7. numero
11. idem verè ſenſit Signorolus conſil. 4. num. 7. dum
reſpondit, hoc interdictum eſſe perſonale in rem ſcriptum,
& ob id illud reddi cõtra quemcunq; extraneũ
poſſeſſorem. Idem ſcripſit Cuiacius lib. 5. obſeruat. cap.
26. qui erudite explicat. Hanc ſententiam ij probant
56 ex verbis † dict. l. 1. in princ. ff. de Saluian. interd. dum
reſpondit Iulianus reddi illud interdictum locatori ad
auocandum partum natum ex ancilla in prędium inuecta,
& alteri vendita. quod ſi de partu ibi ſolum ambigitur,
aperte intelligimus nullum eſſe de ipſa ancilla dubium.
Probat & hanc ſententiam tex. dict. l. 1. §. 1. dum
duobus locatoribus tribuit interdictum illud vtile aduerſus
extraneos. Intelligo extraneos vna cum Accurſio
& ceteris, id eſt tertios poſſeſſores. Idem verè cenſuit
Theophilus in ſuis Inſtitutionibus, tit. de interdictis.
§. altera. verſic. huiuſcemodi. cuius verba adſcripſi.
[Nam ſi is ceſſauerit (de colono loquitur) in ſoluendo,
aduerſus quemuis res coloni poſſidentẽ interdicto Saluiano
dominus experiri poterit.] Ecce ait [aduerſus quẽuis
poſſidentem res coloni] tertium poſſeſſorem ſignificãs.
Ea etiam eſt ratio, quam Signorolus, & ante eum
Gloſſ. penult. l. 1. C. de precar. & Saluia. interdict. per-
57 pendit, quod † interdictum hoc perſonale in rem ſcriptum
quemcumque poſſeſſorem inſequitur. Non igno-
58 ro tamen eruditiſſimum † Franciſcum Hotomannum
contrariam opinionem probaſſe in §. interdictum quoque,
Inſtit. de interdict. cuius quidem opinio probari vi-
59 detur in † l. 1. C. de precar. & Saluia. interdic. quam ſupra
quæſtio. 3. diximus loqui de tertio poſſeſſore, qui a
conductore res iam locatori obligatas emit, ibique Gordianus
negat aduerſus eum hoc interdictum reddi. Ceterum
interpretantur relati fere omnes, ibi agi de interdicto
directo, non autem vtili, ne Iuliano repugnet. de
directo enim interdicto Saluiano ſolum apud Gordianũ
fuiſſe dubitatum, dicendum eſt; alioqui abſurde ab eo
fuiſſet reſponſum, locatori non reddi illud interdictum,
ſed eius loco vel Seruianam actionem, vel vtilem quaſi
Seruianam, quia ſi quaſi Seruiana vtilis reddi potuit,
cur non interdictum vtile? quam ſane ſubtilem conſiderationem
fecit Sarmientus d. ca. 2. nu. 18. Non etiam
aduerſatur ratio illa diuerſitatis, quam inter hoc inter-
60 dictum, & actionem Seruianam † adfert Hotomãnus,
qua quidem aſſerit, hoc interdictum non reddi contra
extraneum poſſeſſorem, nempe, quia fauorabilior eſt
cauſa domini cum colono agẽtis, quam cum extraneis:
quippe cum ille contraxerit, & res oppignoratas poſſideat:
extranei vero, qui acquiſiuerunt, nihil cum domino
geſſerunt: (vt credi par eſt) ignorantes oppignoratas
eas res fuiſſe, eas emerunt: cauſam igitur inter colonum
& dominũ Prætor ipſe ſuſcepit: & quia æquius
eſſe videt earum rerum poſſeſſionem penes dominum
quam penes colonum eſſe, interdictum in eam ſententiam
interponit. At cum ad extraneum res peruenit,
nihil cauſæ eſt, quamobrem æquius non ſit apud eum,
qui ſine vllo dolo rem emit, tãtiſper poſſeſſionem eſſe,
quam apud creditorem, dum conſtitutum exerceatur.
Hæc Hotomannus. Cuius ſanè ratio vera mihi viſa eſt
61 nunquam, quandoquidem etſi † extraneus is poſſeſſor
dolo careat, non tamen caret culpa, qui caute negociari
debet, l. qui cum alio. de reg. iuris. ea ratione factum eſt,
vt interdicta hæc, quæ perſonalia ſunt, in rem tamen
ſcripta poſſeſſorem quemcumque inſequãtur. Ita enim
62 videmus interdictum, † quorum legatorum, reddi contra
extraneum poſſeſſorem, qui tamen eamdem probabilem
ignorantiæ rationem, quam extraneus poſſeſſor,
in caſu habet. leg. 1. §. illud. ff. quo. lega. & explicauimus
ſuperiore remedio quæſt. 10.
63 QVAERO octauo, an hoc † interdictum reddatur
aduerſus hæredes conductoris? Et reddi, nemini
venit in dubium: ita probat l. 2. C. de precar. & Saluia.
interdicto. cum illa conſtitutio quæ de precario loquitur,
ſub eo communi titulo collocata ſit: quamquam
eam Bart. & Salicet. ad precarium ſimpliciter retuliſſe
videantur. Suadetur hæc noſtra ſententia, quia vbi lex
64 aliquem obligat & afficit, obligare quoque dicitur † illius
hęredem, cum perſona hæredis eadem ſit cum illa
defuncti, Authen. de iureiur. a morient. præſt. in princ.
65 Ita enim videmus a fortiori, † pactum illud executiuũ,
quo creditor ſua authoritate poteſt ingredi poſſeſſionem
bonorum debitoris, exequi, & contra illius hæredem
poſſe, vt docuit Bar. in l. creditores, num. 21. C. de
pign. quod late explicamus infra remedio 5. quæſt. 17.
vbi extendimus procedere, etiam ſi hęres diuerſæ conditionis
ſit a defuncto. Hanc ſententiam ego intelligo
de interdicto directo: nam de vtili omnis ceſſat dubitatio,
quia ſi contra extraneum (vt ſuperiore quæſtione
diximus) redditur, fortius contra hæredem.
66 QVAERO nono, an hoc † interdictum reddatur
contra minorem, qui in prædiũ a ſe conductũ bona
intulit atque inuexit? Huius quæſtionis diſſolutio ab
eo pendet, an bona minoris obligata cenſeantur pro
penſione prædij. Qua quidem in re opiniones ſunt. Vera
fuit negatiua, quod bona hæc non ſint tacite obligata:
ita enim cenſuit Gloſſ. in l. item quia, in verbo, illata. ff.
de pact. quam ſequuti ſunt ibi Bar. num. 2. poſt Dinum,
in §. Seruiana. vbi Ange. Aretin. num. 4. Inſtit. de action.

Digitized by Google

Fulgoſ.& Salicet.in d.l.item quia.idem Salic. in l.certi
iuris,quæſt.3.C.locati.Imol.& Comenſ.in l.ſi conſtan-
te,in princ.ff.ſolut.matrim.

Primò hac ratinne probari hæc ſententia creditur
ex Auth.dos data.C.de don.ante nup.qua conſtitutum
eſt,quod eo ipſo,quod dos data eſt, etiam donatin pro-
pter nuptias conſtituta dicitur, nullo intercedente ho-
67 minis facto,& tamen ſi † minor dotem reciperet, non
diceretur conſtituiſſe donationem ante nuptias, cum il
la a minore ſine curatoris decreto conſtitui non poſſit.
l.lex quæ tutores.C.de admin.tut.& l.prædia.C.de prę
di.mino.idem ergo dicendum in caſu hoc noſtro, nem-
pe obligationem tacitam non cauſari ſine decreto cura
toris:etſi regulariter bona hęc illata tacitè obligata cē-
ſeantur. Verum reſpondet Bal.& Angel.in dicta l.item
quia,quos ibi refert Iaſon numero 20. quod Bart. ratio
atque fundamentum procedit in alienatione atq; trāſ-
latione dominij,nos vero in pignore, quod non eſt tan-
ti præiudicij,l.vltim.C.quæ res pignor.oblig.non poſſ.
Verum ſi recte animaduertamus(vt animaduertit Iaſ.)
loquitur & ipſe Bart.in tacita hypotheca. Et quemad-
modum alienatio bonorum minoris eſt ſine curatoris
decreto lege prohibita,ita etiam hypotheca, dicta l.lex
quæ tutores.ver.vel pignorare. C.de admin.tut. Quo-
circa rectius ſatisfacere videtur Bal.in l.ſi conſtante, in
fine principij.ff.ſolut.matrimon. quem ibi declarat, &
68 probat Io.Crotus in 1.lectura, in fine,ait ille † textum
d.Autb.Cos data. loqui in quadam hypotheca, quæ nō
indifferenter in quibuſcūque rebus cauſatur,ſed in qui-
buſdam tantum: ſiquidem donatio illa propter nuptias
non reſpiciebat omnia bona mariti, ſed ſolum pro do-
tis quantitate:quapropter ſtatim illa non conſtituitur,
quia requiritur enunciatio & diſcuſſio iudicis. at nos
loquimur in quadam hypotheca legali,quæ indifferen-
ter in omnibus bonis illatis cauſatur: quamobrem con-
ducendo prædium,omnia bona in eo illata,hypothecæ
ſubijciuntur. Dubito de veritate huius reſponſionis,
quam(vt mox ſubijciam) nec Baldus ipſe ſenſit,dubi-
to inquam,quia nulla differentia conſiderari poſſe vide
tur inter duos hos caſus. Nam quemadmodum cū vir
recipit dotem, ſolum tenetur pro illius quantitate face-
re donationem propter nuptias,atque ita illius bona hy
pothecata ſunt in vniuerſum,vt ſcilicet faciat donatio-
nem reſpectu quantitatis dotis,ita etiam hoc in caſu bo
na omnia coloni & ēt inquilini ſūt in vniuerſum hypo
thecata,pro ſnla tamen portione debitæ penſionis. Re-
ſpondeo itaque tertio vna cum Bal.in d.l.ſi conſtante,
quod imo in caſu d. Auth. Dos data. obligata cenſen-
tur bona minoris pro donatione facienda, etiamſi non
interuenit decretum,ea ratione,quod illa obligatio cō-
ſtituendi donationem propter nuptias, eſt obligatio ne
ceſſaria ex legis diſpoſitione,quæ decretum non requi-
rit;ita voluit ſentire Bal. quod clarius explicat Salic. in
l.ſi prædia.C.de præd.minor. quem alij ſecuti ſunt, vt
retuli in tracta.de recuper.poſſeſs.remed. 15.num.164.
verum quia eo loci ab ea Saliceti & ſequacium opinio-
ne receſſi,aliumque eſſe ſenſum d. Authēt.dos data,de-
monſtraui, ob id ad huiuſmodi diſſolutionem dicendū
eſt, veram non eſſe maiorem huius argumentationis
propoſitionem,dum dicitur, quod eo ipſo quod dos da
ta eſt, etiam donatio propter nuptias conſtituta dici-
tur,nullo intercedente iudicis decreto,non inquam ve-
ra eſt hæc aſſertio, ex ea interpretatione, quam attuli
ad d.Auth.dos data, quia imò non eſt ipſo iure conſtitu
ta,ſed eſt in facultate viri conſtituere,vel nō. Siue ergo
Baldi,Saliceti,& ſequacium interpretatio, ad d.Auth.
Dos data, ſiue noſtra probetur, aperte demonſtratur
hanc Bartoli primam argumentationem ſuam opinio-
nem non adiuuare.

Secundo mouetur Bart. in d.l.item quia, ex l.1.§.1.
C.de rei vxor.actio.quo text.conſtitutum eſt,quod cele
brato contractu dotis,bona ſint hinc inde tacite obliga
ta. At bona minoris recipientis dotem, non poſſunt ta-
cite obligari,leg.Titia. ff.de iure dot. & l.1. C.ſi aduer.
dona.idem ergo dicendum eſt in caſu hoc noſtro, nem-
pe tacitam hypothecam non cauſari ex illatione bono-
rum in prædiū conductū. Reſponderi poſſe videtur ex
declaratione Croti in d.l.ſi conſtante, in princ. in 1.le-
69 ctu.in fi.in caſu † d.l.Titia,ob id mulierem minorē non
obligari: quia in ſpecie requiritur diſcuſſio iudicis, &
ideo ante diſcuſſionem illam, nulla cauſatur hypothe-
ca. Diuerſum hic eſt,vbi hypotheca ſuper omnibus bo-
nis contrahitur. Verū dubito ex his quę in ſuperiore fun
damento diximus. Rectius dici poteſt, non eſſe verum,
quod dicitur bona minoris recipientis dotem, non obli
gari tacite:quia imo obligata cenſentur,ita enim ſe ha-
* bet * magis recepta opinio aduerſus Bart.& communē
teſtantur Iaſ.in l.ſi conſtante, in princ. nu.210. ff.ſolut.
matr. Neguſ.in tract.de pig.3.memb.2.partis,num.73.
Curt.iun.conſ.168.nu.20. & late Tiraq.de legibus con
nub.in glo.6.num.185.Quocirca retorqueri poteſt fun
damentum hoc ad d.l.Titia. & d.l.1. reſpondet Iaſ. in
d.l.ſi conſtante, nu.218. loqui in obligatione expreſſa,
quæ non prouenit ex legis diſpoſitione.

Tertio ſuffragatur quod ait Iaſ. in d.l.item quia,nu-
70 mero 20.verſic.tertio pro iſta parte, omnia bona † tu-
toris obligata cenſentur pro adminiſtratione tutelæ, l.
pro officio,C.de admi.tut. & tamen bona minoris eam
ob cauſam non obligantur. l.vlt. C.de leg tut.idem er-
go dicendum eſt in caſu noſtro,vt licet bona conducto-
ris obligentur pro penſione prædij conducti, non tamē
obligata intelligantur bona minoris. Reſpondet Iaſon
71 d.l.vlt.† C.de legit.tut.loqui in actu prohibito minori,
prohibetur enim minor tutelam adminiſtrare: non er-
go mirum,ſi tacite eius bona non obligantur: at diuer-
ſum in caſu noſtro, in quo minor non prohibetur præ-
dium conducere.

Secunda eſt opinio affirmatiua, nempe,bona mino-
ris hypothecata cenſeri pro penſione conducti prædij.
Hanc probarunt Bal.in d.l.item quia,nu.3. Ang.col.2.
ver.in ea gloſ.Caſt. num.1.idem Bal.in l.vnica,§.& vt
* plenius.C.de rei vxo.act. vbi teſtatur hanc eſſe * cōmu-
nem,Io.And.in addit.ad Spec.in ti.de don.inter vir.&
vxor.§.vlt.verſ.quid ſi mulier.Bal.Angel.& Roman.in
l.ſi conſtante,in princ.& ibi Alex.nu.25.ff.ſolut.matri.
& hos recenſet Iaſ.in d.l.item quia, nu.20. verſ.ſecūda
fuit, qui tamen non aperit, quid ipſe hac de re ſentiat,
idem cenſuit Aemil.Ferret.in d.l.item quia.nu.6.

Primò ea adducuntur argumentatione deſumptâ a
72 ceſſante ratione:eſt enim ea ratione conſtitutum, † mi
norum bona ſine curatorum decreto obligari nō poſſe:
quod vt ignari,imperiti,facileque decipi poſſunt.at ra-
tio hæc ceſſat hic,quando quidem decipi nō poteſt mi-
nor prædium conducens, cum faciat illud, quod quili-
bet diligens paterfamilias faceret. quo etiam argumen
ti genere vtitur & Iaſ.in d.l.ſi conſtante, in prin.num.
215.dum loquitur de minore recipiente dotē. Reſpon
detur,quod licet poſſit minor domum conducere, non
tamen ſequitur,quòd ceſſet deceptionis cauſa, cum de
ceptio ipſa facile contingere poſſit:quia locator potuit
locare maiori pretio, quam diligens patriſamilias lo-
caſſet. Vel etiam ipſe minor poſſet conducere domum
nimis amplam,& ſuæ tenuitati ornatam nimis.

Secundo mouentur ex tex.legis,conditionibus pupil
lus,ff.de condit.& demonſtrat. quo probatur, quod li-
73 cet pupillus † non poſſit principaliter obligari ſine tu-
toris authoritate, poteſt tamen in conſequentiam, er-
go idem hic dicendum videtur. Nnn ſatisfacit Iaſon
in præ-

Digitized by Google

in præcitata lege item quia. ſolum ait, & in iuribus per-
penſis a Bartol. pro ſententia negatiua procedere, cum
obligatio venit in conſequentiam. Verum reſponderi
74 poteſt, ob id in caſu † d.l. conditionibus pupillum taci-
te in conſequentiam quamdam obligari ſine tutoris au
thoritate, quia obligatio illa reuocabilis eſt. Nam licet
impleta conditione pupillus ille hæres efficiatur patri
neceſſarius, attamen cum abſtinendi beneficium iure
habeat, ab ea hæreditate ſe abſtinere poteſt. §. ſed his.
Inſtit. de hæred. qual. & differ. atque ita l. conditioni-
bus, ibi interpretatur Commen. quem ſequutus eſt Io.
Crotus in repet. d.l. ſi conſtante, num. 142. verſi. quarto
ad. ff. ſolut. matrimon. & Socin. in d.l. conditionib. nu.
2. at in caſu noſtro obligatio bonorum pro pẽſione præ
dij eſt irreuocabilis, non ergo argumentari licet de vna
ad alteram.

Tertiò ſuffragatur huic opinioni l. 1. in fi. & l. 2. ff. de
75 rebus eorum, quibus probari videtur tacitam † hypo-
thecam in bonis pupilli ſine decreto curatoris cauſari,
etſi expreſſa prohibita ſit. Verum reſpondẽt Doctores,
præſertim Iaſ. in d.l. item quia, nu. 20. verſ. ſed tu aduer
te. ff. de pact. & Crot. in d.l. ſi conſtante, in princ. 1. le-
ctu. num. 100. & in repet. nu. 144. ff. ſolut. matr. & latius
Ibid. Iaſ. num. 212. 213. Placet mihi illa reſponſio. Iaſ. d.
76 num. 213. † d.l. 1. §. fin. & l. 2. loqui in obligatione expreſ
ſa, quæ ſine decreto cauſari non poteſt, cum minor a pri
uato rem emit, ex quo etiam pretio non perſoluto in ip
ſum minorem emptorem tranſlatum eſt dominium; ꝙ
non contingit eo caſu, quando minor emit a fiſco; nam
illi pro reſiduo pretij ſine decreto obligari poteſt res ip
ſa empta. Cuius ſententiæ ratio eſt, quod lex tacitã in-
ducit obligationem bonorum eius, qui cum fiſco cõtra-
hit, l. 2. C. in quib. cauſ. pig. vel hypoth. tacite contr. qua
ex re manifeſtam oſtendit differentiam Vlp. in d.l. 1. in
fi. cum l. 2. de reb. eor. inter obligationem tacitam a le-
ge inductam & expreſſam. Et ideo minor eo caſu fiſco
obligatur fauore fiſci, vt ibi patet, cum tamen in caſu
noſtro non ſit lege cautum minorem huic locatori o-
bligari.

Quartò adducuntur ex l. quæ tutoris. ff. de reb. eor.
& ex duobus illis titulis, ff. de reb. eor. & C. de præd. mi
77 nor. quæ ſane iura loquuntur in voluntaria † obligatio-
ne, vt illa non cauſetur ſine curatoris, & iudicis decre-
to, ſed in hypotheca, & obligatione legali, quæ dicitur
neceſſaria, diuerſum eſt. Nam illa ſine tot ſollemnitati-
bus cauſatur, vt ex iam relatis conſtat, & confert l. ſi ſi-
ne hærede. §. Lucius. ff. de admin. tut. quo loci ait Mo-
deſtinus, conſuetudinem regionis, quę circa rem verſa-
tur, ita obligare minores, vt maiores. Verum reſponde-
ri poteſt, vt declarat Crotus in d.l. ſi conſtante, in 1. le-
ctura, num. 101. verſic. quarto adducebat. quod ex quo le
ge ſancitum eſt, bona minoris non obligari ſine decreto
& ſollemnitate, de quibus in pręcitatis titulis, licet dein
de certis in caſibus cautum ſit ſimpliciter bona cenſeri
hypothecatã, non tamen intelligitur quod etiam bona
minoris ſine decreto cenſeantur hypothecata. Nã lex
generaliter loquens, etiam cum clauſula [non obſtanti-
bus quibuſcunque, &c.] non derogat his, quæ ſpeciali-
ter ratione certæ perſonæ conſtituta fuerunt; vt cẽ fuit
glo. in Auth. de hæred. ab inteſt. in verbo, vocantibus.
Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verbo, Non ob-
78 ſtantibus, nu. 96. & † ad d.l. ſi ſine hærede. §. Lucius. ff.
de adminiſt. tut. reſpondet idem Crotus in repet. d.l. ſi
conſtante, num. 114. in fine. vt loquatur in obligatione
perſonali. Vel verius erat lex manifeſta, quæ rem ipſam
affectam habebat, ex Tiraq. tract. de retract. conſang.
ad fi. num. 54.

Quintò vtor argumentatione, qua in ſimili vſus eſt
Crotus in d.l. ſi conſtante, prima lect. num. 101. verſ. 6.
79 lex † generaliter & indiſtincte diſponens comprehen-
dit etiam perſonas priuilegiatas, l. in fraudem. §. vlt. ff.
de milit. teſtam. & late ſcribit Tiraq. d. tract. de retract.
conſang. §. 1. glo. 14. num. 96. At iura quæ diſponunt il-
lata & inuecta in prædiũ conductũ eſſe tacite obligata
pro penſione prædij, generaliter atque indiſtincte lo-
quuntur: ſequitur ergo quod & perſonam minorũ alio-
qui priuilegiatam comprehendunt. Satisfacit præcita-
to loco Crotus, dum inquit, quod tunc demum lex ge-
neraliter loquens comprehendit etiam priuilegiatum,
intelligitur, niſi in ſpecie illius caſus is ſit priuilegiatus,
ſic declarat ille l. hæres abſens. ff. de iudic. In caſu vero
noſtro minores ſunt priuilegiati, ne eorũ bona ſine ſol-
lemnitatibus alienari, vel obligari poſſint, non ij ſub ge
nerali lege continentur. Accedit, quod lex generalis nõ
comprehendit priuilegiatos etiam in genere; ita Iaſ. l.
1. num. 9. ſolut. matr. & latiſſime ſcribunt Calcan. conſ.
13. col. 12. vbi tredecim attulit inſtãtias, quibus aperte
oſtendit generalem diſpoſitionem non comprehende-
re cauſam dotis, & cauſam piam, quæ quidem in gene-
re priuilegiatæ ſunt. Tiraq. in tract. de retract. conſang.
§. 1. glo. 14. nu. 91. 92. & Neuiſ. conſ. 77. nu. 16.

80 Tertia fuit opinio † Guilielmi Cunei, quam ſecutus
eſt Cin. in l. certi iuris. C. locati, & recenſet Bart. in l. itẽ
quia, num. 2. qui quidem ita diſtinguit: Aut poſt cõtra-
ctum celebratum ſequitur tacita legis obligatio abſque
alio facto hominis, & tunc minoris bona cenſentur etiã
obligata, l. 1. §. vlt. & l. 2. ff. de rebus eor. & hoc caſu pro-
cedere poteſt ſententia affirmatiua ſupra relata, ſeu ra-
tiones pro ea relatæ. Aut poſt celebratum contractum
vltra legis diſpoſitionem requiritur nouum hominis fa
ctum, vt in caſu hoc in quo requiritur quod minor infe-
rat bona in conductũ prædiũ: & tunc nulla cauſatur o-
bligatio in bonis illis, cum ex ſuo facto minor ſine de-
creto & ſollemnitate illa obligare non potuerit, & hoc
in caſu procedit opinio negatiua. Hanc diſtinctionem
reijcit Bart. in l. item quia. primum illud diſtinctionis
membrum non probatur ex d.l. 1. §. vlt. & l. 2. ff. de reb.
eor. quemadmodum ſupra declarauimus.

Quarta fuit opinio Petri de Bellapertica in l. certi iu
ris, C. locati. quam quidem ſequuti ſunt Cin. Angel. &
Bald. quos recenſet Iaſon in l. item quia, num. 20. verſ.
vltima fuit opinio. ff. de pact. a quibus vere nec Iaſon ip
ſe videtur diſſentire, etſi hanc declarationem ſcribit.
81 Diſtinguit itaque Petrus. Aut minor † conduxit domũ
condecentem atque honeſtam, quæ ſuæ conditioni cõ-
uenit, ita quod egiſſe videtur, quod diligens quilibet
paterfamilias egiſſet, & tunc eius bona illata & inue-
cta in domum erunt tacite hypothecata, & hoc in caſu
procedere poteſt ſecunda illa opinio affirmatiua, quæ
Baldi & ſequacium fuit. Nam hoc caſu ceſſat illa ratio
deceptionis, qua minorum bona obligari prohibentur.
Aut, inquit Petrus, minor iſte domum minus condecen
tem, & minus ſuæ conditioni conuenientem condu-
xit, & tunc non obligantur eius bona illata & inue-
cta, atque ita procedit negatiua illa opinio Bart. & alio-
rum, quam ſupra primo loco retulimus. Eſt ratio, quia
ſatis conſtat minorem hunc ſua facilitate læſum & de-
ceptum eſſe. Hanc opinionem veram minime eſſe opi-
nor, ſiquidem illud primum membrum huius diſtinctio
nis verum non eſt. Nam ratio illa non concludit, quan-
doquidem minoris bona obligari non poſſunt ſine de-
creto, illo etiam caſu, quando vtiliter contraheret, &
ſuam conditionem meliorem faceret, quod probat lex,
magis puto. §. ſi æs. ff. de reb. eor. qui ſub tutel. ſcripſi in
tract. de arbi. iudicum, lib. 2. caſu 171. num. 60. 62. & nu.
63. Non etiam ſecundum membrum diſtinctionis eſt
verum, quia abſolutè non obligantur bona hęc minoris
vt nunc ſubijciam.

Placet mihi (vt paucis dicam quod ſentio in tanto
opinionum conflictu) illa opinio Bartoli negantis, mi-
81 norum † bona cenſeri tacite hypothecata pro penſio-
ne domus, quod vt dicam, illud me mouet, quemadmo-
dum bona minoris expreſsè obligari non poſſint ſine
decreto, lege magis puto. §. ſi pupillus. ff. de rebus eo-
rum, & ſcripſi dicto caſu 171. numero 30. nec tacitè
poſſunt obligari, niſi illis in caſibus, in quibus lex expreſ
ſim tacitam hypothecam in bonis minoris introduxit.
Nam quando lex inducit tacitam hypothecam in bo-
nis minoris, illud clare exprimit, vti videmus in caſu l.
2. ff. de reb. eor. vbi inducit obligationem bonorum a
fiſco emptorum per minorem, vt illa ſint pro reſiduo
pretij obligata, vti etiam in caſu l. 3. in princ. ff. de reb.
eor. vbi obligata cenſentur alteri minori, ex cuius pecu-
nijs fundus ille erat emptus, quod quidem factum eſt
vtroque in caſu expreſſim fauore perſonarum, fiſci ſci-
licet, & alterius minoris; licet ergo in caſu noſtro regu-
lariter bona illata in domo ſint tacite hypothecata pro
penſione domus, non tamen in bonis minoris expreſ-
ſim hoc cautum reperitur: eſt ergo dicendum ita tacite
non cenſeri obligata, quemadmodum nec expreſſe obli
gari potuiſſent. In re maxime dubia liberum eſt homi-
nis iudicium.
83 QVAERO decimò, an hoc † interdictum redda-
tur pro poſſeſſione bonorum coloni partiarij, qui fun-
do a ſe conducto illa intulit atque inuexit? Et dicen-
dum eſt concedi, ſiquidem ex vera & magis recepta
Doctorum ſententia, ita bona coloni partiarij hypo-
thecata cenſentur pro penſione & præſtatione illa, ac
bona coloni, qui nummis colit. ita enim docuerunt Bal.
in lege certi iuris. numero ſexto, C. locati. poſt Roffre-
dum & Cin. ibi, & ante eos idem affirmauit gloſs. in §.
item Seruiana, in verbo, quis. Inſtitut. de action. vbi An
gel. Aretin. numero 13. & clarius Gomeſ. numero 9.
* verſicul. ſed breuiter teſtatur hanc eſſe * communem:
quod & ibidem facit Zaſius numero 14: idem docuit
Flor. in lege ſecunda, numero 7. ff. locat. Alexan. conſi-
lio 32. numero 3. libro primo, Socin. tract. fallen. vltim.
Barbat. in Rub. extra, de locato. Quæ ſane vera iuris
84 ſententia, ea ratione iuuatur, quod † coloni nomen,
quod generale eſt, vt inquit gloſ. in rubr. C. de agric. &
cenſ. lib. 11. etiam huic colono partiario conuenit: cum
par ſit ratio in eo, ac in eo qui nummis colit, quippe qui
vt ille tenetur ſoluere & præſtare promiſſam portio-
nem, quā vt præſtet bona illata obligaſſe cenſetur: quo-
circa cum par adſit ratio, idem quoque ius ſtatuendum
eſt. lege illud, in princ. [illegible]d leg. Aquil. l. a Titio, in prin-
cip. de verb. oblig. cum ſexcentis his ſimilibus. Acce-
85 dit, quod † colonus is dicitur, qui terram, & agrum co-
lit, vt diffiniunt Bal. in dicta lege certi iuris, num. 4. C.
locati. Petr. Vbald. in tract. ſocietatis, par. 2. quæſt. 9. in
princip. At hæc diffinitio colono partiario conuenit,
cum & ipſe agrum colat; ſi ergo diffinitio conuenit, er-
go & diffinitum, Bart. & alij in l. 1. ff. ſi certum petat.
& in l. 1. ff. de teſtamen. Tertio ſuadetur hæc ſententia
argumento ſumpto a fortiori ex lege pretij cauſa. C. de
reſcind. vendit. quam ego ita cum alijs conſidero: ſub-
86 ſtantia contractus † emptionis & vēditionis eſt, vt pre
tium ſit in pecunia numerata, §. item pretium, Inſtitut.
de emption. & vendit. alioqui eſſet permutatio: & ta-
men partium voluntate effici poteſt, vt loco pecuniæ
alia ſpecies detur: & ille adhuc appellatur contractus
emptionis, quanto fortius dicendum eſt in caſu noſtro,
colonum eum dici, qui nummis colit, poſteaquam ad eſ
ſentiam illius nominis, non requiritur, quod nummis
colat. Nec aduerſantur rationes aliquot, quibus Nico-
laus Neapoli, & alij nonnulli relati a Iaſ. in dicto §. item
Seruiana, numero 55. Inſtitut. de actio. contrariam opi-
nionem auſi ſunt affirmare, nempe, huius partiarij coloni
bona non cenſeri tacitè hypothecata domino, cū pro-
prie colonus non ſit, ex d. §. item Seruiana, quo ſolum
datur hoc ius tacitæ hypothecæ in bonis coloni: at hic
87 partiarius nō videtur eſſe † colonus, ſed potius ſocius,
lege ſi merces. §. vis maior, ibi, quaſi ſocietatis iure, ff. lo
cat. & ſcribunt Caſtr. conſil. 266. Vidēdum eſt. colum.
2. lib. 1. Barbat. in rubr. de rebus eccleſiæ non alienan.
Corneus in l. ſi paſcenda, numero 49. C. de pactis. Ioan.
a Platea in §. is vero, Inſtit. de rerum diuiſ. Huc perti-
net glo. l. diuortio, §. item ſi meſſes. verſic. ſequentur. ff.
ſolut. matrim. & gloſ. Inſtit. locati, in princip. in verbo,
ſi merces, quę affirmat colonum partiarium eſſe impro
prie colonū, veriuſq; dici ſocium. Hæc ratio nō eſt mul
tum ſolida, vt animaduertunt Bal. in dicta l. certi iuris,
num. 6. & ceteri omnes in d. §. item Seruiana, ſiquidem
colonus partiarius non dicitur proprie ſocius, ſed im-
proprie, vt oſtendunt verba illa d. §. vis maior, ibi, quaſi
ſocietatis iure, quod ea ratione comprobatur, quia vi-
demus ſocietatem morte extingui, l. 1. ff. pro ſocio. §.
morte. Inſtit. de ſocietate. & tamen morte coloni par-
tiarij non extinguitur illa locatio, ſed tranſit ad hære-
des, l. viam. C. locati, l. qui fundum. ff. locati, & l. nihil. §.
vlt. de legat. 1. ita Bald. d. l. certi iuris, num. 6. qui & alia
ratione comprobauit, nempe ex hoc contractu locatio-
nis agi etiam poſſe actione præſcriptis verbis, l. 2. §. ſi
quis ſeruum. ff. depoſiti. cum tamen pro ſocietate ſola
detur actio pro ſocio.

Extenditur relata communis ſententia, vt locum e-
88 tiam ſibi † vendicet in eo colono, qui ſpecie aliqua pro
miſſa, vtputa, promiſſis decem ſaccis frumenti, vel quo
ſimili, agrum colendum conduxit: nam & huius bona
cenſentur tacite hypothecata: ita docuit Bald. in dicta
lege certi iuris, numero ſeptimo, ibi, vel alia re promiſ-
ſa. C. locati, quem clarius eius doctrina explicata, ſequu
ti ſunt Roman. ſingul. 233. Tu ſcis quod inuecta, Iaſon
in lege item quia, numero ſecundo, verſic. 3. limita. ff.
de pact. & Neguſan. in tract. de pignorib. 4. membro
2. partis, numero 138. verſic. tertio amplia. Quam qui-
dem opinionem credit Roman. probari auctoritate gl.
in l. licet, & in l. exceptio. C. locati, & in capit. propter
ſterilitatem, extra eod. dum affirmant, quod illa æqui-
tas, quæ conſideratur in colono qui nummis colit, con-
ſideretur etiam in eo, qui ſpecie aliqua promiſſa condu-
xit, quas quidem gloſſas probauit, & Gomeſ. in dicto §.
item Seruiana, numero 11. ſuppreſſo tamen Romani
nomine. Et vere par eſt ratio huius coloni, ac illius qui
nummis colit: cum vterque colat, vterque penſionem
præſtet, vt iam diximus ſuperius. Secundo ait Roma-
nus probari hanc ſententiam claro iure, nempe l. ſi gra-
89 tuitum eſt, † & l. Pompon. la 2. in princip. ff. in quibus
cauſis pign. vel hypothec. tac. contrah. quam citat, &
Gomeſ. dicto §. item Seruiana, numero 10. poſt Barba-
tiam, quem refert, nullam conſtituit differentiam Pom
pon. quod quis colat nummis, vel alia ſpecie promiſſa,
ſed ſolum conſiderat an conſtituta mercede, vel gratui
tò conduxerit. Ego præter Gomeſium ita conſidero,
quod etiam colonus is dicitur, qui gratuito conducit:
hoc patet, quia & ipſe colit, & pro deterioratione tene
tur, vt inquit glo. d. l. Pomponius, in verbo, non eſſe, &
licet eius bona ſint tacite hypothecata, eo quod nullam
ſoluit penſionem, non tamen coloni nomen amittit, ſi
ergo & colonus is dicitur, qui gratuito conduxit, a for-
tiori, & qui ſpeciem dare promiſit: ob cuius quidē ſpe-
ciei ſolutionem tacite obligaſſe dicitur in fundū illata.
Tertio inquit Romanus confert regula l. naturali. §. ſed
90 ſi facio. ff. de præſcript. verbis, quod † contractus inno-
minatus ſequitur naturam cōtractuum nominatorum,
cum eis aſſimilantur. At hic locationis contractus, qui
promiſſa

promiſſa ſpecie celebratur, ſimilitudinem cum vera lo
catione habet,cum ambo coloni ſint,& agrum colant;
eius ergo naturam ſequitur. Nec aduerſantur rationes,
quibus Specul.in tit.de locato, §.poſtquam, verſic.por-
ro.& Aemilius Ferretus in l.item quia, numero 3. ff.de
pact. contrariam opinionem tuentur. Primo, inquit
91 Aemilius,† probari hoc videtur ex dicta l.item quia,&
illi ſimilibus, quæ loquuntur in locationalibus, qualis
non eſt ſpecies,de qua hic agitur, ſed vere & hæc loca-
tio dicitur,vt & illa,quæ gratuito fit,dicta l.Pōponius,
la s.ff.in quib.cauſ.pig. vel hypoth. tacit. contrah. non
enim (vt dixi) hæc ſolutionis ſpecies naturam contra-
ctus immutat.quod etiam mox clarius dicam. Secundo
mouetur Aemilius ex l.s.ff.in quibus cau. pign. vel hy-
poth.tacite contrah.qui volens oſtendere quibus ex cau
ſis oriatur hæc tacita conuentio illatorum & inuecto-
rum, hoc ſignum actionis ex locato tradit. Ait enim,
quo nomine ex locato cum eo erit actio, inuecta & illa-
ta erunt pignori obligata, ſi igitur (inquit Aemilius)
hoc argumento deprehendimus, quando tacitū pignus
contrahatur, vbi hoc non erit, conuentio inde neceſſa-
rio excludetur. Hoc argumento vtitur Iuriſconſul.in l.
naturales obligationes,ff.de actio.& obligat. Sed in ca-
ſu noſtro non naſcitur actio ex locato,ſed actio præſcri-
ptis verbis.l.1.§.ſi quis ſeruum. ff.depoſit.ergo non na-
ſcetur etiam tacita conuentio pignoris. Verum argu-
mentatio hæc non admodum vrget, vt Aemilius opi-
92 natur, ſiquidem alius eſt ſenſus † dictæ l.s.ff.in quibus
cau.pign.vel hypoth.tac. contrah. Illud affirmat Iuriſ-
conſ.conductoris bona in conducto prædio illata,& in-
uecta eſſe tacite obligata non ſolum pro penſione præ-
dij,ſed etiam pro ipſius prædij deterioratione; ob quā
quidem deteriorationem ex locato etiam contra con-
ductorem agere licet,lege ſi vulneraueris. ff.locati.non
autem dixit Iuriſconſ. ita demum pignus tacitum con-
trahi,cum locato agi poteſt:non ſi alia actione. Præte-
rea,non deſinit hic contractus locationis, etſi loco nu-
meratæ pecuniæ certa ſpecies, vtputa decem corbes
frumenti,promiſſa eſt, ſiquidem mihi magis probatur
illa eruditiſſimi Ioan. Coraſij ſententia in libro ſecun-
93 do, Miſcel.iuris, capit.11. aſſerentis, † locationem il-
lam appellari,cuius pretium conſiſtit in ſpecie, quæ vel
pondere, vel numero, vel menſura ſolui poteſt, atque
ita pecuniæ verbum interpretatur in dicta l.1.§.ſi quis
ſeruum. ff.depoſit. ita enim pecuniæ appellatione con-
tinentur quæ pondere,numero, vel menſura conſtant,
l.vlt.§.vlt.C.de conſtit.pecun.& l.pecuniæ nomine, de
verbor.ſignific. Tertio argumentatur Aemilius, tacita
hæc hypotheca contrahitur ſolum in locatione, & in
caſibus a iure expreſſis, quod comprobatur doctrina
recentiorum in rubr.ff.de verbor.obliga. qui dixerunt,
94 pacta tacita non extendi † vltra caſus a lege expreſſos,
conſert deciſio Baldi in lege certi iuris, numero ſepti-
mo,C.locat.dum egregie docuit,quod in familiari ſcho
95 laris, † qui locauit operas certa mercede, non habeat
locum tacitum pactum illatorum & inuectorum, de
his quæ familiaris in domum ſcholaris inuexit, quia nō
eſt (vt ille inquit) lege cautum, niſi in conducente do-
mum, vel agrum. Sed in caſu hoc noſtro non dicitur hic
contractus locationis,nec de eo lege cautum eſt, vt eius
cauſa hypotheca tacite contrahatur:non ergo illa a no-
bis,quibus fingendi data non eſt facultas, fingenda eſt.
Verumtamen reſponderi poteſt, quemadmodum iam
diximus, imo hanc eſſe locationem, & hunc colonum
appellari, & ob eius bona illata, & inuecta eſſe tacite
hypothecata, & per conſequens ipſi locatori prodi-
tum eſt hoc interdictum, quo adipiſci poterit illorum
bonorum poſſeſſionem,donec penſio ſibi perſoluatur.
96 QVAERO vndecimò, an hoc † interdictum red-
datur pro illatis & inuectis a colono coloni, vel ab in-
quilino inquilini? Quò hæc iuris quæſtio clarius expli-
cetur,duo caſus diſtinguēdi ſunt. Primus eſt, cum præ-
97 dium vrbanum,hoc eſt domus, locatum eſt, tunc † il-
lata & inuecta a ſecundo inquilino cenſentur tacite hy
pothecata domino prædij: & per conſequens ei dabi-
tur hoc interdictum ad illorum poſſeſſionem adipiſcen
dam: eſſe,inquam, illi tacitè hypothecata affirmarunt
* fere * omnes, vt Bart. in lege ſolutum. §.ſolutam. ff.de
pig.actio.& in l.ſed etſi lege.§.ſi colonus. ff.locati.Ro-
man.ſingul.301. Vnus veſtrum. Socin.tract. fallen. re-
gul.195.fallent.6.Gomeſ.§.item Seruiana,numero 15.
Inſtit.de actio.& ibidem Zaſius numero 17.Neguzan.
in tract.de pignoribus in 4.membro ſecundæ partis,nu
mero 135.Franc.Connan.libro 4. comment. iuris, ca-
pit.16.numero 7.& Franciſcus Balduinus in commen-
tar.de pignoribus, capit.6. colum.5. verſic.ſed & cum
olim,ita ij interpretes intelligunt dictā l.ſolutum. §.ſo-
lutam, verſic.videtur autem. Nec aduerſatur l.ſed etſi
lege,§.ſi colonus. ff.loc. quo adducti aduerſus hanc re-
ceptam ſententiam viſi ſunt ſentire Rom. ſingul.386.
Inuecta.& Iaſ.in lege item quia,numero primo,verſic.
2.limita.ff.de pact.etſi vere Romanus ex declaratione,
quam in eo ſingul.391.ſubiecit, cum communi ſentire
videatur, & Iaſon ſimpliciter in conductore loquitur,
imo ad Bart. doctrinam in dicto §.ſi colonus, hos alle-
98 gat,quaſi cum eo conſentiat. Illi inquam text.† §.ſi co-
lonus, ſatisfacere omnes conantur, præſertim Bartol.
ibi,quod ideo illo in caſu bona ſecundi conductoris nō
cenſentur tacite hypothecata primo locatori, hoc eſt
prædij domino, quoniam prius fuerant expreſſe obli-
gata illi ſecundo locatori; quæ ſanè expreſſe obligatio
non interceſſit in dicto caſu dicto §.ſolutam. Sed vere
plus nimio diuinat hæc Bartoli conſideratio ad dictū §.
colonus,quod & Romanus d.ſingul.319.ſcripſit. Non
enim eſtat in eo textu verbum,quo cōijcere poſſimus,
expreſſam hypothecam interceſſiſſe ad commodum
ſublocatoris;quemadmodum diuinat & illa conſidera-
tio quam facit Gomeſ. in §.item Seruiana, numero 32.
verſic.vel tertio. Inſtit.de actio. nempe in caſu d.§.ſi co
lonus,non cenſeri in totum bona eſſe obligata pro pen-
ſione,ſed pro parte tantum,diuinat inquam, cum ſim-
pliciter atque indiſtincte Iuriſconſultus dicat, non eſſe
hypothecata, quocirca verius dicendum eſt, d.§.colo-
nus,loqui in conductione,& locatione prædij ruſtici, vt
mox ſubijciam.
99 Secundus eſt caſus, cum agitur † de locatione præ-
* dij ruſtici. Hoc ſane in caſu * magis recepta Doctorum
opinio eſt,adhuc bona ſecundi conductoris cenſeri hy-
pothecata prædij domino, ita relati ſuperiore caſu fe-
re omnes ſcribunt,ita intelligentes de vtroque prædio,
vrbano ſcilicet & ruſtico, text.dicta lege ſolutam. Ve-
rum ab hac opinione receſſerunt Roman. dicto ſingul.
391.Franc.Connan. libro quarto Comment. iuris, ca-
pit.16. numero ſeptimo, & Ludouicus Charondas li-
bro 3. veriſimil.iuris, capit.15. ex text. dicto §.ſi colo-
nus,quem interpretatur, vt loquatur in locatione præ-
dij ruſtici: in qua quidem locatione, iuxta ſui naturam
(quæ eſt, vt ſupra diximus, vt non niſi expreſſo pacto
illata & inuecta obligata cenſeantur) pactum interceſ-
ſit expreſſum inter primum conductorem & fundi do-
minum, vt illata & inuecta eſſent pro penſione prædij
obligata, quæ ſane pactio non cenſetur repetita in ſub-
locatione ad commodum ipſius domini prædij, cum
perſonalis ſit conuentio, quæ paciſcentes tantummo-
do tenet, lege ſi vnus. §.ante omnia. ff.de pact.& ſcri-
bunt omnes in lege ſi ita ſtipulatus, §.Chryſogonus, de
verbor.obligat.diuerſum eſt in locatione prædij vrba-
ni, ex cuius contractus natura, illata & inuecta ſunt ta-

cite

cite hypothecata pro habitatione, cuius habitationis,
& itē contractus particeps eſt ſecundus conductor, non
mirum ſi & obligationis quoque particeps eſt, & ob eā
tenetur, quatenus ad eum pertinet, pro ea enim parte
quam ipſe ſubconduxit, tenetur, quaſi a domino condu
xiſſe, & cum eo contraxiſſe videatur, ita intelligitur
100 dictus §.ſolutum, † dum Vlpianus ait, inuecta a ſecun
do conductore obligari, in eam tamen ſummam, qua
habitationem conduxit, non in vniuerſam, quòd quaſi
cum domino ædium videtur conueniſſe, vt ſcilicet pro
ea ſumma penſionis teneretur, pro qua ſumma habita-
ret. Itaque pactio ſecundi conductoris non prodeſt do-
mino, ſed ſua propria, hoc eſt, domini, quam facit cum
primo conductore, cuius primæ conductionis nomine
tenetur poſterior conductor, pro quanto de ea partici-
pat, facit ergo prima locatio, vt ſecundus iſte prædij vr
bani conductor domino teneatur, non ſecunda, quam
ipſe cum primo conductore iniuit, & præter Connanū
præcitato loco, ita declarauit d. §.ſolutum, Fortunius
Garzia in l. item quia, num. 20. ff. de pactis.

Declarantur hæc non procedere cum ſecundo con-
ductori gratuito facta eſt locatio, nam tunc is primo lo-
catori pro illatis & inuectis non obligatur, l. Pompon.
la ſeconda. ff. in quibus cauſis pig. vel hypothec. tacite
contrah. quam egregie declarat Neguſ. in tract. de pi-
gnor. in ſecundo membro quartæ partis, nu. 138.

101 QVAERO duodecimò, an hoc † interdictū red-
datur pro poſſeſſione bonorum illatorum & inuecto-
rum in prædium, non ob penſionem prædij, ſeu ob il-
lius deteriorationem? Et dicendum eſt reddi. Nam ita
102 illata † & inuecta hypothecata ſunt pro prædij dete-
rioratione, ac pro illius penſione, l. 2. ff. in quibus cau-
ſis pig. vel hypoth. tacite contrah. Bart. in l. ſolutam. §.
ſolutum. in fi. ff. de pign. actio. Neguſan. in d. tract. de pi
gnoribus in 2. membro quartæ partis, numero 129. &
Baldum. in commentarijs de pignor. capit. 6. colum. 3.
verſic. ſed obſeruandum eſt. Quod intelligere videtur
Connan. lib. 4. comment. iuris, caſu 16. nume. 7. verſic.
inuectorum vero. pro deterioratione prædij vrbani, nō
autem ruſtici, niſi quod nominatim ſit dictum, vt in cō-
ſtituenda hypotheca penſionis nomine, iam dictū fuit,
ſed a recepta opinione recedere in iudicijs difficile, nec
ſatis tutum eſt. Quæ quidem ſententia locum obtinet
etiam contra ſecundum conductorem, etiamſi gratui-
to conduxiſſet, ita cenſuit glo. l. Pomponius, la 2. ff. in
quibus cauſis pign. vel hypoth. tacite contrah. quē præ-
citato loco Neguſant. num. 137. 138. defendit ab impu
gnationibus Iaſ. in l. item quia, num. 1. verſic. 2. limita.
ff. de pactis.

103 QVAERO decimotertiò, an hoc † interdictum
reddatur pro illatis & inuectis a conductore in prædiū,
& deinde exportatis a prædio, mutata conducturis vo-
luntate? Et reddi opinor, ſiquidem hypothecata hæc
ſunt locatori, ac ſi inde amota numquam fuerint, ita
ſcribunt Bald. in lege certi iuris, numero nono, in fine,
C. locati. Angel. Aretin. in §. item Seruiana. numero 1.
Inſtit. de actio. & Neguſant. in tract. de pignoribus, in
ſecundo membro quartæ partis, numero 142. quam aſ-
ſertionem aiunt probari argumento ſumpto a l. vtrum,
verſic. vnde falſam. ff. de conſtit. pecun. quo loci Vlpia-
nus reſpondit, fruſtra denunciari ei, qui iam conſtituit
104 ſe ſoluturum; cum contracta ſemel † obligatio impe-
105 diri non poſſit. Hinc videmus expreſſam † hypothe-
cam ſemel acquiſitam non diſſolui nouo contractu, l. ſi
debitor, in princip. & §. 1. & l. voluntate. ff. quibus ex
cauſis pign. vel hypoth. ſol. idem dicendum eſt in hac ta
cita, cum par ſit vtriuſque virtus, l. cum quid. ff. ſi cert.
106 petat. Nec aduerſatur † l. cum tabernam. ff. de pign.
quam in contrarium retulit Bal. quoniam illi ſatisfacit,
& recte Angel. d. §. item Seruiana, num. 1. in fi. primas
quidem merces è taberna hypothecatas non remanere,
poſteriores uero illarum primarum loco ſuffectas, rema
nere. cum eo animo primæ illatæ non fuerint, vt perpe-
tuo ibi eſſent. qua de re fuſius infra.

107 QVAERO decimoquartò, an hoc † interdictum
reddatur contra emphyteutam pro penſione rerū ſua-
rum illatarum & inuectarum in prædium emphyteuti-
cum? Et reddi opinor, cum ita bona hæc cēſeantur do-
mino prædij hypothecata, vt illā ſimplicis conducto-
ris, quod docuit Bal. in l. certi iuris, num. 8. C. locati, quē
ſequuti ſunt Ang. Aret. in §. item Seruiana, num. 1. In-
ſtit. de actio. & recte, nam & hæc conductio & locatio
dicitur, §. adeo. Inſtit. locati.

108 QVAERO decimoquartò, an hoc † remedium
competat domino prædij locati etiam pro re aliena il-
lata & inuecta a conductore in prædiū? Sunt diſtinguē-
di aliquot caſus. Primus eſt, cum conductor rem alienā
a ſe bona fide poſſeſſam in prædium inuexit, tunc pro
illius poſſeſſione adipiſcenda conceditur hoc interdi-
ctum locatori, tum quia ſatis eſt conductorem poſſediſ-
ſe tempore quo intulit, vt ſupra in ſecunda quæſtione
diximus, & fuſius infra attingemus, tum etiam quia hy
potheca in his contrahitur, ita Bald. in lege certi iuris,
numero 10. C. locati. Ceterum Balduinus in comment.
pign. cap. 6. colum. 3. verſic. Quid igitur. ſcribit locatori
concedi retentionem contra conductorem, dum è do-
mo effert rem hanc, ſed non tribui actionem, vt iam ex-
portatam conſequatur, cum res aliena obligari expreſ-
ſe non poſſit; ob id retentio datur, non noua acquiſitio,
ſed ego Baldum ſequor.

109 Secundus eſt caſus: cum † conductor rem alienam in
prædium inuectam mala fide poſſidebat, & eam in præ
dium intulit ignorante rei domino, hoc in caſu opinor
non concedi: nam poſſidere non dicitur, qui mala fide
poſſidet. l. improba. C. de acquirend. poſſeſſ. & ideo in
hoc interdicto dominus qui habet probare conducto-
rem poſſediſſe, probare debet illam fuiſſe iuſtam poſſeſ
ſionem, vt ſuo loco dicemus. Præterea non eſt hic con-
tracta aliqua hypotheca, ex veriori & receptiori ſenten
* tia, quam * probarunt Bald. in d. l. certi iuris, nume. 10.
C. locati, & ibidem Salic. q. 2. & Afflict. deciſ. 194. Idē
ſenſit Aſinius in l. at ſi quis. §. ſi colonus, in fi. ff. de relig.
& ſumpt. funer.

110 Tertius eſt caſus cum † conductor mala fide poſſi-
dens rem alienam, in prædium conductum ſciente rei
domino intulit atque inuexit, hoc in caſu maius dubiū
ineſſe videtur; cum verior credatur illa ſententia ex il-
latione hac nullam eſſe contractam hypothecā, vt hāc
* eſſe * communem opinionem teſtantur Iaſ. & Gomeſ.
in §. item Seruiana, ille nu. 45. iſte num. 24. Inſt. de actio.
etſi alij plures diſſentiant, vt Iaſ. præcitato loco, & Ale
xan. in l. item quia, nu. 1. ff. de pact. & Neguſ. in tract. de
pig. in 2. membro quartæ partis, nu. 152. qui hanc poſte
riorem falsò ſcribit eſſe magis receptam. Accedit quod
poſſeſſio huius conductoris, quæ malæ fidei eſt, non ef-
ficitur bonæ fidei ex ea taciturnitate domini permittē-
111 tis eam inferri, ſi enim † hæc taciturnitas, quæ præiu-
dicialis eſt, nullum cauſat conſenſum, iuxta veram ſen-
tentiā Doctorum in l. quę dotis. ff. ſolut. matrim. ſequi-
tur a domino rei nullam eſſe tranſlatam poſſeſſionem
in illum conductorem, vt ex eo deinde dicere poſſimus
reddi hoc interdictum locatori prædij.

112 Quartus eſt caſus, cum rei † dominus ſcit & con-
ſentit rem ſuam inferri in prædium eo animo, vt ibi ſit
durante tempore locationis, quaſi malitia quadam a-
gat, vt fallat locatorem, hoc in caſu credo fore locum
huic interdicto. Nam ſi ex conſenſu efficit hic rei do-
minus, vt illa inuecta cenſeantur hypothecata locatori,

vt ſcripſit

vt ſcripſit Bal.in dicta l.certi iuris, numero 10. dum ait
ſcientiam non nocere, niſi ſit admixtus dolus, ex l.ſi ſi-
ne.ff.ad Velleian.& clariùs Afflict.deciſ.184. nume.2.
quantò fortius dicendum eſt,ex eo conſenſu translatam
eſſe poſſeſſionem in conductorem, quam deinde hoc re
medio locator adipiſci valeat, erit tamen hoc in caſu
neceſſe huic locatori in ſuis articulis deducere, & dein-
de probare quod dominus rei illatæ, vel inuectæ ſciuit
& conſenſit illi inuectioni eo animo & mente, vt toto
conductionis tempore ibi eſſet,quam praxim docuerũt
Salic.in d.l.certi iuris,quæſt.2.& apertius Afflict.d.de-
ciſ.184.num.2.

113 QVAERO decimoſextò, an hoc † interdictum
reddatur pro poſſeſſione fructuum, qui ex locato præ-
dio percipiuntur? & reddi opinor: nam & hi cenſentur
tacite hypothecati locatori,l.in prædijs, in princ. ff.in
quib.cauſ.pign. vel hypoth. tacite contrah. & ſatis eſt
conductorem fructus illos poſſediſſe.

114 Extenditur hæc ſententia,vt procedat † etiãſi igno-
rante locatore fructus hi illati, & inuecti fuerint in do-
mum vel horreum ipſius conductoris,nam adhuc locus
erit huic interdicto: nam is conductor eos poſſidere di-
citur,& ſunt adhuc hi fructus locatori hypothecati, cũ
in hoc ſcientia locatoris non requiratur, vt in ſpecie an
notauit Iaſ. in l.item quia,numero 15. ff.de pact. quod
ea ratione demonſtratur, ſcientia illationis & inuectio-
nis (quam nos ſupra quæſtio.3.diximus eſſe expreſſam
pactionem) tunc requiritur & conſideratur,cum hypo
theca cauſatur ex eis: at in caſu noſtro non contrahitur
hypotheca ex ipſa illatione,vel inuectione,ſed ex eo ſo-
lo,quod fructus hi ex eo locato prædio percipiuntur, a-
lioqui ſequeretur, quod nihil ſpecialitatis eſſet tributũ
his fructibus, cum & res aliæ ob inuectionem hypothe-
cæ ſubijciantur,id quod eſſet contra d.l.in prędijs. Nec
me mouent rationes, quibus permotus a Iaſone diſſen-
tit Neguſant.in tract.de pig.in 2.membro 4.partis,nu-
mero 147. & ait etiam ſuæ opinioni aſſentire glo.1. l.ſi
non inducta.C.in quibus cau.pignor.vel hypoth. tacite
115 contrah. ſed vterque male perpendit.ita Neguſ.† di-
cta l.in prædijs,qui ſimpliciter affirmat, fructus qui na-
ſcuntur in prædio locato, cenſeri tacite obligatos loca-
tori,etiamſi nihil conuentum fuerit:non tamen(inquit
Neguſant.) negat Pomponius quin neceſſaria ſit loca-
toris ſcientia,ſed (vt iam admonui) ſi recte conſidera-
mus, ſcientia foret neceſſaria in illatione & inuectio-
ne: ſed hic non cauſatur hypotheca ob inuectionẽ, ſed
a ſola perceptione ex locato prædio. Ex quo infertur
& illud verum eſſe quod ſcripſit idem Iaſ. in dicta lege
item quia,numero 17.poſt Bald. in l.ædem,col.1.C.lo-
116 cati. † locatorem poſſe prohibere conductorem pen-
ſionis debitorem,ne ante factam ſolutionem fructus il-
losè fundo exportet; & loco pignoris retinere eos poſ-
ſe: facilius enim retentio datur, quam noua acquiſitio.
l.ſi repetendi. C. de condictio. ob cauſam ſexcentis his
ſimilibus.

Extenditur ſecundo, vt locum habeat hæc iuris ſen-
tentia ſiue modo fructus hi naturales ſint, ſiue indu-
117 ſtriales: æque enim † induſtriales ac naturales tacite
locatori hypothecari cenſentur. ita recte ſcriptum re-
liquit Neguſan.d.2.membro,numero 148. reiecta fal-
ſa opinione Iaſon. in dicta lege item quia, numero 17.
verſic.intelligo. Nec enim Pomponius in dict.l.in præ-
dijs, fructus naturales ab induſtrialibus diſtinxit, ſed
ſimpliciter reſpondit, fructus è prædio locato perce-
ptos, eſſe abſque alia conuentione, hypothecæ ſuppo-
ſitos, ita ergo de induſtrialibus ac naturalibus intelli-
gendus eſt. Nec meo quidem iudicio, aliqua diuerſita-
tis ratio inter naturales & induſtriales fructus quoad
rem noſtram adſerri poteſt. Nec pariter vrget docti-
118 na † Bart. in l.aſſiduis.numero 9.C.qui potio.in pign.
hab. quem ad ſuam opinionem inſtruendam laudauit
Iaſ. ſiquidem non parum diuerſus eſt caſus Bart. a no-
ſtro, vt recte animaduertit Neguſant. præcitato loco,
119 ſcribit Bart. † fructus naturales præceptos per hære-
dem mariti ex ipſius mariti bonis iam pro dote mulieri
obligatis, eſſe etiam hypothecatos ipſi mulieri; indu-
ſtriales vero non,ex l.4.C.in quibus cauſ.pign. vel hypo
thec. tacite contrab. Nos autem non loquimur de fru-
ctibus ab hærede conductoris perceptis,ſed de collectis
ab ipſomet conductore, in quo non eſt adhibenda diffe
rentia, quod vel naturales vel induſtriales ſint. Ea eſt
ratio: quodam in obligatione contracta a defuncto non
veniunt hæredis bona, niſi res ſit quæ immediate è bo-
nis defuncti proueniat, vt ſunt fructus naturales; fructus
autem induſtriales etſi deſcendant è bonis defuncti, id
tamen ſit mediate, ob adbibitam hæredis induſtriam
& operam; quapropter non veniunt in obligatione iam
per defunctum contracta, l. Paulus, in princ. ff.de pign.
atque ita declarat Salic.in dict.l.aſſiduis,q.5.C.qui pot.
in pign.hab.& in ceteris bonis hæredis,quæ immedia-
te a bonis defuncti non deſcendunt, vt obligata non
ſint mulieri dotis nomine, egtegie ſcribit Afflict.deci-
ſio.200.

120 Declaratur hæc ſententia, vt procedat, cùm † fru-
ctus è ſundo locato percepti adhuc extant, ſecus ſi con-
ſumpti, vel venditi fuerunt, & ex eorum pretio emptũ
prædium, illud non cẽſetur hypothecæ ſuppoſitum, l.
3.C.in quibus cau.pign.vel hypoth. tacite contrah. at-
que ita in ſpecie ſcriptum reliquerunt Iaſ. in lege item
quia, nume.18. ff.de pact. Gomeſ. in d.§.item Seruiana,
num.14. Inſtit.de actio. & Neguſant. in dicto tracta.de
pignoribus in 4.membro ſecundæ partis principalis,
num.149. Rationem aſſignant Doctores, quoniam in
121 hypothecaria † pretium non ſuccedit loco rei. l.1. ff.
de diſtract.pign. quam ſingularem cenſuit Bart. in lege
qui a debitore.ff.de his quę in fraud.credit.& Roman.
ſingul.609. Tu habes an in perſonalibus, & Angel.in l.
ſi rem & pretium.ff.de petit. hæredit. Hanc rationem
duplici conſideratione reprehendit Gomeſ. loco iam
citato. Primum quod imo etiam in hypothecaria pre-
tium loco rei ſuccedit, cum res ipſa non extat, vt puta
quod conſumpta fuerit: quemadmodum declarant Ro
man.d.ſingul.609.& Alexan.conſilio 108.num.9.libro
quinto. At in caſu noſtro ſimiliter venditi fructus exta-
re non creduntur, quippe qui ex his rebus ſunt, quæ ſer-
uando ſeruari non poſſunt.§.conſtituitur. Inſtit.de vſu-
fruct.in ſubſidium ergò hypothecaria ad pretium dari
debet. Errat, mea ſententia, Gomeſ. nam cum dicimus
re conſumpta in ſubſidium dari hypothecariam ad pre
tium, conſumptio ipſa probanda eſt ab aſſerente, ita
declarat Alexan. dicto conſilio 18. numero nono. Nec
ob id quod fructus facile conſumuntur, dicendum eſt
eſſe conſumptos, alia probatione non facta, niſi trien-
nium ſit elapſum, iuxta gloſſ.l.1. C.ſi aduerſ.vſucap.&
ſcribunt Iaſ.in l.1.§.fuit quæſitum, numero 33. & ibi
Ripa.ff.ad Trebellian.& Pariſ.conſil.55. numero 62.li
bro 3.quo ſane in caſu forte procederet Gomeſij conſi-
deratio, ſed ante triennium nequaquam. Alia enim ra-
tione & efficaciori labitur Gomeſ. Nam quod aiunt
Romanus & ceteri, etiam in hypothecaria pretiũ ſuc-
cedere loco rei in ſubſidium, non tantum conſidera-
runt pretij, vt puta fructuum conſumptionem, quãtum
& cetera bona, quibus creditori poterat eſſe ſuccur-
ſum: ſi enim omnia debitoris bona ita forent conſum-
122 pta, vt inde non haberet † creditor, quibus ſibi ſatiſ-
faceret, tunc ad rem quę loco pretij ſucceſſit, agere poſ
ſet; ita reſpondit Alex.d.conſil.108. num. 10. lib.5. quã
ſententiã probat auctoritate Cini in l.mater. quæſt.7.

C.de

C.de rei vendit. eſt ergo quod fructus hi conſumpti eſ-
ſent, non tamen ſequitur hyputhecariam competere
cuntra empta ex pretio fructuum, quia prius eſt viden-
dum, an alia extent debituris bona, è quibus creditor
valeat creditum ſuum conſequi. Secunda cunſideratio-
ne mouetur Gomeſius, quod.i.d.l.1. ff.de diſtract.pign.
loquitur in hypotheca expreſſa, nos vero in tacita, in-
ter quæ magnam extare differentiam nemo non videt.
123 Fallitur † Gomeſius; nam ſi in hypotheca expreſſa,
quæ tacita eſt ſortior, pretium rei loco non ſuccedit,
quanto fortius ſuccedere non debet in ipſa tacita? De-
fenditur ergo communis hæc Doctorum ratio, quę pro
babilior eſt illa quam idem Gumeſ. prę citato loco con-
ſiderat. ait ille rationem eſſe, quod emptum prædium
ex pretio fructuum ex bis rebus non eſt, quæ in prædiū
locatum inferri vel inuehi poſſunt, quæ quidem inue-
ctio vel illatio ad inducendam tacitam hypothecam
neceſſaria eſt.l.debitor.ff.in quibus cauſ.pign. vel hypo
thec.tacite contrah. Hæc ratio non conuenit illi reſpon
124 ſo Alexand.in † dicta l.3. qui reſpondit prædium ex
fructibus perceptis è fundo hypothecato emptum, non
contineri ſub illa hypotheca, & tamen non agit Alexan
der de tacita hypotheca, quæ per illationem & inue-
ctionem contrahitur. Præterea, ſi in ſpecie noſtra præ-
ſupponeremus empta ex pretio fructuū fuiſſe illata, &
inuecta in prædium locatum, non eſſet aliqua dubita-
tiu, an eſſent hypothecata, quia ex noua illatione vel
inuectione hypotheca cauſata eſſet: at nos quærimus,
an quemadmodum fructus locati prædij ſine alia inue-
ctione (vt ſupra diximus) ſunt tacite hypothecati, ita
etiam ſit res eo pretio empta? & dicimus non eſſe, quia
diuerſa eſt res a fructibus, & eorum pretio. Erit itaque
in iudicijs obſeruandum vt diligenter conſideret loca-
tor, an alienati fructus adhuc extent: ſi extabūt, hoc in-
terdicto eorum poſſeſſio poterit vendicari, ſi vero erūt
conſumpti, & alia non ſuperſint conductoris bona, res
empta ex illo pretio vt hypothecæ ſuppoſita, in ſubſi-
dium vendicari poterit, non tamen hoc poſſeſſurio iu-
dicio, cum a conductore numquam fuerint poſſeſſa, ſed
actione hypothecaria, atque ita declaratur dicta lex
tertia, C.in quibus cauſ. pignor. vel hypothec. tacite
cuntrah.
125 QVAERO decimoſeptimò, an hoc † interdictū
reddatur pro poſſeſſione rerum venalium inuectarum
atque illatarum conducto prædio? Et hæc eſt cuntro-
uerſia iuris quæſtiu apud noſtros iuris interpretes. Ego
plures caſus ſoleo diſtinguere atque conſtituere.

Primus eſt, cū res venales in prædium ruſticum con-
ductū inferuntur, vel inuehuntur, hoc caſu upinor hæc
non cenſeri tacite hypothecata pro penſione buius præ
dij ruſtici, ea eſt ratio: quod eo animo illata non fuerunt,
vt ibi perpetuo, hoc eſt durante locationis tempore eſ-
ſent, nec earum cauſa conductum eſt prædium hoc ru-
ſticum, iuxta l.debitor. ff.de pign. ſed potius ibi repoſi-
ta & accommodata, donec vſque exportentur & ſuum
in locum inuebantur, cenſentur, quamobrem nulla con-
trahitur hypotheca.
126 Secundus eſt caſus, cum conductor, † qui negociatio-
nem aliquam exercet, prædium vrbanum, id eſt, domū
in ciuitate vel opidu conducit, non vt in ea negocie-
tur, ſed ſolum vt eam inhabitet: tunc, ſi venalia aliqua
in illud prędiū inuehit eo animo, vt nacta occaſione di-
ſtrahat, vel vt alio conducat & tranſportet, erit inquā
hoc in caſu dicendum vt ſuperiore, nempe contractam
non eſſe in rebus illis venalibus hypothecam, cum fue-
rint in eam domum inuecta, vt ibi eſſent perpetuo, hoc
eſt, durante locationis tempore, d.l.debitor. nun enim
cenſentur hæ res illius loci, in quem inuectę fuerunt, ſed
illius ad quem ſunt tranſportandæ. Nec eam ob cauſā
cenſetur domus conducta, vt ſcilicet in eam venalia in-
ferrentur, ſed caſu id euenit, vt inferrentur, alio vt dixi,
tranſuehenda, iuxta l.ex facto. ff.de hæred.inſtit. atque
ita docte & recte docuit Connan.lib.4.Commen. iuris
ciuilis, c.16. num.8. & hoc in caſu procedat opinio eo-
rum, qui negarunt hæc venalia hypothecata cenſeri,
quam ſane opinionem probarunt Bal. in d.l.certi iuris,
nu.9.C.locat. Alex.in l.ſi cunſtante, in prin.nu.35.ff.ſo-
lut.matr.& ibidem Crot.in 1.lect.num 96.Socin.tract.
fall.reg.102.fallen.2.& Negui.in tract.de pign. in quat
to membro 2.partis, nu.153.
127 Tertius eſt caſus, cum † conductor qui negociatio-
nem exercet, prædium vrbanum, eam ob cauſam cun-
ducit, vt ibi venalia reponat, & vendat; quemadmodū
facere conſueuerunt mercatores, qui domū conducunt
vna cum apothecis, in quas merces inuehunt, vt ibi ven
dant & negocientur. hoc in caſu hæ merces venales hy-
pothecatæ cenſentur pro penſione ipſius domus & apo
thecæ, cum eam ob cauſam conductæ ſint. Quam ſane
ſententiam expreſſim probauit Connan. dicto capitulo
16.numero 8.& illud ſcribit, mercatores conducentes
ædes in ciuitate, vt ibi reponant quod mittant in alias
regiones, cenſeri obligaſſe merces illas pro penſione æ-
dium, quas horreum, & vulgo magazenos appellant, id
quod quotidie vſu venire videmus Mediolani, Vene-
tijs, Genuæ, & alijs in locis, in quibus maximæ negocia
tiones exercentur. Et hoc in caſu procedere poteſt opi-
nio Gumeſ.in d.§.item Seruiana, numero 23.& cum eo
Zaſ.numero 20.Inſtit.de actio.qui contendit, regulam
eſſe conſtituendam: venalia cenſeri tacite hypothecata
pro penſione ædium, ex l.cum tabernam. ff.de pign.re-
cte loquitur Gumeſius, intelligendo eum loqui in ſpe-
128 cie huius propoſiti caſus. Nam † & taberna ſignificat
locum in quem merces importantur & exportantur ne
gociationem tractando, & alio nomine horreum appel
latur, vel area, cuius meminit Vlpian.in l.3. ff.in quibus
cauſ. pign. vel hypothec. tacite contrah. quo loci ait in
horreum, vel aream illata & inuecta cenſeri pro eorum
129 penſione tacite hypothecata. eſt enim † horreum lo-
cus, in quo res precioſiſſimæ reponi ſolebant, vt teſta-
tur Iuriſconſ.in l.1.ff.de offic. præfect.vig. & in l.in ra-
tione.§.diligenter. ff.ad leg.Falcid. & quemadmodum
in taberna, ita & in horreo & area mercimonia & ne-
gociationes exercebantur. l.quoties. ff.de pec.& l.cum
in plures.§.locatur horrei, ff.locati.& l.ſed etſi.ff.de in-
ſtit.actio.quod etiam cenſerunt eruditiſs. Conn.libr.4.
Comment.iuris, cap.10.numero 7. Goueanus lib.2.le-
ctio.varia.cap.23.& Alcia.in l.non ſolum. §.morte, nu.
58.de oper.nou.nunc.qui ait horreum vulgo magazinū
appellari. Quocirca ſi tex.in d.l.cum tabernam. ff.de pi
gn.cum d.l.3.ff.in quibus cauſ. pign. vel hypoth. tacite
contrah.coniungantur, clare intelligemus, non eſſe con
ſtituendam differentiam inter expreſſam hypothecam
& tacitam, quam adhibet Bal.in lege certi iuris.C.loca.
dum intelligit, dictā l.cum tabernam, loqui in expreſſa
hyputheca, admiſſo enim quod loquatur in hypotheca
expreſſa, attamen idem eſt in tacita, ex dicta l.3. Et ve-
re (meo iudicio) non erat dubitatio apud Scæuolam
130 in † dicta l.cum tabernam, ob hypothecæ ſpeciem,
quod ſcilicet eſſet vel expreſſa, vel tacita, ſed ſolum du-
bitabat, an merces emptæ erogatis primis, atque ita fu
turæ ſub hypotheca continerentur? & dicendum vide-
batur non contineri, ex regula l.vltim. C.quæ res pig. o-
blig.poſs. attamen contrarium Scæuula ea ratione re-
ſpondit, quod taberna, vt horreum, & area, corpus eſt
quoddam vniuerſale, quod numquam interit, nā nouæ
merces in locum venditarum ſufficiuntur, & aliæ im-
portantur, aliæ exportantur, quemadmodū gregis vni-
uerſitas, quæ ob id non moritur, cum in locum pecudū
demor-

demortuarum aliæ & aliæ, deinde vel natæ vel emptæ
ſubrogantur, quod recte in ſpecie noſtra declararunt
Bart. & Socin. in l. qui Romæ, §. Callimachus, 2. notab.
de verbor. obligation. Gomeſ. in dicto §. item Seruiana,
numero 32. verſic. vel vltra. & Zaſius ibidem numero
21. & Neguſan. in tract. de pign. in ſecundo membro ſe-
cundæ partis, num. 18. 20. Eſt ergo vera hæc iuris ſen-
tentia, venalia cenſeri tacite hypothecata pro penſio-
ne conductæ domus, apothecæ, tabernæ, borrei, & a-
reæ. Quod fortius procedit, cùm in eis alia præter ve-
nalia inferuntur, vel inuehuntur, ita docuit Gomeſ. di-
cto §. item Seruiana, numero 19. verſic. ſed tamen. Præ-
terea hæc doctrina intelligitur ſolum de mercibus, quæ
reperiuntur tempore ortæ obligationis; ita declarat
Neguſant. pręcitato loco, num. 23. ea traditione Bart.
in l. vbi adhuc, numero 18. verſic. ſed pone maritus. C.
de iure dotium. Quare, ſi hæ merces in alium alienan-
tur, nulla contra eas exerceri poteſt hypothecaria, quæ
ſane declaratio eſt notabilis ad legē cum tabernam. ff.
de pign. ad dictā l. 3. ff. in quibus cauſ. pign. vel hypoth.
tacite contrah. Hæc tamen declaratio procedit, niſi il-
latione & inuectione facta a conductore, merces illas
locator apud ſe recipiat & includat, & eas deinde con-
ductor alienet: tunc illa alienatio non impedit locato-
ris hypothecam, ob quam ea a tertio auocare poterit.
Ita Balduinus in Commentarijs de pignoribus, cap. 6.
colum. 3. verſic. ſi tamen locator. ea l. penult. ff. in qui-
bus cau. pign. vel hypoth. tacit. contrah. etſi diſſentiat
Connanus.

Quartus eſt huius quæſtionis caſus, cum domus con
ducitur, vt eam pater ipſe familias vna cum ſua familia
131 inhabitet, in eamque † vinum, frumentum, & ceteros
ſuorum prædiorum redditus inferat vel inuehat: quos
ſane redditus partim in proprios habet vſus, partim ve-
ro venales, ſicuti fit quotidie ab opulentis & diuitibus.
Hoc ſane caſu reditus hi, quamquam venales, hypothe-
cati cenſentur, pro penſione domus, quam is paterfami
lias eo animo conduxit, vt non ſolum ſibi, ſed etiam vt
ſupellectili & ceteris ſuis rebus prouideret, ita docte
ſcriptum reliquit Connanus lib. 4. Commentar. iuris ci-
uilis capit. 16. num. 8. ea l. in prædijs. ff. in quibus cauſis
pign. vel bypothec. tacite contrah. quo loci Pomponius
ait. Videndum eſt, ne non omnia illata vel inducta, ſed
ea ſola, quæ vt ibi ſint, illata fuerunt, pignori ſint. non
dixit. [vt ibi ſint perpetuo,] ſed tantum, [vt ibi ſint,] id
eſt, quorum cauſa ipſæ ædes conductæ fuerunt. Qua
132 propter verba illa † dicta l. debitor. ff. de pign. [vt per
petuo ibi ſint,] exponenda ſunt, vt ſint in prædio cau-
ſa ipſius prædij, atque ob id ne amouerentur hoc loca-
tionis tempore, vt iam admonui. Nam abſurdum foret
dicere, perpetuo, id eſt, vt ſemper ibi ſint, cum nulla res
dici poſſit perpetuo eſſe poſſe. Quare eſt quod conclu-
damus, quod ſi tempore finitæ locationis penſio debe-
tur, poterit poſſeſſio earum rerum, quarum cauſa præ-
dium fuit conductum, ex boc interdicto auocari: quip-
pe quòd merces, & bona illa tacite hypothecata pēſio-
nis nomine reperiuntur.

133 QVAERO decimooctauò, an hoc † interdictum
reddatur pro poſſeſſione pecuniæ illatæ in prædiū con-
ductum? Duos caſus diſtinguo.

Primus eſt, Cum loquimur de pecunia, quæ a condu
ctore, ita in area recondita habetur, vt loco peculij, &
134 cuiuſdam ſupellectilis ſit, iuxta † l. ſi chorus. §. his ver-
bis. de legat. 3. quam egregie declarant Duarenus libro
2. diſputatio. anniuerſa. cap. 30. clarius Coraſius libr. 1.
Miſcellan. iuris, cap. 13. Hoc in caſu ſi illata ſit hæc pe-
cunia in prædium ruſticum conductum, non obligatur
pro penſione prędij, cum eo animo in illud prædium ſit
illata, vt ibi ſit, non veriſimile eſt, patremfamilias virū
diligentem prædium ruſticum eam ob cauſam condu-
xiſſe, vt in illud arcam pecuniarium inferret: non ergo
pro illius penſione cenſetur hypothecata, iuxta l. debi-
tor. ff. de pign. quam ſuperiore quęſtione declarauimus.
Cum vero hæc pecunia infertur in prædium vrbanum
conductum, hoc eſt, in domum, dicendum eſt pro pen-
ſione illius domus eſſe tacitè hypothecatam, quemad-
modum & cetera ſupellectilia inuecta: ita cenſuerunt
Barbat. in c. nulli. colum. vltim. de rebus eccl. non alien.
& Gomeſ. in §. item Seruiana, num. 21. Inſtit. de action.
& ibidem Zaſius num. 22. Ea eſt ratio: quod vt res im-
mobilis iudicatur, l. qui filium, de lega. 3. vel rectius enu
meratur inter ſupellectilia, quorum etiam cauſa condu
cta fuit domus.

135 Secundus eſt caſus, cum loquimur † de pecunia quæ
a conductore domus ita in domum infertur, vt eam in
quotidianos vſus expendat, tunc non cenſetur pecunia
illa tacitè hypothecata pro penſione domus: ita cen-
ſuit Gomeſ. in dicto §. item Seruiana, numero 20. Inſti-
tut. de action. & ibidem Zaſius, numero 22. & in ſimi-
li hypotheca mulieris pro dote in bonis viri contracta
docuit Crotus in lege ſi conſtante, in prima lectura, nu-
mero 96. & in repet. numero 140. ff. ſolut. matrimon.
Ea eſt ratio, quòd domus conducta non fuit eā ob cau-
ſam, vt pecunia hæc ibi eſſet, iuxta dictā legē debitor.
136 de pign. cum hæc † pecunia, quæ quotidie expendi-
tur, loco non circumſcribatur. l. fideicommiſſum. §. tra-
ctatum. ff. de iudic. eſt enim inuenta pecunia, vt expen-
datur l. 1. ff. de contrahend. emption. quæ hanc ſenten-
137 tiam declarat. & hęc † pecunia connumerari ſolet in-
ter illa, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ita Barto. &
Iaſ. in l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad Trebellian. ille, nume-
ro 3. iſte, numero 56. late Tiraquel. in tract. de retract.
conſangu. §. 1. glo. 7. numero 104. Boer. quæſtio. 200. &
Rolan. tractat. De lucro dotis, quæſtio. 19. numero 12.
vbi late explicant. Hic caſus ea ratione confirmatur,
quod ſi in expreſſa hypotheca hæc pecunia non conti-
netur, l. cum tabernam. §. vltim. ff. de pign. quanto for-
tius contineri non debet ſub hac tacita. Hinc etiam vi-
138 demus in legato † generali de quibuſcumque rebus fa
cto pecuniam numeratam non contineri, l. ſi mihi Mæ-
uia. §. vltim. de lega. 3. quam ſingularem eſſe dixit Iaſ.
in l. ſingularia, numero 28. ff. ſi certum petatur, quē ſe-
cutus eſt Gomeſ. d. num. 20. idem aſſerens in hypothe-
ca expreſſa, ne ſcilicet in ea contineantur, & textum il-
lum declarant Pariſ. conſil. 80. numero 42. lib. 2. Rube.
conſ. 110. nu. 10.

139 QVAERO decimononò, an † hoc interdictū red
datur pro adipiſcenda poſſeſſione veſtimētorum quo-
tidianorum illatorum & inuectorum in domum condu
ctam? Et non reddi dicendum eſt, nec enim pro penſio-
ne ipſius domus cenſentur tacite hypothecata, ita do-
cuit Baldus in lege, certi iuris, numero 9. C. locat. quem
ſequutus eſt Neguſant. in dicto tractat. De pignoribus,
in quarto membro ſecundæ partis, numero 151. Ea ra-
140 tione, quòd veſtimenta non veniunt in † expreſſa hy-
potheca, l. obligatione generali. cum ſubſeq. ff. de pigno
ribus a fortiori ergo nec in tacita. Qua ratione adducti
Ioannes Fabricius, & Angel. Aretin. in dicto §. itē Ser-
uiana, ille, numero 2. iſte, numero 1. in fine, Inſtitut. de
action. & ibi Zaſius numero 22. verſic. Quinto inferas.
idem eſſe cenſuerunt de lecto, & de his quæ obligari
non ſolent. & eos eſt ſequutus Afflictus deciſione 184.
ad finem. Et hæc iuris ſententia procedit, cum alia ex-
tant illata bona, quæ ſub ea bypotheca contineri poſ-
ſunt; ſecus, ſi nihil aliud illatum fuiſſet, quam hæc quæ
regulariter non ſolent obligari, nam tunc hæc cenſen-
tur bypothecata, ita declarat dicta lege obligatione ge-
nerali. Petra ſancta ſingul. 35. Dictum eſt. quem alio ſi-
mili

mili in caſu loquens,ſequutus eſt Gomeſius in d.§.item
141 Seruiana,nu.22.ad finem. Ita † libri ſcholaſticorum ,
& militum arma non cenſentur tacite hypothecata.Za
ſius d.§.item Seruiana,nu.23.poſt Aret. & alios ibi.
142 QVAERO vigeſimò,an † reddatur hoc interdi
ctum ad adipiſcendum poſſeſſionem inſtrumentorum ,
quæ debitorum nomina continent,ſi in domum condu
ctam illata fuerunt? & dicendum eſt non reddi. Nam
143 hæc † non cenſentur tacite hypothecata pro penſio-
ne domus.ita Petrus Cin.& Salic.in l.certi iuris, quæſt.
4.C.locati.Angel.Aret.in d.§.item Seruiana , num.15.
Inſtit.de action.Neguſant.in tract.de pign. in 4.mem-
bro ſecundæ partis,numero 153. verſic.octauo limita.
Ea eſt huius ſententiæ ratio, quod eo animo illata non
fuerunt,vt ibi eſſent,iuxta l.debitor. ff.de pign.ſed ſolū
ibi repoſuit conductor donec creditum exigeret,lege ſi
144 fundus,l.ſi ita legatum, de leg.3. Accedit quod † de-
bitorum nomina non veniunt in expreſſa generali bono
rum obligatione,vt nec in legata.l.Caius,de leg.2. & l.
ſi mihi Mæuia.l.vltim.de leg.3. declarant Soc.ſen.con-
ſil.101.col.2.libro 1.& Tiraquel.in l.ſi vnquam.in ver.
bona,num.13.C.de reuoc.donat.minus ergo ſub tacita
continentur. *Verum Zaſius* in dicto §.item Seruiana,
num.19. Inſtit.de actio. a communi diſſentit , ſed nihil
adfert quod vrgeat.

145 QVAERO vigeſimoprimò,an hoc † interdictū
detur pro bonis illatis in domum a famulo,qui domino
inſeruire promiſit? Et non dari opinor: quoniam eius
bona non cenſentur tacite hypothecata pro ſeruitij
præſtatione,ita docuit Bal.in l.certi iuris,num.7. C.lo-
cati.quem ſequutus eſt Neguſant.in tract.de pignor. in
quarto membro ſecundæ partis,numero 151.Ea eſt ra-
tio , quod nulla lege cautum eſt , quod bona hæc hypo-
thecata hanc ob cauſam cenſeantur . Et vere hic famu-
lus non dicitur conductor domus , ſed operarum ſuarū
locator,quemadmodum & artifex , iuxta l.3. C.locati.
etſi Baldus dubitauerit.

146 QVAERO vigeſimoſecundò , an hoc † interdi-
ctum reddatur ad adipiſcendam poſſeſſionem rerum il
latarum & inuectarum in porticū domus conductæ? Et
reddi opinor : ſiquidem ita hæc cenſentur tacite hypo-
thecata pro penſione domus, vti illamet , quæ in ipſam
domum illata fuerunt , ita ſcriptum reliquit Neguſant.
in tractat. De pignor.in 4.membro ſecundæ par.nume.
139.etſi *Baldus* in l.certi iuris.numero 13.in fi. C.loca-
147 ti,dubitauerit. Et eſt ratio, quod † illata & inuecta in
ędificia coniuncta atque continentia domui,cenſentur
in domum ipſam illata.l.eo iure. §.1. ff.in quibus cauſis
148 pig.vel hypoth.tacite contrab. At † porticus dicitur
eſſe domui coniunctus , & ideo legata domo , venit &
porticus illi cōiunctus,l.cetera.§.hoc Senatus, vbi Bar.
& Iaſ. & ceteri,de lega. 1. ita locata domo cenſetur lo-
catus & porticus. Hinc dicimus , quod ille qui eſt tutus
149 in domo,† eſt etiam tutus in porticu: vt declarat Soc.
in l.plerique,nu.47.& ibi Alex.num.15.*Iaſ*.nu.19.ff.de
in ius vocan.

150 QVAERO vigeſimotertiò, an hoc † interdictum
reddatur pro poſſeſſione adipiſcenda illorum bonorū ,
quę in nauim conductā,illata,inuectaq; fuerūt? Et cōce
di opinor:ſiquidem æque obligata in illa cenſentur pro
penſione nauis, ac illa quæ in domum conductam inſe-
runtur , ita ſcriptum reliquerunt Baldus in l.certi iuris,
numero 17.C.locati,& Neguſant.in tractat.de pign.in
4.membro ſecundæ partis,num.140.& Baldum ſimpli
citer ſequutus eſt Tiraq.in tract. de retractu conſang.§.
151 primo,glo.7.num.89. Ea eſt ratio , quod † nauis præ-
dium vrbanum,vel ex aliorum ſententia, ruſticum cen-
ſetur,& idem de ea iudicatur,quod vel de domo,vel de
fundo iudicatur,vti multis oſtendit Tiraquellus præci-
tato loco,ad quem lectorem allegare ſatis viſum eſt. *Il-
lud* ſolum erit conſiderandum, quod ſi nauis prædio ru
ſtico æquiparatur , concurrere debent in hac hypothe-
ca contrahenda , quæ diximus adeſſe oportere cum ru-
ſticum prædium locatur.

152 QVAERO vigeſimoquartò , an hoc † interdictū
reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione bonorum inue-
ctorum & illatorum in molendinum conductum? Et di
cendum eſt reddi , quandoquidem bona in illud illata ,
& inuecta cenſentur tacite hypothecata.ita ſenſit Bar-
tol.in dicta l.certi,numero 7. C.locati. & Neguſant. in
d.tract.de pign.in quarto membro ſecundæ partis, nu-
153 mero 144.etſi ambigat,† an ſit prædium ruſticū , vel
vrbanum , ſed eſto quod ſit ruſticum , attamen illata in
illud,cenſentur obligata,cum tamen concurrunt neceſ
ſario requiſita,vt ſuperiore quæſtione docui. An autem
molendinum ſit prædium vrbanum, vel ruſticum , late
ſcribit Tiraq.in d.tract.de retractu conſang. §.1.glo.7.
numero 92.

154 QVAERO vigeſimoquintò,quid ſi † locator ſibi
proſpexit ſpecialiter de obligatione ceterarum rerum ,
an aliæ res in conductum prædium deinde illatæ , ſint
ſibi obligatæ , ita quod pro adipiſcenda earum poſſeſ-
ſione hoc interdictum reddatur? Et reddi opinor, ſiqui-
dem verior eſt illa ſententia Baldi, in dicta l.certi iuris ,
num.13 . C.locati. ceteras res ſpecialiter non obligatas
manere ſub tacita hypotheca ob illationem & inuectio
nem. Baldū ſunt ſecuti Ioan. Faber.& Aret. in dicto §.
item Seruiana, Inſtit.de action. Iaſ.in l.item quia. ff.de
pactis.& Neguſant.in tracta. de pign. in 4.membro ſe-
cundæ partis , numero 138. verſic.quarto amplia . An-
gel. Aret.in d.§.item Seruiana,nume.14.verſic.Quid ſi
locator.quamquam Petrus, Cinus , & Salic.in d.l.certi
iuris,diſſentiant.quorū ſane Petri ſcilicet , & Cini opi-
nio nititur illa regula deſumpta a l.vltima , C. de pactis
conuentis,quod vbi extat hominis prouiſio,ceſſat pro-
uiſio legis. Verum reſpondet, & recte Bal.in d.l.certi iu
155 ris,numero 13. quod tunc demum legis † prouiſio fa-
cta in defectum prouiſionis hominis,ceſſat ob ipſius ho-
minis prouiſionem , ſed vbi ex diuerſo fonte & radice
legis prouiſio prouenit atque deſcendit , tunc non ceſ-
ſat ex prouiſione hominis , quemadmodum in caſu no-
ſtro , in quo illatio & inuectio bonorum facta a condu-
ctore in conductam domum , excedit terminos pacti cō
uenti , & ab alio fonte hypotheca prouenit , nempe ab
inuectione , vltra ergo pactum conuentum operari de-
bet,ne fruſtra is inuectionis actus ſit factus . Et in ſimili
declarat Alber.in dicta lege vltima, in fine, C.de pactis
conuent. quod tunc prouiſio hominis non facit ceſſare
diſpoſitionem legis, cum tendunt ad diuerſos effectus ,
& Albericum ſequuti ſunt Dec. conſilio 386. numero
6.Socin.iun.conſilio 130. numero 12. libro 1. Præterea
156 & ſecundo † reſpondetur, hanc prouiſionē legis , qua
tacita hypotheca inducta eſt ex illatis,& inuectis in do-
mum,dicitur prouiſio ordinaria: quo fit,vt ex prouiſio-
ne hominis ſuperueniente , hoc eſt , ex pacto conuento
ceſſare non debeat,ita regulam dictę l. vltim. declarant
Bart. in l.ſi cum dotem , in princip. ff.ſolut. matrimon.
& in l.1.§.vnde quæritur,num.7.ff.de publi. & vectig.
Alexan.in l.maritus,num.3.C.de procurat. Bald.in l.3.
num.12.C.de iure emphyteut. Deci.c.in præſentia, &
in c.fin.de probat. Rum.conſil.74. num.18. lib.1. & in
ſpecie noſtra ita declarat Curt.ſen. conſ.51. incipit, In
nomine ſanctæ, colum.penult. in princip. poſt Baldum
quem citat.

157 QVAERO vigeſimoſextò,an hoc † interdictum
reddatur locatori aduerſus conductorem , qui tacite
& prę ſumptiue cenſetur prædium prius expreſſe loca-
tum reconduxiſſe ? Et opinor reddi ; ſiquidem cum
credatur

Digitized by Google

credatur repetita locatio & conductio, ita & quæ in
conſequentiam venit tacita hypotheca illatorum & in-
uectorum, ita probat lex, item quæritur, §. qui impleto,
ff. locati: & ibi ſcribunt omnes. declarant Ruin. conſil.
78. libro primo, Alciat. tractatu præſumptio. regul. 2.
præſump. 17. Afflictus deciſione 365. num. 5. Gozadin.
conſ. 94. num. 5. Crauet. conſ. 87. numero 8. qui copioſè
declarant, quomodo procedat regula dicti §. qui im-
pleto.

158 QVAERO vigeſimoſeptimò, qualis † eſſe de-
beat forma libelli in hoc interdicto? Ita formari poſſe
opinor: [Dico atque narro me locaſſe domum meam,
quam in illo loco poſſideo Caio pretio quinquaginta co
ronatorum quotannis mihi perſoluendo: qui conductor
domum ipſam per biennium inhabitauit, in eamque
permulta bona a ſe poſſeſſa eo tempore intulit atque
inuexit. Verum quia debitam penſionem mihi nõ per-
ſoluit, ideo peto me mitti in poſſeſſionem dictorum bo-
norum mihi penſionis nomine hypothecatorum, idque
ex Saluiano interdicto.] Qua quidem ea forma intelli-
gimus ſolum iudicium poſſeſſorium adipiſcendæ eſſe
motum, cum ſola poſſeſtio cõductoris narrata ſit, cum-
que ſolum petitum ſit in poſſeſſionem mitti. Atque ita
ſenſerunt Angel. Aretin. in §. item Seruiana, in fi. Inſtit.
de actio. & ibidem Iaſ. num. 57. & Anton. Neguſant. in
tractat. de pign. in vltimo membro vltimæ partis, num.
26. qui & illud ſubijcit, quod ſi narratum fuerit, illata
& inuecta bona fuiſſe in bonis & ea bonis ipſius condu-
159 ctoris, dicitur † intentata actio hypothecaria. quod
clarius etiam erit, ſi petitum fuerit in concluſione libel
li, bona illa iure pignoris & hypothecæ ſibi relaxari pen
ſionis nomine, quemadmodum in hypothecaria conclu
di ſolet, vt tradit practica Papienſ. in forma libelli pro
actione hypothecaria. Bart. in l. rem alienam. ff. de pi-
gnor. actio. Socin. ſenior, conſilio 112. numero 4. lib. 4.
& egregie Ripa in rubr. de pignor. numero 19. in fine.
Quod autem interſit inter vnam & alteram libellandi
formam, ſatis intelligimus ea his, quæ ſcripta ſunt ſupr.
quæſt. 2. & quæ infra quæſt. 30. dicemus. Cum vero nar
ratum fuit, bona illa fuiſſe in bonis dicti conductoris, &
ab eo poſſeſſa, concluditurque ſe mitti in poſſeſſionem,
& illa iure pignoris relaxari, dicitur cumulata hypothe
caria actio cum hoc interdicto: quod cõceditur, vt mox
ſubijciam.

160 QVAERO vigeſimooctauò, an hoc † remedium
poſſit cumulari cum actione hypothecaria? Et poſſe do
cuit Paulus Caſtren. in l. rem alienam, numero 10. ff. de
pignor. actio. qui ſcriptum reliquit, ſe ita ex facto inter-
rogatum reſpondiſſe in cauſa quadam Piſtorienſi, Ca-
ſtrenſem ſequutus eſt Neguſant. in d. tract. de pign. in
vlt. membro vltimæ partis, num. 26. aſſerunt ij, hoc eſſe
ſummæ vtilitatis, vt libellus in hoc iudicio defendi poſ
ſit. Eſt enim vera iuris, & Doctorum ſententia, in poſ-
ſeſſorio adipiſcendæ petitorium cũ poſſeſſorio cumula
ri poſſe, l. cum fundum. §. vlt. de vi, & vi arma. & c. paſto
ralis, de cauſa poſs. & propriet. & ſcribunt omnes in l.
naturaliter. §. nihil commune, de acquirẽ. poſs. ibi Ripa
num. 142. & infra dicemus in quarto remedio, quæſtio.
64. quo loci plena manu trademus, quæ de hac cumu-
latione in remedijs his adipiſcendæ poſſeſſionis haberi
& dici poſſunt.

161 QVAERO vigeſimonono, † quæ neceſſario pro-
banda ſint in hoc iudicio, Bart. in l. 1. num. 3. ff. de Sal-
uian. interdict. & in l. 1. num. 2. C. eodem, docuit ſuffice-
re probare bona hæc illata & inuecta in prædium con-
ductum, fuiſſe poſſeſſa ab ipſo cõductore, tempore quo
illa fuerunt, atque ita tempore obligationis contractæ.
Non enim neceſſe eſt probare, fuiſſe propria ipſius con-
ductoris: quoniam illud requiritur, cum iudicium peti-
torium mouetur. Idem docuit Caſt. in l. rem alienam,
162 ad fi. ff. de pign. actio. qui ait † non eſſe neceſſe proba-
re, bona illa ſibi fore obligata pro penſione domus, ſed
ſufficere illud narrare. Quod placuit & Angel. Aret. in
§. item Seruiana. num. 9. & ibi Iaſ. num. 98. Gomeſ. nu-
mero 35. & Zaſ. num. 31. Inſtit. de actionibus Soc. iun.
conſil. 112. num. 6. lib. 3. Cępol. cautel. 81. Quando quis.
Corn. conſil. 55. num. 3. lib. 3. Grato conſil. 119. num. 7.
lib. 2. practic. Papienſ. in forma libelli pro actione hypo
thecaria, in verbo, ſub eodem, nu. 8. Neguſ. tractatu de
pign. par. 8. memb. 1. num. 6. Afflict. deciſione 383. nu-
mero 2. Ripæ in rubr. ff. de pignorib. nu. 19. & Roland.
conſ. 14. num. 6. lib. 1. illud etiam ante omnia (quod pro
comperto & abſoluto relati Doctores præſupponunt)
163 probare debet hic actor, nẽpe ſe ea cauſa † locationis,
& conductionis creditorem eſſe: nam hæc eſt qualitas,
imo ſubſtantia, & neceſſarium antecedens ad conſtabi
liendum iudicium. Quemadmodum quando quis agere
164 vult † tamquam hæres, vel filius, conſtare prius debet
ſe eſſe talem, atque ita hæredem, vel filium. Decius con
ſil. 331. num. 2. & conſ. 379. num. 12. & Soc. iun. conſil.
86. nu. 34. lib. 2. Pariſ. conſ. 12. nu. 240. lib. 2. Et qui tã-
quam talis vult accuſare, probare debet ſe eſſe talem, l.
non ignorat, C. de accuſat. vbi Bart. Ita qui agere vult,
165 vel quid conſequi tamquam legitimatus, † ſe talem
probare debet, niſi pro eo ſit præſumptio quæ proban-
di onus in aduerſarium reijciat, ita reſpondit Socin. ſe-
nior, conſil. 39. in princ. lib. 1. Econtra etiam dicimus,
166 quod ille † qui vult agere contra aliquem tamquam
contra talem, probare debet eum eſſe talẽ, vt in eo qui
vult experiri contra hæredem debitoris ſui, contra quẽ
ea ſtatuti diſpoſitione paratam habet executionẽ, pro-
bare debet illum reum conuentum eſſe illius ſui princi-
palis creditoris hæredem, ita Aret. conſil. 32. nu. 2. poſt
Bald. in l. per diuerſas. C. mandati. qua de re dicã infra
in quinto remedio huius tract. Huc pertinet (quod ad
167 rem maxime facit) quod † agere volens ex inſtrumen
to executiuo, excludi poteſt per exceptionem illã, quod
non conſtat illud eſſe inſtrumentum, Bar. in l. 1. §. 1. par
ui. nu. 2. ff. quod vi, aut clam, & in l. Diuus, nu. 1. ff. de mi
lit. teſtam. late Vantius in tract. de nullitatib. ti. Qui poſ
ſit dicere de nullitate, nu. 4. & Crau. conſil. 211. num. 5.
168 Quoniam (vt dixi ſupra) omnis † diſpoſitio ſubſtan-
tiam præſupponit, l. Diuus, ff. de milit. teſtam. l. ſi quis
aliquid, §. teſtamentum, ff. de pœnis. Calcaneus conſilio
87. nu. 3. Hinc docuit Iaſ. in l. ſi quando, in 2. notab. C.
169 vnde vi, ex Bal. ſententia, quod † ſi ex ſtatuto certa ſub
forma proceditur contra homicidam, conſtare prius de
bet, illud homicidium fuiſſe commiſſum. & Iaſ. ſequu-
tus eſt Crauet. conſ. 211. nu. 3. conſ. 244. nu. 1. & conſil.
260. col. 1. Confert quod egregie reſpondit Bal. in con-
ſilio 204. Longum thema, colum. vlt. lib. 3. quod quan-
170 do agitur ad † pœnam ex contractu, prius cõſtare de-
bet illud quod ex eo contractu petitur, eſſe debitum.
Ad rem facit, quod reſpondit Bart. in conſil. 185. Deo-
171 dauit, in fine, lib. 1. cum quis ratione contractus † ali-
quo in loco conueniri poteſt, prius conſtare debet de ip
ſo contractu, quod reſpondit, & Crauet. conſil. 280. nu-
mero 3. quo loci ex Bal. conſil. 177. Ad euidentiã, lib. 3.
172 ſcribit, † quod antequam declaretur emphyteutam
ob non ſolutũ canonem, cecidiſſe a commodo emphy-
teuſis, prius conſtare debet agentem eſſe dominum, &
rem illam eſſe emphyteuticam. ita ergo (vt cetera ſi-
milia prætereã) in caſu noſtro dicendum eſt, quod iſte lo
cator qui Saluianum hoc interdictũ mouere vult, prius
probare debet ſuum creditum: atque ita conſtare debet
de debito illius conductoris; quod quidem in ſpecie hac
recte docuit Franciſcus Sarmientus in Cõmentarijs de
reditibus Eccleſiæ, par. 3. c. 2. nu. 23. & 24. nã (ait ille, &

Digitized by Google

recte in hoc) prius debet conſtare, an obligatio & hy-
potheca ſubſiſtat: cum ſine principali obligatione hy-
potheca nulla ſit, l. res hypothecæ, ff. de pign. quocirca
(inquit Sarmientus) duo ſunt iudicia: In primo agitur,
an obligatio ſubſiſtat: quo quidem in iudicio ait requi-
ri pleniſſimam cauſæ cognitionem: & tres ſententias
ferri oportere. In ſecundo agitur vel actione hypothe-
caria, ſi de proprietate mouetur quæſtio, vel hoc inter-
dicto, ſi ſolum de poſſeſſione contenditur. Et ob id cum
agitur hoc interdicto Saluiano ſummarie agitur, non
tamen fit, quin plena cognitio debiti neceſſaria ſit. In-
de fit conſequens (inquit ille) quod interdictum hoc
Saluianum non eſt ita ſummarium, & tantæ vtilitatis:
vt vulgò creditur. Ego hanc Sarmienti, viri alioqui e-
ruditi conſequentiam non probo. Non enim iudicium
173 ſuper hoc Saluiano † interdicto deſinit eſſe ſumma-
rium, & maximæ vtilitatis, etſi plene de debito condu-
ctoris conſtare debeat. Nam ſi admittimus, neceſſum
quoque erit priuilegium militi conceſſum, vt quoquo
modo teſtari poſſit, parum prodeſſe hæredi ab eo inſti-
174 tuto, cũ & hic probare † plene debeat teſtamentum,
in quo ſe hæredem factum aſſerit, l. Diuus, ff. de milit.
teſtam. Ita quoque dicendum foret remedium recupe-
randæ poſſeſſionis ſummarium, & alicuius vtilitatis nõ
eſſe, cum plene conſtare debeat, ſpoliatum poſſediſſe,
& rerum conuentum nunc eſſe in poſſeſſione, vti ſcri-
pſi in tract. de recuperanda poſſeſſione, Remedio 15.
quæſt. 31. 32. Hinc cenſuit Berous quæſt. 91. numero 7.
quod interdictum, vnde vi, ſemper eſt merum poſſeſſo-
rium, etiam ſi agens vt hæres ſpoliati probare debet ſe
hæredem atque ita dominum: & numero 8. idem eſſe
ſcribit in interdicto quorum bonorum, & quorum lega
torum, etiam ſi cauſam dominij incidenter in eis tracta
ri contingat. Ita quoque opus eſſet dicere iudicium ex
175 l. vltim. C. de edict. D. Adrian. toll. non † eſſe ſumma-
rium, & maximæ vtilitatis, cum plenæ probationes in
eo requirantur, quemadmodum dicemus in ſubſequen-
ti remedio, q. 78. Ita & alia iudicia ſummaria & execu-
tiua, in quibus perſonarum legitimatio fieri debet, vt
poſt alios ſcripſi tract. de recuperanda poſſeſſione, reme
dio 15. quæſt. 24. Præterea (quid fortius eſt) opinor ve-
rum non eſſe, quod vbi obijcitur a reo conuento, non
conſtare de debito quo is actor experiri vult, quod in
quam plenarie procedi debeat: nam etſi plenæ probatio
176 nes & perfectæ requirantur, non tamen † iudiciũ erit
plenarium, ſed ſummarium. & in ſpecie hac ſcribit Iaſ.
in l. 2. num. 6. in fi. poſt Bal. in l. 1. num. 6. commu. de leg.
177 quod ſi ex ſtatuto † procedendum eſt ſummarie ſu-
per inſtrumento guarẽtigiato, ſuper hypothecaria, quæ
mouetur ratione debiti contenti in inſtrumento, proce
dendum erit ſummarie. His ſimilia retuli in comment.
de arbitr. iudic. lib. 1. q. 45. num. 9. 10. 11. & 12. Quibus
addo Bart. in l. creditores, col. vlt. verſ. erit igitur, C. de
pign. quem ſum ſequutus infra in 5. remedio, q. antepe-
nult. vbi de his diſſerui. His accedit Petraſancta ſingul.
23. Notant Bart. & qui col. 2. ex ſententia Iaſ. in l. vlt.
178 nu. 3. ad fi. ff. de condict. indeb. ſcribit, quod † quando
adminicula iudicij ſunt partes cauſæ principalis, tunc
de illis idem iudicandum eſt, quod de cauſa principali:
atque ita (inquit Petraſancta) erit in illis procedendum
ſummarie & executiue vt in cauſa principali. Et hoc in
caſu vere nos verſamur. Nam ſi locator mouet hoc in-
terdictum, vt adipiſcatur poſſeſſionem bonorum illa-
torum ac inuectorum a conductore in prædio cõducto,
& is conductor negat locatoris creditum, atque ita hy-
pothecam; illud creditum eſt vnum ex adminiculis con
nexis cauſæ principalis: ob id ſuper eo, ac ſuper cauſa
principali ſummarie erit procedendum. Si verò (inquit
Petraſancta) adminicula ſunt ſeparata a cauſa princi-
pali, aliter proceditur ſuper illis, ac ſuper principali.
Nam etſi principalis ſummarie & executiue tractan-
da ſit, illa tamen adminicula, plenarie erunt examinan
da: atque ita procedere poſſunt quæ ſcribit Sarmien-
tus. Et quamquam adminicula hæc plenarie tracten-
tur, non tamen cauſa principalis ſuam naturam & pri-
uilegium perdit.
179 QVAERO trigeſimò, † an ad excludendum hoc
remedium obijci poſſit exceptio excuſſionis, quemad-
modum in hypothecaria obijcitur? Et non poſſe in ſpe-
cie reſpõderunt Socin. ſenior, conſilio 80. colum. 2. ver-
ſic. vel etiam, & 3. lib. 3. Crauet. conſilio 201. nume. 45.
& Rolan. conſilio 14. numero 18. lib. 1. Ea eſt huius ſen
180 tentiæ ratio, quod † exceptio hæc vt altioris indagi-
nis, non iudicium poſſeſſorium, ſed petitorium reſpi-
cit: ita Lanfrancus Balbus deciſio. 84. qui ſcribit, exce-
ptionem excuſſionis obijci non poſſe in iudicio poſſeſ-
ſorio ex lege vltima, C. de acquirend. poſſeſsion. qua de
re ſcripſi in Commentarijs de recuperanda poſſeſſione
remedio 14. quæſtione ſeptima. Et in hoc iudicio ex in-
terdicto Saluiano, non admitti exceptiones requiren-
tes altiorem indaginem, ſcriptum reliquit Rip. in rubr.
ff. de pignorib. num. 19. & idem ſenſit Franciſ. Sarmien
tus in Commentarijs, de reditibus Eccleſiæ. par. 3. c. 2.
numero 22.
181 QVAERO trigeſimoprimò, † an cum tertius
poſſeſſor horum bonorum hoc interdicto conuenitur,
poſſit locatori agenti offerre creditum ſuum, atque ita
eum a ſua actione excludere? Et poſſe in ſpecie reſpon-
dit Rolandus dicto conſil. 14. num. 9. lib. 1. & recte: nã
182 cuicumque poſſeſſori, † etiam nullum ius in re haben
ti, ius offerendi conceditur, l. mulier. ff. qui potior. in pi-
gn. habe. & l. Paulus. §. vlt. ff. quib. mod. pign. vel hypot.
ſolu. & egregie decidit Afflict. deciſione 259. ad fi. &
Rolan. dicto conſil. 14. num. 10. qui alios huius opinio-
nis recenſet. Plures quoque retuli in Commentarijs, de
recuperanda poſſeſſione, remedio 14. quæſtio. 17. quo
loci declaraui offerendi ius non habere locum aduerſus
agentem eo remedio l. vltim. C. de acquir. poſſeſs. quip-
pe quod requirit illa conſtitutio poſſeſſionis reſtitutio-
nem ſine cunctatione: quod in caſu noſtro non contin-
git. Accedit, quod hoc interdictum locatori redditur
ob tacitam hypothecam, quam in bonis illatis atque
183 inuectis in locatum prædium habet, at † hypothecæ
ius per oblationem crediti perimitur, d. l. Paulus. §. vlt.
perimitur ergo & hoc interdictum, quemadmodum in
hac fere ſpecie ſimili argumentatione vtitur Crauet.
conſ. 298. num. 4.

Extenditur hæc iuris, & Doctorum ſentẽtia, vt pro-
cedat, etiam ſi iſte locator eſſet potior in hypotheca, &
vellet offerre illi poſteriori poſſidenti, tamen adhuc is
poſſeſſor excludit hunc locatorem, atque ita hunc cre-
ditorem anteriorem, ita docuit Salic. in l. cum notiſſi-
mi, §. eorum, verſ. quæro in caſu noſtro, C. de præſcript.
triginta vel quadraginta annor. & Neguſan. in tract. de
pign. par. 5. memb. 3. nu. 18.

Declaratur primò, vt procedat hæc doctrina, cum
ante litem conteſtatam ſuper cauſa iudicati latæ ſen-
tẽtiæ in hoc iudicio poſſeſſorio fit oblatio, ſecus ſi poſt,
184 ſiquidem † ius offerendi ſolum conceditur vſque ad
litis conteſtationem excuſſionis, ita Bart. in l. ſtipulatio-
nes non diuiduntur, numero 15. de verbor. obligat. &
in l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in melle, ad fi. ff. de ſo
lutionib. & Bald. conſil. 209. quilibet iuſtus poſſeſſor ad
finem, lib. 3. quos ſequutus eſt Crauet. conſ. 298. col. 1.
Cetera, quæ de iure offerendi adſerri poſsent, videri fa
cile poterunt apud Neguſan. in dicto membr. 3. qui co-
pioſe diſserit.
185 QVAERO trigeſimoſecundò, † qualis eſse
debeat

debeat forma ſententiæ, in hoc iudicio? Hoc facile eſt
dictu, ſi libelli formam, cui ſententia conformis eſſe de
bet, recte conſideramus. Debet ergo iudex pronuncia-
re, locatorem mittendum fore in poſſeſſionem rerum
in prædium illatarum atque inuectarum a conducto-
re, vt illa poſſideat iure hypothecæ, donec debita ſibi
penſio perſoluatur.
186 QVAERO trigeſimotertiò, an † a ſententia
lata in hoc iudicio ex interdicto Saluiano appellare li-
ceat? Et non licere ſcripſerunt Bart. in l. 1. in fi. prin. ff.
de Saluia. interdict. & in l. 1. num. 2. & ibi Salic. verſic.
quæro quinto, C. eo. Alex. conſil. 73. nu. 11. lib. 5. Cęp.
cautel. Si quando quis. Ange. Aret. in §. item Seruiana,
* nu. 9. & ibi Gomel. nu. 36. * communem eſſe teſtatur,
Inſtit. de action. Corneus conſi. 140. nu. 2. lib. 1. Negu.
in tractatu de pign. par. 8. memb. 1. nu. 3. Sylu. conſ. 36.
num. 2. Roland. conſi. 14. nume. 4. lib. 1. & Franciſcus
Sarmientus in Commentarijs de Reditibus Eccleſię,
par. 3. cap. 2. num. 26. ad fi.

Declaratur hæc doctrina, vt locum habeat, cum ſo
la huius interdicti cauſa fuit in iudicio tractata: ſecus
187 ſi † & eum ea altera, quæ appellationem admittit.
Ita in ſpecie declarat Sarmientus in præcitato c. 2. nu.
27. ex Bal. conſil. 141. Præmiſſis verbis, lib. 1. quem ſe-
quutus ſum. in Commentarijs de recuperanda poſſeſ-
ſione, remedio 9. nu. 120. vbi & alios retuli. Quocirca
(ait ille) ſi poſſeſſor a locatore conuentus neget credi-
tum locatoris, iſque illud probet, & feratur ſententia
pro eo, appellari poterit a toto iudicio, quia illa cauſa
debiti proprietatem reſpicit, quæ cum admittat appel
lationem, efficit, vt appellatio etiam ſuper ipſo poſſeſ-
ſorio admittatur. atque ita in his fere terminis ſcribit
Sarmientus ſenſiſſe Baldum in conſil. 331. ſuper præ-
dicto puncto, lib. 1. dum reſpondit, quòd ſi quis agit
188 tamquam hæres † ad adipiſcendam poſſeſſionem
rerum hæreditariarum, & poſſeſſor conuentus neget
illum eſſe hæredem, quod ſuper illa quæſtione, an ſit
hæres vel non, erit diſputādum, & ſi fertur ſententia,
qua is pronuncietur mittendus in poſſeſſionem, ab ea
appellabitur, quia illa quæſtio, an ſit hæres, vel non,
quæ ſubſtantiam iudicio tribuit, cauſam proprietatis
reſpicit, & ob id, ſi ab ea appellabitur, appellatio etiā
recipitur ſuper cauſa poſſeſſionis. Ita etiā in caſu iſto,
ſi poſſeſſor negat creditum locatoris, ſuper eo diſpu-
tandum erit, & cauſa erit proprietatis, ob id a lata ſen
tentia appellabitur tam reſpectu huius cauſæ, quā poſ-
ſeſſionis. Hac in recenſeo diligenter eſſe animaduer-
tendum, quia non leuem res hæc habet dubitationem.
Nam ſi vera eſſet ita abſolute Baldi & Sarmienti opi-
nio, facile eſſet eludere iura omnia, quæ prohibent ap-
pellationē in cauſis poſſeſſorijs, & poſſet facile Reus
conuentus negare Actorem eſſe hæredem, vel domi-
num, ſeu creditorem, atque ita efficere, vt is probet il-
lud ſuum fundamentum intentionis ſuæ, & lata ſen-
tentia appellare, quod non eſt ita abſolute conceden-
dum. Quocirca ego ita (rectiore iudicio ſaluo) diſtin-
guerem duos caſus: Primus eſt, cum iſte locator qui
189 hoc remedio experitur † habet aliquam apparētem
probationem, ſe, vel anteceſſores ſuos locaſſe prædiū,
cuius cauſa experitur: vt ſi oſtendit locationis inſtru-
mentum, vel notorium ſit, prædium illud eſſe ſuum,
& locari conſueuiſſe, tunc ſua intentio eſt ſatis funda-
ta, quia ex locatione ſatis ſuum creditum probatur: &
ideo reus conuentus ſi negat locatorem eſſe credito-
rem, non reijcit onus probandi in eum, ſed ipſe debet
probare penſionem fuiſſe ſolutam, alioqui opus eſſet
dicere, locatorem eſſe compellendum probare ſibi nō
eſſe ſolutam penſionem: atque ita negatiuam, quod
nulla ratione hoc in caſu dicendum eſt. Ita etiam cum
quis agit, vt tamquam hæres mittatur in poſſeſſionē
bonorum defuncti, ſi oſtendit teſtm̄ in quo ſit ſcriptus
hæres, ſatis habet fundatam intētionem ſuam. & ideo
ſi reus conuentus negat illum hæredem, debet hanc
ſuam negatiuam probare. Hoc itaq; in caſu dicerem,
quod a lata ſententia, qua fuit pronunciatum locato-
rem eſſe mittendū in poſſeſſionem, appellari non poſ-
ſet. qn̄ quidem conſtat de cauſa, quæ priuilegium non
appellādi tribuit, nec hic probabiliter reuocatur in du
bium principale hoc fundamentū. Ita intelligo Docto
res qui ſcribunt in hoc iudicio non recipi appellatio-
nem: præſupponunt enim iam conſtare de locatione,
atque ita de credito locatoris, vt dixi ſup. q. 29. volunt
enim hoc eſſe debere liquidum. Quemadmodum vi-
190 demus, quod † ſi ſtatutum tribuit paratam executio-
nem inſtro, intelligitur qn̄ inſtrm̄ eſt liquidum & cla-
rum. ita tradunt Bart. in l. creditores, nu. 14. C. de pig.
& Curt. iun. in l. vlt. nu. 5. C. de edic. D. Adr. tol. & co-
pioſe dicemus infra in quinto remedio huius tractat.
Et ob id ſi ſuper illa liquidatione non eſt dubiū aliqd̄,
non conceditur appellatio. Secundus eſt caſus, cum is,
qui hoc remedio vult experiri tamquā locator, & non
habet aliquam apparentem probationem, ſed ei opus
eſt ſollemniter probare ſuam intentionem: hoc caſu a
lata ſententia ſuper hoc quod debeat mitti in poſſeſſio
nem, appellabit, & ea eſt ratio: quia principalis qō eſt,
an is ſit locator, vel locatoris ſucceſſor, vel non, & ita
procedit recte Sarmiē ti opinio. Ita etiam loquitur ſuo
191 in caſu Bald. in d. conſi. 331. lib. 1. nam vere † Baldus
loquitur, cum non conſtat agentem, vt hæredem, eſſe
hæredem, vt quia iuxta terminos l. vlti. C. de edict. D.
Adr. (cuius loco ſucceſſit illud ſtatutum ſuper quo re-
ſpondit Bal. in conſi. præcedenti, ſ. 330. Statuto caue-
tur, col. 1. verſ. tertio quæritur, & idem Bal. conſi. 114.
præmiſſis verbis, lib. 1.) non exhibuit hæres teſtm̄ non
abolitum, nec cancellatum, in quo eſſet ſcriptus hæ-
res, & ob id neceſſarium erat principaliter diſputare,
an eſſet hæres, vel non. Nam lata ſuper eo ſentētia (re-
cte ait Baldus) recipitur appellatio. Ita enim appella-
192 tio † admittitur a liquidatione inſtrumenti, cum ta-
men ab inſtr̄i executione non recipiatur, vt ſcribunt
omnes in l. creditores, C. de pign. & dicemus infra re-
medio 5. quæſt. 10. ad fi. poſt Galleſium in Commen-
tarijs de obligatione ad formam Camere, tit. de liqui-
datione, nu. 18. Cetera exempla, quæ de cauſa poſſeſ-
ſorij mixta & complicata cauſæ petitorij adſerri poſ-
ſent, prætereo: de quibus hoc loco nihil amplius di-
cam, iam nonnulla ſcripſi in Commentarijs de recu-
peranda poſſeſſione, remedio 9. num. 320. cum ſubſe-
quentibus: alia etiam explicabo infra in ſequenti rem.
l. vlt. C. de edi. D. Adr. tol. quæſt. 99. De his ſatis.

SVMMARIA.

1 *Iuſtinianus legislator prudentiſſimus.*
2 *Viceſima hæreditatum author Cæſar Auguſtus.*
3 *Auguſti Cæſaris conſtitutio de tabulis aperiendis.*
4 *Cocceius Nerua legem Auguſti de viceſima emendauit.*
5 *Auguſtum Cæſarem non grauaſſe filios onere viceſimæ.*
6 *Adrianus qd ſtatuerit de viceſima, & tabulis aperiēdis.*
7 *Appellari prohibuit Adrianus à ſententia de tabulis aperiendis.*
8 *Hæres ex conſtitutione Adriani mittebatur in poſſeſſionem bonorum defuncti, etiamſi teſtamentum eſſet falſum, vel ruptum.*
9 *Viceſimam in totum ſuſtulit Gratianus, ex aliquorum opinione.*
10 *Cælij Alciati, & Coraſij lapſus.*
11 *Viceſimam per Iuſtinianum ſublatam eſſe.*

12 *Inſtinianus quid ſanciuerit de hærede in poſſeſſionẽ mittendo ex teſtamento defuncti.*
13 *Zuchardi error.*
14 *Conſtitutio l.vlt.C.de edict.D.Adr.tol.an noua ſit Iuſtiniani abrogata illa Adriani.*
15 *Conciliatio opinionum de conſtitutione Iuſtiniani.*
16 *Ius nouum efficitur per nouam aditionem.*
17 *Conſtitutio l.vlt.C.de edict. D.Adria.correctoria vel limitatoria ſit,vel ne.*
18 *Legatum factum filio, quid ſignificet.*
19 *Dictio,penitus,præciſa eſt.*
20 *Antiquare quid ſit.*
21 *Interpretatio ſumitur in dubio,qua correctio euitatur.*
22 *Ius nouum quando antiquum immutare dicatur.*
23 *Conſtitutionem l. vltim.C. de edict.D.Adr.tol. eſſe pro parte correctoriam,ex aliquorum opinione.*
24 *Inſtrumenta a iure cõi paratam executionem non habẽt.*
25 *Zuchardi conſiderationes aliquot ſubuerſæ.*
26 *Conciliatio opinionum de conſtitutione l.vlt.C.de edict. D.Adr.an correctoria ſit vel limitatoria.*
27 *Remedio l. vlt. C. de edict. Diui Adr.an quò ad ſuos effectus ſit correctorium,vel limitatorium.*
28 *Sententia interlocutoria dicitur,quæ plus participiat de natura interlocutoriæ quàm diffinitiuæ.*
29 *Actus mixtus a potentiori nomen retinet.*
30 *Hæreditatis petitio,vnde nomen realis obtineat.*
31 *Bannitum relegati nomen aſſumere.*
32 *Res temporalis iuncta eccl.nomen eccleſiaſticæ retinet.*
33 *Limitatoriam cauſam eſſe correctoria potentiorem.*
34 *Limitatoria latius extendi quam correctoria.*
35 *Extenſionem non dari in correctorijs,etiam ex maioritate rationis.*
36 *Correctoria lex non continet ex mẽte ſua caſus correctos.*
37 *Conſtitutio. l.vlt.C.de edict.D.Adr.toll. an odioſa ſit, vel fauorabilis.*
38 *Receſſus omnis a iure communi odioſus eſt.*
39 *Teſtamenta exequi publicè intereſt.*
40 *Fauorabilis eſt diſpoſitio correctoria cum ad ius commune reuertitur.*
41 *Conſtitutio l.vlt.C.de edi.D.Adr.tol. an extendatur ad alios caſus non cõprehenſos in ea,qua ratione edita ſint num.42.vbi exploditur ratio Zuchardi,n.43. & defenditur illa Curtij iunioris,nu.44.*
45 *Conſtitutio l.vl.C.de edict.D.Adr. in quibus differat ab interdicto quorum bonorum,& ibidem vndecim enumerantur differentiæ.*
46 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.ciuile & illud. Quorum bonorum,prætorium eſſe.*
47 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr. perpetuum eſſe,dari etiam contra titulo poſſidentem,nu.48. reddi etiam nemine poſſidente,num.49.*
50 *Teſtamentum ſufficit oſtendere in remedio l.vl.C.de edi. D.Adria.toll.*
51 *Libellus non requiritur in remedio l.vlt.C.de edict.Diui Adr.toll.*
52 *Miſſus in poſſeſſionem ex remedio l.vl.C.de edi.D.Adr. an poſſeſſor efficiatur.*
53 *Teſtamentum vitiatum in remed.l.vlt.C.de edi.D.Adr. alijs probationibus non coadiuuatur.*
54 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.non concedi,accedẽti ab inteſtato. Non dari pro bonis non poſſeſſis a teſtatore tempore ſuæ mortis.nu.55.*
56 *Remedio l.vlt.C.de edic.D.Adr.vt locus ſit,quæ concurrere debeant:& decem requiſita enumerantur.*
57 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr. feminæ ac maſculo conceditur.*
58 *Femina an comprehendatur illis verbis,ſi quis.*
59 *Maſculinum continet femininum, niſi ob expreſſam differentiam,num.63.*
60 *Conſtitutio correctoria continet caſum ex larga ſignificatione comprehenſum,ſi eadem adeſt ratio.*
61 *Femininum quomodo ſub maſculino contineatur, & paulò quid in correctorijs.*
62 *L.ſi quis necandi,C.ad leg.Corn.de ſicar.intellectus.*
64 *Beneficium l.vlt.C.de edict.D.Adr. locum non habet in ſucceſſione ab inteſtato,& quare,nu.65.*
66 *Voluntas vltima quæuis quò ad eſſentiam valet ſine ſcriptura.*
67 *Hæres ex teſtamento nuncupatiuo habet remedium ex l.vlt. C.de edict.D.Adr.& qua ratione.*
68 *Voluntatẽ ab inteſtato eſſe minus potentẽ teſtamentaria.*
69 *Legem plus fauere cauſæ teſtati,quam inteſtati.*
70 *Succedens ab inteſtato ex voluntate defuncti ſuccedit.*
71 *Gl.l.in ver.liberos,C.de ijs qui ante aper.tab.declaratur.*
72 *Voluntas inteſtati præſumpta dicitur.*
73 *Aequitas facit vt,a regulis iuris recedatur.*
74 *L.conficiuntur ff.de iure codicil.declaratur.*
75 *Remedium l.vlt.C.de edicto.D.Adr.an concedatur filio ſuccedenti patri ab inteſtato.*
76 *Filius ergo hæres.*
77 *Suitas idem quod teſtamentum operatur.*
78 *Poſſeſſio bonorum patris continuatur in filium.*
79 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.tol. an reddatur filio præterito in teſtamento matris ignorantis eum filium*
80 *Filius hodie non eſt immediatè hæres patris.*
81 *Suitas in quibus idem quod tabulæ operetur.*
82 *Poſſeſſio patris ad quid continuetur in filium.*
83 *Filia excluſa a ſtatuto,nec per patrem in teſtõ inſtituta, nullo modo hẽt remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr.tol.*
84 *Statutum Patauinum ſub rub.de citationibus c.ſi ad aliquẽ deuoluta,declaratur,& num.131.144.148.157.177.198.204.241.255.266.285.292.311.347.374.384.389.392.397.452.466.472.615.679.707.728.750.760.780.*
85 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.tol.an concedatur illi,qui iam teſtibus probauit, ſucceſſionem ab inteſtato ſibi debitam eſſe,duo copulatiue requirit, ſcripturam, & teſtamentum,num.86. non prouidet illi, quem conſtat eſſe hæredem ab inteſtato,etiam ex confeſſione, nu. 87.concedi filio non inſtituto a matre, qui ante iſtius natiuitatem alios iam natos inſtituit: & hoc præterito in puerperio deceſſit,nu.88.*
89 *Filius præſumitur inſtitutus a matre, quæ in puerperio deceſſit,ceteris filijs inſtitutis:& infra declaratur.*
90 *Remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr.conceditur patri, cum filius inſtitutus in caſtrẽſibus repudiat. Redditur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis deinde a notario redacto,nu.91.*
92 *Teſtamentum nuncupatiuum ita rem notoriam facit, ac teſtamentum in ſcriptis,eſt proprie teſtamentum, nu. 93.plenam fidem facit,nu.94.*
95 *Teſtamenta in ſcriptis hodie celebrari non conſueuerũt.*
96 *Remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr.an reddatur pro teſtamento nuncupatiuo,de quo ex ſolis teſtibus conſtat.*
97 *Scriptura cancellata, ſed teſtibus confirmata, eſt altera quauis fortior.*
98 *Vitium patens plus nocet,quam occultum.*
99 *Locutionem ineptam plus nocere ipſa taciturnitate.*
100 *L.publicat.C.de teſtam.declaratur.*
101 *Remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr.concedi pro teſtamento nuncupatiuo,de quo ſolum conſtat ex teſtibus,etiamſi teſtamentum non ſit publicatum, an concedatur pro teſtamento nuncupatiuo,de quo ſolum conſtat ex confeſſione aduerſarij,& infra declaratur,nu.102.*
103 *Statutum reijciens probationes,nunquam dicitur reijcere probationes ex confeſſione aduerſarij tribuens paratam executionem inſtrumento, comprehendit & cãm cum quit coram notario confeſſus eſt debitum,nu.104.*

Teſta-

105 Teſtamentum, qui ſimpliciter fatetur factum, ſibi non praeiudicat, niſi tenorem referat.
106 Teſtamenti ſollemnitatem non pendere a voluntate confitentis illud eſſe factum.
107 Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. tol. an reddatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum ex teſtibus conſtat.
108 Legi illud poſſe dicitur, quod oculis poteſt cerni.
109 Tranſactio alimentorum fit viſis & inſpectis verbis teſtamenti.
110 Sciens tenorem ſcripturæ, ſatis dicitur eam inſpicere.
111 L. de ijs. ff. de tranſact. declaratur.
112. Caecum & litterarum ignarum, tranſigere poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento.
113 Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. concedi pro teſtamẽto, de quo cõſtat ex teſtibus, cum originale fuit amiſsũ, an hęredi inſtituto in ſola quota hæreditatis, nu. 114.
115 Hæres inſtitutus in quota hæreditatis vere hæres eſt.
116 Inſtituto in re certo nulla cohærede dato, an reddatur beneficium l. vlt. C. de edicta D. Adr. tol.
117 Hæres rei certæ, nullo alio exiſtente coherede, proprie hęres eſt.
118 Succedens per ius accreſcendi dicitur tamquam hæres ſuccedere.
119 Ius accreſcendi facit vt is dicatur quodammodo ſubſtitutus.
120 Ius accreſcendi efficit, vt is qui ex eo ſuccedit, ex voluntate teſtatoris ſuccedere dicatur.
121 Scriptum dici, quod legi poteſt.
122 L. 1. §. ſi autem, ff. de hær. inſtit. intellectus & ſenſus.
123 Filius inſtitutus in ſolo nummo legitimæ, cenſetur inſtitutus in tota legitima.
124 Filio furioſo inſtituto in minori portiona quam in legitima, exemplariter ſubſtitui poteſt.
125 Inſtrumentum habens a ſtatuto paratam executionem, paratam etiam habere dicitur, quo ad tacitam ſtipulationem dotis.
126 Manifeſte ex ſcriptura conſtare dicitur, quod ex ſcriptura virtualiter elicitur.
127 Expreſſum non dicitur quod venit in conſequentiam.
128 Remedium l. vlt. C. de edi. D. Adr. tol. concedi inſtituto in ſolo vſufructu, nullo alio cohærede dato.
129 Vxor relicta vſufructuaria, nullo cohærede dato, cenſetur vniuerſalis hæres.
130 Statutum Papiæ 90. in ciuilibus, ſub rub. Quod maritus non poſſit vxorem ipſius hæredem inſtituere, &c. declaratur.
132 Remedium l. vlt. C. de edi. D. Adr. non concedi inſtituto in re certa, dato alio cohęrede vniuerſali, qui hæreditatem adiuit.
133 Inſtitutus in re certa dato cohærede vniuerſali qui adiuit, legatarij nomen obtinet.
134 Inſtitutus in re certa propria authoritate capere poteſt.
135 Actum faciens, reſtringere dicitur ſe ad leges de eo actu loquentes.
136 Inſtitutus in re certa, hæredis loco eſſe dicitur, non tenetur ad onera hæreditaria, nu. 137.
138 Legatarius loco hæredis habetur in reſpicientibus perſonam.
139 Inſtitutus in re certa, Trebellianicam detrahit, aliter in ſuo loco legatarij eſt, quò ad iura, & actiones, nu. 140.
141 Inſtitutus ex aſſe, idem eſt ac inſtitutus in totum.
142 Lex corrigens intelligitur ſecundum terminos legis correctæ.
143 Aſſis appellatione quid ſignificetur.
145 Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. an concedatur inſtituto in re certa, cum cohæres vniuerſalis adhuc non adiuit, nec repudiauit.
146 Conditio nihil ponit in eſſe.
147 Gozadini reſp. 21. nu. 10. improbatur.
149 Remedium l. vlt. C. de edi. D. Adr. an concedatur hęredi inſtituto ad tempus, nullo cohęrede dato.
150 Hęres ad tempus, nullo cohærede dato, hęres proprie dicitur.
151 Vxor hęres inſtituta dum vixerit, abſolute hęres eſt.
152 Impoſſibilitas de iure adiecta diſpoſitioni non vitiat.
153 Hęres ſemel factus, numquam deſinit eſſe hęres.
154 Teſtator non poteſt pro parte temporis decedere teſtatus & pro parte inteſtatus.
155 Inſtituto ad tempus ſi eſt datus ſubſtitutus verbis obliquis, is inſtitutus cenſetur grauatus reſtituere ſubſtituto. datur remedium l. vlt. C. de edic. D. Adr. ſi a ſtatuto permitteretur, quod hęres ad tempus eſſe poſſit, nu. 156.
158 Remedium l. vlt. C. de edit. D. Adr. an concedatur filio in ſua legitimo inſtituto.
159 Inſtitutus in ſola legitima, hęredis nomen obtinet.
160 Filio inſtituta datur actio famil. erciſcun. & hęreditatis petitio.
161 L. 2. §. quarta. ff. famil. erciſ. declaratur.
162 Legitimam eſſe quotam bonorum, quod ibi declaratur.
163 Inſtitutus in legitima, dicitur inſtitutus in quota bonorum.
164 Filius in legitima inſtitutus, dicitur in re certa inſtitutus, quod ibid. declaratur.
166 Fideicommiſſario vniuerſali, cui nec re, nec verbo facta eſt reſtitutio an concedatur remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.
167 L. vltima, C. de codicil. ſenſus & intellectus late expenditur.
168 Zuchardi intellectus ad l. vlt. C. de codicil. exploſus.
169 L. vlt. C. de codicil. noua authoris interpretatione illuſtrata.
170 Fideicommiſſarius nulla ei reſtitutione facta, nullum ius in hęreditate habet, vti nec hęres ante aditam hęreditatem, nu. 171.
172 Remedium l. 1. C. de edic. D. Adr. concedi illi, qui ius habet, vel habere pręſumitur ex hęreditatis aditione.
173 Hęreditatis aditionem non pręſumi.
174 Fideicommiſſarium tranſmittere ius deliberandi.
175 Hęres decedens ante aditam hęreditatem, non tranſmittit.
176 Fideicommiſſarium ex larga ſignificatione ſubſtitutum dici.
178 Fideicommiſſario cui re facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, an concedatur remedium l. vltimę, C. de edict. Diui Adria. tol.
179 Fruſtra petit, qui habet quod petit.
180 Fideicommiſſario, cui re, & verbo facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, non conceditur remedium l. vlt. C. de edic. D. Adr. tol. & quid ſi verbo tantum? nu. 181.
182 Fideicommiſſarius vniuerſalis conſequitur iura actiua, & paſſiua.
183 Poſſeſſionem vacantem occupare is poteſt ſua ſponte qui titulum habet.
184 Fideicommiſſarius proprie hęres non eſt. Quod conſequitur, e manu hęredis accipit, nu. 185.
186 Statuta concedentia fideicommiſſario miſſionem in poſſeſſionem bonorum defuncti, intelliguntur reſtitutione verbali facta.
187 Fideicommiſſario conceditur remedium l. vlt. C. de edi. D. Adr. & ſi hęres poſſeſſionem eſt adeptus.
188 Fideicommiſſario quando detur hęreditatis petitio.
189 Fideicommiſſarius quando loco hęredis ſubrogetur.
190 Hęreditate adita, bona deſinunt hęreditaria eſſe.
191 Fideicõmiſſarius loco hęredis eſt, & illius naturã ſapit.
192 Fideicommiſſario, cui fideicommiſſum eſt in codicillis relictũ, an concedatur remediũ l. vlt. C. de edi. D. Adr. tol.
193 Nemo plus iuris in alium transfert, quam ipſe habeat.

194 *Codicilli idem an ſint quod teſtamentum.*

195 *L.ſi idem C.de codicil.declaratur.*

196 *Saccedentes ab inteſtato,quando de mente defuncti veni re dicantur.*

197 *Codicillos perfectionem qaantum in ſe eſt,habere,ac ipſam teſtameatam.*

199 *Fideicõmiſſario, cui a lege iura hæredis ſiue reſtit. deſerantur,an cõcedatur remediũ l.vlt.C.de edi.D.Ad.tol.*

200 *Fideicommiſſarius quãdo capiat de mana hæredis,ſi lex in eam transfert iura hæreditaria abſque reſtitutione.*

201 *Eccleſia cai fideicommiſſum eſt relictam,mitti poteſt in poſſeſſioaem ex l.vlt.C.de edict.D.Adr. abſque alia reſtitatione verbali ei facta.*

202 *Fideicommiſſarias ſaa ſponte poſſeſſionem iagreditar, ſi aullus extet qui ei reſtitutionem verbalem faciat, & huic conceditar remediam l.vlt.C.de edict. D. Adr.Sine verbali reſtitutioae iara hæreditaria conſequitar, cam hæres illa bona alienat,& haic fideicommiſſario cõceditur remediam ex l.vlt.C.de edi.D. Adr.aum. 203. Cui ex aliquo caſu traaſeuat iara hæreditaria ſiae reſtitutione,probare debet caſum eacaiſſe,aa. 205.*

206 *Sabſtitatis an concedatar remedium l.vlti.C.de edict. D.Adr.*

207 *L.1.C.de edicto D.Adr.iatellectus & ſenſas,na.577.*

208 *Subſtitati eueniente conditione,inſtitati dicantar.*

209 *Subſtitutus hæres dicitur.*

210 *Hæredis appellatione ſubſtitatus venit.*

211 *Subſtitutus in re certa nallo dato cohærede vniuerſali, in totum hæres efficitur.*

212 *Subſtitatus tunc coaſequitar remedium l.vlt.C.de edic. D.Adr.cum ſubſtõnis caſam eacaiſſe probat,an mittatur in poſſeſſionem ex remedio l.vl.C.de edic.Adr.ſi cũ eo inſtitatus ia proprietate concarrit,aa.213.*

214 *Subſtituto ex tacita vulgari,vel papillari,an cõcedatar remediam l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

215 *Scriptam dici,qaod ſcripti vigore apprehẽditur,& qaod legi poteſt,nu.221.*

216 *Legi dicitar,quod intellecta colligitar.*

217 *Subſtitatio vulgaris expreſſa iuris interpretatione continet pupillarem tasitam,cum pupillo facta eſt.*

218 *Proprium dici,quod legis iatepretatione veait.*

219 *Sabſtitutus tacite proprie hæres eſt, hæres ſcriptas non eſt,nu.220.*

222 *Subſtitatio tacita pupillaris aõ continetur ſub expreſſa vulgari,cum ſtatutum vult inſtrumenta debere intelligi ad litteram,contrariam iufra.*

223 *Maſculiaam noa coatinet ſemiainum, cum ſtatutũ vult verba eſſe ad litteraa iatelligenda.*

224 *Statasum Papiæ 94.in ciuilibus,ſub rubri.Ia qaantam & qaaliter mater ſuccedat,declaratur.*

225 *Mixtam ſub ſimplici aou contiaeri,cam verba ad litteram ſunt intelligenda.*

226 *Statutam reijciens iaterpretationem,de friaola iatelligĩtar,& de extrinſeca,non de iatriaſeca,nu.227.*

228 *Extenſio aon eſt conceſſa,cum verba ad litteram ſant intelligenda.*

229 *Statatum tribuens executionem teſtamentis extra ordinem factis,non comprehendit ſabſtitutioaem tacitam.*

230 *Bal.in c.1.col.3.ver.& ideo,de conſt. declaratur.*

231 *Expreſſum differt a tacito ſolum in executione.*

232 *Expreſſum dici,quod venit ex mente.*

233 *Subſtitutioaem expreſſam eſſe tacita potentiorem.quod ibidem declaratur.Tacitam daobus modis coaſiderari, aa.234.*

235 *Specialia dao ſimal non concurrere, imo nec vua ſpecialitas cum vna præſamptione.*

236 *Hæredi hæredis an concedatar remedium l.vlt.C.de edi. D.Adr.*

237 *Hæres hæredit proprie hæres eſt.*

238 *Condõ de dando hæredi,impletur dando hæredi hęredit.*

239 *Hæres hæredis,non dicitur hęres ſcriptas.*

240 *L.qui liberis.§.hęc verba,de valg.intellectus.*

242 *Hæredi ſuccedeati ab inteſtato illi prima hæredi ſcripto conceditur remedium ex l.vlt.C.de edict.D.Adria.toll.*

243 *Bal.in l.2.col.1.ff.de pet.hæred.declaratar.*

244 *Hæredi hęredis aõ cõceditar remediã ex l.vlt.C.de edi. D.Adr.cũ is hęres primus iã ab inteſtato ſucceſſit, aut poſſeſſionẽ conſecutas eſt,& eam deiade amiſit,n.248.*

245 *Bald.ia l.1.addit.1.col.1.ff.de petit.hæred.declaratur, & eias doctriaa improbatur.*

246 *Hæreditatum commixtio fit,cum hæres primas hæreditatem adiuit,& ſecandus vnam ſiae altera conſequi nõ poteſt.*

247 *L.qai ſe patris,C.vnde liberi,declaratur.*

249 *Ceſſionario hæredis ſcripti an concedatar remediam l.vl. C.de edict.D.Adr.tol.*

250 *Transmiſſibilia etiam eſſe ceſſibilia.*

251 *Cedi poſſe iaterdictam retiaendæ,& recuperandæ,nam. 252.facultatem contiuaandi poſſeſſionem au. 253. facaltatem exeqaadi inſtrumentum ex diſpoſitione ſtatuti,uam.254.*

256 *Epiſcopo execatori teſtamenti,in qao paaperes ſant inſtituti hæredes an coacedatar remediam l.vlt.C.de edi. D.Adr.tol.*

257 *Inſtitutio incerta fauore paaperam valet.*

258 *Eps pauperam procuratar.pater,aa.260.tator. n. 261.*

259 *Conditioai de dando aliqaid ſarioſo,vel pupillo, dicitar ſatisfactum dando caratori,& tatori illoram.*

262 *Epiſcopus fideicommiſſarius pauperum iaſtitutorum iu teſtamento cenſetar.*

263 *Hęres ſcriptus quando quis dicatur.*

264 *L.qai liberis.§.hęc verba,de valg.iatellectas.*

265 *Filius & ſeruus hæredes dicũtar facti,nõ iuris,cũ pater & patrouus ex illorũ perſona hęreditatẽ coaſeqaaatur.*

266 *Bar.ia l.qai liberis,§.hæc verba,ia fi.de val.declaratur.*

267 *Remediam l.vlt.C.de edict.D.Adria.concedi executori generali,cam paaperes in vaiuerſam ſuat iaſtitati.*

268 *Executorer teſtameatorum vices hæredum ſaſtiaent.*

269 *Execatores teſtamenti,nalla adhuc facta electiane pauperam,poſſe petere ſe mitti ia poſſeſſionem ex remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

270 *Epiſcopas nou mittitur in poſſeſſioaẽ ex l.vlt.C.de edi. D.Adr.cum ſpecialis execator teſtameati nomine pauperam condici,datas eſt.*

271 *Executor pro loco pio ædificaado datas, non mittiar in poſſeſſiouem ex l.vlt.C.de edict.D.Adri.*

272 *Patri qai ex perſona filij hæres eſt,an coucedatur remedium l.vlt.C.de edict.D. Adr.*

273 *Filias patris imaginem gerit.*

274 *Pater cum ſaccedis ex perſona filij hęredis inſtituti,dieitar ex quodam iure accreſcendi veaire.*

275 *Patri coaceditur remediũ l.vlt.C.de edi.D.Adr.ex perſona filij ia caſtreaſibus inſtituti ſuccedit, cum filius in adaeatitijs iuſtitatas hæreditatem adiait,nu.276.*

277 *Filium hodie in adaentitijs eſſe re & nomine hęredem.*

278 *Patri aon dari hęreditatis petitionem pro aduentitijs filij,nec beneficium l.vlt.C.de edict.D.Adr.in caſtrenſibas a filio inſtitato apprehenſis,na.279.*

280 *Patriam poteſtatem in caſtreaſibas conſiderari.*

281 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adria.aon reddi patri nomine filij ſai clerici hęredis a teſtatore inſtitati.*

282 *Clericas hęres inſtituens,ſibi,& non patri acqairit.*

283 *Beneficiam l.vlt.C.de edict.D.Adr.non coacedi patri aomine filij,qui acqairis ſibi caſtrenſia,vel quaſi,nec nomine filij ſui emancipati,hæredis inſtituti,nu.184.& an reddatar patri nomine filij inſtituti inſpecto iure antiqao,quo filius totum patri acqairebat,nu.286.*

287 *L.placet,ff.de acq.hæred.ſenſus & intellectus.*

Filio

Digitized by Google

288 *Filio inſtituto, & hæreditate adita, omnia iura tranſeũt in patrem tam actiua, quam paſſiua.*
289 *Filius dum acquirit hæreditatem patri, ipſe tamen retinet nomen hæredis ſcripti.*
290 *Patrono an concedatur remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr. nomine ſerui ſui hæredis inſtituti.*
291 *Seruus hæres inſtitutus patrono in totum acquirit.*
293 *Remedium l.vlt. C.de edict. D. Adr. an reddatur monaſterio nomine monachi hæredis ſcripti.*
294 *Monachus hæres inſtitutus immediate monaſterio acquirit: nec neceſſaria eſt monachi aditio.*
295 *Monacho hæredi inſtituto neceſſe an ſit adire hæreditatem, vt monaſterio acquirat.*
296 *Remedium l.vltima, C.de edict. Diui Adr. an concedatur infanti & furioſo hæredibus inſtitutis.*
297 *Infans & furioſus poſſeſſionem non acquirunt.*
298 *Curator bonorũ abſentis mitti poteſt in poſſeſſionẽ hæreditatis relictæ abſenti, ex l.vlti.C.de edict.D.Adr.ſol.*
299 *Fiſco auferenti hæreditatem ab indigno, an reddatur remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.*
300 *Fiſcus iura actiua & paſſiua conſequitur in bonis hæredis indigni, loco hæredis ſuccedens a creditoribus hæreditarijs conuenitur, nu.301. ſuccedens loco hæredis indigni, ex teſtamento ſuccedere dicitur, nu.302.*
303 *Hæres nõ deſinit eſſe indignus, a quo aufertur hæreditas.*
304 *Fiſcus loco indigni fideicommiſſarij ſuccedẽs, Falcidiam ex indigni perſona detrahit.*
305 *Hæredi conditionali, pendente conditione, an reddatur remedium l.vlt. C.de edict.D.Adr.ſol.*
306 *Hæres ſub conditione, proprie non eſt hæres.*
307 *Conditionalis contractus, proprie contractus non eſt.*
308 *Conditionalis verba diſponere.*
309 *L.ſi quis inſtituatur, de hæred.inſtit.intellectus.*
310 *Conciliantur Fulgoſij & Zuchardi, ac cõmunis opinio.*
312 *Remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr.an concedatur filio inſtituto in teſtamento imperfecto.*
313 *Teſtamentum imperfectum inter filios valet vt diuiſio, quo iure, & quomodo valeat, declaratur, num.314.*
315 *Filio naturali inſtituto in teſtamento patris imperfecto non conceditur remedium l.vlt.C.de edic.De Adr.ſol.*
316 *Teſtamentum patris imperfectum non valet fauore filij naturalis.*
317 *Filio adoptiuo inſtituto in teſtamẽto patris imperfecto, non conceditur remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr.ſol.*
318 *Teſtamentum patris imperfectum non valet fauore filij adoptiui.*
319 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.an reddatur ex teſtamento imperfecto, etiam fauore deſcendentium vltra filium, cum ab inteſtato veniant.*
320 *Diſpoſitio l.hac conſultiſſima, §.ex imperfecto, C.de teſtam.an in alijs quam in filijs locum habeat.*
321 *Remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.an reddatur filiæ excluſæ a ſtatuto, ſi a patre fuit inſtituta.*
322 *Filia excluſa a ſtatuto, hæres tamen a patre põt inſtitui.*
323 *Poſſeſſio defuncti ex ſtatuti diſpoſitione continuatur in filiam per maſculos excluſam.*
324 *Decretum Papiæ 16.ſub rub.quod poſſeſſio defuncti, declaratur, & num.509.*
325 *Statutum Papiæ 95.in ciuilibus, ſub rub. Quod mulieres maritatæ, &c.declaratur.*
326 *Filia a ſtatuto excluſa, ſed inſtituta a patre etiam in teſtamento imperfecto, habet remedium l.vlti.C. de edict. D. Adr.*
327 *Remedium l.vlt.C.de edict D.Adr.an concedatur inſtituto in teſtamento, quod ſolum iure Prætorio valet.*
328 *Bonorum poſſeſſor hæres proprie an ſit.*
329 *Conditio de dando hæredi, verificatur in bonorum poſſeſſore.*
330 *Mandatum de adeunda hæreditate impleri dicitur agnoſcendo bonorum poſſeſſionem.*
331 *Bonorum poſſeſſor venit hæredis appellatione in ſtatuto.*
332 *Bonorum poſſeſſor appellatione hæredis etiam in odioſis continetur.*
333 *Bonorum poſſeſſorem eſſe verum hæredem ex aliquorum opinione.*
334 *Lex noua diſponens in vno caſu, trahitur & ad alium ex æquiparatione.*
335 *Lex antiqua procedens per modum regulæ, in lege noua cenſetur repetita.*
336 *Barbatiæ opinio exploſa.*
337 *Remedium l.vlt. C.de edict. D.Adr.an locum habeat in inſtituto, in quẽ ex ſtatuti diſpoſitione poſſeſſio defuncti continuatur.*
338 *Emptor, cuius nomine venditor ſe poſſidere conſtituit, petere poteſt poſſeſſionem corporalem ſibi tradi.*
339 *Dominus quãdo rem propriam condicere poſſit.*
340 *Res mea ficte, effici poteſt mea vere.*
341 *Dominium tranſire ipſo iure in legatarium.*
342 *Legatarius nõ dicitur ipſo iure verum dominiũ cõſequi.*
343 *Fictione tutus veritatem implorare poteſt.*
344 *Statutum quod poſſeſſio in hæredem continuatur, fauore hæredis eſt conditum.*
345 *Poſſeſſionem tranſire ipſo iure ex diſpoſitione ſtatuti, ſpecialis fauor eſt.*
346 *Dominium tranſiens ipſo iure fauore eccleſiæ, dicitur ficte tranſire.*
348 *Remedium l.vlti. C. de edict. D.Adr.an concedatur iam miſſio in poſſeſſionem, vt in ea confirmetur.*
349 *Comes poſſidens petere poteſt ſe Comitem declarari.*
350 *Poſſeſſionem ſua authoritate ingreſſus, cum potuerit, petere poteſt ſe in ea confirmari.*
351 *Legitimatus petere poteſt legitimationem ſuam confirmari.*
352 *Remedium l.vlt. C.de edicto D. Adriani, conceditur iam miſſo in poſſeſſionem, vt in ea confirmetur, etiamſi a nemine moleſtia afficiatur.*
353 *L.quæritur ff.de Carb.edict.declaratur.*
354 *L.Si pater.C.qui bon.ced. poſſ.intellectus.*
355 *Baldi opinio improbata.*
356 *Legitimum ſe declarari quis non poteſt petere, cum nullus ei controuerſiam facit.*
357 *Reus implorare non poteſt iudicis officium, vt declaretur ſibi competere exceptionem, cum nullus ei controuerſiam mouet.*
358 *Silentium imponi perpetuum petere quis non poteſt, cũ nullus ei infert moleſtiam.*
359 *Innocentij reiecta opinio.*
360 *L.ſi contendat.ff.de fideiuſ.declaratur.*
361 *Silentium imponi, & ius non competere, differunt.*
362 *Remedium l.vlt.C.de edi.D.Adr.non concedi iam vitioſe poſſidenti, vt in ea poſſeſſione confirmetur.*
363 *Hæres mittitur in poſſeſſionem bonorum quæ poſſidebat teſtator tẽpore ſuæ mortis, ex remedio l.vlt. C.de edict. D.Adr.videlicet eorum, quæ naturaliter, vel ciuiliter a teſtatore poſſidebantur, nu.364.etiam ciuiliſſima poſſeſſione, num.365.aut detinebantur, num.368.*
366 *Poſſeſſio ciuiliſſima ſtatum quendam habet. remedium adipiſcendæ parit.num.367.*
369 *Detentio pro penſione habetur. parit remedium recuperandæ, num.370.*
371 *Remedium l.vlti.C.de edict.D.Adr.concedi pro bonis a teſtatore detentis, è quibus vſum vel vſumfructum percipiebat.*
372 *Poſſeſſio vſufructuarij non continuatur in ſucceſſorem ex diſpoſitione ſtatuti, de continuanda poſſeſſione.*
374 *Hæres a clerico inſtitutus, an remedium habeat ex l.vlt. C.de edict.D.Adr.ſol.*
275 *Filia ex remedio l.vlti.C.de edi.D. Adr. an mittatur in poſſeſ-*

poſſeſſionem bonorum feudalium patris.

376 *Cupit.ſi inter filiam, ſi de feud.ſuer.controuer.inter domi.& agnat.declaratur.*

377 *Filia bona feudalia iam poſſidens in ea poſſeſſione conſeruatur.*

378 *Femina tranſuerſalis mittitur in poſſeſſionem bonorum feudalium eius, cui ſuccedit.*

379 *Filia mittitur in poſſeſſionem bonorũ feudaliũ, etiamſi conſtet illa eſſe feudalia. Niſi cum illa frater concurrit. nu. 380. aut probationes ſunt paratæ, quòd illud feudum non conueniat feminis, num. 381. vel feudum ſit eccleſiaſticum, nu. 382. vel feudum habeat caſtra munitiſſima, numero 383.*

385 *Femina mittitur in poſſeſſionem emphyteuticorum, ex remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

386 *Poſſeſſio rei emphyteuticæ ita continuatur in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione, vt poſſeſſio alterius rei.*

387 *Argumentum a feudo ad emphyteuſim tenet.*

388 *Filia illegitima non mittitur in poſſeſſionem rerum emphyteuticarum.*

390 *Remedium l. vlti. C. de edi. D. Adr. an concedatur extraneo inſtituto, vt mittatur in poſſeſſionem emphyteuſis eccleſiaſticæ.*

391 *Emphyteuſis eccleſiaſtica, an ad hæredes extraneos tranſeat.*

393 *Hæres qui mittitur in poſſeſſionem corporalium ex remedio l. vlti. C. de edict. D. Adr. an etiam mittatur in quaſi poſſeſſionem rerum incorporalium.*

394 *Miſſus in poſſeſſionem corporalium, dicitur etiam miſſus in quaſi poſſeſſionem incorporalium, quæ circa corporalia verſantur.*

395 *Miſſus in poſſeſſionem rei principalis, dicitur etiam miſſus in poſſeſſionem acceſſorij.*

396 *L. non tantum §. ſeruientes, ff. de pet. hær. intellectus.*

398 *Miſſus in poſſeſſionem bonorum temporalium ex remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr. an intelligatur etiam miſſus in quaſi poſſeſſionem iuris patronatus præſentandi in eccleſia.*

399 *Incorporalia quæ ſint, quæ circa fructum hominis verſantur.*

400 *Ius patronatus cum vniuerſitate bonorum tranſit. ſub titulo ſingulari non continetur, num. 401.*

402 *Iudex competens quis ſit in miſſione in poſſeſſionem ex remedio l. vlti. C. de edict. D. Adr. quis ſit competens in pronunciando hæredem eſſe mittendum in poſſeſſionem, num. 403.*

404 *Iudex executionis ſine litteris remiſſionis nil agit. eccleſiaſticus mittit in poſſeſſionem locum pium hæredem inſtitutum ex remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. nu. 405.*

406 *Iudex qui habet mittere in poſſeſſionem, mixtum imperium habere debet.*

407 *Conſules mercatorum Mediolani mittere non poſſunt in poſſeſſionem hæredem ſcriptum ex delegatione prætoris Mediolani.*

408 *Archidiaconus non mittit in poſſeſſionem.*

409 *Executor vt mittat in poſſeſſionem ex delegatione, id receptis prius litteris agere debet.*

410 *Delegatus nullam poteſtatem habet antẽ receptus delegationis litteras.*

411 *Iudex recuſare non debet dare litteras, quibus iudex territorij mittat in poſſeſſionem, alioqui appellatur.*

412 *Executor qui habet mittere in poſſeſſionem hæredem, an debeat ſuperſedere oppoſita nullitatis exceptione. non mittit in poſſeſſionem hæredem, contra reſiſtentem armis, num. 413.*

414 *Iudex vt mittat in poſſeſſionem ex remedio l. vlti. C. de edict. D. Adr. quam iuriſdictionem habere debeat.*

415 *Miſſio in poſſeſſionẽ ex remedio l. vlt. C. de edi. D. Adr. expeditur officio iudicis nobili.*

416 *Miſſio in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edi. D. Adr. an poſſeſſor vere efficiatur.*

417 *Imperij mixti eſt iubere poſſidere.*

418 *Miſſio in poſſeſſionem ex ſecundo decreto, mixti eſt imperij.*

419 *Magiſtratus municipales non mittere in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. tol.*

420 *Imperium mixtum apud quos nunc ſit.*

421 *Hæres nullo exiſtente contradictore poſſeſſionem bonorum defuncti ſua authoritate ingredi poteſt.*

422 *Actus nõ vitiatur ſi quid vitioſe ei adhibetur, quòd adhibendum non erat.*

423 *Eligens viam iudiciariam, cenſetur extraiudiciariæ renunciare.*

424 *§. multis, Inſtit. de liber. intellectus.*

425 *Decij inconſtantia notatur.*

426 *Iudicem qui adit vt expellat clandeſtinũ poſſeſſorem, nõ dicitur ſibi præiudicare, vt ſua authoritate eũ expellat.*

427 *Iudicis incompetentis authoritate qui aliquid agit, vt priuatus agere dicitur.*

428 *Poſſeſſionem qui ex pacto poteſt ſua authoritate ingredi, non ſibi præiudicat adeundo iudicem.*

529 *Iudex incompetens priuans poſſeſſorem ſua poſſeſſione, dicitur tamquam priuatus illum ſpoliaſſe.*

430 *Iudici incompetenti parendum non eſſe.*

431 *Iudicatum non dicitur, quòd a iudice incompetenti iudicatum fuit.*

432 *Poſſeſſionem ingrediens, præſumitur omni meliori modo ingredi.*

433 *Innoc. in c. vlt. de procur. declaratur.*

434 *L. multum, C. ſi quis alteri vel ſibi, declaratur.*

435 *Magiſtratus municipales mittunt in poſſeſſionem ex remedio l. vlti. C. de edicti. D. Adr. cum nullus extat contradictor. Expediunt quæ celeritatẽ deſiderãt, nu. 436.*

437 *Delegari an poſſit cauſa miſſionis in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. tol.*

438 *Delegare poſſe, quæ celeritatem deſiderant.*

439 *Delegatio facilius a iure Canonico conceditur.*

440 *Delegari non poteſt actualis miſſio in poſſeſſionem.*

441 *Legitimatio perſonæ neceſſaria an ſit in remedio l. vlti. C. de edict. D. Adr. tollen.*

442 *Iudex curare debet, ne iudicium reddatur eluſorium.*

443 *Legitimatio perſonæ in iudicio quibus probationib. fiat.*

444 *Cauſa principalis ſi eſt ſummaria, & ita eius articuli, & infra declaratur.*

445 *Cauſa incidens ſequitur naturam cauſę principalis.*

446 *Appellari poteſt ab ordinato proceſſu poſſeſſorio, licet non appelletur a ſententia lata in ipſo poſſeſſorio.*

447 *Citatio aduerſarij an ſit neceſſaria in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

448 *Poſſeſſor etiam iniuſtus ſine citatione a ſua poſſeſſione non eſt amouendus.*

449 *Citatio requiritur, cum inſtrumentum ex forma ſtatuti eſt exequendum. Non eſt neceſſaria in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. cum aduerſarius iure curet, num. 450.*

451 *Calcaneus conſi. 18. num. 25. declaratur.*

453 *Citatio aduerſarij non requiritur, cum hęres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr.*

454 *Interlocutoria dicitur illa pronunciatio de mittendo in poſſeſſionem.*

455 *Miſſus in poſſeſſionẽ ex remedio l. vlt. C. de edi. D. Adr. quando poſſidere dicatur.*

456 *Citatio omiſſa in miſſione in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. non vitiat proceſſum.*

457 *Tertius nõ citatus pro ſuo intereſſe, nõ lęditur ĩ ſuo iure.*

458 *Citationem neceſſarium non eſſe remedio l. vlti. C. de edi. D. Adr. cum hęreditas à nemine poſſidetur.*

459 *Citatio generalis quando neceſſaria ſit.*

Citatio

460 *Citatio etiam generalis non eſt neceſſaria, cum nullum præiudicium alieni adfertur.*
461 *Sententiam latam in poſſeſſorio continere aliquid fieri.*
462 *M. Mantuæ doctiſs. Iuriſconſulti conſideratio egregia.*
463 *Euentus malos in conſideratione non eſſe.*
464 *Citatio neceſſaria non eſt in miſſione in poſſeſſionem, cũ ignoratur quis poſſideat.*
465 *Paria non eſſe, & eſſe, ſed non apparere.*
467 *Iudex recte agit, ſi mittenda in poſſeſſionem ex remedio l.vlt. C.de edict. D. Adr. reſeruat iura legitimi contradictoris.*
468 *Libellum offerre neceſſe an ſit in remedio l.vlt. C.de edicto D. Adr. eſſe neceſſarium in miſſione illa in poſſeſſionem, cum extat contradictor, nu. 469.*
470 *Libellus in iudicijs ſummarijs offertur, & in iudicijs quę celeritatem deſiderant, nu. 471.*
473 *Libelli plures offerri an debeant in remedio l. vlti. C. de edict. D. Adr. cum plures extant contradictores.*
474 *Iudices ordinarij cauſæ cum plures extant, locus eſt præuentioni.*
475 *Libellus vnus ſufficit, cum inter plures contradictores etiam aliquis clericus extat.*
476 *Clericus poſſidens coram quo conueniatur vt cõtradictor legitimus. Spoliator coram quo conueniatur, nu. 477.*
478 *Libellus ſeparatus datur reis conuentis, cum ſeparatim volunt conueniri.*
479 *Spec. tit. de teſtam. §. ſequitur, nu. 34. declaratur.*
480 *Libellus quo in loco ſit offerendus, cum bona multis in locis ſita ſunt.*
481 *Forus principaliter quis ſit.*
482 *Domicilium quo in loco cenſeatur contractum.*
483 *Forus principaliter ratione domicilij eſt.*
484 *Pretoris forus ſcholaſtico eſt principalior foro Doctoris.*
485 *Libellus quomodo ſit formandus in remedio l. vlti. C. de edict. Diui Adria. tol.*
486 *Actio quæ debeat proponi in remedio l. vlti. C. de edict. D. Adr. tol.*
487 *Libellus ſuſtinetur ſi petatur mitti in poſſeſſionem ex edi. D. Adr. Suſtinetur ex apta narratione & concluſione, licet inepta ſit propoſita actio, nu. 488.*
489 *Legem correctam allegans, punitur.*
490 *Falſum nemini nocibile, non punitur.*
491 *Errorem facilius præſumi, quam falſum.*
492 *Iudicis officium nobile non exiſtente contradictore conceditur in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr.*
493 *Actionem dari hæredi, vt mittatur in poſſeſſionem, cum adeſt contradictor.*
494 *Actionem dari oſtendunt verba imperſonaliter prolata.*
495 *Obligationẽ nõ oriri inter eos, inter quos nihil geſtũ fuit*
496 *Iudicis officium oriri, cum verba in perſonam iudicis diriguntur.*
497 *Statutum quod victus victori condemnetur in expenſis, iudicis officium parit.*
498 *Actionem in dubio oriri, & non iudicis officium.*
499 *Poſſeſſionem aduerſarium facere.*
500 *L. 1. C. de alien. iud. mut. cauſ. fact. declaratur.*
501 *Cautela quibus vti poteſt actor dum actionem proponit in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr.*
502 *Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. cumulari an poſſit cum interdicto retinendæ, an cum poſſeſſorio recuperandæ, num. 503. an cum petitorio, nu. 510.*
504 *Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. eſſe poſſeſſoriũ quaſi recuperandæ poſſeſſionis.*
505 *Poſſeſſionem adipiſci & recuperare, pugnantia ſunt.*
506 *Remedium l. vlt. C. de edict. Diui Adr. non concedi qui ſemel poſſedit, & a poſſeſſione deiectus eſt. Concedi, cũ ex ſtatuto ĩ hæredẽ cõtinuatur poſſeſſio defuncti, n. 507*
508 *Statutum Mediolani, Quod poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem declaratur.*
511 *L. vlt. C. de codicillis, loqui de miſſione in poſſeſſionem ex edicto D. Adriani.*
512 *L. vlt. C. de codicil. intellectus.*
513 *Rubei Alexandrini conſiderationes ad l. vlt. C. de codicillis, euerſa.*
514 *Rubei Alexandrini opinio defenſa.*
515 *Petitorium ex codicillis, vel omnino ab inteſtato cumulari non poſſe cum remed. l. vlt. C. de edict. D. Adr.*
516 *Actiones contrariæ cumulari non poſſunt.*
517 *Petitorium ex teſtamento cumulari cum poſſeſſorio ex l. vlt. C. de edict. D. Adr. ante cauſæ cõcluſionẽ propoſito.*
518 *Petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ non repugnant, ob id cumulari poſſunt.*
519 *L. interdum. ff. de publ. iud. intellectus.*
520 *Poſſeſſorium recuperandæ poſſe cumulari cum iudicio criminali ex l. Iulia de vi.*
521 *L. ordinarij, C. de rei vind. & l. incerti, C. de interdict. loqui in interdicto retinendæ poſſeſſionis.*
522 *Regulam ordinis impedientem cumulationes actionum procedere in remedio retinendæ.*
523 *Fabij opinio reiecta.*
524 *Petitorio iudicio quid petatur.*
525 *Poſſeſſio cum ex petitorio iudicio reſtituitur, iudicis officio dicitur reſtitui.*
526 *Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ cumulari non poſſe ex æquitate, cum ſuper petitorio eſt ferenda abſolutoria: cumulari, cum ſuper petitorio ferri debet ſententia pro reo, qui ſe dominum probauit, nu. 527.*
528 *Concluſionis in cauſa vis magna.*
529 *Concluſum eſſe in cauſa, & latam ſententiam eſſe paria.*
530 *Exceptionem notorij dominij impedire ingreſſum litis in poſſeſſorio.*
531 *Exceptionem obijci poſſe contra teſtes examinatos in alia inſtantia.*
532 *Bart. in Auth. qui ſemel, C. de probat. declaratur.*
533 *Alex. conſideratio probata.*
534 *Bartoli opinio defenſa.*
535 *Iudicem repellere actorem agentem ſine actione.*
536 *C. pactoralis de cauſa poſſ. & propriet. intellectus.*
537 *Poſſeſſorium adipiſcendæ prius propoſito, ab eodem cumulari poteſt petitorium.*
538 *Petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ, ab eodem hærede ſimul proponi poteſt.*
539 *Reſtitui petens ſe ad tempus, qua reſtitutione facta petens ex tunc declarari dominum, recte petit.*
540 *Petitionum ſubordinata, & conditionalis propoſitio.*
541 *Sententiam nullam eſſe dico, & ſi qua eſt appello, recte petitur.*
542 *Contraria non eſſe, dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt, appello.*
543 *Petitorium cũ poſſeſſorio adipiſcendæ diuerſis reſpectib. ab actore reo cumulari poſſe.*
544 *Poſſeſſorium adipiſcendæ cumulari an poſſit cum petitorio, lite adhuc non conteſtata ſuper petitorio.*
545 *Poſſeſſorium adipiſcendi cumulari cum petitorio lite ſuper eo conteſtata, ſi agens petitorio iam aſſeruit ſe non poſſidere.*
546 *Poſſeſſorio prius propoſito, ei cumulari poteſt petitoriũ diuerſis reſpectibus.*
547 *Poſſeſſorio prius ab vno propoſito, petitorium ab altero ratione eiuſdem rei cumulari non poteſt.*
548 *Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ non cumulatur eodem tẽpore ratione eiuſdem rei, ſi vnus vnum, alter alterum proponit.*
549 *Cumulatio vbi non admittitur, an illud ſit ipſo iure, vel parte opponente.*
550 *Exceptio impeditiua cumulationis, quãdo obijci debeat.*
551 *Lis conteſtari an debeat in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. toll.*

Litem

552 *Litem conteſtari in remediam l.vlt. C. de edicto D. Adr. ſi extat contradictor.*

553 *Iurameatam calumniæ an præſtetur ia remedio l.vlt. C. de edic. D. Adr.*

554 *Cõtradictor legitimus qais ſit in remedio l.vlt. C. de edi. D. Adr.*

555 *Contradictor legitimas eſt, qui citatus fait, etiam ſi non poſſideat vel detineat. Legitimas non eſt, qui non tenet, aut poſſidet, nec citatas ſuit, vt impediat ſammariam cognitionem, na. 556. Legitimas noa eſt, allegans titalũ diuerſam, cum nec poſſidet, nec detinet, nec citatas ſait, num. 557.*

558 *Fideicommiſſi titalum allegans, ſi nõ poſſidet, legitimus contradictor non eſt ad impediendam cognitionem ſummariam.*

559 *Contradictor legitimus non eſt ad impediendam cognitionem ſammariam, qui allegat titalum ſimilem titulo hæredis, ſi non poſsidet, vel detinet, aat qui dam non poſſidet, allegat hæredis titalam minas legitimam, numero 560.*

561 *Contradictor legitimas ad impediendum ſummariã proceſſum non eſt, qai poſsidet, ſi ſine titulo eſt, qai titalum habet & poſsidet, num. 562.*

563 *Poſsidens citari debet vt contradictor, ne eo non monito poſſeſsio ei auferatar.*

564 *Prædo ſine citatione a poſſeſsione amouendas non eſt.*

565 *Contradictor legitimas ad impediendam ſammariam cognitionem is eſt, qai dum poſsidet, titulum ſimilem titulo hæredis allegat.*

566 *Angelas in l. 1. C. de edic. D. Adr. declaratar.*

567 *Contradictor ad ſuſpendendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem is legitimus eſt, qai citatus ſait, etiamſi non poſsideat. Non vero, qui non poſsidet, titalum non habet, nec citatus ſuit, nam. 568. nec qui non poſsidet, licet titulum diuerſum ab illo teſtamento alleget, numero 569.*

570 *Titalum ſolum non praſtare iuſtam cauſam ad reuocandum tenutam.*

571 *Facta multa tenent quæ fieri impediantar.*

572 *Circuitas inatiles eſſe euitandos.*

573 *Poſſeſsionem eſſe vacantem multum prodeſt occupare volenti.*

574 *Contradictor legitimus non eſt, qai titulum habet ſine poſſeſsione.*

575 *Contradictor non impedit executionem ſententiæ in re, quæ a debitore victo poſsideta r.*

576 *Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem legitimas non eſt, cum noa poſsidet, etſi titalum ex eodem teſtamento habeat.*

578 *Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem legitimus non eſt, ſi non poſsidet, etſi allegat deficere quæ ſunt de intentione hæredis.*

579 *Iudicem inqairere debere ne deficiat qualitas iudiciam annallãs, curare debere, ne iudiciũ ſit eluſoriam, n. 580*

581 *Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem legitimus eſt, cam allegat titulam parem titulo petentis. Non vero, ſi allegat ſolam poſſeſsionem etſi titulum etiam obtineat, na. 582.*

583 *Contradictor legitimas ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem is eſt, qui poſsidet a deſuncto.*

584 *Proprium factam impugnare nemo poteſt.*

585 *Contradictor legitimas an ſit ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem, ſi hæres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeſsionem.*

586 *Contradictor legitimas eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem, cum poſsidet, & titalum habet a deſuncto, & ibidem ſtatuta Patauij, & Vincentię declarantur.*

587 *Hæredem non poſſe factum defuncti impugnare.*

588 *Contradictor legitimus an ſit ad impediendam licentiã de mittendo in poſſeſſionem, qai a deſuncto titulum habet, a ſe vero poſſeſsionem.*

589 *Poſſeſsionem vacantem occupare poteſt, qai a defuncto titalum habet.*

590 *Hæreditas vacans loco poſſeſſoris eſt.*

591 *L. cœptam, ff. de vſucap. intellectas.*

592 *L. ſi ex ſtipulatione, ff. de acq. poſ. declaratur.*

593 *Contradictor legitimus eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, qui titalam diſſimilem ab illo hæredis habet, & in poſſeſſione eſt, aut allegans poſſeſſionem ante mortem teſtatoris, & deficere quæ ſunt de intentione hæredis, nu. 594.*

595 *Ius tertij a poſſeſſore allegari poteſt.*

596 *Poſſeſſionem etiam vitioſam adeptas ante mortem teſtatoris legitimus contradictor eſt, ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem.*

597 *Contradictor legitimas eſt ad impediendam licentiã de mittendo in poſſeſsionem, & ad obtinendum ſententiam pro ſe, qui viuente teſtatore poſſidebat, & nũc poſſidet.*

598 *Contradictor vt ſupra an ſit, cam allegat titulum ab alio habitam viuente teſtatore, & poſſeſſionem poſt illius mortem.*

599 *Bartol. in l. cam qaærebatar, numero 10. C. vnde vi, declaratur.*

600 *Actionem Publicianam habet, qai titulum habet.*

601 *Publicianam actionem hæres habet, adita hæreditate, & nondum apprehenſa.*

602 *Publicianam fideicommiſſario competere.*

603 *Poſſeſſionem vitioſam non prodeſſe.*

604 *Contradictor legitimus ad impediendam licẽtiam de mittendo ia poſſeſſionem, & ad obtinendam is non eſt, qui poſſeſſionem, & titulum habuit mortao teſtatore.*

605 *Contradictor legitimus vt ſupra eſt, qai ſtatim probat de iure ſui dominij, & ſuę poſſeſsionis.*

606 *Publicianam excludit, qui dominiam habet.*

607 *Contradictor legitimus eſt ad obtinẽdum qui fuit admiſſas ad probandam de ſuo iure.*

608 *Rem iudicatam retractari, ſi admiſſas ad probandum de iniquitate cam admitti non debuit, probauit.*

609 *Contradictor legitimas ad obtinendum eſt, qui probat de titulo a teſtatore habito, & de poſſeſſione a ſeipſo mortuo teſtatore, & is probat de titulo a teſtatore habito inter viuos, num. 610.*

611 *Contradictor legitimas quis dicitar, qai comparet lata ſententia de mittendo in poſſeſſionem.*

612 *Citationem approbare perſonam citati.*

613 *Citatas etiam ſi contumax eſt, legitimas contradictor dicitur, cam lata ſentẽtia de mittẽdo in poſſeſsionẽ venit.*

614 *Citatas etſi approbatas cenſeatur quo ad ſui perſonam, non tamen quo ad cetera.*

615 *Citatas ſi ſua putauerit intereſſe, an dicatar approbatus vt contradictor.*

616 *Citatas ſi ſua putauerit intereſſe, debet de eo ante omnia docere.*

617 *Clauſulæ, ſi ſua intereſſe putauerit, effectas.*

618 *Teſtibus rogatis a rogante obijci nil poteſt.*

619 *Allegans aliquid, intelligitur etiam probare debere.*

620 *Citatas, ſi ſua intereſſe putauerit, qua ſub cautela tuto a citante vocari debeat.*

621 *Citatas, ſi ſua putauerit intereſſe, non dicitur contumax cam venit lata ſententia.*

622 *Cõtradictor legitimus an ſit, qai lata ſententia de mittẽdo in poſſeſſionem, comparet, vt pro ſuo iure audiatur.*

623 *Intereſſe ſuum quomodo probet, qui eo reſpectu cõparet.*

624 *Contradictori venienti pro ſuo intereſſe, obijci non poteſt nullitas ſui tituli.*

626 *Contradictor legitimus eſt, qui comparet poſt factã miſſionem in poſſeſsionem, vt illa reuocetur.*

Miſsio

Digitized by Google

627 *Miſſio in poſſeſſionem rouocatur,cum sontradictor allegat ſe poſſediſſe,& sitatum non ſuiſſe.*

628 *Contradictor allegans ius excluſiuum hæredis,obtinet reuocationem miſſionis in poſſeſſionem. Sesus vero ſi nullũ ius allegat,nu. 629.*

630 *Fideicõmiſſarius vniuerſalis,an ſit cõtradictor legitimus.*

631 *Fideisommiſſarius non poſſidens soguitionem ſummariã de mittendo hæredem in poſſeſſionem,non impedit. Non eſt legitimus coutradictor, etiamſi incontinenti de iure ſuo vult probare,nu.632.*

633 *Fideisommiſſarium ius in re non habere ante reſtitutionẽ ſactam.*

634 *Fideicommiſſarius poſſidens, sontradictor eſt legitimus, cum de re fideicommiſſi vult ſtatim probare. Vitioſe poſſidens,non eſt legitimus sontradictor.num. 365. quando ſine vitio poſſidere dicatur,nu.636.poſſidens non eſt contradictor legitimus,cum de iure ſuo non poteſt ſtatim probare,num.637.poſſidens ex voluntate hæredis ante aditam hæreditatem,an ſit legitimus sontradictor, & num. 638.*

639 *Interdictum,quorum legatorum,quam ob sauſam ceſſet.*

640 *Hæres qui permittit fideisommiſſarium poſſidere,Trebellianicam videtur remiſiſſe.*

641 *Fideisommiſſarius eſt legitimus coutradictor,sum detractio Trebellianicæ eſt certo a re vna detrahenda.*

642 *Legatarius & filius pro ſua legitima quando ſint legitimi contradictores.*

643 *Filius ratione ſuæ legitimæ an ſit legitimus coutradictor.*

644 *Executor teſtamenti an ſit legitimus sontradictor.*

645 *Executor non capit ſua manu bona deinde diſtrahenda.*

646 *Exesutoris teſtamenti officium quod.*

647 *Executorem non poſſe impedire continuationem poſſeſſionis in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione.*

648 *Reconuenire hæredem petentem ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio l.vlt.C.de edict. Diui Adriani an poſſit legitimus contradictor.*

649 *Reconuentio non admittitur sontra inſtrumenti exesutionem. Reijcitur, cum iudicium seleritatem requirit. numero 650.*

651 *Teſtamenti exemplum exhibere an ſufficiat, cum hæres vult mitti in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edict. Diui Adr.*

652 *Exemplum inſtrumenti,an fidem aliquam ſaciat.*

653 *Inſtrumentum authentisum eiuſdem Notarij manuſcriptum,ſufficit exbibere in miſſione in poſſeſſionem ex l.vl. C.de edict.D.Adr.toll.*

654 *Inſtrumentum originale apud Notarium perpetuo eſſe debet.*

655 *Inſtrumentum legitime ſumptum probat.*

656 *Teſtamentum exhibere iudici an ſufficias, cum hæres petit ſe mitti in poſſeſſionem ex l.vls.C.de edict.D.Adr.*

657 *Probationes iudici exhibere non ſufficit.*

658 *Teſtamento manu Notarij ſcripto iam producto,an teſtibus confirmari debeat, cũ petisur miſſio in poſſeſſionem, ex l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

659 *Teſtamentum teſtatoris manu ſcriptum,an teſtibus ſit sõprobandum,in remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

660 *Teſtamenti publicatio plura ſollemnia requirit.*

661 *Mortem teſtatoris an probet hæres petens ſe mitti in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

662 *L.2.§.ſi dubitetur,ff.quemad.teſtam.aper.intellectus.*

663 *Teſtamentum non concedi hæredi viuo teſtatore.*

664 *Regulæ inhærendum eſſe.*

665 *L.etſi certus.§.ſi vnus.ff.ad S.C.Syllan.intellectus.*

666 *Mortem eſſe probandam etiam,vbi de modico præiudicio agitur,allegans probare debet,nu.667.*

668 *Hominem viuere centum annos,an præſumatur.*

669 *Conciliatio opinionum quando mors debeat probari in remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

671 *Mortem iuramento probari,fama & voce,nu.672.*

673 *Statutum Papiæ 30.in siuilibus,ſub rub. Quod mors, & filiatio poſſit probari, &c.deslaratur.*

674 *Mortem probari ex habitu & tractatu sõſanguineorum, teſtibus affirmantibus vidiſſe illum humari atque ſepeliri,num.675.*

676 *Hæres petens ſe mitti in poſſeſſionem l.vlt.C.de edict. D. Adr.an aditionem hæreditatis probare debeat.*

677 *Statutum Ferrariæ lib.2.ſub rubr.de indemnitatibus mulierum,&c.deslaratur.*

678 *Probatio plena,an ſemiplena ſufficiat in remedio l.vlt.C. de edict.D.Adr.*

680 *Teſtium repulſatio,an admittatur in remedio l.vlt. C. de edict.D.Adr.*

681 *Concluſione facta in cauſa,an exhiberi teſtamẽtum poſſit in remedio l.vls.C.de edict.D.Adr.*

682 *Concluſionem in cauſa non admitti in iudisijs ſummarijs.*

683 *Teſtamenti ſolam apparentiam ſequitur iudex in remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

684 *Probatio apparens quæ disatur.*

685 *Conſtitutio noua Mediolani de iudicijs.c.ſi per apparentem,declaratur.*

686 *Delictum excuſat ſola apparentia cauſæ iuſtæ.*

687 *Præſumitur quis talis qualis reperitur.*

688 *Clericum incedentem ſine habitu percutiens excuſatur.*

689 *Prætoris familiam ſine inſignijs incedẽtem, qui persutit, excuſatur.*

690 *Rectorem Gymnaſii ſine inſignijs incedentem,impune contemni.*

691 *Contractum talem iudicari, qualem ſua apparentia oſtendit.*

692 *Apparentia rei ſuffisit in his quæ celeritatem requirunt.*

693 *Inſtrumentum teſtamensi tunc paratam habet executionem,cum nullus adeſt contradictor.*

694 *Teſtamentum quo ad legatarios non habere paratam executionem,contra infra.*

695 *Inſtrumentum regulariter non habet executionem paratam.*

695 *Legatario tres actiones sompetere.*

697 *Legata paratam executionem habere,ſed aliter ſupra.*

698 *Remedium l.vlt.C.de edict.Diui Adria.an locus ſit, cum de viribus teſtamenti ambigitur,aut ſit vitium viſibile, num.699.*

700 *Falſi ſuſpicio pro falſo in ciuilibus eſt.*

701 *Teſtamentum originale cancellatum, an impediat remedium l.vlt.C.de edict.D.Adr.tol.*

702 *Originale inſtrumentum eſſe matricem authentici.*

703 *Cancellatio originalis ſuperueniens poſt ſumptum authenticum,non obeſt.*

704 *Cancellatio teſtibus non poteſt soadiuuari, vt ſit locus remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

705 *Probationes ſuppleri non poſſe in iudicijs requirentibus probationes apparentes,& occulatas.*

706 *Inſtrumentum,quod a ſtatuto executionem paratam habet,seſtibus ſuppleri non poſſe.*

708 *Interlineaturę vitium impedire remediũ l.vlt.C.de edict. D.Adr.non vero raſuram teſtamenti in loco non ſubſtantiali,nu.709.*

710 *Formam eſſe rei ſeriem.*

711 *Inuocationem diuini nominis,eſſe de forma inſtrumenti.*

712 *Falſum commiſſum in accidentalibus puniri.*

713 *Vitium sirsa annos domini sommiſſum,impedire remediũ l.vlt.C.de edict.D.Adr.*

714 *Falſum præſumptum,quando noceat.*

715 *Tempus appoſitum in principio inſtrumenti, repetitum cenſetur in alijs partibus.*

716 *Cancellationem vitiare cum eſt in ea parte de qua quæritur.*

717 *Cansellatio & vitium dicitur eſſe circa ſubſtantialia teſtamenti,sum eſt in inſtitutione hæredis.*

Cancel-

Digitized by Google

718 *Cancellatio circa præſationes vitiat.*

719 *Vitium in præſatione inſtrumenti totum corrumpere.*

720 *Raſura circa legatum non vitiare hæredis inſtitutionem.*

721 *Raſura non nocet, cum ſenſus ex præcedentibus & ſequentibus colligi poteſt.*

722 *Cancellatio & raſura bene emendata, non nocet.*

723 *Error correctus manu Notarij, non nocet.*

724 *Notarius ſtatim errorem corrigere poteſt.*

725 *Cancellatio nocet, cum dubitatur an Notarius illam correxerit, & emendauerit ſua manu.*

726 *Exceptio falſitatis, vel præteritionis an vitiet teſtamentum, ne ſit locus remedio l. vltim. C. de edict. D. Adr.*

727 *Teſtamentum recte confectum præſumitur.*

729 *Vitium inuiſibile teſtamenti, de quo ex eiuſdem teſtamenti lectura conſtat, impedire remedium l. vltim. C. de edict. D. Adr. prout & vitium inuiſibile, de quo incontinenti conſtare poteſt, nu. 730.*

731 *l. 2. C. de edict. D. Adr. intellectus.*

732 *Allegans probare etiam debet quod allegat.*

733 *Præteritio vitiat teſtamentum, ſi a præterito allegatur.*

734 *Exceptio vitij inuiſibilis a iudice admiſſa, impedit remedium l. vltim. C. de edict. D. Adrian.*

735 *Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adri. an impediatur, cum originale teſtamenti non reperitur?*

736 *Inſtrumentum falſum præſumitur, cum non reperitur in protocollis, in quibus alia eiuſdem temporis reperiuntur.*

737 *Inſtrumentum teſtamenti præſumitur ſuſpectum, ſi in protocollo folia inciſa reperiuntur: & ideo impeditur remedium l. vltim. C. de edict. D. Adrian.*

738 *Inſtrumentum ſeu protocollum, a quo laceratum præſumatur.*

739 *Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. ceſſat, cum integrum protocollum inſtrumentorum deficit.*

740 *Inſtrumentum caſu deperditum, quis probet.*

741 *Teſtamentum vbi eſt extractum authenticum ex protocollo, eo deperdito non impeditur remedium l. vlt. C. de edic. D. Adr.*

742 *Teſtamento in ſcriptis celebrato, ſi protocollum deficit, impeditur remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

743 *Inſtrumentum authenticum caret fide, cum deficit protocollum.*

744 *Teſtamenti publicatio requiritur ante miſſionem in poſſeſſionem ex merito l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

745 *Exceptio, teſtatorem teſtari non potuiſſe, non impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adria. Niſi ſtatim offeratur probatio, nu. 746.*

747 *Exceptio defectus dominij, an impediat remedium l. vlti. C. de edict. D. Adr.*

748 *Exceptionem defectu proprietatis non poſſe obijci ad impediendum beneficij poſſeſſionem.*

749 *Titulus coloratus ſufficit ad adipiſcendam poſſeſſionem beneficij.*

752 *Exceptio defectus dominij, oblatis ſtatim probationibus impedit remed. l. vlt. C. de edict. D. Adr. cum de iure canonico hæres petit ſe mitti in poſſeſſionem, nu. 752.*

753 *Exceptio incapacitatis inſtituti impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adrian.*

754 *Leges & ſtatuta incapacibus ſcripta non eſſe.*

755 *Diſpoſitio generalis reſtringitur de habilitate.*

156 *Poſſeſſio in hæredem ex ſtatuto tunc continuatur, cum is hæres capax eſt.*

757 *Hæres inteſtabilis quando dicatur.*

758 *Eceptio, patrem inſtituiſſe ſpurium, impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

759 *Remedium l. vlt. C. de edict. Diui Adria. an habeat locum cum in hærede duo ſunt defectus, perſonæ ſcilicet & cauſæ.*

761 *Exceptio contractus defuncti impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

762 *Exceptio, petentem non eſſe illum, qui ſcriptus eſt hæres, impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

763 *Exceptionibus omnibus reiectis a ſtatuto, non dicitur reiecta, quæ verſatur circa liquidationem perſonæ.*

764 *Exceptio ſpolij obijci an poſſit hæredi in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

765 *Concedi facile debet, quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt.*

766 *Statutum Brixiæ in ciuilibus ſub rubr. quod nullus intret poſſeſſionem vacuam, declaratur.*

767 *Exceptio ſpolij ab hærede facti viuente teſtatore, non impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

768 *Præſcriptionis exceptio impedit remedium l. vlt. C. de edi. D. Adr.*

769 *Præſcriptionis exceptio eſt litis finitæ ad proceſſum debet allegari, & vt impediat remedium l. vlt. C. de edict. Diui Adr. num. 770. non liquida, non impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. nu. 771.*

772 *Probari quando dicatur incontinenti exceptio præſcriptionis, ad impediendum remedium l. vltima, C. de edict. D. Adr.*

773 *Præſcriptio quanti temporis impediat remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

774 *Præſcriptionem triennalem impedire remedium l. vlti. C. de edict. D. Adr. & decennalem, nu. 775.*

776 *Præſcriptione decennali, & vicennali vtile dominium quæri.*

777 *L. vlt. C. de edict. D. Adria. in illis verbis, ſi enim ex vna parte, vel ex vtroque latere, declaratur.*

778 *Præſcriptio decennalis impedit remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr. prout & præſcriptio quadriennalis, nu. 779.*

781 *Exceptio alterius teſtamenti an impediat remedium l. vl. C. de edict. D. Adr.*

782 *Teſtamenta plura ſi pro vno habentur, non impeditur remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

783 *Teſtamentum in quo venientes ab inteſtato ſunt inſtituti præfertur.*

784 *Præſumitur pro venientibus ab inteſtato.*

785 *Teſtamenta plura militis vbi extant, non impeditur remedium l. vlt. C. de edict. D. Adr.*

786 *Teſtamentum in quo cauſa pia eſt inſtituta, præfertur.*

787 *Incertitudo non vitiat diſpoſitionem fauore piæ cauſæ.*

788 *Monaſterijs duobus inſtitutis, monaſterium monialium præfertur.*

789 *Teſtamentum pro cauſa pia factum præfertur illo facto pro eo, qui iam poſſidet.*

790 *Libertatis cauſa alteri piæ, & fauorabili antefertur.*

791 *Minori plus eſſe fauendum quam mulieri.*

792 *Teſtamentum in quo hora eſt ſcripta, præfertur in dubio non habenti horam.*

793 *Teſtamentum factum pro eo qui iam poſſidet, præfertur in dubio illi facto pro eo, qui non poſſidet.*

794 *Poſſeſſionem releuare ab onere probandi.*

795 *Poſſeſſoris cauſam in paritate potiorem eſſe.*

796 *Poſſeſſionem ſolum prodeſſe in abſoluendo.*

797 *Cap. ſi a ſede, de præben. in 6. ſenſus & intellectus.*

798 *Sententia lata in remedio l. vltimæ, C. de edict. Diui Adria. tollen. ratione partis bonorum, an alijs bonis præiudicet.*

799 *Poſſeſſio ſingulorum a defuncto poſſeſſorum apprehendi debet ab hærede.*

880 *Fructus percepti mortuo teſtatore hæreditatis, an reſtitui debeāt hæredi miſſo in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. toll.*

801 *Fructus percepti mortuo teſtatore hæreditatis petitione peti poſſunt.*

802 *Sententia lata in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adria. an ſit diffinitiua, vel interlocutoria.*

Senten-

Digitized by Google

803 *Sententiam interlocutoriã eſſe, quæ ſine ſollennitate profertur.*
804 *Sententia diffinitiua quæ.*
805 *Sententiam de exequendo eſſe interlocutoriam.*
806 *Sententiam diffinitiuam eſſe, quæ fertur dato libello, & cauſa cognita.*
807 *Appellare an liceat ab interlocutoria lata in remedio l. vltim. C. de edict. D. Adr. tol.*
808 *Appellare licet ſuper cauſis incidentibus in iudicio poſſeſſorio, etſi non ab ipſa poſſeſſorij ſententia diffinitiua.*
809 *Appellari etſi non licet a ſententia de mittendo in poſſeſſionem, vigore ſtatuti, poteſt tamen ab eius incidentibus.*
810 *Appellatione a ſtatuto prohibita a ſententia, intelligitur a ſententia diffinitiua.*
811 *Hæreticus ab interlocutoria appellat, etſi non a diffinitiua.*
812 *Compromiſſum vbi de cauſa principali fieri prohibetur a ſtatuto, & non tamen prohibetur quo ad cauſas incidentes & emergentes.*
813 *Appellatione prohibita a ſententia diffinitiua, dicitur & prohibita ab interlocutoria, cum eadem adeſt ratio.*
814 *Appellatione ſimpliciter prohibita in cauſa, a diffinitiua & interlocutoria dicitur prohibita.*
815 *Incidentis quæſtionis natura eadem eſſe ſolet cum natura principalis.*
816 *Prohibitum cum quid eſt, & illa ſunt prohibita per quæ ad illud peruenitur.*
817 *Appellari poſſe ab interlocutoria, qua eſt pronunciatum, teſtes non eſſe recipiendos, vel infames admittendos.*
818 *Appellari non poſſe ab interlocutoria, qua pronunciatum fuit, reum conuentum non eſſe legitimum contradictorẽ, in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adria.*
819 *Archidiaconi doctrina declaratur.*
820 *Appellari non poſſe ab interlocutoria habente naturam diffinitiuæ in iudicio l. vlt. C. de edict. D. Adria. toll. quod ibi declaratur.*
821 *Appellare non licet ab executione.*
822 *Appellare licet ab interlocutoria lata in iudicio ex l. vlt. C. de edict. D. Adrian. toll. cum eſt lata ſuper iudicis incompetentia.*
823 *Appellatio reiecta ab interlocutoria numquam cenſetur, cum pronunciatur ſuper incompetentia.*
824 *Nullitas a iuriſdictione proueniens, maior eſt ceteris.*
825 *Appellari poſſe ab interlocutoria, qua fuit pronunciatum aliquem eſſe, vel non eſſe legitimum procuratorem, vel tutorem, vel curatorem.*
826 *Appellare an liceat a ſententia diffinitiua lata in iudicio l. vlt. C. de edict. D. Adr. toll.*
827 *Appellare non licere a pronunciatione de exequendo inſtrumento executiuo.*
828 *Appellationem in iudicijs poſſeſſorijs operari effectũ deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum.*
829 *Appellationem a ſententia lata in cauſa dotis & alimentorum operari effectum deuolutiuum, & non ſuſpenſiuũ.*
830 *Sententiæ executio non differtur oblatis precibus principi.*
831 *Reſtitutio in integrum mittitur executioni etiam appellatione interpoſita.*
832 *Appellationem a ſententia excommunicationis operari effectum deuolutiuum & non ſuſpenſiuum.*
833 *Appellatio in iudicijs poſſeſſorijs cum a ſtatuto permittitur, an cenſeatur admiſſa in caſu remedij l. vlt. C. de edic. D. Adr. toll.*
834 *Appellationem a ſententia poſſeſſorij ex edict. D. Adria. ratione ſpeciali prohiberi.*
835 *Statutum Bononiæ, quod a ſententia lata in cauſa poſſeſſoria liceat appellare, declaratur.*
836 *Statutum Papiæ 4 in ciuilib. ſub rub. de modo & forma procedendi in cauſis ſummarijs, declaratur.*
837 *Appellatio in cauſis poſſeſſorijs vbi a ſtatuto permittitur, an operetur effectum tam deuolutiuum, quam ſuſpenſiuum.*
838 *Grati reſponſum vlt. lib. 2. examinatur.*
839 *Cap. paſtoralis. §. præterea, de offic. deleg. exponitur.*
840 *Appellare licere iure canonico in remedio l. vlt. C. de edic. D. Adr. tollen.*
841 *Beroij & Benintendi opinio confutata.*
842 *Cap. vlt. §. ſi quis. 2. q. 6. declaratur.*
843 *Leges ciuiles quando canonizatæ dicantur.*
844 *Appellatio iure canonico permiſſa in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. toll. an operetur effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum.*
845 *Appellat tertius in iudicio ex l. vlt. C. de edict. D. Adr.*
846 *Appellatione reiecta non dicitur quo ad tertium: reiecta a Principe de plenitudine poteſtatis, tertio non nocet, numero 847.*
848 *Inſtrumentum habens paratam executionem a ſtatuto, tertium non afficit.*
849 *Statutum Papiæ 6. in ciuilibus, ſub rubric. de executione inſtrumenti, declaratur.*
850 *Appellare licet a ſententia lata in poſſeſſorio, cum eſt euidenter iniuſta.*
851 *Appellare ſemper licet, cum appellandi iuſta cauſa eſt in promptu.*
852 *Sententiam euidenter iniuſtam, nullam dici poſſe, & nullam numquam eſſe exequendam, nu. 853.*
854 *Appellatio a ſententia euidenter iniuſta, operatur effectũ deuolutiuum & ſuſpenſiuum.*
855 *Appellare licere in poſſeſſorio, cum lata eſt ſententia ſine cauſa cognitione.*
856 *Appellare licere a ſententia lata in remedio l. vltim. C. de edict. D. Adr. cum fuit dubium quis hæres eſſet.*
857 *Sententiam eſſe diffinitiuam, cum fuit pronunciatum, quis eſſet legitimus hæres, vt mitti poſſet in poſſeſſionem.*
858 *Poſſeſſorium petitorio mixtum dici, cum actor & reus contendunt eſſe hæredes, vt in poſſeſſionem mittantur, ex l. vlt. C. de edict. D. Adr. toll.*
859 *Appellare licet a ſententia poſſeſſorii, cum hæres vult continuare poſſeſſionem ex diſpoſitione ſtatuti.*
860 *Statutum Mediolani, quod poſſeſſio defuncti in hæredes continuetur, declaratur.*
861 *Baldus conſ. 141. & conſ. 330. lib. 1. declaratur.*
862 *Exceptio proprietatis admiſſa in iudicio poſſeſſorio, reddit iudicium mixtum.*
863 *Appellare licet a ſententia lata in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adria. cum adfert damnum irreparabile.*
864 *Exceptionem dominii poſſe obiici in poſſeſſorio, cum per petitorium non eſt ſuccurſum poſſeſſori.*
865 *Appellat detentator condemnatus per ſententiam in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr.*
866 *Colonus condemnatus per ſententiam latam in remedio l. vlt. C. de edict. D. Adr. toll. appellat.*
867 *Appellatio a ſententia lata in poſſeſſorio nomine detẽtatoris, operatur effectum deuolutiuum & ſuſpenſium.*
868 *Appellationi interpoſitæ in remedio l. vlt. C. de edict. Diu. Adr. ſi iudex detulit, de ea cognoſcendum eſt.*
869 *Appellare licet a ſentẽtia lata in poſſeſſorio ſiũ fructuum reſtitutione.*
870 *Bal. in l. vnica, num. 6. verſ. ſed pone, C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. declaratur.*
871 *Beroi opinio reiecta.*
872 *Poſſeſſorii cauſa cum fructuum reſtitutione non dicitur mixta petitorii & poſſeſſorii.*
873 *Appellare non licet a condemnatione reſtitutionis fructuum pendentium in iudicio poſſeſſorio.*
874 *Appellatio cum a iure communi conceditur in aliquo caſu poſſeſſorio, quid illa operetur.*

875 *Iaſonis opin.conſ. 187.in 2.dub.lib.2.defenſa.*
876 *Appellare licet a ſententia lata contra hæredem ſcriptum petentem ſe mitti in poſſeſſionem ex l.vlt. C.de edict.D. Adr.tollen.*
877 *Bar.in l.2.nu.5.ff.de appel.recip.declaratur.*
878 *Appellatio ab actore condemnato in iudicio l.vltim. C.de edict.D.Adr.tollen.interpoſita, operatur effectum tam ſuſpenſiuum, quam deuolutiuum.*
879 *Nullitas proponi poteſt contra ſententiam latam ſuper remedio l.vlt.C.de edict.D.Adri.non dicitur ſublata, cũ ſtatutum vel lex reijcit appellationem, nu.880.obijcitur contra ſententiam poſſeſſionis momentaneæ, etſi reijciatur appellatio, nu.881.ſententia in poſſeſſorio l.vlt.C.de edict.D.Adr.an executionem impediat, nu.882.ſententia executionem impedit, inhibitio priori iudici facta, nu.883.requirens altiorem indaginem, etiamſi per modum exceptionis deducitur, non impedit executionem ſententiæ latæ in remedio l.vlt.C.de edict. D.Adr.nu.884.*
885 *Executio rei iudicatæ non impeditur per nullitatis exceptionem, requirentem altiorem indaginem.*
886 *Nullitatis exceptio impedit executionem latæ ſententiæ in remed.l.vlt.C.de edict.D.Adr.ſi inde damnum irreparabile ſequi poſſet.*
887 *Exceptio dominij impedit reſtitui caſtrum difficilis recuperationis.*
888 *Sententia prehenſionis perſonæ damnum irreparabile affert.*
889 *Nullitas proueniẽs ex defectu iuriſdictionis, impedit executionem latæ ſententiæ in remedio l.vltim. C.de edict. D.Adrian.*
890 *Glo.Clemen.1.de ſequeſtr.poſſ.& fruct.declaratur.*
891 *Nullitas cauſata a falſis allegationibus, impedit executionem latæ ſententiæ in remedio l.vltim. C.de edict. D. Adrian.*
892 *Nullitatis exceptio incontinenti probanda, impedit executionem ſententiæ in remedio l.vlt.C.de edict. D.Adri. ſimiliter impedit executionem inſtrumenti ex forma ſtatuti, nu.893.calumnioſe oppoſita, nũquam impedit executionem, nu.894.*
895 *Supplicare an liceat a lata ſententia in remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.*
896 *Supplicare liceat, & ſi licet appellare ob excellentiam perſonæ iudicis, qui ſententiam tulit.*
897 *Supplicare licet a ſententia Senatus, cum tamen appellare non liceat.*
898 *Supplicare licet a ſententia, a qua non licet appellare mixta ratione perſonæ & cauſæ.*
899 *Supplicare non licet a ſententia, cum ratione cauſæ reijcitur appellatio.*
900 *Supervacuum eſt quod fit contra rem iudicatam.*
901 *Decij codex repurgatur in l.vltim.C.de edict. D.Adrian. tollen.*
902 *Supplicatio & appellatio corum quibus iudicijs porrigatur.*
903 *Supplicatio a ſentẽtia reiecta dicitur vt appellatio, ſi eadem adeſt ratio, ſententiæ executionem non retardat, numero 904. contra rem iudicatam non admittitur, numero 905.*
906 *Reſtitutio an concedatur contra ſententiam latam in remedio l.vlt.C.de edict.D.Adri.reiecta non cenſetur, vbi reijcitur appellatio, num.907. an impediat executionem ſententiæ latæ in remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.numero 908.*
909 *Reſtitutionis iudicium eſt ordinarium.*
910 *Reſtitutionis exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit executionem ſententiæ in remed. l.vlt. C.de edict.D.Adr.non impedit iudicati executionem, nu.911. ſtatim probanda non impedit executionem ſententiæ in remedio l.vlt.C.de edict.D.Adr.nu.912.*
913 *Praxis mittẽdi in poſſeſſionem hæredem in remedio l.vlt. de edict.D.Adr.*
914 *Probationes quæ ſufficiunt in probando factam eſſe miſſionem in poſſeſſionem in remedio l.vltim. C.de edict.D. Adrian.*
915 *Acta iudiciaria teſtibus probari.*
916 *Teſtium & ſcripturæ par virtus in probationibus.*
917 *Acta iudiciaria ad ſui primum eſſentiam ſcripturam requirunt.*
918 *Teſtibus probari poteſt ſcriptura amiſſa.*
919 *Teſtes ad coadiuuandam ſcripturam admitti.*
920 *Teſtes quinque loco ſcripturæ eſſe.*
921 *Probari quomodo poſſint bona, in quorum poſſeſſionem miſſus eſt hæres, eſſe bona defuncti teſtatoris.*
922 *Nuncio referenti creditur.*
923 *L.2.C.ne vxor pro marito, declaratur.*
924 *Nuncio non credi bona, in quorum poſſeſſionem miſit hæredem, fuiſſe bona defuncti teſtatoris.*
925 *Nuncij fidem lex approbaſſe dicitur.*
926 *Nuncio non credi bona fuiſſe in dominio defuncti, cum illius hæredem miſit in poſſeſſionem.*
927 *Dominium eſſe difficilis probationis.*
928 *Nuncio non credi bona, in quorum poſſeſſionem aſſerit miſiſſe hæredem, fuiſſe poſſeſſa a teſtatore, cum poſſidens eſt proteſtatus, non eſſe a teſtatore poſſeſſa.*
929 *Proteſtatio cauſam annexam habet.*
930 *Proteſtatio prohibitoria cauſam iuſtam continere debet.*

Imp. Iuſtinianus A. Iuliano PP.

EDicto Diui Adriani, quod ſub occaſione viceſimæ partis hæreditatis introductum eſt, cum multis ambagibus & difficultatibus, & indiſcretis narrationibus penitus quieſcente, quia & viceſima hæreditatis è noſtra receſſit Repub.antiquatis nihilo minus & alijs omnibus, quę circa repletionem, vel interpretationem eiuſdem edicti promulgata ſunt, ſancimus, ſi quis ex aſſe, vel ex parte inſtitutus competenti iudici teſtamentum oſtenderit non cancellatum, neque abolitum, neque ex quacũque ſuæ formæ parte vitiatum, ſed quod in prima figura ſine omni vituperatione appareat, & depoſitionibus teſtium legitimi numeri vallatum ſit, mittatur quidem in poſſeſſionem earum rerum, quæ teſtatoris mortis tempore fuerunt, non autem legitimo modo ab alio detinentur, & eam teſtificatione publicarum perſonarum accipiat. Sin autem aliquis contradictor extiterit, tunc in iudicio competenti cauſæ in poſſeſſionem miſſionis, & ſubſecutæ contradictionis ventilentur, & ei poſſeſſio acquiratur, qui potiora ex legitimis modis iura oſtenderit: ſiue qui miſſus eſt, ſiue qui antea detinens contradicendum putauit, nullis anguſtijs temporum huiuſmodi miſſione coarctanda: ſed ſiue tardius, ſiue præmaturè aliquis miſſus eſt, legis tantummodo arbitrium requiratur, & cauta vnde vel miſſio, vel contradictio exoritur. Siue enim poſt annale tempus, ſiue poſt maioris æui curricula aliquis fuerit miſſus (ſi tamen ex legitime formato teſtamento miſſio procedat, nullum ei temporis obſtaculum obijciatur niſi tantum temporis effluxerit, quod poſſit vel poſſeſſori pleniſsime ſecuritatem ſuper dominio præſtare, vel ipſi qui miſſus eſt, omnem intentionem excludere. Si enim vel ex vna parte, vel ex vtroque latere temporis prolixitas occurrerit, manifeſtum eſt, non ſolum miſſionem, ſed etiam ipſam principalem cauſam eſſe ſopitam. Datum 12. Calend. April. Conſtantinopoli. poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis. VV.CC.

Quar-

Quartum adipiſcendæ poſſeßionis Remedium, ex l.vlt.C. de edict. Diui Adriani tollendo.

1 Diuus Iuſtinianus † legumlatnrum omniũ
qui fuerunt, vel ſunt, prudentiſſimus
ſimul & æquiſſimus, quo teſtarorum
iudicijs, quantum fieri poterat, faue-
ret, poſt iam relatas iuris conſtitutio-
nes in hoc ipſo adipiſcendæ poſſeſſio-
nis remedio ſancitas, hanc etiam promulgauit. Qua aũt
ratione vel cauſa ita ſtatuerit, quidque olim ſancitum
2 fuerit, videamus. Cum itaque † Auguſtus Cæſar, ob
maxima bellorum impendia, quibus grauabantur, ma-
ximis pecunijs opus haberet, viceſimam hæreditatum
& legatorum quæ teſtamenro aliquibus relinquebãtur
conſtituit, tamquam hoc vectigal (vt ſcribit Dio. libro
53. de bello Rom.) in C. Cæſaris commentarijs ſcriptũ
inueniſſet. Itaque non poterant hæredes adire hæredi-
tatem, niſi prius hæreditatis viceſimam perſoluiſſent.
3 Conſtituit etiam idem † Auguſtus de ſtatim aperiendis
tabulis teſtamenti, quod memoriæ prodidit Iacobus
Cuia. in Commentarijs ad receptas ſentẽtias Iulij Pau-
4 li lib. 4. tit. 6. de viceſima, ad finem. Cocceius † deinde
Nerua omnium primus Auguſti legem de viceſima e-
mendauit, liberans filios in bonis paternis viceſimæ ne-
ceſſitate, auctor eſt Plinius in Panegyr. Traian. etſi Co-
raſius in l.2.§.ex his auditoribus, numero 11. de origine
5 iuris opinatur, † Auguſtum ipſum Cæſarem non gra-
uaſſe filios, cognatione adſtrictos & pauperes viceſimæ
onere, idque Dionis auctoritate. De tabulis vero ape-
riendis nihil noui Neruam ſtatuiſſe comperio. Traia-
nus pariter (vt in eo Panegyr. Plinius ſcribit) eadem vi-
ceſimæ immunitate parentes & fratres in liberorũ fra-
trumque bonis donauit: nec quid aliud de ipſis tabulis
6 aperiendis ſtatuit. Adrianus vero qui † Traiano ſucceſ-
ſit, de ipſa viceſima nihil ordinauit, ſed aliqua ſolũ, quo
ad hæreditatem aſſequẽdam conſtituit. ſiquidem pro-
7 hibuit † appellari ab ea petitione de tabulis aperiẽdis,
quemadmodum recenſet Paulus in l.vlt. ff. de appel. re-
cipien. quod comprobarũt Gratianus, Valentinianus, &
Theod. in l.quiſquis, C. quorum appellat. non recip. cu-
ius ſane conſtitutionis rationem reddit Iulius Paulus
libro ſexto, recept. ſentent. tit. 9. ad finem, quod non ſit
magis æquum per cauſam teſtamenti clauſi hæredi-
bus: aut legatarijs, aut libertatibus moram fieri, illa er-
go legis pars (vt Cuiacius ſcribit) & fiſco, & hæredi-
bus, & legatarijs, libertatibuſque vtilis eſt. Erat etiam
8 cautum † eadem Adriani conſtitutione, vt hæres ſcri-
ptus in poſſeſſionem mitteretur, etiam ſi falſum, ruptũ,
aut irritum teſtamentum diceretur, ſaluo eorum iure,
quod ex l.2.C. hoc tit. ex l.vlt. C. de codic. l.quiſquis. C.
quorum appellat. non recip. & Nouella Valen. de teſta-
mentis, affirmat Cuiacius in præcitatis Commentarijs
ad ſentẽtias Iulij Pauli, quod vix probo. nam lege 2.C.
hoc tit. alio ſpectat: ſiquidem de falſo minime viſibilit
loqui videtur, quemadmodum ſuſius ſuis locis infra di-
cemus. cetera iura a Cuiacio in hanc ſententiam cita-
ta, hac de re ne verbum quidem faciunt. ſcribit & eo
loci Cuiacius illud, quod & repetit in ijſdem Commen
tarijs ad Iulij Pauli recept. ſent. lib. 3. tit. 5. de Senatuſc.
Sill. miſſionem illam ex Adriani edicto anno finem re-
cipere conſueuiſſe, cum tamen hodie (vt ſuo loco dice-
mus) perpetua ſit. M. etiam Antoninum Philoſophum,
leges de viceſima hæreditatum addidiſſe ſcribit Iulius
Capitol. Gratianus vero, qui multò poſt Adrianum An
9 toninumq; imperauit, in vniuerſum † viceſimam ip-
ſam ſuſtulit, id quod in gratiarum actione Auſonium
affirmare ſcriptum reliquit Alciat. lib. 3. diſput. iuris, c.
6. cuius opinionem probauit Coraſius l.2.§.ex his audi-
toribus, num. 11. de orig. iuris. & ante eos Cælius Rho-
dig. lib. 26. lecturarũ antiqua, c. 14. qui ẽt memoriç pro-
didit de viceſima legis Papiæ caput extitiſſe, ſed verè
ignoratur, quiſnam huius abrogationis auctor fuerit.
10 Nec enim Auſonius, quod † Cælius, Alc. & Coraſ. ſcri
bunt, affirmat: quemadmodum ante nos admonuit Ia-
cobus Cuiacius in iam citatis Commentarijs ad Iulij
Pauli receptas ſent. lib. 4. tit. 6. de viceſima, in princ. Il-
11 lud quidem verum eſt, † viceſimam in vniuerſum ante
Iuſtinianum ſublatam fuiſſe: quemadmodum hac ſua
conſtitutione Iuſtinianus teſtatur: ſed abrogationis au-
12 ctorem ignoramus. † Iuſtinianus ergo poſteriore loco
animaduertens ſublatam eſſe viceſimam, & captioſa
eſſe ab Adriano, de aperiendis tabulis, executionique
mittendis teſtatorum diſpoſitionibus ſancita, ſua hac
conſtitutione, in vniuerſum Adriani lege abrogata, ca-
uit, quod ſi inſtitutus hæres teſtamentum ex omni ſua
parte, ſaltem iuxta primam ſui facie perfectum oſtẽde-
rit, mittatur in poſſeſſionem earum rerum, quç teſtato-
ris mortis tempore fuerunt; etſi extat contradictor le-
gitimus cauſa ventiletur, & qui potiora iura babere o-
ſtenderit, is in poſſeſſionem mittatur: nec anno, vt olim
ex Adriani conſtitutione, excluditur. Eſt ergo noua hęc
13 conſtitutio in multis, vt hic etiam ſcribit † Zuchardus,
num. 48. quamquam errore lapſus affirmet Iuſtinianũ
abrogaſſe viceſimam, cum verius ante eum in vſu eſſe
deſierit. Hæc ſint præludiorum loco.
14 QVAERO nunc primò, an † noua ita ſit hæc Iu-
ſtiniani conſtitutio, vt verè dicendum ſit, Adriani le-
ges eſſe in totum abrogatas atque correctas? Recepta
* magis Doctorum opinio * eſt, hanc Iuſtiniani ſanctio-
nem nouam eſſe, & omninò abrogaſſe illas Adriani,
quemadmodum docuerunt hic Bart. numero 7. Bald.
numero 12. Corn. numero 5. Iaſon numero 12. Decius
numero 20. Curt. iun. numero 37. Sapia numero 75. &
communem teſtatur Zuchardus numero 174. etſi ait
ille, defendi poſſe videatur opinio Saliceti, qui Adria-
ni legem non eſſe omninò abrogatam dicebat. Ego
15 præter ceteros † horum opiniones conciliandas eſſe o-
pinor. Aut volumus banc Adriani conſtitntionẽ adeo
eſſe abrogatam, vt nullæ penitus illius reliquiæ ſuper-
ſint, & tunc verum non eſt: ſiquidem ſaltem ſupereſt
illa facultas mittendi in poſſeſſionem, & reijciendi ap-
pellationem, & hoc in caſu vere procedit Saliceti ſen-
tentia, dum hic colum. ſecunda, inquit, banc conſtitu-
tionem non abrogare illam Adriani in eo, in quo con-
ueniunt. Aut volumus Iuſtiniani conſtitutionem non
eſſe iuris noui promulgatoriam, & hodie ſolam non
conſiderari: & tunc hoc verum pariter non eſt, quando-
quidem Iuſtinianus ſubſtantialia multa addendo legi
16 Adriani, & multa ab illa detrahendo, † nouum ius ef-
fecit, iuxta legẽ ius ciuile, vbi Bart. ff. de iuſtit. & iure,
quam exornauimus in Commentarijs de recuper. poſ-
ſeſs. remedio 6. numero nono. Hoc in caſu recte proce
dit magis recepta Doctorum opinio: quæ vere verbi
huius legis comprobatur, ibi [penitus quieſcente.] quæ
ſane verba ad totum, non autem ad partem (vt male
opinatur Zuchardus numero 174. verſic. ad ſecũdum)
ipſius edicti Adriani referuntur. Et ſenſus eſt: Quieſcen
te edicto Adriani ſancimus, &c. Quocirca cum bæres
hic petit ſe in poſſeſſionem mitti, ex iure conſtitutionis
Iuſtiniani, non autem Adriani petere debet, an autem
qui ex edicto Adriani petit, ius ſuum perdat, infra quæ-
ſtio. 61. dicemus.
17 QVAERO ſecundò an hæc † Iuſtiniani conſti-
tutio correctoria, vel limitatoria iudicanda ſit? Vna

ſuit opinio, correctoriam eſſe, quam quidem ſenten-
tiam probarunt Cin. hic col.2. verſic. Quæro ergo pri-
mo. Bart.nu.7.& Zuch.nu.60.& nu.51. ver.ad ſecun-
dum, qui Barbatiam qui eiuſdem opinionis ſuit, tuetur.
horum ſententia probari ſatis videtur.

Primò ex verbis ipſius rubricæ, quæ inſcripta eſt:
[De edicto diui Adriani tollendo:] hoc eſt, de eo abro-
gando, a verbis autem rubricæ licere argumentari affir
mant omnes in l.1.ff.ſi cert.pet.

Secundò hanc opinionem iuuare videntur verba le-
gis noſtræ, ibi [penitus quieſcente,] quod idem eſt ac ſi
18 dixiſſet [quieſcat edictum,] nam ſi † lego illi cum illo,
idem eſt ac ſi lego illi, & illi, l.illi, de vſufruct.lega.
19 Tertiò ſolet perpendi illa † dictio, [penitus] quæ præ
ciſa eſt, Dec.conſilio 401.num.9. Ruin. conſil.180. nu.
8.lib.1.& Boer.quæſt.23.num.23. innuens hic Iuſtinia-
nus Adriani edictum fuiſſe a ſe ex toto correctum atq;
ſublatum.

Quartò ſuffragantur verba illa, [antiquatis nihilo-
minus omnibus, quæ circa repletionem & interpreta-
20 tionem eiuſdem edicti, &c.] † Antiquare idē eſt quod
corrigere. l.decernimus. C.de ſacroſan.eccleſ. Alber.in
Dictionario, in verbo; antiquare, & Zuchardus hic nu-
mero 47. ſi ergo antiquatur interpretatio, ergo & in-
terpretatum antiquatum dicitur, vt in Authen.de filijs
ante dota.inſtrum.natis. prope principium. & annota-
runt hic Cinus, quem ſupra retuli, & Bald. numero 13.
verſic. ſecundo nota, poſt Cinum l.tranſigere, ad fi.C.de
tranſact.

Secunda fuit opinio, quæ ex diametro præcedenti re-
pugnat, nempe hanc Iuſtiniani conſtitutionem non eſſe
correctoriam, ſed potius limitatoriā, ita docet hic Ale-
xan.nu.21.& Iaſ.nu.14. Hanc opinionem primū adiu-
21 uare videtur, quod in dubio illa ſumenda eſt † interpre-
tatio, qua legum correctio euitatur, l.præcipimus, in fi.
C.de appell.cum ſexcentis ſimilibus: ita hic.

Secundò ſuffragatur, quod Iuſtinianus ſolum vide-
tur abrogaſſe atque immutaſſe quaſdam qualitates edi-
cti Adriani eadem ſubſtantia firma permanente, ſed cū
qualitas ſola immutatur, antiqua lex per nouam non di-
citur corrigi, ex l.ius ciuile, de iuſt.& iur.iuxta declara-
22 tionem Bart.& aliorum, qui ſcribunt, tunc † ius nouū
antiquum immutare, cum ſubſtantialis adijcitur quali-
tas, non cum accidentalis.

Tertia fuit opinio Decij hic, num.29.ad fin. & num.
39. verſic. ſolus Andr.& Curt.iun. num.69. & idem vi-
ſus eſt ſentire Mantua hic in prima lectura, num.79. ver
ſic. ſed tamen cogitandum, etſi num.152. ambigat. hāc
23 conſtitutionem † eſſe pro parte correctoriam, & pro
parte limitatoriam. Eſt (aiunt illi) correctoria, dum le-
gem Adriani penitus abrogat, eſt limitatoria, dum in-
ſtrumento teſtamēti paratam executionem tribuit: at-
que ita in hoc ius commune limitat, quoquidem iure pa
24 rata executio † inſtrumentis non conceditur, l.minor
25.annis cui fideicommiſſum. ff.de minor. & ſcripſi in
commentarijs de arbitrarijs iudicum, libro 2.caſu 17.
Præterea nihil noui ſtatuit Iuſtinianus circa miſſionem
in poſſeſſionem, cum illa iam Adriani edicto conceſſa
25 foret. Nec his rationibus aduerſatur, quod ait † hic Zu-
chardus numero 60. Adriani edictum ex eo corrigi,
quod viceſimam perſolui volebat; hoc minime verum
eſſe iam admonui: quandoquidem iam viceſimæ præ-
ſtatio ante Iuſtiniani conſtitutionem abrogata erat. Eſt
etiam falſum quod dicebat idem Zuchardus hic nume
ro 60. verſic. nec obſtat, conſtitutionem hanc non eſ-
ſe limitatoriam ob id, quod etiam ante Iuſtinianum in-
ſtrumentum teſtamenti paratam habebat executionē,
ex lege ſecunda, ſupra eod. quoniam id facile conceſſe-
rim, non fit tamen quin hæc conſtitutio hac in parte di-
cta lege ſecunda, confirmatoria cenſeatur iuris com-
munis limitatoria. Hanc itaque Decij, & Curtij ſen-
tentiam ſequendam eſſe autumo, qua recte duæ repu-
26 gnantes Doctorum opiniones † conciliari poſſunt, ſi-
quidem rationes illius primæ opinionis procedunt in-
ſpecta ea edicti parte antiquata, quibus non aduerſatur
illa ratio, qua dicebam in ſecunda illa opinione, quali-
tates ſolū accidentales a Iuſtiniano adiectas fuiſſe: quo-
niam verius eſt (vt etiam ſupra quæſt.1.admonui) ſub-
ſtantiales eſſe.

Sed dubium in hoc nunc verſatur, quomodo iudican
27 da ſit quoad ſuos effectus † conſtitutio hæc, an corre-
ctoria vel limitatoria? Qua in re dicendum videtur, pro
ea parte quæ corrigit, etiam quoad effectus, iudican-
dam eſſe correctoriam: pro ea vero parte quæ limitat,
eſſe limitatoriam, quemadmodum inquit in ſimili glo.
lege venia. C.de in ius voc. quam multis comprobaui in
commentarijs De recuperan. poſſeſ. remedio primo,
numero 33. Verius tamen opinor, ratione maioris par-
ticipationis, conſtitutionem hanc limitatoriam cenſe-
ri, argumen. legis quæritur de ſtatu homin. qua interro-
gatus reſpondit Crauet. conſilio 272. numero ſecūdo,
28 ſententiam † interlocutoriam dici, quæ magis de natu-
ra interlocutoriæ, quam diffinitiuæ participat. Conſti-
tutionem noſtram de natura diſpoſitionis limitatoriæ
magis participare, quam de correctoria, vel ex eo con-
ſtat, quod plus præter regulas ius communis, quam con
tra diſpoſuit: nam Adriani edictum ſolum quoad ca-
ptioſas quaſdam ſollemnitates correxit, cum tamen il-
lud ſequutus ſit, quod fauorem miſſionis, vt in poſſeſ-
ſionem, vt ſcilicet teſtatorum voluntates quam primū
effectum ſortiantur. Deuiat etiam a regulis communi-
bus hæc conſtitutio, cum fauore miſſionis in poſſeſſio-
nem velit Iuſtinianus ſententiam miſſionis ferri ea ſo-
la ipſa prima teſtamenti facie. Demum præter com-
munes iuris regulas appellationem ab miſſionis ſenten-
tia reijcit. Præterea eſſe iudicandam conſtitutionem
hanc limitatoriam potius quam correctoriam, vel ex
29 eo demonſtratur, quod † actus mixtus a ſuo potentiori
nomen ſumit. dicta l.quæritur, de ſtatu homin. l.repe-
tundarum, ad finem.ff.de teſtibus, quorum argumento
reſpondit Signorolus conſilio 48. colum.vltim. verſic.
30 præterea. † hæreditatis petitionem realem actionem
dici, ſumpto nomine a re, vt a potentiori. idem Signor.
31 conſil.119.numero 19. conſuluit, † bannitum relegati
32 nomen aſſumere, vt potētius, quam deportati. ita † res
temporalis Eccleſiaſticæ iuncta, Eccleſiaſtica, vt no-
men a potentiori retinens, iudicatur, quemadmodum
reſpondit Crauet.conſilio 279.colum.penultim.& alia
per multa his ſimilia ſunt apud Decium in l.rogaſti.§.ſi
tibi.numero 6.ſi certum petatur.& conſilio 213. nume
ro 3.& conſilio 352.numero 5.Gomeſ. Inſtit.de actio.
in princip.numero 41.& in §.quædam.numero 4. Inſti
tut.eod. Alciat.in l.1.in princip.numero 42. de verbor.
obligar. Crauet. Rubr.de legat.1.numero 150. cum er-
33 go potentior ſit cauſa † limitatoria ipſa correctoria, ab
illa nomen conſtitutio hæc ſumere debet. eſſe poten-
tiorem ex eo patet, quod videmus in limitatorijs diſpo
34 ſitionem ipſa re paulo latius ſe extendere, † quā in cor-
rectorijs, & quidē in limitatorijs licita eſt extenſio ex
rationis identitate, vt ſcribit Iaſon in l.ſi conſtante, nu-
mero 73.ff.ſolut.matrimon.& egregie Gammarus tra-
cta.extenſionum, 93. vel ſaltem extenſio conceditur ex
maioritate rationis, vt docuit Crotus in d.l.ſi conſtan-
35 te, numero 62.& tamen † in correctorijs etiam ex ma-
* ioritate rationis extenſio non conceditur. ita * commu-
nem eſſe Doctorum ſententiam teſtantur Iaſ. in Auth.
quas actiones.numero 21. C.de ſacroſanct.eccleſ. Pariſ.
conſil.16.nu.18.libro tertio, & Socin.iun.conſilio 131.
nu.10.

Digitized by Google

num.10.lib.1.Præterea,legem limitatoriam eſſe corre-
ctoria poteotiorem,vel ex eo conſtat,quod in lege cor-
36 rectoria † caſus,qui corrigitur,non continebatur ex mẽ
te in ipſa lege correcta , cum tamen in l. limitatoria di-
uerſum ſit:quia vere in lege illa limitata hinc limitans
ex mente comprehenſa erat ,atque ita duplici vinculo
firmatur,l.ſcilicet antiqua & noua : ita agregie ſcriptũ
reliquit Gammarus dicto tracta.extenſionum , numero
88.Eſt ergo quod concludamus hanc Iuſtiniani conſti-
tutiooem,quoad effectus, eſſe iudicandam iuris com-
munis limitatoriam.

37 QVAERO tertiò, an † conſtitutio hæc iudican-
da ſit odioſa,vel potius fauorabilis? Dicendum videba-
tur odioſam eſſe,quia ſiue eam correctoriam iuris com-
munis ſiue limitatoriam dicamus , ſemper a iure com-
38 muni recedimus , & † omnis receſſus a communibus
iuris regulis odioſus iudicatur, quemadmodum affirma
runt Abbas in cap.quia circa,3. notab. de priuil. Corn.
conſil.89.numero 7.libro tertio,& conſil.271.num.12.
lib.4.&alios recenſet Tiraquel.tracta. de retractu con-
ſang.in præfatione,nu.61.

Ceterum, contrarium verius eſt , eſſe fauorabilem,
quod probarũt Decius hic.num.39.verſic. ſolus Andr.
Curt.iun.num.15.Mantua in prima lectura,num. 153.
& apertius Zuchardus num.60.ad finem,numero 187.
num.199.verſicul.ſecundo,pro opinione mea.& num.
251.verſic.præterea. nam fauet teſtamentis, vt quam
39 primum executioni † mittaotur,id quod publicè inter-
eſt, l.vel necare, ff.quemadmod.teſtam. aper. & ad iu-
dicandam diſpoſitiooem odioſam, vel fauorabilem,in-
ſpicitur ad cuius principale commodum eſt inducta,
quemadmodum ſcripſi in commentarijs de recuperan.
poſſeſ.primo remedio,numero 28.erit ergo fauorabilis,
cum principaliter ſit promulgata teſtamentorum fauo
re.Nec aduerſatur quod diximus eſſe correctam, quia
etſi correctoria eſt,fauorabilis tamen eſt,tum quia teſta
mentis(vt diximus)fauet,tum etiam quia priſtinam li-
bertatem noo ſoluendi viceſimam reſtituit : & cum ad
40 ius antiquum commune † reuertimur, fauorabilem eſ-
* ſe diſpoſitionem affirmant * omnes,in l.ſi vnus. §. pa-
ctus ne peteret, & ibi Iaſon.num. ſexto, de pactis, &
Crotus dicta l.ſi conſtante, prima lectura , oumero 47.
& in repet.num.87.ſoluto matrim.Gammar. d. tracta.
extenſionum,num.137.

41 QVAERO quartò,an conſtitutio † hæc extendi
poſſit ad alios caſus in ea expreſſe non comprehenſos?
qua in re dicendum eſt,extendi poſſe.id quod ſenſerunt
hic Alexand.numero 22.Zuchardus numer. 49.Primò,
quia ſi diſpoſitio hæc,quo ad ſui effectus, (vt iam dixi-
mus) limitatoria iudicaoda eſt, extendi iure poteſt , ita
Gammarus tractat.extenſionum,num.93. & 95. Idem
pariter dicendum eſt,ſi dicimus eſſe correctoriam,cum
correctio fauorabilis hæc ſit, quippe quod (diximus ſu
periore quæſtione) ad ius commune antiquum nos re-
ducit . at vbi diſpoſitio correctoria fauorabilis eſt, extẽ
ſio conceditur.ita ſenſit hic Zuchardus.numero 52. A-
lexand.conſilio.190.numero 19. libro ſecundo,& coo-
ſilio 34.numero 9.lib.5.Iaſ.in Authen.quas actiones,nu
mero 24.C.de ſacroſanct. eccleſ. Ripa in l.ſi conſtante,
num.71.ſol.matrim.& ibi Crotus prima lect.nu. 47. &
in repet.nu.87.& confert gl.d.l.ſi vnus.§.pactum.de pa
ctis.quam ſupra retuli.

42 QVAERO quintò,qua † ratione ſit edita hęc cõ
ſtitutio? Doctores noſtri ex profeſſo quæſtionem hanc
non explanarunt,ſed per tranſennam veluti eam attige
43 ruot . Vna videtur ratio , quam viſus eſt † conſiderare
Zuchardus hic,nume. 187. verſic.ſecundo reſpondeo.
nam ex quo hæres tenetur ad onera hæreditaria : æquũ
etiam videtur,quod quam primum in poſſeſſionẽ mit-
tatur,argum.l.manifeſtiſſimi. §. Cum in ſecunda . ibi,
vbi enim periculum.C.de furtis. Verum non placet hęc
ratio,ſiquidem non tenetur hæres ad æs alienum ante
aditam hæreditatem,apprehenſamque rerum hæredi-
tariarum poſſeſſionem: non ergo concedit miſſio eam
44 ob neceſſitatem , quæ adhuc non ioſtat. Altera eſt † ra-
tio,quam conſiderat hic Cur.iun.oumero 64.nempe cõ
ſtitutum ita eſſe, vt quamprimum teſtatorum volunta-
tes , quod publice intereſt , exequantur. l. vel necare.ff.
quemadmodum teſtam.aperi. quam quidem rationem
probabilem opinor. Nec illud aduerſatur,quod obijcit
hic Zuchardus num.177.verſicu.tertiò reſpondeo. pu-
blicè quidem intereſſe,teſtamenta executionem cooſe
qui debere,non tamen ex hoc inferri , quod publice in-
terſit ex hoc edicto hæredem eſſe in poſſeſſionem mit-
tendum:quoniam alio remedio ſuccurri potuit . Hinc
(ait Zuchardus) videmus teſtamenta non habere para
tam executionem ad legatariorum fauorem non inquã
hæc aduerſantur, quandoquidem,non alia faciliori via
exequi teſtamenta poſſunt: & ratio hæc publicæ vtili-
tatis ita conſideratur in caſu dictæ l.vel necare , in quo
facilè eſt dicere,alia via eſſe ſuccurſum. quod autem de
legatis ſcribit Zuchardus,ad rem non eſt,cum is de ma-
nu hæredis conſequi illa debeat : & teſtator ſecundum
legis conſtitutionem diſpooere voluit , iuxta l. hæredes
mei.§.cum ita,ad Trebel.

45 QVAERO ſexto,in † quibus differat huius con-
ſtitutionis remedium a beneficio interdicti, Quorum
bonorum,Bartol.hic num. 5. poſt gloſſ. ſcriptum reli-
quit,io multis differre.nam (vt inquit hic Caſtrenſ. ou-
mero 14.)ſunt duo excedentia , & exceſſa , quia vnum
pinguius altero,& econtra,prouidet . Prima itaque eſt
differentia , ex Oldradi ſententia , quia Remedium ex
46 conſtitutione † noſtra iuris ciuilis eſt,& ob id generale
eſt quoad omnes ſucceſſores:ſed interdictum quorum
bonorum,eſt iuris Prætorij,ob id ſuccedentibus de iu-
re Prætorio tantum conceditur,hanc differentiam pro
bauit & Zuchardus num.431.Verum Bart.hic num. 5.
verſi.prima differentia,& Ripa rubri.ff.quorum bono-
rum,numero ſecundo,verſic.prima eſt,diſſentiunt,quo
niam & in interdicto quorum bonorum, vtile concedi-
tur,& ſucceſſorib.iuris ciuilis, quemadmodum admo-
nui ſupra in primo remedio,ex interdicto illo, quorum
bonorum,q.4.ſed forte Oldradus non de vtili, ſed de di
recto,& recte intellexit.

47 Secunda adſerri ſolet differeotia,quod † remedium
hoc perpetuum eſt,vt infra quæſt.93.dicemus. Illud ve
ro ex interdicto,quorum bonorum temporale. Bartol.
tamen hic num.5.hanc reijcit,& illum ſequutus eſt Ri
pa d.rubr.ff.quorum bonorum.num.2. verſicu.ſecunda
differentia.quia imo,& illud remedium,quorum bono
rum,eſt perpetuum cum rei perſecutorium ſit,quemad
modum explicaui ſupra in primo remedio ex eo inter-
dicto quorum bonorum,q.21.

Tertia differentia ſolet aſſignari , quod interdictum
quorum bonorum,non datur contra poſſidentem titu-
lo pro hærede, vel pro poſſeſſore, §.ſequens. Inſtit.de in
terdict.& expoſui ſupra remedio primo,quęſtio.13. Re
48 medium † vero ex hac conſtitutione noſtra contra his
titulis poſſidentes conceditur.ita docuit Bart.hic num.
5.verſicul.eſt & alia.cum Bartolo ſenſit Mantua hic in
prima lectura,numero 185.Ripa dicta rubr.ff. quorum
bonorum,numero 2.verſic. tertia differentia . Verum
Sapia hic num.7.ſcriptum reliquit,hanc eſſe leuem dif-
ferentiam , ſi probetur opinio Azonis, qui voluit hunc
eſſe legitimum contradictorem,&ob id poſſe hanc miſ
ſionem impedire,cuius tamen rei veritas pendet ab his
quæ dicemus infra q.67.& 68. vbi agemus an legitimi
contradictores ij ſint.

Quarta differentia eſt, quia huius conſtitutionis no-
49 ſtræ † remedium conceditur etiam nemine poſſiden-
te. ita Bart. hic nume. 5. diuerſum eſt in eo interdicto,
quorum bonorum; quam differentiam probauit & Ia-
ſon hic nume. 28. verſic. nam remedium, Mantua in 1.
lectu. num. 198. & Rip. rub. ff. quor. bonor. num. 2. verſ.
Quinta differētia. Ea eſt ratio inquit Ripa, & ante eum
Iaſ. in interdicto quorū bonorum, quia interdictum di-
citur inter duos dictum. §. quædam, Inſtit. de interdict.
non ergo competit niſi altero poſſidente. quæ ratio ve-
ra non videtur, ſi illa, quæ verior creditur, opinio Do-
ctorū vera eſt, quòd interdictum ea eo ſit dictum, ideſt
interim dictum, ſed de his iam ſuis locis diximus.

Quinta conſideratur differentia, quia in interdicto,
quorum bonorum, petens miſſionem probare debet te-
ſtibus ſe eſſe talem, qui ſuccedere poſſit de iure Præto-
50 rio: & tamen in remedio ea hac † conſtitutione noſtra
ſufficit oſtendere teſtamentum, in quo hæres ſcriptus
ſit: ita Bart. hic num. 15. Caſtr. hic, num. 14. verſi. econ-
uersò, Sapia num. 7. verſi. ſecundò eſt. Mantua in 1. lect,
num. 197. & Ripa d. rub. ff. quorum bonorum, num. 2,
verſi. Quarta differentia.

Sexta ſolet aſſignari differentia, quia in eo interdicto
quorum bonorum, datur libellus, quemadmodum ex-
plicauimus ſupra in primo remedio, quæſtio. 22. & ta-
51 men in hoc ea † conſtitutione noſtra non requiritur, vt
infra quæſt. 57. dicemus. Hanc differentiam probarunt
Bart. hic num. 15. Iaſ. num. 28. verſic. primo. Caſt. num.
14. in fi. & Ripa d. rub. ff. quor. bonor. numero 2. verſic.
ſexta differentia. Verum Sapia hic, num. 7. ad fi. diſſen-
tit, quia & in caſu noſtræ conſtitutionis libellus offe-
rendus eſt, cum de contradictore apparet. qua de re ſuo
loco dicemus.

Septima eſt, quia in eo remedio ex interdicto quo-
rum bonorum, opus eſt, quòd petēs probet ſaltem ſum-
matim, ſe eſſe hæredem, quemadmodum diximus ſu-
pra remedio 1. quæſtio. 24. In huius verò conſtitutionis
noſtrę remedio ſufficit oſtendere teſtamentum, etiamſi
non doceat ſe hæredem eſſe. ita Bart. hic nume. 5. verſi,
item eſt alia differentia ſecundum gl.

Octaua adfertur differentia, quia ex illo interdicto,
quorum bonorum, miſſus in poſſeſſionem, poſſeſſor ef-
52 ficitur, cum tamen in caſu conſtitutionis † noſtræ non
efficiatur: ita antiqui aliqui dicebant. Verum Gloſſa &
Bart. hic num. 5. in fi. differentiam hanc reijciunt, & re-
cte, ſiquidem & in hoc remedio hæres in poſſeſſionem
miſſus, poſſeſſor conſtituitur, quod ſatis clare probant
verba textus ibi, & illi poſſeſſio acquiritur, qui potio-
ra iura habet.

Nona eſt differentia, quia in interdicto quorum bo-
norum coadiuuari poteſt veritas alijs eatrinſecis proba
tionibus. l. ſi vnus. vbi Barto. C. de teſtament. in caſu ve-
53 rò † conſtitutionis noſtræ, ſi teſtamētum eſt vitiatum,
non conceditur hæredi alijs extrinſecis probationibus
illud adiuuare, atque comprobare, vt inquit Barto. hic,
num. 3. verſic. oppono. dicitur. Hanc differentiam pro-
bauit idem Bart. hic num. 15. verſic. & etiam quædam,
& clarius Caſtren. nume. 14. verſic. item in illo. Iaſ. nu-
me. 28. verſic. ſeptimam, & Ripa in rub. ff. quorum bo-
norum, num. 2. verſi. ſeptima differentia. Verum Curt.
iun. hic nume. 17. mouet difficultatem, quam poſtmo-
dum diſſoluit. de illius veritate dicemus infra in quæſt.
vbi agemus quando vitium teſtamēti viſibile impediat
miſſionem hanc.

Decima eſt differentia, quia interdictum, quorum
bonorum, conceditur venientibus ab inteſtato, vti iam
54 diximus ſupra remedio primo, & tamen † beneficium
conſtitutionis noſtræ ſolum habenti teſtamentum tri-
buitur, quod infra quæſt. 9. latius explicabimus. Hanc
differentiam probarunt hic Caſtren. nume. 14. Iaſ. nu-
mero 28. verſic. octauam. & Ripa rub. ff. quorum bono-
rum, num. 2. ad fi.

Vndecima conſideratur differentia, quia interdictū
quorum bonorum, conceditur etiam pro rebus, quæ
erant in bonis defuncti, etiamſi ab eo non poſſideren-
tur ſuæ mortis tempore, ita Barto. l. 1. in fin. C. quorum
bonorum, & explicaui ſupra remedio 1. quæſt. 19. ſed
55 in † beneficio huius conſtitutionis noſtræ requiritur,
quòd bona fuerint a teſtatore ſuæ mortis tempore poſ-
ſeſſa, id quod infra q. 45. eaplicabimus. hanc differentiā
probauit Curt. iun. hic nume. 19. poſt Angel. Aret. in §.
quadrupli, num. 9. Inſtit. de actio.

56 QVAERO ſeptimò, quæ † concurrere debeant,
vt huic beneficio atque remedio locus ſit? Doctores
hic, & inter ceteros Sebaſtianus Sapia num. 8. varia ac
multa concurrere debere ſcribunt.

Primò, quòd is qui ſe in poſſeſſionem mitti poſtulat,
hæres ſit in teſtamento ſcriptus, quod ſatis probant il-
la verba textus, ibi ſcriptus, &c. an autem ſuccedenti
ab inteſtato beneficium hoc concedatur, dicemus in-
fra quæſt. 19.

Secundò, quòd teſtamentum, in quo hęc hæredis in-
ſtitutio ſcripta eſt, iudici pręſentetur, ea illis verbis, ibi,
competenti iudici teſtamentum oſtenderit. qua de re in
fra quæſt. 52. agemus, & ſcribit hic Zuchardus, nu. 87.

Tertiò concurrere debet, quòd teſtamentum hoc cā
cellatum, vel in aliqua ſui parte abolitum non ſit, vt cla
ra ſunt verba ipſius conſtitutionis, & fuſius explicabi-
mus infra quæſt. 84.

Quartò requiritur quòd bona, in quib. miſſio in poſ-
ſeſſionem petitur, ſint ex bonis poſſeſſis à teſtatore tem
pore eius mortis: vti oſtendunt huius conſtitutionis ver
ba, ibi: mittatur quidem in poſſeſſionem earum rerum
quæ teſtatoris mortis tempore fuerunt, quod infra q.
45. eunucleabimus.

Quintò opus eſt, quòd in actis hæc miſſio in poſſeſ-
ſionem facta ſcribatur, ex verbis illis conſtitutionis no-
ſtræ, ibi: & eam teſtificatione publicarum perſonarum
accipiat, quæ ſanè verba, cum alium ſenſum recipere
poſſint, infra q. vlt. paulò fuſiùs explanabimus.

Sextò requiritur, quòd alius legitimè non poſſideat,
quia tunc miſſio hęc in poſſeſſionem impediret, quem-
admodum probant verba illa conſtitutionis noſtræ, ibi:
non autem legitimo modo ab alio detinentur.

Septimò concurrere debet, vt hic hæres, qui ſe in poſ
ſeſſionem mitti poſtulat, non poſſideat, vel poſſederit:
quia tunc non adipiſcendæ, ſed vel retinendę, vel recu-
perandæ poſſeſſionis remedium cōcederetur, quod ſuis
locis iam non ſemel explicauimus, & reſpondit Corn.
conſi. 103. num. 5. ad finem, lib. 2.

Octauò requiritur, quòd iudex coram quo miſſio hęc
in poſſeſſionem petitur, ſit competens, vt probat tex.
ibi, competenti iudici, qua de re late infra quæſtio. 52.
diſſeremus.

Nonò requiritur citatio & libellus, id quod an ve-
rum ſit, dicemus infra, q. 56 & 57.

Decimò mortem teſtatoris hæres probare debet, vt
fuſius de veritate diſputabimus infra, q. 77. Alia his ad-
di poſſent, quæ cum ſuis ſedibus tractanda ſint, ſuper-
uacaneum fore exiſtimaui illa huc adferre.

57 QVAERO octauò, an huius † conſtitutionis be-
neficium atque remedium ita hæredi feminæ, vt ma-
ſculo concedatur? qua in re dicendum videbatur, lo-
cum non habere, idque ea ratione, quia hęc conſtitu-
tio loquitur per genus maſculinum, quod femininum
hoc in caſu continere non videtur, cum ſtricta videatur
hic ſumenda interpretatio, iuxta ea quę ſcribit Alexan.
in l. Gallus, in princip. numero 10. de libe. & poſthum.

qui

Digitized by Google

qui inquit, in materia correctoria, atque ita ſtricte in-
terpretanda, maſculinum non concipere femininum.
cum Alexandro idem cenſuit Deci. in l. 2. numero 111.
de regulis iuris, & conſilio 663. numero quinto, poſt
Ioan. de Ana. Corneum & alios. Comprobari hoc vide-
58 tur ex illis verbis, † [ſi quis inſtitutus] in textu noſtro
poſitis, nam dum non ſubiunxit [inſtitutave] non vide-
tur voluiſſe comprehendere feminam inſtitutam, ex l. ſi
quis necandi. C. ad leg. Cornel. de ſicar. ibi [aggreſſus,
aggreſſave] nam ibi ſubiungendo illud verbum, [ag-
greſſave] ſignificare voluit, quod niſi verbum, illud ad-
ſcriptum fuiſſet, illa femina non intelligeretur in ea di-
ſpoſitione comprehenſa, quem textum perpendit hic
Zuchardus num. 49. verſic. in contrarium. poſt Salic. in
d. l. ſi quis necandi.

Ceterum contraria ſententia verior eſt, nempe reme
dium hoc & feminis hęredibus inſtitutis conceſſum eſ-
ſe, quam quidem opinionem in ſpecie probauit hic Zu-
chardus, numero 49. & nume. 59. ad finem, & vere ea
59 ratione probatur, quod regulariter † maſculinum con-
tinet femininum, l. 1. & l. pronunciatio, de verbor. ſign.
quę quidem regula etiam in pęnalibus atque odioſis di-
ſpoſitionibus procedit, quemadmodũ affirmarunt mul
ti a nobis relati in commentarijs de recuperanda poſ-
ſeſſione, remedio nono, quæſt. 1. quo loci vna cum mul-
tis probaui diſpoſitionem illam pęnalem, l. ſi quis in tan
tam. C. vnde vi, etiam feminas comprehendere. Huc
ſpectat quod ſcriptum reliquerunt multi relati à Zu-
chardo hic, nume 52. quid ergo hic dicendum, vbi con-
ſtitutio hæc fauorabilis eſt, & extendibilis, vt ſuis locis
iam demonſtrauimus. His accedit, quod illa ratio, qua
maſculo hæredi ſcripto tributum eſt remedium hoc,
nempe, vt quamprimum teſtatoris voluntas exequa-
tur, militat & in femina hærede inſtituta. quo fit, vt cõ-
60 ſtitutio † etiam correctoria ad eum caſum extendatur,
qui poteſt ſublata & impropria ſignificatione caſus ex-
preſſi, eum in vtroque adeſt eadem ratio. ita cenſuit gl.
in Authent. minoris, in verbo, a curatione. C. qui tuto.
dari poſſint. Tiraq. in repet. l. ſi vnquam, in verbo, dona
61 tione largitus, nume. 145. C. de reuo. dona. Sed † femi-
ninum continetur ſub maſculino ſaltem ex lata & im-
propria ſignificatione, quemadmodum omnes ſcribunt
in l. ſi quis id quod, de iuriſdictio. omnium iudicum. ita
in ſimili caſu argumentatur Tiraquel. tract. de retractu
conſang. §. 1. gl. 9. num. 221.

Non aduerſantur nunc adducta in contrarium, quo-
niam reſpondeo. Ad primum dicendum eſt, veriorem
eſſe ſententiam, in correctorijs atque in his, quæ ſtrictæ
interpretationis ſunt, femininum contineri ſub maſcu-
lino: ita enim affirmarunt Gomeſ. in l. Gallus, in princ.
& ibi Iaſon prima lectura, nume. 8. & in repet. nume. 6.
etſi ambigit, de liber. & poſthum. & ibidem clarius hãc
probauit Garzia numero 43. & Galliau. num. 33. idem
docuit Iaſon in l. ſi quis id quod, num. 10. de iuriſdictio.
omnium iudicum. quos ſecutus eſt Zuchardus hic nu-
me. 58. quibus accedunt Iaſ. conſi. 140. colum. 2. verſic.
ſimiliter & fortius, lib. 2. & alij permulti, quos recenſet
Tiraquel. de retract. conſang. §. 1. gloſ. 9. num. 221. Non
62 pariter aduerſatur † dicta l. ſi quis necandi. C. ad legem
Cornel. de ſicar. quia recte reſpondet Zuchardus hic nu
mero 49. verſic. ideo dic. ibi textum expreſſam differen
tiam conſtituiſſe inter maſculum & feminam, quo fit,
63 vt ob expreſſam differentiam, † maſculinum non por-
rigatur ad femininum: cum expreſſum faciat ceſſare ta-
citum. l. ſi ita. de liber. & poſthum. atque ita intellexe-
runt Bal. in l. multis, ad finem de ſtatu homin. Curt. ſen.
conſilio 52. columna quarta, verſiculo ſeptimo limita.
Iaſon in l. ſi quis id quod, num. 13. de iuriſdict. omnium
iudicum. & in l. tres fratres, nume. 13. ff. de pactis. Deci.
l. 2. num. 101. de regulis iuris, & Pariſ. conſ. 49. num. 36.
li. 3. quę quidem ratio in caſu conſtitutionis noſtræ ceſ-
ſat, cum ſimpliciter prolatum ſit maſculinum, quod fe-
mininum continet.

64 QVAERO nonò, an remedium hoc † conceda-
tur hæredi ab inteſtato ſuccedenti? Et non concedi om
nes fere iuris noſtri interpretes affirmarunt, vt Specul.
tit. de teſtamentis. §. ſequitur, nume. 30. verſic. quid de
ſuccedente ab inteſtato. & ibidem Ioan. And. & Bal. in
additio. Cinus hic col. 4. in 3. & 4. quęſt. Rai. Forotul. &
Alber. num. 12. verſic. ſed numquid. Ioan. Fab. colum. 1.
verſic. ſed hæres ab inteſtato. Fulg. colum. antepen. ver-
ſic. in eadem. Caſt. colum. 5. quæſt. 3. num. 24. Corn. nu-
me. 24. Alexand. nume. 22. Iaſ. nume. 23. late Iacob. a S.
Georgio, nume. 35. Decius nume. 39. verſi. alia quæſtio.
✻ qui * communem teſtatur. Curt. iun. numero 86. Idem
affirmarunt Calder. conſ. 36. tit. de teſtamen. Pract. Pa-
pien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſtamẽ-
to, in verbo, in omnibus eius bonis, columna prima, ver-
ſic. quæritur inſuper. Angel. Aret. §. quadrupli, num. 13.
Inſtit. de actio. Bertrand. conſilio 99. colum. 1. lib. 4. qui
communem eſſe teſtatur. Gozadin. conſil. 21. nume. 30.
conſi. 50. nume. 25. Bellon. conſil. 35. num. 1. & Crauet.
conſi. 173. nume. 10. hos refert & ſequitur Tiraq. tract.
le mort ſaiſit le viſ, parte ſecunda, declarat. 7. nume. 13.
quibus accedunt Sapia hic nume. 7. Zuchardus numero
354. Parii. conſi. 60. numero primo libro primo. Alciat.
reſpon. 417. numero 2. Roland. conſi. 1. numero quinto
lib. 1. & Bero. in conſi. 67. numero 54. lib. 1. Horum ſen
tentia vere probatur ea ratione, qua Cinus, Spec. Ale-
xand. vſi ſunt: nempe remedium hoc concedi hæredi
ſcripto, qui teſtamentum oſtendit, vt Rubricæ & tex-
tus verba oſtendunt. quæ quidem ſcriptura requiri-
tur, quò notorium ſit, illum petentem hæredem fa-
65 ctum eſſe: at ab inteſtato † ſuccedens hæres ſcriptus di-
ci non poteſt, nec notorie conſtare poteſt ſe hæredem
eſſe, cum teſtes ſint examinandi, partes audiendæ, re-
liqua iudicialiter tractanda, non ergo illi, vt ſcripto hæ-
redi concedi debet hoc beneficium, licet enim vterque
hæres ſit, differunt tamen in modo conſequendi hære-
ditatis poſſeſſionem.

Hinc ex hac noſtra conſtitutione docuit Bal. in l. ge-
nerali, nume. 2. C. de ſacroſan. eccle. quod licet quælibet
66 vltima † volũtas etiam ſine ſcriptura iure valeat quoad
eſſentiam, differunt tamen quoad executionem, illa eſt
ratio (inquit Baldus) quia ſcriptura, non autem ſola te-
ſtium adhibitio, notorium inducit. ſimile eſt quod do-
cuit Bart. in l. creditor, nume. 16. verſic. prædicta intel-
ligo. C. de pigno. Nec aduerſatur reſponſio, illa quam
hic retulit Alexan. quod imo mirum videri non debet,
67 ſi remedium hoc, etiam non ſcripto † hæredi concedi-
tur: quoniam videmus & inſtituto in teſtamento nun-
cupatiuo concedi, vt infra dicemus, quæſtio. 13. & ta-
men non dicitur is propriè hæres ſcriptus: non inquam
aduerſatur hæc conſideratio: ſiquidem hæres in illo te-
ſtamento nuncupatiuo ob confectam ſcripturam noto-
riam probationem ita obtinet, vt inſtitutus in teſtamen
to proprie in ſcriptis celebrato: quemadmodum fuſius
ſuo loco explicabimus. Secunda ratione adductus eſt in
hanc ſententiam Alexand. quod conſtitutio hæc a iure
exorbitans loquitur in voluntate teſtatoris expreſſa: nõ
ergo locum habere poteſt in tacita, hoc eſt in ſucceſſio-
68 ne ab inteſtato, cum illa † minus potens ſit, l. precibus.
C. de impub. & alijs ſubſtit. l. vltima, C. de inſtit. & ſub-
ſtit. cap. ſi pater, de teſta. in 6. & late ſcripſit Tiraquel.
Tract. le mort ſaiſit, le viſ, parte ſecunda declarat. 10.
numero 15. Verum vt ingenue dicam, quid de hac Ale-
xandri ratione ſentiam, non multum placet, ſiquidem
ſi vera eſſet, nec remedium hoc concederetur hæredi-
bus

Digitized by Google

bus illis qui ex tacita vulgari, vel pupillari, vel ex iure accreſcendi ſuccedunt: qui quidem omnes tacitam tantum habent teſtatoris voluntatem,& tamē vere eis hoc remedium conceditur, quemadmodum ſuis locis infra demonſtrabimus. Tertio motus eſt ea ratione Fulgo-
69 ſius, quod lex plus † faueat cauſæ teſtati quam inteſtati, l. vel necare. ff. quemadmodum teſtament. aper. & l. quamdiu, de acquir. hæred. & l. 1. C. de ſacroſan. eccleſ. non ergo mirum, ſi ſcriptus hæres conſequitur huius noſtræ conſtitutionis beneficium, quod nunc tribuitur ſucceſſori ab inteſtato. Verum tamen haud mihi ſatis placet hæc Fulgoſij conſideratio, cum lex ſuo tempore æque faueat ſucceſſori ab inteſtato, vt ex teſtamento, cum ſcilicet vno ceſſante alter ſuccedit, non enim poteſt hic vno tempore conſiderari aliquis concurſus, quia cum adeſt cauſa teſtati, ceſſat cauſa inteſtati, & is qui
70 ab inteſtato † ſuccedit, ita voluntate teſtatoris ſuccedit, vt ſuccedens ex teſtamento, l. conficiuntur, in princip. de iure codic. in hoc ſolum differtur, quod ex teſtamento ſuccedens paratam habet probationem, qua ſe hæredem demonſtrat: quæ tamen in ſuccedente ab inteſtato deficit.

Aduerſus hanc veram & magis receptam ſentētiam ſenſerunt Gomeſ. conſil. 43. In quæſtione Franciſci, ad finem, & Fulgoſius in l. ſi docueris, 1. nota. C. ad legem Cornel. de falſis, quos recenſet Tiraquel. dicto tracta. le mort ſaiſit le vif, par. 2. declaratione 7. numero 14. qui eiuſdem opinionis recenſet Baldum, qui hac in ſpecie non loquitur.

71 Horum opinio firmari videtur primo ex † doctrina gloſſæ in l. 1. in verbo liberos. C. de his qui ante apert. tab. dum conſtitutionem illam loquentem de hæreditate delata ex teſtamento, extendit ad delatam ab inteſtato. ita etiam alio ſimili in caſu inquit gloſſ. in l. man-
✱ cipata. C. qui admitti. quam eſſe * communiter receptā affirmauit hic Alexand. num. 22. ita ergo in caſu noſtro dicendum videbatur. Sed huic rationi recte ſatisfacit hic Alexan. & cum eo Iacobinus. numero 44. diuerſam admodum eſſe rationem caſus d. gloſſę, l. 1. C. de his, qui ante apert. tab. a caſu noſtro, ſiquidem ibi, ille, ad quem delatæ hæreditatis ab inteſtato tranſmiſſio fieri debebat, niſi eam fuiſſet per ſucceſſionem inteſtati conſequutus, omnino erat excluſus: nam illius cohæredes in totum ſaltem per ius accreſcendi ſucceſſiſſent: ſed in caſu noſtro diuerſum eſt, quia etſi de caſu ad caſum extenſio non fit, non tamen ſuccedens ab inteſtato eſt omnino deſtitutus; nam, ſi non habet hoc remedium, habet nihilominus, vel petitionem hæreditatis, vel interdictum quorum bonorum.

Secundò adduci ſolet l. prima, vbi gloſ. in verbo, ſcripto. C. quorum bonorum, quæ ſane gloſſa, & cum ea ceteri affirmarū t illud interdictum quorum bonorum, etiam venienti ab inteſtato concedi. Sed ſatisfacere poſſumus, in illo interdicto ſcripturam non conſiderari, vt hic: nam eo in caſu lex proceſſit vlterius diſponendo id, quod ſuo loco in primo remedio ſupra explicauimus.

Tertiò confert illa ratio, quam hic Bald. numero 40. viſus eſt conſiderare: quod æquum ita videatur, vt huic ab inteſtato ſuccedenti concedatur hoc beneficium, vt illi, qui ex teſtamento ſuccedit: cum ſuccedens ab in-
72 teſtato tacitam defuncti voluntatem † habeat, l. conficiuntur. l. ſi quis cum nullum. ff. de iure codicil. quæ ſane tacita voluntas præſumpta dicitur, vt egregie tradit Curt. iunior conſilio quarto numero, 13. vbi numero 11. ſubijcit ob id diſpoſitionem ſtricte interpretandam, quæ in expreſſa voluntate loquitur, locum habere etiam in hac præſumpta, quanto fortius, vbi diſpoſitio latæ interpretationis eſt. Hoc nititur confirmare
73 Alexander hic, quia videmus † ob æquitatem iura a regulis iuris communis exorbitantia, ob publicam tamen cauſam aliquam ſancita, ex rationis identitate ad alios caſus extendi, quemadmodum poſt multos ſupra quæſtio. 4. oſtendimus, ſed publicus verſatur fauor in exequendis defunctorum voluntatibus tam expreſſis, quam tacitis, dicta l. vel necare, iuncta dicta l. conficiuntur, ergo hęc conſtitutio quæ loquitur in teſtamentaria diſpoſitione, locum etiam obtinere debet in ſucceſſione ab inteſtato. Nec ad rem conferre videtur quod ait Calder. dicto conſilio 36. quem ſequutus eſt Crauet. dicto conſilio 173. numero 10. in beneficijs extraordinarijs ex rationis paritate extenſionem de caſu ad caſum non concedi, quoniam contrarium (vt dixi) verius eſt. Verum nullius eſt ponderis, ſi recte perpendatur hæc argumentatio: nam etſi hic ab inteſtato ſuccedens habeat tacitam defuncti voluntatem, non tamen (vt iam diximus) habet ſcripturam, qua notorie conſtare poſſit ſe hæredem eſſe, & ob id ſore hanc miſſionem concedendam. Quocirca falſum eſt quod dicebat Alexand. in illa ſua confirmatione, parem ſcilicet eſſe vtriuſque caſus rationem, nec enim dari paritas poteſt ceſſante ſcriptura in caſu ſucceſſionis ab inteſtato. Præterea il-
74 la diſpoſitio † l. conficiuntur, ſolum procedit in primo gradu ſuccedentium ab inteſtato, vt inquit gloſſ. l. non iuſtam. C. ad Trebel. quam probauit Saluſt. de Peruſio, in ſubſcrip. ad Socin. ſen. conſi. 152. in ſubſcriptione 1. libro primo. Vera itaque eſt communis Doctorum ſententia.

75 QVAERO decimò, an filio † ſuccedenti patri ab inteſtato concedatur hoc remedium? Et concedi affirmaſſe videtur Baldus in capitul. primo, numero primo, de controu. inter maſculum & feminam, quem ita intellexit hic Curt. iun. nume. 86. cuius verba ad litteram tacito authore tranſcripſit Sapia hic numero 11. etſi (vt mox ſubijciam) illi diſſentiunt, cum Baldo ſenſit Emanuel Coſta in commentarijs ad l. Gallus, §. & quid ſi tantum, parte prima, numero 49. de liber. & poſthu. Baldum quoque ſequutus eſt Barbat. in rub. C. qui adm. numero 40. etſi mihi ſemper viſum ſit, Baldum velle huic filio concedi officium iudicis, non autem huius conſtitutionis remedium, ea ratione adducit Baldus,
76 quòd ſi † filius eſt, hæres eſt, vt inquit Diuus Paulus ad Galatas cap. 4. cuius meminit gloſſ. in l. neceſſarijs, in verbo, teneantur. ff. de acquiren. hære. in l. 1. C. ſi minor ſe ab hæred. abſtin. & gloſſ. in §. vt autem, in verbo, parentes, in Authent. vt ij, qui obl. perh. res min. quam poſteriorem gloſſam ſingularem dixit Bald. in l. apud hoſtes, colum. vltima, C. de ſuis & legitimis. idem Bal. in cap. 1. columna prima, an agn. vel filius. alios recenſet Tiraquel. quem mox referam, & idem cenſuit Ripa in l. quod te, nume. 58. ff. ſi cert. pet. ſi itaque filius ſuus hæ-
77 res eſt, ſequitur, quòd † illa ſuitas idem operatur, quod tabulæ teſtamenti, l. ex facto, ibi, quid enim intereſt, de vulg. & pup. ſubſt. Præterea & ſecundo (inquit Baldus)
78 filius † ad poſſeſſionem venit magis continuatiue, quā noua acquiſitione, §. ſui. Inſtitut. de hæred. qualitat. & differen. & l. cum hæredes. ff. de acquiren. poſſeſ. fingitur enim poſſeſſio hæc antiqua, & eadem cum illa patris, ob eamdem qualitatem, l. cum miles. ff. ex quibus cauſis maior. Confirmatur tertio ex doctrina Baldi
79 in l. 3. in fine. C. de inoffic. teſtament. dum docuit, † remedium huius noſtræ conſtitutionis concedi filio præterito in teſtamento matris ignorantis illum filium, eo quod inſtitutus præſumitur & per conſequens ſcriptus
✱ atque vocatus, & cum Baldo magis * communis eſt Doctorū opinio, ita hoc in caſu dicendum videtur. Verum ab hac ſententia Baldi diſſentiunt Curtius iunior, & Sapia hic, ille, numero 68. iſte, num. vndecimo. quorum

rum

rum ratio ſatis efficax eſt, dum poſt Caſtrenſ. & alios di
cunt, hunc filium, etſi de reipſa hæredem, non poſſe ta
men oſtendere teſtamenti ſcripturam, qua notorie con-
ſtet ſe hæredem, quemadmodum conſtitutio hæc requi
rit. Qua ratione euitari poſſunt contrariæ Baldi, & alio
rum argumentationes: nam illa prima non eſt omnino
vera, quia hodie non ſequitur, eſt filius, ergo hæres,
80 quemadmodum † dicebat in glo. l. neceſſariis, ff. de ac-
* quirend. hæred. illi enim aduerſatur * recepta magis
Doctorum opinio, vt ſcripſit Tiraq. tractat. le mort ſai-
ſit le vif, parte 7. declarat. 2. numero 8. ſed ea admiſſa
(vtpote quod parum obſit) non tamen recte ſequitur
81 illam † ſuitatem in caſu noſtro idem operari, quod ta-
bulas teſtamenti, dicta l. ex facto. nam illud quidem eo
in caſu procedit, cum non præſumatur pater velle fi-
lium excludere, ſed velle ipſum hæredem eſſe, vt ibi an
notauit Ripa num. 25. non tamen inde fit, quod ita ſta-
tim conſequi poſſit hæreditatis poſſeſſionem, vt hæres
teſtamentarius, cum taltẽ examinandi ſint teſtes ad pro
bandum ſe filium, quę res altiorem poſtulat indaginem.
Non etiam aduerſatur illud ſecundum, quod poſſeſſio
82 hæc † in filium continuari dicatur: quia reſpondetur di
ctã l. cum miles, ſolum procedere, quo ad vſucapionem
implendam, ob quam poſſeſſio defuncti in hæredem
continuatur, l. nunquam. §. vacuum, & l. cæptam. ff. de
vſucap. atque ita poſt alios declarat Tiraquel. tractat. le
mort ſaiſit le vif, in præfatione, declaratione tertia, nu-
* mero quarto, qui numero 5. & 6. ſubiungit, * receptio-
rem eſſe opinionem Doctorum, defuncti poſſeſſionem
ante apprehenſionem nec in hæredem ſuum continua-
ri. Non etiam aduerſatur illud tertium ex doctrina Bal.
in l. 3. in fine. C. de inoffic. teſtam. quandoquidem (ſi ve-
ra eſt, cum dubio non careat) diuerſam habet rationem,
vt infra quæſtio. 43. dicemus. Hæc Curtij, & Sapiæ cõ
83 cluſio fortius locum habet † in filia nupta, & a ſtatuto
excluſa: nam illa nullo modo conſequi poteſt hoc reme-
dium, cum expreſſam teſtatoris voluntatem non ha-
beat: nec etiam tacitam, & præſumptam: ſiquidem di-
ſpoſitio dictę l. conficiuntur, non procedit in filia a ſtatu
to excluſa. ita egregie declarant Alexan. conſi. 29. num.
3. libro 3. Pariſ. conſilio 26. numero 18. & conſilio 89.
numero 35. libro tertio. Hinc inſertur declaratio ad ſta
84 tutum † Patauinum ſub rub. de citationibus, & ordine
procedendi, c. ſi ad aliquem deuoluta. dum vult tam ve-
nientem ab inteſtato, quam ex teſtamento, eſſe mitten-
dum in poſſeſſionem bonorum defuncti. intelligitur de
venientibus ab inteſtato, qui tacitam habent defuncti
voluntatem hoc eſt, de ijs qui non excluduntur a ſtatu-
to, vt in feminis ſtãtibus maſculis, vt diſponit ſtatutum
eiuſdem ciuitatis Patauij ſub rubr. de ſucceſſio. mulie-
rum. c. 1.
85 QVAERO vndecimò, † quid ſi examinati ſunt
teſtes ſuper ſucceſſione inteſtati, & ex illis conſtat huic
petenti ſe mitti in poſſeſſionem, debitam eſſe ſucceſſio-
nem, an illi hoc remedium concedi debeat? Baldus hic,
numero 40. non eſt auſus hanc quæſtionem diſſoluere,
in eam tamen partem inclinaſſe viſus eſt, quod debeat
vtile hoc remedium concedi, atque ita Baldum intelle-
xerunt, probaruntque Curt. iun. & Sapia hic, ille nume.
89. iſte numero 11. verſic. ſecundo limita. ea ratione mo
uetur Bald. quia ex his probationib. notorium oriri vide
tur, quod huic petenti debita ſit hæreditas, ob id miſſio
concedenda videtur, l. ſed & ſi poſſeſſori. 5. vltim. ff. de
iureiuran. Præterea (inquit Baldus) videtur, quod teſta-
tor hos tacite honorauerit, dicta l. conficiuntur. de iure
cod. & gloſſ. d. l. non iuſtam. C. ad Trebellia. Rurſus (ait
ille) par videtur ratio, ac ſi conditum foret teſtamentũ,
l. vltim. C. ad leg. Falcid. Verum diſſentit in ſpecie Ia-
cob. numero 36. qui numero 40. eiuſdem ſententiæ cita
uit Din. Petr. Fulgoſ. Specul. eumdem Baldum. idem la
tius docuit Zuchardus. hic numero 354. qui ſcribit Ale
xandrum hic numero vigeſimoſecundo, & Decium nu
mero 39. etiam a Bald. receſſiſſe: quamquam non ita in
ſpecie loquantur. Hos ego pariter ſequor, cum vere hu-
86 ius conſtitutionis † beneficium hæredi concedatur,
quando in teſtamento ſcriptus hæres eſt, atque ita duo
copulatiue ſunt neceſſaria, ſcriptura, & teſtamentum: li
cet ergo adſit ſcriptura, non tamen illa cohæret teſta-
mento, vt dicere poſſimus hæredem eſſe ex teſtamen-
to mittendum in poſſeſſionem. Accedit, quod ſi vera fo
ret hæc Baldi, & ſequacium opinio, facile eſſet dicere,
ſuperuacaneum fore priuilegium teſtamento tributum,
quod ideo conceditur, quia ita expreſſe teſtatori pla-
cuit, & paratam ſine controuerſia probationem ha-
bet. Nec aduerſantur rationes Bald. nam ſatis reſpon-
ſum illis videtur ex relatis in duabus præcedẽtibus quę-
ſtionibus. & illi rationi, qua dictum eſt notorium, ex ho-
rum teſtimonio reſultare, non concludit, cum (vt dixi-
mus) teſtamentum, cui ſcriptura, & teſtium fides cohæ-
rere debet, penitus deficiat.
Extenditur hæc ſententia, vt locum etiam ſibi vendi
87 cet, quando † de cauſa hac inteſtati, & proximæ ſuc-
ceſſionis conſtaret per aduerſarij cõfeſſionem: nam ex
quo deficit teſtamẽtum, cui confeſſio cohærere debet,
huic remedio locus eſſe non poteſt, atque ita reſponde-
ri poteſt rationi perpenſæ a Bal. hic num. 40. in fi. qui in
ſpecie hac aliter viſus eſt ſentire.
88 QVAERO duodecimo, an hoc † remedium con-
cedatur filio non inſtituto a matre, quæ ante iſtius na-
tiuitatem alios filios iam natos hæredes inſtituit, &
hoc præterito nato in puerperio deceſſit? Bald. in l. ter-
tia, ad finem, C. de inoffi. teſtamen. concedi affirmauit:
cum illo ſenſerunt Alexand. hic numero 11. Iaſ. numero
23. Sapia numero 89. & Zuchardus numero 259. & E-
manuel Coſta, in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, par. 1. nu
mero 51. de liber. & poſthum. qui eiuſdem opinionis re-
cenſet Fulg. in l. Sorori. ff. ſi pars hæred. petat. Eiuſdem
ſententiæ addo eumdem Fulgoſ. in l. ſi docueris, primo
not. C. ad leg. Corn. de fal. Com. in conſ. 43. in quæſtio-
ne Franciſci, in fi. Tiraquellum in tractatu le mort ſaiſit
le viſ, parte 2. declar. 7. nume. 14. & Fernan. Vaſquium
in repet. d. l. 3. num. 22. C. de inoff. teſtam. Illa eſt præci-
89 pua huius ſententiæ ratio: quia hic † filius legis præſum-
ptione inſtitutus cenſetur, d. l. 3. C. de inoffi. teſta. quam
ſingularem eo loci omnes affirmant, ſi ergo inſtitutus a
lege præſumitur, iam habet teſtamentum, & ſcripturã,
nil igitur mirum ſi ei beneficium hoc miſſionis in poſſeſ
ſionem concedi debeat. Cõfert ſimile, quoniam ita vide
90 mus † patri concedi hoc remedium cum filius in caſtrẽ
ſibus inſtitutus repudiat: nam tunc pater ſuccedit ex eo
teſtamento, quaſi ab initio hæres ſcriptus ſit, ex l. vlt. §.
ſimili modo. C. de bon. quæ liber. qua de re infra quæſt.
33. late agemus. Quocirca non aduerſatur ratio illa, qua
Angel. in l. ſorori. ff. ſi pars hæred. pet. contrariam opi-
nionem probauit, quod ſcilicet non habeat hic filius te-
ſtamentum non abolitum, nec cancellatum, vt hæc con
ſtitutio noſtra requirit: quia imo legis præſumptionem
habet, nec enim mater hæc dicitur mortua inteſtata e-
tiam quo ad hunc filium qui ſe filium probando, & ma-
trem in puerperio mortuam, probare dicitur & ſe hæ-
redem ſcriptum, atque ita in iudicijs obſeruari ſolet, vt
hæc probẽtur, quemadmodum admonuit Zuchar. hic,
num. 259. qui praxim hanc docuit. Declaratur tamen
vt locum non habeat hæc Doctorum opinio, cũ de cõ-
traria matris voluntate conſtat, & ita declarat d. l. 3. Ia-
ſon ibi numero 6. verſiculo ſecundo limitat. qui hanc iu
ris præſumptionem, quæ in contrarium probationem
admittit eſſe affirmauit.

QVAE-

Digitized by Google

91 QVAERO decimotertiò, an † concedatur hoc remedium hæredi inſtituto in teſtamento nuncupatiuo a notario recepto in ſcriptiſque pro more redacto? vno ore noſtri ſcribunt concedi. ita gloſſ. hic & cum ea Bar. nume. 17. Alexand. numero 22. Iaſon numero 22. Deci.
* nume. 39. Curt. iun. num. 64. & Sapia. nume. 82. * communem & veram teſtatur Zuchar. num. 193. & numero 346. eamdem probauit Berous in conſilio 55. nume. 1. lib. 2. quos ego pariter ſequor, ex textu hoc noſtro, qui hanc miſſionem ea ratione concedit, quoniam oſtenditur teſtamentum non abolitum, neque cancellatum, quæ ſane ratio etiam in caſu iſto locum habet: nam poſteaquam teſtatoris voluntas clara eſt, & de ea conſtat ex ſcriptura, cui plena adhibetur fides, ſequitur ſcriptum in ea hæredem eſſe in poſſeſſionem mittendum. Nec aduerſatur, quod ſcribit Zuchardus hic, dum inquit, ex textu noſtro ſumi regulam negatoriam, quod in teſtamento nuncupatiuo non ſit conceſſa hæc miſſio: quia teſtamentum in ſcriptis oſtendi non poteſt: quia etſi hoc non ſit teſtamentum proprie in ſcriptis, eſt ta-
92 men tale, vt illius † ſcriptura plenam & manifeſtam fidem facere credatur, id quod ſenſit Zuchardus hic nume. 193. verſic. Nec obſtat.

93 Secundò confert illa ratio, quia † teſtamentum nuncupatiuum ita eſt proprie teſtamentum ſicut illud in ſcriptis, §. 1. Inſtit. de teſtamen. & ſub diffinitione relata ab Vlpiano in l. 1. ff. de teſtament. continetur, quemadmodum ergo pro teſtamento in ſcriptis conceditur miſſio hæc in poſſeſſionem, vt hoc in textu, ita & pro nuncupatiuo.

Tertiò, & fortius accedit ratio perpenſa ab Alexan. hic numero 21. quod ſi ſcriptura priuata teſtamenti in ſcriptis & ſolemni forma conditi efficit, vt hæc miſſio
94 concedatur, quanto fortius hæc † ſcriptura publicationis teſtamēti nuncupatiui quę plenam fidem facit, cum nitatur atteſtationibus omnium teſtium in eo adſcriptorum, l. 2. ff. de teſtam.

Quartò opinor hanc ſententiam probari in l. vlt. C. de codicil. ibi in principio dicitur, quod ſi quis agere ex teſtamento quolibet modo, ſiue ſcripto, ſiue ſine ſcriptura confecto de hæreditate voluerit, ad fideicommiſſi perſecutionem aſpirare cupiēs minime permittatur, ſed eligere debet qua via agat, ſi petit bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, vel ſecundum nuncupationem, aut certè ex dicto diui Adriani. intelligimus ergo, quod inſtitutus in teſtamento nuncupatiuo poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc edicto. alia de illius l. vlti. intellectu infra quæſt. 23. dicemus.

Quintò ac vltimo ſi aliter diceremus, profecto hodie inanis & ſuperuacua foret diſpoſitio hæc, ſiquidem ob
95 tot tantaq. ſollemnitates † in teſtamento in ſcriptis requiſitas, impoſſibile eſt, vt huiuſmodi teſtamenta a teſtatoribus conficiantur. Hinc ſcriptum reliquit Bar. referente Chriſtophoro Portio, numero primo, in §. 1. Inſtit. de teſtament. & Rolan. conſilio 36. num. 1. lib. 1. ſe vnum tantum dum in humanis fuit, vidiſſe teſtamentum in ſcriptis, quod nec ſuſtineri potuit, cum aliquæ deficerent ſollemnitates.

96 QVAERO decimoquartò, an † remedium hoc concedatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo a notario non recepto, atque ita in ſcriptis non redacto, ſi de illo conſtat per teſtes examinatos & in ſcriptis reda-
* ctos, atque publicatos, iuxta l. publicari. C. de teſt. * Recepta magis Doctorum opinio eſt, locum habere. ita cenſuit glo. hic, & cum ea Bart. nume. 17. in fine. idem ſenſit Bald. hic numero 40. Alexan. numero 21. qui Angel. Caſtr. & alios huius opinionis recenſet. idem docuit Corne. numero 25. hanc quoque probauit Felin. in cap. ſicut, numero quarto de re iudic. & Zuchardus hic numero 346. verſic. fallit ſecundo. alios addit Tiraq. tract. de retract. conſanguin. §. 1. gloſſ. 1. numero 14. Quibus accedunt Neuiſan. conſil. 26. num. 4. & doctiſſimus Ludouicus Zuntus in percelebri reſponſo pro vxore, nume. 226. Quæ ſanè vera iuris ſententia relatis in præcedenti quæſtione fundamentis ſulcitur, & accedit, quod vere hoc dicitur eſſe in eſſentia teſtamentum, quod hac publicatione ad æternam rei memoriam omnibus cognoſci & ſciri datur.

Aduerſus tamen receptam hanc opinionem ſenſit Curtius iunior hic. num. 64. illa adductus ratione, quod ſi remedium hoc ceſſat, quando teſtamentum vitiatum & cancellatum teſtibus coadiuuatur, vt infra quęſt. 84. dicemus, multo fortius ceſſare debet cum ſolis teſtibus
97 hæres hic iuuatur, nam probatio illa facta † ſcriptura etſi cancellata & teſtibus confirmata fortior eſt ſimpli-
* ci, quemadmodum * omnes ſentiunt in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi certum petat. Verum huic conſiderationi ſatisfacit Zuchardus hic, num. 333. & præter eum dicere poſſumus, hos caſus inter ſe maxime differre: nam quando in ſcriptura adeſt vitium, teſtibus adiuuari illa non poteſt, quoniam illa firmatur patenti
98 vitio, † quod ſi occultum foret, non obeſſet, iuxta doctrinam notabilis gloſſæ in Clemen. conſtitutionem, in verbo, de nouo, in fi. de elec. dum ait malam & ineptam
99 locutionem † plus nocere, quam taciturnitatem. Hinc fit, quod licet valeat libellus generalis ſine expreſſione cauſæ, parte non opponente, l. vlti. C. de anna. except. cap. Abbate ſane. de iudic. lib. 6. ſi tamē cauſa inepta in eo exprimitur, vitiatur, quemadmodum cenſuit gloſſ. in l. 1. in princ. vbi Bart. & alij. ff. de eden. cuius ſententiæ ratio eſt: quia cum in actu vitium eſt ocultum, eſt quædam præſumptio actum eſſe legitimum: ſed cum vitium eſt patens ceſſat illa præſumptio, qua ratione ſimilibus in caſibus vſi ſunt Deci. conſil. 37. numero 5. & Tiraquel. tract. de nobilitate, cap. vlt. num. 101. Præterea, non iuuatur hic hæres ſolo teſtimonio teſtium, ſed ipſomet teſtamento a teſtatore ſcripto ſua manu, deinde a notario, prius teſtibus ſollēniter examinatis in formam publicam redacto ad æternam rei memoriam,
100 nam is tex. † l. publicati. C. de teſtam. & ibi Doctores omnes, prę ſupponunt vere teſtamentum eſſe cōditum, quod quantum in ſe eſt, alio non eget adiumento, ſed quod ſit, ea ratione fit, vt facilior ſit de eo apud poſteros memoria.

Extenditur vt fortius procedat relata cōmunis Do-
101 ctorum † ſententia etiam eo caſu, quo adhuc non eſſet hoc teſtamentum publicatum: ita docuit Bald. in l. quæſtione, nume. 15. in fi. C. de fideicom. quem ſequuti ſunt Alexan. conſil. 101. in fi. libro quinto, & Sapia hic, nume. 88

102 QVAERO decimoquintò, an † remedium concedatur inſtituto in teſtamēto nuncupatiuo in ſcriptis, a notario non redacto, ſed de quo conſtat per confeſſionem aduerſarij? Et concedi affirmarunt Bald. hic, nume. 40. ad fin. Alexand. num. 21. Deci. nume. 39. prope fi. Iacobinus nume. 33. & Zuchardus nume. 347. Illa eſt ratio: quia confeſſio inſtrumento æquipollet. l. cum te. C. de tranſact. imo illi anteſertur, quemadmodum ſcripſimus in commentarijs de recupe. poſſeſ. remed. 1. numero 221. vbi permulta de vi confeſſionis congeſſi. confert doctrina Bald. in Authent. ſed nouo iure. C. ſi
103 cert. pet. quod ſi † ſtatutum ſolum admittit probationes ex ſcriptura, & non ex teſtibus, non dicitur reijcere probationes ex confeſſione, & Baldum ſequutus eſt Decius in cap. 2. colum. penul. verſicul. Nonò declarat. de proba. & in l. certi condictio. §. quoniam. numero octauo. ff. ſi cert. peta. Accedit, quod ſcriptum reliquit Angel. hic, columna 2. verſicul. in eadem gloſſ. quòd ſi

ſtatutum

104 ſtatutum † tribuit paratam executionem inſtrumen-
to guarentigiato,& debitor fateatur coram notario, &
teſtibus ſe debitorem, illiusque confeſſionis inſtrumen-
tum conficiatur, illa parata executio tribuitur, & cum
Angel. ſenſerunt hic Alexan. numero 21. & Dec. num.
39. verſic. & dicit Alexander. & latius Marſ. ſing. 474.
ſi vera loqui, quo loci reiicit contrariam opinionem e-
iuſdem Ang. in l. ſi fideiuſ. C. de fideiuſſ.

105 Declaratur hæc iuris concluſio, ut † locum habeat,
cum is aduerſarius confitetur tenorem teſtamenti cum
ſuis ſubſtantialibus, ſecus ſi ſimplex foret cõfeſſio, quod
teſtamentum non eſſet cum illis ſubſtãtialibus, & cum
hæredis inſtitutione confectum: ita declarat Zuchard.
hic numero 347. verſic. quam opinionem. Ea ratione
vſus eſt, quia hoc modo non diceretur teſtamentum ſu-
biici oculis iudicis, atque ita huic caſui non conueniret
huius conſtitutionis diſpoſitio. Huius rationis ratio-
106 nem conſiderat & Zuchardus, quoniam qui † teſta-
mentum confitetur factum, ſibi detrimentum non ad-
fert, ex quo non ſolum veritas requiritur, ſed & ſollem
nitas quæ quidem a confitentis voluntate, & facto non
pendet, vt inquit Bald. in l. alia. numero quarto, C. de his
quibus vt indig. quem ſequutus eſt Socin. ſen. conſilio
92. columna ſexta. verſicul. præterea quod, lib. 3. verum
cenſeo animaduertẽdum, quia ſi vera eſt hæc ratio, idẽ
dicendum eſt in caſu relatæ concluſionis principalis, cũ
ſcilicet hic aduerſarius fatetur teſtamentum ſollemni-
ter factum, ex quo a ſua voluntate hoc non pendet. l.
veritas. C. de fideicommiſſ. Quocirca dicendum eſt
hanc declarationem procedere, quando contra confeſ-
ſionem conſtat de ipſomet teſtamento minus ſollemni.
ita enim loquitur Bald. & poſt illum Socinus, nam tunc
confeſſio aduerſarij non efficit illud teſtamentum eſſe
ſollemne, quod reuera non eſt, caſus vero principalis
procedit, cum de eo teſtamento nullo modo conſtat.

107 QVAERO decimoſextò, an † remedium hoc
concedatur illi inſtituto, qui ſolum teſtibus fidem facit,
iudici de tenore teſtamenti? Zuchard. hic numero 89.
nouam hanc iuris quæſtionem propoſuit, & concedi ne
gat, quoniam ita demum text. iſte miſſionem concedit,
ſi teſtamentum oſtenditur: ſed cum ſolus tenor oſtendi
tur, non dicitur oſtendi teſtamentum, non ergo conce-
ditur miſſio in poſſeſſionem. Accedit, quod ſi teſtã-
mentum legendum eſt iuxta l. ſecundã, §. quod ſi dubite
108 tur. ff. quemadmod. teſtam. aper. & † legi non poſſit,
niſi oculis ſubiiciatur. l. prima, ff. de his quæ in teſta. de-
lent. ſequitur quod non ſufficit de tenore fidem facere.
Hic addo in hac ſpecie Bald. in l. generalis. vlt. nota. C.
de ſacroſan. eccleſ. vbi declarãdo hanc conſtitutionem
noſtram inquit, quod non habet locum cum de teſta-
mento ſit fides ex ſolis teſtibus, rationem adſert, quia
illi rem notoriam non faciunt. Eamdem ſententiam vi-
ſus eſt probare Galleſ. in commentar. de obligatione in
forma Cameræ, titu. de proceſſu ipſo, numero ſeptimo,
pag. 136. Nec huic ſententiæ aduerſatur, quod docuit
Bartol. in l. de his. in fine, ff. de tranſactio. quod licet is
109 textus l. de his, velit † tranſactionem de cõtentis in te-
ſtamento fieri debere viſis, & inſpectis verbis teſtamen
ti, attamen inquit Bartol. ſufficit tranſigentes ſciuiſſe
110 teſtamenti tenorem, quia ſatis † inſpicere dicitur qui
ſcit. l. inciuile, iuncta l. ſcire, ff. de legib. & cum Bartol.
✲ ſentiunt ferè * omnes in l. qui Romæ. §. duo fratres, q.
quarta, de verbor. oblig. & ibi late Crot. nu. 119. & Rip.
numero 64. Reſpondet Zuchard. hic, numero 89. quod
111 in caſu † dictę l. de his, ratio ſubiectæ materiæ non ſua
det, vt inſpicere, & cognoſcere reſtringatur ad oculum
corporeum, atque ita etiam reſpondet d. l. inciuile, cum
dicta l. ſcire. Id quod vel ex eo ſuadetur, quia videmus
112 cæcum, qui ſcripturam inſpicere nõ poteſt, † tranſige-
re poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento, vt adnotauit Ri-
pa, dicto §. duo fratres. numero 64. in fine, & ibi nume-
ro 66. idem de litteratum ignaro ſcribit. & præter eum
egregie reſpondit Angel. conſilio 94. colum. antepenul.
verſicu. dicet quis. & conſil. 198. columna vltima, verſi.
dicit quis. quem ſequutus eſt Boer. q. 1. nume. 60. ſimile
infra remed. ſeq. q. 20.

Declaratur hæc ſententia, vt locum non habeat cum
113 iam inſtrumentum originale † teſtamenti fuit produ
ctum, & actis inſertum, deinde deperditum aliquo ca-
ſu, nam tunc ſi curauit hæres teſtes examinari de amiſ-
ſione, mittitur in poſſeſſionem, ita docuit Bald. hic, nu.
43. in fine, verſic. ſed pone. Illa eſt ratio: quia iam inſtru
mentum hoc eſt tranſumptiue factum de actis. l. geſta.
C. de re iudic. vbi Bald. & in l. 2. & in Authen. ſi quis in
aliquo. C. de edendo.

114 QVAERO decimoſeptimò, † an hæredi inſtitu-
to in ſola quota hæred. concedatur huius conſtitutionis
beneficium? Et concedi non eſt qui dubitet: nam clara
ſatis ſunt huius legis verba, ibi, [hæres ſcriptus ex aſſe,
vel ex parte inſtitutus] & gloſ. in illo verbo, ex parte,
expreſſe hoc affirmauit. ita etiam Bald. numero 39. &
Ioan. Fab. columna prima, quos in ſpecie ſequutus eſt
Tiraquel. tracta. le mort ſaiſit le viſ. par. 5. declar. 4. nu-
115 mero 1. qui inquit dubitandum non eſſe quin iſte † ve
rus hæres ſit, præſertim quod quota ius vniuerſale eſt, l.
quoties. ubi gloſ. & Bald. C. fam. erciſcũ. idem Bald. in l.
cum a matre. q. 3. C. de rei vend. Ripa. l. 1. in princ. num.
16. ff. quor. bonor. q. ob id ſcribit, interdictum quor. bo
nor. & huic inſtituto in quota cõcedi. id quod ſup. rem.
1. q. 7. explicauimus.

116 QVAERO decimooctauò, † an remedium hoc
concedatur hæredi inſtituto in re certa, nullo cohære-
de ei dato, vel ſi datus eſt, hæreditatem repudiante? Ve
ra & recepta eſt Docto. opinio concedi. ita affirmarunt
hic Bartol. numero 8. Alexand. num. 14. Dec. num. 13.
verſi. primus caſus. Sap. numero 46. Mant. in 1. lect. nu.
91. verſi. ego autem, & Zuchar. num. 193. alios, ſine de
lectu tamen, retulit atque probauit Tiraquel. tractat. le
mort ſaiſit le viſ, par. 5. decla. 4. numer. 12. idem docuit
Bald. l. ex facto, la 2. colum. 2. verſ. 3. ſoluitur. ff. de hær.
inſtit. ita etiam Barb. in l. cum acutiſſimi. nume. 176. C.
de fideicom. Corn. conſ. 103. numer. 5. lib. 2. Reſpondit
Gozad. conſ. 21. num. 30. & hanc opin. a fortiori proba
uit Cur. iun. hic, num. 39. dum abſolute voluit, inſtitutũ
in re certa hoc remedium conſequi. qua de re infra qõ.
ab hac 2. Ea ratione prima adiuuatur commu. hæc opi.
117 quod hic † hæres rei certæ perinde eſt ac ſi ſolus ab
initio fuiſſet ſcriptus hæres. l. ſi alterius. ff. de hære. inſt.
& ob id detracta rei certæ mentione hæres in ſolidum
remanet. l. 1. §. ſi ex fundo, & l. quoties. §. ſi duo. ff. de hęr.
118 inſt. Secundo, quia ille, qui venit † per ius accreſcendi
dicitur venire tamquam ſcriptus hæres charactere litte
rarum, l. ſi in teſtam. & ibi Aret. num. 2. de vulg. & alia
recenſet Iaſ. l. quam liberis. §. hæc verba, col. vlt. de vul-
gar. & hac ratione vſi ſunt hic Sap. & Zuchar. ille num.
66. iſte num. 195. verſ. quam comprobo. Tertio illa ad-
fertur ratio, quod is qui venit per ius accreſcendi, venit
119 tamquam † ſubſtitutus. l. ſi Titio, & Mæuio. §. vlt. de
leg. 3. ſed ſubſtituto hoc remedium conceditur, quem-
admodum infr. q. 28. dicemus. ergo & huic hæredi; quã
argumentationem ſenſit Bald. hic num. 38. ver. idem in
eo. & Bald. hic, declarauit Iaſ. d. §. hæc verba, col. vlti.
verſ. 2. præſuppoſ. & Zuchar. hic. num. 195. ad fin. Com
✲ probatur * ex communi DD. ſententia, dum affirmant,
120 quod ille, qui venit per † ius accreſcendi, dicitur habe-
re voluntatẽ teſtatoris tacitam, vt ſcribit Dec. in Rub.
C. quando non pet. partes, in vtraque lectu. quoniam ab
coſubſtitutus cenſetur.

Aduerſus

Digitized by Google

Aduerſus tamen hanc receptam opin. difficultatem
mouet Iaſ. hic num.7. hæc conſtitutio tribuit remediũ
hoc hæredi ſcripto, ſed hæres hic non poteſt dici ſcri-
ptus quoad partem quæ ei accreſcit, non ergo illi con-
cedi debet hoc remedium. quod autem non poſſit dici
121 ſcriptus, vel ex eo patet, quod † ſcriptum illud dici-
tur, quod cerni ac legi põt.l.1.§.1.ff.de his quæ in teſt.
delen.Bar.l.qui liberos.§.hæc verba. de vulg. Soc.iuni.
conſ.13 1. numero 72. lib.1. Huic difficultati ſatisface-
re nixus eſt Dec.hic, num.23. verſ.ſed huic. cuius qui-
dem reſpon.recte reiecit Zuchard.hic num.193.verſic.
quæ reſponſio. reſpondet itaque ſecundo loco idẽ De-
ci.num.23.verſ.præterea.quod hic inſtitutus in re certa
ſatis dicitur hæres ſcriptus, ex quo totũ ei accreſcit vi-
gore ſuæ partis, quod probari inquit Dec. ex text.l.1.§.
ſin autem.ff.de hær.inſtit.quem tex. ita quoque intelle-
xit idem Dec.in l.humanitas,num.7.in fi. C.de impub.
& alijs ſubſt.& conſ.68.col.4. verſ.poſtremò. Verum
122 inquit Zuch. hic num.914. † hanc reſponſionem non
ſatis probari ex dicto §.ſi autem, quandoquidem illud
contingit ex præſumptione legis, vt ibi annotauit Ang.
quod placuit & Alex.l.1. num.15. in fi. C.qui admitti.
nam loquitur is tex.in caſu, in quo dubitabatur, an eſſet
plus dictum, & minus ſcriptum, & lex ibi pręſumit plus
dictum: non ergo eo in textu id euenit (vt male Dec.o-
pinatur) ratione partis ſcriptæ, ſed quia lex ea, quę ſub-
intelliguntur, dicta eſſe præſumit, & per Notarium, vel
ſcribentem prætermiſſa, quę quidem ratio ceſſat in ca-
ſu hoc noſtro, in quo pro conſtanti pręſupponitur, hunc
hæredem in re ſingulari tantum inſtitutum fuiſſe: ob id
caſu in certo ceſſat præſumptio.l.continuus. §.cum ita.
de verbor.obligat.quod confirmatur ex doctrina Pariſ.
conſ.17.nume.41.lib.3.qui reſpondit præſumptionem
hanc legis ex dicto §.ſin autem.ceſſare, cum alijs conie-
cturis conſtat de contraria teſtatoris voluntate. & con-
iecturas aliquas perpendit Barbat.conſil.5.col.1.lib.1.
Defendi tamen poſſe videtur Dec.conſideratio ex d.§.
ſin autem.in quo duo ſunt conſideranda, voluntas teſta
toris tacita quoad partem illam hæreditatis accreſcen
tem, necnon & legis diſpoſitio, quæ ideo vult accreſci,
ne teſtatur ille dicatur mortuus pro parte teſtatus, &
pro parte inteſtatus, iuxta l.ius noſtrum.de reg.iur.atq;
ita in ſpecie conſiderat Socin.iun.conſ.95.nu.12. & cõ
ſil.111.nu.10.lib.1. & duo hæc conſiderantur quoque
in quouis altero cui cohæredis portio accreſcit, quia il-
la deferri dicitur, primo legis diſpoſitione, & deinde ta
cita teſtatoris voluntate, vt ſcribunt omnes in rubr. C.
quan.non pet.par.atque ita etiam hic. ſatis ergo dicitur
hæres in teſtamento, quoad totam hæreditatẽ ſcriptus,
poſteaquam illa teſtatoris voluntate accreſcit. Quocir-
ca recte docuit Bald.in l.hac edictali, nu.8. C.de ſecun.
123 nupt.† filium pro ſua legitima in vno ſolo nummo in-
ſtitutum, cenſeri inſtitutum etiam in tota legitima, ex
quo illius inſtitutionis vigore ſupplementum conſequi-
tur, & cum Bal.cenſuerunt Ioã.de Anan.conſ.67. viſo
puncto.ad fi. Dec.& Zuch.hic. Huc ſpectat (inquit De-
ci.hic, nu.23.) eiuſdem Bal.doctrina, in l.3.num.7.C.de
inoff.teſtam.quam late declarauimus ſupr.q.12. Acce-
dit quod tradit Bar.in l.ex facto.nu.20.ff.de vulg. dum
124 inquit, quod ſi filij furioſi † inſtituuntur in minori por
tione, quam ſit legitima, poteſt eis fieri exemplaris ſub-
ſtitutio, cum cenſeantur in tota legitima inſtituti, ex
quo ſupplementum petere poſſunt. confert etiã doctri-
na eiuſdem Bart. in l.1.in princ.ff.de his quæ in teſt.de-
125 len.ſi † inſtrumentum (ait ille) ex forma ſtatuti para-
tam habet executionem, paratam etiam habebit inſtru
mentum dotis, quo ad tacitam illam ſtipulationem a le-
ge præſumptam, iuxta l.vnicã, C.de rei vxor.actio. quia
expreſſum & ſcriptum reputatur, quod venit in conſe-
quentiam ad expreſſum. cum Bar.ſenſerunt Aret. l.ſi in
teſtamento.num.2.de vulg.Crot.in l.qui Romæ.§.duo
fratres.nu.58.de verb.oblig. Gram. deciſ.103. num.15.
Barbat.l.cum acutiſſimi, nu.176. C.de fideic.Dec.in l.
humanitatis, nu.7.C.de impub.& alijs ſub. Fel.in c.ſu-
per quæſtionum, in princ.nu.3.ver.illud dicitur, de offi.
126 deleg.qui poſt Abb.& alios dixit illud manifeſte † cõ
ſtare ex ſcriptura, quod virtualiter ex ea elicitur. &
poſt Bal.in l.ad probationem.l.11. C.de prob.docuit, ſti
pulationem præſumptam eſſe de tenore inſtrumenti,
ex glo.l.iuriſgentium, §.quod ſane.vbi Alex.num.10. &
Iaſ.num.11.ff.de pact.Calcan.conſ.20. num.16. & late
Felin.in c.translato, nu.4.verſ.ſed contra.de conſtit.his
ſimilia ſcribit Dec.d.l.humanitatis, nu.7. & conſil.15.
col.vlt.& conſ.407 nu.16.Ruin.conſ.72. nu.11. lib.2.
& ad rem fere noſtram Bell.lib.4.ſupp.iur. c.17. nume.
8.& Tiraq. tract.le mort ſaiſit le vif, par.2. declar.10.
num.3.qui Dec.hic & alios plures ſequutus eſt.

Quibus conſtat male ſenſiſſe Felin.in c.trãslato, nu.
7.de conſtit.& Iaſ.in l.prætor.nu.6. de oper.nou.nunc.
quos hic recenſet Zuchar.num.195. dum ſcripſerunt, il
127 lud † expreſſum non dici, quod in conſequentiam ex-
preſſi venit. Reſpondet & tertio huic difficultati Zu-
char.hic, nu.195. ver.ideo pro ſolutione. quod illud di-
citur poſſe legi, quod extrinſecus ex littera, vel ex vi ip-
ſius literæ & inſtitutionis prouenit, ita inquit glo.d.l.1.
in princ.ff.de his quæ in teſtam. del. ſed in caſu noſtro,
quod in re particulari inſtitutus integram hæreditatem
conſequatur, ſi alius vniuerſalis cohæres datus non eſt,
vel ſi datus eſt, & repudiauit; colligitur ex vi ipſius lite-
ræ, atque rei ſingul.inſtitutionis: dicitur ergo legi poſſe.
quæ quidẽ conſideratio haud multũ a pręcedẽti diſtat.

Extenditur primò hæc communis DD. ſententia, vt
procedat etiam in ſubſtituto in re certa, nullo vniuerſa-
li cohærede dato: quoniam is eueniente caſu ſubſtitu-
tionis dicitur hæres in totum detracta rei certæ mẽtio-
ne.ex l.cohæredi, §.vlt. de vulg. qua de re late infr.q.28.
nu.211.agemus.

128 Extenditur ſecundo, † vt locum etiam habeat in hę-
rede inſtituto in ſolo vſufructu bonorum, nullo vniuer-
ſali cohærede dato: nam & huic tamquam hæredi in v-
niuerſum cõcedi debeat hoc remedium, ſiquidem huic
tota ipſa hæreditas accreſcit, vt alteri inſtituto in re cer
ta, ita egregie Ruin.conſ.54.num.7.lib.2. quem ſequu-
tus eſt conſult. Ioan.Cephal.conſil.59.num.16. lib.1. &
conſ.ſeq.num.11.in fi. & in eo caſu idem reſpondit Nat
ta conſil.463. num.14. lib.2. qui interrogati reſponde-
129 runt † vxorem relictam a marito vſufructuariam, nul-
lo dato cohærede vniuerſali, vel dato & repudiante, eſ-
ſe hæredem in totum. Id quod in fortiori caſu reſpon-
dit Barba.conſ.61.lib.3. Et illud eſt memoriæ commẽ-
dandum, quod reſpondit Ceph. hanc vxorem poſſe in-
tegram hæreditatem conſequi, quamquam prohibea-
tur hæres inſtitui, ex ſtatuto, quod eſt annotandum ad
130 declarationem † ſtatuti Papiæ 90. in ciuilib. ſub Rub.
quod maritus non poſſit vxorem ipſius hæredem inſti-
tuere, legare, nec relinquere in aliqua vltima voluntate,
131 &c.† Ita pariter extendi atque declarari ex iam rela-
tis poteſt ſtatutum Patauinũ, ſub rub.de citationibus,
c.ſi ad aliquem deuoluta. quo eſt cautum, illum cui de-
uoluta eſt hæreditas ex teſtamento, vel ab inteſtato, eſſe
mittendum in poſſeſſionem bonorum defuncti: nam ſta
tutum illud intelligitur procedere etiam in inſtitutis in
re certa, vel in vſufructu, alio cohærede non adeũte, vel
repudiante, vt relatis declarationibus conſtat.

132 QVAERO decimononò an hoc † remediũ conce
datur hæredi inſtituto in re certa, cum ei datus eſt cohæ
res vniuerſalis, qui hæreditatẽ adiuit? Doctorũ recepta
& vera eſt opinio, non concedi. ita glo. hic Caſt.num.7.
Alex.

Digitized by Google

Alex.nu.15.Dec.nu.23.verſ.ſecundus caſus, & nu.24.
* prope fi. * Communem teſtatur Corn. conſi.103.nu.5.
verſ.aut hæres.lib.2.idem bic,nu.14. Mantua in 1.lect.
nu.91.& Bellon.lib.4.ſupput.iur.ca.18.nu.12.Illa ſola
133 concludendi ratione adducuntur, quòd † inſtitutus
iſte dicitur legatarius,& non hæres.l.quoties,C.de hęr.
inſtit.non ergo in eo locum habet hæc conſtitutio, quæ
ſolum de inſtituto in hæreditate, vel quota hæreditatis
loquitur,ſi ergo verba nõ conueniunt,nec etiam diſpo-
ſitio conuenit.l.4 §.toties. de dam.infect. illud accedit,
quod legatarius capere debet legatum de manu hære-
dis,non autem propria authoritate,ſeu hac via executi-
ua,quemadmodum ſtatim declarabimus.

Verum aduerſus hãc opinionem ſenſit Curt.iun.bic,
nu.30.& conſi.55.col.4.num.11.& conſ.92.in fi. Sapia
hic,num.48.& hanc viſus eſt ſequi Tiraq. tract.le mort
ſaiſit le vif,part.2.declar.4.nu.13.imò Dec.hic, nu.24.
verſ.imò contra difficultatem mouet,quamquam a cõi
134 non recedat. Primo itaque viget illud,quod † inſtitu-
tus in re hac ſingulari propria authoritate poteſt legatũ
* apprehendere. * receptior eſt Doctorum opin.ita Bart.
in l.ex facto,la 2.nu.2.de hær.inſti. Alex.& Iaſ.in l.quo
ties.C.de hære.inſt.ille nu.6.iſte nu.8.& alios plures re-
cẽſet Tiraq.tract.le mort ſaiſit le vif,p.2.decla.4.nu.11.
idem docuit Ripa in l.1.in prin.nu.16.ff.quo.lega.ergo
a fortiori vr̃ dicendum, quod conſequi poſſit hanc poſ-
ſeſſionem iudicis authoritatẽ.Huic difficultati reſpon-
det idem Deci.d.nu.24.illam poſſe procedere,cum hic
legatarius vult iure ordinario poſſeſſionẽ conſequi,non
autem,ſi via executiua,quemadmodum hæc cõſtitutio
diſponit: cuius quidem conſtitutionis verba cum huic
caſui non conueniant:nec etiam diſpoſitio cõuenit,ſen-
ſit Dec.quod ſi legatarius iſte ea via,qua ſuo iure vti po
teſt,relicta,hanc executiuam vult ingredi,debet ſecun-
dum eius terminos ambulare,atque ita non a ſe,ſed a iu
dice vult conſequi. Iudex vero debet concedere, quod
eſt iure permiſſum, & ſecundũ terminos iuris,vt inquit
Bal.in l.1.nu.3.C.de exec.rei iud.cum alijs hic alleg.Zu
char.num.188.verſi.ego aliter.qui etſi paulo latius rem
hanc explicet, non tamen vere a reſpõſione Dec.diſſen
tit, ſed potius declarando confirmat. Quibus accedit
quod docuit Bal.in l.ſi duo.ff.de acquir.bær.ex tex.illo.
135 nempe quod ille,qui † actũ facit, dicitur ſe reſtrinxiſ-
ſe ad leges de eo actu diſponentes.q̃ doctrinã alijs ſimi-
lib.cõprobauit Alc. trac.præſum.regu.3.præſ.32.ad fi.
ſi ergo lega.petit ſe mitti in poſſeſſionẽ ex boc remedio
intelligitur ſe reſtringere ad terminos huius conſtitutio
nis,quæ negat legatarios eſſe in poſſeſſionẽ mittendos.
136 Secundò loco argumentatur Curt.iun.num.38.† in-
ſtitutus in re certa loco hæredis eſſe dicitur.l.id tempus
ff.de vſu.at hæredi conceditur,ergo & huic,cum præ-
ſertim fauorabilia ſit hæc conſtitutio, & ob publicã vti
litatẽ promulgata,atque ita(vt ſupra diximus) extendi
facile poteſt.Verum reſpondet Zucb.hic,nu.187.verſi.
cui ego. hunc ita inſtitutũ eſſe loco hæredis ſolũ quoad
temporis acceſſionẽ,vt loquitur d.l.vt tẽpus.q̃ ita quo-
que in ſpecie noſtra intellexit Bello.li.4.ſupp.iur.c.18.
nu.20.dũ ita Curtij conſiderationem euertit.In ceteris
vero inſtitutus hic hæredis loco non eſt.l.ſi Titius, in fi.
de lega.2.nec hęredis nomen meretur,quemadmodum
multis rationibus probauit Bello.d.ca.18.num.8. & 9.
137 Tertiò inquit Curt.& cum illo Sapia,quòd † ex quo
nulla diuerſitatis ratio conſiderari poteſt inter hunc in-
ſtitutũ & verũ hæredem, hæc conſtitutio ita in vno ac
in altero locũ habere debet. Sed Zuch.ait hic, nu.187.
magnam exiſtere inter vnum & alterum differentiam.
Si quidem hæres vniuerſalis ad onera hæreditaria tene
tur,atque non tenetur inſtitutus in re certa,d.l.quoties.
C.de hæred.inſtit.Bart.l.ex facto,la 2.num.1.ibi, quid
ergo dicemus.ff.eod.non eſt ergo æquum quod huic in-
ſtituto tribuatur hoc beneficium,quod hæredi vniuerſa
li conceditur,argum.l.maniſeſtiſſimi, §. cum in ſecun-
dum.ibi,vbi enim periculum.C.de fur.Verum, iam di-
ximus ſupra q.5. hanc rationem non fuiſſe a Iuſtiniano
hic perpenſam.Eſt ergo dicendum,legem in hoc non fa
uiſſe bis legatarijs, cum ab illorum perſona non pẽdeat
executio voluntatis teſtatoris; nec enim illi teſtatorem
referunt,vt hæredes faciunt.
138 Quartò inquit Curtius, † legatarius hæredis loco ha
betur in his,quæ non rem ipſam,ſed perſonam,& ius re
ſpiciunt.ita Bar.in l.ex facto,la 2.de hæred. inſtit. Iaſ. l.
Lucius,col.13.de vulg.& in l.quoties,col.6. C. de hære.
inſtit.Sapia hic,num. 48. ſed quod inſtitutus mittatur
in poſſeſſionem,videtur beneficium, quod non reſpicit
rem,ſed perſonam:huic ergo concedi debet. Confirma
ri hoc poſſe videtur ex reſponſo Socin. iun. conſil.122.
139 num.6.lib.1.dum reſpondit,hunc † in re certa inſtitu-
tum,adeo ratione perſonæ loco hæredis eſſe, vt graua-
tus reſtituere,Trebellianicæ quartam detrahat. Reſpõ
det tamen huic argumentationi Zuchardus hic.nu.189
Bar.in d.l.ex facto,ne verbum quidem pro Curtij ſen-
tentia facere.Bar.vero in d.l.quoties.C.de hæred. inſti.
ſolum ait,quo ad res ipſas ſemper eſt legatarius.Quæ ſa
ne doctrina(inquit Zuchardus)non officit, quandoqui-
dem ex hoc non fatetur Bart.quod quo ad ea, quæ rem
ipſam nõ reſpiciant,in omnibus hæredis loco habetur,
140 imo contrarium ſenſit, dum.ſcripſit,† quo ad iura, &
actiones legatarij locum tenere,ex d.l.ex facto. Et bæc
confirmant ſcripta a Bello.d.c.18.nu.7. dum (vt dixi)
multis oſtendit,buic inſtituto hæredis nomen non con-
uenire.Nec aduerſatur illa Socini traditio,d.conſi.122.
li.1.cum ab eo,& recte diſſentiant Ruin.conſ.89.nu.6.
lib.3.Caſſa.conſ.19.n.41.& Crauet.conſ.131.nu.13.

Quintò,& vltimò perpendit Curt. hic, & poſt eum
Sapia numer.48.verba huius noſtræ conſtitutionis, ibi
[vel ex parte inſtitutus.]quæ quidem poſſunt intelligi,
ex parte,id eſt,bonorum, & per conſequẽs in rebus cer
tis.quod vel ex eo probatur(inquit Curt.) quia non di-
141 cit tex.[ex parte hæreditatis] ſed dicit[ex † aſſe,vel ex
parte inſtitutus] & tantum eſt dicere[ex aſſe]quantum
dicere[in totum, vel in omnibus bonis] quod probat l.
penul. ff. qui ſatiſd. cog. vbi ex aſſe poſſidere dicere, q
totum poſſidet.& in l.1.§.certæ,ff.vt leg.nõm. cau. vbi
legatum dicitur ex aſſe deberi,cum in totum debetur.
cum ergo ſubiungit[ex parte] poteſt intelligi [ex parte
bonorum]quoniam(vt hic Zuchard.nume.86.docuit)
etiam bæc nomina rebus certis conueniunt. Verum
huic conſiderationi reſpondet Zuchard.bic num. 189.
verſi.cui reſpondeo.quod imo illud verbum [ex aſſe]re
fertur ad hæreditatem, non autem ad res particulares,
vel certas,nec ad bona,vt ab bæreditate differunt, hoc
oſtendunt præcedentia verba, quibus conſtat edictum
Adriani loqui de hæreditate,non autem de bonis.Quo
142 circa † lex corrigens intelligi debet ſecundum termi
nos legis correctæ,ita gloſ. prima,l.ſciendum, ff. qui ſa-
tiſda.cogan.§.tertia.in Authen.de filijs an.dota.inſtru.
nat.legaliter ergo,inquit Zuchard. loquendo, hæc ver-
143 ba † [ex aſſe] duodecim vncias ſignificant.§.hæredi-
tas.Inſtit.de hæred.inſtit.Ego rectius dixiſſem, ex ſub-
iecta materia, hæreditatem totam importare, vt alibi
totum legatum,vel totam poſſeſſionem oſtendit, dicta
l.penult.ff.qui ſatiſd.cog.& dicta l.prima,§.certæ.ff.vt
in poſſ.leg.cum itaque in bac conſtitutione de ipſa hæ-
reditate agatur,intelligitur ex aſſe,idem, ex tota hære-
ditate, & quæ deinde ſubſequuntur verba, [vel ex
parte] ſunt exponenda [ex parte bæreditatis] cum vna

pars legis alteram declaret, l. vtrum. de petit. hære. Alia
etiam reſponſione ſatisfacit Zuchar. quod etiamſi tex-
tus diceret [in omnibus bonis] adhuc ſignificarent hæ-
reditatem, iuxta l.3. vbi Glo. ff. de bon. poſſ. Quibus de-
claratur ſtatutum Patauinum, ſub Rub. de citationibus
144 c. ſi ad aliquem. quo ſtatutũ eſt, eum, † cui ex teſtamẽ-
to delata eſt hæreditas, eſſe mittendum in poſſeſſionem
bonorum defuncti, nõ procedit illud ſtatutum in eo, qui
fuit inſtitutus in re certa dato vniuerſali cohærede, qui
adiuit: nam tunc hic inſtitutus in re certa, dicere non
poteſt hæreditatem ſibi fuiſſe delatam.

145 QVAERO vigeſimo, an hoc † remedium conce-
datur hæredi inſtituto in re certa: dato cohærede vni-
uerſali, qui adhuc non adiuit, nec repudiauit? Recepta
magis opinio eſt non concedi. hanc probarunt Ange. &
Sal. hic. idem Ang. in l.1. §. ſi ex fundo. ff. de hæred. inſt.
Alex. l. quoties, num.7. C. de hær. inſtit. Corn. conſ. 104.
* lib.2. & hic. num.14. Iacobin. hic nu.10. in fi.* commu-
nem teſtatur Dec. hic, num.23. verſ. tertius caſus. Sapia
nu.48. Zuchar. num.192. & Bello. lib.4. ſupp. iur. ca.18.
num.3. & 12. Illa eſt præcipua ratio, quia hic in re certa
inſtitutus hęres non poteſt dici pendente deliberatione
146 hæredis vniuerſalis, cum dicatur hæres † ſub condi-
tione, quæ nihil ponit in eſſe, l. ſi quis ſub conditione,
ff. ſi quis omiſſa cauſ. teſt. ſi ergo hæres non eſt, ei nõ de-
bet hoc remedium concedi.

Aduerſus hanc ſententiam cenſuerunt Barto. hic,
nume.5. & Caſt. nu.7. ea ratione, quia non habet hic in-
ſtitutus, a quo rem ſibi relictam cõſequatur, ergo in poſ
ſeſſionem mittendus eſt, ita videmus in interdicto, quo-
rum legatorum, cui locus non eſt, cum non adeſt hæres,
a quo legatum peti poſſit: quemadmodum diximus ſu-
pra in 2. remed. quæſt.17. Verum huic rationi reſpon-
det Zuchardus hic, num.192. ad fi. non eſſe bonam con
ſequentiam in noſtra hac ſpecie: non habet a quo petat,
ergo in poſſeſſionẽ mitti debet, cum, ait ille, videamus
legatariu non concedi hoc remedinm, etiamſi non ha-
beat a quo petat. poterit itaq; hic inſtitutus via ordina-
ria, quæ & ceteris legatarijs conceditur, ſuum hoc re-
147 lictum conſequi. Quocirca male reſpondit † Gozad.
conſil.21. num.10. qui hunc in poſſeſſionem mitti poſſe
ſcripſit, in ſuam opinionem male citans Bart. & com-
148 munem ſententiam. His † declarari poteſt ſtatutum
Patauinum, ſub Rubr. de citationibus c. ſi ad aliquem,
vt ſcilicet locum non habeat hoc in caſu, vt nec in ſupe
riore, vt ibi diximus.

QVAERO vigeſimoprimò, an huius conſtitutio-
149 nis beneficium † concedatur hęredi inſtituto ad tem-
pus, vel ex tẽpore, nullo cohęrede vniuerſali dato? No-
ua eſt iuris quæſtio in hac tractatione. Ego ſentio huic
hæredi ad tempus eſſe concedendum; idque illa prima
ratione, quod etiam ſi concederemus hunc ſolum hære
dem eſſe vſque ad illud tempus, daretur tamen ei hoc re
medium, cum ſit interim hæres, & hæredi competit be
neficium hoc. Secundo vtroque caſu dicimus, hunc eſſe
150 pro † toto tempore hæredem: quia detracta tempo-
ris mentione, abſolute hæres eſt, l. hæreditas ex die. ff. de
hære. inſtit. & reſpondit Socin. ſen. conſil.14. colum.3.
verſi. verum prædictis, lib.1. dum reſpondit, quod cum
151 maritus ita eius † vxorem inſtituerit, vt hæres eſſet in
vita tantum, & poſt eius mortem hæres eſſet Petrus,
vxor erit hæres in totum, detracta temporis mentione,
ita etiam reſponderunt Decius conſi.279. colum.1. ver
ſic. non obſtat. Barba. conſ.55. colum.4. lib.2. & Alciat.
reſponſ.782. nume.10. Confirmatur tertio hac ratione,
152 quia inſtitutum ad tempus reſpicit iuris † impoſſibili-
tas vltimis diſpoſitionibus adiecta, diſpoſitionem non
vitiat, ſed vitiatur, l.1. & l. conditiones. ff. de condit. in-
ſtit. & l. reprehendenda. C. de cond. inſer. ſed a iure im-
153 poſſibile habetur, quod ſemel effectus † hæres, deſi-
nat eſſe hæres. §. reſtituta, Inſtit. de fideicom. hær. ſequi-
tur ergo, quòd illius temporis adiectio vitiatur, atq; ita
pure remaneat hæres: quemadmodũ ſuperioribus quæ
ſtionibus diximus, quod vbi quis inſtitutus eſt in re cer-
ta, non dato vniuerſali cohærede, detracta rei mentio-
ne, in totum hæres eſt. l.1. §. ſi ex fundo, de hæred. inſtit.
Comprobatur quarto hac ratione, quæ inſtitutum ex
154 tempore reſpiçit, a iure reputatur impoſſibile, † quod
teſtator pro parte temporis decedat inteſtatus, & pro
alia teſtatus. arg. l. ius noſtrum, de regul. iuris, & in pen-
denti hæreditas ſtare non poteſt. l. actus legitimi, de re-
gul. iur. ſi ergo ex die hæres fit, illius temporis mentio-
ne detracta, incipit tunc eſſe hæres. d. l. hęreditas ex die.
ergo vt hæres beneficium hoc conſequitur.

155 Hæc iuris ſententia procedit etiam, quãdo huic † in
ſtituto ad tempus datus eſſet ſubſtitutus verbis fideicõ-
miſſum ſignificantibus, nam tunc is inſtitutus cenſetur
quidem grauatus reſtituere ſubſtituto per euentum il-
lius temporis & diei, atque ita primus erit hæres dire-
ctus, ſecundus vero fideicommiſſarius: ita Socin. ſen.
d. conſi.14. col.4. lib.1. & Barba. d. conſ.55. col.4. lib.2.
huic ergo, vt hæredi concedi debet remedium hoc. Lo-
cum etiam habebit hęc ſententia, quando a ſtatuto per-
156 miſſum foret, quod † inſtitutus poſſet eſſe hæres ad
tempus. Alciat. d. reſp.782. num.10. nam cum hæres ita
inſtitutus intelligatur, ei beneficium hoc cõpetit. Hæc
157 ſunt annotanda ad interpretationem ſtatuti † Pata-
uini, ſub Rub. de citationibus. c. ſi ad aliquem, quo ſan-
citum eſt, hæredem, cui vel ex teſtamento, vel ab inte-
ſtato, deuoluta eſt hæreditas, eſſe mittendum in poſſeſ-
ſionem bonorum defuncti; intelligitur ſtatutum, & de
hærede inſtituto ad tempus, vel ex tempore, nullo dato
cohærede, etiamſi datus foret ſubſtitutus, cum is vere
ſemper hæres dicatur.

158 QVAERO vigeſimoſecundò, an filio † in ſua le-
gitima a patre inſtituto huius conſtitutionis remedium
concedatur? Bal. hic, num.38. verſi. idem dico de inſti-
tuto in re certa, affirmauit concedi. idem Bal. in l. ſi quis
in ſuo, in princ. nu.4. C. de inoffi. teſtam. Ea ſola ratione
vtitur Bal. (etſi in plures diſtinguit Zuch. hic, nu.196.)
159 quod filius † in legitima inſtitutus hęredis nomen ob-
tineat, quoad actiones actiuas & cetera commoda, non
autem quoad actiones paſſiuas atque ita quoad æs alie-
num, & incommoda. quod clarius probat idem Bal. in l.
ex facto, la 1. col.2. verſ. extra quæro, ff. de hæred. inſtit.
idem Bald. in repet. l. pater filium, col. antepe. verſ. quę-
ro nunc mater. ff. de inoffic. teſta. quam opinionem pro-
barunt & Ang. conſ.206. inter ordinamenta. colum.2.
Curt. ſen. conſi.14. colum.2. verſ. vel melius, & late Fa-
bian. in repet. Auth. nouiſſima. nu.231. C. de inoff. teſta.
ſentiunt itaque hunc filium quoad commoda, habere
160 quotam hæreditatis; hoc patet, inquit Baldus, † quia
huic conceditur actio fam. erciſcundæ. l.2. §. ſi quarta.
ff. famil. erciſcun. ita etiam datur hæreditatis petitio. l.
non eſt, vbi idem Bal. C. famil. erciſcund. & Fabian. dic.
Auth. nouiſſima, nu.55. late Crau. conſi.312. nu.4. verſ.
quod competat petitio, &c. & ſi in hoc diſſentiãt & ma
le Angel. & Salic. in d. l. ſi quis in ſuo. quos hic recenſet
Zuchar. qui etiam ait, non probari ex d. l.2. §. ſi quarta,
161 ff. famil. erciſcun. quod illa † actio huic filio conceda-
tur; quia ait ille, cõceditur etiam non hęredi, ſecundum
Albe. ibi, quia imo ſolũ conceditur pro hæreditate diui
denda, & licet filius pro legitima ſibi debita, hæres non
ſit paſſiue, eſt tñ actiue, vt & arrogatus pro portione ſi-
bi debita ĩ bonis patris arrogatoris, ex d. §. ſi quarta. Ita
pariter reſponderi põt authoritatibus illorũ, qui dixe-
runt,

Digitized by Google

162 runt, † legitimam eſſe quotam bonorum, vt ſcripſe-
runt Bar.d.l.ex facto,la 2.de hær.inſtit. Iaſ. Authen.no
uiſſima,nu.3.C.de inoffi.teſtam. Gozad.conſ.43.num.
17.& Socin.iun.conſ.24.nu.11.lib.1.quia dicimus eſſe
quotam bonorum quoad incommoda,quotam vero hę
reditatis quoad commoda. & ob id male ſenſit Barbat.
conſ.71.col.2.lib.3.dum Bal. opinionem minus veram
opinatus eſt.Si ergo hic filius hæres quoad cõmoda eſt,
ſequitur,illi eſſe concedendum hoc remedium.ita pari-
ter remedium,quorum bonorum, huic inſtituto in ſua
legitima concedi,voluit Rip.l.1.nu.17.quor. bonor. &
diximus ſup.remed.1.q.7.ad fi.

Aduerſus tamen veram hanc Bal.opinionem ſenſe-
runt Alex.hic,nu.6. Iacob. a S.Georg.num.11.& ante
eos Alberic.hic,nu.9 in fi.& Zuch. nu.196. Illa ratione
163 primo vtũtur,quia filius † inſtitutus in legitima, dici-
tur in quota bonorum inſtitutus,quæ intelligitur dedu-
cto ære alieno,l.Papin.§.quarta,ff.de inoffi.teſtam.Iaſ.
d.l.quoties,nu.6. C.de hæred.inſtit. non ergo huic filio
debet concedi regreſſus ſuper bonis,quæ teſtatoris non
ſunt: quia in eis non eſt inſtitutus, ergo non habet hoc
beneficium, quod hæredi ſcripto conceditur, cum hoc
concedatur in bonis quouis modo poſſeſſis, & detentis
per teſtatorem,etiamſi ſua non ſunt,vt inquit hic gl.in
verbo fuerunt.& infra q.45.dicemus.ſi ergo verba non
conueniũt,ergo nec diſpoſitio.l 4.§.toties. ff.de damn.
infect. Verum huic rationi reſpondetur ex iam relatis,
quod licet hæc ſit quota bonorum quoad actiones paſ-
ſiuas, eſt tamen quota hæreditatis quoad actiones acti-
uas;& cum debeatur legitima ex bonis defuncti,quæ tẽ
pore mortis reperiuntur, vt ſcribunt omnes in d.Auth.
nouiſſima,C.de inoff.teſta.ibi Iaſ.nu.3. & Fabia.num.
45.debetur etiã ex quibuſuis bonis repertis, ſi ipſi filio
placebit. Et quod dicitur legitimã deberi deducto ære
alieno,eſt inductum fauore filij,qui ſi vult legitimã cõſe
qui etiã cõputato ære alieno, ſeu bonis vere alienis poſ-
ſet,q̃a tũc in caſu reſtitutionis pro eius rata teneretur.

Secundo ea ratione mouetur hic Alexan.quod huius
conſtitutionis noſtræ remedium non conceditur inſtitu
to in re certa, alio dato vniuerſali cohærede, vt ſupra
164 q.19. diximus. Sed filius † in ſola legitima inſtitutus,
dicitur in re certa inſtitutus, & datur hæres vniuerſa-
lis,ergo,&c. Reſponſio eſt facilis,quod immo filius non
habet legitimam, vt rem certam,ſed vt quotam.quem-
admodum docuit Fabian.in d.Authẽt.nouiſſima,num.
205.C.de inoffi.teſta.poſt Gulielm. & Bal.d.l.ſi quis in
ſuo. atque ita etiam reſpondetur illi doctrinæ Bart.d.l.
ex facto.la 2.de hære.inſtit.quam poſteriore loco Alex.
in ſuam ſententiam citabat.& illi iam ſupra ſatis reſpõ-
dit.a Baldi itaque opinione non recederem. Quibus in-
165 fertur declaratio † ad ſtatutum Patauinum, quod &
ſuperiore quæſtione retuli ſub Rub. de citationibus,c.
ſi ad aliquem, vt locum etiam habeat hoc in caſu, cum
filius in ſua legitima a patre inſtituitur, vt ſcilicet & is
mitti debeat in poſſeſſionem illius portionis ſibi relictæ
in eo teſtamento,cum & ipſe hæres dicatur.

166 QVAERO vigeſimotertiò, an † fideicommiſſa-
rio vniuerſali remedium hoc concedatur? Bart.hic,nu.
9.plures diſtinguit caſus. Ego,quo clarius hæc explicẽ,
tot conſtituam quęſtiones,quot caſus diſtingui poſſent.
Quæſtionis itaque eſt, an fideicommiſſario vniuerſali,
cui nec re, nec verbo facta eſt fideicommiſſi reſtitutio,
concedi debeat huius conſtitutionis beneficium? Et nõ
eſſe concedendum docuit hic Bart.nu.9. & cum eo ſen
ſerunt Alberic.num.10.Alex.hic,nu.7.Iaſ.nu.8. Corn.
nu.15.Dec.nu.24.in fi.Curt.iun.nu.34.idem reſpondit
Gozad.conſ.93.nu.8.latiſſime Tiraq. tract.le mort ſai-
ſit le viſ,par.2.declar.1.nu.5.Rimin. conſ.258.num.7.
lib.2.& Neuiſ.conſ.33.nu.13.Primo in hanc ſentẽtiam
167 adducuntur ex † l.vlt. C.de codicill.quo loci ex Bart.
ſententia videtur caſus, quod petens mitti in poſſeſſio-
nem ex hoc remedio,aſſerere videtur, ſe directo hære-
dem,quod ex textu illo colligi videtur, dũ inquit, quod
ille,qui vt hæres & fideicommiſſarius ad ſucceſſionem
vocatus erat,quia teſtator volebat teſtamentum copu-
latiue valere,& iure teſtamenti & codicillorum, petie-
rit ſe mitti in poſſeſſionem,ſtatim inter ipſa iuris auſpi-
cia inter propoſitum ſuæ intentionis explanet, quaſi ꝙ
tex.dixerit,quod hac petitione declarat,ſe eſſe velle hæ
redem directò. Vel inquit Bal.hic, nu.36. voluit dicere
d.l.vlt. quod hic petens miſſionem hanc antequam ſibi
fiat reſtitutio,eligit viam directam,eo quod petitionem
ipſam facit quæ ei non cõpetebat,niſi vt hæredi & non
vt fideicommiſſario, ex quo adhuc reſtitutionem conſe
quutus non fuerat. quem ſane ſenſum probauit & Bart.
in d.l.vlt. ibi, verſ.vlterius oppono. & clarius ibi Caſtr.
168 nu.8. Verum opinatur † Zuchardus hic,nu.199.hunc
intellectum non conuenire illi textui,quo ait probari cõ
trariam opinionem aduerſus Bart. & ceteros relatos,
quoniam ibi dicitur [quod ſi quis ſcriptus hęres in teſta
mento,quod teſtator voluit valere iure teſtamenti, vel
iure codicillorum petierit, &c.] petierit, id eſt, (vt ibi
glo.exponit,& recte probant hic Alex. nu.7. & Iaſ.nu.
2.)petere voluerit. Qua expoſitione probata (inquit Zu
char.) ſenſus illius literæ eſt clarus, vt is,qui petit, vel
petere vult,quod tale remedium competat vti fideicõ-
miſſario. Nam ſi hoc remedium ei non competeret, nõ
imponeretur onus eligendi,quo nomine peteret, vel vt
hæres,vel vt fideicõmiſſarius.imo (vt inquit Bal.ſupra
relatus)videretur petere vt hæres, ſi vt fideicommiſſa-
rius petere non poſſet:cum ergo hoc electionis onus im
ponatur, intelligimus hanc viam ei, vt fideicõmiſſario
concedi. Hæc quamquam peracuta Zuchardi conſide-
169 ratio haud multum placet,ſiquidem vera foret,†opus
quoque eſſet dicere bonorum poſſeſſionem ſecundum
tabulas,& illam ſecundum nuncupationẽ, quarũ Theo
doſius meminit,ex codicillis dari.quod eſt aperte falsũ,
cum illa non niſi ex teſtamento in ſcriptis, vel ex nuncu
patiuo ſeptem teſtibus ſignato concedatur.§.ſunt autẽ.
Inſtit.de bon.poſs.& l.1.C.de bono.poſs.ſecundum tab.
& ibi Dec.nu.3.ver.ſed videtur, hanc Theodoſij cõſti
tutionem in his verbis perpendit. Quocirca iſta verba
[aut certe ſe mitti in poſſeſſionẽ ex more petierit] ad
teſtamentum ita referuntur, vt illa immediate pręcedẽ
tia [ſiue bonorum poſſeſſionem ſecundũ tabulas,vel ſe-
cundum nuncupationẽ.] Nec dicatur, illam dictionem
[aut certe] eſſe alternatiuam,& diſtinguere præceden-
tia a ſequentibus,at præcedentia ad teſtamentum refe-
runtur,ergo ſequentia ad codicillos. Nam falſum hoc
eſt,quia hoc modo oſtenderet,miſſionẽ hanc cõcedi ex
codicillis,& non ex teſtamento, contra hanc conſtitu-
tionem Iuſtiniani. Non etiam dicatur, illa verba [aut
certe ſe mitti in poſſeſſionem,&c.] eſſe poſita ad demõ
ſtrãdum caſum dubium,in quo electione opus eſt;quaſi
dixerit,qui ſe mitti in poſſeſſionem ex more petit,elige
re debet, an ex codicillis, an ex teſtamento petit, quia
dum ita ſimpliciter petit,dici poteſt petere tam ex codi
cillis,quam ex teſtamento. Reſpondeo,non conſtare,
quod poſſit vtrumque ſignificare, atque demonſtrare;
nam de teſtamento quidẽ conſtat ex hac Iuſtiniani con
ſtitutione,de codicillis non conſtat.qui ergo vult aſſere
re, hæc Theodoſij verba æqualiter ſignificare codicil-
los,probare alio iure debet,quã hac Theodoſij cõſtitu-
tione,quæ tunc in quæſtionem venit. quamobrẽ verius
opinor,hunc eſſe quemdam loquendi modũ, quo legiſ-
lator vſus eſt, vt oſtendat hęredem illũ, qui vel ex teſta-
mento vel ex codicillis ſuccedere poteſt, viã vnã ex his
duabus eligere oportere: & ideo dum inquit [ita vt ſi-

ue bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, vel ſecundum nuncupationem, ceteraſque ſimiles poſtularit, aut certe ex edicto, &c.] nihil aliud dicere voluit, quā quod hic ſuccedens debet deliberare, qua via velit ſuccedere, quocumque modo, ſiue vno, ſiue altero agat, non tamē aſſirmare voluit ille legiſlator, quod huic eligenti competat vel vnum, vel aliud remedium, ſed illud, de quo conſtitutio illa non diſponit, in iuris communis diſpoſitione relinquit. Quib. intelligimus, nec Zuchardi verā eſſe opinationem, nec communem Doctorum opinionem ea conſtitutione adiuuari, quinimo non iniuria dicere poſſumus hodie, illam conſtitutionem ad rem noſtram non pertinere, ſiquidē edita fuit a Theodoſio & Victore Coſs. quod contigit anno ſalutis noſtrę 430. atque ita poſt hanc conſtitutionem noſtram, per annos centum & duos. loquitur itaque illa Theodoſij lex ſecundum edictum Adriani, in quo quidem edicto aliqua forte aderant verba, quibus & huic fideicommiſſario miſſio hæc in poſſeſſionem concedebatur. Hodie autē non eſt quod ex verbis abrogati Adriani edicti hęc cōſideremus, ſed ſpectare ſolum debemus quid Iuſtinianus noſter ſtatuerit, & ſecundum ſuæ conſtitutionis verba iudicandum eſt.

Secundo itaque loco, vt ſuam hanc tueatur ſenten-
370 tiam Bart. ea ratione vtitur, † fideicommiſſarius ante ei factam verbalem reſtitutionem, non habet ius aliquod in bonis illis. l. reſtitura. l. facta. ff. ad Trebel. non ergo petere poteſt ſe in poſſeſſionem mitti, cum poſſeſſionem è manu alterius capere debeat. Verum ſcripſit hic Zuchardus, numero 200. non eſſe bonam conſequētiam: non habet aliquod ius, ergo in poſſeſſionem mitti non poteſt, quoniam (inquit ille) ita videmus in hæ-
371 rede, † qui ante aditam hæreditatem nullum ius habet in bonis hæreditarijs, l. ſeruus meus hæreditarius, vbi Bart. ff. de ſtipulat. ſeru. & idem Bart. in l. is poteſt, num. 13. ff. de acquir. hæred. Socin. ſen. conſ. 52. in fine, lib. 4. & tamen neceſſe ille non habet, docere ſe hæredem, ſed ſatis eſt, quod oſtendat ſe ſcriptum, vt infra ſuis locis dicemus. & tradit hic glo. in verbo legitimo. Non eſſe veram hanc Zuchardi conſiderationem opinor, ſiquidem maxima extat differentia inter hæredē & fideicommiſſarium: nam hæres oſtendendo teſtamētum, in quo ſcriptus hæres eſt, oſtendit ſuo iure, & ex ſua perſona miſſionem hanc cōſequi debere: diuerſum eſt in fideicōmiſſario, qui pręter ſcripturam, quam, oſtēdit, qua etiam conſtat, ſe ſub conditione vocatum, oſtendere debet caſum fideicommiſſi eueniſſe & ſibi competere ius petendi hanc miſſionem: quod tunc contingit, cum verbo facta eſt reſtitutio, ex quo ante ex ſua perſona nullum ius habere ex ipſo teſtamento conſtat. Hoc itaque fundamento ſatis ſolido defendi poteſt communis hæc opinio. Cui accedit & illa ratio, quam perpen-
372 dit Caſtrenſ. hic, nu. 8. quod † remedium hoc cōceditur illi, qui ius habet, vel habere præſumitur ob hæreditatis aditionem, quaſi velit dicere, quod hoc remediū competit hæredi, quamuis non doceat ſe hæredem eſſe, quia præſumitur hæreditatem adiuiſſe & ius habere, & ſecus ſit in fideicommiſſario ante reſtitutionem ſibi factam. Nec ad rem confert, quod reſpondet Zuchard. num. 202. verſic. ad tertium reſpondeo. non eſſe verum, quod hæres præſumatur habere ius propter adi-
373 tionem, quia nec † aditio præſumitur, l. ſi filius, C. de petit. hæred. non inquam ad rem facit, quandoquidem ſatis ſe ius habere oſtendit, dum teſtamentum, in quo ſcriptus eſt, iudici producit.

Aduerſus tamen relatam & confirmatam communem ſententiam ſenſit Zuchard. hic numero 199. adductus primo ex dicta l. vltim. C. de codicillis, quam demonſtrauimus illius opinioni non ſuffragari.

Secundo ea ratione nititur Zuchard. quod lex hæc fauorabilis eſt, (vt ſupra diximus) quæſt. 3. ob id extendi debet ad fideicommiſſarium, qui late ſumpto vocabulo hæres dicitur. l. hæredes. la 2. ff. de verbor. ſignific. quod (inquit Zuchard.) procedere videtur etiam ante
374 reſtitutionem, quoniam hodie videmus † fideicommiſſarium tranſmittere ius deliberandi, iuxta lēgē cum antiquioribus, C. de iure deliber. quæ etſi de hærede loquatur, in hoc tamen fideicommiſſario etiam locum habet. vti ſcribunt Bart. in l. cum filiofam. num. 14. de legat. 1. & Iaſ. in l. 1. §. de illo. 3. notab. ad Trebellia. communem teſtatur Dec. conſ. 478. num. 5. & Ripa dicta l. cum filio, in fi. & ibi clarius ad rem noſtram, Anton. Bauer. nu. 180. Verum reſpondetur, extenſionem hoc caſu non concedi, cum diuerſa ſit ratio inter hæredem & fideicommiſſarium, quemadmodum ſupra demonſtrauimus. Nec allegatum ſimile de tranſmiſſione aduerſatur, quoniam quoad caſum illum, fideicommiſſarius hęredi æquiparatur, eo quia & ipſe fideicommiſſarius ſaltem iudicis habet officium, quo compellere poteſt hęredem adire & reſtituere, ſuum ergo illud ius tranſmittit, ſed in caſu noſtro præſupponimus ipſum fideicommiſſarium ab hærede nihil eſſe conſequutum, atque ita nullum ius in ſua perſona fundatum habere, quo opus eſt, vt mittatur in poſſeſſionem ex hoc edicto, quod tamen ius adeſt hæredi immo in caſu tranſmiſſionis lex plus fa-
375 uet fideicommiſſario, quam hæredi, cum † hæres ante aditam hæreditatē decedens, non tranſmittat adeundi facultatem, l. vnica. §. in nouiſſimo. C. de cad. toll. & tamen (vt diximus) fideicommiſſarius tranſmittit. differentiæ rationem adferunt omnes d. l. cum filiofamil. & ibi omnium clarius Socin. iun. nu. 236. non eſt ergo quod a caſu illo ad noſtrum ſumatur argumentum.

Tertio motus eſt Zuch. ad aſtruendam ſuam hāc opinionem, ea ratione: quia videmus hoc beneficium ſubſtituto vel per vulgarem, vel pupillarem concedi, vt infra q. 28. dicemus. ergo & huic fideicommiſſario, largo
376 modo ſumpto † vocabulo ſubſtitutus dicitur, ita Alexan. in Rubr. C. de impub. & alijs ſubſtit. & Dec. in l. in teſtamento, nu. 9. C. de milit. teſtam. Verum reſponderi poteſt, diuerſam eſſe rationem fideicommiſſarij & ſubſtituti: ſiquidem ſubſtitutus poſteaquam euenit caſus ſubſtitutionis, hæres proprie eſt, & ſuo iure petit, quia nihil amplius a manu aliena expectat: fideicommiſſarius vero poſt euentum conditionis verbalem reſtitutionem ſaltem expectat, & ſine illa nullum ius habet.
377 Quibus intelligimus † ſtatutum Patauinum ſub Rubr. de citationibus, capit. ad aliquem. quo conceditur fideicommiſſarium, cui nec re, nec verbo facta eſt reſtitutio, eſſe mittendum in poſſeſſionem bonorum defuncti, eſſe iuris communis correctorium, & ob id ſtricte intelligendum.

378 QVAERO vigeſimoquartò, an huius † conſtitutionis remedium concedatur fideicommiſſario, cui re facta eſt reſtitutio fideicommiſſi? Et non concedi affirmauit Bart. hic, numero nono, verſic. aut eſt facta reſtitutio in re. idem ſenſit Alber. num. 10. Dec. numero 29. verſic. ſi vero. Mantua in prima lectura, num. 94. Zuch. numero 218. nec eſt, qui ab hac diſſentiat, ea ratione mouentur: quia hic fideicommiſſarius ex reali hac re-
379 ſtitutione factus eſt poſſeſſor, † fruſtra ergo petit quod iam habet, iuxta §. ſi res aliena, Inſtit. de leg. & cum remedium hoc ſit adipiſcendę, fruſtra conceditur illi, qui iam poſſeſſionem adeptus eſt. Hinc ſi caderet a poſſeſſione, ei hoc remedium concederetur, §. ſequēs, ibi, pro hærede, Inſtit. de interdict. Alexand. conſilio 183. num. 3. libro 5. Quæ vera iuris ſententia fortius procedit, cū reſti-

180 reſtitutio † hæc fideicommiſſi facta eſt re & verbo, vt
relati iuris interpretes, præſertim Zucb. memoriæ pro-
diderunt. Declaratur hęc ſententia ſecundum Bar. Cor
ne. nu. 16. ad finem. & Zuchardum, vt non procedat,
quando hic fideicommiſſarius peteret ſe mitti in poſſeſ
ſionem ad ſuæ poſſeſſionis confirmationem, quod con-
cedi ſolet. qua de re infra late q. 44. differemus.
181 QVAERO vigeſimoquintò, an hoc † remedium
concedatur fideicommiſſario vniuerſali, cui facta eſt re-
ſtitutio verbo tantum? Et concedi ſaltem vtile huius cō
ſtitutionis remedium affirmauit Bart. hic, num. 9. verſ.
aut facta eſt reſtitutio verbo, poſt antiquos, quos recen-
* ſet.* Communem teſtatur Decius hic, nu. 25. verſ. ſed
tamen prędictis. Iacob. a S. Georg. num. 20. Corn. num.
25. Mantua in 1. lectu. num. 96. Guido Papa conſil. 140.
col. 3. Iaſ. conſil. 214. colum. vlt. lib. 2. & Zuch. nu. 204.
communem etiam hanc eſſe ſcripſit & probauit Bel-
lon. libro 4. ſupp. iur. cap. 19. num. 5. & conſil. 42. nume-
ro 5. alios generatim loquendo, recenſet Tiraqu. tracta.
le mort ſaiſit le viſ. par. 2. declarat. 11. num. 5. ſed in ſpe
ciebus addo Ripam in l. Centurio. num. 51. ff. de vulgar.
Aret. conſil. 37. in fi. Angel. conſil. 137. colum. vlt. verſ.
ſuper hoc videndum. Gozad. conſil. 93. nu. 8. Rub. con-
ſilio 64. num. 1. & Soc. iun. conſ. 92. num. 8. libro 1. Ho-
rum ſententia primo ea ratione firmatur, quod in hunc
182 fideicommiſſarium in teſtamenti † ſcriptura compre
henſum tranſeunt actiua & paſſiua. l. facta, in princip. ff.
ad Trebellian. quemadmodum ergo hæres poteſt ſpon-
te ingredi poſſeſſionem, ita pariter hic fideicommiſſa-
rius, ex quo hæredi æquiparatur. Zuchar. tamen hic, nu
mero 205. ambigit. Confirmat ſecundo Dec. nume. 26.
verſ. ad hoc facit. quod ille qui titulum habet, ſua aucto-
183 ritate poteſt † vacantem poſſeſſionem ingredi, vt an-
notauit Bal. hic, & Bar. in l. cum ſolus. ff. de vſucapio. &
Gozad. conſil. 93. num. 4. Galliaul. in l. Centurio, nume.
105. de vulga. cum ergo fideicommiſſarius titulum ha-
beat, ita vt hæres miſſionem hanc conſequi poterit. Eſt
tamen hæc conſideratio dubitabilis, cum hæc conſe-
quentia non procedat, vt infra attingā. & in ſpecie De-
cium reprehendit Zuchar. num. 205. verſic. quod fun-
damentum. Scribit etiam hic Zuchard. num. 206. con-
ferre rationes ab eo allegatas in præcedenti quæſtione
a nobis relata. de earum veritate iam ſatis eo loci dixi-
mus. Quibus rationibus ſatis reſpondetur illis difficul-
tatibus, quas Dec. hic, num. 26. & Zuchar. nu. 206. exci-
tarunt, vt illi primæ, dum inquit Dec. quod hæc conſti-
184 tutio loquitur in hærede, ſed † fideicommiſſarius pro
prie hæres non eſt. Alex. conſ. 82. num. 6. libro 2. ergo in
eo ipſius conſtitutionis remedium locum non habet. &
in ſpecie reſpondet idem Dec. argumentum relatū pro
cedere in ſtatuto contra iuris communis diſpoſitionem,
ſecus in diſpoſitione legis & ſtatuti, quæ ſecundum ius
ipſum commune eſt, vt ſcribunt omnes in l. 1. §. de illo,
ff. ad Trebell. quam reſponſionem probauit & Zuchar.
185 Secundo mouet difficultatem Dec. † fideicommiſſa-
rius capit de manu hæredis, Alex. d. conſ. 82. num. 6. &
idem Dec. conſil. 424. nu. 15. ergo ei non competit hoc
beneficium. Reſpōdet Dec. & rectius Zuchar. dum in-
quit, non eſſe bonam conſequentiam, non poteſt ſua au-
ctoritate capere, ergo non habet hoc beneficium; quo-
niam videmus hæredem habere hoc beneficiū, & tamē
capere ſua auctoritate non poteſt poſſeſſorem ab alio
occupatam. l. 5. ff. quor. bonorum, & dixi late ſupra re-
medio primo. Accedit quod ſupra ſæpe diximus, nec
etiam econtra valere conſequentiam, poteſt ſua aucto-
ritate capere poſſeſſionē, ergo ei remedium hoc compe
tit. ſunt itaque hæc duo ſeparata, ob id ex vno ad alterū
non infertur, iuxta l. vlt. C. de calumnia. Hac cōi opi-
nione probata atque conſtabilita, infertur declaratio ad
186 ſtatuta, † quæ concedunt fideicommiſſario miſſionē
in poſſeſſionem in bonis defuncti, vt intelligantur reſti-
tutione verbali facta. ita in ſpecie reſpondit Socin. iun.
d. conſ. 92. nu. 9. lib. 1.

Extenditur hæc iuris ſententia, vt locum etiam ſibi
187 vendicet eo in caſu, cum † hæres iam adeptus eſt poſ-
ſeſſionem ipſam. ita affirmarunt Alexander hic, num. 8.
Iaſ. nu. 8. Curt. iun. nu. 44. & late Zuchard. num. 215. Ea
188 ratione mouetur † Alexander, quia videmus petitio-
nem hæreditatis dari fideicommiſſario contra hæredē
grauatum, dum retinet res reſtituendas: quæ tamen pe-
titio non conceditur hæredi ipſi, qui bona ſemel eſt con
ſequutus, nec ei conceditur, ſi caderet ab earum poſſeſ-
ſione, ita gloſ. in l. ita tamen, §. ſi ex Trebelliano, in ver.
actiones, ibi, ſed an poteſt. ff. ad Trebellian. & in l. vlt. in
gloſſa magna, ad finem, ff. de petit. hæred. ita hic dicen-
dum eſt, quod licet ipſi hæredi non amplius conceda-
tur hoc beneficium, conceditur tamen fideicommiſ-
ſario. Secundo ea ratione mouetur Zucar. num. 216. fi-
deicommiſſarius loco hæredis eſt, ſola mediante reſtitu
189 tione, l. facta, ff. ad Trebel. & ideo † niſi quatenus fit re
ſtitutio, ſubrogatur, quemadmodum docuit Bal. in l. 1.
2. addi. col. 1. nu. 2. ff. de petit. hæred. dum inquit, quòd
non tranſit in fideicommiſſarium id, quod non fuit pe-
nes hæredem. cum ergo in caſu noſtro ſolum facta ſit re
ſtitutio verbo, & non re, ſequitur in ipſum fideicommiſ
ſarium non eſſe translatam poſſeſſionem illam realem,
quæ penes hæredem eſt. Sequitur ergo opus eſſe noua
apprehenſione, ob quam hoc remedium concedi debet.
Tertio ergo rationem hanc conſidero, quòd licet inſti-
tutus primo loco conſequutus ſit poſſeſſionem bonorū
hæreditatis, ſubſtitutus, qui per directam pupillarē ſuc-
cedit, hoc beneficium habet, vt infra, q. 28. dicemus. &
tamen opus eſſet contrariam dicere, ſi poſſeſſio iam de
functi eſſet his caſibus conſideranda.

Aduerſus tamen hanc opinionem ſenſerunt Cin. hic,
& Salic. col. 3. q. 2. ad finem. & dubitauit Sapia nu. 73.
Primo adducebãtur, ꝙ ex quo hæredi, qui iam ſemel il
lam eſt conſequutus, non concederetur, ita nec huic fi-
deicommiſſario, qui illius loco ſucceſſit. Reſpondet Zu
chard. nume. 217. non eſſe bonam conſequentiam, hære
di non conceditur, ergo nec fideicommiſſario: quoniā
diſpar eſt vnius, & alterius ratio: ſiquidem fideicommiſ
ſarius poſſeſſionem numquam habuit, quam hæres con
ſequutus eſt, & hanc conſequentiam non procedere di-
xit Bal. in d. l. 1. col. 1. verſi. ſed quid ſi, ff. de petit. hæred.
dum affirmat, hoc beneficium concedi illi, cui per inſti
tutum abſque ſcriptura facta eſt reſtitutio, quod probat
& Alexan. hic. Secundo ea ratione mouentur, ꝙ ex quo
hæres ſemel eſt adeptus poſſeſſionem, illa bona non di-
190 cuntur amplius † hæreditaria, ſed patrimonialia ip-
ſius hæredis. §. 1. Inſtitut. de hæred. inſtit. Iaſ. in l. 1. §. ve-
teres, num. 14. de acquir. hæred. & l. ſicut maior, C. de
petit. hæred. vt hæredi ergo non debet concedi, ita nec
fideicommiſſario. Verum reſpondetur, vt iam diximus,
hanc conſequentiam non procedere, & quod dicitur pa
trimonium hoc hæredis eſſe factum, intelligatur quo ad
ipſum ſolum hæredem, non autem quo ad fideicommiſ
ſarium, qui cum defuncto ſuccedat, dicitur in hæredita
tem ſuccedere, attento. ſ. initio, arg. l. inſula. in fi. ff. de ac
quir. rer. dom. atque ita ſenſit hic Zuchard. nu. 217. ver.
& non obſtat. Tertio Sapia hic, nu. 73. argumentatur, ꝙ
191 ex quo † fideicommiſſarius loco hæredis ſuccedit. l.
qui quadraginta, l. poſtulante. §. 1. ad Trebellian. quod e-
tiam eius naturam ſapere debet. l. ſi eum. §. qui iniuria-
rum. ff. ſi quis cautio. cum ergo hæredi hoc caſu non cō
cedatur hoc beneficium, etiam non debet fideicom-
miſſario præſtari. Verum ex iam relatis ſatisfactum
credimus, præſertim ex his, quæ ſupra attulimus in ſe-

cundo fundamento a Zuchardo conſiderato.
192 QVAERO vigeſimoſextò,an huius † noſtræ con
ſtitutionis remedium concedatur fideicommiſſario,cui
relictum fuit fideicommiſſum in codicillis? Et conce-
dendum eſſe affirmauit Bal.hic,numero 36. verſicul.&
hæc vera ſunt.idem in l.vltim.C.de codicill. & in addi-
tion.ad Specul.tit.de teſtament. colum.vlt.cum ea ſen-
ſerunt Caſtren.d.l.vlt.col.penult. C.de codicill. Alexan.
hic,nu.7. Deci.nu.26.Iacob.num.19. & Corne.nu.15.
Mantua in 1.lectura.nu.99.Zuchar.num.207.idem re-
ſpondit Rube.conſ.64. num.1. Quæ quidem vera iuris
ſententia probatur illo ſatis ſolito fundamento, quo v-
ſus eſt Baldus.Codicilli dicuntur teſtamentum ex larga
ſignificatione,glo.l.2.num.2.in verb.perſonales. C.cō-
munia de lega.Alex.l.2.num.4.de legat.1.Iaſ.l.ſi idem,
C.de codicill. cum ergo hæc conſtitutio fauorabilis lo-
quatur de teſtamento, extenditur etiam ad codicillos,
argum.l.filium habeo,ff.ad Maced. cum pręſertim hoc
caſu eadem ſit ratio in codicillis,quæ & in teſtamento,
nempe ſcriptura, qua hic fideicommiſſarius manifeſte
oſtendere poteſt ſe vocatum. Secundò,inquit Zuchar.
hic,nu.209.verſ.ſecundo,&c. eſt caſus in d.l.vlt. C.de
codic.ſecundum ſuam inductionem, quam tamen verā
eſſe ſupr.q.23.oſtendimus.

Aduerſus Baldū, & ceteros relatos ſenſerunt Cinus,
Rainerius,Angelus, Salicetus, Fulgoſius, & Corneus
hic,à quibus non diſſentiunt Curt.iunior, & Sapia hic,
ille,num.87. iſte numero 12. hāc viſus eſt probare Bal.
conſil.317.quando eſt vnum teſtamentum, verſ.ſecun-
dum quidem,lib.1.& Alber.hic,numero 12.in fi.pract.
Papien.in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſta-
mento,in glo.nec abolitum,num.1. idem ſenſit Iaſ.in d.
l.vlt.num.16. C.de codic.cum codicilli non ſunt teſta-
mento confirmati. Et mouētur primo,quòd ex quo ab
inteſtato venientes grauati reſtituere non habent hoc
beneficium,vt diximus ſupr. quæſt.9. ita nec ij fideicō-
193 miſſarij,quibus fit reſtitutio,cum nemo plus iuris † in
alium transferat,quam ipſe habeat l.nemo plus,de reg.
iur. Verum reſpondet & recte Alexan.hic,num.7.quod
fideicommiſſarij nihil a venientibus ab inteſtato conſe
quuntur,ſed potius a lege, quod probant & Mantua in
d.1.lect.num.100.& Zuchard. num.210.vbi ſubiungit
& ſecundam reſponſionem,nempe,diuerſam eſſe ratio
nem inter venientes ab inteſtato,& fideicommiſſarios:
nam ab inteſtato venientes,ſcripturam, qua res manife
ſta redditur, oſtendere non poſſunt, fideicommiſſarij
verò poſſunt. Accedit & tertiò, non eſſe bonam con-
ſequentiam, non datur hoc beneficium his ab inteſta-
to venientibus, ergo nec fideicommiſſarijs, quibus fit
reſtitutio. hoc vel ex eo patet,quod ſupra diximus præ-
cedentibus quæſtionibus, dum oſtendimns, fideicom-
miſſarijs concedi hoc remedium,cum tamen primis hę
redibus, vt ijs, qui iam adepti ſunt poſſeſſionem, non
concedatur.

Secundò itaque loco mouentur relati Doctores, in-
ter multa,quæ requiruntur,vt petens ſe mitti in poſſeſ-
ſionem,ex hoc remedio mittatur, illud eſt omnino ne-
ceſſarium,vt oſtendat teſtamentum,quemadmodū hic
in textu legitur,ſed hic fideicommiſſarius oſtēdere hoc
non poteſt,quia præſupponitur factum non eſſe.& licet
194 oſtendi poſſint codicilli, non tamen idem ſunt † qđ
teſtamentum,l.ſi idem, C.de codicill.non ergo videtur
ijs concedendum beneficium hoc. Verum reſpondet
Zuchard.num.210.verſic.ad tertium, ex ſupra relatis,
immo cenſeri factum teſtamētum large. Accedit,quod
cum idem ſint codicilli,quoad effectum huius probatio
195 nis,quod teſtamentum, non habet locū diſpoſitio † l.
ſi idem.C.de codic.quæ procedit,quando differētia eſt
etiam in ſubſtantia,vt declarat Socin.iun.conſ.159.nu.
20.lib.1.& ſentiunt Doctor.præſertim Corne. in d.l.ſi
idem.& Pariſ.conſ.110.num.35.lib.1.& in c.quoniam
contra.num.24.poſt Abb.ibi.de prob.

Tertiò adducuntur relati Doctores ea ratione,quod
196 venientes † ex codicillis, dicuntur venire ab inteſta-
to,l.conficiuntur, de iure codic. ergo eis beneficiū hoc
concedi non debet. Reſponſio eſt facilis,quia d.l.confi-
ciuntur.inquit, quod directo ſuccedentes dicuntur ve-
nire ab inteſtato,ſed nos de ijs non loquimur,ſed de fi-
deicommiſſarijs, quibus ex codicillis fideicommiſſum
præſtatur;atque ita reſpondet Zuch.hic,num.210.ver-
ſic.ad tertium.

Quartò ac vltimò conſiderabat Curt.iun. hic, num.
87.& eo tacito pro more Sapia nu.12. non valere in ca
ſu noſtro conſequentiam a teſtamento ad codicillos, cū
longe maior adhibeatur fides teſtamento, ob maiorem
numerum teſtium,quam ipſis codicillis,l.3.§.eiuſdem,
ff.de teſtibus. Verum recte ſatisfacit Zuchard.hic num.
210.verſ.ad quartum, dum inquit quod tanta fides ad-
hibetur codicillis,quoad in eis contenta, vt teſtamēto:
non ergo eſt conſtituenda differentia. Hinc dicimus,co
197 dicillos continere perfectam voluntatem, quoad eſſe
ſuum,vt teſtamentum, quoad ſe, non autem compara-
tiue,ita declarat Portius Inſtit.de teſtamen.in princip.
num.5. Accedit(vt recte inquit Zuchard.)quòd non eſt
bona conſequentia,codicilli minorem numerum teſtiū
habent,ergo vocati in eis non habent hoc beneficium,
vt vocati in teſtamento:nam videmus filijs inſtitutis in
teſtamento duobus teſtibus adhibitis confecto,quod iu
re valet,concedi hoc beneficium,quemadmodum dice
mus infra q.40. ita videmus maiorem adhiberi ſollem-
nitatem teſtamento in ſcriptis, quam nuncupatiuo, &
tamen inſtituto in nuncupatiuo conceditur hoc benefi
cium,vt ſupr.q.15.oſtendimus. Diſceptatio hæc ceſſat
hic Patauij,cum hæres vel fideicommiſſarius vult mit
ti in poſſeſſionem bonorum defuncti ex huius ciuitatis
198 ſtatuto † ſæpius commemorato, ſub Rubr.de citatio
nib.c.ſi ad aliquem. ſiquidem & qui ex codicillis fidei-
commiſſ.in poſſeſſionem mitti debet,cum loqnatur ſta
tutum de eo, cui ex aliqua vltima voluntate ſucceſſio
eſt delata,at habent illa verba [vltima voluntas] amplā
ſignificationem,quæ & codicillos proprie comprehen
dunt,vt omnes ſcribunt in Rubr. de teſt. inſtit. & con-
fert Rubr.extr.de teſtam.& vlt.volunt.
199 QVAERO vigeſimoſeptimò, an † hoc remediū
noſtræ conſtitutionis concedatur illi fideicommiſſario,
cui, etſi a grauato hærede nulla facta eſt fideicommiſſi
reſtitutio, a lege deferuntur iura & actiones ſine aliena
hominis reſtitutione? qui quidem legis caſus enumera-
ti aliquot ſunt, in l.penul.§.vltim.ff.ad Trebellian.Hac
itaque in re Bart.hic,numero nono,verſic.adde etiam,
& conſilio 91.in quæſtione vertente,libro quinto,affir-
mauit concedi,& cum eo ſenſit Zuchard.numero 226.
& Iacobin.numero 15.in fi.& numero 16.Rimin.con-
ſilio 258.numero 7.libro 2.quibus addo Alexan.conſi-
lio 4.numero 18.in fi.libro 2.Ruin.conſilio 28.numero
2.in fi.numero 5. Iaſ.conſilio 214.numero tertio, libro
ſecundo,Rip.l.Centurio.numero 51. de vulg.Rub.con
ſilio 64.in fi. & vno verbo ſenſit hic Curt.iun. num.49.
in fi.& Berous in conſilio 58.numero 1.& numero 5.li-
bro 2.illa eſt clara & vera ratio,quia idem operatur lex
in hoc,quod verbalis reſtitutio ab hærede facta,cum iu
ra actiua & paſſiua in hunc fideicommiſſariū trāſeant.
Nec aduerſatur quod etiam his in caſibus fideicommiſ
200 ſarius † habet capere de manu hæredis poſſeſſionem,
vt inquit Bal.l.penult. ff.ad Trebellian. & eum ſequuti
ſunt Alex.in l.1.§.ſed quoties, & ibi Rip.nu.6. ad Tre-
bellia. Dec.conſil.424.nu.15.quia reſpondeo ex ſenten
tia Zuchar.hic,num.418.Baldum loqui,cum ipſe hęres
poſſidet,

poſſidet,ſed vbi nõ poſſidet,poteſt authoritate iudicis.
201 Quocirca † Eccleſia,cui relictum eſt fideicommiſſum,
ſine alia grauati reſtitutione, poterit hoc remedio in
poſſeſſionem mitti, cum in eam ſine reſtitutione tran-
ſeant iura,& actiones fideicommiſſi,l.vlt.& ibi gloſ. in
ver.relictorum, C. de ſacroſanct. eccleſ. & ibi Iaſ.late,
Tiraquel.de pri.piæ cauſæ,priu.39. & tex. clarus in §.
ſi quis autem pro redemptione,in Auth.de eccleſ. titu.
itaque in ſpecie reſpondit Aleaand.dicto conſil.4.num.
16.Iacobin.hic,numero 14.& Corn.numero 16.Iaſ.di
cto conſil.214.numero 3.qui pro hoſpitali,cui relictum
fuerat in fideicommiſſum,conſuluit. & idem ſenſit hic
Curtius iun. numero 49. in fine,qui pro fideicommiſſo
relicto cuidam fraternitati piè reſpondit. Ita quoque
dicimus,cum nullus apparet hæres directus,& fideicõ-
202 miſſarius † curat fieri proclama,quod ſi quis præten-
dit ſe hæredem,quod compareat,tunc ſi nullus compa-
ret, in fideicommiſſarium tranſeunt ſine alia reſtitutio-
ne hominis iura omnia,ex l.penult.§.cum autem. C. ad
Trebell.& ibi Bartol. numero 3. docuit hanc praxim,
quam Angel.Corn. & ceteri probarunt. Hoc itaque ca-
ſu poterit abſque alia reſtitutione mitti in poſſeſſionem
hic fideicommiſſarius: ita in ſpecie reſponderunt Are-
tin.dicto conſilio 37.in fine.& Rub. dicto conſilio 64.
in fine. Ita pariter dicendum eſt in eo caſu, quando hæ-
203 res grauatus alienat bona † fideicommiſſo ſubiecta,
tunc abſque alia reſtitutione tranſeunt iura in fideicom
miſſarium.l.vlt.§.ſin autem ſub conditione,C.commu-
nia de legat.gloſſ.dicta l.penul.§.cum autem,C. ad Tre
bell.hoc itaque caſu ſine alia reſtitutione fideicommiſ-
ſarius mitti poteſt in poſſeſſionem ex hoc edicto. ita re-
ſponderunt in ſpecie Ruin. dicto conſil. 281. numero
3.libro 5. Ita quoque dicendum eſt in ceteris caſibus,
in quibus ſine hominis reſtitutione iura, & actiones in
fideicommiſſarium tranſeunt, & ne multus ſim, illos
204 hic non afferam. Illud tamen † non omitto, quod eſt
ad interpretationem ſtatuti Patauini.titu. de citationi-
bus,& ordine procedendi,cap.ad aliquem.quo eſt cau-
tum, in fideicommiſſarium tranſire omnia iura abſque
alia reali, vel verbali reſtitutione. poterit ergo quiuis fi-
deicommiſſarius poſteaquam reſtitutionis caſus eue-
nit, petere ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc beneficio,
ita in ſpecie ſtatutum hoc Patauinum declarauit Anto.
Corn. tracta. de poteſtate regia,parte 8.numero 27.Ita
etiam declaratur ſimile ſtatutum Vicentiæ,libro 3. ſub
Rubr. de mitten.in poſſ.rerum,& hæreditatum defun-
ctorum.

Declaratur nunc relatas iuris ſententias ac præcedẽ
tes quæſtiones de fideicommiſſario hic prupoſitas, tũc
procedere,cum caſus ipſe fideicommiſſi eueniet, atque
205 ita a † fideicommiſſario probandum eſt, quod reſti-
tutionis caſus euenit. Iſtã praxim docuit Bartolus hic,
numero nono,verſic. ad vnum tamen,& latius hic Zu-
chardus,numero 211.& numero 212.attulit modum,
& praxim liquidandi.idẽ cenſuit Franciſcus de March.
q.444.part.2.
206 QVAERO vigeſimooctauò,† an huius,& noſtrę
conſtitutionis remedium concedatur ſubſtituto per vul
garem, vel pupillarem, vel etiam exemplarem ſubſtitu-
tionem expreſſam? Et concedi affirmarunt hic glo. in
verbo,ex par.in fine Bartol.numero 10.Aleaand. num.
10.Iaſ.numero 12.Dec.numero 26. Curt. iun. numero
50.Sapia numero 51.52.& Zuchar.numero 227. Bart.
conſil.5.numero 1.li.1. alios multos recenſet Tiraquel.
tractat.le mort ſaiſit le vif,parte 2.declarat.9.num. 18.
& Iacob.a S.Georg.in l.1.vlt.notab.C.eod.quam ſane
207 ſententiam probant ea † l.1.hoc titulo,quæ ſolum af-
firmat,inſtitutum primo loco eſſe mittendum in poſſeſ
ſionem,cum aduerſus ſubſtitutum contendit. quod au-
tem ipſe ſubſtitutus mitti debeat,ſi ſolus eſt, non diffi-
nit,ſed relinquit in iuris diſpoſitione. Accedit, illam eſ
ſe Alexandri Seueri conſtitutionem, qui forte loquitur
vt ſecundum edictum Adriani,nos vero ſpectare debe-
mus,quid ſtatuerit Iuſtinianus.ſecundo itaque loco mo
uentur alii eo ſimili,quia videmus hoc beneficium con-
cedi fideicommiſſario, cui facta eſt verbalis reſtitutio,
vt diximus ſupra. quæſt. 25. idem ergo dicendum eſt a
fortiori in ſubſtituto, in quem omnia iura tráslata ſunt.
Accedit, & fortius tertio, quod Iuſtinianus tribuit
hoc beneficium hęredibus inſtitutis, ergo & ſubſtitu-
208 tis,quia & † ſubſtituti poſt euentum conditionis di-
cuntur propriè inſtituti hæredes, id quod probatur ex
l.hæredis appellatio.& l.ſciendum, ff. de verborum ſi-
209 gnificat. vbi Alciat.Hinc dicimus, † ſubſtitutum di-
recto eſſe hæredem inſtitutum,l.cohæredi.§.qui diſcre-
tas,de vulga.& Inſtit.eodem in princip.Hæredes enim
aut inſtituti, aut ſubſtituti dicuntur,l.prima, de vulga.
210 & quod † hæredis appellatione veniat ſubſtitutus ex
ſermonis proprietate,affirmarunt Angel. conſilio 184.
chariſſime frater,quod reſponſum ad verbum recenſet
Aleaan.conſil.36.libro 3.Corn.conſil.270.colum. 3. li.
3.& Socin.ſen.conſi.257.colum.3.lib.2.quos ſequutus
eſt Bellon.lib.4.ſupputa.iur.cap. 16.num.4.5. vbi ſcrip
ſit conſuetudinem illam alioqui ſtricte interpretandã,
quod poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, locũ
etiam habere in ſubſtituto. ſimilia congeſſit Tiraqu. d.
declar.9.num.2.

Hæc vera iuris ſententia procedit,etiam,cum ſubſti
tutus eſt in teſtamento vocatus primo loco, nam tunc
poſt inſtitutum mittitur in poſſeſſionem: ita Spec.in ti-
tulo de teſtam.§.ſequitur,num.36.
211 Rurſus extenditur, vt locum etiam habeat in † ſubſti
tuto rei certæ cui non eſt datus alius cohæres vniuerſa-
lis,nam & is mitti debet in poſſeſſionem ex beneficio
huius conſtitutionis: illa eſt ratio,quod detracta rei cer-
tæ mentione in totum hæres efficitur, ex textu notabi-
li admodum,l.cohæredi,§.vlt.ff.de vulg. vbi Iaſ. num.
2.inquit,textum illum eſſe ſingularem in hanc ſenten-
tiam,quam probauit idem Iaſ.in l.Centurio.nume. 35.
& ibi Rip.num.95.de vulg. Ruin.conſil.54.nu.7. lib.2.
conſil.128.num.13.lib.3.& conſ.51.num.2.lib.4.Dec.
conſ.186.num.4.Pariſ.conſ.59.nu.59.lib.2. Socin.iun.
conſ.95.nu.11.conſ.111.nu.10.lib.1.Bellon.lib.ſuppu.
iur.c.18.nu.1.& Crauet.conſ.62.nu.5. quæ quidem ex-
tenſio poteſt declarari,ex traditis a relatis ſcribentibus
nõ procedere,cum facta eſt ſubſtitutio verbis obliquis,
vt apud illos.
212 Intelliguntur quoque iam relata, † cum caſus ſubſti-
tutionis euenit,& facta eſt liquidatio illius, ex relatis in
calce præcedentis quæſtionis,& in ſpecie Franciſc. de
March.quæſtio.445.ad finem par.2. & ante eum Cor.
hic,num.37.& Alber.nu. 10.in fine.Rimin.conſil.258.
num.2.& Mantua in 1.lec.num.101.& in diſſimili caſu
tradit Socin.ſen.conſil.89.lib.3.& dicemus infra q. 31.
vbi de ceſſionario agemus. Præterea,eſt & illud anno-
tandum, quod ſcribunt omnes in l.1. ſupra eodem, an
213 ſubſtitutus mittatur in poſſeſſionem ex hoc edicto,cũ
in proprietate concurrit cum inſtituto ob conflictũ ra-
tionum? vt in caſu l.ſi pater.cum l.ſeq.ff.de hære.inſtit.
qua in re mihi placet diſtinctio Iacobini de S.Georgio.
in d.l.1.in fine,quod aut clare conſtat hunc ſubſtitutũ
concurrere cum inſtituto in proprietate: & tunc etiam
cum eo mitti debet in poſſeſſionem, ita procedit Caſtr.
& Iaſon opin. Aut non conſtat concurrere, & tunc pro-
cedit opinio Bart.& Fulgoſ.non eſſe mittendum in poſ
ſeſſionem.
214 QVAERO vigeſimononò, an huius † noſtræ
cõſtitutionis remedium concedatur ſubſtituto ex taci-
ta vul-

Digitized by Google

ta vulgari & pupillati? Recepta magis opinio eſt, con-
cedi. Hanc probauit Bald.hic, nume.30.& in l.1.ff.de
✻ iis, quæ in teſtam.delen. * communem teſtatur Aret.in
l.ſi teſtamento, colnm.vltim.de vulg.idem ſcribunt hic
Iaſ.num.9. Deci.nume.27.verſic.quid autem, Cur.iun.
num.50.Sapia num.51.Mantua in 1.lect.nume.105.&
Zuchard.num. 228. communem etiam teſtatur Tiraq.
d.tract. le mort laiſit le viſ, par.2.declarat.10.nu.2.etſi
ipſe nihil diffinit.hanc probauit & Bellon.lib.4.ſupput.
iur.cap.17.num.12.idem cenſuit eruditiſ.atque clariſſ.
Iuriſconſult. Hippolyt. Riminal.in annotat.ad conſil.
Riminal.ſen.cunſ.258.num.2.lib.2.& vere non eſt, qui
ab ea diſſentiant.

Primò hac argumentatione mouentur. Hęc conſtitu
tio ſuum hoc beneficium tribuit hæredi ſcripto: ſed ſub
ſtitutus, qui per tacitam ſubſtitutionem venit, ſcriptus
in teſtamento dicitur, ergo & illi remedium hoc conce
215 di debet; minor probatur, quia † ſcriptum illud eſſe di
citur, quod vigore ſcripti apprehenditur: ita quoque il-
lud dicitur poſſe legi, quod ea vi verborum expreſſo-
rum venit, l.1. vbi Gloſſ.ff.de his, quæ in teſtam.delen.
& alijs permultis comprobauimus ſupra quæſt.18.Ac-
216 cedit, quod & illud † legi dicitur, quod ea intellectu
colligitur, vt poſt Aret.in cap.fraternitatis, de teſtibus
docuit Barbat.in l.cum acutiſſimi, nume.172. C.de fi-
deicommiſſ. Secundò adducuntur ea verbis textus no-
ſtri, qui dum loquitur de hærede ſcripto, locum etiam
habet in eo, qui legis diſpoſitione, ſeu iuris interpreta-
tione ſcriptus intelligitur, nam videmus locum obtine-
re in hærede inſtituto in re certa, nullo vniuerſali cohę-
rede dato, qui tunc legis interpretatione dicitur hæres
in totum, l.1.§.ſi ex fundo, ff.de hęre.inſt.qua de re diai
217 mus ſupra q.18.ſed hac legis interpretatione † vul-
garis expreſſa pupillo facta tacitam continet pupilla-
rem, l.iam hoc iure, de vulga.ergo hæc conſtitutio, quæ
locum habet in expreſſa vulgari, locum etiam habere
debet pro pupillari tacita, & econtra pro tacita vulga-
ri. Tertio accedit, quod cõſtitutionis huius beneficium
conceditur Epiſcopo executori pro pauperibus inſtitu-
tis, vt infra quæſt.32.ex crebriore ſententia dicemus,
& tamen is Epiſcopus non poteſt dici hæres ſcriptus,
ſed ſola iuris interpretatione comprehenſus, ergo idem
dicendum eſt in caſu noſtro. Quarto, eo argumento
vtor, quo in ſimili caſu vſus eſt Tiraq. d.tracta.le mort
ſaiſit le viſ, par.2.declar.10.num. 24.ſubſtitutiones hæ
tacitæ ſunt ex iuris interpretatione (vt iam diximus)
218 ſed quod venit ea legis diſpoſitione, illud † proprium
eſſe dicitur, vt ſcribunt Bart.& Iaſ.in l.ſi is qui pro em-
ptore, ille num.30.iſte num.222.ff.de vſucap. quemad-
modum ergo conſtitutio hæc locum habet in expreſſa
ſubſtitutione, ita etiam in tacita, quę eſt ita propria ſub
ſtitutio, vt illa tacita. Quinto ac vltimo confert argu-
mentatio Belloni lib.4.ſuput.iur. cap.17.num.11.dum
219 inquit, hunc tacite † ſubſtitutum eſſe hæredē & pro-
prie, & ob id contineri ſub hac diſpoſitione, quoniam
ſatis dicitur ſcriptus hæres cum ex lectione ſubſtitutio-
nis expreſſe reſultet & illa tacita, quæ hunc hæredem
proprium facit ita enim videmus, quod licet actus, quo
defertur hæreditas, fictus ſit: attamen effectus hominis
proprie hæres eſt: ita reſponderunt Butr.conſi.20.ęqui-
tas ſuggerit, & Soc.ſen.conſi.147.colum.1.lib.1.quòd
multis ſimilibus comprobari poteſt. Contra tamen cõ-
munem hanc Doctorum ſententiam permultæ excitari
ſolent difficultates.

Prima illa eſt quam mouet hic Iaſon num.9. Reme-
220 dium hoc hæredi ſcripto conceditur, ſed † ſubſtitu-
tus ex tacita vulgari, vel tacita pupillari nõ dicitur ſcri
ptus, ergo illi concedi non debet. minor vel ex eo pro-
221 batur, quod † ſcriptum dicitur, quod legi poteſt, l.1.
ff.de his, quæ in teſtamen. delent. ſed tacita ſubſtitutio
legi non poteſt, quia nec oſtendi poteſt, l.2.§.ſed ſi du-
bitetur, ff.quemadmodum teſtamen.aper.non ergo po-
teſt dici ſcriptus. Verum reſpondit Zuchard.num.233.
in fin.imo hanc ſubſtitutionem eſſe ſcriptam, quemad-
modum diximus ſupra in primo fundamento. Præte-
rea (vt dicebat Bellonus præcitato loco, dicto cap.17.
numero 15.verſi.obſtat quod) licet ipſa tacite ſubſtitu-
tio, legi non poſſit, bene legi poteſt, hæredem eſſe
ſubſtitutum.

Secunda eſt difficultas, quæ ſumitur ex doctrina Bal
di, in l.precibus, nume.15. C.de impub.& alijs ſubſtitu.
dum docuit, quod ſi cautum eſt ſtatuto, quod inſtrumē-
222 ta ſeruentur ad literam, tacita † pupillaris non conti-
netur ſub vulgari expreſſa. cum Baldo ſenſerunt Ale-
xand.in l.poſt aditam, numero quarto.C.eod.& Socin.
ſen.l.1.num.39.verſic. nono limita.ff.eod.de vulg.Cor-
ne.conſi.14.nume 7.& conſi.224.num.9.lib.2.& con-
ſil.276.nume.8.lib.4. Barbat.conſil. 39.lib.2. & Brun.
tract.quod ſtantibus maſculis, artic.5.num.106.hic reſ-
ſpondit Bal.conſi.460.Io.lib.5.quod ſi ſtatutum diſpo-
nit, quod verba ſtatuti debeant intelligi ad literā, maſ-
223 culinum † non concipiet femininum, vt ex ſermonis
proprietate ſolet concipere, & idem cenſuit poſt Cor-
ne.conſi.14.lib.2. Dec.l.2.nume.101.in fin.de reg.iur.
quibus accedit Alexand.conſil.45.nume.3.lib.7.qui ita
224 declarat † ſtatutum Papiæ 94. in ciuilibus ſub Ru. in
quantum & qualiter mater ſuccedat vt maſculinum nõ
concipiat femininum, ob aliud eiuſdem ciuitatis ſtatu-
tum. 83. in criminalibus ſub Rubr. quod ſupraſcripta
ſtatuta non debeant interpretari, ita etiam reſpondit
Curt.iun.cunſil.177.nume.4.Accedit doctrina Angel.
in l.ſi ita ſcriptum, in princ.de lib.& poſt.dum inquit,
225 miatum † non contineri ſub ſuis ſimplicibus, cum ver
ba ad litteram intelligenda ſint. Reſpondit huic diffi-
cultati Deci. hic nume.27.verba dicti ſtatuti eſſe magis
præciſa, quam ſint verba huius conſtitutionis noſtræ:
nam proceſſit vlterius, prohibendo interpretationem,
quaſi quod ſi ſimpliciter dixiſſet debere literaliter intel-
ligi, ſecus eſſet. Decij reſponſionem probauit hic Zu-
char.nume.334.poſt Socin. quem citat. Reſpondet &
ſecundo Zuchar.illam doctrinam Bald. in dict.l. preci-
bus, eſſe dubitabilem: quia quando ſtatutum tollit in-
terpretationem, intelligitur de interpretatione homi-
nis, & non legis: ita docuit idem Bald. in l.omnes po-
puli, nume.35.& ibi eum ſequutus eſt Iaſon 2.lectu.nu-
me.53.de iuſt.& iure, & in ſpecie contra Bald.in dict.l.
precibus.ſentit Imol.in ca. Rainutius, de teſtam.quem
ſequutus eſt Bart.in l.cum acutiſſimi, num.167.in fi.C.
de fideicommiſſ.& ibi nume.169.Bal.in d.l.omnes po-
puli, probauit. Cum Imola etiam ſenſit Ripa in l.1.nu-
226 me.172.de vulg.illa ratione, quia † ſtatutum reijciēs
interpretationem, intelligitur de friuola: ita Bart.in d.l.
omnes populi, num.65.quem ſequuti ſunt Alexan.con-
ſil.192.num.3.conſi.198.nu.18.& conſi.212.nu.7.11.
lib.6.& Felin.in c.3.nu.19. de reſcript.alios retulimus
in commentarijs, de arbitrar.iudic.lib.2.caſu 197.Huc
pertinet quod ſcriptum reliquit Bald.in l.ſi quis filium,
227 C.de liber.præter.dum dixit, quod ſi † ſtatutū reijcit
interpretationem, intelligitur de extrinſeca, nõ autem
de intrinſeca, quę intellectualis dicitur.cum Bald.ſenſit
Barbat.in d.l.cum acutiſſimi, nu.167. C.de fideicom-
miſſ.ita hic dicendum eſt, quoniam, quod tacita pupil-
laris contineatur ſub expreſſa vulgari, quid intrinſecū
eſt & intellectuale. Satisfacere etiam huic difficultati
poſſumus ex his, quæ adferimus pro reſponſione ſubſe-
quenti dubitationis.

Tertiam mouet dubitationem Zuchar. hic nume-
ro 230. ex doctrina Bald. in l.2.C.de patr.qui fil.diſtra-
xer.dum

xer.dum inquit, quod ſi ſtatutum diſpoſuit, ſtatura eſſe
228 ad literam ſeruanda, non eſſe † conceſſam extenſio-
nem: quia littera eſt, quæ oculis cernitur, non autem
quæ ſolo intellectu videtur, atque colligitur, cum Bald.
ſenſerunt Alexan. in l. 1. num. 23. & ibi Socin. num. 36.
de vulga. idem Alexan. in l. poſt aditam, nu. 4. C. de im-
pub. & alijs ſubſtit. & Felin. in cap. tranſlato, num. 5. de
conſtit. & Iaſ. l. non dubium, nu. 12. C. de legib. Verum
duplici reſponſione ſatiſfacit idem Zuchar. hic nu. 324.
verſic. non obſtat. Bald. loqui de exrenſione, nos vero
de ipſamet comprehenſione: nam hic tacite ſubſtitu-
tus verbis expreſſis, & quæ poſſunt legi, ſatis clare con-
tinetur. Et ſatis ſcriptus hæres dicitur hic ſubſtitutus
ex eo, quod venit in conſequentiam ſcripti, dict. l. 1. vbi
Gloſſ. de bis, quæ in teſtamen. delent. & ſatis ſup. ex-
plicauimus.

Quartam excitauit difficultatem Decius hic ex do-
ctrina Bald. in cap. 1. colum. 3. verſic. & ideo, de conſtit.
229 quo loci ait, † quod ſtatutum tribuēs executionem te-
ſtamentis extra ordinem factis, nnn comprehendit ta-
citam ſubſtitutionem, cum illa non poſſit dici teſtamen
tum, ſed ſola teſtamenti ſuppletio: ita ergo hic dicen-
dum videtur. Huic difficultati reſpondet Deci. ipſe &
minus recte ex ſententia Belloni, d. l. 4. ſupput. iur. c. 17.
in fi. Alia reſponſione ſatiſfacit Zuchar. hic, num. 235.
230 verſic. adde quod. imo † Bald. ſentit, executionem, de
qua in noſtra hac conſtitutione, locum habere in his cō
ſtitutionibus, quia aliàs non fuiſſet opus dubitare, an ſta
tutum in caſu ſuo locum haberet, ſi lex noſtra, quæ lo-
quitur de reſtamentis ſecundum ordinem factis, locum
non haberet in his ſubſtitutionibus factis. atque ita re-
torquet Zuchardus Baldi doctrinam. Scribit enim Bel-
lon. dicto capitulo, 17. ad fin. in Baldi hac doctrina &
traditione non eſſe conſtituendum aliquod fundamen-
tum, vt pote aduerſus magis receptas Doctorum
ſententias.

Quintam mouet difficultatem Curt. iun. num. 50. &
eo tacito Sapia, num. 51. ex doctrina Baldi in l. genera-
231 li, C. de ſacroſan. eccleſ. vbi inquit, quod † expreſſum
& tacitum ſolum in executione differunt. quam doctri
* nam * communem eſſe teſtatur Felin. in cap. tranſlato.
num. 4. de conſtit. & Iaſon in l. certi condictio. in princ.
num. 7. ff. ſi cert. petat. Verum ſatiſfacit Zuchar. hic, nu
me. 235. verſic. ad quartum. Bald. illud ſolum affirmare
voluiſſe teſtamentum ſcriptum babere executionem,
quam non habet nuncupatiuum in ſcriptis non reda-
ctum, ſed coram teſtibus factum, ea ratione vtitur, quia
teſtes notorium non faciunt, quam traditionem proba-
uimus ſup. quæſt. 16.

Sextam excitat dubitationem Curt. iun. nume. 50. &
232 Sapia, nume. 53. quod illud † expreſſum non dicitur,
quod venit ex mente, l. tutela. ff. de leg. tute. vbi Bart. &
Bald. idem Bart. ih l. 1. colum. 2. de ope. noui nun. ita hic
dicendum videtur. Verum ſatiſfacit idem Sapia nu. 54.
imo ſatis dici expreſſum, quod reſultat ex expreſſo,
quemadmodum ſupra demonſtrauimus.

Septimam difficultatem aliquando conſiderabam,
233 quod † ſubſtitutio expreſſa eſt potentior tacita, quem
admodum in ſpecie tradunt Bart. & ceteri in l. preci. C.
de impub. & alijs ſubſtit. dum volunt, matrem, quæ in
medio eſt, non excludi debere per tacitam pupillarem,
cum tamen per expreſſam excludatur. Cum ergo con-
ſtitutio hæc loquatur de expreſſe inſtituto, ad tacitam
de ſubſtituto, ex bis quæ ſupra quæſt. 28. diximus, ſe-
quitur non eſſe argumentandum ab bac expreſſa ſub-
ſtitutione ad tacitam: quia eſſet argumentari a maiori
minus ad affirmatiue, quod abſurdum eſt, & aduerſus
Iuriſconſultorum & Dialecticorum omnium traditio-
nes. Id enim peræque eſſet, ac ſi diceres. Rex vrbem
expugnare poteſt, ergo & miles. Verū buic difficultati
in non diſſimili caſu reſpondet Tiraq. dict. tract. le mort
ſaiſit le viſ, par. 2. declarat. 10. ad finē, & vna cum Bald.
234 in l. Titius. ff. de hæred. inſtit. conſiderat † ſubſtitutio-
nes has tacitas dupliciter fieri: vnam tacitam & veram
ex menre teſtatoris. ſimulque ex aptitudine verborum
prolatorum: & banc idem operari quod expreſſam
ſubſtitutionem, vt ibi, & not. in l. precib. in Gloſſa pen.
C. de impub. & alijs ſubſtit. Alteram vero dici fictam
& interpretatiuam, quæ & tacita appellatur, quæ ſo-
lum procedit de mente iuris, & per interpretationem
extenſiuam, & hæc tacita ſubſtitutio non ſemper ope-
ratur idem qund expreſſa, l. vlt. C. de inſtit. & ſubſtitut.
& d. l. precibus. In caſu itaque noſtro dicere poſſumus,
quod hæc conſtitutio locum habeat in illa ſubſtitutio-
ne tacita, quæ prouenit ex mente teſtatoris, & ſimul ex
legis interpretatione, cum illa ſit, quæ operatur idem
quod expreſſa. Nihilominus verius opinor etiam intel-
ligi & procedere qunad illam tacitam, ex ſola iuris in-
terpretatione, quia licet impropria illa ſit, tamen hic ſu-
mus in materia fauorabili, & quæ extenſionem admit-
tit, & propterea iam diximus, legi illa poſſe, quæ iuris
interpretatione fiunt.

Octauam ac nunc vltimam difficultatem ſimili in ca
235 ſu excitabat Tiraquel. loco iam citato, Duæ † ſpecia-
litates ſimul concurrere non poſſunt, l. 1. C. de dotis pro
miſſ. vt nec vna ſpecialitas, & vna præſumptio ſimul,
vt ſcripſit late idem Tiraquel. de iure conſtit. parte 3.
lib. 5. nume. 4. & 5. ſed hic duæ ſpecialitates concurre-
rent, ſi hoc remedium bis tacite ſubſtituris concedere-
tur, ergo &c. minor probatur, quia primo ſubſtitutus
tacitus hoc eſt præſumptus, intelligitur ſub expreſſo,
id eſt, debilinr ſub fortiore. Secundo, quia bæc noſtra
conſtitutio, quæ de hærede expreſſe inſtituto loquitur,
ad hunc tacite ſubſtitutum extenditur. Hanc difficul-
tatem indiſſolutam reliquit Tiraq. in illo caſu ſuo. Nos
hic dicere poſſumus, non eſſe ſpeciale, ſed ius commune
& regulare, quod tacita ſubſtitutio ſub expreſſa conti-
neatur; ita pariter ſpeciale non eſt, quod conſtitutio no-
ſtra in ea locum habeat, quia ſi illa proprie ſubſtitutio
legi poteſt, minime mirum etiam videri debet, quin in
hac conſtitutione comprehendatur.

QVAERO trigeſimò, an conſtitutionis nnſtræ
236 beneficium concedatur † hæredi hæredis ſcripti? Et
concedi affirmarunt Bart. bic. nume. 11. Bald. num. 35.
verſicul. idem in hærede bæredis. idem Bal. l. 1. num. 5.
de pet. bæred. Alber. hic, colum. pen. Deci. nu. 27. Curt.
iun. nume. 53. Sapia num. 53. Mantua in 1. lect. num. 110.
Zuchar. nume. 236. & Tiraquel. tracta. le mort ſaiſit le
viſ, parte ſecunda, declar. 5. nume. 17. qui Spec. & Ioan.
Fabri eiuſdem opinionis recenſet. Addo Bald. conſi-
lio 186. quia allegationes, colum. 3. verſicul. & quælibet
dictio, libro primo, dum dixit beneficium eſſe trāſmiſ-
ſibile, & vere non eſt qui diſſentiat. Illud eſt verum &
237 ſolidum fundamentum, quod † hęres hęredis proprię
& vere dicitur bæres teſtatnris: ſed conſtitutio noſtra
tribuit hoc remedium hæredi reſtatoris, ergo & hoc
hæredi bæredis: minor probatur ex leg. vltima, C. de
hæred. inſtit. quæ inquit, hoc eſſe ex antiqua iuris re-
gula. & probat lex, hæredis appellatio, de verborum
ſignificat. & lex, qui per ſucceſſionem, de regulis iu-
ris, & intelligitur vere & proprie, vt ſenſit Bald. in dic.
l. vltim. quæſtio. 21. C. de hæred. inſtit. & clarius Iaſnn,
in l. ſi quis filium, §. vlt. numero 7. de acquiren. hæred.
idem in l. ſi filiusfamil. §. diui, 1. lect. numero 10. ff. de
legat. 1. Socinus ſenior, conſilio 35. colum. 3. verſic. ex
quibus, lib. 2. & Alciat. dict. l. hæredis, de verbor. ſign.

Hinc

Hinc videmus,hæredem hæredis contineri in diſpoſi-
238 tione,quæ ſtrictæ interpretationis eſt † vt in conditio
ne,quæ etſi in forma ſpecifica adimplenda eſt l.qui hæ-
redi,de conditio.& demonſtrat.attamen iuſſus dare hę
redi,conditioni ſatisfacit,ſi dat hæredi hæredis, l. cum
ita datur.§. vltimo, de conditio.& demonſtratio. atque
ita affirmarunt Bartol. in l. ſi ſtipulatus fuerim , per te,
numero quinto,de verbor. oblig. Aret.in l. paterfamil.
Deci.in l.qui per ſucceſſionem,num.quarto, de reg.iu.
& ibi Cagnol.numero quinto,idem Dec.conſi.81.in 2.
dubio.quamquam in hoc diſſentiant nonnullij, quos re-
fert Tiraquell.dicto tracta.le mort ſaiſit le viſ, d. decla-
rat.5.numero 5.& 13.& tractat.de retractu conuentio.
§.1.glo1.6.& num.20.

✱ Aduerſus tamen * receptiſſimam hanc ſententiam
vna nec leuis certe,excitari ſolet difficultas, illa eſt , qđ
conſtitutio hæc noſtra non hæredibus ſimpliciter, ſed
239 hæredibus ſcriptis hoc beneficium tribuit : ſed † hæ-
res hæredis non dicitur hæres ſcriptus,l.cum filio. l.qui
liberis,§.hæc verba , de vulga. non ergo ei concedi de-
bet.Verum multis modis reſpondent Doctores, quem-
admodum late recenſet Zuchar.hic,num. 249. cuius re
ſponſio ſub num.244.mihi placet,dum ait , regulariter
hæredis appellatione contineri hæredem hæredis , di-
cta l.ſciendum,& l.hæredis,de verb. ſignific. a qua re-
gula,(vt dicta l.ſciendum dicitur,)caſus aliqui excipiũ-
tur:inter quos poteſt cõnumerari is ex dicta l.cum filio,
& dicto §.hæc verba,exceptionis rationem ſenſit Iuriſ
240 con.in † dicto §.hæc verba,quia hæres hæredis incer
tus eſt:quaſi ſentiant Iuriſconſ.illum ea teſtatoris iudi-
cio non venire.Nam cum incertus ſit,ſuper eo teſtato-
ris iudicium cadere non potuit,atque ita vere d.§. hæc
verba,intellexit glo.dicta l.ſciendum , & ibi clarius ea-
plicarunt Alcia.& Brębeus.Illa etiam ratio eo in caſu
conſiderari poſſe videtur:dum pater ſubſtituit filio pu-
pillariter,eo iudicio facit,vt filio prouideat,eiq; de ido
neo ſucceſſore caueat:ne periculũ aliquod ei immineat,
§. 1. Inſtit.de pupil.ſubſtit.ſi ergo hæres hæredis appel-
latione contineretur,non eſſet filio cautum,ex quo de il
lo hærede teſtator iudicium facere non potuit, cum illi
incerta foret huius hæredis perſona . in caſu itaque no-
ſtro inhærendum eſt regulæ quod appellatione hæredis
venit hæres hæredis . Quibus intelligimus,& in hære
241 de hæredis locum habere † ſtatutum Patauinum,ſub
Rubr. de citationibus,cap.ſi ad aliquem,quo ſancitum
eſt,eum cui delata eſt hæreditas ex teſtamento,eſſe mit
tendum in poſſeſſionem bonorum defuncti, nam intel-
ligitur non ſolum de primo inſtituto,ſed de hoc hære-
de hæredis : cum reipſa ei,mortuo primo,ſit hæreditas
delata .

Extendit Zuchar. hic, numero 245 . hanc iuris ſen-
242 tentiam procedere † etiam ſi hæredis ſcripti quis hæ
res eſſet ab inteſtato. Huius opinionis authorem citat
Bald.in l. 1.colum. 1 .ff.de petit.hæred. ea etiam ratio-
ne vtitur Zuchar. quia huius legis beneficium ceſſibile
eſt,& tranſmiſſibile,l. 1.§.hoc interdictum.ff.quor.leg.
243 Ego aduerti † Bald.aliter ſenſiſſe,illius verba hęc ſunt.
[Sed an mihi,qui ſum hæres Titij ab inteſtato compe-
teret beneficium l.edicto , ex hęreditate Seij , qui fecit
teſtamentum , non videtur : quia non nitor,vt ex noto-
rio.] Hæc Bald. Opinor tamen hanc extenſionem ve-
ram eſſe, non ratione Zuchardi , ſed hac potius , quia
dum hic hæres hæredis petit hanc miſſionem , non ex
ſua perſona id facit , ſed ea perſona illius ſcripti hære-
dis, qui quidem ius notorium ex teſtamento habebat.
qua ex re conſtat illam Baldi rationem non eſſe proba-
bilem,habebit tamen neceſſe hic hæres hæredis liqui-
do probare ſe eſſe hæredem hæredis . quod ſcripſit
prędicato loco Bal.& confert reſponſum Socin.ſenior.
conſilio 89.libro 3.qua de re infra quæſt. ſequenti alia
adferemus.

Declaratur primo hæc iuris ſententia, vt locum ſibi
244 non vendicet,ſi hæres † primus iam ſucceſſit ab inte
ſtato,& hic hæres ſecundus ea teſtamento : ita Curtius
iunior hic,numero 53.Sapia nume. 55. & latius Zuch.
numero 246. Ea ratione prima mouentur,quia ex eo te
ſtamento notorium non redditur , hunc petentem ſe
mitti in poſſeſſionem,eſſe hæredem illius primi defun-
cti : non ergo concedi debet beneficium hoc. Quod au-
tem notorium non reddatur, vel ex eo patet quod teſta
mentum hoc non poteſt dici teſtamentum illius primi ,
qui inteſtatus deceſſit.cum itaque non poſſit illius pri-
mi defuncti oſtendere teſtamentum, ceſſat omnino hu-
ius conſtitutionis beneficium . Accedit & illa ſecunda
ratio,quod hoc remedium conceditur pro bonis quę re
periuntur tempore mortis teſtatoris , vt clare probant
verba noſtri tea.& infra quæſtio. 15.dicemus,ſed quan
do hæres iam hæreditatẽ adiuit,vt adiuiſſe hic præſup-
ponitur, licet apprehenſa numquam fuerit poſſeſſio, bo
na illa efficiuntur propria,l.prima,§.veteres,vt late Ia-
ſon numero 14.de acquiren.poſſeſ.non ergo remedium
hoc concedi debet. Aduerſus tamen declarationem hãc
245 viſus eſt ſentire † Bald.in l.1. 1. addit.colum. 1. ff. de
petit. hæred.quem ita intellexerunt Curt.iun.Sapia , &
Zuchar.ſed vere,ſi Bald.rationes perpendantur , eiuſ-
que doctrina conferatur cum his,quæ idem ſcribit in l.
ſecunda,in fi.eod.tit.aliter ſenſiſſe videtur. Sed eſto ita
affirmaſset,male profecto ſcripſit,quia etſi hæres hære-
dis ſit primi defuncti re ipſa hæres,dicta l.ſciendum,de
verbor.ſignific.non tamen dicitur primi defuncti ex te
ſtamento hæres . Secundam rationem pro Baldi opi-
nione conſiderabat Zuchar. nempe , quod vbi primus
246 hæres † hæreditatem defuncti adiuit,facta eſt harum
hæreditatum commixtio,quo fit,vt vna ſine altera ha-
beri non poſſit,l.qui ſe patris,C.vnde liberi,l.quidam e-
logio,C.de iure deliber.qui ergo in poſſeſſionem vnius
mittitur,etiam alteram conſequi debet . Satisfacit itẽ
Zuchar.quod licet hic ſecundus hæres habere non poſ-
ſit vnam hæreditatem ſine altera,dicta l. qui ſe patris ,
attamen e a quo iam adita eſt hæreditas, nõ dicitur am
plius hæreditas,ſed ipſius hæredis patrimonium, l. ſed
& ſi plures,§.filio,de vulgar. ſecundus ergo hæres non
dicitur ſuccedere illi primo defuncto , cum in illius bo-
nis nihil amplius reperiatur : hęc ergo hęredis perſona
immediata ſpectatur. Ego præter Zuchar.dicerem, qđ
licet ob commixtionem non poſſit hęres vnam hæredi
tatem conſequi,& alteram omittere,non tamen ſequi-
tur,quod poſſit vtriuſque poſseſsionem vna , & eadem
via apprehendere : nam hęc conſtitutio pro poſseſsio-
ne hæreditatis hæredis,qui teſtatus eſt, concedit hoc re
medium: pro poſſeſſione hæreditatis primi defuncti ne
247 gat. Accedit,quod argumentatio ea † d.l.cui ſe patris,
hic non conuenit,cum illa diſpoſitio ſit edita ad hære-
dis damnum,& odium,ne ſcilicet vnam ſine altera con-
ſequi poſſit:atque ita inuitus illud patitur , hic vero ad
fauorem,& commodum.

248 Declaratur ſecundo,vt locum non habeat hæc † iu-
ris ſententia,quando primus hæres iam in vita ſua ade-
ptus fuiſſet poſſeſſionem,& deinde ab ea cecidiſſet: nã
tunc illi ſecundo hæredi non concederetur hoc reme-
dium.ita docuit Bald.in d.l. 1.in additio.magna, col. 2.
ff.de pet.hæred. Alex.conſi. 183.nu.3.lib. 5. & Zuchar.
hic,num. 144.in fine,& num.314.ex text.§.ſequens, In
ſtit.de interdict. ibi,pro hærede.

249 QVAERO trigeſimoprimò,an † remedium hoc
concedi debeat ceſſionario hæredis ſcripti ? Bald. in
conſil. 186.

conſil. 186. quia allegationes, colum. 3. verſic. & quæli-
bet dictio. lib. 1. ſenſit concedi debere, quia hoc benefi-
cium eſt ceſſibile. Baldum eſt ſequutus Tiraquel. tracta.
de retract. conſang. §. 15. gloſ. 3. numero 19. Primo, quia
250 beneficium hoc eſt † tranſmiſſibile, cum hæredi hæ-
redis (vt ſuperiori quæſtio. diximus) competat, ergo eſt
etiam ceſſibile, l. quod ſi minor, in princ. ff. de minor. &
l. ex pluribus. ff. de admin. tut. quę argumentatio in hoc
caſu procedit ex his quæ mox ſubiungam: & ſi non ſem
per in ceteris, vt ſcripſit late ſatis Tiraquel. tract. de re-
tract. conſang. §. 26. & gloſ. 1. num. 49. Accedit ſecundo
251 quod beneficium ex interdicto † retinendæ poſſeſſio-
nis cedi poteſt, vt reſpondit Bald. conſ. 436. quidam cre
ditor. columna penult. verſic. in gloſ. lib. 3. Crauet. conſ.
191. colum. 2. & diximus in tract. de retin. poſſ. remed.
3. quæſtio. 33. ergo & hoc noſtrum. Tertio cedi etiam
252 poteſt † interdictum, vnde vi, & beneficium ex capit.
redintegranda, 3. quæſt. 1. quemadmodum authoritati-
bus comprobaui, tracta. de recuperan. poſſeſ. remed. 15.
num. 59. 60. ergo idem dicendum eſt hoc remedio adi-
piſcendæ. Quarto confirmatur, quod & facultas confir
253 mandi † poſſeſſionem ex defuncto in hæredem per ſta
tuti diſpoſitionem poteſt cedi, vt affirmauit Tiraquell.
tractat. le mort ſaiſit le viſ. par. 6. declar. 8. Quinto ac vl
254 timo ex eo comprobatur, quod illa facultas † conceſ-
ſa a ſtatuto, vt creditor petere poſſit executionem in-
ſtrumenti ſui crediti cedi, poteſt: ita Bal. in l. ab Anaſtaſ.
3. notab. C. mand. & Alex. in l. poſtulante, in fine, ad Tre
bel. & Pariſ. conſil. 107. num. 90. lib. 3. ergo idem dicen
dum eſt & hoc in caſu, cedi poſſe facultatem hanc exe-
255 quendi hoc teſtamentum. Hinc declaratur † ſtatutum
Pataui. ſub rubr. de citation. cap. ſi ad aliquẽ. quo eſt ſta-
tutum, eum cui delata eſt hæreditas ex teſtamento, vel
ab inteſtato, eſſe mittendum in poſſeſſionem bonorum
defuncti. intelligitur ſtatutum, & de hoc ipſo ceſſiona-
rio, ex relatis, & confirmant verba illius ſtatuti, ibi [vel
aliquo alio modo] quę hoc ipſo modo ceſſionis recte
poſſunt intelligi. Hæc tamen procedunt facta prius lau
datio. hunc eſſe ceſſionarium, ut in ſimili affirmarunt
Alexan. conſil. 188. colum. 1. lib. 5. Socin. ſen. conſ. 98. li.
3. & Dec. conſ. 439. num. 3. in fi. & ſimile eſt, quod ſupe
riore quæſtione de hærede hæredis dixi.
256 QVAERO trigeſimoſecundo, † an huius cõſtitu-
tionis remedium concedatur Epiſcopo executori teſta
menti, in quo pauperes inſtituti ſunt hæredes? Et con-
cedi affirmarunt hic Bartol. numero primo, Bald. num.
36. Alber. numero 13. Alexand. numero 10. Iaſon. num.
1. Deci... numero 19. Iacobin. num. 52. Corn. num. 18.
Mantua in 1. lect. num. 115. Cur. iun. numero 57. Sapia.
num. 59. & Zuchar. num. 251. & Tiraquel. tract. le mort
ſaiſit le viſ, par. 7. declaratio. 5. numero 6. quibus addo
Bald. in l. ſi quis ad declarandam, in princip. nume. 6. C.
de epiſcop. & cler. & Bertach. tract. de epiſcopo, libro
4. par. 5. num. 17. Quæ quidem vera iuris ſententia pro-
batur primo ex l. ſi quis ad declinandam. §. vbi autem,
verſic. ſi enim. C. de epiſcop. & cler. quo loci ſtatuit Iu-
257 ſtinianus fauore pauperum valere † inſtitutionem in-
certam ipſorum pauperum, & teſtamenti executorem
conſtituit Epiſcopum, quem hęredem ſcriptum bis ap
pellat verbis [ſi enim hæredem eis, & ius, & no-
men dedimus, ſine Falcidiæ tamen legis emolumento
neceſſe eſt eos debita exigere, & creditoribus reſponde-
re] & paulo ante dixerat [Epiſcopum hunc actiones
mouere poſſe] ſi ergo agere, ſi exigere poteſt, dubio pro
cul petere poſſet ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc reme-
dio. Secundo ea ratione adducitur Deci. & ante illum
Bald. l. ſi quis ad declinandam. Epiſcopus, & alij execu-
tores dum hanc miſſionem in poſſeſſionem petunt ex
propria perſona non petunt, ſed ex perſona pauperum
258 inſtitutorum, quorum procurator † Epiſcopus dici-
tur: recte ergo ij petunt, ſe illorum nomine in poſſeſ-
ſionem mitti. id quod comprobat Deci. illo ſimili, quia
259 videmus † conditionem illam dandi aliquid furioſo,
vel pupillo, impleri, cum curatori furioſi, vel tutori da-
tur, l. ſi fundus. de condit. & demonſtrat. l. Stichum, §.
vſumfructum. & §. ſicuti, de ſolutio. Tertio inquit Zu-
char. & ante eum Mantua, in dicta 1. lect. numero 114.
260 Epiſcopus eſt † pater pauperum, ita Bald. in l. præci-
bus, numero 46. C. de impub. & alijs ſubſtit. & in addit.
ad Specul. in titu. de teſtam. §. vltimo, ſed patri concedi
tur hoc beneficium, cum eius filius hæres inſtitutus eſt
in teſtamento, vt infra q. 33. dicemus, ergo & ipſi epiſ-
copo cõcedi debere. Quarto illa adferri poteſt ratio, quod
261 Epiſcopus † pauperum tutor dicitur: & illius locum
obtinet, cap. omnibus, 6. q. 1. & c. auditis, de in integ. re-
ſtit. Panorm. in c. abbas, num. 7. de eo, quod metus cau.
Garzia. tracta. de vltimo fine iuris Canonici, & ciuilis,
num. 433. ſed tutori pupilli ſui nomine beneficium hu-
ius cõſtitutionis tribuitur, ut infra dicemus, ergo & E-
262 piſcopo. Quinto, & vltimo confert, quod † Epiſco-
pus hoc caſu dicitur fideicommiſſarius: ita Bald. tracta.
ſubſtitut. tit. de compendioſa ſubſtitutione, num. 15. at
fideicommiſſario conceditur hoc remedium, cum nul-
lus extat qui hæreditatem reſtituat, vt iam diximus, er
go & huic Epiſcopo.
* Contrariam opinionem aduerſus * communem pro
bauit Barbat. in Rubr. C. qui admitti, num. 175. quem
recenſet & hic Deci. qui eiuſdem opinionis retulit An-
gel. Aret. §. ſubſtituitur, numero ſecundo, verſi. quod fa-
cit, Inſtit. de pupil. ſubſtitut. etſi in meo codice nullum
verbum de Epiſcopo. Ea ratione adducti ſunt, quam
prius perpendit Bald. dicta l. ſi quis ad declinandam, in
princip. numero 6. nempe remedium hoc concedi hæ-
redi ſcripto, vt iam diximus ex claris verbis noſtræ con
ſtitutionis. Sed hic Epiſcopus non poteſt dici hęres ſcri
ptus, ergo ei concedi non debet, quod non ſit ſcriptus
263 hæres, † patet ex l. qui liberis, §. hæc verba, de vulg. v-
bi illa verba [quiſquis mihi hæres erit] intelliguntur de
hærede ſcripto, atque ita non verificantur in patre, qui
per filium, nec in domino, qui per ſeruum vocantur, er
264 go idem hic. Reſpondet Dec. hic num. 29. † dicto §.
hæc verba procedere in patre & domino, qui ad pro-
priam vtilitatem agunt, ſecus in Epiſcopo qui pro pau-
perum vtilitate ait, quemadmodum curator furioſi, &
tutor pupilli. Verum Zuchar. hic, numero 25. verſicul.
quæ ſolutio, minus recte ſenſiſſe Deci. ſcribit, ſiquidem
(ait ille) ex eo infertur, quod repudiata hæreditate per
filium hæredem ſcriptum, pater non haberet hoc bene-
ficium, quod eo caſu ad ſui commodum petit, cuius ta-
men contrarium verius eſſe docuit Bald. in l. vltima, in
princip. numero primo, C. de bon. quæ liber. & infra ſe-
quent. q. dicemus. Alia reſponſione ſatisfacere conatur
Deci. dum intelligit dictũ §. hæc verba, loqui in diſpoſi
tione legis, nos vero in diſpoſitione hominis, quæ qui-
dem declaratio ad §. hæc verba, vera non eſt, quemad-
modum adnotauit Zuchar. hic, numero 251. verſi. ſecũ
do reſpondet, & num. 241. Placet mihi (vt ingenue di-
cam, quod ſentio) Zuchardi ad hunc nodũ diſſolutio:
nempe, hic ius & nomen hæredis, quę proprie perſonis
pauperum non conueniunt, ob eorum incertitudinem,
trãſlata per legem fuiſſe in epiſcopi perſonam, dicta l. ſi
quis ad declinandam, §. vbi autem. verſic. ſi enim, C. de
epiſco. & cleric. quo loci adnotauit Salic. colum. 2. ad fi
nem, diuerſum eſt in caſu d. §. hæc verba. vbi nomen hæ
265 redis † reſidet in filio, & ſeruo, quoad ea, quæ facti
ſunt: quibus in terminis, hic tex. intelligitur ab omnibus
in l.

Digitized by Google

in l.cum filioſam. ibi Bart.num.5. & Iaſ.nu.86. de leg.
1.Conuenit & altera declaratio ex eodem Zuchard. vt
mox ſubijciam.
Secondo aduerſus receptam opinionem ſubijcitur
doctrina Bart.in dicta l.qui liberis,§.hæc verba,in fi.de
vulg. quam ceteri eo loci probant inquit Bart. quod ſi
teſtator inſtituat hæredem, & ei hæredes infra ſcriptos
ſubſtituat, deinde pauperes per aliquem nominandos
ſubſtituat, quod iſti pauperes non cenſentur ſubſtituti.
Nam (ait ille) ex quo legi non poſſunt, nec etiam dici
poſſunt ſcripti,ita argumentatur Curt.iun. hic, nu.53.
quod prius excogitatum fuit a Franc.Aret.dicto §.hæc
verba,num.11.verſ.vltimo tangit. Verum ſatisfacit Zu
char.hic,nu.251.verſ.ad tertium. poſt Iaſ.d.§.hæc ver-
ba,num.13.ex mente Bal. in d.l.ſi quis ad declinãdam,
num.6. Epiſcopum in caſu hoc noſtro venire tamquam
procuratorem pauperum,qui ſcripti ſunt;ſicut ergo al-
ter procurator in caſu huius miſſionis pro ſcripto hære
de audiretur;ita audiri debet Epiſcopus pauperum no-
mine. Sed in caſu Barto.d.§.hæc verba, non eſt diſpu-
tatio de Epiſcopo, ſed ſolum an ipſi pauperes ſint, vel
eſſe dicantur ſcripti hæredes: & licet illis vti non ſcri-
ptis hæredibus, non competat ius illius ſubſtitutionis,
non tamen ſequitur, quod in caſu noſtro Epiſcopo con
cedi non debeat, cum ſcriptorum procurator dicatur,
& ſcripti ipſi dicuntur petere remedio ipſius Epiſcopi
ſui procuratoris, iuxta l.certe, ff.de precar. & c.mulie-
res.vbi Felin.de ſent.excom.
Tertio aduerſus relatam communem opinionem ar-
gumentatur Barba.d. Rub.C.qui admitti,nu.175.con-
ſtitutio hæc noſtra eſt correctoria, ergo ſtrictè intelligi
ita debet,ne ad hunc caſum extendatur. Verum multis
modis ſatisfaciunt Deci.& Zuch.illud negare non poſ-
ſumus,diſpoſitionem conſtitutionis noſtræ largam ad-
mittere interpretationem,atque ita extendi: quod mul
tis iam explicauimus ſupr. quæſtio.41. Annotanda hęc
266 ſunt ad interpretationem † ſtatuti Patauini, ſub Ru-
br.de citat.c.ſi ad aliquem. quo miſſio in poſſeſſionem
hæredi conceditur, vt procedat etiam & in Epiſcopo
nomine pauperum, quibus hæreditas delata eſt, quod
tamen declaratur,vt infra.
Extenditur primo hæc recepta concluſio, vt lòcum
267 etiam ſibi vendicet, cum † executor generalis datus
eſt,vt eſt,quando in vniuerſum inſtituti ſunt pauperes:
ita Bart.hic, num.12. & ſequuti ſunt ceteri iam relati,
268 & in ſpecie Zuchard.num.252.Nam & ij † executo-
res hæredum vices ſuſtinent,ita Bart.in l.hæreditas, la
2.ff.de hæred.inſtit.omnes in c.cum tibi,de teſta. Alex.
conſ.45.nu.12.verſ.nec ſecundum eum,lib.1. conſil.4.
nu.13.lib.2. vbi de his executoribus in ſpecie noſtra lo-
quitur,idem conſ.89.in fi.eod.lib.2.Ripa in l.centurio.
nu.105.de vulg.
269 Extenditur ſecundo, vt procedat etiam in † execu-
tore nulla facta pauperum electione, vt ſi teſtator inſti-
tuiſſet pauperes,per Titium executorem eligẽdos:nam
adhuc executor iſte agit, & conuenitur nomine paupe-
rum eligendorum:ita cenſuit Bart.in l.illa inſtitutio,nu
mero 10.ff.de hæred.inſtit. omnes in dicto c.cum tibi,
vbi Imol.de teſtam. & in ſpecie noſtra hunc executorẽ
poſſe petere ſe mitti in poſſeſſionẽ ex hoc beneficio, do
cuit Zuchar.hic,nu.253.
270 Declaratur primo, vt non procedat in † Epiſcopo,
quia vbi alius datus eſt executor in teſtamento, nihil ip
ſe poteſt: ita hic annotauit Zuch.nu.251.ad fi. verſ.hãc
concluſionem,poſt Bal.& poſt Bertach.tract. de epiſc.
lib.6.par.6.quæſt.7.
271 Declaratur ſecundo,vt non procedat in † executore
dato pro loco pio ædificando, atque ita qui nondum
ſit: ita reſpondit in ſpecie noſtræ conſtitutionis Angel.
conſil.153.Naucius Maſſioli,col.2.nam inquit Angel.
conſiderari non poteſt, quod ſi quis executor loci, qui
in rerum natura nondum ſit, tunc enim erit executor,
cum ædificatum erit, ſed interim non. quocirca illa a-
ctione,vel iudicis officio experiri debet contra eos, qui
ad illud hoſpitale,vel locum pium exſtruendum a teſta-
tore grauati fuerunt.
272 QVAERO trigeſimotertiò,an huius noſtræ † cõ
ſtitutionis beneficium,concedatur patri,cum filius hæ-
res inſtitutus eſt? Et concedi affirmarunt Bald.hic,nu-
38.Alexan.numero 11.Iaſon. num.11. Iacobin.a San-
cto Georg.numero 22.& Zuchard. numero 254. idem
alibi docuit Baldus nempe in l.vltim.in princip.num.1.
C.de bonis quæ liber. Illa ratione vſus eſt Bal. hic, quia
273 filius † gerit imaginem patris,l.cum aliquis,C.de iur.
deliber.Quam ſane rationem minus veram exiſtimauit
Zuchar.quia ſequeretur (inquit) quod etiam concede-
retur patri,cum filius a ſe emancipatus hæres inſtitutus
fuit.id quod falſum eſt,& infra dicemus. Hanc Zuchar
di conſiderationem minime veram opinor, ſiquidem
cum filius emancipatus iure Ciuili cognitus non eſt, &
ſibi,non autem patri acquirit, non mirum ſi imaginem
patris non fert. Secundam rationem attulit Bal. in d.l.
vlt.C.de bon.quæ libe.quam probauit ibi Caſtren. quia
274 pater † dicitur venire ex quodam iure accreſcendi:
nam ab initio pater cenſetur inſtitutus hæres in vſufru-
ctu,& filius in proprietate,ob id filio recuſante proprie
tas patri accreſcit, & venienti per ius accreſcendi con-
ceditur beneficium hoc,quemadmodum inſtituto in re
certa concedi iam ſupra demonſtrauimus. quam ratio-
nem leui conſideratione reijcit Zuchar. Tertiam ratio-
nem perpendit idem Zuchard.quia filius oſtendit patrẽ
eſſe hæredem, & licet pater proprie hæres non ſit, eſt
tamen extenſiue legis diſpoſitione: illi ergo concedi de-
bet beneficium hoc, ſiquidem quod ex ſcripturæ intelle
ctu percipitur,ex ſcripti recitatione profertur, l.iã hoc
iure,de vulgar.
* Aduerſus * receptam hanc opinionem ſenſit Angel.
Aret.in §.ſubſtituitur,num.1.Inſtit.de pupill.ſubſt.Illa
ratione vſus eſt, quam ſuperiore quæſtione confutaui-
mus,nempe patrem non eſſe ſcriptum hæredẽ, & quæ
conſideratio ex tertia ratione mox relata infirmatur.
Extenditur primo,vt locum etiam habeat hæc conclu-
275 ſio,quando † bona caſtrenſia fuiſſent filio relicta, & is
hæreditatem illam adire recuſaret: tunc pater hęres ſit,
& habetur,ac ſi ab initio fuiſſet ſcriptus hæres, l.vlt.§.
ſimili modo. C.de bon.quæ lib. quamquã illud ex qua-
dam improprietate contingat, vt declarat Zuch. in l.1.
nu.5.C.qui admitti. cum itaque re ipſa pater iſte hæres
ſit,ſequitur,illi eſſe concedendum hoc beneficiũ. quod
in ſpecie affirmauit Zuchar.hic,num.254.ad fi. Erit ta-
men opus hoc caſu,quod pater prius de filij repudiatio-
ne doceat,quemadmodum diximus ſupr.q.28.neceſſa-
rium fore ſubſtituto oſtendere atque probare caſũ ſub-
ſtitutionis eueniſſe,& ad rem noſtram annotauit Zuch.
quem mox citabimus. ita & de ceſſionario diximus in
fine præcedentis quæſtionis.
Extenditur ſecundo, vt locum etiam habeat hęc iu-
276 ris † ſententia, quando filius hæreditatem adiuiſſet;
tunc quo ad bona aduentitia patri conceditur hoc be-
neficium,non ex perſona ſua, ſed vt procuratori atque
adminiſtratori. quemadmodum de epiſcopo dictum
eſt ſupra. id quod ſenſit Bal. in dicta lege ſi quis ad de-
clinandam, in princip. numero ſexto, C.de epiſcop. &
cler. dum ſcribit Epiſcopum mitti in poſſeſſionem pro
pauperibus,vt pater pro filio, & in ſpecie annotauit Zu
char.hic,num.255.quod vero dixi ex ſua perſona patrẽ
non

Digitized by Google

non admitti, vel ex eo verum demonſtratur, quod ho-
277 die in aduentitijs conſtitutum eſt, † filium hæredem
eſſe nomine & effectu quoad proprietatem, l. cum opor
tet, in princ. C. de bon. quæ lib. §. 1. Inſtit. per quas per-
ſonas nob. acquirit. & ob id ſingularis ſucceſſor tãtum
appellatur, ita egregie docuit Bald. in l. ſi putas, num. 4.
278 C. de petit. hær. qui ſcriptum reliquit, huic † patri non
concedi hæreditatis petitionem. Bald. ſequuti ſunt Iaſ.
in l. cum filiofam. nu. 82. & ibi nouiſſime Crau. parte 2.
nu. 229. & nu. 24. de lega. 1. quod eſſe ſummopere anno
tandum dixerunt.

Declaratur primo relata concluſio, vt non habeat lo
279 cum † quoad bona caſtrenſia, per filium ipſum appre
henſa: nam tunc patri non conceditur hoc beneficium:
ita Zuchar. hic, numero 255. verſ. ſed in caſtrenſibus il-
la eſt ratio: quia hoc caſu pater nec vſumfructũ nec ad-
miniſtrationem illorum bonorum habet. Addo, quod
280 in his non cõſideratur patria aliqua † poteſtas, ex quo
ipſe filius in his paterfamilias habetur, l. ſecunda, ff. ad
S.C. Macedonianum.

281 Declaratur ſecundo, vt non procedat, † cum filius
clericus hæres inſtitutus fuit, nam hoc caſu patri non
conceditur hoc beneficium: ita in ſpecie annotauit Zu-
char. hic, numero 255. verſ. ex quibus colligitur. Illa eſt
282 ratio: quia † clericus obtinet bona hæc, vt caſtrenſia,
vel quaſi. nec quidquam ex eis patri acquirit. Authent.
presbyteros, la 1. C. de epiſcop. & cler. omnes in c. quia
nos, de teſtam. quo loci nouiſſime plura ſcribit Didac.
quod intelligitur etiam ſi clericus eſſet adhuc in mino-
ribus, vt hic ſcripſit Zuchard. nam adhuc nihil patri, ſed
in totum ſibi acquirit. ita Abbas & Imol. dicto c. quia
nos, & ibi Didac. num. 3. multorum auctoritatibus com
283 probauit. Idem dicendum eſt in ceteris, † qui peculiũ
caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe acquirunt, vt in Iuriſcon-
ſulto & in ſimilibus, ſi nomine ſuorum laborum hære-
diras relinqueretur.

284 Declaratur tertio non procedere † cum filio emanci
pato hæreditas relinquitur, nam tunc pater beneficium
huius noſtræ conſtitutionis non habet. ita in ſpecie Zu-
chardus hic, numero 256. Illa eſt ratio: quia hic filius ſi-
bi acquirit in totum, nec pater legitimus eſt adminiſtra
tor: quemadmodum declarat Bart. in l. litis. §. vltim. ff.
de negoc. geſt. Quibus inſertur ad interpretationem ſta
285 tuti † Patauini, ſub rubr. de citationibus, cap. ſi ad ali-
quem, vt procedat etiam, cum pater petit ſe mitti in
poſſeſſionem hæreditatis filio ſuo delatæ, ſecundo illi
hæreditas in totum filio non acquiritur, vt tribus proxi
mis declarationibus diximus.

QVAERO trigeſimoquartò, an hoc beneficium
286 concedatur † patri, eo inſpecto antiquo tempore, quo
filius totum acquirebat patri, iuxta l. placet. ff. de acqui
ren. hęred. & concedi affirmauit Zuchar. hic, num. 157.
Illa ratione vtitur: quia quemadmodum filio hęredi in-
ſtituto daretur, ita & patri, cui hæreditas hæc in totum
ex filij perſona acquiritur, d. l. placet. Prima aduerſatur
287 difficultas, quod † dicta l. placet, non procedit in iure,
quod ad acquirendum datur, vt declarat Bar. in l. ſeruo
inuito. ff. ad Trebellia. quam alij permulti ſequuti ſunt,
quemadmodum ſcripſit Zuch. in l. s. nu. 2. C. qui admit-
ti. Sed facilis eſt nodi diſſolutio, ſiquidem loquitur Bar.
in his, quæ ad acquirendum conceduntur, antequam hę
reditas adeatur. Secunda eſt difficultas, quoniam conſti
tutio ſolum ſcripto hæredi beneficium huius miſſionis
in poſſeſſionem tribuit: ſed pater hic vere non poteſt di
ci hæres ſcriptus, nec quoad hoc, quod facti eſt, nomen
hæredis in patrem tranſit, ita Bart. in l. ſi cum filiofam.
nu. 5. de lega. 1. quocirca Zuch. hic, nu. 251. verſ. ad pri-
mum reſpõdet. ſcriptum reliquit hoc caſu defendi poſ-
ſe opinionem Angel. Aret. d. §. ſubſtituitur. nu. 1. Inſtit.
de pupill. ſubſtit. in huius nodi diſſolutione perpleſe lo-
quitur Zuchard. & pugnantia quodammodo ſcribit.
Ego opinor dici poſſe, quod licet ante aditam hæredita
tem filius hæres ſit, nihilque dici poſſit patri quæſitum;
288 attamen hæreditate adita iura omnia † directa atque
vtilia in patrem tranſeunt, l. ex facto, §. Iulian. de vulg.
ſubſtit. & l. acquiritur. de acq. rer. domin. & ſcribũt om
nes in l. cum filiofamil. & ibi Bauetius, nu. 62. poſt Aret.
de leg. 1. & licet filius nomen hæredis retineat, eſt tamẽ
nudum nomen facti, quod nullius fere effectus eſt, vt eo
289 loci annotauit Boer. nume. 101. licet ergo † filius &
non pater dicatur proprie hæres ſcriptus, vt etiam eo
loci annotauit Crauet. in 2. parte, num. 153. & 158. nihi
lominus tranſlatis omnibus actionibus, in his, quæ iuris
interpretatione pro hærede ſcripto habentur, concedi-
tur hoc beneficium, vt diximus ſupra de inſtituto in re
certa, nullo vniuerſali cohærede dato, ac alijs ſimilibus
caſibus.

290 QVAERO trigeſimoquintò, an hoc † remedium
concedatur patrono, cum eius ſeruus hæres inſtitutus
fuit? Zuchard. hic, num. 258. verſic. iuxta prædicta. quę-
ſtionem hanc propoſuit, ſed eam non abſoluit. Ego opi
291 nor eſſe concedendum, ſiquidem hæreditas † ſeruo
relicta, ei vtpote qui & iure ciuili mortuus habetur, l. ſer
uitutem. & l. quod attinet. de reg. iur. non acquiritur. §.
1. de acquir. rerum domin. §. item nobis. Inſtit. per quas
perſ. nob. acq. & ſcribunt omnes in l. cum filiofamil. de
lega. s. & ibi Bart. nu. 4. Bal. Nouel. nu. 35. & Socin. iun.
nu. 46. qui aliquibus dubitationibus ſatisfaciunt. Cum
ergo in totum dominus hæres cenſeatur, ſequitur ei cõ-
cedi poſſe remedium. Non ignoro tamen contrarium
ſenſiſſe Ang. Aret. in §. ſubſtituitur, nu. 1. Inſti. de pupil.
ſubſt. ea ratione, quod dominus hæres ſcriptus non ſit,
ſed ipſe ſeruus. Verum ex relatis ſuperiore quæſtio. in-
telligimus iuris interpretatione dominum eſſe ſcriptũ
hæredem quoad hæc, ei ergo concedi debet. Quibus
292 declaraur † ſæpius relatum ſtatutum Patau. ſub rub.
de citationib. c. ſi ad aliquem, vt etiam hoc in caſu miſ-
ſio illi in poſſeſſionem locum habeat.

293 QVAERO trigeſimotertiò, an † hoc remedium
concedatur monaſterio, cum monachus hæres inſtitu-
tus eſt? Hauc quæſtionem propoſuit Zucb. hic, nu. 258.
ad fi. ſed eam non abſoluit. Ego opinor eſſe conceden-
dum, quod ea ratione ſatis probatur, quia verior eſt, &
a iuris Pontificij interpretibus probata magis opinio,
294 hæreditatem monacho † relictam immediate mona-
ſterio acquiri, nec fore neceſſariam monachi aditio-
nem. ita affirmarunt Abb. Imol. & ceteri, in c. in præſen
* tia, de probat. & * communem hanc eſſe Canoniſtarũ
ſententiam teſtatur Rip. in l. 1. num. 159. de vulga. qui-
bus accedunt Ruin. conſ. 204. nu. 12. lib. 1. & ibi Socin.
ſen. in illius ſubſcriptione, non ergo monachus, ſed mo-
naſterium hæredis nomen obtinet, ipſi ergo monaſterio
remedium hoc concedi debet: ſed eſto, quod verior ſit
legiſtarum opinio, quam apud eos communem teſtatur
idem Rip. d. l. 1. nu. 150. de vulg. quod ſcilicet neceſſaria
295 omnino ſit † monachi aditio, adhuc tamen idẽ eſt di-
cendum, quia eo recuſante adire, monaſterium illo etiã
reluctante, adire poteſt: ita rectius affirmarunt Bart. d. l.
1. vbi Soc. ſen. nu. 22. late tuetur. de vulg. & hanc eſſe ve
ram opinionem ſcripſit Iaſ. in l. 3. nu. 21. C. de hære. in-
ſtit. & licet monaſterium ſcripti hæredis nomẽ proprie
non obtineat, legis tamen interpretatione habet, quod
idem operatur, vt iam diximus.

296 QVAERO trigeſimoſeptimò, an † hoc remediũ
concedatur infanti & furioſo hæredibus inſtitutis? Di-
cendum videbatur, non eſſe concedendum, ea ratione,

Digitized by Google

297 quia vere ij non poſſunt † poſſeſſionem acquirere, cũ
retinendæ affectu careant, l. 1. §. 1. ff. de acqu. poſs. Acce
dit quod poſſeſſio ſine animo & corpore acquiri non po
teſt. l. 1. §. adipiſcitur. & l. 3. in princ. & §. in amittenda,
de acqu. poſs. ſed hæc in infante & furioſo deficiunt: nõ
ergo eis concedi poſſe videtur.

Contrarium eſt verius, quia ſatis eſt, quòd ſcripti hæ
redes ſint, vt eis ius hoc, quantum in ſe eſt, cõpetat, quo
vero ad petitionem, illorũ loco erit tutor. l. 1. ff. de bon.
poſſeſs. infan. & furio. dela. Bart. in l. 1. §. adipiſcimur. nu
mero 4. de acqu. poſs. tutor ergo infantis, & curator fu-
rioſi adminiſtratorio nomine in poſſeſſionem ex hoc re
298 medio mittendi ſunt. Ita etiam curator † datus bonis
abſentis mittitur in poſſeſſionem ex hoc beneficio, prę-
ſertim cum creditores eum mitti, vt ſibi ſatisfaciat, pe-
tunt, ita reſpondit Alex. conſ. 3. nu. 12. in fi. lib. 2. quem
ſequutus eſt Iacob. de S. Georg. hic nu. 4.

299 QVAERO trigeſimooctauò, an hoc † remedium
concedatur fiſco, qui hæreditatem aufert ab indigno
hærede ſcripto? Baldus hic concedi affirmauit, & cum
eo ſenſit Iacobinus hic nu. 22. ver. addit Baldus, & late
hic Zuchard. numero 263. Illa eſt ratio, quia fiſcus dici-
tur hæres ſcriptus, vel quaſi, ſeu loco hæredis ſcripti; nã
300 in † fiſcum iura actiua & paſſiua tranſeunt, l. 2. C. ad
legem Iuliã de vi. Aret. & Iaſ. in l. ex facto, §. vlt. de vul.
301 & probat l. cum fiſco, ad S. C. Sill. & fiſcũ agere † at-
que conueniri poſſe a creditoribus hæreditarijs, ſcripſit
Martin. Laud. tract. de fiſco. q. 128. poſt Angel. in l. con
trouerſia, ff. de tranſ. Socin. ſen. conſ. 46. nu. 21. lib. 4. Et
302 dicitur † fiſcus ſuccedere ex teſtamento, cum vt ſcri-
bit Laudenſis legatarijs teneatur. quod confirmat &
Iaſ. in d. l. ex facto, §. vlt. num. 4. de vulg. Verum vna ad-
uerſatur difficultas ex d. l. ex facto, §. vlt. quo loci ſcribit
303 Iuriſconſ. quod ille, a quo † tamquam indigno auſer-
tur hæreditas, non deſinit eſſe hæres: ob id iuſſus imple
re conditionem in hæredis perſonam, impleri non po-
teſt in perſonam fiſci, vt ſcripſit Bart. in l. qui hæredis,
§. cum hæreditas. ff. de condit. & demonſtrat. & cum
eo ſenſerunt Aret. Imol. & Iaſ. in d. l. ex facto. §. vltim.
& Ignæus in l. cum fiſco, num. 6. ff. ad S. C. Sillan. quam-
quam Socin. in d. §. cum hæreditas, nu. 4. diſſentiat. Et
ſcribit Imol. ab hoc indigno non auferri nomen hære-
dis, nec id quod eſt nominis ſequela: ergo in caſu noſtro
non videtur huic fiſco concedendum hoc remedium.
Huic difficultati ſatisfacit Zuchar. num. 263. fiſco non
competere hoc beneficium ex ſua perſona, quemadmo
dum diximus ſupra, non competere patri ex ſua perſo-
na, cum filius factus eſt hæres; ſed fiſco conceditur ex
perſona ipſius indigni, vt patri ea perſona filij, id quod
probat ex ſimili ſumpto ex l. etiam, C. ad legem Falcid.
304 vbi † fiſcus detrahit Falcidiam nõ ex ſua perſona, ſed
ex perſona indigni. vbi Baldus, & Salicetus hanc ratio-
nem probant. Ibidem tamen Corn. exiſtimat Falcidiã a
fiſco detrahi, quia immediate, antequam auferatur hæ-
reditas, detrahitur.

305 QVAERO trigeſimononò, an hoc † beneficium
concedatur inſtituto ſub conditione, ipſa conditione
pendente? Cin. hic, quæſt. 5. ſcriptum reliquit, non con-
cedi. & Alber. num. 10. in fi. quam quidem ſententiam
probauit Spec. tit. de teſta. §. ſequitur, numero 37. & ibi
Bal. in addit. & hanc probauit Zuchard. hic num. 261.
306 Ea eſt præcipua ratio, & fundamentũ, quòd ſub † con
ditione inſtitutus, hæres non eſt, l. ſi quis ſub conditione
dandorum decem, ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſt. ita dicimus
307 contractum conditionalem † non eſſe contractum,
Aret. conſ. 11. num. 2. id quod ea ratione eſt, quia condi
tio ipſa efficit, vt in ſuſpenſo omnia ſint: Hinc dicimus,
308 verba conditiunalia † non diſponere, vt multis com-
probat Galiaul. in l. Centurio, nume. 447. de vulg. Nec
huic opinioni aduerſari videntur, quæ obijcit Fulgoſ.
qui aliter ſenſit, & quem viſus eſt probare Alexã. d. l. 1.
309 ſupra hoc tit. Et primo obijcitur text. † l. ſi quis inſti-
tuatur, ff. de hæred. inſtit. ibi, [tamquam hæres] ſenſit
eo loci Iuriſconſ. hunc pro hærede haberi: ergo dabitur
hoc remedium. Reſpondet hic Zuch. num. 261. verſ. ad
ſecundũ, dictionẽ illam [tamquam] referri adminiſtrati
uè, nam non eſt abſolutè ſimilis, ſed adminiſtrat ad ſimi
litudinem, nec per omnia, ſed vt curator datus bonis;
quemadmodum eo loci declarant Caſtr. & Imol. Qua
reſponſione ſatisfacit etiam Zuch. illi dubitationi quã
Fulgoſ. mouet ea l. 1. ff. de bon. poſs. ſecundum tab. Ve-
rum ſi recte omnia perpendatur, hæc declaratio, Ful-
goſ. opinione confirmare videtur, ſiquidem & is qui ad
miniſtrator eſt, mittitur in poſſeſſionem ex hoc benefi-
cio, quemadmodum de curatore furioſi, de tutore infan
tis, de patre, de epiſcopo, & his ſimilibus ſupra ſuis lo-
310 cis diximus. † Conciliari hæ opiniones poſſunt. Aut
volumus hæredem ſub conditione inſtitutũ ea ſui per-
ſona conſequi hoc beneficium, & tunc cum Cino & ce-
teris ſentio non poſſe: Aut adminiſtratorio nomine, &
tunc Fulgoſium ſequor: nam (vt glo. & ceteri in dicta l.
ſi quis inſtituatur, ſcribunt) maxime intereſt huius inſti-
tuti bona conſeruari, ob id in poſſeſſionem mittendus
erit, vt etiam valeat creditoribus ſatisfacere: pariter po
311 terit declarari relatum † ſtatutum Patauinum ſub ru-
br. de citationib. c. ſi ad aliquem.

312 QVAERO quadrageſimò, an † remediũ hoc con
cedatur hæredi inſtituto in teſtamẽto imperfecto quod
aliquibus caſibus ſuſtinetur? Gloſſator hic, & cum eo
Bart. nume. 18. affirmauit concedi, ita etiam Albericus
hic, nu. 12. idem placuit Salic. colum. 3. verſic. itẽ quæ-
ro. Spec. tit. de teſtamen. §. ſequitur, num. 35. & ibi Bal.
Mantua hic in prima lectura, num. 210. & latius nume-
ro 348. idem nouiſſime reſpondit magnæ eruditionis
Iuriſconſultus Ludouicus Zuntus Parmenſis in doctiſ-
ſimo reſponſo pro vxore, numero 228. Illa eſt ratio, qa
illis in caſibus lex habet teſtamentum pro perfecto &
ſine vitio. Verum illa aduerſatur difficultas, quod con-
ſtitutio hæc noſtra locum habet in ſola diſpoſitione te
313 ſtamentaria: ſed illud † teſtamẽtum imperfectum in-
ter filios confectum valet, vt diuiſio, non vt teſtamen-
tum, l. vlt. C. famil. erciſc. ita ex quorumdam opinione
viſus eſt argumentari Speculator loco iam relato. Re-
314 ſponderi poteſt conſiderando varias † Imperatorum
conſtitutiones.

Prima fuit lege filij, & l. vlt. C. famil. erciſc. quarum
vna Diocletiani, altera Conſtantij fuit, quæ idem ſta-
tuerunt, nempe, quocumque modo a pâtre inter filios
diſpoſita obtinere, ſed vt inteſtato diſpoſitionem: nam
pater non teſtando ſed diuidendo partes filijs aſſignari
videbatur.

Secunda fuit conſtitutio Theodoſ. & Valẽt. in l. hac
conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. qua ampliata
fuit illa conſtitutio prima, vt in vim teſtamẽti illa qua-
liſcumque patris diſpoſitio valeat.

Tertia fuit lex promulgata a Iuſtiniano in §. quod ſę-
pe, in Authen. de trien. & ſemiſ. qua correxit d. l. vlt. C.
famil. erciſc. in eo, quod lex illa concedebat diuiſionem
fieri inter filios vnamquamque chartulam, quæ duobus
teſtibus ſcripta a patre probaretur, Iuſtinianus diſpo-
ſuit chartulam illam nullius fore authoritatis, niſi ma-
nu patris ſubſcribatur, vel manu illorum, inter quos fa-
cta eſt diuiſio.

Quarta fuit eiuſdem Iuſtiniani conſtitutio in Au-
thẽt. de teſta. imperfectis, qua in multis antiqua iura ab-
rogans ſtatuit, quod quando pater vult teſtari mediãte
ſcriptura,

Digitized by Google

ſcriptura, ſi litteras nouit, debeat propria manu clare
ſcribere liberorum nomina, numerum vnciarum, & ſi-
gna rerum: & quod in eo legata & fideicommiſſa ex-
traneis perſonis relicta valeant, & quod teſtamentum
ita non tollatur, niſi teſtator expreſſe declarauerit co-
ram ſeptem teſtibus nolle illud teſtamentum valere, &
ſecundum teſtamentum faciat perfectum, vel non ſcri-
ptam voluntatem perfectam, quæ ſane tempora, ita de-
clarando, diſtinxerunt Angel. in l. filio præterito. ff. de
iniuſt. rupt. in dicta l. vlti. C. fam. erciſc. & in Authent.
quod ſine. C. de teſt. & M. Antonius Natta in rep. l. hac
conſultiſſima. §. ex imperfecto, nume. 29. C. de teſtam. ſi
ergo, vel Theodoſij vel Iuſtiniani ſpectemur tempora,
& conſtitutiones, intelligimus hanc patris diſpoſitio-
nem eſſe teſtamentum, ob id in eo ſcripti filij hoc reme
dio adiuuari debent.

315 Declaratur primo, vt non procedat † relata iuris ſen
tentia in filio naturali a patre inſtituto in huc teſtamen-
to imperfecto: ita in ſpecie adnotauit Bart. in l. 1. a d fin.
verſicu. quid de filio inſtituto. ff. de petitio. hæred. quem
ſequutus eſt Zuchard. hic nume. 349. illa eſt ratio: quia
imperfecta patris diſpoſitio pro perfecta non habetur
316 fauore † naturalis filij: quemadmodum ſcribit idem
Salicet. in d. l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, quem
ſequuti ibi ſunt Angel. Alexan. & alij permulti. quos re
cenſet Natta ibidem nume. 70. qui validiſſimis rationi-
* bus eam tuetur, & vt * communem probat poſt multos
Boerius. q. 240. num. 13.

317 Declarat ſecundo Zuchar. hic, num. 350. non † pro-
cedere in filio legitimo tantum, quales ſunt adoptiui:
318 nam diſpoſitio patris † imperfecta ad horum fauorem
non ſuſtinetur: ita Angel. in dicta. l. vlti. C. fam. erc. Ri-
mi. dicto, §. ex imperfecto, quamquam eo loci Natta nu
me. 69. diſſentiat, de illius diſceptationis veritate nunc
non contendo.

Declarat tertio Zuchardus, hic, num. 39. & erudiriſ-
ſimus Zuntus in d. reſponſo, pro vxore, num. 229. vt re-
319 lata concluſio † procedat in his, qui ex teſtamento ve
niunt, ſecus in ceteris, qui tamquam ab inteſtato ſucce-
dunt, ex d. l. filij. C. fam. erciſ. ſed dubitabilis eſt, ſi qui-
320 dem illa diſpoſitio † §. ex imperfecto, locum habet &
in ceteris deſcendentibus, & hodie d. l. filij, correcta cre
ditur, quod clare explicat ex aliorum ſententia Natta
d. §. ex imperfecto, nume. 107. Alia poſſent hic adnecti
quæ apud interpretes in d. §. ex imperfecto, diligentius
videri poſſunt.

321 QVAERO quadrageſimoprimò, an † hoc bene-
ficium concedatur filiæ excluſæ a ſtatuto ſi a patre in te
ſtamento hæres inſtituitur? Noua eſt iuris quæſtio in
hac tractatione, in qua ſine controuerſia ſentio eſſe con-
322 cedendum: ſiquidem hæc † filia, quamquam a ſtatu-
to excluſa, hæres tamen inſtitui a patre poteſt: ita Bart.
& ceteri in l. ſtipulatio hoc modo concepta, de verb. ob
lig. in l. vlt. & ibi Iaſ. num. 23. & Dec. nu. 25. C. de pact.
Bal. in l. pactum quod dotali. q. 3. C. de colla. & ibidem
Deci. num. 6. Pariſ. conſi. 24. nume. 88. lib. 2. Caſſanæus
conſil. 29. Alios plures recenſet Tiraquel. tract. le mort
323 ſaiſit le vif, part. 2. declar. 8. qui ob id voluit, in † hanc
filiam continuari poſſeſſionem, iuxta ſtatuti diſpoſitio-
nem, qua cautum eſt, quod poſſeſſio ex perſona defun-
324 cti continuetur in hæredem, vt extat † Decretum Pa
piæ 16. ſub rub. Quod poſſeſſio defuncti, &c. quod de-
clarari ita poteſt. His accedunt Pariſ. conſ. 53. num. 79.
* lib. 3. & cōmunem eſſe teſtatur * Didacus in ca. quam-
uis, in initio tertiæ partis, num. 8. de pactis in 6. id quod
325 adnotādum eſt ad declarationem ſtatuti † Papiæ 95.
in ciuilibus, ſub rub. quod mulieres maritatæ, &c.

Extenditur hæc vera iuris ſententia, vt procedat
326 etiam ſi † filia hæc fuiſſet hæres inſtituta a patre in te-
ſtamento imperfecto: iuxta ea quæ ſuperiore quæſtione
explicauimus ex d. l. hac cōſultiſſima. §. ex imperfecto.
C. de teſta. quę diſpoſitio locū habet, & in hac filia à ſta-
tuto excluſa, quemadmodum egregiè ſcripſit Natta in
d. §. ex imperfecto, num. 65. poſt Fulg. & Alc. ibidem.

327 QVAERO quadrageſimoſecundò, an † hoc re-
medium concedatur inſtituto in teſtamento, quod ſolū
iure Prætorio ſuſtinetur? Et concedi affirmauit Bart.
hic num. 19. poſt glo. hic in verbo, legitimo, & cum illis
tranſeunt Iaſ. nume. 14. Deci. nu. 39. verſic. circa iſtam.
Curt. iun. nu. 68. Sapia nu. 85. Mantua prima lectura, nu
me. 152. & Zuch. nu. 351. Iaſ. in l. emancipata, num. 19.
C. qui admitti. & hanc viſus eſt probare Tiraq. tract. le
mort ſaiſit le viſ, parte 2. declarat. 2. ad finem, quæ vera
328 Doctorū ſentētia probatur primo, quòd licet † bono
rum poſſeſſor non ſit hæres vere, ſed ficte, attamen loco
hæredis habetur etiā in diſpoſitionibus, quæ ſtrictam ſo
lum admittunt interpretionem, ſiquidem lex voluit in
omnibus loco hæredis eſſe, l. 2. ff. de bon. poſſ. l. Prætor.
de reg. iur. & ideo conditiones, quæ ſtricte intelligū tur,
& quæ in forma ſpecifica adimplendæ ſunt, puta, ſi hæ-
329 res non erit, verificantur † in bonorum poſſeſſore, l. in
conditionibus. §. ſi patronus, de condi. & demonſt. Bar.
l. 1. §. bonorum. ff. ad Trebel. quo loci Ripa nu. 1. ſcribit
330 d. §. ſi patronus. nō probare id, quod † mandatum fa-
ctum ad hæreditatem adeundā adimpleri dicitur adeun
do bonorum poſſeſſionē, l. ſi quis mihi bona. §. ſed ſi mā
dauit. ff. de acquir. hęred. cum tamen mandatum ſtricte
331 interpretetur. l. diligenter. ff. mand. Ita pariter † ſtatu-
tum de hærede diſponens, locum habet in bonorū poſ-
ſeſſore. Bart. d. l. 1. §. bonorum, vbi ceteri ad Trebel. Iaſ.
in l. emācipata, nu. 19. C. quia dmit. Soc. ſen. in l. 1. ſecun
do not. de vulg. Dec. l. Prætor. num. 4. de reg. iur. Bello-
nus lib. 4. ſuppu. c. 19. nu. 4. Alc. in l. hęreditatis appella-
332 tione, de verb. ſign. qui & in diſpoſitione odioſa † bo-
norum poſſeſſorem hæredis appellatione contineri ſcri
ptum reliquit, quòd placuit & Iaſ. d. l. 1. §. bonorum. ad
Treb. & Cagnol. d. l. Prætor, nu. 3. de reg. iur. etſi eo loci
333 Decius Bartolum ſequutus diſſenſerit. Imo † bono-
rum, poſſeſſorem eſſe vere & proprie hęredem aliquib.
rationibus contendit Vaconius li. 3. decl. iuris, c. 103. in
pęnalibus tamē opinatur Ruinus conſi. 143. nu. 10. li. 5.
bonorum poſſeſſorem hæredis appellatione non conti-
neri. Sed ad rem. In huius itaque cōſtitutionis noſtrę be
neficio, quod fauorabile & latæ interpretationis eſt, du
bium non erit, & bonorum poſſeſſorem comprehendi.

Accedit ſecundo, vt inquit Iaſon, quod quando duo
caſus ſunt æquiparati a lege antiqua, lex noua ſuperue-
334 niens, & aliud diſponēs in vno, † idem in alio quoque
diſponere cenſetur, ita gloſ. l. ſi quis ſeruo perſuaſerit. C.
* de furtis. quam * omnes probant. ſed lex antiqua hære-
dem, & bon. poſ. æquiparauit. l. hæreditatis appellatio-
ne, de verb. ſign. ergo conſtitutio noſtra tribuens hoc be
neficium hęredi, tribuet etiam bonorum poſſeſſori; &
hanc conſiderationē ante Iaſ. attulit Barbat. rub. C. qui
admitti. nu. 173. Cōfirmat tertio Zuch. hic nu. 353. quo
335 tieſcumque † lex antiqua procedit per modum regu-
læ ſemper in lege noua repetita cenſetur, ita Bart. in l.
Prætor. §. erit differentia. in fi. ff. vi bonor. rapt. Bald. in
l. quemadmodū. §. hæc verba. ff. ad leg. Falc. & Soc. ſen.
conſi. 242. col. 4. lib. 2. ſed regula eſt legis antiquæ, quod
hæredis appellatione comprehendatur bonorum poſ-
ſeſſor, dic. l. hæreditatis appellatione, ergo illa repetita
cenſetur in caſu huius noſtræ conſtitutionis, quæ de hæ
rede loquitur. Nec huic receptiſſimæ ſententiæ aduer-
ſatur illa rō, qua contrariā opinionem nixus eſt proba-
336 re † Bar. in rub. C. qui admitti. nu. 170. & 175. qđ ſ. hęc
conſtitutio iuris cōis correctoria ſit, & ob id appellatio
ne hæredis, non contineri bonorum poſſeſſorem, cū in

correctorijs a proprietate ſermonis recedendum non
ſit. Reſpondet Dec. poſt alios hic, quod licet in vna par
te hæc conſtitutio ſit correctoria, & in alia ſit exorbi-
tans, eſt tamen fauorabilis & extendi poteſt, id quod la
te ſupra quæſt. 2. & quæſt. 3. explicauimus, reſponderi
etiam poteſt ex ſupra relatis, quod & in diſpoſitione
correctoria ac ſtricte interpretanda, appellatione hære-
dis venit bonorum poſſeſſor. quod clare Rip. in dicta l.
1. §. bonorum, ad finem. ad Trebellian. & Cagnol. dicta
l. prætor, num. 3. de reg. iur. etiam in materia correcto-
ria ſenſerunt.
337 QVAERO quadrageſimotertiò, an hoc † reme-
dium concedatur hæredi inſtituto, in quem tranſlata eſt
poſſeſſio auctoritate ſtatuti diſponentis, quod poſſeſſio
continuetur in hæredem? Et concedi affirmauit Caſtr.
in l. ſi ſorori. C. de iure deliberan. & ibi eum eſt ſequutus
Alexan. qui hic numero 13. idem viſus eſt ſentire, idem
conſil. 82. num. 4. lib. 2. Iaſ. hic num. 25. Decius nu. 26.
in fi. Rimin. conſ. 340. nu. 10. lib. 2. Curt. iun. hic nu. 82.
Sapia nu. 19. & 90. & Zuchar. num. 105. & 225. & nu.
262. alios plures recenſet & ſequitur Tiraquel. tract. le
mort ſaiſit le viſ, parte 5. declarat. 1. num. 1. & 2. clarius
par. 6. declarat. 2. Rebuffus in commentarijs ad Regias
conſtitut. Galliæ tomo 3. tit. de materijs poſſeſſorijs, in
præfatione, nu. 220. Anton. Gabriel. in concluſionibus,
quæ iam elapſo biennio ſub cōficto nomine Portij Imo
lenſis in lucem prodierunt, is inquam Gabriel. libro 5.
concluſ. 7. num. 5. & Berous in conſ. 1. nu. 89. verſic. ex
prædictis, lib. 1.

Quæ vera iuris ſententia ea prima ratione efficaci
probatur, quod licet ſtatutum hæredem hunc efficiat
poſſeſſorem iuris, non tamen facti, nec realem effectu
tribuit poſſeſſionem: quocirca petere poteſt hæres, ſe
mitti in illam poſſeſſionem realem & effectualem: ita
338 in ſimili videmus, quod † emptor cuius nomine ven-
ditor conſtituit ſe poſſidere, petere nihilominus poteſt
vt ſibi tradatur corporalis facti poſſeſſio: quemadmo-
dum affirmarunt Bal. Caſtren. Iaſ. & ceteri in l. ab em-
ptione. ff. de pactis. & late Tiraq. tract. de iure conſtitu-
ti, par. 1. numero 10. ita quoque in ſimili videmus, quod
339 licet † dominus verus non poſſit rem propriam con-
dicere, præterquam a fure, l. vlt. ff. de vſuſruct. quemad.
caueat. attamen qui dominus fingitur poteſt a quocum
que rem ſuam condicere, l. qui mortis cauſa. ff. de donat.
cauſa mort. l. 1. C. de donat. quæ ſub mod. vbi glo. affir-
340 mat, quod illud quod † eſt noſtrum ficte, poteſt iterū
effici noſtrum vere. quod tradit & Socin. tract. fallen.
reg. 100. fall. 3. poſt Bal. & ceteros in l. 1. §. ea lege. C. de
condictio. ob cauſam. Quod confirmatur, quia & in le-
341 gatarium † tranſit dominium ipſo iure ſine alia tradi-
tione. l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus, de lega. 1. & l. a Titio,
ff. de furt. nihilominus actione perſonali agere poteſt, l.
1. C. commun. de leg. & §. ſed noſtra. Inſtit. de legat. id
342 quod ea ratione contingit, quia † non habet verum
dominium, ſed fictum: alioqui actione perſonali experi-
ri non poſſet. §. ſic itaque, Inſtit. de actio. quo loci Go-
meſ. num. 25. diſſentit, aſſerens hoc eſſe verum domi-
nium. & cum eo Zaſius lib. 2. ſing. reſp. c. 10. Recte ita-
343 que infertur, † quod licet quis tutus ſit fictione, verita
tem tamen implorare poteſt, quemadmodū de his ver-
ba faciens dicebat Bal. in rubr. de cauſa poſſeſſionis, &
proprietatis. num. 13. quem probauit Tiraq. d. declarat.
2. num. 4. ex l. apud Iulianum. §. 1. ff. ad Senatuſc. Tre-
bell. Confirmatur ſecundo illa ratione qua vtitur Tira-
344 quel. d. declarat. 2. num. 7. † beneficium hoc eſſe a ſta-
tuto conceſſum ad fauorem hæredis, vt in eum transfe-
ratur poſſeſſio ipſo iure, non ergo debet ei nocere. lege
quod fauore. C. de legib. & inducta ad augmentum, nō
debent operari diminutionem. l. legata inutiliter. ff. de
adim. lega. Accedit tertio, quod ius ſpeciale hoc eſt, vt
345 poſſeſſio † ſine corporali apprehenſione alicui acqui-
ratur; cum ius commune aliter diſponat, l. cum hęredes.
346 de acquirē. poſſeſ. Ita de † dominio quod fauore ec-
cleſiæ tranſit ipſo iure præter iuris communis diſpoſi-
tionem eſſe dicebat Bart. in l. vlt. num. 17. C. de ſacroſ.
eccleſ. & de dominio legati idem Bart. in l. 1. num. 1. C.
communia de lega. quocirca non impeditur hic poſſeſ-
ſor de iure ſpeciali, quin conſequatur poſſeſſionem de
iure communi: quemadmodum de dominio ſcripſit
Bart. locis iam citatis. & tradit Decius in l. neque pi-
gnus, num. 3. de regul. iur. etſi Gomeſ. §. ſic itaque, num.
10. Inſtit. de actio. ambigat. Præterea negari illud non
poteſt, quin liceat huic poſſeſſori implorare hoc benefi
cium ad ſuæ poſſeſſionis confirmationem; quod ſubſe-
quenti quæſtione explicabimus, a vera itaque hac & re-
ceptiſſima opinione non eſt recedendum: quam & in fo
ro Mediolani obſeruari ſcriptum reliquit Anton. Cor-
ſetus tract. de poteſtate Regia, parte 3. num. 26. poſt Bal
dum in dicta rubr. de cauſ. poſſ. & propriet. numero 13.
Scribit etiam is Anton. Corſet. eſſe hæc adnotanda ad
interpretationem ſtatuti huius ciuitatis Patauij: quod
quidem ſtatutum diſponit, in fideicommiſſarium tran-
ſire poſſeſſionem defuncti, nulla reſtitutione reali, vel
verbali facta, & fideicommiſſarium illum eſſe mitten-
dum in poſſeſſionem bonorum dicti fideicōmiſſi, quod
347 ſtatutum † eſt ſub tit. de citationibus & modo proce-
dendi, c. ſi ad aliquem. inquit ergo Corſet. ſtatutum il-
lud non impedire quin is fideicommiſſarius, vel ille dire
cto hæres mitti poſſit in poſſeſſionem ex beneficio con-
ſtitutionis noſtræ.
348 QVAERO quadrageſimoquartò † an hoc reme-
dium concedatur iam miſſo in poſſeſſionem vt in ea cō
* firmetur? * Receptiſſima eſt Doctorum ſententia con
cedi, ita enim ſcripſerunt hic Cinus colum. vltim. ver-
ſic. item quæro, Alberic. numero 16. verſic. item quæri-
tur. Decius numero 44. Curt. iun. numero 55. & Zucb.
numero 216. 223. idem affirmarunt Guido Papæ, quæ-
ſtio. 132. & quæſt. 291. Decius conſil. 47. num. 4. conſil.
498. num. 4. Brunus conſil. 22. numero 3. Pariſ. conſilio
60. num. 2. lib. 3. Gozad. conſil. 93. numero 10. Socin. iu-
nior, conſil. 97. num. 47. lib. 2. Bellon. lib. 1. ſupput. iuris,
cap. 19. Tiraq. tract. le mort ſaiſit le viſ, par. 6. declarat.
2. numero 8. Berous conſil. 1. numero 9. & conſ. 53. nu-
mero 4. conſ. 54. & conſ. 55. num. 5. lib. 1. & alibi Rolā.
conſil. 2. num. 7. lib. 3. repetitum conſil. 98. eodem volu-
mine. Quæ quidem iuris ſententia probatur ex ſimili
ſumpto a l. 3. §. miſſum. ff. de Carbo. edict. & l. 1. & ibi
Dec. num. 4. 5. C. eo. dum præter illum miſſum in poſ-
ſeſſionem in ea conſtituit, confirmat atque tuetur. Ac-
cedit ſimile ex doctrina Bart. in l. vti frui. §. verum autē.
349 in fi. ff. ſi vſusfructus petat. quod † comes, qui poſſidet
caſtrum, poteſt ſe declarare comitem ad ſuæ poſſeſſio-
nis confirmationem. Huc ſpectat quod docuit Bart. in
l. creditores, num. 26. verſic. mihi autem. C. de pignori-
350 bus quod is qui ſua † auctoritate ingredi potuit, & in-
greſſus eſt poſſeſſionem, poteſt iudicis auctoritate in
ea confirmari. ita etiam cenſuit Tiraquel. d. declaratio.
2. numero ſecundo, hæredem in quem vigore ſtatuti
tranſlata ſeu continuata eſt poſſeſſio defuncti, petere
poſſe ſe in ea confirmari; & eo loci adfert & textum ſi-
milem habentem ſpecie in l. in bello. §. ſi quis ſeruum, ff.
de capt. & poſtlim. reuerſis. & præter Tiraqu. idē quod
in ſua illa iuris quæſtione in ſpecie reſponderit Bal. cōſ.
436. Quidam creditor, col. pen. in fi. lib. 3. Huc tamdem
351 pertinet, quod ille, qui ſemel fuit † legitimatus, petere po
teſt ad illius legitimationis confirmationē iterum legiti
mari. ita reſpondit Caſtr. conſ. 231. Viſo teſtamento, in
fi. lib. 1. quem ad rem noſtrā citauit probauitque Dec.

l. t.

Digitized by Google

l. 1.num.5.C.de Carbon.ed.idem placuit Socin.iun.cō
ſil.120.nu.5.& conſ. 154.nu.9.lib. 2.cetera bis ſimilia
prætereo,nam videri poſſunt apud Alexand.l.de pupil-
lo.§.qui opus,nu.3.de oper.no.nunc.
352 Extenditur relata iuris ſententia, vt locum† etiam ſi
hi vendicet,cum nemo eſt,qui moleſtiam huic poſſeſſo-
ri infert:ita relati Doctores diſtinctè affirmarunt, & in
ſpecie ita ſcripſit rectè Zuchardus,hic nu. 210. & 220.
& probat tex.dicta l.3.§.miſſum.ff.de Carbo. edict.qui
de ipſo poſſeſſore loquitur,ſed Dec.d.l.1. num.7.C. de
Carb.edict.intelligit illam non eſſe poſſeſſionē,ſed ſim-
plicem detentionem , & Decij reſponſionem probare
353 videtur tex.† l.quæritur, ff.de Carb.edict. vbi is, qui
ex illo edicto in poſſeſſionem mittitur,ſi ab actuali poſ-
ſeſſore petit,petitoris partes ſuſtinet,atque ꝓbandi one
re grauatur. Quocirca malè viſus eſt ſentire Zucard.hic
nume. 219.ad finem,qui hanc Decij declarationem re-
prehendit. Secundo itaque loco perpendit Zuchard.
354 tex.l.ſi pater.C.†qui bonis cedere poſ. vbi filius habēs
exceptionem implorat æquitatem Præſidis ſuper ea.
Nec eſt dicendum (inquit Zuchardus) quod ille textus
cauillari poſſit,ſi punctus ibi ſit poſt verbum [inquieta-
ri] ſed verus ſenſus eſt,inquit Zuchard quod illud ver-
bum [inquietari] regatur a verbo,[oportet:] vt ſit ſen-
ſus [quod oportet inquiri facultates patris, non inquie-
tari patrimonium quod dicis tibi emancipato quæſi-
tum.] Verum alia ratione opinor textum illum non pro
bare hanc extenſionem:ſiquidem loquitur is textus cū
iam aduerſarius litem mouit,atque ita cum moleſtia in
fertur,vbi intellexit Salicet.verſi. ſol. quod poſtquam.
quem vno verbo probauit Dec.in cap.1.numero 8.in ſi.
extra de confirm.vtil.vel inutil. Et ſi dicatur ibi ſolum
agi contra bona patris condemnati, dico quod ſaltem
periculum imminebat ne,& ipſe filius emancipatus ve
xaretur. Contrariam itaque ſententiam veriorem eſſe
355 ſenſit † Baldus hic,numero 21.in fine.hanc ſcilicet cō
firmationem implorari non poſſe, ſi nullus reperitur ad
uerſa rius,qui moleſtiā inſerat, ea ratione prima vtitur,
quia fruſtra petitur confirmari,quod controuerſiam nō
patitur:& lex ac natura ſuperuacanea abhorret. l. hæc
ſtipulatio.§.diuus.ff.vt leg.no.cauea. Verum Zuchard.
hic,num. 221. reſpondet, ſatis eſſe quod adſint bona,
quorum ratione fundatur iudicium , vt dicimus infra
quæſtio.52.dum explicabimus ratione bonorum iudicē
competentem iudicari. Accedit,& miſſionem hanc cō-
cedi cum nullus extat contradictor. Secundo in ſimi-
li citat Bald. doctrinam Socin. iun. in capitu. primo,
de confirmation.vtil.vel inutil.qui ſcripſit, quem non
356 poſſe petere pronunciari, ſe eſſe † legitimum, niſi ei
controuerſia moueatur.idem Innocē.in c.cauſam quę,
el 2.qui filij ſint legit. Hinc ſcribit Imol.in l.ſi conten-
357 dat.ff.de fideiuſ.† reum non poſſe implorare officium
iudicis vt declararet ſibi exceptionem competere,atq;
ita alii in l.diffamari,ibi Cagn.num.6.C.de ingen. ma-
numiſſ.affirmant,non licere implorare iudicis officium
358 vt imponatur perpetuo † ſilentium, ſi nullus eſt,qui
controuerſiam moueat. Sed Zuchar.hic, numero 221.
poſt Alexan.in l.ſi finita.§.eleganter,num. 22. de dam-
no inſect.Felin.in c.ſi autem,ad fi.& in c.ea quæ. de re
359 iud.ait illam † Innocentij doctrinam eſſe valde dubi-
360 tabilem,& rectè,vt apud eum. Ego † opinor (reiecta
hac Baldi opinione) Zuchardum rectè ſenſiſſe,ex l.ſi cō
tendat. ff. de fideiuſſo.quo ſatis ex omnium ſententia
probatur poſſe quem petere a iudice daclarari exceptio
nem ſibi aduerſus Titium eſſe,ſeque liberum ab actio-
ne,quæ Titio contra ſe competere poterat. Ita etiam
* probat l. vltima , vbi gloſſ.C.da viu.pup.& * commu-
nis eſt hæc Doctorum opinio, vt teſtatur Socin. ſen.
conſilio 94.columna prima,libro 3.& Didacus libro 1.
varia.reſolu.cap.18.num.3.qui inquit, ex aliorum ſen-
tentia,hæc inter ſe differre,quod petat quis nullum ius
361 aduerſario ſuo competere, & illi † ſilentium perpe-
tuum imponi ab eo,cum petit quis ſibi competere exce
ptionem:nam priore caſu nemo inuitus ad iudicium tra
hitur,nemini detrimentum infertur, ſed ſolum ſibi ipſi
petens prouidet aduerſus futurum periculum, ob id nō
eſſe neceſſe quod adſit contra quem cauſa tractetur. ita
contingit in caſu noſtro,vbi aduerſario nullum infertur
detrimentum, ad iudicium non prouocatur,cum & ſi-
ne contradictore facilius concedatur poſſeſſio, ergo &
illius confirmatio. Diuerſum eſt alijs in caſibus cum ad
uerſario detrimentum inferri poteſt, quemadmodum
in caſu d.l.diffamari.
362 Declaratur nunc hæc ſententia, † vt locum non
habeat cum hæres eſſet in poſſeſſione vitioſa:nam tunc
petere non poteſt ſe in ea confirmari, ita in ſpecie no-
ſtra Zuch.hic,num.223.ex traditionibus Bald. Alexan.
Decii,& aliorum in l.1.C.de Carb.edict.ex l.autborita
tem,vbi Bart.C.vnde vi.qua de re latius diximus tract.
de recuper.poſſ.remedio 8.nu.70.
363 QVAERO quadrageſimoquintò,in quibus † bo-
* nis miſſio hæc in poſſeſſionem concedatur? * Receptiſ
ſima eſt Doctorum ſententia, eſſe faciendam miſſio-
nem in bonis,quæ a teſtatore tempore mortis ſuæ poſſi
debantur: ita ex claris verbis noſtræ conſtitutionis, ibi
earum rerum, quæ teſtaroris mortis tempore fuerunt,
colligunt omnes hic, vt gloſ. in verbo, fuerunt. Decius
numero 17.Sapia.numero 16.& Zuchardus num. 146.
Ruin.conſil.168.in fi.lib.1.& conſil.51.numer.2. lib.4.
Pariſ.conſil.54.numero a.lib.3.Socin.iun.conſil.77.nu
mero 160.lib.1.& Tiraquel.tractat. le mort ſaiſit le viſ,
par.4.declar.1.Hinc reſpondit Gratus conſil. 149. nu.
6.lib.2.quod ſi maritus ex pecuniis dotalib. emit præ-
dium,& poſſedit,hæredes vxoris non poſſe mitti in poſ
ſeſſionem d.prædij.
364 Extenditur primo vt † procedat hęc iuris ſententia
etiam ſi teſtator ſolum illa bona poſſediſſet naturaliter
& ciuiliter: licet enim dominus non fuerit, attamen
ſufficit quod poſſederit, quod fortiori probat hic tex-
tus,dum vult concedi pro his,quæ ſolum detinebantur,
vt infra ſubiiciam.
Extenditur ſecundo,vt procedat etiam ſi teſtator na
turaliter tantum poſſediſſet: vel etiam ſi ciuiliter tan-
tum,relata ratione ſupra.
365 Extenditur tertio, vt locum habeat etiam† quo ad
ciuiliſſimam poſſeſſionem, quam habebat teſtator: vt
puta,ſi in ipſum defunctum, vel hæredem patris ſui fo-
ret ex ſtatuti diſpoſitione continuata poſſeſſio, pote-
rit tunc hæres ex diſpoſitione conſtitutionis noſtrę mit
ti in poſſeſſionem illorum bonorum, quorum ciuiliſſi-
mam poſſeſſionem teſtator obtinebat:ita in ſpecie affir
mauit Zuchardus hic,numer.357. Illa ratione vſus eſt,
366 quia † ciuiliſſima hæc poſſeſſio habere dicitur quen-
dam ſtatum ipſius defuncti,qui bona illa eo tempore,&
modo poſſidebat, quo ergo ad eum ſtatum acquirendū
367 remediū hoc conceditur. Accedit ſecundo qđ † poſſeſ
ſio hæc vigore ſtatuti diſponentis poſſeſſionem debere
continuari in hæredem, parit remedium adipiſcendæ,
vt tradit Alex.in l.in ſuis,num.9.de lib. & poſthum. &
conſ.37.lib.1.& Zuchard.hic,num.107.ſed remedium
noſtræ conſtitutionis in hęredem tranſit, vt tradit hic
Zuchard.num.245.& ſupra q.30. ergo hoc in caſu con-
cedi poterit miſſio hæc.
368 Extenditur quarto † vt locum habeat etiam pro
bonis illis ſolum a teſtatore detentis, vt ſi res aliquæ
fuiſſent depoſitæ vel cōmodatæ:ita ſenſit gl.hic in ver.

Digitized by Google

fuerunt.quam ſequuti ſunt Sal.conſil.5.verſic.nunc vi-
deamus,& clarius Caſtrenſ.num.12.Alexand.num.22.
Iaſ.num.23.alios recenſet Zuchar.nu.355.& alios plu-
res Tiraquel.tract.le mort ſaiſit le viſ,part.3.declar.4.
num.3.Quibus accedunt Pract.Papienſ.in forma libelli
quo petitur hæreditas ex teſtamento,in verbo,poſſide-
bat,num.3.& alij plures,quos recenſet Roland.a Valle
conſil.1.nume.62.lib.1.& conſi.2.nume.30.lib.3.idem
reſpondit & Ruinus conſil.51.num.2.lib.4. Illa eſt ra-
369 tio ſatis efficax, quia † detentio pro poſſeſſione habe-
tur.l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoque, de verb.oblig. Deci.
370 conſi.301.num.17. Hinc videmus pro ſola hac † de-
tentione concedi remedium poſſeſſionis recuperandæ,
quemadmodum explicauimus tract.de recuper.poſſeſſ.
remedio 1.num.66. Quocirca intelligimus male ſenſiſ-
ſe Bald.in l.1.num.5.in fi. C.ſi de momen.poſſ.fuer.ap-
pellat. qui viſus eſt a relata cõmuni opinione diſſentire,
ex l.bona fides.ff.depoſi.quem tex.declarauimus d.tra-
cta.de recuperand. poſſeſſ.remedio primo, nume.119.
371 Hinc modo inſerri poteſt, † remedium concedi pro
detentione bonorum. è quibus vſumfructum teſtator
colligebat; puta ſi tempore ſuæ mortis erat in poſſeſ-
ſione bonorum,è quibus vſumfructum percipiebat,hæ-
redem hunc inſtitutum eſſe mittẽdum in poſſeſſionem
illam ex hoc remedio: quia licet finitus ſit vſusfructus,
ſitque adeo cum proprietate conſolidatus,vt proprieta
rius incipiat in illis habere plenam poteſtatem. §. vlti.
Inſtit.de vſuſruct. nihilominus ob ſolam detentionem,
quæ eo tempore adeſſe dicitur, debet concedi hoc re-
medium: nam vt diximus,pro ſola ipſa detentione con-
372 ceditur.Quocirca non oberit,quod dicitur,† mortuo
vſufructuario ita illam poſſeſſionem extingui,vt non cõ
tinuetur aliquo modo in hæredem ex diſpoſitione ſæ-
pius relati ſtatuti, quemadmodum reſpondit Raphael
Comen.conſil.173. Galuanus, colum.vlti. quem poſt
multos ſequutus eſt Tiraquel. tract.le mort ſaiſit le viſ,
par.3.declaratione prima: ſiquidem ſufficit in caſu hoc
noſtro, quod penes defunctum adfuerit detentio, quæ
ſane traditio, & declaratio noſtra intelligitur reſpectu
aliorum,non autem proprietarij, ad cuius commodum
conſolidatus eſt vſusfructus cum proprietate,ſicuti con
tra verum poſſeſſorem non continuatur detentio deſun
cti in ſuum hæredem, vt declarat Tiraq.in tract.le mort
ſaiſit le viſ,parte tertia, declaratione quarta, numero
373 quinto.His declaratur † ſtatutum Patauinum ſub ru-
br.de citationibus, ſi ad aliquem.quo ſancitum eſt,hæ-
redem teſtamentarium, vel ab inteſtato,eſſe mittẽdum
in poſſeſſionem earum rerum, quas defunctus habue-
rat, vel tenuerat, vel poſſederit,intelligitur ſtatutum ſi-
ue poſſeſſio ſit ciuiliſſima, ſiue nuda detentio: & alijs
relatis modis.
374 QVAERO quadrageſimoſextò, an † hoc reme-
dium concedatur hæredi ſcripto, qui a clerico teſtato-
re inſtitutus eſt, vt indiſtincte mittatur in poſſeſſionem
bonorum, quæ a clerico ipſo tempore mortis poſſide-
bantur? Noua hæc eſt iuris quæſtio in hac tractatione.
Dicendum opinor eſſe concedendum, ſiquidem a for-
tiori videmus, horum bonorum poſſeſſionem cõtinua-
ri in hæredem ex diſpoſitione ſtatuti iam relati de poſ-
ſeſſione continuanda, quemadmodum fuſiſſime ſcri-
bit Tiraquel.tract.le mort ſaiſit le viſ, parte tertia, de-
clarat.octaua. Accedit quod ſiue hæc dicatur poſſeſſio
ſiue detentio, ſemper huic hæredi ex hoc remedio tri-
buenda eſt.
375 QVAERO quadrageſimoſeptimò, an † filiæ in-
ſtitutæ a patre concedatur hoc remedium, vt mittatur
in poſſeſſionem bonorum feudalium, quæ a patre poſ-
ſidebantur? Doctorum * communis eſt ſententia,con-
cedendum eſſe, ita omnium primus cenſuit Ioã. Andr.
in addit.ad Specul.tit.de teſtament.§.penult.ad finem.
Bald.idem placuit in cap. 1.de content.inter maſcul.&
femin.& in c.1.de ſucceſs.feud. & vtroque loco Alexã.
hic num.15.Iaſ.num.26. Decius conſilio 424.num.11.
conſil.467.num.9. & conſil.588.num.8. Curtius iun.
hic num.84.& conſil.21.num.7.conſ.30.nu.10.& con
ſil.41.num.5.& idem tract.it.feudorum par.3.in princ.
num.23.Sapia hic,num.91.& Zuchard.num.485.Bru
nus conſil.1.num.8.& conſil.83.num.1. Campeg.inter
conſilia eiuſdem Bruni,conſil.2.colum.2.Afflict.deciſ.
219.Gozadin.conſil.7.colum.1.Ruin.conſil.18.num.
20.conſil.45.num.11.lib.1.vbi Pariſ.conſil.22.numero
66.conſil.23.num.89.& conſil.41.num.3.lib.1.Socin.
iun.conſil.75.num.28.conſil.75.numero primo, Alcia.
reſponſ.257.Tiraq.tract.le mort ſaiſit le viſ, par.4. de-
clar.5.num.21.Portius Imolenſis conſil.1.num.17.Be-
rous in conſ.67.num.73.lib.1.doctiſs.Oraſc. in deciſio-
nibus Pedemont.deciſ.23.num.36.& deciſ.26.numero
13.& Rolan.conſil.2.num.27.libro 3. vbi communem
376 eſſe teſtatur. Quorum ſententia probatur † in c.1.§.
inter filiam,ſi de feudo fuer.conten.inter dom.& agna.
Illa eſt illius conſtitutionis ratio,quia fieri poteſt, quod
in iudicio petitorio, quod deinde tractabitur, femi-
na hæc oſtendere poſſet ſe non eſſe incapacem ſucceſ-
ſionis illius feudi, vel ob conſuetudinem, vel ob aliud
ius,cum permulti ſint caſus, in quibus femina in feudo
ſuccedit, quod tunc præſertim procedit, cum femina
hæc aliquam cauſam allegat,ob quam feudum obtine-
re poſſe videtur.
377 Extenditur primò,vt fortius † procedat cum iam fi-
lia hæc reperitur in poſſeſſione bonorum feudalium:
tunc fortius eſt in ea conſeruanda atque manutenenda:
ita reſpondit Deci.conſilio 498.num.4. & Iaſ. conſilio
172. colum.2. cum enim alter poſſidet, etiam ſi eſſet
ipſemet agnatus, attamen adhuc filia mittitur in poſ-
ſeſſionem,ita poſt alios Rolan.conſil.2.num.31.lib.3.
qui Dec.d.conſil.424.& alios recenſet: ſed dubitatio-
ne non caret.
378 Extenditur ſecundo vt procedat † non ſolum in fi-
lia, ſed etiam in femina tranſuerſalis lineæ, vt in ſoro-
re;nam & illa ſi hæres inſtituta eſt, in poſſeſſionem bo-
norum feudalium mittenda eſt.ita reſponderunt Deci.
conſ.424.num.11.Socin.iun.conſ.75.num.29. libro 1.
& Portius Imol.d.conſ.1.nu.18.imo & in extranea Ro
lan.conſ.1.num.62.lib.1.& conſ.7.num.11. Diſſentit
tamen poſt alios Berous in conſil.67.num.64.verſic. &
adhuc, lib.1. qui cum iam relatis in eadem facti ſpecie
reſpondit.
379 Extenditur tertio vt procedat, etiam ſi cõſtet † rem
eſse feudalem claris probationibus, vel rei euidentia,
vel confeſſione,ita Gozad.conſilio 7.numero 13.Pariſ.
late conſilio 22.numero 65.lib.1.Rolan.conſilio 1. nu-
mero 65.libro 1. & hic Zuchard.num.486. nec enim in
hoc dubium eſt, cum præſupponant omnes cõſtare feu
dum hoc eſse.Quocirca male ſenſerunt ij,qui exiſtima-
runt filiam non eſse mittendam in poſseſsionem, ſi con
ſtat euidenter bona eſse feudalia [illegible]o non probato, vt
inquam male reſponderunt Iaſ. conſil.135.colum.vlt.
lib.4.Gozad.ſibi parum conſtans, conſi.50.num.20. &
Alba, conſilio 78. num.16. quam opinionem probauit
& Plotus l.ſi quando, num.11. C.vnde vi, Iacobin. hic
numero 46.
380 Declaratur primo non procedere † quando frater,
& ſoror concurrerent in ſucceſsione patris, & maſculi
iam eſsent in poſseſsione: tunc filia non mittitur in poſ-
ſeſsionem rerum feudalium, ita reſpondet Brun.conſil.
63.numero 3. imo & in ceteris agnatis poſseſsoribus
hoc pro-

hoc procedere reſpondit & Decius conſil. 417.num.8.
& in eadem ſpecie reſpondit Gozadinus conſil. 50.nu-
me.26.quem ſequutus eſt Alba,conſi.72.nu.18.& ſen-
ſit Alciatus reſponſ.257. nume.7.quod ſine controuer-
ſia procedit in caſu noſtro, cum neceſſe ſit, quod teſta-
tor fuerit in poſſeſſione tempore mortis, vt illa deinde
tranſeat ex hoc remedio in hæredem, vt ſupra diximus,
atque in ſpecie reſpondit Iaſ.conſi. 183.colum.vlt.ver-
ſic.reſpondetur.lib.4.

381 Declaratur ſecundo non procedere, † quando agna-
ti haberent probationes in promptu, quod hæc bona
eſſent feudalia, & talis qualitatis, quæ a feminis poſſi-
deri non poſſent. ita declarat hic Zucbardus num.486.
poſt Campegium inter conſilia Bruni conſil.2.nume.9.
Gozadinus conſi.50.num.26. & Portius Imol.conſi.1.
num.65. Oſaſcus deciſ.26.num.3.& num.14.Roland.
conſi.2.num.38.in fi.lib.3. Et in eademmet facti ſpecie
conſultus idem reſpondit Berous in conſil.67.num.74.
verſ.præterea illud.lib.1.& hoc in caſu poſſet forte de-
feudi opinio Iaſon.dicto conſ.128.& aliorum, quos ſu-
pra retulimus, dum dicebant filiam non eſſe mittēdam
in poſſeſſionem bonorum feudalium,cum conſtat clare
illa eſſe feudalia, & in eis feminas ſuccedere non poſſe,
quod clare ſenſit Iacobinus a ſancto Georg.hic, nume-
ro 49.verſic.ſed quando pater, & quando probationes
in promptu & incontinenti eſſe dicantur, declarant re-
lati Doctores.

382 Declaratur tertio non procedere † quando feudum
eſſet eccleſiaſticum,& ita conſtaret, tunc femina in poſ
ſeſſionem mitti non debet: ita reſpondit Iaſ.conſ.152.
colum.vlt.lib.4.

383 Declaratur quarto, vt non procedat † quando eſſet
poſſeſſio muniti caſtri, cuius recuperatio difficilis eſſet,
ſi contigeret pro agnatis ſententiam ferri in petitorio:
ita egregie declarauit Caſtren. in l.2.in fi. ſupra eod.tit.
noſtro,& ibi Iaſon.& in ſpecie noſtra Gozad. conſil.7.
nume.11.qui nume.22. declarat. qua de re plura ſcripſi
tract.de recuperand.poſſeſ.remedio primo,nume.314.

384 Hæc ſunt annotanda † ad interpretationem ſtatuti
Patauini ſub rub.de citationibus, c.ſi ad aliquem, vt fi-
lia mittatur, vel nō mittatur in poſſeſſionem bonorum
feudalium ex diſpoſitione illius ſtatuti, iuxta terminos
huius quæſtionis.

385 QVAERO quadrageſimooctauò, an † femina a
patre inſtituta mitti poſſit in poſſeſſionem emphyteu-
ſis? Noua eſt quæſtio, in qua dicendum eſt, ea ratione
mittendam eſſe, quod res emphyteutica dicitur eſſe de
dominio vtili iam defuncti patris: & de illo diſponere
potuit, vt ſcripſit Ioannes Fabri.in §.adeo,columna pri
ma. Inſtit.de locat. Accedit,quod huius rei emphyteu-
386 ticæ † poſſeſſio in hæredem continuari dicitur ex
diſpoſitione ſtatuti, de poſſeſſione continuanda, quem-
admodum tradit Tiraquellus, tracta. le mort ſaict le
viſ, parte quarta, declarat. ſexta, ergo fortius debet
poſſe apprehendi ex conſtitutionis noſtræ remedio.
387 Præterea argumentari licet a † feudo ad emphyteu-
ſin, vt late docuit Euerardus filiam eſſe mittendam
in poſſeſſionem bonorum feudalium, ergo & de his
eſt dicendum.

388 Declaratur primo non procedere, quando † filia hęc
eſſet illegitime nata,& emphyteuſis eſſet eccleſiaſtica,
& de vtroque clare conſtaret. ita ſenſit in ſpecie Ruin.
conſil.47.nume.7.lib.1. Et erit hæc egregia declaratio
389 ad † relatum ſtatutum Patauinum ſub rub.de citatio-
nibus,cap.ſi ad aliquem, vt hoc in caſu ceſſet illa miſſio
in poſſeſſionem.

390 QVAERO quadrageſimononò, an † extraneus
hæres ſcriptus, mittendus ſit in poſſeſſionē emphyteu-
ſis eccleſiaſticæ? Noua eſt quæſtio, in qua dicendum
eſt, mittendum eſſe, illa ratione, qua vtuntur Docto-
res in caſu feudalis poſſeſſionis, vt diximus ſupra quæ-
ſtio.47. quia etſi multi ſunt caſus, in quibus extraneus
391 non ſuccedit in † emphyteuſi eccleſiaſtica, attamen
extant & alij permulti quibus admittuntur, vt late
ſcribunt Alexand.l.etiam,columna ſecunda, ſolut.ma-
trimon.omnes in c.in præſentia.de proba.latiſſime Di-
dacus lib.2.var.reſolut.ca.17.numero quinto, ob hanc
ergo dubitationem probabilem mittendus eſt hæres in
poſſeſſionem. Et hoc etiam in caſu procedit diſpoſitio
392 dicti ſtatuti † Patauini, ſub rub.de citationibus,cap.ſi
ad aliquem, vt etiam locum habeat, & in caſu præce-
dentis quæſtionis.

393 QVAERO quinquageſimò, † an hæres, qui mit-
titur in poſſeſſionem rerum corporalium, mitti etiam
debeat in quaſi poſſeſſionem rerum incorporalium?
Bald. hic, nume.48. duos caſus diſtinguit. Primus eſt
quoad incorporalia, quæ circa alia incorporalia verſan
tur, vt obligationes circa actiones: & in his nihil ope-
ratur miſſio hæc, ſi quidem hæc perſonæ cohærent, &
caſum hunc probant ceteri, hic, qui cum Baldo ſimpli-
citer tranſeunt, vt apud Alexand. numero 25. & ſenſit
Gratus conſil. 149.num.12.lib.2.etſi eo loci de interdi-
cto quorum bonorum, loquatur: cum tamen de hoc re-
medio noſtro reſponderet. Secundus eſt caſus, quoad
394 incorporalia, † q̄ circa corporalia verſantur, vt in ſer-
uitutibus, quæ circa prædia ſunt: concludit hoc in ca-
ſu Bald.operari, & cum eo ſenſerunt hic Salic.columna
octaua, verſic.quæro in quo. & clare Caſtrenſ.num.12.
& Alexan.numero 25.quæ quidem iuris ſententia, vel
ex eo probatur, quod & in his cadit quaſi poſſeſſio, l.
quoties, l.2.ff. de ſeruitut.non ergo mirum ſi miſſio in
poſſeſſionem in hoc operatur. Accedit ſecundo text.
l.cum ſcimus.§.vltimo,C.de agr.& cenſ.lib.11.qua di-
395 cimus, quod ille, qui eſt in † poſſeſſione principali, eſt
396 etiam in illi acceſſoria,& cōcreta. Nec † aduerſatur l.
non tantum.§.ſeruitutes.ff.de petit.hæredita. quia illa
procedit in re illa quæ per ſe venit, & non in conſequen
tiam, vt declarant Bald.& Salicet. iam relati. Vel ſe-
cundo, ait Bald.ibi hæres proprio nomine agebat; quia
ipſe prohibitus fuit, & non defunctus, vt apud eum.
397 Quibus interpretatur † ſtatutum Patauinum dicta
rubr. de citationibus, capit.ſi ad aliquem, vt illa miſſio
in poſſeſſionem locum habeat etiam hac in quaſi poſ-
ſeſſione. Id quod confirmant verba eiuſdem ſtatuti ibi
[& poſſeſſio, vel quaſi poſſeſſio quæ erat.] quæ ſane
verba etſi de alio loqui videantur, attamen præceden-
tia declarant.

398 QVAERO quinquageſimoprimò, an † ſi iudex
eſt ſęcularis, & mittat hæredem ſcriptum in poſſeſſio-
nem bonorum defuncti teſtatoris, dicatur miſiſſe, &
in quaſi poſſeſſionem iuriſpatronatus præſentandi in
eccleſia? Baldus hic, numero 48. verſicul. Numquid,
399 ſcripſit, hæc † incorporalia verſari circa factum ho-
minis, & quod miſſus in poſſeſſionem rerum hæredi-
tariarum cenſetur etiam miſſus in poſſeſſionem iuriſ-
400 patronatus. Ea eſt ratio, quia † iuſpatronatus cum vni
uerſitate tranſit. l. in modicis. ff. de contrahen. empt.l.
quædam.de acquir.rer.domin. &c. cum Bert. de re iu-
dic.qua ratione fit, quod quando hęres directo inſtitui-
tur, in eum tranſit iuſpatronatus: quia ſub vniuerſo res
vacare non poteſt. l.ſi quis ita hæres inſtitut.fuerit, ex-
cepto fundo.ff.de hæred.inſtit.econtra autem ſub titu-
401 lo ſingulari non continetur † iuſpatronatus, quod
multis probat Baldus & ad rem plura ſcribit Didacus
lib.1.variar.reſolut.c.13.num.3.

402 QVAERO quinquageſimoſecundò, quis † ſit
iudex

Digitized by Google

iudex competens in caſu huius beneficij? Gloſſ.hic, in
verbo, competenti, duos caſus conſiderare atque di-
ſtinguere videtur. Primus eſt, cum agitur de ipſa actua-
li miſſione in poſſeſſionem, tunc is dicitur iudex, ſub
cuius territorio bona poſita ſunt, l.cum vnus.§.penul.ff.
de bon.auctorit.iud. poſſeſ.& l.a Diuo Pio. §.1.ff. de re
iudic.& cum gloſſ.ſenſerunt Barto.hic, num. 13.& alij
quos ſtatim referam. Secundus eſt caſus, quando ſo-
403 lum agitur de † pronunciatione miſſionis in poſſeſ-
ſionem: tunc iudex competens,& ille, qui præeſt iuriſ-
dictioni ratione domicilij petentis ſe mitti in poſſeſſio-
nem, ac etiam domicilij contradictoris. quam ſane ſen-
tentiam probat l.1. C.vbi de hære.agi oport.iuncta l.2.
C.de interdict. ex declaratione bene eruditi Cuiacij li-
bro quinto obſeruat.cap. 19. & illa pronunciatione fa-
cta is iudex concedit litteras remiſſorias ad iudicem, in
cuius territorio bona ſita ſunt, vt is actualiter in poſſeſ-
ſionem mittat, ex d.l.cum vnus.§.penult.ff.de bon.au-
ctor.iud.poſſ. Non diſſentiunt a gloſſæ opinione ceteri
404 interpretes, & ſcribit hic Bal.num. 46.quod ille † iu-
dex territorij non poſſet ſine his litteris remiſſorijs hāc
miſſionem facere: quia de alieno proceſſu non poteſt
quis ſe intromittere, niſi requiſitus.l.cum quædam puel
la, de iuriſdict.omn.iudic.cum autem requiſitus eſt, po-
teſt, quia imaginem requirentis gerit. Illud vnum eſt
adnotandum quod ſcribit eodem loco Baldus, quod ſi
iudex domicilij pronūciat hæredem eſſe mittendum in
poſſeſſionem, nullo aduerſante contradictore non po-
teſt deinde iſte iudex mandare aliquid alteri iudici, ex
doctrina ſimili Innocent.in cap.ſolent, in fi.de ſentent.
excommunic.& hoc eſt idem, quod Bartolus adnotauit
hic, numero 13.in fine, qui ea ratione vtitur: quia non
poteſt pronunciare ratione perſonæ litigatis, ex quo
nullus adeſt, contra quem petitio dirigatur. Item nec
ratione rei, quia ſub territorio non eſt, quam ob rem
neceſſe erit iudicium ratione rei ſitæ pronunciare. cum
Bartolo & Baldo ſentiunt ceteri, vt Iaſon.numero 12.
Decius numero 31. in fine. Zuchard. numero 276. &
Corneus numero 19.qui verſicul.ſed inepta ratione.de-
✻ clarat, niſi maior pars bonorum eo in loco eſſet. * Huic
receptæ doctrinę Curtius iunior, hic, numero 58.obij-
cit Bartoli traditionem in l. legitimos, numero quinto,
verſicul.& ex hoc concludo. ff. de legit. tutor. & idem
quod Curtius, eo tacito facit Sapia numero 61. Verum
reſpondet hic Zuchardus numero 277. quem ſequor.
405 Illud etiam non omitto, † iudicem eccleſiaſticum poſ
ſe hanc miſſionem in poſſeſſionem facere, cum locus
prius ſcriptus hæres fuit: ita reſpondit Angelus conſi-
lio 137. Quidam Vgucius falſo, ad finem. cum autem
litteræ conceduntur iudici illius loci, vbi bona ſunt ſi-
406 ta, erit animaduertendum opus eſſe, quod is † iudex
dicti territorij habeat mixtum imperium. ita poſt Bal-
dum in Authent.& qui, numero 12.C.de bonis auctor.
iudic.poſſid.ſcripſit hic Zuchardus, nume.278.& cum
Baldo ſenſerunt Iaſon, quod Prætor Mediolani non
407 poſſet litteras dare † conſulibus mercatorum Papiæ,
vt hanc miſſionem exequantur: cum illi mixtum impe-
rium non obtineant. Idem ſcripſit Sapia in dicta l. iu-
bere, numero tertio, & eo loci Purpur.numero 24.poſt
Baldum aliam rationem conſiderauit, quia bi magiſtra
tus, ſeu conſules non habent territorium, & ob id cum
408 Baldo inſert, quod licet † Archidiaconus ordinariam
iuriſdictionem habeat, non tamen mittit in poſſeſſio-
nem, ex quo territorio, quod Epiſcopi eſt, caret. Idem
ſcribit de Rectore ſcholarium. Illud etiam eſt hic ad-
409 notandum, quod is iudex, cui datæ ſunt litteræ, † vt
in poſſeſſionem mittat, exequi non poteſt niſi litteris
receptis. ita Baldus dicta Authent. & qui. numero 13.
C.de bon. auctor.iudic. poſſid. Are.in l.qui abſenti, nu-
mero 7.de acquirend.poſſeſ.& Zuchardus hic, numero
279.quibus accedit quod tradit gloſſ. in Clement. 1. in
verbo, receptis. de procur.ex text.cap.ſuper eo, el 2.in
410 fin.de appell.delegatum † cauſæ nullam habere pote-
ſtatem & exercitium ante litterarum præſentationem,
quam ſententiam probarunt Felin.in cap. ceterum, nu-
mero 8.de reſcript.Guido Papæ quæſtione 286.& late
Vantius tractat. nullit. titu. de nullitate ex defectu iu-
riſdict.deleg.numero 36. Eſt etiam animaduertendum
ex ſententia eiuſdem Zuchardi hic, numero 283.in fi-
ne, poſt Iaſon in l.a Diuo Pio.§. ſententiam, de re iudic.
411 nume.20. † iudicem hunc requiſitum, vt det litteras
iudici loci, in quo bona ſita ſunt, ad hoc vt miſſionem
hanc exequatur, non poſſe hoc recuſare, quod ſi recu-
ſabit, habēdus erit ad ſuperiorem recurſus. Illud etiam
412 hac in re adnotandum eſt, quod quando coram † hoc
executore, qui loco iudicis mittere debet hæredem in
poſſeſſionem, opponitur nullitatis executio, debet hic
executor ab ipſa executione ſuperſedere, & iudici, qui
executionem delegauit, reſcribere, vt is de ea propoſi-
ta nullitate cognoſcat. ita poſt Barto.in l.a Diuo Pio.in
princip.de re iudic. quod in ſpecie noſtra intelligit Zu-
chardus hic, numero 289. poſt Roma. conſilio 51. niſi
de nullitate notorie conſtat. qua de re latius ſcripſi in
commentarijs de Arbitrar.iudic.&c.libro primo, quæ-
ſtione 38.& ibi nume.21.Romani doctrinam probaui.
Non etiam tacitus prætereo quod ſcribit Zuchardus
hic, numero.283.nempe cautum eſſe debere hæredem
cum impetrat has litteras remiſſorias, vt curet inſeri
clauſulam, qua executori conceditur facultas mitten-
di in poſſeſſionem, etiam contra reſiſtentes armis &
413 vi, alioqui non poſſet is † executor ita exequi, quod
✻ inquit Zuchardus eſſe ex ſententia * omnium, vt Inno-
cent.in cap.olim, la 2.de priuileg. in cap. ſignificaſti. de
offic.deleg. Angel.& Imol.in l.a Diuo Pio, in princ.de
re iudic.& Felin.in cap.cetero, num.8.de re iudic.quod
declarat idem Zuchardus, niſi mandata foret executio
poſt latam ſententiam. qua de re aliqua ſcripſi tractat.
de recuper. poſſeſ. remedio octauo.numero trigeſimo-
ſecundo.

414 QVAERO quinquageſimotertiò, quod † impe-
rium, quam poteſtatem habere debeat hic iudex com-
petens? Duos caſus noſtri iuris interpretes diſtinguunt.
Primus eſt, cum nullus datur contradictor. Secundo
✻ eſt, quando contradictor extat. Primo caſu * ex rece-
pta Doctorum opinione debet hic iudex habere mix-
tum imperium. ita gloſſ. hic, Barto. numero 13. Deci.
nume.51.in fine. Curtius iunior, nume. 58. Iaſ. numero
16.Sapia nume.58.61. Iacobinus a ſancto Georgio nu-
me.22.verſicul. In gloſſ. Corneus num. 18.in fine. Man-
tua in prima lectura, numero. 123.ad finem.& commu-
nem teſtatur Zuchardus hic, numero. 264. Ea ratione
415 in hanc ſententiam adducti ſunt: quia † miſſio hæc
expeditur officio iudicis nobili ad priuatam vtilitatem,
ergo mixti imperij eſt: vt ex diffinitione mixti impe-
rij patet. cui ergo diffinitio conuenit, ergo & diffini-
tum. quod autem officio iudicis nobili concedatur miſ-
✻ ſio, cum nullus extat contradictor, tradunt hic * om-
nes, vt recenſet Zuchardus numero 178. Confirma-
tur, quia hæres miſſus in poſſeſſionem ex hoc reme-
416 dio poſſeſſor efficitur, † quemadmodum affirmāt hic
omnes & infra quæſtione 56. numero 47.dicemus. ſed
417 iubere † poſſidere mixti imperij eſt. l. iubere. de iu-
riſdict.omnium iudic. & ibi Doctores intelligunt. Hic
✻ magis * communiter affirmant ſcribentes miſſionem
418 ex † ſecundo decreto, quo miſſus poſſeſſor efficitur,
mixti imperij eſſe. ita Barto.in l.imperium, nume. 19.
de iuriſdi-

Digitized by Google

de iuriſdictione omnium iudicum Decius numero 55.
Purpur.numero 313. Longoual. numero 120. Bologn.
numero 96.& Coraſius numero 30.& Decius,in l.iube
re,num.3.vbi Coraſius in fine,eodem tit.& probat.l.ea
quæ.ff.ad municip.l.4.§.ſi forte, de damn.inſect.& d.
l.iubere.Quibus inſerunt hic Bart.numero 13. Alexan.
numero 14. & ceteri omnes, hanc miſſionem a magi-
419 ſtratibus municipalibus, † quibus mixtum imperium
non eſt conceſſum,dicta l.ea quæ.minime fieri poſſe.Il-
li ergo magiſtratus miſſionem hanc faciunt, apud quos
mixtum eſt imperium.qui autem ſint hodie, declarat
420 Bart. in dicta l.imperium † numero 17. a quo ibi diſ-
ſentit & recte Bolognet.numero 92.& eo loci aliter de
clarant Gaſpar Valai.numero 225.& Longoual. nume
ro 141.cuius quidem Longoualij ſententiam ſequutus
ſum in interpretationib. ad cap.cum ad ſedem.de offic.
ordina.ſed ad rem. Cum ergo nullus extat cōtradictor,
mixtum imperium requiritur,atq; ita magiſtratus mu-
nicipales concedere non poſſunt. Verum a recepta hoc
opinione diſſentit Zuchardus hic,numero 270.& de ea
dubitauit Iaſon numero 11. ea ratione videtur adduci
Iaſon quod quando nullus adeſt contradictor, atque ita
421 nullus poſſidet,poteſt † hæres propria auctoritate ca-
pere.l.cum hæres.de acquiren.poſſeſs.ergo fortius cum
iudicis incompetentis auctoritate poterit. ex §.multis,
Inſtit. de libert. quo probatur, quod quando aliquid in
422 actu † non requiritur, ſi adhibetur & inepte, aut mi-
nus ſollemniter,actus non vitiatur,& probat tex.notab.
in lege cum tabulæ.ff.de bonor.poſſeſſio. ſecund.tabul.
id quod intelligitur, cum vere illud non eſt de iure ne-
ceſſarium,vt citatio in actu notorio, nam ſi in eo noto-
rio citatio minus ſollemnis interueniret, actum non vi-
tiaret. ita egregie declarat Crauetta tract. de antiquit.
tempo.quarta parte principali,particula ſecunda, quæ
incipit, Abſolutis, numero 62. & ante eum, etſi is non
referat,ita declararunt Decius conſilio 37. numero ſex
to,in fine, Curtius iun.in l.edita, numero 7.C.de eden.
qui retulit Felinum in capit.cum ordinem, columna ſe-
cunda, verſic.ſed aduerte.de reſcript.idem Curt.iun.in
l.1.numero 33.ff.ſi certum petatur.Huic difficultati ni-
xus eſt reſpondere Iaſon,& ait Bartolum & ceteros nō
loqui ex neceſſitate, quando hæres propria auctoritate
capere poſſet.nam licet loquatur Bartolus,cum contra-
dictor non apparet, non tamen ſequitur, ergo nullus
poſſeſſor aderat, fieri enim poteſt (inquit Iaſon) quod
quis poſſideat, & tamen ad contradicendum non ve-
niat. Verum hanc reſpontionem euertit Zuchardus nu-
mero 266.verſic.iſta ſolutio. Quocirca ſecundo reſpon
det Decius numero 31. imo hanc incompetentiam iu-
423 dicis vitiare: nam ex quo † viam hanc iudiciariam eſ-
ſet ingreſſus, cenſetur renunciaſſe viæ extraiudiciali,
atque ita facultati apprehendendi poſſeſſionem aucto-
ritate propria, iuxta l.mulier. ff.de eo quod met.cauſa.
ex quo ſequitur,quod electa via hac iudiciaria,illa iudi-
cis incompetentia vitiat: quia noſtra hæc conſtitutio
requirit hanc miſſionem fieri a iudice competenti; at-
424 que ita ceſſat ratio † ex dicto §.multis. quoniam ibi
illud non requiritur ex neceſſitate in actu, ob id expreſ-
ſo non vitiat: hic autem vt in actu iudiciali requiritur.
Quam quidem reſponſionem, cum forte non percepe-
rit Zuchardus,male eum reprehendit,vtpote,quod non
reſponderit Dec.dicto §.multis. Ego tamen opinor De
cium minus recte in hoc ſenſiſſe: ſiquidem verum non
eſt, quod is qui poteſt ſua auctoritate aliquid facere, ſi
iudicem adit,cenſeatur ſuæ facultati renunciaſſe.Nam
425 hoc clare cenſuit † Decius hic, numero ſeptimo, in fi-
ne,poſt Caſtrenſ.quem citat idem Decius conſilio 460.
numero ſeptimo,reſpondit, quod ex actu adeundi iudi-
cem neceſſario non infertur eſſe renunciatum facultati
recuperandi rem extraiudicialiter & manu propria.
eoque loci Decius rationibus & aliorum auctoritatibus
comprobauit. Quibus accedunt late tradita a Iaſon. in
lege clam poſſidere. §.qui ad nundias. numero 7.54.de
acquiren.poſſeſsio. dum poſt alios ſcribit, quod ille qui
426 ſua † auctoritate poteſt expellere clandeſtinum poſ-
ſeſſorem,ſibi non præiudicat adeundo iudicem,vt agat
interdicto,vti poſſidetis. dicemus aliqua infra, ſequen.
remedio,quæſt.23.Reſpōdet itaque tertio Zuchardus,
quod quando nullus extat contradictor, poteſt hæres
427 propria auctoritate ingredi: ergo & auctoritate † iu-
dicis incompetentis. Nam quod auctoritate iudicis in-
competentis fit propria priuataque auctoritate fieri cre
ditur. ita Bart. in lege creditores. numero 26. C.de pi-
428 gnor.dum ſcribit,quod ille qui auctoritate † ſua ingre
di poſſeſſionem poteſt, quippe quod ex pacto conuento
id ſibi liceat,ſi iudicem adiuit,habet iudex poſſeſſorem
citare, quod ſi negligit, perinde eſt ac ſi ſponte ingreſ-
ſus ſit: idem reſpondit Socin.ſen. conſilio 82. nume.11.
libro tertio, Riminal.dicta lege ſecunda, numero quin-
to,de iuriſdict.omn.iudic. & alios recenſet hic Zuchar-
dus,& dicemus infra remed.ſeq. quæſt.20. Quibus ac-
cedunt Ruin.conſil.152.numero 6. libro 4. Pariſ. con-
ſilio 94.numero 20.libro 4.& Crauet.conſil.302.num.
quarto,qui quidem Cranet.reſpondit,quod quando iu-
429 dex incompetens priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione,
dicitur id egiſſe tamquam perſona priuata.quam ſentē
tiam ſequutus ſum tract.de recuper.poſſeſs. remedio 8.
numero 17. Huc ſpectat quod ſcriptum reliquit Seba-
ſtianus Vantius tract.nullitatum,tit.de nullitate ex de-
430 fectu iuriſdict.ordin. numero 107. † iudici incompe-
tenti non eſſe neceſſe parere,quia priuati loco habetur.
l.1.ff.de offic.præſid.l.obſeruare,§.ingreſſus.ff.de offic.
præſid. atque ita hac conſideratione motus Zuchardus
* aduerſus * receptiſſimam Doctorum opinionem ſen-
ſit: nempe poſſeſſionem apprehendi potuiſſe auctorita-
te iudicis incompetentis,quia propria priuataque aucto
ritate apprehenſa. Ego opinor duo hic conſiderari poſ-
ſe: Primum, an hæres qui hoc in caſu per iudicem in-
competentem poſſeſſionem conſequutus eſt,eam dica-
tur conſequutus via iudiciaria, hoc eſt, ſine controuer-
ſia? & dicendum eſt, non eſſe via iudiciaria conſequu-
431 tum, ſiquidem non poteſt dici † iudicatum, quod a
iudice incompetenti iudicatum fuit, lege prima, §.ver-
ba,ff.quod quiſque iuris,lege prima,§.vltimo, ad Sena-
tuſc.Tertullia. & hoc in caſu recte loquuntur Doctores
omnes. Secundum eſt,an cum hæres adiuit iudicem in-
competentem,& poſſeſſionē ingreſſus eſt, habeatur,ac
ſi ſua ſponte ſit ingreſſus. Quo in caſu loqui videtur
Zuchardus,& recte viſus eſt ſentire,hæredem hunc ha-
beri,ac ſi ſua ſponte apprehendiſſet. Illa adferri poteſt
ratio,quam ſupra contra Decium conſideraui: quia nō
dicitur hic hæres renunciaſſe propriæ auctoritati & fa-
432 cultati ingrediendi: & cum ſit ingreſſus, † præſumi-
tur quod omni meliori via ac modo ſibi conſulere at-
que prouidere voluerit, iuxta l.3.de milita.teſtamen. &
confert regula l.quoties, de rebus dub. Verum adhuc
huic Zuchardi opinioni aduerſari videtur doctrina In-
nocent.in capit.vlt.numero 3.de procur. quam ibi pro-
bauit Abb.colum.3.& Felinus in cap.cum ordinem,nu
mero ſecundo, verſic. facit pro.de reſcript.inquit Inno-
cen.quod ſi in actu nō requiritur ſuperioris auctoritas,
& tamen illa impetretur a non habente poteſtatem il-
lam interponendi,actus ille non valet. Confirmari poſ-
ſe videtur ex illa iuris regula, quod potui nolui,& quod
volui,adimplere nequiui, lege multū intereſt, C.ſi quis
433 alteri vel ſibi. Reſponderi poteſt, doctrinam † Inno-
centij,

centij,actum non valere eo modo, vt ſi illa autboritas
interceſſerit,non tamen ſequitur quin valeat eo quo va
434 lere poteſt modo. Ad regulam † multum. reſpondetur,
illam procedere in caſu claro,quia conſtabat,virum
non ſibi ſed vxori acquirere voluiſſe: ita declarat Gal-
liau.in l.Centurio,oumero 274.verſiculo octauo,de vul
ga.at nos ſumus in dubio,an ſcilicet hic hæres adeundo
iudicem, voluerit eum adire, vt omnino tamquam iu-
dex in poſſeſſionem mitteret, poſthabita ſua autbori-
tate,& in dubio credendum eſt, quod vti voluerit via
meliori.
435 Secundus nunc eſt huius quæſtionis caſus, cum† da-
tur contradictor,quo quidem in caſu ſcribit hic Barto-
lus,quemuis magiſtratum municipalem poſſe mittere
in poſſeſſionem. Iacobin.hic,numero vigeſimoſecundo
verſicu. In gloſ. Ea ratione motus eſt, quia miſſio hæc
iure actionis,non autem officio iudicis nobili concedi-
tur, ob id mixti Imperij non eſt, ſed iuriſdictionis: nō
mirum ſi poſſunt magiſtratus municipales hanc miſſio
nem facere,dicta l.ea quæ,ff.ad municip. Verum ratio-
nem improbauit Corneus hic, numero 18. in fine. &
✱ Zuchardus hic,numero 274.eo quod (inquit ille) rece-
pta magis opinio eſt contra Bartolum,miſſionem hanc
exiſtente contradictore,concedi officio iudicis nobili,
quemadmodum idem Zuchardus magis communem af
firmauit hic numero 178.qua de re infra quæſtione 61.
dicemus. Alia itaque ratione vtitur Zuchardus, hanc
miſſionem poſſe facere magiſtratus municipales,eo q̃a
436 celeritatem † deſiderat, vt hic,& in l.vltima,ff.de ap-
pel.recip.& quæ celeritatem deſiderāt,a magiſtratibus
municipalibus poſſe expediri, tradit idem Zuchardus,
hic numero 271.verſic.tu vero.&c.poſt Decium in l.iu
bere,numero 146.de iuriſdict.omn.iudic.& infra quæ-
ſtione ſequenti dicemus.& ob id ſcribit Zuchar. Præto-
res caſtrorum, & villarum hanc miſſionem facere poſ-
ſe,vt apud eum.
437 QVAERO quinquageſimoquartò, † an cauſa hu
ius miſſionis in poſſeſſionem delegari poſsit? Duos ca-
ſus noſtri hic ſolent diſtinguere. Primus eſt quoad ip-
ſam cognitionem,ao mittendus ſit in poſſeſsionem, vel
non. Secundus eſt,quoad ipſam realem miſsionem. Pri
mo caſu delegari poſſe ſenſit Bart.hic,numer.13. Dec.
✱ num.30. Mantua in l.lectu.oum. 119. & * communem
teſtatur Zuchard.num.272.adferri ſolet pro hac ſenten
tia text.l.cognitio.§.vt poſſeſsio bono.ff.de officio eius,
quam explanaui in commen.de Arbitr.iudic.lib.1.quæ
438 ſtio.74.num.41. Affertur ſecundo ratio illa,quod † ex
quo cauſa hæc celeritatem deſiderat, vt hic in text. &
l.vltim.ff.de appel.recip.ob id delegari pōt.l.4.§.duas.
de damn.infect. Dec.in l.iubere,num.14.de iuriſdictio.
omn.iud.& ibi Sapia num. vndecimo, qui inferunt, ita
eſſe in omnibus cauſis,quæ celeritatem requirunt. Quę
439 quidem † iuris ſententia fortius procedit de iure cano
nico, quo iure facilius conceditur delegato, vt ſcribit
Dec.d.l.iubere.num.31.& Zuchar.hic refert,qua de re
ſcripſi in prędicatis comment.de arbitr.iudi.lib.1.q.54.
num.9.& q.74.nu.44.
440 Secundus eſt caſus,quoad † ipſam actualem miſsio-
✱ nem, * recepta magis opinio eſt,delegari non poſſe,ita
affirmarunt Barto.hic,oum.13.& communem teſtatur
Zuchar.num.171. Verum ab hac opinione diſſentit Zu
char.& recte,ratione iam relata,quia miſsio hæc celeri
tatem poſtulat,delegari ergo poteſt.
441 QVAERO quinquageſimoquintò, an in † hoc
iudicio perſona hæredis petentis mitti in poſſeſsionem,
legitimari debeat? Et eſse legitimandam; affirma-
✱ runt * omnes hic, vt Bald.num.45.verſicu.octauo, ſtu
deat. Dec.num.293.alios retulit in comment.de recup.
poſ.remed.15.nu.273.quibus accedunt Pariſ.conſ.11.
lib.1.numero 25. Vantius in tract.nullitatum,tit. Quis
poſsit dicere de nullitate, numero 44. & Marſil. in l.ſi
quis ne quæſtio,numero 5. ff. de quæſtio. vbi latiſsime
diſſerit,qui numero 11.ſubijcit,iudicem hoc ex ſuo of-
442 ficio efficere debere,& recte.ſiquidem curare † is de-
bet,ne iudicium reddatur eluſorium, iuxta l.ſi Prætor.
in princip.ff.de iudic.& vere non eſt qui ab hac ſenten-
tia recedat. Hinc declaratur ſtatutum Patauinum ſub
rubric.de citationibus cap.ſi ad aliquem,dum concedit
miſsionem in poſſeſsionem hæredi, intelligitur tamen
facta prius perſonæ legitimatione,cum ex illa diſpoſitio
ne experitur. Maius eſt dubium,quæ requiratur proba-
443 tio in hac † legitimatione? opinio enim crebrior eſt,
plenam probationem neceſſariam eſſe:ita docuit Bart.
in l.a.in fine ſupra noſtro tit. Alex.in l.a diuo Pio.§. ſi ſu
per reb.num.3.de re iud. Felin.in c.veniens.num.14. de
teſtib. Dec.hic,num.47.& Zuchard.num.301.idem re
ſponderunt. Neuiſ.conſi.18.num.4. Pariſ.conſi.11.nu.
2.lib.2.qui alios recenſet. Contrarium ſenſit verius eſſe
Iaſ.in dicta l.a.numero 7.ſupra eod.quod imo ſemiple-
444 na probatio ſufficiat.ea ratione mouetur,quod † ſi cau
ſa principalis ſummaria eſt,ergo, & articuli, ut inquit
Bart.in extrauag.ad reprimēdum,in verbo,ſummarie,
numero 3. Hanc dubitationem ante Iaſ.ſenſit Barto.in
l.3.in princ.in nouis additionibus,ff.ad exhibend. Con-
445 firmatur,quia † cauſa incidens ſequitur naturam prin
cipalis,quemadmodum multis probaui in commenta.
de arbitr.iudi.lib.1.quæſt.45.nu.9. Hunc nodum mul-
tis modis diſſoluere conātur Dec.& ceteri.inquit Dec.
idem eſſe iudicandum de articulis,quod de cauſa prin-
cipali,quando articuli illi cauſam reſpiciunt:ſecus cum
perſonam reſpiciunt, vt hic: quia perſonæ legitimatio
a cauſa ſeparata videtur. Verum non ſatisfacit hæc re-
ſponſio,quandoquidem illam ſuam rationem non pro-
bat Decius,nempe legitimationem perſonæ eſſe ſepara
tam a cauſa:quia imo ſeparata nō eſt cum ratione illius
conſideretur. Reſpondet ſecundo idem Decius, & ne-
gat eſſe abſolute verum, quod idem iudicandum ſit de
articulis incidentibus, quod de ipſa cauſa. Nam vide-
446 mus(ait ille)qđ licet a ſentētia lata in poſſeſſorio † ap
pellari non poſsit,nihilominus poteſt a ſententia lata ſu
per incidenti,& ab inordinato proceſſu, vt docuit Bal.
in cap.ex conquæſtione.de reſtit.ſpoliat. Verum non ſa
tisfacit adhuc reſponſio hæc, cum maxime dubia ſit il-
la Baldi doctrina, vt ſcribit idem Decius in cap. paſto-
ralis, in princip.numero quarto,de appellat.& eam de-
clarabimus infra quæſtio. 99. Quocirca tertio reſpon-
det Zuchardus hic,numero 301.qui poſt Boer.in capit.
veniens,de teſtibus.duos caſus conſiderat. Primus eſt,
cum perſonę legitimatio requiritur ratione alterius a-
ctus, atque quoad alium effectum, vt cum agitur de im
pedienda executione a tertio: tunc (aiunt iſti) ſufficit ſe
miplena probatio,ita intelligunt procedere doctrinam
Bartol.in extrauagan.ad reprimendum, in verbo,& fi-
gura, quem citat Alexand. §. ſi ſuper rebus, numero
ſecundo. Secundus eſt caſus, cum agitur de legitima-
tione perſonæ, reſpectu ſui tantum, vt hic, tunc requi-
ritur plena probatio. ita loqui videtur Bartolus in di-
cta l. ſecunda, ſupra eodem, quia hic principaliter tra-
ctatur,an iſte vt talis mittendus ſit in poſſeſsionem, vel
non. Sed vere ſi recte conſideramus, in eamdem De-
cij reſponſionem reincidit, Quarę ego reſpondeo, &
cenſeo eſſe animaduertendum, falſum eſſe quod præ-
ſupponit Iaſon,& ceteri non animaduertunt, quod ex
quo cauſa hæc ſummarie tractata eſt,ſemiplena proba-
tio ſufficit,quia imo plena requiritur, vt dicemus infra
quæſtione 79.& dixi tractat.de recuper. poſſeſ. remed.

15.quę-

15.quæſt.33.& licet hæc conſtitutio diſponat ſufficere,
ſi reſtamentum oſtendatur, id euenit, quia hæc oſtenſio
reddit rem notoriam, atque ita perfectam & plenam
probationem facit.
447 QVAERO quinquageſimoſextò, an † citatio ad-
uerſatij in hoc iudicio neceſſaria ſit? Duo caſus diſtin-
gui atque conſtitui ſolent. Primus eſt, cum petitur miſ-
ſio in poſſeſſionem bonorum, quæ ab aliquo poſſiden-
tur, tunc is poſſeſſor citandus eſt: ita ſcribunt hic Bart.
num.16.Bal.num.41. Salicet.colum.6.verſic.nunc cir-
* ca. Decius * nu.32. Iacobinus num.24. Corneus nu.26.
Mantua prima lectura, num.140.Curt.iun.nume.6.Sa-
pia num.66.& Zuchardus nu.311.& Gozadinus con-
ſil.21.nume.13.& vere nemo eſt qui diſſentiat. Illa eſt
448 vera & concludens ratio, quia † poſſeſſor etiam iniu-
ſtus non eſt de facto a ſua poſſeſſione remouendus. c. li-
cet Epiſcopus, de præbend. in 6. quod multorum autho-
ritatibus comprobaui in tract. de recuper. poſſeſ. reme-
449 dio ptimo, nume.111. Accedit ſecundo, quia † vide-
mus citationem eſſe neceſſariam, cum inſtrumẽtum ex
forma ſtatuti eaequendum eſt, vt docuit Bal. in l. ſi quis
curialis. C. de Epiſco.& cler.& in l. executione, C. quo.
appellat. non recip. Caſtrenſ.& ceteri in l. poſtulante. in
princip. ff. ad Trebel. quos ſequutus eſt Ruin. in conſilio
15.nume.7.libro quarto, & conſi.37.nume.9.lib.5. Illa
eſt ratio: quia forte debitori aliqua eaceptio compete-
re poteſt.
450 Declaratur primo non procedere, † quando notorie
conſtat poſſeſſorem nullum ius habere: nam tunc cita-
tio neceſſaria non eſt: ita declarãt Curt.iun.hic, nu.63.
& Sapia num.609.Zuchardus num.131.& nume.315.
verſic. quod tamen.& Sapia, l. iubere, num.6. de iuriſdi.
omn. iudi. qua de re plura ſcripſimus in tracta. de recu-
perand. poſſe. remedio 15, nume.259. & in commenta-
rijs de arbitrar. iudicum, lib.1.quæſt.17. ad finem. huc
accedunt egregie ſcripta a Felino poſt alios, in capit.1.
num.25.verſi. limita prædicta, de iureiurando. dum ait,
in omnibus actibus non eſſe neceſſariam citationem par
tis, cui nulla defenſio cõpetit, atque ita ſcribit iura om-
nia citationem requirentia declarari. Hoc in caſu defen
451 di poteſt † Calcaneus conſil.18.nume.25.in fine, qui
relata noſtra hac conſtitutione reſpõdit citationem ne-
ceſſariam non fore, idem aſſerens, cum ex diſpoſitione
452 ſtatuti inſtrumentum eſt eaequendum. † Hinc infer-
tur declaratio ad ſtatutum Patauinum ſub rubr. de ci-
tationibus, c. ſi ad aliquem. verſic. Ita tamen quod ante-
dum vult eſſe citandos poſſeſſores, cum hæres mitten-
dus eſt in poſſeſſionem ex ipſius ſtatuti diſpoſitione.
453 Declaratur ſecundo non procedere, † quando hæ-
res ſimpliciter petit ſe eſſe mittẽdum in poſſeſſionem:
nam tunc poſſeſſor non citatur. ita Salicet. hic, colu.4.
verſi. Et his probatis. quem ſequutus eſt Alexander. nu-
me.16. qui rem latius explicat, & Zuchar. nu.315. verſ.
Quam concluſionem. Illa eſt ratio: quia hæc pronun-
454 ciatio dicitur eſſe † interlocutoria, quę non afferrali-
quod detrimentum poſſeſſori, non ergo eſt neceſſaria
citatio; ita etiam intelligendus eſt Calcan. d. conſil.28.
num.28.num.26. qui clare inquit, illud præceptum de
ſoluendo, ſolam interlocutoriam continere, & ob id ci-
tationem neceſſatiam non eſſe. Et hoc in caſu hic miſ-
455 ſus † in poſſeſſionem non efficitur poſſeſſor, ſed ſo-
lum detinere dicitur, ita ſenſit Igneus in Auth. ex cau-
ſa, nu.91. verſi. vnum tamen. C. de liberis præter. quem
ita intelligo.
456 Declaratur tertio non procedere, † quoad proceſſus
validitatem: quia hoc in caſu ſine citatione valet, licet
poſſeſſor non præiudicet, ita Alexand. hic, num.16. Ia-
cobinus num.24.& num.25. & Zuchardus nume.315.
eo ſimili vtitur Alexan. quia quando creditor agit con
457 tra debitorem principalem, proceſſus valet, non † ci-
tato tertio poſſeſſore, & tamen non præiudicat tertio
poſſeſſori, ne a ſua poſſeſſione expellatur, ita Bartolus,
& omnes in l. decem, de verborum obligat. in l. de vno-
quoque, de re iudic.& alibi, & vt tertio poſſeſſori præ-
iudicetur, citatio requiritur. ita gloſ. in l. cũ miles. §. pri-
mo, ea qbus cauſ. maio.& Bar. in l. cum filius. de verb.
obligat. Nec aduerſatur Zuchardi reſponſio, illud con-
tingere, quia ſufficit citare illum, de cuius principali in-
tereſſe agitur, l. prima, §. denunciari, ff. de ventr. inſp.
Bart. d. l. de vnoquoque, & Alexander numero 37. &
Felinus in cap. licet iuuenilis, columna ſecunda, de maior. &
obedien. Nam hoc facile concedo, quia ex eo proceſſu
non læditur ille tertius poſſeſſor, quẽ ſi contingat a poſ-
ſeſſione amoueri, citandus erit. Hanc quoque declara-
tionem probat, & recte idem Zuchardus ea verbis con-
ſtitutionis noſtræ.
Secundus eſt huius quæſtionis caſus, cum bona de-
458 functi teſtatoris a nemine poſſidentur, † tunc neceſſa-
* ceſſaria non eſt citatio alicuius: ita omnes hic, Bartol.
numero 16. Comenſ. num.26. Mantua in 1. lect. nume.
129.& communem teſtatur Zuchardus num.311. Illa
eſt ratio prima: quia nemo reperitur qui citari poſſit: ſu
peruacanea ergo citatio eſt. Præterea, ſua authoritate
hoc in caſu hæres poteſt poſſeſſionem ingredi. l. cum
hæredes. in princip. ff. de acquir. poſſ. non ergo neceſſa-
ria eſt citatio, ita Bart.& Salic. ſcribunt Alexã. conſil.5.
num.2.lib.2.& Gozad. conſi.2. numero 10. Verum ſcri
459 bunt hic Cur.iun.num.63. ſaltem † fore neceſſariam
citationem generalem, illa ratione, quia fieri poteſt, ꝙ
ab inteſtato venientes læderentur: ſunt ergo citandi. l.
nam ita Diuus. ff. de adoptio. Reſpondet Zuchardus pri
mò, imò neceſſariam non eſſe generalem citationem,
quandoquidem ad iudicij validitatem illa non requiri-
tur, quemadmodum ſuperiore caſu diximus. Sed nihil
hoc eſt, quia non loquuntur Curtius & ceteri Doctores
cum ſolum agitur de proceſſus validitate, ſed & de miſ
ſione ipſa actuali, quia adferri detrimentum poteſt ve-
nientibus ab inteſtato, de quorum intereſſe non leui agi
poteſt, an poſſeſſio vacans, vel occupata ſit, quemadmo
dum nõ vno loco ſcripſit hic idem Zuchardus, vt mox
ſubijciam. Quocirca ſecundo reſpondet idem Zu-
460 char. non eſſe neceſſariam generalem † citationem,
cum nullum, aut ſaltem modicum adfertur præiudi-
cium. l. ille a quo, in princip. ff. ad Trebell. & ibi Angel.
Alexan. in l. recuſare. in princip. eod. Bart. in l. nec quid-
quam. §. vbi decretum. numero 15.& ibi Iaſ. nume.36.
ff. de offi. Proconſ.& lega. atque ita reſpondit Crau. con
ſil.273.num.4.& num.10. quem ita declaraui in tracta.
de recup. poſſ. remed.6.nu.87. At in caſu hoc noſtro nul
lum, aut ſaltem leue adſerri poteſt præiudicium venien
tibus ab inteſtato, quod ea ratione probat Zuchardus,
quia modicum dicitur præiudicium, cum iudex non mã
dat aliquid dari, vel fieri, vt docuit Bald. in l. vlt. num.3.
in fine, C. de ſent. ex breuic. recitan. Nec obſtat (inquit
Zuchardus) quod ſcribit Alexan. in l. quod iuſſit. nume-
461 ro 7. de re iud. poſt Azonem † ſententiam ſuper poſ-
ſeſſorio latam continere aliquid fieri: nempe, præſtari
patientiam, vt poſſeſſor quiete poſſideat, quia reſpon-
det idem Zuchardus Azonem loqui exiſtente aduerſa
rio: ſed in caſu hoc noſtro cum nullus exiſtat aduerſa-
rius, non adeſt cui iuberi poſſit, vt patientiam præſtet,
& ſolum præiudicium, quod infertur in caſu noſtro, eſt,
quia cum agatur de adipiſcenda vacanti poſſeſſione,
eam facilius acquirent ij venientes ab inteſtato, quam
cum occupata reperitur. Sed hoc leue præiudicium eſt,
(inquit Zuchardus) quia in dando vel faciendo non cõ-
ſiſtit.

ſiſtit. Ego opinor hoc eſſe iudicis arbitrio relinquen-
dum: ſiquidem ex qualitate rei, & perſonarum, poteſt
eſſe magnum præiudicium, vt ſi, hæres vir potens ſit,
& ab inteſtato venientes inopes, vel ſi res difficilis recu-
46x perationis eſſet, planior videtur reſponſio † Mantuæ
viri conſultiſſimi hic in prima lectura, num. 130. citatio
nem non eſſe conſideratione dignam, ob venientes ab
inteſtato, quia ſtante teſtamento nullum intereſſe ha-
bent. Et ſi dicatur, fieri poteſt vt inſtitutus decedat,
463 reſpondet, malos euentus non † eſſe in conſideratione,
l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de verbor. obligat. acce-
dit quod his abſentibus ius reſeruatum dicitur, vt in-
quit Bald. in l. 1. num. 5. C. qui admitti. & ibi etiam Ro-
manus, quos recenſet Mantua. Niſi dicamus, poſſe præ-
tendere intereſſe eo modo ſupra conſiderato. Ego opi-
nor hos citandos non eſſe, quia fruſtra citarentur: nam
poſtquam non ſunt in poſſeſſione, non poſſunt dici legi-
timi contradictores ad impediendam hanc miſſionem,
vt dicemus infra q. 67. quorſum ergo eos citare, vt ſu-
pra diximus.
464 Extenditur hic caſus, locum etiam habeat, † cum a-
deſt poſſeſſor, ſed ignoratur: nam tunc neceſſaria non
eſt citatio: ita cenſuit hic Zuchardus numero 313. in
465 fine. Illa eſt ratio, quia paria ſunt † non eſse, vel eſſe, &
non apparere, l. in lege, ff. de contrahend. emptio. Quod
intelligitur quoad proceſsus validitatem, non autem vt
illi poſſeſſori detrimentum adferat: nam tunc eſt neceſ-
ſaria generalis citatio, quemadmodum ſcribunt Bartol.
Bald. & ceteri, in l. ſi eo tempore, C. de remiſ. pi. qua de
re ſcripſimus in tracta. de recuperan. poſſeſ. remed. 8. nu
mero 103. quo loci, & Bald. hic quæſtio. quarta, retuli,
quibus addo Socin. ſen. conſil. 13. numero 5. lib. 4. Qui-
466 bus inſertur declaratio ad † ſtatutum Patauinum, ſub
Rubr. de citationibus, c. ſi ad aliquem, ver. Ita tñ ꝙ an-
te. dum diſponit in conceſſione illius miſſionis in poſſeſ
ſionem eſſe citandos poſſeſſores, & ſi illi reperiuntur, ꝓ
clamare, atque ita vt citatione generali vocentur, intel-
ligitur ſtatutum, cum vere extant poſſeſſores, ſed qui
ſint in ſpecie, ignoratur: non autem loquitur ſtatutum,
cum verè nemo poſſidet, atque ita cum poſſeſſio vacans
eſt. Nam tunc (vt ſupra diximus) non eſt neceſſaria ali-
qua citatio, vel ſpecialis, vel generalis. His tamen caſib.
467 erit optimum, † quod iudex cõcedendo hanc miſsionẽ
in poſſeſsionem reſeruet iura legitimi contradictoris, vt
admonet hic Corneus num. 27.
468 QVAERO quinquageſimoſeptimò: † an in hoc
iudicio offerendus ſit libellus? Duo caſus diſtinguun-
tur, primus eſt, cum nullus adeſt contradictor, tunc nul
lus offerendus eſt libellus cum nulla requiratur cauſæ
cognitio, ita Marian. Socin. ſen. in ca. primo, colum. 29.
ver. 63. fallit. de libelli oblat. quem ſequutus eſt Zuchar
dus hic, num. 291. verſi. quod tamen intelligitur. Iaco-
binus numero 13. & Corneus numero 28. nec eſt qui diſ
469 ſentit. Secundus eſt caſus † cum adeſt contradictor,
tunc offerendus eſt libellus: ita cenſuit Baldus hic, num.
* 44. Iacobinus num. 13. & Corneus d. num. 28. * com-
munem teſtatur Zuchardus num. 291. quidquid cenſue
rit Igneus in authen. ex cauſa, num. 94. C. de libe. præte.
q a communi receſſit. communis autem ſententiæ ra-
470 tio prima eſt, quia & in ceteris † iudicijs poſſeſſorijs
offerri ſolet: quemdmodum de omnibus interdictis ſcri
ptum reliquit Marian. Socin. dicto cap. 1. colum. 18. ver
ſic. 53. fallit in iudicio poſſeſsorio, quorum bonorum, di
ximus ſupra remed. 1. q. 13. ita quoque de poſſeſſionis
recuperandæ dixi in tracta. de recuper. poſſ. remedio. 8.
quæſt. 5. remed. 9. quæſt. 47. remed. 10. q. 15. remed. 13.
quæſt. 17. & remed. 15. q. 20. Accedit & illa ratio quia
471 libellus † etiã offerri dẽt in his iudicijs, quæ celeritatẽ
deſiderant. ita docuit Bar. in l. 4. §. hoc autem, num. 10.
de dam. infect. Marian. Soc. d. c. 1. col. 15. verſi. 34. fallit,
* de libelli oblat. * communem teſtatur Ripa, in d. §. hoc
autem iudicium, nu. 106. & eo loci reſpondet cõtrarijs
rationibus diſſentientium. Quod tñ intelligunt relati
omnes, vt ſufficiat qualiſqualis petitio, nec enim ſollẽ-
nis requiritur. Idem in quouis iudicio ſummarie tractã-
do eſſe obſeruandum multorum authoritatibus proba-
ui in commentarijs de arbitrarijs iudicum, lib. 1. q. 18.
in fine, & infra in vlt. remedio. Erit tamen opus hanc
qualemqualem petitionem in ſcriptis offerre, quem-
admodum ſcribit Zuchar. hic, numero 91. ita Caſtren-
ſis traditionem declarans. Quibus declaratur ſtatutum
47x Patauinum, † ſub rub. de citationibus, c. ſi ad aliquem
vt in ea miſſione in poſſeſſionem conceſſa ab illo ſtatu-
to offeratur libellus iuxta iam relatas declarationes,
quamquam velit illud ſtatutum eſſe ſine ſtrepitu & fi-
gura iudicij procedendum.
QVAERO quinquageſimooctauò, an cum plu-
473 res adſunt † contradictores, plures libelli offerendi
ſint? Bald. hic num. 46. & cum eo Zuchardus num. 306.
ſcribunt offerendum eſſe ſolum vnum libellum, idque
ex l. 3. de aliment. & cib. lega. ita enim videmus plures
debitores poſſe vno libello conueniri, quòd late reſpon
dendo comprobauit Rom. cõſi. 140. quem ſequuti ſunt
Alexan. conſi. 58. num. 9. lib. 5. & Dec. in l. edita. nu. 71.
* C. de eden. & ibi Purpur. num. 185. & * communem te-
ſtatur Ronchegallus in l. 4. §. 1. nume. 21. ff. de duobus
reis. ob id ergo contradictores ij omnes eumdem iudi-
cem adire debent, iuxta. l. 1. ff. de quib. re. ad eumd. iud.
Illa eſt ratio: quia quando hæres petit ab initio ſe mitti
in poſſeſſionem, neceſſe habet adire iudicem competẽ
tem: qui quidem iudex iſto caſu iudicatur competẽs ra-
tione bonorũ. quemadmodum diximus ſupra q. 52. cũ
ergo contradictores ad contradicendum veniunt, illum
iudicem adire debent, cum alius non detur, ita Zuchar.
hic, nu. 307. Nam & vbi plures adeſſent ordinarij iudi-
474 ces qui huius cauſæ † iudices eſſe poſſent, locus eſſet
præuentioni, vt ſcripſit Caſt. in l. nulli. C. de iud. & Zu-
char. hic, qui exemplum attulit in ciuitate Ferrariæ, in
qua adſunt Prætor & Vicarius qui ordinariam iuriſdi-
ctionem exercent. Si ergo coram Prætore tractari cau-
ſa cępit, Vicarius adiri non poterit. quod ego intelligo,
niſi is adeatur, vt vices gerens ipſius Prætoris.
Extenditur hæc iuris ſententia, vt locum etiam ha-
475 beat, quando vnus ex contradictoribus † clericus eſ-
ſet: nam adhuc vnus ſufficit libellus, & vnus adeundus
eſt iudex. Ratio eſt: quia natura litis & rei perſonam ad
ſe trahit: ita extendit Bal. hic, num. 45. Quod intelligit
476 Zucardus vti ſupra, procedere, cum † clericus iſte nõ
poſſidet, ſecus ſi poſſidet, quia tunc coram iudice ſuo eſt
conueniendus, c. ſi quis contra clericum, de foro compe
tenti, atque ita in ſpecie affirmauit Petrus in ca. ſignifi-
caſti, de foro competen. quem ſequutus eſt Barbat. in
additionibus ad Bal. hic, num. 7. in littera F. Hæc con-
firmatur ex his, quæ ſcripſi in commentarijs de recupe.
poſſ. remed. 15. nume. 119. quo loci dixi veriorem eſſe
opinionem illam, quod iudicio tam fauorabili recupe-
477 randæ poſſeſſionis † clericus ſpoliator poſſeſſorq; con
ueniri non poteſt coram iudice laico, & eo loci nu. 116.
multis explicaui, quid ſi generali illa citatione fuit vo-
catus, ſi ſua intereſſe putauerit, quod & vno verbo at-
tigit hic Zuchar. non repetam ſemel dicta.
Declaratur nunc relata concluſio, vt non proce-
478 dat, † quando alter ex his contradictoribus oppone-
ret, & peteret ſe ſeparatim conueniri: nam tunc illi
ſeparatim offerendus erit libellus: ita reſpondit Ro.
conſilio 245. Ad primum. quem ſequuti ſunt Purpurat.
d. l. edi-

Digitized by Google

d.l.edita,nu.189.verſ.limitetis,C.de edendo. & Ron
chegallus in l.3.§.1.nu.21.prope medium, de duobus
reis. Hoc tamen intelligit Purpuratus, ſi cauſa ſubeſt
iuſta petendi ſeparatam hanc libelli oblationem, vt a-
479 pud illum. Atque ita intelligi & declarari † poteſt
Spec.rit.de teſtamentis,§.ſequitur.nu.34. dum ſimpli
citer aſſerit, duos libellos offerendos eſſe.
480 QVAERO quinquageſimononò, † ſi bona di-
uerſis in locis ſita ſunt, quo in loco offerendus erit libel
lus? Bal.hic,nu.45.verſic.forus. hanc eacitauit quæſtio
481 nem, & ait eſſe offerendum in principaliori foro, † fo
rus autem magis principalis eſt, vbi maior hæredita-
tis pars reperitur, ob id ibi comparere debent illi qui
contradicere volunt,§.ſi vero abſunt. in Auth. de hæ-
red.& Falcid. Nam vbi maior fortunarum pars eatat,
482 ibi † domicilium dicitur eſſe contractum, l.2. C.vbi
Sena.vel clariſs.ibi larem fouent, aut maiorem partẽ
bonorum poſſident. & poſt multos ſcripſi in commen
tarijs de arbitrar.iudicum,lib.2.caſu 86.nu.20. Eſt ẽt
483 (inquit Baldus) forus † principalior ratione domici-
lij hoc eſt habitationis, quam originis. ita gl.in c.ſtatu-
tum,§.1. in verbo, eiuſdem ciuitatis. de reſcript.in 6.
Et in eadem ciuitate (inquit Baldus) principalior fo-
484 rus dicitur, ſub quo ſunt alij. Quocirca forus † præ-
toris in ſcholaſtico eſt principalior foro Doctoris, cũ
& Doctor Prætori ſubſit. l.vlt. C.de iuriſd.omn.iudi.
Hæc tamen procedunt, cum contradictores ſunt ſub
eodem foro, ſeu iudice, aliàs enim nõ cogitur quis ex-
tra forum proprium litem tractare, Auth.ſi vero con-
tigerit, C.de iud. ita declarauit vno verbo Zuch.hic,
nu.309.ad finem.& recte.
385 QVAERO ſexageſimò, quomodo † formandus
ſit libellus iſte? Spec.in tit.de teſtamentis, §.ſequitur,
num.18.libellum hunc formauit: ſed clarius Angelus
Aret.in §.quadrupli,num.16.verſ.Quæritur, qualiter
formabitur, Inſtit.de actio.ita formãdum eſſe docuit.
Narrandum in primis eſt mortuum eſſe Caium inſti-
tuto ſeipſo petente hærede in ſollemni vltimoque te-
ſtamento, quod exhibetur in publica & authẽtica for-
ma manu Sempronij Notarij, quod quidem teſtamen
tum non eſt abolitum, nec cancellatum, aut in alia
quauis parte vituperatum. Deinde narrandum eſt,
quæ bona ab ipſo teſtatore tempore ſuæ mortis poſſi-
derentur. Poſtmodum fit concluſio, petendo atque im
plorando ipſius iudicis officium, quo mittatur in natu
ralem atque corporalem poſſeſſionem dictorum bo-
norum, & ſubijcitur, quod ſi apparebit aliquis cõtra-
dictor, petitur condemnari ad dimittendum, quæ ea
bonis illis detinet. Deinde iudex viſo teſtamento, pro-
nunciat hæredem hunc eſſe mittendum in poſſeſſio-
nem, & Sæium contradictorem condemnat ad mit-
tendum dicta bona. Verum Zuchardus hic,num.310.
alia pro facti euentu addit, nempe, quod ſi ſubſtitutus
eſt, vel fideicommiſſarius, vel alter cui conceditur hęc
miſſio, narret eueniſſe caſum, quo hæc miſſio ſibi
concedenda eſt. Et ſi iam aliqua hic petens poſſidet,
petat ſe in ea poſſeſſione manuteneri atque confirma-
ri, quatenus opus eſt, bona autem in quibus miſſio pe-
titur, in calce libelli deſcribere, non alienum ab opti-
ma praxi erit.
486 QVAERO ſexageſimoprimò, † quę actio in hoc
libello proponi debeat? Variæ fuerunt hac in re Do-
ctorum opiniones. Glo.hic affirmat, duplici iure peti
poſſe, condictione ea lege iſta. item ex edicto D. Adria
ni. Verum opinio hæc ab omnibus fere reijcitur, ſiqui-
dem peti non poteſt ex Adriani edicto, cum correctũ
a Iuſtiniano illud ſit, non ergo eo vti poſſumus. l.1.§.
hunc igitur.C.de Iuſt.C.confirm.c.1.in verbo, abroga
* ta, vbi omnes, de conſtit. Illud tamen * crebrius con-
487 cedunt Doctores, libellum defendi atque † ſuſtineri
poſſe, ſi hoc errore petitum eſt mitti in poſſeſſionem
ex eo Adriani edicto. Illa eſt ratio: quia affectus atten-
ditur potius quam verba. Deci. l.ſi paſcenda pecora,
488 nu.10.C.de pact.accedit, quod ſufficit † narrationẽ
& concluſionem libelli eſſe aptam, quamuis actio ex-
preſſa inepta ſit: vt ſcriptũ reliquit Innoc. in c.exami-
nata.de iudicijs, & cum eo ceteri tranſeunt, in l.edita,
* C.de edendo. vbi Curt.iun. num.5. * communẽ teſta-
tur quamquam ipſe dubitet, Iacobinus hic, num.8. &
Mantua in prima lect.num.81. Nec huic poſteriori ra
489 tioni aduerſatur, quod † ait Dec.nu.22.plus eſſe de-
ducere actionem ex l.correcta, quam ipſam ineptam
actionem: quoniam allegans legem correctam, pœna
falſi punitur.d.§.hunc igitur. ſiquidem primo reſpon-
det Zuchar.hic,nu.176.quod ex quo non reperitur il-
490 lud Adriani edictum, non poteſt dici † commiſſum
falſum, quod aduerſario nocere poſſit, non ergo pęnã
meretur.l.Diuus.ff.ad leg.Corn.de falſis. & declaraui
in cõmentarijs de arbitr.iudic. lib.2.caſu 306.nu.22.
& ex ibi traditis intelligere poſſumus hanc Zuchardi
reſponſionem non eſſe veram: quia ſaltem pęna extra-
ordinaria indicitur. Reſpondet ſecũdo idem Zuchar.
491 hunc errorem † potius præſumi, quam quod dolo a-
ctum ſit, quemadmodum ſcribunt Bart.in l.quoties.ff.
de hær.inſtit. Bal.in l.pen.C.de ijs, qui ſibi adſcrib. Co-
menſ.conſil.135.col.1.& glo.in c.ſuper litteris, in ver
bo procedit, vbi aliquando dixi, de reſcr.& alios retu-
li in præcitatis commentarijs de arbitr.iudic. libro 2.
caſu 309.ad fi.

Secunda itaque fuit opinio Butrij, quam probauit
Bart.hic,nu.7.in fi.diſtinguunt ij. Aut nullus extat cõ
492 tradictor, & tunc officium † iudicis nobile concedi-
* tur. Hoc probant * omnes, vt ſcribit hic Zuchar.num.
178.aut adeſt contradictor, & tunc inquit Bar.& Bu-
493 trig.datur † condictio.i. actio ex hac noſtra conſtitu
tione.cum Bar.ſenſit Alex.nu.5. & Iacob. a S.Georg.
nu.10. quam quidem opinionem probare videtur illa
ratio, quam perpendit Bal.hic, nu.44. quo ex quo con
tradictoris poſſeſſio aduerſarium eum facit, l.1. C.de
alien.iud.muta.cauſ.facta, concludendum videtur, eũ
cogi ad illam poſſeſſionem reſtituẽdam, ſicut in actio-
ne triticaria concluditur. Præterea & ſecundo confer
re videntur verba huius conſtitutionis, ibi [mittatur
494 in poſſeſſionem, &c.] quæ cum † imperſonaliter
ſunt prolata, actionem inde oriri ſignificare videntur,
quod docuit Bar.in l.1.nu.6.verſ.quandoque imperſo
naliter.ff.de cond.ex lege.

Verum aduerſus Bar.& Alex.ſenſerunt Bal.hic,nu.
44.Caſtr.num.4. Salic. col.4. quos ſequuti ſunt Deci.
nu.22.& in fi. Mantua hic, in 1.lect.nu.87.ver.& pro-
* pterea Titius, & Zuchardus nu.180. qui hanc * com-
munem eſſe teſtatur, etſi Curt.iun. numero 84. & Sa-
pia numero 75.dubitauerint. Affirmant itaque ij iuris
interpretes etiam hoc caſu, cum ſcilicet adeſt con-
tradictor, dari iudicis officium nobile. Illud eſt ſatis
ſolidum fundamentum, quod ex quo nullum cum il-
lo contradictore geſtum eſt negocium, nulla eſt orta
495 obligatio: † non ergo dari poteſt aliqua contradictio,
quæ obligationem præſupponit.§.primo, Inſtit. de a-
ction. Secundo, quia verba huius noſtræ conſtitutio-
nis referuntur ad perſonam iudicis, ibi [& ei poſſeſſio
quæratur] vel (vt alij habent codices) [adquiratur] vt
ſit ſenſus, illi hæredi per iudicem adquiratur: ita enim
per alios nobis acquiri dicimus, vt in Inſtit. per quas
perſo.nob.acqu. cum ergo verba hæc iudicis perſonã
496 reſpiciant, † iudicis officium nobile inde prouenit:
quemadmodum affirmarunt Matthæſ.notab.81. No-
ta ꝙ Iaſ.& Decius late in l.ſi ſoror, nu.1. C.de collat.

quos hic recenſet Zucbardus, & idem recenſet Goza.
conſ.5.num.9. alios prætereo. Scribunt ij Doctores,
497 ꝙ† victux victori in expenſis litis cõdemnetur, verba
cenſeri relata ad iudicis perſonam: & ob id inde oriri
iudicis officium. Sed vere adhuc res non caret dubita-
tione, quia verba hæc conſtitutionis noſtræ referri poſ
ſunt & ad perſonam iudicis, vt iam diximus, & ad le-
gis diſpoſitionem, vt ſit ſenſus, & ei acquiratur poſſeſ-
ſio, hoc eſt, ſtatim quo miſſus erit in poſſeſſionem, ei ac
quiratur poſſeſſio, quaſi velit dicere, ſtatim efficiatur
498 poſſeſſor. Quocirca in dubio eſt dicendum † actio-
nem oriri, & hoc eſt quod ſenſit Bar.d.l.1.nu.6. verſi.
quandoque imperſonaliter, de condict. indeb. nã dum
ait, verba imperſonaliter prolata, quæ ad vnum, vel al
terum referri poſſunt, actionem parere, inde intelligi-
mus, in dubio verba imperſonalia non referri ad iudi-
cem: quia ſi ad eum referrentur, officium iudicix pro-
ducerent, aduerſux Bartoli, & aliorum ſententiam. pri
mum itaque fundamentum ceteris ſolidius eſt.

Non aduerſantur nunc quæ pro Barto. ac Alexan-
499 dri opinione adducta ſunt. Nam illud quod † dicitur
poſſeſſionem aduerſarium facere, l.1.C.de aliena.iud.
mutan.cauſ.facta. ea ratione procedit, quia is poſſeſ-
ſor ſucceſſerat i locum illius ſui anteceſſoris, qui in eũ
alienauit; & aduerſux illum alienantem iam actio com
500 petebat, quod in illius † l.1. declaratione ſenſit Co-
menſ.in d.§.ſed iſtæ.num.13.ver.Vel ſecundo, & me
lius, Inſt.de act.concedunt & Bald.Caſtrenſ. & cete-
ri in d.l.1.vt ergo ille primus rei vendicatione conue-
niri poterat, ita & iſte ſucceſſor. Præterea etſi poſſeſ-
ſio facit poſſeſſorẽ aduerſarium hic, non tamen hæredi
actionem tribuit, quia vere eius poſſeſſio non poteſt di
ci fuiſſe ab illo occupata, cum huiux hæredix numquã
fuerit, nec etiam ipſa res principalis. Non etiam aduer
ſatur illud ſecundum ex textu noſtro, quia ſatis demon
ſtrauimus nihil certi affirmare.

Ad hanc tamen effugiendam Doctorum diſputa-
501 tionem duæ iunt a noſtrix proditæ † cautelç. Vnã at
tulit Alber.hic, num.8.quam probat Curt.iun.nu.37.
ꝙ ſcilicet verba generalia, quæ vtrumque comprehen
dere poſſint, exprimantur, vt ſi dicatur [Dico me inſti
tutum in teſtamento non cancellato, quare peto me
mitti in poſſeſſionem virtute l.vlt.C.de edict. D.Adr.
tol.] Verum cautelam hanc reijcit Mantua hic in pri-
ma lectura.nume.87. Alteram cautelam recenſet hic
Curt.iun.d.num.37.ex ſententia Ang.Aret. in §.qua-
drupli.numer.16.Inſtit.de actio.quod imploretur of-
ficium iudicis, vt mittatur in poſſeſſionem, & ſi contra
dictor apparuerit, petat eum condemnari ad dimittẽ-
dum, & relaxandum. Verum hanc cautelam improba
uit Alberic.hic illa ratione, quia continet hæc duo con
traria remedia, quæ cumulari nõ poſſunt.l.1.C.de fur.
& ob id ſcribit Alber. Doctorem quendam Mutinen-
ſem in cauſa ſuccubuiſſe, cum duo hæc ita deduxiſſet.
Curtius tamen iunior exiſtimauit praxim Aretini de-
fendi poſſe, quandoquidem non affirmat Aretinux,
duo hæc eſſe vna ſimul deducenda, ſed conditionali-
ter: id quod fieri poſſe ait. Ego alia ratione opinor Are
tinum male ſenſiſſe: ſiquidem pro conſtanti præſup-
ponit, quod vbi extat contradictor, quod contra eum
detur actio, vt condemnetur ad dimittendum, & rela
xandum. Niſi dicamus Aretinum retuliſſe illa verba
ad ſolam iudicix perſonam.
502 QVAERO ſexageſimoſecundò, an in † hoc li-
bello iudicium hoc poſſeſſorium cumulari poſſit cum
interdicto retinendæ? Et non poſſe cumulari ſenſe-
runt Caſtr.conſ.79. Videtur dicendum, lib.2.& Tira-
quel.tract.le mort ſaiſit le viſ, par.6.declar.3. dum lo-
quuntur de interdicto, Quorum legatorum, quod adi-
piſcendæ poſſeſſionix eſſe diximus ſupra remedio 2.
& de interdicto retinendç. Quod tamen declarant nõ
procedere diuerſis reſpectibus, quæ cum fuſius expla-
nauerim ſupra d.remedio 2.q.3.ſemel dicta non repe-
to. Et hoc caſu declarari poteſt quod docuit hic Albe.
nu.16. hoc beneficium non concedi poſſidenti: nam
non procedit hæc doctrina reſpectu poſſeſſionis natu-
ralis, quam adeptux quis eſſet.
503 QVAERO ſexageſimotertiò, an † in hoc libel-
lo poſſeſſorium hoc iudicium adipiſcendæ cumulari
atque deduci ſimul poſſit cum poſſeſſorio recuperan-
dæ? Qua in re dicendum videbatur poſſe, ex Bal.ſent.
conſ.126. Præmiſſis verbix, libro 3. quem ſequutus eſt
Afflict.deciſ.111.in fi. in meo codice eſt conſ.Bal.141.
lib.1.inquit Bald. exceptiones requirentes altiorem in
daginem, obijci non poſſe contra agentem hoc benefi
cio, id quod latius infra ſuis locis explicabimus. Ea ra-
tione vſus eſt Bal. quia hoc beneficium eſt poſſeſſoriũ
504 quaſi † recuperandæ poſſeſſionis ac ſi diceremux,
hæreditatem fuiſſe quaſi ſpoliatam, & in perſonã hæ-
redis reſtituendam, & reintegrandam, licet hæreditas
proprie non poſſideatur. Hæc Bal. & cum eo Afflic. id
quod confirmant verba Bar.hic, nu.20.ibi Iac.Butrig.
dicebat. ſi ergo, & recuperandæ iudicium hoc dici po
teſt, ſequitur ſimul poſſe deduci. Quod clarius confir-
mat quod decidit idem Afflic.deciſ.118.qui refert in
conſ. Neapolitano fuiſſe determinatum procedere li-
bellum actoris petentis ſe mitti in poſſeſſionem ex edi
cto quorum bonorum, & illorum bonorum poſſeſſio-
nem ſibi debere reſtitui, aperte ſentiens remedium adi
piſcendæ, & reſtituendæ poſſe cumulari. Ceterum opi
nor contrarium eſſe verux, nempe duo hæc remedia
505 ſimul cumulari nõ poſſe, cũ adipiſci † & recuperare
duo ſint pugnantia.§.ſequenx.Inſt. de inter. vbi Iuſti.
ita ſtatuit: [Itaque ſi quis adeptus poſſeſſionem amiſe
rit eam, hoc interdictum ei vtile eſt.] Quocirca Spec.
506 in tit.de teſtam.§.ſequitur.nu.52.recte cenſuit, † nõ
eſſe hoc beneficio conſultum poſſidenti, qui deinde a
poſſeſſione cecidit, & cum eo idem docuit Alber.hic,
n.17. Accedit iure cautũ, non reperiri remedium vnũ
eſſe poſſe ratione vnius rei, & adipiſcendæ, & recupe
randæ poſſeſſionis, & mecum ſenſit Berous in conſ.
61.in fi.lib.2.& nouiſſime eruditiſſimus Cuiacius lib.
obſeruationum, c.11.

Declarari hæc ſententia poteſt primo eo in caſu,
507 quo † ex ſtatuti diſpoſitione poſſeſſio defuncti con-
tinuaretur in hæredem: nam tunc reſpectu naturalis
moueri poteſt hoc remedium adipiſcendç: reſpectu ve
ro ciuilis illud recuperandæ, quemadmodum de hoc
beneficio adipiſcendæ, & interdicto retinendç ſimul
reſpondit Caſtr.conſ.79.li.2. quem ſuperiore quçſtio
ne retuli. & ſi recte perpẽdatur, ita viſus eſt ſentire, &
loqui Bal.in d.conſ.141.dum loquitur de filio hærede
inſtituto, in quem poſſeſſio defuncti patris continua-
508 batur ex † diſpoſitione decreti Mediolani, ſub Rub.
ꝙ defuncti poſſeſſio, &c. & ibi Bal. inquit citando l.cũ
hçredes.de acq.poſ. hæreditatem cenſeri quodãmodo
ſpoliatã, cũ vice defuncti illa poſſideat, & paulò poſt
ſubiicit Bal. quod illud ſtatutum Mediolani eſt condi-
tum ad executionem huius beneficij noſtri, quod an-
509 notãdum eſt ad declarationem illius ſtatuti. † Extat
decretum Papiç 16. ſub rubr. Quod poſſeſſio defun-
cti. ab hac tamen Baldi, & Caſtrenſis declaratione, &
ſententia diſſentit Berous in conſ.61.nu.52.lib.2.

Declaratur ſecundo, vt non procedat relata com-
munix opinio, eo in caſu, quo libellus poteſt ſuſtineri
impropriando eiux verba. Ita in ſpecie reſpondit Be-
roux in conſi.43.nu.27.li.3. qui multis ſimilibus cõpro
bat. Et hoc in caſu defendi poterit opinio Bal. & Affli-

cti,

Digitized by Google

ƈti, qui (vt ſupra retuli) affirmarunt duo hæc remedia adipiſcendæ & retinendæ poſſe ſimul cumulari. Verũ cenſeo eſſe animaduertendum, quod hæc non poteſt dici duorum remediorũ cumulatio: cum verius ſit deductio vnius tantum, ex quo verba ipſius libelli quæ ſignificare videbantur eſſe deductum remedium recuperandæ, impropriantur, & demonſtrant ſolum remedium adipiſcendæ eſſe propoſitum. Et hoc forte voluit dicere Berous in d. conſi. 43. num. 41. lib. 3.

510 QVAERO ſexageſimoquartò, an cum † hoc remedio adipiſcendæ poſſeſſionis cumulari poſſit iudicium petitorium? Hæc iuris quæſtio, alioqui difficilis & perplexa, nõ explicatur in ſpecie a Doctoribus hic: ſed quantum conijcere potui ex eorum traditionibus in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirend. poſſeſ. videtur dicendum cumulari non poſſe. Siquidem hoc poſſeſſorium cum petitorio eodẽ tempore ſimul tractari minime poſſe videtur, cum vnius electione alterum tollatur, ita fereomnes intelligunt Theodoſij
511 conſtitutionem in † l. vlti. C. de codicillis, quæ verè de huius beneficij ex edicto D. Adriani, & nunc Iuſtiniani meminit, ſi præſertim eam conſtitutionem legamus, vt legitur in Codice Theodoſiano lib. 4. tit. 4. vbi ita legitur, [Aut certe ex edicto D. Adriani ſe mitti ad poſſeſſionem ſi ex more petierit.] Ita inquam conſtitutionem hanc intelligunt Bart. in dicto §. nihil commune, num. 16. verſi. primo, & clarius Coraſ. ibidem in 2. par. num. 84. & Orianus in rub. de cauſa poſ. & propr. colum. 12. verſ. prima concluſio, alios ſuis locis referã. credunt ij, iudicium hoc poſſeſſorium impediri ob petitorium ab eodem actore iam propoſitum, quod electione ſe impediant. Verum Rubeus Alexandrinus in d. §. nihil, num. 266. verſi. item in ſecundo caſu. & cum alijs, quos nunc referam, exiſtimauit cumulationem hanc non impediri à d. l. vlt. ob id quod duo hæc iudicia ſe electione impediant, vt docuit Barto. ſed potius
512 quod adinuicem repugnent: nam ſtatuit † Theodoſius, quod quando hæres ſuccedere poteſt defuncto, vel directo ex teſtamento, vel oblique ex codicillis, debet eligere quo iure velit ſuccedere, & ſi eligit ſucceſſionem obliquam ex codicillis, non amplius reuerti poterit ad aliud remedium ſiue petitorium, ſiue poſſeſſorium: non inquam ad petitorium, vt ſcilicet ex teſtamento de iure ciuili, vel de iure Prętorio ex bonorum poſſeſſione ſuccedat, nec etiam ad poſſeſſorium ex beneficio edicti noſtri: qua ratione ſucceſſio eſt directa ex teſtamento, & obliqua ex codicillis, nec ſucceſsio eadem eſt ex teſtamento, & ex codicillis, qui ſucceſſionem deferunt ab inteſtato. Qua ratione autem hæres qui petit hæreditatem ſeu fideicommiſſum ex codicillis, non reuertitur ad poſſeſſorium, ſolum locum habet condito teſtamento, non autem ab inteſtato, vt diximus ſupra quæſt. 10. at fideicommiſſum ex codicillis, demonſtrat illum ſuccedentem ſuccedere ab inteſtato, atque ita non poſſunt ſimul eſſe hoc remediũ poſſeſſorium, & illud iudicium ex codicillis: quia vnũ præſupponit defunctum deceſſiſſe teſtatum, aliud vero præſupponit deceſſiſſe inteſtatum. ita viſus eſt ſentire Rubeus, quem iam retuli. atque ita etiam, illius nomine ſuppreſſo, explicat Fernan. in dicto §. nihil commune, cap. 3. num. 6. verſi. difficile tamen, quamquam Fab. in d. §. nihil commune, num. 104. paulo aliter Rubeum interpretetur. Verum vnus adhuc remanet ſcrupulus, nempe quod illa Theodoſij conſtitutio non vi-
513 detur conſtituere hanc differẽtiam, quam † Rubeus & ceteri faciunt, quod ſit intentatũ petitorium ex codicillis, ab eo quod ſit motum ex teſtamento: vt priore caſu non liceat cumulare poſſeſſoriũ: ſecundo vero liceat, imo indiſtincte & vnica determinatione idem vtroq; in caſu aſſerere videtur, vt ſcilicet debeat ſemper hęres eligere, quo remedio experiri vult, vt vno electo, ceſſet alterum, & licet maior adſit ratio non admittendæ cumulationis, cum ex codicillis hæreditas petitur, quã cum ex teſtamento, attamen non ſit, quin adſit impedimentũ, cum ex teſtamento petitur: quemadmodum verba illius conſtitutionis innuunt. Accedit quod vtroque in caſu eadem ratio militare videtur, qua Theodoſius vult actorem ab initio eligere debere, quo iure habeat experiri. Ratio inquam pręſumptæ calumniæ ipſius actoris, quia cum in ſua poteſtate ſit, quãdo experiri velit. §. omnem, in Auth. de litigio. debet ante omnia deliberare, ne modo vna, modo altera via agendo, litibus reum vexet. Quam quidem rationem viſus eſt conſiderare ſummus Pontifex, in c. paſtoralis, de cauſa poſſeſ. & propr. vt ſuo loco dicemus. Non ergo adhibenda videtur differentia, quod prius ex teſtamento agatur, vel ex codicillis, & ecõtra. quod ſenſit Bart. d. §. nihil commune. dum abſolute ait in d. l. vlt. cumulationem impediri, cum vnius electione alterum ceſſet, & in eodem §. nihil commune, Coraſ. in ſecunda parte, nume. 84. propoſuit hanc iuris quæſtionem, cum ex teſtamento prius eſt motum petitorium. Nec quod dixi Rubr. & Fernan. ex codicillis deferri ſucceſſionem ab inteſtato obeſt, quin ex ipſis codicillis cõcedatur hoc beneficium miſſionis in poſſeſſionem, ex his quæ ſcripſimus ſupra, quæſt. 20. Hæc tamẽ me
514 non retrahunt a † Rubei & aliorum ſententia. ſiquidem verè Theodoſius eam ſolam actionum cumulationem prohibet, quæ non ſe compatiuntur: quod oſtendit, dum prohibet agi ex teſtamento directo, & deinde ex eodem oblique petendo fideicommiſſum. Item prohibet agi ex teſtamento directo, & ex codicillis obliquè, quæ repugnare inter ſe diximus. ita etiam prohibet petitionem bonorum poſſeſſionis ſecundum tabulas, vel hæreditatem ſecundum nuncupationem, quia vnum iure Prætorio, alterum iure Ciuili ſuſtinetur. Et paulò poſt alia his ſimilia exempla adfert, dum ait [ſicut ſi quis defuncti agnouerit voluntatem, de inofficioſo agere prohibetur, & patronus liberti muneribus illectus & operis, a contra tabu. bonorum poſſeſſione repellitur.] Hæc ſunt exempla actionum inter ſe repugnantium: quibus oſtendit Theodoſius ſe principaliter prohibere, ne quis, dum agendo directò ſuccumbit, confugiat ad obliquum ex codicillis. non autem conſtituit, quod ſemper petens eligendo vnum remedium omnino ab altero excludatur, alioqui ſequeretur, quòd ſi hæres peteret ſe mitti in poſſeſſionem, ex hoc edicto, & ſuccumberet, excludatur etiam a petitorio, quod eſt ſalſum. Non ergo electio actionum verſatur in his, quæ ſe compatiuntur, ſed in contrarijs & repugnantibus. Et ideò rectè prohibetur, vt is qui petit hæreditatem ex codicillis, non poſſit deinde petere ſe mitti in poſſeſſionem. quia petendo ex codicillis oſtendit ſe petere per obliquum. Petendo vero ſe mitti in poſſeſſionem ex teſtamento, in quo adeſt clauſula codicillaris, videtur ſecundum ius ordinarium & potentius petere ex iure directo. Atque ita conſiderando, dicendum eſt illam rationem præſumptæ calumniæ, ſolum verſari circa actiones repugnantes, alioqui opus eſſet dicere verſari etiã cum prius agitur poſſeſſorio: quod minime verum eſſe diximus. Quocirca ſentiunt aperte Rub. & Fab. necnon & Fernan. præcitatis locis, & clare etiam Ripa in d. §. nihil commune, nu. 143. quod vbi hoc poſſeſſorium non repugnat origine & effectu iudicio petitorio, poſſe cũ eo cumulari: vtputa, ſi hæres iſte in teſtamento inſtitutus, petat prius ſe hæredem pronunciari intentando hæreditatis petitionem ex teſtamento, & deinde petat ex co-

dem teſtamento ſe mitti in poſſeſſionem dictorum bo
norum hæreditatis ex hoc edicto. Quam ſane ſenten-
tiam (vt mox ſubijciam) verã & probabilem opinor.
Duo itaque caſus nunc primum ſunt conſtituendi.
515 Primus eſt caſus, cum hæres primo proponit † pe-
titorium ex codicillis, vel ab inteſtato penitus, & dein
de proponit hoc remedium poſſeſſorium ex noſtra cõ
ſtitutione: tunc non admittitur cumulatio hæc, ex d. l.
vlti. C. de codi. iuxta declarationem quam ſupra retu-
li, nec enim repugnantia ſimul ſtare poſſunt: l. vbi repu
gnantia, de reg. iur. vbi Deci. & ceteri. Hinc ſcribunt
omnes in l. edita, C. de eden. ibi Barr. Dec. nu. 6. cumu-
516 lari nõ poſſe plures † actiones, quę inter ſe repugnãt,
& probat l. 1. C. de ſur. nec enim Deus, vel ipſa natura
(vt illi aiunt) efficere poteſt, vt duo contraria ſimul eſ-
ſe poſſint. Quod hic clarius procedit, poſteaquam hæ-
res iſte eligendo petitorium, atque ita vnum ex con-
trarijs, alteri, hoc eſt poſſeſſorio renunciaſſe videtur.
517 Secundus eſt caſus, cum hæres primum † proponit
petitorium ex teſtamento, deinde ante concluſionem
factam in caſu ſuper eo, proponit hoc remedium poſ-
ſeſſorium ex noſtra conſtitutione, hoc in caſu admitti-
tur cumulatio: ita ſentiunt Rubeus, Fabius Fernan. &
Ripa locis iam citatis, quod & mihi placet: nam cum
hæc iudicia. & his ſimilia electione, nec repugnantia
ſe impediant, cumulatio admittitur, vt docuit Bart. in
d. §. nihil cõmune, nume. 16. verſic. aut ſic ſe. & ibi Iaſ.
nu. 100. Hæc autem duo iudicia non ſe impedire, nec
origine nec exercitio, vel ex eo conſtat, ꝙ ambo eam-
dem originem habent, nempe ex eodem teſtamento,
ita nec exercitio repugnant, cum vnum circa poſſeſſio
nem, alterum circa proprietatem verſetur. Non enim
facta miſſione in poſſeſſionem impeditur hæres, quin
poſſit hæres declarari, & proprietatem aſſequi, & ecõ
518 tra dum petitur proprietas, non impeditur † petitio
poſſeſſionis: cum non tendant ad eumdem finem, quia
petitorium tendit, vt proprietas tribuatur, poſſeſſoriũ
vt ſola poſſeſſio, vt inquit Rub. in d. §. nihil commune,
num. 272. ver. ſed caſus noſter. Fern. ibidem c. 3. nu. 7.
ver. 2. opponitur. ob id ergo cumulatio hęc non impe-
ditur. iuxta l. nemo ex his. §. quoties, de reg. iur. & ſcri-
bunt omnes in l. edita. ibi Decius num. 61. C. de eden.
Quocirca Bar. & relati interpretes in d. §. nihil cõmu-
ne. ſcribũt, hoc in caſu ceſſare omnem regulam cumu-
lationis impeditiuam. Nam etſi iudicium petitorium
prius propoſitum fuerit, non ita primum finiri poteſt,
ex quo altiorem indaginem, & cognitionem requirit,
quin prius finiatur poſſeſſorium, quod cum ſummariũ
ſit, citò & facilè terminatur, & ob id ex eo petitorio
pendente, nulla adhuc exceptio dominij notoria quæ-
ſita dicitur reo, vt eam contra agentem poſſeſſorio
obijcere poſſit. quod explicat Bar. in d. §. nihil commu
ne, num. 16. ver. præterea exceptio. quo loci ipſe Bart.
ſatisfacit illi difficultati, quæ obijci poterat, nempe ab
ſolutoria exceptio in hoc poſſeſſorio opponi poteſt. ex
Dino in ca. qui ad agendum, de reg. iur. in 6. ſatisfacit
inquam Bart. rélata ratione ſupra.
* Huic * receptæ Doct. opinioni aduerſari videtur ſe
519 cundum Are. in d. §. nihil commune, num. 17. † tex. l.
520 interdum. ff. de publi. iudi. vbi ſi eſt actum † crimina
liter lege Iulia de vi, non poteſt poſtea cumulari poſ-
ſeſſorium recuperandæ. ea ratione, quod abſolutoria
lata in primo iudicio, parit exceptionem rei iudicatæ
in ſecundo, l. 2. §. hoc edicto. ff. de vi bo. rapt. & tamen
ibi ſententia ferenda in iudicio criminali, quod eſt or-
dinarium & ſolemne, produci veriſimiliter non pote-
rat in iudicio poſſeſſorio, quod, vt ſummarium citò
& facilè terminari poterat. Rectè ſatisfacit Soc. ſen.
in d. §. nihil commune, num. 20. & cum eo ſentiunt ibi
Iaſ. num. 101. verſi. ſed ad illum. Claudius Mermerius
num. 147. Horman. Decius nu. 67. Rub. nu. 268. Fern.
c. nu. 7. ver. etiamſi varia. & Soc. iun. nu. 317. quamquã
eodem in loco Fabius num. 106. verſ. ſed iſta, a Socino
diſſentire videatur, attamen ſi eius verba & reſpõſio,
quam ibidem nu. 206. adſert, rectè perpendantur, ve-
re idem ſcribit quòd Socin. inquit ergo Socinus in d. l.
interdum, agi de eodem facto, ob id ſentẽtia lata in pri
mo exceptionem parit in ſecundo. quandoquidem ſen
tentia lata in ciuili, oſtendit quid futurum ſit in crimi-
nali: nam ſi reus in cauſa ciuili abſoluitur, erit pariter
abſoluendus in criminali: quia ex eo conſtat delictum
non eſſe commiſſum; vt econtra, ſi condemnatur in ci
uili, ita & in criminali, non ergo mirum eſt, quod cu-
mulatio impediatur, etiam ſi illud iudicium magis ſol
lemne citius altero finiri non poteſt. At in caſu noſtro
non diſcutitur idem factum, ſed diuerſum. Et hic non
impeditur cumulatio ex eo quod lata ſententia in vno
exceptionem pariat in altero, ſed quia lata ſententia
in primo, & ita in petitorio, liquidatur ius ipſius rei,
quo iure, hoc eſt, dominio liquidato, ipſe reus poteſt
de eo, vti de notorio iure opponere agẽti poſſeſſorio,
& illud ius probare per ſententiam, & quia hoc effici
non poteſt, niſi lata ſententia, ob id tunc ſolum obſtat
hæc dominij exceptio, cum prius petitorium finiri po
teſt ante poſſeſſorium. Secundo aduerſus hanc rece-
ptam opinionem objicit Fabius in d. §. nihil commu-
ne, num. 105. illam aſſertionem Ioan. & Azonis, dum
affirmarunt, quod nullum petitorium cuncurrere po-
teſt cum poſſeſſorio, quam quidem opinionem Fabius
ibidem nume. 105. veriorem eſſe opinatur, ex generali
diſpoſitione l. incerti, C. de interdict. & l. ordinarij. C.
de rei vendica. & ex l. 1. §. quia autem, ff. quorum lega.
argumẽto ibi ſumpto a ſpeciali. Verum facile diluitur
* hæc argumentatio, quãdoquidem recepta * magis opi
nio eſt contra Ioannem & Azonem, quia vero datur
petitorium, quod cum poſſeſſorio cõcurrit, vt eſt hoc
521 adipiſcendæ, & textus l. ordinarij, ac l. incerti, † lo-
quuntur in interdicto, & in iudicio poſſeſſionis retinẽ
dæ; vt idem Fabius ſcribit in d. §. nihil commune, nu.
136. & Bal. in d. l. incerti. nu. 12. verſi. quinto reuertor.
& alibi ſæpe, & ſcripſi in tract. de retinend. poſſ. q. 60.
Ad tex. l. 1. §. quia autem. ff. quor. lega. extat declaratio
ſupra remed. 2. q. 31. Tertio idem Fabius in d. §. nihil
commune, nu. 105. verſi. idem impedit. objicit aduer-
ſus hanc communem opinionem, quod ſcilicet illi ob-
ſtat regula ordinis, quæ cum neceſſitatis ſit, vt ibidem
docuit Fabi. nu. 102. verſic. & ideo credo. hanc cumu-
522 lationẽ impedit. Reſpõdetur regulam ordinis † pro-
cedere in remedio retinendæ ex d. l. incerti, C. de in-
terdictis. quod docuit Barr. in d. §. nihil commune, nu.
17. & cum eo ceteri omnes. Quarto obſtat (inquit Fa-
bius vti ſupra) regula duplicitatis ex l. nemo. §. quoties
de reg. iu. nam ſemper agi videtur ad eamdem rem, vt
ſcilicet rem ipſam cõſequatur, ſiue modo petitorium,
ſiue poſſeſſorium intentetur, vt idem Fabius ibidem
523 num. 85. declarat. Sed fallitur † Fabius, quia (vt iam
admonui) duo ſunt diuerſa, poſſeſſio & proprietas, qđ
probat text. d. § nihil cõmune, & licet vtrumque, hoc
eſt poſſeſſio & proprietas, circa eamdẽ rem verſetur:
non tamen qui vnam conſequitur, alteram neceſſario
conſequi poteſt: & ſi aliquando cõſequitur, non eſt vir
524 tute illius intentati remedij: nam per petitorium pe
tit actor ſe dominum declarari, l. Pomponius. §. ſed &
ſi quis. ff. de procur. & l. ex diuerſo. ff. de rei vendic. &
525 licet facta illa declaratione veniat tandem † poſſeſ-
ſionis reſtitutio, id cõtingit iure dicti remedij & actio-
nis, ſeu officio iudicis, l. reſtit. ff. de rei vend. Ita ẽt cum
ꝓnunciatur, & mittit in poſſeſſionẽ, non tñ dominiũ
obtinet

obtinet : ceſsat ergo illa regula duplicitatis. Atque ita
defenditur Bartoli, & ſequacium ſententia.
526 Declaratur primo hic caſus, vt locum non † habeat
ex æquitate iuris Pontificij eo in caſu, cum ſuper pe-
titorio iam intentato eſt concluſum in cauſa, & feren-
da eſt abſolutoria pro reo, quia actor nihil probauit:
nam tunc ex hac æquitate non poteſt ipſe actor reme-
dium hoc poſſeſſorium cumulare. ita docuit Barto. in
d. §. nihil commune, nu. 16. ver. hoc tamen. cum eo ſen-
* tiunt ceteri * fere omnes, quemadmodum recenſent
Iaſ. ibidem nu. 113. Rubeus nu. 273. ver. ſecundum de-
claratur, & Fern. ibidem c. 3. nu. 7. verſ. limitatur ergo
& Socin. iun. nu. 320. ex text. c. paſtoralis, de cauſ. poſſ.
& proprie. Ceterum Iaſ. in d. §. nihil cõe, nu. 113. & cũ
eo Coraſius ibidem in 2. par. nu. 48. in fi. verius opina-
tur nullam eſſe conſtituendam differentiam inter ciui
lem, & canonicam diſpoſitionem, vt ſ. idem dicendum
ſit de iure ciuili. atque ita Iaſon confirmat quidẽ hanc
declarationem, ſed conatur deſtruere diſtinctionem
Bart. & illius declarationem, quam mox ſubijciam.
527 Declaratur ſecundo hic caſus, † vt locum non ha-
beat, cum ſuper hoc iudicio petitionis hæreditatis ex
teſtamento, atque ita cum ſuper hoc petitorio conclu-
ſum eſt in cauſa, & ſperatur ferri diffinitiua pro reo q.
ſe rei dominum eſſe probauit: nam tunc non concedi-
tur hæredi cumulare hoc poſſeſſorium: ita docuit Bar.
in d. §. nihil commune, nu. 19. verſi. aut eſt concluſum:
iunctis his quæ ibidẽ ſubiungit in ver. vnde dico quod
ſi. idem firmarunt ibi Imola. nu. 19. Rom. num. 25. Al.
nu. 30. Ripa nume. 144. Horman. Oria. in rub. de cauſ.
poſſ. & propr. col. 13. verſ. ſecunda concluſio. ea ratio-
ne mouetur Bart. quia ſperatur prius ſententia in peti-
torio ſuper dominio ad fauorem rei conuenti, quam
vt poſſit poſſeſſorium diffiniri, & ideo cum illa exce-
ptio notorij dominij incontinenti, obijci poſſit, cumu
latio impeditur, atque ita hoc caſu diſpoſitio c. paſto-
ralis, de cauſ. poſſeſ. & propriet. procedit etiam ex ri-
gore iuris ciuilis. Qua ex re intelligimus quanta ſit vis
528 concluſionis † in cauſa, cum a reo factæ ſunt proba-
tiones ſui iuris, vt ſcilicet eam vim habeat, quam & ſen
tentia: vt quemadmodum ſententia parit exceptio-
nem, quæ agenti hoc poſſeſſorio obijci poteſt, ita & ip
ſa concluſio in cauſa. Quam ſane aſſertionem confir-
mant multa congeſta a Iaſone in d. §. nihil commune,
num. 109. & nu. 112. dum conatur oſtendere duo hæc
a pari procedere, quod lata ſit ſententia, vel quod ſit
concluſum in cauſa. Verum aduerſus Bart. & ſequaces
ſenſerunt Angel. in d. §. nihil, & Aret. & in eorum opi-
nionem inclinant ibidem Fabius, num. 110. & Rubeus
num. 172. verſic. & ideo videtur tenendum, ea ratione
ſubtili adducti ſunt, quod a pari non procedunt hæc
duo, quod lata ſit ſententia, & quod concluſum ſit in
529 cauſa: ſiquidem † ſententia habet quid certi de præ-
ſenti, concluſio in cauſa quid incerti: quia & ferri de-
bet ſententia pro reo, attamen actor ab ea appellabit.
& per appellationem ſententiæ effectus ſuſpenderetur,
l. 1. in fi. ff. ad Turpil. non ergo eadem vis eſt concluſio-
nis in cauſa, quam ſententiæ. Hanc conſiderationem
adeo grauem eſſe exiſtimant omnes fere, vt multi eo-
rum dixerunt difficile admodum eſſe Bartolum tueri,
vt fatetur Iaſ. in dicto §. nihil commune, nume. 108. &
apertius Fabius nume. 110. conantur tamen totis viri-
bus omnes Bart. ſententiam, quam æquam eſſe autu-
mant, defendere. Reſpondet itaque primo Al. in d. §.
530 nihil commune, nu. 45. hac ratione vſus. † Exceptio
notorij dominij impedit litis ingreſſum: ita Arch. d. c.
vt circa, de elect. in 6. late idem Al. in l. creditori. C. de
pactis, ſed probationes de dominio poſt concluſionem
in cauſa faciunt notorium. gloſ. ſingu. in ca. ſignifica-
runt, de teſtibus. ergo exceptio notorij dominij re-
pellere debet hunc agentem poſſeſſorio. Confirmatur
ſecundum Alexand. quia probationes factæ in vna cau
ſa, faciũt fidem in altera. Et quod aduertatur, Alexan-
drum per indirectum euadere voluiſſe Angeli conſide
rationem, quemadmodum aduertit & Iaſ. in dic. §. ni-
hil commune, num. 106. verſicul. ſed aduerte; nam ait
Angel. quod licet ſperetur ſententia, attamen appella-
ri poteſt. Alexander, vt hoc effugiat, inquit exceptio-
nem notorij dominij, non oriri ex ſententia, vel ex cõ-
cluſione in cauſa, ſed ex ipſis probationibus quæ ſane
probationes poſt concluſionem in cauſa notorium fa-
ciunt. Quam quidem conſiderationem opinatur Iaſ.
in dicto §. nihil commune, num. 107. & ante eum Soc.
ſen. ibidem num. 21. verſi. ſed tu conſidera. ſolum ver-
ſari circa iudicium illud petitorium, non circa poſſeſ-
ſorium ab eo diuerſum, quandoquidem aduerſus pro-
bationes illas in petitorio factas obijci poteſt, cum de
eis poſſeſſorio tractari contingit, vt docuit Bar. in Au-
then. qui ſemel. nu. 30. C. de proba. dum aſſerit in noua
531 inſtantia obijci poſſe † contra teſtes iam alia cauſa
interrogatos: atque ita probationes notorium non fa-
ciunt: ex quo reprobari poſſunt ita Abb. in cap. cum
olim. 2. notab. de verb. ſign. ſed errant Iaſ. & Soc. quo-
532 niam † Bart. in d. Auth. qui ſemel. num. 30. loquitur
cum teſtes fuerunt interrogati in prima inſtantia, in
qua lata eſt ſentẽtia, quæ exceptionẽ rei iudicatæ non
parit in ſecunda, quod ſcribit idẽ Bart. in l. 2. §. 1. nu. 3.
ff. de vi bon. rapt. & cum eo Soc. ſen. conſil. 110. col. 1.
lib. 4. & Pariſ. conſil. 87. nu. 49. lib. 3. At hic ſi præſup-
poneremus latã eſſe ſententiã in petitorio, ex quo illa
ſententia exceptionem in poſſeſſorio pareret, dicen-
dum eſt contra teſtes excommunicatos in petitorio
obijci non poſſe in poſſeſſorio. Non enim finito peti-
torio per ſententiam ad fauorem rei conuenti, conſide
rari poteſt iudicium poſſeſſorium: quoniam ſtatim a
ſui initio oppoſita exceptione ſententiæ latæ in petito
rio, impeditur. quomodo ergo conſiderari poteſt tem-
pus opponendi in iudicio poſſeſſorio ſi eius principiũ
533 impeditur? Hanc † Alexandri conſiderationem ve-
riorem opinor illis, quibus vſi ſunt idem Soc. ſen. d. §.
nihil commune, num. 21. in fi. & Iaſ. ibidem num. 108.
quas quidem recte reijciunt Horma. & Fab. in d. §. ni-
534 hil commune, ille nu. 89. in fi. iſte nu. 10. Ego † Bar-
tolum recte ſenſiſſe credo, ſi quod ipſe ait, ad iudicis
535 perſonam referimus: eſt enim clari iuris, † iudicem
non debere admittere actorem ad agendum, cum vi-
det eum carere iure, & actione, ita Alexan. in l. vbi pa-
ctum, nu. 7. C. de tranſact. & plures congeſſi in tracta.
de arbitra. iudicium lib. 2. q. 16. At quando eſt conclu-
ſum in cauſa, iam videt iudex reum conuentũ eſſe do-
minum, & actorem qui vult agere poſſeſſorio carere
iure: & ob id calumnioſe velle experiri poſſeſſorio, cũ
iam cognoſcat contra ſe in petitorio ferẽdam eſſe ſen
tentiam, & ad reprimendam hanc calumnioſam vexa
tionem, reſpexiſſe videtur Bart. in d. §. nihil commun.
nume. 16. in illis verbis. [Aut eſt concluſum, & tunc
non poteſt poſſeſſorium proponere, niſi ex cauſa ali-
ter iudici videretur, d. c. paſtoralis, de cauſa poſſeſſ. &
propr.] Ecce quod Bar. tribuit hanc facultatem iudici
admittendi, & repellendi: admittit, ſi æquum ei vide
tur, illum actorem poſſe poſſeſſorio experiri: quia for-
te illæ probationes poterunt proſterni in inſtantia ap-
pellationis, vel quia dolo verſatus eſt reus occultando
forte iura actoris, vel alio modo. repellit etiam, ſi videt
actorem omnino bono iure carere. Et vere huc reſpe-
536 xit ſummus Pontifex † in d. c. paſtoralis, quod in hãc
ſententiam conſiderat Bart. nam ita ſtatuit his verbis
[ſi vero renuntiatum fuerit, vel cõcluſum, vt iã poſſit

Digitized by Google

cauſa proprietatis diffinitiuæ ſententię calculo termi-
nari, (ne lites litibus inculcentur, & via poſſit fraudi-
bus aperiri, cauſa non deciſa) poſſeſſorio non erit vten-
dum [Hęc ſummus Pontifex, qui nec clarius, nec aper
tius potuit dixiſſe, ideo iudicem non debere admitte-
re hunc actorem, quoniam fraus & calumnia pręſumi-
tur.] Deinde ſubijcit idem Pōtifex, & poteſtatem tri-
buit iudici admittendi hunc actorem, ſi ex iuſta cauſa
ei expedire videbitur. cuius quidem iuſtæ cauſæ eo lo-
ci exempla recenſet.

Tertius nunc eſt caſus huius propoſitæ quæſtionis,
537 cum ſcilicet econuerſo prius † eſt propoſitum iudi-
dicium hoc poſſeſſorium, & deinde ab eodem petito-
rium. Hoc caſu dubium non eſt cumulationem admit-
ti, cum petitorium, quod deinde proponitur, non repu
gnat naturæ poſſeſſorij, vtputa, ſi hæres ſcriptus præ-
dicto teſtamento, petit ſe mitti beneficio huius edicti
in poſſeſſionem bonorum defuncti: & deinde petat ex
eodem teſtamento ſe hæredē declarari, & ſibi tam-
quam hæredi bona illa defuncti reſtitui. Hæc cumula-
tio admittitur ex traditis ſupra in præcedenti caſu, &
docuit Bart. in dicto §. nihil commune, num. 21. quem
ceteri ibi ſequuntur. Sed maius eſt dubium, cum natu-
ra petitorij repugnat poſſeſſorio, vtputa ſi hæres pro-
ducto teſtamento petit ſe mitti in poſſeſſionem: ſed
quia videt illud teſtamentum non poſſe ſuſtineri vt te-
ſtamentum, petit ex codicillis ſe hęredē fideicommiſ-
ſarium pronunciari? Hoc caſu dicendum eſt non ad-
mitti cumulationem ex dicta l. vlt. C. de codicil. quam
ſupra in princip. declarauimus. Accedit hęc ratio, quia
aut hic actor petit fideicommiſſarium ex codicillis il-
liuſmet iam producti teſtamenti, quod ſolum iure co-
dicillorum poteſt ſuſtineri, aut ex codicillis ab eo te-
ſtamento ſeparatis, primo caſu ex ea petitione oſten-
dit vitium aliquod ineſſe illi teſtamento, & per conſe-
quens mitti non debere in poſſeſſionem ex hoc edicto.
ſecundo caſu ex noua codicillorum productione vide-
tur renunciare iam producto teſtamento, per quod pe-
tebat ſe mitti in poſſeſſionem: atque ita vtroque caſu
ſeipſum excludere videtur. Planius hic caſus proce-
deret, cum deinde ab inteſtato ſe hæredem fore pete-
ret pronunciari.

538 Quartus eſt caſus, cum hęres vna † ſimul vtrumque
iudicium, poſſeſſorium, ſcilicet & petitorium propo-
nit, vt puta, ſi petit ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc be-
neficio, & ſe hæredem declarari. Hoc in caſu idem di-
cendum eſt quod ſupra, vt ſenſit Bar. in d. §. nihil com-
mune, nume. 22. dum tertiam combinationem propo-
nit & explicat. & cum eo ceteri tranſeunt: ſi ergo duo
hæc iudicia inter ſe non repugnant, vt quia ex eodem
teſtamento poſſeſſorium, & petitorium deducitur,
admittitur cumulatio: ſi vero repugnant, non admit-
titur. Quod intelligo ſiue ſimpliciter, ſiue ſub condi-
tione proponantur, vt ſtatim dicam. Quò ſine contro-
uerſia cumulatio hæc procedat, caute poterit hæres
ita petere. [Peto me mitti in poſſeſſionem bonorum
defuncti; cuius teſtamentum, in quo hæres ſcriptus
ſum, produco, & vbi conſtet, me non eſſe mittendum
in poſſeſſionem, peto ex eodem teſtamento me hære-
dem declarari, & bona defuncti mihi reſtitui.] Hæc
enim conditionalis propoſitio omnē ambiguitatem
tollit. quod quidem procedit cùm actiones inter ſe pu
gnantes non ſunt: ſed quid ſi ſunt contrariæ? vtputa,
[peto me mitti in poſſeſſionem ex teſtamento, & ſi nō
conſtat me ſcriptum hæredem, peto me hæredem ab
inteſtato declarari.] Videbatur hac in re dicendum pe
titionem procedere poſſe ex doctrina Baldi, in l. quo
tempore, num. 5. C. de reſti. milit. &c. qui docuit libel-
539 lum hunc admitti. [peto † me reſtitui ad tempus, &
cum reſtitutus fuero, ex nunc prout ex tunc, peto me
declarari dominum, & rem mihi reſtitui.] Hic inquā
libellus recipitur, quia hæc non dicitur proprie actio-
540 num incompatibilium cumulatio, ſed plurium † pe-
titionum ſubordinata & conditionalis propoſitio. Bal
dum ſequuti ſunt Felinus in ca. ſignificantibus. nu. 23.
de libelli obla. & Ioan. Bolog. in l. edita, nume. 106. C.
de eden. qui ob id docuit, ita poſſe declarari omnes re-
gulas prohibitiuas cumulationis ratione incompatibi-
litatis. Huc ſpectat, quod ſcribit Deci. in dicta l. edita,
nume. 63. C. de eden. poſt Abbatem, quem refert. ait
541 Deci. procedere † libellum hunc [dico ſententiam
nullam, & ſi qua eſt appello] etiamſi (inquit ille) ſint
hæc inter ſe contraria, quòd ſcilicet ſententia ſit nul-
la, & quòd ſit valida, ſed prætextu iniquitatis reſcin-
denda. Ceterum contrarium verius eſſe exiſtimo, ob
regulam repugnantiæ, quæ cumulationē impedire ſo-
let, vti iam ſæpius fuit dictum. Nec aduerſatur doctri
na Bald. in d. l. quod tempore, quia loquitur Bald. in eo
caſu, cum duo iudicia ita ſe habent, vt vnum ex altero
oriatur, ex gl. l. non ab re, in verbo, ordine. in fin. C. vn-
de vi. quam exornaui in tracta. de recuper. poſſ. Reme-
dio 11. quæſt. 3. vbi Baldum pręcitato loco & alios re-
tuli. atque ita Baldum intellexerunt Fel. & Bologne-
tus, ſupra relati. Nec etiam obſtat illa doctrina Decij,
542 quia vere hæc not. ſunt † omnino contraria [dico ſen
tētiam nullam, & ſi qua eſt appello,] quemadmodum
declarat Bart. in l. ſi expreſſum. num. 6. ff. de appel. qui
ſubijcit, quod etiamſi eſſet illa repugnantia, toleratur,
cum ſit exceptio & defenſio quædā. Idem quod Bart.
ſcribunt alij plures, quos recenſet Vantius in tract. de
nullitat. tit. quot & quibus modis nullitas proponi po-
teſt, num. 8.

543 Quintus eſt caſus, † cum vnus proponit petitoriū,
& alter poſſeſſorium diuerſis reſpectibus pro adipi-
ſcenda poſſeſſione eiuſdem rei, tunc admittitur cu-
mulatio. ita Bart. in d. l. naturaliter. §. nihil commune,
num. 25. de acquiren. poſ. Orianus in rub. de cauſa poſ-
ſeſſ. & propr. colum. 15. verſic. 14. concluſio. & eo loci
Fabius exemplum proponit, vt intelligamus quod ait
Bart. diuerſis reſpectibus, puta, Caius poſſidebat fun-
dum naturaliter vti fructuarius, vel emphyteuta, &
Sempronij, qui Sempronius hæredē fecit. Caius agit
petitorio contra illum hæredem, aſſerens, ſe nolle re-
gnoſcere eum in dominum directum, ob id quod ipſe
dominus eſt, atque ita ait Caius reſpectu poſſeſſionis
ciuilis, hæres vero agit poſſeſſorio, ob poſſeſſionem
naturalem.

544 Sextus eſt caſus, cum † reſpectu poſſeſſionis eiuſ-
dem rei vnus primo proponit petitorium, & alter, li-
te adhuc ſuper eo petitorio non conteſtata proponit
poſſeſſorium, vtputa, qui ſe hæredem credit, petit ſe
hæredem declarari, & Caium poſſeſſorem bonorum
defuncti cogi ad reſtituendum, & Caius ante litem
conteſtatam producit teſtamentum, & petit ſe vt hæ-
redem debere mitti in poſſeſſionem dictorum bono-
rum, quæ erant defuncti, & quæ ab alijs nunc poſſi-
dentur. hoc caſu admittitur cumulatio, ſed ſuper poſ-
ſeſſorio ſolum erit procedendum: nam ſuſpenditur
petitorium. ita Bart. in d. §. nihil commune, nume. 25.
verſic. aut eodem, & ibidem cum eo ſenſerunt Ripa
num. 163. Fabius num. 146. verſic. 2. concluſio, & Fer
nand. c. 3. nume. 34. & idem docuit Butrius in ca. cum
dilectus, num. 9. verſic. venio ad ſecundum. Ea eſt ra-
tio, quia dum proponens poſſeſſorium negat ſe poſſi-
dere bona petita ab eo agente petitorio, efficit vt pe-
titorij actio ceſſet, quæ contra poſſidentem datur. l.
vlt. ff. de rei vend. Quod tamen declarat Butrius præ-
citato loco non procedere, cum agens petitorio vult
probare

probare aduerſarium poſſidere: nam tunc vtrumque
admittitur.
545 Septimus eſt caſus, vt ſupra, ſed qui † poſſeſſorium
propoſuit id fecit iam lite conteſtata ſuper petitorio:
tunc ſi in ſua reſponſione vt lis conteſtaretur aſſeruiſ-
ſet non poſſidere, admittitur, & ſuper hoc poſſeſſorio
ſolum proceditur: ſi vero reſpondit ſe poſſidere, &
deinde proponit poſſeſſorium, non auditur, cum ſit
ſibi contrarius, l. 1. C. de furtis. ita Bar. in d. §. nihil cõ-
mune, num. 13. verſic. aut reus, & ibidem Rip. numer.
163. verſ. ſecundo fallit. Fabius nu. 146. verſ. tertia cõ-
cluſio. & Fernandus c. 3. nu. 35. idem ſcripſit Butrius
in dicto c. cum dilectus, nu. 9. verſ. venio ad ſecundam.
Qui quidem hoc intelligunt, niſi agens petitorio nouit
eo tempore reum non poſſidere: nam tunc eſt, quòd ſi-
bi imputetur, qui temere liti ſe obtulit, l. is qui ſe obtu-
lit. ff. de rei vend.
546 Octauus eſt caſus, cum vnus † primo proponit poſ-
ſeſorium, & alter petitorium, ſed diuerſis reſpectibus,
tunc admittitur cumulatio: ita Bart. in d. §. nihil com-
mune, nu. 27. ver. ſed ſi poſſeſſorium. & ſi Fabius ibid.
num. 151. & Fernandus d. c. 3. nu. 44. aliqua Bar. obij-
ciant. cum Bart. ſenſit Orianus in rub. de cauſa poſs. &
prop. col. 15. verſ. decimanona concluſio.
547 Nonus eſt caſus, cum vnus primo proponit † poſ-
ſeſſoriũ, & alter petitorium ratione eiuſdem rei: tunc
cumulatio nõ admittitur: ita Bar. in d. §. nihil commu-
ne, num. 27. verſ. aut eodem modo, & ibidem Fernan-
dus d. c. num. 44. Ea eſt ratio, quòd is aduerſarius pro-
ponendo poſſeſſorium negat ſe poſſidere, atque ita im
pedit iudicium petitorium, vt iam fuit dictum.
Declaratur hic caſus vt locum non habeat cum a-
gens petitorio agit contra illum ſuum aduerſarium
ratione poſſeſſionis deinde quæſitæ: ita Bart. Butrius,
& Fernandus præcitatis in locis.
Decimus & nunc vltimus eſt caſus, cum ſimul eo-
548 dem † tempore vnus proponit petitorium, & alter
poſſeſſorium ratione eiuſdem rei: tunc non admitti-
tur cumulatio, impediente regula ordinis atque con-
trarietatis, ita Bart. in d. §. nihil commune, nume. 28.
verſic. item ſi proponitur. & ibidem Fernandus c. 3.
num. 46. quamquam a Bart. male diſſentiat Butri. in
d. cap. cum dilectus, numero 9. verſic. ſi proponitur adi
piſcendæ. de cauſa poſſeſs. & proprie. De hac per diſ-
549 ficili quæſtione ſatis. Ceterum an illis caſibus † qui-
bus cumulatio non admittitur, intelligatur ipſo iure,
vel parte opponente, hic non explico, ſed videndi e-
runt omnes in dicto §. nihil commune. ibidem Bart. nu
mero 30. Iaſ. numero 156. Ripa nu. 169. Fabius num.
147. Decius num. 137. rub. nu. 125. & præter eos tra-
dunt Soc. ſen. conſ. 98. col. 1. lib. 4. Ruin. conſ. 115. nu-
mero 9. lib. 4. Dec. conſ. 84. num. 2. & Curt. iun. in lege
edita. nu. 217. C. de eden. & ibid. Iacob. de S. Georg.
nu. 105. Oria. in rub. de cau. poſſ. & propr. colum. pen.
ceteros ex induſtria prætereo. Cum autem ambigitur
550 quo tempore ſit opponenda † exceptio, cumulatio-
nem non eſſe admittendam, explicat Bar. in l. 2. in fi. ff.
de petit. hæred. & in l. fundum. ff. de except. quem vno
verbo ſequutus eſt Iacob. de S. Georgio, in d. l. edita,
num. 107.
551 QVAERO ſexageſimoquintò, an in hoc † iudi-
cio lis conteſtanda ſit? Bal. hic numero 44. in fi. & An-
gel. Aret. in §. quadrupli. num. 26. verſic. ex quo ſequi-
tur. Inſt. de actio. duos caſus diſtinguere videntur. Pri-
mus eſt cum nullus adeſt contradictor, tunc nulla re-
quiritur litis conteſtatio. idem ſenſit Bal. in diſpu. Ac-
cuſatus de vi turbatiua, colum. 10. verſic. ſi vero peti-
torium. Ioan. Corſ. in l. naturaliter, §. nihil commune,
in 2. par. numero 126. de acqu. poſs. quia hoc caſu per-
ſona aduerſarij non datur, cum qua lis conteſtari poſ-
ſit argum. l. penult. C. ad Trebell. ita videmus (inquit
Aret.) in appellatione, in qua non requiritur litis con-
teſtatio, niſi appellatus adſit, l. vlt. §. illud, C. de tempo.
appellat.
Secundus eſt caſus cum adeſt contradictor, tunc re-
552 quiritur † litis conteſtatio: ſiquidem tunc iudicium
efficitur ordinarium. Ita etiam videmus in appellatio
ne, in qua neceſſaria eſt litis conteſtatio, cum adeſt ap
pellatus, l. 1. vbi glo. C. ne liceat tert. prouoca. Nec ha-
benda eſt ratio, quod iudicium hoc celeritatem deſide
ret, quandoquidem & in iudicio recuperandæ, quod
requirit litis conteſtationẽ neceſſaria eſt, quemadmo-
dũ ſcripſi in tractat. de recup. poſs. remed. 15. q. 22. vbi
retuli Rebuff. dicentem litis cõteſtationem in quouis
iudicio poſſeſſorio neceſſariam fore.
QVAERO ſexageſimoſextò, an hæres iſte petẽs
553 mitti † in poſſeſſionem, iurabit de calumnia? Spec. in
tit. de teſtamentis. §. ſequitur, num. 31. ſcripſit iurare
debere. & ibi Io. And. dixit ita ſenſiſſe Martinum Si-
lima. ea ratione vſi ſunt, quod in omnibus iudicijs iu-
ratur. l. 2. C. de iur. calum. Hinc ſcribit Bart. in extra-
uag. ad reprimen. in verbo, Et figura iudicij. num. 11.
iudicem in cauſis quantumuis ſummarijs nõ poſſe hoc
iuramentum remittere, qua de re ſcripſi in comment.
de arbitr. iudic. lib. 1. q. 20. ita erit iurandum in miſſio-
ne in poſſeſſionem ex ſtatuto Patauino ſub rubr. de ci-
tationibus, c. ſi ad aliquem.
QVAERO ſexageſimoſeptimò, quis dicatur le-
554 gitimus † contradictor? Hoc loco vt opportuniori
hæc tractanda eſſe iudico. Qua in re ex aliorum tradi-
tionibus tres caſus conſidero, è quibus tres ex ordine
quæſtiones propono. Vna quarum eſt, quis dicatur le
gitimus contradictor ab initio cauſæ, atque ita ante-
quam iudex licentiam mittendi in poſſeſſionem con-
ceſſit? In hac quæſtione caſus permulti ſunt diſtinguẽ
di atque conſtituendi.
555 Primus eſt, † cum is, qui non poſſidet, nec detinet,
fuit citatus, & ad iudicium hoc venit, vt impediat ſum
marium proceſſum, atque ita vt curet cauſam ordina-
rie tractari, quo in caſu ſentiunt omnes hic, hunc eſſe
legitimum contradictorem: nam ſi iſte exiſtimatur le-
gitimus contradictor, cum iam lata ſententia demit-
tendo in poſſeſſionem, citatur, quemadmodum ſcri-
bunt hic Bart. num. 21. verſic. quandoque poſt iuſſum,
* Mantua in 1. lect. num. 154. & * communem teſtatur
Zuch. num. 405. & dicemus infra quęſtione ab hac ſe-
cunda. quanto fortius dici debet hic contradictor legi
timus ante conceſſam licentiam. de huius ſententiæ
ratione in d. q. agemus.
556 Secundus eſt caſus, † cum is, qui non poſſidet, nec
detinet, nec citatus eſt, ad iudicium hoc venit, vt ſum-
marium proceſſum (vt iam diximus) impediat. Hoc
caſu dicendum eſt, hunc non eſſe legitimum contradi
ctorem, ita docuit Zuch. hic nu. 366. Illa eſt ratio, quia
ſi non eſt poſſeſſor nihil ab eo peti poteſt vt poſſet pe-
ti, ſi poſſideret: quemadmodum ex forma libelli relata
ſupra q. 61. cernimus, non ergo huic offerendus eſt li-
bellus, cum nihil habeat ſuper quo deliberet, an cede-
re, vel contendere velit, iuxta l. 1. in fi. de eden. cũ vul-
gatis ſimilibus. Quocirca diximus ſupradicta q. 61. li-
bellum offerendum non eſſe, cum nullus extat legiti-
mus contradictor, ita nec litem conteſtari hoc caſu di-
ximus ſuperiore quæſtione.
Extenditur primo hic caſus, vt locum etiam ha-
557 beat † quando hic ſic comparens allegaret titulum
omnino diuerſum: nam adhuc non eſt legitimus con-
tradictor, vt ſummariam hanc cognitionẽ impediat.
Illa eſt ratio quam mox retulimus. Nec enim diuerſus
ille

ille titulus ſibi quidquam prodeſt: quod a fortiori in-
fra demonſtrabimus. atque ita in ſpecie ſenſit Bar. hic
nu. 21. ver. t. caſu. & clarius Zuch. nu. 367. & Curt. iu-
ni. nu. 70. qui litteram Bart. corruptam emendarunt,
titulus autē diuerſus hic intelligitur, ſi allegaret emiſ-
ſe a teſtatore, vel ab eo donata fuiſſe.

Extenditur ſecundo vt procedat etiā eo caſu, quo
hic contradictor allegaret diuerſum hūc titulū ex eo-
558 dem teſtamento, vt ſi allegaret † titulum fideicom-
miſſi vniuerſalis: nam ex quo hic non poſſidet, adhuc
non dicitur legitimus contradictor ad impediendam
ſummariam hanc cognitionem, ita Zuch. hic nu. 368.
poſt Bart. hic, nu. 22. Verum. hoc abſolute verum non
eſt, ſed pendet ab his quæ infra q. 70. de fideicommiſ-
ſario contradictore dicemus. & hoc in caſu viſus eſt
reſpondere Gozad. conſ. 93. nu. 9.

Extenditur tertio, vt procedat etiam eo caſu, quo
559 hic contradictor † allegaret titulum ſimilem titulo
hæredis: vt ſi allegaret ſollemne teſtamentum, quo di-
ceret ſe hæredem inſtitutum: adhuc non eſt legitimus
contradictor, ex quo non poſſidet: & ob id ſumma-
riam hanc cognitionem non impedit: ſed ſolum effi-
cit, vt ſummatim de eius titulo cognoſcatur: vt is mit
tatur in poſſeſſionem, quem potiora iura habere con-
ſtabit: ita Bart. hic, numero 21. verſic. 1. caſu, ibi, ſi ve-
re allegat alium titulum. Dec. numero 40. verſ. & iſta
concluſio. qui eiuſdem opinionis recenſet Angel. in l.
1. hoc tit. idem docuit hic Zuchard. num. 469. Illa eſt
ratio, quā ſupra retulimus, quia ſi is contradictor non
poſſidet, nullus datur qui poſſit citari & libellus offer-
ri, vt cauſa ordinaria reddatur. Verum Curt. iun. hic
num. 70. verſic. ſecundo aduerte. ſcribit ſe non videre
rationem, cur non ſit legitimus contradictor, vt hanc
ſummariam cognitionem impediat, & is in poſſeſſio-
nem mittatur, qui potiora iura oſtenderit, atque ita
ait ſenſiſſe Angel. in l. 1. hoc titu. ſed non eſt quod mi-
retur Curt. ſi rationem iam relatam conſiderabit, &
quod ait Angel. cum eo ſenſiſſe, falſum eſt, ſiquidem
ſolum is ſcribit, quod ambo audiuntur (& hoc Bart. &
ceteri affirmant,) & quod iudicium reſpectu cuiusli-
bet eorum eſt ſummarium. id quod a Doctoribus iam
relatis ſcriptum eſt, quorum verba recte Cur. non con
ſiderauit. Relati tamen caſus declarantur non proce-
dere cum ipſe teſtator nomine huius contradictoris
cui alienauit, ſe poſſidere conſtituiſſet. Qua de re in-
fra dicam.

Extenditur quarto, vt procedat etiam quando hic
560 contradictor, † qui non poſſidet, allegaret titulum
ab hærede deductum minus legitimum eſſe, vt ſi dice
ret teſtamentum ab hærede productum eſſe cancella-
tum, & vitiatum: nam adhuc ſummaria hæc cognitio
non impediretur, ita cenſuit hic Zuchar. num. 370. Il-
la eſt ratio, quia ſua non intereſt ita opponere cum nō
poſſideat.

Extenditur quinto, vt procedat etiam eo caſu, quo
nomine iſtius poſſeſſio fuiſſet apprehenſa, ſed illa defe
ctu ratificationis ſuæ effecta eſt nulla, ita declarat Ro-
lan. conſ. 78. nu. 23. lib. 3.

561 Tertius caſus cum is, qui † titulum non habet nec
citatus eſt, poſſidet, & venit ad contradicendum vt
impediat ſummariam hāc cognitionem: quo quidem
in caſu affirmant hic Alberic. numero 13. verſic. aut
allegat, & Zuchard. numero 371. hunc legitimum con
tradictorem non eſſe. Illam adſerunt rationem, quia
licet poſſideat, nihil tamen allegat, quo conſtet ſua in-
tereſſe cauſam ordinarie tractari debere; ob id audien
dus nō eſt, c. veniēs, el ſecondo, de teſtib. & l. 1. ff. de ap
pell. recip. Nec dicatur ſua intereſſe, quia ſi ordinarie
cauſa tractetur, diutius erit in poſſeſſione, & forte
probationes ille, quæ poſſunt in cauſa ſummarie tra-
ctanda ſufficere, non ſufficiunt ſi ordinarie agitetur.
quoniam reſponderi poteſt, intereſſe, hic ab initio con
ſiderari ex iure, quod iſte contradictor obtinet; quia ſi
nullum habet titulum, certe ſuam poſſeſſionem iniu-
ſtam oſtendit.

Extenditur hic caſus, vt locum etiam habeat, quan
562 do hic † contradictor allegaret titulum non ſimilem
titulo hæredis, vt ſi filius allegaret titulum hæredita-
rium ab inteſtato, vel inter viuos, & hæres ſcriptus o-
ſtenderet teſtamentum; nam adhuc non impeditur
ſummaria hæc cognitio, ita Zuchar. hic, numero 373.
poſt Bart. & Alex. & quos recenſet, & in hanc ſenten-
tiam citat l. x. ſupra hoc tit.

563 Declaratur primo hic caſus, † vt nō procedat quo-
ad hoc, vt hic contradictor citari debeat tamquam
poſſeſſor, vt ab ea amoueri deinde poſſit; nam alias
564 non eſſet amouendus, cum † ne prædo quidem ſine
admonitione ſua poſſeſſione ſpoliandus ſit, cap. licet
Epiſcopus, de præbend. & diximus ſupra quæſtio. 3x.
atque ita in ſpecie declarat Zuchar. hic numero 37x.
quæ quidem declaratio propria ad hunc caſum dici
non poteſt.

565 Quartus eſt huius quæſtionis caſus, cum † contra-
dictor poſsidet, & allegat titulum ſimilem titulo hęre
dis petentis ſe mitti in poſſeſsionem; vt ſi allegat ſe
ſcriptum hæredem in alio teſtamento, tunc iſte con-
tradictor impedit ſummariam huius cauſæ cognitio-
nem. ita poſt Bart. & Alexan. hic cenſuit Zuchard. nu-
mero 374. qui eiuſdem opinionis recenſet Ang. & tra
dit Alb. num. 14. idem decidit Petrus Beintend. deciſ.
83. num. 5. & 6. Bero. conſil. 54. num. 3. lib. 1. & Rolā.
conſil. 78. num. 27. lib. 3. quam quidem opin. ait Bart.
probat textus noſter, ibi [iudiciu competenti] quod ſa
ne competens iudicium ordinarium eſt, non aūt ſum-
marium. Decius tamen hic num. 42. inquit nihil videri
obſtare, quin & hoc caſu cauſa ſummarie tractari de-
beat, vt eo caſu cum contradictor non poſsidet; & hu-
ius opinionis fuiſſe Angelum in lege prima, ſupra hoc
tit. ſcribit. Sed errat Decius, vt animaduertit Zuchar.
ſi quidem maxima eſt differentia, quod is contradi-
ctor poſsideat, vel non; nam quando poſsidet, & titu-
lum habet, plenum ius habet, & ob id plene, non autē
ſummatim de illius iuribus cognoſcendum eſt, ſecus
566 quando non poſsidet. Nec † Angelus a Decio alle-
gatus illud ſentit; nā ſimpliciter ait, quod quando duo
concurrunt petentes ſe mitti in poſſeſsionem tamquā
habentes titulum a defuncto hæreditatis delatæ, am-
bos audiri & iudicium eſſe ſummarium. intelligen-
dus itaque eſt Angelus, vt loquatur, quādo neuter poſ
ſidet, alioquin ſibi parum conſtans eſſet, hic colum. pe
nult. verſic. ſi vero contradictor obijcit. affirmat, hoc
caſu iudicium effici ordinarium. quod ſenſit & Alber.
hic numero 13. verſic. Aut contradictor allegat. quæ
autem ſit differentiæ ratio, cum is qui poſsidet allegat
titulum ſimilem, ab eo qui poſsidens allegat titulum
diſsimilem, recte ſatis oſtendit Zuchardus hic, nume-
ro 375. Hoc tamen in caſu dicendum eſt, quod ſi poſ-
ſeſſorium tractabitur, admixtam ei eſſe & cauſam pe-
titorij, vt ex Bal. conſ. 126. Miſsio. lib. 3. tradit Anton.
Nicellus in tract. de concordia, nu. 28 & qui ob id ſcri
bit a lata hoc in caſu ſententia appellari poſſe. Qua de
re dicam infra q. 110.

Quintus eſt caſus, cum non poſsidens citatus eſt,
& comparet ante licentiam conceſſam de mittendo
567 in poſſelsionem, is legitimus † eſt contradictor ad
ſuſpendendam atque impediendam licentiam hanc,
donec de iuribus ſuis ſecum diſcutiatur. ita vno verbo
ſenſit hic Zuchard. numero 376. verſ. conſidera ſimi-
liter.

Digitized by Google

liter. Illa eſt ratio, quia eius perſona approbata dici-
tur, quemadmodum latius dicemus, q. ab hac 2.
568 Sextus eſt caſus, cum non † poſſidens, nec titulum
habens citatus non eſt, comparet ante licentiam con-
ceſſam de mittendo in poſſeſſionem, vt curet eam li-
centiam ſuſpendi, vel impediri donec de iuribus ſuis
cognoſcatur: hoc in caſu legitimus contradictor dici
non poteſt: ita ſenſit glo. hic, & Caſtren. num. 15. ver-
ſic. præterea etiam. & clarius Zuchardus num. 378. ex
textu noſtro in illis verbis, [ſiue qui antea detinens cō
tradicendum putauit,] quæ intelligenda ſunt, (inquit
glo. & cum ea Caſtrenſ.) etiam quando comparet con
tradictor ante miſſionem. Accedunt rationes, quas
mox referam.
569 Extenditur primo hic caſus, † vt procedat etiam
quando hic contradictor allegaret alium titulum, quā
ex teſtamento: adhuc enim impedire, ſeu ſuſpendere
non poteſt licentiam concedendam. ita Dec. hic num.
40. & Zuchardus num. 379. quam ſententiam proba-
uit Decius ex doctrina Bal. in l. manifeſtiſſimi, nume-
ro 2. verſic. attende quia. C. de fur. dum ſcriptum reli-
570 quit, ſolum † titulum non præſtare iuſtum intereſſe
ad reuocandam tenutam. ergo (inquit Decius) nec ad
impediendam miſſionem. Quam quidem rationem
refellit Zuchardus, quippe quod facilius impediuntur
571 quæ futura ſunt, quam † iam facta. l. patre furioſo. ff.
de iis qui ſunt ſui, vel alien. iuris. Rectius itaque opina-
tur Zuchardus probari ex verbis textus noſtri, quæ
oſtendere videntur, illum poſſidere oportere, vt ſe-
cum de iuribus ſuis diſcutiatur. & in illis verbis. [Non
autem legitimo modo.] Nam ſi hoc caſu, quo non de-
tinet, impedire non poteſt effectualē miſſionem, quor
572 ſum ſecum de iuribus ſuis diſcutere? cum † inutiles
circuitus euitandi ſint. l. Dominus teſtamento. ff. de
condict. indeb. Sed forte diuerſa videtur eſſe horum
caſuum ratio, ſiquidem, qui venit vt effectualem miſ-
ſionem in poſſeſsionem impediat, eo venit tempore,
quo iam diſcuſſa ſunt iura omnia petentis, & cauillo
carere non videtur contradictoris non poſsidentis op-
pugnatio: at ſecus cum ab initio venit, & eo tempore
quo ſine magno hæredis incommodo de iuribus con-
tradictoris cognoſci poteſt. Quare ſubſiſto, ex his præ-
ſertim, quæ mox ſubiiciam.

Hanc extenſionem ita demum procedere intelle-
xit Zuchardus hic numero 380. ſi poſſeſsio a tertio ali
quo eſt occupata, ſecus ſi eſt vacans: ſiquidem cum
vacans eſt a contradictore hoc allegante ſolum titu-
lum, licentia de mittendo in poſſeſsionem impediri
poſſe videtur: idque ex ſimili doctrina Bart. l. a Diuo.
§. ſi ſuper rebus. numero 3. ff. de re iudic. & ibi Iaſ. nu-
mero octauo, ſcribit Bart. tertium oppoſitorem tunc
impedire poſſe executionem ſententiæ ex iure ſuo de-
ducto, cum poſſeſsio illa, de qua duo illi primi conten-
573 debant, vacans eſt, cum ſua multum interſit † poſſeſ-
ſionem illam alteri eorum non tradi, quia facilius eam
obtinebit vacantem, quam ſi alicui tradita fuerit. &
eo loci Bart. in argumentum citat noſtram hanc con-
ſtitutionem. & cum Bart. idem adnotarunt Felin. in c.
cum ſuper. num. 12. de re iudic. & Didac. lib. practic.
✲ quæſt. c. 16. num. 3. verſic. ſecundus caſus. qui * com-
munem hanc eſſe aſſerit. & eamdem probauit nouiſsi-
me Ioſeph. Ludou. deciſ. 26. num. 14. Verum Bartolus
eo in caſu loquitur cum tertius is huiuſmodi habet ius
quo executionem illam impedire poteſt. at quod ſolo
titulo efficere id poſsit, non aperit, nec in hanc ſenten-
tiam attuliſſe videtur argumentum a noſtra conſtitu-
574 tione ſumptum: quæ † contradictorem eum nō eſſe
affirmat, qui titulum habet ſine poſſeſsione. imo in ea
✲ Bart. ſpecie vera * & recepta videtur vna Ioan. Fabri
aſſertio in l. 1. ad finē, C. de iure fiſci. qua probat, non
575 eſſe admittendum † contradictorem ad impedien-
dam ſententiæ executionem in re, quæ a debitore vi-
cto poſſidetur, licet ipſe contēdat ſe habere ius ad poſ-
ſeſſionem euincendam, ſi non poſſidet: quam doctrinā
probarunt Impertus Rupellanus lib. 1. Forenſ. inſt. ca
pit. 55. & Didac. dicto c. 16. pract. quæſt. nu. 4. verſic.
10. ex his. Rectius tamen intuenti vera eſt Zuchardi
declaratio, quam clariſſime probauit Bart. in l. penult.
ff. de petit. hæred. Nec in ſua ſpecie diſſentiunt Faber
& Didac. modo is contradictor dominium probet, &
ſtatim ſummatimque.

Extenditur ſecundo, vt locum etiam habeat hic ca
576 ſus, cum hic † contradictor allegat titulum ex eodē
teſtamento: nam adhuc non eſt legitimus cōtradictor
ad impediendam, vel ſuſpendendam licentiam hanc.
ita ſcriptum reliquerunt Dec. hic num. 40. verſ. ſecun-
do ampliatur. Curt. iun. num. 71. & Zuchardus nume.
182. poſt alios pleroſque ab eis citatos. Id quod pro-
bant ex eo, quia videmus fideicommiſſarium non eſſe
legitimum cōtradictorem, ſi poſſeſſione caret. de qua
re infra quæſt. 70. Ita etiam legatarius de cuius legato
ex eodem teſtamento apparet, legitimus non eſt con-
tradictor. quemadmodum reſpondit Berous in conſi-
lio 60 num. 3. lib. 2. qui de vxore, cui dos a marito fuit
conceſſa & legata loquitur. Hanc tamen extenſionem
intellexit præcitato loco Zuchardus non procedere
577 in ſubſtituto ex † l. 1. hoc titulo. qui quidem textus
dum præſupponit illum ſubſtitutum non fuiſſe in poſ-
ſeſſione, affirmat controuerſiam fuiſſe inter inſtitutū
& ſubſtitutum, ſi aderat controuerſia, intelligimus iu-
ra ſubſtituti allegantis titulum prius cognoſci, quam
ſubſtitutus mittatur in poſſeſſionem.

Extenditur tertio vt procedat etiam eo caſu quan-
578 do † hic contradictor non poſſidens allegat deficere,
quæ ſunt de intentione ipſius hæredis, vt teſtamen-
tum eſſe abolitum, & cancellatum, vel res de quibus
agitur, poſſeſſas non fuiſſe a teſtatore: nam adhuc li-
centiam hanc, de mittendo in poſſeſſionem, impedi-
re aut ſuſpendere non poteſt: ita Zuchardus hic, nu-
mero 383. ea ratione vſus eſt, quia ex quo non poſſi-
det, ſua non intereſt miſſionem fieri, ergo audiendus
non eſt l. 1. ff. de appell. recip. ſcribit tamen Zuchar-
579 dus, † iudicem ex ſuo officio inquirere debere, ne hæ
qualitates, quibus deficientibus iudicium redderetur
nullum deficiant, idque ait ſenſiſſe Decium hic nume-
ro 40. verſic. Secundo limitatur. Illa eſt ratio, quia cu-
580 rare debet † iudex, ne iudicium eluſorium reddatur,
l. ſi prætor. ff. de iud.
581 Declaratur nunc relatus caſus, † vt locum ſibi non
vendicet, quando hic contradictor non poſſidens alle-
gat titulum parem titulu petentis: nam tunc legiti-
mus contradictor iudicatur, vt poſſit impedire, vel
ſuſpendi facere hanc conceſſionem licentiæ de mit-
tendo in poſſeſsionem: ita poſt Bart. hic Deci. numero
40. verſic. & iſta concluſio negatiua. qui ita Alber. &
✲ ceteros * omnes ſenſiſſe ſcribit. & clarius idem affir-
mat Zuchard. numero 384. vt ſi hic contradictor alle-
garet, ſe ab eodem teſtatore inſtitutum eſſe in alio &
poſteriore teſtamento: ita exemplum adfert Dec. Ve-
rum Bartolus, & cum eo Zuchardus ſcribūt, poſſe in-
telligi etiam de alio teſtamento ab altero teſtatore cō
fecto, & allegaret hic contradictor bona, de quorum
poſſeſsione aſſequenda agitur, fuiſſe huius ſecundi te-
ſtatoris. nam (inquit Zuchardus) eadem eſt ratio, quod
allegetur hic titulus habitus ab eodem, vel ab altero te
ſtatore. atque ita egregie & in ſpecie ante Zuchardū
reſpondit & declarauit Ruin. conſilio 28. numero 2.
verſic. & ſubdit Bart. lib. 5. Hanc tamen declaratio-
nem

Digitized by Google

nem intelligit veram Zuchardus, modo incontinenti
probet contradictor allegatum titulum, qui quidem
talis ſit, quo ipſe contradictor vbi obtineret, præferen
dus eſſet in hac miſsione illi hæredi primo petenti.
582 Septimus eſt huius quæſtionis caſus † cum hic con-
tradictor, qui citatus non fuit, poſsidet & comparet,
vt impediat hanc licentiam de mittendo in poſſeſsio-
nem, tunc ſi ſolam poſſeſsionem allegat, non eſt legiti-
mus contradictor: atque ita non poteſt impedire hanc
licentiam. ita viſus eſt ſentire Decius hic nu. 41. ver. 2.
quod dictum eſt: quem rem hanc clarius explicans ita
intelleait Zuchard. num. 386. & idem ſenſit Gozadin.
conſ. 93. nu. 5. & Man. hic in 1. lect. nu. 164. & ita for-
te ſentire voluit Rolan. conſil. 2. in fi. lib. 3. Illa eſt ra-
tio, quia hæc ſola poſſeſsio ea titulo non iuſtificata vi-
tioſa eſſe poſſet: ob id non facit hunc legitimum con-
tradictorem, vt hæredem poſsit impedire, quamquam
expelli is non poſsit ſine citatione, iuxta c. licet epiſco
pus, de præbend. in 6. qua de re ſupra egimus. dubia
ergo hæc poſſeſsionis allegatio hunc contradictorem
non adiuuat, c. in præſentia, de probat. l. neque nata-
les. C. eod.
583 Declaratur primo, vt non procedat, cum hic † con
tradictor allegat ſolam poſſeſsionem, ſed habitam a
teſtatore, vel eius hærede: nam tunc impedire hanc li-
centiam poteſt. l. 1. §. rediguntur. ff. quor. legat. & l. 1.
C. eod. ita ſenſit Iacobinus hic nu. 64. verſic. addit hic
poſt Caſtr. & egregie declarat Zuchardus hic, nu. 387.
qui hoc ſine controuerſia procedere ſcripſit, ſi viuen-
te adhuc ipſo teſtatore poſſedit. ſiquidem tunc defi-
cerent ea, quæ a lege noſtra requiruntur, nempe teſta-
torem ſuæ mortis tempore poſſediſſe. Idem tamen eſt
cum hic contradictor poſſeſsionem ab ipſo teſtatore
obtinuit, vel ab hærede poſt teſtatoris mortem. Illa
eſt ratio, quia non poteſt hic hæres allegare poſſeſsio-
584 nem hanc vitioſam eſſe poſſe, cum aduerſus † factū
proprium venire non poſsit. l. ſicut. C. de actio. & obli-
gat. nec etiam aduerſus factum ſui anteceſſoris, l. cum
a matre. C. de rei vendi. atque ita ſentiſſe Decium hic,
num. 41. verſic. ſecundo. quod dictum ſcribit Zuchar-
dus, & in hanc ſententiam retulit Dec. Bald. in conſil.
143. Quamquam pleniſsime ſit allegatum, verſic. eſt
verum quod ſi ſcriptus. lib. 3. repetitum conſilio 200.
eodem libro quo loci Baldus ita clare reſpondit. Hanc
tamen declarationem intellexit, & recte Zuchardus,
quando hæres peteret ſe mitti in poſſeſsionem bono-
rum, quæ ab hoc contradictore poſsiderentur, ſecus ſi
exprimeret bona, in quorum poſſeſsionem mitti pe-
tit, & inter illa non adeſſent bona a contradictore iſto
poſſeſſa. quod vere dubio caret, cum illius tunc nō in-
terſit obijcere quidquam.
585 Declaratur ſecundo, vt non procedat hic † caſus
quando hæres nullius bonis in ſpecie expreſsis, ſimpli
citer peteret ſe mitti in poſſeſsionem bonorum per te
ſtatorem poſſeſſorum: nam tunc ſatis erit audire con-
tradictorem, vt doceat quæ bona poſsideat, nec debe-
bit tempus conterere in probando quod ea tempore
mortis teſtatoris poſsideret. ea quo non conſtat quòd
hæres mitti velit in poſſeſsionem eorum, quocirca le-
gitimus non eſt contradictor ad impediendam hanc
licentiam, cum adhuc ſua non interſit: nam ſatis ei hoc
ſufficere debet, quod ſua poſſeſsione non priuabitur
ſine citatione. d. c. licet Epiſcopus. de præb. ita decla-
rat & recte hic Zuchar. num. 388. qui ſubiungit, quod
ſi hic contradictor timeret ſua poſſeſsione ſine cita-
tione priuari, ea cautela vti poterit, vt compareat &
proteſtetur, intimetque, quod nulla fiat miſsio in his
bonis a ſe poſſeſsis, petens etiam ſe in eorum poſſeſ-
ſione manu teneri, & hæredi, a quo turbari timet pr̨-
cipi, ne eum in poſterum turbet, & ante Zuchardum
huius cautelæ meminit Salic. hic colum. 6. verſic. nec
allegatio. qua quidē cautela, ſi non vtetur cōtradictor,
iudex licentiam hanc hæredi concedet. alia quædam
in praxi adnotanda, quæ non refero, Zuchard. ſubijcit.
586 Octauus eſt huius quæſtionis † caſus, cum hic con-
tradictor titulum & poſſeſsionem a teſtatore habet:
tunc ſine cōtrouerſia legitimus contradictor dicitur,
vt impediat huius licentiæ conceſsionem. id quod ſi-
ne cōtrouerſia verum eſt, & in ſpecie probat Dec. hic
num. 41. verſic. primo quando. Nam non poteſt hæres
587 venire contra † factum ſui anteceſſoris. d. l. cū a ma-
tre. C. de rei vendicat. Quod procedere intelligo etiā
etiam ſi poſſeſsio fuiſſet translatam per ſolam clauſu-
lam conſtituti: nam & is ſe conſtituens nomine ipſius
conſtituarij poſsidere dicitur. l. quod meo. vbi omnes.
de acquir. poſſeſs. Hæc tamen non procederent cum
alienationis inſtrumentum non fuiſſet inſinuatum iux
ta ſtatuti diſpoſitionem, vel alio vitio laboraret. Quo-
circa recte ſtatutum Patauinum ſub rubric. De citatio
nibus, c. ſi ad aliquem. verſic. etſi apparuerit. ſtatuit,
hunc non poſſe impedire illam miſsionem in poſſeſ-
ſionem, cum titulus ille cenſeatur inualidus deficiente
inſinuatione. Idem cauit ſtatutum Vicentiæ, libro 3.
ſub rubr. De mittendis in poſſeſsionem rerum, quod
tamen vult ſufficere poſſeſſionem viuo teſtatore. Et
in caſu huius conſtitutionis idem eſt, cum contradi-
ctor iſte titulum a teſtatore habet & poſſeſſionem ab
hærede, vt ſcribit præcitatu loco Dec. verſic. ſecundò
quod dictum eſt, ea ſententia Baldi conſ. 143. & conſ.
200. lib. 3. quæ iam ſupra citauimus.
Nonus eſt caſus, cum hic contradictor ad impediē-
588 dam, † vel ſuſpendendam hanc licentiam miſſionis
in poſſeſſionem, allegat titulum habitum a defuncto,
& poſſeſſionem, deinde a ſe, poſt teſtatoris mortem
acquiſitam: hoc caſu dicitur iſte legitimus contradi-
ctor: ita viſus eſt ſentire Bar. hic numero nono, verſic.
2. caſu, & clarius Bal. numero 49. Corn. num. 34. Dec.
numero 41. verſic. quid autem, & num. 42. Mantua in
prima lectura, numero 158. & Zuchardus nume. 360.
idem reſpondit Neuizan. conſil. 8. numero 73. & vere
huius opinionis fuit ante omnes Azo, quem ceteri ſe-
quuti ſunt, vt teſtatur Salic. hic colum. 7. verſic. 3. caſu
Corneus nu. 42. idem reſpondit Oldrad. conſilio 139.
Ad habendum aliqualem, 6. dubio Guido Papæ con-
ſil. 83. nume. 6. verſic. & ſubdit. in eodem lib. 2. qui ob
id affirmarunt donatarium teſtatoris eſſe hoc caſu le-
gitimum contradictorem. Idem reſpondit Bero. in cō
ſil. 55. num. 6. lib. 2. vbi adſert ſimile exemplum de ti-
tulo habito a teſtatore ex inueſtitura perpetuo conceſ-
ſa. ſimile idem Berous in conſil. 60. num. 3. lib. 2. & ibi
num. 4. ſubiungit cum Bartolo & ceteris iam relatis,
nil referre, a quo iſte cōtradictor habeat poſſeſſionē.
Eo primo adducuntur fundamento ſumpto a lege 1.
§. quo redigantur. ff. quorum legatorum. & lege 1. C.
quorum bonorum, quæ quidem iura, inquit Decius,
eo in caſu loquuntur, quando hic contradictor titulum
& poſſeſſionem a iam defuncto conſequutus eſt. & ob
id ait Decius Baldum ſolum eo in caſu loqui. cum hic
contradictor vtrumque a defuncto obtinuit. quamo-
brem alia ratione mouetur Deci. nempe, quod ille
589 qui a defuncto † titulum habet, ſua auctoritate poſ-
ſeſſionem deinde vacantem apprehēdere poteſt, quē-
admodum docuerunt Bar. in l. cum ſolus, ad fine, ff. de
vſucap. Bal. hic numero 3. idem l. indicia. colum. 1. C.
de rei vendicat. Salic. hic col. 6. verſic. tertio caſu. Ro-
man. conſilio 312. in princip. Angel. Aret. §. ſed iſte,
colum. penult. verſicu. quæro an agens. ſi ergo licite
ingredi potuit, ſequitur iuſtam eſſe poſſeſſionem, &
per

per conſequens hunc eſſe legitimum contradictorem.
Confirmat tertio Decius hic numero 41. verſicul. Et
hoc in ſimili.quia ita videmus in ſimili de fideicom-
miſſario,qui eſt legitimus contradictor,cum poſſeſsio
nem ſine vitio aſſequutus eſt:qua de re ſuo loco. Quar
to fortius mihi vrgere videtur ratio, quam perpendit
Salicet.bic columna 6. verſicu. tertio caſu quod licet
ex allegatione hac directe non eneruetur intentio
petentis ſe mitti in poſſeſſionem,attamen per interdi-
ctum eneruatur,puta,per obiectum exceptionis doli,
quippe quod petit hæres quod ſtatim reſtituturus eſt,
l.vnicuique.§.dolo facit.ff.de reg.iu.vbi Decius, & c.
dolo facit.de reg.iur.in 6.item & per exceptionem e-
uictionis.ex l.vendicantem.ff.de euict.

* Aduerſus tamen hanc * communem ſententiam
ſenſit Iacobus Butrig.vt retulit Salicet. quem iam ci-
taui. Primo ea ratione motus eſt, quia hic contradi-
ctor non eneruat ius petentis,ex quo noſtra hæc conſti
tutio prouidet, vt poſſeſſio redintegretur hæredi,qui
ob huius contradictoris occupationem ſpoliatus vide
590 tur,cum † hæreditas vacãs loco poſſeſſionis ſit, atq;
ita eſpilata videtur,l.hæres.& l.cœptam.ff. de vſuca-
pio. Verum reſpondet, & recte Salicet. hic colum. 7.
verſic. Non obſtant obiecta.nullam hic proprie adeſ-
ſe ſpoliationem,quandoquidem licuit huic contradi-
ctori eam poſſeſſionem tunc vacantem ingredi: imo
cogere poterat hæredem ad eam tradendam. l. fiſtu-
las.§.fundum.ff.de contrahen.empt. Nec hoc caſu(vt
admonuit Salicetus) locum habet l.cum quærebatur,
C.vnde vi,quemadmodum in illis commentarijs rela-
tis in tractat. De recuperan.poſſeſſ.remedio 13.num.
25.ſcripſi. Nec in his hæreditas locum hæredis obti-
591 net † ex d.l.cœptam,cum illa quo ad vſucapionem
tantum procedat. Qua reſponſione diluitur ſecunda
eiuſdem Butrig.argumentatio,qua dicebat,non licuiſ
ſe huic contradictori,ob ſolum illum titulum ſibi ius
dicere: atque ita non potuiſſe poſſeſſionem illam oc-
cupare.l.1.C.ne quis in ſua cauſa ſibi ius dicat, & l.ſi
quis in tantam.C.vnde vi,diluitur inquam hæc argu-
mentatio ex relatis.quib.intelligimus,ex licentia alias
defuncto conceſſa, licuiſſe eam poſſeſſionem ingredi,
& eadem ratione intelligimus ceſſare diſpoſitionem
592 l.ſi † ex ſtipulatione.ff.de acqu.poſſ.qua Decius hic
num.41.verſic.& quia virtute.dicebat quemquã non
poſſe virtute tituli ingredi poſſeſsionem ſine volunta-
te defuncti,quod verum etiam reſpondit Cravet.con-
ſil.134.nu.24.ſiquidem hic contradictor a defuncto li
centiam habere dicitur. Quarto, & vltimo aduerſari
communi opinioni illud videtur,quod fideicommiſſa
rius,& legatarius,qui a defuncto teſtatore titulum ha-
bent,ſi occupant,reſtituere tenentur.l.1.ff. quor. bon.
& l.1.C.quor.leg. & ſuis locis diximus. Verum reſpon
dent hic Curt.iun.num.72.& Zuchardus num.390.il
lud contingeret illis in caſibus ob detractionem Tre-
bellianicæ, vel Falcidiæ.

Extenditur hic caſus, vt fortius locum ſibi vendi-
cet,cum hic contradictor, allegat ſimilem titulum ti-
tulo hæredis,vt cum allegat,ſe hæredem inſtitutum,
vel ab eodem, vel alio teſtatore,ita Dec. hic num.41.
verſic.ſimiliter.& Zuchardus num.390.ad fi. & atti-
gimus ſupra caſu ſexto ad finem. Hæc tamen recepta
ſententia non habet locum,quando ſtatuta nihil con-
cedunt titulo ſine poſſeſsione viuente teſtatore ade-
pta, vt extat ſtatutum Vicentiæ lib.3.ſub rub.de mit-
tendis in poſſeſsionem rerum,ibi,[niſi illi cui facta fuiſ
ſet prædicta donatio,vel venditio, ſtetiſſet in poſſeſ-
ſione viuente illo,de cuius hæreditate agitur.]

593 Decimus eſt huius quæſtionis † caſus,cum hic con-
tradictor,qui ante conceſſam licentiam de mittendo
in poſſeſsionem venit ad iudicium,vt impediat, vel ſu
ſpendi curet licentiam;allegat titulum diſsimilẽ habi
tum ab hærede ipſo, & poſſeſſionem ab alio con-
ſecutam ante mortem teſtatoris: hoc caſu erit iſte le-
gitimus contradictor.ita Bart.bic numer.9. & clarius
Dec.num.42.ver.ſi vero iſte poſſeſſor. & Zuchardus
num.39.cum Bartolo etiam ſenſerunt Ruinus conſil.
28.num.2.lib.3.& Ripa in c.cum eccleſia Sutrina,nu.
35.de cauſa poſſ.& proprieta.cuius quidem ſententiæ
duplex eſt ratio. Vna,quia teſtator hæc bona non poſ
ſidebat ſuæ mortis tempore, quemadmodum conſti-
tutio noſtra requirit. Altera,quia poſſeſsio huius con-
tradictoris legitima eſt,iuſte ergo contradicit.

594 Vndecimus eſt caſus, cum iam relatus † contradi-
ctor allegat duo ſimul,primo ſolam poſſeſsionem an-
te mortem teſtatoris aſſequutam. Secundo deficere
ea quæ ſunt de intentione hæredis, hoc caſu legitimus
eſt contradictor, vt impediat illam licentiam de mit-
tendo in poſſeſsionem. ita docuit Zuchardus bic nu-
595 me.392.& ea rõne adductus, ꝙ quilibet † poſſeſsor
pro defenſione ſuæ poſſeſsionis,ius tertij,quod eſt eſ-
cluſiuum intentionis petentis,allegare poteſt.l.vlti. C.
de rei vendi.& annotarunt Caſtren.hic nu.12.in fi. &
Alex.nu.23.Iacobinus nu.46.Corneus nu.41.& caſus
iſte noſter differt a caſu 9.ſupra relato, ſi quidem ille
locum habet, cum is contradictor allegans ius tertij
non poſsidet:hic vero noſter cum poſsidet.

Extenditur hic caſus,vt locum etiam ſibi vẽdicet,
596 quando † huius contradictoris poſſeſsio nulla foret,
& vitioſa:nam adhuc illa ratio Caſtrenſis ex d. l. vlti.
C.de rei uend.procedit, ſiquidem de iure poſſeſſoris
curandum non eſt,ſi de iure petitoris non conſtat,quẽ
admodum ad illam l.vlt.annotauit Bald.

Declaratur bic caſus,vt locum non habeat quando
probationes altiorem indaginem requirerent,nã tunc
hæc licentia de mittendo in poſſeſsionẽ impediri non
poſſet:ita Caſtr.bic num.12. ad fi. & clarius Zuchar-
dus nu.393.qui alias declarationes ſubijcit.

Duodecimus eſt huius quęſtionis caſus, cum bic cõ
597 tradictor † ad iudicium venit ante conceſsam licen
tiam de mittendo in poſſeſsionem,vt non ſolum licen
tiam illam impediat, vel ſuſpendi curet,ſed etiam, vt
contra hæredem ſententiam obtineat ,hic contradi-
ctor ſi in vita teſtatoris poſsidere cœpit,legitimus eſt:
ita Zuchardus.hic nu.394.qui recte ſcribit hoc proba
bili dubitatione carere, cum hic adſit textus clarus,
nam deficit hoc caſu hæredis fundamentum, hoc eſt
poſſeſsio teſtatoris defuncti.

598 Decimustertius eſt caſus,† cum contradictor com
paret ante licentiam hanc, ut non ſolum illam impe-
diat,ſed etiam vt obtineat, & probet duo,hoc eſt titu
lum ab alio habitum viuente teſtatore, & poſſeſsio-
nem acquiſitam a ſeipſo,vel ab alio poſt mortem teſta
toris. Hoc in caſu magna eſt inter Doct.diſſenſio.Re-
* cepta * magis & verior videtur illa opinio, hunc legi-
timum contradictorem non eſſe. ita enim affirmauit
omnium primus Azo hic, vt eum ita intellexit Alex.
numero 23.verſicu.aut habuit poſt mortem defuncti,
& apertius Bartol.numero 20.in fi.dum Azon.tuetur
Salic.colum.7.verſic.vbi autem contradictor. Alexã.
vbi ſup. Iaſ.numero 23.verſic.circa primum, etſi di-
cat animum ſibi non quieſcere.Corn.num.36.Dec.nu
me.42.verſic.circa primam,& Zuchard.num.395.&
396.hic accedit Guido Papæ quæſtione 132.colũ. 2.
verſic. vtrum habens,&c. Natta conſi.352. nu. 1. lib.
2.Rol.in conſ.78.num.27.lib.3.Primo ea ratione mo
uentur,quod ex allegatione hac non excluditur ius hę
redis agentis. nec enim ex hoc fit, quin teſtator de ea
poſſeſsione,quam ſuæ mortis tempore obtinebat, di-
ſponere

ſponere potuerit,& hoc per conſequens ,quin hæres
eam poſſeſſinnem conſequi debeat:ius ergo , quod ex
latere actoris metiri ſolemus,teſte Barto.in rubr. ff.de
rei vend.& Bald.hic num.38.Gomeſ.§.ſed iſtæ,num.
26.in fi.Inſtitut.de actio.adeſt maximum hæredi . Se-
cundò ea adducuntur ratione,qua oſtendunt contra-
dictori ius deficere:nam (aiunt Doctores ij)vitioſa eſt
huius contradictoris poſſeſſio , cum ei non licuerit il-
lam ſua authoritate apprehendere,l.ſi ea ſtipulatione,
de verborum obligat.quod procedit etiam,ſi poſſeſſio
vacans fuiſſet,vt docuit Barto.in l.cum quærebatur ,
numero 10.C.vnde vi.Nec huic conſiderationi aduer
ſatur,quod ex quo hic contradictor,viuente teſtatore,
titulum conſequutus eſt,ei licuerit a quocumque poſ-
ſeſſionem vendicare,iuxta ea,quæ tradit Bartol. in l.
cum ſolus.ff.de vſucapionibus,& retuli ſupra numero
589.ſiquidem falſum hoc eſt,quia vere non licuit poſ-
ſeſſionem teſtatoris occupare,cum non fuerit in pote-
ſtate alienantis per tituli traditionem,dare atque trãſ-
ferre eam facultatem apprehendendi ſua manu poſſeſ
ſionem alterius : imò is occupator ius ſuum deterius
599 reddit.Non etiam illud obeſt,quod † Barto.in dicta
l.cum quærebatur,quæſt.vlti.nume.10.C. vnde vi,lo-
quatur cum poſſeſſio occupatur,hæreditate adita,nos
verò cum adhuc vacans eſt. Reſpõdet Zuchardus hic
numero 395.verſic.nec etiam. procedere etiam hoc
in caſu doctrinam illam,quando ſcilicet pendente iu-
dicio hæreditas aditur,quia aditio retrotrahitur. Vel
& ſecundò dicere poſſumus,veram nõ eſſe illam Bar.
opinionem, quam aliqua ratione non iuuari oſtendi-
mus in tractatu de recuperanda poſſeſ.remed.13. nu-
mero 43.& 44. Tertio ea ratione mouetur Salicet.
600 quod † contradictor iſte ſolo titulo abſque poſſeſſio
nis traditione Publicianam non acquiſiuit,l.ſiue autẽ,
§.1.de Publician.in rem actio.ſed hæres Publicianam
601 habet † hæreditate adita , etiam ſi apprehenſa non
eſt poſſeſſio,l.ſunt & aliæ.§.quæcumque,in prin.ff.de
Publicia.hæres ergo præferendus eſt, & hanc Saliceti
conſiderationem viſus eſt probare Ruin.conſil. 54.nu
mero 6.libro quarto.Verum ſcribit Zuchardus hic ra
tionem hanc non conuenire,ſiquidem locum haberet,
quando hæres Publicianam non ea ſua perſona moue-
ret,ſed ea perſona defuncti,qui iam poſſidebat , ſecus
602 ſi mouet ex ſua propria perſona,ita de † Publiciana
in perſonam fideicommiſſarii , in quem dominium ſi-
ne traditione tranſit,recte docuit Bart. in l.ſi ſponſus,
§.is cui, ff.de Public.in rem actio.& cum Bartol. ſenſe
runt Alexan.conſilio 98.num.8.lib.2. Iaſ.in §.ſed iſtę,
num.35. Inſtit.de actio.& Ruin.d.conſil.54.num.36.
lib.4.Duæ igitur relatæ rationes hac Saliceti probabi
liores ſunt:quibus intelligimus veram eſſe hanc ſenten
tiam,cui ſubſcribo.

Nec aduerſatur quod ab ea diſſenſerint Iacob. Bu-
trig.Petr.ac alij nonnulli , aſſerentes hunc legitimum
contradictorem eſſe hoc in caſu.ea adducuntur ratio-
ne,quia hic contradictor , & hæres ſunt pares quò ad
titulum,at contradictor quid plus deinde habet , hoc
eſt poſſeſſionem,quæ quidem poſſeſſio efficit, vt hæ-
redi præferatur,§.commodum,Inſtitut. de interdict.
dicta l.ſiue autem.§.ſi duobus.ff.de Publicia.in rem a-
ctio.& confert text.vbi gloſ.in cap.ſi à ſede. de præb.
in 6.& dixi late in commentarijs de arbitrarijs iudi-
cum,libro 2.caſu 48.numero 31.Verum hæc conſide-
ratio minus vera eſt, & illi reſpondet Salicet. ſed me-
lius Zuchardus num.397.ex iam relatis:nempe vitio-
603 ſam eſſe † poſſeſſionem hanc,ob id nihil huic contra
dictori prodeſſe,quemadmodum,& in ſimili de vitio-
ſo titulo ſcribit Bar.d.§.ſi duob.ad fi.& cum eo Ruin.
cõſ.13.n.8.cõſ.17.n.4.cõſ.25.n.3.& cõſ.48.n.11.li.4.

604 Decimusquartus caſus eſt, † cum contradictor ve-
nit ad iudicium, vt non ſolum impediat licentiam de
mittendo in poſſeſſionem ſed etiam vt obtineat con-
tra hæredem , probat titulum , & poſſeſſionem pro-
priam:ſed vtrumque habitum poſt mortem teſtato-
ris: hoc caſu non eſſe hunc legitimum contradictorẽ
ſcripſerunt Salicet.hic colum.7. verſicul. Nam quan-
do.Alexand.conſil.4.num.30.& conſil.90.num.8.lib.
2.Dec.hic num.42.in fine, Iacobinus hic,num.49.qui
citat Bal.conſi.344.Quamuis ſit pleniſſime,vel quan-
doque. lib.1.Afflic.deciſ.119.num.6.in fine , Zuchar.
num.398.& Gozad.conſil.93.num.14.nec eſt qui ad-
uerſetur.Imo hoc etiam procedit,quando hæres pen-
dente controuerſia hæreditatem adiuit , quemadmo-
dum declarat Zuchard.hic,numero 398.verſic.& hoc
ampliatur.

605 Decimuſquintus caſus eſt,quando † contradictor ,
qui comparet,vt mna diai,ſtatim probat titulum , &
poſſeſſionem habitam poſt mortem teſtatoris,ab alio
quam a teſtatore:ac etiam ſtatim probat de iure ſui do
minij,vel anteceſſoris:hunc eſſe legitimum contradi-
ctorẽ,affirmarunt Cin.Petr.& Bart.quos ſequutus eſt
Caſtren.hic num.7.idem ſenſit Dec.nu. 43.& Zuch.
num.399.nam cauſa huius contradictoris præualet ,
cum dominium verum obtineat,& hæres quaſi domi
606 nium.quocirca qui † dominium habet, excludit ha-
bentem Publicianam; vt notat glo.d.l.ſiue autem,§.ſi
duobus.ff.de Publ.in rem act.ex l.ſi ea res.in fine.ff.de
act.empt.quod autem admittendus ſit hic contradi-
ctor,cum offert probationes incontinenti,multis ſimi
libus probauit hic Dec.& reſpondit Alexan.conſ.45.
184.nu.10.lib.5.

607 Extenditur hic caſus † vt locum etiam habeat ,
quando hic contradictor obtulit probationes ſuper
dominio,ſed non incontinenti,& admiſſus fuiſſet , nã
ſi illud probauit , obtinebit : ita Dec. hic numero 43.
& Zuchard.nu.400.nam ea quo factæ ſunt probatio-
608 nes obtinere debet: vti videmus , quod ſi † quis poſt
rem iudicatam admiſſus fuit ad probãdum de ſenten-
tiæ iniquitate,cum tamen admitti non debuerit, & ꝓ
bauit,ſententia retractatur : ita Innocen. in cap. cum
Bertoldus.de re iud.& his ſimilia congerunt Iaſ.l. pa-
tre furioſo.col.3.de iis qui ſunt ſui,vel alie.iur. & De.
l.edita,num.82.C.de eden.

Declaratur hic caſus vt locum non habeat , quan-
do hic contradictor ſolum probaret quaſi dominium,
nam tunc hæres obtinebit,ita Dec.hic nume.42. in fi.
& Zuchard.num.401.uerſi.& inſertur.qui fuſius hoc
declarat.

609 Decimusſextus caſus eſt, † cum contradictor com-
paret,vt ſupra , & probat de titulo habito a teſtato-
re:& de poſſeſſione a ſeipſo poſt mortem teſtatoris ap-
prehenſa . Hoc in caſu diſtinguendum eſt ob titulorũ
varietatem , quemadmodum late hic diſtinguit Zu-
chardus, numero 402. ſi titulus legati , uel fideicom-
miſſi eſt, dicendum eſt, vt dicam infra , vbi plena ma-
nu de his agemus.ſi eſt titulus inſtitutionis, is obtinet ,
qui potiora iura habet , ex iuris communis diſpoſi-
tione.

610 Decimusſeptimus , & vltimus † huius quæſtionis
caſus eſt,cum contradictor,qui venit vt ſupra,probat
titulum a teſtatore inter viuos habitum , vel etiam ab
eius hærede : & de poſſeſſione a ſe ipſo poſt mortem
teſtatoris,hoc caſu legitimus eſt cõtradictor,vt cõtra
hæredem obtineat,ita Corneus hic,numero 42.& Zu
chard.numero 403 .Illa eſt ratio : quia quem de eui-
ctione tenet actio,eumdem agentem exceptio repel-
lit,l.vendicantem,ff.de euict.Accedit quod tituli ver-
ba ita concepta forte eſſent , vt facultas huic contra-
dictori

dictori fuerit apprehendendi poſſeſſionem propria au thoritate, iuxta ea,quæ ſcribit Alex.in l.prædia,nu.8. de acq.poſſ.& conferunt quæ ſcripſimus ſupra in caſu 9.Ita etiam & fortius procedit,cũ is teſtator qui huic contradictori alienauit, conſtituiſſet ſe illius nomine poſſidere, iuxta l.quod meo, vbi omnes. de acqu. poſſeſſ.

611 QVAERO ſexageſimooctauò, † quando dicatur legitimus contradictor, qui comparet poſt ſententiam latam de mittendo in poſſeſſionem? In hac quæſtione duo caſus ſolum conſtituendi ſunt. Primus eſt,quando hic contradictor citatus fuit, quo quidem in caſu regula eſt,hunc eſſe legitimum contradictorẽ, ita Bart.hic nu.21. ver.quandoque venit poſt iuſſum. Bald.nu.42.Iaſ.nu.23. Iacobinus n.45.& 46. Decius 45.& Zuch.nu.450. idem ſenſit Marſil.in l.ſi quis ne quæſtio.num. 33.& 39. ff.de quæſtio.Illa eſt ratio,qa

612 per hanc citationem † approbata cenſetur perſona citati,quemadmodum docuit Innoc. in c.cum inter, col.1.de except. quem multi relati a Iacobino, & Zuchardo,& Marſilio præcitatis locis ſequuti ſunt. Eſt ergo executio conceſſæ licentię interim ſuſpendenda, donec de iuribus citati diſcutiatur.

613 Extenditur hic caſus,† vt procedat etiam ſi hic citatus contumax deinde fuiſſet: nam refectis expenſis adhuc audiendus eſt.ita cenſuit Zuchardus hic, num. 508.poſt Bartolum & ceteros.Sed aduerſari videtur l.ſi eo tempore,C.de remiſſione pign.de cuius intellectu plura eo loci Zuchardus ſcribit.

614 Declaratur primo, vt † non procedat hic caſus,vt habilitatus non cenſeatur iſte citatus quo ad cetera, quæ eum a iudicio repellere potuiſſet, vtputa ſi fuiſſet excommunicatus, vel ſi ex illis eſſet, qui non habent legitimam perſonam ſtandi in iudicio, iuxta titulum Cod. Qui legit.perſon. hab. ſtand. in iudic. ita docuit Decius in c.cum inter.de excep.poſt Felinum & ceteros,quos ſequi viſus eſt Zuchardus hic nu. 406. referens Decium hic nu.45.verſi.& cum de intereſſe. aliter ſenſiſſe,& ſi hoc mihi non dicit idem quod Felinus docuit Socin.in l.2.nu.2.C.de pactis.

615 Declaratur primo,ut non procedat hic caſus†,cũ citatio eſt facta [ſi ſua intereſſe putauerit] nam tunc non dicitur hic contradictor habilitatus,atque ita au-

616 diendus non eſt,niſi de ſuo † intereſſe cõſtet:ita ſcribunt Bald. hic, nu. 42. Caſtr.in l.libertus aduerſus.ff. de in ius vocan. Roma.in l.de pupillo.§.ſi ſeruo. de oper.noui nunc. Alexand.in l.in prouinciali,§. ſi in publico,eo.tit.de oper.no.nunc.& Felin.in c.cum inter. nume.12.de except.Marſil.d.l.ſi quis ne q.nu. 34. affirmant ij citatum hunc non releuari ab onere probandi ſuum intereſſe,iuxta l.ea quæ. C. ſi mancip. ita fuer.alien.Verum diſſentit hic Decius num.45.verſi. item eſt attendendum, vt refert Zuchardus nu.406. verſi.ſed tunc inſurgo,qui recenſet Curt.iun.hic, nu. 73.& Sapiam n.136.dubitaſſe.ea ratione vtitur Dec.

617 quia † hæc clauſula,[ſi ſua intereſſe putauerit]refertur ad perſonam,non autem ad cauſam.atque ita perſona habilis dicitur ad comparendum, & audiri debet,modo oſtendat de ſuo intereſſe, hoc eſt, ſe ius aliquod in eam habere, & cum Decio viſus eſt ſentire Curt.iun.in l.2.num.19.C.de pact.& ante eos Nellus in tract.bannitorum in 1.parte ſecundi temporis,quæſtio.63.verſic.& potius inclino.Confert in ſimili, in-

618 quit Dec.quod dicimus † de teſtibus rogatis,contra quorum perſonam nihil obiici poteſt,§.licet,vbi gloſ. in verbo,ſupplicijs,in Auth.de teſtibus. & tamen eorum teſtimonia impugnari poſſunt,vt ſcribit Abb. in c.cauſam,el 1.de re iud.& probat l.ſi quis teſtibus. C. de teſtibus. Pariſ. conſil.88. nu.84.lib.3.Huic tamen difficultati reſpondet Zuchard. ex ſententia Felin. in c.cum inter,num.12.in fi.de except. hæc verba nihil aliud inſerre voluiſſe,quam dicere, quod ſua intereſſe putant,licet falſo, & ideo de intereſſe illo docere debet.Confirmatur (inquit Zuchardus) quoniam vide-

619 mus,†qđ ſi aliquis quid in iudicio allegat, intelligitur,vt etiam probet,l.1.ff.ſi quadrup.paup.feciſſe dicat. Dec.hic num.43.ad fin.

620 Quocirca vti † ea cautela debemus, quam attulit Cæpolla cautela 68.Si petens ſe mitti,nu.2.quam probauit Zuchardus hic,& Alciat.reſpon.713.nu.2.nempe,vt verba ita conficiantur, [vt compareat, ſi habet ius comparendi.] illud etiam ſcribit Zuchardus nu. 409.eſſe memoria dignum, quod citatus ſi ſua putat intereſſe, poterit venire poſt iuſſum de mittendo, &

621 audietur etiam non refectis expenſis: quia hic † ita citatus non comparens dicitur contumax, vt docuit Felin.in d.c.cum inter,nu.12.verſic. ſed poſſ.

622 Secundus eſt caſus huius quæſtionis,†quando iſte contradictor citatus non fuit, ſed comparet poſt ſententiam de mittendo in poſſeſſionem,vt pro ſuo intereſſe audiatur, hoc caſu ſolum auditur, ſi incontinenti paratus eſt de iure ſuo probare:ita Bartol.hic,& clarius Decius num.45.verſic.in ſecunda concluſione,& Zuchardus nu.410.qua de re plura ſcripſi in Commẽtarijs de arbitrarijs iudicum,lib.2.caſu 18.numero 3.

623 intereſſe † ſuum probat hic contradictor ſola apparenti probatione:nam cum quis ad impediendam ſententiæ executionem,de iure ſuo probare habet, ſufficit ſi ſummatim,& apparẽter de eo probet:ita docuit

* Innocent.in c.veniens,el 2.& ibi Felin.nu. 13.* communem teſtatur,de teſtibus, Decius hic nu.46. in cap. nouit.tertio nota.in fin.de iudicijs, & conſil. 439. nu. 4.Vantius tractatu Nullitatum,titul.Quis poſſit dicere de nullitate,nume.24.& Zuchardus, nu. 205. Gozadin.conſ.7.nu.7.& conſ.103. num. 10. ſecundo reſpondeo. Et ſcribunt relati omnes Doctores, huic con

624 tradictori †obijci non poſſe ſui tituli, ſeu inſtrumenti nullitatem.quod aiunt eſſe ſummopere adnotandũ, niſi modo de tituli nullitate euidenter conſtaret. & hæc intelliguntur procedere, quo ad hoc, vt hic tertius audiatur, & interim ſuperſedeatur ab executione,non tamen obtinet contra hæredem ex hac leui ꝓbatione,ſed plene de iure ſuo debet probare.quemadmodum econtra hæres ipſe probauit,id quod Decius,

625 & Zuchardus præcitatis locis annotarunt.†Quibus declaratur ſtatutum Patauinum, ſub rubric. de citationibus,c.ſi ad aliquem, verſicu. & nihilominus. quo eſt cautum,colonos,& inquilinos poſſeſſores,qui ignorantur vbi ſint,eſſe citandos,vt poſſint impedire miſſionem in poſſeſſionem ab illo ſtatuto conceſſam,ſi agatur de eorum intereſſe:nam ſi ij ad contradicendũ venient,prius de proprio intereſſe docere debent: ita enim ſuam perſonam legitimare dicuntur, id quod relatis modis faciendum eſt.

626 QVAERO ſexageſimononò, † quando dicatur legitimus contradictor, qui comparet poſt miſſionem in poſſeſſionem,vt obtineat eam reuocari, vel nullam pronunciari? Plura hoc loco ſcripſit Bart. col. pen.verſi.Quandoque contradictor,quem ceteri vno ore probarunt.quo clarius omnia reddantur, aliquot caſus ita conſtituo atque diſtinguo.

Primus eſt caſus, cum hic contradictor non venit directo ad contradicendum primæ immiſſioni,ſed ipſe requirit principaliter ſe mitti in poſſeſſionem pro ſuo iure,& teſtamentũ producit,quo hæres factus eſt: hoc in caſu audiendus eſt, & mittendus etiam in poſſeſſionem,ſi ius potentius obtinet,quam obtineat hæres ille,iuxta ea quæ ſupra q̃ſtione 65. diximus ſuis lo-

cis,ita Bar.vbi ſupra,ita etiam intelllgẽdus eſt Ruinus
conſi.151.nu.5.lib.2.& Mantua hic 1.lect.num. 175.
627 Secundus eſt caſus cum hic contradictor † directo
venit contra miſſionem illam,petens eam reuocari,&
annullari pro ſuo iure,allegans ſe poſſidere,& citatum
non fuiſſe. hoc concludit Barto.vbi ſupra,verſic.ſi ve-
ro venit directo, miſſionem hanc eſſe reuocandam.&
cum eo idem ſenſerunt Albericus num.13.verſic.Pri-
mo caſu, & Mantua in 1.lectura, nume.176. Zuchar-
dus hic nume. 411. & præter eum Ancharanus ita re-
ſpondit conſil.292. Videtur. Illa eſt ratio:quia non li-
cuit iudici mittere aliquem in poſſeſſionem rei ab al-
tero poſſeſſæ, ipſo poſſeſſore nõ citato,l.meminerint.
C.vnde vi.nam vbi legitur, ſpoliare poſſeſſorem, hoc
modo dicitur, qua de re latius ſcripſimus ad dictam l.
meminerint, in tractatu de recuperand.poſſeſ. Reme-
dio 8. Et quod hic dixit Barto.ſi alleget hic contradi-
ctor poſſeſſionem,intelligitur,& probatur iuxta l.1.ff.
ſi quadrup. pauper. feciſſe dicatur, & diximus ſupra.
Illud etiam notandum eſſe ſcribit Zuchardus, quod
cognito de iure huius contradictoris, ita reuocatur &
annullatur illa miſſio vt non valeat hæres replicare,
imo validam eſſe petendo eam de nouo confirmari.
628 Tertius eſt caſus, cum hic contradictor, † qui hoc
tempore venit,non poſſedit, nec citatus fuit,vel ſi poſ
ſedit, citatus non fuit,tunc,ſi allegat aliquod ius,quod
exclusiuum ſit intentionis hæredis, & beneficij huius
conſtitutionis, hæc miſſio in poſſeſſionem reuocabi-
tur, ita Bart.hic colum.penult.verſic.ſi vero non alle-
gat. Exempla adfert Barto. vt ſi alleget teſtamentum
fuiſſe abolitum & cancellatum, qua de re dicemus in-
fra quæſtio.84. vel teſtatorem non poſſediſſe tempore
ſuæ mortis,quod iam diximus multis in locis ſupra.&
idem docuit hic Mantua in 2.lectura,numero 181.Et
ſubiungit hic Barto.in hac ipſa contradictione non eſ-
ſe opus libello, ſed procedi iudicis officio,iuxta l. a di-
uo Pio.§.ſi ſuper rebus.ff.de re iudic.cum Barto.& ce-
teri ſentiunt, vt aſſerit Ber. in conſilio 59. nume.1.li-
bro ſecundo.
629 Quartus eſt caſus,cum hic † contradictor,qui hoc
tempore venit,non poſſedit, vel ſi poſſedit,vel non ci-
tatus fuit, ſed non probauit ius aliquod quo mereatur
illa miſſio reuocari, tunc non reuocabitur, ſed ius ſuũ
proponere is debet in iudicio ordinario,quod ſenſit &
Corn.hic num.29.poſt Bart.vbi ſupra.
630 QVAERO ſeptuageſimò, † an fideicommiſ-
ſarius vniuerſalis legitimus contradictor ſit? Aliquot
caſus diſtinguendi ſunt.
Primus eſt,cum hic fideicommiſſarius non poſſidet
tunc non eſt legitimus contradictor,ita ſcribunt Bart.
hic nu.22. idem Barto.in l. filiam fratribus.ff.ad Tre-
* bell.* communem teſtantur hic Alex. Decius nu. 48.
idem ſcribunt Alber.nume.15. Corn.nume.43.Man-
tua in 1.lectura, num.181. & Zuchard.num.417.qui-
bus accedunt alij plures relati a Boer.quęſt.156.nu.1.
Gozad.conſi.83.num.9.Caſſ.conſi.19.num.63.Grat.
conſil.140.nu.5.lib.2.quam quidem ſententiam pro-
bant ex d.l.filiam fratribus.
Extenditur hic caſus, vt locum habeat non ſolum
631 vt non audiatur pro † iure ſuo, verum etiã, ne poſſit
impedire ſummarium proceſsum,ex his quæ ſcripſi ſu
pra quæſt. 65. caſu 3. minus quo ad ſuſpendendam li-
centiam de mittendo in poſseſſionem, ex traditis ſu-
pra q. 65. caſu 6. & multò minus quo ad obtinendam
ſententiam ad ſui fauorem, & attigit vno verbo Zu-
char.vbi ſupra.
Extenditur ſecundo,vt locum etiam habeat hic ca-
632 ſus,quando iſte† fideicommiſſarius incontinenti de
iure ſuo probare vellet, adhuc enim non dicitur quo
ad relata legitimus contradictor, ita Zuchardus hic
nu.417.ad fi.& Ioſeph.Ludouic.deciſ.47.num.15.illa
633 eſt ratio:quia licet ſtatim cõſtare poſſit hunc † fidei-
commiſſarium eſse,non tamẽ ius aliquod habet in hæ
reditate ante factam reſtitutionem,l.facta,& l.reſtitu-
ta,ff.ad Trebel.& dixi ſuſius ſupra q.24. Hanc exten-
ſionem duobus modis declarat Zuchardus num. 418.
Primo illis in caſibus, quibus ius ſine reſtitutione tran
ſit, nam tunc legitimus eſt contradictor, vt ſecum de
iuribus ſuis diſcutiatur. Illa eſt ratio : quia huic bene-
ficium huius conſtitutionis conceditur, quemadmo-
dum diximus ſupra quæſtio.27. & eo loci diſsolui diſ-
ficultates, quæ obijci poterant. Altera eſt declaratio,
quãdo hic fideicommiſſarius haberet facultatem a te-
ſtatore conceſsam apprehendendi propria authorita-
te. Ita idem Zuchardus nu.419.poſt Decium, & alios
multos,idem probauit Boer.quęſt.156.n.15. & Grat.
in conſi. 140.nu.50.lib. 1.illa eſt ratio : quia ſi propria
manu capere poteſt, ergo fortius authoritate iudicis.
Rolan.conſi.78.num.17.lib.1.
634 Secundus eſt huius quæſtionis caſus, † cum fidei-
commiſſarius poſſidet,& de iure fideicommiſſi para-
tus eſt probare ſtatim,& incontinenti: tunc legitimus
contradictor dicitur. ita Bart. hic num.22. verſic.aut
poſſidet,ita intelligens gloſsam hic Alberic. nu.15.&
Corneus nume.43.Pract. Papienſ.in forma libelli,quo
petitur hæreditas ex teſtamento.in gloſ.in l.iniuſte, in
fi.Decius in c.conſtitutis, el 2.colum.vlt.verſi.præte-
* rea, de appellat. & * communem teſtatur Decius nu-
mero 48. Mantua in prima lectura num.182.idem re-
ſpondit Crauet.conſi.69.ad finem,poſt Caſtr.& Cor-
neum,Socin.iun.conſi.75.nu.18.lib.1.& in eadem fa-
cti ſpecie Rolan.a Valle conſi.1.nu.71.lib.1.& conſil.
78.nume.3.lib.3. Berous in conſil.89.in fi.lib.2. idem
ſcribit Ioſeph.Ludouic.deciſ.77.nu.21.
635 Declaratur hic caſus† vt locum habeat modo hęc
poſseſſio ſit apud fideicommiſſarium ſine vitio, alias
ſecus.ita tradunt Corneus hic nume.43.verſic.& hac
vera.Decius hic nu.48.verſi.ſed poteſt reſponderi,&
Zuchardus num.423.qui retulit eumdem Decium di-
cto conſi.82.nu.7. & conſi.424.num.19.idem reſpon-
derunt Gozad.conſil.93.nume.10.& Alciat.reſponſ.
350.n.4. & Tiraq. tractatu le murt ſaiſit le viſ, par.2.
declar.11.num.4. Bellonus conſil.10.num.14.poſseſ-
636 ſio † autem ſine vitio tunc dicitur penes fideicom-
miſsarium, ſi teſtator illi facultatem dedit capiendi
eã propria authoritate, vt ſupra primo caſu diximus
vel ſi eam teſtator ei in vita aſſignaſset, vt inquit Go-
zad.præcitato in loco.Rolan.conſi.78.num.17.lib.3.
vel etiam ſi antequam hæres adiuiſset hęreditatem fi-
deicommiſsarij aliqua ex cauſa poſseſſionem illam aſ-
ſecuti fuiſsent, vt reſpondit Alciat.d.reſp.350.nu.4.
Ioſeph.Lud.deciſ.47.num.19.
637 Tertius eſt caſus, † cum hic fideicõmiſſarius poſ-
ſidet, ſed paratus non eſt probare incontinenti de iure
ſui fideicommiſſi, hoc caſu legitimus contradictor di-
ci non poteſt; ita tradit Bart.hic.nu.22.in fi.ex l.a.ſu-
pra hoc tit.& d.l.filiam fratribus, ad Trebellianum.
638 Quartus eſt caſus huius quæſtionis,† quãdo fidei-
cõmiſſarius poſſidet ante hæreditatem aditam, ex vo
luntate hæredis,vel alio modo,& paratus eſt probare
incontinenti:ſed hæres petit reſtitui,ad hoc vt quartã
Trebellianicæ detrahere poſſit,hoc caſu fideicõmiſſa
rius nõ eſt legitimus cõtradictor, ita Caſtr.hic nu.13.
verſi.certe ſi hęres,Alex.nu.24.Iacob.nu.70.Prac.Pa
pien.in d.gl.iniuſte,in fi.& latius Zuch.n.246.quib.ac
cedũt alij, quos recẽſet, & ſequitur Boer.q.156.n.2.&
5.Rolã.cõſi.78.n.21.li.3.qui alios plures recẽſet,& no
uiſſime Ioſeph Ludouic.deciſ.47.nu.17.Verũ Decius
hic

Digitized by Google

hic nu.48.verſic.ſed tamen conſiderandum eſt.diſſen-
tit ea ratione,quia quando hæres permiſit fideicom-
miſſarium poſſidere,dicitur ei quodammodo reſtitue
639 re,ob id ceſſat etiam hoc † caſu interdictum , quorū
legatorum,quod moueri ſolet,cum Falcidia detrahen
da eſt,l.prima,vbi gloſ.ff.quorum legat.vbi Bart. Re-
ſpondet Zuchardus num.428.& diſtinguit : Aut hæ-
res adita hæreditate permiſit fideicommiſſarium poſ
ſidere,tunc procedit Decij conſideratio:quia hoc ca-
640 ſu videtur † hæres remiſiſſe quartam Trebelliani-
cam , l.1.§.denique,vbi Barto.ff. ad Trebell. vbi Ri-
* pa nu.7. * communem eſſe ſententiam ſcribit: quam-
quam ab ea is receſſerit. Aut hæreditate non adita hæ
res permiſit fideicommiſſarium poſſidere,& tūc pro-
cedit Caſtr. Ale.& aliorum opinio. Illa eſt ratio : quia
non cenſetur remiſiſſe detractionem illius quartæ, at-
que ita prima hac declaratione caſus iſte exponitur, vt
ſcilicet non procedat,cum hæreditate adita permiſſū
fuit fideicommiſſario poſſidere,quam declarationem
probauit & Caſtr.conſil.137.primum teſtamentum ,
1.dubio.lib.1.
641 Declaratur & ſecundo,vt non procedat, † quan-
do detractio Trebellianicæ eſſet certa; nam tunc ſuf-
ficit fideicommiſſarium partem illam reſtituere : ita
reſpondit Corn.conſ.232.nu.4.lib. 4.quem ſequutus
eſt Zuchar.hic,nu.428.ad finem.
642 QVAERO ſeptuageſimoprimò, † an legata-
rius ob ſuum legatum,& filius ob ſuæ legitimę detra-
ctionem ſint legitimi contradictores ? vtrumque pau-
cis attingit Zuchardus hic nu.429.& 430. Quo ad le-
gatarium dicendum eſt,quod ſi non poſſidet , non eſt
legitimus contradictor , non ſolum vt impediat ſum-
marium hæredis proceſſum , verum etiam, vt pro iure
ſuo audiatur. Illa eſt ratio:quia non conceditur miſſio
in poſſeſſionem ex hac conſtitutione , cum ſingularis
ſucceſſor dicatur : & ſucceſſoribus ſingularibus non
concedi hoc beneficium abunde diximus ſupra q. 19.
ſi vero legatarius poſſidet,idem dicendum eſt de eo ,
quod de fideicommiſſario diximus. & cum Falcidia
detrahenda venit,non eſſe legitimum contradictorę ,
etſi poſſideat, reſpondit Ruin.conſil.31.num. x.in fi.
lib.3.ſenſit Gratus conſil.149.num.5.ſi vero Falcidiæ
detractio non imminet,legitimus cōntradictor credi-
tur,quod reſponſum extat a Natta conſil. 234. nu. 6.
lib.2.poſt Caſtr.& Alex.hic,& tradit hic Corn.num.
43.ita legitimus eſt contradictor,cum poſſidet ſine vi
tio , & paratus eſt de iure ſuo in continenti probare :
ita Alberic.hic,nu.15.in fi.poſt Mart.Silima. Quo ve
643 ro ad filium † ratione ſuæ legitimæ , ſi eam ſua au-
thoritate accepit,legitimus contradictor non eſt : ita
Zuchardus d.nu.430.illa ratione:quia ei non licuit ita
occupare;imo eſt nulla,ratione incertitudinis.ita Bar
to.in l.2.C.quando,& quibus quarta pars.libro 10.&
Alex.conſ.134.nu.4.lib.4.
644 QVAERO ſeptuageſimoſecundò,an † execu
tor teſtamenti dici poſſit legitimus contradictor , vt
miſſionem hanc in poſſeſſionem impedire valeat? No
ua eſt in hac tractatione iuris quæſtio , in qua quidem
645 dicendum eſt,nō poſſe. Illa eſt ratio:quia † executor
bona hæreditaria , vt ea diſtribuat , ſua manu capere
non poteſt,ſed de manu hæredis habere debet , l. nul-
li,vbi glo.C.de epiſcop.& cler.& ibi notat Ioan.Fab.
Specul.tit.de inſtrum.ędit.§.nunc vero aliqua . verſi.
ſunt quædam.tum docuit Bald. in l.id quod pauperi-
646 bus.num.28.C.de epiſco.& cler.non † pertinere ad
officium executoris introducere hæredem in poſſeſ-
ſionem,cum hæres de manu executoris capere nō ha-
beat . Quibus rationibus adductus in ſimili ſcriptum
reliquit Tiraq.trac.le mort ſaiſit le vif,par.7.declar.5.
647 nu.1.poſſeſsionem ex † vi ſtatuti permittentis eam
in hæredem continuari , etiam reluctante executore ,
continuari a teſtatore in hæredem.
648 QVAERO ſeptuageſimotertiò , † an contra-
dictor hæredem reconuenire poſſit? Et non poſſe, do-
cuit Salic.in Auth.& conſequēter,ad finem.C.de ſen-
ten.interlocut.omnium iud.quem ſequuti ſunt Socin.
ſenior conſ.167.col.vlt.verſic.tertio concludo,li.2.&
Zuchardus hic num.190. Illa eſt ratio: quia hæres iſte
miſſionem hanc in poſſeſſionem conſequi debet , nul-
la interpoſita mora , ſed ſtatim : atque ita inſtrumen-
tum teſtamenti,quod exhibet,paratam executionem
habet, vt iam attigimus,& latius dicemus infra quæ-
ſtio.8x.quo caſu ſequitur reconuentioni locum non eſ
649 ſe: quemadmodum reconuentio † non admittitur ,
cum inſtrumentum creditoris guarentigiatum ex di-
ſpoſitione ſtatuti executionem paratam habet , ſicuti
relati Doct.ſcribunt,& reſpondit Socin.ſen.conſ.41.
col.3.ad finem,lib.1.& Decius conſil.68x.nu.4.& ve
650 re vbi † iudicium celeritatem requirit, reconuentio
ſpernitur,ita Butr.in c.1.vbi Socin.ſen.col.x6. verſic.
Quinto fallit,de mut.pet.iudicium autem hoc celeri-
tatem deſiderare probat.l.vlt.ff.de appel.recip.erit er
go reijcienda reconuentio hæc.
651 QVAERO ſeptuageſimoquartò,† cum hæres
exhibet inſtrumentum teſtamenti , in quo eſt ſcriptus
hæres , an ſufficiat exhibere exemplum ipſius inſtru-
menti? Et non ſufficere ſcribunt hic Caſtrenſ.in x.no-
tab. Decius num.13.verſic.& quod dicitur,reſpondit
Gozad.conſil.6.in fine,& conſil.x1.nume.14. Duran.
de arte teſtandi,titul.de acquiren.vel repud. hæredit.
cautel.vlt.nume.5.idque ex ſententia Barto.in l.ſecū-
da,§.ſi quis duobus,ff.de bonorum poſſeſ. ſecundum
tabul. Illa eſt ratio : quia miſſio hæc conceditur , ſi in-
ſtrumentum teſtamenti producitur , vt hic in textu;
ſed exemplum non poteſt dici ipſum inſtrumentum,
cum exemplum ab exemplari,atque ita ipſo originali
multum differat,vt ſcribunt omnes in Authen.ſi quis
65x in aliquo.C.de edendo.nec † exemplum hoc aliquā
fidem facit,d.Auth.ſi quis in aliquo. Quod procedit
etiam,ſi manu eiuſdem notarij ſumptum eſſet exem-
plum hoc: nam adhuc non ſufficit , vt docuit Dec.in
d.Auth.ſi quis in aliquo.nu.15.declarando doctrinam
Bart.in d.l.1.§.ſi quis duobus.
653 Declaratur nunc, vt procedat, † cum authenticū
ipſius teſtamenti ſumptum eiuſdem notarij manu ex-
hibetur,nam ex eo authentico concedendam eſſe miſ
ſionem hanc,recte affirmauit Zuch.hic nume.93.poſt
Iaſon.ita etiam ſenſit hic Mantua in 1.lectura.nu. 59.
Berous conſil.1.nu.90.libro 2.Gozadin.in conſil.6.in
654 fine.& Oſaſcus deciſione 16.illa eſt ratio:† quia ori
ginale,quod penes notarium perpetuo eſſet, c.quoniā
contra,de probationibus.exhiberi nullo modo poteſt,
& ſatis probat , & fidem facit hoc authenticum, cui
ſtandum eſt,l.vltima,C.de fide inſtrument. niſi in du-
bium aliquibus de cauſis reuocetur. Nec aduerſatur il
la ratio quam perpendit Decius , nempe fieri poſſe ,
quod in originali aliquod adſit vitium abolitionis , &
cancellationis,quod tamen in authentico non appa-
ret,quia reſpondetur,quod ex quo lex multum de no-
tarij fide confidit,non eſt credendum notarium ſum-
pſiſſe authenticum ab originali,ſuppreſſo ipſius origi-
nalis vitio. Hæc declaratio locum etiam habet , cum
authenticum inſtrumentum ſumptum eſt ab origina-
li,manu alterius notarij,quam illius qui de eo rogatus
fuit,& qui iam deceſſit,vel impeditus eſt : ita cenſuit
Zuchardus loco iam citato. Eſt ratio clara: quia ſi ſer-
655 uatis iuris ſollemnibus ſumptum fuit , fidem † æ-
que facit, ac ſumptum manu eiuſdem notarij,ca.cum

P.Tabellio, vbi late Felinus, de fide inſtrum.& egre-
gie obſeruandum in hac exemplatione enumerat Di-
dacus Couarruuias, lib. Practicarum quæſt.c.x1.nu.3.
Hæc quoque declaratio ita eſt intelligenda, vt proce-
dat, quando reperitur inſtrumentum originale atque
ita protocollum, ſecus ſi non reperitur, & præſertim
com petitum eſt exhiberi; ita ſenſit Iacobin.a S. Geor
giu hic nu.18. quem ſequutus eſt Gramm. deciſ. 106.
ad finem. qua de re dicemus infra q.86.
656 QVAERO ſeptuageſimoquintò,† an cum te-
ſtamentum hoc adhibetur, ſufficiat illud exhibere iudi
ci? Baldus hic num.42. in fi. verſi. item conſideres. ſcri-
ptum reliquit non ſufficere; ſiquidem noſtra hæc con-
ſtitutio productionem requirit, ergo in actis fieri de-
bet. nec enim priuata iudicis ſententia ſufficit, idem
cenſuit Angel. hic, col. 1. idem docuerunt Caſtren. in l.
1.§. editiones, nu.2.ff. de eden.& Iaſ. in Authent. quæ
ſupplicatio, num.3. in fi. C. de precib. Imper. offeren.
657 qui * vno ore affirmant† probationum inſtrumenta,
* illiſque ſimilia eſſe iudici in actis exhibenda, quod pro
bat, & Dec. in rub. de prob. nu.7.& Neuiz. conſ.37.n.
36.& ſunt iura aperta in l. quinquaginta, in fi.ff. de pro
bat l. iubemus, C. de liber. cauſa, & c. quoniam contra,
de probat. Imo inquit Bald. vbi ſupra, iudicem nõ poſ
ſe ex ſuo officio ſupplere tamquam notorium.

Declaratur nunc hæc Doctorum ſententia, ſecun-
dum Ang. hic, col.1. vt non procedat, quando nullus
extat contradictor; nam tunc (ait ille) ſufficit exhibe-
re teſtamentum iudici. ſed vereor ne falſa ſit; quando
quidem licet non adſit tunc contradictor cum teſta-
mentum exhibendum eſt, poteſt tamen ſuperuenire,
vel alio tempore dubitari, quo iure miſſiu hæc in poſ-
ſeſſionem facta fuerit. Verum in iudiciis ab Angel. au-
thoritate, quæ maxima eſt, recedere tutum non erit,
quam quidem ſententiam probauit & Mantua hic in
1. lect. numero 52. qui ita intelligit & declarat Dec.
hic num.13.
658 QVAERO ſeptuageſimoſextò, an cum † hæ-
res producit inſtrumentum teſtamenti receptum a no
tario ſigillatum, & teſtibus ſubſcriptum, an inquã tunc
neceſſe habeat interrogari facere teſtes illos teſtamen
tarius, vt ſuo iuramento deponant, teſtamentum hoc
illud eſſe a ſe ſubſcriptum, ſigillatum, & reliqua quæ
obſeruari ſolent? duo caſus diſtinguendi ſunt, vt etiã
duæ ſunt teſtamentorum ſpecies.

Primus eſt caſus, cum teſtamentum eſt nuncupati-
uum receptum a notario, tunc neceſſaria non eſt te-
ſtium fides; quia ſufficit, quod præſentes fuerint tem-
pore quo teſtator teſtamentum cõdidit. nam notarius
abſque alia teſtium examinatione Authenticum ſu-
mit, & fides ei adhibetur, ita vno verbo ſenſit Zuchar.
hic. nu.344. ad finem.
659 Secundus eſt caſus,† cum exhibetur teſtamentum
in ſcriptis eiuſdem teſtatoris manu ſcriptum, & teſti-
bus ſubſcriptum atque ſigillatum, vel etiam ſi teſta-
mentum ſollemne in ſcriptis non ſit: tunc, ſi nullus ex-
tat contradictor, res clara eſt, neceſſariam non eſſe ho
* rum teſtium examinationem: ita crebrius * noſtros ſẽ
ſiſſe ſcribit hic Zuchardus numero 345. Maius eſt du-
biũ, quando hoc in caſu adeſt cõtradictor: nam in hoc
opiniones ſunt. Quo omnem amputemus controuer-
ſiam, plenius eſt diſtinguendum, quam diſtinguat Zu-
chardus. Aut huius teſtamenti facta eſt ſollemnis publi
catio, obſeruata forma tituli, Quemadmodum teſta-
menta aperiantur, & l. publicati, vbi Doctores, C. de
teſtam. aut publicatio facta non eſt tempore huius ex-
hibitionis. Primo caſu clarum eſt, quod cum petitur
hæc miſſio in poſſeſſionem, neceſſaria non eſt teſtium
depoſitio, ſiquidem iam illi depoſuerunt, & teſtamen-
tum illud recognouerunt. Sufficit ergo teſtamentum
hoc ita apertum cum actis illius publicationis exhibe-
re: quoniam videbit iudex teſtamentum illud verum
eſſe, & executionem mereri, & hoc in caſu loquitur
gloſſa hic, in verbo, depoſitionibus, & cum ea Barto-
lus, Iacobinus numero 32. in fine. & clarius Zuchar-
dus. Secundo caſu, cum tempore quo miſſio in poſſeſ
ſionem petitur, non reperitur teſtamentum publicatũ,
tunc neceſſe eſt adhibere teſtium depoſitionem, imò
& alia quæ ad publicationem teſtamentorum neceſſa
ria ſunt, nam ſine ea teſtamentum nullam fidem face-
660 ret, nec executionẽ mereretur. In ipſa † verò publi-
catione plura fore neceſſaria ſcimus: ſiquidem adiri
debet iudex loci ordinarius, a quo hęres petere debet,
cum iuramento calumniæ, illius teſtamenti publicatio
nẽ, & nullo oblato libello, iudex ipſe curabit citari eoſ
de quorum intereſſe agi pôt, deinde citabuntur teſtes
teſtamentarii, vt veniant coram iudice, & ſuo iuramẽ
to examinati recognoſcant eorum ſubſcriptiones, &
ſigilla, & deponãt ſe fuiſſe a teſtatore rogatos, vt ſub-
ſcriberent, & ſigillarent, & tempore quo teſtes iſti
iurare debent, ſunt citandi ij, quorum ſpecialiter in-
tereſt ad videndum deferri iuramentum dictis teſtib.
poſtmodum teſtes iſti ſingulariter, & ſigillatim exa-
minatur. Quibus obſeruatis iudex interloquitur, ſcri-
pturam illius teſtamenti eſſe publicam, & illi perpe-
tuo fidem eſſe adhibendam; & dum fit publicatio, ſe-
ptem teſtes adhibentur. Hanc obſeruationem recen-
ſent Doctores in d.l. publicati. C. de teſtament. & la-
tius omniumque melius Rolan. a Valle conſil. 37. nu.
9. vſque ad fi. lib.1.
661 QVAERO ſeptuageſimoſeptimò, † an hæres
petens ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc beneficio, pro-
bare habeat mortem teſtatoris, cuius teſtamentum ex
hiber? Et probandam non eſſe affirmarunt Bartolus
hic numero 11. Salic. colum.5. ver. vnum tamen. Caſt.
num.9. in fine, Iaſon num.12. Decius num.27. Iacobi.
num.22. qui teſtatur ita aliquando obſeruatum fuiſſe
Corneus num.18. verſic. Non autem requiritur. Man-
* tua in 1. lect. num.115. Cur. iun. nu.54. * qui commu-
nem eſſe teſtatur, & Zuchardus num.247. idem reſpõ
dit Alex. conſil.101. num.9. lib.5. Hanc ſententiam ſe
quuti ſunt & Ang. Are. §. quadrupli, nu.15. in fi. Inſtit.
de actio. Durans, de arte teſtandi, tit. de acquir. vel re-
662 pudian. hæred. cautela vlti. nu.5. probant ex † l.2.§.
ſi dubitetur, ff. quemadmodum teſta. aper. quam ita
perpendunt. Prætor non permittit inſpicere tabulas
teſtamenti, ſi teſtatur viuit, non ergo eo viuente teſta-
tore teſtamenti copia haberi poteſt; ex quo ſequitur,
quod ſi Prætor copiam conceſſit, teſtaturem eſſe mor
tuum, quia ſi viueret, nõ dediſſet, ſola ergo teſtamen-
ti productio arguit teſtatorem eſſe mortuum. Nec ad
uerſatur Alexandri reſponſio hic nu.15. fieri poſſe, qđ
alijs probabilibus rationibus hęres teſtamentum apud
ſe habeat, vel quia domi teſtator peregre proficiſcens
reliquerit, iuxta l. vnum, C. de teſtam. vel quod ipſe te
ſtatur ſua manu illud ipſi hæredi tradiderit, iuxta l.a.
C. quemadmod. teſtam. aper. Nam huic conſideratio
663 ni ſatisfacit Iaſ. num.14. regulam eſſe, † teſtamentũ
non concedi hæredi, niſi mortuo teſtatore, ergo huic
664 regulæ† inhærendum eſt, donec de fallentia conſtet
vt inquit Bartul. in l.1. num.2. ff. ſi quis ius dicen. non
obtemper. Decius l.1. num.7. de regulis iuris, voluit di
cere Iaſon, non præſumuntur ibi caſus hi ſpeciales, &
recte, quidquid dicat Zuchardus, qui Iaſoni aduerſa-
665 tur. Adſert ſecundò tex. l.† etſi certus. §. ſi vnus. ff. ad
S.C. Syllan. & ibi Bartolus, quo quidem probatur, il-
lum credi mortuum, qui non reperitur, ergo idem hic.
Verum reſpondent Sapia hic num. 24. & Zuchardus
nu.247.

Digitized by Google

nu. 247. procedere, cum adhibita eſt diligentia in eo
perquirendo: quod non cõtingit in caſu noſtro, in quo
ſolum agitur, an per teſtamenti exhibitionem proba-
tum ſit teſtatorem mortuum eſſe. Tertio ſcribunt ali-
qui, ob id non eſſe neceſſariam aliam mortis probatio
nem, cum miſſio hæc in poſſeſſionem ſit leuis detrimẽ
ti atque præiudicij. Verum leuis ponderis eſt hæc cõ-
ſideratio, tum quia etiam in his, quæ modicum damni
666 adferre poſſunt, etiam † mors probanda eſt, vt anno
tauit Bart. d. §. ſed ſi dubitetur, & Sapia hic num. 24.
Rectius itaque recepta hæc opinio probatur ex primo
relato fundamento.

Contrariam tamen opinionem probarunt Fulgoſ.
hic num. 10. Alexand. nume. 17. & Sapia numero 23.
idem cenſuit Pract. Papienſ. in forma libelli quo peti-
tur hæreditas ex teſtamento, in verbo, poſſideat, num.
2. Illa prima ratione mouentur, quod ille qui allegat
667 mortem, † eam probare debet. l. ſi quidem. C. ſol. ma
trimo. tum præſertim intra centum annos, cum tanto
tempore quis viuere præſumatur, l. vltima. C. de ſacro
ſanct. eccleſ. Verum leue eſt fundamentum: quia con-
ceditur, mortem eſſe probandam, ſed dicimus eam ſa-
tis probari per teſtamenti exhibitionem: nec etiam ſa-
668 tis verum eſt, quod præſumatur † humo viuere cen-
tum annos. nam verius eſt hominis viam longæuam eſ
ſe centum annorum, ita inquit d. l. vlt. C. de ſacroſan.
eccl. quam ita, & recte intellexerunt multi relati a De
cio hic num. 28. & a Zuchardo num. 248. quibus ac-
cedunt Alciatus tractatu præſumpt. regula prima, pr
ſump. 48. & Cardinal. in Clementina 1. de rebus eccl.
Aliquando tamen longior fuit hominum vita centum
annis, c. vlt. 84. diſtinctione, egregie Plinius libro 7. na
turalis hiſtoriæ, capite 48. Valerius Maximus de ſene-
ctute. Aliis argumentationibus vtuntur Corneus hic.
num. 18. & c. Zuchardus nu. 249. verum & illis reſpon
dent. & Socin. in l. ſi inter virum. col. 2. de reb. dub. hac
de re aliqua egregia ſcribit.

669 Ego opinor has Doctorum † opiniones contro-
uerſas conciliari poſſe, duobus caſibus conſideratis.
Primus eſt, cum hic hæres exhibet inſtrumentum te-
ſtamenri, quod ſibi datum a notario fuit Prætore au-
thore, tunc neceſſaria non eſt alia probatio mortis te-
ſtatoris, ſiquidem non permiſiſſet Prtor ei copiam te
ſtamenti fieri, niſi cognouiſſet teſtatorem fuiſſe vita
functum, & pro iudice magna eſt præſumptio, l. 2. C.
de offi. ciuil. iud. hoc caſu procedit communis opinio.
Secundus eſt caſus, cum hæres exhibet inſtrumentum
teſtamenti, quod conſequutus aliunde eſt, quam iudi-
cialiter Prætore authore, tunc quia præſumptio eſt,
quod vel illud teſtatori ſubtraxerit, vel quod illi teſta
tor tradiderit, ita quod non conſtat aliqua præſum-
ptione ſeu facto, teſtatorem mortuum eſſe, tunc mors
probanda eſt, ita procedit Fulgoſij, Alexandri, & ſe-
quacium opinio, quam vere ita vitus eſt intelligere hic
670 Sapia num. 24. Atque ita erit declarandum † ſtatu-
tum Patauinum ſub rubr. de citationibus, ſi ad aliquẽ.
quo conceditur illa miſſio in poſſeſſionem hæredi ex
teſtamento, vel ab inteſtato, & nihil de probatione
mortis teſtatoris. eſt enim neceſſe eam probare, iuxta
relata. Illis ergo caſibus, quibus mors probanda eſt, va
671 riis modis probari poteſt. Primo probatur † iuramẽ
to: ita Decius hic numero 28. in fine, & Zuchardus nu
672 mero 250. Cępolla. deciſio. 313. Secundo † probatur
mors per vocem & famam; Dec. hic nu. 28. gloſ. in l. ſi
quidem, C. ſolut. matrimon. quod intelligitur in his, q̃
non habent multum detrimenti: ſecus in grauioribus,
ita declarat Bartol. in l. 2. §. ſi dubitetur, nu. 1. ff. quem
ad. teſtam. aper. & idem reſpondit Corneus conſi. 10.
num. 6. lib. 1. Ita pariter voce & fama mors probatur,
cum iam diu, aut in remotis regionibus is mortuus di-
citur: vbi Bart. docuit in d. l. ſiquidem, num. 2. verſicu.
ſin autem, poſt gl. ibi, C. ſoluto matr. & cum eo ſenſe-
runt Gozadin. conſil. 68. num. 9. Boer. q. 288. nume. 2.
verſic. & idem ſi agatur, Crauet. conſil. 127. ad fi. Ca-
pella deciſ. 313. & nouiſſime Ioſeph. Ludouicus deciſ.
30. num. 11. Quod intelligitur de fama quæ prouenit
a viris grauibus & fide dignis, & quæ a cauſa non leui
originem ſumpſit, quemadmodum declarat Barto. in
673 tractatu teſtimoniorum, nu. 38. atque ita † intelligo
ſtatutum Papiæ 30. in ciuilibus, ſub rubr. Quod mors
& filiatio poſſit probari per vocem, & famam: nam
intelligitur, cum mortuus quis creditur in remotis re-
gionibus, vel iam diu, & cum a iuſta cauſa, & viris gra-
674 uibus fama originem traxit. Tertio probatur † mors
ex habitu, & tractatu conſanguineorum, vtputa, cum
conſanguinei fuerunt, vel iam retulerunt luctum ob
mortem illius, de cuius hæreditate contenditur, ita do
cuit Bart. in d. l. 2. §. ſed ſi dubitetur, nu. 2. quemad. te-
ſtam. aperia. Alex. conſ. 24. col. 2. lib. 7. & Corn. conſil.
204. col. 2. lib. 3. & Crauet. d. conſ. 127. ad finem.

675 Quarto ſine † controuerſia probatur teſtimoniũ
duorum, qui dixerunt ſe vidiſſe illum mortuum, & ſe-
pulturæ tradi: ita Bar. in d. l. 2. §. ſi dubitetur, nu. 1. ver
ſic. aduertendum tamen, & in d. l. ſi quidem. nu. 2. ver
ſic. item ſufficit, & in dicto tractatu teſtimoniorum,
nu. 39. ita pariter & cum teſtes aſſeuerant ſe vidiſſe il-
lum ingredi conflictum, & inde amplius non viſum,
nam & hoc modo mors probatur. ita ſcribunt Ang. in
d. §. ſed ſi dubitetur, Dec. conſ. 575. col. pen. & Natta
conſil. 241. lib. 2. quos ſequutus eſt Ioſeph. Ludouicus
deciſ. 30. nu. 2. Nec eſt adhibenda differentia, quod te
ſtes ij ſint conſanguinei, vel extranei, ſiquidem, & con
ſanguinei probant: ita Crauet. d. conſil. 127. in fi. poſt
alios, quos citat. Cetera, quæ hac de re ſcribi poſſent,
videnda ſunt apud relatos iuris interpretes; nec enim
poſtulat hic locus, vt ſingula de mortis probatione
ſcribam.

676 QVAERO ſeptuageſimooctauò, an † hic ſcri
ptus hæres petens ſe mitti in poſſeſſionem ex benefi-
cio huius conſtitutionis habeat neceſſe probare ſe adi
uiſſe hæreditatem? Alexand. in l. 2. numero 4. verſicu.
Non obſtat, & ibi Iaſ. num. 2. hoc titu. quos ſequutus
eſt Zuchardus hic num. 202. ſcribunt, non eſſe neceſ-
ſarium: nam ſufficit quod oſtendat teſtamentũ in quo
ſcriptus eſt hæres, & petat hanc miſſionem: quia ex
ipſa petitione declarat ſe hęredem, iuxta l. geris, ff. de
acq. hær. cum ſimilibus.

Declarat Zuchardus vt non procedat in illis, qui
ex forma ſtatutorum non poſſunt adire hæreditatem,
niſi certa obſeruata ſollemnitate, vt Ferrariæ, vbi ex-
677 tat † ſtatutum lib. 2. ſub rubr. de indemnitatibus mu
lierum. quo prohibẽtur minores, & mulieres adire hæ
reditatem ſine conſenſu curatorum, & conſanguineo
rum, nam tunc ſollemnis hæc aditio probanda erit: ita
docuit Aret. in l. ſi filius qui patri, col. 2. de vulg.

678 QVAERO ſeptuageſimononò, † quę ſufficiãt
in hoc iudicio probationes, an plenæ, vel ſemiplenæ?
Hæc iuris quæſtio diffiniri poteſt ex his, quæ ſcripſi-
mus in Commentariis de recuperanda poſſeſsione,
remedio 15. q. 32. quo loci veriorem eſſe exiſtimaui-
* mus * communem illam opinionem, plenam proba-
tionem fure neceſſariam, quod in ſpecie reſpondit Ri
minaldus conſil. 258. numero 32. libr. 2. etſi diſſentiat
Berous in conſil. 43. num. 43. lib. 3. in ſpecie huius re-
medij. Illa ratione cum ceteris ſum adductus, quod
non leuis momenti eſt poſſeſsionis cauſa. §. commo-
dum. Inſtit. de interdict. & eodem in loco confutaui
fundamenta, & rationes eorum, qui ab hac vera ſnĩa

679 diſſentiunt. Atque ita erit declarandum † ſtatutum
Patauinum, ſub Rub. de citationibus capit. ſi ad ali-
quem. quo ſimilis miſſio in poſſeſſionem conceditur,
& nullum verbum de probationibus fiendis. erunt er-
go neceſſariæ plenę probationes, etſi in eo caſu velit
ſtatutum procedi ſine ſtrepitu, & figura iudicij.
680 QVAERO octuageſimò, † an in hoc iudicio
admittatur teſtium repulſatio? Hanc iuris quæſtionē
propoſuit Zuchardus hic, num. 304. & eam non inſę-
liciter abſoluit, ego eam fuſius explicaui in Commen-
tarijs de arbitrarijs iudicum lib. 1. q. 32.
681 QVAERO octuageſimoprimò, † an concluſio-
ne facta in cauſa liceat iudici ex ſuo officio recipere in
ſtrumentum teſtamenti ab hærede productum? Bal-
dus hic num. 43. ſcriptum reliquit non licere. Ea ratio
ne mouetur, quia non eſſet hoc merum officium im-
pertiri, ſed ad petitionem partis producentis, id quod
hoc tempore prohibetur, c. cum Ioannes, ca. cum dile-
ctus, de fide inſtrum. Verum Baldum erraſſe non me-
diocriter dicendum videtur, qñquidem iudiciũ huius
miſſionis in poſſeſſionem ſummarie tractandum eſt,
682 vt non ſemel diximus: at in † cauſis ſummarijs con-
cluſio in cauſa non admittitur, ita Felin. in dicto capit.
cum dilectus, num. 19. & multis comprobaui in Com
mentariis de arbitrarijs iudicum, lib. 1. q. 35. nu. 11. ſi
ergo non concluditur in cauſa, nil obeſt, quin produci
inſtrumentum poſſit. Defendi tamen poteſt Baldi ſen
tentia, cum contradictor apparet, ſiquidem tunc cau-
ſa ſummaria non eſt, ſed ordinaria, quemadmodum a-
liorum authoritatibus aſſerui ſupra quæſtio. 65. caſu
4. & alibi ſæpe. Hæc tamen intelligũtur cum ipſemet
hæres is eſt, qui producit inſtrumentum hoc: ſecus ſi
ex mero officio iudex illud reciperet, ex his quæ ſcrip
ſi de arbitrariis iudicum, d. q. 35. num. 10. & in ea quæ
ſtione nonnulla de his explicauimus, non repetam ſæ-
pius dicta.
683 QVAERO octuageſimoſecundò, an † iudex te-
neatur in hoc iudicio iudicare, atque ita ſequi ſolam te
ſtamenti apparentiam? Baldus hic 6. notab. ſcriptum
reliquit, iudicem ſola hac apparentia iudicare. quod
placuit & Decio num. 15. Mantuæ in prima lectura,
684 num. 62. & Zuchardo, nu. 68. apparens vero † pro-
batio illud dicitur, quæ ſua prima facie, ac fronte ſeſe
oſtendit, vt inquit ex textu noſtro Bar. in extrauag. ad
reprimendum. in verbo, ſummarie, num. 9. Socin. ſen.
conſ. 89. col. a. verſi. tertio & vltimo, libro 3. Anchar.
conſil. 197. Subtiliter, colum. penultim. & clarius Are
tin. conſil. 66. nu. 9. vel quæ ſuperficialis eſt, vt inquit
Decius conſi. 439. nu. 3. ad finem. ex l. 1. §. ſi non om-
nes. ibi, [prima facie ſolidum aſſignare videtur.] & in
l. alieno ſeruo, §. fin autem, ff. de fideicommiſ. liber. ca.
ad audientiam, el 1. de reſcrip. & c. dilectus, §. præte-
685 rea, de appellat. atque ita intelligitur noua † conſti-
tutio Mediolani ſub rubr. De iudicijs, c. ſi per apparē
tem. Sed ad rem, tenetur iudex noſter ſequi primam
hanc apparentiam. ita in ſimili videmus (inquit Dec.
hic nu. 16.) ſufficere probationem apparentem, atque
ita ſuperficialem, cum tertius pro iure ſuo agit, Innoc.
in c. veniens, el 2. vbi Abbas, de teſtib. & explicabimus
ſupra quæſtione 68. Idem reſpondit Decius dicto cō-
686 ſil. 439. num. 4. Ita in ſimili ad delicti † excuſationem
687 ſola apparentia excuſat, nam talis quis † præſumi-
tur, qualis in habitu reperitur, l. item apud Labeonem
§. ſi quis virgines, vbi Bartol. ff. de iniurijs. Bald. l. 1. §.
ſed qui. C. de latin. liber. tollend. quocirca percutiens
688 clericum † in habitu laicali incedentem, excuſatur,
cap. in audientia, de ſententia exc. cap. ſi iudex, de ſen
tent. excom. in 6. Baldus in l. ſi quę per calumniam, C.
de epiſcop. & cleric. & Decius conſil. 387. nume. 3. la-
te Grammat. deciſ. 81. Et ita pariter excuſatur qui ver
689 berauerit Prætoris † familiam ſine inſignibus ambu
lantem: ita Albericus Roſatus tractatu ſtatutorum,
690 parte prima, quæſtione 43. qui idem ſcribit de † eo
qui cum Rectore Gymnaſij contendit, cum inſigni-
bus caret. Huc ſpectat, quod ex textu hoc reſpondit
Bellonus conſil. 21. num. 1. contractum talem iudica-
691 ri, † qualem ſua apparentia oſtendit. Sed illud in
controuerſia poſitum eſt, cur in hoc iudicio iudex ſe-
qui teneatur hanc apparentiam? Prima adferri ſolet
ratio, quia cauſa hæc eſt poſſeſſoria, & leuis detrimē-
ti, ob id leuis atque ſemiplena probatio ſufficit. Verũ
rationem hanc improbauit, & recte Zuchard. hic nu-
mero 98. tum quia conſtitutio hæc non conſiderauit
cauſam poſſeſſoriā eſſe, tum quia, ſi verum hoc eſſet, ſe
queretur, quod idem eſſet in ceteris poſſeſſorijs: quod
tamen verum eſt, vt ſenſit Bartol. dicta extrauagant.
ad reprimend. in verbo, ſummarie, numero decimo,
Accedit quod diximus ſupra quæſtione 77. in hoc iu-
dicio ſemiplenam probationem non ſufficere, nec ad-
uerſatur hic tex. qui vult ſufficere hanc primam appa-
rentiam: quia diximus, legem habere hanc pro plena,
& concludenti probatione: cum requirat inſtrumen-
tum non eſſe abolitum, neque cancellatum. non ergo
ſequitur, quod ceteræ probationes ſufficiant, ſi plenæ
non ſunt: vt ſi teſtis vnus tantum aliquo caſu interro-
garetur. Secundam rationem attulit Zuchardus dicto
692 numero 98. quod ideo ſola apparentia † ſufficit, quia
res celeritatem deſiderat, l. vltima, ff. de appel. recip.
ſtatur ergo huic apperentiæ, cum nullus adeſt contra-
dictor: at eo apparente non ſufficit, ne illi ſublata de-
fenſio videatur. ita dicere ſolemus, quia vbi procedi-
tur in figura iudicij, admittitur inepta petitio, modo
tanta non ſit, quæ reo defenſionem auferat, ita docuit
Barto. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, & figu
ra, numero 13. Verum ratio hæc ex eo dubia reddi vi
detur, qđ & remedium, quorum bonorum, celeritatē
deſiderat, nā dominij exceptionē, quę altiorem requi
rit indaginem, non admittit, vt poſt alios diximus ſu-
pra Remedio 1. quæſtio octaua. & tamen ibi ſecundũ
primam apparentiam non iudicatur. Dicere poſſu-
mus, ob id ibi ex prima hac apparentia non iudicari,
quia nec requiritur teſtamentum non abolitum, nec
cancellatum, ſed ex examinatis teſtibus miſſio illa in
poſſeſſionem conceditur.
693 Quibus infertur, † inſtrumentum teſtamenti ha-
bere paratam executionem, modo nullus adſit contra
dictor, vt hic adnotauit Bald. quarto notab. & cum eo
Decius hic numero 16. verſic. ſexto not. quibus acce-
dunt Angel. in l. cum antea, colum. 1. verſicul. ſequi-
tur, C. de arbir. & Ioſeph. Ludouicus deciſ. 23. nu. 24.
Quod ego intelligo quoad hunc caſum miſſionis in
poſſeſſionem, non autem quoad cetera. Et hoc innuit
Baldus, dum ait habere paratam executionem, cum
nullus contradictor adeſt. nam præter miſſionem in
poſſeſſionem, vix eſt, vt non detur contradictor, vbi er
go dabitur, ceſſabit executio. Hoc etiam intelligitur
quo ad ſolum ipſum hæredem, non autem quoad ad
694 legatarium, † cuius quidem cauſa teſtamētum para-
tam executionem non habet. id quod placuit Alexan.
in l. ſi cum dotem, §. eo autem tempore, ſoluto matri.
& in l. ait prætor, §. ſi iudex. numero 5. de re iud. & De
cio hic num. 16. & nouiſſime Ioſepho Ludouico d. de
ciſ. 23. num. 1. & 29. ea ratione prima mouentur. quia
695 regulariter † inſtrumenta non habent paratam
executionem, l. minor. 25. annis cui fideicommiſſum,
in princ. ff. de minor. late Cagn. l. in teſtis, nu. 8. de reg.
iuris. nec ab hac regula exceptus eſt hic caſus teſta-
menti ad fauorem legatarij, regulæ igitur inhæren-

duin

Digitized by Google

dum eſt. Accedit ſecũdo ex relatorum ſententia quod
696 fruſtra lex † tres actiones legatario tribuiſſet, l. cum
filius §. varijs. de legat. 2. l. 1. C. communia de legat.
quod dicendum non eſt. Tertio, quia remedium huius
conſtitutionis non conuenit legatario, cum loquatur
de hærede inſtituto in totum, vel in partem, & tamen
lagatarius hæres non dicitur, l. in tempus, de vſucap.
ſi ergo non conueniunt verba, nec etiam diſpoſitio cõ
uenit. Confert vltimo, quod tunc demum inſtrumen
tum teſtamenti habet paratam executionem, cum nul
lus (vt cum Baldo diximus) cantradictor adeſt, at in
legatario hoc eſſe non poteſt, cum ſemper adſit con-
tradictor hæres, de cuius manu is legatarius legatum
conſequi debet, ſiue ergo legatarius velit mitti in poſ
ſeſsionem ex hoc edicto, ſiue velit legatum conſequi
alio iure, ex teſtamenti diſpoſitione numquam para-
ta executio ei conceditur. Quocirca male ſenſerant
Angel. in §. illud. in Authent. de hæred. & Falcid. Alc-
xand. hic numero 13. Iaſon. numero 14. Socin. ſen. cõ
ſil. 103. in princip. lib. 3. Dec. in l. in teſtamentis, num.
ſexto, de regu. iur. & Alciat. in l. pecuniæ verbum. §.
actionis, num. 10. de verbor. ſignif. qui affirmarunt, te-
697 ſtamentum † habere paratam executionem etiam
quo ad legata, ex dicto §. illud. qui, vt admonuit Alex.
in dicta l. ait prætor. §. ſi iudex, num. 5. de re iud. loqui-
tur, cum adeſt iudicis præceptum, quod vim habet ad
monitionis; vel hæres incidat in pęnam priuationis hę
reditatis, niſi ſoluat legatum intra præſtitutum tem-
pus a iure, iuxta Authent. hoc amplius, C. de fideicom
miſ. Si tamen recte omnia perpendantur, leuis admo-
dum differentia extat inter hæredem, & legatarium,
nam hęres ſolum mittitur in poſſeſſionem ex teſtamẽ
to hoc non abolito, nec cancellato, ſi nullus contradi-
ctor adeſt, in ceteria vero a iure communi non habet
teſtamentum hoc paratam executionem, atque ita ſo
lum differt caſus hæredis ab illo legatarij, quo ad hãc
miſſionem, legatario autem non conceditur hæc miſ
ſio. rationibus iam relatis ſupra, q. 32. dum egimus an
inſtituto in re certa beneficium huius conſtitutionis
concedatur.

698 QVAERO octuageſimotertiò, an † miſſio hęc
in poſſeſsionem impediatur, ſi de viribus teſtamenti
ambigitur? Et non impediri, reſpondit Roman. conſ.
235. Quo ad primum, quinto dubio, num. 6. quem ſe-
quutus eſt Sapia hic, nume. 89. & ante eum Curt. iun.
num. 81. ex tex. l. 2. hoc titulo noſtro, & adferri hic po
teſt exemplum ex doctrina Bartol. in l. penult. §. teſta-
mento, in fine, ibi, quæro quid ſi nemo poſſideret, ff. de
bonor. poſſeſ. ſecundum tab. cum ſcribit ex tex. ibi, &
gloſſa, quod ſi teſtator ſecit primum teſtamentum, &
deinde ſecundum, & poſtea reſcindat hoc ſecundum,
illud primum dicitur reconualeſcere. & ideo licet ſit
aliqua dubitatio ſuper viribus dicti primi teſtamenti,
mitti debet in poſſeſsionem ex huius conſtitutionis
beneficio.

699 QVAERO octuageſimoquartò, † an vitiũ vi-
ſibile impediat hanc miſsionem in poſseſsionem? Et
hanc eſſe iuſtam exceptionem huius miſsionis impe-
* ditiuam * omnes hic affirmant, vt Bartol. num. 3. Bal.
num. 43. verſic. tertio conſideret. Decius nu. 36. Curt.
iun. nu. 6. & 11. Sapia num. 72. & Zuchar. num. 94. &
Franc. de Marchis. quæſt. 164. nu. 1. in ſecunda parte.
Mantua hic in 1. lectur. num. 131. Exempla vitij viſi-
bilia adferri poſſunt plura. vt illud ex raſura. & can-
cellatio reddit teſtamentum de falſo ſuſpectum, hoc
clare probant verba huius conſtitutionis ibi, [nec a-
bolitum, nec cancellatum.] & probat l. vnua. C. de
700 teſtament. accedit tertio † falſitatis ſuſpicionem in
ciuilibus pro falſitate haberi, vt inquit Archidiac. in
c. in memoriam. 19. diſtinct. quem ſequutus eſt Decius
hic num. 37. & Zuchardus num. 327. quibus accedunt
Deci. conſil. 448. num. 30. Socin. ſen. conſil. 15. colum.
penul. lib. 1. Curt. iun. conſil. 132. nu. 10. & conſi. 166.
num. 6. Grammat. conſi. 30. nume. 5. inter conſilia cri-
minal. & Socin. iun. conſil. 39. num. 3. lib. 2.

701 Extenditur primò, vt procedat etiam, † quando
authenticum teſtamenti non eſſet nec abolitum, nec
cancellatum, ſi modò originale reperiatur abolitum
& cancellatum: ita Baldus reſpondit conſilio 14. pun-
ctus ſuper quo conſilium exhibetur, li. 4. quem ſequu-
ti ſunt Feli. in cap. cum P. tabellio, in fi. de fide inſtru-
men. Iaſ. hic num. 6. Gratus conſi. vlt. num. 17. lib. 1. &
idem viſus eſt ſentire Iacob. a ſancto Georgio hic nu-
me. 27. qui ita fuiſſe iudicatum refert in ſupremo con-
ſilio ſereniſſimi Ducis Sabaudiæ, reuocata contraria
ſententia Senatus Taurinenſis. Idem ſenſit Pract. Pa-
pienſ. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſta-
mento, in gl. nec abolitum, in fi. qui difficultatem mo-
uet, cui ſatisfieri poteſt ex his traditis, nempe & pro-
tocollum conſiderari hic poſtquam eſt matrix authen
tici exhibiti: & radice inſecta, vitiantur & quæ ab eo
proueniunt. hanc opininnem probant & Zuchard. nu-
mero 94. Idem reſpondit Berous in conſil. 1. num. 90.
lib. 1. & con. 55. num. 5. lib. 2. Illa eſt ratio: quia vitium
quod eſt in originali, deſcendit & in authẽticum: nam
702 originale † eſt mater, ſeu radix authentici, ſi ergo
radix eſt inſecta, ita ſunt & fructus, ſeu arbor ipſa.
Quocirca admonet Zuchar. vbi ſupra, cautelam ſumi
hinc poſſe, vt ille contra quem petitur executio teſta-
menti, rectè atque diligenter inſpiciat originale, & ſi
reperiet illud vitiatum, curet iudici exhiberi, vt vitio
cognito executionem nun concedat. Hanc tamen ex-
tenſionem declarat Felinus in d. c. cum P. in fi. non ha-
703 bere locum, cum cancellatio originalis † poſt ſum-
ptum authenticum ſuperueniſſet: tunc enim nihil ob-
eſſet, quod verum eſſe opinor, & confert quod ſcribit
Iaſ. in l. noſtram, nume. 2. C. de teſta. & Fran. de Mar-
chis, quæſt. 164. num. 11. in 2. parte.

704 Extenditur ſecundo, vt procedat etiam † ſi hæres
iſte petens mitti in poſseſſionem, vellet teſtibus pro-
bare incontinenti illud cancellationis vitium non eſſe
conſiderabile, atque ita vellet teſtibus teſtamentum
coadiuuare: adhuc enim non debet mitti in poſſeſſio-
nem. Ita Zuchar. hic nume. 323. illa eſt ratio: quia vbi
iudicium ita ſummarium eſt, vt occulta fide, ſeu per
ſolam apparentem probationem iudicandum ſit, pro-
705 bationes † ſuppleri non poſſunt teſtibus: ita Bal. in
l. 1. colum. 1. C. vt in poſseſs. leg. Are. in l. certi cond. §.
quoniam. num. 7. ff. ſi cer. pet. Felin. in c. ex litteris, col.
vlt. verſi. nota ſexto, de fide inſtrum. & c. ſicut, num. 3.
in fi. de re iud. Cottellianus Cotta in memora. in verbo,
inſtrumentum raſum. Hinc ſcribit Bald. in d. l. 1. C. vt
706 in poſseſs. leg. quod vbi † inſtrumentum habẽt a ſta-
tuto executionem paratam, vt quia dicitur, [viſo in-
ſtrumento ſic fiat] intelligitur cum inſtrumentum ca-
ret vitio, nec poteſt teſtibus adiuuari, & probat Zuch.
hic num. 324. qui num. 326. ſubijcit poſt alios, quod li-
cet impediatur hoc caſu miſſio hæc in poſſeſsionem,
non tamẽ impeditur, quin debitum peti poſſit ex hoc
teſtamento ita teſtibus coadiuuato. Hinc declarári po
707 teſt † ſtatutum Patauinum ſub rub. de citationibus,
c. ſi ad aliquem. quo inſtar huius noſtri remedij, conce
ditur miſſio in poſſeſſionem hæredi ex teſtamento &
ab inteſtato ſummarie, &c. Ego intelligo, quòd quan-
do illa miſſio petitur ex teſtamento, illud teſtamẽtum
vitio carere debere, alioquin ita impediri, vt in caſu
huius remedij.

Extenditur tertiò, vt procedat etiam ſi eſſet ſolum
inter-

Digitized by Google

708 interlineatum, † habens inter lineam aliquid ſuper
additum: ita Pract. Papienſ. in forma libelli quo peti-
tur hæreditas ex teſtamento, in gl. nec abolitum, nu. 4.
Declaratur nunc relata iuris ſententia, vt locum nõ
709 habeat † quando raſura non eſt in loco ſubſtantiali:
ita ſentit gloſſ. hic, in verbo. viciatum. Alexan. num. 4.
Cur. iun. num. 11. Zuchard. nume. 329. Sapia nu. 73. &
Mantua in 1. lectu. num. 137. Franc. de Marcbis, quæ-
ſtio. 223. num. 2. par. x. & Gramm. conſil. 75. num. 1. in
ciuilibus, qui & alios recenſent, quod probant ex tex-
tu hoc noſtro, vt mox dicam, & ex c. ex litteris, de fide
inſtrument. Sed forte verior eſt opinio, quam proba-
uit Decius hic num. 37. verſic. prędicta concluſio, poſt
Bart. in l. ſi vnus, C. de teſtamen. & primo ex textu hoc
noſtro, dum vniuerſaliter loquitur, ibi, [neque ex qua-
cumque ſuæ formæ parte viciatum,] ex quo enim hoc
beneficio tribuitur executio teſtamenti, requiritur
etiam quod omni vitio careat. Accedit, quia textus
ait, [quod prima figura careat omni vituperatione,]
quæ quidem non deeſſe videbitur, ſi aliquod vitium
aderit. Verum reſpondet Zuchardus, conſtitutionem
hanc requirere, quod teſtamentum non ſit viciatum in
partæ ſuæ formæ: at forma eſt, quæ dat eſſe rei, l. Iu-
lianus, §. ſi quis, ff. ad exhiben. intelligitur ergo textus
de parte ſubſtantiali, & eſſentiali, & per conſequens
loquitur de parte integrali, ſine qua actus non conſici-
tur, vt declarat Bart. in l. qui vſumfructum, de verbor.
obl. Hæc reſponſio, ſi recte perpendatur, non modo
non tollit difficultatem, ſed etiam cõfirmat, ſiquidem
710 forma † illa eſt, quæ ſeriem & ordinem quendam
actui tribuit, vt declarat Alciatus libro quinto para-
dox. cap. 16. num. 1. poſt Baldum, in ca. 1. de noua for-
ma fidelit. & hæc forma omnes partes complectitur.
711 quocirca † inuocatio diuini nominis, anni, ſeu tem-
poris confecti inſtrumenti deſcriptio, & bis ſimilia ſub
teſtamenti forma continentur: & quatenus teſtamen-
tum perfectionem ſuam recipit, ſine bis eſſe poteſt: di-
cendum eſt ergo non eſſe adhibendam hanc differen-
tiam inter ſubſtantiam & accidens. Confirmatur hæc
Bartoli & Decij opinio ex eo, quod videmus etiam
712 falſum † commiſſum in accidentalibus puniri ſaltem
iudicis arbitrio, vt late explicauimus in Commenta-
rijs de arbitrarijs iudicum, li. 2. caſu 307. ſi ergo ſuſpi-
cio falſi in ciuilibus pro falſitate babetur, vt diximus
ſupra poſt Archid. in cap. in memoriam. 19. diſtinct. ita
pariter erit dicẽdum in caſu noſtro, ſuſpicionem in ac-
cidentalibus pro falſitate haberi, vt totum inſtrumen-
tum quod vna ſerie & forma continetur, corrumpat,
iuxta l. ſi ex falſis, vbi omnes, C. de tranſactio. & mox
ſubijciam: Erit tamen cogitandum, quia in iudicijs
magna eſt vis communis ſententiæ. Et recepta magis
opinione probata, dubitant hic Doct. quando dicatur
commiſſum vitium, raſura, vel cancellatio in parte
ſubſtantiali, vel accidentali? Duo exempla in ſingulis
713 adferri ſolent. Primum, cum † vitium circa annos
Domini commiſſum eſt: nam tunc dicitur circa inſtru
menti ſubſtantialia factum: ita Bart. bic nume. 11. &
Curt. iun. nume. 6. qui numero 10. dubitationem mo-
uet, quod, ex quo vitium eſt circa annos Domini, ſub-
ſtantiã reſpicit, qua quidem ſublata, totum inſtrumen
tum corruit, dicta l. ſi ex falſis. Verum reſpondet idem
Curtius hæc procedere, cum vere falſum committi-
714 tur circa ſubſtantialia, ſecus † cum falſum eſt præ-
ſumptum: atque ita ait ſenſiſſe Baldum in l. x. col. 1.
C. de fideicom. liberta. Non eſt vera conſideratio bęc,
vt animaduertit Zuchardus nume. 331. quia imò Bal-
dus ſcribit, falſitatem in vno capitulo commiſſam, vi-
tiare teſtamentum in totum, cum ſcilicet vitium eſt
circa ſollemnitatem inſtrumẽti, vt hic eſt: nam adſcri-
ptio anni Domini eſt maximè neceſſaria, vt in Auth.
vt præponatur nomen Impera. omnes in rub. de oper.
715 noui nunciat. & tempus in † initio inſtrumenti poſi-
tum, repetitum in omni ſui parte cenſetur, quemad-
modum declarat Bart. in l. ſi quis ex argentarijs, §. ſi
initium, ff. de eden. quod fuſiſſime explicaui in Com-
mentarijs de arbitrarijs iudicum lib. 2. caſ. 64. Acce-
dit quod etiam ſi foret in accidentalibus, adhuc vitia-
ret, ea ratione, quam ſupra perpendi, quod in ciuili-
bus falſi ſuſpicio falſo æquiparetur. Sed hoc intelligo
vt per Alexand. num. 17. Cor. num. 10. & Zuchardum
716 nu. 332. num cãcellationem vitiare ſolum, † cũ eſt in
eo capitulo de quo quæritur; vel altero quod totum
reſpicit: non ſi in vno penitus ſeparato: vt ſi duæ ex-
tarent inſtitutiones, & in ſola adeſſet vitium, & ante
eos idem ſenſit bic Salic. col. 4. verſi. oppono ſecundo,
& Alber. nu. 6. ad ſi.
717 Secundum exemplum eſt huius vitij † commiſſi
circa ſubſtantiam, cum ſcilicet raſura, vel cancellatio
eſt commiſſa circa hęredis inſtitutionem, ſiquidem il-
la dicitur eſſe caput teſtamenti, §. ante hæredis, Inſtit.
de leg. Dubitationem mouet Curt. iun. hic nume. 9. ex
l. 1. ff. ſi tabul. teſt. nullæ ex tab. ſed vere, vt ſcribit idẽ
Curt. procedit is tex. cum cancellatio inconſulto facta
eſt, & probat l. 1. §. & ideo, ff. de bis quę in teſta. delen.
vel ſecundum Mantuam hic 1. lect. nu. 140. in fin. pro-
cedit in bonorum poſſeſſione danda, quę banc ſollem-
nitatem non babent.
718 Tertium eſt exemplum, cum † cancellatio, vel ra-
ſura eſt commiſſa circa præfationes inſtrumenti: ita
gloſſ. bic, Curt. iun. nu. 8. Sapia nu. 330. Verum dubi-
719 tationem mouet Curtius, imo vitium † in præfatio-
ne totum corrumpere, cum ex præfatione cauſa fina-
lis totius diſpoſitionis colligatur, l. vlt. ff. de bæred. in-
ſtit. ſed ceſſante cauſa finali, tota diſpoſitio ceſſat, l. adi
gere, §. quamuis, de iure patr. ſi ergo eſt vitium in prę-
fatione, eſt etiam in parte ſubſtantiali. Reſpondet Zu-
chard. nu. 330. gloſſam hic loqui de præfationibus in-
ſtrumenti, in quibus vis totius diſpoſitionis conſiſtit:
& non in ea, a qua diſpoſitio non penderet, quod prius
docuit bic Mantua lectu. 1. nume. 140. qui exemplum
attulit in præfationibus quæ a notario ſolent ad ele-
gantiam ſcribi.
720 Quartum eſt exemplum, † cum raſura, vel can-
cellatio commiſſa eſt circa legatum: nam tunc dicitur
circa accidentalia: ita Curt. iun. hic num. 6. & Salicet.
col. 4. verſi. oppono ſecundo, qui & aliud adfert exem
plum vitij commiſſi in ſubſtantialibus, cum eſt circa
ſcripturas, & ſubſcriptiones teſtium. Franc. de Mar-
ch. q. 225. nu. x. par. 2.
721 Declaratur ſecundo, vt non procedat, † cum ra-
ſura & vitium eſt ita commiſſum, vt ex præcedenti-
bus & ſubſequentibus clarus & apertus ſenſus colligi
poſſit: nam tunc inſtrumentum teſtamenti non vitia-
tur. c. ex litteris, & c. inter dilectos, de fide inſtru. Iaco-
binus a ſancto Georgio hic, nume. 31. in fine Corneus
nu. x2. idem placuit Cepollæ conſi. 63. nu. 30. in ciuili-
bus, & Mantuæ hic in prima lectura, nume. 143. & re-
ſpondit Soc. ſen. conſi. 15. colum. penult. in princ. ver-
ſic. & ſi circa, lib. 1. qui ex ſententia Innocẽtij ſubiun-
git, nec defectum litteræ, vel ſyllabæ vitiare: nam his
caſibus eſt, ac ſi bene correcta foret raſura & cancel-
latio, de qua quidem correctione mox dicam, dubito
tamen de hac declaratione, tum quia conſtitutio no-
ſtra clare ſtatuit cancellationem nocere, tum etiam
quia tanta eſſe poſſet perplexitas ſenſus, vt altiorem
bæc reſpicerent indaginem. Idem tamen quod Soci-
nus affirmauit, & Franc. de Marcbis, quæſt. 164. nu-
me. 3. ad ſi. in 2. parte.

Decla-

Declaratur tertio, vt non habeat locum relata iu-
722 ris ſententia, quando † cancellatio & raſura eſſet be-
ne correcta. ita Bartol. hic ſecunda oppoſit. Iacobinus
numero 29. Corneus hic numero 21. Curt. iun. nume-
ro 12. Mantua in prima lectura, nume. 141. Grammat.
conſil. 72. nume. 1. in ciuilibus, & Zuchardus, hic nu-
me. 333. qui idem eſſe ſentiunt, ſiue manu eiuſdem no-
tarij, ſiue alterius facta ſit correctio. Verum aduerſus
gl. Bart. & ceteros ſenſerunt Bald. hic 4. oppoſit. Salic.
colum. 4. verſicul. item quæro, & Deci. num. 37. verſi.
ſecunda concluſio, diſtinguit hic Zuchard. nume. 335.
duos caſus.

723 Primus eſt, cum conſtat notarium † ſua manu cor
rexiſſe: tunc cancellatio illa nihil obeſt: atque ita re-
cte procedit Barto. & ſequacium ſententia, & in ſpe-
cie ita ſenſit Mantua hic in prima lectura, num. 142. ea
724 ratione qua vſus eſt Alexand. quia † notarius poteſt
ſtatim ſe corrigere. & præſumitur quod ſtatim id fe-
cerit, vti docuit Bald. in l. 1. in fin. ff. de his quæ in te-
ſtamen. delen. & in l. noſtram, nume. 5. C. de teſtamen.
& ibi Corn. num. 14. idem Bal. conſil. 305. in quodam
libro ſiue quinterno, libro 4. & egregie Corn. conſilio
119. nu. 3. li. 4. qui reſpondit præſumi notarium ſe cor
rexiſſe in ipſo ſcribendi actu, Alexand. conſi. 70. nu. 4.
lib. 1. alia recenſet Zuchar. loco iam citato. quibus ac-
cedunt Deci. & Cagnol. in l. ſi librarius, de reg. iuris.
Iaſon conſilio 28. lib. 1. Quocirca intelligimus nullum
hic adeſſe vitium, nullamque cancellationẽ, cum præ-
ſumantur omnia a notario geſta, nec erit audiendus in
hoc iudicio is, qui contrarium probare vellet: quippe
quod non admittitur exceptio requirens altiorem in-
daginem.

725 Secundus eſt caſus, cum ambigitur an † correctio
manu eiuſdem notarij facta fuerit? tunc nocet cancel-
latio etiam ſi bene correcta fuerit: ita recte loquitur
Bald. & Salicet. nam, cum opus ſit in hoc remedio at-
que beneficio teſtamentum carere omni vitio viſibili,
vt oculatam probationem faciat, ſequitur cancella-
tionem hanc obeſſe, cum nec litterarum comparatio-
ne mederi illi tuto poſſit. Quod ea ratione fortius pro
cedit, inquit *Zuchardus*, quia præſupponitur teſta-
mentum hoc fuiſſe apud hæredem, ex quo illud in iu-
dicium producit, nam is abraſiſſe præſumitur apud
quem reperitur, ita Bart. in l. ſi vnus, in fin. C. de teſti-
bus, & ibidem Iaſon nume. 8. & Decius hic, num. 38.
& alij ibidem. Exemplum aliud vitij viſibilis poteſt
adferri, vt quando ex lectione teſtamenti conſtat non
fuiſſe obſeruatam formam a ſtatuto traditam in teſta-
mentis, vt in ſpecie reſpondit Gratus conſilio vltim.
libro primo.

726 QVAERO Octuageſimoquintò, an † exceptio
vitij inuiſibilis, vt falſitatis, præteritionis, & his ſimi-
lia, hanc miſſionem in poſſeſſionem impediat? Et non
impedire ſcribunt hic Bart. nume. 2. Bal. nu. 16. Alber.
num. 4. Deci. nume. 35. in fi. Curt. iun. numero 3. Sapia
num. 71. 72. & Zuchard. nume. 90. & num. 321. idem
reſpondit Neuizan. conſi. 8. in fi. quam quidem ſenten
tiam probat l. 2. hoc tit. quo loci idem annotarunt Sa-
licet. Alexan. & Iaſon, Iacobinus nu. 8. & Mantua pri
ma lectura, nu. 134. Berous in conſi. 16. nu. 33. lib. 1. illa
727 eſt ratio, quod ſollemne † atque rite confectum teſta
mentum creditur. Ita Bald. in l. ſi poſt diuiſionem, ſe-
cunda oppoſit. C. de iuris & facti ignorant. Curt. iun.
hic nu. 3. & Sapia nu. 71. ita etiam non impeditur illa
728 miſſio in poſſeſſionem † ex ſtatuto Patauino ſub ru-
br. de citationibus, c. ſi ad aliquem. cum illud ſit reme-
dium conceſſum inſtar huius noſtri, nempe quando ex
teſtamento illa miſſio in poſſeſſionem petitur.

* Declaratur primo hæc * communis & vera ſenten-
729 tia, vt locum non habeat, cum † de ipſo vitio inuiſi-
bili ex ipſomet teſtamento conſtaret, vtputa, ſi teſta-
tor in vna parte teſtamenti de filio mentionem facit,
& deinde illum non inſtituit, nec exhæredauit, quo ca
ſu præteritus dicitur, l. penult. C. de fideicom. l. poſt-
humo, vbi Decius, C. de bon. poſſeſ. contra tabul. Hoc
inquam caſu exceptio hæc miſſionẽ impedit, ita Cor-
neus in l. 1. C. eodem. *Mantua* in prima lectura, nume.
235. Decius hic num. 36. & nume. 43. prope medium,
Zuchard. nu. 90. & Sapia dicto num. 71. addo Baldum
conſilio 141. præmiſſis verbis, colum. 3. in fine. verſic.
Nam de dicta præteritione, lib. 1. & *Beroum* in conſi-
lio 118. nu. 36. lib. 2. Eſt clara ratio: quia de vitio clare
& maniſeſte conſtat, nec exceptionis huius probatio
remoratur cognitionem ipſius cauſæ miſſionis. Idem
730 etiam quando de † vitio hoc inuiſibili incontinenti
conſtaret. Ita Curtius iunior hic numero 46. verſicul.
circa quod. qui ſcribit, hoc incontinenti iudicis arbi-
trio relinqui, & Corneus d. l. 1. nume. 1. C. eodem, Al-
bericus hic nu. 6. verſi. pro declaratione, & Pract. Pa-
pienſ. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſta-
mento. in gloſſ. nec abolitum, nu. 2. Franc. de Marchis
quæſt. 223. parte ſecunda.

731 Nec huic declarationi † aduerſatur text. d. l. 2. hoc
tit. quem in contrariã ſententiam conſiderauit Igneus
in Authen. ex cauſa, num. 83. C. de liber. præter. & Fa-
bius in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 62. verſi.
ſiue etiam, ff. de acquir. poſſeſſ. ſiquidem recte reſpon-
det Deci. hic num. 43. verſi. non omitto. ibi allegatio-
nem non admitti ad finem probandi, nam allegando
ſe præteritum, opus fuiſſet probare filiationẽ, & ſuita-
tem, ad hoc vt teſtamentum redderetur nullum, quæ
quidem altiorem indaginem requirunt, ex quo (vt hoc
vltra Decium addam) de ipſa filiatione non cõſtabat
ex inſpectione ipſius teſtamenti. quocirca in dicta l. 2.
nõ repellitur allegatio propter ſe ſimpliciter, ita quod
præciſè allegatio remoueatur, ſed ob probationes,
quæ admiſſa allegatione neceſſariæ fuiſſent. Et ideo
732 illud † verbum [allegat] intelligitur [& probet, vel
probare velit.] Confert text. vbi gloſſ. in cap. non eſt,
de conſuetud. in 6. & l. 1. ff. ſi quadru. pauper. feciſſe di
catur, quæ ait, allegat, & probat, qua de re pulchre &
late Marſil. ſingul. 570. Aduertas. & Ripa in l. admo-
nendi, num. 21. ff. de iureiur. Confirmatur: quia ſi alle-
gatio intelligeretur reiecta, iniqua plus ſatis, hæc præ-
ſertim caſu noſtro, eſſet illa Alexandri Seueri conſtitu
tio, ſiquidem aduerſus omnem æquitatem, & ius ſta-
tuiſſet: nam lex illis caſibus, quibus omnis exceptio
repellitur, illam admittit, quæ poteſt incontinẽti pro-
bari: quemadmodum ſcripſimus tractatu de recu-
peranda poſſeſſiòne, Remedio primo, numero 240. &
ſupra non vno loco. abſit ergo Alexandrum iniqua ſta
tuiſſe. Nec ab hac opinione diſſentit Roland. conſi. 2.
numero 33. & 37. libro 3. Hæc tamen declaratio tunc
demum procedit, cum filius ipſe præteritus præteri-
733 tionem obijcit, † & teſtamentum nullum pronun-
ciari petit, ſecus ſi taceret: ita Curtius iunior hic, nu-
me. 4. & Zuchardus num. 322. verſic. 2. declara. Con-
ferunt multa ſimilia quæ congeſſit Tiraq. tractatu le
mort ſaiſit le vif, par. 7. declaratione prima, quæ apud
eum legi poſſunt. Aliud exemplum adſerri poteſt ex
reſponſo Alciati 533. in fine in teſtamento iam confe-
cto ab eo, cuius vox a teſtibus fuit ſolum audita, ipſe
vero non fuit viſus.

Declaratur ſecundo vt locum non habeat hæc iu-
734 ris ſententia, † cum hæc exceptio a iudice admiſſa
fuit. ita in ſpecie declarauit Neuizan. conſilio 8. in fin.
adductus authoritate Baldi hic, numero 42. verſic. ſe-
cundo eneruando. Accedit, quod licet quis non de-

beat admitti ad probandum, admiſſus tamen probare poteſt: ita Iaſ. in l. patre furioſo, nume. 34. ff. de ijs qui ſunt ſui vel alieni iur. vbi ita de remed. recuper. loquitur. conferunt quæ in ſimili dicemus infra nume. 868. de appellatione admiſſa in hoc remedio, quæ admitti non debuit.

735 QVAERO octuageſimoſexto, † an hæc miſſio in poſſeſſionem impediatur, cum producto inſtrumento authentico, a poſſeſſore petitur exhiberi originale, ſeu protocollum, & illud non inuenitur? Hanc iuris quæſtionem mouet ſolus Iacobinus a ſancto Georgio hic num. 18. & ſcribit impediri, atque ita vidiſſe iudicare. Ea ratione mouetur: quia quando non reperitur protocollum inſtrumenti, illud authenticum ſuſpectū redditur, ex ſententia Bald. in l. Caſſius. col. 2. verſic. item eſt inſtrumentum. ff. de Senat. nō ergo locum habere debet beneficium huius conſtitutionis, ſubijcit tamen Iacobinus in contrarium vrgere, quod quamuis non reperitur protocollum, non tamen perit fides inſtrumenti: ita cenſuit Bald. in rub. C. de fide inſtrum. nu. xo. Ego opinor in hac controuerſia eſſe diſtinguendos aliquot caſus.

736 Primus eſt caſus, cum quoties reperiuntur † notarij protocolla eiuſdem anni & menſis, qui conſcripti ſunt in inſtrumento authentico, & tamen nulla in his protocollis huius inſtrumenti fit mentio, nec reperitur aliqua protocolli laceratio, in qua extare potuerit hoc authenticum, tunc dubium non eſt authentico fidem non eſſe adhibendam: magna etenim eſt contra illud ſuſpicio, cum cetera inſtrumenta eo tempore celebrata in illis protocollis conſcripta reperiantur, hoc autem deficiat: ita egregie ſcribit Did. lib. Pract. quæſtio. c. 19. nu. 3. verſic. quarto erit obſeruandum, quem ſequutus ſum in Commentarijs de arbitrarijs iudicū, lib. x. caſu 187. nu. 30.

737 Secundus eſt caſus, cùm † protocollum reperitur, & eo in loco, in quo deſcriptum eſſe potuit hoc inſtrumentum teſtamenti, reperiuntur aliqua folia inciſa & lacerata: ita quod aliqua oritur ſuſpicio: tunc miſſio hæc in poſſeſſionem ex hoc beneficio retardari debet: atque ita impeditur, ea eſt ratio: quia res hæc altiorem indaginem requirit: fieri enim poteſt, quod dolo & fraude facta ſit laceratio, fieri etiam poteſt, quòd ſine culpa notarij, & ſcripti hæredis id ſit effectum, ideo pendente magna hac dubitatione, hoc authenticum non habet probationem ita lucidam, vt iuxta huius conſtitutionis diſpoſitionem cōcedi debeat hæc miſ-
738 ſio. Quo autem ad cognitionem, an † facto notarij, vel caſu laceratum ſit protocollum, notario probandi onus incumbit, cum ſua culpa factum credatur, ex traditis a Baldo in rubri. C. de fide inſtrument. numero vigeſimooctauo.

739 Tertius eſt caſus, † cum protocollum integrum deficit, & non conſtat adhuc quomodū defecerit, an culpa, vel caſu, ita quod poſſit eſſe ſuſpicio contra notarium, vel hæredem, quòd vel dolo occultauerint, vel conſumpſerint: tunc miſſio in poſſeſſionem impeditur, ex quo cognitio huius amiſſionis altiorem indaginem requirit, vt ſuperiore caſu diximus. ita enim diximus ſupra quæſtio. 84. falſitatis ſuſpicionem impedire
740 hanc miſſionem, quem amiſſionis caſum † probare debet notarius, vel hæres, vti docuit Barto. in l. ſi quis ex argentarijs, §. & an hæredi. ff. de eden. & ſi nō probat, ſuſpicionem infert, & hoc caſu vere loquitur Bal. in d. l. Caſſius, de Senat. dum allegat d. l. ſi quis ex argētarijs, & eum ſequuti ſunt præter Iacobinum, Caſſan. conſi. 63. num. 31. verſic. item adhuc, & Gramm. deciſ. 160. in fi.

741 Quartus eſt caſus, cum iam † cōſtat protocollum eſſe caſu & fortuitò amiſſum, & inſtrumentum teſtamenti nuncupatiuum reperitur authenticū, tunc miſſio hæc in poſſeſſionem non poteſt impediri, ſiquidem iam de caſu amiſſionis protocolli conſtat, & authenticum hoc ſine protocollu manifeſtam fidem facit: quia hic pro ſubſtantia non eſt neceſſaria ſcriptura: & hoc authenticum originale dicitur, ita quod fides ei adhibenda eſt, vt cenſuit Baldus in dicta rubr. C. de fide inſtrum. num. xo. verſi. ſecundo quæro, dum loquitur de contractu, ad cuius eſſentiam ſcriptura nō requiritur, idem Bal. conſil. 464. lib. 4. illum ſequuti ſunt Didacus libro Practicarum quæſt. cap. 19. nu. 3. verſi. primum, vbi, qui paulò antè multorum authoritatibus probat, hoc appellari inſtrumentum originale, & fidem ei eſſe adhibendam.

742 Quintus eſt caſus, cum † iam cōſtat protocollum eſſe caſu amiſſum, & teſtamentum fuit in ſcriptis a teſtatore celebratum, & notario traditum, (id quod raro, vel forte numquam euenit) tunc miſſio hæc in poſ-
* ſeſſionem impeditur, ſi vera eſt * recepta magis opinio, cum Baldo in dicta rubr. C. de fide inſtrum. nu. 20. verſicul. ſecundo quæro. dum loquitur de contractu in ſcriptis celebrandu, & Baldum ſequuti ſunt Caſſ. conſil. 12. dubitatur, colum. vlt. lib. 2. Roman. conſil. 174. num. 7. & l. ſciendum, nume. 13. de verb. obl. Alexand. conſi. 175. num. 4. lib. 7. Felin. in cap. ſicut, num. 18. de re iudic. & Decius in c. quoniam contra, nume. 51. de
743 probationibus. ſcribunt relati † Doctores, huic authentico fidem non adhiberi, cum protocollum deficit. Verum a Baldo diſſentit Didacus d. capite 19. numero 13. poſt Nicolaum de Marte, antiquum Doctorem, ea ratione, quod inſtrumentum hoc authenticum originale dicitur, nō autem exemplum, & de ſe fidem facit, quemadmodum probarunt Bart. Alexan. & Iaſ. in l. ſi quis. §. prætor ait, ff. de eden. & authen. ſi quis in aliquo, C. eodem. vbi Decius nume. 20. & alios plures recenſet Didacus, quos libenter prætereo. Difficile tamen eſſet recedere a Baldi, & communi ſententia, quæ quidem caſui noſtro adaptari vix poteſt, cum (vt iam dixi) raro ac fere numquam teſtamēta hæc in ſcriptis ſollemnia celebrentur: & ſi celebrantur, requiri-
744 tur † publicatio, antequam miſſio hæc in poſſeſſionem fiat, vel alius effectus ex eo ſequatur, vt attigi ſupra quæſtione 14. & ſcribunt omnes in l. publicati, C. de teſtamen. & Rolan. conſi. 36. nume. 20. lib. 1. atque ita huic diſputationi locus eſſe non poteſt, ſiquidem ſi ante publicationem amitteretur, nihil prodeſſet, ſi vero publicatum, & in actis apud iudicem redactum, vt Roland. ſcribit, hæc miſſio non impedietur, iuxta ea quæ ſcripſi ſupra q. 16.

745 QVAERO octuageſimoſextò, † an hæc exceptio [teſtatorem non potuiſſe teſtari,] hanc miſſionem in poſſeſſionem impediat? Et non impedire reſpondit omnium primus Angel. conſil. 135. Naucius. col. vlti. verſi. ſuper ſecundu. Illum ſequuti ſunt Decius conſil. 84. colum. 2. verſic. ad iſta breuiter. Curt. iun. hic ad fi. Zuchar. num. 322. in fi. Idem ſcribit Duran. de arte teſtandi, tit. de acquir. vel repud. hæred. caute. vlt. nu. 5. poſt Baldum conſilio 311. Quidam Thomas. lib. 2. qui reſpondit, obijci non poſſe teſtatorem fuiſſe fœneratorem, & ob id teſtari nō potuiſſe: ita nec obijci poteſt, teſtatorem ſeruum fuiſſe, vt docuit hic Alberic. nu. 5. ea eſt ratio: quod exceptio hæc altiorem requirit cognitionem, quam remedium hoc non admittit. Ita etiam obijci non poteſt, teſtatorem fuiſſe furioſum, Boer. quæſt. 23. in fi.

746 Declaratur hæc ſententia, vt non procedat, † cum probationes offeruntur incontinenti, ita Ange. conſil. 135. ad finem, ex relatis ſupra quæſtio. 85. declarat. 1.

Ita

Ita etiam ex his poteſt declarari ſtatutum Patauinum
ſub rub.de citationibus,c.ſi ad aliquem.
747 QVAERO octuageſimooctauò, an † exceptio
defectus dominij hanc miſſionem in poſſeſſionem ex
hoc remedio remorari poſſit? Et retardare non poſ-
ſe,affirmarunt Innoc.in c.2.de cauſa poſſeſſ. & propr.
Baldus hic num.42.verſic.ſexto opponendo. Ang.l.2.
ſupra eodem. Decius hic num.19. & Zuchar.nu.194.
Tiraq. tractatu le mort ſaiſit le viſ, par.6.declar.5.nu-
me.4. quam ſane ſententiam probat in ſimili d.l.2.ſu-
pra hoc tit.ſecundo, ex ſimili doctrina Abbatis c.cum
olim, colum.penult.de cauſa poſſeſ. & proprieta.dum
748 ſcriptum reliquit, † exceptionem defectus proprie-
tatis obijci non poſſe ad impediendam poſſeſſionem
beneficij, cum proportionabilis non ſit: nam prouiſus
non iuris, ſed facti executionem petere dicitur, idem
Abb.in c.poſt electionem,colum.vlti.verſi.& ideo,de
conceſſ.prębend.& dicemus infra in vltimo remedio,
quæſt.9.& 10. Tertio confert deciſio Guidon.Papæ,
749 quæſt.80 qui decidit † quod ab obtinendam poſſeſ-
ſionem beneficij,ſufficit oſtēdere titulum coloratum:
nec eſt de tituli validitate diſputādum,niſi quo ad for-
mam extrinſecam, & Guidonem ſequutus eſt Decius
hic, num.19.Crauet.conſi.238.nume.9.& conſi.321.
numero 1.Ita pari ratione dicendum eſt,miſſionem in
750 poſſeſſionem conceſſam † a ſtatuto Patauino ſub ru-
br.de citationibus, ca.ſi ad aliquem,non impediri per
hanc exceptionem, cum & in eo caſu ſit ſummarie, vt
hic, procedendum, & ob id reijcitur exceptio requi-
rens altiorem indaginem.

Declarantur hæc iam relata primo, vt locum non
751 habeant, cum † probationes incontinenti ſuper hac
exceptione defectus dominij offeruntur, ita Bald. hic
num.51.verſi.ſexto opponendo. Dec.num.20.& Zu-
chardus num.162.quibus addo Baldum in l.vnica.nu-
me.6.verſi.adducit etiam,C.ſi de momen.poſſeſ.fuer.
appel.Gozad.conſi.7.num.3. Neuiz.conſi.79.num.9.
& conſil.80.nume.40.Alexan.reſpon.250.& Crauet.
conſi.258.col.1.& Natta conſi.244.num.7.lib.2.Ro-
lan.conſi.2.num.35.lib.3.
752 Declaratur ſecundo non procedere, † cum de iu-
re canonico petit hęres ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc
edicto, tunc ei obijci poteſt dominij exceptio: ita in
ſpecie Bald.in l.vni.num.6.C.ſi de moment.poſſ.fuer.
appel. vbi alias adfert declarationes, de earum verita-
te non diſputo.
753 QVAERO octuageſimonono, an † exceptio
incapacitatis inſtituti obijci ita poſſit, vt miſſionem
hanc in poſſeſſionem impediat? Bal.hic num.42. ver-
ſic.ſecundo cōſideret mixta, ſenſit, obijci poſſe,idem
ſenſit Igneus in Authen.ex cauſa,num.90. C. de liber.
754 præter. Illa adferri poteſt ratio: † quia legum & ſta-
tutorum beneficia capacibus ſcripta ſunt, non etiam
odioſus & incapacibus,l. Lucius Titius, §.1.l.Ti. Da-
755 mia.de legat.2.& † omnis diſpoſitio quantumcun-
que generalis recipit limitationem, vt noſtri loquun-
tur, de habili & idoneo,l.vt gradatim.ff.de muner.&
honorib. quod multis comprobari poſſet. illud vnum
adduxiſſe ſufficiat, quod ſcribit poſt alios Tiraq.tra-
cta. le mort ſaiſit le viſ, par.2. declarat.1. conſtitutio-
756 nes illas, quibus † ſtatutum eſt, poſſeſſionem deſun-
cti in hæredem ſine apprehenſione tranſire,procedere
eum is hæres habilis eſt, & capax,aliàs incapacitas im
pedit continuationem illam. Ad rem noſtram itaque
exemplum huius incapacitatis hæredis eſt, ſecundum
Baldum hic, ex l.cum lege, ff.de teſtamen.& in l.1.C.
757 de hæredib.inſtit.quando † ſcilicet hæres eſt inteſta-
bilis, vt ob crimen aliquod,quo impeditur hæres inſti-
758 tui. Ita etiam cum allegatur patrem † inſtituiſſe fi-
lium ſpurium & inceſtuoſum, vt teſtatorem inſtituiſſe
759 bannitum, ita Igneus in dicta Authent.† ex cauſa,
numero 90. Hoc fortius procedit,inquit Baldus,cum
duo adſunt defectus, & perſonæ, ex l.ſi quæramus, ff.
de teſtament. Intelligo tamen hæc ita demum proce-
dere,ſi incapacitas poteſt ſtatim probari,ſecus ſi altio-
rem indaginem requireret. Adferri hic poteſt exem-
plum,ſi pater in teſtamento ipſo aſſeruiſſet filium eſſe
illegitime natum: ex ipſa enim ſcriptura manifeſte cō-
ſtaret de filij incapacitate. Idem quando dixiſſet eſſe
illegitime natum, ſed a ſe deinde legitimatum. Nam
quatenus de legitimatione facta aſſeruit teſtator, ei fi-
des nulla adhibetur,ex quo non pendet ab eius ſola vo
luntate & poteſtate,iuxta regulam l.ſi forte,ff. de Ca-
ſtrenſi pecul. Præterea & fortius, crederem quod etſi
de ipſa legitimatione conſtaret ex ipſo legitimationis
inſtrumento, poſſent tamen aduerſus eam obijci ex-
ceptiones, quibus impugnari illa valeret: quamquam
aduerſus ipſum teſtamentum hoc non concedatur, ſi-
quidem legitimatio eſt quid extra teſtamentum, &
ideo priuilegium paratæ executionis tributum teſta-
mento, non dicitur conceſſum legitimationis inſtru-
mento.ita reſponderunt Gratus in conſi.vlti.num.30.
lib.1.& Pariſius conſil.11.nume.10.lib.1.ita enim vi-
demus eſſe permiſſum obijcere aduerſus teſtes exami
natos ex parte hæredis petentis mitti in poſſeſſionem
ex hoc remedio, quando exceptiones illæ ex ipſorum
teſtium dictis colliguntur,vt declaraui libro primo de
arbitrarijs iudicum, &c.quæſtione 32.num.21.ſicuti
hic exceptiones colligi poſſent ex legitimatione ob-
tenta, vel ſubrepta.

Ex his conſtat non ſatis recte reſpondiſſe Ruinum
in conſi.87.in fi.lib.3. Bero.in conſi.57.nume.3.lib.2.
Socinum iun.in conſi 97.nume.46.libro 2.& nouiſſi-
me Roland.conſil.22.numero 14.& 36.lib.3.quorum
opinio forte poſſet procedere, quando exceptiones hę
altiorem indaginem poſtularent, vt quia eſſent facti
probādi, vel iuris valde difficilis, (vt loquuntur Ruin.
560 & Roland.) Atque ita erit declarandum † ſtatutum
Patauinum ſub rub.de citationibus, ca.ſi ad aliquem.
vt miſſio in poſſeſſionem conceſſa ab illo ſtatuto, im-
pediri per hanc exceptionem poſſit, modo inconti-
nenti (vt dixi) probetur.
761 QVAERO nonageſimò, † an exceptio con-
tractus defuncti miſſionem hanc in poſſeſſionem im-
pediat? Baldus hic num.42. verſi.quinto opponendo,
& num.53.verſic.3.ſcriptum reliquit, obijci poſſe,&
ob id impedire,ex l.vendicantem,ff.de euictio.& l.vl-
ti.§.in computatione, C.de iure deliberan.
762 QVAERO nonageſimoprimò,† an obijci poſ-
ſit exceptio, petentem non eſſe illum qui hæres ſcri-
ptus eſſe dicitur? Et obijci poſſe docuit Curt. iunior
hic, numero quinto, ex doctrina Baldi in l.2.nume.2.
763 C.de execut.rei iud.dum ſcriptum reliquit,quod † ſi
ſtatutum omnem exceptionem reijciat contra execu-
tionem inſtrumenti, non tamen prohibere hanc, quæ
ad eneruandam liquidationem tendit. Baldum ſequu-
ti ſunt Socin.ſen. conſilio 51.columna ſecūnda, verſi-
culo tertio confirmo, libro primo, & Crauet. conſi-
lio 231. numero 9. Ita declaratur ſtatutum Pataui-
num iam relatum.
764 QVAERO nonageſimoſecundò,† an exceptio
inuaſionis & ſpolij obijci poſſit huic hæredi, dicendo
quod ſua ſponte poſſeſſionem occupauit? Bart.hic,nu
* me.7.poſt alios ſenſit non poſſe, & * communem hāc
eſſe ſententiam teſtatur Bal.numero 42.verſic.etſi di-
catur, idem ſenſit Salicet.colum.7. Illa prima ratione
vtuntur, quia ex quo hæreditas vacabat, hæres occu-
pare potuit,l.ſi fiſtulas.§.fundum,de contrah.emptio.

Secundò,

Secundò, quia hæres ita occupando commodum ad-
uerſario attuliſſe videtur, cum traditionis onere aduer
ſarium exonerauerit. confert l. ſi quid poſſeſſor, ff. de
765 petitione hęred. Tertio ſuffragatur, † quia quod tibi
non nocet, & mihi prodeſt, facile conceditur, l. quo-
ties. §. ſicut, ff. de admin. tut. & l. x. §. item Varus, ff. de
aqua pluuia arcend. alia retuli ſupra. ſed hæres appre-
hendendo vacantem poſſeſſionem ſibi prodeſt, & ne-
mini nocet: non ergo delinquit, & per conſequens im-
pediri hac exceptione non poteſt. Nec aduerſantur
duo, quibus ab hac opinione Iacob. Butrig. diſſentit.
Primo, quod hic hæres ſua authoritate apprehendere
non potuit; quia imò potuit hoc in caſu, ex relatis. Se-
cundo inquit, hunc hæredem prædonem dici poſſe,
cum hæreditas loco poſſeſſoris ſit quoad vſucapionẽ,
& fructus rei, & ideo poſſeſſio prędonis non ſpectat ad
edicti vigorem, argum. l. communi diuidundo. §. inter
prædones, ff. communi diuidundo. Verum reſponde-
tur, quòd licet hæreditas loco poſſeſſoris ſit, attamen
occupari potuit ab hærede, qui ob id prædonis nomen
non meretur, quod declaraui in tractatu de recuperan
da poſſeſſione, Remedio 13. numero 40. & 47. Hæc
diſceptatio ceſſabit in foro Brixienſi, quandoquidem
766 ſtatuto † illius nobiliſſimæ vrbis in ciuilibus, ſub ru-
br. Quod nullus intret poſſeſſionem vacuam, permiſ-
ſum eſt hæredibus ex teſtamento, & ab inteſtato, oc-
cupare poſſeſſionem vacantem; cùm enim ſtatutum
omnes prohibet, exceptis his poſſeſſoribus, ſequitur
eis permiſiſſe, iuxta l. cum Prætor, de iudicijs, & c. 9.
de præſumpt.

Declaratur relata communis opinio, vt non proce-
767 dat, cum hic † qui hæres nunc eſt, occupauit viuen-
te adhuc teſtatore: nam tunc proprie prædo dici po-
teſt: ob id ante omnia reſtituere debet, quam vt in
hoc remedio audiatur. ita ſenſit Salicetus præcitato in
loco, & res ſatis de ſe eſt clara. Et hoc in caſu locum
non habet relatum ſtatutum Brixiæ, quia inſpecto oc-
cupationis initio, non dicitur vacantem occupaſſe.

768 QVAERO nonageſimotertiò, † an exceptio
præſcriptionis obijci huic hæredi ita poſſit, vt eum in
poſſeſſionem hāc mitti impediat? Et obijci poſſe ſcri-
bit Dec. hic num. x2. Gozad. conſil. 7. nu. 18. quod cla-
re probant huius conſtitutionis verba, ibi, [cauſam
769 principalem ſopitam.] Accedit ſecundo, quia † præ-
ſcriptionis exceptio eſt litis finitę, & ob id litis ingreſ-
ſum impedit. l. ſicut, in fi. C. de præſcrip. 30. ann. Bart.
l. vlt. ff. pro ſuo. & in l. fratris, vbi Alex. Iaſon, & ceteri,
C. de tranſact. idem Alex. conſil. x13. nu. 1. lib. 2. Dec.
conſil. 172. nu. 6. verſic. de ſupradictis, Capella Tolo-
ſa. quæſt. 67. Iaſ. in l. nam & poſtea. §. ſed & ſi quis, ad
fi. ff. de iureiur. & conſi. 166. col. 1. lib. 1.

770 Declaratur primo non procedere, † cum ad pro-
ceſſum non opponitur: nam illi vere opponenda eſt, al-
legando huic hæredi agenti ius nō competere, ita Bar.
in l. vlti. ff. pro ſuo, & in l. cum quærebatur, ff. iudica-
tum ſolui, & Dec. vbi ſupra. & dicitur opponi tunc ex
ceptio hæc in vim dilatoriæ, vti hic declarat Mantua
in 1. lect. num. 75. & conferunt quæ ſcripſi in tract. de
retinenda poſs. remed. 3. q. 70.

Declaratur ſecundò non procedere, cum hæc præ-
771 ſcriptionis † exceptio liquida non eſt, vel ſaltem ſta-
tim liquidabilis: ita Deci. hic nu. 22. poſt Bald. in l. ſi is
quem, C. ne de ſtatu defunct. idem ſenſit Sapia hic, nu-
me. 39. quibus addo Bald. in l. per hanc. nume. 11. C. de
tempor. appel. & Afflictum deciſ. 5x. ad fi. qui ita deci-
ſum fuiſſe teſtatur, idem reſpondit Dec. cōſi. 2x. nu. 3.
& conſi. 56. in fi. Bellonus conſi. 35. nu. 7. & ſcripſi ſu-
pra remedio 1. q. 28. Hinc dicebat Baldus hic nu. 33.
quod licet præſcriptionis exceptio altiorē indaginem
requirat, attamen opponi hoc in caſu poteſt, ſi incon-
tinenti probationes offeruntur. Quando autem hoc in
772 caſu dicatur incontinenti † probare, tradit Alexan.
conſi. 66. nu. 6. lib. x. qui hoc eſſe in iudicis arbitrio di-
xit, quod explicaui in Commentarijs de arbitrarijs iu
dicum, libro x. caſu duodecimo, praxim quoque huius
probationis declarat Bal. num. 34.

773 QVAERO nonageſimoquartò, quanti † tem-
poris præſcriptio aduerſus hoc remedium obijci po-
774 teſt? qua in re dicendū eſt, primo † obijci poſſe præ-
ſcriptionem triennalem, quæ quidē ex vna parte cau-
ſari dicitur, hoc eſt ex parte ſolius præſcribentis, qui
titulum & bonam fidem habet, & per quam directum
dominium acquiritur, l. 1. ff. de vſucap. l. traditionib.
C. de pact. atque ita in ſpecie affirmarūt hic Bar. nu. 1.
& Deci. num. 1. ita intelligentes conſtitutionem hanc
in illis verbis, ſi enim ex vna parte. Secundo obijci po
775 teſt † præſcriptio decem vel viginti annorum, quæ
quidem cauſatur ex vtraque parte, fauore ſcilicet poſ-
ſidentis, & negligentia non petentis, ita Bart. & Dec.
hic, num. 1. ſic intelligentes illa verba noſtræ conſtitu-
tionis, ibi, vel ex vtroque latere. Illa eſt ratio: quia per
776 hanc vtile † dominiū acquiritur, Auth. niſi tricen na
le, C. de bonis maternis. vbi Bart. & ſcribit Alex. in l.
* traditionibus, C. de pactis, * cōmunem teſtantur Man
tua hic in lectura prima, num. x3. qui rem plena manu
explicat, & Zuchardus nu. 166. quibus accedunt Ab-
bas in c. ceterum, nume. 16. vbi communem eſſe teſta-
tur, & ibi Deci. nume. 17. de iud. Bal. tract. de præſcri.
parte ſecunda principali, & communem dixit Alcia.
Rubr. de pręſcrip. num. 33. etſi ipſe (vt mox referam.)
diſſentiat. Idem reſpondit Bero. in conſil. 59. col. vlti.
verſi. & hoc clarius, lib. x.

Contrarium tamen, quod imo hac præſcriptione
etiam directum dominium acquiratur, probarunt an-
tiqui, vt Mart. Petrus Petricen. & Butrig. in d. Auth.
niſi tricennale, & Faber, Portius & Bar. Inſtit. de vſu-
cap. in princip. Igneus in l. 1. §. dominij, el 1. ff. ad S.C.
Sillan. Decius hic, colum. x. Alciat. in l. vt ſunt, de ver-
bor. ſign. & in d. rubr. ext. de præſcript. num. 33. Cora-
ſius in l. ſeruitutes. num. 13. ff. de ſeruitutibus, & lib. 6.
Miſcellaneorum, cap. x0. & fuſius Didacus c. poſſeſ-
ſor, parte 3. in princ. num. 3. de reg. iuris, in 6. De veri-
tate huius diſputationis nunc non contendo, nec enim
hoc locus iſte requirit; illud ſufficiat dixiſse, quòd ſi
poſterior hæc opinio eſt vera, a fortiori relata ratio cō
firmatur. Eſt tamen quod aduertatur, Zuchardum
hic, numero 171. verſic. ſi enim ex vna parte, ſcripſiſse
777 alium eſse ſenſum illorum verborum, † [Si enim ex
vna parte, vel ex vtroque latere,] nempe, nil aliud Iu-
ſtinianum voluiſse dicere, quam quod ſi non tempo-
ris obijcitur prolixitas, ſiue ex parte contradictoris,
qua dominium ſibi quæſiuit: ſiue ex parte hæredis,
qua eius intentio excluſa eſt, hoc eſt actio ex hac lege,
vel iudicis officium, ſiue ex vtraque parte, hoc eſt, quā
do & contradictor quæſiuiſset dominium, & etiam
hæres quo tempore excluſus eſset ab eius intentione,
& hoc eſt (inquit Zuchardus) quod dicit tex. [ab vtra-
que parte.] qui ſane ſenſus ſatis nunc mihi placet.
778 Tertio obijci poteſt † præſcriptio triginta annorū,
quæ quidem ex parte negligentis petere cauſatur: ita
Bartòl. hic num. 6. in fine. & Decius num. 1. verſiculo
quædam eſt præſcriptio, & idem reſpondit Gozad.
conſil. 84. nume. 13. ita intelligunt huius conſtitutio-
nis verba, ibi, [ſi enim ex vna parte.] Illa eſt ratio: quia
hac acquiritur præſcribenti exceptio, qua actor re-
pellitur, l. ſi quis emptionis, verſicul. quod ſi quis, vbi
Deci. de præſcript. 30. annorum. Quarto poteſt ob-
779 ijci † præſcriptio quadraginta annorum: quod etiā
in textu

in textu hoc non dicitur, attamen a fortiori verum
eſt, quandoquidem ex ea præſcribens, pleniſſimam
ſecuritatem conſequitur, l.omnes. in fine, C. de præ-
ſcript. triginta, vel quadraginta annorum. Gomeſ. §.
rurſus, num. 12. Inſtit. de action. Tiraq. de retract. con-
ſang. §. 35. gloſ. 4. num. 36. & 49. Patauij tempus hoc
780 triginta, vel quadraginta annorum coarctatũ † fuit
a ſtatuto ciuili ſub rubr. de citationibus, c. ſi ad aliquẽ,
verſic. & quod miſſio prædicta, & vult ſtatutum ſuffi
cere curſum decẽnij. Simile ſtatutum extat Bononię,
quod ita in ſpecie perpendit Bart. in conſil. 59. colum.
vlt. verſic. & hoc clarius, libro ſecundo, quod quidem
decennium intelligo cauſari a ſola negligentia non pe
tentis, atque ita illud tempus eſt ſubrogatum loco triẽ
nij, & quadriennij de iure communi, & ideo ſtatu-
tum illud non habere locum, cum præſcriptio fuiſſet
cauſata a ſolo præſcribente per triennij curſum cum
titulo & bona fide, vt ſupra in primo caſu, nam tunc il
lud tempus etiam ſufficeret. Hoc patet: quia ſtatutũ
vult eſſe ſaluam cauſam proprietatis, quod ſolum con
tingit in præſcriptione cauſata a ſola negligentia non
petentis.
781 QVAERO nonageſimoquinto, † an exceptio
alterius teſtamenti eadem die confecti hanc miſſio-
nem in poſſeſſionem impediat? Gloſ. hic, in verbo,
miſſus, ſentit impedire, quia neutrum ex his teſtamen
tis valet. id quod omnes probant, vt Oldr. Rainutius,
Odoſ. Cinus, Angelus, Salicet. Bartol. Caſtrenſ. Alexã.
✱ Corneus, Iaſon hic, qui * communem teſtatur nume-
ro 35. & Zuchardus nume. 454. nec diſſentiunt Dec.
numero 52. Pract. Papienſ. in forma libelli, quo hære-
ditas petitur ex teſtamento, in gloſ. iniuſte, numero 3.
verſicul. & ſi fortaſſe. Mantua in prima lectura, nu-
mero 210. Afflict. deciſio. 387. ad finem. Tiraquel. tra-
cta. de iure primogen. quæſtio. 16. opinione 6. Boer. quę
ſtio. 252. numero 9. & Socin. iun. conſil. 2. numero 12.
lib. 2. Illa ratione mouentur omnes, quoniam incerti-
tudo omnes actus viciat, l. duo ſunt Titij, ff. de teſta. tu
tel. l. ſi fuerit, in princ. ff. de reb. dub. & alia prope in fi-
ne recenſent relati Doctores, & ſummatim plura re-
cenſui in Commentarijs de arbitrarijs iudic. libro 2.
caſu 188.

Extenditur hæc ſententia, vt procedat etiam quan
do illud teſtamentum quod ab excipiente allegatur,
non eſſet in ſcripturam redactum, ſed probandum fo-
ret teſtibus, modo incontinenti fieri id poſſet: nam ad
huc hæres petens mitti in poſſeſſionem impeditur, ita
egregie Gratus conſ. 90. nu. 37. lib. 2. licet enim ad adi
piſcendam hanc poſſeſſionem requiratur teſtamentũ
in ſcriptis eſſe redactum, attamen ad excipiendum, &
impediendum ſufficit probare teſtibus incontinenti
hoc teſtamentum. Quod eſt annotandum.

782. Declaratur primo, vt locum † non habeat hæc iu
ris & Doctorum ſententia, quando duo hęc teſtamen
ta pro vno haberentur, vt cum ambo ſub eodem ſigil-
lo ſignata ſunt: nam tunc ambo hæredes inſtituti ad
hæreditatem admittuntur, l. 1. §. ſi quis in duobus, ff. de
bonor. poſ. ſecundum tabul. & in ſpecie ita declarauit
Bar. in d. l. 1. §. non autem. nu. 2. de bonor. poſſ. ſecun-
dum tab. quem ſequutus eſt Zuchardus hic, num. 455.
qui ſubiungit, hanc non eſſe proprie declarationem ad
relatam concluſionem apud eum.

783 Declaratur ſecundo, vt non procedat, † quando
in altero eorum inſtituti eſſent ab inteſtato venientes,
ita declarauit Bartol. dicto §. non autem, num. 1. quem
ſequuti ſunt plures relati a Tiraquel. tractatu de iure
primogen. quæſtione 17. opinione 6. numero 6. in fine,
idem cenſuit Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſump. 43.
numero 2. Mantua hic in prima lectura, numero 216.
& Zuchardus hic, numero 456. Illa ratione adducun-
tur, quia cum omnino ſint habituri hæreditatem ab
inteſtato, fauorabilius eſt, vt eamdem ex teſtamento
784 conſequantur. Præterea, in dubio pro † venientibus
ab inteſtato præſumitur, argum. l. hac conſultiſſima,
§. ſi quis, C. de teſtamen. eſt tex. notab. in l. poſthumus.
ibi, idem & circa iniuſtum. ff. de iniuſt. rupt. & irrit. te
ſtamento. Imo ſcribit Alciat. d. præſumpt. 43. nume-
ro 3. cauſam horum venientium ab inteſtato, præferri
piæ cauſæ, Franc. de March. quæſtio. 163. numero 20.
parte ſecunda.

785 Declaratur tertio, † vt non procedat in teſtamen-
to militis: ita Bart. d. §. non autem, nu. 1. in fi. illa ratio-
ne: quia miles cũ duobus teſtamẽtis decedere poteſt.
l. ſi certarum, & l. quærebatur, ff. de teſtamento mil.

786 Declaratur quarto, vt non procedat, † quando in
altero ex duobus teſtamentis eſſet inſtituta pia cauſa,
ita Iaſ. hic, Dec. numero 54. & Zuchardus num. 462.
Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 43. numero 6.
& 7. ſimile eſt quod ſcripſi in Commentarijs de arbi-
trarijs iudicum, lib. 2. caſu. . . ad finem, in nouis addi-
tionibus. Mantua hic, in prima lectura, nu. 214. Nam
in dubio teſtamentum piæ cauſæ præualet, vt docuit
Roman. in Authen. ſimiliter. 12. ſpeciali vltimæ volũ-
tatis, C. ad leg. Falcid. & ſcribit Iaſ. vbi ſupra, in l. 1. n.
17. ff. ſolut. matr. & vtroque in loco ait, ita ex facto in-
terrogatum pro Hoſpitali magno Brixienſi reſpon-
diſſe, atque ita fuiſſe iudicatum, id quod multis com-
probat Tiraquell. tracta. de priuilegijs piæ cauſæ, pri-
uilegio 35. & idem eo loci priuilegio 126. ijſdem au-
thoritatibus ſcribit, in dubio titulum piæ cauſæ prio-
rem altero præſumi. Accedit illa ratio ſecundum De-
787 cium hic, quod † incertitudo non viciat diſpoſitio-
nem ad pias cauſas, ex iuris Pontificij æquitate. ita
Archid. in cap. nulli. 1. q. 1. Abb. & Butr. in cap. ex par
te, de cenſib. Alexan. l. ita ſtipulatus, colum. 2. ff. de ver
bor. obliga. late Tiraq. dicto tractatu de priuilegijs piæ
cauſæ. priuilegio 55. & 56. hanc declarationem intel-
lexit hic Decius num. 55. verſic. ſed contrarium, pro-
cedere etiam cum duæ cauſæ inſtitutæ ſunt, ſiquidem
nec adhuc incertitudo vitiat, ſed inſtitutio pauperio-
ris loci præualebit, ex ſententia Angel. in Authent. de
Eccleſ. titulis. Quocirca infert idem Decius, quod ex
788 duobus † monaſterijs inſtitutis, vno monialium, alte
ro monachorum, monaſterium monialium præferen-
dum eſt, cum magis pium reputetur, ita Bald. in l. in
multis, in fi. ff. de ſtatu homin. & in l. cum multæ, C. de
bon. quæ liber. poſt Cinum, & alios, Dec. c. in præſen-
tia, de probatio. Neuiſ. lib. 6. Siluæ nuptial. numer. 47.
ad finem, verſicul. item quia potius. Præterea ſcribit
hic Decius col. vlt. verſi. ſed pulchra. hanc declaratio-
nem procedere etiam eo caſu, cum in vno teſtamento
789 pia † cã inſtituta eſt, & in altero inſtitutus eſt q eſt in
poſſeſſione, nam adhuc cauſa pia pręfertur, cũ fauor
piæ cauſæ poſſeſſoris fauorem ſuperet. c. vlt. de re iud.
quo loci ſcriptum eſt, in dubio eſſe iudicandum, niſi
fauor cauſæ præualet, vt dotis, libertatis, & minoris.
idem habetur in l. inter pares, ff. de iud. quod probat
& Iaſon in l. de die, in fine princip. verſic. 2. principa-
liter, ff. qui ſatiſd. cogant. Decius conſil. 109. nume. 4.
Neuiſan. vbi ſupra, verſi. item limita, vt procedat. Ab
hac tamen Decij declaratione diſſentit Alciatus præ
ſumpt. 43. nu. 5. ſed illius rationes dilui facile poſſunt,
& is cogitantes nos reliquit. Hanc declarationem ego
pariter intelligerem procedere in ceteris cauſis, quæ
ſui fauore aliis anteferuntur, vt in cauſa libertatis,
790 quam † alteri præferimus, etiamſi reipub. vel pupil
li eſt, imo & alteri pię cauſę anteponitur, l. Papinianus
§. 4. ff. de inofficioſo teſtamẽ. Iaſ. l. ſi cui legetur, §. hoc

K autem,

autem,col.vlt.& l.ſi fundum ſub cõditione,§.Stichũ,
col.2.de leg.1.quem ſequutus eſt.Neuiſan.dicto lib.9.
Sylua nuptia.nu.47.ad finem.vbi ſimilia recenſet.ait
791 enim plus fauendum eſſe † minori,quam mulieri in
dote:plus Eccleſiæ Romanæ,quam alteri:plus animę
quam ceteris omnibus rebus.

Declaratur quinto,vt locum non habeat hæc iuris
792 & Doctorum ſententia, cum in † altero ex duobus
teſtamẽtis adſcripta eſt hora,in altero non, nam tunc
teſtamentum habens horam,alteri antefertur. ita de-
clarant in ſpecie Cur.iun.hic nu.79. & Zuchard.hic,
num.461.ex gloſ.c.ſi a ſede,de præbend. in 6.quam fu
ſiſsime explicaui in Commentarijs de Arbitrarijs iu-
dicum,lib.ſecũdo,caſu 47.Ab hac declaratione diſſen
tit Alc.d.præſump.43.in fin.ſed male, vt illius & alio
rum ratione confutiaui,d.caſu.47.

Declaratur ſexto hæc iuris ſententia, vt locum ſibi
793 non vendicet,quando † alter ex inſtitutis in duobus
teſtamentis eſt in poſſeſſione: nam tunc ob cauſam
ipſius poſſeſſionis is poſſeſſor alteri non poſſidenti an-
tefertur,ita Dec.hic,numero 53. & Zuchardus nume
ro 457.idem reſpondit Barbat.conſilio 23. columna
11.in fine, libro primo. Alciat.tract.præſump.regu. 3.
præſumpt.43.numero 4. Rebuffus in tracta.de pacifi-
cis poſſeſſoribus,numero 375.Mantua hic in fine pri-
mę lecturæ,nec diſſentit Neuiſan.conſ.79.numer. 27.
poſt Bartol.in d.l.1.§.non autem.nu. 1.ff.de bon. poſſ.
794 ſecundum tabul. Illa eſt ratio:quia † poſſeſſio hoc ad
fert commodum, vt ab onere probandi poſſeſſorem
releuet, onuſq; illud in aduerſarium reijciat,l. circa,
ff.de probationibus. Ripa in c.ſæpè,nume.2.de teſtit.
ſpoliat.ſcripſi in præcitatis commentarijs de arbitra-
rijs iudicum,lib.2.caſu 47.nume.12. ſi ergo poſſidens
nihil probat,is qui poſſidet,abſoluendus eſt, & eo lo-
ci his ſimilia congeſſi. Accedit quod ex vulgata iuris
regula,in pari caſu potior eſt poſſidentis conditio, l. in
pari,de reg.iur.quo loci Decius citauit Bart. in dicta
l.prima,§.non autem.ſimilia recenſet Tiraquel. tracta
tu de iure primogen.quæſt. 17.opinione 11.nu.4.Ani-
maduertẽdum tamen eſt,inquit Decius hic,poſſeſſio-
nem hoc commodum non parere,vt reus abſoluatur,
cum poſſeſſio hoc ſolum operetur, vt poſſeſſor reus ef-
ficiatur,§.commodum, Inſtit. de interdict. & reus in
dubio abſoluitur,ita quod(ſubiungit Decius)idem eſ-
ſet in alio reo non poſſidẽte,ex regula l.fauorabiliores.
ff.de regul.iuris.& l. Arianus,de action. & obligatio.id
quod viſus eſt ſentire & Bartol.dicto §.non autem,nu
mero primo,verſic.primo ſecundum.& hic admonuit
Zuchard.num.458. ſed vere vix hoc ſenſit Barto.cum
ſimpliciter de poſſeſſore loquatur,dum citat l.eum a-
ctum,ff.de negot.geſtis.l.matrem,C.de probatio.& l.
non ſolum,§.ſed vt probari, ff. de oper. noui nunciat.
Verum a Decio diſſentit Zuchardus, vbi ſupra, dum
ſcribit,quod ſi poſſeſſione vacante alter peteret ſe mit
ti in poſſeſſionem, & alter ad contradicendum com-
pareret:is primus ſuccumberet,ſi non probaret, cum
actoris loco ſit,ex quo primus prouocauit,l. in tribus,
ff.de iudic.ſi vero(ſubijcit Zuchardus) & is qui poſſi-
det, & ad contradicendum venit, & ipſe peteret ſe
Prætoris authoritate in poſſeſſionem mitti, & ſuum
teſtamentum exhiberet, ita quod & ipſe actoris par-
tes ſuſtineret, aduerſario nihil probante ipſe obtine-
795 ret,cum in pari cauſa ſit potior cauſa † poſſeſſoris,
d.l.in pari.de regu.iuris.atque ita verum non eſt quod
ſcribit Decius poſſeſſioni hoc non adſcribi,ſed illi qua
litati quod reus quis ſit. Quod autem ſcribit Baldus
in l.prima,num.6.C.quando prouoc. non eſt neceſſe.
796 poſſeſſionem † ſolum prodeſſe in abſoluendo, non
autem vt titulum attuliſſe dicatur,verum eſt, & cum
Baldo ſenſit Aretinus in l.eum qui duob. de acq. hær.
& Zuchar.hic,num.459.Nam inter ſe titulus, & poſ-
ſeſſio differunt,vt clariſſimi iuris eſt.Nec huic doctri-
797 næ aduerſatur tex.† c.ſi a ſede,de præb.in 6.quo p-
motus,dubiam eſſe Baldi ſentẽtiam ſcripſit hoc loco
Decius,& male certe,vt etiam animaduertit Zuchar
dus,quem mox retuli.Sed pręter Zuchardum ego opi
nor in eo Decium falli,dum ait,in d.c.ſi a ſede.quod il
le,qui poſſidet,videtur habere titulum, non obſtante
incertitudine.Non enim hoc ſimpliciter ex eo cano-
ne colligitur:ſed hoc quod ex duobus habentibus titu-
lum,is primo habuiſſe præſumitur, qui etiam primus
poſseſsionem adeptus eſt, atque ita illa poſseſsio ſolũ
præſumi facit qualitatem prioritatis,præſuppoſita ſci
licet tituli ſubſtantia. Nam duæ collationes ibi factæ
fuerant, vna a Pontifice, altera ab Ordinario,& non
conſtabat quæ prior eſset:diffinitur ibi illum præfer-
ri qui in poſseſsione eſt,titulus ergo ibi adfuit,& poſ-
ſeſsio ſolam prioritatem conceſsionis arguit. Nec eſt
verum quod ait Decius in caſu dicti capit. ſi a ſede,il-
lum eſse potiorem ratione tituli: quia alias ex ſola poſ
ſeſsione nullum ius conſequi potuiſset in beneficio,
cum ex ſola poſseſsione ius non acquiratur in benefi-
cijs eccleſiaſticis.capit.olim ex litteris, de reſcriptis.
Non itaq; verum hoc eſt,quia dicimus in caſu dicti ca-
pit.ſi a ſede, illum poſseſsorem adeptum fuiſse poſseſ-
ſionem ex collationis titulo,deinde exortam fuiſse con
trouerſiam inter eum,& alterum, qui pariter ab alio
collatore titulum habuit, & hunc poſseſsorem præ-
ferri in titulo, qui ob poſseſsionem anterior præſumi
tur:non ergo eum poſseſsorem ex ſola poſseſsione ti-
tulum obtinuiſse dicimus, ſex ex titulo poſseſsionem,
& ex poſseſsione qualitatem prioritatis tituli inferri,
atque præſumi,
798 QVAERO nonageſimoſextò,an † lata ſentẽ-
tia ſuper hac miſsione in poſseſsionẽ certæ partis bo-
norum exiſtentium in vno loco,præiudicium adferat
bonis alio in loco exiſtentibus? Zuchardus hic numero
309.verſic.2.conſidera,poſt Baldum hic, docuit præ-
iudicium non adferre. Ea ratione,quod res inter alios
acta alijs non nocet,l. vnica. C.res inter alios acta. Ac-
799 cedit quemadmodum † vniuſcuiuſque rei a defun-
cto poſseſsæ aprehendi poſseſsio debet, vt poſt A-
lex.conſ.70.ad fin.lib.6.reſpondit Neuizan.conſ.80.
nu.31.& ſcribunt omnes in l.3.in princ.ff.de acq.poſ.
& latè explicat Mynſing.cent.3.deciſ.39. Natta con
ſil.429.lib.2.ita etiam ferri ſententia debet de mitten
do in poſseſsionem ſingularum rerum. Scribit tamen
Iacobinus a S.Georgio hic in fine,poſt Cinum,Fulgo-
ſium,& Alex.quod miſsus in poſseſsionem vnius par-
tis bonorum,poteſt petere ſe in ea confirmari,& in re
ſiduum de nouo mitti. Vantius li.1.q.c.33.Sapia l.vni
ca,nu.50.C.quando non pet.part.
800 QVAERO nonageſimoſeptimò, an † iudex
qui pronunciauit ſcriptum hæredem eſse mittendum
in poſseſsionem,poſsit poſseſsorem reum conuentum
cõdemnare ad reſtitutionem fructuum, quos percipie
poſt mortem teſtatoris? Et nõ poſse affirmarunt Spe.
in tit.de teſta.§.ſequitur,num.38.verſic. ſed nunquid
acceſsiones. Albe.hic,nu.19.Alex.conſ.184. nume. 9.
lib.5.& Clarius Iacobinus a ſancto Georgio hic in fi.
Ea ratione vſi ſunt, quod hæres iſte poſtulat ſe mitti
in poſseſsionem bonorum,quæ fuerunt teſtatoris tem
pore eius mortis,vt iam ſuo loco diximus: ſed hi fru-
ctus non erant teſtatoris tempore ſuæ mortis, non er-
go in eorum poſseſsionẽ mitti poteſt ſcriptus hæres.
801 Huic tamẽ alio remedio ſuccurſum erit,nempe† pe
titione hęreditatis, qua deinde fructus poſt mortem
teſtatoris pceptos cõſequi poterit,iuxta l.itẽ veniunt.

§.non

Digitized by Google

§.non ſolum.ff.de peti.hæred.& l.ſi poſt motam.§.fru
ctibus . C. eodem. atque ita intelligi poteſt quod ſcri-
ptum reliquit Pract. Papienſ.in forma libelli pro hære
de ex teſtamento,in gloſſ.vlt.in fine.dum ſcripſit,hæ-
redem ſcriptum conſequi etiam fructus , intelligitur
alio remedio quam ex hac ipſa conſtitutione.

802 QVAERO nonageſimooctauo,an † ſententia
lata in hoc remedio ſit diffinitiua,vel interlocutoria?
Duo caſus diſtingui ſolẽt. Primus eſt, cum ſine contra
dictore pronunciatur, hæredem eſſe mittendum in poſ
ſeſſionem. Hoc caſu ſententia dicitur interlocutoria.
ita Cin.hic colum.2.Bald.nume.22. Pract. Papienſ.in
forma libelli , quo petitur hæreditas ex teſtamento, in
verbo,per veſtram diffinitiuam. Socin.in l.agnitis,nu-
mero 53.ff.de condit.& demonſt. Atque ita hoc in ca
ſu loqui intelligo Alexand.in l. quod iuſſit, numero 7.
de re iudic.& Iaſ.in l.iubere cauere,numero 19.de iu-
riſdict.omnium iudicum , qui ſimpliciter ſcribunt hãc
ſententiam eſſe interlocutoriam . Quam ſane opinio-
nem probant ex textu.in cap.vlt.de elect.in 6.quo loci
ſententia ſine cauſæ cognitione lata,vt hoc in caſu,in-
terlocutoria appellatur . Ita etiam reſpondit Crauet.
803 conſil.273.colum.4. quod illa dicitur † interlocuto-
ria,quæ ſine ſollemnitate profertur, quam opinionem
probaui in tractat.de retinenda poſſeſ.remed.vlt.quę-
804 ſtio.16.Secundo ea ratione adducuntur,quod † ſen-
tentia eſt diffinitiua , quæ finem controuerſiæ impo-
nit, l.qui reſtituere. vbi Iaſ.in 1.notab. de re iudic. ſed
vbi non comparet contradictor , nulla datur contro-
uerſia , ergo diffinitiua dici non poteſt . Tertio con-
ſert,quod miſſio hæc in poſſeſſionem reuocatur,com-
parente contradictore : vt habetur hic in textu, verſi.
ſi autem.ergo eſt interlocutoria , imo nec vim diffini-
tiuæ habet,quia tunc reuocari non poſſet,iuxta l.quod
iuſſit , de re iudic. ita docuit Zuchardus hic , in fine.
Quarto huc pertinet, quod ſententia, qua pronuncia-
805 tur quid † exequendum,eſt interlocutoria : ita mul-
ti a me relati in tracta. de recuper.poſſeſſ.remed.6.nu-
mero 85. vbi & alia quæ è re hac ſunt , recenſui. An
ab hac interlocutoria appellare liceat , dicemus infra
q.ſequenti.

Secundus eſt caſus , cum contradictor comparet ,
tunc ſententia in ea partium contentione atque con-
trouerſia lata,diffinitiua dicitur:ſiquidem de cauſa co
806 gnoſcitur , & libellus datur , ergo eſt † diffinitiua.d.
c.vlt.de elect.in 6.& finis imponitur controuerſiæ,er-
go eſt diffinitiua , dicta l.qui reſtituere, de re iudic.an
ab hac ſententia appellare liceat , dicemus infra quæ-
ſtio.100.

807 QVAERO nonageſimonono,an † ab interlo-
cutoria lata in hoc iudicio appellare liceat ? Et licere
in ſpecie affirmauit Zuchard. hic nu. 436. ea ratiune
adductus , quod etſi in iudicijs vere poſſeſſorijs , aliiſ-
que ſimilibus caſibus non recipiatur appellatio quoad
808 cauſæ merita & ſubſtãtiam, † nihilominus recipitur
ab inordinato proceſſu: ita docuit Baldus in c.ex con-
quæſtio.numero 1.de reſtit.ſpoliat. Iaſ.in l.1. num.5.
verſi.limita ſecundo. C.de bon.poſſeſſ.ſecundum tab.
& ibi Dec.numero 6.verſic.quinto,& ab inordinato.
idem Decius hic, numero 47.verſic.ſed poſſet. Catel.
Cotta in memorial.in verbo,appellari. Dida.lib.pract.
quæſtio.cap.23.numero 8.verſic.ceterum licet. Natta
conſi.121.numero 4.libro primo,& Iuſeph. Ludouic.
deciſ.39.num.8.Hinc reſpondit Angel.conſi.46. Sta-
809 tuto ciuitatis Florentiæ.ad finẽ,quod liceat a † ſen-
tentia , qua quis mittitur in poſſeſſionem ex diſpoſi-
tione ſtatuti , non poſſit appellari , attamen poteſt ab
interlocutoria in ea cauſa lata . Angel. ſecutus eſt Pe-
trus Duennas in regula 44.fallent.3.idem docuit Bal-
dus in l.ſi ex cauſa.§.nunc videndum , & ibi Alber. ff.
de minor.poſt Guliel. Cuneum,quod prohibita appel-
810 latione a † ſententia , intelligitur a diffinitiua , non
autem ab interlocutoria. Huc pertinet quod ſcribunt
Archidiac.Ioan.And.& Geminian.in c.inquiſitionis.
811 de hæret.in 6.dum affirmant,quod licet † hæreticus
prohibeatur appellare, intelligitur quoad definitiuã ,
non autem quoad interlocutoriam . Confert in ſimili
quod docuit Baldus in l.cum proponas , in ſi.de rebus
812 credit. ſi in aliqua cauſa prohibetur † fieri compro-
miſſum, intelligitur quoad cauſam principalem , non
autem quoad articulum emergentem , & idem quod
Baldus,affirmarunt alij,quos retulit Soc.ſen.cõſ.300.
colum.3.verſi.circa tertiam,li.2.Ceterum multis du-
bia admodum redditur hæc declaratio. Primo,quod
813 ita ab † interlocutoria prohibetur appellatio ac a de
finitiua,cum eadem adeſt prohibitionis ratio in inter-
locutoria, quæ in diffinitiua.ita Benedictus a Plumbi-
no in l.etiam.§.abſens.ff.de manumiſſ.vind.quem per
multi,quos infra referam,ſecuti ſunt.atqui hic eadem
adeſt ratio in interlocutoria, quæ in diffinitiua : ſiqui-
dem in illa miſſio in poſſeſſionem,quæ celeritatem re-
quirit , ita per hanc appellationem impeditur , ac per
illam a diffinitiua . Secundo non parum vrget doctri-
na Decij in cap.paſtoralis.nume.4.verſic.ſed conſide-
814 randũ eſt.de appellat.qui ſcribit, quod † tunc diſpo-
ſitio prohibens appellationem,non prohibet ab inter-
locutoria, cum ſimpliciter de ſententia loquitur , vt ſi
dicat, quod a lata ſententia in cauſa alimentorum, vel
ſimili,non liceat appellare,nam tunc appellatione ſen-
tentiæ intelligitur de diffinitiua, vt a potentiori; tum
etiam quia minus læditur ius commune,quo in dubio
admittitur appellatio , vtpote quæ defenſionem con-
tinet.at ſecus eſt (inquit Decius) cum diſpoſitio abſo-
lute & ſimpliciter prohibet tali in cauſa appellari:tũc
(ait ille) dicitur prohibita appellatio etiam ab interlo-
cutoria , & ante Decium , idem aperte docuit Fran-
cus in c.interpoſita.§.ille.de appellatio. quem ſecutus
eſt Felinus in c.cauſam quæ, ad finem, de reſcript.&
ſimilem conſiderationem in ſtatuto prohibente com-
promiſſum facit Socin. ſen. conſilio 300.colum.3.ad
finem,libro ſecundo. Sed iura quę in hoc remedio pro
hibent appellare , ſimpliciter & abſolute nulla facta
mentione ſententiæ prohibent,vt l.vltim.ff.de appel-
lat. recip.& l.quiſquis. C.quorum appellat.non recip.
ergo nec ab interlocutoria recipienda erit appellatio .
Accedit quod ſcribit Rebuffus in commentar. ad Re
gias conſtitutio Galliæ , tomo tertio, titulo de appel-
latio. in præfat. numero 13.non videri verum , quod
prohibita appellatione intelligatur ſolum a diffiniti-
ua , rationem tamen , qua ille motus eſt , non magni
facio. Tertio, non mediocriter ad rem confert , quod
815 eadem eſſe ſolet † natura quæſtionis incidentis , at-
que emergentis in cauſa principali, quæ eſt ipſius cau-
ſæ principalis, Clement. diſpendioſam , de iudic. &
ſcribunt Bartol.in l.ſolet, numero 8. ff. de aliment. &
cib. Iaſon in l.ſecunda, numero ſexto,ſupra hoc titulo
de edicto Diui Adria. tollen. Decius in dicto cap. pa-
ſtoralis, numero quarto in fine . de appellat. & ſcripſi
alia plura in tract.de arbitrar.iudic.libro primo, quæ-
ſtione 45.numero 9.10.& pulchre ſcribit ad rem hanc
fere Socinus ſen.dicto conſilio 30. libro ſecundo. cum
ergo in cauſa principali , atque ita a diffinitiua appel-
lare non liceat , non etiam ab incidentibus . Quarto
816 huc ſpectat illa notabilis etſi vulgaris regula , † cum
quid prohibetur , etiam prohibitum cenſetur , per
quod ad illud peruenitur , l. oratio. ff. de ſponſal. cum
itaque a diffinitiua appellare non liceat , ergo nec ab
interlocutoria per quam ad diffinitiuam peruenire

ſolemus. ita in ſpecie hac ratione docuit Baldus. in l.
vnic. num. 4. C. ſi de moment. poſſeſſ. fuer. appel. quo
loci reijcit opinionem illam Gulielmi Cunei in l. ſi ex
cauſa. §. nunc videndum. ff. de minor. quam ſupra dixi
ab eodem Baldo, ſibi parum conſtanti, ibi probari.
Nec bic repugnat, quod docuit idem Baldus in l. 2. nu
mero 18. C. de epiſc. audient. & in l. poſt ſententiam,
numero quatto, verſicu. pone ergo. C. de ſenten. & in-
terlocu. omnium iudic. Auſrerius in addit. ad Capel.
Toloſa. quæſtione vltima, numero 3. Corn. conſil. 35.
numero 1. lib. primo, & doctiſſimus Grauatius in an-
nora. ad Veſtrium libro 3. cap. 10. numero 6. dum ſcri-
817 bunt, quod † appellari poteſt ab ea interlocutoria
qua pronunciatum fuit, teſtes non eſſe recipiendos, vel
infames recipiendos eſſe. ea ratione vſus eſt Baldus, qa
per diffinitiuam reparari non poterit detrimentum, ſi
quod ex ea adſeratur, & idem ſenſit Angel. dicto con-
ſilio 46. ad fin. quos ſecutus eſt Oſaſcus dicta deciſio-
ne 25. numero 14. verſicul. contrarium. & nouiſſime
Ioſeph. dicta deciſ. 38. numero 7. non inquam hoc ad-
uerſatur, quia dicere poſſumus non procedere hoc in
caſu, vbi eadem adeſt ratio prohibēdi appellationem
ab interlocutoria, quæ eſt prohibēdi a diffinitiua. & li
cet reparari non poſſit damnum per diffinitiuam poſ-
ſeſſorij, poterit tamen reparari per iudicium petito-
rium, quod moueri ab eo poteſt, idque ſufficere egre-
gie in hac ſpecie noſtra reſpondit Caſtren. conſilio 39.
a ſententia lata, libro 1. inquit Caſtren. ex mente Bart.
bic, colum. vltim. verſicu. quandoque tempore primi
818 iuſſus. quod ſi quis compareret † tamquam legitimus
contradictor, vt impediat miſſionem a ſcripto hoc hæ
rede petitam, & iudex pronunciet, eum non eſſe legi-
timum contradictorem, non poteſt ille ab ea interlo-
cutoria appellare: quia licet non poſſit reparari dam-
num per diſſinitiuam poſſeſſorij, poteſt tamen per iu-
dicij petitorij, ſi enim damnum quod infertur per in-
terlocurotiam, non poſſet etiam per iudicium petito-
rium reparari, tunc poſſet ſine probabili dubitatione
recipi hæc appellatio, vt de his ſimilibus dicemus in-
fra quæſtione proxima, declaratione quinta. His de-
819 claratur doctrina illa † Archid. & ſequacium in cap.
inquiſitionis. de hæret. quod hæreticus appellat ab
interlocutoria, etſi non a diffinitiua, procedit inquā,
cum nullo alio remedio ſibi prouidere poteſt, ſecus
ſi poteſt.

Extenditur hæc doctrina, vt procedat etiam in
820 inrerlocutoria, † quæ ſapit, & habet naturā diſſiniti-
uæ, vtputa, cum nullo exiſtente contradictore pronun-
ciatum fuit, hæredem eſſe mittendum in poſſeſſionē:
ita docuit Zuchardus hic, nu. 439. ex opinione Bald.
in l. vnica. C. ſi de moment. poſſeſſ. fuer. appellat. ac An
gel. in l. vltim. §. penul. ff. de appel. qui ſcribunt, ab in-
terlocutoria lata in poſſeſſorio non appellari, cū tangit
negotium principale. ea eſt ratio: quod (vt iam dixi-
821 mus) ab † executone non appellarur, niſi modus
in executione excedatur, l. ab executione. C. quo. ap-
pell. nō recip. hæc autem interlocutoria nil aliud quā
executionem continet: non ergo erit appellandum.
Præterea & ſecundo iam cum Benedicto a Plumbino
in l. etiam. §. abſens. ff. de manumiſſ. vind. diximus, qđ
vbi adeſt eadem ratio prohibendi appellationem ab
interlocuroria, quæ eſt a diſſinitiua, appellari ab ea in-
terlocutoria non poteſt. atqui hoc in caſu non modo
eadem eſt ratio, nempe, ne celeris miſſio in poſſeſſio-
nem remoretur, ſed & maior: quia ſcilicet hic a prin-
cipio non extitit contradictor, cui ex lata ſententia di
ci poſſit præiudicium factum.

822 Declaratur primo, vt † nō procedat relata doctri
na, cum in boc iudicio lata fuit interlocutoria ſupee
iudicis competentia, vel incompetentia: nam hoc in
caſu ſentio appellationem fore admirtendam, ſiqui-
823 dem non cenſetur reiecta † appellatio a ſimili inter-
locutoria, quamquam regulariter ab interlocutoria
non recipiatur. ita reſpondit Angelus conſilio 195.
Domina Gulielmina. idem docuir Baldus in l. ſecun-
da, numero 13. C. de epiſcop. aud. ex textu in Authen.
habita. C. ne filius pro patre. &c. ſinificantibus, de offi.
delegat. idem tradunt Dec. conſilio 49. columna ſecū
da, verſicul. tertio facit. Guid. Papæ quæſtione 10. Ia
ſon in l. quod iuſſit, numero 25. de re iudic. Ruin. con-
ſilio 1. numero 4. libro 4. Curtius iun. conſilio 124. nu-
mero 13. Mynſing. in ſuis Obſeru. cent. 3. Obſeru. 35.
& idem cenſuit bene eruditus Grauatius in annotat.
ad Veſtrium, libro 3. cap. 10. numero 6. Ea eſt ratio:
quod iuriſdictionis defectus, & impedimentum cete-
ra omnia excedit, ita copioſe ſcribit Vantius in tracta.
de nullit. ſentent. titul. de nullit. ſentent. ex defectu iu-
riſdict. ordin. numero 12. & præter eum Anton. Corſe
tus in ſuo ſing. in verbo, ſtatutum, incipit, ſtatuto caue
tur. Deci. conſilio 8. numero 6. conſilio 38. numero 7.
Marſil. ſing. 10. & Pariſ. conſil. 45. num. 28. libro 1. &
conſil. 24. num. 102. lib. 2.

824 Declaratur ſecundo, vt procedat eo caſu, quo † iu
dex per ſuam interlocutoriam pronunciaret, procura
torem legitimum non eſſe procuratorem; vel princi-
palem non habere legitimam perſonam ſtandi in iudi
cio: nam a ſimili interlocutoria licere appellare docuit
Baldus in l. 2. numero 14. C. de epiſcop. aud. Huc perti
net quod reſpondit Signorol. conſil. 14. numero 5. dū
825 ait † appellari poſſe ab ea interlocutoria, qua pro-
nunciatum fuit, aliquem eſſe vel non eſſe tutorem. ar-
gu. Authent. habita. C. ne filius pro patre. & eam eſſe
rationem Baldus, & Signor. ſentiunt, quod ſecum exe
cutionem trahit, nec alia diffinitiua ſperatur. Ita etiā
ſolere concedi appellare ab interlocutoria lata ſupee
legitimatione perſonarum, ſcribunt Petr. Duennas in
regula 52. fal. 1. & Nicol. Anton. Grauatius loco pau-
lo ante citato.

826 QVAERO centeſimo, an a lata † ſententia diſ
finitiua in hoc remedio appellare liceat? Diſtinguen-
di hic ſunt duo caſus. Vnus eſt, cum lata eſt ſententia
ad fauorem hæredis ſcripti, qui petijt ſe mitti in poſ-
ſeſſionem ex hoc edicto contra reum conuentum. Al-
ter eſt, cum iudicatum fuit contra actorem, reo abſo-
luto. De primo non leui diligentia videamus. Rece-
* pta omnium * opinio eſt, reum conuentum appellare
non poſſe a ſententia contra ſe lata, qua pronuncia-
tum fuit, hunc hæredem in teſtamento ſcriptum mit-
tendum eſſe in poſſeſſionem bonorum teſtatoris de-
functi. Hanc probauit hic gloſſa, in verbo, miſſus, quā
ſecuti ſunt Bartol. Bald. Caſtrenſ. Salicet. Alexand. Ia
ſon, Decius, Curtius iun. & Sebaſt. Sapia, quos recen-
ſet Zuchardus hic, numero 435. & alios perplures enu
merat Tiraquell. in tractat. le mort ſaiſit le vif, par. 9.
declar. 5. num. 2. quibus addo Guid. Papæ, quæſt. 132.
columna vlt. Beroum quæſt. 144. Didac. lib. practica.
quæſtio. cap. 23. numero 8. verſic. tertia concluſio. &
Oſaſcum Præſidem virum conſultiſſimum in deciſio-
nibus Pedemont. deciſ. 25. nume. 9. quam quidem opi
nionem aperte probant. l. vltim. ff. de appellat. recip.
& l. quisquis. C. quor. appel. non recip. ea eſt ratio quā
Iuriſconſultus & Imperator conſiderat, quod teſtato
ris voluntas celerem executionem requirit. Huc ſpe-
ctat quod tradit Socin. iun. conſil. 138. num. 6. lib. 3. a
827 pronunciatione † de inſtrumento exequendo non
appellari, cum celeritatem poſtulet. Ceterum eſt hic
diligenter animaduertendum, an quod relati Docto-
res ſcribunt, intelligatur prohibitam eſſe hoc in
caſu

Digitized by Google

828 caſus † appellationem, tam quo ad effectum deuolu-
tiuum, quam quo ad effectum executionis ſentẽtiæ ſu
ſpenſiuum? hoc enim nemo clare, & dilucide, quod vi-
derim, declarat. Ego opinor, hanc appellationem non
impedire ſententiæ executionem, concedere tamen
deuolutionem cognitionis iuſtitiæ, vel iniuſtitiæ ad iu
dicem, ad quem appellatum extitit: nam ita in ceteris
poſſeſſorijs momentaneis, & quæ celeritatem deſide
* rant, recepta magis opinio * eſt, appellare licere a ſen-
tentia lata quo ad effectum deuolutiuum, etſi non quo
ad ſuſpenſiuum. ita Bartol. in l. ſecunda, numero 9. ff.
de appell. recip. dum ſcribit, quod lata ſententia in poſ
ſeſſorio, & appellatione interpoſita, fit executio ſen-
tentiæ: deinde iudex ad quem appellatum cognoſcit
de iuſtitia, vel iniuſtitia. Bartolum crebrius ſecuti ſunt
Doctores, vt retuli in tractat. de recuperanda poſſeſſ.
remed. nono, numero 322. & hanc ipſam traditionem
eſt ſecutus nouiſſime Ioſeph. Lodou. deciſ. 20. nu. 16.
829 Idem † obſeruatur in ſententia, quæ fertur ſuper do
te ab vxore vel viro petita, ita & quæ de alimentis in
futurum præſtandis: nam & in caſibus appellatio reci
pitur quo ad effectum deuolutiuum, non autem quo
ad ſuſpenſiuum. ita & egregie ſcribunt Baldus Nouel
lus in tractat. de dote, parte 9. priuil. 7. & Olaſcbus d.
deciſ. 25. num. 20. ſi ergo ita in his poſſeſſorijs obſerua
ri ſolet, idem eſt dicendum in hoc noſtro: in quo eadẽ
celeritas deſideratur, dicta l. 2. & d. l. quisquis. quæ qui
dem iura ſolum ſentiunt appellationem reijciendam
fore, ne executio latæ ſententiæ retardetur. Hoc in ſi-
830 mili quoque ſolet obſeruari † in precibus Principi
oblatis aduerſus ſententiam: nam tunc prius exequen
da eſt ſententia, deinde de iuſtitia, vel iniuſtitia ipſius
ſententiæ cognoſcitur, Authent. quæ ſupplicatio. C.
831 de precibus Imper. offer. Ita etiam in † reſtitutione
in integrum dicimus. cap. ſuſcita. de reſtitu. in integr.
832 Ita in † ſententia excõmunicationis. c. licet. de ſent.
excommun. in 6. & de his Afflic. deciſ. 369. nu. 3. in fi-
ne. Eſt ergo idem boc noſtro in caſu dicendum, appel
lationem hic eſſe prohibitam quo ad effectum ſuſpen-
ſiuum executionis ſententiæ: permiſſam vero quo ad
deuolutiuum. facta ergo miſſione in poſſeſſionem hæ-
redis ſcripti, iudex ad quem fuit appellatum, cogno-
ſcet, an recte vel minus iudicatum fuerit.

Extenditur hæc iuris ſententia, vt procedat etiam
833 cum † ſtatutum ſimpliciter permittit, ſemel appel-
lari poſſe in cauſis poſſeſſoriis. quemadmodum cautũ
eſt ſtatuto Bononienſi, necnon & Papienſi. 4. in ciuili-
bus ſub rubr. de modo, & forma procedendi in cauſis
ſummarijs: nam & hoc caſu appellare non licere re-
ſpondit Berous quæſtio. 44. ea ratione permotus eſt
834 Berous, quod † ſpecialis admodum eſt prohibitio
hæc non appellandi in boc remedio. l. quisquis. C. quo.
appell. non recip. & in ſpecie Bald. conſi. 202. pronun
ciatum fuit, lib. 4. quæ ſane ſpecialis prohibitio ſubla-
ta non cenſetur a generali illa permiſſione, & conceſ-
ſione appellandi. Nam ſpecialis eſſe debet mentio eo-
rum, quæ ſunt notatu digna. l. item apud Labeonem.
§. hoc edictum. ff. de iniurijs. Ceterum dubitationis eſt
an hæc appellatio operetur tam effectum ſuſpenſiuum
quam deuolutiuum tantum. Et vtrumque operari in
ſpecie affirmarunt Gratus conſilio vltimo, nume. 16.
17. & 18. libro ſecundo, & Berous quæſt. 91. ita inter
835 pretãtes ſtatutum iam relatũ Bononiæ. Atque † ita
etiam poſſet declarari relatum ſtatutum Papiæ 4. in
836 ciuilibus. † Ego tamen (vt ingenue dicam, quod bac
de re ſentio: de his enim iudicium ferre liberum vni-
cuique eſſe ſcio) ſemper de veritate huius doctrinæ
dubitaui, credidique operari ſolum effectum deuolu-
tiuum.

837 Eſt enim (quantum iudicare poſſum,) hoc † ſtatu
tum editum ad declarationem opinionum, quæ maxi
me cõtrouerſæ ſunt apud Doctor. (quod & in Gallia
ob id factum eſſe ſcribit Rebuffus in comment. ad re-
gias conſtit. tom. 1. titu. de ſententijs executorijs, art.
5. gloſ. 3. num. 2. 3.) an a ſententia lata in poſſeſſorio.
liceat appellare, vel non. quam ſane controuerſiam re-
tuli in eo tractatu. de recuper. poſſeſ. remed. 9. quæſt.
49. hoc itaque ſtatutum ſtatuit ſemel appellari poſſe:
ſufficit ergo ſi operatur hunc effectum deuolutionis.
838 Accedit tex. in † c. paſtoralis. §. præterea, de offi. de-
legat. eo loci ſtatuit Cæleſtinus III. quod quando ap-
pellatio aliquo in caſu iure communi permiſſa nõ eſt,
& illa admittitur Principis reſcripto, non operatur ef-
fectum ſuſpenſiuum, niſi ex certa ſcientia, reſcripſit
Pontifex, eam executionem quoque fore ſuſpenden-
dam. atque ita conſtitutionem illam intellexerunt ibi
Abbas, & idem in cap. paſtoralis, numero 9. de appell.
& Didac. lib. practicar. quæſtio. cap. 23. numero ſepti-
mo, a ſcripto autem ad ſtatutum licere argumentari
certum eſt, cum in vtroque ſtricta interpretatio tan-
tum recipiatur. Accedit authoritas non parui ponde-
ris Guidonis Papæ, quæſt. 37. ſi appelletur. qui ſcribit
in Gallia ex ſtatuto [quis per litteras, &c.] eſſe per-
miſſam appellationem in iudicio poſſeſſionis redin-
tegratorio, & tamen fuiſſe vſu receptum, appellatio-
nem illam ſolum operari effectum deuolutiuum. Il-
lum ſecutus eſt Petrus Rebuffus in comment. ad Re-
gias Conſtitut. Galliæ, tomo 1. titu. de ſentent. execu-
tio. articul. quinto, glo. tertia, numero quarto, Accedit
etiam, quod in caſu huius remedij ſtatuta hæc non ha
bent locum, vt ipſemet Bero. dicta quæſtio. 44. ſcribit,
quia ſpecialis nimis eſt appellationis a ſententia in hoc
iudicio lata, prohibitio. Hinc videmus, quod & iure
Pontificio appellatio hoc in caſu non operatur effe-
ctum ſuſpenſiuum, (vt mox ſubijciam) cum tamen id
in ceteris efficiat. Quibus facili negotio, ſi quis aduer-
tit, diluuntur argumentationes illæ Grati, & Beroi.
839 Nam, dum inquit † Gratus, ſtatutum aliquid opera
ri debere: conſtat ſatis operari, ex quo declarat cõtro-
uerſas opiniones. Et dum ſubiicit Gratus dicto conſil.
vlt. num. 17. quod appellatio vbi permiſſa eſt, ſui natu
ra operatur effectum ſuſpenſiuum, ita cum a ſtatuto
eſt conceſſa, dicendum eſt, ne contra ſuam naturam
operetur? Retorquetur naturam appellationis in poſ-
ſeſſorio eſſe, operari effectum deuolutiuum tantum, er
go idem dicendum, cum in poſſeſſorio ſtatutum vult
poſſe appellari. Accedit quod ſi ius commune vult ali-
quo in caſu ex aliqua cauſa appellari poſſe a ſententia
lata in poſſeſſorio, operatur appellatio illa effectum ſu
ſpenſiuum ratione illius nouæ cauſæ (vt infra ſuo loco
dicemus) ob id diuerſum eſt, cum ſimpliciter ſtatu-
tum appellari concedit. Non etiam repugnat, quod
ſcribit Gratus ibidem numero 25. verſiculo ſeptimo
negari, &c. caſus multos in iure communi eſſe, quibus
permiſſa eſt appellatio quo ad vtrumque effectum:
quos caſus complecti videtur vna cum his, quibus nõ
eſt permiſſa appellatio quo ad effectum ſuſpenſiuum:
omnes ergo æqualiter determinat, iuxta regulam l.
iam hoc iure. de vulga. & pupillar. ſubſtitutio. non in-
quam hoc repugnat, ſiquidem dum ius commune ali-
quibus in caſibus permittit etiam in cauſis his poſſeſ-
ſorijs appellare, quo ad vtrumque effectum, id contin
git ob iuſtam aliquam, & extrinſecam cauſam: vt pu-
ta, quia damnum reparari non poteſt in petitorio, vel
aliam ob ſimilem: id quod non eſt in ſtatuto ſimplici-
ter permittente: & ideo ſtatutum relatum ad ius com
mune, vt illius declaratoriũ, operatur idẽ quod ius cõ
mune, nempe in ſimplici poſſeſſorio ſolũ effectũ deuo-

lutiuum,in poſſeſſorio extante cauſa legitima vtrum-
que,atque ita ceſſet regula l. iam hoc iure. de vulgar.
quæ non procedit vbi adeſt diuerſa ratio,vt ibi ſcribit
Iaſ.numero 11.verſiculo ſecundo iſta.& Decius conſ.
394.num.3.Quod deinde ait Gratus d.conſ.vlt.num.
26.fauorabile eſſe admittere appellationem,iuxta gl.
l.qui reſtituere.de rei vendic. Dec.conſil.34.nume. 5.
& alibi. verum eſt hoc etiam in caſu quo ad effectum
deuolutiuum, vt ſcilicet de iuſtitia, vel iniuſtitia ſen-
tentiæ cognoſcatur,non tamen quoad effectum ſuſpē
ſiuum,cum fauorabilius ſit ea equi teſtatoris volunta-
tem,vel etiam ſpoliatum reſtituere: cum ſit quod is
qui ſuccumbit,de iure ſuo in iudicio petitorio eaperi-
ri poſſit, vel expectare ſententiam in eodem iudicio
poſſeſſorio appellationis, quæ cognitionem deuoluit.
Non refero ceteras Grati argumentationes quæ vere
ex relatis diſſolui poſſunt.

Ea tenditur ſecundo hæc iuris concluſio, vt proce-
840 dat etiam de iure † canonico,quo ſane iure in cauſis
poſtorijs recipitur appellatio quo ad effectum deuo-
lutiuum,non autem quo ad ſuſpenſiuum. ita interpre-
tor Baldum in l.vnica,numero 6. verſicu. ſed de iure
canonico.C.ſi de momen.poſſ. fuer. appell. nā Baldus
ſemper fere in ea opinione fuit,quod appellatio in cau
ſis poſſeſſorijs nullum pariat effectum nec deuoluti-
uum, nec ſuſpenſiuum,quemadmodum ſcripſi copio
ſè in tractat. de recuperand. poſſeſſ.remed. 9. numero
322. Hanc opinionem modo temperat Baldus in di-
cta l.vnica, nume.ſeato non procedere de iure canoni
co, quo permiſſum eſt appellari, intelligit Baldus ius
canonicum permittere,quo ad effectum deuolutiuum
non autem ſuſpenſiuum, quod quidem tunc ſolum o-
peratur cum adeſt iuſta cauſa: vt puta, ſi euidens ad-
eſt iniuſtitia, vel altera ſimilis. Quare ſenſit iure Ca-
nonico non licere appellare, quo ad effectum ſuſpen-
ſiuum. Hanc eſſe Baldi mentem ex eo conijcitur,
dum ſubijcit, idem eſſe,maaime in poſſeſſorio bene-
ficij,vel iuriſdictionis: nam in his appellatio opera-
tur vtrumque effectum, ob illam cauſam, quia de
titulo probandum eſt,ita ergo cum iure canonico per
mittitur appellatio,ſi cauſa adeſt euidēs,operatur effe
ctum ſuſpenſiuum: non autem cum ſimpliciter ap-
pelletur. Hæc Baldi mens facilius colligitur ea eiuſ-
dem reſponſo conſilio 141.præmiſſis verbis,columna
ſecunda,verſic.ad euidentiam,ibi,dum ſcribit in hęc
verba: [Sed de iure canonico appellatur, ſi graua-
men eſt manifeſtum,vel notorium, id eſt, per ſe no-
tum,vnde ſi iudea miſit hæredem in poſſeſſionem ex
teſtamento,quod iuris rationibus non ſubſiſtit,& hoc
ante ſententiam liquide eſt probatum, & ea actis ap-
paret,poteſt appellari,vt notatur in cap. Romana.§.ſi
autem poſt.de appellatio.in ſeato,] Hæc Baldus. Ve-
re innuit Baldus regulariter iure Canonico non appel
lari (intelligo quoad effectum ſuſpenſiuum: nam de te
ſtamenti,ſeu ſententiæ eaecutione ſemper agit Bal-
dus)cum conditionaliter loquatur,cum ſcilicet graua
men eſt manifeſtum, quod quidem, & iure ciuili(vt
ſuo loco dicam)permiſſum eſt. Hoc idem ſenſit ipſe
Baldus conſilio 202.pronunciatum fuit, libro 4. dum
in fine illius reſponſi, ita ſcribit. [Concludendum eſt
igitur de iuris rigore appellari non poſſe: per commu
nem enim appellantium malitiam legum duritia hoc
introductum eſt: ſed de æquitate canonica ex euiden-
ti,& iuſta cauſa,quæ ex actis appareat, appellari po-
teſt. hoc tenet Ioan. Andr. in c.paſtoralis,in nota.] Ha
ctenus Baldus, cuius verba aperta,& clara adeo ſunt,
vt nullam interpretationem requirant.quinimo, ita
Baldum in duobus his reſponſis ſcripſiſſe ſenſit Dida.
li. pract.quæſtio.ca.23.num.8.verſic.tertia concluſio.

Quocirca eſt dicendum Salicetum in d.l. vnica. colū.
3.verſic. quæro ſecundo.C.ſi de moment.poſſeſſ.fuer.
appellat. aſſerentem iure canonico appellare licere,
vt ſcribit Baldus,modo cauſa inferatur iuſta, ſenſiſſe
modo etiā ſi de ea cauſa conſtet. Ita intelligo Zuchar-
dum hic,num.441.& Tiraquell.tractat. le mort ſaiſit
le viſ.parte ſexta,declarat.6.numero 5. In hac opinio-
ne ita ſum, iure Canonico a ſententia lata in hoc re-
medio non licere appellare quo ad effectum ſuſpenſi-
uum,ſed bene quo ad deuolutiuum. Vtriuſque caſus
ſunt rationes,mea quidem opinione, ſatis vrgentes.
Nam quod appellationem permiſerit hoc ius Pontifi
cium,id factum opinor,ne conqueri valeat condemna
tus,quin de ſuo iure cognitum fuerit: noua enim per
appellationem cognitio eſt ad iuſtitiæ confirmationē,
vel ad iniuſtitiæ atque iniuriæ propulſionem. nec inte
rim qui obtinuit iure ſuo fraudatur, cum in poſſeſſio-
nem mittatur. Qua ſane ratione adducti Pontifices,
conſtituerunt huius ſententiæ executionem differen-
dam non eſſe: nam ſi ius ciuile teſtatorum diſpoſitio-
ni multum fauet, multo plus certe fauet ius Pontifi-
cium: quandoquidem ſtatuit ius Pontificium, teſta-
mentum duobus teſtibus adhibitis coram parocho cō
ditum, vim obtinere. cap.cum eſſes. vbi omnes. de te-
ſtament. His ſimilia prætereo. Eſt ergo vtrique par-
tium conſultum, hæredi, quia ſui teſtatoris volunta-
tem exequitur, reo conuento, quia de eius iure adhuc
cognoſcitur. Hinc intelligimus male ſenſiſſe Beroum
quæſtione 44. numero tertio, quem ſecutus eſt Pe-
trus Benintend. concluſio.79.numero ſeptimo, in fi-
841 ne.qui ſcripſerūt iure Canonico † non licere appella
re in caſu huius remedij, non ſolum quo ad effectum
ſuſpenſiuum,ſed nec etiam quo ad deuolutiuum, ex
textu cap.vlt.§. ſi quis,2.quæſt.6. quæ conſtitutio illa
eſt Gratia. Valent. & Theodoſ. Imp. in d.l.quiſquis,
C.quor.appellat.non recip. quam canonizatam ij fuiſ
ſe ſcribunt. id quod in ſpecie hac reſpōdens diait Bal.
dicto conſilio 202.lib.4. Errant vero Berous & Benin
tend. rationibus iam ſupra perpenſis. quibus nec ipſi
ſatisfaciunt,nec Ioſeph. Ludou. deciſ.20.num.20.qui
842 cum eis ſenſit. Nec aduerſatur is tex. † d.cap. vlt.§.ſi
quis,quandoquidem illa conſtitutio fuit ſolum a Gra-
tiano ad ſuæ aſſertionis confirmationem relata,atque
ita inter canones inſerta,non tamen ab aliquo Ponti-
fice canonizata, non ergo Canonis authoritatem, ita
declarat ea aliorum ſententia Ripa in cap.2.num. 80.
643 de reſcri.qui ſcribit tunc leges † Cæſarum in eo de-
cretorum libro relatas cenſeri canonizatas,cum in ip-
ſomet canone ab aliquo edito incorporatæ atque inſer
te fuerunt,atq; ita ſcribit ſenſiſſe glo. in cap. in primis,
2.quæſtio.prima,& alibi idem nouiſſime,poſt multos
ſcribit Sebaſtianus Medices in non contemnendis cō
ment.de legibus,& ſtatutis,parte prima, quæſtione 3.
num.19.& in ſpecie noſtra ita declarat dicto §.ſi quis.
Freder.de Senis conſil.76.domino auditori. Sed eſto,
quod canonizata ſit illa conſtitutio,non tamen dicen-
dum eſt immutatam eſſe illius diſpoſitionem,quæ eſt,
vt ſententiæ eaecutio non differatur, non autem quin
cognitio cauſæ appellationis deuoluatur, vt iam dixi-
mus. Hæc extenſio non procedit,cum iuſta, & appa-
844 rens † cauſa appellationis extat, vtputa manifeſta
iniuſtitia: tunc appellatio vtrumque effectum,deuolu
tiuum ſcilicet, & ſuſpenſiuum operatur, vt Bal. dicto
conſilio 141.lib.1.& conſil.202.lib. 4. & Didac. loco
iam citato notant.

Declaratur primo,vt non procedat relata conclu-
845 ſio † quoad tertium,quia citatus non fuit:nam is ap
pellare poterit. ita Zuchardus hic,numero 446.ea ra-
tione mouetur, quod iura illa, quæ appellationem
non

Digitized by Google

846 non † admittunt aliqua in cauſa, intelliguntur reſpe
ctu illius, cum quo lis tractata eſt, non autem reſpectu
tertij. ita Bartolus in l. 1. §. interdum, numero 4. ff. à
quibus appella. non licet. copioſè Felin. in ca. ſuper eo.
de offic. delegat. & refert hic Zuchardus. His addo
Francum in c. paſtoralis, quæſtio. 7. de appella. Anton.
Corſetum in ſingulari, in verbo, clauſula, el 1. & in ver
bo, appellatio, el 1. Vantium in tract. de nullit. tit. quis
poſſit dicere de nullitate, numero 15. Dida. lib. pract.
quæſtio. cap. 15. nume. 4. verſic. 4. ſi ad cauſam. quibus
accedit Alexander conſil. 84. numero 7. libro 3. qui re-
847 ſpondit idem eſſe, ſi princeps ſuo reſcripto † cum
clauſula [de plenitudine poteſtatis] reijceret appella-
tionem: non enim quoad tertium reiecta intelligitur.
Huc ſpectat, quòd ſi ſtatuto tributa eſt parata execu-
848 tio † inſtrumento (vt appellant) guarentigiato, non
intelligitur habere eam vim cõtra tertium. ita Baldus
in l. 1. C. commun. de leg. Alexander in l. 1. §. ſi hæres.
ff. ad Trebel. Decius conſilio 198. numero quinto, &
Ruin. conſilio 209. numero 21. libro primo. Quibus
849 declaratur † ſtatutum Papiæ 6. in ciuilibus, ſub rub.
de executione inſtrumenti. His ſimilia recenſet Ale-
xander conſilio 83. ad finem lib. 3. Illud obſeruandum
eſt in hac declaratione prima, hanc ſcilicet appellatio-
nem operari effectum etiam ſuſpẽſiuum, c. cum ſuper,
de offi. deleg. & ibi Baldus numero ſecundo, quem ita
loqui intelligo.

850 Declaratur ſecundò, vt non procedat relata † con
cluſio, quando hæc ſententia eſſet euidenter iniuſta:
nam tunc appellare licet. Ita docuit Zuchardus hic,
num. 447. poſt Alexan. conſi. 91. num. 3. lib. 6. qui mul-
tis ſimilibus comprobat. Idem Alexand. conſi. 77. col.
penult. & vlt. lib. 2. qui reſpondit, his caſibus licere ap-
851 pellare, cum † appellandi ratio eſt in promptu, vt
quia ex actis conſtat de iniquitate. idem affirmarunt
Calcan. conſi. 83. num. 1. Natta conſi. 51. nume. 21. &
conſil. 72. nume. 4. lib. 1. & doctiſſimus præſes Oſaſcus
deciſ. 25. nume. 13. qui alios recenſet & Ioſeph. Ludo-
uic. deciſio. 39. nume. 9. His addo in ſpecie conſil. 141.
præmiſſis verbis, colum. 2. verſic. vnde ſi iudex. & col.
vlti. verſicul. vel quando eſt notorie, lib. 1. qui in ſpecie
huius noſtri remedij reſpondit. Accedit quod ſenten-
852 tia † euidenter iniuſta nullitati æquiparatur. ita ſcri-
bunt omnes in cap. cum in iure. de offic. deleg. Barbat.
conſ. 1. colum. 1. in fi. lib. 2. Iaſon conſilio 21. colum. 2.
lib. 1. Socin. ſen. conſil. 101. colum. penult. lib. 3. Ruin.
conſil. 138. nume. 22. lib. 5. Curtius iun. conſi. 104. nu-
mero 5. & Didac. Couarru. lib. 1. variarum reſolutio.
cap. 1. num. 10. qui quidem iuris interpretes affirmant,
853 hanc † ſententiam nullo tempore, & modo exequen
dam fore. Quocirca facile intelligimus appellationem
ab ea interpoſitam operari non ſolum effectum deuo-
854 lutiuum, ſed & † ſuſpenſiuum, quod in ſpecie ſcri-
pſerunt Baldus in c. paſtoralis. §. præterea. nume. 5. de
offic. delegat. Aufrerius in addit. ad deciſiones Tolo-
ſan. quæſt. vlt. num. 3. & Oſaſcus deciſio. 25. ad finem.
verſic. fallit autem.

Declaratur tertiò, vt non procedat, quando hęc ſen
855 tentia † fuiſſet lata ſine cauſæ cognitione: nam ab ea
appellare licet, ita Alexand. hic, num. 28. verſic. & di-
co. & Zuchard. num. 448. qui ſcribit, ſententiam hanc
eſſe nullam: (vt in ſequenti quæſtione dicam,) cum au
tem fertur ſententia ſine cauſæ cognitione, appellari
poteſt, cum iuſta adſit appellandi cauſa, ita docuit Bal
dus in l. quiſquis, in princip. C. quor. appell. non recip.
Cap. Toloſa. quæſt. vlt. Iaſ. conſil. 60. nume. 5. lib. 1. &
Oſaſcus d. deciſ. 25. nume. 13. qui & Rebuffum recen-
ſet. Et (vt dixi) cum in promptu adſit hæc iuſta cauſa,
operatur hæc appellatio vtrumque effectum. ex iam
relatis ſupra, & ſenſit Oſaſcus d. deciſ. 25. ad fi. verſic.
idem ſi appellandi.

Declaratur quartò, vt non vendicet ſibi locum hęc
856 doctrina, cum † is poſſeſſor conuentus aſſerit ſe pa-
riter hęredem ſcriptũ in teſtamento ſollemni, atque
ita parem titulum oſtendit, tunc a ſententia contra ſe
lata appellare poteſt. ita cenſuit Antonius Nicellus in
tract. de concordia gloſſarum. concordia 1. nume. 28.
adductus reſponſo Baldi conſilio 281. lib. 3. in meo co-
dice eſt conſilio 141. præmiſſis verbis, lib. 1. de quo in-
fra dicemus. Idem Baldus hoc aſſeruit in l. vnica, nu-
mero 4. verſicul. quarto nos dicimus. C. ſi de moment.
poſſeſſ. fuer. appell. poſt Innocent. quem Baldus vere
ſecutus eſt: etſi Innocentij rationem (vt mox ſubij-
ciam) improbet. Dicere hoc volui, quia is Nicellus
præcitato loco intellexit Baldum ab Innocentio di-
ſcedere. Ea ratione in hanc opinionem adducti vidẽ-
tur Innocentius, Baldus & Nicellus, quod hæc ſenten
tia ſit interlocutoria, non autem diffinitiua, quæ ſane
interlocutoria in poſſeſſorio lata appellationẽ admit-
tit, vt multi, quos in præcedenti quæſtione retuli, ſcri-
bunt. Verum, vt ſenſit Baldus in d. l. vnica, hæc non eſt
857 interlocutoria, ſed † diffinitiua, cum totum nego-
tium poſſeſſorij diffiniat, quemadmodũ recte cenſue-
runt Bald. in l. poſt ſententiam, nume. 5. C. de ſentent.
& interlocut. omn. iudicum. & in l. 2. num. 7. ff. de ap-
pellatio. recip. idem conſil. 338. præmittendum eſt ad
* euidentiam, colum. 1. lib. 5. qui * communem hanc eſ-
ſe teſtatur Bar. in l. quod iuſſit, numero 10. ff. de re iud.
Imola in Clement. 1. de ſequeſt. poſſ. & fruct. & alibi
ſæpe. Verior itaque ratio illa eſſe videtur, quod quan-
858 do † ambo, actor ſcilicet, & reus conuentus, parem
titulum habere contendunt, cauſa habere creditur ad-
mixtum iudicium petitorium, id quod ex Baldo con-
ſilio 126. libro quinto ſenſit Nicellus loco iam citato,
num. 28. Quod verum eſſe opinor illis caſibus, quibus
iudex Partium conſenſu ſuper ſolo poſſeſſorio hoc in
caſu procedit: at ſecus ſi reus vult ſummarium pro-
ceſſum impediri, & cauſam pleno in iudicio tractari:
nam iſte contradictor impedire poteſt, nõ ſolum cum
licentiam iudex vult concedere hæredi, vt mittatur in
poſſeſſionem (quemadmodum iam dixi ſupra numero
565.) ſed etiam impedit ipſam miſſionem, ob iam da-
tam licentiam, (vt dixi ſupra nume. 586.) Hæc decla-
ratio eo etiam caſu procedit, cum actor, qui ſe hære-
859 dem † aſſerit, omiſſo iudicio ex hac noſtra conſtitu-
tione vult mitti in poſſeſſionem, ſeu vult a iudice de-
clarari, ſe poſſe continuare poſſeſſionem defuncti ex
diſpoſitione ſtatuti, quo cautum eſt, quod poſſeſſio
defuncti continuetur in hæredem. Nam hoc in caſu,
ex quo iſte actor probare debet ſe eſſe verum hære-
dem, atque ita quia cauſa dominij quodammodo ad-
miſcetur, ſi ferri contingat ſententiã contra reum con
uentum, is appellare ab ea poterit. Ita reſpondit Bald.
d. conſi. 141. præmiſſis verbis, colum. 3. & conſil. 330.
ſtatuto cauetur, colum. 1. libro 1. qui ita declarat ſta-
860 tutum † Mediolani, de continuanda poſſeſſione de-
functi in hæredem. Baldum ſecuti ſunt Corſetus, &
Cotta, quos recenſet, & probat Tiraq. tracta. le mort
ſaiſit le vif, par. 6. declar. 6. nume. 1. Quibus accedunt
Nicellus in d. tract. de concordia gloſſarum, concor. 1.
num. 25. verſic. moderatur. & nume. 70. etſi corrupte
Baldum alleget. Ita quoque vno verbo cum Baldo ſen
ſit Franciſ. Sarmient. in tract. de reditibus eccleſ. par-
te 3. cap. ſecundo, num. 17. Verum eſt hic animaduer-
861 tendum, † Baldũ eo in caſu reſpondiſſe, in quo pro-
babiliter dubitabatur, an ille R. qui aſſerebat ſe ſcri-
ptum hæredem, & pro quo fuit pronunciatum con-
tra D. eius aduerſarium, eſſet ſcriptus hæres vel non.
Nam

Digitized by Google

Nam (vt ex facti ſpecie a Baldo relata colligi poteſt,
d.conſi.141.ibi,teſtator in primo teſtamento inſtituit
C.quem filium ſuum naturalem, & legitimum eſſe aſ-
ſeruit, deinde is teſtator in ſecundo teſtamento inſti-
tuit D.fratrem ſuum, præterito dicto C. filio ſuo, ſed
ei legatum ſolum fecit, & exiſtente in poſſeſſione bo-
norum dicti defuncti C. filio, pro eo fuit ab vno iudi-
cum iudicatum, ex parte D. appellatum ab ea ſenten-
tia. Erat ergo probabilis dubitatio, quorum eſſet hæ-
res ſcriptus? Nam is C.non videbatur ſcriptus,ex quo
teſtamentum illud primum, in quo hęres fuerat factus
per ſecundum reuocatum videbatur nullum, ob præ-
teritionem illius C.qui cum ex primo teſtamento con-
ſtare videretur, quod eſſet filius, in ſecundo teſta-
mento fuerat præteritus (quod vere Baldus in d.con-
ſilio 141. colum.3. in fine. perpendit) cum ergo eſſet
probabilis dubitatio, quis foret hæres, neceſſe fuerat
ingredi iudicium petitorium,atque ita probare,ſe hæ-
redem: quia(vt dicebat Baldus)ſtatutum Mediolani
non admittit abuſiuum hæredem, ſed verum: & abu-
ſiuus ac fictus eſſet hæres, cum dubium eſt probabile,
an ita ſit,vel non. Cum ergo eo in caſu fuiſſet diſputa-
tio petitorij admiſſa, iure a lata ſententia appellari po
tuit,vt inquit Baldus d.conſ.141.colum.3.in fi.& Au-
frerius in additio.Capellæ Toloſanæ, quęſt.vlt.nu.11.
verſic.item niſi fuerit. Ita enim dicimus & in ceteris
862 poſſeſſorijs, quod ſi † exceptio reſpiciens proprieta-
tem,quæ repellenda erat, fuit admiſſa,eſt ſuper ea co-
gnoſcēdum: quemadmodum ſcribunt permulti,quos
retuli in tractatu de rec.poſ. remed.1.quæſtio.15. vbi
copioſe hac de re diſſerui. Hæc ergo appellatio,cum a
ſententia prolata in mixto poſſeſſorio ſit, operabitur
effectum ſuſpenſiuum,vt ſentiunt relati Doctores, &
clare poſt Bal.conſil.367.lib.1. & Iaſ.conſi.187.lib.2.
cenſuit Oſaſcus deciſ.25.colum.vlt.item quando lata,
& recte non ceſſat hic illa cauſa celeritatis, quæ iudi-
cio poſſeſſorio tributa eſt.

863 Declaratur quinto,vt non procedat relata † con-
cluſio, quando ex lata ſententia in hoc iudicio poſſeſ-
ſorio, damnum adfertur irreparabile per ſententiam
ferendam in petitorio. Et quamquam in ſpecie non
reperiam qui hoc ſcribat, veram tamen eſſe puto,eam
que ita multis exemplis comprobo. Videmus enim,
quod vbi poſſeſſori conuento ſuccurſum eſſe non po-
864 teſt in † petitorio iudicio, vt de iure ſuo docendo,
rem illam recuperet, obijcere poteſt cauſam dominij
atque ita impedire poſſeſſoriū. Ita in ſpecie huius edi-
cti cenſuit Caſtr.in l,2.ſupra hoc ti.& ibi Iaſon. & idē
in remedio recuperatorio poſseſſionis ſcripſi in tract.
de recuper. poſseſs. remed.1.numero 308. ita ergo &
hoc in caſu dicendum eſt: recipiendam fore appella-
tionem. Accedit ſecundo,quod ſcribit Baldus in l.vni-
ca.nume.7. verſic.quæro, quid ſi non agitur poſseſſo-
rio. C.ſi de momen.poſseſs.fuer. appel.dum ait, quod
865 quando † iudicium poſseſſorium mouetur contra
detentatorem,vt puta commodatarium,ſi cōtra eum
fertur ſentētia, poterit ille appellare. Ea ratio(inquit
Baldus)quia non poteſt commodatarius iudicium pe-
titorium mouere: atque ita illatum damnum repara-
re. idem affirmarunt Bald.in l.a.nume.22.C.de epiſc.
aud.Barto.in l.2.numero 3.ff.de appel.recip. Caſtren.
conſil.46.ſuper eo quod quæritur, colum.2.verſic.pro
hoc facit, lib.1.& Dec.in l.1.colum.3.verſic.ſecundo
quando.C.de bonor.poſseſs.ſecundum tab.Hinc ſcri-
bit Ant.Nicellus,in tract.de concordia gloſsarum cō-
cord.1.nume.31.32. ex ſententia Michaelis Marliani
Iuriſconſulti Mediolanenſis; idem eſse, quando reus
866 conuentus † eſset colonus, qui cum iudicium peti-
torium mouere non poſſit, appellare poterit a ſenten-
tia lata in poſseſſorio, qua res ei auferretur, inquitque
a Marliano illo ſe accepiſse, ita bis aliquando Medio-
lani fuiſse iudicatum. Idem ſenſit Oſaſcus deciſio.25.
num.11.verſi.ſimiliter,etſi Ange.conſil.46.diſsentire
videatur. Hæc interpretum traditio procedit etiam,
cum damnum reparari quidē poteſt, ſed magna cum
difficultate (quod ex Bart.in l.1.§.quæſitum.ff.de ap-
pel.Felin.in c.accepimus, num.5.de fide inſtrumen.&
Duenn.regul.52.fallen.13. intelligimus:) appellatio
867 hoc caſu operatur effectum tam † ſuſpenſiuum quā
deuolutiuum, quemadmodum poſt ceteros ſcribunt
Iaſ.conſi.187.lib.2.& Oſa.d.deciſ.25.colum.vlt.ver-
ſic.& generaliter.

Declaratur ſexto, vt non procedat relata conclu-
868 ſio,cum iam † appellationi interpoſitæ iudex detu-
lit: nam tunc de ea cognoſcendum eſt.Ita docuit Bal.
in l.2.§.poſt ſententiam,nu.4.ver.pone ergo.C.de ſen
ten.& interlocut.omn.iud.illum ſecuti ſunt Alexand.
conſi.2.in fi.lib.3. Iaſ.in l.1.colum.2.de bonor.poſseſ.
ſecundum tab.& conſi. 187.colum.2.verſi. quinto fa-
cit,& colum.antepen.verſ.ſexto facit, lib.2.& Socin.
iun.conſil.18.nume.8. lib.1.quo loci num.15.declarat
niſi appellationi delatum fuerit, [ſi & in quantum.]
Et egregie reſpondit Natta conſ.56.num.5.lib.3.qua
de re ſcripſi & in tract. de recuperan. poſseſ.remed.9.
nume.331.in fin.Ceterum hæc declaratio,quoad rem
noſtram nihil conferre videtur, quādo quidem quoad
effectum deuolutiuum, velit nolit iudex appellationi
deferre tenetur: quo vero ad ſuſpenſiuum, opinor ex
ſola hac delatione nihil effici poſse: quia ſi expreſſim
executionem iudex iſte, qui legis miniſter, non autem
ſupra legem eſt, impedire non poteſt, minus tacite de-
ferendo appellationi. Erit tamen cogitandum,ne no-
ua nimium adferre videar.

869 Declaratur ſeptimo † vt non procedat iam expla-
nata concluſio,cum lata fuit ſententia ſuper poſseſſio-
ne & fructuum reſtitutione, vel ſuper intereſse, nam
tunc non ratione poſseſſionis, ſed fructuum & inter-
eſse recipitur appellatio. Ita vere docuit Baldus in l.
vnica,num.6.verſi.ſed pone, quòd in poſseſſorio. C.ſi
870 de momen. poſs.fuer.appell. non enim ſenſit † Bal-
dus quòd Salic.ibi in fine.ſcribit, ratione fructuum li-
cere etiam appellare a poſseſſorio, ſed ſolum dixit,ap-
pellari poſse a ſentētia reſtitutionis fructuum,id quod
ex eius ratione,quam adfert, facile colligitur,dum di-
xit, id eſse, quia non poteſt illatum damnum reparari
in cauſa proprietatis. Reparari non poſse intelligo,
quia ſi non appellat, conſentire videtur, bene ratione
poſseſſionis fructus fuiſse adiudicatos:& illis conſum-
ptis non dari repetitionem, niſi quis dicat proteſtatio-
ne ſaluum ius ſibi facere poſse. Non ergo Baldus ad id
dicendum vſus eſt ratione,quam in ſuo illo præceden-
ti caſu perpendit, nempe cauſam eſse mixtam poſseſ-
ſionis & proprietatis. Quocirca dicendum eſt,a ſentē
tia lata in hoc iudicio poſseſſorio cum fructuum reſti-
tutione,poſse appellari reſpectu fructuum, non autem
poſseſſionis.ita etiam Baldum intellexit Afflict.deciſ.
77.ad fi.clarius Ripa in c.ſępe.colum.vlt.verſi.& pro-
pter hoc,de reſtit.ſpol.& Rolan.conſ.77.nu.13.lib.2.
quos ſecutus ſum in tract.de recuperand. poſs.remed.
9.nu.321.quo loci viſus ſum ſcribere, appellari etiam
ratione poſseſſionis: ſed vere dicere volui, appellari
poſse a ſententia lata in poſseſſorio ratione fructuum:
cum Baldum & iam citatos retulerim,& dictum Do-
ctoris intelligi debet ſecundum iura ab eo allegata, vt
inquit Bart.in l.nō ſolū.§.liberationis verbo,nu.10.de
li.legat.Idem etiam quod Baldus docuit Bar.in l.nu.1.
18.ff.de appellat.recip. Ita etiā Baldū ſūt interpretati
Didac.li.pract.q.c.23.num.8.verſi.idem erit quoties.

& Franc.

& Franç. Sarmien. in cómen. de redit. eccle. par. 3. c. 2.
871 nume. 28. quo loci recte reprehendit † Auguſtinum
Beroum quæſtio. 61. numero 4. qui credidit Baldum
præcitato loco ſcripſiſſe, licere appellare etiam ratio-
ne poſſeſſionis, cum cauſa ſit mixta, non enim ita Bal-
dus (vt dixi) loquitur. Illud quidem a Saliceto ſcriptũ
fuit, ſed minus recte, vt aduertit Ripa. Ita pariter Bal-
dum, vt Salicetus, male intellexit Ant. Nicellus in tra
ctatu de concordia gloſ. concor. 1. num. 26. verſicu. ſe-
872 cundo moderatur. nec vere cauſa poſſeſſorij cum † re
ſtitutione fructuum dici poteſt mixta, nempe poſſeſſo
rij & petitorij, alioqui omnibus in interdictis poſſeſſo
rijs dicendum foret, appellationem recipiendam eſſe,
cum ſua eorum natura veniat fructuum reſtitutio, l. 1.
§. ex die, ff. de vi, & vi arma. & ſcripſi in præludijs, tra
ctu de recuperand. poſſ. num. 6. & in ſpecie hac admo-
nuit Sarmen. loco ſupra citato. Huc pertinet quod do
cuit Felin. in c. ſignificauerunt, colum. 7. verſi. præte-
rea non video, exceptio. dum ait appellationem inter-
poſitam a ſententia lata ſuper cauſa principali, & ex-
penſis non idem operari quo ad vnum, ac quo ad alte-
rum, cum duo connexa non dicantur, ſed duo ſepara-
ta, atque penitus diuiſa.
873 Quod autem de hac appellatione † recipienda a
condemnatione fructuum ſcripſi, intelligẽdum eſt de
fructibus iam perceptis, ſecus de fructibus pendentib.
nam a lata ſententia, qua continentur, & fructus pen-
dentes: nec ratione fructuum recipienda eſt appella-
tio. Ita recte cenſuit Afflict. deciſ. 77. in fi. ea ratione,
quod fructus pendentes partem fundi faciũt l. fructus.
pendentes. ff. de rei vendic. de illis ergo idem eſt iudi-
cium, quod de ipſa poſſeſſione.
Ex his, quæ ſigillatim ad ſingulas declarationes re-
tulimus, ſatis ſuperque verum eſſe intelligimus, quod
874 illis in caſibus quibus † appellare abſolute permiſ-
ſum eſt hoc in iudicio, etiam licet quo ad effectum ſu-
ſpenſiuum executionis latæ ſententiæ. Quam opinio
875 nem probauit † Iaſ. d. conſil. 387. columna 5. libro 2.
dum reſpondit, quod ſi iure communi aliqua ex cauſa
a lata ſententia in poſſeſſorio permittitur appellatio,
illam operari hunc effectum executionis ſuſpenſiuum
recte mea quidem opinione, nam ratio & cauſa illa
quæ mouit legislatores ad concedendam appellatio-
nem illis in caſibus, eſt, quia (vt in ſingulis diximus)
viſum fuit iniquum legi, iuſtam auferre defenſionem,
quę ab appellatione prouenit: & ideo, ſi caſus alij præ-
ter relatos conſiderari poſſunt, quibus appellatio hæc
recipiatur, id erit ex aliqua ſimili cauſa, quæ ſuadebit
a iuris regula eſſe recedendum; hic ergo receſſus (vt
recte dicebat Iaſon) nihil aliud operari poteſt, quam
executionis ſuſpenſionem. Nec hic dicendum eſt,
vt ſentiunt Afflict. deciſ. 269. numero quarto, & erudi
tiſſimus Oſaſcus deciſ. 55. num. 10. verſicu. ſecundum
iridem. poſt Spec. & Alb. quod imo multũ operari po-
teſt, etiam ſi non ſuſpenditur executio, cum deducere
& opponere poſſit exceptiones, quas in prima inſtan-
tia non oppoſuit: ex quibus quidem primi iudicis ſen-
tentia infirmari poterit. non inquam hoc dicendum
eſt, quando quidem id permiſſum eſt etiam, cum re-
gulariter prohibetur appellatio in poſſeſſorio, quia
(vt diximus) illa prohibitio operatur ſolum effectum
ſuſpenſiuum, non autem deuolutiuum. cum ergo de-
uoluat cognitionem ad iudicem ad quem, coram eo
nouæ probationes, & exceptiones deduci poſſunt, at-
que ita vere hoc in caſu loquuntur Specul. Alberic. &
Afflict. ſed nos hic loquimur, quando ius commune
permittit appellari ex aliqua iuſta, & emergenti cau-
ſa, quæ a iure exorbitans dici poteſt. Hæc cauſa de-
bet quid plus operari: quam communis regula quæ
ſane: regula operatur non ſuſpenſionem, ſed deuolu-
tionem: vt ergo exorbitans cauſa quid plus operetur,
dicendum eſt operari vtrumque effectum, executio-
nis ſcilicet ſuſpenſionem, & cognitionis deuolutio-
nem. Hinc recte argumentabatur Iaſ. dicto conſilio
387. columna ſexta, verſicu. ſecundo facio, &c. argu-
mento a contrarijs ſumpto. Eadem eſt contrariorum
diſciplina, ſi ergo ſententiæ latæ in poſſeſſorio execu-
tio ob id impeditur, quod regulariter ab ea appellare
non licet, ergo vbi ex cauſa appellari poteſt, executio
impediri debet. Et licet male ſentiat Iaſon, dum ſcri
bit, rationem, qua non impeditur executio, eſſe pro-
hibitionem appellationis, cum verius ſit (vt doctiſſi-
mus Oſaſcus ait) leue illud præiudicium, quod in pe-
titorio poteſt reparari, vel vt ego ſentio, celeritas fa-
uore cauſæ, quæ a leui præiudicio eſt in caſu regulari,
in quo eſt prohibita appellatio ratione executionis:
atque quando ex alia iuris communis diſpoſitione ab
ea regula recedimus, cauſa aliqua conſideratur, qua
hæc appellatio permittitur. Hæc ergo permiſſio con-
trarium debet operari, quod operatur prohibitio. pro
hibitio prohibet appellationem ratione ſuſpenſionis
executionis: permiſſio vero permittit appellationem
ratione executionis, quæ ab ea impeditur, quæ qui-
dem conſequentia eſt vera. Et illa inſtantia cauſæ
alimentorum, & ſimilium, quas doctiſſimus Oſaſcus
dicta deciſio. 25. numero 20. eleganter & docte ad-
fert, recte ſecundum regulam procedunt: nam & nos
in hoc poſſeſſorio dicimus, regulam eſſe, quod appella
tio eſt permiſſa quo ad effectum deuolutiuum, & ta-
men non impedit executionem. ſed in caſu Iaſonis, &
ſimilibus conſideratur aliqua cauſa extrinſeca, quia
permittitur appellatio: & illa vtrumque effectum o-
perari debet. Hinc ergo fit, quod ſi daretur caſus ali-
quis in materia alimentorum, vel ſimili, a communi
regula deuians exorbitansque, quo permiſſum eſſet ap
pellari, tunc executio impediretur, exemplum quale
adferri poteſt eo caſu, cum aliquis petit alimenta præ
terita: nam tunc appellatio a ſententia ſuper illis præ
ſtandis lata operatur vtrumque effectum, deuolutiuũ
ſcilicet & ſuſpenſiuum. Ita Specu. titu. de appel. §. qui
bus. & Aret. conſilio 97. columna vlti. Bald. Nouellus
in tract. de dote, par. 9. princ. 7. qui ſimilem caſum in
dote adfert. Illa enim cauſa extrinſeca, vel ceſſans fa-
uor, hos effectus parit, idem hic eſt dicendum. Differt
autem hoc quod hic tractamus, ab eo quod explicaui-
mus ſupra numero 833. & ſubſequentibus: quando-
quidem in ſtatuto nulla alia cauſa iuſta, & extrinſeca
permiſſionis appellationis conſideratur, vt hic: ſimpli
citer enim illud ſtatutum, de quo ibi egimus, eam ap-
pellationem permittit in poſſeſſorio, quod feciſſe di-
ximus ad eam Bartoli, & communem ſententiam cõ
ſtabiliendam: nec quid plus re ipſa operatur. Hinc fit,
quod ſi ſtatutum de appellatione circa iudicia poſſeſ-
ſoria diſponens, nil operari poſſet, operaretur circa v-
trumque, vtputa, cum ſtatutum expreſſe prohibet ap-
pellari a ſententia lata in poſſeſſorio, hoc ſtatutum de
bet quid plus operari vltra ius commune, atque ita ap
pellationem remouere illis in caſibus, quibus iure
communi eſſet permiſſa. Ita docuit Bald. in l. 2. num.
1. verſic. aut in poſſeſſorio. C. de appellat. quem ſecuti
ſunt Aretin. conſil. 106. in præſenti dubitatione, in fi.
Anton. Neguſan. in tracta. de pign. par. 8. prin. memb.
1. num. 3. & Petr. Beninten. concluſ. 17. ad fin. ita de-
clarantes ſtatutum Marchiæ Anconitanæ: operabi-
tur ergo hoc ſtatutum, ne appellatio recipiatur quo ad
effectum etiam deuolutiuum: quandoquidem iam
quo ad ſuſpenſiuum iure communi clarum eſt ſtatu-
tum, ergo aufert appellationem hanc etiam quo ad
deuolu-

d·uolutiuum.Nec huius ſtatuti prohibitiui & permiſ
ſiui . de quo ſupra nu.833.& 834.par eſt ratio,ſi recte
perpendatur.
Secundus nunc eſt huius propoſitæ quæſtionis ca-
876 ſus,cum † ſententia in hoc remedio poſſeſſorio lata
fuit pro reo contra actorem , qua fuit pronunciatum,
actorem hunc non eſſe mittendum in poſſeſſionem :
nam tunc appellatio recipienda eſt . Ita Angel. in l.
quiſquis.C.quo.appel.non recip. quem ſecuti ſunt Ia-
cob.a ſancto Georg.hic,nu.30.& Zuchar.nume. 443.
idem ſenſerunt Tiraq. in tractatu le mort ſaiſit le viſ,
par.6.declar.6.num.3.& Petr.Duen.in ſuis regul.44.
fallen. 1.ea eſt ratio:quia tunc ceſſat cauſa appellatio-
nis prohibitiua,nempe celeritas miſſionis in poſſeſſio-
nem:nam lata contra hæredem ſententia , multò plus
teſtamenti executio impeditur,quam per ſolam rei ex
877 ceptionem.Ceterum † aduertendum eſt, quod Bar.
in l.2.num.5.ff. de appel. recip. conditionaliter atque
reſtrictiue loqui videtur,nempe ſi actor appellat, cum
non habet aliud remedium. Et idem quod Bar. tradũt
Caſt.conſilio 36.quod a ſententia lata,in fi.libro 1. &
Abb.conſilio 55.colum. 1,libro 2. Crederem tamen in
foro,& iudicijs ab Angel.non eſſe recedendum. Hæc
878 appellatio † vere operatur tam effectũ deuolutiuũ ,
quam ſuſpenſiuum:ita in ſimili ſenſit Bald. Nouel. in
tracta.de dote.par.9.priuileg.ſeptimo,ad fin. verſicu.
& hoc intelligo.dũ ſcribit,quod etſi,quãdo mulier ad
dotẽ agit , non poſſit aduerſarius appellare a ſenten-
tia lata in fauorem mulieris,quo ad effectum ſuſpen-
ſiuum executionis illius ſententiæ , poteſt tamen ap-
pellare ipſa mulier,ſi contra ſe fuit pronunciatum. Idẽ
ſcribit ipſe Bald.Nouell.de eo,qui alimenta ſibi præ-
ſtari in futurum petit;cuius fauore factum eſt, ne a la-
ta pro eo ſententia appellare liceat. At ſecus ſi ibi ſuc
cubuit,ratio illa eſt,quam paulo ſupra retuli . & hanc
ipſam traditionem ſecutus eſt nouiſſime Ioſeph. Lud.
deciſ. 20.num.233.
879 QVAERO centeſimoprimò,an † de nullitate
dici poſſit aduerſus ſententiam in hoc remedio latam
de mittendo hæredem ſcriptum in poſſeſſionem. Et
licere affirmarunt Baldus hic,num.46.Caſtrenſ.num.
16.Alexand.num.28. Decius numero 50. & Zuchar-
dus num.444. Idem ſcriptum reliquit Durans de arte
teſtandi,tit.de acqui. vel repud.hæred.caut.vlt.nu.8.
880 Ea eſt ratio:† quia etſi ſublata eſt appellatio, non ta
men nullitas, qua declaratur nihil eſſe actum.ita Abb.
in cap.inter cetera.de re iudic. Franc. in cap. dilecto.
quæſtio.49.de appellat. Hinc reſpondit Ang. conſilio
107. Iacobellus.ꝙ ſtatutum reijciens appellationem,
non reijcit nullitatem. Quodcirca & in iudicio poſſeſ
881 ſionis † momentaneæ,licet appellatio non admitta
tur,recipitur tamen querela nullitatis :ita Baldus in l.
vnica,num. 2.C.ne in vna eademque cauſ.& in l. vni-
ca,nu.6.in fi.C.ſi de momen. poſſ.fuer.appel.& Vãt.
in tract.de nullit.quis poſſit dicere de nullitate,nu.34.
Sed magna eſt dubitatio,an hæc nullitatis querela im
pediat executionem? Quo res clare intelligatur , ali-
quot caſus diſtinguo.
882 Primus eſt caſus,cum † nullitas in iudicio hoc de-
ducitur principaliter per modum agendi , tunc non
impeditur hæc executio : ſiquidem dilationem non
fert hæc miſſio, l.quiſquis.C.quor.appellat.non recip.
quæ tamen mora maxima eſſet,ſi hæc nullitas ita de-
duceretur,cum in eius cognitione iudicium ordina-
rium ſit,nam datur libellus , & ſententia expectatur.
Quæ ſane ſententia nil aliud faciet, quam actum eua-
cuare . Si ergo per hanc querelam impediretur hæc
executio & miſſio,eſſet dare executionẽ illius ſenten-
tiæ , quæ ſuper illa querela ferri debet,contra l.primã,
C.de execut.rei iudi. qua ratione vtuntur Doctores ,
dum aſſerunt,& in ceteris cauſis regulariter hanc quę
relam non impedire executionem ſentẽtiæ, quod ſcri
bunt Innocent.in cap.cum in iure.de offic.deleg. Bal.
in l. 1.C.ne liceat tertio prouoca.& in l.vlt.in fi.C. de
ordin.cog.Franc.in cap.dilecto,q.10.de appel. Alex.
cõſil.83.in fi.li.5.quos ſecutus eſt Vant.in trac.null. in
titu.quot & quibus mod.nullitas proponi poſſit , nu-
mero 29.
883 Declaratur hic caſus, vt non procedat, † cũ prius
quam petita eſt executio miſſionis in poſſeſſionem, eſ
ſet propoſita nullitatis querela contra illam ſenten-
tiam de mittendo , & iudex coram quo propoſita eſt
querela , inhibitionem feciſſet iudici qui pronuncia-
uit: ne exequeretur; tunc executio illa miſſionis impe-
ditur. Id quod probari opinor authoritate Caſtren. in
Authen.quæ ſupplicatio, nume. 5. C.de precib. Imp.
offer.qui conciliando interpretes diſſentientes ſuper
hac executione impedienda vel non, docuit executio
nem ſententiæ impediri hoc caſu.quod ſenſit , & vno
verbo Vantius vbi ſupra,num.30.prope medium. etſi
Caſtrenſem non referat,& declarat Ripa in l.4.§. cõ-
demnatum,nu.28.de re iud.
884 Secundus eſt caſus,cum † nullitas per modum ex
ceptionis incidenter deducitur , altiorem indaginem
requirit,tunc executio huius miſſionis in poſſeſſionẽ
non impeditur . Ea eſt ratio,quam ſuperiore caſu re-
885 tulimus. Hinc videmus rei iudicatæ † executionem
non impediri,cum ſimilis nullitatis exceptio ei obijci
tur.l.vlti.C. de ordin. cogn.l.2.C.de falſis.& ſcribunt
Abbas conſil.5.lib.2. Ripa in l.4.§.condemnatum,nu
me.20.de re iudic.ſimile eſt quod de reſtit.in integ.di
cemus infra quæſt.103.
886 Declaratur primo, vt non procedat, † quando ex
hac miſſione in poſſeſſionem , damnum orire tur irre-
parabile,nam tunc exceptio hæc nullitatis altiorem re
quirens indaginem , & cognitionem,eam impedit .
Quod probatur ex doctrina Caſtrenſ.& aliorum, in l.
2.ſupra hoc noſtro tit.dum in fin. ait impedi re reſti-
887 tutionem † caſtri,& fortalitij per dominij exceptio-
nem . Quã ſentẽtiam in ſpecie hac probauit poſt mul
tos Rolan.conſil. 1.num.32.lib. 1.& alios retuli in tra-
ctat.de recup.poſſ.remed. 1.nu. 317. confirmat quod
ſcribit Ripa in d.l.4.§.condemnatum.num.21. quam
ſententiam probat & Did.lib.4.pract.quęſt.capit.25.
num.2.ver.ſecunda conſtat . quæ ſane ſententia per-
multis alijs ſimilibus exemplis comprobari poteſt, vt
illo quo vtitur Ripa in d.§.condemnatum,nu.21.cum
888 exequenda eſt ſententia † per apprehenſionem per-
ſonæ,ex quo enim illa carceratio infamiæ notam inu-
rit,tunc ſemper executio impeditur, ex ſententia Ca-
ſtren.ibi,de cuius veritate dubitat præcitato loco Ri-
pa, & ante eum Dec.conſ.73.col.vlt.
889 Declaratur ſecundo, vt non procedat,cum † nul-
litas prouenit ex defectu iuriſdictionis ; nam tunc etſi
altiorem requirat indaginem,attamen impedit execu
tionem;ita Ripa in d.§.condemnatum, nu. 23. quod
affirmauit & Calcaneus conſil. 16.num. 49. & Vant.
in d.tracta.nullitat.tit. quot & quibus modis nullitas
proponi poſſit,num.30.ver.ſed ſi nullitas.latè Didac.
lib.pract.quæſt.c.25. num. 4. Verum aduertendũ eſt,
iure non ſatis probari hanc declarationem,quãdoqui-
dem gloſſ.Clem. 1.de ſequeſtra.poſſeſſ.& fruct.ſolum
ait,excluſa omni nullitatis propoſitione , & querela ,
non cẽſeri excluſam prouenientẽ a defectu iuriſdictio
nis.& eam ita relati Doctores intelligunt, & alios plu
tes recenſet idẽ Vant.vbi ſupra,tit.de nullit.ex defec.
iuriſd.nu.3.addo Decium conſ.8.nu.6.& conſ. 38.n.
7.Marſil.ſing.19.Pariſ.conſ.45.num.28.lib. 1.non ta-
men

Digitized by Google

men dicunt, ex ea ſuſpendi executionem. Quare eſt
dicendum, quod aut de ea conſtat ex actis, & tunc
executionem impedit, aut non conſtat, & tunc non
impedit.
Declaratur tertio, vt non habeat locum, cum nulli-
891 tas† cauſata fuit a falſis allegationibus, tũc enim im-
pedit executionem, etiamſi requirat altiorem cogni-
tionem: ita Ripa.d.§.condemnatum, num.26.ex ſen-
tentia Bal.in l.1.C.ſi ex falſ.inſtrum. Ange.in l.ſi Præ-
tor, §.Marcellus.ff.de iud.& Socin.in tract.fallent.re.
122. Quod intelligit Ripa procedere, cũ aliqua conie-
ctura coadiuuat illam falſitatis exceptionẽ: ita etiam
dicendum eſt, cum eſt lata ſententia ex falſa cauſa per
relationem ad acta: nam tunc ſententia vere dicitur
nulla. Imo.& Alexan.in l.rei iudicatæ.§.1.ſolut.matr.
omnes in l.1. C. de errore cal. late Vant. d.tract.nulli.
tit.de nullitate ex defectu proceſſus, num.129.& cum
de hac nullitate ex actis conſtet, vere executionem
hanc impedit.
892 Tertius eſt caſus, cum † nullitas, quæ per modum
exceptionis deducitur, altiorem indaginem & cogni-
tionem non requirit, ſed de ea ſtatim & incontinenti
conſtare poteſt: tunc illa impedit hanc executionem
miſſionis in poſſeſſionem. Quod vel ex eo manifeſte
probant, quia huiuſmodi exceptiones impediunt etiã
executionem trium ſententiarũ conformium, vti ſcri-
bunt Oldra.conſilio 106. Bal.in l.1. C.ne liceat tertio
prouo. Card.& Bonif.in Clemen.1.de re iud.Franc.in
c.dilecto.quæſt.52.de appel. Calcan.conſil.16.nu.44.
Felin.in c.inter ceteras, de re iud. Iaſ.in l.1.nume.8.de
ope.noui nunc. Ripa in l.4.§.condemnatum, nu.51.
verſi.ſecundo aduerte.de re iud.Crauet.conſi 3.col.1.
& Didac.li.pract.quæſt.c.24.nu.2. Vantius tract.nul-
lit.tit. quot & quibus modis nullitas proponi poſſit,
nu.30.verſic.ſed ſi nullitas.vbi alios plures in hanc ſen
893 tentiam recenſet, ita etiam hæc † nullitas impedit
executionem inſtrumenti, quod ex ſtatuto habet pa-
ratam executionem. ita Bened. Bergius in tract. de li-
bellis guarentigiatis, par.2.q.18.verſi.tertio loco.
894 Declaratur primo, vt non procedat, † cum calum
nioſè hæc exceptio obijcitur, tunc enim non impedit
executionem, vt nec retardat executionem trium ſen
tentiarum conformium: ita Ripa in d.§.condemna-
tum, num.14.poſt Ang. & Alex.ibi.ex tex.l.ſatia aper-
te. C.de falſis. Nec aduerſatur, quod oblata probatio
incontinenti tollat ſuſpicionem calumniæ, c.ſuper eo.
c.interpoſita, & c.ſuſcitata, de reſtit.in integ.quia re-
ſpondet Ripa, hanc præſumptionem contrarijs con-
iecturis elidi, vt viſum erit iudici: quemadmodum de-
clarat idem Ripa, in l.1.§.hoc autem iudicium.nu.53.
de dam.inſect.
895 QVAERO centeſimoſecundò, an † a lata ſen-
tentia in hoc remedio ſupplicare, atque Principi pre-
ces offerre liceat? Controuerſa eſt iuris quæſtio, in qua
tres caſus diſtinguit Decius.
896 Primus eſt, cum ob perſonæ excellentiam† appel
lare non licet, tunc licet ſupplicare: quemadmodum
in ſententia a Præfecto Prætorio lata, l.Præfecti, ff.de
minor.l.1.C.de ſenten.præfect.prætor. Auth.quæ ſup
plicatio. C.de precibus Imper.offeren. Hinc fit, quod
licet a ſententijs Senatus appellare non licet, ſuppli-
care tamen licet.ita decidit Guido Papæ, q.50.quem
ſecuti ſunt Deci.hic, nu.50.& Zuchardus, nume.452.
verſic. circa primum. idem docuit Iaſ. in l.ſi quis ad-
uerſus, numero 1.C.de precib.Imper.offeren.alios re-
tuli in commentar. de arbitrarijs iudicum, lib.1.quæ-
897 ſtio.70.num.22.24. Illa † eſt ratio: quia hic ſuperio-
ris imperitia, vel iniuſtitia non arguitur, ſed venia im-
petratur, vel aduerſarij circumuentio detegitur, dic.l.
præfecti. Hic tamen caſus intelligitur atque procedit,
cum ab ipſo ſuperiore lata eſt ſententia, ſecus cum ex
alterius conſilio, ita Roman. conſi.351. Soc.ſen.con-
ſil.195.lib.2.Zuchardus hic, numero 453.& Iaſ.d.l.ſi
quis aduerſus. in fine. Illa eſt ratio: quia non aduerſus
Principem, ſed aduerſus conſultoris calliditatem pro-
uocatur, l.1.ff.a quib.appella.non licet.
898 Secundus eſt caſus, † cum appellatio eſt prohibi-
ta mixta conſideratione perſonæ & cauſæ, tunc con-
ceſſa eſt ſupplicatio: ita reſpondit Imol.conſi.142.in
caſu præmiſſo, quem probauit Dec.num.50.verſi.&
eo modo. rationem iam ſuperiore caſu retulimus, &
hic magis qualitas perſonæ reſpicitur, quã ipſius cau-
ſæ. Verum dubia mihi videtur hæc Imolæ & Decij
opinio: nam ſi fauore cauſæ reiecta eſt ſupplicatio, vt
mox dicemus, a fortiori reiecta eſſe debet fauore v-
triuſque. Nec enim perſona efficit, vt permiſſa ſit ſup-
plicatio, ſed ſolum dicimus, appellatione remota fa-
uore perſonæ non eſſe reiectam ſupplicationem. atque
ita magna eſt differentia inter hæc, quod ſupplicatio
ſit permiſſa fauore perſonæ, ab eo quod non ſit eius
fauore reiecta. Erit tamen cogitandum, quia magna
eſt Imolæ & Decij authoritas, tum præſertim quia ſi
in dubio appellatio eſt admittenda, vt inquit gl.l. qui
reſtituere, de rei vend.& tradunt multi, quos retuli in
tract.recuper.poſſ.remed.9.nume.318.a fortiori reci-
pienda eſt hæc ſupplicatio.
899 Tertius eſt caſus, cum † appellatio ratione cau-
ſæ prohibetur: tunc etiam ſupplicatio reiecta cenſe-
tur, ſiquidem regula eſt, quod vbi prohibita eſt appel-
latio fauore cauſæ, prohibita etiam dicitur ipſa ſup-
plicatio: ita regulam viſus eſt formare Cinus in l.vlti.
C.vt lite pendente, & idem ſenſit Bald.in l.2.ad fi.C.
eodem, vt lite pendente.ex text.d.l.vlt.qua conſtitu-
tum eſt, ſupplicationem non recipi contra rem iudica-
900 tam, contra quam nec appellatio recipitur. † Nam
ſuperuacaneum eſt, quidquid contra rem iudicatam
factum eſt, inquit Bald.in l.præſcriptione, num.25.C.
ſi contra ius vel vtil.publ. Verum ſcribit hic Deci. il-
lud eſſe fauore rei iudicatæ: quocirca Cino & Baldo
aduerſatur Deci.hic, nume.51.dum ſcribit non etiam
eſſe reiectam ſupplicationem, vbi reiecta iam eſt appel
901 latio: ita enim in Codice † Decij legendum eſt. Vl-
terius etiam aduertendum eſt, quia etiam ſi appella-
tio ratione cauſæ prohibita eſt, tamen tolli non vide-
detur ſupplicatio. In vulgatis codicibus deſideratur
negatiua, ea ratione ſuam hanc opinionẽ Decius pro-
bauit, quod appellatio iniquitatem, vel imperitiam iu-
dicantia arguit, l.1.in princ.ff.de appellat.ſupplicatio
vero proprij erroris veniam, vel etiam aduerſarij cir-
902 cumuentionẽ, d.l.præfecti, ff.de minor. Rurſus † ap-
pellatio coram alio iudice interponitur, ſupplicatio ve
ro coram eodem, vt Caſtr.hic annotauit. Cũ ergo duo
hæc remedia diuerſa ſint, vno ſublato aliud permane-
re poteſt: id quod multis ſimilibus Deci. comproba-
uit: & præter eum alia retuli in commen.de arbit.iud.
lib.1.quæſt.70.num.21.23.25.
903 Declaratur primo, vt locum non habeat † hic ter
tius caſus, cum eadem adeſt ratio in ſupplicatione
reijcienda, quæ eſt in appellatione prohibita, quem-
admodum eſt in caſu huius miſſionis in poſſeſſionem
ex hac conſtitutione: nam hic appellatio prohibetur,
quia miſſio hæc celeritatem requirit, l.vlt.ff.de appel.
recipiendis, quæ ſane ratio locum etiam habere vide-
tur ad impediendam ſupplicationem, cum per eam
retardatur & celeris executio & miſſio. Verum ra-
tio hæc minus ſolida eſt, ſiquidem vbi in poſſeſſorio
appellatio recipitur, ſolum effectum deuolutiuum,
non autem ſuſpẽſiuum habet, vti ſupra diximus quæ-
ſtio.100.

Digitized by Google

ſtio.100.& ſine controuerſia in ſupplicatione porre-
904 cta hoc procedit vere enim † executio non retarda-
tur ob preces oblaras. Authen. quæ ſupplicatio, C. de
precib. Imper.offer. Iaſ.in dicta l.ſi quis aduerſus,5.dif
fer.C.eod.de precib. Imper.offer.& Crauet.conſ. 23.
numero 3. Secunda ratione vtitur Dec.hic,nume.51.
ad finem.& Mantua hic,1.lec.n. 108. inquit Dec. nõ
admitti in hoc remedio appellationem,quia damnum
reparari in cauſa petitorij poteſt,quæ ſane ratio,& in
ipſa ſupplicatione procedere videtur. Verum opinor
conſiderationem hanc non concludere, quia ſi verum
eſſet appellationem ea ratione non recipi,quia in cau-
ſa petitorij damnum reparari poteſt, idem dicendum
foret in omnibus alijs cauſis poſſeſſorijs, quod falſum
eſt,quemadmodum ſcripſi in tractat.de recuper. poſſ.
remed.nono, numero 317. Quocirca Caſtrenſis hic,
numero 16.dum de querela porrecta verba facit,ſentit
preces has eſſe hoc noſtro in caſu admittendas, quod
verum relatis rationibus eſſe opinor. Erit tamen cogi-
tandum.

905 Declaratur ſecundo,vt locum non habeat † fauo
re rei iudicatæ:nam contra eam non licet ſupplicare,
vt iam dictum fuit,& probat Iaſ.in l.1.in fin.C. vt lite
pendente.

Declaratur tertio, vt non procedat odio contuma-
cis,ita Deci.hic,num.51.ad fin.& Iaſ.in l.1.ad fi.C. vt
lite pend.

906 QVAERO centeſimotertiò,an a † lata ſenten
tia de mittendo in poſſeſſionem ea hoc edicto liceat
petere reſtitutionem in integrum? licere affirmarunt
in ſpecie Pract.Papien.in forma libelli quo petitur hæ
reditas ex teſtamento,in gl.per diffinitiuam, in fi. &
Zuchar.hic,numero 450.ea eſt huius opinionis ratio,
907 quod † remedium reſtitutionis in integrum num-
quam ſublatum dicitur,quamquam reijciatur appel-
latio, quemadmodum in ceteris poſſeſſorijs momen
taneis,quæ in integrum reſtitutionem admittunt, &
tamen reiiciunt appellationem. Ita ſcribunt omnes
in dicta l. vnica,& Franc.Aret. Dec.in c.bonæ, de ap-
pellat.& Barbat.conſi.9.colum.3.in fi.lib.1: Hæc con
firmantur ea his quæ ſcripſi in tract.de retinen.poſſeſ.
remed.3.q.98.

908 Dubitari hic contingit † an hæc petitio atque co-
gnitio reſtitutionis in integrum, impediat executionẽ
huius petitæ miſſionis in poſſeſſionem? Hanc non le-
uem dubitationem, vt facile omnes eam intelligant,
in aliquot caſus ita diſtinguo.

Primus caſus eſt,cum in integrum reſtitutio prin-
cipaliter per modum agendi eſt petita poſt iam re-
quiſitam eaecutionem ſententiæ,de mittendo in poſ-
ſeſſionem,tunc eaecutio non impeditur;ſiquidem miſ
ſio hæc in poſſeſſionem,dilationem non patitur,l.quiſ
quis, C. quor. appell. non recip.quæ tamen dilatio nõ
parua eſſet ſi hæc reſtitutio ita petita tractaretur,cum
909 in eius † cognitione iudicium ſit ordinarium, quod
plenam cognitionem requirit.ita in ſimili,&in noſtris
fere terminis ſcribit Benedict.Bargius in tracta. de li-
libellis guarentigiatis,parte 2. quæſtio. penult. prope
princip.qui inter multa iura citauit l. 2. huius titu. ita
etiam in ſimili diximus ſupra quæſt.99.caſu 1.nullita
tis exceptionem non impedire executionem huius te-
ſtamenti, & eo loci declaraui non procedere, cũ inhi-
bitoria a iudice,coram quo nullitas fuit propoſita, e-
miſſa fuit. quæ ſane declaratio & hic conuenit, vt in
ſpecie hoc caſu executionem impediri ſcriptum reli-
quit Butri.in c.ſuſcitata,de reſtit.in integ.& Nicol.de
Milis in ſuo repert.in ver.eaecutio,el 1.in fi.

910 Secundus eſt caſus,cum † in integrum reſtitutio,
quæ per modum exceptionis deducitur, poſt petitam
executionem de mittendo in poſſeſſionem, altiorem
indaginem & cognitionem requirit: vt quia per mo-
dum contradictionis oppoſita fuit,iuata l. Papinianus.
§.quod ſi filius,ff.de minoribus, & requiruntur plenę
probationes, vt ſentit Bart. in l. nam poſteaquam, §.
ſi minor,numero 1.verſic.& in iſto caſu,& verſicu.&
in hoc ſecundo,ff.de iureiuran. Hoc caſu executio miſ
ſionis in poſſeſſionem non retardatur; quod ſimili in
caſu,imo fortiori probat Bartol.in l.4. §.condemna-
911 tum,num.4.de re iudic.dum docuit,† reſtitutionem
in integrum non impedire executionem rei iudicatæ,
cum probationes non fuerunt incontinenti oblatæ. &
cum Bart. idem ſentit Ripa ibi,num.30.poſt Bal.quẽ
refert,etſi a Bartolo permulti diſſentiunt,quos recen-
ſent Ripa & Didac.li.pract.quæſt.c.25.nu.7. Anton.
Capicius deciſio. 53. ſed in caſu noſtro res eſt clara,
quia hæc miſſio in poſſeſſionem non patitur longam
dilationem,imo celeritatem deſiderat maximam, d.l.
quiſquis. C.quor.appellat. non recip. Accedit etiam,
quod ſimili in caſu tradit Bargius,d.q.pen. verſ. ſed ſi
petita. Ita etiam ſupra quæſt. 99. in 2. caſu diximus,
idem eſſe in eaceptione nullitatis,& eo loci declaraui
mus,non procedere,quando hæc miſſio adferret dam
num irreparabile; quam ſane declarationẽ in caſu hu-
ius reſtitutionis & Bargi. præcitato loco verſic. ſecun
dus caſus,& Nicolaus de Milis in ſuo Repertorio, in
verbo,eaecutio,il 1.ad fi.

Tertius eſt caſus, cum reſtitutio in integrum per
912 a modum † exceptionis proponitur, & non requirit
altiorem indaginem,& cognitionem, vt quia offerun-
tur probationes incontinenti, & in promptu, hoc in
caſu executio huius miſſionis in poſſeſſionem retarda
tur. Ita etiam in ſimili dicimus, retardari executio-
nem ſententiæ,quæ in iudicatum tranſiuit, vt docuit
Barto.in l.quarta,§.condemnatum,de re iud. & ibidẽ
Alexan. Iaſ.& Ripa.num.30. ita etiam ſenſit Bargius
d.quæſtio.penult.verſic.primus eſt.& ſimile eſt, quod
de nullitatis exceptione diximus ſupra quæſt.99. caſ.
3.quo loci declaraui non procedere,cum ſubeſt aliqua
ſuſpicio calumnię. quam quidem declarationem hac
in ſpecie probauit Ripa in d.§.condemnatũ.no.30.in
fin.ex tex.c.ſuſcitata,de reſtitutio.in integ.& egregie
tradit Nicolaus de Milis in ſuo Repertorio, in verbo
executio,el 2.

913 QVAERO centeſimoquartò,† quę praxis ſit
mittendi hęredem ſcriptum in poſſeſſionem ea hoc re
medio? Bald.hic num.49.hanc mouet dubitationem,
& nos reiicit ad ea quę ſcribunt Docto. in l. ſi prius.ff.
de oper. noui nunciat. Verum praxis hæc ſatis colligi
poteſt ex ſupra relatis,& paucis abſoluit Pract.Papiẽ.
in forma libelli,quo petitur hæreditas ea teſtamento,
in gloſ.quare cum prædicta, &c. Hæres ſcriptus (vt
inquit ille) coram iudice præſentabit teſtamentum
non abolitum,& apud acta curabit ſcribi, quod petit
mitti in poſſeſſionem ex beneficio huius conſtitutio-
nis omnium bonorum, & illorum, quæ erant ipſius
teſtatoris tempore ſuæ mortis. Iudex hoc audito &
viſo, curabit citari eos, de quorum intereſse agi
poteſt, & eis comparentibus, libellus offertur nomi-
natim contra eos, ſi erunt legitimi contradictores,
& procedetur,& ſeruato iuris ordine. ſi vero nullus le
gitimus contradictor comparebit, iudex per interlocu
toriam declarabit illum hæredem ſcriptum eſſe mit-
tendum in poſſeſſionem. Deinde ſuis executoribus
mandabit vt hæredem hunc in poſſeſſionem illorum
bonorum quæ defuncti fuerunt, concomitentur, at-
que aſſocient.

QVAERO centeſimoquintò, poſtea quam hæ-
914 res † miſſus eſt in poſſeſſionem ex hac conſtitutione,
ſi oritur

ſi oritur dubitatio de miſſione ipſa, quibus probatio-
* nibus probari illa poterit? Recepta * magis opinio
eſt, publicis inſtrumentis probandam eſſe: ita cenſue-
runt gl. hic, in verbo, teſtificatione publicarum. Bart.
num. 24. Bald. nu. 47. Roman. ſingu. 6. Guido Papæ q.
456. ad finem. Dec. in l. pactum quod bona fide, nu. 3.
in fi. C. de pact. Marſil. Rubr. C. de probatio. num. 21.
& Zuchar. hic nu. 155. quam quidem opinionem aiũt
probari verbis noſtri textus, vt illum conſiderat atque
inducit Zuchar. hic, num. 154. & nu. 433. Verum re-
ſpondet hic Dec. num. 18. verba huius conſtitutionis
non eſſe præcepti, ſed conſilij; quare deficiente ſcri-
915 ptura, teſtibus probari poteſt: cum † etiam teſtibus
acta iudiciaria probari valeant: ita docuit Dec. in cap.
quoniam contra, colum. vlt. de prob. & idem copioſe
explicat Pariſius. Præterea (inquit Decius) hæc con-
ſtitutio in illis verbis [cum teſtificatione] loquitur
de miſſione fienda per nuncium, qui deinde refert, qđ
a ſe actum fuit. id quod ſenſerunt Angel. & Sal. hic, &
refert Mantua in 1. lect. nu. 72. Contrariam itaque opi
nionem viſus eſt probare Dec. hic, ea ratione, ꝙ par eſt
916 virtus † teſtium & ſcripturæ in probatione facien-
da, l. in exercendis, C. de fide inſtrum. late Dec. in d. l.
pactum quod bona fide, col. 1. C. de pact. Hinc ſcripſit
Rebuffus in praxi beneficiorum, titu. de miſſione in
poſſeſſionem, num. 41. ita teſtibus vt ſcriptura probari
poſſe miſſionem in poſſeſſionem beneficij. Verum (vt
recte docuit hic Mantua, maximi nominis Iuriſconſul
tus, 1. lect. nu. 72.) miſſio ex actis conſtare debet: atque
917 acta † ad ſui primam eſſentiam, ſcripturam requirũt
vt ſcribit Bal. in l. geſta, colum. pen. C. de re iudic. & in
l. litigatorib. in fine, C. de appel. & quod dicitur acta
poſſe probari teſtibus intelligitur, cum illa fuerunt de
perdita, vt mox ſubijciam.
918 Declaratur primo, vt non procedat, cum † ſcriptu
ra amiſſa eſt: nam tunc illius tenor teſtibus probari po
teſt: ita docuit Caſtr. hic numero 7. quem ſecutus eſt
Zuchar. num. 156. & idem ſcribunt Abb. & Dec. in c.
2. de probat. conſerunt quæ traduntur ab Alex. in l. 2.
C. de bon. poſſ. ſec. tab. & in l. ſi vnus, C. de teſt. Dec.
d. c. 2. numero 14. verſ. tertio ſi inſtrumentum. & Mar
ſil. ſingul. 156.
Declaratur ſecundo, vt non vendicet ſibi locum re
919 lata concluſio, cum teſtes † adducuntur ad coadiu-
uandum ipſam ſcripturam: vtputa, ſi in ſcriptura non
eſſent expreſſa bona, quorum poſſeſſio fuiſſet appre-
henſa: nam tunc teſtibus probari poterit, quæ fuerint
bona illa, ita docuit Zuchardus hic, nu. 157. vel etiam
quando non conſtaret de commiſſione a iudice facta,
vt inquit Cur. iun. hic, num. 80. illa enim teſtibus pro-
bari poterit, ſiquidem hæc potius dicitur probationis
iam factæ coadiuuatio, quam principalis probatio:
quemadmodum in ſimili tradunt Bart. Decius, & ce-
teri in l. certi condictio, §. quoniam, ff. ſi certum petat.
Decius in c. 2. num. 14. verſi. ſexto fallit. de probation.
Ruin. conſilio 12. numero 4. lib. 3. & Afflic. deciſ. 331.
in fi. Duplex eſt huius ſententiæ ratio. Prima, quia cũ
ſcriptura teſtes concurrunt. Altera, quia iam de ſubſtã
tia conſtat, hoc eſt, de ipſa miſſione in poſſeſſionem.
Hæc ergo qualitas, hoc eſt, bona quæ ſint, teſtibus ꝓ-
bari poterit. ita Dec. d. §. quoniam, numero 7. & con-
ſilio 137. numero 4. Marſil. ſingul. 484. & Crauet. con
ſil. 216. num. 19.
920 Declaratur ſecundo, vt † non procedat, quando
quinque teſtes producerentur: nam ij loco ſcripturæ
eſſe poſſunt. ita Bartol. in l. generaliter, numero 11. &
ibi Bal. C. de non numer. pecun. Dec. in dicto capit. ſe-
cundo numero 24. verſicul. ſecundo limitatur, de pro-
bat. & Afflic. dec. 13. numero quinto. Aliæ adferri poſ
ſunt declarationes ex Decio dicto capitulo ſecundo
nnmero 14.
QVAERO centeſimoſextò, ac vltimò, poſtquã
921 hic hæres † fuit miſſus in poſſeſſionem hæreditatis
defuncti ex hoc remedio, & exoriatur dubium, an bo
na hæc, in quorum poſſeſſionem miſſus fuit hęres, ſint
ex bonis teſtatoris, quomodo hoc probari poterit? Ca
ſtrenſ. hic nu. 6. in verſicu. in dubio autem &c. ſcribit,
922 credi nuncio † referẽti ſe miſiſſe in poſſeſſionem bo-
norum, quæ illius defuncti erant, deſignando bona per
confinia: nam tunc neceſſe non erit hæredi aliter li-
quidare, quod illa bona fuerunt a teſtatore ſuæ mortis
tempore poſſeſſa. cum Caſt. ſenſerunt Imola in l. a Di
uo Pio, §. ſic quoque. de re iudic. Iaſon dicta l. a Diuo.
§. ſi ſuper rebus. numero 8. Decius hic, numero 17. Ia-
cobin. numero 52. & Zuchardus nume. 147. Illa ratio
ne mouentur, quia creditur nuncio referenti, l. 1. §. cu-
ra, ff. de offic. Præfecti vrb. l. 2. vbi Salicet. col. 1. verſi-
cul. iuxta dictum, C. ne vxor pro marito. & qui contra
rium aſſerit, is probare tenetur, quod quidem probari
poteſt probando contrarium. Verum dubia videtur il
923 la doctrina Saliceti: nam is adducitur ex tex. † dictę
l. primę, C. ne vxor pro marito. & l. 1. C. de priuileg. fi-
ſci. quæ quidem iura affirmant, illum probare debere
bona eſſe ſua, cum tamquam ab alio poſſeſſa executio
facta fuit: ſed quod executionem nulla cauſę cognitio
præceſſerit, qua demonſtretur bona illius, cuius detri-
mento executio fit, eo loci non determinatur. ob id
credendum eſt aliquam executionem præceſſiſſe, ne
aliàs male exequendo verum rei dominum, & poſ-
ſeſſorem probandi onere indebite grauaret. Quocirca
receptæ huic opinioni aduerſatur illa ratio, quod pu-
blico nuncio ſolum creditur in his, quæ ſui officij ſunt,
vti late explicauimus in commentarijs de arbitrar. iu
dic. libro ſecundo, caſu 112. ſed quod bona illa poſſi-
924 derentur, vel non, ab eo defuncto, † non eſt de offi
cio nuncij publici, qui ex ſua aſſertione non debet poſ
ſe efficere eum eſſe poſſeſſorem, qui forte non eſt. at-
que ita in ſpecie reſpondit Bartolus conſilio 209. Vi-
ſo proceſſu facto contra Bonum, numero quarto, libro
primo. Quo tamen concilientur hæ opiniones, ita
tres caſus diſtinguo: primus eſt, cum clarum eſt de-
functum poſſediſſe, tunc ſine controuerſia creditur
nuncio referenti, ſe miſiſſe in poſſeſſionem bonorum
defuncti: ita procedit relata communis opinio. Secun
dus eſt caſus, cum clare conſtat, quod aliter quamuis
defunctus poſſidet, tunc nuncio non creditur, ne illi
poſſeſſori præiudicium adferatur, ita declarat Barto.
dicta l. a Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus, numero quarto,
de re iudic. ita poſſunt procedere, quæ cõſideraui ad-
uerſus receptam opinionem. Tertius eſt caſus cum
in dubio verſamur, vt quia non conſtito iudici, quæ
bona ab ipſo defuncto poſſiderentur, & licentiam dat
iudex nuncio, vt hæredem mittat in poſſeſſionem bo
norum dicti defuncti, nuncius accedit ad locum, vbi
ſita bona ſunt, & mittit in poſſeſſionem, refertqne ſe
miſiſſe, hoc caſu nuncio creditur. Illa eſt ratio, quia
925 lex de illius fide, & † diligentia confidit, & ob id
credit, quod nuncius informationes ſumpſerit, quod
erant hęc bona a defuncto poſſeſſa, & ſecundum infor
mationem referat, ſe miſiſſe in poſſeſſionem. & in hoc
caſu loqui videntur Caſtrenſ. & Salic. iam relati. Nam
ceſſat hic excitata a me difficultas. ſiquidem ex ſum-
ptis informationibus ſcire poteſt nuncius, quis poſſe-
derit. Concedo tamen hoc in caſu admitti contra hãc
relationem probationem, quod aperte reſpondit Bar.
d. conſ. 309. num. 4.
Declaratur nunc iam relata ſententia, & primo
926 non procedit, quando † nuncius retuliſſet ſe miſiſſe

hæredem in poſſeſſionem bonorum, quæ erant in dominio illius defuncti: nam tunc ei non creditur. ita reſpondit Caſtr. conſ. 273. Viſis & ponderatis. lib. 1. quē ſecuti ſunt Francus c. cum parati. colum. 8. de appell. Alexan. dicta l. a Diuo Pio, §. ſuper his, numero 15. de re iud. & Zuchard. hic, numero 147. verſicu. quod in-
927 tellige. Illa eſt ratio: quia † dominium difficilis probationis eſt. l. ſi quis vi, §. differentia. de acquir. poſſeſ. & ſcripſi in comment. de arbit. iud. lib. 2. caſ. 42. non ergo potuit ita de facili cadere in notitiam nuncij, an is defuncti eſſet dominus, vel non.

Declaratur ſecundo, vt non procedat etiam quoad poſſeſſionem, quando contradictor iam proteſtatus fuiſſet illa bona eſſe a ſe poſſeſſa, & non a defuncto, & ob id proteſtatus eſt, quod iudex nullam cōcedat miſſionem in poſſeſſionem, eo non citato: nam tunc miſſio, quæ fieret contra eum, eſſet nulla, & ipſe proteſtās
928 non arctaretur ad probandum contrarium eius † qđ nuncius in fauorem hæredis miſſi in poſſeſſionem, retuliſſet. ita ſenſerunt Salic. hic, col. 5. verſi. or. attende. Alex. nu. 27. & clarius Zuchard. nu. 148. poſt Fel. in c. cum M. Ferrarienſis, nu. 61. de conſt. ea eſt ratio: quod cum iudex, coram quo fit proteſtatio, videt controuerſiam fieri a poſſeſſore, debet de illa cognoſcere, l. a Diuo Pio. §. ſi ſuper rebus, de re iud. ergo requiritur citatio. l. in cauſa, la 1. §. cauſa cognita. ff. de minor. ſi ergo prætermittitur citatio, geſta nullius valoris ſunt. Cle. paſtoralis, de re iudic. l. de vnoquoque. ff. eod. Hæc ta-
929 men † proteſtatio ita demum operatur hunc effectum, ſi cauſa aliqua iuſta ei fuerit inſerta: vtputa quot viuente teſtatore, cum titulo poſſidere cœpit. ita Bal. hic. num. 24. Specul. in tit. de teſt. col. vlt. Alex. hic, nu. 27. poſt Salic. & Caſtr. & Felin. in dicto cap. cum M.
930 Ferrarienſis, nu. 61. de conſtit. eſt enim † proteſtatio hæc prohibitoria, quæ requirit cauſæ expreſſionem, l. nomen, C. quæ res pig. obl. poſſ. l. 1. C. de præ. Curial. lib. 10. & ſcribunt Bart. in l. 1. in princ. q. 11. & in l. nō ſolum. §. morte, num. 15. de oper. noui nun. Ripa in d. c. cum M. Ferrarien. nu. 149. Rubeus d. §. morte, nu. 381. Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 1. glo. 4. nu. 5. quod intelligitur, cum hæres opponit de generalitate proteſtationis, alioqui eo non opponente, valet proteſtatio ſine inſertione cauſæ, ita Felin. in d. ca. cum M. Ferrar. nu. 61. verſicul. hanc concluſionem. & cum eo idem ſcripſit Rub. d. §. morte, nu. 389. Cetera ex induſtria prætereo. Incomparabilis huius tractationis vtilitas fecit, vt pluſquam par forte erat, longior eſſem.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutio l. Creditores. C. de pign. temperat conſtitutionem l. extat ff. quod met. cauſa.*
2 *Creditor qui ex pacto poſſeſſionem debitoris ingreditur, vim maiorem non committit.*
3 *Cauſa etiam leuis excuſat a pœna violentiæ.*
4 *Creditor ex pacto debitoris, an eius poſſeſſionem adipiſci & retinere poſſit.*
5 *Intellectus l. 3. C. de pig. ex interpretatione gloſſæ probatus. & Bartoli ſenſus exploſus. n. 6. prout & Baldi. n. 8.*
7 *Poſſeſſionem conſequi & retinere diuerſa.*
9 *Saliceti explanatio ad l. 6. C. de pign. confutata.*
10 *Statutum Papiæ 53. in ciuilib. ſub rubr. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur. & n. 15. 28. 35. 49. 191.*
11 *Remedium l. 3. C. de pignor. an reddatur creditori pupilli & minoris.*
12 *Decretum interpoſitum ſuper principali, trahi ad conſequentia.*
13 *Eccleſiæ prædium ab Epiſcopo hypothecatum ſine ſollēnitate a creditore poſſe alienari.*
14 *Creditor ingredi non poteſt poſſeſſionem prædij minoris, qui ſine ſollemnitate obligationem contraxit.*
16 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, non poteſt ſua ſponte poſſeſſionem ingredi. Niſi fuerit pactum de rebus, quæ ſeruari non poſſunt. nu. 17.*
18 *Res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, facile diſtrahi poſſunt.*
19 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, cum res data pignori eſt de his, quæ ſeruari poſſunt, non poteſt ſpōte ingredi poſſeſſionem.*
20 *Pupillus in alium transferre non poteſt poſſeſſionem.*
21 *L. 2. ſi a pupillo, ff. pro empto, intellectus.*
22 *Creditor eccleſiæ an ex pacto ingredi ſua ſponte poſſit illius poſſeſſionem.*
23 *Sacrilegium excuſat iuridica executio.*
24 *Sepulchri violati actio non eſt contra eum, qui iuſſu iudicis aliquid egit.*
25 *Iudicis iuſſus excuſat.*
26 *Eccleſiæ bona obligari potuerunt, antequam eccleſiæ efficiantur.*
27 *Donans poteſt donando ius aliquod ſibi reſeruare.*
29 *Eccleſiaſtica bona obligari non poſſe, nec pacto affici, vt eorum poſſeſſionem ſponte creditori liceat ingredi.*
30 *Creditor ſponte ingredi non poteſt poſſeſſionem eccleſię ex pacto inito, miniſtris reſiſtentibus.*
31 *Remedium l. 3. C. de pig. locum habet in licentia data in teſtamento, etiam minus ſollemni. nu. 32. aut in vltima diſpoſitione. nu. 33. vel in alio contractu quam pignoris. num. 34.*
36 *Conſtituti clauſula quid operetur in remedio l. 3. C. de pig. quid clauſula precarij. nu. 38.*
37 *Violentiæ crimen facilius excuſat legis authoritas, quā partium conuentio.*
39 *Pactum quod debitore non ſoluente, res cedat in ſolutum, an valeat in caſu l. 3. C. de pign.*
40 *Pactum ſimile legi commiſſoriæ non eſt reprobatum inter debitorem & tertium.*
41 *Pactum cum tertio, vt res cedat in ſolutum, in caſu l. 3. C. de pig. non valere ab initio, ſecus ex interuallo. nu. 42.*
43 *L. Titius, ff. de pign. act. intellectus.*
44 *Pactum cum debitore initum, quòd res cenſeatur empta iuſto precio, valet in caſu l. 3. C. de pign.*
45 *Pactum, quod res obligata cedat in ſolutum, trāſit etiam contra pupillum hæredem debitoris.*
46 *Pactum, quod res cedat in ſolutum, in caſu l. 3. C. de pign. quando ob moram valeat.*
47 *Licentia creditori conceſſa de ingrediendo poſſeſſionē ſua ſponte, quando incipiat habere locum.*
48 *Licentia ingrediendi poſſeſſionem debitoris re deducta in notorium, locum habet.*
50 *Clara res redditur, cum in loco cernitur.*
51 *L. ſi Titius ff. de ſeru. export. Declaratur.*
52 *Liquidatio eſt neceſſaria in remedio l. 3. C. de pign.*
53 *L. 1. C. ſi mancip. fuer. aliena. intellectus.*
54 *L. 1. C. ſi ſeruus expoſt. ven. intellectus.*
55 *L. vlt. C. de compenſ. declaratus.*
56 *Compenſando creditor ſibi ſoluit.*
57 *Hæreditas adiri non poteſt, niſi conſtet de viribus teſtamenti.*
58 *Executio properanda non eſt.*
59 *Inſtrumentum executionis non mittitur ex diſpoſitione ſtatuti ante liquidationem.*
60 *Conuentio de ingrediendo poſſeſſionem ratione crediti, cōditionalis eſt.*
61 *Conciliato opinionū, quando liceat ſine liquidatione exequi licentiam de ingrediendo poſſeſſionem debitoris.*
62 *Praxis exequendi licentiam de ingrediendo poſſeſſionem debitoris.*
63 *Creditor ex pacto expreſſo ingredi poteſt poſſeſſionem debitoris,*

bitoris, non facta liquidatione.

64 *Licentia de ingrediendo poſſeſſionem debitoris, non facta liquidatione, quando data cenſeatur.*

65 *Socini conſideratio dubia.*

66 *Liquidationem ſuperuenientem poſt ingreſſum creditoris in poſſeſſionem debitoris ſufficere.*

67 *Captura conceſſa ante liquidationem debiti, recõualeſcit ea ſuperaeniente.*

68 *Statutum Papiæ 52. in ciuil lib. ſub Rubr. de forma tenenda circa poſſeſſiones dandas, & declaratur, & num. 72.*

69 *Clauſula conſtituti in pacto de ingrediendo poſſeſſionem debitoris, operatur vt poſſit ingredi non facta liquidatione.*

70 *Liquidationis forma in remedio l. 3. C. de pign.*

71 *Liquidationis iudicium diuerſum a iudicio principali.*

73 *Remedio l. 3. C. de pign. locus an ſit, nulla præcedente mora debitoris.*

74 *L. quæſitum. ff. de pign. intellectus.*

75 *Creditor mora non commiſſa a debitore, ingredi non poteſt ſtatim poſſeſſionem, ſi debitoris ſuſpicio ceſſat.*

76 *Conciliatio opinionum, quando non commiſſa mora creditor ingrediatur poſſeſſionem debitoris.*

77 *Licentia de ingrediendo propria authoritate, an locum habeat contra reſiſtentem.*

78 *Licentia de ingrediendo poſſeſſionem propria authoritate, non poteſt exerceri contra iuſte reſiſtentem.*

79 *Iudici male exequenti licet reſiſtere.*

80 *Licentia de ingrediendo poſſeſſionem propria authoritate, exequi poteſt contra reſiſtentẽ ſine cauſa verbaliter.*

81 *Licentia vt ſupra exerceri non poteſt contra reſiſtentem de facto.*

82 *Bartoli inconſtantia notatur.*

83 *Bartolus declaratur.*

84 *Creditor poſt reſiſtentiam debitoris ex internallo ingrediens poſſeſſionem, an vim committere dicatur.*

85 *Creditor per vim ingredi poteſt poſſeſſionem ex facto debitoris, ſeruato tamen moderamine tutelæ.*

86 *Creditor vti non poteſt licentia de ingrediendo contra reſiſtentem de facto ſine cauſa iuſta.*

87 *Locatorem non poſſe per vim expellere conductorem.*

88 *L. pen. C. de pig. act. ſenſus.*

89 *Creditor in remedio l. 3. C. de pigno. an clam poſſit ingredi poſſeſſionem.*

90 *Licentia excuſans a violentia, excuſat etiam a clandeſtinitate.*

91 *L. ſi a te, ff. ſi ſeruit. vend. intellectus.*

92 *Patientiam habere non dicitur, qui factum ignorat.*

93 *Creditor an ex conſuetudine, vt ex pacto, licentiam habere poſſit ingrediendi poſſeſſionem debitoris.*

94 *Creditor ex dicta conſuetudine ſine vi ingredi poteſt.*

95 *Conſuetudo non valet, quod per vim creditor ingrediatur poſſeſſionem debitoris, vti nec ſtatutum, num. 96.*

97 *Remedium l. 3. C. de pig. traſmitti ad hæredes creditoris.*

98 *Ceſſibilia quæ ſunt, ſunt etiam tranſmiſſibilia.*

99 *Paciſcens etiam hæredi prouidere voluit.*

100 *Cedi poſſe licentiam ingrediendi poſſeſſionem propria authoritate ſine vi tamen. num. 102.*

103 *Ceſſio vt ſup. non prodeſt, non ceſſa perſonali actione, aut non facta ceſſionis liquidatione, num. 104. nec cum generaliter facta eſt ceſſio, num. 105.*

106 *Remedium l. 3. C. de pig. an tranſeat contra hæredes debitoris.*

107 *Hæres debitoris eiuſdem conditionis qua defunctus pacto l. 3. C. de pign. tenetur.*

108 *Licentia ingrediendi fundum propria authoritate, non tranſit contra hæredem, non facta liquidatione, aut cum hæres eſt diuerſæ conditionis à defuncto, num. 109.*

110 *Remedium l. 3. C. de pign. non impeditur a pupillo hærede ex ſua perſona.*

111 *Remedium l. 3. C. de pignor. an tranſeat contra ſingularem ſucceſſorem.*

112 *Licentia iuxta l. 3. C. de pign. realis an ſit.*

113 *L. Titius ff. de ſer. expor. intellectus.*

114 *Pignoris ius in rem eſt.*

115 *Perſonalia non tranſeunt in ſucceſſorem ſingularem.*

116 *Perſonale eſt facultas cedendi lapidem, & ingrediendi fundum.*

117 *Actionem a modo proponendi cognoſci.*

118 *Signoroli opinio quadam expenſa.*

119 *Perſonalia ad extenſionem effici realia.*

120 *Pactum incontinenti appoſitum, non mutat naturam contractus.*

121 *Signoroli conſideratio improbata.*

122 *Bartoli opinio examinatur & defenditur.*

123 *Sententiam actionem in factum & iudicati parit.*

124 *Licẽtia de ingrediẽdo fundo nõ eſt iuris realis executiua*

125 *Licentia de ingrediendo effectus.*

126 *Iudicis licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu operatur, reſciſſo contractu.*

127 *Licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu, poteſt exequi contra ſingularem ſucceſſorẽ, ſine reſciſſione contractus, in quem lite pendente facta eſt alienatio.*

128 *Item tum pactum alienationem reſcindit.*

129 *Reſciſſio facta a lege, non requirit factum hominis,*

130 *Licentia iudicis in ingrediendo quando operetur ex actu vltimæ voluntatis, alienatione ſine dolo facta, & quid in alienatione dolo facta, n. 131. & quid pro iure reali, vbi ſucceſſor debitori non ſucceſſit, nu. 132. vel vbi ius habet a debitore, & debitum eſt liquidatum num. 133.*

134 *Locator habet tacitã hypothecã illatorũ & inuectorũ.*

135 *Licentia de ingrediendo fundum afficit ſingularem ſucceſſorem, cum conſtat eum a debitore cauſam habere.*

136 *Liquidatio corã iudice fit, ſucceſſorẽ debitori ſucceſſiſſe.*

137 *Licentia de ingrediendo nil operatur contra ſingularem ſucceſſorem, non facta liquidatione debiti, lite adhuc pẽdente, nu. 138. vel lite cœpta contra principalẽ, nu. 139.*

140 *Licentia de ingrediendo ob clauſulam conſtituti, operatur etiam non liquidato debito.*

141 *Item nihil prodeſt conſtitutum cum pacto executiuo.*

142 *Statutum Papiæ 58. in ciuil lib. ſub Rub. quod creditor cõtra extraneum poſſeſſorem, & c. declaratur, & nu. 146. & ſtatutum Mediolani, lib. 1. cap. 173.*

143 *Excuſſio debitoris principalis an ſit neceſſaria, cum pactum exequitur contra ſingularem ſucceſſorem.*

144 *Excuſſio principalis debitoris non requiritur, cũ inſtrumentum guarentigiatum exequitur contra fideiuſſorẽ.*

145 *Excuſſio ob clauſulam conſtituti ceſſat.*

147 *Libellus an ſit neceſſarius, cũ ex vrbanitate iudex concedit licentiã creditori, de ingrediendo fundũ debitoris.*

148 *Creditor ſua authoritate ingredi dicitur, cũ iudex ex vrbanitate cõcedens hanc licentiã, poſſeſſorẽ non monet.*

149 *Iudex non præiudicat creditori, ſi minus ſollemniter concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum cum a ſeipſo habet.*

150 *Libellus nec citatio requiritur, cum iudex concedit licentiam creditori ingrediendi fundum debitoris qui ex pacto id iam creditori conceſſerat.*

151 *Citatio aduerſarij non requiritur in his, quæ ex vrbanitate fiunt.*

152 *Libellus requiritur, cum ex officio iudex mittit in poſſeſſionem creditorem, de cuius credito extat clarum inſtrumentum, aut cum de credito teſtibus probatur. 153. vel cum creditor vult manu iudicis armata comitari in poſſeſſionem debitoris, num. 154.*

155 *Libellus & litis cõteſtatio requiritur, cum creditor vult adipiſci poſſeſſionem debitoris, quam ex pacto poterat ſua ſponte ingredi.*

156 *Poſſeſſionis ſolus ingreſſus detentionem tãtum acquirit.*

L 2 Credi-

Digitized by Google

157 *Creditor, qui ſua authoritate ingredi poteſt, an adeundo iudicem cenſeatur illi fauori renunciare.*
158 *Creditor adeundo iudicem, ſibi non praeiudicat præmiſſa proteſtatione.*
159 *Creditor vbi iudicis authoritate eſt adeptus poſſeſſionem debitoris, an pignus prætorium acquiſiuiſſe dicatur.*
160 *Creditor cum vult rem debitoris ſibi obligatam habere emptam, quomodo procedatur ad æſtimationem.*
161 *Aeſtimatio rei ius quoddam executiuum oſtendit.*
162 *Aeſtimatores duo eligendi ſunt, cum æſtimanda res eſt, & quidem partium conſenſu. nu. 163. & iurant de recta æſtimatione. nume. 164. æſtimatione facta, referunt apud acta iudicis. nu. 165. non tenentur reddere rationem, cur tanti æſtimauerint, num. 166.*
167 *Perito referenti ſe tanti æſtimaſſe, credi.*
168 *Aeſtimatores vbi diſſentiunt, quid agendum.*
169 *Creditor aſſerens ſe ex licentia debitoris eſſe ingreſſum fundum, an oſtendere debeat, ſe ea authoritate vſum.*
170 *Actus vbi varie poteſt intelligi, a faciente declaratur.*
171 *Poſſeſſio præſumitur apprehenſa ex titulo præambulo.*
172 *Creditorem habuiſſe animum furandi & occupandi iniuſte, ex coniecturis detegitur.*

Imper. Seuerus & Anton. AA. Maximo.

Creditores, qui non reddita ſibi pecunia, conuentionis lege, ingreſſi poſſeſſionem, exercenti vim quidem facere non videntur: attamen authoritate Præſidis poſſeſſionem adipiſci debent. PP. Kalen. Maij: Antonino A. II. & Geta. II. Coſſ.

Quintum adipiſcendæ poſſeſſionis Remedium, *ex l. 3. C. de pignor.*

CVm Prætorum interdictis, & Iuſtiniani noua cõſtitutione prouiſum ſatis ſit ijs, qui vel ex teſtamento, vel ab inteſtato poſſeſſionem bonorum defuncti conſequi poſſunt: & de his hactenus a nobis actum non indiligenter
fuerit, operæ precium nunc viſum eſt, ſi hoc loco explicarem, quomodo creditores poſſeſſionem bonorum debitoris ſui adipiſci valeant. Et quamquam conſtitutio hæc ante illam Iuſtiniani, quam paulo ante explanauimus, ducentis plus annis condita fuerit, attamen ne ordinem illum a nobis obſeruatum in recenſendis remedijs adipiſcendę poſſeſſionis ex vltimis teſtatorum diſpoſitionibus, perturbarē, ac alijs iuſtis de cauſis, eam hoc loco collocauimus. Conſtitutio hæc Septimi Seueri, & M. Baſſiani Antonini promulgata fuit ſub hoc Conſulatu ſecundo Antonini & Getæ, quod ex Haloandri & Antonij Contij chronologia contigit anno 206. humanæ ſalutis. Conſtituerunt Impp. creditorem vim nullam committere, ſi ex pacto inito cum debitore, ipſius debitoris poſſeſſionem
1 ſua ſponte ingreditur. Temperat atque † moderatur
conſtitutio hæc illam D. Marci Antonini Philoſophi, l. extat. ff. quod met. cau. quam in comment. de recuper. poſſeſſ. remed. 5. expoſuimus. M. Antoninus conſtituit creditores ſua authoritate ingredientes poſſeſſionem bonorum debitoris, vim facere, quod Seuerus & Antoninus moderati ſunt, ne ſcilicet locum tunc obtineat, cum ex pacto creditor ingreditur: ceſſat enim tunc omnis vis, ſiquidem volenti nulla fit vis & iniuria. c. ſcienti, de reg. iur. in 6. Hinc Paulus in l. qui
2 rationario, ff. de pign. actio. reſpondit † creditorem
hunc maiorem vim non committere, & Impp. Diocletian. & Maximian. in l. penult. C. de pignor. actio.
cenſuerunt, ob conuentionem hanc creditori licere auferre debitoris bona. Cuius quidem ſententiæ aperta
3 eſt ratio: ſiquidem, † ſi cauſa quæuis etiam minus iu-
ſta a pęna violentiæ excuſat, quemadmodum diximus in eo rem. 5. q. 14. multò magis excuſare poſſe debet conceſſa hæc facultas ex pacto & partium conuentione. Ceterum, an creditor hic poſſeſſionem adipiſcet, & in ea inſiſtere valeat, maxime dubium eſt, quòd vt planum faciam, quæſtionem in ijs ſubijcio.
4 QVAERO primo, an † creditor iſte ex ſimplici
pacto, aut ſua authoritate & ſponte ingredi valeat poſſeſſionem debitoris, vt poſſit poſſeſſionem illam adipiſci & retinere? Pendet hæc iuris dubitatio a ſenſu huius conſtitutionis.
5 Vnus itaque eſt † ſenſus atque intellectus, quē pro-
bauit gloſſa hic, & illam tuentur Bal. & Ang. hic conſtituiſſe Impp. vt qui ingrediendi poſſeſſionem ex partium conuentione facultatem habet, eam adipiſci & retinere valeat. Quod vero in hac conſtitutione eſt ſcriptum, iudicis authoritate adipiſci debere, ex humanitate quadam id fit. Cuius quidem ſenſus ea eſt ratio prima, quod niſi hæc conceſſa facultas effectum hunc adipiſcendi atque retinendi poſſeſſionem pareret, parum aut certe nihil operaretur. Quorſum ingredi, ſi adipiſci & retineri poſseſſio ipſa non poteſt? Accedit, quod poſseſſionem retinere (vt Baldus hic ſcribit) venit in conſequentiam quandam ipſius ingreſſus, ſiquidem ingrediens poſseſſionem animo acquirendi, ſtatim acquirit. l. 3. in princip. ff. de acquiren. poſseſſ. atque ita retinere poteſt. Hanc interpretationem ego probare ſoleo, quippe qui videam, in eo omnem poſitam eſse difficultatem, quod verba illa [auctoritate Præſidis adipiſci debent] repugnare videntur. Verum, vt iam attigi, recte gloſſa exponit, ex humanitate id fieri, quemadmodũ probatur ſimili exemplo in l. quidam Iberus, ff. de ſeru. vrban. prædio. & clarius in l. ciuile. C. de fur. & l. 3. §. nõ perpetuæ, ff. de ſepul. viola. & vberius in l. debitores. infra noſtro titulo. Erit quoque magis tutum, etſi non neceſsarium, iuxta l. ſi pupillorum, §. 1. ff. de reb. eor. vbi gloſſa in verbo, tutius, citat hunc text.
6 Secundus eſt intellectus † huius cõſtitutionis quem
attulit hic Bar. & illum eſt ſecutus Anton. Neg. in tracta. de pigno. 4. par. princ. num. 9. inquit Bart. hāc ſententiā ingrediendi poſseſſionem non præſtare facultatem adipiſcendi & retinendi eam, ſed opus deinde eſſe Præſidem adire. Huius ſane interpretationis ea vi-
7 detur ratio, quod diuerſum quid ſit ingredi † poſſeſ-
ſionem, & eam conſequi, atque retinere. l. 3. §. vlt. ff. de acqu. poſſ. l. cum legati, ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat. l. 2. in prin. ff. pro hæred. Et aliud conſequitur, qui ingreditur, quam qui poſſidet, ſiue poſſeſſionem acquirit, & retinet. l. ſi cui, in prin. & §. legatorum, ff. vt in poſſ. leg. & probat l. ſi qua ante. ff. de acquir. poſſ. Hanc interpretationem improbarunt Bal. Angel. & Salic. hic, colum. 1. ea ratione, quòd imo licentia conceſſa, vt ingredi liceat eum effectum parit, acquirēdi ſcilicet poſſeſſionem, d. l. 3. in princip. de acquir. poſſ. Et Bartoli interpretatio (inquit Baldus) forte tunc procederet, cum ingrediendi poſseſſionem data eſset facultas ex cauſa, quæ acquiſitionem non operatur, ſicuti cum data eſt facultas ingrediendi, fundum occupandi atque venandi gratia, aut adeundi, iterque faciendi per ipſum fundum, iuxta l. 2. C. de acqu. rer. dom. Præterea (ait Bald.) niſi hæc facultas operaretur retinendi effectum, eſset potius riſu dignum, quam aliter. Siquidem etiam ingrediens alterius poſseſſionē ſine animo eam ſibi acquirendi, vim poſseſſori non facit, dicta l. 3. ff. de acquir. rer. dom.

Ter-

Digitized by Google

8 Tertius eſt † intellectus a Baldo perpenſus, & quẽ
a d verbum Angel. Baldi nomine ſuppreſſo, retulit, ſi-
bique vendicauit, nempe verbum illud [debent] ſta-
re proprie, vt ſit ſenſus, debent creditores pignoris
poſſeſſionem adipiſci, alias ſecus, vbi data non eſt licẽ
tia ingrediendi. verba hæc Baldi ſonant, hanc licentiã
eſſe datã a debitore, & illa ſufficere etiam ad adipiſcẽ
dam poſſeſſionem. Qui ſenſus cum illo gloſſæ idem
eſt. Angel. vero ita ſcribit debent creditores pignoris
poſſeſſionem adipiſci iudicis authoritate, alias ſecus,
vbi non eſt data licentia. Quæ ſane interpretatio his
verbis huius conſtitutionis conuenire non videtur. Si-
quidem in ea primo ſcriptum eſt, ob datam licentiã a
debitore ingredi licere. deinde ſubiicit, iudicis autho-
ritatem neceſſariã fore in ea adipiſcenda. Affirmat er-
go tex. iſte, licentiam dari a debitore de ingredienda,
a iudice de adipiſcẽda poſſeſſione: cum tamen Ang.
totum iudici tribuat.

9 Quartus † intellectus Salic. hic, colum. 2. verſi. pro
cuius declaratione, &c. præmittit ille faciliorem rei
cognitionem, quod licet creditor iure pignoris poſſi-
deat ciuiliter, & naturaliter. l. cum notiſſimi, §. ſed cũ,
de præſcript. 30. anno. l. 1. §. per ſeruum corporaliter.
vbi Iaſ. & Soc. ff. de acquir. poſ. Neguſ. in trac. de pig.
par. 3. memb. 1. nu. 30. Verum tamen quo ad ea, quæ
dominium reſpiciunt, vel ius dominij, debitor dicitur
poſſidere, non autem creditor, l. pignori, ff. de vſucap.
cenſuerunt ergo Imp. II. ſub hac conſtitutione, quod
licet creditor per conuentionalem ingreſſum adeptus
fuerit poſſeſſionem iure crediti, & pignoris, non tamẽ
ipſe creditor poſſidet iure dominij, vel quaſi, ſed debi
tor ipſe. Quocirca ſi vult creditor poſſeſſionem illam,
ꝙ ius dominij reſpicit, adipiſci, iudicis authoritate fa-
cere debet, cum propria non poſſit. Atque ita verbum
[debet] proprie ſtat, & intelligitur neceſſitatem pone
re. Verum interpretatio hęc nulla ratione mihi proba-
tur, tum pręſertim, quod etiamſi dicimus creditorem
ex licentia iudicis ingredi, & adipiſci poſſeſſionem,
non tamen iure dominij poſſidere dicitur. Quandoq;
dem non immutat iudex pignoris huius conuentiona-
lis naturam, quæ eſt, vt iure dominij creditor non poſ
ſideat. d. §. per ſeruum corporaliter. Quatenus ergo pi
gnus conuentionale remanet, iure dominij creditor
non poſſidet. Non enim iure probatur, quod iudicis
licentia creditor iuris etiam dominij pignus poſſide-
re dicatur. Eſt ergo quod dicamus veriorem eſſe ſen
ſum, & interpretationem Accurſij, & ſequacium. Fa-
cile tamen hæ euitantur controuerſiæ, ſi curabunt cre
ditores in inſtrumento conſtituti pignoris clauſulam
hanc adhibere, quod eis liceat ingredi, adipiſci atque
retinere poſſeſſionem ipſius rei pignoratæ. Quod opti
mum factu docuerunt Bar. Bal. & Salicet. hic, & cum
eis Neguſ. d. tract. de pig. 4. par. princ. num. 10. Et hoc
10 maxime erit vtile in ciuitate Papiæ † cuius ſtatutum
53. in ciuilibus, ſub rub. de poſ. plena vacuãda, &c. dũ
vult, creditorem eſſe manutenendum in poſſeſſione
ſibi data a debitore, vtitur eo verbo [dare] quod tranſ
lationem oſtendit, l. vbi autem non apparet, §. vlti. de
verb. oblig. Iaſ. l. traditionib. in fi. C. de pact. & illa vec
ba ſtatuti [vel habitam nunc & in futurum pro data.]
intelligi poſſunt de translatione ficta per cõſtitutum.
non ergo erit ſatis in caſu illius ſtatuti ſimplex hæc de
bitoris conceſſio.

11 QVAERO ſecundò, an huius † conſtitutionis
beneficium atque remedium concedatur creditori pu
pilli, qui vel ſolus, vel totoris authoritate adhibita, licẽ
tiã hanc ingrediẽdi atque adipiſcẽdi poſſeſſionẽ credi
tori ꝯdit? Bar. hic, n. 5. & cũ eo Sal. col. 10. q. 9. & Ne-
gu. ĩ trac. de pig. 4. par. n. 18. plures caſus ita diſtinguũt.

Primus eſt, cum creditor vult vti pacto ad execu-
tionem iuris realis in pignore, cuius conſtitutio valida
eſt: tunc creditori conceditur huius conſtitutionis re-
medium, ita relati iuris interpretes. Ea eſt ratio: quod
ſi pignoris conſtitutio valet, ita & pactum, l. ſi pupillo-
rum, §. 1. ff. de reb. eor. Eſt enim pactum hoc conſerua-
tiuum illius conſtitutionis pignoris, iure merito valet,
arg. l. qui autem, ff. de conſtit. pecun. Hinc recte anno-
12 tauit Bald. in d. l. ſi pupillorum. §. 1. † decretum inter-
poſitum ſuper vno contractu, trahi ad conſequentia il
lius. Imo fortius ait Bald. hoc trahi ad eccleſiam, vt
13 ſi cum decreto epiſcopi † obligauerit prędium cre-
ditori, poterit ipſe creditor poſtea id alienare, non ob
ſeruata ſollemnitate Auth. hoc ius porrectum, C. de ſa
croſan. eccleſ. vbi Bart. nu. 21. idem ſcripſit Alex. con-
ſil. 189. nu. 3. li. 7. & Dec. in l. mandata, 7. notab. ff. de
offic. eius. vbi idem de minore ſcribũt. Alia his ſimilia
congeſſit Tiraq. in tract. de legib. connub. in glo. 3. nu.
155. Quibus addo Dec. conſil. 558. nu. 9. & Cagn. in l.
2. nu. 151. C. de pact. inter empt. & vend.

14 Secundus eſt caſus, cum † creditor vult vti pacto
ad executionem iuris realis in pignore, cuius conſtitu-
tio non valuit. Hoc in caſu non poteſt. ita relati Doct.
Ea eſt ratio: quod ſi non valet pignoris cõſtitutio, quæ
principalis eſt, ita nec hæc conuentio, quæ illi eſt acceſ
ſoria: iuxta l. cum principalis, ff. de reg. iur. & c. acceſ-
ſorium, de reg. iur. in 6. confert text. l. curator. & l. pe-
nult. C. ſi res alien. pign. dat. fuer. & hoc in caſu poteſt
15 declarari ſtatutum † Papiæ 53. in ciuilib. ſub rub. de
poſſeſ. plena vacuanda, & diſbriganda, & manutenen
da. Non procedit illud ſtatutum, cum debitoris pactũ
eſt factum a minore, qui non poteſt alienare, & pignus
conſtituere.

16 Tertius eſt caſus, † cum creditor vult vti hoc pacto
ad executionẽ iuris perſonalis, & pactum factum eſt,
ꝙ liceat ingredi; tunc ingredi poteſt, nec perſona pu-
pilli impedit. ita Bar. hic, nu. 5. verſ. aut creditor, ex l.
apud Iulianum, in prin. & §. ſeq. ff. ex quib. cauſ. in poſ
ſeſ. eat. quod affirmauit & Neguſ. d. 4. par. nu. 18. verſi.
aut creditor. Et hoc in caſu etiam procedit relatum
ſtatutum Papiæ. Quo autem ordine contra pupillum
iudicialiter procedatur in hac miſſione in poſſeſſionẽ,
declarant Rom. conſilio 454. & Dec. in l. in eo quod
plus, §. vlt. in fi. de reg. iur. & Abb. qui eum Rom. in eo
dem caſu conſuluit, conſ. 43. lib. 2.

17 Quartus eſt caſus cũ † creditor vult vti hoc pacto
ad executionem iuris perſonalis: quod quidem pactũ
factum fuit, quod liceat ingredi, & poſſeſſionem adi-
piſci ac retinere illius pignoris, cuius res ſeruando ſer-
uari nec poteſt. Hoc caſu adhuc licet: ita Bartol. &
cum eo ceteri præcitati Docto. Ea eſt ratio: quod hæ
18 res † facile diſtrahi poſſunt. Qua de re egregie ſcribũt
omnes, pręſertim Iaſ. in l. 1. §. fuit quæſitum, num. 30.
34. ff. ad Trebel.

Quintus eſt caſus, qui pluſculum dubitationis ha-
19 bet: nempe, cum † res pignori data eſt de his, quæ ſer
uari poſſunt, & creditor vult vti pacto ad executionẽ
iuris perſonalis, vt poſſit ingredi, adipiſci, & retinere
poſſeſſionem. Hoc in caſu huic creditori non concedi-
tur hoc remedium: ita Barto. hic, num. 5. ad fin. verſic.
ſed quantum. Ea ratione vtitur, quod ſua voluntate
20 non poteſt † pupillus, vel tutor poſſeſſionem in alium
transferre, l. pupillus, ff. de acquir. rer. dom. & l. magis
puto, §. 1. ff. de reb. eor. Verum ab hac opinione diſſen-
tiunt Imol. in l. 2. §. ſi pupillo, ff. pro empto. Alexã. in l.
poſſeſsionem, nu. 3. ff. de acq. poſſ. & Negu. d. tract. de
21 pig. 4. par. nu. 18. ad fi. ex opinione gl. in † d. §. ſi pupil-
lo. quæ in ſecunda diſſolutione affirmat, quod licet pu
pillus non poſsit alienare res immobiles, vel mobiles,

quæ ſernari poſſunt,ſine decreto Prætoris , poteſt ta-
men ſine illo decreto alienare earum rerum poſſeſſio-
nem. Quæ ſane interpretatio ad d.§. ſi a pupillo.pro-
babilior videtur,eſſe iſta,quam attulit Bar. hic , num.
5.in fine . dum cenſuit , ibi poſſeſſionem fuiſſe penes
emptorem , vel loqui de rei mobilis alienatione , quæ
ſecundum illa tempora non erat prohibita. Non enim
quoad poſſeſſionem transferēdam adhibenda eſt hæc
differentia,cum(vt diximus) ſine decreto diſtrahi , &
transferri illa poſſit.quod ſenſit idem Bart. in d. §.ſi a
pupillo,num. 3.in fine. Quod erit annotandum ad in-
terpretationem relati ſtatuti Papiē.53.vt ſcilicet hoc
in caſu procedat.

22 QVAERO tertiò,an huius conſtitutionis † re-
medium reddatur creditori,vt ingredi, & adipiſci va
leat poſſeſſionem bonorum eccleſię? Innocent.in c.ve
rum,de foro compet.negat reddi : ſed ait neceſſariam
fore authoritatem iudicis eccleſiaſtici. Quod viſus eſt
probare Neguſ.in tract.de pignor.4.part.princip.nu-
mero 19. Ea ratione vtitur Innocent. quod cum iam
ſemel dominium translatum ſit in eccleſiam, Deo di-
catum, dicatur,quare qui inde auſert,ſacrilegium cō-
mittit,argumento cap.1.& cap.nulli liceat, 12. quæ-
23 ſtio.2.Verum reſpondet Bartolus num.7.† executio-
nem iuridicā a ſacrilegio excuſare.ita ait Vlpianus in
l.quamquam,in princ.ff. de aqua plu. arcend. non eſ-
24 ſe † ſepulchri violati actionem contra eum , qui iuſſu
iudicis egit.ita pariter ceſſat iniuriæ actio,cum iudicis
iuſſu executio ſit,l.iniuriam,§.1.ff. de iniur. alia bis ſi-
milia ſcribunt Dec. Cagnol. & ceteri in l. non viden-
tur,§.qui iuſſu,de reg.iur.

Secundo probare videntur hanc Innocent. opinio-
nem text.l.11.§. fin.& l.2.ff.de rebus eor.qui ſub tutel.
quibus conſtitutum eſt,bona eo ipſo, quod minoris ef
fecta ſunt , alienari ſine decreto non poſſe , nec etiam
pignori dari.Satisfacit Butr.in d.cap.verum , in fi.de
foro compet.ibi loqui in obligatione pignoris , quæ
non oritur antequam res ſit effecta pupilli, hæc in pa-
cto,quod rem afficit,antequam ſit eccleſiæ . Verum
Butrij reſponſio,quæ forte caſui,in quo ipſe loquitur,
conuenit,nō ſatis ad rem hanc noſtram pertinet, cum
nos eo in caſu loquamur , quando res plene effecta eſt
eccleſiæ . Quocirca rectius reſponderi poteſt , vt iam
25 cum Bartol.diximus,† iuſſum iudicis excuſare. quod
in ſpecie probat l.ſi pupillorum,§.2.ff. de rebus eorū.
dum reſpondit Vlpianus,pignus datum a Prætore, ſi-
ne ſollemnitate alienari poſſe. De his nonnulla ſcripſi-
mus in commen.de arbit.iudic. libro 2. caſu 171. nu.
3x.& nu.71.

Contrariam itaque ſententiam aduerſus Innocent.
probarunt Ioan.Andr.Hoſtien.Butr.Cardinal.Imol.
in d.c.verum,de foro compet.in fi. Bart. hic , numero
7.idem conſ.96.dico partes,num.1.lib.1.Salicet. hic,
quæſtio.10.idem poſt Baldum in l.ſi quis curialis , C.
de epiſcop.& cler. Anchar. conſil. 217. dubium facit.
Aretin.conſil.21.num.3.Barbat.& Felin.in d.c.verū,
ille numero 75.iſte nume.7.verſi.limita hanc conclu-
* ſionem.& * communem teſtatur Ruin.conſi.145.nu-
26 me.6.lib.4.Scribunt ij omnes , † bona eccleſiæ anteq̃
Deo dicata ſint,poſſe hoc pacto affici , & deinde eue-
niēte caſu eorum poſſeſſionē ſponte ingredi. Quā qui
dem ſententiam probat tex.l.ſi quis curialis, C.de epi
ſco.& cleric.in argumentum,dum prohibitus clerica
ri reuocatur effectus clericus , nec eccleſiæ iniuria fit ,
ita hic ſponte ingredi poſſeſſio poteſt,poſteaquam ab
initio pignus conſtitui potuit. Confert ſecundo tex.c.
cum dilecti,de donat. quo conceditur poſſeſſionis in-
greſſus ob pactum,quod appoſitum a donante fuit,li-
27 cuit enim † donanti reſeruare ius illud ab initio , cum
donauit,quod explicat Butr.in dicto capit.verum.nu.
15.verſicu.puto,quod ſi , de foro compet. Huc & ter-
tio ſpectat tex.cap.verum,de condit.appoſit. Accedit
quarto,quod ingreſſus iſte eſt executio validæ conuen
tionis præcedentis; iure ergo excuſat , iuxta l. quam-
quam,de aqua plu.arcen. Vltimo ad rem hanc perti-
net illa ratio, quod ſi paciſci licet inter laicum , & lai-
cum,vt hic in textu,cur non & cum eccleſia,cum om-
28 nis dolus ceſſat? Hac doctrina interpretari † poteſt ſta
tutum Papiæ 53.ſub rubr.de poſſeſſ.plena euacuāda ,
&c.vt etiam locum habeat hoc in caſu.Nam lex ciui-
lis locum habet,eo quia exequitur pactum in re , quæ
eccleſiæ non dicitur, inſpecto pactionis tempore.

Declaratur primo hæc iuris & Doct. ſententia , vt
29 procedat,† cum res adhuc eccleſiæ effecta non eſt,at-
que ita Deo dicata,ſecus cum dicata eſt:ita Bart. hic,
nu.8.qui hoc in caſu Innoc.opinionem tueri poſſe ait.
Id quod ſenſit & Butr.in d.c.verum,nu.9.verſic. ſi cō
ditio eſt honeſta.& clarius Felin.nu.9.verſic. ſecunda
declaratio. Quæ declaratio eſt annotanda ad interpre
tationem d.ſtatuti Papiæ.

Declaratur ſecundo,vt non procedat hæc ſenten-
30 tia,† cum creditor vellet hac licentia, & facultate vti
contra eccleſiam,cuius miniſtri reſiſtunt,ita in ſpecie
Felin.in d.c. verum.colum.vlt.verſic.6. declaratio.&
ibi Barbat.nu.76.verſi.ſecundo niſi.poſt Alb.ibi, Qđ
alijs infra q.11.comprobauimus, eſt enim hæc decla-
ratio & ceteris communis.

31 QVAERO quarto,an huius † conſtitutionis re-
medium reddatur,cum licentia,& facultas hæc ingre
diendi poſſeſſionem ſua ſponte conceſſa fuit in teſta-
mento,vel alia vltima voluntate? Et reddi affirmarūt
Bart.hic,num.9.Bald.col.2.verſic.hæc autem. Ange.
col.1.verſi.hic autem.& Salic.col.5.q.3.Bald. in l. le-
gis Iuliæ,in fine,C.qui bon.ced.poſſ.Signor.conſil. 4.
nu.15.quibus accedunt Neguſ.in tract.de pign.3.par.
princip.nu.12.alios recenſet Tiraquel.in tract.le mort
ſaiſit le vif,par.7.declar.3.Marian.Socin.ſen.conſ.11.
col.2.in fi.lib.1.Quod probat primo l. Titia cum teſta
mento,§.1.de legat.1.ex interpretatione gloſſæ , ibi,
in verbo,non ſie. quæ etſi de licentia ingrediendi poſ-
ſeſſionem ipſius rei legatæ loquitur, attamen & idem
eſſe de re alia,ex rationibus,quas mox ſubijciam , di-
cendum eſt. Confert ſecundo l.Lucius, ff. de aliment.
& cibar.leg. Tertiu l.non eſt mirum,ff.de pignor. act.
Quarto,quoniam a contractibus ad vltimas volunta-
tes argumentari licet,l.ſi ſeruus filius filij , §. eum qui
chirographum,de leg. 1. ſed in contractibus concedi-
tur hæc facultas,vt hic , ergo & per vltimam diſpoſi-
tionem. Quod tanto fortius procedit , cum in vltimis
diſpoſitionibus dominium recta via tranſeat in eum ,
cui res relicta eſt,l.a Titio,ff.de furt.

32 Extenditur primo , vt locum † etiam habeat hęc
iuris ſententia eo caſu,cum hæc licentia data eſt in te
ſtamento minus ſollemni:ita cenſuit Tiraq.d.tractat.
le mort ſaiſit le vif,par.7.declar.3.nu.1.

Extenditur ſecundo , vt procedat hæc ſententia,
33 etiamſi † tacite conceſſa fuerit hæc licentia, ita Tira-
quel.declar.3.num.1.& ſentiunt Boer.q.77.nu.2.in fi.
Plura adferri poſſent exempla,quæ congeſſi ſupra in
2.remed.q.12.extenſione 2.

Declaratur hæc concluſio, vt locum ſibi non ven-
dicet in Gallia,ita Tiraq.d.declar.3. in fin. qui eiuſdē
ſententiæ recenſet Ioan. Fab.Boer.& alios.

34 QVAERO quintò, an hoc remedium † locum
habeat in alio contractu,quam pignoris? Bart.hic, nu.
10.docuit, locum habere ; cum eo ſenſerunt Bald.co-
lum.2.ver.hæc autem licentia. & Ang. colum. 1. ver.
& ideo.Sali.ibidem,colum.5.q.3.& Neguſ.d.4. part.
num.

num. 12. ex text. l. Titius. ff. de ſeru. expor. vbi in con-
tractu venditionis licet paciſci, vt manus iniectio ven-
ditori ſalua ſit in re, ſi adiecta conditio obſeruetur,
quem textum eo loci in hanc ſententiam annotarunt
Baldus & Alberic. confert ſecundo l. 1. §. 2. C. ſi ſeruus
extero. & tertiò facit l. 1. C. ſi mancip. ita fuer. alien.
35 Ita etiam debet intelligi † ſtatutum Papiæ 53. in ciui-
libus, ſub rubr. de poſſeſſione plena vacuanda, & diſ-
briganda, & manutenenda, dum ſimpliciter de cre-
ditore loquitur, intelligi poteſt de creditore ex quo-
uis contractu.
36 QVAERO ſextò, quid operetur † clauſula con-
ſtituti, cum pacto appoſito, quod ingredi & adipiſci
liceat ſponte, dum debitor conſtituit ſe tenere & poſ-
ſidere nomine ipſius creditoris? Bart. hic, num. 11. do-
cuit hoc pactum ſui natura valere, & operari transla-
tionem totius poſſeſſionis, quæ penes debitorem erat,
l. quod meo, ff. de acquir. poſſ. l. pignus, de pign. actio.
& l. quædam mulier, ff. de rei vendic. Quocirca in caſu
hoc noſtro inquit idem Bart. parum operatur clauſu-
la illa, quòd liceat propria authoritate ingredi, atque
adipiſci poſſeſſionem, cum iam poſſeſſionem creditor
ipſe habeat ex clauſula conſtituti. Verum operari poſ-
ſet hæc licentia illum effectum, quod ſi cõtingeret de-
bitorem cõſtituentem interuertere creditoris poſſeſ-
ſionem, poſſet is creditor ſua authoritate eam poſſeſ-
ſionem ingredi, quod affirmat idem Bartolus infra
numero 18. & clarius. num. 25. verſi. ſed pone. & infra
latius quæſt. 14. explicabimus, & Bart. hic probarunt
Ferretus caut. 48. num. 3. Imo conſi. 16. numero 3. &
Tiraq. in tract. de iure conſtit. par. 1. nume. 37. 40. & in
tract. le mort ſaiſit le viſ, 3. part. declar. 1. nume. 5. Ve-
rum ab hac ſententia diſſentiunt Bald. hic, colum. 2.
verſic. dicit Bartol. & Angel. colum. 2. verſic. in gloſſa
vltima, aiunt ij, imò poſt interuerſionem non poſſe
ingredi, ex ſententia gloſ. in l. 2. in verbo, repellere, C.
de iure emphyt. quæ clare affirmat licentiam hanc ni-
hil operari poſt poſſeſſionis interuerſionem, eam ſecu-
* ti * omnes, vt teſtatur ibi Iaſon, numero 117. ratione
37 confirmat Bald. quod ad excludendum † crimen vio-
lentiæ plus poteſt legis authoritas, quam pactum con-
trahentiũ, l. 1. & l. 2. C. quando liceat ſine iud. ſe vind.
ſed quia lege ingrediendi poteſtatem hanc habet, ea
vti non poteſt poſſeſſione interuerſa, l. colonus, & l.
cum fundum. ff. de vi & vi arm. & l. 2. C. vnde vi. ergo
nec poteſt hic creditor, qui a ſuo debitore licentiam
hanc conſecutus eſt. Conciliari poſſunt hæ opinio-
nes ex his, quæ infra quæſtio. 14. dicemus. vbi late ex-
plicabimus, quando liceat creditori vti hac licentia
contra debitorem reſiſtentem. Qua de re in ſpecie
hac aliqua ſcribit Tiraquel. de iure conſtituti, d. par-
te 1. num. 25.
38 QVAERO ſeptimò, quid operetur † clauſula
precarij adiecta huic pacto, quòd ingredi ſua authori-
tate liceat? Bart. hic, num. 12. ſcriptum reliquit, clau-
ſulam precarij operari poſſeſſionis translationem in
ipſum creditorem. idem Bart. in l. interdum, num. 1. ff.
de acquirend. poſſeſſ. Bald. in rubric. C. de contrahen.
empt. quæſtio. 16. Oldrad. conſilio 14. quos ſecutus eſt
Afflict. deciſ. 40. nu. 5. Per clauſulam vero ac pactum,
quòd liceat ſua ſponte & authoritate ingredi, cẽſetur
translata illa poſſeſſio naturalis, quæ erat penes debi-
torem, quam is creditor ingredi ſua authoritate dein-
de poteſt, ex hac noſtra conſtitutione.
39 QVAERO octauò, an † valeat pactum, quòd
debitore non ſoluente res cedat in ſolutum? ita hanc
quæſtionem formauit Sal. col. 9. q. 7. & rectius quam
Bart. hic, nu. 13. ſi recte eius verba perpendantur. Plu-
res caſus hac in re conſiderandi ſunt.

Primus eſt caſus, cum pactum eſt factum inter de-
bitorem & creditorem illum, qui pro ipſo debitore fi-
dem ſuam aſtrinxit, vt puta inter fideiuſſorem & de-
bitorem principalem, tunc pactum hoc valet. l. vlt. in
40 prin. ff. de contrahen. empt. quo loci ſcriptum eſt, † pa
ctum ſimile legi commiſſoriæ reprobatum eſſe inter
creditorem & debitorem, nõ autem inter debitorem
& tertium. Quod latius explicant Moder. Pariſ. in
tract. de vſuris, num. 357. & Did. lib. 3. variar. reſ. ca. 2.
num. 7. & num. 8.
41 Secundus eſt caſus, cum alius eſt † creditor, quam
ille, qui ſe aſtrinxit, & agitur, vt habeat inſolutum pro
debito: idque ab initio actum eſt. Hoc in caſu non va-
let conuentio hæc: ita Petrus Perticenſis & Bart. hic,
ex l. quamuis. vbi Bar. num. 1. ff. de ſolu. & clarius pro-
bat l. 1. C. de pact. pign. & tex. in c. ſignificante, de pig.
& reſpondit ad rem noſtram Soc. iun. conſilio 147. nu
mero 16. lib. 1.
42 Tertius eſt caſus, cum alius eſt † creditor, quam il-
le, qui ſe aſtrinxit, & agitur ex interuallo, vt habeat
inſolutum pro debito: tunc pactio obtinet quoad re-
tentionem ſaltem: ita Bart. hic, ex l. Titius, ff. de pig.
actio. vbi idem Bart. nume. 3. annotauit, & probat. l.
cum dominam. C. de pign. ea ratione, quia ſicut po-
teſt dare inſolutum purè, ita etiam ſub cõditione, quæ
eſſet tempore cõtractus, quemadmodum docuit Cin.
in d. l. 1. C. de pact. pig. Quam quidem opinionem pro
bauit idem Bart. in l. quamuis, num. 1. ver. quandoque
apponitur, ff. de ſolut. Abbas in cap. ſignificante, nu. 6.
de pign. Alexand. conſi. 178. num. 1. lib. 7. Guido Papę
quæſt. 7. Neguſ. d. tract. de pignor. nume. 6. & Ripa l.
nemo poteſt, num. 14. de leg. 1. Neuiz. conſ. 86. nume-
* ro 12. * communem hãc eſſe opinionem teſtatur Di-
dac. lib. 3. varia. reſol. cap. 2. nume. 8. verſic. tertio hinc
etiam. Verum eo loci ipſe Dida. ab hac opinione diſ-
ſentit eiuſdemque ſuæ ſententiæ fuiſſe ſcribit Mo-
dern. Pariſ. d. tract. vſurarum, num. 363. & Tiraquel.
in tract. de retract. conuent. in præſat. nume. 7. & ad fi.
d. tract. num. 136. ea ratione, quod ita cenſetur nullum
hoc pactum, vt ab initio, cum adſit eadem fraudis &
vſurarum ſuſpicio, quæ in eo ab initio celebrata fuit.
43 Rurſus text. † dic. l. Titius. non probat hanc commu-
nem, quandoquidem in ea non agitur de pacto legis
commiſſoriæ, ſed de datione in ſolutum, quæ fit a de-
bitore creditori: & ea certo ac iuſto pretio, non au-
tem pro ipſa quantitate debita. Quæ ſane ſententia
verior mihi videtur.
44 Quartus eſt caſus, cum † initum eſt pactum inter
hunc creditorem & debitorem, quod res illa pro de-
bito pignori data cenſeatur empta iuſto pretio. Hoc
caſu obtinet hoc pactum, l. ſi fundus. §. vlt. ff. de pig. ita
Bart. hic, num. 13. & clarius Sal. d. quæſt. 7. idem Bart.
in l. vlt. C. de pact. pign. & Neguſ. in tractat. de pign. 4.
par. num. 11. verſic. ſecunda concluſio. & ibid. nume. 6.
verſic. ſecundo fallit, & clare in ſpecie Bart. hic eſt ſe-
cutus Afflic. dec. 38. nume. 1. in fi. Alexan. conſilio 178.
num. 9. lib. 7. Imol. in c. ſignificante. num. 10. de pign.
Cępol. caut. 309. Moder. Pariſ. d. tract. de vſu. nu. 358.
Robe. conſi. 134. & Tiraquel. in d. tract. de retrac. con-
uent. ad fi. nume. 138. Quæ quidem ſententia procedit
etiam, cum ſimpliciter dictum eſt, vt res maneat em-
ptoris, ſi pretium reſtitutum non fuerit intra præſti-
tutum tempus: nam & tunc intelligitur, quod ſua ſit
iuſto pretio: ita Hoſtienſ. & Ioan. And. in d. c. ſignifi-
cante, de pignor. Tiraq. citato paulo ante loco, nu. 139.
qui Alexand. & Bertrandum in eamdem ſententiam
recenſuit. Addo Ruin. conſ. 136. num. 6. li. 2. conſ. 147.
ad fin. lib. 1.
45 Extenditur primo relatos † omnes caſus, in quibus

diximus

dixımus hoc pactum eſſe iuſtum, procedere etiam con
tra pupillum ſucceſſorem debitoris: ita in ſpecie no-
ſtra extendit Sal. hic, quæſt. 7. in fi. ex l. pupillus, §. ſed
ſi creditor, ff. de autho. tut. quod memoriæ commen-
dandum eſſe Sal. ſcribit.

Extenditur ſecundo, vt locum etiam ſibi vendicēt
46 relati caſus cum commiſſa † mora a debitore, modo
adhuc iuſti pretij æſtimatio facta nō ſit a iudice & vi-
ro bono, & res inſolutum adiudicata non eſt, is debi-
tor obtulit ſolutionem; nam tunc moram purgabit, &
impediet pignorum perfectam venditionem, vt ſcri-
bunt Ang. in l. cum dominam, C. de pign. Marſi. ſing.
468. Mod. Pariſ. d. tract. de vſuris. num. 368. & Dida.
d. c. 2. num. 8. verſi. ſecundo inſertur.

47 QVAERO nonò, quo † tempore incipiat com-
petere hæc facultas intrandi poſſeſſionem & retinen-
di poſſeſſionem propria authoritate, cum conſtitutio
hæc loquatur, quando debitum eſt liquidum tempore
contractus ex partium conuentione? Et neceſſum fo-
re debitum eſſe liquidum, vel legis diſpoſitione, vel iu-
dicis ſententia, ſcripſit Bartolus hic, nu. 14. qui duos
caſus diſtinxit. Idem reſpondit Arct. conſil. 32. col. 1.
qui conſuluit, vxorem virtute pacti executiui non po-
tuiſſe propria authoritate ingredi fundū nō liquidato
prius inſtrumento dotali, nempe virum fuiſſe vita fun
ctum, & factum eſſe locum reſtitutioni dotis. ita in nō
diſſimilibus caſibus Barto. ſecuti reſponderunt Barb.
conſilio 28. colum. 4. libro primo, Socin. ſen. conſi. 82.
colum. 2. verſic. quarta concluſio, lib. 3. & conſil. 27. in
fi. lib. 4. Ruin. conſi. 88. nume. 10. lib. 1. Caſſ. in conſue-
tud. Burgund. §. 14. colum. 2. Pariſi. conſil. 102. nu. 19.
lib. 3. Alciat. reſponſi. 293. in fin. & Rolan. a Val. con-
* ſilio 20. num. 13. lib. 1. * vno ore ij affirmant, tunc in-
gredi licere, cum debitum effectum eſt liquidū. Quod
probant & alij, quos mox recenſebo. Atque ita etiam
48 eſt interpretandum † ſtatutum Papiæ 53. in ciuilibus.
ſub rub. de poſſeſſ. plena vacuanda, &c. dum ſimplici-
ter loquitur de creditore, intelligitur liquidatione fa-
cta, quod etiam probat ſtatutum 52. quod immediate
præcedit, & videtur declaratiuum illius ſubſequen-
tis. Duos ergo caſus, ad huius rei clariorem explana-
tionem, Bart. diſtinxit.

49 Primus eſt caſus, cum † per exercitium huius con
uentionis, hoc eſt, per rei apprehenſionem res dedu-
citur in notorium, vel manifeſtum, tunc (inquit Bart.)
alia liquidatio non eſt neceſſaria: ſiquidem ipſo facto
fundata eſt creditoris intentio. quemadmodum in ſi-
50 mili dicimus rem † claram reddi, cum in loco ipſo cer
nitur, l. ſi Titius, ff. de ſeru. export. & l. 1. & l. 2. C. ſi
ſeruus export. vend. Verum a Bart. diſſentiunt Salic.
hic, quæſt. 11. verſi. præterea, & Ruin. conſ. 152. nu. 7.
verſi. item non obſtat, lib. 4. Nam (inquit Salic.) præ-
51 citata iura † procedunt, etiam ſi res non eſt liquida. ſi
enim ſeruus per plurium manus ambulaſſet, & ſequen
tes illi emptores pactum illud ignoraſſent, adhuc lice-
bit manum inijcere atque apprehendere, cum tamen
aliter res liquida non eſt, nec ei conſtat, quod ſeruus
teneatur in loco prohibito. Idem (inquit Salic.) dicen-
dum eſt de ancilla proſtituta, etſi per plures emptores
ambulauerit, l. 1. in fin. C. ſi manci. ita ſuer. aliena. & l.
ſi quis ſub hoc pacto, ff. de contrahen. empt. Et dico
(ſubijcit Salicetus) idem eſſe, etiamſi tunc ancilla nō
eſſet in loco proſtitutionis: quia ſufficit proſtitutam
eſſe, atque ita conditionem fuiſſe purificatam. Ego ve
rius intelligo quoad effectum apprehendendi, idem eſ-
ſe, cum mancipium vel ancilla eſt vel apud primum,
vel apud ſecundum emptorem, cum res ſemper tran-
ſeat vna cum ſua obligatione. at quoad euentum con-
ditionis, liquidatio requiritur, qua certe opus non eſt,
ſi in loco prohibito ſeruus reperiatur, alioqui impoſſi-
bile foret dicere, eſſe permiſſam apprehenſionem.

52 Secundus eſt caſus, cum per † exercitium huius con
uentionis res nō ducitur in notorium & manifeſtum:
tunc hæc liquidatio eſt neceſſaria, ita docuit Bart. hic,
num. 14. verſi. quandoque debitum. quem ſecuti ſunt
Alex. conſi. 188. num. 2. lib. 2. Neg. d. tract. de pign. 4.
par. num. 21. verſic. vndecima concluſio. & Roland. d.
conſi. 20. num. 13. lib. 1. quam quidem opinionem pro
bare nititur Bart. permultis fundamentis.

53 Primò † l. 1. C. ſi mancip. ita ſuer. alien. ne proſtit.
ibi, notorium non erat, ancillam fuiſſe proſtitutam,
alioqui ſine iudicis authoritate eam deducere potuiſ-
ſet, l. ſi quis ſub hoc pacto, ff. de contrahen. empt. Ve-
rum huic fundamēto reſpōdet Salicetus hic, quæſtio-
ne 11. verſic. non obſtat, &c. tripliciter. Primò, quòd
ibi manum non iniecit, quia non potuit, nec ante ma-
nus iniectionem dominium ad vēditorem reuertitur,
l. 1. C. ſi ſeru. exportat. vend. ob id neceſſario ad iudi-
cem recurſum habet, cū de facto manum inijcere non
poſſit: atque ita ibi non adeſt impedimentum iuris,
ſed facti, ratione, ſcilicet impotentiæ. Non placet hęc
Saliceti conſideratio, ſiquidem licentia, quam præfe-
ctus concedit abducendi ancillam proſtitutam, eſt ob
impedimentum iuris, quoniam (vt dicebat Bartolus)
non conſtabat proſtitutam fuiſſe: atque ita liquida nō
54 erat adiecta conditio. Nec ad rem confert caſus † di-
ctę l. 1, C. ſi ſeruus export. vend. quādoquidem illa ma-
nus iniectio ſolum prohibetur poſt manumiſſionem,
non autem perdurante ſeruitute, in qua quidem ſerui-
tute cum ancilla proſtituta, ſola emptoris voluntate
permaneat, dicendum eſt in caſu d. l. 1. C. ſi manc. ita
ſuer. alien. ne proſt. manus iniectione venditori prohi-
bitam non fuiſſe ex pacto, ſed ſolum, quia non conſta-
bat pacto locum fuiſſe factum. Reſpondet ſecundo Sa-
lic. venditorem illum ſponte ſua Præfectum adiuiſſe,
cum in eius electione fuerit eum adire, & non adire, vt
hic, & in l. penult. C. de pact. pign. Non quoque placet
hæc conſideratio, cum nulla adſit ratio quæ nos co-
gat, vt dicamus ex vrbanitate venditorem adire Prę-
fectum, vt in caſu huius noſtræ conſtitutionis, & in d.
l. pen. in quibus ratio repugnantiæ ad hanc interpre-
tationem faciendam mouet Doctor. Reſpondet ter-
tiò Sali. venditorem illum manum iniecitſſe, & domi-
nium in eum fuiſse translatum, ſed abducendi facul-
tatem non habuiſſe, ea ratione, quod de facto ei reſi-
ſtebatur, & ipſe venditor impotens erat, vel non ab-
duxit, vt maiorem rixam & tumultum euitaret, vnde
Præfectum vrbis adiuit, apud quem deinde de iure
diſputatur: quod (inquit Salic.) & in hac pignoris ap-
prehenſione obſeruari poterit. Sed mea quidem ſen-
tentia, hæc conſideratio eſt ceteris deterior: tum quia
diuinat, maxime ad dict. l. 1. C. ſi man. ita ſue. alie. tum
quia ſibi ipſi Salic. non conſtat, ſi hanc conſideratio-
nem cum priore conferamus.

Secundo itaque loco mouetur Bar. argumento ſum
pto a ſimili. Nam ita (ait ille) videmus in compēſatio-
ne, quod ſi quis ſua authoritate compenſat ſibi debi-
tum, cum a ſe debito, attamen locum non habet, niſi
55 in debito liquido, † l. vltima, C. de compenſat. Verum
reſpondet Bald. hic colum. 2. ver. ſucceſſiue. cuius ver-
ba ad verbum Angel. tranſcribit, quod & in tota hæc
conſtitutionis noſtræ interpretatione facit, ait Bald.
56 ad rem non conferre: quia † compenſando credi-
tor ſibiipſi ſoluit, & incontinenti, cum non liceat ex
iuris cenſura, nec ex pacto. Sed eſt quod contra Bal-
dum & Angel. aduertamus, ſi tanta eſt creditoris fa-
cultas, vt ſibiipſi ſoluere poſſit, atque ita ſi maior
eſt illa poteſtas, quam quæ ex pacto, cum compenſa-
tio

Digitized by Google

tio non ſit ſine liquidatione,& tamen ſit : ſi ergo eo in
caſu eſt neceſſaria,a fortiori,& in caſu noſtro. Reſpõ-
det Sal.hic,q.11.verſic.ex prædictis.ob id liquidatio-
nem eſſe in caſu neceſſariam , quia compenſatio in iu-
dicio opponitur,quod in caſu noſtro non contingit.
Verum non video hic rationem diuerſitatis quo ad li-
quidationem,immo facilius admitti deberet compen
ſatio hæc in iudicio,quam extra , cum in iudicio ceſ-
ſet omnis fraus,& omnis controuerſia,quę magna for
te extraiudicium erit.Quinimo illa ratio , quæ impe-
dit compenſationem in caſu d.l.vltim.C. de compen-
ſat.militat & in caſu noſtro.eſt inquam ratio, ne cauſa
iam iudicata & clara,quæ executionem meretur, per
hos anfractus eludatur.id quod hic cõtingit, quoniam
nec in caſu iſto pactum exequi debet niſi ſit clarum,&
liquidum,quod in eo continetur.

Tertio adducitur in hanc ſententiam Bartol. ea ra-
57 tione,quod ita videmus † hæreditatem adiri non poſ
ſe,niſi conſtet de virib. teſtamenti,l.ſed & ſi de ea ſua
& l.cum falſam,de acquiren. hæred. Verum reſpon-
dent Bald.& Angel.hic,ille,colum.2.verſic.ſed certè
illa.iſte colum.2.illam rationem nihil ad rem noſtram
pertinere:quippe quod qui hæreditatem adit, habere
debet animum certum,& determinatum , quem non
haberet dubitãs,l.vltima,§.ſin autem,C.de furt.Ego
opinor Bartoli argumentationem defendi poſſe. ſiqui
dem & creditor , qui vult pactum exequi , debet eſſe
certus ſui crediti,ne alioquin iudex iniquus ſit in cau-
ſa.Qua ratione enim fieri poteſt , vt velit in re dubia
exequi pactum?

Quarto ſuam hanc ſententiam comprobat Barto.
ex l.ſi cum nulla.& in l.1.C.de execut.rei iudic. quib.
58 probatur non eſſe re non diſcuſſa ad † executionem
properandum.

* Quinto huc ſpectat illa * magis recepta Doct. ſen-
59 tentia, † inſtrumentum, quod ex ſtatuti diſpoſitione
paratam habet executionem , non eſſe ita prius exe-
quendum,quam ſi quid illiquidatum eſt , liquidetur :
vtputa, ſi executio contra hæredem debitoris petitur:
ita docuit Bar. in l.proinde,§.notandam, ff. ad legem
Aquil.quem ſecuti ſunt Alexan.conſ.118.nu.2. lib.2.
idem ſenſit Bald. in l.2.num. 9. C. de execu.rei iudic.
Aret.conſ.213.dubio.& conſi.32.in 2.dubio, Socin.
ſen.conſ.4.colum.2.conſ.120.colum.7.conſil.51. col.
3.verſic.confirma.lib.1.& conſ.80.colum.2.verſi. ſe-
cundo,lib.3.Iaſ.in l.1.in princ.nu.31.ff.de eden. Dec.
conſil.323.nu.3.verſic.ſecundo.& conſ.682.nu.9.Re
buf.in comment.ad Reg.conſtit.Galliæ,tit.de litteris
obligatorijs,art.1.gloſ.9.nu.8.

Altera atque ita ſecunda fuit in hac diſputatione
opinio Bald. Angel.& Salic.hic,qui affirmarunt,hanc
licentiam & pactum exequi poſſe non præmiſſa liqui
datione, quæ quidem fieri deinde poterit coram ipſo
iudice , poſteaquam creditor iſte adeptus erit poſſeſ-
ſionem .Baldum & relatos ſecuti ſunt Anton.Galleſ.
in commen.ad formam Cameræ obligat. in vlt. part.
ad finem.

Primo, quia ſequeretur hoc inconueniens , quod
vix vnquam pactum hoc poſſet exequi : quandoqui-
dem numquam debiti liquidatio eſt manifeſta, & no-
toria,licet in ſe debitum verum ſit,& liquidum. Quis
enim nouit in caſu huius legis pecuniam eſſe ſolutam,
vel non,vel pro ſoluto habitam , vt cum oblata fuit
congruo loco,& tempore , iuxta l. ſi poſt acceptam,
C.de vſuris.atque ita ſemper erit adeundus iudex . id
quod verbis noſtræ conſtõnis aduerſatur.ita argumẽ-
tatur hic Salic.

60 Secundo mouetur Sal.ea ratione, quod † conuen-
tio de ingrediendo eſt conditionalis, ſi non erit obſer-
uatum: ergo ſi hæc conditio purificata ſit, res eſt in ſe
& partibus liquida:non ergo opus eſt ante ingreſſum
aliqua liquidatione , cum præſertim apprehenſio hæc
ſit actus extraiudicialis, & a parte in voluntate credi-
toris dimiſſus, & eſt nullius præiudicij , vbi conditio
non ſit purificata : quod deinde ex ſubſequentibus ap
parebit. Verum euitari facile poteſt hæc cõſideratio ,
quia etſi per euentum conditionis vno modo debitum
effectum ſit clarum,& liquidum, nihilominus alijs de
cauſis adeſſe poteſt magna incertitudo , quemadmo-
dum infra dicemus.

Tertio huc ſpectat ſecundum Bald.& Ang. text. l.
2.C.de iure emphyt. quo conditionaliter conceditur
licentia domino ingrediendi fundum emphyteuticũ
ſi emphyteuta ceſſauerit in ſolutione canonis : & ta-
men dominus ſolum purificata cõditione ingreditur ,
& deinde coram iudice deducit ac probat negatiuam
illam,non eſſe ſolutum canonem.id quod ſcribunt &
alij in d.l.2.

Quarto accedit text.l.eſt differentia,ff. locati. quo
loci ſcribit Iuriſc.locatorem pro penſione domus ita
demum inuecta , & illata ſua authoritate poſſe intra
domum claudere,ſi purificata eſt hæc conditio, quod
ſcilicet non ſoluerit conductor promiſſam pẽſionem.
Nec hic requiritur alia iudicis liquidatio ante ingreſ-
ſum, & incluſionem inuectorum . Idem ergo in caſu
noſtro.

61 Conciliari † hæ opiniones poſſunt, ſi duplicem pra
xim,quæ in iudicijs aſſidue obſeruari ſolet , & recte ,
62 conſiderabimus: Vna eſt † praxis,& modus in execu-
tionibus his,vt creditor petat ſuum pactum, vel inſtru
mentum exequi , vel ipſe poſſeſsionem ingrediatur :
poſtmodum ſtatim , & incontinenti producat articu-
los pro liquidatione. Hanc praxim & modum proba-
runt Bart.in l.1.in princ.nu.3.ff.de eden. & ibi egre-
gie Caſtren.num.9.Bald.in l.3.nu.7.C. de execut. rei
iud.& clare Anto.de Canario in tract.de execut. inſt.
nu.32.& Galleſ.loco ſupra citato.Soc.ſen.conſ.51.co
lum.3.verſic. quinto nulli,lib.1.& hoc in caſu, atque
ita ſecundum hanc praxim & executionis modum ꝓ-
cedit Bald. Ang.Salic.& ſequacium opinio: quam ve-
re ita intellexerunt Canarius,& Galleſius.Poterit er-
go creditor ingredi, & apprehendere , & deinde ſta-
tim admonere debitorem: vt compareat coram iudi-
ce ad videndum fieri crediti ſui liquidationem.

Secunda eſt praxis, & modus, vt creditor petat
prius creditum ſuum liquidari,& eo liquidato liquidũ
pronunciari , & deinde ingredi poterit ex pacto poſ-
ſeſſionem . Ita hæc praxis probatur a Canario præci-
tato loco,nu.34.Hoc in caſu procedit Bart.doctrina,
& opinio hic .

63 Declaratur hæc Bartoli ſententia , vt non † procé-
dat in caſu cum expreſſe conuentum fuit,quod credi-
tor poſſit ingredi ſua ſpõte poſſeſſionem ipſius debito
ris,etiam nulla liquidatione facta: tunc abſolute atque
ſine controuerſia ante liquidationem ingredi poterit.
* Ita idem Bart.hic,num.16.a quo * ceteri non diſſen-
tiunt . & in ſpecie Bartol.ſecutus eſt ibidem Sal. d.q.
21.Afflict.in conſtit.Neap.rub.8.& de cultu pacis, in
cip.pacis cultum,numero 21.Soc.ſen.conſil. 82.colũ.
2.verſicul.quarta concluſio,libro 3. Quo loci reſpon-
64 dit Socin.† licentiam hanc cenſeri hoc in caſu datam,
cum in pignoris conſtitutione dictum fuit, quod credi
tor poſſet ingredi, & apprehendere poſſeſſionem an-
te aditionem iudicis:ſiquidem ſi conceditur hoc con-
ſequens,hoc eſt,apprehendere poſſeſſionem ſine iudi-
cis requiſitione, videtur concedi,& antecedens, quod
ſcilicet poſſit ante liquidationem. Idem ſcriptum reli-
quit Neguſan.in tract.de pig.4.par. nu. 22. Quæ qui-

dem

65 dem † Socini conſideratio, apud me dubia eſt, cum
verba illa alium ſenſum habere poſſunt, nempe quod
apprehendere poſſit ſine aditione iudicis, hoc eſt, ſua
ſponte, cum tamen debitum liquidum erit.

66 Declaratur ſecundo, non procedere, cum† liquida-
tio ſuperuenit poſt poſſeſſionis apprehenſionem, & in
greſſum, vel paulo ante, ita in ſpecie declarat Ruin. cõ
ſil. 152. num. 8. verſic. ſecundo principaliter, lib. 4. ſuf-
ficit enim quod tempore ingreſſus, vel paulo poſt, de-
bitum ſit liquidum. Quod comprobatur ex prima pra
xi ſupra relata, necnon ex doctrina Caſtrenſ. conſ. 19.
ſupra ſcriptæ exceptiones, colum. 1. lib. 1. in antiquis.
quam retulit Ruin. d. conſ. 152. num. 9. inquit Caſtrẽſ.
67 quod licet † captura perſonæ concedi non debeat a
iudice, niſi de debito liqueat, ſi tamen debitor prius
prehenditur, poterit prehenſio iuſtificari, & effectum
habere, ſi vere debitum ſuberat. Probat & clare text.
l. vltim. §. vlt. ff. quod metus cauſa. vbi probatur, quod
executio non ſit rite facta, & requiratur executionis
retractatio. Non erit concedenda retractatio, ſi credi-
tor offert ſe incontinenti probaturum ſuum creditũ.
Quod intelligitur, quando executio fieri poterat, ſed
aliquid erat omiſſum, quod erat neceſſarium: vti de-
clarant Angel. & Imol. in l. a Diuo Pio, §. in venditio-
ne, de re iudic. & ibi Iaſ. num. 12. & Caſtrenſ. ac Ale-
xand. in l. ſi cum nulla, ff. eod. & reſpondit idem Ruin.
conſil. a. in fi. libro 5. Ioan. Baptiſt. a S. Seuer. tracta. de
debit. fugit. quæſtione 14. Et hæc erit notabilis decla-
68 ratio ad † ſtatutum Papiæ 52. ſub rubr. de forma te-
nenda circa poſſeſſiones dandas, &c. dum liquidatio-
nem requirit. nam licet ſtatutum requirat debiti de-
clarationem, intelligi tamen poteſt ſufficere, ſi incon-
tinenti poſt fiat liquidatio.

69 Declaratur tertio, vt non procedat, † cum huic pa-
cto adiecta eſt clauſula conſtituti: tunc non requiritur
aliqua liquidatio, ita Ruin. d. conſil. 152. num. 9. ver.
ſecundo reſpondetur, libro 4. Siluan. conſil. 26. num.
5. & 6. Goza. conſi. 95. num. 8. vbi idem eſſe ait in ſimi
li caſu, cum alienans rem, vſum fructum ipſius rei reti
net. qua de re infra.

70 QVAERO decimò, quæ forma† obſeruari in
hac liquidatione debeat? Bart. hic, num. 15. docuit ſol
lemniter faciendam liquidationem, hoc eſt, dato li-
bello, citato aduerſario, & liteconteſtata, l. in cauſæ,
ff. de minor. l. iudices, C. de re iudic. & Auth. offera-
tur, C. de litis conteſt. idem cum Bartolo reſponderũt
Aretin. conſil. 32. col. 3. verſicul. ſeptimo, lib. 1. Idem
ſcripſit Neguſ. tract. de pig. par. 4. nu. 21. in fine. & nu
71 me. 22. Ea eſt ratio, quia † negocium liquidationis eſt
diuerſum a principali: & ideo non dicitur eſſe execu-
tiuum, vt illud eſt, & ob id recipit omnes legitimas or
dinarij iudicij exceptiones, Ita Galleſius in commen-
tar. de obligat. in forma Cameræ, tit. de liquidatione,
nu. 3. quo loci negat fore neceſſariam libelli oblatio-
nem, & litis conteſtationem & ibidem nu. 13. poſt Iaſ.
in l. ſtipulatio, §. habet, de oper. noui nunc. explicat, an
neceſſaria ſit iudicis prununciatio, & declaratio liqui-
dationem eſſe factam. & ibi num. 18. ſcribit, iure com
muni inſpecto a ſententia illa liquidationis appellari
poſſe. Eruntque hęc obſeruanda ad interpretationem
72 ſtatuti† 51. Papiæ, in ciuilibus, ſub rubr. de forma te-
nenda circa poſſeſſiones dandas, &c. dum vult, eſſe de
clarandam quantitatem, & cauſam debiti: nam hæc
liquidatio erit ſollemniter facienda.

73 QVAERO vndecimò, an huic † remedio locus
ſit, cum liquidato debito, nulla deinde præceſſit mora
debitoris? Bart. hic, num. 17. poſt gl. l. quæſitum. ff. de
pignor. duos caſus diſtinguit.

Primus eſt caſus, cum aliqua cauſa ſubeſt, vt quan-
do creditor dubitat debitorem receſſurum: tunc po-
teſt creditor ante commiſſam moram ingredi. Ita prę
citato loco Bartol. & cum eo Neguſ. in dicto tract. de
pign. 4. part. num. 15. & ex tex. l. quæſitum, in princip.
ff. de pign. qui vere ſatis probat. Nec aduerſatur conſi
deratio Salicet. hic, colum. 21. q. 12. dum ſcriptum re-
74 liquit, † d. l. quęſitum, procedere in hypotheca iam in
eſſe deducta: Siquidem, vt præcitato loco recte ani-
maduertit Neguſ. nulla differentiæ ratio probabilis ad
ferri poteſt inter hoc pactum & hypothecam illam,
cum vtrumque cenſeatur deductum in eſſe: nam ipſa
hypotheca pendente termino, vel conditione, intenta
ri non poteſt. l. ſoluitur, §. ſi paciſcatur, ff. quibus modis
pign. vel hypothec. ſolu. & l. cum ſoluendæ, ff. de
diſtract. pignorum. & tamẽ cum iuſta ſubeſt ſuſpicio
fugæ, exerceri poteſt, d. l. quæſitum. & ibi Bartol. &
Roma. ſing. 173. vltimo quæro. vbi ait, d. §. ſi paciſca-
tur. eſſe ſingularem. Bal. in l. ſi debitor. ff. de iud. & in
l. 1. ad fi. C. de cond. ex leg. Iaſ. in l. vinum, nu. 2. verſi.
primo probo, ff. ſi certum pet. Qui idem iuris interpre
tes hoc (quod ad rem maxime ptinet) affirmant, debi-
torẽ conditionalẽ ob fugæ ſuſpicionẽ prehẽdi poſſe.

Nec huic ſententiæ aduerſatur conſideratio Sali-
ceti hic, q. 12. dum a Bart. diſſentit, inquit ille, imo ſi-
ne mora creditorem ingredi non poſſe poſſeſſionem:
ea ratione, quia licentia de ingrediendo eſt conditio-
nalis, ob id ante conditionis euentum non eſt permiſ-
ſa, cum nulla iuſta cauſa ſubeſſe videatur. licet enim
debitor recedat, attamen adhuc extat remedium hy-
pothecæ, quo vti poteſt, & ad iudicem confugere, at-
que ita ſuo iure agere. Non inquam hæc ratio vrget
contra Bart. quandoquidem tutius eſt rei incumbere,
quam agere, vel in perſonam, vel hypothecaria, l. ita-
que. §. vlt. ff. de furt. & §. furti, Inſt. de oblig. quæ ex de
lict. naſ. Dec. in l. plus cautionis. nu. 1. de reg. iur. & Ca
gnol. nu. 1. qui alia recenſet.

75 Secundus eſt caſus, cum nulla ſubeſt † iuſta ſuſpicio
nis cauſa, tunc non poteſt creditor ingredi. Ita Barto-
lus hic, nu. 17. poſt gloſſ. in l. quæſitum. idem ſenſerũt
& alij hic, & clare reſpondit Ruin. conſilio 152. num.
4. & num. 9. verſicu. non obſtat tertio, libro quarto, &
conſilio 119. numero 1. & numero 8. lib. primo. Quam
ſane ſententiam ſcribunt probari ex l. ſoluitur, §. pri-
mo, ff. quibus modis pignor. vel hypothec. ſolu. & l. de
bitores, C. de pignor. Nec officit conſideratio Angel.
hic, colum. 2. verſic. & dixit Bartolus. qui ab eo diſſen
tiens ait, ſofficere quod venerit dies debiti, quia quan-
documque peti poteſt nulla commiſſa mora a debito-
re. ea ratione, quod potentia perſequendi pignora, na-
ſcitur vna cum potentia petendi debitum, dicta l. ſol-
uitur, §. 1. Quemadmodum ergo cedente & veniente
die poteſt debitum peti, ita etiam pignus perſequi, &
per conſequens hac licentia, & facultate ingrediendi
poſſeſſionem vti. Vere non aduerſatur ratio hæc, ſiqui
dem creditor, etſi habet actionẽ, qua experiri poteſt,
attamen expectare debet, an ſibi ſoluatur, nec ſacco
paratus adeſſe debet, l. quod dicimus, de ſolution. Vel
76 etiam † conciliari poſſunt hæ opiniones, vt Bartolus
loquatur de mora, quæ cauſatur ex interpellatione vr
bana, & ciuili, iuxta dicta l. debitores, infra hoc titu.
quæ ita loquitur, vt ibi declarat Bald. Angel. vero lo
quitur in mora vera, & regulari cauſata a neceſſaria
interpellatione, quia poſteaquam venit dies, & purifi-
cata eſt conditio, ſtatim in mora eſt conſtitutus, & te-
netur ſoluere, & eo non ſoluente, poteſt creditor ingre
di poſſeſſionem. Ceſſant tamen hæ controuerſiæ, ſi ex
preſſe (vt inquit hic Bar.) conuentum eſt, quod ex tũc
hoc eſt a die celebrati contractus, licentia ingredien-
di concedatur.

77 QVAERO duodecimo, an hæc facultas † & li-
centia ingrediendi, & adipiſcendi poſſeſſionem pro-
pria authoritate exerceri poſſit contra debitorem re-
ſiſtentem? Bart.hic, nume. 18.recenſet longam & ar-
duam antiquorum diſputationem,poſtmodum nu.19.
plures caſus diſtinguit. Quam ſane diſtinctionem, vt
* egregiam probarunt ceteri, vt * communem eſſe te-
ſtatur Soc.iun.conſi.147.num.11.lib.1.
78 Primus eſt caſus, cum † debitor ex iuſta cauſa reſi-
ſtit creditori, ne ex ea licentia ingrediatur, atque adi-
piſcatur poſſeſſionem: tunc creditor ea licẽtia vti non
poteſt ita Bart.hic,num.19.& cum eo Salic.hic,col.5.
verſic.item ſuperius, & Neguſan.in tract.de pigno.4.
par.num.14. Afflict.in comment.ad Conſtit. Neapol.
Rub.8.in verbo, pacis cultum, nume.21. Caſſanæ.in
Conſuetud.Burgund.§.14.colum.2.Ratio hęc poteſt
adſerri, quod vim potius creditor cõmittere dicitur,
quam ſuo iure vti, poſteaquam intelligit iuſtam adeſſe
in debitore cauſam reſiſtendi: ita enim videmus ex iu-
79 ſta cauſa licere reſiſtere † iudici male exequenti, l.pro-
hibitum, C. de iur. fiſc.lib.10. late Deci. & ceteri in l.
vt vim, ff.de iuſtit.& iure. Iuſtam reſiſtẽdi cauſam il-
lam eſſe opinatur Bart. cum debitor ſolutionem debi-
ti offert, vel ſi iam ſoluit,l.2.C.debit.vendic.pign.im-
pe.non poſſe. Eſt etiam iuſta cauſa, ſi allegaret diem
ſolutionis nondum ceſſiſſe, vel quid ſimile. ita gloſ.in
l.non ab re,in verb.allegatio.C.vnde vi.quā de re ſcri-
pſi in comment. de recuper. poſſeſs. remed. 11.quæ-
ſtio.prima.
80 Secundus eſt caſus, cum † debitor ſine aliqua iuſta
cauſa reſiſtit verbis tantum,tunc creditor ingredi po-
teſt: ſiquidem contradictio illa & reſiſtentia nil ope-
ratur contra licentiam iam conceſſam.ita Bart.& Sa-
* licet.præcitatis locis. * communem hanc eſſe opinio-
nem teſtatur Tiraquel. tract.de iur.conſtituti.parte,1.
numero 37.& eam probauit Moder.Pariſienſ.in con-
ſuetud. Pariſ.tit.1.§.1.gloſs.4.nume.13. Quibus addo
Bal.in l.2.num.29.C.de ſeruit.& aqua. qui verum in-
telligit, niſi poſſeſſio ſit interuerſa. & Bald.eſt ſecutus
Silua.conſi.num.5.
81 Tertius eſt caſus, cum † debitor ſine iuſta cauſa de
facto reſiſtit creditori, cuius nomine ipſe debitor iam
ſe poſſidere conſtituerat. Hoc in caſu poteſt creditor
hanc facultatem ingrediendi exercere. Ita Barto.hic,
num.91.& Salic. colum.5.verſi.aut debitor.idem Sa-
licet.in l.in poſſeſſionem, C. ad leg. Iuliam.de vi. Ca-
ſtren. conſil.43. videtur dicendum dictam cauſam. in
* princ.lib.1.in antiquis.Hanc eſſe * communem Doct.
ſententiam teſtatur Tiraquel. in tract. le mort ſaiſit le
vif,par.3.declarat.1.num.5. Quibus addo Socin.ſen.
conſi.78.colum.penult.in fin.lib.3.Neguſ.in d.tracta.
de pign.par.4.nu.14. Neuizan.conſi.82.nu.27.& Plo
tum in l.ſi quando,nu.286.in fi.C.vnde vi. Plures ad-
ferri ſolent rationes, & fundamenta ad hanc opinio-
nem aſtruendam, ſed cum nonnullis reſpondeat Sali-
cet. illa libenter præteribo. Vna a Bartolo perpenſa
ratio ſatis ſolida eſt, quod ſcilicet apud creditorẽ vir-
tute conſtituti adſit naturalis, & ciuilis poſſeſſio, vel
ſaltem ciuilis: cuius virtute poteſt poſſeſſionem ip-
ſam ingredi: cui ſi debitor reſiſtit, vim facere dicitur,
& ideo ipſe creditor ſtatim ingredi, cum defenſio po-
tius ſit quam occupatio, quod in ſimili probat l.cum
fundum.de vi & vi armata. Verum huic Bartoli & ſe-
quacium ſententiæ nõ parum videtur aduerſari,quod
docuit idem Bart.in l.2.nu.3. C.de iure emphyt.dum
ſcribit, quod quando dominus vult ingredi poſſeſſio-
nem rei emphyteuticę,eo quia emphyteuta canonem
non ſoluit, diſtinguit Bart.aut vult dominus ingredi,
vt ſolum emphyteutam perturbet,& poteſt: aut vult
ingredi, vt eum ex toto expellat, & tunc ei reſiſtere
82 non poteſt. Hanc Bartoli † incõſtantiā annotauit Ia-
ſon in d.l.2.num.103.verſi.vos autem, C.de iure em-
phyt.poſt Imo.in c.potuit,num.32.de locato. Hanc
repugnantiam eo loci Imol. conciliare conatur, & ab
eo non diſſentit Iaſ.loco iam citato. Aut(inquit Imo.)
emphyteuta reſiſtit de facto, vt dominum ſua ciuili
poſſeſſione priuet, & tunc licet domino ingredi etiam
per vim expellẽdo emphyteutam, vel creditorem re-
ſiſtentem,modo id fiat incontinenti. Ita procedit ſen-
tentia Barto.hic. Aut emphyteuta, vel debitor ſolum
reſiſtit ad eum finem, ne ipſe a ſua naturali expellatur
proteſtatione adhibita, ſe ſolum velle tueri in ſua na-
turali,non autem velle dominum, vel creditorem ex-
pellere & priuare ſua ciuili, & tunc procedit doctrina
Bart.d.l.2.nu.3.C.de iure emphyt. Aut ſumus in du-
bio,quo ſcilicet animo reſiſtat: & tunc videtur eo ani-
mo reſiſtere,vt dominũ, vel creditorem ſua ciuili pri-
uet: & tunc etiam licet domino per vim ingredi, ex l.
clam poſſidere.§.qui ad nundinas.de acquir.poſſeſ.&
hoc etiam caſu procedit doctrina Bart. hic. Ceterum
Corne.conſi.193.placet mihi,num.3.lib.3.reſpondit,
83 vere Bar.non variaſſe, quandoquidem † Bar.hic prę-
ſupponit, quod niſi creditor poſſeſſionem ingredia-
tur,ciuilem retineat. Atque ita non loquitur quando
non inſiſtendo ciuilem perderet. Quocirca aliquot ca
ſus conſiderat & ipſe Corn. Aut(inquit Corneus)em-
phyteuta, vel debitor negat admittere dominum &
creditorem ad poſſeſſionem, negãdo eum eſſe talem,
tunc licet huic domino & creditori per vim ingredi,
ita recte Bart.hic loquitur. Et ſi rectè cõſiderabimus,
vere intelligemus ita declaraſſe Imo. Aut debitor, vel
emphyteuta non vult poſſeſſionem ciuilem interuer-
tere,atque ita priuare dominum ſua ciuili,ſed tantum
negat, ſe debere aliquid, eo quia ſoluit: & tunc pro-
cedit opinio Bar.in d.l.2. C.de iure emphyt.quod ſci-
licet creditor, vel dominus per vim ingredi nõ poſſit,
id quod docuit & Bar.hic, vt retuli ſupra in primo ca
ſu huius quæſtionis.

Hęc Bar.doctrina procedit etiam cum ſola clauſu-
la precarij oppoſita ſuit: nam & tunc poterit credi-
tor vti hac licentia contra reſiſtentem. Ita ſenſit Bart.
hic,& clarius Imo.in d.c.potuit,n.32.verſ.ſi debitor.
de locato.idem viſi ſunt ſentire Anch.conſi.263.in fi.
& Roma.in l.1.§.ſi ex ſtipulatione,in fi.de acq.poſſeſ.
84 Declaratur hic caſus primo,vt procedat cum † cre
ditor ſtatim, quo videt debitorem reſiſtere, ingredi-
tur per vim: ſecus vero ſi poſt reſiſtentiam per in-
teruallum ingrederetur: nam tunc ipſe vim commit-
tere diceretur. Siquidem nõ poteſt dici ſuam ciuilem
velle tueri,cum per moram eam amiſiſſe credatur, ita
ſenſit hic Bart. & cum eo ceteri, præſertim Imol.d.c.
potuit, num.32.

Declaratur ſecundo, vt non procedat cum hic vio-
85 lentus † ingreſſus ſit cum moderamine inculpatæ tu-
telæ, ſecus ſi vellet ita ingredi, vt inde ſcandalum ali-
quod oriri poſſet: nam tunc non licet. Ita docuit & re-
cte Salic.hic, col.4.verſi.puto igitur,& col.5.verſ.aut
debitor.
86 Quartus eſt caſus huius quæſtionis,cum † debitor
ſine aliqua iuſta cauſa reſiſtit creditori,cui ſimpliciter
ex pacto data eſt licentia ingrediendi debitoris poſſeſ-
ſionem. Tunc(inquit Bar.hic, nu.18.)ingredi non po-
teſt,& hoc in caſu procedit Azonis opinio,quam gloſ
ſa hic reijcit, & hãc probarunt Salic.in l.in poſſ.C.ad
leg.Iul.de vi.& Mod.Pariſ.in commen.ad cõſuet.Pa-
riſien.tit.1.§.1.glo.4.nu.13.Quæ ſane opinio fulcitur
87 primo, vt dicebat Azo, quia ita videmus non † licere
locatori,quia in re ius habet,quo caret debitor, expel

lere

lere conductorem reſiſtentem, ſed vti debet iuris re-
medijs, nempe l.non ab re. C. vnde vi.& l.cōductores.
C.locati. Ita enim videmus non licere mulieri, ad quā
morte viri dominium rei dotalis reuertitur.l.in rebus.
C.de iure dot. ingredi poſſeſſionem illius rei, hæredi-
bus mariti non cōſentientibus.leg.dotis.C.ſoluto ma-
trim. Accedit, quod ita non licet domino violenter in-
gredi ſuam poſſeſſionem, poſtquam eam colonus in-
teruerterit. l. colonus, & l. cum ſecundum. de vi & vi
arma. Quod ſimile non multum a primo diſtat.

Verum a Bartolo diſſentit Salic. hic colum.4.verſ.
puto igitur, & cum Salicet. viſus eſt ſentire Neguſan.
in d.tract. de pign.4. par.nu.14.ad fi. Scribit Salic.di-
ſtinguendos eſſe duos caſus. Primus, cum vis illa, qua
creditor ingredi vult, aliud delictum admixtum ha-
bet, vtputa, cum fit vis coactis hominibus, vbi coactio
permiſſa non eſt, vel quia ſanguinis effuſio poſſet inter
uenire: tunc, quia hęc iura permiſſa non ſunt, recte ſen
ſit Bart.nempe non licere creditori ex ſimplici hac li-
centia ita poſſeſſionem ingredi. Secundus eſt caſus,
cum ſimpliciter vis fit ſine alio admixto delicto, tunc
creditori licet ita poſſeſſionem ingredi, & hoc caſu
male ſentit Barto. Quod duplici fundamento conatur
probare Salic. Primo ex conſtitutione noſtra quæ in-
diſtincte loquitur. Verum facilis eſt reſpōſio, quia etſi
hæc conſtitutio non diſtinguit, alijs tamen ex iuribus
ac rationibus eſt diſtinguendum, vt iam diximus. Se-
88 cundo adducitur in hanc opinionem Salic. ex † l.pe-
nult.C.de pigno.actio.quo loci, (ſcribit hic Salic.) eſſe
caſum huius quæſtionis, cui reſponderi non poteſt, vbi
textus loquitur alternatiue, aſſerens quod creditor ci-
tra conuentionem, vel præſidialem iuſſionem auferre
non poteſt, ſed verbum, [auferte,] portat violentiam
interuenire, l.1.ff.de concuſſio.& l.aufertur.ff.de iure
fiſci, ergo (voluit forte dicere Salicet.) poteſt auferre
ſine violentia. Quæ ſane argumentatio non ita vrget,
vt opinatur Salicetus, quia ſi ibi violentia intelligere-
tur proprie pro illa, quæ aliud delictum habet admix-
tum, ſequeretur, quod liceret creditori, ex conuentio-
ne eam committere, quod omnino falſum eſſe ex iam
dictis conſtat. Eſt ergo & rectius intelligendus textus
de quacumque violentia facti etiam leuis, quam com-
mittere non poteſt hic creditor ſine conuentione, vel
Præſidis auctoritate. Quocirca reiecta Salicet.opinio-
ne, a Bartoli ſententia non eſt recedendum.

89 QVAERO decimotertiò, an † creditor iſte ha-
bens poteſtatem ex conuentione ingrediendi propria
authoritate & adipiſcendi poſſeſſionem, etiam ingre-
di, & adipiſci eam poſſit? Bart.hic nu.20.docuit poſ-
ſe, & ob id ait excuſari a vitio clandeſtinitatis, ſcri-
ptum reliquerunt Salicet.hic colum. 5.verſic. pro cu-
ius declaratione. Neguſant.in tract.de pign.4.par.nu-
mero 13.& Ruinus conſilio 127. numero quinto libro
90 quinto. Ea ratione omnes vſi ſunt; quia † ſi hæc licen
tia excuſat a vitio violentiæ, quod eſt maius, quippe,
quæ rem afficit, l.vitia. C.de acquirend.poſſeſſ.multo
magis excuſat a vitio clādeſtinitatis, quod probat tex.
& ibi gloſ.l.cum creditor. ff. de fur. Accedit (inquit
hic Bar.) quia ſi aliter intelligeremus, hæc licentia pa-
rum operaretur, l.2. C.de acquirend.poſſeſſ.quia pro-
batur ex legis diſpoſitione emptorē poſſidere, ſi ſcien
te & patiente venditore poſſedit; vt ergo pactum hoc
aliquid operetur, dicendum eſt creditorem hunc poſ-
ſe ingredi, & adipiſci poſſeſſionem ignorante ipſo de-
91 bitore. Nec huic ſententiæ aduerſatur † l.ſi a te. ff. ſi
ſeru. vendic.quæ ſcientiam videtur requirere, etiamſi
expreſſa adſit partium conuentio: quia reſpondet idē
Bart. hic, quòd illa verba [concedo tibi in ædes meas
immittere] ſolum oſtendunt conceſſionem illius ſer-
uitutis, non autem licentiam accipiēdi poſſeſſionem.
Quæ conſideratio leuis eſt, ſiquidem immiſſio illa qua
ſi poſſeſſionem ſeruitutis ſignificat, de qua quidem
quaſi poſſeſſione ibi apud Iulianum contentio erat.
Quocirca idem Bart. hic aliter reſpondet & ait, in d.
l.ſi a te.in illis verbis (& poſtea a te ſciente, &c.) ſub-
intelligitur, dictio [maxime,] vt inde non excludat,
cum emptor ignorante venditore ingreditur. Non pla
cet hæc conſideratio, tum quia tacite Iulianus accu-
ſatur, tum quia aduerſantur plura iura, vt mox ſubij-
ciam. Rectius ergo dicendum eſt, Iulianum in d.l.ſi a
te, loqui in quaſi poſſeſſione ſeruitutis, cuius acquiſi-
tione omnino requiritur aduerſarij patientia. l. quo-
92 ties, la 2.ff.de ſeruitut.quam ſane † patientiā is non ha
bet, qui ignorat.l.qui patitur. ff.manda.atque ita ſen-
ſit Bart.in l.1.§. hoc interdicto, numero 30. ff.de itin.
actuque priua. & explicauimus in tracta. de retinend.
poſſ.remed.4.quæſtio.1.narrat ergo Iulianus quod ex
facto iuxta legis diſpoſitionem, & illius quaſi poſſeſ-
ſionis naturam euenit.

93 QVAERO decimoquartò, † an licentia hæc in-
grediendi, & adipiſcendi poſſeſſionē propria autho-
ritate, ita ex conſuetudine creditori competere poſ-
ſit, vt ex pacto conceditur: Albe.hic, numero primo,
hanc excitauit quæſtionem poſt Ioan. And. Hoſt. ac
Innoc. quos ille recenſet. Verum, quia inter eos non
leuis eſt contentio, vt eorum opiniones concilientur,
duo caſus diſtinguendi ſunt.

94 Primus eſt caſus, † cum conſuetudine introductum
eſt, quod creditor ſine vi, atque ita debitore non reſi-
ſtente, ingredi & adipiſci poſſeſſionem valeat. Hoc
in caſu procedit atque obtinet conſuetudo. Ita clare
docuit Albe.hic, nume.1. poſt Hoſtienſ.in ſumma de
conſuetud.§.qualiter, verſic.quid ergo. idem reſpōdit
Crauet. conſil.5.nume.12. etſi Alber.ad Hoſtien. im-
memor fuerit. Ea eſt ratio: quod conſuetudo vim le-
gis habet. l. de quibus. de legibus. ſi ergo ex conſtitu-
tione noſtra hoc conceditur, ita ex ipſa conſuetudine:
vt hic viſus eſt argumentari Albe. Vel etiam eo, quia
conſuetudo vim legis habet, vt reſpondit Bald.conſi-
lio 275. Quod pro regula, col.1.& conſil.38.quidam
nobilis, colum.1.lib.2.imo conſuetudo eſt fortior pa-
ctu, cum obtineat conſuetudo vbi pactū obtinere non
poteſt, ita reſpondit Decius conſil.225.colum.2.poſt
Bald.in c.1.§.ſi filij nati. ſi de feudo fuer.contro.inter
dominum & agnat. ſi ergo ex pacto ingredi licet, ita
& ex conſuetudine.

95 Secundus eſt caſus, cum † conſuetudo concederet,
creditorem poſſe vi & reſiſtente debitore ingredi, &
adipiſci poſſeſſionem. Hoc caſu non valeat conſuetu-
do. ita ſenſit Alb.hic, qui ita ſenſiſſe Hoſtienſ.loco iam
citato, ſcripſit. Ea eſt ratio: quod irrationalis eſſet,
nempe inductiua rixarum, & forte etiam vulnerum
& homicidiorum, quæ vt euitentur, leges hos ingreſ-
ſus prohibent. l.extat, quod metus cauſ.l. non eſt ſin-
gulis.de re.iur.l.ſi quis in tantam. C.vnde vi.cum alijs
per Albe.relatis & iam ſuis locis ſupra abunde ſcripſi-
mus. Hęc quæ de conſuetudine ſcripſimus, procedunt
& in ſtatuto, quod in ſpecie ſenſit Alb.hic num.1.in fi.
poſt Cin. Nam conſuetudo & ſtatutum æquiparan-
tur, ita Doct.in l.non impoſſibile.ff.de pact.& ad rem
noſtram Crauet.d.conſi.4.num.13.

QVAERO decimoquinto, an hoc remedium
96 tranſmittatur, † in hæredem creditoris, vt eo vti ille
poſſit ac ipſe creditor? Et tranſmitti ſenſerunt Ange.
& Alexan.in l.ſi ita ſtipulatus. de verbo.oblig.quos in
ſpecie noſtra ſecutus eſt Neguſant.in tracta. de pig.4.
97 par.nu.20.verſi.nona concluſio. ea ratione, quia † re-
mediū hoc eſt ceſſibile, ergo & tranſmiſſibile, vt infra
ſubijciam.

ſubijciam. Ratio rationis illa eſt, quia in dubio præſu-
mitur, quem velle ſibi & hæredibus ſuis prouidere: tã
quo ad actionem quærendam. l. ſi pactum ff. de proba.
quam quo ad exceptionem parandam. l. hæredi, §. nos
autem, & l. qui in futurum. §. ſi ex altera. ff. de pactis.
Ang. in l. ſi ita ſtipul. qui declarat non procedere alte
ro ex duobus modis: Prima declaratio huc ſpectat, vt
ſcilicet non procedat, cum conuentũ fuit ne ad hære-
dem tranſmitteretur hoc pactum. Id quod ab aſſeren-
99 te probandum erit, d. l. ſi pactum. Eſt enim contra † aſ-
ſerentem præſumptio, quod & ſibi & hæredi contra-
hens prouidere voluerit, quod late explicant Tiraquel.
de retract. conuent. §. 1. gl. 6. nu. 12. Alciat. li. 3. parerg.
c. 13. & reſponſ. 133. nu. . . & Soc. iun. conſil. 144. nu.
70. 77. lib. 3. ceteros prætereo.
100 QVAERO decimoſextò, an † hæc facultas, &
licentia ingrediendi & adipiſcendi poſſeſſionem pro-
pria authoritate, ceſſionario competat, atque ita cedi
an poſſit? Et poſſe docuit Bar. in l. 1. §. vſuſfructuarius,
ff. de oper. noui nunc. qui ſcriptum reliquit ſe neſcire
textum eo meliore ad hanc ſententiam comproban-
dam. & ibidem eum ſunt ſecuti Angel. Imol. Roman.
& Alexand. & idem docuit Angel. hic colum. penult.
Iaſon ibidem, cenſuit Baldus in c. 1. §. ſi quis vero. nu.
3. de pace iura. firma. & ibi Barbat. in addit. His acce-
dit Neguſant. in tractat. de pign. 4. part. nu. 41. Idem
reſponderunt Barbat. conſil. 51. nume. 25. lib. 1. Socin.
ſen. conſil. 167. colum. penul. verſi. ſed circa hanc quæ
ſtionem. libro 2. Ruin. conſil. 192. num. 2. lib. 1. & con-
ſil. 88. num. 4. lib. 5. & Modern. Pariſ. in conſuetud. Pa
riſien. tit. 1. gloſſ. 3. num. 22. & Tiraq. tract. de retract.
conſang. §. 26. gl. 1. n. 63. qui alios nonnullos recenſet,
& eo loci multis ſimilibus comprobauit. Idem reſpon
derunt Natta conſ. 398. num. 1. lib. 2. Quibus accedũt
quæ ſcripſimus ſupra remed. præceden. nu. 250. & in
tract. de retinend. poſſeſſ. 3. q. 33. Huic ergo ceſſiona-
101 rio competit & remedium † ſtatuti Papiæ 53. in ci-
uilibus, ſub rub. de poſſ. plena vacuanda, &c. quod de-
claratur, vt mox ſubijciam.

Declaratur primo, hæc iuris & Doct. ſententia, vt
102 procedat † cum fit ceſſio, quod is ceſſionarius ciui-
liter ingrediatur: ſecus ſi diceretur, quod per vim poſ
ſet ingredi: nam tunc ceſſio hæc non valeret. ita Bal.
in d. c. 1. §. ſi quis vero, nu. 3. de pace iura. firma. Tiraq.
præcitato loco, num. 66. Quibus addo Ruin. d. conſil.
192. nu. 2. lib. 1.

103 Declaratur ſecundo, vt † procedat cum ceditur
& perſonalis actio, ad cuius executionem venit id ius,
ſecus ſi illa non cederetur. Nam ex quo licentia, & fa-
cultas ſine ea non datur, illa fruſtra cedi diceretur. ita
refert Decius conſ. 449. n. 36. conſuluiſſe Carol. Ruin.
a quo in hoc non diſſentit Decius, & hos ſecutus eſt
Tiraquel. loco ſupra citato, nu. 67.

104 Declaratur tertio, vt procedat cum † clarum eſt,
& liquidum factam eſſe ceſſionem, tunc ceſſionarius
vti ea licentia poteſt, ſecus cum de ea ceſſione non cõ
ſtat. Ita reſpondit Ruin. conſil. 88. num. 10. lib. 5. & cõ
ferunt quę ſcripſimus ſupra q. 9.

105 Declaratur quartò, vt non procedat, cum † ceſſio
eſt gñaliter facta, vt q̃a creditor ceſſit iura ſua contra
debitorẽ: nã ex ea ceſſione nõ vr̃ cõprehẽdi poſſeſſio.
Natta cõſ. 398. n. 40. li. 2. vbi declarat cũ Baldo, niſi in
ceſſionariũ tranſirent oĩa iura ex diſpoſitione ſtatuti.

106 QVAERO decimoſeptimò an † creditor iſte
hoc remedio, atque ita hac licentia vti poſſit cõtra hæ
redem vniuerſalem debitoris? Bar. hic num. 21. diſtin-
guit aliquot caſus, & cum eo Sali. hic col. 9. verſic. quę-
ro quinto. Non diſſentiunt alij, quos infra recenſebo.
107 Primus caſus eſt, cum † hæres eiuſdem conditio-
nis eſt, qua defunctus. Hic caſus nullam habet dubita-
tionem, vt inquit Neguſan. in tract. de pign. 4. part. n.
17. Nam ita contra eum exequi poteſt licentia hæc,
vti contra ipſum debitorem defunctum. ita Bart. Sal.
& Neguſant. vbi ſupra, Afflict. in comment. ad conſti.
Neapol. in tit. pacis cultum, nu. 28. in fin. & Anton. Ga
briel. lib. 5. concluſ. 8. nu. 31. & reſpondet Pariſ. conſi.
29. nu. 22. lib. primo. Ea eſt ratio, quia hæres defunctus
cenſetur vna, & eadem perſona, in Auth. de iureiurã.
a morien. præſt. in prin.

108 Declaratur hic caſus, atque ita intelligitur, † cum
conſtat hunc eſſe debitoris hæredem, ſecus ſi dubium
eſſet: vt quia fundum illum pignori datum alio iure,
quam hæreditario poſſideret. ita reſpondit Roland.
conſil. 20. num. 8. & 9. lib. 1. Gabriel. d. concl. 8. nu. 32.
niſi adſit clauſula conſtituti: quia tunc etiam hac liqui
datione non facta exequi hæc licentia poterit: ita Are.
conſil. 21. nu. 5. & Ruin. conſil. 152. nu. 6. li. 4. & ſupra
attigimus.

109 Secundus eſt caſus, cum † hæres eſt diuerſæ con-
ditionis, vt ſi eſt pupillus, vel eſt eccleſia, tunc eſt du-
bium, inquit hic Bartol. qui nos reijcit ad ea, quæ do-
cuit Cin. in Authent. quas actiones, quæſt. quinta, C.
de ſacroſanct. & ibidem Bart. num. 14. dum longa di-
ſputatione explicant, quomodo, & quando priuilegia
tus ſuccedens non priuilegiato, ſuo priuilegio vtatur.
Verũ ea diſceptatione prætermiſſa, ex Cini doctrina
facile colligitur, quid hoc in caſu dicendum ſit. Inquit
ille, quod quando priuilegium eſt conceſſum non in-
tuitu Reipub. ſed ſolum illius perſonæ, cui facta eſt cõ
ceſſio, vt eſt in pupillo, quod tunc ſi pupillus ſuccedit
maiori, non poteſt ſuo priuilegio vti. Ita ergo in caſu
noſtro eſt dicendum, quod pupillus iſte impedire non
poteſt ex ſuo priuilegio hanc executionem licentiæ cõ
ceſſæ ab eo, cui ſucceſſit: ita in ſpecie noſtra, Cini do
110 ctrinam † declarando, intellexerunt Ruinus conſil.
152. numero 6. verſic. ſi vero hic pupillus, libro 4. & cõ
cluſ. 19. numero 8. libro quinto, Neguſant. d. tractat.
pign. d. part. 4. numero 17. Socinus iun. conſil. 125. nu.
5. lib. 2. & Rolan. d. conſ. 20. nu. 1. lib. 1. Gabrielius d.
concl. 8. num. 32.

Quod ita demum procedit, ſi dum pupillus conue-
nitur iuris ſollemnia obſeruantur, alias ſecus. ita de-
clarauit Socinus iun. dicto conſi. 125. num. 5. verſic. ex
quibus. Hæc procedunt in pupillo, cui intuitu ſuæ per
ſonæ datum eſt priuilegium. In eccleſia vero aliter di-
cẽdũ eſt, cum intuitu Reipub. & fauore totius religio
nis datum cenſeatur priuilegium. quemadmodum do
cuit Cinus præcitato loco, a quo relati Doctor. non
diſſentiunt. Hi caſus procedunt, vt facultas hæc com
petat quo ad bona teſtatoris, non autem ipſius hære-
dis, etiamſi non confeciſſet inuentarium. ita declarat
Salic. hic, col. 8. verſ. or attende. & Anto. Gabrielius d.
concl. 8. in fine.

111 QVAERO decimooctauò, an hoc † reme-
dium, atque ita, an hæc licentia ingrediendi, & adipi-
ſcendi poſſeſſionem propria authoritate exequi poſ-
ſit contra ſingularem poſſeſſorem, debitoriſque ſuc-
ceſſorem? Difficilis admodum & perplexa eſt iuris
quæſtio, quam hic pluribus explicant Bartol. & Salic.
ille numero 22. iſte colum. ſexta 7. & 8. Quo diſcepta
tio hæc in iudicijs frequens facilius explanetur atque
intelligatur, ſciendum eſt, an huius licentiæ conceſſio,
112 & de ea † pactio ſit realis, vel perſonalis: vt inde co
gnoſcamus, an tranſeat vel non in ſingularem ſucceſ-
ſorem. Qua ſane in re quattuor fuiſſe Doctorum opi-
niones obſeruaui.

Prima fuit opinio Petri, Cini, ac Spec. quos hic re
cenſet Bar. nu. 22. ij affirmarunt hanc licentiam & fa-

cultatem ius reale continere, & ob id in ſingularē ſuc-
113 ſorem tranſire. Quod probari crediderunt ex † l. Ti-
tius. ff. de ſeruis exportat. Verum Martinus antiquus
gloſſator, & cum eo alij, quos infra referam, opinatur
illum fore caſum ſingularem, ſeu (vt noſtri dicunt) ſpe
cialem. Illis non aſſentior, cum ſpecialitatis rationem
nō attulerint. Iacobus Beluiſius opinatus eſt illud fuiſ-
ſe pactum, quod operatur contractus reſolutionem &
dominij translationem manu iniecta. l. ſi quis ſub hoc
pacto. ff. de contrahen. emptio. & l. 1. & l. 2. C. de ſeruis
export. Quocirca, cum ius continuum in re habeat,
res affecta dicitur, ob id in ſingularem ſucceſſorē tran
ſit, quod non contingit in hac licentia: quæ (inquit
Beluiſius) ius in re non tribuit. Quam quidem reſpon-
ſionem reijcit Bartolus hic nume. 22. ad fi. ea ratione,
quia ſi ille, qui non habet ius in re, ſed habiturus eſt,
manu armata poteſt legis conuentionem exercere cō-
tra ſingularem ſucceſſorem, multo magis creditor,
qui ante habet ius in re. Præterea (inquit Bartolus) ſi-
cut hoc pactum eſt executiuum iuris pignoris, ita in d.
l. Titius, illud pactum manumiſſionis eſt executiuum
præcedentis obligationis de ſeruo exportando, vel nō
proſtituendo. Reſponderi itaque poteſt tertio loco
ex declaratione quam attulit idem Bartol. hic, nume-
ro 23. verſi. hoc præmiſſo, ideo in d. l. Titius. illud pa-
ctum tranſire contra ſingularem ſucceſſorem, quia ip-
ſo iure contractus ille reſcinditur. qua de re infra latius
dicemus.

Secūdò fulcitur prima hæc opinio, ea ratione, quòd
114 ius † pignoris eſt in rem. l. pignoris. C. hoc tit. de pig.
ſi in rem, ergo in ſingularem ſucceſſorem tranſit. Ve-
rum reſpondet Salic. hic col. 8. ver. reſtat reſpondere,
&c. quod poſtquam pignus & hypotheca eſt, in rem
perſecutio eſt. non autem ante, & quando perſecutio
eſt, non eſt propter ingreſſum facti, ſed ob iuris reme-
dia: vtputa agendo hypothecaria, & hoc niſi pactum
de ingrediendo interuenerit, quia tunc permittitur
ingreſſus facti, quamdiu res erit apud debitorem, vel
alterum nomine debitoris poſſidentem.

Tertiò ſuffragatur huic opinioni, quòd hæc licen-
tia & facultas conceſſa dicitur ad executionem illius
iuris pignoris & hypothecæ, quod ſane ius cum reale
ſit, efficit etiam hanc licentiam eſſe realem, cum ac-
ceſſorium ſui principalis naturam ſequatur. l. cū prin-
cipalis. de reg. iur. Ceterum reſpondet Salic. hic col. 8.
verſic. & ſi pertinaces, &c. quod licet ita ſit, non tamē
id ſemper, & contra quemcumque conceditur, ſed ſo-
lum eſt pro tempore, quo res eſt apud debitorem, vt
ſcilicet eo tempore poſſit creditor ingredi, nō poſtea.
Præterea reſpondet Albe. hic num. 8. non eſſe bonam
conſequentiam, pactum pignoris eſt in rem, ergo &
hoc illius executiuum, quia hoc pactum executiuum
non immutat ſuam ſubſtantiam & naturam, argum. l.
iuriſgentium. §. quinimo. de pact. & l. ratio. §. 1. de act.
empt. id quod multis alijs ſimilibus idem Albe. eo loci
comprobauit.

Secunda fuit opinio Martini antiqui gloſſatoris,
hanc licentiam & pactum ius perſonale continere: &
ob id non tranſire in ſingularem ſucceſſorem. quæ opi
nio præcedenti repugnat ex diametro. Hanc cū Mar-
tino probarunt Roffredus, Iacobus Butrig. & Iaco-
bus Beluiſius, quos hic recenſet Bart. num. 22. ver. alij
ſunt, &c. hanc ſecutus eſt Afflict. in comment. ad con-
ſtit. Neap. in tit. pacis cultum, num. 22.

Primò eo vtuntur fundamento, quod licentia hæc
115 perſonaliter creditori conceſſa eſt, at quæ † perſo-
nalia ſunt, non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem. l.
vt pomum. in princip. ff. de ſeruit. l. ea lege. ff. de con-
dict. ob turpem cauſam. l. vlt. §. vltim. ff. de contrahen.
emptio. l. 1. §. opus. ff. de alien. iudic. mutan. cauſ. facta,
l. prima, §. ſi hæres, vbi late omnes. ff. ad Trebellian. l.
eum. C. de actio. & obligat. & tradit Boer. quæſtio.
204. numero 47. 48. Verum argumentatio hæc nihil
concludit, quandoquidem illa propoſitio maior, de
qua præſens eſt diſputatio, non probatur, non enim
probauit Martinus hanc licentiam ius perſonale con-
tinere, vt inde in ſucceſſorem ſingularem nō tranſeat.

Secundò itaque loco rectius viſus eſt argumenta-
ri Signorolus conſi. 4. ſtatuto ciuitatis Mediolani, nu-
116 mero ſecundo. Cum (inquit) paciſcor vt liceat † vi-
cino meum ſua authoritate ingredi fundum, vel in ſun
do meo lapidem cædere, vel alicui licere in fundo
meo ſtare, vel cenare, hæc omnia perſonalia eſſe di-
cuntur, cum non ad vtilitatem alterius prædij, ſed
propriæ perſonæ tantum fiant. d. l. vt pomum, de ſer-
uit. l. pignoris, & l. Lucius. ff. de ſeruitut. ruſt. prædio.
l. apud Iulianum. §. ſi quis alicui, de lega. primo, l. Me-
la. §. primo, de aliment. & cibar. leg. At in caſu noſtro
hoc pactum non interponitur ad vtilitatem alicuius
prædij, ſed potius ipſius creditoris, ergo erit perſo-
nale, & per conſequens non tranſibit in ſingularem
ſucceſſorem. Ceterum huic argumentationi facile
eſt reſpondere, ſi perpendemus quæ ſcribit Bartol.
hic numero 22. verſicul. quid dicemus, &c. nempe,
hanc licentiam & pactionem duos effectus parere:
primum, vt ingredi liceat patiente debitore, & hoc
perſonale quid eſt. Secundum etiam producit effe-
ctum, quia ex eo oritur ius quod eſt executiuum præ-
cedentis obligationis, inſpecto primo effectu ſolum
procedit Signoroli argumentatio, non autem reſpe-
ctu ſecundi, id quod fuſius infra in quarta opinione
explicabimus.

Tertiò argumentatur Signorol. dict. conſilio quar-
to, numero ſecundo, verſicul. ſecundo probat. &c. ab
origine, & numero 4. verſ. 3. probatur, &c. ab effectu,
& num. 5. verſic. quarto probatur, &c. a modo propo-
117 nendi † actionem. atque ita tribus his argumenta-
tionibus, (quas non referam, breuitati ſtudens) oſten-
dit hanc facultatem eſſe perſonalem, non autem rea-
lem. Verum reſponderi poteſt, vt in præcedenti fun-
damento diximus.

118 Tertia fuit opinio † Signoroli in dic. conſilio quar-
to, qui reſpondit hanc licentiam & pactum tribuere
ius perſonale, ſed in rem ſcriptum. ita enim is Signo.
declarat ſtatutum Mediolani, capit. 23. libro primo,
ſub rub. de pactis creditorum ingrediendi in poſſeſſio-
nem. Quam quidem opinionem duplici ratione,
quas ad rem hanc ſolum ſpectare animaduerti, pro-
bare nixus eſt.

Primò (vt ille ait, d. conſil. 4. numero 6.) quia hoc
pactum, quantum ex ſui natura, ſolum perſonas pa-
ciſcentium reſpicit, l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pa-
ctis. Sed circa extenſionem interdum Iuriſconſ. vltra
progreditur, l. ſi tibi. §. pactum, & l. ſequen. l. & hære-
di. §. vlti. & l. ſi cum emptore. ff. de pact. ob hanc ergo
extenſionem, pactum cenſetur reale ſeu in rem, vel
non in rem. d. §. pactum, & dicta l. & hæredi. §. vlt. de
pact. At ex huius conſtitutionis diſpoſitione, hæc li-
centia, & pactum extenditur ad quemcumque poſſeſ-
ſorem extraneum, ergo ratione extenſionis dicitur eſ-
ſe in rem. Quod ſimilibus comprobauit Signor. nam
119 videmus, interdicta dici † perſonalia, & ob extenſio
nem realia, atque ita ſūt perſonalia in rem ſcripta, l. 1.
§. interdictum, ff. de interd. ita eſt (inquit Signor.) in in
terd. Saluiano, de quo ſuo loco diximus: ita in actio-
ne ad exhibendum, & his ſimilibus. Verum non recte
ſatis concludit hæc argumentatio: quandoquidem nō
probatur illa minor propoſitio, quod ſcilicet ex hac

conſti-

conſtitutione concedatur extenſio ad quemcumque extraneum poſſeſſorem, eſt enim hoc, de quo præſens eſt diſputatio. non ergo debemus præſupponere illud pro certo & abſoluto.

Secundò ita ad rem noſtram argumentatur Signo.
120 d.conſi.4.num.8. † pactum incontinenti appoſitum iuxta contractum non immutat naturam ipſius cõtractus, ſed ſolum actionem, ex eo contractu prouenientem, informat ad id, quod eſt deductum in ipſo pacto. l.iurisgentium, §.quinimo.ff.de pact.& l.petens. C.eo. In hoc caſu contractus, cui deinde apponatur pactum incontinenti, de ingrediendo ſine licentia, actionem perſonalem parit: Non ergo illa immutatur ex ipſo pacto.ar.l.in delictis, §.vlti.ff.de noxal.cum alijs a Signo adductis. Eſt ergo perſonalis ſui natura hæc actio, ſed ratione extenſionis efficitur realis, ergo perſonalis, & realis, atque ita perſonalis in rem ſcripta. Cæterum cõ
121 ſideratio † hæc non placet, cum illa extenſio nõ probetur, tum etiam quia ita mixta poſſet dici, quemadmodum perſonalis in rem ſcripta. Accedit, quod verba huius pacti & licentiæ non ſunt in rem concepta, ſed perſonam creditoris, cui facultas hæc conceditur, reſpiciunt: quod in actionibus in rem ſcriptis non contingit, quæ ita in rem ſcripta ſunt, vt demonſtret generaliter concipi actionem, non notata perſona aliqua, l. metum.§.cum autem, & §.animaduertẽdum.ff.de eo quod metus cauſa. Quod fuſius & docte explicarunt Vdalricus Zaſius lib.ſecundo, ſingul. reſpon.cap.33. Ioan.Coraſius lib.primo, miſcellan.iuris, capit.22.& Aemilius Ferretus libro tertio opinionum, c.20.quod ſane caput eſt impreſſum inter notas Inſtitutionum Iuſtinian. eiuſdem Ferreti.

122 Quarta fuit opinio † Bart.hic, num.22.verſi.quid ergo dicemus. ait Bart. eſſe conſiderandos duos effectus huius pacti licentiæ. Primus qui immediate, ex ea licentia proponit, nempe quod obligatus cenſetur ille debitor ad præſtandum patientiam, vt creditor poſſit poſſeſſionem illam ingredi. Hic effectus perſonalem tantum obligationem continet: ita Bart. qui ſupra, & cum eo Salicet.col.8.verſic.primum quod. At perſonalis obligatio tertium non afficit, nec ligat.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff.de pac.nec fundum ſequitur.l.3. §.opus.ff.de alie.iud.mutan.cauſa facta, l.1.§.ſi hęres, ad Trebellian. & alia ſupra in ſecũda opinione retuli. *Hoc in caſu (inquit Bart.) procedit illa opinio Martini Roffredi & ſequacium.*

Secundus effectus huius licentiæ & pacti eſt, quod ex ea oritur quoddam ius, quod executiuum eſt præcedentis obligationis: & facit ipſam obligationẽ habere paratam executionem, ſecundum voluntatẽ creditoris. Quemadmodum in ſimili (inquit Bart.) vide-
123 mus quod ex † ſententia duo oriuntur, nempe actio iudicati, vel in factum: & iudicis officium, quod quidem iudicis officium paratam habet executionem. l. minor.25.annis, cui fideicommiſſum.ff.de minor. l.ſecunda, C.de executio rei iud. Hæc facultas ingrediendi poſſeſſionem propria authoritate, quæ cõpetit creditori ex conuentione, æquiparatur illi poteſtati & licentiæ, quæ a iudice concedi ſolet.l.penult. C.d.pign. actio.l.dotis.C.ſolut.matr.& l.1.C.ſi in cau.iud.pign. illis ergo caſibus (inquit Bart.) quibus licentia iudicis exſequi poteſt cõtra ſingularem ſucceſſorem, eiſdem exſequi poterit licentia partium conuentione tributa. cum Bart. ſenſit Neguſant.d.tracta.de pign.4.par.nume.10. Verum quoad ſecundum hunc effectum a Bar. diſſentit Salicet. hic colum.8.verſic. ſecundum quod. Nam (inquit Salic.) poſt primum illum effectum huius pacti, ſequitur & ſecundus, qui eſt, quod ſecuto ingreſſu & illo mediante, quædam quaſi traditio ex eo ingreſſu prouenit.l.minus inſtructus, C.de acquir.poſ. & hæc quaſi traditio operatur, vt res quæ ſimpliciter hypothecata erat, tunc tranſeat in pignus.l.plebs.§.pignus.de verbor.actio. Non ergo ante ingreſſum res eſt plus affecta, quam prius erat per hypothecã: ad quemcumque ergo tranſit ante ingreſſum, ſolum tranſit cũ onere prioris hypothecæ, quæ potens non eſt ſine alia iudicis licentia, vt creditor valeat rem illam ad ſe aduocare. Nec etiam pactum (inquit Salicet.) cum debitore factum, quia ſolum obligat debitorem ad præſtãdum patientiam, non autem tranſit cõtra ſingularem ſucceſſorem. Cum ergo neutrum (inquit iſte) ſit per ſe ſufficiens, nec etiam ambo ſimul cum ad diuerſum effectum tendant.

124 Quinimo ex his patet, quod † pactum de ingrediendo, non eſt iuris realis executiuum, ſed ſolum debitoris obligatiuum, etſi in conſequentiam (ſubiungit Salicet.) dici poteſt iuris realis executiuum, eſt ſolum contra debitorem ex pacto obligatum. Hæc Saliceti conſideratio, etſi ſubtilis admodum ſit, non tamen repugnant doctrinæ Bar. ſiquidem loquitur Bar. de effectu qui naſcitur ex hac licentia ex pacto ante verum ipſum ingreſſum poſſeſſionis. Salicetus vero loquitur de effectu poſt ipſum ingreſſum. Quod vero ſubijcit Salicetus, ante ingreſſum rem non eſſe affectam, & ideo tranſire ſolum cum onere prioris hypothecæ, quæ non eſt potens ſine alia iudicis licentia, vt creditor poſſeſſionem ingrediatur: hoc, inquam abſolute verum non eſt, quandoquidem hoc ius hypothecæ, ſeu ob eam licẽtia a debitore data tribuit multis caſibus facultatem hanc ingrediendi poſſeſſionem a ſingulari ſucceſſore poſſeſſam, vt tribuit iudicis officium, cui hæc licentia æquiparatur, & ob id vere dicitur hæc licentia quid executiuũ præcedentis iuris realis. Nec officit quod ſcribit hic Salicet.colum.8.verſi. non obſtat quæ Bart. &c. dum inquit ſimilitudinem, ac æquiparationem officij iudicis, ac huius licentiæ & pacti non eſſe iuri conſentaneam, cum in caſu noſtro nulla lata ſit ſententia, vt in illo: non inquam officit hæc conſideratio, ſiquidem recte æquiparatio & ſimilitudo procedit. l. penult. C. de pigno. actio.aduerſus Salicet. intelligi poteſt etiam cum res eſt apud alium quam apud debitorem. Accedit quod pactum atque conuentio partium plus operari ſolet ipſo iuſſu iudicis, vt relati Doct.ſcribunt.

Eſt ergo verior & probabilior hæc ſententia Bart.
125 de ſecundo huius † licentiæ effectu, vt ſcilicet illis caſibus, quibus iudicis licentia exſequi poteſt contra ſingularem ſucceſſorem, eiſdem exſequi hæc licentia poſſit. Quocirca idem Bart. duo diſtinctionis capita conſtituit: quorum vno docuit, quibus caſibus licentia a iudice data exequi valeat contra ſingularem ſucceſſorem: altero vero quibus caſibus ita liceat exequi licentiam hanc a debitore conceſſam. Ego quo rem explicem clarius & facilius, vnum tantum caput conſtituo de iudicis licentia, pluribuſque in eo diſtinctis caſibus, ſubnectam caſus illos, qui circa licentiam a debitore conceſſam verſantur.

126 Primus itaque eſt caſus, cum † agitur de exſecutione licentiæ conceſſæ a iudice, pro iure perſonali orto ex contractu: tunc non reſciſſa, atque ita non reuocata prius alienatione a debitore facta, non poteſt hæc licentia exſequi cõtra illum ſingularem ſucceſſorem. ita Bart.hic, numero 23. verſic.circa hoc. quem ſecuti ſunt Salicet.in l.vlt.in fin.C.de executio.rei iudic. Practic.Papienſ.in forma exſecutio. ſentent.diffinitiuæ.in gloſſ. prima, numero 18. Anton.Butr.in ca. quia Cin.numero 13. verſic.& quidquid dixerit.de iudicijs. Ruin.conſil. 166.colum.1.lib.4. Iaſ.in dicta l.a

Diuo Pio.§.ſuper rebus, nume.17.ff.de re iud.& late Socinus ſen.conſil.13.colum.1.lib.4.& Ripa in l.1.§.ſi hæres,nu.31.verſi.aut executio non erat.ff.ad Trebell.Gratus conſil.37.colum.3.& conſil.58.colum.2.lib.1.Anto.Gabriel.lib.5.concluſ.concl.8.nume.2.ex tex.§.item ſi quis in fraudem. Inſtit.de actio. Ita pariter de hoc pacto & licentia a debitore creditori conceſſa,cenſuit Bart.hic,numero 23.verſic.hoc præmiſſo. Baldus colum.3.verſic.quod autem. Salicet.col.7.verſic.ex prædictis infert,& Neguſant.in tract.de pign.4.par.nu.20.verſi.tertio reſtringitur,&c. Oſaſcus deciſ.65.num.4.

127 Declaratur primo, vt non procedat hic caſus † cũ alienatio hæc facta eſt lite pendente:nam tunc abſque alia reſciſſione, & reuocatione conceditur executio hæc cõtra ſingularem ſucceſſorem:ita docuit in l.executorem, nume.22.C.de execut.rei iud.idem in l.ob maritorum,num.4.verſi.breuiter dico.C.ne vxor pro marito.idem in l.certa,nume.1.in fi.C.vt in poſſ.leg.a quo non diſſentit Soc.ſen.d.conſi.13.col.1.& Caſt.in d.l.a Diuo Pio.§.ſi ſuper reb.de re iud.& ibi Raphael Comenſis num.5.Oſaſcus d.deciſ.56.num.5.

128 Declaratur ſecundo,vt non procedat † quãdo pactum reſcinderet alienationem ipſo iure, vt in caſu l.Titius ff.de ſeru.exporta.& l.ſi quis ſub hac.ff.de contrab.empt. tunc enim pactum, & licentia exequi poteſt cõtra ſingularem ſucceſſorem.ita declarauit Bartol.hic, num.23.verſic.hoc præmiſſo. Afflict.in comment.ad conſt.Neapo.tit.pacis cultum,num.25.Ant.Gabriel.lib.5.concl.concluſ.8.num.4.ea ratione,quia
129 poſtquam † lex eam alienationem reſcindit, atque nullam facit, non eſt neceſſe quod ab homine reſcindatur: & per conſequens immediate exequi poteſt licentia contra illum ſucceſſorem ſingularem. Quod confirmat Baldus in d.l.etiam, nume.22.& Salic.in l.vlti.in fi.C.de execut.rei iudi.dum hunc caſum declarant,vt non procedat,cum alienatio eſt ſimulata,quia ex quo eſt nulla executio, immediate contra ſingularem hunc ſucceſſorem conceditur,ex tex.l.emptor.ff.de aqua plu.arcend.

130 Secundus eſt caſus,cum agitur † de executione licentię conceſſæ a iudice pro iure perſonali,orto ex vltima diſpoſitione, cum alienatio eſt facta ſine dolo, tunc non tranſit. ita Bart.hic nume.23.verſic.aut ſine
* dolo.a Bart. * non eſt qui diſſentiat. idem ſcribit Gabrielius lib.5.concl.concluſ.8.num.6.ex tex.l.vlt.ff.vt in poſſeſ.legat. An modo hic caſus conueniat caſui noſtro,non apertit Bart.& vere,ſi ſtat ſola ſimplex obligatio,non nominata ex vltima voluntate,non nouata Partium conuentione, non conuenit caſus hic noſtræ diſputationi. ſi vero fuit nouata, dicendum eſt, idem dicendum eſſe de eo, quod de licentia iudicis, origine obligationis inſpecta. Quam executionem habere voluerunt Partes ex hoc ingreſſu, qui ſolum locum habet, cum apud debitorem res reperitur.

131 Tertius eſt caſus,cum agitur † de executione licẽtiæ conceſſę a iudice pro iure perſonali orto ex vltima diſpoſitione, cum alienatio dolo facta fuit: tunc hæc executio tranſit contra ſingularem ſucceſſorem: ita docuit Bart.hic, num.23.verſic. aut in vltimis voluntatibus. Idem ſenſit Barto.in l.ſi quis immiſſum.§.iudex.ff.de damn.inſect.Salicet.hic,col.6.in fi.verſ.ſi in vltimis voluntatibus, de iudicijs, & Gabriel.d.concl.8.nu.5. Iaſ.in l.a diuo Pio.§.ſi ſuper rebus, nu.10.ver.facit fauore,de re iudic.ex d.§.iudex. ac etiã ex l.ſi legatorum,ff.vt in poſſ.lega.& l.certa, C.vt in poſſ.leg. Ita etiam dicendum eſt in caſu noſtro, cum hæres legatario ſuo pacto hanc facultatem conceſſit, vel cum ipſe teſtator in teſtamento hanc ingrediendi licentiam tribuit, iuxta ea quæ diximus ſupra quæſtio.4.

132 Quartus eſt caſus, cum agitur † de executione licentiæ a iudice conceſſæ pro iure reali, & ſingularis poſſeſſor non habet cauſam ab eo, contra quem principaliter oritur ius exequendi: tunc contra illum ſingularem ſucceſſorẽ non tranſit hæc licẽtia: ita docuit Bar.hic,nume.23.verſic.ſecundo caſu,quando quæritur.etſi in Codice Bartoli deficiat negatiua, & cum Bart.ſenſerunt Salic.hic,colum.7.verſi.ſi autem quæritur,& Butrius in d.cap.quia Gu.nu.13.verſic.quandoque agitur,de iudi.Gratus conſ.3.colum.2.lib.1.& Gabrielius lib.5.concl.concluſ.8.nu.7.ex tex.l.ſæpe, in fi.ff.de re iud.& l.1.& l.2. C.quibus res iud.non nocet. Ita etiam eſt in hoc pacto & licentia: nam cũ agitur de executione huius licentiæ conceſſæ a debitore pro iure reali ex hoc contractu pignoris, & ille ſingularis ſucceſſor non habet cauſam a debitore,exequi nõ poterit licentia contra eum; ita Bart.hic,nume.23.in fi.verſic.ſi vero tale pactum. Socin.ſen. conſi.27.in fi.lib.4.& Neguſan.d.tract.de pignor.4.par.nu.26.verſic. & iſta concluſio. Natta conſilio 398.numero primo,lib.2.

133 Quintus eſt caſus,cum † agitur de executione licẽtiæ conceſſæ a iudice pro iure reali, & ſingularis iſte ſucceſſor habet cauſam ab eo, contra quem principaliter oritur ius exequendi, quod quidem ius exequendi erat liquidatum, atque ita in eſſe productum, antequam res tranſiret ad hunc ſucceſſorem ſingularem, vt quia iam lata erat ſententia. Hoc caſu tranſit hæc executio: ita docuit Bart.hic,nu.23.verſic.aut habet cauſam,& idem ſenſerunt Sali.hic,col.7.verſi.aut habet cauſam. Butrius in d.cap.quia Gu.num.13.verſic.primus quando.& Ripa in d.l.1.§.ſi hæres, nume.21.verſic.aut executio.ad Trebellian. Gabrielius d.concluſ.8.numero 8.ex text.l.ſi ſuperatus, §.1.ff.de pign.& l.ſi mater.§.vlt.& l.iudicatæ.§.vlti.ff.de execut.rei iudi. Ita etiam in hac pactione & licentia conceſſa a debitore creditori dicendum, quemadmodum cenſuit hic gloſ.& Bart.num.23.in fi.& Neguſ.tract.de pigo.4.par.numero 20.verſicul.ſecundo reſtringitur, non diſſentit Natta conſilio 328.numero tertio,libro ſecundo. Verum huic ſententię aduerſari videtur vna difficultas, quam mouet idem Bartolus hic, num.24.
134 verſic. ſed contra prædicta, dum ita arguit: † Locator tacite hypothecara habet illata & inuecta in re locata, & ea poteſt ſua authoritate includere. l. licet.ff.in quibus caſibus pig. vel hypo. tacite contrahat. & l.vtique.ff.de damno infecto.ecce ergo,quòd ius executiuum erat in eſſe productum, attamen ſi res ille perueniẽt ad ſingularem ſucceſſorem habẽtem cauſam a debitore, non poteſt locator iure illo executiuo vti, ſed agere debet vel hypothecaria, vel Saluiano interdicto,l.1.ff.de Saluia.interdict. Reſpondet Bart.ius illud exequendi ſua authoritate eſſe certo loco limitatum,vt ſcilicet includi poſſint,donec in domo,vel fundo locato extant, & ideo ſi extrahuntur, ceſſat illa facultas, ſed conceditur Saluianum interdictum,vt declarauimus ſupra rem.5.q.6.

Hic tamen caſus intelligitur atque ita demum pro-
135 cedit, cum † conſtat,liquidumque eſt,hunc ſingularem ſucceſſorem habere cauſam a debitore principali, debet enim hoc eſſe clarum: quia non ſufficit conſtare debitum fuiſſe in inſtrumento liquidatum, niſi etiam hoc liquidetur, nempe ſingularem hunc ſucceſſorem habuiſſe cauſam ab ipſo debitore:ita ſcriptum reliquerunt Bartol. hic numero 24. & Bald.colum.3.in fi. verſicul.vnum adde. Aretin.conſi.21.numero 4.Iaſon conſi.139.colum.vlt.lib.1.Afflict.deciſ.326.nume.2.Silua.conſi.26.num.1.& late Roland.conſi.20.nu.13.

Digitized by Google

nu. 13. lib. 1. idem docuit Butr. in ca. quia Gu. ad fin. de
iud. qui ſubijcit ſufficere ſi notorium ſit, hunc ſucceſ-
ſorem habuiſſe cauſam ab eo debitore. Hæc autem li-
136 quidatio † ſit coram iudice ſummarie ita Bart. hic,
num. 24. & Bal. col. 3. verſi. ſed ſi in perſona. & ſcripſi-
mus ſupra q. 19. Illud tamen erit obſeruandum, quod
ex facto interrogatus reſpondit Neuiza. conſil. 82. nu-
me. 17. in proceſſu cauſæ fieri liquidationem rei modi-
cæ poſſe, cum iam pro maiori parte eſt facta.

137 Sextus eſt caſus, cum † agitur de executione huius
licentiæ conceſſæ a iudice pro iure reali, & ſingularis
ille ſucceſſor habet cauſam ab eo, contra quem princi-
paliter oritur ius exequendi. Quod quidem ius exe-
quendi erat adhuc in actu producendi: vt quia lis pen-
debat, & ex lite illa res effecta inalienabilis, vt quia
quæſtio erat de dominio, atque ita vitio litigioſi res
erat affecta: tunc contra huius ſucceſſorem tranſit hoc
ius executionis: ita docuit Barto. hic, num. 23. verſic.
ſecundo caſu aut per talem, &c. & conferunt quæ ſcri
pſi ſupra in 1. declaratione primi caſus. Idem docuit
hic Salic. colum. 7. verſic. aut tale ius. & Butrius in d.
cap. quia Gu. num. 13. verſi. ſecundus caſus. Gabrielius
lib. 5. concl. concluſ. 8. nume. 10. Ita pariter dicendum
eſt in pacto & licentia conceſſa a debitore creditori,
quemadmodum in ſpecie docuit Bart. hic, num. 23. in
fi. verſi. ſi vero habet, & Afflictus in comment. ad con-
ſtit. Neapo. tit. pacis cultum, num. 23. Ita fortius pro-
cedit, ſi debitor pacto promiſit expreſſo, non alienare
rem illam creditori obligatam: nam tunc ex quo res
inalienabilis effecta eſt, contra ſingularem ſucceſſo-
rem exequi hæc licentia poterit, vt ſcribit hic Bart.
num. 25. etſi ab eo diſſentiant Bald. & Angel. 3. verſi.
ſed eſt falſa. quorum ratio non concludit, quia licet ſit
translata poſſeſſio, attamen exequi contra eum poteſt
licentia, non reſciſſo contractu, iam ipſo iure reſoluto.
idem in ſpecie affirmauit Afflict. d. titu. pacis cultum,
numero 26.

138 Septimus eſt caſus, cum † agitur de executione li-
centiæ conceſſę a iudice pro iure reali, & ſingularis il-
le poſſeſſor habet cauſam ab eo, contra quem princi-
paliter oritur ius exequendi. Quod quidem ius exequē
di erat adhuc in actu producendi, vt quia lis pēdebat,
& per illum actum res nō effecta inalienabilis, vt quia
erat quæſtio in hypothecaria, tunc non tranſit ius exe
quendi contra hunc ſingularem ſucceſſorem, ſed opus
eſt nouo proceſſu. ita Bart. hic num. 23. verſi. aut erat
in actu. Salic. colum. 7. verſic. aut per actum, & Butr.
in d. c. quia Gu. col. penult. in fi. de iud. ex tex. §. ad hęc.
in Authen. de liti. & Authent. hoc ita. C. de pign. Ita
etiam dicendum eſt in pactione, & licentia hac con-
ceſſa a debitore creditori. etſi hac de re Bar. nihil ſcri-
bat: & ita ſenſit Afflict. in d. commen. ad conſtit. Nea-
po. ti. pacis cultum, num. 24.

139 Octauus eſt caſus, cum † agitur de executione hu-
ius licentiæ conceſſæ a iudice pro iure reali, & ſingu-
laris ille ſucceſſor habet cauſam ab eo, contra quem
principaliter oritur ius exſequendi, quod quidem ius
exſequendi non erat in eſſe productū, nec in actu pro-
ducendi: vt quia lis nondum erat cępta: tunc non tran
ſit hæc facultas cōtra ipſum ſingularem ſucceſſorem:
ita Bart. hic num. 23. verſic. tertio caſu. & Salic. col. 7.
verſic. aut tale ius nondum, & Butr. in d. cap. quia Gu.
col. vlt. verſic. tertius caſus, de iud. Anton. & Gabriel.
lib. 5. Concluſ. 8. num. 16. qui alios refert ex tex. l. ſi ma
ter. §. vlt. & l. iudicatæ. §. vlt. ff. de excep. rei iud. Quam
doctrinā intelligit Butr. vbi ſupra in fi. procedere, etiā
cum alienatio eſt facta extra territorium: nam ex hoc
ſolo ceſſante vitio litigioſi, non tranſit hæc exſecutio,
* ſcribunt tamen relati * omnes nō procedere, cum de-
bitor & poſſeſſor ſibi præiudicarunt per ſcientiam, ex
l. præſes. vbi late idem Car. C. de pign. & l. ſæpe. §. vlt.
de re iudic. ita etiam dicendum eſt in caſu noſtro hu-
ius ſcilicet licentiæ conceſſæ a debitore creditori.

140 Nonus & vltimus eſt caſus, cum † agitur de hac
licentia conceſſa a debitore creditori, & debitum non
fuit in inſtrumento liquidatum, ſed in eo appoſita eſt
clauſula conſtituti, vel precarij. Tunc poteſt hęc licē-
tia exſequi contra ſingularem ſucceſſorem etiam reſi-
ſtentem nulla alia liquidatione facta: ita docuit Bart.
hic num. 25. verſi. ſed pone. & clarius tradunt Aretin.
conſi. 21. nu. 4. verſic. his tamen non obſtantibus, &c.
Salic. hic, quæſtio. 8. Afflictus in comment. ad conſtit.
Neapo. tit. pacis cultum, num. 28. qui teſtatur ita in il-
lo Conſi. Neapolitano obſeruatum fuiſſe. Neguſan. in
tracta. de pign. 4. par. nu. 20. verſic. octaua concluſio,
& num. 21. verſic. tamen quando. Tiraquel. in tract. de
iure conſtituti. par. 1. nume. 43. Neuiza. conſil. 82. nu-
me. 15. Siluanus conſi. 55. in fine. Gabrielius lib. 5. con
cl. concluſ. 8. nume. 17. 19. & Plotus in l. ſi quando, nu-
me. 286. in fine, C. vnde vi. & de clauſula precarij ita
Bar. hic num. 25. verſic. ſi vero apud, & Gozad. conſi.
42. num. 6. & Afflict. vbi ſupra, nu. 27. qui refert Bart.
aliter ſentientem in l. Celſus, num. 17. Bert. conſil. 42.
num. 21. lib. 3.

Declarat tamen Ruinus conſi. 127. nu. 6. lib. 5. non
141 procedere cum cōſtitutum eſt iunctum pacto exſe-
cutiuo conuentione partium, vt tunc nihil poſſit. Quā
ſane declarationem & ſuſpectām ex iam relatis ad-
uerſari opinor.

Quæ diximus obſeruanda ſunt ad interpretatio-
142 nem ſtatuti † Papien. 58. in ciuil. ſub rub. quo credi-
tor contra extraneum poſſeſſorē, &c. Nam dum ſim-
pliciter loquitur de pacto horum creditorum & de-
bilitorum exſequēdo contra tertium poſſeſſorem ob-
ſeruatis ſollemnitatibus ibi relatis, intelligi debet mo-
do ſimus alijs in caſibus, quibus creditori permiſſum
eſt eo facto vti contra tertium ipſum poſſeſſorē iuxta
prædicta. Ita etiam erit declarandum ſtatutum Me-
diolani lib. 1. ca. 173. ſub rub. de pactis creditorum in-
grediendi in poſſeſſionem.

143 QVAERO decimonono, an † illis caſibus qui-
bus licet vti hac facultate & licentia a debitore con-
ceſſa creditori contra ſingularem ſucceſſorem, neceſ-
ſaria ſit excuſſio debitori principalis? Et dicendum vi
debatur fore neceſſariam: nam ſi ipſam hypothecam
inſpicimus, cuius cauſa eſt conceſſa licentia, dicēdum
eſt excuſſionem requiri, cum ea hypothecaria agens
contra tertium poſſeſſorem habeat neceſſe præmit-
tere debitoris excuſſionem. Authen. hoc ſi debitor. C.
de pign. atque ita in ſpecie viſus eſt ſentire Calca. con-
ſil. 29. nu. 5. dum citat Bart. hic in 2. q. principali. idem
ſenſit Natta conſi. 398. num. 2. lib. 2. Ceterum contra-
rium verius eſſe opinor, etſi hactenus, qui hoc affir-
met in ſpecie noſtra, non obſeruauerim. In hanc ſen-
tentiam me multa trahunt, illud præſertim, quod (vt
iam ſupra vidimus) hæc licentia paratam quandam
executionem habere videtur, & eam videtur habere
vim, quā inſtrumentum guarētigiatum habet: quem-
144 admodum ergo creditor agens ex † inſtrumēto gua
rentigiato contra fideiuſſorem, neceſſe non habet ex-
cuſſionem debitoris principalis præmittere, vt inquit
Bald. in l. 2. ff. qui ſatiſd. cogan. & Bened. de Plumbi-
no in tractа. de diſcuſſionibus. num. 3. ita etiam in hoc
creditore dicendum eſt. His accedit Bal. in l. cum eo-
rum. C. de ſentent. & interloc. om. qui & illud docuit
neceſſariam non fore diſcuſſionem, cum agitur con-
tra fideiuſſorem iudicatum ſolui: cui quidem ſuc-
ceſſor iſte ſingularis his caſibus æquiparari videtur,

poſtquam iudicis licentia, & hæc conceſſa a debitore
(vt iam diximus) a pari procedunt. Accedit quod quoad
translationem poſſeſſionis idem operari videtur hæc
pactio & licentia, quod clauſula conſtituti, quemadmodũ
ſenſit hic Bart. num. 11. & ſuo loco diximus. at vbi a-
deſt clauſula illa conſtituti agi poteſt contra ſingula-
145 rem poſſeſſorem, † non excuſſo principali, ita latiſ-
ſime ſcriptum reliquit Tiraquel. in tract. de iure con-
ſtit. par. 1. num. 54. & alios retuli in tract. de recuperã.
poſſ. remed. 14. q. 7. Quod fortius procedit, cum facta
eſt alienatio lite pendente, vel ſuper dominio vel poſ-
ſeſſione. ita Bald. in l. 1. num. 4. verſicu. quæro quid ſi.
C. de reuoc. his quæ in fraud. cred. Hæc ſunt annotan-
146 da ad declarationem † ſtatuti Papienſ. 58. in ciuilib.
ſub rub. quod creditor contra extraneum poſſeſſorem
&c. nam dum vult extraneum poſſeſſorem eſſe audiẽ
dum in ſuis exceptionibus, intelligitur de exceptioni-
bus, quæ ſecundum ius commune obijci poſſunt con-
tra ipſum creditorem. Cum ergo hæc obijci non poſ-
ſit, nec in caſu ſtatuti habenda erit aliqua illius ratio.
Clarius ſtatuit ſtatuti Mediolani lib. 1. c. 173. ſub rub.
de pactis creditorum ingrediendi in poſſeſſionem. quo
exceptio excuſſionis clare reijcitur.
147 QVAERO vigeſimò, cum creditor † ex vrba
nitate vult iudicis authoritate ingredi, & adipiſci poſ-
ſeſſionem, an ordinarie procedatur, & ſit offerendus
libellus, aduerſariuſque citandus? Bart. hic, nu. 26. re-
latis multorum opinionibus, tamdem aliquot caſus di
ſtinguit.
148 Primus caſus eſt, cum creditor iſte ex ſola † vrba-
nitate iudicem adiuit, & iudex concedit licentiam in-
grediendi ſine aliqua partis citatione: tunc perinde
eſt ac ſi creditor ipſe ſua ſponte eſſet ingreſſus, nam il
la iudicis licentia nihil tribuit, ex quo omiſſa partis ci
tatione, alioqui in his neceſſaria, l. de vnoquoque de re
iud. videtur potius vti priuatus licentiam conceſſiſſe,
quam vti iudex, & hoc caſu non eſt quærendum an or
dinarie procedatur vel non, cum ſua ſola authoritate
vtatur creditor, atque ita docuit Bar. hic, num. 26. ver
ſic. mihi autem, & Alb. nu. 5. Imo. in c. potuit, nu. 61.
verſi. ſi ingreditur. de locato. Socin. ſen. conſi. 195. co
lum. pen. in prin. lib. 2. & conſ. 82. col. 3. ver. ſexta con-
cluſio. lib. 3. Ruin. conſ. 152. in fi. lib. 4. Grat. conſ. 79.
nume. 12. lib. 2. Neguſ. in tracta. de pignoribus 4. par.
nu. 23. Hinc docuit Bald. in l. nec quidquam, §. vbi de
cretum, col. 4. verſ. ſed dubitatur ſi poſſum. ff. de off.
Proconſ. quẽ ſecutus eſt Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ.
149 tit. 1. §. 1. gl. 4. nu. 48. quod ſi † Prætor minus ſollem
niter concedit licentiam huic, qui ſua ſponte ingredi
poteſt, & is ingrediatur, non viciari ingreſſum ex defe
ctu ſollemnitatis, cum ingreſſus ille non vt prætorius,
ſed vt conuentionalis valeat, & ob id eum ingreſſum
poterit iudex ſuo decreto confirmare: vt in ſpecie rela
ti Doctor. ſcribunt, & egregie declarat Imo. in d. cap.
potuit, nu. 61. in fi. Dec. conſ. 192. & Gratus d. conſil.
76. nu. 16. lib. 2. cõferunt quæ ſcripſi ſuperiore rem. q. 53.

Secundus eſt caſus, cum iudex citare facit debito-
rem, & ille venit ad contradicendum, & negat ſe de-
bere, vel aſſerit ſe iam ſoluiſſe. Hoc in caſu iudicialiter
cauſa tractanda eſt, & in ea ſummarie agendum eſt,
non tamen ſollemnis libellus debet offerri, ſed tan-
tum parte citata, & recognita, iudex vel non conce-
dit, vel negat facultatem ingrediendi: quemadmodũ
de domino expellente emphyteutam ſcribit Imol. in
d. c. potuit, num. 62. & in ſpecie noſtra Alb. hic num.
4. verſi. ſi vero debitor.
150 Tertius eſt caſus cum † creditor, de cuius credito
conſtat ex claro inſtrumento, iudicem ex vrbanitate
adiuit, vt tutiori via ab eo, vel eius familia in poſſeſ-
ſionem aſſocietur. Hoc in caſu non requiritur libellus,
nec citatio partis: ita clare & late ſcribit hic Alberic.
colum. 2. num. 2. & idem Signorolus conſi. 4. num. 15.
verſi. ſecundo inſurgit. docuit Salic. hic colum. 12. ver
ſic. alio modo. qui ſubijcit ita procedere opinionem Ia
cobi Beluiſij. Sed verius ita procedit ſententia Barto-
li, a quo nõ diſſentit Neguſan. in d. trac. de pign. 4. par.
num. 24. in fi. verſic. ſi autem petatur. Alexand. conſil.
131. num. 5. lib. 4. Ruinus conſil. 57. num. 3. lib. 4. egre-
gie Afflict. deciſ. 326. & Neuiz. conſil. 82. num. 28. Ea
151 eſt huius ſententiæ ratio, quia † quæ gratioſe, & ex
vrbanitate fiunt, non requirunt aduerſarij citationem
nec libelli oblationem, l. penul. C. de ijs, qui veniam æ-
tat. impetra. l. quæris. ff. de natal. reſtitu. & glo. l. ante-
pen. ff. ex quibus cauſis maio. ex induſtria hic prætereo
alias rationes & fundamenta, quibus vtitur hic Barto.
cum Sal. col. 13. & Imol. in d. c. potuit. nu. 61. & 62. ac-
curate illa recenſent, & contrarijs Beluiſij argumenta
tionibus abunde ſatisfaciunt.
152 Quartus eſt caſus, cum † creditor, de cuius credi-
to conſtat ex claro inſtrumento, iudicem adiuit, & pe
tijt ſe mitti atque induci in poſſeſſionẽ ex ipſius iudi-
cis officio. Hoc in caſu requiritur qualis qualis peti-
tio. ita Salic. hic col. 12. verſi. pro cuius, &c. & Negu.
d. tract. de pig. 4. par. nu. 24. dum ita declarant & intel
ligunt Bart. hic nu. 26. verſi. ſuper tertio. a quo non diſ
ſentit Alb. hic nu. 4. & declarat Sign. d. conſil. 4. num.
15. verſi. eſt & tertius.
153 Quintus eſt caſus, cum creditor † de cuius credito
ſolum conſtat per teſtes, adiuit iudicem, vt aſſocietur,
vel vt mittatur in poſſeſſionem bonorum debitoris.
Hoc in caſu ſemper requiritur libelli oblatio & Partis
citatio. ita Sali. hic col. 12. verſic. & aduerte. & Negu-
ſan. d. 4. par. nu. 23. in fi. ita intelligentes Barto. hic nu.
26. verſi. prædicta intelligo. Ea eſt huius ſententiæ ra-
tio, quod ſine partis citatione & libelli oblatione non
poſſunt examinari teſtes, c. quoniam frequẽter, extra,
vt lite non cont. Accedit ratio quam perpendit Bald.
in l. generali, num. 2. C. de ſacroſ. eccleſ. his caſibus te-
ſtes non efficere rem notoriam, vt efficit inſtrumentũ.
Hinc egregie docuit Caſtr. in l. teſtium, & in l. nullum,
C. de teſtib. poſt Specul. in tit. de libelli oblatione, §. re
ſtat. quod ſtatutum concedens paratam executionem
inſtrumento, intelligitur cum de eo in ſcriptis conſtat,
non autem ſi teſtibus probatur, conſerunt etiam quæ
ſcripſimus ſupra in 2. remed. ex l. vit. C. de edict. Diui
drian. toll. quæſt. 16.
154 QVAERO vigeſimoprimò, † an neceſſe ſit a
creditore offerri libellum, cum petit a iudice armata
manu comitari in poſſeſſionem aduerſus poſſeſſorem
reſiſtentem? Bar. hic, nu. 28. docuit fore neceſſe libellũ
offerre, ea ratione, quia hoc ius ingrediendi violenter,
eorum non eſt ex pacto, vt iam dictum fuit ſupra quæ
ſtio. 12. eſt ergo neceſſaria cauſæ cognitio, & ſenten-
tia: ſufficit tamen adhibere ſummariæ cauſæ cognitio
nem: nam hoc ius executiuum ortum quidem habuit
a pacto extraiudiciali, manus tamen militaris ad eius
auxilium adiungitur. Quæ quidem manus, & auxiliũ
non eſt per ſe ius. l. ſi quis miſſum. ff. ne vis fiat ei. & l.
qui reſtituere, ff. de rei vend.
155 QVAERO vigeſimoſecundò, an † libellum of
ferre debeat creditor, cum vult adipiſci poſſeſſionem
quam ſolum ex pacto debitoris potuit ingredi? Bart.
hic, numero 27. docuit libellum, & litis conteſtatio-
nem requiri: ea ratione, quod illa licentia de ingre-
diendo ſolum operatur effectum ingrediendi, non
autem adipiſcendi, & retinendi, vt eſt dictum ſu-
pra, ergo quo ad hoc licentia iudicis requiritur,
quemadmodum videmus (inquit Bart.) quod ille, qui
habet

Digitized by Google

habet naturalem poſſeſſionem, experitur contra ciui-
liter poſſidentem rei vendicatione, multo magis hic:
156 quia † per ingreſſum ſolum nudam habet detentio-
nem, l.3.§.1.ff.ad exhibend.l.cuiuſcumque, §.1.ff.de
vſuſru.l.Pomponius.§.ſi quis precario,de acquir.poſſ.
l.2.C.vbi in rem actio. Verum ſuperuacaneum eſt hoc
quærere. probamus aduerſus Bart.veriorem illum ſen
ſum atque intellectum legis ad hanc conſtitutionem,
quemadmodum diximus ſupra quæſt.1. nempe ex ip-
ſo ingreſſu acquiri poſſeſſionem,ita quod opus non eſt
acquiſitione.
157 QVAERO vigeſimotertiò † an creditor iſte
qui ſua authoritate poteſt ingredi, & adipiſci poſſeſ-
ſionem, adeundo iudicem cenſeatur renunciaſſe pro-
prio fauori? Bal.in l.2.nu.29. C.de ſeruit. & aqua.do-
cuit hunc creditorem adeo cenſeri renunciaſſe, vt nõ
poſſit amplius reuerti ad eam facultatem ingrediendi
propria authoritate, idem ſenſit ipſemet Bal.in l.ædē.
num.13.C.locati,& in l.1.num.1.in fi.C.de execut.rei
iud.& clare explicat Neguſan. in tracta.de pig.4.par.
nume.15.idem reſpondit Ruin.conſi.57.nu.3.& con-
ſil.127.num.12.lib.4.. Ea eſt ratio: quia via ſemel ele-
cta deſeri nõ poteſt, l.ſi mulier.§.1.ff.quod met.cau-
ſa.& ſcripſi ſupra in 4.remed.ex l.vlti.C.de edict.diui.
Adrian.tollen.quæſt.53. Præterea (vt inquit Bal.) non
debet iudicium eſſe ludibrio, vt ſit in facultate credi-
toris, adire iudicem,& deinde deſerere,cõtra l.ſi quis
rem,ff.de arbitr. Ceterum aduerſantur quæ ſcripſit in
d.quæſt.53.& præſertim tradita a Iaſ.in l.clam poſſi-
dere.§.qui ad nundinas, num.54.de acquir.poſſeſ.quę
perpendenda erunt.

Declaratur, vt non procedat relata ſententia eo ca
158 ſu,quo † creditor adeundo iudicem,proteſtaretur qđ
ſalua ſibi eſſet authoritas & facultas ingrediendi, &
adipiſcendi eam poſſeſſionem: Nam proteſtatio hæc
eum adiuuat, vt relicta via iudiciaria, ingrediendi ſua
ſponte poſſit. Ita relati Ruinus & Neguſan.poſt Ale-
xand.conſi.131.num.12.lib.4.idem docuit Ripa in c.
cum M. Ferrar.nu.98.de conſtit. erit ergo quod dili-
gens cauſæ patronus aduertat.
159 QVAERO vigeſimoquartò, cum † creditor
eſt adeptus poſſeſſionē iudicis authoritate, an dicatur
pignus Prætorium, vel potius conuentionale? Et eſſe
conuentionale affirmarunt Bart.hic in fi. & Salic.col.
pen.q.14. & Neguſ.in d.tract.de pign.4.par.num.26.
ver.decimaquarta concluſio. Ea eſt ratio: quod iudex
non dat pignus, ſed confirmat: eſt ergo conuentiona-
le,ar.l.ſi ita ſuero ſtipulatus.§.vlt.ff.de nouatio.
160 QVAERO vigeſimoquintò, cum hic † credi-
tor ex pacto vult habere rem ſibi emptam, & petit rei
pretium æſtimari,quo ordine erit procedēdum? Bart.
hic num.19.& cum eo Salicet.ad fi.ſcriptum reliquit,
non eſſe neceſſe offerre libellum, ſed ſummatim cau-
ſa cognita res expediri debet. Idem reſpondit Ruin.
conſi.145.nu.6.lib.4. Ea eſt ratio,quia contra debito-
rem nihil petitur, ſed ſolum requiritur rem æſtimari
quemadmodum (inquit Bartol.) cum petitur dari tu-
tor,non offertur libellus.l.diuus.qui petat.tuto. & tra
dit Spec.in tit.de officio iudicis,§.officium.verſi.por-
161 ro. Præterea (inquit Bartol.) quod hæc res † æſtime-
tur, eſt ius quoddam executiuum obligationis perſo-
nalis, quo creditor conſequitur quod ſibi debetur, l.
ordo.l.vlt.C.de executio.rei iud.& l.2.C.ſi in cauſ.iu-
dic.pign.accep.ſuer. Aut in iure executiuo non offer-
tur libellus, vt diximus ſupra, ergo nec in caſu iſto.
Erit ergo ordo ille, Iudex iubebit debitorem citari,vt
veniat ad opponendum,quare fieri nõ debet hæc exe-
cutio & rei æſtimatio. & ſi habita ſummaria cogni-
tione nihil obijciat debitor, quo retardari æſtimatio
poſſit, tunc iudex faciat, quod ipſi creditor & debitor
eligant duos idoneos æſtimatores. l.hac edictali.§. his
illud. C.de ſecun.nup.vel ipſe iudex intelliget.§.quod
autem. in Auth. de non alien. Qua ex re intelligimus
162 in † electione æſtimatorum duos ſaltem eligēdos eſ-
ſe. Ita pariter dicimus, cum ſit electio peritorum ali-
cuius artis, duo ſaltem eligendi ſunt. Ita Bartol.in l.1.
in princip.ff. de ventre inſpiciendo. Alexand. in l.1.§.
vlt.& ibi latisſime Galliaul.& Alci.de verbor.obliga.
Socin.in tracta.fallen.regu.194.& Rebuffus in repet.
l.vnicæ, nume.492. C.de ſenten.quo pro eo, quod in-
tereſt profer.ex d.§.quod autem in Auth.de non alien.
vel permut.rebus eccleſ.Idem docuit Dec.in c.propo
ſuiſti.nume.12.de probat. Qui hoc ita demum proce-
dere intelligunt, cum in loco contentionis tanta extat
copia peritorum, & æſtimatorū, vt duo eligi poſſint,
alioqui vnum ſufficiet eligere. Quam declarationem
probauit nouisſime eruditisſimus Ioſeph. Ludo.deci-
ſio.7.num.9.in ſuis deciſ.Peruſinis. Vel etiam quando
ex multis vnus excellens,qui peritia & integritate plu
rimum valet, eligeretur: nam tunc ſufficit. Ita Deci.
in dic.cap.propoſuiſti, numero 10. de proba.& ſenſit
Felin.in cap.ſuper his.ad fi. & in c.tuas, de accuſat.&
Tiraq.in tracta. de pęnis legum, cauſa 51.nume. 108.
Galliaul.in d.§.vlt.num. 14. Ita pariter vnum ſufficit
eligere æſtimatorem, cum ille vnus è publico ad con-
ficiendum has ęſtimationes deputatus eſt,ex doctrina
Bart.in l.ſemel.C.de re milit. lib.10. Deci.in d.c.pro-
poſuiſti.nu.10.de probat. Galliaul. in d.l.1.§.vlti. nu.
12.de verb.obl. Illud etiā ex doctrina Bar.& Salic.hic
163 colligitur, † æſtimatores eſſe aſſumendos atque eli-
gendos conſenſu partium, quæ ſi in electione diſſen-
tient, eliget iudex. ita & in alijs peritis in arte docuit
Deci.in c.propoſuiſti, nume.13.de probat. poſt Ioan.
164 And. & Abbat. † Aeſtimatores ij electi iurabunt in
manibus ipſius iudicis, ſe recte, & legaliter facturos
rei æſtimationem: ita Bart. & Salic. hic ex d.§.quod
autem,in Auth.de non alien.vel permut.reb.eccleſ.&
d.l.hac edictali.§.his illud. C.de ſecund.nupt.c.frater-
nitatis,in princ.de frigid.& malefic.& l.nemini,C.de
aduo. diuer. iu. atque ita de ceteris peritis in arte dici-
* mus, & * communem teſtatur Deci. in d.c.propoſui-
ſti,num.15.de probat.Iaſ.in repet.l.admonendi.num.
437.de iureiur. & ibidem Ripa.nu.196. Didac.libro
ſecundo varia. reſolu.c.13.nu.4. Antoninus Petrucius
in repeti.l.2.num.382.ff.de iureiur.& Rebuffus in re-
petit.l.vnicæ,num.390. C.de ſenten.quę pro eo quod
intereſt,profert.qui vno ore ſcribunt, hoc iuramētum
ſolum præſtari de credulitate, niſi certa haberi poſſit
cognitio valoris rei, quod explicat & Felinus, in cap.
quia iudicantem, de præſcript.
165 AEſtimatione facta, † ſuam facient relationē æſti
matores iſti apud iudicis acta & tribunal, in qua qui-
dem relatione facienda opus non erit partes citare:
ita Felin.in d.c.quia iudicante, nume.1.verſic.& non
eſt neceſſaria, de præſcript. Poterit quoque hæc rela-
tio fieri die feriata, vt ſcribunt Ang.in l.2.in prin.ff.de
ferijs,& Aret.in l.1.§.vlt.de verb.oblig. Nec adhiben
da erit differentia,quod vel ambo ſimul,vel vnus ſepa
ratim ab alio referat, vt ſcripſit Ang.in l.ſi quis.§.1.ff.
166 de eden. Nec etiā tenentur æſtimatores iſti † redde-
re rationem,cur tanti æſtimauerint, vt de ceteris in ar
te peritis tradunt Barto.in l. de ætate, nu.9.& ibi Sa-
pia.nu.44.ff.de minor.25.ann.& Feli.in c.cū cauſam,
nu.5.de teſtibus. Illud quoque eſt obſeruandum, ꝙ ſen
tentia & declaratio lata ob relationem hāc & dictum
æſtimatorum, numquam tranſit in iudicatum. Ita de
his in arte peritis ſcribit Galliaul. in d.l.1.§.vlt.nu.24.
de verb.oblig.poſt Ioan.And.& Lanfr.quos recenſet.

Digitized by Google

Quod quidem eſt memoria dignum. Ita quoque an-
notandum & illud eſt, quod docuit Bart. in l. 1. C. de
167 diſcuſſo.lib.10.& ibidem Io.a Platea, † perito refe-
renti, ſe rem tanti æſtimaſſe, incumbere onus proban-
di, ꝙ recte æſtimauerit, q̄ ſane doctrinam ſummopere
commendauit Hier.a monte in tract.finiū,c.26.n.12.
Habita hac æſtimatorū relatione (inquit hic Bar.)
declarabit iudex. Sed contingit adhuc dubitari; Quid
168 ſi in æſtimatione diſſentiant ij † æſtimātores? Sal.in
d.l.hac edictali.§.his illud. C. de ſec.nup.ſcribit, quòd
duo æſtimatores primo electi inter ſe diſcordant, ter-
tius eligendus eſt, quod ſi & is tertius ab illis duobus
diſſentiat, ipſe iudex vel alium, atque ita quartum eli-
get: vel etiam compellere poteſt tres illos, vt concor-
des ſint, vel etiam tres partes ipſas ſimul aptare, & ter
tiam partem æqualem facere, atque ita eam declara-
re, id quod fuſius ab eo explicatur.
169 QVAERO vigeſimoſextò, † an ſi creditor iſte,
ſic ingreſſus poſſeſſionem ſui debitoris, vult iuuari hac
licentia & facultate ingrediēdi ſua authoritate, oſten
dere debeat ſe vſum fuiſſe ea licentia? Et oſtendere de
bere reſpōdit Soc.ſen.conſi.131.col.3.verſic.amplius
dico.lib.1.arg.not.in l.1.ff.de cond.ex lege. Ceterum a
Soc. diſſentit Neguſ.in tract.de pig.4.par.nu.27.mul-
tis rationibus ſatis ſolidis adductus: ac primo, actus
qui duobus modis geri poteſt, vno quo incidit gerens
in aliquam pœnam, altero vero nō, interpretari debet
geſtus eo modo, quo pœna euitatur.l.apud Labeonē.
§.ſi cōem,ff.de iniurijs, l.ſi quis ſeruum, in fi.ff.de ſer.
corrup.& egregie docuit Bart.in l.non ſolum.§.ſed vt
probari, num.3.& ibi late Iaſ.de ope.noui nunc.quem
ſecuti ſunt Soc.ſen.conſi.67.col.4.lib.3.Iaſ.conſ.168.
col.2.li.4. Alc.tra.p̄ſum.reg.3.p̄ſump.1.late Cra.cōſ.
9.n.20. Ea eſt rō: q̄a nemo p̄ſumitur velle delinquere.
l.merito.ff.ꝓ ſoc.cū ſexcentis ſimilib.q̄ ſciens p̄tereo.
170 Secundo ea ratione vſus eſt † Neguſ.cum actus di
uerſimode intelligi pōt, ab eo qui illum fecit, declara-
ri poteſt, quo animo fecerit.ita Bart. in l.pro hærede,
in prin.& in l.gerit,nu.15.ff.de acquir.hær. Ea eſt rō:
quia in his, quæ in animo alicuius cōſiſtunt, eius decla
rationi creditur.gl.in §.aliç. Inſt.de act.& late ſcribūt
Tiraq.de retract.conſang.§.4.gl.1.n.5. Crau. conſi.2.
nu.9.ceteros prætereo. Erit ergo credendum huic cre
ditori, quod vigore dictæ licētię ingreſſus ſit: id quod
procedit etiam ſi poſt ingreſſum declarauit.
Tertiò inquit Neguſ. imo abſque alia declaratione
creditur, quia ſemper videtur ingreſſus virtute huius
licentiæ: quia vbi aliquis titulus præcedit, & ſequitur
171 ingreſſus † poſſeſſionis, præſumitur poſſeſſio appre-
henſa vigore illius tituli, l.quædam. ff.de rei vend. &
tradidit Bart.in l.2. C.de acquir.poſſeſ.& præter Ne-
guſan. ita in ſpecie noſtra docuit ex relatis rationibus
Bal.in l.ī poſſeſſionē.C.ad leg.Iul. de vi publ.vel priu.
172 qui declarat, non habere locum, eū ex aliqua † con-
iectura detegitur hunc creditorem ita ingredientem
non excuſari, vt ſi clam accepit, credens a nemine vi-
deri: nam tunc dicitur habuiſſe animum furandi &
iniuſte occupandi, non autem habendi pro ſuo credi-
to. Quocirca recte ſcribit præcit.in loco Neguſ.opti-
mum eſſe ab initio declarare cur ingrediatur, ad has
difficultates effugiendum. De his nunc ſatis.

SVMMARIA.

1 *Iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione duobus modis dari, & num. 2.*
3 *Hæres quomodo iudicis officio poſſeſſionem adipiſcatur.*
4 *Hæres ſua authoritate poſſeſſionem vacantem adipiſci poteſt.*
5 *Vindictam qui ſua authoritate facere poteſt, etiam ſocios poteſt adhibere.*
6 *Spoliatus poteſt adhibitis ſocijs ſtatim recuperare.*
7 *Citatio partis non requiritur, cum iudex prouidet ſcandalo, vti nec libellus num. 8.*
9 *Fideicommiſſarius libellum non offert, cum adipiſcitur poſſeſſionem iudicis officio, quam ex diſpoſitione teſtatoris ſponte poterat ingredi.*
10 *Iudicis auxilium quomodo caute implorandum, & n. 11.*
12 *Scandali ſuſpicio vbi eſt, iudex ſe intromittit. Et ſequeſtrat prædij fructus num. 13.*
14 *Scandali futuri informationes iudex ante omnia ſumit. Et quidem parte citata. num. 18.*
15 *Iudici ob ſcandalum ſequeſtranti & prohibiti credi. Et ob impedimentum deleganti. num. 16.*
17 *Decij conſi. 125. num. 5. & Alber. conſi. 57. dubia.*
19 *Scandali cauſa a regu. iuris recedi.*
20 *Sequeſtrum vt tollatur libellus offerri debet.*
21 *Hæres ſua authoritate nō ingreditur poſſeſſionem plenā. Etiamſi hoc concederet ſtatutum. nu. 23. Aut fideicommiſſarius haberet licentiam teſtatoris. nu. 24.*
22 *Poſſeſſor ſine citatione amoueri non debet.*
25 *Poſſeſſio capi an poſſit ab hærede, cum eſt dubium, an ſit plena vel vacua.*
26 *Poſſeſſionem vacantem Prætore authore hæres ingredi poteſt. Secus ſi fuerit occupata ab altero. num. 27.*
28 *Spoliatus a iudice reſtitui debet vt ſpoliatus a priuato.*
29 *Iudex ita debet eſſe facilis ad reuocandā licentiā male cōceſſam de ingrediendo poſſeſſionē, vt facile eā conceſſit.*
30 *Miſſus in poſſeſſionem, petere debet eam confirmari & non reuocari.*
31 *Iudex quid obſeruabit cum ambigitur, an poſſeſſio ſit plena vel non.*
32 *Poſſeſſor poſſeſſione adepta, quid agat, cum timet potentiam aduerſarij.*
33 *Cautela cum ambigitur, quis poſſeſſor ſit.*
34 *Iudicis officiū pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij. Quod eſt inſtar remedij l. vlti. C. de edicto D. Adri. toll. nu. 35.*
36 *Iudicis officium an concedatur pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij cum ſola ſignatura.*
37 *Poſſeſſio beneficij cum ſola ſignatura adipiſci non poteſt.*
38 *Signatura non ſufficit in reſcripto [perinde valere, &c.]*
39 *Iudicis officium an concedatur ſubrogato pro poſſeſſione adipiſcenda? An permutanti? num. 40.*
41 *Iudicis officium pro poſſeſſione beneficij adipiſcenda non concedi habenti titulum inualidum.*
42 *Prior titulatus habet iudicis officium pro adipiſcēda poſſeſſione beneficij.*
43 *Iudex laicus an ſit competens pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij.*
44 *Iudex ſummarie ꝓcedit in cōcedēda poſſeſſione beneficij.*
45 *Exceptio cancellationis & raſuræ impedit miſſionem in poſſeſſionem beneficij ex iudicis officio.*
46 *Exceptio inualiditatis tituli obijci an poſſit ī relato caſu?*
47 *Electus non dicitur conſecutus ius quoad poſſeſſionem.*
48 *Exceptio tituli ſtatim probanda impedit miſſionem in poſſeſſionem beneficij. Aut cum beneficiū non fuit perfecte quæſitum. num. 49.*
50 *Exceptio criminis quando impediat miſſionem in poſſeſſionem beneficij ex iudicis officio. ibi. nu. 51. 52. 53. referuntur aliqui caſus, & nu. 55. 56. 57. 58. declaratur.*
54 *Cap. conſtitutis. el 2. de appel. declaratur.*
59 *Exceptio renunciationis beneficij obijci an poſſit, cum petitur iudicis officio mitti in poſſeſſionem beneficij.*
60 *Cap. poſt electionem, de conceſ. præben. declaratur.*
61 *Praxis & forma obſeruanda in concedenda poſſeſſio. beneficij.*
62 *Poſſeſſionis beneficij adeptio ex iudicis officio, quib. probationibus probari poſſit.*

Sextum ac vltimum adipiſcendæ poſſeſſionis Remedium, *Ex iudicis officio.*

1 IVdicis officium † quod pro adipiſcen-
dæ poſſeſſionis remedio a noſtris con
ſiderari ſolet, duobus potiſſimum in
caſibus verſatur: Primo cum hæres
omiſſo ordine iuris cõmunis, vel mu-
nicipalis defuncti poſſeſſionem adi-
piſci vult; quod facit vel ſua, vel prætoris authoritate:
vtroque tamen in caſu iudicis officio opus eſt. Secun-
2 do hoc iudicis † officium in iudicijs deduci conſueuit
clericorum cauſa: nam qui collati ſibi beneficij poſſeſ-
ſionẽ conſequi vult, hoc iudicis officio experitur. Duo
igitur hæc præcipua huius remedij capita conſtituen-
da, & ex ordine enucleanda ſunt. Primum caput ex-
3 plicemus. Cum hæres † omiſſo ordine iuris ciuilis, vel
municipalis poſſeſſionem adipiſci vult, aliquãdo præ-
toris authoritate, quemadmodũ egregie docuit Vber
tinus Zuchardus nõ vulgaris eruditionis I.C. in l. vlti.
nume. 11. de edict. D. Adria. tollen. cuius hac in re tra-
ditiones, vt pulchro ab eo ordine explicatas proſe-
quar. Maiorum enim atque eruditorum ſequi veſtigia
omni laude dignum ſemper fore exiſtimaui. Nonnul-
la tamen nec ingrata, nec contemnenda quæ longo
ſatis ſtudio obſeruaui, illi percelebri doctrinæ addan.
Cum Vbertino duo capita huius primi capitis conſti-
tuere atque diſtinguere oportet.

Primum eſt, cum hæres ſua authoritate poſſeſſio-
nem adipiſci vult. Quod ſane caput tres habet caſus:
Primus eſt, quando poſſeſſio vacans eſt, hoc eſt, cum
nemo adhuc poſſidet. Secundus, cum eſt plena, hoc
eſt, cum iam alter poſſidet. Tertius, cum dubium eſt,
an plena ſit, vel vacans.

4 Primo caſu cum hæres † vult propria authoritate
adipiſci poſſeſſionem vacantem, dicendum eſt, hoc ei
✻ licere: ita cenſent * omnes. Bartol. in l. vlt. num. 16. C.
de dict. D. Adr. toll. & ibidem Decius num. 4. Alexan.
in l. quoties. nu. 5. & l. extraneum. in fin. C. de hære. in-
ſtit. Dec. conſi. 191. nu. 9. verſi. ſecundo, quia, Gozad.
conſi. 21. nu. 10. Neuiz. conſi. 82. nu. 29. & aperte pro-
bat l. cũ hęredes, in prin. de acqui. poſſeſ. Quo quidem
in caſu, ſi hæres hic ſolus eſt in hac petitione, quando
quidem alius non eſt, qui poſſeſſionẽ hanc aſſequi con
tendat, ſed forte timet ab aliquo impediri poſſe, tunc
altero ex duobus remedijs vti poteſt. Vno, quod ſo-
cios ſecum habeat, quorum auxilio poſſeſſionem adi-
piſcitur, l. ſi ſtipulatus fuero, per te non fieri, ff. de ver
bo. oblig. quo adductus docuit Bal. in c. vlt. in fi. extra.
5 de iuram. calu. quod is, cui concedẽte † ſtatuto, vindi-
ctam ſua authoritate licere ſumere de inimico, poteſt
ſocios ſecum habere, quorũ opera facilius ita exequa-
tur, quod probauit & Iaſ. in l. 2. nu. 4. ff. de iuriſd. om.
iud. & Caſtr. in l. refectionis. ff. com. pręd. Nec adhibi-
ti ij ſocij pęnam merentur, cum eorum principali id li
cuerit, ita rñdit Cæpoll. conſi. 4. col. pen. in criminali-
bus, & ſcripſi in commenta. de arbitra. iud. lib. 1. q. 80.
6 nu. 140. & lib. 2. caſu 349. nu. 15. Ita etiam † videmus,
ꝙ ille ſpoliatus cui ſui authoritate poſſeſſionem abla-
tam licet recuperare, licet amicos etiã conuocare po-
teſt, vt eorum opera adiutus eam recuperet: ita rñdit
Alex. conſil. 94. nu. 12. li. 5. & docuit Soci. ſen. in l. rem
quæ nobis, nu. 8. de acqu. poſſ. reme. 9. q. 19. Altero re-
medio hic hæres vti poteſt: nempe requiſito atque im-
plorato iudicis auxilio, quod brachium iudicis noſtri
appellant. Poterit iudex huic hæredi concedere mili-
tes & familiã, cuius auxilio ad poſſeſſionem adipiſcẽ-
dam concomitetur: prouidebitque ne ei moleſtia in-
feratur, ac ne ad arma deueniant. Hoc in caſu neceſſe
7 non habet † iudex citare aduerſariũ, ea ratione, quod
nihil contra eum facit: ſolũ enim agit, ne hæres impe-
diatur iure ſuo vti. & hoc in caſu defendi põt doctrina
Rimin. in l. ſi ſuper, nu. 7. C. de trãſactio. q̃ paulo infra
explicabo. Pręterea, ſi hęres hic ſua authoritate poteſt
ſocios & amicos conuocare & poſſeſſionem adipiſci,
quanto fortius id poterit auxilio iudicis? ita cenſuerũt
Bart. in l. cũ domini horreorum, nu. 5. ff. locati. Imo. in
c. potuit. nu. 63. extra, de locato. Salice. in l. creditores.
q. 13. C. de pig. Alex. conſi. 130. nu. 3. li. 4. qui nu. 3. rñ-
dit, auxiliũ hoc etiam tpe feriato implorari poſſe. Nõ
8 enim ordo iudiciarius hic obſeruatur. Quocirca † nec
libellus neceſſarius eſt, vt reſpondit idem Alex. conſi.
131. nu. 5. lib. 4. quẽ ſecutus eſt Zuch. in d. l. vlt. nu. 121.
C. de edi. D. Adr. toll. idem cenſuit Iaſ. & Deci. in l. ſi
ſuper poſſeſſione. C. de tranſact. ille nu. 5. iſte nu. 7. &
Neuiz. conſ. 85. nu. 20. qui & illud affirmant, nec litis
conteſtationem, alium ve ordinem iudiciarium neceſ-
ſarium fore. Opinor tamen neceſſariam fore qualem
qualem petitionem, qua in actis conſtat iudicem requi
ſitum fuiſſe: ita vere videmus permultis in caſibus, in
quibus libellus non requiritur, neceſſariam fore qualẽ
qualem petitionẽ, quod explicaui ſupra reme. 4. q. 57.
in fi. & in commentarijs de arbitrarijs iud. lib. 1. q. 18.
in fine. & confirmatur authoritate Baldi conſ. 234. Ve
9 ritas. lib. 3. qui reſpondit, † fideicommiſſarium peten-
tem iudicis auxilium quo adipiſcatur poſſeſſionem, q̃
teſtatoris diſpoſitione ingredi poteſt, qualem qualem
petitionem offerre debere: ita in iudicis officio, quod
ſummariſſimi poſſeſſorij dicitur, qualisqualis petitio
reperitur: quemadmodum ſcripſimus in cõmentarijs
10 de retinend. remed. vlt. q. 3. Cum autem † auxiliũ hoc
requiritur atque imploratur, is petens caute petere de
bet ſe dicto brachio & auxilio iudicis aſſociari ad eam
poſſeſſionem adipiſcendã, non. n. petere debet, ſe mit-
ti in poſſeſſionem ex eo auxilio & brachio exquiſito.
Siquidem hac petitione oſtenderet, ſe ſua authoritate
vti nolle, ſed a iudice conceſſa, & ob timorem quendã
ius ſuum amiſiſſe creditur. ita docuit Bal. in l. 2. nu. 29.
C. de ſeru. & aqua. Quod declarat Zuchard. in d. l. vlt.
n. 268. 269. C. de edi. D. Adr. toll. & ſcripſi ſupra in 4.
11 reme. q. 53. Poterit etiam hæres iſte hac † cautela vti,
cum petit ſe mitti in poſſeſſionem per manum fami-
liæ, vt proteſtetur, ꝙ ſaluum ſit ſibi ius accipiẽdi, adi-
piſcendive ſua propria authoritate, quemadmodum
reſpondit Alex. conſi. 130. nu. 12. li. 2. & ſcribunt Iaſ.
in l. 2. nu. 114. verſic. Iſtud tantum. C. de iure emphyt.
Deci. conſi. 116. col. 4. verſ. tertio non obſtat. Ripa in l.
de pupillo. §. meminiſſe. n. 14. de oper. noui nunc. & Ti-
raq. tract. de iure cõſt. p. 1. nu. 41. Ita enim ij omnes de
clarant doctrinã Bal. in d. l. 2. n. 29. C. de ſeru. & aqua.

Cum verò duo vel plures ſeſe parant atque accin-
gunt ad hanc adipiſcendam poſſeſſionem, ſi hoc in ca
12 ſu nulla extat futuri † ſcandali ſuſpicio, non debet iu-
dex non requiſitus ſe intromittere, ſiquidem eorum
vnus poſſet alterum pręuenire, atque ita poſſeſſionem
adipiſci: & ideo ille in adepta poſſeſſione conſeruan-
dus atque manutenẽdus foret. ita docuit Zuchard. in
d. l. vlt. nu. 123. poſt Bal. ibi, nu. 3. verſi. ſi autem nõ eſt.
& Dec. nu. 7. qui ſubijcit, tunc iudicem prohibere de-
bere aduerſario, ne poſſeſſorem hũc moleſtia afficiat.
idem tradunt Cur. ſen. conſi. 61. ſuper eo. col. 2. verſic.
hoc tamen declarari. Gozad. conſ. 10. num. 42. Marſi.
ſing. 543. Maleficijs, verſi. prædicta. Si vero ſubeſt fu-
turi ſcandali timor & ſuſpicio, iudex etiã non requiſi-
tos ſe intromittere debet, ac contendentibus hæredi-
bus iubere, vt arma deponant, & ne ad poſſeſſionem
adipiſcendam accedant: poterit etiam apud ſe fru-
ctus

13 ctus ex prædijs percipiendis ſequeſtrare. ita † docue-
runt Bar.in l.ſi vſuſructus, §.ſed ſi inter duos.ff.de vſu
fruct.& in l.ordinarij,in fi.C.de rei vendi.Bald.in d.l.
vlt.n.3.ver.eſt & quartus. Dec.n.6.C.de edic.D.Adr.
tol.& ibidem Zuch.nu.123.verſ.& hoc limitatur.idē
ſcribunt Cur.ſen.in l.vnica,nu.13. C.de proh.ſequeſt.
pec.Guza.conſ.10.n.9.& Plot.in l.ſi quis n.94.C.vnde
vi.qui alios huius ſententiæ authores recenſent. Verū
14 antequā † iudex hoc ſequeſtru & hanc prohibitionē
faciat,ſumere debet informationes,futuri ſcandali ti-
morē, & ſuſpicionem ſubeſſe.ita admonent Dec.in d.
l.vlt.nu.6.in fi.& Zuch.ibid.n.123.verſ.eſt bene verū.
nunc addo eiuſdem ſniæ eundē Dec.conſ.366.n.13.
& Marſi.ſing.543.Maleficijs.ver.itē aduertas. Ea eſt
rō,qđ ſi de eo timore & ſuſpicione non cōſtaret,faci-
le accidere poſſet,ꝙ ſequeſtrādo & prohibēdo, poſſeſ
ſori vigilanti, qui ignauū & dormientē præuenit,p̄iu
diciū nō leue adſerretur,atque ita erit declarādu ſtatu
tum Ferrariæ li.2.ſub rub. de præcepto faciendo par-
tibus. In eo non mediocris verſatur dubitatio, an ipſi
15 iudici † prohibenti & ſequeſtranti credi debeat, ſuſpi
cionem & timorē futuri ſcandali affuiſſe? & non cre-
di rñderunt Ange.conſi.107.Iacobellus.in fi.Soc.ſen.
conſ.96.col.4.verſ.præterea ex quo.li.1.Curt.ſen.in l.
vnica.nu.15.C.de probib.ſequeſt.pecu.Dec.cōſ.366.
n.13.Gozad.conſ.10.nu.42.Marſi.d.ſing.543.& Pa-
riſ.conſi.71.n.41.lib.1. Verum diſſentit Dec.in l.ſi pa
cto quo pęnā.n.6. C.de pact.aſſerens idem ſenſiſſe Io.
* And.ego ab Angeli * & recepta ſnia non recederem:
ſiquidem ſi nō licet iudici priuare quemquam ſua poſ-
ſeſſione,l.meminerint.C.vnde vi,vt ſcripſi in tract.de
recup.poſſ.remed.8.q.1.non etiā ei licet ſua aſſertione
ſimplici atteſtari timorem ſcandali ſubeſſe,cum ex ea
ad ſequeſtrum poſſeſſionis priuatiuū deueniatur. iux-
ta regulam l.oratio.ff.de ſpōſal. Nec aduerſatur quod
16 ait Dec.ita credi indici hoc aſſerenti,vt creditur † cū
atteſtatur impedimentum ſubeſſe,quo cauſam mādа-
tam ſibi iuriſdictionem alteri delegare poteſt.gl.ca.in
præſentia,& c.paſtoralis, de offi.deleg.quā non tantū
præiudicij adſert cōtendentibus illa delegatio, vt om
nibus æqualis,vt hęc ſequeſtratio vni ſoli poſſeſſori ſit
damnoſa.Accedit nec etiā abſolute eſſe verum,ꝙ ſub-
deleganti credatur impedimentum ſubeſſe. Nam diſ-
ſentiunt permulti, vt retuli in comm.de arb.iudi.li.1.
* q.76.n.15. etſi recepta * magis opi.illa ſit affirmatiua.
Quocirca eadem ratione infertur eſſe dubitabile,
17 quod rñderunt † Dec.conſi.125.n.5.& Alba.cōſ.25.
nu.6. credi principi aſſerenti timorem ſcādali adfuiſ-
ſe,cum ſequeſtrū hoc fieri iuſſit, ſi enim nec Princeps
ipſe ſine cauſa nō poteſt poſſeſſorē ſua poſſeſſione pri-
uare.vti abunde ſcripſi in eo trac.de recup.poſſ.reme.
8.q.2.non etiā ei aſſerenti credi debet. Erit ergo opus
informationes de timore futuri ſcādali recipere.Quæ
18 ſane receptio † parte citata regulariter fieri debet. ita
Ang.d.conſi.107.in fi.& Dec.in d.l.vlt.n.6.in fi.C.de
edi. D.Adr.toll.& ibidē Zuch.num.123.verſ.eſt bene
verum.idem Dec.conſi.366.num.13.qui ſubijcit,ꝙ ſi
non citata parte, & ex abrupto ſequeſtratio & prohi-
bitio fieret,poſſet de facto reuocari. Receditur ab hac
19 regula, cum ſcandalum † imminet & periculū in mo-
ra eſt: tunc enim informationes parte nō citata ſume-
re pōt: ita Iaſ.& Soc.in l.ſi fideiuſſor.§.ſi ſatiſdatū.ff.
qui ſatiſd.cog.ille nu.9.iſte nu.12.& Zuch.in d.l.vlt.n.
123.verſic.cui adde. C.de edi.D.Adr.toll.Cur.ſen.d.
conſ.61.ad fi.additionis, & Marſi.d.ſingu.543.in fin.
Hinc cautelam docuit Zuch. vt ille, qui in adipiſcēda
poſſeſſione præueniri ab aduerſario timet, eumque vt
potentiorem veretur,caute agat, arma ſumere oſten-
dat: idque notū fieri iudici curet. Iudex,amicus præ-
ſertim,ſumptis informationib.de armorum motu, &
de futuri huius ſcandali timore, vtrique partium inter
dicet accedere ad poſſeſſionē, eamque apud ſe ſeque-
ſtrabit:atque ita meticuloſus iſte hac via pari in termi
no cum eius aduerſario erit. Pręterea obſeruandum &
illud erit, ꝙ facto hoc ſequeſtro & prohibitione,ſi ad-
20 uerſariorum vnus petit † ſequeſtrum & prohibitionē
tolli atque reuocari, petere id debet dato libello, alio-
qui ſine eo facta reuocatio nullius erit ponderis atque
momenti. ita ſcriptum reliquit Spec. in tit. de libelli
conceptione.§.nunc dicendum.verſ.22.quia ita in iu-
dicio aliquando obſeruatum fuiſſe teſtatur,& cum eo
ſenſerunt Abbas & Soc.in c.1.de libelli obla.ille n.15.
iſte col.18.verſic.54.& Curt.ſen.d.conſi.61.ſuper eo.
col.vlt.verſic.& ſi altera partium.Quod declarat Zu-
char.in d.l.vlt.nu.124.procedere, cum abſolute peti-
tur reuocari, vt ſi dicat ſe abſolute poſſeſſorem, ſed ſi
allegaret ſe poſſeſſorem,& peteret ſic declarari & mā
dari aduerſario, ne eum turbet, donec diſcuſſum fue-
rit plenarium poſſeſſorium, vel iudicium petitorium,
hoc caſu non erit neceſſarius libellus: ita declarat Zu-
char.illud reſponſum Caſtr.conſi.3.quod latius exten
dit in tracta.de retinen. poſſeſſ.vlt.rem. Illud quoque
prætereundum non eſſe exiſtimaui, ab hac interlocu-
toria facti ſequeſtri & interdicti acceſſus ad poſſeſſio-
nem appellare licere, vti reſponderunt Ange.d.conſi.
107.& Alci.reſpon.386.nu.6.in fi.quod multis ratio-
nibus Ang.comprobauit, & ſine controuerſia de nul-
litate dici poſſe ijdem ſcripſerunt.
21 Secundus eſt caſus huius primi capitis, † cum poſ-
ſeſſio eſt plena, hoc eſt, cum extat poſſeſſor, hoc caſu
non poteſt hæres ſua authoritate ingredi. ita docuit
Zuch.in d.l.vlt.nu.125.poſt Deci.n.4.verſ.& hoc pro
22 cedit,alios mox referam.Ea eſt ratio:ꝙ ille,† qui poſ-
ſidet,amoueri non debet ſine citatione,l.cū fundū,de
vi & vi arma.c.in litteris,de reſtit.ſpol.& c.licet Epi-
ſcopus, de præben.in 6. & late ſcripſi in comment.de
recup.poſſ.remed.8.q.4. Extenditur hic caſus, vt pro-
23 cedat etiam ac ſi extaret † ſtatutum concedens facul-
tatem apprehendēdi poſſeſſionē propria authoritate,
adhuc intelligitur, niſi ab altero iam ſit occupata: ita
Deci.in d.l.vlt.nu.5.C.de edi. D.Adr.toll.poſt Corn.
conſi.166.Circa primum,lib.1. & Zuch.in d.l.vlt.nu.
125.& eiuſdem opinionis fuerunt multi, quos ſecutus
eſt Tiraq.in tract. le mort ſaiſit le vif, par.1.declar.8.
Socin.iun.conſi.75.num.10.lib.1. Pariſ.conſi.12.nu-
me.118.lib.2.alios Icteus prætereo.Hinc deducitur ra
24 tio,cur † fideicommiſſarius,cui data eſt facultas a te-
ſtatore ingrediendi poſſeſſionē, ſponte ſuaque autho-
ritate aſſequi ea non poteſt, ſed debet Prætoris autho
ritate eam ingredi, parte citata, & quaſi quaſi oblata
petitione, vt reſpondit Bald.conſi.234.veritas,lib.2.
& illum ſecuti ſunt Iaſ.conſ.146.num.1.in fi.lib.4.&
Durans de arte teſtādi,tit.5.cau.22.ad fi. Eſt inquam
ratio, quia iam hæres directus poſſidet, & ab eius ma-
nu accipienda eſt hæreditas.
Tertius eſt caſus huius primi capitis, cum dubium
25 eſt,an poſſeſſio † vacans ſit vel plena, vt quando vnus
aſſerit ſe poſſidere & amoueri non debere, hæres ve-
ro affirmat vacantem eſſe, & ob id ſibi licere alio non
vocato eam ingredi. Hoc in caſu ſcribit Zuch.in d.l.
vlt.nu.127.C.de edi.D.Adr.tol.ſi ſcandali timor ſub-
eſt,idque iudici notum ſit,habebit iudex inhibere cō-
tendentib. ne ad poſſeſſionem accedāt, eamque apud
ſe ſequeſtrabit, quemadmodum ſupra primo caſu diſ-
ſeruimus. Si vero ſcandali timorem iudex ignorauit,
& hæres, vel eius aduerſarius poſſeſſionem ingreſſus
fuerit,cognoſcendum erit,an recte ingreſſus ſit:atque
ita futurus litis euentus demonſtrabit.

Secun-

Digitized by Google

Secundam caput huius tractationis eſt, cum hæres
vult adipiſci poſſeſſionem Prætore authore. ſunt ad-
huc hoc in capite tres caſus diſtinguendi atque conſti-
tuendi.

26 Primus eſt, cũ poſſeſſio eſt † vacans, tunc ſine cõtro
uerſia põt hic hæres poſſeſſionẽ hanc ingredi Prætore
authore, ita Zuch. d.l.vlt.n.127.verſ.& quantũ ſit. Nã
ſi ſua authoritate poteſt, a fortiori, authoritate iudicis.
27 Secũdus eſt caſus, cũ † poſſeſſio eſt plena, atque ita
cum ab altero occupatur, tunc eam ingredi non po-
teſt Prętore authore. ita Decius in d.l.vlt.nu.5.& ibi-
dem Zuchardus num. 128. C. de edicto D. Adr. tollen.
Eſt enim hoc caſu idem ac ſi ſponte ac ſola ſua autho-
ritate hæres eam ingreſſus foret, quemadmodum ſcri
bit Bart. in l. creditores. nume. 26. verſic. mihi autem.
C. de pignor. quem ſecuti ſunt Corneus conſil. 192. in
fi. lib. 3. Soc. ſen. conſi. 195. colum. penult. lib. 2. & con-
ſil. 82. col. 3. verſi. ſexta concluſio, lib. 3. Quocirca ſpo
28 liatus † a iudice, a priuato ſpoliatus dicitur. l. meminе-
rint. C. vnde vi, & ſcripſi in tract. de recuperan. poſſeſ.
remed. 8. quæſt. 1. & ibidem quæſtio. 12. explicaui do-
ctrinam Bart. in d.l. creditores. num. 16. Quod proce-
dit, inquit Zuchard. in d.l.vlt. num. 129. etiamſi iudex
diceret, ſe ignoraſſe poſſeſſionem plenam, atque ita ab
alio occupatam fuiſſe. Non enim probabilis eſt hæc
excuſatio, quoniam diligenter inquirere, & perſcru-
tari debuit, an aliquis poſſideret, vel non: & ſi poſſeſ-
ſionem reperijſſet, eum citare debuiſſet: ita reſpondit
Ancha. conſi. 270. in 1. dub. col. 2. verſic. & quibus pro
veritate. Alexand. conſi. 83. nu. 9. lib. 2. quod fuſius ex-
plicaui in d. tract. de recup. poſſeſ. remed. 8. q. 13. Illud
29 etiam hoc in caſu adnotandum eſt, † quod vbi iu-
dex ſpreto iuris ordine, hanc facultatem adipiſcendi
poſſeſſionem cauſa non cognita conceſſit, ita facilis
ad reuocandum eſſe debet, vt fuit facilis ad concedẽ-
dum: quemadmodum ſcripſerunt Iaſ. & Decius in l.
ſi pacto quo pœnam. C. de pact. ille num. 9. ille num. 7.
Goza. conſi. 21. num. 31. Curt. iun. conſi. 41. nume. 12.
Ruin. conſil. 18. num. 26. lib. 2. Marſi. ſingu. 195. & de
ſpoliato reſpondit Alc. reſpon. 408. in fine.

Ceterum (vt inquit Zuchar. in d.l.vlt. nu. 129. in fi.
30 & nu. 311.) ſi miſſus † in poſſeſſionem allegaret miſ-
ſionem non eſſe reuocandam, ſed potius confirman-
dam, vel ſaltem de nouo concedendam, tunc reuoca-
tio fieri non debet, quod placuit & Curtio in d.l. vlti.
num. 85. Decio in c. cum ceſſante, in fi. de appellat. Fe
lin. in c. qualiter & quando. el 1. nu. 15. verſic. tertio li-
mita. de accuſa. Cur. iun. conſi. 127. nu. 5. Neuiz. conſi.
65. nu. 14. & Crauet. conſi. 46. nu. 7. & conſi. 65. nu. 4.

Præterea non procedit, cum ob timorem ſcandali
omiſſa fuit citatio, quemadmodum ſupra in 1. capite
dixi, & in ſpecie ſcribunt Dec. in d.l. ſi pacto, nu. 5. C.
de pact. & Zuchar. in d.l.vlt. num. 310. in fine.

Rurſus ceſſat hæc doctrina, cum notorie cõſtat de
non iure poſſidentis; nam hic non eſſet citandus. ita
Zuchard. in d.l. vltim. numero 131. & ſcripſi ſupra re-
med. 4. quæſt. 5.

31 Tertius eſt caſus, cum ſumus † in dubio, an poſſeſ-
ſio ſit plena vel vacua, vtputa, quando aduerſarius hæ
redis aſſerit ſe poſſidere, & ob id non debere ſine cita-
tione amoueri, hæres vero econtra contendit eum nõ
poſſidere, & propterea eum citandum non eſſe: atque
ita ambigitur, an plena vel vacua ſit poſſeſſio. Hoc in
caſu, ſi timor aliquis ſubeſt, ne ſcandalum oriatur, iu-
dex obſeruabit, quod ſuperiore capite in ſecundo ca-
ſu ſcripſimus: ſi vero ceſſat hic timor, diligenter in-
ueſtigabit quiſnam poſſeſſor ſit: quo inuento, eum cõ-
ſeruabit atque manu tenebit. alteri præcipiendo, ne ad
eam accedat, ſed experiatur de iure ſuo in poſſeſſorio,
vel in petitorio, quod reſpondit Curt. ſen. d. conſi. 61.
ſuper eo. & tradit Dec. in d.l.vlt. nume. 7. & Zuchar-
dus num. 132. qui num. 133. ſubijcit, hinc conſueuiſſe
in iudicijs obſeruari, quod quando aliquis eſt adeptus
32 poſſeſſionem, & timet † aduerſarij potentiam, iudi-
cem adit, illique exponit ſe poſſidere prædium, & ve-
reri ne a Caio perturbetur, ob id petit ſe manuteneri
in ea poſſeſſione & conſeruari, & illi præcipi, ne per-
turbet. Iudex citato Caio ſummatim ſine libello exa-
minatis teſtibus cognoſcit, quis ſit in poſſeſſione: &
hoc reperto mandat Caio ne poſſeſſorem illum pertur
bet, ſed ſi ſibi ius eſſe credit, quod vel poſſeſſorio, vel
petitorio experiatur. ita cenſuerunt Curtius ſen. dic.
conſi. 61. Felin. in rub. de treuga & pace. Lanfranc. de
Orian. in rub. de cauſ. poſſeſſ. & prop. colla. 11. poſt Ca
ſtrenſ. conſi. 3. in cauſa, quæ vertitur coram D. Vica-
rio Poteſtatis Bergami, lib. 2. Quod ſane reſponſum
late enucleaui in tracta. de retinen. poſſeſs. remed. vlt.
Si vero omni adhibita diligentia non poſſet conſtare
iudici, quis ſit in poſſeſſione potior, tunc iudex facto
ſequeſtro poſſesſionem ad ſe auocabit, vt ſupra expo-
ſuimus. Idem, ait Zuchardus, erit obſeruandum, cum
ambo æque de poſſesſione probarunt: nam ne ad ar-
ma deueniant, poſſesſionem ad ſe auocabit, donec fue
rit ordinarie cognitum ſuper poſſeſſione, vel ſuper
33 proprietate. Hinc prodita eſt illa † cautela, vt is qui
potentior eſt, manu armata poſſesſionem ingredia-
tur, antequam iudex prouideat, & deinde aduerſa-
rium moneat, ſi e re ſua eſſe putauerit ad poſſeſſionem
eat, ſi non iuerit, quia repelli poſſe ſuſpicatur, ſtatim is
poſſeſſionem amittit, & hic, qui eſt ingreſſus, potior
in poſſeſſione efficitur. Hanc cautelam conſiderauit
Spec. in tit. de poſſeſſorio & petitorio, in princip. col.
pen. verſi. nota tamen diligẽter. illum ſecuti ſunt Abb.
in c. licet cauſam, colum. pen. de probat. & Dec. dic. l.
vlti. num. 7. & Zuchard. num. 134. verſic. & iſto caſu,
etſi Aretin. in dicto cap. licet cauſam. numero 13. diſ-
ſentiat.

34 Iudicis officium † conſiderari etiam ſolet in adipi-
ſcenda poſſeſſione beneficij iam collati. Nam poſt
quam ex collatione translata poſſeſſio verbalis bene-
ficij in prouiſum, vel ab Archidiacono (cuius officium
eſt mittere in poſſesſionem, c. ad hæc, de offi. Archid.)
vel ab altero, cui vel a iure, vel a conſuetudine hæc fa-
cultas mittendi in poſſesſionem competit, iuxta c. au-
thoritate, de inſtit. & ſcribit Rebuff. in praxi beneſ. in
tit. Requiſita in litteris collationum. nu. a 2. 23. adhuc
requiritur, vt is beneficiatus actualem atque ita natu-
ralem poſseſſionem cum effectu conſequatur, quocir
ca opus eſt hoc adipiſcendæ remedio, quod ſane reme
dium ex iudicis officio appellatur. ita Abb. in c. paſto-
ralis. nume. 12. de cauſa poſſeſ. & propr. Ioan. Faber §.
ſequens. num. 12. Inſtit. de interdictis, & omnium cla-
rius Rebuffus in comment. ad Regias conſtit. Galliæ,
to. 3. tit. de materijs poſſeſſorijs. in pręfat. nu. a 19. Idẽ
ſcriptum reliquit Robert. Maranta in praxi iudic. di-
ſtin. 7. principali. nu. 13. Et præter hos interpretes, idẽ
ante eos docuit Bal. in l. a. nu. 59. C. de ſeruit. & aqua.
35 Qui quidem ſcribunt † remedium hoc eſſe benefi-
ciato proditum, inſtar illius remedij l. vlt. C. de edict.
D. Adria. tollen. Quare inquit præcitato loco Baldus,
hunc beneficiatum eſſe mittendum in poſſesſionem,
viſis iuribus ſuis, hoc eſt, cum apparet ex prima facie
bullarũ collati beneficij, eſſe ſibi prouiſum a ſuperio-
re. Idem docuit Abb. in c. conſtitutionis, el 2. nu. 15. de
appell. & ibidem Francus, Imola, & Decius col. vlti.
Atque ita ſufficit titulus coloratus. Guido Pap. q. 85.
Nicol. de Milis in reper. in ver. poſſeſſio in beneficia-
libus, & Io. Bap. Ferret. cõſi. 15. n. 7. Anc. cõſ. 297. col.
pen. in

pen.in fi. Quo vero hæc materia commodius explanetur, ab omnibuſque intelligatur, aliquas quæſtiones ponemus.

36 QVAERO primo, an † hoc iudicis officium cō cedatur ei, qui ſolum ſibi collati beneficij ſignaturam oſtendit? Et concedi opinor. Cum ex ſola ſignatura poſseſſionem ingredi, & adipiſci liceat ex quo ſignatura oſtendit gratiam fuiſse perfecte conceſsam, quod tradunt in ſpecie Rebuff. in praxi benef. tit. de miſſione in poſſeſſionem, nu.39. & alios plures retuli in tracta. de recup. poſs. remed. 15. nu. 465. Quibus accedit Rebuff. in tract. de pacificis poſseſſoribus, nu. 64. 65.

Declaratur primo, vt locum non habeat in maiori-
37 bus dignitatibus, nam † poſseſſio illorum beneficiorū cum ſola ſignatura adipiſci non poteſt. ex extrauaganti Ioan. 22. cap. ſuſcepti, de elect. & ſcribit Rebuff. in d. tit. de miſſione in poſseſs. nume. 40. Quod intelligo, niſi eſset poſseſſio beneficij, vt epiſcopatus ex trāslatione. ex traditis per Deci. conſil. 319. num. 10. verſic. quinto, &c.

Declaratur ſecundo, vt non procedat in conceſſio-
38 ne † per reſcriptum [perinde valere, &c.] nam tunc non ſufficit ſola ſignatura ad adipiſcendam beneficij poſseſſionem. ita reſpondit Geminia. conſi. 128. col. 3. verſic. & hoc etiam videtur. Illum ſecutus eſt Rebuff. in d. praxi. benef. tit. de reſcript. etiam & perinde valere, num. 50. & præter eum idem late ſcripſit Gomeſ. in regu. cancell. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, q. 7. vbi declarat.

39 QVAERO ſecundo, an hoc † remedium concedatur ei, qui ſubrogatus fuit in beneficiū alterius? Et concedi opinor, ſiquidem ſobrogatus iſte, de nouo poſseſſionem ipſius beneficij debet adipiſci, cum illa in ſubrogatum non continuetur. ita ſcribit Rebuff. in praxi benefic. titu. de ſubrogationibus. nu. x7. reiecta opinione aliorum, qui dicebant non eſse neceſſe de nouo adipiſci, cum cenſeatur continuata; quod minime verum eſt, l. cum hęredes. de acquir. poſseſ. & ſupra non vno in loco dictum fuit. Ita etiam hoc remedio vti poterit ille qui ſubrogatus fuit a Pontifice in locum mortui litigantis, cum lite pēdente tertius qui non litigabit, miſsus ſit in poſseſſionem: ita decidit Rota deciſ. 10. colum. vlti. verſic. ſi vero non actor tit. vt lite pendente. in nouis. atque ita etiam ſenſit Natta conſi. 399. in fi. lib. . .

Declaratur non procedere, cū hic ſubrogatus iam erat in lite cum illo ſubrogante, & poſſidebat lite pendente: nam tunc poſt illius ceſſionem & ſubrogationem non eſt neceſse iterum adipiſci poſseſſionem: ita declarat Rebuſ. in d. tit. de ſubrogationibus. num. 57.

40 QVAERO tertio, an hoc remedium † concedatur illi qui permutauit? Credo concedi, cum & ipſe neceſſe habeat poſseſſionem apprehendere, ex quo nō ſufficit illum ſuum anteceſsorem ſecum permutantem poſsediſse, ita ſcriptum reliquit Pet. Rebuff. in d. praxi benef. tit. de permutatione, num. 18.

41 QVAERO quarto, an † hoc remedium concedatur illi, qui ex titulo inualido iam apprehendit poſſeſſionem, ſi ex valido iterum vult eam adipiſci, credo neceſſe illi non eſſe hoc remedio experiri, etſi poſſit, ſi vult. Nam poſtquam ſemel eſt adeptus poſſeſſionem, non eſt quod amplius quærat eam conſequi, poteſt enim poſſeſſio ex titulo inualido adipiſci. leg. 1. §. ſi vir. ff. de acquir. poſſeſſ. Quocirca recte ſcriptum reliquit Rebuff. in praxi beneſ. tit. de reſcripto, etiam & perinde valere, nume. 5x. quod ille qui obtinuit reſcriptum, Etiam & perinde valere, non habet neceſſe de nouo adipiſci poſſeſſionem, ſi iam ſemel etiam ex titulo inualido adeptus eſt.

4x QVAERO quintò, ſi duobus † eſt de eodem beneficio prouiſum, cui eorum concedi debeat hoc adipiſcendæ remedium? Dec. conſilio xx0. numero 1. & poſt eum Ioan. Baptiſt. Ferret. conſilio x7. nume. 4. reſpondit eſſe concedendum illi, qui habet anteriorem titulum. Ex quo enim de proprietate ſui tituli conſtat, mittendum eſt in poſſeſſionem ipſius beneficij, cum allegatio poſterioris, & forte validioris tituli eam impedire non poſſit, vt inquit Abb. in capit. poſt electionem, colum. vltim. de conceſ. præbend. & alios infr. q. 9. referemus. Nec aduerſatur, quod qui poſteriorem titulū habet, oſtendendo illum incontinenti probari videtur de nouo iure ipſius anterioris, cum priorem titulum ex ſuo poſteriori eſſe reuocatum conſtare videatur, quæ quidem probatio incontinenti oblata retardare ſolet hāc miſſionem, vt infra quæſt. 10. dicemus. Reſpondet Dec. dicto conſil. xx0. colum. vlt. verſi. ſed breuiter, &c. ex hoc nouo titulo poſteriori non probari ſtatim, & incontinenti reuocatam eſſe priorem illā conceſſionem, cum multa aduerſus poſteriorem hanc obijci poſſint. Habet enim ille prior ſuam intentionē fundatam, & ſibi dicitur ius quæſitum, cap. ſi tibi, de prab. in 6. quod quidem ius non ita ſine cauſa auferri, vt eo loci oſtendit Dec. & aliorum authoritatibus cōprobari poteſt. Cum ergo requirat hæc exceptio altiorem indaginem, & cognitionem, non poteſt miſſionē hanc impedire.

43 QVAERO ſextò, an iudex † laicus ſit iudex cōpetens in hoc iudicio? Et nō eſſe decidit Guid. Pap. q. 1. col. x. verſi. de poſſeſſorio. Bero. in rubr. extr. de iudi. num. 51. Didac. lib. pract. quæſt. c. 35. nu. 1. ver. quamobrem. ſenſit Dec. conſ. 220. col. x. verſi. & ex his, &c. & Crauet. conſ. 104. num. 17. Ea eſt ratio: quod cauſa hæc poſſeſſionis annexam habet & cauſam proprietatis, cum neceſſe ſit oſtendere titulum, & ob id dicitur cauſa ſpiritualis, ſeu eccleſiaſtica, quę a laico cognoſci non poteſt, c. tuam, de ord. cog. & c. lator, qui filij ſint legit. & hanc ſententiam iam probaui in tract. de recuper. poſſ. remed. 15. num. 235.

44 QVAERO ſeptimò qualis eſſe debeat † forma iudicij in hoc remedio? Erit (mea ſententia) ſummarium cum ſimplici cauſæ cognitione. quod ex traditionibus Beroij in ca. 1. num. 39. & 40. de reſtit. ſpol. poſt Abb. ibi & Rebuſ. in praxi. Beneſ. titul. de miſſione in poſſ. nu. 32. & 33. comprobarunt. Nam coram hoc iudice, vel executore erit exhibendus titulus, citandus erit is, qui reperitur in poſſeſſione, lis conteſtanda, &c. his ſimilia ſeruantur: quæ in his iudicijs poſſeſſorijs diximus ſupra ſuis locis obſeruari, non tamen hic admittitur omnis exceptio ad impediēdam hanc miſſionē, vt infra dicemus.

45 QVAERO octauò, an exceptio † cancellationis & raſuræ repertæ in bulla vel ſignatura, obijci poſſit ad impediēdam hanc miſſionem in poſſeſſionem? Et
* obijci poſſe opinor, ſiquidem fatentur * omnes ſupra relati, hoc remedium eſſe inſtar remedij ex l. vlt. C. de edict. Diui Adria. tollen. at illud remedium impeditur per hanc exceptionem, vt diximus ſup. teme. 4. q. 84. & in ſpecie hac ſere ſenſit Rebuſ. in praxi beneſ. titu. Requiſita in litteris collationum, num. 32. qui ſcribit, cancellationem ita obeſſe titulo beneficiario, vt teſtamento, ex diſpoſitione d. l. vlt. Cetera, quæ adferri hic poſſent, ſcripſimus ad d. q. 84. Ita etiam quando hæ litteræ, ob varietatem ſcripturæ eſſent ſuſpectæ, vt ſcribit Rebuſ. vbi ſupra nu. 31.

46 QVAERO nonò, an ad † impediendā hanc miſſionem in poſſeſſionem, obijci poſſit exceptio inualiditatis tituli, vt puta, quod collatio vel electio facta ſit per litteras falſas, & obreptitias; vel quod collator,

elector,

Digitized by Google

elector, vel confirmator non habuerit facultatem
conferendi, eligendi, vel confirmandi? Et obijci non
* poſſe ſcribunt * omnes. Abb. poſt Innoc. in c. cõſtitu-
tis, el 2. nu. 15. de appella. & ibid. Innoc. nu. 14. Fran-
cus. col. pen. in fi. ver. aliquando opponitur exceptio.
Idem Abb. in c. accedẽs. 2. notab. de accuſ. Cuius ſane
ſentẽtiæ ratio ab Innoc. in d. c. cõſtitutis, adfertur, nẽ
pe, quia hic prouiſus vel electus conſecutus eſt plenũ
ius in beneficio, & poſſeſſio venit conſecutiue ad ius
obtentum de præterito: non ergo obſtat aliqua exce-
ptio, cũ non ſuperſit aliquod ius cui opponatur. Quã
rationem probarunt Abb. in d. cap. olim nume. 15. in
fin. C. de cauſa poſſeſſ. & propr. & Dec. conſ. 120. col.
2. Ceterũ eam, ſibi parum conſtans Abb. in d. c. conſti
tutis, col. vlt. verſic. circa hoc, impugnauit. Nam (ait
47 ille) licet † electus conſecutus ſit plenum ius quoad
proprietatem, non tamen quoad poſſeſſionem, quam
numquam habuit, & ad eam aſſequẽdam datur actio,
vel illius loco iudicis officium, ſine quibus experiri
nemo poteſt. l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de nego. geſt.
& cum actio ſit ius perſequendi in iudicio quod ſibi
debetur. Inſtitu. de actio. in princip. iure merito eſt
proportionabilis ſui natura ad excludendum hanc
actionem. Secundam itaque rationem conſiderarunt
Abb. & ceteri, quod ſcilicet, hoc eſt remedium adi-
piſcendæ, aduerſus quod non obijcitur dominij ex-
ceptio, ob præſumptam calumniam: vti diximus ſu-
pra in 4. remed. quæſt. 88. Nec aliqua extat differen-
tiæ ratio inter profana & beneficialia. Nam quemad
modum in profanis exceptio hæc non dicitur pro-
portionabilis, ex quo ſola poſſeſſio petitur, quæ eſt
quid facti conſecutiui ad ipſum ius acquiſitum ita &
in beneficialibus: vt ergo nec vni, ita nec alteri obeſt.
Quę conſideratio ſi recte perpendatur, a ratione In-
noc. non diſcrepat.

48 Declaratur primo. vt nõ procedat hæc † ſententia,
cum ad probandum exceptionem hanc oppoſitam,
offeruntur probationes incontinenti. tunc enim miſ-
ſio in poſſeſſionem retardatur. ita Abb. in d. cap. con-
ſtitutis. el 2. nume. 15. de appella. & ibid. Imol. num.
14. & Francus col. vlt. in prin. Fel. in c. accedens. in 3.
notab. ad fin. de accuſ. & Dec. conſil. 210. col. 2. verſ.
ſed in caſu iſto. & qui alios eiuſdem opinionis recen-
ſet. Idem ſenſit Ioan. Bapt. Feret. conſ. 3. nu. 14. conſ.
7. nu. 3. & cõſ. 10. nu. 9. Eſt enim hoc cõmune & ĩ pro
fanis, vt in hoc iudicio poſſeſſorio adipiſcendæ ad-
mittatur proprietatis excepto, quæ incõtinenti pro
bari poteſt, quemadmodum diximus ſup. in 4. rem.
q. 88. quinimo ſcripſimus in tract. de recu. poſſ. reme.
15. quæſt. 37. & aduerſus illud remedium recuperan-
dæ, ex cap. redintegranda. 3. q. 1. quod eſt hoc fauora
bilius admitti.

49 Declaratur ſecundo, vt nõ procedat, cum † benefi
cium perfecte quæſitum non fuit: nam tunc reſpectu
illius iuris quod in futurum acquiri debet, hæc ex
ceptio, etiamſi incontinenti probari non offeratur,
obijci poteſt. Ita probat text. capitu. ſuper his. de ac-
cuſ. quem ita intelligunt Inno. in d. cap. conſtitutis. &
ibi Francus col. vlt. verſic. ſed contrarium. qui exem-
plum illud adfert, vt ſi poſt electionem erat neceſſa-
ria conſecratio, vel confirmatio: tunc enim obijci po-
teſt aduerſus ipſam conſecrationem vel confirmatio-
nem, nempe non eſſe faciendas, atque ita impedire
miſſionem hanc in poſſeſsionem. idem docuit Abb.
in capitulo, accedens, numero 9. de accuſatio. & ali
qua in ſequenti quæſtione dicam. Quocirca infert In-
nocen. in d. capitu. conſtitutis. & poſt eum Fran-
cus ibi, colum. vlt. verſicu. vnde infert Innocen. quod
ſi collata eſt dignitas, & illa certum ordinem requirit,
contra petentem ordinem illum obijci poſſe exceptio
nem, atque ita impediri poterit poſſeſsio beneficij.
Idem docuit Abbas in c. accedens. nu. 10. de accuſ. &
mox ſubijciam.

50 QVAERO decimo, an criminis † exceptio obij
ci poſsit ad impediendam hanc miſsionẽ in poſſeſsio
nem? Difficilis & controuerſa eſt apud DD. iuris, quę
ſtio, quam vt commodius explicemus, aliquot caſus
conſtituo atque diſtinguo.

51 Primus eſt caſus, cum † beneficium perfecte quæſi
tum non fuit, vt ſi poſt electionem requiritur confir-
matio, vel conſecratio, vel alter ordo, vt diximus ſu-
periore quæſt. declar. 2. Nam tunc obijci poteſt hæc
criminis exceptio ad impediendum miſsionem in poſ
ſeſsionem, ſiue modo infamiam, ſiue nõ irrogare poſ-
ſit. ita in ſpecie docuit Abbas in d. ca. accedens, nu. 9.
10. de accuſatio. etſi duos ille hac de re caſus conſti-
tuat. Hoc tamen recte declarat Abbas, niſi tempore
electionis hæc criminis exceptio diſcuſſa fuiſſet. Nã
tunc obijci amplius non poteſt tempore confirmatio
nis, vel conſerationis, ne de eodem crimine ſæpius
quæratur, contra textum in c. de his, de accuſat.

52 Secundus eſt caſus, cum quis † plenum ius conſecu
tus eſt in beneficio, & aduerſus eum obijcitur exce-
ptio criminis cum infamia, tunc miſsio in poſſeſsionẽ
ex hoc remedio impeditur. ita cenſent omnes in c. cũ
olim. de cauſ. poſſ. & propr. ibi Abbas nu. 16. idẽ in c.
conſtitutis, el 1. nu. 5. verſ. item nõ obſtat except. de
appel. & ibid. Imol. nu. 14. verſ. & hoc etiã vr̃ poſſe.
& Frãc. col. pen. verſ. quare conclude. idẽ docuit Ab.
in c. accedens, nu. 15. de accuſ. ea eſt ratio, ꝙ ſi infama
tus exiſtẽs in poſſeſſione beneficij, debet ab ea ſuſpẽ-
di, donec ſe purgauerit. c. presbyter. 2. q. 4. & in c. 1. &
2. & in c. inter. de purgat. cano. a fortiori, debet repel
li a conſequenda poſſeſſione, quia turpius eijcitur, q̃
non admittitur hoſpes. c. quemadmodum. de iureiu.

53 Tertius eſt caſus, cum illi † qui plenũ ius in bene-
ficio iã quæſiuit, obijcitur exceptio criminis ſine in-
famia, qđ ſane crimẽ nõ infert priuationẽ tituli ipſo
iure: vt ſi obijcitur crimẽ homicidij, vel periurij. tũc
enim miſſio hæc in poſſeſſionẽ ex hoc remedio non re
tardatur. Ita Abb. & Fel. in d. c. accedens. de accuſ. il-
le nu. 15. verſ. ſi vero opponitur. iſte nu. 2. idẽ Ab. in c.
cũ olim. nu. 15. de cauſ. poſ. & propr. & in c. cõſtitutis.
el 2. nu. 15. de appel. & ibid. Imo. nu. 15. ver. interdũ ve
ro. & Frãcus col. pen. verſ. ſi vero opponitur. Ea eſt ra
tio, quia iſte electus & prouiſus habet plenũ ius. non
ergo retardari poteſt cõceſſio poſſeſſionis illius iuris
cõſecutiua, cũ altior cognitio requiratur ad illius ti-
tuli caſſationẽ. Verum ab relatis iuris interpretibus
diſsẽtit Decius in d. c. conſtitutis el 2. col. vlt. verſ. iſta
54 diſtinctio. de appel. ait n. textũ † d. c. cõſtitutis. gene-
raliter loqui, & ob id non debere reſtringi, vt intelli-
gatur de exceptionibus, quæ nõ reſpiciunt priuatio-
nẽ, atque defectũ proprietatis ipſo iure. Sed facile eſt
reſpõndere, ꝙ ibi ſola obijciebatur impotentia illius
electi, quoad regionẽ illã, vt ibi glo. in verbo, impotẽ-
tia, declarat. non ergo erat ille ipſo iure inhabilis, qa
nõ ratione loci, ſed abſolute diceretur impotens. Rur
ſus (inquit Decius) falſum eſt, quod hæc exceptio non
impediat hanc executionem, nam licet exceptio non
excludat ius proprietatis de præſenti, debet tamen
admitti ad impediendũ ne quis cõſequatur poſſeſsio-
nẽ, cũ videamus fideicõmiſſariũ poſſidentem rem hę
reditariam poſſe ſe opponere hæredi petenti ſe mitti
in poſſeſſionem bonorũ teſtatoris. ex l. vlt. C. de edict.
diui Adr. tollen. vbi gloſſ. ita ergo hic. Verum conſi-
deratio hæc non procedit in caſu noſtro, cum tunc
poſſit fideicommiſſarium impedire, cũ ipſe poſſidet,

Digitized by Google

& paratus eſt incontinenti docere de iure ſuo, & per conſequens de non iure hæredis petentis mitti in poſſeſſionem, quemadmodum diximus ſupra in 4. rem. q.69. in x. caſu, quod hic non contingit.

55 Declaratur hic caſus, vt locum † non habeat cum vt petens ſe mitti in poſſeſſionem fuit accuſatus antę collationem, vel electionem de eo factam: tunc enim miſſio in poſſeſſionem retardatur, ita Abb. & Francus in d.c. conſtitutis, el 2. in fi. de appel. Ea ratione, quia pendente ipſa accuſatione promoueri non potuit. c. tantis, 8. diſt. & c. omnipotens, de accuſ.

56 Declaratur ſecundo, vt non procedat † cum collatio, vel electio clandeſtine facta fuit, nã tunc contra illum electum & prouiſum petentem ſe mitti in poſſeſſionem, obiici poterit criminis huius exceptio, ad eam miſſionem retardandam: ita Abbas in c. cũ olim. num. 17. de cau. poſſ. & propr. Ea ratione, quia nõ habuit facultatem, qui nunc excipit, obiiciendi hoc crimen tempore factæ collationis & electionis, & contra eum multum præſumitur. c. vt noſtrum, vt eccleſ. beneſ. & c. vt noſtrum. de app. Quæ ſententia æquior & probabilior mihi videtur, quam contraria, quam probauit Francus in d.c. conſtitutis, el x. col. vlt. verſ. vlterius. de appel. qui mouetur ex tex. c. accedens. de accuſ. vbi ait indiſtincte haberi, ꝙ ſola criminis exceptio ſine infamia non ſufficit. & ille tex. loqui videtur in clandeſtine prouiſo. Verum fallitur Francus, quia loquitur ille in prouiſo a Pontifice Max. non ergo dici poteſt clandeſtine factũ. Erit ergo annotanda hæc declaratio contra eos, qui proponi faciunt edicta tẽpore noctis, vel alia hora, ob quam veriſimiliter cognitum eſſe non poſſit aduerſario, nam tunc ſaluum erit ius opponendi.

Declaratur tertio, vt locum non habeat, cum obij
57 citur exceptio † criminis perpetrati poſt collationẽ, vel electionem factam. Ita colligo ex Abb. in c. accedens. nu. 3. de accuſ. dum inquit, tex. illum loqui de eo crimine perpetrato ante collationem & promotionem factam, ſecus ergo ſi poſt.

58 Quartus eſt caſus, cum illi † qui plenum ius in beneficio iam quæſiuir, obijcitur execeptio criminis ſine infamia, quod ſanè crimen inſert priuationem proprietatis beneficij ipſo iure, & probationes incontinenti offeruntur: tunc retardatur miſſio hęc in poſſeſſionem. ita Abb. & Fel. in c. accedens. de accuſ. ille nu. 4. & nu. 15. iſte nu. x. & clare Francus in d.c. conſtitutis, el 2. col. pen. in princ. de appel. qui aliter eſſe ſentiunt, cum probationes offeruntur incontinenti. etſi Dec. in d.c. conſtitutis, col. vlt. verſ. poſtremo. diſſentire videatur.

59 QVAERO vndecimo, an obijci † poſſit exceptio renunciationis beneficij ad impediẽdum hoc remedium? Abb. in c. poſt electionem, col. vlt. de cõceſ. præb. ſcribit, obijci non poſſe ex illo textu, iuxta quintum intellectum quem ibi Abbas ait multum conuenire illi canoni. & illum viſi ſunt probare Butrig. ibi, num. 11. & Imola num. 13. verſ. quartus autem. Dec. conſ. x20. col. 1. Ioan. Bapt. Ferret. conſ. 4. num. 1. & conſ. 15. in fi. Verum non leuis eſt dubitatio, quia ſi in poſſeſſorio recuperandæ, quod dicitur eſſe hoc adipiſcendę fauorabilibus, non admittitur hæc renunciationis exceptio, c. 3. vbi omnes. de reſtit. ſpol. quanto fortius non debet hoc in caſu recipi. Ego opinor altero ex duobus modis eſſe intelligendum textum
60 d.c. poſt † electionem. Primo ibi renunciationem factam ab illo primo prouiſo non fuiſſe admiſſam a Papa, atque ita a ſuperiore, id quod clare demõſtratur, quia ſi Pontifex eam recepiſſet, non certe eam declaraſſet nullam. Quo poſito ſequitur, renunciationem illam nocere non potuiſſe renũcianti, quia poſſet ipſam poſſeſſionem conſequi, vt in remedio recuperandę ſcribit Abb. in c. 2. nu. 10. verſ. hoc enim dictum. de reſtit. ſpol. & declaraui in tract. de recup. poſſeſſ. rem. 1. quæſt. 302. Vel in ſecundo intelligi poteſt is tex. cap. poſt electionem. ꝙ illa renunciatio facta eſt poſt litem motam, & coram non ſuperiore. Quo caſu videtur metu facta, iuxta tex. cap. x. de reſtit. ſpoliat. vt eum declaraui in d. 1. rem. recup. poſſ. num. x65. non ergo mirum ſi renunciatio illa nihil obeſt renuncianti. Quod autem facta eſſet renunciatio poſt litẽ motam, patet manifeſte ex verbis illius canonis. Ita etiam coram nõ ſuperiore, nam reſignatio facta fuit in manibus Archiepiſcopi, qui non habebat facultatem conſerendi & inſtituendi in illo beneficio, cum poteſtas illa Capituli foret. Quocirca opinor idem eſſe dicendum in hoc iudicio, quod in illo remedio recuperandæ. Qua de re diximus abunde in d. remed. 1. q. x3. x4. x5. 26. non repeto. Cum autem notorie conſtat de renunciatione, vel ſi incontinenti probatur, exceptio admittitur. ita Dec. d. conſ. xx0. col. x. Ioan. Bapt. Ferret. conſ. 3. nu. 14. conſ. 7. n. 3. conſ. 10. nu. 9. & conſ. 18. nu. 9.

61 QVAERO duodecimo, † quæ forma & modus debeat obſeruari in adipiſcenda & apprehendẽda beneficij poſſeſſione, an inter cetera neceſſe ſit palam & manifeſte apprehendere? Et dicendum eſt, neceſſe eſſe, quod ſcribunt Gem. conſ. 75. col. x. ver. ſecundo dicitur. Pariſ. conſ. 39. in fi. lib. 4. Rebuſ. in praxi, beneſ. tit. de publicandis reſignationibus gloſ. 10. nume. 7. Papazonus in add. ad Rotam dec. 10. in fi. vt lite pend. in fine. Reliqua quæ præſentis inſtituti non ſunt ſciens prætereo.

62 QVAERO decimotertio, ſi † dubitatur poſt adeptam poſſeſſionem, quibus probationibus illa miſſio probetur: dicendum eſt ſecundum Rebuffum in praxi beneſ. tit. de miſſione in poſſeſſionem. num. 41. probari poſſe per publica inſtrumẽta, vel per ſcripturam priuatam, trino teſte ſubſcriptam: poterit etiam teſtibus probari, vt apud eum. Conferunt quæ ſcripſi ſupra in 4. remed. quæſt. 103.

Hęc habui, ſtudioſe lector, quę ad hanc tractationem adipiſcendę poſſeſſionis ſcriberem. In cuius quidem explanatione quantum deſudaerim, te ipſum ęquiſſimum ęſtimatorem facio. Quòd ſi tuę expectationi omni ex parte non reſpondi, honeſtos ſaltem conatus ne contemnas rogo: ſed rerum omnium opificem exora & obſecra, vt maiora cogitanti atque molienti adiumento ſit. Vale ex vrbe Patauio, 5. Non. Aprilis.

Chriſto Seruatori ſit laus, honor, & gloria.

DE RETINENDA POSSESSIONE

Commentarij refertiſsimi,

AVCTORE IACOBO MENOCHIO IVRISCONSVLTO CELEBERRIMO.

PRAELVDIA.

SVMMARIA.

1 *Retinendę poſſeſsionis remedium vſu frequens. Nec differt ab illo conſeruandæ, nu. 14. & 18.*
2 *Poſsidere commodum magnum.*
3 *Retinere poſſeſsionem quid.*
4 *Interdicta, Vti poſsidetis, & Vtrubi, quę. Sunt differentię, num. 5.*
6 *Interdictum, Ne vis fiat ei, quod.*
7 *Interdictum, De ſuperficiebus, quod.*
8 *Interdictum, De itinere actuque priuato, quod.*
9 *Interdictum, De aqua quotidiana & æſtiua, quod.*
10 *Interdicta, De riuis & De fonte, quę.*
11 *Iudicis officium pro remedio poſſeſsionis retinēdę, quod.*
12 *Interdictū, Ne vis fiat ei, eſſe & adipiſcēdę poſſeſsionis.*
13 *Interdictū, Vtrubi, cur ſecūdū in ordine huius tractatus.*
15 *Remedia poſſeſsoria quattuor eſſe aſſeruit Bald. Quod exploditur, nu. 16.*
17 *Interdicta poſſeſsoria tria eſſe tantum.*
19 *L. 3. §. miſſum. ff. de Carbon. edicto declaratur.*
20 *Ripę rationes aliquot reiectę atque confutatæ.*

1 REtinendę † poſſeſſionis tractatio fre
quenti, quotidianoq; vſu commen
2 datur: cū enim † poſſidere, magnū
ſit commodum, auctore Iuſtiniano
in §. commodum, Inſt. de interd. ſtu
dent atque conantur oēs qui de rei
proprietate cōtrouerſiam aliqñ futuram dubitant, in
rei poſſeſsione eſſe. Nam cum is qui actoris partes ſu-
ſtinet, de ſuę proprietatis dñio docere non pōt, in ſua
3 poſſeſſione reus, ne ei moleſtia fiat, tuendus eſt. † Reti
nere poſſeſſionē nil aliud eſt, quam iam aſſecutā poſ-
ſeſſionem, & apud ſe eſiſtentem tueri atque conſerua
re. Cuius quidem poſſeſsionis retinendæ cauſa, com-
4 parata ſunt † interdicta, Vti poſsidetis, & Vtrubi. Cū
ab vtraque parte de proprietate alicuius rei cōtrouer
ſia ſit, & ante quęratur, vter ex litigatorib. poſsidere
& vter petere debeat, interdicto Vti poſsidetis, de fun
di, vel ædiū poſſeſsione contenditur. Vtrubi vero in-
5 terdicto, de rerum mobilium poſſeſsione. Quorū † vis
& poteſtas plurimā inter ſe differētiam apud veteres
habebat. Hodie (vt ait Iuſtin. in §. retinendę. Inſtit. de
interdict.) vtriuſque poteſtas exęquata eſt. Extant &
alia remedia, quibus poſsidens ſuā poſſeſsionem tue-
6 tur. Illud inter cetera, † quod Ne vis fiat ei, appella-
tur. Quoquidem conſultum eſt illi poſsidenti, qui ſuā
poſsesſionem Prætoris auctorirate aſſecutam tueri
7 vult. Conceditur pariter † interdictum, De ſuperficie
bus, illi, qui turbatur in poſſeſsione ſuperficiei, quā in
alieno ſolo habet, quod quidem exemplo interdicti,
Vti poſsidetis proponitur. l. 1. §. proponitur, ff. de ſu-
perfic. cum aūt interdicto, Vti poſsidetis, prouiſum
nō videretur illi, qui in ſua quaſi poſſeſsione rerum in
corporalium, vt itineris & actus, aquæ quotidianę &
æſtiuæ perturbatur, & moleſtia afficitur: ea propter
8 inuenit Pretor duo illa † interdicta de itinere actuq;
9 priuato: † & de aqua quotidiana & æſtiua. Et cum
aquę hę aliquando ducantur e riuis, aliquando e fon-
10 te, eam ob cauſam duo adiecta ſunt interdicta, † vnū
de riuis, aliud de fonte. Eſt etiam proditum aliud re-
11 medium, Ex iudicis † officio. Quod quidem poſtre-
mum remedium varijs adducti rationibus interpre-
tes noſtri excogitarunt. De his ergo nouem retinen-
dæ poſseſsionis remedijs ex ordine dicendum eſt. Et
12 primum de † interdicto, Ne vis fiat ei. Nam etſi vere
retinendæ poſſeſsionis ſit, attamē & adipiſcendę poſ
ſeſsionis tractationi, quam ſuperioribus commenta-
rijs explanauimus, conuenit. Siquidem (vt iam admo
nui) eum, qui Prætoris auctoritate in poſseſsionem
miſſus eſt, tuetur. Secundum deinde explicabimus
13 interdictum, † Vtrubi, & ſi ordo in Pandectis propo
ſitus a me non obſeruatur, id ea ratione a me factum
omnes intelligant, quod & leuis hæc tractatio eſt, &
commodius tractari non potuit, cum interdictum,
Vti poſſidetis, quod prolixiori tractatione indiget, a-
lia ſibi quodammodo connexa habeat. Tertium dein
de ex ordine explanauimus præcipuum Retinendæ
poſſeſſionis interdictū, quod, Vti poſſidetis, eſt mox
quartum, De ſuperficiebus. Deinde quintum, De iti
nere actuque priuato. Sextum erit in ordine, De aqua
quotidiana & ęſtiua. Septimum, De riuis. Octauum,
De fonte. Vltimum erit, Ex iudicis officio.
14 Illud etiam hoc loco annotandum eſt, † Interdictū
hoc retinendæ, nil differre ab eo remedio quod con-
ſeruandæ appellat. Bald. in cap. primo, in fin. de pro-
hib. feud. alien. per Feder. In ea enim hæreſi fuit Bal.
15 quattuor eſſe prodita † remedia, atque interdicta poſ
ſeſſoria, adipiſcendæ, retinendæ, recuperandę & con
ſeruandę. Baldum ſecuti ſunt Ripa in l. naturaliter.
§. nihil commune, nume. 2. & Ioan. Bologn. prima
parte, nume. 48. ff. de acquir. poſſeſſ. Verum rectius
16 aduerſus † Bald. & ſequaces ſenſerunt Roman. &
Alexan. in l. 1. Cod. de Carb. edict. & Fernan. in dicto
§. nihil commune, par. 2. nu. 126. & ibid. Fabius nu. 4.
& Socin. iun. num. 10. ſiquidem repugnat Baldi aſſer
17 tio diuiſioni Iuriſconſultorum ac Iuſtinian. qui † tria
ſolum interdicta atque remedia poſſeſſoria diſtinxe-
runt: nempe adipiſcendę, retinendæ & recuperandę.
18 † Et vere interdictum hoc retinendæ, ſub ſe cōtinet
illud conſeruandæ, cum (vt paulo ante dixi) conſer-
uet is qui retinet. l. per procuratorē. ff. de procur. Nec
19 aduerſat † l. 3. §. miſſum. ff. de Carbon. edict. quo Bal.
nititur, quia facile reſpondetur. Prætorem ita tueri
& conſeruare illum miſſum in poſſeſſionem ac cete-
ros omnes a ſe miſſos, iuxta edictum, Ne vis fiat, &c.
de quo infra in 2. remed. quod ſenſit & Bar. in d. §. miſ
ſum, nu. 1. ceteri vero interpretes, vt Socin. iun. ſcri-

bunt illud eſſe quoddam remedium extraordinariũ,
30 quod an ad rem ſit, alij viderint. Non enim † officit traditio illa Ripæ d.§.nihil commune, n.2.quod illud remedium conſeruandæ conceditur etiamſi aduerſarius non contendat.l.1.C. de arbit. edi. & tamen hoc retinendæ redditur inter duos poſsidentes. §.retinendæ, Inſti.de interd. non inquam hoc officit, quandoquidem & interdum retinendæ, vt illud, Vti poſsidetis, conceditur poſſeſſori turbato contra turbatorem non poſsidentem, vt dicemus infra in 3.remed.q.38. Ita pariter non eſt vera illa differentia, quam perpendit idem Ripa in d.§.nihil cõmune,nu.2. nempe hoc poſſeſſorium retinendæ reddi contra turbantem extra iudicium: illud vero conſeruandæ concedi contra turbantem iudicialiter, ex ſententia Caſtr. conſ.307. in cauſa capturæ. & Alex.in l.ſi finita. in princ. col. penul. ff.de damn.infect. & conſ.5. colum. vlt,lib.2. Non inquam vera eſt hæc differentia, quandoquidẽ interdictum, Vti poſsidetis, quod retinendæ eſſe diximus, redditur contra turbantem iudicialiter, vt dicemus infra in 3. remed. q.40. Nec ad rem multum conferunt loca Alex. a Ripa in ſuam opinionem allegata, quod facile lector intelliget ſi in Alexandri codice ſcripta perpendet. Illud etiam prætereo, quod docuit Ioan. Bologn. doctiſsimus I. C. in d. §. nihil commune, 2. par. num.441. hoc remedium conſeruandæ poſſeſsionis eſſe illud, quod noſtri iudicis officium appellant. & de quo agemus infra in vltimo remedio. Quam ſane opinionem veram non eſſe opinor ſi vnum remedium cum altero conferatur, & recte Baldi & ſequacium traditiones expendãtur. Hęc præfari volui.

SVMMARIA.

1 *Interdicti, Ne vis fiat ei, formula.*
2 *Interdictum, Ne vis fiat ei, cur inuentum. Eſt retinendæ poſſeſsionis, num.4. Redditur miſſo in poſſeſſionem rei ſeruandæ cauſa, nu.6. An reddatur illi qui mitti iuſſus in poſſeſſionem ab aduerſario repellitur? nume.11. An miſſo in poſſeſſionem ex cauſa nulla? nu.15.*
3 *Miſsum in poſſeſsionem tueri conuenit.*
5 *Iudicium in factum quod.*
7 *Fideicõmiſſariũ, rei ſeruãdę cauſa in poſſeſsionẽ mitti.*
8 *Damni infecti cauſa miſſus in poſſeſsionem, rei ſeruandæ cauſa, miſsum dici.*
9 *Ventris nomine in poſſeſsionem miſſus, cauſa rei ſeruandæ, miſſus dicitur.*
10 *L.1.§.ſed ſiue, ff.ne vis fiat ei, intellectus.*
12 *Mitti iuſſo in poſſeſsionem cur non detur remedium, Ne vis fiat ei.*
13 *L.1.§.neceſſario, ff.ſi vẽtris no.mul.in poſſ.mitt.ſenſus.*
14 *Zaſij probata interpretatio.*
19 *Nullum dicitur, quod etiam falſum eſt, vt falſus procurator, falſus denarius.*
17 *Titulus falſus non eſt titulus.*
18 *Poſſeſſor pacificus non põt dici, qui habet titulũ falſum.*
19 *Decretum nullum dicitur cum cauſa eſt nulla.*
20 *Statutum puniens turbantem poſſeſſorem, an puniat turbantem miſſum nulliter.*
21 *Statutum Brixiæ 152.in crimin. de vi moleſtatiua, declaratur.*
22 *Statutum Papiæ 30.in criminalib.ſub rubr.de pęna eius qui violentiam, &c. declaratur.*
23 *Miſſus in poſſeſsionem ex cauſa partim vera, & partim falſa, non defenditur. Niſi miſſus eſſet ſollẽniter, n.27. Aut in vim pacti executiui.nu.30.31.*
24 *Falſum dicitur in totum, quod pro parte eſt falſum in indiuiduis.*
25 *Fructus medio tempore percepti ab eo, qui pro parte falſę cauſæ miſſus eſt in poſſeſsionem, an eius efficiantur.*
26 *In ſolutum datio pro parte falſa, tota annullatur.*
28 *Statutum Patauij ſub rub.de poſſeſ.turbata.c.1.& c.Velleianus, declaratur. & nu.69.*
29 *Error non reddit decretum ex toto nullum.*
32 *Statutum Papię 48.in ciuilibus, ſub rub. de vend. & in ſolutum dat. declaratur.*
33 *Remedium, Ne vis fiat ei, reddi cum datio & miſſio pro vno creditore fuit vera, etſi pro altero falſa.*
34 *Miſſus in poſſeſſionem rei ſibi hypothecatæ defendetur interdicto, Ne vis fiat ei.*
35 *Remedium, Ne vis fiat ei, an reddatur miſſo in poſſeſſionem ob creditum, cui obſtabat exceptio.*
36 *Obligatus non dicitur qui exceptione ſe tueri poteſt.*
37 *Miſſus in poſſeſſionem ſollemniter, ob creditũ, cui obſtabat exceptio, an defendatur remedio, Ne vis fiat ei.*
38 *In ſolutum datio ex credito, cui exceptio obſtat, nulla eſt, etiamſi a iudice ſit facta.*
39 *Miſſus in poſſeſsionem ex credito, cui obſtabat exceptio, repetitionem ſoluti tribuens, nõ defendi remedio, Ne vis fiat ei.*
40 *Repeti non poteſt naturale debitum ſolutum.*
41 *Debitum ſolutũ naturale iudex ſoluere non poteſt, debitore reluctante. Etiãſi iudex haberet arbitrium, n.42.*
43 *Remedium, Ne vis fiat ei, reddi legatario miſſo in poſſeſſionem bonorum hæredis.*
44 *Legatarij certis de cauſis mittuntur in poſſeſſionem bonorum hęredis.*
45 *Tempus continuum quod in danda bonorum poſſeſſione.*
46 *Ceſſatum per ſex menſes in danda bonorum poſſeſſione, quando dicatur.*
47 *Ceſſationis appellatione, de culpabili ĩtelligitur ĩ dubio.*
48 *Remediũ, Ne vis fiat ei, reddi mulieri miſſæ in poſſeſſionem ventris nomine. Etſi calumnioſe miſſa ſit. nu.52.*
49 *Interdictum, Ne vis fiat ei, eſſe prohibitorium & reſtitutorium.*
50 *Mulieri miſſæ in poſſeſſionem ventris nomine, dari etiã actionem in factum.*
52 *L.3.§.vlt.ff.Ne vis fiat ei, declaratur.*
53 *Miſſus in poſſeſsionem ex cauſa dãni infecti, tuẽdus eſt.*
54 *Iuſſus mitti in poſſeſsionem ex cauſa damni infecti tuendus eſt remedio, Ne vis fiat ei, ſi iuſtis de cauſis non potuit mitti.*
55 *L.vlt.ff.Ne vis fiat ei, declaratur.*
56 *Clericus in poſſeſsionem miſſus alicuius beneficij, an habeat interdictum, Ne vis fiat ei.*
57 *Clericus in poſſeſsionem miſſus ab executore defenditur in Gallia.*
58 *Clericus in poſſeſsione non defenditur, ſi ei obſtat exceptio, quod ibi declaratur.*
59 *Poſſeſsionem eſſe clerico datam, non ſufficit, ſi minus ritè fuit data.*
60 *Remedium, Ne vis fiat ei, an reddatur contra dominum prohibentem miſſum in poſſeſsionem in ea eſſe.*
61 *Prohibens poſsidere ex cauſa excuſatur. Quæ ſummatim probari debet, nu.64.*
62 *L.Cornelia de ſicarijs, dolum requirit.*
63 *Cauſa a dolo excuſat.*
65 *Remedium, Ne vis fiat ei, an reddatur contra expellentem in poſſeſsionem venientem.*
66 *Interdictum, Vnde vi, reddi contra non admittentem venientem in poſſeſsionem. Etiamſi nullam adhibuiſſet vim, num.67.*
68 *Statutum puniens impedientem locari poſſeſsiones, punit & illum, qui operarios impediuit.*
70 *Remedium, Ne vis fiat ei, contra pupillum non reddi. Niſi ſit doli capax, nu.72.*
71 *Pupillus ignorat, quod agit. Sicut & furioſus, nu.74.*

Pupillus

73 *Pupillus dolli capax adulti loco eſt.*
75 *Remedium, Ne vis fiat ei non reddi contra pupillum, cuius nomine tutor miſſum in poſſeſſionem impediuit.*
76 *Pupillus quomodo ex facto tutoris teneatur.*
77 *Tutor conueniri poteſt remedio, Ne vis fiat ei.*
78 *Remedium, Ne vis fiat ei reddi contra dominum, cuius iuſſu ſeruus miſſum in poſſeſſionem moleſtia affecit.*
79 *Qui per alium facit, per ſeipſum facere dicitur.*
80 *Remediũ, Ne vis fiat ei, nõ reddi cõtra hæredes ꝓhibẽtis,*
81 *Remediũ, Ne vis fiat ei, nõ redditur, pro intereſſe probibitionis.*
82 *Quanti ea res eſt, quid ſignificet.*
83 *Quanti eam rem paret eſſe, quid ſignificet.*
64 *L.1. ff ſi quis ius dic. non obtemp. ſenſus.*
85 *Miſſus in poſſeſſionem a quo in ea manuteneri & defendi debeat.*
86 *Executor datus ad mittendum in poſſeſſionem, ea miſſione facta, functus dicitur ſuo officio.*
87 *Executor regulari iure nõ tuetur a ſe miſſũ in poſſeſſionẽ.*
88 *Locare condemnatus ſufficit ſemel locaſſe, etiamſi in ea non perſeueret.*
89 *Reſtituere condemnatus, ſi deinde turbat, non incidit in pœnam condemnationis.*
90 *Executor datus ad mittendum in poſſeſſionem, cum clauſula, Inducentes & defendentes, &c. miſſum in ea poſſeſſione tueri poteſt.*
91 *Executor datus ad mittendum in poſſeſſionem, cum clauſula, Actus ſucceſſiui, poſſeſſorem manutenere poteſt.*
92 *Remedio, Ne vis fiat ei, quanto tempore præſcribatur.*
93 *Actionem eſſe perpetuam contra eum, qui miſſum in poſſeſſionem legatorum cauſa impediuit.*
94 *Remedium, Ne vis fiat ei, proponens actor ſit.*
95 *Actor dicitur q prouocat, vt intra certũ tẽps experiatur.*

Primum retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Ne vis fiat ei.

1 A At Prætor [† SI QVIS DOLO MALO feci, quo minus qs permiſſu meo, eiuſve cuius ea de re iuriſdictio fuit, in poſſeſſionem bonorum ſit: in eum in factum iudicium, quanti ea res fuit ob quam in poſſeſſionem miſſus erit,
2 dabo.] Hoc † interdictũ (inquit Vlpianus in l.1.§.... ff. ne vis fiat ei.) ſumma prouidẽtia prætor propoſuit.
3 fruſtra.n.in † poſſeſſionẽ mitteret rei ſeruandę cauſa, niſi miſſos tueretur: & probibentes venire in poſſeſſionem coerceret. quæ & Ariſtotel. lib.6. Polit.c.8. ſnia fuit. Vlpiani verba aperte ſignificant atque oſtendũt,
4 hoc † interdictum eſſe retinendæ poſſeſſionis. Quod apertius affirmarũt Din. in d.l.1. in prin.ff. ne vis fiat ei. Illum probauit Practic. Papien. in forma libelli pro turbata poſſeſſione, in gl. 1.nu.2. Et vere in hanc ſentẽtiã deſcendit Rub. in l. naturaliter. §. nihil cõe, nu. 40. in fi. ff. de acq. poſſ. & ibidẽ nouiſſime Io. Bolog. ſummus iuris Cæſarei interpres, parte 1.nu.47. Idem ſcriptũ reliquit Rebuffus in comment. ad Regias conſtitutiones Gallię. to. 3. tract. de cauſis beneficiarijs poſſeſſorijs artic. 10. numero quinto. qui poſt Barbat. conſil. 51. colum. 21. libro primo ſcribit, quod is qui petit manuteneri, eſt idem ac ſi peteret ſe defendi ac tueri. Quibus intelligimus male ſenſiſſe Bar. in d.l. prima in princip. & cum eo Zaſi. ibidem numero tertio, dum ſcripſerunt, hoc interdictum non eſſe nec adipiſcendæ, nec retinendæ, nec recuperandæ poſſeſſionis. Nõ etiam illud prætereo quod cenſuit Baro libro ſexto manual. titu. quarto, hoc interdictum aliquando etiã eſſe adipiſcendæ & recuperandæ poſſeſſionis, probat
5 l. tertia ff. ne vis fiat ei. Ceterum quod Vlpianus † ait, actionem in factum dari, cum Barone illam eſſe dicimus actionem in factum, quæ caret certa & ſollemni illa formula, quæ in ceteris iudicijs ciuilibus obſeruari ſolet, l. ſecunda, de orig. iuris. Nam olim Prætor, expoſito ſibi a litigtorib. facto, pro modo eius & qualitate iudicium conſtituebat: quod de exceptione in factum Theophilus ſcriptum reliquit, in Inſtit. de exceptio. Huius interdicti noſtri varias formulas cõpoſuit Eguin. quas referre ſuperſedeo. Illud ẽt nunc addo ſimile eſſe hoc interdictũ illi præcepto, quo nunc paſſim vti ſolent iudices. dum iubent occupãtem prædium alienum diſcedere, & diſgombrare, (ita enim illi loquuntur.) ſicut reſpondit Soc. iun. in conſ. 181. nu. 69. lib. 2. & conſil. 182. nu. 3. 4. eo. declarat.
6 QVAERO primo, cui † reddatur hoc interdictum, an ſcilicet ei, qui rei ſeruandæ cauſa in poſſeſſionem miſſus fuit? Et reddi dubium non eſt: ita enim ait Vlpianus in l. 1. §. ſed ſiue. ff. ne vis fiat ei. Hinc ſcribit Spec. in titu. de primo decreto. §. iam de effectu, numero tertio, reddi hoc interdictum miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto. (quod quidem rei ſeruandæ cauſa interponitur) & edictum hoc pertinet
7 ad omnes miſſos in poſſeſſionem. † Cauſa rei ſeruandæ, in poſſeſſionem mittũtur fideicommiſſarij. l. ſi qs
8 miſſus. ff. ne vis fiat ei. ita & legatarij. & ex † cauſa dãni infecti. l. cum legati. ff. ex quibus cauſ. in poſſeſs. ea. l. Iulianus. §. ſi quis. ff. de dam. infect. l. is cui, §. primo.
9 ff. vt in poſſeſ. legat. Ita † & mulier ventris nomine. l. 1. §. penult. ff. de ventre in poſſeſs. mittend. & d.l. cum legati. Ita & filius, qui hæreditatem patris petit ex edicto Carbonia. in poſſeſsionem bonorum patris rei ſeruandæ cauſa, mittitur. l. quinta §. miſſum. ff. de Car
10 bonian. edicto. Quocirca † verba d. §. ſiue. ita ſunt exponenda, vt illa dictio, [ſiue] ſtet diſiunctiue, vt in l. ſiue apud acta. C. de tranſact. & l. prima C. de cuſtod. reo. Cum ergo quis a Prætore miſſus eſt in poſſeſſionem, ob aliquam ex relatis cauſis, ſi ei vis fiat, locus erit huic interdicto, quod ſcribit & Ioan. Faber, in §. retinendæ, num. 4. Inſtit. de interdict. & de his alia ſuis in locis.
11 QVAERO ſecundo, an † hoc interdictũ reddatur illi, qui iuſſus eſt mitti in poſſeſſionem, vel fideicõmiſſorum, vel alia ſimili cauſa & ab aduerſario impeditur, ne mittatur? Et rñdit Vlpianus in l. 3. in prin. ff. ne vis fiat ei. quo loci ait, eſſe huic prodita duo remedia. Vnum, vt hoc interdicto mittatur, (eſt enim in hoc adipiſcendæ poſſeſſionis hoc interdictum.) Altero, vt iudicis officio & præſentia, vel manu militari. Illud eſt melius, quod iudicis officio præſtatur. Qua autem ratione melius ſit, obſcurũ eſt. Ego intelligo me-
12 lius † ob id eſſe, quod Prætoris edictũ de his proprie non loquitur, cum iam miſſum tueatur: non autẽ mitti iuſſum, etſi Vlpian. ad hũc edicti verba extenderit, quod iudicant verba d.l.1.§.2. ne vis fiat ei. ibi [& prohibentes venire in poſſeſſionem coerceret.] Vel ſecũdo & rectius forte dicens [ſed melius erit.] hoc eſt, tutius. ſiquidem vel iudicis præſentia, vel manus militaris facilius audaces coercebit, quam ſi interdicto
13 præcipiat, vel probibeat. Verum aduerſari † videtur l.1.§. neceſſario. ff. ſi ventr. nom. in poſſ. mittatur. quo expreſſum vř, hunc iuſſum mitti, ſolo interdicto non alio remedio iuuari. In huius nodi diſſolutione laborant interpretes: Accurſ. in d.l.3. in prin. ff. ne vis fiat ei. cenſuit eſſe in eo §. neceſſario. ſubaudiendam taxatiuam, tantum. At idẽ Accurſ. in d.§. neceſſario. quędã alia effutit, quæ cũ nodum non diſſoluat, libenter prætereo. Placuit aliquãdo, & placet adhuc inter-
14 pretatio Zaſij † in l.1.§. hoc edicto, nu. 4. ff. ne vis fiat

ei. & clarius in tract. antinomiarum aliquot diſſolut.
par. 2. nu. 11. ait ille, ob id in d. l. ſi quis miſſus. melius
eſſe, vel officio, vel manu militari exequi, quam inter-
dicto, quia expulſio & probibitio interceſſit. At in d.
§. neceſſario, nihil horum, quia mulierem, quo minus
in poſſeſſionem mitteretur, nemo prohibuit. Porro is
cui a muliere tradita eſt poſſeſſio, nullam vim fecit: im
mo mulieris ac eius, cuius in poteſtate mulier erat,
voluntarie in poſſeſſionem venit. Cur ergo manu mi-
litari teneretur, qui nec ex contumacia, nec ex rebel-
lione intrauit? Contra eum ergo ordinarium interdi-
ctum ſufficit. Quod confirmat Vlp. d. §. neceſſario.
dum dolum, non autem vim eius, qui in poſſeſſione
iam eſt, conſiderat. Cum enim ſine vi intrauerit, facile
eſt credere, quod & ſine adhibita vi recedet. at contra
in d. l. ſi quis miſſus. cum iam vi prohibeatur veniens,
is manu militari aduerſus vim facentem in poſſeſſio-
nem mittendus eſt.

15 QVAERO tertio, an hoc † interdictum redda-
tur illi, qui miſſus eſt in poſſeſſionem ob cauſam quæ
nulla eſt? Et non reddi Vlpianus ait in l. prima §. hęc
verba. verſi. proinde. ff. ne vis fiat ei. quo loci illud ad-
fert exemplum, vt ſi cauſa ob quam miſſio facta eſt,
falſa eſt. Eſt enim miſſio illa ipſo iure nulla, vt docuit
Zaſius in d. l. prima, numero nono. Quandoquidem
16 nullum † eſt, quod falſum eſt. l. Paulus. de verb. ſignif.
dum reſpondit Paulus falſum tutorem non eſſe tu-
torem. ita falſus procurator non poteſt dici procura-
tor. l. falſum. Cod. de furt. ita falſus denarius non
eſt denarius. gloſſ. l. ſecunda Cod. de hæret. & falſa
iuſtitia, non eſt iuſtitia. capitul. vera. vbi gloſſ. 45. di-
17 ſtin. ita etiam falſus † titulus non eſt titulus etiam co-
loratus, vt proſit poſſeſſori beneficiorum quo ad re-
mediũ regul. Cancel. de triennali poſſeſſ. vt ſcribit Re
buffus in tractat. de paciſ. poſſ. num. 252. quo loci ait,
poſſeſſorem beneficij cum falſo titulo non dici paciſi
18 cum † poſſeſſorem, vt iuuetur ea diſpoſitione regulæ
de triennali. ſimilia Barb. in conſil. 49. colum. 9. lib. 1.
19 Hęc itaque miſſio † falſam ob cauſam nulla eſt, & tue
ri is miſſus non debet, vt probatur in d. §. hæc verba.
probat & l. eum vero. §. ſubuentum. ff. de fideicom-
miſ. liber. & ſcribunt Barto. Alexand. & Iaſ. in l. iuſte
poſſidet. ff. de acquir. poſſeſ. Qua ratione ita conſtitu-
tum ſit, tradunt Innoc. in c. præterea, de dilatio. &
Bart. d. §. hæc verba. nempe, quia ſi is, qui falſam ob
cauſam miſſus eſt in poſſeſſionem, contra aduerſariũ,
hoc interdicto, quod eum prohibuerit, experiatur:
ille aduerſarius conuentus de actoris dolo excipere
poterit, atque ita eum repellere. Hinc ſcribit Bald. in
ſua diſputatione, Accuſatus de vi turbatiua, colum.
antepenult. verſic. quarto quæritur. quod quando ſta
20 tuto † punitur perturbans aliquem in ſua poſſeſſio-
ne, intelligitur cum ſollẽniter & recte is miſſus eſt in
poſſeſſionem, non autem quando nulliter; ea ratione:
quia miſſio nulliter facta iuſtam poſſeſſionem, quam
ſtatutum turbari non vult, minime tribuit. & in hanc
ſententiam adfert Bald. d. l. 1. §. hæc verba. ne vis fiat
ei. Imo hic ita nulliter miſſus, de vi turbatiua accuſa
ri poteſt, vt reſponderunt Bar. conſi. 163. quidam ma
giſter. lib. 1. & Soc. ſen. conſil. 18. colum. 8. verſ. & de
actibus. lib. 1. Accedit quod ſcribit Rebuffus in praxi
benefic. ti. de miſſi. in poſs. nu. 37. quod perperam miſ
ſus in poſſeſſionem, nõ eſt in ea manutenendus atque
defendẽdus. l. 1. & 2. ff. vti poſſid. & c. licet cauſam, de
probat. Hæc ſunt annotãda ad interpretationem ſta-
21 tuorum † Brixiæ 152. in ciuilib. de vi moleſtatiua. &
22 Papiæ † 31. in criminalibus. ſub rubr. de pęna eius,
q violẽtiã, &c. vt ſcilicet hoc in caſu locũ non hẽant.
Extenditur relata iuris & Doct. ſententia, vt pro-
23 cedat † etiam, cum miſſio in poſſeſſionem facta eſt ob
creditum, quod partim falſum eſt & partim verum.
Nam adhuc is miſſus in poſſeſſionem hoc interdicto
non defenditur. ita egregie decidit Afflict. deciſione
218. numero 3. & idem ſcribunt Bartol. in l. ſi non ſor
tem. §. ſi centum. & ibi etiam Caſtr. & Iaſon ff. de con
dict. indeb. Ruin. conſil. 160. num. 27. libro 2. & conſ.
17. num. 6. libro 5. Decius in l. cum amplius. in princ.
num. 2. de regul. iur. & conſil. 403. nume. 21. Cur. iun.
conſil. 170. num. 3. & Ioann. Bolognet. in l. iuſte poſſi-
det. num. 70. ff. de acquiren. poſſeſs. Ea eſt huius ſen-
tentiæ ratio, quod hic dicitur eſſe error iudicis, qui
24 ſane error † totum decretum vitiat: ex quo decretum
eſt quid indiuiduum, vt docuit Bald. in l. certi condi
ctio. §. quoniam. col. penult. verſi. decimus ẽt. ff. ſi cer-
tum pet. & cum eo idem ſcripſit Decius locis iam cĩ
25 tatis. In indiuiduis autem † totum eſt falſum, quod
eſt pro parte falſum. l. ſi quis ex falſis. vbi Iaſon num.
10. C. de tranſactio. Hæc extenſio magni effectus eſt,
26 ſiquidem fructus † medio tempore percepti, etiam
pro ea parte veri & iuſti debiti, non efficiuntur ipſius
miſſi in poſſeſſionẽ: ſed cum ipſa reſtituendi ſunt.
quod copioſè explicat Afflict. d. deciſ. 218. ad finem.
Bartol. & Iaſon in d. §. ſi centum. nu. 1. Ludoui. Bolo-
gnet. in l. ſi finita. §. Iulianus, n. 226. ff. de damno inſe-
cto. & declarat Abbas conſi. 94. in fin. lib. 1. Et quoad
nullitatem dationis in ſolutum, idem eſt quando illa
facta eſt a debitore creditori. ita Iaſ. d. §. ſi centum, nu.
2. Ruin. conſi. 136. num. 5. lib. 1. & Tiraq. tract. de re-
tract. conſang. §. 23. gl. 1. nu. 26.

Declaratur primo hæc iuris traditio, vt locum ſibi
27 non vendicet, cum miſſio † in poſſeſſionem facta ob
falſum debitum, eſt ſollemniter & ſeruato iuris ordi-
ne facta. Nam tunc poſſeſſori aduerſus perturbato-
rem redditur hoc interdictum. Quæ quidem decla-
ratio a fortiori probatur auctoritate & doctrina Bal
di in illa diſputat. Accuſatus de vi turbatiua, col. an-
tepenul. verſi. quarto quæritur. dum ſcribit, hunc tur
batorem puniri poſſe pœna indicta a ſtatuto contra
turbantes aliquem in ſua poſſeſſione. Quemadmodũ
ſupra admonui extare hæc ſtatuta Brixiæ & Papiæ:
28 extat & hic Patauij † ſub rub. de poſſeſſione turbata.
c. 1. quæ ita declarari poſſunt. Non ignoro tamen a
Baldo diſſentire Bar. conſ. 91. nu. 2. lib. 1. dum reſpon
dit, decretum ſemper eſſe nullum: quod verius inter
pretor quoad effectum. Vel verius declara, vt dice-
mus infra remed. 3. num. 628. & 629.

Declaratur ſecundo hæc iuris ſententia, vt non pro-
cedat, cum erratum eſt ſolum in æſtimatione rei, in
cuius poſſeſſionem miſſus eſt creditor, vt puta ſi res
valoris ducentum æſtimata tantum fuit centum, &
pro ea ſumma centum creditori res data in ſolurum
fuit: atque ita miſſus eſt in illius rei poſſeſſionem. Hoc
29 caſu † error non reddit decretum ex toto nullum,
ſed pro parte iuſti crediti ſuſtinetur. ita docuit Bald.
in c. quoniam frequenter. §. ſin autem. nume. 2. ext. vt
lite non conteſtata. quem ſecuti ſunt Caſt. & Alexan.
in d. l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condict. indeb.
Affl. deciſ. 178. nu. 8. dec. 218. nu. 2. 3. & deci. 350. in
fin. Ea eſt ratio: quia hic error iudicis non eſt, ſed il-
lius, cui a iudice mandatum eſt rẽ æſtimari, ob id non
vitiat decretum iudicis. Et quamquam Iaſon in d. §.
ſi centum. nu. 2. Baldo aduerſari videatur, nihilomi-
nus, ſi recte eius rationes perpendantur, non eo ſpe-
ctant, vt declarationem hanc ſubuertant.

Declaratur tertio, vt non procedat relata ſenten-
30 tia, cum miſſio in † poſſeſſionem facta fuit in execu-
tionem pacti executiui, vel dationis in ſolutum fa-
ctæ a debitore creditori: in qua quidem datione
erratum

erratum tantum ſit in æſtimatione rei. Nam illa da-
tio valida eſt (vt de iudiciali ſuperiore declaratione
diximus) ita docuit Caſtr. in d.§.ſi centum,numero 3.
Dec. in l.cum amplius. in princ. num. 2. verſicu. ſecus
eſt.de reg.iur. Quod fortius procedir, cum in execu-
31 tionem pacti executiui facta eſt hæc † miſſio in poſ-
ſeſſionem: ſiquidem nullo modo datio illa in ſolutum
vitiatur. Ita Aret.in l.1.§.vlt.num.24. in fin.de verb.
obl. quem ſecuti ſunt Iaſ. in d.§.ſi centum, numero 2.
in fi. & Afflict.d.deciſ.178.num.8.in fi. Quibus inſer
32 tur declaratio ad † ſtatutū Papiæ 48. in ciuilibus, ſub
rubr. de venditione & in ſolutum datione. vt illi di-
ſpoſitioni locus ſit etiam cum erratum eſt in ſola æſti
matione rei datæ in ſolutum: ſecus vero cum erratum
eſt in ſubſtantia, vt ſi res maioris valoris pro minori
ſumma data eſt: quemadmodum iam diximus.

33 Declaratur quarto, vt non procedat, cum † datio
in ſolutum & per conſequens miſſio in poſſeſſionem,
quæ deinde ſit, reſpicit duos creditores, quorum vnus
verus creditor non ſit: tunc datio & miſſio facta pro
parte veri creditoris non vitiatur. ita declarat Franc.
de Marchis, quæſt. 328. ad finem, par. 2. & idem do-
cuit Ioan.Bolog.in l.iuſte poſſidet,numero 71. de ac-
quir. poſſeſs.

34 Declaratur quinto, vt non † procedat, cum facta eſt
miſsio in poſſeſſionem rei iam creditori hypotheca-
tæ, & is creditor velit in ea tueri atque defendi ob vim
ſuæ hypothecæ. Hoc conceditur, etiamſi miſsio illa
nulla ſit, reſpectu ſollemnitatis. Nam res illa retineri
poteſt ratione crediti. ita ſcribit Neguſan.in tract. de
pignor.parte 3. memb.2.num.20. poſt Bald. in l. fun-
dus.ff.de reſcind.vend.Bertach.tract. de Epiſc. lib. 1.
col.pen. & Caſtr. quos citat. & ibidem alijs cōfirmat,
quæ facile apud eum videri poſſunt. Quibus acce-
dunt quæ ſcripſi in tract. de recuperan. poſſ. rem. 11.
quæſt. 1.

35 QVAERO quarto, an hoc † interdictum red-
datur ei, qui miſſus fuit in poſſeſsionem ob creditum,
cui obſtat exceptio? Et non reddi reſpondit Vlpian.
in l. 1.§.hæc verba. verſic.proinde.ff.ne vis fiat ei. ibi,
vel ſi exceptione ſubmoueri potuit. Cuius ſnīæ illa eſt
36 ratio, quòd † obligatus is non dicitur qui exceptionē
habet. l. vel obligari.ff.de liber. cauſ. & l. Fulcinius.§.
idem erit. ff. ex quibus cauſ.in poſſ. eatur. Quocirca
docuit Bartol. in d.l. Fulcinius.§.cum hoc, num. 6. ꝙ
37 ſi actor eſt † miſſus in poſſeſsionem ex aliquo debito,
cui tamen debito obſtabat exceptio, & fiat venditio,
quattuor illis requiſitis interuenientibus, hoc eſt, præ-
cedente miſsione in poſſeſsionem, quod debitor frau-
dationis cauſa latitet, ꝙ poſt miſsionem labatur tem-
pus, & tandem quod ſummatim de debito conſtet, vt
declarat Bar.d.§.cum hoc.num.4. attamen hoc in ca-
ſu, ait Bart.ex text.d.§.hæc verba. hanc venditionem
eſſe nullam, eo quod deficit illud quartum requiſitū,
nempe cauſa debiti: cum debitum, non dicatur illud,
cui exceptio obſtat. Bar. ſecuti ſunt Rom. conſil.454.
numero 9. & Alexan. in l.ſi finita.§.Iulianus.in fin.de
damno infect. & ibidem Ludoui. Bolog. num. 226.
Hinc pariter ex eo tex.§. hæc verba. reſpondit Ruin.
38 conſil.160.num.26.lib.2. † in ſolutum dationem iu-
dicis decreto factam atque confirmatam vitiari, cum
facta fuit ex cauſa debiti, cui compenſationis obſtat
exceptio. & ibi intelligit Ruin.etiam cum hæc exce-
ptio pro parte obſtabat. quod in ſpecie ſenſit & Ab-
bas conſilio 43. num. 3. verſic. tertio principaliter,
libro 2.

39 Extenditur, vt procedat hæc † iuris ſnīa, etiam qñ
exceptio talis foret, quę, vbi a debitore ſolutum eſſet,
ſoluti repetitionem impediret. Exemplum ſit, ſi na-
turali obligatione tantum quis debeat, & Prætor ob
cauſam illius debiti mitteret in poſſeſsionem, adhuc
miſsio eſt nulla, atque ita miſſus in ea tuendus nō eſt,
40 licet enim vbi † debitum naturale tantum ſoluitur,
repetitio ſoluenti non concedatur. l. naturaliter.ff.de
cond.ind. ſecus tn̄ eſt, cum iudex ipſe loco partis hanc
ſolutionem facit, quia non dicitur parti detrimentum
41 attuliſſe. Non enim eam facultatem ſoluēdi † debi-
tum obligationis ſolæ naturalis iudex habet. ita in-
quit Bart. in d.l.1.§.hęc verba.num.2.ff.ne vis fiat ei.
reiecta opinione gloſſ. quæ aliter ſentit, & cum Bart.
idem ſenſit Bald. in rub.C.de conſtit.pecun.num.11.
& in l.ſi per ignorantiam.C.de condict.indeb. Quod
procedere etiam intellexit Bald. d. rubr. de conſtitu.
42 pecu. cum † iudex arbitrium habet. quod placuit &
alijs a me relatis in commentar.de arbitr.iudic.lib.1.
quæſt. 57. quo loci contrariam ſententiam veriorem
affirmaui, nempe iudicem ſoluere poſſe debitum na-
turale, cum arbitriū procedendi in cauſa habet. Non
aduerſatur nunc illa ratio gl. d.§. hæc verba. dum in-
quit, factum iudicis eſſe factum partis. l.ſi ob cauſam,
C.de edict. vt ergo ſolutio debiti naturalis facta a de-
bitore repeti ab eo non poteſt: ita pariter dicendum
videtur in ſolutione facta a iudice. Quoniam reſpon-
detur tunc factum iudicis cenſeri factum partis, cum
eſt ſecundum iuris diſpoſitionem, vt declarat Bar.in l.
meminerint,num.4.C.vnde vi. & late ſcripſi in tract.
de recup.poſſ.remed.8.num.45.

43 QVAERO quinto, an hoc interdictum † conce
datur legatario, vel fideicommiſſario, qui miſſus eſt in
poſſeſsionem bonorum hæredis? Et concedi probat
tex.l.3.§.conſtitutum.cum §.ſequ.ff.ne vis fiat ei. cer-
44 tis autem modis † legatarij vel fideicommiſſarij mit-
tuntur in poſſeſsionem bonorū hæredis.l.is cui.§.Im
perator.ff.vt in poſſeſs.leg. & l.certa.C.eo. vt eo caſu,
cum per ſemeſtre ab hærede ceſſatum eſt a legati præ
ſtandi ſatiſdatione: nam tunc mittitur legatarius in
45 poſſeſsionem bonorū hæredis. Semeſtre † tempus eſt
tempus continuum, non ſeſsionum computandum,
hoc eſt, non vtile: ita enim legendum eſt ſeſsionum, in
d.l.is cui,§. ſatisfactionis.ff.vt in poſs. lega. quā lectio-
nem probarunt Duare. lib.2. diſput.anniuer. cap. 16.
46 & Iacobus Cuiacius lib.2.diſput.anniuer.c.33. † ceſ-
ſatum autem per ſex menſes tunc dicitur, cum culpa
ceſſatum eſt: at ſecus ſi iuſta fuit ceſſandi cauſa, vtpu
ta cum pupillus hæres tutorem non habebat, vel cu-
ratorem furioſus, vel adoleſcens: ita etiam ſi hæredi-
tas ſit iacens. d.l. is cui.§. ceſsatū. quo ſolemus dice-
47 re † diſpoſitionem de ceſsatione verba facientem, in
telligi de ceſsatione culpabili: vti declarant Mod.Pa
riſ. tract.vſur. num. 310. & Socinus iunior conſil.70.
num.6.lib.1. Huic ergo legatario miſſo in poſseſsio-
nem bonorum hæredis conceditur hoc interdictum,
quo in ea tueatur, vel quo coerceantur prohibentes
eum venire in poſseſsionem. conceditur & extraordi
narium remedium, iudicis ſcilicet officium, vel ma-
nus militaris: quemadmodum in eo.§. conſtitutum.
Vlpianus ſcripſit.

48 QVAERO ſexto, an hoc interdictum † conce-
datur mulieri, quæ ventris nomine in poſseſsionē miſ-
ſa eſt? & concedi memoriæ prodidit Vlpian. in l.3.§.
cum prætor. ff. ne vis fiat ei. Ventris autem nomine
quando & quomodo mittatur mulier in poſseſsionē,
explicat integer ille titulus ff. de ventre in poſseſs.
49 mittend. Et hoc in caſu † interdictum hoc eſt prohi-
bitorium & reſtitutoriū: Prohibitoriū, ſi mulier mit-
ti iuſsa venire prohibeatur. Reſtitutorium vt cū miſ-
ſa eſt in poſseſsionem, & ab ea deiecta reſtituitur, vt
50 probat tex.d.l.1.§. hæc actio. † cōceditur & huic mu

lieri

lieri actio in factum, ad exemplum creditorum. d. §.
cum prætor. verſicu. ſed ſi. vt. l. intereſſe conſequatur,
quod declarat & Zaſi. d. l. 1. §. hoc edicto. num. 3. ff. ne
vis fiat ei.

Extenditur, vt procedat relata iuris ſententia, ẽt in
51 ea † muliere, quæ per calumniam petijt ventris noĩe
in poſſeſſionem mitti. Nam miſſa tuenda hoc interdi
cto eſt. d. l. 3. §. vltim. ff. ne vis fiat ei. quando autem &
quomodo mittatur mulier in poſſeſſionem ventris
nomine, ſi calumnioſe petijt, explicat totus ille titu.
ff. ſi ventris nomi. mulier in poſſeſſ. calumn. cauſ. eſſe
dicatur. Quod intelligitur cum dubiũ eſt, an illa mu
lier prægnans ſit, vel non, ex eo, in cuius poſſeſſionẽ
bonorum mitti petit. at ſecus cum euidenter cõſtat,
vel non eſſe prægnantem, vel ſi prægnans eſt, ex eo
non eſt: tunc enim, vt in re clara miſſio denegatur. l.
3. §. cauſæ cognitio. ff. de Carbon. edict. quam Vlpia.
52 in d. §. vlt. referre voluit. ſi † miſſio denegatur, per cõ-
ſequens & defenſio, ſi in ea miſſa reperitur. & decla-
rat quamquam literaliter Zaſ. in d. l. 1. §. hoc edicto,
nu. 4. ff. ne vis fiat ei.

53 QVAERO ſeptimo, an concedatur † hoc inter-
dictum ei, qui ex cauſa damni infecti in poſseſſionem
miſsus eſt? Et concedi ait Vlpianus in l. vltim. ff. ne vis
fiat ei. ſi enim vicinus meus domum ruinoſam habet
& petam mihi de damno, quod euenire poteſt, cane-
ri, & is non cauet, poſsum petere me mitti in poſseſ-
ſionem illius domus ruinoſæ, & ſi is vicinus me miſ-
ſum prohibeat, vel deijciat, hoc interdictum mihi cõ-
ceditur, quo defendar, vel reſtituar. Nec refert, quòd
ſpeciale edictum hac de re proditũ ſit, de damno in-
fecto. quãdoquidem vtile eſt plures habere actiones,
quibus ius proprium tueri poſſimus. l. non eſt nouum.
de act. empt.

54 Extenditur, vt procedat etiam in eo, † qui iuſsus
eſt mitti in poſseſsionem ex cauſa damni infecti, & re
ipſa mitti non potuit, iuſtis de cauſis, vt puta, ſi miſsio
re ipſa expectabatur, & defecit Prætoris adeundi fa-
cultas: vel ſi coactus fuit abeſse, qui in poſseſsionẽ mit
ti debuit, vel ſi aduerſarius quid egit, quo miſsio im-
pediretur. His caſibus adhuc locus erit huic noſtro
55 interdicto. ita intelligo textum † l. vlt. ff. ne vis fiat ei.
nec diſsentit Zaſi. in d. l. 1. §. vlt. in fi. eod. & fuit hæc
Martini antiqui gloſsatoris opinio, quam male reie-
cit Accurſ. in d. l. vlt.

56 QVAERO octauo, an † hoc remedio iuuetur cle
ricus miſsus in poſseſsionem, vt aduerſus perturbato-
res in ea iuuetur atque defendatur? Et iuuari ſcriptũ
reliquit Petr. Rebuffus in prax. benefi. in tit. de clau-
ſulis mand. num. 46. & tit. Declaratio nouæ prouiſio-
nis. in verbo, & defendant inductum. Idem ſenſit Io.
Igneus in repetit. l. neceſsario. §. non alias, num. 525.
ff. ad Senatuſconſ. Syllanian. de his quibus vt indign.
qui poſt Butrium ſcribit, hoc fieri in auxilium eccle-
ſiæ brachio ſęculari. Et Rebuff. præcitatis in locis tra
dit vſu receptum eſse in Gallia, vt eo ipſo, quo cleri-
57 cus eſt miſsus † in poſseſsionem ab executore, defen-
datur & tueatur in ea a iudice laico, coram quo de
poſseſsione turbata aduerſus turbatum experiri po-
teſt. qua de re copioſe diſsceremus infra in 3. remed.
quæſt. 51.

Declaratur vt non habeat locum hęc iuris & Doc.
58 ſnĩa, quando † illi clerico miſso in poſseſsionem ali-
qua aduerſatur exceptio, qua defendendus non eſt:
cum nec foret mittendus. Nam quemadmodum Præ
tor non tuetur miſsum cui obſtat exceptio, l. 1. §. hæc
verba. verſicu. proinde. ff. ne vis fiat ei. ita nec hic cle-
ricus vel a iudice eccleſiaſtico, vel a laico defenden-
dus eſt. Huius declarationis ratio illa eſt, quod vti
Prætor eum tueri vult, qui iure eſt miſsus in poſseſsio
nem, vt iam ſupra diximus. ita & iudex eccleſiaſticus
dicitur velle defendere clericum idoneum & habilẽ
beneficij, cuius poſseſsionem eſt adeptus, non autem
inhabilem. Quandoquidem omnis diſpoſitio de actu
& perſona habili intelligitur. l. vt gradatim. de mune.
& honor. cum alijs permultis relatis a Rebuff. in tra-
ctatu de pacif. poſseſ. num. 206. qui in ſpecie ſimili ra-
tionem hanc conſiderat. Non enim ſufficit datam eſ-
59 ſe † poſseſsionem vt in ea is defendatur, ſed opus eſt
illum poſseſsorem eſse idoneum. Cum (vt eo loci Re
buffus ſcribit) nec longi temporis poſseſsio habilitet
incapacem. cap. cauſam, & cap. accedentes. de reſcri.
vbi Abbas & ceteri. Huius inhabilitatis atque exce-
ptionis exempla adſerri poſsunt permulta, quæ con-
geſsit Rebuffus in d. trac. de pacificis poſseſs. nu. 208.
vbi proſequitur vigintiſeptem inhabilitates, quas hic
referre, cum locus hic non requirat, libenter ſuper-
ſedeo.

60 QVAERO nono, an hoc † interdictum cõceda
tur contra dominum prohibentem miſsum in poſseſ-
ſionem in ea eſse? Et concedi non eſt dubium, ex l. 1.
§. ſed ſiue. ff. ne vis fiat ei. ibi, ſiue dominus, ſiue alter
prohibuerit. quod intelligitur cum contra eum vt cõ
tra debitorem, vel aliam ob cauſam, miſsio in poſseſ-
ſionem conceſsa fuit: ſecus cum miſsio eſt facta ad al-
terius detrimentum, & is qui dominus eſt, prohibet:
nam tunc hic dominus, ratione ſui iuris, hoc interdi-
cto non tenetur. d. l. 1. §. ſi quis ideo. ff. eod. quo proba
61 tur etiam † excuſari eum qui cauſam aliquam prohi-
bendi, etſi nõ verã, ſed putatiuam, habebat, vt in eo,
qui poſseſsionem ſuam eſse putabat, vel ſibi obnoxiã,
vel non eſse creditoris, hæc enim credulitas eum ex-
cuſat, & ibi Bartol. ſingula verba exponit, etſi non pa
rum obſcure. Quod intelligit gloſ. in d. §. ſi quis ideo.
etiamſi credulitas hæc ſit ſupina, cum Prætor in hoc
interdicto prohibentis dolum, non autem latam cul-
pam conſideret, vti edicti aperta verba ſignificant.
62 Ita † videmus in ſanctione legis Corneliæ, quæ do-
lum & non culpã conſiderat, l. in lege. ff. ad leg. Corn.
de ſicar. ita in furto. l. inter omnes. §. recte. ff. de fur-
tis. Zaſius tamen in d. l. 1. ff. ne vis fiat ei. credit & latã
culpam, quæ verſutiæ plena eſt, venire. vt apud eum.
& eiuſdem ſententiæ fuit Baro libro 6. manual. tit. 4.
qui ea ratione vtuntur, quia hinc fit, vt non modo re-
latæ cauſæ, ſed & his ſimiles hunc prohibentem ex-
63 cuſare poſsint. Siquidem legis quælibet † cauſa a do-
lo excuſat. l. igitur. §. cauſa, ff. de libe. cauſ. quod quo-
modo procedat, explicaui in commentarijs de recu-
peran. poſſeſ. remed. 5. quęſt. 14. & infra in 3. remed.
64 quæſt. 70. De hac † credulitatis cauſa ſummatim iu-
dex cognoſcere debet: ita (& recte) inquit gloſſ. d.
§. ſi quis ideo. & ſcripſi d. 5. remed. num. 60. quod ad
hoc vt cauſa excuſet aliquem a dolo, de ea conſtare
debet, quo loci poſt Curt. iun. conſi. 132. numero 11.
ſcripſi, non fore neceſſariam plenam huius cauſę pro-
bationem.

65 QVÆRO decimo, an hoc † interdictum detur
aduerſus eum, qui expulit venientem ad poſſeſſio-
nem? Vlpianus in l. 1. §. hæc actio. ff. ne vis fiat ei. con-
cedi ſcripſit. Quare intelligimus interdictum hoc
pro hac parte recuperatorium eſſe, quod probat & l. 3.
66 §. cum prætor. eod. titu. Ita enim † interdictum, Vn-
de vi, conceditur non modo contra eum, qui poſſeſ-
ſorem vi deiecit, ſed etiam cõtra eum, qui venientem
non admiſit. Cum etiam tunc vis committi dicatur.
l. 1. §. vi poſſidere. ff. de vi & vi arm. & ſcripſi in tract.
de recuperand. poſſeſſ. remed. 9. numero 137. Immo
67 procedit hæc ſententia † etiã, cum nulla vi adhibita,
prohibi-

prohibitus eſt in poſſeſſionem veniens. d. §. hæc actio.
ibi, nec exigitur vt vim fecerit, qui prohibuit. ſufficit
enim dolo malo fuiſſe prohibitum. quemadmodum
68 glo. ibidem explicat. & ibidem infert Barto. quod † ſi
ſtatuto cautum ſit, quod quicumque fecerit quo mi-
nus poſſeſſiones poſſidentis locari poſſint, puniatur
certa pœna: habebit locum ſtatuti pęna contra eum
qui prohibuit operarijs, ne ipſi conducerent. ex ea
enim prohibitione (inquit Bartol.) factum atque pro
hibitum eſt ne locarentur prædia. Quod confert ad
69 interpretationem † ſtatuti Patauini ſub rub. de poſſ.
turbata. c. Villanus. quo puniuntur ij impedientes at-
que prohibentes locari pręedia & decimarum colle-
ctiones. procedit ſtatutum & hoc in caſu.

QVAERO vndecimo, an hoc interdictum con
70 cedatur † contra pupillum, qui poſſeſſorem hunc
poſſidere prohibuit? Et non concedi dixit Vlpian.
in l. 1. §. hoc edicto. ff. ne vis fiat ei. Ea eſt ratio: quod
Prætor (vt iã diximus) prohibẽtis dolum requirit, qui
ſane dolus in furioſo & pupillo affectu carentibus eſſ
71 ſe non poteſt. Ignorat enim † pupillus quod agit l. 1.
§. infans. C. de falſa mone. & ſcripſi in commen. de ar
bitr. iudic. lib. 2. caſu 87. nu. 14. & caſu 4. Quod in-
72 telligitur, niſi doli capax ſit. Nam † ſi doli capax eſt,
hoc interdicto tenetur. vt in d. §. hoc edicto. ſcriptum
73 eſt. Quandoquidem † loco adulti habetur, vt ad pœ-
nam cuiuſuis delicti teneatur. §. pen. Inſt. de obli. quę
ex delicto. & ſcripſi d. caſu 57. nu. 15. & alijs ſubſequẽ
tibus. Ita etiam in furioſo ſancitum eſſe ait Vlpianus
74 in d. §. hoc edicto. Nam & is affectu † caret, cum non
intelligat quod agit. §. furioſus. Inſti. de inutil. ſtipu.
& late cõprobaui atque declaraui in d. lib. 2. de arb.
iud. caſu 325.

75 QVAERO duodecimo, an detur hoc † interdi-
ctum contra pupillum ob prohibitionem factam a tu-
tore, ex pupilli tamẽ cauſa? Et dari ſcribit Vlpianus
in l. 1. §. hoc edicto. ver. ego etſi. ff. ne vis fiat ei. Quod
quidem ea ratione procedit, quia nomine atque cauſa
pupilli prohibuit. Nec iniquum eſt enim teneri, cũ fa-
cile ſeipſum liberare poſſit, reſtituendo imprimis
quod ad eum peruenit, & pro reſiduo cedendo actio
nes. quemadmodum declarãt gloſ. & Bar. in d. §. hoc
edicto. & ibidem Zaſius num. 1. & idem Bart. in l. ſi
dolo. in fi. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamen. quo loci ex
76 plicauit, quomodo † pupillus ex tutoris facto te-
neatur. cuius doctrinam probarunt omnes in l. 1. §. ſi
quis procurator. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. & in
77 l. neque & interdicto. de regul. iur. Poteſt & ipſe † tu
tor immediate ob huius prohibitionis cauſam con-
ueniri interdicto hoc noſtro d. §. hoc edicto. verſi. ſed
& ipſum. Hanc gloſs. & Barto. doctrinam eſt ſecutus
Pract. Pap. in forma libelli pro turbata poſſeſſione, in
verb. animo. nu. 4.

78 QVAERO decimotertio, an † detur hoc interdi
ctum contra dominum, cuius iuſſu ſeruus prohibuit;
Et dari inquit Vlpianus d. l. 1. §. ſi domini. ff. ne vis fiat
ei. qui idem eſſe dixit, cum filius iuſſu patris prohi-
buit, vt detur in patrem. Cuius ſententiæ ea eſt ratio
79 inquit Vlpia. quod per † ſe facit, qui per alium facit.
l. 1. §. quoties. & §. quod igitur, ff. de vi & vi arma. vbi
idem in interdicto, Vnde vi. ſancitum eſt, & fuſius ex
plicaui in tract. de recup. poſſ. reme. 1. q. 3. & huc ſpe
ctat iuris regula. l. qui per alium. de regul. iuris. &
l. 2. §. omnia. C. de veter. iure enuclea. Accedit & ratio
quam perpendit Bart. in d. §. ſi domini. nempe verba
edicti ita eſſe concepta. [Si quis dolo fecerit, quo mi
nus veniret in poſſeſsionem.] dolo malo autem, ne
in poſſeſsionem veniam vel perſiſtam, fieri poteſt vel
per ſe, vel per aliũ. Atque ita verba nõ reſpiciunt per
ſonam ipſam prohibentis, ſed factum tantum, quod
dolo malo prohibitio facta ſit. idem & clare ſignifica
re voluit Paulus in l. 2. ff. eodem, ne vis fiat ei.

80 QVAERO decimoquarto, an hoc † interdictũ
concedatur contra hæredes prohibentis? Et non con
cedi ſcribit Vlpian. in l. 1. §. vlt. ff. ne vis fiat ei. Quod
intelligitur vltra id, quod ad eum peruenit: in quan-
tum enim peruenit, dabitur: vt eo loci manifeſte Vl-
pianus docet. Qui ſubiungit & tunc dari, cum prohi-
bitus eſt quis legatorum, vel fideicommiſſorum cauſa
poſſeſſionẽ adipiſci. Illa eſt ratio: quod eſt in hæredis
poteſtate & euitare interdictum, ſatiſdatione obla-
ta. & declarat glo. in d. §. vltim. & Baro lib. 6. manual.
titu. 4. in argumentum citans l. item ſi cum. ff. de eo,
quod met. cauſ.

81 QVAERO decimoquinto, an hoc † interdictũ
detur pro intereſſe prohibitionis factæ. Et dari ſo-
lum actionem in factũ extraordinariam certum eſt, &
probat l. 1. §. hæc verba. & l. vlt. ff. ne vis fiat ei. Siqui-
dem illa verba edicti, [quanti ea res erit] nõ rei æſti-
mationem, ſed ipſum intereſſe præſtari oportere ſi-
gnificant. Eſt enim multiplex ſignificatio horum ver
82 borum, † [quanti ea res erit.] Nam cum iudiciũ ex
parte actoris rei familiaris perſecutionem habet, hæc
verba. [quanti ea res eſt] ipſum intereſſe demonſtrãt.
l. itẽ ſi. ff. quod metus cauſ. l. 4. ff. qui ſatiſd. cog. l. vlt.
ff. ſi quis in ius voc. non ierit. l. 2. ff. de prætor. ſtipul. l.
penult. in fin. ff. vti poſsid. l. 4. ff. de damn. infecto. quæ
ſane iura ita intellexit Baro d. lib. 6. manual. tit. 4. Cũ
vero actio cõtinet meram pœnam, hæc verba, ad de-
licti æſtimationem referuntur. l. 1. ff. ſi quis ius dic. non
obtemp. Cum vero ad rem controuerſam condem-
nationis æſtimationẽ Prætores retulerunt, hoc clare
expreſſerunt hoc modo [quanti ea res erit ab acto-
re æſtimata, de qua controuerſia eſt] vt in l. penult. ff.
ne quis eum, qui in ius voc. eſt, vi exim. Atque ita Ba-
ro præcitato loco intellexit l. penult. ff. vti poſſid. dum
Seruius in edicto, Vti poſſidetis, hæc verba, [quanti
ea res] refert ad æſtimationem eius quod cuiuſque
intereſt poſſeſſionem retinere, licet tanti poſſeſsionẽ
83 æſtimet, quanti ea res ſit, d. l. penul. Illa vero † verba
[quanti eam rem paret eſſe] non ad id, quod intereſt,
ſed ad rei æſtimationem referũtur, l. hæc verba. ff. de
verb. ſign. Quod contingit ex verbis illi ſubſequenti
bus: Nam edicti verba, quæ ibi Vlpian. interpretatur,
hoc admittebant. argu. l. penult. ff. ne quis eum. Ita in
edicto, ſi quis ius dicenti non obtemperauerit, ex ver
84 bis illis declaratur referri ad rei æſtimationem. † l. 1.
ff. ſi quis ius dic. non obtemp. hoc intereſſe, de quo agi
mus, ſolum venit a die anni retrorſum apprehenſæ
poſſeſsionis: ita Baro lib. 6. manual. tit. 17. ex gl. §. re-
tinendæ. Inſt. de interd.

85 QVAERO decimoſexto, a quo † miſſus in poſ-
ſeſsionẽ in ea tuendus eſt, an ab executore & commiſ-
ſario, a quo miſsus eſt, an a iudice ordinario? Et ab
86 ordinario defendendum eſſe opinor. Nam is † exe-
cutor, facta miſsione in poſſeſsionẽ, eſt functus ſuo of-
ficio, & ob id nil amplius habet quod agat. Ita cenſuit
Maſuerius in ſua praxi iudiciorum, titu. de poſseſſo
rio. §. idem iudex. num. 21. quem ſecutus eſt Rebuff.
in commen. ad conſtit. Regias Galliæ, tom. 3. titu. de
materijs poſseſs. artic. 12. glo. 1. ad fin. idque auctori-
tate gloſsæ in c. ex parte. de teſt. in glo. penult. Cete-
rum melius hęc ſententia probatur in c. quærenti. vbi
Ioan. Andr. de offic. delegat. & clarius Abbas in c. pro
illorum. nu. 10. verſi. ſed aduerte. de præbend. ſcribũt
87 ij † executores non habere poteſtatem manutenen-
di & defendendi a ſe miſsum in poſseſsionem, niſi ex
preſſe reſcripto mandatæ executionis admiſsum hoc

fit. id

ſit. id quod ſcribunt & Fel. in d.c. quęrenti. in fin. Io.
Staphileus in tract. de gratijs & expectatiuis, tit. de
vi & effectu clauſularum. §. competenti, nu. 4. & Re-
buf. in praxi beneficiorum. tit. declaratio nouæ pro-
uiſionis. in verbo; & defendunt. Nec hic repugnat,
quod ex quo hic in poſſeſſionem miſſus turbetur, non
cenſeatur executor adhuc ſuo officio functus, ſed de-
beat illud perdurare donec perfecte poſſideat ſine
moleſtia & vexatione, iuxta id quod dici ſolet, con-
demnatum dare, nõ cenſeri ſatisfeciſſe, ſi dedit & de-
inde abſtulit. l. inter Caſtellianum. ff. de recept. arbit.
& confert l. ſi quis hæredem. ff. de cond. & demonſtr.
Nõ inquam hoc repugnat, ſiquidem actus huius exe-
cutionis momentaneus eſt: ſufficit ergo executorem
miſiſſe in poſſeſſionẽ, vt dicatur functus ſuo officio:
non enim mandatus ei fuit actus ſucceſſiuus, qui per-
ſeuerantiam requirat. Sufficit ergo quoad eum ita
executioni miſiſſe, quemadmodum ſimili in caſu ſcri
bit Bart. in d. l. intr Caſtellianũ. ff. de recept. arbit. in
l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe, de leg. 1. & in l. in numera-
88 tionibus. ff. de ſolut. ſi arbiter † condemnat Caium ad
locandum prædium Seio, ſub pęna centum, non com-
mittitur pœna, ſi locatione facta ab ea locator rece-
dat, cum ſatis ſit ſemel eſſe factam locationem. Hoc
idem reſpondit idem Bart. conſ. 11. præcepit arbiter.
* lib. 1. & hanc doctrinam eſse cõmunem * cenſuit Iaſ.
in d. §. meminiſse, num. 12. etſi Neuiz. in conſ. 50. nu.
61. verſic. quinto reſpondetur. dixerit, imo commu-
nem eſse aduerſus Bar. ſed vere ab opinione Bart. non
eſt recedendum, quam viſus eſt probare Lanfran.
Orian. in tract. de arbitris. par. vlt. q. 41. num. 87. quo
89 loci in ſpecie noſtra ſcribit, quod ſi quis † condemna-
tus ſit reſtituere prædium: & is reſtituat, & deinde de
nouo turbet, non caderet in pœnam inſertam in ea
condemnatione, ſed opus erit, quod hic turbatus a-
gat interdicto, Vti poſſidetis.

Declaratur primo hæc ſententia, vt non habeat lo-
90 cum cum in † commiſſione executionis dictum eſt,
[ad mittendum & inducendũ in poſſeſſionẽ ac miſ-
ſum & inductum defendendum atque manutenen-
dum.] quemadmodum obſeruari ſolet ex ſtylo in cu-
ria. vt ſcribunt Ioan. Staphileus in d. tract. de gratijs
& expectatiuis, d. titu. de vi & effectu clauſularum. §.
competenti, nu. 4. & Rebuff. d. Praxi benefic. tit. De-
claratio nouæ prouiſionis, in verbo, & defendant. qui
& alios recenſent. Quibus accedit Felin. in d. c. quæ-
renti. in fin. quo loci ſcribit communem eſse opinio-
nem hanc facultatem anno finiri. ex d. c. quærenti. In
Gallia tamen hæc clauſula nihil operatur: ſiquidem
tota iuriſdictio contra turbatorem eſt iudicis ordina-
rij. Illud etiam hic annotandum eſt, quod poſt Abb.
ſcribit Staphileus d. §. competenti. nu. 8. hunc execu-
torem nullam habere poteſtatem contra tertium tur-
batorem, niſi commiſſionis inſerta ſit clauſula, [con-
tradictores compeſcendo.]

Declaratur ſecundo, vt non procedat, quando vna
91 cum † executione mandata, eſt ẽt commiſſum quid,
quod habet actum ſucceſſiuũ. vt puta, ſi mandatum eſt
mitti in poſſeſſionem, & terminos finium poni inter
ipſum miſſum & aduerſariũ ſuum. Hoc in caſu, ſi miſ-
ſus turbatur, executor poterit turbatorem punire,
cum eius officium atque commiſſio adhuc perduret.
Ita de arbitro verba faciens ſcribit Orian. in tract. de
arbitrarijs, par. vltim. q. 41. nu. 87. idem deciſum fuit
in Conſi. Neapol. vt teſtatur Afflict. in deciſ. 241. nu.
5. Idem eſſe cenſerem, quando alia ſimilia verba, quæ
tractum ſucceſſiuum habent, adſcripta fuiſſent. Ex
quo enim ad perſeuerantiam requiritur mandatum
officiũ, ſolo miſſionis actu nõ extinguitur, atque fini-
tur, quamadmodum relati interpretes ſcribunt.

92 QVAERO decimoſeptimo, † quanto tempore
præſcribatur actioni ex hoc interdicto? Et anno tol-
li ait Vlpi. in l. 1. §. vlti. ff. ne vis fiat ei, ea ratione vti-
tur, quia pęnalis eſt.

93 Declaratur vt non procedat, † cũ legatorũ & fidei
commiſſorum cauſa prohibetur quis poſſeſſionẽ adi-
piſci: Nã tũc actio perpetua eſt, d. §. vlt. Ea eſt ratio:
quia eſt in poteſtate ſucceſſorum euitare interdictum
ſatiſdatione oblata, dum enim ſatiſdationem non of-
ferunt interdicto velle teneri declarant.

94 QVAERO decimooctauo, † an proponens hoc
interdictum ſuſtineat Actoris partes vel Rei? Vera
* & * recepta DD. ſñia eſt, hunc proponentẽ diuerſis
reſpectib. ſuſtinere modo vices actoris, modo rei. Ita
Bar. in l. pupillo, §. vlt. nu. 1. ff. de oper. noui nunc. decla
rando gl. ibi, quæ multa cõminiſcitur. cum Bar. ſenſit
clarius ibi Caſtr. nu. 2. & ibid. Ang. Imol. Cum. idẽ ſen
ſit Soc. ſen. conſ. 109. nu. 1. lib. 4. Nam actor iſte dici-
tur, quatenus prouocat aduerſarium ad iudicium: qua
tenus vero tuetur ſuam poſſeſſionem, dr̃ reus. Ita di-
cimus in interdicto, Vti poſſidetis, qđ vterque eſt a-
ctor, & vterque reus, vt dicemus infra in 3. remed. in
prælud. Ita ẽt in l. in tribus, ff. de iud. Ita eſt ſimile, cũ
95 quis † prouocat alterũ vt ei ſtatuatur terminus ad agẽ
dum, dr̃ pro parte actor, dum ſcilicet prouocat, & pro
parte reus, dum expectat ſe defendere contra aduer-
ſarium, cui ſtatuitur terminus ad agendum, ita Bar. in
l. libertus a patrono, ff. de in ius voc. Dec. conſil. 487.
num. 10. qui loquuntur in remed. l. diffamari, C. de in-
gen. & manu. & idem tradit Cagn. in d. l. diffamari,
num. 9. & Capic. deciſ. 18. Alia obſeruabit diligens le-
ctor; cui hæc de primo retinendæ poſſeſſionis Reme
dio indicaſſe ſufficere exiſtimaui.

SVMMARIA.

1 *Interdicti Vtrubi, formula & differentia ab interdicto, Vti poſſidetis. Et in quibus conueniant, nu. 2.*
3 *Interdictorum, Vtrubi, & Vti poſſidetis, exæquatio, vbi reijcitur opinio Baronis, nu. 4.*
5 *Iuſtinianum conſueuiſſe Iuriſconſultorum conſtitutiones ſibi attribuere.*
6 *L. 1. ff. de leg. 1. vere Vlpiani fuiſſe aduerſus Duarenum.*
7 *Interdicto, Vtrubi, agens, quid probare habeat.*
8 *Gloſſæ & aliorum interpretatio ad l. 1. ff. Vtrubi exploſa.*
9 *Saliceti differentia inter Vti poſſidetis, & Vtrubi, inſcriptionem, reiecta.*
10 *Poſſeſſionem mobilium eſſe proprie poſſeſſionem.*
11 *Interdictum, Vtrubi, cur ita inſcriptum, ex auctoris ſententia.*
12 *Remedium ex interdicto, Vtrubi, cur ſecundo loco in ordine fuerit collocatum.*
13 *Poſſediſſe maiori parte anni in interdicto, Vtrubi, quid ſit.*
14 *Actio ad exhibendum volenti experiri interdicto, Vtrubi, datur.*

Secundum retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Vtrubi.

1 PRætor ait, VTRVBI hic homo † quo
de agitur, maiore parte huiuſce an-
ni fuit, quo minus is eum ducat, vim
fieri veto. Hoc interdictum de poſ-
ſeſsione rerum mobilium locũ habet:
illud vero, Vti poſsidetis, immobiliũ.
2 Conueniunt † deinde in ceteris. Siquidem ambo pro
hibitoria

Digitized by Google

hibitoria ſunt, ambo retinendæ poſſeſſionis, §. retinē
dæ. Inſtit. de interd. Hodie ē t in tempore conueniunt,
quamquam olim differrent. Qui tempore litis conte-
ſtatæ vel redditi interdicti rem immobilem olim poſ-
ſederat, Vti poſſidetis, interdicto vtebatur: qui vero
rei mobilis poſſeſſionem obtinuiſſet maiore parte
nouiſſimi anni, hoc eſt, ſeptem poſterioribus menſi-
bus, is olim interdicto, Vtrubi, experiebatur. Hoc ſæ
culo facta eſt exæquatio vtriuſque (quantum ad poſ-
ſeſſionem pertinet) nam Vlpianus ait in l. 1. ff. Vtrubi,
3 in vtroque ſufficere, † ſi, qui experitur, turbationis
tempore poſſidebat. Iuſtinianus vero in §. retinendæ.
verſ. quorum vis, Inſtit. de interdict. ait ſufficere, ſi li-
tis conteſtatæ tempore inquietatus poſſidebat. Quas
exæquationes duas eſſe, vnam Vlpiani temporibus,
4 alterā Iuſtiniano auctore, opinatur † Eguin. Baro in
cōment. ad §. retinendæ, & li. 6. manual. tit. 17. Ego ve
rius credo vnā tantum exæquationem eſſe, quam Iuſti
5 nia. ſibi tribuit, quemadmodum facere † conſueuit in
l. 2. C. commu. de leg. & §. ſed nos vſque. Inſt. de leg.
dum legatorum & fideicommiſſorum exęquationem
6 quæ Vlpiani † fuit in l. 1. de lega. 1. ſibi vendicauit,
quod aduerſus Duarenum lib. 2. diſputat. anniuerſ.
capit. 9. probarunt auctoritate antiquæ lectionis An-
ton. Auguſt. lib. 3. emend. iuris, c. vlt. Ant. Gouea. lib. 1.
variar. lect. c. 29. Coraſ. lib. 5. Miſcellan. iur. cap. 17. &
Rober. Aurel. lib. 2. ſent. iuris, cap. 23. Nec me ab hac
ſententia dimouet, q Vlpianus, inquietationis, Iuſti-
nianus vero conteſtationis tempus reſpexerit. Cum
is qui inquietationis tempore poſſedit, & conteſtatio-
nis quoque poſſidere præſumatur, quemadmodum
infra ſequēti remedio q. 65. explicabimus. Illā in ſum
ma differentiā ſublatā eſſe voluerunt Iuſtinianus &
7 Vlpianus, quod minime neceſſe ſit, hoc † interdicto
agenti probare, ſe maiore anni parte poſſediſſe. Vtru-
bi dictionis (non vtrum vi, vt ſcribit Rebuffus in com
ment. ad Reg. conſtit. Galliæ, tom. 3. titu. de materijs
poſſeſs. art. 1. glo. 1. num. 2.) ea eſt ſignificatio Alciato
lib. 10. Parerg. c. 7. Hotoman. in commēt. Verb. iur. &
Iacobo Cuiacio lib. 5. Obſerua. c. 22. hoc eſt, vtro in lo
co, ex Neuio in Tarentilla, ait illic probari. [Vtrubi
cęnaturi eſtis; hiccine, an in triclinio.] Vtro igitur in
loco res de qua agitur maiore parte anni, quo minus
8 eum ducat, vim fieri veto. Quocirca † Accurſij & alio
rū interpretatio in l. 1. ff. Vtrubi. & rub. C. vti poſſid.
quo loci Salic. anxie torquet explodēda. Eſt etiam ri-
dendus idem Salicetus cum Accurſio, qui differen-
9 tiam † conſtituit inter has inſcriptiones, Vti poſſide-
tis & Vtrubi. Quod Vtrubi poſſeſſionem mobilium
impropriam, Vti poſſidetis, propriam reſpiciat. Nam
Præter id (quod & ipſe fatetur,) quod recepta magis
* eſt DD. ſententia * auctore Ripa in l. 1. num. 24. de ac
10 quir. poſſ. † poſſeſſionem mobilium eſſe proprie poſ-
ſeſſionem, probari id manifeſte conſtat ex eadem l. 1.
ff. Vtrubi. & §. retinendæ. Inſtit. de interdict. dum mo
bilium poſſeſſionē Vlpian. & Iuſtin. appellant. Quæ
ſanè appellatio in ambiguis ad ſermonis proprietatē
11 referri debet. Ego in ea † opinione ſum, interdictum
vti poſſidetis, ita eſſe inſcriptū, quando aliquando du
bium eſſe poteſt, quorum alterum poſſideat, cum res
quæ immobilis eſt, nō plus in arca vnius, quā alterius
eſſe poſſit, & cum vterque prædio inſiſtere æque po-
tuerit ambiguum eſt, quis plus rectiuſque poſſederit.
Quæ quidem ambiguitas ceſſat in re mobili: nā cum
in domo in arca, in manu vnius tantum vno tempore
eſſe poſſit, facile diſcernit apud quem & quo in loco
fuerit. Prætor itaque non poſſeſſionem, ſeu inſiſten-
tiam ipſam, ſed ſolum quo in loco ſeu apud quem res
fuerit, ſpectat vt interdictū tribuat ei, apud quem res,
inquietationis tempore fuit. Cum ergo horum inter-
dictorum, Vti poſsidetis, & Vtrubi, facta ſit exæqua-
tio, quæ de vno conſtituta atque a iuris interpretibus
diſputata ſunt, & in altero locum obtinent. Quocirca
12 hoc loco collocare † voluimus hoc remedium, aduer-
ſus Pandectarum ordinem, vt facilius ex tractatione
intedicti, Vti poſsdeti, quam mox explicabimus
13 hoc, Vtrubi, clareſcat. Quod autem † Vlpianus ait,
maiore parte anni poſſediſſe dicitur; ita etiam intelli
gitur, ſi duobus menſibus poſſederit, ſi modo aduer-
ſarius eius aut paucioribus diebus, aut nullis poſſede-
rit, l. maiore, de verbor. ſignific. & annotauit Hoto-
man. in §. retinendæ. Inſtit. de interdict. Illud etiam
ſcribit Cuiacius lib. 5. Obſeruat. cap. 23. agere vo-
14 lentem † hoc interdicto prius experiri actione, ad exhi
bendum. ita ille interpretatur l. 3. §. Pomponius. c. ad
exhibend.

SVMMARIA.

1 *Interdicti, Vti poſſidetis formula, ex Iuriſconſulto. Et ex Eguinario Barone, nu. 2.*
3 *Edicti & interdicti, Vti poſſidetis, diſtinctę formulæ. Et cur propoſitum, nu. 4.*
5 *Poſſeſſor & dominus differt in ſimplici poſſeſſore.*
6 *Proprietatis quæſtio vbi eſt, is actor eſt qui non poſſidet.*
7 *L. liberis, ff. de liberali cauſa, declaratur.*
8 *Vindiciarum cauſa, & quæſtio quæ.*
9 *Recredentia quæ.*
10 *Poſſeſſorium ſummariſſimum quod.*
11 *Sequeſtrū cur cōcedatur, & quomoda a Recredētia diſtet.*
12 *Auctoris explanatio iudicij vindiciarum ad cauſam poſſeſſoriam, vbi declaratur Budæus, num. 13.*
14 *Interdictū, Vti poſſidetis, differre ab illo, Vade vi. Cur in plurali conceptum, nu. 15. Eſt duplex, num. 16. Habet mixtam naturam, nume. 26.*
17 *§. æque. Inſtit. de actio. intellectus.*
18 *Remedium, Vti poſſidetis, reddi poſſidenti naturaliter & ciuiliter.*
19 *Poſſidens vi, clam, vel precario, non habet remedium, Vti poſſidetis, ſicuti & poſſidens pro alio, num. 20.*
21 *Poſſidere plus eſt a ſe, quam precario a ſe.*
22 *Remedium, Vti poſſidetis, ciuiliter poſſidenti reddi.*
23 *Libellus, quo ciuiliter poſſidens petit poſſeſſionem ſibi reſtitui, & in ea non turbari, ſuſtinetur.*
24 *Donatarium ciuiliter aliquando poſſidere.*
25 *Poſſeſſor ciuilis fructus ſuos facit.*
27 *Poſſeſſorem ciuilem turbat qui naturalem non reſtituit.*
28 *Poſſeſſorem clandeſtinum Prætor non tuetur. Qui expelli incontinenti a poſſeſſore poteſt, nu. 29. & 30.*
31 *Statutum Patauinum ſub rub. de poſſeſſ. turbata, declaratur, & num. 43. & 96.*
32 *Statutum Papiæ 31. crimin. ſub rub. de pœna illius qui violentiam alicui fecerit in ſua poſſeſſione, declaratur, 43. 98. 622. & 838.*
33 *Statutū Brixiæ 152. in criminal. de vi moleſtatiua, declaratur, & n. 44. 97. 133. 137. 141. 253. 647. 680. 817.*
34 *Remedium, Vti poſſidetis reddi tertio poſſeſſori, cum vſufructuarius cōcurrit cum clandeſtino. Item reddi ciuiliter poſſidenti naturali poſſeſſione ſpoliato, nu. 35.*
36 *Turbare dicitur, qui prohibet colere, arare, vel ædificare.*
37 *Gloſſatoris exempla, de ciuiliter poſſidenti ſpoliato naturali & turbato, reiecta.*
38 *Remediū, Vti poſſidetis, an reddatur domino, qui rem alteri precario conceſſit? Et reddi domino, qui ſolam naturalem poſſeſſionem alteri precario conceſſit, nume. 39. Non vero qui vtramque, nu. 42.*
40 *Precario rem concedens, poſſeſſionem apud ſe retinere poteſt, vbi antiquorum reiecta quædam opinio, nu. 41.*

Statu-

45 Statntum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. de poſſ. turbata, declaratur. & nu. 78. 99. 113.
46 Remedium, Vti poſſidetis, non reddi ſoli detentori, ſicuti nec vnde vi, nu. 47.
48 Innocentij lapſus.
49 L. Fulcinius, ff. de vi & vi armata, declaratar.
50 L. 1. §. qaod autem. ff. de vi & vi armat a, intellectus.
51 Interdictam, de itinere actuque priuato, detentori reddi prout & interdictum de ſuperficiebu s, nu. 54.
52 L. 1. §. ſi tibi, ff. de itinere actuque priu at. ſenſus.
53 L. vlt. C. de prætor. pign. declaratur.
55 Detentoribas maltis eſt ſuecarſam remedijs.
56 Statnta Patauij, Papiæ & Brixiæ panientia turbantes poſſeſſorem, non procedere in tarbantibus detentorem.
57 Remedinm, Vti poſſidetis, reddi poſſidenti, ciuiliſſime, prout & illud Vnde vi, num. 59.
58 Hęres continnando poſſeſſionem defuncti, vi ſtatuti, ciuiliſſime poſſidet.
60 Statutum Brixiæ 189. in ciuilib. Quod omnis poſſeſſio ceaſeatar tranſlata in bæredem, declaratur.
61 Statuta Pataaij & Papiæ, de continnanda poſſ. defuncti in baredem, quid operentur.
62 Statntum Ferrariæ lib. 2. rub quod poſſeſſio defuncti contiuuetur in bæredem, declaratur.
63 Remedium, Vti poſſidetis, non dari bæredi, cam non extat ſtatutum, de continuanda poſſeſſione defuncti.
64 Remedium, Vti poſſidetis, non reddi executoribus teſtamentoram, vbi tamen diſtingnit D. auctor, nu. 65.
66 Executoribus teſtamenti reddi remedium ex l. vlt. C. de edi. D. Adr. toll.
67 Statutum Pataaij ſub rub. de turbata poſſ. c. 1. an locum babeat pro execntoribus teſtamentorum.
68 Statutam Brixiæ 152. in criminalib. ſab rub. de vi moleſtatina, an locum babeat pro executoribas teſtamentoram.
69 Statnum Papiæ 31. in criminal. rabr. de pœna illias qui violentiam, pro excutoribns teſtamentorum, an procedat.
70 Remedium, Vti poſſidetis, reddi vſuario & vſufructuario, ſicut interdictum, Vnde vi, nu. 71.
72 Vſuario an reddatur interdictam, Vti poſsidetis, vtile, vel directum.
73 L. vlt. ff. vti poſsid. declaratur.
74 Interdictū, Vnde vi, directū vſaario & fructuario reddi.
75 Gloſſæ opinio exploſa.
76 Proprietatem eſſe a poſſeſsione ſeparatam.
77 Vſumfructum quaſi poſsideri.
78 Remediam, Vti poſsidetis, reddi vſnario contra fructuarium & econtra.
80 Vſufractuarias qua ſub forma experiri debet interdicto, Vti poſsidetis.
81 Remedium, Vti poſsidetis, reddi vaſallo.
82 Vaſalum poſsidere naturaliter.
83 Vaſallo vaſalli reddi interdictam, Vti poſsidetis.
84 Remedium, Vti poſsidetis, reddi emphyteatæ.
85 Emphyteutam poſsidere aaturaliter.
86 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur pro poſſeſsioae ſeqaeſtrata
87 Interdictum, Vti poſsidetis, reddi pro poſſeſsione ſeqaeſtrata, cum vnus certus extat poſſeſſor.
88 Poſſeſſor quando poſſeſsione per ſequeſtrū non priuetur.
89 Sequeſter voluntarius poſſeſsione ſua non priaat poſſeſſorem, vti nec ſequeſter loco primi decreti, num. 90.
91 Sequeſtro voluntario poſſeſsionem interdum perdi, & ob id ceſſare remedinm, Vti poſsidetis.
92 Sequeſter quando poſsidere dicatur.
93 Sequeſtro reddi interdictum, Vti poſsidetis, poſseſsione duorum contendentium apud eum depoſita.
94 L. licet, ff. depoſiti, intellectus.
95 Remedium, Vti poſsidetis, cui reddatur cum cauſa cuſtodiæ apud ſeqaeſtrum res fuit depoſita.
100 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur pro poſſeſsione cuiusuis rei corporalis immobilis.
101 Interdicti, Vti poſsidetis, verba de ſolis ędibus.
102 Exempla non reſtringere.
103 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur pro quaſi poſſeſſione ſeruitatis.
104 Interdictum, Vti poſsidetis, reddi pro quaſi poſſeſsione ſeruitutis continuæ, non vero diſcontinuæ. num. 109.
105 Seruitutem debens, patientiam præſtare debet.
106 Patientiam non præſtat, qui contradicit.
107 Interdictum, Vnde vi, reddi pro quaſi poſſeſsione incorporalium.
108 Interdictum pro quaſi poſſeſsione, vtile eſſe.
110 Legem ſolum in caſibus neceſſariis prouidere.
111 Interdictam, Vti poſsidetis, non reddi impedito ducere aquam æſtiuam vel quotidianam, contra Orianum.
112 Interdictum Vti poſsidetis, non reddi pro quaſi poſſeſsione depaſcendi, contra Soc. ſen.
114 Statuta Pataaij, Brixiæ, & Papiæ, de turbata poſſeſſ. an pro quaſi poſſeſsioae locum babeant.
115 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur domino caſtri.
216 Domino turbato in ſeruis glebæ adſcriptis, an reddatur interdictum, Vti poſsidetis, directum.
117 Seruus adſcriptitius fundi pars eſt.
118 Interdictum, Vti poſsidetis, vtile reditur domino, cū turbatur in ſeruis non adſcriptis glebæ.
119 Turbatar dominus cum eius ſerui moleſtia afficiuntar.
120 Seruitutes reales tantum admittunt diſtinctionem cauſa continuæ & diſcontinuæ.
121 Vſus & vſusfructus præſcribi poteſt.
122 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatar vaſallis contra dominum.
123 Remediam nouitatis in Gallia non reddi vaſallis contra dominum.
124 Interdictum, Vti poſsidetis, differre ab illo, Vnde vi, vt detur vaſallo contra dominum.
125 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur rectori eccleſiæ.
126 Rector eccleſiæ turbatus ī quaſi poſſeſsione rectoriæ, hēt remediū Vti poſsidetis. Interdū rei vēdicationē. n. 127.
128 Eccleſię bona concedi Rectori pro eius prębenda.
129 Clerico reddi remedium l ſi quis in tantam, C. vnde vi.
130 Interdictum, Vti poſsidetis, non reddi Rectori eccleſię, cum eccleſię corpus turbatar.
131 Remedium, Vti poſsidetis, reddi patrono eccleſię contra turbantem eam in quaſi poſſeſsione prę ſentandi.
132 Poſſeſsio ſeu quaſi, conſideratur in iure prę ſentandi.
134 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur quaſi poſſeſſori decimarum.
135 Interdictum, Vti poſsidetis, reddi contra recuſantes ſoluere decimas.
137 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur pro qaaſi poſſeſſione iuris depaſcendi.
138 Seruitus depaſcendi aliquādo vrbana, aliquādo ruſtica.
139 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatur pro prę ſtationibus perſonalibus.
140 Interdictum, Vnde vi, non dari pro præſtationibus perſonalibus.
142 Remedium, Vti poſsidetis, an reddatar turbato in quaſi poſſeſsione eligendi magiſtratum. Et an reddatur electo turbato, na. 143.
144 Domino eligenti magiſtratum datur actio cum electus turbatur.
145 Interdictum locum non babet, cum inferior contradicit ſuperiori.
146 Ciuitati, quę magiſtratam conſueuit eligere, an reddatur interdictum, Vti poſsidetis, ſi Princeps eligendi auctoritatem vſurpat.

Poſ-

Digitized by Google

147 Poſſeſſio ſeu qaaſi in incorporalib. eſt vſus cum patientia.

148 Remedium, vt poſſidetis, redditur inter Principem, & ciuitatem coatendentes de quaſi poſſeſſione eligendi.

149 Interdictum, vti poſſidetis, an reddatur contra eum, qui ſine iure electus ad magiſtratum, adminiſtrat.

150 Turbans electum ante coafirmationem, interdicto, vti poſſidetis coaueniri poteſt.

151 Interdictum, vti poſſidetis, redditur, cum qaaſi poſſeſſor electionis turbatur.

152 Remedium, vti poſſidetis, an reddatur aſſereati ſe eſſe in quaſi poſſeſſioae eorum, quæ ad ſuperiorem ſpectaat.

153 Superioris iura præſcribi non poſſe.

154 Gallia aon admittit ſaiſinam contra regem.

155 Remedium, vti poſſidetis, aoa reddi turbato ia poſſeſſione iuris improbi. Et quidẽ præſumptione iuris, a. 156.

157 Poſſeſsionem iuris improbi nullam eſſe.

158 Statata Patauy, Papia, & Brixiæ de turbata poſſeſſioae, locum non habere contra turbaatem poſſeſſorem iuris improbi.

159 Remedium, vti poſſidetis, aa reddatur creditori miſſo in poſſeſſioaem bonorum ſui debitoris.

160 Creditorem habentem pignus ex conuentione, poſſidere.

161 Creditori miſſo in poſſeſſionem bonorum debitoris, dari remediam, l. ſi quis ia tantam, C. vnde vi, contra violentum occupatorem.

162 Interdictum, vti poſſidetis, aon reddi creditori miſſo in poſſeſſionem ex pignore conuentionali nondũ tradito.

163 Iaterdictum, vti poſſidetis, aa reddatur miſſo in poſſeſſionem ex pigaore Prætorio.

164 Iaterdictam, vti poſſidetis, reddi miſſo in poſſeſſionem a Prætore ex ſecundo decreta.

165 Miſſus in poſſeſſionem ex ſecando decreto ita volente Prætore poſſeſſor efficitur.

166 Secundum decretum efficere actorem verum poſſeſſorem. & multis caſibus transferre dominium, an. 167.

168 Iaterdictum, vti poſſidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto.

169 Deteatio conceſſa ob tedium perſonæ.

170 Statutum Papiæ ia ciuil. qaid pro poſſeſsione tędiali iatelligat.

171 Creditor ex primo decreto in poſſeſſionem miſſus, ſi ſpolietur, non reſtitaitur ex interdicto, vnde vi.

172 Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto non poſſidet, & quare, aum. 173.

174 Contumacia ſola nõ facit, vt contumax ius ſuum perdat.

175 Miſſus ia poſſeſsioaẽ ex primo decreto qd agere poſsit.

176 Creditor, cai debitor promiſit tradere nudum poſſeſsoaẽ, ſi miſſus eſt ia poſſeſsianem ex primo decreto, adhuc nõ poſsidet.

177 Creditor ex primo decreto in poſſeſsioaem miſſus, poſsidere dicitur, ex diſpoſitione ſtatuti facit fructus ſuos.

178 Poſsidere is creditor dicitur, qui fructus conſequitur.

179 Statutum, quod creditor miſsas in poſſeſsionem ex primo decreta fructus lucretur, valet.

180 Statutum Bononiæ, quod miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto fructus lucretur, declaratar.

181 Statatum, quod miſſus ia poſſeſsionem ex primo decreto fructus lacretur, qua ratione conditum.

182 Miſſas in poſſeſsioaem ex primo decreto, cum fructus lucratur, ita diſponente ſtatuto, pro debiti qaantitate ſolũ id facit.

183 Creditor miſſas in poſſeſsionem ex primo decreto fructus lucratur, ſtatuta ita diſponente, ſi modo re ipſa facta eſt miſsio.

184 Statutum Florentiæ, quòd creditor miſſus in poſſeſsionẽ fructus lucretar, declaratur.

185 Creditori miſso in poſſeſsionem ex primo decreto, ex magna cauſa, ita voleate Prætore, redditur interdictum, vti poſsidetis.

186 Creditor ex magna cauſa miſſus ex primo decreto in poſſeſsionem, ita volente Prætore, poſsidet.

187 Contumax manifeſtus præſtat cauſam iuſtam, vt creditor mittatur ia poſſeſsionem ex primo decreto, ita vt poſsident.

188 Sententiæ formula, qua creditor aduerſus debitorem manifeſte contamacem in poſſeſsioaem mittitur ex primo decreto, ita vt poſsideat, & na. 194.

189 Imolæ opinia declaratur.

190 Senteatiam ſtrictæ interpretationis eſse.

191 Decij opinio in c. conſultationibas, num. 12. de offi. deleg. improbata.

192 L. 1. §. 1. ff. ad Senataſconſ. Tarpil. declaratur.

193 Specalatoris opinio & doctrina declarata.

195 Creditor miſsus ia poſseſsionem ex primo decreto verbis poſseſsori ſoli coaaenientibus, poſſeſsor effitiatur.

196 Poſseſsar dititur effectus, qui pleno iure miſsus eſt in poſſeſsianem, etiam ex primo decreto.

197 Deteatio non operatar plenum effectum poſseſsionis.

198 Miſsas ia poſseſsioaem ad ſe ſaſtentandam, poſseſsor eſt.

199 Creditor miſsus in poſseſsionem ex primo decreto, amoto qaolibet poſseſsore, dicitur poſseſsor effectas.

200 Miſsus a Prætore ia poſseſsionem ex primo decreto, ad euitandas rixas & ſcandula, dr̃ poſseſsor aere effectas.

201 Prætori noa licere mittere creditorem ia poſseſsionẽ ex primo decreto, vt poſsideat ſiae magna cã & ratione.

202 Creditor miſsus in poſseſsionem ex primo decreto, qaod habet vim ſecundi, poſsidet.

203 Miſſus in poſſeſsionem ia caſa l. poſtquam, §. Imperator. ff. vt leg. nomi. caue. poſſeſſor effititur.

204 L. poſtquam. §. Imperator, vt leg. nom. caue. ſenteatia, aa. 205. & 227.

206 Miſſas in poſſeſsionem ex primo decreta in actione reali poſsidet, et ſi turbatur, habet interdictum, vti poſsidetis, & aa. 207.

208 Miſſas in poſſeſsionem ex primo decreto in reali actione, an ſi intra annam turbetar, habeat interdictum, Vti poſsidetis, contra tarbatorem.

209 Miſſus io poſſeſsionem ex primo decreto in reali actione intra annum poſsidere dicitur, ex communi opinione.

210 L. ſi qais emptionis, §. ſed etſi qais. C. de præſcr. 30. vel 40. annor. intellectus.

211 L. n qao, ff. de dam. iafec. intellectus.

212 c. paſtoralis. §. præterea. de offic. deleg. iatellectus & declaratio.

213 c. qaoniam frequenter. §. in alijs, vt lite non conteſta. ſenſas, & intellectus.

214 c. contingit, de dolo & contum. ſenſus.

215 Miſſas in poſſeſsioaem rei ſeraandæ cauſa, noa poſsidet.

216 Miſſas in poſseſsionem ex actione mixta non poſsidet.

217 Miſsio in poſſeſsioaem ex primo decreto facta, poſt litẽ quaſi conteſtatam in realibus poſseſsionem transfert.

218 Miſsia in poſseſsionẽ ex primo decreto in realibus poſt annum poſsidet.

220 Miſſus in poſseſsionem ex actione hypothecaria, an interdictum, vti poſsidetis, contra turbatorem habeat, & num. 224.

221 Miſsus in poſseſsionẽ ex actione hypothecaria, poſsidet.

222 Dini & Baldi diſtinctio qaædam reiecta.

223 Baldi & Aretini traditio quædam improbata.

225 Iaterdictum, vti poſsidetis, an reddatar creditori miſso ia poſseſsionem ex primo decreto in executione ſententiæ diffinitiuæ.

226 Miſsus in poſseſsioaem ex primo decreto in executionẽ ſententiæ definitiuæ, noa poſsidet.

228 L. 3. C. qui potior. in pign. hab. intellectus.

229 Creditore vno miſso in poſteſsionẽ in pignore prętorio, & ceteri miſsi dicuntur.

230 *Pignus Prætorium in multis differre a iudiciali, diſſentientibus quibuſdam, num. 231.*

232 *L. properandum. §. ſin autem reus. C. de iud. ſenſus & intellectus.*

233 *Miſſum in poſſeſſionem ex inſtrumento crediti guarentigiato non poſſidere, contra Aretinum.*

234 *Interdictum, vti poſſidetis, an inquilino reddatur, dum in ſuo ædificare prohibetur.*

235 *Inquilinus interdicto, vti poſſidetis, non experitur cum turbans eum negat inquilinum poſſidere.*

236 *Seruitutem habens, quomodo experiatur interdicto, vti poſſidetis, & quomodo in eo concludat.*

237 *Remedium, vti poſſidetis, an reddatur domino contra inquilinum ædificare prohibentem.*

238 *Dominus inquilinum expellere poteſt, cum domum vult reficere.*

239 *Remedium vti poſſidetis, reddi domino fundi contra vicinum, qui vites traduxit.*

240 *Bartoli lapſus.*

241 *Iulij Pauli locus.*

242 *Remedium, vti poſſidetis, non reddi domino, qui protectum ſupra vicini ſolum poſſidet.*

243 *Proiectum & protectum quid.*

244 *Protecta pars domus.*

245 *Gloſſæ lapſus.*

246 *L. ſi duo. §. item videamus, ff. vti poſſidetis, intellectus.*

247 *Remediũ, vti poſſidetis, an ꝓ poſſeſſione cenaculi detur.*

248 *Cenaculum quid.*

249 *Remedium, vti poſſidetis, contra ſuperficiarium reddi.*

250 *Bartoli error.*

251 *L. ſi duo. §. ceterum, ff. Vti poſſidetis, ſenſus.*

252 *Remedium, vti poſſidetis, ſpoliatori an concedatur.*

254 *Spoliatori turbato ex interuallo, an reddatur interdictũ, vti poſſidetis.*

255 *Interdictum, vti poſſidetis, non reddi violento poſſeſſori.*

256 *Alexandri opinio confutata.*

257 *Spoliator poſſidens a tertio turbari debet.*

258 *Remedium, vti poſſidetis, an ceſſionario reddatur.*

559 *Ceſſionario iuris incorporalis redditur interdictum, vti poſſidetis, etiam ſi poſſeſſionem non apprehenderit.*

260 *Ceſſio in incorporalibus loco traditionis eſt.*

261 *Cedere eſt quaſi diſcedere.*

262 *Nattæ & Baldi expoſitio ad gloſ. l. 2. §. idem Nerua, ff. vti poſſidetis, probatur.*

263 *Ceſſionario rei corporalis reddi interdictum, vti poſſidetis, cum res tradita eſt etiam.*

264 *Interdicta ſunt actiones Prætoriæ.*

265 *Ceſſionario rei corporalis datur remedium, vti poſſidetis, contra cedentem.*

266 *Baldi doctrina in l. 2. col. 30. ff. de iureiur. declaratur.*

267 *Ceſſionario ſimplici an contra tertium turbantem reddatur interdictum, vti poſſidetis.*

268 *Ceſſionarius ex ſola ceſſione poſſeſſor non efficitur.*

269 *Gl. l. 2. §. idem Nerua, ff. vti poſſidetis, declaratur.*

270 *Doctores intelliguntur loqui ſecundum iura allegata.*

271 *Baldus conſi. 436. lib. 3. declaratur.*

272 *Rotæ Romanæ deciſio improbata.*

273 *Ceſſionarius rei corporalis non habet remedium, vti poſſidetis, contra tertium, ante poſſeſſionis apprehenſionẽ, etiam ſi ceſſa ſint iura omnia.*

274 *Verba, dedit & tranſtulit, quid operentur.*

275 *Rotæ Romanæ error.*

276 *Ceſſionarius habet remedium, vti poſſidetis, cum ex ſola ceſſione poſſeſſio transfertur.*

277 *Ceſſio a Principe facta, transfert etiam poſſeſſionẽ, Aut ſi eſt facta in præſentia rei ceſſæ, num. 278.*

279 *Statutum Vicentiæ libro 3. ſub rubri. de ceſſionibus, declaratur.*

280 *Statuta Patauij, Brixiæ, & Papiæ, de poſſeſ. turbata, an locum habeant pro ceſſionario turbato.*

281 *Remedium, vti poſſidetis, an reddatur hæredi, qui omniũ hæreditariorum poſſeſſionem non apprehendit.*

282 *Poſſeſſione vnius rei non apprehenſa, nõ cenſetur apprehenſa poſſeſſio alterius.*

283 *Interdictum, vti poſſidetis, reddi pro mobilibus cohærentibus immobilibus.*

284 *Mobilia cohærentia immobilibus cenſeri immobilia.*

285 *Interdictum, vti poſſidetis, non reddi pro turbatione facta in cloaca.*

286 *Interdictum, vti poſſidetis, reddi pro dãnis & intereſſe.*

287 *Verba hæc, quanti ea res eſt, quid ſignificent.*

288 *Statutum, quod ſoluatur gabella pro quacumque lite, quid erit pro lite poſſeſſionis.*

289 *Fructus percepti ante litem conteſtatam venire in iudicio, vti poſſidetis.*

290 *Remedium, vti poſſidetis, reddi contra turbantem non poſſidentem.*

291 *Tectorium quid.*

292 *Remediũ, vti poſſidetis, an reddatur cõtra diffamatorẽ.*

293 *Diffamator ſi non impedit poſſeſſorem, conueniri non poteſt interdicto, vti poſſidetis.*

294 *Diffamatio impedit, & vim turbatiuã infert aliquando.*

295 *Statuta punientia turbatores, an locum habeant contra diffamatorem.*

296 *Statutum Patauinum ſub rubr. de poſſ. turbata, c. Villanus, an contra diffamatorem locum habeat.*

297 *Remedium, vti poſſidetis, an locum habeat contra turbantem iudicialiter.*

298 *Praxis ad definiendum iudicium, vti poſſidetis.*

299 *Turbare eſt ius alterius obſcurum facere.*

300 *Statuta de turbata poſſeſſione, puniunt etiam litigantem ſine iuſta cauſa contra poſſeſſorem.*

301 *Remedium, vti poſſidetis, an reddatur contra eum, qui ab alio iniuſte poſſidet.*

302 *Interdictum, vti poſſidetis, an reddatur ciuiliter poſſidenti, qui emit ab eo, qui nec naturaliter, nec ciuiliter poſſidebat. Et an reddatur contra illum qui bona fide poſſidere cœpit, ab eo qui clam poſſidebat a iuſto poſſeſſore, num. 303.*

304 *L. ſi duo. §. non videor. ff. vti poſſ. intellectus.*

305 *L. 1. §. ſi tibi ff. de itiner. actuque priuat. intellectus.*

306 *Remedium, Vti poſſidetis, an reddatur contra turbantem nomine alterius.*

307 *Interdictum, vti poſſidetis, reddi contra eum, cuius nõie facta eſt turbatio, vt poſſeſſio ſit libera apud actorem.*

308 *Nominationi locus an ſit in interdicto, vti poſſidetis.*

309 *Remedium, vti poſſidetis, an reddatur, cum turbatio eſt facta per precarium. Et an reddatur pro finium diuiſione, num. 310. An reddatur eum miſſus in poſſeſſionem, errore miſſus eſt in poſſeſſionem alterius, num. 311.*

312 *Turbare dicitur qui cauſam dedit errori quo turbatio facta eſt.*

313 *Errore iuſto ductus ĩ poſſeſſionẽ, ſiue miſſus excuſat a vi.*

314 *Remedium, vti poſſidetis, an reddatur contra operarios.*

315 *Statutum Ferrariæ li. 2. de poſſ. turbata. dum punit reos an locum habeat contra operarios.*

316 *Iudex competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ, cum de poſſeſſione rei profanæ agitur.*

317 *Iudices duos eſſe poſſe in iudicio poſſeſſorio retinendæ.*

318 *Interdictum, vti poſſidetis, eſſe perſonale in rem ſcriptũ.*

319 *Iudex eſt is, in cuius territorio facta eſt turbatio.*

320 *Poſſidens in loco, ſi turbatur in itinere, coram iudice illius loci vbi turbatur, experitur iudicio retinendæ.*

321 *Turbatus in poſſeſſione poſita in confinio, coram vtroque iudice agit.*

322 *Contrahentes in confinibus, duos iudices habent.*

323 *Iudex laicus an ſit competens, cum poſſeſſorio rei eccleſiaſtica agitur.*

Laicus

Digitized by Google

324 Laicus turbans clericum in poſſeſſione rei eccleſiaſticæ coram iudice ſeculari conueniri poteſt.

325 Turbator laicus non poteſt declinare forum iudicis laici cum poſſeſſorio retinendæ poſſeſſionis eccleſiaſticæ conuenitur.

326 Qualitas perſonæ conueniendæ in foro ſortiendo inſpicitur, & nu. 351.

327 Iudex laicus competens eſt in poſſeſſorio rei beneficiariæ, ſecus cum de titulo principaliter agitur, nu. 328.

329 Cauſa poſſeſſoria eſt ſpiritualis, cum de titulo principaliter diſputatur.

330 Capitula petitorij coram laico deduci non poſſunt in cauſa poſſeſſoria beneficij eccleſiaſtici, quod ibi declaratur.

331 Iudex laicus in cauſa poſſeſſoria rei eccleſiæ de titulo poteſt incidenter cognoſcere.

332 Cauſa poſſeſſoria ſpiritualis non redditur, cum incidẽter de titulo agitur.

333 Titulus ſummatim probatur in cauſa poſſeſſoria rei eccleſiaſticæ.

334 Coloratum titulum quando probare ſufficiat in iudicio poſſeſſorio.

335 Titulum probare, & poſſeſſionem iuſtificare, differunt.

336 Iudicem laicum poſſe incidenter cognoſcere de cauſa ſpirituali. Aut cum euidenter de ea conſtat, nu. 337. Puta ex confeſſione aduerſarij, num. 338.

339 Confeſſio nocet ſolum confitenti beneficium eſſe ſui aduerſarij.

340 Iudicem laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali, cum de ea ex actis notorie conſtat.

341 Iudicem laicum cognoſcere an contractus ſit vſurarius, cum ex actis conſtat ita eſſe.

342 Iudex laicus non pronunciat laicum ſpoliatum poſſeſſione rei beneficiariæ, cum euidenter de non iure illius conſtat.

343 Iudex laicus cognoſcit in poſſeſſorio rei beneficiariæ aduerſario non opponente.

344 Iudex laicus cum de poſſeſſorio rei eccleſiaſticæ cognoſcit, quomodo ſuper titulo pronunciare debeat.

345 Iudex laicus pronunciãs ſuper cauſa matrimonij, quomodo id fiat.

346 Clericus laicum turbans in quaſi poſſeſſione rei beneficiariæ, coram quo conueniri debeat.

347 Clericum a laico iudice in ius vocari non poſſe.

348 Laicus laicum turbans in poſſeſſione rei eccleſiæ, coram indice laico conueniri poteſt.

349 Clericus clericum turbans in quaſi poſſeſſione rei beneficiariæ coram iudice laico conueniri non poteſt.

350 Clericum non poſſe citari coram iudice laico.

352 Perſona exempta, exemptas eſſe, res dẽr pſonæ acceſſoria.

353 Iudicem laicum ex conceſſione Pontificis poſſe cognoſcere de cauſis clericorum. Aut ſi iudex eccleſiaſticus eſt negligens, nu. 354.

355 Iudex laicus ſupplet negligentiam eccleſiaſtici.

356 Principem ſecularem liberare poſſe oppreſſos violentia iudicis eccleſiaſtici.

357 Galliæ & Hiſpaniæ obſeruantia, qua Principes laici tuẽtur oppreſſos potentia iudicis eccleſiaſtici.

358 Abbatis & Maria. Socin. ſen. opinio confutata.

359 Iudex laicus in auxilium iudicis eccleſiaſtici cognoſcit contra clericum turbatorem.

360 Brachium ſeculare quomodo, & quando a iudice eccleſiaſtico poſſit requiri.

361 Iudex eccleſiaſticus an competens ſit pro clerico turbato a laico.

362 Malefactores, verbum latiſſimum.

363 Raptor quis.

364 Inuaſor quis.

365 Cap. conqueſtus, de foro compet. declaratur.

366 Iudicem eccleſiaſticum cognoſcere de qualibet oppreſſione quæ fit a laico.

367 Turbare eſt opprimere.

368 Iudex eccleſiaſticus an cognoſcat contra laicum turbatorem clerici, cum vim non commiſit.

369 Violentiam ſemper ex turbatione committi.

370 Turbationem vim includere.

371 Iudex eccleſiaſticus non cognoſcit contra laicum turbatorem clerici, qui negat rem eccleſiæ eſſe.

372 Butrij traditio, & doctrina declarata.

373 Iudex eccleſiaſticus non eſt competens contra laicum turbatorem aſſerentem rem illam eſſe feudalem.

374 Clericum non eſſe priuilegiatũ in cauſa feudi ſecularis.

375 Iudex eccleſiaſticus contra laicum cognoſcit, etſi is alleget rem eccleſiæ eſſe rem feudi ſecularis, cum de cõtrario conſtat euidenter.

376 Iudex competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ poſſeſſionis rei feudalis.

377 Dominus feudi iudex eſt competens, cum duo vaſalli contendunt in dicio, Vti poſſidetis, de re feudali.

378 Domino feudi vtile eſt ſcire naturam feudi.

379 Poſſeſſio rei feudalis cum proprietati adminiculatur, a natura proprietatis non differt.

380 Poſſeſſionem rei feudalis non mutare naturam a proprietate ipſius feudi.

381 Iudices duo eſſe poſſunt in cauſa rei beneficiariæ,

382 Eccleſiæ cura communis eſt.

383 Poſſeſſionis cauſam eſſe præambulam cauſæ poſſeſſionis.

384 Cauſa delegata, tam poſſeſſionis quam proprietatis delegata cenſetur.

385 Poſſeſſionem rei ſpiritualis diuerſam eſſe a natura ipſius proprietatis.

389 Curtij iunioris lapſus.

387 Iudicem competentem eſſe dominum feudi, cum duo vaſalli de poſſeſſione rei feudalis contendunt. Item in cauſa proprietatis feudi inter duos vaſallos, nu. 388. Et iã inter duos vaſallos maiores cõtẽdentes de poſſeſſione feudi, nu. 389. Etiamſi feudum illud ſolũ habeant, n. 390.

391 Dominus feudi coactus inueſtire vaſallum, eſt adhuc iudex competens in cauſa illius vaſalli contendentis de poſſeſſione feudi cum altero vaſallo.

392 Iniuſtus in vno, præſumitur iniuſtus in altero.

393 Iudex ordinarius ſuſpectus non remouetur, ſed ei datur adiunctus.

394 Dominus feudi ſuſpectus non remouetur a iudicanda cauſa, ſed ei datur adiunctus, vel cauſam poteſt delegare.

395 Suſpectus in cognoſcendo, non eſt ſuſpectus in delegãdo.

396 Dominus feudi iudex eſt competens in cauſa poſſeſſion controuerſæ inter vaſallos, etiamſi vaſalli ſint clerici. Idem in cauſa proprietatis feudi in vaſallos clericos, numero 397.

398 c. ex tranſmiſſa, de foro comp. intellectus & declaratio.

399 Abbatis & Decij ratio quædam refutata.

400 Papa poteſt clericum in aliqua cauſa ſubijcere iuriſdictioni ſeculari.

401 Clericum ſubijci iuriſdictioni ſeculari ratione cõtractus.

402 Dominus feudi non eſt iudex in cauſa clerici vaſalli ſui, ſi alia eſt controuerſia quam feudalis.

403 Vaſallos contendentes inter ſe de poſſeſſione rei feudalis non poſſe prorogare iuriſdictionem alterius iudicis.

404 Iuriſdictionem domini feudi inter ſuos vaſallos contendentes eſſe iure ſpeciali tributam.

405 Iuriſdictio alterius iudicis, volente domino a vaſallis de poſſeſſione feudi contendentibus, prorogari poteſt.

406 Dominus feudi iudex eſt inter vaſallos contendentes de poſſeſſione feudi franci.

407 Vaſallum non eſſe liberum a iuriſdictione domini feudi, etiamſi feudum in aliquibus ſit francum.

408 Feudum francum effici quo ad commodum pecuniarium, non quo ad ſeruitia, & obedientiam erga dominum.

409 Clericus dominus feudi ſæcularis ius dicit inter ſuos vaſallos laicos de poſſeſſione feudi inter ſe contendentes. Quo caſu ſuſtinet perſonam laici, num. 410.

411 Vaſallus perſona miſerabilis, omiſſo iudicio domini feudi, poſſe adire iudicem eccleſiaſticum, cum in poſſeſſione feudi vexatur.

412 Reginam dici poſſe perſonam miſerabilem, iuxta ſuā conditionem.

423 c. ex parte B. de foro comp. intellectus & declaratio.

414 Domino feudi negligente adminiſtrare iuſtitiam, adiri poteſt ordinarius.

415 Iudice ſpeciali negligente adminiſtrare iuſtitiam, eius iuriſdictio ad ſuperiorem deuoluitur.

416 Dominum feudi eſſe iudicem ordinarium iure quodam ſingulari inter ſuos vaſallos.

417 Iudex ordinarius volente domino feudi cognoſcere poteſt de cauſa inter vaſallos de feudo contendentes.

418 Conſenſus domini feudi tacitus an ſufficiat, cum ordinarius iudex cognoſcit feudi cauſam inter vaſallos.

419 Dominus feudi nō eſt iudex inter vaſallos de feudi poſſeſſione contendentes, cum eorum vnus non oſtēdit titulū.

420 Iudex ordinarius cognoſcit inter vaſallos cōtendentes de feudo ex conſuetudine, vel ſuperioris lege. Aut ſi ſit controuerſia de poſſeſſione feudi plane ſeparata, num. 422.

421 Senatum Mediolanenſem cognoſcere de omnibus cauſis feudalibus.

423 Cauſæ duæ tantum ad feudum ſpectant, conſtitutio & priuatio.

424 Vaſallus agens ad pœnam & intereſſe aduerſus alterum vaſallum turbatorem, dominum feudi non habet iudicem cauſa.

425 Dominus feudi non eſt iudex competens inter vaſallos contendentes, ſi eorum vnus negat ſe vaſallum eſſe, & num. 426. Vti nec inter vaſallum & tertium de poſſeſſione feudi contendentes, num. 427.

428 Iuriſdictio domini feudi limitata eſt.

429 Dominus feudi non eſt iudex competens inter vaſallum & tertium, etiamſi is tertius vt vaſallus fuit citatus.

430 Citatus tamquam vaſallus, an teneatur comparere ad allegandum declinatoriam.

431 Vaſallus qui eſt in quaſi poſſeſſione vaſallagij, ſi citatur a domino feudi, tenetur comparere ad allegandum declinatoriam.

432 Domino feudi cum vaſallo contendente de poſſeſſione rei feudalis, pares curiæ cognoſcunt.

433 Pares curiæ cognoſcunt, cum de proprietate feudi eſt contentio inter dominum & vaſallum. Itidem inter dominum feudi ſpoliatorem, & vaſallum ſpoliatum, n. 434.

435 Iudices competentes inter dominum & vaſallum de feudi poſſeſſione contendentes, etiam ſi dominus non recognoſcat ſuperiorem, ſunt pares curiæ.

436 Ius dicere ſibi non debet de honeſtate, qui ſuperiorem nō recognoſcit.

437 Vaſallus cum ſe alterius vaſallum aſſerit, de cauſa feudi non cognoſcit dominus, ſed pares curiæ.

438 Pares curiæ cognoſcunt de cauſa domini feudi & vaſalli, etiamſi minoris gradus ſint.

439 Pares curiæ laici cognoſcunt de cauſa clerici vaſalli.

440 Pares curiæ vbi ſuſpecti ſunt, cognoſcit Ordinarius inter dominum feudi & vaſallum contendentes.

441 Pares curiæ cum teſtes eſſe debent, non cognoſcunt de cauſa inter dominum & vaſallum.

442 Pares curiæ non cognoſcunt de cauſa inter dominum & vaſallum, ſi vaſallus negat ſe vaſallum. Nec cognoſcūt inter dominum feudi, & vaſallum, cum alio iure quam feudali agitur, num. 443.

444 Iudex ordinarius cognoſcit inter dominum feudi & vaſallum, cum pares curiæ deficiunt. Aut cum ita conſuetudine vel conſtitutione principis ſtatutum eſt, nu. 445. vel ſi pares curiæ recuſant cognoſcere, num. 446.

447 Pares curiæ non cognoſcunt de cauſa feudi inter dominū & vaſallum, ſi adhuc fidelitatem non iurarunt.

448 Remediū, vti poſſidetis, quem iudicij ordinem requirat.

449 Probationes in iudicio, Vti poſſidetis, eſſe in vna dilatione faciendas.

450 Terminos ad producendum iura omnia eſſe aſſignandos in iudicio, vti poſſidetis.

451 Procurator turbati nomine experiri poteſt interdicto, vti poſſidetis.

452 Edictum de procuratoribus, permiſſorium eſſe.

453 Libellus offerri debet in iudicio vti poſſidetis. Et quidem cum concluſione. num. 454.

455 Libelli forma qualis in iudicio, vti poſſidetis.

456 Satiſdare de non turbando peti ſolet in libello dato in remedio, Vti poſſidetis.

457 Poſſeſſionis qualitas an ſit exprimenda in libello dato in remedio vti poſſidetis.

458 Poſſeſſionis qualitas exprimenda eſt in libello, cum intereſt aduerſarij ſcire pro qua turbatione agatur.

459 Tempus & locus turbationis in libello exprimi an dēat.

460 Tempus & locus turbationis exprimi debent, cum dolus turbantis arguitur.

461 Turbationis modus exprimi an debeat in libello.

462 Turbationis modus & qualitas deducta probari debet.

463 Turbationis modus debet exprimi, ſi ab aduerſario petatur. Aut cum dolus turbatoris arguitur, num. 464.

465 Bartolus & Baldus declarantur.

466 Statutum Brixiæ 153. in cri. ſub rub. de modo & forma procedendi in crimine inquietationis, declaratur.

467 Turbatio quot modis committatur.

468 Turbat qui negat aduerſarium poſſidere.

469 Dubia res efficitur per negationem.

470 Turbare ēt is dicitur, qui bona fide negat poſſeſſionē. Nō vero qui ſimpliciter negat aduerſarium poſſidere, num. 471. Nec qui negat narrata in libello actoris, nu. 472. Aut cū criminaliter agitur, et poſſeſſio negatur, n. 473.

474 Turbare an dicatur, qui ex decreto iudicis inualido alterius poſſeſſionem ingreditur.

475 Turbat, qui ſequeſtrum contra poſſeſſorem impetrat.

476 Turbat colonus dominum, cum alteri fructus tradit.

477 Turbationem non infert ſimplex ceſſatio ſolutionis.

478 Actiones ex delicto deſcēdentes nō dari ex ſolo nō facto.

479 Moram non cauſat ſimplex ceſſatio.

480 Spoliari, non autem turbari is dicitur, cui ſolutio penſionis negatur.

481 Turbat, qui fundum alteri locauit, vel fructus rei meæ percipit, nu. 482. Aut qui aufert de re mea, num. 483. Qui aſſerit ſeruitutem ſibi deberi de re mea. num. 484. Qui impedit me vti ſeruitute mea, num. 485. Qui colit & arat fundum meum. nu. 486. Qui me impedit re mea vti, nu. 487. Qui minas colonis infert, nu. 488. Vel qui ſepem facit, vel foſſam fodit, nu. 489. Qui alterius poſſeſſionem eo inuito ingreditur, num. 490. Qui rem alterius vendit, nu. 491. Qui ædificare prohibet, num. 492. Qui ſeminat fundum alterius, num. 493. Qui in alieno plantat, nu. 494. Qui arbores incidit, nu. 495. Qui eligit vel præſentat patrono inconſulto, nu. 496. Qui cenſum præſtare prohibet. n. 497. Qui ſe opponit, nu. 498. Qui agricolas inducit in poſſeſſionē rei alterius, n. 499. Qui me abſente ingreditur poſſeſſionem meam, nu. 500. Qui vendit res permiſſas vni ſolum vendere, num. 501. Qui inſignia delet, nu. 502. Qui impedimentum & moleſtiam infert, nu. 503. Qui poſſeſſori reſiſtit, nu. 504.

505 Statutum Papiæ de poſſeſſione turbata, declaratur.

506 Interdicto, vti poſſidetis, agens exprimere an debeat modum deſiſtendi a turbatione.

507 Interdictum, Vti poſſidetis, cumulari an poſſit cum illo vnde vi.

Accu-

508 *Accuſatus de vi turbatiua, conueniri etiam poteſt interdicto, vnde vi.*

509 *Remedium, vti poſſidetis, an cum illo adipiſcendæ poſſit cumulari.*

510 *Remediũ, vti poſſidetis, quod datur ſi lite pendente actor ſpolietur, quomodo in iudicio tractabitur.*

511 *Remediũ, vti poſſidetis, quõ cũ petitorio cumulari poſſit.*

512 *Poſſeſſoriam retinendæ ab actore cum iam propoſito non cumulari.*

513 *L. exitus, ff. de acqu. poſſ. declaratur.*

514 *Beroi leuis quædam conſideratio reiecta.*

515 *Poſſeſſorium retinendæ cũ petitorio prius propoſito ex reſcripto principis ſimul cumulari & tractari non poteſt.*

516 *Contraria duo ſimul eſſe non poſſunt.*

517 *Deus & lex efficere non poſſunt, vt duo pugnantia ſimul ſint.*

518 *Poſſeſſorium retinendæ ex partium conſenſu, cum petitorio ab eodem actore cumulari non poſſe.*

519 *Poſſeſſorium retinendæ mixtum ab eodem actore, cum petitorio cumulari non poſſe.*

520 *Butrij conſideratio exploſa.*

521 *Conciliatio opinionum ex auctoris ſententia.*

522 *Poſſeſſorium retinendæ reſpectu diuerſæ poſſeſſionis, poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio.*

523 *Cumulatio poſſeſſorij & petitorij admittitur, ceſſante regula contrarietatis.*

524 *Poſſeſſoriam retinendæ ratione poſſeſſionis deinde quæſitæ, poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio.*

525 *Poſſeſſorium retinendæ cumulari poſſe cum petitorio ab eodem actore poſſidente per alium.*

526 *Poſſeſſorium retinendæ prius propoſitum, non admittit cumulationem petitorij ab eodem actore.*

527 *Poſſeſſorium retinendæ prius propoſitum ab actore, reſpectu diuerſæ poſſeſſionis cum petitorio cumulatur.*

528 *Fabij opinio reiecta.*

529 *Cumulatur poſſeſſorium retinendæ cum petitorio, cum poſſeſſio aſſeritur deperdita ante litem conteſtatam.*

530 *Petitorium cum poſſeſſorio cumulatur, cum poſſeſſio dicitur deperdita poſt litem conteſtatam.*

531 *Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio ab eodem actore, in eodem libello cumulari an poſſit?*

532 *Petitorio ab vno propoſito, & poſſeſſorio retinendæ ab altero, quomodo procedatur.*

533 *Poſſeſſorium retinendæ ab vno, & petitorium ab altero diuerſis reſpectibus cumulari poſſe.*

534 *Poſſeſſorium retinendæ cumulatur cum petitorio, cum actor aſſerit ſolum ſe turbari.*

535 *Poſſeſſorio retinendæ prius ab vno propoſito, & ab altero poſtea petitorio, prius poſſeſſorium diſcutitur.*

536 *Poſſeſſorium retinẽdæ cum petitorio diuerſis reſpectibus a diuerſis cumulari.*

537 *Cumulatio petitorij & poſſeſſorij retinendæ non admittitur eodem tempore ab eodem.*

538 *Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio, cum vterque aſſerit ſe poſſeſſorem & dominum, non cumulatur.*

539 *Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio cumulatur, cum agitur de re incorporali.*

540 *Confeſſoriam non aduerſari iudicio poſſeſſorio retinẽdæ.*

541 *Cumulationem petitorij & poſſeſſorij in incorporalibus admitti, ſicut & in cauſis beneficialibus, num. 542. & cum poſſeſſorium petitorio fomentum tribuit, nu. 543.*

544 *Reſcriptum impetrans ſuper petitorio, an ad poſſeſſorium tranſire poſſit.*

545 *Poſſeſſorio retinendæ renunciaſſe an dicatur tenens, qui petitorium poſuit.*

546 *Poſſeſſorij renunciatione, liti ſolum cenſeri renunciatũ.*

547 *Tacens conſentire dicitur in iudicialibus.*

548 *Sententia definitiua ſuper poſſeſſorio renunciato, ferri an debeat.*

549 *Accuſatio criminalis de poſſeſſione turbata cum remedio ciuili vti poſſidetis, cumulari an poſſit?*

550 *Actio iniuriarum criminalis de iure communi ſolum datur contra turbatorem.*

551 *Iudicis officium poſſe implorari in iudicio turbatæ poſſeſſionis pro damnis & expenſis, ac intereſſe.*

552 *Iudicium ciuile & criminale pro poſſeſſione turbata cumulari an poſſit.*

553 *Iudex maleficiorum incidenter poteſt cognoſcere de cauſa ciuili turbatæ poſſeſſionis.*

554 *Cauſam criminalem & ciuilem pro poſſeſſione turbata cumulare, vtile admodum eſt.*

555 *Lis conteſtari debet in iudicio, vti poſſidetis.*

556 *Agens, vti poſſidetis, quid habeat probare.*

557 *Poſſidens ante litem cõteſtatam, præſumitur etiam poſſidere tempore litis conteſtatæ.*

558 *Poſſeſſio tempore litis conteſtandæ in iudicio, vti poſſidetis, probare debet, etiamſi vere lis non eſſet conteſtãda.*

559 *Turbatio probari debet ab agente remedio, vti poſſidetis.*

560 *Poſſeſſio quibus probationibus probari poſſit.*

561 *Poſſeſſionem immobilium probari ex ſola inſiſtentia.*

562 *Poſſeſſio domus ſola inhabitatione probatur.*

563 *Poſſeſſionem probari ex agrorum cultura, aut fructuum perceptione nu. 564. etiam alterius manu facta, n. 565.*

566 *Fructus perceptos iure familiaritatis non probare poſſeſſionem.*

567 *Poſſeſſionem probari ex perceptione penſionis. Collectæ ſolutione, num 568. Clauium traditione, nume. 569. Ex deſcriptione facta in libro æſtimi, num. 570.*

571 *Poſſeſſionem non probat inueſtituræ vel locationis inſtrumentum.*

572 *Locatio cum ſolutione mercedis poſſeſſionem probat.*

573 *Locationum plura inſtrumenta poſſeſſionem probant.*

574 *Inſtrumentum antiquum locationis probare poſſeſſionẽ.*

575 *Poſſeſſionem probari in inſtrumento miſſionis, & vſu rei, num. 576.*

577 *Poſſeſſionem mobilium probari traditione vel retentione clauium.*

578 *L. clauibus. ff. de contrah. empt. ſenſus.*

579 *Poſſeſſionẽ incorporaliũ probari inſtrũto iuratæ fidelitatis.*

580 *Poſſeſſionem incorporalium probari inſtrumento liberationis a fidelitate.*

581 *Poſſeſſionem ſeu quaſi iuriſdictionis, probari ex onerum præſtatione, per exactionem gabellarum, nu. 582. Fama in antiquis, num. 583.*

584 *Poſſeſſio, ſeu quaſi, iurium eccleſiæ, traditione clauium eccleſiæ probatur.*

585 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem ex actibus iuriſdictionalibus probari: puta captura delinquentium, & erectione furcarum, num. 586. Ex nominatione, num. 587.*

588 *Remedio, Vti poſſidetis, agens, an poſſeſſionem iuſtificare debeat, probat titulum, cum ſine eo poſſidere non poteſt, num. 589.*

590 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem allegans, eam titulũ iuſtificare debet.*

591 *Remedium, vti poſſidetis, non reddi laico pro quaſi poſſeſſione decimarum. Nec reddi laico ſpoliato quaſi poſſeſſione decimarum, num. 592.*

593 *Remedium retinendæ, pro quaſi poſſeſſione beneficij non reddi, niſi illa titulo iuſtificetur.*

594 *Colorari poſſeſſio quando dicatur.*

595 *Coloratus titulus quis, & quis quaſi coloratus & diſcoloratus.*

596 *Poſſeſſionem, ſeu quaſi, beneficij colorari confeſſione aduerſarij.*

597 *Coloratur quaſi poſſeſſio beneficij ſententia lata in petitorio, probando titulũ antiquum deperditum, nu. 598.*

599 *Iudicis arbitrio relinqui, qui dicatur titulus antiquus, & ſi amiſſus, iuramento probatur.*

600 *Remedio, vti poſſidetis, agens probare an debeat, quod non vi, non clam, non precario poſſidet.*
601 *Mala fides non præſumitur.*
602 *Reus conuentus interdicto, Vti poſſidetis, quid probare debeat, vt obtineat.*
603 *Interdicto, Vti poſſidetis, ageas, an probare debeat aduerſarium dolo turbaſſe.*
604 *Turbantis dolus neceſſario non probatur, cum ciuiliter agitur, vti poſſidetis. Secus cum agitur, vt is reus condemnetur ad damna & intereſſe, num. 605.*
606 *Turbãtis dolus probari an debeat, cum criminaliter agitur contra eum.*
607 *Statuta punientia turbãtes alterius poſseſſionem, pęnas ſubrogaſſe loca pęnarum iuris communis.*
608 *Cauſa dicitur criminalis, cum de poſſeſſione turbata accuſatur reus ex ſtatutorum diſpoſitione.*
609 *Ripæ opinio exploſa.*
610 *Matheſ. notab. 7. declaratur.*
611 *Doli probatio requiritur in actione iniuriarum.*
612 *Dolus probari debet, cum ſtatutum pęnam indicit corporalem turbatori alterius poſseſſionis.*
613 *Statutum puniens turbatorem perſonæ, dolum probari requirit.*
614 *Statutum puniens turbationem illatam in rem, latam culpam ſolum probari neceſſario requirit.*
615 *Bart. conſi. 91. num. 6. lib. 1. declaratur.*
616 *Bart. l. 3. §. quod Prætor. ff. ne quis eum, &c. declaratur.*
617 *Dolum turbatoris quis probare teneatur.*
618 *Dolus turbatoris probatur, ex quo ſcit alterũ poſſidere.*
619 *Scientia alterius poſſeſſionis ex vicinitate & ſimilibus probatur.*
620 *Turbatoris dolus arguitur, cum in caſu illicito occupet.*
621 *Dolo non turbaſſe quomodo accuſatus probare poſſit.*
613 *Cauſa leuis excuſat turbatorem a dolo.*
624 *Cauſa iniuſta quod non excuſet a pœna legali.*
625 *Statuta Papiæ & Brixiæ, de turbata poſſ. dum puniunt turbatores ceſſant ſi cauſa iuſta turbandi probatur.*
626 *Turbãtis dolus excuſatur, ſi is credebat vere ſe poſſidere.*
627 *Poſſeſſio naturam contractus ſapit.*
628 *Turbantis dolus excuſatur, ſi probatur iure familiaritatis poſſeſſionem ingreſſum fuiſſe.*
629 *Socius ingrediens poſſeſſionem, excuſatur a dolo.*
630 *Dolus turbatoris ceſsat, cum alterius mandato is eſt poſſeſſionem ingreſſus. Aut cum virtute contractus accuſatus ille eſt ingreſſus poſseſſionem. num. 631.*
632 *Criminalis accuſatio cur ceſſet, cum virtute cõtractus accuſatus de turbata poſſeſſione eſt ingreſſus poſſeſſionẽ.*
633 *Decretũ Mediolani, quod criminaliter non procedatur, cum res habet originem a contractu, declaratur, n. 644.*
634 *Contractus inualidus an excuſet a dolo accuſatum de turbata poſſeſſione.*
635 *Contractus inualidus apparẽte inualiditate, præſumptione iuris excuſat turbatorem a dolo.*
636 *Mala fides præſumitur in contrahente minus ſollẽniter.*
637 *Ruſticitas excuſat.*
638 *Contractus nullus notorie non excuſat a pœna turbatæ poſſeſſionis.*
639 *Titulus nullus pro titulo eſt.*
640 *Iudicis licentiam excuſare a pœna turbatæ poſſeſſionis. Etiam falſa ex cauſa conceſſam, num. 641.*
642 *Licentiam iudicis nullam excuſare a pęna turbationis.*
643 *Licentiam iudicis nullam defectu iuriſdictionis non excuſare a pœna turbatæ poſſeſsionis.*
645 *Teſtatoris licentia excuſat a turbata poſſeſſione.*
646 *Statutum puniens turbatorem reiecta tituli allegatione, punit etiam ſi licentia teſtatoris aliàs excuſet.*
648 *Fama publica excuſat a pęna turbatæ poſſeſſionis.*
649 *Prælatus occupans bona ſui anteceſſoris, a pęna turbatæ poſſeſſionis excuſatur.*
650 *Sententia lata in petitorio excuſat a pęna turbatæ poſſeſſionis, ſicut & proteſtatio, num. 651.*
652 *Turbatione poſſeſſionis nõ infertur ex ſimplici cultura.*
653 *Cauſa vt excuſet a turbata poſſeſsione probari debet.*
654 *Cauſa iuſta nõ excuſat a violẽta turbatione poſſeſſionis.*
655 *Cauſa iuſta non excuſat a turbatione poſſeſſionis, cum turbator non deſiſtit cognita falſitate cauſæ.*
656 *Cauſa iuſta quando litigantem excuſet ab expenſis.*
657 *Turbator ob cauſam iuſtam non punitur ratione præteritæ turbationis, superuenienti cognitione cauſæ falſæ.*
658 *Litigans excuſatur ab expenſis præteritis, poſtquam ſuperuenit cognitio ſuæ iniuſtitiæ.*
659 *Præſumitur in lite perſeuerãtem ſine iuſta cauſa, a principio malam cauſam fuiſſe.*
660 *Auctoris diſtinctio, quomodo litigãs ex cauſa iniuſta ſuperuenienti ab expenſis excuſetur.*
661 *Guid. Papæ, Decij & Cranettæ opinio defenſa.*
662 *Bart. Baldi, ac Cagnoli doctrina declarata.*
663 *Exceptio, quod vi, clam, & precario poſſideat, obijci quando poſſit contra agentem remedio, vti poſsidetis.*
664 *Bart. in l. 1. §. vlti. num. 4. ff. vti poſsid. declaratur.*
665 *Exceptio, quod vi aut clam obijci an poſſit poſt litem conteſtatam in remedio, vti poſsidetis.*
666 *Exceptio ſpolij duobus modis obijci poteſt. Et in vim peremptoriæ exceptionis obijci poteſt, num. 667.*
668 *L. ſi quis in tantam, C. vnde vi, declaratur.*
669 *Interdictũ, vti poſſidetis, ſi primo proponatur, & deinde ab aduerſaria illud recuperandæ, quo procedendum ſit.*
670 *Spolium propoſitum per modum exceptionis in iudicio retinendæ, an illud ſuſpendat.*
671 *Exceptio dominij obijci an poſſit contra agentem remedio, vti poſsidetis, & num. 672. 673.*
674 *Exceptio ſtatim probanda impedit ſententiæ executionẽ. Non impedit ſpoliatum reſtitui, num. 675.*
676 *Alexandri diſtinctio & doctrina reiecta.*
677 *Beroij diſtinctio & doctrina exploſa.*
678 *Mixtum a fauorabiliori nomen & vim ſumit.*
679 *Retentio facilius quam acquiſitio admittitur.*
681 *Exceptio dominij, quæ in remedio recuperandæ admittitur, pariter recipitur in remedio retinendæ.*
682 *Exceptio dominij recipitur ĩ remedio, vti poſsidetis, actore non contradicente, & in beneficialibus, num. 683.*
684 *Exceptio dominij in remedio, vti poſſidetis, habente vim iuris realis, admittitur.*
685 *Exceptio dominij quæ per ſñiam latam in petitorio probari poteſt, an obijci poſſit in remedio. vti poſsidetis.*
686 *Sententia lata in petitorio, obſtat agenti remedio recuperandæ poſſeſſionis.*
687 *Spoliatorem grauius delinquere ipſo turbatore.*
688 *L. naturaliter, §. nihil cõmune, de acqu. poſſ. intellectus.*
689 *L. 1. in fi. ff. de vti poſsid. ſenſus.*
690 *Conciliatio opinionum ex Ripæ ſententia comprobata.*
691 *Coraſij opinio quædam aduerſus Ripam confutata.*
692 *Exceptio dominij, de quo cõſtat per confeſſionẽ poſſeſſores agẽtis, obijci an poſsit agẽti remedio vti poſsidetis.*
693 *Exceptio dominij, de quo conſtat per inſtrumentum, vel ex teſtibus obijci poteſt in remedio, vti poſſidetis.*
694 *Confeſsionem in beneficialibus, non nocere confitenti vt poſſeſsione priuetur, & illa adiudicetur aduerſario.*
695 *Poſſeſſorem beneficij, de cuius non iure conſtat, poſſe dare obiectus contra aduerſarium, vt eum a ſua intentione depellat.*
696 *Remedium retinendæ in beneficialibus eſſe fauorabilius remedio retinendæ.*
697 *Exceptio dominij cauſata a renunciatione agentis, vti poſſidetis, obijci an poſsit contra eum.*
698 *Dominij exceptio cauſata a renunciatione facta ante turbationem poteſt obijci agenti interdicto, vti poſsidetis.*
699 *Exceptio renunciationis dominij factæ coram iudice*

obijci

Digitized by Google

obijci poteſt agenti interdicto, vti poſſidetis.
700 Exceptio renunciationis dominij metu factæ non poteſt obijci agenti interdicto, Vti poſſidetis.
701 Renunciationis dominij exceptio non poteſt obijci agenti interdicto, Vt poſſidetis, cum ignoratur an ſponte facta ſit. Aut de qua clare non conſtat. nu. 702.
703 Exceptio renunciationis dominij obijci non poteſt in iudicio retinendæ, et ſi offerantur probationes incontinenti.
704 Exceptio ſpoliationis an obijci poſſit contra hoc remedio agentem.
705 Reconuentionis exceptio obijci an poſſit in remedio, Vti poſſidetis.
706 Præſcriptionis exceptio obijci an poſſit in remedio, Vti poſſidetis.
707 Actio quomodo perpetua dicatur.
708 Interdictum, vti poſſidetis, annale eſſe ratione intereſſe, & damnorum turbationis factæ.
709 Statutum Brixiæ 153. in crimina. lib ſub rubr. de modo & forma procedendi in crimine inquietationis. &c. declaratur.
710 Præſcriptionis exceptio in iudicio, vt poſſidetis, cauſa beneficiariæ, etiam vltra annum obijci poteſt.
711 Exceptio criminis obijci non poteſt in iudicio, vti poſſid.
712 c. item cum quis, de reſt. ſpolia. ſenſus.
713 Interdicti vti poſſidetis, cauſam ante criminis iudicium eſſe definiendam.
714 Sententiæ forma quæ ſit in iudicio, vti poſſidetis.
715 Sñia ĩ remedio, vti poſſidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore.
716 Sententia pro vtroque poſſeſſore, proprietario. ſ. & fructuario, ferri poteſt in iudicio, vti poſſidetis.
717 Sententia in iudicio, vti poſſidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore contra iniuſte poſſidentem ab altero.
718 Poſſeſſionem melioribus rationibus probans ceteris paribus obtinet in iudicio poſſeſſorio, Vti poſſidetis.
719 Probationes meliores & validiores quę in iudicio, vti poſſidetis.
720 Teſtes non ſubditos eſſe meliores ſubditis ad probandum poſſeſſionem.
721 Teſtibus veriſimiliora deponentibus credi.
722 Probatio efficacior eſt illa, cui lex adſiſtit.
723 Teſtes rei in iudicio, vti poſſideтis, eſſe digniores.
724 Actoris & rei partes vterque litigantium iudicio, vti poſſidetis, ſuſtinet, & nu. 771.
725 Poſſeſſionem antiquiorem probans in indicio, vti poſſidetis, ceteris paribus, obtinet.
726 Poſſeſſio magis recens pręſumitur clandeſtina.
727 Poſſeſſionem antiquiorem probans in indicio, vti poſſidetis, obtinet, etiamſi aduerſarius probet titulũ antiquiorem, vel iuniorem titulum. nu. 728.
729 Poſſeſſor titulatus, vitioſam poſſeſſionem habere poteſt.
730 Poſſeſſor titulatus iunior præfertur antiquiori ſine titulo in beneficialibus.
731 Beneficialis cauſa poſſeſſoria cauſam proprietatis habet annexam.
732 Statutum Brixiæ 98. in ciuil. ſub rub. de antiq. poſſ. &c. declaratur.
733 Poſſeſſio titulata ceteris paribus præfertur in iudicio, vti poſſidetis.
734 Titulum habens, potiora iura habet.
735 Proprietatis capitula, & poſitiones admitti in iudicio poſſeſſorio, vti poſſidetis.
736 Poſſeſſio titulata antiquiori titulo, ceteris paribus, præfertur in iudicio, vti poſſidetis.
737 Tituli prioritas in iudicio poſſeſſorio quomodo probetur.
738 Poſſeſſor titulum melius probans, ceteris paribus, obtinet in indicio, vti poſſidetis.
739 Sententia quæ ferri debeat in poſſeſſorio retinendæ, cum omnia paria ſunt.
740 Sñia hæc, vti poſſidetis, ita poſſideatis, ferri non poteſt.
741 Cępollæ cautela 100. confutata.
742 Poſſeſſio ſequeſtrari an debeat quando ignoratur quis iuſtius poſſideat in indicio, vti poſſidetis.
743 Sorte dirimi an debeat dubia quæſtio poſſeſſionis.
744 Quęſtio facti ſorte non dirimitur.
745 Poſſidere, ſeu in poſſeſſione eſſe, quæſtio facti eſt.
746 Iudex ſorte cũm inuitis contendentibus nõ determinat.
747 Sorte dirimi non oportere cauſas beneficiales.
748 Iudex ſuper ſedere an debeat in cauſa dubia poſſeſſoria.
749 Protagoræ ſophiſtæ, & Euathlij diſcipuli inexplicabilis contentio, quo modo a iudicibus definita.
750 Areopagitarum in re valde dubia iudicium.
751 Gellij de difficili controuerſia iudicium.
752 Iudicem interdũ poſſe pronũciare, ſibi de cã non liquere.
753 Speculatoris opinio confutata.
754 L. idem Pomponius §. vlt. ff. de arbit. declaratur.
755 Diuidere poſſeſſionem inter contendentes an debeat iudex, cum inexplicabilis eſt contentio.
756 Fructuarios duos æque poſſidere poſſe, & partes per cõcurſum facere.
757 Bartoli opinio reiecta.
758 Reũ eẽ in dubio abſoluendũ in cauſa dubiæ poſſeſſionis.
759 Sententiã pro reo abſolutoriam in dubio eſſe ferendam.
760 Actor vel reus nõ iudicatur ex eo qđ prius ꝓuocauerit.
762 Iudicis arbitrio cauſa dubia poſſeſſionis an definiri poſſit
763 Gratificationi locum eſſe in maxime dubijs.
764 Iudicem poſſe eligere opinionẽ q̃ vult in maxime dubijs.
765 Baldus conſ. 420. lib. 1. declaratur.
766 Iudicem in arbitrarijs mouere non oportere amicitia, vel alio animi motu.
767 Iudicem non eſſe apud Deũ tutum, qui ſola amicitia ductus, in arbitrariis pro amico iudicat.
768 Peccatum eſſe, quod non eſt ex fide.
769 Iudex arbitrium habens, vni nõ auſert, vt alteri tradat.
770 Poſſeſſionem maxime cõtrouerſam, nemini adiudicari.
771 Aymonis Sabaudiæ Comitis iudicium inter Venetos, & Genuenſes.
772 Poſſeſſionis beneficialis quæſtio quomodo dirimi poſſit.
773 Gratificare non poſſe alteri contendentiũ in beneficialib.
774 Gratificationi locũ nõ eſſe, niſi in caſib. a iure expreſſis.
775 Principem adeundum eſſe in quæſtionibus perplexis.
776 Principẽ poſſe in gratioſis, & beneficialib. cui vult gratificari.
777 Tyberij Cæſaris iudicium.
778 M. Syluij Otthonis liberalitas, & iudicium.
779 Salomonis iudicium.
780 Actor condemnari an poſſit, ne in poſterum turbet, ſi nõ poſſidet, & reus poſſidet, & in iudicio obtinet.
781 Reus abſolutus, quia actor poſſeſſionẽ non probauit, non condemnatur actor, ne in poſterum reum turbet.
782 Silentium imponi poteſt perpetuũ actori retinẽdæ poſſeſſionis, ſi reus ſe poſſidere probauit, & actor nõ ꝓbauit.
783 Agens remedio, vti poſſidetis, ſi reus nõ probauit ſimpliciter ſe poſſidere, non cõdemnatur actor ad nõ turbãdũ.
784 Agens ſi detinet ſolum cum agit remedio, vti poſſidetis, reus abſoluitur, nec condemnatur ad non turbandum.
785 Interdicto, vti poſſidetis, cũ agitur, & vterque iuſte poſſidet, atque vincit.
786 Remedio, vti poſſidetis, cum agitur, obtinet etiam qui iniuſte poſſidet ab alio, quam ab aduerſario.
787 Iudex in iudicio vti poſſidetis, cõdemnare an poſſit actorem erga reum ius fouentem, etiamſi is reus nihil petat.
788 Interdictum, vti poſſidetis, pro re vna ſi eſt propoſitum, & pro re altera illud, vnde vi, ab aduerſario, an ſuper vtroque ſit pronunciandum.
789 Poſſeſſoriũ retinẽdę, cũ concurrit cum illo recuperandæ, prius pronũciatur ſup illo retinẽdæ, de quo cõſtat prius.
790 Poſſeſſorium recuperandæ prius definitur, ſi prius conſtat de ſpolio, quam de turbatione in illo retinendæ.
791 Sententia eluſoria eſſe non debet.

Tur-

792 *Turbatione & ſpoliatiane ſimul probata, ſuper quo indicio ſit pronunciandum.*
793 *L.1.§.vlt.ff.vti poſſid.ſenſus.*
794 *Innocentij conſideratio ad l.1.§.vlt.ff.vti poſſid.exploſa.*
795 *Negatiuam poteatius negare.*
796 *Spoliator ab altero ſpoliatus interdicto, vnde vi, experiri poteſt.*
797 *Poſſeſſionem iniuſtam ſpoliatori non prodeſſe.*
798 *Spoliato licet ſpoliatorem turbare. Et quidem impune, n. 800. quod negat Innocentius, nu. 799.*
801 *Sententię forma cum ſpoliatus turbans cōdemnatur, vel abſoluatur.*
802 *Spolij exceptio non prodeſt turbatori, qui ſolum probauit ſpoliatorem vi ab alio poſſidere.*
803 *Sentētia qualis fieri debeat, cum aduerſus poſſeſſorē turbatum agentem remedio, vti poſſidetis, obijcitur exceptio ſpoliationis, & nu. 804.*
805 *Sententia lata in iudicio, vti poſſidetis, an exceptianem pariat in remedio recuperandę. Solum prohibet moleſtationem, & turbationem, nu. 806. Alteri non præiudicat num. 807. Et an pariat exceptionem in iudicio petitorio, nu. 808.*
809 *Sentētia qua ſub forma ferri debeat cum petitorio, & poſſeſſorio, vti poſſidetis, ſimul actum fuit.*
810 *Poſſeſſionis reſtitutio qualis ſit, lata ſententia ſuper petitorio & poſſeſſorio retinendę.*
811 *Turbator condemnatus iudicio, vti poſſidetis, ad non perturbandum, cogi an poſſet præſtare cautionem de non turbando in futurum.*
812 *L. vnica C. vti poſſidetis, intellectus.*
813 *Ciceronis locus in orat. 3. in Verrem.*
814 *Aſconii locus.*
815 *Iulij Pauli locus.*
816 *L. pen. ff. de aqua quotid. & æſti. intellectus.*
818 *Cautio de non turbando, perpetua an ſit.*
819 *Turbator aſſerens ſe noua ex cauſa turbare, an ſit audiēdus ſemel lata contra eum ſententia.*
820 *Sententia abſolutoria ferri an debeat pro reo, qui fatetur agentem interdicto, vti poſſidetis, poſſidere.*
821 *Iaſonis inconſtantia.*
822 *Turbatorem condemnari debere ad intereſſe, ratione præteritæ turbationis.*
823 *Sententia lata pro agente remedio, Vti poſſidetis, an ſuis hæredibus proſit.*
824 *Succeſſorem vti acceſſione ſui authoris.*
825 *Sententiam extendi & ad ſucceſſores.*
826 *Poſſeſſio caſtri non mutatur mutata caſtrum poſſidentis perſona.*
827 *Eccleſia acquiſita vel caſtra, cenſetur acquiſita, & quaſi poſſeſſio ſubiectionis ſine apprehenſione.*
828 *Sententia lata in iudicio, vti poſſidetis, exequi an poſſit contra hęredes & ſucceſſores.*
829 *Hæredis factum dicitur nouum factum in iudicio poſſeſſorio retinendæ.*
830 *Ioan. Fabri opinio confutata.*
831 *Interdicta omnia eſſe in rem ſcripta.*
832 *Poſſeſſio vitioſa nō iudicat ex parte hæredis ad defunctū.*
833 *Succeſſor turbatoris condemnati ſi de nouo turbat, debet probare ſe ex noua cauſa turbare.*
834 *Sentētia lata ī iudicio, vti poſſidetis, nocet ſucceſſoribus ratione damnorum & intereſſe factæ turbationis. Et nocet ſucceſſoribus poſt trigiata annos.*
836 *Silentiū perpetuum imponere an poſſit iudex turbatori.*
837 *Iudex cum aliquid mandat, definitiue mandare videtur.*
839 *Sententia, qua perpetuum ſilentium imponitur, an ſit definitiua, vel interlocutoria.*
840 *Sententia de mittendo aliquem in poſſeſſionem ex ſecundo decreto eſſe deffinitiuam.*
841 *Sententiam latam in remedio adipiſcendæ ex interdicto, quorum bonorum, eſſe definitiuam.*
842 *Sententiam latam in poſſeſſorio retinendæ incidēter tractato, eſſe interlocutoriam.*
843 *Appellare an liceat a ſnīa lata in iudicio, vti poſſidetis.*
844 *Appellari non poſſe a lata ſententia, ne ſcholaris turbetur in ſua habitatione.*
845 *Sentetia lata pro reo in petitorio, & poſſeſſorio pro actore, an interim ſententia poſſeſſorij exequetur.*
846 *Sententia lata pro reo, quia actor non probauit, tunc ſententia poſſeſſorii pro actore exequetur.*
847 *Sentetia lata in poſſeſſorio, ſi reus obtinuit in petitorio factis ſui iuris probationibus exequenda an ſit.*
848 *Sententia lata in poſſeſſorio beneficiali retinendæ, nō eſt exequenda, ſi actor nihil probauit.*
849 *Sentetia lata in petitorio pro reo, & in poſſeſſorio pro actore, ſi actor appellauit, an ſententia poſſeſſorii executioni mandabitur.*
850 *Petitorii pendentia non impedit poſſeſſorii executionē.*
851 *Reſtitui in integrum an minor poſſit, aduerſus ſententiā contra ſe latam in iudicio, vti poſſidetis.*
852 *Minor læſus per ſententiam reſtituitur. Item læſus per contractum, num. 853.*
854 *Reſtitutio in integr. non cenſetur reiecta, etiamſi nullitas reiecta, ſit.*
855 *Reſtitutionem in integr. non procedere a pari cum ſnīa.*
856 *L. præſes. ff. de minor. intellectus.*
857 *Minor ſine tutore litigare poteſt in cauſa poſſeſſoria.*
858 *Reſtitutio in integrum non conceditur pro leui læſione.*
859 *Reſtitutio in ingr. contra tres ſententias conformes facilius impeditur quam appellatio.*
860 *Priuilegium facilius tollitur quam ius commune. Tamē aliquando eſt fortius ipſo iure communi, nu. 861.*
862 *Minor non reſtituitur contra ſententiam latam in poſſeſſorio, vti poſſidetis, ſi modicum attulit præiudicium.*
863 *Miſſio in poſſeſſionē quō fiat in remedio, Vti poſſidetis.*
864 *Poſſeſſio quomodo reſtituatur in iudicio, Vti poſſidetis.*
865 *Reſtitutio poſſeſſionis, quæ fit in iudicio, Vti poſſidetis, an fiat iure actionis, vel iudicis officio.*
866 *Bar. l. 1. §. hoc interdictum, n. 9. ff Vti poſſid. declaratur.*

Tertium Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Vti poſſidetis.

1 AIt prętor, †Vti eas ædes quibus de agitur, nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero poſſidetis: quo minus ita poſſideatis, vim fieri veto. De cloacis hoc interdictum non dabo: neque pluris, quam quanti res erit intra annum quo primum experiundi poteſtas fuerit, agere permittam.] Hanc interdicti, Vti poſſidetis, formulam nobis retulit Vlpian. in l. 1. ff. vti poſſi. Eguin. vero Baro, non vulgatæ eruditionis I.C. lib. 6. Manual. ti. 17. ita inter
2 dictum †hoc concipiēdum eſſe putauit, [Vti eas ędes, de quibus agitur, nec clam, nec vi, nec precario alter ab altero poſſidetis: quo minus ita poſſideatis: vim fieri veto. Si recte poſſidenti vis facta fuerit, C. Aquilius quanti ea res erit condemnato.] Edictū vero hoc mō poſſe cōponi, idē Baro ſcriptū reliquit, [qui rē ſoli poſſidebit, ei vim fieri ab ijs, a quib. nec clam, nec vi, nec precario poſſidebit, interdicam. De cloacis hoc interdictum nō dabo: neque pluris, quanti ea res erit, agere
3 permittam.] Recte† Baro edicti formulam a formula interdicti diſtinxit. Hoc ſpeciale eſt, contendentium
4 pſonam reſpiciens: illud verò generale ad oēs. Cū †proponendi interdictū hæc fuit (inquit Vlpian. in d. l. 1. §. huius aūt, ff. vti poſſidet.) qđ ſeparata eſſe debet poſſeſſio a proprietate. fieri etenim pōt, vt alter poſſeſſor ſit; do-

ſit,dominus non ſit: alter quidem dominus ſit, poſſeſ-
ſor vero non ſit, fieri tamen poteſt, vt poſſeſſor etiam
is ſit, qui dominus eſt. quamquam inter hos ita poſſidē
5 tes † illa differentia eſſe videtur quod ille, qui cum do-
minus non ſit, poſſidet, vt poſſeſſor propriè poſſidere
creditur: ille vero, qui dominus & poſſeſſor eſt, vt do-
minus poſſidere dicitur. Atque ita tex.d.§.huius autē.
interpretati ſunt Franc. Conna.lib.3. comment.iuris.
cap.8.num.2.& Brech. Turonen.in l.quæſt.de verbo.
ſign.quos ſecutus ſum in Commen. de recuperanda
poſſeſ.in præludijs.num.22. Cum itaque inter litigan-
6 tes proprietatis † controuerſia eſt, ſi inter eos conue-
nit, vter poſſeſſor, vter petitor ſit, ille poſſeſſoris per-
ſonam ſuſtinebit, quem poſſidere iuri conueniat: alter
vero petitoris onere fungetur. Sed ſi inter eos conten-
datur vter poſſideat, quia alteruter ſe magis poſſidere
affirmat: tunc ſi res ſoli eſt, de cuius poſſeſſione con-
tenditur, ad hoc interdictum remittetur, ita Vlpianus
in dicta l.1.§.inter litigatores. Cui conuenit quod ait
7 idem Vlpianus in † l.liberis.§. vlt.ff.de libe. cauſ.dum
ſcribit, vt ordinem proprietatis iudicium accipiat, cō-
ſtare debere, quis poſſeſſoris, & quis petitoris perſo-
nam ſuſtinere debeat, quod apertius dixerunt Impp.
Diocletia. & Maximin.in l. ordinarij. C. de rei vend.
& alij in l.incerti, C.de interdict.& in l.1. C.de appel.
8 Hinc ſatis intelligimus, hoc iudicium antiquitus, † vin
diciarium nomen obtinuiſſe, ſiquidem (vti Aſcon. in
Verrinas Ciceronis.) & cum eo Bud.in annot.ad Pan-
dect.tit.de orig.iur.ſcribunt, lis vindiciarum erat, cum
litigabatur apud Prætorem de ea re, cuius incertum
erat, quis deberet eſſe poſſeſſor. Quod placuit & alijs
permultis, quos retuli in commentarijs de recuperan-
da poſſeſſ. in prælud. numero 32. quo loci ex eodem
Budæo, Maſuer. Tiraquel. Rebuf. & Didac. ſcripſi,
9 hoc vindiciarium iudicium apud Gallos hodie † Re-
credentiam appellari. Verum nunc dubito, quando-
quidem recredentia, quam Hiſpani Interim, nos No-
uam prouiſionem appellamus, concedi ſolet non cum
de proprietate, ſed cum de ſola poſſeſſione futura quæ
ſtio eſt, & iudicium poſſeſſoriū (vt ſuo loco dicemus)
10 ſummariſſimum vulgo appellant. Iudiciū † vero vin-
diciarium dabatur, cum de rei proprietate controuer-
ſia erat, & (vt relati authores ſcribunt) cum incertum
erat vter poſſideret. Huc pertinet quod ſcriptum reli-
quit Rebuff.in Commentarijs ad Reg.cōſtit. Galliæ,
tomo 3.titu.de materijs poſſeſ.articulo primo, gloſ.1.
numero 10.tunc dici Recredentiam, cum poſſeſſio cu
11 ſtodiæ cauſa vni partium conceditur: † ſequeſtrum
vero, cum apud tertium res cuſtodienda præcipitur,
& iudicium hoc non efficit poſſeſſorem plene poſſide-
re, vt illud, Vti poſſidetis: niſi (quod nunc in mētem
12 mihi venit) dicamus † vtrumque iudicium cum ſcili-
cet poſſeſſionis ſola erat quæſtio, vel cum proprieta-
tis tractabatur, antiqui vindiciarij iudicij vim & no-
men relatiue obtinuiſſe. Nam ille effectus qui è poſſeſ-
ſione vera oritur, cum de rei proprietate controuerſia
eſt: nempe vt declaratus poſſeſſor rei conuenti partes
ſuſtineat: aduerſarius vero onere petitoris fungatur:
locum pariter babere videtur cum de ſola poſſeſſione
eſt quæſtio, & ignoratur quis de præſenti poſſeſſioni
inſiſtat, ſeu eam detineat, vt ſcilicet qui detinere tem-
pore litis motæ reperitur, illi inſiſtat: alter vero ab
extraiudicali moleſtia deſiſtēs, cauſæ poſſeſſoriæ prin
13 cipalis exitum expectet. Quod ſenſiſſe † Budæum
opinor dum ſcripſit in hæc verba, [Ex ſupradictis ſa-
tis (vt opinor) apparet, vindiciarum litem eam eſſe,
qua controuerſæ rei poſſeſſionem fiduciariam peti-
mus, interea dum lis de re ipſa, aut de poſſeſſione di-
ſceptatur, quam Recredentiam dicimus] Hæc ille.

Nec ab hac ſententia diſſentit eruditiſſimus Iacobus
Reuardus in comment.ad leges 12.tabul.ca.6.de pri-
ſco iure vindiciario.etſi in aliquibus, quæ nunc non ex
14 pono, a Budæo diſſentiat. Differt † hoc interdictum,
Vti poſſidetis, ab illo, Vnde vi. Siquidem (vt Vlpia-
nus ait in l.1.§.eſt igitur.ff.vti poſſid.) illud, Vnde vi,
reſtituit vi amiſſam poſſeſſionem: hoc, Vti poſſide-
tis, tuetur ne amittatur poſſeſſio. Hoc Prætor poſſi-
denti vim fieri vetat, illo poſſidentem deiectum pri-
ſtinæ ſuæ poſſeſſioni reſtituit, & vim factam coercet.
Sunt tamen duo hæc remedia æquè fauorabilia, vt in
ſpecie annotauit Io. Igneus in l.neceſſario,§.non alias,
numero 522.verſic. ſeptimo aliud argumentum. ff.ad
S.C.Syllan.quo loci nume.529.verſic. quare in prędi-
ctis, &c.ſcribit, cōſtitutum in vno cenſeri & in altero
ſancitum. Qua de re ſuo loco copioſius dicemus. Cur
15 autem † interdictum hoc plurali ſermone conceptum
ſit, Vti poſſidetis, ita poſſideatis, cum cetera ſingula-
riter ſcripta ſint, vt exhibeas, reſtituas, facias, dubita-
ri ſolet? Aliqui (vt refert Bartol.in l.vnica, §. primo,
oppoſit.1.C.vti poſſidet.) Putant ita cōceptum, quod
compellat prætor duos recte poſſidentes alterum ci-
uiliter, alterum naturaliter, vt proprietarium & fru-
ctuarium. Rectius mihi viſus eſt ſentire Eguin. Baro
lib.6. Manual.tit.17.qui ſcripſit veterem ordinem in-
terdictorum fuiſſe, vt Prætor de iuſtitia cognoſceret.
Cum igitur in hoc interdicto, Vti poſſidetis, & in illo,
Vtrubi, vterque litigatorum ſe magis poſſidere con-
tenderet, & petitoris poſſeſſoriſque partes ſimul ſu-
ſtineret, ad vtrumque dirigebat verba Prætor, qui ne-
ſciebat vter magis poſſideret, §. retinendæ, Inſtit.de
interdict. Cum tamē in ceteris interdictis ſatis de poſ-
ſeſſore conſtaret. Recte igitur poſſidenti, quicumque
ille ſit, vim fieri vetat, & ad iudices priuatos dimittit
litigatores, qui cognoſcent de veritate, & eum qui in-
quietauerit, quanti ea res erit, condemnabunt, iuxta l.
penult.ff.vti poſſid. Quibus illud etiam intelligimus,
16 hoc † interdictum eſſe duplex, hoc eſt reciprocum,
cum actor vterque, & vterque reus cenſeatur, quod
Baldus in dicta l.vnica, num.6. C.vti poſſid.& Coraſ.
in §.æque. Inſtit. de actio.& lib.3. Miſcellan.cap.23.
Iacob. Cuiacius lib.5. Obſeruat.cap.22.& Bero.con-
ſil.102.num.36.lib.1.probarunt; atque ita ij interpre-
17 tati ſunt, † æque, in illis verbis ſubobſcuris, [Vno ta-
men caſu is qui poſſidet,] in rem agere poteſt, qui ſi-
mul & poſſidet, & actoris vices ſuſtinet. ſcribit etiam
Rebuff.in comment. ad Reg. conſtit. Galliæ, tom.3.
de mat.poſſ.art.1.gloſſ.1.num.3.eſſe denominandum
interdictū, Vti poſſidetis, a primis edicti verbis, quem
admodum de his differit Alc. libro ſecūdo Parerg.iu-
ris, cap.vltimo.

18 QVAERO primo, cui † poſſeſſori concedatur
hoc remedium? Et dubium non eſt, concedi illi, qui na
turaliter & ciuiliter, hoc eſt, corpore & animo poſſi-
* det, id quod vno ore * omnes affirmant. Ita Bar.l.1.in
prin.nu.1.& in d.l.1.§.vlt.ff.vti poſſid. Bal.& Sal.in l.
vnica, C.eo.ille nu.8.iſte col.5.& Ioan.Faber.in §.re-
tinendæ, nu.1. Inſtit.de interd.ex tex.d.l.1.in princ.&
§.interdictum. dum abſolute ſcriptum eſt, hoc inter-
dictum poſſeſſorem tueri: poſſeſſorem hic intelligo na
turaliter & ciuiliter poſſidentem, tum quia proprie
poſſidere is dicitur, tum quia in potentiori ſignifica-
tu verba accipienda ſunt, vt vulgata iura probant.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat in
19 eo qui † clam, vel vi, vel precario, ab aduerſario poſſi-
det, hunc ſuo interdicto Prætor non tuetur, dicta l.1.in
princ.& §.vlt.ff.vti poſſid. & ibidem Bart. in l.vnica,
C.eod. Riminald.conſilio 341.num.6.lib.2. Quod in-
telligit procedere Ruin.conſi.18.nume.12.lib.4.cum,

qui

Digitized by Google

792 *Turbatione & ſpoliatione ſimul probata, ſuper quo indicio ſit pronunciandum.*
793 *L.1.§.vlt.ff.vti poſſid.ſenſus.*
794 *Innocentij conſideratio ad l.1.§.vlt.ff.vti poſſid.exploſa.*
795 *Negatiuam potentiut negare.*
796 *Spoliator ab altero ſpoliatus interdicto, vnde vi, experiri poteſt.*
797 *Poſſeſſionem iniuſtam ſpoliatori non prodeſſe.*
798 *Spoliato licet ſpoliatorem turbare. Et quidem impune, n. 800. quod negat Innocentius, nu. 799.*
801 *Sententię forma cum ſpoliatus turbans cōdemnatur, uel abſoluitur.*
802 *Spolij exceptio non prodeſt turbatori, qui ſolum probauit ſpoliatorem vi ab alio poſſidere.*
803 *Sentētia qualis fieri debeat, cum aduerſus poſſeſſorē turbatum agentem remedio, vti poſſidetis, obijcitur exceptio ſpoliationis, & nu. 804.*
805 *Sententia lata in iudicio, vti poßidetis, an exceptionem pariat in remedio recuperandę. Solum prohibet moleſtationem, & turbationem, nu. 806. Alteri non præiudicat. num. 807. Et an pariat exceptionem in iudicio petitorio, num. 808.*
809 *Sentētia qua ſub forma ferri debeat cum petitorio, & poſſeſſorio, vti poſſidetis, ſimul actum fuit.*
810 *Poſſeſſionis reſtitutio qualis ſit, lata ſententia ſuper petitorio & poſſeſſorio retinendę.*
811 *Turbator condemnatus iudicio, vti poſſidetis, ad non perturbandum, cogi an poſſet præſtare cautionem de non turbando in futurum.*
812 *L. vnica. C. vti poſſidetis, intellectus.*
813 *Ciceronis locus in orat. 3. in Verrem.*
814 *Aſconii locus.*
815 *Iulij Pauli locus.*
816 *L. pen. ff. de aqua quotid. & æſti. intellectus.*
818 *Cautio de non turbando, perpetua an ſit.*
819 *Turbator aſſerens ſe noua ex cauſa turbare, an ſit audiēdus ſemel lata contra eum ſententia.*
820 *Sententia abſolutoria ferri an debeat pro reo, qui fatetur agentem interdicto, vti poſſidetis, poſsidere.*
821 *Iaſonis inconſtantia.*
822 *Turbatorem condemnari debere ad intereſſe, ratione præteritæ turbationis.*
823 *Sententia lata pro agente remedio, Vti poſsidetis, an ſuis hæredibus proſit.*
824 *Succeßorem vti acceſsione ſui authoris.*
825 *Sententiam extendi & ad ſucceſſores.*
826 *Poßeſsio caſtri non mutatur mutata caſtrum poſsidentis perſona.*
827 *Eccleſia acquiſita vel caſtra, cenſetur acquiſita, & quaſi poſſeſsio ſubiectionis ſine apprehenſione.*
828 *Sententia lata in iudicio, vti poſsidetis, exequi an poſsit contra hęredes & ſucceſſores.*
829 *Hæredis factum dicitur nouum factum in iudicio poſſeſſorio retinendæ.*
830 *Ioan. Fabri opinio confutata.*
831 *Interdicta omnia eſſe in rem ſcripta.*
832 *Poſſeſsio vitioſa nō iudicat ex parte hæredis ad defunctū.*
833 *Succeſſor turbatoris condemnati ſi de nouo turbat, debet probare ſe ex noua cauſa turbare.*
834 *Sentētia lata ī iudicio, vti poſsidetis, nocet ſucceßoribus ratione damnorum & intereſſe factæ turbationis. Et nocet ſucceſſoribus poſt triginta annos.*
836 *Silentiū perpetuum imponere an poſsit iudex turbatori.*
837 *Iudex cum aliquid mandat, definitiue mandare videtur.*
839 *Sententia, qua perpetuum ſilentium imponitur, an ſit definitiua, vel interlocutoria.*
840 *Sententiæ de mittendo aliquem in poſſeßionem ex ſecundo decreto eſſe deffinitiuam.*
841 *Sententiam latam in remedio adipiſcendæ ex interdicto, quorum bonorum, eſſe definitiuam.*
842 *Sententiam latam in poſſeſsorio retinendæ incidēter tractato, eſſe interlocutoriam.*
843 *Appellare an liceat a ſnīa lata in iudicio, vti poſsidetis.*
844 *Appellari non poſſe a lata ſententia, ne ſcholaris turbetur in ſua habitatione.*
845 *Sententia lata pro reo in petitorio, & poſſeſſorio pro actore, an interim ſententia poſſeſſorij exequetur.*
846 *Sententia lata pro reo, quia actor non probauit, tunc ſententia poſſeſſorii pro actore exequetur.*
847 *Sententia lata in poſſeſsorio, ſi reus obtinuit in petitorio factis ſui iuris probationibus exequenda an ſit.*
848 *Sententia lata in poſseſsorio beneficiali retinendæ, nō eſt exequenda, ſi actor nihil probauit.*
849 *Sententia lata in petitorio pro reo, & in poſseſsorio pro actore, ſi actor appellauit, an ſententia poſseſsorii executioni mandabitur.*
850 *Petitorii pendentia non impedit poſseſsorii executionē.*
851 *Reſtitui in integrum an minor poſsit, aduerſus ſententiā contra ſe latam in iudicio, vti poſsidetis.*
852 *Minor læſus per ſententiam reſtituitur. Item læſus per contractum, num. 853.*
854 *Reſtitutio in integr. non cenſetur reiecta, etiamſi nullitas reiecta, ſit.*
855 *Reſtitutionem in integr. non procedere a pari cum ſnīa.*
856 *L. præſes. ff. de minor. intellectus.*
857 *Minor ſine tutore litigare poteſt in cauſa poſseſsoria.*
858 *Reſtitutio in integrum non conceditur pro leui lęſione.*
859 *Reſtitutio in ingr. contra tres ſententias conformes facilius impeditur quam appellatio.*
860 *Priuilegium facilius tollitur quam ius commune. Tamē aliquando eſt fortius ipſo iure communi, nu. 861.*
862 *Minor non reſtituitur contra ſententiam latam in poſseſſorio, vti poſsidetis, ſi modicum attulit præiudicium.*
863 *Miſsio in poſseſsionē quō fiat in remedio, Vti poſsidetis.*
864 *Poſseſsio quomodo reſtituatur in iudicio, Vti poſsidetis.*
865 *Reſtitutio poſseſsionis, quæ fit in iudicio, Vti poſsidetis, an fiat iure actionis, vel iudicis officio.*
866 *Bar. l. 1. §. hoc interdictum, n. 9. ff Vti poſsid. declaratur.*

Tertium Retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, Vti poſſidetis.

1 AIt prętor, †Vti eas ædes quibus de agitur, nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero poſſidetis: quo minus ita poſſideatis, vim fieri veto. De cloacis hoc interdictum non dabo: neque pluris, quam quanti res erit intra annum quo primum experiundi poteſtas fuerit, agere permittam.] Hanc interdicti, Vti poſſidetis, formulam nobis retulit Vlpian. in l. 1. ff. vti poſſi. Eguin. vero Baro, non vulgatæ eruditionis I.C. lib. 6. Manual. ti. 17. ita inter
2 dictum †hoc concipiēdum eſſe putauit, [Vti eas ędes, de quibus agitur, nec clam, nec vi, nec precario alter ab altero poſſidetis: quo minus ita poſſideatis: vim fieri veto. Si recte poſſidenti vis facta fuerit, C. Aquilius quanti ea res erit condemnato.] Edictū vero hoc mō poſſe cōponi, idē Baro ſcriptū reliquit, [qui rē ſoli poſſidebit, ei vim fieri ab ijs, a quib. nec clam, nec vi, nec precario poſſidebit, interdicam. De cloacis hoc interdictum nō dabo: neque pluris, quanti ea res erit, agere
3 permittam.] Recte† Baro edicti formulam a formula interdicti diſtinxit. Hoc ſpeciale eſt, contendentium
4 pſonam reſpiciens: illud verò generale ad oēs. Cā †proponendi interdictū hæc fuit (inquit Vlpian. in d. l. 1. §. huius aūt, ff. vti poſſidet.) qđ ſeparata eſſe debet poſſeſſio a proprietate. fieri etenim pōt, vt alter poſſeſſor ſit; do-

ſit, dominus non ſit: alter quidem dominus ſit, poſſeſ-
ſor vero non ſit, fieri tamen poteſt, vt poſſeſſor etiam
is ſit, qui dominus eſt. quamquam inter hos ita poſſidē
5 tes † illa differentia eſſe videtur quod ille, qui cum do-
minus non ſit, poſſidet, vt poſſeſſor propriè poſſidere
creditur: ille vero, qui dominus & poſſeſſor eſt, vt do-
minus poſſidere dicitur. Atque ita tex. d. §. huius autē.
interpretati ſunt Franc. Conna. lib. 3. comment. iuris.
cap. 8. num. 2. & Brecb. Turonen. in l. quæſt. de verbo.
ſign. quos ſecutus ſum in Commen. de recuperanda
poſſeſ. in præludijs. num. 22. Cum itaque inter litigan-
6 tes proprietatis † controuerſia eſt, ſi inter eos conue-
nit, vter poſſeſſor, vter petitor ſit, ille poſſeſſoris per-
ſonam ſuſtinebit, quem poſſidere iuri conueniat: alter
vero petitoris onere fungetur. Sed ſi inter eos conten-
datur vter poſſideat, quia alteruter ſe magis poſſidere
affirmat: tunc ſi res ſoli eſt, de cuius poſſeſſione con-
tenditur, ad hoc interdictum remittetur, ita Vlpianus
in dicta l. 1. §. inter litigatores. Cui conuenit quod ait
7 idem Vlpianus in † l. liberis. §. vlt. ff. de libe. cauſ. dum
ſcribit, vt ordinem proprietatis iudicium accipiat, cō-
ſtare debere, quis poſſeſſoris, & quis petitoris perſo-
nam ſuſtinere debeat, quod apertius dixerunt Impp.
Diocletia. & Maaimin. in l. ordinarij. C. de rei vend.
& alij in l. incerti, C. de interdict. & in l. 1. C. de appel.
8 Hinc ſatis intelligimus, hoc iudicium antiquitus, † vin
diciarium nomen obtinuiſſe, ſiquidem (vti Aſcon. in
Verrinas Ciceronis.) & cum eo Bud. in annot. ad Pan-
dect. tit. de orig. iur. ſcribunt, lis vindiciarum erat, cum
litigabatur apud Prætorem de ea re, cuius incertum
erat, quis deberet eſſe poſſeſſor. Quod placuit & alijs
permultis, quos retuli in commentarijs de recuperan-
da poſſeſſ. in prælud. numero 32. quo loci ea eodem
Budæo, Maſuer. Tiraquel. Rebuſ. & Didac. ſcripſi,
9 hoc vindiciarium iudicium apud Gallos hodie † Re-
credentiam appellari. Verum nunc dubito, quando-
quidem recredentia, quam Hiſpani Interim, nos No-
uam prouiſionem appellamus, concedi ſolet non cum
de proprietate, ſed cum de ſola poſſeſſione futura quæ
ſtio eſt, & iudicium poſſeſſoriū (vt ſuo loco dicemus)
10 ſummariſſimum vulgu appellant. Iudiciū † vero vin-
diciarium dabatur, cum de rei proprietate controuer-
ſia erat, & (vt relati authores ſcribunt) cum incertum
erat vter poſſideret. Huc pertinet quod ſcriptum reli-
quit Rebuff. in Commentarijs ad Reg. cōſtit. Galliæ,
tomo 3. titu. de materijs poſſeſ. articulo primo, gloſ. 1.
numero 10. tunc dici Recredentiam, cum poſſeſſio cu
11 ſtodiæ cauſa vni partium conceditur: † ſequeſtrum
vero, cum apud tertium res cuſtodienda præcipitur,
& iudicium hoc non efficit poſſeſſorem plene poſſide-
re, vt illud, Vti poſſidetis: niſi (quod nunc in mētem
12 mihi venit) dicamus † vtrumque iudicium cum ſcili-
cet poſſeſſionis ſola erat quæſtio, vel cum proprieta-
tis tractabatur, antiqui vindiciarij iudicij vim & no-
men relatiue obtinuiſſe. Nam ille effectus qui è poſſeſ-
ſione vera oritur, cum de rei proprietate controuerſia
eſt: nempe vt declaratus poſſeſſor rei conuenti partes
ſuſtineat: aduerſarius vero onere petitoris fungatur:
locum pariter habere videtur cum de ſola poſſeſſione
eſt quæſtio, & ignoratur quis de præſenti poſſeſſioni
inſiſtat, ſeu eam detineat, vt ſcilicet qui detinere tem-
pore litis motæ reperitur, illi inſiſtat: alter vero ab
extraiudicali moleſtia deſiſtēs, cauſæ poſſeſſoriæ prin
13 cipalis exitum expectet. Quod ſenſiſſe † Budæum
opinor dum ſcripſit in hæc verba, [Ex ſupradictis ſa-
tis (vt opinor) apparet, vindiciarum litem eam eſſe,
qua controuerſæ rei poſſeſſionem fiduciariam peti-
mus, interea dum lis de re ipſa, aut de poſſeſſione di-
ſceptatur, quam Recredentiam dicimus] Hæc ille.

Nec ab hac ſententia diſſentit eruditiſſimus Iacobus
Reuardus in comment. ad leges 12. tabul. ca. 6. de pri-
ſco iure vindiciario. etſi in aliquibus, quæ nunc non ex
14 pono, a Budæo diſſentiat. Differt † hoc interdictum,
Vti poſſidetis, ab illo, Vnde vi. Siquidem (vt Vlpia-
nus ait in l. 1. §. eſt igitur. ff. vti poſſid.) illud, Vnde vi,
reſtituit vi amiſſam poſſeſſionem: hoc, Vti poſſide-
tis, tuetur ne amittatur poſſeſſio. Hoc Prætor poſſi-
denti vim fieri vetat, illo poſſidentem deiectum pri-
ſtinæ ſuæ poſſeſſioni reſtituit, & vim factam coercet.
Sunt tamen duo hæc remedia æquè fauorabilia, vt in
ſpecie annotauit Io. Igneus in l. neceſſario, §. non alias,
numero 522. verſic. ſeptimo aliud argumentum. ff. ad
S.C. Syllan. quo loci nume. 529. verſic. quare in prędi-
ctis, &c. ſcribit, cōſtitutum in vno cenſeri & in altero
ſancitum. Qua de re ſuo loco copioſius dicemus. Cur
15 autem † interdictum hoc plurali ſermone conceptum
ſit, Vti poſſidetis, ita poſſideatis, cum cetera ſingula-
riter ſcripta ſint, vt exhibeas, reſtituas, facias, dubita-
ri ſolet? Aliqui (vt refert Bartol. in l. vnica, §. primo,
oppoſit. 1. C. vti poſſidet.) Putant ita cōceptum, quod
compellat prætor duos recte poſſidentes alterum ci-
uiliter, alterum naturaliter, vt proprietarium & fru-
ctuarium. Rectius mihi viſus eſt ſentire Eguin. Baro
lib. 6. Manual. tit. 17. qui ſcripſit veterem ordinem in-
terdictorum fuiſſe, vt Prætor de iuſtitia cognoſceret.
Cum igitur in hoc interdicto, Vti poſſidetis, & in illo,
Vtrubi, vterque litigatorum ſe magis poſſidere con-
tenderet, & petitoris poſſeſſoriſque partes ſimul ſu-
ſtineret, ad vtrumque dirigebat verba Prætor, qui ne-
ſciebat vter magis poſſideret, §. retinendæ, Inſtit. de
interdict. Cum tamē in ceteris interdictis ſatis de poſ-
ſeſſore conſtaret. Recte igitur poſſidenti, quicumque
ille ſit, vim fieri vetat, & ad iudices priuatos dimittit
litigatores, qui cognoſcent de veritate, & eum qui in-
quietauerit, quanti ea res erit, condemnabunt, iuxta l.
penult. ff. vti poſſid. Quibus illud etiam intelligimus,
16 hoc † interdictum eſſe duplex, hoc eſt reciprocum,
cum actor vterque, & vterque reus cenſeatur, quod
Baldus in dicta l. vnica, num. 6. C. vti poſſid. & Coraſ.
in §. æque. Inſtit. de actio. & lib. 3. Miſcellan. cap. 23.
Iacob. Cuiacius lib. 5. Obſeruat. cap. 22. & Bero. con-
ſil. 102. num. 36. lib. 1. probarunt: atque ita ij interpre-
17 tati ſunt, † æque, in illis verbis ſubobſcuris, [Vno ta-
men caſu is qui poſſidet,] in rem agere poteſt, qui ſi-
mul & poſſidet, & actoris vices ſuſtiner. ſcribit etiam
Rebuff. in comment. ad Reg. conſtit. Galliæ, tom. 3.
de mat. poſſ. art. 1. gloſſ. 1. num. 3. eſſe denominandum
interdictū, Vti poſſidetis, a primis edicti verbis, quem
admodum de his differit Alc. libro ſecūdo Parerg. iu-
ris, cap. vltimo.

18 QVAERO primo, cui † poſſeſſori concedatur
hoc remedium? Et dubium non eſt, concedi illi, qui na
turaliter & ciuiliter, hoc eſt, corpore & animo poſſi-
* det, id quod vno ore * omnes affirmant. Ita Bar. l. 1. in
prin. nu. 1. & in d. l. 1. §. vlt. ff. vti poſſid. Bal. & Sal. in l.
vnica, C. eo. ille nu. 8. iſte col. 5. & Ioan. Faber. in §. re-
tinendæ, nu. 1. Inſtit. de interd. ex tex. d. l. 1. in princ. &
§. interdictum. dum abſolute ſcriptum eſt, hoc inter-
dictum poſſeſſorem tueri: poſſeſſorem hic intelligo na
turaliter & ciuiliter poſſidentem, tum quia proprie
poſſidere is dicitur, tum quia in potentiori ſignifica-
tu verba accipienda ſunt, vt vulgata iura probant.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat in
19 eo qui † clam, vel vi, vel precario, ab aduerſario poſſi-
det, hunc ſuo interdicto Prætor non tuetur, dicta l. 1. in
princ. & §. vlt. ff. vti poſſid. & ibidem Bart. in l. vnica,
C. eod. Riminald. conſilio 341. num. 6. lib. 2. Quod in-
telligit procedere Ruin. conſi. 28. nume. 12. lib. 4. cum,
qui

Digitized by Google

qui ab aduerſario vel vi, vel clam, vel precario poſſi-
det, ageret, atque ita libellum in hoc ipſo interdicto oſ
ferret: ſecus eſt, cum nullus agit hoc interdicto, ſed
ambo extra iudicium contendunt, ſe eo tempore poſ-
ſidere, quod iudicium ſummariſſimum appellatur, de
quo ſuo loco. Idem dicendum eſt, cum quis pro alio ſe
20 poſſidere † ſimpliciter diceret: Nam eum Prætor nō
21 tuetur, cum plus ſit dicere, poſſideo † pro te, quam
precario a te poſſideo. Ita interrogatus reſpondit Bal.
in conſi. 482. Magnifici domini, col. vlt. verſi. quintus
paſſus, lib. 1. Ita pariter non procedit, cum ab alio, quā
ab ipſo aduerſario poſſidet. Ita Oria. in rubr. de cauſa
poſſeſ. & propriet. col. 11. verſi. ſeptima concluſio, di-
cemus latius infra q. 32.

22 QVAERO ſecundò, † an ciuiliter tantum poſſi
denti hoc remedium concedatur? Et concedi dubitat
nemo: ita enim dari ſcribunt gloſ. 1. in l. 1. §. vlt. in glo.
poſſidet. ff. vti poſſidet. & ibi Bar. nu. 2. idem in dicta l.
1. §. hoc interdictum, nu. 8. Bal. in l. 1. nu. 8. & ibi Salic.
col. 6. ver. circa exemplum, C. eodem. Idem Baldus in
l. ſi de proprietate, num. 15. in fi. C. ſi a non competē.
iud. Io. Fabr. in §. retinendæ, nu. 1. Inſtit. de interdict.
Alex. conſ. 80. nu 7. lib. 2. Angel. Aret. in §. quadrupli,
nu. 49. verſi. quid plura, Inſtit. de actionib. Socin. ſen.
conſil. 15. nu. 3. lib. 4. Bero. c. in litteris. nu. 46. de reſti.
ſpoliat. Rebuff. in Comm. ad conſt. Reg. Galliæ, tomo
3. tit. de mater. poſ. in art. 2. gl. 3. nu. 12. & Natta conſ.
419. n. 2. & 4. lib. 2. Quocirca reſpōdit Calc. conſi. 76.
23 num. 3. libellum † ſuſtineri, quo ciuiliter poſſidens
petijt poſſeſſionem ſibi reſtitui, & in ea non turbari.
Siquidem (ait ille) petit in poſſeſſione ciuili non tur-
bari, & ad naturalem reſtitui. Hinc etiam conſuluit
24 Corn. conſil. 113. nu. 1. li. 1. † donatarium ciuiliter poſ
ſidere, cum donans in ea donatione vſum ſibi reſerua
uit, & ob id non tantum illum, ſed & eum, qui ab eo
cauſam habuit hoc interdicto experiri poſſe. Habet. n.
25 hunc effectum † ciuilis poſſeſſio, vt ob eam poſſeſſor
fructus ſuos faciat, l. 3. §. ex contrario, ff. de acqu. poſ. ſi
ergo in ea ciuili turbatio fit, hoc interdicto, Vti poſſi-
26 detis, experiri licet. Quod ſane † interdictum, vt recte
docuit Bal. & ante eum gl. l. clam poſſidere, §. qui ad
nundinas. de acq. poſ. quam probant ibi Alex. & alij,
Bero. conſ. 102. num. 30. lib. 1. habet naturam mixtam,
nempe retinendæ poſſeſſionis ciuilis, quę penes ipſum
actorem eſt, & recuperandæ reſpectu naturalis, quam
aduerſarius obtinet. Quare pronunciabitur ciuiliter
poſſidentem tuendum eſſe: & quia non poteſt tueri at
que defendi ſine reſtitutione naturalis, iubebit Prætor
& naturalem ipſam reſtitui: quæ quidem reſtitutio in
neceſſariam quandam conſequentiam venire dicitur.
27 Nec enim † ciuilem turbare deſinit, qui naturalē non
reſtituit, l. ſi duo, in princ. ff. vti poſſid. l. naturaliter. §.
nihil commune. & l. clam poſſidere, §. qui ad nūdinas,
ff. de acquir. poſ. Cum ergo qui domo, ad nundinas, vel
alio profectus, abeſſe cępit, ſi reuertatur, & inueniat
naturalem poſſeſſionem occupatam fuiſſe, contra oc-
cupatorem hoc interdicto agere poterit, & obtinebit:
28 cum illum clam † ab eo poſſidentem prætor non tuea
tur, ſed illum, qui ciuilem retinet. quod multis modis
explicauit gl. in d. l. 1. in verbo, nec clā. & ibi Bal. nu. 8.
29 C. vti poſſid. Imo, (quod fortius eſt) hic † clandeſti-
nus poſſeſſor a ciuili poſſidente incontinenti expelli
poteſt, quod late declarat Barto. in l. 1. §. interdictum.
nu. 3. ff. vti poſſidetis. Iaſ. in d. §. qui ad nundinas, n. 53.
& Pariſ. conſ. 24. nu. 5. lib. 1. & Bero. conſ. 102. n. 48.
30 lib. 1. & conſ. 53. nu. 4. li. 3. Idem eſt, cum tu † clam in-
gredieris, ſuſpicans tibi moueri quęſtionem, non a me,
ſed ab alio: nam adhuc veritate inſpecta, a me clā poſ-
ſides: ob id ob meam ciuilem, quam retinui, contra te
agere poſſum. Ita docuit Bar. in l. 1. §. interdictum. nu.
4. ff. vti poſſid. & Io. Fabr. in §. retinendæ, nu. 5. Inſtit.
31 de interdict. E his infertur declaratio ad † ſtatutū Pa-
tauinum ſub rub. de poſſeſſione turbata, c. 1. quo puni
tur turbans aliquem in ſua poſſeſſione. Intelligitur
etiam cum is poſſeſſor ciuiliter tantum poſſidet, quan
do quidē ciuilis poſſeſſio vera poſſeſſio dicitur, & pa-
rit veros poſſeſſionis effectus, hoc eſt, fructuum acqui-
ſitionem, vt ſupra, & huius effectus cauſa ſolent ſta-
tuta hos turbatores punire, quemadmodum paulo cla
32 rius ſanciuit † ſtatutū Papię 81. ī criminalib. ſub rub.
de pęna illius, qui violētiam alicubi fecerit in eius poſ
33 ſeſſione, & ſtatutū † Brixię 152. in criminalib. ſub rub.
de vi moleſtatiua. ibi, in aliqua eius poſſeſſione, & ibi,
in fructib. quibus verbis ciuilis poſſeſſio deſignatur.

34 Declaratur hæc iuris ſententia, † vt non procedat,
cum clam ingrediens, vel vi, vel ab alio poſſidet, vtpu-
ta naturaliter poſſidet vſufructuarius, proprietarius
vero ciuiliter: tertius ingreditur, & vſufructuarius de-
ponit animum poſſidēdi: tunc ille tertius poſſidere di
citur: & in hoc interdicto obtinebit. ita cenſuit gl. d. l.
vnicæ. in glo. vlt. in fi. C. vti poſſidet. & ibi Bar. & Sal.
in fi. & ſenſit Cuiac. lib. 5. obſer. cap. 22.

35 QVAERO tertiò, quid ſi via naturali † poſſeſ-
ſione deiectus atque ſpoliatus ciuilem retinet: an expe
riri hoc interdicto poterit? Et dicendum eſt poſſe,
cum per eam ſpoliationem perturbari dicatur in ea ci
uili, quam habet. Eſt exemplum ſecundum gloſ. in di-
36 cta l. 1. in verbo, nec vi. C. vti poſſid. ſi is † aduerſarius
prohibet arare, colere, vel ædificare, nam his modis
vim facere, atque poſſidentem e poſſeſſione deijcere
dicitur, l. 1. §. vti poſſidere, & l. vim facit, ff. de vi, & vi
arma. & l. ſi duo. §. hoc interdictum. §. cum inquilinus,
& §. item videamus, in fi. ff. vti poſſidet. & l. prima, §.
hoc interdictum. ff. quod vi aut clam. Siue ergo dica-
mus hunc vim facientem poſſidere naturaliter, ſiue
non poſſidere, hoc vnum ſufficit, deiectum in ſua ciui
li perturbari, & ob id hoc interdictū ſibi competere.
37 Alia † exempla adfert præcitata gl. l. 1. C. vti poſſid.
quæ partim ab ea, partim a Bart. Bald. Salic. & cęteris
refelluntur. Illa ex induſtria prætereunda duximus.

38 QVAERO quartò, an hoc † interdictum redda
tur rei domino, qui rē alteri precario conceſſit? Tres
caſus diſtinguendi ſunt.

Primus eſt, cum concedens poſſeſſionem natura-
lem, apud ſe ciuilem retinet: tunc ſine dubio ei reddi-
tur hoc interdictum, quod ciuiliter, & naturaliter poſ
ſidenti (vt ſupra q. 1. diximus) conceditur.

39 Secundus eſt caſus, cum † ſolam naturalem tranſtu
lit, quod in dubio præſumitur, vt inquit Baldus in d. l.
vnica, numero 10. verſicu. interdum, C. vti poſſidet.
tunc dicendum eſt vere ei reddi hoc interdictum, ita
docuit gloſ. dicta l. 1. §. vlt. in verbo poſſidet. ff. vt poſ-
ſid. & in l. 1. C. eod. in verbo, nec precario, vbi Bal. nu.
10. Salic. oppoſi. 4 poteſt enim is qui rem precario cō
40 cedit, apud ſe † retinere vel ciuilem ſolam, vt l. habet.
§. eum qui. ff. quod vi, aut clam, vel vtramque natura-
lem ſcilicet & ciuilem, l. certe, §. is. qui, ff. eod. quod
41 vi aut clam. Et leue illud eſt, quod † antiqui dicebant
hunc ciuiliter poſſidentem non turbari in naturali, cū
adeundo iudicem naturalem perdat. Eſt namque hoc
leue, & riſu dignum, vt recte ſcribit Bald. in d. l. vnica,
num. 10. C. vti poſſid.

42 Tertius eſt caſus, cum † precario concedens vtram-
que poſſeſſionem tranſtulit (quod facere poteſt, iuxta
l. Pomponius. §. ſi is. ff. de acquir. poſſeſ.) non habebit
hoc interdictum, cum nullam poſſeſſionem habeat,
ob quam prætor interdictum dat, quod ſenſit Ioan. a
Platea, in §. retinendæ, col. 2. verſicu. ad primum dic.

Inſtit.

Inſtit.de interdict. Verum huic caſui illa vna aduerſa-
ri videtur difficultas, quod dominus iſte precario con-
ceſſum ad libitum reuocare poteſt, l. 2. & l. & habet, ff.
de prec. ſi ergo reuocauit, poſſidere dicitur, & per con
ſequens experiri hoc interdicto poſſe videtur contra il
lum cui conceſſerat, aſſerendo ſe ab eo turbari. Reſpō
dit Salic. in d. l. vnica, col. 7. oppoſit. 4. C. vti poſſidet.
altero de duobus modis. Primo, nos loqui cum nulla
ſit precarij reuocatio, ſed caret dubitatione caſus iſte.
Secundo reſpondet, quod licet dominus concedēs re-
uocet precario cōceſſum, non tamen ipſo iure ad ēum
precarij poſſeſſiones reuertuntur, & ei conceditur in-
terdictum, de precario, non autem hoc, vti poſſidetis,
cum non ipſe, ſed aduerſarius poſſideat, & duo in ſoli-
dum poſſidere non poſſunt, l. 3. §. ex contrario, ff. de aç
quir. poſſeſ. Quibus infertur declaratio ad ſtatuta pu-
43 nientia turbantem poſſeſſorem in ſua poſſeſſione, † vt
ſtatutum Patauinum ſub rubr. de turb. poſſeſſ. c. 1. ſta-
tutum Papiæ 31. in criminalibus ſub rubr. de pęna il-
44 lius qui violentiā, & † ſtatutum Brixiæ 151. in crimi-
nalibus, ſub rub. de vi moleſtat. Declaratur inquam,
non procedere hoc caſu, cum is qui precario cōceſſit,
nullo modo poſſideat, alijs ergo iuris remedijs expe-
45 riri debet. Ita etiam declaratur † ſtatutum Ferrariæ
lib. 2. ſub rub. de poſſ. turb. &c.

46 QVAERO quinto, an hoc † interdictum illi qui
ſolum detinet reddatur? Recepta magis opinio illa
eſt, non reddi. Ita affirmarunt glo. in l. 1. §. quoties. ff.
de iti. actuque priuat. Innocen. in c. veniens, de præſc.
Ioan. Fabr. & Ange. Aret. in §. retinendæ. Inſtit. de in-
terdict. ille num. 3. iſte nu. 2. & Rub. in l. naturaliter. §.
nihil commune, num. 39. de acq. poſſ. Quorum ſenten
47 tia vel ex eo probari ſatis creditur, quod † nec inter-
dictum, Vnde vi, hoc ipſo fauorabilius detentori, vt
colono, conductori, & ſimilibus, conceditur, l. 1. §. de-
ijcitur, ff. de vi & vi ar. & ſcripſi in Comment. de recu
peranda poſſ. remed. 1. q. 4. Probat & hanc ſentētiam
ratio, quæ deſumitur a l. 3. §. creditores, ff. vti poſſid.
dum Vlpianus ait, ideo creditoribus in poſſeſſionem
miſſis cauſa cuſtodiæ, non reddi illud interdictū, quia
non poſſident. Ratio enim hæc conuenit & caſui no-
48 ſtro. Quocirca haud recte ſatis ſenſit idem † Innoc.
in c. contingit. de dolo & cōtumac. dum ſcripſit, huic
detentori concedi hoc interdictum. Nec rationes ab
eo perpenſæ, quas & Ioan. Fabr. precitato loco recen-
ſet ſatisfaciunt. Nam quòd ait primo, interdictum,
Vnde vi, detentori ſpoliato reddi ex l. Fulcinius, ff. de
vi & vi armata, iuxta expoſitionem gloſſæ ibi, verum
49 non eſt, cum in caſu † d. l. Fulcinius, ſola detentio non
conſideretur, ſed ipſa poſſeſſio. & quod ait ibi glo. lar-
ge eſſe ſumendum illud verbum [poſſidere] etiam pro
detinere, ex l. 1. §. quod autem ait. ff. eo. de vi & vi ar-
50 ma. male interpretatur. ſiquidem text. † d. §. quod au-
tem. concedit illud interdictum in conſequentia pro
detētione rerum quas ę ſua poſſeſſione deiectus apud
ſe habebat, vt ſi quis in domo, è qua deiectus fuit, res
alienas cuſtodiæ cauſa habebat, nam etſi principaliter
illud interdictum pro alienis non redditur, conceditur
tamen in conſequentiam, vt vtrumque recuperet. Se-
cunda itaque ratione vtitur Ioan. Fab. in d. §. retinen-
51 dæ, poſt Innoc. pręcitato loco, nempe, † interdictum,
de itinere actuque priuato, conceditur ſoli detentori.
l. 1. §. ſi tibi. ff. de itin. actuque priuat. cum tamen illud
interdictum, quod retinendæ eſſe diximus, magnam
ſimilitudinem cum hoc ipſo habere videatur. Satisfa-
cere videntur Barto. & Ange. ibi, & Rub. in d. §. nihil
52 commune, numero 39. illud † interdictum, de itinere
actuque priuato, reddi detentori, cum non ſit poſſeſ-
ſorium, ex quo ſufficit, illum triginta dies vſum fuiſſe
eo itinere. Verum, ſi recte perpēdatur, is tex. §. ſi tibi,
in verſic. quoties, affirmat interdictum illud non reddi
colono, atque ita detentori, ſed vero domino & poſ-
ſeſſori, cuius loco colonus itinere vſus fuit. Tertio, ait
53 Innocent. confert † l. vlt. C. de prætor pign. ſed vere
contrarium probāt, ſi conſideramus, quæ ex Baldi &
Angel. ſententia cui aduerſatur nemo, ſcripſi in tract.
de recuper. poſſeſſ. remed. 12. quæſt. 1. Non etiam vr-
54 get quartum illud Innoc. fundamentum, † quod detē-
tori concedatur interdictum de ſuperficiebus, quod
retinendæ poſſeſſionis eſt, vt ſequenti remedio dice-
mus. Nam illud interdictum ob id colono & ſuperfi-
ciario redditur, quod volente domino & poſſeſſore
ſuperficiem illam verius poſſidere, quam detinere di-
cuntur, vt probat. l. 1. §. 1. verſicul. ſed longe vtilius. ff.
de ſuperfi. ſi ergo colonus turbatur, experitur domi-
nus: quod procedit etiam, ſi facta turbatione colonus
deceſſit. Ita Bald. in cap. licet cauſam, num. 34. in fi. de
probat. Hæc vera iuris ſententia extendi & declarari
poteſt illis in caſibus, in quibus extendi, atque decla-
rari interdictum, Vnde vi, in pręcitato tract. de recu-
peran. poſſeſſ. remed. 1. quæſt. 4. His etiam detentori-
55 bus alijs remedijs ſuccurſum † eſſe affirmant Ioan.
Fabr. in d. §. retinendæ, numero 4. & ibi Angel. Aret.
num. 2. in fine, & ſuis locis dicemus. Hinc infertur de-
56 claratio ad relata † ſtatuta Patauij, Brixiæ, & Papiæ,
quæ alienæ poſſeſſionis turbatorem puniunt, vt non
procedant, cum detentor, qui nec poſſidet, nec fru-
ctus acquirit, perturbetur.

57 QVAERO ſexto, an † hęredi reddatur hoc in-
terdictum, cum defunctus in ſua poſſeſſione turbatus
fuit? Et non reddi ſcriptum reliquerunt Ioan. Fabr.
in §. retinendæ, num. 8. Inſtit. de interdict. Alexan. in l.
cum hæredes, num. 9. verſi. excepto, de acquir. poſſ. &
Silua. conſi. 55. num. 18. Et ſi recte perpendatur, idem
ſenſit Bald. in c. licet cauſam, num. 34. de probat. dum
hanc ſententiam declarat, & vere idem ſentiunt alij,
quos paulo infra referam. Ea eſt huius ſententiæ ra-
tio, quod alia eſt defuncti, alia ſucceſſoris poſſeſſio:
nec enim illa defuncti in hæredem continuatur, l. cum
hæredes. de acquir. poſſeſſ. & ibi ſcribunt omnes.

Extenditur vt procedat in quaſi poſſeſſione rei ec-
cleſiaſticæ: ſi quidem nec illa in ſucceſſorem cōtinua-
tur, nec poſſeſſio anteceſſoris ſucceſſorem iuuat. ita
poſt Guliel. in extrauag. Io. 22. incip. execrabilis. ſcri-
bit Coſmus Gumyer in pragmat. ſanct. tit. de pacificis
poſſ. in gloſ. poſſedit, ad finem, & eo loci multis oſten-
dit, non ſolum poſſeſſionem in beneficialibus non trā
ſire in ſucceſſorem, & ei non prodeſſe, ſed nec etiam
ius proprietatis & tituli: cum in beneficialibus non de-
tur hæreditarius ſucceſſor, vt in profanis, c. Moyſes, 8.
quæſt. 1. Nam titulus anteceſſoris per eius mortē om-
nino & penitus extinguitur, c. ſi tibi abſenti, de præ-
ben. in 6. Ioan. Monachus in ca. 2. vt lite pendent. in 6.
& Guliel. in extra. Ioan. 22. Suſcepti regiminis, in ver-
bo, vacantium. vbi ſcribit, quod in beneficialibus ius
vnius in alterum non continuatur. Id quod ſcribit &
Hēricus Boic. in c. tua, col. 4. prope medium, de verb.
ſign. quo loci & illud aſſirmat, etiam ex ceſſione poſ-
ſeſſionem non transferri in ceſſionarium rei eccleſiæ,
cum cedens ius quidem amittat ex ea ceſſione, non ta
men poſſeſſionem. His accedunt Boer. conſ. 49. nu. 9.
Rebuffus in tractatu de pacificis poſſeſſ. num. 187. &
copioſius Gomeſ. in regula Cancellariæ, de triennali
poſſeſſore, quæſtione 13. qui multis affirmarunt, in be
58 neficialibus † poſſeſſionem anteceſſoris non cōtinua-
ri in ſucceſſorem. ita ergo dicendum eſt hoc in ca-
ſu noſtro. Quod ego intelligo, niſi is ſucceſſor eſſet
effectus ſucceſſor per modum ſubrogationis: nam in
ſubro-

Digitized by Google

ſubrogatum tranſit omne ius illius anteceſſoris: cuius
loco ſubrogatur, vt declarant Rebuffus & Boerius in
locis ſupra citatis. Intelligo etiam, niſi ſucceſſor in be-
neficio, eccleſię nomine experiri velit, aſſerendo illam
fuiſſe turbatam, ita in ſpecie docuit Io. Faber in dic. §.
retinendæ, num. 18. Inſtit. de interd.
59 Declaratur primo hęc iuris ſententia, † vt non pro-
cedat, cum extat in ciuitate ſtatutum (vt extat Medio
lani, Papiæ, & alibi) quod ſine apprehēſione poſſeſſio
defuncti in hæredem continuetur. Nam tunc hæredi
hoc interdictum redditur, vt experiatur contra turba-
tores poſſeſſionis defuncti, ita decidit Guido Papæ q.
552. in materia, col. 2. verſ. circa primum, qui eiuſdem
opinionis citauit Io. Fab. in §. adipiſcendæ, & in §. in
ſumma, Inſt. de interdict. ait enim Io. Fab. ob illud ſta-
tutum ſuſtineri praxim, qua Gallia praxi vtitur, dum
hæredes nondum poſſeſſione corporaliter apprehen-
ſa hoc remedio experiuntur, ſi poſſeſſio a defuncto re-
licta perturbatur; Idem Io. Fab. in §. retinendæ, nu. 8.
Inſtit. de interd. & reſpondit in ſpecie Riminald. con-
ſil. 340. num. 10. lib. ſecundo. idem quoque ſcribit Re-
buffus in comment. ad Regias conſtit. Galliæ, to. 3. tit.
de materijs poſ. art. 2. gl. 3. nu. 10. Ea eſt huius ſenten-
tiæ ratio, quod ſatis hic hęres poſſidere dicitur, & an-
teceſſoris perſonam ſuſtinere: & quamquam ficta poſ-
ſeſſio hæc ſit, huic tamen parit effectum, vt videmus
& huic hæredi concedi interdictum, Vnde vi. vti ma-
* gis * recepta eſt Doctorum opinio, quemadmodum
ſcripſi in tractatu de recuper. poſs. remed. 1. q. 37. cum
60 iure communi conuenit in hoc † ſtatutū Brixiæ 189.
in ciuilibus. ſub rub. Quod omnis poſſeſſio intelligitur
tranſlata in hæredem. illo ſtatuto expreſſim data eſt
facultas accuſandi turbatorem. Ita pariter locum ha-
bebit hic Patauij & Papiæ, vbi extant hæc ſtatuta,
quod poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem. Hoc
etiam clare ſtatuit ſtatutum Ferrariæ lib. 2. ſub rubr.
Quod poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem. ibi,
& quod ex ea poſſeſſione, ſicut ſupra trāſlata, tribuan-
tur, ſeu competant quælibet interdicta, & remedia
poſſeſſoria, etiam recuperandæ.
61 Declaratur ſecundo, † vt procedat relata iuris ſen-
tentia, quādo dolo turbatoris turbatus impeditus fuit
contra ipſum turbatorem expediri. ita in caſu notabili
docuit Baldus in c. licet cauſam, nu. 34. de probat. ſi iu
dex (inquit Baldus) mandauit hoc iudicio contenden-
tibus, vt litem conteſtarentur, & vnus alterum inter-
fecit, an ſucceſſor interfecti obtinere poſſit in hoc in-
terdicto? & poſſe ſcribit Baldus, qui multis rationibus
vtitur, hinc inde argumentando. Nec placet, quod is
homicida dolo fecit, vt ſuus ille aduerſarius a ſe occi-
ſus deſineret poſſidere, quocirca pro poſſeſſore habe-
tur illius hæres, l. ſi adducta, C. de furt. & ibi gl. & Bal.
nu. 6. in fi. ſimile docuit, nempe hæredi dari actionem
contra furem, qui rem ſurripuit poſſeſſam a defuncto,
eo quia is fur in cauſa fuit ſurripiendo, ne in hæredem
illius rei poſſeſſio continuaretur. Idem docuit Salic. in
d. l. abducta. col. vlt.
62 Declaratur tertio, vt † non procedat, cum ſemper
turbatione iam defuncto illata fuit ab eodem turbato
lis cœpta: nam tunc hæres proſequi ea poteſt. Ita in
interdicto Vnde vi, ſcribunt interpretes in cap. quia
Guliel. de iud. & in c. 2. vt lite pend. qui idem eſſe ſen-
tiunt in beneficialibus ex æquitate. quod tradit & Co
ſmus Cumyer in d. pragmat. ſanctio. tit. de pacificis
poſſeſs. in verbo poſſedit, & declarat Butr. in d. c. quia
Guliel. nu. 11. verſ. tertia regula. & ibidem Felin. Dec.
& ceteri.
93 Declaratur quarto, vt non procedat, † cum iacente
hæreditate facta eſt turbatio: nam tunc hæredi hoc
remedium reddi opinor, vt redditur illud, Quod vi,
aut clam, l. denique. §. quæſitum. ff. quod vi aut clam.
quem textum eſſe notabilem cenſuit Bald. in d. c. licet
cauſam, nume. 34. cuius doctrina & in hoc caſu intelli-
gi poteſt, & eo loci ſcribit, non eſſe opus nouo libello,
ſed ex eodem fit condemnatio.
64 QVAERO ſeptimò, an † hoc interdictum red-
datur executoribus teſtamentorum, ſi contingit eos
turbari in poſſeſſione defuncti, a quo executores facti
atque conſtituti ſunt. Hanc iuris quæſtionem mouet
Ioan. Faber in §. retinendæ. num. 3. Inſtit. de interdict.
& non reddi ſcribit. Idem eo loci docuit Angel. Aret.
nu. 2. ver. quibus infert. Ea ratione vtuntur, quod etſi a
teſtatore facta ei ſit traditio, non tamen pro ſuo poſſi-
det: ob id ei nō redditur hoc interdictum. Ego verius
65 opinor † diſtinguendum eſſe; Aut executor ſuo no-
mine hoc interdictum proponit, tunc male experitur,
cum pro ſuo non poſſideat, atque ita procedit Ioan.
Fabr. & Angeli ſententia. Aut nomine hæredum, qui-
bus diſtribuenda eſt relicta hæreditas, & tunc re-
66 ćte experiri poteſt. Ita enim videmus † executoribus
his concedi beneficium atque remedium l. vlti. C. de
edicto D. Adr. tollen. vt mittantur in poſſeſſionem hæ
reditatis defuncti teſtatoris, non ex ſua perſona, ſed ex
perſona eorum qui a teſtatore hæredes in teſtamento
ſcripti ſunt, quod late explicaui in tract. de adipiſcen.
poſſeſſ. remed. 4. quæſt. 32. Ita pariter obſeruandum
erit in accuſationibus, quæ fiunt de turbata poſſeſſio-
67 ne, ex diſpoſitionibus ſtatutorū, vt Patauij ex † ſtatu-
to ſub rubr. de turbata poſſeſſione. capitulo primo,
68 Brixiæ † ex ſtatuto 152. in crimin. ſub rub. de vi mo-
69 leſt. & Papiæ † ex ſtatuto 31. in criminal. ſub rubr. de
pęna illius qui violentiam. procedit enim hæc accuſa-
tio & pœna, ſi nomine pauperum fiat, non ſi ſolo no-
mine executorum.
70 QVAERO octauò, † an hoc interdictum redda-
tur vſuario & vſufructuario, qui ſunt in quaſi poſſeſ-
ſione vſus & vſusfructus? Et concedi affirmarunt gl.
in l. vlt. ff. vti poſſidet. & in l. vnica. in gl. vlt. C. eod.
Bart. in l. 1. in princip. num. 3. ff. vti poſſidet. & in d. l.
vnica. §. 1. num. 9. & ibi Bald. nume. 4. eod. Lanfranc.
Orian. in rubr. de cauſa poſſeſſ. & propriet. colum. 9.
verſic. quarta concluſio. & idem reſpondit Corn. con-
ſil. 33. num. 23. lib. 4. Angel. Aret. in §. quadrupli. num.
49. Inſtit. de actionib. Ioan. a Platea in §. retinendæ,
colum. 2. verſic. ad ſecundum. Inſtitut. de interdict. &
ibidem Hotoman. idem docuit Decius in c. licet cau-
ſam. nume. 29. poſt Abbat. ibi, extr. de probationibus.
Ioan. Bolognet. in l. naturaliter, §. nihil commune, 1.
par. num. 43. de acquirend. poſſeſſ. Et ab hac iuris ſen-
tentia diſſentit nemo, etſi Fabius in l. naturaliter. §. ni-
hil commune, numero 124. de acquiren. poſſeſs. ambi-
71 gat, & male. Nam & huic vſufructuario † redditur
interdictum, vnde vi, quod poſſidenti datur, vt mox
dicam, & ſcripſi in tractatu de recuperand. poſſeſ. re-
med. 1. quæſtio. 5. Hæc tamen omnium ſententia non
procedit, cum is vſufructuarius ſuo nomine non poſſi-
det, ſed alieno. ita declarat Bero. conſil 56. nume. 39.
libro primo, qui ſubijcit num. 40. non etiam procede-
re, cum pactum eſſet, ne is vſufructuarius poſſeſſionē
haberet. Ita etiam vſufructuarius hoc interdicto non
iuuatur, cum vi aut clam poſſidet. Bero. conſil. 102. nu
mero 53. lib. primo, & conſi. 142. nume. 6. libro ſecun-
do, qui declarat, non procedere in vſufructuario ha-
bente licentiam ingrediendi. In eo ſolum eſt non le-
72 uis Doctor. contentio, an hoc † interdictum ſit iſto ca
ſu directum, vel vtile? relati Doct. ſcribunt, directum
73 eſſe, ex † l. vlti. ff. vti poſſid. quo loci Paulus ait Præ-
torem reddere interdictum vſufructuario & vſuario,
Et

Digitized by Google

Et cum ſimpliciter loquatur, de interdicto directo, tā-
quam de efficaciori: non autem de vtili intelligi poſſe
videtur. Confirmatur ex veriori, & magis recepta Do
74 ctor. opinione, † interdictum, Vnde vi, directum con-
✻ cedi vſufructuario ac etiam vſuario, quemadmodum
ſcripſi in d. q. 5. nu. 74. quo loci multorum auctoritati-
bus probaui poſſeſſionem illam quā vſuarius vel vſu-
fructuarius obtinet eſſe fere naturalē, ſeu corporalem.
75 Quocirca fallitur † gl. d. l. 1. in prin. ff. vti poſſid. quę
ea ratione dixit, vſufructuario concedi ſolum interdi-
ctum vtile, quod in ea conſideratur ſola illa quaſi poſ-
ſeſſio, hoc eſt, illud ius vſusfructus, & idem cenſuit gl.
l. ait Prætor. §. item ei. ff. ex quibus cauſ. maior. & in l.
ſi plures. §. deiectum, ff. vnde vi. fallitur inquam gloſ-
ſa, quia imo vera poſſeſſio hęc eſt. Nam ſicuti proprie
76 tas † eſt a poſſeſſione ſeparata, ita ſeparatus eſt a poſ-
ſeſſione vſusfructus qui ſane vſusfructus pars eſt domi
nij, atque ita minus recte dici poteſt, vſum fructū quaſi
poſſideri, l. permiſceri. ff. de acquir. poſſeſs. & Bar. in l.
naturaliter, in prin. ff. eod. & ibi Iaſ. num. 18. non ergo
77 vſusfructuario † cōceditur hoc remedium iure illo in
ſpecto, ſeu illa quaſi poſſeſſione, ſed inſpecta poſſeſſio-
ne vera, in qua vſusfructus habetur, ſi in ea turbatio
contingit. Quocirca ita ſunt interpretanda ſtatuta.
quæ ſuperiore quæſtione retuli. Nam puniunt illa ſta-
tuta turbantem poſſeſſorem, qui fructus ſuos facit, in-
ter quos extat & vſuarius, ac fructuarius. Ita etiā erit
78 interpretandum † ſtatutum Ferrarię, lib. a. de poſſeſ-
ſione turbata, &c. quod ſimplicius loquitur de poſſeſ-
ſore, debet etiam intelligi de quaſi poſſeſſore.

Extenditur hæc iuris ſententia, vt procedat etiam
79 cum vſufructuario † contra vſuarium & econtra red-
ditur, reddi enim omnes ſcribunt, ita docuit Bar. in l.
vlt. num. 1. ff. vti poſſid. & in l. vnica, §. 1. nu. 1. C. eodē
ex illo claro text. d. l. vlt. c. paſtoralis, de cauſa poſſ. &
propriet. vbi gl. etſi textū illum aliter intelligat Igneus
in l. neceſſarios, §. nō alias, ad Sillan. Ea eſt ratio: quod
ambo inſolidum poſſident eumdem fundum natura-
liter, diuerſo tamen iure, nempe, vnus ratione vſusfru-
ctus, alter vero ratione ſolius vſus, quod declarāt Bar.
& ceteri, in l. 3. §. ex contrario, & ibi Iaſ. n. 62. de acq.
poſſ. & ibidem late Ioan. Bologner. nu. 106. explicat
d. l. vlt. ff. vti poſſidetis. Erit tamen quod animaduer-
80 tat hic † vſufructuarius, vt in ſuo libello alleget & cō-
cludat, ſe turbari in quaſi poſſeſſione ſeruitutis perci-
piendi fructus, non autem debet dicere, ſe turbari in
poſſeſſione fundi. Quod quidem procedit cum cōtra
dominum agit, cum autem agit cōtra tertium, poteſt
dicere ſe turbari in quaſi poſſeſſione fundi, quem natu
raliter poſſidet, ita Orlan. loco ſupra citato.

81 QVAERO nono, an hoc interdictū † reddatur
vaſallo, ſi in poſſeſſione ſui feudi turbari contingat. Et
reddi affirmarunt glo. vlt. prope medium, l. vnicæ. C.
vti poſſid. & ibidem Doct. idem ſcribunt Ioan. Fab.
& Ioan. a Platea. in §. retinendæ, ille num. 9. in fi. iſte
col. a. Inſt. de interdict. idem reſpondit Ruin. conſ. 53.
82 num. 3. libr. 4. ea eſt huius ſententiæ ratio, quod † va-
ſallus rem feudalem naturaliter poſſidere dicitur, c.
1. de noua forma fidel. & ſcripſi in comment. de recu-
per. poſſ. remed. 1. nu. 90. quo loci affirmaui, illud inter
dictum, vnde vi, concedi huic feudatario: ibiq; aliqua
retuli, quæ hanc ſententiam confirmare poſſunt.

83 Extenditur, vt procedat etiam in † vaſallo vaſalli:
nā & is naturaliter poſſidere dicitur, ob id & ei hoc
interdictum redditur, ita docuit gloſ. in d. l. vnica. in
glo. vlt. & ibidem Bart. num. 10. & Salic. col. vlt. verſ.
quæro quinto. ita pariter in his locum habent pœnæ,
quæ a relatis ſæpius ſtatutis ſancitæ ſunt contra tur-
batores poſſeſſorum.

84 QVAERO decimò, an hoc † interdictū redda-
tur emphyteutæ, ſi in poſſeſſione ſuę emphyteuſis tur
bari contingat. Et reddi ſenſit Bart. in l. vnica. num. 8.
prope med. C. vti poſſid. dum exempla iuſti poſſeſſo-
85 ris recenſet. Ea † eſt ratio: quia naturaliter poſſidet.
ita Iaſ. in l. naturaliter, in prin. nu. 15. de acq. poſſ. alios
retuli in tract. recup. poſſ. remed. 1. nu. 68. quo loci nō-
nulla ſcripſi quæ hanc ſententiam cōfirmare poſſunt.
Atque ita etiam hoc in caſu locum habent iam relata
ſtatuta, turbatores poſſeſſorum punientia.

86 QVAERO vndecimò, quid † ſi poſſeſſio apud
tertium ſequeſtrata fuit, an ipſi poſſidenti ante factū
ſequeſtrum, vel ipſi ſequeſtro hoc interdictum redda-
tur? Io. Faber, in l. 1. C. de prohib. ſequeſtr. pec. ſcriptū
reliquit, reddi poſſidenti ante ſequeſtrum factum. idē
docuit ipſe Ioan. Faber, in §. retinendę, nu. 3. verſ. ſed
quid ſi fuerit. Ego opinor eſſe diſtinguendos atq; con
ſtituendos aliquot caſus.

87 Primus eſt, cum vnus tantum certus † poſſeſſor ex-
tat, cuius poſſeſſio ex aliqua neceſſaria cauſa eſt ſe-
queſtrata, vtputa ob æs alienum, vel aliam ſimilem fa
ctum eſt ſequeſtrum, quod neceſſarium noſtri appel-
lant. Hoc in caſu, ſi illius rei poſſeſſio turbari contin-
git, rei domino & poſſeſſori hoc interdictū aduerſus
turbatorem reddi debet, atque ita recte ſenſit Ioan. Fa
ber, præcitatis in locis. Ea eſt huius ſentētiæ ratio: qđ
88 ob neceſſarium hoc ſequeſtrum † poſſeſſor ille non
dicitur poſſeſſione rei ſequeſtratę priuatus, ſed adhuc
mediante perſona illius ſequeſtri poſſidere, ita docuit
Cin. in l. vnica. C. de prohib. ſeq. pec. vbi Bart. Bald. &
Salic. & latius Curt. ſen. ibidem num. 64. Aret. in l. in-
tereſſe, de acquir. poſſ. & in c. examinata, col. 3. de iu-
dic. ſecuti ſunt recentiores, vt Zaſ. in 2. par. Antino. ali
quot diſſolui. Nec in hoc diſſentit Corraſ. lib. 3. mi-
ſcell. iur. cap. a. numero 14. dum voluit, nec per volun-
89 tarium ſequeſtrum † poſſeſſorem priuari poſſeſſione
rei ſuæ, qua de re nunc dicam. Atque ita intelligunt l.
intereſſe. ff. de acqu. poſſ. Imo procedit hæc ſententia
90 etiam eo in caſu, cum † ſequeſtrum loco primi decre-
ti ſubrogatur, licet enim ex eo primo decreto poſſeſ-
ſio transferatur, c. 2. de dolo & contum. non tamen ex
ipſo ſequeſtro. ita Aret. in d. c. examinata, col. 3. a quo
nō diſſentit Coraſ. d. c. a. num. 12. ſi ergo perturbatur
poſſeſſio hæc, reddi debet interdictum huic poſſeſſo-
ri, contra quem factum eſt ſequeſtrum. Procedit etiā,
cum iudex poſſeſſionem in ſequeſtrum apud ſe reti-
net. Ita Ioā. Faber, in d. §. retinendæ, nu. 7. verſi. quod
ſi iuſtitiarius, Inſtit. de interdict. eum ſecutus eſt Mo-
der. Pariſ. quem mox referam.

91 Secundus eſt caſus, cum † vnus tantum extat poſ-
ſeſſor, qui ob motam ſibi controuerſiam, ſua ſponte
rem apud ſequeſtrum deponit. Quod ſequeſtri genus
voluntarium Doctor. appellant, vt eſt, cum propter
ſecuritatem creditoris, vel agentis actione reali volun
tarie ad ſequeſtrum partes deſcendunt. Hoc caſu ſi
poſſeſſionē hāc turbari contingit interdictū, vti poſ-
ſidetis, non redditur illi primo poſſeſſori, ſed ſeque-
92 ſtro. Ea eſt ratio: quod † ſequeſter poſſidere dicitur. l.
licet. ff. depoſit. quam iam relati interpretes intelli-
gunt. Verum ab hac opinione diſſentiunt Aretin. in di
cta l. intereſſe, ff. de acquir. poſſeſs. & Coraſ. d. c. 2. nu-
mero 15. qui aliter interpretati ſunt dictā legē licet, vt
mox ſubijciam. Ea ratione vſus eſt Coraſius, quod ex
uoluntaria hac depoſitione & ſequeſtro, non præſumi
tur poſſeſſorem voluiſſe iactare, atque ita perdere poſ
ſeſſionem ſuam. Ego idem cum his ſentio, quoad ciui-
lem poſſeſſionem ſaltem quæ animo ſolo retineri poſ-
ſe dicitur, l. 3. §. in amittenda. ff. de acq. poſ. quam ſane
animo non dr̄ depoſuiſſe ex ſequeſtro hoc voluntario.

Quocirca in hac ſpecie noſtra dubium non eſt, quin
huic primo poſſeſſori reddatur hoc interdictũ, quod
ciuiliter tantum poſſidenti reddi diximus ſupra quæ-
ſtione 2.

93 Tertius eſt caſus, cũ † ambo poſſidere contendunt,
atque ita incertum eſt quis poſſideat. Hoc in caſu ſi
poſſeſſio apud ſequeſtrum ponatur, & illa perturbe-
tur, interdictum hoc non illis contendentibus, ſed ipſi
ſequeſtro reddi debet. Ea eſt ratio: quia in ipſum ſeque
ſtrum poſſeſſio translata eſſe dicitur: ita docuit Aret.
in l. intereſſe. ff. de acquir. poſſeſs. quem ſecutus eſt Co
raſ. d. lib. 3. miſcel. c. 2. nume. 15. & Aret. nomine ſup-
preſſo idem ſcripſit Zaſius in 2. par. Antino. diſſolut.
94 num. 4. ita intelligentes † d. l. licet. ff. depoſiti.

95 Quartus eſt caſus, cum res † ſimplici cuſtodiæ ali-
cuius mandatur, poſtquam rei dominus eam ſuo no-
mine apprehendit: vt puta, ſi feudi dominus priuato
vaſallo iure feudi poſſeſſionem apprehendit, & poſ-
ſeſſionem alicui cuſtodiendam ſimpliciter tradit, tũc
ſi poſſeſſio turbetur, interdictum hoc redditur domi-
no feudi: cum illa manus iniectio & cuſtodiæ traditio
in modum ſequeſtri non ſonet, nec dominum ipſum
poſſeſſione apprehenſa priuet, ſed is cuſtos nomine ip
ſius domini poſſidere dicitur: ita docuit Ioan. Fab. in
d. §. retinendæ, num. 7. Inſtit. de interd. quem explicat
Moder. Pariſ. in comment. ad conſuet. Pariſienſ. tit. 1.
§. 1. glo. 4. num. 19. Hæc ſunt maxime annotãda ad in-
96 terpretationẽ ſtatutorum Patauij, † ſub rubr. de poſs.
97 turbata, c. 1. † Brixiæ, 152. in crimina. ſub rubr. de vi
98 moleſtatiua, & † Papiæ 31. in crimin. ſub rub. de pœ-
na illius, qui violentiam, &c. Nam dum puniunt tur-
bantem poſſeſſorem, locum illa habent ad fauorẽ pri-
mi poſſeſſoris, iuxta primum & quartum caſum iam
relatos. In ſecundo vero & tertio caſu non competit
accuſatio, nec pœna defertur primo poſſeſſori, ſed illi
ſequeſtratio, cum is poſſidere dicatur. Quod tamen
conſequitur iſte, totum reſeruabit illi, cui adiudicabi-
99 tur poſſeſſio. Ita etiam erit declarandum † ſtatutum
Ferrariæ, lib. 2. ſub rubr. de poſs. turba.

100 QVAERO duodecimo, an † hoc interdictũ red
datur poſſeſſori pro poſſeſſione cuiuſuis rei corpora-
* lis immobilis, ſi in ea turbari cõtingat? Et reddi * vno
ore omnes ſcribunt. ita Bar. in l. 1. in princip. nu. 2. poſt
glo. ibi. ff. vti poſsid. Bald. & Salicet. in l. vnica. C. eo. il
le nu. 5. iſte col. 2. oppo. 4. & Angel. Aret. in §. quadru-
pli, nu. 48. verſ. item dixi, Inſtit. de actio. Quam quidẽ
ſententiam probat l. 1. §. interdictũ. ff. vti poſs. & text.
§. ſed interdicto, Inſtit. de interd. Nec aduerſantur edi
101 cti verba, † quæ de ſolis ædibus loquuntur, d. l. 1. in
prin. ff. vti poſsid. ſiquidem gratia exempli ita ſcriptũ
102 fuit; † exempla autem non reſtringunt, ſed decla-
rant, l. damni infecti quidam, in princ. ff. de dam. infec.
§. ſed hactenus. Inſtit. de gradibus. Accedit, quod licet
Prætoris edictũ de ædibus loquatur, attamẽ & ad alia
extenditur, quæ ſane extenſio cum ex mente edicti
proueniat, directo concedi dicitur: quod latius expli-
cat Salic. præcitato loco.

103 QVAERO decimotertiò, an † hoc interdictũ
reddatur quaſi poſſeſſori ſeruitutis, cum in ea pertur-
batur. Bartol. in l. 1. in princ. num. 4. vti poſsid. duos ca
ſus diſtinguit, quam quidem diſtinctionem tacite pro-
bauit idem Bart. in l. 1. §. 1. num. 2. C. eod. & ibi cla-
rius Salic. col. 4. oppoſ. 6. quæ diſtinctio fuit Iacob. de
Arena, & eam probarunt Ang. Aret. in §. retinendæ,
nu. 3. ver. tertio competit, Inſt. de interd. Lanſ. Orian.
in rub. de cau. poſs. & propr. col. 8. verſi. tertia conclu
ſio. Pract. Papienſ. in forma libelli, pro turbat. poſs. in
prin. num. 3. Ioan. Bologn. in l. naturaliter. §. nihil com
mune, 1. par. num. 44. de acquir. poſs. & Ioan. Corraſ.
in l. pen. nu. 18. ff. de ſeruit. & Fabius in d. §. nihil com-
mune, nu. 124. dubitat.

104 Primus caſus, eſt cum ſeruitus † eſt cõtinua, qua-
les ſunt vrbanæ ſeruitutes, l. foramen, ff. de ſeruit. vrb.
prædio. tunc conceditur hoc interdictum vtile tamẽ;
ita ſenſit glo. in d. l. 1. in prin. ff. vti poſsid. & prob. l.
quoties, la 2. ff. de ſeruit. ibi, & ideo interdicta veluti
105 poſſeſſoria conſtituta ſunt, qui enim † ſeruitutẽ de-
bet, patientiam habet præſtare, vt ſeruitutem habens
106 ea vtatur. Quocirca, ſi contradicit, eam † patiẽtiam
non præſtat, & ob id turbat. quod eo loci declarant
Bart. & ceteri, & Crauet. conſil. 292. col. 1. & prob. l. 2.
§. vlt. & l. ſi forte, §. ſciẽdum, & l. ſicuti, §. Ariſto, & ibi
glo. ff. ſi ſer. vend. Confirmatur, quoniam ita videmus
107 vtile † interdictum vnde vi, reddi pro quaſi poſſeſ-
ſione rei incorporalis, quemadmodum late ſcripſi in
commen. de recup. poſs. remed. 1. quæſt. 8. Et pro qua-
ſi poſſeſſione iuriſdictionis concedi infra dicemus. Il-
108 lud † præterea annotandum eſt, generatim interdi-
ctum pro quaſi poſſeſſione competens, vtile eſſe. Ita
Marian. Soc. ſen. in c. conqueſtus, nu. 8. de foro comp.
Dec. in c. licet cauſam, num. 29. de prob. poſt Abb. ibi
& Bellon. conſ. 11. nu. 2. & Natta conſ. 398. nu. 38. lib.
2. qui de re hac noſtra loquitur.

109 Secundus eſt caſus, cum † ſeruitus eſt diſcõtinua,
vt ſeruitutes ruſticæ, l. ſeruitutes, la 4. ff. de ſeruit. tunc
nec directum, nec vtile interdictum, vti poſſidetis, cõ-
110 ceditur. Nec enim ſolet lex † niſi in caſu neceſſario
ſua adhibere remedia, l. 1. §. ex hoc reſcripto. ff. de
ventr. inſpic. nec fruſtra quidquam inducere, l. hæc ſti
pulatio. §. diuus. ff. vt leg. nom. cauea. l. poſtliminij, in
fi. ff. de capt. & poſtlim. reuer. Atqui pro ſeruitutibus
ruſticorum prædiorum ſpecialia interdicta prodita
ſunt, De itinere actuque priuato, De riuis, De aqua
quotid. & æſtiua, non itaque fuit neceſſarium ad inter
dictum, vti poſſidetis, confugere. Quocirca dubium
111 eſſe videtur, quod ſcripſit † Orian. loco iam citato,
concedi ei, qui impeditur aquam æſtiuam, vel quoti-
dianam ducere. Ita quoque eſt dubium, quod reſpon-
112 dit † Socin. ſen. conſil. 95. ad finem, lib. 3. hoc interdi
ctum, vti poſſidetis, reddi pro quaſi poſſeſſione depa-
ſcendi, eſt inquam dubitabile, cum ſeruitus depaſcen-
di ſit ruſtica, l. 1. ff. de ſeruit. ruſtic. prædio. Verum hac
de re infra q. 19. Qui aũt ſit effectus ex hoc interdicto
in caſu huius quaſi poſſeſſionis, recenſet Bart. in l. vlt.
nu. 3. ff. vti poſsid. qui videndus erit. Diſtinctio horum
113 caſuum eſt annotanda ad declarationem † ſtatuti
Ferrariæ, lib. 2. ſub rub. de poſs. turbat. &c. quod ſolũ
loquitur de poſſeſſore, vt etiã intelligatur de quaſi poſ
ſeſſore, ceterum diſtinctio hæc ceſſat in diſpoſitione
ſtatutorum, qui pęnam in hos turbatores ſanciuerunt,
114 vt ſunt illa ſtatuta † Patauij, Brixiæ, atq; Papię, quę
ſupra pluries retulimus; Nam illa indiſtincte puniunt
turbantes hos quaſi poſſeſſores, & in ſpecie tradit
Bal. in ca. licet cauſam, in fi. de prob. poſt Bart. in l. ſed
etſi poſſeſſori. §. itẽ ſi iurauero. ibi Iaſ. nu. 28. de iureiu.

115 QVAERO decimoquartò, † an hoc interdictũ
concedatur domino caſtri, qui in quaſi poſſeſſione iu-
riſdictionis illius caſtri & ſeruitijs a vaſallis & ſubdi-
tis præſtandis turbatur. Duos caſus diſtinguit Bart. in
l. 1. in princ. num. 5. ff. vti poſsid. quam quidem diſtin-
ctionem, ſuppreſſo Bart. nomine probauit Salic. in l.
vnica, col. 4. verſ. iuxta quæ quæro, Abb. & ceteri in
c. licet cauſam, vbi Bero. num. 65. de probat.

116 Primus eſt caſus, cũ † agitur de ſeruis glebæ ad-
ſcriptis, tunc domino turbato conceditur directũ in-
terdictũ vti poſſidetis. Ea eſt ratio, ꝙ de ſeruis his idẽ
iudicamus, quod de re immobili, l. quemadmodum,
C. de agric. & cenſib. libr. 11. & l. longe. ff. de diuerſ. &
temp.

Digitized by Google

117 temp.prçſcrip. Nam cum a ſolo non recedit† ſeruus
adſcriptitius, fundi pars quodammodo iudicatur : at-
que ita inter immobilia connumeratur : vti declaraui
in tract.de recup.poſſ.remed.10.nu.5. Et in ſpecie idē
cenſuit Ioan.Fabr.in §.retinendæ, nu.6.Inſt.de inter-
dict. qui extendit & ad colonos modici temporis, &
ibidem Ioan. a Platea colum.2.verſic.ad ſecundum.
118 Secundus eſt caſus, cum agitur de † ſeruis glebæ
non adſcriptis, hiſque ſimilibus ſeruitijs atque obſe-
quijs eis præſtandis, tunc redditur interdictum hoc
vti poſſidetis.ex c.licet cauſam,de probatio. Quod in-
telligit Ioan.Faber. in d.§.retinendæ,nu.6.niſi is per-
turbator ex ea perturbatione haberet animum acqui-
rendi poſſeſſionem domini,ob quā coloni & ſerui tur-
bantur:eoque loci rem hanc egregie explanat. Vtriuſ-
que vero caſus ratio, quod reddatur interdictum hoc
ſiue directum,ſiue vtile domino,ea eſt,quod ex turba-
119 tione† illata ſeruis & hominibus ipſe caſtri dominus
in quaſi poſſeſſione iuriſdictinnis turbari dicitur, quā
ſane rationem perpendit Abbas in d.ca. licet cauſam.
& ibi Aretin.nume.32.& Bero.nu.65.qui & alteram
ratinnem a Ioan.Andr.perpenſam tuetur. Verum ad-
uerſus hanc diſtinctionem & vtrumque illius mem-
brum dubitationem mouet Bartolus, quod hæc qua-
ſi poſſeſſio iuris cauſam diſcontinuam habet, cum ho-
minis factum requirat,l. foramen.ff.de ſeruit.vrbano.
prædio.non ergo hoc interdictum cōcedi debet: quē-
admodum nec conceditur pro quaſi poſſeſſione ſerui-
tutis diſcontinuæ, vt ſuperiore quæſtione, in ſecundo
caſu explicaui. Nodum diſſoluunt Bartolus & Sali-
cetus præcitatis locis, dum ſcribunt, diſtinctionem il-
120 lam ſeruitutis habentis † cauſam continuam vel di-
ſcontinuam, ſolum adhiberi in ſeruitutibus realibus
quæ a re rei debentur : nam,cum res animum non ha-
beat, dici non poteſt quaſi poſſideri : niſi quatenus de
facto vſus eſt : ſed in iuribus, quæ perſonæ debentur,
quaſi poſſeſſio continuata dicitur : etſi iura ipſa, qua-
tenus ius reſpicitur,diſcontinuam cauſam habeant,ſi-
quidem hæc quaſi poſſeſſio quaſi poſſidentis animo
121 tueri poteſt. Hinc † vſus & vſusfructus præſcribi po
teſt,l.iuſto.§.non mutat.ff.de vſucap.& in l.vlt.in fin.
C.de præſcript.lōgi temp.etſi gloſſa ibi diſſentiat. His
caſibus locum hanebunt relata ſtatuta punientia tur-
bantes poſſidentes, vel quaſi.
122 QVAERO decimoquintò, econtra, an † hoc
interdictum reddatur ſubditis vaſallis aduerſus domi-
num, a quo in ſtatu ſuæ quietæ & pacificæ libertatis
turbantur, atque moleſtia afficiuntur? Baldus in l.1.
in princi.C.commun.de manumiſſ.vno verbo ſcripſit
reddi iudicis officium:quo quidem oppreſſis ſolet hoc
ſuccurri ex l.cum ſcimus. §.caueant. C. de agricol.&
cenſit.lib.11. Idem ſenſit Rebuffus in cōmen.ad Re-
gias conſtit. Galliæ, tomo 3.tit.de matern.poſſ.art.5.
123 gl.1.nu.16.qui ſcriptum reliquit, in Gallia † litteras
nouitatis quod (poſſeſſorium remedium eſt huic ſimi-
le)non cōcedi ſubdito aduerſus proprium dominum:
ſed dari vel hoc iudicis officium, vel vtilem confeſſo-
riam. Quod non procedere intelligit, cum ſubditus
poſſeſſionem cum altero communem babet : nam ra-
tione communis conceditur, & ei illud nouitatis re-
medium, argum. l. ſi communem. ff.quemadmodum
ſeruit.amittit.& refert Ioan.Gallum,quæſt.184.atte-
ſtantem ita arreſto Pariſienſi fuiſſe definitum, ſcribit
etiam Baldus in l.3. C. qui bonis ced. poſſ. ex illa con-
ſtitutione,quod ille,qui timet, ne alterius cauſa graue
tur,iudicis officium implorare poteſt. Ego opinor in
ſpecie noſtra vtile interdictum vti poſſidetis, his ſub-
ditis cōcedi poſſe; cum ipſi ita quaſi poſſeſſionem ſuæ
libertatis obtineant, vt domini quaſi poſſeſſionem ſer
uitutis,vt ſuperiore quæſtione diximus. Nec hoc caſu
124 dicendū † eſt,non reddi hoc interdictum vaſallo cō
tra dominum, ob id quod nec redditur interdictum
vnde vi.vt diximus in tract. de recuper.poſſ.remed.1,
nume.94.vt nec etiam ei conceditur remedium ex l.ſi
quis in tantam. C. vnde vi. vti diximus eodem tracta.
remed.9.nu.52. Quia reſpondetur extare maximam
inter hæc differentiam. Nam illa,ob dolum infamāt,
hoc vero interdictum dolum non habet ſui natura an-
nexum, vt dicemus infra q.69. Quocirca infertur, qđ
ſi hoc interdicto ageretur, cum dolus turbantis argui-
tur cōtra dominum,ita ceſſaret, vt illud interdictum,
vnde vi, quemadmodum criminaliter ex diſpoſitione
ſtatuti ageretur, vt infra d. quæſtione 69. dicemus &
ibi alia exempla adferemus.
125 QVAERO decimoſextò, an hoc † interdictū
vti poſſidetis, concedatur Rectori eccleſiæ aduerſus
eum,qui in eccleſia turbationem facit? Duos caſus di-
ſtinguit atque conſtituit Bart. in l.1.§.hoc interdictū,
ff. vti poſſid. a quo non diſſentit Bero. in ca. licet cau-
ſam,numero ſecundo, & num.66.extra, de probat.&
ſcribunt Doct.in c.audita.de reſtit.ſpolia.Bero.in con
ſil.11.num.2.lib.1.
126 Primus caſus eſt,cum Rector † eccleſiæ turbatur
in quaſi poſſeſſione iuris rectoriæ : tūc ei redditur hoc
interdictum. Illa eſt ratio, quod huic Rectori compe-
tit quaſi poſſeſſio,quæ hoc interdictum tribuit. Acce-
127 dit, quod ſi † Rectori rei vendicatio,quę dominium
præſupponit, ad vendicandum eccleſiæ bona conce-
ditur,l.ſancimus.C.de ſacroſanct.eccleſ.a fortiori cō-
128 cedi debet hoc interdictum. Præterea † bona eccle-
ſiæ ſunt conceſſa Rectori pro eius Prębenda,qua qui-
dem in præbenda Rector,clericuſque fructuario æqui
paratur,c.litteras,de probatio.vbi Innocent. Hinc di-
129 cimus, † clerico concedi remedium l. ſi quis in tan-
tam. C. vnde vi. aduerſus vim occupantem bona ſuæ
eccleſiæ : quod fuſius explicaui in comment.de recu-
per.poſſ.remed. . .
130 Secundus eſt caſus, † cum turbatur poſſeſſio ec-
cleſiæ, conſiderando eccleſiam vt corpus quoddam
ſolo cohærens:tunc conceditur huic Rectori agere ex
hoc interdicto : ſed ei redditur illud interdictum, ne
quid in loco ſacro,l.1.§.vltimo,illo tit.
131 QVAERO decimoſeptimò,an † hoc interdi-
ctum patrono eccleſiæ aduerſus turbantem in ſua qua
ſi poſſeſſione præſentādi in eccleſia reddatur? Et red
di ſcriptum reliquit Petrus Rebuffus in comment. ad
Regias cōſt.Galliæ, to.3.tit.de cau.benefic.poſſ.in p̄-
fat.numero 7.poſt Barbat. conſilio 68.lib.3. Decium
conſi.124.125.& 129.& Ioan.Gallum, quęſtio.163.
Verum Deci.nihil hac in ſpecie affirmauit. immo nec
Barbat. hoc ſcribit : ſolum ille reſpondit, quibus acti-
bus dicatur quæſita quaſi poſſeſſio præſentandi : de
interdicto vero, Vti poſſidetis,an ei reddatur,nullum
verbum,opinor tamen veram eſſe Rebuff. ſentētiam,
132 cum in hoc iure † præſentandi conſideretur quaſi
poſſeſſio, c. conſultationibus,de iure patr.& ſcribunt
Barbat. & Decius in præcitatis eorum reſponſis. Illa
ergo quaſi poſſeſſio, vt ceteræ omnes, apta creditur
parere hoc interdictum. Idem ſenſit Frāc.de March.
q.140.in 2. par. ita pariter locus extat diſpoſitionibus
ſtatutorum,vti ſuperioribus caſibus retuli, præſertim
133 ſtatuto † Brixiæ in criminalib. 152. ſub rub. de vio-
lenta moleſt.ex illis verbis, vel aliquam perſonam ec-
cleſiaſticam,&c.ibi in eius poſſeſſione, vel quaſi. .
134 QVAERO decimooctauò, an reddatur † hoc
interdictum illi, qui turbatur in quaſi poſſeſſione per-
ceptionis decimarū? Et reddi ſcriptū reliquit Rebuf-
fus in præcitatis comm.ad Reg. conſt.Galliæ,to.3.ti.

Digitized by Google

do cauſ.beneſi.poſſ.in præfat.num.8. Idem Rebuffus
in tract.de decimis, quæſt.9.nume.3.qui nu.4.ſubiun-
135 git, hoc † interdicto agi tam contra ſubditos recu-
ſantes decimas ſoluere, quam contra alios curatos, re-
ligioſos, ſæculares, aut regulares: & generaliter con-
tra quoſcumque turbantes curatum, ſeu alium deci-
mas poſſidẽtem in ſua decimarum perceptione. ſubij-
cit etiam nu. 5. quòd Rector poſt adeptam poſſeſſio-
nem beneficij, etiamſi nullas adhuc perceperit deci-
mas, poteſt mouere hoc interdictum, ſi impeditur has
decimas percipere, cum ſufficiat illum adeptam fuiſſe
in vniuerſum beneficij poſſeſſionem per inductionem
ſuperioris de collatoris mandato factam. Atque ita
ſeruatum quandoque in iudicijs fuiſſe teſtatur. Quod
136 eſt annotandum ad interpretationem † ſtatuti Bri-
xiæ 152. in criminalib.ſub rub. de vi moleſtatiua, &c.
dum ſimpliciter punit turbantem quaſi poſſeſſorem
in perceptione decimarũ, intelligitur ſtatutum, etiam-
ſi adhuc is quaſi poſſeſſor nullas decimas percepit, cũ
ſatis ſit eum eſſe effectum quaſi poſſeſſorem ex ade-
pto beneficio, & iure in vniuerſum.

137 QVAERO decimononò, an † reddatur hoc
interdictum illi, qui eſt in quaſi poſſeſſione iuris depa-
ſcendi? Et reddi affirmarunt Socin. ſen.conſil.65.ad
fi.lib.3.& Petrus Rebuffus in comment.ad Reg.con-
ſtitut.Galliæ, to.3.tit.de cau.benefic.poſſ.in præfatio.
nume.9.qui eiuſdem ſententiæ recenſet Cæpol. Guid.
Papæ, & Caſſan. qui vix hoc ſcribunt. Cum ſeruitus
depaſcendi pecora eſt vrbana, dubitatione caret hæc
iuris ſententia: ſed cum ruſtica eſt, ambigi poteſt. Ali-
138 quando enim † vrbana, aliquando ruſtica iudicatur,
iuxta qualitatem fundi cui illa debetur, l. 1. vbi gloſ.ff.
de ſerui.ruſt.præd.& declarat Cępol.in tract.de ſerui.
ruſt.prædio.c.9.de ſeruit.iuris paſcendi, nume.5. Ego
opinor reddi hoc interdictum etiam pro ruſtica, cum
nullum pro ea ſpeciale interdictum detur: atque ita
declarari poſſunt quæ ſcripſi ſupra q.13.ad fi.

139 QVAERO vigeſimò, an † hoc interdictum
reddatur illi, qui eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi
præſtationes perſonales? Bartolus in l.1.in princip.ff.
vti poſſid.remittit ſe ad ea quæ ſcripſit in l.vlt.ff.quo-
rũ bon. Io.Faber in §.retinendæ, nu.21.verſic.in con
trarium, Inſtit.de interdict.ſcriptum reliquit, eſſe peri
culoſum agere hoc interdicto pro hac quaſi poſſeſſio-
ne præſtationis perſonalis, & ab eo non diſſentit Gui.
Papæ quæſt.552.in materia, colum.3. verſi.circa quin
tum. Ea ratione, quod vix poterit probari poſſeſſo-
rium, quod neceſſe eſt probare adfuiſſe tempore tur-
bationis, vt ſuo loco infra dicemus. Et hanc ſenten-
tiam veriorem credo ex his, quæ ſcripſi in comment.
de recuperand.poſſ.remed.1.num.87.quo loci ſcripſi,
veriorem eſſe ſententiam Legiſtarum qui negarunt
140 ſpoliato † hoc iure percipiendi præſtationes perſo-
nales reddi interdictũ vnde vi. Nec aduerſatur quod
ſcribit Petrus Rebuff. in comment. ad Reg.conſtitu.
tom.3. tit.de cau.beneſi. poſſeſ.in præfat.num.2.dum
ait, veriorem eſſe Canoniſtarum opinionẽ, imo reddi
hoc interdictum. Nam verior eſt contraria Legiſtarũ
ſententia, & ipſe Ioan. Faber a Rebuffo relatus, id ex
æquitate concedi poſſe affirmat: & ob eam æquitatẽ
forte ita ſeruat Gallia, vt ſcribunt Petrus, Iacobus, &
Caſſan. quos Rebuff.recenſet. Alijs tamen remedijs
141 ſuccurritur, vt ſuis locis dicemus. Declarari † ex his
poteſt ſtatutum Brixiæ 152. in criminalib.ſub rub.de
vi moleſta. vt ſcilicet non habeat locum hoc in caſu,
cum non poſſit conſiderari aliqua quaſi poſſeſſio rei
mobilis, vel immobilis, vt ſemper ſtatutum illud con-
ſiderat.

142 QVAERO vigeſimoprimò, an hoc † interdi-
ctum reddatur illi, qui turbatur in quaſi poſſeſſione
eligendi magiſtratum, & a domino Vniuerſitatis, vel
ab altero impeditur, ne eligat? Bart.in l.1.§.huius au-
tem interdicti, num.3.ff.vti poſſid.aliquot caſus diſtin
guere atque conſtituere videtur. Nec diſſentiunt Io.
a Platea in §.retinendæ. colum.2.ver. item competit,
Inſtit.de interdict. Rebuff. in comment.ad Reg. con-
ſtit.Galliæ, to.3.tit.de cauſis beneſi.poſſ.in pręfat.nu-
me.5.& Franc.de March.q.140.par.2.

143 Primus caſus eſt, cum † electus a ſuperiore, atque
ita a domino Vniuerſitatis, non admittitur a Ciuita-
te, vel illi electo ciues oppidaniue parere recuſant?
tunc illi ſuperiori eligenti non conceditur hoc inter-
dictum, ſiquidem non is Princeps & ſuperior eligens,
ſed is electus in ſua quaſi poſſeſſione iuriſdictionis tur
batur, ob id illi redditur hoc interdictum, quod reddi
ſolet pro quaſi poſſeſſione iuriſdictionis: vti ſcribunt
Ange.Aret.in §.retinendæ, num.3. verſi.quarto com-
petit, Inſtit.de interdict. Ruin.conſi.53.nume.3.lib.4.
144 Franc.de March. quæſt.447.in 1.parte. Ipſi † vero
domino, qui iam elegit, conceditur actio in rem, vel
confeſſoria, vel iudicis officium. ita docuit Bart.in d.
§.huius autem interdicti, num.3.verſic. primo modo.
145 Non enim † interdictum locum habet, cum inferior
contradicit ſuperiori, ſed tunc cum alter contendit ſe
iuriſdictionem in eos ſubditos habere, l.3.§.hoc inter-
dictum, ff.de lib.hom.exhib. Idem (inquit Bar.) dicen-
dum eſt in adſcriptitio & vaſallo, cum eorum domi-
nis contradicunt. Non enim hoc caſu conceditur do-
mino hoc interdictum, ſed ad alia remedia recurritur.

146 Secundus eſt caſus, cum † Princeps vel ſuperior
vſurpata authoritate ciuitatis, vel opidi, quæ magi-
ſtratum eligere conſueuit, illi aſſignauit, & ciuitas illa
ſuo iure eligere negligit: tunc huic ciuitati vel opido
non redditur hoc interdictum, vti poſſidetis, ita ſcri-
pſit Bart.in d.§.huius autem, nu.3. verſi.ſecundo mo-
do. Ea eſt ratio: quòd tunc ciuitas illa ſua negligentia
ius eligẽdi amiſit, ſiquidem in his incorporalibus qua-
147 ſi † poſſeſſio nil aliud eſt, quam vſus cum patientia
aduerſarij, l.quoties.ff.de ſeruit.l.2.C.de ſeru.& aqua.
Quocirca non habet locum hoc interdictum, quod da
tur poſſidenti tantum, & non alteri.

148 Tertius eſt caſus, cum † Princeps & ſuperior ele-
git magiſtratum, & ciuitas pariter alterum eligit: tũc
huic interdicto locus eſt, quemadmodum docuit Bar.
in d.§.huius autem, num.3.verſic.ſed ſi non. ea eſt ra-
tio, quòd Vniuerſitas non deſijt ſaltem animo poſſi-
dere: ob ciuilem ergo poſſeſſionem hoc interdicto ex-
peritur, vt late diximus ſup.q.2.

149 QVAERO vigeſimoſecundò, an hoc † inter-
dictum competat aduerſus illum, qui ſine iure ad ma-
giſtratum electus, adminiſtrat? Et non cõcedi docuit
Bart.in l.1.§.huius autem, in fi.verſic.ſed quæro.ff.vti
poſſidet.poſt Innocen.in ca.2.de in integr.reſt. Ea ra-
tione vtuntur, quod electus ille non turbat quaſi poſſeſ-
ſorem electionis. Et idem eſſe ait Bar.de confirmatio-
150 ne illius electi. Imo turbans † electum ante confir-
mationem, hoc interdicto conueniri non poteſt: ita
ſcribit Rebuff. in comm.ad conſt. Galliæ, to.3.tit.de
cauſis beneficiorum poſſ.ad fi. præſ. quo loci teſtatur
ita bis in conſilio Pariſienſi fuiſſe deciſum. Ea ratione
vtitur: quia non poteſt iſte electus dicere ſe quaſi poſ-
ſeſſorem iuriſdictionis, c.auaritiæ, de elect.in 6.

151 Declaratur relata iuris ſententia, vt locum non ha
beat, cum per electionis acceptationem, turbatur poſ
ſeſſor electionis, vtputa, dum vocandi ad eligendum
venire recuſant, ob iam electi potentiam, tunc enim
is electus turbare videtur, l.vim facit.ff.de vi & vi ar-
ma.contra eum ergo reddi poteſt hoc interdictum.

QVAERO

152 QVAERO vigeſimotertiò, an † hoc remedio
experiri poſſit is, q̃ aſſerit ſe eſſe in poſſeſſione, vel qua
ſi eorum quæ ſpectant ad Principis ſuperioritatem, vt-
puta, in quaſi poſſeſſione cognoſcendi contra reos cri-
minis læſæ maieſtatis, vel falſæ monetæ? Et non poſ-
153 ſe opinor, † ſiquidem a priuato poſſidere, nec præ-
ſcribi hæc poſſunt, c. ſuper his, de verbor. ſignifi. Quo
circa ſcriptum reliquit Rebuff. in ſæpius citatis com-
ment. ad Reg. conſtit. Galliæ, tom. 3. titu. de materijs
154 poſ. artic. 2. gloſ. 2. nu. 36. in † Gallia ſaiſinam nõ ad-
mitti contra Regem, qui nunquam diſſaiſitus litigat.
Quamobrem ceſſabit etiam accuſatio turbatæ poſſeſ
ſionis, ex diſpoſitione ſtatutorum. atque ita declarari
155 poteſt † ſtatutum Ferrariæ, lib. 2. ſub rubr. de poſſ.
turbatæ. de ceteris mox dicam.
156 QVAERO vigeſimoquartò, an † hoc interdi
ctum reddatur illi, qui aſſerit ſe eſſe in quaſi poſſeſſio-
ne concubinæ, vel alterius iuris improbi? Et non red-
di ſenſit Rebuff. in d. comment. ad Reg. conſt. Galliæ,
tom. 3. tit. de mater. poſſ. benefi. in præfat. num. 12. Ea
157 eſt ratio, † quod nullo tempore acquiri poteſt quaſi
poſſeſſio iuris improbi, vt docuit Butr. in c. vlt. nu. 38.
de cauſa poſſ. & proprie. Nicol. Milius in ſuo Reper.
in verbo, poſſeſſio, q. 70. & temporis diuturnitas non
modo ad acquirendum quaſi poſſeſſionem non pro-
deſt, verum etiam peccatum auget, c. cum haberet, de
eo qui duxit in matrim. quã polluit per adulter. Quam
quidem ſententiam procedere intelligo, quando ſola
iuris præſumptio aduerſatur, c. cum perſonæ, de priui
158 leg. in 6. Capic. deciſ. 299. n. 40. Hinc declarãtur † ſta
tuta Patauij, ſub rubr. de poſſeſ. turba. c. 1. Papię 31. in
criminal. ſub rub. de pęna eius, qui violentiam alicui
fecit in ſua poſſeſſ. & Brixiæ in crim. 152. ſub rubr. de
turb. Quæ quidem ſtatuta hoc in caſu locum non ob-
tinent.
159 QVAERO vigeſimoquintò, an hoc † interdi-
ctum reddatur miſſo in poſſeſſionem bonorum debi-
toris, ex conuentione inter eos inita, qua miſſione pi-
gnus conuentionale cauſatur? Et reddi dubium nõ eſt,
ita enim cenſuit gloſ. in l. ſi duo. §. creditores, in verbo,
non poſſe ff. vti poſſidetis. & ibidem Bart. Idem ſcri-
ptum reliquerunt Iaſon & Socin. in l. 1. §. per ſeruum
corporaliter, ille, nu. 5. iſte n. 10. de acquir. poſſeſ. Ant.
Neguſant. in tract. de pign. par. 3. memb. 1. nume. 31.
& Angel. Peruſi. conſil. 47. num. 19. lib. 2. inter conſi-
lia criminalia diuerſorum. Ea eſt huius ſententiæ ra-
160 tio, quod hic creditor † dicitur poſſidere, l. q. pigno-
ris. ff. de acquiren. poſſeſ. & ſcribit Iaſon pręcitato lo-
co, hunc creditorem poſſidere naturaliter, & ciuiliter
quo ad omnia, vſucapionis cauſa excepta. atque ita
glo. Bartol. & ceteros ſenſiſſe ſcribit. Hinc aliquando
admonui in tractat. de recuper. poſſ. remed. 6. qõ. 26.
161 huic creditori reddi † illud remedium ex l. ſi quis in
tantam, C. vnde vi. aduerſus vi ſuam poſſeſſionem oc-
cupantem.
162 Declaratur hic caſus, vt locum † ſibi non vendi-
cet pignore ipſo conuentionali nondum tradito: nam
cum facta non ſit rei translatio, non dicitur is creditor
poſſidere, l. ſi rem. §. proprie. ff. de pign. act. & ſcripſi
in tract. de recuper. poſ. remed. 9. q. 26. nu. 202. vbi nu.
203. aliam ſubieci declarationem, quando ſcilicet con
uentum fuit inter creditorem, & debitorem, quod ſo
la detentio, non autem poſſeſſio transferatur.
163 QVAERO vigeſimoſextò, an reddatur † hoc
interdictum miſſo in poſſeſſionem a Prętore, qua miſ
ſione cauſatur pignus prætorium? Diſtinguendi ſunt
aliquot caſus.
Primus eſt, qui probabili dubitatione caret, nem-
pe quando vel creditor, qui actione perſonali egit, vel
actor, qui actionem realem mouit, miſſus fuit in poſ-
164 ſeſſionem a Prætore ex † ſecundo decreto. Quæ qui
dem miſſio fieri ita ſolet, poſtea quam Reus citatus
ad iudiciũ non venit, & de contumacia accuſatus fuit,
Prætor actori concedit ex primo decreto miſſionem
in poſſeſſionem bonorum ipſius debitoris pro debiti
quantitate, vel in poſſeſſionem rei, quam propriam eſſ
ſe contendit: & creſcente contumacia in perſonali-
bus illis actionibus, Prætor ſecundum interponit de-
cretũ: in realibus vero declarat illum actorem eſſe poſ
ſeſſorem. Praxim docent omnes in l. ſi finita, §. Iulia-
nus. ff. de damno infecto. & egregie ac clare Odofr. in
tract. de primo & ſecundo decreto, num. 17. & ſcripſi
in comment. de arbitr. iudic. lib. ſecundo, caſu 6. Huic
itaque miſſo in poſſeſſionem ex ſecundo decreto a Prę
tore, redditur hoc interdictum, ſi turbari ab aliquo
contingat. Ita docuit Iaſon in l. 2. §. genera, num. 10.
verſic. hinc eſt, ff. de acquirend. poſſ. Ea eſt ratio, quia
165 mens † Prætoris eſt hunc efficere poſſeſſorem, d. l. 3.
§. vltim. quo loci Iuriſconſul. ait, fieri oportere cauſa
cognita. quod probat & l. ſi finita. §. non autem. ff. de
166 damno infecto. Et in his perſonalibus † ſecundum de
cretum interpoſitum efficere actorem verum poſſeſſo
rem, probat l. ſi finita, §. ſi quis autem, ff. de damno in-
fecto, & c. quoniam frequenter, in fi. vt lite non conte-
ſtata, & tradunt Spec. tit. de primo & ſecundo decre-
to, parte vltim. numero primo, verſi. in alijs autem. &
Anton. Neguſ. in tractat. pig. par. 3. memb. 2. nume. 9.
167 Quinimo † ſcribit ibidem Spec. ſecundum decretũ
multis caſibus transferre dominium. Quod tradit &
Guido Papæ tracta. de primo, & ſecundo decreto, nu.
38. & declarat Michael Vrcurrus in repet. l. ſi finita.
§. Iulianus, nu. 256. ff. de dam. infect. Qua de re nunc
non contendo.
168 Secundus eſt caſus cum † is, qui egit actione per-
ſonali, vt creditor ratione ſui crediti, & ei ſimiles, miſ
ſi ſunt in poſſeſſionem a Prætore ex ſolo primo decre-
to: quod quidem fieri ſolet rei ſeruandæ cauſa, ad co-
ercendam creditoris contumaciam, vt is tædio affe-
ctus, ad iudicẽ veniat. Quæ quidem poſſeſſio ſeu deten
169 tio ob tædium & moleſtiam, quam ſuſtinet debitor,
tædialis appellatur ſæpiſſime a ſtatutis Ciuitatum:
170 quemadmodum facit ſtatutum † Papiæ 2. in ciuili-
bus, atque poſſeſſionem tædialem appellari in regio-
ne illa Longobardorum ſcribit Iacob. Beluiſ. in tract.
de primo & ſecundo decreto, nu. 35. Hoc itaque in ca
ſu non redditur huic ita miſſo hoc interdictum. ita cla
re probat l. ſi duo, §. creditores, ff. vti poſſid. quem tex
tum ita ibi intellexerunt gloſſ. & Bartol. idem docuit
Iaſon in l. 3. §. genera, nu. 10. ff. de acquir. poſſeſ. & in l.
a Diuo Pio. §. ſi ſuper rebus, num. 15. ff. de re iud. vbi
eiuſdem opinionis recenſet Bal. Idem ſcripſerunt do-
ctiſſimi Iacob. Cuiacius libro 5. obſer. iuris, cap. 22. &
Hotman. in §. retinendæ. Inſtitutio. de interdict. ita
171 nec † ſpoliatus habet interdictum, vnde vi. Ludoui.
Bolognet. in l. ſi finita. §. Iulianus, nu. 160. de dam. in-
fect. poſt Imol. in l. ſi quis miſſum. §. iudex, eodem titu.
172 Ea eſt huius doctrinæ ratio, quod hic creditor † ita
ex primo decreto miſſus in poſſeſſionem, non dici-
tur poſſidere cum ſola rei cuſtodia, atque ita detentio
mandata ſit, dicta l. duo, §. creditores, ff. vti poſſidet.
& probant l. officium, ff. de rei vendic. l. cum legati, ff.
ex quibus cauſ. in poſſ. eat. l. is cui. ff. vt in poſſeſ. lega.
& in l. 3. §. vltim. ff. de acquir. poſſeſ. & ſcribunt Bart.
in l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoque, numero ſecundo, de
verbor. oblig. Iacob. de Beluiſio in tract. de 1. & 2. de
creto. nu. 21. 22. Guido Papæ tract. de 1. & 2. decreto,
nu. 17. Soc. l. 1. §. per ſeruũ corporaliter, n. 6. de acqui-
rend. poſ. & ibidem Iaſon nume. 7. idem Iaſon in d. §.

genera,nu.23.Decius in c.conſultationibus,nu.10.de
officio deleg.Neguſant.in trac.de pigo.parte 3. mēb.
2.nu.6.& Michael Vrcurrus in repet.l.ſi finita,§.Iu-
lianus,nu.116.& nn.214.& ibi Bulognet.nu.169.ff.
de damno infecto.Cur autem creditor a Prætore miſ-
173 ſus in † poſſeſſionem ex primo decreto, non poſſi-
deat,ambigũt interpretes:omiſſa ratione quam affert
Alexander in d.§.Iulianus. cum illa reijciatur a De-
cio in d.c.conſultationibus,nu.10.& eius ſuppreſſo no
mine ab Vrcurro,in d.§.Iulianus,nu.213.cuio Specu-
latore in tractatu de primo & ſecundo decreto.§.iam
de effectu.nu. 12. Decio & Vrcurro locis iam citatis
(quorum rationes ſimul iungo, atque vnam cõſtituo)
dicendum eſt,Prætorem non ideo facete hunc poſſeſ
ſorem quod ei iure quodam extraordinario ſuccurre-
re voluit. Nam iure ordinario mittendus foret (inquit
Speculator)in poſſeſſionem perſonæ, cum illa obliga-
ta ſit,non autem in poſſeſſionem rei minime obligatę.
Ceterum, quia libera perſona poſſideri non poteſt,l.
cum hæredes,§.vltim.de acquir.poſ.c.2.de pignor. id
circo ei ſuccurritur,vt in poſſeſſionem rerum mitta-
tur,non vt poſſideat,ſed vt detineat cauſa cuſtodiæ,
dooec debitor affectus tędio,ad iudicium veniat,cap.
quoniam frequentet,§.vlt.vt lite non cooteſtata.Qđ
etiam feciſſe videtut Prætor,quia iniquum ſibi vide-
batur,ob ſolam leuem contumaciam,priuare debito-
rem ſua poſſeſſione,quæ maximum cõmodum adſer-
re ſolet.§.commodum, Inſt.de interdict.Et neminem
174 ob † contumaciam,præſertim leuem, iure ſuo priua
re cenſuit:poſt alios idem cenſuit Decius in l.2.num.
30.C.de eden.Aretin.conſil.146.num.1.& Crauet.
conſil.103.num.8.ſufficere ergo exiſtimauit Prætor
debitorem contumacem coerceri poſſe ſola deteotio
ne ſuo aduerſario facta.Eſt quidem magna moleſtia,
& graue tædium,quibus is debitor afficitur, cum (vt
ſcribit Speculator d.§.iam de effectu,num.21.) liceat
175 huic † miſſo in poſſeſſionem,ita ingredi cubiculum
aulam,cellarium,coquinam,& penum,vt & ipſemet
creditor,verus poſſeſſor.

176 Extenditur hæc ſententia, vt † etiam procedat,
cum is debitor promiſit creditori tradere nudam poſ-
ſeſſionem,ad quam creditor non agit, & cuius cauſa
obtinet primum decretum. Nam adhuc iſte creditor
ſolum aſſecutus eſt detentionem.ita docuit Baldus in
l.conſentaneum,num.33.C. quomodo & quand. iud.
quem in ſpecie noſtra ſecutus eſt Iaſon d.l.3.§.genera,
nu.10.verſi.amplia iſtum,de acq.poſſ.

Declaratur primo hæc concluſio,& caſus, vt non
177 vendicet ſibi locum, cum † creditor iſte miſſus in
poſſeſſionem ex primo hoc decreto,fructus rei, in cu-
ius poſſeſſionem miſſus eſt,lucratur,ita diſponente ſta
tuto,quemadmodum cautum eſt ſtatuto Bononienſi,
& Folorẽtino:Nam huic ita miſſo in poſſeſsionẽ red-
ditur hoc interdictum,ſi in ea poſſeſſione turbatur.ita
poſt Baldum in d.l.conſentaneum,numero 30.verſic.
idem forte.C.quomodo & quãdo iudex, in ſpecie ſen
ſerunt Alexan.& Iaſon in d.§.genera,ille numero 17.
ille num.12.dum declarat a ſe propoſitam concluſio-
nem,qua aſſerunt,miſſo in poſſeſſionem ex primo de-
creto,non reddi hoc interdictum.Ea eſt aperta & cla
178 ra ratio,quod hic creditor † vere poſſidere dicitur,
cum commodum perceptionis fructuum ad poſſeſſo-
rem ſpectet,l.Fulcinius.§.vltim.ff.ex quibus cauſis in
poſſeſſionem eat.gloſſ.§.ex contrario, de acquirend.
poſſeſ. & ſcribit Baldus in l.conſentaneum, quo loci
hoc vnum quoque prætetire non poſſum, nec debeo,
179 ſtatutum † hoc, quod miſſus in poſſeſsionem ex pri-
mo decreto,lucretur fructus,iure validum eſſe. Hoc
idem docuit Bald.in l.acceptam,numero 29.verſi.vn
de valet ſtatutum.C.de vſuris.idem in l.2.§.ſi abſens,
num.7.ff.ſi ex noxal.cau.aga.& in c.conſultationibus,
numero quinto,& ibi Felin.num.9.& Decius numero
✻ 12. de officio delegat. vbi * communem eſſe aſſerit.
His accedunt Speculat.in tit.de primo & ſecundo de
creto.§.reſtat,num.14.idem ſecundum ſtatutum. qui
180 ita declarat † ſtatutũ Bononię, quo miſſus in poſſeſ-
ſionem ex primo decreto,fructus ſuos facit. Imola, in
d.§.Iulianus.Alexan.nu.100.106.idem Alex.conſ.31.
num.7.lib.6.Socin.ſen.conſi.126.in fi.lib.1.Anto. Ne
guſant.in tractat.de pign.par.3.memb.2.nu.5.verſic.
✻ ſecundo fallit.& * communem hanc eſſe opinionem
teſtatur Michael Vrcurrus in d.§.Iulianus,nu.236.&
ibidem Bolognet.numero 188.& copioſius num.193.
Ea ratione vtuntur omnes, quod in pœnam contem-
181 ptus voluit † ſtatutum contumacem illum priuari
commodo fructuum.Lex enim,quæ iuſta eſſe ſolet,ex
iuſta illa cauſa id fecit:quemadmodum idem facere
poteſt Prætor ob nimiam cõtumaciam,d.l.Fulcinius.
§.vltim.ex quibus cauſis in poſſeſſio.eat.Nec iuri diui
no repugnat hoc ſtatutum, quemadmodum aduerſus
relatam communem opinionem male opinati ſunt
Bart.Angel.& Abbas,quia prætcitatis reſeruntur : id
quod aperte oſtendit Vrcurrus,in dicto §.Iulianus,nu.
36.addu Barbat.in c.quoniam frequenter.§.in alijs,
numero 14.vt lite non conteſtata. Hæc tamen decla-
182 ratio † procedit ratione quantitatis ipſius debiti,cũ
pro ea ſumma tantum miſſio valeat,& fructus is lucre
tur,non autem vltra:ita declarat Alexan.in d.§.Iulia-
nus.& ibi Vrcurrus nume.235.idem ſenſit Felinus in
d.c.conſultationibus,num.10.in fine, de officio dele-
183 gati.Præterea hæc declaratio procedit,ſi modo † re
ipſa facta eſt miſſio in poſſeſſionem,& is miſſus cum ef
184 fectu fructus percepit.ita egregie declarando † ſta-
tutum Florentinum,reſpondit Decius,conſi.400.nu.
8.verſi.non obſtat,dum dicitur.

Declaratur ſecundo,vt non procedat,cum Prætor
185 miſit † in poſſeſſionem hunc creditorem ex primo
hoc decreto,magna cauſa permotus,vt puta magnam
ob contumaciam: Nam huic ita in poſſeſsionem miſ-
ſo, redditur hoc interdictum. ita in ſpecie ſenſerunt
Alexand.& Iaſon in dicto §. genera, ille numero 16.
iſte numero 13.dum a ſe firmatam concluſionem,qua
hac re agunt,declarant: nec ceteri diſſentiunt. Siqui-
186 dem † hanc ob cauſam hunc poſſeſſorem efficit Prę
tor.ita cenſent omnes,vt gloſ.l.quarta,§.ſi forte.ff. de
damno infecto.Bal.ĩ l.conſentaneũ,nu.30. quomodo
& quando iudex.& in Authent.ei qui,numero 24. C.
de bonis author.iudic.poſsid. Iacobus Beluiſ.in tract.
de primo & ſecundo decreto,numero 32. Guido Pa-
pæ tractat.de primo & ſecundo decreto, numero 13.
Felin.in cap.conſultationibus, nume. 8. & ibi Decius
numero 11.de officio delega.Neguſant. in tractatu de
pignoribus,parte tertia, membro ſecundo,numero 6.
verſicul.fallit autem.& verſicul.tertio fallit. idem do
cuit Vrcurrus in dicta repetitio.l.ſi finita.§. Iulianus.
numero 125.ff.de damno infecto & probat tex.l.Ful-
cinius.§.vltim.ff.ex quibus cauſis in poſſeſsionem eat.
auſertur enim hoc caſu poſſeſsio a debitore contuma-
ce,& in creditorem transfertur. Diſſentiunt tamen
ab hac opinione Salicet.in l.cum proponas, C.de bo-
nis author.iud.poſſid.& Ludouic.Bolognet.in d.§.Iu
lianus,numero 170.qui multa diſſerit ad interpreta-
tionem & intellectum d.l.Fulcinius, §.vlt. ſed quam
recte alij viderint, ego a recepta opinione non eſſe re
cedẽdum cenſeo. Magnam contumaciam eſſe intelli
187 gunt relati Doctores, cum debitor † citatus vt ad
iudicium veniat,expreſsim ſe velle venire recuſauit.
Illud etiam adnotandum hic eſt, quod quando iudex
conce-

Digitized by Google

concedit hanc miſſionem, vel expreſſim, vel tacite per
relationem ad acta, (quod eſpreſſum ſatis dici poteſt)
dicere debet in ea ſententia miſſionis, ſe mittere iube
re hunc in poſſeſſionem, vt vere poſſideat, ob nimiam
contumaciam debitoris ad iudicium non venientis.
188 Quocirca altero de duobus modis formari † ſen-
tentia poteſt. Vno, ſi ita pronunciet iudex, [quia no-
bis conſtat, debitorem legitime citatum recuſaſſe ad
nos venire, ideo declaramus, illum eſſe in magna con-
tumacia, & eam ob cauſam mittendum cenſemus cre
ditorem in poſſeſſionem bonorum dicti debitoris, ita
quod in pœnam ipſius contumacis poſſideat.] Et hoc
189 modo intelligi atque interpretari poteſt illa † opinio
Imolæ in d. §. Iulianus. quam defendit Decius in d. ca-
pit. conſultationibus, numero 12. de offic. delegat. &
Vrcurrus in dic. §. Iulianus. qui vtitur rationibus per-
penſis a Decio, eius tamen nomine ſuppreſſo. & Lu-
douic. Bologne. d. §. Iulianus, nu. 190. qui multa com-
miniſcitur. Ait Imola, non fore neceſſe Prætori eſpri-
mere, quod ipſe creditor ita in poſſeſſionem miſſus,
fructus lucretur. Ego ita intelligo, non fore id neceſ-
ſe, cum Prætor facta declaratione illius magnæ con-
tumaciȩ pronũciat illum eſſe mittendum in poſſeſſio-
nem, ita vt poſſideat: nam tunc ex quo poſſeſſorem
eum facit, dicitur in neceſſarium conſequens tribuere
ei facultatem percipiendi fructus, qui poſſeſſoris ſunt.
Non tamen crederem ſatis eſſe, ſi Prætor ita pronun-
ciaret, [quia nobis conſtat, debitorem eſſe in magna
contumacia, vt ita declaramus, ob id cenſemus te eſ-
ſe mittendum in poſſeſſionem.] Nam ex quo ſolum
dixit, [cenſemus te eſſe mittendum in poſſeſſionem,]
190 noluit illum poſſidere, cum † ſententia, quæ ſtrictæ
interpretationis eſt, vt ſcribit Bartol. in l. Iulianus, nu-
mero 9. ff. de cõdict. indebiti. Decius in l. ius noſtrum,
numero 11. de regul. iur. Socin. iun. conſil. 181. nume-
ro 67. lib. 2. Guzad. conſilio 50. numero 12. & Crauet-
ta conſi. 188. nume. 6. & conſi. 216. in fine. ſolum con-
cedat cuſtodiam & detentionem: non ergo etiam de
poſſeſſione eſt intelligenda. Nec me mouet, quod ſcri-
191 bit Decius † d. c. conſultationibus, num. 12. quod fa-
cta declaratione magnæ contumaciæ, reſultat iuris
diſpoſitio, quod creditor ob eam cauſam miſſus in poſ
ſeſſionem, dicatur factus poſſeſſor, atque ita poteſt fru
ctus conſequi, argument. l. 1. §. ſed non, verſic. nam ſi
quidem. ff. ad Senatuſconſult. Turpil. quia dico, hic re-
pugnare verba ſententiæ, quæ hunc non faciunt poſ-
192 ſeſſorem, ſed detentorem. Quod verò dicitur † in
d. l. 1. §. 1. ad Turpil. procedit, cum iuris diſpoſitio con
uenit facto iudicis ſententia declarato, vt eo in caſu,
cum iudex pronunciat, aliquem eſſe calumniatorem,
ſatis intelligimus, qua pœna puniri debeat: cum illa a
lege ſtatuta clare ſit abſque alia declaratione, & ideo
cum pœna conueniat ſententiæ, de ea ſatis intelligi-
tur pronunciatum in ſententia. Et diuerſum eſt in ca-
ſu iſto, in quo pronunciatio iudicis repugnat, niſi ex-
primatur, quod poſſeſſor is ſit, qui iuſſus eſt in poſſeſ-
193 ſionem mitti. Non etiam hic repugnat, quod † ſcri-
bit Specul. titu. de primo & ſecundo decreto. §. ſequi-
tur, nume. 6. dum ait, quod ſi iudex pronunciat agen-
tem reali actione eſſe mittendum in poſſeſſionem rei
a ſe petitæ, & adijciat in ſententia, [cauſa cuſtodiæ,]
illam ſententiam nõ efficere, quin is ſit poſſeſſor: cum
imperitia iudicis non poſſit immutare iuris commu-
nis diſpoſitionem, l. ſi filia. ff. famil. erciſcun. Ita hic di
cendum videtur, cum iudex pronunciat, debitorem
eſſe valde cõtumacem, non videtur facere poſſe, quin
creditor efficiatur poſſeſſor, cum non poſſit Prætor
immutare ius commune. Non inquam, hoc repugnat,
ſiquidem in caſu Specu. illa iuris communis diſpoſitio
eſt clara, nec pendet a declaratione Prætoris. Atqui
ſecus eſt in caſu noſtro, in quo conſtitutum eſt a lege,
ob magnam cõtumaciam debitoris, creditorem poſ-
ſeſſorem conſtitui poſſe, mediante iudicis declaratio-
ne. pendet ergo hoc a voluntate iudicis, non autem a
neceſſitate. Nam quod ſubijcitur poteſtati, non eſt
datum neceſſitati, l. quidquid, de iudicijs. poteſt er-
go ſi vult Prætor, creditorem poſſeſſorem efficere,
non tamen cogitur, vt cogitur in caſu Spec.
194 Altero etiam modo formari † ſententia poteſt, vt
ſi ita pronunciet, [Quia nobis conſtat, debitorem le-
gitime citatum expreſſim recuſaſſe ad nos venire,
ideo cenſemus creditorem eſſe mittendum in poſſeſ-
ſionem bonorum dicti debitoris, & ipſi creditori vo-
lumus de fructibus illorum bonorum reſponderi.]
Hac forma pronunciandum eſſe cẽſuerunt Bartolus
in dicta l. ſi finita. §. Iulianus, numero 51. de damno
infecto. & ibidem Alexander numero 105. idem ſen-
ſit Angelus in dicta l. Fulcinius. §. vlt. ff. quibus ex cau-
ſis in poſſeſſionem eatur. Abbas conſi. 84. arbitror in
dubij, ad finem. idem ſenſit Butr. in cap. cum contin-
git, numero 16. de dolo & contuma. Hæc enim for-
ma non differt effectu a præcedenti, quia quemadmo-
dum illa concedit neceſſarium conſequens, ita hæc
permittit neceſſarium antecedens: cum enim dico,
[ille poſſideat,] ſequitur, ergo fructus percipiat. ita ſi
dico. [fructus colligat,] ſequitur ergo poſſideat. Qui-
195 nimo idem ego dicerem, quando Prȩtor in † ea ſen-
tentia qua miſſionem hanc concedit, vſus eſt verbis,
quæ poſſeſſori ſolum, non autem detentori conueni-
rent: vtputa, ſi ita pronunciaret, [cenſemus te mit-
tendum eſſe in veram poſſeſſionem cum pleno effe-
ctu.] Nam, cum inquit, [in veram poſſeſſionem] in-
telligit de poſſeſſione quæ fructus tribuit, & quæ a de-
tentione differt, vt tradit Baldus in l. prima, numero
primo, verſi. ſi autem præferatur. C. commun. de vſu-
capio. & Felinus in c. cauſam quæ, numero 9. de præ-
196 ſcriptio. Et cum diſit, [cum † pleno effectu,] intel-
ligitur de poſſeſſione naturali & ciuili, cum plenum
dicatur, quod eſt perfectum ex omni parte, vt copio-
ſe diſſerit Tiraquel. in repetit. l. ſi vmquam, in fine, nu-
mero 10. 11. C. de reuocan. donat. & tracta. de retract.
197 conſanguin. §. 4. glo. prima, numero 16. Non † enim
detentio operatur plenum effectum poſſeſſionis, cum
fructus non facit detinentis: nec tribuat interdictum
recuperatorium, quemadmodum ſcripſi in tracta. de
recuperand. poſſeſſ. remed. 1. quæſtio. 4. Ita etiam di-
198 cendum eſt, ſi dixiſſet † Prætor [Cenſeo te eſſe mit
tendum in poſſeſſionem, ad te ſuſtentandum,] vt hoc
nomine vtitur in ſpecie hac Butri. in cap. cum contin-
git, numero 16. de dolo & contuma. hoc eſt, vt poſſis
viuere, intelligitur, (inquit Butrius) conceſſa poſſeſ-
ſio, cum ſola cuſtodia, & detentio non tribuat com-
modum victus. Ita etiam ſi diceret [cenſemus eſſe
199 mittendum † in poſſeſſionem, amoto quocumque
poſſeſſore:] nam dicitur amouere poſſeſſorem, vt
hic miſſus poſſideat, iuxta l. 4. §. ſi forte. ff. de damn.
infect. & declarat Vrcurrus in dicto § Iulianus, nume-
ro 218. Cetera exempla his ſimilia obſeruabit diligens
& ſtudioſus lector.
200 Secunda cauſa conſiderari ſolet, † qua Prȩtor po-
teſt poſſeſſorem facere creditorem a ſe miſſum in poſ
ſeſſionem ex primo decreto, nempe cum timet Præ-
tor, ne rixa magna & ſcandalum aliquod inde oriatur:
tunc iubere poteſt debitorem contumacem è poſſeſ-
ſione diſcedere, & hunc relinquere, vt poſſidere va-
leat, ita docuit Bartolus in l. ſi finita. §. ſi quis autem,
ff. de damno infecto. quem ſecutus eſt Vrcurrus in d.
201 §. Iulianus, numero 125. Quibus intelligimus, † non
licere

Digitized by Google

licere Prętori ſine cauſa, ſeu ſola ſua voluntate poſſeſ-
ſorem facere a ſe miſſum in poſſeſſionem ex primo de
creto: cauſa enim iuſta adeſſe debet, quod relati Do-
ctores affirmant, & ſenſerunt Baldus in l. 2. §. ſi abſens,
nume. 7. ff. ſi ex noxal. cauſa aga. & in c. conſultationi-
bus, num. quinto, & ibi Felinus num. 9. de offic. deleg.
& proba. l. 4. §. ſi forte, l. Prætoris. §. de opere. & l. ſi fi-
nita. §. ſi quis autem, ff. de damno infecto. quibus in lo-
cis a Prætore edictum eſt, non niſi cauſa cognita poſ-
ſeſſorem eſſe conſtituendum.
202 Declaratur tertio non procedere, † eum primum
decretum habet vim ſecundi: nam tunc is ita in poſ-
ſeſſionem miſſus, ſi turbari contingat, interdicto hoc
iuuari poterit. Quandoquidem poſſidere dicitur, &
fructus etiam intra annos conſequitur, vt ſcribit Vr-
ceurrus in d. §. Iulianus. num. 240. quo loci receuſet ca-
ſus, in quibus primum decretum habet vim ſecundi.
203 Declaratur quarto, vt non † procedat relata iu-
ris & Docto. concluſio in caſu l. poſtquam. §. Impera-
tor. ff. vt lega. nom. caue. ex declaratione, & explana-
tione Cini in l. cum proponas, quæſt. 14. C. de bon. au-
tho. iudi. poſſid. Alexand. in d. l. ſi finita. §. Iulianus, nu-
me. 102. de damno infecto. & in l. 3. §. genera, num. 18.
de acquirend. poſſeſſ. & Anton. Neguſant. in tract. de
pignor. par. 3. memb. 2. num. 6. verſic. quarto fallit. Il-
204 lius † §. Imperator, ſententia eſt, ſi fideicommiſſa-
rius petit ſibi caueri ab hærede de fideicommiſſo re-
ſtituendo, & condemnatus ſit, ſi appellat, de cauſa co-
gnoſcitur, ſed interim is fideicommiſſarius in poſſeſ-
ſionem mittitur: quæ miſſio etſi ex primo decreto ſit,
attamen eum fideicommiſſarium poſſeſſorem facit.
Ceterum Ludouic. Bolognet. & Vrcurrus in dicto §.
Iulianus, ille numero 178. iſte num. 221. multa ad hu-
ius loci explanationem adſerunt, & ante Vrcurrum
explicat Ioan. Longo. in l. Imperium, numero 88. de
iuriſdict. omnium iudic. non tamen, mea quidem opi-
nione, viſi ſunt percepiſſe rationem, cur ita ab Impe-
ratore, referente Papiniano, reſcriptum fuerit. Quo-
205 circa ego ita † illud reſponſum interpretari ſoleo.
Cum hæres, vt caueat de legato præſtando a legata-
rio requiritur, & is non cauit, ex edicto Prætoris mit-
titur legatarius in poſſeſſionem omnium bonorum hę
redis, idque cuſtodiæ cauſa: quod ſenſit & Duarenus
lib. 1. diſput. anniuer. cap. 21. & cum tunc non poſſi-
deat legatarius, ſed vna ſit in poſſeſſione cum hærede,
l. is cui. in princip. ff. vt in poſſeſſ. legat. neceſſe non ha-
bet præſtare cautionem hæredi. Non enim multum
detrimenti ſentit hæres, ex quo ipſemet poſſidet, &
cum legatario rei inſiſtit. ita intelligo illa verba dic. §.
Imperator. ibi, cum alia ſit edicti conditio, &c. Cum
vero hæres poſt moram ac latam contra ſe ſententiam
cautionem non pręſtat legatario, legatarius in poſſeſ-
ſionem illius rei tantum, de qua lata fuit pro legatario
ſententia, mittitur, illaque poſſeſſio in eum transfer-
tur, non quidem ex Prætoris edicto, vt ſuperiore ca-
ſu, ſed ex reſcripto Imperatoris M. Antonini, cuius vi
ob id legatarius poſſeſſor efficitur, quod in illius rei le-
gatæ poſſeſſionem tantum mittitur, cuius dominium
iam obtinet, l. a Titio, ff. de furtis, & quia iam hæres
non ſolum moram commiſit, ſed etiam lata ſententia
ſuccubuit. Cum itaque ſit duplicata mora, & iam ad-
ſit tempus reſtitutionis atque præſtationis legati, re-
cte in eum poſſeſſio transfertur. Hoc tamen caſu an-
tequam poſſeſſionem recipiat legatarius, cautionem
præſtat ſe reſtituturum poſſeſſionem, ſi tandem con-
tra ſe erit iudicatum. Nec hic legatarius ob illã con-
tumaciam hæredis exoneratur, quin caueat de ea poſ-
ſeſſione reſtituenda: non enim hæc contumacia pri-
uat hæredem eo beneficio cautionis. Quod ſi cautio-
nem hæres præſtare non poterit, obſeruabitur quod
obſeruari ſolet in collatioue bunorum, quæ inter fra-
tres fit: quæ obſeruatio ſcripta eſt in l. 1. §. iubet, ff. de
cullat. bonor.
206 Tertius eſt caſus, cum actor † actione reali expe-
ritur, & ex primo decreto in poſſeſſionem mittitur,
iſque poſſidet poſt annum miſſionis. Hoc caſu ſi iſte
actor turbatur, poterit experiri ex hoc interdicto ad-
uerſus turbatorem. Ea eſt buius ſententiæ ratio, quia
207 iſte vere † poſſidere dicitur, ex quo hoc decretũ ha-
bet vim ſecundi, vt inquit gloſſ. in l. 3. §. genera. & ibi
Alexand. numero 29. de acquiren. poſſeſſ. qui quidem
Alexander vere eam gluſſam probauit in eo, dum aſ-
ſeruit, lapſum anni habere vim ſecundi decreti: eam
tamen reprehendit, dum opinatur, ob id non poſſe
hoc caſu deueniri ad ſecundum decretum: vere enim
deueniri poteſt, quia etſi lapſus anni habeat vim ſecun
di decreti, id tacite quodãmodo ſignificatur, non er-
go impedit, quin id expreſſe fieri poſſit. Cũ ergo hoc
primum decretum habet vim ſecundi: & ex ſecundo
miſſus in poſſeſſionem, vere poſſideat, vt ſupra dixi-
mus, ſequitur & hunc poſſidere, & per conſequens
turbari non poſſe.
208 Quartus eſt caſus, cum † reali actione actor expe-
ritur, & in poſſeſſionem mittitur ex primo decreto, ſi
intra annum a die miſſionis turbatur, an boc remedio
experiri poſſit? Et poſſe in ſpecie ſcribit Dinus in l.
cum proponas, quæſt. 14. C. de bonis auct. iudic. poſ-
ſid. & ſenſit Alexan. in l. 3. §. genera, nu. 12. de acquir.
poſſ. Ceterum mea quidem opinione, hic caſus habet
non leuem dubitationem, ſiquidem pendet eius diſſo-
lutio a diſpoſitione illa controuerſa, an iſte ita in poſ-
ſeſſionem miſſus intra annum poſſideat vel non. Re-
✻ cepta * magis Doctorum opinio eſt hunc poſſidere.
Hanc omnium primus Azo, quem ſecuti ſunt Accur.
209 in l. ſi quis emptionis, §. ſed & ſi quis, † in verbo, poſ-
ſeſſor, C. de præſcript. triginta, vel quadraginta anno.
Bart. in l. ſi prius, numero 7. verſic. & hoc modo, ff. de
oper. noui nunciat. & in l. ſi finita. §. Iulianus. num. 49.
de damno infect. & in l. 3. §. genera, numero 4. de ac-
quirend. poſſeſſ. Cinus in d. l. ſi proponas, quæſt. 14. C.
de bonis auct. iudic. poſſid. & in l. 2. in fi. C. vbi in rem
actio. Spec. in tit. de primo & ſecundo decreto, §. iam
de effectu, num. 9. Bal. in l. contentaneum, numero 31.
C. quomodo & quando iudex. Guido Pap. tract. de pri
mo & ſecundo decreto, nume. 21. & Iacob. de Beluiſ.
✻ eodem tracta. nume. 20. * Communem & veram te-
ſtatur Alexand. in d. §. genera, nume. 11. & ibidem Ia-
ſon nume. 20. idem facit. Hunc pariter probarunt Si-
mon Vincentius in tracta. de iudi. miſſio. in poſſ. nu. 6.
Decius in c. conſultationibus, nume. 11. de offic. dele-
gat. & Neguſant. in tract. de pignorib. par. 3. memb. 2.
num. 6. verſic. ſexto quid. Primo adſertur pro hac opi-
210 nione tex. † l. ſi quis emptionis, §. ſed & ſi quis, C. dę
præſcript. 30. vel 40. annorum, dum vtitur illis verbis
[prior poſſeſſor] quibus innuit, poſſeſſorem effici &
ſecundum, qui in poſſeſſionem miſſus eſt in detri-
mentum primi. Nam hæc vox [prior] præſupponit
& ſecundum eiuſdem conditionis: nam primus præ-
ſupponit ſecundum, c. Ioſeph. de verbor. ſignific. Ce-
terum hic ſenſus minime probatur, quandoquidem
non inconuenit, quod etſi primus ille, qui contumax
extitit, poſſeſſor ſit, quin ſecundus miſſus in poſſeſ-
ſionem, non poſſeſſor, ſed detentor efficiatur, id quod
præter Aretin. in d. §. genera, nume. 97. & Michaelem
Vrcurrum in repetit. l. ſi finita, §. Iulianus. nume. 220.
de damno infecto, probatur ex eadem l. ſi quis emptio
nis, §. primo, & §. ſed hæc. vbi poſſeſſor prior appel-
latur reſpectu ſecundi detentoris. Quocirca verius
mihi

Digitized by Google

mihi videatur illum quidem miſſum in poſſeſſionem
non ex primo, ſed ea ſecundo decreto miſſum fuiſſe.
quod vel ea eo conijcitur, dum vult, hunc ita miſſum
poſſe rem illam recipere, inſtar eius, qui dominium ha
bet, fruſtra illam ſimilitudinem feciſſet Imperator, ni-
ſi intelligeremus miſſionem illam ea ſecundo decre-
to fuiſſe, quod quidem dominium transfert, non tamẽ
plene, & perfecte, quin aduerſarius intra terminum a
iudice præſtituendum poſſit eaperiri. vt poſt Barto.
& ceteros ſcribit Vrcurrus dicto §. Iulianus, nu. 251.
211 ſecundo citatur teat. † l. a quo, ff. de damno infecto.
quem in hanc opinionem retulit gloſ. in dicta l. ſi quis
emptionis, §. ſed & ſi quis, in verbo, poſseſsor. quod q-
dem reſponiuni etſi in ceteris multum difficultatis ha
beat, quemadmodum de illius ſenſu contendunt ibi
omnes, & egregie Alciat. libro primo, paradoa. cap.
9. & Lanfranc. Gyſius in antiparadoais ad Alcia. atta
men quod ad rem noſtram, aperte ait Scæuola, poſseſ-
ſionem non ſe defendentis transferri in actorem. Cete
rum, ego intelligerem ea ſecundo decreto translatam
ibi fuiſse poſseſſionem, ſiquidem ibi, qui intra tempus
reuertitur, de iure proprietatis (vt ibi in fine dicitur)
experitur: non autem poſseſſionem recuperar, vt illi
conceditur, qui ex primo decreto miſsus eſt: quem-
admodum ſcribit Speculat. tit. de primo decreto, §.
iam de effectu, nume. 22. Accedit quod miſsus in poſ-
ſeſſionem ea primo decreto, habet annum ad recupe-
randum: cum tamen poſt ſecundum decretum iudea
ea ſuo arbitrio ſtatuat terminum ad agendum de pro-
prietate (vt vere videtur factum in dict. l. a quo,) quo
quidem termino elapſo, is contumaa amplius de pro-
prietate non auditur. quod & gloſ. dict. l. a quo, ſenſit.
Tertio adſertur l. conſentaneum. C. quomodo, & quã-
do iudea. quæ vere non iuuat hanc opinionem, vt ea ſe
quenti declaratione ſatis eſt videre. Quarto citatur
212 ta teat. † in cap. paſtoralis, §. præterea, de officio ordi.
Quidquid alij cenſeant, ego opinor ibi eſse omnino
exponendam poſseſsionem, id eſt, detentionem.
Quod præter Alexandrum, & alios nonnullos, qui
idem ſenſerunt, manifeſte probant verba illius textus,
ibi [vel petitorem cauſa rei ſeruandæ, in poſseſsio-
nem petitorem induait] inquit teatus [cauſa rei ſer-
uandæ] non ergo efficitur poſseſsor, ſi ſola cuſtodia
eſt demandata. l. cum legati, ff. quibus ea cauſis in poſ
ſeſsio. eatur. cum his ſimilibus quæ infra referam. Cum
itaque conſtet ibi, quam ob cauſam facta eſt miſsio,
nempe rei ſeruandæ gratia, ſequitur dicendum, illa
verba [poſseſsionem recuperare] eſse eaponenda,
hoc eſt detentionem. Quamobrem contrariam opi-
nionem probarunt Angel. & Roman. in dicta l. tertia,
§. genera, de acquirend. poſseſ. qui ſecuti ſunt Bulga-
rum, qui Azoni repugnabat. ij affirmarunt, ſolam de-
tentionem transferri: atque ita nullam extare differẽ-
tiam inter actionem realem & perſonalem. Hanc pro-
* barunt Abb. & ceteri Canoniſtę, vt * communem eo-
rum eſse opinionem teſtatur Vrcurr. in dicto §. Iulia-
nus, numero 222. qui pariter & ipſe huius opinionis
eſt, idem ſenſit ibi Bologn. num. 181. 182. Barbat. in c.
quoniam frequenter, §. in alijs, num. 49. vt lite non cõ-
teſta. Primo in hanc ſententiam ij adducuntur ex d. l.
ſi quis emptionis, §. ſed etſi quis, quem perpendit Vr-
currus in d. §. Iulianus, num. 223. Verum nullum ver-
bum in eo §. ſed etſi quis earat, ea his quę recenſet Vr
currus, quin ea declaratione, quam ſupra attuli ad d. §.
ſed etſi quis. aperte conſtat, hanc opinionem ea conſti
213 tutione non defendi. Secundo perpendunt ij † cap.
quoniam frequenter, §. in alijs, vt lite non conteſt. quẽ
textum diligenter conſiderat Decius in d. c. conſulta-
tionibus, num. 11. verſicul. & pro iſta opinione, de offi
cio deleg. & Vrcurrus d. §. Iulianus, num. 223. Et vt in
genue dicam quod ſentio, illa eapoſitio, quam gloſſ. d.
§. in alijs. facit, & cum ea Vrcurrus mihi placet: ibi ve-
rum poſſeſſorem intelligi pro ipſo vero poſſidente, ir-
reuocabiliter. Non tamen ea hoc ſequitur, quod is an-
te annum eſſet poſſeſſor: ſiquidem videmus in actione
perſonali miſſum in poſſeſſionem ea primo decreto,
ſolam tenutam conſequi, & tamen poſt annum verus,
& irreuocabilis poſſeſſor efficitur, vt ſupra attigimus
& ſcribũt omnes in dicto §. Iulianus. Quocirca, (mea
quidem ſententia) non licet ita argumentari: poſt an
num efficitur irreuocabilis poſſeſſor, ergo ante an-
num erat poſſeſſor, ſed reuocabilis: quia rectius dicen-
dum eſt abſolute poſseſsorem ante annum non eſse.
214 Atque ita etiam declaratur tea. † c. cũ contingit, de
dolo & contum. Tertio vrget multum hæc argumen-
tatio, quam facit Decius in dicto cap. conſultationib.
numero 11. verſic. ſecundo iſta concluſio, de offic. de-
215 legar. Qui cauſa † rei ſeruandæ in poſſeſſionem mit-
titur, non poſſidet, ſed detinet, l. ſi duo, §. creditores, ff.
vti poſſidet. idem probat l. cum legati, ff. quibus ea cau
ſis in poſseſs. eatur. Atqui iſte, qui ea primo decreto e-
tiam in reali actione in poſseſſionem mittitur, cuſto-
dię, & rei ſeruanda cauſa mittitur. cap. primo, & cap.
cum veniſsent, de eo qui mitt. in poſseſs. non ergo iſte
poſsidet. Ita etiam argumentatur ſuppreſso Decij
nomine Vrcur. in dicto §. Iulianus, num. 223. atque ita
etiam paulo ſupra interpretatus ſum cap. paſtoralis, §.
præterea, de offic. ordina. Nec refragatur illa conſide-
ratio Decij, quod in dicto c. cum veniſsent. illa miſsio
in poſseſsionem limitate facta fuerit, quoad illa bona,
ob illam cauſam, nempe cuſtodiæ: quia hæc eſt mera
diuinatio. Hanc poſteriorem opinionem veriorem eſ-
ſe credo. Quare infertur, non eſse veram illam rationẽ
diuerſitatis, quam inter actionem realem, & perſona-
lem conſiderant Alexand. in dicta l. 3. §. genera. nu. 11.
Neguſant. d. memb. 2. num. 7. & Vrcurr. d. §. Iulianus.
216 nu. 224. Infertur quoque † veram non eſse illam ea-
tenſionem quam facit Neguſant. d. memb. 2. num. 8.
verſic. ſecundo amplia dum Azonis & ſequacium opi
nionem eatendit procedere, etiam in actione mixta,
ea reali, & perſonali, quando realis præualet. Cum. n.
vera non ſit illa principalis Azonis ſententia, minus
hæc eatenſio.
217 Declaratur hæc iuris ſententia, vt † non procedat
cum miſsio hæc in poſseſsionem fit poſt litis conteſta-
tionem. Nam tunc is poſseſsor efficitur: ita declarant
omnes tam iuris Pontificij, quam Cæſarei iuris inter-
pretes, quemadmodũ teſtatur Vrcur. in d. §. Iulianus,
num. 225. etſi ipſe diſsentiat. Hanc probat & Negu-
ſant. d. tract. de pignorib. part. 3. mem. 2. nu. 8. verſicu.
limitatur autem illa concluſio. ex teat. in l. conſenta-
neum, C. quomodo & quando iud. Nec tutum ſatis fo
re eaiſtimo ab hac declaratione recedere, etſi multa
Vrcur. comminiſcatur. ſi ergo iſte poſseſsor efficitur,
ſequitur, ſi turbari eũ tingat, quod eaperiri hoc inter-
dicto poterit.
218 Declaratur ſecundo, vt non procedat † relata con
cluſio, quando lite quaſi conteſtata facta eſser hæc miſ
ſio in poſseſsionem. ita ſcribunt Aleaan. in dicta l. 3. §.
genera, num. 14. de acquiren. poſs. & Neguſant. in tra-
cta. de pignor. part. 3. memb. 2. num. 8. verſic. ſecundo
limitatur. & idem ſenſit Bald. in l. 2. nu. 20. & clarius
num. 23. C. vbi in rem actio. ſi ergo mouetur realis a-
ctio contra poſsidentẽ vel detinentem & is poſseſsor,
vel detentor nominet dominum, cuius nomine ſe poſ-
ſidere aſserat, illi poſseſsori conceditur dilatio, vt do-
minum admonere poſsit, vt ad iudicium veniat, ſi do-
minus non venit, contumax efficitur, & actor in poſ-
ſeſsionem

ſeſſionem irreuocabilitet mittitur. Ceterum, ab hac
diſſentit Vrcurr.in repetit.d.l.ſi finita. §. Iulianus,nu.
229.& Bologn.nu.185.de damno.infect. Non tamen
a magis recepta opinione recedendum eſt.
219 Declaratur tertio,vt non procedat poſt † annum.
Nam tunc poſſeſſor non efficitur, Bolug.d.§.Iulianus,
num.186.qui declarat.
220 Quintus eſt caſus, cum † actor experitur actione
hypothecaria,& ex primo decreto miſſus fuit in poſ-
ſeſſionem,hoc in caſu huic miſſo,ſi turbare contingat,
redditur hoc interdictum, Vti poſſidetis, contra tur-
batorem.ita in ſpecie reſpondiſſe videtur Ang. Peruſ.
in conſ.47.nu.9.10.lib.2.inter conſilia criminalia di-
uerſ.Hic caſus pendet a veritate illius diſputationis,
221 an iſte miſſus in poſſeſſionem effectus ſit poſſeſſor,
✽ vel non? Recepta * magis Dd.opinio eſt, poſſeſſorē
effici: ita affirmarunt Bart.in d.l.3.§.genera,nume. 4.
Alex.num.16.Aretin.num.80.& Iaſ.num.24. qui hāc
✽ communem *eſſe teſtatur.Idem ſcriptum reliquit Ne
guſant.in tract.de pignor.part.3.memb.2.num.8. Ea
ratione mouentur ij omnes,quod idem eſt in hac hy-
pothecaria,quod in reali, iuxta l.pignoris,ff. de pign.
& l.eos,C.qui pot.in pign.habean.Nam ſi aſſero te de
bitorem meum in centum,quorum cauſa prædium ob
ligaſti,& peto te condēnari ad aſſignandum prędium
illud, atque ita mihi relaxari, donec mihi ſatisfacias,
ſi es contumax, & mittor in poſſeſſionem, iure reali
quodammodo poſſidere dicor: vt ergo poſſeſſor effi-
citur is, qui agit actione reali, ita & iſte. Verum ab
hac opinione diſſentit gloſ. in l. ſi quis emptionis, §.
ſed & ſi quis.in verbo,poſſeſſor,in fi.C.de præſcript.
30.vel 40.annor.quam ſecuti ſunt Pet. Pert. & Vrc.
in d.§.Iulianus,num.132.quod imo iſte miſſus non ef
ficitur poſſeſſor. Et hanc veriorem eſſe opinor, ſiqui-
dem iam ſuperiore caſu oſtendimus, veriorem eſſe illā
communem Canoniſtarum opinionem, quod ſi agens
reali actione mittitur in poſſeſſionem ex hoc primo
decreto,non efficitur poſſeſſor. ſi hoc in reali proce-
dit,fortius & in hac hypothecaria, quæ tantam vim
non habet,quantam illa realis,quemadmodum ab eſſe
ctu lucri fructuum(vt infra dicam)conſtat. Alia etiam
ratione ab Vrcur.perpenſa in d.§.Iulianus,num.232.
maiorem vim habet. Nec hic ſuffragatur illa diſtin-
222 ctio quam facit † Din. & cum eo Bal.l.in conſenta-
neum,nu.28.Quomodo & quando iudex. Diſtinguit
enim Din. ꝙ aut hypotecharia mouetur aduerſus de-
bitorem principalem,aut aduerſus extraneum poſſeſ-
ſorem.cum aduerſus debitorem mouetur,cōcedit Di
nus miſſionem in poſſeſſionem ex hoc primo decreto,
non operari tranſlationem poſſeſſionis, atque ita hoc
in caſu nobiſcum ſentiunt Dinus,& ſequaces. Cum
vero mouetur contra extraneum,inquit Dinus,poſſeſ
ſio tranſit.Hoc in caſu male ſentit Din. ſiquidem is
ſemper mouetur ex ratione,quod idem ſit in hac hy-
pothecaria quod in reali: atqui nos diximus in reali
miſſum nō effici poſſeſſorē, ergo nec in iſta. Hinc etiā
223 infertur a fortiori falſum eſſe,quod ex Baldo † in c.
1.num.10.de vend.& vaſalln.qui contum.eſt. recen
ſet Aret.in d.§.genera,num.8.in fine,quod licet agens
perſonali actione,non efficiatur poſſeſſor ex miſſione
in poſſeſſionem ex primo decreto, efficitur tamen, ſi
perſonali agens habet hypothecam,nam tunc (inquit
Aretin.) ob cohærentiam actionis realis inducitur in
poſſeſſionem,ac poſſeſſor efficitur, atque ita Baldum
intellexiſſe videtur Innocen.in capitulo,quoniam fre-
quenter.§.in alijs,vt lite non conteſtat. Hæc inquam
declaratio & doctrina vera non eſt, cum falſum ſit in
reali poſſeſſionem transferri in actiorem. Nec illam
Baldi doctr. verā eſſe affirmauit Areti. præcitato loco.

224 Declaratur hic caſus,vt non procedat,cùm credi
tur in poſſeſſionem miſſus ex primo decreto, vult in-
tra annum probare de hypotheca: nam tunc debitor
non auditur ſuper cauſa poſſeſſionis, ſi eam recupera-
re vellet.ita cenſuit Specul.in titu.de contumacia,§.ſe
quitur,num.6.quem ſecutus eſt Iaſon in dicta l.3.§.ge
nera.in fine,ff.de acquir.poſſ.qui rationem adfert, &
vno verbo Iaſonem probauit Crauet.conſi.302.nu.3.
Copioſius idem affirmauit Neguſ.in tractat. de pign.
part.3.memb.2.nu.20.a t.is erit videndus. Confert ſi
milis declaratio Alex.§.Iulianus,nu. 18. quam tamen
reprehendit ibi Vrcur.nu.164.verſ.alio modo.
225 QVAERO vigeſimoſeptimò,an hoc † interdi
ctum reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem ex pri-
mo decreto in executione ſententiæ diffinitiuæ: quæ
ſane miſſio pignus iudiciale conſtituere dicitur? Et
non reddi in ſpecie ſenſit Bald.in l.conſentaneum,nu.
40.C.quomodo & quand.iud.quem ſecutus eſt Iaſ. in
l.a Diuo Pio,§.ſi ſuper rebus,numero 15.de re iud.ij
226 enim aſſerunt, hunc † ita miſſum in poſſeſſionem
non effici poſſeſſorem. quod affirmat & Alexand. in
✽ dicto §.ſi ſuper rebus,num.11.vbi hanc * communem
eſſe teſtatur,vt pariter hanc eſſe magis receptam re-
ſpondit Dec.conſil.400.num.8.in fine. & idem ſcri-
bunt Neguſant.in tract.de pign.part.3.memb.2.nu.
6.verſic.amplia regulam. communem etiam teſtatur
Vrcurr.in d.§.Iulianus,num.229.& ibi Bologn. num.
177. Quorum opinio vere probatur in l.3.C.qui pot.in
pigno.hab.quo loci ſcriptum eſt,hunc cenſeri miſſum
in poſſeſſionē cauſa rei ſeruandæ,non ergo poſſidet,l.
ſi duo.§.creditores,ff.vti poſſid.l.cum legati,ff. quib.
ex cauſ.in poſſ.eat.
Nec aduerſantur rationes,& argumenta Bart.in d.
§.ſi ſuper rebus.num.1.verſic.ſed ſi volumus. qui affir
mat,hunc ita miſſum in poſſeſſionem effici poſſeſſo-
rem.Bartol.ſecuti ſunt Mattheſ.notab.86.& Caſtren.
ac Pet.Beſutius.in dicto § ſi ſuper reb. & idem ſenſit
Caſtr.in l.2.num.2.verſic.ſi vero ſit.C.vbi in rem act.
idem ſcribit Aretin. in l. 3. §. vltim. in 5. notab. de
227 acquir.poſſ.Primo mouetur Bartol.ex † l.poſtquā.
§.Imperator,ff.vt leg.nom.caueat.Verum reſpondēt
ceteri, qui Bart.aduerſantur, illum eſſe ſingularem
caſum,fauore executionis vltimæ voluntatis,quando
quidem nec ibi miſſio facta fuit in executionem rei iu
dicatæ.Nam etſi lata ſententia fuerit, non tamen res
iudicata dicitur,ex quo ab ea ſententia fuit appellatū.
Alia ad huius loci interpretationem ſcripſi ſupra nu-
228 mero 202.Secundo adductus eſt Bart.† ex d.l. 3. C.
qui pot.in pig.hab.quo probatur hunc ita miſſum in
poſſeſſionem,ceteris anteferri:ergo poſſidet. Nā hoc
pignus non prætorio,ſed conuentionali ęquiparari di
229 citur: cū in petitorio † vno miſſo, ceteri creditores
æque miſſi videantur,l.qui autem,§.ſciendum, ff. de
ijs qui in fraud.credit.l.cum vnus.ff.de bonis aucto.iu
dic.poſſi.& probat in ſpecie(inquit Bart.tex.l.ſi & iu
re.ff.qui potio.in pig.hab.Accedit(inquit idem Bart.)
quod diuerſi ſunt tituli,de Prætorio pignore, & titu-
lus,Si in cauſa iudicati pignus captum fuerit.ſi ergo iu
diciale hoc pignus idē eſt,vel operatur id quod conuē
tionale,tamen conſtat miſſum in poſſeſſionem ex cō-
uentionali poſſidere,vt diximus ſupra quæſtio.25. er-
go idem hoc in caſu dicendum eſt:Ceterum, huic fun
damento reſpondet Imol.in d.§.ſi ſuper rebus,ad fin.
a quo non diſſentit ibi Alexan.num.21.verſ.ad alia re
230 ſpondet.inquit ille,quod † etſi pignus Prætorium ī
multis differat a iudiciali, non tamen apparet in hoc
differre.Quinimo,inquit Imo.pignus iudiciale appel
latur Prætorium in l.1.& 2.C.de prætor. pign. Hinc
non eſſe duas diſtinctas pignorum ſpecies,Prætorium
& iu-

& iudiciale cenſuerunt Petr. Vanderanus in tract. de
priuil.cred.c.15.col.3.verſi. vtautem conſtet. &c. &
Bald. in tract. de pig.c.8.in fi. & Hugo Donel.eod. tra
cta. pign. c. 5. ſed difficile eſt recedere a diſtinctione
ab antiquis probata. dicere tamen cum Imola poſſu-
mus, quod etſi duę ſunt diſtinctæ ſpecies, vna tamen
ab altera in caſu noſtro non differt.

Tertio mouetur Caſtr.in d.l.2. C. vbi in rem actio.
& Aretin.in d.l.3.§.vlt.5.notab. de acquir. poſſeſſ. ex
232 tex.† in l.properandum, §.ſin autem reus. C. de iud.
vbi ſcriptum eſt, per capturarum rerum debitoris ſa-
tisfit creditori, pro quo lata fuit ſententia. poſtmo-
dum in fine dicitur, quod reus non recuperat poſſeſſio
nem, niſi ſoluat: ergo per illam capturam bonorum, at
que per illam miſſionem poſſeſſio tranſlata dicitur.
Ceterum reſponderi poteſt, in ea conſtitutione non a-
gi de hac miſſione in poſſeſſionem, quæ conceditur
ſolum ad coercendam contumaciam aduerſarij, quæ
quidem rei ſeruandæ cauſa fit, ſed de ea miſſione quã
facit Prætor & iudex poſt adiudicationem bonorum
factam actori, vt illi ſatisfiat ratione crediti, vel iuris
ſui, cuius cauſa actionem mouit; Hoc ſuadent illa ver-
ba textus, ibi [per res & facultates fugientis victori
ſatisfiat.] in noſtro hoc caſu non conceditur poſſeſſio,
vt actori ſit ſatisfactum, rurſus hoc probat d.§. ſin au-
tem reus. dum in fine omnem debitoris contradictio-
nem repellit. Quocirca ego intelligerem ibi poſſeſſio
nem ſignificare proprietatem ipſam, iuxta l.poſſeſſio.
de verbor.ſignifi. Præterea & ſecundo, ſi admittimus
ibi agi de poſſeſſione, quatenus a proprietate diſtat, di
cendum eſt, ibi factam eſſe miſſionem in poſſeſſionem
poſt litem conteſtatam: ita ſenſit ibi Bart. & Bald.nu.
3. qui quidem Bald. ibi num.3. in fine, ait, illam conſti-
tutionem habere locum contra contumaciam non ſol
uentis: nos autem loquimur de contumacia non venię
tis. Et Iaſ.in d.§.ſin autem reus, num.8. verſic. & ex fi-
lis. intelligit, illam miſſionem eſſe ex ſecundo decreto:
ſiue ergo vnam, ſiue alteram interpretationem probe
mus, dicendum eſt, illam conſtitutionem ad rem non
conferre. *His* infertur veram non eſſe illam exten-
ſionem, quam facit Aret.in d.l.3.§.genera.5.notab. in
233 fine, dum ſcribit † miſſum in poſſeſſionem ex inſtru
mento crediti guarentigiato, quod dicitur habere pa-
ratam executionem, effici poſſeſſorem, vt efficitur miſ
ſus, ob latam pro ſe ſententiam, cui inſtrumẽtum hoc
æquiparatur. Eſt inquam falſa hæc doctrina, cum fal-
ſum ſit, miſſum in poſſeſſionem pro executione ſentẽ-
tiæ poſſidere. Atque ita in ſpecie contra doctrinã Are
tin. eo tamen non relato ſenſit Neguſ.d.tract.de pign.
par.3.memb.2.num.6.verſ.2.amplia.

234 QVAERO vigeſimooctauò, an † hoc interdi
ctum reddatur inquilino, qui in ſuo ædificare prohibe
tur? Et reddi, dubium non eſt: Ita enim cenſuit Paulus
in l.ſi duo.§.hoc interdictum.ff. vti poſsid. Ea ratione
vtitur, quod poſſeſsionis controuerſiam is facere vide
tur, qui prohibet alterum ſua poſſeſsione vti.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat,
235 quando † is, qui inquilinum ædificare prohibet, aſſe-
reret ſe ſeruitutẽ hẽre, ne in his inquilinus altius tolle-
ret: tunc enim inquilinus ille hoc interdicto non expe
ritur, directo ſaltem, ſed ei redditur vel vtile interdi-
ctum hoc, vel actio negatoria: ita affirmauit glo.in d.§.
hoc interdictum. quo loci Bar. diſtinguit duos caſus.
Primus eſt, cum quis vult vti iure ſeruitutis in ſuado
ab altero poſſeſſo: tunc poſſeſſor hoc interdicto agere
poteſt. Ea eſt ratio: qa minuitur poſſeſſoris poſſeſsio:
ex quo libere nõ poſſidet, l.ſtipulatio iſta, §.r.ff.de ver
obligat. Secundus eſt caſus, cum ille, qui ſeruitutem ha
236 bet, † hoc interdicto experiri vult aduerſus impediẽ
tem. Hinc duobus modis concludere poteſt: Primo,
quod impeditur vti, atque ita turbatur in quaſi poſſeſ
ſione ſeruitutis ſuæ. Hoc in caſu inquit Bartol.) conce-
ditur vtile interdictum. Quod placuit & Alexand.cõ-
ſil.136.num.7.libro 5. Poteſt etiam ſecundo modo cõ
cludere, quod turbatur in poſſeſsione fundi, non per-
mittendo vti ſeruitute: & tunc (inquit Bartol.) reddi
tur hoc interdictum directum. atque ita ſenſit gloſſ.in
dicto §.hoc interdictum, & in l.ſicut, §.Ariſto.ff.de ſer
uitut.vend.gloſ.in l.1.in verbo, nec vi. C. vti poſſide.
vbi Bald.num.7.prope medium, qui rem hanc aliter
declarat atque explicat.

237 QVAERO vigeſimononò, an hoc † interdi-
ctum reddatur domino contra inquilinum prohiben-
tem ædes reficere? Et reddi Paulus reſpõdit d.l.ſi duo
§.inquilinus, ff.vti poſsidetis, licet. n. poſſeſsionis con
trouerſiam inquilinus non moueat. atque ita ob id
non videatur conceſſum domino hoc interdictum,
quod ſolet concedi, cum poſſeſsionis controuerſia ſit:
attamen conceditur, & hoc in caſu, quoniam prohibi
tio refectionis, eſt poſſeſsionis turbatio atque inquie-
tatio. Paulus tamen dominum admonet, vt proteſte-
tur ſe id non facere, vt impediat inquilini habitatio-
nem, atque ita, quod refectione facta eum inhabitare,
vt iam habitabat, permittet, quod explicat, & eo loci
238 Bartol. Nam etſi dominus † expellere poſſit inqui-
linum, cum vult reficere domum, l.eadem, C.locat. at-
tamen facta refectione, debet illum ſuæ priſtinæ ha-
bitationi reſtituere, vt eo in textu ex declaratione glo.
& Dd. probatur, & ſingulare hoc eſſe afferunt Ro-
man.ſingul.232.tu habes. & Franc. Cremenſ. ſingul.
71.tu ſcis.

239 QVAERO trigeſimò, an † reddatur hoc inter
dictum domino fundi aduerſus vicinum, qui e fundo
domini, in ſuas arbores vites traduxit? Et reddi Pau-
lus reſpondit in l.ſi duo, §.item videamus, ff. vti poſſi-
det. ſiquidem is vicinus vim facere videtur, ſi impe-
dit dominus vites in ſuos locos traducere, & poſſide-
re is prohibet, qui colere prohibet. Atque ita intelle-
xit Bartol. dum primam lecturã ad textum illum pro-
bauit. Eſt etiam huic domino alia via ſuccurſum: nam
poteſt (vt Paulus ait) denunciare illi, qui traductas
præcidat: præcidat inquam in ſuo. vbi enim hic domi
nus in proprio præcidere vellet, ſatis poſſet ſua, autho
ritate præcidere. Atque ita in hoc caſu rectè loqui po-
teſt gloſ. & Bart.in d.§. item videamus, dum textum
illum explicat in l.quemadmodum.§.ſi protectum, ff.
ad leg. Aquil. & l.ſi vitem, §.ad ianuam, ff.quod vi aut
clam, quem ſane textum §.ad ianuam, declarat Alcia.
lib.4.parerg.iuris.cap.40. & Duaren.lib. 2. diſputat.
ann.c.41. Sed diuerſum eſt, cum dominus vult vicinũ
illum traductas vites in ſuo fundo in eomet præcide-
re, tunc cum id ſua authoritate facere dominus non
poſſit, d.§.ſi protectum. denunciatione ei facta, eum iu
240 dicis officio compellet. & in hoc male ſenſit † Bar-
tol. dum inquit, hunc poſſe & ſua authoritate & iudi-
cis officio hoc facere, conceſſa facultate domino vten
di altero ex duobus remedijs. Nec enim poteſt ſua au-
thoritate in ſecundo hoc caſu id facere, quod probat
241 locus † Iulij Pauli, lib.5. Senten. qui ſcriptus ita eſt:
[Arbor quæ in alienas ædes, vel vicini agrum immi-
net, niſi a domino ſublucrari non poteſt, iſque conue-
niendus eſt, vt eam ſublocet.] Probat & meam hanc
ſententiam text.d.l.ſi duo, §.ſi vicinus, ff. vti poſſide-
tis. & mecum ſentit doctiſsimus Hieron. Nagius libr.
5. Miſcell.c.7. Quocirca illud exemplum, quod de nũ-
ciatione noui operis attulit Bar. nec huic caſui, nec illi
primo ſatis conuenire mihi videtur.

242 QVAERO trigeſimoprimò an hoc † interdictũ
competat

competat domino, qui protectũ ſupra vicini ſolũ poſ-
ſidet,quamquam iure non habeat? Et non competere
ait Paulus in l. ſi duo, §.item videamus ſi protectum,
243 ff.vti poſſidetis, alij legunt, † [proiectum] vtraque
lectio proba & recta eſt. Eſt enim idem protectum
quod multis egregie probauit Franciſ. Connan.lib.4.
244 comment. iur.c.9.nume.4.ſunt autem † protecta &
proiecta partes domus prominentes, qualia ſunt me-
niana & podia penſilia, vnde aſpectus eſt nobis in vi-
cos & plateas.vulgo hic appellant, *il Poggiuolo*. Hoc
itaque interdicto experiri non poteſt dominus contra
vicinum, cuius eſt ſolum, in quo protectum fuit im-
poſitum. Nec econtra poteſt is vicinus ſoli dominus
contra ipſum vicinum experiri. Ea eſt ratio: quod
ambo poſſident, vnus ſcilicet ſolum, alter vero ſu-
245 perficiem, hoc eſt, protectum. Nec hic ego † pro-
246 bo ſenſum gloſſæ & Bartoli, ſed intelligo in eo † §.
item videamus ſi protectum, controuerſiam non fuiſ-
ſe de poſſeſſione, quam ambo pacifice tenebant, erat
tãtum dubitatio ſuper iure, cum eorum vnus hoc eſt,
protectum habens, iure non haberet: attamen ſua poſ-
ſeſſio non impeditur, quod oſtendunt verba illa [non
iure habere dicatur] quæ quidem verba dubitationem
mouebant, vt domino ſoli hoc interdictum concede-
retur, quippe qui turbari in ſua ſoli poſſeſſione vide-
batur, cuius tamen cõtrarium definit ea ratione, Pau-
lus, quod is protectum habens iam poſſideat, & nihil
noui moliatur in fundo, in quo iam diu protectum po-
ſuit, ſi ergo protectum habens experiri vellet contra
dominum ſoli, qui in eo protectum aliquid facit, non
concederetur, nec econtra. Idem dicendum eſt, non
concedi hoc interdictum domino ſoli contra tertium
turbantem protecti poſſeſſorem, & econtra; cũ vnius
poſſeſſio a poſſeſſione alterius ſit ſeparata. Quod ſane
poſtremum dictum declaratur locum nõ habere, cum
ambo ſimul aduerſus tertium turbatorem agere vo-
lunt: atque ita intelligo l. ſi duos. §. Labeo quoque, ff.
vti poſſid. Non ignoro tamẽ eruditiſſ. Iac. Cuiac. li. 5.
obſeru. c. 22. ſcripſiſſe, d. §. item videamus, ita eſſe legẽ-
dum [vtrique vtile interdictum eſſe.] quod ait probari
ratione, quam ſubiecit Caſſius, quia vterque poſſidet.
Ceterum codicum omnium fidei repugnat.

247 QVAERO trigeſimoſecundò, ſi † ſupra ædes,
quas poſſideo, cenaculum ſit, in quo alius quaſi domi-
nus moretur cui hoc interdicto aduerſus turbatorem
experiri licet? Et mihi licere Paulus ſcribit in dic. l. ſi
duo, §. ſed ſi ſupra, ff. vti poſſid. Ea eſt ratio: quod ſu-
perficies ſolo cedit: non ergo ſuperficiarius, ſed ſoli do
minus poſſidere dicitur. Hoc intelligitur atque pro-
cedit, cum cenaculum aditum aliunde non habet,
quam ex illius ædibus, ſupra quas poſitum eſt: ſecus,
ſi ex publico aditum habet: nam tunc non dicitur ce-
naculum poſſideri a domino ædium, ſed ab eo qui ce-
naculũ poſuit. Illa enim verba Pauli quin ὑπόγαιον &
illa ὑπέρον reſtituit atque interpretatur Alciat. in com-
ment. prætermiſſorum, ad hunc titulum, id eſt cena-
248 culũ ſupra eſſent. † Cenaculũ vero quid fuerit olim
credo eſſe ſatis cognitum. ſcribit Alexan. ab Alexan.
lib. 3. dier. genial. capit. 14. cenaculum ſuiſſe ſupe-
riora ædium, ad quæ ſcalis aſcenderetur: quæ pars in-
quilinis & ijs, qui domos conducerent, locabatur,
fuitque moris priſci, vt plerique ex ædibus modicum
quid ſibi reciperent, ſuperiora vero domus inquilinis
locarent. Hinc cenaculariam exercere is dicebatur,
qui eiuſmodi negotium ageret, locareque inquilinis
domorum cenacula conſueſſet. Quorum Vlpian. me-
minit in l. ſi vero. §. ſed & ſi quis, ff. de ijs, qui deiecer.
vel effuder.

249 QVAERO trigeſimotertiò, an hoc † interdi-
ctũ reddatur domino ſoli aduerſus ſuperficiariũ? Pau-
lus in d. l. ſi duo, §. ceterum. ff. vti poſſidetis, inquit red-
di, qđ intelligo vel aduerſus ſuperficiarium turbãtem
ipſum ſolũ, & domini poſſeſſionẽ, vel aduerſus tertiũ
turbantẽ ipſum ſuperficiariũ. Cũ aũt eſt dominus, cõ-
tra ſuperficiariũ experitur, et ipſi ſupficiario ſalua erit
poſſeſſio ſua ſecundum legem locationis: nam ſufficit
domino ꝙ non turbetur in ſua poſſeſſione, non aũt ſu
perficiario nocere in ſua. Superficiarius vero aduerſus
turbantẽ ſuę poſſeſſionis nõ experitur hoc interdicto,
Vti poſſidetis, ſed proprio hoc eſt, de ſuperficiebus, de
250 quo infra ſuo loco. Quocirca fallitur † Bar. in d. §. ce
terũ. dum ait, huic ſuperficiario reddi hoc interdictũ.
251 Eſt enim ſua hęc aſſertio aduerſus aperta verba † d.
§. ceterum. in quo ita ſcriptum eſt. [Ceterum ſuperfi-
ciarius proprio interdicto, &c.] ego interpretor ad-
uerſus Accurſ. & Bart. id eſt, interdicto, de ſuperficie-
bus, quod ſuperficiarij proprium eſt.

252 QVAERO trigeſimoquartò, an † hoc interdi-
ctum cõcedatur deiectori, hoc eſt, ſpoliatori aduerſus
ſpoliatũ: atque ita vi deiectum, ſi a ſpoliato turbatur?
Duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus eſt, cum deiectus
ſtatim & incontinenti turbat, & moleſtia deiectorem
afficit: tunc huic deiectori non redditur hoc interdi-
* ctum. ita * vno ore noſtri affirmant. ita inquam gl. l. 1.
C. vti poſſid. & Bart. l. 1. §. vlt. num. 3. ff. eo. & alij plu-
res, quos nunc referam. Ea eſt ratio: quod ſi ſpoliatus
iſte incontinenti poteſt authoritate ſua poſſeſſionem
recuperare, atque ita deiectorem deijcere, l. 3. §. cum
igitur. ff. vnde vi, & ſcripſi in tract. de recuperan. poſ-
ſeſſ. remed. 1. num. 384. quanto fortius eum perturba-
re atque moleſtia afficere poterit. Qua doctrina decla-
ratur ſtatutum Brixiæ 152. in criminalibus Rub. de vi
moleſtatiua. dum in ver. intelligatur, diſponit turba-
253 torem † accuſari poſſe de turbatione & moleſtia
etiamſi prætenderit poſſeſſionem ad ſe ſpectare: quod
ego intelligo, poſſeſſionem ad ſe ſpectare, vt hoc caſu,
cum ſpoliator eſt. Illud ergo ſtatutum nõ procedit, cũ
turbatio eſt facta incontinenti: nam tunc is ſpoliatus,
qui prætendit poſſeſſionem ad ſe ſpectare, licite turba
re potuit: ſecus ſi ex interuallo, vt caſu ſubſequenti, in
quo recte conuenit atque procedit ſtatutum illud.

254 Secundus eſt caſus, cum ex † interuallo ſpoliator
a ſpoliato moleſtia afficitur. Hoc in caſu ſunt opinio-
nes, qđ ſpoliatori interdictum hoc non reddatur, ſcri-
bunt glo. in d. l. 1. §. vlt. & ibi Bart. num. 3. ff. vt poſſid.
& gl. d. l. 1. C. eo. vti Bal. nu. 3. & nu. 7. & Salic. col. 2.
ver. quęro ſecũdo, & col. 4. ver. oppo. 8. Idẽ ſenſit Bar.
in l. 1. in prin. n. 15. de oper. noui nunciat. Bal. in ſua di-
ſputat. accuſatus de vi turbat. col. 2. verſi. & nota aliũ.
Roman. in l. naturaliter, §. nihil cõmune, n. 17. ver. nõ
obſtat ſecũda ratio. & nu. 18. de acqu. poſſ. Ale. conſi.
36. nu. 3. ad fi. lib. 1. Mantua de ordine iudic. par. 4. di-
ſtincti. 7. nu. 16. Gratus conſi. 50. nu. 8. lib. 1. Riminal.
conſi. 341. num. 6. lib. 2. Betran. conſi. 31. num. 1. lib. 5.
in 1. par. ea ratione vſi ſunt, quod hoc interdictum non
255 conceditur † poſſeſſori, qui vi vel clam, vel precario
poſſidet, cum ergo hic ſpoliator vi poſſidet, interdi-
ctum hoc non habebit.

Contrariam opinionem, quod ſcilicet huic ſpolia-
tori reddatur hoc interdictũ, probaſſe videntur Ale-
256 xand. in annotat. ad Bart. in d. l. 5. §. vlt. † nu. 1. ff. vti
poſſidet. Ioan. Faber in §. retinen. nu. 10. Inſtit. de in-
terdict. perpendunt rationem illam, quod in crimina-
libus dolus cum dolo non compenſatur. l. viro atque
vxore, ff. ſolut. matrim. vbi Alexand. Verum reſpon-
detur, hoc interdicto non agi criminaliter, ſed ciuili-
ter ad tuendam propriam poſſeſſionem. Cõcedo qui-
dem hanc moleſtiam, quæ non iuris, ſed facti eſt, eſſe
punien-

Digitized by Google

puniendam: non tamen inde fit, vt huic ſpoliatori con
cedendum ſit hoc interdictum ad eam poſſeſſionem,
quam lex non approbat, tuendam atque confirman-
dam. Huic quæſtioni conuenit & quæſtio, quam infra
quæſt. 74. eaplicabimns.
257 Declaratur hæc opinio, vt non procedat, cum † is
ſpoliator via tertio poſſidet, non autem a turbante:
ita Abb. in c. veniens, nu. 25. & ibi Parti. nu. 18. de præ
ſcrip. Corn. conſi. 280. nu. 8. lib. 4. & Orian. in rubr. de
cauſ. poſ. & proprie. col. 11. verſ. ſeptima concluſio. &
aliqua ſcripſi ſupra quæſtio. 1. in fine, & dicemus infra
q. 82. in fi.
258 QVAERO trigeſimoquintò, an hoc † interdi
ctum ceſſionario reddatur, atque ita cedi an poſſit? Et
cedi poſſe ſentiunt permulti, relati a Tiraq. in tract. de
retract. conſang. §. 26. glo. 3. num. 17. qui huius opinio-
nis recenſet Accurſ. Bal. Alber. Io. Fab. Guido Papæ,
& Caſtrenſ. & idem ex antiquis docuit Iacob. de Are
na, in l. vnica, in fi. C. vti poſſid. Quibus accedere vide-
tur & Crau. conſ. 191. col. 2. verſ. ſimiliter ius recupe-
randi, qui & Bal. alijs in locis recenſet. Ceterum non
vulgaris eruditionis I.C. Anton. Nat. conſil. 398. in 2.
dub. & conſ. 399. lib. 2. diſſentire videtur, & cum eodē
Natta idem conſuluit in eodem caſu Laurent. Siluan.
conſil. 55. Quo tamen hæc iuris quæſtio in foro maai-
me vtilis clarius eaplicetur, ego aliquot caſus conſti-
tuo, quibus Nattæ ac aliorum traditiones, contrariæ-
que ſententiæ omnibus claræ erunt.
259 Primus eſt caſus, cum agitur de quaſi † poſſeſſio-
ne rei incorporalis, cuius cauſa redditur & hoc inter-
dictū, vti diximus ſupra q. 13. Hoc caſu ſi is quaſi poſ-
ſeſſor cedit, ille ceſſionarius, abſque alia corporali ap-
prehenſione ipſius quaſi poſſeſſionis ius conſecutus di
citur, & ideo poteſt eaperiri hoc interdicto, ſi ceſſione
facta perturbatur ab aliquo: ita ſenſit Natta dicto con
ſil. 398. num. 38. lib. 2. qui ita declarat gloſ. l. 2. §. idem
Nerua, in verbo, experiaris, ff. ne quid in loco public.
Quod reſponſum eſſe ſingulare cenſuit Bal. in c. licet
cauſam, num. 34. de probat. etſi eo loci non diſtinguat
corporalia ab incorporalibus. Ea ratione viſus eſt Nat
260 ta, quod in his incorporalibus † ceſſio eſt traditio-
nis loco, vt inquit gloſ. in l. ad eum. ff. de donat. & ibi
Bar. & Imol. cenſuit idem gl. vlt. C. quan. fiſc. vel priu.
& ibi Bart. Bal. Angel. & Salic. idem Bar. in l. is cui, §.
vlt. in fi. ff. vt in poſ. lega. & in l 8. num. 8. C. de acti. &
oblig. Bal. in l. ſi ea lege, nu. 12. C. de vſur. in c. 2. nume.
5. de conſuet. recti feud. & eleganter inquit idem Bal.
in l. ea legato, num. 2. C. de lega. quod ceſſio eſt modus
quaſi traditionis inuentus in incorporalibus; & quod
261 aptius vocabulum non poterat inueniri, cum † ce-
dere ſit quaſi diſcedere, & alterum ſuo loco ponere.
Baldum & ceteros iam relatos ſecutus eſt Natta di-
cto conſilio 398. num. 14. His accedunt Dec. conſilio
446. num. 3. Iaſ. in l. ſi ſic, §. vlt. nume. 8. de lega. 1. Et ſi
recte perpendatur, hanc declarationem ad d. §. item &
Nerua. ſenſit Bal. in d. l. 2. col. 30. de iureiura. ait in hac
ceſſione ceſſionarium concludere cedenti, præterquā
in præſtatione perſonali, citat d. §. idem Nerua. Atque
ita intelligit illum teatum, & per conſequens gloſſam
ibi loqui in interdicto, quod datur pro his pręſtationi-
bus, quæ ſane præſtationes dicuntur incorporales, &
quaſi poſſideri: vt diximus ſupra quæſt. 20. Quæ ſane
explanatio Nattæ & Baldi ad dictā gloſ. §. idem Ner-
262 ua. verior eſt illa, † quam attulit Siluan. in diſtin. con
ſilio 55. numero 17. dum inquit, eo in caſu ceſſionem
fuiſſe ex legis diſputatione, ob id ſine aliqua apprehen
ſione poſſeſſionem fuiſſe tranſlatam & per conſequēs
reddi potuiſſe interdictum hoc Vti poſſidetis. Non
enim hæc conſideratio vera eſt, ſiquidem lex conce-
dit, per ceſſionem illum cedentem liberari poſſe, non
tamen lex illa eſt, quæ ceſſionem facit, cum ſolum per-
mittat eam fieri, ſed eſt ipſemet cedens, qui ſuo fa-
cto cedit, non ergo legis, ſed hominis ceſſio appellan-
da eſt.
263 Secundus eſt caſus, cum † agitur de poſſeſſione
rei corporalis & ceſſio fit cum ſubſequenti traditio-
ne, vel quid aliud, quod loco traditionis & apprehen-
ſionis poſſeſſionis fit. Tunc dubium non eſt, ceſſiona-
rium experiri poſſe hoc interdicto, ſi turbari contin-
gat. Ita ſenſit Natta d. conſil. 378. nu. 38. verſ. ſin autē,
264 ea ratione, quia † interdicti ſunt actiones prætoriæ,
& pro eis hodie datur actio in factum. §. vlt. Inſtitut. de
interdict. & tamen clarum eſt, actiones cedi poſſe, re-
quiritur tamen traditio, vel quid, quod traditionis lo-
co ſit, quemadmodum videmus in rei vendicatione,
quæ cedi poteſt, & tamen traditio requiritur, vt is ceſ
ſionarius actione vtili ceſſa eaperiri poſſit, vt ſcribunt
Angel. in rubr. C. de rei vend. & Alexād. poſt alios in l.
ſeruum, §. cum qui chirographum, de lega. 1. Siluan. d.
conſ. 55. num. 19.
265 Tertius eſt caſus, cum agitur de † poſſeſſione rei
corporalis, & ceſſio ſimpliciter facta eſt ſine alia tra-
ditione & apprehenſione, & ceſſionarius facta turba-
tione agit contra turbantem cedentis nomine. Hoc
caſu eaperiri ita poteſt, id quod ſenſit Ioan. Fab. in d.
§. retinendæ, num. 8. Inſti. de interdict. & cum eo cla-
rius Guidu Papæ, q. 552. col. 2. in fi. Et idem ſenſiſſe
266 opinor Bal. in repet. l. 2. col. 30. ff. de iureiuran. cuius
verba hęc ſunt: [Nam & interdictum, Vti poſſidetis,
ceditur & tamē concluditur cedenti, non ceſſionario
niſi quoad perſonales præſtationes, ne quid in loco pu
bl. l. 2. §. idem Nerua.] Hæc Baldus. Qui dum paulo
ante locutus eſt, quando ceſſionarius ſuo nomine vel
cedentis eaperiatur, ſubdit, in interdicto iſto conclu-
di nomine cedentis. quod intelligo in ceſſione facta ſi-
ne alia traditione, alioqui ſine dubio nomine proprio
poſſet experiri & concludere. Idem ſenſerunt Natta
d. conſil. 309. nu. 5. verſ. præterea, lib. 2. & Siluan. d. cō
ſil. 55. nu. 19. prope initium. cuius ſniæ ea eſt ratio: qđ
cum nulla adhuc tranſlata ſit in ceſſionariū poſſeſſio
ob apprehenſionē, non factā, actio quæ mouetur, non
niſi poſſidentis nomine, boc eſt cedentis, moueri pōt.
267 Quartus eſt caſus, cum † agitur de poſſeſſione rei
corporalis, & ceſſio ſimpliciter abſque traditionis &
apprehenſionis actu eſt facta, & ceſſionarius ſuo pro-
prio nomine vult experiri hoc interdicto aduerſus per
turbantem. Hic caſus eſt ille controuerſus, qui maiorē
dubitationem habet: nam permulti Doctor. relati ſu-
pra in initio huius quæſtionis, abſolute & indiſtinctè
ſentiunt, huic ceſſionario reddi hoc interdictum. Cete
rum contrarium & verius in hac ſpecie reſponderunt
Natta d. conſil. 398. & 399. & Siluan. d. conſil. 55. ea
268 præcipua ratione, ꝙ ex ſola † ceſſione is ceſſionarius
numquam eſt effectus poſſeſſor: nam ſola ceſſione nō
transfertur poſſeſſio, quod multis rationib. & DD. au
thoritatibus planū fecit Natta, & cū eo Siluan. qui ibi
nu. 18. oſtendit, quod quemadmodū ſola trāſmiſſione
poſſeſſio non tranſit, ita nec ceſſione. Quocirca male
ſenſerunt, qui affirmarunt hoc caſu ceſſionario hoc in
terdictū reddi. Quamquam permulti ea relatis loqui
269 non videantur hoc in caſu. Et inter ceteros † Accurſ.
in d. l. 2. §. idem Nerua. ſolum loquitur in quaſi poſſeſ-
ſione, vt ſupra in primo caſu explicauimus. Ita pariter
ſunt intelligendi Bal. in repetit. d. l. 2. col. 30. de iureiu-
ran. & in c. licet cauſam, num. 34. de probatio. Alber.
d. l. 1. q. vlt. C. vnde vi. Caſt. in l. 1. §. fin. nu. 5. de operis
noui nūciat. qui ſimpliciter ſecuti ſunt gl. d. §. idē Ner
270 ua. Illos ergo intelligimus loqui ſecundū † terminos

Q ipſius

ipſius gloſſæ,iuxta doctrinam Bart.in l. non ſolum , §.
liberationis. nu. 10. de liber. legat. Quo autem in caſu
loquatur Ioan.Faber,in d.§.retinendæ , dixi ſuperiori
271 caſu.Non etiam aduerſatur conſilium † Bal.conſil.
436.lib.3.vel verius Aluiſij de Luchis,cui ipſe Baldus
ſubſcripſit,quia illi reſpondent multis modis. Natta
d.conſ.389.nu.40.41.& Siluan.d.conſ.55.nu.22.Nõ
etiam aduerſatur,quod reſpondit Baldus conſ. 186. quia
allegationes ſubtiliſſimæ,col.3.verſ. & quilibet dictio,li
bro 1.quem ſecutus eſt Crauet.d.conſil.191. col.2. Nã
Baldus ſolum affirmat cedi poſſe actionem & officiũ
iudicis , quod conceditur ad adipiſcendam poſſeſſio-
nem,non autem ſentit Bal. quod poſſeſſio immediate
& ſine apprehenſione transferatur in ceſſionarium.
272 Non obſtat deciſio † Rotæ 64.quam recenſet Nat-
ta d.conſil.399. num.2. quæ deciſio hodie eſt quinta ,
in tit.vt lite pendente,in nouis. Reſpondet Natta d.
conſ.399.nu.6. illam deciſionem eſſe contra commu-
nis iuris regulas , quia imo ſubrogatus in ius alterius
non dicitur ſubrogatus eſſe in poſſeſſionem , quia illa
non continuatur , ſed neceſſaria eſt noua apprehenſio
quod ſcripſit & rebus in praxi beneſ.tit.de ſubrog.nu.
27.& ſcripſi in tract.de adipiſ.poſs.vlt.rem.q.2.
273 Extenditur hic caſus , † vt procedat etiam eo ca-
ſu , quo cedens ceſſiſſet omne ius ſuum & facultatem
intrandi & apprehendendi poſſeſſionem:nam licet ap
pellatione iuris veniat poſſeſſio, vt inquit Innocent.in
cap.Epiſcopi , de rebus eccleſ. non alienan. & Bald.l.
penult.col.pen.C.ſi a non compet.iudi.cum alijs rela-
tis a Natta d.conſil.398.num. 10. attamen ex ſola ceſ
ſione non dicitur translata poſſeſſio , vt probat idem
274 Natta d.conſ.399.n.5.Et illa † verba [dedit, tranſtu-
lit,&c.] ſolum tribuunt poteſtatem ingrediendi , non
autem efficiunt,quod poſſeſſio continuetur: ita Inno-
cent.in ca.ex litteris,de conſuet. quem ſecutus eſt Sil-
275 uan.d.conſil.55.nu.15.† & nu.22.idem tradit Nat-
ta d.conſ.398.n.35. Quibus infertur male ſenſiſſe Ro
tam deciſ.5.vt lite penden.in nouis,ibi. Alia tamen &
maior.dum decidit, ſubrogatum in omne ius alterius,
eſſe etiam ſubrogatum in poſſeſſionem,alia appreben
ſione non facta:niſi intelligamus Rotam loqui de poſ-
ſeſsione iuris , vel facultate apprehendendi poſſeſsio-
nem actualem , vt interpretari etiam videtur Gomeſ.
in reg.cancel.de trien.poſſeſſore,q.14. verſic. nec ob-
ſtat,quod ſit ſubrogatus.
276 Declaratur hic caſus , vt locum † non habeat illis
in caſibus , in quibus per ſolã ceſsionẽ transfertur poſ-
ſeſsio.quemadmodum ſenſit Natta d.conſ.398.num.
40.41. & plura adferri poſſent exẽpla : Primum illud
277 eſt in † ceſsione facta a Principe : is enim ex ſolo ſuo
contractu & ſolo verbo transfert poſſeſsionẽ . ita Bal.
in c.ceterum,nu.8.ver.alia inueſtitura. Afflict. deciſi.
299.nu.25.Natta d.conſ.389.nu.21.& nu.27.
278 Secundũ exemplum eſt,cum † ceſsio fit in præſen
tia rei ceſſæ : nam tunc per aſpectum transfertur poſ-
ſeſsio.l.1.§.ſi iuſſerim.& l.quod meo. §.ſi per venditõ
rem.ff.de acquir.poſs. Abb.in c.2.ad fi. de conſuetud.
Natta d.conſ.398.nu.24.prope medium,& Siluan.d.
conſ.55.nu.8.
279 Tertiũ exemplum eſt,cum extat † ſtatutũ , vt Vi-
centiæ,lib.3.ſub rub.de ceſsionibus , &c. quo cautum
eſt,quod ceſsionarius in omnibus & per omnia ſucce-
dat loco cedentis : tunc tranſit & continuatur poſſeſ-
ſio. ita Baldus , ſeu Aloyſius de Luchis inter conſilia
Baldi d.conſ.346.col.2.verſ.quinto nam.lib. 3. quem
ita intellexerunt Natta d.conſ.398.num.40.verſ.milit
tabat.& Siluan.d.conſil.55. nu. 14. nam hoc legis au-
thoritate fit,quod iure conceditur . Cetera prætereo.
280 Hæc ſunt annotanda ad interpretationem † ſtatu-
torum Patauij, ſub rub.de poſs.turbata,c.1.Ferrariæ,
lib.2.ſub rub.de poſs.turbata,&c.Brixiæ, 152. in cri-
minalib.ſub rub.de vi moleſta. & Papiæ 31. in crimi-
nalib.ſub rub.de pęna illius qui violentiã.vt.ſ.locũ ha-
beant & in hoc ceſsionario turbato. illis tamen in caſi
bus,in quibus poſſeſsio translata eſt vel pro apprehen
ſa habetur.Illi aũt, qui a poſſeſsione ſuo facto decidit,
nõ reddi hoc interdictũ rñdit Grat.conſ.59.n.10.li.1.
281 QVAERO trigeſimoſextò , an † hoc interdi-
ctũ reddatur hæredi,qui in poſſeſsione vnius rei hęre-
ditariæ,quã cum ceteris non eſt adeptus,turbatur? Et
non reddi in ſpecie reſpondit Natta conſil.429.lib.2.
non enim ex apprehenſione poſſeſsionis vnius prædij
282 acquiritur † poſſeſsio aliorum prædiorũ , vt inquit
gloſ.l.3. in princ.de acq.poſs.quã probarunt Bar.ibi,
nu.4.Alex.nu.15.& Iaſ.nu.30. Pariſ.conſ.37.nu.17.
lib.3.Zaſ.lib.2.ſingul.reſponſ.c.31.& Crau.conſ.258.
nu.16.qui alios recenſent, & illis in locis extendunt &
declarant.Non proſequor eorũ traditiones, tum quia
apud eos videri poſſunt, tum etiam quia extra rem no
ſtram eſſe videntur . Quod erit maxime adnotandum
ad interpretationem iam relatorum ſtatutorum.
283 QVAERO trigeſimoſeptimò, an † hoc inter-
dictum reddatur pro perturbatione & moleſtia illata
in poſſeſsione rerum mobilium,quæ immobilibus co-
hærent? Et reddi opinor: nam ſcribũt Maſſuer. in ſua
praxi iudic. tit. de poſſeſs. §. item caſus nouitatis , &
Pet.Reb.in comm.ad Reg.conſtit.Galliæ,to.3.tit.de
mater.poſ.art.5.glo. 1.nu.27.illud nouitatis remediũ,
quod idem eſt cum hoc ipſo, Vti poſsidetis,reddi pro
his mobilibus , etſi regulariter pro poſſeſsione rerum
immobilium tantum concedi ſoleat. Ea eſt huius ſen-
284 tentiæ ratio,quod idem † de his mobilibus cohæren
tibus immobilibus iudicatur,quod de ipſiſmet immo-
bilibus,l.ſi aliena,§.1.ff. de vſucap.& l.1. §.vtique . ff.
de vi & vi arm.
285 QVAERO trigeſimooctauò,an † hoc interdi-
ctũ reddatur pro turbatione facta in cloaca? Et nõ red
di affirmarunt gl.in l.1.in princ.& ibi Bart.num.9.ff.
vti poſsidetis.idem Bar.in l.vnica.§.1.nu. 1.in fi.& ibi
dem Sal.col.3.verſ.oppo. C.vti poſsi. Ea eſt ratio , quod
ſpeciali interdicto de cloacis prouisũ eſt contra cloa-
cæ turbatorẽ,ceſſare ergo debet hoc generale. Quam
quidem rationem probarunt Odofr. & Cin. vt retulit
præcitato loco Sal. qui alteram rationem a quibuſdã
perpenſam reijcit.
286 QVAERO trigeſimononò , an † hoc interdi-
ctum competat pro damnis & intereſſe paſsis ab hoc
turbato in ſua poſſeſsione ? Et competere dubium nõ
eſt:ita.n.ſuo edicto cauit Prætor,in illis verbis.[Quan
ti ea res erit] quæ Paulus in l.ſi duo.§.vlti. ff.vti poſsi-
detis,ita exponit : Quanti vniuſcuiuſque intereſt poſ-
ſeſsionem retinere.quæ Pauli expoſitio facit,vt intel-
287 ligamus interdũ hæc verba,† [quanti ea res eſt] non
referri ad rei valorem & æſtimationem, ſed ad ipſum
intereſſe,quemadmodum ita huius edicti verba inter-
pretatur Franciſc. Hotoman. lib.3. Obſeru.c.10.Prę-
terea loco iam citato reijcit Paulus ſententiã Seruij ,
exiſtimantis,tanti poſſeſsionem æſtimandam, quanti
ipſa res eſt,quod falſum eſt:cum(vt inquit Paulus)lon
ge aliud ſit rei precium , aliud poſſeſsionis . Erit ergo
habenda ratio ſolius poſſeſsionis. Quod annotandum
288 eſſe ſcribit Bar.in d.§.ult.ad declarationem † ſtatu-
ti,quo cautum eſt , ſoluendos eſſe quattuor denarios ,
pro libra cuiuſuis litis (quam gabellæ ſolutionem ,
Datam vulgo appellant Subalpina regione) ſi agita-
bitur lis de poſſeſsione, erit de æſtimatione poſſeſsio-
nis,non autem ipſius rei ſoluenda gabella . Hoc enim
ſenſit Bart. in l.ſi mulier. §.qui poſſeſsionem. ff.quod
met.

Digitized by Google

met.cauſ.& in l.ſi alienam.nu.2.verſi.ſecundo caſu.ff.
ſolut.matr. & egregie Olaſc.deciſ.4.vbi declarat, &
ad rem plura ſcribit. Præterea in hoc iudicio veniunt
289 fructus † percepti etiam ante litem conteſtatam. ita
docuit Io.Fabr.in §.retinendæ,nu.12.ver.item & fru
ctus. Inſtit.de interdict.eo tamen loci Io. Fabr.nu.18.
in fi.ſcriptum reliquit, hos fructus, necnon & damna
venire iudicis officio.
290 QVAERO quadrageſimò, an † hoc interdi-
ctum concedatur aduerſus eum, qui non poſſidet, ſed
turbat? Et concedi affirmarunt Bart. in l.1.§.hoc au-
tem interdictum,nu.1.& in §.reſtituendæ, nu.1.ff.vti
poſſidet. poſt Guliel. Cune.quem citat Io.Faber, in §.
retinendæ,num.9.verſi.ſed an hoc interdictum,& ibi
Ange. Aret.nu.3. Inſtit.de interdict.idem in §.quadru
pli,nu.49.verſic.item dixi.Inſtit.de actiu.idem docuit
Lanfranc.Orian.in rub.de cauſ.poſſ.& proprie.col.8.
verſi.prima concluſio.Practic.Papien.in forma libelli
pro turbata poſſ.in verb.ac præſentialiter turbat.n.3.
Abbas in c.audita, nu.4.de reſtit.ſpol. Ita quoque re-
ſponderunt Alex.conſi.136.nu.7.li.2.& Barba.conſi.
25.col.lib.4.idem docuit Rube.in repet.l.naturaliter.
§.nihil commune, nu.321.de acq.poſ.nec diſſentit Al
ciat.li.7.parerg.c.11. Quam quidem ſententiam pro-
bat.l.ſi duo,§.ſi vicinus,ff.vti poſſid.dũ ait Paulus hoc
interdictum competere poſſeſſori ædium, aduerſus
eum, qui tigna immittit, atque ita redditur contra
eum,qui dum ędes non poſſidet,per immiſſionem poſ
ſeſſionem turbat.Cuiac.tamen li.5. obſeruat.c.27.in-
terpretatur,loqui de communi pariete. (Quid autem
291 ſit † Tectorium, cuius Paulus in dic.§.ſi vicinus.me
minit, Alciat.explicat præcitato loco.) Accedit ratio
quæ ad ita edicẽdum Prætorem mouit,ne ſcilicet pa-
cificus poſſeſſor in ſua poſſeſſione turbetur. Quæ ſane
ratio,& hoc caſu locũ obtinet. Quibus intelligimus,
male ſenſiſſe antiquos illos qui, vt recenſet gl.d.l.§.hu
ius autem interdicti.negarunt, hoc interdictum conce
di contra turbatorem non poſſidentem, ex tex.d.l.1.§.
huius autem interdicti.& d.§.retinendæ.non enim ne-
gant iura illa concedi turbatori non poſſidenti, ſolum
aiunt concedi poſſeſſori contra alterum: non tamen
negant, quin reddatur contra turbatorem non poſſi-
dentem, imo a fortiori redditur.
292 QVAERO quadrageſimoprimò, an hoc † re-
mediu reddatur cõtra diffamatorẽ,quẽ alij verbalem
turbatorẽ appellant? Bart.in l.1.§.huius aũt interdicti.
nu.2.ff.vti poſſi.duos caſus diſtinguit atque conſtituit.
293 Primus caſus eſt,cum per † diffamationem nõ im
peditur poſſeſſoris poſſeſſio. Hoc caſu non cõceditur
hoc remedium.ſiquidem ceſſat hic turbatio,quæ eſt in
cauſa, vt huic interdicto locus ſit.ita Bart.d.nu.2.poſt
Innoc.in c.2.de reſtit.in integr. Ioan.a Platea in §.re-
tinendæ, colum.2.verſic. non competit. Inſtit. de in-
terdict. Lanfran.Orian.in rub.de cauſa poſſeſſ & pro-
priet.colum.8.verſi.ſecunda concluſio, poſſeſſorium,
Bal.conſ.447.in puncto proponitur,col.2.verſi.præte
rea inuenio,lib.3.vbi ait,etiam proteſtationẽ iudicia-
lem indiſcrete factam turbationem non inferre. Mar-
cus Peruſin.inter conſilia criminalia diuerſorũ.conſi.
48.nu.3.li.2.Bero.in c.licet cauſam,n.52.de proba.&
nouiſſime Fran. Sarm.lib.1.ſelecta.interpre.c.1.nu.7.
Secundus eſt caſus,cum per eam diffamationẽ poſ-
ſidentis poſſeſſio impeditur atque turbatur. Hoc caſu
294 redditur hoc interdictum: nam ex hac † diffamatio
ne vis fit inquietatiua. l.vim facit, de vi & vi arm. ad
eam ergo coercendam,interdictum, Vti poſſidetis cõ
petit. Quã ſane ſententiã probarũt & Dd.in §.æquæ,
Inſtit.de actio.& in ca.audita,ibi Butr. & Abb.de re-
ſtit.ſpol. Bal.in l.ordinarij.nu.12.C.de rei vend.Imo
in l.ſi prius.de ope.noui.nun. Alex. conſi.52.nu.quar-
to,& conſil.136.colum.3.lib.2. & Afflict. deciſ. 394.
num.7.& Oria.loco iam relato. Felin.& Deci.in c.li-
cet cauſam, ille num.11.ad fi.iſte nume.27.de probat.
✻ dum * vno ore ſcribunt, hoc interdictum reddi con-
tra verbalem turbatorem,& infra quæſt.56.alios tur-
bationis modos referam. Quæ doctrina annotanda eſt
295 ad interpretationem † ſtatutorum punientium tur-
batores, vt & in hoc caſu locum habeant: cum idem
turbationis effectus ex hac diffamatione, qui ex alia
turbatione oriatur. Quod quidem ſine controuerſia
296 locum habet hic Patauij,ex † ſtatuto ſub rub.de poſ
ſeſs.turba.c. Villanus.ibi,aut verbo,vel opere,is enim
verbo turbare dicitur,qui ita diffamat poſſeſſorem,vt
ſua poſſeſſione vti impediatur.
297 QVAERO quadrageſimoſecundò, † an hoc
interdictum competat aduerſus turbantem iudiciali-
ter? Et concedi ſcriptum reliquerunt Bal. in l.ordina-
rij.nu.12.C.de rei vend. Io.Faber,in §.retinẽdæ,n.16.
Inſtit.de interd.& ibi Ange. Aret.nu.3.verſi.compe-
tit.Butr.& Abb.in c.audita, de reſtit.ſpol.ille num.7.
iſte nu.8. Idem poſt multos reſpondit Alex.conſi.54.
ad fi.conſi.98.num.31.lib.5.& conſi.33.num.3.lib.6.
Rimin.conſi.219.nume.3.lib.2.Afflict.deciſ.394.nu.
8.& Bero.in cap.litteris,num.48.de reſtit.ſpol. Hinc
298 relati Dd.colligunt, non contemnendam † praxim
ad definiendum hoc retinendæ iudicium ad poſſeſſo-
ris commodum atque fauorem, vt cum is poſſeſſor vi
det actorem agere cõtra eum ſuper re poſſeſſa, ſtatim
libellum porrigat ſuper poſſeſſorio retinendæ, petat-
que actorem a moleſtatione compelci: & ſi ſuper hoc
libello probabit defectum iuris agentis, obtinebit ſi-
lentium ei imponi,ne in poſterum turbet. Hanc ſuam
doctrinam probant relati Docto.ex l.vlt. ff. ſi vſusfru-
ctus peta. & l.ſi priuſquam.ff.de oper.noui nunc. & l.
non ab re. C.vnde vi.ex c.conquerente.de off.ordina.
& cap.audita.de reſtitut.ſpol. Illa ratio etiam ad hanc
299 ſententiam confirmandam adferri ſolet,quod † tur
bare nil aliud ſit, quam ius poſſeſſoris obſcurum red-
dere, vt inquit gloſ.in l.extat.ff.de eo quod met. cauſ.
quam quidem obſcuritatem parit hæc iudicialis con-
tradictio. Quæ autem contradicto iudicialis ſit, qua
turbatio poſſeſſionis infertur,infra quæſt.56.explica-
300 bimus. Imo opinor accuſari poſſe de † poſſeſſione
turbata ex ſtatutorum diſpoſitione, ſi iuſta deficit li-
tigandi cauſa,& is poſſeſſor impeditur frui poſſeſſio-
ne ſua: quinimo ob calũniam grauius puniẽdus foret.
301 QVAERO quadrageſimotertiò, an hoc † in-
terdictum competat aduerſus eum, qui ab alio iniuſte
poſſidet? Et non competere docuit Bar.in l.1.§.quod
ait Prætor,num.1.ff.vti poſſid. non diſſentiunt glo.&
ceteri in l.vnica, ibi Salic.col.6. C.eo. & Goza.conſil.
86.num.4. Quando autem iniuſte poſſidere quis dica-
tur, varia exempla recenſet & explicat Bart.d.§.quod
ait.quæ hic referre ſuperuacaneum eſſe duxi, cũ apud
eum legi poſſint.
302 QVAERO quadrageſimoquartò, an † mihi ci-
uiliter poſſidenti, hoc interdictum reddatur contra
eum qui emit ab eo, qui nec naturaliter nec ciuiliter
poſſidebat? Cin.in l.vnica,q.7. C.vti poſſid. & Bart.
in l.ſi duo, in princ. ff.eo. poſt gl.ibi ſcribunt concedi,
ex l.cum ſeruus. C.quod cum eo.& illa ſatis eſt mani-
feſta ratio: quod cum venditor emptori tradit, ipſo
actu ille a me clam poſſidere videtur, & emptori tra-
dere arg.l.ſingularia,ff.ſi cer.peta.non ergo mirum, ſi
contra emptorem illum hoc interdicto experiri licet.
303 QVAERO quadrageſimoquintò, an † redda-
tur hoc interdictum aduerſus illum qui bona fide poſſi
dere cępit, ab eo qui clã poſſidebat a iuſto poſſeſſore:

Et reddi affirmauit Bart. in l. ſi duo, in princ. nume. 3. poſt gl. ibi. ff. vti poſſid. idem Bar. & Ang. in l. 1. §. ſi tibi. ff. de itin. actuque priua. Ioan. Fab. in §. retinendæ, num. 11. & ibi Ang. Aret. num. 7. Inſt. de interd. Roin. conſi. 53. in fi. lib. 4. & Ant. Capic. deciſ. 1. nu. 5. Huius ſententiæ manifeſta eſt ratio, quia non poteſt, aut debet nouus iſte poſſeſſor eſſe melioris conditionis, quã fuerit eius autor, contra quem dum cõceditur hoc remedium, efficitur vt fortius detur contra hunc ſucceſ-
304 ſorem. Nec aduerſatur tex. d. † l. ſi duo. §. nõ videor. ff. vti poſſid. vbi vi poſſidere non dicitur is, qui ſciens a vi poſſidente accepit. Verum præcitato loco reſpõdet Bart. id cõtingere in interdicto vnde vi. Nec enim nouus iſte poſſeſſor eo interdicto cõueniri poteſt: quamquam poſſit hoc vti poſſidetis. Ea eſt ratio: quod interdicta omnia, excepto interdicto, vnde vi, in rem ſcripta ſunt, l. 1. §. pen. ff. de interdicto. Non pariter aduer
305 ſatur text. † l. 1. §. ſi tibi. C. de itin. actuque priuat. ſi quidem reſpondet Bart. in d. §. ſi tibi. numero quarto, & dicemus infra rem. 5. quæſt. 11. ſcribit tamen Ioan. Fabr. in d. §. retinendæ, num. 11. verſic. ſed ſi eſſet ſucceſſor, iam relata procedere in ſucceſſore vniuerſali, qui ſui authoris acceſſione vtitur: ſecus in ſingulari, qui cum ea ſui authoris acceſſione non vtatur, iure dicere poterit, ſe ex iuſta cauſa poſſidere, ob id in ea naturali tuendus eſt, quod non improbo.

306 QVAERO quadrageſimoſextò, an † interdictum hoc reddatur contra turbantem poſſeſſionẽ nomine alterius, vtputa, ſi totor vel curator, vel ſyndicus nomine pupilli, minoris, vel ciuitatis poſſeſſionem turbant, contra eos turbatus poſſeſſor hoc interdicto experiri poteſt? Aliquot caſus diſtinguendi ſunt.

Primus eſt, cum turbatus vult experiri ſolũ pro turbatione ſibi facta nomine pupilli, vel alterius, vt ab ea in poſterũ deſiſtat; tunc vtilis actio ex hoc interdicto datur per pupillum: per vero ipſum turbautem directa, ita in ratione diſtincti interdicti nempe, Ne vis fiat ei, definitum & l. 1. §. hoc edi. ff. ne vis fiat ei. & diximus ſupra, reme. 1. q. 10. ita etiã in interdicto, Quod vi, aut clam, vt probat l. is qui in puteum, §. ſi totores, & l. aut quiter. ff. quod vi aut clam, & in interdicto, Vnde vi, l. 1. §. quoties. ff. de vi & vi arm. & conſert l. neque interdicto. ff. de reg. iur. vbi Deci. & Cagn. probarunt diſtinctionem Bart. in l. 1. §. ſi procurator. ff. ſi q̃s ius dic. nõ obtẽp. & l. ſi dolo. ff. ſi q̃s omiſ. cau. teſt.

307 Secundus eſt caſus, † cum agitur, vt ipſum iudiciũ poſſeſſorium definiatur, liberaque poſſeſſio apud actorem remaneat: tunc agi poteſt contra eum, cuius nomine vis inquietatiua commiſſa eſt, ita probat in ſpecie noſtra tex. l. ſeruus, ff. de action. & oblig. ibi, aut aliqua vis iuris retinendi cauſa, queoi ita intellexit Bart. in d. l. is qui in puteũ, §. ſi tutores. ff. quod vi, aut clam. Practic. Papienſ. in forma libelli pro turbata poſſeſ. in
308 gl. animo, num. 4. Hoc tamen ego intelligo † nominatione facta ab eo qui alterius nomine turbat. Eſt enim locus huic nominationi quoad inſtructionem, & deliberationem huius cauſæ, ita in ſpecie Baldus in l. 2. numero 9. C. vbi in rem actio. idem ſenſit Berous conſilio 76. nume. 28. lib. 3. cetera, quæ de nominatione afferri poſſunt ſcripſi in tract. de recuperan. poſſeſ. reme. 15. quæſt. 38.

309 QVAERO quadrageſimoſeptimò, † quid ſi vis eſt facta per precarium, an reddatur hoc interdictum? exempli gratia, rogaſti me, vt permitterem habitare Sempronium in domo mea, vel tenere fundum meum, vel tu armis veniebas contra me, ego metu per territos fugi, Sempronius ingreſſus eſt, an contra Sempronium concedatur mihi hoc interdictum? Hanc iuris quæſtionem mouet Ioan. Faber, in §. retinẽdæ, numero 11. verſic. ſed quid ſi reus. Inſtit. de interdict. & reſpondet, non concedi. Ea eſt ratio: quia licet ego a te turbatus, vel deiectus fuerim, non tamen Sempronius vim aliquam commiſit, qua interdictum hoc contra eum reddi poſſit, quod probat l. ſequitur. §. ſi vi tu me. & l. non ſolum, §. ſi dominus. ff. de vi & vi arma. Quod intelligit Io. Fab. non procedere cum vel ipſius Sempronij nomine, vel mandato, vis a te illata mihi fuiſſet, vel niſi tu, qui rogaſti, Sempron. ſubiectus eſſes, nam tunc ipſe Sẽpron. turbare diceretur, cum & is ſit qui poſſidet vitioſe. arg. l. in rebus. in princ. ff. de prec.

310 QVAERO quadrageſimooctauò, an † hoc interdictum moueri poſſit pro finium diuiſione, ſeu contentione? Et non poſſe reſpondit Bal. in cõſi. 420. verba Principis, colom. 2. verſic. ſed attende. lib. 1. repetitum in conſi. 445. qualiter probẽtur, col. 1. verſi. ſed attende, li. 5. Nam cum de finibus eſt contentio, iudiciũ dicitur petitorium, non autem poſſeſſorium. l. incert. C. de interd. ct. quod ego intelligo cum partes contendunt de finium diuiſione, at ſecus ſi de ſola poſſeſſione, vt quia vnus inquit, ſe vſque ad certum locum poſſidere, alter vero idem pariter aſſerit, nam tunc eſt iudicium & poſſeſſorium, & illud prius habet iudex terminare, quod explicat Hier. a Monte in eleganti atque perutili tractatu finium, cap. 30.

311 QVAERO quadrageſimononò, † ſi iuſſit iudex me mitti in poſſeſſionem fundi Seiani, executor errauit, mittens me in poſſeſſionem fundi Titiani, an ego fundum Titianum poſſidendo dicor turbare antiquum poſſeſſorem? Bald. in diſputa. Accuſatus de vi turbatiua, col. antẽpe. ver. 2. quæritur, hanc quæſtione excitauit, & eã diſtinguendo ꝑ duos caſus ita abſoluit.

Primus eſt caſus, cum ego ſciens cauſam errori dedi, tunc turbare dicor, atque ita hoc interdicto poſſum
312 conueniri. † ita Bal. quem ſecutus eſt Alex. conſ. 73. num. 6. verſ. & primo, lib. 3. Imo ſcribit Bald. me non euadere alias turpis pœnas, quæ contra turbatores lex indixit, ex ſententia gloſ. l. extat. ff. quod met. cauſa. in verbo, ſed numquid cum Seius, & arg. l. miles. §. pe. ff. de adulte. cum alijs a Baldo relatis. Secũdus eſt caſus,
313 cum ignoro † in cuius poſſeſſionem mittor: tũc excuſatione dignus ſum, & ob id vim non dicor inferre, cum non adſit animus faciendi vim. l. ſi duo, vbi glo. ff. vti poſſid. ita præcitato loco Baldus.

314 QVAERO quinquageſimò, an † hoc interdictum reddatur aduerſus operarios, qui alterius nomine operas ſuas locando alterius fundum colunt? Hanc iuris quæſtionẽ in ſpecie noſtra mouet Pract. Papienſ. in forma libelli pro turbata poſſeſſione, in glo. animo, num. 3. & duos caſus diſtinguit.

Primus eſt, cum operarij ignorabant fundum eſſe alterius, quam illius, qui eos ad operandum cõduxit: tunc vere excuſantur. ita ſle, arg. l. in rem. §. tignum. ff. de rei vend. & in ſpecie reſpondit Bal. conſilio 144. præſuppoſito, lib. 1. quo loci reſpondit ſtatutum Papiæ 31. in crimin. ſub rub. de pœna illus, qui violen. alicui &c. non procedere contra operarios. Bald. ſecutus ſum in comment. de arbitr. iud. lib. 2. caſu 354. nu. 38. vbi alios huius opinionis retuli. Quibus in ſpecie addo Ioan. de Platea, in §. retinẽdæ, col. 11. verſi. item quæro. Inſtit. de interdict.

Secundus eſt caſus, cum operarij ſciebant fundum non eſſe illius, qui eos ad colendum conduxit, tunc & operarij ij hoc interdicto conueniri poterunt. Ita ſcripſit Practic. Papien. in forma libelli, loco iam citat. & alios plures retuli d. caſu 354. nu. 40. & alios referam
315 infra q. 76. verſic. quarta cauſa, nu. 518. † Hanc doctrinam inſequitur ſtatutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. de poſſeſſio-

poſſeſſione turbata, verſic. ſi vero. Quo fit vt dicamus
illud ſtatutum cum iure communi conuenire.
316 QVAERO quinquageſimoprimo, quis † erit
iudex competens in hoc iudicio poſſeſſorio retinen-
dæ, cum de poſſeſſione rei profanæ contenditur? Di-
cendum eſt, illum eſſe iudicem, in cuius territorio ſita
eſt res, vel illum in cuius territorio vis turbatiua facta
eſt. ita enim Impp. Valent. & Valens, ad Feſtum in
hæc verba reſcripſerunt, in l. vnica. C. vbi de poſſeſſ.
ag. opor. Vbi autem vis facta dicitur, aut momentanea
poſſeſſio poſtulanda eſt: eo loci iudicem aduerſus eum
qui poſſeſſionem turbauit, conuenit iudicare.] Ita e-
nim conſtitutione hac duos dari iudices, apud quos
de vi turbatiua agi poteſt, interpretes omnes ibi ſcri-
bunt, vt Accur. Bartol. Bal. Caſt. Salic. Alber. & Fulg.
317 Duo † inquam iudices ſunt: Vnus qui ratione rei ſi-
tæ competens eſt: ſi quidem ab illo iudice, in cuius ter
ritorio res poſita eſt, poſſeſſor defendi debet. Nec du-
bium facit, quod interdictum hoc perſonale ſit, & ob
id perſonam ſolum reſpicere videatur: cum verius ſit
318 eſſe perſonale, ſcriptum in rem: & † ratione rei quã
ſequitur reale eſt, quemadmodum in ſpecie hac decla
rauit Marian. Socin. ſen. in cap. ſane, num. 6. verſic. ſe-
ptima declaratio. Quocirca verum non eſſe abſolute
intelligimus quod ad rem hanc docuit Ioan. Ign. in l.
neceſſarios. §. non alias, numero 525. in fine, ff. ad S. C.
Syllan. dum citando dictã l. vnicam, ait, hoc iudicium
eſſe perſonale, quia vis perſonam & non rem afficit.
Verius enim eſt, iudicium hoc eſſe & reale, vt in loco
319 rei ſitæ tractari poſſit. Alter vero † iudex eſt is, in cu
ius territorio vis perſonæ facta eſt: id quod vel hoc e-
320 xemplo, ab Accurſio & ceteris declarari ſolet. † Poſ-
ſideo Mutinæ ad illam cum ire vellem ex hac Vrbe
Patauio, tu in diſtrictu, & territorio Bononiæ atque
ita in itinere me detinuiſti, ne ad meam illam poſſeſſio
nem irem, ſicque me tu illius fundi mei poſſeſſione
turbas, poſſum contra te hoc iudicio experiri coram
iudice Bononienſi. Quod quidem exemplum ab Ac-
curſio propoſitum probant ibi omnes, & Socin. in d.
c. ſane, num. 4. verſi. tertia declaratio. Vere enim & vis
eo loco commiſſa dicitur, l. 1. §. ſiue autem in corpore.
ff. de vi, & vi arma. Hæc iuris & interpretum ſenten-
321 tia procedit etiam, quando † poſſeſſio ſita eſt in con
finio duorum territoriorum, vel vis in itinere illata,
fuiſſet illata in confinio duorum territoriorum atque
diœceſium: nam & tunc vtriuſque territorij iudex a-
diri poterit. ita docuit Socin. in d. c. ſane, nu. 5. verſicu.
ſexta declaratio. poſt Hoſtien. & Io. Andr. is enim de-
linquens & turbator ab vtroque iudice puniri poteſt,
322 iuxta c. poſtulaſti. de foro comp. † ita & contrahen-
tes in confinio duarum diœceſium vtroque in loco fo-
rum ſortiuntur. c. dilecti. de foro comp. Hæc in vniuer
ſum de iudice competenti dicta ſint.
323 QVAERO quinquageſimoſecũdò, † an laicus
competens iudex ſit, cum in poſſeſſione rei beneficia-
riæ eccleſiæ, atque ita ſpiritualis vis facta eſt? Et quam
quam definita iam ſemel a nobis videri poſſit hæc di-
ſputatio ex his quæ ſcripta ſunt in tract. de recup. poſ.
remed. 15. q. 18. non grauabor tamen & nunc nonnul-
la hic in ſpecie huius iudicij commemorare. Quo cla-
rius hæc diſceptatio eluceſcat quattuor caſus, vt in ea
q. 18. ita diſtinguo atque conſtituo.
324 Primus eſt, cum turbator † laicus turbat clericum
rei beneficiariæ poſſeſſorem. Hoc in caſu iudex laicus
competens eſſe poteſt contra illum turbatorem. Ita
vere in iudicio illo reintegrandæ ſcripſi in dicto re-
med. 15. num. 223. verſic. quamobrem, & nume. 234.
verſic. primus caſus. & in ſpecie noſtra ita cenſuit Be-
ro. conſ. 49. nu. 12. libro 3. Non enim hoc in caſu qua-
litas perſonæ turbatoris impedit quo minus a turbato
coram iudice laico conueniri poſſit. Quocirca nulla
325 ratione † aſſerere poteſt iſte turbator iudicem laicũ
non eſſe competentem. Nam ex ſua perſona, quæ iam
illi ſubiecta eſt, id non poteſt. Non etiam ratione rei,
quia eſt priuilegium clerici actoris, non proprium.
Non ergo contra ipſum clericum ea allegatione vti
poteſt, ne ad clerici fauorem inducta, odium ei pariãt
contra l. quod fauore. C. de legibus. vbi Bald. Hinc
ſcribit Socin. in dicto cap. ſane, numero 9. verſic. noua
326 declaratio. de foro competen. non ſolum † inſpicien
dum eſſe locum rei ſitæ, verum etiam ipſius rei conue
niendi qualitatem. Et ideo (inquit ille) ſi conueniẽdus
ratione rei ſitæ eſt clericus, conuenitur coram eccleſia
ſtico in loco rei ſitæ: ſi vero eſt laicus, coram laico, at-
que ita mutatur locus, non qualitas perſonæ, & atten-
ditur res in loco ſita tamquam acceſſoria ad qualita-
tem perſonæ. Huius opinionis multos recenſet Socin.
327 Non etiam hoc in caſu iudicis † laici iuriſdictionem
impedit rei beneficiariæ qualitas, ſiquidem poſſeſſio
hæc non dicitur ſpiritualis, vt proprietas ipſa, ſed po-
tius temporalis, quemadmodum in ſpecie affirma-
runt Guido Papæ, quæſtio. prima, qui & in hoc iudi-
cio retinendæ poſſeſſionis loquitur. Illum ſecuti ſunt
alij permulti. ita vt hæc ſit magis recepta opinio. vt
ſcripſi in dicta quæſtio. 18. numero 211. Quamquam
eo loci vna cum Didac. lib. Pract. quæſtio. cap. 35. nu.
primo verſic. ſecunda concluſio. dixerim, vix iure pro
bari, prҿter illos ibi congeſtos, cum Guidone Papæ ſẽ
tit Stephan. Aufrer. tractat. de poteſta. ſҿculari ſuper
perſonas eccle. regu. 2. fallen. 24. qui in ſpecie huius in-
terdicti retinẽdæ loquitur, & aſſerit fortius, laicum co
gnoſcere etiam contra clericum turbatorem: qua de
re infra dicemus. Guido. Pap. ſecuti etiam ſunt Crau.
conſil. 258. colum. 1. & 2. qui in hoc iudicio loquitur.
Ferret. conſil. 1. ad finem, & doctiſſimus Olaſcus in de
ciſio. Pedemont. deciſ. 116. numero 1. Habet tamen
hic caſus dubitationem, cum de titulo ipſius poſſeſſo-
ris (vt aliqui ſcribunt) cognoſcendum ſit vna cum poſ
328 ſeſſione. Qua in re ego ita ſtatuo; † Aut de titulo prin
cipaliter, aut incidenter tantum tractandum eſt. Si
principaliter, ſentio laicum non eſſe huius cauſæ iudi-
cem, ſiquidem cauſa non mere temporalis, ſed mixta
eſt cum ſpirituali, cuius capax non eſt laicus. ita recte
procedere poteſt opinio eorum, qui ſenſerunt, laicum
non eſſe iudicem in cauſis his poſſeſſorijs, quæ ſemper
per titulum iuſtificari debent. Qua in opinione fue-
runt Imol. in Clemen. diſpendioſam. in fine, de iud. Be
ro. in rubric. de iudic. numero 52. & 53. Didac. libro
Practic. quæſtio. capit. 35. numero 1. verſicul. ex quo
patet, qui & Ioan. Dayman. in commẽtar. ad Pragm.
ſanctio. §. poſtremo. idem ſenſiſſe ſcribit. Hoc inquam
329 verum eſt, cum † principaliter de titulo diſputatur,
ex quo tota cauſa effecta dicitur ſpiritualis. Hinc dici
330 mus coram iudice laico non poſſe deduci † articulos
in his poſſeſſorijs, quæ petitorium reſpiciunt. Ita Ioã.
Baptiſt. Ferret. conſil. 10. ad fi. quod inquam procedit,
quando de titulo eſſet principaliter diſputandum, quod
331 & infra dicemus, ſi vero de titulo † incidenter tra-
ctãdum eſſet in hoc iudicio poſſeſſorio, quod (vt mox
ſubijciam) fieri ſolet: tunc laicus iudex eſſe poteſt hu-
ius cauſæ. ita intelligo Aufrer. reg. 2. fall. 24 & clarius
hoc tradunt Ripa libro reſponſ. cap. vltim. nume. 1. &
Nauarrus in repe. c. cum contingat, pag. 149. verſicu.
quarto, ideo non obſtat, de reſcript. qui in ſpecie hu-
ius iudicij loquuntur. Non enim ob id cauſa ſpiritua-
332 lis redditur, quod † de titulo incidenter cognoſci-
tur, principaliter vero de quaſi poſſeſſione. Quemad-
modum ſimili in caſu docuit Bal. in Auth. ei qui iurat,

nu.x7.C.de bon.author.iudic.poſſid.dum ſcribit, qđ
vbi ſufficit probare quaſi poſſeſſionem, cauſa non eſt
ſpiritualis, & ob id de ea iudex laicus cognoſcere po-
teſt, etſi a Baldo diſſentiat Alexan.in l.Titia, num. 11.
verſicu.octauo fallit.ff.ſolut.matrimon. Hoc enim in
333 caſu eum de † titulo ſit fides, & de eo tractatur, ſum
matim id fieri ſolet, ſufficit enim oſtendere titulum
334 coloratum: nec aduerſarius † poteſt contra illum q.d
quam obijcere, vt poſt multos ſcripſi in trac.de recup.
poſſ.remed.15.num.463. Et in ſpecie noſtra ita ſente-
runt Lapus alleg.66.in fi.verſic. item negare titulum.
Zabarel.in Clemen. Diſpendioſam, quæſt. 10. de iud.
abſolute ait, non eſſe neceſſe probare titulum, quod in
telligo plene, non autem colorate. ita etiam intelligo
Abb.in cap.cum noſtris.num.6.in fi.de conceſſ. præ-
ben.dum inquit, ſufficere probare ſolam poſſeſſionē:
intelligo plene, non autem colorate, & ideo Imo.in d.
Clemen.diſpendioſam, in fine, ait, ſaltem de titulo pro
babiliter eſſe probandum: inquit probabiliter, non ple
ne.idem docuit Coſmus Gumyer in Pragm.ſanct. tit.
de paciſ.poſſeſſ.in glo.inquirant.colum. 15. & clarius
colum.23.verſi.ſed hæc opinio. vbi inquit ſufficere, ſi
poſſeſſio hæc coloretur.& ibidem ex gloſ.in Clem. 1.
335 in fi.de cau.poſſeſſ.& propr.inquit aliud † eſſe pro-
bare titulum, aliud colorare poſſeſſionem, ſeu iuſtifica
re. Idem cenſuit doctiſſimus Oſaſcus deciſ.116. num.
7. Cum itaque ſummatim, & incidenter hic de titulo
agatur, iure poteſt laicus cognoſcere, iuxta doctrinā
336 Baldi in l.x.C.de Carb.edi.qui docuit, † laicum poſ
ſe de cauſa ſpirituali cognoſcere, cum incidenter de
ea agitur in cauſa ſęculari.idem Bald. in Authen. &
qui iurat.num.26.verſicu.tu coniunge.C.de bo. auth.
iud.poſſ.illud ſecuti ſunt Butr.in c. cum ſit generale.
de for.compet.Rom.conſi.173.colum.1.verſic. præ-
miſſis tamen, & Alex.in l.Titia, num.9.verſic. quarto
fallit.ff.ſolu.matrim.& clare in ſpecie hac Craue.con-
* ſil.258.num.4. Quæ ſane Bal.doctrina vera & * ma-
gis recepta eſt, etſi ab ea diſſentiāt Io. Andr. & Rom.
quos refert & probat Decius in c.2.num.x4.verſi.ter
337 tio fallit.de iud. Hæc diſputatio atq; difficultas † ceſ
ſaret, quando de titulo euidēter conſtaret, vt puta, ex
confeſſione aduerſarij, nam tunc non impeditur iudex
338 laicus † de ea cauſa cognoſcere, iuxta doctrinam Spe
cul.titu.de reconuentione.§.nunc dicamus, num. 2. &
clarius Baldus in l.prima, in fi.C. de ſent.quæ ſine cer-
ta quant.inquit Bald.laicum cognoſcere de cauſa ſpi-
rituali, cum de ea ex partis confeſſione conſtat. idem
Bald.in l.Titia, colum.2.ff.ſolut.matrim.in l.vbicum-
que.1.lectu.ff.de interrog.action.in l.quoties, nume.4.
C.de iudic.& in l.non ignorat.in fi.C.qui accuſar.non
poſſunt. Anch.conſ.98.iſtam quæſtionem. Rom.conſi
lio 173.pro deciſione, colum. 2. verſic. ſecundo quia.
etſi idem Rom.conſ.299.num.9. diſſentire videatur.
Bald. quoque ſecuti ſunt Alexan.conſil. 91. n.2.lib.2.
idem in d.l.Titia, num.8.verſic.tertio fallit. Felin.in c.
cum ſit generale, colum.3.verſic.aureum.de for. com
* pet.& * communem teſtatur Dec.in c.2.num.24.ver
ſico.ſecundo prædicta.de iud.etſi ipſe diſſentiat. Et in
ſpecie hac noſtra receptam hanc opinionem probarūt
Crauet.conſil.258.num.4.verſic. confirmatur iſta ra-
tio. Oſaſcus deciſ.116.num.3.& Nauarrus in repet.d.
c.cum contingat, pag.148.verſi.quintò facit, de reſcr.
339 Ceterum † quod eſt de confeſſione dictum, intelligi-
mus ſolum nocere confitenti, vt copioſius dicemus in
fra a quæſt.73. Præterea ſcribit idem Nauarrus dicto
cap.cum contingat, pag. 148. verſi.tertio, ideo nō ob-
340 ſtat, idem fore quando notorie † ex actis conſtaret,
ex doctrina Aret.in c.cum ſit generale, nu. 14. de foro
competen.& ibidem Butr.nu... verſic. hoc puto, niſi
notorie, dum ſcribunt, quod quando conſtat de cauſa
vſuraria notorie, vel per confeſſionem partis, etiamſi
341 pronunciatum non ſit ſuper ipſo † iure, ſcilicet an
contractus ſit vſurarius, necne, iudex ſęcularis ſemper
pronunciare poteſt de reijcienda, vel admittenda ac-
342 cuſatione. Ita econtra videmus, quod quando † no-
torie conſtat de non titulo, in his poſſeſſorijs benefi-
cialibus, non pronunciat iudex ſęcularis ſpoliatum eſ-
ſe reſtituendum, vel poſſeſſorem eſſe tuendum, & non
turbandum, vt poſt Guido Pap.quæſt.1. quæſt. 71. &
quæſt.85. reſpondit Ioan.Bapt.Ferret.conſ.3. nu. 14.
conſil.16.num.6.& conſ.23.num.3. a quo vere nō diſ
ſentit Oſaſcus d.quæſt.116.num.4. verſic. nec obſtat.
cum illis quæ idem ſcribit ibidem, nume.10. Pręterea
ceſſaret etiam hæc diſceptatio, quando aduerſarius
343 conuentus † nihil obijceret de iudicis incompeten-
tia: ita in ſpecie huius iudicij reſpondit Crauet. dicto
conſil.258.num.4.verſic.quarto maximè. poſt Anch.
in conſi.98.iſtam quæſtionem, colum.2. qui reſpondit,
coram iudice ſęculari tractari poſſe exceptionem cau-
ſæ vſurariæ, ſi aduerſarius nihil opponit de iudicis in-
competentia. Anchar.ſecutus eſt Roman.conſil. 173.
colum.2.verſic.vltimo reperio. Et licet Imo.in Clem.
diſpendioſam, nu. 14.de iud.dubitet, attamen inquit,
quod opinio Anchar. quæ Chalderini fuit, ſeruaretur
in foro & iudicijs. Illud etiam hac in re obiter annotā
dum eſt, quod quando iudex hic laicus incidenter co-
344 gnoſcit de titulo, non debet † principaliter ſuper eo
pronunciare, ſed ſolum per modum cauſæ; vt puta,
[condemno te ne Caium clericum in ſua poſſeſſione
iuſſa turbes.] ita egregie in ſimili docuit Baldus in Au
then.ad hoc, num.2.C.de latina liber. tollen. dum in-
345 quit, quod quando iudex † laicus pronunciat incidē
ter ſuper matrimonio, id facit per modum cauſæ: vt ſi
pronunciat, filium poſſe ſuccedere patri. ita pronun-
ciat: [Pronunciamus & iudicamus Sempronium Ca-
io patri ſuccedere, quia filius eius legitimus eſt.] Baldū
ſecuti ſunt Aret.in c.cum ſit generale, num.14. de fo-
ro compet.& ibi Felin.col.3.verſi.ſed intellige.& Na
uarrus in repet.c.cum contingat, pag.149. verſic. ter-
tio ideo non obſtat, de reſcr.

346 Secundus eſt caſus huius † diſceptationis, cum lai
cus a clerico turbatur in quaſi illa poſſeſſione rei ec-
cleſiaſticæ. Hoc in caſu dicendum eſt, quod ſi conſtat
hunc actorem eſſe laicum, non erit a iudice laico au-
347 diendus, duplici ratione. Prima, quia is † clericus ci-
tari a iudice hoc non poteſt, vt in ſubſequenti caſu di
cemus: ſed a iudice ſuo tantum, & laicus turbatus, vt
actor, ſequi debet forum clerici rei conuenti, cap.qui
contra clericum, de foro compet. vbi omnes. Altera
eſt ratio: quia de non iure laici turbari conſtat, cum
clari iuris ſit, laicum non poſſe poſſidere, vel quaſi, res
eccleſiæ. Exceptio enim notoria non iuris, repellit a-
gentem hoc remedio, vt infra quæſtio.ſeptuageſima-
nona dicemus.

348 Tertius eſt caſus, cum † vterque, turbator ſcilicet
& turbatus eſt laicus, tunc dicendum eſt, vt primo in
caſu: nempe iudicem laicum cognoſcere de cauſa hac
poſſeſſoria poſſe. Recte tamen & pro eccleſiæ bono
aget, ſi cognito, neutrum contendentium ius in ea
cauſa fouere, ob id quod titulum habere non poſſunt,
ſi inquam iudici eccleſiaſtico notum hoc faciet. Con-
uenit enim & laico iudici eccleſiam tueri, vt mox di-
cemus.

349 Quartus eſt caſus cum † vterque clericus eſt, tam
turbator quam turbatus in quaſi hac poſſeſſione rei
eccleſiaſticæ. Hoc in caſu vere opinor ſolum iudicem
eccleſiaſticum eſſe competentem huius cauſæ iudi-
cem. Quemadmodum in poſſeſſorio redintegrandæ

affirmaut

Digitized by Google

affirmaui in tracta.de recuperan. poſſeſ.remed.15.nu.
312.& num.234.vbi inter multos retuli Dida.lib.Pra
ctic.quæſt.cap.35.num.1.verſic.prima concluſio. qui
etiam loquitur de hoc iudicio retinendæ. Quibus ad-
do in terminis his Crauet.conſi.258.nume.8.& præ-
ter eum, Bellameram conſil.40.col.16.verſic.nec va-
350 let. Ea eſt huius ſententiæ ratio:quod † clericus tra-
hi atque citari non poteſt coram iudice laico,ſiue cau-
ſa ſit poſſeſſoria,ſiue petitoria, c.qualiter. & c.vlti.de
iud.& reſpondit Socin.ſen.conſi.13.nume.15.libro 4.
Hinc egregie docuit Maria.Socin.ſen.in cap.ſane,nu-
me.9.verſic.nona declaratio.de foro competen.quod
351 non ſolum † inſpici debet locus rei ſitæ, ſed etiam
qualitas ipſius aduerſarij conueniendi. Et ideo(inquit
Socinus) ſi conueniendus ratione rei ſitæ eſt clericus,
conueniri debet coram eccleſiaſtico in loco rei ſitæ,
atque ita mutatur locus,non qualitas perſonæ, & at-
tenditur res in loco ſita tamquam acceſſoria ad quali-
tatem perſonæ.
352 Nam, ſi † perſona eſt exempta, ergo & res, quæ
perſonæ acceſſoria eſt,exempta eſſe debet,argu.l.vlti.
C.de cenſ.& eorum,quæ ſcribunt Inno.in c.vlt.de vi-
ta & honeſt.cleric.& Arcbid.in cap.1.de cler.coniug.
in 6. Hanc quoque ſententiam (ceteris omiſſis quæ a
Maria. Socin.adferuntur) probat aperte d.cap.vlt.de
iudic. quod ſecundum Marianum ex communi lectu-
ra & ſenſu probat,quod vbi cauſæ poſſeſſionis & pro-
prietatis connexitas eſt, & poſſeſſionis quæſtio fuerit
tractata coram ſæculari, licet actor fuerit clericus,
non tamen debet ibi tractari, quando clericus effici-
tur reus.
Declaratur primo bic caſus, vt non procedat quan
353 do iudex laicus ex priuilegio & conceſſione † Ponti-
ficis Max. poſſet de his cauſis poſſeſſorijs contra cleri
cum cognoſcere & ius dicere,vt Chriſtianiſſimo Gal-
liarum Regi a Martino V.Pontifice Maxi.conceſſum
fuit, vt Galliarum iudices laici de his cauſis ius dicere
poſſint. Cuius quidem priuilegij meminit Gui. Pap.
par.1.q.71.& q.85.& in alijs multis cauſis idem illis
ex priuilegio licere teſtatur Aufr.in tract.de poteſt.ſę-
cul.ſuper eccl.perſon.reg.2.fall.31.
354 Declaratur ſecundo † bic caſus,vt locum ſibi non
vendicet, quando iudex eccleſiaſticus eſſet negligens
in adminiſtranda iuſtitia ipſi clerico turbato, nã tunc
is turbatus iudicem laicum adire poteſt, ſiquidem in
355 realibus poteſt iudex † ſuperior laicus ſupplere ne-
gligentiam iudicis eccleſiaſtici.ita gloſſ.in cap.filijs,in
verbo, reg.16.quæſtio.7.docuit Hoſtien. in ſumm.de
foro competen.§.liquet etiam, verſicul.ſed numquid
iudex ſęcularis,ex cap.qualiter.in princip.de iudic.&
probat textus notabilis, dic.c.filijs,16.quæſtio.7.quo
conſtat epiſcopis & archiepiſcopis negligentibus pu-
nitionem eorũ rectorum, qui bonis eccleſiaſticis abu-
tuntur,poſſe Regem adiri,vt illi malo medeatur. Nec
verũ eſt, quod ſcribunt Abbas & Socinus, quos nunc
referam, textum illum hodie eſſe correctum:quando-
quidem nulla extat iuris correctio ad hunc effectum,
356 vt princeps † ſæcularis oppreſſos violentia iudicum
eccleſiaſticorum inferiorum liberet, donec a ſummo
Pontifice præſtetur iure debitum auxilium: ita quod
adnotauit Didacus lib.pract.quæſt.d.cap.35.nume.3.
verſic.ſecundo probatur, & ante eum Nauarrus in d.
cap.cum contingat, pag.152.verſi.& quamuis,de re-
ſcrip.qui idem quod Hoſtienſis, eo tamen non relato,
ſcribunt,quod facit & Aufrer.in d.tract. de poteſt.ſę-
cul. ſuper eccleſi. perſon. regu.2. fallen.30. & præter
eum Guliel. Benedictus in cap. Rainutius. in verbo,
Adelaſiam, nume.404.de teſt.& probant text.in cap.
principes.in cap.teguin. & in ca.adminiſtratores, 23.
357 q.5. Hinc inualuit illa optima obſeruantia † Galliæ,
Hiſpaniæ, ac Luſitaniæ, Pontificum deinde priuile-
gijs confirmata, vt clerici, vel bonorum eccleſiæ diſ-
ſipatores, vel infirmorum oppreſſores,in negligẽtiam
iudicis eccleſiaſtici cogi valeãt a iudicibus laicis a diſ-
ſipatione & oppreſſione deſiſtere. Cuius obſeruantiæ
meminit Didac. loco iam citato, poſt Nauarrum &
alios, quos prætereo. Hinc intelligimus male ſenſiſſe
358 Abbatem † in c.qualiter,n.7.de iud.& Marian.Soc.
ſen.in c.ſi quis clericus,n.28.& in c.ſane, nu.10.de fo.
comp.dum ſcribunt,iudicem laicum nõ poſſe ſupple-
re negligentiam iudicis eccleſiaſtici iuſtitiam non ad-
miniſtrantis.
359 Declaratur tertio,vt † non procedat bic caſus,qñ
iudex laicus requirit auxilium iudicis eccleſiaſtici: id
enim concedi ſolet, vt in ſpecie hac cenſuit Bellame-
ra conſi.16.verſic.ſuppoſito quod. Accedit quod ſcri-
bit Ign.in repet.l.neceſſarios.§.non alias, num.525.ff.
ad S.C.Sillan.dum poſt Butrium,quem refert,inquit,
quod cum interdicto adipiſcendæ poſſeſſionis aſſiſtat
aliud edictum, Ne vis fiat ei, qui in poſſeſſionem mit-
tendus eſt, vt ſi de facto prohibeatur, cognoſcatur a
iudice laico, an iure prohibeatur, & id in auxiliũ bra-
360 chij ſæcularis. Huc pertinet quod † brachium ſæcu-
lare impetrari poteſt in auxilium iudicis eccleſiaſtici,
ad executionem ſententiæ. Quod & in delegato pro-
cedit, etiam ſi is non habeat id expreſſum in ſua com-
miſſione. ita ſcribunt Innoc.in c.ſignificaſti,vbi Abb.
Imol.Felin.& Dec.de offic.deleg. & eſſe communem
* teſtatur * Rolan.conſi.37.num.1.lib.1. & ſcribit Re-
buffus in comment.ad conſtitut.Galliæ,to.3.tract.de
contumacia, nume.39.alia recenſet Martinus Nauar-
rus in repet.c.cum cõtingat,pag.156.de reſcript. De-
bet tamen iudex laicus animaduertere antequam con
cedat ſuum hoc auxilium, an is delegatus & iudex,
qui ſententiam protulit, fuerit iudex competens:nam
ſi fuiſſet incompetens, brachium non eſſet conceden-
dum: ita Rolan.d.conſi.37.nu.2.3.poſt Feder.de Se-
nis conſi.155.& Calc.conſi.119.col.5.Deinde aduer-
tat,quod ſi contentio eſt de poſſeſſione laicorum, tũc
per modum ſimplicis requiſitionis debet requirere iu-
dicem laicum, vt ſententiam exequatur: ſi vero eſt
poſſeſſio rei eccleſiaſticæ, tunc ſi per ſe non poteſt,de-
bet prius requirere iudicem eccleſiaſticum ordinariũ:
Et ſi is non poteſt, tunc ad brachium ſæculare recur-
rere debet. ita docuit Zabarel. in Clemen.1.quæſt.10.
de offic.deleg.atque ita declarat Felinus in dic.cap.ſi-
gnificaſti, col.5.& Nauarrus d.c.cum contingat,pag.
156.verſic.non obſtat ſecundo. Hinc intelligimus er-
raſſe Decium,qui in d.c.ſignificaſti,nu.4.abſolute cẽ-
ſuit, prius eſſe requirendum auxilium eccleſiaſtici, &
Decium eſt ſecutus Rolan.d.conſi.37.num.6. Verius
eſt vt diſtinguamus, vt ſupra, vel etiam cum Federico
de Sen. conſi.163.colum.2.& Nauarro vbi ſupra di-
cere poſſumus eſſe in arbitrio delegati prius require-
re auxilium ordinarij eccleſiaſtici, & non requirere.
Debet etiam iudex laicus animaduertere, an ſenten-
tia ſit nulla: nã ſi de nullitate appareret, non tenetur
eam exequi. Felin.c.de cetero,colum.1.de re iud. Ro-
lan.d.conſi.37.nume.7.qui idem ſenſit, cum arguitur
iniuſtitia: quia is laicus videtur poſſe de iniuſtitia co-
gnoſcere,quod non admittit Innoc.in c.2.de offic.or-
din. & Nauarrus vbi ſupra, etſi iudex eccleſiaſticus
numquam adiuuet laicum, niſi cognita iuſtitia & in-
iuſtitia. Debet etiam animaduertere iudex laicus, an
ab ea ſententia fuerit appellatum, & an pendeat ap-
pellatio:nã ea pendente non cõcedit brachium ſuum.
Roland.d.conſi.37.numero 10.Quod intelligit Nau.
d.c.cum contingat. pag.157.verſic.non obſtat tertio,
quando

Digitized by Google

quando illi appellationi nihil obſtat. Cetera quæ dici
poſſint de his, prætereo.

361 QVAERO quinquageſimotertiò, an † iudex
eccleſiaſticus ſit cõpetens pro clerico turbato a laico
in quaſi poſſeſſione rei eccleſiaſticæ? Et iudicem eſſe
competentem in ſpecie affirmauit Lapus allegat. 66.
proponit clericus. & c. ex c. cum ſit generale, de foro
comp. quo tributa eſt iuriſdictio iudici eccleſiaſtico,
aduerſus maleſactores, raptores & inuaſores bonorũ
362 eccleſiæ. † nam verbum [maleſactores] latiſſimum,
(inquit Lapus) continet & turbatores poſſeſſionis al-
363 terius, nam is maleſacere dicitur. Ita † raptor dici-
tur, qui per vim fructus poſſeſſionis percipit, vel perci
pi a poſſeſſore non permittit. Quod vtrumque turba-
re eſt, vt ſuo loco infra quæſt. 62. nume. 481. dicemus.
364 Ita quoque † inuaſor dicitur, qui per violentiã tur-
bat in poſſeſſione, vt & is qui aliena occupat, quemad
modum ſcripſi in tract. de recuperan. poſſeſſ. remedio
7. nume. 12. Hanc ſententiam probat ſecundo Lapus
365 ex † text. in c. conqueſtus, de foro compet. vbi eccle
ſia proponit ſe poſſidere, & ſubiungit, poſſeſſionem
ſuam per violentiam vſurpari. quod perpendens Inno
cen. inquit, ibi eccleſiam non eſſe ſpoliatam, quia non
poſſet dicere ſe poſſidere, & ideo inquit Innocen. fuit
ibi propoſitum interdictum, Vti poſſidetis: atque ita
coram iudice eccleſiaſtico cauſa hæc tractari debet.
quod clarius ibi tradit Ioan. Andr. Tertio adfert La-
pus doctrinam Innoc. in cap. ſi clericus laicum, de foro
366 comp. quo loco ait Innoc. † iudicem eccleſiaſticum
cognoſcere de qualibet oppreſſione, quæ fit a laico in
bonis eccleſiæ, ex c. in canonibus, 16. quæſtio. 1. & c. ſi
367 quis, 34. q. 3. Atqui † turbare eſt opprimere. Non er-
go eſt dubium quin ſit iudex competens. Hanc Lapi
opinionem probauit in ſpecie Anto. Butr. in d. c. ſi cle
ricus, col. penult. verſic. ex prædictis concluditur, qui
tamen eam declarat, vt mox ſubijciam. Idem proba-
runt Abb. in c. conqueſtus, nume. 7. & ibi Marian. So-
cin. ſenior num. 9. verſic. ſed contra prædicta Felin. in
c. cùm ſit generale, colum. 2. ver. modos autem, de fo-
ro cõpet. Nec ob id iudex ille carere debet hac iuriſdi
ctione, quod laicus hac in cauſa ius dicere poteſt, vt ſu
pra diximus: nam non priuatiue, ſed cumulatiue data
eſt illi, vel huic iuriſdictio, vt tradit Felin. in c. ceterũ,
num. 4. de iudic. & ibi Decius num. 5. eſt enim verior
illa ſententia, iuriſdictionem in dubio cenſeri datam
cumulatiue, non autem priuatiue, quod attigi & lib. 1.
de arbit. iud. quæſt. 40.

368 Declarat primo † hãc doctrinam Anton. Butrius
in d. c. conqueſtus, colum. penult. verſic. ex prædictis
concluditur. non procedere, quando clericus ille tur-
batus non aſſereret ſe turbatum per uiolentiam. Nam
(inquit ille) neceſſe eſt, quod uiolentia commiſſa ſit,
vt iudex eccleſiaſticus ius dicere in laicũ illum poſſit.
quam opinionem defendit ibi Bart. numero 39. Cete-
rum ab hac Butrij opinione diſſentiunt Marian. Soc.
ſen. in d. c. conqueſtus, nume. 9. verſic. & aduerte, poſt
Abb. ibi num. 5. in fi. & rectius, mea quidem opinione,
369 ſiquidem ſatis allegata dicitur † violentia, cum alle-
370 gatur poſſeſſionem, vel quaſi, turbari: nam † turba-
tio vim includit, iuxta l. ex tat. ff. de eo quod met. cau-
ſa. & l. creditor. ff. ad leg. Iul. de vi, ſcripſi in tract. de re
cuper. poſſ. remed. 5.

Declarat ſecundo Butrius loco citato, relatam do-
371 ctrinam non procedere, quando clericus † hoc iudi-
cio agens allegat etiam dominium, ad iudicium hoc
confirmandum, & reus conuentus negat: atque ita du
bium eſt, an res illa ſit eccleſiæ: tunc non iudex eccle-
ſiaſticus, ſed laicus cognoſcit. Ita Butr. ſenſit in dicto
c. conqueſtus, colum. penult. verſic. dic ſi agendo, &c.
iunctis his, quæ paulo ante dixit, in verſic. quandoque
allegatur. Verũ dubia mihi videtur hæc declaratio, ſi-
372 quidem ipſemet † Butrius in d. c. cõqueſtus, colum.
antepen. ad fin. verſ. ſi vero, ſcribit in hæc verba: [Si ve
ro non conſtat, rem eſſe eccleſiæ, ſed in dubium reuo-
catur, niſi aliter allegetur violẽtia, vel oppreſſio, dicit
quod ſtabitur regulæ, Actor ſequitur forũ Rei.] Hæc
ille. Quæ verba oſtendunt Butrium ſentire, quod etiã
ſi dominium rei eccleſiæ negetur, ſi modo violentia al
legetur, iudicem eccleſiaſticũ cognoſcere. Atqui hoc
in caſu etſi allegetur dominium: attamen principali-
ter allegatur turbatio, quæ violentiam includit, vt di-
ximus. Vnde fit, vt dominij negatio impedire non va-
leat hanc eccleſiaſtici iudicis iuriſdictionem. Quæ ſo-
lum hoc in caſu tendit ad reprimendum turbatoris au
daciam, ne poſſeſſorem turbet, donec de iure proprie-
tatis conſtet. Butrij declaratio defendi forte poſſet in
caſu, quem mox ſubijcio.

373 Declaratur tertio, vt nõ procedat, quando † laicus
conuentus a clerico coram iudice eccleſiaſtico, nega-
ret rem illam quatenus dici poteſt a clerico poſſideri
vt rem eccleſiaſticam, ſed vt feudalem: nam illa ne-
gatio facit, ne is iudex hac de cauſa cognoſcat & eam
definiat. Solum ſummatim ſuper ea exceptione cogno
ſcere poterit, vt cauſam ad ſuum iudicem competen-
tem remittat. Et ob id reus ita excipiens deducere pro
bationes debet, quibus exceptionem illam veram eſſe
oſtendat, iuxta doctrinam Bart. in l. præſcriptione, C.
ſi contra ius, vel vtil. public. & ad rem hanc fere do-
cuit Marian. Socin. ſenior in c. ſi clericus laicum, num.
13. de foro competen. Nec hic dici poteſt clericum eſ
374 ſe † priuilegiatum etiam quoad cauſam feudi, ſiqui-
dem verius eſt, quod vbi conſtaret rem eſſe feudalem,
iuriſdictio eſſet domini feudi, etiam contra clericum,
vt poſt alios ſcribit Marian. Socinus ſen. in c. ex tranſ-
miſſa, num. 32. de foro compet. & communem teſta-
tur Curt. iun. in tract. feudorum, par. vlt. num. 15. & ſu
pra dixi, & alia infra attingam.

375 Hæc vera eſſe opinor, niſi † notorie cõſtaret rem
illam feudalem non eſſe: nam tunc illa conuenti aſſer-
tio non impedit iuriſdictionem hanc. Ita in ſimili caſu
docuit Socin. in d. c. ſi clericus laicum, num. 13. verſic.
prædicta tamen.

376 QVAERO quinquageſimoquartò, quis † ſit
iudex competens in hoc iudicio, Vti poſſidetis, cũ agi
tur de poſſeſſione rei feudalis? Quæſtio vt difficilis eſt
& ſummarie vtilis, ita a noſtris ſubobſcure atque per-
plexe tractatur & explicatur. Soleo ego aliquot caſus
diſtinguere atque conſtituere, quibus res plana & dilu
cida ſit.

377 Primus caſus eſt, cũ duo † vaſalli, qui eiuſdem do-
mini ſe vaſallos eſſe fatentur, & rem, de cuius poſſeſ-
ſione contendunt, eſſe feudalem aſſerunt, inter ſe de
rei poſſeſſione diſputant. Cum vterque ſe poſſidere &
✱ ab altero turbari quæritur. Hoc in caſu * vera & rece-
pta eſt Doctor. ſententia, dominum feudi eſſe iudicẽ
cauſæ competentem: ſiquidem hic agitur de poſſeſ-
ſione, quæ adminiculatur proprietati, & de titulo di-
ſputari interdum contingit, vt cum ambo partes ha-
bẽt probationes, quemadmodum ſuo loco dicemus,
& intereſt domini feudi ſcire quis ſit poſſeſſor, cum
ſæpe contingat alterum ex vaſallis habere feudum v-
378 nius naturæ, alterum vero alterius, id quod † & vti-
le aliquando & damnoſum domino eſſe poteſt, nõ mo
do ob ſeruitiorum præſtationem, ſed ob ſucceſſiones
379 & his ſimilia. Vere enim hoc caſu † poſſeſſio hęc, quę
adminiculatur proprietati, non differt a proprietate
ipſius feudi: ſed illius naturam tenet. c. 1. de mil. vaſal-
lo qui contumax eſt, dum Pares curiæ, qui de cauſa

proprie-

proprietatis feudi cognoſcunt contra vaſallum contu
maciam, eumdem dominum in poſſeſſionem ob cau-
ſam illius contumaciæ amittunt. Clarius probat c. ex
parte B. de foro competen. ducto argumento a ſpecia-
li, vt ad illius declarationem infra ſuo loco dicemus, &
optime tex. in cap. 1. in princip. & §. 1. ſi de feudo de-
functi ſit cont. inter domin. & agn. vaſal. dum alter cō
tendentium in poſſeſſione manutenetur, donec lis de
proprietate definiatur: quorum vtrumque a domino
feudi fieri intelligo. Nec eſt quod quis obijciat, imo
380 poſſeſſionem † rei feudalis mutare naturam, ne feu-
dalis dici poſſit: quemadmodum dicimus poſſeſſionē
rei beneficiatæ naturam mutare, & ob id non eſſe ſpi
ritualem, tametſi talis ſit ipſa proprietas: vt ſuperio-
re quæſtione tractauimus. Magna ſiquidem eſt vtriuſ-
381 que caſus differentia. In re beneficiata, † atque ſpi-
rituali duo iudices eſſe poſſunt, eccleſiaſticus & lai-
cus, quibus facilius & validius eccleſia defendatur at-
que protegatur, quemadmodum probat tex. in capit.
cum ſit generale, in vnc, de foro competen. & ſcribunt
Felin. in capit. cauſam quæ, numero 15. de præſcr. &
Ioan. Igneus in repet. l. neceſſarios, §. non alias, nume.
524. ff. ad Senatuſcon. Sillan. poſt Feder. Senenſem &
Ludou. Roman. & in ſpecie hac ita cenſuit Petrus de
Bellapertica in tract. de feud. tit. 15. nu. 19. Eſſe enim
382 debet † cura eccleſiæ, ob commune bonum, etiam
apud iudicem laicum. Atqui in re feudali, cuius ſingu-
laris cura domini eſt, hoc non contingit. Quocirca
lex, quæ feudi dominum in cauſa proprietatis iudi-
cem eſſe voluit, eumdem & in cauſa poſſeſſionis ſta-
tuit. Quam iniquum foret, ſi aliter ſtatuiſſet: ſi enim tri
buit iuriſdictionem in cauſa proprietatis, iure debuit
383 concedere, & in cauſa † poſſeſsionis. Cum illa præ-
ambula ſit cauſæ proprietatis, l. ordinarij. C. de appel.
l. incerti. C. de interdict. Hinc videmus, quod delega-
384 ta † iuriſdictione cauſæ, tam cauſam poſſeſsionis
quam proprietatis eſſe mandatam. capit. 1. de ſeque-
ſtr. poſſeſs. & fruct. & in ſpecie hac ita conſiderat Are
tin. in cap. ceterum, numero 28. de iudi. Retinet itaq;
hoc in caſu poſſeſsio naturam proprietatis feudi. Quā
385 quam † poſſeſsio rei ſpiritualis naturam a re ſpiri-
tuali diuerſam affirmat, vti receptam magis opinio-
nem eſſe ſuperiore caſu diximus. Vt hinc intelliga-
386 mus † Curtium iun. in tract. feudorum, par. vlt. nu-
me. 24. male ſenſiſſe, dum ſcriptum reliquit, poſſeſsio
nem rei feudalis non immutare naturam proprietatis,
vt neque eam mutat poſſeſsio rei ſpiritualis. De pri-
mo recte Curtius ſenſit, de ſecundo male. Hæc itaque
387 vera eſt ſententia, † dominum. feudi eſſe huius cau-
ſæ iudicem. Atque ita in ſpecie ſenſit Bal. in capit. 1. §.
inter pares, num. 2. de lege Corradi, dum inquit, quod
ſi inter duos vaſallos agatur de iure poſſeſsionis, pura,
(vt illius verba referam) quis ad quem venerit poſſi-
dentem, vt C. de appellat. l. prima, quæ ſane l. 1. loqui-
tur de interdicto hoc retinendæ, cognoſcit dominus
feudi, quia iſtud poſſeſſorium reſpicit adminiculum
petitorij, l. nulli, C. de iudi. Idem ſenſit Baldus in l. 3.
num. 3. verſicu. porro cauſa. C. ſi a non competen. iu-
dic. idem Bald. in cap. ceterum, numero 2. verſ. aut in-
tentatur, de iudic. Nec aliter ſenſit Baldus in c. impe-
rialem. §. pen. nume. 2. de prohib. feud. alienan. per Fe-
der. dum ſcribit in hæc verba. [Quæro, ſi de poſſeſ-
ſione feudi, & non de proprietate agitur, nec agitur
feudali poſſeſſorio, ſed ſimpliciter poſſeſſorio ſine
mentione feudi, &cet.] concludit Baldus de eo ſimpli
ci poſſeſſorio poſſe agi coram ordinario: ſecus (ſen-
tit ille) cum agitur de poſſeſſorio feudi, vt hic, & de
illa Baldi doctrina infra dicemus in ſecundo caſu. Hāc
quoque ſententiam clarius & apertius probant Imol.
in dicto capit. ceterum, numero 3. & Abb. numero 15.
& multo clarius Aret. num. 26. verſi. diſtinguo. Felin.
* num. 4. & Dec. num. 4. verſi. an autem, vbi * commu-
nem eſſe teſtatur. Quibus addo Afflict. in c. imperia-
lem. §. penult. nume. 3. verſic. vnde ſum in iſta, de pro-
hib. feud. alie. per Feder. Petrus de Bellapertica in tra-
cta. de feudis, tit. 15. num. 5. Nicol. de Milis in ſuo re-
per. in verbo, feudi quæſt. el 3. etſi is ſcribat, & male,
hoc non eſſe ex iure feudi, ſed ex iuriſdictione vniuer-
ſali. Hanc communem opinionem ſecuti ſunt Iacob.
a Sancto Georgio in inueſtitura feudali, in verbo, &
dicti vaſalli, num. 5. verſi. in hac materia. Zaſius in epi-
tome feudorum, par. 11. nume. 21. Duarenus in com-
mentarijs feudorum, tit. 26. num. 7. Hannetonius lib.
4. de iure feud. c. 2. pag. 1. & Iulius Clarus lib. 4. ſenten
tiarum. §. feudum, quæſt. 90. verſic. ſed quid ſi agatur
poſſeſſorio.

Confirmatur hæc opinio, quia ſi hæc poſſeſsio reti
net naturam proprietatis, de proprietate feudi hoc in
388 caſu eſt iudex † dominus feudi, vt ſcribunt omnes
in dicto c. ceterum, & ibi Dec. nu. 4. de iudic. ex tex. in
cap. ex tranſmiſſa, & c. verum, de foro compet. in c. 1.
§. præterea, de c. Corrad. Blancus in epitome feudorū
par. 4. cap. 1. num. 4. Petrus Perticeu. tract. de feud. ti-
tu. 15. num. 3. Iacobin. vbi ſupra, num. 1. ver. circa pri-
mum. Zaſ. par. 11. num. 7. & num. 19. Curt. iun. d. par.
vlt. num. 3. & Clarus d. quæſt. 90. verſ. ſi vero ſit cōten
tio. Idem ergo eſt dicendum & in hoc iudicio poſſeſ-
ſorio. Hinc fit, vt recte exiſtimem illas extenſiones &
declarationes, quæ ad iudicium proprietatis adferun-
tur, huic poſſe adaptari. Quod quidem faciat, vt vi-
ſum erit commodius.

Extenditur primo hæc ſententia, vt procedat etiā
389 cum contentio † eſt inter vaſallos maiores, vt inter
Duces, Marchiones, & ſimiles: nam & tunc Impera-
tor vt dominus feudi cognoſcit, cap. 1. vbi gloſ. & ibi
Afflict. num. 7. apud quem vel quos contro. feud. & ibi
Bal. idem ſenſit. Nam in caſu d. c. 1. illi vaſalli ita con-
tendentes aſſerebant, ſe ab Imperatore inueſtitos, &
ob id Imperator tamquam dominus feudi cognoſcit,
quod clarius explicauit Deci. in d. capit. ceterum, nu.
14. verſic. tertio limitatur, de iud. & docte ac copioſe
Franciſcus Sonsbeckius in comment. ad vſus feud. p.
14 nume. 19. qui rationes, cur ita conſtitutum, recen-
ſet. Quocirca non diſtat hic caſus a præcedenti regu-
la, nec illam limitat, vt declarare male ſenſerunt Imo.
in d. c. ceterum, num. 4 Cur. iun. d. parte vlt. num. 2. &
Iacob. vbi ſupra, num. 1. dum caſum hunc a præceden
ti diſtinctum conſiderant, quod faciunt & Clarus d.
quæſt. 90. verſic. ſi vero ſit quæſtio. Iacob. Ardizon. in
ſumma feudal. c. 138. pag. 1. verſic. ſi vero contētio. &
Zaſ. in epit. feud. par. 11. num. 9.

Extenditur ſecundo, vt procedat etiam quando
390 duo † ij vaſalli eſſent illius feudi tantum vaſalli, &
ageretur de poſſeſsione vnius rei feudalis ſolummo-
do, vt puta de finibus: nam & tunc feudi dominus iu-
dex eſt, ita glo. cap. Imperialem. §. præterea, in verbo,
inter duo. de prohib. feudorum aliena. per Feder. de-
clarat Decius in d. capit. ceterum, nume. 11. in fine, de
iudic. ita etiam ſenſerunt Iacobinus in d. inueſtitura
feudali. in verb. & dicti vaſalli, num. 1. verſic. circa pri
mum, & Curtius iunior d. par. vlt. nu. 4. Ex quo enim
ratione rei principalis vaſalli ſunt, & de re domini agi
tur, ceſſat ſuſpicio omnis in domino, & ſua ei iuriſdi-
ctio conſeruatur. Quod quidem non contingit, quan-
do de toto ipſo feudo ageretur, vt loquitur illa gloſ. &
cum illa relati Doctor.

391 Extenditur tertio, † vt procedat huius caſus ſen-
tentia etiam, quando is dominus feudi fuiſſet coactus
inueſtire

inueſtire alterum ex his vaſallis contendentibus : nam
adbuc iudex eſt ipſo iure, etſi vt ſuſpectus poſſit dein-
de recuſari, ita docuit Decius in d.c.ceterum, num.12.
de iudicijs, reiecta opinione Baldi, in c.1. §.ſi qua con-
trouerſia. in fi. de pace conſtituen. qui cenſuit dominũ
392 hunc non eſſe iudicem, cum † iniuſtus in vno præſu-
matur & in altero, & Baldum ſecuti ſunt Felinus in d.
c.ceterum, nume.12. in fi. & ſenſit Duarenus in com-
men. feudorum, c.20. num.4. Ego a Decij opinione in
eo non diſſentio, quod feudi dominus ſit & hoc in ca-
ſu iudex, quod vere nec Baldus negauit : ſed a Decio
recedo, quod vt ſuſpectus recuſari poſſit, ſiquidem his
caſibus eſt hic dominus feudi iudex ordinarius, quem-
admodum ſcribunt idem Decian. in d.c.ceterum, nu.
1. Curt. iun. d. par. vlti. nume.28. & Clar. d. §. feudum,
393 quæſt.90. verſic. ſed numquid. Atqui † ordinarius ſu
ſpectus non remouetur, ſed ei datur adiunctus, Authẽ.
ad hæc, & l. apertiſſimi. C. de iudicijs. & ibi Iaſon nu-
* mero 4. teſtatur * communem eſſe opinionẽ, & in ſpe
394 cie † noſtra feudi dominum non poſſe recuſari, poſt
alios ſcribunt Aluar. in c.1. §. vlt. de inueſt. de re alie. fa
cta, etſi Petrus Loriotus in commentarijs ad vſus feu-
dorum, tit. vlt. pag.5. ver. rurſus ordinarius, diſſentiat.
& Sonsbeckius in commentarijs feud. par.14. nume.
37. contra Zaſium. Rectius tamen faciet hic feudi do-
minus, ſi cauſam confidenti partium commiſerit: dele
395 gare enim eam poteſt, cum † ſuſpectus in cognoſcen
do non ſit ſuſpectus in delegando, vt ſcribunt Caſtr.
& Dec. in l. prætor. ff. de iuriſd. omn. iud.
396 Extenditur quarto, vt † procedat etiam ſi vaſalli
eſſent clerici: nam adbuc dominus feudi eſt iudex cõ
petens contra clericum hunc vaſallum. Quandoque
(a fortiori ducto argumento,) eſt & iudex contra eum
397 in cauſa † proprietatis feudi, vt cenſuerunt gloſ. in
ſumma, quæſt.1. Innoc. in c. verum, num.1. de foro cõ
peten. Archid. in c.1. colum.2. de clericis coniug. in 6.
Felinus in c. ceterum, numero 3. & ibi Deci. multis re-
* latis, * communem aſſeruit. Et præter hos idẽ ſcripſe-
runt Iacobinus de inueſtitura feudali, in verbo, & di-
cti vaſalli, num.3. & num.4. verſic. ſecundo vero caſu,
qui tamen ambigit, etſi a communi in iudicijs non eſ-
ſe recedendum ſcribat. Hanc receptiorem probarunt
& Curtius iunior d. tract. feudorum, par.1. quæſtio. x.
num.3. & par. vlt. num.15. Ioan. Ign. in repet. l. neceſ-
ſarios. §. non alias, num.474. ff. ad S.C. Sillan. Hãc ob-
ſeruare opinionem Conſilium Delphinatus, teſtatur
Guido Papæ quæſt.139. & Senatum Mediolanen. aſ-
firmat Clarus d. §. feudum, q.90. verſic. ſed quid ſi va-
ſalli. His accedunt Modern. Pariſ. in commen. ad con-
ſuet. Pariſ. §.42. num.5. Duaren. in commen. feudorũ,
c.20. num.6. Hannetonius lib.4. de iure feudorum, ca.
2. pag.1. verſ. an ex diuerſo. Zaſius in epito. feud. parte
x1. nu.7. Franc. Sonsbeckius in comment. feudorum,
par.14. num.20. Quam ſententiam etſi non probat c.
ceterum, de iudic. cum ibi de feudo eccleſiaſtico aga-
tur: vt ibidem aduertunt Decius, & ceteri, attamen ſa
398 tis aperte probatur in † capit. ex tranſmiſſa, de foro
competen. Nec vera eſt conſideratio, vt alias a Docto.
in eo canone perpenſas omittam, Deci. in dicto capit.
ceterum, nu.4. verſic. eodem modo, quod non conſtet
illos milites fuiſſe clericos, ſiquidem verius eſt cleri-
cos illos fuiſſe, cum milites eccleſiæ appellet: ita enim
clerici appellari ſolent milites cœleſtis militiæ, vt veri
milites terreſtris. Accedit quod ſi illi milites eccleſiæ
conuenti fuiſſent laici, illa conſtitutio d.c. ex tranſmiſ
ſa, omni dubitatione careret, quod dicendum non
eſt. Non enim eſt dubium, quin fundi dominus debe-
ret cognoſcere, ſi ambo illi contendentes de feudo ſę-
culari erat laici. Quod niſi hoc canone iuuetur hæc
opinio, vix eſt vt poſſit defendi. Siquidem ratio illa,
399 quam † Abbas, & poſt eum Decius in d. capit. cete-
rum, nume.4. efficacem eſſe opinantur, mihi non pro-
batur. Scribunt illi, ob id vaſallum clericum coram
feudi domino & iudice controuerſiæ poſſe vocari, ꝙ
iura feudorum ſunt a lege Pontificia recepta & com-
400 probata, potuit itaque † Pontifex Maximus clericũ
iuriſdictioni laicorum hoc in caſu ſubijcere, iuxta ca-
pit. vlt. in princip. 26. diſtinct. vbi glo. Zabarella in Cle
men. perpendimus, de ſentẽt. excommun. copioſe Caſ
ſanæus in conſuetud. Burgundiæ, rubr.1. §.5. num.48.
qui affirmant Papam poſſe ſubijcere aliquos clericos
iuriſdictioni iudicis laici. Archid. capit.1. colum.2. de
clericis coniug. in 6. Non eſt vera ratio hæc, quando-
quidem lex aliqua non extat feudalis, qua ſancitum
ſit, clericum laici vaſallum poſſe coram eo in ius voca-
ri. Eſt tantum generalis lex feudalis, quod dominus
feudi iudex ſit in cauſis ſuorum vaſallorum, nihil de
clericis in ſpecie, non ergo illi in eo generali ſermone
continentur. Cum iam ſint exempti, Authent. ſtatui-
mus, cum his ſimilibus, C. de epiſcop. & cler. Alioqui
opus eſſet dicere idem eſſe in ceteris caſibus iuris ci-
uilis, in illis maxime, in quibus ipſa lex ciuilis voluit
olim iudices laicos, ius dicere poſſe in clericos, cum
lex ciuilis in vniuerſum a lege Pontificia confirmata
ſit. Non etiam vrget ratio perpenſa a Decio, quod ra-
401 tione † contractus cauſati ex ſuſcepto feudo, iuxta
c. de forma. 2 x. q.5. conueniri poſſit coram laico, c.1.
de noui operis nunc. Non inquam vrget, quia ſi in rea
libus clericus apud iudicem laicum conueniri non po-
teſt, multo minus in perſonalibus, vt cẽſuit poſt alios
Maria. Soc. ſenior in c. ſane, num. 10. de foro compet.
etſi & ipſe excipiat caſum hunc feudi, quem tamẽ ca-
ſum, non ratione hac, de iure comprubare nititur. Nõ
eſt in iudicijs recedendum a recepta hac opinione, etſi
ab ea diſſentiat Barbat. in d.c. ceterum, & in c. vlti. de
iudic. Cuius opinionem eſſe diſputando probabilio-
rem ſcribit Iacobinus quem paulo ante citaui. Cete-
rum illorum rationes facili negocio diluuntur, cum
ius ipſum Pontificium domini feudi iuriſdictionem in
clericos vaſallos comprobet. Hæc doctrina locum
402 non habet, cum † alio iure, quam feudi agitur, vt ſi
criminaliter vel alia ſimili cauſa. ita Nicolaus de Mi-
lis in ſuo repert. in verbo, feudi quæſtio. ſi eſt de iuriſdi
ctione, &c.
Extenditur quinto, vt procedat hęc iuris ſententia
403 etiamſi † per conſenſum vaſallorum contendẽtium
prorogaretur alterius iudicis iuriſdictio. Nam reiecta
illa prorogatione, adhuc dominus feudi huius cauſæ
iudex eſt, ita a Doctor. magis receptum eſt : quemad-
modum teſtatur Cur. iunior in tract. feudorum par. vl-
ti. nume.19. idem ſcribunt Dec. in cap. ceterum, num.
6. de iud. Ign. in repetit. l. neceſſarios. §. non alias, num.
497. ad Senatuſcon. Sillanian. Iacobinus de S. Giorgio
in inueſtitura feudali, in verbo, & dicti vaſalli, numero
32. alios recenſet & ſequitur eruditiſſimus Iulius Cla-
rus in §. feudum, quæſtio.90. verſicu. ſed quæro num-
quid potuerint. Duarenus in commentar. feudorum,
cap.20. in fi. ſcribit, ita in Gallia obſeruari. Hanneto-
nius lib.4. de iure feudorum, c.2. pag.1. Petrus Lorio-
tus in comment. feudorum, titu. vlt. pag.3. verſicu. ve-
404 rum tamen. Recte ij ſentiunt : ſiquidem † ſpecialis
eſt hæc iuriſdictio domini feudi, vt iam diximus, non
ergo ab eo inuito auferri poſſe debet. Accedit, quod
ſi id permitteretur facile dominus compelleretur ha-
bere vaſallum ſibi minime gratum, iuxta c.2. de duob.
fratrib. de nou. feud. inueſt. id enim inter vaſallos col-
405 luſione facta fieri poſſet. Prorogatio tamen † hæc al
terius iudicis conceditur, cũ dominus feudi expreſſe
conten-

Digitized by Google

conſentit: non enim ſufficit ſola ſcientia cum patien-
tia, quemadmodum affirmauit Butr. in d. ca. ceterum,
& ibi Aret. quos ſecutus eſt Curt. d. part. vlt. nume. 19.
verſic. ſed præcipua difficultas, & attigimus infra in
quarta declaratione.
406 Extenditur ſexto, vt procedat etiam cum † côten
tio eſt de poſſeſſione feudi franchi: Nam adhuc domi-
nus feudi & nõ ordinarius, alterue iudex eſt. Cum nec
quando de proprietate feudi Franchi agitur, proroga-
ri alterius iuriſdictionem poſſe conſueuerit. Aret. in d.
c. ceterum, num. 16. de iudic. aduerſus Baldum in l. 1.
C. ſi a non compet. iudic. & Aretin. ſecuti ſunt. Cur. d.
par. vlt. nume. 10. & alij quos infra referam. Ea eſt hu-
407 ius ſententiæ ratio: quod etſi † in aliquibus feudi na-
tura alterata ſit, non tamen vaſallus in omnibus liber
efficitur, cap. 1. de feudo non hab. nat. feudi. Pręterea
licet feudum hoc ſit a præſtatione ſeruitij liberum, nõ
tamen vaſallus efficitur liber a iuramento fidelitatis,
ob quam vaſallus permanet, & per conſequens ſub iu-
riſdictione domini, ita ex Ioan. And. ſententia ſcribût
Aret. & Curt. quos retuli. Nec vrget ratio illa Baldi,
cuius opinionem tuetur Decius in d. c. ceterum, nu. 6.
verſicul. retenta tamen, quod cum feudum franchum
inuito domino alienari poſſit, eo etiam reluctante, co-
ram alio iudice cauſam de eo tractari poſſe. Non in-
quam vrget hæc ratio, & quandoquidem feudum ef-
408 ficitur † frãcbum quo ad commodum pecuniarium,
non quo ad obſequia, & quæ honorem domini reſpi-
ciunt, vti ſenſit Mod. Pariſ. ad Decium in comment.
ad conſuetud. Pariſ. tit. 1. §. 41. num. 99. Accedit quod
is qui remittit iuriſdictionem vel ius patronatus, non
tamen dicitur remittere ius honoris & reuerentiæ, ita
Barbat. in cap. licet cauſam, num. 6. de prob. poſt An-
ge. in l. ſed ſi hac. §. 1. ff. de in ius voc. & in l. vlti. C. de
bonis quæ lib.
409 Extenditur ſeptimo, vt † procedat etiam quando
dominus feudi ſęcularis eſt clericus, atque ita eccleſia-
ſticus, & feudum laicis conceſſit, ſiquidem & tunc ſi
inter vaſallos contentio ſit de poſſeſſione feudi, is do-
410 minus clericus cognoſcit inter ipſos vaſallos, † cum
laici perſonam hoc in caſu ſuſtineat: & feudum hoc
ſæculare exiſtens penes ſæcularem non mutat ſuam
naturam, ita ſcriptum reliquit Innoc. in cap. ſolitæ, de
maio. & obed. & poſt eum Cur. iun. in tract. feu. par. 1.
quæſt. 2. num. 4. & Mod. Pariſ. in commen. ad conſue-
tud. Pariſ. tit. 1. §. 42. nume. 7. Quod in Gallia maxime
obſeruari ſcribit. Hanc declarationem probauit &
Guliel. Hannetonius libro quarto, de iure feud. cap. 2.
pag. prima, verſ. vt etiam Zaſi. in epitom. feud. par. 11.
numero 7.
411 Declaratur primo, vt non procedat hic caſus † ra-
tione alicuius ſpecialis perſonæ: vtputa ſi mulier vi-
dua eſſet turbata in poſſeſſione feudi, & de ea poſſeſ-
ſione cum potenti aduerſario eſſet contentio: Nam
hoc caſu poteſt vidua adire eccleſiaſticum iudicem or
dinarium. Hoc probat tex. in cap. ex parte B. de foro
compet. quem ita ſunt interpretati Cardinalis Zaba-
rella in cap. ceterum, de iud. & ibi Imo. nume. 2. Felin.
num. 13. verſic. vltimo limita. & Dec. num. 14. verſ. &
retenta cõcluſione. Idem affirmarunt Curt. iun. d. par.
vlt. nume. 12. & 13. verſic. nec obſtat textus. Ign. in re-
pet. l. neceſſarios. §. non alias, num. 491. ff. ad Senatuſ-
conſ. Silla. Iacob. in d. inueſt. feudali. in verbo, & dicti
vaſalli. nu. 5. verſic. vel aliter ille text. Franciſ. Sonsbe-
ckus in comment. ad vſus feudorum, par. 14. num. 28.
qui tamen dubitat. Et quamquam ad illius ca. ex par-
te, explanationem aliqua ſcribat Decius, quæ & mihi
412 placent: illud nempe, † reginam viro viduatam mi-
ſerabilem perſonam poſſe dici ex perſonæ qualitate:
vt copioſè diſſerui in commentarijs de arbitr. iudicũ.
lib. 1. caſu. 66. Non tamen mihi probatur quod ipſe
413 Deci. ſcribit, d. † c. ex parte B. ſolum procedere duo-
bus his concurrentibus, quod cauſa poſſeſſoria ſit &
vidua ſit actrix illa, ita vt in cauſa petitoria locus eſſe
non poſſit illi conſtitutioni. Non inquam hoc mihi
probatur: qui enim fieri poteſt, vt vidua adiumẽtum
hoc conſequatur, cum leuis aduerſus eam de poſſeſ-
ſiune quæſtio comparatiue ad quæſtionem proprieta-
tis mouetur, & eodem auxilio iuuari nõ debeat, cum
& maius periculum verſatur, & maius pondus tracta-
tur, nempe cauſa proprietatis. Abſurdum plane & ini
quum videtur. Quocirca verius crederem, a fortiore
ducto argumento, ea conſtitutione probari, viduam
aliamve miſerabilẽ perſonã de proprietate feudi con-
tendentem, adire poſſe eccleſiaſticum iudicem, ſub
cuius protectione eſt.
414 Declaratur ſecundo, † vt non procedat relatus ca
ſus, cum dominus feudi negliget adminiſtrare iuſti-
tiam: nam tunc iudex ordinarius adiri poteſt, ita ſcri-
bunt omnes in d. c. ceterum, ibi Abb. num. 5. Felin. nu-
me. 5. Deci. in 4. notab. de iud. idem memoriæ prodi-
tum eſt a Iacob. Aluaroto in c. 1. colum. 4. verſic. idem
dicendum propter defectum, apud quem vel quos cõ-
tentio de feud. a Petro de Bellapertica in tract. de feu.
tit. 15. nu. 18. Curt. iun. in d. tract. feud. par. vlt. nu. 14.
a Iacob. a S. Georgio in inueſt. feudali, in verbo, & di-
cti vaſalli, num. 21. licet enim regulariter ob negligen-
tiam iudicis ordinarij iuriſdictio nõ deuoluatur ad ſu-
periorem, c. paſtoralis, & ibi glo. de appellat. attamen
415 cum iudex † eſt ordinarius iure quodam ſpeciali, ſi
negligẽs eſt, ſua iuriſdictiu ad ſuperiurem deuoluitur,
cap. irrefragabili. §. exceſſus, ff. de offic. ordi. ita decla-
rant Cardinal. & Abb. in d. cap. paſtoralis. fuſius idem
Abb. in cap. ſi quis contra clericum. nume. 40. de foro
competen. Mod. Pariſ. in commentar. ad conſuetud.
Pariſien. tit. 1. §. 2. gloſſ. 3. nume. 12. Atqui in caſu no-
ſtro dubium non eſt & admittunt omnes, dominum
416 feudi eſſe † iudicem ordinarium ſingularem iure
quodam ſpeciali. Ita Decius in dic. cap. ceterum. Cla-
rus in §. feudum, quæſt. 90. verſi. ſed quæro numquid.
Iacob. vbi ſupra nume. 20. ad fi. & Curtius iunior vbi
ſupra, & ibidem numero 27. Iacobinus & Curt. quat-
tuor attulerût remedia, quibus vaſallus vti poteſt ad-
uerſus dominum negligẽtem adminiſtrare iuſtitiam.
Non refero ne ad immenſum nimis excreſcant hæc,
quæ compendioſe, quantum fieri poteſt, tractamus.
417 Declaratur tertio, vt non procedat † cum domi-
nus feudi conſentit cauſam hanc ab altero iudice co-
gnoſci & tractari. Hoc ſummo iure permiſſum eſt, ita
Abb. in cap. ceterum, numero 6. & Felin. num. 6. ver-
ſic. primu domino, &c. Decius nume. 7. de iud. Quod
quidem ſine controuerſia procedit, quando expreſſe
conſentit, vt relati omnes ſcribunt. Dubium verſa-
418 tur, an ſufficiat † tacitus cõſenſus, hoc eſt, ſola ſcien
tia cum patientia Butr. Aretin. & Felin. in d. cap. ce-
terum. ſcribunt, ſcientiam hanc cum ſola patientia
non ſufficere. Hos ſecutus eſt Curtius iunior in d. tra-
ctat. feud. par. vlti. numero 19. verſi. ſed præcipua dif-
ficultas. Non diſſentit ab hac ſententia Lor. in com-
ment. in vſus feudor. tit. pag. 3. verſic. domini autem,
idẽ ſenſit Nicolaus de Milis in ſuo repertorio, in ver-
bo, feudi quæſt. el 2. imo in verbo, feudi quæſtio. el 6.
negat abſolute poſſe prorogari ex conſenſu domini.
Ceterum ab hac opinione diſſentiunt Abb. in d. cap.
ceterum, & ibi Deci. numero 7. copioſe diſſerit, &
Bald. ac Marian. Socin. ſen. huius opinionis recenſet,
quibus accedit Iſernia in dic. cap. Imperialem, §. vlti.
de probib. alien. feudali per Feder. Butrij, & ſequa-
cium

cium opinionem nunc ſequor. Non enim qui tacet ad
ſui detrimentum conſentire creditur. Scio rem eſſe cō-
trouerſam, ſed non requirit hic locus, vt ſingula exa-
cta diſputatione tractem.
419 Declaratur quarto, vt non procedat † quādo vnus
vaſallorum non oſtendit titulum, quo ſe eiuſdem do-
mini vaſallum eſſe aſſerit: Nam tunc non dominus
feudi, ſed ordinarius cognoſcit: ita declarat Felin. in
dicto cap. ceterum, numero 9. de iudic. dum textum
illum explicat.
420 Declaratur quinto, vt non procedat, † quādo vel
conſtitutione principis ſuperioris, vel conſuetudine ſa-
ctum eſt, vt ordinarius, non autem dominus feudi de
his cognoſcat. Ita Curt. iun. d. par. vlt. numero 13. vbi
421 atteſtatur ita ampliſſimum † Senatum Mediolanen
ſem de cauſis omnibus feudorum cognoſcere, ita etiā
de ſupremo conſilio Taurinenſi ſcribit Iacob. in d. ver
bo, & dicti vaſalli. num. 2. verſic. aduerte.
422 Secundus eſt caſus, cum inter † duos vaſollos qui
ſe vaſallos fatentur eiuſdem domini, eſt contentio de
ſimplici poſſeſſione, quæ petitorio non adminicula-
tur: cum in ea nihil de titulo agatur: quod contingit,
quando vnus vaſallorum, qui, quiete & pacifice poſſi-
det, ab alio turbatur, ſi aduerſus turbatorem vult de
ſimplici turbatione experiri, id facere poterit coram
ordinario, ita ſenſit Baldus in cap. 1. num. 3. de inueſt.
in maritum facta, idem in cap. Imperialem. §. penult.
nume. 3. de prohib. feud. alien. per Feder. dum ſcribit,
ordinarium cognoſcere cum ſimpliciter de poſſeſſio-
ne agitur, non facta mentione feudi: vel ea facta, ſed
enunciatiue: atque ita cum titulo non innititur. idem
in ca. 1. §. ſi qua controuerſia, numero 2. de pace Con-
ſtan. dum ſcribit hanc non eſſe cauſam feudalem, etſi
illius verba ſint ſububſcura, clarius idē Baldus in c. 1.
§. inter pares, numero ſecundo, verſic. ſi autem nul-
lum, de lege Corradi, qui rationem adſert, quod duæ
423 tantum † cauſæ ſpectant ad naturam feudi, nempe
illius conſtitutio, vel conſeruatio: item eius priuatio.
Quas ſanæ cauſas non reſpicit atque attingit hoc iu-
dicium poſſeſſorium ſimplex. Hoc etiam ſenſit Affli-
ctus in cap. Imperialem. §. penult. numero 5. verſic. ſed
propter id quod, de prohibit. alien. feudi per Federic.
Iacob. in d. inueſt. feudal. in verbo. & dicti vaſalli, nu-
mero 6. verſic. aut agitur ſimplici poſſeſſorio. Quam
ſententiam veram eſſe opinor. Non enim cauſa hæc
dici poteſt feudalis, cum ius & intereſſe domini non
reſpiciat. Nam (vt paulo ſupra cum Bal. dixi) ad cau-
ſam feudi ſpectat ſola cōſtitutio, vel priuatio: quę poſ-
ſeſſiu hæc non attingit, ex quo certus eſt poſſeſſor, nec
dubium eſt, quod ab eo auferatur. Quocirca ſi etiam
424 criminaliter † ad pœnam aut intereſſe agat hic va-
ſallus, ordinarius cognoſcit, ita Baldus in l. 3. nume-
ro 1. verſic. ſed ſi peteretur. C. ſi a non competen. iudi.
Aretin. & Decius in d. capitu. ceterum, de iudicijs, il-
le nume. 27. verſic. vbi autem ratione, iſte numero 14.
verſic. & concluſio prædicta, Curt. iun. d. par. vlt. nu-
mero 23. ad fi.
425 Tertius eſt caſus cum † vnus vaſallorū negat rem
de cuius poſſeſſione eſt contentio, eſſe feudalem illius
domini, ſed prætendit inueſtituram ab altero. Hoc in
caſu dominus feudi non cognoſcit de cauſa poſſeſſio-
426 nis: ex quo, quod fortius eſt, caret † iuriſdictione, ſi
cauſa proprietatis tractaretur: vt ſcribunt Felin. in di-
cto c. ceterum, numero 9. & Decius numero 18. poſt
Innocent. ibi & Baldum in cap. Imperialem, §. penul.
de prohib. feud. alieo. per Feder. & Ang. in l. 1. ſi a non
competen. iudic. Quibus accedunt Petrus de Bella-
pertica in tracta. de feudis, tit. 15. numero 4. Iacob. de
Sancto Georgio in inueſtit. feudali, in verbo, & dicti
vaſalli, nume. 1. ad fi. verſic. ſi vero prætendit, Curt. in
tractatu feudorum, par. vlt. nume. ſeptimo, adferri ſo-
lent text. in cap. ſecundo, de lege Corradi, & in cap. 1.
§. ſi vero. de pace teoend. Accedit ratio, quod vere in
cauſa propria is iudicaret quod non licet, l. qui iuriſdi-
ctioni. de iuriſdictio. omnium iudic. tradunt relati Do-
ctor. quos ſecutus ſum in reſponſo pro Repub. Ge-
nuenſi, artic. 1. numero 92. 93. vbi alios huius opinio-
nis retuli.
427 Quartus eſt caſus, quando † cōtentio hæc de poſ-
ſeſſione eſt inter vaſallum & tertium, qui tertius vere
apparet vaſallum non eſſe, tunc dominus feudi non eſt
iudex, ſed ordinarius, Ita Imol. in d. c. ceterum, nu. 4.
verſic. ſecundo caſu, & ibi Abb. & Felin. num. 7. Dec.
num. 9. de iud. Curt. iun. in d. par. vlti. num. 8. Iacob. in
verbo, & dicti vaſalli, num. 1. verſi. aut conſtat, & verſ.
aut quæſtio poſſeſſoria. Blanc. in epitom. feud. par. 4.
ca. 1. num. 7. & ibi num. 8. in ſpecie quæſtionis poſſeſ-
ſoriæ loquitur Petrus Perticenſ. in tract. de feud. tit. 5.
428 nume. 15. ſiquidem iuriſdictio † domini limitata eſt
inter vaſallos, d. c. Imperialem, §. præterea, de prohib.
feud. alie. per Feder. non ergo ad alios ſe extendit, arg.
l. in agris. ff. de acquiren. rerum domin. Probat & hāc
ſententiam tex. in cap. 1. de controuerſ. inter domin.
& vaſallum. Accedit (vt inquit Decius) quod cum iu-
ra loquantur cum hac qualitate, de contentione inter
vaſallos, qualitas hæc verificari debet, vt in ſimili ſcri
bunt Ioan. And. & Gemin. in cap. 1. de homicid. in 6.
& Bar. in l. diuus, ff. de mil. teſtam. Eſt etiam ſuſpectus
dominus feudi, cum veriſimile ſit eum pro ſuo vaſallo
iudicaturum, totum enim per conſequens in ſui vtili-
tatem reſultat.
429 Extenditur vt procēdat † tertius iſte caſus, etiam
quando is tertius fuiſſet coram domino feudi conuen-
tus tamquam vaſallus ob probabilem aliquam ratio-
nem, qua cōſtare videbatur eum eſſe vaſallum, & de-
inde is tertius ita conuentus negat ſe eſſe vaſallum at-
que declinatoriam opponit. Hoc etiam in caſu non
cognoſcit dominus feudi, an ſua ſit iuriſdictio. Ita ſcri
bunt omnes in c. 1. de inueſtit. in maritum facta, Blāc.
in epitome ſeudurum, par. 4. c. 1. num. 6 communem
teſtatur Curt. iun. in d. tract. feudor. par. vlt. num. 27.
eiuſdem opinionis fuerunt Iul. Clarus. lib. 4. ſenten. §.
feudum, quæſt. 90. verſic. ſed pone quod. Iacob. in d.
inueſtit. feudali, in verbo, & dicti vaſalli, numero 20.
alios retuli in reſponſo pro Repub. Genuenſi, artic. 1.
nu. 95. Zaſius in epitom. feudorum, par. 11. nu 8. Hanc
ſententiam probat tex. in d. c. ceterum, de iudic. vt eū
ibi omnes conſiderant, quod ad hoc vt dominus feudi
exercere poſſit iuriſdictionem, conſtare debet litigan-
tes eſse vaſallos, ob id ſi dubium èſt, ad ordinarium
eundum eſt, l. nemo, C. de iuriſdictio. omnium iudic.
Eſt enim huius opinionis ratio: quia, ſi dominus feudi
cognoſceret, an ſua ſit iuriſdictio, in cauſa propria ſibi
ius diceret, contra l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſdictio.
omnium iudic. & toto illo titulo, C. ne quis in ſua cau-
ſa iudic. Hic libenter prætereo diſpoſitionem illam
430 Doct. an citatus † tamquam vaſallus teneatur com-
parere ad allegandum declinatoriam, iuxta l. ſi quis
ex alien. ff. de iudic. Qua de re ſcribunt omnes in d. c.
ceterum, ibi. Deci. nume. 3. verſi. & hoc dictum & ce-
teri omnes; Qua de re diſſerit etiam Curtius d. parte
vlti. nu. 27. Hanc tamen extenſionem declarat Iulius
Clar. d. §. feudum, quæſt. 90. verſic. ſed pone, ad fi. non
431 procedere, cum iam vaſallus † eſt in quaſi poſſeſſio-
ne vaſallagij. Nam tunc (ait doctiſſimus Clarus) do-
minus feudi cognoſcit de exceptione hac declinato-
ria. Quam declarationem verā eſse opinor; & proba-
tur in c. vnico, §. vlti. de controuerſia inter epiſcopum
& va-

& vaſallum, vbi epiſcopus negabat aduerſarium eſ-
ſe vaſallum, ne pares curiæ, qui illius cauſæ iudices
erant, de cauſa cognoſcerent: attamen, quia is qui va
ſallus negabatur, erat ratione alterius feudi, in quaſi
poſseſsione vaſallagij, illi pares curiæ de exceptione
illa declinatoria cognoſcunt. Et textum illum ita in-
tellexit Iacob. vbi ſupra, nu. 20. verſi. non obſtat huic,
idem ſciptum reliquit Pet. Pertic. in tract. de feud.
titu. 15. num. 10.

432 Quintus eſt caſus, cum † contentio eſt inter do-
minum feudi & vaſallum: oriri enim facile poteſt &
inter hos de poſseſsione feudi controuerſia; vtpu-
ta, ſi dominus diceret, fines a ſe conceſsos non ſe extē
dere niſi ad certum locū vſque: & ob id ſe eſse in poſ-
ſeſsione vltra locum illum; Vaſallus vero contra con-
tenderet, ſe vltra locum illum poſsidere iure feudi cō
ceſsi; vel ſi dominus vaſallū pacifice poſsidētem per-
turbaret, vel econtra. Hoc caſu pares curiæ de cauſa
cognoſcunt, non autem feudi dominus. Nam & cum
433 de proprietate eſt † inter hos contentio (quod idē
eſse ſupra diximus) cognoſcunt pares curiæ, ita in
ſpecie iudicij poſseſsorij docuit Baldus in d. ca. cete-
rum, nu. 3. de iudic. & in cap. Imperialem. §. prçterea,
de prohib. feud. alienat. per Federic. qui vere de vio-
lentia facta a domino vaſallo. Baldum ſecuti ſunt in
ſpecie hac Iacobin. in d. inueſtitu. feudali, in verbo, &
dicti vaſalli, nu. 5. verſ. & ideo, & Curtius iun. in tract.
feud. par. vlt. nu. 34. Blanc. in epitom. feud. par. 4. cap.
1. num. 3. Duarenus in commentar. feudorum, c. 20.
num. 1. Nicolaus de Milis in ſuo repertorio, in verbo,
feudalis quæſtio. el primo. Zaſius in epitome feudo-
rum, par. 11. nu. 11. & nu. 22. in ſpecie de iudicijs poſ-
ſeſsorijs idem ſcribit. Ita (vt dixi) idem eſt cum inter
hos de proprietate contenditur, vt ſcribunt omnes in
d. c. ceterum, & ibi Felin. num. 10. Decius nu. 12. ver-
ſic. quintus caſus. Iacobinus vbi ſupra nu. 2. Iacobus
Ardizonus in ſumma feudali. c. 138. pag. 1. verſ. ſi ve-
ro contentio eſt. Pet. Pertic. in tract. de feudis. tit. 15.
434 nu. 12. qui loquitur † de poſseſorio recuperandæ.

435 Extenditur primo, vt procedat hæc iuris † ſenten
tia etiam cum ille feudi dominus non recognoſcit
ſuperiorem, ita affirmarunt Baldus, in d. c. Imperialē.
§. præterea, de prohibit. feudi alien. per Federic. Al-
uar. in c. 1. verſ. idem dicendum, apud quem vel quos
conten. feud. eſse deb. Dec. d. c. ceterū, nu. 12. verſic.
quintus caſus. Curtius iun. d. par. vltim. nu. 34. verſ. ſe-
cundo extende. Afflict. in c. 1. nu. 4. de inueſti. in mar.
facta. Hoc tamen verum eſse intelligit Decius in præ
436 citato loco ex † quadam honeſtate: non autem iuris
neceſsitate: cum is qui ſuperiorē nō cognoſcit, in cau
ſa propria ius dicere poſsit, l. proxime, ff. de ijs quę in
teſt. delen. & c. cum veniſsent, de iudic. ſcribūt omnes
in l. qui iuriſdictioni. de iuriſdict. omnium iudic. &
ibi Decius plura tradit.

437 Extenditur ſecundo, vt † procedat etiam hic ca
ſus, cum vaſallus aſserit ſe alterius rei eſse vaſallum,
dominus vero negat, non cognoſcit dominus, ſed pa
res curiæ: vt in c. 5. de controuerſ. inter epiſco. & va-
ſal. ita extendunt Bal. in d. c. Imperialē, §. prætera, &
Curt. d. par. vlt. nu. 24. verſi. 3. extēde. His addo Petr.
de Bellapert. in tract. de feud. ti. 15. nu. 10. vbi decla-
rat, non procedere cum abſolute negat eſse vaſallum.

438 Extēditur tertio, vt hic † caſus locū ēt habeat, cū
pares ſunt minores atque ita inferiores gradu litiga-
toribus, adhuc ij cognoſcunt de cauſa. ita extendunt
Felin. in d. c. ceterum, nu. 11. verſ. & aduerte, & Curt.
iun. d. par. vltim. nu. 34. verſicul. quarto extende. poſt
Bald. in proœ. Decret. idem ſenſit Iacob. de quo infr.
nu. 10. Ita pares curiæ cognoſcunt cum cauſa eſt inter
Imperatorem & vaſallum. Iacobus Ardizon. in ſum-
ma feudor. c. 138. prope prin. quo tamen in loco hoc
ſcribat Bal. hactenus non inueni.

439 Extenditur quarto, vt procedat † etiamſi vaſallus
ſit clericus, & pares curiæ laici: nam adhuc cogno-
ſcūt, vt in ſpecie Innoc. in c. verū, de foro comp. Iac.
in inueſt. feudali, in verbo, & dicti vaſalli, nu. 3. Han-
net. lib. 4. de iure feud. c. 2. pig. 2. Afflict. in ca. 1. nu. 1.
Iulius Clarus d. §. feudum, q. 9. verſi. ſed quid ſi domi-
nus. Hoc confirmatur ex his quæ ſupra de ordinario
diximus, de controuerſ. inter epiſcop. & vaſallum.

440 Declaratur primo, vt † non vēdicet ſibi locū hic
caſus, cum pares curiæ ſunt ſuſpecti: nam tunc cogno
ſcit ordinarius, ita Bald. in capit. 5. an apud iudic. vel
curiam. Blancus in epitom. feudorum, part. 4. cap. 1.
num. 18. Petrus Loriot. quem infra referam. Felin. in
d. cap. ceterum, num. 10. ver. quod tamen declarat. de
iudic. Curtius iun. in tract. feudorum, par. vlt. nu. 35.
qui vult & aliquibus caſibus poſſe recurri ad Pontifi-
cem Maximum, quod vere procedit, cum immodica
eſt aduerſarij potentia, quæ coerceri non poteſt ſęcu-
lari poteſtate.

441 Declaratur ſecundo, † vt non procedat hic caſus
cum pares curiæ teſtes eſſe debent in cauſa hac inter
dominum & vaſallum: Nam tunc ordinarius iudex
eſt, ita ſcribunt Aretin. & Felin. in d. cap. ceterum, de
iudic. ille num. 31. iſte num. 10. verſic. ſecunda decla-
rat. Curt. iun. in d. tract. feud. par. vltim. num. 38. & Ia-
cob. in inueſt. feudali. in verbo, & dicti vaſalli, nu. 13.
Petrus Loriotus in commen. ad vſus feud. tit. vlt. pag.
2. ver. ſed ſi inter, quam declarationem probat tex. in
c. 1. prope medium. ſi de inueſt. fuerit cōtrouerſ. inter
dom. & vaſallum. confert ratio, quia nō poteſt iudex
ſuſtinere perſonam iudicis & teſtis. Eſt enim perſona
iudicis diſtincta a perſona teſtis, c. 5. 4. quæ ſt. 4

442 Declaratur tertio, vt † nō habeat locum hic caſus,
cū vaſallus negat, ſe vaſallū ab eod nō inueſtitū. Hoc
.n. i caſu pares curię abſolute de cauſa nō cognoſcūt,
ſed prouocatione ad ordinariū facta, pares ſummatim
cognoſcunt, an extet inueſtitura, vel non: ſi inueſtitu-
ra extat, procedent in cauſa, alias non. ita declarat An
gel. in l. j. C. ſi a non competen. iud. Bal. in d. c. Imperia
lem. §. prætetea, nu. 3. de prohib. alien. feudi per Fed.
Felin. in d. c. ceterum, nu. 10. verſ. 3. declarat. Curt. d.
par. vlt. nu. 39. & Iacob. Ardizon. in ſumma feudali,
c. 138. pag. 3. ver. ceterum ſi diuerſos. Blan. in epitom.
feu. par. 4. c. j. num. 22. Franciſ. Sonsbeckius in com-
men. ad vſus feu. par. 14. nu. 32. vbi declarat.

Declaratur quarto, vt non pocedat hic caſus quan-
443 do † non ageretur ex condictione feudali: ſed alio
iure, puta ex remedio, l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.
Nam tunc non itur ad pares curiæ, ſed ad ordinariū.
ita Innoc. in d. c. ceterum. in fi. & ibi Felinus numero
31. poſt Baldum in c. 1. de inueſtitu. in mar. facta. Cur-
tius d. parte vlt. nu. 40. Idem eſt dicendum, cum pro-
ponitur accuſatio turbatæ poſſeſſionis & ſimilis, ita
& ceteris in cauſis, quæ non innituntur iuri feudo-
rum. Alex. conſi. 79. nu. 1. & Nicolaus de Milis in ſuo
repertorio, in verbo, feudi q. el 1.

444 Declaratur quinto vt nō procedat quādo † nulli
extant pares curię: tunc ordinarius cognoſcit, ita gloſ.
in d. c. Imperialem. §. præterea, de prohib. feudi alien.
per Feder. quam ſecuti ſunt Abbas in d. cap. ceterum,
num. 1. & ibi Aretin. nu. 31. Dec. num. 12. verſic. quid
autem ſi non ſint pares. Iacob. in d. verbo, & dicti va-
ſalli. nu. 16. Blanc. in epitom. feud. par. 4. c. 1. nu. 12. Pe
trus Perticen. in tract. de feud. titul. 15. nume. 8. Sonſ-
bec. in comm. feud. par. 14. nu. 22. Idem ſenſit Curt. d.
par. vlt. nu. 38. verſi. nam communiter. Credo rē hanc

carere probabili dubitatione: poſteaquam dominus
feudi iudex eſſe non poteſt, & alter iudex non extat.
445 Declaratur ſexto, vt † non procedat, quando eſt
conſuetudine, vel alia cõſtitutione derogatum. Blan.
d.par.4.c.1.num.12. Iacob. in inueſt. feudali, in ver-
bo, & dicti vaſalli.nu.2.verſ.aduertite. Petrus Lor. in
comment. ad vſus feud. tit. vlt. pag. 2. verſ. ſed ſi inter,
& conferunt quę ſcripſi paulo ſupra in ſexta declara-
tione primi caſus.
446 Declaratur ſeptimo, vt † non procedat, quando
pares curiæ non poſſunt, vel nollent de cauſa hac co-
gnoſcere: nam tunc cognoſcit Papa, Blanc. in d. epit.
feu. par. 4. cap. 1. num. 14. & Zaſius in epitome feud.
par. 11. nu. 11. verſi. quod ſi pares, ita poſt alios decla-
rat Cur. d. par. vlt. nu. 35. qui nu. 36. & nu. 37. duas a-
lias declarationes recenſet, quę (cum huic tractationi
minime conueniant) ex induſtria prætereo.
447 Declaratur octauo, vt † locum ſibi non vendicet
hic caſus, quando ij pares curiæ adhuc domino feu-
di non iuraſſent fidelitatem. Nam tunc cauſæ iudices
inter eos contendentes eſſe non poſſunt, ita in ſpecie
declarat Petrus Loriotus in commẽtarijs ad vſus feu
dorum, tit. vlt. pag... ver. ſed ſi inter. ex text. cap. im-
perialem. §. penult. de prohib. feudi alien. per Feder.
448 QVAERO quinquageſimoquinto, quo † or-
dine in iudicio huius remedij procedi debeat? Et du-
bium non eſt, eſſe procedendum ſummarie, vt in ce-
teris poſſeſſorijs, & in ſpecie ſcribit Petrus Rebuff. in
commentarijs ad Reg. conſtit. tom. 3. tit. de materijs
poſſeſſorijs, artic. 3. gl. 1. poſt Alexan. coſi. 66. num. e.
7. lib. 5. nec eſt qui diſſentiat, & ob id ſcribit Reb. pro
449 bationes † eſſe faciendas in vna dilatione, quæ ta-
men non ſit nimium breuis. Illud etiam affirmat, pro
bationes æquales eſſe debere, hoc eſt, tam plenas ex
latere Actoris, quam Rei. ita enim in alijs iudicijs poſ-
ſeſſorijs procedi ſolet, quemadmodum ſcripſi in tra-
ctat. de recuper. poſſeſ. rem. ed. 15. quæſt. 19. Reſpon-
dit etiam Ioan. Bapt. Ferret. conſil. 95. numero 2. eſ-
450 ſe † aſſignandos terminos ad producendum omnia,
& ad opponendum contra producta.
451 QVAERO quinquageſimoſexto, an in † hoc
iudicio procurator nomine domini turbati poſſit ex-
periri? Et dubium non eſt, poſſe. & in ſpecie affirma
uit Bald. in ſua diſpu. Accuſatus de vi turbatiua, col.
3. ver. ſed his non obſtantibus. Ea eſt huius ſententiæ
ratio ꝙ procurator & ad acquirendam & ad conſer
uandam poſſeſſionem conſtitui poteſt, quemadmo-
dum & procuratoris expulſio, eſt expulſio domini, l. 1.
C. ſi per vim vel alio modo. Accedit quod exceptis
quibuſdam caſibus, quos retuli in tract. de arbit. iud.
lib. 1. quæſt. 79. procurator pro actore & accuſatore
interuenire poteſt. Immo & pro reo etiam accuſato,
exceptis illis caſibus a me relatis d. libro 1. quæſt. 80.
452 Eſt enim † edictum de procuratoribus permiſſoriũ,
vt ſcilicet admitti poſſint regulariter, niſi caſus repe
riatur ſpecialiter exceptus, quemadmodum hic non
reperitur. Non tamen in hoc iudicio admittitur mi-
nor pro curatorio nomine, vt ſenſit Alb. in l. vlt. num.
3. verſic. item numquid. C. qui leg. perſon. hab. ſtan. in
iud. etſi minor ipſe ſuo nomine legitimam habeat per
ſonam in hoc iudicio ex d. l. vlt. vbi omnes.
453 QVAERO quinquageſimoſeptimo, an † in
hoc iudicio offerri libellus debeat? Bald. in ſua diſpu
tat. Accuſatus de vi turba. colum. 9. verſi. quid dice-
mus, ſcriptum reliquit, libellum offerendum eſſe, idẽ
ſcripſit Pract. Papien. in forma libelli, pro poſſ. turb.
in princ. num. 5. & idem reſponderunt Socin. ſen. con
ſi. 54. nu. 2. lib. 4. & Neuiza. conſi. 80. num. 1. His ad-
do Bald. in l. incerti, colum. pen. verſic. ex his apparet,
C. de interd. dum ſcribit in omnibus interdictis fore
neceſſe offerre libellum, cum omnia interdicta ad-
uerſarium habeant, quod intelligit Bal. niſi cauſa fo
ret rei vilis, opinor tamen non eſſe neceſſe ſollemnem
libellum offerre, ſed credo, qualem qualem petitio-
nem ſufficere, quemadmodum & in ceteris iudicijs
poſſeſſoriis, vt ſcripſi in tract. de recuperan. poſſeſ. re
med. 15. quæſt. 20. Illud etiam annotandum eſt hoc
454 in loco, neceſſariam quoque fore † libelli conclu-
ſionem, vt poſt Butr. in cap. licet cauſam, de probat.
docuit Ber. in c. in litteris, num. 5. de reſtitut. ſpol. vbi
ſcribit in hoc differre hoc remedium retinendæ: ab il
lo recuperandæ.
455 QVAERO quinquageſimooctauo, † qualis
eſſe debeat libelli forma in hoc iudicio? Bart. in l. 1. §.
hoc interdictum, nu. 5. ff. vti poſſid. & in l. vnica, §. 1.
num. 7. C. eo. ſcriptum reliquit, actorem narrare de-
bere quod poſſidet, vel quaſi rem illam, in cuius qui-
dẽ poſſeſſionẽ aſſerit ſe turbari & inquietari, d. §. in-
terdictum. Narrare ẽt debet aduerſarium, cõtra quẽ
experiri vult, eum turbare atque inquietari, l. 1. §. hu-
ius autem, ff. vti poſſid. Præterea tria concludere de-
bet, quod reus a moleſtatione deſiſtat, quod in futu-
rum non moleſtet, & quod condemnetur ad intereſ-
ſe præteritę moleſtationis, l. 1. in prin. & l. ſi duo. §. vlt.
ff. vti poſſide. Quam ſane Bart. doctrinam probarunt
Socin. ſen. conſi. 95. colum. 8. verſi. quibus tamen non
obſtantibus. lib. 3. vbi egregie declarat Abb. in c. con
queſtus, numero 3. de foro competen. Felinus & Be-
roius in cap. licet cauſam, de probat. ille num. 11. iſte
num. 26. Angel. Aret. in §. quadrupli, num. 48. Inſtitu.
de actio. Dec. conſi. 303. num. 1. in fi. & conſi. 663. nu.
1. Socinus iun. conſ. 146. num. 3. lib. 1. Bello. conſil. 11.
num. 2. & Beroius conſi. 49. num. 9. lib. 3. Scribunt &
relati interpretes, ex illa libelli concluſione, qua pe-
titur non turbari atque moleſtari, cenſeri motum
hoc interdictum. Illud etiam hic non prætereo, quod
ſi quis agens hoc iudicio pro incorporalibus aſſerat
ſe in poſſeſſione turbari, tamen libellus ſuſtinetur,
ita Abbas in c. conqueſtus, nu. 5. & ibi Marian. Soci.
nu. 9. de foro compe. Omnium melius libellum in hoc
iudicio formari docuit Prac. Papien. in forma libel-
li, pro turbata poſſeſ. & Angel. Aret. in §. quadrupli,
nu. 48. Inſtit. de actio. & ibidem clarius, num. 52. His
accedunt Ioan. a Platea in §. retinendæ, col. 3. verſic.
ad quartum. Inſti. de interd. & Rebuff. in comment.
ad Reg. conſtitu. Galiæ, to. 3. tit. de materijs poſſeſ.
articu. 1. gl. 1. num. 15. qui addit, peti debere oblata
456 reſtitui, & † ſatiſdari de non turbando in poſterum,
etſi in Gallia non ſeruetur, & in ſententia ita pari-
ter erit pronunciandum, vt a turbatione in futurum
deſiſtat? non enim ſufficit reſtitui, quia turbando
opus eſt noua actione & interdictio, ita Oria. in tract.
de arbit. par. vlti. quæſt. 41. nu. 87. Præterea illam ſa-
tiſdationem eſſe petendam cenſuit & Orian. in rub.
de cauſa poſſeſs. & prop. col. 7. verſicu. ſecunda con-
cluſio, & Practic. Papien. in forma libelli, pro turba-
ta poſs. in verbo, ad ceſſandum. nu. 1.
457 QVAERO quinquageſimonono, an † neceſſe
ſit exprimere in libello poſſeſſionis qualitatem, an. ſ.
poſſideat ciuiliter & naturaliter? Bar. in l. 1. §. interdi
ctum, nu. 6. ff. vti poſſid. docuit neceſſe non eſſe, ſuffi-
cit enim quod dicat ſe poſſidere: quemadmodum in
ſimili in rei vendicatione dicimus ſufficere, ſi ſimpli
citer aſſerit ſe dominum, l. ſi mater. §. eamdem, & l.
& an eamdem. § actiones. ff. de excep. rei iud.
458 Declaratur nõ procedere cum aduerſarij † inter-
eſt, quomodo poſſideat, vt quia inquit aduerſarius, ſe
eſſe fructuarium, vel proprietarium, & ob id velle vel
ſolæ

Digitized by Google

ſolæ ciuilis vel ſolæ naturalis poſſeſsionis defenſionē
aſſumere, tunc enim actor declarare debet, vt aduer-
ſarius iſte deliberare poſsit, an velit cedere, vel con-
tendere, & hoc facere cogitur, ſi hoc ab aduerſario
petitum fuit, l. vltim. C. de anna. except. & conferunt
quæ in ſimili late ſcribit Iaſ. in l. vniuerſa. num. 3. 4. C.
de precib. Impe. offeren.

459 QVAERO ſexageſimo, an † tempus & locus
turbationis libello inſeri debeat? Duos caſus diſtin-
guit Bar. in l. 1. §. interdictum, nu. 7. ff. vti poſſid. Bald.
conſ. 447. In puncto proponitur quod Titius, col. 2. &
conſ. 489. in cauſa vertēte. col. 1. lib. 3. & Angel. Aret.
in §. quadrupli, num. 49. verſ. item dixi de præſenti. In
ſti. de act. Practic. Papienſ. in forma libelli, pro turba-
ta poſſ. in gl. in verbo, de anno. &c.

Primus caſus eſt, cum nullus turbatoris dolus ar-
guitur: tunc neceſſe non eſt exprimere locum & tem
pus. Ea eſt ratio, quod ciuiliter agitur, & in ciuili actio
ne cautum non reperitur, quod in libello dies & locus
exprimi debeat, l. 1. in princip. vbi glo. ff. de eden. & l.
teſtium. C. de teſt.

460 Secundus eſt caſus, cum dolus turbantis † argui-
tur: tūc tempus & locus exprimi debet: ita Bar. & An
gel. & Pract. Papien. præcitatis in locis, atque ita hoc
caſu loqui intelligo Bald. in l. vnica, in fin. C. vbi de
poſſeſ. agi oportet. & Marian. Socin. ſen. in cap. ſane,
num. 4. verſi. tertia declaratio. de foro compet. quo-
rum doctrinam retuli ſupra quæſtio. 52. Ea eſt ratio,
quod hoc crimen eſt, in quo vagari non licet. l. Præ-
tor edixit. ff. de iniur. l. itaque. ff. de dol. & clare in his
interdictis probat l. 1. §. rectiſſime. ff. de vi & vi arm.
vbi ita in interdicto, Vnde vi, a I. C. rñſum fuit, ꝙ la-
tius exxplicaui in commen. de recuper. poſſ. remed. 1.
quæſtio. 40. His accedit text. c. tuæ, de procur. quem
citauit Barto. & doctrina Ioan. And. in c. qualiter &
quando, de accuſ. Eamdem ſententiam probarunt
Rom. conſ. 191. ſpectabilis domine. nu. 2. Felin. in c. li
cet cauſam. nu. 11. de prob. in fi. & Gom. Inſtit. de act.
in princ. nu. 44. Verum aduerſus hanc ſententiam ad-
uerſari videntur permulta, relata a Rom. d. conſ. 191.
ſpectabilis. quibus ille & docte & ſubtiliter ſatisfacit.
Reliqua quę huc pertinent, ſcripſi in d. q. 40. ad quam
lectorem allegandum duximus.

461 QVAERO ſexageſimoprimo, an † turbatio-
nis modus in libello exprimi, atque narrari debeat?
Duo caſus diſtingui atque cōſtitui ſolent? Primus eſt,
cum nullus turbatoris dolus arguitur, tunc neceſſe nō
eſt exprimere hunc turbationis modum, ſiquidem ceſ
ſat hoc caſu pęna, ob quam turbationis qualitas cogni
ta eſſe debet iudici: qui deinde pro delicti menſura
pęnam indicat, c. non afferamus, 24. q. 1.

Declaratur tamen primo hic caſus, vt non proce-
462 dat, ſi contingit † expreſſam fuiſſe qualitatem illam
tunc probari illa debet, ita Barto. in d. l. 1. §. quod ait,
num. 8. ff. vti poſſid. Bald. in diſput. Accuſatus de vi
turba. col. penult. verſi. & nota quod Alex. ad Bart. in
d. §. interdictum, nu. 8. in verbo, item quæro. & Petr.
Rebuff. in commen. ad Reg. conſtitut. Galliæ, tom.
3. tit. de materijs poſſeſ. artic. 1. gl. 2. nu. 39. ex text. c.
conqueſtus, de for. comp.

463 Declaratur ſecundo † non procedere, cum peti-
tum fuit a reo conuento declarari turbationis modū.
ita Inno. in c. licet cauſam, de prob. & Bald. in l. ordi-
narij. num. 12. verſi. tu dic. C. de rei vend. & in c. licet
cauſam. num. 38. de probat. & in l. ab Anaſtaſio. in fi.
mand. & in diſput. Accuſatus de vi turb. colum. pen.
verſic. & nota quod.

464 Secundus eſt caſus, cum † turbatoris dolus argui-
tur, tunc opus eſt turbationis qualitatem narrare. Ea
eſt ratio, tum vt ſciat turbator ſe ipſum defendere:
quod facere ita recte non poſſet, niſi aperte & diſtin-
cte turbationis qualitas narrata fuiſſet: tum etiam vt
poſſit iudex pro qualitate facinoris iuſtas pœnas (vt
iam dixi) indicere. Quam quidem ſententiam proba
465 runt † Bar. in l. 1. §. interdum. nu. 8. ff. vti poſſid. In-
noc. in c. licet cauſam. & ibid. Bal. num. 38. de probat.
qui etſi ſimpliciter loquantur, hoc tamen in caſu ſunt
intelligendi, ita enim Francus in cap. veniens, in fin.
de pręſcript. Hoc idem clarius ſcripſit Bald. in l. ordi
narij, num. 12. ad fin. C. de rei vend. & in diſput. Ac-
cuſatus de vi turbatiua. col. vlt. Aret. in §. quadrupli.
nu. 49. verſi. idem dixi in libello. Inſtit. de actio. & Fe
lin. in d. c. licet cauſam, num. 11. Cum iure communi
466 conuenit ſtatutum † Brixiæ 153. in crimin. ſub rub.
de modo & forma procedendi in crimine inquieta-
tionis, &c. in verſi. quam querelam.

467 QVÆRO ſexageſimoſecundo, quot † modis
poſſit conſiderari poſſeſſionis turbatio? Et vere dicen
dū eſt varijs modis, vix enim cōprehendi poſſunt, cū
plura ſint negotia, quam vocabula, l. ſi quis in fundi
vocabulo, de leg. primo, & interrogatus reſpōdit Bar
tol. conſil. 112. quidam accuſatus, num. 1. lib. 1. turba-
tionem eſſe quamdam ſpeciem delicti habentem plu-
res differentias. Includit enim io ſe moleſtiam & im-
pedimentum in re. d. §. retinendæ. Inſtit. de interdict.
Quocirca Petrus Rebuffus, in comment. ad Regias
conſtitu. Galliæ, tom. 3. tit. de materijs poſſeſſorijs, ar
tic. 1. gl. 2. duos & viginti turbationis modos recen-
ſet. Illos ego percurram, & aliqua pro mea mediocri
tate adijciam non inutilia, nec contemnēda. Turba-
tio itaque fit modo in iudicio, modo extra iudicium.

468 Primo, in iudicio is † turbare dicitur, qui negat
aduerſarium ſuum poſsidere, aſſerens ſe ſolum poſſeſ
ſorem eſſe. l. 1. §. ſed etſi inter, ff. vti poſsid. ibi, alter ſe
magis poſsidere affirmat, ita ſenſerunt glo. l. extat, ff.
quod met. cauſ. Bar. in l. ſi prius. 5. oppoſi. de oper. no-
ui nuncia. Bald. in l. ordinarij, nu. 12. C. de rei vend. &
Afflict. deciſ. 394. in ſecundo dubio, qui ita per ſentē-
tiam Regiam iudicatum fuiſſe aſſerit, & hoc ſecutus
eſt Rebuff. loco iam citao, num. 3. Quibus accedunt
Corn. conſ. 113. nu. 1. lib. 1, conſ. 100. nu. 2. lib. 2. conſ.
172. nu. 2. lib. 3. conſ. 91. nu. 16. & conſ. 280. nu. 2. lib.
4. & Alexand. conſi. 73. nu. 1. lib. 3. & conſi. 54. ad fin.
469 lib. 5. † Ea eſt ratio, qđ per negationem res dubia ef
ficitur, l. vlt. C. quibus ad liber. proclam. non licet, &
turbare, metaphorice eſt obſcurum facere, an agens
poſsideat, ita egregie ſcripſit Bal. in d. diſp. Accuſatus
de vi turb. col. 1. verſi. in contrariū. Confert quod ſcri
ptum reliquit Specul. tit. de locato, §. nunc aliqua, ver
ſic. ſexageſimoquinto, & ibidem Bald. in addit. in ver
bo, ſi emphyteuta, per emphyteutam expelli poſsit, ſi
negat domino poſseſsionem, cum ex ea negatione poſ
ſeſsionē interuertere, & ea male vti credatur, & ſcri-
bit Boer. in conſuet. Biturig. ti. de conſuet, feud. §. 13.
ad finem. Ceterum ab hac ſentētia diſſentit Abbas in
c. audita, nu. 8. de reſtit. ſpol. dum contendit, non infer
ri turbationem, cum quis in iudicio experitur: nam
verius ius ſuū tueri videtur, qua de re diximus ſupra
470 q. 42. Extenditur vt procedat etiam, cum † bona fi-
de negat illum poſsidere, adhuc turbare dicitur, ita
Felin. in c. licet cauſam, nu. 12. de reſtit. ſpol. & cap.
cum ad ſedem, de reſtit. ſpol.

471 Declaratur primo relatus † turbationis modus, vt
procedat, cum quis negat aduerſarium poſsidere, &
ſe ſolum poſsidere: ſecus ſi ſimpliciter negat illū poſſi
dere, quia tunc daretur interdictum, ita cenſuit gloſ.
l. 1. §. huius, in verbo, affirmat, ff. vt poſsid. & ſcribunt
Innoc. in c. 2. colum. ſecunda. in fi. de reſtit. in integr.

Bal.in l.ordinarij,nu.12.C.de rei vend.& in l.non abs
re,col.1.C.vnde vi.Afflict.d.deciſ.394.nu.7. Alexan.
conſi.88.num.31.lib.5.Socin.ſen.conſi.59.ad fi.lib.4.
Ruin.conſi.53.nume.2.lib.6.Iaſ.in l.ſi priuſquam,nu-
me.22.de oper.no.nun. Hoz.conſi.86.nu.2. Par.con-
ſil.126.nu.5.lib.4.Bell.conſi.11.nu.11.& Marc. An-
gellelus Peruſ.& inter conſilia crim.diuerſorum,con-
ſil.47.num.7.& conſi.48.num.7.lib.2.quocirca intel-
ligimus erraſſe Bal.in c.licet cauſam, num.32.de pro-
ba.qui aliter ſenſit.

472 Declaratur ſecundo, vt non † procedat,cum reus
reſpondendo libello actoris, ſolum negat narrata, vt
narrantur: nam ex hac negatione turbatio non cenſe-
tur illata,ita declarauit Angel. Aretin.in §.æque, nu-
me.10. Inſtit. de actio. & ibi Iaſ.nu.35.idem affirma-
uit,etſi idem Iaſ.in l.ſi priuſquam, nume.23.de oper.
no.nunc.diſſentiat.

473 Declaratur tertio, vt hoc procedat, † cum ciuili-
ter agitur: nam tunc illa rei conuēti negatio, actorem
poſſidere,& illa aſſertio,ſe poſſidere, ſufficit,ſecus cū
criminaliter agitur, tunc nō ſufficit ſola negatio,cum
ea aſſertione, quod ipſe ſolus poſſidet: ita Corneus in
l.ſi priuſquam, numero 9.de oper. no. nunc. atque ita
conſuluit Collegium Florentinum, teſte Bertach. in
ſuo reper.in verbo,turbare, & ſequitur Rebuſ.præci-
tato loco, num.9.

Declaratur quarto non procedere, cum quis iudi-
cialiter proteſtetur,ſine cauſa tamen iuſta contra poſ-
ſeſſorem, tunc illa turbationem non infert. Bal.conſi.
447.in puncto, colum.1.lib.3.

474 Secundo iudicialiter † turbat, qui alterius poſſeſ-
ſionem ingreditur ex decreto iudicis inualido, cum is
ingrediens ſcit,vel ratione naturali ſcire poteſt decre-
tum eſſe inualidum, vt quia conceſſum fuit parte non
citata. Ita ſcriptum reliquit Bald.in ſua diſput.Accu-
ſatus de vi turbatiua,col.antepen.verſic.tertio quæri-
tur,ſenſit Bero.conſi.45.nume.6.lib.3. Cum vero in-
grediens ignorat decreti inualiditatem; vt quia ciuilis
ratio inualidum reddit, vel alia exſtat probabilis igno
rantiæ cauſa: tunc is turbare non dicitur, maxime in
minoribus, ruſticis, & mulieribus: ita precitato loco
Bal. qui ob id ait, hos excuſari a pęna ſtatuti punien-
tis turbantem aliquem in ſua poſſeſſione, quod decla-
rabimus infra. Et hoc annotandum eſt ad declaratio-
nem ſtatuti Papiæ 31. in criminal.ſub rub.de pœna il-
lius,qui violentiam alicui fecerit in eius poſſeſſ.& alia
ſtatuta illi ſimilia.

475 Tertiò iudicialiter turbat, † qui a iudice ſeque-
ſtrum obtinet,quo alterius poſſeſſio ſub illo ſequeſtro
fit. Ita docuit Felin.in cap.licet cauſam, nume.11.de
prob.& reſponderunt Rim.conſ.341.num.1.lib.2.&
Pariſ. conſil.126.nu.5.lib.4.ex ſententia Anch.conſi.
248.ad prædicta, qui reſpondit ſpoliationem (quod
fortius eſt) inferri ex ſequeſtro iudicis incompetentis.

476 Quartò turbare dicitur † colonus (vt de extraiu-
diciali turbatione dicamus)dominum,cum alteri tra-
dit fructos, vel penſionem, vel quando alteri trade-
re hæc promittit contra ipſius domini voluntatem, l.
quamuis.§.1.ff.de acquir. poſſeſſ. Bal.in l.cum nemo,
col.2.num.5.C.de acquir.poſſeſſ. Felin.in c.licet cau-
ſam, nu.11.de prob. idem affirmans quando non vult
reſtituere poſſeſſionem, quod etiam ſcripſit Reb. in
comment.ad conſtit.Reg.Galliæ,tom.3.tit.de mate-
rijs poſſeſſ.art.1.glo.2.nu.7. Illud tamen quod dixi il-
lum turbare,qui negat penſionem ſoluere, verum eſſe
credo: nam Io.Faber,in †.retinēdæ,nu.18.verſ.quid
477 dicendum.Inſtit.de interd.inquit, † ceſſationem nō
inducere turbationem, ita vt locus huic interdicto ſit,
ſiue modo ſimpliciter is penſionarius ceſſet ſoluere,
ſiue neget ſoluere. Ego Ioan. Fabr. ſequor. Quod au-
tem ſola ceſſatio turbationem nō inferat,multis a Fa-
bro egregie perpenſis probatur,ac primo; Hoc inter-
dictum vim inquietatiuam requirit, l.1.in princip.ibi,
vim fieri veto.ff.vti poſſeſs.ſed vis non fit ſine contra-
dictione facti vel verbi, vt hoc caſu, cum ſola ceſſatio
cōtradictionem non inferat, nō ergo interdictum hoc
redditur. Præterea & ſecundo, hoc interdictum de-
478 ſcendit ex delicto, l.vlt.ff.de interdictis. At † actio-
nes quæ ex delicto deſcendunt, & factum requirunt,
non concedūtur ex eo quod non fit quod fieri debuit,
l.ſi cuius.§.denique.ff.de vſufruct.non ergo hoc inter-
dictum conceditur ex ceſſatione, quæ nullum in ſe fa-
479 ctum habet. Tertio accedit hæc ratio, † ceſſatio ſim-
plex moram non cauſat, niſi adſit interpellatio, vel
quid aliud, quod interpellationis vim obtinear, l.mo-
ra.ff.de vſu. ergo multo minus ceſsatio vim, quæ re-
quirit factum,inducit, cauſatque,cum præſertim eue-
nire poſſit, quod ob iuſtam cauſam & impedimētum,
vel ob inopiam ceſsauit: atque ita vim non commit-
tit, l.veteres, cum ſequen. ff. de itin. actuque priu.ce-
tera quæ a Fabro adferuntur, de induſtria prætereo.
Quod autem ſcribit Io.Faber,turbationem inquieta-
tiuam non inferri ex ceſsatione cum negatione ſolu-
tionis, ita quod locus eſse poſſit huic interdicto, ſed
potius inferri vim expulſiuam, cuius cauſa redditur
interdictum, Vnde vi, recte dictum opinor. Quod
equidem confirmatur authoritate atque doctrina Spe
cul.tit.de reſtitut.ſpolia.§.ſecundo, numero ſeptimo,
480 dum ſcriptum reliquit, illum † ſpoliatum, non au-
tem turbatum cenſeri, qui dum petit ſibi ſolui pen-
ſionem caponum, quos ruſticus ſoluere conſueuit, is
negat velle ſoluere. Et inquit huic eſse ſimile, quod
dicitur; ſi habeo ciuilem poſseſſionem, quam ani-
mo retineo, & veniens non admittor, ſtatim per con-
tradictionem coloni amitto illam poſseſſionem ciui-
lem, & ſcripſi in tracta.de recup.poſseſs.remed.1.nu-
me.148. illum ſpoliari, cum veniens ad poſseſſionem
non admittitur. Hæc vera eſse intelligit Ioan.Fab.d.
§.retinendæ,nu.18.verſi.ſed ſi tertius,procedere, cum
is qui negat ſoluere, eſset ipſe principalis debitor, qui
ius ſibi eſse aſsereret: ſecus cum tertius aſserit ſibi pen
ſionem deberi: nam tunc is tertius turbare dicitur,&
ob id contra interdictum redderetur, ita ſcribit Io-
an. Faber, quod ſentit & Specul. dicto §.2. numero
ſexto, ad fi.

481 Quinto is poſseſsorem turbat, † qui illius fundum
alteri locauit: ita reſpondit Pariſ.conſil.126.nume.5.
lib.4.ita etiam cum iam exiſtens in poſseſſione,vt co-
lonus alicuius ab altero conducit. Nam & tunc tur-
bare dicitur, ſi modo poſseſsor impeditur vti re ſua,
ita Alex.conſi.80.num.9.lib.2.& ſuperiore caſu vno
verbo admonui. Et ſi criminaliter hoc caſu ageretur,
duplici pœna hic turbator puniretur,pœna l.legis Iu-
liæ,de vi.& pœna criminis ſtellionatus,cuius memini
in tract.de arbit.iud.lib.2.caſu 381.num.10.Ita Papię
puniretur pœna ſtatuti 31.in crimin.ſub rubr.de pęna
illius qui violentiam,&c.& ſtatuti 33.ſub rubr.de pę-
na coloni inquilini conductoris,&c.

482 Sexto recipiens † fructus rei meæ, etiam per vim
me abſente,turbare dicitur, & non ſpoliare: ita Bal.in
l.poſt ſentētiam,nu.7.C.de ſent.& interloc. omn.iud.
Guido Papæ,q.62.nu.1.Fel.in d.c.licet cauſam,n.11.
de prob.Rim.conſ.340.n.1.lib.2.& Rebuff.in comm.
ad Reg.conſt.Galliæ,to.3.tit.de mater.poſs. art.1.gl.
2.num.8.Quocirca reſpondit Bero.in conſil.150.nu.
67.lib.2.interdictum hoc reddi contra hæredes uſu-
fructuarij percipientes fructus ipſo uſufructuario de-
functo,idem Bero.in conſ.142.num,6.in fi.eo.lib.2.

Septimo

rius vendit & alteri tradit, ita gloſ. 2. & ibi Bart. in l. ſi duo. ff. vti poſsid. & glo. penult. in l. male agitur, C. de præſcript. 30. vel 40. annor. & ſcribit Rebuff. ſupra in glo. 2. nu. 21.

483 Septimo † auferens de re mea, me turbare dicitur l. ſi duo, §. item videamus ſi actor, ff. vti poſſid. Inno. in d. c. licet cauſam, col. 3. nu. 12. de prob. Rebuff. in præcitata glo. 2. num. 9.

484 Octauo aſſerens † ſe habere ius, vel ſeruitutem in re mea, me turbare dicitur: ita Bar. in l. Mæuius, §. fundo, nu. 6. de leg. 2. & Rebuff. d. gl. 2. num. 10. Ratio eſt, quia res nõ eſt mihi libera, l. 1. §. hoc interdictum, vbi Bart. & l. ſi duo, §. ſi vicinus. ff. vti poſs. & in l. ſicuti. §. Ariſto, vbi gl. ff. ſi ſeru. vend.

485 Nono impediens † me vti ſeruitute fundi, turbare me dicitur in illa fundi poſſeſſione, d. l. ſicuti, §. Ariſto. ff. ſi ſeruit. vendic. Bart. in dicta l. 1. §. hoc interdictum, colum. ſecunda, ff. vti poſſid. & glo. in l. vnica. C. eodẽ. Quod intelligit Rebuff. in d. glo. 2. numero 12. procedere, cum ſeruitus habet cauſam continuam, alioqui contra.

486 Decimo impediens † arare, vel colere fundũ, vel fructus è fundo percipere, turbare dicitur, l. vim facit, §. 1. ff. de vi & vi ar. l. ſi duo, §. item videamus, in fine, ff. vti poſſid. gl. in d. l. vnica, C. eo. Bal. conſil. 446. ſciendum, col. 1. li. 3. quod placuit & Rebuff. d. gl. 2. nu. 13. His addo Corn. conſil. 100. nu. 2. lib. 2. & Lanfr. Ori. in rub. de cauſ. poſs. & proprie. col. 2. verſi. vnde cum poſſeſſio. & gl. in l. 3. C. ſi reg. vbi Bar. Pract. Papieſ. in forma libelli, pro poſs. turb. in verbo præſentialiter, nu. 3.

487 Vndecimò turbare † is dicitur, qui prohibet me re mea vti, d. l. ſi duo, vbi gl. ff. vti poſſid. & gl. l. ſicuti, §. Ariſto. ff. ſi ſeruit. vend. & Bart. in l. 1. §. hoc interdictum, col. 2. ff. vti poſſid. Quare turbatur is, qui per literas etiam iudiciarias impeditur, ne ſua poſſeſſione vtatur: ita Innoc. in c. licet, col. 3. nu. 13. de prob. Rebuff. in d. glo. 2. nu. 14.

488 Duodecimò † turbat, qui minas colonis infert, & illi metu territi non audent colere fundum: ita Bal. in diſput. Accuſatus de vi turb. col. 1. verſi. ſed minando. Pract. Papienſ. vbi ſupra num. 3.

489 Decimotertiò turbat is, † qui ſepem facit vel murum, vel ſi foſſam fodit, ne per fundum ita faciam, ita ſcriptum reliquit Guido Papæ, in ſtatuto, ſi quis per literas, in verbo, vel quaſi, verſ. vlterius etiam quæro, & tradit Franc. de Marchis quæſt. 199. n. 1. par. 1. & quæſtio. 661. par. 2. His autem caſibus licet ſepem frangere, vel foſſam replere, atque operire ad tuendam quaſi poſſeſſionem, quod annotarunt Innoc. & alij in c. 1. de immun. eccl. &, in l. ſi alius, §. belliſſime, & in l. vlt. §. ſi ad ianuam, ff. quod vi aut clam. Bart. in d. l. 1. §. interdictum, col. 2. nume. 8. ff. vti poſſid. & Rebuff. d. gloſ. 2. num. 15. 16.

490 Decimoquartò ſi † intrat poſſeſsionem rei meæ tamquam in rem ſuam, me inuito. l. diuus. ff. de ſeruit. ruſt. prædio. ita reſponderunt Bar. d. conſ. 112. quidã, num. 2. Bal. conſ. 446. ſciendum eſt quod quis, in princip. lib. 3. Corn. conſ. 94. nume. 8. lib. 3. quos ſecutus eſt Rebuff. in præcitata glo. 2. nume. 19. quibus accedunt Corn. conſ. 91. num. 16. & conſ. 280. nu. 2. lib. 4. Riminal. conſ. 340. num. 1. lib. 2. Addit etiam Rebuffus hoc procedere, etiam ſi dominus eſſet extra rem illam, l. 1. vbi glo. & Bal. C. vbi de poſſeſſ. agi oport. Alexand. ad Bar. in l. ſi de fundo, ff. de vi & vi arm. confert l. ſeruus, C. quod cũ eo. Quod intelligit ipſe Rebuffus, hoc maxime procedere, ſi poſt prohibitionem domini quis ingrediatur: nam tunc etiam iniuriarum tenetur, l. iniuriarum, in fi. ff. de iniur. glo. l. diuus, niſi ingrediens proteſtaretur, ſe non ingredi animo occupandi eam de nouo; ſed animo ſuam confirmãdi. Flo. ia in l. quidquid, ff. commun. præd. Quæ quidem proteſtatio magnam habet vtilitatem, vt ait Rebuff.

491 Decimoquintò, † turbare is dicitur, qui rem alterius vendit & alteri tradit, ita gloſ. 2. & ibi Bart. in l. ſi duo. ff. vti poſsid. & glo. penult. in l. male agitur, C. de præſcript. 30. vel 40. annor. & ſcribit Rebuff. ſupra in glo. 2. nu. 21.

492 Decimoſextò, ſi quis † prohibet me in meo ædificare, me turbare dicitur, d. l. ſi duo, §. hoc interdictum, ff. vti poſsid. & Rebuff. in d. glo. 2. nu. 22.

493 Decimoſeptimò, turbare † is me dicitur, qui in meo fundo me ibidem exiſtente aut ſerit, aut colit, l. vim facit, ff. de vi & vi arm. glo. vlt. §. quorum, Inſtit. de interd. Alexand. conſilio 133. num. 7. lib. 1. Rebuff. in d. glo. a numero 23. quibus addo Socinum iun. conſilio 146. numero 20. libro 1. & Plotum in l. ſi quãdo, num. 823. C. vnde vi. Ceterum ab hac ſententia diſſentire videtur Gulielm. Peruſ. inter conſilia criminalia diuerſ. conſ. 37. nume. 4. libro 4. dum reſpondit, colere fundum, vites putare, & his ſimilia, non eſſe de genere prohibitorum, & ob id ex eis non inferri turbationẽ, idem reſpondit Carald. in eiſdem conſilijs, conſil. 58. in fi. lib. 1. vbi ait ita etiam ſenſiſſe Bal. Credo horum doctrinam procedere, cum hic qui vites putauit, vel fundum coluit, ignorauit poſſeſſorem fundi, & alia non extat coniectura qua conijci poſsit hunc non habuiſſe animum turbandi.

494 Decimooctauò, is † turbat poſſeſſorem fundi, qui eo inconſulto in fundo illo arbores plantat. Cæpol. cõſil. 3. col. 1. verſ. de ſecundo, in crim. ita econtra dicere de eo poſſumus, qui e fundo arbores euellit.

495 Decimononò, is turbat † fundi poſſeſſorem, qui arbores in fundo incidit, vel colonum, ne incidat, impedit, l. nam & ſi ramos, ff. quod vi aut clam, Bal. conſil 446. ſciendum eſt, quod quis, col. 1. verſ. item quia & arbores, lib. 3. Rebuffus, in d. glo. 2. nu. 24. qui ſubijcit ex Bal. in l. cum nemo, C. de acq. poſs. illum turbare qui penſionem alteri ſoluit, quod ſupra retulimus.

496 Vigeſimò, turbare † is me dicitur in quaſi poſſeſſione eligendi, vel præſentandi, qui me inconſultò eligit vel præſentat, vt docuit Innoc. in c. audita, col. 1. de reſtit. ſpol. Idem ſi recipere voluit inſtitutum ab altero, ita idem Innoc. in c. cum Eccleſia Vulterana, de elect. Verum Rebuff. in præcitato loco, nu. 27. ſcribit, in Gallia non eſſe vſu receptum, vt agatur contra præſentantem, eligentem, vel conferentem, aut inſtituentem, ſed contra inſtitutum. & prouiſum ab alio.

497 Vigeſimoprimò, in † corporalibus turbare is dicitur, quando quis cenſum, vel vectigal, vel reditus mihi pendi prohibet, vel ſi curat muliones alio tranſire, ne pedagium hic pro more ſoluant. Ita Dd. in c. querelã, de electio. Guido Papæ, in d. ſtatuto, ſi quis per literas, in verbo, quaſi, verſic. qualiter fiat turbatio. Ioan. Faber, in §. retinendæ, num. 14. Inſtitu. de interdict. Maſſue. in ſua praxi, tit. de interdict. §. item ſi dominus, numero 66. quos ſecutus eſt Rebuff. in d. glo. 2. num. 28. quibus accedit Spec. in tit. de reſtit. ſpol. §. 2. nu. 6. qui ſubijcit, idem eſſe cum aliter impedit me mea iuriſdictione vti.

498 Vigeſimoſecundò is † me turbat, qui ſe mihi opponit: Ita Ioan. Faber, in l. vnica, col. 3. verſic. ſed quæritur, C. vti poſſid. Aufr. in ſtylo parlamenti, parte prima tit. de cauſa nouit. §. item vbi commiſſarius, Rebuff. in d. glo. 2. num. 29. nam qui contra me eſt, me turbare dicitur.

499 Vigeſimotertiò is † me turbat, qui agricolas in poſſeſsionem rei meæ tanquam rei ſuæ inducit. Alex. ad Bar. in l. in rem, §. tignum, ff. de rei vend. vbi etiam glo. & Rebuff. in d. glo. 2. num. 30.

500 Vigeſimoquartò, qui † me ignorante & abſente ſciens ingreditur rei meæ poſſeſsionem, turbare me dicitur: quia in mea ciuili poſſeſsione, quam animo

retineo,me impedit,l.clam poſſidere, §.qui ad nundi-
nas,de acquir.poſs.atque ita cenſuit Rebuff.in d.gloſ.
a.num.31.

501 Vigeſimoquintò, ſi quibuſdam † ſpecialiter data
eſt facultas vendendi vinum,carnes, coquendi panē,
vel quid aliud agendi,ſi alius vendit in eius damnum,
hos turbare dicitur:ita DD.in cap.ſignificante,de ap
pel.Ripa in c.cum eccleſ.Sutrina, nu.46. de cau.poſs.
& propr.Rebuff.in d.glo.a.nu.32. ſed præter Ripam
ad rem magis confert quod ſcribit Iaſ. conſ.161. col.
2.libro 2. conceſſione fieri poſſe vt quis victualia ſolus
in loco vendat. & ſimile de piſcatione reſponderunt
Dec.conſ.271.num.11.& Ruin.conſ.28.29.30.libro
1.Rol.conſ.5.num.70.lib.1. Qui ergo & ipſe vendit,
illum turbat.

502 Vigeſimoſextò, ſi quis † delet arma, vel inſignia
alterius,eum turbare dicitur.Fel.in c. tertio loco, col.
1.de prob.Rebuff.in d.gl.2.nu.33. & puniuntur ij de-
lentes,quemadmodum ſcripſi in comm.de arbit.iudi.
lib.2.caſu 281.

503 Vigeſimoſeptimò,† turbatio fieri dicitur per quā-
cumque moleſtiam & impedimentum. §.retinendæ,
Inſti.de interd.Bar.in d.conſ.112.nu.2. Pract.Papieſ.
in forma libelli,pro turb.poſs. in verb. ac præſentiali-
ter turbat.Guido Papæ,cōl.62.primo dubio,Rebuff.
in d.gl.2.num.36.

504 Vigeſimooctauò, ac † nunc vltimo, turbare is di-
citur,qui reſiſtit poſſeſſori.Bal.in l.1.in princ.C.de te-
ſtibus,Alexan.ad Bart.in l.amplius,in verbo,quæſtio-
nem.ff.rem ratam habe.& Rebuff.in d.gloſ.2. nu.36.
Alia paſſim pro varietate factorū obſeruabit diligens
505 lector.ſunt obſeruandi hi turbationis modi ad † in-
terpretationem ſtatuti Papien.31.ſub rub.de pœna il-
lius qui violen.alicui fecerit in eius poſs.vbi punit tur-
bationem qualitercumque factam intelligitur turba-
tio relatis modis, dummodo fuerit doloſa, vt infra q.
69.dicemus.

506 QVAERO ſexageſimotertiò,an ſit opus † acto
rem in libello exprimere & clare petere modum deſi-
ſtendi a turbatione? Et opus non eſſe docuit Bart.in l.
1.§.interdictum,nu.9.vti poſſid.illum ſecuti ſunt Hor
man.Decius in l.naturaliter, §.nihil commune, nume-
ro 70.de acquir.poſs.& ibidem Fab.nume.90. qui de-
clarat,& cum eo dicemus infra quęſt.vlt. Ea eſt ratio,
quod ad iudicem hoc ſpectat, non autem ad ipſū acto-
rem,qui ob id neceſſe non habet declarare,iuxta l.vbi
autem,§.qui illud,de verbor.oblig. Non negat tamen
Bart.quin actor poſſit, ſi vult declarare, quemadmo-
dum eo in caſu,cum quis ciuilem poſſeſſionē obtinet,
& per naturalem turbatur in ea ciuili, petere poterit,
vt deſiſtat aduerſarius ab ea moleſtia, & naturalem re
ſtituat:Hoc enim modo iudicium hoc,vt mixtum, v-
trumque continet: nempe reſtitutionem quoad natu-
ralem,& deſiſti a turbatione,quo ad ciuilem qua de re
fuſius diximus ſupra quæſtione 2. & ſtatim aliqua ſu-
bijciam.

507 QVAERO ſexageſimoquartò,an hoc † inter-
dictū cumulari poſſit cum interdicto,Vnde vi,vel alio
remedio recuperandæ poſſeſſionis? Duo caſus conſti-
tuendi ſunt. Primus eſt, cum agitur de vna ſola poſſeſ
ſione, atque ita ſolo reſpectu vnius poſſeſſionis: tunc
non admittitur cumulatio: ita ſenſit Bald. in l. incen-
ti,q.11.num.17.C.de interd.& clarius Rom.in l.natu
raliter,§.nihil commune,num.14. verſ.aliquando cu-
mulatur,de acqu.poſs.Berous conſil.51. numero 2.li-
bro 3.Ea eſt ratio,quod hoc interdictum præſupponit
agentem poſſidere:illud vero recuperandæ,poſſeſſio-
ne carere. Secundus eſt caſus, cum agitur reſpectu di-
uerſæ poſſeſſionis, tunc cumulari poſſe affirmarunt
Caſtrenſ.in conſ.234.in cauſa appellationis colum.2.
verſic.ſed ſuſtinendo,libro ſecundo,& Tiraq.in tract.
le mort ſaiſit le vif,par.6.declarat.1.quibus accedunt
Cale.conſil.76.num.3.& Pariſ.conſil.126.nu.13.lib.
4.& idem Pariſ.in c.veniens, num.19. de præſcr.qui
loquitur cum a diuerſis perſonis hæc remedia mouen
tur. Ego intelligo a diuerſis perſonis ob diuerſas poſ-
ſeſſiones,ſenſit & Grat.conſ.50.nu.14. lib.1.quorum
vera ſententia,vel ex eo probatur,quod duæ ſunt poſ-
ſeſſiones,vna naturalis,altera ciuilis, quæ quidē apud
diuerſos eſſe poſſunt,l.ſi duo, in princ.ff.vti poſſid.qui
ergo naturali ſpoliatus fuit,cum ciuilem retinuerit,a-
gere interdicto,Vnde vi,vel alio poteſt,nomine natu-
ralis amiſſæ,& Vti poſſidetis, pro ciuili retenta: ita e
contra. Hinc concludit Bald. in diſputat. Accuſatus
de vi turb. columna ſexta, verſic. veniamus igitur ad
508 ſolutionem, † accuſatum de vi turbatiua potuiſſe
conueniri interdicto, Vnde vi, cum lite pendente ſu-
per accuſatione turbationis ipſe accuſator, vel eius
procurator ad continuandam poſſeſſionem conſtitu-
509 tus expulſus fuit. An autem hoc † interdictum cumu
lari poſsit cum illo adipiſcendæ, diximus ſup.remed.
1.q.23.Qua autem forma pronunciandum ſit,cū vel
per modum reconuentionis,vel per modum exceptio
nis oppoſitum fuit remedium recuperandæ, dicemus
infra q.84.& 85.

510 QVAERO ſexageſimoquintò,† quid ſi inter-
dictum hoc in iudicio deductum ſuit, & pendente lite
ſuper eo is actor ſpoliatus ſit, & ſpoliatione facta age-
re cœpit iudicio recuperandę,quomodo cauſa tracta-
bitur atque definietur? Bal. in l.ſi de proprietate, nu-
mero 15.C.ſi a non compet.iud.docuit,nō eſſe locum
alicui interdicto recuperandæ: ſed ſolum concedi of-
ficium iudicis,pro reſtitutione poſſeſsionis, idque au-
thoritate Archid.in c.in primis 2.quæſtio.1.atque ita
deciſum fuiſſe in conſil.Neapol.author eſt Afflict. de-
ciſ.155.num.2.& deciſ.156.idem reſpondit Pariſ.cō-
ſil.126.nume.13. & dicemus inf.vlt.remed. Huc ſpe-
ctat quod reſpondit Guido Papæ conſ.148.nu.2. verſ.
primo, quod ſi Princeps delegat cauſam retinendæ
poſſeſsionis,non cenſetur delegaſſe cauſam recuperan
dæ,cum ad diuerſum tendant, conſerūt quæ dicemus
in ſeq.q.num.515.

511 QVAERO ſexageſimoſextò, an hoc † iudiciū
poſſeſſorium cum petitorio in vno eodemque libello
poſsit cumulari? Alta eſt & perdifficilis,ac etiam per-
plexa iuris quæſtio,quæ omniū ingenia exercuit, ego,
quo res clarius luceſcat,aliquot caſus ea ordine diſtin-
guam atque conſtituam, præmittamque generalem il
lam diſputationem, an abſolute petitorium iudicium
cum poſſeſſorio cumulari poſsit? Ad rem ergo noſtrā
veniamus.

512 Primus itaque eſt caſus, cum de poſſeſsione † rei
corporalis agitur,& actor primo petitorium,poſtmo-
dum poſſeſſorium proponit. Hoc caſu non concedi-
tur vtriuſque iudicij cumulatio,ita docuerunt Bar.in
l.naturaliter,§.nihil commune, numero 19. Alexand.
numero 72.Ripa numero 153.Corn.in 2.par.numero
90.Fern.capit.3.numero 16.ff.de acquiren.poſſeſs.&
Rub.numero 258.His accedunt Afflict.deciſi.155.nu
mero 5.& Bero.in c.in litteris,num.39. de reſtit.ſpol.
Quam ſane ſententiam iure ac ratione probari ſcri-
513 bunt:iure,ex † l.exitus,ff.de acquir.poſſeſ. quam ibi
Angel.ita redigit in compendium, poſſeſſorium reti-
nendæ prius terminari debere, ad hoc vt petitorium
intentari poſsit, & videri quis partibus actoris funga-
tur,Angel.probauit Afflic.d.deciſ.155.numero 5. Et
vere Vlpian.eo loci de interdicto,Vti poſsidetis,loqui
tur,quod illą verba [vter poſsideat] oſtēdunt. Verum
quod

quod hoc caſu potius loquatur Vlpianus, quam cum eodem tempore, & ab eodem vtrumque iudicium eſt propoſitum, non mediocriter diuinat. Ratione autem verius probatur hæc ſententia, ſiquidem hanc cumulationem impedit repugnantia iudiciorum: Nam qui hoc poſſeſſorio iudicio experitur, affirmat ſe poſſeſſorē eſſe. l. prima, §. eſt igitur. ff. vti poſſid. & dicemus fuſius infra quæſtio. 65. cum vero petitorio agit, atque ita rei vendicatione aduerſarium poſſeſſorem aſſerit atque facit l. prima, C. de alienat. iudi. mut. cauſ. facta. cap. examinata. de iudicijs. actor ergo iſte, vt is qui cōtraria proponit, audiendus non eſt. l. ſi procuratorio. §. ſed alius. ff. quand. appell. ſit. l. 1. C. de furtis. & cap. ſolicitudinem. de appellat. & dum petitorium proponit, poſſeſſioni renunciare, & in aduerſarium transferre videtur. quod docuit & Orian. in rub. de cauſa poſ. & propr. col. 14. verſ. ſeptima concluſio. Hanc rationem, quam probant omnes, ſolus Berous in d. c. in litteris. num. 39. improbaſſe videtur. Nam licet (ait ille) agens hoc interdicto aſſerat ſe poſſidere, cum ſoli poſſidenti hoc interdictum reddatur. §. retinendæ. Inſtit. de interdict. attamen ex parte illius contra quem agitur, neceſſario non præſupponitur illum poſſidere, cū detur etiam contra eum, qui nec poſſidet, nec detinet, ſed ſolum poſſeſſorem turbat & impedit. l. vim facit. de vi, & vi arma. & diſtinctius ſupra. quæſtio. 38. Eſt le-
514 uis hæc Beroi † conſideratio, & ſi recte perpenditur, Doctor. rationem confirmat: cum nil aliud aſſerāt Doct. quam quod vbi hoc interdicto experitur actor, aſſerit ſe poſſidere, & aduerſarium non poſſidere, ſed turbare. Quocirca idem Bero. dicto numero 39. verſi. præterea, alia conſideratione vſus eſt. Inquit enim, ꝙ licet agens hoc interdicto aſſerat ſe poſſidere, attamē contra eundem mouendo petitorium neceſſario non præſupponit eum poſſeſſorem, ſed ſimpliciter detinere, quemadmodum petitorium conceditur contra ſimpliciter detinentem, l. officium, ff. de rei vendi. Verum Doctorum ratio defendi poteſt, quanduquidem conſiderant, apud ipſum actorem petitorij non adeſſe ipſam, poſſeſſionem, hoc eſt inſiſtētiam ipſam ſiue modo naturalis, & ciuilis poſſeſſio, ſiue verius detentio illa dicatur. Credit tamen Berous hanc ſententiam eſſe veram, & ea ratione iuuari, ꝙ ratio ordinis cumulationem hāc impediat, iuxta l. ordinarij. C. de rei vind. Quæ ſane ratio non concludit, quia ſi ob repugnantiā poſſeſſorio cenſetur renunciatum, atque ita ſublatum in ordine de eo ante petitorium non eſt cognoſcendū, ſed eo poſthabito petitorij cauſa tractanda eſt, a recepta itaque ratione Doct. recedendum non eſt.

515 Extenditur nunc primo hæc † iuris ſententia, vt procedat, etiamſi ſuo reſcripto vellet Princeps ſuper vtroque cognoſci, nec enim poteſt, ita Berous in d. c. in litteris. nu. 39. verſi. quod procedit, de reſt. ſpol. ea
516 eſt ratio: quod nec princeps ipſe poteſt efficere, † vt duo contraria ſimul eſſe poſſint, cum nec id efficere ipſa natura poſſit. l. ſi ancillam. & ibi Bart. ff. pro ſuo. l. contra maiores. C. de inoffic. teſtamen. Quinimo ſcribit Decius in l. vbi repugnantia. numero 3. de reg. iur. ex ſententia Angel. conſil. 187. ad fin. legiſlatorem
517 Deum † ipſum non poſſe actum in repugnantia in eſſe producere. & idem reſpondit ipſe Dec. conſ. 644. nu. 12. & Iaſ. conſ. 148. nu. 5. ad fi. lib. 4. Confirmatur hæc extenſio ex his quæ dixi ſupra q. in fine.

518 Extenditur ſecundo vt procedat, † etiam ſi ipſæ partes conſentirent: ita ſenſit Bero. in d. cap. in litteris. nu. 39. verſi. & ſi diceretur. de reſtit. ſpol. & ratio, quā mox retuli, & huc pertinet.

519 Extenditur tertio, vt † procedat etiam in poſſeſſorio retinendæ, quod annexam proprietatis cauſam habet: Nam & tunc iudicium hoc poſſeſſorium cum petitorio cumulari non poteſt. Ita Bartol. in d. §. nihil commune. num. 20. & ibi Iaſ. nume. 54. & num. 156. Ripa numero 155. Fab. numero 31. Glaud. Mermerius numero 160. Horma. Detus. numero 96. Rubeus numero 291. Coraſ. in 5. part. numero 97. & Fern. c. 4. numero 18. Ea eſt ratio: quia obſtat regula quod ſententia lata in vna, parit exceptionem rei iudicatæ in altera, l. 2. §. quędam, ff. de interdi. quod procedere intelligunt relati Dd. ſiue prius poſſeſſorium, ſiue prius petitorium iudicium agitetur. Verum ab hac ſententia diſſentiunt Calder. & Butr. in c. cum dilectus. de cauſa poſſeſ. & propr. Ea ratione mouentur, quod licet vbi prius iudicium petitorium agitatur, lata ſententia in eo, exceptionem pariat in poſſeſſorio habente mixtam cauſam proprietatis, vt in caſu hoc noſtro, non tamen hoc contingit in caſu contrario, cum prius poſſeſſorium mouetur, (vt ſuo loco dicemus) nam tunc lata ſententia in poſſeſſorio non parit exceptionem in petitorio, cum cauſa dominij incidenter tantum fuerit tractata. argum. l. ſed ſi ante, ff. de except. non ergo im
520 peditur cumulatio. Hæc † Butrij conſideratio, quā & Alexan. & Bologn. probarunt in d. §. nihil commune, ille num. 74. iſte num. 81. ad fin. vera non videtur, quemadmodum ſcripſerunt Fab. & Coraſ. in d. §. nihil commune, ille num. 131. iſte in 5. part. nu. 97. & ante eos Iaſon ibi, numero 129. verſicu. tu autem. Iacobin. a S. Georgio, in l. ſi de vi. nume. 9. ff. de iud. aiunt iſti, quod ſiue primo petitorium, ſiue primo poſſeſſorium, cauſam proprietatis annexam habens, intentetur, ſemper parit exceptionem iudicati in altero, quēadmodum eſt interdictum de itinere actuque priuato reficiendo, vt etiam in interdicto, de aqua quotidiana & æſtiua, in quo ſane iudicio mixto lata ſententia, tota cauſa finitur, l. prima, §. vltim. ff. de aqua quoti. &
521 æſti. Sed verius † conciliari poſſunt hæ opiniones, vt illa Butrij, & ſequacium locum ſibi vſurpet, cum cauſa proprietatis eſt incidenter anneſa poſſeſſioni, quoniam tunc lata ſententia in poſſeſſorio non præiudicat in petitorio. ea eſt ratio: quia de cauſa ipſa dominij non eſt plene cognitum, ita vt dici poſſit rem ita eſſe. aliorum vero ſententia procedit, cum cauſa dominij eſt principaliter poſſeſſioni anneſa: quoniam tunc plene ſuper eo cognoſcitur: nimirum ſi petitorio præiudicium adfert. Hinc fit, vt in interdicto, de liberis exhibendis, in quo cauſa dominij incidenter agitatur, lata ſententia, præiudicium non adferat in iudicio petitorio, & principali. Ita pariter in poſſeſſorijs beneficialibus, in quibus ſolum ad colorandum poſſeſſorium titulus deducitur, vt docuit Abbas in c. litteris. de reſtitut. ſpolia. & ſcripſi in tract. de recuper. poſſeſ. remed. 15. quæſt. 36. in his inquam lata ſententia pręiudicium non fit cauſa dominij: ita Ripa in d. §. nihil commune, num. 155.

522 Declaratur primo hæc iuris & Doctorum † ſententia vt procedat reſpectu diuerſarum: nam tunc vtriuſque iudicij cumulatio procedit: vt puta, egi rei vendicatione cauſa naturalis poſſeſſionis, quæ eſt apud te: deinde ago hoc interdicto, Vti poſſidetis, ratione ciuilis turbatæ, quæ eſt apud me: vel conuerſo, egi rei vendicatione, ratione detentionis, quę eſt apud te: deinde ago, vti poſſidetis, ratione naturalis, & ciuilis turbatæ, quæ eſt apud me: hoc inquam caſu admittitur cumulatio: ita docuit Bartol. in dicto §. nihil commune, num. 19. ex ſententia gloſſæ ibidem in 5. lecto. ac gloſ. l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas. de acquiren. poſſeſ. idem docuerunt Baldus, & Caſtren. in l. ordinarij. C. de rei vendic. ille num. 5. iſte in fin. Ripa in d. §. nihil commune. num. 153. verſi. declara primo,

& Coraſ.

& Coraſ.in 2.par.num.92.Socin.iunior num.312.Iacobin.a S.Georg.in l.ſi de vi,nu.16.de iudic. Rimin. conſil.201.num.4.lib.1.& Bero.in d.c. in litteris. nu. 3.prope medium de reſtit. ſpoliat. Ea eſt ratio, quod
523 regula contrarieratis,qua (vt diai) cumulatio † impeditur,hic non aduerſatur,cum petitorium & poſſeſſorium circa idem non concurrant.

524 Declaratur ſecundo,vt procedat † relata ſententia,ſi ſecundo proponatur poſſeſſorium reſpectu eiuſdem poſſeſſionis poſtea quæſitæ:ita gloſ.d.§.nibil cõmune.in 4.lect.& ibi Bart.num.19.verſicu. ſi vero iſta iudicia. Alex.num.72.in fi.ver.iſta.Ripa nu.153.verſ. ſecundo declara.& ibi Coraſ.in 2.par.num.93. Ea eſt ratio, quod ratione diuerſitatis temporis admittitur concurſus.

525 Declaratur tertio,vt procedat † relata doctrina, cum actor ſcribat ſe poſſidere tempore intentati petitorij,& poſſidebat per ſeipſum,ſecus ſi ignorabat,vel poſſidebat per alium:nam tunc non impiditur cumulatio,quantum ad propoſitionem, & proſecutionem poſſeſſorij, licet petitorium ſuſpendatur: ita docent Bart.in d.§.nibil commune,num.19.verſic. aut poſſidebam. Alex.num.72.ad fi. Ripa num.153. verſic.tertia declaratio,& Coraſ.in d.par.2.nu.95. quamquam eo loci Fernan.c.3.nu.17.ambigere videatur.

526 Secundus eſt caſus a præcedenti diuerſus,†cũ ſcilicet actor primo proponit poſſeſſoriũ,deinde petitorium rei corporalis. Hoc ſane in caſu idem eſt dicendum, quod in præcedenti diximus, nempe cumulationem non admitti: ita ſcriptum reliquit Barto.in d. §.nihil commune,num.21.verſi.aut reſpectu. Bartolo
* conſentiunt * omnes, quod ſcripſit Fernand.d.cap.3. nu.23.Nam & hoc in caſu contrarietatis ratio militat. Verum Io.Bolog.in d.§.nihil.commune,par. 2.n. 326, conſtituit regulam aſſirmatiuam aduerſus omnes,quos ego nunc ſequor.

527 Declaratur primo † hæc iuris & Doctorum ſententia,vt procedat,cum agitur de vna ac eadem poſſeſſione,ſecus ſi de diuerſis: nam tunc & hoc in caſu admittitur cumulatio, vt in præcedenti declaratione prima dictum fuit: ita Bart.in d. §.nibil cõmune, nu.
* 21.verſic.aut reſpectu. a Bartolo * non eſt qui diſſentiat.excipio Fabium,qui in d.§.nihil commune, num. 135.ſcribit, quod ſi intentando petitorium poſt poſſeſſorium recuperandæ, cenſetur illi petitorio renunciatum,vt tradunt omnes in dicto §.nihil commune. & ſcripſi in tract.de recuperan. poſſ.remed.15.quæſt. 30.ſortius & hoc in caſu idem eſt dicẽdum, cum hoc poſſeſſorium ſit minus priuilegiatum illo poſſeſſorio
528 recuperandæ.leuis † ratio,quæ ad banc declarationem non concludit,ſed propoſitum caſum cõfirmat. Nam quod aiunt Docto. vtrumque iudicium non procedere ob repugnantiam,idem eſt ac ſi dicatur vnum ſilere debere,ſilet autem poſſeſſorium, cui renunciatum cenſetur.quod probat ipſe Bart.d.num.21.verſi. aut ago. At in ſpecie huius declarationis ceſſat contrarietas,& per conſequens renunciatio poſſeſſorij. Qđ etiam ſubijcit Fabius,multiplicem poſseſſionem conſiderari non poſse, receptæ Dd. opinioni cum repugnet,parui faciendum eſt.

529 Declaratur ſecundo, vt non procedat † relata doctrina, cum poſseſſorium proponitur reſpectu eiuſdem poſseſſionis, quam actor tempore litis conteſtatæ habebat & aſſerit poſt motum poſseſſorium, ante litem conteſtatam tamen perdidiſse:nam tunc cumulatio non admittitur,ſeu verius cauſa petitorij tractabitur,cum poſseſſorio renunciatum cẽſeatur:ita Bartol.in d.§.nibil commune,num.21.verſicu. primo caſu.Fernand.ibid.capit.3.numero 23.verſicu. fallit ſecundo. Qui ſubijcit hoc procedere, niſi probationis onus in aduerſarium transferatur.His accedunt Oria. in rubric.de cauſa poſseſ.& propr.colum. 13. verſic. ſeata concluſio.& Bologn.in d.§. nihil commune,numero 326.

530 Declaratur tertio, vt non procedat † cum poſseſſorium proponitur reſpectu eiuſdem poſseſſionis, quã actor tempore litis conteſtatæ habebat, & aſserit ſe eam poſt litem conteſtatam perdidiſse: nam hoc caſu vtrumque iudicium procedit. ita Bartol.in dicto §. nibil commune. numero 21.verſic.aut poſt litem. Ea eſt ratio, quia boc poſseſſorium retinendæ datur ei, qui tempore litis conteſtatæ poſſidebat. §. ſed hodie. Inſtit.de interd.

Declaratur quarto,vt non procedat, cum boc poſseſſorium proponitur reſpectu eiuſdem poſseſſionis, quam actor aſserit perdidiſse ante intentatum poſseſſorium: tunc proponendo petitorium dicitur poſseſſorio renunciatum:ita Barto.in d.§.nibil commune, nu. 21.ad fi.ver.ſecundo caſu.

Declaratur quinto,vt non procedat, cum actor rẽ contentioſam per alterum poſſidebat: nam cum poſseſſionem animo amittere non poſsit,l.peregre.§. vlt. de acquir.poſ.tacite illi renũciare videbitur: ita Fern. in d.§.nihil com.c.3.nu.23.verſ.fallit tertio.

531 Tertius eſt caſus, cum † ab eodem actore vna ſimul proponitur petitorium & poſseſſorium. Hoc in caſu diſtinguit Bartol.in dicto §.nihil. commune, nu. 22.verſic.aut petitorium,plures caſus, vt fecit in caſu præcedenti,quæ ergo duobus relatis in caſibus comprehenſa ſunt,referri hic commode poſsunt. Bartolo
* ſubſcribunt ceteri * omnes, & inter ceteros Fernandus d.cap.3.numero 24.ait,nihil Bartoli traditioni eſſe addendum,ſecundum cuius ſententiam interrogatus reſpondit Crotus conſi.105.num.1.2. Scribunt etiam Fabius in d.§.nihil commune,nu.156.& Io. Bolog.in 2.par.nu.329.Berõ.conſ.48. num. 4. & conſil. 55.nu.2.libro 3.ad hunc caſum pertinere l. ordinarij. C.de rei vend.& in l.incerti.C.de interd.eo etiam loci ambigit Fabius,& poſt eum Fernan. d.num. 24. quomodo in his iudicijs,in quibus cumulatio reijcitur,procedere iudex debeat:ſcribunt ij, actorem interrogari debere quo iudicio maluerit experiri:& cogetur vnũ ea duobus eligere,iuxta l.quod in hæredem,§. eligere, ff.de tributo.ſiquidem eligendo petitorium, poteſt deinde ab eo ſuperſedere,& poſseſſorio vti. Nec nocebit quod electa vna via ab ea non recedatur: quoniam illud obtinet,cum magnum detrimentum variatio allatura eſt, quod leue hic eſse videmus in poſseſſorio momentaneo.Subiungit etiam Fernandus,quod ſi hic actor in poſseſſorio ſuccubuit,illa variatio nocere poteſt,nec forte erit locus l.& an eadem,§.vlt. ff. de excep.rei iud.arg.l.ſi quis iuſiurandum.C.de reb.credit. Iudex tamen arbitrari poterit,ea qualitate actoris,ſuique iuris, an ea variatio impediat petitorium proponi. Quod ſi dicas primum elegiſse poſseſſorium, ſi in eo obtineat,non eget vlteriori remedio, ſi ſuccubuit, ad petitorium facile redigit,d.l.& an eandem, §.vlt. Si vero vellet a poſseſſorio iam electo ſuperſedere, regulariter non erit audiendus,cum renunciaſse credatur,niſi cum per alium poſsidet, quemadmodum ſupra declaratum fuit.

Declaratur hic caſus, vt non procedat, cum actor nec expreſse, nec tacite fatetur aduerſarium poſsidere: vt puta dico me dominum & poſseſſorem prædij: item quod tu me turbas, quare peto me declarari dominum eiuſdem fundi, & tibi inhiberi ne me turbes, hoc caſu admittitur hæc cumulatio:ita Caſtrenſ.in d. l.ſi de vi.in 1.lect.col.4.ver.mihi videtur hoc, de iudi.

& ibi

& ibi Iacobinus numero 16. ait diſputando poſſe defendi, ſed non iudicando. quia a Caſtrenſi diſſentiunt Cardin. & Imola in cap. examinata. de iudic. dum ibi Imola. nu. 11. in fine inquit, quod ille, qui eſt in actuali poſſeſſione, non poteſt petere ſe declarari dominũ. ita declarando glo. l. ſi a te. §. 1. de excep. rei iud. Verũ quod ſcribit Imol. procedit cum principaliter agatur, vt poſſidens declararetur dominus, hic vero incidenter. Rurſus procedit quod dixit Imola, cum ius actoris & poſſeſſoris non redditur obſcurum, vt hic redditur ex turbatione, & hoc ſenſit Caſtren. dum citat l. ſi contendat. ff. de fideiuſſ. & l. diffamari. C. de ingenu. manumiſſ. a ſententia ergo Caſtr. non recedo. Alias declarationes recenſet Bologn. vbi ſupra.

532 Quartus eſt caſus, cum de † poſſeſſione rei corporalis agitur, & vnus contendentium primo petitoriũ, alter ſecundo poſſeſſorium proponit, & agitur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis: vt quia reus hoc interdicto experitur pro ea poſſeſſione, pro qua conuenitur, & actor aſſerit, ſe nunc etiam poſſidere ea poſſeſſione, qua ante motum petitorium poſſidebat. nam hoc in caſu ſuſpenſo iudicio petitorio, ſolum ſuper poſſeſſorio proceditur: ita docuit Bartolus in dicto §. nihil commune, num. 26. verſ. aut agit. quem ceteri ſecuti ſunt, & cum eis Orianus in rubric. de cauſa poſſeſſ. & propr. col. 15. ver. decimaſexta concluſio. His rationibus primo, quod actor pugnantia proponit. Secundo ratione ordinis. Tertio quia petitorio renunciatum videtur. Nec hoc loco Bartol. pugnantia ſcribit, quemadmodum inquit Fabius, num. 149. cui ſatisfacere conatur Fernandus ibidem c. 3. num. 39. ego perpendo Bart. non ſcripſiſſe abſolute cenſeri renunciatum petitorio, ſed videri tantum: cum enim ſuſpendatur, improprie renunciatum creditur.

533 Declaratur primo, vt non procedat † relata doctrina cum diuerſis reſpectibus duo hæc iudicia proponuntur: nam tunc cumulatio admittitur: ita docuerũt Bartol. d. §. nihil commune, nu. 26. & Ripa poſt alios, nu. 164. qui ob id ſcribit, facilius cumulationem admitti ob perſonarum diuerſitatem. quod reſpondit, & Crotus conſil. 105. num. 3. idem docuit Orian. in rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr. col. 15. verſic. decimaquinta concluſio. Verum diſſentit Fab. in d. §. nihil commune, nu. 147. dum ait, diuerſas poſſeſſiones non conſiderari, cum vna tantum ſit, quod cum * receptę Doctorum opinioni repugnet, reijciendum eſt, & declarat Bologn. ibidem in 2. par. nu. 359.

534 Declaratur ſecũdo, vt non habeat locum iam † relata doctrina, cum actor agit hoc interdicto, quia reus eum turbat, & actor non dicit ſe poſſidere, tunc vtrũque iudicium procedit: ita Bart. in d. §. nihil commune, num. 26. quem alij fere * omnes probant: vt Rubeus, num. 321. & Fernandus cap. 3. nume. 38. & Bologn. 2. parte, num. 359. Diſſentit Fabius in dicto §. nihil commune, numero 148. ea ratione, quod imo ex hoc ſolo, quod actor intentat petitorium, non videtur quod reus hoc interdicto experiri poſſit. Nam vt huic interdicto locus ſit, opus eſt, quod ille, qui vult illud intentare, moleſtetur & prohibeatur actualiter in ſua pacifica poſſeſſione, licet perturbans non poſſideat: ita procedit (inquit Fabius) text. l. ſi duo, §. item videamus, ff. vti poſſidet. At in caſu noſtro non prohibet actor eum aliquid facere, nec vti ſua poſſeſſione. Verum ſi recte perpendantur Bartoli verba, non inquit actorem turbantem reum poſſeſſorem ex eo ſolo quod petitorio agit, ſed turbare potius turbatione extraiudiciali. Nec aduerſatur quod ſubijcit Fabius, quod tunc ageretur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis, nam hoc nihil eſt, cum & actor agendo petitorio, non aſſerat ſe poſſidere, ſed reum ipſum, atque ita non implicatur contrarietas.

Declaratur tertio, vt non procedat, cum reus hoc Interdicto experitur reſpectu eiuſdẽ poſseſſionis pro qua conuenitur, & actor aſſerit ſe tunc etiam poſſidere, poſſeſſione ſibi poſtea quæſita: nam tunc vtrumque iudicium procedere poteſt: ita Bart. in d. §. nihil commune, num. 26. in fin. & Orian. vbi ſupra, verſic. decimaſexta concluſio. Verum Fernandus ibid. cap. 3. numer. 40. a Bartoli ſententia ea ratione recedit, quod actor repugnantia adhuc proponit, dum iudicium petitorium perſequitur, & adhuc ſe poſeſſorem aſſerit: ſed temporis diuerſitas hoc efficit, ne contraria propoſita videantur, vt Bartol. admonuit in d. §. nihil commune, in 4. lect. num. 9. quod ibidem declarat Rube. num. 235. & alij.

535 Quintus eſt caſus, cum † vnus primo proponit poſſeſſorium, alter ſecundo petitorium, & eodem reſpectu agitur, tunc prius ſuper poſſeſſorio cognoſcitur: ita ſcriptum reliquit Bartol. in d. §. nihil commune, num. 27. verſ. aut eodem. & cum eo * ceteri ſenſerunt, quemadmodum ſcripſit ibidem Fernandus d. cap. 3. num. 45. verſicu. altera. Orianus in d. rubr. de cauſſa poſseſs. & propriet. colum. 15. verſic. vigeſima concluſio. & Bologn. in d. §. nihil commune, ſecunda parte, num. 370. duæ enim rationes cumulationem hanc impediunt, vna contrarietatis atque repugnantiæ, altera ordinis: ita Bartolus intelligit l. incerti. C. de interdict. ſubiungit tamen Bartolus facilius eſſe poſſeſſorij iudicij deciſionem, quia agens poſseſſorio, ſuam intentionem ex eo probare videtur, quod petitorio agens videtur ſuæ poſſeſſioni renunciare: quocirca iudex poſſeſſorio agenti poſſeſſionem adiudicabit, niſi vi, vel clam, vel precario poſſideat. Verum a Bartolo diſſentit Aretinus in d. §. nihil commune, num. 23. & ibidem Fabius num. 151. verſic. ſed Aretinus, ait ille, quod imo iudex adiudicare non poteſt poſſeſſionem agenti poſſeſſorio, ſed ſententiam abſolutoriam ferre debere, inſtructa cauſa. Bartolum tamen tueri conatur ipſe Aretinus qui pluſquam par eſt hac de re diſſerit. Et dum contendit Aretinus agentem petitorio cenſeri renunciaſſe poſſeſſorio ad rei fauorem, a Bologn. ibidem nume. 92. & Calder. Mermerio, num. 176. reprehenditur, In recenſendis horum altercationibus tempus non conteram.

536 Declaratur primo, vt locum † non habeat, cũ proponẽs petitorium, proponit diuerſis reſpectibus, nam tunc vtrumque iudicium procedit; ita Bart. in d. §. nihil commune, num. 27. Ripa num. 166. Fab. nu. 151. verſic. circa tertium. Rub. num. 325. Fernandus d. c. 5. num. 45. & ibidem Bologn. numer. 370. idem cenſuit Afflict. deciſ. 151. num. 5. in fin. Orian. in rubr. de cauſa poſſ. & propr. verſic. vigeſima concluſio.

Declaratur ſecundo, vt nõ procedat cum reus proponens petitorium ante litem conteſtatam in poſſeſſorio: ita Ripa & Rub. in d. §. nihil commune, ille nu. 166. verſ. fallit ſecundo, iſte num. 325. ver. declara ſecundo. Ea eſt ratio: quia tunc ceſsat ratio contrarietatis, cum nondum reus cœperit contendere ſe poſſidere, vt dixit Bart. in d. §. nihil commune, nu. 26.

Declaratur tertio, vt locum ſibi non vendicet relata doctrina, cum proponitur petitorium ratione poſſeſſionis amiſsæ poſt litem conteſtatam in poſseſſorio: ita Ripa in d. §. nihil commune. numero 165. in fine. & Rube. num. 325. verſic. tertio declara. nam hoc in caſu ceſsat contrarietatis ratio, quia hæc iudicia ſolent impediri.

537 Sextus eſt caſus, cum † ſimul eodem tempore vnus proponit petitorium, alter poſseſsorium, reſpe-

ctu

Digitized by Google

ctu eiuſdem poſſeſſionis, tunc impeditur cumulatio
repugnantiæ & ordinis: ita Bartol. in dicto §. nihil
commune, num. 28. verſ. item in interdicto. & ibidem
Bologn. num. 93. & Fernandus cap. 3. num. 46. & Bo-
logn. num. 372. & Orianus in d. rubr. de cauſa poſſeſſ.
& propriet. colum. 15. verſic. vigeſimaprima. Quam-
quam Fabius ibidem num. 152. verſ. tamen aduerte.
ſcribat ratione ordinis tantum, non autem contrarie-
tatis cumulationem impediri. quod verum non eſſe
puto, verius enim vtramque regulam impedire cumu
lationem opinor.
538 Septimus eſt caſus, † cum vterque proponit pe-
titorium & poſſeſſorium, quoniam vterque aſſerit ſe
poſſeſſorem & dominum: Nam hoc in caſu non ad-
mittitur cumulatio, cum ratione ordinis, tum etiam
ratione repugnantiæ. quod probarunt Bartol. in d. §.
nihil commune, num. 29. Ripa num. 168. Rubeus nu-
mero 109. Bologn. num. 378. qui poſt Iaſonem tuetur
Bartolum ab impugnationibus Caſtren. & Fabius nu
* mero 153. alijque * omnes ex l. 1. §. hoc interdictum.
ff. vti poſſid. l. inter litigatores. ff. de iudic. & l. mater.
C. de rei vend. Orian. vbi ſupra colum. 16. verſ. vigeſi-
maſecunda concluſio.
Declaratur hæc iuris ſententia, vt locum non ha-
beat, cum vterque vult aſſumere in ſe onus probandi:
ita Ripa & Rube. præcitatis locis, qui pluribus hoc
explicant.
539 Octauus eſt caſus, cum † iudicium petitorium &
poſſeſſorium agitatur ſuper re incorporali, tunc enim
fere ſemper cumulatio & petitorij & poſſeſſorij ad-
mittitur: eo præſertim caſu, cum is, qui primo propo-
ſuit petitorium, & deinde poſſeſſorium, vult ſubire
onus probationis in quolibet iudicio: ita Bartolus in
dicto §. nihil commune, num. 18. Alexand. nume. 92.
Iaſon. nu. 126. qui multa obijcit & ſoluit, Ripa num.
784. Fabius num. 125. Claud. 156. Detus num. 93.
Fernandus cap. 3. num. 11. & Coraſ. in 2. par. num. 91.
& Ioan. Bologn. in 2. par. num. 305. Idem docuerunt
Baldus & Caſtren. in l. ordinarij. C. de rei vendic. ille
nume. 4. iſte in fine. idem reſpondet ipſemet Baldus
conſ. 161. Proponitur, lib. 3. & Caſtren. conſ. 259. in
cauſa quę vertitur, lib. 2. Orianus. in rub. de cauſa poſ-
ſeſſ. & propriet. colum. 13. verſ. quarta concluſio. Ia-
cob. a S. Georg. in l. ſi de vi, num. 14. de iud. Pract. Pa-
pienſ. in forma libelli, pro turbata poſſeſſione in ver-
bis ad ceſſandum, num. 7. Ripa lib. 1. reſponſ. cap. 7.
num. 2. Ioan. Fab. in §. æque. num. 12. Inſtit. de actio.
& in §. retinendæ, colum. vlt. verſic. omiſſis. Inſtit. de
interdictis, atque ita deciſum fuiſſe in conſilio Neapo
litano auctor eſt Afflict. deciſ. 155. num. 4. ad finem.
& reſpondit Ripa lib. 2. reſpon. cap. 7. num. 3. Ea eſt
ratio, quod regula illa contrarietatis & repugnantiæ,
qua impeditur actionum cumulatio, hic ceſſat, non e-
540 nim huic iudicio actio † confeſſoria, qua incorpo-
ralia vendicantur. §. æque. Inſtit. de action. poſſeſſo-
ri aduerſatur, cum etiam ei concedatur. l. ſi forte. §.
ſciendum. ff. ſi ſeruit. vind. l. vti frui. §. vltim. ff. ſi vſuſ-
fruct. pet. & l. ſi præſens. ff. de oper. noui nunc. Atque
ita hoc in caſu intelligunt Doct. loqui c. paſtoralis. de
cauſſa poſſeſſ. & propr. cum vero actor qui propoſuit
primo petitorium, recuſat ſubire probandi munus in
petitorio, ſed ob poſſeſſionis commodum ab eo rele-
uari cupit, iuxta l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur. ff. ſi ſeru.
vend. prius definiri debet poſſeſſorium, ratione ordi-
nis. iuxta l. ordinarij. C. de rei vendic. ita Bartol. in d.
§. nihil commune. num. 18. verſic. ſed ſi actor. Verum
eo loci Fab. num. 125. verſicu. arbitror. ambigit ex
generalitate d. l. ordinarij. C. de rei vend. & l. incerti.
C. de interdict. & alia obijcit Bologn. vbi ſupra nu-
mero 307. qui deinde non ineleganter ſatisfacit.
541 Ita pariter † in his incorporalibus admittitur hęc
cumulatio, ſi econtra actor primo proponit poſſeſſo-
rium, deinde petitorium. Bartol. in d. §. nihil commu-
ne. nu. 21. verſ. ſi vero fuerit poſſeſſorium retinendæ,
& ibidem Fernand. d. c. 3. num. 22. Ita etiam in his in-
corporalibus recipitur cumulatio, cum vterque actor
ſcilicet & reus proponit petitorium & poſſeſſorium,
quia vterque aſſerit ſe poſſeſſorem & dominũ. quod
* affirmarunt * omnes fere in d. §. nihil commune. ibi
Aret. num. 20. Bologn. num. 95. Claud. nu. 187. Rub.
nu. 110. & Fernand. d. c. 3. nu. 47. & ibidem Bologn.
num. 370. Natta conſ. 627. num. 11. lib. 3. Quocirca
infert Ripa in d. §. nihil commune, nu. 152. in benefi-
542 cialibus † hanc cumulationem admitti, cum in eis
ſolum de quaſi poſſeſſione beneficiorum agatur. Qui
ſane caſus declaratur ab Afflic. d. deciſ. 155. nu. 3. non
procedere, cum cumulatio hæc fit in inſtantia appella
tionis, quod infra remed. 5. q. 15. referam.
543 Nonus eſt caſus, cum † iudicium petitorium eiuſ-
modi eſt, vt iudicio poſſeſſorio fomentum adferat,
nam tunc cumulari poteſt: ita Bald. in l. ordinarij, nu.
6. & ibi Caſtr. in fine, poſt Cin. C. de rei vend. Adfe-
runt exemplum in iudicijs familiæ ercilcundæ, &
communi diuidundo, quę cum petitorium reſpiciant,
l. incerti. C. de interdict. vbi glo. nihilominus cum hoc
interdicto cumulari poſt poſſunt: Nam agi poteſt ad
diuidendum & ſuper turbatione ſilentium imponi.
argum. l. 1. ff. famil. erciſc. Quod tamen declarat *Bal.*
in d. l. incerti, num. 16. procedere, cum ante litem con
teſtatam in iudicio communi diuidundo fit huius poſ
ſeſſorij cumulatio.
544 QVAERO ſexageſimoſeptimo, an † ille qui im
petrauit reſcriptum, vt cognoſcatur ſuper petitorio,
ad poſſeſſorium tranſire poſſit? Bal. in l. ſi de proprie.
nu. 3. C. ſi a non compet. iud. ſcriptum reliquit tranſi-
re non poſſe, idque duplici ratione. Prima, quia ſuper
poſſeſſorio nullum reſcriptum impetrauit. Secunda,
quia ſibi contrarius eſt. Nam impetrando ſuper peti-
torio, aſſerere videtur ſe non poſſidere, l. clam poſſide
re. §. vlt. ff. de acq. poſſeſ. & contra preces oblatas non
auditur. l. cum precum. C. de lib. cauſ. Scribit tamen
Baldus iudicem poſſe & de cauſſa poſſeſſorij incidē-
ter cognoſcere, quod pluribus explicat.
545 QVAERO ſexageſimooctauo, q̃d ſi † reus con
tendens ſuper hoc poſſeſſorio proponit petitorium,
an cenſeatur poſſeſſorio renunciare, vt ſine alijs pro-
bationibus ferri debeat contra eum ſententia abſolu-
toria? Hæc iuris quæſtio paulo inferius explananda
erat, ſed alia me mouit ratio, vt eam hoc loco colloca-
* rem. Recepta * magis Doct. ſententia eſt, poſſeſſorio
renunciatum cenſeri, & ob id abſolutoriam ferri poſ-
ſe: ita docuit Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune,
num. 27. in fin. de acquir. poſſ. quem ſecuti ſunt Alex.
nu. 35. Iaſ. nu. 25. Ripa num. 167. Verum obijcit Aret.
546 ibid. num. 17. ex hac † poſſeſſorij renunciatione ſo-
lum cenſeri renunciatum liti & inſtantiæ, vt docuit
Bart. in d. §. nihil commune, num. 28. at perempta in-
ſtantia, nulla ferri pōteſt ſententia condemnatoria. l. 1.
C. quādo prou. non eſt neceſſe. Ferenda ergo erit ſen-
tentia abſolutoria ab ordine iudicij cauſſa adiecta,
quia reus renunciauit liti & inſtantiæ. Duplici reſpon
ſione ſatisfacere conatur Aret. quas quidem conſide-
rationes euertit Ripa. Ait Aretin. primo, renuncia-
tionem hanc litis prodeſſe non poſſe ipſi renuncianti,
niſi fuerit ab aduerſario accepta, ex Bart. & aliorum
ſententia in l. poſtquam liti. C. de pact. Verum inquit
Ripa, non ſatisfacit hæc reſponſio, cum in caſu hoc
noſtro non præſupponatur aduerſarium impugnaſ-
ſe tenun-

Digitized by Google

ſe renunciationem, quare dicendum eſt, eam acce-
547 ptaſſe, cum † in iudicialibus tacens conſentire cen-
ſeatur. l. cum oſtendimus, §. vlt. ff. de fideiuſſ. tut. & c.
2. de accuſ. in 6. quod ſi recte perpendatur, ante Ripã
ipſemet Aret. viſus eſt conſiderare. Secundo reſpon-
548 det Aret. † quod non obſtante litis renũciatione, ſe-
renda eſt ſententia definitiua, ſi ad aduerſarium ſpe-
ctat quod feratur, vt docuit Bal. in d. l. poſtquam liti.
nu. 5. C. de pact. hic autem poteſt intereſſe ratione præ
teritæ turbationis. l. ſi duo. §. vlt. ff. vti poſſid. Verum
opinatur Ripa d. n. 167. verſ. ſecundo &c. & ante eũ
Claud. Aquenſis ibi, vt recenſet Rub. n. 326. in fi. non
eſſe obiectioni ſatisfactum: ſiquidem, aut aduerſarius
renunciationem acceptauit. & tunc non eſt vlterius
procedendum, aut impugnauit, tunc renunciatio re-
nuncianti non præiudicat, ex ſententia gl. in c. cũ ve-
niſſent, de eo qui mitt. in poſſ. Niſi (inquit Ripa) dixe-
ris quod acceptans renunciationem poteſt inſtare, qđ
vlterius procedatur, ſi per renunciationem illam non
ſit plene ſatisfactum, iuxta ea quæ ſcribit Barto. in l. ſi
reus paratus. ff. de procur. qua de re dubitat Rubeus
in d. §. nihil commune, nu. 326. ad fi. Hæc itaque Bar-
toli ſententia ſatis ab Aretini cõſiderationibus defen
ditur. Nihilominus contra Bart. ſenſerunt Lud. Bo-
logn. in d. §. nihil cõmune, nu. 92. & Fab. nu. 151. verſ.
circa tertium. ea adducti ratione, quod ex propoſitio-
ne iudicij petitorij, non cenſetur renunciatũ poſſeſſo
rio, ex tex. d. §. nihil cõe, ſecundum tertiam lecturam.
Secundo, inquit Bologn. qui agit rei vendicatione, aſ-
ſerit aduerſarium tenere & poſſidere iniuſte, vnde nõ
eſt verum quod renunciare videatur poſſeſſioni ſuæ,
nec ob id iudex pronunciare debet, agentem hoc in-
terdicto, Vti poſſidetis, potiorem eſſe in cauſa: imo il-
le, qui melius probabit in petitorio, obtinebit & in
poſſeſſorio. Verum reſponderi facile poteſt, imo agen
tem petitorio, cenſeri poſſeſſorio, renunciare, cum
ſcit ſe non poſſidere, vt declarat Bart. in d. §. nihil cõ-
* mune, nu. 8. dum diſtinguit: & eum ceteri * crebrius
ſunt ſecuti. Illud etiam aduertendum eſt, quod licet
is agens rei vendicatione; dicat aduerſarium iniuſte
tenere & poſſidere attamẽ poſſidere affirmat, id qđ ad
pronunciandum ſuper poſſeſſorio ſufficit, cũ de iuſti-
tia vel iniuſtitia tituli in petitorio diſcutiendum ſit.

549 QVAERO ſexageſimonono, an † criminalis
accuſatio vna ſimul cum hac ciuili cumulari poſſit?
Quo hæc iuris qõ facilius a nobis explicetur, duo ſũt
tractanda. Primo, an pro poſſeſſione turbata crimina
liter agi poſſit? Secundo, conceſſo agi poſſe, an vtrũ-
que iudiciũ cumulari liceat? Primæ propoſitioni re-
ſpondeo vna cũ Bal. in c. licet cauſam, de probat. poſ-
ſe agi actione iniuriarũ ẽt criminaliter. Idem Bal. con
ſil. 493. quoniam data. li. 2. & in diſput. Accuſatus de
vi turb. col. 1. verſ. in contrarium videtur. idẽ Bal. con
ſil. 82. viſis duobus. & conſ. 261. viſo dicto. col. 1. ver-
ſic. ſed inibi, lib. 5. ex l. ſeruus, la 1. ff. de actio. & obli-
gat. & gloſ. l. ſi duo, in gloſ. prima, ff. vti poſſid. idem
reſpondit Corn. conſ. 100. numero ſecundo ad fin. li-
bro ſecundo, conſ. 172. numero tertio, libro tertio, &
conſil. 280. numero quarto, libro 4. & Angelo de Pe-
ruſio inter conſilia crim. diuerſorum, conſ. 47. nu. 3.
lib. 2. & Boſſ. tract. cauſarum crimin. titul. de pluribus
violen. num. 48. qui fallo ſcribit Barto. aliter ſenſiſſe
in l. iniuriarum. §. ſi quis. ff. de iniur. cum vere Bartol.
in l. lex Cornelia. §. ſi quis libellum. de iniur. iunctis
his quæ idem ſcribit in l. item apud. §. ſi quis. ff. eo, ſen-
tiat agi criminaliter. Nam in d. §. ſi quis libellum. ex-
ponit, actione, id eſt, accuſatione. Scribunt ergo ij
550 omnes nullam aliam actionem † criminalem, præter
hanc iniuriarum dari contra turbatorem. Hæc autẽ
vera eſſe intellexit Petrus Rebuffus in comment. ad
Reg. conſtit. Galliæ, tom. 3. tit. de mat. poſſ. artic. 1.
gloſ. 2. nu. 45. cum agitur actione iniuriarum ob turba
tionem ſecutam poſt ſilentium iam impoſitum a iudi
ce: non ſi dum contendunt, & ambo dicunt ſe eſſe
poſſeſſores. quod aiunt ſenſiſſe Bald. in d. diſput. Ac-
cuſatus de vi turb. col. 1. verſ. ſoluo quando. Scribit
tamen Rebuff. in Gallia non ſeruari, vt criminaliter
de iniuria agatur, ſed ſolum pro damnis, expenſis &
551 intereſſe. Subijcit tamen † iudicis officium implo-
rari poſſe, ex ſententia Antonij Capicij dec. 96. & ſi
vis publica fieret, criminaliter is puniri poſſet ex leg.
Iulia, de vi publica.

552 Secundæ propoſitioni, an † ſcilicet vtrumque iudi
cium poſſit actor cumulare? Bald. in d. diſputat. Accu
ſatus, de vi turb. col. 2. ver. item certum eſt. reſpon-
det, cumulari poſſe. Quam quidem ſententiam verã
eſſe opinor, etſi Baldi rationes non multum vrgeant.
Ego exiſtimo ob id cumulationem admitti, quod nul
la regula cumulationum impeditiua aduerſatur, ſi prę
ſertim, (vt ſenſit Bald.) criminale iudicium in conſe-
553 quentiã † ciuilis deducitur. iuxta l. interdictũ, §. qui
furem. ff. de fur. & in c. cum oporteat. vbi Innoc. de
accuſat. ob id iudex vnius, eſt & alterius, cum inciden
ter tractatur. vt ſenſit Bartol. in d. §. qui furem. idem
in l. 4. §. ſi dicatur, ff. fin. regund. & in ſpecie noſtra iu
dicem maleficiorum poſſe incidenter etiam cognoſce
re de turbatione ciuiliter, reſpondit Simon. Peruſi.
inter conſilia criminalia diuerſorum, conſil. 49. nu-
me. 12. lib. 2. Nec aduerſatur l. 1. C. quando ciuilis
actio crimin. prę iud. quia illa procedit, cum tractatur
principaliter: ſecus ſi incidenter, vt hic, ita reſpondit
554 Bald. loco iam citato. Erit maxime vtile † cumula-
re hæc iudicia, quia probationes vnius cauſæ, alterã
adiuuabunt, alioqui probationes factæ in cauſa ciui-
li, non ſufficient ad condemnationem in cauſa crimi-
nali. Ita pulchre ad rem hanc docuit Salicetus in l. ſi
quis ad ſe fundum, col. pen. ver. aut condemnationẽ,
C. ad leg. Iul. de vi publ. & cõferunt quæ ſcripſi infra
remedio vlt. q. 10. ad finem. Et idem quod Salic. ſen
ſit Bar. in l. 2. §. 1. nu. 5. ff. de vi bon. rapt. Socin. tract.
fallent. reg. 11.

555 QVAERO ſeptuageſimo, an † in hoc iudicio
lis conteſtari debeat? Hæc iuris quæſtio hoc in loco
poſt quæſtiones de libellorum conceptione collocan-
da fuit. Qua ſane in re dicendum eſt, conteſtandam eſ
ſe. l. 1. §. annum. vbi Bar. in fi. ff. vti poſſidetis, Bal. in l.
1. C. ſi per vim, vel alio modo, & in l. incerti, q. 13. C. de
interdict. & clarius ibidem Bald. in diſputa. Accuſa-
tus de vi turb. col. 8. verſicu. & nota, ad euidentiam
Maria. Socin. ſen. in c. quoniam frequenter, col. 23.
verſ. 62. fallit, vt lite non conteſtata, ſenſit Rom. in l.
naturaliter, §. nihil commune, nu. 24. de acquir. poſſ.
& ibi late diſputat Bologn. num. 410. Ruin. conſ. 38.
nu. 6. lib. 4. & Petr. Rebuſ. in commen. ad regu. conſt.
Galliæ, tom. 3. tit. de mat. poſſ. art. 3. gloſ. nu. 10. qui
abſolute ſcribit, in quouis poſſeſſorio litem eſſe con-
teſtandam, ex §. quorum, Inſt. de interdict. cap. 2. vt
lite non conteſt. Idem reſpondit Neuizan. conſ. 80.
num. 8. His accedit Ioan. Bapt. Ferret. conſil. 95. nu-
me. 1. qui idem eſſe reſpondit, cum hoc remedio agi-
tur in beneficialibus.

556 QVAERO ſeptuageſimoprimo † quid proba
re habeat actor, vt in hoc iudicio obtineat? Et duo
* probare debere, vno * ore omnes concludunt.

Primum probare debet, ſe poſſediſſe turbationis
tempore. ita docuit Bart. in l. 1. §. vlt. nu. 18. ff. vti poſ-
ſidetis, & in l. vnica, §. 1. num. 3. C. eod. Alexand. con-
ſil. 62. nu. quarto, lib. primo, & conſil. 136. nu. 7. lib. 2.

Rebuſ.

Digitized by Google

Rebuſ. in comment.ad reg.conſtitut. Galliæ.tomo 3.
titu.de mater.poſſeſſ. artic.2. gloſ.3. nu. 14. Ripa in l.
naturaliter, §.nihil commune, num. 56. de acquiren.
poſſeſſ.Bell.conſ.11.num.3.Riminal.conſ.219. num.
5.lib. 2. Ioan.Faber.in §.retinendæ,numero 19. Inſtit.
de interdict. quod ſine controuerſia ſufficit, cum reus
non probat, ſe medio tempore poſſediſſe, nam tunc
557 præſumitur continuata poſſeſſio etiam † tempore li-
tis conteſtatæ: at ſecus ſi aduerſarius ille probat, ſe
medio tempore poſſediſſe, tunc actor debet probare
ſe etiam poſſediſſe tempore litis conteſtatæ; ita egre-
gie fuiſſe deciſum in conſ. Neapol.auctor eſt Afflictus
deciſ.394.num.1.& 2.atque ita intelligitur opinio &
doctrina Hoſtien.in c.cum ad ſedem,de reſtit.ſpoliat.
quam examinat Ioan. Faber in d.§.retinendæ, nume.
19.& Gratus conſ.50. num.34.lib.1.& Afflictum ſe-
quitur Rebuff. d.tit.de mat. poſſeſſ. art.8.gloſ.1.nu.
8.& ante hos idem docuit Orian. in rub.de cauſa poſ-
ſeſſ.& propr.colum.8.verſic.ſecunda concluſio decla
ratoria,&c.& Prac.Papienſ.in forma libelli pro poſſ.
turb.in verbo,hodie tenet,nu.2.Pariſ.in cap. veniens,
num. 17. de præſcript. & idem probauit doctiſſimus
Oſaſcus deciſ.43.in fin. & reſpondit Pariſ. conſ.136.
num. 4. lib. 4. Et hoc in caſu animaduertendum eſt,
quod ſi reus iſte conuentus probat ſe poſſidere, tunc
actor probare debet poſſeſſionem illam eſſe clandeſti
nam reſpectu ſuæ. ita Bar.in d.l.§.vlt.nu.8.ff.vti poſſi
detis, quem probarunt Barbat. conſ.25. col.1.lib. 4.
Socin.ſen.conſ.54. nu.15.lib.4. & Iaſ. conſ. 6. ad fin.
lib.1. Illa autem clandeſtinitas probatur eo ipſo, quod
aduerſarius iſte non probat antiquiorum poſſeſſio-
nem, vel ab alio eam aſſecutum eſſe, quod latius decla
rat Bartol.d.§.vlt.num.18. Procedunt etiam iam re-
lata illis in caſibus, quibus lis non conteſtatur: nam &
tunc probanda eſt poſſeſſio illius temporis, quo lis fuiſ
558 ſet † conteſtanda. ita declarat Bald.in diſputat. Ac-
cuſatus de vi turbat.col.penul. verſ.primo caſu, quem
ſecutus eſt Alexan.conſ.88.nu.3.lib.5. Soc.in l. Præ-
tor,§.ſi iudex, in fi.de re iud. Hinc modo fit quod re-
mediū hoc ſpoliato non reddatur, vt iam diximus ſu-
pra, cum poſſeſſione illa caret. atque ita reſponderunt
Caſtren.conſ.234.in cauſa appellationis.col.2.lib.2.
Bertran.conſ.51.num.4.1.part.lib.2.& idem placuit
Fab.in d.§.retinendæ,nu.16.Inſtit.de interdict. Rob.
Aurel.lib.3.ſenten.iuris,c.21.& Iac.Cuiacio in com-
ment.ad receptas ſententias Iulij Pauli, lib.1.tit.11.
559 Secundum quod ab actore iſto † probari oportet,
eſt ipſa turbatio: ita gloſ.in l.ſi duo.§.2.ff.vti poſſide-
tis,& in c.licet cauſam, de probat. Alex.conſ.88.nu.
3.ver.ſecundo quia,lib.5.Corn.conſ.113. num.2.lib.
1.Pract. Papien.loco iam citato,& Io.Fab. in §.retinē
dæ,nu.22. Inſt.de interd.qui ſcriptum reliquit, opti-
mum eſſe allegare atque proponere turbationem de
præſenti, quamuis neceſſe non ſit probare, cum ſuffi-
ciat probare iam factam turbationem, quod reſpon-
dit & Soc.iun.conſ.146.nu.6.lib.1. Quinimo docuit
Bal.in c.licet cauſam,nu.31.de probat.iudicium ſuſti
neri, ſi turbatio lite pendente ſuperuenit: & ſi tempo-
re litis conteſtatæ actor experiri non potuerit, cum ve
re turbatus non eſſet, quia turbatio ſuperueniens fun-
dat paſſiue iudicium. Illud etiam addit Bal.in d.diſpu
tat. Accuſatus de vi turb.col.pen.verſic....nu....ergo.
actorem hunc iuſtificare debere poſſeſſionem ſuam
ex titulo, qua de re infra q.73.
560 QVAERO ſeptuageſimoſecundo, † quoniam
ſuperiore quæſtione firmauimus, agentem hoc inter-
dicto probare debere ſuam poſſeſſionem: dubitari &
quæri ſimul nunc contingit, quomodo & quibus pro-
bationibus poſſeſſio hæc probetur? Practica Papienſ.
in forma libelli, pro turbata poſſeſſione, in verbo,
hodie,nu.6.& 7.in ſpecie recenſet aliquos modos pro
bandi hanc poſſeſſionem, quod & alij, quos infra re-
cenſebo, ineleganter faciunt. Quo res reddatur cla-
rior, dicam ego prius, quomodo probetur poſſeſſio re
rum corporaliū immobilium, deinde agam de proba-
tionibus rerum corporalium mobilium: & tamdem
explicabo, quibus probationibus probetur poſſeſſio,
ſeu quaſi incorporalium.
561 Poſſeſſio itaque † rerum corporalium immobiliū
probatur primo ſola ipſa inſiſtentia poſſeſſionis, ita
* cenſent * omnes in l.ſtipulatio iſta. §. hæc quoque, de
verb.oblig.& ibi Bar.nu.3. Iaſ. nu.4. idem reſpondit
Bal.conſ.10.in quæſtione quæ vertitur, ad finem, lib....
Ang. Aret.in §.ſi itaque,num.7. Inſtit.de actio.Socin.
ſen. conſ.131. colum.2. verſic.ex qua detentione, lib.
1.Corn.conſ.282.num.4. verſic.tertio quia domum,
lib.1.Decius conſ.56.num.3.qui ex Alexan. ſententia
& illud affirmat, ex inhabitatione domus probari poſ
ſeſſionem domus.Idem Dec.conſ.400.nu.3. & 4.Al-
562 ba.conſ.64.nu.18. † Balbus in repet.l.Celſus, num.
135.ff.de vſucap.vbi num.134.ait ex Baldo, ſolam de
ambulationem probare poſſeſſionem, cum inſiſtentia
illa ſit. ſola enim inſiſtentia acquiritur poſſeſſio. & l.
3. in princ. ff.de acquiren. poſſeſſ. cum ſimilibus. qui
ergo inſiſtit, in poſſeſſione eſſe dicitur. Vt autem per
ingreſſum & inſiſtentiam acquiratur poſſeſſio, quin-
que fore neceſſaria ſcribit Rebuff.in commē.ad Reg.
conſt.Galliæ,tom.3. tit. de mat. poſſ.in præfat.num.
28. quæ nunc proſequar.
563 Secundo probatur † poſſeſſio per ſolam culturam
agrorum. ita Angel. Aret.in d.§.ſic itaque.num.7.In-
ſtit.de actio.ex glo.in l.3.in verbo, finiatur, C. fin. re-
gund.& ibi Bald. Ang. & Salic.Bald.in l.arboribus.
§.nam etſi, ff. de vſufruct. vbi eleganter ſcribit ex illo
textu, quod ſi vnus probat ſe araſſe & coluiſſe, & alter
probet ſe fructus collegiſſe, vterque dicitur æqualiter
probaſſe poſſeſſionem in hoc interdicto: & ob id erit
deferendum illi qui melioribus probationibus & teſti
bus actum ſuæ poſſeſſionis probauit, vt infra dicemus,
Baldum eſt ſecutus Balb.in repet. l.Celſus. num.131.
ff. de vſucap. Rimin. ſenior conſ.431.num.4.lib.2.&
alios ibi in annotationib. recenſet eruditiſſimus Hip-
pol. Riminal. Pariſ.conſ.107.num.19.lib.1. qui exten
dit procedere id etiam cum quis manu aliena, ſuo ta-
men nomine coli fecit.
564 Tertio probatur † poſſeſſio ex fructuum perce-
ptione: ita probat l.Titia.ff.de ſolut.& l.2. C.de acq.
poſſ.l.litibus.C.de agric.& cenſit. lib.11. & ſcriben-
* tes * omnes ita aſſerunt, vt Pract.Papienſ.in d.forma
libelli, pro turb. poſſ.in verb.hodie,nu.7.Bal.in l.indi-
cia.C.de rei vend.Barbat.conſ.24.colum.4.lib.4.An-
gel. Aretin.in d.§.ſic itaque,nu.7.Inſtit.de actio.Lan-
franc.Orian.in repet.c.quoniam contra, in verbo, de-
poſitiones teſtium. nu.108. de probat.Comenſ. conſ.
104.quæritur.in princ. Fulgoſ.conſ.161. in cauſa. Ia-
cob.in princ.Alex.conſ.161.lib.6. Corn.conſ.211.in
princ.lib.1.conſ.103.num.6.lib.2.conſ.155.nu.4. lib.
3.Dec.conſ.400.nu.3. verſ.ſecundo ex.& conſ.663.
num.3.Crau.conſ.107.num.2. Pariſ.conſ.107.num.
22.lib.1.Afflic.deciſ.167.num.3.& in c.1.§.ſi quis de
manſo.de controuerſ.inueſtit. Balb.in repet.l.Celſus,
nu.130. ff.de vſucap. & Ripa in l....nu.109.ff.ſoluto
matr.Natta conſ.292.nu.2.lib.2.& eruditiſſ.Præſes
Oſaſc.deciſ.43.nu.2.ac etiam nouiſſime Ioſeph Lud.
deciſ.29.num.14.
565 Extenditur, vt procedat, † etiam cum alter, nomi
ne tamen huius actoris, vel ſuo mandato, fructus per-
cepit: nam ſufficit quod nomine abſentis poſſeſſoris
fructus

Digitized by Google

fructus colligantur, c. ad audientiam. de præſc. ita Ripa in d. l. 1. num. 109. ſolut. matrim.

566 Declaratur primo, vt locum non habeat, † cum fructus percepti fuerunt iure quodam familiaritatis,
* atque ita alterius nomine: ita ſcribunt omnes * in l. qui iure familiaritatis, ff. de acquir. poſs. Corneus conſil. 91. num. 17. & conſil. 315. num. 3. lib. 4. & in ſpecie Dec. conſ. 400. nu. 5. Soc. ſen. conſ. 131. col. 1. lib. 1. & Alciat. reſp. 400. in fi. & plures retuli in comm. de arbit. iud. lib. 2. caſ. 190. nu. 15. vſque ad fin. vbi declaraui. Ioſeph Lud. d. deciſ. 59. nu. 15.

Declaratur ſecundo non procedere, quando reipſa conſtat alterum poſsidere: ita Francus in c. bonæ, col. 2. in prin. de appel. Balb. in repet. l. Celſus, nu. 134. de vſucap. & infra dicam.

Declaratur tertio non procedere cum fructus non ſpectabant ad eum. Ioan. Iacob. de Leonardis inter conſilia Bruni. conſil. 115. nu. 591.

567 Quarto probatur † poſseſſio ex perceptione penſionis, cum loco fructuum ſit: imo fructus ciuilis eſt. vt ergo alia fructum perceptio poſseſsionem arguit, ita & penſio, ita Bartolus in l. qui vniuerſas. §. quod per colonum, de acq. poſs. Bal. conſil. 590. allegationes ſapienter, col. 5. verſicu. modo eſt lib. 1. Cale. conſil. 42. num. 4. Balb. in repet. l. Celſus, num. 130. de vſucap. & Pariſ. conſil. 104. num. 88. lib. 1.

Declaratur non procedere, cum conſtat, quod reipſa aliter poſsidet. ita declarat Bartol. in d. §. quod colonum. idem in l. quamuis, §. ſi conductor. de acqu. poſs. & ibi Alex. in vltim. notab. Balb. d. l. Celſus. num. 539. de vſuca. Corn. cõſ. 54. nu. 18. & 315. nu. 3. lib. 4. Fran. d. c. bonæ, col. 5. in prin. de appellat. Grat. conſ. 50. nu. 3. lib. 1. & nu. 51. Ioan. Baptiſt. Ferr. cõſ. 2. nu. 8. Afflict. deciſ. 325. nu. 1. 5. qui alios recenſet. & ille nu. 3. ſubijcit, hoc non procedere cum penſionarius mortuo locatore, alterum recognouit, & ei cœpit ſoluere penſionem: nam tunc is de nouo recognitus poſsidere dicitur, non autem hæres mortui locatoris. idem ſenſit Zuch. d. l. vlt. n. 114. C. de edicto diui Adr. toll.

568 Quinto poſseſsionem † probat ſolutio collectæ. ita Bald. conſ. 251. ſententia quam, col. 3. verſic. non eſt dubium. lib. 5.

569 Sexto probatur † poſseſsio ex clauium traditione, l. clauibus. vbi & ir. ff. de contrah. empt. Bald. in l. 2. C. de verb. ſignif. Soc. ſen. conſ. 13. nu. 14. lib. 4. vbi ita ait de clauiũ retention. Guid. Pap. conſil. 71. nu. 5. Gram. deciſ. 71. num. 6. & Dec. conſ. 56. num. 2. quod intelligitur, quando is, qui claues tradit, poſſidebat: ita late Tiraquell. de iu. conſtit. par. 3. limit. 1. & Didac. lib. 3. variar. reſolut. cap. 16. nu. 11. qui idem ſcribunt ex traditione annuli vel bireti. quod late etiam explicat Afflict. deciſio. 599.

570 Septimo probatur † poſseſsio ex deſcriptione facta in libro æſtimi & cataſtri, ſi modo, (vt mox latius dicam) de contrario non conſtat. ita Paulus Caſtrenſ. in l. ſi parte. nu. 2. in fine. C. de empt. quem ſecutus eſt Soc. ſen. conſil. 89. col. 6. in princ. & col. penul. verſic. confirmatur quia, lib. 1. & quamquam hæc plena probatio non ſit, ſed potius præſumptiua, vt ibidem Soc. colum. 5. verſic. tertio ponderandum ſcribit, quod firmauit & Baldus ab eo relatus. & idem Baldus conſil. 37. quidam Nerius accuſauit. ad finem lib. 5. attamen ſufficit, quia illa transſert onus probandi in aduerſarium, iuxta l. generaliter. §. ſi petitum. in fi. ff. de fideicommiſs. lib. idem ſenſerunt alij quos nunc refe-ram. Cum vero factum eſt antiquum, probatur poſseſſio ex ſolo æſtimi libro, vt late declarat Soc. ſen. conſil. 205. col. 3. verſic. ex quibus negari, lib. 5.

Declaratur primo, vt non procedat, cum conſtat reipſa alterum poſsidere: ita Caſtrenſ. & Socin. locis iam citatis. idem ſenſit Alex. conſil. 147. in fin. lib. 5. ſi enim alter poſsidere reperitur ceſſat hæc præſumptio, quæ illi tertio poſsidenti non nocet. ſiquidem liber æſtimi regulariter probat tantummodo inter deſcriptum & deſcribentem, non autem contra tertiũ. ita poſt multos Iaſon in l. decem. num. 33. de verbor. obligat. & alios retuli in comment. de arbitr. iud. lib. 2. caſu 91. in fine. Illis addo Crauet. tract. de antiquit. temp. 6. particula, 1. partis principalis. nu. 71.

571 Octauo probatur † poſseſſo, inueſtitura, vel locationis inſtrumento, quod intelligitur inter ipſum locatorem & conductorem, inter concedentem & ſuſcipientem inueſtituram. Ita ad rem noſtram in ſpecie Pract. Papien. in d. forma libelli pro turbat. poſ. in verbo, hodie. num. 6. qui ſcribit, quod ſi iſte conductor turbaret locatorem in poſſeſsione hac, ſatis probatur poſseſsio hæc contra ipſum turbatorem conuẽtum: ſecus ſi vni eſset facta locatio, & alter turbaret, nec enim contra turbatorem probatorem probari poteſt poſseſsio ex ſola hac locatione. Ita etiam multi aſſerunt poſseſsionem non probari contra tertium ex ſola locatione. vti ita probant l. conductor. C. locati. cap. inter dilectos. §. vltim. ff. de fide inſtrumen. ſcripſit Bal. conſil. 330. ſtatuto cauetur, quod conductor, col. prima, lib. primo. Socin. ſen. conſil. 89. col. penult. in princip. lib. 1. poſt Butr. in d. c. inter dilectos. in fin. idem Socin. conſil. 11. col. 2. verſic. præterea, lib. 3. Afflict. in c. 1. §. ſi quis de manſo. num. 74. de contrah. inueſt. Alcia. reſponſ. 594. nu. 5. Alba. conſ. 9. num. 15. & conſ. 64. nu. 17. Boer. q. 105. num. 15. Gabr. lib. 4. conclu. concl. 4. nu. 5. & Rebuff. in commen. ad Reg. conſtit. Galiæ. tom. 3. ti. de mat. poſ. in præfat. num. 100. Bero. conſil. 45. num. 8. lib. 3. Quod præſertim procedit, quãdo ageretur de probanda continuatione poſſeſsionis. ita Soc. ſen. conſ. 505. colum. vlt. verſi. & ita concludi. libro 2.

572 Declaratur primo nõ procedere, quãdo † vna cum inſtrumento locationis factę tertio, concurrit ſolutio mercedis atque penſionis: nam tunc contra hunc turbatorẽ probatur ex illis poſseſsio: ita relati fere omnes. Idem quando conductor aſſeruit ſe colere nomine locatoris. Soc. ſen. conſi. 11. col. 5. verſicu. infero & ſecũdo, lib. 3. Boer. d. q. 105. nu. 14. Grat. conſi. 50. nu. 2. lib. 1. & Anton. Gabr. libr. 4. concluſ. concl. 4. nu. 5. & 7. vbi declarat.

573 Declaratur ſecundo non procedere, † cum plura extant locationum inſtrumenta. ita Socin. ſen. conſil. 187. col. 6. confirmantur præmiſſa, lib. 5.

574 Declaratur tertio, vt nõ procedat † in inſtrumento locationis antiquo: nam illo probatur poſseſsio tam contra aliũ, quã contra ipſum conductorem. Ita Crauet. conſi. 54. num. 11. qui ſubijcit ex ſententia Oldradi conſi. 196. col. 5. ẽt & inſtrumento probari poſſeſſionem prout facti. verũ idẽ Crauet. in trac. de antiq. temp. in 11. particula 1. partis principalis, nu. 21. diſſentit ab hac opinione, ſed in praxi eſſet difficile recedere ab ea, quã is firmauit in d. conſi. 54. num. 5. cũ ꝑmulti id aſſeruerint. Accedit Soc. ſen. cõſ. 177. col. 5. verſ. tertio probatur, lib. 5. q̃ & alios eiuſdẽ opinionis recenſet. idem reſpondit Alb. conſi. 64. nume. 16. 17.

Declaratur quarto, vt non procedat cũ ille tertius non poſſidet: nam & tunc contra eum locationis inſtrumentum probat, ita Baldus in l. Põponius, ff. quẽ ad. vſusfr. peta. Alex. conſi. 7. col. 1. lib. 4. alios recenſet Gabr. d. concluſ. 4. nu. 3. cetera nunc prætereo.

575 Nono probatur poſſeſſio † inſtrumento ipſius miſſionis in poſſeſſionem factæ auctoritate iudicis: ita docuit Ab. in c. cum nobis, col. 2. de præſcript. quem ita

intellexit Crau. d. tract.de antiq.tempo. d. 1 t. parti-
cula.num.x4. & præter eum Zuebar.in l.vltim.num.
433.C. de edict. D. Adr.toll.qui eiuſdem ſententię re
cenſet Soc.ſen.conſi.205.col.fi.lib.x. quod explicaui
in tract.de adipiſ.poſſ.rem.4.q.104.
576 Decimo probatur poſſeſſio† ex ſolo vſu ipſius rei,
vt eſt in prædijs ſterilibus,ita Angel.in l.Celſus,& ibi
Balb.num.133.de vſucap.ita etiam ex paſculis. Rim.
conſi.x19.nu.5.lib.2.
577 Poſſeſſio†autem corporalium mobilium probatur
ex traditione,atque retentione clauium, ſub quarum
cuſtodia mobilia ſunt: ita Angel. in l. qui vniuerſas,
in princ. ff. de acqui.poſſ.& Salic.in l.ob maritorum.
C.ne vxor pro mar. Dec.conſ.56.num.2.& attigi ſu-
pra late Rebuff. in comm. ad reg.conſtitutiones Gal-
liæ,tom.3.tit.de mat.poſſ.in pręfat. num.57. Ceterũ
ab hac opinione diſſentit Socin.ſen.conſi. 131. col.3.
verſi. nec obſtat quod claues, lib. 1. ex doctrina Inno.
in c. ex par. nu.3.de arbitris,qui inquit non ob id Prę-
latum poſſidere, quod rei habet cuſtodiam. Hoc ta-
men ego intelligerem procedere, cum ex qualitate
perſonæ, vel rei conijcitur cuſtodientem nõ eſſe poſ-
ſeſſorem : at in dubio cum res apud aliquem eſt, præ-
ſumitur illum poſſidere. Quæ ſententia procedit quã
do claues traditæ fuerunt in rei præſentia: nam tunc
earum traditione poſſeſſio acquiritur : ita Bart.in l.1.
nu.18. de acq. poſſ.& ibi Iaſ.num.91. Ripa nu.57. &
* hãc * cõmunem teſtatur Did.lib.3.var.reſol.c.16.nu.
11.etſi diſſentiat Alex. in l.3.§.Neratius,& ibi recen
tiores. de acq. poſſ. & Reb.in d.cõm. ad conſt.Reg.
Gall.to.3. tit.de mat.poſſ.in præf.nu. 60. quo loci re-
578 ſpõdet † ad d.l. clauib. de contrah. emp.quæ aduer
ſari videbatur. Verum a communi recedere non eſt
tutũ in foro. Declarationes quæ adferri hic poſſent,
apud relatos interpretes legi poſſunt.
579 Poſſeſſio† vero ſeu quaſi incorporalium probatur
multis modis, ac primo inſtrumento iuratæ fidelita-
tis probatur quaſi poſſeſſio iuriſdictionis : ita Ioan.
Andr.Hoſt.& Butr.in c.ſi diligenti.de pręſcrip.Abb.
in cap. cum nobis,eo. quos ſecutus eſt Soc. ſen. conſi.
177.col.4.ver. primo probatur,lib.2. Alba.conſil.64.
nu.13. 14.Rebuff.in d.commen.ad Reg.cõſt.Gallię,
to.3.tit.de mat.poſ.in pręfat.nu.10.102.vbi declarat
tertio non præiudicare. Quod intelligitur cum illi,
qui fidelitatetem iurarunt, poſſunt transfere poteſta-
tem & iuriſdictionem. Ita docuit Bald.in l.x.nu. 50.
C.de ſer.& aqua & reſpondit Brun.conſil. 20.nu.21.
vbi nu.x3. intelligit etiam ſolum, quo ad eos, qui fide
litatem iurarunt, & ibi nu. x. reſpondit inſtrumento
confecto non transferri, etiamſi in conſpectu rei fiat.
580 Secũdo† probatur hæc quaſi poſſeſſio inſtrumen
to liberationis a fidelitate. Ita Bal.in l.moueor. C. de
ſeru.export.& Old.conſil.x96.ad fi.Soc.ſen.vbi ſup.
581 Tertio probatur†quaſi poſſeſſio iuriſdictionis ex
præſtatione onerum.ita Bal.in l.3. C.de nat.lib.Soci.
ſen.d.conſi.187.col.5.ver.ſecundo & maxime.
58x Quarto probatur quaſi†poſſeſſio iuriſdictionis ꝑ
exactionem gabellarum.ca. licet cauſam, vbi omnes,
de prob.Soc.ſen.d.conſ.187.col.5.verſi.confirmãtur
præmiſſa, lib. 2. Gabellæ reditus ſunt fructus iuriſdi-
ctionis, & quemadmodũ is, qui percipit fructus cor-
poralium, corporalia ipſa poſſidere dr̃ : ita qui perci-
pit hos redditus iuriſdictionis, cã quaſi poſſidere cre-
ditur. Ita reſpondit Bald.conſ.161. proponitur.quod
per commune Tertonæ,col.2.verſic.ſed ita eſt. lib.3.
quod comprobatur ex gl.c.commiſſa.in verbo, paci-
ficam,de elect.in 6. iuncto ibi textu illo in §. pen. quæ
ait, illum pacificam poſſeſſionem, ſeu quaſi habere,
qui fructus maioris partis bonorum percipit. gloſſam
illam notarunt Gem.conſi.78. col.vlt.conſi.101.col.
vlt.Caſſiod.deciſ.9. colum.1.de cau.poſſ.& propr.&
Ioan.Bapt.Ferr.conſi.1.nu.3.
583 Quinto probatur † quaſi poſſeſsio iuriſdictionis
per ſamam in antiquis : ita Soc.ſen.d.conſi.197.col.
6.ver.poſtremo præmiſſa,lib.x.
584 Sexto quaſi poſſeſsio † iurium eccleſiæ probatur
ex clauium eccleſiæ traditione : nam illę transferunt
quaſi poſſeſsionem illorum iurium. Ita Butrius in c.
vlt. de cauſa poſſ. & prop. Nicol. de Milis in verbo
poſſeſsio,q.34.quos ſecutus eſt Reb.d.pręſ.nu.69.
585 Septimo probatur † quaſi poſſeſsio iuriſdictionis
ex actibus iuriſdictionalibus, vtputa, cum in cauſis
iudicatum fuit, & delinquentes condemnati, inno-
centes vero abſoluti: ita reſpondit Roman.conſi.70.
nu.13.& Soc.ſen.d.conſi.187.colum.7.verſi.iam er-
go tempus.lib.x. poſt Bartol. in l.2. §. hoc interdicto.
ff. de itine.actuque priua. & Doct. in cap.cum eccle-
ſia Sutrina,de cauſ.poſſ.& prop.& Brun.conſ.34. nu
me. 15. Ita etiam ex ſtatutis & edictis promulgatis.
Rom.d.conſi.70.num. 1x. & Dec.conſi.694. nu.12.
vt tradit Alba.conſilio 64.numero 9.10.15.Ita etiam
586 captura † delinquentium & erectio furcarum hanc
quaſi poſſeſſionem probant. Bald.in l.data opera, nu-
me.28.C.de ijs qui accuſ.non poſſ. Alexand.conſi.43.
in fin.lib.1.& Brun.in conſi.34. in fin.& vnicus actus
iuriſdictionalis ſufficit. Roman.conſi. 411. in fin. Ale
xand.74.num.16.lib.4. Ita etiam in eccleſia cum pro
batur exercitium curæ animarum. Ioan. Bapt. Ferr.
conſi.x.nume.7.
587 Octauo probatur quaſi † poſſeſsio iuriſdictionis
ex nominatione.ita Alb.conſi.64. nu.5.poſt Soc.ſen.
d.conſi.187. col.3. in prin.col.6.ver.pro certo abſur-
dum. lib. 2. & ibidem ait probari etiam quaſi poſſeſ-
ſionem ex inſtrumentis locationum & venditionum:
de quibus egimus ſupra.
588 QVAERO ſeptuaſimotertio, an † neceſſe ſit
huic agenti interdicto probare, atque ita iuſtificare
poſſeſsionem ex titulo? Et vere dicendum eſt regula-
riter neceſſe non eſſe probare titulum: ſiquidem ſuf-
ficit hunc poſſidere cum eum Prętor tueatur. §. reti-
nendæ, Inſtit. de interd. atque ita ſcribunt omnes in
c.licet cauſam.de prob.ibi.Bald.nu.30.& Bero.num.
63.reiecta falſa Barbatiæ declaratione ibidem, num.
50.idem Bero.q.71.& idem ſcribit Coſmus Gumyer
in Pragma. ſanct.in tit.de pacif.poſſ.in verbo, inqui-
rant,pag.vlt.ver.ſed hæc opin.
Declaratur hæc iuris ſententia vt procedat, cum
589 poſſeſſor, † ſine titulo poſſidere poteſt : at ſecus cũ
nõ põt : vtputa ſi laicus aſſerit ſe poſſidere decimas :
vel ſi Abbas contendit ſe habere quaſi poſſeſſionem
590 iurium † epiſcopalium: vel ſi aliquis dicit, ſe iuriſdi
ctionis quaſi poſſeſſionem habere intra fines territo
rij Baronis, vel Principis: ſi.n.aduerſus eum, quis dñs
eſt, agit, titulum probare debet. Ita declarat Io. Fab.
in §.retinẽdæ,nu.4.ver.& ideo nõ vr̃,& fuſius nu.31.
ver.itẽ nota.Capic.deciſ.209.nu.4.5.Atque ita decla
ratur,qđ ſcribit. Pet.Reb.in cõmen.ad reg.cõſti.Gal
liæ,to.3.tit. de mat.poſſ.art.8. gl.1.nu.5.dum ſimpli-
591 citer † ſcriptum reliquit, laico non reddi hoc reme-
dium pro quaſi poſſeſſione decimarũ : hoc enim in-
telligitur niſi illa poſſeſſio ex titulo iuſtificetur. Ita vi
592 demus in remedio recuperãdæ, qđ ſpoliato † quaſi
poſſeſſione rei ſpiritualis, vt decimarum & ſimiliũ,
non redditur, niſi illa quaſi poſſeſſio ex titulo iuſtifice
tur,c. ad decimas,de reſti. ſpol.in 6. Qua de reſcripſi
in tract.de recuper.poſs.remed.15. q.36. Idem eſt in
593 quaſi † poſſeſſione beneficij quam quis ſine titulo
retinere nõ põt,c.dudum.nu. 2. de elect. Debet ergo
agens

Digitized by Google

agens hoc remedio poſſeſſionem,ſeu quaſi, quam ob-
tinet colorare, atque ita iuſtificare. quemadmodũ in
ſpecie ſcriptũ reliq̃t Coſm. Gumyer in pragm. ſanct.
tit.de pacificis poſſeſſorib.in verbo,inquirant.pag.vl-
tim.verſi.ſed hæc opinio.Oſaſcus deciſ.55.nu.6. Hoc
enim intelligitur cum poſſeſſio eſt recens, & conten-
tio de ea eſt: ſecus quãdo iſte actor diu poſſedit paci-
fice, tunc neceſſe non habet probare titulum. Ita de-
claraui in tract.de Recuper.poſſ.remed.15.num.461.
Idem ſcribunt Anton.Capic.deciſ.6. & Rebuff.in cõ
ment.ad Reg.conſt.Galliæ,to.3.tit.de cauſis benefic.
594 poſ.ar.9.gl.vnica,nu.27.colorari † poſſeſſio ſatis di
citur,cũ titulus,q̃ ſua prima facie apparet, legitimus
& iſtus exhibetur, & quando aliqua cauſa prætendi-
tur, qua is iuſte poſſidere poteſt: ita poſt Doctor.in c.
cum noſtris, de conceſſio. præben. declarat Coſmus
Gumyer in pragm. ſanct. tit.de pacificis poſſeſſorib.
595 in verbo,coloratum.vbi explicat quis dicatur † titu
lus omnino diſcoloratus,quaſi coloratus,& vere colo-
ratus, quod facit & Gomeſ. in regula cancellariæ de
triennali poſ.q.27.Præterea poſſeſſionem iuſtificat at
que colorat ſignatura collationis,vt late ſcripſi in tra-
cta.de recuperan.poſſeſ.remed.15.num.465. Rurſus
596 coloratur † atque iuſtificatur poſſeſſio confeſſione
aduerſarij: Nam etſi confeſſio aduerſarij titulum non
tribuat,quo beneficium aſſequatur iſte,qui pro ſe con
feſſionem habuit, vt tradunt omnes, quos nunc refe-
ram, attamen ſufficit ad poſſeſſionẽ ipſam iuſtifican-
dam. Ita Rota deciſ.17. & deciſio.19. de reſtitu.ſpo-
liat.in nouiſ.quam probarunt Felin.in c.olim, col.vl-
tim.verſi.limita ſecundo, de reſcript. Franc.de Mar-
ch.q.1148. in fi.par.2. & Petr.Rebuff.in tract.de pa-
cif.poſ.nu.194. & Boer.quæſt.193.nu.3.qui in ſpecio
poſſeſſorij retinẽdæ loquitur. Et vere,quod ad ipſum
confitentem,dubium non eſt, confeſſionem iuſtifica-
re poſſeſſionem ad eum excludendum: quandoquidẽ
ſua confeſſio ei nocet in iudicio proprietatis, vt ex-
cludatur. Ita Felin.in d.capit. olim,colum.vltim.ver
ſic. limita quinto. Hæc tamen confeſſio non impedit
(vt dixi) ſuperiorem, quin valeat inquirere de titu-
lo, vt relati ſcribunt, & Coſmus Gumyer in pragm.
ſanct.tit.de pacificis poſſeſſorib.in verbo,triẽnio. ver
597 ſic. ſimiliter. Pręterea † coloratur atque iuſtificatur
poſſeſſio ex ſentẽtia lata ſuper cauſa petitorij,ita Bel-
lamera deciſ. 577. ſpoliatus. quẽ ſecuti ſunt Felin. in
c.eũ venerabilis,nu.29.in fi.de except.Marſil.in rubr.
C.de prob.num.167. Rebuff. in comm. ad Reg.con-
ſtit.Gallię,tom.3.tit.de cauſis benefi.poſ.art.9.gl.vni
ca,nu.26.etſi idẽ Rebuſ.in tract.de pacif.poſ.nu.193.
598 dubitaſſe videatur. Rurſus colorari atque ita † iuſti
ficari poteſt poſſeſſio, probãdi titulum antiquum de-
perditum per iuramentum huius poſſeſſoris antiqui.
Nam vere titulus iuramento probari poteſt.ita in ſpe
cie Coſ.d.tract. de pacif. poſ. in verbo, inquirant,col.
599 pen. quo loci declarat relinqui † iudicis arbitrio, q̃
tempus in his dicatur antiquum: & pręſertim cum al-
legatur titulus diſpenſationis, quo duo incomparabi-
lia poſſidentur. Præterea coloratur atque iuſtificatur
poſſeſſio ex lata ſententia etiam in alio poſſeſſorio iu-
dicio, plenario tamen,ita Rebuff.in d.tom.3.titu. de
cauſis beneſ. poſſ.art.9.glo.vnica in fi.
600 QVAERO ſeptuageſimoquarto, an † agens
hoc interdicto,probare debeat,quod,non vi,nõ clam,
nõ precario poſſidet? Et neceſſe nõ eſſe,ſcriptum reli
quit Ioan. Faber, in §.retinendæ,nu.23. Inſtit. de in-
terdict. poſt Dyn. & Butrig. in l.1.§.hoc interdict. ff.
vti poſſidetis. Nam ſufficit (aiunt iſti) probare poſ-
ſeſſionem,quia illa poſtmodum ab onere probãdi re-
leuat.§.cõmodum.Inſt.de interdict.l.circa.ff.de pro-
bat. Quæ ſane ratio leuis eſt, quoniam tunc poſſeſſio
releuat a probandi munere, cum iuſta poſſeſſio eſt: q̃
non præſupponitur in caſu iſto,cum de hoc ſit diſpu-
tatũ. Secunda ratione vtitur Ioan. Fab.nempe hanc
eſſe negatiuam, quæ ab actore neceſſario probanda
non eſt. l.actor. C.de probat. Verum ſi recte perpen-
datur hæc ratio, ad rem non confert. quandoquidem
non negatiua, ſed affirmatiua ab ipſo actore proban-
da eſt, quippe qui aſſerit, ſe bona fide poſſidere: qua
bona fide probata, ſequitur, quod nec vi, nec preca-
rio poſſidet, quod in ſpecie viſus eſt ſentire Bal. in ca-
pit.licet cauſam,numero 36.de probation. Verior ita
que eſt ratio, quod probans ſe poſſidere, intelligitur
601 bona fide poſſidere, cu † mala fides non pręſumatũ,
l. pen.C.de euict.& ſcripſi in tract.de recup.poſſeſ.re
me.13.nu.63. eo quia nemo delinquere præſumitur,
l.merito. ff. pro ſoc. atque ita ſequitur, quod nec vi,
nec clam,nec precario poſſidet. Hinc ſcribit Inno. in
c.cum veniſſent,col.4.ver.item nota quod licet,de re
ſtit.in integ.agentem ex hoc interdicto,neceſſe nõ ha
bere probare ſe bona fide poſſidere, quã ſane ſenten-
tiam probauit,alijsque confirmauit Anton.Capic. de
ciſ.209.n.10.Nec aduerſant rationes eorũ, qui diſſẽ
tiunt a Fabro,affirmãtes,opus eſſe probare,q̃ nec vi,
nec clam, nec precario poſſidet, quandoquidem di-
lui facile poſſunt, vt illa prima,quod verba interdicti
requirunt, hũc ſine dolo poſſidere debere: atque ita
nec vi, nec clam, nec precario, l.1.§. perpetuo.ff. vti
poſſid. Reſpõdetur,poſſeſſionem quidem vitio care-
re debere: atquod vitioſa ſit, vel non,qui poſſidet nõ
probat, ſed is qui vitium arguit. Secundo ij mouent,
quia is qui agit interdicto, de itinere actuque priua-
to, probare debet ſe non vi, non clam, non precario
poſſidere, l. 1. §. hoc interdicto.ff. de itinere actuque
priu.vbi gloſſa, in verbo,iure ſeruitutis.ex tex.l.ſi quis
diuturno.ff.ſi ſer.vend.ergo idem hoc caſu. Verum re
ſpondetur, hoc procedere, cum illi quaſi poſſeſſioni
quæ titulo caret, ius reſiſtit, quemadmodum latius
declarabimus infra remed.5.q.1. in 4. requiſito. & in
eodem remed.q.3. explicabimus d.l.ſi quis diuturno.
qua quidem declaratione hic locus illuſtrabitur.
QVAERO ſeptuageſimoquinto,quid probare
602 debeat † reus hoc interdicto conuẽtus,vt obtineat?
Bar.in l.1.§.vltim.n.16.ff.vti poſſid. docuit reum hoc
probare debere, actorem non poſſidere: vel iniuſte
poſſidere, vtputa quod vi, vel clam,a ſe poſſidet: ita
Pract.Papien.in forma libelli, pro poſſ.turb.in gloſſ.
hodie, nu. 4. vel quod ipſemet reus iuſtam habet deti
nendi cauſam, licet nullo modo poſſideat,l. colonus,
ff.de vi,& vi arma. Verũ dubitari ſolet,quomodo ꝓ
betur actorem non poſſidere? Reſpondet Bar.eo ipſo
probari, cum actor ipſe non probat ſe poſſidere: vel
cum reus probat alium naturaliter & ciuiliter poſſi-
dere: nam poteſt reus opponere de iure tertij, quod
eſt excluſiuum intentionis agentis.l. cum ſeruum.C.
de ſer.fug.l.vltim.C.de rei vend.& declarant Bart.in
l.ille a quo.§.ſi teſtamẽto.ad Treb.& Anchar.in con
ſil.197.colum.4.Socin.& ceteri,in l.2.ff.de excep.rei
iudic. In beneficialibus obſeruari illud ſolet, quod ſi
conſtat de non iure actoris, reus poſſeſſor in ea poſſeſ-
ſione conſeruatur, etiãſi & ipſe iure careat, cum me-
lius ſit conſeruare poſſeſſorem iniuſtum, quam iniu-
ſtum admittere de nouo, ita Felin. in c.olim,col.vlt.
verſ.limita tertio.de reſcript.poſt Rot.deciſ.4. de re
iud.in nouiſ. Non enim detentor eijciendus eſt a poſ-
ſeſſione, niſi per eum qui ius fouet.idẽ decidit Franc.
de Marchis,q.48.num.8. par.... Qua de re dicemus
etiam inf.quæſtio. ...ad fin.
603 QVAERO ſeptuageſimoſeptimo,an † actor ip

ſe neceſſe habeat probare turbationẽ hanc factã fuiſ-
ſe dolo vel culpa turbãtis? Hęc iuris quęſtio a me pau
lo fuſius, quam a ceteris, explicabitur, quod ſciam in
vſu quotidiano plura, quæ hic adferam, poſita eſſe.
Duos caſus ita ante omnia diſtinguo.
604 Primus eſt, cum actor † ciuiliter agit, hoc eſt, ex
hoc remedio atque interdicto, vt is turbator a turba-
tione & moleſtia deſiſtat: tunc opinor neceſſe mini-
me fore probare dolum, imo nec aliquam illius tur-
batoris culpam, ſiquidem redditur hoc interdictum
& aduerſus illum, qui iuſta ratione ſe poſſidere cre-
dit, licet deinde conſtet in cauſæ exitu titulum illum
non eſſe ita iuſtum, & poſſeſſionem non eſſe ita anti-
quam, vt eſt illa actoris: iuxta ea quæ dicemus infra
quæſtio. 81. Hoc enim caſu ſola turbatio ſufficit ſine
aliqua culpa, vt locus ſit huic interdicto ad compellẽ
dum turbatorem illum, vt a turbatione deſiſtat: ita in
ſpecie & clare ſenſit Pract. Papienſ. in forma libelli
pro poſſeſſeſſione turbata, in verbo, & in eo nititur.
ad finem.

Declaratur hic caſus, vt non vendicet ſibi locum,
605 cum † agitur hoc interdicto, vt is turbator non ſolũ
ceſſet a turbatione, ſed etiam vt cõdemnetur pro dã
nis & intereſſe turbationis factæ: tunc opus eſt turba
re culpam illius, ea ratione, quia ſi is iam poſſeſſor eſ
ſet, licet altero iunior, vel aliam cauſam iuſtam habe-
ret turbandi, excuſaretur a temeritate, & per conſe-
quens ab intereſſe & damnis, iuxta l. eum quem te-
mere. ff. de iudic. & tradit gloſſ. in l. tertia §. in hac, ff.
de trib. act. q̃ ait ꝙ cauſa iuſta excuſat ab intereſſe, &
illam probarunt Bald. in ca. 1. qui ſucceſſ. feud. conſr.
verſ. pone quod hæres. Et Gomeſ. in §. ex maleficijs,
nu. 25. Inſt. de act. Conferũt etiam quę infra dicemus
cauſam iuſtã excuſare a dolo & a pęna turbationis.
606 Secũdus eſt caſus, cum hic † in ſua poſſeſſione tur
batus criminaliter experitur contra turbatorem: tũc
aliquando dolus, vel culpa probari debet. Cuius qui-
dem rei declarandę gratia ſciendum eſt aduerſus tur
batorem altero de duplici iure criminaliter agi. Vno
ex diſpoſitione iuris communis, altero ex locorum
ſtatutis. Iure communi agitur criminaliter, aduerſus
turbatorem actione iniuriarum: nec enim aliud re-
medium criminale eſt a iure proditum contra hunc
turbatorem, quod hoc iniuriarium: ita ſcribunt Iacob.
de Arena in l. vnica, nume. quinto C. vti poſſidetis.
Bartol. in l. extat. nu. 4. ff. quod met. cauſ. & Angel. in
l. cum filius, §. 1. de verbo. obligat. alios plures huius
ſententię retuli ſupra quæſtio. 63. Ex ſtatutorum con
ſtitutionibus ſæpiſſime quoque agitur criminaliter:
quemadmodum extat ſtatutum Papię 31. in crimin.
ſub rubr. de pęna illius, qui viol. fec. alicui in eius poſ-
ſeſſ. Ita extat ſtatutum Brixię 152. in crimin. ſub rub.
de vi moleſtatiua, turbatiua, vel inquiet. poſ. Quæ qui
607 dem ſtatuta † ſubrogarunt pœnas a ſe ſancitas loco
pœnarum, quę ſunt a iure communi indictæ. ita in ſpe
cie docuit Baldus in c. licet cauſam. in fin. de proba-
tio. Quocirca quemadmodum cauſa hęc, ratione pœ
608 narum iuris communis, dicitur † criminalis, ita pa-
riter cẽſetur criminalis ex diſpoſitione ſtatutorũ. ꝙ
in his terminis affirmarũt Pract. Papienſ. in forma li-
belli, pro poſſeſſio. turba. in prin. nu. 4. Alc. cõſ. 82. nu.
6. li. 1. & Afflic. deciſ. 84. idẽ ſenſit in ſpecie hac Boſſ.
in tract. cauſarũ criminal. ti. de plurib. viol. nu. 48. Nã
(vt illi recte ſcribũt) ſi diligẽter cõſiderabimus, hæc
ſtatuta principaliter voluerũt punire deliquentẽ, li-
cet in conſequentiã pęnã fiſco & turbato deferãt. Ac
cedit quod ſemper fere hęc ſtatuta (vt duo iam relata)
inter criminalia repoſita ſunt: vt hinc intelligamus
criminaliter poſſe agi, vt ipſe titulus oſtendit, iuxta
l. Imperatores. ff. de in diẽ adiec. Quocirca ex his cõ-
609 ſtat minus recte ſcripſiſſe † Ripam in rub. extra, de
iud. num. 101. dum hac in re ita diſtinguit: Aut diſpo-
nit ſtatutum, quod turbans condemnetur in pœnam
centum librarum, quarum dimidia fiſco, & altera tur-
bato deferatur, tunc cauſam eſſe criminalem ait Ri-
pa, atque ita procedere ſniam Ale. d. conſ. 82. nu. 7. ex
ratione, quia vnica eſt condemnatio, & cauſa fiſci tra-
hit ad ſe cauſam poſſeſſionis turbatæ. Aut ſtatutum
diſponit, quod turbans puniatur pœna librarum cen-
tum pro quarum dimidia condemnetur erga fiſcum,
& pro altera verſus turbatum, tũc (inquit Ripa) cau
ſa erit diuidua, & pro parte dicitur ciuilis, & pro par-
te criminalis. ciuilis inquam quatenus pars pęnæ de-
fertur turbato: criminalis quatenus altera pars pœ-
næ defertur fiſco. ita is Ripa intellexit Angel. & Ale-
xan. in l. eum qui. §. in popularibus. de iureiur. Quam
ſane diſtinctionem Matth. notab. 70. notab. quod pro
bauit. & Blancus in tract. de cõpromiſſo, q. 4. in prin-
cipali, nu. 26. Hæc inquam Ripæ diſtinctio vera non
eſt, nec ex Matth. doctrina probatur. ſiquidem Matt.
610 aliter ſenſit, quam † intellexerit Ripa. Nã (inquit
ille) aut ſtatutum ita diſponit, quod turbans incidat
in pœnam centũ, quorum dimidia fiſco & altera tur-
bato deferatur: tunc cauſa poteſt tractari dupliciter,
nempe ciuiliter & criminaliter. & ideo (inquit ille)
non poterunt ſimul tractari. In hoc primo capite, vt
eſt videre: ſentit Mattheſ. cauſam eſſe vel ex toto ci-
uilem, vel criminalem, vtpote quod duo inſolidum
remedia ſunt prodita: & altero eorum electo, ceſſat
alterum, & tamen ſentit Ripa cauſam eſſe diuiduã:
atque ita remedia poſſe cumulari. Aut (inquit Mat-
theſi.) dicit ſtatutum, turbans condemnetur in cen-
tum, quorum dimidia fiſco, altera parti applicetur,
tunc cauſa eſt tota ciuilis. ſi ergo eſt ſolum ciuilis, non
erit locus doctrinæ Alex. d. l. eũ qui. Et ſi dicatur exa-
ctio ſpectat ad fiſcum, vt ait Bartol. l. Senatus. §. item
Senatus. ff. de iure fiſci. Reſpondeo, exactionem non
mutare cauſæ naturam, etſi immutat, contra Matth.
eſt dicendum, cauſam eſſe (vt deinde ait Ripa) ex to-
to criminalem, ex quo fiſcus totum exigit. Eſt ergo
quod abſolute concludamus, cum Pract. Papien. Ale-
xan. & Afflicto cauſam eſſe criminalem. Nunc in viã,
e qua aliquantulum, non inutiliter tamen, ſumus di-
greſſi, reuertamur. Cũ itaque criminaliter agitur ex
diſpoſitione iuris communis, hoc eſt accuſatione in-
611 iuriarum, tunc requiritur † doli probatio, alioquĩ
ſequi debet abſolutio; ita clare in ſpecie reſpondet
Bal. conſil. 119. ſtatuto cauetur quod turbans, col. pe-
nul. in princ. lib. 2. idem Bal. conſ. 289. quia conſuetu-
do æquiualet, col. 2. verſic. quarto eſt præmittendum,
lib. 4. Cataldinus inter conſilia crim. diuerſ. conſ. 58.
612 num. 2. lib. 1. Cum vero agitur ex diſpoſitione † ſta
tuti, tunc ſi pœna indicitur corporalis, dolus eſt ne-
ceſſario probãdus, nec ſufficit probare latam culpam:
ita ad rẽ hãc docuit Bar. in l. 1. §. 1. nu. 2. ff. ſi quis teſt.
liber eſſe iuſ. fue. & cum eo ceteri, vt permultis rela-
tis Barto. & communiter recipi ſcribit erudititiſſimus
Iul. Cla. in praxi crim. §. fi. q. 84. ex ratione vtũtur om
nes quod pęna corporalis numquam indicitur, cum
dolus a committente delictum abeſt. Cum vero ſtatu-
tum indicit pęnam pecuniariam contra turbatorem,
tunc diſtinguuntur duo caſus, ex ſententia Bart. in d.
l. 1. §. 1. ff. ſi quis teſt. liber eſſe iuſſus fue.
613 Primus eſt, quando † ſtatutum punit turbationem
illatam perſonæ: vtputa, ſi ita ſtatuit, ſi quis turbaue-
rit aliquem in ſua poſſeſſione, quemadmodum ita
loquuntur relata ſtatuta Papiæ & Brixiæ, tunc do-
lus (inquit Bar.) requiritur. Ex eſt ratio, quod iniuria

perſonæ

Digitized by Google

perſonæ non infertur ſine affectu inferentis iniuriam
l.3.ff.de iniur.

614 Secundux eſt caſus, cum † ſtatutum punit turba-
tionem illatam in rem, vt ſi dicit: Si quis ingreſſus fue
rit poſſeſſionem alterius, vel ſi quis turbauerit poſſeſ
ſionem alterius. tunc lata culpa (inquit Bar.) ſufficit,
ex text.§.quia tamen. Inſt. vi bono.rapt. & in l.ſi quis
in tantam. C. vnde vi. Et in hoc caſu lata culpa dolo
æquiparatur, ait Bart. ex l.1.§.primo.ff.ſi menſ.falſ.
mod. dixer. Idem Bart. in his terminis, in l.iuſte poſſi-
det, in fin.ff.de acquir.poſſ. Hanc Bartoli diſtinctionē
probarunt Ange. ibidem, Pract. Papienſ. in forma li-
belli pro poſſeſſ. turba. in verbo, & in eo nititur. Bar-
ba.conſi.penu.colum.11. in fi.lib.2.Corn.conſil.100.
nu.4.conſ.205.nu.6.lib.2.conſ.94.nu.10.in fi.conſil.
172. nu.9.lib.3.& cōſ.280.n.4.lib.4.& Boſſ.in tract.
cauſ.criminal.tit.de pluribus viol.nu.49. Quare male
viſus eſt ſentire idem Bar. conſ.91. nu.6. verſ.ſed ſta-
tutum, lib. 1. dum illud ſtatutum ciuitatis Narnię, quo
punitur turbās aliquem in ſua poſſeſſione, dolum nō
615 requirere reſpondit. Niſi dicamus † Bar. loqui eo in
caſu, eum turbans debuit perquirere quis poſſideret,
& perquirendo verſimiliter inuenerit, apud quem fo-
ret poſſeſſio, & per conſequens turbando deinde fue
rit in dolo: ita videtur defendere Bar. Corn.conſi.94.
num.11.verſi.& ſic eo caſu, lib.3. Ita pariter male ſen
616 ſit † Bald.in l.3.§.quod Prętor.ff.ne quis eum qui in
ius voc. eſt, vi exim. dum docuit, quod ſi ſtatutum ita
diſponit: ſi quis aliquem percuſſerit, puniatur in cen-
tum, ſtatutum hoc nō requirit dolū, & ideo culpa ſuf
ficit. Præterea male reſpondit Guliel. Peruſ. inter con
ſilia criminal.diuerſ.conſ.37.nu.1.in fi.lib.1.ſtatutum
requirere doloſam turbationem, cum punit eum qui
poſſeſſionem alterius ingreditur. Ita pariter haud re
cte ſatis a Bartolo diſſenſit Ioan. Bologn. in d. l. iuſte
poſſidet, nu.82.de acquir.poſſeſſ.

Dubitari nunc contingit (de his hoc loco agere mi
617 nime incongruum videtur) quis † teneatur proba-
re hunc dolum & latam culpam. Qua in re dicēdum
eſt actorem, accuſatoremque probare, cum dolus non
præſumitur.l. dolum.C.de dolu.& Bartol.in l.patro-
nus. ff. de prob. Ceterum indicijs & præſumptioni-
bus probari illud poterit. d. l. dolum. & ſcribunt So-
cin.iun. conſil.129. num. 68. & 69. lib. 1. Pariſ.con-
ſil.67.nu.15.lib.3.& pulchre idem Pariſ.conſi.83.nu.
47.lib.3.late Crauet.conſi.142.n.12.& conſ.282.col.
6.& 7. ceteros ſciens prætereo.

Plura autē indicia, & plures pręſumptiones doli &
latę culpę hoc in caſu turbationis poſſunt cōſiderari.

618 Primū † eſt indicium, cum turbans nullo modo
poſſidet, & ſcit alium poſſidere: ita reſpondit Alex.
conſ.23.nu.2. lib.6. ſcientia vero poſſeſſionis alterius
ſatis probatur turbatorem non poſſediſſe nec poſſide
re: quia inde ſequitur, eum ſcire debuiſſe, quod ſuum
non eſt, alterius eſſe, l. vlti. C. vnde vi. & in ſpecie hac
reſpondit Bald.conſil.219. Statuto cauetur, col. pen.
verſi.ſed contra hoc, lib.2. idem ſenſit Bar.conſil.91.
nu.6. lib.1. Idem eſt eum ſciuit alterum per procura-
torē poſſidere: ita Lapus allegat.127.col.2. verſi. ſed
hic occurrit, qui ſubijcit, in verſ.itē ſi primus poſſeſ-
ſor. idem eſſe eum is turbatus diu & notorie poſſedit.
Eſt enim tunc præſumptio, quod hic turbator ſciue-
rit illū poſſidere, iuxta l.ſi tutor. C.de procurato. Ita
619 etiam alijs modis probatur † ſcientia, vt ſi eſt hic tur
bator vicinus: ita in ſpecie hac reſpondit Corn. conſ.
94.nu.11. verſ.conſert.lib.3.& ſenſit Bald.conſi.446.
ſciendum eſt, quod quis, col.1. verſi.facit quia vicini,
lib.3. Quod declarandum eſt ex his quæ ſcripſi in tra
ctu.de recup.poſſ.remed.16.nu.48.

620 Secundo † doli indiciū, & præſumptio eſt, ex ſen
tentia Cornei conſ.94 nu.12.lib.3.& conſ.280.nu.5.
lib.4. quando quis in caſu illicito occuparet poſſeſſio-
nem alterius, vt ſi turbator iſte hæres factus occupa-
re vellet rei poſſeſſionem, quæ eſt apud hūc turbatum
poſſeſſorem, ea ratione occuparet, quod ſtatutum di-
ſponat poſſeſſionem defuncti continuari debere in
ſucceſſorē. Hoc permiſſum non eſt, cū (inquit Corn.)
velit ſtatutum, poſſeſſionem ita demum continuare,
ſi ab altero occupata non eſt, quod fuſius explicat Ti
raquel. in tract. le mort ſaiſit le vif par....declar. 3. Do
lo hoc ipſo probato, ſi turbator illum cuadere, atque
621 ita ab eo ſe excuſare valet † cauſam iuſtam ita per-
turbandi atque agendi quod egit, probare debet, nam
cauſa iuſta dolum extinguit atque ceſſare facit, & per
conſequens pœnam turbationis interimit: ita in ſpe-
cie rūdit Bal. cōſ.58. quidā eſt accuſatus, in fin.lib.5.
& Corn.conſ.205.nu.7.lib.2.& Boſ.in tract.cauſ.cri-
min.in ti.de Decreto Mediolani, nu.19. Hāc cauſam
622 excuſabilē cōſiderauit † ſtatutū Papiæ 31. in crimi
nal.ſub rub.de pęna illius qui viol. alicui fecerit, in il-
lo verſ.& prædicta locū habeant, niſi prædictus qui
diceretur offenſor tale ius haberet, propter quod po-
tuiſſet licite facere. Ita cauſam hāc iuſtā conſiderauit
decretū antiquum Mediolani, relatum etiā inter De-
creta Papiæ ſub rub. Decretum, vbi delictum originē
habuerit a contractu, ſuper quo ipſo non procedatur
criminaliter. Ea eſt ratio: quod iuſta cauſa a dolo ex-
cuſat, & quod cauſa hæc iuſta bonā fidem, quę doli eſt
excluſiua oſtēdit. Hinc lex cōmunis excuſauit illum
qui ex teſtamento, quod nullum eſſe ignorat, in liber-
tatem ſe vindicauit, l.igitur.§.potes. ff. de liber. cauſ.
alia retuli in tracta.de recup.poſs. remed.5. num. 49.
623 Quo loci idem eſse dixi, cum † cauſa eſt iniuſta & le
uis, cum & bona fide a cauſa iniuſta cauſetur. ita Bal.
in l.1.in fi.C.vbi cauſa ſtat. & in ſpecie hac Tiraqu.in
tract.de pœnis legum, cauſa 48.nu.3. Quod procedit
modo is, quia ea ductus eſt, in bona fide fuerit. & in-
fra aliqua dicemus. Ceterum an cauſa hæc iniuſta ex-
cuſet etiam a lata culpa, maius eſt dubium apud Do-
* cto. recepta * magis opinio eſt non eſcuſare: ita plu-
res huius ſententiæ retuli in d.5.reme.nu.61.62. Qui
nimo ex Iaſ.ſententia in d.l.iuſte poſſid.ad fi. nec cau-
624 ſa hæc † iniuſta excuſat a pęna legali & ſtatutaria:
ita is ſcribit ſenſiſſe Bal.in Auth.generaliter, n 7.C.de
epiſc.& cler.ſed vere Bal. ibi nu.7. ſolum ait, cauſam
iuſtā excuſare a pœna legali, non autē negat iniuſtam
non excuſare, atque ita vere loquuntur Archid.in c.1.
in 2.col.de elect.in 6.& ibi Ioan.And.in nouella, quē
retulit Bal. Et hanc Iaſ. declarationē verā nō eſſe ſen-
ſit Gomeſ.in d.§. ex maleficijs, nu. 30. Inſt. de actio.
625 Quibus declaratur relata † ſtatuta Papiæ & Brixię,
quæ dum dolum requirunt in hoc perturbatore, cau-
ſa iuſta excuſabit a dolo illo, efficietque ne puniri ille
poſſit pęna illius ſtatuti, imo nec altera. Cauſa vera in-
iuſta dum ſolum excuſat a dolo, facit, ne locus ſit pę-
næ ordinariæ ipſorum ſtatutorum, cum tamen cauſa
hæc iniuſta a lata culpa non excuſet, puniri poterit ille
perturbator alia pœna mitiori, & pro iudicis arbitrio,
inſpecta qualitate facti & perſonæ.

Cauſæ autem iuſtæ, excuſantes a dolo perturbato-
rem hunc, conſiderari permultæ poſſunt.

626 Prima † cauſa eſt, cum hic accuſatus probabiliter
credit poſſeſſionem ſuam eſſe, & ſe poſſidere, iuxta l.
1.§.ſi quis ideo.ff. ne vis fiat ei, & attigi ſupra remed.
1.q.9. ita in ſpecie reſpondit Bald. conſil.431. quia in
accuſatione, in fi.lib.4. idem Bal.in c.licet cauſam, ad
fi.de probat. Cępolla conſil.4.col.2. in crim. idem ſen-
ſit Socinus ſen.conſil.131.colum.4.verſicul.amplius,

lib.1.dum reſpondit,hæredem inſiſtentem poſſeſſio-
ni,quam ſua ſponte acceperat, eacuſari,ſi credidit ſi
bi vt hæredi ita licuiſſe.illum ſecuti ſunt Dec.conſil.
565.in fi.& Crau.conſ.12.n.9.& clarius in ſpecie hac
Crau.conſ.280.col.pen.ver.ex quibus. Quod fortius
procedit cum accuſatus iſte oſtēdit priorē poſſeſſio-
nem.ita Bal.conſ.58.quidam eſt accuſatus, verſic.re
ſpondeo qunties, lib.5. Quorum quidē ſnīa vel ea eo
probari videtur, quod is, qui ſe poſſidere prætendit,
dr̃ oſtendere cauſam iuſtam ex quodam contractu.
627 quia † poſſeſſio ſapit naturam contractus:ita de his
verba faciens ſcriptum reliquit Boſſ. in tract. de cau.
crim. titu. de pluribus viol. num. 45. ex Bal.in c.que-
relam, de elect.qui tamen in meo codice via hoc ſcti
pſit. Rectius itaque opinor dicendum hunc eacuſari,
quia id quod agit, agere dicitur ad ius ſuum conſer
uandū, vt infra dicemus.& in his terminis hāc ratio-
nem ſenſit Cęp.d.cōſ.4. col.2. verſi.videtur quilibet.
628 Secunda cauſa eſt iuſta † excuſandi a dolo & lata
culpa, ne de turbata poſſeſſione accuſari poſſit, cum
hic accuſatus probat ſe ea cauſa amicitiæ,vel iure fa-
miliaritatis, vel ſolatij poſſeſſionem illam ingreſſum
fuiſſe: ita reſponderunt in ſpecie hac Bald.conſ.431.
quia in accuſatione,col.2.ver.quinta ratio,lib.4.Cor.
conſ.100.n.26.in fi.lib.2.& conſ.280.n.9.lib.4. Non
enim qui familiaritatis cauſa vel ſolatij ingreditur, in
gredi dicitur eo animo vt poſſeſſorem ſua poſſeſſione
priuet.non ergo turbator iure dici poteſt.
629 Tertia iuſta † eacuſationis cauſa eſt,cum quis in-
greditur ratione iuris, quod in poſſeſſione illa habet,
vt eſt in ſocio, qui ingreditur poſſeſſionem rei com-
munis, nec enim is tamquam turbator accuſari pōt:
ita ad rem hanc interrogati reſponderunt Bald. con-
ſil.37.quidam Nerius,ad fin.lib.5.& Alex.conſ.103.
num.12. verſi.quod autem,lib.1. & Plot.in l.ſi quan-
do,nu.313.C.vnde vi.poſt Pozinibium in tract.ſuper
decreto, quando res habet originem a contractu.4.
limitat. Quæ ſane cauſa ceſſat cum hic ſocius ingre-
diens eacedit terminos, qui ſocietati cōueniūt, vtpu-
ta,ſi totam non occuparunt: ita Ale.d.conſ.103. nu.
22.Plot.in d.l.ſi quando,nu.314.& Boſſ.in tract.cau.
crimin. tit. de Decreto Mediolanenſi,quando res ha
bet originem a contractu,nu.12.
630 Quarta cauſa eſt,cum quis † ea mandato alterius
ingreſſus eſt poſſeſſionem, non.n.is turbare voluit:
ita Baldus coſi.144.præſùppoſito, lib.1.& conſ.431.
quia in accuſatione, lib.4. Ancha. conſil. 126. Pract.
Papien.in forma libelli pro turbata poſſ.in verbo,ani
mo,nu.2.& num.4.Barb.conſi.pen.col.11.in fi.lib.2.
Corn. conſi.205. nu.8. lib.1. Ripa in cap.2. num.40.
de iud.alios retuli ſupra quæſt.48.& in comm.de ar-
bit.iud.lib.1.in caſu 354.nu.40.
631 Quinta cauſa iuſta † excuſandi a dolo & per con-
ſequens ab accuſatione turbatæ poſſeſſionis, illa eſt,
cum is accuſatus oſtendit ſe virtute contractus ingreſ-
ſum fuiſſe poſſeſſionem illam. Ita in ſpecie reſpondit
Corn.conſi.205.n.7.lib.2.& ſcribit Boſſius in tracta.
cauſ.crim.titu.de decreto Mediolan.nu.1. Ea eſt hu-
ius,ſententiæ ratio,quia qui ita poſſeſſionem ingredi-
tur, non dicitur ingredi animo turbandi, ſed potius
vtendi iure ſuo & illud conſeruandi: iuxta l.qui iniu-
ria,in prin.& l.ſi quis vaori.§.ſed & ſi rem, ff. de furt.
632 Ego † aliam quandoque rationem conſiderabam,
cur ceſſat hæc criminalis accuſatio: nempe,quia vbi
ex contractu ciuiliter agi poteſt,ceſſat criminalis, cū
dolus actione ex contractu purgari poſſit, l.elegan-
ter.in prin. ff. de dolo. & egregie ſcribit Crauet.cōſil.
6.n.105.& conſ.280.col.pen.verſ.poſtremo,vbi alios
plures recenſet. Qua ratione videmus edita eſſe ſta-
633 tuta atque decreta in dominio † Mediolani, vt ſupra
retuli, quod vbi res habet originem a contractu, non
procedatur criminaliter: Contractus enim iuſtā ex-
cuſationis cauſam præſtat. Quod tamen intelligi de-
bet cum in eo contractu data eſt licentia & facultas
ingrediendi poſſeſſionem,alioquin titulus non præſta
ret hanc iuſtam cauſam: ita Bal. conſil.119. Statuto
cauetur,col.2.in prin.lib.1.& cōſ.395.In caſu D.Pri-
mæ,lib.4.& clarius Corn.d.conſ.205.nu.7.lib.2.
Hanc iuſtam cauſam ea multorum ſententia præ-
634 ſtat etiam contractus † inualidus, & reipſa nullus:
ita enim cenſuerunt Plot. in l.ſi quando, num.270. C.
vnde vi. & alij ab eo relati. Verum ego ſoleo aliquot
caſus diſtinguere.
635 Primus eſt,cum † cōtractus eſt inualidus ea inua-
liditate nullo modo apparenti, vtputa,ſi eſt initus con
tractus cū minore qui maior videbatur, vel ſi res eſt
empta ab eo, qui dominus credebatur: vel alio ſimili
in caſu,& deinde factis hinc inde probationibus con-
trarium apparuit: tunc conceditur excuſatio ex hac
cauſa ab ipſo dolo, imo etiam a lata culpa.ſiquidem
error iſte eſt admodum probabilis, & bonam fidem
cauſat,vt ſupra attigi,& ſcribit Bar.in l. Celſus,n.17.
ff.de vſucap. & ibi Bald.
636 Secundus eſt caſus, cum † cōtractus eſt inualidus
& nullus nullitate apperenti, ſola iuris præſumptio-
ne: tunc is cōtractus excuſat a dolo,imo & a lata cul-
pa, ſi cum ipſo contractu concurrit aliqua præſum-
ptio & coniectura, quæ illam iuris præſumptionem
perimat, vtputa,ſi mulier ſit,vel ruſticus,qui contra-
xit cum minori vel eccleſia, non ſeruatis iuris ſollem
nitatibus. Ea quo enim initus eſt contractus minus
ſollemniter,præſumptio iuris eſt,quod mala fide con
traaerit,c. qui contra: vbi Din.de reg.iur.in 6.gl.no-
tab.& ibi Bar.in l.1.in fi.C.de fide inſtr.& iure haſtæ
fiſca.lib.10.idem Bar.in l.quemadmodum,n.5. C.de
agri.& cenſ.lib.11.& tradunt egregie Calc.cōſ.125.
n.13.Neuiz.conſ.85.n.14. Attn̄ illa qualitas perſonæ
illam præſumptam malam fidem & dolū extinguit,
& ob id ſi ob hunc cōtractum ille ruſticus,vel mulier
ingreſſi ſunt poſſeſſionem, a dolo & lata culpa eacu-
ſantur: ita in terminis his ſenſit Boſſius in tract.cauſ.
crimin.in tit.de decreto Mediolani, qñ res hēt origi-
637 nem a contractu,nu.19. Ita.n.videmus † perſonę ru-
ſtici qualitatem excuſare a dolo præſumpto, vt ſcri-
pſi in comment.de arbit.iud.lib.2.caſu 194.n.34. Ita
ad rem hanc confert l.ſi adulterium cum inceſtu.§.
ſtuprum. ff. ad leg. Iul. de adulr. quo loci Papinianus
ſcribit, mulierem eacuſari, ſi ſtuprū iuris ciuilis igno-
rantia admiſit.ita ſubijcit,ętatem excuſare, quemad
modum idem ait ibidem in §.inceſtum,ſeaum & ęta-
tem eacuſare ab inceſtu. Ita etiam ætas & ſexus ab
alij criminibus eacuſant, vt ſaltem mitius puniantur,
quod ſcripſi in comment. de arb.iud.lib.2. caſu 329.
Eſt ergo in caſu noſtro idem dicendum. Ea eſt ratio,
quia error iſte etſi iniuſtus cauſat bonam fidē, quēad
modum ſupra dicebam, adiecta præſertim qualitate
perſonæ, quæ oſtendit errorem eſſe eacuſatione di-
gnum,ceſſabit ergo hoc caſu criminale iudicium, &
in dominio Mediolani erat locus illi decreto, quan-
do res habet originem a contractu, quod criminali-
ter non procedatur. Atque ita opinor hoc caſu pro-
cedere opinionem Ploti in l.ſi quando,nu. 270. cum
multis ſubſequentibus. C. vnde vi. qui reiecta aliquo
rum opinione,credidit decretum illud habere locum
etiam in contractu nullo, quod ego intelligo nullita-
te apparente, ſola iuris præſumptione.
638 Tertius eſt caſus,cum † contractus eſt nullus,nul-
litate manifeſta apparente: & notoria,ita quod nul-

la cauſa

Digitized by Google

la cauſa excuſari poteſt : vtputa, ſi vir prudens & ſa-
gax, vt ſi Doctor iuris, vel diligens & verſutus merca
tor emeret a minori, quem ſcit eſſe minorem : vel ſi
contraxit cum Prælato eccleſiæ non ſeruatis iuris ſol
lemnibus: tunc hic contractus non excuſaret empto-
rem ſi poſſeſſorem perturbauerit, ob id quod titulum
& licentiam ingrediendi ex eo titulo conſecutus ſit:
nam hic error & ignorantia inexcuſabilis eſt. Huc
ſpectat quod ait I. C. in l. nec vllam. §. item, in tit. ff.
939 de petit. hæred. illum non dici † titulum, qui appa-
ret inualidus, vt eſt, cum quis habet titulum, qui a mi
nore, quod ego intelligo, cum ſcit illum eſſe minorē
& tradit Afflict. deciſ. 271. nu. 3. imo cum titulus ap-
paret inualidus, nō iuuatur poſſeſſor etiam antiquiſ-
ſimo : ita poſt multos reſpondet Crauet. conſil. 290.
colum. antepen. verſ. ſecundo reſpondeo. Hoc enim
in caſu dicitur iſte verſari in dolo, & ob id non excu-
ſatur: ita ſenſit Alex. conſ. 103. nu. 21. lib. 1. & alij,
quos refert Plot. in d. l. ſi quando. n. 254. 271. in cete-
ros recenſet Ponzinibium in eo tract. ſuper decreto,
quando res habet originem a contractu. limit. 3. &
Cottam in ſuis memor. in verbo, decretum. qui ſcri-
bunt illud decretum non habere locum in contractu
nullo : quorum quidem opinionem veram eſſe puto
hoc in caſu, cum contractus eſt nullus nullitate euidē
ti & manifeſta.
640 Sexta cauſa iuſta † excuſans a dolo & a pęna tur-
bationis eſt, cum quis ex licentia legitime a iudice
conceſſa ingreditur & occupat, ita Bal. in ſua diſput.
Accuſatus de vi turb. col. antepen. verſ. quarto quæri-
tur. & clarius idem conſ. 58. quidam eſt accuſatus de
turbata. ver. præterea vbi quis. lib. 5.
641 Extenditur hic caſus vt procedat, etiamſi † cauſa
illius licentiæ & iuſſus eſſet falſa : ita Bal. in d. diſput.
Accuſatus d. verſ. quarto quæritur. dum inquit ſuffi-
cere, quod rite atque ita ſollemniter ſit facta miſsio :
Nam tunc iniuria fit iudici, nec conſideratur ius ad-
uerſarij: arg. l. ſi familia. ff. de iuriſdict. omn. iud. & l.
ſed ſi eximendi. §. vlt. ff. ne quis eum. Idem quod Bal.
vere cenſuit Bar. in l. iniuſte poſſid. nu. 7. de acq. poſſ.
etſi eo loci Alex. nu. 12. & Iaſ. nu. 24. ſcribant Bart. a
Baldo diſſentire, quod falſum eſt, cū vere conueniāt.
vti ſcripſi Soc. ſen. conſil. 18. col. 8. verſ. & de actibus,
lib. 1. & conſ. 158. col. 6. verſ. primus caſus eſt. lib. 2.
& non diſſentit Ioan. Bolog. in d. iuſte poſſidet, n. 79.
Quocirca ceſſat pęna ſtatuti corporalis, quæ non niſi
ex doloſo ingreſſu indicitur, quod ſecus in pecunia-
ria, vt ſupra diximus.
Declaratur primo, hanc cauſam non procedere,
642 cū licentia † eſt nulla, defectu ſollemnitatis iudicij,
vt ſi conceſſa fuit parte non citata, vel aliam ſimilem
ob cauſam: ita Bart. in d. l. iuſte poſſidet. in fin. de acq.
poſſ. quemadmodum illum declarat Soc. ſen. in d. con
ſil. 138. colum. 6. verſ. primus caſus eſt. lib. 2. Barbat.
conſil. 4. col. 2. prope fin. lib. 3. Rom. conſ. 330. nu. 22.
Anchar. conſ. 133. in fi. Fel. in cap. illud. nu. 5. de præ-
ſcript. Gozad. conſ. 93. nu. 13. & Socin. iun. conſi. 18.
num. 29. lib. 2. Conferunt quæ ſcripſi in tract. de Re-
cup. poſſeſs. remed. 8. nu. 19. vbi late explicaui, ſpolia
tum a iudice, qui minus ſollemniter proceſſit, cenſe-
ri ſpoliatum a priuato, & ob id ante omnia reſtitui
debere quod intelligunt relati Doct. vt nō excuſetur
a lata culpa, excuſatur tamen a dolo: ita etiam decla-
rat Bologn. in d. l. iuſte, num. 8x. qui poſt alios ſubijcit
alias declarationes.
643 Declaratur ſecundo, vt locum † non habeat hæc
cauſa, cum licentia eſt nulla defectu iuriſdictionis, vt
quia iudex eſt omnino incompetens : ita Baldus in d.
diſput. Accuſatus de vi turbat. colum. penult. verſic.
ſexto quæritur. Illum ſecuti ſunt Alex. in l. iuſte poſ-
ſidet, nu. 33. & ibi Bolog. num. 80. de acquit. poſſ. &
conferunt quæ ſcripſi in d. tractat. de recuper. poſſeſ.
644 remed. 8. num. 13. Quibus declaratur † decretum
illud, quod criminaliter non procedatur in cauſa, cū
res habet originem a contractu. Illud decretum pro-
cedit, etiam cum res habet originem a ſententia iudi
cis : ſiquidem & illa dicitur quaſi contractum parere
iuxta l. 3. §. idem ſcribit. ff. de pecul. & in ſpecie ita
cenſuit Ponzinibius in illo tractat. ſuper d. decreto li-
mitat. 4. & Boſſius in tracta. cauſ. crim. tit. de decreto
Mediolani, nu. 4. Hæc inquam declarantur procede-
re in ſententia ſollemniter lata : ſecus in nulliter pro-
nunciata, ex iam dictis. Ita etiam declaratur illud de-
cretum Mediolani, quod non procedatur criminali-
ter cum res habet originem ad præcepto iudicis, cu-
ius decreti meminit Boſſ. vbi ſupra. & illud extat in-
ter Decreta antiqua Papiæ. decreto 12. & noua con-
ſtitutione Mediolani. tit. in quibus cauſis criminali-
ter procedi non poteſt.
645 Septima cauſa iuſta † excuſationis eſt, cū ex licen-
tia a teſtatore conceſſa hæres, legatarius, vel quis al-
ter ingreſſus eſt poſſeſsionem : nam ita cauſa teſtamē
ti, vt illa contractus excuſat : quemadmodum vide-
mus in cauſa excuſante, quando delictum habet origi
nem a contractu, quæ & hanc complectitur: ita Boſſ.
in d. tract. cauſ. crimin. tit. de decreto Mediolani nu-
me. 45. & Ponzinib. in comment. ad illud decretum.
Ex quo enim a contractibus ad vltimas voluntates ar
gumentari licet. l. quæ delegato. de leg. 1. cum vulga-
tis ſimilibus. & in ſpecie hoc probat tex. l. igitur, §.
poteſt. ff. de liber. cauſ. dum cauſam hanc a teſtato-
ris voluntate & licentia prouenientem æquiparat ip-
ſi contractui ad doli excuſationem : Eſt enim par ra-
tio excuſationis in vtroque caſu: quippe quod ambo
ad ius ſuum, non autem ad alium perturbandum a-
nimum habeant. Hinc videmus legatarium occupan
tem legatum ex licentia conceſſa a teſtatore, non cō-
mittere in edictum, Quorum legatorum, quemadmo
dum diximus in tractat. de adipiſcen. poſſ. remed. x.
646 quæſtio. 21. Hæc tamen † cauſa locum non habet,
quando ſtatutum puniens turbatorem prohibet alle-
gationem tituli, & alterius iuris : vti hac de re inter-
rogatus reſpondit Barbat. conſ. penul. col. 11. ver. mo
do ſtat difficultas, lib. x. ait ille, quod ſi ſtatutum ita
diſponat, turbantes aliquem in poſſeſsione, puniātur
pęna centum, & a prædicta pęna in nullo caſu prædi
ctorum nullus excuſetur prætextu alicuius tituli, ſeu
iuris quod in rebus ipſius prætēderet ſe habere, ſaluo
quod ſi quis ingrederetur poſſeſsionem alicuius, qui
haberet titulum a poſſeſſore vel detentore, & licen-
tia illa appareret per publicum inſtrumentum, inquit
Barbatia, quod hoc in caſu titulus non excuſat a pęna
turbationis, quæ dolum non requirit, vt illi locus ſit :
Nam ſufficit, quod ſit ingreſsus, & ille titulus, illud
647 ius non excuſat. Quibus declarari poteſt ſtatutum
Brixiæ 152. in crimin. ſub rub. de vi moleſt. in illis ver
bis: [& intelligatur moleſtare, vel turbare, aut inquie
tare, etiamſi ille qui denunciatus, accuſatus, aut que-
relatus, vel inquiſitus fuerit, dixerit, vel prætenderit
rem, vel ius, aut poſseſsionem, vt ſupra ad ſe ſpectare
vel pertinere.] Hoc ſtatutum non excuſat eum, qui al
terū turbat ſub prætextu tituli, vel iuris, quod in poſ-
ſeſsione habet. & licet illa verba ſtatuti concepta in
perſonali, oſtendant requiri dolum, attamen non pro
cedit ſecundum Barbatiam, hoc in caſu.
648 Octaua eſt iuſta excuſationis † cauſa quæ proue-
nit a publica fama, vtputa ſi fama extat rem & poſ-
ſeſsionem eſse & ſpectare ad ipſum accuſatū, qui ea
fama

ſama commotus poſſeſſionem ingreſſus eſt. Ita Bald.
conſilio 289. quia conſuetudo, colum. 2. verſic. conſi-
deratis, lib. 4.
649 Nona cauſa excuſationis † conſiderari eo in caſu
poteſt, cum Prælatus occupat bona ſui anteceſſoris,
quem ignorabat ſuo proprio nomine poſſediſſe, cum
in dubio eccleſiæ acquiſita præſumantur. id quod in
ſpecie hac iam declaraui in tract. de recup. poſſ. rem.
9. num. 131.
650 Decima iuſta excuſationis † cauſa eſt, quæ pro-
uenit a ſententia lata in petitorio ad fauorem huius
accuſati, qui ſi eſt ingreſſus virtute illius ſententiæ la-
tæ in petitorio, excuſationem meretur, cum ſententia
illa obijci poſſit huic iudicio poſſeſſorio, vt infra q.
84. dicemus.
651 Vndecima iuſta excuſationis † cauſa eſt, cum ac-
cuſatus eſt proteſtatus, ſe eam poſſeſſionem ingredi
cauſa ſeruandi ius ſuum: nam tunc excuſatur, ex quo
ceſſat animus turbandi: ita Pract. Papien. in forma li-
belli, pro turbata poſſeſſione, in verbo, animo, nuo. 1.
Quod ego intelligerem verum, ſi modo eam prote-
ſtationem aliquo iure patefacto comprobauerit, ne fi-
cta & commentitia proteſtatio dicatur.
652 Duodecima cauſa iuſta † excuſationis eſt, cũ actus
ipſe in poſſeſſione factus, non infert occupationem,
vel turbationem poſſeſſionis: vtputa ſi quis ſimplici-
ter ſeminaret prædium; ſi vites putaret, & his ſimilia
faceret. Non enim actus hi, cum de ſe boni & vtiles
ſint prædij poſſeſſori & domino, niſi aliud addatur, in
ferunt turbationem: ita in ſpecie reſponderunt Gu-
liel. Peruſ. inter conſilia crim. diuerſ. conſ. 37. lib. 1. &
ibidem Catal. d. conſ. 58.
Illud nunc eſt intelligendum, quod tũc demum hæ
cauſæ iuſtæ, vel coloratæ excuſant accuſatum de poſ-
653 ſeſſione turbata ne puniatur, quando ab eo † extat
probatum, ſe eam ob cauſam adductum fuiſſe ad ita
turbandum. ita reſpondit Corn. conſ. 33. nu. 22. & cla
rius in conſ. 280. num. 6. lib. 4. idem ſcriptum reliquit
Boſſ. in tract. cauſ. crim tit. de decreto Mediolani, vt
nõ procedatur criminaliter, cum res habet originem
a contractu, num. 9. & nu. 19. & his ſimilia congeſſi in
tract. de recuper. poſſ. remed. 5. num. 60. Hæc proba-
tio non admodum exacta requiritur cum cauſa iuſta
allegatur: nam etiam ſufficit illa, quæ ex actis colligi-
tur. ita Baldus in Auth. generaliter, num. 9. verſ. adde
iuſtam. C. de epiſc. & cler. Quando vero ad excuſatio
nem cauſa iniuſta allegatur, diligens & exacta, vehe-
menſque cõiectura & probatio requiritur: ita in ſpe-
cie hac Corn. d. conſ. 280. num. 6. Alex. conſ. 103. co-
lum. penul. verſ. & dato quod omnes, lib. 1. ex doctri-
na Bartol. in l. inter omnes. §. recte. ff. de fur. quam ſin-
gularem & notabilem aſſerunt, Aret. conſil. 80. num.
2. Tiraq. tract. de pœnis legum, cauſa 43. num. 9. Præ-
654 terea relatæ cauſæ excuſant, niſi turbationis † mo-
dus ſit violentus: ita Alexan. conſ. 103. num. 12. verſ.
quod autem, & conſ. 135. num. 3. verſic. & ideo, lib. 1.
Ponzinibius in tractat. ſuper decreto, quando res ha-
bet originem a contract. limit. 7. Boſſ. d. tract. cauſar.
crimin. d. tit. de decreto Mediolani, num. 10. & Soc.
iunior. conſil. 18. num. 33. libro 2. Quod ego intellige-
rem, cum modus violentiæ armatæ exceſſus eſt: ſecus
ſi armis occupatio eſt facta, ob id quod timerent ali-
quorum potentiam. Illud quoque annotandum hic
eſt, quod ad hoc, vt cauſæ hæ iuſtæ vel coloratę excu-
655 ſent, is turbator debet, cum primum nouit † cauſam
illam eſſe iniuſtam, & ſe ex ea ius non fouere, a turba-
tione deſiſtere. Ita in ſpecie hac reſpondit Bar. conſ.
91. nu. 7. lib. 1. ex textu l. ſi adulterium cum inceſtu. §.
idem Pollioni. de adult. Bar. ſecutus eſt Iaſ. in l. ſi quis
ob id quod, num. 31. de iuriſd. om. iud. Nam ignoran-
tia & imperitia excuſat, dum perſeuerant: ceterum
ſi ſuperuenit ſcientia, & is adhuc perturbat, doloſe
perturbare dicitur, ob id non excuſat. Hoc idem vi-
ſus eſt ſentire Lapus, allegat. 127. colum. 3. verſicu. ſi
* primus. Comprobatur hæc ſententia illa magis * rece
656 pta Doct. doctrina qua affirmant, litigantem † ob iu
ſtam cauſam litigandi, quam habet, ab expenſis excu-
ſari, ſi modo ſtatim quo cognouit ſe cauſam iniuſtam
fouere, litem deſerit: ita ſentent omnes in l. qui in al-
terius, de reg. iuris, & ibi Dec. nu. 7. & Cagnol. nu. 19.
& num. 21. citat Bart. in d. conſ. 91. His adde Matth.
notab. 83. nota practicam. Dec. conſ. 241. num. 3. ver-
ſicu. his addendum. Gomeſ. in §. his itaque, num. 36.
Inſtit. de actio. Ruin. conſ. 217. in fine, lib. 1. & egregie
reſpondit Crau. conſil. penul. vlt. colum. verſ. ſecundo
illud, qui bis ſimilia recenſet. Non etiam tacitus illud
prætereo, quod vere ſenſit Bartol. d. conſ. 91. num. 7.
657 hunc † turbatorem non puniri ob turbationem prę-
teritam, ſi cognita iniuſtitia ſuæ cauſæ adhuc per-
ſeuerat in perturbando. In illo enim caſu Bartoli il-
le perturbator die 13. Ianuarij cognouit, ſe iniuſtam
habuiſſe cauſam perturbandi, & tamen perſeuerauit
turbando poſt diem illum 13. inquit Bartol. illum pu-
niri ſolum pro turbatione facta a die 13. Ianuarij ci-
tra. Quæ doctrina, ſi vera eſt, maximi eſt ponderis,
ſiquidem excuſaretur, & is turbator a damnis & in-
tereſſe, ob illam præteritam turbationem. Hæc Bar-
toli aſſertio probatur doctrina eiuſdem ac ſequaciũ,
in d. l. qui in alterius, de regul. iuris, dum ſcribunt liti-
658 gantem ob iuſtam † cauſam excuſari ab expenſis fa-
ctis, antequam cognouit cauſam eſſe iniuſtam, etiamſi
deinde perſeuerauit litigando. Et hanc opinionẽ tue-
tur Cagnol. in d. l. qui in alterius, nu. 20. Confert quod
reſpondit Crau. conſ. 144. colum. penul. verſ. quinimo
fortius, nempe detinentem pecunias alienas ſolum
committere furtum a die quo ſciuit eſse alienas, &
cauſam excuſare ab ea die ante. Ceterum vrget ad-
modum illa ratio, qua vſus eſt Dec. in d. l. qui in alte-
rius. dum aſſerit, cauſam iuſtam ſuperuenientem non
excuſare ab expenſis præteritis, ſi ea cauſa cognita,
litigare non deſtitit: Nam ita litigare perſeuerans, ſe
mali eſſe animi oſtendit, & veriſimilius eſt, quod e-
tiam ſi nouiſſet ab initio ſe malam cauſam fouere, nõ
tamen a lite deſtitiſſet. Qua ratione vſus eſt etiam Ro
man. ſingul. 396. quem recenſet Dec. His accedunt
Guid. Pap. q. 137. & quæſt. 436. colum. 1n. verſ. quęro
quadrageſimooctauo, & Crau. conſ. pen. col. pen. ver.
ſecundo illud. qui idem quod Dec. in d. l. qui in alte-
659 rius, affirmarunt. Ea ratione vtuntur, quod † præſu-
mitur hunc ita in lite perſeuerantem, malam cauſam
fouere, iuxta l. 2. §. circa. ff. de doli except. Vera tamen
& probabilis mihi ſemper eſt viſa illa Bart. ſententia,
d. conſ. 91. nu. 7. hanc .ſ. cauſam excuſare a prętерita
turbatione, ea ratione vtor, qua vſus eſt & Cagn. in d.
l. qui in alterius. nẽpe, quia conſtat de fide bona ab eo
tpe ante, ex quo enim hic præſupponimus cauſam iu-
ſtam ab initio extitiſſe, fieri nulla ratione poteſt, quin
bona fides adfuerit. Nec aduerſatur ratio Dec. & alio
rum, quos iam retulimus, ſiquidem procedit in illo ca
ſu, quando ab initio non conſtat de aliqua cauſa legiti
ma litigandi, ſed ſimpliciter ita fuit litigatum. Quod
660 vt † clarius pateat, ita duos caſus ſoleo conſiderare.
Primus eſt, cum ſola ſimplex extat prę ſumptio, quod
litigans iuſte litiget, ſed de ipſa iuſta cauſa non conſtat
ex aliquo actu extrinſeco, vtputa, aliquis ſucceſſit in
locum debitoris, & dum aſſerit ſe ignorare illius
factum, negat ſe debere, non tamen oſtendit vel in-
ſtrumentum ſolutionis, vel quid aliud. Hoc in caſu,
ſi factis

Digitized by Google

ſi factis probationibus, quibus de debito conſtet, ille
ſucceſſor a lite non deſtitit, præſumptio eſt, quod ab
initio ſciuerit ſe debere, & ob id iniquam cauſam fo-
uere. Nam ſecunda hæc præſumptio primam peri-
mit, l. diuus. ff. de in integr. reſtit. cum vulgaris ſimili-
661 bus. Ita procedat opinio† Guidonis Papæ, Decij &
Crauettæ. Secundus eſt caſus, cum litigans vltra ſim
plicem præſumptionem, aliquam iuſtã cauſam oſten
dit atque probat, vtputa, ſi ſucceſſor debitoris oſten-
dit aliquod inſtrumentũ ſolutionis, quod tamen alia
ratione corruit, vel quid ſimile, tunc etiam ſi factis
probationibus conſtat eum ius non fouere, & adhuc
perſeuerat litigare, ſi condemnatur, attamen excuſa-
tur ab expenſis præteritis & factis antequam detege-
retur illam cauſam eſſe iniuſtam. Ita procedat doctr.
662 Bart. Bald. †ac Cagn. ſiquidem iam de bona fide ex
alio, quam ex ſimplici iuris præſumptione conſtat.
663 QVAERO ſeptuageſimoſeptimo, quo† tẽpo-
re aduerſus agentem hoc interdicto obijci poteſt illa
exceptio, quod vi, vel clam, vel precario ab alio poſſi-
deat? Subobſcure atque perplexe rem hanc omnes ex
plicant. Quo ergo hæc eluceſcant duo exponamus.
Primum eſt, an ante litem conteſtatam apponi poſ-
ſit. Secundum, an ita pariter liceat poſt litem conte-
ſtatam obijci. Quoad primũ, quod ante litem conte-
ſtatam opponi poſſit, affirmauit Innoc. in c. veniens,
de præſcript. qui vere aſſerit, quod imo debet eo tem
pore obijci, illum ſecuti ſunt Abb. in cap. x. in 1. nota.
nu. 2. de ord. cogn. & idem in d. c. veniens, nume. 26.
verſ. primum, vt eum, & ibi Imol. num. 10. & Pariſ.
num. 25. qui recenſet eiuſdem opinionis Angel. in l. 1.
§. perpetuo, ff. quod vi, aut clam. Id eſt docuit Franc.
in cap. 1. in x. notab. de reſtitut. ſpoliat. in 6. Ea ra-
tione, quod hæc exceptio dilatoria eſt, quæ ante li-
tem conteſtatam opponitur, cap. exhibita, de iudic.
Verum ab hac ſententia viſus eſt diſſentire Bart. in l.
1. §. vlt. num. 4. ff. vti poſſid. quod imo ante litem con
teſtatã opponi non poſſit. Ita Bar. interpretatur Imo.
in d. c. veniens, nu. 10. & Pariſ. nu. x5. Ego animaduer
664 ti Bart. non aſſerere, hanc exceptionem opponi nõ
poſſe ante litem conteſtatam: ſolũ ait, quod eo tem-
pore non examinatur, ſed ad merita cauſæ reſerua-
tur, vult ergo Bar. tunc quidem poſſe opponi, ſed ex-
aminationem differri, atque ita Barto. ſenſiſſe ſcribit
Abb. in d. c. veniens, nu. x6. verſ. Bart. autem. & Sal.
in l. 1. colum. 7. ver. quęro tertio. C. ſi de momen. poſſ.
fuer. app. cuius verba hæc ſunt; [Vnde inquit (de Bar.
loquens) & lite conteſtata ad merita cauſæ poteſt op
poni.] Ecce, inquit, & lite, & pro etiam, implicat, er-
go aliũ caſum ante litẽ conteſtatã. Secundã nunc ex-
665 ponamus dubitationẽ, an hæc exceptio† opponi
poſſit ẽt poſt litẽ conteſtatã in hoc iudicio retinendę.
Inn. in c. veniens, de præſcr. negat opponi poſſe, cũ eo
ſenſit Ang. in l. ſi de vi. de iud. vt refert Rom. in l. na-
turaliter. §. nihil cõe. nu. 17. in fi. de acq. poſs. & idem
Ang. in l. 1. §. perpetuo, ff. quod vi, aut clã, vt refert Pa
riſ. in d. c. veniens, n. 23. Idem viſi ſunt affirmare Ar-
chid. Gem. & Franc. in c. 1. in ... not. de reſt. ſpol. in 6.
& Pract. Pap. in forma reſponſionis rei conuenti in a-
ctione reali, in verbo, ſaluis alijs except. nu. 4. quẽ ſum
ſecutus in cõm. de arb. iud. lib. x. caſu 240. nu. 6. Idem
Pract. Pap. in forma libelli. pro turbata poſs. in verbo,
hodie, nu. 5. ea ratione oẽs adducti, quod dilatoria hęc
ſit exceptio, quæ (vt dixi) ante litem conteſt. ſolum
opponi põt. Huc ſpectat doctr. Bal. in l. incerti, n. 16.
C. de interdict. dum ſcribit exceptionẽ vnius iudicij
ad aliud eſſe dilatoriã, & ob id exceptionẽ poſſeſſo-
rij retinendæ obijci poſſe ſolũ in iudicio proprietatis
ante litem in eo conteſtatã. Contrariam ſniam, quod
imo hęc exceptio obijci ẽt poſſit poſt litem conteſt.
probarunt Bar. in d. l. 1. §. vlt. n. 4. ff. vti poſſidet. Butr.
in d. c. veniens, nu. 16. ad fin. & ibi Abb. nu. 26. verſ. ſe
cundum remediũ. & Imo. nu. 10. de præſcr. & Franc.
in c. propoſuit, col. 1. de appel. idem docuerunt Sal. in
d. l. vnica, col. 7. q. x. C. ſi de momen. poſs. fuer. appel.
& Rom. in d. §. nihil cõe, nu. 17. in fi. Ea adducti rõ-
ne, quod hęc exceptio & in vim peremptorię opponi
ſolet. Ego (vt hac de re dicã paucis quod ſentio,) cre-
666 do fore animaduertẽdũ, quod hæc ſpolij† exceptio
altero de duob. modis põt opponi: nẽpe in vim dila-
toriæ & in vim peremptoriæ, quẽadmodum inter ce
teros ſcribit Franc. in d. c. propoſuit, col. 1. de appel.
quod clarius ita declaro. Dilatoriæ vim tunc obtinet,
cum non perimit illud iudicium contra quod opponi
põt: vtputa cum obicitur in iudicio petitorio: nam
tunc hæc exceptio illud iudicium differt, non aũt ex-
tinguit: cum ſpoliator rei ſuæ dñium ob illam ſpolia
tionem non perdat, excipio caſum l. ſi quis in tantam.
C. vnde vi. vt mox ſubijciã. Hoc itaque in caſu hęc ex
ceptio opponitur ante litem conteſtatam: ita loquun-
tur Archid. Gem. & Franc. in d. c. 1. reſtit. ſpol. Ita lo
quitur Abb. in c. 2. num. 2. & nu. 53. de ord. cogni. &
Pract. Pap. loco præcit. ij vero ſcribunt exceptionem
ſpolij, quæ petitoriũ non perimit, hoc tempore oppo
nendã eſſe. In caſu aũt noſtro, cum ante litem cõteſt.
in iudicio retinendæ obijcit reus hanc ſpolij exceptio
nem, obtinet eam voluiſſe in vim dilatoriæ, ſolum ad
iudiciũ retinendæ poſſeſſionis differendum, id quod
facere poteſt cum vnicuique liceat ſuo fauori renun-
ciare, l. pen. C. de pact. eſt. n. ad fauorem ſpoliati con-
ſtitutum, vt poſſit per exceptionem ſpolij perimere
actionẽ poſſeſſionis retinendæ, vt infra dicemus. põt
ergo huic fauori renunciare, & ſolum ad differẽdum
obijcere. Vel ẽt dicere poſſumus, eſſe exceptionem
anomalam, quę põt obijci in vim dilatoriæ, & in vim
peremptorię, quemadmodũ declarat Spec. in tit. de
except. §. exceptionẽ, nu. 7. cũ ante litem conteſtatã
obijcitur, dilatoriæ nomen hẽt: cum poſt, perẽptorię.
Præterea admiſſo quod ſit peremptoria, attamen ad
huc põt obijci ante litem conteſtatã, quemadmodũ
videmus in exceptione præſcriptionis, quæ ante litẽ
conteſtatam, & poſt opponi poteſt. l. pręſcriptionem,
C. de exceptio. ita dicimus in exceptione ſolutionis:
ita Abb. in c. exceptionem. n. 18. ver. idem vbicũque,
de except. Bar. in l. cum quærebatur, ff. de iud. ſolui.
667 Secundo modo ſolet obijci hæc exceptio† ſpolij
nẽpe in vim peremptoriæ, hoc eſt, ad perimendum iu
dicium contra quod obijcitur: tunc ſine controuerſia
poſt litem conteſtatam obijci poteſt: quemadmodũ
Bar. Abb. & ceteri iã relati ſcribunt. In caſu noſtro,
hæc exceptio quæ aduerſus agentem hoc poſſeſſorio
retinendæ, eſt peremptoria, eo quia ea probata, ceſſat
actio, quæ reddebatur huic turbato in poſſeſſione:
non enim huic poſſidenti vi, vel clam redditur hoc in
terdictum retinendę, l. 1. §. vlt. ff. vti poſſidet. quo loci
Vlp. ait hunc vincere non poſſe: vnde intelligimus,
eum carere iure & actione; quod latius explicabimus
infra qõ. 83. vbi agemus de vero ſenſu d. §. vlt. & hoc
caſu ſenſerunt Bar. & eius ſequaces, dum affimarunt
hanc exceptionẽ poſſe obijci lite cõteſtata, & per cõ
ſequens perpetuã eſſe, quã Inn. & illius comites aſſe-
ruerunt, ſolum ante litis conteſtationem obijci poſſe.
668 Hinc infertur declaratio ad l. ſi quis† in tantã. C.
vnde vi. quod. ſ. qñ obicitur illa violenta ſpoliato in
modũ exceptionis uel replicationis, dicitur execeptio
peremptoria dñii: cum uere is dñs ſpoliando domi-
num ſuum ex illa conſtitutione perdat: ut latius expli
cauimus in tract. de recuper. poſſeſſ. remed. 9. & ob
id

id obijci illa poteſt ante & poſt litem conteſtatam.
669 QVAERO ſeptuageſimooctauo, cũ † primo ꝓ
ponitur hoc iudiciũ poſſeſſoriũ retinendæ, & deinde
ſecundo ab aduerſario proponitur iudiciũ recuperan
dæ: an illud primum iudiciũ ſuſpendatur, donec ſecũ-
dum hoc erit definitum? Duo caſus conſtitui ſolent.
Primus eſt, cum ſecundum proponitur per modũ
agendi, tunc primum non ſuſpenditur: ſed ambo vna
ſententia terminantur. ita Rom. in l. naturaliter, §.
nihil commune, nu. 19. verſic. & inde, de acquir. poſſ.
ex c. 2. & c. vlt. de cauſa poſſ. & propriet.
670 Secundus eſt caſus, cum † ſpolium ſecundo loco
propoſitum per modum exceptionis propoſitũ fuit.
Sunt in hac opinione Innoc. in c. vlt. de ord. cogn. ſcri
ptum reliquit, ſemper agenti retinendæ obſtare ſpo-
liationis exceptionẽ, vt prius de ea cognoſcat, c. cum
dilectus, de cauſa poſſ. & propr. At contrarium ſenſit
Bar. in eo c. cum dilectus, ea rõne quod ex quo nemo
in ſua poſſeſſione turbandus eſt, ſtudere dẽt ſeſtinan-
ter, ne partes veniant ad arma iux. l. æquiſſimus. de v-
ſufr. Placet mihi conciliatio, q̃ attulit Rom. in d. §. ni
hil cõe, n. 19. verſ. his non obſtantib. ait ille; Aut pe-
riculum eſt in mora, tũc procedat opinio Butrij: Aut
periculum ceſſat, & tunc procedat opinio Innoc.
671 QVÆRO ſeptuageſimonono, an † exceptio
dominij quæ aliter ſit probanda quam per ſententiá
latam in petitorio, vtputa, per teſtes, vel inſtrumen-
ta: aduerſus agentem hoc remedio obijci poſſit? Diffi
cilis eſt iuris quæſtio, de qua variẹ ſunt Doct. opinio-
nes. Quo autẽ facilius explicetur, duos caſus facio.
672 Primus eſt, cum † probatio non offertur ſtatim &
incontinenti, tunc dominij exceptio hoc iudicium im
pedire non poteſt: ita Bar. in l. naturaliter, §. nihil cõe,
nu. 2. de acq. poſſ. dum a fortiori ſcribit, nec ẽt admit
ti cum probatio offertur incontinenti, vt mox ſubij-
ciam, & in ſpecie hac qui ab ea Bart. ſententia diſſen
tiunt, hunc caſum tamen iure procedere exiſtimant.
Ita Ioan. Fab. in §. retinendæ, nu. 31. verſ. & per hoc
Inſtit. de interd. Ant. Butr. in c. litteris, num. 9. & ibi
✱ Bero. nu. 49. de reſtit. ſpol. Hanc probãt * omnes, au-
ctor eſt Ripa in d. §. nihil commune, nu. 98. verſ. circa
hanc, qui Alex. & Cor. eiuſdem opinionis recenſet:
non enim ſuo edicto permiſit prætor dño, vt poſſeſſo
rem moleſtia afficiat: ſed tantum turbari is poteſt,
quia a vero poſſeſſore vi, vel clam, vel precario poſſi-
det, l. 1. §. vlt. ff. vti poſſid. Quam quidem ſententiam
intelligunt procedere Corn. conſ. 227. lib. 3. & Rub.
in d. §. nihil commune, n. 172. etiam cum dominium,
cuius exceptio obijcitur, originem habuit a contra-
ctu fœneratitio & a iure non permiſſo.
673 Secundus eſt caſus. cum ſuper exceptione † hac
dominij probationes hæ incontinenti offerũtur. Hoc
in caſu variæ ſunt opiniones.
Vna fuit opinio glo. in l. ſi de vi. §. vlt. ff. de iud. obij
ci poſſe. Quam ſane opinionem probarunt Din. in c.
qui ad agendum, de reg. iur. in 6. Cin. & Bal. in l. incer
ti, C. de interdict. & idem Cin. in l. 2. q. vlt. C. de edict.
diui Adr. tollen. Rain. Ang. Imol. & Caſtr. in d. l. ſi de
vi. §. vlt. Ang. in l. dolo. ff. de except. doli. Barto. in l.
ſi coloni, C. de agric. & cenſit. lib. 11. Igne. in repet. l.
neceſſario. §. non alius, nu. 257. verſ. decimo quemad-
modum. Ea ratione adducuntur, quod maxima eſt
vis probationis, quæ incontinenti offertur. Nam ſcri
bit Bart. in l. 1. in princ. num. 23. de oper. noui nunc.
nunciationem noui operis non remitti ab homine, ẽt
ſatiſdatione præſtita, cum hic nuncians dicit, hodie
✱ conſtat, hodie agatur. Quam ſententiam * magis re-
ceptam teſtatur eo loci Crot. nu. 71. etſi Iaſ. nu. 25. &
Ruin. nu. 126. dubitent. His accedit eiuſdẽ doct. Bar.
674 in l. vlt. C. ſi ex fal. inſtru. dum ſcriptũ reliquit, † ex-
ceptiones obiectas contra ſententiam quæ executio-
nem meretur, illam executionem impedire, ſi proba-
tiones offeruntur incontinenti. idem tradunt Alex.
& ceteri, in l. 4. §. condemnatum, de re iud. & plura
his ſimilia congeſſi in tract. de recup. poſſ. rem. 1. nu-
me. 240. quo loci nu. 242. ex ſententia atque declara-
tione Abb. in c. 1. nu. 5. verſ. ego reddo aliam, de reſt.
ſpol. ſcripſi, tunc nihil operari oblationem huius pro-
675 bationis, quæ † incontinenti fieri poteſt, cum lex
improbat violentiam, ne liceat alicui ſua manu ſibi
ius dicere, quemadmodum mox dicemus.
Secunda itaque fuit opinio negatiua, hãc exceptio
nem obijci non poſſe. Hanc probauit Bar. ſibi parum
conſtans in d. l. ſi de vi. §. vlt ff. de iud. in l. naturaliter.
§. nihil commune, nu. 2. & in l. ſi de eo, §. fi. ff. de acqu.
poſ. & conſ. 81. Matth. Forniconis, nu. 4. lib. 1. Bald.
in l. ſi quis conductionis, 4. oppo. C. locati. Imo. &
Aret. in l. ſi de eo, §. vlt. de acq. poſſ. Salic. in l. ſi quis ad
ſe fundum, col. 3. verſ. ſed tunc oppono, C. ad leg. Iu-
liam. de vi publ. Pract. Pap. in forma libelli pro tur-
bat. poſſ. in verbo, ceſſandum. Ang. Aret. in §. quadru
pli. nu. 50. Inſtit. de actio. Guid. Papæ, quæſt. 552. in
materia. Capic. deciſ. 121. num. 30. Rebuff. in Com-
mentarijs ad Conſtit. Reg. Galliæ, tom. 3. tit. de ma-
terijs poſſeſſorijs, artic. 1. glo. 1. num. 2. & gloſ. 2. nu-
me. 25. Abb. & Berous in c. in litteris, de reſtit. ſpol.
ille nu. 50. iſte num. 54. Ripa in d. §. nihil commune,
✱ num. 99. & ibi Faber, num. 60. magis * communem
hanc eſſe teſtatur, & Bologn. num. 34. Rub. nu. 174.
& num. 184. Socinus iun. num. 132. Alciat. num. 14.
& Ioan. Bologn. in ſecunda par. nu. 118. & Coraſ. in
1. par. nu. 66. idem reſpondit Natta conſ. 419. nu. 5.
lib. 2. Hos ego pariter ſequor. Permultæ ſunt ratio-
nes, quibus hæc iuris ſententia defenditur. Primo,
quia ſi obiici hæc exceptio poſſet, iam eſſet in faculta
te domini turbare poſſeſſorem, ſiquidem paratis pro-
bationibus poſſet illa ſua manu ſibi ius dicere, & vim
illam atque audaciam oblatis probationibus tueri:
quod tamen iure non conceditur, l. ſi quis in tantam,
C. vnde vi, l. 1. in fi. l. ſi duo, in princ. ff. vti poſſidetis,
c. eum qui, de prẹb. in 6. Secundo daretur cauſa delin
quendi contra l. conueniri, ff. de pactis dotalib. ſiqui-
dem ſi ob has probationes ſua auctoritate dominus
poſſeſſorem perturbaret, poſſet ille poſſeſſor ẽt armis
ſuam poſſeſſionem defendere, l. 1. C. vnde vi. quod ta-
men non eſt iure permiſſum, l. æquiſſimum, ff. de vſu-
fruct. & c. litteras, de reſt. ſpol. Tertio accedit l. 1. in
fin. ff. vti poſſid. qua intelligimus quod ſolum moleſta
ri poteſt, qui vi, vel clam, vel precario poſſidet: non
ergo qui iuſte poſſidet, a rei domino perturbari po-
teſt. Quarto, quia non eſt ſingulis concedendũ, quod
a iudice conſequi poteſt, l. non eſt ſingulis, de reg. iur.
cum ergo dominus via iuris ordinaria poſſit ius ſuum
conſequi, non debet poſſe moleſtia afficere poſſeſ-
ſorem, & deinde ad has probationes confugere.
Quinto huc ſpectat, quod vbi poſſeſſor hoc interdi-
cto experitur, non tantum agere dicitur, quam ſe de-
fendere & tueri l. 1. §. hoc interdictũ, ff. vti poſſ. ob id
non debet dominus eum in ſua poſſeſſione turbare,
cum turbando vim facere dicatur, l. vim facit, ff. de vi
& vi arm. Quibus intelligimus veram eſſe hanc opi-
nionem crebriore calculo probatam. Ad has tamen
676 opiniones conciliandas † duos caſus diſtinguũt A-
lex. & Soc. in d. l. naturaliter. §. nihil cõe, de acq. poſ. il
le nu. 8. ille nu. 15. q̃ ſane diſtinctionẽ probarunt Ant.
Butr. in c. cũ dilectus, nu. 6. de cauſa poſſ. & propr. &
in c. in lr̃is, nu. 11. de reſt. ſpol. & Rui. conſ. 28. n. 4. li. 4.
Primus eſt, caſus cũ agẽt hoc interdicto proponit ſe
turbari

Digitized by Google

turbari ab aduerſario in poſſeſſione ciuili, per occupa
tionẽ naturalis: tũc (aiũt iſti) procedere p̃t opin. Dini
& ſequaciũ affirmatiua. Ea rõne vtunt, quod tũc agit
ad recuperationẽ naturalis poſſeſſionis: atque interdi-
ctũ retinẽdę ciuilis ſapit naturã recuperãdæ, ob id ob
ſtare dicitur exceptio hæc dñij, cũ probationes ſũt in
prõptu. Hęc rõ nõ eſt vera cũ falſũ ſit obijci poſſe ex-
ceptionẽ dñij incõtinẽti probandã, cũ recuperãdę re
medio agitur, vti explicauimus in trac. de recup. poſſ.
rem. 1. n. 240. Et quamquã Soc. in d. §. nihil cõe, multa
cõſideret ad hoc euitandũ, attñ leuia ita ſunt, vt refer
ri nõ mereantur. Quocirca recte hũc caſum impugna
runt Rip. in d. §. nihil commune, nu. 98. & Rub. num.
137. Fab. nu. 60. & Horm. Detus nu. 42. idem fecerũt
Ber. in c. in lr̃is, n. 56. de reſt. ſpol. & Nat. d. conſ. 419.
nu. 5. & 6. lib. 2. qui alijs rationib. ad rem hãc vtuntur.

Scd̃s eſt caſus, cũ actor ſimpliciter ꝓponit ſe turba
ri, petẽdo qđ aduerſarius a turbatione & moleſtia deſi
ſtat: vt tũc ꝓcedat opin. Bar. negatiua. Cũ ceſſet regu-
la dolo facit, &c. cũ actor nil petat, quod ſit reſtitutu
rus. Quã rõnẽ improbauit Sal. in d. l. ĩcerti, col. 9. ver.
in poſſeſſionẽ. C. de interd. q a ſatiſdat, qui patientiã p̃
ſtat. Inq t tñ Rip. hoc nihil eſſe, cũ hęc patientia nõ ſit
677 realis datio, q̃ retro dari poſſit. Alia diſtinctione † v-
ſus eſt Bero. in d. c. in lr̃is, nu. 61. & 62. de reſtit. ſpol. &
duos caſus cõſtituit, & ſecũdus caſus ab eo relatus eſt
ille met ſupra ſcđo loco relatus eſt But. Ale. & Soc. di-
ſtinc. Primus aũt a Ber. perpẽſus, eſt, cũ interdictũ hoc
retinendę ſapit naturã adipiſcẽdæ, atque ita eũ mixtã
naturã hẽt: nã (inq t ille) recipit naturã adipiſcẽdę. arg.
l. q patri. vbi Bar. & Aret. ff. de acq. hęr. Verũ non pla
cet hęc cõſideratio: licet. n. dicĩ hic caſus mixtus, attñ
potius dẽt ſapere naturã interdicti retinendę, q̃ adipi-
ſcẽdæ. Nã hoc interdictũ retinẽdę illud eſt, qđ inten-
tatur principaliter ad cõſerendã atque retinendã poſ
ſeſſionẽ, licet in cõſequentiam eã poſſeſſionẽ natura-
lẽ, quã adeptus non fuerat adipiſcatur. Simili cõſidera
tione vſus eſt idẽ Bero. in d. c. in litteris, nu. 57. ver. ter-
tio qñ, ad improbandã iam relatã But. diſtinctionem.
678 Accedit ſcđo, quod † vbi mixtũ participat de extre
mo fauorabiliori, & de alio minus fauorabili, ſẽper p̃-
fertur qualitas dignior & fauorabilior, c. quod in du-
bijs, de conſecr. eccl. vel altar. Bero. vero ad rẽ. d. nu.
57. ver. quarto qñ, &c. ſed qualitas dignior & fauora-
bilior ex illa retinẽdi quã adipiſcẽdi, cũ facilius cõce-
679 datur † retẽtio, quã noua acquiſitio, l. ſi repetendi, C.
de cond. ob cau. & l. patre furioſo, ff. de ijs, qui ſunt ſui
vel alien. iur. Relata cõis ſentẽtia fortius procedit, cũ
opponitur exceptio dñij alicuius tertij: ita Aretin. l. ſi
de eo. col. fi. de acq. poſſ. Clau. Merm. in d. §. nihil cõe,
nu. 90. in fi. poſt Bar. conſ. 81. & Anch. conſ. 118. Quib.
680 infertur declaratio ad ſtatutũ † Brixiæ 152. in crim.
ſub rub. de vi moleſt. dum in ver. & intelligatur mole
ſtare, diſponit turbatorẽ allegare non poſſe ius dñij,
vel poſſeſſionis, intelligitur etiam ſi offerat probatio-
nes incontinenti, etiã ſi ſtatutum ſimpliciter loquatur.
681 Declaratur primo relata † cõis Bar. & aliorũ ſnĩa,
vt non procedat illis in caſibus, in quibus exceptio hęc
dñij probanda incontinenti admittitur in remedio re
cuperãdę: nã ſi in eo recipitur, ita fortius in hoc, quẽad
modũ declarauit Rube. in d. l. naturaliter, §. nihil cõe,
nu. 175. ff. de acq. poſſ. & Rui. conſ. 127. nu. 9. lib. 5. exẽ-
pla adſerri p̃nt ex caſib. illis relatis, in tract. de recup.
poſſ. remed. 1. num. 245. & 247. & alijs ſubſequentib.
682 Declaratur ſecundo, vt non procedat, cũ † aduer-
ſus hũc opponentẽ dñij exceptionẽ non replicatur a-
quid, ſed actor patitur vt cognoſcatur ſuper illa exce-
ptione: ita in ſpecie declarat Rui. conſ. 127. nu. 9. lib. 5.
Rub. in d. §. nihil commune, nu. 175. ver. ſecũdo, decla-
rari. quod ait ſenſiſſe Bart. in l. ſi duo. §. Iulianus, ff. de
iureiuran. Quod egregie cõprobatur ex his, quæ ſcri-
pſi in tract. de recup. poſſ. rem. 1. nu. 163. & tradit Io.
Bologn. in d. §. nihil commune, num. 119. & 120.
683 Declaratur tertio † vt non procedat in beneficia
lib. in quib. exceptio defectus tituli, qui ad colorandũ
poſſeſſionẽ exhibetur, obijci põt cõtra agentẽ hoc re-
medio retinendæ. ita r̃ndit Rip. lib. 2. reſp. c. vlt. ea do
ctrina Abb. in c. audita q̃rela. 1. not. de reſt. ſpol. & cõ-
ferunt q̃ ſcripſi in tract. de recup. poſſeſ. rem. 15. q. 36.
quo loci agentẽ poſſeſſorio, in beneficialib. teneri iuſti
ficare, atque ita colorare ipſam poſſeſſionem, ex titu-
lo: cũ ergo ab actore hoc in caſu exhibetur titulus, cõ-
tra eum de eius uitio obiicere põt reus, modo uitium
appareat ex ipſa ſcriptura tituli: vt in caſu Ripæ d.
reſponſo vlt. vbi obiiciebatur vitium ſuppreſſi valo-
ris, idem eſt dicendum de alio ſimili.
684 Declaratur quarto, † vt nõ procedat in illis caſib.
in quib. hoc interdictũ retinẽdę haberet vim iuris rea
lis: vtputa eũ hęres, qui hẽt remediũ adipiſcẽdæ, poſſi
det, & petit ſe in ea poſſeſſione cõfirmari, tunc obiici
põt hęc dñij exceptio incõtinenti probãda. ita nouiſ-
ſime declarat Rube. in d. §. nihil cõe, num. 184. in fi.
685 QVAERO octuageſimo, † an exceptio dñii, q̃
per ſnĩam latã in petitorio iudicio probari põt, aduer
* ſus hoc interdicto agẽtẽ obici poſſit? Recepta magis*
Doct. opin. eſt affirmatiua, obiici poſſe. Hanc proba-
runt Din. in c. qui ad agendũ, de reg. iur. in 6. Alex. in
l. naturaliter, §. nihil cõe, n. 17. de acq. poſſ. & ibidem
alii plures, vt Ripa, n. 97. q. cõem eſſe teſtatur, quod fa
cit & Fabius nu. 37. Horm. Detus. n. 41. Rub. n. 169.
& Coraſ. in 2. p. n. 63. & Io. Bolog. p. 2. n. 60. & Ioan.
Bapt. Ferret. conſ. 18. nu. 9. Ea ſolida rõne mouentur,
686 quia † ſi ſnĩa lata in petitorio, obſtat agẽti interdicto
* recuperãdæ fauorabiliori, quẽadmodũ * recepta apud
Doct. ſnĩa, q̃ probaui in tract. de Recup. poſſ. reme. 1.
q. 20. quanto fortius hoc in caſu obiici põt. Huic rõni
conatur r̃ndere Iaſ. in d. §. nihil cõe, nu. 49. quod faci
lius impeditur reſtõ, q̃ retẽtio, l. patre furioſo, ff. de iis
q ſunt ſui vel alieni iuris. & turpius eiicitur, q̃ nõ ad-
mittitur hoſpes, c. quemadmodũ. de iureiu. Verũ non
687 animaduertit † Iaſ. ſpoliatorẽ grauius delinquere ip
ſo turbatore, cũ grauius puniatur, l. ſi quis in tantã, C.
vnde vi. Nã a grauitate pęnæ arguitur grauitas deli-
cti, l. reſpiciendũ, in princ. ff. de pęnis, & c. afferamus,
24. q. 1. at ſpoliatio excludit agentẽ recuperandæ per
exceptionẽ ſnĩæ: ergo ẽt excluditur turbator qui tñ
non deliquit. Ita Iaſoni r̃ndet Ripa n. 97. & Rub. nu.
170. qui tñ aliquid conſiderat, quod me non multum
mouet. Rurſus (vt inquit Horm. Detus in d. §. nihil
cõe, n. 41.) nõ magis fauemus retentioni, q̃ nouæ ac-
quiſitioni, ſed acquiſitioni recuperatoriæ, quę nõ con
ſideratur vt noua acq ſitio, & illi magis fauemus odio
ſpoliatoris. Pręterea (vt recte aĩaduertit Io. Bolog. in
d. §. nihil cõe, 2. p. n. 60. verſ. nõ obſt.) quorſum conſi-
derare retẽtionẽ cũ lis finita ſit? eſſet. n. ſine iure & cã
retinere. Quocirca idẽ Iaſ. iterũ Alex. rõni r̃ndet, qđ
hoc interdicto agens dr̃ potius reus q̃ actor, cũ a tur-
batione & moleſtia ſe defendat, l. 1. §. huius aũt, ff. vti
poſſid. Verũ nec r̃ñſio hęc (inquit Ripa) diluit Alex.
rõnẽ. Nã licet agens hoc interdicto excipere videaĩ,
replicatio tñ aduerſarij tñ operari dẽt ad elidendum
exceptionẽ, quã tũ exceptio ad actionẽ. Inſt. de excep.
& docuit Bar. ĩ l. ſi quis ad ſe fundũ. ff. ad leg. Iul. de vi
publica. Non aduerſant nunc rões ad iura, quib. opin.
negatiuã alii tuentur, nẽpe hanc exceptionẽ obiici nõ
poſſe. Quã ſane opin. probarent Bar. in d. §. nihil cõe,
n. 15. Bal. ĩ ſua diſp. Accuſatus de vi turb. col. pe. Bol. ĩ
d. §. nihil cõe, n. 34. & So. iu. n. 134. Io. B. Fer. cõſ. 7. n. 3

Primo

688 Primo ſolet ꝓpendi † tex.d.§.nihil cōe,quo cumula
tio petitorij & poſſeſſorij retinēdæ admittit, q̄ ſane
cumulatio nō admitteret, ſi ſnīa lata ī petitorio obſta
ret agenti poſſeſſorio,ex regula l.fundi, & l.fundū.ff.
de exce.rei iud.verū rn̄dit vno verbo Ripa ī d.§.nihil
commune,num.97.dici non poſſe ibi cumulationem
huius poſſeſſorij admitti cum petitorio, quandoqui-
dem adeo variæ ſunt interpretationes illius reſponſi,
vt ſolidum inde ſumi non poſſit argumentum,quēad
modum docuit Bar. in l.ambiguo, nu.4. de reb.dub.
689 Secūdo adſertur † tex.l.1.in fi.ff.vti poſſi.iūcta gl.
l. ſi de eo.§.vl.ff. de acq. poſſ.q̄ aſſirmat ēt dn̄m poſſe
rem ſuam clā ab alio poſſidere, ergo melius exceptio
dn̄ij,quæ fortior eſt. Verū reſpōderem imo exceptio
nem clandeſtinitatis eſſe potentiorem ad elidendam
poſſeſſionem, q̄ ſolum Prætor hoc interdicto tuetur.
Tertio ea rōne vtuntur, quia ſi non liceret hanc ex
ceptionē obijcere,cōceſſum quodāmodo videretur il
li qui obtinuit eā ſua auctoritate exequi,contra l.me-
minerint,C.vn̄ vi.Verū rn̄det & recte Horm. Detus
in d.§.nihil cōe,n.41.ver.tu ad hāc.ex hac turbatione
nō ſequi aliquā ſnīæ executionē,qn̄quidem ſi actū eſt
petitorio,& abſolutus eſt reus, ſequitur eū iā fuiſſe in
poſſeſſione,alioqui non daretur petitoriū,l.1. in fi.C.
de alie.iud.muta t. cā facta.ſi ergo ſua poſſeſſione vta-
tur,nō dr̄ de nouo exequi aut aliquid noui agere, cap.
1.vt lite pend.Clem.2.eo.tit. & ibi Card.in 2.oppoſ.
Alia quinq; fundamēta Bolo.in d.§.nihil cōe,n.34. q̄
cū ad rē non conferant, ſuperuacaneum eſſet referre.
690 Has opinio. nititur † conciliare Ripa in d.§.nihil
cōe,n.97.verſ.quid tenendū.& tres caſus diſtinguit.
Primus eſt,cū actor experitur ꝓ moleſtia illata poſt
ſnīam,hoc caſu procedit (ait ille) opinor Bar.quia po
tuit actor poſt ſnīam acquiſiuiſſe dn̄ium, idcirco non
deberet ei obſtare exceptio dominij, quemadmodū
non obſtat ſpoliato agenti poſt latā ſnīam, quemad-
modū ſcripſi in tract.de Recup.poſſ.rem.1. nu,236.
Secūdus eſt caſus, cū actor agit pro illata moleſtia
an̄ ſnīam,& ſnīa fertur,quia actor non probauit. Hoc
in caſu adhuc procedit opinio Bart.(inquit Ripa) q̄a
lata ſnīa non cōcludit reū,pro quo lata eſt,dn̄m eſſe,
l.ſed & ſi poſſeſſori,in prin.ff.de iureiu.ita pariter de
interdicto Vnde vi, ſcripſit Ripa d.§.nihil cōe,n.44.
etſi ego contra diſputauerim, d.rem.1.num.287.
Tertius eſt caſus, cū actor agit ꝓ moleſtia illata an̄
ſnīam,qua abſolutus deinde fuit reus, q̄a ſe dn̄m eſſe
probauit:tunc procedit opi. Dini, & cōis,ita pariter
hos caſus diſtinguit Fab.in d.§.nihil cōe,n.59. & ibi.
Fern.c.2.n.70. Diſtinctionē hanc reprehendit Cora.
691 in d.§.nihil cōe,p.2.nu.65. ſi † quidē ait, duos illos
primos caſus iure nō procedere: nā poſſeſſio illi adiu-
dicanda eſt,qui ius prima frōte potentius oſtēdit, c.li
cet cām,de prob.nō ergo ab eo uelli poſſeſſio p̄t. At
reus q̄ poſſidet,& ꝓ quo lata ſnīa eſt,firmius ius hēt,
& iō ſcribit ille,ꝓ turbatione,ſiue an̄ ſnīam, reū quia
nō ꝓbaſſet actor,ſiue poſt ſnīam, quia ſe dn̄m docuiſ
ſet reꝰ,rurſus agētē hoc remedio ab abſolutoria depel
lere.Nec ob id præiudiciū actori fit, quia ſi dn̄iū po-
ſtea quæſiuit,rei vēdicatione experiri poterit, nec rei
iudicatæ exceptione repelletur, quando nō ſit eadem
cauſa petendi,l.ſi mater.§.eādem,& l.& an eādem,ff.
de excep. rei iud. Sed mea ſnīa fallitur Coraſ. q̄a ſnīa
abſolutoria non reddit firmius ius poſſeſſoris,quantū
attinet ad cām dn̄ij,q̄ nunc in diſputationē venit. Poſ
ſeſſio.n.firmior redditur ex titulo, q̄ hic nō probatur.
Nec.n.præſupponit Ripa titulū fuiſſe probatū, atq;
ita dn̄iū, & licet lata ſit ſnīa, attn̄ illa nihil plus iuris
tribuit,quā prius habebat.Quocirca cū ea diſtinctio-
ne Ripę ſentio. Cetera quę ad huius qōnis declaratio-
nē nouiſſime ſcribit Io.Bologn. eruditiſſimus I.C. in
d.§.nihil cōe, 3.par.num.62.apud eum legi poſſunt.
692 QVAERO octuageſimoprimo, † an exceptio
dn̄ii, de quo cōſtat per confeſſionē poſſeſſoris agētis
obiici poſſit ipſi agenti hoc remedio? Et poſſe obiici
opinor. Nā ſi exceptio hęc obijci pōt ad impediendū
ſpoliatū, ne an̄ oīa reſtituatur, quēadmodū multorū
auctoritatib.probaui in tract.de recu.poſ.rem.1.q.16.
ita a fortiori hoc in caſu, cū dixerim ſuperiore q.cum
Alex.& aliis,fauorabiliorē eſſe cām poſſeſſoris ſpolia
ti in his ꝓſanis,altera quauis cā poſſeſſoria. Qua rōe
vere poſſumus affirmare,ēt exceptionē dn̄ii, de quo
693 cōſtat † inſtr̄is,actis iudiciariis, hisq; ſimilib.q̄ nullā
patiunt̄ cōtrouerſiā agenti hoc remedio obiici poſſe,
vt patet ī interdicto recuperādę, quēadmodū ſcripſi ī
d.1.re.q.17.& q.19. Atq; ita in ſpecie nr̄a ſenſit Hor.
Detus in l.naturaliter,§.nihil cōe,nu.50.de acq.poſſ.
Declaratur, vt nō procedat relata iuris cōcluſio in
694 beneficialib.in † quib.cōfeſſio nō nocet cōfitenti ad
ſeipſū excludēdū,vt a poſſeſſ.remoueat̄, & illa adiu-
dicet̄ aduerſario, ſi cōſtat de nō iure illius aduerſarij.
ita declarat in ſpē Fel. in c.olim,col.vlt.ver.limita ter
tio,de reſcr.ex ſnīa Rotę,dec.4.de re iudic.in nouis.q̄
695 cēſuit poſſeſſorē † de cuius nō iure cōſtat,poſſe dare
obiectus contra ꝑſonā & iura actoris,vt eū a ſua intē-
tione depellat:cu ſatius ſit poſſeſſorē iure bono carē-
tē cōſeruari in ea detētione & poſſeſſ. q̄ nouū vitio-
ſū poſſeſſorē facere. Rot.& Fel.ſecutus eſt Franc. de
696 Mar.q.1148.n.6.p.1. Et hoc in caſu fauorabilius † ē
remediū retinēdæ remed. recuperandæ, vel adipiſc.
quemadmodum ex relatorum traditionib.colligitur.
697 QVAERO octuageſimoſecundo,† an exceptio
dn̄ii cauſata a renunciatione ipſius dn̄ii ab actore fa-
cta ad cōmodum conuenti, obiici illi actori hoc reme
dio agenti iure poſſit? Et poſſe docuit Hor. Detus ī l.
naturaliter,§.nihil cōe, n.50. de acq.poſ.qui eiuſdem
opin.fuiſſe Bart.ibidem recenſet. Ceterum diſſentit
in §.nihil cōe.Rub.nu.174. ex ſententia glo.in c.cum
veniſſent.& ibi Henr.Boic.nu.5.& Abb.num.19.de
inſtit. Ego aliquot caſus ita cōſtituo atque diſtinguo.
Primus caſus eſt,cū aperte & clare conſtat agentē
698 hoc interdicto † renūciaſſe dn̄io rei an̄ tp̄s,quo aſſe-
rit ſe turbatū. Hoc caſu vere ſentio exceptionē hanc
obijci poſſe: ſiquidē & exceptio hęc obijci p̄t agenti
interdicto vn̄ vi,vt ꝓbat c.3.de reſt.ſp.& copioſe ſcri
pſi ī tra.de rec.poſſ.rem.1.q.27.& rōnes illæ,quib.eā
cōprobaui ſnīam,huc ēt ſpectant. Et declarari hic ca
ſus p̄t,vt qōnē illā 27.declaraui,nō repeto,ne ex ſcri
ptis ſcripta cōficiā. Hoc in caſu procedere p̄t opinio
illa Horm. Deti,d.§.nihil cōe,n.50.poſt Bar. & alios
quos recenſet. Et ꝑ cōſequens, ſi hoc in caſu loquunt̄
Abb. Henr.& Rub.iam male ſentiunt, vt verè male
hoc in caſu reſpondit Io. Bapt. Ferret.conſ.1.nu.12.
699 Secundus eſt caſus,† cū manifeſte cōſtat poſt tur
bationem fuiſſe a turbato renunciatum iuri ſui dn̄ii,
coram iudice competenti, vel corā aliquo,ita vt om-
nis ſuſpicio timoris & metus ceſſet. Hoc etiam caſu
exceptio hæc obiici poteſt,ſiquidem in interdicto vti
poſſidetis,hoc permiſſum eſt,c.3.de reſtit.ſpol.quod
declaraui in d.tract.de recup.poſſ.rem.1.num.266.
700 Tertius eſt caſus, † cū clare conſtat renunciatio-
nem iuris dn̄ii factam fuiſſe metu, ſiue ante, ſiue poſt
turbationem: tunc exceptio hæc renunciationis obii-
ci non poteſt, argumento a fortiori ducto a d. c.2. de
reſtit.ſpol.& ab his quæ ſcripſi in d. tract. de Recup.
poſſ.remed.1.q.23. & mox ſubiiciam.
701 Quartus eſt caſus † cū conſtat turbatū renunciaſſe
dn̄io poſt turbationē factā: ſed adhuc ignorat̄,an me-
tu facta fuerit, vel nō, q̄q̄ ab actore metus allegetur.
Hoc

Hoc caſu opinor exceptionem admittendam non eſ-
ſe, quandoquidem metu potius, quam ſponte renun-
ciatum præſumitur, iuxta d. cap. 2. de reſtit. ſpol. quod
ita ſum interpretatus in d. tractatu de Recuper. poſ-
ſeſſ. remed. 1. num. 265. ad fin. Atque ita hoc in caſu
intelligi poteſt gl. in d. c. cum veniſſent, in verbo, ab-
iuraſſe, in fi. de inſtit.
702 Quintus eſt caſus, † cum verſamur in dubio, quia
non conſtat vel inſtrumēto, vel alia ſcriptura clara &
aperta de renunciatione, & quo tempore facta fuerit,
tunc exceptionē hanc obijci non poſſe ſentio. Et hoc
etiam caſu procedere poteſt opinio gl. d. c. cum veniſ-
ſent, ac etiam Henrici Boic ibi, num. 5. poſt Bern. In-
noc. & Hoſt. ex text. d. cap. cum veniſſent. & cum il-
lis Bapt. Ferret. conſ. 1. nu. 12. etſi idem eſſe cenſeat,
cum notoria eſt renunciatio, & male, vt admonui,
quem tamen verius intelligo loqui, cum actum fuerit
iudicio actionis confeſſoriæ, vel negatoriæ, iuxta ſe-
cundam lecturā quam ibi veriorem eſſe cenſuit Abb.
Et hoc in caſu loqui Henric. Boic, vel ex eo clare de-
prehenditur, dum rationem differentiæ inter iudiciū
adipiſcendæ & hoc retinendæ reddit in eo capitulo
cum veniſſent, col. vlt. verſic. ſed interdicta retinēdæ,
inquit ille; hoc interdictum non admittere exceptio-
nem dominij, quod nō habita relatione ad dominiū,
ſed ad ſolam poſſeſſionem mouetur: vnde hoc caſu
poſſeſſio nihil commune habet cum proprietate, l. na
turaliter, §. nihil commune, de acquiren. poſſeſſ. Poſ-
ſeſſor ergo hoc remedio agens, quamuis aduerſarius
dominus ſit, in poſſeſſione ſua tuendus eſt: donec (in-
quit Henricus) conſtet, & appareat de iure proprie-
tatis aduerſarij. Quod quidem fit in iudicio petitorio
per modum actionis: non in modum exceptionis in
hoc poſſeſſorio. Senſit ergo Henricus nō recipi hanc
exceptionem, quia non conſtat de iure dominij: cum
exceptio non ſit clare & notorie probata, ſed proban
da veniat. Quod quidem intelligo cum eodem Hen-
rico in c. in litteris, col. 2. de reſtit. ſpoliat. Rubeo, d. §.
703 nihil commune, num. 174. procedere, etiam † ſi pro-
bationes incontinenti offerantur, ſiquidem adhuc nō
conſtat, an illæ probationes dubitationem aliquam
recipiant: vt quia teſtibus obijci poteſt, vel quid ſimi-
le agi, quo probationes obſcurari poterūt. Hęc com-
probari poſſunt ex his quæ ſcripſi in tractat. de Recu-
peran. poſſ. remed. 1. quęſt. 21. & in illis in caſibus de-
clarari, vt quæſtio illa declarata fuit.
704 QVAERO octuageſimotertio, † an exceptio
ſpoliationis contra hoc remedio agētem obijci poſ-
ſit? Hanc iuris quęſtionem ita in ſpecie propoſuit Spe
cul. in titu. de petitorio & poſſeſſorio, par. 1. num. 31.
poſt Vincent. in c. 2. de ord. cognit. duos caſus diſtin-
guit: Primus eſt, cum hoc interdicto agitur, ne is tur-
bator turbet colonos vel inquilinos ob perturbationē
ipſius poſſeſſionis, tunc exceptio hæc obijci non po-
teſt: ea ratione, quod iudicis eſt litibus futuris obuiā
ire, cap. finem litibus, de dolo & cōtumac. nec debet
aliquis ſine iudice alienā poſſeſſionem turbare. Hunc
caſum probauit & Ioan. Andr. in addit. ad Specul. lo-
co præallegato, in verbo, dixit. qui declarat Innocen.
in c. vlt. de ordin. cognit. qui viſus eſt diſſentire. Se-
cundus eſt caſus, cum hoc interdicto agitur ad pœ-
nam ob vim inquietatiuam, l. 1. & l. pen. §. vlt. ff. vti
poſſid. tunc exceptio ſpoliationis poteſt obijci. Qua
autem forma ſit pronunciandum cum tam ſuper hoc
interdicto, quam illo recuperandæ eſt ſimul proceſ-
ſum, dicemus infra quæſt. 90.
705 QVAERO octuageſimoquarto, † an reconuen
tionis exceptio de remedio recuperandæ hoc caſu
poſſit obijci, hoc eſt an agens hoc remedio poſſit re-
conueniri poſſeſſorio recuperandæ ſuper eadem re?
Et poſſe, probare ca. veniens, de reſcrip. vbi Abb. nu.
✲ 3. & num. 24. inquit ita * eſſe communem ſenſum il-
lius capituli.
706 QVAERO octuageſimoquinto, an † exceptio
præſcriptionis, & quanti tēporis obijci poſſit aduer-
ſus hoc remedio agentem? Duo hic conſiderantur.
Primum an præſcriptionis exceptio poſſit obijci. Se-
cundum, quanti tēporis præſcriptio hæc eſſe debeat.
Quoad primum res dubitatione probabili caret, ſi-
quidem permultis iuris locis probatur præſcriptione
temporis remedium hoc impediri, l. 1. in princ. ff. vti
poſſid. Quoad ſecundum, diſtinguendi ſunt plures ca
ſus. Primus eſt, cum ab eo quod ad ipſum turbatorem
peruenit, agitur, tunc perpetua actio eſt, l. penul. ff. de
interdic. confert l. 3. §. vlt. ff. de tabul. exhib. & l. 1. in
princ. ff. de vi & vi armat. & ſcribit Rebuff. in com-
ment. ad Reg. conſtit. Galliæ tom. 3. titu. de materijs
poſſ. art. 2. gl. 1. num. 5. qui ſubijcit, raro in Gallia rei
perſecutione in hoc iudicio agi, ſed actionibus rei per
707 ſecutoris, vel officio iudicis. Perpetua hæc † actio
intelligitur ad triginta vel quadraginta annos, iuxta
l. omnes, C. de præſcript. 30. vel 40. ann.
Secundus eſt caſus, cum datur actio, ne in poſterū
turbatio fiat, tūc pariter perpetuo agi poteſt: vt enim
perpetua turbatio durat, ita & actio, quemadmodum
ſcribunt Bar. & Rebuſſ. præcitatis in locis. Et dum ait
Rebuff. quod ratione nouæ turbationis ſemper agi
poteſt, non habita ratione nouæ turbationis ſatis in-
telligimus hanc actionem tempore aliquo non finiri,
vt illa, de qua ſuperiore caſu diximus. vere. n. ſemper
durat, vt etiam quotidie noua turbatio naſcitur.
708 Tertius eſt caſus, † cum datur ratione intereſſe prę
teritæ turbationis: tunc datur intra annum, atque ita
anno actio hæc tollitur, l. 1. in princ. ff. vti poſſid. Bar-
tol. in l. Prętor, §. vlt. ff. de oper. noui nunc. Ita enim re
gula eſt, edicta Prætorum pœnalia, quæ rei perſecu-
tionem non continent, anno finiri. Annus vero tunc
incipit currere, cum experiundi datur facultas, ob id
annus vtilis dicitur, quod in ſpecie annotauit Baro
lib. 6. manual. tit. 17. Atque ita non in vno loco annus
vtilis his verbis ſignificatur, [intra annum, quo pri-
mum experiundi poteſtas erit,] l. annum, ff. de calu.
& l. 1. ff. de diuer. & tempor. præſcrip. id quod eſt ad-
notandū ad interpretationē ſtatuti Brixię 153. in cri-
709 minal. ſub rub. de mō & forma procedendi in crimi
ne inquietationis, &c. dum diſponit querelā turbatæ
poſſeſſionis eſſe à turbato proponēdam intra annū a
die turbationis: intelligitur de anno vtili, ex p̄dictis.
Pręterea computatur annus a die adeptę poſſeſ-
ſionis per aduerſarium: quia ante nec fatigari, nec
turbari dicitur: ita Rebuff. in d. gl. 1. num. 8. Accedit
quoque quod hoc anno finito non conceditur aliqua
reſtitutio in integrum huic negligenti agere, cū iam
aduerſario ius ſit quęſitum; ita ſcribit Rebuff. d. art.
2. gloſ. 1. nu. 7. Idem in concord. Francię, tit. de man-
dat. Apoſt. §. declarantes.
710 Quartus caſus conſiderari poteſt † in beneficiali-
bus, in quibus iudex laicus etiam anno finito audire
poteſt de turbatione conquerentem. ita ſenſit Rebuſ-
ſus in dictis comment. ad Reg. conſtitut. Gallię, to-
mo. 3. titul. de materijs poſſeſſor. artic. ſecundo, gloſ.
3. num. 6. Ea ratione ductus, quod etiam ſententia ſu
per re ſpirituali in petitorio non tranſit in iudicatum,
ſicut videmus in matrimonio, cap. lator, vbi Felin. nu
mero 11. de re iudic. ergo multo fortius debet audi-
ri ante ſententiam. In dubio autē debet iudex potius
audire hunc conquerentē, quam reijcere, ne vitioſus
ingreſſus ſuſtineat, c. vnico, de eo q̃ mit. in poſ. i 6. ita

Digitized by Google

reſpondit Geminian.conſ.137.ſuper iſto, col.penult. & teſtatur Rebuff.ſe nunquam vidiſſe iudices reijcere hoc conquerentes, niſi magnus adſit fauor poſſeſſoria.

711 QVAERO octuageſimoſexto, an † criminis exceptio contra agentem hoc interdicto poſſit obijci? Et obijci non poſſe ſcriptum reliquit Bero. in c. item cum quia, nu.8.de reſtit. ſpol. Quam ſententiam ſcri-
712 bit eo tex. † c.item cũ quis.de probat. Verũ is caſus non loquitur in remedio recuperandæ, quod in hoc maxime differt ab iſto retinendæ, ſiquidẽ in eo conſideratur odium ſpoliatoris, ob quod cõſtitutum eſt, ſpoliatum eſſe ante omnia reſtituendũ: quod hic non videtur contingere. Niſi dicamus, hanc aſſertionem probari ratione deſumpta ab illo canone, dũ inquit, ſpoliatum debere reſtitui, non obſtante criminis obiectione: quia præſumitur facta a ſpoliatore inimico: ita hic præſumitur facta à turbatore inimico. Alia ratione vſua eſt etiam idem Bero.d.cap. cum quis, numero octauo, verſiculo ratio huiua, quod ſcilicet regulariter contra eum, qui alterius poſſeſſionem eſt ingreſſus, redditur hoc interdictum Vti poſſidetis, & cauſa hęc
713 ante cauſam † criminis eſt definienda, atque executioni mandanda, ſicuti cauſa interdicti, Vnde vi, ex d. cap. item cum quis, ac etiam ex l. vnica, C. vti poſſidet. Quæ ſane iura hanc rationem, vt deducitur, non probant, opinor tamen veram eſſe hanc ſententiam, quæ extendi atque declarari bis modis poteſt, quibus declarauimus regulã interdicti, Vnde vi, vt ſcripſi in tract. de recuper. poſſ. remed. 1.q.30. quæ ad huius quæſtionis explanationem videnda eſt.

714 QVAERO octuageſimoſeptimo, quæ ſit † forma ſententiæ in hoc iudicin; quod idem eſt, ac ſi diceremus, quorum alterum ex duob. his, ſuper hoc poſſeſſorio contendentibus, obtinere debeat? Caſus per multos diſtinguunt Bartol. in l. ſi duo, in princip. numero 4.ff. vti poſsid. Bald.& Salic. in l. vnica, C.eod. ille nu.10.verſ.ſequitur alia gl.iſte col.8. verſi.quæro nunc quinto, & alij plures, quos infra referam.

715 Primus caſus eſt, cum conſtat † quorum alter iuſte, & alter iniuſte poſſidet, tunc is qui iuſte poſſidet, obtinet, quod extra omnem controuerſiam eſt poſitum. ita Specul.tit.de petit.& poſſ.ad fin. Bal. in l. ordinarij, n.10.de rei vend. Orian. in rub. de cauſa poſſ. & propr.col.10. verſ.ſecunda concluſio, ſi altera. atq; ita reſpondit Ruin.conſ.28.num.5. verſ.ſecundus caſus, lib.4. Et aduerſarius hoc caſu condemnatur, ne amplius iuſtum illum poſſeſſorem moleſtia afficiat. quod ſine controuerſia procedit. condemnatur & ad alia, relata ſupra quæſt.37.

716 Secundus eſt caſus, cum † conſtat ambos iuſte poſſidere, diuerſis tñ ex cauſia: vtputa, quia vnus eſt proprietarius, alter vero fructuarius, tunc vterq; obtinet, & vterq; diuerſis reſpectibus condẽnabitur, hoc eſt, fructuarius ne proprietariũ turbet in poſſeſſione ſuæ proprietatia, & e contra ne proprietarius turbet fructuarium, quemadmodum diximus ſupra q.8.in fi. & docuit in ſpecie Ioan. Fab. in §.retinendæ, n.26. Inſt. de interdict.& ibi nu.28. & alia bis ſimilia exẽpla recenſet & Bero.ih c. licet cauſam, nu.53. de probatio.

717 Tertius eſt caſus, † cum vnus iuſte poſſidet, & alter iniuſte ab alio, quam ab aduerſario: tunc iuſte poſſidens obtinebit, & aduerſarius condemnabitur ad ea quæ ſupra in primo caſu retulimua: ita docuit Bartol. in d.l. ſi duo, in princ. numero quarto, verſi. idem ſi vnus, ff. vti poſſid. & Bald. idem ſcripſit in ſua diſput. Accuſatus de vi turb. colum. vlt. verſ.4.modo. Ioan. Fab. in §.retinendæ, num.26.verſi.in quo caſu. Inſt. de interdict. & reſpõdit Ruin.conſ.28.n.5.in fi. lib.4. Diſſentire videtur tamẽ Bero.conſ.47.n.4.li.3.

Quartus eſt caſus, cum vnus iuſte poſsidet, & alter iuſte a ſuo aduerſario: tunc iuſte poſſidens obtinet, & aduerſariua condemnatur, vt ſupra diximus, ita Bar. & ceteri relati, & Ruin.d.conſ.28.nu.6.lib.4.

718 Quintus eſt caſus, cum † ambo iuſte & eadem ex cauſa poſsident, & poſſeſſio in omnibus æqualis eſt, eo excepto, quod vnus ſuam poſſeſsionem melioribus ac validioribus probationibus probauit, tunc is, qui melius probauit, obtinet. Ita omnes ſcribunt, vt Bart. in d.l. ſi duo, in princip. numer.4. verſicu. quandoque vter. ff. vti poſsidet. Orian. in rub. de cauſa poſſeſſ. & propriet. colum.10. verſic. tertia concluſio. Felin. in cap. licet cauſam, numer.8. & ibi Dec. num.9. de probat. Angel. Aret. in §.quadrupli, nume.49. ver. ſi vero teſtes. Inſtit. de action. Cur. ſen. cõſ.73. magnifice vir, col.4. verſi. aduertat. Barbat. conſ.25. col.3. li.4. Soc. conſil.54. nu.13. lib.4. Ruin. conſil.28. nu.5. & conſ.92. nu.7. lib.4. Afflict. deciſ.363. num.26. Socin. iun. conſil.159. num.13. lib.3. Bellon. conſi.11. nu.16. & Crauet. conſi.5. num.50. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quod vbi cetera paria ſunt, probationes illæ meliores & efficaciores ita obſcurant atque debilitant minus efficaces, vt minus veræ credantur: vt mirum minime ſit, ſi is, qui melius probat. obtinet, l. ob carmen. §. vltim. ff. de teſtibus. Quod non ſolum in iudicijs poſſeſſorijs, verum etiam in petitorijs locum habet. vt ibidẽ annotauit Bart. Probationes autem me-
719 liores & efficaciores quæ ſint, † lõgum eſſet recenſere: multum in his iudicijs arbitratori tribuitur, d.l. ob carmen. §. vlt. & in ſpecie reſpondit Barbat. conſ.25. col.3. lib.4. creditur efficacior illa probatio, quæ fit teſtibus honeſtioribus & dignioribus. Ita tradũt Baldus in l. teſtium, numer.21. verſic. ſecundo dico, C. de teſtibus, & in ſpecie noſtra idem Bal. in ſua diſpu. Accuſatus de vi turbatiua. colu. vlt. verſi. ſecundo caſu. Curtius ſenior in tractatu de teſtibus, concluſione 16. & idem dicto conſ.73. colum.5. verſ. ad tertium motiuum. Barb. conſ.25. col.2. verſ. ſta ergo, libro quarto. Ruinus conſ.53. num.6. libro quarto. Qui ob id re-
720 ſpondit, † teſtes non ſubditos ad probandum quaſi poſſeſsionem iuriſdictionis, anteferri teſtibus ſubditis, & Alex. conſ.88. nu.6. lib. quinto. ac Baldus dicta diſputatio. credunt teſtes vicinos eſſe meliores. Ita pa-
721 riter efficacior † eſt probatio quæ fit teſtibua veriſimiliora ſignificantibus, dicta l. ob carmen. §. vltim. & ſcribunt in ſpecie Anchar. conſ.278. Afflict. deciſione 363. nu.6. Bellon. conſ. . . in fi. & Berous in c. licet cauſam, nu.50. & 57. de probat. Eſt etiam efficacior
722 probatio illa, † cui lex adſiſtit, quam ſit illa, cui lex reſiſtit, Baldus diſput. Accuſatus de vi turbatiua. col. vlt. ver. quinto modo. & Iaſon. in l. naturaliter, §. nihil commune, num.38. de acquiren. poſſeſ. Eſt etiam efficacior probatio, cum vnus habet plures teſtes, quã alter. Berous in dicto c. licet cauſam, num.56. verſic. quarta concluſio. de probationib. Præterea ſcriptum reliquit Baldus in l. arboribus, §. ſi arg. ff. de vſuris. quod ſi duo teſtes deponunt vnum ex contendentibus araſſe & coluiſſe prædium, & duo alij teſtes deponunt aduerſarium fructus percepiſſe, præferri teſtes hos de fructuum perceptione deponentes, cum Barbat. conſ.35. col.1. verſ. facit quod, libro quarto. & Ruin. conſ.53. nu.7. libro quarto quo loci recenſet Baldum alio in loco aliter ſenſiſſe. Et in hac ſpecie idem ſenſit Baldus in dicto c. licet cauſam, num.30. verſ. nota tamen, quod ſi duo, de probat. vbi rationibus hoc egregie comprobat, & ibidem Barbat. num. 55. qui diſſentit.

723 Sextus eſt caſus, cũ † probationes omnes æquales ſunt,

Digitized by Google

ſunt, ſed dubitatur de diginrate, tunc teſtes rei con-
uenti digniores præſumuntur, ob id in dubio is de-
bet obtinere. Ita in ſpecie ſcribit Alexan. in addit. ad
Bartolum. in l. ſi duo, in princ. num. 4. in additione q̃
incipit, ſunt æqualis, ff. vti poſſid. quo loci teſtatur ſe
in foro ita obſeruaſſe. idem Alex. conſi. 99. n. 14. libro
quinto. Confirmatur: quia in dubio pro reo pronun-
ciandum eſt, l. Arianus, ff. de actionib. & obligationi-
bus, & l. fauorabiliores, de reg. iur. & paulo infra dice
mus. Verum dubia eſt admodum hac in ſpecie Alexã.
724 tradito: quãdoquidem in hoc iudicio ambo † Acto
ris & Rei perſonam ſuſtinent, vterque enim poſſide-
re contendit, vt iam ſupra ſuis locis diximus. Præte-
rea, ſi vera foret hæc doctrina, facili negotio maxi-
me controuerſia poſſeſſionis quæſtio, quam forte ali-
qui, aliqui vero alia via terminandam dixerunt, de-
finiri poſſet.

725 *Septimus* eſt caſus, † cũ probationes omnes ęqua
les ſunt, tam numero quam dignitate: tunc ſi vnus ꝓ-
bat ſuam poſſeſſionem eſſe antiquiorem illa aduerſa-
rij, obtinebit. Ita Baldus in ſua diſput. Accuſatus de
vi turbatiua, col. vlt. verſi. ſecundo modo. Bart. in l. ſi
duo. in princip. nume. quarto, verſicu. ſi vero teſtes. ff.
vti poſſidet. Idem in conſil. 121. in quæſtio. D. Cioli.
ad finem, lib. 1. Ancharan. conſ. 869. & 305. vbi Alex.
conſi. 33. in fin. & conſ. 76. colum. 1. lib. 3. & conſi. 88.
n. 9. lib. 5. Barbat. conſ. 25. colum. 2. li. 4. Orian. in rub.
de cauſa poſ. & propriet. col. 10. verſ. 4. concluſ. Cur.
ſenior conſ. 73. col. 4. verſ. aduertat. Socin. ſen. conſ.
54. nu. 17. libro 4. Ruin. conſ. 52. nume. 8. lib. 4. Felin.
& Decius in c. licet cauſam, de probat. ille num. 8. iſte
nu. 9. Afflict. deciſ. 363. num. 3. Gozad. conſil. 86. nu
me. 7. Curtius iunior conſil. 168. num. 32. Ripa libro
ſecundo reſpon. c. vlt. in fine. Pariſ. conſ. 126. nu. 4. lib.
4. Soc. iun. conſ. 146. nu. 25. lib. 1. Boer. quęſt. 239. nu.
6. Neuiz. cõſ. 80. nu. 12. *Bero.* in d. c. licet cauſam. nu.
51. de probat. Maranta in praxi beneficiorum, parte
1. diſt. 7. nu. 17. Hieronymus a Monte in tractatu de fi
nibus regund. c. 67. nu. 2. Riminal. conſi. 201. nu. 9. lib.
1. Crauet. conſi. 248. nu. 6. Plotus in l. ſi quando, n. 99.
C. vnde vi. Didacus libro Practicarum quæſtionum,
capite 17. ad fin. Ea eſt ratio: quod ea quo duo in ſoli
dum poſſidere eodem tempore non poſſunt, l. 3. §. ex
726 contrario. ff. de acquir. poſ. recentior illa † poſſeſſio
clandeſtina præſumitur, d. c. licet cauſam, de prob. nõ
ergo ad obtinendum in hoc interdicto prodeſſe po-
teſt, imo Socin. ſenior cõſ. 15. nu. 4. lib. 4. poſt Barto-
lum in d. l. ſi duo, & Baldum in d. diſput. Accuſatus de
vi turbat. reſpondit idem eſſe, cum probans antiquio
rem poſſeſſionem paucioribus teſtibus probat.

Declaratur hic caſus, vt non procedat, cum pri-
mus ille poſſeſſor ſciuit ſecundum poſſidere, & eum
poſſidere permiſit, tunc prima illa poſſeſſio interru-
pta & deperdita dicitur, ita quod ſecunda & iunior
poſſeſſio pręferatur. Ita ad rem noſtram declarant ꝑ-
multi, vti Alexand. ad Bar. in d. l. ſi duo, in prin. nu. 4.
ff. vti poſſid. in additio. quæ incipit, ſunt æquales. &
clarius Felin. in d. c. licet cauſam. nu. 9. verſi. limita ta-
men, & ibi Bero. num. 55. verſic. ſecundo limita. & ibi
dem aliam ſubiungit declarationem. His accedit Ma
ranta dicta diſtinct. 17. num. 19. Socin. iun. conſi. 126.
num. 30. lib. 2.

Poſſeſſio autem antiquior illa etiam iudicabitur,
quæ diutius poſſeſſa eſt per ſe & ſuos anteceſſores, quę
tempora ſimul iunguntur, l. Pomponius. §. cum quis.
de acquir. poſſ. l. in tempus, ff. de vſucap. Quod tamen
in beneficialibus non obtinet, in quibus poſſeſſio an
teceſſoris non continuatur in ſucceſſorem. ita copio-
ſe Coſm. Gumyer. in pragm. ſanct. tit. de paciſ. poſſ. in
glo. poſſedit. Boer. conſ. 49. & fuſius Gomeſ. in regula
Cancellariæ, de triennali poſ. q. 13. Rebuſ. tract. de
paciſ. poſſ. nu. 87. vbi declarat in ſubrogato.

727 Octauus eſt caſus, cũ † probationes omnes ęqua-
les ſunt in omnibus, ſed eorum vnus probat poſſeſſio
nem ſuam eſſe illa aduerſarij antiquiorem, & aduer-
ſarius iuniorem poſſeſſionem habens, probat ſe anti-
quiorem titulum habere; nam adhuc dicendum eſt
hoc in caſu obtinere habentem poſſeſſionẽ antiquio
rem. Ita egregie Bal. in l. clara opera, nu. 68. C. de his
qui accuſ. non poſſ. idem diſput. Accuſatus de vi tur-
bat. col. vlt. verſ. 3. modo. Alexand. conſi. 88. nu. 12.
lib. 5. Dec. & Bero. in c. licet cauſam, ille nu. 9. verſ. &
iſta concluſio. iſte nu. 51. de probat. idem Bero. conſi.
49. nu. 3. lib. 3. Gozad. conſi. 86. nu. 12. Curt. iun. conſ.
168. nu. 32. Maranta d. diſtin. 7. nu. 17. & Natta conſ.
419. nu. 10. lib. 2. & Hier. a Monte in tract. de fin. reg.
c. 67. in fi. & Ioan. Bapt. Ferret. conſi. 7. nu. 4.

728 Nonus eſt caſus, cũ probationes æquales † omni-
no ſunt, ſed vnus probat antiquiorem poſſeſſionem
ſine titulo, alter vero iuniorem cum titulo. Hoc in ca-
ſu obtinere adhuc debere, qui poſſeſſionẽ antiquio-
rem probat, ita viſus eſt ſentire Bartol. in l. ſi de eo, §.
vltim. in fin. ff. de acq. poſſ. Alex. cõſi. 88. nu. 12. ad fin.
li. 5. Ruin. cõſ. 53. col. vlt. li. 4. Afflict. deciſ. 363. nu. 4.
Curt. iun. conſi. 168. nu. 32. Soc. iun. conſi. 146. nu. 28.
lib. 1. Felin. & Bero. in d. c. licet cauſam, ille n. 9. verſ.
aduerte etiam, iſte nu. 54. verſi. amplia. de prob. idem
Bero. in conſ. 11. nu. 16. lib. 1. Claud. Merm. in repet. l.
naturaliter, §. nihil commune, n. 93. ad fi. de acq. poſſ.
Nec enim hoc in caſu prodeſt titulus, Rim. conſ. 219.
nu. 36. lib. 2. quod probat d. c. licet cauſam, de cuius in
terpretatione & ſenſu non parũ dubitauit Rub. in d.
§. nihil cõmune, n. 179. Accedit ratio, quã perpendit
Io. Fab. in §. retinendæ, nu. 27. verſ. ſed forte. Inſt. de
729 action. Quod † ſcilicet titulum habens occupare po
tuit vi, vel clam. quod & ſequenti caſu dicam. Admo
nent tamen relati ſcribentes, hunc antiquiorem poſ-
ſeſſorem allegare debere, poſſeſſionem ſui aduerſarij
eſse clandeſtinam reſpectu ſuæ.

730 Declaratur primo hic caſus, vt non procedat in
beneficialibus, in quibus antiquior poſſeſſio ſine ti
tulo non antefertur illi iuniori titulatæ: ita deciſum
fuit ĩ ampliſſimo Senatu Subalpino, vt auctor eſt eru
ditiſſimus Oſaſcus deciſ. 55. n. 4. poſt But. in c. in cau-
ſa, col. 16. de cauſa poſ. & propr. & in c. in litteris, col.
6. verſic. & idem puto. de reſtit. ſpol. Et idẽ reſpondit
Ioan. Bapt. Ferret. conſ. 7. nu. 3. Ea eſt ratio: quia bene
ficiũ ſine canonica inſtitutione retineri nõ põt, cap. 1.
de eo qui mitt. in poſ. cauſ. rei. ſer. in 6. c. 1. de reg. iur.
731 in 6. & ob id † cauſa beneficiorũ poſſeſſoria, dicitur
habere anneaam cauſam proprietatis, id quod con-
tingere in remedio reintegrandæ, & attentatorum
ſcribit Oſaſcus ibi, & a me late ſatis fuit declaratum
in tracta. de Recuperan. poſſeſſ. remed. 15. quæſtio.
36. & remed. vlt. q. 4. nu. 31.

Declaratur ſecundo, vt non procedat, cum is qui
antiquiorem poſſeſſionẽ allegat, de præſenti nõ poſſi
det: nam tunc ſua illa antiquor poſſeſſio nihil ei pro
deſt. Ita reſponderunt Alexand. conſilio 25. ad fin.
lib. 6. & Socin. iun. conſ. 126. nu. 30. lib. 1. Quibus in-
732 fertur declaratio ad † ſtatutum Brixiæ 98. in ciuili
bus, ſub rub. de antiquori poſſeſſio. quo eſt conſtitu
tum, antiquiorem poſſeſſorem præferri iuniori etiam
habenti titulum, intelligi debet ſtatutum de anti-
quiori poſſeſſore, qui etiam de præſenti poſſidet,
ſaltem ciuiliter: Nam ſi nullo modo poſſideret, vt
quia eſſet ſpoliatus, alio remedio, quam ex illo ſtatu-
to ageret. Nec aduerſatur, quod ſtatutũ illud loquitr

per verba temporis præteriti, quæ priuationem de
præſenti inferunt, ibi [ſe poſſediſſe,] quia poſſunt
verba hæc referri ad poſſeſſionem naturalem, vt & il
la, [& ea petat,] petat. ſ. naturalē, ſi ergo vtraque ca-
reret, non vinceret titulatum poſſeſſorem iuniorem.
733 Decimus eſt caſus, cum † vtriuſque probationes
æquales ſunt, & vterque etiam probauit poſſeſſionē
æqualis tēporis, ſed vnus probauit titulum, alter ve-
ro non: tunc iuſtum titulum oſtēdens obtinet, ita &
✲ vno * ore ſcribunt omnes, vti Bar. in d. l. ſi duo, in prin
cip. num. 4. verſi. ſed ſi vterque. ff. vti poſſi. poſt Iacob.
de Aret. Butrig. & Cin. in l. vnica, C. eod. Bald. in ſua
diſpu. Accuſatus de vi turbat. col. vlti. verſi. tertio mo
do. idem in l. qui accuſare, in fine, C. de eden. & in l.
ordinarij, num. 7. C. de rei vend. idem conſi. 445. qua-
liter probentur pertinentiæ, ad fin. lib. 5. & in c. licet
cauſā, nu. 30. de prob. Io. Fab. in §. retinendæ, nu. 37.
Inſtit. de interdict. & ibi Io. a Pla. col. 3. verſ. ad quin-
tum, Salic. in l. vnica, col. 9. verſicu. & quia dixi. C. vti
poſſid. Orian. in rub. de cauſa poſſ. & propriet. colum.
10. verſic. quinta concluſio. Practi. Papien. in forma li
beli pro poſſ. turbat. in verbo, ad ceſſandum, num. 4.
Cur. ſen. conſ. 73. magnifice vir, colum. 4. verſicu. ad-
uertat, & colum. 5. verſic. ad tertium motiuū. Barb.
conſi. 25. colum. 3. lib. 4. Ruin. conſi. 53. num. 4. & con
ſilio 92. num. 11. libro quarto. Iaſ. conſ. 148. nu. 2, lib.
4. & Soc. ſen. conſ. 15. nu. 4. lib. 4. Felin. & Bero. in c.
licet cauſam. ille nu. 4. verſic. quarta cauſa. iſte nu. 51.
verſi. quartum eſt, de prob. Gozad. conſil. 68. num. 6.
Curtius iunior conſi. 108. nu. 25. Pariſ. conſi. 107. nu.
80. & conſi. 112. nu. 78. lib. 1. Neuizan. conſil. 70. nu.
30. & conſ. 80. num. 14. Iaſ. & Rub. in l. naturaliter. §.
nihil commune, de acquiren. poſſeſ. ille num. 38. iſte
numero 187. & ibidem Merm. nu. 93. Hieronymus
a Monte in tractatu de finib. regund. cap. 67. num. 3.
quæſtione 239. colum. 7. & Crauet. conſi. 258. nu. 20.
734 Ea eſt ratio: quia ille, qui † titulum habet, potiora
iura habere dicitur, l. 1. C. de edict. diui Adria. tollen.
d. c. licet cauſam, & ibi Bal, nu. 30, ſcribit, ex antiqui-
tate tituli præſumi poſſeſſionem antiquorum, & ex
735 eo titulo poſſeſſionē ſubſecutam, Hinc fit, † vt ar-
ticuli & depoſitiones de proprietate in hoc iudicio
non ſint impertinentes, quod in ſpecie annotarunt
Bal. in dicta diſputat. Accuſatus de vi turbat. colum.
vlt. verſic. tertio modo. & Orian. in dicta rub. de cau-
ſa poſſ. & propr. colum. 10. verſi. ex quo ſequitur, qui
eiuſdem ſententiæ recenſet Baldum in l. ſi de eo, §. 1.
de acquir. poſſ. & Bald. in l. ordinarij, C. de rei vend.
Socin. iun. in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 145.
de acquir. poſſ. Nec huic relatæ communi ſententiæ
aduerſatur illa conſideratio Ioan. Fab. in §. retinen-
dæ, num. 37. Inſtit. de interd. dum ex l. ſi duo, in prin.
ff. vti poſſid. ſentit hanc opinionem veram non vide-
ri, quia qui habuit titulū occupare potuit vi, vel do-
lo ab alio, qui rem tunc poſſidebat. Non inquam ob-
ſtat hæc ratio, ſi præſuppouamus æquales eſſe poſſeſ-
ſiones, nec enim in vno plus quam in altero dolus p̄-
ſumitur, & hæc Fab. conſideratio conuenit caſui p̄-
cedenti. Ad illud etiam aduertendum eſt, quod ſcri-
bit Berous in d. c. licet cauſam. num. 5. verſ. illud vlt.
hoc intelligi, cum verſimilitudo ex omni parte con-
currit, alias ſecus.
736 Vndecimus eſt caſus, † cum ambo titulum & poſ
ſeſſionem probant, ſed vnus probat titulū antiquio-
rem: tunc probans titulum antiquiorem obtinet, at-
que ita pro eo pronunciandum eſt. Ita Bald. in d. di-
ſput. Accuſatus de vi turbatiua, col. vlt. verſ. tertio ca
ſu. Claud. Merm. in l. naturaliter. §. nihil cōmune, nu.
93. de acquir. poſſ. & Bero. in c. licet cauſam. num. 55.
verſicu. ampliat. & nu. 57. verſic. ſeptima concluſio.
Ea ratione, primo quod in pari cauſa præfertur qui
melius titulum probauit, ac probans titulum anti-
quiorem, melius probare dicitur, l. quoties, C. de rei
vend. iuncto d. cap. licet cauſam. Secundo, quia is qui
titulum antiquiorem probat, in dubio etiam præſu-
mitur probaſſe poſſeſſionem antiquiorem, cum eam
habuiſſe præſumatur ratione ſui tituli, quem proba-
uit, iuxta l. quædam. ff. de rei vend. Bal. d. diſput. Ac-
cuſatus, colum. vlt. & d. c. licet cauſam, nu. 30. & Ca-
tellian. Cotta doctiſſimus I. C. in iuit memorab. in ver
bo, poſſeſſio ciuilis. Cur. iun. conſ. 108. colum. vlt. Hæc
737 prioritas † tituli vel data inſtrumenti & reſcripti,
vel teſtibus conſtare poteſt, vt ſcripſi lib. 2. de Arbi. iu
dicum, caſu 48. num. 2. 3. 4. Probari etiam poteſt hæc
prioritas confeſſione aduerſarij, ita gl. in cap. ſi duo-
bus, in verſ. ſi non apparet, de reſcript. in 6. quam ibi
omnes probarunt, & in ſpecie noſtra Franc. de Mar-
chis quæſt. 1149. in fi. par. 1. Illam quoque ſecuti ſunt
Felin. in c. olim, col. vlt. verſi. limit. quarto, de reſcrip.
Boer. quæſtio. 193. nu. 4. & Rebuff. in tract. de pacific.
poſſeſſ. num. 164. Hæc enim confeſsio ſolum hic titu
lum confirmat, non autem inducit.
738 Duodecimus caſus eſt, cum † ambo parem poſſeſ
ſionem & parem titulū probant, ſed vnus melius pro
bat titulum: tunc hic melius probans titulum aote-
fertur, ita Bero. in d. c. licet cauſam, num. 57. verſicu.
ſexta concluſio, & confert text. in c. ex inſinuatione,
vbi Doctor, de procur. quo adductus cenſuit Rebuff.
in Comment. ad conſt. Reg. Galliæ tomo 3. tit. de ma
tertijs poſſeſſ. artic. 2. gloſſ. 3. num. 7. iudicem ex duo-
bus de poſſeſsione cōtendentibus, eum debere in poſ-
ſeſsione manutenere, atque conſeruare, quem melio-
rem titulum ſuo iudicio habere iudicabit, Quod etiā
in beneficialibus procedere intelligit Franc. de Mar
chis, quæſtione 149. num. 2. par. 1. poſt Felin. in c. Ca
pitulum ſanctæ crucis, colum. penul. verſ. ſed contra-
rium, de reſcript. qui Cardinalem recenſet in d. cap.
licet cauſam, colum. vlt. de probat. Quando vnus ti-
tulus ſit altero melior, declaraui in Coment. de ar-
bitr. iudicum, libro ſecundo, caſu 48. vbi nouiſsime
alia addidi ex Rebuffo in tractatu de pacif. poſſeſſeſ.
num. 368. & in praxi benefic. in 2. parte ſignaturæ,
num. 10. & aliqua ſcripſi in tracta. de adipiſcen. poſſ.
rem. 4. q. 32.
739 Decimus tertius, ac nunc † vltimus eſt caſus, cum
omnino pares ſunt vtriuſque probationes, & ambo
vel nullum titulum oſtendunt, vel ambo adeo parem
oſtendunt, vt probabiliter ignorare poſsit iudex, pro
quo ſententiam ferre debeat. Hoc in caſu maxime
dubitant Doctor. quæ ſint iudicis partes. De profa-
nis eſt dubium, cum ambo nullum titulum oſtendūt.
At in beneficialibus eſt clarum, quia vterque eſt con
demnandus, & ab eis auferri debet beneficium. ita
Cardin. in dict. cap. licet cauſam, de probat. Felin. in
capit. Capitulum ſanctæ Crucis, colum. penul. ad fin.
de reſcript. de ceteris ergo videamus, quæ ſint iudicis
officia.
740 Vna fuit opinio eorum, † qui dixerunt iudicem
p̄nūciare debere, Vti poſsidetis, ita poſsideatis, atque
ita neuter vincit, nec vincitur. Quam quidem opi-
nionem probari credunt in l. ſi duo. in prin. ff. vti poſ-
ſid. Verum eo loci Barto. num. 4. verſi. ſed ſi nullus. &
ante glo. l. vnicæ, C. vti poſsid. in cap. licet cauſam, de
prob. & ibi Imo. nu. 13. & Bero. num. 59. verſic. alia
fuit. Ign. in l. 1. §. ſi cū omnes, nu. 31. ad fi. ff. ad S. C.
Sillan. Boer. d. quæſt. 239. in prin. & nouiſsime Franc.
Sarmientus, lib. 1. ſelect. interpret. c. 13. num. 9. Ea eſt
ratio aduerſus primam hanc opinionem, qđ ſenten-
tia

Digitized by Google

tia hæc incerta diceretur,contra l.vlt.C. de ſent. quæ
ſine certa quant. & §.curare. Inſtit.de actio.

Rurſus ex ea ſententia daretur contēdentibus oc-
caſio veniendi ad arma, quod iudex ferre non debet,
l.æquiſsimū.ff.de vſufruc. Nec aduerſatur d. l. ſi duo,
quia loquitur (vt Barto. Imol.& Bero.ſcribunt)cum
iudex pronunciat vtrumque poſtidere diuerſa poſsi-
dendi ſpecie,vt quia vnus poſsidet vt fructuarius, al-
ter vt proprietarius; nos vero loquimur cum ambo
probant in ſolidum poſsidere eadem ſpecie poſſeſsio-
nis,nam iſtud poſsibile non eſt, nec iure naturali, nec
ciuili, & ob id hoc modo iudex non poteſt pronun-
ciare, quoniam impoſsibilitatem ſentētia contineret,
vel ſaltem aliquod inconueniens pararet. Hinc infer
741 tur veram non eſſe,nec admittendam † cautelam il
lam, quam Cępol. caut. 100. nota diligenter, attulit
ex Rogerij ſententia,quam probat Spec.tutulo de pe
tit. & poſſeſ. nu. 34. quam bonam etiam dixit Imol.
d.cap.licet cauſam,num.24. & ibi Barbat.num.100.
quod poſſeſſorum alter hoc caſu poſſeſsionem armis
bene munitus ingrediatur,& in ea ſe tueatur, quā qui
dem cautelam in ſpecie reiecit Boer.d.q.539. colum.
5.verſic.alij. vt Roger.poſt Alber.in l.vnic.C. vti poſ
ſidet.& eamdem improbat Bal. in c.licet cauſam,nu.
35.de probat. quo loci eiectum docet, quo vti debeat
remedio vt reſtituatur.

742 Secunda fuit opinio eorum qui dixerunt, † iudi-
cem debere ſequeſtari facere poſſeſsionem apud aliū,
ne contendentes ad arma deueniant,iuxta d. l. æquiſ-
ſimum.de vſufructu. quam quidem opinionem proba
uit Butrig. Illud etiam addit Iacob. de Aret.in l.vni-
ca,num.11.C.vti poſsid. iudicem hoc in caſu non de-
bere ferre aliquam ſententiam, cum ei de cauſa non
liqueat,iuxta l.Diuus ff.de offi.præſid.& l.ſi de meis,
§.vlt.& l.ſequent.ff.de arbitr. Quocirca (ait ille) ſolū
poterit præcipere contendentibus,ne alter eorum ac-
cedat ad poſſeſsionem, ſed qui ius ſibi in proprieta-
te credit, experiatur in petitorio iudicio. Ab hac Bu-
trig. opinione non diſsentit Ign.in l.1.§. ſi cū omnes,
num.35.ff.ad S.C.Sillan. Cæterum a Butrig.diſſentit
Bartol.in d.l. ſi duo, in princip. num.4. quem ſequuti
ſunt Bero. in d.c.licet cauſam, num.58.de probat. &
Zuchard.in l.vlt.numero 134. C. de edicto diui Adr.
tollen.ea ratione, quod incognitum adhuc erit quis
poſsideat, & quis non: atque ita ignorabitur quis in
iudicio petitorio actoris partes, & quis rei conuenti
ſuſtinere debeat. Quod autem ait Iacob.de Aret.etſi
aliquam in ſe æquitatem habeat, attamen in maxime
ceruicoſis non leue ſcandalum parere poſſet: ſiquidē
eorum nemo (niſi eorum alter rem aperte claram ha-
beret) actoris partes ſuſcipiet, & armis res tractabi-
tur. In beneficialibus facilius ſequeſtro locus eſſe po-
teſt, vt in ſpecie huius iudicij ſenſit Frāc.de Marchit,
q.1149.num.3.part.1.poſt Archid.in ca.quia res. 11.
quæſt.1. Non enim tantum verſatur periculum ſcan-
dali in his, vt in profanis: cum facilius clericos duræ
ceruicis iudex eccleſiaſticus continere poſsit, quam
laicus laicos.

743 Tertia fuit opinio, † quod ſorte hæc quæſtio diri
mi debeat,iuxta l. in tribus.ff. de iudic.l.vlt. in princ.
C.commun. de leg. quam ſane opinionem in ſpecie
probauit gloſſ.in cap.licet cauſam,in verbo, vt poſsi-
* detis,de probatio.quam ibi * communē dixit, & pro-
bauit Felin.ibi num.44. qui ſcribit, hoc factum ſolum
fuiſse, vt ſciamus,quis Actoris,& quis Rei partes ſuſti
nere debeat.eādem probauit & Bero.nu.59.poſt De-
cium,num.48. & eſſe frequentiorem opinionem cen-
ſuit Ign.in l.1.§.ſi cum omnes.nu.35.ff. ad Senatuſcō
ſult.Sillan. Verum hanc opinionem reiecit gl.l.vnicę,
C.vti poſsid.Bart.in d.l.ſi duo, in prin.nu.4.in fi.ff.eo
dem.Bal.in d.c.licet cauſam, num.27.& Ioan.Faber,
in §.retinēdæ, nu. 77. prope mediū. Inſtit. de interd.
qui teſtatur hanc opinionem communiter a Canoni-
ſtis reijci,& permultos recenſet Tiraq. tractatu de iu
re primigen. quæſtione 17. opinione prima, num.91.
& vere ab hac diſſentit & Ign.d.§.ſi cum omnes,nu.
36.& 37. & ibidem nu.29.& 30.multa cōſiderat. Ea
ratione vtuntur,quod hæc non iuris,ſed facti quæſtio
744 eſt.at † quæſtiones facti ſorte terminātur,l.duo ſunt
Titij.ff. de teſta. tut. cum tamen quæſtio iuris dirimi
valeat,d.l.in tribus.ff.de iudic. & l.vltim. in princ. C.
commun.de leg. & alia his ſimilia congerunt Fel. &
Tiraquel.præcitatis locis. Nec aduerſatur, quod ſcri
bit Bero. d. num.59. hanc non eſse quæſtionem facti
ſed potius iuris, cum ſit diſputatio poſseſsionis, quæ
& in acquirendo & in retinendo plus iuris, quam fa-
cti habet l.1.& l.poſseſsio,vbi gloſ. & Bart.ff.de acq.
745 poſseſ. Siquidem † verius eſt facti & non iuris eſse,
quis ſit in poſseſsione, quemadmodum ſcribunt om-
nes in l.ſtipulatio iſta,§.hæc quoque.ff. de verb.oblig.
Non etiam offieit quæſtionem facti maxime arduam
atque difficilem ſorte dirimi poſse, ea ſententia gloſ.
in c. non exemplo.26.q.2.quandoquidem nec hoc iu
re probatur.

746 Accedit,hoc iudicium † a iudice ita definiri poſ-
ſe,cum ab eius perſona,ſecus ſi a contendentibus pen
deat:nec enim licet ſorte dirimere,niſi contendentes
ipſi conſentiant,ita in ſpecie hac docuit Ioan. And.in
d.c.licet cauſam,col. vlt. de probat.omnes in l. vlt.C.
commun.de leg.& Tiraq.d.opin.1.nu.94. In poſseſso
747 rijs † beneficiorum abſolutum eſt,cōtrouerſiam ſor
te dirimendam nō eſse, ita ſenſit Fel. in c.Capitulum
ſanctæ crucis,col.pen.in fi.de reſcript. poſt Card.in c.
licet cauſam,col.pen. verſic. ex his remanet, de prob.
dum relatis caſibus beneficiarijs ſubijcit, in profanis,
ex opinione aliquorum, locum eſse ſorti, innuens in
beneficiarijs de ſorte non quærendum.

748 Quarta fuit opinio, † quod iudex debet in cauſa
ſuperſedere, atque ita partes contendentes dimitte-
re, ita Spec. in tit.de petitorio & poſseſsorio,§.1.nu.
32.verſ. & nota.& refert Boer.quæſtione 239.col. 1.
verſ.alij,vt Speculator. Hanc viſi ſunt probare Bal.in
l.3.C.de ſent. & interlocut. omnium iud. & Imol. in
c.licet cauſam. num. 24. de probat. Quæ ſane ſenten
tia, vel ex eo cōfirmari poteſt quod reſpōdit Vlpian.
in l.idem Pomponius,alias,ſi de meis,§.vlt.ff.de rece-
pt.arbit.Proinde (inquit ille) ſi forte vrgeatur a Præ-
tore ad ſententiam, æquiſsimum erit, ſi iuret ſibi de
cauſa nondum liquere,ſpacium ei ad pronunciandum
dari. Hic etenim ob probationem concurſum & am-
biguitatē de cauſa vere non liquet: videtur ergo poſ-
ſe ſuperſedere,& contendentibus dimiſsis in tempus
iudiciū differre. Accedit, quod in his dubioſis & in-
explicabilib. quæſtionibus (quas Græci ἀμφιβολίαν, ap-
pellant) ita aliquando a ſapientiſsimis Græcorū iudi-
749 cibus pronunciatū fuiſse ſcio,inter † Protagorā So-
phiſtarū acerrimū,& Euathlū diſcipulū; cuius rei me
minit Gellius lib.5.Noct.Atticar.c.10.q ſcribit iudi-
ces audita dubia & inexplicabili quæſtione, rem iudi-
catam reliquiſse,cauſamque in diem longiſsimam di-
750 ſtuliſse. Non diſsimile fuit iudicium † Areopagita-
rum ſapientiſsimorum, aduerſus mulierem, quæ vi-
rum & filium, eodem tempore,venenis clam datis,vi
ta priuauerat, atque id ſe fecisse confitebatur, dice-
batque habuiſſe ſe faciendi cauſam, quoniam, ille idē
maritus & filius alterum filium mulieri ex ea viro prio
re genitum adoleſcentem optimum & innocentiſsi-
mum,exceptum inſidijs occidiſsent: ad Areopagitas

Digitized by Google

re delata : illi cauſa cognita,accuſatorem mulieris, &
ipſam,quæ accuſabatur, centeſimo anno adeſſe iuſſe-
runt,auctores ſunt Valerius Maximus lib.8.cap.1. &
Gellius lib.12.Noct.Attic.capite ſeptimo. Huc perti-
751 net quod memoriæ perditum eſt ab eodem † Gel-
lio,lib.4.Noct.Attic.capite ſecũdo.dum ſcribit, ſe de
re maxime dubia pronunciaſſe, ſibi non liquere. Quo
752 ſane iudicio † iudicandum fore cenſuerunt Ang. in
l.non quemadmodum, ff. de iudic. quando non ſunt
adductæ probationes, & Alciatus in c.1.num.91.de
offic.ord. cum vnum eſt iudici probatum, & alterum
ex ſua conſcientia ſibi conſtat : vt enim de re dubia
non pronunciat ſibi nondum liquere. Hoc enim iudi-
cem noſtrum facere poſſe, ſuadet Specul.nam ita di-
mittendo,oſtendit ſibi de cauſa non liquere. Ceterum
753 ab † hac opinione in ſpecie diſſentiunt Lanfrancus
Orianus in rubr. de cauſa poſſeſſ. & propriet. col.10.
verſ.ſexta concluſio.& Io.Igneus in l.1.§.ſi cum om-
nes,num.33.ff.ad Senatusconſult.Sillanian. Quę ſane
opinio nec mihi probatur quandoquidem in re iudi-
cata cauſa hæc ſcandalum aliquod inter contenden-
tes parere poſſet. Accedunt rationes illæ quibus con-
futaui primam opinionem,a qua hæc vere non diſtat.
Exempla vero a Valerio & Gellio recitata, etſi ad rẽ
conſerre videantur, attamen illis ita pronunciare pla-
cuit, quod ſecus pronunciari poterat,id quod hic non
omnino contingit.

754 Quod autem † ex d.l.idem Pomponius. §.vlt.di-
ximus, procedit, cum probationes aliquæ factæ non
ſunt : ita vt nec vno nec altero modo de veritate con-
ſtare poteſt: at ſecus hic. Et illam Ang.& Alciat.opi-
nionem improbauit Didac. lib.1. variar.reſolut. c.1.
nu.9.verſ.ſeptimo ſunt.

755 Quinta opinio eſt, iudicem habere † eam poſſeſ-
ſionem in medio diuidere, & partem vni & partem
alteri aſſignare, quam quidem opinionem probauit
Bart.in d.l.ſi duo,in princ.num.5. verſiculo & ſic mi-
mi.ff.vti poſſid.& eum eo Din.in l.Titiæ textores. ex
illo tex.ff.de leg.1.quo loci Alber.ſcribit,ita Bononię
ex facto quandoque fuiſſe obſeruatum. idem docuit
Salic.in l.vnica,col.7. ver.nunc reuertor, C.vti poſſi-
det.Ang. Aret.in §.quadrupli, nu.49. Inſtit.de actio-
nib.Pract.Pap.in forma libelli,pro turb. poſſ.in verb.
ad ceſſandum,nu.4. Bal.in c.in noſtra, nu.9. de teſtib.
Idem cenſuerunt Vincent.vt refert Abb. in d. c. licet
cauſam,nu.12.& ibi Aret.nu.82.Decius nu.15.& Be
rous num.59. verſic. quarta fuit.de probat.& Ioan.a
Plat.in §.retinendæ,col.3.in fi.Inſtit.de interdict. Ea
756 ratione vſi ſunt, quia ſi duo † fructuarij ſunt in fun-
do, quippe quod cuilibet relictus ſit vſusfructus in ſo-
lidum,certe ij facerent ſibi partes per concurſum, &
vterque erit in poſſeſſione pro dimidia. l.vlt.in princ.
ff.vti poſſid. Idem dicimus in duobus legatarijs, qui
per concurſum partes ſibi facerent. Hoc idem & in
duobus inſtitutis diffinierunt Imperatores. l.& hoc
Titius.ff.de hæred.inſtit.& §.vltim.Inſtit. eodem. la-
te Tiraquel.tract.de iure primogen.quæſt.15.opin.4.
num.9. Quemadmodum ergo in illis caſibus diuiſio
hæc ob probabilem dubitationem admittitur, ita e-
tiam in caſu noſtro dicendum eſt, cum duo vel æqua-
lem,vel nullum titulum oſtendunt. Nã ambo titulũ a
iure gentium habere videntur : quaſi occupauerint rẽ
vacantem, & quæ in nullius bonis erat,cum dominus
non appareat. Quocirca pronunciabit iudex vtrum-
que iſtorum communiter poſſidere, & pro indiuiſo,
& diuident, ſi eis viſum erit. Si vero eorum vnus
vel ambo, & petitorio iudicio experiri voluerint, vi-
ciſſim vnus contra alterũ poterit,quemadmodũ con-
ceditur in ea l.ſi duo,quando iudex pronunciat vnum
poſſidere naturaliter, alterum ciuiliter, nam (vt ibi
gloſſa declarat) vnus cõtra alterum viciſſim agit. Ve-
rum hæc ratio eo caſu procedere poſſet, quo teſtes
eſſent compatibiles : ita quod effici poſſit, vtrumque
pro parte poſſidere: vt puta ſi examinati hinc inde te-
ſtes affirmant vidiſſe hos contendentes poſſidere,
nec exprimunt,an in ſolidum, vel pro parte. Poſſet e-
quidem hoc caſu procedere hæc opinio, quia intel-
ligere facile poſſet iudex, pro parte poſſediſſe, tum
ex relata ratione, tum etiam vt teſtes inter ſe conue-
niant, iuxta c. cum tu, de teſtibus. Procedere etiam
poſſet hæc Bartoli & ſequacium opinio, quando poſ-
ſeſſio talis foret,quę in ſolium a duobus poſſidere poſ
ſet,vti quaſi poſſeſſione caſtri, iuriſdictionis, ac ſimi-
lium: quemadmodum in ſpecie declarat Ioan. Faber
in §. retinendæ, num.25.verſicu. ſi vero. Inſtit. de in-
terdict. qui ſubiungit procedere, niſi deductum at-
que capitulatum fuiſſet,quod ſolus & in ſolidum poſ-
ſideret. Sed tota in eo verſatur difficultas, cum hinc
inde interrogari teſtes affirmant, quod vterque poſſi-
det, & in ſolidum, ita quod diſcerni non poteſt, quis
verius poſſeſſor fuerit, & neceſſe eſt teſtes vnius par-
tis falſum dixiſſe, ex quo duo in ſolidum eodem tem-
pore rem vnam poſſidere non poſſunt, l.3. §. ex con-
trario,& §.ſi pluribus. ff. de acquiren. poſſeſſ. Hoc in
757 quam caſu minus recte viſus eſt ſentire † Bar.quem-
admodum hæc perpendens, illi aduerſatur Bald. in l.
3.num.1.verſic.ſed dubium.C.de ſentent. & interlo-
cut.omnium iud.& conſ.251.ſententia,colum.3.ver.
illud conſtat, libro 5. cum Baldo ſenſerunt Imola &
Felinus in d.c.licet cauſam,ille nu.15.iſte num.44. de
probat. Igneus in l.1.§.ſi cum omnes,nu.33. ff.ad Se-
natuſconſult.Sillan.& Orian.in rub. de cauſa poſſeſſ.
& propriet.col.10.verſ.ſexta concluſio. In beneficia-
libus ceſſat diſputatio,cum in illis diuiſio hęc non ad-
mittatur, ita Gemin.in c.eum qui.colum.penul.de eo
qui mitti.in poſs.in 6.poſt Hoſt.& alios Franciſcus de
Marchis,q.149.nu.3.par.1.

758 Sexta fuit opinio,quod † reus abſolui debeat. Hãc
probarunt Bald. in ſua diſputat. Accuſatus de vi tur-
batiua,colum.vltim. verſ. quarto caſu. Alber.in l.Ti-
tiæ textores, de leg. 2. & ibidem Lancell. Decius co-
lum.penultim. Idem reſpondit Baldus in conſil.251.
ſententia quam tulimus, libro 5. quo loci reſpondit
pro Papienſibus aduerſus Derthonenſes, pro opido
Cagnani. idem firmarunt Cin. in l. vnica, colum.3.
C.vti poſſid. & ibidem Ioan. Faber & Alber. nu.12.
Hoſtien.& Butrius in d. c.licet cauſam, ibi Imola nu.
24.de probat.Orian.in rub. de cauſa poſſeſ. & propt.
col.10.verſ.ego aũt,inquit hanc opinionem eſse intre
pide tenendam. Idem reſpondit Corn. conſil.782.
lib. quarto. Hanc opinionem æquiorem eſse ſcribit
Boerius quæſt.239.nu.4.verſi.tamen maior pars. qui
teſtatur ita deciſum fuiſse in conſilio Burdegalenſi.
Affirmat quoque Ioan. Faber,in §. qui autem. Inſtit.
de interdict. Galliam ſeruare conſueuiſse opinionem
hanc. Huic quoque aſſentiri viſus eſt Franc. de Mar-
chijs,quęſt.1149.nu.3.p.1. & Berous in d.c.licet cau
ſam,nu.59. ad finem. Quæ ſane opinio probari vide-
tur in l.inter pares,ff.de re iud. & in l.Iulia Petronia.
ff.de manumiſ.teſtamen. Verum duo hęc iura fauore
libertatis procedere ſcriptum reliquit Boer.d.quæſt.
239.num.4. qui etiam ait l. ſi pars. ff.de inoffic.teſta-
ment. procedere non ex ſola perſona rei, ſed ex cauſa
teſtamenti, pro quo in dubio iudicandum eſt. Quo-
759 circa melius confert,quod dicere ſolemus, reos † eſ-
ſe in dubio abſoluendos, ex l. Arianus, ff. de actioni-
bus & oblig.l.fauorabiliores. de reg.iur. & reſpondit
Dec.conſ.564. nume.2. quod vbi pares ſunt proba-
tiones,

Digitized by Google

tiones, reus abſoluendus eſt, & pulchre his ſimilia
ſcribunt Neuizan.lib.6.Syluę nuptia.nu.47.& Mar-
ſil.ſingul.90. Otian. vero, quem ſupra retuli, inquit,
hanc opinionem probari ex cap. ex literis, de proba.
quo probatur, quod exiſtentibus paribus probationi-
bus, actoris & rei, confuſio fit. Quo ſtante, ſequitur
quod actore non probante reus abſoluitur, l. qui accu-
ſare, C. de eden. verum diluitur hæc ratio ex his, quæ
nunc ſubijciam.

Hęc ergo opinio vere ſolum procedere poteſt, vbi
cõſtat quis actoris & quis rei partes ſuſtinet. At con-
tra, cum ambo cõtendunt, quoniam ęque vnus ac al-
ter (vt iam diximus) actoris partes ſuſtinet. Nec adhi-
benda eſt differentia, quod vnus prius ad iudicium
760 prouocauerit. Illud enim non facit, vt † is actor &
aduerſarius reus dicatur, quemadmodum dicebat
Alex. & Bart. in l. ſi duo, in princ. num. 4. in verbo, ſe-
queſtrari, in fi. ff. vti poſſidetis. Franciſc. de Marchis.
quæſt. 1148. num. 3. par. 1. & Neuiz. conſ. 80. nu. 36.
761 ſiquidem † hoc quoad ordinem iudicij procedit,
nõ autem quoad ſubſtantiam: ita in ſpecie noſtra re-
cte docuit Ioan. a Platea, in §. retinendæ, col. 1. verſ.
ſed dic, quod illud. Inſtitut. de interdict. qui ob id ait,
quod vterque iurat de calumnia, vterque ſatiſdat iu-
dicio ſiſti, vterque probationes in medium profert.
Quod ſenſiſſe Accurſium in l. in iudiciũ, ff. fi. regun.
ſcribit, necnon Din. in l. ſi duo. §. interdicto. ff. vti poſ-
ſid. & Ang. in l. ſi duo, ff. de iud. clarius gloſſa & Doc.
in l. ſi duo iudices, ff. de re iudic. ibi Iaſ. num. 14. mul-
tos recenſet, affirmantes ambo eſſe actores & reos,
quoad cauſæ deciſionem. Idem docuit Ioan. Ign. in l.
1. §. ſi cum dominus, num. 31. ff. ad Senatuſcõ. Syllan.
qui hac ratione a relata opinione recedit.

762 Septima fuit opinio † eorum, qui dixerunt iudicis
arbitrio relinqui, vt is controuerſiam, vt ſibi æquius
viſum fuerit, definiat, ita ſenſit Baldus in capit. licet
cauſam, num. 28. verſi. item non procedit, de proba-
tio. in hanc opinionem adferens gloſſam in l. duo iu-
dices, in gl. 1. ff. de re iudic. dum illud reſponſum in-
telligit de interdicto, Vti poſſidetis: quaſi iudici in
re dubia arbitrium tribuat: quemadmodum Bald. ita
voluiſſe gloſſam intelligere, tradit Tiraqu. in tract. de
iure primig. quæſt. 17. opinione 2. num. 5. alia Baldi
loca in id citans, de quibus mox dicemus. Hanc opi-
nionem aperte probauit & Claudius Merm. in l. na-
turaliter, §. nihil commune, nu. 92. ff. de acquir. poſſ.
Quorum quidem opinio, vel ex eo confirmatur, quod
763 in maxime dubijs gratificationi † locus eſt, vt mul-
tis oſtendit Tiraqu. d. opin. 2. & Igne. in d. l. 1. §. cum
omnes, num. 40. cum multis ſequentib. ff. ad S.C. Syl-
lania. & Ioan. Baptiſt. Aſin. in l. vlt. ff. de relig. & ſum
ptib. funer. Accedit, quod in dubijs iuris quæſtioni-
764 bus, facultatem habet † iudex eligendi, quam ma-
uult ſequi opinionem, quemadmodum ſcripſi lib. 2.
de Arbitrarijs iudicum, caſu 177. num. 6. & caſu 339.
num. 29. Quocirca in his optimum eſſe, habere iudi-
cem amicum & fauorabilem, ſcripſit in ſpecie Frãc.
de Marchis, quæſt. 1148. num. 1. par. 1. Ceterum ani-
maduertendum cenſeo, veram non eſſe horum inter-
pretum opinionem, quia & Baldus ipſe diſſentit, ſi
recte eius verba perpendantur, quæ minus diligenter
a Tiraquello conſiderata fuerunt.

765 Vere enim † Baldus conſ. 420. verba Principis, co-
lum. 2. verſic. ſed ſi pari modo, libro 1. repetitum cõſ.
468. lib. 3. & conſil. 445. libro 5. diſſentit, dum ſcribit
in hæc verba, quæ hic aſcribere placuit; [Sed ſi pari
modo fundant intentionem, poteſt iudex diſcretio-
ne motus animi ſui, ſolo Deo inſpecto, & non adhæ-
rendo per viam alicuius carnalitatis, vel amicitiæ,
vel alterius paſſionis, eligere quam partem vult obti-
nere, vt ſingulariter notatur ff. de re iud. l. duo iudi-
ces. Sed ſi non adhęreret, quia animus ſuus non plicat
ſe magis ad vnum quam ad alium, tunc habet locum
diſputatio illa de duobus pariter probantib. in Vti
poſſidetis, de qua notatur C. vti poſſidet. l. 1.] Hæc
Bald. Cuius quidem verba innuunt in interdicto vti
poſſidetis, non eſſe locum iudicis arbitrio: dum vult,
quod ſi eligere negat iudex cui gratificetur, in cauſa
dubia, eo arbitrio omiſſo, iudicet vt in illo Vti poſſi-
detis. ſequitur Baldum ſenſiſſe, in iudicio Vti poſſide
tis, non eſſe iudici datum arbitrium. Quocirca idem
Baldus conſi. 481. vertente quęſt. colum. 2. verſic. alij
dicunt, libro 1. dum hanc opinionem de iudicis arbi-
trio in hoc iudicio refert, eam poſteriore loco recen-
ſet, & alijs tribuit, quaſi eam ipſe non probet, iuxta
ea quæ tradunt omnes in l. ſi idem cum eodem, §. vlt.
ibi Iaſ. num. 3. in fi. ff. de iuriſdict. omnium iudicum.
& Neuizan. lib. 5. Siluæ nupt. num. 33. verſi. ſecundo
limitant. Illud etiam ex Baldo, dict. conſil. 420. adno-
766 tare conuenit, iudicem † non oportere vel amici-
tia, vel alio animi motu, ſed Deum ſolũ ſpectare de-
bere, & in eam partem inclinare, in quam eum ratio
aliqua trahit. Et recte certe, ſiquidem (vt adnotaui in
Commentarijs de arbitrarijs iudicum, libr. 2. caſu
339. num. 22. in vltima hac editione, quæ nunc maio-
ri diligẽtia, quam hactenus adornata eſt) apud Deũ,
cordium oculatiſſimum ſcrutatorem, tutum non eſſe
767 opinor † iudicem illum, qui opinionum varietati
confiſus, pro amico, volens ei gratificari, ſententiam
fert. Et mecum ſentit eruditiſſimus Nauarrus in c. ſi
quis autem, num. 130. de pœniten. diſtin. 7. ſiquidem
ſatis conſtat iudicem hunc aduerſus animi dubieta-
tem pronunciare, & exponere ſe periculo lædendi al-
terum: ac per conſequens peccandi mortaliter, quod
iuri diuino repugnat. Non enim agere quis debet il-
lud, de quo dubitat, an ſit peccatum, vel non. Quando
quidem, inquit Diuus Paulus ad Romanos capit. 14.
768 omne, quod † non eſt ex fide, peccatum eſt, c. quæ-
rat aliquis, de pœnit. diſtinct. 3. Accedit conſcientiã
etiam erroneam ligare, vel ad ſui depoſitionem, vel
ad faciendum id quod illa ſuadet, quemadmodũ ad-
monet diuus Thomas in 1. 2. quæſt. 13. artic. 5. Cete-
ra ſcripſi ad caſum illum 339. Præterea non eſſe datũ
arbitrium hoc iudici, vel ex eo conſtat, quod non po-
769 teſt † iudex, qui arbitrium amplum habet, vni auſer
re, vt alteri tradat, vt ſcripſi in libro 1. de arbitrarijs
770 iudicũ, quæſtione 48. fortius † foret neutri poſſeſ-
ſionem adiudicare, & ab ea vtrumque exire iubere.
Cum & in his maxime dubijs, quãdo de rei proprie-
tate agitur, interdum fieri conſueuerit, l. ſi ita fuerit
legatum. in prin. ff. de rebus dub. & per multa recen-
ſet Tiraq. in tractatu de iure primigen. quæſt. 17. opi-
771 nio. 6. Id quod † obſeruatum aliquando fuiſſe legi-
mus ab Aimone Comite Sabaudiæ, is a Venetis &
Genuenſibus arbiter factus, cui adiudicanda foret
inſula Tenedon, quam Andronicus Genuenſib. Ema
nuel vero Venetis, qui eã, ædificata arce munierant,
tradiderat. Aimon cognita inexplicabili controuer-
ſia, ita iudicauit, vt dirutis locis, quæ in inſula Vene-
ti munierant, neutra partium eam inſulam poſſide-
ret, auctores ſunt Fulg. lib. 8. cap. 2. & Egnatius lib. 8.
cap. 2. At ſi ſecus fieri poteſt, hoc non probo. Quæ ha
ctenus ſcripſi in profanis procedũt, ſed quid in bene-
772 ficialibus? Et idem † dicendum videtur, ſiquidẽ ſcri
bunt Gem. in cap. eum qui, colum. penult. verſic. quid
actor. de eo qui mitt. in poſſ. rei ſeru. & apertius in ſpe
cie hac Franc. de Marchis, quęſt. 1140. nu. 3. iudicem
773 non poſſe † in beneficialibus vni partiũ gratificari.
Nam

Nam fieri inde poſſet, ſi gratificaretur, vt illi conce-
774 deretur vitioſus ingreſſus. Accedit quod † gratifi-
cationi locus non eſt, niſi in caſibus a iure expreſsis,
ita Bald. in c. 1. colum. pen. de alien. feudi. & Aretin.
conſil. 142. col. pen. verſ. præterea dato. quos ſecutus
eſt Tiraqu. d. tractatu de iure primig. quæſt. 17. opin.
2. in fine. Hoc in iudicio inferiori, quid in principe &
ſuperiore, nunc ſubijciam.
775 Vltima eſt opinio eorum, † qui ſenſerunt ad prin-
cipem & ſuperiorem eſſe recurrendum. Hæc opinio
in beneficialibus probatur a Gemin. in d. c. cum qui,
col. penul. verſi. quid ſi. de eo qui mitt. in poſſ. Franc.
de Marchis, d. quæſt. 1149. in fi. verſ. vnde ſecundum
Hoſt. par. 1. vel ad ordinarium, ſecundum illos, recur
ri poteſt, quod intelligo, cum ordinarius ea fungitur
poteſtate, qua princeps & ſuperior. Idem quod Ge-
min. & Franciſc. de Marchis, ſenſit in ſpecie Ioann.
Igne. in l. 1. §. ſi cum omnes, numero 37. & 38. ff. ad Se
natuſc. Syll. qui ſcribit, principem & ſuperiorem, vel
ab eo delegatum in his gratioſis & beneficialib. poſ-
776 ſe cui vult † gratificari. In ceteris iuriſdictionali-
bus, vt feudis, idem cenſuit in ſpecie Baldus in cap. li-
cet cauſam, numero 28. verſic. vel ſi adſit copia prin-
cipis, de probat. Et recte ij, mea quidem opinione
ſenſerunt: quandoquidem gratiæ & beneficia a prin-
cipe & ſuperiore pendent: ſuum ergo eſt interpreta-
ri & diſcernere, quorum vnus alteri præferatur. Du-
bium eſt, an idem in profanis & temporalibus agen-
dum ſit? Ego certe idem obſeruarem. Nam etſi prin-
ceps & ſuperior dominus non ſit bonorum ſingula-
ris perſonæ, vt ſcribunt, attamen ſuum eſt rixas &
cōtrouerſias ſedare & componere, quod vbi alia via
præſtare non poterit, diuiſione facta, partem vni, &
777 partem alteri aſſignabit; quemadmodū feciſſe † Ti
berium Cęſarem ſcriptum eſt in l. & hoc Titius, ff. de
hæred. inſtitut. Niſi illi principi placuerit magis ſe-
778 qui exemplum illud egregium M. † Siluij Ottbo-
nis, qui poſtea imperauit; is cum priuatam adhuc
ageret vitam, a duobus de finibus arbiter electus, a-
grum, de quo orta erat quæſtio, ab vno eorum emit,
& alteri contendentium dono dedit, atque ita inter
ipſos litem ſuſtulit, auctor eſt Fulgoſ. lib. 8. cap. 2. Ve-
rum illud non prætereo, vix fieri poſſe, quin beneocu
latus, doctus & diligens iudex, adhibito omni ſtudio
& prudentia, habito etiam peritiſſimorum conſilio,
aliquibus coniecturis & præſumptionibus deprehen-
dat quis in poſſeſſione potior ſit, quemadmodum in
779 re maxime dubia prudentiſſimum † Salomonem
obſeruaſſe legimus in cap. afferte gladium. de præ-
ſump. 3. Reg. cap. 3. & ita faciendum eſſe in maxime
dubijs conſuluit poſt Vlricum Ioann. de Turrecrem.
in c. iudicem. columna penul. verſic. & propter eam-
dem. 3. quæſt. 7.
780 QVAERO octuageſimooctauo, † ſi reus natu-
raliter & ciuiliter poſſidet, actor vero nullo modo,
ita quod reus omnino obtinere debet, an inquam hoc
in caſu actor condemnari poſſit, ne in poſterum re-
rum poſſeſſorem perturbet moleſtiaque afficiat? Plu-
res caſus diſtinguit Bart. in l. 1. §. quod ait, nu. 5. ff. vti
poſſid. quem ſecuti ſunt Abb. & Pariſ. in c. veniens,
de præſcr. ille num. 31. iſte num. 30.
781 Primus caſus eſt, † cum reus abſoluitur, eo quod
actor non poſſidebat: tunc actor reſpectu poſſeſſionis
non condemnatur. Quod vtile admodum erit: nam
ſi deinde actor reum moleſtia afficeret in ea poſſeſ-
ſione, quę iā in controuerſia fuit, & reus agere incipe-
ret aduerſus hunc olim actorem hoc interdicto, poſ-
ſet is reus ſuccumbere, ſi conſtaret eum poſſidere ab
aduerſario vi, clam, vel precario: ita præcitato loco
Bart. docuit, nec diſſentit Salic. in l. vnica, col. 7. ver.
quæro quarto. C. vti poſsid. Abb. & Pariſ. præcitato
loco. Illa enim prima ſententia lata pro reo, abſoluto-
ria eſt a iudicio, quæ ius non perimit.
782 Secundus eſt caſus, cum † actor nihil probauit, &
e contra reus probauit ſe poſsidere: tunc actor con-
demnari poteſt & illi ſilentium imponi, ne in poſte-
rum reum poſſeſſorem turbet, atq; moleſtia afficiat.
ita docuit Bart. in d. l. 1. §. quod ait, num. 5. verſi. ſi ve-
ro reus, ff. vti poſsid. & idem ſenſit Bald. in l. vnica, n.
10. verſi. pone, egi. C. eo. poſt Hoſt. in cap. ex conque-
ſtione, de reſtit. ſpoliat. & Pariſ. in d. c. veniens, nu. 31.
Quam ſane opinionem Bartol. probauit ex tex. l. cir-
ca. ff. de prob. Præterea, inquit Bald. cum iudex abſol
uit reum dicendo, [abſoluo te ab hoc iudicio, quia
conſtat te eſſe dominum,] tunc perinde eſt, ac ſi pro-
nunciatum fuiſſet ſuper dominio, ita hic dicendum
eſt, cum abſoluitur, quia conſtat poſsidere, & præci-
tato loco Bal. reſpondet auctoritati Innoc. in d. cap.
conqueſtione, qui ab Hoſt. diſſentire videtur.
783 Tertius eſt caſus, † cum reus ſimpliciter probauit
ſe poſsidere, tunc actor non condemnatur, ad nō per-
turbandum ipſum reum, ſiquidem fieri poteſt, quod
ab aduerſario poſsideat vi, clam, vel precario. ita cen-
ſuit Bart. in d. §. quod ait, num. 5. ver. ſed ſi docuit. Ve
rum a Bartolo diſſentiunt Ang. in d. l. 1. §. vlt. ff. vti
poſsid. Abb. in d. cap. veniens. nu. 31. & ibi Pariſ. in ñ.
de præſcr. quorum ſententia probabilior & mihi vi-
detur, quandoquidem poſſeſsio iuſta pręſumitur: non
autem quod eam reus vi, aut clam, ab actore conſe-
cutus ſit.
784 Quartus eſt caſus, cum † nec actor, nec reus poſsi-
det, vt eſt in colono, vel in creditore miſſo in poſſeſ-
ſionem ex primo decreto: tunc reus ſimpliciter ab-
ſoluitur, nec actor ad non perturbandum condemna-
tur, ita docuit Bart. in d. §. quod ait, nu. 5. ver. quando-
que contingit, quod nec. ex tex. l. 3. §. creditores. ff. vti
poſsid. Quod latius explicaui ſupra q. 26.
785 Quintus eſt caſus † cum vterque iuſte poſsidet, vt
quia vnus naturalem, alter ciuilem obtinet: vel vnus
eſt proprietarius, alter fructuarius: tunc vterque vin-
cit, cum vnus alterum perturbare nō debeat: ſed vti
poſsident, ita poſsidere debent, l. 1. in prin. ff. vti poſ-
ſid. & Bart. d. §. quod ait, num. 5. ver. quandoque con-
tingit quod vterq; & declaraui ſupra quæſt. præc.
786 Sextus eſt caſus, cum † vterque poſsidet, ſed iuſte
vnus, iniuſte alter ab alio quam aduerſario, hoc caſu
idem eſt ac quando vterque poſsidet, vt ſuperiore ca-
ſu. ita docuit Bar. in d. §. quod ait, nu. 5. ad fi. ex l. 1. §.
vlt. & l. 2. ff. vti poſsid. Quando autem quis dicatur
poſsidere ab alio vi, clam, vel precario, expoſui ſupra
quæſt. 2. & 4.
787 QVAERO octuageſimonono, † quid ſi reus in
hoc iudicio nihil petat ab actore, & iudex viderit reū
ius fouere, an eum ab actoris petitione abſoluet? Sa-
lic. in l. vnica, colum. 7. ver. quæro quarto. C. vti poſsi.
ſcriptum reliquit, abſoluere debere, quod ait affir-
mari a glo. ibi, ac ceteris omnibus. Ea vtuntur ratio-
ne, quod iudex ex actis coram eo in iure ſupplere po-
teſt, etiam non requiſitus, l. 4. §. hoc autem iudicium,
ibi latiſsime Ripa. ff. de dam. infect. Sed maius eſt du-
bium (inquit Sal.) an iudex iſte, vltra abſolutionem,
condemnabit hunc actorem, ne in poſterum poſſeſſo-
rem reum perturbet? Ego opinor hoc diſſolui poſſe
ex his quæ ſuperiore quæſt. explicauimus.
788 QVAERO nonageſimo, ſi pro † poſſeſsione vnius
rei vnus agere cœpit hoc interdicto, aduerſarius ve-
ro tamquam ſpoliator agere cœpit interdicto recu-
perandæ, an erit hoc in iudicio pro vtroque pronun-
ciandum

Digitized by Google

ciandum? Innocen.in c.veniens, de præſcript. quem
recenſet Rota deciſ.9.tit.de reſt. ſpol.in antiquis. va-
rias eſſe Doctor.opiniones ſcribit,& vere poſt Innoc.
ibi & Abb.hanc perutilem iuris quæſtionem ſatis per
plexe tractant,& cum illis Roman.l.naturaliter,§.ni-
hil commune, num.7. de acquir.poſſeſ. Ego horum
traditionem in multis ſecutus, ita aliquot caſus diſtin
guo,atque conſtituo.

789 Primus eſt caſus,cum† primo conſtat de veritate
in hoc interdicto retinendæ, eo quia hic qui aſſerit ſe
poſſidere, & indebite a ſuo aduerſario turbari, prius
probauit ſuam intentionem: & e contra aduerſarius
ſuus nihil adhuc ſuper eo iudicio recuperandę a ſe pro
poſito probauit, tunc ſolum eſt pronunciandum pro
eo,qui hoc interdictum retinendę propoſuit,& aduer
ſario inhibetur ne hunc in ſua poſſeſſione perturbet,
donec ſuper illo iudicio recuperandæ a ſe propoſito
cognitum & iudicatum fuerit.Ita Innocen.in d.c.ve-
niens, de præſcript. quem ibi ſecuti ſunt Butr. nume.
16.verſicu.& ſi primo Abb.num.24.& Roman.in d.
§.nihil commune,num.17.adducuntur ex c.2.& cap.
cum dilectus,de cauſa poſſeſ.& propr.quibus ita in ſi-
mili probatur, quod vbi ſimul actum fuit poſſeſſorio
& petitorio,ſi prius eſt probatum poſſeſſorium,ſuper
eo iudicatur, & petitorium differtur: quod ibi decla-
rant omnes.ita etiam probat c.cum veniſſent, §. nos
igitur,de inſt. Accedit ratio:qua vſus eſt Abb. in d.c.
veniens,num.24. in fin.quod iudex efficere debet, vt
ſcandalum & perturbatio ceſſent,atque euitentur, l.
æquiſſimum, ff.de vſufruct. cum ſimil.Sed id euenire
non poteſt niſi prius pronunciet poſſeſſionem turbari
non debere, & deinde probationibus ſumptis ſuper
propoſita ſpoliatione iudicet.

790 Secundus eſt caſus,† cum prius conſtat de verita-
te ſuper interdicto recuperandæ, eo quia is qui ſe ſpo-
liatum aſſerit,probauit reuera ſe ſpoliatũ fuiſſe ab ad
uerſario,tunc ſuper eo pronunciatur. ita Innoc. in d.
c.veniens,& ibi Butr.num.16.Abb.nu.26.in fi.& Pa-
riſ.num.20.verſ.quinta concluſio.idem docuit Rom.
in d.§.nihil commune,num.17.ver. aut primo patuit,
cuius Codex apud me corruptus legitur,ita enim ſcri
ptus eſt,[Aut primo patuit de veritate poſſeſſorij Re
cuperandæ,& tunc iudicabitur in interdicto Retinen
dæ,quod nullus eſſet effectus.] Credo deficere nega-
tiuam,atque ita legendum eſſe, [& tunc non iudica-
bitur in interdicto retinendæ.] Non enim(inquit Ro
791 man.)ſententiæ† debent eſſe eluſoriæ.iuxta l.ſi Præ
tor.§.1.ff.de iud.at eluſoriæ forent,ſi pronunciaretur
ſuper eo retinendę iudicio,ex quo iam conſtat poſſeſ-
ſorem hunc vi poſſidere ab eo, quem ſpoliauit: & ob
id ſibi non concedi interdictum retinendæ, l.1.§.fin.
ff.vti poſſid.& ſupra ſuo loco diximus,& ſequenti ca-
ſu attingemus.

792 Tertius eſt caſus,† cum eodem tempore ſimul cõ
ſtat de veritate vtriuſque, vt quia vnus probauit ſe
poſſidere,& ab aduerſario turbari; alter vero proba-
uit ſe ab aduerſario ſpoliatum fuiſſe. Hoc in caſu ſunt
opiniones. Vera eſt & magis recepta illa antiquorum
ſententia, qui dixerunt ſolum eſſe pronunciandum
ſuper iudicio recuperandæ, omiſſo iudicio retinen-
dæ. Quam quidem opinionem probarunt Butr.in d.
c.veniens,nu.16.& ibidem Abb. num.26.in fin.verſ.
opiniones hinc inde, & ibi Pariſ. nu.24. Idem docuit
Roman.in l.naturaliter, §.nihil commune, nu. 17. de
acquir.poſſeſs.

793 Primo probat† tex.l.1.§.vlt.ff.vti poſſid.quo lo-
ci negat Vlpianus reddi hoc interdictum retinendæ
poſſeſſori turbato, cum vi ab aduerſario poſſidet. At
hic iam conſtat,hũc turbatum ſpoliaſſe aduerſarium,
atque ita vi ab eo poſſidere, non ergo pro eo, quem
iam actione carere intelligimus,pronunciandum erit:
ſufficit enim quod conſtet hunc agentem interdicto
retinendæ,eſſe violẽtum ſpoliatorem(vt dicebat Ab-
bas in d. c. veniens. num.26. in fi.) argum. cap. ecce.
24. quæſt.4. Nam hoc conſtito,apparet eum fore re-
pellendum, quemadmodum repelli petit ſpoliatus,
dum petit poſſeſſionem ſibi reſtitui, ex hoc enim di-
citur in neceſſarium antecedens petere, quod pro eo
turbato non pronuncietur: quia qui vult conſequens,
vult etiam neceſſarium antecedens,l.illud.ff.de acqui
ren.hæred. cap.cum N.de conſtitut. Nec aduerſatur
794 conſideratio, quam ad † d.l.1.§.vltim. ff.vti poſſid.
attulit Innocen.in d.cap.veniens. dum dixit d. §. vlt.
intelligi, quod hic turbatus agens eo interdicto, Vti
poſsidetis, non obtinet cum effectu, quia ſententia
pro eo lata non mandabitur executioni contra ipſum
ſpoliatum, qui obtinuit in interdicto recuperandæ,
donec illa ſententia lata pro ſpoliato fuerit executa;
non tamen negat text. d.§.vltim. quin ferri ſententia
poſsit.non inquam aduerſatur hæc conſideratio,quã-
doquidem verba legis & actus ſunt intelligenda cum
effectu,l.3.§.hæc verba, ff.de negot.geſt. l.penultim.
§.docere, ff.ne quis eum qui in ius vocatus eſt vi exi-
mat. Quorſum ergo Vlpianus permitteret,poſſe fer-
ri ſententiam pro hoc ipſo poſſeſſore turbato, ſi de-
inde illa executionem habere non poteſt? Præterea
lex prohibet actus eluſorios,d.l.ſi prætor.§.1.ff.de iu-
dic. hæc autem ſententia eſſet omnino eluſoria, tum
ratione ceſſationis a turbatione, tum etiam ratione
condemnationis ob præteritam moleſtationem: cum
vtrumque ſit lege prohibitum,atque ita Innocen.con
ſiderationem euertit Roman. in d.§.nihil commune,
num.17.verſic.aduertendum. Ego intelligo illud ver-
bum. [vincere,] poſitum in d.§.vlt. vt nec ſententia
pro eo ferri debeat. Nam ſi iam conſtat eum actione
carere, quomodo ferri pro eo ſententia poteſt? Rur-
ſus ſubijcit Vlpianus, quod nihil ei proficit, intelligo
ego hæc verba omnem potentiam negare, vt ſcilicet
795 nullo modo proficiat,cum magna ſit vis † negatiuæ
ad negandum,l.hoc genus, de condit. & demonſtr. ſi
ergo pro eo ferri poſſet ſententia, non poſset dici ni-
hil proficere,imo proficeret; ſiquidem cõſtaret eum
calumnioſe non egiſse, atque ita aduerſarius ille ſuus
foret in expenſis ita condemnãdus erga ſe, vt ipſe er-
ga eum in iudicio illo recuperandę,& tamen hoc ceſ-
ſabit,ſi nulla fertur pro eo ſententia: atque ita nihil ei
proficiet hoc interdictum retinendæ,vt rectè Vlpian.
* ait.Qua* communi & vera ſententia probata,non eſt
quod fundamentum aliquod ſolidum conſtituatur in
opinione Innocen. qui in d. cap. veniens, docuit, ita
eſse ferendam ſententiam pro hoc poſseſsore turba-
to in hoc iudicio retinendæ,vt pro eius aduerſario in
illo recuperandæ.

Primo mouetur Innoc.ex d.c.2.& c.cum dilectus,
de cau.poſs.& propr.quę vere Innoc. opinionem non
probant,ſi rectè & diligenter perpendantur.

Secundo vtitur ea ratione Innocen. aduerſus rece-
ptam opinionem:nam ſi vera illa eſset (inquit ille) ſe-
queretur abſurdum,quod ſemper liceret ſpoliato tur-
bare ſpoliantem; quod falſum eſt: quia tuendus is eſt
in ſua poſseſsione, donec ab eo iure euincatur, quini-
796 mo † ſi is ſpoliator ab altero ſpolietur, recuperan-
dæ remedio experiri poteſt,c.in litteris,de reſtit.ſpo-
liat.l.cum a te. ff.de vi & vi armat. & ſcripſi in tract.
de Recuperan.poſs. remed.1. quæſt.34. ſi ergo ei da-
retur actio, multo magis exceptio debet ei concedi
pro retinenda ipſa poſseſsione,cui inſiſtit,l.inuitus,§.
cui damnus, de regul. iuris. ſi ergo conceditur exce-
ptio,

ptio,ſequitur turbari non potuiſſe, & per conſequens
etiam pro eo eſſe ferendam ſententiam. Reſpondet
huic conſiderationi Roman. in d. §. nihil commune,
nu. 17. verſic. & primo non obſtat. & ait non confer-
re ad rem noſtram text. d. l. cum a te, & d. c. in litteris,
quoniam illud conceditur, quia primum ſpolium fuit
797 purgatum per ſecundum, quod hic non † contingit.
Præterea (inquit Romanus) licet poſſeſſio iniuſta at-
que ita impropria non proſit ſpoliatori contra ſpolia-
tum, prodeſt tamen aduerſus tertium, l. verius, vbi gl.
ff. de probat. iuncta l. non vnde. C. ſi cer. pet. confert l.
bona fides. ff. depoſit. qua de re aliqua ſcripſi in d. trac.
de recuper. poſſ. remed. 1. num. 130.
798 Tertio (inquit Innoc.) ſi ſpoliato † licet ſpoliatorē
turbare, ab identitate rationis, eſſet etiam dicendum
eidem licere eumdem ſpoliatorem ſpoliare: ſed con-
ſequens eſt falſum, quia repugnat l. ſi quis in tantam,
C. vnde vi. ergo & antecedens falſum eſt. Ceterum re
ſpondet Roman. in d. §. nihil commune, num. 17. verſ.
non obſtat. de præſcript. non procedere Innocent. ar-
gumentationem, cum non adſit (vt ille opinatur) ea-
dem ratio: ſiquidem ſpoliatio maius delictum in ſe ha-
bet, quam turbatio. quod probat glo. l. extat. ff. quod
met. cauſa. Quocirca licet prohibeatur ſpoliatio, d. l.
ſi quis in tantam. C. vnde vi. niſi ſimus in notorijs, vt
explicaui in tract. de recuper. poſſeſſ. remed. 1. num.
127. non tamen cenſetur hoc caſu prohibita turbatio
quemadmodum diximus ſupra q. 32.
799 Quarto ea ratione vtitur Innoc. Certū eſt, † quod
turbans licet fuerit ſpoliatus, turbando ſpoliatorem
delinquit, ergo puniri debet, ſed alio remedio non eſt
huic turbato ſuccurſum, quam iſto, ergo pronunciari
in eo debet. Non concludit hæc ratio: tum quia iam
800 diximus, ſpoliato concedi † turbare, & ob id pœnam
non meretur, iuxta l. Gracbus, C. ad leg. Iul. de adul-
ter. atque ita ſatisfacit Roman. in d. §. nihil commu-
ne, nu. 7. verſ. non obſtat tertio. Rurſus (vt inquit But.
in d. c. veniens, num. 16. verſ. non obſtat.) licet ab ini-
tio videatur iniuſte turbare, attamen facta liquidatio-
ne de illata violentia & ſpoliatione, iuſte turbaſſe di-
citur, & ob id ceſſat omnis pœna, & per conſequens
neceſſe non eſt, quod aliqua ſententia feratur contra
ipſum ſpoliatum turbantem. ſufficit ergo quod in in-
801 terdicto recuperādæ, pronuncietur. † Forma autem
ſententiæ hęc erit, ſecundum Abb. in d. c. veniens, nu.
26. in fi. [Quia tu actor probaſti poſſeſſionem & tur-
bationem, erat pro te pronunciandum, ſed quoniam
agens recuperandæ, probauit, quod tu ab eo vi poſſi-
des, & petijt poſſeſſionem ſibi reſtitui, ideo eum reſti-
tuimus, & te condemnamus, ad poſſeſſionem libere
relegandam.]
Declaratur hæc recepta opinio, vt locum non hēat
eo caſu, cum iſte turbator, qui ſpoliationem contra
turbatum deducit, ſolum probauit, ipſum turbarum
vi ab alio, quam a ſe poſſidere, hoc eſt, tertium ſpoliaſ
802 ſe: nam tunc nihil penitus huic turbatori † prodeſt
hæc exceptio ſpolij, cum alleget ius tertij, quod non
eſt excluſiuum intentionis illius ſpoliatoris perturba-
ti. Quocirca nulla habita ratione huius exceptionis,
deſiſtere a turbatione debet, & per conſequens ferri
debet ſententia in hoc interdicto retinendæ, pro ipſo
turbato contra turbatorem, vt a turbatione in poſte-
rum deſiſtat. & pęnam præteritæ moleſtiæ perſoluat.
Ita declaraſſe videtur Abb. in d. c. veniens, num. 25. in
primis verbis, de præſcript. quo loci infert, quod etſi
ſpoliatus poſſit ſpoliatorem turbare, vt diximus ſu-
pra. quęſt. 32. non tamen poteſt, cum is ſpoliator non
ipſum turbatorem, ſed tertium ſpoliauit. & cū Abb.
idem ſenſit Pariſ. ibi, num. 21.

803 QVAERO nonageſimoprimo, † cum aduer-
ſus poſſeſſorem turbatum hoc interdicto agentem o-
bijcitur ſpoliationis exceptio, quomodo erit in cauſa
pronunciandum? Duos caſus diſtinguo atque con-
ſtituo.
Primus eſt, cum exceptio ſpolij oppoſita fuit an-
te litem conteſtatam ſuper hoc interdicto retinendæ,
tunc ſi reus excipiens probat ſpolium & violentiam,
pro eo tantum pronunciatur, eum ſcilicet abſoluen-
do a iudicio, quo erat conuentus ab actore pro turba-
tione. Non tamen ita pro ipſo reo fertur ſententia, vt
ex ea reus conſequi poſſit poſſeſſionem, qua ſe ſpo-
liatum fuiſſe probauit: eo quia eam ſibi reſtitui mi-
nime petijt: ita cenſuerunt Butr. & Abb. in cap. ve-
niens, de præſcript. ille num. 16. verſic. ſecundus ca-
ſus, iſte nu. 26. ver. ſed concludendo. Idem docuit Ro-
man. in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 17. ad fi.
verſ. aut agenti, de acquir. poſſeſ. Quocirca erit quod
reus hic caute excipiat, aſſerendo ſe ſpoliatum, & de-
bere ſe reſtitui, ſi de ea conſtabit: atque ita vim recon-
uentionis obtinebit, de qua ſuperiore quæſt. egimus.
804 Secundus eſt caſus, cum † exceptio ſpolij fuit op-
poſita poſt litem conteſtatam: hoc in caſu ſunt opinio
nes. Vna eſt, quod ſemper fertur ſententia pro actio-
re ſuper hoc interdicto, nulla habita ratione exce-
ptionis ſpolij. Ita cenſuit Innoc. in dicto cap. veniens,
de præſcript. & cum eo Angel. in l. ſi de vi. ff. de iudic.
vt eum refert Roman. quem nos referam. ſed in meo
Codice nihil dixit Angel. Ea ratione moti ſunt: quod
hæc exceptio ſpolij dilatoria eſt, & ob id ante litem
conteſtatam opponi debet, c. vlt. de cauſa poſſ. & pro
priet. & ſcribunt Archid. Gemin. & Franc. in cap. 1.
de reſtit. ſpoliat. in 6.
Secunda fuit opinio, imo eſſe pronunciandū ſuper
interdicto atque iudicio recuperandæ, ſi illa exceptio
fuit probata: ita ſenſerunt Butr. in d. cap. veniens, nu.
16. in fin. & ibi Abb. num. 26. verſic. ſecundum reme-
dium. Idem docuit Rom. in d. §. nihil commune, nu.
17. in fine. Ea ratione: quia hæc exceptio opponi po-
teſt etiam peremptorie, hoc eſt, poſt litem conteſtatā,
vt contra Innoc. ſcribit Bart. in l. 1. §. vlt. num. 4. ff. vti
poſſidetis. Quę quidem ſententia vera eſt, & magis re
cepta, vt diximus ſupra quęſt. 70. Eſt ergo concluden
dum ita eſſe agendum hoc in caſu ſemper interdicto
recuperandæ, vt in caſu præcedenti.
805 QVAERO nonageſimoſecundo, an lata † ſnia
in hoc iudicio retinendæ, exceptionem pariat contra
agentem interdicto recuperandæ, pro poſſeſſione eiuſ
dem rei? Et non parere affirmarunt Innocent. in cap.
veniens, de præſcriptionib. & Butrius num. 17. Ab-
bas num. 24. Imola num. 11. Pariſius nu. 29. & veram
eſſe opinor: ſiquidem duo diuerſa hæc ſunt, fieri enim
poteſt, quod iſte qui egit hoc remedio retinendæ, per
turbatione ſibi facta, ſpoliator, atque ita violentus
poſſeſſor ſit, & tamen is, qui turbauit, nihil de ſpolio
vel obiecerit, vel obiectum non probauerit: lata ergo
ſententia pro ipſo poſſeſſore turbato, non parit exce-
ptionem in cauſa diuerſa, iuxta l. cum quæritur, & ſe-
806 quen. ff. de except. rei iud. Præterea ſententia † lata
ſuper hoc iudicio retinendæ, ſolum prohibet moleſta-
tionem facti, non autem iuris, l. 1. §. vltim. ff. vti poſ-
ſidetis. & diximus ſupra, non ergo impeditur ſpolia-
tus, ob hāc ſententiam contra ſe latam, experiri recu-
perādæ remedio. Quæ rationes probabiliores sūt ea,
qua vtitur Pariſius in d. c. veniens, num. 29. verſ. ſua-
detur etiam cōcluſio. dum ait, quod ſi cumulatio ho-
rum interdictorum admittitur, vtpote quod ad diuer-
ſa tendunt, ita lata ſententia in hoc retinendæ, non
parit exceptionem in illo recuperandæ. Hæc inquam
conſideratio

conſideratio vera non eſt, quandoquidem ea recepta
Doct. opinione, cum agitur de re vna, vnaque poſſeſ-
ſione, vt hic, non recipitur borum remediorũ cumu-
latio, vt diaimus ſupra quæſt. 58. Vera hæc Doctorũ
opinio confirmatur ex doctrina Baldi in l. incerti, nu.
12. verſicu. ſententia autem. C. de interd. dum dixit,
807 ſententiam † latam ſuper vno poſſeſſorio, non p̃iu-
dicare alteri poſſeſſorio, ex diſſimili cauſa intentato.
808 QVAERO nonageſimotertio, an † ſententia la
ta ſuper hoc interdicto, pariat execeptionem in iudi-
* cio petitorio? Et non parere vno * ore tradunt Bald.
in repet. l. ſi de vi, colum. 1. verſic. ſed nunquid. ff. de
iudic. Innoc. & Imola in cap. veniens, num. 11. & ibi
Abbas num. 26. & ibi Pariſius num. 29. ſecunda con-
cluſio, de præſcript. Orianus in rub. de cauſa poſſ. &
propr. colum. vlt. verſi. prima concluſio. Salic. in l. in-
certi, colum. 9. verſic. quæro ab eatra. C. de interd. qui
tamen declarat non procedere, cum poſſeſſorium ba-
bet admiatam cauſam proprietatis, & ſuper ea pro-
prietatis cauſa proceſſum fuit, ea l. cum quæritur, &
l. cum de hoc, ff. de eacept. rei iud. Qua de re latius di-
cemus infra remed. 5. q. pen. & vlt.
809 QVAERO nonageſimoquarto, † qua forma p̃-
nunciari debeat, cum hoc poſſeſſorio & petitorio eſt
ſimul actum? Alberic. in l. incerti, num. 3. C. de inter-
dict. late diſtinguit: ego eum ſecutus aliquot caſus ita
diſtinguo.

Primus eſt caſus, cum de vtroque liquet pro vna
parte, vt pro Actore, vel pro Reo, tunc ſuper vtroque
fertur ſententia pro illo, l. de qua re, ff. de iud. Quod
inquit Alber. ſolum prodeſſe pro condemnatione ex-
penſarum, ſiquidem neceſſe non eſt pronunciare ſu-
per poſſeſſorio, cum pronunciatur ſuper petitorio, ex
quo in conſequentiam eaecutionis petitorij venit re-
ſtitutio poſſeſſionis. l. penult. §. vltim. ff. de public. in
rem actio.

Secundus eſt caſus, cum de poſſeſſorio pro Reo li
quet, & de petitorio pro Actore tunc profertur ſen-
tentia ad fauorem Actoris, cui poſſeſſio reſtituenda
venit, ea quo ſua res eſt, dicta l. penul. §. vlt. ff. de pub.
atque ita non pronunciatur ſuper poſſeſſorio pro reo,
niſi tatione expenſarum litis, vt iam diaimus. ita Al-
ber. d. num. 3. verſic. primo caſu.

Tertius eſt caſus, cum de poſſeſſorio conſtat pro
Actore, & de petitorio pro Reo: tũc (inquit Alb. vbi
ſupra, verſic. ſecundo caſu.) ratione expenſarum pro-
nunciatur pro Actore. iuata l. vtique. ff. de rei vend. at
que iſto caſu defenditur opinio Bartoli in l. naturali-
ter. §. nihil commune, num. 7. de acq. poſs. quam pro-
bant alij multi. & Pract. Papien. in forma libelli pro
turbat. poſſ. in verb. ad ceſſandum, num. 3. Quo vero
810 ad reſtitutionem poſſeſſionis, dicendum eſt † quod
ſi lata eſt ſententia pro Reo, quia Actor nihil proba-
uit, tunc non fit poſſeſſionis reſtitutio ipſi reo, ſi ve-
ro lata eſt ſententia pro reo, qui ſe dominum proba-
uit, ei reſtituẽda eſt poſſeſſio. ita Alber. in l. vnica, nu.
2. verſic. item quæro, ſi egi petitorio, C. ſi de momen.
poſſ. fuer. app. Nec in buc adhiberem differentiam,
quod vna ſententia pronũciaret index ſuper vtroque,
vel prius ſuper poſseſsorio, deinde ſuper petitorio:
non autem debet prius ſuper petitorio, deinde ſuper
poſseſsorio ferre ſententiam, ita intelligo Beroni.
conſil. 48. nu. 7. lib. 3.

Quartus eſt caſus, cum ſolum adhuc liquet de poſ-
ſeſsorio ad fauorem Actoris, pendente iudicio pro-
prietatis: tunc in eo iudicio poſseſsorio fertur ſenten
tia pro Actore: proprietatis vero iudicium in ſuſpen-
ſo manebit. ita Alber. d. l. incerti, num. 3. verſic. ſecun
do principali, & Abb. in c. cũ veniſsent, nu. 21. de inſt.

Quintus eſt caſus, eum ſolum liquet de poſseſsorio
ad fauorem Rei: tunc pro eo ſententia fertur, & cauſa
proprietatis pendebit. Alb. vbi ſupra.

Sextus eſt caſus, cum de petitorio liquet ad fauorẽ
Actoris, tũc pro Reo pronũciatur, vt ei poſseſsio reſti
tuatur, ſiue in ea conſeruetur, atque tueatur, d. l. pen. §.
vlt. de publ. Alb. vbi ſupra. verſ. aut liquet.

Septimus eſt caſus, cum de petitorio conſtat pro
Reo, qui probandi onus in ſe ſuſcepit, tunc pronun-
ciatur ad eius fauorem, d. l. penult. Alb. vbi ſupra. qui
ſcribit, binc oriri maaimum commodum ipſi Reo,
quod ſcilicet, ſi aliquando poſseſsio ad Actoris manus
perueniret, cogi ille poſſit eam reſtituere, l. is qui. ff. de
rei vend.

Octauus eſt caſus, cũ conſtat pro Reo, quia Actor
non probauit: tunc Reus abſoluitur, & ſententia ei
prodeſt quoad retentionem, iuxta. §. commodum. In-
ſtit. de interd.
811 QVAERO nonageſimoquinto, an † Reus q̃
condemnatus a iudice fuit, ne in poſterum amplius
Actorẽ, atque ita poſseſsorem perturbet, moleſtiaque
afficiat, condemnari etiam poſſit ad præſtandum ſa-
tiſdationem, de non perturbando? Et condemnari
poſse ad ſatiſdãdum, firmarunt Doct. Vltramontani,
quos recenſet, & ſequitur Bart. in l. 1. §. interdictum.
num. 10. ff. vti poſſid. idem placuit Sal. in l. vnica, col.
9. verſi. nunc accedo, C. eod. Lanfran. Orian. in rubr.
de cau. poſs. & propr. colum. 7. verſ. ſecunda conclu-
ſio. Rebuff. in comm. ad Reg. conſtit. Galliæ, to. 3. tit.
de mater. poſs. ar. 1. glo. 1. num. 16. etſi ſcribat in Gal-
lia nõ obſeruari. Huic ſententiæ accedit & Duar. lib.
1. diſput. anniuer. cap. 21. Quam ſane opinionem ſcri
812 a bunt probari ex † l. vnic. C. vti poſſid. in illis verbis.
[Ac ſatiſdationis, vel transferendæ poſseſsionis edi-
cti perpetui forma ſeruara.] quibus demonſtratur,
iudicis officium eſse, vt iubeat eum, qui ſuccubuit, ad
uerſario ſatiſdare, ſe nullam ei moleſtiam facturum,
nec eum impediturum, quo minus ea re libere vtatur,
donec de iure ſuo docuerit. Et verba illa [transferen
dæ poſseſsionis] eum ſenſum babẽt, vt ſi poſseſsor nõ
ſolum moleſtia affectus fuit, ſed etiam vi deiectus, ei
poſseſsio reſtituatur, atque ita in eum transferatur.
Verum hunc ſenſum improbarunt Eguin. Baro lib. 6.
Manual. tit. 17. non enim (inquit ille) conuenit bæc
alternatiua. [Et ſatiſdationis, vel transferendæ poſ-
ſeſſionis,] hoc eſt, ſi non ſatiſdetur. Siquidem alter-
natiua hic eius eſt ſignificationis, vt oſtendat ſuffice-
re alterum ex duobus facere, vel ſatiſdare, vel poſseſ-
ſionem transferre: at qui fuit condemnatus, poſseſ-
ſionem transferre non poteſt, cum non poſſideat, er-
go is erit, qui ſatiſdationem præſtabit. Quocirca cre-
dunt Baro, Ruber. Aurel. lib. 3. Sent. iuris, c. 21. & Cu
iacius in comment. ad receptas ſententias Iulij Pau-
li, lib. 1. tit. 11. & omnium primus Bald. in d. l. vnica,
num. 2. verſic. quæritur quid nobis, C. vti poſſid. cre-
dunt inquam, verba illa, [ac ſatiſdationis,] ſignifica-
re ſatiſdandum eſse ab eo, qui in poſseſsorio hoc iu-
dicio obtinuit, nihil eum deterius in re facturum, ſed
rem, cuius poſseſſionem obtinuit, ſi in iudicio peti-
torio contra ſe iudicatum fuerit, ſaluam & illæſam
813 reſtituturum. Ita. n. huius ſatiſdationis † meminit
Cicero Orat. 3. in Verrem. [Si habuiſset (inquit) iſte
edictum, quod ante iſtũ & poſtea omnes habuerunt,
poſseſsio Minutiæ genti eſset data. Si quis teſtamen-
to ſe hæredem eſse arbitraretur, qđ tum non extaret,
lege ageret in hæreditatem: aut præde litis vindicia-
rum, cum ſatis accepiſset, ſponſionem faceret: ita de
hæreditate certaret.] Quæ ſane verba ita eaponit
814 Aſconius, † vt qui tenet rẽ controuerſam, præbẽ,
ideſt,

Digitized by Google

ideſt, fideiuſſorem locupletem det aduerſario, nihil
eum deterius in re facturum, de qua iurgium eſt, ne
ille cauſæ diſſidens, tecta diſſipet, excidat arbores, &
cultas deſerat. Idem clarius probat eiuſdem Aſconij
in Verrinas locus, [Lis vindiciarum eſt, inquit, cum
litigatur de ea re cuius incertum eſt, quis debeat eſſe
poſſeſſor, & ideo qui eam tenet, ſatiſdat pro præde
litis vindiciarum aduerſario ſuo, quo illis ſatisfacit is,
nihil ſe deterius in poſſeſſione facturum, de qua iur
gium eſset. rurſus ſponſione ipſe prouocatus ab ad-
ueſario certæ pecuniæ, aut æſtimationis, quam amit
tat, ni ſua ſit hæreditas, de qua contendit. Eſt ergo
relata ratione ſatiſdandum, quod niſi fiat, poſſeſſio
815 in petitorē transfertur.] Id quod Iulius † Paulus lib.
1. recept. ſent. titu. 11. de ſatiſdando. diſertis his ver-
bis confirmat: [Quoties hæreditas petitur, ſatiſda-
tio iure deſideratur, & ſi ſatiſdatio non detur, in pe-
titorem hæreditas transfertur. ſi petitor ſatiſdare no-
luerit, penes poſſeſſorē poſseſſio remanet: in pari .n.
cauſa potior eſt poſseſſor.] Quā Pauli ſententiā opti-
me cōfirmat l. de bonis. §. vlt. ff. de Carb. edict. & hęc
eſt quæ ſolita cautio ab Vlpian. in l. 5. §. 1. ff. de petit.
hæred. appellatur, & in l. ex libero. §. vlt. ff. de quęſtio.
816 Nec Bartoli & Duareni opinionē probat † l. penul.
ff. de aqua quotidia. & æſtiu. ſiquidem id contingit in
ſeruitutibus, in quibus officium iudicis eſt cauere, vt
caueat victus, neque ſe, neque ſucceſsores prohibitu
ros vti ſeruitute, l. harum, & l. egi, ff. ſi ſeruit. vendic.
& interea, dum de iure ſuo in petitorio iudicio vi-
ctus doceat, pręſtatur, d. l. penultim. Quod ideo fit,
quia nulla earum poſseſſio momentanea apud victo-
rem eſse poſſit, l. penultim. ff. de ſeruitu. id quod Cuia
cio placuit. Robert. vero d. c. 21. ad finem. credit. ideo
ita ſcriptum fuiſse a I. C. in d. l. penult. quod illic de
cautione tantum agitur, quæ nudis verbis fit, cum ſa-
tiſdatio non aliter, quam fideiuſsoribus fiat, l. ianci-
mus, C. de verbor. ſignifi. Vel, inquit ille, id conce-
ditur in illo interdicto, quod in eo aliquid victor re-
tinet, nempe rei corporalis poſseſſionem, itaque ſuffi
cit Prætorem vetare, vim fieri. At in his nihil ille reti
net, quia de iure, non de corpore agitur. Non ergo
vera eſt iam Vltramontanorum opinio, quamquam
817 illam ſint ſecuti ſtatuentes Brixię † vt extat eorum
ſtatutum 152. in crimin. ſub rubr. de vi moleſt. quod
ſane ſtatutum ſeruandum eſt, vt æquitati conſenta-
neum. In eo quoque animaduertendum cenſeo, dum
Dioclet. ait [vel transferendæ poſſeſſionis,] in quem
transferri hæc poſſeſſio debeat poſſeſſore non ſatiſ-
dante? omnes intelligunt, in petitorem. Rob. vero in
d. c. 21. ait, transferri in ſequeſtrum, arg. l. ſi fideiuſſor.
§. vlt. ff. qui ſatiſd. cog. & l. ſi cum dotem. §. ſin autem,
ff. ſolu. matrim. & l. 1. §. iubet. ff. de colla. bono. Quod
verum an ſit, nunc non definio.

QVAERO nonageſimoſexto, probata illa Bar.
818 & Vltramont. opinione, au † cautio iam relata de
non turbando atque moleſtando perpetua eſſe de-
beat? Bart. in l. 1. §. hoc interdictum, nu. 11. vti poſsid.
docuit, quod ſi ius actoris perpetuum eſt, ita cautio
perpetua eſſe debet, ſi vero eſt ad tēpus, vt cum actor
fructuarius eſt, vel cum conductor eſt, vel inquilinus
ad modicum tempus, cautio pariter erit temporalis.
Qua doctrina declaratur ſtatutum Brixiæ, quod ſu-
periore quæſt. retuli. Verum ſi probamus Baldi, Ba-
ronis, Cuiacij, & Roberti ſentētiam, quam ego pro-
bare ſoleo, & hic dicendum eſt, cautionem illam, la-
ta ſententia ſuper petitorio finiri, non antea.
819 QVAERO nonageſimoprimo, quid ſi lata † ſen
tentia contra turbatorē, pręſtitaq; ab eo cautione, ſe
amplius moleſtiam poſſeſſori non exhibiturū, adhuc
perturbet, aſſeratque ſe noua ex cauſa poſſiderē, at-
que ita velle illi poſſeſſioni incumbere, an audien-
dus ſit? Ioan. Fab. in §. retinendæ, num. 23. Inſtit. de
interdict. ſcriptum reliquit, audiendum non eſſe. ſi-
quidem pro poſſeſſore lata ſententia futuram turba-
tionem, ad quā ſe refert, prohibere dicitur, poſseſſo
rem tuetur, eique vim fieri prohibet. ſilentium quo-
que perpetuum aduerſario imponit, c. licet cauſam,
de probat. quod ſalſum foret, vbi noua vis permitte
retur. Accedit, quod ſi hæc allegatio concederetur,
facile hæc iudicia eluderentur, contra l. ſi Prætor. §. 1.
ff. de iudic. facile ſiquidem eſſet aduerſario cauſam
hanc nouam allegare, & iterū poſſeſſorem moleſtijs
afficere. Confert (inquit Ioan. Fab.) l. ſi quis rem. & l.
ſi a te. §. ſi quis fundum. ff. de except. rei iudic. iuxta
verum ſenſum. Eſt ergo dicendum, quod iſte qui ſuc-
cubuit, donec viuet, compeſcetur a moleſtia, nec ex-
cipiendo audietur. Credo tamen hanc Fabri doctri-
nam declarari poſſe, non procedere, cum elapſo mul-
to tempore hic, qui ſuccubuit, aſſereret ſe ex noua
cauſa poſſidere, & huius cauſæ probationes paratas,
& in promptu haberet: nam tunc ceſſat omnis mali-
tia, quæ olim in eo conſiderari poterat.
820 QVAERO nonageſimooctauo, ſi actor † agit ex
hoc interdicto, & reus conuentus fatetur eum poſſi-
dere, an ſentētia abſolutoria pro reo ferēda ſit? Hanc
iuris quęſtionē explicant interpretes multi in l. natu-
raliter. §. nihil cōmune, vt Bart. n. 19. Alex. nu. 73. Ri-
pa num. 119. Fabr. num. 75. 84. & Rube. nu. 217. Ego
ita ſtatuo cum Barto. Reum eſſe abſoluendum, cum
* actor habeat, quod iam petijt, & vere Bartolo * aſſen
tiunt ceteri. vt auctor eſt Ripa d. nu. 119. Vnus excipi
tur Iaſon, qui in d. §. nihil commune, num. 11. docuit,
imo actorem non habere quod petijt: nam qui hoc
interdicto experitur, tria petit: Primo, quod aduerſa
rius a turbatione deſiſtat: Secūdo, quod ſoluat inter-
eſſe reſpectu præteritæ turbationis: Tertio, quod in
futurū non turbet. ita ſupra explicauimus, q. 52. licet
ergo reus fateatur actorē poſſidere, nō tamē, inquit
Iaſon, fatetur cetera, nēpe ſe ſoluturū intereſſe, & in
poſterum moleſtiam non illaturum. Quocirca adhuc
neceſſaria erit condemnatoria, quod ſenſiſſe eumdem
Bart. d. §. nihil cōmune, nu. 12. ſcribit Iaſ. in l. ſi duo.
§. vltim. ff. vti poſſid. Atque ita Iaſ. Bart. incōſtantiā
821 accuſat. Verum idem † Iaſon in d. §. nihil cōmune,
in 2. lec. nu. 13. mutata opinione Bar. tuetur, & obid
inquit Bar. d. nu. 13. loqui in abſolutoria ab obſerua-
tione iudicij petitorij, cui ex poſſeſſorij propoſitione
renunciaſſe videtur. Infra vero in prima illa combina
tione, d. nu. 15. loqui de condemnatoria reſpectu poſ-
ſeſſorij atque ita eo caſu, quo reus turbationem fatea-
tur. & hanc Iaſonis conſiderationem probauit Ripa
d. nu. 119. in fine.
822 QVAERO nonageſimonono, an † turbator
condemnari etiam hoc interdicto poſſit & debeat
ad intereſſe ratione præteritæ turbationis? Et con-
demnari poſſe & debere nemo dubitat, ita probat l.
duo. in fi. ff. vti poſſid. & ibi Bartol. idem reſpondit
Angel. Peruſin. inter conſilia crimin. diuerſ. lib. 2.
conſil. 47. numero 4. Quæ ſententia non procedit,
cum contra agentem hoc remedio retinendę conſtat
de ſpoliatione: nam tunc is turbator non condem-
natur ad intereſſe. ita Bald. in capit. veniens, nume-
ro 5. in fine, & ibi Pariſ. numero 25. de præſcript. Ea
eſt ratio, quod contra ipſum turbatorem agentem ob
ſtat regula, dolo facis, l. ſi de vi, ff. de iudic. Præ-
terea intereſſe ex turpi cauſa non conſideratur,
nec ſolui debet, l. manifeſtiſſimi, in princip. C. de
furt. Et cum violento poſſeſſori non reddatur hoc
interdictum,

Digitized by Google

interdictum, ceſſant & omnia quæ io conſequentiam
ex eo veniunt. Hæc ſunt annotanda ad interpretatio
nem ſtatuti Papienſ. 31. in criminal. ſub rubric. de pœ
na illius, qui violentiam fecerit. quo eſt ſancitum, tur
batorem puniri ad ſolutionem damnorum, & expen
ſarum factarum a turbato; declaratur ſtatutum non
procedere hoc in caſu. Quod confirmatur: quia iuſta
cauſa a turbatione & expenſis excuſat, vt dixi ſupra
quæſtio. 69.
823 QVAERO centeſimo, an lata † hæc ſentẽtia ꝑ
actore poſſidente, profit eius hæredibus & ſucceſſori
bus vt ſcilicet & ipſi in ea poſſeſſione defendãtur at-
que tueantur? Ioan. Fab. in §. retinendæ, num. 30.
verſic. ſed quid econtra, Inſtit. de interdict. docuit
prodeſſe, ex l. ſi Citius. §. Celſus. ff. de aqua pluuia ar-
cen. & l. qui aliter. §. hæc verba, ff. quod vi aut ciam.
824 nam † ſucceſſor vtitur ſui auctoris acceſſione, cum
res iudicata rei cohęreat, l. excepriones. §. rei, ff. de ex
ceptio. & l. ſi a te. §. vlt. ff. de except. rei iud. Nec huc
dicatur, hanc eſſe nouam poſſeſſoris poſſeſſionem, cu
ius cauſa nulla lata eſt ſentẽtia: quoniam vt iam dixi,
imo eſſe antiquam poſſeſſionem defuncti, quam ita aſ
ſerit eſſe ſucceſſor, cui in hoc adhibenda eſt fides, cũ
in poteſtate ſua poſitum ſit, ex cauſa, quæ ſibi ma-
gis placet, poſſidere. Hæc doctrina fortius procedit,
cum de poſſeſſione alicuius rei ratione caſtri agitur;
825 nam tunc † ſentẽtia lata extendi videtur ad quemli-
bet ſucceſſorem, l. vltim. ff. de oper. noui nunciat. Quã
ſane declarationem, præter Ioan. Fab. præcitato lo-
co, probarunt Franc. de March. quæſt. 321. ad finem,
in fi. 2. par. & Anton. Capic. deciſ. 1. nu. 6. 8. etſi in ce
teris diſſentiat Capic. a Fabro, quemadmodum in ſe
quenti quæſtione dicam. Imo ſcribit Capicius hanc
declarationem comprobari ea ratione poſſe, quod li
826 cet perſona † poſſidentis caſtrum mutetur, non tñ
mutatur poſſeſſio, cum vaſallo, ſeu feudi domino de-
functo, poſſeſſio rerum ſingulariũ caſtri apud caſtrũ,
vtpote apud caput exiſtere videatur. Hinc dicimus,
quod ſi ciuitas habet caſtrum ſubiectum, vel eccleſia
capellam, & qui aſſequatur ciuitatem illam vel eccle
827 ſiam, acquiritur ei illa † quaſi poſſeſſio ſubiectionis
abſque ſingulari apprehenſione: ita Petrus Perticen.
in l. ſeruitutes. ff. de ſerui. quem ſecuti ſunt Butr. in ca.
vltim. de cauſ. poſſeſſ. & propr. & Socin. ſen. conſil. 7.
colum. 2. verſi. tertio probatur, lib. 1. Capic. præcita-
ta deciſ. 1. num. 10.
828 QVAERO cẽteſimoprimo, an † lata ſentẽtia in
hoc interdicto exequi poſſit contra hæredes, & ſuc-
ceſſores condemnati ad non perturbandum? Et exe-
qui non poſſe ſcriptum reliquit omnium primus In-
nocen. in c. Abbate, col. 2. de verb. ſignif. quem ibidẽ
ſecuti ſunt Butr. Ioan. Andr. Bald. in l. de eo. §. hæres.
ff. ad exhib. idem docnit Ioan. Fab. in d. §. ęque, num.
31. verſicul. in interdicto nihil, Inſt. de actio. etſi eo lo
ci Innocen. non referat. Hanc opinionem non modo
ſemel, ſed bis, terque probauit Conſilium Neapoli-
ta. quemadmodnm teſtantur Afflict. deciſ. 145. & de-
ciſ. 345. & Capic. deciſ. 1. nu. 11. Quibus accedit Reb.
in comment. ad Reg. conſtitutio. Gall. tomo tertio, ti
tu. de cauſ. benefic. poſſ. art. 11. gl. 1. nu. 1. qui eiuſdem
ſententiæ recenſet Pariſiñ in c. veniens, de præſcript.
qui tamẽ aliter ſcribit, vt mox ſubijciam. Ea ratione
829 vtuntur omnes, quod † factum hoc hæredis, nouum
factum dicitur, & noua turbatio: enim vna ſit defun-
cti poſſeſſio, altera huius hæredis, l. cum hæredes. ff. de
acquiren. poſſeſ. fieri etiam poteſt, quod hæres iuſte
cum tamen defunctus iniuſte perturbaret: quippe nõ
vi, non clam, non precario ab aduerſario poſſideat. &
huc ſpectat etiam ille text. d. l. de eo. §. hæres. Nec ad-
830 uerſantur etiam rationes † Ioan. Fab. qui in §. reti-
nendæ, num. 20. Inſtit. de interdict. vt parum hac in
re ſibi conſtans, ab ea ſententia, quam ſemel probaue-
rat, receſſit. & idem quod Ioan. Fab. docuit, (Fabri,
nomine ſuppreſſo) Pariſ. in cap. veniens, num. 25. ver-
ſic. aduerſus inſuper. de præſcript. ait Faber, eſſe exe-
quendam contra hæredem ſententiam hanc, ob id ꝙ
831 omnia interdicta ſunt † in rem ſcripta, l. 1. §. penult.
ff. de interdict. & propter quod eorum iura quemli-
bet ſucceſſorem ſequũtur. Cui quidem rationi reſpon
detur, quod illa procederet vbi hæres & ſucceſſor ex
ea poſſeſſione niteretur, quæ apud defunctum fuit: at
diuerſum hic eſt, cum non ex defuncti perſona, ſed ex
propria & noua cauſa ius ſuum metiatur. Qua conſi-
deratione reſpondetur ſecundæ rationi perpenſæ a
Fabro, dum inquit, quod ſucceſſor etiam ſingularis
non debet eſſe melioris conditionis auctore ſuo, l. alie
natio. ff. de contrahen. emptio. l. Pomponius. §. 1. ff. de
acquiren. poſſ. confert glo. notab. l. ſi duo, in princip.
ff. vti poſſid. quam explicaui ſupr. ſed contra actorem
ſententia exequenda erat, ergo & contra eius ſucceſ-
ſorem. Ceſſat inquam hæc ratio, cum hæc non ſit illa
poſſeſſio, ob quam lata fuit ſententia exequenda con-
tra defunctum illum. Nec dici poteſt noua hæc poſ-
832 ſeſſio † vitioſa, cum non perſona defuncti, ſed hære-
dis conſideretur: qnocirca non verſamur in caſu l. an-
vitium. & l. cum hæres. ff. de diuerſ. & tempo. præſcri
pt. & l. vitia. C. de acquir. poſ. vt male opinatur Ioan.
Fab. Hæc tamen Fabri opinio eo caſu defendi poſse
videtur, ſi dicimus agi ex actione iudicati. atque ita
Fabrum intellexit Rebuffus vbi ſup. num. 2. poſt Ca-
pic. d. deciſ. 1.
833 Dubitari etiam in hac quæſtione ſolet, an † hic
ſucceſſor neceſſe habeat probare, ſe noua ex cauſa poſ
ſidere: ſufficit enim hoc allegare, imo opinor opus
non eſſe allegatione aliqua: ſiquidem qui obtinuit nõ
moleſtari a iam defuncto, cum videt hæredem poſſeſ
ſioni incumbere, debet ab executione ſuperſedere, &
eum hæredem admonere, vt deſiſtat a turbatione, &
ſi non deſiſtit, experiri contra eum, producendo iam
acta, & latam ſententiam, & expectare quid agat is
hęres. qui vbi de nouo iure ſuo nihil doceat, facile con
demnari poterit, ad non turbandum.
834 Declaratur primo relata iuris † Doctorum opinio,
vt non vendicet ſibi locum, quoad damna & intereſ-
ſe, quorum cauſa lata ſententia aduerſus defunctum
in eius ſucceſſorem exequi poterit, ita in ſpecie deci-
dit Anton. Capic. d. deciſ. 1. nu. 15.
835 Declaratur ſecundo, vt non procedat † concluſio
iam firmata, cum ſententia lata, fuit lapſu triginta an
norum confirmata: nam tum is, qui obtinuit, tanti
temporis præſcriptione omne ius acquiſiuiſse in re
illa dicatur: ita ſcriptum reliquit Rebuff. præcitato
loco, numero quinto poſt Afflict. deciſ. 245. in fine, &
deciſ. 246.
836 QVAERO centeſimoſecundo, an † iudex non
requiſitus poſſit ſilentium perpetuum imponere Reo
turbanti, qui ſuccubuit? Bald. in diſputat. accuſatus
de vi turbat. col. 2. verſic. ſolutio etiamſi non petatur.
reliquit, poſs. contra ſenſerunt atque diſputarunt An
gel. & Iac. a S. Georg. in l. ſolemus, nu. 5. de iud. & Re
buff. in comment. ad conſtit. Reg. Gal. to. 3. tit. de ma
ter. poſſeſ. artic. 1. glo. 2. in fin. & ibidem ſcribit in cu
riis Franciæ peti non conſueuiſse. Ego vere opinor
837 rectius ſenſiſse Bald. ſiquidem cum iudex aliquid
mandat, diffinitiue mandare videtur, quod illud de-
beat perpetuo obſeruari. ita probat l. inter Statilia-
num. ff. de arb. vt eam intellexit ad rem noſtram Bald.
in l. vlt. nu. 1. C. vt lite pendente. Quando ergo iudex

V aperte

aperte ſilentium perpetuum imponit, declarat quod
tacite inerat. Quod recte procedit hoc in caſu, in quo
factum eſt negatiuum, hoc eſt, non turbari: perpetuo
ergo id eſſe debet, vt præcitato loco inquit Bald. Qđ
intelligo niſi noua cauſa ſuperueniat: Accedit, quod
ſententia lata in poſſeſſorio, dicitur imponere ſilen-
tium perpetuum Boer. conſi. 49. nu. 6. confert deciſio
Rotæ, deciſ. 3. de re iud. in nouis. Conferunt hæc ad
838 interpretationem † ſtatuti Papien. 21. in crimin. ſub
rubr. de pœna illius, qui viol. quo ſancitum eſt, iudi-
cem debere condemnare iniuſtum turbatorem ad nõ
perturbandum in futurum, intelligitur etiam, vt poſ-
ſit ſilentium in perpetuum imponere, etſi requiſitus
non fuerit. Quod procedit (vt dixi) niſi cauſa iuſta ſu
perueniat, vt admonui ſupra q. 90. in fi.
839 QVAERO centeſimotertio, an † hæc ſententia
qua perpetuum ſilentium imponitur perturbatori, ſit
interlocutoria, vel verius definitiua? Bero. in d. c. li-
cet cauſam, num. 68. de proh. varias Doctor. opinio-
nes refert, tandem illam probauit, quam veriorẽ ſem
per exiſtimat, nempe definitiuam eſſe. Nã ita hac ſen
tentia definitur tota contentio poſſeſſoria, vel lata sẽ
tentia ſuper petitorio definitur cauſa proprietatis,
atque ita hanc eſſe definitiuam ſenſerunt Bartol. in l.
poſt ſententiam, nu. 2. & ibi Bald. nu. 3. C. de ſentent.
& interloc. omn. iud. idẽ Bar. in l. 1. nu. 4. C. ſi de mo-
men. poſſ. ſuer. appel. ibi Alber. nu. 1. Cuman. in l. Ti-
tia, nu. 3. ff. de accuſ. Bald. in l. ſi Præſes, in fi. C. de ſen
tent. & interloc. omn. iudic. Bald. & Alexand. in l. j. de
iuriſdict. omn. iudic. ille num. 7. iſte num. 17. quo loci
840 ſcribunt etiam † ſententiam, de mittendo aliquem
in poſſeſſionem bonorum ex ſecũdo decreto, eſſe de-
finitiuam. idem ſenſit Corn. cõſ. 19. lib. 4. Verum diſ-
ſentit Ludouic. Bolognet. in repetit. l. ſi finita. §. Iulia-
nus, num. a 14. ff. de damn. inſect. qua de re nunc non
diſputo. Ita pariter dicimus ſententiam latam in poſ-
ſeſſorio reintegrandæ, vel iudicio attentatorum eſſe
definitiuã: ita ſcripſi poſt Bellamer. deciſ. 148. in tra-
ctat. de recuperan. poſſeſſ. remed. vlt. quæſtio. 18. Ita
841 quoque † ſententia lata in remedio adipiſcendæ
poſſeſſionis, vel ex interdicto, Quorum bonorum, vel
alio ſimili definitiua dicitur, vt ſcripſi in tract. de adi-
piſcen. poſſ. remed. 4. quæſt. 97. His accedit Barb. in
c. conſultationibus, nu. 31. verſic. ſed vide, de offic. de-
lega. qui idem docuit in hoc remedio poſt Caſtr. con-
ſil. 3. in cauſa quæ vertitur, lib. 1. quod Caſtr. reſpon-
ſum infra in vltimo remedio huius tractatus explica-
bimus.
842 Declaratur relata iuris ſententia, † vt non habeat
locum, quando cauſa hæc poſſeſſoria incidenter tra-
ctaretur, tunc enim lata ſententia ſuper ea, non defini
tiua, ſed interlocutoria diceretur: ita ſenſit gl. in Cle-
ment. 1. de ſequeſt. poſſ. & fructuum. Bero. in d. c. licet
cauſam, n. 68. verſ. quod verum eſt poſt Doct. in rub.
de re iud. Atque ita etiam intelligo Abb. in c. cum ve-
niſſent, num. 22. de inſt.
843 QVAERO centeſimoquarto, an † appellare li-
ceat a ſentẽtia lata in hoc interdicto? Et appellari poſ
ſe cenſuit Bar. in l. a. ff. de appel. recipien. vide doctri-
nam But. c. tuam, nu. 14. de ordin. cogn. qui tamẽ ait,
executionem non ſuſpendi. Hanc opinionẽ probauit
Conſilium Neapol. vt ſcribit Afflict. deciſ. 269. ita in
Gallia hanc ſeruari teſtatur Rebuff. in comment. ad
conſtit. Reg. Gall. tom. 3. tit. de mater. poſ. art. 7. gl. 1.
nu. 18. idem ſenſit Corn. conſ. 10. lib. 4. Non ero mul-
tus in explicatione huius quæſtionis: ſiquidem iam
non indiligenter explanaui in comment. de recuper.
poſ. q. 49. vbi etiam declaraui, an ſaltem deuoluat co-
gnitionem, etſi non ſuſpẽdat executionem, qua de re
ſcribit & Capic. deciſ. 1. nu. 23. Illud ſolum nunc ad-
do, appellari non poſſe illis caſibus, quibus res moram
& dilationem non patitur, vt in caſu relato a Bald. in
l. vnica nu. 6. verſ. quid ſi vnus, C. ſi de momen. poſſ.
844 fuer. appell. vbi ait, † non appellari a ſententia lata
contra turbantem ſcholaſticum in habitatione.
845 QVAERO centeſimoquinto, † ſi ſimul poſſeſſo-
rio & petitorio eſt actum, & fertur ſententia pro reo
in petitorio, & pro actore in poſſeſſorio, an interim
fiet executio ſententiæ latę in poſſeſſorio? Alber. in l.
ordinarij, nu. 6. C. de rei vend. & Ant. Butr. in c. cum
dilectus, n. 15. de cauſ. poſ. & propr. rẽ hanc erudite ſa
tis explicant. Ego ſoleo aliquot caſus ita diſtinguere.
Primus eſt caſus, cum de rebus profanis agitur, &
846 in petitorio † lata eſt ſententia abſolutoria pro reo,
quia actor nihil de iure ſuo probauit, tunc ſententia
lata in poſſeſſorio, executioni mandari poterit. ita
Butr. in d. c. cum dilectus, nu. 15. poſt Ioan. Calderin.
quem refert. Nec enim aliquid ſubeſſet, quod repu-
gnet huic executioni.
Secundus eſt caſus, cum de rebus profanis agitur,
847 & lata † eſt ſententia in petitorio pro Reo, qui de
iure ſuæ proprietatis probauit, tunc ſententia lata in
poſſeſſorio pro actore non erit exequenda, ita Alber.
& Butr. vbi ſup. ex ſententia Spec. tit. de petit. & poſ.
§. 1. verſ. quid ſi pro vno. & Ioan. Cald. in d. c. cum di-
lectus. Nam lata hæc ſententia eum potiorem facit, l.
vti frui. ff. ſi vſusfruct. petat. & conferunt quę ſcripſi-
mus ſupra q. 72. Quinimo adeo præfertur hic Reus,
vt ſua ſententia exequi debeat ſuſpenſa executione
poſſeſſorij, quæ vere impeditur.
848 Tertius eſt caſus, cum de † rebus beneficialibus
diſputatur, tunc ſiue lata ſit ſententia pro Reo, quia
actor nihil probauit, vel quia ius habet reus, vel non,
atque ita dato, quod de iure rei probatum non fuerit,
tunc executio poſſeſſorij retardatur, quod probant
Cald. & But. vbi ſup. ea ratione, quia in his quæ ſine
canonica inſtitutione poſſidet, iniuſte poſſidet, cap. 2.
de inſt. c. 1. de reg. iur. in 6. & ſcripſi in comment. de
recup. poſſ. remed. 15. q. 36. & licet Cald. & But. lo-
quantur in iudicio reintegratorio poſſeſſionis, eorum
tamen doctrina & ratio huc pertinent.
849 QVAERO centeſimoſexto, an † lata ſenten-
tia in petitorio pro reo, & in poſſeſſorio pro actore, ſi
hic actor appellauit a ſententia petitorij, an illa ſentẽ
tia poſſeſſorij poterit exequi? But. in d. c. cũ dilectus,
ad fin. de cauſ. poſſ. & propr. poſt Spec. Ioan. Andr. &
Odoſ. quos recenſet, viſus eſt diſtinguere duos caſus.
Primus eſt, cum lata eſt ſententia pro reo in peti-
torio, quia actor nõ probauit ſe dominũ. tunc ſentiũt
* relati * oẽs executiones ſñiæ latæ in poſſeſſorio, non
impediri: ea rõne a fortiori, quia etſi nõ fuiſſet appel-
latũ, nihilominus executio illa impediri nõ potuiſſet.
Secundus eſt caſus, cum lata eſt ſententia pro reo
in petitorio, quia probauit ſe eſſe dominum. hoc in
caſu ſunt opiniones, Ioan. Andr. & Odofr. vbi ſupra,
& cum eis Alb. in l. ordinarij, colum. 2. verſicul. item
quærit Odofr. C. de rei vend. ſenſerunt impediri exe-
cutionem. Ea ratione mouentur, quod ex quo lis pen
det ſuper petitorio, quæ vires ſuas extendit ad poſ-
ſeſſorium, innouari diceretur, ſi quid interim contra
poſſeſſionem attentaretur, quæ ſane attentatio iure
prohibetur, cap. 1. vt lit. penden. & late ſcripſi in tra-
ctat. de recup. poſſeſ. remed. vltimo. Verũ ab hac opi-
nione diſſentit But. in d. c. cum dilectus, ad fi. & ante
eum Iacob. Beluiſ. quẽ refert Alber. in d. l. ordinarij.
850 † Ea ratione, quæ & mihi probabilior viſa eſt, quod
petitorij pendentia non impedit poſſeſſorij execu-
tionem, niſi quando liquida & clara eſt, quæ hic non
eſt, ex

Digitized by Google

eſt, ex quo appellatio pendens quodammodo pronũ
ciatum extinguit, l. 1. §. vlt. ff. ad Senatuſconſ. Turpill.
& declarat Alcia. in tract. præſum. reg. 3. præſumpt. 9.
Nec efficit, quod attentari nil debeat circa poſſeſſio
nem pendente lite ſuper petitorio, quia illud (inquit
Butr.) verum eſt, cum de facto, non cum de iure ali-
quid attentatur, l. per hanc. C. de tempor. appellat.
vbi Angel. & reſpondit Neuiz. conſil. 82. num. 35.
851 QVAERO centeſimoſeptimo, an aduerſus † ſen
tentiam latam in hoc iudicio poſſit minor in integrũ
reſtitui? Hanc iuris queſtionem in ſpecie propoſuit
Alber. in l. vltim. numero 4. C. qui legit. perſo. hab.
ſtan. in iudic. qui ex Oldrado recenſet diſputationem
hanc ex facto eueniſſe Bononiæ in cauſa hæredum
* opulentiſſimi Staperonis. Qua quidem in re * rece-
ptior & verior eſt opinio affirmatiua, minorẽ hunc re
ſtitui poſſe. Hanc probarunt Azo & Bagarotus, quos
refert, & ibi ſecutus eſt Alb. in d. l. vltim. num. 4. C.
qui leg. perſo. hab. ſtan. in iud. & ibidem Bald. nume.
6. idem cenſuit gl. vlti. l. vnicæ. C. ſi de momen. poſ-
ſeſſ. ſuer. appella. & ibi eam probarunt Odofre. Ia-
cob. Beluiſ. & Alber. num. 3. Illã gloſſam ſunt pariter
ſecuti ſimpliciter Bart. & Bal. ibi, & Salicet. colum.
3. idem Bart. conſil. 101. Gerardus de Tuderto, num.
6. lib. 1. Deci. l. poſtquam liti, num. 31. C. de pact. qui
plura ſcribit. Iaſ. in l. 1. nume. 10. de iuriſdicto. omn.
iud. Cap. Toloſa. quæſt. 106. & Didac. lib. pract. quęſt.
ca. 17. num. 4. verſic. ſextum. & alios nonnullos retuli
in tract. de adipiſ. poſſ. remed. 4. q. 102. Quo loci pro
baui eorum ſententiam qui recte cenſuerunt, in iu-
dicio illo admitti reſtitutionem in integrum. No-
ſtra hæc quæſtio & vera Docto. opinio ſatis probatur
regula generali, l. vltim. C. ſi aduerſ. rem iud. qua con-
852 ſtitutum eſt, † minorem ex ſententia læſum in inte-
grum reſtitui poſſe, nec lex illa caſum hunc excipit.
ſeruit ergo illi regulæ ius hæredũ, donec exceptio hęc
probetur, iuxta quod ſcribunt Bar. in l. . . . nu. 2. ff. ſi
qs ĩ ius voc. nõ ierit. & Dec. ĩ l. 1. nu. 7. de reg. iur. Ac-
853 cedit, quod ſi † minor lęſus in contractu reſtituitur,
l. air Prætor. in prin. ff. de minor. ita pariter cum lædi-
854 tur a ſententia. Confirmatur: quia licet † nullitatis
remedium certis caſibus reijcitur, non tamen reijci-
tur hæc reſtitutio: ita poſt multos cenſuit Decius in
d. l. poſtquam liti, nume. 31. C. de pact. Huic ſententię
non aduerſantur rationes, quibus adducti, negati-
uam probarunt Iacob. de Rauen. Bald. ac Iacob.
quos recenſet Alber. in d. l. vltim. num. 4. C. qui le-
git. perſo. & in d. l. vnica. nu. 3. C. ſi de momen. poſſeſ.
ſuer. appellat. Primo ij aducebãtur, ex l. preces. ff. de
minor. quo loci ait Vlpianus I. C. tantum tribui mino
ri ex reſtitutione, quantum ſi maior eſſet ex appella-
latione: ſed appellatio in hoc iudicio non concedi-
tur, ergo nec hęc in integrum reſtitutio. Verũ rñdẽt
855 gloſſ. Odoffred. & Alberic. in d. l. vnica. imo † ap-
pellationem & reſtitutionem a pari non procede-
re: ſiquidem facilioris conceſſionis eſt reſtitutio ipſa
appellatione: nam reſtitutio pluries conceditur, l. &
ſi ſine. §. reſtitutus. & l. præfecti. ff. de mino. non ita ap
pellatio, quæ ſemel vel bis ad ſummum permiſſa eſt,
856 vt i; illo tit. C. ne liceat tert. prouoc. Ego † d. l. Pręſes.
ita ĩterpretor, vt reſtitutio tantũ minori tribuat, quã
tũ maiori appellatio, hoc eſt, quod illis caſibus, in qui
bus reſtitutio conceditur, ita ſuccurratur minori læ
ſo, quia ſcilicet geſta cõtra eum reſcinduntur, vt ſuc-
curritur maiori mediante appellatione, quæ indica-
tum tollit. non tamen definit eo loci Vlpianus, quod
illis caſibus quibus non conceditur reſtitutio, con-
cedatur & appellatio, vel contra. Secundo ita an
tiqui illi argumentabantur; lex admittit in hoc iu-
dicio minorem, ac ſi maior eſſet, d. leg. vltim. C. qui
leg. perſo. habe. ſtand. in iudic. non ergo hic poteſt
conſequi reſtitutionem: alioqui non maior, ſed mi-
nor haberetur, atque ita lex falleret minoris aduer-
ſarium, contra l. 1. C. de ijs qui ven. ætа. impetr. Re-
ſpondet gloſſ. d. l. vnicæ. C. ſi de momen. poſſeſſ. idem
eſſe cum minor litigat tutore auctore: nam vt maior
habetur, & tamen in integrum reſtituitur. l. vlti. C. ſi
aduerſ. rem iudic. Addo ego ob tenuitatem cauſæ eſ-
857 ſe permiſſum † minori litigare ſine tutore, vel cura
tore. d. l. vlti. C. qui leg. perſo. non tamen hoc quod
ad ſui commodum eſt conceſſum, in odium retor-
queri debet, vt ſcilicet amittat reſtitutionem in in-
tegrum, quæ magni ponderis eſt, contra l. quod fauo-
re. C. de legib.

Tertio ea ratione vſi ſunt, cauſa hæc poſſeſſoria
modici detrimenti eſt. d. l. vnica, ſed in modicis reſti-
858 tutio † non conceditur. l. ſcio. ff. de in integr. reſtit.
ergo &c. Reſpondent omnes, imo cauſam poſſeſſo-
rij habere multa commoda. §. commodum. Inſtit. de
interdict. & ſi leuis dici poſſit inſpecta cauſa domi-
nij. Vltimo ita moti ſunt. priuilegium facilius tolli-
tur, quam ius commune l. antiquæ. in princip. C. ad
Velleian. ſed appellatio, quæ iuris cõmunis eſt, hoc
in caſu tollitur, ergo & reſtitutio, quæ iuris continet
priuilegium. ſimili argumentatione vſus eſt Alex. in
l. 4. §. condemnatum, numer. 27. in fin. de re iudic. ad
859 oſtendendũ facilius impediri † reſtitutionem in in
tegrum, aduerſus tres ſententias, quam appellationẽ
ipſam. confert l. eius militis. §. militia miſſos. ff. de mi-
860 lita. teſtam. quo dicimus, † teſtamentum militis pri-
uilegiatum facilius tolli teſtamẽto iure cõmuni con-
dito. ita fortius eſt forum commune foro priuilegij.
Afflict. deciſ. 257. num. 6. 12. ita fortior eſt probatio
quæ iuris communis eſt, quam quæ eſt priuilegij. Bal.
in auth. omnes peregrini. C. com. de ſucceſ. quem poſt
multos ſequitur Neuizan. lib. 6. Siluæ nupt. n. 24. Ita
facilius ceſſante cã priuilegij, ceſſat priuilegiũ, quam
ius commune. Tiraquell. in tract. quod ceſſante cau-
ſa. limit. 11. in fi. Ratio huius rei illa eſt, quod priuile
gium lucrum tribuit, ius commune damnum cõfert.
ita Ripa in l. 2. num. 12. ff. de damn. infect. Verum re
ſpondet Alb. in d. l. vnica, numer. 4. hoc procedere in
priuilegio dato alicui ratione cauſæ: vt in Velleiano.
d. l. antiquæ; vel ratione rei. §. quia vero, in fi. in auth.
de non alien. reb. eccle. ſecus eſt cũ datur fauore per
ſonæ ſimpliciter. l. verum. §. vltim. & l. ſequ. ff. de min.
861 & d. l. vnica. C. ſi de mom. poſſ. ſu. appel. † Pręte-
rea multo eſt fortius priuilegium ipſo iure cõmuni,
vt poſt Aret. in auth. hoc inter liberos. C. de teſt. ſcri-
bunt Iaſ. in l. Centurio, num. 12. de vulg. & Dec. in l.
poſtquam liti. in fin. C. de pact. & Crot. in l. filiusfam.
§. diui. de leg. 1. & eum ibi refert Ripa num. 82. etſi
ab eo diſſentiat. Declaratur hæc communis ſentẽtia,
862 vt † non procedat cum agitur de modico præiudi-
cio. ita Alber. poſt Odoffre. in d. l. vltim. num. quarto,
C. qui leg. perſon. poteſt adferri exemplum in caſu de
quo infra remed. vltim. quæſt. 20.

QVAERO centeſimooctauo, quomodo ſit miſ
863 ſio † in poſſeſſionem in hoc iudicio tam ex primo,
quam ex ſecundo decreto: Bart. & cum eo ceteri in
l. ſi prius. quæſt. vlti. ff. de operis noui nun. hanc iuris
quæſtionem in ſpecie tractauit, & aliquot caſus viſus
eſt diſtinguere.

Primus eſt cum ſolum agitur pro intereſſe turba-
tionis iam factæ, iuxta l. ſi duo. §. penult. ff. vti poſſid.
tunc inquit Bart. proceditur, ſicut agitur alia perſo-
nali actione ad quantitatem, nempe iuxta l. ſi finita,
§. Iulianus. vbi omnes. ff. de dam. infect.

Secundus eſt caſus, cum agitur vt reſtituatur poſſeſſio naturalis, quam aduerſarius habet, iuxta l.clam poſsidere.§. qui ad nundinas. & l.naturaliter. §. nihil commune. de acq. poſſ.tunc (inquit Bart.) fit miſsio in poſſeſsionem, eo modo quo ſi actum fuiſſet remedio recuperandæ:ſiquidem naturalis ipſa poſſeſsio reſtituitur.

864 Tertius eſt caſus,cum ſolum † agitur,ne ab aduerſario turbetur, quippe quod hic actor ſit eo turbatore potior in poſſeſsione: tunc primo decretum fauore actoris contra turbatorem contumacem interponitur ad hunc effectum, vt in eum transferatur onus probationis. ita Bart. d. l. ſi prius,q.vlt.verſi.aliquando in hoc ex ſententia gloſsæ ibi Azonis in Summa. C. vti poſsid.in fi.& Cin.in l.vnica,in fi.C.eod.& idẽ cenſuit Specul. in titu.de primo decret. §. reſtat.mittitur autem hic actor in poſſeſsionem omnium bonorum aduerſarij latitantis, vt non antea inde diſcedat quam reus caueat, ſe non moleſtaturum actorem ipſum,ita declarat Bald. in Authen. ei qui iurat,nu. 23. C.de bon.auct.iud.poſs.

Quartus eſt caſus cum agitur vt interponatur ſecũdum decretum, vt a turbatione ille aduerſarius deſiſtat,tunc inquit Bart. in d. l. ſi prius. in fine, proceditur vt in actione cõfeſſoria & negatoria. Quo autem modo in illis procedatur,abunde in ea l. ſi prius.ſcribunt omnes.

865 QVAERO centeſimonono,an reſtitutio† poſſeſsionis, quæ interdum fit in hoc interdicto, veniat iure actionis, vel iudicis officio? Bar.in l. naturaliter. §.nihil commune,n.11.verſi.ſi vero,de acq.poſ.ſenſit venire iure actionis, illum ſecuti ſunt Alexand. ibid. nu.47. & Fab.nu.90. Nã interdictum hoc, Vti poſsidetis,non eſt a Prætore ea ſola de cauſa inuentum,vt declaret poſsidẽtem eſse verum poſſeſſorem,ſed etiã vt eũ in ſua poſſeſsione tueatur, atque ei vim fieri ꝓhibeat,l.1.ĩ prin.& §.1.& §.eſt igitur.ff.vti poſsid.ſi ergo ex interdicto prohibetur vim fieri,in neceſſariam conſequentiam venit poſſeſsionis reſtitutio, ſi qua reſtitui debet: alioqui vis non ceſsaret.argu. l. ſi duo. §. 1.ff.vti poſsidet.

Verum ab hac ſententia diſſentiunt Caſtr.hic,Aretin. Iaſ.in d.§.nihil commune.quos ibidem ſecutus eſt Horman. Detus,num.75.idque ex eiuſdem Bart. doctrina in l.1.§.interdictũ,nu.9.ff. vti poſsid.quam ſupra quæſt. 57. probauimus. Inquit Bart.agentem ex hoc remedio non habere neceſse in ſuo libello exprimere modum deſiſtendi a turbatione per aduerſariũ turbatorem quia hoc ad iudicem pertinet. Quæ verba inferunt. hanc reſtitutionem officio iudicis fieri. Quæ ſane Bart. aſsertio in re hac de qua agimus non vrget, quando quidem loquitur Bart. de modo deſiſtendi a turbatione, atque ita reſtitutione quæ fit in executione, quæ vere fit officio iudicis,l. a diuo Pio, in princip. ff. de re iudic. Huius diſceptationis maximus eſt effectus ex his quę ſcribit Bar. in l. ſi prius, q. ſecũda,de oper. noui nũc. & l.2.§.& harum,de verb. oblig. Hęc ad interdictum, Vti poſsid. quod eo latius explicauimus, quo longa obſeruatione intelleximus aſsiduas & frequentes admodum eſse de eo apud iudicum ſubſellia diſputationes.

SVMMARIA.

1 *Interdicti,de ſuperficiebus formula.*
2 *Interdictũ, de ſuperficiebus,exemplo interdicti,vti poſſidetis,poni, Et eſſe retinendæ poſſeſſionis,nu.3.*
4 *Superficies quid.*
5 *Superficiarius contractus quid ſit.*
6 *L. Superficiario.ff.de rei vend.declaratur.*
7 *Superficiei emptor a conductore quomodo diſcernatur.*
8 *Superficiarius contractus cum illo conductionis magnam habet affinitatem.*
9 *Emptio cenſetur,cũ dominium conſtituto pretio transfertur. Aut id quod datur principaliter venit,nu.15.*
10 *Pretij vbi fit mentio,emptionem eſſe intelligimus.*
11 *Statutum quod de pretio contractus ſoluatur gabella, contractum ibi pro emptione intelligit.*
12 *Emptionis eſt proprium transferre dominium.*
13 *Locatio & conductio dicitur cum is qui pecuniam recipit dominium non tranſmittit, ſed ſolum aliquid facere debet.*
14 *Locator quando de vitio operis teneatur.*
16 *Locatio dicitur cum id,quod fit principaliter venit.*
17 *L.item ſi pretio.§.cum inſulam.ff.loca.intellectus.*
18 *Emptio in dubio præſumitur cum pretium æſtimatione conuenit.*
19 *Locatio eſt cum pretium pluries, & annuatim ſoluitur.*
20 *Locationis iura plura menſtruæ mercedis mentionem faciunt.*
21 *Contractus talis præſumitur, qualem verborum proprietas demonſtrat.*
22 *Pretium oſtendit emptionem. Et accipitur pro mercede, numero 23.*
24 *Pretium ſi non conuenit emptioni,ab emptionis nomine recedimus.*
25 *Locatio dicitur cum dictum eſt ob belli cauſam, aliamve ſimilem mercedis remiſſionem fieri debere.*
26 *Locationis natura eſt,vt periculum ſit locatoris.*
27 *Emphyteuticarius eſt contractus, cum dictum eſt,refirmamus tibi domum, videlicet, ſolum iure emphyteutico,& ſuperficiem iure proprio.*
28 *L.obligationẽ fere,§.placet.ff.de act.& obli.intellectus.*
29 *Superficiarius contractus finitur finita emphyteuſi.*
30 *Superficiem conducere an differat ab eo,qui ſolum conducit,vt ei ſuperficiem imponat.*
31 *Superficiarius an poſſit imponere ſeruitutem ſuper ipſa ſuperficie. Aut cedere ius ſuum.nu.33.*
32 *Iure datoris reſoluto dicitur reſolutum ius accipientis.*
34 *Superficiarius eccleſiæ non trãsfert ius ſuum in alterũ.*
35 *Interdictum, de ſuperficiebus,an reddatur ei, qui ad longum tempus ſuperficiem conduxit.*
36 *Conductor publicus ius in re acquirit.*
37 *Emptor cur conductorem expellere poſſit.*
38 *Emptor non expellit conductorem, qui rem conductam hypothecatam habet.*
39 *Locatio ad longum tempus quando facta dicatur.*
40 *Interdictum,de ſuperficiebus,an neceſſario a prætore ſit inuentum.*
41 *Poſſidere melius eſt quam in perſonam agere.*
42 *Superficiarius quid debeat probare,vt obtineat in remedio, de ſuperficiebus? Et agens contra tertium cauſam ſuæ poſſeſſionis probare debet.nu.43.*

Quartum retinendæ poſſeßionis remedium ex interdicto, De ſuperficiebus.

AIt prætor, [Vti ex lege locationis ſiue cõductionis ſuperficie qua de agitur, nec vi, nec clam, nec precario, alter ab altero fruimini:quo minus ita fruamini, vim fieri veto. Si qua alia actio de ſuperficie poſtulabit, cauſa cognita dabo.] Hanc Vlpian. in l.1.ff.de ſuperficie. interdi
1 cti † formulã de ſuperficie nobis retulit,atque interpretatus eſt. Eguin.vero Baro lib.6.Manual.tit.18.ſcriptum reliquit, edictum de ſuperficie, fuiſſe his verbis con-

conceptum, [Qui ſuperficie in alieno ſolo fruetur
quo minus ei ex lege locationis ita frui liceat, vim fie-
ri ab ijs interdicā, a quibus nec clam, nec, vi nec pre-
cario fruetur. Si qua alia actio de ſuperficie poſtulabi-
tur, cauſa cognita, dabo.] Interdictum vero huiuſmo
di(ait illa)extabat, vti ex lege locationis, ſiue condu-
ctionis, ſuperficie, qua de agitur, nec clam. nec preca-
rio alter ab altero fruimini, quo minus ita fruamini,
vim fieri veto. Si recte fruenti vis facta patet, quanti
ea res erit, C. Aquilius iudicato.] Exemplo interdicti,
2 Vti poſſidetis † proponitur hoc interdictum, quod,
vt illud, duplex eſt, l. 1. §. proponitur, ff. de ſuperfic.
Prætor itaque tuetur eum qui ſuperficiem petit, &
3 ob id intelligimus † interdictum hoc retinendæ poſ-
ſeſſionis eſſe, quod ex noſtris aperte affirmarunt glo.
4 in d. l. 1. §. proponitur, de ſuperfic. † Superficies autem
illa dicitur terræ pars ſuperior, facieſque cuiuſq; rei,
quæ oculis cernitur, vt inquit Vaſcon. lib. 2. declarat.
iuris, & ſcripſi lib. 2. de arbit. iud. caſu 31.

5 QVAERO primo, quid ſit † contractus ſuperficia-
rius? Bald. in rubr. C. de iure emphyt. nu. 2. ſcriptum
reliquit, contractum ſuperficiarium illum eſſe, cum
quis vendit, donat, vel locat ſuperficiem fundi, vel
domus, retenta proprietate, ob cuius recognitionem
emptor venditori in ſingulos annos certum quid præ
ſtare habet atque vtile dominium ſuperficiarij eſt di-
rectum domini, l. vltim. ff. de ſuperfic. quo loci Barto.
in fin. docuit, non ſemper neceſſe fore, quod pro ſu-
perficie annua penſio præſtetur: vt quando conſtitui-
tur emptione, legato, vel donatione: atque ita ait eſſe
6 declarandam † l. ſuperficiario, ff. de rei vend. qua con
ſtitutum eſt, ſuperficiario, qui annuam penſionem præ
ſtat, dari rei vendicationem: ſiquidem non illi tan-
tum, ſed & ſuperficiario, qui penſionem non præſtat
ex conuentione, aliove iure, eadem actio concedi de-
bet, & declarat recte Iaſon in l. in prouinciali. §. ſi
ego, nu. 2. ff. de oper. noui nunciat. idem in l. 1. nu. 44.
C. de iure emphyt.

7 QVAERO ſecundo, quomodo emptor † ſuperfi-
ciei, a conductore diſcerni poſſit? Grauis eſt & con-
trouerſa iuris quæſtio, quam Bart. non in vno loco tra
ctauit, nempe in l. 1. §. 1. nu. 3. ff. de ſuperfic. in l. cotem
ſero. §. qui maximos, ff. de publ. & vectig. & in diſput.
4. incip. Publicanus. Iaſ. in l. 1. num. 22. C. de iure em-
phyt. Soc. ſen. conſ. 88. col. 2. lib. 1. Ripa in tractat. de
priuil. contract. nu. 52. dubitationi cauſam præſtitit,
8 magna quæ † extat affinitas inter hos contractus, l. 2.
§. adeo, ff. loc. Ego ſoleo vna cum Bar. in d. q. 4. Publi
canus. plures caſus ita conſtituere, atque diſtinguere.

Primus eſt caſus, cum agitur, vt in alium transfe-
ratur rei dominium, & vſucapiendi conditio pro cer-
9 to pretio, tunc † emptionis & venditionis contractus
cenſetur: ita ſcripſit Bartol. in d. quæſt. 4. in ſolutione,
nu. 1. & Socin. ſen. d. conſil. 88. col. a. in princip. lib. 1.
Quam quidem ſententiam probat l. conuenit. & l. cū
manu ſata. in fin. ff. de contrah. empt. pretium enim
præſertim certum, eſt proprie huius contractus ſub-
ſtantia. §. pretium. Inſtit. de empt. & vend. Quocirca
10 cum pretij † ſit mentio, intelligimus eſſe emptionem
& venditionem: ita cenſuit glo. ſing. in l. cum dotem,
C. de iure dot. & ibi Bal. & prob. l. vlt. C. de præd. cu-
ria. ſcribunt Iaſon in l. 1. nu. 23. C. de iure emphyt. &
conſ. 45. nu. 3. lib. 3. & Marſil. ſing. 105. vbicumque,
11 in fin. Qui ob id ſcribunt, † ſtatutum, quod de pretio
cuiuſcumq; contractus ſoluatur gabella, ibi contractū
ſumi pro ſola emptione & venditione, cui ſolum pre-
tium proprie conuenit. Ita ēt † dominij tranſlatio qd
12 proprium eſt emptionis & venditionis, † nec pacíſci
licet abſolute, q̄ dominium non tranſeat in emptorē.
d. l. cum manu ſata. §. vlt. de contrah. empt. cum nulla
dicatur emptio, in qua dominium non tranſit, quod
annotarunt Bald. in d. §. vlt. & apertius in rubr. C. de
contrah. empt. q. 11. nu. 11. Afflict. deciſ. 338. n. 3. Qđ
intelligitur niſi dominij tranſlatio ſuſpēdatur donec
pretium ſoluatur, vt permulti declarant, quos recen-
ſet Tiraq. de retractu conſang. §. 1. glo. 2. num. 39.
13 Secundus eſt caſus, cum agitur † vt is, qui pecuniā
recipit, nullum ius in alium transferat, ſed ſolum agi-
tur, vt aliquid faciat & operetur: tunc locatio & con
ductio dicitur: ita cenſet Bartol. in d. q. 4. in ſolutio-
ne. nu. 1. verſic. aliquando agitur. Socin. ſen. d. conſil.
89. col. 2. in princ. & ex recentioribus ita docuit Ga-
briel Mudæus in rub. ff. de contrah. empt. nu. 13. Quā
quidem aſſertionē probāt l. item ſi precio, §. 1. ff. loc.
l. cōuenit, l. Sabinus, & l. cū manu ſata. §. vlt. ff. de con
trah. empt. Qui ſane caſus procedit etiamſi pretium
conſtituatur pro toto tempore, vel etiam annuatim:
ita Bart. d. quæſt. 4. ex l. ea lege. §. locaui. ff. loca. quem
14 textum annotauit ibi Bartol. vt ſingularem, † quod
locator ille, qui locauit operas ſuas ſemel tantum con
ſtituta penſione, vel ſemel, vel in ſingulos dies præſtā-
da, tenetur de vitio operis: ſi vero operas in ſingulos
dies locat, de vitio operis non tenetur, ita etiam tex-
tum illum eſſe ſingularem annotarunt Rom. ſing. 31.
ſi quis conducat, & Franc. Crem. ſing. 80. prout iſti.
15 Tertius eſt caſus, cum † eſt actum, vt is, qui pecuniā
recipit, aliquid faciat, & aliquid det, atq; ita vtrum-
que: ſed illud quod datur, venit principaliter, illud ve-
ro quod ſit, in conſequentiam: tunc dicitur emptio,
ita Bart. in d. quæſt. 4. in ſolutione, num. 1. verſic. ali-
quando conuenit. idem Bart. in l. qui ſaxum. ff. de do-
nat. Socin. ſen. d. conſ. 88. col. 2. in princ. & Fabianus
in tract. de empt. & vend. q. 2. principali, num. 26. ex
l. 2. §. 1. ff. loc. & §. item quæritur. Inſtitut. eo. quod ibi
clarius exponit Theoph. in ſuis Inſtit. & annotarunt
ibidem recētiores, vt Bald. & Hotom. Gabriel Mu-
dæus in rubr. ff. de contrah. empt. nu. 13. Eſt ratio: vbi
corpus ipſum non debetur ab eo cui id ſit, illud ſaltē
in quo operæ præſtantur, locatio eſſe non poteſt, ſed
emptio eſt l. Sabinus, ff. de contrah. empt.
16 Quartus eſt caſus, cum † eſt conuentum, vt ille, qui
pecuniam recipit, aliquid faciat, & aliquid det, atque
vtrumque. Sed illud quod ſit principaliter, venit, &
quod datur in conſequentiam, tunc dicitur locatio.
17 ita Bart. Socin. & Fabianus præcitatis in locis. ex † l.
item ſi pretio. §. cum inſulam. ff. loc. Ibi enim opera
principaliter locatur: dare autem venit in conſequen
tiam, cum ſcilicet in alieno ædificet, ſolum erat con-
ductoris operarum, is vero operarum locator operas
in eo ſolo præſtabat, quod & placuit Balduino in §.
item quæritur, in verbo, placuit, Inſtit. hoc.
18 Quintus eſt caſus, cum † in dubijs verſamur, quia
ignoratur an principaliter veniat factum, vel datio:
tunc ſi pretium, quod ſemel tantum præſtatur, con-
uenit æſtimationi rei, emptio dicitur: ita cenſuit in
ſpecie quæſtionis gloſſa notabil. l. 1. §. 1. ff. de ſuperfic.
in verbo agendo. quam probarunt Bartol. d. quæſt. 4.
in ſolutione, numero 1. verſic. nam hic eſt dubium.
Socin. ſen. d. conſil. 88. colum. 2. in princip. libr. 1. &
reſpondit Alciat. reſponſ. 413. numer. 2. & Tiraquel.
tract. de retractu conſang. §. 1. gloſſ. 14. numero 86.
qui idem eſſe ait, quando pretium eſt præſtandum
ſemel tantum, pro multis annis. & ſcribit ita ſenſiſſe
permultos, vt Bart. in d. q. 4. in prin. ver. quinto pro-
batur, & alios plures, quibus addo Alciat. reſponſo
513. num. 2.
19 Sextus eſt caſus, cum † ſumus in dubio, & pretium
quod præſtatur, non ſemel præſtatur, ſed annuatim,

tunc eſt locatio,ita gl.l.2.C. de iure emphy. quam ſe-
cuti ſunt Bart.in d.q.4.in ſolutione,num.1.verſ.quid
vult dicere.Fabianus d.q.2.nu.28.Socin.ſen.d.conſi.
88.verſi.diſtinguitur.lib.1.& conſil.156.lib.2. Imol.
in c.propter ſterilitatem,num.33.de locato. Anchar.
conſ.401.col.2.Corn.conſi.12.col.1.lib.4.& cõſ.38.
nu.9.lib.2.Ripa in tra.de peſte,tit.de priuil.contract.
nu.56.Soc.iun.cõſ.68.n.2.li.2.Boer.q.249.in fi.Quæ
ſane ſententia multis iuribus & rationibus probatur.
20 Nam plura ſunt,quæ dum † de locatione loquuntur,
annuæ vel menſtruæ mercedis mentionẽ faciunt, vt
in l. item quæritur,§. qui impleto,l. ſi in lege,§. ſi do-
mus,& §.ſeq.ff.locati.l.vectigalia.§.vlt.ff.de publica.
& vectigal.l.ſi a colono.& l. fideiuſſores.§.pro Aure-
lio.ff.de fideiuſſ. Huius vero ſententiæ ratio illa eſſe
videtur, quod quando pretium, vel merces ſoluitur
annuatim, non videtur dominus velle transferre ali-
quod ius ad hoc, vt ſi ille in ſolutione ceſſat, eum non
poſsit de prædio expellere,l. quæro.§. inter locatorẽ,
ff.locati.& d.l.vectigalia.§.vlt.ff.de publ. Nec aduer-
ſantur rationes quibus ſuaderi poſſe videtur contra-
ria ſententia, quam probauit glo.l. Pomponius quæ-
rit.§.1. in verbo amitti.ff. quibus modis vſufr. amitt.
& l.fundi partem,ff.de contrah.empt. Primo non ad-
uerſatur, quod emptio dici debeat, ex quo vnicum
pretium ab initio eſt conſtitutum. Nam reſpondet
Bart.in 4.quæſt.in ſolutione,nu.2.verſic. non obſtat,
de his curandum non eſſe, poſteaquam ſolutio eſt in
ſingulos annos vel menſes diuiſa.cõſtat enim ea hoc,
illud vnum pretium eſſe conſtitutum ex pretio ſingu
lorum menſium, vel annorum, atque ita perinde eſt
ac ſi eſſet conſtitutum pretium in ſingulos annos, l.
ædiles.§. vltim.ff. de ædi. edicto, in verbo, vno pre-
tio. Non obſtat ſecundo, quod verbo emptionis &
venditionis vſi ſint contrahentes,quo regulariter ve-
rus emptionis contractus demonſtratur, cum talis
21 præſumatur † contractus, qualem verborum pro-
prietas demonſtrat.l. intereſt,ff.de ſolut. Ripa d. tra-
ctat.peſtis,titu. de priuileg.contract.numero 47. Re-
ſpondent Bart.& ceteri, eſſe interpretandum, emit,
id eſt,conduxit,l.ij qui.C.de loc.l.ea lege.§. locaui.ff.
eod. & l.quoties §. vltim.ff. de publi. atque ita etiam
reſpondent Imol.in c. propter ſterilitatem, num.33.
ver.non obſtat.quod vſi, extr. de locat. Afflict. deciſ.
72.in fi.Ripa tract.peſtis,tit.de priu.contract.nu.58.
Tiraq.in tract.de retract.conſang.§.1.glo.16.nu.8.&
32.gl.1.nu.36.& Soc.iun.conſ.68.nu.1.lib.2. & Ne-
uiz.conſil.92.num.44.
22 Non obſtat tertio,quod † pretij mentio in contra-
ctu habita ſit: quod quidem nomen emptioni ſolum
conuenit,l.vlt.C.de præd.curia.& gl.l ſi cum dotem,
C.de iure dot.& ſcribunt egregie Iaſ. in l.1. num.23.
C.de iure emphyt. & alij quos nunc refero, infinitos
prope congeſsit pro more Tiraqu. de retract.conſan.
23 §.1.gl.2.n.1.Reſpondetur † pretium hic pro merce-
de interpretari.l.ea lege.§.locaui. & l. inſulam.§. qui
ędem,ff.loc.atq; ita reſpondent relati Doct. ſupra,vt
Imol.in d.c.propter ſterilitatẽ,n.33.verſ.non obſtat.
quod & Ripa d.tract. peſtis,tit.de priuil.contrac.nu.
58.Natta cõſ.40.n.10.li.1.& Anch.conſ.402.col.2.
24 Accedit,quod quando † pretium non eſt cõdignum,
atque ita cum non conuenit contractui emptionis,ab
ea denominatione recedimus: ita ex glo.l.1.§.1.ff.de
ſuperfic. declarant Bald. in l. ex conuentione, C. de
pact.Iaſ.in l.1.nu.23. in fi.de iure emphy. idem conſ.
45.nu.3.lib.1.& Marſi.ſingul.105.vbicumque.
25 Septimus & vltimus nunc † eſt caſus,cũ verſamur
in dubio: ſed ex aliquo accidenti conijcitur qualis ſit
natura contractus, vtputa ſi dictum eſt in contractu,
quod ob bellum, vel ſimilẽ aliam cauſam fiat merce-
dis remiſſio: nam tunc dicitur locatio: ita reſpondit
Soc.ſen.d.conſil.88.col.2.verſ. quod etiam dignoſci-
26 tur,lib.1. Ea ratione, quia eſt ex † locationis natura,
quod periculum ſit locatoris, & ob id fiat remiſſio,l.
ex cõducto.§.1.& l.ſi merces.§.vis maior.ff.loc.quod
in emptione non contingit, in qua periculum eſt em-
ptoris,l.neceſſario,ff.de pericu. & commo. rei vend.
27 QVAERO tertio, ſi eccleſia † his verbis conce
dit domum alicui. [Refirmamus tibi talem domum,
videlicet,ſolum iure emphyteutico, & ſuperficiẽ iu-
re proprio] quis contractus hic erit,an ſuperficiarius
vel emphyteuticus? Bart.in l.1. num.j.ff. de ſuperfic.
ſcribit eſſe emphyteuticum in totum,& cum eo Ca-
ſtren.in l.3.ff.de ſeruit.in fin. Ea ratione vtitur Bart.
quod non poteſt alterius eſſe ædificium, quam eius,
28 cuius eſt ſolum. † l.obligationum fere.§.placet,ff.de
acti.& oblig. Et verba illa, [& ſuperficiem iure pro-
prio,] eum habent ſenſum,quod ædificiũ fuerit poſi-
tum atque ædificatum ex pecunia priuati, non ab ip-
ſa eccleſia, quoniam ab initio ſolum fuit conceſſum
in emphyteuſim ad ſuperficiem in eo exſtruendam.
Verum Bald.qui(vt mox ſubijciam)a Bartolo diſſen
tit,inquit d.§.placet. non probare,quandoquidem ex
iuris ſubtilitate procedit, non autem ex æquitate ob
conuentionem adhibitam, vt hic. Quæ declaratio
non placet, quia æquitas tunc moueret, quando con-
uentio eſſet clara, at in dubio a iuris diſpoſitione re-
cedendum eſt. Alia & deteriori interpretatione co-
natur ſatisfacere Iaſon l.in prouinciali.§. ſi ego, nu.2.
verſic. tu reſponde.ff.de oper. noui nunciat. ait ille d.
§.placet. loqui reſpectu directi dominij: nam qui ha-
bet directum dominium ſoli, neceſſario habet dire-
ctum dominium ſuperficiei.d.§. placet,& l. vlti.ff. de
ſuperfic.ſecus eſt quo ad vtile dominium,quod eſt ip
ſius ſuperficiarij, d.l.in prouinciali.§. ego. Non equi-
dem ſatisfacit hæc reſponſio: nam ſi ſuperficies hæc
apud eum, cui facta eſt conceſſio domus, habetur iu-
re vtili, dici non poterit iure proprio cõceſſum. Quo
circa male a Bar.diſſentiunt Bald.in auth.excipitur,
nu.2.verſ.& nota.quod,C.de bon.quæ lib.& Iaſ.d.§.
ſi ego,& idem Iaſ.in l.1.n.46.C.de iure emphy. quo-
rum opinio procedere poteſt,cum conceſſionis verba
ita clara ſunt, vt aperte ex eis intelligamus, iure pro-
prio & abſoluto cõceſſam eſſe ſuperficiem, atque ita
intelligo Bald.in l.2.nu.4. de iure emphyteut. Huius
diſputationis non mediocris eſt vtilitas, ſiquidem
probata Bartoli veriori ſentẽtia,ſi contingat emphy-
29 teuſim aliqua de cauſa finiri, vna cum ea & † ſuper-
ficies extinguetur,finieturque,ita quod nullo modo a
ſuperficiario, ſeu emphyteuta leuari poterit, quod
in ſpecie probauit idem Bart. in d.l.1.§.1. num.2.ff.
de ſuperfi.& cum Bart.reſpondit Barb.conſil.63.co-
lum.pen.in fin.lib.1.ſi vero vera eſſet, quam non pro-
bo,illa opinio Baldi & Iaſonis, hæc ſuperficies leuari
poſſit: quemadmodum in ſpecie illi annotarunt locis
iam citatis.
30 QVAERO quarto, an ſit † differentia,quod quis
cõducat ſolum,vt ei imponat ſuperficiem, vel ipſam
ſuperficiem conducat? Et non leuem eſſe differentiã
affirmauit Barto.in l.vlt.ff.de ſuperfic. Nam quando
quis conducit ſolum, ſuperficie deſtructa, adhuc ſoli
conductio ſupereſt,l. quoties, in fi.C. de vſufruct. ſed
quando ſuperficiem conduxit, tunc illa perempta, ius
ſuperficiarij perimitur. Cum Bar.idẽ ſenſerunt Bald.
Roman.& Imola.quos recenſet & ſequitur Soc.ſen.
conſ.50.nu.7.lib.4.idem decidit Afflict.deciſ.83.nu.
12.qui eiuſdem opinionis retulit Spec. & Ang. idem
ſenſit Iaſ.in l.1.nu.43.in fi.C. de iure emphyt.

QVAE-

Digitized by Google

31 QVAERO quinto, an ſuperficiarius † poſſit conſtituere ſeruitutem ſuper illa ſuperficie? Et poſſe docuit Bart. in l. vlt. ff. de ſuperfic. qui & illud affirmat, poſſe & pignori dare. Idem in emphyteuta, qui ſeruitutem in ipſa emphyteutica conſtituere poteſt, docuit Bal. in l. 3. nu. 3. C. de ſeruit. & aqua. qui idem eſſe ait in vaſallo, ſeu feudatario, idem decidit Afflict. deci. 280. nu. 3. Quod intelligunt relati omnes, quoad ipſius ſuperficiarij, emphyteutæ, atque vaſalli detrimentum: non autem quoad præiudicium domini directi. ſiquidẽ exſtincta ſuperficie, emphyteuſi & feudo, ſeruitutis conſtitutio euaneſcit, vt præcitati Doct. ſcribunt, quibus accedunt Boer. q. 81. nu. 2. & 3. Soc. iun. conſ. 60. num. 8. lib. 3. Iul. Cla. lib. 4. Senten. §. feu-
32 dum. q. 37. Illa eſt ratio, quia † diſſoluto iure datoris, cenſetur & diſſolutum ius acceptoris. l. lex vectigali. ff. de pignor. & ſcribunt Dec. in l. aliud eſt vendere, §. vlt. ff. de regul. iur. Gozad. conſil. 39. num. 5. Ruin. conſil. 17. num. 8. lib. 1. Tiraquel. de retractu conſang. §. 36. gl. 2. nu. 19. & Crau. conſ. 299. nu. 4. ceteros ſciens prætereo. Et pro his ſeruitutibus in re ſuperficiaria conſtitutis conceditur hoc interdictum. l. 1. §. vlt. ff. de ſuperfic.

33 QVAERO ſexto, an † ſuperficiarius cedere poſſit ius ſuum, & per conſequens hoc interdictũ? Bar. in l. 1. §. quod aũt, il 2. ff. de ſuperf. diſtinguit duos caſus.

Primus eſt, cum ſuperficiarius emit ſuperficiem & nullam annuam præſtationem ſoluere tenetur: tunc poterit ille quocumque titulo cedere: ita Bart. vbi ſupra Socin. ſen. conſ. 27. in fi. lib. 2.

Secundus eſt caſus, cum ſuperficiarius pro conducta ſuperficie annuam præſtationem ſoluit, tunc non poteſt ſuperficiarius cedere: quia tantum poteſt, quantum emphyteuta qui irrequiſito domino alienare non poteſt. l. 2. C. de iure emph. ita Bar. & Doct. vbi ſupra idem decidit Afflict. deciſ. 129. nu. 8.

34 Extenditur, vt fortius procedat in † ſuperficiario eccleſiæ, qui nullo titulo poteſt ius ſuum in aliũ transferre, l. 2. C. ne rei dom. vel templ. quam in banc ſententiam dixit ſingularem Bartol. in d. §. quod autem, in fine.

35 QVAERO ſeptimo, an hoc † interdictum cõcedatur ſuperficiario, qui ad longum tempus conduxit? Et non concedi probat. l. 1. §. quod autem ait Prætor, el 2. ff. de ſuperfic. dum ei tribuit actionem in rem, quæ ab hoc interdicto diſtat. illi vero, qui ad modicum tempus conduxit, non actio in rem, ſed interdictum hoc conceditur. Cuius ſententiæ rationem eo loci reddidit Bart. num. 4. quia illi, qui conduxit ad non modicum tempus, ius in re acquiritur, nimirum ſi in eam rem actionem habet. Quæ ſane ſententia lo-
36 cum non obtinet † in conductore publico, qui etſi ad modicum tempus conducit, attamen ius in re acquirere dicitur. ita præcitato loco Bart. ex l. 1. ff. de locat. publ. fr. & idem Bartol. in l. emptorem, num. 5. C. loc. & Bald. in l. 1. in princ. C. de iure emphyt. Hinc infert
37 Bar. in d. §. quod autem ait Prætor, nu. 5. quare † emptor expellere poſſit colonum. d. l. emptorem. nempe ea ratione, quod colonus nullum ius habet in re, ſed ſolum habet obligatam perſonam locatoris: ſi ergo haberet ius in re, proſequeretur rem ipſam contra quemcumque. Quocirca, ſcribit præcitato loco, ſe aliquando ex facto reſpõdiſſe, colonum ab empto-
38 re expelli non potuiſſe, quia † in locationis inſtrumen mento hypothecata ſibi fuerant locatoris bona, pro obſeruatione contractus: illa enim operatur, vt deinde colonus rem ipſam locatam loco pignoris & hypothecæ retinere poſſit. Idem ſcribunt Bart. in l. qui fundum. ff. loc. Bald. Salic. & ceteri in d. l. emptorem. C. loc. latiſſime Didac. lib. 2. variar. reſol. cap. 15. nu. 3. qui multorum auctoritatibus oſtendit nullam exſtare differentiam in hoc, quod vel generalis vel ſpecialis ſit hæc hypotheca. Dubitat etiam in hac iuris quæſtione Bart. in d. §. quod autem ait Prætor, nu. 3.
39 quando dicatur hoc caſu † facta locatio ad longum, vel modicum tempus. Et tandem in eam opinionem deſcendit, quod hoc iudicis arbitrio relinquitur, cum iure definitum non ſit. Quam quidem opinionem probaui in commen. de arbit. iud. lib. 2. caſu 5. in fine, quo loci eiuſdem ſententiæ alios plures retuli. Quibus accedit Petr. Rebuff. in tracta. de alienat. rerum eccleſiæ, num. 26.

40 QVAERO octauo, an † neceſſario hoc interdictum fuerit a Prætore inuentum, vel ſit potius ſuperuacaneum, cum exſtet & actio in rem? Bar. in l. 1. §. 1. prima oppoſ. ff. de ſuperfic. ſcriptum reliquit ex verbis I. C. in d. §. 1. verſ. ſed longe quod ante huius interdicti propoſitionem actio in rem dabatur, nunc hoc interdictum redditur, cum vtile magis ſit. Nam aliquando euenit, vt incertum ſit, an de ſuperficie ſubſiſtat vel locatio, vel vẽditio, ob id tunc etſi ceſſat actio in rem, hoc tamen interdictũ redditur. Accedit quod
41 longe melius eſt † poſſidere, quam in perſonam agere. §. commodum, Inſt. de interdict. Hinc etiam intelligimus, prætorem nihil conſtituere, vel edicere, quod non ſit vtilius ciuili actione, quod probat l. 3. §. ea hoc edicto. ff. nautæ caupo. ſtabula. & annotauit Baro. d. lib. 6. manual. tit. 18.

42 QVAERO nono, quid probare † habeat ſuperficiarius vt in hoc iudicio obtineat: an ſcilicet probare debeat cauſam iuſtæ poſſeſſionis? Bar. in l. 1. §. proponitur. ff. de ſuperſ. duos caſus diſtinguit.

Primus eſt, cum ſuperficiarius contra dominum ſoli agit, tunc cauſam ſuæ iuſtæ poſſeſſionis probare debet, l. 1. in princ. ff. de ſuperfic. Ea eſt ratio: quia ſuperficies præſumitur eſſe eiuſdem domini ſoli, ex l. obligationum fere. §. placet. ff. de act. & oblig. Hęc ergo præſumptio, quæ pro dominio eſt, reijcit onus probandi in aduerſarium, l. generaliter, §. ſi petitum. in fi. ff. de fideicom. liber. debet ergo is ſuperficiarius cauſam illam probare.

43 Secundus eſt caſus, cum hic † ſuperficiarius contra tertium caperitur: tunc neceſſe non habet, hanc cauſam ſuæ poſſeſſionis probare, d. l. 1. §. proponitur. Verum ab hac diſtinctione Baro lib. 6. manual. titul. 18. diſſentire videtur, dum abſolute ſcribit, ſuperficiarũ neceſſe non habere probare cauſam iuſtę poſſeſſionis, cum incertum ſit, an locatio valeat: ob id ſolum poſſeſſionem probare ſufficit. ſed a Bartoli ſententia non recederem, ea ratione, quam ſuperiori caſu retuli: credo tamen ſuffieere oſtendere coloratam cauſam vtputa, inſtrumentum venditionis, vel locationis, quale quale illud ſit. Et de his ſatis.

SVMMARIA.

1 *Interdictum de itinere actuque priuato, competere pro ſeruitutibus ruſticis.*
2 *Interdicti, de itinere actuque priuato, caput primum eſſe mere poſſeſſorium. Et caput ſecundum, cauſam proprietatis annexam habet, nu. 4.*
3 *Poſſeſſionem probare, non ſufficit in interdicto de itinere actuque priuato, ex ſecundo capite.*
5 *Interdicti, de itinere actuque priuato, formula.*
6 *Seruitutis itineris actuſque priuati quaſi poß. ex quib. acquiratur.*
7 *Interdictum, de itinere actuque priuato, redditur illi, qui intra annum quaſi poſſedit, ſeu vſus eſt ea ſeruitute.*

Et

Et requirit, quod per 30. dies ille ea ſeruitute ſit vſus, num. 8.

9 Seruitus ſeu quaſi poſſeſſio ſeruitutis aquæ, ſolo actu acquiritur.

10 Seruitutum tres eſſe ſpecies.

11 Ire per modum facultatis, quaſi poſſeſſio non acquiritur, niſi 30. dierum ſpatio.

12 Ciuitas admittens aliquem ſemel in conſilium, ei quaſi poſſeſſionem tribuit.

13 Interdicto, de itinere actuque priuato, vt locus ſit, probandum eſt illum iuiſſe credens de iure ſuo vti. Id quomodo probetur, nu. 14. & 18.

15 Aſſerenti credi debet quæ in animo ſuo ſunt. Secus ſi adueſſetur præſumptio nu. 17.

16 §. aliæ, Inſtit. de actio. declaratur.

19 Præſumi vſum iure ſeruitutis, cum non conſtat, quo iure itinere vſus quis ſit.

20 Bona fides requiritur in acquirenda quaſi poſſeſſione ſeruitutis.

21 Bonam fidem in acquirendis ſeruitutibus requiri. Eam quis probet. num. 22. & 23.

24 Bona fides præſumitur, vbi adeſt titulus. Si ius non repugnat, num. 25.

26 Bonam fidem probat, qui aſſerit ſeruitutem vſu cœpiſſe.

27 Bona fides quomodo probetur.

28 Interdictum, de itinere actuque priuato, non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis vrbanæ.

29 Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem non acquirit, qui fundum non habet iuxta illum, de quo eſt quæſtio.

30 Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem impedit fundus intermedius.

31 Turbatio requiritur, vt ſit locus interdicto, de itinere actuque priuata.

32 Remedio, de itinere actuque priuato, agens, an aduerſarij ſcientiam & patientiam probare debeat.

33 Poſſeſſio ſeu quaſi incorporalium eſt ipſa patientia.

34 Seruitus tigni immittendi continua.

35 Seruitus diſcontinua eſt illa itineris & viæ.

36 Scientiam domini non requiri in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ſeruitutis itineris.

37 Vſus ſolus ſufficit in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ſeruitutis itineris.

38 Remedio, de itinere actuque priuato, agens, ne turbetur, an titulum probare debeat.

39 Confeſſoria & negatoria actio pro ſeruitutibus datur.

40 Confeſſoria actione agit, qui ſeruitutem vult conſeruare.

41 Confeſſoria agens, dominium ipſe non probat, ſed aduerſarius.

42 Præſumptio, quod res libera ſit, quid operetur.

43 Titulum probare non tenetur, qui longam poſſeſſionem probat in interdicto, de itinere actuque priuato.

44 Præſumitur ex lõgo vſu iure impoſitum fuiſſe ſeruitutẽ.

45 L. ſi quis diuturno. ff. de ſeruit. intellectus.

46 Duareni explanatio ad l. ſi quis diuturno, ff. de ſeru. vẽd. exploſa.

47 L. 2. C. de ſeruit. intellectus.

48 L. vlt. C. de præſcript. long. temp. ſenſus.

49 Seruitutem habere in alterius fundo, non eſt contra ius commune.

50 Longum tempus in acquiſitione ſeruitutis quod.

51 Poſſeſſio ſeu quaſi ſeruitutis itineris, quam vtilitatem tribuat.

52 Retinet & conſeruat quaſi poſſeſſionem ſeruitutis, qui illam quaſi poſſeſſionem probat.

53 Præſumptio fortior eſt, quæ naſcitur ex quaſi poſſeſſione, quam illa, quæ eſt, quod res omnis ſit libera.

54 Vtilitas quæ ex quaſi poſſeſſione naſcatur.

55 Cõfeſſoria vel negatoria agens, an caueat de non vtẽdo.

56 Turbatus in quaſi poſſeſſione ſeruitutis reſiſtere poteſt.

57 Interdictum de itinere actuque, &c. pro quaſi poſſeſſione totius prædij an detur, cum ſolum parte vſus eſt.

58 Præſcriptionem ſtricte interpretationis eſſe.

59 Præſcripſiſſe ius colligendi pedagium, non dicitur qui certis de rebus collegit.

60 Collectus certis de rebus ſoluens, in ceteris ſibi non præiudicat.

61 Præſcriptu iuriſdictionis parte ad totam non extenditur.

62 Conſuetudo & vſus non extenditur de loco ad locum.

63 Præſcriptio & conſuetudo tantum de potentia habent, quantum de vſu. Facti ſunt. nu. 64. Extenditur ex æquitate. num. 65.

66 Remedium, de itin. actuque priuato, an reddatur illi, cuius colonus vel alter itinere vſus eſt. An reddatur illi, qui alterius mandato emit fundum, quo iter erat ad fundum alterius, nu. 67. domino etiam vel colono ignorante. nu. 68. Non reddi ex perſona fructuarij. nu. 69. Reddi domino Caſtri, non autem colono. nu. 70.

71 Poſſeſſorium ſiue petitoria aliquando dari.

72 Interdictum, de itin. actuque priuat. non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis vrbanæ.

73 Dictio, tantummodo, omnes caſus excludit.

74 Remedium directum differre ab vtili.

75 Interdictum, de itinere actuque priuata, an pro ſeruitute ruſtica reddatur. Et an hæredi reddatur. nu. 76. an reddatur ei, qui impeditus fuit impedimento facti, ne ea ſeruitute hoc anno vteretur, nu. 77.

78 Repetita die interdictum concedere quid.

79 Anni tempus currere etiam impedito in interdicto, de itinere actuque priuato, datur tamen reſtitutio.

80 Reſtitutionẽ dari impedito, cum agit de damno euitãdo.

81 Interdicta, de itinere actuque priuato, non agitur, cui precario cõceſſus eſt fundus, cui via debetur ſi ea via iſ ſuo iure cœpit vti.

82 L. 2. §. ſi tibi. ff. de itin. actuque priuato, ſenſus.

83 Interdictũ, de itin. actuque priua. reddit ei, qui poſt vſum 30. dierum mala fide cœpit poſſidere.

84 Præſcriptione perfecta, mala fides ſuperueniens nõ nocet.

85 Remedium, de itin. actuque priu. non reddi, cum mala fides ſuperuenit ante quæſitam quaſi poſſeſſionem. Non reddit illi, qui ab initio cœpit mala fide poſſidere, & deinde bona fides ſuperuenit. nu. 86.

87 Præſcriptione ſemel ex mala fide interrupta, non reconualeſcit per bonam fidem.

88 Interdictum de itinere actuque priuato, an reddatur hæredi illius, a quo quaſi poſſeſſor mala fide vſus. An reddatur fructuario vel proprietario, ſi ambo concurrunt. num. 89.

90 Remedio, de itin. actuque priu. agi poteſt ratione intereſſe & damni dati in turbatione illius quaſi poſſeſſionis.

91 Annus in interdicto, de itin. actuque priuato, quando currere incipiat.

92 Petitorium cum poſſeſſorio cumulari poſſe in interdicto, de itin. actuque priuato. Non vero in inſtantia appellationis num. 94.

93 Poſſeſſorium cum petitoria concurrere in incorporalibus.

95 Interdicti, de itin. actuque priu. in ſecũdo capite vtilitas.

96 Remedio, de itin. actuque reficiendo quis vtatur.

97 Statutum Brixiæ 13. in ciuil. ſub rubr. in quib. cauſis ius ſummarium reddatur, declaratur.

98 Interdicto, de itinere re actuque priuato, vt locus ſit, quæ probari debeant.

99 L. loci corpus, §. ſi quis, ff. ſi ſeru. vend. intellectus.

100 Interdicto, de iti. actuque priu. agens ex ſecundo capite, an caueat de damno infecto, an titulum debeat probare. num. 101.

102 L. apparet, §. ſi quis ſeruitutem, ff. de itinere actuque priuata, intellectus.

103 Cæpollæ lapſus.

Reficere

104 *Reficere quid ſit in interdicto.*
105 *Reficere & facere differunt.*
106 *Reficere eſſe antiquum reſtaurare.*
107 *Refectio qualis eſſe debeat in interdicto, de itinere actu que priuato.*
108 *Refectione itineris conceſſa, an cenſeantur conceſſa cetera, ſine quibus illa eſſe non poteſt.*
109 *Refectione itineris Vtilia aliqua neceſſaria.*
110 *Conceſſo vno cenſeri conceſſa ea, ſine quibus illud conceſſum ſtare non poteſt.*
111 *Reficiens iter debet vti via minus damnoſa alteri.*
112 *Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt facile conceditur.*
113 *Remedium de itin. actuque priuato, ex ſecundo capite reddi & ſucceſſoribus.*
114 *Interdicto, de intinere qui egit, an confeſſoria deinde experiri poſſit.*
115 *Interdicto, de itinere propoſito, ſi Reus fuit abſolutus, quia Actor non probauit, petitorio locus erit.*
116 *Reus abſolutus præſumitur, quod Actor non probauerit ſuam intentionem.*
117 *Remedio, de itinere actuque priuato, qui egit ex primo capite, & ſuccubuit, petitorio experiri poteſt.*
118 *Probatio plena non requiritur in iuditio, de itinere ex primo capite.*
119 *Abſolutorium in quo incidenter de dominio fuit actum, non impedire nouam actionem.*
120 *Probationes factas in iuditio ſummario, non facere fidem in plenario.*
121 *Sententia lata in iudicio ſummario, non nocet in plenario.*
122 *Interdicto de itinere qui egit ex ſecundo capite, petitorio experiri amplius non poterit.*
123 *Interdicto, de itinere, dum agitur ex ſecundo capite, cauſa dominij plene diſcutitur.*
124 *Sententia lata in actione confeſſoria, an præiudicet in interdicto, de itinere actuque priuato.*
125 *Confeſſoria qui egit non experitur interdicto de itinere actuque priuato, & nu. 126.*
127 *Confeſſoria quia egit, vt declaretur ſeruitutem ſibi competere, eo Reo abſoluto, non poteſt experiri interdicto, de itinere, ad refectionem.*
128 *Interdictum de itinere, non eſſe acceſſorium confeſſoriæ actionis.*
129 *Acceſſorium eſſe quid indiuiduum a ſuo principali. Sine ſuo principali ſtare non poſſe, nu. 130.*
131 *Sententia abſolutoria lata ſuper principali, non præiudicat quoad fructus.*
132 *Dominij cauſa principaliter tractatur in rei vendicatione.*
133 *Interdicto de itinere, experiri an poſſit ex ſecundo capite, ſi reus fuit abſolutus in confeſſoria actione, quia Actor non probauit.*
134 *Confeſſoria interdum non datur, cum tamen competat interdictum de itinere actuque priuato.*

Quintum retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, De itinere actuque priuato.

PRætor ait: [Quo itinere actuque pri-
uato, quo de agitur, vel via, hoc anno,
nec vi, nec clam, nec precario ab il-
lo vſus es, quo minus ita vtatis, vim
1 fieri veto.] Hoc interdictum † ſolum
redditur pro ruſticis ſeruitutib. quod
nō modo verba interdicti ſignificant [De itinere actu-
que priuato] ſola ruſticorū ſeruitutes exprimētia. l. 1.
ff. de ſeruit. ruſt. præd. verumetiā & Vlpian. apertiſſi-
me docet, l. 1. ff. de itin. actuque priuato dū ait, [Hoc
interdictū prorohibitum eſt, pertinens ad tuendas tan
tummodo ruſticas ſeruitutes.] Duo ſunt capita huius
2 interdicti. Primum, † mere poſſeſſoriū eſt, neque. n. q
illud intendit, de iure ſeruitutis probare quidquā ne-
ceſſum habet, ſed hoc tm̄, an itinere, actuque hoc anno
vſus ſit, non vi, non clam, nō precario, d. l. 1. ff. vti poſſi
detis, Ideoque Vlpian. in l. x. §. vlt. ff. ſi ſeru. ven. ſcribit
in hæc verba, [In hoc interdicto nō de iure, ſed de fa-
cto quæritur.] De hoc capite præcipue nobis dicen-
3 dū eſt in hoc remedio. Alterū huius † interdicti caput
eſt, quod cauſam proprietatis admixtā hēt, l. 2. §. quæ-
dā, ff. de interd. vt cū proponit, vt iter reficere liceat:
neque. n. ſatis eſt Actori probare, ſe anno vſum, niſi &
illud quoque doceat, ſe reficiendi ius habere, l. 3. §. hoc
autē, ff. de itinere actuque priuato. Quocirca dr̄ hoc
interdictum ex poſteriore capite proprietatis cauſam
4 continere, eū, † vt ex eo obtineatur, non ſufficiat poſ-
ſeſſionem, vt in primo, probare, ſed vltra ius ipſum ſer
uitutis in controuerſiam veniat, d. §. quædam, & d. §.
hoc aūt. Quam ſane duorum capitum declarationē
probauit Cępol. in tract. de ſeruit. ruſt. prǽd. c. 1. nu. 39.
Ioan. Bolog. in l. naturaliter, §. nihil cōe, par. 1. nu. 45.
de acq. poſ. Coraſ. in l. pen. n. 15. ff. de ſeruit. & Eguin.
Baro, etſi ſubobſcure, lib. 6. manual. tit. 18. qui vtriuſ-
5 que capitis edictū ita cōponi poſſe ſcripſit. † [Si quis
itinere actuque priuato, ab aduerſario, vel via hoc an-
no, nec vi, nec clam, nec precario vſus eſſe dicatur,
quo minus ita vtatur, vim fieri interdicam. Item, quo
minus iter, actumve, quo eo anno, nec vi, nec clam,
nec precario ab alio vſus erit, vt ſibi ius fuerit, refi-
ciat, vim fieri interdicam.]
6 QVAERO primo, quæ † requirātur, vt quis di-
catur acquiſiuiſſe quaſi poſſeſſionem huius ſeruitutis.
vt ei deinde hoc interdictum concedatur? Plura re-
quiri noſtri ſcribunt. Bartholom. Cępol. non indili-
gens ſeruitutum interpres, in tract. de ſeruit. ruſt. præ-
dior. c. 1. nu. 25. ſeptem recenſet requiſita, quæ per-
curram, & quid de ſingulis ſentio, qua fieri poterit,
breuitate dicam, erit enim & ad hanc tractationem,
& his ſimiles non infrugifera explanatio. Requiritur
7 itaque primo, quod hac ſeruitute † intra annum hic
quaſi poſſeſſor vſus ſit, l. hoc interdicto, ff. de itinere
actuque priuatoque. Annus autē intelligitur, ex d. l. 1.
§. annum, vbi Bart. ex die interdicti retrorſum, quo a
die litis conteſtatæ connumeratur, quemadmodum
glo. & Bar. ibidem annotarunt.
8 Requiritur ſecundo, quod per dies † triginta ip-
ſius anni iuerit, ſeruituteque iſta vſus fuerit. d. l. 1. §.
hoc interdicto, & ibi Bart. num. 1. annotauit, & cum
eo Crau. conſil. 124. num. 8. hanc itineris ſeruitutem a
ſeruitute aquæ differre. Nam quaſi poſſeſſio ſeruitu-
9 tis aquæ (vt ſuo loco fuſius dicemus) per ſolū † actum
acquirit, l. 1. §. quod autem, ff. de aqua. quotid. & æſti
ua. Differentiæ ratio illa eſt, quod per fundum alte-
rius ire quis poteſt iure quodam familiaritatis, vel
facultatis: at ſecus in aquæductu, non enim ex cōſue-
tudine aquæductus permittitur, cum eo ſolum cōce-
datur, qui ius dicendi aquam habet, l. aquam. C. de
ſeruitu. Alb. in l. ſi prius, nu. 19. de oper. noui nunc.
& declarat Bart. in l. ſicuti, §. ſi quæratur, num. 3. ff. ſi
10 ſerui. vend. dum diſtinguit, tres eſſe ſeruitutum † ſpe-
cies. Vnam, per quam in alienam nihil fit, nihilque im
mittitur, vt ſeruitus altius nō tollendi, in huius qua-
ſi poſſeſſione non dicitur quis eſſe, niſi aduerſarium
volentem ædificare prohibeat, l. qui luminibus, ff. de
ſeru. vrba. præd. Bar. in d. l. & ſi forte, §. 1. ff. ſi ſeruit.
vend. Altera eſt ſeruitus, per quam aliquid in alienū
fit: quod autem fit, duobus modis intelligitur: Aut
per

Digitized by Google

11 per modum facultatis, vt ire † per fundum alienum.
l. Diuus. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. & tunc quaſi poſſeſ-
ſio non acquiritur, niſi per triginta dies iuerit: vt in
caſu noſtro. Aut non poteſt intelligi factum per mo-
dum facultatis, vt cum quis aquam ducit, vel, tigna
immittit: & tunc ex ſolo actu acquiritur quaſi poſſeſ
ſio. Hinc ſcribit Bar. in d. §. hoc interdicto, nu. 1. ver.
12 & iſta tene mēti. quod ſi ciuitas pateretur † aliquem
eſſe in cōſilio, ex eo ſolo actu non acquireretur ei quaſi
poſſeſſio, ſed opus eſſet quod per dies 30. interueni-
ret. ſed vbi concederet eum eſſe ex decurionibus &
prioribus, ex eo ſolo actu quaſi poſſeſſio eſſet acquiſi
ta. idem cenſuerunt alij plures quos retuli in comm.
de arbit. iud. lib. 2. caſu 160. num. 1. quibus nunc ac-
cedit Cępolla in tract. de ſeru. ruſt. præd. cap. 1. num.
25. Barb. conſ. 68. col. 2. & col. penul. lib. 3. & Dida. in
c. poſſeſſor, par. 2. & Rob. in com. ad Reg. conſtit. Gal
liæ, to. 3. tit. de mat. poſſ. in præſ. nu. 188.
13 Requiritur tertio, † quod vſus ſit hac via, vel itine
re, atque ita iuerit iure ſeruitutis, credens iure ſuo
vti, l. 1. §. Iulianus. & l. vlt. ff. de itinere actuque priua-
to. quibus in locis Vlpian. ait, ex Iuliani ſententia, eū
qui propter incommoditatem riui, aut propterea,
quia via publica irrupta erat, per proximi vicini a-
grum iter fecerit, quamuis id frequenter fecit, non vi
deri omnino vſum. Bar. d. l. 1. §. hoc interdicto, num. 9.
poſt gl. ibi. Cępol. in d. tract. de ſeru. ruſt. præd. c. 1. nu.
26. verſ. tertio principaliter. Alex. conſ. 69. nu. 4. lib. 5.
Quid autem ſit iure ſuo, iure familiaritatis, vel facul-
tatis facere explicaui in comment. de arbit. iud. lib. 2.
caſu 160. num. 3. & declarat Cęp. præcitato loco. Ma
14 gna hic † ſuboritur dubitatio, quomodo probari po-
terit, hunc quaſi poſſeſſorem iuiſſe credens ſuo iure
vti? Plures fuerunt opiniones.

Vna eorum fuit, qui dixerunt probari ſacramen-
to huius aſſerentis. Hanc viſus eſt nouiſſime probare
Rebuff. in commen. ad Reg. Conſtit. Galliæ, to. 3. tit.
de mat. poſſeſ. in præfa. 186. qui huius opinionis re-
cenſet Alex. & Dec. qui tamen hoc non ſcripſerūt. Ea
videtur huius aſſertione ratio, quia quod quid eſt,
15 quod in eius † animo verſatur, iuxta gl. §. aliæ. Inſtit.
de actio. Bar. in l. gerit, num. 15. ff. de acquir. hæred. la
te Ripa in l. admonendi. num. 122. de iureiur. & Ti-
raquel. de retract. conſan. §. 4. gl. 1. nu. 5. ceteros præ-
tereo. Verum hanc reijcit Bart. & cum eo Cępol. lo-
16 cis iam citatis. ſiquidem quod in † d. §. aliæ, & his ſi-
milibus. ſcriptum eſt, procedit. nam tunc, ſi bonam
fidem habere aſſerit, creditur: at ſecus vbi titulus non
præcedit, vt hic. Accedit quod ſcriptū reliquit Bart.
in l. inter omnes. §. recte. num. 3. in fi. ff. de fur. Dec. in
c. nouit. num. 29. de iud. late Crau. conſ. 225. num. 9.
17 & cōſ. 271. col. vlt. Marſ. conſ. 7. nu. 7. non credi † aſ-
ſerentis ſacramento de his, quæ in ſuo animo verſan-
tur, cum aliqua ei aduerſatur præſumptio hic autem
magna illa aduerſatur, quod res quælibet libera præ-
ſumitur. l. altius. C. de ſer. & aqua. & dicemus in quę.

Secunda itaque fuit opinio glo. in d. §. hoc interdi
cto. hoc probari teſtibus, qui teſtimonium ferant, ſe
vidiſſe ſeruitutem conſtitui ab eo, qui dominus cre-
debatur, vel legatam fuiſſe ſeruitutem Titio, & hunc
Titium appellari. Quę ſane opinio, vt animaduertit,
& recte Bar. vera non eſt, ſiquidem hoc modo neceſ-
ſum foret titulum probare, quod minime verum eſſe
ſubſequenti quæſtione oſtendemus.

Tertia itaque eſt opinio Iacob. de Are. & aliorum
quos refert Cin. in l. 1. q. 4. C. de ſer. & aqua. quam ve
re ſecutus eſt Bar. d. §. hoc interdicto, nu. 9. ver. ego pu
to cum eo Cap. d. c. 1. num. 27. ſentit Bart. fore neceſ-
ſe duo probare.

18 Primum, † quod iſte aliquo iure, vel ratione mo-
tus fuerit, ad credendum ſibi ſeruitutem competere,
l. 1. §. ſed & ſi iure, ff. de aqua. quotid. & æſti. vtputa
quod a fide dignis cęperit, ſeruitutem ſibi deberi: vel
quod fama erat, in vicinia: vel quod ibi erant aliqua ſi-
gna viæ & itineris, vel quid ſimile, quibus probabili-
ter adduci potuit ad ita credendum.

Secundum, quod virtute illius credulitatis actus
fecerit, qui oſtendunt, ſe ſuo iure vti voluiſſe, vt ſe-
pem & arbores, quæ itineri impedimento erant, prę-
cideret, non enim hos actus iſte faceret, niſi ſuo iure fa
cere poſſe crederet, quod poſt Innocent. in cap. bonæ
memoriæ. de poſtulat. prælat. Bartolum & Cæpollam
præcitatis locis ſecutus eſt Alexand. conſil. vltim. nu.
3. lib. 1. & idem reſpondit idem Alex. conſil. 69. nu. 6.
19 lib. 5. qui ait, quod vbi non conſtat † quam ob cau-
ſam vſus ſit itinere per fundum alterius, pręſumi fuiſ-
ſe vſum iure ſeruitutis, declarauit Io. Coraſ. in l. ſerui
tutis, declarauit Io. Coraſ. in l. ſeruitutis, nu. 37. ad fi.
ff. de ſeruit.
20 Requiritur quarto quod bona fide, hoc eſt, non vi,
non clam, non precario, hac ſeruitute vſus hic fuerit.
l. 1. §. 2. ff. de itin. actuque priua. Bar. in d. §. hoc inter-
dicto. nu. 12. & Cæpol. d. c. 1. nu. 31. & Ripa in c. cum
eccleſia Sutrina. nu. 67. ver. ſecundo exigitur, de cau-
ſa poſſ. & propr.
21 Quod † generale eſt & in acquiſitione ſeruitutū,
vt bona fides adſit. l. vlt. vbi gl. Bar. & ceteri. ff. quęad.
ſeru. amit. Ceterum quæſtionis eſt quis bonam fidē
22 hanc † probare debeat, & quibus probationib. pro-
bari poterit? Diſſentiunt iuris interpretes: nam Gul.
Cun. exiſtimauit, hunc aſſerentem ſe eſſe in quaſi poſ-
ſeſſione, bonam fidem probare debere: idem ſenſit
Alexan. conſ. vlt. nu. 3. verſ. tertio etiam lib. 1. Din. ve
ro ſufficere hic offerenti probare, ſe intra annum per
triginta dies ea ſeruitute vſum. Vtrumque reprende-
re viſus eſt Bart. & cum eo Cępol. d. c. 1. nu. 32. ad fin.
23 Ego † opinior omnes recte ſenſiſſe, ſi eorum traditio
nes recte explicētur: ꝙ an faciā neſcio. Sciēdū eſt, res
24 omnes acquiri, vel cū titulo, cum titulus adeſt, † bo-
na fides præſumitur l. pen. C. de euictio. cum in bona
fide ſit, qui ignorat rem alienā. l. bonæ fidei. ff. de ver.
ſignif. & ignorantia in dubio præſumitur. l. verius. ff.
de prob. Qua de re fuſius ſcripſimus in comment. de
recup. poſſeſſ. remed. 16. num. 28. hic caſus non eſt is,
de quo contendimus. Cum vero deficit acquiſitionis
titulus, niſi ius aliquod reſiſtat [vt mox dicam] ad
25 hūc † bona fides in poſſidēte præſumitur. quod Bar.
annotauit in l. Celſus, nu. 17. ff. de vſucapio. & cum eo
ſenſerunt Coraſ. in l. ſeruit. num. 34. ff. de ſerui. & alij
quos retuli. in tract. de recuper. poſſ. remed. 13. nu. 71.
vbi declaraui.

Quando vero huic ſine titulo poſſidenti ius com-
mune reſiſtit, bona fides non pſumitur, c. vlt. de reſti.
ſpoliat. in 6. Quapropter qui contendit ſe vſu cepiſſe
26 ſeruitutem † bonam fidem probare debet, cap. 1. de
præſcipt. in 6. cum vnaquęque res libera pręſuma tur.
l. altius. C. de ſeruit. & aqua, iſte ergo aſſerens ſe ac-
quiſiuiſſe quaſi poſſeſſionemm hanc itineris & vię, bo
nam fidem probare debet: quoniam ei ius commu-
27 ne aduerſatur. ita Gulielm. loquitur. At hæc † bona
fides probabitur eo ipſo, quod conſtare ipſam quaſi
poſſeſſionem tempore & actibus eſſe confirmatam:
ita recte Din. Actus autem hi proſunt: cum probatum
eſt hunc ſuo iure vti credens feciſſe: in quo illa proba
bilis credulitas probatur aliqua iuſta cauſa. vt ſupra
explicaui. ita recte cum Bar. docuit Cęp.
28 Requiritur quinto, ꝙ † prædium ſit ruſticum, non
autem vrbanū: nec. n. pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis
prædij

Digitized by Google

prædij vrbani, hoc interdictum conceditur: ita Cęp.
d.cap.1.num.33.quod ſub ſequenti quæſt. explicabo.
29 Requiritur ſexto, quod hic † qui aſſerit ſe eſſe in hac
quaſi poſſeſſione ſeruitutis, habeat & ipſe fundū iuxta
ta illum, in quo aſſerit acquiſiuiſſe quaſi poſſeſſionem
ſeruitutis. ita Cępol.d.c.1.nu.33.verſ.ſexto principa-
liter. & ſenſit Bart. in d.l.1.§.is cuius. ff.de itin. actu-
que priuat. Quod quidem commune eſt & ceteris ſer
uitutibus prædialibus, quæ dum ratione prædij acqui
rantur, l.1.ff.com.præd.& in §.ruſticorum, verſ.ideo
autem, Inſtit.de ſeruit. neceſſe eſt, vt acquirens præ-
dium habeat, cui ſeruitutem acquirat, & probat ſerui
tutis prædialis definitio, quam attulit Bar. quem cete
ri ſunt ſecuti, in l.1.ff.de ſeruit.etſi ab eo diſſentiat Co
raſ.in rubr.illius tit.
30 Requiritur ſeptimo, † quod inter duo hæc prædia
nullum aliud ſit intermedium: ita poſt Roffred. ſcri-
ptum reliquit Cępol.d.c.1.nu.33. verſ. ſeptimo prin-
cipaliter. Illa eſt ratio; quia hoc interdictum, cum ſit
ad tuendas ſeruitutes ruſticas, mediū prædium, quod
non ſeruit, ſeruitutem impedit, l.qui ſella. §.vlt. ff.de
ſeru.ruſt.pręd.l.non ſolum, in prin.de oper.noui nunc.
Quod intelligit Bar.in d.§.vlt. cum impedit commo-
ditatem, ſecus ſi aliunde viam habere non poteſt, vt
eſt cum via publica eſt in medio, per quam poſſum trā
ſire, dum venio ad hauriendum aquam e fundo tuo,
quod & ibidem annotauit Alber.
31 Requiritur octauo † quod fuerit prohibitus atque
ita turbatus hic quaſi poſſeſſor: ita Cæpol. d.c.1.nu.
31.verſ.octauo. Eſt & hic animaduertendum, hoc re-
quiſitum non eſſe neceſſarium in acquiſitione quaſi
poſſeſſionis, ſed tunc concurrere debet, cū ea acquiſi-
ta, poſſeſſor ſe in ea tueri vult aduerſus nouam pertur
bationem.
32 QVAERO ſecundo, an † qui hoc interdicto ex-
peritur ad ſuam quaſi poſſeſſionem defendendam, ne
ceſſe habeat probare, quod ſciente & patiente aduer-
ſario poſſederit? Innoc.in c.bonæ memoriæ, de elect.
in ea opinione viſus eſt eſſe, neceſſum fore hæc proba
33 re, cum quaſi † poſſeſſio incorporalium nil aliud ſit,
quam aduerſarij patientia, l.quoties. ff.de ſeru. l.1.§.
vlt.ff.de ſeru.ruſt.pręd.l.ſi a te, ff.ſi ſer.vend.l.2.C.de
ſeru.& aqua.quam ſane patientiam is non habet, qui
ignorat, l.qui patitur, ff.manda. Verum Bartol. in d.l.
1.§.hoc interdicto, nu.10.ff.de itin.actuque priu.ſcri-
bit Innoc. & aliorum ſententiam procedere in ſerui-
tute continuam cauſam habente, vt eſt ſeruitus aquæ
ductus, aqua enim perennis, quæ ſolo ducitur conti-
nuo, & ſine aliquo hominis facto fluit, l.1. §.loquitur,
34 ff.de aq.quotid.& æſt. vt etiam eſt ſeruitus tigni † im-
mittendi: ſtat enim & quieſcit perpetuo tignum ſe-
mel immiſſum, nec aliud factum ad eius ſeruitutis v-
ſum deſideratur l.ſeruitutes.in princ.ff.de ſeruit. vrb.
præd. in acquiſitione quaſi poſſeſſionis huius ſeruitu-
tis ſcientia aduerſarij requiritur, vt Innocent. loqui-
35 tur. At ſecus in ſeruitute diſcontinua † qualis eſt hæc
viæ & itineris, in qua hominis factum continuum con
ſiderari non poteſt: quandoquidem nequit homo tam
perpetuo, tamque continenter ire aut agere iumen-
tum vel vehiculum, vt non aliquo momēto quieſcat,
36 atque eius operæ interpellētur. In hac ergo † acquiſi-
tione quaſi poſſeſſionis diſcontinuæ ſeruitutis, ait Bar
tol. non requitur ſcientia aduerſarij, ſed ſufficit ſolus
ipſe vſus. Cum Bartol. ſenſerunt Caſtren. in l.ſeruitu-
tes, la grande, nu.8.vbi declarat. ff.de ſeruit. & Ruin.
conſ.191.num.4.lib.1.qui & hoc extendit, & male,
ad quaſi poſſeſſionem aquęductus, idem conſil. 129.
num.1.lib.4. & clarius Ripa in c. cum eccleſia Sutri-
na, nu.74.verſic.quarto declara, de cauſa poſſ. & pro-
priet. & Rebuffus in comment.ad Reg. conſtit. Gal-
lię, to.3.tit.de mater.poſſ.nu.143. Illa eſt ratio: quòd
ſolus & ſimplex vſus in hac requiritur, non autē quaſi
37 poſſeſſio: † cum dicat Prętor [Quo itinere vſus es.]
Et ab hac ſententia vere non diſſentit Didac. in cap.
poſſeſſor, in 2.par.in initio num.8. verſic. vnde mihi,
de reg.iur.in 6.
38 QVAERO tertio, cum quaſi † poſſeſſor experi-
tur, ne in hac ſua quaſi poſſeſſione itineris actusque
turbetur, an neceſſe habeat probare titulum ſuę quaſi
poſſeſſionis? Ego ſoleo diſtinguere duos caſus.

Primus eſt caſus, cum iſte quaſi poſſeſſor hoc inter
dicto experitur: tunc vere & ſine controuerſia neceſ
ſe non habet probare titulum ſiquidem ſufficit eo iti-
nere actuque eum vſum fuiſſe: nec inquirere ſolet
Prętor, an iure, vel iniuria poſſederit, ſeu eo itinere
vſus fuerit.
39 Secundus eſt caſus, cum iſte quaſi † poſſeſſor con-
feſſoria actione experitur, aut contra agentem nega-
toria ſe tuetur: competunt etenim & duo hæc reme
dia pro ſeruitutibus. nam qui ſeruitutem rebus ſuis
40 ex alterius ſibi debitam conſeruare vult, † confeſſo-
ria agit, l.2. ff. ſer. vendic. Negatoria vero illi datur,
qui ſuorum prædiorum libertatē vindicat & tuetur
eum, qui pręd ia illa ſeruire pretendit, negatur enim
ea negatoria ſeruitutem deberi, d.l.2. & explicant
omnes in l.ſi prius, ff.de oper.noui nunc. & Coraſ. in
l.ei qui, num.2. ff. de ſeru. Hoc itaque in caſu neceſ-
ſum fore opinor aſſerenti ſe eſſe in hac quaſi poſſeſſio
ne, probare, quo iure & cauſa eam quaſi poſſeſſio-
nem acquiſierit, nec ipſa quaſi poſſeſſio ſufficit. quod
ſenſit Bart.in d.l.1.§.hoc interdicto, nu.7.ff.de itin.
actuque priua. Iaſ. in l.prius, num.34.ff.de oper.noui
nunc. Cępolla tract.de ſeru.ruſti.præd.c.1. ad finem.
vbi & Duaren.lib.1.diſput.anni.c.34.quam ſane ſen
tentiā probat tex.d.l.2.ff.ſi ſerui.vend. Eſt ratio: quia
41 vbi iſte quaſi poſſeſſor † confeſſoria agit, aduerſarius
dominium probat: quo probato extinguitur omne
commodum quaſi poſſeſſionis: ob id actor iſte, vt ſuā
ſeruitutem tueatur, eam aliquo titulo ſibi cōſtitutam
probare debet. Quamobrem erit quod animaduer-
tant cauſarū Patroni, quòd ſi is quaſi poſſeſſor nequi-
ret ſuæ quaſi poſſeſſionis titulum probare, non erit a-
ctio hæc proponenda: ſed potius hoc interdicto ex-
periendum eſſe iudicabunt. Ita econtra, cum poſſeſ-
ſor a domino conuenitur actione negatoria, qua ne-
gat ius ei eſſe in ea ſeruitute, is quaſi poſſeſſor proba-
re debet (vt Bart.& iam relati ſcribunt) ius ſuæ quaſi
poſſeſſionis. eo quia actor agendo negatoria probat
dominium, quo probato ceſſat (vt dixi) illa præſum-
ptio, quæ ex ea quaſi poſſeſſione poſſeſſoris orta erat.
Quocirca infertur, non eſſe multum admiratione di-
gnum, quod admiratur & ſuſpicit Iaſ.in d.l.ſi prius.
num.35. verſic.ex iſta concluſione, de oper.no. nunc.
42 plus operari hanc † præſumptionem, quod quælibet
res libera præſumatur, quam illa præſumptio, quæ a
quaſi poſſeſſione prouenit: non inquam eſt hoc in ca-
ſu mirum: quoniam probato dominio, ceſſat poſſeſ-
ſionis vis & præſumptio, qua ceſſante, dominium re-
manet in ſuo libero ſtatu ſine aliqua contraria præ-
ſumptione.
43 Declaratur hic caſus, † vt locum ſibi non vendicet,
cum hic poſſeſſor, vel quaſi antiquam & longæuam
poſſeſſionem probat: non enim eſt tunc neceſſe pro-
* bare titulū: ſiquidē * recepta magis & vera eſt Doct.
ſententia, longo vſu ſeruitutem acquiri ſine titulo:
cum tituli locum longæuus vſus obtineat. Quod om-
nium primo affirmarunt glo. Cin.& alij nonnulli in l.
2.C.de ſeru.& aq.& in l.ſi quis diuturno, ff. quemad.

ſeru.

ſeru.amit.Cępol.in tract.de ſeruit.vrban. præd.c.20.
nu.25.Balb.in tract. de pręſcript.2.partic.4.par.prin.
q.2. Didac.lib.1. variar.reſol.c.17. nu.7. Bern. Gām.
tracta. de ſeruit. q. vlt. & ex recentioribus ſecuti ſunt
Eguin. Baro lib.6.Manual.tit.19.& Rober.Aurel.lib.
4.ſent.iuris.c.8. quam quidem ſententiam probat l.ſi
quis diuturno.ff. ſi ſeru. vendic. l.apparet,§.ſi quis, ff.
de itin.actuque priu. l.hoc iure. §. ductus aquæ, ff. de
aq.quot.& æſt.& l.1.§.vlt.ff.de aqu.plu.arcen.& l.1.
44 & l.2.C.de ſeru.& aq.Lex enim præſumit † ex longo
hoc vſu iure impoſitam eſſe ſeruitutem, ob id neceſ-
ſe non eſt de titulo docere. Verum ab hac diſſentiunt
Duarenus lib.1.diſput.ann.c.34.& Coraſ.in l.ſeruitu
tes,4.nu.31.ff.de ſeruit. aiuntque aliam eſſe interpre-
45 tationem. † d. l. ſi quis diuturno. cum in hoc tracta-
tu ſumendum non ſit ius pro titulo, cum plus ſit ius,
quam titulus, ſiquidem is ſeruitutem iure acquiſiuiſ-
ſe probat, qui probat titulo, vt legati, donationis, vel
venditionis, a rei domino ſibi conſtitutam fuiſse, l.5.
ff.de ſeru.iuncta l.3.ff.de vſufr.is vero titulum habere
dicitur, qui & a non domino habet. Cum ergo dixe-
rit Vlpian.in d.l.ſi quis diuturno. non eſse neceſse do-
cere de iure, intelligit Duarenus neceſse non eſse do-
cere a domino conſtitutam: ſed ſufficit longū vſum ti
tulo etiam a non domino, bona fide tamen habito,
probare, cum lex illum pro iure bono habeat, & hunc
poſseſsorem vtili actione data tuetur. Quæ ſane in-
terpretatio vera non eſt, & eam aperte improbauit
Eguinar. necnon & Rob. ſuppreſso tamen, pro mo-
46 re, Duareni nomine. Duo aſserit Duarenus: † Primū
in iuribus iam relatis, ius pro titulo non accipi, cum
plus ſit habere ius, quam titulum. Secundum eſt, eum
non habere ſeruitutem iure impoſitam etiam lapſo
longo tempore, qui a non domino conſecutus eſt. Il-
lud primum falſum eſt, cum paſſim in hac tractatio-
ne ius pro ipſo titulo, vt donationis, legati, vel vendi-
tionis ſumatur. Nam modi conſtituendarum ſeruitu-
tum ſunt legatum, pactio, ſtipulatio. d.l.3. ff.de vſufr.
iuncta l. 5. ff. de ſeru. & his modis conſtitutæ ſeruitu-
tes, iure conſtitutæ dicuntur, l.4.de ſeruit. Illud vero
ſecundum Duareni pronunciatum non eſt pariter ve-
rum, cum ſeruitus dicatur etiam iure impoſita ex ti-
tulo habito ab eo, qui dominus non eſt. quod ſatis pro-
batur in l.nemo. ff.pro legato. quo loci ſcriptum eſt,
ex iure teſtamenti vel legati vſucapi poſſeſſionem,
etiamſi teſtator rei quam legauit dominus non fue-
rit.& in l.1.ff.de iniuſto rup. & irrito teſtamen. habe-
tur, teſtamentum dici iure factum, etſi teſtator rei,
de qua diſpoſuit, dominus non fuerit.& in l.hæredes.
§.an ea ſtipulatio. ff. famil. erciſcun. iure ſtipulationis
ſeruitutes conſtitutæ dicuntur, quamuis a non domi-
no conſtitutæ fuerint. Atque ita intellexit Vlpianus
in d. l. ſi quis diuturno. eum de iure docere non opor-
tere, qui longo vſu acquiſiuit, de iure, ideſt, de titulo
intelligit, quemadmodum deinde ſubijcit, & cum ti-
tulus ius ipſum deinde oſtendat, vt in confeſſoria a-
ctor obtineat vel reus in negatoria, debet vel titulum
a domino habitum oſtendere, vel longo vſu, qui loco
tituli eſt, acquiſitam ſeruitutē. Nec aduerſatur quod
47 ſcribunt Duarenus & Coraſius ex † l.2.C.de ſeru. &
aqua. quæ inquit, exemplo rerum immobilium præ-
48 diorum ſeruitutes tempore quæri, & in † l.vlt.in fi.C.
de præſcript.longi temp.definitum eſt, idem obſerua-
ri in vſucapione ſeruitutum, quod in præſcriptione
rerum ſoli: at in immobilium præſcriptione neceſſa-
rius eſt titulus.l.nullo.C.de rei vendi.l.ſeruum. C. fa-
mil.erciſcun.l.vlt. C.de vſucapio. pro hær. ergo idem
in his. Non inquam hæc aduerſantur: nam ſimilitudo
illa, quam Imperator facit in d.l.vlt.ad ſolum tempus
refertur. Cuius reſpectu aſſimilatur vſucapio ſeruitu-
tis præſcriptioni rerum immobilium: non etiam reſpe
ctu aliorum. Nec eſt abſurda hæc interpretatio, vel il-
lius conſtitutionis, reſtrictiua, vt opinatur Coraſ. quan
doquidem, nec reliquis pro communi relatis iurib. ad-
uerſetur, intelligenda ita eſt. Non etiam aduerſatur il-
lud ſecundum, quo mouetur Coraſ. quod vbi ius com
mune, vel præſumptio præſcribenti aduerſatur, titu-
lus neceſſarius eſt, qui poſſeſsori cauſam præſcriben-
di tribuat. c.1.in fin.de præſcript.in 6.& c.vlt.de reſt.
ſpoliat. in 6. at vſucapienti ſeruitutem repugnat iuris
communis præſumptio: præſumit namque ius omnia
prædia libera.l.altius.& l.ſi tibi.C.de ſeruit. & aqua.
Reſpondetur non eſse contra ius cōmune, quod quis
49 habeat † ſeruitutem in alterius fundo, ſed ſolum eſt
contra quamdam præſumptionem naturalis liberta-
tis. ita idem docuit Coraſius in d. l.ſeruitutes. nu.35.
de ſeruit. & latius declarat Didac. d. lib. variar. reſo-
lut.c.7.nu.7.in fi. Pręterea & ſecundo reſpondetur, il-
lam pręſumptionem, quod quęlibet res ſit libera, pro-
deſse, cum de dominio ita conſtat, vt illa quaſi poſseſ-
ſio inanis reddatur, quemadmodum iam dixi, at cum
de eo dominio non apparet, præualet hæc quaſi poſ-
ſeſſio. Quocirca in hoc iudicio, cum agit quaſi poſseſ-
ſor, vt in ea defendatur, defendendus erit, donec de
contrario iure domini appareat: quoniam tunc ceſ-
ſat poſseſsorij diſputatio, & de iure ipſius petitorij
experiundum eſt, quo quidem in iudicio quaſi poſseſ-
ſio non prodeſt, niſi legitimo tempore præſcripta, vt
hic: quia tunc præſcriptio vicem tituli obtinet: longū
50 autem † tempus hoc in caſu eſt tanti temporis, cuius
initij memoria apud homines non ſit: cum hęc ſerua-
tus ſit diſcontinua, quemadmodum vno ore omnes af
firmant, ex l.hoc iure. §. ductus aquę. ff.de aq. quot. &
ęſtiua. quam ita intelligunt permulti relati a Balb. d.
tract.pręſcript.in 2.par.4.par.prin.q.1.Pariſ. conſ.27.
num.71.& conſ.111.nu.45.lib.1.late Didac.lib.1. va
* riar.reſol.c.17.nu.11.qui hanc * communem eſse opi-
nionem teſtatur, & Crauet.conſil.4. num.5. qui idem
eſse aiunt in acquiſitione ſeruitutis depaſcendi diſcon
tinua.
51 QVAERO quarto, quę ex hac† quaſi poſſeſſio-
ne in hac tractatione reſultet vtilitas? gloſ.in d.l.1. §.
hoc interdicto, in verbo, an non.ff.de itin.actuque pri-
uat.plures recenſet. Vna eſt, quod ille, qui eſt in hac
52 quaſi † poſſeſſione ſeruitutis, in ea tueri ſe poteſt, pro-
bando hanc quaſi poſſeſſionem, ēt ſine titulo. Non diſ
ſentit ab hac opinione Raphael Comenſ.in l.ſi prius.
ff.de oper.noui nunc.nu.15.qui ſcripſit hunc poſſeſſo-
rem ſeu quaſi, neceſſe non habere probare ſeruitutem
ſibi competere, cum confeſſoria experitur, vel cum
negatoria conuenitur, ea ratione, quia maior eſt vis
53 & † pręſumptio quaſi poſseſſionis, quā illius pręſum-
ptionis, quod quælibet res libera præſumatur, ſi enim
res ſua eſt, quare patitur eam ab altero poſſideri? nec
enim præſumitur ſuum iactare, l.cum de indebito, §.
1.ff.de probat. Verum ab hac opinione diſsentit Bar.
in d.§.hoc interdicto, n.7. quod imo non ſufficit huic
quaſi poſſidenti, probare quaſi poſseſſionem, vt in ea
tueatur, ſed probare debeat eam ſeruitutem ſibi com
petere.l.vti frui,§.1. ff.ſi vſufruct.petat.l.ſicuti. §.ſed
ſi quæratur.ff.ſi ſer.vend.Bartol.in d.l.ſi prius. nu.16.
& ibi Iaſ.nu.35. verſic.prima eſt. de oper. noui nunc.
Alexan.conſ.vlt.num.3.in fi.lib.1.Cuius ſententiæ ra
tio eſt, quia quælibet res libera præſumitur. l. altius.
C.de ſeruit. & aqua.nec quaſi poſseſſio prodeſt, quia
origini rei aduerſatur, vt in d.l.ſi prius. ſcribit Iaſ.nu-
mero 43. Diſsoluendus eſt nodus ex relatis in præce-
denti quæſtione: ſi iudicio poſseſsorio tantum agitur,
quaſi

quaſi poſſeſſor tuendus eſt: ita Comenſ. ſentẽtia pro-
cedat. ſi iudicio petitorio, in quo titulum neceſſe eſt
probare, non ſufficit quaſi poſſeſſio, niſi perfecte pr-
ſcripta ſit: quoniam tunc obtinet vim tituli.
54 Secunda vtilitas conſiderata a gloſſ. d. l. 1. §. an in-
terdicto. in verbo, an non, ver. alij dicunt. quod ſi hic
quaſi poſſeſſor impediatur ire, atque ita turbetur, po-
terit duplici via ſe tueri in ea. Vna extraiudiciali, re-
pellendo turbantes, atque ita ſe defendendo in ea. Se-
cunda iudiciali: quia ſi aduerſarius negatoria agit,
habet ipſe aduerſarius de iure ſuo docere: ita intelli
go gloſſam iſtam ex ſubſequẽtibus verbis, dũ ait, [ꝙ
ſi hic quaſi poſſidens agit ex ſecundo capite de itine-
re, vt l. 3. §. ait Praetor. ff. de itinere actuq; priuat.] &
cum hoc noſtro caſu ſolum poſſeſſorio agatur, ſequit̃
illam quaſi poſſeſſionẽ prodeſſe. Verum diſſẽtit Bar.
ibidem, cuius ſententia ex relatis declarari poteſt.
Tertiam vtilitatem conſiderauit gl. d. §. hoc inter-
55 dicto, verbo, an non, verſ. tu dic, &c. † ſi poſſidet &
agit confeſſoria, vel conuenitur negatoria, non opor-
tet eum cauere de non vtendo, ſed aduerſarius cauet
de non impediendo vſque ad iudicium finitum in ne-
gatoria: ſecus ſi non poſſideret & ageret, vel conueni
retur pro ſeruitute: quia tunc caueret de non vtendo
vſque ad finem iudicij, l. pen. ff. de aqu. quot. & aeſti.
56 prodeſt & in eo poſſeſſio, quia ſi deinde † extra iudi-
cium turbatur in vtendo, non ſolum reſiſtere poteſt,
verum etiam in iudicio hoc interdicto experiri, vt ꝓ
nuncietur eſſe in poſſeſſione & cum hac opinione gl.
ſentiunt caeteri, conſerunt, quae dicemus infra ſequen-
ti reme. q. 36. & ibi q. 37. explicabimus quamdiu cau-
tio haec perdurare debeat.
57 QVAERO quinto, an † hoc interdictum conce
datur pro quaſi poſſeſſione totius praedij, ſi ſolũ vſus
eſt actu, vel itinere in vna fundi parte? Et ſolum pro
ea parte, qua vſus eſt, concedi poſſe, reſpondit Vlpia
nus, ex Iuliani ſententia, in l. 1. §. Iulianus ait, ff. de iti
ner. actuq; priu. cuius haec ſunt verba: [Quoad vſque
ingreſſus eſt fundum, eo vſque interdictum ei compe
tere.] & annotauit Bar. in d. l. 1. §. ſi quis hoc interdi-
cto. Confert l. quod meo. §. vlt. ff. de acqu. poſſeſſ. quo
loci Celſus ait, per ingreſſum fundi acquiri tantum
eam partem, quam ingreſſus is eſt, quod ibi intelligit.
Alexand. in fine cum antiquus poſſeſſor totius fundi
reperitur. Ratio ſententiae Iuliani ac Vlpiani illa eſt,
58 quod † praeſcriptio, vt quid iuri communi repugnãs
ſtrictam interpretationem recipit: ob id tantum cen-
ſetur praeſcriptum eſſe, quantum reperitur poſſeſſum.
Abb. conſil. 101. numero ſeptimo libro primo. Hinc
ſcriptum reliquit Bart. in d. l. prima, §. ſi quis hoc in-
59 terdicto, nu. 1. quod ſi aliquis aſſerit † ſe praeſcripſiſſe
ius colligendi pedagium percipere certis de rebus,
non dicitur concludenter probare, vt totum acquiſi-
uiſſe dicatur, ſed ſolum pro ea parte pro qua exigit.
quod probauit idem Bart. in l. ſi publicanus. §. vltim.
in fi. ff. de public. & vect. & Pariſ. conſ. 13. nu. 38. li. 1.
60 & Crauet. conſil. 111. nu. 6. qui reſpondit † pro colle-
ctis exactum de re aliqua, ſolũ ſibi praeiudicaſſe quo-
ad ea, non autem quoad reſiduum. Hinc quoque ſcri-
bit idẽ Bar. in d. §. ſi quis hoc interdicto. quod in prae-
61 benda † iuriſdictione, probato vſu alicuius partis,
non dicitur in totum praeſcripta. Quocirca reſpondit
Alex. conſil. 16. nu. 13. li. 5. quod ille qui iuriſdictionẽ
exercuit in Opido contra vnam hominum partem,
non dicitur acquiſiuiſſe iuriſdictionem in omnes: ita
pariter qui vnam iuriſdictionis ſpeciem exercuit, non
dicitur alterum acquiſiuiſſe, vt conſuluit Socin. ſen.
cõſ. 111. colum. pen. in fi. lib. 1. poſt Cinum & Salicet.
in l. 1. C. de emancip. lib. Ex his pariter dicere ſole-
62 mus quod † vſus & conſuetudo, quae vel iuri cõmuni
repugnat, vel praeter ius commune eſt, non extendi
tur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonã: ita
reſponderunt Aret. conſi. 44. nu. 7. & conſil. 133. col.
pen. & Alexan. conſi. 106. num. 8. lib. 2. imo nec de ca
ſu ad caſum vt reſpondit Alex. conſ. 57. nu. 6. lib. 3. &
cum eo Cagno. in l. omnia quaecumq; in fi. ff. de reg.
iuris. Pariſ. conſi. 21. num. 44. lib. 1. & Craue. conſ. 30.
63 num. 5. Nam conſuetudo † & praeſcriptio tantum ha
bet de potentia, quantum de vſu. inquit Bald. in l. vlti-
tim. C. com. vtriuſq; iud. & tantum de potentia, quã-
tum de actu, inquit Bald. in c. 1. qui feud. dare poſſeſ.
& cum eo Cagn. praecitato loco, & Cur. iun. conſi. 16.
num. 10. & fuſius Craue. in tract. de antiq. tem. 4. par.
prin. nu. 43. & eo loci nu. 45. poſt Bald. conſilio 157.
64 quaeſtio vertens, lib. 2. ſcribit quod † conſuetudo &
praeſcriptio ſũt facti, & qđ extenſionem nõ recipiũt,
& alia his ſimilia recenſet. Hinc etiam ſcribit Bart.
in d. §. ſi quis hoc interdicto, in fine, ſocietatem ex vſu
contrahi inter fratres, quãtum ipſe vſus oſtendit, &
non vltra. idem. Bar. in l. Titium. §. altero. ff. de admi.
tut. & in l. ſi patruus. C. com. vtriuſq; iud. Corſet. ſin.
in verbo, ſocietas. incip. inter fratres. Alex. conſil. 78.
nu. 15. lib. 2. conſ. 24. ad fi. lib. 1. & conſ. 75. ad fi. lib. 6.
Barb. conſ. 22. col. 2. lib. 1. & cõſ. 37. col. 4. lib. 2. Pari.
conſ. 85. nu. 7. conſ. 86. nu. 10. & conſ. 87. nu. 7. lib.
65 Declaratur hoc non procedere † cum eadẽ ſubeſt
ratio, vel aequitas: nam tunc conceditur extẽſio vſus
& praeſcriptionis de caſu ad caſum, de perſona ad ꝑ-
ſonam, & de loco ad locum. Iaſ. l. de quib. num. 18. ff.
de legib. Pariſ. conſi. 13. num. 52. & conſ. 21. num. 44.
lib. 1. & Crau. d. tract. de antiq. temp. 4. par. princ. nu.
45. vbi alias refert declarationes, & num. 57. declarat
in ſpecie Bar. in d. §. ſi quis in hoc interdicto.
66 QVAERO ſexto, an hoc interdictum † conceda
tur, illi cuius colonus, vel eius nomine alter, itinere
actuq; vſus eſt? Et concedi affirmat Vlpianus, in l. 1.
§. is cuius. ff. de iti. actuque priua. & ibidem explicat
Bart. & cum eo Cepol. in tract. de ſeruit. ruſt. praed. c.
1. num. 28. & probat l. 3. §. vti videmur. ff. eod. Idẽ eſt
67 cum † quis mandato alterius emit fundum, cuius cau
ſa per vicini fundum iuit: nam & tunc quaſi poſſeſſio
mandanti acquiſita dicitur, d. l. 3. §. ſi quis mandanti,
ff. eo. de iti. actuque priua.
68 Extenditur vt procedat † etiam ignorante ipſo co-
lono, vel hoſpite domino, cuius eſſet fundus per quem
ire conſueuit, ex d. l. 1. §. is cuius. ibi, etiamſi ignora-
uit cuius fundus eſſet per quem iret. Nec enim igno-
rantia haec praeſcriptioni impedimento eſt: ſiqui-
dem ſufficit ei ſciuiſſe fundum alienum eſſe, & eo iti-
nere ſe vti, vt hanc quaſi poſſeſſionem ſeruitutis ac-
quireret.
69 Declaratur primo † non procedere in fructuario,
l. 3. §. vti videmur, ibi, ſed enim per fructuarium qui-
dem ſeruitus retinetur: per fructuarium autem inter-
dictum hoc domino non competere Iulianus ait. Cu-
ius iſtiae ratio eſt, quod fructuarius ſibi, & non pro-
prietatis domino acquirit. Quocirca ſcribit Bart. in
70 d. §. vti videmur, quod concedens caſtrum † cum iu-
riſdictione, ſi conceſſit vt colono, & is turbetur, in-
terdictũ caſtri domino datur aduerſus turbatores: ſi
vero facta eſt conceſſio, vt fructuario, interdictum illi,
non aũt domino conceditur, & explicaui ſupra in 3.
remedio ex interdicto, Vti poſſidetis, q. 8. dum ſcri-
pſi, concedi illud interdictum vſuario & fructuario.
Hinc intelligimus aliquando dari poſſeſſorium ſine
71 petitorio, nam † vſufructuarius proprietatem nõ ha-
bet, & tamen ex ipſo vſu itineris poſſeſſorium acqui-
rit. quod in ſpecie eſſe cenſuit Caſtr. in l. 1. ff. commu.

prẹd,& in l.2.§.Pomponius.ff.ſi ſeruit.vend.& illum
ſecutus eſt Rub.in l.naturaliter.§.nihil commune,nu.
127.ff.de acquir.poſſ.
72 QVAERO ſeptimo,an hoc † remedium conce
datur pro ſeruitute vrbana? Gloſ.l.1.§.1.ff. de itinere
actuque priua. affirmauit directum interdictum non
concedi, vtile vero concedi. Quod in vrbana ſeruitu-
te cauſam babet continuam, conceditur interdictum
Vti poſſidetis vtile,vt diximus ſupra remedio 3.q.9.
Bartolo aſſentitur Cæpol.tract.de ſeruit.ruſtic.præd.
cap.1.nume.33.Verum ab hac ſententia diſſentit Co
raſius,in l.penult.nu.17. ff. de ſerui.ait ille, nullo caſu
pro ſeruitute bona dari interdictum, de itinere, nec
73 quidem vtile,ex textu d.l.1.§.1.expenſa † maxime
dictione [tantummodo] qua ille Vlpian. vtitur: cu-
ius natura eſt, vt omnes caſus excludat, qui nomina-
tim incluſi reperiuntur.l.Lucius.§.quæ habebat.ff.ad
Trebell.late ipſemet Coraſ.in l. hæreditatem. nu.17.
C.de impub. & alijs ſubſtitut. poſt Bal. in l.nullus. C.
ad leg. Iul.maieſt.Atqui non excluderentur ſeruitutes
vrbanæ, ſi ad eas tuendas vtile interdictum daretur,
cum reipſa eiuſdem poteſtatis ſit cum directo. l. actio
negotiorum,ff.de negot.geſt. Præterea(ait Coraſius)
74 remedium † directum ab vtili differt,quod directum
ex verbis & mente legis fluat & enaſcatur: vtile vero
non,ſed per ſolam interpretationem,l.2.§. item Va-
rus.ff.de aqua.plu.arcend.§.1.Inſtitut.de legit.patro.
Nulla autem lex interpretata eſt interdictum vtile ad
ſeruitutem vrbanam tuendam competere, non ergo
conceditur.
75 QVAERO octauo,an hoc † interdictum conce-
datur ꝓ omni ſeruitute ruſtica? Et non dari pro aquæ
ductu,reſpondit glo.quam Barto.ſecutus eſt in l.1.§.
1.ff.de itin.actuque priua.ex l.1.§. quod autem. ff. de
aqua quotid. & æſti. Eſt enim proditum illud ſpecia-
le interdictum pro ipſo aquæductu, vt infra ſuo loco
dicemus.
76 QVAERO nono,an hæredi,†alterive ſucceſſori
illius,qui itinere & actu eſt vſus,concedatur? Et con-
cedi probat l.3.§.hoc interdictum,cum duobus ſubſe
quentibus.ff.de itin.actuque priua.& l.1.§.ait prætor
inter hæredes, ff.de aqua quot. & æſti. Quod tamen
vtile erit,non autem directum,l.2.§.Pompon. ff.ſi ſer
uit.vend.& declarat Coraſ.in d.l.pen.nu.17.ad fin.ff.
de ſeruit.ſiue ergo donationis iure, ſiue legati, dotis,
venditionis,aliove ſimili conſecutus quis ſit poſſeſſio
nem,hoc interdicto experiri poterit, cum ſemper ſui
anteceſſoris locum obtineat. Idē etiam eſt in interdi-
cto,de aqua quotid. & æſt. vt dicemus in remed. ſeq.
quæſtio.29.
77 QVAERO decimo,an concedatur hoc † interdi
ctum ei,qui impeditus fuit impedimento facti, ne ſer-
uitute itineris hoc anno vteretur, cum ſuperiore an-
no vſus fuerit? Vlpianus in l.1. §.ſi quis propter inun-
dationem. ff.de itinere actuque priuat. dixit concedi:
prius tñ petita in integrum reſtitutione, ex iuſta hac
78 cauſa. † repetita itaque die, (hoc eſt, retroſum peti-
ta,vt in ſimili ait I.C.in l.repetit,ff.de fide inſt.ibi,re-
petita die,cautionem interponere.& in l. Iulianus.ff.
ad exhiben.)conceditur hoc interdictum. Hinc intel-
ligimus, hoc in caſu non concedi hoc interdictum ip-
79 ſo iure,ſiquidem anni tempus † currit etiam de facto
impedito,cui tamen reſtitutio in integrum,iuſtam ob
cauſam conceditur,quod annotauit Bar.in d.§.ſi quis
propter,qui ſcribit, reſtitutionem concedi impedito
impedimento facti, non autem impedimento iuris.
Qua de re,(quia hic locus non eſt) videndi erunt Do-
ctor.in c.vigilanti,& in c. auditis. de præſcript. Balb.
tractat.de præſcript.4.particula,4.part.princ.quæſt.
28.29.Didacus in c.poſſeſſor, part. 3.§.3. de reg.iur.
in 6.Ruin.conſil.48.numer.9.& conſil.143.num.16.
lib.4.Afflict.deciſ.33.num.1.& Cap.deciſ.4.nu.24.
Et in ſpecie noſtrą reſtitutionem concedi ſcribit poſt
alios Iaſ.in l.3.§.Labeo,num.22.ff.de acquirend. poſ-
80 ſeſſ. vbi ait id euenire, quia † agitur de damno eui-
tando.
81 QVAERO vndecimo,quid† ſi precario tibi con
ceſſi fundum, cui via debeatur, & tu precario ea via
vti cœpiſti,an hoc interdicto experiri poſſis? Vlpian.
in l.8.§.ſi tibi fundū. ff. de iti. actuq; priu. reſpondit,
non poſſe: ea ratione, quia rogando precario eam fa-
cultatem amiſiſti,quam dum fundum conceſſi, habe-
bas:deſtitiſti enim poſſidere eo iure,quod tibi cōceſſe
ram.quam ſententiam ait Vlpia.colligi ex Iuliani ver
bis,quæ deinde ſubijcit, & in quorum interpretatio-
82 ne hæret. Accurſ.in † dict.§.ſi tibi,in verbo,interdi-
ctum.opinor Iuliani verba illa eſſe perpendenda,dum
ait,[Quo ratio (inquit) efficit, vt ſi ego viam preca-
rio rogauero,& tibi fundum precario dedero, quam-
uis hac mente ieris,quaſi fundo meo deberetur,inuti-
le eſſe interdictum, & precario eo itinere vſus eſſe vi-
dear,non immerito,nō enim opinio tua, ſed mea quę
renda eſt.]
83 QVAERO duodecimo,quid † ſi quis poſſederit
per annum, atque ita per dies triginta bona fide itine
re vel actu vſus fuit, & deinde mala fide poſſidere cœ
pit,hoc eſt,vi, vel clam, an ei dabitur hoc interdictū?
Et dari probat Vlp.in l. 1.§.vltim. ff.de itin. actuque
priua. Ea eſt ratio,quam ſtatim in l.2.eo. ſubijcit Pau
lus,dum ait,non poſſe commutari quæ recte tranſacta
fuerunt ex ſuperueniente delicto. Quinimo adeo per-
84 fecta eſt † præſcriptio, vt nec in foro animę ſuperue-
niens hęc mala fides nocere poſſit. Quod affirmarunt
gloſſ. Abb.& ceteri, in c.vigilanti.de præſcrip.vbi Fe
lin.nume.11.ratione a textu hoc d.l.2.de ſumpta,vti-
* tur, & hanc eſſe opinionem * magis receptam atteſta
ti ſunt Bald.in tract. præſcript. in 2.parte princip. q.
9.& Didacus in c.poſſeſſor, in 3.par.§.2.nu.1. de reg.
iuris in 6.
85 Declaratur primo non procedere,† cū adhuc præ-
ſcriptione anni & 30.dierum non acquiſita poſſeſſio-
ne,mala fides ſuperuenit: nā tūc nō dabit hodie inter
dictū,ſiquidē interrupta præſcriptio ita dicitur, vt il-
lud initiū nullo modo prodeſſe poſſit,atq; ita non erit
ſpectādū,ex doctrina omniū ī c.vlt.de p̄ſcri.& ſcribit
Didacus ī c.poſſeſſor,ī 2.par.§.12.n.2.de re.iuris in 6.
86 QVAERO decimotertio,† quid ſi ab initio cę-
pit mala fide poſſidere,& deinde bona fides ſuperue-
nit,an ei concedatur hoc interdictum? Et non conce-
di ſenſit glo.d.l.1.§.vlt.in glo.1.ff.de iti.actuq; priua.
& ibidem annotauit Bar.ea eſt ratio: quia initiū ſpe-
ctatur.Quod procedit etiamſi nouo principio pręſcri
ptionis poſt illam interruptionem poſſideret, ex his
quæ ſcribunt gloſſ.& omnes,in c.illud.vbi Abbas, nu
87 me.20.de præſcript.quod vbi † ob malam fidem præ
ſcriptio ſemel interrupta extitit,an poſſit iterum ceſ-
ſante interruptione procedere ex nouo initio,& aiūt,
* ex * magis recepta ſententia,non procedere.quod de-
clarat Did.ī c.poſſeſſor,par.2.§.12.n.7.de reg.iur.ī 6.
88 QVAERO decimoquarto,an† hoc interdictum
concedatur hæredi illius,a quo quaſi poſſeſſor iſte ma
la fide,hoc eſt,vi,vel clam,vel precario vſus eſt ſerui-
tute itineris? Et concedi ſcribit Vlpian.in l.3.§.ſi quis
ab auctore. ff. de itin. actuque priuat. dum ait hære-
dem hunc recte probibere, ne ea ſeruitute ille vtatur.
eam attulit rationem Vlpianus, quod ab hærede poſ-
ſidere dicitur,qui a defuncto auctore poſſidet. Et ideo
(vt Pædius,referēte Vlpiano ſcribit) iniquū eſt hęre-
di nocere,

Digitized by Google

di nocere, quod non nocuit illi, cui hæres ſucceſſit, & exſtat iuris regula in l. inuitus. §. cum quis, de reg. iuris. Dec. & ceteri in l. quod ipſis, de reg. iur. Socin. tract. fallen. reg. 389.

89 QVAERO decimoquinto, quid ſi † vnus habet fundi vſumfructum, & alter proprietatem, & vterque eorum per fundum iuerit, cui hoc interdictum dabitur? Et vtrique dari reſpondit Vlpianus in l. 3. §. idem Iulianus. ff. de itiner. actuque priu. quod ſane interdictum non indirectum, ſed vtile eſt. Competit etiã hoc interdictum vni aduerſus alterum, ſi inuicem ſe impediant atque perturbent proprietarius & fructuarius. Confert quod ſcribit Bar. in l. vlt. ff. vti poſſid. & in l. vnica, §. 1. nu. 9. C. eod. declaraui ſupra in 3. rem. quęſtio. 7. in fine.

90 QVAERO decimoſexto, † an in hoc iudicio cognoſci poſſit de intereſſe perturbatæ huius poſſeſſionis? Et cognoſci poſſe affirmat Vlp. in l. 3. §. in hoc, ff. de itin. actuque priu. quæ ſanæ quæſtio declaranda eſt ex his quæ ſcripſi ſupra rem. 1. q. 14.

91 QVAERO decimoſeptimo, † cum dicitur dari hoc interdictum ei, qui anno poſſedit, dubitatur a qua die incipiat annus? Vlpianus in l. 1. §. annum. ff. de itiner. actuque priu. inquit a die interdicti: quod interpretatur Bar. poſt gl. ibi, a die litis conteſtatæ.

92 QVAERO decimooctauo, an † in hoc remedio licet petitorium iudicium cum poſſeſſorio cumulare? Et licere affirmauit in ſpecie Afflict. deciſ. 155. nu. 2. qui ex ſententia Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 19. ff. de acq. poſ. ſcribit, quod quando agitur
93 ſuper iuribus incorporalibus, concurrit † poſſeſſoriũ retinendæ, cum petitorio. Idem affirmarunt Bald. in l. incerti, num. 2. C. de interd. & Abb. in c. paſtoralis, nu. 15. de cau. poſ. & propriet. Rip. in d. §. nihil commune, nu. 150. Fab. nu. 38. & Claud. num. 55. & diximus ſupra in 3. rem. nu. 339.

94 Declaratur procedere cum in prima iudicij inſtantia fit hæc cumulatio, ſecus ſi in inſtantia appellationis: nam tunc non admittitur, vt nec pendente cauſa reuiſionis. ita Afflict. d. deciſ. 155. nu. 3. poſt Baldum in Auth. & conſequenter. nu. 7. C. de ſent. & interloc. omn. iud. Ea etiam ratione vtitur Afflict. quod iudex cauſæ appellationis habet iuriſdictionem per deuolutionem, circa ea quæ in prima inſtantia tractabantur, non autem ſuper alijs, vt docuit Bal. in l. per hanc, nu. 18. C. de temp. appel. Præterea non admittitur in hoc iudicio retinendæ reconuentio, vt inquit Bald. in d. l. incerti, nu. 13. & ſcripſi ſupra, in rem. q. 60.

95 QVAERO decimonono, de † ſecundo huius interdicti capite, hoc eſt, de itineris refectione. Cuius vtilitas, ſecũdum Vlpia. in l. 3. §. vtilitas. ff. de itin. actuque priuat. illa eſt, quod conſequens erat, ei, qui itinere vtitur, interdictum proponere, vt refici iter poſſet: quomodo enim alias vti poteſt itinere, vel actu commode, quam ſi reficeretur? corrupto enim itinere, minus commode frui, aut agi poteſt. Ita dicimus in refectione riui, quæ ob id conceditur, ne is qui in quaſi poſſeſſione eſt aquęductus, impediatur aquam ducere. l. refectionis. §. vlt. ff. comm. prædior. vrb. & l. 1. §. 1. ff. de riuis. & dicemus infra rem. 7. in pręludijs. Hinc intelligimus hoc eſſe vnicum interdictum, duo capita tamen habens, vt fuſius explicat Cępol. in tract. de ſeruit. ruſt. præd. c. 1. nu. 39. Hoc enim caput ſecundum gratia primi editum eſt.

96 QVAERO vigeſimonono, quis † hoc interdicto de itinere reficiendo vtatur? Reſpondet Vlpian. in dicta l. 3. §. ait Prætor, ff. de itin. actuque priuat. eum frui, qui non vi, non clam, non precario ab alio vſus eſt, & ius ei eſt reficiendi. Nec enim ſufficit habere ius eundi, niſi etiam adſit ius reficiendi, d. l. 3. §. fieri autem. dum Vlpianus ait, fieri poſſe, vt quis ius eundi habeat & agendi, reficiendi vero ius non habeat: quia in ſeruitute conſtituenda cautum ſit, ne eis ius reficiendi ſit, aut ſic, vt ſi vellet reficere, vſque ad certum modũ reficiendi ius ſit, merito ergo ad refectionem ſe prætor retulit. Hæc pars interdicti oſtendit hoc iudicium non eſſe mere poſſeſſorium, ſed ſapere naturam petitorij. Quocirca in hoc non haberent locum ſtatuta,
97 quæ de mero ipſo poſſeſſorio diſponerẽt, vt illud † ſtatutum Brixiæ 13. in ciuilibus, ſub rubr. In quib. cauſ. ius ſummarium reddatur.

98 QVAERO vigeſimoprimo, quę † neceſſario probanda ſint, vt huic iudicio locus ſit? Et duo eſſe probanda cenſet Vlp. in d. l. 3. §. hoc autem a ſuperiore, ff. de itin. actuque priu. Primum, ſe hoc anno vſum, cum Prætoris edictum ita conceptũ ſit, [Quo itinere actuque hoc anno vſus es.] illius ergo anni vſus probandus eſt. Qui quidem vſus dierum triginta eſſe debet, cum hic agatur de eo itinere vſu quęſito. Hinc fit fruſtra diſputari a Roff. in ſuis libellis, & Cępol. in tract. de ſeru. ruſt. præd. cap. 1. nu. 38. verſ. in primis. an hoc in caſu requiratur vſus 30. dierum, vt in ſuperiore interdicto: nam præſupponimus poſſeſſionem iam vſu quæſitam, qualis is eſſe debeat ſupra declaratum fuit. Secundum, ſeruitutem competere, hoc eſt ius ſibi eſſe reficiendi. Quocirca hæc interdicti pars (vt Vlpian. ſcribit) a ſuperiore differt, quoniam illo quidem interdicto vti omnes poſſunt, qui hoc anno vſi ſunt: hoc autem interdicto, hoc eſt, hac ſecũda parte, is vti poteſt, qui hoc anno vſus eſt, & ius ſibi eſſe reficiendi docet. Differentiæ rationem idem Vlpian. recenſet d. §. hoc autem. ibi, quid enim perdit qui patitur eum hoc tacere, quod hoc anno fecit, enim vero qui vult reficere, aliquid noui facit. Verum Vlpiano aduerſari videtur
99 quod ab eodem ſcriptum eſt in † l. loci corpus. §. ſi quis. ff. ſi ſeruit. vend. nempe ſufficere, ſi probetur ſeruitutem competere. ſatisfacit glo. in d. l. 3. §. hoc autem. in verbo, competere. de itiner. actuque priu. duplici reſponſione.

Primo duo fore neceſſario probanda, ſi a primo initium ſumatur, hoc eſt, ſi a probatione vſus: nã tunc & vſus & ſeruitutis ius probandus eſt, ſi vero a ſecundo inchoetur, hoc eſt, a probatione iuris ſeruitutis, illud probare ſufficit. Quam quidem interpretationem ab omnibus probari ſcribit Bart. in d. §. hoc autem, & eam ſecutus eſt Cępol. in tract. de ſeruit. ruſt. prædior. cap. primo, num. 41. qui ſimilibus comprobauit. Ego diſſentio, ſiquidem fieri poteſt, vt ſeruitutem quis iure conſtitutam habeat, & ea vſus non ſit eo anno, ſed in illius quaſi poſſeſſione alter ſit. Prætor ergo illius anni poſſeſſionem, cuius præcipua cauſa reddit interdictum, conſiderauit, non ergo ſufficit ius ſeruitutis probare, niſi etiam ipſius anni vſus doceatur. Alia itaque reſponſione ſatisfacit glo. in dicto §. hoc autem. & in §. ſi quis, nempe in caſu d. §. ſi quis. ſufficere probare ius ſeruitutis, quod actione confeſſoria agitur. Nec enim tunc de poſſeſſione, ſed de iure & proprietate quæritur, vt omnes ſcribunt in l. ſi prius, de oper. noui nunciat. & probat textus apertus in l. ſecunda, §. Pomponius, ff. ſi ſeru. vend. Hanc diſſolutionem probauit Bartol. in d. §. hoc autem. Quocirca intelligimus quantum ab actione confeſſoria hoc interdictum differat. quod tamen fuſius explicat Cępol. in tract. de ſeruit. ruſtic. prædior. capitulo primo, numero 40.

100 QVAERO vigeſimoſecundo, An † agẽs hoc interdicto, vt pronuncietur ſibi ius reficiendi iter eſſe, cautionem de damno infecto præſtare debeat?

Et prçſtare oportere reſpondit Vlpian.in d.l.3.§.qui
interdicto.ff.de itin. actuq; priu.& in l. apparet.§.vlt.
eo.& confert l.Seruius. §.ſi quis riuum. ff. de riuis. &
annotauit Cæpol.in tract.de ſeruit.ruſti.præd.c.1.nu.
38.verſi.quintum requiritur.

101 QVAERO vigeſimotertio, cum hoc † interdi-
cto agens neceſſe habeat de iure ſuo docere, an ſuffi-
ciat loco tituli longam poſſeſſionis præſcriptionem
102 oſtendere? Et ſufficere ait Vlp. † l.apparet. §.ſi quis
ſeruitutem. ff. de itin. actuq; priua. cuius quidem re-
ſponſi vera littera eſt illa, quam probauit erudiẗiſſi-
mus Anton. Auguſt.lib.1.emend.iuris. cap.2.& illum
ſecutus eſt Eguin.Baro lib.6.Manual. tit.18. [ſi quis
ſeruitutem iure impoſitam non habeat,] etſi Georg.
Holoander legit negatiua circumſcripta, & male. Eſt
huius ſententiæ ratio, quod Vlpianus oſtendere vo-
luerit, tantum longi temporis præſcriptionem huic
poſſeſſori prodeſſe, quantum titulus ipſe prodeſſet,
quod ſupra hoc remedio, quæſtio.3. fuſius explicaui-
103 mus. Hinc intelligimus erraſſe † Cæpol. in tract. de
ſeruit.ruſt.præd.c.1.num.38.verſicu.item vero. dum
ſcripſit vſum huius itineris, vt refici poſſit, acquiri ſo-
lum tempore immemoriali, hoc eſt falſum, quia ſi ti-
tulo acquiſita eſt, tempore opus non eſt, vt loco titu-
li ſit, ſi titulus non adeſt, longa poſſeſſio ſufficit, quæ
ſane longa poſſeſſio decem annorum inter prçſentes,
& viginti inter abſentes ſufficit, vt ſupra quçſtio.3.in
fi. Nec aduerſatur quod ſcribit Cæpol. ſeruitutes ha-
bentes cauſas diſcontinuas non præſcribi niſi longiſſi
mo tempore, ex l.1.in fin.& l.2.ff.de aqu. plu.arcend.
& l.hoc iure.§.ductus aquæ, ff.de aq.quo.& æſtiu. q̃a
reſpondi d.quæſt.3.in fin.& alia ſeq.rem.quæſtio.28.
attingemus.

QVAERO vigeſimoquarto, cum huic poſſeſſo
ri conceditur iter & actũ reficere, dubitari conuenit
104 quid † eſt in hoc interdicto, Reficere, quidque ſub
ea ſignificatione contineatur? Vlpian. in d.l.3. §.refi
cere.ff.de iti.actuq; priu. inquit, duo hæc inter ſe ma
105 xime differre, Facere, & Reficere, † Facere enim is
dicitur, qui de nouo facit. Quocirca is qui iter aut di-
latat, aut deprimit, aut producit, aut exaggerat, face-
re dicitur, breuiter, qui facit, antiquam faciem immu
106 tat. Reficere † vero eſt antiquum reſtaurare, & ali-
quo remedio adhibito ſuſtinere, l.1.§.ſi quis ædificiũ.
vbi Bar.& ceteri omnes.ff.de oper.noui nunc. & refi
ciendo priſtina forma non immutatur. d.§. reficere.
quod repetit idẽ Vlpia.in l.1.§.reficere, ff.de riuis. dũ
ita ſcribit: Reficere eſt idem quod corruptum in pri-
ſtinum ſtatum reſtaurare. Quod ita demum procedit,
ſi aliqua adhuc eſtat forma illius antiqui ſtatus: ſecus
ſi es toto deſtructa eſt, nam tunc non dicitur refici, ſed
de nouo fieri, ſicuti annotarunt relati Doct. in d. l.1.
§.ſi quis ædificium.de operis no.nunc. ibi Iaſ. num.3.
verſi.limita iſtam. qui late comprobat.

107 QVAERO vigeſimoquinto, qualis † eſſe debeat
hæc refectio? Vlp.in l.3.§.hoc autem. verſic.fieri autẽ
poteſt.ff.de itin.actuq; priu.reſpondet, vſque ad mo-
dum conſuetum fieri poſſe, quod annotauit & Cæp.
in tract.de ſeruit.ruſt.præd.l.1.num.38.verſi. ſextum
quod, &c. Non enim ſeruitutis modum excedere con
uenit. l.modum. ff.de ſeruit.

108 QVAERO vigeſimoſexto, cum † itineris refe-
ctio huic poſſeſſori conceſſa ſit, an ea cenſeantur etiã
conceſſa ſine quibus refectio nulla eſſet? Et conceſſa
cenſeri ex Labeonis ſententia reſpondit Vlp. in l.3.§.
apud Labeonem, ff.de iti. actuque priua. qui ſcripſit,
quod ſi quis pontem nouum velit facere viæ munien-
dæ cauſa, ei permittitur. Quod verum eſſe intelli-
git Vlpianus, ſi modo ſine eo põte commeari nõ põt,
hoc eſt, ſi iter ad refectionem commode non datur a-
liunde. Quinimo ſubiungit Venul.in l.veteres. ff. eo-
dem.ex veterum ſententia, & ea cenſeri permiſſa, quę
ad refectionem vtilia ſunt. Qua de re intelligimus a-
109 lia † in itinere reficiendo eſſe neceſſaria, alia eſſe v-
tilia: ſunt neceſſaria ligna, terra, lapides, cæmenta ali-
quando, & his ſimilia: ſunt vtilia, quæ commoditatis
ſunt vt ire via breuiori, vehere neceſſaria vehiculo, et
ſi hominum humeris, vel iumentis ferri poſſint. Hinc
colligunt noſtri Doctores, ea cenſeri tacite conceſſa,
110 ſine † quibus explicari non poteſt, quod conceſſum
fuit. l.2.ff.de iuriſdict.omn. iud. l.ad legatum. & l.ad
rem mobilem. ff.de procurat. Quod intelligũt Doct.
non ſolum de neceſſarijs omnino, ſed & de vtilibus.
qua quidem in ſententia fuit Bal.in d.l.2.& ibi Decia.
nu.6.de iuriſdict.omn.iudi.& ibidem Curt. iun. nu.2.
Alc.nu.2.& Ioan.Bolog.nu.19.& num.50. Idem do-
cuit Dec.in c.præterea, col.4.verſi.ſecũda concluſio.
de offi.deleg.& ibi aliquando ſcripſi.

111 Declaratur tamen hęc, de qua † agimus, iuris quæ-
ſtio, non procedere, cum is qui iter vult reficere, ſine
commodo & cum detrimento domini fundi, via per
fundũ vti vult, vtputa, cũ poſſet vti breui & cõpẽdia-
ria, vult tamen longiori itinere vti: nõ enim hoc con-
ceditur, d.l.veteres, §.ſi quis autem. Cæpol.in tract.de
ſeruit.ruſt.præd.c.1.n.38.verſ.octauũ quod. Eſt enim
hæc quædã malitia, cui indulgendũ nõ eſt, quẽadmo-
dũ in non diſſimili ſpecie reſpondit Celſus in l.in fun-
do.§.vlt.ff.de rei vend. Quocirca ſubiungit Vlpianus
in l.apparet.§.1.ff.de itin.actuq; priua. quod ſi quis cũ
poſſet alia parte agri ſine incõmodo domini, fũdi im-
penſam aſportare, id egit vt alia parte aſportaret, im-
pune ei vis ſit. & ſcribit Cæpol.d.c.1.nu.38.in fi. Con
fert illa iuris ſententia, a cõtrario ſenſu ſumpta, quod
112 a tibi † non nocet, & alteri prodeſt, facile conceditur,
l.2.§.item Varus. ff.de aq.plu.arcen. Ita ecõtra conce
di tibi non debet, quod tibi non prodeſt, & alteri
nocet.

113 QVAERO vigeſimooctauo, an † remediũ ex hoc
interdicto, de itinere reficiendo, ẽt ſucceſſoribus con-
cedatur? Et concedi affirmauit Vlpianus in d.l. appa-
ret.§.hoc interdicto.ff.de itin.actuq; priua. nec adhibe
tur (vt ille ait) differentia, quod ſucceſſor ſingularis,
vel vniuerſalis ſit, ita econtra datur contra ſucceſſo-
rem ſingularem, vel vniuerſalem.

114 QVAERO vigeſimonono, an † is quis hoc reme
dio poſſeſſorio egit, impediatur deinde experiri iudi-
cio petitorio pro ſeruitute itineris, an inquam impe-
diatur experiri actione confeſſoria? Noſtri iuris intee
pretes in l.naturaliter.§.nihil commune, de acquiren-
da poſſ. aliquot caſus ita diſtinguunt.

115 Primus caſus eſt, cum reus † hoc iudicio conuen-
tus abſolutus fuit, ob id quod actor ſuã intentionẽ nõ
probauit: tunc ſiue propoſitũ fuerit hoc interdictum
ex primo, ſiue ex ſecundo capite, ſemper locus erit iu-
dicio petitorio, cui præiudiciũ illatũ nõ cenſetur. ita
cenſuit Rub.in d.§.nihil commune, nume.195. ita in-
telligens Bart.in l.qui Romæ. §.duo fratres, numero
ſeptimo, de verbo.obliga.& Abbatem conſil.50. lib.
primo, Claud.numero 51. Fabiũ numer.37. Decium
numero 49.27. Fernan. prima part. nume.36. Socin.
iun.numero 163.& conſil.186. numero decimonono
libro ſecundo & Ioan.Bolog.in d.§. nihil commune,
part.ſecunda numero 126. Ea ratione vtuntur, quod
in eo iudicio primo nec plene nec ſemiplene cogni-
tum fuit de cauſa dominij: non ergo mirum ſi agi pe-
titorio poteſt, & cum Bartolo & Abbate idem ſenſe-
runt alij quos infra q.ſeq.referam.

116 Hic caſus procedit etiam quando † reus eſſet ſim-
pliciter

Digitized by Google

pliciter abſolutus, ſiquidem præſumeretur abſolutus
ob id, quod actor ſuam intentionem non probaſſet. ar-
gum. l. ſi quis ad exhibendum. ff. de except. rei iud. ita
in ſpecie docuit Claud. de Seiſelio in d. §. nihil com-
mune, numero 25. Socin. iunior, nu. 163. etſi ibidem
diſſentiat Rube. num. 196. & Claudij ſententiam pro-
bat doctrina elegans Bart. in l. ſecunda, §. 1. num. 3. ver.
aut dubitatur. ff. vi bon. rap. & Soc. ſen. conſ. 93. col. 2.
verſ. ſed ad hoc, lib. 1.
117 Secundus eſt caſus, cum actor † egit hoc interdi-
cto ex primo capite: tunc ſi ſuccubuit in eo nõ prohi-
betur experiri confeſſoria actione, atque ita in iudicio
petitorio, ita poſt alios cenſuit Rub. in d. §. nihil com-
mune, num. 193. & hanc opinionem probarunt Alex.
ibidem nu. 37. & Fab. nu. 64. poſt Butr. & Calder. in c.
cum dilectus, de cauſa poſſ. & propr. Ripa in d. §. ni-
hil commune, num. 103. Bologn. in 2. par. nu. 126. Ea
eſt huius ſententiæ ratio, quia hoc in caſu non requi-
118 ritur plena † probatio & cognitio de dominio ſer-
uitutis, ſed ſufficit probare ſimplicem quaſi poſſeſſio-
nem ipſius ſeruitutis: vt iam ſupra diximus. Confir-
matur ex doctrina Caſtren. d. l. qui Romæ. §. duo fra-
tres, & ibi clare, Ripa, nu. 24. & Alcia. nu. 12. dum ſcri
119 bit, † abſolutoriam, in qua incidenter actum fuit de
dominio, non impedire nouam actionem, qua princi-
paliter dominij cauſa diſcutietur. Quocirca (ait Ru-
120 be.) acta facta in hoc iudicio † ſummario, fidem non
faciunt in plenario, c. veniens, el 2. vbi Fel. de teſt. Bar.
121 in l. 2. ff. vi bonor. rapt. Ita ſententia † lata in iudicio
ſummario, non nocet iudicio plenario. l. penul. vbi gl.
ff. de ijs quib. vt indign. & ſcribit Bar. in Extrauag. ad
reprimendum. in verbo, ſummarie, num. 12. Butr. &
Imo. in c. cauſam quæ, de teſtib.
122 Tertius eſt caſus † cum actor egit hoc interdicto
ex ſecundo capite, tunc ſi in eo ſuccubuit, experiri am-
plius non poterit petitorio, hoc eſt, actione confeſſo-
ria. Ita docuit in ſpecie Rube. in d. §. nihil commune,
nu. 195. poſt Abb. in c. paſtoralis, col. 8. de cauſa poſ. &
popr. Sal. in l. incerti, col. 8. verſic. quæro ab extra. &
ibi Ang. in fi. C. de interdict. & Rip. in d. §. nihil com-
mune, nu. 104. ita etiam intelligo Socin. iun. conſ. 18 2.
num. 6. lib. 2. Ea eſt huius ſententiæ ratio: quod in hoc
123 iudicio † plene agitur atque diſcutitur de dominio
ſeruitutis, l. 2. §. quædam. ff. de interdict. vbi Bar. Ang.
& ceteri: non ergo ſemel diſcuſſum reuocari in dubiũ
debet. Accedit, quod ſi actor iſte non potuit probare
ius ſeruitutis in hoc interdicto ex ſolo vſu, quod eſt
minus quam ſit is ex ipſo titulo, ſequitur non poſſe
amplius agere confeſſoria, in quo titulus venit pro-
bandus. Nam ſi non habet quod eſt minus, fortius nõ
habet quod eſt plus. Hinc infert Rub. d. nu. 195. quod
probationes in hoc iudicio receptæ fidem in alio iudi-
cio faciunt, iuxta tradita a Felin. in cap. cauſam, el 1.
de teſtib. Accedit quod docuit Bald. in l. ſi mater. ad
fin. ff. de except. rei iudic. quod vbi acta in vno iudi-
cio præiudicium adſerunt in altero, ita & ſententia.
124 QVAERO trigeſimo, an ſententia † lata in iu-
dicio petitorio, hoc eſt in actione confeſsoria, prçiudi-
cium faciat huic iudicio poſseſsorio? Hanc quæſtionẽ
ita in ſpecie excitarunt Bartol. d. l. naturaliter. §. nihil
cõe, nu. 3. & ibi late Rub. n. 126. Claud. Merm. Harm.
Detus nu. 27. Fernan. c. 2. nu. 37. & Fab. n. 64. de acq.
poſs. & ibidem nouiſsime doctiſsimus Ioan. Bolog. 2.
par. num. 66. 68. Qua quidem in re diſtinguendi ſunt
caſus, vt in præcedenti quæſtione.
125 Primus eſt, cũ quis † egit confeſsoria, & reus fuit
abſolutus, vel quia actor non probauit, vel quia reus
probauit nullam ſeruitutem competere, ſi deinde is
agit hoc interdicto ex primo capite, tũc (inquit Rub.)
obſtabit exceptio ijs modis, quibus obſtat ei qui pri-
mo intentauit petitorium & ſuccubuit, & poſtea in-
tẽtat interdictũ vti poſſidetis. Qua de re ſcripſi ſupra
remed. 3. q. 74. vbi ſecutus Rip. affirmaui, illã ſen-
tentiam abſolutoriam non impedire iudicium poſſeſ-
ſorium, & idem ſenſit de hoc caſu in ſpecie Bolog.
vbi ſupra, num. 69.
126 Secundus eſt caſus, † cum actor egit confeſſoria
pro refectione itineris, iuxta l. loci corpus. §. ſi quis
mihi. ff. ſi ſeruit. vend. & non probauit, & ob id reus
abſolutus fuit, ſi deinde is actor vult hoc interdicto
ex ſecundo capite, quo ad eumdem finem quo con-
feſſoria iam propoſita tendit, experiri, dicendum eſt
non poſſe, quandoquidem ei obſtat rei iudicatæ ex-
ceptio, ita Rub. in d. §. nihil commune, nu. 129. quem
quidem caſum probat Rub. ex doctrina Bart. in l. 2. §.
primo, numero tertio, ff. vi bon. rap. & in l. prætor edi
xit. §. primo, ff. de iniurijs, dum ſcribit Bartol. quod ſi
quis intentat actionem, quæ tendit ad vindictam, ſi
fertur abſolutoria, illa obſtabit eidem agenti crimi-
naliter. Ea eſt ratio quam alio in caſu Bart. perpẽdit,
quando illud quod examinatum fuit in primo iudi-
cio, venit examinandum & in ſecundo, tunc abſoluto
ria lata in primo, obſtat & in ſecundo. l. ſi quis cum
totum. §. plane, & §. ſi ancillam. ff. de excep. rei iud.
127 Tertius eſt caſus, cum † actio confeſſoria prius
fuit propoſita, vt declaretur ſeruitutem competere
p̄dio ipſius actoris, iuxta l. qui aliena. §. vlt. ff. de neg.
geſt. & reus abſolutus fuit, quia probauit nullam ſer-
uitutem competere ipſi actori, vel quia is qui dicitur
ſeruitutem impoſuiſſe, non erat dominus, vel quia ip-
ſe actor non habet prædium, ſeruitus debeatur: tunc
ſi idem actor vult agere hoc interdicto ex ſecundo ca
pite, vt liceat ſibi iter reficere, non admittitur, ita Ru-
be. in d. §. nihil commune, nu. 130. Ea eſt ratio, quod
hoc iudicium ex hoc ſecundo capite interdicti mix-
tam habet cauſam proprietatis (vt iam diximus) &
ob id dependentiam habet ab illo primo, quo fit, vt
lata ſententia in illo primo obſtet huic ſecundo ex
tex. l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. obligat. vbi
Bar. in 5. oppo. & illum annotarunt ibi ceteri, vt An-
gel. Caſtr. & Iaſ. Ripa n. 22. Scribunt ij interpretes q̃
ſi lata ſententia contra actorem, acceſſorium iudiciũ
& ab altero dependens continet, impedit ſequens il-
lud iudicium: ea ratione, quod deciſum ſemel, in du-
bium amplius refricari non debet.
Verum opinor hanc rationem veram non eſſe hoc
128 noſtro in caſu: ſiquidem † interdictum hoc etiam in
ſecundo ſuo capite non dicitur acceſſorium actionis
confeſſoriæ, & ab ea pendere, id quod vel ex eo pro-
129 batur, quia † acceſſorium dicitur quid indiuiduum
a principali, ratione dependentiæ, l. tunc inutile. ff. de
pecul. leg. Bar. in l. Græce. §. illud, nu. 4. ff. de fideiuſſ.
130 Non enim † acceſſorium ſine principali ſtare po-
teſt, l. cum principalis. vbi Deci. & ceteri. de regul. iu-
ris. At interdictum hoc nõ pendet ab actione confeſ-
ſoria, nec illius acceſſorium dicitur, quandoquidem
vti ſeparata vnum ſine altero ſtare poteſt, id quod &
diuerſi tituli & diuerſi effectus demõſtrant. Nã actio
confeſſoria cauſam proprietatis principaliter reſpi-
cit: interdictũ vero noſtrum cauſam poſſeſſionis. Et
licet hoc interdictũ admixtã habeat cauſam proprie
tatis, illud eſt in conſequentiã quandam, & ſimul ſtat
quod quis ius non habeat ſeruitutis, atque ita agere
non valeat confeſſoria, tamen experiri poſſit hoc in-
terdicto, cũ vt locus ſit huic interdicto ſufficiat longi
temporis vſus loco tituli, vti diximus ſupra quæſtio-
ne 23. Non ergo hoc interdictũ pendet ab actione con
feſſoria, ſi ergo ab ea non pendet vt acceſſorium,

Digitized by Google

ſequitur lata in ea actione abſolutoriam non præiudicare in hoc interdicto. Hanc noſtram aduerſus Rube. conſiderationem confirmat, quod docuit Socinus ſen. in l. ſi quis cum totum, §. plane, num. 5. verſic. vnde inferendo, ff. de except. rei iudic. qui in hac fere
131 ſpecie loquitur, ait † abſolutoriam latam ſuper principali (quod fortius eſt) non præiudicare quoad fructus, cum ſint diuerſi a re principali, ſiquidem eſſe poteſt quod res reſtitui debeat & non fructus, es traditis a Bartol. in l. ex diuerſo. §. 1. ff. de rei vendic. ita hic fieri poteſt quod is actor iure ſeruitutis ita careat, vt actione confeſſoria esperiri minime poſſit, & tamen ius habeat quo agere hoc interdicto valeat. Ergo alia ratione opinor caſum hunc iure procedere: nam quando in primo iudicio plene & principaliter aliquid fuit tractatum, quod deinde venit incidenter tractandum in ſecundo, tunc lata ſententia in primo prę-
132 iudicium facit in ſecundo: vti † videmus in rei vendicatione, in qua principaliter & plene tractatur cauſa dominij; ob id lata ſententia in præiudicium fit in actione confeſſoria, in qua non principaliter, ſed incidenter agitur de cauſa dominij. ita probat l. fundum. vbi omnes. de escept. & in ſpecie Caſtren. dicta l. qui Romæ. §. duo fratres. de verborum obligat. & clare esplicant Ripa num. vigeſimoquarto, & Alciat. numero duodecimo. Ita hic cum confeſſoria prius eſt actum, & cognitum fuit actorem ius nullum ſeruitutis habere, illa ſententia facit præiudicium in hoc interdicto, in quo de iure ſeruitutis incidenter agitur. Nec aduerſatur, quod dis i, fieri poſſe, quod actor ius non foueat in confeſſoria, & tamen esperiri poſſit hoc interdicto.

Reſpondeo id poſſe contingere, cum actor ipſe defecit in probationibus, quippe qui non probauit illa, quæ in ea confeſſoria probari neceſſaria erant, ſecus in caſu noſtro, in quo reus probauit abſolute actori nullum ius competere, ſi ergo conſtat plene & principaliter nullum ius ei eſſe, ſequitur non amplius licere interdicto hoc incidenter de eo iure tractare.

133 Quartus eſt caſus, cum † quis egit actione confeſſoria ad ſeruitutem, & reus fuit abſolutus, quia actor ipſe non probauit, an illa ſententia impediat hoc interdictum ex ſecundo capite. Hic caſus (inquit Rub. in d. §. nihil commune, num. 123.) difficilis diſſolutionis eſt. Credit tamen Rub. illam abſolutoriam præiudicium facere in hoc interdicto. Ea ratione vſus eſt Rub. quod in hoc iudicio ſecundo diſcutiendum venit, quod iam fuit in illo primo tractatum, hoc eſt, an ſeruitus debeatur: quocirca rei iudicatæ esceptio obſtar, l. ſi quis cum totum. ff. de except. rei iudic. Ceterum ego contrarium opinor verius eſſe: ſiquidem
134 fieri poteſt, quod † actor ius non habeat in confeſſoria, vt quia titulum non probauit, & tamen ſibi competat hoc interdictum, cum ſolum vſum probare valeat: quemadmodum ſuperiore caſu dis imus. Nec enim ſequitur qui non probat quod eſt minus cum tamen (vt ſuperiore caſu diximus) econtra dici poſſit: non poteſt quod eſt minus, ergo nec quod eſt plus. Nō etiam verum eſt hoc iudicium eſſe acceſſorium alterius, vt iam explicauimus. De his ſatis.

SVMMARIA.

1 *Interdictum, de aqua quotidiana & æſtiua, eſſe prohibitorium & reſtitutorium. Et retinenda poſſeſsionis. n. 2. Eius duo eſſe capita. num. 3. cauſam proprietatis annexam habet. num. 4.*
5 *Seruitas aquadactus quid.*
6 *Seruitus omnis in iure conſiſtit.*
7 *Aqua quotidiana quid ſit, & quid æſtiua.*
8 *Aqua æſtiua quæ.*
9 *Aquam æſtiuam duabus de cauſis dici.*
10 *Interdicto, de aqua quotidiana & æſtiua, vt locus ſit, quę requirantur.*
11 *Interdicto, de aqua quotidiana, vt locus ſit, de titulo conſtare debet.*
12 *L. 1. §. ſed & ſi de iure, & §. Ariſto. ff. de aqua quotid. & æſtiua, intellectus.*
13 *Aquam quotidianam qui certo modo duxit, eo modo ducere ſemper debet.*
14 *Bona fides requiritur in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ducendi aquam.*
15 *Aqua tantum ſemel debet eſſe ducta, vt eius quaſi poſſeſſio quaſita cenſeatur.*
16 *Aqua quotidiana niſi perennis ſit, duci non poteſt.*
17 *Aqua quotidiana non eſt quæ duci non poteſt.*
18 *Aqua a capite debet duci.*
19 *Interdictum de aqua quotidiana, ſolum pertinere ad aquam quæ a capite ducitur.*
20 *L. 1. §. hæc interdicta. ff. de aq. quotid. & æſt. intellectus.*
21 *Iacilia quid.*
22 *Caput aquæ quid.*
23 *Aqua æſtiua quæ.*
24 *Interdictum, de aqua quotidiana & æſtiua, an reddatur pro ſeruitute reali & perſonali aquæductus.*
25 *Seruitas realis ad ſucceſſorem tranſit.*
26 *Seruitus aquæductus perſonalis eſt.*
27 *Iulij Frontini locus. & nu. 61.*
28 *Seruitas aquædactus quæ perſonalis.*
29 *Seruitas aquęductus realis eſt, cū conceſſio ſonat in ius.*
30 *Seruitus aquæductus vt fundus poſſit irrigari, eſt realis, etiamſi ſit dictam, quod cum perſona exſtinguatur.*
31 *Aquæductus ſeruitus pro balneo realis eſt.*
32 *L. pecoris. ff. de ſeruit. ruſt. præd. intellectus.*
33 *Balnea antiquitus vſu maxime comprobata.*
34 *Balnea perſonæ, non domus vtilitatem reſpicere.*
35 *Aquæductus pro ciſterna vel piſcaria realem ſeruitutem continet.*
36 *Ciſterna, piſcaria, & puteus fundi pars eſt.*
37 *Seruitus aquæductus eſt realis, vt aqua è fundo ad irrigandum hortum meum ducatur.*
38 *Seruitus aquæductus conceſſa vniuerſitati realis eſt.*
39 *Seruitus aquaductus perſonalis eſt cum conceſſio ſonat in factum.*
40 *Seruitas aquæductus indeterminate conceſſa, eſt perſonalis.*
41 *L. 1. §. Præterea Labeo. ff. de aqua quotid. & æſt. intellectar.*
43 *L. Lucius. ff. de ſeruit. ruſt. præd. intellectur.*
44 *Alc. lib. 2. diſpat. c. 7. notatus.*
45 *Seruitus aquæductus conceſſa non habenti fundum, an ſit realis.*
46 *Ius percipiendi perſonale eſſe.*
47 *Pecora paſcendi, ius perſonale eſſe.*
48 *Interdictum de aqua quotid. & æſtiua, an reddatur pro aqua, quæ cauſa amęnitatis ducitur.*
46 *Seruitus aquaductus vrbana & ruſtica eſt.*
50 *L. 2. ff. comm. præd. intellectus.*
51 *Interdictum, de aqua quotidiana & æſtiua, an locum habeat pro ea aqua quæ e flumine publico ducitur.*
52 *Aquæductus olim ad vſus communes fuiſſe.*
53 *Flumina aliqua publica, aliqua priuata.*
54 *Flumina publica quæ.*
55 *Flumina nauigabilia quæ.*
56 *Aquam è publico flumine conceſsione Principis duci.*
57 *Aquam è caſtello duci olim conſueuiſſe.*
58 *Caſtellum, è quo aqua ducebatur, quid ex L. Vitruuio.*
59 *Aqua cur olim è caſtello duceretur.*

L. 1.

Digitized by Google

60 *L.1.§.permittitur ff.de uqua quotid. & æſt.ſenſus.*

62 *Interdicto, de uqua quotid. locus, cum priuatus e publico aquam duxit concedente Principe. Cum priuatus e flumine priuato domino concedente aquum ducit nu.63.*

64 *Flumen priuatum quid, multis modis conſiderari.*

65 *Flumen priuatum cõceſſum a principe priuatu perſonę.*

66 *Interdictum, de uqua quotidiana, non reddi pro aquaductu non perenni.*

67 *Aquæductus non conſtituitur de uqua non perenni.*

68 *L.2.ff.comm.ſeru.vrb.intellectus & ſenſus.*

69 *L.ergo, in fin ff.de ſeru.ruſt.præd.intellectus.*

70 *Interdictum, de aqua quotidiana, &c an reddatur pro ſeruitute aquæductus quouis modo conceſſu.*

71 *Interdictum, de aquu quotidiana, &c. reddi pro ſeruitute aquæductus conceſſa titulo priuato.*

72 *L.1.§.caput, verſic.ſed & ſi ff. de uqua quot. & æſt.ſenſus & intellectus.*

73 *Remedium, de uqua quotidiana æſtiuu, reddi etiam pro aqua calidu.*

74 *Aquæ culidæ vſus ad prædiorum irrigationem.*

75 *L.Vitruuij locus de uquis calidis.*

76 *Remedium, de uqua quotidianu, &c. non reddi illi qui modum ducendi aquam exceſſit.*

77 *Aquæductus poſſeſſor riuum mutare non debet.*

78 *Seruitus aquæductus ad futura prædia non extenditur.*

79 *Interdictum, de uqua quotidianu, &c. redditur illi, qui alternis diebus cœpit ducere, cum olim quotidie duceret, etiam cum aquæ qualitas fuit immutatu. num.80.*

81 *Remedium de aqua quotidianu, &c. non reddi illi, qui probibetur miſcere aquum nouam antiquæ.*

82 *Aquu noua antiquę miſceri in eu ducenda non debet.*

83 *Aquu antiqua cum a noua poteſt diuidi, non ceſſat interdictum de uqua quotidianu.*

84 *L.1.§.Trebatius, ff. de aquu quotid. & æſt.declaratur.*

85 *Aqua nata in riuo duci poteſt cum antiqua.*

86 *Interdictũ, de uquu quotidiana, redditur ei qui vult aquam deriuari facere ad fundum in confinio poſitum.*

87 *Aquam fundum meum ingreſſam, deriuari poſſe quouis in loco.*

88 *Aquum ductam ad molendiuũ quo volo ducere poſſum.*

89 *Aquam meum in meo fundo retinere poſſum.*

90 *Interdictum, de aqua quotidiana, nõ reddi ei, qui malu fide duxit. An reddatur ei, qui ob probibitionẽ de aqua ducendu ius illud amiſit. nu.91. Perpetuam babet cauſam pro eo, quod ad alium peruenit. nu 92. reddi ei, qui poſt quæſitã quaſi poſſeſſionem ducẽdi uquam, fundũ, cui ſeruitus erat quæſita, vendidit. nu.93. reddi contra non dominum fundi, u quo uqua ducitur probibuit. nu. 94. reddi inter duos riuales. num.95.*

96 *L.1.§.ſi inter riuales. ff.de uqua quot. & æſt.intellectus.*

97 *Interdictum, de uqua quotidianu, an reddutur contra eum qui aliquod opus fecit in fundo, vt aquu corrumpatur atque inquinetur.*

98 *Aquu corruptu morbus eſt.*

99 *Interdictum, de uqua quotidiana, non reddi ei qui ceſſit facultatem & ius ducendi aquam.*

100 *L.quoties. ff.de ſeruit.interpretatur.*

101 *L.ei fundo. ff.de ſeruit.intellectus.*

102 *Interdictum, de uquu æſtiua, reddi illi qui hiberno tẽpore aquam duxit. Et illi qui permutauit cum alio, qui alio tempore ducere conſueuit alternatim. nu.103.*

104 *L.ſi comm.§.1.ff.quemadmodum ſeruit. amitt. intellectus.*

105 *Interdictum de aqua quotidiana, an reddatur cõtra eum qui impedit ponere fiſtulam in riuo, ita quod duci aqua non poſſit.*

106 *L.hoc iure.§.pen.ff.de aqua quotid. & æſt. intellectus.*

107 *Seruitutem ducendi aquam concedens, intelligitur modo non noceat multum concedenti.*

108. *Interdictum, de aqua quot. & æſt. an reddutur ei, qui ſupra aquam quam ducit, aliam vult ducere.*

109 *Aquam ſuper aquum in inferioris damnum quis non poteſt ducere.*

110 *Statutum quod quis poſſit ducere uquum ad ſuum fundum per alterius fundum, ſoluto pretio, intelligitur, modo fundi domino damnum non adferat.*

111 *Interdictũ, de uqua quotidiana, an reddatur duobus, quibus eſt conceſſum uquam ducere. Concedi duobus qui ſimul uquam ducunt. nu. 112. Non redditur ſecũdo, cum primus uquum ducens non conſenſit illum poſſe ducere. nu.113.*

114 *Aqua a pluribus duci poteſt, cum omnibus æque ſufficit.*

115 *Franciſcanorum & Dominicanorum de vſu aquæ controuerſia.*

116 *Aquu molendini ab alio duci poteſt cum ambobus ſufficit.*

117 *Interdictum, de aquu quotidianu, an reddatur illi cui factu eſt conceſſio ducendi uquam ab eo, qui primo illud ius eſt conſecutus.*

118 *Moderutor quilibet rei proprię.*

119 *Interdictũ, de uqua quotidianu, an reddatur ei, qui per quamcumque fundi partem aquam vult ducere.*

120 *L.vlt.ff.de aqua quot. & æſt.intellectus.*

121 *Interdictum, de aqua quotidiana, an reddatur pro uqua quæ ducitur, vt pecora ad eum appulſum habeant. An reddatur contra eum, qui poſtquam permiſit uquam duci per locum publicum, vult ducentem probibere, numero 122.*

123 *Aquum duci e publico concedens, impedire non debet ducentem.*

124 *Interdictum, de uqua quotidiunu, reddi ei qui præſcripſit ius ducendi aquam. Et quomodo ea pręſcriptio procedat, num.125.*

126 *Seruitus uqueductus vt quęratur præſcriptione plura requiri.*

127 *Aquæductus ẽ publico quanto tempore præſcribatur.*

128 *Aqua cum per locum publicum ducitur, tempus immemoriule ad acquirendam ſeruitutem requiri.*

129 *Tempus immemoriule quod.*

130 *Seruitus ducendi uquam, ſine quaſi poſſeſſione non acquiritur. Et neceſſe eſt vt ſeruitututis iure ducta fuerit. num.131.*

132 *Bona fides requiritur in acquiſitione ſeruitutis ducendi uquam per præſcriptionem. Item ſcientia & patientiu aduerſarij. nu.133. An & tituli allegutio ẽ nu.134.*

135 *Interdictum, de aqua quotidiana, an reddutur hæredib. & contra hæredes.*

536 *Realis conceſſio ducendi aquam ad hæredes tranſit.*

137 *Interdictum, de aquu quotidiana, an reddatur illi qui acquiſiuit ius ducendi aquum, & illu alueum mutauit.*

158 *Flumen cum alueum mutauit ex toto, per nouum alueũ aqua duci non poteſt.*

139 *Aqua per mediũ fundum alueo mutato non poteſt duci.*

140 *Seruitus ducendi non dicitur amiſſu, cum flumen per alluuionẽ alueum mutauit. Nec cum flumen fundo propius per alluuionẽ acceſſit. nu.141. Secus cum fundus ſeruiens alteri vno impetu acceſſit. nu.142.*

143 *Seruitus uqueductus impeditur, cum flumen fundũ circumfluere cœpit. Quid cum flumen cępit circumfluere, & locus medius non impedit. nu.144.*

145 *Seruitute aquęductus amiſſu per aluei mutationem, an reſtitutio in integrum concedatur.*

146 *L.ſeruitutes.§.ſi ſublatum, ff.de ſerui.vrban.pręd.intellectus.*

147 *Reſtitutio an concedatur cum flumen e quo aqua ducebatur, ad alueum antiquum redijt.*

Alexan-

148 *Alexandri ab Alexandeo locus.*
149 *L.vnus.§.vlt.ff.de ſeru.ruſt.præd. intellectus.*
150 *Molendino deſtructo, quanto tempore aqua amittatur.*
151 *Interdictum, de aqua quotidiana, ceſſare amiſſo iure ducendi aquam.*
152 *Aquæ ducendæ ius curſu temporis amitti.*
153 *Seruitus ducendi aquam perditur, ſi permitto alio aquã ducere, ſi fons exaruit.num.154. perditur per fluminis receſſum.num.155. cum aqua aliter ducitur quam fuit conceſſum. numero 156. Amittitur fundi diuiſione, numero 157.*
158 *Libellus quomodo concipiatur interdicto, pro aqua quotidiana & æſtiua.*
Quomodo capitula & poſitiones. nu. 159.
160 *Cautio aliqua an præſtetur in interdicto, de aqua quotidiana, & æſtiua, & nu. 161. & 162.*
163 *Cautio, de aqua non ducenda, quamdiu debeat durare.*
164 *Appellare an liceat in interdicto, de aqua quotidiana.*
165 *Proprietatis cauſa ad ſe trahit cauſam poſſeſſionis.*
166 *Statuta de poſſeſſorio loquentia, non comprehendũt poſſeſſorium, habens annexam cauſam proprietatis.*
167 *Statutum Brixiæ 13.in ciuilibus. ſub rub. in quibus cauſis ius ſummarium reddatur, declaratur.*
268 *Sententia lata in iudicio poſſeſſorio, de aqua quotid. & æſtiua, an præiudicium faciat in petitorio.*

Sextum retinendæ poſseſſionis remedium, ex interdicto, De aqua quotidiana & æſtiua.

AIt Prætor, VTI HOC ANNO aquã,
qua de agitur, non vi, non clam, nõ pre
cario, ab illo duxiſti: quo minus ita du
cas, vim fieri veto. Hoc interdictũ (in
1 quit † Vlp. in l.1.§...ff. de aqua quot.
& æſtiua.) prohibitoriũ eſt, & inter-
dũ reſtitutorium. Quæ ſane Vlp. verba aperte ſignifi-
2 cant, hoc eſſe retinendæ poſſeſſionis † remediũ. quod
& nonnullis ex noſtris placuit, ita enim antiqui aliqui
cenſuerunt, quemadmodum ſcripſit Bart. in l.2. §. in
ter riuales, ff. de aqua quot. & æſti. qui & illud affir-
marunt, quod Bar. & Roff. non placuit, hoc eſſe inter-
dictum, Vti poſſidetis. In ea tamen eſt ſententia Bart.
cum Roff. hanc eſſe ſpeciem per ſe, atque a ceteris di-
ſtinctam. Quod verum eſſe opinor: ſub edicto tamen
generali retinendæ poſſeſſionis contineri credo, &
ob id eſt retinendæ. Non diſſentit Cœpolla Veronen
ſis in tract. de ſeru. ruſt. præd. cap.4. de aquæductu, nu.
99. Ioan. Bologn. in l. naturaliter, §. nihil commune, 1.
3 par. num.46. de acquir. poſſeſ. Huius † interdicti duo
ſunt capita, quæ inter ſe diſtincta ſunt. Vnum de aqua
quotidiana: Alterum de aqua æſtiua, d.l.1.§. deinde
ait, verſic. quia diximus. Quamquam Cępol. d. cap.4.
num. 102. & Baro lib.6. Manual. tit. 20. tertium ca-
put addant, hoc eſt, de aqua ex caſtello, quos non ſe-
quor, ea ratione, quam ſuo dicam loco. Quibus ver
bis hæc interdicta eſſent concepta, erudite ſcribit Ba
ro. d. tit. 20. illius verba nunc referre non placet. Ha-
4 bet hoc † interdictum cauſam proprietatis annexam:
non enim hoc interdictum præparat cauſam, vt inter
dictum, Vti poſſidetis, & illi ſimilia: nec ad poſſeſſio-
nem temporariam pertinet, ſed tota quæſtio aſſigna-
tionis, ideſt, proprietatis (vt Accurſ. interpretatur) &
iuris aſſignati a principe finitur, in eo enim de iure
quæritur, l.1.§.vlt.ff. de aqua quotidian. & æſti. Quo-
circa permulta conuenit hic tractare, quę ad ius, hoc
eſt, proprietatem ipſius ſeruitutis aquæ quotidianæ
& æſtiuæ ſpectant. Hæc ſeruitus quę aquæductus ap-
pellatur, diſtinguitur ab ea aquæ hauſtus, quæ de fon-
5 te ducitur, vti ſuo loco planum faciam. † Seruitus
aquæductus eſt ius ducendi aquam per fundum alie-
num: ita Vlpian. in l.5.§. aquæductus, ff. de ſeruit. ruſt.
prædior. ſingula huius definitionis verba explicant
Cępol. in tract. de ſeruit. ruſt. præd. c.4. num.1. & Ioã.
6 Coraſ. in l.1. numero 122. ff. de ſeruit. dixit, [ius, † ſer-
uitus omnis in iure conſiſtit l.1.ff. de ſeru. vrb. præd. l.
2. ff. quemadmodum ſeruit. amitt. eſt enim ſeruitus
quid incorporale, Inſtit. de reb. corpor. & incorpor.
in fi. Dixit [ducendi,] ad differentiam hauſtus aquæ,
quæ alia eſt a ſeruitute aquæductus. l.1. in fi. ff. de ſeru.
ruſt. præd. vt admonui, & ſuo loco explicabimus. Opi
natur tamen præcitato loco Cępol. hoc verbum, [du
cendi,] in definitione ab Vlpian. poni, vt inſtrumen-
ta, quibus aqua ducitur, vt per fiſtulam, vel quid ſi-
mile, ſed verius eſt, definitionis verba differentiam aſ-
ſignare. Dixit Vlpian. [per fundum alienum,] ad dif-
ferentiam iuris, quod quis in proprio fundo habet a-
quæ per eum ducendæ: nam hoc ius ſeruitus non eſt,
cum res ſua nemini ſeruiat, l. vti frui. ff. ſi vſusfruct.
peta. l. in re communi, ff. de ſeruit. vrba. præd. Illud ẽ
7 ſciendum eſt, quid ſit aqua † quotidiana, & quid æſti-
ua? quod docet Vlpian. in l.1.§. quotidiana, ff. de aqua
quotid. & æſtiu. eſt inquam quotidiana, quæ poteſt
quotidie duci, etſi non expediat eam ſemper ducere
vt hiemali tempore.
Et dicitur quotidiana, quia aſſidue duci ſolet, vel
æſtiuo tempore, vel hiberno. Nec quotidiana eſſe de-
ſinit ob id, quod eius ſeruitus intermiſſione tempo-
ris diuiſa eſt: ſiquidem illa intermiſſio ratione maio-
8 ris vtilitatis fundi a domino fieri ſolet. † Aeſtiua ve-
ro aqua (inquit idem Vlpian. dict. l.1.§. æſtiua,) eſt,
qua æſtate ſola vti expedit, etiamſi aliquando hiber-
no tempore vtamur: quemadmodum dicimus veſti-
menta æſtiua, quibus aliquando hieme, ſed vt pluri-
mum æſtate vtimur. *Præterea* (ait *Vlp.*) ex vtentis
propoſito aqua quotidiana ab æſtiua diſcernitur,
nam ſi ſit ea aqua, quæ perpetuo duci poſſit, & is
vtens ſola æſtate ducat, atque vtatur, æſtiua erit. Eſt
etiam æſtiua illa, quæ ſui natura non niſi æſtate du-
ci poteſt, vt etiam æſtiua ducitur, quæ ducitur ad ea
loca, quæ ſola æſtate aquam admittunt. Neratius
quoque in d.l. de interdicto. ff. de aqua quotid. & æſtiu.
9 ſcribit, † aquam æſtiuam duabus de cauſis eo nomi-
ne appellari, ob naturam ſuam & vtilitatem locorum,
in quæ ducitur: ita vt ſiue eius natura erit, vt niſi
æſtate duci non poſſit etiamſi hieme quoque deſide-
raretur, ſiue omni tempore anni duci eam ipſius na-
tura permitteret, ſi vtilitas locorum, in quæ ducitur
æſtate dumtaxat vſum eius exigeret, æſtiua recte di-
ceretur.
10 QVAERO primo, quæ requirantur, † vt huic in-
terdicto locus ſit? plura requirt ſcriptum reliquit Cę-
pol. tract. de ſeruit. ruſtic. pręd. c.5. de aquæductu, nu.
99. Rem hanc ego paulo fuſius explicabo, exiſtimo e-
nim, quod hac methodo res fiet clarior, & quod hæc
iuris quæſtio permultis, quæ enarraturi ſumus, lucem
adferet.
11 Primo itaque requiritur, † quod hic ius habeat du-
cendi aquam, atque ita de titulo cõſtare debet. Quod
probatur ex l.1.§.vlt.ff. de aqua quotid. & æſtiu. dum
affirmat Vlpian. interdictum hoc habere annexam
cauſam proprietatis, vt inde intelligamus non ſuffi-
cere ſolam quaſi poſſeſſionem ducendi aquam, ſed
etiam fore neceſſarium ius, atque ita titulum, quo
oſtendatur duci poſſe. Hoc idem probat l. ſi quis in
diuturno. ff. ſi ſeruit. vendi. dum aſſerit idem Vlpian.
in pręſcribenda ſeruitute ducendi aquam, non fore
neceſſa-

Digitized by Google

neceſſarium titulum, vbi ergo præſcriptio (quæ per-
fecta loco tituli eſt) non extat, neceſſarius erit titu-
11 lus. Huc pertinet l. 1. §. ſed & iure, † & §. Ariſto. ff. de
aqua quotidia. & æſtiua, dum idem Vlp. ſcribit, quod
is qui ducit aquam, debet credere ſe ſuo iure, hoc eſt
ſeruitutis ducere, præſupponit ergo ſeruitutem con
ſtitutam. Nec quis obijciat, illam credulitatem oſten-
dere, non adeſſe ius ſeu titulum. Reſpondetur, imo
præſupponere adeſſe ius, quoniam ſubijcit Vlpian.
quod illi, qui ſcit ſe nullum ius habere, non concedi-
tur hoc interdictũ, voluit itaque Vlpia. dicere, quod
is qui ius habet ducendi, debet putare ſe eo iure vti,
non autem alio: fieri enim poteſt quod quis ius ha-
beat, & tamen ius ſuum non duceret. Quocirca errat
Ripa l. quo minus, numer. 88. ff. de flumin. dum do-
cet, ſufficere aquam duxiſſe ſine aliquo titulo. Ius au-
tem ducendi altero ex duobus modis quæritur, ex-
preſſa conceſſione, necnõ & tacita. Expreſſa, vt cum
conceditur expreſſa facultas ab eo, qui aquæ domi-
nus eſt, vel venditione, alioq; ſimili titulo, quod expli-
cabimus in quæſt. 7. Tacita, vt præſcriptione, longo
que vſu, quod declarabimus infra quæſt. 28.

13 Requiritur ſecundo, ſi hic, † qui ius ducendi aquã
habet, eã certo modo duxerit, veluti ſi duxit certam
mẽſura, vtputa duarũ vnciarũ, vel per vnam fiſtulã,
nam eo modo, quo eam ſemel duxit, in poſterum du
cere debet, vt infra quæſtion. 9. dicemus, & probat l.
1. §. illud. ff. de aqua quotidiana, & æſtiua.

14 Requiritur tertio, † quod bona fide duxerit, non
autem nec vi, ne clam, nec precario, l. 1. in princip ff.
de aqua quotidia. & æſtiua.

15 Requiritur quarto, quod † ſaltem ſemel eam duxe
rit, d. l. 1. §. quod autem, ff. eod. & attigi ſuperiore re-
medio, quæſt. 1. quibus accedit, quod reſpondit Rui.
conſil. 106. numer. 9. libr. 5. & Crauet. conſil. 124. nu.
7. qui ea ratione vtitur, quod in hac ſeruitute nõ præ
ſumitur, quod vtẽs vſus fuerit iure familiaritatis, vt
in alijs ſeruitutibus euenire poteſt, vt ait Bartol. in l.
1. §. hoc interdicto, ff. de itin. actuque priuat. & dixi-
mus ſuperiore remedio, quæſtion. prima.

16 Requiritur quinto, quod † aqua perennis ſit, d. l. 1.
§. loquitur, ff. eod. cum nulla duci poſſit, niſi perennis,
l. 1. & l. 2. ff. de flum. & l. foramen. ff. de ſer. vrba. prӕd.
Eſt enim perennis aqua, quæ continuo emergit &
fluit.

17 Requiritur ſexto, quod ſi † aqua eſt quotidiana, quo
tidie duci poſſit, d. l. 1. §. quamquam, ff. de aqua quo-
tid. & æſtiua, quo loci Vlpian. ait, hoc interdictum
non pertinere ad aquas puteales, & his ſimiles, quæ
ita ſubmerſę ſunt, vt effluere extra meatus ſuos, & v-
ſui eſſe non poſſint, quamquam his ſeruitus aquæ hau
ſtus imponi poſſit: quemadmodum ſuo loco dicam
infra quæſt. 6.

18 Requiritur ſeptimo, quod a † capite aqua ducatur,
aliunde enim duci non poteſt, l. 1. §. hęc interdicta, ff.
de aqua quotid. & æſtiu. Nec aduerſatur l. ſeruitus
aquæ ducendæ, ff. de ſerui. ruſti. præd. quoniam, (reie-
cta interpretatione gloſ. in d. §. hęc interdicta, quod
is text. §. hæc interdicta, iure veteri inſpecto loqua-
tur, text. vero d. l. ſeruitus. iure nouo.) Reſpondeo Vl-
19 pianum in dic. §. hęc interdicta, affirmare hoc † in-
terdictum de aqua quotidiana, ſolum pertinere ad
aquam quæ a capite ducitur, & non ad eam quæ a-
liunde fluit. Huic tamen aquæ quæ aliunde fluit, ſer
uitus conſtitui hodie poteſt, licet non olim, atque ita
20 interpretor verba illa, d. §. † hæc interdicta, verſicu.
harum. vt referãtur ad hanc aquam, quæ aliunde du-
citur, vt de ea ſeruitus poſſit conſtitui, atque ita con
uenit cum reſponſo Pauli in d. l. ſeruitus. qui expreſ-
ſim ſcripſit, conſtitui hodie vt aliunde duci poſſit,
quam a capite.

Qui ſane ſenſus vel ex eo ſuadetur, quod magna
fuiſſet Vlpiani incuria non recenſere ius antiqua-
tum, ſi illud retulit Paulus, qui ea ætate vixit, & qui
cum ipſomet Vlpiano Papiniani aſſeſſor fuit, vt Lam
pridius in Adriano ſcribit. Caput aquæ eſt (inquit Vl
pianus d. l. 1. §. caput.) vnde aqua naſcitur, vt ſi ex
21 fonte fons ipſe, ſi ex flumine vel lacu: prima † incilia,
hoc eſt: primus ductus aquæ, d. l. 1. §. incile, ff. eodem,
de aqua quotidiana & æſtiua. Vel principia foſſarũ,
quibus aquæ ex flumine, vel ex lacu prima incilia in
22 primum riuum compelli ſolent. † Caput etiam aquæ
eſt locus ille, vnde aqua primum naſcitur & emergit,
cum ſudoribus manando in aliquem primum locum
confluit: atque itaque apparere incipit, hanc aquam
quæ ex ſudoribus manat, illam eſſe opinor, quæ vul-
go ſcolatitia appellatur.

23 Requiritur octauo, vt ſi æſtiua † aqua eſt, quod ſu-
periore æſtate eã duxerit, d. §. quod autẽ diximus, &
§. qui hac æſtate, ff. de aqua quoti. & æſtiu. Aeſtas au-
tem quæ ſit eo loci declarat Vlp. & idẽ in l. 2. §. æſtas,
vbi gloſ. & Bar. ff. ne quid in loco public. & ſcribit Cę
pol. d. tract. de ſeruit. ruſt. præd. c. 4. de aquæductibus,
num. 104. quo loci inquit, animaduertendum eſſe, qđ
aqua æſtiua quotidie debet poſſe duci: nam omnis a-
qua, quæ æſtiuo tẽpore currere poteſt, quotidiana eſt:
quia omnis aqua, quæ eo tempore currit, multo magis
currit in hieme: ſed non conuertitur, cum multæ a-
quæ currant hiberno tempore; quæ tamen æſtiuo
fluere deſinunt. Cetera quæ ad hanc explanationem
ſpectant, ſuis locis tractabimus.

24 QVAERO ſecundo, an hoc † interdictum con
cedatur pro hac aquæductus ſeruitute, ſiue realis illa
ſit, ſiue perſonalis? Et concedi non eſt dubium: ita
enim affirmat Vlpianus in l. 1. §. illud quæritur, ibi, ad
vſum noſtrum, & §. pręterea, & §. Labeo. & §. permit
titur, ff. de aqua quotid. & æſtiua. & clare ita cenſuit
Coraſius in l. vt pomum, num. 12. §. de ſeruit. Verum
maxima extat differẽtia, quod realis, vel perſonalis
ſit aquæductus ſeruitus, & inde maxima etiam naſci-
25 tur vtilitas. Nam ſi realis eſt, tranſit † etiam ad ſuc-
ceſſorem vniuerſalem actiue & paſſiue, hoc eſt, ad hæ
redem concedentis, & eius, cui facta eſt conceſſio. d.
l. 1. §. permittitur, l. pecoris, vbi gloſſ. & Bart. ibi Alb.
num. 3. & Florian. ff. de ſeru. ruſt. præd. tranſit etiam
ad ſingularem ſucceſſorem, l. ſi aquæductus, ff. de con
trah. empt. vbi ea eſt ratio, quod ius prædij eſt, l. ſi mi
hi. §. vltim. ff. de ſeru. ruſt. pręd. Quocirca fundus cum
ſua cauſa trãſit. l. 1. §. fundus. ff. de ſeru. ruſt. præd. qua
ratione vſus eſt, de ſeruitute reali in genere agens.
Cœpol. in tract. de ſeruit. vrban. præd. c. 2. ad fi. Cum
26 vero aquæductus † ſeruitutis perſonalis eſt, ad hære-
dem non tranſit, vt expreſſim ait Vlpian. in d. l. 1. §.
permittitur. ff. de aqua quotid. & ęſtiu. cuius hęc ſunt
verba. [Et datur interdũ p̃dijs, interdũ pſonis: qđ p̃-
dijs datur extincta pſona non extinguitur: qđ datur
perſonis, cum perſonis amittitur, ideoque neque ad
alium dominum prædiorum, neque ad hæredem, vel
qualemcũque ſucceſſorẽ tranſit.] Hæc Vlpian. Quo
27 reſponſo declaratur locus apud † Iulium Front. de
aquæduc. qui ita ſcriptus eſt, [Ius impetratæ aquæ ne
que emptorem, neque vllum nouum dominum præ-
diorum ſequitur.] Hic locus eſt (mea quidem ſenten-
tia) intelligendus de perſonali conceſſione, non au-
tem de reali, quamquam & Duaren. lib. 2. diſput. anni
uerſ. cap. 21. indiſtincte intellexerit. Quod de ſeruitu-
te hac aquæductus perſonali diximus, idem in cete-
ris omnibus procedit, l. corruptionem. C. de vſufru.

l. apud

l. apud Iulianum, §. ſi quis alicui, de leg. 1. vbi DD. &
Cępol. d. c. 2. ad fi. quo loci nu. 11. 12. duas alias vtili-
tates huius differentiæ recenſet, & reſpondet Ruin.
conſ. 41. num. 33. lib. 1.

28 Videamus nunc quæ realis, & quæ perſonalis dica
tur ſeruitus hæc aquæductus, id quo clarius explicem,
aliquot caſus conſtituo atque diſtinguo.

Primus itaque eſt, cum conceditur aquæductus ex
vno prædio ad aliud, & expreſſim in ea cōceſſione di
citur concedi cauſa irrigandi illud prædium: hoc ca-
ſu dubium non eſt, eſſe ſeruitutem realem, quod in
ceteris ita affirmat Cępol. d. tract. de ſeruit. vrban.
præd. capit. 2. de ſeruitute reali, numero 5. verſic. pri-
mo caſu.

29 Secundus eſt caſus, cum † ſimpliciter facta eſt con
ceſſio, quę tamen habet verba in ius ſonantia: vt pu-
ta, ſi dictum fuit, quod ius habeat ducendi aquam e
fundo meo, vel ex flumine illo ad fundum Sempro-
nium, atque ita certo fundum deſignato, tunc ſerui-
tus realis eſſe dicitur: ita in ſpecie ſcribunt Bar. in l. cū
fundo. & in l. Lucius. ff. de ſeruit. ruſt. prædio. Cępol.
in tract. de ſeru. ruſt. præd. cap. 4. de aquæductu. nu. 2.
& in tract. de ſeru. vrb. præd. c. 2. num. 7. Coraſ. in l. 1.
num. 123. de ſer. quam quidem ſententiam probat l. ſi
quis mihi. l. pecoris, l. cum fundum, ff. de ſeruit. ruſtic.
præd. & l. ſi fundum, ff. de ſeruit. leg. & cap. cum ve-
niſſent, de inſtit.

30 Tertius eſt caſus, cum † conceditur ſeruitus aquæ-
ductus cauſa irrigandi prædium vicinum, vt tamen
conceſſio hæc cum perſona finiatur. Hoc etiam caſu
ſeruitus realis dicitur, attamen cum ipſa perſona ex-
tinguitur, ita in ſpecie tradunt Io. & Azo. & Accurſ.
in l. Mela. §. vlt. ff. de alimen. & cib. lega. vbi Bart. idē
ſcribit, quod facit & Cępol. d. tract. de ſeruit. ruſtic.
præd. c. 4. de aquæduct. nu. 3. verſic. nec obſtat. l. Me-
la, & reſpondit Ruin. conſ. 41. nu. 35. in fi. lib. 1. ita in-
ter partes conueniri poſſe.

31 Quartus eſt caſus, cum † conceditur aquæductus,
vt aquam ducam in domū, in qua balneum faciā, nam
& tunc realis eſt ſeruitus, ita ſcriptum reliquit Cępol.
in tract. de ſeru. ruſt. præd. c. 4. num. 4. in hanc ſenten-
32 tiam adductus † ex l. pecoris, ff. de ſeru. ruſt. præ. per-
penſis verbis illis, [ſi prædij fructus maxime in peco-
re conſiſtat, prædij magis, quam perſonæ videtur,]
& ex gl. l. 2. in verb. cloacam. eod. Ita cum balneum
pro ipſius domus vtilitate fit, dicitur magis realis eſ-
ſe ſeruitus, quam perſonalis, magna ſiquidem olim
33 balneorum † ratio habebatur, quod memorię prodi-
tum eſt ab Alexan. ab Alexand. lib. 4. dier. genial. cap.
20. & de illorum diligenti ędificatione ſcribit L. Vit.
lib. 5. archit. c. 10.

34 Nec eſt quod quis obijciat, † balnea perſonę vtili-
tatem magis quam domus reſpicere, & ob id eſſe hāc
ſeruitutem perſonalem, iuxta l. ergo. ff. de ſerui. ruſti.
pręd. & glo. l. 1. §. in prędij, ff. eod. quia reſpondetur,
imo vere balnea eſſe ad commodum ipſius domus,
quemadmodum puteus, & his ſimilia.

35 Quintus eſt caſus, cum † conceditur aquęductus
vt ad fundum ducam, cauſa ibi habendi piſcariā vel
ciſternam hoc etiam caſu ſeruitus hęc realis eſſe di-
citur, ita cenſuit Cœpol. in d. tract. de ſeru. ruſt. pręd.
36 c. 4. num. 6. ea ratione, quod piſcaria † & ciſterna &
puteus, fundi pars ſit, l. Iulianus, §. vlt. cum duab. legi
bus ſubſequentib. ff. de actio. empt. hic ergo aquędu-
ctus principaliter fundi vtilitatem continet.

37 Sextus eſt caſus, cum † aquęductus conceditur ex
fundo tuo ad irrigandum hortum meum, hoc quoq;
caſu ſeruitus realis eſſe dicitur, ita admonuit Cœpol.
d. c. 4. nu. 8. ea ratione, quod propter neceſſitatem ſeu
vtilitatem fundi dominantis, hoc eſt, viridarij facta
eſt conceſſio. l. ergo. ff. de ſeru. ruſt. præd.

38 Septimus caſus eſt, cum † aquæductus vniuerſitati
Vrbis, vel Opidi conceditur, vt aqua ducatur in fo-
ro, vel alium in locum cōem, vt omnes ipſius vniuer-
ſitatis ea vti poſſint, quemadmodum obſeruari ſolet
Neapoli, Brixię, & vidi in regione Pedemontium in
opido Bouiſii, & alijs permultis in locis, vbi aqua ad
communem omnium vtilitatem ducitur. Eſt enim &
hoc in caſu ſeruitus hęc realis, quemadmodum ſcri-
pſit Vdalr. Zaſ. lib. 1. ſing. reſpon. cap. 11. nu. 3. qui ea
ratione, hanc eſſe realem ſeruitutem ſcribit, quod a
re Rei, id eſt, a pręd io ſeruiente loco vicino, & ratio
ne loci perſonis illic habitantibus debetur. Et licet
commoditas perſonę quęratur, pręd ij tamen dr̄, vn-
de potius ius pręd ij, quam perſonę conſideratur.

39 Octauus eſt caſus, cū † aquæductus ſeruitus con-
ceditur verbis ad factum relatis: vt puta ſi dictum
eſt: [Concedo tibi facultatem ducendi aquam.]
hoc ī caſu ſeruitus hęc perſonalis eſſe dicitur: ita Bar
to. & alij in l. Lucius. ff. de ſeru. ruſt. pręd io. & clarius
Ioan. Coraſius in l. 1. num. 123. ff. de ſeru. Nam ob id
40 quod ſeruitus natura ſui † realis ad perſonam refer-
tur, perſonalis efficitur, ex l. apud Iulianum, §. ſi quis
alicui, de legat. 1. quo loci habetur, facultatem illam
cædendi lapidem, quæ ſui natura realis eſt, l. ergo, l.
veluti. ff. de ſeruit. ruſt. præd. propter relationem fa-
ctā ad perſonam, dici perſonalem & non realem. Ita
ſeruitus aquæ hauſtus, q̄ ſui natura realis eſt, l. 1. ff. de
ſeru. ruſt. præd. pręd icta tamen ratione perſonalis fit,
l. Mela. §. vlti. ff. de alimen. & cib. legat. confert l. 2. §.
item ſi in facto, ff. de verb. obligat. & text. §. ſed cum
factum. Inſtitut. de ſtipulat. ſeruor. quod & in ceteris
ſeruitutibus, præter hanc aquæductus, ſcripſit Cępol
la in tract. de ſeru. vrban. præd. cap. 2. num. 6. verſic.
ſecundo caſu principali. Verum ego non ſemel dubi-
taui, quandoquidem ducere aquam, non continet fa-
ctum, quod perſona ipſamet explicare poſſit, quem-
admodum haurire aquam, lapides cędere, & his ſimi-
lia, quæ ſua manu quis facere poteſt, niſi dicamus ex
illis verbis facti, oſtendi contē platione perſonæ, non
autem fundi, per quem, vel ad quem ducitur, factam
eſſe conceſſionem, quemadmodum mox ſubijciam.

41 Nonus eſt caſus, cum † ſeruitus hæc aquæductus
conceditur indeterminate, gratia fundi certificandi
per eum, cui conceſſio fit, hoc caſu perſonalis eſt ſer
uitus: ita Bartol. in l. Lucius. ff. de ſeru. ruſt. præd. ex
textu illo. quo loci dixit Baldus, quod quilibet con-
trarium diceret, niſi textum illum videret, & ibidem
Alber. num. 5. & Florian. num. 7. quem etiam ſingula
rē ī hanc ſnīam dixerūt Rom. ſing. 69. cōcedo tibi. &
Crem. ſing. 60. conſtituta eſt. Idē docuerūt Io. Fab. &
Iaſ. in §. æque, Inſtit. de actio. ille num. 12. iſte nume.
35. & Ioan. Coraſius in l. 1. num. 123. ad finem, ff. de
ſeruit. Idem reſpondit Dec. conſi. 262. num. 3. verſic.
ſexto de iſta, & numer. 11. verſic. nō obſtat ſexto. Quę
iuris ſententia ea ratione nititur, quod non prædij
contempaltione, ſed perſonę facta eſt, quam rationē
42 ait Coraſi. ſumi ex † l. 1. §. præterea Labeo, ff. de aqua
quotid. & æſtiua. dum Vlpian. ex Labeonis ſententia
inquit, [Et ſiquidem ductus aquarum fundi non ſint,
quia quocumque duci poſſint:] appellat Vlp. ductus
aquarum non eſſe fundi, cum quocumque duci poſ-
ſunt, etſi eo loci Accurſius male interpretetur, ideo
non eſſe ibi fundi, quod agro non cohæreant, ſed ſit
opus ligneum, vel lapideum manu factum, male in-
quam Accurſius, quandoquidem Vlpianus loquitur
de ipſa ſeruitute aquæ, quæ illius fundi tantum non
eſt, cum & ad alios fundos duci poſſit: non autem
loquitur

Digitized by Google

loquitur Vlpian. de inſtrumento, qua aqua ducitur.
Eſt ergo perſonalis ſeruitus hæc, vt probat is textus d.
43 l.† Lucius. qui ita a Coraſi. conſideratur. Seruitutum
natura præſertim ruſticarum illa eſt, vt non niſi reſpe
ctu fundi vicini, & eius neceſſitatis eſſe nequeat, hoc
eſt, niſi qui habet, ſeruitutem fundum vicinū habeat,
& quatenus ad eum ipſum fundum opus ſit. l. ergo, ff.
de ſeru. ruſt. præd. Quo fit vt hæ ſeruitutes non perſo
næ, ſed prædij eſſe dicantur, l. qui in aliena. §. vltim. ff.
de neg. geſt. l. vnus ex ſocijs, ff. de ſeruit. ruſtic. præd.
Cum itaque in d. l. Lucius, aquæ vſus conceſſus fuerit
fundo non vicino, dici non poteſt ꝓprie ſeruitus quod
docuit & Bart. poſt gloſſ. in l. Mela. §. vltim. num. 2. de
alim. & ciba. leg. erit ergo conceſſio quædam perſona
lis, quæ ideo ad hæredem non tranſmittitur, l. vſus a-
quæ, de vſu, & hab. & ſcribit idem Coraſius in l. vt po
* mum, nu. 2. ff. de ſeru. Verum a * recepta hac opinione
44 diſſentit † Alc. lib. 5. diſpunct. cap. 7. ea ratione, quod
in d. l. Lucius, facta non fuerit aquæ ducendæ conceſ-
ſio tamquam ius, ſed in modum ſimplicis facultatis,
& quia verbum, [gratificor] perſonam reſpicit, pro-
inde nihil ad hæredes tranſmittitur. Quam ſane ra-
tionem recte confutauit Coraſi. in d. l. 1. numer. 154.
ff. de ſeruit. quandoquidem ideo conceſſio illic perſo-
nalis eſt, quia vſus aquæ non ad domum modo, quæ
in Iſthmo erat, ſed ad quemcumque locum concede-
retur: at merito intelligamus conceſſionem non præ-
dij contemplatione, ſed perſonæ factam eſſe. Qua ra-
tione vſus eſt Vlp. in l. 1. §. præterea Labeo. ff. de aqua
quot. & æſti.

45 Decimus eſt caſus, cum † facta eſt conceſſio aquæ-
ductus illi, qui nullum fundum habet: hoc in caſu ſunt
opiniones Doctor. Rog. & alij nonnulli antiqui gloſ-
ſatores affirmarunt, hanc eſſe ſeruitutem perſonalem
quemadmodum refert glo. l. vt pomum, ff. de ſeruit.
vrba. præd. & in l. Mela. §. vltim. ff. de aliment. & cib.
lega. & idem cenſuerunt Petrus & Cin. in rub. C. de
vſuſructu, & Bernard. Grammarus in tractatu de ſer
uitibus, q. 5.

Altera fuit opinio, quod hæc non dicatur ſeruitus
perſonalis, ſed potius ius quoddam perſonale, quam
ſane ſententiam probarunt Iaco. & Azo. in d. l. vt po-
mum, & d. l. Mela. §. vl. vbi Bar. hanc ſecutus eſt, idem
docuit Bald. in l. vltim. nu. 7. C. de cond. indebit. & in
* rubr. C. de vſuſru. nu. 13. & * communem hanc eſſe te
ſtatur Cępol. d. tra. de ſerui. ruſt. præd. c. 4. nu. 5. verſi.
ſecundo caſu principali, qui in ſpecie noſtra loquitur,
communem etiā eſſe affirmat Gom. in §. ęque, nu. 25.
Inſt. de act. Idem ſenſit Alex. conſ. 10. n. 3. lib. 5. dum
46 reſpondit † ius percipiendi tot fructus quotannis e
fundo, eſſe ius quoddam perſonale. Ita etiam reſpon-
derunt Corn. conſ. 593. nu. 15. lib. 5. & Rui. conſ. 106.
47 num. 10. lib. 5. ius † paſcendi pecora, & cędendi ligna
non conſtituere ſeruitutem, ſed ius quoddam perſona
le. Et hanc communem dicunt idem Cora. conſil. 63.
num. 8. lib. 4. & Pariſ. conſ. 84. num. 5. lib. 3.

Tertia fuit opinio Fulg. in l. pecoris, nume. 5. ff. de
ſeru. ruſt. præd. quem ſecutus eſt Corn. conſil. 188. nu.
2. lib. 4. diſtinguit Fulg. Aut verba executiua referun-
tur in perſonam debitoris, tunc non dicitur conſtitu-
ta ſeruitus, ſed ius quoddam perſonale: ita procedit
Bar. opinio, quam communem diximus. Quæ ſecun-
dum Fulg. tunc præſertim procedit, cum id quod da-
ri promittitur, ad certam quantitatem, nō ſecundum
prædij neceſſitatem, vel vtilitatem formatur. Aut ver
ba referuntur ad creditorem per modum iuris, vt ſi
concedo tibi ius paſcendi pecora, tunc dicitur ſer-
uitus perſonalis, ita procedat Petri, Cini, & aliorum
opinio. Verum conſiderandum eſt, Bart. & alios plu-
res loqui cum conceſſio facta eſt creditori ſub eo iu-
ris nomine: quare a communi non eſt in foro rece-
dendum.

48 QVAERO tertio, an hoc † interdictum conce-
datur pro ea aqua, quæ ducitur pro vtilitate & com-
modo, ac amœnitate prædij vrbani, quo modo con-
ceditur pro aqua, quæ ducitur pro prædio ruſtico? Et
cōcedi probat l. 1. §. illud quæritur, & in §. ſiue autem.
& l. 3. in princip. ibi, amœnitatis, ff. de aqua quoti. &
49 æſtiu. Eſt enim † aquęductus ſeruitus communis, nem
pe aliquando ruſtica, aliquando vrbana. Nam cum
prædium, cui ſeruitus debetur, vrbanum eſt, etiam ſer
uitus vrbana eſt: cum vero prædium eſt ruſticum, ru-
ſtica quoque eſt ſeruitus, ita glo. in l. 1. verbo, aream,
ff. de ſeruit. vrban. præd. Angel. & ceteri in l. prætor.
de ſeruit. ruſtic. præd. atque ita in ſpecie ſcribit Cœp.
in tract. de ſeruit. ruſt. præd. d. c. 4. de aquæductib. nu-
50 me. 9. quam ſane ſententiā probat † l. 2. ff. de comm.
pręd. vrban. dum Vlpianus ſub eo titulo ſeruitutum
communium, tam pręediorum vrbanorum, quam ru-
ſticorum hanc ſeruitutem aquęductus collocauit: ex
eo enim oſtendit aliquando eſſe vrbanam, aliquando
ruſticam. Accedit quod & pro aqua, quæ ad molendi-
num duci conſueuit, conceditur: ita Ripa in l. quo mi
nus, num. 46. de flumin.

51 QVAERO quarto, an † hoc interdictum locum
habeat tam pro ſeruitute aquęductus ex flumine pu-
blico, quam ex priuato? Et locum habere probat l. 1.
§. ait Prętor, & §. ꝑmittitur. ff. de aqua quoti. & ęſtiu.
Verum quo facilius hęc intelligantur, eſt quod decla-
remus, quis concedere valeat ius ducendi aquam ex
flumine publico, & quis ex priuato. Ita olim ſancitum
fuit, vt refert Iul. Front. de aquæductibus. cuius hæc
52 ſunt verba. [Apud † antiquos omnis aqua in publi-
cos vſus erogabatur, ea cautum ita fuit, ne quis priua-
tus aliam ducat, quam quæ ex lacu ad humum acce-
dit. Hæc enim verba ſunt eius legis, ideſt, quæ ex la-
cu abundauit, eam nos caducam vocamus, & hæc ip-
ſa non in alium vſum, quam in balneum, aut fulloni-
corum dabatur, eratque vectigali ſtatuta mercede,
deque in publico vēderetur aliquid, & in domus prin-
cipium dabatur, concedentibus reliquis.] Hactenus
Frontinus. Hodie vero alia adhiberi ſolet de his di-
53 ſtinctio, ſiquidem dicimus aliqua † eſſe flumina pu-
blics, aliqua priuata. l. 1. §. flum. ff. de flumin. Publi-
ca flumina ſunt, quæ perennia ſunt, dict. §. fluminum.
Hæc aliquando ſunt nauigabilia, vt Padus, Ticinus,
Brenta, Atheſis: aliqua nauigabilia non ſunt, vt ſunt
qui continuo e montibus deſcendunt, qualia ſunt Tre
54 bia, Ollium & his ſimilia. Cum flumina † nauigabilia
ſunt, ex eis aqua duci non poteſt, niſi Princeps conce-
dat, l. quo minus. ff. de flum. Ea eſt ratio: quod nauiga
tio, quæ maxime Reipublicę neceſſaria eſt, impeditur
quemadmodum noſtri ſcribunt in d. l. quo minus, ibi
55 Ripa nu. 13, 15. Cum vero † flumina nauigabilia non
ſunt, aqua duci poteſt, niſi expreſſim Princeps prohi-
beat, d. l. quo minus, ibi, niſi Imperator aut Senatus ve
tet. Ea eſt huius conſtitutionis ratio, quam imperfecte
tamen ſenſit Ripa, d. l. quo minus, numero 5. quia hoc
caſu aquæ vſus communis eſt, l. fluminum, ff. de dam.
infect. & §. 1. Inſti. de rer. diu. nec hoc in caſu publica
ipſa vtilitas, id eſt, nauigatio impeditur directo ſal-
tem, nec in vſu publico eſt, vt illa, quæ ex caſtello du-
citur, (vt mox dicemus) l. 1. §. 1. & §. 2. ff. de aqua quo-
tidia. & æſt. quæ ita conciliatur a Duareno lib. 1. diſp.
56 anniu. cap. 52. De hoc † flumine publico, ex quo aqua
duci poteſt, niſi vetet Princeps, loquitur Pomp. in l.
3. §. ait Prętor, ff. de aqua quotid. & æſt. quem ſic in-
57 telligo. Ducitur etiam aliquando † aqua e loco pu-
blico,

Digitized by Google

blico,vt è caſtello,l.1.§.ait Prætor,ff.de aqua quotid.
& æſt.l.3.C.de aquęduct.lib.11.ex caſtello dicitur du
ci aqua, quod caſtellum erat receptaculum aquarum
fluentium per canales, è quo deinde caſtello aquæ
ducebantur, & ad publicos & ad priuatos vſus. De
58 caſtello † ita ſcribit *L.Vitru.*lib.8.de arch.c.5. [Du-
ctus autem aquæ fiunt generibus tribus. Riuis per ca-
nales ſtructiles,aut fiſtulis plumbeis, ſeu tubulis fictili
bus,quorum hę rationes ſunt:ſi canalibus,vt ſtructura
fiat quã ſolidiſſima, ſolumque riui habeant faſtigiata,
ne minus in centenos pedes ſemipede aquæ ſtructu-
ræ conforcentur,vt minime ſola aqua tangat. Cũque
venerit ad męnia efficiatur caſtellum,& caſtello con-
iunctum ad recipiẽdum aquam triplex immiſſarium,
collocenturque in caſtello tres fiſtulæ æqualiter diui-
ſæ inter receptacula coniuncta, vti cum abundauerit
ab extremis in medium receptaculum redundet, ita
in medio ponentur fiſtulæ in omnes lacus & ſalientes
in altero, in balnea vectigal quotannis populo præ-
ſtent, ex quibus tertio in domos priuatas, ne deſit in
publico:non enim poterunt auertere, cum habuerint
a capitibus proprias ductiones. Hæc autem quare di-
uiſa conſtituerim,hæ ſunt cauſæ, vti qui priuatim du
cent in domos vectigalibus tueantur per publicanos
aquarum ductus.] Hactenus Vitruuius. Ex cuius ver-
59 bis facile & illud colligitur,cur è † caſtello aquam du
cere non licet, ſine Principis auctoritate, quia aqua
hæc publico vſui deſtinata primum eſt, deinde vecti-
gal ei penditur a priuatis, qui eam pro ſui vtilitate du
60 cunt,atque ita interpretor Vlpianum in † d.l.1.§.per
mittitur,ff.de aqua quotidiana,& ęſtiua, dum inquit,
ius ducendi aquam a Principe concedi, alij nulli com
petitius aquæ dandæ. Quamquam Pomponius ſcri-
bit in l.quo minus, ff.de flumi. ius hoc ducendi aquam
e flumine publico Senatum concedere. In huius nodi
diſſolutione aiunt iuris noſtri interpretes, illa verba,
[nulli alij.] non excludere conceſſionem factam a Se
natu, cui ius competebat concedendi ducere aquam
61 è publico. Quam † quidem auctoritatem & Cenſores
Aediles habuerũt,quod his verbis teſtatur Iulius Frõ-
tinus de aquæductibus, [Interdum ius ab Aedilibus,
interdum a Cenſoribus permiſſum fuit. Sed apparet
quoties in Repub. erat ab illis potiſſimum petitum,
cum ij non erant Aedilium poteſtatem fuiſſe.] Idem
ſcribit de Cenſoribus Alex.ab Alexan. lib.3.dier. ge-
nial. c.13. aliæ hodie extant conſtitutiones Impera-
torum de his aquæductibus publicis,vt in integro illo
tit.C.de aquæduct.lib.11.cum ergo (vt ad rem noſtrã
reuertar)priuato conceſſa eſt a Principe,vel ab eo qui
Principis poteſtatem obtinet, ius ducendi aquam è
62 publico: ſi is priuatus turbari contingat, † locus erit
huic interdicto d.l.1.§.ait Prætor, ff.de aqua quotid.
& æſt.Cępul.d.tract.de ſeru.ruſt.præd. c.4. nu. 108.
63 QVAERO quinto,† an hoc interdictum locum
habeat,cum priuatus a priuato flumine, fluminis do-
mino concedente aquam ducit? Et locum habere du-
bium non eſt,ſiquidem cum flumen priuatum eſt, flu-
minis dominus concedere poteſt hanc facultatem du
cendi aquam,l.1.§.caput, verſ.qualitercumque, & l.
64 Lucio.ff.de aq.quot.& æſt. Priuatum autem † flumen
multis cõſideratur,inq̃t Cęp.in trac.de ſer.ruſt.pręd.
c.4.de aquæductibus. nu.28. Primo ratione originis,
vt quando ortũ habet in fundo ipſius priuati,l.aquam
& l.ex meo.ff.de ſer.ruſt.præd.& l.pręſes,C.de ſer.&
aqua. qualia ſunt ſtagna & lacus. Hæc enim in fundo
priuati exiſtentia ſunt ipſius,l.1.§.ſi foſſa.ff.de flum.l.
1.§.ſtagnum.§.lacus.ff.vt in flum.pub.nauig.liceat,&
declarat Ripa in l.quo minus,nu.1.in fi.ff.de flum.qui
& illud ſcribit cum I.C.in l.1.§.fluminum, ff.de flum.
priuatum dici,cum non perpetuo, ſed aliquando fluit
vt torrens.l.1.§.torrens,de flum. Secundo modo dici-
65 tur flumen † priuatum ob conceſſionem priuato fa-
ctam a Principe,arg.l.2.in prin. ff.ne quid in loco pu-
blic. Tertio priuatum dicitur ex conſuetudine & prę-
ſcriptione,arg.l.1.§.denique.& §.vlt. ff.de aq. pluuia
arcen.& in l.2.C.de ſer.& aqua. Qui ergo ab huius a-
quæ domino conceſſionem habet eam ducendi, & eã
certo modo ducit,ſi in eo aquęductu turbatur,vel ali-
qua moleſtia afficitur,hoc interdicto experiri poterit.
Quod intelligitur cum hoc flumen eſt perenne, ſecus
ſi non eſt perenne, quoniam tunc ſtricto iure ſeruitus
in eo non conſtituitur, vt mox ſubijciam.
66 QVAERO ſexto, † an hoc interdictũ reddatur
pro aquęductu non perenni? Et non reddi, ait Vlpian.
in l.1.§.loquitur,ff.de aqua quotid.& æſtiu. Ea eſſe vi
detur ratio, quod nulla aqua duci poteſt, niſi quæ pe-
rennis eſt.l.foramen,ff.de ſeruit.vrban.præd.& l.via.
ff.de ſeruit.ruſt.præd.& l.1.& l.2.ff.de flum. Quocir-
67 ca (vt paulo ante admonui) ſtricto iure † ſeruitus aquę-
ductus conſtitui non poteſt de ea aqua, quæ perennis
non eſt,& perpetuam cauſam nõ habet,d.l.via. quam
erudite explicat Conn.lib.4.comm.iuris, c.9. num.1.
ex æquitate tamen, ſi facta eſt conceſſio, tuetur, ita
Cępol.in tract.de ſeruit.ruſt.præd.l.4.de aquæductib.
num.28.verſic.ſed quando flumen.ex vna interpreta-
68 tione † l.2.ff.commun.ſeruitut. vrban.prædior. quod
ſane Vlpia. reſponſum difficilem atque perobſcuram
interpretationem habet. Accurſius varias interpreta-
tiones attulit, nunc ſentiens Vlpian. de flumine pu-
blico,nunc de priuato agere. Ita Bartolus & qui poſt
eum ſcripſerunt permulta perpenderunt. Ex recentio
ribus eruditus admodum Iacobus Cuiacius lib.3. ob-
ſeru.iur. cap.28. contendit intelligendum eſſe Vlpia.
de flumine priuato,non autem de publico loqui. Non
enim (ait ille) concedi poteſt è flumine priuato hau-
rire aquam machinis, vt rota, timpano, vel cochlea,
cum tamen liceat aquam haurire vrnis, ſitulis, vel vr-
ceis. Cuius quidem ſententiæ rationem conſiderat
Cuiacius,quia via eſt, vt prædia aquæ tanta copia in-
digeant,vt adhiberi organa oporteat, non poſſunt ſer
uitutes ipſo iure conſtitui vltra quam opus ſit ad præ-
dia.l.ergo,in fine.ff.de ſeruit.ruſt.prædio. Verum ego
diſputo contra. Neminẽ enim extare opinor, ſi agro-
rum irrigationes obſeruabit diligenter, qui dicere au-
deat,eos tantam aquæ copiam ferre non poſſe, quan-
tam machinæ è flumine haurire poſſunt. Cum prædia
ſæpiſſime ampla ſint & ſpacioſa, & ex vno in aliud de
riuari poſſit, & ſoleat. Quinimo vſu compertum eſt,
maiorem eſſe copiam aquæ, quæ ducitur, quam quæ
hauriri poteſt quibusuis machinis. Accedit, quod ma-
chinas ita paruas,vt magnas ædificare, & illis alternis
horis vel diebus vti poſſumus. Et quod ait I.C. in d.l.
69 ergo. Non † ex modo ducendi aquam prouenit, ſed
ex ipſamet conſtitutione ducendi, vt ſi quis maiorem
copiam ducere vellet, quam opus haberet. Quocirca
ego Iacob.de Rauenna, ſequor, quem probauit & Al-
ber.in d.l.2. nempe Vlpian. loqui, cum quis concedit,
quod poſſit per eius fundum aqua duci, quæ è flumi-
ne publico hauritur. Hęc conceſſio mero iure non va-
let, vtpote quod conceſſerit & aquam haurire è pu-
blico flumine, quod fieri poſſe negat idem Vlpian. in
l.3.§.vlt.ff.de ſeru.ruſt.præd.ſed ex æquitate tuebitur
conceſſio. Quod quidem Vlpia. reſponſum in d. §.vlt.
vt deſumptum ex eiuſdem Vlpian.lib.17.ad edictum,
ſi huic noſtro iungatur, recte (mea ſententia) Rauen-
natis interpretationem confirmabit. Ceterum in re
tam ambigua libera ſunt hominum iudicia. Iuſtinia-
no parcat Deus, quod ſua nimia diligentia in Pande-
ctarum

ctarum ordinatione, Iuriſconſultorum conſumptis co
dicibus nobis tot cruces poſuerit.

70 QVAERO ſeptimo, an † hoc interdictum con-
cedatur pro ſeruitute aquæductus, quocumque modo
& titulo conſtituta atque conceſſa? Et concedi reſpō-
det Vlp. in l. 1. §. caput. verſ. & qualitercumque, de aq.
quotid. & æſt. & ideo ſiue teſtamento, ſiue pacto, ſiue
quouis alio titulo conſtituto ſit, hoc interdictum con-
ceditur, ſi modo aqua vſus eſt.

71 Extēditur procedere, etiamſi † titulum putatiuum
habuit, vt ſi errore facti deceptus, credidit ſe ſuo iure
aquam ducere, d. l. 1. §. caput. verſic. ſed & ſi iure, & §.
Ariſto. & confert l. vlt. ff. quemad. ſeru. amitt. & l. 1. §.
Iul. & l. vlt. ff. de itin. actuque priuat. Quod tamen in-
telligitur ſi credulitas hæc iuſta eſt, hoc eſt, ſi bona fi-
des adeſt. Non enim vel vi, vel clam aquam ducens,
iuſto errore decipitur, eritque hoc in caſu neceſſe pro-
bare cauſam, qua error iuſtus appareat: quemadmo-
dum declaraui ſupra remed. 3. q. 70. & annotauit Bar.
d. verſ. ſed & ſi iure, qui ob id ſcripſit, ſupinam igno-
rantiam non excuſare. Non probo tamen interpreta
tionem gl. in d. verſ. ſed & ſi iure, quæ ait, iure ſeruitu
tis, vel alio iure ex d. l. 1. §. illud. & §. præterea. nam
alio ſpectant iura illa, vt ſuo loco dicam. Quod autem
72 in † d. §. verſ. ſed & ſi. ait Vlpian. intelligitur de iure,
hoc eſt, de titulo: voluit enim dicere, quod etſi ſine
titulo aquam duxit, modo iuſto errore duxerit, con-
cedi hoc interdictum.

73 QVAERO octauo, cum Prætoris † interdictum
de aquis frigidis loquatur, an etiam ad calidas perti-
neat? Et pertinere reſpondit Vlp. l. 1. §. idem Labeo
74 ſcribit. ff. de aqua quotid. & æſtiu. De aquis † calidis
permulta ſcribunt Vitr. li. 8. de archit. c. 3. Plin. li. 35.
natur. hiſt. c. 6. & Cœlius Rhodig. lib. 16. lectio. antiq.
c. 15. calidæ hæ aquæ vſum habent neceſſariū ad irri-
gandū agros, vt Hierapoli, conſtat enim apud Hiera-
politanos in Aſia agrū aqua calida irrigari, ita recen-
ſet Vlpian. d. §. idem Labeo. cui conuenit quod ſcri-
75 bit † Vitr. d. c. 3. his verbis. [Ad eumdem modum Hie
rapoli Phrygiæ efferuet aquæ calidæ multitudo: ex
qua circum hortos & vineas foſſis inductis immitti-
tur.] Ego pariter aliquando vidi hic Patauij in vico
Abani prata calida aqua irrigari.

76 QVAERO nono, an hoc † interdictum conceda
tur ei, qui in aqua ducenda modum exceſſit: vel alio
duxit quam ducere conſueuit, ſi eam ducere prohibi-
tus fuit? Et non concedi reſpondit Vlpia. in l. prima,
§. illud. ff. de aq. quotid. & æſt. dum ait, aquam eſſe du-
cendam eo modo, quo ducta eſt hoc anno. Proinde ne
que amplioris modi, vel alias, hoc eſt, inquit gl. alium
modum: vel (vt ſubſequentia verba ſignificant) per
77 aliam regionem. Non enim † huic poſſeſſori licet mu-
tare riuum, vel aquæductum, vel quantitatem aquæ:
ſed eo ſtatu, quo eo anno fuit, ducere debet: ſiquidem
hic vſus, hæc conceſſio ducendi aquam ſtrictam ha-
bet interpretationem, vt ne quid plus cenſeatur præ-
ſcriptum, quam poſſeſſum: quemadmodum ſuperiore
remedio q. 5. admonui. Ita enim in ceteris ſeruitutib.
ſolet obſeruari, ne modus excedatur. l. non modus. C.
de ſeruit. & ſcribit in ſpecie Cępol. tract. de ſeruit. ru-
ſtic. prædior. cap. 4. num. 47. & 48. & ibi, num. 49. &
Practic. Papienſ. in forma libelli in actione confeſſo-
78 ria, in verbo, ſeruitus aquæductus, nu. 5. qui † ſcribit,
ſeruitutem hanc non extendi ad futura prædia, ſed
intelligi pro præſentibus, confert l. damni. §. is qui vi-
cinus. ff. de damno infecto. Hinc Bart. in l. per agrum,
C. de ſer. & aqua. & cum eo Dec. conſ. 544. col. 1. ver.
quarto hoc idem. & Ruin. conſ. 41. nu. 37. lib. 1. qui re-
ſpondit contra illud conſiliū Decij. Illi itaque ſcribūt
ob id non licere alicui aquam deriuare ad ſecundum
molendinum vel alio: quia is datus modus non obſer-
uaretur: ita reſpondit & Pariſ. conſ. 156. num. 23. lib.
2. qui rationem eſſe ait, quod oneroſum ſit ſeruitutem
extendere.

79 Declaratur primo, † vt non procedat, cum is qui v-
na die ducere conſueuit, alternis dieb. ducere incipit,
tunc enim interdictum conceditur ſi turbetur, l. 1. §.
item quæſitum, ff. eo. quod ibi glo. explicat.

80 Declaratur ſecundo, vt non procedat † quando ſo-
lum qualitas prædij, ad quod aqua duci cōſueuit, im-
mutata eſt: vtputa, ſi ex horto, effectū eſt pratum, vel
econtra. Nam hoc in caſu credo nō eſſe exceſſum mo
dum ducendi aquam & ob id contra perturbatorem
locus erit huic interdicto, quod probatur argu. l. apud
Trebatium. §. ſi vicinus. ff. de aq. plu. arc. quo loci ſcri-
bit Imol. n. 7. quod vbi aquæ ſeruitus ſimpliciter debe
tur hortu, trahitur ad pratū, & ibi Caſtr. idem cenſuit
Cęp. d. c. n. 85. Nec enim hoc in caſu immutatur ſerui
tutis modus, ad detrimentum domini eam pręſtantis.

81 QVAERO decimo, an hoc interdictum † redda
tur illi, qui probibetur miſcere nouam aquā illi aquæ
quā ducere conſueuit? Et non cōcedi cenſuit Vlp. in l.
1. §. itē quæritur, ff. de aq. quot. & æſt. ex ſententia Of-
filij: cuius ſane ſententię ea eſt ratio, quod priorē mo-
dum & vſum immutare dicitur. Sed quæſtionis eſt,
82 quo loci recte hic probibeatur † nouam aquam anti-
quæ immiſcere: an quocumque in loco, vel potius eo
loci, in quo primum aquam aliam in riuum admiſit.
Nec refert quod in tota aqua prohibeatur, cū in noua
illa prohibetur, ex quo enim diuidi non poteſt, vis in
parte fieri non poteſt, quin etiam in tota fiat, nō enim
ob id conceditur ei interdictū. Ea eſt ratio, quod hu-
ius prohibentis animus non eſt, vt prohibeat ducētem
in toto aquæductu, ſed in ea parte tantum, quę de no-
uo ducitur, & licet vis & prohibitio in tota cōtingat,
id contingit ob inſeparabilitatem, & ex latere ducen-
tis: hæc inſeparabilitas efficit, vt vtile, hoc eſt aqua,
quæ duci poteſt, per inutile, hoc eſt, per nouam aquā,
vitietur, iuxta regulam quam firmant Doctor. in l. 1.
§. penultim. de verbor. obligat. & in ſpecie noſtra ita
ſcribit Cępolla tract. de ſeruit. ruſtic. prædior. cap. 4.
num. 68.

83 Declaratur primo, vt non procedat † quando aqua
noua a veteri diuidi poſſet; vtputa, ſi duo riui, quibus
aquæ ducuntur, ita diſtincti ſunt, vt facile vnus impe-
diri poſſit, ita a ceſſante ratione indiuiduitatis argu-
84 mentari licet, & probat † l. 1. §. Trebatius, cum ſubſe-
quen. ff. de aqua quotid. & æſti. dum Vlp. ex Marcel.
ſententia, illa Trebatij exploſa, reſpondit, non licere
vniuerſum pecus prohibere, cum amplior numerus
ad aquam appellatur, non enim eſt ſibi ius prohiben-
di in omnibus pecoribus, ſed in his tantum, quæ ſu-
pra conſuetum numerum ſunt, cum pecora ſeparari
poſſint, idem de aquis dicendum eſt, ſi ſeparatio fie-
ri poteſt, quod in ſeruiture pecoris ad aquam appul-
ſus annotarunt Cępol. de ſeruitut. ruſtic. prædior. ca-
pitulo octauo. & Ioan. Coraſ. in l. prima, num. 133. ff.
de ſeruit.

Declaratur ſecundo, vt non procedat, cum præter
85 aquam † duci ſolitam altera in eodem riuo nata mi-
ſcetur; tunc enim contra probibentem eam ducere
concedere hoc interdictum, ita cenſuit Vlpian. in l.
hoc iure. §. aqua. ff. de aqua quotid. & æſtiua. Ea eſt
ratio, quia aqua, quę naſcitur in illo riuo, lucri fit illi
ducenti aquam, quod & in ſpecie noſtra annotauit
Cępol. d. cap. 4. num. 68. verſic. quod intellige. & hu
ius opinionis citat Old. & Alb. in l. Rutilia Polla. ff.
de contrahen. empt.

Digitized by Google

86 QVAERO vndecimo, an† hoc interdictum con
cedatur illi qui poſteaquam aquam duci conſuetam
ad ſuum fundum, prohibetur eam deriuari facere ad
fundum in illius confinio emptum? Et concedi reſpon
dit Vlpian. in d.l.1.§.illud Labeo, ff. de aqua quotid.
87 & æſt. Ea ratione vſus eſt Vlp. quod ſemel † fundum
meum ingreſſa, ad fundum in confinio poſitum a me
duci poteſt, & alibi etiam ſi placet, quin & vicinis con
cedere licet, quemadmodum & eruditiſſimus Con-
nan. annotauit lib.4. commen. iuris ciuilis. c.9. num.2.
idem docuit Bald. in l.aquam. nu.1. C. de ſer. & aqua.
88 dũ ſcripſit, quod ſi ex flumine publico duco † aquam
per prædium meum ad molendinum, poſſum
aquam quo volo ducere & diuertere, nec teneor vici-
no inferiori eam cõcedere. Huc pertinet quod docuit
89 ibidem Bal. in c.cum omnes. n.21. de conſt. ſi † duco
aquam è flumine publico ad prædium meũ & ex meo
prædio fluat ad prædium mei vicini, poſſum eam a-
quam in meo prædio retinere: cum ſemel fundum
meum ingreſſa mea ſit, & de ea ad libitum diſponere
poſſim. Quod declarat Bar. in l.quo minus. n.45. ff. de
flum. & ibi Iaſ. nu.45. & Ripa nu.85. procedere, cum
ambo, nempe vicinus ſuperior & inferior, ſunt in pari
conditione quo ad poſſeſſionem, ſecus ſi inferior iam
aquæ vſum præoccupauit: nam tunc ſuperiori non li-
cebit eam diuertere aut ſiccare. Qua de re ſcribunt &
Ruin. conſ.96. nu.6. lib.4. Calcan. conſ.56. nu.6. Dec.
conſ.373. cu.2. Afflict. deciſ.388. & Pariſ. conſ.114.
nu.5. lib.1. & Cępo. tract. de ſer. ruſt. præd. c.4. de aquę-
ductibus, n.53. vbi declarationes adfert quas hic refer
re ſuperſedeo. Declarat etiam Ruin. conſ.41. nu.37.
lib.1. non procedere, cum modus ducendi aquam eſt
limitatus, qua de re egimus ſupra.
90 QVAERO duodecimo, an hoc† interdictum cõ
cedatur illi, qui mala fide aquam duxit, vt ſi vi, vel clã?
Et non concedi reſpondit Vlpian. in l.1.§.1. ff. de aq.
quotid. & æſtiu. Quod tamen declarat idem Vlpian.
in d.l.prima, §. Ariſto. verſi. idem, non procedere cum
quis hoc anno aquam duxit, non vi, non clam, non pre
cario, & eodem anno deinde vitioſe vſus eſt. Recte e-
nim tunc hoc interdicto experiri poterit, cum refera-
tur ad illud tempus, quo ſine vitio vſus eſt. Siquidem
verum eſt eo anno bona fide, hoc eſt, nec vi, nec clam,
nec precario vſum eſſe: ſufficit enim, quod vſus perfe
cerit cum bona fide, quia mala fides deinde ſu-
perueniens nihil immutat; quemadmodum ſuperio-
re remedio attigimus.
91 QVAERO decimotertio, an hoc† interdictum
concedatur ei, qui ob prohibitionem de aqua ducen-
da, ius illud amiſit. vt ſcilicet ei omnia reſtituantur?
Et concedi ait Vlp. in l.1.§.præterea. ff. de aqua quo-
tid. & æſt. Quocirca recte cenſuit Vlp. in d.l.1.§.1. hoc
interdictũ eſſe aliquando reſtitutorium: quemadmo-
dũ in hoc caſu eſſe videmus verum: aduerſari illud vi-
detur, quod perpendit glo. in d.§.præterea. nempe ho
die decennio vel vicennio ſeruitutem amitti. l.ſicut.
C. de ſeruit. interdictum vero anno finitur: non ergo
ex hoc interdicto recuperare poterit. ſatisfacit glo. &
clarius Bart. in d.§.præterea. Diſtinguit Bar. duos ca-
ſus, quorũ primus eſt, cum ſeruitus hæc aquæductus
occupata fuit ab hoc ipſo, qui prohibuit, atque ita ſe
92 in libertatem vindicauit, contra eum perpetuo † hoc
interdictum redditur, ſiquidem perpetuam cauſam
habet, pro eo, quod ad alium peruenit, l.ſi plures. §.e-
iectum. ff. de vi & vi arm. & pluribus in locis horum
tractatuum ſcripſi. Secundus vero eſt caſus, cũ aquæ-
ductus ad tertium atque ita extraneum, qui non prohi
buit, deuenit, tunc altero ex duobus modis intelligi-
tur hoc interdictum concedi, vel quod prius petatur
in integrum reſtitutio aduerſum lapſum temporis, cũ
tamen iuſta ſubeſt cauſa, vel intelligitur hoc tempus
eſſe vtile, quod quidem non currit, niſi a die quo expe
riundi facultas datur.
93 QVAERO decimoquarto, an † hoc interdictũ
concedatur ei, qui poſt acquiſitum ius & quaſi poſſeſ-
ſionem ducendi aquam, fundum, cui ſeruitus quæſita
erat, vendidit? Vlp. in l.1.§.fundum. ff. de aq. quotid.
& æſt. reſpondit, vtile eſſe interdictum, quod ego in-
telligo cum gloſ. ibi, vtile id eſt, efficax & proficuum,
non autem vtile ad differentiam directi. Eſt enim vti-
le ratione intereſſe damni iam perpeſſi ex præterita
prohibitione & impedimento. Nam ſemel prohibitũ
fuiſſe, & interfuiſſe ſufficit. d.l.1.§.præterea, & coo-
fert l.inter omnes. ff. de furtis.
94 QVAERO decimoquinto, an† reddatur hoc in
terdictum contra non dominum fundi, a quo aqua du
citur, ſi is prohibeat aquæductum? Et reddi reſpondit
Vlpian. in l.1.§.competit. ff. de aq. quotid. & æſt. quo
loci glo. intelligit idem eſſe etiam de eo, qui agit, vt ſci
licet non referat, an dominus fundi ſit, qui ſeruitutem
acquiſiuit, vel qui patitur. verba enim Vlp. nõ parum
ambigua, ad vtrũque referri poſſe videntur: ita enim
ſcribit: [Et nihil intereſt, vtrum dominium *quis fun-
di* habeat, an non.]
95 QVAERO decimoſexto, an hoc † interdictum
reddatur inter duos riuales contendentes de aquæ v-
ſu, vtroque aſſerente, ſe eſſe in illius quaſi poſſeſſione?
Vlp. in l.1.§.ſi inter riuales. ff. de aqua quot. & æſt. re-
96 ſpondit, interdictum duplex reddi. Quod† ibi Accur.
intellexit multis modis: ac primo, duplex, hoc eſt, vti
poſſidetis, quod vere duplex eſt. §.æque. Inſt. de actio.
ſed vere non eſt hoc interdictum illud vti poſſidetis,
cum illud mere poſſeſſorium ſit, hoc vero admixtam
cauſam proprietatis habeat. quemadmodum in præ-
ludijs admonui. Quamobrem ſecundo loco rectius
idem Gloſſator interpretatur, hoc eſſe interdictum,
de corriualibus, quod exemplo interdicti Vti poſſi-
detis, duplex eſt. Nam quilibet aſſerit ſe eſſe in qua-
ſi poſſeſſione, quemadmodum & in eo interdicto vti
poſſidetis. Hanc expoſitionem probauit Bar. in d.§.ſi
inter riuales, poſt Roffr. quem citauit. Non diſſentit e
Eguin. Baro. lib.6. Manual. tit.20. idem ſcriptum reli-
quit, hoc caſu reddi interdictum, exemplo interdi-
* cti Vti poſſidetis. Quam ſane * receptam magis inter
pretationem ſequor, reiecta illa ſecunda gloſſa, dum
ait, duplex, id eſt, prohibitorium & reſtitutorium, l.1.
§.1. ff. eod. ac etiam illa quarta, dum exponit, duplex
id eſt vtile & directum, quod ridiculum, mea quidem
ſententia eſt.
97 QVAERO decimoſeptimo,† an hoc interdictũ
reddatur contra eum, qui aliquod opus fecit in fundo,
è quo ducitur aqua, vt aqua corrumpatur, atque in-
quinetur? Et reddi ait Vlpian. in d.l.1.§. Labeo putat.
ff. de aq. quot. & æſt. Nec enim ducit qui minus com-
mode & vtiliter ducit, iuxta l.Nepos Proculo, de ver.
98 ſignific. Accedit quod † aqua corrupta non aqua, ſed
morbus ipſe eſt, quod permultis oſtendit Rip. in tract.
de peſt. tit. de præſeruatiuis remedijs contra peſtem.
num.6. & ſubſequenti.
99 QVAERO decimooctauo, an hoc† interdictum
competat illi, qui poſtquam ceſſit omni iuri ducen-
di aquam, ducere cœpit & fuit prohibitus? Et dicen-
dum eſt non competere: ſiquidem ceſſio illa valet, &
efficit, ne iure aquã ducere poſſit. l.1.§.ſi quis hoc ceſ-
ſerit, ff. de aq. quot. & æſt. Quam ſane ſententiam ve-
ram eſſe intelligit ibi gl. cũ ceſſio hæc vicino vtilis eſt,
100 hoc eſt, cũ fit, ne eius fons exſiccet. † l.quoties. ff. de
ſeru. quo loci ait Pomp. valere conceſſionẽ qua fundi
dominus

dominus promittit non quærere aquã in eo. Eſt enim
vtilis hæc conceſſio, alioqui ſi inutilis foret conceſſio,
ei cui conceditur, nulla diceretur ſeruitus conſtituta
d.l.quoties.& prob.l.ſicuti.§.vl.ff.ſi ſeru.ven. Quibus
101 repugnat † l.ei fundo. ff.de ſeru. Quæ loca interpre
tantur Gouean. lib.1.variar.c.15.& Rob.lib. quarto
ſent.cap.24.

102 QVAERO decimonono, an † interdictum de
aqua æſtiua concedatur illi, qui non æſtiuo, ſed hi-
berno tempore aquam duxit? Vlp.in l. 1. §.ſi quis hie
me.ff.de aq.quot.& æſt.ait concedi, quod tamẽ inter
dictũ, nõ directũ, ſed vtile erit. vt ibidẽ gl. annotauit.
Erit ẽt vtile interdictum, quod dabitur illi, qui non ea
æſtate, ſed ſuperiore aquam duxit. d.l.1. §. ſi hac, vbi
glo.ita demum procedere intellexit, modo ad minus
duxit per 30.dies, ſumpto arg.a l. 1. §. hoc interdicto.
ff.de itin.actuque priu.quæ expoſitio falſa eſt, quando
quidem duo hæc interdicta inter ſe maxime differũt.
Quocirca dicendũ eſt cõcedi interdictum vtile ei qui
ſuperiore æſtate duxit, etiamſi ſemel tantũ duxit, iux
ta huius interdicti naturã, quæ eſt, vt ad quærendam
quaſi poſſeſſionem ſufficiat duxiſſe ſemel, quemadmo
dum ſupra q. 1.in 4.requiſito admonui.

103 QVAERO vigeſimo, an † hoc interdictum de-
tur illi, qui cum alternatim aquam duceret, cum alte-
ro, qui alio tempore ducebat, permutauit? Et dari ſen
ſit Iulianus in l.cũ conſtet.§.vlt. ff. de aq.quot.& æſt.
Nõ enim ex ea permutatione ius ſuũ amiſiſſe dicitur.
104 Verũ aduerſari videtur † tex.l.ſi cõem.§.1.ff.quem-
admodum ſeru.amit. cui multis modis ſatisfacere ni-
titur Accur.in d.l.cum conſtet.§. vlt.in glo.vlt. Primo
ait in d.§.vlt.voluntate domini factam fuiſſe permuta
tionem. Verum idẽ eſt in d.l.ſi cõmunem. §. 1.ex illo
verbo, conſtitutum. Secundo reſpondet in d.§.vlt.l.ſi
conſtet.permutationem domino non nocere. in cauſa
vero d.l.ſi communem.§.1.nocere. Sed falſum hoc eſt,
cum vtroque caſu noceat. Tertio itaque loco reſpon-
det gloſſ.d.l.ſi conſtet.§.vl.quod duæ erãt perſonæ &
duæ ſeruitutes, & ideo vnus per alium vtitur. Sed in
d.l.ſi cõmunem.§.1.vna ſola erat perſona, & vna ſer-
uitus, & ideo non poteſt ibi dici, quod vnus alterius
nomine ſeruitute vtatur, & per conſequens eam non
amittat. Quam quidem interpretationem probauit
& gl.d.l.ſi communem, §.1.& ibidem tranſeunt cete
ri, & ſenſit Barba.conſ.9.col.4.verſic.præterea facit.
libro primo.

105 QVAERO vigeſimoprimo, an † hoc interdictũ
reddatur contra eum, qui impedit ponere fiſtulam in
riuo, ita quod duci aqua non poteſt. Et reddi reſpon-
dit Pompon.in l.hoc iure, §.pen.ff.de aqua quotid. &
æſtiu.ea ratione, quod is, qui aquæ quotidianæ, vel æ-
ſtiuę ducẽdę ius hẽt, fiſtulam in riuo ponere, vel aliud
agere poteſt, quo eam ducere valeat. & idem Pomp.
in l.Quintus.ff.de ſeru.ruſt.præd. Scæuola in l. vlt. ff.
de aqua quoti. & æſti. ait, cui per fundum iter aquæ
debetur, quacumque vult in eo riuum licitè faciat, dũ
ne aquęductum interuerteret.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat,
quando aliquid faceret quo fundi domino noceret, vt
alterum, qui ex eodem riuo aquam ducit, impediret:
106 quemadmodum aperte probat is † text. §. penul.
ibi [dummodo fundum domino, aut aquarium riua-
libus deterius faciat.] quod repetit idem Pompon. in
d.l.Quintus Mutius.in fi.ff.de ſeruit.ruſt.pręd. & ibi
Bar. & Florian.notãt. Quod pręſertim procedit, ſi ex
eo maximum damnum adſerretur domino ſundi, iux
ta tex.l.in ſumma.§.illud.ff. de aqua plu.arcẽd. & ſcri
bit Cępol. in tract.de ſeruit.ruſt.præd. c.4.n.76. dum
107 ait, quod ſi mihi conceſſi illi † ſeruitutem, vt poſſim
opere manu facto aquam fluentem in meum deriua-
re ex tuo, etiamſi tibi nocet, non intelligitur, ſi vltra
modum nocet, ex d. §. illud. quo loci idem annotauit
Caſtren. Idem tamen Cępolla d. nu.76. ver. ſed circa
prædicta. hæc declarat & ait, quod ſi ſimpliciter facta
eſt conceſſio, intelligitur, vt ex ea non inferatur ali-
quod detrimẽtum magnum: ſi vero eſt dictum vt poſ-
ſit duci aqua, etiamſi concedenti noceat, intelligitur
vt detrimentum maximum non adſerat. Quod & mi
hi probatur. Recte hic eſt a Doct. dictum, cũ dãnum
adſertur, at ſecus ſi lucrum inde auſerret: vt puta ſi vi-
cini fundus minores fert fructus, quã conſueuit, quem
admodum egregie docuit Bart.in l.quo minus, num.
21. verſicul. hoc autem. ff. de flumin. & ibi Ripa nu-
mero 82. qui intelligit, modo faciens vtilitatem ex eo
ſentiat.

108 QVAERO vigeſimoſecundo, an † hoc interdi-
ctum reddatur ei, qui ſupra aqoam, quæ ducitur, aliã
aquam ducere vult. & ab inferiori probibetur, atque
impeditur? Et reddi reſpondit Pompon.in l.hoc iure.
§.vltim.ff.de aqua quotid. & æſtiua. ait enim hoc mo
do aquam duci poſſe. atque ita ſcribunt Practic. Pa-
pienſ.in forma libelli pro actio. confeſſoria, in verbo,
ſeruitus aquęductus, num. 15.& Cępol.in tract. de ſer
uit.ruſt.pręd.c.4.nu.85.

Declarat hanc iuris ſententiam Pomp. d.l. hoc iu-
109 re.§. vlt.non procedere, cum ex † ea ductione dam-
num inferiori adſertur, conſert l.ſupra, ff.de aqu. plu.
110 arcen.& conſert quod ſcribit † Cępol.d.c.4.nu.69.
ſtatutum illud, quod quis poſſit ducere aquã ad ſuum
ſuodum per ſundum alterius, ſoluto pretio prędij, ꝙ
per ſoſſa occupatur, intelligitur, niſi domino prædij
adferat damnum, vt quia aqua, quæ in illo ſundo na-
ſcitur, vel ducitur, cum aqua hac noua miſceretur, &
inde abduceretur, ex d. §. vltim. & eodem loco idem
Cępol.nu.85.idem ſcribit in eo, qui arcum lapideum
cauſa ducendi aquam deſtruxit. idem ſcripſit Prac. Pa
pienſ. vbi ſupra, atque ita etiam reſpondit Barb. con-
ſil.28.col.6.lib.4.

111 QVAERO vigeſimotertio, † an hoc interdictũ
competat duobus quibus cooceſſum eſt aquam duce-
re? Et competere ſenſit Iulianus in l.Lucio.ff.de aqua
quot.& æſt. Verum quo clarius hęc iuris quæſtio in-
telligatur, declarandum eſt, quãdo liceat duobus con
cedere aquam ex eodem loco ducere. Quia quidem
in re ego plures caſus ſoleo diſtinguere.

112 Primus caſus cum is, † cui priore loco facta eſt con
ceſſio aquęductus, conſentit, vt & ſecundo conceda-
tur, tunc dubium non eſt, ambobus concedi potuiſſe,
cum conſentienti iniuria, vel damnum adſerri non di
catur; quod probat in ſpecie l. in concedendo. ff. de
aqu. plu. arcen. & ſcribentes omnes, quos nunc re-
feram.

113 Secundus eſt caſus, cum is † primus, cui facta eſt con
ceſſio, non conſentit, eo quod de eius damno agitur,
ex quo vtrique aqua ſufficere non poteſt, tunc illo pri
mo inuito concedi alteri non poteſt, vt aperte probat
is text.d.l.in concedendo. dum vult eſſe exquirendã
voluntatem eorum, quibus ſeruitus aquæ debetur; &
ſubiungit rationem: cum enim minuatur ius eorum,
conſequens fuit exquiri, an conſentiant; atque ita hũc
caſum probant ibi gloſſ.& Bart.Cęp. tract. de ſeruit.
ruſtic.præd.cap.4.num.30. & in ſpecie noſtra probat
l.hoc iure.§.1.ff.de aqu.quot.& æſt. dum ait, ex flumi
ne aquam omnes ducere poſſe, modo vicinis non no-
ceat, cum ergo nocet, ducere non licet eo inuito, vt ſta
tim dicam, & probat l.aquam. C.de ſeruitut. & aqua.
& l.per quem locum.ff.de ſeru.ruſtic.præd. atque ita
affirmant omnes, quos nunc referam.

114 Tertius eſt caſus cum † aqua ſufficere poteſt tam
pro vſu illius primi, cui iam quæſitum eſt ius ducendi
eam, quam etiam pro ſecundo: tunc huic ſecundo con
cedere licet ius ducendi aquam, etiam inuito, atque
reluctante illo primo, quam ſane ſententiam probat
gloſ. in d. l. in concedendo. ff. de aqua pluuia arcen. &
glo. in l. aquam. C. de ſeru. & aqua. Ita intelligentes d.
l. hoc iure. §. 1. & l. Lucio. ff. de aqua quotid. & æſtiua,
& ibi Bar. & probat tex. l. 2. §. vlt. ff. de ſeru. ruſt. pręd.
vbi Alb. & Conna. lib. 4. commen. iuris ciuil. c. 9. nu. 6.
& ſcribit Cępo. d. c. 4. n. 30. ver. aut iſtam. qui affirmat,
115 ita ex facto quandoque fuiſſe iudicatum † Bononiæ
controuerſiam illam, q̃ olim fuit inter Franciſcanos &
Dominicanos: conceſſum quippe primũ fuerat Fran-
ciſcanis, vt aquam ducere ex flumine publico poſſent,
deinde idem conceſſum fuit Dominicanis, in quos
Franciſcani contendebant, poſteriorem ceſſionem
valere negãtes. Tamdem pro Dominicanis, & merito
fuit iudicatũ, cum vtriſque aqua ſufficeret: quam qui-
dem diſputationem recenſet omnium primus Alber.
in d. l. 2. §. vlt. ff. de ſer. ruſt. præd. Bart. in l. quo minus,
num. 12. ff. de flum. & Ioan. Coraſ. in l. 1. num. 131. ff.
de ſeru. Huc ſpectat illa ratio l. 2. §. item Varus. ff. de
aq. plu. arcenda. quod tibi non nocet & alteri prodeſt,
facile concedi debet. Huc etiam ſpectat quod ſcribit
Bartol. in d. l. quo minus, q. 5. nu. 10. 11. 12. ff. de flum.
& ibidem late Iaſ. nu. 56. & Ripa nu. 53. ſi vnus è flu-
116 mine duxit aquam † ad ſuum molendinum, & alij in
inferiori parte aliud molendinum ædificent, educen-
* tes aquã ex eodem flumine, inquit Bar. & cum eo * ce
teri, quod ſi aqua omnibus ſufficit, hunc ſecundũ pro-
hiberi non poſſe, quin & ipſe ducat. Idẽ ſcripſit Prac.
Papien. in forma libelli in actione confeſſoria pro ſer.
in verbo, ſeruitus aquæductus, n. 6. Dec. conſ. 244. n. 7.
Pariſ. conſ. 116. n. 19. lib. 1. Afflict. deciſ. 388. num. 11.
117 QVAERO vigeſimoquarto, an † hoc interdi-
ctũ reddatur illi, cui facta eſt cõceſſio aquæductus ab
eo, qui primo illud ius eſt conſecutus, vt. ſ. & ipſe ab
eodem flumine, vel fonte a fundo aquã ducat? Et non
reddi opinor: nam conceſſio aquæductus vni facta,
non prodeſt alteri, cui is deinde concedit. l. ex meo. ff.
de ſeruit. ruſt. quo loci Pomp. probat Proculi ſenten-
tiam aduerſus Lab. nempe ex meo aquæductu, me nõ
poſſe vicino commodare: quia ſeruitus, quæ debetur
fundo meo, intelligitur ſecundum qualitatem fundi
mei, & non alterius. Nec aduerſatur illa ratio, quod
118 de re propria † vnuſquiſque ad libitum ſuum diſpo-
nere poteſt. l. in re mandata, C. mandat. quia procedit
regula illa in eo, qui diſponit de re, quæ ſua eſt libere:
at hic non eſt ſeruitus aquæductus libere ipſius cui eſt
conceſſum, ſed ſub illa forma, quantum fundi ſui qua-
litas requirit. non ergo eam formam excedere licet,
atque ita declarat Floria. in d. l. ex meo. Prac. Papien.
in forma libelli, in actione confeſſoria pro ſeruitute, in
verbo, ſeruitus aquæductus, n. 17. Bal. & Sal. in l. aquã,
C. de ſeruit. & aqua. & Cępol. tract. de ſeruit. ruſtic.
præd. cap. 4. nu. 12. & ibidem nu. 31. explicando hanc
quæſtionem quattuor caſus diſtinguit: Quorum pri-
mus eſt hic iam relatus.

Secundus eſt caſus, ſi habens ſeruitutem hanc, vult
alteri concedere, vt aquam extrahat de fundo medio,
per quem aqua è canali ducitur, vt ex eo ad alterius
fundum deriuet: tunc idem eſt, q̃ ſuperiore caſu: nem
pe non poſſe concedi, eadem ratione, ex d. l. ergo. Et
cum fundum illius non ſit ingreſſa pro eius commo-
do, aqua illius non efficitur, ob id alteri eam concede-
re non poteſt. l. 1. §. illud. ff. de aqua quotid. & æſtiua.
& idem ſenſit Pract. Papien. vbi ſupra, & Cępol. dicto
num. 31. verſ. ſecundus.

Tertius eſt caſus, cum alteri conceditur hæc facul-
tas ducendi aquam, quæ iam eſt per ingreſſum fundi
effecta illius concedentis: tunc licet concedere. ita
Pract. Papien. & Cępol. præcitatis locis, & gloſ. in l.
aquam, C. de ſeruit. & aqua. & ibi Salicet. & Bald. ex
d. l. 1. §. illud.

Quartus eſt caſus, cum aqua exiuit de fundo meo,
& eſt ingreſſa fundum tuum, non poſſum ego alteri
cõcedere, eo quia quemadmodum per ingreſſum mei
fundi eſt mihi quæſita, ita & tibi. d. §. illud. non ergo
ego poſſum alteri concedere. ita Cępol. d. nu. 31. ver.
quartus & vltimus.

Declaratur hic caſus, vt locum nõ habeat, cum ſer-
uitus a fundi domino conſtituitur, vicino inferiori vo-
lente, antequã aqua ad fundum inferiorem perueniat,
vt declarat Cępol. d. nu. 31. verſ. ſed iſta regula, ex l. a-
quam. C. de ſeru. & aqua. qui quidem textus varios ha
bet ſenſus, vt ex traditionibus interpretum eo loci eſt
videre. Quocirca Cępo. admonet fundi dominum qui
aquam exeuntem proprium fundum poteſt deriuari
facere in fundos plurium vicinorum, vt cum altero eo
rum paciſcatur, quod in illius fundo deriuari faciet, eo
tamen pacto, vt deinde is patiatur, quod poſſit conce-
di alteri pro ſua voluntate.

119 QVAERO vigeſimoquinto, † an is qui aquędu
ctum habet, eo vti poſſit per quamcumque fundi par-
tem vult: ita quod ſi prohibeatur, poſſit experiri hoc
interdicto? Qua in re dicendum eſt non concedi: nam
ſi ab initio ducturus eſt aquam, poteſt quidem duce-
re qua ex parte vult, l. vlt. ff. de aqua quotid. & æſtiua,
& ſcribit Cępol. d. tract. de ſeruit. ruſt. prædior. cap.
4. num. 50. verſic. item habens, &c. non tamen ſi pro-
hibetur dabitur hoc interdictum, quia adhuc non du-
xit, atque ita non eſt in quaſi poſſeſſione eam ducen-
120 di, vt requirit hoc interdictum, ſolum enim † dicta
l. vltim. procedit quoad ius ducendi aquam, non quo
ad poſſeſſionem, ſeu quaſi, quæ non poteſt dici adhuc
quæſita. Si vero iam duci cępit, non licet variare du-
cendi modum & formam, d. l. vlt. vbi dum ne aquæ-
ductum interuertat. & ibi gloſſa ita intelligit. & cum
ea Bar. & confert l. ſi cui. ff. de ſeru. vbi idem de ſerui-
tute itineris dicitur, & ibi gloſ. in verbo, mutandæ, ei-
ta t d. l. vlt. de aqua quotid. & ęſtiua. Simile quod eſt de
mutatione aquęductus conceſſi a Principe, eſt conſti-
tutum in l. 4. C. de aquæductu. lib. 11.

121 QVAERO vigeſimoſexto, an † hoc interdictũ
reddatur pro ea aqua, quæ ducitur, vt pecora ad eam
appulſum habeant? Et reddi probat l. 3. in princ. ff. de
aqua quotid. & æſtiua. eſt enim ſeruitus hæc ruſtica.
l. 1. §. pen. ff. de ſeruit. ruſt. prędior. & §. inter. Inſtit. de
ſeru. Cępol. in tract. de ſeruit. ruſt. prædior. cap. octa-
uo. & Coraſius in l. 1. numero 133. ff. de ſeruit. qui ve-
rum eſſe intelligunt, cum pecora in fundo habentur
cauſa ſtercorandi agrum, & vt in eis paſcantur:
tunc enim dicitur ſeruitus ruſtica & prædialis, l. 1. §.
in prædijs. ff. de ſeruit. ruſt. prędior. & §. inter ruſtico-
rum. Inſtitut. de ſeruit. Alioqui ſeruitus perſonæ eſt, l.
prima, §. Mela. §. quidam libertis, ff. de alimen. & cib.
legat. l. ſi quis binas. ff. de vſufruct. Aut eſt ſimplex ius
perſonale, quod non tranſit ad hæredes: vt dicemus
infra quæſt. 29.

122 QVAERO vigeſimoſeptimo, an hoc † interdi
ctum reddatur contra eum, qui poſtquam permiſit
aquam duci per locum publicum, vult ducentem pro-
hibere? Ego opinor reddi ſolum vtile interdictum,
ex ſententia glo. l. 2. ff. commun. pręd. iuxta vnum ſen-
ſum, quem probat & Cępol. in tract. de ſeruit. ruſtic.
prædior. cap. 4. num. 93. verſicu. item ſi via. licet e-
nim regulariter permiſſum non ſit ducere aquam per
loca

loca publica.l.1.§.penul.& l.hoc iure.§.ductus aquæ.
123 ff.de aqua quotid.& æſt.attamen ſi vnus † mihi con-
ceſſit, vt poſſim ducere aquam per locum publicum,
& deinde me ducentem impediat, ſum tuendus con-
tra eũ vtili ſaltem interdicto. Ea eſt ratio: quod quan-
tum ad eum, liberas ædes habeo, poſteaquam iuri ſuo
renunciauit, iuxta l.loci corpus. §.competit. ff.de ſer-
uit. ruſt. prædior. Ceterum de interpretatione d. l.a.
ff.commun.præd.vrban.diximus ſupra q.6.

124 QVAERO vigeſimooctauo, an hoc † interdi-
ctum concedatur ei, qui præſcripſit iure ducendi a-
quam? Et concedi dubium non eſt, quod probat tex.
l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aq.quotid.& æſt.

Verum in eo omnis verſatur dubitatio, quomodo
præſcriptione quæratur ius ducendi aquam?

115 Duo capita † conſtituenda ſunt. Vnum cum agi-
tur de acquirenda quaſi poſſeſſione aquæductus: quæ
quidem anno quæritur, vt interdicti huius verba a-
perta ſunt.

126 Secundum eſt caput, cum † agitur de iure ipſius
ſeruitutis quærendo. Quo ſane in capite dicendum
eſt plura requiri, vt præſcriptione ſeruitus quæratur.
Primo requiritur curſus temporis, quod diuerſimo-
de currit: nam quando aqua è flumine & loco priua-
to ducitur, ius acquiritur decennio inter præſentes, &
vicennio inter abſentes, quemadmodum tanto tempo
re immobilia, quibus hæc ſeruitus quoad hoc æqui-
paratur, acquiruntur, quod probat l.2. C.de ſeruit. &
aqua.l.ſi quis diuturno, ff.ſi ſeruit.vend.l.1.in fi. ff.de
* aqua pluuia arcen.atque aſſirmant * omnes in dicta l.
2.& Cępol.tract.de ſeruit.ruſt. præd.c.4.nu.55. verſ.
tertium requiritur. & in tract.de ſeruit.vrban. præd.
cap. 19.nu.4.Balb.in tract. præſcript.in 2. par.4.par.
127 princ.quæſt.4.Alba.conſ.35.cum vero aqua † duci
tur è flumine publico, tunc requiritur tantum tem-
pus, cuius initij memoria non ſit in contrarium: ita
probat l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid. &
æſtiu.quam ita intelligunt gl.in l.ſeruitutes. ff. de ſer-
uit. Pract. Papien.in form.libelli, in actione confeſſo-
ria.in verbo, ſeruitus aquæductus, nu. 19. verſic. fallit
in ſeruitute, Cępol.d.tract.de ſeru. ruſt. præd. c.4.nu.
55.Ioan.a Platea in l.diligenter.nu.2.in fi.C.de aquæ
duc.lib.11.Conna.lib.4.commen. iuris cap.12. num.
16.17.Balb.d.tract.de præſcript.in ſecunda parte 4.
par.princip.q.4. verſic.ſi vero aqua, vbi ea ſententia
Aretin.conſil.30. num.5.idem eſſe ſcribit, cum aqua
128 ducitur † per locum publicum. Tempus autem,
129 cuius † initij memoria non ſit apud homines, quod
ſit, quomodo probetur, explicant Pract. Papienſ. vbi
ſupra, nu.19. & Cępol.in tract.de ſeruit.vrban.præd.
c.19.nu.5.Ioan.a Platea in l.vſum. nu.1. C. de aquæ-
duct.lib.11.

130 Requiritur ſecundo, quod adſit † quaſi poſſeſſio:
nam ſine ea currit præſcriptio, l.ſine poſſeſſione, ff.de
vſucap.cap.ſine poſſeſſione, de regul.iuris in 6.ita gl.
Bald.& ceteri, in l.2.C.de ſeruitut.& aqua. & in ſpe-
cie Cœpol.in tract.de ſeruitut. ruſtic.cap.4.nume.55.
ver. quod autem. & hoc requiſitum eſt commune ce
teris rebus, quæ præſcriptione vel vſucapione acqui-
ri poſſunt.

131 Requiritur tertio, † quod iure ſeruitutis aquam
duxit. ita in ſpecie annotarunt Cœpol. d.tract. de ſer-
uit.ruſt. præd. cap.4. num.56. & in tractat. de ſeruit.
vrban.præd. cap.20.nu.1. & hoc commune eſt etiam
ſeruituti diſcontinuę, vt itineris & actus, quemadmo-
dum ſcripſi ſuperiore remedio, q.1. in 3.requiſito. &
ſcribit Balb. in d.tract. de præſcript. d.2. par.4.partis
princ.q.1.verſ.ſecundo requiritur.

132 Requiritur quarto † bona fides, vt probat d. l. 2.
C. de ſeruit. & aqua. & l.vlt. ff.quemadmodum ſer-
uit.amittat. & in ſpecie ſcripſit Cępol.d.tract. de ſer-
uit.ruſt.præd.cap.4. nu.55.verſic. ſecundum requiri-
tur. Et hoc commune eſt etiam ceteris caſibus, in qui-
bus præſcriptioni locus eſt, vt ſcripſi ſuperiore reme-
dio quæſt.1.

133 Requiritur quinto † ſcientia & patientia aduer-
ſarij, quod ſcilicet eo ſciente & patiente tempus hoc
decurrat.l.2.vbi omnes.C.de ſeruit.& aqua. Bar.in l.
1.§.hoc interdicto.nu.10.ff.de itin.actuque priuat.qui
diuerſum eſſe ait in eo interdicto, de itinere, quod ex-
plicaui ſuperiore remedio q.2. in hac noſtra præſcri-
ptione domini ſcientiam requiri; tradunt etiam Balb.
in tract.præſcript.in 2. par.4.par.prin.q.1.verſ. quar-
to requiritur. Caſtr. in l.ſeruitutes, la grande. num.4.
vbi declarat.ff.de ſeruit.

134 Requiritur ſexto † allegatio tituli, etſi non proba-
tio.ita Angel.in l.ſeruitutes, la 4.col.1. verſic.in gloſ-
ſa magna.ff.de ſeruit.atque ita ſenſiſſe glo.l.ſi quis diu
turno.ff.quemadm.ſeruit.amittat. ſcriptum reliquit.
Verum ab Angelo diſſentit Caſtr. in d.l.ſeruitutes. c.
4.num.9. verſic.dic ergo. de ſeruit. quem viſus eſt ſe-
qui Balb.d.2. par. quæſt.2. qui eiuſdem opinionis re-
cenſet Cępol. ac alios nonnullos. Quibus addo Ber-
nard.Gram.tract. de ſeruitutibus. q.vlt. col.2. verſic.
ſecundo videtur. Ea ratione motus eſt Caſtrenſis, quia
ſi neceſſaria eſſet tituli allegatio, nulla eſſet differen-
tia inter ſeruitutem continuam & diſcontinuam, ſi-
quidem ſeruitus diſcontinua præſcribitur ſpacio lon-
gi temporis cum allegatione tituli, vt inquit glo. d.l.ſi
quis diuturno, vt ergo exſtet differentia, dicendum
eſt, non eſſe in hoc caſu neceſſariam hanc tituli allega
tionem. Alia quæ de titulo iſto adſerri poſſent, ſcripſi
ſuperiore remed.q.3.

135 QVAERO vigeſimonono, an † hoc interdictũ
reddatur hæredibus & contra hæredes? Vlp.in l.1.§.
ait prætor inter hæredes. ff.de aqua quotid.& æſtiua.
reſpondit, reddi. imo etiam ait, reddi ſingularibus
ſucceſſoribus, quemadmodum redditur & his omni-
bus & contra eos interdictum, de itinere actuque pri-
uato: quod declarat ibi gloſſa, & in ſimilibus contin-
gere. Credo tamen interdictum hoc non eſſe directũ,
ſed vtile tantum; ex his, quæ ſcripſi ſuperiore reme-
dio quæſtione 9. Cum vero agitur de ipſo iure ſerui-
tutis, an ſcilicet & illud tranſeat in ſucceſſores, eſt ad-
uertendum, an realis ſit illa conceſſio primo facta, an
perſonalis; nam cum realis eſt, tranſit cum re ipſa: ſe-
cus cum eſt perſonalis, qua de re ſcribunt omnes in l.
pecoris.ff.de ſeruit.ruſtic.prædior. Coraſ.in l.1.num.
133.ff.de ſeruit. & reſpondit Ruin.conſ.41. num.33.
lib. 1. eſſe perſonalem conceſſionem, cum eſt dictum
quod ipſe proprie, cui conceditur, aquam ducere poſ-
ſit.& ob id ad hęredem non tranſire ait, aliqua ſcripſi
mus ſupra hoc remedio q.2.

136 QVAERO trigeſimo, an † hoc interdictum de
tur illi, qui ius ducendi aquam quæſiuit, ſed aqua al-
ueum mutauit? Caſus aliquot ſunt in hac iuris quæ-
ſtione conſiderandi atque diſtinguendi.

137 Primus eſt, † cũ flumen è quo aqua ad ſundum du-
cebatur, repente alueum mutauit, tunc exſtinctum di-
citur ius ducendi eam. ita probat l.hoc iure.§.ſi aquã.
ff.de aqua quotid. & æſtiua. vbi gloſſa intelligit proce
dere, ſiue ius ducendi aquã ſit a Principe, ſiue a priua-
to. Hoc itaque in caſu nõ dabitur ei interdictum, ſi dũ
de nouo vult ducere, ab aliquo prohibetur. Quod ſen-
ſit & Cępol.in tract.de ſeruit.ruſt.prædior.c.4.nu.35.
qui idem eſſe ſcribit, ea mente Bartoli, in l.quominus,
q.16.nu.32.ff.de flum.dum docuit, quod ſi flumen al-
ueum vno impetu mutauit, perditur ius aquæ, cum

aliud flumen eſſe credatur, & ob id inquit Bart. quod is qui habet molendinum in flumine, ſi alueus mutatur ius ſuum amittit, & cum Bartolo eo loci idem cẽſuit Iaſ. num. 106. Ripa nu. 111. qui explicat, quando dicatur flumen alueum mutaſſe, & alia plura bac de re ſcribit.

138 Secundus eſt caſus, cum † flumen vno impetu, atque ita repente è fundo, cui aqua ſeruit, receſſit, reliquitque fundum medium inter alueum & fundum ipſum, cui aqua ſeruiebat, boc etiam caſu extincta eſt ſeruitus, nec amplius licet è nouo alueo eam ducere: ita expreſſiin docuit gl. d. l. hoc iure, §. ſi aquam. in verbo, circumfluere. & clarius Cępolla d. cap. 4. num. 36. verſ. ſecundus caſus. quod duplici ratione probari ait: Prima, quia nouum eſt flumen cui ſeruitus nulla impoſita eſt. Secunda, quia locus ille medius, qui alienus eſt, non ſeruit, propterea ſeruitutem aquæductus impedit. l. qui ſella. §. vlt. ff. de ſeruit. ruſt. præd. & l. in tradendis, §. 1. ff. com. præd. vrban. atque ita interpretatur Cępol. tex. d. §. ſi aquam. verſ. ſed ſi circumfluere. & vere ita etiam ſenſit ibi glo. & Ripa d. l. quo minus. nu. 112. verſ. ex quo inſertur.

139 Tertius eſt caſus † inquit Cępol. in d. c. 4. n. 36. ver. tertius. cum fundus in medio relictus eſt illiuſmet, cui ius eſt ducendi aquam è flumine ipſo: boc caſu idem eſt dicendum, quod in caſibus iam relatis, quandoquidem non ceſſat bic illa ratio, quod nouum ſit flumen, cui ſeruitus non eſt impoſita.

140 Quartus eſt caſus, cum † flumen paulatim alueum mutauit, ita quod per alluuionem fundo, cui debetur ſeruitus terram addidit, hoc caſu ſeruitus exſtincta non eſt: ſiquidem, terra illa fundo addita, fundi efficitur, & ob id ſeruire poteſt aquæductui. ita probat tex. §. ſi aquam, verſ. ſed ſi alluuione. ſic ergo hoc in caſu aquæductus, huic interdicto locus erit, & ſcribit Cępol. d. cap. 4. num. 36. ver. quartus. Ripa in d. l. quo minus. num. 118.

141 Quintus eſt caſus è contra, † quando flumen, quod prius diſtabat a fundo, cui dẽtur ſeruitus, per alluuionem ei acceſſit ita quod ei coniungitur mediante alluuione relicta verſus fundum vicini. Hoc in caſu inquit Cępol. d. c. 4. nu. 36. verſ. quintus. & paulo ante. nu. 35. verſ. ſed ſi ſeruitus exſtincta non eſt. idem eſt, quod in caſu præcedenti. quoniam idem eſt flumen, nec locus aliquis medius exſtat, quo ſeruitus impediri valeat. Qui ſane caſus apud me nullam dubitationem habet.

142 Sextus eſt caſus, cum † flumen diſtabat a fundo, cui aquæductus ſeruiebat mediante fundo vicini, vno impetu receſſit, & cum prædio ipſo coniũctus eſt, hoc in caſu ſcribit Cępol. d. c. 4. num. 36. verſ. ſextus caſus. ſeruitutem eſſe exſtinctam, ob id, quod aliud flumen eſſe creditur, quod eſt annotandum ad extenſionem d. §. ſi aquam quam ſane ſententiam probauit Ripa in d. l. quo minus. nu. 112. verſ. intelligo ergo. ff. de flum. Cępol. nomine ſuppreſſo.

143 Septimus eſt caſus, cum † flumen fundo, ad quem a qua ducebatur circumfluere cœpit, mutato alueo, id eſt, per diuerſas partes fluere cœpit aliquo loco relicto in medio inter alueum vnum fluminis & alium; tunc impeditur ſeruitus aquæductus, ex quo locus medius non ſeruit, ſeruitus interrupta dicitur. ita Cœpol. d. c. 4. num. 36. verſ. ſeptimus. ex tex. d. §. ſi aquam, in 3. reſpon. & ea etiam ratione, quod repentina mutatio nouum alueum eſse facit:

144 Octauus & vltimus eſt caſus, † cum flumen cœpit circumfluere, & locus medius non impedit ſeruitutem, tunc diſtinguit Cępol. d. c. 4. num. 36. ver. octauo. Aut flumen receſsit in totum, tunc ſeruitus eſt interrupta. Aut ex toto non receſsit, tunc pro ea parte quæ adbuc exſtat, ſeruitus debetur. Aut adeſt fundus medius, tunc inuito domino fundi, non debetur.

145 QVAERO trigeſimoprimo, an † vbi per mutationem aluei, amiſſus eſt aquæductus, concedatur reſtitutio ex æquitate, vt ex nouo alueo debeatur? Cœpol. in tract. de ſeruit. ruſt. prædior. c. 4. nu. 37. & poſt eum Ripa in l. quo minus. nu. 115. ff. de flum. ſcriptum reliquit reſtitutionem non dari, cum ſeruitus amiſſa dicatur. l. hoc iure, §. ſi aquam. ff. de aqua quotid. & æſt. licet ibi glo. diſtinguat inter flumen publicum & priuatum, vt quoad priuatum concedatur reſtitutio, non autem quoad publicum. quam ſane diſtinctionem Cępol. improbauit. Nec (inquit Cępolla) aduerſatur tex.
146 l. † ſeruitutes, §. ſi ſublatum, ff. de ſeruit. vrban. prædior. quo loci ſcribit Paulus, ædificio deſtructo & reſtituto ſeruitutem deberi, vt prius: Nam (inquit Cępol.) eadem eſt ſeruitus, cum locus mutatus non eſt. & vere Paulus affirmat eamdem eſſe ſeruitutem, cum in eadem ſpecie & qualitate, quod ſublatum fuit, repoſitum eſt. atque ita etiam ſenſit Ripa in d. l. quo minus. nu. 115. verſ. præterea ille, ex l. repeti. §. rei mutatione. ff. quemadm. vſuſruct. amittat. quod non contingit in caſu noſtro. & cum eo §. ſi ſublatũ, conuenit. l. eum debere columnam. ff. de ſeru. vrban. prædior. & declarat Corn. inter conſ. Soc. ſen. 137. conſ. 138. col. vlt. lib. 1. & verius is tex. §. ſi ſublatum, conuenit quæſtioni ſubſequenti. ſi ergo contingat hoc in caſu aquã è nouo alueo duci, impune prohiberi is poterit, nec huic interdicti locus erit.

147 QVAERO trigeſimoſecundo, quod † ſi ad antiquum alueum flumen redijt, an reſtitutio concedatur, vt antea ducebatur, ita quod contra prohibẽtem ſit deinde locus huic interdicto? Et eſſe concedendam reſtitutionem cenſuit gloſ. in d. l. hoc iure. §. ſi aquam, in verbo, interrupta, ff. de aqua quotid. & æſtiua. & idem cum illa cenſuit Cępolla in tract. de ſeruit. ruſtic. prædior. cap. 4. num. 38. Ripa in dicta l. quo minus, num. 116. ff. de flum. Quam quidem ſententiam probat illa ratio, quod amiſſa non dicitur hoc caſu ſeruitus, ſed ſolum interrupta. l. in tradendis. §. vlt. ff. commun. præd. vrban. ſed ad rem banc melius ſpectat tex. l. vnus. §. vltim. cum l. ſubſequenti. ff. de ſeruit. ruſticor. prædior. vbi Papin. ſcribit in bæc verba: [Si fons exaruerit, ex quo ductum aquæ habeo, iſque poſt ſtatutum tempus ad ſuas venas redierit, an aquæductus amiſſus erit, quæritur? & Attilicinus ait Cęſarem reſtitutionem conceſſiſſe. Quo reſponſo ſuffultus acer-
148 rime & iuſtiſſime inuehitur † Alexan. ab Alexand. libro 4. dier. genial. cap. 5. aduerſus imperitum ignauumque iudicem illum, qui ſententiam contra eum tulit, qui aquæ hauſtum è fonte, qui per aliquot dies exaruerat, ſibi deberi petebat, poſtquam cœpit aqua fluere: eſt enim iuſta cauſa illa reſtitutionis, quod annotarunt, & Bartol. ac Alberic. in l. Senatuſconſulto, ff. de offic. præſid. & Socin. iun. conſ. 128. nu. 152. lib. 1. Iaſ. in l. quo minus. nu. 165. ff. de flum. Quã ſententiã intelligo procedere, etiamſi interrupta manſerit ſeruitus per tantum temporis, quo huic ſeruituti aliàs præſcribi ſolet, adhuc enim reſtitutio conceditur, vt
149 mihi probant aperta verba † d. l. vnus. §. vlt. ibi [poſt ſtatutum tempus.] & exponit gl. ad ſeruitutem amittendam. & mecum ſenſit Connan. lib. 4. commẽ. iuris ciu. c. 12. nu. 1. quamquam Cępol. pręcitato loco aliter, & male ſcriptum reliquerit. Hanc tamen iuris ſnĩam veram eſſe intelligo, niſi quid eſſet, quod iuſte poſſit imputari huic ſeruitutis poſſeſſori: nam tunc omnino eam ſeruitutem amiſiſſe diceretur, nec locus foret reſtitutioni, quo argumento a contrarijs ſumpto ex dicta l. Attilicinus. probari ait Connan. d. cap. 12. nu. 1.

& recte,

Digitized by Google

& recte, poſteaquam ceſſat iuſta reſtitutionis cauſa.
Aſſerri exemplum poteſt in ea quæſtione, quam ex-
plicant Bar. in l. quo minus, nu. 26. ff. de flum. & cum
eo Iaſ. ibi nu. 97. & Rip. Pract. Papien. in forma libel-
li, in actione confeſſoria pro ſeruitute, in verbo, ſerui-
150 tus aquæductus, nu. 10. † ſi molẽdinum ſuperius, ad
quod aqua ducebatur, fuit penitus deſtructũ, nec il-
lud intra annum dominus reficit, tunc amiſiſſe dici-
tur ius ducendi aquam, nec eum amplius Prætor ſuo
interdicto, quod intra annum datur, huic negligenti
reficere concedit, non ẽt ei datur in integrum reſtitu
tio, cum culpa ei adſcribi poſſit, cur non refecerit, ex
l. vlt. ff. de viucap.
151 QVAERO trigeſimotertio, an † hoc interdictũ
ceſſet, cum tempore, vel alio modo, qui ius aquę du-
cendæ hẽbat, amiſit? Et ceſſare clari iuris eſt. Dubiũ
tamẽ in ea eſt, quomodo amitti hęc ſeruitus dicatur?
Rẽ hãc late explicat, Cęp. in d. tra. de ſeru. ruſt. præd.
cap. 4. nu. 95. Ego ita primum duo capita diſtinguo:
Primum eſt ratione quaſi poſſeſſionis: Secundum eſt
ratione iuris ſeruitutis. Quoad primum dicendum
eſt, quaſi poſſeſſionem aquæductus perdi lapſu vnius
anni, atque ita reſpondit Ruin. conſ. 88. nu. 2. li. 4. ita
intelligens Bar. in l. quo minus. nu. 19. ff. de flu. Prętor
enim ſolum ſuo hoc interdicto tuetur eum qui hoc an
no, vel ſuperiore æſtate aquam duxit, vt iam dictum
fuit, elapſo ergo eo tempore, amiſſa eſt hæc quaſi
poſſeſſio.

Illud ſecundum maius habet dubium, nempe, quã
do ius ipſum ducendi hanc aquam amiſſum dicatur?
Cœpol. præcitato loco ſcribit, multis modis perdi.
152 Primo, curſu † temporis, cũ ea vti is deſinit, l. ſerui-
tutes, ff. de ſeruit. & l. aquam, ff. quemadm. ſeruit.
amittat. & l. s. C. de ſer. & aqua. & reſpondit Barbat.
conſ. 9. lib. 1. vbi col. 1. late diſſerit. & ſcribit Cępol. d.
c. 4. nu. 95. idem in tract. de ſeruit. vrb. prædio. c. 24.
num. 4. Pract. Papienſ. in forma libelli, in confeſſoria
actione. in verbo, aquæductus, nu. 26. quod ſane tem-
pus eſt decennij inter præſentes, & vicennij inter ab-
ſentes, l. ſi ſic, ff. quemadm. ſeruit. amitta. & l. vlt. C.
de ſeruit. Alex. conſ. vlt. num. 5. in fi. li. 1. Verũ Pract.
Papien. vbi ſupra, num. 27. ſentit imo perdi duplicato
tempore, quo acquiritur.

Secundo amittitur ius ſeruitutis ducendi aquam
confuſione, l. ſi quis ædes, in princip. & in §. 1. ff. de ſer
uitu. vrb. prædior. & l. 1. ff. quemadm. ſeru. amitt. l. ſi
communi. & l. vnus ex ſocijs, ff. de ſerui. ruſti. prædio.
Cępol. d. c. 4. nu. 95. verſic. ſecundo, idem in tract. de
ſeruitut. vrban. præd. c. 24. Connan. lib. 4. comment.
iuris, cap. 15. nu. 1. vtputa, ſi emi fundum, e quo aquã
ducebam, confuſa ſublataque dicitur eſſe ſeruitus,
cum fundus ille, qui meus effectus fuit, mihi non ſer-
uiat, l. vti frui. ff. ſi vſusfru. peta. l. proprium. & l. quid.
ff. comm. prædio. Qui ſane modus declaratur nõ pro
cedere pluribus in caſibus: ac primo cum fundus, e
quo aqua ducitur, ſolum pro parte acquiritur, argu.
l. vt pomum. §. vlt. ff. de ſeru. Nã licet ſeruitus, quę in-
diuidua eſt, pro parte acquiri non poſſit, retineri ta-
men pro parte poteſt. d. l. vnus ex ſocijs. ff. de ſerui-
tut. ruſtic. pręd. & declarat Bart. in l. ſtipulationes nõ
diuiduntur. num. 4. de verbor. obligat. & ibidem Lan
cellot. Galliaul. nu. 33. & Alcia. nu. 15. poſt Alexan. &
Iaſ. nu. 16. & ceteros, & declarat Coraſ. in d. l. vt po-
mum. §. vlt. & Connan. d. cap. 12. n. 1. Declaratur etiã
ex l. tria prædia. ff. de ſeruit. ruſt. præd. quo loci reſpõ
dit Iulianus, ſeruitutem aquæductus nõ cenſeri amiſ-
ſam, ſi empto ſummo fundo, medius adhuc ſupereſt,
a quo debetur ſeruitus, imo fundo vendito.
153 Tertio amittitur † ſeruitus aquæductus, vt tibi,
qui mihi meove fundo ſeruitutem hanc debes, per-
mittam aquæductum, & riuum claudere: vel conce-
do vt alio aquam ducas: ita cenſuit Cępol. in tract.
de ſeruit. ruſt. præd. c. 4. num. 95. verſic. tertio amitti
tur, ſumpto argumẽto a l. ſi domus. & l. ſi ędes meę.
ff. de ſeruit. vrb. præd. & l. ſi ſtillicidij. ff. quemadm.
ſeruit. amit. Quod intelligitur procedere, niſi preca-
rio remiſſio illa ſit facta. l. ſi precario. ff. comm. præd.
vrban. Nec enim ex ea precarij conceſſione videor
remiſiſſe ſeruitutem mihi in eo fundo debitam.
154 Quarto amittitur † ſeruitus aquæductus, ſi fons exa
ruerit. l. vnus ex ſocijs. §. vltim. ff. de ſeru. ruſt. præd.
Cœpol. d. c. 4. nu. 95. verſ. quarto amittitur, & ſatis la
te explicaui ſuperiore quæſtione.
155 Quinto amittitur hęc ſeruitus † aquæductus receſ
ſu fluminis. quod fuſius explicaui ſupra q. 30. & de-
clarat Cępol. d. ca. 4. num. 95. ad fin. & ibidem nu. 97.
ſcriptum, reliquit quaſi poſſeſſionem aquęductus non
amitti per maiorẽ inundationem, cum poſſeſſione il
le non priuetur, cuius fundo addita eſt cruſta. & in-
quit Cępol. hoc eſſe vtile ob prædia apud flumen Pa-
di ſita. quæ quidem intra decennium ſolent inũdari,
ob id cruſta illis apportatur. ita ſcribit Cœpolla ex l.
3. §. Labeo. ff. de acqu. poſſ. & declarat Bal. in l. vnica,
nu. 38. 39. C. de confeſſis. nam vtilis videtur potius,
quam damnoſa hæc inundatio, cum pinguendinem
in fundo adferat. quemadmodum ſcribunt omnes in
d. §. Labeo. & ibi Iaſ. nu. 7. qui exemplum adferunt in
inundatione, quam faciunt Nilus, Padus & Ticinus.
156 Sexto amittitur hæc ſeruitus, † cum aqua conceſ-
ſa aliter vtitur: ita Cœpoll. d. cap. 4. num. 97. verſ. ſex-
to vtputa ſi is, qui nocturnam aquam habet, vtitur ſo
lum diurna: nam nocturnam amittit elapſo tanto tẽ-
pore quo illa ſolet amitti, l. ſi quis alia. ff. quemadm.
ſeruit. amitta. idem in eo, qui certis horis aquæductũ
habens alijs vſus fuerit, vt in l. ſi communem. §. 1. & l.
ſi ſic conſtituta. ff. quemadm. ſer. amitta. & declarat
Conna. lib. 4. comm. iuris. c. 12. num. 4.
157 Septimo fundi diuiſione perditur hæc ſeruitus: ita
Cępoll. d. c. 4. num. 58. verſ. 7. vt ſi aquæductus debe-
tur in fundo vicini in loco certo & determinato, & is
fundus ſeruiens diuiditur per longitudinem, tunc ſo-
lum debetur ſeruitus pro ea parte, per quã aqua du-
cebatur, cum perinde eſt ac ſi duo fundi ab initio eſ-
ſent, l. nam latis. §. 1. verſ. ſed ſi is. ff. quemadm. ſeruit.
amittat. Cetera apud Cępollam videri poſſunt.
158 QVAERO trigeſimoquarto, † quomodo cõcipi
debeat libellus in hoc interdicto, tam pro aqua quo-
tidiana, quam pro æſtiua? Cœpol. in tract. de ſeruit.
ruſt. præd. c. 4. nu. 100. & nu. 106. ex Roffredi ſenten-
tia ſcribit, ita concipiendum eſſe. [Conqueritur Ca-
ius a Sẽpronio turbari, atque impediri ducere aquã
e flumine illo priuato, vel ab illo fonte, per fundum
ipſius Sempronij, cum eam aquam Caius ducat nũc,
vt duxit hoc anno, non vi, non clam, non precario]
ſi vero agitur pro aqua æſtiua, ita narratur. [Cum eã
aquam tũc ducat, vt hac æſtate, vel ſuperiore duxit.]
& deinde ita in vtroque concluditur. [Quare petit
ipſe Caius, per actionem ex interdicto, de aqua quo-
tidiana & ęſtiua, vel per actionem in factum, ipſum
Sempronium cogi & compelli, vt a perturbatione il
la ac moleſtia deſiſtat, petiturque condemnari ad in
tereſſe ob præteritam turbationem.
159 QVÆRO trigeſimo quinto, quomodo † in inter-
dicto, tã de aqua quotidiana, & æſtiua, poſitiones &
articuli formari debeãt? Cœp. in d. tract. de ſeru. ruſt.
præd. c. 4. nu. 101. & nu. 107. formari docet. Illius ver
ba, quæ facile apud eum legi poſſunt, referre hic ſu-
perſedeo.

QVAERO

Digitized by Google

160 QVAERO trigeſimoſexto, † an in hoc iudicio
aliquam cautionem præſtare debeat actor, vel reus?
Duo caſus ſunt diſtinguendi, quemadmodum etiam
duæ ſunt actiones, nempe Cõfeſsoria & Negatoria.

Primus ergo eſt caſus, cum quis eſt in quaſi poſſeſ-
ſeſſione huius ſeruitutis ducendi aquam quotidia-
nam & æſtiuam & agit conſeſſoria, aſſerens ſibi hãc
ſeruitutem deberi, & eſſe in illius quaſi poſſeſſione:
tunc reus conuentus cautionem præſtat de non im-
pediendo ipſum actorem, quin ea ſeruitute vtatur,
donec iudicium definitum fuerit, ita intelligit text.
l.pen.ff.de aqu.quotid.& æſti. Alber.ibi num. 1. verſ.
vel poteſt dici. idem ſenſit Bartol. in l.ſi prius.nu.11.
verſi.oppono.ff.de oper.noui nunc.& ibidem Conan.
nu.10. Tu vero vide Alc. lib.6. Parerg.iuris,c.24. ali-
ter interpretantem caſum d.l.pen.

161 Secundus eſt caſus, cũ † dominus aquæ eſt in quaſi
poſſeſſione libertatis, & agit negatoria, negans ad-
uerſario ius eſſe vtendi aliqua ſeruitute: tunc is reus
conuentus cautionem præſtat de non vtendo ſerui-
tute, donec quæſtio finiatur. vti probat d.l.pen.verſ.
quod ſi neget. vt interpretatur Alber.nu.1.verſi.item
dicitur, qui ob id infert ſecundum Dinum, quod il-
le, qui eſt in poſſeſſione, vel quaſi, debet vti iure ſuo,
donec quæſtio proprietatis finiatur: atque ita illi ca-
uendum eſt, ꝙ non impediet. ita etiã ſenſit Bart. hic.

162 Tertius eſt caſus, cum † is qui eſt in quaſi poſſeſſio
ne ducendi aquam, experitur hoc interdicto: tũc ſen
ſit Alber.in l.pen. num. 1. ver. & dic caſum. quod il-
le, qui eſt caſus per triginta dies itinere, atque ita qui
videtur eſſe in quaſi poſſeſſione, ſi a domino impedi-
tur, cautionem præſtat de non vtendo ea ſeruitute li-
te pendente: ita etiam dicendum eſt in hoc ipſo in-
terdicto. Quam Alber. ſententiam veram eſſe intel-
ligo, cum actor tempore cœpti iudicij non eſt in poſ-
ſeſſione, etſi paulo ante fuerit. Nam ſi eo tempore eſ-
ſet in ea quaſi poſſeſſione, vere eſſet in ea manutenẽ-
dus, & cautio ab aduerſario exigenda eſſet. Quod &
gloſſa ibidem viſa eſt ſentire.

163 QVAERO trigeſimoſeptimo, quãdiu † hæc cau
tio perdurare debeat? ex d. l. pen. ff.de aqua quotid.
& æſt. intelligimus durare donec cauſa principalis ſu
per proprietate erit definita. atque ita etiam intelle-
xit Bart. in l.ſi prius, num. 12. de oper.noui nun. idem
etiã eſt in ea cautione, quæ præſtatur in interdicto,
de itinere actuque priuato, vt inquit glo. 1. l. 1. in prin.
ff. de itin.actuq; priu. Hanc tamen ſententiam decla-
rat Bar. non procedere, cum altera partium eſt contu
max ante ſententiam: nam tunc intelligitur cautio-
nem perdurare, donec is contumax egerit, & de pro
prietate docuerit, vt apud eum.

164 QVAERO trigeſimooctauo, an † a ſnĩa lata in
hoc interdicto appellare liceat? Et licere dicendum
eſt, cum interdictum hoc admixtam habeat cauſam
proprietatis. l. 1. §. vlti. ff. de aqua quotid. & æſtiua, &
admonuimus ſupra in prçludijs. Quocirca, cum cau-
165 ſa † proprietatis, vt dignior & potentior, trahat ad
ſe cauſam poſſeſſionis minus dignam & potẽtem, ob
id admittitur appellatio. quod egregie docuit Bald.
in l. vnica, col. 2. verſic. quæro quid ſi. C. ſi de momen.
poſſ. fuer. app. idcirco Alber. in l. vlt. nu. 3. C. qui leg.
perſon. hab. ſtan. in iud. inquit, quod vbi poſſeſſorium
habet admixtam cauſam proprietatis, non dr momẽ
taneum, & in eo locum non habet illa diſpoſitio d. l.
vlt. C. qui leg. perſon. hab. ſtan. in iudic. Quinimo di-
166 ximus ſuperiori remed. quæſt. 20. ad fi. ſtatuta † di
ſponẽtia ſuper mero poſſeſſorio, non intelligi de poſ-
ſeſſorio hoc, quod admixtum habet cauſam proprie-
167 tatis. atque ita declaratur † ſtatutum Brixiæ, 13. in
ciuilibus, ſub rub. in quibus cauſis ius ſummarium red
datur. dum ſtatuit, in cauſis meri poſſeſſorij, ius ſum-
marium eſſe reddendum, declaratur inquam, hoc ius
non habere locum in his poſſeſſorijs, & ceteris ſimili
bus, quæ cauſam proprietatis continent.

168 QVAERO trigeſimonono, an † ſententia lata
in hoc iudicio poſſeſſorio præiudicium faciat in iudi-
cio petitorio? Hanc quæſtionem explicant interpre-
tes in l. naturaliter, §. nihil commune, de acq. poſſ. præ-
ſertim Rube. nu. 92. cum ſubſeq. qui idem ſcribit de
hoc iudicio, quod de illo ex interdicto, de itinere actu-
que priu. de quo egimus ſuperiore remedio, & eo lo-
ci tres caſus diſtinguit Rub. vt retuli ſuperiore re-
med. q. pen. ex ibi traditis, hæc quçſtio definiri poteſt,
iam explanata non repeto.

SVMMARIA.

1 *Interdictum, de riuis vtiliſſimum. Deſeruire ſuperiori interdicto, de aqua quotidiana, nu. 2.*
3 *Riuus quid.*
4 *Specus quid.*
5 *Septa quid.*
6 *Incile quid.*
7 *Reficere quid.*
8 *Purgare quid.*
9 *Interdicto de riuis, vt locus ſit, quæ requirantur.*
10 *Riuo vti debuit, qui vult in illo interdicto, de riuis, obtinere.*
11 *Bona fides in interdicto, de riuis, requiritur*
12 *Refectionis impedimentũ probãdũ in interdicto, de riuis.*
13 *Riuum non eſſe immutandum.*
14 *Signinum quid.*
15 *L. Seruius. §. Seruius & Labeo. ff. de riuis, intellectus.*
16 *Riuum aperiri non poſſe.*
17 *L. 3. princ. ff. de riuis, intellectus.*
18 *L. 1. in fi. ff. de riuis, ſenſus.*
19 *Riuo fiſtulam mutare non licet.*
20 *L. 1. §. ſi qui nouum, ff. de riuis, intellectus.*
21 *Aquam qui per canales duxit, per riuum ducere non poteſt. Et ſi per vnum riuum duxit, non poteſt deinde per multos, nu. 22.*
23 *Interdictum, de riuis, ad quos riuos pertineat. Quibus, & contra quos reddatur, nu. 25.*
24 *Cuniculi qui ſint.*
26 *Riuum reficienti opus nouum non nunciatur.*
27 *Interdictum de riuis, reddi impedito apportare neceſſaria ad riui refectionem.*
28 *Riuum reficere quis teneatur, cum aqua ducitur. Et quis, cum aqua publica ducitur, num. 29.*
30 *Princeps aquam ducens, riuum reficit.*
31 *Princeps vias & pontes quando reficere teneatur.*
32 *Aquaductus quando priuati aquam ducentes reficiant.*
33 *Riuos priuatos quis reficiat.*
34 *Aquam è buchello extrahens, riuũ an teneatur purgare.*
35 *Arbores plantari non poſſe apud riuum è quo aqua ducitur.*
36 *Aqueductus Senatuſ. Aelio Tubero. et Fabio Max. Coſ.*
37 *Arborum radices nocere riuo per quem ducitur aqua.*
38 *Libelli forma in interdicto de riuis.*

Septimum retinendæ poſſeſſionis remedium, ex interdicto, De Riuis.

PRætor ait, RIVOS, SPECVS, ſepta reficere: purgare aquæ ducendæ cauſa: quo minus liceat illi, dum ne aliter aquam ducat, quam vti priore æſtate, non vi, non clam, non precario, a te

Digitized by Google

1 rio a te duxit, vim fieri veto.] Hoc † interdictum (in
quit Vlpian. in l. 1. §. 1. ff. eo. de riuis.) vtiliſſimum eſt.
Nã niſi permittatur alicui reficere, alia ratione vſus
incommodabitur: vel(vt Venul. ait in l. vltim. ff. de ri-
uis.) vſus auferretur. Quocirca intelligimus hoc inter
2 dictum † deſeruire ſuperiori interdicto, de aqua quo
tidiana & æſtiua. Nec multum inconueniens fuiſſet
ſub illo titulo comprehendere, quemadmodum vno
ſub titulo collocata fuerunt duo illa interdicta, de iti-
nere actuque priuato, l. 1. §. ait Prætor qui itinere, ff.
de itin. actuque priua. quorum primum poſſeſſorium
eſt, alterum vero, ob ipſam poſſeſſionis cauſam, refe-
ctionem itineris & actus continet. Ego autem ſecu-
tus ſum ordinem atque diſtinctionem ordinatoris
Pandectarum.

Huius interdicti ſingula verba expoſuit Vlpianus
3 in d. l. 1. de riuis. † Riuus eſt (ait ille) locus per longi-
tudinem depreſſus, quo aqua decurrat, cui nomẽ eſt
ῥύαξ quod interpretatur Alciat. lib. 2. Prętermiſſ. hoc
ipſo titulo, a ῥεῖν quod eſt fluere. Feſtus ita ſcribit,
Riuus vulgo appellatur tenuis fluor aquę, non ſpecu.
4 conſilio ve factus, verum naturali ſuo impetu. † Spe-
cus autem eſt (inquit Vlpianus) locus, ex quo deſpici
tur, vnde ſpectacula ſunt dicta. Scribit Accur. in d. l.
1. §. ſpecus, ff. de riuis, ſpecus varijs modis accipi, at-
que eſſe ſpecum locum eminentem ſupra terram, ex
quo aqua ducitur, l. 3. in princ. eo. tit. Ego opinor ſpe-
cum eſſe locum ſubterraneum per quem aqua oper-
ta ducitur. atque ita contra Accurſ. intelligo d. l. 3. cũ
ſpecus idẽ quod ſpelũca ſit, vt apud Virg. in 4. Georg.
[Ingens ſpecus in latere exeſi montis] & Cato de re
ruſtica. [Specus oppoſita, quo aqua de via abiret,]
quod & idem Accur. pręcitato in loco in gl. ſpecus in
fi. mutata opinione ſenſit.

5 Septa † eſt(inqt idẽ Vlp. in d. l. 1. §. & ſepta,) ea ſunt
quæ ad incile opponuntur aquæ deriuandæ, compel-
lendæve ex flumine cauſa, ſiue ea lignea ſint, ſiue lapi
dea, ſiue ex qualibet alia materia, ad continendam
tranſmittendamq; aquam excogitata. Cluſias(inquit
gloſſ.) hãc vulgo appellant recte. ſunt enim ſepta, obi
ces & clauſtra, quibus vtimur ad impetus fluuiorum
6 coercendos. † Incile(ait idem Vlpia. in d. l. 1. §. incile,
ff. de riuis) eſt locus depreſſus ad latus fluminis, ex eo
dictus, quod incidatur vel lapis, vel terra, vnde pri-
mum aqua ex flumine agi poſſit. Sipontinus non con
temnendus auctor ita ſcribit [item ex quocumque ri-
uo aqua irrigandi cauſa deducatur, incile dicitur lo-
cus per quem primum dicitur.]

Reficere(inquit idem Vlp. in d. l. 1. §. reficere. ff. de
7 riuis) eſt † quod corruptum eſt, in priſtinum ſtatum
reſtaurare. quod fuſius explicaui ſupra, reme. 5. q. 24.
8 Purgandi † verbum(vt præcitato loco idem Vlpian.
ſcribit) pertinet & ad riuum, qui integer eſt, & ad
eum qui refectione indiget. eſt enim purgare, inunda-
re, quaſi purum agere.

9 QVAERO primo † quę neceſſario adeſſe debẽt,
vt huic interdicto locus ſit? Quinque fore neceſſaria
ſcriptum reliquit Cœpol. in tract. de ſeruit. ruſt. pręd.
cap. 4. nu. 113.

Requiritur primo quod riuus factus ſit aquæ du-
cendæ cauſa, l. 1. §. aquæ. ff. de riuis. Quocirca qui aliã
ob cauſam riuum fecit, reficere illum non poteſt.

10 Requiritur ſecundo, quod † eo riuo vſus ſit, hoc eſt
quod per illum aquam duxerit hoc anno, vel ea æſta
te ſuperiore ve. d. l. 1. §. hoc interdictum. quo loci ait
Vlpian. non adhiberi differentiam, quod ius habeat
vel non ducendi aquam, quoniã duxiſſe ſufficit: atque
ita ſufficit eſſe in quaſi poſſeſſione, & hac ratione in-
quit ibidem gloſſa, differt hoc interdictum ab illo, de
itinere actuque priua. Nam in hoc neceſſe non eſt do-
cere de iure ducendi aquam: atque ita reficiendum ri
uum vt in illo ex l. vlt. ff. de itinere actuque priua. & in
quit gloſ. eſſe ſpeciale in caſu iſto. qua de re latius ſu-
periore remed. egimus.

11 Requiritur tertio, † quod bona fide, id eſt, non vi,
non dolo, non clam vſus ſit d. §. hoc interdictum. id
quod commune eſt & alijs interdictis, & explicaui ſu-
periore remedio.

12 Requiritur quarto, † quod probetur impedimen-
tum refectionis, d. l. 1. in princ. ff. de riuis. ita dicimus
& in alijs interdictis. in quibus turbatio probari de-
bet, quemadmodum explicauimus ſupra remed. 3.
quæſt. 65.

13 Requiritur quinto, † quod riuum non immutet, d.
l. 1. §. vltim. dum ait Vlpianus quod ſi quis velit riuum
terrenum ſigninum, id eſt, lapideum facere (qualis fo-
ret is riuus Anienus fuit, quem Claud. Caligulæ ſuc-
ceſſor lapideo opere in vrbem perduxit, vt de magni-
ficentia Pontanus ſcribit) non experietur hoc inter-
14 dicto. Eſt enim † ſigninum opus quod contuſis atque
confractis teſtis addita calce conficitur. de ſignino
ita ſcribit Pli. lib. 35. natur. hiſtor. c. 12. ad fi. [Quid nõ
excogitauit ars? fractis etiam teſtis vtendo ſic, vt fir-
mius durant tuſis calce addita, quæ vocant Signina.]
Quo genere etiam pauimenta excogitauit Columel.
lib. 1. cap. 6. [Cuius ſolum terrenum prius quam con-
ſterneretur perfoſſum, & amurca recenti non ſalſa
madefactum, velut ſigninum opus, particulis compen
ſatur. Idem lib. 8. cap. 17. Verum huic ſententiæ Vlp.
15 aduerſari videtur quod ſcribit idem Vlpian. † in l. Ser
uius, §. Labeo. ff. eo. de riuis. dum ait, illum eſſe audien
dum qui vult riuum qui ab initio terrenus fuit, cęmen
titium facere, vel ex ſtructili terrenum. Accurſ. non
parum viſus eſt inſudare in huius nodi diſſolutione;
ego Bartoli diſtinctionem in d. §. vlt. ſequor, quam pro
bauit Barba. conſil. 28. colum. 7. ad fi. lib. 4. & Cœpol.
in tract. de ſeruit. ruſt. præd. c. 4. nu. 60. Aut vult quis
ex vrgenti neceſſitate, vel magna vtilitate riuum im-
mutare, tunc licet. & hoc in caſu loquitur Vlp. in d. l.
Seruius, §. Seruius & Labeo. dum ait poſſe riuum fieri
ex terreno cęmentitium, ex quo terrenus aquam non
continebat. & paulo poſt ait, mihi videtur verius vr-
gentem & neceſſariam refectionem eſſe admittendã.
Aut nulla ſubeſt neceſſitas, vel magna vtilitas, tunc
non conceditur hęc riui mutatio: ita loquitur Vlp. in
d. l. 1. §. vlt. Et eodem in loco ſcribit idem Vlp. non cõ
cedi hoc interdictum ei, qui aquam per alium riuum
vult ducere. §. vlt. ver. proinde. Non autem redditur
interdictum ei, qui riuum deprimit, attolit, aut dila-
tat, vel extendit.

16 QVAERO ſecundo, an † qui hactenus riuũ aper
tũ habuit, operire poſſit? Magna fuit hac de re apud
antiquos diſputatio, quemadmodum recenſet Vlp. in
l. 1. §. vlt. & l. 3. in princip. & Paulus in l. 2. ff. de riuis.
Hanc diſputationem diſtinguendo nititur Accurſ.
præcitatis in locis dirimere, & Cœpol. in tract. de ſer-
uit. ruſt. præd. cap. 4. nu. 61. & vna cum eis ita ego ali-
quot caſus conſtituo.

Primus eſt, cum ab initio conuentum inter partes
fuit, quod riuus apertus ſemper maneat, tunc ſine con
trouerſia operire non poteſt, d. l. 2. in fi. eſt enim obſer
uanda fides & conuentio, l. 1. de pact.

Secundus eſt caſus, cum hic, qui vult operire nul-
lam ipſe vtilitatem ſenſit, & detrimentum aduerſario
adfert, hoc caſu pariter non licet operire, repugnat
enim rationi naturali, alteri detrimentum ſine ali-
quo ſui commodo adferre: conſert l. fluminum, in fi.
l. Proculus. ff. de dam. infect. Nec hoc in caſu fuit ali-
qua

Digitized by Google

qua inter antiquos ipſos Iuriſconſultos diſſenſio.
Tertius eſt caſus, cum hic qui vult riuum operire,
cōmodum ex eo actu ſentire poteſt ſine detrimento
aduerſarij: & tunc opinor licere operire: ea ratione,
quam ſuperiore caſu conſideraui. & hoc in caſu loqui
tur Vlpianus in d. l. 3. in princ. dum vult riuum poſſe
operiri, vt aquam contineat & conſeruet.
17 Quartus eſt caſus, † cum is, qui vult operire riuum,
commodum ex eo actu poteſt ſentire, ſed cum dam-
no ſui aduerſarij, & maius eſt commodum operien-
tis, quam detrimentum aduerſarij, hoc caſu licet ope-
rire, cum maior vtilitas huius, cuius cauſa fuit con-
ſtituta ſeruitus, præferenda ſit illi damno aduerſarij:
18 ita † Vlpian. in d. l. 1. in fine, & d. l. 3. in prin. intellexit
ibidem Accurſ. perpenſis forte illis verbis Vlpiani [ni
ſi ſi quam maiorem vtilitatem ſuam aduerſarius oſten
dat.] illud enim comparatiuum [maior] poſitiuū præ-
ſupponit: atque ita præſupponit ex latere aduerſarij
vtilitatem adeſſe in non operiendo, ſed non tantam,
vt illam operientis. Nec aduerſatur quod Paulus ait
in d. l. 2. ex Pomponij ſententia aduerſus Labeonem:
quoniam locum illud habet (vt Azo interpretatur, &
Accurſ. non diſſentit) cum damnum quod adſertur,
non eſt magni momenti, ſed potius eſt damnum ex
occaſione ſublata, quam quod ita de iure foret: quod
enim ad aquam aperti riui appelleret pecora ſoli do-
minus, ideſt ex occaſione, quia riuus erat apertus:
quocirca ea ſublata non adſerri damnum conſide-
rabile.
19 QVAERO tertio, an † liceat mutare fiſtulā vel
canalem, & aquam ducere per riuum, vel è contra, ſi
duxit per riuum, nunc vult ducere per fiſtulam, an li-
ceat? Duo hic ſunt caſus. Primus eſt, cum aqua ducta
fuit per riuum, & deinde per canalia vult ducere: tunc
licet ducere. l. Seruius. §. ſi quis nouum. ff. de riuis. Nō
enim hoc in caſu detrimentum domino ſoli adſertur,
imo maiorem vtilitatem ex prædio ſublato riuo ſen-
tiet. Quod intelligo cum vere ſublato riuo maior vti
litas eſt domini fundi: at contra, ſi re ipſa conſtaret,
ex nouo canali damnum adferri: ita intelligo illa ver-
20 ba Vlpiani in † d. §. ſi quis nouum. ibi [nos opinamur
vtilitatem eius, qui duci ſine incōmoditate eius, cu-
21 ius ager eſt, ſpectandam.] Secundus eſt caſus, † cum
aqua per fiſtulas & canales hactenus ducta fuit, & tūc
vult per riuum ducere, hoc in caſu non licet, quia dam
num adſerret domino ſoli, fodiendo eius agrum: ita
ſcripſit Cępol. d. tract. de ſer. ruſt. præd. c. 4. nu. 63. ar-
gumento ſumpto a ratio. d. §. ſi quis nouum.
22 QVAERO quarto, † an qui per vnum riuum du
xit, ducere nunc poſſit per multos, & è contra? Dicen
dum eſt, quod cum maior ſit vtilitas domini prædij,
aquā per vnum riuum tantum duci, quam per plures,
non licebit ducenti aquam per vnum riuum plures fa-
cere, quemadmodum ſcripſit Cępol. in tract. de ſeruit.
ruſt. præd. c. 4. nu. 82. ex l. apud Trebatium, in princ. ff.
de aqua plu. arcen. ex vno ſenſu, quem ibi gl. attulit. &
Imola probauit. Cum vero ex plurib. riuis vnum tan-
tum facit, hoc ei licebit, cum fundi dominus non in-
commodum, ſed vtilitatem ſentiat.
23 QVAERO quinto, ad quos riuos hoc † interdi
ctum pertineat? Vlpian. in l. Seruius, §. hoc interdictū,
ff. de riuis. inquit ad omnes pertinet, ſiue in publico, ſi
ue in priuato ſint conſtituti, ſiue aqua ſit calida, ſiue
frigida, pertinet & ad reſtitutionem cuniculi, per
24 quem vapor trahitur in balnearijs vaporibus. † Sunt
cuniculi hoc loco canales, per quos exhalat vapor.
Plin. lib. 9. naturalis hiſtor. cap. 38. [feruere in plum
bo, ſinguliſque aquæ amphoris centenis atque quin-
quagenas medicaminis libras æquari, ac modico va-
pore torreri, & ideo longinquæ fornacis cuniculo.]
25 QVAERO ſexto, quibus † & contra quos hoc in
terdictum reddatur? Vlpian. in l. Seruius, §. eiſdem, ff.
de riuis, reſpondit, eiſdem reddi & contra eoſdem,
quibus & in quos edicta de aqua redduntur. quæ ſa-
ne edicta, inquit gloſſa, tria ſunt de quotidiana, de æſti
ua, & de caſtello, qua de re ſuperiori remedio abunde
egimus.
26 QVAERO ſeptimo, an † reficienti riuum poſſit
nouum opus nunciari? Vlpia. in d. l. Seruius, §. ſi quis
riuum, ff. de riuis, reſpondit nunciari ea ratione non
poſſe, quod ſi Prætor ei vim fieri vetat, abſurdum eſt
per operis noui nunciationem eum impediri. Non e-
tiam (ait idem Vlpian.) cautio de damno infectio prę
ſtanda eſt.
27 QVAERO octauo, an † hoc interdictum redda-
tur contra eum, qui prohibitus fuit, dum apportaret
neceſſaria ad riui refectionem? Et reddi Vlpian. ait
ex Offilij ſentēta, in l. Seruius. §. vlti. ff. de riuis. cuius
ſententiæ ea eſt ratio: quod quando eſt conceſſum a-
liquid, dicitur etiam conceſſum omne illud, ſine quo
conceſsum expediri non poteſt. l. ad rem mobilem, l.
ad legatum, ff. de procur. ſed ſine apportatione eorum
quæ neceſsaria ſunt ad refectionem, refici riuus non
poſset: non ergo eſt impedienda refectio, & confe-
runt quæ ſequenti quæſtione ſubiiciam.
28 QVAERO nono, quis † teneatur riuum reficere,
cum aqua ducitur? Quo clare hæc iuris quæſtio diffi-
cilis, maxime tamen vtilis explicetur, duo capita con-
ſtituenda ſunt: vnum de aqua publica, alterum de
priuata.
29 Primum caput eſt, cum aqua † publica ducitur, in
quo quidem dicendum eſt, quod aut extat lex vel con
ſuetudo, qua conſtat, quis riuum publicum purgare
teneatur, tunc res clara eſt, eum teneri, quem lex, vel
conſuetudo ligauit. eſt enim illa ſeruanda. l. 1. §. vlt. &
l. 2. ff. de aqua plu. arcen. l. ſemper. §. legem, ff. de iu-
re. imm. Cępol. in tract. de ſeruitut. ruſtic. præd. cap. 4.
nu. 90. ad fin. cum vero ceſſat & lex, & conſuetudo,
30 tunc † ſi princeps vel Reſpublica exigit vectigalia,
vel pedagia fluminum, viarum ac pontium a nauigan
tibus & iter facientibus, tenentur etiam ex proprio
vel ex publico riuos reficere atque purgare: ita re-
cte ſcripſit Cępolla vbi ſupra, arg. l. 1. C. de Alexan. pri
ma. lib. 11. vbi Ioan. a Platea num. 2. recenſet hæc a
Cępolla ſcripta. & ibidem Lucas a Penna, & Iacob.
Rebuffus & reſpondit Aemil. Ferret. conſ. 57. nu. 12.
13. Confert, (inquit Cępolla præcitato loco, nu. 91.)
quod ſcriptum reliquit Archid. in cap. ſi quis peregri-
31 nus, 24. quæſt. 1. nempe † Principes viarum pedagia
& vectigalia percipiētes, teneri reddere tutum iter,
alioqui tenentur illata damna viatoribus rependere.
quam ſententiam & alij permulti a Cępolla relati, ſe
cuti ſunt. Quocirca omni æuo laudabitur Agrippa,
qui (vt auctor eſt Dion Nicænus in Auguſto) Romæ
aquam, quæ defecerat vitio aquęductuū ſumptu ſuo
reſtituit. Et Claud. Caligulæ ſucceſſor (vt Pontanus
de munificentia ſcribit, cap. 11.) perfecit aquęductum
in omnes vrbis montes eleuatum, in quem fluebant
Curtius & Cæruleus fontes. Erogata in id opus D. I-
V. mille ſextertia. Cum vero Princeps, vel Reſpubli-
ca, ex aquæductibus vectigalia non exigit, ſed com-
modum priuatorum eſt, tunc priuati ipſi riuos refice-
re & purgare tenentur: ita Cępolla iam citato loco.
qui ſubijcit & ad hanc refectionem Eccleſiam tene-
ri, ex l. ad corpus. C. de ope. publ. l. 1. C. de colla. fund.
patr. & text. in §. ad hoc ſancimus. in Auth. de eccleſ.
confert l. 2. §. viarum, verſi. refectio. ff. ne quid in lo-
co publico. Et reſpondit Aemil. Ferret. conſi. 57. n. 8.
& nu.

32 & num. 1 a. declarat. Reficere † atque purgare aquę-
ductus publicos tunc tenentur priuati, cũ Princeps,
vel Reſpublica, qui vectigalia exigunt, aliquid illis
priuatis ob id quod reficiant, concedunt: vtputa im-
munitatem a muneribus, vt probat l. 1. C. de aquæd.
lib. 11. quam ita omnes ibi intelligunt, vt Ioan. a Pla-
tea, num. 2. Lucas a Penna, & Rebuff. & vere non diſ
ſenſit Cępol. d. cap. 4. num. 90. verſic. ſed in contra-
rium, & ad hanc ſententiam optime confert l. ſuo vi
ctu. ff. de oper. lib. qua ſancitum eſt, libertos operas
patrono præſtare ſuis impenſis debere, cum eas in ade
ptæ libertatis præmium perſoluant. Quinimo adijcit
illa conſtitutio l. 1. C. de aquæduct. pœnam prædio-
rum dominis, qui purgationem aquęductus negligũt.
pœna autem eſt publicationis fundi per quem aqua
ducitur.

33 Secundum caput eſt † de riuis priuatis, per quos
priuati aquam ducunt. Horum riuorum purgatio ſpe
ctat ad eos, qui ſeruitutem ſibi deberi aſſerunt: atque
ita ad eos, qui aquam ducunt ita in ſpecie ſenſit Cœ-
polla in d. tract. de ſeru. ruſt. prædior. cap. 4. num. 91.
verſi. ſi vero loquitur. Eſt enim regulare in omnibus
ſeruitutibus refectionem ad eum ſpectare, qui ſerui-
tutem aſſerit. l. & ſi forte. §. etiam, verſ. nam in omni-
bus. ff. ſi ſeruit. vend. vbi Floria. l. eum debere colum-
nam. ff. de ſeruitu. vrban. præd. & l. 1. §. vlt. ff. de aqua
plu. arcend. & ſcribit idem Cępolla d. c. 3. nu. 72. 73.
vbi egregiam diſputationem diſſoluit. & in ſpecie re
ſpondit Alc. reſpon. 82. nu. 2. quo loci nu. 3. ſubijcit,
34 quod quando quis habet ius faciendi † buchellum
(vt ille, iuxta vulgarem ſermonem ſcribit) & extra-
hendi aquam vſque ad certa quãtitatem, quod ius
incipit a loco buchelli, quod quidem ius ſibi compe-
tit ex pacto, & conuentione, non quod ius habeat in
riuo principali, quam vulgo appellant rugiam, non
tenetur iſte ad impenſam illius rugiæ, atque ita riui
principalis, ſed rugiæ dominus, qui aquam dare pro
illo buchello tenetur, impenſam ipſius rugiæ facere
debet, cum ſuis impenſis aquam præſtare tenetur. ex
d. l. ſuo victu. ff. de oper. lib. & docet Bart. in l. Neſen-
nius. ff. de neg. geſt. & reſpondit Roma. conſi. 346. In
hac cauſa. num. 7. quod vbicumque quis aliquid face-
re tenetur, ob compenſationem conceſſionis ſibi fa-
ctæ, ſuis impenſis teneri. quod & ſuperiore capite
attigimus.

35 QVÆRO decimo, an in refectione † riui poſ-
ſint in ipſo riuo, vel prope plantari arbores, quibus
firmior ipſe riuus reddi ſolet. Et regulariter dicen-
dum eſt, non poſſe. ſiquidem & de aquæductibus pu-
blicis ita Conſtantini lege ſancitum eſt. in l. 1. C. de
aquæduc. lib. 11. ne quis arbores habeat circũ aquę-
36 ductus per quindecim pedes, † qua de re factum S.C.
Aelio Tuberone & Fabio Maximo Coſ. Iulius Fron
tinus lib. de aquæductibus his refert [Cum ad refi-
ciendos riuos ſpecuſq; per quæ & opera publica cor-
rumpãtur placere circa fontes & fornices, & muros
vtraq; ex parte vacuos, C. quinos, denos pedes pete-
re, & CC. riuos, qui ſub terra eſſent, & ſpecus intra
vrbem, & extra vrbem continentia ędificia: vtraque
ex parte quinos pedes vacuos relinqui: ita vt neque
conſerere arbores liceret, ſi quæ nunc eſſent arbores
intra id ſpatium, præterquam ſi quæ ex villa continẽ
tes & incluſæ ædificio eſſent: ſi quis aduerſus eas res
commiſerit, in ſingulas res in dena millia damnas eſ-
ſet: ex quibus pars dimidia in prædium accuſatori
daretur, cuius opera maxime cõuictus eſſet, qui ad-
uerſus hoc S. C. commiſiſſet, pars autem dimidia in
ærarium redigeretur. deque ea re iudicarent, cogno-
ſcerentque curatores aquarum.] Cuius quidem con-
37 ſtitutionis ea eſt ratio, quod † arborum radices for-
mã fabricæ corrumpunt, vt in d. l. 1. ſcriptum eſt, &
parietes labefactãtur. l. decernimus. §. hoc autem. C.
de aquæduct. lib. 11. & l. 1. C. de interdict. Hinc Caſ-
ſiod. lib. 7. in formula comitiuæ formarum vrbis, ita
ſcripſit, [Imprimis noxias arbores, quæ inferunt fa-
bricarum ruinas, dum ſunt quidem mœnium impor-
tabiles arietes cenſemus radicitus amputari, quia nul
la læſio remouetur, cuius origo non tollitur,] Quibus
intelligimus, quod ſi arbores noxię nõ ſunt aquęducti
bus, plantari illas poſſe: opinor omnẽ arborem eſſe no
xiam aquæductibus lapideis, terrenis autem non ſem
per, id quod longo vſu compertum eſt in agrorum ir-
rigationibus.

38 QVAERO vndecimo, † quomodo libellus in
hoc interdicto debeat formari? Cœpol. in tract. de ſer
uit. ruſt. prẹd. cap. 2. numero 115. recte ſatis docet for-
mam hanc, quam ſtatui non referre, cum apud eum
videri poſſit.

SVMMARIA.

1 *Interdictum de fonte, cui reddatur. Et duplicem ob cau-
ſam reddi, nu. 2.*
3 *Interdicti de fonte formula.*
4 *Seruitutem fontis aliquando eſſe ruſticam. Interdum vr-
banam, nu. 5.*
6 *Seruitus fontis realis vel perſonalis an ſit.*
7 *Interdictum de fonte, reddi pro appulſu pecorum ad a-
quam.*
8 *Seruitutem appulſus pecoris ad aquam, realem eſſe.*
9 *Remedium de fonte, in quibus reddatur. Et an reddatur
pro aqua ciſternæ, nu. 10.*
11 *Statutum prohibens mulieribus portare vniones & mar-
garitas, non prohibere fictas, & adulterinas.*
12 *Interdictum de fonte, an reddatur prohibito ire ad hau-
riendum aquam. Aut contra impedientem reficere fon-
tem, nu. 14.*
13 *Alexandri ab Alexandro locus egregius.*
15 *Fontis purgatio qualis eſſe debeat.*
16 *Interdictum de fonte, an reddatur impedito ire noctis
tempore ad hauriendum aquam.*
17 *Seruitus eundi per domum, noctis tempore non debetur.*
18 *Seruitus viæ ſi debetur, debitor claues domus tradere
non tenetur.*
19 *Interdictum de fonte, an reddatur, ſi fons ſemel exa-
ruit, & iterum fluere cępit.*
20 *Purgationis fontis impenſas quis erogare teneatur.*

Octauum retinendæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, De Fonte.

PRætor ait] VTI de fonte, quo de agi
tur, hoc anno aqua nec vi, nec clam,
nec precario ab illo vſus es, quomi-
nus ea vtaris, vim fieri veto. De lacu,
1 puteo, piſcina itẽ interdicam. Hoc † in
terdictũ (ait Vlp. in l. vnica, §. 1. ff. de
fonte) ꝓponitur ei, q̃ fontana aqua vti prohibetur, ſer
uitutes enim non tm̃ aquæ ducendæ eſſe ſolent, verũ
ẽt hauriendæ. & ſicut diſcretæ ſunt ſeruitutes ductus
aquæ, & hauſtus aquæ, ita interdicta ſeparatim reddũ
2 tur. Hoc † interdictũ duplicem ob cauſam reddi ſo-
let. Primo ne ductus, vel hauſtus aquæ impediatur. Se
cundo, ne fontis refectio atque purgatio retardetur,
3 d. l. vnica, §. hoc aũt. §. deinde ait. Interdictũ † de fon
te reficiendo ita concipit Eguin. Baro. lib. 6. Manual.
tit. [Quo minus fontẽ, quo de agitur, purges, reficias,
vt aquam

vt aquam coercere, vtique ea poſſis, dumne aliter vta
ris, atque hoc anno non vi, non clam, non precario,
ab illo vſus es, vim fieri veto.] Aquæ hauſtus ſeruitus
eſt, d. l. vnica, §. 1. de fonte. & l. ſi prius. §. via publica.
4 ff. de aqua pluuia arcend. Eſtque ſeruitus † ruſtica, cum
pro agro, vel operarijs in fundo præſtatur. l. 1. §. in
5 prædijs. vbi glo. ff. de ſer. ruſt. præd. §. † Vrbana vero
dicitur, cum e prædio vrbano debeatur, & ad vrbani
prædij vſum. quod ſenſit & Cępol. in tract. de ſeruit.
ruſt. præd. c. 7. nu. 1. & nu. 5.
6 Realis, † vel perſonalis an ſit ſeruitus, hoc intelli-
gi, atque declarari poteſt ex his, quæ ſcripſi ſupra re-
med. 6. qu. 2. accedit Bern. Gamm. de ſeruit. quæſt. 5.
verſ. tertio inſero. qui ait, ſeruitutem hanc eſſe perſo-
nalem, niſi conceſſa foret vicino ad vtilitatem prędij
vicini, ex l. ſi mihi. in fin. ff. de ſerui. ruſt. præd. Quibus
addēdum eſt, quod docuit Ioan. Coraſ. in l. 1. nu. 123.
de ſeruit. hauſtum aquæ conceſſum a patre filiæ per
domum hæreditariam, eſſe conceſſionem perſonalē
ob perſonæ qualitatem, cui facta fuit conceſſio, ex l.
pater filiæ, ff. de ſer. leg. Quocira mortua filia exſpi-
rat conceſſio. Verum Gamma. d. q. 5. verſ. vel quarta,
poſt Bart. d. l. Mela, in fin. de alim. & ciba. leg. alios
quos citat, ait, ſeruitutem illam eſſe realem, habere
tamen naturam perſonalis, quia dicitur affectu pater
no relicta, & ideo extinguitur cū perſona, alia eo lo-
ci ſcribit Gamm. quæ referre nolo, ne nimius ſim.
7 Hanc ſeruitutem † aquæ hauſtus innominatam ap-
pellāt Accurſ. in l. 1. §. in prædijs. ff. de ſeru. ruſt. præd.
& ibidem Paul. Caſtrē. & ceteri. Verum Ioan. Coraſ.
in l. 1. nu. 129. ff. de ſer. ſupreſſo nomine Bar. Cępoll.
in tract. de ſeruit. vrb. præd. c. 9. nu. 2. hanc confutauit
opinionem, & recte, ait enim & hanc ſeruitutem, vti
illam aquæductus, eſſe nominatam.

QVAERO primo, an hoc interdictū ſolum red
datur pro aquæ hauſtu? Vlpian. in l. vnica, §. hoc in-
terdictum. ff. de fonte, ſcribit, concedi etiam pro ap-
pulſu pecoris ad aquam, qui ſane appulſus vbi impe-
ditur, hoc interdicto experiri licet. quemadmodum
etiam redditur illud interdicium de aq. quot. & æſti.
vti diximus ſupra remed. 6. q. 26. & ſcribunt Cępoll.
de ſeruit. ruſt. præd. c. 8. & Ioan. Coraſ. in l. 1. nu. 133.
8 ff. de ſeru. vbi ait, hanc † ſeruitutem appulſus pecoris
ad aquam, eſſe realem, cum pecora habentur pro ip-
ſius fundi vtilitate, qua de re alibi ſcripſimus.
9 QVAERO ſecundo, quibus † perſonis conceda-
tur hoc interdictum? Vlpian. in d. l. vnica, §. hoc autē,
verſi. & eadem. ff. de fonte. ſcribit, eadem eſſe in hoc
dicenda, quæ ad perſonam attinent, quæcū que in ſu-
perioribus interdictis dicta ſunt. quod gloſſa ibidem
interpretatur, eſſe bic probandum, quod in ſuperiori-
bus interdictis, nempe, quod vſus eſt, credens ſe ſuo iu
re vti, & his ſimilia, quæ retuli ſupra remed. 6. q. 1.
10 QVAERO tertio, an † reddatur hoc interdictū
pro aqua ciſternæ? Et non reddi reſpondit Vlpian. d. l.
vnica, §. hoc interdictum de ciſterna, ff. de fonte.
Quo loci idem eſſe ait de alia aqua quæ viua non eſt.
Quocirca non redditur hoc interdictū, ſi lacus, piſci-
na, puteus, aquam viuam nō habeat. Hoc tamen intel
ligitur de actione directa ex hoc interdicto, ſecus de
vtili, quæ & pro aqua non viua redditur: ita ſcribunt
Roffred. in ſuis libellis, & Bart. d. §. hoc interdicium.
quos ſecutus eſt Cępol. in tract. de ſeruit. ruſtic. præd.
c. 7. nu. 9. ad fi. Ratio aūt cur ſolū actio vtilis detur ꝓ
aqua ciſternæ, ea eſt, quod aqua fontis, qui continuo
fluit, dici non poteſt: ſed ficta, & ibi repoſita aqua di-
citur. Quod confert, inquit Bart. & Cępol. præcitatis
11 in locis, ſi † ſtatutū prohibet mulieribus portare mar-
garitas, & vniones, quas vulgo Perlas appellant, non
prohibere adulterinas & fictitias. qua de re ſcribunt
egregie Barb. cōſ. 29. col. 2. lib. 2. Fran. Crem. ſin. 82.
Alciat. li. 2. de verb. ſign. nu. 17. Tiraq. tract. de legib.
connubial. 3. nu. 16.
12 QVAERO quarto, an † reddatur hoc interdictū
illi qui prohibetur ire ad hauriēdum aquam? Et red-
di reſpondit Vlp. in d. l. vnica, §. plane. ff. de fonte. Ea
eſt ratio, quod itinere prohibito, in neceſſariam conſe
quentiam hauſtus prohibitus dicitur: eſt enim iter ad
hauriēdum aquam connexum huic ſeruituti hauſtus.
ſiquidem hauſto conceſſo, & iter conceſſum dicitur, l.
3. §. vltim. ff. de ſerui. ruſt. præd. & ſcribit Cępol. dict.
13 tract. de ſeruit. ruſt. præd. c. 7. num. 6. † Hinc ſcribit
Alexand. ab Alex. lib. 4. dier. genial. c. 5. perperam iu-
dicaſſe ignauum atque imperitum illum iudicem, qui
pronunciauit iter non deberi ad hauriendum aquam,
cū ſimpliciter aquæ hauſtus legatus a teſtatore fuiſſet.
14 QVAERO quinto, an reddatur hoc † interdictū
contra impedientem fontem reficere? Et reddi ait
Vlpian. in d. l. vnica, §. deinde ait, ff. de fonte, eadem
enim eſt hic ratio in reficiendo & purgando fonte,
quæ eſt in refectione riui, cum ſine purgatione & re-
15 fectione, hauſtus aquæ inutilis reddatur. † Purgatio
autem & refectio eſſe debet ad coercendam, hoc eſt,
continendam ne fluat, & dilabatur: non licet tamen
nouas venas quærere, vel aperire, quia reficere & pur
gare is non diceretur, ſed vſum innouare, debet etiā
ita reficere, vt aqua vtatur, vt eo anno, vel ſuperiore
vſus fuit.
16 QVAERO ſexto, an † reddatur hoc iterdictum
ei, qui noctis tempore impeditur ire ad hauriēdam a-
quam e fonte & puteo vicini? Et non eſſe reddendum
ſuadet ratio quod noctis tempore non licet turbare vi
cinū pro aquæ hauſtu. l. iter. ff. commu. pręd. vbi Bart.
Hinc ſcribit Cępol. in tract. de ſeruit. vrb. præd. c. 38.
17 nu. 1. quod ſi conceſſi vicino † ſeruitutē eundi ad do-
mum per caſtellum meū iter faciendo non teneor di-
mittere ianuam apertam tempore noctis, cum ſerui-
tus hæc intelligatur conceſſa, vt interdiu, non autem
tempore noctis eat. ex d. l. iter, vbi Caſtr. & Florian.
Quocira recte reſpōdit Soc. ſen. conſ. 141. in fi. lib. 1.
18 me nō † teneri tradere claues huic vicino: quia poſſet
ire & redire tempore noctis, quod non licet. Decla-
ratur tamen hæc ſententia, vt non procedat tempore,
quo iter fieri cōſueuit de nocte, vt in hieme, vel ob ne-
ceſſariam cauſam: ita Socin. in d. conſ. 141. in fi.
19 QVAERO ſeptimo, quid † ſi fons exaruit, & de-
inde poſt multum temporis iterū aqua fluere cępit,
an huic interdicto locus ſit, ſi hic, qui primum aquæ
hauſtum babebat, nuper impediatur? Et reddi opi-
nor poſteaquam conceſſa eſt reſtitutio aduerſus tem-
poris lapſum. quod explicaui ſupra reme. 6. q. 22. & in
ſpecie probat l. viius. §. vltim. cum l. ſeq. ff. de ſer. ruſt.
præd. cetera ibi ſcripſi.
20 QVAERO octauo, † quis teneatur ad impenſas
purgationis atque refectionis fontis & putei? Ioan. de
Platea in l. vnica. in fi. C. de Alex. primo. lib. 11. ſcri-
ptū reliquit, teneri illos omnes, qui aquę hauſtum ha-
bent. Quocirca, cum puteus vicinalis purgandus &
reficiendus eſt, vicini omnes ad impenſas contribuere
debent.

SVMMARIA.

1 *Iudicis officium pro retinenda poſſeſſione remedium.*
2 *Iudex quo tempore officium ſuum interponat, inter duos de poſſeſſione contendentes.*
3 *Iudicis officium pro retinendæ poſſeſſionis remedio, eſſe præparatorium principalis iudicij.*

Poſſeſſo-

4 *Poſſeſſorium ſummariſſimum quod ſit.*
5 *Recredentia apud Gallos quæ ſit.*
6 *Interim iudicium poſſeſſorium apud Hiſpanos quod.*
7 *Iudicis officium poſſeſſionis retinendæ quomodo iudicio poſſeſſorio principali conueniat. Et quomodo differat, num. 11. vnde originem duxerit, nu. 12.*
8 *Iudicis officium poſſeſſionis retinendæ eſſe illud, quod poſſeſſorium conſeruandæ aliqui appellant, eſſe inſtar iudicij principalis retinendæ, nu. 9.*
10 *Vindiciarum iudicium apud antiquos quod.*
11 *Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. de præcepto faciendo partibus: &c. iuri communi conuenit. Et declaratur numero 20. 26. 35. 37. 42. 51.*
14 *Iudicis officium retinendæ cui reddatur.*
15 *Poſſidenti naturaliter reddi iudicis officium, vt lite pendente in ea tueatur. Item poſſeſſori ciuiliſſimo. nu. 16. Imo & detentori, nu. 18.*
17 *Poſſeſſor ciuilis non defenditur iudicis officio contra naturaliter poſſidentem lite pendente.*
19 *Retentio facilius quam reſtitutio conceditur.*
21 *Poſſeſſori, cui iuris præſumptio aduerſatur, reddi iudicis officium retinendæ. Fallit ſi ea præſumptio ſit vehemens, nu. 24.*
22 *Præſumptio quod libera res ſit, non præfertur quaſi poſſeſſioni ſeruitutis.*
23 *Iudicis officium reddi pro reſtitutione poſſeſſionis ablatæ lite pendente, etiamſi illi præſumptio repugnet.*
25 *Poſſeſſio, cui ius aduerſatur, non releuat ab onere probandi.*
27 *Libellum non offerri in iudicio ex officio iudicis poſſeſſionis retinendæ. Vti nec in iuditio ex officio iudicis pro poſſeſſione recup randæ. nu. 28.*
29 *Iudicis officium dum mouetur pro poſſeſsione retinendæ quid in eo narrari debeat.*
30 *Petitorium non cumulari in remedio ex iudicis officio.*
31 *Citari an debeat aduerſarius in iudicis officio retinendæ.*
32 *Litis conteſtationē in iudicis officio retinēdæ nō requiri*
33 *Cauſæ cognitio nō requiritur in iudicis officio retinendæ*
34 *Probationes quæ neceſſariæ in officio iudicis retinendæ poſſeſsionis.*
36 *Probationes de proprietate non prodeſſe, in iudicio poſſeſſorio ſummariſsimo retinendæ.*
38 *Probationes factæ in iudicio poſſeſſorio ſummariſsimo, an proſint in iudicio poſſeſſorio plenario.*
39 *Teſtes examinandi in iudicio poſſeſſorio ſummariſsimo iurare an debeant.*
40 *Teſtium publicatio neceſſaria non eſt in iudicio poſſeſſorio ſummariſsimo. Prout nec teſtium repulſatio admittitur nu. 41. Nec falſi accuſatio, nu. 43.*
44 *Sententiæ æqualiter an ferri debeat in poſſeſſorio iudicio ſummariſsimo.*
45 *Sequeſtrari facit poſſeſsionem iudex cum dubium eſt de lite & controuerſia.*
46 *Sententiam latam in poſſeſsorio ſummariſsimo eſſe interlocutoriam.*
47 *Sententia interlocutoria eſt quæ non adfert damnum irreparabile.*
47 *Appellare non licet a ſententia lata in poſſeſſorio ſummariſsimo. Etiam quoad effectum deuolutiuum. num. 50.*
49 *Appellare non licet ab interlocutoria.*
52 *Nullitatis querelam proponi non poſſe in iudicio poſſeſſorio ſummariſsimo.*
53 *Supplicare non licet contra ſententiam latam in poſſeſſorio iudicio ſummariſsimo.*
54 *Reſtitutio in integrum non conceditur aduerſus ſententiam latam in poſſeſſorio ſummariſsimo.*
55 *Minorem non reſtitui contra interlocutoriam.*
56 *Interlocutoriam latam in poſſeſsorio ſummariſsimo reuocare iudex non poteſt.*
57 *Interlocutoria lata in poſſeſsorio ſummariſsimo ſecum trahit executionem.*
58 *Sententia lata in poſſeſsorio ſummariſsimo quouſque durabit.*
59 *Sententiam poſſeſsorij ſummariſsimi non prodeſſe poſt appellationem.*
60 *Appellatio ſuſpendit iudicatum.*

Vltimum Retinendæ poſſeſsionis remedium, Ex iudicis officio.

1 INter retinendæ † poſſeſsionis intermedia, & iudicis officiū connumerari ſolet. Aliquando enim euenit, vt duo de eadem poſſeſsione contendētes, affirment ſe poſsidere & rem non iudicio, ſed armis diffinire cupiant. Vterque ſua auctoritate & manu in poſſeſsione ſe tueri conatꝰ. Vterque armis bene munitus, bene ſocijs & auxilio ſtipatus aduerſarium terrere, atque ne ad poſſeſsionem accedat, repellere ſtudet. Quocirca iudex ſuas interponit partes, ſiue lis nondū in iudicio poſſeſſorio principali inchoata ſit, ſiue ſit lis illa cœpta. Vtroque enim tempore contingere hæc ſolent: quod ex Baldo in capit. licet cauſam, num. 35. & ibidem Barbat. num. 102. de probat. & Bero. conſil. 45. num. 2. libro 3. ac ex Caſtren. conſ. 3. in cauſa quæ vertitur coram D. Vicario Poteſtatis Bergami, lib. 2. colligere licet. Cum nulla adhuc cœpta eſt lis, & videt iudex ex duobus contendentibus neminem iudicium velle ingredi, vtrique iubere atque pœna indicta præcipĕre ſolet, ne ad eam poſſeſsionem accedere audeant, ſed eam apud ſe ſub ſequeſtro retinere conſueuit. Cum vero de poſſeſsione principali inchoata eſt lis, ſolet diligens iudex exortam tunc controuerſiam, quis in poſſeſsione eſſe dēat, ita tractare ſummarias ex officio informationes: & deinde pronunciat illum qui tempore litis conteſtatæ in poſſeſsione, vel verius detentione erat, poſſidere debere, donec tota poſſeſsionis cauſa & iudicium finia-
2 tur. Et vtroque hoc tempore † iudicis officium impetrari poſſe aperte docuit Lanfranc. Orian. in rubr. de cauſ. poſſeſ. & propr. col. 9. ver. prima concluſio. atque ita deciſum fuiſſe in conſilio Neapolit. teſtatur Ant. Capic. deciſ. 96. in 2. dubio, & deciſ. 209. 3. num. 3. &
3 reſpondit Gram. conſ. 64. in ciuilib. Hoc † iudicij genus præparatorium iudicij poſſeſſorij principalis atque plenarij recte appellant. Bero. conſ. 11. nu. 1. lib. 1. Alc. lib. 8. Parerg. c. 24. in fin. cuius ſententiam probat textus clarus ab eo tamen minime animaduerſus, in l.
4 liberis, §. vlt ff. de liberali cauſa. Alij iudicium † ſummariſsimum poſſeſſorium nominant, ita Neuiz. conſ. 91. nu. 7. Alc. reſpon. 386. nu. 1. & Cagnol. in l. in pari,
5 nu. 6. de reg. iur. Galli vel † recredentiam vel cauſam nouitatis vocant, ita Maſ. in ſua Practic. in tit. de poſſ. Guid. Pap. q. 552. in materia. Tiraq. in tract. le mort ſaiſit le viſ. par. 6. declar. 9. ad fi. Rebuff. in commē. ad Reg. conſt. Galliæ, to. 3. tit. de mat. poſſ. art. 1. gl. 1. nu. 4. Idem ſuper concordatis Regis Franciæ tit. de annatis. ver. quinta tamen ex lege Regni. Hiſpani appellāt
6 hoc iudicium † interim. ita Did. lib. pract. q. cap. 17.
7 Habet ſe hoc iudicium † ad iudiciū principale poſſeſſorium retinendæ, de quo hactenus, vt illud iudicium principale retinēdæ ad iudicium de proprietate, quod petitorium appellamus. Nam quemadmodum antequam proprietatis cauſa tractetur, quis poſſeſſorꝰ, atque ita reus, & quis petitor, atque ita actor ſit (vt ſuo loco diximus) cōſtare debet: ita hoc loco cum cauſa poſſeſſoria principalis tractatur, tueri conuenit

cum, qui poſſeſſionem illam detinet. Id quod rñdit
Caſtr.d.conſ.3.& apertius Sylu.conſ.27.num.2.poſt
Bal.in l.ſi diſceptetur.ff.vbi pupillus educ.deb.& idē
rñdit Natta.conſ.121.nu.2.ver.in iſto,lib.1.Quocir-
ca recte docuit Io.Bolog.doctiſſimus I.C.in l.natura-
8 liter,§.nihil commune,nu.442.ff.de acq.poſ.hoc † iu
dicium eſt illud, quod aliqui ex noſtris conſeruandæ
poſſeſſionis appellarunt: & de qua ſupra in præludijs
9 huius tractatus. Hinc etiam † iudicium hoc inſtar il-
lius iudicij retinendæ principalis Retinendæ nomen
obtinere docuit Bal.in l.ordinarij,n.9.C.de rei vend.
10 Et ob id † Vindiciarum nomen,quo antiqui illud ap-
pellabant,ſignificanter & huic iudicin conuenit.Qđ
ex Budæo diximus, ſupra in præludijs ad 3. remediū.
Ceterum(vt recte admonuit Did.d. cap.17.) non pa-
11 rum differt hoc†iudicium ab illo retinendæ: ſiquidē
illud principale quandoque principaliter proponitur,
quandoque lite pendente ſuper proprietate in iudi-
ciū deducitur: ac vere poſſeſſionē reſpicit, de eaque,
& ſuper ea pronunciandum eſt,l. 1.§. hoc interdictū.
ff.vti poſſid.& ſuo loco diximus. Non ita in hoc iudi-
cio, in quo definitiue non pronunciatur, ſed interlo-
quendo declarat iudex, ſine p̄iudicio partis, an actor
vel reus in ea poſſeſſione eſſe debeat, donec lis prin-
cipalis definiatur, prohibetur ob id aduerſario, ne il-
lum in poſſeſſione exiſtentē interim perturbet. Quæ
12 ſane † praxis(inquit Didacus)originem duxiſſe vide-
tur a I.C.reſponſo in l. æquiſſimum. ff. de vſufru. quo
deciſum extat, iudicis officio incumbere,ita rem cō-
ponere inter litigantes, vt ad arma & contentionem
priuatam minime accedant. His accedit tex. l.liberis,
§. vlt.ff.de liberali cauſa.quo vere probatur,oportere
ſummatim tractari de poſteſſione libertatis, vel ſer-
uitutis, vt conſtet quis actor ſit, quisve reus; & quid
ſit lite pendente agendum, qua ex re conſtat hoc iu-
dicium nō eſſe a noſtris confictum: vt minus recte exi
ſtimauit, alioqui bene eruditus Franciſ. Sarmientus
lib.2.ſelecta.interpret.c.13.n.9. quo loci & illud ſcri-
bit, hoc remedium nil differre ab ipſo interdicto, Vti
poſſidetis, cum & hoc retinendæ poſteſſionis ſit, ſed
verius eſt differre non parū, vt ex multis, quæ in hac
tractatione dicemus,cōſtabit.Hoc iudicij genus con-
13 firmauit † ſtatutum Ferrariæ lib.2. ſub rubr.de præ-
cepto faciendo partibus,ne accedāt ad poſſeſſionem,
de qua eſt quæſtio.

14 QVAERO primo,cui † concedatur hoc iudicis
officium? Dicendum eſt primo concedi illi qui natu-
raliter & ciuiliter poſſidet, nec enim dubium eſt, &
admittunt omnes, hunc in ſua poſſeſſione defenden-
dum eſſe.

15 Secundo † conceditur & ei, qui lite hac ordinaria
pendente, naturaliter poſſidet, ſiquidem in eo ſtatu
in quo reperitur, conſeruari atque defendi debet, id
quod in ſpecie ſenſit Bald.conſil.338.pręmittendum
eſt ad euidentiam,col.1.ver.ſecundo præmitto.lib.5.
Quod ea ratione a fortiori confirmatur, quia ſi natu-
raliter poſſidens reſtituitur ad priſtinam, e qua deie-
ctus fuit,poſſeſſionem, quemadmodum abunde ſcri-
pſimus in commentar.de recuper.poſſ.remed. 1.q.5.
quo loci probauimus iuribus atque Doct. auctorita-
tibus, interdictum, Vnde vi, reddi fructuarijs, vaſal-
lis, & his ſimilibus: quanto ſortius inquam hic na-
turaliter poſſidens in ſua hac poſſeſſione conſerua-
bitur.

16 Tertio conceditur hoc beneficium illi, † cui legis
diſpoſitione poſſeſſio ſine apprehenſione trāsfertur,
quæ ciuilis vel (vt alij vocant)ciuiliſsima dicitur: vt
cum ſtatutum vult poſſeſsionem continuari debere a
defuncto in hæredem, ſi nemo naturalem modo ad-
huc eſt ingreſſus, ita cenſuerunt Guido Papæ q. 552.
col.2.verſ.circa primum.Pariſ.conſ.41.n.16.ver.nec
audiendi ſunt.Tiraq.tract. le mort ſaiſit le viſ,part.6.
declar.9.quos ſecutus eſt Didac.lib.Practi.q.cap.17.
17 nu.5.verſ.at ſi quis. Qui vero † ciuiliter poſsidet hoc
remedio aduerſus eum, qui naturali inſiſtit, vti non
poteſt: quandoquidem non ipſe, ſed naturaliter poſ-
ſidens tuendus eſt, quod in ſpecie affirmarunt Guido
Papæ,d.q.552.Ioan.Fab. in §.retinendæ, col.4. Inſt.
de interd. Maſ. in ſua Practica,in tit.de poſſeſſorio,n.
42.ver.item pro ſola.Rebuff.in comm.ad conſt.Reg.
Galliæ,to.3.tit.de materijs poſſ.ar.2.gl. 2. & gloſ.3.
18 quos ſecutus eſt Didac.d.c. 17. nu.5. † Detentori au-
tem an reddatur, maius eſt dubium? Did.d.c.17.nu.5.
verſ.ſed ſic ſane,in ea opinione eſt, & detentori red-
di, ex ratione Iuriſconſulti in l. Attilius Regulus. ff.
de don. vbi Caſtr.ſiquidem remedium hoc, non tam
veram & propriam poſſeſsionem reſpicit, quam ſta-
tum illum rei, qui erat tempore motæ litis, vel paulo
ante. Eamdem ſententiam probauit Neuiz. conſ.80.
nu.3.& Siluan.conſ.27.num.3.Confirmatur a fortio-
ri,quod ſi huic detentori conceditur iudicis officium,
quo ei reſtituatur ablata poſſeſsio lite pendēte,quem-
admodum ex d.l.Attilius, & multorū auctoritatibus
ſcripſi in tract.de recup.poſſ.rem.vlt.nu.21.& ſcribit
Bal.in c.licet cauſam,nu.35. de prob. quanto fortius
concedi debet officium hoc iudicis pro conſeruatio-
ne poſſeſsionis, cui is lite pēdēte inſiſtit. facilius enim
19 retentio † quam reſtitutio conceditur,l.2.vbi Bal.C.
de fideicom.Soc.iun.conſil.1.nu.20.lib.1.& egregie
aliqua Alc.reſpon.285.nu.9.Hæc annotanda ſunt ad
20 declarationem ſtatuti † Ferrariæ libro 2. ſub rub. de
præcepto faciendo partibus,ne accedant.ver.vbi ve-
ro.dum vult,poſſeſſorem eſſe tuendum:ibi, poſſeſſor
relatis iam modis intelligitur.

21 QVAERO ſecundo,an † hoc iudicis officiū red
datur illi poſſeſſori, cui iuris communis præſumptio
aduerſatur? Et reddi ſenſit Abbas in c. 1. nu.8. ve lite
pend.poſt Inn.in c.cum veniſſent, de reſtit.in integr.
Hoc clarius affirmauit Ant.Capic. deciſ.189. qui te-
ſtatur in conſilio Neapolitano definitum fuiſſe, hoc
iudicis officio tuendum fuiſſe illum, qui erat in qua-
ſi poſſeſsione iuris paſcendi in alieno prædio, quod
iure communi ab hac ſeruitute liberum eſſe præſu-
mitur. Hos ſecutus eſt Didac. d.lib. Practic. quæſt. c.
17.nu.6.idem reſpondit Ruin.conſil.28.nu.12.lib.4.
ſcribitque Did.d.nu.6. verſ.tertio quoties. recte a Cō
ſilio Neapolitano deciſum ita fuiſſe in illa quaſi poſ-
ſeſsione iuris depaſcendi: quandoquidem leuis illa
eſt & ſimplex iuris præſumptio,quæ ſufficere non de-
bet ad impediendam hanc quaſi poſſeſsionem, ne li-
te pendente perturbetur. Quocirca vera non videtur
illa aſſertio gloſſæ in l. ſi priuſquam. de operis noui
nunc.quam ibi Iaſ.nu.30. multum commendat, dum
22 inquit, maiorem † eſſe vim præſumptionis, quod li-
bera res ſit ea præſumptione, quæ a quaſi poſseſsio-
ne ſeruitutis proficiſcitur. & gloſſam illam multi eo
loco reprehendunt. Hæc Didac.& aliorum ſententia
23 confirmatur, † quia ita videmus iudicis officium red
di pro reſtitutione poſſeſsionis ablatę lite pendente,
etiam ei,cui iuris præſumptio repugnat. quemadmo-
dum copioſe ſcripſi in tract. de recuper. poſſ. remed.
vlt.num.33.

24 Declaratur † hæc iuris ſententia, vt locum ſibi
non vendicet, cum hæc præſumptio, quæ aduerſa-
tur, eſt admodum vehemens: vt illa quæ publicæ
auctoritate fauere atq; patrocinari videtur: quemad-
modū in exemplis relatis in c.1. de præſcription.in 6.
atq; ita declarat Did.d.c.17.nu.6.ver. quarto non ſit.
qui &

Digitized by Google

qui & paulo ante.ver.primum.vbi illud,quod huc ſpectat,ſcribit,huic remedio non poſſe eſſe locum, cum quis vult defendi in quaſi poſſeſſione illius iuris, quod ſoli principi conceditur. ait enim eo in caſu illam quaſi poſſeſſionem non tribuere hoc remedium, niſi titulus probetur; huius ſententiæ recenſet quoque Petr. Rebuff.in commen.reg.conſtit. Galliæ, tomo 3. titu. de mater.poſſeſ.art.2.gloſ.2.nu. 26.ſubijcitque idem Did.titulum illum probari ſummatim poſſe, & ob id titulum præſumptum ſufficere, ex c.cũ veniſſent. vbi Abb.de inſt.& ſcribit Francus in d.c.cum perſonę,§. vlt.col.1.de priuileg.in 6. Ea eſſe videtur huius declarationis ratio, quod hæc non dicitur quaſi poſſeſſio, ſed potius iniqua occupatio: quæ quidem adeo nil
25 huic occupatori prodeſt, vt nec eum † releuare valeat a probandi onere,quemadmodũ poſt alios docuit Iaſ. in l.ſi prius quam,num.46.de operis noui nunc.qui in ſpecie citat d.c.cum perſonę.Hæc erit nõ contemnen
26 da declaratio ad † ſtatutum Ferrariæ lib.2. ſub rubr. de præcepto faciendo. nam dum vult tueri poſſeſſorem, intelligitur, modo hæc vehemens præſumptio ei non aduertetur.

27 QVAERO tertio,an † libellus ſit offerendus ab hoc poſſeſſore, qui hoc iudicis officium requirit? Et offerendum neceſſario non eſſe reſpondit Bald. conſ. 338.Præmittendum eſt ad euidentiam.lib.5.quem ſecuti ſunt Marſilius in pract.crimin.§.oportune, num. 70.Zuchar.in l.vlt.nu.133.C.de edic.diui Adria. toll. & Neuiz.conſ.80.n.3.4.& conſ.81.nu.3. Idem ſenſit ipſemet Neuiz.conſ.85.n.20.His addo Cępol.cautel. 100.nota diligenter,nu.2.Brun.conſ.98.n.9.Cagnol. in l.in pari,nu.6.de reg.iur.Franc.de March.q.429.n. 8.par.1.& Petrum Benintend.concl.79. n.2.Confert quod docuit Bal.in l.2.nu.10.C.de iure emphyt.dum ſcriptũ reliquit in iudicis officio quod conceditur contra aduerſarij potentiam libellum non offerri. Com-
28 probatur & illa doctrina, qua dicimus in † eo iudicis officio, quod deiecto è poſſeſſione lite pendente redditur,libellum non omnino requiri, quemadmodum nonnulla ex iam relatis Doct. auctoritatibus, & aliorum quorumdam ſcripſi in tract.de recup. poſſ. rem. vlt. nu. 35. ſufficit ergo qualiſqualis petitio, vt relati Doct. ſcribunt Similia recenſui in tract. de adipiſcen. poſſ.rem.4.q.57.& remed.vlt.nu.8.

29 QVAERO quarto, † quid narrare debeat hic, qui hoc iudicis officium requirit? Io.Fab.in §.retinendæ,num.27.Inſt.de interd,& cum eo Zuchar.in l.vlt. nu.133.C.de edicto diui Adrian.tollen.& Didac. lib. pract.q.d.c.17.nu.3.ſcribunt narrare debere, ſe eſſe in poſſeſſione vel quaſi,cauere enim debet, ne aſſerat ſe poſſeſſione ſpoliatum: quoniam tũc remedium hoc ei non concederetur. nam hoc remedium, quatenus eſt ſimile interdicto vti poſſidetis,poſſeſſionem requirit, nec niſi poſſidenti redditur,l.1.§.huius interdicti. ff. vti poſſid.& iam ſupra attigimus. Narrare etiam dẽt, quod lite ſuper ordinario poſſeſſorio pendente moleſtia afficitur: vel quod timet perturbari, (ſola enim timoris cauſa futuræ turbationis tribuit & hoc remedium, vt iam diximus,) & ſcribit Fel.in rub.de treuga & pace.ad fi.petendo,ſe iudicis officio in ea poſſeſſione vel quaſi cõſeruari, donec lis ordinaria definiatur. Requirit etiam hoc iudicis officio aduerſarium compelli, vt ab omni perturbatione lite pendente deſiſtar.
30 In hoc iudicio tamen nullo modo † miſceri poterit petitorij cauſa, vt recte docuit Io.Bolog. in l.naturaliter.§.nihil commune. par.2.in fi.de acq.poſſ.

31 QVAERO quinto,an † in hoc remedio neceſſe habeat iudex citare aduerſarium, contra quem hoc beneficiũ imploratur? Et neceſſe habere, in ſpecie reſpondit Dec.conſ.366.n.13.idẽ placuit Neuiz. conſ. 81.n.7.8.& ante eos Bal.cõſ.338.ad euidentiam pmittendũ eſt,lib.5.Ang.conſ.107.Idem affirmarunt Cur. ſen.in l.vnica,nu.13.C.de prohib.ſequeſt.pecun. Brunus conſ.98.nu.8.& Zuchar.in l.vlt.n.133.C.de edic. diui Adr.toll.Pariſ. conſ.41.nu.23.lib.1. & Io. Anch. Regien.q.25.n.3. Huc ſpectat,quod ſcribũt oẽs, iudicem procedendo ad aſſumendũ informationes ex officio,teneri citare partes, ita reſponderunt Rom.conſ. 248.n.1.Cur.ſen.conſ.23.ego quoque in fi. Dec.conſ. 410.nu.7.in fi.& conſ.447.nu.11.qui tñ declarat,niſi velit iudex ſe informare de ſtylo notorię curiæ. Quocirca intelligimus lapſum eſſe Rim.ſen.l. C.alieq̃ do ctiſſimũ,in l.ſi ſuper poſſeſſione,C.de trãſac.dum ſcriptũ reliquit,hanc citationẽ non fore neceſſariã. Et de Rim.traditione in ſpecie dubitauit Zuch. in l. vnica, nu.130.133.C.de edic. diui Adr.toll. & aperte diſſerit Io. Anch.d.q.25.ad fi.qui rationibus atque fundamentis Rimin.ſatisfacit. Quinimo ſcribunt Curt. ſen.in l. vnica,nu.13.C.de prohib.ſeq.pec. & Gram. deciſ.65. nu.10.poſt Aret.& alios,non credi iudici aſſerenti, ſe eſſe informatum non præmiſſa partiũ citatione. Qua de re ſcripſi in tract.de adipiſ.poſs.rem.vlt.nu.14. Hęc tñ iuris ſententia non procedit, cum periculum eſt in mora,nã tunc iudex procedere poteſt ad harum informationum aſſumptionẽ,parte non citata,ita declarat Zuch.d.l.vlt.nu.130.quib.in locis idem ſenſit,qñ conſtaret aduerſarium nullũ ius in ea poſſeſſione habere.

32 QVAERO ſexto, † an litis conteſtatio in hoc iudicio neceſſaria ſit? Et neceſſariam non eſſe rñderunt Paul.Caſtr.conſ.3.in cauſa,quę vertitur corã D.Vicario Poteſtatis Bergami.col.2.ver.igitur,lib.2.Neuiz. conſ.65.nu.20.& conſ.80.nu.7.Cagn.in l.in pari.n.6. de reg.iur.& Petr.Beninten.concl.79.nu.2.Quę ſane ſententia comprobari poteſt. Nam ita obſeruatur in remedio illo ex officio iudicis, quod ſpoliato lite pendente redditur,quemadmodum annotaui in tract. de recup.poſs.rem.vlt.n.35.Quod ſine controuerſia procedit,cum hoc iudicis officium imploratur ante litem motã ſuper poſſeſſorio ordinario:nam tunc ſolum habet iudex ex officio requirere, vt contendentes capitula exhibeãt,& ſuper illis probationes recipere:quẽadmodũ relati Doct.ſcribunt. At dubitatio eo in caſu verſatur,cum lite pendente,qui rei inſiſtit,ab aduerſario perturbatur. Et hoc in caſu dicendũ pariter eſt,nõ fore neceſſariam litis cõteſtationem: quandoquidem lis hæc,quę ſtatim eſt terminãda,ordinaria efficietur, oririque interim ex ea perturbatione ſcandalum poſſet,quod equidem pro viribus euitari debet.

33 QVAERO ſeptimo,an † cã cognitio neceſſaria ſit hoc in iudicio? Et neceſſariã fore ſummariã atq; breuem tñ,rñdit Caſt.d.cõſ.3.col.2.ver.itẽ in illa requirit,lib.2.quã ſniam probat tex.l.liberis.§.vlt.de liber. cauſ.& tex.c.cũ veniſſẽt,de inſt.& ſcribit Maſ.in ſua prac.in tit.de poſs.nu.14.in hoc iudicio ſũmatim eſſe pcedendũ,breui tpe,& paruo teſtiũ numero. Teſtaĩ quoq; Did.lib.prac.q.c.17.n.4.in Hiſpanijs hũc morẽ ſeruari, mãdat iudex ex officio ea de re examinari qnque teſtes producẽdos a ſingulis ex collitigantib. & a cãæ commiſſario,ſeu a tabellione interrogãt ij, quos cognoſcere is iudex põt verius ac plenius dicturos eſſe teſtimoniũ in ea cõtrouerſia, & cognito qs ſit in poſſeſſione,mãdat iudex,potiorẽ in probationib. poſſeſſioni inſiſtere,& aduerſarium ſuſcipere partes actoris in iudicio poſſeſſorio ordinario. & quod interim ad eã poſſeſſionẽ non accedat, ita declarat Neu. cõſ.80. n.4.poſt alios quos citat idẽ conſ.81.nu.3.ver.in poſſeſſione. Idẽ quoque affirmarũt Cęp.caut.100.n.3.& Nat.conſ.121.nu.2.lib.1.Quę ſane ſententia procedit,

Digitized by Google

cum hoc iudicis officium imploratur ante litem motam ſuper poſſeſſorio ordinario: lite vero mota cum vnus litigantiũ, qui in poſſeſſione eſt, timet ab aduerſario perturbari, conqueritur apud iudicem, officiumque eius requirit: iudex vero ex ſuo officio informationes ſumit de huius requirentis poſſeſſione ſeu inſiſtentia, & ſummatim cognito, hunc in poſſeſſione eſſe, aduerſario iubebit atque præcipiet, ne lite pendente hunc ita poſſidentem perturbet.

34 QVAERO octauo, quæ † probationes in hoc iudicio neceſſariæ ſint? Et leues ſufficere reſpondit Caſ. d.conſ.3.col.2.verſic.quarto. & cum illo Did.d.c.17. nu.4. qui ſcribit ſufficere paruum numerum teſtium, imo rñdit Alex.conſ.103.nu.3.lib.7.ſufficere ſemiplenam probationem, vtputa per famam, vel vnius teſtimoniũ. Idem affirmarũt Dec.cõſ.56.col.1. Horman. Detus in l.naturaliter.§.nihil cõe, nu.85. de acq.poſſ. quos in ſpecie noſtra ſecutus eſt Neu. conſ.80. nu.11. Et egregie præter eum declatat Cur. ſen.in l. admonẽdi, nu.323. verſ. ſecundo moueor, ff.de iureiur. quem ſecutus ſum. in trac.de recup. poſ.remed.15.nu.413. Eãdem probant ſniam Cagn.in l.in pari, nu.9.de reg. iu. Crau.conſ.158.nu.12.copioſe Gabriel Saray.in annotat.ad Matthẹſ.notab.2.Io.Anchar.q.25.nu.8.Plotus in l.ſi qñ, nu.106.C.vnde vi.& Natta cõſ.121.nu.2.
35 lib.1. Quibus declaratur † ſtatutum Ferrariæ, lib.2. rub.de præcepto faciendo partib. vbi cõcedit ſtatutũ iudicem ex officio ſumere has informationes, intelligo ego ſufficere, ſi ſemiplenas probationes ſumat.

36 QVAERO nono, an † probationes factæ de proprietate ſint in hoc iudicio? Neui.conſ.81.nu.27.poſt Caſt. l. ſi in poſſeſſione.C.vbi de cauſa ſtatus, rñdit nõ prodeſſe.idem ſenſit Ioã.Bolog. in l. naturaliter.§.nihil cõe, nu.443. de acq. poſſ. Hoc tñ intelligit Neuiz. cũ nullus terminus aſſignatus fuit ad probandum de poſſeſſione: ſecus ſi terminus aſſignatus fuiſſet in cauſa proprietatis ad probandum ẽt de poſſeſſione: qm̃ tunc probationes de poſſeſſione in eo termino factæ, ẽt in cauſa hac poſſeſſoria probantem iuuabunt. Ego opinor hac in re duo eſſe conſideranda: Primum, an probationes de proprietate atque ita de dñio factæ, proſint in hoc iudicio? Si loquimur de eo qui iam in poſſeſſione eſt, dicendum eſt, eſſe ſuperuacaneas: qñquidem ſufficit, ꝙ rei inſiſtat. Hinc reſpondit Natta conſ.121.nu.5.& nu.9.lib.1.in hoc iudicio tituli probationem nihil opitulari: & ob id recte cũ Ioã.Bolog. in d.§.nihil cõe, ad fin. dixi ſupra, cãm petitorij nullo modo poſſe cum hac cumulari. Si quoque de eo loquimur, qui detinet, licet non poſſideat, adhuc ei cauſa proprietatis non prodeſt: cum illi ſola rei inſiſtentia ſufficiat, vt hoc remedio defendatur. Secundum quod dixi eſſe conſiderandũ, illud eſt, an probationes de poſſeſſione factæ in alio iudicio, dum cauſa proprietatis tractabatur, proſint in hoc iudicio? tũc dicendum eſt: quod ſi terminus datus ẽt fuit ad probandũ poſſeſſionẽ, omnino probent: ex quo iudicii ordine ſeruato factæ probationes hæ fuerunt, atque ita intelligo Neu.d. conſ.81.nu.27. Si nullus terminus datus eſt, non videntur probationes hæ in hoc iudicio recipiendæ: ita ſenſit Caſt.in d.l.ſi in poſſeſſione, Ea eſt ratio: quia non potuit aduerſarius obijcere contra teſtes, & ſuas defenſiones in iudiciũ proferre. Crederem hæc non pro-
37 cedere in caſu relati † ſtatuti Ferrariæ lib.2.ſub rubr. de præcepto faciendo partib. nam dum concedit iudici ſumere informationes ex officio, opinor iudicem poſſe ſumere informationes etiã ex quibuſuis actis ſuper cauſa proprietatis agitatis: niſi modo ita eſſent ordinata, vt nulla eis prorſus fides adhibenda eſſet.

38 QVAERO decimo, an † probationes factæ in hoc iudicio, probent & in iudicio poſſeſſorio plenario? Duos caſus ego ſoleo ex omnium ſententia ita diſtinguere: Primus eſt, cum probationes factæ in hoc iudicio ſummario non producuntur in plenario iudicio, tunc nil proſunt. ita reſpondit Caſtr.in d.conſ.3. col.2.verſ.quarto principaliter, lib.2. Didac.d.c.17. nu.4.verſ.quartum ex præmiſſis, & Neuiz.conſil.80. nu.7.verſ.& fatetur.qui ſcribit ita etiam ſenſiſſe Caſt. in l.ſi ſuper poſſeſſione.C.de tranſac.& in l.ordinarij. C.de rei vend. Ea eſt ratio: quia hæ probationes ſolum receptæ a iudice fuerunt, vt bene informatus valeret præſentem controuerſiam definire, non ergo plus vltra ſuam intentionem operari debent, l.non omnis.ff. ſi cer.pet. Hinc ſcribunt Fel.in rub.de treuga & pace, in fi.Brun.conſ.98.nu.6.& Bero.conſ.11.nu.3.lib.1. geſta in hoc iudicio non præiudicare plenario, quod intelligo hoc in caſu.

Secundus eſt caſus, cum probationes in hoc iudicio factæ, reproducuntur in iudicio poſſeſſorio plenario, tunc probant, ita ſentiunt Caſtr.Neuiz.& Didac.pręcitatis in locis. Ea eſt ratio: quòd ſunt probationes factæ inter eaſdem perſonas, & in eadem cauſa, licet ad diuerſum finem, atque effectum, & ob id mirum non eſt, ſi in alio principali iudicio probent, l.2.C.de eden. & l.geſta.C.de re iud.& præcitato loco Caſtr. ſcribit, illum ſecutus eſt Purp. in d.l.2.nu.133.C.de eden.

Declaratur primo hic ſecundus caſus, vt procedat cum probationes hæ, aduerſario citato receptæ fuerunt: ſecus ſi eo abſente, ita Caſtren. loco iam ſæpius citato.

Declaratur ſecundo vt procedat, cum iterum ij teſtes interrogantur: ſecus ſi non interrogarentur de nouo in iudicio poſſeſſorio plenario, quod ſenſit Caſtr. d.loco, etſi id non in neceſſitate, ſed in facultate ponat: ergo neceſſariam fore interrogationem omnino puto, quando non exacte, ſed leuiter in hoc iudicio ſummario fuiſſent examinati. Quemadmodum videmus in iudicijs poſſeſſorijs ciuilibus, in quibus teſtes examinati non probant plene in cauſa criminali poſſeſſionis turbatæ, vt docuit Salic.in l.ſi quis de ſe fundum, col.pen.ver.aut condemnationem.C.ad leg.Iul. de vi publ. Hæc annotanda ſunt ad declarationem ſtatuti Ferrariæ, lib.2.ſub rub.de præcepto faciendo partibus, dum ſtatuit ex informationib. a iudice ſumptis non irrogari præiudicium partibus; intelligitur ſtatutum, niſi illæ informationes reproducantur, & denuo teſtes interrogentur. Nam tũc ex productione non retinent nomen antiquarum informationum, ſed nouæ probationes dicuntur.

39 QVAERO vndecimo, † an teſtes, qui ſuper hac poſſeſſione in hoc iudicio interrogandi ſunt, iurm. de rei veritate dicenda præſtare debeant? Et neceſſe non habere viſi ſunt affirmare Bal.in c.1.§.ſi tres, nu.5.de pace iuram.firm. & Cur. ſen. conſ.61. ſuper eo artic. ad fi. & in ſpecie ita clarius reſponderunt Neu. conſ. 80.nu.7.ver.& forte. Alc. reſp.386.nu.1. & idem docuit Io.Bolog.in l.naturaliter.§.nihil commune, par. a.n.443.de acq.poſſ. Ex quo enim hæ probationes recipiuntur a iudice ex officio ad ſui informationem, iuramentum non videtur neceſſarium: quemadmodum ſcribit glo.in c.1.§.ſi duo homines. in verbo, teſtimonium, de pace tenen. quam ſingularem dixit doctiſſimus Catel. Cotta in ſuis Memor. in verbo, teſte iurato. Comprobatur hæc ſententia vel ex eo, quod in hoc iudicio ſufficit leuis & qualiſqualis probatio, vt diximus ſupra q.8. At cum ſufficit qualiſqualis probatio, teſtibus non iuratis adhiberi fides poteſt: quemadmodum multorum auctoritatibus probaui in comment. de arbitr.iud.lib.1.q.26. in fine.

QVAE-

40 QVAERO duodecimo, † an in hoc iudicio neceſſaria ſit teſtiũ publicatio? Et neceſſariam non eſſe in ſpecie affirmauit, atque in iudicijs obſeruari dixit Did.c.57.num.4.verſ.quintum eſt. Quam quidem aſſertionem comprobant, atque declarant quæ ſcripſi lib.1.de arbit.iud.q.33.

41 QVAERO decimotertio, an † teſtium repulſatio in hoc iudicio admittatur? Et non admitti ſcribit Did.d.lib.Pract.quæ.c.17.nu.4.verſ.ſeptimo eſt. poſt Ant.Capic.deciſ.55.qui quidem Capic.teſtatur ita in Conſ.Neapolitano deciſum fuiſſe. Ea eſt ratio: quod hic non agitur de præiudicio irreparabili, cum per ſententiam definitiuam tolli poſſit omne detrimentũ. Quocirca teſtium reprobatio reijci debet, quẽadmodum ſcribunt Ab.Felin. & ceteri, in d.c.2. el 2. de teſti. & comprobaui in commen.de arbit. iud. lib. 1. q. 32. vbi nume. 11. dixi non admitti teſtium repulſationem illis iudicijs, quibus damnum non adfertur irreparabile, per aliud ſubſequens iudicium, vt hic. atque ita eo loci declarauit Felin. in cap. veniens, nume. 13. de teſtib. Quod eſt obſeruandum ad declarationem
42 ſæpius relati ſtatuti † Ferrariæ de præcepto faciendo partibus, dum concedit iudicem ſumere informationes, non enim contra illas obijci poterit teſtium repulſatio.

43 QVAERO decimoquarto, † an falſi accuſatio aduerſus probationes in hoc iudicio factas proponi poſſit? Et proponi non poſſe ſcriptum reliquit Maſs. in ſua Practica, in tit. de poſi.nu.25.& cum eo Did.c.17.nu.4. verſ.nono.vbi & idẽ ſenſit Ant. Capic.dec.55.in fi. qui affirmat in Conſil.Neapol.fuiſſe deciſum, non eſſe in hoc iudicio admittendam ſcripturarum impugnationem. Ea eſt huius ſententiæ ratio; quod iudicium hoc non admittit exceptiones, quę altiorem indaginem requirunt. Quocirca ſi (vt illi ſcribunt) accuſatio euidentem probationem haberet, recipi poſſet. Quod comprobatur ex his quæ ſcripſi in tract. de adipiſ.poſs.remed.4.q. 84. ita declaratur relatũ ſtatutum Ferrariæ. Credo etiam obijci nõ poſſe in hoc iudicio exceptionem excõicationis, nec ẽt defectus tituli in beneficialibus: vt videmus obijci in iudicio illo ex iudicis officio, quod redditur ſpoliato lite pendente, quemadmodum copioſe ſcripſi in tract. de recup. poſſ.remed.vlt.nu.31.& 32.

44 QVAERO decimoquinto, quæ † forma erit ſententiæ in hoc iudicio? opinor iudicem pronunciare oportere, poſſeſſorem vel detentorem manutenendum atque conſeruandũ eſſe in ea ſua poſſeſſione, vel quaſi, quam eo tẽpore obtinet, citra tñ præiudicium iurium partis tam in petitorio, quã in poſſeſſorio plenario, atque ordinario; præcipereque debet iudex aduerſario, ne illi, pro quo pronunciatum eſt, moleſtiã turbationemque inferat. Quod probarunt Capic.dec. 289.nu.11.& Didac.d.c.17.num.2. Quæ ſane doctrina ſine controuerſia procedit, cum conſtat, quis ſit in poſſeſſione, lite ipſa ordinaria pendente. At maius eſt dubium, cum ab initio ambo contendunt ſe eſſe in poſſeſſione, & vere ignoratur quis in ea potior ſit? Quo in caſu dicendum eſt, vt ſcripſimus ſupra in hoc tractatu remed.3.q.87. Illud obſeruari cõuenit, quod
45 vbi † omnino ignoratur quis ſit in poſſeſſione, iudex poteſt ſequeſtrari facere poſſeſſionem apud ſe, donec in iudicio poſſeſſorio ordinario cõſtet, quis vere poſſideat. ita in ſpecie hac docuit Orian. in rub. de cauſa poſſeſ.& propr.col.9. verſ. ſin autem per dictas, poſt Bal.in l.vnica.C.de prohib.ſequeſtra.pecun. vbi Curt. ſen.num. 15. idem ſcribit & Iacobinus a S. Georgio, in l. ſi de vi.nu.4. de iudic.

46 QVAERO decimoſexto, † an ſententia lata in hoc iudicio definitiua ſit, an verius interlocutoria? Paul.de Caſt.in ſæpius citato conſi.3.col.2.verſ.pronunciatio autem, reſpondit, eſſe interlocutoriã. Illum ſecuti ſunt Felin.in rub.de treuga & pace, in fi. Ruin. in l.ſi ſuper poſſeſſione, C.de tranſact. Bero.conſi.45. col. 1. verſi. 2. de iure, lib. 1. Ant.Cap.deciſ.55.ad fi. Cagn.l.in pari, nu.6.de reg.iur.Zuch.l.vlt.nu.133.C. de edicto diui Adria.tollen.Natta conſi.121.nu.9.li. 1.Crauet.conſ.140.nu.4. Didac.lib.Pract.q.c.17.nu. 2.Neui.conſ.80.nu.7. Petr.Beneintend. concluſ.79. nu. 3. & nouiſſime hanc ſententiã ſecutus eſt Ioſeph Ludouic.deciſ.20.nu.8. Quã quidẽ aſſertionem probat tex.in c.vlt.§.de poſs.2.quæſt.6. vbi textus appellat interlocutoriam illam pronunciationem a iudice factã in cauſa poſſeſſionis momentaneæ, qualis hæc eſt. Ea eſt ratio: quod aliam ſententiã in cauſa principaliter expectat, & dãnũ irreparabile ex hac ipſa non infertur: quinimo negotium nõ definit, cũ ſolum pręparet iudicium principale in cauſa poſſeſſoria, vel proprietatis. Recte ergo interlocutoria appellatur.
47 Cum illa dicatur † interlocutoria, quæ non adfert p̃iudicium irreparabile per definitiuam: quemadmodum tradunt Aretin.conſ.20.col.1.& conſi.106.col. 2.Ruin.conſ.157.nu.21.lib.5. & Crauet.cõſ.181.& conſi.273. col.4. q. & illud reſpõdit, illam dici interlocutoriam, quæ ſine ſollennitate profertur. vti noſtram hanc proferri iam diximus.

48 QVAERO decimoſeptimo, † an a lata ſententia in hoc iudicio appellare liceat? Et non licere in ſpecie reſpondit Neui.conſi.81.nu.4. poſt Paride de Puteo in tract.Syndicatus, in verbo, negligentia, & Iaſ. in l. quod iuſſit, nu. 29. de re iudic. Quibus accedunt Brun.conſi. 99. nu.9. Boer.in conſuet.Biturig.§.4.de iuriſdict.omn. iud. Rebuff.in comm.ad Regias conſt. Galliæ.tom.3.ti.de materijs.poſ.art.1.gloſ.1.nu.3. Alciat.reſp.386.nu.2.verſ. tertio videtur. Ioſeph Ludouic.d.deciſ.20.nu.9.& copioſe Petr.Beneintend.concluſ.79. a.dubio.qui ad hanc aſſertionẽ probãda multis rationibus vtitur. Nã (vt ille, & cũ eo Rebuff.ſcribit) hæc ſententia nõ aufert poſſeſſionẽ ab eo, qui eã habet. ſed potius partiũ iura conſeruat: Cum ergo detrimentũ non adferat irrepabile, appellari nec poteſt. Hanc opinionẽ clarius probat l. vnica.C.ſi de momẽ. poſ.fuer.appellat. quę relata ẽt eſt in c.vlt.§.de poſſeſſione 2. quæ 6. prohibet illa conſtitutio appellationẽ a ſententia lata in cauſa poſſeſſionis momentaneæ: at dubiũ non eſt, hanc poſſeſſionẽ eſſe momentaneã, vt diximus ſupra in præludijs huius remedij: non ergo licebit appellare. Quæ ſane conſtitutio a fortiori p̃bat, ſi eã intelligimus loqui de quouis iudicio poſſeſſorio, tam retinendę, quã adipiſcendæ & recuperãdæ: vt ita eũ intelligant gl. Archid.& Geminian.in d. §. de poſſeſſione. Præterea in d. §. de poſſeſſione, hæc ſententia nominatur interlocutoria, vt ſuperiore quæ
49 ſtione dixi, a qua quidem de iure ciuili † non appellatur, l. 2. vbi gloſ.& omnes.C. de appel.non recip. imo nec iure canonico, cum lata ſit in iudicio extraordinario. vt ſcribit is Beneintend. d.concluſ.79.nu.6.in fi. Rurſus nõ alia ratione adinuentum eſt hoc remediũ, quã vt ſcandalis obuiã eatur, vt ſupra dictum fuit: atque ita id factum eſt, quia periculum eſt in mora. Cũ ergo celeritatem hoc iudicium deſideret, ſequitur non eſſe recipiendam appellationem, iuxta l.quiſquis. C.quo.app.non recip. qua ita eam ob cauſam ſancitũ fuit in poſſeſſorio adipiſcendæ. Quod iam explicauimus in trac.de adiſ.poſ.remed.1.q.vlt.& remed.4. q. 99.& ſeq. Accedit tñ, quòd ſi pręter hanc ſententiã nõ licet impetrare reſtitutionem in integrũ, vt inſ.q.ab hac tertia dicemus, multo minus appellare licebit.

50 Extenditur relata concluſio, † vt procedat nō ſo-
lum quoad effectum ſuſpenſiuum, verū etiam, quoad
deuolutiuum: nec enim hęc appellatio a lata ſenten-
tia in hoc iudicio, operatur effectum deuolutionis,
ita decidit Petr. Beneintend. d.conclu.79. in 2. dub.
51 Quib. declarat̄ † relatū ſtatutū Ferrariæ, ſub rub. de
præcepto faciendo partibus. Nam licet neceſſe non
ſit eo in caſu ſententiam ferre, attamen ille proceſ-
ſus ad vlteriora, quam facit iudex, conſeruando poſ-
ſeſſorem, ſnīę vim obtinet, ita Bar. in l. a procedente,
n.4. C.de dilation.& ab his ſententijs appellari ſolet,
vt aliqua ſcripſi lib.1.de arbitr.iud.q.33. nu.3. & ſcri
bit Dec.in c.interpoſita, col.1.de app. Non ergo licet
ex relatis ab ea pronunciatione & ſententia appel-
lare. Hæc forte doctrina non procedit, cum iudex ſe
queſtrum emiſit contra poſſeſſorem, vt reſpondit An
gel.conſ.107. Iacobellus, de quo inſra.
52 QVAERO decimooctauo, an† de nullitate ſnīę
in hoc iudicio latæ, dici poſſit? Alc.reſp.386.nu.6.rn̄
dit, poſt Ang.conſ.107. Iacobellus. ad fi. de nullitate
dici poſſe illius ſnīę, qua acceſſus ad poſſeſſionē vtriq;
partium prohibetur, & poſſeſſio apud iudicē ſeque-
ſtratur. Quorum reſponſa procedere pn̄t eo caſu, vt
illi loquuntur, cum conſtat alterum ex contendenti-
bus poſſidere, & fit a iudice contra eum ſequeſtrum:
vel contra vtrumque, vbi clare conſtat, nullum eſſe ti
morem ſcandali, non enim (vt ſuo luco diximus ſup.
q.15.) licet iudici ſequeſtrare poſſeſſionem, in qua q̄s
reperitur. Ceterum, quando ſimpliciter, cognito q̄s
poſſideat, iudex pronunciat, eorum alterū qui ex cō-
tendētibus rei inſiſtere debet, opinor nullitatē pro-
poni nō poſſe, q̄nquidem nullus iuris ordo obſeruat̄,
vt eo contempto ſnīa nulla dici poſſit, non etiam cō-
tendentib. præiudicium aliquod adſertur. Quod qui
dem præiudicium ſatis cōſideratur, cum poſſeſſio ſe
queſtratur: vt in caſu Angeli. Nec hic aduerſatur q̄ ī
poſſeſſorio liceat dicere de nullitate, etſi non poſſit
appellari, vt docuit Bal, ī l.vnica, n.6. in fi.C.ſi de mo-
men.poſſ.fuer.app.in l.vnica, nu.3. C.ne liceat tertio
prouoc. Ale.conſ.2. n.12.li.3. & Vant.in trac.de nul
lit.tit.quis de nulitate dicere poſſit, n.34. quia Bal.&
alios intelligo loqui de iudicio poſſeſſorio plenario.
53 QVAERO decimonono, an † a lata ſnīa in hoc
iudicio ſupplicare liceat? Did.lib. Pract.q.c.17.nu.4.
verſ.octauo, ſcribit, in ſuprema Hiſpaniæ Curia obſer
uari, quod ſupplicatio non concedatur: quoniam ex
tot dilationibus, quæ ad probandam hanc rei iuſiſten
tiam concederētur, cauſa quæ eſt ſummariſſime tra-
ctanda, ordinaria redderetur. Ceterum huic opinio-
ni repugnare vr̄, quod ſcribit Dec in l.vlti.n.50.C.de
edicto D.Adria.toll.quem ſecuti alij ſunt permulti a
me relati.lib.1.de arbit.iud. q.70. n.25.dum ſentiunt
in cauſa poſſeſſorij, ex illa cōſtitutione & beneficio,
ſupplicationis remedium admitti: & ſcripſi in tract.
de adipiſ.poſſ.rem.4.n.903. Dicere tn̄ poſſumus ma-
gnam exſtare differentiam inter iudicium ex illa cō-
ſtōne l.vl.C.de edic.diui Adr.eū illā certo caſu admit
tat appellatio & nullitas, vt in eo re.4.q.100.101.ex-
plicaui, quę tamen hic omnino reijciuntur, exacte. n.
magis illud iudicium tractari ſolet, quam hoc, de quo
agimus.
54 QVAERO vigeſimo, an † aduerſus latam ſentē
tiam in hoc iudicio petere liceat reſtitutionē in inte-
grum? Et non licere decidit Ant.Cap.dec.13.vbi te-
ſtatur in regni Neapol. Prætorio, his fuiſſe hoc in ea
ſu negatam reſtitutionem. Idē ſcribit Did. lib.Pract.
q.d.c.17.n.4.verſ.ſextum ad hęc. qui affirmat in Gra
natenſi auditorio reſtitutionem hanc nec peti, nec
concedi. Placuit & hęc opinio Nicol.Ant.Grauatio,
non vulgaris eruditionis I.C. in adnot. ad praxim Ve-
ſtrij li.5.c.vlt.nu.36.atq; ita decidit Petr. Beneintēd.
conclu.79. num.8. Ea eſt huius doctrinæ ratio, q̄ hoc
damnum, quod adſertur ex hac ſnīa, dr̄ eſſe leue, &
ob id denegatur reſtitutio, iuxta l.ſcio.ff.de in integr.
55 reſtit.vbi Bal.docuit, † minorem non reſtitui in inte-
grum contra interlocutoriam, quæ non lædit ius ſuū,
ſed ſolum auſert exceptionem declinatoriam, & per-
multa his ſimilia congeſſit Capic.d.deciſ.13.& ſcrip-
ſi in tract.de adip.poſ.remed.4.q.103. Confert doctri
na Alber.poſt Odofr.in l. vlt. nu.4. verſ. dominus au-
tem, C.qui leg.hab.perſon.ſtan. in iud. quam retuli ſu
pra remed.3. q.107. Hæc & iam relata ſunt annotan-
da ad declarationem relati ſtatuti Ferrariæ.
56 QVAERO vigeſimoprimo, an† iudex, qui hanc
interlocutoriam retulit, reuocare eam poſſit? Et poſ-
ſe dicendum videbatur, poſteaquam interlocutoria
eſt, quæ ſui natura reuocari poteſt, l. quod iuſſit. ff. de
re iud. & vno verbo in ſpecie ita ſenſit Cagnol. in l.pa
ri.nu.6. de reg. iur. Ceterum, ego opinor contrarium
eſſe verius, rationibus quas ſupra q.19. retuli: nempe
cauſam hanc quæ celeritatem deſiderat, nimium diſ-
57 ferri. Præterea hæc interlocutoria † ſecum trahit exe
cutionem, cum iubeat alterum ex contendentibus in
poſſeſſione eſſe: alteri vero inhibet, ne ad poſſeſſionē
accedat: quemadmodum in ſimili tradunt Bart. in l.
cum proc.§.ſi dominus, nu.7.de ope.noui nunc. Aret.
conſ.26. in fi. Alex. in l.quod iuſſit, nu.24. & ibi Ripa
nu.34.de re iud. Ruin.conſ.209.nu.19.lib.1. Tiraq. in
l.ſi vnquā, in verbo, reuertatur, nu.309. C.de reu.don.
58 QVAERO vigeſimoſecundo † quouſq; durabit
hæc interlocutoria? Caſt.d.conſ.3.col.2.ver. ſecūdo,
quia, rn̄dit durare ſolū vſque quo lata erit ſnīa defi-
nitiua ſup poſſeſſorio ordinario. Idem ſcribūt Neui.
conſ.30 nu.7.& Petr.Beneintend.concl.79. nu.4. Ea
eſt ratio huius doctrinæ, quod iudicium hoc eſt ſolum
quiddam præparatorium iudicij ordinarij: quemad-
modū ſupra in prę iudijs ex l.liberis.§.vlt.ff.de lib.cau
ſa diximus.
59 QVAERO vigeſimotertio ac vltimo, †quid ſi a
ſnīa ſuper poſſeſſorio ordinario lata contra eum, pro
quo fuit in huc iudicio ſummario pronunciatum &
interlocutum, fuerit appellatum, vel ſupplicatum, vel
in integrum reſtitutio petita, an ei adhuc proderit il-
la interlocutio, appellatione, vel ſupplicatione, vel re-
ſtitutione pendente? Ego multis ab hinc annis ex fa-
cto interrogatus, reſpondi prodeſſe non poſſe: Siqui-
dem interlocutoria hæc (vt ſuperiore quæſtione ad-
monui) ſolum durat vſque quo lata erit diffinitiua in
poſſeſſorio ordinario: nec differentiam conſtituunt
relati interpretes ſuperiore quæſtione, quod ab ea defi
nitiua appellatum vel ſupplicatum fuerit, & recte, q̄n
60 etſi regulariter appellatio † iudicatum ſuſpendat, ef-
ficiatque ne iudicatū videatur, l.pen.ff. ad S.C. Turp.
attamen in cauſis poſſeſſorijs appellatio ſolum ope-
ratur effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum,
quemadmodum copioſe ſcripſi in tract. de recuper.
poſſ.remed.9.nu.322.in tract.de adipiſc.poſſ.remed.
4.quæſt. 100. Erit ergo exequenda ſententia lata in
plenario poſſeſſorio atque ita nihil prodeſſe poterit il
la interlocutio.

Hæc ſunt quæ ad hāc tractationem ſcribere volui.
Qua (dum Deo auſpice illi extremam manum admo
ui) ſatis intellexi, me, quæ mea fide aliquando pro-
miſi, perſoluiſſe. Vale Lector beneuole atque ſtudioſe,
& meos conatus boni ac æqui conſule. Ex vrbe Pa
tauio Calendis Auguſti.

Chriſto redemptori, laus, honor, & gloria.

Google

DE RECVPERANDA POSSESSIONE

Commentarij ampliſs. & doctiſs.

AVCTORE IACOBO MENOCHIO IVRISCONSVLTO CELEBERRIMO.

PRAELVDIA.

SVMMARIA.

1 *Spoliatus is dicitur, qui cum poſſideret, deiectus fuit. Non is qui poſſidere non potuit. nu. 2.*
3 *Spolium quid ſit, ibique ſpolij ſignificatio multiplex.*
4 *Verbum, reſtituo, amplam habet ſignificationem.*
5 *Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.*
6 *Fructus & acceſſiones cum re ſpoliato reſtituuntur.*
7 *Petitorium & poſſeſſorium duo iudicij genera.*
8 *Petitorium iudicium quid. Eſt in rem actio.*
10 *Poſſeßorium iudicium quid & quando.*
11 *Petitorium iudicium & poſſeſſorium, quando motum dicatur.*
12 *Dictionis, rei, ampliſſima ſignificatio.*
13 *Verbi, pertinere, ampliſsima ſignificatio.*
14 *Petitorium eſt motum, cum petitum eſt rem plene & libere reſtitui.*
15 *Dictionis, pleno iure, & libere, ampla ſignificatio.*
16 *Clauſulæ, Ius, & Iuſtitiam fieri, vis magna. Aliquando tamen nihil operatur, nu. 17.*
18 *Poſſeſſorium dicitur motum, ſi non moleſtari petitum ſit.*
19 *Petitorium dicitur motum, ſi terrenum reſtitui petatur.*
20 *Petitorij iudicij extrema quę.*
21 *Poſſeſſorij Recuperandæ extrema quę.*
22 *Poſſeſſorij Retinendæ extrema quę.*
23 *Poſſeſſorij Adipiſcendæ extrema quę.*
24 *Poſſeſſorium iudicium ſummarium & plenarium.*
25 *Summarium poſſeſſorium quod, & quomodo tractetur.*
26 *Praxis poſſeſſorij ſummarij.*
27 *Libellum non eſſe neceſſarium in cauſa ſummarij poßeſſorij.*
28 *Recredentia apud Gallos quę.*
29 *Interim, interdictum apud Hiſpanos quod.*
30 *Interdictum retinendæ poſſeſſionis dicitur ſummarium poſſeſſorium.*
31 *Vindiciæ quid antiquitus apud Romanos.*
32 *Poſſeſſorium momentaneum quod.*
33 *Decretum Pedemontium & Sabaudiæ, tit.* delle appellationi, *verſic.* delle ſentenze, *in quo poſſeſſorio iudicio loquatur.*
34 *Poſſeſſorium adipiſcendæ, quod. Retinendæ, quod, nu. 35. Recuperandæ, quod. nu. 36.*
37 *Vis duplex, publica & priuata.*
38 *Vis quinque modis committitur.*
39 *Vis expulſiua quæ, ablatiua quæ. n. 40. compulſiua, quę. num. 41. turbatiua quæ. nu. 42. inquietatiua quæ. numero 43.*
44 *Remedia recuperandę poſſeſſionis quot.*
45 *Interdictum, Vnde vi, primum recuperandę poſſeſſionis remedium.*
46 *Condictio indebiti, ſecundum recuperandę poſſeßionis remedium.*
47 *Triticaria actio, tertium recuperandę poſſeſſionis remedium.*
48 *L. ſi me, & Titium. ff. ſi cer. pet. quartum recuperandę poſſeſſionis remedium.*
49 *L. exſtat. ff. quod met. cau. & l. creditores. ad leg. Iul. de vi priu. quintum recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
50 *L. 1. C. ſi per vim, vel alio modo. ſextum recuperandę poſſeßionis remedium, & quo tempore inuentum.*
51 *L. inuaſor. C. vnde vi. ſeptimum recuperandę poſſeßionis remedium, & quo tempore inuentum.*
52 *L. meminerint. C. vnde vi. octauum recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
53 *L. ſi quis in tantam. C. vnde vi, nonum recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
54 *L. ſi coloni. C. de agric. & cenſit. lib. 11. decimum recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
55 *L. non ab re. C. vnde vi, vndecimum recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
56 *L. vlt. C. de prętor. pignor. duodecimum recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
57 *L. vlt. C. vnde vi. decimumtertium recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
58 *L. vlt. C. de acqui. poſſ. decimumquartum recuperandę poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
59 *Cap. reintegrandę, 3. q. 1. poſſeſſionis recuperandæ decimumquintum remedium, & quo tempore inuentum.*
60 *Cap. ſępe, de reſt. ſpol. recuperandę decimumſextum poſſeſſionis remedium, & quo tempore inuentum.*
61 *Iudicis officium ſubſidiarium recuperandę poſſeſſionis remedium vltimum.*

NEmo eſt omnium, qui iuri incumbunt, vel in gymnaſijs & foro vel mediocriter verſatus ſit, qui probe non agnoſcat, & ingenue fateatur, ex tribus poſſeſſorijs interdictis, Adipiſcendæ, Retinendæ, & Recuperandæ, poſtremum hoc in foro, & in iudicijs, aſſidue agi ac ſummæ eſſe vtilitatis, cum vndique conclament iura, e ſua poſſeſsione deiectum, ſine cunctatione, illico, nulla interpoſita mora, reſtituendum eſſe. Quamobrem, vt bonis ſimul ac ſtudioſis (quibus prodeſſe in omni vita nobis propoſuimus) aliqua ex parte ſatisfaciam, explicaturus nunc ſum, Recuperandę poſſeſſionis tractatum, cum iam explicauerim duos præcedentes, de Adipiſcenda & Retinenda. Hoc vt commodius præſtem, illud primum ſciendũ eſt, poſſeſſionem recuperare, nil aliud eſſe, quam ſemel poſſeſſam & deinde amiſſam, iterum conſequi, vt apud Iuſtin. in §. recuperandę, Inſtit. de interdict. quare de-
1 iectum (quem ſpoliatum noſtri vocant) † illum eſſe dicimus, qui poſſedit ſemel, ſic Vlpian. in l. 1. §. deijeitur. ff. de vi & vi arma. ſic Pont. Max. in c. l. vlt. §. obijcitur,

Digitized by Google

citur,in verbo,non enim probatur, 3.q.1. quod viſus
eſt probare Cic.pro Cecin. [Cur ergo aut in illud quo
tidianum interdictũ, Vnde ille me vi deiecit, additur
cum ergo poſſiderem, ſi deijci nemo poteſt, qui non
poſſidet?] non diſſentiunt noſtri, vt ex multis Bal.in
c.eccleſia Sutrina, colum. 4. verſic. quinto item nota
exemplum, de cauſa poſſeſſ. & propr. hinc recte ſcri-
bunt omnes (quod ſuis locis planius fiet) ſpoliatum de-
iectumve ſe poſſediſſe, cum ſpoliaretur, probare de-
bere: nam ſic priuatio habitum præceſſiſſe docet, l.ma
numiſſiones.ff.de iuſt.& iure.l.decem. §.decem. ff.de
verb. obligat. vt hac de re interrogatus reſpondit Cor
neus conſ.8. num.2. lib.1.& conſ.117. nu.7.lib.4. nec
diſſentit Iacob. Nouellus in praxi criminali, in tit.ſpo
liatus de facto, incipit, vulgaris regula eſt, num. 44.
2 quare cenſuerunt omnes, ſpoliatum † minime dici
qui poſſidere non potuit, quale exemplum legitur a-
pud Abb.in cap.ex parte, in fine, de reſtit.ſpoliat.cum
clericus ſe vt ſpoliatum vxore, reſtitui petit, vel con-
tra, cum laicus ſe poſſeſſione eccleſiæ ſpoliatum quæ-
ritur, vt probat c.cauſam, extra de præſcript. docuit
Ripa in l.naturaliter.§.nihil commune, num.81. ff.de
acquiren. poſſeſſ. & interrogatus reſpondit compa-
ter meus Aimo Crauet. Iureconſultorum noſtræ hu-
ius ætatis facile princeps, conſil.322. colum.5. verſi-
culo, ſexageſimo principaliter; vel cum ſpoliatus eſt
qui conditione non impleta poſſedit, vt egregie ſcri-
pſit Iacobus Nouellus loco quem paulo ante citaui-
mus, nu.23. ſunt alia exempla quæ congruentiore ex-
plicabimus loco. Poſſeſſio autẽ quid ſit & quotuplex,
docent omnes in l.1.ff.de acq.poſſ. idem ergo eſſe dici-
mus, Recuperare poſſeſſionem, & ſpoliatum reſtitui.
3 Spoliũ autem (vt hoc nec ab re finiamus) res † dicitur
qua ſpoliatus poſſeſſor fuit: et ſi me non lateat, aliam
aliquãdo eſſe huius dictionis ſignificationem, ſic enim
ſpolia plus petentium, ideſt, ea, pœnas exigendas eſ-
ſe a ciuitatis defenſore eſſe. l. 4. C. de defenſor. ciuit.
ſunt & ſpolia veſtes, quibus indutus fuit condemna-
tus, cum ad ſupplicium duceretur, l. vltim. §. pani-
cularia, ff. de bonis damnat. ſic ſpolia quæcumque ab
hoſtibus capta dicuntur, Plin. lib.7. cap.29. [Magni-
que nomine ſpolio inde caput Eques Romanus (id
quod antea nemo) curru triumphali reuectus eſt.] Et
apud Virgil. in 10.

Viximus aut hodie victor ſpolia illa cruenta,
Et caput Aeneæ referes.

Sic opima ſpolia Ioui dicata, Liuius, libro 4. ab vrbe.
[ſpolia in æde Iouis Ferretrij prope Romuli ſpolia,
quæ prima opima appellata ſola ea tempeſtate erant,
cum ſollenni dedicatione dono fixit.] Vulgo quoque
ſpolia dicimus bona, quæ a prælato vita functo ex ec-
cleſiæ bonis relinquuntur. Cuius quidem nominis nul
la eſt iure, vel Pontificio, vel Cæſareo mentio, ſi mo-
do credimus Guidoni Papæ quæſt. 110. an clerici, in fi.
ſolum huius nominis meminit Pſalmiſt. Pſal. 118. [Læ
tabor ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia mul-
ta.] & habetur Exod.15.
4 Illudque intelligere debemus, verbum, † Reſtituo,
quo Prætor deiectum ſuæ reſtituit poſſeſſioni, eam
habere vim & ſignificationem, vt priſtina omnia re-
ſtituantur, l.1.§.qui autem deiectus, de vi & vi armat.
5 cum † ſit reſtitutio in priſtinum ſtatum repoſitio, l.
quod ſi minor, §. reſtitutio, de minor. quo in loco Bar.
& idem in l.ab hoſtib.§.ſed quod ſimpliciter, ex quib.
6 cauſ.maior. quare ex vi verbi, Reſtituo, & † fructus eſ-
ſe reſtituendos deiecto, clare cenſuit Paulus in l.vide-
mus, la 2. §.in Fauiana, in fine, de vſuris. & Pontifex
Max. in cap.grauis, de reſtit.ſpoliat. & ex noſtris tra-
dunt Iaſon in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, numero
69. de liberis & poſthum. Decius in l. in condemna-
tione, §. cum verbum, de regulis iuris. Didac. Co-
uarru. libro 1. variar. reſolution. capit. 3. numero 1.
& 2. Marſil. ſingul.17. reſtituitur & omne damnum,
quod ob eam deiectionem emerſerit. Reſtituitur &
pacifica poſſeſſio liberaque, vt deiectionis tempore,
quod late & docte explicat Lucas a Penna in l. ſi co-
loni, quæſt. 90. C. de agricol. & cenſit. libro 11. pro-
bat in l. interdict. de vi, & vi armat. quod intelligitur
quo ad ipſum ſpoliatum, ſi obtineat: ſecus ſi contra,
quia ſpoliato ipſo condemnato, agi petitorio poteſt,
ad reſtitutionem expenſarum. Rota in deciſion. no-
uis, titul. de reſtitut. ſpoliat. deciſio. 15. licet ſpolia-
to. Cuius rei clara eſt ratio, cum tantum reddere de-
bet reſtitutio, quantum ſuſtulit læſio. ſic docuit Bar-
tol.in l.qui proprio. de procurat. in l.ſi quidem. C. de
præd.minor. Angel. Aretin.in §.rurſus. colum.3. verſ.
quarto præmittẽ. Inſtit. de actio. cuius rei varia ſunt
exempla apud Barbat. conſil. 9. colum. penultima, in
fine, lib.1. Socin.ſen.conſil.262.colum. penultima, in
fine, libro 2. Dec. conſil.436. numero 3. Tiraquel. de
retrac. conſanguin.§.1.gloſ.14.num.74.& §.32.gl.1.
num.69. Pariſ.conſ.96.num.112. lib.1.& idem egre-
gie conſ.105.nu.4. libro 3. dum affirmat ſpoliatum ex
vi verbi, reſtituo, ad priſtinum ſtatum eſſe reponendũ:
quod quomodo contingat, ex ordine oportuniore lo-
co palam fiet.

Præfabimur & nunc illud, quod eſt omni declara-
tione dignum, duo eſſe iudicij genera: Poſſeſſorium
7 ſcilicet & petitorium, † vt aperit gloſ.in l. momenta-
neæ, C.qui legit. perſon.hab. ſtand.in iud. petitorium
8 dicitur, † cum de rei proprietate eſt quæſtio, l. is qui
deſtinauit, de rei vendic.gloſ.l.1. in verbo, vendicante,
C. vbi in rem actio. textus qui ſingularis habetur, in
quo I.C. verbo, petitorij, vtitur in l.qui petitorio, &
ibi gloſ. de rei vendic. & docent omnes in l. naturali-
ter, §. nihil commune, vbi Ripa numero 10. & nume-
ro 197. Rube. num.30. Fernand.in 1.parte, num.32.
& Coraſius in præludijs, num.41. & Rebuff. in com-
ment.ad Regias conſtitutiones, tomo 3. art.7. glo. 1.
9 numero 2. & 3. in hoc conueniunt omnes, † petito-
rium proprie dici, cum in rem eſt actio, iuxta l.actio
in perſonam, de action. & obligat. l. pecuniæ ver-
bum, §. actionis, de verbor. ſignificat. nam cum ad-
uerſus obligatum agimus, non dicimus proprie pete-
re, ſed agere, quare petitorium dicitur proprie, cum
quod noſtrum eſt, nobis reſtitui petimus. hinc gloſ.
Inſtit. de actio. in princ. interpretatur verbum, debe-
tur, in ea actionis definitione poſitum improprie po-
ni, quatenus realem actionem reſpicit, ſi præſertim
ſubtilem verborum proprietatem conſideramus, vt
animaduertit nouiſſime Coraſ. in definitione actio-
nis, in verbo, debetur. ſic contra non ſatis proprie ac-
cipiuntur verba, rem peto, cum perſonali actione agi-
tur, l.non ſolum, §. ſi mihi, de vſucap. l.3. §. item quæ-
ri, de reb. eorum qui ſub tut. &c. & poſt Cin. in l. 1. C.
comm. vtriuſque iud. ſcribit Horman. Detus in l.na-
turaliter, §. nihil commune, nu.2. de acquir. poſſeſſ. pe-
titorium quoque dicitur, ſi agatur ad vſum, vel vſum-
fructum, cum ſic ad iura hæc incorporalia agens domi
nus cenſeatur, Alex.d.§. nihil commune, num.4. Ma-
rant. in ſua praxi de ordin. iud. 7. diſtinct. iudiciorum
10 num.1. Poſſeſſorium vero † iudicium eſt, cum de ſola
poſſeſſione eſt controuerſia, d.l.ſi is qui deſtinauit, de
rei vend. l.ſi duo. §. vlt. vti poſſid. §. 1. & §. retinendæ,
Inſtit. de interdict. Alex.conſ.92.nu.6.lib.5. Rebuffus
qui ſupra. Qua ex re facile intelligimus, quantum v-
num ab altero differat: in praxi animaduertere ſole-
mus, quibus verbis concepta ſit porrecti libelli con-
cluſio,

Digitized by Google

cluſio, vt omnes admonent, & præſertim Rebuff. qui
ſupra, nu. 4. nã ſi petatur rẽ reſtitui, dr̃ intẽtatum pe-
titoriũ, ſi vero in poſſeſſionem mitti, vel manuteneri,
vel reſtitui & reintegrari, motũ dr̃ poſſeſſoriũ, eſt tex.
in c. inter dilectos, de fide inſtru. quẽ citat Socin. in l.
rem quæ nobis. nu. 14. de acquir. poſſ. & in conſi. 262.
colum. 1. verſi. quarto, & in primis, lib. 3. errore dupli
catum, in conſi. 90. lib. 3. quod conſilium in indiuiduo
confirmauit Iaſon conſ. 170. lib. 2. idem placuit Rui.
conſi. 164. num. 7. lib. 4. & in rubr. de oper. nou. nunc.
in 6. & Soc. iun. conſ. 128. nu. 8. lib. 2. & præter eos ſic
declarat egregie. Alexand. conſi. 117. nu. 1. & 2. libro
2. & in addit. ad Bart. in l. ſi coloni, C. de agricol. &
cenſi. lib. 11. nec diſſentit Rimin. conſi. 98. nu. 1. lib. 1.

Declarantur tamen prędicta procedere, cum in li-
bello narrata reſpiciunt ſolum petitorium, & conclu-
ſio ſit, rem reſtitui: vere tunc dicitur motum petito-
rium: ſi vero narrata reſpicerent tam petitorum quã
poſſeſſorium, & concluſio eſſet, rem reſtitui, dici poſ-
12 ſet eſſe intentatum etiam poſſeſſorium, † cum rei am
pliſſima ſit ſignificatio, l. 1. in fin. ſi certum petatur, l.
rei appellat. de verbor. ſign. iuncto cap. cum dilectus,
de ordin. cognit. quam declarationem probant Soc.
Iaſ. & alij nonnulli ex præcitatis. Iaſ. pręſertim d. con
ſil. 170. col. 6. verſ. non obſtat primo, lib. 2. ita Bal. in
c. cũ ad ſedẽ, de reſt. ſpoliat. & eſt tex. in c. cũ dilectus,
de ord. cogn. in c. bonæ, el 2. vbi Panor. de poſtul. præ
lat. quod fortius intelligit Riminald. d. conſil. 98. nu.
34. & 38. lib. 1. cum verba libelli aliqualiter obſcura
ex proſecutis declarantur.

Declaratur ſecundo procedere eo etiam caſu, cum
actor cõcludit rem ad ſe pertinere: cum verbum [p-
13 tinere,] & ad † poſſeſſorium & petitorium adaptari
poſſit, ſi modo narrata in libello id patiantur, ſic eſt
tex. vbi gl. in c. querelam, de electio. docuit Socin. d.
l. rem quæ nobis, nu. 14. verſi. & idem concludendum
de acq. poſ. gl. in l. ſi quis intentione ambigua, de iud.
quam probat Alex. conſ. 42. nu. 1. lib. 4. Felin. in rubr.
de reſcr. nu. 7. qui alia quamplura in hanc ſententiam
citat, & ſcribit Pract. Pap. in forma libelli, pro actio-
ne reali, in verbo, ſpectare & pertinere, & Neuiz. cõ-
ſil. 15. nu. 4. late idem docet Iaſ. d. §. nihil commune,
n. 184. Ripa nu. 198. & idẽ placuit Frãc. de Marchis,
in deciſ. Delph. q. 67. nu. 1. & 2. par. 1. q. 529. par. 2. &
dominiũ ſignificare tradit Guid. Pap. ſing. 473. cuius
rei ratio eſſe videtur, quia ampliſſima verbi [pertine,
re] ſignificatio, l. verbũ pertinere, de verborũ ſignif.
quo loci Alciat. & Bræcheus notant, & egregie Soc.
ſen. conſ. 13. col. penult. in prin. li. 1. qui reſpondit ver
bũ, [pertinere,] ex ſui ſignificatione cõprehendere rẽ
ratione ſolius poſſeſſionis, quare idẽ Soc. ſen. conſ. 8.
col. 2. li. 1. egregie admodũ infert, inquiſitionẽ aduer-
ſus furem non procedere, ſi in ea dicatur rem ad eum,
a quo ablata fuit, pertinere, cum verbum pertinere, ſit
ambiguum, nec in ſolo dominio concludat, & huius
ſententiæ citat Bar. conſ. 154. videtur dicendũ, quod
reperire minime potui, addo ipſe Bart. conſ. 15. viſa,
nu. 1. li. 2. & Soci. doctrinam vt ſingularem commen-
dauit Marſ. ſing. 275. ſtatuti, &c. & conſ. 26. n. 19. &
conſ. 40. nu. 24. Rol. a Valle conſ. 51. nu. 20. ex indu-
ſtria ceteros omitto. Quæ ſane declaratio intelligitur
niſi eſſet dictum rem ad ſe pertinere iure dominij, res
enim tunc eſt clara, eſſe motum petitorium, Cor. cõſ.
23. nu. 13. li. 1. ſcribit etiam Bal. in l. 2. nu. 12. C. ſi a nõ
comp. iud. eſſe intentatum petitorium & poſſeſſoriũ,
cum dictum eſt, rem ad ſe pertinere de iure.

Declaratur tertio non procedere, cum concludi-
14 tur rem plene reſtituendam, † vel libere relaxandam,
tunc enim dicitur motum petitorium: ſic præter
Soc. d. l. rem quę nobis, nu. 14. ver. aduerte tamen, &c.
conſulti reſpondere Alexan. conſ. 96. nu. 1. lib. 5. Rui.
conſ. 13. num. 13. num. 1. lib. 4. & Rimin. conſ. 98. nu.
3. lib. 1. licet Iaſ. in l. naturaliter. §. nihil commune, nu.
283. de acq. poſſ. ſubobſcure aliquantulum hac de re-
loquatur, quod & facit Ripa nu. 197. idem probauit
Neuizan. conſ. 68. num. 2. eam reddunt crebriore ſen
tentia rationem, quia res obtenta in iudicio poſſeſſo
rio põt retractari, & de ea cognoſci de ſui natura in
iudicio petitorio, l. vnica, C. ſi de momẽt. poſſeſ. fuer.
apellat. l. & an eamdem, §. vltim. de except. rei iudic.
15 ſi ergo petatur rem libere reſtitui, † vel pleno iure re
laxari, dicitur petitam rem reſtitui ſine ſpe futuræ re-
tractationis, c. irrefragabili, de ordin. talis enim eſt
horum verborum ſignificatio, vt dixit Alex. d. conſ.
95. num. 2. & Crauet. conſi. 122. nume. 5. & 6. præter
eos, ſic Deci. conſi. 131. in princ. conſ. 390. num. 5. &
in cap. quæ in eccleſiarum, num. 3. de conſtitut. Ruin.
conſilio 18. nume. 6. conſi. 84. num. 9. conſi. 100. num.
4. & conſil. 219. numer. 3. lib. 1. Corne. conſil. 95. 329.
nume. 6. libr. 1. Socin. ſen. conſil. 13. in fin. libr. 1. conſ.
170. colum. 5. in princip. lib. 2. Gozad. conſil. 47. nu.
9. conſil. 58. num. 2. Curt. iunior conſil. . . num. 3. qui
verbum, libere, huius eſſe ſignificationis oſtendunt,
ſic & idem in verbo [pleno iure] cum is rem pleno iu
re habere dicatur, qui abſolute eſt dominus, & alie-
nãdi diſtrahendique poteſtatem habet, vt illo textu
adductus cenſuit Bald. in l. feminæ. §. illud, in fine, C.
de ſecund. nupt. quem poſt Ruin. conſi. 1. num. 21. cõ-
ſilio 121. num. 7. lib. 2. eſt ſecutus Crauet. in reſpon-
ſo edito pro Republ. Siuiliani, nu. 130. in fi. cui addo
text. in l. Iulianus, la 1. §. vltim. de rei vend. in l. mater
quę defuncto. C. ad Tertul. quo loco idem annotauit
Bal. nam cum quis rem pleno iure petit, vſum fructum
cum proprietate petere dicitur, vt reſpondit Decius
conſi. 498. num. 11. qui citando text. in l. fideicomm.
§. quamquam, de legat. 2. & Baldus cenſuit, rem apud
aliquem pleno iure eſſe, cum ſine diminutione eſt,
idem Decius conſil. 498. num. 10. Gozad. conſi. 48. n.
3. & declarat conſil. 58. nu. 28. ſic & pleniſſime domi
nium oſtendere dicitur, eſt ſingularis text. in l. rapto
res, vbi Bart. C. de epiſcop. & cler. Gulielm. Benedict.
in repet. c. Rainutius. in 1. part. in verbo, cetera bo-
na. nu. 71. de teſtam.

Declaratur quarto, non procedere, quando in li-
bello eſt facta narratio, quæ & petitorium & poſſeſſo
rium reſpicit, factaque eſt concluſio in ſolo poſſeſſo
16 rio: tunc ſi in libello ſubijciatur clauſula illa, [ius † &
iuſtitiam fieri & miniſtrari,] petitorium dicitur eſ-
ſe motum, & probationes petitorij cauſam reſpicien
tes adſerri poterunt, ſic poſt Innocent. Calder. &
Panormit. in cap. cum dilectus, de ord. cogn. docuit
Iaſ. in l. naturaliter. §. nihil commune, nume. 191. de
acquir. poſſ. & probauit ibi Ripa. num. 199. Franciſc.
de Marchis, q. 67. nu. 2. & in vtroque concludere idẽ
ſcripſit Franc. de Marchis. quæſt. 195. numer. 4. quod
intelligo, cum proprietatis ſcilicet facta eſt mentio
17 in ipſo libello, alioqui circa non expreſſa, nihil † ope-
ratur clauſula illa. [ius & iuſtitiam fieri] vt reſpondit
Alexan. conſ. 43. & conſ. 117. lib. 2. Aretin. conſi. 17.
col. 4. ad ſpecificata enim tantum ſe reſtringit clauſu
la hæc, Gozad. conſi. 93. num. 15. Decius in l. petens.
num. 5. in fi. C. de pact. & alios citat Crauet. cõſ. 151.
num. 4. & in reſponſo pro genero, nu. 215. addo Rui.
conſi. 19. nu. 9. lib. 4. & in noſtris terminis Corn. conſ.
8. num. 3. lib. 1. & conſi. 56. nu. 17. in fin. lib. 2. & vere
idem quod Ripa ſupra, ſenſit & ipſe Iaſ. d. loco, & in
§. omnium. col. 26. Inſtit. de action. poſt Ang. Aret. ibi
col. 7. verſ. poſſet tamen opinio, &c. & huius ſenten-
tiæ plures

tiæ plures alios refert Neuiz.conſi.79.num.1.
Declaratur quinto non procedere, ſi eſſet petitum,
18 ne moleſtaretur, † dicitur enim tunc deductum ſo-
lum poſſeſſorium, gl. in c.audita, in verbo, moleſtet,
de reſtit. ſpol. Innoceo.in c.cum Eccleſia Vulterana,
de elect. quos eſt ſecutus egregie reſpondendn Zaſ.
conſ.1.n.27.lib.2. niſi eſſentialia verba, quibus poſſet
comprehẽdi petitorium', pulchre admodum Caſſ. in
ſuis deciſ. in tit. de reſcr. dec. 6. qui videndus omnino
eſt, etſi de reſcripto verba faciat.
Declaratur ſexto non procedere, quando libellus
verbis vulgaribus conceptus fuiſſet, [peto terrenũ.]
19 cum idem † ſonet, quod peto proprietatem, dicitur
tunc intentatum petitorium, ſic clare Alezan. conſil.
96.nu.3.lib.5.
Declaratur ſeptimo non procedere, quando eſt fa-
cta narratio de eiectione è poſſeſſione & fructuũ abla-
tione, concluditurque ſolum fructus relaxari, & reſti-
tui, dicitur tunc petitorium intentatum, ſic Bero. q.
91.num.5. Ruin.conſ.164.col.3.ver. alia ratione, lib.
5.Rol.conſ.41.nu.7.lib.3.
Petitorium autem iudiciũ ratione ſuorum extre-
morum a petitorio differt, habet enim petitorium
20 duo † illa extrema. Dominium ex latere actoris, l.
in rem actio. in prin. de rei vẽdi. vel quaſi dominium,
vt in Publiciana l.1. de Public. in rem actio. ex latere
vero conuenti datur extremum, poſſeſſio, d. l. in rem
act. iuncta l. qui petitorio, de rei vend. quod proprie
intelligo in iudicio petitorio, hoc eſt, in actione rea-
li, in qua neceſſe eſt reum eſſe poſſeſſorem, ne fruſtra
contra eum moueatur actio, l. 1. C. de alie.iu.mutan.
cau.fact.& d.l.qui petitorio, & l.fin autẽ, de rei vend.
Quare quotidie fieri ſolent interrogationes reo, an
poſſideat, vel dolo poſſidere deſierit, quæ ſane inter-
rogationes, quando & qua forma fieri poſſint, tradit
Pract. Pap. in forma interrog. fiendæ cum reconuẽto
actio.reali, & latiſſime Neui.conſ.5. quod non modo
ad actorem pertineat ne fruſtra agat, ſed & ad iudicẽ
ne eluſorium reddatur iudicium, vt ſcribit Dec.in c.
cauſam quæ, not.2.de iud. & Neu.conſ.17.nu.11.
Poſſeſſorium vero ſua habet extrema. Nam illo re-
21 cuperãdæ agens, † qui vt recuperet agit, præſuppo-
nit ſe antiquitus poſſediſſe, & nunc conuentum poſſi-
dere, ſic probat tex. c.cum ad ſedem, de reſtit.ſpoliat.
Soc.in l.rem quæ nobis, num. 16. de acquir. poſſ. Dec.
in c.bonæ, num.23. in fi. de app. & ſuo loco latius. In
22 poſſeſſorio retinendæ † ex latere agentis præcipuum
extremum eſt poſſeſſio: & apud reum dominium,
quia ſi actor eſſet & rei dominus, non diceretur ſim-
pliciter poſſeſſor, ſed dominus, l. quæſtio. de verbor.
ſignific. quod omnium pulchre docuit Franc. Conna.
libro 3. commen. iuris ciuilis, capit.8. num.2. & Bræ-
che. Turonenſis in d.l. quæſtio. Proprie enim poſſeſ-
ſor (vt illi docent) dicitur, qui non eſt dominus, nec
eſſe poteſt: quia etſi dominus poſſidere dicatur, non
tamen dicitur proprie vt poſſeſſor poſſidere, ſed vt
dominus, & ita interpretari debet textus l. 1. §. huius
autem. in fi. ff. vti poſſidetis. vt dicimus in vſufructu,
fruitur enim dominus re ſua, non tamen fructuarius,
ſed dominus dicitur. Quare improprie poſſeſſio de-
ducitur in hoc iudicio, cũ alter ad alterum conuincen
dum, dominium deducit ſeu titulum, iuxta late tra-
dita per Bartolum in l. ſi duo, numero 4. in fi. vti poſ-
ſidetis. cum multis, quæ vt extra propoſitam materiã
ſciens prætereo. In adipiſcenda vero poſſeſſione,
23 non † ſe poſſeſſorem, ſed alterum, vt plurimum præ
ſupponit: & licet dominus multoties quærat iure ſuo
poſſeſſionem adipiſci, ea tameo adepta non dicitur
poſſidere, vt poſſeſſor, ſed dicitur dominus, quoniã
poſſeſſio cum dominio confunditur, vt in vſufructu,
quo finito cum proprietate conſolidatur, §. finitur.
Inſtit. de vſufr.
Poſſeſſorium iudicium duobus modis tractari ſo-
24 let, ſummarie & plenarie: ſummarie † tractatur ex
ſolo implorato iudicis officio, vt eo caſu cum non di-
ſcernitur, quorum alter contendentium ſit in poſſeſ-
ſione de præſenti, nam ne ad arma contendentes ve-
niant prouidet iudex prudens, iuxta l. æquiſſimum,
de vſufru. & tradit Curt.ſen.conſ.60. Pariſ.conſ.178.
lib.4. Iaſon in l. ſi ſuper poſſeſſione, num.5. & ibi Dec.
num.7. C. de tranſact. idem Decius in l. vltim. num.6.
C. de edict. diui Adrian. tollen. hac ergo iuſta ratione
25 ſeruari in praxi ſolet, † vt ſummatim, nulla mora in-
terpoſita, cognoſcatur, quorum alter ex contenden-
tibus ſit in poſſeſſione, vt in ea is tueatur, donec ple-
nius fuerit cognitum, quod ante alios affirmaſſe di-
citur Iacobus ab Aretio, quem ſecuti ſunt Bald. in l.
ordinarij, nu.9. C. de rei vend. Caſtren. conſ.3. in cau-
ſa quæ vertitur corã Domino Vicario Poteſtatis Ber-
gami, colum. ſecunda, libro ſecundo. ſed ante Caſtr.
docuit Bald. in c.1. colum. 2. verſic. quarto opponitur,
extr. de ordine cognit. cuius doctrinam, vt egregiam
admodum, recipiunt omnes, Decius conſi.366. num.
13. Marſil. ſingu.543. Maleficijs, &c. Antonius Capi
cius Neapolit. deciſ.14. deciſ.55. deciſ.96. nume.10.
deciſ. 189. & deciſ.209. Alciatus reſpon.386. vbi rem
egregie admodum declarat Neuiz. conſil.80. num.4.
& 5. Alba, conſ.75. Plot. Nouarien. in repet. l. ſi quan-
do, nu.107. C. vnde vi. Gabr. Sarai. in addit. ad notab.
Matthęſ. not.2.nu.2.3.& 4. Io. Coral. in l. naturaliter,
§. nihil commune, nu.27. de acq. poſ. & nouiſſime om-
niumque pulchre Didac. Couar. Hiſp. lib. Pract. q. c.
17. vbi praxim docet. Idem nouiſſime placuit ampliſ
ſimo Regio apud Mediolanenſes Senatori, Polideto-
ni Mediabarbæ Papienſi, viro conſultiſſimo, & a me
nunquam ſatis laudato, in nõdum edita ſubtiliſſima
interpretatione l. vlt. nu.6. de edi. diui Adr. tol. ac Ioã.
Cephalo Ferrarienſi celeberrimo I.C. olim præcepto
ribus, & compatribus nunc meis, Cephalo inquã conſ.
19. in fi. lib.1. His nunc accedit Ioſeph Ludoui. bene
26 eruditus I.C. dec.20. nu.1. procedit enim in † hac cau
ſa iudex ſine ordine iudiciario, iubetque tũ collitigan
tibus, vt deferant iura, quæ tunc habent, quib. ſumma
tim re cognita ſtatuat, quis Actoris, quis Rei, in ple-
nario poſſeſſorio, perſonam ſuſtineat, nec hoc in ca-
27 ſu eſſe † neceſſarium libellum, ſed recipi poſſe pro-
bationes ſine eo, egregie declarat Marian. Soc. ſen. in
cap.1. col.16. fallen.54. de libel. obl. poſt Spec. & alios
quos citat. deſumptaque eſt praxis iſta ex l. liberis. §.
fi. de lib. cau. vt Caſt. & Did. præcitati ſcribunt. Iudi
28 cium † hoc recredentiæ Galli vocant, Budæus quem
mox referam, & ſic poſt Maſuer. in ſua pract. in tit. de
poſſeſſorio, ſcribit Dida. d.c.17. col.4. vt refert & Ti-
raq. in tract. le mort ſaiſit le viſ. par.9. declar.9. in fin.
Rebuffus ſuper concordia Reg. Franciæ in tit. de an-
natis, verſi. 5. tamen, ex l. regni. & in commen. Regiæ
conſt. to.3. tit. de mater. poſſ. art.1. gl.1. n.4.5.6. vbi la-
te. & egregiam admodũ praxim docens ſcribit Guid.
29 Pap. q. 552. in materia. apud Hiſpanos † appellatur
interim, ſic Didac. qui ſupra nos vero nouam proui-
ſionem quandoque appellamus, qua in re illud vnum
30 cenſeo animaduertendum hoc † dici poſeſſorium
recuperandæ, vt cenſuit egregie Bald. in l. quiſquis.
quorum appel. non recip. quem probarunt Aret. in c.
præſentia, col.4. de probat. & Ruin. conſ.28. num.4.
lib.4. quod vel ex eo intelligo, quia poſſidere vter-
que contendunt, vel quia poſeſſorium ipſum plena-
31 riũ retinendæ præparat. Hoc iudicij genus † antiqui
Vindi-

Digitized by Google

Vindicias appellarũt, vt egregie annotarunt Bud. in
annotat. Pandect. Alexan. ab Alexan. libr. 6. Dierum
genial. c. 10. Alciat. libro. 1. Parerg. c. 9. lib. 6. c. 54,
ac etiam lib. 8. c. 24. in fin. Eguin. §. retinendæ. Inſtit.
de interdict. omnium clarius Coraſ. l. 2. §. deinde ea
his legibus, num. 8. 9. & §. & cum placuiſſet. num. 17.
ff. de orig. iur. Bald. ad leges 12. tab. l. 45. & hæc poſ-
ſeſſorij cauſa dicitur eſſe continens, cuius meminit
l. nulli, C. de iudic. Alciat. d. c. 9. addo Cęlium Rodig.
lib. 17. antiq. lect. c. 29. Cuiaciũ lib. 2. Obſeruat. iur.
c. 35. huius iudicij ſummariſsimi nos tractatum non
explicabimus vt a propoſita re noſtra non parum di-
uerſum, egimus enim fuſius in tracta. de retinen. poſ.
32 remed. vlt. Hoc poſſeſſorium † iudicium momenta
neum vere dicitur, vt eo caſu locum non habeat ap-
pellatio, vt multi intelligunt l. vnicã, C. ſi de momen.
poſſeſſ. fuer. appellat. & aperte Ioſeph Ludouic. deci
33 ſione num. 50. num. 5. & hoc † in caſu intelligo nouã
conſtitutionem Sereniſsimi Sabaudiæ Ducis noſtri
Emanuelis, ſub rubric. Delle appellatione, & in quai
caſi, &c. verſic. delle ſentenze che ſi daranno nelle
cauſe poſſeſſorie. ibi, Per ne i caſi doue, &c. in ea e-
nim parte eſt inſecuta conſtitutio iuris communis di-
ſpoſitionem.

Poſſeſſorium plenarium, quod diligenti ordine iu-
diciario tractari ſolet, triplex dicit, Adipiſcendæ, Re
34 tinẽdæ, Recuperandæ. Adipiſcendę agitur, † cum no
uam quis adipiſci vult poſſeſſionem, vt in hęrede, qui
præ deceſſore vita functo ſe mitti in poſſeſſionem bo-
norum hæreditatis contendit, quare ſemel aſſecuta
poſſeſſione & deperdita, non amplius huic interdi-
cto erit locus, vt eſt ſingularis gloſ. in c. 1. de conſeſ.
in 6. & ſcribunt omnes in §. ſequen. Inſtit. de interdi.
in l. naturaliter. §. nihil commune, ibi Rube. numer.
42. & Fernad. in 1. part. ſuæ interpretationis, nume-
35 ro 112. de acq. poſſ. Retinendę † vero poſſeſsionis in-
terdictum ceteris probabilius, ex ſententia Ioã. Fab.
in §. retinendæ, Inſtitut. de interdict. quod poſſiden-
ti, vt poſſeſsioni inſiſtat, conceditur, dupliciter dici-
tur: directum, cum rei corporalis poſſeſſori, ne tur-
betur, datur: vtile, cum quaſi poſſeſſori rei incorpora
lis conceditur, vt poſt Bartol. d. §. nihil commune, nu.
18. ſcribit ibi Rube. nu. 37. qua autem forma in pra-
xi deducatur, docent pluribus omnes in d. §. nihil cõ-
mune, vbi Fernand. d. 1. part. num. 107. poſt Bart. in
l. 1. §. hoc interdictum, vti poſſid. late Aret. in §. qua-
drupli, col. pen. in fi. Inſt. de action. Soc. ſen. conſ. 59.
lib. 4. Pariſ. conſi. 3. nu. 80. conſi. 112. nume. 72. & 74.
lib. 1. cum alijs quos ſciens prætereo. duo hæc poſſeſ-
ſionis iudicia ſilentio inuoluam, cum propoſitũ hunc
noſtrum tractatum non reſpiciant.
36 Recuperãdæ vero poſſeſſionis † interdictũ, de quo
verba facturi ſumus, deiecto, quẽ ſpoliatum appella-
mus, vt priſtinam ſuam recuperet poſſeſſionem, con-
ceditur, cuiuſque cauſa & iudices ſunt conſtituti,
quos Recuperatores appellarunt antiqui, vt pro Ce-
cinna oſtendit Cicero, & declarat Petrus Crinitus de
honeſt. diſciplina, lib. 9. c. 12. quamquam & pro alijs
cauſis darentur Recuperatores, vt docte oſtẽdit eru-
ditiſſimus Carol. Sigonius li. 2. de antiquo iure ciuiũ
Rom. cap. 18. hoc ergo interdictum vnam habet ſpe-
ciem a Prætore introductam, quam Vnde vi, dici-
37 mus §. recuperandæ. Inſtitut. de interd. vis † autem
vel publica eſt, vel priuata, vt duo iuncti ſimul tituli
docent ad leg. Iuliam de vi publica, & ad leg. Iuliam
de vi priuata, & omnium conſenſu video probatum
publicam vim dici cum armis fit, priuatam vero, cũ
ſine armis, §. ſed ex conſtitutionibus. Inſtit. de inter-
dict. cuius rei differentiæ rationem vnam adfert Frã
ciſc. Duaren. lib. 1. diſput. anniuerſ. lib. 22. cui aduer-
ſari videtur Rober. Aurel. lib. 3. Sentent. iur. cap. 22.
38 qui aliam probat: vis † autem quinque modis cõmit-
ti ſolet, vt docet gloſ. in l. eaſtat, in gl. vlt. ff. quod met.
cauſ. & ibi Bart. gl. in c. ad audientiam, in gl. 2. quod
met. cau. Aretin. in §. quadrupli. numero 54. Inſtitut.
de actio. Alc. li. 1. Parerg. iuris, c. 34. Plot. Nouar. in re
pet. l. ſi quando, nu. 63. cum multis ſeq. C. vnde vi.
39 Prima dicitur eſſe vis expulſiua, ob quam † hoc in-
terdictum deiecto conceditur, vt ante omnia reſti-
tuatur, & ſolet aliquando appellari occupatio, & poſ-
ſeſſionis ſpoliatio, vt ex multis infra dicendis intelli-
gemus, & ideo ſtatutũ Papiæ 31. in criminalibus, de
pęna illius qui violentiam fecerit alicui in eius poſ-
ſeſſione, etſi in genere ſit de moleſtia inſcriptum, in
hac tamen expulſiua habet etiã locum, vt verba tex.
oſtendunt, ibi, deinceps ſpoliauerit, & paulo poſt, ibi,
vel ipſum de ipſa poſſeſſione ſpoliauerit. Secunda di
40 citur vis ablatiua, † cum per vim res auſertur, aſpor
tatur, daturq; tunc actio, vi bonorum raptorum, non
interdictum, Vnde vi, quod pro re mobili locum non
habet, l. 1. §. illud, de vi, & vi armat. gloſ. in l. rem quæ
nobis, de acquiren. poſſeſſ. ſed verum an ſit, ſuo loco
41 dicemus. Tertia dicitur vis compulſiua, † qua quis
compellitur facere, quod ſponte alias minime eſſet
facturus, agiturque actione, quod metus cauſa. nec
deiecto ſeu ſpoliato per vim compulſiuã ſuccuritur
interdicto Vnde vi, vel alio remedio, vt ante omnia
priſtinæ poſſeſſioni reſtituatur, vt ſuo loco oſtende-
42 mus. Quarta dr vis turbatiua, † cum poſſeſſor pertur-
batur, cui conceditur interdictum retinendæ, vt ſu-
43 pra retulimus. Quinta dicitur inquietatiua, † pro
qua datur quãdoque interdictum, quod vi, aut clam,
quandoque interdictum retinendę, cum non multum
a turbatiua differat, vt docent Alciat. d. lib. 1. Parerg.
iuris, c. 34. & Fernan. d. §. nihil commune, in 1. par.
nu. 112. etſi in hanc ſententiam potius deſcendere vi
deatur Alciat. dari interdictum tantum, quod vi, aut
clam.

Interdictum ergo, Vnde vi, potiſſimum fuit a Præ
tore inuentum, vt remedium, quo deiecto eſſet cõſul
tum, vt ſine cunctatione priſtinæ reſtitueretur poſſeſ
ſioni. Alia poſtmodum ſuperaddita ſunt remedia re-
cuperandæ poſſeſſionis, tam iure Cæſareo, quam Põ-
tificio, quare opinatur Specul. in titu. de reſtitut. ſpo-
liat. §. 1. num. 11. & 12. quem ſecuti ſunt Ripa in c. ſæ
pe, nu. 1. de reſtitut. ſpoliat. & Ioan. Coraſius in l. na-
turaliter, §. nihil commune, 2. part. num. 110. de ac-
quiren. poſſeſſ. Octo eſſe poſſeſſionis remedia, quat-
tuor eſſe credidit Bertrand. conſilio 106. nu. 10. libro
quarto, inter quæ enumerat conſtitutionem §. quia
vero Leonis, in Authen. de non alienand. reb. eccleſ.
quinque credidit Rube. dicto §. nihil commune, num.
46. & Lanfrancus Orian. in rub. de cauſa poſſ. & pro-
priet. colum. 2. verſic. pro introitu. ſed ibidem Ferdi-
nand. in prima parte, num. 114. quattuordecim enu-
merat. Philip. Francus in eo tractatu quem publicum
fecit, de Petitorio, in primo dubio, viginti quattuor
remedia recuperandæ poſſeſſionis eſſe commemorat.
Robertus vero Maranta de ordine iudiciorum 7. di-
ſtinct. iudic. duo & viginti eſſe credidit, nos ſeptende-
44 cim eſſe oſtendemus † eoſque qui difficiliorem ac in
praxi vtiliorem habent tractatum, ex ordine iuxta eo-
rum tempora explicabimus.
45 Primum itaque recuperandæ † poſſeſſionis reme-
dium eſt, ex interdicto, Vnde vi, quod his verbis con-
ceptum erat; [Vnde tu vi illum deiecisti, aut familia
tua vi deiecit, de eo quod ille ibi tunc habuit tantum
modo infra annum, poſt annum vero de eo, quod ad

cum

Digitized by Google

eum qui vi deiecit prouenerit, iudicium dabo.] Præ-
toris poſtmodum edictum interpretati ſunt Vlpian.
Paul. Caius, Pompon. Marcell. Iul. Papin. Triphon.
& Iauol. Hoc eodem tempore alia recuperandæ poſ-
ſeſsionis remedia introducta fuiſse cõſtat, tametſi nõ
ad interpretationem interdicti, Vnde vi, vt illud quod
46 ex condictione indebiti † deſcendit, quę & ad recupe
randam poſseſsionem conceditur, ex l. indebiti, §. ſed
& ſi nũmi, de condict. indebit. vt non immerito gloſs.
in rubr. ff. de interdict. & Ripa num. 3. & gloſs. Inſtit.
de interdict. in princ. & Philipp. Francus in d. diſput.
de petitorio, 1. dubio, nume. 35. hanc indebiti condi-
ctionem inter remedia poſseſsionis recuperandæ con
numerauerint, tametſi (vt mox retuli) non attingat
interdictum, Vnde vi, quod latius ſuo loco explicabi-
mus, eodemmet tempore remedium aliud, quod pro
prius interdictum, Vnde vi, attingit (etſi illius non
habeat rationem) eſt inuentum, quod ex actione Tri-
47 ticaria prouenit, ff. de triticar. actio. † quo vi deie-
cto, vt poſseſsorẽ recuperet, eſt ſuccurſum. Quare &
gloſs. rub. ff. de interdict & ibi Ripa. num. 4. & gloſs.
Inſtit. de interdict. in princip. & Franc. quem modo
citamus, dicto 1. dubio, numero 7. Triticariam hanc
actionem inter recuperandæ poſseſsionis remedia cõ-
numerant, & latius ſuo loco explicabimus, eodem
quoque tempore aliud adfuiſse remedium recuperan
dæ poſseſsionis recuſent alij, vt Franciſ. d. diſput. peti
torij. 1. dubio. num. 8. & viſus eſt ſentire Bartol. in l. ſi
48 colonꝰ, C. de agr. & cenſ. lib. 11. quod † eſt ex l. ſi me
& Titium. ff. ſi certum petat. non tamen interdictum
Vnde vi, attingit, cum ſolum ex æquitate concedatur
aduerſus eum, qui ex cauſa lucratiua poſsidet, & cum
domino rei non aliter ſuccurſum eſt, nec is recupe-
rans facto aduerſarij dicitur ſua poſseſsione ſpoliatus
nam vt locus huic remedio ſit, geſtum aliquid cum
aduerſario eſse debet, in foro tamen tria, quæ proxi-
me retulimus, non ſatis ſunt cognita, quare & nos
paucis ſuo loco rationem habebimus, illius autem re-
medij cuius meminit Francus in dict. diſputat. peti-
torij. 1. dubio, numero 35. ex l. 1. §. conſtat. ff. de con-
dict. ſine cauſ. nullam rationem habemus, cum nec
poſseſsionem ea conditione recuperari poſse dicat,
nec (ſi recuperari poteſt) diſtet ab ea condictione,
49 indebiti, interdictum vero Vnde vi, † extendiſse vi-
detur D. Marcus. vt retulit Calliſtratus Iureconſult.
in l. exſtat. ff. de eo qđ met. cauſ. & in l. creditores, ff. ad
leg. Iuliam de vi priuat. hunc D. Marcum arbitramur
fuiſſe Marcum illũ Aureliũ Antoninũ Philoſophum
cuius conſtitutiones ſępiſſime retulit Calliſtratus, vt
in l. Diui, de pęnis. is inquam D. Marcus, qui anno
Chriſtianæ ſalutis 162. Romani Imperij moderator
fuit, animaduertit interdicto Vnde vi, haberi poſſe ſuc
curſum aduerſus creditoris audaciam, qui iure ſui cre
diti falſo opinabatur ſibi licere ſua manu ius dicere,
& debitoris poſſeſsionem occupare, quam audaciam
eſſe reprimendam conſtituit. Iure itaque Pandecta-
rum (vt noſtri dicere ſępiſſime ſolent) recuperandæ
poſſeſſionis remedia prodita quinque iam fuiſse con-
ſtat: Sextum ergo addidiſse videtur D. Cõſtantinus,
cum ſolus anno noſtræ ſalutis 327. Imperium mode-
raretur, ſub ſuo Conſulatu 7. & Conſtantij Cæſaris
50 collegæ. 3. vt relatum exſtat † in l. 1. C. ſi per vim, vel
alio modo, &c. conſtituit enim licere ſeruo ſpoliati
abſentis ſine cunctatione recuperare poſſeſſionem,
vt & ceteris ſine mandato in abſentis commodum
præſtare poſsunt, tametſi & ſeruus & ſine mandato li
ber legitimam in iudicio nõ ſuſtineat perſonam, nec
abſenti ſpoliato ſuccurſum antea fuerat, qđ qua ratio
ne ſit factũ, ſuo loco planius fiet, aliquorum tñ ſuadet
lectio, vt huius legis auctor, nõ Conſtantinus, ſed Con-
ſtãtius fuerit, ſub Cõſulatu eiuſdẽ Cõſtantij 7. & Con
ſtantij Iulij Cæſaris 4. qđ fuit anno noſtrę ſalutis 354.
vel 356. receptior tñ eſt lectio, vt Conſtantini hæc fue
rit conſtitutio. Septimum deinde addidit recuperan-
dæ poſſeſſionis remedium idemmet Conſtantinus, cũ
ſolus adhuc imperaret, ſub Conſulatu Gallicani & Si-
maci, quod contigit anno ſalutis noſtræ 331. conſti-
tuit ergo (interdictum. Vode vi, moderando) vt exſtat
51 relatum in l. inuaſor. † C. vnde vi, occupatorem alie-
næ poſſeſſionis ſolam poſſeſsionem ſine alia pœna te-
neri reſtituere, cum non per vim, ſed per primi poſ-
ſeſſoris incuriam occupat, vel iuſto aliquo errore de-
ceptus eam ingreditur. Octauum autem addidit re-
medium, ſeu extendit potius interdictum, Vode vi,
D. Flauius Gratianus, cum vna ſimul cum Valentinia
no, & Theodoſio ſimul imperium adminiſtraret, &
ſub Conſulatu Antonini & Siagrij anno virginei par-
52 tus 383. vt eſt † relatum in l. meminerint. C. vnde vi.
qua eſt conſtitutum, nec illi liceret alterius occupare
poſſeſſionem, qui vel reſcriptum a Principe, vel a iu-
dice ſententiam aduerſario non vocato eſt aſſecutus,
quare occupatam reſtituit illico, & ſi vel pupilli, vel
minoris fuit poſſeſſio, quam ſi occupator ex tutorum
vel curatorum occupauit colludio, grauiter in eos tu-
tores & curatores animaduerti ſolet. Nono autem
loco, vt magis ac magis hanc comprimerent audaciã
Valentinianus, Theodoſius, & Arcadius ſub Conſula
tu Flauij Thimaſij & Flauij Promoti, quod contigit
53 anno ſalutis Chriſtianæ 391. conſtituerunt, † vt eſt re
latum in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. Quod ſi ante
latam a iudice ſententiam poſſeſsionem rei dominns
per vim occupauerit, illico poſſeſſione deiecto, rei
domino amiſſo, reſtituere, quod ſi rei dominus non
erit, æſtimationem illius ſpoliato præſtabit, hacque
conſtitutione prouiſum eſt plenius, quam conſtitu-
tione l. ſi conſtiterit, C. finium regun. quam, vt re-
medium recuperandæ poſſeſſionis, & diſtinctum a l. ſi
quis in tantam retulit Francus in d. diſputat. de peti-
torio. 1. dubio, num. 41. verſic. 21. qua inquam conſti-
tione nec eſse prouiſum aduerſus violentum occupa-
torem arbitratur Fabius in l. naturaliter, §. nihil com-
mune, nu. 41. de acq. poſſ. & dicemus in interpretatio
ne huius noni remedij, ex l. ſi quis in tantam. q. 50.

Decimum recuperandæ poſseſsionis remedium ad
diderunt Arcadius & Honorius, cum imperarent ſub
Conſulatu Timaſij & Promoti, quod contigit anno
noſtræ ſalutis 398. ij enim animaduertentes, interdi-
cto, aliave conſtitutione non eſse prouiſum aduerſus
ſeruos & colonos, qui ſugiendo dominos ſua poſſeſ-
54 ſione ſpoliant, conſtituerunt, vt relatum eſt † in l. ſi co
loni, C. de agric. & cenſ. lib. 11. colonos & ſeruos ce-
leri reformatione dominis eſse reſtituẽdos, cauſamq;
poſtmodum originis & proprietatis tractari, quam
conſtitutionem & in ceteris rebus mobilibus non ſe
mouentibus locum habere credunt interpretes, vt
ſuo loco docebimus.

Vndecimum addidit recuperandæ poſseſſionis re-
medium Zeno Secundus, cum ſub Cõſulatu Theodo-
rici & Venantij imperaret, anno noſtræ redemptio-
55 nis 485. † vt relatum videmus in l. non ab re. C. vnde
vi. & in l. conductores, C. locati, conſtituit ergo is
Zeno non leui pœna eſse plectendos conductores,
qui ſua conductione finita poſseſſionem domino non
reſtituunt, cui protinus ſine cunctatione reſtitui vo-
luit Zeno, nam ſane iniquum videtur, vt conductor
audeat locatori, quem in rei dominum ſæpius agno-
uit, aduerſari tunc; cui inquam domino ſuccurri vo-
luerunt ante Zenonem, per annos fere ducentos, Dio-
cletian.

cletian. & Maximianus, dum in l. ſi quis conductio-
nis. C. loca ti, conſtituerunt, non licere conductori ad-
uerſus loca torem dominij quæſtionem mouere. quæ
quidem conſtitutio non aperte ſatis recuperandę poſ-
ſeſſionis remedium inducit ex interdicto, Vnde vi,
vt dominum ſpoliatum præſupponere videatur, ve-
lut opinantur Francus in dicta diſput. petitorij, 1. du-
bio, numero 42. Maranta qui ſupra. & Fernand. in di-
cto §. nihil commune, prima parte, numero 117. quo-
rum ſententia ſi iure etiam vera eſſet, plenius tamen a
Zenone fuiſſe ſuccurſum, negare non poſſumus, qua-
re vtriuſque conſtitutionis rationem vna ſimul habe-
bimus.

Duodecimum addidit Iuſtin. noſter recuperandæ
poſſeſſionis remedium, cum ſub Cōſulatu Lampadij
56 & Oreſtis imperaret anno virginei partus 531. † vt
relatum exſtat in l. vlt. C. de præt. pign. qua eſt conſti-
tutum, creditores poſſe poſſeſſionem rei apud ſe pi-
gnoratæ ad ſui crediti cautionem recuperare, ſi ab ea
deijci contingat.

Decimumtertium addidit recuperandæ poſſeſſio-
nis remedium Iuſtin. ipſe, dum imperaret poſt Conſu
latum Lampadij & Oreſtis, quod cōtigit anno noſtrę
57 ſalutis 536. † vt eſt relatum in l. cum quęrebatur (quæ
eſt vltima illius tituli,) C. vnde vi. ſuſtulit enim Iuſti-
nian. exortam in Illyricana aduocatione diſputatio-
nem, dum controuertebatur, vtrumne aduerſus rei va
cantis occupatorem interdicto, Vnde vi, ſuccurſum
eſſet, & cōſtituit occupatorem illum ſine mora rei do-
mino primo poſſeſſori poſſeſſionem reſtituere debe-
re, & hanc vnam eſſe ex quinquaginta nouiſſimis Iu-
ſtiniani conſtitutionibus ſenſit Bal. in d. l. vlt. & clare
affirmauit Cagnol. in l. vlt. num. 5. C. de pact. quod ex
eo verum ſatis conijcio, cum Ioanni Præfecto Præto-
rio altero ex Compilatoribus nouiſſimi Codicis fuerit
a Iuſtiniano deſtinata.

Decimumquartum ad recuperādam poſſeſſionem
prodidit tamdem idem Iuſtinia. remedium in vltima
Codicis compilatione, edita anno noſtræ ſalutis 536.
58 vt † eſt relatum in l. vlt. C. de acq. poſſeſſ. quam vnam
eſſe ex ipſius Iuſtiniani quinquaginta poſtremis con-
ſtitutionibus fatentur omnes, vt ibi ſcribit Bal. & cla-
re Afflict. Neapol. deciſ. 40. num. 12. nam (vt & præce
dens) deſtinata fuit Ioanni Præfecto Prætorio, vt aliæ
pleræque ex illis nouiſſimis conſtitutionibus, vt illa
l. quoniam. C. de hæret. l. vltim. C. de pact. l. vlt. C. de
neg. geſt. l. vlt. C. vbi & apud quem. l. vlt. C. de inoffic.
teſtam. & cum conſtitutio hæc noſtra ſine die & Con
ſule ſit ſcripta, eſſe omnium poſtremam exiſtimo, ea
ergo conſultum fuit poſſeſſori, qui ſeruorum & colo-
norum incuria ac facto a ſua poſſeſſione deiectus di-
citur, nam iniquum viſum eſt Iuſtiniano, dominum
facto ſeruorum, & eorum, qui ſuo nomine poſſeſſores
dicebantur, poſſeſſionem amittere debere, quod quo-
modo contingat, ſuo aperiemus loco. Has iuris Cæſa-
rei conſtitutiones, cum ſumma æquitate niti animad-
uerterent Pontifices Maximi, vt & illas ſua auctorita-
te magis & magis confirmarent, vtque conſultum eſ-
ſet aduerſus poſſeſſionum eccleſiæ ac clericorum oc-
cupatores, idem cenſuerunt, vt Euſeb. Pontifex Ma-
ximus, qui anno ſalutis noſtræ 34. Petri locum tenuit
& ante eum Caius, Fabianus, & Ioannes Summi Pon
tifices cenſuerunt. Illius deinde conſtitutiones, cum
ſub Eugenio Tertio Pōtifice Maximo anno Chriſtia-
næ redemptionis 1145. Gratianus vir admodum do-
ctus, & diligens decretorum compilaret librum, in-
59 ter ſacros Canones retulit, † vt eſt relatum in c. reinte
granda 3. quæſtione 1. & præcedentibus. Hoc itaque
in ordine decimum quintum remedium noſtri omni
bus nouiſſimum opinantur, arbitranturque pinguius
deiecto, ſeu ſpoliato ſuccurri, quam hactenus conſul-
tum fuerit, quod verum an ſit, ſuo loco dicemus. In-
terim cenſeo animaduertendum, non eſſe nouiſſimum
remedium, cum Innocentius Tertius, qui poſt Euſe-
bium per annos 889. & poſt confirmatas Gratiani
Decretorum compilationes per annos 50. ac plus
Pontificis Maximi locum tenuit, ediderit eam conſti-
60 tutionem, quam relatam habemus † in c. ſæpe, de re-
ſtitut. ſpoliat. qua deiecto conſultum fuit aduerſus
ſingularem ſucceſſorem ſcienter in poſſeſſione vitio-
ſa & violenta ſuccedentem, cum alias nec interdicto,
Vnde vi, nec alia conſtitutione huic caſui eſſet ſatisfa-
ctum. Quare omnium nouiſſima hæc videtur. non mę
latet tamen eumdem Innocentium Tertium ſæpius
ius dixiſſe, ſpoliatos illico eſſe reſtituendos, vt in caſu
notabili text. c. accedens, el 1. vt lite conteſtata. & c.
bonæ, de appel. quas conſtitutiones duo recuperandæ
poſſeſſionis remedia a iam relatis diſtincta eſſe opina-
tur Francus in dicta diſput. petitorij, 1. par. nu. 21. &
22. cum tamen non conſtitutiones diuerſas ſeu diſtin-
ctas is Innocentius Tertius ediderit, ſed tantum ſpolia
tos reſtituendos dixerit: quod intelligitur iuxta com-
munes iuris conſtitutiones. Dicam pariter illud in ca-
ſu c. bonæ, & c. accedens, deiecto ſuccurſum videri of-
61 ficio iudicis, † quod noſtri ſubſidiarum appellant, &
quo vtimur cum lite pendente pręſertim ſpoliatio fit,
ſeu quid contra poſſeſſorem attentatur, & officium iu
dicis noſtri eſſe multis caſibus ſubſidiarium recuperā-
dæ poſſeſſionis remedium affirmāt ſumptum ex l. At-
tilius Regulus. de donat. quare & nos vt ſubſidiarium
vltimo collocabimus loco.

Hæc ſunt quæ pręludiorum loco præfari voluimus
cetera pleniore calamo ſuo ſcribemus loco. vnū nunc
moneo, iam relata remedia inter ſe vere diſtincta eſ-
ſę: cum vt Prætoris interdictum, Vnde vi, coadiu-
uent, inuenta ſint.

SVMMARIA.

1 *Interdictū, Vnde vi, qua vterentur in cauſa Athenienſes.*
2 *Interdictum, Vnde vi, apud Romanos olim duplex.*
3 *Vis quotidiana quæ Alciato & Duareno.*
4 *Formula interdicti, de armata vi, quæ olim.*
5 *Locus Ciceronis pro Cecinna explicatus. Et alius in epi-
ſtol. familiar. num. 6.*
7 *Interdictorum, de vi armata, & ſine armis, differētia ho
die ſublata quoad poſſeſſionis reſtitutionem.*
8 *Vim armatam hodie aliter, ac ſine armis puniri.*
9 *Immutata hodie multa in interdicto, Vnde vi.*
10 *Armis deiectus quis hodie.*
11 *Interdicto, Vnde vi, reſtituitur ſpoliatus ante omnia.*
12 *Regula iuris affirmatiua eſt, ante omnia ſpoliatum reſti-
tuendum eſſe.*
13 *Regula hæc, ſpoliatum eſſe ante omnia reſtituendum, fa-
uorabilis ne ſit vel mixta, vel odioſa potius.*
14 *Reſtitutio ſpoliati in ſpoliantis odio fundata.*
15 *Cap. vlt. de ord. cogn. declaratio, & ſenſus.*
16 *Cauſa quæ pręualeat, an odioſa, vel fauorabilis.*
17 *Cauſa quæ nocet, vel quæ prodeſt, ſpectanda an ſit.*
18 *Ratio auctoris egregia, qua demonſtratur regulam hanc,
ſpoliatum ante omnia reſtitui, odioſam eſſe.*
19 *Extenſionem non concedi in interdicto, Vnde vi.*
20 *Exorbitare, eſt a communi iuris regula deuiare.*
21 *Rigor, id eſt, odioſa ſubtilitas, quæ æquitati opponitur,
& ſummum ius dicitur, & ſumma iniuria.*
22 *Statutum quo mater per agnatos excluditur, qua ratio-
ne fauorabile potius, quam odioſum dicatur.*
23 *Cap. vlt. de ord. cogn. ſenſus & interpretatio alia.*

24 Priuilegium dicitur priuare legem, & iuri communi detrahere.
25 Cap. nullus. 2. q. 2. ſenſus & declaratio.
26 Cap. prius, 2. q. 3. ſenſus & interpretatio.
27 L. ſi quis ad ſe fundum. C. ad leg. Iul. de vi public. declaratio.
28 Fauorabilis diſpoſitio an ſit vel odioſa iudicanda, ſpectãdum eſſe illius perſonã, in cuius fauorem vel odium ſit.
29 Fauorabilis diſpoſitio an illa ſit, qua delictum aliàs impunitum coercetur, quod multipliciter declaratur.
30 Bart. in l. quemadmodum, num. 4. C. de agric. & cenſ. lib. 11. multipliciter declaratur.
31 Delicta puniri Reipubl. intereſſe.
32 Reintegrandæ remedium ex c. reintegranda. 3. q. 1. fauorabile an ſit, & an extenſionem recipiat.
33 Diſpoſitionem vnam fauorabilem partim, & partim odioſam eſſe poſſe.
34 Statutum quo feminæ per maſculos ab hæreditate excluduntur, partim odioſum, & partim fauorabile dici.
35 Statutum vel conſuetudo quibus licet conſanguineis redimere alienata a conſanguineis, odioſa vel fauorabilis an ſit.
36 Vna res diuerſis reſpectibus, diuerſo iure cenſeri, ſic declaratur l. eum qui ædes, de vſucap.
37 Vna res cenſeri diuerſo iure poteſt in intellectu, cum plures concurrunt intelligendi formæ.
38 Vna res ex voluntate diſponentis diuerſo iure cenſetur.
39 Re mobili ſpoliatus ex interdicto, Vnde vi, non reſtituitur.
40 Statuto ciuitatis Montis Regalis reſtituitur ſpoliatus poſſeſſione rei mobilis: ſtatuto autem Papienſi 54. contrarium diſpoſitum eſſe.
41 Immobilia iudicantur & illa quæ ſolo cohęrent, quamuis ſui natura mobilia ſint.
42 Spoliatum poſſeſſione nauis, interdicto, Vnde vi, non reſtitui.
43 Nauem inter mobilia connumerari, & molendinum, numero 44.
45 Reditus annui an inter immobilia enumerentur.
46 Arboris poſſeſſione ſpoliatus, quando interdicto, Vnde vi, reſtituatur.
47 Spoliatus quando agat aduerſus illum, cuius nomine facta eſt ſpoliatio.
48 Cap. 1. de reſt. ſpol. declaratio multiplex ſubuerſa, ab auctore tandem nouo ſenſu illuſtratur. nu. 50. & nu. 162.
49 Exceptionem de iure tertij non opponi.
51 Genitiuus dominiũ oſtendit aliquando, & aliquando prælaturam.
52 Ratum habens ſpolium, vt in interdicto, Vnde vi, conueniatur, tria concurrere debent.
53 Spoliatio ab vno ex familia facta, reſtituitur ex hoc interdicto, Vnde vi.
54 Spoliatio alterius nomine facta mandantem obligat, ſiue is expreſſe, ſiue tacite mandauerint.
55 Factum a ſeruo, domini voluntate dicitur factum, ſi potuit dominus prohibere nec prohibuit.
56 Ratum habere factum is dicitur, qui ex facto ſenſit commodum.
57 Delicta a familia commiſſa, voluntate domini commiſſa dicuntur, quando dominus ſciẽter habuit viros nequam & deprauatos in familia.
58 Bart. l. 1. §. ſi quis ipſi Prætori. nu. 19. de oper. noui nunc. declaratur.
59 Furtum & homicidium a ſeruo commiſſum, quando dicatur voluntate domini commiſſum, declaratur.
60 Spoliatus a tutore nomine pupilli, vel a prælato nomine eccleſiæ, reſtituitur vnico omnia.
61 Eccleſia cultrix diuinæ iuſtitiæ.
62 Colonus, & conductor ſpoliati, quando interdicto, Vnde vi, reſtituantur, vel iudicis officio.
63 Colonos & conductores ſolam rei detentionem habere.
64 Detentio eſt ſolo facta inſiſtentia.
65 Colono non concedi interdictum, Vnde vi, contra tertium ſpoliatorem.
66 Colonus interdicto, Vnde vi, experitur contra ſpoliatorem, ſi poſt a ſe interuerſam domini poſſeſſionem ſpoliatur.
67 Statutum Papię 54. in ciuil. de poſſ. viol. vel clandeſtina, &c. & ſtatutum 31. in crimin. de pœna illius qui violentiam alicui fecerit, &c. declarantur.
68 Conductori ad longum tempus ſpoliato concedi interdictum, Vnde vi, prout & vſufructuario, nu. 69.
70 Vſufructuarius naturaliter poſſidet.
71 Vſufructuario ſpoliato ſuccurri, etiamſi pendente ſpoliatione vſusfructus finiatur. Etiam ſi eo abſente ſpoliatio contingat, nu. 72.
73 Vſufructuarij ſpoliati hæredes non reſtituuntur, ſed paſſum detrimentum conſequuntur.
74 Interdictum, Vnde vi, quo reſtituitur vſufructuarius ſpoliatus, an directum ſit, vel vtile potius.
75 Emphyteutam ſpoliatum interdicto, Vnde vi, reſtitui.
76 Emphyteutam naturaliter poſſidere.
77 Statuto Papiæ 54. in ciuilib. & 31. in crimin. ſuccurri emphyteutæ ſpoliato.
78 Emphyteutam non ſoluto canone deijci non poſſe ipſo facto a poſſeſſione, quare deiectus reſtituitur.
79 Sententiam declaratoriam & cauſa cognitionem exigi, cũ emphyteuta ob non ſolutum canonem eſt priuandus.
80 Spoliatum dici qui ſuſpicatur poſſe repelli, vt vtili interdicto, Vnde vi, reſtituatur.
81 Spoliatus quaſi poſſeſſione rei incorporalis, ex interdicto, Vnde vi, reſtituitur.
82 Spoliatum quaſi poſſeſſione exigendi pedagium, reſtitui ex interdicto, Vnde vi.
83 Spoliatio incorporalis dicitur ficta.
84 Decreto antiquo Pedemontium & Sabaudiæ, de reſtitutione ſpoliatorum, ſuccurri ſpoliato quaſi poſſeſſione rei incorporalis.
85 Statuta Papiæ 54. in ciuil. & 31. in criminal. procedere etiam in ſpoliato quaſi poſſeſſione rei incorporalis.
86 Statutũ quod diſponit in poſſeſſione, procedere & in quaſi poſſeſſione.
87 Spoliatus quaſi poſſeſſione annuæ præſtationis, quomodo ex interdicto, Vnde vi, adiuuetur tam in reali quam perſonali præſtatione.
88 Cap. querelam, de elect. noue declaratur.
89 Succeſſor negans ſoluere penſionem, quam anteceſſor ſoluere conſueuit, dominum ſpoliat, & ibi paulo poſt declaratur.
90 Feudatarius ſeu vaſallus ſpoliatus, reſtituitur interdicto, Vnde vi.
91 Vaſallus dicitur poſſidere ſeu quaſi feudum.
92 Vaſallus dicitur vtilis dominus feudi.
93 Statuta Papiæ 64. in ciuil. & 32. in crimin. vaſallum a tertio ſpoliato adiuuant.
94 Vaſallum ex interdicto, Vnde vi, non reſtitui, cum a feudi domino ſpoliatus eſt, niſi armata vi ſpoliatus ſit.
95 Interdictum, Vnde vi, quam irroget infamiam.
96 Vaſallus & dominus ad paria iudicantur, cum duo correlatiua cenſeantur.
97 Argumentari quando liceat a liberto ad vaſallum.
98 Argumentum ab æquiparatis procedit, cum facta eſt æquiparatio in puncto de quo agitur.
99 Vaſallum non teneri ex titulo iuſtificare ſui feudi poſſeſſionem.
100 Andreas Iſernia in feudo Euãgeliſta a DD. adpellatur.
101 Statutum Papiæ 54. in ciuilib. & 31. in criminal. vaſallum a domino ſpoliatum non adiuuare.

Spo-

102 *Spoliatus per vim compulſiuam ante omnia reſtitui an debeat?*

103 *Metu compulſus poſſeſſionem tradens, ſuo facto dicitur ſpoliatus.*

104 *Voluntas coacta, voluntas eſt.*

105 *Metu factum tenet, donec ex edicto, Quod metus cauſa, reſcindatur.*

106 *Bar. in l. pen. nu. 2. ff. de cond. ob turp. cauſ. & in l. 2. num. 12. C. quod met. cauſa declaratur.*

207 *Spoliatio impropria admittit dominij exceptionem.*

108 *Statutum Papiæ 54. in ciuilib. & 31. in criminal. non habent locum, cum ſpoliatus fuit poſſeſſor per vim compulſiuam.*

109 *Prædo an ante reſtituatur.*

110 *Prædo ſtricte, large, & largiſſime quis dicatur.*

111 *Poſſeſſione ſua priuari nemo debet ſine iudiciali cognitione.*

112 *Statuta Papiæ 54. in ciuil. & 31. in crimin. an prædonem ſpoliatum adiuuent.*

113 *Prædo notorius an ante omnia reſtituatur.*

114 *C. litteras. de reſtit. ſpol. exponitur nouo ſenſu.*

115 *Spoliatus non reſtituitur ante omnia, cum ſubeſt peccati timor.*

116 *L. 1. §. qui a me, & l. cum fundum. de vi, & vi arm. declarantur.*

117 *L. colonar. ff. de vi, & vi arm. explicatur.*

118 *C. ſignificaſti. de diuort. exponitur.*

119 *L. bonæ fidei, §. penult. ff. depoſ. littera & ſenſus.*

120 *Præſentatus a poſſeſſore manifeſte iniuſto, non præfertur præſentato a domino.*

121 *Dominus ſibi poteſt ius dicere contra manifeſtum prædonem.*

122 *Facta de facto contra eum, qui manifeſte in re nullū ius habet, non reuocantur.*

123 *C. porro. de diuort ſenſus & declaratio.*

124 *C. in litteris, in fi. de reſt. ſpol. ſenſus & declaratio.*

225 *Lex vna per alteram diſtinguitur & declaratur.*

116 *L. cum fundum, de vi, & vi arm. exponitur.*

227 *L. 4. §. ſi dominus, ff. de vſucap. declaratur & exponitur.*

128 *Delinquentium bona licite lucrari poſſe.*

129 *Aſſaſſinus notorius non reſtituitur ante omnia.*

130 *Prædo ſpoliatus ab eo qui nullum ius in re habet, ante omnia reſtituitur.*

131 *Prædo in beneficialibus an ante omnia reſtituatur.*

132 *C. in litteris, in fi. de reſt. ſpol. improprie loqui.*

133 *C. vlt. 3. q. 1. declaratur.*

134 *Simoniacum ſpoliatum non reſtitui ante omnia. Nullum ius in beneficio acquirere, nec fructus ſuos facere, num. 135. Beneficio ipſo iure priuatum dici, nu. 136.*

137 *Criminoſus, qui ipſo iure ſit beneficio priuatus, ſi ſpoliatus fuerit, non reſtituitur ante omnia.*

138 *Cum ſpoliatus an ante omnia reſtituatur.*

139 *Ciuiliter poſſidens, poſſeſſionem naturalē poteſt ingredi.*

140 *L. ſi ne deieceris. ff. de vi, & vi armat.*

141 *C. cum quis, de reſt. ſpol. quo in caſu loquatur.*

142 *L. is qui deſtinauit, ff. de rei vend. exponitur.*

143 *L. ſi de eo, §. vlt. ff. de acq. poſſ. declaratur.*

144 *Poſſeſſorio agens ex interdicto, Vti poſſidetis, ſi conetur reus probare dominium, quid contra deduci & probari debeat.*

145 *Violentum poſſeſſorem clandeſtino improbiorem.*

246 *Interdictum, Vnde vi, ob violenti poſſeſſoris improbitatem concedi.*

147 *Interdictum, Vti poſſidetis, contra clandeſtinum rei ſuæ poſſeſſorem dari.*

148 *Spoliare is dicitur, qui dum reuertitur, non admittitur.*

149 *Clam ſpoliatus tenetur ex ſtatuto Papiæ 54. in ciuil. reſtituere ante omnia poſſeſſionem, punitur que ex ſtatuto criminali 31.*

150 *Interdictum, Vnde vi, non datur contra ſingularem ſucceſſorem.*

151 *In Regno Neap. ex conſt. Regni, agitur contra quemcumque ſingularem ſucceſſorem ſpoliatoris.*

132 *L. vitia. C. de acq. poſſ. declaratur.*

153 *Succeſſor ſingularis immediatus ſpoliatoris conuenitur interdicto, Vnde vi, ſi vacātem occupauit poſſeſſionem.*

154 *Singularis ſucceſſor in ſubſidium conuenitur interdicto, Vnde vi.*

155 *Singularis ſucceſſor conuenitur interdicto, Vnde vi, cum vnus poſt alterum ſpoliatus eſt.*

156 *Spoliator ſi poſſeſſionem amittat, & a ſingulari poſſeſſore iterum eam conſequatur, conuenitur tamen interdicto, Vnde vi, vt eam reſtituat ante omnia.*

257 *Succeſſorem vniuerſalem conueniri interdicto, Vnde vi, vt ante omnia poſſeſſionem reſtituat.*

158 *Hæres ex delicto defuncti conueniri ob id, quod in eum peruenit, Vel lite cum defuncto conteſtata. ibidem.*

159 *Defuncti delictum cum illius morte non extingui, ſi pœna indicta ſit pecuniaria, Vel de iure Pontificio. ibidem.*

160 *Succeſſorem negantem ſoluere penſionem annuam, quam ſoluit hactenus defunctus, dominum ſpoliare, ob id dominum ante omnia reſtitui.*

162 *Spoliatum ante omnia non reſtitui, ſi paſſus ſit litem ſuper dominio tractari. Etiamſi id fiat tacite, nu. 163.*

164 *Multa parte non opponente concedi, quę nō concederentur aliàs.*

165 *Notorium etſi releuet ab onere probandi, non tamen ab onere deducendi & allegandi.*

166 *Spoliatus niſi reſiſtat fortiter, dominij cauſam tractari cum poſſeſſionis cauſa non debere, non reſtituitur ante omnia, an verum ſit ab Auctore declaratur.*

167 *Oppoſita exceptione dominij cauſam cum poſſeſſione tractari nō debere, ſi ad vlteriora procedat iudex, appellandum eſt.*

169 *Iudex procedendo ad vlteriora, tacite interloquitur.*

170 *Contradictio ſine appellatione, nullius eſt momenti.*

171 *Iudex ſatis ſuper oppoſita exceptione cognouiſſe dicitur ſi poſt temporis interuallum ad vlteriora proceſſit.*

172 *Spoliatus ſi tempore ferendę ſententiæ patiatur litem ſuper dominio tractari, adhuc ante omnia non reſtituitur.*

173 *Iudicem ex ſuo officio non poſſe ſpoliatum ante omnia reſtituere, ſi paſſus it ſpoliatus ſit causā dominij tractari.*

174 *Iudicis officium petenti tantum concedi.*

175 *Dominij exceptione vt impediat ſpoliatum ante omnia reſtitui, non modo deduci & probari debet.*

176 *Bald. in l. poſt ſententiam. col. 1. ver. venio ad ſecundum. C. de ſent. & interloc. om. iud. declaratur.*

177 *Proſecutæ declarant in libello deducta.*

178 *Allegare aliquid non ſufficit, niſi illud probetur.*

179 *Exceptione non probata, cum ad eam probandam eſt dilatio conceſſa, definitiue non abſolutorie a iudicij ordine pronunciatur.*

180 *Domini cauſam ad poſſeſſorium colorandum deductam non impedire ſpoliatum ante omnia reſtitui.*

181 *Iudicem teneri admittere cauſam dominij, quæ ad colorādum & corroborandum petitoriam deducitur, quomodo procedat, ibi declaratur.*

181 *Capitula pertinentia eſſe dicuntur, cum aliquid ad cauſam conferunt.*

183 *Spoliatus cum non poſſideat, non poteſt dicere ſe dominij cauſam deducere ad poſſeſſorium colorandum.*

184 *Spoliatorem ſuā vitioſam poſſeſſionē colorare non poſſe.*

185 *Afflicti deciſ. 7. exploſa.*

186 *Vincentius Stella Iureconſult. Brixienſis laudatur.*

187 *Doctorum interpretatio in l. vnic. C. ſi de momen. poſſeſſ. fuer. appell. declaratur.*

188 *Interdictum, Vti poſſidetis, in quibus ab interdicto, Vnde vi, differat.*

189 *Deciſiones conſilij Delphinatus vim legis iu ea regione habere.*

190 *Decius conſ.84. declaratur.*

191 *Opinio Doctoris per traaſenuum & incidenter rem tractautis magui facienda non eſt.*

192 *Anton.Capic.deciſ.77.in fi.declaratur.*

193 *Recuperandæ ageus pro quaſi poſſeſſioue officij, tam poſſeſſioucm iuſtificare debet.*

194 *Pariſius conſ.107.num.3.lib.1.declaratur.*

295 *Puriſius conſ.60.au.7.lib.3.declaratur.*

196 *Gloſſa Clem.1.in fi.de cauſa poſſ.& propr.declaratur.*

197 *Spoliatus an antiquam ſuam poſſeſſionem per tituli deductionem probare poſſit.*

198 *Probibitionis cauſa ceſſunte, ceſſat etium probibitio.*

299 *Spoliatori an liceat ſe ſpoliaſſe negare, atque ita dominij exceptionem obijcere.*

300 *Colorutio udmittitur faciliua, quam ipſa dominij probatio in recuperandæ poſſcſsionis remedio.*

201 *Argumentatio ſubtilis, qua demonſtratur ſpoliatorem ſuam antiquum poſſeſſionem colorare non poſſe.*

202 *Doctorum interpretutio iu l. momentaneæ, C. qui leg. perſon.bab.ſtuu. in ind.declaratur.*

203 *Ratio ſpecialis dictum reſtringit, quod & in ratione tacitu procedit.*

204 *Ratio mentem & animum declarat.*

205 *Ratio vna finalis vbi ſupereſt, diſpoſitioni locus eſt.*

206 *Coloratio poſſeſſionis quando udmittatur.*

207 *Poſſcſſionis continuutionem præſumi.*

208 *Eueutum futurum aliqnando eſſe in conſideratione.*

209 *Probationem dubiam uon releuare.*

210 *Petitionis actoris formam ſpectandum eſſe iu agendi mõ.*

211 *Actoris aſſertioni quundo defereudum non ſit.*

212 *Coloratio poſſeſſionis magis reijci debet in poſſeſſorio recuperandæ, quam ipſa dominij perfectu probatio.*

213 *Cumulationem poſſeſſorij cum petitorio in remedio recuperundæ peudere a perſoua actoris.*

214 *Aequitatem legi ſcriptæ repugnantem non conſiderari.*

215 *Spoliatum non reſtitui uute omnia, cum per ſuam confeſſionem conſtut de dominio ſpoliatoris, & ibi in fi. queſt. declaratur.*

216 *Abb.verba in c.1.4.notab.de reſt.ſpoliat.ambigua, quomodo legendu.*

217 *Confeſſionem, probationem probatũ eſſe, & ceteras omnes probationes excellere. Quonis publico inſtrumento maiorem eſſe.un.218. Eumque admitti, etiam ſi ceteræ omnes probationes excludantur, nu.219. Etiam contra rem iudicatum, nu.220. & cõtra præſumptionem iuris, & de iure, n.221. Quoniam facit rem notoriã, nu.222.*

223 *Spoliatũ non reſtitui, cum conſtat de dominio per inſtrumentum publicum, quod duobus modis declaratur.*

224 *Iuramẽtum facere rem notoriam. Secus, cum illi aliquid obijcitur, num.225.*

226 *Spoliatum non reſtitui, cum per teſtes de ſpoliatoris dominio conſtut.*

227 *Teſtes rem facere cluram & notoriam vt inſtrumenta.*

228 *Teſtes exuminati principaliter ſuper poſſeſſorio, ſi incidenter uliquid de dominio dicunt, illis non credi vt ſpoliati reſtitutio impediatur.*

229 *Inſtantiu perempta, pereunt & acta. Non tamen acta litis deciſoria, nu.230.*

231 *Spoliatum non reſtitui, cum ex actis iudiciarijs conſtat de dominio conueuti, uut per ſententiam, nu.233.*

232 *Acta faciunt rem notoriam, prout & ſententia, nu.234.*

235 *§.recuperan. Inſtit.de interd.declarutur.*

236 *Spoliatum poſt latam ſententiam in cauſa dominij reſtitui ante omnia, an & lata ſententia abſolutoria iudicij ſuper dominij cauſa.nu.237.*

238 *Spoliator ſi incidat in pœnam l.ſi quis in tuutam.C.vnde vi, non adiuuatur ex lata ſententia in cauſa dominij, ne reſtitnat poſſeſſionem ante omnia.*

239 *Probatio incontinenti ſuper dominio oblata, an impediat ſpoliatum ante omnia reſtitui.*

240 *Probatio quæ incoatinenti fit, nnmquam cenſetur excluſa, cum excluduntur ceteræ.*

241 *Nullitas de qua incontinẽti conſtare poteſt, impedit ſententiæ executionem.*

242 *Terminis probatorijs elapſis adhuc recipitur probatio, quæ incontinenti offertur.*

243 *Delinquendi cauſam & occaſionem præſtari non debere.*

244 *Exceptio quæ poſſeſſionem anuullat, obijci an poſſit vt probetur incontinenti, ad impediendam reſtitutionem ante omnia.*

245 *Spoliatorem fictam dominij exceptionem obijcere, ſi eam incontinenti ſit parutus probare.*

246 *Spoliatus reſtituitur unte omnia etium eo caſu, quando ſine violentia res ad ſpoliatorem deuenit.*

247 *Spoliatus non reſtituitur ante omnia, ſi imminens periculum deductum probari poteſt incontinenti.*

248 *Conſanguinitatis impedimentum ſi incontinenti poteſt probari, non conceditur ante omnia coniugis reſtitutio.*

249 *Spoliatum fauore eccleſiæ non reſtitui, ſi ad eccleſiæ commodum domino exceptio incontinenti probari offertur.*

250 *Prælatus rem eccleſiæ inuadendo, non efficit vt eccleſia incidat in pœnam l.ſi quis iu tantam, C.vnde vi.*

251 *C.antiquitus. 2.q.2.*

252 *Dictiones, protinus, illico, & incontinenti, idem ſignificare.*

253 *Incontinenti aliquid probare, quomodo intelligatur intra quod tempus.*

254 *Bar.in l.ſi is quo, ff.vt in poſſ.leg.declaratur.*

255 *Incontinenti dicitur aliquaado infra tres dies.*

256 *Lex ſæpiſſime vlterius declarando aliquibus in caſibus procedit, qui ad alios deinde non trahuntur, quia præter legem dicitur diſponere.*

257 *Incontinenti dicitur aliquaudo infra vnum diem, antequam ad actus extraneos diuertatur.*

258 *Hodie conſtat, hodie agatur, quis loquendi modus.*

259 *Incontinenti probari quid dicitur, ex iudicis arbitrio, a quo hoc totum dependet.*

260 *Iudicum arbitrium quod eſſe debeat, vt iudicẽt probationes incontinenti poſſe fieri.*

261 *Spoliatum non reſtitui ante omnia, cum ſpoliator vel licentia, vel pacto poſſeſsionem eſt ingreſſus.*

262 *Spolians vi, etiamſi ex pacto potuit ingredi, adhuc tamẽ ante omnia ſpoliato reſtituit poſſeſſionem.*

263 *Spoliator ſi renunciauit dominio rei poſt factam ſpoliationem, adbuc reſtituitur ante omnia.*

264 *Renunciationem dominij poſt ſpoliationem factam, per metum factam præſumi.*

265 *C.2.& 3.de reſt.ſpol.ſenſus, declaratio, & conciliatio.*

266 *Metus præſumptio ceſſat, ſi actus coram ſuperiore ſit geſtus.*

267 *L.2.C.quod met.cauſ ſenſus & declaratio.*

268 *Actus præſumitur factus in executionem præcedentis cauſæ.*

269 *Vis compulſiuæ & expulſiuæ egregia differentia.*

270 *Renuncians rei dominio, quam rem pro derelicto hẽat.*

271 *Renunciationis differentia nulla inter beneficialia & profana.*

272 *Spoliatum qui ante ſpoliationem procuratorem ad renũciandum dominio conſtituit, non reſtitui ante omnia.*

273 *Reuocatio procuratoris conſtituti ad renunciandum, oſtendit voluntatem conſtituentis eſſe, nolle rem perdere.*

274 *Poſſeſſorem conſtituendo procuratorem ad renunciandum, ſtatim poſſeſſionem perdere.*

275 *L.per procuratorem. ff. de acquiren. hæredit. littera & ſenſus.*

Spolia-

Digitized by Google

276 Spoliatum, qui coram ſuperiore renũciauit dominio rei, poſt ſpoliationem non reſtitui ante omnia.

277 Renunciationem beneficij in manib. ſuperioris tutũ fieri.

278 Spoliatus ſi poſt ſpoliationem renunciauit dominio rei per multos dies, & non eſt conqueſtus, ſe metu renunciaſſe, non reſtituitur ante omnia.

279 Renunciationem rei profanæ idem eſſe, quæ beneficiariæ vt ſpoliatus reſtitui impeditur.

280 Fiſcum ius ſuum perdere, ſi ſpoliator & ſpoliatus ius ſuum ad inuicem remittant.

281 Spoliatum, ſi poſt ſpoliationem cum ſpoliatore paciſcatur ſe poſſeſſorio non acturum, non reſtitui ante omnia.

282 L. ſi vnus, §. pacta, ver. item ne experiar, ff. de pact. littera, ſenſus & declaratio.

283 Pactum de non moleſtando a iam ſpoliato factum, eum ante omnia reſtitui impedire.

284 Modeſtiæ verbo tam iuris, quam facti intelligi.

285 Controuerſiæ verbo tam iuris quam facti intelligi.

286 Spoliatum reſtitui ante omnia, nõ obſtante pacto de non agendo poſſeſſorio, ſi cauſa publica eſt.

287 Spoliatum, ſi poſt ſpoliationem iurauit ſe non acturum poſſeſſorio, non reſtitui ante omnia.

288 Iuramentum quod ſine interitu æternæ ſalutis poteſt ſeruari, ſeruandum eſſe, & ibi declaratur.

289 Iurans pro altero non fideiubere, iuramentum ſeruare nõ teneri omnino.

290 Iuramentum an a pari cum renunciatione, in cauſa ſpoliationis procedat.

291 Clauſulam ſponte, &c. in inſtrumentis ex ſtylo & conſuetudine Notariorum adhiberi.

292 Actus vbi ſimulatus præſumitur, ſic & in eo adhibita clauſula.

293 Indebiti conditioni renuncians, eodem errore renunciaſſe præſumitur, quo indebitum ſoluit.

294 Iuramentum metu extortum ligat, donec abſolutio conceſſa ſit.

295 C. cum dilectus, quod met. cauſ. in quo metus ſpecie loquatur.

296 Spoliatum reſtitui ante omnia, etiam ſi ante ſpoliationẽ cum ſpoliatore pepigit ſe poſſeſſorio non acturum.

297 Spoliatum ſi dominio rei ante factã ſpoliationem renunciauit, non reſtitui ante omnia.

298 Spoliatum ſuo facto, & culpa non reſtitui.

299 Poſſidens diu poſt renunciationem dominij a ſe factam, reſtituitur ſi ſpoliari contingat.

300 Viſitatores eccleſiarum non præſumi ferri aliquem diu ſine titulo beneficium poſſidere.

301 Poſſeſſionem longiſſimam acquirere poſſeſſori, qua aduerſus verum titulatum poſſit ſe defendere.

302 Renunciatio per renunciantem reuocata poſt illius admiſſionem, ante tamen collationem, operatur ac ſi facta non eſſet.

303 Renunciatio per ſuperiorem non admiſſa, nihil operatur, quare ſpoliatus reſtituitur.

304 Renuncians beneficio a tertio ſpoliatus, adhuc ante omnia reſtituitur.

305 Expenſas & damna adhuc ſpoliatus conſequitur, etſi beneficio & rei dominio renunciauit.

306 Spoliatus poſſeſſionem & damna cum expenſis ante omnia recuperat.

307 Iniuriam qui remiſit, non damna & expenſas remiſiſſe dicitur.

308 Spoliatus non reſtituitur ante omnia ſi ex eo damnum poſſit ſequi irreparabile.

309 Caſtro vel opido munitiſſimo ſpoliatus, ante omnia non reſtituitur.

310 C. litteras, de reſtit. ſpoliat. intellectus.

311 L. 2. ff. de appel. & l. ante ſententiam, C. quor. appel. non recip. intellectus & declaratio.

312 Ius dicere ſibi in cauſa propria licere, ſi aliunde ſuccurſum non eſt.

313 Furari rem propriam licere, ſi iuris remedio eam conſequi non poſſumus.

314 Spolij cauſa cum apud potentiſſimum Principem tractatur, adhuc ante omnia reſtituitur caſtro munitiſſimo ſpoliatus.

315 Fideiuſſor idoneus non eſt, qui difficilis conuentionis eſt, vt nobiles illi, qui caſtra habent munitiſſima.

316 Spoliatus caſtro munitiſſimo, ſi caueat ſe illud reſtituturum ſi in petitorio ſuccumbere contingat, ante omnia reſtituitur. Prout & cum eſt ſub Principe, qui eum carcerari poteſt iubere, ſi latæ ſententiæ in petitorio non obediat, num. 317.

318 Maritum vxore ſpoliatum nõ reſtitui ante omnia, ſi ſubſit peccati timor ob conſanguinitatis impedimentum.

319 Spoliatum non reſtitui ante omnia ſi ſcandali ſubſit timor.

320 Scandalum vt euitetur, concedi debent multa.

321 Pontifici Maximo obediendum non eſſe, ſi inde oriri poteſt ſcandalum.

322 Iuramenti vinculum aliàs indiſſolubile diſſolui, ne ſcandalum ex obſeruatione oriatur.

323 Sequeſtrari apud iudicem contẽdentium poſſeſſio debet, ne inde oriatur ſcandalum.

324 Spoliatum reſtitui ante omnia, etiamſi crimina in illum obijciantur.

325 Crimẽ obiectum ſiue via inquiſitionis, ſiue accuſationis, non impedit ſpoliatum reſtitui, ibi, nouam extenſionem adiecimus.

326 Spoliatum ab vno & accuſatum criminis ab altero, ante omnia adhuc reſtitui.

327 Spoliatum reſtitui, etiamſi crimẽ obijciatur ſiue ius Pontificium vel ciuile conſideretur.

328 Spoliatum re vna tantum, non reſtitui ante omnia, ſi in illum obijciatur crimen.

329 Spoliatus ad quadrantem obolumve vſque ante omnia reſtitui debet, quam audiatur ſpoliator.

330 Crimen quod infert priuationem poſſeſſionis ipſo iure, ſi ſpoliatum obijciatur, is ante omnia non reſtituitur.

331 Priuatus ipſo iure re, poſſidere non poſſe dicitur.

332 Declaratoria exigitur ſententia etiam tunc, cum quis ipſo iure re priuatus eſt ob crimen.

333 Inimicus repellitur ab accuſando.

334 Læſæ maieſtatis factus reus, bona omnia amittit, & ſpoliatus tunc non reſtituitur.

335 Simoniacum ſpoliatum ante omnia non reſtitui. Qui ipſo iure beneficio priuatur, nu. 336.

337 Hæreticum ſpoliatũ ante omnia non reſtitui. Nihil poſſidere poſſe, num. 338.

339 Pontificem ob hæreſim deponi poſſe.

340 Hæreticus beneficiis ipſo iure eſt priuatus.

341 Hæreticum non defendi ex regula Cancellariæ de triennali.

342 Hæretici filium beneficia obtenta poſt patris hæreſim retinere non poſſe.

343 Hæretici filius ſuis beneficijs ſpoliatus ante omnia reſtituitur.

344 Hæretici filium beneficijs ipſo iure non priuari.

345 Falſarium litterarum Apoſtolicarum beneficijs ipſo iure priuari.

346 Falſi crimen non impedire poſſeſſorium adipiſcendæ, & fortius recuperandæ.

347 C. ad falſariorum, de crim. falſi, caſus ſpecialis.

348 Falſificans litteras Principis, cauſam amittit. Et falſificans acta, num. 349.

350 Excommunicati exceptio impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui.

351 Periurum ab agendo, iudicijque limine repelli.

352 Excommunicatio multis caſibus non impedit ſpoliatũ ante omnia reſtitui.
353 Excommunicatione in Regno Neapol. ex conſt. Regni, non impedit ſpoliatum reſtitui.
354 Spoliator an ſpolium negare, & ſuper antiqua ſua allegata poſſeſſione dominij cauſam deducere poſſit.
355 Poſſeſſionem confirmans, ſpoliare non dicitur.
356 Boerij deciſ. 238. col. 3. verſic. primo fallit, reiecta & declarata.
357 Spoliatori licere negari, ſpoliatum agentem allegati ſpolij tempore non poſſediſſe.
358 Probatio generalis non releuat.
359 Regulæ eſſe inhærendum, donec de fallentia doceatur.
360 Poſſeſſio in interdicto, retinendæ, colorari poteſt per tituli deductionem.
361 Tertius impedire poteſt ſpoliatum, ne ante omnia reſtituatur.
362 Conceſſo vno, cenſentur ea conceſſa, ſine quibus ad illud iam conceſſum perueniri non poteſt.
363 Permiſſio prohibitione fauorabilior eſt.
364 Poſſeſſionem nihil commune cum dominio habere.
365 Permiſſo vno, cenſeri omnia permiſſa, quæ ad illius confirmationem veniunt.
366 Abb. c. 1. col. pen. ver. oppono vlterius, de reſt. ſpol. declaratur.
367 Soc. Tract. fallent. reg. 379. fall. 6. & 7. declaratur.
368 Curt. ſen. in conſ. 73. col. pen. codex repurgatus, & eius doctrina declarata.
369 Boerius deciſ. 238. col. 3. & 4. declaratur.
370 Zabarella conſ. 114. declaratur.
371 Iacobus Chiziola I.C. Brixienſis & Eques D. Marci apud Venetos laudatur.
372 Tertius, qui dicit rem eſſe ſuam, non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui.
373 Tertius coniunctus cum iure ſpoliatoris, adhuc ſpoliatũ ante omnia reſtitui non impedit.
374 cap. ſacris. §. vlt. de ſepul. intellectus & declaratio.
375 Connexitatis ratione multa conceduntur, quę non alids.
376 Priuilegiatus non priuilegiato tribuit priuilegium in inſeparabilib. & indiuiduis.
377 Connexa quæ eſſe dicantur.
378 Delinquens vnus iudicatur impunis, ne alter innocens detrimentum ſentiat.
379 Fauor an odium in cauſa inſeparabili præualeat.
380 L. ſi duo rei, ff. ſi quis caut. intellectus.
381 Dolus correi in lucro, correo non prodeſt.
382 Reconuentio quando ſpoliatum reſtitui impediat.
383 Spoliato prima maior ſecunda, ſecundam impedit.
384 Spoliatus incontinenti ſpoliatorem ſpoliare poteſt.
385 Incontinẽti recuperare amiſſam poſſeſſionem dicitur iuxta qualitatem rei & perſonarum.
386 Spoliatio ſecunda lite pendente facta, dicitur maior prima, & illam impedit.
387 Reconuentio non impeditur, quando in diuerſis rebus hincinde contingit ſpoliatio.
388 cap. vlt. de ord. cogn. declaratur.
389 Reſtituendo Rex capitulis Pacis initæ inter Principes obijci poteſt dominii exceptio.
390 Spoliare is dicitur, qui in bello illicito aliena occupat.
391 Tyrannus ſpoliatus non reſtituitur ante omnia.
392 Ciuiliſſima poſſeſſione ſpoliatus ante oĩa an reſtituatur.
393 Ciuiliſſima poſſeſſio quæ.
394 L. 1. C. quor. bon. loqui in interdicto poſſeſſionis adipiſcendæ.
395 L. poſſeſſio quoque. §. 1. de acquir. poſſ. intellectus & declaratio.
396 L. poſſeſſio, de vſucap. intellectus.
397 Baldi, Iaſ. & multorum notatur inconſtantia.
398 Defuncti poſſeſſio quomodo in hæredem continuetur.
399 L. cum miles. ff. ex quibus cauſis maior. intellectus.
400 Extenſio caſus veri ad fictum fauore animæ conceditur.
401 Auth. ſacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vend. diſpoſitio ad caſum fictum extenditur.
402 Ciuiliſſima poſſeſſio ficta & artificioſa dicitur.
403 Poſſeſſio tranſlata ex conſtitutione dicitur vera.
404 C. contingit, de dolo & contum. intellectus.
405 Poſſeſſor ex conſtituto, ſi a conſtitutario non admittitur, ſpoliari dicitur.
406 Interdictum, Vnde vi, ad caſus olim fictos non extendi, hodie ſecus.
407 L. 1. §. deieciſſe, & §. Prætor ait, de vi & vi arm. declaratur. ibidemque intellectus.
408 Mandans delinqui, ficte & improprie delinquit.
409 Hæres non reſtituitur ad poſſeſſionem, quã iã teſtator viuens ſpoliatus ſuis intra annum defuncti ſpoliati nomine poteſt agere, vt ante omnia reſtituatur poſſeſſio. numero 410.
411 Statutum Papiæ 54. in ciuil. quando locum habeat in poſſeſſione ciuiliſſima ſpoliato.
412 Fructus & cetera acceſſiones ante omnia ſpoliato reſtitui debent.
413 Vacua poſſeſſione occupata fructus ante omnia cum poſſeſſione non reſtitui.
414 Fructus qui percipi potuerunt, cum reſtituendi ſunt, ex cuius perſona ſint conſiderandi, vel ſpoliatoris, vel ſpoliati.
415 Bar. diſtinctio in l. ex diuerſo. §. 1. n. 4. ver. quid dicemus de rei vend. exploſa.
416 Bar. diſtinctio in l. domum. C. de rei vend. eſt communiter reiecta.
417 Fructus non æſtimantur vt ſemel percepti, ſed vt communiter potuerunt percipi.
418 L. pretia rerum. ff. ad leg. Falcid. declaratur.
419 Petri Lorioti conciliatio ad l. ſi nauis, §. vlt. de rei vend. & l. domum, C. eod. dubia, & non parum diuinatiua.
420 L. ſi nauis. §. vlt. ff. de rei vend. & l. domum, C. eod. intellectus genuinus, & conciliatio noua autoris.
421 Damnum is pati dicitur, qui fructus colligere nõ poteſt. Et qui ſuo deſiderio non poteſt ſatisfacere. nu. 422.
423 L. cum autem. §. vlt. ff. de ædil. edict. intellectus.
424 L. ſi hominem, ff. de vſucap. intellectus.
425 Contractu per legem commiſſoriam, vel adiectionem in diem reſoluto, hincinde data & recepta reſtituuntur.
426 L. cum hæreditas. ff. de pet. hæred. intellectus.
427 Filiusfam. ſine patris conſenſu ad recuperandam poſſeſſionem in iudicio eſſe poteſt.
428 Filiusfamilias in iudiciis poſſeſſoriis ſine patris conſenſu eſſe poteſt.
429 Vxor ſine mariti conſenſu in iudiciis poſſeſſoriis agere poteſt.
430 Tempus ſpoliationis factæ an in libello poni debeat, cum interdictum, Vnde vi, mouetur.
431 Infamiam irrogat interdictum Vnde vi.
432 Tempus in libello apponitur, cum actio, quæ infamiam irrogat, mouetur.
433 Tempus ſpoliationis in libello ponitur, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur.
434 C. dilectus de ord. cogn. intellectus.
435 Verba narratiua nihil probant, nec in eis fieri debet ſolidum fundamentum.
436 Ciuiliter agens in caſu, quo criminaliter poteſt agere, tempus adhuc in libello adiicere debet.
437 Libellus in interdicto, vnde vi, ſine temporis adiectione, non procedit, etiam reo non opponente.
438 Libellus in criminalibus ſollemnitatibus carens, ipſo iure nullus eſt.
439 Spoliato nõ ſufficit probare ante tp̃s ſpolii poſſediſſe, vt euitet neceſſitatẽ opponendi tp̃s ſpoliationis in libello.

In Sa-

440 *In Sabaudia, & Pedemontium regionibus libellus pro
cedit ad recuperandam poſſeſſionem ſine appoſitione tē
poris ſpoliationis facta. Sicut & Papiæ ex ſtatuto 54.
in ciuilib. nu. 441. & in regno Neap. nu. 442.*
443 *Temporis deſignatio in libello ſollemnitatem capit ri-
goroſam.*
444 *Cadauere & iure ſepeliendi ſpoliatus, ante omnia non
reſtituitur.*
445 *Cadaueris vexatio non conceditur.*
446 *Aequitas non rigor ſuadet, ſpoliatum cadauere non eſſe
ante omnia reſtituendum.*
447 *Quanto tempore remedium hoc tollatur.*
448 *Annus datus a Prætore in interdicto Vnde vi, vtilis eſt.*
449 *Tempus prætorium vtile eſt.*
450 *Tempus vtile quod.*
451 *Exceptio ſpolij loco actionis ſi datur, anno extinguitur.*
452 *Exceptio cum eſt ad rei conſecutionem, actionis natu-
ram obtinet.*
453 *Exceptio ad rei perſecutionem perpetua eſt.*
454 *Exceptio ſpolij in exceptionis modum deducta, perpe-
tua eſt.*
455 *Temporalia ad agendum, perpetua ſunt ad excipiendū.*
456 *Reſcripta ad agendum annua, ad excipiendum perpe-
tua ſunt.*

Primum Recuperandæ poſſeſſionis reme-dium ex interdicto, Vnde vi.

PRætor ait, [*VNDE* tu illum vi deie-
ciſti, aut familia tua deiecit, de eo-
que quod illa tunc ibi habuit tātū m-
do intra annū, poſt annū vero de eo,
quod ad eū, qui deiecit, peruenit iudi
cium dabo,] Interdictum, Vnde vi,
1 apud noſtros (vt Græcos illos Athenienſes † prętereā,
qui, vt Fran. Bald. refert, §. recuperādę. Inſtit. de inter
dict. interdictum Vnde vi, habebant, quo vtebantur,)
qui a debitoribus mitti in poſſeſſionē pohibebantur,
cum pręſtituto tēpore æs conflatum nō diſſoluiſſent,
vel potius cum iudicatum non ſatisfeciſſent, vt teſta-
ri mihi his verbis videtur Demoſth. contra Mediam:
[Nam quæ cauſa eſt, ſi quis iudicatum ſolui non ſol-
uerit: cur lex actionem, Vnde vi, non priuatam ſece-
rit, ſed ad crimina publica referri voluerit.] In ea ta
men eiuſdem Demoſthen. oratione contra Oneto-
rem ſentiunt interpretes actione, Vnde vi, ad poſſeſ-
2 ſionem actum fuiſſe) duplex † teſtatur Cicero in ora
tione pro Cæcinna: apud quem Latomus, optimus il-
lius interpres, hic ſic ait. [Vis duplex eſt, armatis ho
minibus facta, & ſine armis. Itaque & duo interdicta
erant, quæ in libris Digeſtorū in vnum conflata sūt,
ꝙ & titulus indicat, de vi, & vi arm. ſed ex his, quod
de vi ſine armis erat, ad poſſeſſorem tātum pertine-
bat, quod de vi armatis hominib. ad quemlibet, ſiue
poſſediſſet, ſiue non poſſediſſet, itaque ius erat diuer
ſum.] Hæc ille. Quod & clare oſtendunt Ciceronis
verba, quorum meminit & Alciat. lib. 1. Parerg. iuris,
c. 34. [Ad duas diſſimiles res duo diſtincta interdicta
ſunt: in illa vi quotidiana non ſatis eſt poſſe docere
ſe deiectum, niſi oſtēdere poſſit, cum poſſideret tum
deiectum, ne quidē id ſatis eſt, niſi doceat ſe ita poſ-
ſediſſe, vt nec vi, nec clam, nec precario poſſederit.]
Hæc Cicero. Alciatus tamen d. c. 34. vim quotidianā
3 exturbatiuam interpretatur, † ob quam Vti poſſide-
tis, interdictum conceditur. Quod verumne ſit, dubi-
to: cum velit Cicero in vi quotidiana deiectionem
probari, illamq; vim quotidianam his verbis interdi-
ctum, Vnde vi, appellat, [cum ergo aut in illud quo-
tidianum interdictum Vnde ille me vi deiecit.] cum
tamen Vti poſſidetis, interdictum ab eo moueatur,
qui ſe in poſſeſſione eſſe, & ab aduerſario inique tur
bari contendit, l. 1. §. eſt igitū hoc, Vti poſſidetis, quo-
tidianam ergo vim interpretatur Duaren. libro 1. di
ſput. anniuerſar. cap. 20. vim illam, quę ſine armis fit,
hiſque verbis interdictum, de vi quotidiana conce-
ptum, [Vnde tu, vel familia tua, vel procurator tuus
illum vi deiecit, cum nec vi, nec clam, nec preca-
rio a te poſſideret eo reſtituas, de eo quod tunc ibi
habuit, tantummodo, &c.] arbitraturque Duar. hâc
exceptionem, [quod nec vi, nec clam, nec precario]
huic interdictu ſine armis tantum adſcriptam fuiſſe
ex Cicer. & Paulo lib. 5. Senten. quem tamen Alciat.
4 in citato c. 34. in vi exturbatiua intelligit. † Vis vero
armata ſic interdictum inſcriptum habebat, [De vi
armatis hominibus,] autor eſt Latomus, quem mox
citabam. Erat ſine vlla exceptione his verbis conce-
ptum, [Vnde tu hominibus coactis, armatisve illum
vi deieciſti, aut familia tua, aut procurator tuus deie-
cit, eo reſtituas.] ſic Duaren. & ante eum Alciat. in
5 citatis iam locis referunt, & ſuadent † Ciceronis ver-
ba in ea ipſa pro Cecin. orat. [P. Dolabella interdi-
xit, vt eſt conſuetudo. De vi hominibus armatis ſi-
ne vlla exceptione tantum, vt vnde deieciſſet, reſti-
tueret.] Qui ſane locus ſatis ex eiuſdem Ciceronis
verbis lib. 7. fam. ad Trebatium, illuſtratur, [Neque
eſt, quod illam exceptionem in interdicto pertime-
ſcas, quod tu prior cum armatis hominibus veneris:
ſcio enim te non eſſe procacem in laceſſendo. Eſt. n.
6 genuinus horum verborū ſenſus, † nā ſi vtaris interdi-
cto de vi hominibus armatis, non poterunt excipe-
re aduerſarij & in defenſionem adducere, quod tu
prior armis ſis vſus. Hodie autem quoad poſſeſſionis
7 reſtitutionē nullam certe arbitror eſſe † differentiam
inter interdictū, de vi facta armatis hoībus, & inter-
dictum, de vi ſine armis, quod probat Iuſtinianus in
§. recuperandæ. Inſtit. de interd dum indiſtincte, nul-
la habita ratione antiquæ differentiæ, vult deiecto
poſſeſſionem reſtitui, & ſi is a deijciente vi, vel clam,
vel precario poſſediſſet, non me latet tamen Duare-
num d. lib. 1. diſput. anniuer. c. 20. intellexiſſe Iuſtin.
de vi armatis hominibus, loqui. Cuius argumenta-
tiones docte euertit, Duareni nomine tamē ſuppreſ
ſo, quod ſemper facit, Robert. Aure. lib. 3. Sent. iuris,
cap. 10. quam ſententiam & communis forenſis vſus
recepit, quando & vis in iure noſtro ſine armis tan-
ta iudicetur, vt is violentus poſſeſſor iure omni ſuo
priuetur, l. extat, ff. quod met. cauſ. & l. creditores, ff.
ad leg. Iuliam. de vi priuat. Tum vim (inquit D. Mar-
cus) putas eſſe ſolum, ſi homines vulnerentur? vis eſt
& tunc, quoties, id quod deberi ſibi putat, nō per iu-
dicem repoſcit. Quare hoc apud eos immutatum,
8 quoad poſſeſſionis reſtitutionem, intelligimus, † etſi
quoad pœnam & iuris publici vindictam non parua
adhuc extet differentia, vt iuxta atrocitatem violen-
tiæ in pœna plectatur, ſic docet Robert. quem nunc
citauimus. Vnum hoc eſt, in poſſeſſionis reſtitutione
nullam eſſe diſtinctionē iure noſtro, quo & alia plu-
ra vel addita, vel ex veteri iure immutata ſunt. Cuius
rei præſtat argumentum. quod anxie olim pro Cec.
9 oſtendere conabatur Cicero, eum † eſſe deiectum,
qui ingredi prædium ſuum prohibitus ſit. Cum ta-
men ceſſet hodie hæc diſputatio ex Vlpian. interpre
tatione, l. 1. §. idcirco, de vi, & vi arm. quod ſuo loco
explicabimus. ſic a familia hodie deiectum intelligi-
mus, qui vel ab vno tantum ſeruo deijcitur, l. 1. §. fa-
miliæ, de vi, & vi armat. cum tamen id nec ſatis cla-
10 rum olim fuerit. ſic † hodie armis deiectū credimus,
qui

Digitized by Google

qui vel ſaxis,vel telis quib. vis deijcitur, l. 3. §. armis.
de vi & vi armat. §. ſed ex conſtitutionibus,verſic. ar
morum. Inſtit. de interdict. cum tamen ſuadere mul-
tis conaretur,tunc pro Cec. Cicer. immutatum quo-
que eſſe interdictum, de armatis hominibus, illud eſt
argumento, quod hodie is vere deiectus dicitur, vt
reſtituatur, qui cũ deijceretur, poſſidebat, l. 1. §. deij
citur, de vi & vi arma. cum tñ in eo interdicto, de vi
armatis hominibus, nõ quæreretur an poſſideret, vt
his oſtendit Cicero eo loco, quem nunc citauimus:
[Cur ergo aut in illud quotidianum interdictum, Vn
de me ille vi deiecit,additur, cum ego poſſiderem, ſi
deijci nemo poteſt, qui non poſſidet, aut in hoc in-
terdicto, de hominibus armatis, non additur ſi opor-
tet,quæri,poſſederit nec ne?] Interdictum aũt, Vnde
11 vi, vt æquiſſimum, † vi deiecto, vt priſtinæ ante om-
nia reſtituatur poſſeſſioni, ſuccurrit, quare iam con-
ſtitutiſſimum cernimus, deiectum, quem ſpoliatũ ap
pellamus, ſine mora, ſine cũctatione, celeri reforma-
tione, reiecta omni ſpoliatoris exceptione, reſtitui,
vt placuit Conſt. in l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad Iul.
de vi. ſic Arcadio & Honorio in l. ſi coloni, C. de agr.
& cenſ. ſic & ſine vlla diſtinctione priori poſſeſſori e
manibus violenti occupatoris vindicare licere con-
ſtituit Iuſtin. in l. ſi quis emptionis, §. ſed hæc ſuper il-
lis. C. de annal. except. quod clarius Iulio & Zephyri
no Pontificibus video placuiſſe, in cap. nullus. 2. q. 2.
quos ſecutus eſt Alexander Tertius in cap. litteris, &
in cap. conquerente, de reſtitut. ſpoliat. idem proba-
uit paulo ante Iuſtini. Theod. Italię tũc Rex, vt exſtat
illius reſponſum apud Caſſiod. lib. 1. variar. epiſt. Do-
mitiano, & Vuiliæ tranſmiſſa, in qua ſic legitur: [Si
Romani prædium (ex quo Deo propitio Sonti fluen-
ta tranſmiſimus, vbi primum Italiæ nos ſuſcepit im-
perium) ſine delegatoris cuiuſquam pyctatio, pſum-
ptor barbarus occupauit, eũ priori domino, ſubmo-
ta dilatione reſtituat.] ſic legitur, apud eumdem Caſ-
ſiod. lib. 3. variar. epiſt. Grimodæ Saioni deſtinata, &
lib. 4. epiſt. Theodahado tranſmiſſa. Quare Bar. in l. ſi
quis in tantam, nu. 3. C. vnde vi. interpretatus eſt, ſpo-
liatum ante omnia tunc reſtitui, cum non alia cauſa,
quam poſſeſſionis contenditur, vel alia non obijcitur
exceptio, quam poſſeſſionis cauſam reſpiciens. Regu-
12 lam itaque ex prædictis † ſumunt affirmatiuã inter-
pretes noſtri, ſpoliatum eſſe ante omnia reſtituẽdum,
ſic inter ceteros Ripa in l. naturaliter. §. nihil commu
ne. nume. 47. & ibidem Rub. numero 142. de acquir.
poſſeſſ. Hanc nos regulam per quæſtiones finiemus,
in eiſque interdicti Vnde vi, iuxta iure conſultorum
interpretationes rationem habebimus, vt inde in pra-
xi præſertim non paruum ſibi comparatum commo-
dum intelligat Lector diligens. cetera, quæ in inter-
pretatione interdicti Vnde vi, apud Eguin. Baro. lib.
Manual. habentur, nõ repetam, illa enim ſummatim
ſingula Iureconſultorum capita exponunt.
13 QVAERO itaque primo, an hæc regula, † quod
ſpoliatus ante omnia reſtitui debeat, ſit fauorabilis,
vel odioſa? quod idem eſt ac ſi dicerem, vtrumne in-
terdictum Vnde vi, ſit a Prætore introductum princi
paliter in fauorem ſpoliati & deiecti, vel in odiu po-
tius principaliter ſpoliatoris? res eſt vt non parum
vtilis, ſic nec mediocriter dubia, cum quattuor adfuiſ
ſe interpretum ſententias quandoque animaduerte-
rim, illa vna; (vt dicam quod ſentio) placet, quam Io.
Coraſ. viro diligenti, & non mediocriter erudito, pla
cuiſſe video, lib. 2. Miſcellan. iur. cap. 2. numero 2.
14 qui vno affirmauit verbo, † reſtitutionem hanc non
in titulo & iure petentis, ſed in odio ſpoliantis fun-
dari: quare odioſa erit, cum ſpoliatoris perſonã prin-
cipaliter reſpiciat, iuxta egregiam illam Barto. do-
ctrinam in l. qui exceptionem, de condict. indeb. tex
15 tus † tamen cap. vlt. de ordin. cogni. qui a Coraſio in
hanc ſententiam citatur, eam parum iuuat, cum ĩ eo
magis vnius perſona principaliter, quam alterius con
ſiderari videatur: nam dum negat ſpoliatorem audi-
ri antequam reſtituat, odium ſuæ perſonæ conſide-
rat, dum vero tribuit priuilegium ſpoliato, vt reſti-
tuatur, ſpoliati perſonam conſiderare videtur, quo
fit, vt vix conſiderare in eo textu poſſimus, quæ per-
ſona magis conſideretur. Non eo etiam fundamen-
to in hanc adducor ſententiam, quo vtuntur alij, qđ
16 vbi cauſa odioſa cum fauorabili concurrit, † odio-
ſam præualere, illamque ſpectandam magis eſſe, vt
notant Io. Andr. Gemin. Anchar. & Franciſ. in capit.
vltim. in verbo, ſimilibus. de verbor. ſigni. in 6. & do-
cet Bald. in l. 1. colum. 1. verſicu. item nota, quod pri-
uilegium. ff. de conſtit. & Bald. egregie probat ſubti-
lis Franciſ. Aret. in l. venia, nu. 2. in ſi. 6. de in ius voc.
qđ non ẽ longe diſſimili regula confirmatur, cum dici
mus ex duab. cauſis, quarũ vna prodeſt, altera nocet,
17 cauſam † quæ nocet, ſpectandam magis, vt odioſam,
eſſe, quam quæ prodeſt, vt fauorabilem. ſic Bart. in *l.*
ſi vir, in fi. de vſucap. pro donat. Bald. in proœm. *De-*
cretalium, colum. 4. verſ. ibi Doctoribus. quem retu-
lit & Alciat. in l. 2. in princ. num. 40. de verbor. oblig.
& tract. præſumpt. reg. 1. præſum. 30. nu. 4. Pertranſa
cta ſingu. 42. nota quandoque. Iaſ. in l. ſi arrogator, ff.
de adopt. num. 46. & Tiraqu. de retract. conſanguin.
§. 30. gloſ. 1. num. 29. nam ſcio. Ioan. Andr. Geminian.
Franc. Bald. Aretin. & alios plures aduerſari, vt recen
ſet Tiraquel. in præfat. tracta. de retracta. conſanguin.
num. 66. qui huius ſententiæ Bald. ſibi parum conſtã-
ter citat in l. 2. C. qui non poſſunt ad lib. peruen. non
diſſentit Panormit. in cap. in litteris, in fi. de reſtitut.
ſpoliat. Ancharan. conſil. 37. circa medium. Decius in
l. ſi Ruffinus, nu. 11. C. de teſtament. milit. Crauet. no-
ſter conſ. 118. num. 10. quemadmodum & idem vide-
mus in ſecunda illa regula, quam ſtatim ad confirma-
tionem citauimus: nam ſunt & alij plures, qui cauſam
illam magis eſſe ſpectandam, quæ prodeſt, affirmant,
vt multos huius ſententiæ citat Alciat. d. l. 2. in princ.
num. 42. verſic. in contrarium, de verbor. obligat. &
Tiraquel. de retract. conſanguin. §. 30. gloſ. 1. num. 27.
quare perplexam, & ambiguam admodum hanc mul-
ti credunt regulam, ex antiquis Cin. in l. venditioni,
C. de vſucap. & ex recentioribus Iaſ. in l. ſi arrogator,
num. 47. ff. de adoptionib. brocardicam enim eſſe do-
ctrinam teſtantur. Quare hanc ſententiam vel ex eo
18 veram opinor, † quod ſi fauorabilis ſui origine eſ-
ſet, iam ad non expreſſos caſus ſeſe extendiſſet, ad
quos cum ſe extendere datum non eſſet, lege expreſ-
ſa cautum illud eſt, vt teſtatur Iuſtinian. conſtit. in l.
vltim. C. vnde vi. & Innocentius Tertius in c. ſæpe, de
reſtit. ſpoliat. idem oſtendit tex. l. ſi coloni, C. de agric.
& cenſit. lib. 11. quæ cum demonſtrent extenſionem
19 ante † non eſſe conceſſam, oſtendunt pariter odio-
ſam eſſe regulam, nam ſi fauorabilis, extenſio fuiſſet
conceſſa, cum non in correctorijs, ſed in exorbitanti-
bus ſimus, in quibus extenſio conceditur, gloſ. in l. il-
lud, in fine, C. de ſacroſanct. eccl. quam probant Ale-
xan. in l. ſi conſtante, vbi Iaſ. num. 78. verſic. ſecundo
limit. ff. ſolut. matrim. & d. Crauet. de ant. temp. 4. p.
princ. nu. 78. quod exorbiter, non corrigat, re ipſa pa-
tet: cum nullam iuris conſtitutionem tollat, ſed de-
uiat tñ: vt non audita ſpoliatoris exceptione is reſti-
20 tuatur: exorbitare enim a communibus † iuris regu-
lis, eſt deuiare, vt probat tex. & ibi glo. in c. ea quæ, de
reg. iur. in 6. Ripa l. ſi conſtante, nu. 78. ſolut. matrim.
hanc

hanc ipſam noſtram validius confirmat ſententiam
Vlp. reſponſum in l. 1. §. interdictum hoc quia. de vi,
& vi arm. dum ait interdictum, quo deiectus reſti-
tuitur, facinoris atrocitatem in ſe continere, quare
negat aduerſus patronum, & aduerſus parentes con-
cedi, vt odio ſpoliatoris inuentum eſſe oſtendat. Nec
ab hac re diſſentit multum Innocentius Tertius in ca
pit. in litteris, de reſtitut. ſpoliat. dum ait ſecundum
rigorem & prædonem eſſe reſtituendum: nam rigo-
21 rem † ibi intelligit Pontifex (vt animaduertit eo lo-
co Panormita. numero 6.) pro odioſa illa ſubtilita-
te, quæ benignitati opponitur, quod probat tex. l.
generaliter. §. ſi quis ſeru. in fin. de fideicomm. liber.
vbi rigor ius ſubtile dicitur. & in c. 2. de re iudic. in c.
cum illorum, de ſent. excommunicat. & late ſcribit
Tiraquell. de retractu conſang. §. 35. gloſ. 1. num. 21.
dum docet rigorē iuris eſſe ſummum illud ius, quod
a Cicerone, Terent. & alijs, ſumma appellatur iniu-
ria. rigoroſa enim diſpoſitio, dura dicitur, in l. proſpe
xit. ff. qui, & a quibus. quæ odij plena eſt, quod latius
explicat Didac. Cou. in c. poſſeſſ. in 2. parte relectio-
nis. §. 6. de reg. iur. in 6. in odium ergo ſpoliatoris eſt
conſtitutum, vt omni ſua exceptione ſpreta deiecto
reſtituat poſſeſſionem, clarius (ni fallor) hoc affirmat
Clemens Pontifex in Clem. vnica, de cauſa poſſeſſ. &
propr. dum his vtitur verbis: [& in ſpoliationis odiū
ante cauſæ concluſionem.] perſonam ergo ſpoliantis
principaliter conſiderat, quam & multas pati pœnas
etiam corporales videmus in titul. ff. ad leg. Iuliam
de vi public. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad leg. Iuliam
de vi public. quibus certe conijcimus, ſpoliatoris per
ſonam conſiderari, & in odium ipſius principaliter
inductū iure hoc eſſe, vt ante omnia reſtituatur ſpo-
liatus, quod tandem ea notabili ratione comproba-
tur. Nam conſultus reſpondit Bal. in conſ. 373. circa
quæſtionem prçcedentem, col. 1. in fin. lib. 5. ſtatutū,
22 quo † mater excluditur per agnatos, non eſſe ea ratio
ne odioſum, quod excludatur mater, cum nō deme-
ruerit delicto, cauſa aliqua, ſed dicitur fauorabile pro
cōſeruatione agnationis. Simile eſt quod ſcribit Are
tin. conſ. 59. num. 50. Bald. & Areti. eſt ſecutus d. Cra
uet. conſi. 118. num. 9. addo eiuſdem ſententiæ ita An
gel. conſ. 345. primo matris, &c. col. 1. in fin. ſic a cō-
trario ſenſu in caſu noſtro, cum hic ſpoliator deme-
ruerit, in ſui odium dicitur hoc conſtitutum, nec enim
hic ſpoliati fauor conſiderari poteſt, cum ſuo facto
quid ſit emeritus: quid enim agit, vt hoc commodum
ſibi tribuatur, quod ergo ei conceditur, non fauore
ſuç perſonæ, ſed odio ſpoliatoris tribuitur. Hinc Ci-
cero pro A. Cecin. [Cum maiores vim armatam nul
la iuris defenſione texerint, non veſtigium eius, qui
deiectus ſit, ſed factum illius, qui deiecerit, in iudi-
cium venire.] Quare falſa eſt.

Secunda eſt opinio, hāc regulam eſſe fauorabilem,
quam probauit Abb. in c. 1. in. 3. notab. vt eum ibi in-
telligit Bero. nu. 19. de reſtitut. ſpoliat. etſi Abb. ſub-
obſcure loquens, vix hoc ſentiat: nam, quæ iuuare vi-
debantur hanc ſententiam, minime vrgent fundamē-
23 ta, vt illud † ex c. vlt. de ord. cogn. etſi. n. affirmet, tri-
butum eſſe in priuilegium reſtitutioni, ne audiatur
ſpoliator ante factam reſtitutionem, attamen, intel-
24 ligimus odioſum hoc eſſe, cum † priuilegium iuri cō
muni detrabat, dicaturque priuans legem, c. priui-
leg. 2. diſtinct. imo dicitur priuilegium, quid contra
ius commune, c. fin. §. penult. 25. quæſt. 1. Ripa in ru
bri. de reſcript. num. 19. & tamen omnis receſſus a iu-
re communi odium continet, Abb. ī c. quia. 3. notab.
de priuileg. c. olim. in glo. 1. de verb. ſignific. late ſcri-
bit Tiraq. de retractu cōſang. in procem. n. 62. quo lo
co inter ceteros citat huius ſententiæ Corn. conſil. 89.
colum. 2. verſic. inſuper, lib. 3. conſi. 571. col. 4. verſic.
nec obſtant adducta, lib. 4. eadem reſponſione dilui
25 poteſt fundamentum Bero. præcitato loco ex † c. nul
lus. 2. quæ. 2. quamquam verius credam ibi verba illa,
[quia non habet priuilegium, quo poſſit exui iam nu-
datus:] intelligi ius non eſſe, quo ſpoliatus ſemel, ſpo
liari adhuc poſſit, cum priſtinæ poſſeſſioni reſtituen-
26 dus ſit potius. Sic facili negotio reſpondetur † text.
c. prius. 2. quæſt. 3. cum non affirmet, ſpoliato tributū
eſſe aliquod vel beneficium, vel priuilegium, ſed tan-
tum ait, ſpoliatum cum omni ſuo priuilegio, id eſt,
cum omni ſuo iure eſſe ſuæ poſſeſſioni reſtituendum.
27 Text. autem † l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de
vi public. qui a Bero. vbi ſupra in hanc ſententiam
citatur, ad rem minime facit, cum contrarium pro-
bet potius, dum ódio ſpoliatoris pœnam illi infligat
corporalem, præter poſſeſſionis reſtitutionem: quæ
autem & a nobis excogitata fuerant in hanc ſenten-
tiam fundamenta, animaduerti ea non iuuare. Nam
28 dum dicebam ad dignoſcendam † diſpoſitionem vel
odioſam, vel fauorabilem, inſpiciendum illud eſſe ad
cuius principale commodum ſit illa inducta: vt egre-
gie docuit Bart. in l. qui exceptionem, num. 1. de cond.
indeb. dum exemplo S. C. Velleiani vtitur, quod cum
ſit ad principale commodum mulierum, fauorabile
iudicatur, etſi in conſequentiam aliorum reſpiciat in-
commodum, Bartolum probarunt Roman. conſil. 32.
col. 2. verſic. tertio quia, & conſ. 538. præſens conſulta
tio, col. 2. verſi. primo quia, ad Dec. l. vnica, num. 5. C.
de in ius voc. Gozad. conſil. 5. num. 6. late Tiraquell.
de retract. conſang. §. 30. gloſſ. 1. num. 5. cui addo Cra-
uet conſil. 242. col. 1. hinc docui in principale commo
dum ſpoliati videri hoc conſtitutum, vt ante omnia
reſtituatur, ſed (vt iam retuli) animaduerti contrariū
verum potius; quare retorqueri fundamentum poſſe
videtur. Dilui quoque vltimo loco & illud poteſt,
quo dicere conſueuimus, fauorabilem cenſeri pœna-
29 lem illam ſanctionem † qua pœna alicui indicitur,
vt huic ſpoliatori, vt ſua coerceatur audacia, fauore
publici commodi, cum interſit publice delicta puni-
ri, l. ita vulneratus, in fine, ad legem Aquil. quare fa-
uorabilis dici ſolet diſpoſitio, vt egregie ſentire vi-
detur Bart. in l. quemadmodum, nume. 4. C. de agric.
& cenſit. lib. 11. quem multi probarunt, vt retulit De
cius in l. 2. num. 111. & in l. factum. §. cum in pœnalib.
num. 12. de reg. iur. & conſil. 65. nu. 3. conſ. 75. num. 2.
in fi. conſ. 660. nu. 6. & conſ. 661. num. 3. & 4. Iaſ. in l.
ſi certis annis, nu. 3. verſ. ſecundo moueor, C. de pactis,
& plures citat in hanc ſententiam Crau. de ant. temp.
1. par. 4. par. principalis, nu. 2. & 3. clare Gozad. conſ.
5. num. 6. nec placet quod reſponderi poſſit, Bartoli
ſententiam nō carere contradictore, cum eam repre-
hendat ſubtilis Aretin. in l. Gallus, §. quid ſi is, in fine,
de lib. & poſthum. & Aret. citat Alc. lib. 5. Paradox.
in fine, nec ab Aretino diſſentit Corn. conſ. 233. col. 2.
lib. 4. non diſſentit pariter Dec. in d. l. 2. num. 115. de
reg. iur. poſt Soc. in l. 1. in prin. nu. 10. de verbor. oblig.
etſi Aret. ſubijciant. nam Bart. recipiunt ceteri om-
nes fere, vt teſtatur Crauet. vbi ſupra, ſtatim num. 4. &
5. & Aret. arguit Alc. d. c. 9. & Vber. Zuch. in l. fi. num.
53. C. de edict. diui Adr. toll. quærenda eſt alia reſpon
ſio, quare placebat Alciat. prçcitato cap. 9. in fi. Bart.
30 ſententiam † tunc procedere, cum non agitur de in-
dicenda ſanguinis pœna, ſed de pecuniaria potius.
Quare cum ſpoliator deportari ſoleat, l. ſi quis ad ſe
fundum, C. ad leg. Iul. de vi publ. odioſa, non fauora-
bilis dici debet: verum non ſatis placet Alc. ſententia,
cum Bart. ceterique omnes indiſtincte, nulla habita
differentia

Digitized by Google

differentia illud affirmēt. verius itaque exiſtimo Bart.
doctrinam in d. l. quemadmodum, eſſe ex alia eiuſ-
dem Bar. traditione, egregia ſatis in l. 2. §. exercitium.
a. ff. de his qui nota. infam. declarandam, cum diſtin-
guit, aut delicto impoſita eſt pœna multiplex, & tunc
mitior eligitur, l. ſi de interpretatione, de pœnis. &
hoc caſu clare conſtat diſpoſitionem non eſſe fauora-
bilem, ſed odioſam. cum pœna reſtringatur, cap. odia.
de reg. iur. in 6. aut pro delicto nulla eſt impoſita pœ-
na, & ſi impoſita, non clare ſatis, & tunc extenſio vi-
detur conceſſa, non quia fauorabilis principaliter ſit
31 diſpoſitio, ſed ne impunitum remaneat † delictum,
quod publice intereſt, d. l. ita vulneratus. Bart. proba-
uit Decius d. l. 2. num. 111. in fine, de reg. iur. in l. qui
ſe patris, num. 29. in fi. C. vnde liber. Crau. de antiqu.
temp. 1. par. 4. par. princ. nu. 5. Ruin. conſ. 60. num. 13.
verſ. non obſtat vltimo. lib. 5. Curt. iun. in l. bona fides,
nu. 13. depoſ. Neuiz. lib. 6. Siluæ nupt. num. 47. & Di-
dac. Couar. lib. 1. variar. reſolu. c. 11. num. 5. Cum ergo
clare ſatis noſtro hoc caſu ſpoliatori pęna ſit indicta,
non poſſumus dicere ex eo fauorabilem cenſeri regu-
lam, ne delictum remaneat impunitum: ex quibus
& illud ſequitur, nec Bart. ſic abſolute ſentire, vt ma-
le referunt Iaſ. Dec. Gozad. ac alij nonnulli fauorabi-
lem eſſe diſpoſitionem, ex quo extenſionem recipiat,
imo Bart. odioſam illam eſſe cenſuit, rametſi fauore
publico, ne impunitum ſit delictum, extendatur, fuit
ergo naturam odioſam eſſe cenſuit Bart. quod tādem
perpendit & ipſe Dec. in conſi. 320. nu. 9. verſic. ſexto
& vltimo. & Rube. in d. conſil. 60. num. 5 & 11. verſ.
non obſtat vltimo. lib. 5. & clarius Corſet. in ſuo ſin-
gul. in verbo, extenſio incipit, licet lex, &c. ceſſant
itaque omnia, quæ huic ſecundæ opinioni ſuffragari
videbantur.

Tertia autem opinio fuiſſe videtur Socin. in l. rem
quæ nobis, num. 10. circa medium, de acquir. poſseſs.
dum inquit, (obiter tamen) interdictū Vnde vi, quod
eſt remedium quo ſpoliatus ante omnia reſtituitur, eſ-
32 ſe odioſum. Remedium † autem ex c. reintegranda.
3. q. 1. quo pinguius ſecundum omnes conſultum vide
tur ſpoliato, eſse fauorabile, cum extenſionem reci-
piat, vt cum loquatur de ſpoliatis rebus eccleſiæ, ex-
tendatur & ad ſpoliatos rebus profanis, ſic in d. l. rem
quæ nobis ſcripſerunt Socin. nu. 2. & Ripa nu. 25. qua
re hæc regula, quod ſpoliatus ante omnia reſtitui de-
beat, quatenus interdictum Vnde vi, reſpicit, odioſa
videtur, quatenus c. reintegranda, fauorabilis: verum
hæc ſententia non ſatis vera videtur, quia ſtat ſimul,
hanc regulam iuxta text. c. reintegranda. poſse exten-
di, & tamen odium adhuc continere, vt ſtatim docui:
ſed quo omnis ceſset diſputatio, illud verum non ſa-
tis eſt, cap. reintegranda, recipere extenſionem, cum
& verior & crebrior illa ſententia videatur, non ex-
tendi ad res profanas: quo etiamſi extenderetur, nō
ex eo contigeret, quod fauorabilis eſſet diſpoſitio,
ſed vt peccatum animæque periculum euitetur, quæ
latius ſuo loco excutiemus.

Quarta vero fuit ſententia Bero. cap. 1. num. 19. de
reſtit. ſpol. hanc ſcilicet diſpoſitionem eſſe partim o-
dioſam, partim fauorabilem, odioſam conſiderata
ſpoliatoris perſona, in cuius pœnam ſic eſt ſancitum,
33 fauorabilem † vero conſiderata perſona ſpoliati, ad
cuius commodum ſic eſt conſtitutum, vt in non lon-
ge diſſimili caſu cenſuit gloſ. in l. vnica, in verbo. liber-
tis, C. de in ius vocan. quæ dixit, diſpoſitionem illam
petendi veniam, vt a libero in ius vocetur patronus,
quo ad patronum eſse fauorabilem, quod vero ad li-
bertos odioſam. eo loco Bald. & poſt eum Iaſ. Dec. ce
terique recentiores ſimile illud aſſerunt in ſtatuto,
34 quo † feminæ maſculis exiſtentibus excluduntur,
quoad maſculos eſſe fauorabile, quoad feminas odio-
ſum: quod tradit Iaſ. in l. qui exceptionem, de con-
dict. indeb. qui receptiorem eſſe teſtatur, & refert
Socin. iun. in conſil. 1. num. 46. verſ. tertia opinio. lib.
1. Pariſ. conſil. 85. nu. 28. lib. 2. Alciat. reſpon. 66. in fi.
& alia ſimilia idem congeſſit Alciat. in d. l. venia. in
verbo, extranei. ſimilis eſt doctrina gloſſ. in c. 3. in ver
bo, numerandum, de præben. in 6. & ſimilis in l. ſedet
ſi hac. §. fi. in gloſſ. 1. ff. de in ius vocand. & tradit Go-
meſ. §. pęnales, nu. 36. Inſtit. de actio. aliaque plura ſi-
milia tradit Rebuff. ſuper concord. Regis Franciæ, in
ti. de collat. §. ſi quis vero. col. vltim. verſ. nec refraga
tur. Clem. Nec huic fundamento obeſt, quod obijcia-
tur illa conſideratio Decij, in d. l. venia. nu. 5. eſſe non
poſſe, vt vna eademque res, diuerſo iure cenſeatur,
vt l. eum, qui ædes, de vſucap. vt ſimili quoque ratio-
ne vtitur Tiraquell. de retractu conſang. in procem.
num. 65. ad proſternendam eorum ſententiam, qui
35 dicebant, illam conſuetudinem Retractus, † qua poſ
ſunt conſanguinei a conſanguineo vendita recupera
re, quoad ipſos conſaguineos eſſe fauorabilem, quo
vero ad emptores eſſe odioſam. ſimilia congeſſit Tira
quel. de retract. conſangin. §. 1. gloſſ. 18. nu. 21. & Cra
uet. conſi. 273. num. 12. & 13. & Socin. iun. conſ. 159.
nu. 10. lib. 2. nam hoc ipſa Decij & aliorum conſide-
ratio non defenditur, cum diuerſi conſiderantur re-
36 ſpectus: † nam & tunc diuerſo iure res cenſeri po-
teſt. eſt textus in l. miles. §. pro parte, de leg. 2. & ſcri-
bit Abb. Panorm. in cap. cum in tua, in fi. de decimis.
Ripa in l. vltim. num. 122. C. de reuocan. donat. Tira-
quell. d. §. 1. gloſſ. 18. nu. 23. & §. 8. gloſſ. 5. nu. 14. idē
late in tracta. de Nobilitat. cap. 28. num. 13. addo De
cium in l. in teſtamento, la 1. num. 8. C. de teſtam. mi-
lit. & Alciatus in l. in quartam, num. 3. ad legem Fal-
cid. & in ſpecie Decij conſiderationem ſic diluit Go-
meſius. §. pœnales, num. 35. Inſtitut. De action. Cum
ergo noſtro hoc caſu diuerſi conſiderari poſſint effe-
ctus, obſeruata perſonarum diuerſitate, diſpoſitio
odioſa partim, & partim fauorabilis dici poſſe vide-
tur. in hanc ſententiam confert notabilis admodum
textus l. ſi quid præferendum, §. vltim. de furt. qui af-
firmat furtum vnius ocultum, pro parte alterius ve-
ro manifectum dici. Vel & alia reponſione dilui po-
teſt fundamentum, ſeu Decij conſideratio, ex egre-
gia doctrina Baldi in l. x. colum. 1. verſic. tertio oppo-
37 no, C. de ſeruis fugit. dum inquit, † vnam & eamdem
rem, quoad corporalem conſiderationem, non poſſe
cenſeri diuerſimodè, quo vero ad intellectualem, ex
intellectu diuidentis, vbi concurrunt plures intelli-
gendi formæ poſſe, quia (inquit Baldus) vnum æqui-
pollet pluribus, vt in textu d. l. 1. C. de ſeruis fug. vbi
ſeruus conſideratur vt homo, & vt res. Cum ergo in
caſu hoc noſtro ſola adeſſe videatur intellectualis cō-
ſideratio, an hæc ipſa diſpoſitio quæ in intellectu eſt,
ſit fauorabilis, vel odioſa, non repugnante regula l.
eum qui ædes. & partim fauorabilis, & partim odio-
ſa dici poſſe videtur. Bald. quemadmodum retuli-
mus doctrinam, commendat ſummo opere Tiraquel.
tractatu de Nobilitate, capite 28. num. 12. quare Be-
roi fundamentum alia reſponſione eſt refellendum:
dicerem ego, diſpoſitionem dici partim odioſam, &
partim fauorabilem, cum fauor non præponderat
odio, & econtra: & res eſt maxime dubia, an odioſa
vel fauorabilis ſit, cum non poſſimus conijcere, an
plus in fauorem vnius, quam in odium altertius ſit il-
lud inductum: at in caſu noſtro res clara eſt, odium
ſpoliatoris principaliter fuiſſe conſideratum, quem-
admodum econtra in ſimili dicimus, quod vbi clam

conſtat

38 conſtat de mente diſponentis, † vnam & eãdem rem
poſſe cenſeri diuerſo iure, & reſpondit Cur. iun. conſ.
114. num. 11. erit ergo odioſa diſpoſitio hæc & regu-
la, qua ante omnia reſtituitur ſpoliatus, quo fit, vt ex-
ſtenſionem non patiatur, c. odia. de reg. iur. in 6. & ſi-
mile incommodum conſiderat Iaſ. in l. qui exceptio
nem, de cond. indeb.
39 QVAERO ſecundo, an ſpoliatus † re mobili re-
ſtituatur ante omnia, in interdicto, Vnde vi? res eſt cla
ra, non reſtitui, cum non concedatur illud pro mobi-
libus, l. 1. §. illud vtique in dubium, de vi, & vi arm.
Cuius rei rationem reiecta aliorum minus probabili
adfert Alciat. in l. rem quæ nobis, num. 3. de acquir.
poſſeſſ. ex ceteris autem remedijs reſtitui ſunt qui aſ-
firment, vt in remedio l. ſi coloni. C. de agr. & cẽſ. lib.
11. vt huius ſententiæ fuit Fab. l. naturaliter, §. nihil
commune, nu. 54. de acquir. poſſeſ. & ibi Ant. Matth.
amplia. 9. & communem teſtatur Ruin. in cap. ſæpe,
num. 31. de reſtitut. ſpoliat. quam explicabimus in eo
ipſo remedio l. ſi coloni. C. de agric. & cenſit. ſic locũ
habere alij dicunt, remed. vltim. de acquirend. poſſeſ.
vt gloſ. & ibi late excutiam, q. 3. Spoliatũ quoque poſ
ſeſſione rei mobilis ante omnia reſtitui ex capit. rein-
tegranda. 3. q. 1. ſunt qui affirment, vt Socin. in l. rem
quæ nobis, num. 13. verſic. conclude quod, de acquir.
poſſeſ. vt latius videmus in d. remed. ex d. c. reintegran
40 da, q. 11. Reſtituitur quoque † ſic ſpoliatus re mobili
in hac ciuitate Montis Regalis, ex ſtatuto ſub rubric.
de electione poſſeſſionis. collat. 3. ſed Papiæ ex ſtatuto
54. de poſſeſs. violen. &c. contrarium eſt cautum, vt
ſolum intelligatur de immobilibus. Inter mobilia
enim (quoad terminos noſtros) connumerari illa ſo-
41 lent, † quæ ſolo non cohærent, ita vt auferri poſſint,
pro quibus deinde conceditur actio vi bonorum ra-
ptorum, vt probat is tex. d. l. 1. §. illud vtique, cum ſe-
quen. Quare eo loco ſubinſert Vlp. §. ſi quis de naue.
42 deiecto † de naui non concedi illud interdictum, &
in id expendit hunc textum Iaſ. conſil. 170. colum. 2.
verſicu. ſecundo facit, & columna ſexta, verſic. non
ſecundum, lib. 2. & Iaſ. probauit Tiraquell. de retra-
ctu conſang. §. 1. gloſ. 7. num. 90. quo loco ampliſſime
43 docet † inter mobilia nauem connumerari. Iaſonem
quoque præter Tiraquel. probauit Benu. Stracha tra-
cta. de mercat. in tit. de auibus. vltim. part. numero 3.
eiuſdem quæſtionis eſt in molendinis, cum nauium
44 inſtar ſint, † & inter mobilia enumerentur. Ripa in l.
quo minus. num. 126. de flumin. & latiſſime proſequi
tur Tiraq. in præcitato §. 1. glo. 7. num. 95. eoque in lo
co plure recenſet, quibus intelligimus quæ inter mobi-
lia & quæ inter immobilia referuntur. Ex multis vnũ
illud non omittam, quod ſæpiſſime apud noſtros in
ſpecie huius noſtræ quæſtionis venit in controuer-
45 ſiam, † Reditus ſcilicet annuos inter immobilia con-
numerari, vt ab eorum perceptione deiectus ante
omnia reſtituatur, vt egregie cenſuit ante alios Inno-
cent. in cap. peruenit. & ibi retulit Abb. num. 3. de cen
ſibus. qui intelligit cũ annuus reditus eſt realis, non cũ
perſonalis, quod verum an ſit, infra quæſt. 8. dicemus,
quo loco diligenter rem hãc ipſam excutiemus. Sub-
46 inſertur etiam, an deiectus ex arbore † ad eam reſtitua
tur? & diſtinguit Bart. poſt gloſ. in l. 1. in princ. de vi,
& vi arm. aut arbor ſolo cohæret, & cum inter immo-
bilia habeatur, reſtituitur deiectus, ſi vero euulſa ſit,
non idem cenſuit Robert. Marant. de ordine iudic. 7.
diſtinct. iudic. num. 22.
47 QVAERO tertio, an ſpoliatus † agat vt ante om
nia reſtituatur aduerſus eum, cuius nomine deiectus
fuit? & dubium non videtur, agi poſſe, cum vel eo mã
dante, vel ratum habente, deiectio eſt facta, ſic probat
tex. l. 1. §. deieciſſe. cum pluribus ſeq. de vi, & vi arm.
& tradunt Abb. in cap. 1. notab. 2. de reſtit. ſpol. Ripa
in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 51. ver. ſeptimo
ampliat. num. 56. verſi. decimooctauo ampliat. & ibi
Rub. nu. 142. verſic. vndecimo etiam. & Ant. Matth.
amplia. 14. & 15. & amplia. 26. Afflict. in conſtit. Nea
polit. lib. 1. Rubr. 25. num. 39. de acquiren. poſſ. Con-
rad. Lagus in iuris ciuilis method. 4. par. capit. 13. &
hanc ſententiam probat tex. in capit. cum ad ſedem,
de reſtit. ſpol. & iam exſtant clara antiqui interdicti
verba: quorum meminit & Cicero in ea ipſa prõ A.
Cecinna oratione. [Vnde tu aut familia aut procu-
rator tuus, &c.] ſolet quoque hæc ipſa ſentẽtia iuua-
48 ri, ex † c. 1. de reſtit. ſpol. quẽ crebriore calculo intel
ligunt interpretes. Philaſium ibi cęcum ſpoliatũ age-
re, & contra eccleſiã, cum eius nomine ſpoliatus fue-
rit. Cui ſane intellectui plura aduerſantur, vt eſt apud
Bero. d. c. 1. colum. 2. verſ. videtur tamen, &c. qui poſt
modum conatur communẽ ſenſum defendendo ſub-
uertere, nec feliciter ſatis. Et cõmunis intellectus du-
bius admodum ex eo redditur, quia communis vide-
tur ſententia, vt teſtatur Alexan. in l. naturaliter. §. ni-
hil commune, num. 30. verſicu. decimotertio fallit. de
acquiren. poſ. Prælatum inuadentem rem eccleſiæ ab
altero poſſeſſam, non efficere vt eccleſia incidat in
pœnã l. ſi quis in tãtam, C. vnde vi. quare inſert dein-
de Alexan. & ante eum alij, quod vbi non habet locũ
pęna l. ſi quis in tantam. domini exceptionem oppo-
ni poſſe, ꝙ ſi verum eſt, ſubinſertur in tex. cap. 1. quod
ſi fundus eccleſiæ fuit ab hominib. eccleſiæ inuaſus,
non potuiſſe agi ſpolio contra eccleſiam, aut ſi actũ
fruſtra fuiſſet dicto ſpoliato conſentiente, dominij
exceptionem opponi potuiſſe, cum & eo inuito op-
poni potuiſſet, datur ergo intelligi contra eccleſiam,
non fuiſſe actum. Nec probo ſenſum illum Lud. Bo-
logn. in l. naturaliter §. nihil commune, nume. 58. de
acquiren. poſſeſſ. dum facti ſpeciem illius textus ſic
fingit, Philaſium cæcum fuiſſe ſpoliatum ab homini-
bus eccleſiæ, contra quos cœpit agere, qui ſpoliato-
res non comparuerunt, ſed tertius, hoc eſt, Euentius
diaconus, qui oppoſuit dominij ipſius eccleſię exce-
ptionem, quæ exceptio nõ potuit reijci ab ipſo Phi-
laſio ſpoliato. Hic ſenſus vere nõ poteſt defendi: nam
49 ſi concedimus rei dominium fuiſſe eccleſiæ, † exce-
ptio ipſa non potuit, tamquam de iure tertij opponi,
vt docent omnes. Bart. in l. 1. in fi. vti poſsidet. in l. 2.
& ibi Socin. num. 7. ff. de except. rei iud. Tiraq. in l. ſi
vnquam. in verbo, reuertatur, num. 358. C. de reuoc.
donat. vel ſi concedimus eccleſiam, & ita illius nomi-
ne Euentium contra ſpoliatum pro iure ſuo & domi-
nio poſſe cõparere & opponere, id fieri ſpoliato inui
to poteſt, ſi credimus Butrio in cap. in litteris. de re-
ſtit. ſpol. Ange. in l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad leg. Iul.
de vi. Alex. d. §. nihil commune, nu. 33. & tamen Phi-
laſio ſpoliato cõſentiente dominij exceptio dicitur
oppoſita: aita effudit Anton. Matth. in l. naturaliter.
§. nihil commune, num. 51. verſicu. ad argumentum ff
de acqu. poſs. ad huius c. intellectum, ſed vt leuia, miſ-
50 ſa facio. Planius ergo mea ſententia † is textus ſic in-
telligi poteſt, Philaſium cæcum fuiſſe ab hominibus
eccleſiæ ſpoliatum, contra quos agere cœpit, non vt
contra homines eccleſiæ, eccleſiam quodammodo
conueniendo, ſed vt contra priuatos, quorum ſpo-
liatorũ defenſorio nomine comparuit Euẽtius Dia-
conus, qui opponebat fundum eſſe eccleſiæ, & ita de
iure tertij quodammodo, cuius eccleſiæ nomine di-
cebat Euentius factam fuiſſe ſpoliationem, etſi illud
non concederet Philaſius, quare Philaſio ipſo, ex-
ceptioni conſentiente, potuit illa obijci, & neceſſa-
rius

Digitized by Google

rius fuit conſenſus,eum eccleſiæ nomine ſe ſpoliatum
minime fateretur Philaſius. quales autem fuerint ho-
mines illi eccleſiæ,non latis eſt cognitum, etſi opinetũ
eo loci Bero. & male, eos homines fuiſse in dominio
51 eccleſiæ, † cum ſic natura genitiui oſtendit, [ab ho-
minibus eccleſiæ,] vt tradunt omnes in rub. de oper.
noui nũc. iuncta l. 1. §. familiæ. de vi, & vi arm. vel ab
hominibus eccleſiæ,inquit Bero.id eſt, a parochianis,
verius ego intelligerem ab hominibus eccleſiæ,id eſt,
a prælatis, vt & genitiui natura oſtendit quandoque
ſi Bal. deſerimus in c. 1.in fi.de elect. & Franc.Nico-
nitio in rubr.de oper. noui nunc. nu. 143. nam ſi ſerui
ſpoliaſsent Philaſium, vtiq; non illi conuenti fuiſsẽt,
ſed dñs: & ſi parochiani, non apud Eccleſiaſticũ iudi
cem,ſed apud Laicum fuiſsent conuenti. Vnum ergo
illud eſt,hanc ipſam propoſitæ quæſtionis noſtræ ſen-
tentiam iure latis probari, etſi non in d.cap.1.quæ ſa
ne ſententia ſine difficultate procedit in eo, qui ſpo-
liationem mandauit l. 1. §. deiecisſe. de vi, & vi arm.
in eo vero qui non mandauit, ſed ratum habuit, vt
52 contra eum agi poſsit, † tria habent concurrere, ſe-
cundum Ripam in d.§.nihil commune.n. 52. & prius
ex glo.in l. 1. §. ſed & cum quis.de vi, & vi arm.quod
ſpolium ſit ſuo nomine factum, quod factum ratum
habeat; ratumque eo nomine habeat,vt ſuo nomine
intelligatur ratum habitum, quod contingit ratione
delicti,quod ſpoliatiuni ineſt, & declarauit Bart.d.§.
ſed & cum quis, a quo non diſsentit Decius in l. ſem-
per,qui non prohibet, nu. 12. in fi.de reg.iur.quos ſe-
quitur Tiraquel.de retractu conſanguin.§. 1. gloſs. 9.
num. 147.

Extenditur hæc ipſa concluſio procedere, etſi ab
53 vno tantum ex familia facta ſit ſpoliatio, † nam in-
terdictum quod de familia loquitur, quæ collectiuum
eſse nomen oſtendit, in vno ſeruo tantum procedit,
vtrumque probat text.l.1.§.familiæ.de vi, & vi arm.
& docet pro A.Cecin. Cicero his. [Neq; dubium eſt,
quin ſi ad rem iudicandam verbo ducimur, non re fa-
miliam intelligamus, quæ conſtat ex ſeruis pluribus:
quin vnus homo familia non ſit. verbũ certe hoc non
modo poſtulat, ſed etiam cogit. At vero ratio iuris
interdictiq; vis, & Prætorum voluntas, & hominum
prudentium conſilium, & auctoritas reſpuat hãc de-
fenſionem,& pro nihilo putet, quid ergo? iſti homi-
nes Latine non loquuntur? imo vero tantum loquun-
tur, quantum eſt ſatis ad intelligẽdum voluntatem:
cum hoc ſibi propoſuerint, vt ſiue metu deieceris, ſi-
ue tuorum quiſpiam,ſiue ſuorum,ſiue amicorum, vt
ſeruos non numero diſtinguant, ſed appellẽt vno fa-
miliæ nomine.] hæc Cic. Quare recte cenſuit Bal. in
l.iubemus.§.ſin autem.C.ad Treb.quẽ probauit Bre-
chæus Turonen. in l.pronunciatio.§. familiæ, nu. 12.
de verb.ſign.vim a domino cum ſeruo tantum factã,
cenſeri vim cum familia factam, quæ ſane extenſio
procedit etiam ſi is mandatarius & iuſsus poſs. ſpo-
liare, eſset ex familia poſseſsoris, puta iuſsi tuo colo-
no, vt meo nomine prædium a te poſseſsum pro me
poſsideret,atque ita te deijceret: tu ſpoliaris,& con-
tra me agere poteris, ita poſt Sig. conſ. 75. ſcriptum
reliquit Afflic.in commen.ad conſt.Neapo.lib.1.rub.
25. contra quem de reſtitutione agatur, nu. 36.

Extenditur ſecundo vt procedat, non modo cum
expreſse dominus mandauit aliquem a ſua familia
54 ſpoliari, verum & cum tacite, † nam quod ait Vlpia-
nus in d.l. 1. §.deiecisſe.verſi.quare ſi familia mea vo-
luntate deiecerit. de vi, & vi arm. domini volũtate,
quem deiectum intelligimus, ſiue tacita, ſiue expreſ-
ſa ſit voluntas,quare ſi præſens ſit dominus cũ ſeruus
poſseſsorẽ deijcit,& ſeruo iubere poteſt ne deijciat,
nec iubet,domino volente poſſeſſorem deiectum cre-
dimus.probat l.eiuſdem.§.itẽ is. ad leg.Corn. de ſica.
quam in hanc ſententiam citauit Brechæus Turonẽ.
l. pronunciatio. §. familiæ.in fi.de verbor.ſign.citant
alij text.cap.cum ad ſedem. de reſtit.ſpoliat.qui vere
hanc ipſam ſententiam non ſatis probat. Eſt tamen ve
55 ra hæc declaratio, vt teſtantur omnes, † voluntate
domini a ſeruo quid factum, cum dominus ſciens po-
tuit prohibere,nec prohibuit, ſic Bartol.in l. ne quid,
num. 2.de incend.ruin.& naufrag.Curt.ſenior,conſil.
41. ſuper proceſſu,&c. col. 2. quẽ citat & probat De-
cius in l.3.num.8. C. de pact. idem cenſuit Afflict. de-
ciſ.82.num.5.Felin.in cap.Petrus.numero 2.verſi. &
hanc concluſionem. de hom. qui alios in hanc ſenten-
tiam referunt.& poſt Corn.conſi.123.lib.1. Gramm.
Neapol.deciſ.47.num. 1.Rurſus tacita hæc ipſa domi
ni voluntas conijcitur, ſi poſt factam a familia deie-
ctionem,commodum ſcienter conſecutus eſt, & præ-
ſertim cum & nunc de facto detinet. ita Bellamera
deciſ. 510. & 550. quo loci declarat non procedere
in procuratore ſpoliante, cum tamen ſolum ad nan-
ciſcendum poſſeſſionem fuiſſet conſtitutus,& alia, vt
apud eum. Sed ad rem,cum ſentit cõmodum,& Bel-
lameram eſt ſecutus Anton. Matth. in l. naturaliter.§.
nihil commune, ampliat.6. de acquiren. poſſeſ. nam
etſi poſtulet ratificatio,vt ratum habeatur, quod meo
nomine geſtum eſt, vt ſtatim diximus, & probat l. ſi
pupilli.§.ſed ſi ergo. de negot.geſtis,cum tamen com-
56 modum † ſcienter ſibi defert, mandatum præceſſiſſe
præſumitur. quare affirmant omnes in l. de pupillo.§.
ſi quis ipſi prætori.de oper. noui nunciat. tunc domi-
num pro facto ſerui teneri, cum commodum ſenſit.
quod probauit & Bart.conſ. 13.colum.antepen.lib. 3.
& Ruinus conſil. 21.num. 1.lib.4.& in ſpecie ſic decla
rat Bero.in cap. 1.numero 41. verſic.ſed contra hanc.
de reſtitut. ſpoliat. & Natta conſil. 494. numero 13.
lib. 3. & ita intelligi poteſt quod ſcribit gl. Innocent.
& Panorm. in cap.cum ad ſedem, de reſtitut. ſpol. &
Felin.in cap. Petrus,num. 14.de homicid.Bald.in l. ad
inuidiam,in fine,C. quod metus cau. intelligo enim ſi
ignoranter ad eum res peruenit, non ſi ſcienter, cum
tunc approbare delictum,& iam mandaſſe coijciatur,
& ita etiam ſenſiſſe videtur Bartol.in l. 1.§.familiæ.de
vi, & vi arm. Rurſus tacita ipſa domini voluntas præ
57 ſumitur, † cum familiam malæ conditionis, & famæ
vt facinoroſos, homicidas, lenones, fures, agrorum
depopulatores in ſua familia eſſe paſſus eſt: nam quid
quid ab eis agitur, domini culpæ adſcribitur, l. 1. §.
ſeruorum.ff. nautæ caup.ſtabul. Meminiſſe enim opor
teret non ſui tantum reddendam eſſe rationem, ſed
& eorum,qui in ſeruitio ſuo ſunt. hinc in Verrem Ci-
cero act.4.his inuehebatur; [Sed cum & tuos amicos
in tuam prouinciam, quaſi in prædam inuitabas, ac
cũ illis,& per eos prædabare, non ſtatuebas tibi non
ſolum de te, ſed etiam de illorum factis rationem eſ-
ſe reddendam.] Quare ſic accipienda ſunt quæ do-
58 cet † Bartol. in d. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori,
num. 19.de oper. noui nunciat. dum ait, ſatis probari
potentiorem metum conſueuiſſe inferre, ſi illius fa-
milia metum inferebat, cum voluntate & domini cõ-
ſenſu facere præſumatur, quod egregie tradit & Ro-
man.conſil.86.viſis mihi propoſitis,colum. 1.& conſ.
152.præſens accu.colum.1.verſ. primo.quia, dum ait
prohibitionem, quæ impedit dominũ accuſare, pro-
hibere & ſeruum, cum alioqui ſeruus accuſans intel-
ligatur domini cõſenſu & volũtate accuſare, & egre-
gie reſpondit interrogatus Alexand. conſ.69. num.5.
59 lib.2. † furtum a ſeruo factum præſumi domini volũ-
tate & conſenſu factum, adeo vt ad pœnam tenea-
tur do-

Digitized by Google

tur dominus. ſic pulchre reſpondit Ruin. conſ.74. nu.
12. lib.2. illatam vſufructuario a ſeruo moleſtiam ad-
uerſus teſtatoris diſpoſitionem, cenſeri volunrate &
conſenſu domini illatam, adeo vt commodo diſpoſi-
tionis carere debeat. ſic commiſſum a ſeruo homici-
dium domini voluntate perpetratum dici, conſuluit
Marſil. conſ.3. num.18. qui plura in hanc ſententiam
affert, quæ (vt iam diximus) intelliguntur, cum ſerui
nequam nebulonesque erant, vt pulchre declarauit
Alciat. in l.pronunciatio. §.ſeruientium. num. 34. de
verbor.ſignific.& in tract.de præſumpt. 40.nu.4. Fel.
in c. Petrus, num.7.de homicid.ſic & Panorm.in cap.
1.& ibi Bero.nu.41. de reſtit. ſpoliat.& probat l. vni-
ca.ff.de furt. aduer.nau.

Extenditur tertio, vt procedat hæc ipſa ſententia
quoad dominos illos, qui nec expreſſe nec tacite ſpo-
60 liationi conſentire videntur, vt † cum tutor nomine
pupilli ſpoliat. vt eſt caſus in l.meminerint, C. vnde
vi. vbi latius expendam, vel in eccleſia, cuius nomine
prælatus poſſeſſorem ſpoliauit. iuxta c.1.de reſt. ſpol.
etenim in multis a pari cum pupillo procedit eccleſia,
vt late dicemus in remedio recuperandæ ex d.l. me-
minerint.quęſt.13.& l.ſi quis in tantam.q.10.C.vnde
vi.ſic & in caſu noſtro, vt relatis in locis dicemus in
eccleſia. hanc affirmat ſententiam Abb.in c.1.vlt.nor.
de reſt.ſpol.quē ibi eſt ſecutus Bero.n.28.addo eiuſdē
ſententiæ Alex.in l.naturaliter, §.nihil cōmune, n.30.
& Rip.n.56.ver.amplia.& Iacob.a S.Georg.in l.ſi de
vi.nu.19.45.duodecimo fallit, de iud.illa eſt ratio, quia
vno ore probant omnes, quia etſi eccleſiæ fauendū ſit,
non tamen tātum, vt ceteris fiat iniuria, arg.c.nuper,
de donat.inter virum & vxor.& in c.ex tenore, de fo-
ro competent.quæ in hanc expendit ſententiam Dec.
conſ.474.num.1.conſ.564.nu.1. Paril.conſ.86.nu.71.
lib.2.quibus addo Barbat.conſ.31. col.3.conſil.50. in
fi.lib.1.conſ.1.col.31.in princ.lib.3.late Neuiz.lib.5.
Silu.nupt.nu.73.& lib.6.num.28.aliàs enim ſi contra
eam agi non poſſet, locupletaretur cum aliena iactura,
quod cum priuato non liceat. l. nam hoc natura. de
61 condict.indeb.minus debet licere eccleſiæ, † quæ di-
citur cultrix diuinæ iuſtitiæ, cap.1.§.ſed diuerſum. de
alien.feudi. Pariſ.d.conſil.86.nu.71.lib.2. quæ tamen
ampliatio ſolum procedit quoad poſſeſſionis reſtitu-
tionem, non quoad ceteras pęnas, quas maudans ſpo-
liari patitur. Hinc inferri poteſt egregia declaratio
ad ſtatutum Papiæ 31. in criminal. de pœna illius qui
violentiam alicui fecerit in eius poſſeſſione, vt locum
nō habeat quoad pęnam contra eccleſiam, pupillum,
& ſimiles, quorum adminiſtratores alicui vim in ſua
poſſeſſione fecerunt. quod attigimus & infra ad reme-
dium l.ſi quis in tantam.C.vnde vi. Intelligitur & pa
riter ſecundum Bal.in l.1.in fi.de appel.& Alex. §.ni-
hil commune.n.30.niſi is Prælatus, qui nomine eccle-
ſiæ ſpoliauit offerat incontinenti probationes ſuper
dominio, nam tunc is ſpoliatus non videtur ante om-
nia reſtituendus, quod verum an ſit latius infra dice-
mus in q.21.

62 QVAERO quarto, an † colonus conductor, & ſi-
miles ſpoliati, hoc interdicto reſtituantur ante omnia?
& colono non concedi hoc interdictum probat tex. l.
1.§.deijcitur.ff.de vi, & vi arm.nam nullo modo poſſi
dere illi dicuntur. l.1.C.de vſucap.transforma. Bart.d.
63 §.deijcitur. ſola † enim apud eos detentatio eſſe vide-
64 tur, quę nuda facti † inſiſtentia eſt, l.2.§.ex contrario.
vbi glo.de acq. poſſ.& declarat Ripa in l.1.nu.24. de
acq.poſſ.& rubr.de cauſa poſſ.& propr.nu.26.ver.de
tentatio.aliàs occupari ſolet appellari. l.poſſeſſionem.
de acquir.poſſ.Franc.Connan.libro 3.Commen.iuris
ciuilis, c.10.num.8.quod intelligo, cum colonus, con-
ductor, inquilinus, & ſimiles, a domino ſpoliantur, ad-
uerſus quos interdictum, Vnde vi, non conceditur, ſed
æquitate certis caſibus tantum iudicis officio ſuccur-
ritur: vt egregie docuit Bal.in l.ædem, col.2. verſ. ſed
quid ſi dominus. C.loc.& in remedio illo recuperādæ
poſſeſſionis ex officio iudicis dicemus ſuſius.

Extenditur primo procedere etiam cōtra tertium
65 ſpoliatorem, aduerſus quem nec † colono, nec condu-
ctori hoc conceditur remedium, ſed rei domino. l.1.§.
quod ſeruus, vel procurator, de vi, & vi arm.nam non
colonus, ſed dominus ſpoliatus dicitur.

66 Limita primo non procedere, cum † colonus poſt
poſſeſſionem domini introuerſam a tertio ſpoliatur,
nam tunc non domino contra deijcientem, ſed ipſi
colono interdictum datur: ſic intelligo l.colonus, &
l.cum fundum, de vi, & vi arm.& hoc in caſu ſunt ac-
cipienda quæ ſcribunt Archidiac.in cap.quia res, 12.
quæſt.1.idem probauit Neuizan. conſil.181.numero
10. detentatori ſpoliato concedi reſtitutionis reme-
dium, facta enim introuerſione, ipſe vere poſſidere
dicitur, cum & is fructus colligat. Quare inferri po-
67 teſt † declaratio ad ſtatutum Papiæ in ciuilibus 54.de
poſſeſſione violenta & clandeſtina reſtituenda. & ad
ſtatutum 31. in criminalib.de pœna illius, qui violen-
tiam alicui fecerit in eius poſſeſſione. quibus eſt ſuc-
curſum illi ſpoliato, qui vere poſſedit, cū ſpoliaretur,
& ad quem fructuum perceptio ſpectabat. nā illa ſta-
tuta poſſunt intelligi & hoc in caſu, vt huic colono ꝓ
ſint, cum facta poſſeſſionis introuerſione vere poſſi-
deat, vt ex iam traditis intelligimus, quod & prædo-
ni conceditur, vt ſuo loco infra latius dicemus, quo
loci declarabimus. Quod nunc in hac limitatione di-
cemus, intelligo niſi is detentor iam diu ſuo poſſedif-
ſet nomine, nam & alias detinens poſſidere præſumi
tur. Innoc.in c.olim, il 2. de priuileg. & in c.quoniam
§.quod ſuper, vt lite non conteſt.& Bellamer. c.in lit-
teris.nu.4.de reſtit.ſpol.

Limitatur ſecundo, non procedere in conducto-
68 re † ad longum tempus, nam is naturaliter poſſidet,
vt emphyteuta, & idem cenſet Iaſ. dicta l. naturali-
ter, numero vigeſimoquinto. Ruin. conſilio 58. nu-
mero quarto libro quarto. Fulg.conſil.ſecundo, col.1.
verſiculo ad tertium vero. Imo dicitur dominus vti-
lis, cum illa locatio ſit alienatio, & §. neque illud, in
Authen.de non alien. Dec.conſil.204. Iaſ.conſil.94.
colum. ſecunda, libro primo. Didac.libro ſecundo va-
riar.reſolut.c.15. numero 2. Boer. quæſt.224.num.3.
Gozad.conſ.24.num.8.

69 QVAERO quinto, an † vſufructuarius ſpolia-
tus hoc remedio iuuetur, vt ante omnia reſtituatur?
& iuuari probat gloſ. l. prima, §. interdictum autem
hoc.de vi, & vi arm.& ibi Bart. & eſt clarus textus in
l.3.§.vnde vi interdictum, eodem tit.de vi, & vi arm.
Ant.Matth.in l.naturaliter.§.nihil commune, fall.39.
70 de acquiren. poſſeſſ. Nam † fructuarius dicitur na-
turaliter poſſidere, l. naturaliter, in princ.& ibi om-
nes, de acquiren. poſſeſſ. & Bart. d.§.interdictum au-
tem hoc. & declarant omnes in l. 1. & ibi Ripa nu-
mero 34.de acquiren.poſſeſſ.& idem Ripa in rub. de
cauſa poſſeſſ. & propriet.num. 21. & docuit Conrad.
Lagus in Methodica iuris, quarta parte, capit. vige-
ſimotertio. non ergo res dubitationem recipit, cum
& naturali tantum poſſeſſori cōcedatur interdictum
Vnde vi, l.1.§.deijcitur, de vi, & vi arm. hanc ſenten-
tiam probant & illa Ciceronis verba in ſæpius citata
orat. pro A. Cecinna. [Ceſenniam poſſediſſe propter
vſumfructum non negas.

71 Extenditur primo, vt non procedat, etiamſi † pen-
dente ſpoliatione vſusfructus tempore finiatur: nam

Google

tunc adhuc reſtituitur vſufructuarius, eique conſti-
tuitur vſusfructus, ac ſi ſpoliatus numquam fuiſſet,
ſic probat textus, l. ſi plures, in fine, de vi, & vi arma.
quod non alia ratione eſt factũ, quam quia et ſi vſuſ-
fructus tempore ſit finitus, habilis tamen adhuc eſt
ſructuarius, vt de nouo in eum conſtituatur.
72 Extenditur ſecundo procedere etiã ſi † vſufructua-
rio abſente is occupator & ſpoliator poſſeſſionem ip-
ſam ſit ingreſſus: nam et ſi apud vſuſructuarium nulla
ſit vera ciuilis, cum apud dominum permaneat, atta-
men dicitur habere quaſi poſſeſſionem ciuilem iuris
vſusfructus, l. ait Prætor, §. item ei, ex quibus cauſ. ma
io, glo. in d. l. ſi plures, in fin. de vi, & vi arma. & Bart.
d. l. 1. §. interdictum autem hoc, eo. & idem in l. natu-
raliter, in princip. de acquir. poſſeſſ. & declarat Ripa
in d. rub. de cauſa poſſ. & propr. num. 21. & in l. 1. nu.
34. de acqui. poſſ. late omnes in l. naturaliter, in princ.
ibi Iaſ. nu. 17. eo. tit. de acq. poſſ.
Limitatur primo non procedere, quando poſt fa-
73 ctam ſpoliationem vſufructuarius, † vel eſt vita fun-
ctus, vel eſt capite minutus: tunc enim illius hæredes
non reſtituuntur poſſeſſioni, ſed conſequuntur ſolum
detrimentum paſſum ob amiſſum vſumfructum. Sic
probat tex. l. 3. §. penul. de vi, & vi arma. ea videtur ra-
tio, quod inhabilis ſit perſona, in quam vſusfructus re-
nouari poſſit, vt contra in caſu l. ſi plures, in fi. quam ſu
pra retuli.
74 Dubium eſt non mediocre, an † interdictum, Vn-
de vi, quod deiecto vſufructuario conceditur, ſit dire-
ctum, vel vtile? Rapha. Comen, in l. naturaliter, in
princ. vt eum ibi retulit Iaſon, numero 9. verſic. huic
fundamento, de acquiren. poſſeſſ. affirmabat eſſe vti-
le, cum ei non concedatur ratione veræ, & propriæ
ſuæ poſſeſſionis, ſed quaſi poſſeſſionis iuris ſui vſusfru
ctus. & hanc ſententiam credidit Iaſon, d. numero 9.
probari in l. 3. §. penult. de vi, & vi arm. dum ait [qui
vſusfructus nomine qualitercumque in quaſi poſſeſ-
ſione.] & hanc ſententiam videtur probaſſe Ioan. An
nibal. in l. naturaliter, num. 153. de vſucap. qui eo ad-
ducitur fundamento, quod interdictum, Vnde vi, per
extenſionem fuit vſufructuario conceſſum, cum dicat
tex. d. l. 3. §. pertinet, de vi, & vi arm. interdictum per-
tinere ad eum, ſicque per extenſionem, & iam eſt cer-
tum, non directum, ſed vtile eſſe, quod per extenſio-
nem venit, l. curatoris. vbi glo. Alexan. & ceteri. C. de
negoc. geſt. & ante Commen. idem ſenſit Petr. Perti-
cenſ. in l. vnica, numero 22. in fin. C. vti poſſide. Fa-
ſtol. in deciſ. Rotæ, cauſa 5. dub. 17. Verius tamen il-
lud exiſtimo, interdictum directum concedi, cum ex
veriore & crebriore ſententia vere naturaliter poſſi-
deat vſufructuarius, vt late ſcribunt omnes d. l. natu-
raliter. in princip. de acquiren. poſſeſſ. nec ad rem fa-
cit, quod conſiderat Iaſon tex. d. l. 3. §. penul. appellet
quaſi poſſeſſionem illam vſufructuarij, non ratione
fundi, cui inſiſtit, ſed ratione iuris ipſius vſusfructus,
vt ſtatim ſupra declarauimus, & idem met Iaſ. ſic ſen-
tit in d. l. naturaliter, numero 17. in fi. quod autem is
ſcribit Ioann. Annibal, non video quo procedas mo-
do, non enim probat illud venire per extenſionem,
cum dicitur pertinere, nam verbum [pertinet,] eam
ſignificationem habere non uidetur, Conferunt quæ
infra dicemus in 9. remed. ex l. ſi quis in tantam, q.
36. in fi.
QVAERO ſexto, an concedatur hoc interdictum
75 emphyteutæ, † cum ſua poſſeſſione fuit ſpoliatus? &
76 dubium non eſt concedi, cum is vere † naturaliter
poſſidere dicatur, ut tradunt omnes in d. l. 1. ibi Ripa
num. 34. & l. naturaliter, in princ. vbi Iaſon nume. 15.
de acquiren. poſſeſſ. & probat Barto. & ceteri in l. 3.
§. ex contrario. eodem, titu. de acquiren. poſſeſ. & du-
bium non eſt, naturali tãtum poſſeſſori concedi hoc
interdictũ, l. 1. §. deijcitur, de vi, & vi arm. & eum fru-
ctus ad illum pertineant vere dicitur poſſidere, ita vt
77 etiam in eo † ſtatutum Papiæ 54. in ciuilibus. de poſ-
ſeſſione violenta & clandeſtina reſtituenda. & ſtatu-
tum 31. in criminalibus, de pœna illius, qui violen-
tiam alicui fecerit in eius poſſeſſione. quæ commodũ
illud vero poſſeſſori tribuunt, in hoc ipſo emphyteu-
ta, locum habere poſſit.
Extenditur ut procedat & eo caſu, quando ob non
78 ſolutum † annuum canonem res in commiſſum inci-
diſſet: nam et ſi ipſo iure emphyteuta ſuo iure priua-
tus dici poſſit, non tamẽ poteſt poſſeſſione ſola domi
ni manu priuari: quare tunc ut ſpoliatus, ante omnia
reſtitueretur, ſic iam deciſum uideo in cõſilio Delphi
natus, ut teſtatur Guido Papæ, quæſt. 107. licet gloſ.
&c. idem quoque obſeruatum fuit in concilio Nea-
polita. auctor eſt Afflict. deciſ. 97. in fin. nec diſſentit
ab hac ſententia Alciatus reſpon. 393. in fi. & d. Crau.
conſ. 212. nu. 2. qui ingenue fatetur ex multorum ſen-
79 tentia, non poſſe † dominum emphyteutæ poſſeſſio
nem ſine ſententia declaratoria, ingredi. idem cen-
ſuit Ruin. conſi. 50. numero 10. & conſ. 166. in fin. li-
bro 1. quo loci affirmat ex Rom. & alijs neceſſariam
eſſe emphyteutæ citationem, qua intelligat declara-
toriam contra ſe ferri. idem placuit bene erudito Io-
ſepho Ludouico in deciſionibus Peruſin. deciſio. 17.
num. 4. & ibi numero 5. ait me infra in 5. reme. quæſt.
12. num. 47. reliquiſſe cogitandum, ſed velim aduer-
tat Lector me reliquiſſe cogitandum in ſpecie credi-
toris, non autem domini. Non prętereo etiam, quod
clariſſimus Cephalus conſ. 172. num. 68. libro 2. poſt
Socin. d. l. rem quæ nobis, num. 8. de acquiren. poſſeſ.
& Alex. conſ. 6. colum. 3. verſic. ſecundo reſpondeo.
lib. 3. & Afflict. dec. 392. nu. 7. ſentit potuiſſe ſpoliari,
ac ob id non eſſe ante omnia reſtituendum. Nõ igno-
ro tamen arduam hanc eſſe diſputationem, an ſcili-
cet poſſit ſua auctoritate dominus emphyteutam, qui
non ſoluit canonem expellere? Cum poſt alios Iaſ. in
l. 2. numero 101. C. de iure emphyt. quinque Doctor.
inter ſe pugnantium ſententias referat, & ipſe Iaſ.
placuit, poſſe expelli, a quo non diſſentit Corn. conſ.
166. lib. 2. & conſ. 171. lib. 3. qui affirmat emphyteu-
tam ſic expulſum, poſſeſſioneque priuatum, agere
non poſſe, ut tamquam ſpoliatus reſtituatur. & Corn.
in ſpecie probauit Gozadin. conſ. 36. in fi. a quo nec
diſſentire uidetur Socin. iun. conſ. 111. num. 12. lib.
2. Anton. Matt. d. §. nihil commune, nume. 67. qui de-
clarat & intelligit eſſe reſtituendum, cum uiolenter
fuit eiectus: æquior tamen & uerior uiſa eſt illa, non
poſſe expelli. Declara ſecundum Crau. conſ. 302. co-
lum. pen. verſ. ſed dicet aliquis. non procedere, quan-
do eſſet finita emphyteuſis, nec negaretur rem em-
phyteuticam.
QVAERO ſeptimo, ſpoliatus an is dicatur, qui
80 cum ad poſſeſſionem reuerteretur, † ſuſpicatus eſt
poſſe repelli? Apud antiquos noſtros fuit non leuis
diſputatio, obtinuit tandem Azonis ſententia, ſpo-
liatum dici & utili interdicto Vnde ui, reſtitui, quod
& Barto. placuiſſe uideo in l. 1. §. ſiue autem, nume. 1.
de ui, & ui arma. & Rober. Marant. de ord. iud. diſ. 7.
numero 24. nam eo ipſo quod non admittitur deijci-
tur, quod & egregie probat in illa orat. pro Cecin.
Cic. qui multis contendit, eum deijci, qui ingredi
poſſeſſionem prohibitus fuerat. quamquam non in-
ſubtili cauillo conaretur Ebutius oſtendere eum
non deijci, quem ingredi paſſus non eſt. Cic. uerba,
ut prolixa nimis non refero. Hinc noſtri affirmant,
venien-

Digitized by Google

venientem ad ſuam poſſeſſionem & non admiſſum, ex actu illo ſpoliatum cenſeri, quod infra latius explicabimus.

81 QVAERO octauo, an† ſpoliatus quaſi poſſeſſio-
ne rei incorporalis reſtituatur ante oia? & reſtitui vtili
ſaltem interdicto, Vnde vi, aduerſus Azonem & Ac-
cur. probauit Bar. in l. 3. §. vnde vi, nu. 3. de vi, & vi at-
ma. a quo noo diſſentit Bal. conſi. 425. viſis actis duo.
&c. col. 1. lib. 3. & eſſe vtile interdictũ cenſuit Afflict.
c. 1. §. ſimiliter, nu. 13. de c. Cõrad. Rober. Marant. de
ordin. iudic. 7. diſt. iud. nu. 23. AEgid. Boſſius tracta.
cauſ. crim. d. tit. de pluribus violentijs, num. 39. Boer.
ſuo ſing. de Prætorio, & poſſeſſorio iudicio, nu. 4. Pa-
norm. in c. olim, il 2. nu. 4. de reſt. ſpol. Soc. in l. rẽ quæ
nobis, nu. 13. de acq. poſſ. & Anton. Matth. d. §. nihil
commune. amplia. 30. Bertachi. in tract. de gabellis,
4. par. prin. verſi. decimo quinto quæro, &c. quo loco
82 affirmat concedi ad reſtitutionem† quaſi poſſeſſionis
exigendi vectigal & pedagium. eiuſdẽque ſententiæ
citat & Specu. Bar. probauit Ioa. Coraſius in d. l. natu
raliter §. nihil cõmune, in 2. par. n. 118. de acq. poſ. hãc
ſententiam probat l. 5. §. vnde vi. iuncto. §. penu. de vi,
& vi arma. dum conceditur deiecto a quaſi poſſeſſio-
ne iuris vſusfructus, & probat & tex. c. querelam, de
elect. & tex. Inſt. de interdict. in prin. dum generaliter
loquit, etſi male opinetur Bar. in d. l. 3. §. vnde vi. hanc
ſententiam probari in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.
quamuis ibi gl. 3. hoc ſentire videatur, vt ibi explica-
bimus q. 36. Nec Bart. ſatis animaduertit, dum hanc
confirmat opinionem ex interdicto Vti poſſidetis,
quo prouiſum eſt turbato in quaſi poſſeſſione rei in-
corporalis, l. 1. in prin. vti poſſidetis, l. quoties, de ſerui
tut. l. 2. in fi. & melius in l. ſicuti. §. ſed & interdictum.
ſi ſeruitus vend. quę iura etiamſi probarẽt interdictũ,
Vti poſſidetis, concedi, vt vere non probant, cũ loqui
potius in alio interdicto videantur, adhuc tñ noſtra
hæc ſententia probaretur: cum non parua ſit differen
tia inter interdictum Vti poſſidetis, & Vnde vi. nam
ex multis patet Vti poſſidetis, concedi & pro re mo-
bili. l. 1. cũ multis ſequẽtibus, Vti poſſidetis, ſcribit Ri
pa in l. rem quæ nobis, num. 15. de acquir. poſ. vera ta-
men eſt Bartoli & aliorum opinio, quidquid olim di-
xerit Azo. cuius rationes facili negotio ſuſtulit, quem
83 nunc citauit Bar. Non ignoro tamen hanc† ſpoliatio
nem rei incorporalis eſſe fictam. Bald. in c. 1. §. ſacra-
mentum, & ibi clare Afflict. in verſi. ſi a iudice, nu. 9.
de conſuetud. recti feud. in vſibus feudor. Verũ in hac
patria Pedemontium ceſſat hæc diſputatio, cum ex
decreto antiquo, li. 3. ſub rub. de reſt. ſpol. ſit clare hic
84 caſus† definitus, ex illis verbis, ibi, vel quaſi poſſeſſio-
85 ne, &c. in ſtatuto † Papien. 54. in ciuilib. de poſſeſſio-
ne violentia, vel clandeſtina reſtituenda, eſt maius du
bium, cum de quaſi poſſeſſione non loquatur: attamẽ
86 ex relatis idẽ poteſt dici, & præſertim, quia, † ſtatu-
tum loquens de poſſeſſione, intelligitur etiam de qua
ſi, ſic egregie Iaſon in l. ſed etſi poſſeſſori. §. item ſi iu-
rauero, n. 28. de iureiur. poſt Bal. in c. licet cauſam, in
fi. de probatio. Exorta eſt hinc non leuis altercatio,
vtrumne concedatur hoc interdictum, cum deiectus
87 eſt † quis a quaſi poſſeſſione percipiendi annuam prę
ſtationem, ſeu penſionem? Et concedi placuit Inno-
cent. in c. peruenit. & Abbati ibi. nu. 3. de cẽſibus. idẽ
docuere Bal. in l. iubemus nullã. 1. notab. C. de ſacro-
ſanc. eccleſ. Bellamer. in c. in litteris, n. 30. de reſt. ſpo.
ſed is forte aliter ſẽſit deciſ. 38. etſi ſubobſcure, & for
te minus recte Roman. conſil. 311. in caſu propoſitæ.
3. dubio. & Abbas cõſi. 23 1. dubio, li. 2. nec eſt, qui ab
hac ſententia diſſentire videatur, cũ realis eſt præſta-
tio, vt late eſt videre apud Angel. Aret. Inſt. de inter-
dict. in prin. col. penult. & vlt. Ripa. in l. rẽ quæ nobis,
nu. 16. de acq. poſ. & in l. 1. n. 3. ff. quorũ bonor. Ancha
ra. conſ. 386. col. 1. Bertran. conſ. 211. nu. 1. li. 4. idem
conſ. 328. nu. 1. lib. 4. qui in decimis reſpondit. idem
Bertrand. conſ. 297. nu. 3. par. 1. lib. 3. reſpondit ſore
hoc caſu neceſſe deducere non mõ penſionis ſolutio-
nẽ, ſed & recuſationem ex Fabro §. retinẽdæ, Inſt. de
interdict. ſed in eo pẽdet difficultas oĩs, eũ non realis,
ſed perſonalis eſt præſtatio annua; & cõcedi crebrior
videtur ſententia Canoniſtarũ in c. querelã, de elect.
q̃ probauit Bal. d. cõſ. 425. viſis actis duo &c. col. 2. li.
3. & eam in foro ſeruari teſtatur Ripa d. l. 1. num. 3. ff.
quorum bonor. concedi & hanc ipſam probauit Con
ſilium Neapolita. vt refert Afflict. dec. 595. qui apud
Canoniſtas communem eſſe teſtatur. nam eſt ſecutus
Angel. Aretin. Inſtitut. de interdict. in colum. ultim.
poſt Angel. Peruſin. d. l. ſi certis annis, col. ultio. C.
de pact. Signorol. conſil. 222. nu. 4. Felin. c. cõqueſtus,
in fin. de for. competen. Ioan. de Amicis conſ. 123. &
nouiſsime Hieron. Gigas tract. de pẽſionib. q. 48. n. 1.
Crauet. conſ. 140. nu. 1. in fi. Siluan conſ. ult. nu. 7. li.
2. & hanc ſeruare uniuerſam Galliã teſtatur Rebuff. ĩ
cõmentar. Reg. Cõſtit. tom. 3. ti. de cauſis benefi. poſ.
in præfat. nu. 2. 3. Petr. Beneintend. concluſ. 27. Nullũ
autẽ poſſeſſoriũ iudiciũ concedi pro ipſa annua præ-
ſtatione perſonali, Legiſtæ fere oẽs affirmant, ut Cin.
in l. ſi certis annis, q. ult. C. de pact. & ibi Alber. idẽ in
Rub. C. unde ui. Bar. in l. 2. in fi. ff. quor. bono. Ripa in
d. l. 1. n. 5. ille ti. quor. bonor. qui teſtatur ingenue, Le-
giſtas oẽs fuiſſe huius ſententiæ, quam & ipſe veram
credidit. idem placuit Bald. in l. iubemus nullã, 1. no-
tab. C. de ſacroſanct. eccl. in leg. 2. col. 6. verſ. ſciendũ
eſt autem. C. de ſeruit. & aqua. non diſſentiunt ex Ca
noniſtis Innocen. & Panormit. conſ. 23. 1. dub. lib. 2.
Bertrand. conſ. 38. col. 1. 20. col. 1. lib. j. conſ. 243. li. 2.
col. 2. Curt. iunior. de feud. 2. par. prin. clar. 5. colu. 4.
verſ. & idem videmus. Roman. conſ. 311. 3. dub. Pra-
ctic. Papien. in forma libelli in cauſa ſpoliatæ poſſeſ-
ſionis, in gl. in fi. Decius conſ. 136. col. 1. etſi hæſitare
aliquantulum videatur, & in hanc ſententiam, ſubob
ſcure tamen, uidetur inclinare Tiraq. de retract. con-
ſang. §. 32. gl. 1. nu. 79. qui ex præcitatis multos retu-
lit, quod fecit & in eodem tracta. §. 1. gloſ. 6. num. 12.
ubi nec unam, nec alteram probauit, ſed confuſẽ retu
lit interpretes, hanc quoque uidetur probaſſe Guid.
Papę, quæſt. 352. in materia, colu. 3. Poſteriorem ita
que hanc ſententiam crebriorem uideo, & quoad in-
terdictum Vnde ui, ueriorem contendo, cum in ea tã-
quam odioſa extenſio de caſu ad caſum non conce-
datur, ut iam probauimus, ratione præſtationis per-
ſonalis nulla datur poſſeſſio, a qua deiectus dici is
poſſit uere, etſi ſtatus quidam reperiatur percipien-
di præſtationem, ut Afflictus ceterique relati affirma
runt. nec ratione illius ſtatus cautum uideo conce-
di hoc interdictum. & ad rem minime facit text.
88 capitul. querelam. de electio. nam etſi illud, † ad quod
ceteri animaduertunt, pẽſionem ſexdecim denario-
rum Papienſium deberi ratione rei, cum eccleſia ſan-
cti Saluatoris eſſet eccleſiæ ſanctæ Agathæ obno-
xia illam annuatim præſtare, non ſatis uerum ſit. quia
etſi una eccleſia alteri penſionem præſtaret, non ta-
men apparet, an ratione rei ſubiectæ, uel ita in gene-
re nulla habita prędij ratione præſtaretur. attamẽ dũ
iſtic reſtitutio conceditur, non magis ex interdicto,
Vnde ui, quam alio reſtitutorio remedio actum ap-
paret. Quare officium iudicis potius, uel reintegran-
dæ, ex cap. reintegranda. tertia quæſt. 1. pinguius re-
medium motum uidetur: qua reſponſione ſatisfieri
poſſe exiſtimo ex tex. cap. ſicut, de re iudic. quem ſin-

gularem in hanc ſententiam Felin.credidit, in d.cap.
conqueſtus,in fi.nec vix forte probat is teatus poſſeſ-
ſurium aliquod eo in caſu fuiſſe intentatum, cum in
poſſeſſorij quæſtione diſputatio ibi non ſit, non nego
tamen poſſeſſorium aliquod remedium hoc caſu con-
cedi(vt ſtatim diximus)vt & veram eſſe intelligamus
Canoniſtarum ſententiam, Afflicti & aliorum quos
nunc retulimus. Nec me latet quoque aliquos huius
opinionis fuiſſe, vt diſtinguerent, an præſtatio annua
ratione rei immobilis,vel ob poſſeſſionem rei mobilis
eſſet, vt primo caſu poſſeſſurium iudicium reſtitutio-
nis cauſa concedatur, poſteriore non.quam diſtinctio
nem omnium primus feciſſe videtur Ang. Aret. In ſti
tut. de interdict.in princ, col.pen.verſic.dic ſecundo.
& quam probauit Ripa in l. rem quæ nobis, nu. 16.
de acquir.poſſ.quæ ſane diſtinctio deſumpta ea ea vi-
detur,quam in ſimili (non ſatis ad rem tamen) faciūt
interpretes,in l.ſciendum.ff.qui ſatiſd. cog.cuius me-
mini, ſed paucis, doctiſſimus Eguin. Baro lib.4. de
iud.ad benef.pertinent.c.7. in fi. Tiraquel. (quemad-
modum probat) in d.tract. de retract. conſangui.§.1.
glo.6.nu.11.& 12.ſed quo ad terminos noſtros, eſſet
ſine difficultate quæſtiu, cum ratione rei mobilis præ
ſtaret penſionem: nam ſi ad poſſeſſionem rei mobilis
non conceditur interdictum hoc (vt iam vidimus)
minus cum illius cauſa annuū quid præſtatur: in cæte
ris autem poſſeſſorijs remedijs, vt ex officio iudicis,
vel ea e.reintegranda. falſam omnino exiſtimo Areti
ni & Ripæ diſtinctionem, cum nulla in illis & ſimili-
bus habeatur differentiæ ratio,an rei mobilis, vel im-
mobilis ſit poſſeſſio, qđ ſuis locis ſuſius exequemur.

Ea tende concluſionem procedere contra ſucceſſo
89 rem,†qui negat ſoluere penſionem, qui ſi numquam
ſoluerit poſt mortem ſui prædeceſſoris, attamen ne-
gando ſoluere ſpoliat dominum, vt pulchre admodū
decidit Guid.Pap.quæſt.829.incip.ſupra quæſtionē.
non refero illius multiplicia, ac ſubtilia valde argu-
menta.idē decidit Rota in nouis deciſ.in tit.de reſtit.
ſpol.deciſ.1. vbi dubitauerat, an hoc caſu neceſſe ba-
beat docere de titulo,vel nō: ſic ēt Rota in dec. anti
quis,tit.de cauſa poſſ.& propr.deciſ.9.nota poſſeſſor
& ibidē in tit.de reſt.ſpol.dec.3. vult, titulū eſſe pro-
bandū, ſenſit Boer.in ſingul.de petitorio & poſſ. iud,
nu.8.Chaſſan.in Conſuet. Burgund.tit.11.§.2.nu.18.
probare etiam debet actor iſte, quod ipſe vel eius an-
teceſſores fuerunt in quaſi poſſeſſione exigendi hanc
præſtationem, id quod eſt regulare in ceteris caſibus.
& in ſpecie ita reſpondit Bero. conſ.43. nu.13. lib.3.

Declaratur hæc concluſio,vt nō procederet eo ca
ſu,cum dominus penſionis & præſtationis non præſti
tit ꝙ pręſtare debebat; vt eo exemplo,cū parochus ſe
ad decimarū ꝑceptionē reſtitui petit & ei obiicitur,
quod nō pręſtitit ſacramenta.ita Corſet.in illa regula
quod ſpoliatus ante omnia debeat reſtitui ſal. pen. eſt
ratio: quia qui non facit ꝙ debet,non recipit ꝙ opor-
tet,l.ſi non fuerit. vbi gl.de iur. dot. Bal.in Auth.dox
data, C.de don. ante nupt. idem cenſuit Ant.Matth.
in l.naturaliter.§.nihil commune. ſal.63.

Declaratur ſecundo nō procedere, qñ is ſpoliator
præſtationis vellet probare titulū legitimū non ſoluē
di, vel præſcriptionem temporis immemorabilis,vel
priuilegiū nō ſoluēdi.ita doctiſs. loquēs ſcripſit Corſ.
qui ſupra ſal. vlt. de cuius veritate nunc non diſputo.

QVAERO nono,vtrūne interdictū hoc cōcedat
90 feudatario, † cū quaſi poſſeſſione ſuæ iuriſdōnis ſpo-
liatur? Et ſui natura cócedi arbitror, nā apud vaſallū
rei,ob q̄ conceſſa eſt iuriſdō, naturalis eſt poſſeſſio,vt
affirmant oēs l.naturaliter, in princ.ff.de acq.poſſ. Io.
Annibal.in l.naturaliter,nu.170. de vſucap. qui hanc
affirmant ſententiam, ex l.ſciendum. §.1. qui ſatiſd.
cog.qua probatur emphyteutam, & qui agrum vecti
galem habet, poſſidere. ſic & qui perpetuam poſſi-
dendi facultate habet, naturaliter poſſidere dicitur.
l.3. C.de locat.præd.lib.11.clare probat teat. in cap.
1.in fi.de noua form.fidel. Quare ſi naturaliter poſſi-
det, nemini eſt dubium, ei interdictum, Vnde vi, con
cedi,ea l.1. §.deijcitur,de vi, & vi arm. & in ſpecie,
hac adductus ratione, hanc ſententiam probauit eru-
ditiſſimus I.C.Eguin. Baro,lib.4.de iud. ad beneficia
pert.c.7.prope finem. Comprobari hoc poteſt; quia
91 feudatarius† dicitur ſuæ iuriſdictionis ius quaſi poſſi-
dere. Hinc ſi vſufructuario conceditur ratione quaſi
poſſeſſionis iuris ſui vſufructus, l.3.§.pen. de vi, & vi
arm. quanto fortius & vaſallo, qui fortius ius habet,
92 & penes quem eſt etiam vtile † dominium, ob quod
rei etiam vendicatio conceditur, cap.1.§.1. de inueſt.
de re alien.facta. Infertur quoque & vaſallum poſſe
93 Papiæ † adiuuari ſtatuto illius ciuitatis, in ciuilib. de
poſſeſ. violenta vel clandeſtina reſtitut. & ſtatuto 21.
in criminalib. de pęna illius, qui vim alicui fecerit in
eius poſſeſſione. etſi enim loquantur in eo, qui vere
poſſidet, in vaſallo tamen intelligi poſſunt, cum is ve
re poſſideat, fructusque ad eum ſpectent, vt ſtatuto-
rum verba poſtulant.

Limitatur concluſio hæc ipſa, locum ſolum ſibi vē
94 dicare,contra† extraneum ſpoliatorem, non contra
dominum,aduerſus quem, vt ſpoliatorem, hoc inter
dicto vti non poterit vaſallus. Et huius ſententiæ fue-
runt Iun.Abb.& Felin.in cap. ceterum. de iud.& ibi
Dec. num.4. prope finem. quam opinionem multis
rationibus multorumq; auctoritatibus probauit Mo-
dern. Pariſ.in conſuetud. Pariſienſ.tit.1.§.1.gloſ.4. nu
me.35. Zaſ. in epitome feudorum, par.11. num.23.
Cuius ſententiæ præcipuum eſt fundamentum,quod
95 etſi† iuris infamiam nō irroget interdictū hoc, apud
graues viros tamen famam ſuggillat. Quare nec libe
ris contra parentes, nec libertis contra patronos con-
ceditur,l.1.§.interdictum hoc,de vi, & vi arm. & l.2.
& l.licet, ff.de obſequ.a liber. præſtan. eadem ratio-
ne, nec huic vaſallo contra dominum concedi de-
bet, quem dum vaſallus vt ſpoliatorem conuenit, ſal
ua illius reuerentia,in eum actionem dirigit,vt clariſ-
ſimus tex.probat in cap. vnico, §. ſi vero vaſallus. de
milit.vaſal.qui contum.eſt.hinc fortius cenſuit Bald.
in l.1.in fine,princ. C.commun. de manumiſs. & non
concedi vaſallo contra dominum interdictum illud,
Vti poſſidetis. Et alios retuli in tractat. de retinenda
poſs. remed.3. quæſt.15. vbi declaraui. non diſſentit
ab hac ſententia non vulgaris doctrinæ I.C. Franc.
Bald. in §.recuperandæ.Inſtit de interdict. & verior
mihi videtur,quidquid cōminiſcatur Bald.conſ.323.
proponitur,lib.2. & Iacob.a S.Georg. in ſua inueſti-
tura feudali. in verbo, & dicti vaſalli pro dictis rebus
col.4.verſi.ſed ne procedamus. qui aliquibus rationi-
bus (quibus non reſpondet Mod.Pariſ.eas leues forte
animaduertens) vtitur, & vere leues ſunt, nam quod
ait, nullam hoc caſu deberi domino per vaſallum re-
96 uerentiam, quia ſi dominus non † babet uaſallum lo-
co vaſalli, dum eum ſpoliat, ſic nec vaſallus dominū
loco veri domini habere debet, c. eſto ſubiectus, 95.
diſtinct. vaſallo enim pares vices reddere debet domi
nus,c.1.§.dominus quoque.de forma fidel. hinc præ-
ter Iacobinum,videmus in multis dominum erga va-
ſallum teneri, vt vaſallus ipſi domino multa præſtare
habet,c.Imperialē, de probib. feud.alien. per Feder.
ſunt quodammodo duo correlatiua, ut in uno diſpo-
ſitum,& in altero conſtitutum cenſeatur. Aluarot.in
c.1.§. præterea. a.notab. quid ſi inueſt. quare egregie
& late

& late Afflic. Neapol. dec. 365. infinitos p. ope cōgeſſit caſus, in quibus dominus tenetur erga vaſallos & econtra: ſi ergo hoc caſu non habet dominus vaſallū vt vaſallum, non pariter vaſallus debitam habet domino ſeruare reuerentiam, itaque agere poterit.

Diluitur leuis hæc ratio ex d. l. 1. §. interdictum hoc quia. de vi, & vi armat. & d. l. 2. de obſeq. a liber. vel liber. præſtan. non habet patronus libertum liberti loco dum ſpoliat, interdictum tamen illud contra patronū non exercebit. Quare Iacobini ratio non procedit, cum eſt patroni & domini detecta aduerſus libertum & vaſallum iniquitas & iniuſtitia; at ad eam detegendam, non quæ patroni & vaſalli ſugillat famam, exercenda eſt actio. alia tamen diſtinctione Iacobinum tuetur. Moder. d. gloſ. 4. num. 41. ad fin. Et quod ait aduerſus ceteros Iacobinus, interdictum, Vnde vi, non eam irrogare infamiam, quam furti actio irrogat. l. neque, de vi, & vi arm. eſt verum quoad iuris infamiam, non quoad eam facti, quæ apud graues viros famam ſugillat, & ob quam recte cenſuit Vlp. d. l. 1. §. interdictum hoc. interdictum hoc non concedi liberto contra patronum. non eſt pariter verū quod ſcripſit Iacobinus,
97 non ſatis bonam † eſſe æquiparationem illam, quam de liberto ad vaſallum faciunt Innoc. & ceteri, cum ſeruus factus liber ſit ex nihilo. l. quod attinet. de reg. iur. factus aliquid, quod in vaſallo non eſt. Nam non animaduertit Iacobinus, in argumento quod ab æqui-
98 paratis ſumitur, † ſufficere, ſi in puncto de quo agitur, adſit æquiparatio, vt docent omnes in cap. tranſlato. de conſtitut. Iaſ. in l. 2. numero 19. de iureiuran. Pariſ. conſil. 49. num. 85. libro 3. æquiparantur itaque in hoc: vt quemadmodum patrono libertus habet præſtare reuerentiam, nec quid contra illius famam moliri, ſic vaſallus domino. Cum Moder. tamen d. gloſ. 4. numero 42. hoc verum intelligo, niſi vis armata commiſſa eſſet, tunc enim ſine difficultate conceditur interdictum, Vnde vi. d. l. 1. §. hoc interdictum. verſicu. aliter autem. de vi, & vi arm. non inficior tamen, quin alio reſtitutionis remedio adiuuetur vaſallus, vt ante omnia aduerſus ſpoliatorem dominum reſtituatur,
99 nec habeat neceſſe † ex titulo ſuam iuſtificare poſſeſſionem. quam ſententiam probari video ab Iſernia,
100 quam Euangeliſtam † ſollemni nomine apud Neapolitanos nominari dixit Grammat. Voto 32. num. 6. & optimum aurigam in tractatu feudorum appellat Socin. ſenior in conſ. 66. colum. 5. & conſil. 87. colum. 3. libro 3. is inquam Iſernia in cap. Imperialem, §. illud, nu. 8. 9. & 10. de probib. feud. alien. per Fred. poſt longam diſputationem hanc veram affirmat, & tuetur ſententiam: idem placuit Afflict. c. 1. nu. 21. de milite vaſallo qui contumax eſt. & hanc paucis affirmat Luca Penna, in l. ſi coloni, q. 30. C. de agric. & cenſit.
101 lib. 11. quibus ſubſcribo, † cum & libertus aduerſus patronum actione in factum, quæ loco interdicti eſt, adiuuetur, d. l. 1. §. interdictum hoc. nec diſſentit in vaſallo, quem nunc citaui, Moder. d. glo. 4. nu. 42. Tametſi intelligam contrarium probari ab eloquentiſſimo Alciat. reſpon. 409. num. 7. exiſtimans in feudalibus neceſſariam eſſe tituli probationem, vt in beneficialibus, quam tamen conſequentiam egregie deſtruit, quem nunc citaui, Iſernia. prolixa ſatis illius verba non refero. Egregia autem erit quæſtio, an hic vaſallus ſpoliatus, vti poſſit remedio ſtatuti illius ciuitatis Papien. 31. in criminalib. & ſtatuti 54. in ciuilib. de poſſ. violen. vel clandeſt. reſtit. & non videntur habere locum, quia diſpoſitiones illæ ſubrogatæ ſunt loco diſpoſitionis iuris communis, illas ergo patiuntur reſtrictiones, quas ius commune recipit, vt docuit egregie in his terminis Bald. in c. licet cauſam, in ſi. de prob. accedit, quod ex illis non inducitur nouum nomen delicti: ideoque remanet antiquum, ſicque & infamia irrogatur. Bar. in l. 1. nu. 15. ff. de publ. iud.

102 QVAERO decimo, an per vim † compulſiuā deiectus ſeu ſpoliatus, hoc interdicto adiuuetur, vt ante omnia priſtinæ poſſeſſioni reſtituatur? & non adiuuari ex Pomp. ſententia, dixit Vlpian. l. ſi ſeruum. de vi, & vi arm. quo loci Bart. idem affirmauit & Bal. idem cenſuit in l. 3. in princip. C. quod met. cauſ. & in cap. 2. de reſtit. ſpoliat. idem in l. naturaliter. §. nihil commune. vt refert Alexan. num. 18. Ripa nu. 74. & Zaſ. num. 54. de acquiren. poſſeſſ. qui non diſſentit, idem placuit Anton. Corſet. in tractat. de fallen. ad regulam, quod ſpoliatus ante omnia reſt. fall. 32. & eo tacito dominus Ioan. Nouel. in praxi criminal. tit. ſpoliatus de facto, &c. incipit vulgaris regula eſt, &c. nu. 31. verſicu. limita 31. ſic ex facto conſulti reſponderunt Socin. ſen. conſ. 59. col. 3. verſ. confirmo alio fundamento, lib. 3. Iaſ. conſ. 38. num. 3. lib. 3. Iacobin. a S. Georg. in l. ſi de vi. nu. 17. verſic. fallit, de iudic. Ratio
103 præcipua illa mihi videtur; quia qui † compulſus poſſeſſionem tradit, ſua voluntate intelligitur deiectus: quare ante omnia non recuperat, ſic docuit Innoc. in cap. ſæpe, num. 2. de reſtitut. ſpoliat. Alexan. conſ. 92. num. 4. lib. 1. conſ. 6. nu. 5. lib. 3. conſ. 103. col. 2. lib. 7. Dec. conſ. 57. col. vlt. Natta conſ. 386. nu. 1. & 2. lib. 2.
104 & licet voluntas † illa coacta dicatur, voluntas tamē eſt, gl. l. ſi mulier. §. vlt. quod met. cauſa. & docent Iaſ. in l. qui aliena. §. Celius, nu. 35. de acq. hæred. Dec. in l. velle non creditur, nu. 4. de reg. iur. Ripa tract. peſtis, in vlt. par. nu. 82. & ideo licet per metum ſit factum,
105 valet † tamen, quia agendum eſt ad reſcindendum, quod eſt ſub illo metu factum, ex edicto, quod metus cauſa, & declarat Signor. conſ. 75. num. 22. Cardin. in Clem. 2. §. ſane. 3. oppo. de pœn. Ancbar. conſ. 382. in princip. Felin. in cap. præterea, num. 35. verſic. quinta & vltima concluſ. de ſponſ. non ergo dicitur proprie ſpoliatio, cum expulſus non fuerit: quare non poſſeſſorio agitur ad recuperandum, ſed ea actione, quod metus cauſa, ad reſciſſionem illius actus, quo in iudicio admittitur poſtmodum domini exceptio. Sic reſpondit Socin. ſenior d. conſ. 59. col. 3. verſ. confirmo, lib. 3. dum declarat Bar. ſic affirmātem, in l. ſi ob turpem, nu. 2. & ibi Iaſ. nu. 3. ff. de condict. ob turp. cauſ. idem cenſuit Bar. in ſua q. 6. quę incip. Lapus. &c. in ſolutione ipſius quæſtionis. verſic. ſecundo caſu quando, &c. quo loci clare in his terminis declarat, quantumuis hæc compulſiua differat ab expulſiua, & (vt ille ait) ſpoliatiua. Bart. eo loci probauit Socin. ſen. conſ. 103. colum. vlt. verſic. ſed ad hanc reſpondeo, lib. 3. & conſil. 99. col. 2. verſ. circa ſecundam quæſtionem. & conſil. ſeq. col. 1. verſ. quo autem ad ſecundam, lib. 4. & in hanc ſententiam adducitur Bar. in præcitata diſputatione, ex tex. l. vltim. in fin. quod metus cauſ. quem ſic intelligit & Lucas a Pēna in l. ſi coloni, q. 2. in fi. C. de agric. & cenſ. li. 11. & alij, qui citantur a Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 174. de acquir. poſſ. ex multis citat Alexan. in l. ſi finita, in princ. verſ. tamen Roman. non fideliter &c. de damno infecto, & Iaſ. in l. iubere cauere, num. 5. de iuriſdict. omn. iudic. addo Cur. iun. in l. ſi pacto quo pęnam, nu. 8. C. de pact. etſi Fab. quem ſtatim referam, opinetur d. l. vlt. §. vlt. nihil probare, cū aliqua iudicis auctoritas adfuerit, etſi cauſa non cognita, quòd nihil eſt; cum nulla ſit differētia, facta an ſit a priuato ſpoliatio & compulſio, vel a iudice cauſa non cognita, vt latius videbimus infra in remedio ex l. meminerint. C. vnde vi. Ant. Matthæſ. quem mox referam ſcribit, dict. §. vltimo procedere, quia de debito conſtabat, at mea opinione, in eo vim

non facit I.C. Interim miror hos omnes non animad
uertiſſe hunc tex.l.ſi rerum,de vi & vi arma.

Non ignoro tamen cuntrariam opinionem aliqui
bus probari,vt Ant.ab Alex.in l.2.C.quod met.cauſ.
vt refert Rub. Alex.d.§.nihil commune, nu.146. quo
loci Fab.nu. 52. eamdem ſententiam veriorem affir-
mat. is Ant.nullam eſſe differentiam opinabatur, in-
ter vim expulſiuam & compulſiuam, in qua opinio-
ne ex recentioribus Ant.Matth. Roman. cuius com-
mentaria in manus inciderunt, dum aliqua noſtris
his commentarijs adderemus, inquam in l. natura-
liter, §.nihil commune, numero 34. opinarer, de ac-
quirenda poſſ. ea ratione vſus fuit is Anton, ab Alex.
quoniam agenti actione, quod metus cauſa, obſtat il-
la exceptio, metum eſſe purgatum; vt in eadem ma-
teria agenti recuperandæ, obſtet exceptio volunta-
riæ renunciationis,hæc ille, vt apud Rub. verum hic
non adducor, vt credam nullam eſſe differentiam,
quam manifeſte facit Vlpian.in d.l.ſi rerum. quæ etſi
clara non eſſet, non tamen ex eo quod conueniunt in
exceptione,quæ vim omnem excludit,idem ſunt, nō
enim in eo conueniunt,quod præcipuum eſt,vt agen-
ti,quod metus cauſa, non poſſit opponi dominij ex-
ceptio, cum tamen agenti recuperandæ ex hoc inter-
dicto non obijciatur. Nec me tantillum mouet,quod
is Anton. ac etiam Faber quos nunc citaui Bartolum
hanc ipſam ſententiam probaſſe ſcribunt in d.penul-
106 tim.nu.2.de condict.ob turp.cauſ.† dum ſic diſtin-
guere videtur in eo caſu quando aliquid per metum
fuit promiſſum, an illico ſit reſtituendus, vel exce-
ptio opponi poſſit, diſtinguit; aut agitur remedio re-
cuperandæ, & tunc non obſtat exceptio, aut agitur
actione, quod metus cauſa, & tūc obſtabit exceptio.
ecce ergo Bartol. præſupponere, quod vbi per vim
compulſiuam,quid eſt amiſſum, agi poſſeſſorio recu-
perandæ, quod & clarius ſenſiſſe videtur idem Bart.
in l.3.num.12.C.quo. met. cauſa. vt animaduertit &
Horman. Detus in d.§.nihil commune,num.49. nam
reſpondeo Bartolum, ſi hoc docuit, recte minus ſen-
ſiſſe,cum illi aduerſetur d.l.ſi rerum, & d.l.vlt.§.vlt.
imo ſibi parum conſtans fuiſſet, quare eſt quod cre-
dam Bartolum ſenſiſſe,quod vbi agitur actione,quod
metus cauſa, admitti debeat exceptio dominij, cum
vero agitur recuperandę,non admitti, non tamē vult
Bartol. quod vbi per metum amiſſa eſt poſſeſſio, agi
poſſet recuperandæ: cum ſpoliato non detur. quod
107 ſi ſpoliatio dici poteſt impropria,† & largo ſumpto
nomine ſpoliatio dicitur, quæ dominij exceptionem
admittit,vt ex Bart.in l.cum is.§.fideiuſſor. ver. nam
debes ſcire,de cond. indeb. clare docuit Petr. Stella,
Ang.in l.repetitio,nu.57.de condict. indeb. Quæ ſa-
ne vera Doctorum ſententia audita minime fuit in
Ticinenſi Collegio pro excelſa Genuenſiū Republi-
ca aduerſus Alphonſum Finarij Marchionem, qui
metu obſidionis & tormentorum coactus, caſtrum
Gouonij & caſtrum Francum reſtituit, & deinde re-
integrandæ egit, aduerſus quem dominij exceptio le
gitime oppoſita fuerat, qua de re ſuo loco fuſius. In-
fertur quoque ex relatis ſtatutum Papiæ 54. in ciui-
lib.de poſſeſſ.viol.vel clandeſt.reſtit. & ſtatutum 31.
108 in criminal. de pęna illius, qui vim alicui fecerit in
eius poſſeſſione, non habere locum: cum quis vellet
reſtitui ad poſſeſſionem,quam per vim compulſiuam
amiſit, prius enim agere debet vt reſcindatur quod
metu geſtum eſt, deinde experiri ſtatutorum reme-
dijs, vt reſtituatur.

109 QVAERO vndecimo, vtrū ne prædo† ex hoc
interdicto ante omnia ad poſſeſſionem reſtituatur pri
ſtinam, cum deiectus fuit? quæ ſanæ controuerſia in
ore omnium eſt poſita, cum clament omnes, ne præ-
donem quidem a ſua poſſeſſione eſſe amouendum,
& ſunt qui intelligunt prædonem tribus modis poſſe
dici, vt fuit Bero.in c. litteris,nu.2.de reſtit.ſpol. Præ-
110 do† enim dicitur ſtricte, & proprie,qui ſcit ad ſe nō
pertinere, nec poſſidendi cauſam habere: quod con-
tingit præſertim, cum is per vim deiecto poſſeſſore
ingreſſus fuit poſſeſſionem, l.ſed & ſi lege, §.quod au
tem,de pet. hæred.large verò dicitur prædo, qui iuſtā
habet poſſidendi cauſam, cum rem ad ſe pertinere
ſcit,inuito tamen poſſeſſore,eoque deiecto eſt ingreſ-
ſus, l.ſi ex ſtipulatio.de acquiren.poſſ. largiſſime vero
prædo dicitur, qui rem ab initio fide bona poſſidet,
& tamen ſuperueniente ſcientia malæ fidei poſſeſſor
efficitur,l.ſed & ſi lege.§.etiamſi ante,de pet. hęr. nec
diſſentiunt ceteri interpretes,in d.l.ſi ex ſtipulatione,
& Dec. in l. nemo eſt prædo. poſt Clauaſ. in Summa.
de reg. iur.

Communis ergo eſt ſententia, ſpoliatum prædonē
eſſe ante omnia reſtituendum, vt probat hanc ſenten
tiam tex. l. colonus, & l.cum fundum, de vi,& vi ar-
ma. & docuit Ripa in d. §. nihil commune, num.47.
verſic. ſecundo amplia.& ibi Rub.nu.142. verſi.pro-
cedit & ſecundo,probat hanc concluſionem l.1.§.qui
a me.de vi,& vi arm.l.1.§.denique,quod vi aut clam.
clarius Pont. Max. hoc eſt profeſſus in cap.in litteris,
de reſtit. ſpol. Ratio illa adferri ſolet, quia ſine cita-
111 tione & actu iudiciali a ſua poſſeſſione † nemo eſt
amouendus,c.licet epiſcopus,de præben. in 6. ibique
Philip. Franc.col.1.verſic.tertio rene menti, & gloſ.
in verbo,vocato. late Felin. in c.cum olim, de re iud.
in his terminis noſtris Neuizan. conſil.81. nume.89.
& ibi num. 10.affirmat neceſſariam eſſe cauſæ cogni-
tionem, ex l. vlt. C. ſi per vim, vel alio modo, ex cap.
querelam, de ſim.c.inter quattuor, de maior. & obe-
dien. & inter alios citat Neuizan.conſ.158. in princ.
cum ergo prædonis poſſeſſio,poſſeſſio dicatur, vt ſcri
pſit Alexan. in l.duo in ſolidum, de precario.ad eam
deiectus prædo reſtituendus eſt. Sed in ſtatuto Papię
112 a ſi † 54.in ciuilib.de poſſ. violenta, &c. & in ſtatuto
51. in criminalib. de pęna illius qui vim alicui fecerit,
&c.vereor ne non illis locus ſit, cum hic prædo vere
non poſſideat,nec ad eum ſpectent fructus, vt ſtatuta
illa exigunt. Concluſio relata fortius procedit, quod
ad ſolam exceptionem,quæ ipſi prædoni datur, quia
ſi datur actio,fortius exceptio: ex l. ſi quis emptionu,
C.de præſcript.30.ann. in terminis Abb.in c.cum di-
lectus,nu.13.de cognit.

Declaratur prima hęc concluſio, vt non procedat,
113 cum ex actis † conſtat ſpoliatum eſſe prædonem, nā
cum acta rem notoriam faciant, capit. cum olim. de
verbor. ſignif. & infra ſuo loco dicemus, dicendum
eſt, prædonem illum vt notorium,non eſſe contra do
minum ſpoliatorem ante omnia reſtituendum, vt an-
te alios docuit Butr. in c.cum eccleſia Sutrina, & ibi
Abb. nu.26. de cauſa poſſeſ. & propriet. & ita ſenſiſ-
ſe videtur gloſ. in cap. ad decimas. in verbo, præſu-
matur, de reſtit. ſpoliat. in 6. & hanc communem
eſſe ſentētiam tam Canoniſtarum, quam Legiſtarum,
teſtatur Bero.in d.c.litteris, nu.68. verſic. vigeſimo
allegatur, de reſtit.ſpoliat. Hanc pariter præter eum
probauit Corſet.tract.fallent.ad regulam, quod ſpo-
liatus reſtituatur ante omnia, fall.5. Rub. conſil.167.
num.5. Neuiz.conſil.81.num.32. Crauet.conſil.248.
num.6.nec obſtat.& conſil.302.col. penult. in princ.
Ioan. Baptiſt.Ferr.conſ.12.num.11.nec diſſentit Fran.
de Marchis,in queſt.273.in fin. etſi Curia Delphina-
lis in caſu illo aliter dixerit. Hanc ſententiam pro-
baſſe videtur & Didac. Couarr. in epitom. ſponſal.

2.part.c.7.§.5.nu.10. verſic.cui tamen, Iaco.Nouel.
in practica criminali. titul. quod ſpoliatus de facto
reſtituatur. num. 5. multa tamen quæ pro communi
hac citare ſolent, euitari poſſent, quando aduerſus
eam contraria defenderetur opinio: nam text. cap.
114 litteras † de reſtitut. ſpoliat. qui pro communi ha-
betur præcipuus, non videtur probare cum fiat ibi re-
ſtitutio quoad omnia, excepto quoad debitum car-
nis, quod non alia ratione fit, quam vt delictum &
inceſtus peccatum euitetur, quod alias commiſſum
emendari minime poteſt, id quod non contingit in ce-
teris, vbi reſtituta prædoni ſpoliato poſſeſſione, irre-
parabile damnum ſequi non poteſt, vt is tex. clare ſen
tit: nam quæ retractabilia ſunt, reſtitui debent, non
quæ cõtra. nec diſſentit ab hac declaratione Did. Co
uarr. Hiſp. in epito. de ſponſ. 2. par. cap. 7. §. 5. nu.
9. & ibi alia in ſimili adſert, & recte ex hoc textu cen-
ſuit Ripa in d. §. nihil commune, nume. 83. & poſt
eum Aton. Mattheus Rom. nu. 45. fallen. 12. & nu. 88.
115 fallen. 53. ſpoliatum non eſſe reſtituendũ, † cum ſub
eſt peccati timor, ſic eo textu adductus ꝓbauit Rub.
d. §. nihil commune, num. 148. ſpoliatum nõ reſtitui,
cum damnum ſequi poteſt irreparabile. Textus autẽ
116 l. 1. §. qui a me, & l. colonus, † ac l. cum fundum, de
vi, & vi arma. qui a contrario ſenſu adſerri ſolent in
hac opinione, vt reſtituatur prædo contra tertiũ ſpo-
liantem, non contra dominum, nec ſatis hanc ſenten
tiam probare videntur, nam argumentum a ſenſu cõ
trario, vrget parum ſi aduerſentur iura, vt hic aduer-
ſatur tex. cap. in litteris, de reſtit. ſpoliat. qui abſolute
ſentit, prędonem eſſe reſtituendum nulla facta diſtin
ctione, an ſit dominus, vel tertius ſpoliator, imo ex
117 alio. nec is tex. l. colonus, † in hanc ſentẽtiam recte
ſatis adducitur, ex quo ibi poſſeſſio apud tertiũ erat,
qui prædonem ſpoliauerat, & aduerſus eum rei do-
minus agere non poteſt, cum interdictum perſonale
ſit, l. cum a te, de vi, & vi arm. ideoque dicimus illud
interdictum non dari contra tertium ſucceſſorẽ. quͦd
loco ſuo dicemus, & conſultus reſpondit Alciatus re
ſpon. 361. num. 2. nulla ergo eſt diſputatio ibi, an præ
doni ſpoliatoris obijci poſſit dominij exceptio, cum
non poſsit tertius, qui non eſt dominus, ea vti exce-
ptione, quare reſtituitur, & cum contra prædonem
agit dominus, agit vt recuperet, non vt obijciat exce-
ptionem, quod idem eſt in d. l. 1. §. qui a me, & l. cum
fundum. ſolet & citari pro hac ipſa communi aſſer-
118 tione text. c. ſignificaſti. infra, de diuor. † qui cũ ab
Oldr. conſ. 1. colum. 2. quem probauit Marũ. ſing. 11.
intelligitur in ſpiritualibus, vbi animæ periculũ ver-
ſatur, ſoqui via eſt, quod hanc ſententiam adiuuet.
Scio tamen Ioan. Coraſ. lib. 2. Miſcel. iuris, c. 2. & d. §.
nihil commune, num. 72. ſcripſiſſe, nec concedi hanc
reſtitutionem, cum Canonis auctoritate ob adulte-
rij crimen conceſſa eſt tori ſeparatio. quam rationẽ
non probat Didac. d. §. 5. nu. 12. qui Abb. & Imol. ra-
tionem eſt ſecutus, non licere viro ex cauſa fornica-
tionis a ſe vxorem expellere auctoritate propria, etſi
coniugale debitum negare poſsit, quod ſatis verum
arbitror, non enim ſuum eſt ſibi ius dicere, & ſi eam
ob cauſam concedatur tori ſeparatio, intelligi de-
119 bere credo, ſi ſic declaret iudex. Tex. autẽ † l. bona
fide. §. penul. ff. depo. etſi negatiue ſic legatur, [quia
non eſt ex bona fide rem ſuam, &c.] vt legit nouiſſi-
me Lud. Ruſſard. Biturig. in Pandectis a ſe editis, ſic
lego & in meo manuſcripto codice, nec diſſentiunt
Coraſ. d. §. nihil commune, num. 7. & Franc. Conna.
lib. 7. Comment. iur. ciu. c. 4. nu. 12. non tamen hanc
probare aſſertionẽ credidit Coraſ. d. §. nihil commu-
ne, nu. 71. ibi, dominum non compelli prædoni reſti-
tuere, quia nec aduerſus eum violentiam admiſit, fa-
cto enim proprio poſſeſſionem perdidiſſe quodam-
modo videtur. animaduertit quoque Bero. in cap. in
litteris, nu. 74. verſ. non refragatur, de reſt. ſpol. diſtin-
guere ex ſententia gloſ. in l. 1. §. ſi prædo. C. depoſ. aut
prædo agit ex contractu facto ſuper re inuaſa, & quo
ad eam actionẽ prædonẽ præferre oportet, ex quo do
minus ipſe non contraxit, quare niſi fuerit a prædo-
ne ceſſa actio, ſibi non competit, niſi pupilli, vel ec-
cleſiæ occupata fuerit poſſeſſio, nam illis tunc ſine ceſ
ſione actio quæritur. ſic docuit Bartol. in l. ſi vrbana,
de cond. indeb. aut dominus cõcurrit cum prædone,
& tunc dominus ex æquitate præfertur, d. §. pen. nec
diſſentit ab hac declaratione gl. in auth. ſed iam cau-
tum. C. depoſ. non ignoro etiam Bart. in l. ſi quis con-
ductionis. pen. oppo. & ibi Sali. oppo. 4. C. loca. aliam
affert declarationem. ego autem aliquando excogita-
bam, via fieri poſſe, vt is textus in hanc ſententiam ad
duci poſſit: nam is ex æquitate, quam ſolam Triphon.
ibi conſiderat, vult dominum non poſſe cogi prædo-
ni deponenti reſtituere, quod ſi rigor tantum, vt in
interdicto, Vnde vi, ſpectaretur, nõ fore vt ante factã
reſtitutionem audiretur dominus. Quare cum ani-
maduertiſſem iſta etſi egregia, quæ a noſtris afferun-
tur, non adiuuare veram eorum ſententiam, perpen-
di multiplicibus alijs rationibus probari, tum præ-
ſertim ex cap. cum dilectus, de cauſa poſ. & propr. ex
quo illa deſumitur regula, cum conſtat de iure pro-
prietatis & dominij, illam cauſæ poſſeſſionis in ſui e-
xecutione præualere, quare cum noſtro hoc caſu præ
ſupponamus ſpoliatum eſſe prædonem notorium, &
per cõſequens ipſum ſpoliatorem dominum, ſequitur
ſpoliatum ante omnia ante non eſſe reſtituendum, &
& eo textu c. cũ dilectus. adductus cenſuit Abb. in
cap. conſultationibus, de iure patron. quod etſi alias
120 præſentatus ab † eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione iu-
ris patronatus, præferatur præſentato a proprietario,
ſicque vero domino, non tamen tunc præferri, cum
conſtat clare præſentationis tempore de iure domi-
ni. quod probat & Dec. conſil. 246. num. 2. in fi. Ripa
in cap. cum eccleſia Sutrina, num. 130. de cauſa poſ. &
propr. Neuiz. conſ. 81. nu. 32. Hæc ex ratione confir-
121 mari poſſunt, cum iure ſit permiſſum domino, † ad-
uerſus manifeſtum prædonem ſibi ius dicere poſſe, c.
propoſuiſti, de appel. & docuit Dec. in l. qui interdi-
ctioni, nu. 11. de iuriſd. omn. iud.

Hinc quoque videmus, quod etſi alias quæ ſine ius
dicentis auctoritate, ſed temere de facto aguntur, re-
122 uocentur nulla interpoſita mora, non tamen † reuo-
cari quæ acta ſunt aduerſus eum, qui manifeſte nul-
lum in re ius habet. Decius in l. ſi pacto quo pœnam.
nu. 1. C. de pact. qui ſic in terminis poſt Rom. decla-
rat tex. cap. licet epiſcopus, de præben. in 6. idẽ Dec.
conſ. 191. num. 10. verſic. non obſtant allegata. quo lo
co poſt Rom. quem citat, inquit, poſſeſſionem de fa-
cto ablatam ab iniuſto poſſeſſore, de cuius non iure
notorio apparet, non eſſe illi reſtituendam. Dec. pro-
bauit Neuiz. conſ. 81. num. 32. coſ. 82. nu. 26. idem re-
ſpondit Brun. conſ. 19. num. 12. eam omnes rationem
afferunt, quia vbi notorium eſt, alicui ius non compe-
tere, non eſt is citandus, quod reſponderunt multi,
vt Iaſ. conſ. 86. col. 5. in fi. lib. 3. Soc. ſen. conſil. 87. col.
3. conſ. pen. colum. 10. in fi. lib. 3. Ruin. conſi. 31. nu. 3.
lib. 5. Gozad. conſ. 18. nu. 2. Pariſ. conſ. 1. nu. 33. lib. 1.
Zuchar. in l. vlt. nu. 130. C. de edict. diui Adr. tol. recte
ergo dicendum eſt, & noſtro hoc caſu legẽ non adiu-
uare notorium prædonem, vt tam iuſta domini exce-
ptio reiecta male videatur, cum & lex municipalis
omnes reijciens exceptiones, notoriam non reijciat.

Ripa

Ripa in l.naturaliter.§.nihil commune,nu.70.de acq. poſſ.quod & latius ſuo loco expendam.

Hinc clare eſt videre male ſenſiſſe Abb. in cap. in litteris,& Bero. ibi,nume.70.in fi.de reſtitut. ſpoliat. qui aduerſus receptiſsimam aliorum ſentẽtiam,probarunt contrarium: prædonem ſcilicet etiam notorium aduerſus ſpoliatorem dominum reſtitui, quorum rationes & fundamenta non magno diluuntur
123 negotio, nam ex capit. porrò, de diuort. † quo non obſtante notoria conſanguinitatis exceptione tori poſſeſſio mulieri ſpoliatæ reſtituitur, non ſatis probat.ex ſententia Coraſij d.§.nihil commune,numero 72. lib. 2. Miſcella.iur.cap.2. in fi. nec diſſentit Did. quem ſupra retulimus, in ſua epit. de ſponſal. d. cap. 7.§.5.num.11.etſi laſalium ſenſum in d.§.nihil commune,nu.46.crediderit. nam,inquit Coraſ. illud cõtigiſſe, quia cõtra legis præceptum vxorem dimiſit maritus, prætextu enim conſanguinitatis non poteſt ſua auctoritate a ſe vxorem dimittere, c. multorum, 35. quæſt. 6. nam in hominis poteſtate hæc non ſunt, quæ animę periculum reſpiciũt, nec lege diuina data eſt hominibus facultas, hac ex cauſa vxorem dimittere. Alia eſt Bero.declaratio in c.in litteris,nu.70.de reſtit. ſpol. qui ideo tori poſſeſſionem mulieri reſtitui voluit, quia maritus dubitatiue, & ſubobſcure conſanguinitatis exceptionem propoſuit: nam illa conſanguinitas in quinto, vel ſexto gradu minime prohibito, iuxta c. non debet, de conſang. & affinit. eſſe poterat, quare generalis & obſcura exceptio minime concludit,c.in præſentia, de probat.l.non hoc. C. vnde leg.quod non contingit in caſu cap. ſignificaſti. vbi clare & concludenter exceptio adulterij fuerat deducta & probata. Hanc declarationem confirmant vltima illa verba,c.porro,in fi.in illa parentheſi, dum per illam dictionem [niſi] dubitatiue Pontifex loquitur, ex quo datur intelligi non conſtitiſſe ex ea ſimplici oppoſitione impedimentum illud eſſe vnius vel alterius gradus,qua declaratione intelligimus c. porro in hanc ſententiam a noſtris perperam citari, ſi Beroi vera eſt conſideratio, quam falſam ego proculdubio exiſtimo, cum in prima illius text. parte nulla adſit obſcuritas, nã conſanguinitatẽ talẽ adfuiſſe ꝑſupponit,qua ſtãte etſi ſponte nõ poſſit maritus vxorẽ dimittere, eccleſiæ tamen iudicio ſeparatio induci poterat: nec in ſecunda, ſed in prima parte textus ſolidum conſtituunt interpretes fundamentum. Scio tamen gloſſ. d. cap. porro, eum textum intelligere, vt fiat reſtitutio in omnibus,præterquam ad ſeruitutem carnis,quod ſenſiſſe vidẽtur Abb. & Imol.quos citat & probat Didac.d.§.5.nu.12. vbi eiuſdem ſententiæ citat D. Thomam,& Palud. ſolet etiam pro hac ipſa opinione citari tex.c.nec in litteris,in fi.de reſtit.ſpol.
124 qui † ſimpliciter & generaliter affirmat, prædonem eſſe ante omnia reſtituendum,nec diſtinguit, an notorius ſit prædo, vel non, quare nec nos diſtinguere debemus, l. non diſtinguemus, de arbitr. l. de pretio,de publ. imo in notorio prædone is textus loqui videtur, quia vbi non conſtaret eum eſſe prædonem,paria eſſent,quod prædo non eſſet,& non appareret,iuxta tex.l.in lege,de contrah. empt. verum etſi hic text. non diſtinguat, ex alijs tamen diſtinctio ſu-
125 mi poteſt,cum vna † lex aliam declaret, l. vtrum.de petit.hæredit.l.1.vbi Socin.de reb.dub.Bat. in repet. l.1.nu.6.ff.de off.procur.Cæſar.idem dicimus de ſtatuto, Ripa lib.1.reſponſ.c.3.num.23. Cur. iun. conſil.7. num.3.Socin.iun.conſil.1.nu.42. lib.1. ſic dicimus in teſtamento, cuius pars vna alteram declarat, l. qui filiabus, vbi Iaſ.col.1.de leg.1.& quod dicitur in c.in litteris,conſtate illum eſſe prædonem, dico prædonem appellari, non ratione apparentiæ, ſed ratione effectus: vel intelligimus c.in litteris.procedere,cum prædo aduerſus non dominum contendit reſtitui,vt in eo caſu contendebat, reſtituitur enim tunc, vt probat l. 1.§.qui a me. & l. colonus,de vi,& vi arm.cum nõ licuerit non domino prædonem ſpoliare. ſua enim nõ intereſt,ex quo dominus non erat: an prædo,vel non is ſit qui poſsidebat. Bellam.verò in d.cap.in litteris, nu. 11. eam conſtitutionem intelligit, vt recitatiue, non autem diſpoſitiue loquatur. nam iure Pontificio inquit,locum habere non poteſt, ob peccati cauſam.
126 tex.autem l.cum fundũ,de vi,& vi armat. † qui pariter in hanc ſententiam citatur, euitari ſatis poteſt, nam licet ille emptor videatur effectus rei dominus, adhuc tamen re non tradita vere dominus dici non potuit, nec notorie conſtat eum eſſe dominum, vt poſſet ſua auctoritate poſſeſſorẽ expellere, cum præſertim in poſſeſsione is poſſeſſor ſine vitio eſſet. Ad
127 rẽ autẽ non confert,qđ paſsim citetur † text.l.2.§.ſi dominus,de vſucap.cum non conſtet eo in caſu, an is a domino ſpoliatus poſſeſſor, iniuſtus eſſe poſſet poſſeſſor, quem iuſtum in dubio ego dicerem, ne delictũ aduerſus regulam l. merito, pro ſocio. præſumatur. Non quoque hanc adiuuat ſententiam illam Ber.in c. in litteris,nu.72. conſideratio, quod iuſte ſcilicet hic prędo a domino recuperet, cum legis auctoritate recuperet, nã legis diſpoſitione priuatur ſuo dominio dominus,qui prædonem ſpoliauit,l. ſi quis in tantam, C.vnde vi, quare prædo dum ſe reſtitui petit, nõ rem alienam petere dicitur, ſed propriam, cum iam ob violentiam dominium amiſerit, & non Leges ciuiles
128 modo, † ſed & Canones concedunt aliena locari in delinquentium pœnam.c.fraternitatis,vbi gl. c. in legib.12. q.2.c.licet,de pœnis. Quare ſi ꝑdoni actio ad recuperandum datur, fortius exceptio l. 3. C. de cõd. l.inuitus.§. cui damno,de reg. iur. nã hæc vt diximus Ber.conſideratio non ſatisfacit, cum lege cautum nõ reperiatur dominum ſua auctoritate e manibus notorij prędonis rem propriam vendicantem, rei dominio priuari. nec enim l. ſi quis in tantam, ſanctio hoc conſtituit, quin iam ex Dec. in l.qui iuriſdictioni,num.11.de iuriſdict.omn.iud. probauimus, in notorijs poſſe quem ſibi ius dicere: cum igitur domino iure hoc concedatur, ceſſat quod dicebat idẽ Ber. d.c.in litteris,nu.64.verſ. tertio dato, quod ex quo vltimũ ſpoliũ eſt purgandum,l.3.§.eum, de vi, & vi arma. & vltimum ſpolium ſit domini aduerſus prædonem, illud eſt purgandum antequam dominus audiatur, tum quia adiuuatur prædo naturali ratione, ne
* alter ſcilicet alteri vim inferat.l.vt vim. vbi * omnes, de iuſt. & iur.& domino ſolo iure gentium concedatur rei propriæ recuperatio.l.ex hoc iure. de iuſtit. & iur. ſicque cauſa, & ius prædonis, vt fortior, præponderare videtur cauſæ domini: ceſſat inquam conſideratio,cum domini aduerſus prædonem ſpolium dici non poſſit, nam iure permittente ſuum tantum recuperat, nec video prædonem maiori ratione aduerſus dominum, quam dominum aduerſus prædonem ratione naturali niti, cum & prædo prius ius naturale læſerit, occupando domini poſſeſſionem. Quare nõ parum ſum admiratus in hoc Bero, viri alioqui doctiſſimi ingenium: quia ſumma æquitate nititur dominus, cum a viro ſcelerato, qui ſine controuerſia rẽ reſtituere debuit, recuperauit. quam certe æquitatem recte conſiderauit Triph.in l. bona fides, circa fi.ed. depoſ. Ex his iam clare intelligimus, receptiſſimam ſententiam nulla aduerſariorum vi oppugnari poſſe. Quæ ſane ſententia fortius procedit, cum notorij aſ-
129 ſaſſini † poſſeſſio a rei domino occupatur, ſi credimus

Digitized by Google

mus Ripæ, d.§. nihil commune. num. 89. qui multos
refert. Addo Corſet. in eo tracta. fal. ad regulam, quo
ſpoliatus ante omnia reſtituatur, fal. 8. citat in argu-
mentum l. ſi ſeruus. §. fin. C. de his qui ad eccl. confug.
eam quoque rationem affert, quia ſi offendi in perſo-
na poteſt, portius auferri bona concedi debet, & ait
huius ſententiæ fuiſſe Bald. in d. c. in litteris, de reſtit.
ſpol. etſi apud me nihil ſcripſerit Bal. in cap. illo. Bar.
tamen ſic citauit, & relatam rationem probauit Iac.
Nouel. in ſua Pract. crim. in tit. ſpoliatus de facto de-
bet reſtit. incipit vulgaris eſt regula, nu. 8. verſ. limi-
ta octauo, & Iacob. a S. Georg. in l. ſi de vi, nu. 10. ver.
decimooctauo fallit, de iud. loquuntur tamen in eo,
qui occupat mobilia, cui alias non daretur interdi-
ctum, Vnde vi, etſi aliud remedium.

Declaro autem & intelligo hanc declarationem,
cum is prædo a domino rei fuit ſpoliatus poſſeſſio-
130 ne, † ſecus ſi ab eo, qui in re ius non habet, ſeu do-
minus non eſt, nam aduerſus eum reſtituitur prædo,
vt eſt in argu. d. l. bona fides, circa med. depoſ. & ita
intelligo l. 1. §. qui a me. l. colonus, & l. cũ fundum, de
vi, & vi arma, quæ cum loquantur de prædone, & in
iuſto poſſeſſore, præſupponunt eſſe cognitam & aper
tam illorum improbitatem, & ita eſſe notorios præ-
dones poſſeſſoreſque iniuſtos.

Declaratur ſecundo loco principali relatam con-
131 cluſionem nullo pacto procedere in † beneficialib.
& ſpiritualibus, vt probant tex. in cap. quoniam, & in
cap. conſtitutus, de filijs presbyt. in his enim non re-
ſtituitur prædo ante omnia, cum nec ab initio conce-
datur vitioſus ingreſſus, c. 1. de reg. iuris c. licet Epi-
ſcopus, de præben. in 6. & poſt Abb. declarauit Ber.
in cap. in litteris, num. 76. de reſtitut. ſpol. ſolet citari,
& tex. cap. ad decimas. de reſtitut. ſpol. in 6. hanc de-
clarationem probarunt omnes, in d. §. nihil commu-
ne, ibi Alex. num. 27. verſi. decimo fallit, Ripa nu. 70.
* communem * & veram teſtatur Alc. reſpon. 41. in fi.
nec diſſentit ante eos Bellam. conſ. 3. dub. circa med.
& licet ex relatis aliqui, vt Alex. & Ripa, loqui & in
profanis videantur, cum ſcilicet contra ſpoliatum iu-
ris eſt præſumptio, ne poſſidere poſſit: allegata tamen
ab eis iura in ſpiritualibus & beneficialibus loquun-
tur, vt intelligit Oldr. conſi. 1. colum. 2. quem eſt ſecu
tus Matſil. ſing. 11. quos & alias ſupra citaui. Aduer-
ſatur tamen huic declarationi is notabilis text. cap.
in litteris, qui dum loquitur in beneficialibus, vult ta-
men prædonem ante omnia reſtituendum eſſe. Hanc
difficultatem tollit egregia declaratio Bero. ibi, num.
67. in fi. dum ait, textum illum voluiſſe arguere ex di
ſpoſitione iuris ciuilis ad cauſam illius test. vt quem-
admodum de iure ciuili ſpoliatus etiam prædo ante
omnia reſtituitur, ſic ſpoliatus de iure Pontificio, nõ
tamen idem de prædone ſtatuit ius Pontificiũ, quod
ius ciuile, quaſi velit dicere (inquit Bero.) tex. a for-
tiori, ſi ſecundum iuris rigorem, ideſt, ſecundum ius
ciuile prædo reſtitui debet, quanto fortius hic in be-
neficialibus, qui prædo non eſt. quam daclarationem
ſenſit Abb. in d. cap. in litteris, num. 23. circa prin. &
132 vere intelligo capitu. in litteris, † loqui de prædone
improprio, iuxta declarationem ſup. relatam ex l. ſi
ex ſtipulatione, de acqu. poſſ. nam is poſſidendi cer-
tam & iuſtam cauſam habet, & excuſatur, etſi vere
retinere non poſſit proprietatem: quare tũc reſtitui-
tur ſpoliatus, ſic ſentit Bero. d. c. in litteris, nu. 28. &
nu. 77. & idem placuit Neuiz. conſi. 81. nu. 32. verſi.
non obſtat. Bald. &c. & ante hos idem ſcriptum reli-
quit Bellam. in cap. in litteris. nu. 49. hoc demonſtra-
tur, quia is ſpoliatus in caſu capit. in litteris, erat iam
in beneficio inſtitutus, habebat ergo certam iuſtam
cauſam, etſi in effectu forte inſtitutio nullius eſſet ef-
fectus, ſicque verus prædo dici is non potuit, nam ſi
prædo verus fuiſſet, credendum eſt quod illi reſtitu-
tio non fuiſſet conceſſa, ne lex Pontificia delicta ad-
iuuaret, ſic etiam intelligo c. vlt. 3. q. 1.

133 Declaratur tertio, vt † fortius procedat hæc con-
cluſio in prædone ſpoliato, q ipſo iure beneficio fuiſ-
134 ſet priuatus, vt eſt in † ſimonia, c. accuſatus, cap. tan
ta, de ſimon. ſic declarat Ripa in d. §. nihil commune,
num. 91. citat glo. & Archi. in cap. 13. quæſt. 1. is enim
135 ſimoniacus † nullum acquirit titulum in beneficio,
nec fructus facit ſuos, vt poſt alios ſcribit Felin. in c.
niſi cum pridem, de renun. in cap. inſinuata, nu. 5. in
cap. ſimoniace, num. 7. de ſimo. Dec. conſi. 118. nume.
1. Boer. quæſt. 117. num. 3. Rebuff. in praxi benefic. in
tit. de ſimon. in reſig. num. 15. & ſuper concord. Reg.
Franciæ, in tract. de pacif. poſſeſ. nu. 198. imo dicitur
136 ſimoniacus † ipſo iure beneficio priuatus, vt Con-
ſtantienſi cõſilio eſt definitum, & refert Rebuffus d.
tit. de ſimo. in reſign. num. 8. & idem affirmat Pariſ.
conſi. 15. num. 13. Gomeſ. ſuper Reg. Cancellariæ, de
triennali poſſeſſore, quæſtio. 12. circa fin. idem dicere
137 poſſumus in quouis crimínoſo, † qui ipſo iure be-
neficio eſſet priuatus, vt ſcribit Ripa in d. §. nihil com-
mune, nu. 92. & latius hæc expendam in remedio ex
c. reintegranda, vbi melius conuenit explicare tracta-
tum reſtitutionis poſſeſſionis beneficiorum ac rerum
ſpiritualium.

138 QVAERO duodecimo, vtrumne, qui † clam ſpo
liatus ſua poſſeſſione eſt, ante omnia hoc interdicto,
Vnde vi, reſtituatur? Communis videtur ſententia re-
ſtitui, ſi Bar. credimus in l. ſi vi me, 2. de vi, & vi arm.
& Ripę, in d. §. nihil commune, num. 73. vbi & Alex.
num. 15. & Claud. Merm. nu. 79. communem teſtan-
tur Iac. a S. Georg. in l. ſi de vi, num. 17. verſic. ſecun-
do fallit. de iudicijs. crebriorem quoque & veram fa
tetur Claud. Seiſel. in d. §. nihil commune, col. 2. ver.
& primo, circa ſecundum fal. & ibi Fab. nu. 41. & Zaſ.
num. 48. veriſſimam affirmãt: quod nõ ſatis ſum ſem-
per arbitratus, nam qui ab Ale. in d. num. 15. allega-
tur tex. & ibi Bart. in l. ſi coloni, C. de agr. & cenſ. lib.
11. non probat, eſt enim probabilis, non neceſſaria
Bart. auctoritas, & is text. l. ſi coloni, nouum habet
remedium ab interdicto, Vnde vi, diſtinctum, vt iam
diximus. diluitur ſimili reſponſione eiuſdem Alex. ar-
gumentatio ex cap. reintegranda, 3. qu. 1. vt animad-
uertit & recte Ripa in d. §. nihil commune, nume. 73.
& ſuo loco dicemus, & quod ait Merm. ad rem opti-
me facere, quod quando poſſeſſio mea eſt antiquior,
ſemper in dubio tuam vitioſam & clandeſtinam præ-
ſumi, capit. licet cauſam, de probat. Bartol. l. ſi duo, in
princ. num. 4. vti poſſid. conceditur: & iam præſuppo
nimus clarum poſſeſſionem noui poſſeſſoris eſſe clan-
deſtinam, ſed non ſequitur eſſe ſuccurſum domino
ſpoliato ex hoc interdicto. nec vera quoque eſt eiuſ-
dem Claud. Merm. argumentatio, dum ait: qui ſuam
ingreditur poſſeſſionem, virtute dominij dicitur poſ-
139 ſe ingredi, quia † ciuilem poſſeſſionẽ retinuiſſe cre-
ditur, l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas. de acquir.
poſſ. vbi Iaſ. nu. 23. 54. & is qui in naturali poſſeſſione
reperitur, negat venientem admittere, violentiã com
mittere dicitur, ergo excludi poterit per dominij ex-
ceptionem. Hanc argumentationem ante Merm. cõ-
ſiderauit Roman. vt refert Alex. d. §. nihil commune,
num. 15. verſicu. hæc ſua ratio. qui reſpondit & tollit
argumentum, quod & alia ratione dilui poteſt, quia
communis & verior eſt ſententia, ciuilem clandeſti-
nam non effici, nec mutari in violentam, vt teſtatur
* communem * Iaſ. d. §. qui ad nũdinas, nu. 48. etſi ipſe

aduerſus

140 aduerſus alios ſentiat. tex. autem † l. ſi vi me deie-
ceris, de vi, & vi arm. in quo eſſe caſum pro hac com-
muni teſtatur Bart. (etſi non animaduertant ceteri)
non videtur (quod pace Bartol. dixerim) mihi proba-
re, cum nullum in eo verbum ſit de reſtitutione poſ-
ſeſſionis, & præſertim cum clam poſſeſſor eſt ingreſ-
ſus. illud autem quod ab aliquibus adducitur, inter-
dictum quod vi aut clam, concedi contra eum, qui
clã aliquid agit, l. 1. §. denique, quod vi, aut clam. qđq;
reſtitutorium poſſeſſionis dicitur. l. vlt. in prin. C. vn.
de vi, facile corruit, cum ĩterdictum, quod vi aut clã,
quod ſui natura (vt verba docent) cõceditur, cũ quid
clam agitur, non ſit reſtitutoriũ poſſeſſionis, ſed ope-
ris facti, vt in priſtinum reſtituantur omnia, quare &
poſſeſſori conceditur. l. competit. §. in ſumma. quod
vi, aut clam. & quod dicitur in l. vlti. C. vnde vi. eſt ſo
la Iuſtiniani allegatio, nõ iuris definitio, vt recte ani-
maduertit & Ber. ĩ c. item cum quis, n. 18. circa med.
ver. nec obſtat d. l. ſi. de reſtitut. ſpol. non quoque hanc
141 ſententiam probat text. † in d. c. item cum quis, de
reſtit. ſpol. vbi videntur a pari procedere, qui clam,
& qui per vim eſt ingreſſus, nam ſi intelligimus in ca-
ſu d. cap. item cum quis, actum fuiſſe non recuperan-
dæ ex interdicto Vnde vi, ſed retinẽdę ex interdicto,
Vti poſſidetis, vt probauit ibi Bero. nu. 31 in fi. ceſſat
omnis difficultas, ſed animaduerti textũ loqui de eie-
cto violenter, & de eo qui clã eſt ingreſſus, quare da-
tur ibi priuatio poſſeſſionis, quod iudicio retinendæ
non conuenit. Quare credo æquiparationem inter eos
fieri, vt ita vnus, ac alter vitioſus poſſeſſor aduerſus
agentem criminis exceptione vti poſſit: quo autẽ iu-
dicio agat actor ille, vt ſuam conſequatur poſſeſſio-
nem, non determinat textus, ſed in iuris diſpoſitione
relinquit. Fabius autem in d. §. nihil commune, nu. 51.
142 opinatur hanc ſententiam probari ‡ in tex. l. is qui
deſtinauit, de rei vẽdi. qui dum generaliter loquitur
in quocumque poſſeſſorio, dat conſilium, vt agere vo
lens prius ageret poſſeſſorio, quia ſi obtinebit poſſeſ-
ſionem, cogetur aduerſarius agere petitorio, & do-
minium probare, ecce ergo text. præſupponere con-
uentum eſſe dominum, & dominium poſſe probare,
& tamen negat obſtare agenti poſſeſſorio dominij
exceptionem, ſed ſi vult obtinere, petitorio agere de-
bet. Hæc argumentatio eſt omnino falſa: nam etſi cõ-
ſilium I. C. ſit optimum, non tamen concludit agenti
poſſeſſorio obijci numquam poſſe dominij exceptio-
nem, & vere ſi hoc diceret, male diceret, cum in poſ-
ſeſſorio adipiſcendæ & retinendæ opponi poſſit do-
minij exceptio, vt tradunt omnes in l. vlt. C. de edict.
diui Adr. tollen. & in l. ſi duo, vti poſſid. voluit ergo ſo
lum I. C. dicere, agere volentem prius tentare debe-
re, vt cõſequatur poſſeſſionem, quo autem modo, nõ
aperit, ſed præſupponit terminos habiles, vt. ſ. conſe-
quatur eo quo poterit remedio. non ergo negat agẽ-
ti poſſeſſorio certis ſub caſibus obijci poſſe dominij
exceptionẽ. Nec eiuſdem Fabij placet argumenta-
tio, dum ait, ſi regulariter non obſtat dominij exce-
ptio in interdicto retinendæ, & adipiſcendæ, multo
fortius hoc caſu, cum res eſt affecta vitio clandeſtini
tatis. nam etſi res ſit affecta vitio clandeſtinitatis (qđ
negari tamen poteſt) attamen non eſt hæc diſputa-
tio, ſed illa, an aduerſus clandeſtinum poſſeſſorẽ agi
poſſit hoc interdicto, & dicitur non poſſe agi, vt ſta-
tim ſubijciemus, quare ſi actio non competit, non eſt
quod de exceptione obijcienda quæratur, imo con-
trarium probat hæc argumẽtatio, iuxta caſum a Bal.
& ceteris propoſitum, vt infra ſubijciam.

Contrariam ergo & melius probarunt ſentẽtiam,
aduerſus eũ ſcilicet, qui clam ingreſſus eſt poſſeſſionẽ,
non concedi interdictum, Vnde vi, quam plurimi,
quos refert Alex. d. §. nihil commune, num. 15. & prę-
ſertim Bal. qui quæſtionis caſum ſic formauit: ſi tu es
in poſſeſſione rei meæ, cuius inquam proprietatis ve-
re ſum dominus, ſi clam illã poſſeſſionem ingredior,
& conueniar a te ſuper poſſeſſione recuperanda, an
vere tibi cedatur interdictum Vnde vi, ad eam poſ-
ſeſſionem a me clam occupatam recuperandam, vt
reſtituaris ante omnia, nec tibi obijci a me poſſit do-
minij exceptio. Bald. (vt dixi) multi ſunt ſecuti, vt re-
fert Alex. d. nu. 15. & ibi Ripa num. 73. eum probauit
Corſet. in eo trac. fallen. ad regulam, quod ſpoliatus
reſtituatur ante omnia. fallen. 29. & qui illi ſubtraxit
omnia Iac. Nouel. in praxi crim. titu. ſpoliatus de fa-
cto, &c. incipit: Vulgaris regula, &c. num. 30. verſi. li-
mita trigeſimo. idem ſenſit Bert. conſ. 56. nu. 7. 1. par.
li. 2. Rob. Maran. de ord. iud. 17. diſt. iud. nu. 23. ſic &
nouiſſime placuit eruditiſſimo I. C. Aemil. Ferreto. d.
§. nihil commune, nu. 72. & licet euitari poſſit, qui ab
143 omnibus paſſim citatur tex. † l. ſi de eo. §. vlt. de ac-
quir. poſ. quo probari videtur, neminem dici poſſide-
re clam rem propriam, ſi ergo contra eum ſic poſſidẽ
tem agitur, poteſt obijci dominij exceptio, quod af-
fectum non eſt vitio aliquo ex clãdeſtina occupatio-
ne: nam hæc argumentatio euitari poteſt ex reſpon-
ſione Imo. quam probat Ale. d. §. nihil commune, nu.
17. in fi. tex. ſcilicet d. l. ſi de eo. §. fin. loqui quoad do-
miniũ, quod clam ipſius rei dominus habere non po-
teſt, nõ quoad poſſeſſionem, quam clam dominus di-
ci poteſt ingreſſus, vt eam precario poteſt retinere,
vt probat tex. l. ſi aliquam, de acq. poſſ. quare gl. in d.
l. ſi de eo. §. vlt. inquit, quod ſi dominus conuenit in-
terdicto, Vti poſſidetis, ſicque retinendæ, non pote-
rit opponere dominij exceptionem, ergo fortius cum
agitur recuperandæ, quod interdictum eſt magis pri-
uilegiatum. probatur ex l. dolo facis, de doli except.
& alias ſupra declarauimus. & hanc declarationem
144 probaſſe videtur Bar. in † d. l. ſi de eo. §. vlt. vbi in fi.
ea ratione admonet aduocatos, vt ſi contingat agi,
Vti poſſidetis, & aduerſarius conẽt de dominio ꝓba-
re, articulos faciant deducendo, eum clam ſuam poſ-
ſeſſionem poſſidere reſpectu poſſeſſionis ſui clientu-
li, quia alias (inquit Bart.) ſi ſolum diceretur, quod
clam poſſidebat, poſſet intelligi ratione ſolius domi-
❧ nij. Bartol. conſilium probant omnes * nemine relu-
ctante, vt ex facto interrogatus reſpondit Crau. cõſi.
258. in fi. qui ex multis Alex. Felin. ac Decium retu-
lit. illi addo Iaſ. conſ. 21. colum. 2. circa fin. lib. 3. Rui.
conſil. 56. in fi. vbi declarat libro 4. & conſi. 196. in fi.
lib. 5. Pariſi. conſ. 12. num. 9. libro 4. qua ex re conſtat
Alexan. conſ. 87. numero 7. lib. 5. quem viſus eſt ſequi
Petr. Benint. Concl. 33. bene ſentire, dum d. l. ſi de eo.
§. vlt. & Bart. ibi, in hoc recuperandæ remedio intel-
lexit. Scio quoq; argumentationem illam, quam fecit
Din. in cap. qui ad agendum. num. 2. de reg. iur. in 6.
quam & refert Alexan. d. §. nihil commune, n. 16. eui-
145 tari poſſe. dicebat Din. † violentum poſſeſſorem eſ
ſe clandeſtino improbiorem. argum. l. ſi vendidero,
§. cũ raptor. de furt. & l. 4. §. vis eius. C. de prob. iuſta
ergo ratione acrius violentus poſſeſſor clandeſtino
puniri debet, quod eſſet, quando vterque a pari pro-
cederet, vt non poſſint conuenti dominij exceptionẽ
obijcere. diluitur argumentum (quod & Alex. parum
facere dicebat) quia par eſſe poteſt conditio, quoad
poſſeſſionis reſtitutionem, quæ non dicitur pœnam
continere, ex quo poſſeſſio, quæ illius occupatoris
non eſt, reſtituitur. quare rectius mihi argumẽtari vi-
ſus eſt Aem. Ferr. d. §. nihil cõmune, nu. 72. ex text. §.
recuperandæ, Inſti. de interd. qui clare affirmant, tũc
inter-

Digitized by Google

interdictum illud concedi, cum vis commiſſa eſt,
& probatur in l.1. §.1. de vi, & vi arm. quæ ſane ſen-
tentia ea coadiuuatur ratione, nam quod ſpoliatus
146 ante † omnia reſtituitur, contingit ob improbita-
tem ingredientis per vim, vt probat clarus text. l. ſi
quia ad ſe fundũ C. ad leg. Iul. de vi. cũ ergo ſim igreſ-
ſus rei meæ poſſeſſionem, non dicor clam poſſidere,
cum de dominio eſt quæſtio, d.l. ſi de eo, §. vlti. nec
enim improbus dicor, cum vim non commiſerim, ad-
ducebat quoque in hanc ſentẽtiam ea ratione: quia
147 contra eum qui † clam ingreſſus eſt rei ſuæ poſſeſſio
nem, datur interdictum, Vti poſſidetis, l. 1. in princ.
& in fin. & l.3. in princip. iuncta l. vltim. vti poſſid. &
tradit Bero. in c. item cum quis, nu.38. de reſtit. ſpol.
quod interdictum eſt retinendæ, §. retinendæ. Inſtit.
de interdict. & eo caſu dominij exceptio obijci po-
teſt, l. ſi duo, in princip. vbi Bart. nu.4. vti poſſid. quod
ſic declaratur: nam cum tu ſis in poſſeſſione rei meæ,
ſi clam eam ego ingrediar, & tu contendas te eſſe in
poſſeſſione, cum non deſieris animo poſſidere, & ve-
lis in naturali retineri, nec a me turbari, licet ego
clam videar poſſidere, & propterea non poſſim eo in
terdicto vti: attamen cum me domnium oſtendo ex
titulo antiquo, non dicor proprie clam poſſidere. d.
l. ſi de eo, §. vlt. cum in hoc iudicio dominij exceptio
agenti obſtet, ſi ergo conceditur illud interdictum,
ia non reſtituetur ante omnia, etſi diceretur, conce-
ditur agi poſſe in interdicto, ſed dicitur poſſe agere
ex hoc, Vnde vi, quo dum vtitur, declarat ſe nec ani-
mo poſſidere, dico non reperiri cautum concedi, Vn-
de vi, cum vis commiſſa non ſit, & interdictum, Vn-
de vi, odioſum eſt, quare non extenditur.

Declaro communem ſententiam tunc procedere
cum is, qui ſe ſpoliatum prætẽdit, poſt ingreſſã clam
poſſeſſionem a domino, immediate agit, tunc enim
hoc interdicto agere non poteſt, cum nulla via aduer-
ſus eum commiſſa ſit: ſecus ſi antequã agat, conetur
148 ad † ſuam poſſeſſionem reuerti, & is poſſeſſor nouus
eum prohibeat: nam tunc is dicitur vim ratione ciui-
lis poſſeſſionis aduerſus antiquum poſſeſſorem com-
miſiſſe, vt probat text. l. clã poſſidere, §. qui ad nundi
nas, in fi. vbi gloſ. & omnes, de acq. poſ. Bellam. deciſ.
511. cum ergo vis commiſſa ratione ciuilis dicatur,
interdictum, Vnde vi, antiquo poſſeſſori conceditur.
l. 1. §. deijcitur, de vi, & vi arm. Zaſ. d. §. nihil cõmune,
149 num.49. Relata quoque controuerſia † ceſſat Papię
ſtatuto 54. in ciuil. de poſſ. violenta vel cland. reſt. vt
ex rubrica pater, & in textu, ibi. vi, vel clam. vtrumq;
enim caſum vi & clam, ęquiparat. ſic etiam erit locus
ſtatuto 31. in crimin. de pœna illius, qui vim alicui fe-
cerit in ſua poſſeſſione, cum verba textus de qualiter-
cumque ſpoliato loquantur.

QVAERO decimotertio, an concedatur hoc in-
terdictum aduerſus ſingularem ſucceſſorem? Et clarũ
eſt non cõcedi, vt eſt clarus tex. l. cum a te, de vi, & vi
150 arm. † & affirmat gloſſ. in c. ſæpe, & ibi Ripa nu.8.
de reſtit. ſpol. Lanfranc. de Oria. in rub. de cauſa poſ.
& propr. col.a. ver. prima concluſ. reſpõdit Alc. reſp.
361. nu.2. Rob. Maran. de ord. iud. 7. diſt. iud. nu.28.
qui n.45. refert in Regno correctum hoc eſſe, cũ con-
tra quemuis ad libitum agi poſſit. citari enim ſolet
text. c. cum ad ſedem, de reſtit. ſpol. qui tamẽ nõ pro-
bat, cum ſolum de eo loquatur, qui ſpolium nec man-
dauit, nec ratum habuit: imo præſupponit ſpolium te
151 ſtibus nõ fuiſſe probatum, † afferri ſolet illa ratio,
quia perſonale dicitur hoc interdictum, l. 1. §. pen. de
interdict. idem dicimus de actione in factum, quæ lo-
co interdicti datur. §. vlti. Inſt. de interd. quare actio-
nes perſonales, non rem ſed perſonam ſequuntur. l. 1.
§. ſi hęres percepto fundo, ad Trebel. l. hæres. C. de do
nat. quam rationem retulit & Coraſ. in d. §. nihil com
mune, a. par. num.111. Nec aduerſatur huic conclu-
152 ſioni tex. † l. vitia, C. de acqu. poſſeſſ. cum hic locum
tantum habeat quoad vſucapionem & præſcriptio-
nem impediendam. §. furtiuæ, Inſtit. de vſucap. ſic de-
clarat Coraſ. qui ſupra nu.114. hodie autem eſt immu
tatum ex diſpoſitione cap. ſæpe, de reſtit. ſpol. vt infra
ſuo loco dicemus.

153 Declaratur vt non procedat hæc concluſio in † eo
ſucceſſore, qui immediate deiecto poſſeſſore a reo,
qui vim commiſit, poſſeſſionem adhuc vacantem eſt
ingreſſus, etſi enim is vim non commiſerit, in eum ta
men conceditur interdictum, Vnde vi, cum immedia
te vitioſe ſit poſſeſſionem ingreſſus. ſic intelligo tex-
tum l. ſequitur, §. ſi tu vi me, ff. de vſucapio. etſi male
ibi gloſ. interpretetur, concedi contra deijcientem,
non contra occupantem, qua enim rationẽ fit vt a de-
ijciente, qui non poſſidet, recuperari vere poſſeſſio
poſſit, & non animaduertit glo. text. l. vlt. C. vnde vi,
probare contrarium eius ad quod adducitur, vt ſuo lo
co dicemus.

154 Declaratur ſecundo nõ procedere † in ſubſidium,
cum is qui occupauit, non eſt ſoluendo, tunc enim &
iure ciuili contra ſingularem ſucceſſorem concedi-
tur remedium hoc, ſic gl. Bar. & omnes, in d.l. cum a
te, & tradit Coraſ. d. §. nihil commune, nu.114. in fi.
Ripa d. c. ſæpe, num.8.

Declaratur tertio non procedere, cum duo ſunt
ſpoliati, ſed vnus ab altero, licet ſolũ vltimo loco ſpo-
155 liatus † agat contra ſpoliatorem, non is primus, atta
men ſi is primus etiam probat de dominio, præfertur
ſic Bart. in l. vlt. num.13. C. vnde vi. Alex. in addit. ad
Bart. in d.l. cum a te, citant text. l. bona fides. depoſ.
qua de re dicam cum Bart. in d.l. vltim. in quæſt.8. C.
vnde vi.

156 Declaratur quarto, quando ex † ſingulari poſſeſſo-
re peruenit poſſeſſio in primum ſpliatorem, nam et-
ſi is primus ſpoliator poſſideat tamquam ſingularis
poſſeſſor, ob titulum ab eo habitum, tamẽ poteſt con
ueniri non ad intereſſe, vt conueniretur alias, ſed ad
reſtitutionem poſſeſſionis. ſic latiſſime Afflict. in c. 1.
nu.22. de mili. vaſal. qui contumax eſt, poſt Iſern. ibi.

QVAERO decimoquarto, vtrumne cõcedatur
157 hoc interdictum, cõtra † hęredem vniuerſalem, qui
ſpoliatori ſucceſſit? & dubium non eſt cõcedi in quã
tum peruenit. ſic probat text. clarus l. 1. §. vltim. & l.
ſi plures, de vi, & vi arm. tradit Ripa in c. ſæpe, nu.8.
de reſtitut. ſpoliat. & eum ſequitur Neuizan. conſ.78.
nu.5. Riminald. conſi.428. num.12. lib.3. Robert. Ma
ran. de ordi. iudic. 7. diſt. num.28. Anto. Matth. in l. na
turaliter. §. nihil commune, ampl.40. de acquir. poſs.
Caſſan. conſ.7. num.52. Coraſ. d. §. nihil commune,
part.2. nu.117. quo loci poſt Ripam, quem nunc retu
li, reſpõdet illi difficultati, quæ moueri ſolet, hæredẽ
158 ſcilicet non puniri ex delicto defuncti. toto tit. † ne
ex delicto defun. quæ tunc non procedit, cum quid in
hæredem peruenit, vt declarant Aret. & ceteri, in l.4.
§. Cato. in 3. oppo. de verb. obliga. quo loci egregie
in terminis Horm. Detua num.242. Alciat. nu.92. &
tradit Soc. tract. fallen. regula 291. fallẽ.3. Corn. cõſ.
314. lib.1. Mod. Pariſ. de diuiduis. & indiuiduis. part.
2. num.235. & in 3. num.237. probat. l. vnica, C. ne ex
delicto defun. & in terminis noſtris clariſſimus text.
in l.3. ĩ prin. de vi, & vi arm. & docuit Abb. in c. cum
159 dilectus, nu.57. de ordi. cogn. accedit præterea † de
lictum defuncti non extingui, cum ſola infligitur pœ-
na pecuniaria. l.3. C. ſi pende. appel. l. vltim. C. ſi reus
vel accuſ. mor. fuerit, vbi omnes, text. notabilis in l.
Caius

Caſus Seius. vbi Ign.num. 15.ff.ad S.C. Silla.l.ſi pro-
fure.§.vltim.ff.de condict.fur. Dec. & Cagn.l.toties.
de reg.iur. Gul.Mainerius.l.ſicuti pęna .nu.25.26. de
reg.iur.Ioan. Baptiſta Aſin.in l. 1. num.85. ff. de reli-
gioſ. & ſumpt.fun. & egregie declarat.Alb.conſi.90.
vbi praxim docet procedendi contra defunctum.

Extenditur primo, vt eo etiam in caſu procedat
concluſio, cum agitur aduerſus ſucceſſorem, qui non
ſpoliatori ſucceſſit, ſed ipſemet rem poſſidendo vide-
tur certo modo ſpoliare. Exemplum: ſi penſionē quis
annuam ſoluat, & ſucceſſorem relinquat, iſque neget
160 ſoluere † cum numquam ſoluerit, aduerſus eum agi
poterit remedio recuperandæ, vt egregie decidit
Guid. Pap. q. 629. incip. ſupra quæſtione. non dicam
tamen hoc eſſe ex interdicto, Vnde vi, per ea quę ſcri-
pſimus ſupra, q.8. vbi in fine hoc retulimus.

Limitatur primo vt procedat, cum in hęredem ni-
hil puenit. ſed cū defuncto lis iam fuit cōteſtata, ex d.
l. 1. & 2. C. ne ex delicto defun. ſic in terminis affirma
uit Abb. c. cum dilectus, nu.57. verſ. ex quo inſero.

Limitatur ſecundo non procedere de iure Cano-
nico, quo conceditur actio contra hæredem, etſi ad
eum nihil peruenit. ita Abb. d. c. cum dilectus, num.
57. verſ. idē D. Ant. ex c. vlt. de ſepul. qđ intelligit Ab.
eſſe potius fauore animę defuncti, quam iure ſtricto.

Limitatur tertio non pocedere in ſucceſſore di-
gnitatis, qui tenetur, etiamſi ad eum nihil peruene-
rit. Abb. c. cum dilectus, in fin. poſt Innoc.

QVAERO decimoquinto vtrumne ſpoliatus a
gens hoc interdicto, vt ante omnia ſuæ poſſeſſioni re-
161 ſtituatur, vere reſtitui debeat ante omnia, † cū paſ-
ſus eſt litem tractari ſuper cauſa dominij, & ita ſuper
petitorio cognoſci? iure Cæſareo non reperitur cla-
re definita quæſtio. iure Pontificio ex cap. 1. de reſtit.
ſpol. eſt abſolutum, non reſtitui, nec eſt qui hodie diſ-
ſentiat; nam vt ait Abb. in d. c. 1. 3. notab. potuit ſpo-
liatus huic iuri ſuo renunciare, quod intelligit tam
expreſſe, quam tacite: expreſſe inquam, ſi facto ſpo-
lio cum ſpoliatore conueniat, ſe hanc exceptionem
nonoppoſiturum, vt ſic intelligi a ceteris textum, d.
cap. 1. ibi ſcribit Bero. num. 20. qui Bar. citat & Bald.
& Innoc. is tamen Innoc. ſolum inquit, hoc continge
re propter voluntatem partium, quæ in hoc concur-
runt, ab hac ſententia non diſſentit Ioan. Bapt. Ferr.
conſ. 95. nu. 11. Lanfr. Orian. in rub. de cauſa poſſeſ.
& propr. col. 5. verſi. 1. limita. Iac. a S. Georg. in l. ſi de
vi, nu. 19. verſic. nono fallit. ff. de iud. Bero. tamen in
162 d. c. num. 20. ambigit non mediocriter in caſu † d. c.
1. non interueniſſe expreſſum conſenſum, ſed tacitū
tātum, qui in iudicio idem quod expreſſus operatur,
vt tradunt omnes in l. quæ dotis, ibi Iaſ. num. 77. & in
fin. ſolut. matr. quod in ſe verum eſt: attamen hic tex
tus vere ſecundum Innoc. & alios intelligitur de con
ſenſu expreſſo, ex vi forte illorum verborum, [con-
ſentiēte illo conſtituit ſe legitime probaturū,] quod
dictum eſt ſimile illi Terentiano in Hecira. [nam cō
ſtitui cum quodam hoſpite me eſſe illum conuentu-
rum] id eſt conueni, expreſſe egi, & hoc verbo ſæpe
vtimur in eo actu ſeu contractu, qui de conſtituta pe-
cunia dicitur, quod nil aliud eſt, quam paciſci, & de
ſoluendo conuenire: ergo concluſio præcipua, cum
expreſſus intercedit conſenſus.

Extenditur primo procedere & eo caſu, cum taci-
163 te intercedit † conſenſus, vt cum opponitur domi-
nij exceptio, & ſuper ea ſpoliato non opponente pro-
ceditur, ſic probāt omnes, vt apud Bar. in l. ſi quis ad
ſe fundum, nu. 2. C. ad leg. Iul. de vi publ. qui citat d. c.
1. etſi diximus loqui de conſenſu expreſſo. Hanc quo
que ſententiam probat Bero. d. c. 1. nu. 20. & ibi om-
nes: iure autem ciuili non probatur, vt ait Bero. qui
ſtatim ſupra citatus, eam attulit rationem: nam ſicut
ſe habet exceptio ad actionem, ita ſe habet replica-
tio ad actionem, l. 2. de excep. ſed ſi exceptio nō obij-
ciatur, actio non impeditur, eadem ratione ſi obijcia-
tur exceptio, & replicatione non reſpondeatur, exce-
ptio illa locum habet, l. quoniam. C. de adulter. & to-
to tit. de replica. Bartol. probauit Bero. d. cap. 1. num.
21. Verum, etſi non animaduertant nec Bero. nec ce-
teri, hæc fuit ratio Iacobi Butrig. quam refert Bald.
in l. ordinarij, col. fin. verſ. quid de hac quæſtione. C.
de rei vend. Bart. autē eſt quoque ſecutus Dec. conſil.
84. col. vlt. verſ. nam prout dicit Bart. & Alex. d. §. ni-
hil commune, nu. 31. Claud. Merm. n. 163. Zaſ. nu. 64.
Boer. in ſuo ſing. de petit. & poſſ. iud. nu. 5. & ibi Ripa
nu. 72. Ant. Matth. nu. 39. qui & alia plura retulit Ri-
164 pa ad illum probandum; multa concedi parte † non
oponente, quæ alias non concederentur, & plura
alia ſcribunt Iaſ. in l. licet, nu. 5. verſ. tertio fallit. C. de
procur. Dec. in l. qui iuriſdictioni. in fi. de iurid. omn.
iud. in l. non eſt nouum. nu. 5. 6. de reg. iur. conſil. 469.
in fi. conſil. 557. num. 13. plura ſimilia congerit egre-
gie Crauet. noſter, conſ. 150. nu. 2. conſi. 220. nume. 5.
conſil. 248. nu. 1. conſil. 272. nu. 9. & in tract. de antiq.
tempor. 5. partic. 1. part. princip. nu. 26. 27. & præter
eum Ruin. conſil. 3. num. 10. lib. 3. Marſ. conſ. 19. nu. 7.
Contra tamen hanc ipſam ampliationem ſenſit Bald.
in d. l. ordinarij, colum. vlt. verſic. quid de hac quæ-
ſtione, ea ratione vtitur, hanc exceptionem, quod
ſpoliator non debeat audiri in cauſa dominij, ante-
quam poſſeſſionis ſit facta reſtitutio, eſſe iuris, exce-
ptionem, quæ cum ſit notoria, ipſo iure ſpoliatorem
ipſum repellere debet: citat l. ſi de vi. de iud. verum
Bald. argumentatio leuis eſt admodum, vt recte ani-
maduertit Aret. in d. l. naturaliter, §. nihil commune,
165 numero 10. de acqu. poſſ. nam etſi ea quæ † notoria,
ſunt a probandi onere releuent, non tamen ab onere
allegandi & proponendi, iuxta regulam l. ſi adulte-
rium cum inceſtu. §. idem Pollioni. de adult. & eſt
glo. in Clem. appellanti, de appellat. ſcribit Bart. in l.
cum quid, num. 15. ſi cert. pet. Felin. in c. 2. 3. notab. de
præſumpt. Alciat. tract. præſumpt. reg. 2. præſumpt.
12. nu. 33. & reſp. 232. in fi. verſ. ſecundo reſpondeo,
declarat Barb. conſ. 62. col. 1. in fi. lib. 1. conſ. 57. num. 6.
li. 3. Alex. l. 1. n. 4. C. vt q̄ deſunt aduoc. &c. & d. §. idē
Pollioni, & egregie declarat Bello. li. 2. ſupp. iuris, c. 6.

Extenditur ſecundo, vt fortius etiam procedat &
166 eo caſu, quo † ſpoliatus opponeret, ſed leuiter & ſim
pliciter, quod non intendit ingredi iudicium petito-
rium: nam nō ſufficit ſimplex oppoſitio & replicatio,
ſed eſt neceſſaria clara præſtatio. ſic aduocatos in-
ſtruit Alex. in d. §. nihil commune, nu. 21. verſ. 14. fal-
lit. quem eſt ſecutus Crau. conſ. 248. num. 3. in fi. vbi
eiuſdem ſententiæ citat Afflict. deciſ. 193. addo ipſe
Cap. Neap. deciſ. 28. num. 1. Pariſ. conſil. 1. num. 171.
conſi. 106. num. 26. conſil. 113. num. 7. lib. 1. conſi. 11.
in fine, lib. 4. clare hoc idem affirmat nouiſſime Neui-
zan. conſ. 79. nu. 26. & Natta conſi. 189. num. 11. lib.
2. Cenſeo enim ego animaduertendum eſſe, hanc am-
pliationem haud ſatis veram eſſe, quia etſi Alex. ad-
monuerit aduocatos, vt proteſtentur, non tamen per
modum neceſſitatis, ſed conſilij admonuit; nec relati
interpretes affirmant neceſſariam omnino eſſe expreſ
ſam proteſtationem, ſolum inquiunt bonum eſſe pro-
teſtari, alias eſſet in verbis conſtituere differentiam,
cum opponendo, quod non intendit cauſam ſuper pe
titorio tractari, nil aliud ſit, quam proteſtari, quod an-
te omnia eſt reſtituendus, tamquam aduerſus legis
præcepta ſpoliatus.

Exten-

Digitized by Google

Extenditur tertio, vt procedat & eo caſu, cum op-
167 ponitur & proteſtatur, † ſed eis non adaduerſis ad vl-
teriora progreditur iudex, tunc enim eſt neceſſaria ap
pellatio, vt poſt Ioan. Monach. & Ioan. Andr. in cap.
ſ. de accuſat. in 6. cenſuit Aret. in d. §. nihil commune,
num. 10. circa princip. qui huius opinionis fuiſſe For-
tunium Garziam refert, quorum ſententiam proba-
uit Felin. in c. inter monaſterium, nu. 23. circa finem,
verſic. tempera tamen hanc octauam. de ſent. & re iu-
dic. idem placuit Crauet. conſ. 238. num. 4. conſ. 302.
col. pen. verſ. ſed dicet aliquis, &c. & idē nouiſſime in
reſponſo pro genero, nu. 236. Illa tñ prima ratio, qua
Aret. & Garzia vtuntur, eſt ſatis leuis, non appellando
(aiunt illi) is excipiēs ſuę exceptioni dicitur renūciaſ-
ſe, quod poteſt, l. pen. C. de pact. leuis inquam eſt, cum
is iam excipiendo declarauerit animum proprium, ſe
ea cum exceptione velle iudicium impedire; eſt ergo
illa ratio verior & firmior, quia ſi actor replicauit &
oppoſuit, animi ſui non eſſe velle petitorij iudicium
aggredi, illiſque ſpretis, cum iudex procedit vlterius
168 dicitur † tacite aduerſus actorem interlocutus, l. 1.
C. de ord. iud. in d. l. a procedente, vbi Bar. C. de dilat.
vnde hęc interlocutoria facit ius, c. cum dilecti, de ele-
ctio. hinc Bar. in d. l. a procedente, nu. 3. verſ. aduerte,
& nu. 4. affirmat tunc opus eſſe appellatione, cū iudex
oppoſita exceptione, & ea non obſtante cauſa cognita
ad vlteriora procedit. Bartol. probarunt ceteri, vt late
ſcripſit Felin. c. ſuborta, col. 3. ver. limita tamen præ-
169 dicta, de re iud. † illis addo Barb. conſ. 45. col. pen. in
fi. lib. 2. Sign. vel quiſquis is eſt, conſ. 242. nu. 17. Aret.
conſ. 73. col. 2. ver. aliquando iudex, & conſ. 107. num.
2. verſ. ſecundus caſus. Ruin. conſ. 6 t. num. 36. lib. 5.
alia Dec. conſ. 276. num. 4. Iaſ. conſ. 105. num. 2. conſ.
199. in fi. lib. 1. Tiraquel. late de legib. connub. in gl. 5.
num. 50. & Sebaſt. Vant. tract. de nullit. tit. quibus mo
dis ſententia nulla poſſit reparari, num. 9. quibus addo
Soc. ſen. conſ. 99. col. penul. lib. 3. Pariſ. conſ. 98. num.
15. lib. 3. Caſtan. conſ. 68. num. 41. Alciat. reſpon. 409.
nu. 3. quare ſcite admodum Anchar. conſ. 192. num. 4.
170 verſic. confirmat hoc, & c. dixit, † contradictio-
nem ſine appellatione leuis eſſe momenti. Hanc ta-
men declarationem veram tunc intelligit Aretin. in
præcitato §. nihil commune. quando re ipſa cognouiſ-
ſet iudex ſuper cauſa exceptionis, etſi Felin. in d. cap.
ſuborta, col. 4. verſic. limita tamen prædicta. ea ſenten
tia Bal. & Imol. imo & eiuſdem Aret. quem citat, affir
171 met, † ſufficere, ſi iudex aliquo temporis interuallo
ad vlteriora procedat, ſatis enim ex eo conijcitur co-
gnouiſſe, quam ſententiam veram probauit Ruin. con
ſil. 117. nu. 18. lib. 5. quo fit, vt neceſſaria ſit omnibus
in caſibus appellatio: ſi vero iudex non ſit nec tacite
nec expreſſe interlocutus, eſſe ad vlteriora proceden-
dum, ſed ſolum ſpoliatus facta prima proteſtatione
ante litem conteſtatam patiatur procedi ſuper cauſa
dominij; & ita non reperiatur alia proteſtatio poſt
publicationem, illa prima ſufficit. ita Afflict. in com-
ment. ad conſtit. Neapol. lib. 1. rubr. 24. de violentijs
circa poſſeſſ. num. 63.

Extenditur quarto, vt procedat etiam ſi eſſemus in
172 executione † iam latæ ſententiæ ſuper reſtitutione
ipſius poſſeſſionis, nam ſi eo caſu patiatur ſpoliatus
probationes ſuper dominio fieri, non leue ſibi afferret
detrimentum, vt nouiſſime interrogatus reſpondit
vir conſultiſſimus Natta conſ. 289. nume. 12. lib. 2.
& eiuſdem ſententiæ citat Alexand. conſ. 77. num. 13.
lib. 2. qui tamen principaliter hoc non affirmat: ſed
ad ſuæ certæ doctrinæ confirmationem hoc ſenſit.
Arbitror tamen Nattæ ſententiam veram, cum poſ-
ſit & eo tempore ſpoliatus iuri proprio in totum re-
nunciare, nedum pati, vt exceptio illa componatur.

Extenditur quinto vt procedat, & verum adeo ſit,
vt factis his probationibus ſuper dominio, non poſſit
173 iudex † ex officio ſupplere, & ante omnia ſpoliatum
reſtituere: ſic Bero. in c. 1. num. 23. verſic. & huiuſmo-
di, de reſtit. ſpoliat. qui eiuſdem opinionis fuiſſe Butr.
ſcribit, cuius rei eſt ratio, quia tunc reſtituendus eſt
ſpoliatus, cum reſtitui petit, non ex mero iudicis offi-
cio, vt docet gloſ. in d. cap. 1. Quare ſi conſentiat ſpo-
liatus cognoſci ſuper dominio, non modo petit ſe re-
ſtitui ante omnia, ſed negare videtur velle reſtitui. Si-
174 quidem † iudicis officium ſoli petenti impertitur, vt
late docet Ripa in l. 4. §. hoc iudicium, num. 12. 15. &
18. & multis ſeqq. ff. de damno infec. quanto ergo for-
tius hoc caſu dicendum eſt, vbi non modo petitur, ſed
ſpernitur, imo (quod fortius eſt) nec in notorijs re-
gulariter iudex ſupplet, vt docet Alex. in l. 1. num. 4.
C. vt quæ deſunt aduoc. hanc tamen extenſionem in-
telleait præcitatus Bero. niſi peccati timor immine-
ret, ea tea. in c. 1. de diuor. & eſt gloſ. in c. quia præſula-
tus, 1. quæſt. 4. conferunt quæ ſumus dicturi in ea quæ-
ſtione, quando concedatur, vel negetur reſtitutio ob
animæ periculum.

Extēditur ſexto procedere & eo caſu, quando cau
ſa petitorij prius fuiſſet cœpta, & lite ſuper illa con-
teſtata obijcit ſpoliatus eſſe prius cauſam ſpoliationis
cognoſcendam, nam ea quo tunc venit per modum
exceptionis, & hæc exceptio impediens cognoſci in
petitorio, antequam ſpoliatus ſit reſtitutus, eſt dilato-
ria, & ante litem ſuper petitorio conteſtatam debet
opponi, Bar. d. l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 14.
ibi Iaſ. nu. 136. ff. de acq. poſſ. Cap. deciſ. 13. nu. 3. quos
eſt noue ſecutus in reſpon. Crau. pro Genero, nu. 237.
egregie idem cenſuit Angel. in l. inua ſor, in ti. C. vnde
vi. ſcio tamen rem eſſe maxime dubiam, cum alij plu-
res aliter ſenſerint. vt late ſcripſit Ripa d. §. nihil com
mune, nu. 16. & ibi Rub. nu. 311. & Io. Coraſ. a. par. nu.
86. quibus accedit Franc. de March. q. 316. num. 10. la-
tiſſime Did. lib. 1. variar. reſol. c. 16. nu. 14. & infra alio
loco forte attingam.

Limitatur nunc primo hęc cōcluſio, vt ita demum
175 dominij exceptio† impediat ſpoliatū reſtitui, qñ ita
exceptio fuit in libello legitimē deducta, ac legitimē
poſtmodū probata, nec enim ſufficit ſimpliciter oppo
nere dominij exceptionē, nam ſi ſolū opponatur, nec
probetur, ſuper ſola illa reſtōne poſſeſſionis eſt pronū
ciādum, ſic Dec. in l. vlt. nu. 21. in fi. C. de edic. D. Adr.
tol. & conſ. 84. col. vlt. verſ. nec obſtat q̃ Neuiz. conſ.
79. nu. 9. verſ. 3. rñdetur. huius ſententiæ citat tñ Bal.
176 in l. poſt ſentētiam, col. 1. ver. venio ad ſecundū. C. de
ſent. & interloc. om. iud. qui loquitur in interdicto re-
tinēdæ, vti poſſidetis. Quare in interdicto recuperādę
nō credo hanc declarationem abſolutè veram, nā etſi
in libello non fuerit deducta, & ſuper ea lis conteſtata,
attamē ſufficit in proſecutione cauſę eſſe ſuper ea co-
177 gnitū. Solent enim proſecuta maximè† obſeruari, vt
in his terminis cōſuluit Pariſ. conſ. 112. nu. 55. lib. 1. quo
loci cōem teſtatur, eū eſt nouiſſime ſecutus Rol. a Val
le conſ. 76. n. 37. lib. 1. non ergo in noſtro caſu procedit
Bal. in ia, quod & ea eodem demonſtratur, cum non poſſit
reus cōuentus in libello, qui ab actore dari debet, hāc
dominij exceptionē deducere, niſi intelligamus libel-
lū pro pœnę ipſius conuenti reſpōſione, vel eo caſu, cū
ipſemet actor ſpoliatus in ſuo libello vtramque cau-
ſam deducit, vt in eo caſu conſuluit Neuiz. d. cōſ. 79.
nu. 9. quod ſane viri ſatui eſſet. Quare Pariſ. conſ. 109.
178 nu. 29. lib. 1. affirmat † ſufficere conuentū probare eā
exceptionem, dum inquit non ſufficere, ſi quid allege
tur, & non probetur, iuxta glo. l. 1. in princ. in verbo,

Cc dicatur,

dicatur,ff.ſi quadrup. paupe.feciſſe dic. vt notabilem
ſunt ſecuti omnes, vt apud Alexan.in l.ſi præſens, de
oper. noui nunc. late Ripa in l. admonendi, num.21,
de iureiur. & præter eum Curt.ſen.conſil.67. col.18.
in fi.Curt.iun.in l.ſi certis annis,nu.21.C.de pact. Pa-
riſ.conſ.10.nu.35.lib.1. late Marſil. ſing.570. aduer-
tas,&c,intelligerem ipſe præter alios,veram hanc de-
clarationem,cum ſola dominij exceptio eſt oppoſita,
& allegata,nulla deinde ſubſecuta ad probandum di-
latione,non enim tunc ſuper deducta exceptione pro-
nunciandum erit diffinitiue,ſed abſolutorie ab ordine
179 iudicij: ſecus cum† ad probandam executionem,cō
ceſſa fuit dilatio, nam etſi tunc non fuit per excipien-
tem quid probatum, contra eum tamen definitiue eſt
pronunciandum,iuxta doctrinam gloſ.in Auth.qui ſe
mel,in verbo locū,C.quomodo & quando iud. & ſcri
bit Iaſ.in l.qui accuſare,nu.6.& ibi.Dec. nu.17. C.de
eden. egregie Marſ.ſing.169.Notat late Did. Couar.
Hiſp.lib.1.var.reſol.c.1.nu.8.& Neuiz.conſ.19.nu.15.
Limitatur ſecundo non procedere, quando domi-
180 nij cauſa & † exceptio deducuntur ad colorandum
poſſeſſorium, ſic clare in terminis noſtris conſuluit
Neuiz.conſ.79.num.9.qui huius ſententiæ citat Dec.
in l.vlt.nu.21.C.de edic.diui Adr.toll.qui in ſimili ſo-
lum affirmat licere coram laico cognoſcenti de cau-
ſa poſſeſſionis rei eccleſiaſticæ, deducere dominium
ad corroborandum poſſeſſorium, non tamen quoad
terminos noſtros hoc affirmat: nec leuis eſt inter v-
trumque caſum differentia, vt re ipſa ſtatim oſtēdam.
citat & Dec.in c.licet cauſam.col.8.de probat.qui lo-
quitur in interdicto,Vti poſſidetis,in quo,cum eſt du-
bium quis eſt qui poſſideat, fertur pro eo ſententia
qui titulum probauit, vt declarat Bar.in l.ſi duo,nu.5.
ff. vti poſſid.citat demum Neuizan. Calcan. conſ.82.
col. 2. nu. 2. qui ſeipſum non declarat, an loquatur in
interdicto retinendæ, vel recuperandæ, & arbitror lo
qui in interdicto retinendæ,cum citet Calc.Bald.in l.
ordinarij,col.penul.verſ.ſed iuxta prædicta, C.de rei
vend.qui loquitur in interdicto retinendę,quam diffi-
cultatem animaduertens forte Neuiz. d. conſ.79. nu.
32.idem eſſe dixit in hoc recuperādę interdicto,quod
in retinendæ, cum in ipſo recuperandæ cauſa domi-
nij tractatur. citat huius ſententiæ Alexand. in l. rem
quæ nobis,in fin.de acquir.poſſeſſ.& conſ.76.in fin.&
conſil.118.colum.3.libro 2. Verum Alexan. loquitur
non quando ſolum ad colorandum poſſeſſorium cau-
ſa dominij tractatur, ſed quando etiam de dn̄io ipſo
diſputatur,& ſuper eo ferēda ſentētia, quod non con
tingit in caſu noſtro. Pro Neuizani tamen ſententia
doctrina Baldi eſſe videtur in l.vnica, colum. penult.
verſicu.quæro,quid ſi in poſſeſſorio reus. C. ſi de mo-
181 men.poſſeſſ.fuer.appell. dum inquit, † iudicem te-
neri admittere exceptionem reſpicientem dominium
in remedio recuperandæ: et ſi non admittat,appella-
ri poſſe ad ſuperiorem. quam doctrinam intellexit Cō
ſil. Neapol.vt refert Afflict.deciſ.7.cum exceptio de-
ducitur, & ſuper ea exceptione capitula facta coad-
iuuant poſſeſſorium, & ſolum contenditur ſuper ad-
miſſione capitulorum,an ſint pertinentia, vel non: &
182 eſſe pertinentia affirmant,†cum aliquid cauſæ con-
ferant,iuxta cōmunem omnium ſententiam, vt apud
Iaſ.in l.ſi duo.§.idem Iulian.nu.2.de iureiur.Dec.con
ſil.84.& conſ.517.num.2.Ripa in l.1.num.41.ſi cert.
pet.& in noſtris terminis Alc.reſp.387.num.4.qui lo-
quitur in caſu econtra,quando ſcilicet cauſa eſt in pe-
titorio, & capitula fiunt ſuper poſſeſſorio, ſubdit ta-
men Afflict. cauſam dominij in fine litis diſputari, an
in ea ferenda ſententia ſit. Contrariam itaque ſenten-
tiā aduerſus Bal.Affl. & Neuiz.probauit Hubertinus
Zuch.vir admodum in noſtris legibus eruditus, is in-
quam in l.vlt.nu.164.C.de edic. diui Adr.toll. & cum
eo,etſi ſubobſcure aliquantulum,ſenſiſſe videtur Brun.
conſ.21 nu.9.horum ſententiam veriorem credo. Nā
ſiue ſpoliatum conſideremus, ſiue ſpoliatorem, ſem-
per Bal.& Affl.ſententia non poteſt procedere.Conſi
derato enim ſpoliato,verum eſſe non poteſt.
Primo,quia vt ſubtiliter dicebat Brun.d.nu.9.in fi.
183 ex quo † non eſt in poſſeſſione, non poteſt dicere ſe
velle colorare poſſeſſorium, ac illud ex cauſa hac do-
minij velle iuſtificare,cum non entis nullæ ſint quali-
tates,l.eius qui.ff.ſi cert.pet.quare tunc potius petito-
rij ac poſſeſſorij cumulatio diceretur.
Secundo conſidero hoc non poſſe cadere in ſpolia-
tū,cui vtile nullo videtur modo deducere cauſam do-
minij,quia, vt ſpoliatus ex ſola poſſeſſione eſt omnino
reſtituendus,cum & prædo reſtituatur, vt ſupra dixi-
mus q. 11. ſic pariter ſi conſideramus ſpoliatoris per-
ſonam, nam cum is ante omnia reſtituere teneatur,d.
cap. in litteris, de reſtitut. ſpoliat. non poteſt aliquo
184 modo vitioſam † colorare & iuſtificare, l.vlt. C.qui
leg hab.perſon.ſtan. in iudic. quam ſic citat Zuchard.
in d.l.vlt num.164.C.de edicto diui Adrian. tollendo
185 quo loci affirmauit Afflict. male† ſentire, & recte
mea ſententia, cum & hoc caſu capitula impertinen-
tia cenſeantur, vt ſcribit Bartol. ad quem nemo ani-
maduertit,in d.l.vlt.num.5.in fin.C.qui leg. hab.per-
ſon.ſtan.in iud.& Bartol. ſeipſum citat in d. l.vlt. nu.
11.C.vnde vi.Cum hæc(lector beneuole)ſcripſiſſem,
iamque in Monteregali Pedemontium, ac deinde Bri
xiæ impreſſa eſſent hæc ipſa commentaria, euenit for
te fortuna, vt in acerrima diſputatione, cui & ego
ſpectator aderam, noua ſub incude (quod aiunt) no-
ſtra hæc, ac prius aliorum Bruni præſertim Zuchar-
dique declaratio reuocaretur, qua potui diligentia
memoriæ commendaui, quæ hinc inde adducta fue-
runt,tum præſertim,quæ vnus eorum conſultiſſimus,
186 ſimul ac acutiſſimus alter Papinianus † Vincentius
Stella Brixienſis in medium,vt Bruni & Zuchardi ſen
tentiam tueretur,attulit; volui itaque hæc in hac edi-
tione vltima ad communem ſtudioſorum vtilitatem
in lucem prodire; is ergo vir celebris, qui Bruni, Zu-
chardi ac noſtram oppugnabat ſententiam, ſimulque
Afflicti & Neuizani opinionem tuebatur, recenſe-
bat alios quamplures, quorum nos rationem in no-
ſtris commentarijs non habuimus, ſecutos fuiſſe il-
lam Afflicti opinionem,atque ita referebat Dec.con-
ſil.84.colum.2.in fine.Ripam in cap.ſæpe.num.28.de
reſtit.ſpoliat.Capic.deciſ.77.in fine.Pariſ.conſil.107.
num.3.lib.1.conſil.60.num.7.lib.3.& conſ.31.num.
55.lib.4.& Tiraquel.tract.le mort ſaiſit le vit,6.parte
5.deciſ.nu.13.imo ex antiquis in hanc opinionem re-
ferebat Spec.in tit.de teſte.§.nunc videndum, col.5.
verſic.ſed quęro,ponc.Baldum in l.vlt.C.qui leg.per-
ſon.hab.ſtan.in iudic.in l.ordinarij, num.10. C.de rei
vendic.& in l.vnica.C.ſi de moment.poſſ. quin huius
opinionis fuiſſe videtur gl.Clem.1.in glo.vlt.in fin.de
cauſa poſſ.& propr.Contra vero fulgentiſſ.illa Stella,
Bruni, Zuchardi ac noſtram ſententiam, cum relatis
a nobis rationibus defenderet, alios plures, antiquos
præſertim, nobiſcum ſentire dicebat, atque ita Bar-
187 tol.Bald.Angel.Salicet.& alios † in l.vnica, C.ſi de
momen.poſſeſ. fuer.appellatum, citabat,nam dum ij
188 ſcribunt, interdictum, † Vti poſſidetis, quod reti-
nendæ poſſeſſionis eſt,ab interdicto, Vnde vi, quod
recuperandę dicitur,ita diſtare, vt in interdicto, Vti
poſſidetis, cauſa dominij aliqua deduci poſſit, quod
tamen in interdicto,Vnde vi, non conceditur, intelli-
gitur ad poſſeſſionem colorandam, cum clarius ſit ob
id

Digitized by Google

id in illo interdicto, Vti poſſidetis, dominij cauſam de
duci, ex recentioribus poſtmodum referebat. Franc.
de Marchis, quæſt. 565. num. 3. cuius deciſiones ſu-
premi conſilij Delphinatus quanti faciendæ ſint igno
189 rat nemo, illas vim † legis habere in regione illa ſcri-
ptum reliquit Guid. Pap. quæſt. 50. & alia ſunt apud
Neuizan. lib. 5. Siluæ nupt. num. 62. aſſerebat quoque
huius ſententiæ fuiſſe Petrum de Benintend. in illius
deciſionibus conclu. 53. in certa cauſa, qui ſane Petrus
tūc in ampliſſimi, illuſtriſſimi atque excellentiſs. Du-
cis Ferrariæ conſilio iuſtitię ſedebat cōſiliarius, illius
ergo auctoritatem quanti facere debeāt acerrimi cau-
ſarum patroni Ferrarienſes ipſi dicant, reſpondebat
poſtmodum contrarijs Doct. auctoritatibus, illas ſci-
licet eſſe admodum numero ac pondere impares, quin
190 & recte, mea quidem ſententia, dicebat, † Dec. con
ſil. 84. loqui in remedio adipiſcendæ poſſeſſionis ex l.
vlt. C. de edicto diui Adrian. tollen. imo eo loci ambi-
git Dec. an recte capitula fuerent admiſſa, Rip. vero in
eo cap. ſæpe, num. 28. verſic. & ſi dixeris, per tranſen-
191 nam † ſolum argumentādo loqui, nec principaliter
dubitationem hanc enucleare, quo fit, vt ſolidum fun
damentum in illius aſſertione conſtitui non poſſit, ſcri
192 ptum reliquit Alciat. lib. 4. Parerg. cap. 7. Ant. † Ca-
pic. d. deciſ. 77. in fin. dicebat loqui in actore petente
193 ſe reſtitui ad quaſi poſſeſſionem cuiuſdam † officij,
quod cum quaſi poſſideri ſine ſuperioris licentia non
poſſet, vt de re eccleſiaſtica & de re feudali dicimus,
ſic eam ſuam quaſi poſſeſſionem actor iuſtificare de-
buit, quæ ſane iuſtificatio ex ſimplici tituli productio-
ne fit, vt latius diximus infra in remedio 15. nu. 463.
dicebat pariter is vir celeberrimus Pariſ. d. conſ. 107.
194 nu. 3. lib. 1. loqui † in ipſo actore, qui poteſt, ſi vult de
ducere titulum ad iuſtificandum ſuam poſſeſſionem,
etſi id facere neceſſe minime habeat, nam & is, omiſ-
ſo poſſeſſorio iudicio, petitorio agere poteſt, cap. 1. de
reſt. ſpol. id quod reo, ſicque ſpoliatori non licet, quan-
doquidem, quod cauſa dominij deduci in hoc reme-
dio non poſſit, ad ſpoliati fauorem introductum eſt,
cui fauori renunciare is ſpoliatus poteſt: tamen illi de-
trimentum ex ſua tituli deductione, afferre reus non
poſſit, nec hoc caſu ob maximam diuerſitatis ratio-
nem, licet reo quod actori conceſſum exſtat. Pariſium
vero in d. conſ. 60. nu. 7. lib. 3. intelligebat loqui in re-
195 medio adipiſcendæ, † atque ita ibi in hanc ſenten-
tiam allegaſſe Dec. d. conſ. 84. vna tantum Pariſij au-
ctoritas in d. conſ. 31. nu. 55. lib. 4. cui tamen ita ſatisfa-
ciebat, illum ſimpliciter ſecutum fuiſſe Afflictum, d.
deciſ. 71. & Dec. d. conſil. 84. quem aliter in iam cita-
to conſ. 60. num. 6. intelligebat, atque ob id Pariſium
hac in re non ſatis nouiſſe rei veritatem, poſteaquam
delectum non habuit eorum quæ a Doct. ſcripta ſunt
Tiraq. in tract. le mort ſaiſit le viſ, loqui contendebat,
& recte, in adipiſcendæ interdicto, cum Iacobum Bu-
trig. in l. certi, C. de interdict. & Bald. in l. ordinarij. C.
de rei vend. ita loquentes alleget, ſic Spec. in tit. de te-
ſte, vnā cum Franc. de Marchis, d. quæſt. 565. num. 4.
intelligebat loqui in interdicto retinendæ, in quo etiā
Bald. ſecundum eos loquitur, gloſ. vero d. Clemen. de
cauſa poſſeſſ. & propriet. loquitur cum natura cauſæ
196 fert, vt poſſeſſorium, † ex titulo poſſit iuſtificari, at-
que ita defenditur Bruni, Zuchardi, ac noſtra hac de
re declaratio.

Hanc declarationem ex recentioribus aliqui viri
celeberrimi ita intelligebant, vt ſolum procedat, quo
ad illam poſſeſſionem nouam, quam is ſpoliator, ob
197 violentiæ vitium, colorare non poteſt; at ſecus † ſi
antiquam poſſeſſionem, quam penes ſe ante tempus
allegati ſpolij habuiſſe allegat is ſpoliator colorare
vellet, illam vere poſſe declarare illi ſentiebant, ea ra-
tione adducebantur, quia illa ceſſare videtur ratio il-
la Bruni & Zuchardi, ideo colorare non poſſe, quia
vitioſa colorari ac iuſtificari non poteſt. ceſſare inquā
videtur hæc ratio in poſſeſſione illa antiqua, in qua vi-
198 tium violentiæ nō reperitur, ceſſante † ergo ſpoliato
ris odio, ceſſat & prohibitio colorandi, iuxta regulam
l. adigere. §. quamuis, de iure patr. & in prohibitione
eſt tex. in l. 1. & ibi Bald. C. ſi rector prou. & late apud
Tiraq. tract. quod ceſſan. cauſa ceſſet effectus, par. 1. n.
222. Cōfirmari poſſe videtur hęc declaratio, quia ſi cō
cedunt noſtri interpretes relati a Beroo, q. 238. col. 3.
verſ. 1. fallit quem in ſpecie ſecutus Ant. Matth. in l.
naturaliter. §. nihil cōmune. fallent. 28. nu. 63. de acq.
poſſ. & cum illis visus eſt ſentire Dec. conſ. 62. col. 2.
199 aiunt iſti, licere reo † conuento allegare ſe ante diem
ſpolij, & eo tempore, quo factum ſpoliū ab actore alle
gatur, poſſediſſe: atque ex eo actorē excludere, eoque
in caſu dominium cū illa ſua antiquiori poſſeſſione ſi-
mul deducere & probare: quanto fortius hoc nro caſu
vbi de ſola illa antiqua poſſeſſione coloranda agit: qņ-
200 quidē facilius admittitur † coloratio, quā ipſa princi
palis probatio, ſenſit Bellam. dec. 455. & ſenſit Bar. in
l. certi condictio, §. 1. ſi cert. petat. Rom. ſing. 199. Ve-
rumtamen ſubtilis hæc declaratio nūquam mihi viſa
eſt vera, quam nec illi clariſſimo Stellæ placuiſſe cre-
do, vt ergo rei veritas elucescat, eſt quod diligens le-
201 ctor animaduertat, quod aut † actor iſte ſpoliatus ꝓ-
bat ſuam poſſeſſionem, & ſpolium, aut non: ſi probat,
non eſt dubium ipſius ſpoliatoris poſſeſſionem vitio-
ſam eſſe, & ob id omnino reſtituendam, non ergo co-
lorare etiam licet, cum coloris nihil tribuat, nam etſi
prędo eſſet actor iſte, reſtituendus tamen adhuc eſſet,
vt iam diximus ſupra quæſt. 11. Aut non probat is ſpo
liatus, tunc etiam fruſtra ſuam poſſeſſionem colorare
reus contendit, cum abſoluendus ſit, l. qui accuſare, C.
de eden. c. cum eccleſia Sutrina, de cau. poſſ. & propr.
Accedit præterea, quod Doctor. omnes qui hac de re
loquuntur, & negant, aduerſus hoc interdicto agen-
tem non licere cauſam dominij etiam ad colorādum
deducere, loquuntur de poſſeſſione ante ſpolium,
non de poſteriori, id ex eo demonſtratur, quod relati
202 omnes † in d. l. momentaneæ, C. qui leg. perſo. & ali-
bi etiam in interdicto retinendæ affirmant, titulum
ad colorandum ſcilicet (nec enim, vt ſuper dominio
pronuncietur recipitur) admitti, idque ſuper poſſeſ-
ſione antiqua, ante turbationem ſcilicet & eo tempo-
re, vt ſcriptum reliquit Bart. in l. ſi duo. ff. vti poſſide-
tis. omnes in c. licet cauſam, de probat. & tamen hoc
non procedere in interdicto recuperandæ tradunt,
non ergo ſolum negant Doctor. non licere titulum
deducere ad colorandum poſſeſſionem nouam, cum
fruſtra id dubio procul ſit: verum etiam non licere co-
lorare antiquam. Nec eſt, quod huic rationi quis obij-
ciat, imo Doct. ex ratione qua vtuntur, ſolum loqui de
coloratione poſſeſſionis poſt ſpolium: vtuntur enim
ea ratione, quia vitioſa poſſeſſio colorari non po-
teſt, loquuntur ergo de poſſeſſione vitioſa, id quod in
antiqua non poſſet verificari, & ſi ergo ſimpliciter ne
gare videantur Doctor. colorationem admittendam
203 non eſſe, attamen † ratio ſpecialis dictum reſtringe-
re ſolet. l. cum pater. §. dulciſsimis. de legat. 2. Anchar.
conſil. 398. colum. prima, Aretinus conſ. 161. colum-
na tertia. verſiculo hoc præmiſſo. late Crauet. conſil.
254. numero ſecundo, idem in reſponſo pro Genero,
num. 416. id quod & in ratione tacita procedit, in l.
milites agrum. ff. de re milit. gloſ. & Bald. in l. quam-
uis, C. de fideicommiſſ. Dec. in cap. ſuggeſtum, 2. no-
tab. de appel. & conſ. 333. numero 7. & Crauet. d. re-

ſponſo pro genero, nu. 418. accedit etiam quod hæc
204 Doct. † ratio eorum mentem declarat, quod eſt pro-
prium rationis, l.cum mulier. vbi Alex. ff. ſol.matr.l.
ſcire oportet.§.oportet.de excuſ.tut.Crau.conſ.243.
nu.4. ſubtilis hæc argumentatio dilui poteſt, ſi conſi-
derabimus, quod etſi ratio illa vitioſæ poſſeſſionis re-
ſpicere eam ſolam poſſeſſionem nouam videatur, at-
tamen aliæ ſunt rationes, quæ in alio caſu locum ha-
bent, vt ſupra retuli, quamobrem etſi vna rationum
205 ceſſet, † ſi modo non ſuperſit, locum diſpoſitioni ad-
huc eſſe intelligimus, ex §.affinitatis. Inſtitut.de nupt.
& docuit Ripa in l.1.nu.125.ff.ſolut.matrim. Præte-
rea ratio illa locum habere etiam dicitur in poſſeſ-
ſione antiqua, quæ vitium quoddam a ſpoliatione
ſubſecuta contrahit. præſupponamus, (vt iam atti-
gimus) ſpoliatum probare ſe ſpoliatum, illa antiqua
poſſeſſio nihil ſpoliatori tribuet, cum eam perdidiſ-
ſe conſtet, cum omni caſu vltimum ſpolium eſſet pur-
gandum, ſi ergo ad eam antiquam colorandam ad-
mitteretur is ſpoliator, daretur illi facultas ſuam vio-
lentiam tegendi.

Secundo loco quod antiqua poſſeſſio colorari non
206 poſſit, ex eo demonſtratur, quia † coloratio tum de-
mum fieri debet, cum deducenti prodeſſe poteſt, vt
puta in interdicto retinendæ, coloratio ſuper poſſeſ-
ſione, quæ tempore litis conteſtatæ & turbationis a-
pud turbatum erat, deducitur, ſic hoc caſu, vt proſit
coloratio omni caſu, debet duci ſuper poſſeſſione quæ
ad eum tempore ſpolij ſpectabat. Nam de antiquio-
ri non eſt diſputatio, cum actori ſufficiat probare, ſe
tempore illo ſpoliationis poſſediſſe. Nec dicatur pro-
207 deſſe poſſe eo quia ſi probetur † antiqua illa poſſeſ-
ſio, continuata præſumeretur etiam tempore allega-
ti ſpolij. l.ſiue poſſideris. C.de probat. & diximus infra
in remed. 15. nuo.387. quia reſpondetur, fruſtra hic
agi de præſumptione iſta, poſteaquam præſupponа-
mus ſpoliatum probare ſe ſpolij tempore poſſediſſe,
id quod ſi non probabit, fruſtra contendit reus colo-
rare, quia in caſu abſolutionis eſt, dicta l.qui accuſare.
Non eſt pariter quod dicatur, hanc concluſionem eſ-
ſe admodum vtilem, futuro euentu inſpecto, nam ſi
euenerit quod pares eſſent partium probationes, is ob
tineret, qui poſſeſſionem magis iuſtificatam haberet,
vt in interdicto retinẽdę, l.ſi duo, ff. vti poſſid. vbi Bar.
208 huic ergo futuro euentui conſulendum fuit, † cum v-
tilitas ex eo ſpectari ſolet. l.aliquando. §. vlt.ad Sen.C.
Velleian. l.1.§.qui ſemel, ff.de ſucceſſ.edicto. nam re-
ſpondetur etiam hoc euentu inſpecto, inutilem fore
colorationem, ſiquidem ſpoliatus non dubiam de ſua
209 poſſeſſione probationẽ, † ſed claram & manifeſtam
afferre debet, cum probatio dubia non releuet, l. ne-
que natales, C.de probat. l.non hoc, C.vnde leg. c.in
præſentia, de probat. cum ſexcentis ſimilibus, quæ aſ-
ferri poſſent, nec dubiam ſuam de poſſeſſiooe proba-
tionem adiuuare poteſt titulus, ſicque hæc coloratio,
cum non domini cauſa, ſed poſſeſſionis reſtitutionis
commodum ſpoliato tribuat.

Tertio non licere hanc colorationem deducere, de
210 monſtratur: forma † petitionis actoris quantum ad
procedendi modũ ſpectanda eſt. l.pen. §.vlt. vbi Caſtr.
& ceteri. ff.de iuridict. omn. iudic. l.2. ff.ſi quis in ius
voca. non ierit. Cum ergo ab actore ſpolij actio pro-
poſita fuerit, erit etiam ſuper ſpolio, vt natura cauſæ
fert, procedendum, atque ita omnis dominij exceptio
etiam ad colorandum reijcienda, alioqui ſpoliatus
illico, ſine cunctatiooe ſuæ poſſeſſioni, quod non ſe-
mel lex iubet, non reſtitueretur. Nec eſt quod huic
argumentationi reſpondeatur, formam petitionis hic
non alterari, ſi contraria & antiquior poſſeſſio dedu-
catur, quia hoc quidem conceditur, ſed illud negatur,
ſuper antiquiori illa poſſeſſione allegata, licere domi-
nij cauſam quouis modo deducere, vt infra quæſt. 32.
fuſius dicemus. Licet ergo ſpolij qualitas negari poſ-
ſit, non tamen ſequitur ſuper illa negatione licere
quid deducere, quod non ſit ex natura actionis ac cau
ſæ illius negatæ qualitatis, quoniam extra propoſi-
tam diſceptationem negari contingeret. Non eſt pa-
211 riter quod reſpondeatur ſecundo loco, non eſſe † de-
ferendum aſſertioni actoris, cum reus contrarium
eius, quod actor deducit, oſtendere vult, vt declarat
Dec.in d.l.penul.§... ff.de iuriſd.om.iud. vt hic, dum
contrariam poſſeſſionem ſpoliator contra ſpoliatum
probare vult, atque ita illam colorare: nam reſponde-
tur, poſſe quidem poſſeſſionem deducere, ſed non co-
lorare, quia a natura propoſiti interdicti longe diſtat,
nec enim eo tendit argumentatio, vt cogatur reus fi-
dem aſſertioni actoris præſtare, concedendo eum il-
lo tempore poſſediſſe, noo enim ſpoliatus in proban-
do ſpolio ſuaque poſſeſſione eſt priuilegiatus, ſed tunc
demum cum de ſpolio conſtat, ita Dec. in cap. con-
ſultationibus, 3. notab. de offic. delegat. Non ergo mi-
rum, ſi reus eum poſſediſſe negare poteſt. Illud tan-
tum hic dicitur, non licere poſt modum ipſi reo do-
minij cauſa etiam ad colorandum deducere, contra
naturam cauſæ, atque ita non læditur, aliquove in-
commodo afficitur reus, iuxta d. l.penul. §. vlt. de iu-
riſdict. omn. iudic.

Quarto, locum eſſe non poſſe huic colorationi, ea
ratione oſtendi ſic poteſt, quod imo maior ſit ratio
212 reijciendi † in hoc interdicto colorationem, quam
ipſum dominij veram probationem: nam ſi dominiũ
probetur, ſaltem ferri ſuper eo ſententia poteſt, at-
que ita fruſtra lis tractatur: ſed aliter euenit in ſola
coloratione, ob quam ſolum actor & reus impenſis
fatigantur, & tamen dominij cauſa non definitur.
Nec dicatur, actorem minus incommodi ferre, cum
reus ſolum ad colorandum, quam ad perfectam pro-
bationem titulum deducit, quandoquidem color ipſe
reo nihil prodeſt, ſi actor ſuam poſſeſſionem tempo-
re ſpolij probet, quod non contingit, quando perfe-
cta tituli probatio admitteretur, tunc enim ſuper do-
minio pronunciatur, & actori obſtat illa exceptio, do-
lo facis, c.cum eccleſia, c.cum dilectus, de cauſa poſſeſ.
& propr. & Oldr.conſ.274. in cauſa, quæ vertitur. Re
ſpondetur, actoris incommodum non conſiderari, ex
eo quod ſua poſſeſſio & ius ſuum lædatur, cum ob id
fruſtra reus colorem deducit, ſed dico conſiderari
actoris incommodum ob ſuperfluas impenſas, & tem
poris diuturnitatem, quas illi parat reus, dum fruſtra
poſſeſſionem ſuam colorare ſtudet. Minus dicendum
eſt, actorem ſua culpa damnum hoc ſibi parare, cum
& ei liceat aduerſus reum de dominio excipientem,
de eodem dominio replicare, a ſua enim perſona pen-
213 det cumulationis † petitorij ac poſſeſſorij poteſtas,
vt ſcribunt omnes, dicto §. nihil commune, damnum
ergo quod quis ſua culpa ſentit, alteri adſcribere non
poteſt, cap.damnum, cum ceteris ſimilibus. de regul.
iuris in 6. Hæc conſideratio leuis admodum eſt, quan-
doquidem ſi illa procederet, eadem ratione dicen-
dum omnino eſſet, licere reo deducere abſolute domi
nij exceptionem contra agentem hoc interdicto recu-
perandæ, quod iniquũ & abſurdum eſſe clare conſtat,
nec æquitate illa reus tunc nititur, iuxta l.qui æquita-
te. ff.de except.doli. vbi glo. Bart. in l.1. ff.de vacatio.
214 mun. quippe qui ea æquitate † vult niti, qui legibus
aduerſatur, vt apud omnes in l.placuit. C.de iud. in ea
opinione itaque perſiſto, nõ licere cauſam dominij de
ducere ad colorandum poſſeſſionem illam antiquam,

quam

Digitized by Google

quam ſpoliatus ſe ante tempus allegati ſpolij habuiſ-
ſe allegat.
QVAERO decimoſexto, an ſpoliatus tunc reſti
215 tuatur † cum per confeſſionem conſtat de veritate
dominij ad commodum ſpoliatoris? & non eſſe reſti-
tuendum affirmare videtur Abb.in c.1.in 4.notab.de
216 reſt.ſpol.his verbis; [Nota† quod ſi per teſtes admiſ
ſos conſtat pro reo de iure proprietatis, denegatur re-
ſtitutio. Idem ſi conſtat per confeſſionem ipſius rei,]
quę ſane vltima verba ſubolcura ſunt & corrupta for
te, vt recte aduertit Bero.in d.c.4.nu. 27. de reſt.ſpol.
ſic etenim apud Abb.eſt legendũ, [Idem ſi cõſtat per
confeſſionem de dominio ipſius rei,] vt ſit ſenſus, ſi
conſtat de dominio ipſius ſpoliatoris per confeſſio-
nem ipſius ſpoliati, quod affirmauit & Innoc.in c.cõ-
ſtitutus, de filijs presbyter. Rota in nouis decil.tit. de
reſtit.ſpol.deciſ.16.17.19. quia in beneficialibus affir
mat Caſt.conſ.254.col.2.verſ.ſuper 3.circa medium,
libr. 1. Corſe. tract. fall. regula. quod ſpoliatus reſti-
tuat.ante omnia.fal.34.Bellam.conſ...in 5.dubio, cir-
ca fi. Felin.conſ.37.n.4.Iacob.a S.Georg.in l.ſi de vi,
nu.19.verſ.15.fallit.de iud. Alex.in l.naturaliter, §.ni
hil cõmune, n.27.verſ.10.fallit.de acq.poſ.& ibi Zaſ.
nu.51.& Ant.Matt.nu.49.& nu.50.Ferre.conſ.4.nu.
5.Franc.de Marchis.quæ.316.nu.11.cuius concluſio
217 nis vera ratio illa eſt, quia confeſſio † eſt probatio
probata, ac aliarum verior & potentior, l.vlt.C. de fi-
deicommiſſ.in l.generaliter, §.etſi quidem. C.de reb.
credit.& in l.generaliter. C.de non nu.pecu. & tradit
Grammat.Neapol.deciſ.36. nu.66. Socin.iun. con-
218 ſil.39.n.18.li.2.imo † cõfeſſio dicitur maior quouis
publico inſtrumento, vt poſt Bal. conſuluit Crau.con
ſil.61.nu.3.conſ.171.nu.4.Zaſ.conſ.1.nu.4.5.lib.1.ſi
ergo quando conſtat de non iure ſpoliati per inſtru-
menta, denegatur reſtitutio, quanto fortius hoc caſu,
219 imo confeſſio & eo caſu admittitur, † cum ceteræ
probationes, excepta ſcriptura, reijciuntur, vt docet
Dec.in l.cum re.2.in 4.notab.de tranſ.imo Iaſ. in d.l.
cum te.nu.5.dicebat, ob vim confeſſionis, ſententiam
poſſe ferri ſuper inordinato proceſſu, quam doctrinã
220 dixit ſingularem Marſil.ſing. 201.admitti † proba-
tionem per confeſſionem etiam contra rem iudica-
tam, quod probauit & Curt. conſ.17.nu. 12. qui con-
221 ſil.54.nu. 2. inquit, † confeſſionem admitti contra
præſumptionem iuris & de iure, omnes in rub. extra
de proba. Alc. tract.præſump. in præludijs, in 2.par.
præſumpt.nu.4.& alia plura de vi confeſſionis tradi-
dere Barbat. col.40.col.3.lib.1.conſ.70.col.12.lib.2.
Pariſ.conſ.112.nu.42.lib.1.conſ.60.nu.103.conſ.99.
nu.12.lib.3.Caſſan.conſ.68.n.30.latiſſime Crau.in re
222 ſpõſo pro Genero, nu.11.& nu.224.vt finiam, † cõ
feſſio dicitur facere rẽ notoriã, c.vlt.de cohab.cler.&
mulier.Grãmat.deciſ.36.nu.66.non eſt ergo mirum,
ſi hoc caſu impeditur reſtitutio, cum in notorijs ſine
dubio impediatur. vtrumque caſum æquiparando, do
cet Alex.in d.l.naturaliter, §.nihil cõmune, n.27.ver-
ſic.10.fallit, ibi Zaſ.n.50.& quẽ ſecuti Crau.cõſ. 399.
nu.7.conſ.302.nu.6.conſ.322.num.3.in fi.qui Oldra.
ac alios in hanc citauit ſententiã, idem Crauet. in re-
ſponſo pro Genero, nu.229.qui alios addit, & præter
eum eamdẽ affirmãt ſententiam Iaffredus Lãfran. in
ſuis deciſ.concluſ.498.Felin.d.conſ.37.nu.49.Iacob.
a S.Georg.in d.l.ſi de vi, nu.19.ver.17.fallit.Ant.Mat
th.d.§.nihil cõmune, nu.30.Grat.conſ.24.nu.13.lib.
1. Rota in deciſ.antiquis.ti.de ord.cogn.deciſ.1.nu.2.
& Durand.de arte teſtandi, in vlt. cautela, nu.8.in fi.
Iaſ.conſ.9.facti ſeries, col.2. Grat. conſ.13.nu.15.lib.
2. Curt.iun.conſ.127.nu.6.Pariſ.conſ.2. nu. 36.conſ.
10.num.68.lib.1.conſ.12.nume.7.8.lib. quarto.Ne-
uizan.conſ.81.num.32.Nec hac in re conſtituo diffi-
cultatem, vt dicamus conſtare per confeſſionem de
dominio ſpoliatoris, vel de non iure ſpoliati: quia ſi fa
teatur ſpoliatus ſpoliatorem dominum, fatetur ſe
non eſſe, cum in ſolidum duo domini eſſe non poſſint,
l.3.§.ecõtrario, de acq.poſ.& praxim docet Bero. d.
c.1.nu.34.de reſt.ſpol.
Declaratur hæc concluſio, vt tunc demum proce-
dat, quando nil aliud poſt confeſſionem exigitur, ſe-
cus ſi alia prouiſione opus fuiſſet, vt eo caſu cum poſ-
ſeſſorio conuentus videns ſe ſuccumbere, derelicto
iudicio illo, agere incipit petitorio, tunc ſi ſpoliatus
petat executoriales inſtar rei iudicatæ, vt ſuam poſſeſ
ſionem cõſequatur, male petit, ita Staphileus de Gra-
tijs & expect.in ti.de literis Iuſtitiæ, in verbo, ſpolia
tus.nu.112.ea ratione, quia poſt confeſſionem talem
præceptum requiritur, l.ſi debitori, ff.de iud. quod p̃-
ceptum eſt loco ſententiæ. Abb.c. vlt.de confeſſ. rur-
ſus, quia etſi adſit confeſſio, poteſt tamen ante præce-
ptum de errore probari, Ioan. And.c.vlt.de iureiu. &
hoc eſt quod voluit dicere Bellam.deciſ.577.curiam
ea ſola confeſſione non reſtituere ſpoliatum.
223 QVAERO decimoſeptimo, an ſpoliatus † reſti
tuatur, cum de ſpoliatoris dominio conſtare ex publi-
cis inſtrumentis? & non eſſe reſtituendum affirmauit
Lapus alleg.24.circa med. Rota in deciſ. nouis. ti. de
reſt.ſpol.deciſ.16.ſi A conferatur. Bel.conſ.3. in 5.du
bio, in fi. Corſ.d.tract.fal.ad regulam, quod ſpoliatus
ante omnia reſtituatur, fal.35.Socinus ſen.cõſ.87.col.
penult.verſ.ſed tamen his non obſtantibus, lib.3. quẽ
ſequitur Crau.conſ.302.nu.6.con.322.nu.3.in fi. Ca
pic.dec.77.nu.4.& dec. 121.n.27. Decius conſ. 303.
nu.24.ver.ſimiliter.afferri ſolet iam citata ratio, quia
224 & inſtrumenta † rẽ faciunt notoriã, cũ non ſit illa p
batio probanda, ſed probatio probata. Bart.in l.1.in
prin.n.8.& ibi Iaſ.nu.10.de oper.nou.nun.& late ſcri
bũt Dec.conſ.423.nu.9.conſ.474.nu.3.conſ.682.nu.
3.latiſſime Tiraq.de retract.conſang.§.2.gl.1.nu. 20.
21.Crauet.conſ.10.num.7.Socin.iun.conſ.178.nu.2.
conſ.penult.nu.14.lib.2.conſ.127.nu.7.lib.3. Gram-
mat.q.45.nu.8.q.193.nu.2.3.& alibi ſæpiſſime.
Declaratur tamen & intelligitur prima hæc con-
cluſio tunc procedere, cum inſtrumenta habent para
tam executionem ex diſpoſitione ſtatuti, in his termi
nis affirmat Corſ.d.fal. 35. & Iac. Nouellus in prax
crim.in tit.ſpoliatus de facto, incipit, Vulgaris regu-
la.nu. 35. verſ. limita.35. Corſ. eſt ſecutus Ioan. Ba-
ptiſt.Caſtel.in alleg. poſitis poſt ſingularia. Cremen.
col.8.verſ.4.pars, &c. Durand.de arte teſtandi, cau.vl
tim.nu. 8. quæ ſane declaratio (quoad terminos no-
ſtros) non ſatis vera videtur, nam ſiue inſtrumentum
executionem habeat paratam, ſiue non, attamen rem
notoriam ſemper facit: quod ſufficit, vt impediat ſpo
liatum reſtitui: quinimo, & contra illa inſtrumenta
obijci multa poſſunt, ſic Bal.l.peremptorias, C.ſent.
reſc. non poſſe. quam in noſtris terminis eſt ſecutus
225 Ruin.conſ.37.num.10.lib.4.non inficior tamẽ † ita
demum inſtrumentum rem claram facere, cum nihil
illi obijcitur, nam ſi opponatur, & in controuerſiam
vocetur, res clara eſſe deſinit, quod probauit Bartol.
in l.ſi cauſa cognita, num.4.& ibi Alex. num. 9. C.de
tranſact.clare Ruin.in l.1.num.44.de oper.nou.nunc.
& in conſ.37.nume.10.conſ.128.in fin. libr. quarto.
Dec.conſ.351.numero nono.Neuizan. conſ. 46. nu-
me.13.14.& cõſil.57.in fin.Crauet.conſil.299.nu.8.
& conſil.306.nu.6.
Declaratur ſecũdo, dummodo producãtur in cau-
ſa poſſeſſorij, non ſic in inſtantia petitorij, ſic Rota d.
dec.16.vbi egregie declarat.

226 QVAERO decimooctauo, an ſpoliatus † reſti-
tuatur ante omnia, cum per teſtes conſtat de domi-
nio ipſius ſpoliatoris? & non eſſe reſtituendum affir-
mat Oldr.conſ.274.in cauſa, quæ vertitur, quem vno
verbo eſt ſecutus Iacob. Nouellus in praxi.crim. tit.
ſpoliatus de facto,&c.incipit: vulgaris eſt regula,&c.
numero 12.verſic. limit.12.Abb.in capit...., 13. no-
tab.de reſtit.ſpoliat.Crauet.conſil.299.num.8.& cō-
227 ſil.302.num.3.illa eſt ratio, quia per teſtes † res red-
ditur euidens & notoria, l.vlt. C. de probat. imo pari
modo procedunt inſtrumenta & teſtes, l. in exercen-
dis, C. de fide inſt. Bart. in l.ſi quis ea argentarijs, §.
nec iterum, num.3.ff.de eden. Ripa rubri.C. de eden.
num.1.late Tiraq.de retract.conſang.§.2.gloſ.1.num.
11.13.quod quomodo procedat egregie declarat Za
ſius libro 2.ſingu.reſpon.cap.23. Hanc tamen conclu
ſionem intelligebat Bero.d.cap.1. num. 25. de reſtit.
ſpol. procedere cum oppoſita fuit illa dominij eace-
ptio, & principaliter poſtmodum ſuper ea examina-
228 ti fuerunt teſtes, ſecus quando incidenter † tantum;
vt ſi teſtes, qui debuerunt eaaminari ſuper ſolo poſ-
ſeſſorio, teſtimonium etiam ſuper petitorio attule-
runt, tunc non dicitur conſtare de petitorio, cum in-
cidenter tantum conſtet, non deducta exceptione,
ea quo enim teſtes extra capitula deponunt, fides eiſ-
dem adhibenda non eſt, iuata gloſ.in l.ſi quis, §. vlt.ff.
de pet.hæred. Bar.in l.ſi duo.§.idem Iulian.num.7.&
ibi Iaſ.num.27.de iureiur.idem Bart. in l.ſi quis lega-
tum.in fi.ff.de falſ.l.1.§.diuus, vlt.de quęſt. Hac tamē
in recenſeo eſſe non mediocriter animaduertendum,
quia hæc ipſa concluſio in teſtibus non videtur ſatis
vera. Nam loquimur nos de opponenda a principio
dominij eaceptione, quam non eſſe admittendam ne-
gat ſpoliatus, & ſpoliator contra vult admitti, quia
notorium eſt, vt illa recipiatur, quæ notoria per con-
feſſionem & inſtrumentum oſtenditur, quæ exceptio
tunc dicitur probata non probanda, quod non con-
tingit in caſu noſtro, quia ſi volumus teſtes debere
ſuper oppoſita eaceptione eaaminari, præſupponi-
mus iam eſſe ipſam eaceptionem admiſſam, quæ ta-
men probata non dicitur, ſed probanda, & ideo re-
cte dicebat Crau.d.conſ.299.nu.8.& conſ. 302.nu.3.
eaceptionem probatam admitti, non probandam, &
ad illam examinationem eſſe neceſſe nouum proceſ-
ſum facere, & aduerſarium citare, vt pulchre in ſimi-
li tradidit Salic. l.3.col.18.verſ. aduerte quia ſignan-
ter. C. de pign. Niſi dicamus teſtes in alia cauſa olim
forte inter eaſdem partes iam fuiſſe interrogatos, qui
fidem ſatis alio in iudicio inter eaſdē partes faciunt,
Dec,l.2,n.60.C.de ed. Pariſ.conſ.80.in fi.lib. 1. & ad
eam euitandam difficultatem, quam olim ſentiebam,
quod aut intelligimus iudicium ſuper quo teſtes fue-
runt examinati, adhuc pēdere, & tunc parum dicitur
prodeſſe dominij exceptio, tunc quia ſpoliatio hæc
eſt quauis alia odioſior, vt docuit Ripa in l.natura-
liter, §.nihil commune, nu.97. de acqu. poſſ. tum quia
adhuc eſt incertum de fide teſtium, quorum fides in
iudicis pectore reſidet.l.3. §.tu magis, de teſt.aut vo-
229 lumus illud iudicium eſſe exſtinctum ob † lapſam in-
ſtantiam, & tunc quia inſtantia perempta, pereunt &
acta, l.cum lite mortua.ff. iud. ſolui. Dec.l. 2.num.53.
C.de eden. Ruin.conſ.69.num.5.lib. 1. Soc. iun.conſ.
132.nu.2.lib. 2. prodeſſe minime poſſe videntur: aut
volumus dicere iudiciū eſſe eaſtinctum per ſnīam, &
tunc dicendum eſt, ſtandum eſſe huic ſententiæ, non
teſtimonio teſtium. vt ergo hanc euitarem difficul-
tatem, intelligebam propoſitam quæſtionem proce-
dere, cum lis eſt finita perempta inſtantia, & cum de
fide teſtium non adeſt probabilis hæſitatio, nam etſi
230 perempta inſtantia † dicantur periſſe iudicij or-
dinatoria, non tamen periere deciſoria: vt ſunt dicta
teſtium, ſic Bartol.in d.l.cum lite mortua, numero 5.
& Abb.in cap.cauſam,el 1.de teſt. Ruin. conſilio 59.
num,2.lib.1.
231 QVAERO decimonono, an reſtituatur † ſpo-
liatus, cum ex actis iudicij conſtat de dominio ſpolia-
toris; & non eſſe reſtituendum cenſuit Inn. in c. cum
eccleſia Sutrina, de cau.poſſ. & proprie. quem eſt ſe-
cutus Io.Staphileus in tract. de Gratijs, & expectati-
uis, in tit.de litteris iuſtitiæ, nu. 7. addo eiuſdem fuiſ-
ſe opinionis Iac. Nouel.in ſua praxi crim. in illa par.
quæ incipit, vulgaris eſt regula, nu.5.ver. lim. quinto,
& num.12.& Dec.conſ.91.nu.9.verſ.facit.Crau. cōſ.
299.nu.8.& cōſ. 302.n.6.& egregie Natta cōſ.563.
nu.30.lib.3.communem illam afferunt rationē, quia
232 † acta faciunt notorium, vt multis oſtendit citatus
nunc Dec.& tradit Abb.in c.olim, de verb.ſign. Soc.
Sen.conſ.38.colum.8.ver.ſeptimo princ. lib. 1. Aret.
conſ.42.num.5.Pariſ.conſ. 111. num. 7. lib. 4. Socin.
iun.conſ.16.num.18.lib...Neuiza.conſ.70.nu.3.apud
quos infiniti prope alij citantur.
QVAERO vigeſimo, quid ſi per ſententiam cō
233 ſtaret de dominio † ſpoliatoris? crebrior eſt ſenten-
tia non reſtitui, vt hanc eſſe communem DD.ſenten-
tiam affirmauit late Ripa in d.l.naturaliter.§.nihil cō
mune.nu.35.& Iaſ.nu.43. Alea.num.12.de acqu.poſ.
& ibi Fab.nu.42. inquit eſſe communem tam Cano-
niſtarum quam Legiſtarum. idem affirmauit eo loci
Bologn.num.2.Coraſ.in 2.par.nu. 67. & Zaſ. nu. 46.
& præter multos ab illis relatos, eiuſdem addo ſen-
tentiæ Corſ. d. tract. quod ſpol.reſti. ante omnia fall.
28.idem reſpondit Ferr.conſ. 11.nu. 21. vbi idem eſ-
ſe aſſirmauit in beneficialibus. Cardinal. Zarba.conſ.
10. colum. 1. verſic. ex his apparet. & Rota in nouis
deciſ.tit.de reſt.ſpol.dec.3.nu.6.& in antiquis. in tit.
de ord.cog.dec.1.num.3.& in tit.de cauſ.poſ. 14. Ia-
cob. Nouel.in praxi crim.tit.Spol.de facto, &c.inci-
pit. Vulgaris regula eſt, nu.29.ver.lim. 29. Idem Fer.
conſ.12.nu.12.conſ.13.nu.4.vbi & communem teſta
tur.idem affirmaſſe videtur Fran.de Marchis, q.273.
in fi.& Affl.dec.303.nu.1.Pariſ.conſ.1.nu.163.lib.1.
hāc pariter opinionem probauit nouiſſi.Sarmiētus, li
bro 2. ſelect. interp.c.13.num. 5.quare nefas quodam-
modo videtur a tantorum patrum auctoritate rece-
dere. Nō me latet tamen Bar.ac alios nōnullos aliter
ſenſiſſe, vt ex multis Fab.d.§.nihil commune, nu.43.
44.Bar.conantur tueri Rui.cōſ.59.nu.5.lib.4.Iacob.
a S.Georg.in l.ſi de vi, nu.7.10. de iud. quod in praxi
non forte recipietur, cum enim notoria dominij ea-
ceptio reppellat ſpoliatū agentem, vt ſæpius diximus
234 & verum ſit ſententiam † rem facere notoriam.l.
emptorem, in pr.ff.de actio.empt.c.veſtra, de cohab.
cler.& mulier. Bar.l.ictus fuſtium, de his qui no. infa.
Sequitur, ſpoliatum non eſſe reſtituendum, quo
argumento vtuntur Alex. Ripa, Coraſ.& ceteri om-
nes. illud magis vrget, negligentiæ ipſius ſpoliati hoc
eſſe adſcribendum, qui cum poſſeſſorio agere potue-
rit, ſolo paſſus fuit agi petitorio, ſuo enim facto dici-
tur poſſeſſorio renunciaſſe, quare ſibi tantum, non ce
teris hoc tribuat incōmodum, c.1.de reſtit.ſpoliat.&
iam ſupra qō. 15. & late infra dicemus in q. 23. cum
agemus de renunciatione expreſſa poſſeſſorij ab ip-
ſo ſpoliato facta, nec ſolidum hoc ſatis fundamentum
diluit illa Ripæ conſideratio, d.§.nihil commune, nu.
38.verſ.conſidera poſſit.in caſu d.c.1.ſpoliatum con-
ſenſiſſe cognoſci de dominio, ad poſſeſſorij excluſio-
nem: in caſu vero noſtro ad eaclusionem ſolius domi-
nij non poſſeſſorij; falſa enim eſt opinatio hæc.
Nam

Nam ſi iam manifeſtũ eſt, quis dominus ſit, fruſtra de
poſseſſione diſputatur, vt millies dictum eſt. Qua ra-
tione tollitur & illa conſideratio Fabij, d. §. nihil cõ-
mune, num. 46. Cetera, quę leuiora ſunt, ex induſtria
miſsa facio. Iis autem, quæ ad Bartol. tuendam opi-
nionem afferri ſolent, ex Ripa ac ceteris ſatisfactum
video, quæ vero ſatis docte a Fabio d. §. nihil commu-
ne, num. 43. 44. 45. pro Bart. ſententia, quam is tuetur
afferuntur, tolli ſic poſsunt: quod enim ait, ſpoliatum
ex interuallo iuxta l. 3. §. cum agitur. de vi, & vi arm.
reſtitui, etſi notorie conſtet eum iam hũc ſpoliatorem
ſpoliaſse, ea ratione ſolum procedit, quia de domi-
nio quod poſseſsioni pręponderat, non conſtabat: nec
enim quod domino conceditur, ſolo poſseſsori hoc iu
re eſt permiſsum. qua ratione tollitur, quod ait idem
Fab. ex l. ſed ſi de vi armata, de vi, & vi arm. & §. re-
235 cuperandę, Inſtit. de interdict. deiectum † reſtitui,
quamquam precario a ſpoliatore poſſideat, quod ſane
precarium & notorium eſse poſſit, cum inſtrumemtis
inde confectis concedatur, nam & hic ſolum in cõtro
uerſia eſt poſseſsio, vt rurſus in ea armata vi locum il-
lud habeat, vt iam declarauimus ſupra in Pręludijs, ſi
Alciato credimuus lib. Parerg. iur. c. 34. tex. autem l.
auctoritatem, C. vnde vi, a Fab. citatus, aliam habet a
caſu noſtro diuerſam rationem, cum apud principem
non ſuerit demonſtratum ſe dominum, nec principis
reſcriptum ius tertij lędit, l. 2. §. ſi merito. §. ſi quis a
principe, ne quid in loco publ. quod latius ſuo declara
bimus loco, nec ad rem facit, quod de compenſatione
obijcitur: nec caſus l. meminerint, C. vnde vi, cum is
nouus ſit caſus, nec iure hoc cõſideratus, & in iudicijs
diuerſam habet praxim, vt cum de illo agemus reme-
dio. palam a nobis fiet, quamquam relati caſus vna
hac, quam ſubijcio, declaratione procedere poſ-
ſint.

Declarari ergo ſolet, Primo quod cõis hæc ipſa
ſententia tũc demum procedit, cum ante controuer-
236 ſum petitoriũ facta eſt ſpoliatio, nam ſi † ſpoliatus
eſſet poſt ſententiam, non certe ſententia ſpoliatori
ſuffragabitur, ita Alexand. d. §. nihil commune, vt Ri
pa nu. 43. verſ. ſecundo intellige. & Coraſ. d. 2. par. nu.
67. in fin. non enim licuit ſpoliatori ſua manu ſibi ius
dicere, iuxta l. exſtat. quod met. cauſ. ſua inquam ma-
nu ſententiam exequi, non debuitque perpendere,
ſpoliato ius ex poſt potuiſſe ſuperuenire, quibus ra-
tionibus arbitratur Coraſ. non aliam Bart. ac ceteris
fuiſſe opinionem, quę ſane declaratio dura admodum
videtur, ſi eam probemus ſententiam, ſpoliatum non
reſtitui cum de dominio conſtat ex inſtrumentis, nam
cum maior vis ſit ſententiæ inſtrumento, fortius &
hoc in caſu noſtro dicendum erit, ſpoliatum non re-
ſtitui: quamquam is ſpoliatus aduerſus ſpoliatorem
alio nunc iure agere poſſit, niſi & ipſam intelligamus
declarationem cum non eſt commiſſa violentia, ob
quam manifeſte conſtat legem violaſſe.

Declaratur ſecundo non procedere, quando ſola
237 ſententia abſolutoria † eſt lata ab obſeruatione iu-
dicij, nam cum non probauerit ſpoliator in ea ſe do-
minum, non dicitur ſententia rem notoriam in cauſa
dominij facere, l. ſed ſi poſſeſsiori, in princ. de iureiur.
Ripa d. §. nihil commune, nu. 44. quo loci Coraſ. in 2.
par. nu. 68. dum hãc vnam reijcit declarationem, vnã
affert rationem, quam pro ripa aduerſus ſeipſum con-
cludit, vt re ipſa eſt videre: ipſe tamen aliquando con-
ſideraui, fruſtra, imo minus conſiderate declaratio-
nem hanc afferri: nam ſi lata eſt ſententia abſoluto-
ria, contra ſpoliatorem lata dicitur, quo ergo pacto
ſi conueniatur poſtmodum, poterit hanc ipſam obij-
cere? Nec enim eſt credendum ſpoliatorem conuen-
tum velle obijcere, quæ ſibi non proſunt modo, ſed
nocent potius.

Declaratur tertio non procedere ſecundũ Angelũ,
238 qñ is ſpoliator † incidiſset in pęnam l. ſi quis in tan-
tam, C. vnde vi, quam probauit Fab. d. §. nihil cõe, nu.
50. & veram intelligo, vbi declaratum eſſet ipſum
ſpoliatorem in eam pęnam incidiſse, aduerſus Angel.
ſentio vna cum Ripa, d. §. nihil commune, nu. 45.

Declaratur quarto, quando alio ſuo facto ſpoliatus
poſſeſſionem in alio iudicio amiſiſſet, vtputa ſi cleri-
cus inuitus trahat clericum coram iudice laico, & a-
ctor ſuccumbat, etſi enim iudex is non ſit competens,
tamen conuentus ſemel abſolutus defenditur, ſic egre
gie Fred. de Senis, conſ. 90.

Declaratur quinto, non procedere in ſententia iu-
ris, quæ cum probationes poſt ſe exigat & declarato-
riam, impedire interim non poterit reſtitutionẽ ſpo-
liati, ita reſpondit Oldr. conſ. 227. de toto. col. 2. verſ.
ſecundo obijcit pars.

QVAERO vigeſimoprimo, vtrumne ſufficiat ſi
239 ſpoliator offerat incontinenti † probationem ſui do
minij, ne ſcilicet ſpoliatus ante omnia reſtituatur? &
non ſufficere ſentit gloſ. in c. primo, de reſtitut. ſpol.
* quo loci idem affirmarũt Abb. nu. 5. & communẽ * te
ſtatur Bero. num. 30. Bellam. cap. vlt. num. 14. de reſti
tut. ſpol. & eiuſdem ſententiæ fuit Alex. in l. naturali-
ter, §. nihil commune, nu. 20. Ripa numero 52. de ac-
quiren. poſſeſs. addo Crau. conſ. 322. colum. 2. verſic.
quod ipſum, &c. qui inter alios citat Dec. conſ. 57. co
lum. vltim. conſ. 84. colum. vlt. addo Boer. quæſt. 238.
nume. 2. qui & alios citat, quibus adiungo Iaſ. conſil.
162. colum. 2. in fi. libro 2. Lucas a Penna in l. ſi colo-
ni. quæſt. 22. C. de agric. & cenſit. lib. 11. Pariſ. conſil.
1. num. 165. lib. primo. Io. Bapt. Ferret. conſ. 13. nu-
mero 2. conſ. 203. in fi. Rol. a Valle conſ. primo, nume
ro 26. & nouiſſime Plotus in l. ſi quando, nume. 732.
in fi. C. vnde vi. & Did. Cou. in Epit. de ſponſal. 2. par.
c. 7. numero 9. quę ſane ſententia clare ſatis probatur
ex c. litteras, de reſtit. ſpol. & ex l. prima ibi, ſine nulla
cunctatione reſtituatur, C. ſi per vim, vel alio modo,
in l. ſi quis ad ſe fundum, ibi, eademque potius reſti-
tuat. C. ad leg. Iul. de vi. Si enim ſine cũctatione, ſi pro
tinus eſt facienda reſtitutio, non certe per temporis
momentum differri res ipſa poterit.

Contrariam tamen ſententiam veriorem opina-
tur gloſs. in l. ſi de vi, in fi. ex tex. l. dolo, de except. do-
li. qui tamen (vt ipſamet gl. animaduertit) in petito-
rio, nõ in poſseſsorio locũ habet, ex l. prima §. primo,
quorum legat. quod placuit & Rui. conſ. 140. colum.
prima, libro 5. qui & in poſeſsorio, ſed adipiſcendæ
procedere dixit, & idem ſenſiſſe videtur Bar. in l. 3. §.
cauſæ, nume. primo de Carbo. edicto. Soc. l. rem quæ
nobis, quæſtio. 9. eſt colum. pen. verſi. hanc tamen con
cluſionem, de acquir. poſſeſ. Natta conſ. 563. num. 32.
lib. 3. & Afflict. in comm. ad conſt. Neap. libro primo,
rub. 25. contra quem de reſtitutione agatur. num. 53.
54. ſic etiã intelligitur tex. l. 3. §. cauſæ. de Carbon. edi
cto. vt ibi intelligit eum Bar. quamquam gloſ. d. l. ſi de
vi, ad ſuam affirmandam ſententiam eum citauerit,
hanc tamen ſententiam illud adiuuare nõ parum vi-
debatur, quod numquam in diſpoſitione probibento
240 probationes † fieri, cõtinentur & probationes quæ
incõtinẽti fieri poſsunt, vt docuit Abb. in c. ſuper eo,
in fi. de offic. de leg. in c. ſuſcitata, in verbo, affectũ. de
reſtit. in integr. Iaſ. l. iuriſgentium. §. quod ſere, num.
14. de pact. Dec. in c. ex parte. colum. quarta in 8. ſal.
de off. deleg. in cap. an ſit, numero 2. de appel. & in
conſ. 424. nu. 6. addo Abb. conſi. 44. circa fi. lib. 1. hinc
videmus, quod etſi nullitatis exceptio non impediat
ſententiæ

ſententiæ & rei iudicatæ executionem, impedire ta-
241 men, cum illa incontinenti † probari offertur, vt do
cuit Bart. in l. 4. §. condemnatum, vbi Ripa num. 15.
in fin. de re iud. & num. 30. latius declarat idem in re-
ſtitutione in integrum, ſic idem eſſe eo videmus in
caſu, cum lapſa ſunt tempora probatoria, quod etſi is
242 ad probandum non admittatur, † admittitur tamen
cum offertur probatio incontinēti, ſic Old. conſ. 139.
ad habendam, in fin. quem eſt ſecutus Crau. conſilio
209. nu. 8. plura affert ſimilia idem conſi. 104. nu. 10.
illi addo Corſ. in ſing. in verbo, exceptio incipit, ſi ſta-
tutum tollat cita. iter cetera, d. c. litteras, de reſt. ſpol.
& Ab. in d. c. ſuper eo, de off. deleg. addo & Dec. cōſ.
467. nu. 4. 5. Gozad. conſi. 10. num. 24. conſi. 99. num.
6. & Gramma. deci. 86. num 3. Quam ſane rationem
aduerſus communem vrgere plurimum olim opina
bar, verum rectius perpendi non obſtare, ex decla-
ratione Abb. in c. 1. nu. 5. verſ. ego reddo aliam, de re
ſtit. ſpol. dū reddit rationē diuerſitatis inter interdi-
ctum adipiſcendæ, & hoc recuperādæ: inquit enim,
noſtro hoc caſu non admitti probationes quæ incon-
tinenti offeruntur, quia non licuit ipſi ſpoliatori ſua
manu ſibi ius dicere: cum ergo in illius odium & pœ-
nam lex conſtituerit, l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, c.
eum qui, de præb. in 6. hoc commodum ſentire non
debet ſpoliator, ne ex proprio delicto illud ſentiat,
contra l. auxilium, de mino. & l. itaque fullo. de fur.
quam egregie in his terminis citauit Bal. in l. 1. in fin.
C. de appellatio. & ſi hoc concederetur (inquit Abb.)
243 non leuis delinquendi † anſa præſtaretur, contra c.
quanto, de diuor. l. non eſt ſingulis, de reg. iur. l. conue-
nire, de pact. dot. eſſet enim in facultate domini, pro-
bationibus inuentis ac paratis, ſua manu ſibi ius dice-
re, & vim illā ac audaciā oblatis probationibus tueri.
non ignoro tamen Bero. in d. c. 1. nu. 30. in fi. refraga-
ri huic rationi, dum inquit, eādē rationē eſſe in inter
dicto adipiſcēdę, in quo quis ſua manu ſibi ius dicere
poſſet, contra l. 1. in prin. ff. quor. leg. & tamen proba-
tio offertur incontinenti, quæ ſane conſideratio ad
rem non facit, cum in adipiſcenda, antequam adipi-
ſcatur iure, ſi manu propria occupet, dicitur ſpoliare,
& eo caſu non admitteretur probatio incontinenti,
cū idē ſit caſus, admittitur enim cū de ea adipiſcen-
da inter duos contenditur, & alter potiora iura in rei
dominio oſtendit. ex alio tamen dura nimis viſa eſt
Abb. ratio: nā ſi licet ſpoliatori inſtrumentis & actis
ſeipſum tueri, cur non ei conceditur ea perquirere,
& ſuo vti iure? Quamobrem verior illa eſt declaratio
ex ſententia Bart. in d. l. ſi de vi. in fin. verſicu. in eo
vero, quod, &c. de iud. dū dixit, hæc procedere eo ca-
ſu, quo poſſeſſio cum violentia fuit occupata a ſpolia
tore, quia tunc non auditur is ſpoliator, etſi velit in-
cōtinenti probare: dicitur enim ius ſuum amiſiſſe, ſe
cus quando ſine violentia & vitio poſſeſſio ad illius
manus deuenit, qui etſi vt ſpoliator conueniatur, non
tamen dicitur proprie, ſed ficte ſpoliator, hoc enim
caſu opponi poterit dominij exceptio, ſtatim proban
da: cum ceſſet illa ratio, quod manu ſua ſibi ius dixe-
rit, vt in primo illo caſu. verum eſt aduertendū, quia
contra Bart. in d. l. ſi de vi, in fi. videtur eſſe commu-
✻ nis * ſnia, vt teſtatur Bero. in d. c. 1. nu. 31. de reſtitut.
ſpol. quæ vera an ſit, infra limitatione 1. ſubijciam.

Extenditur ergo hæc ipſa communis concluſio pro
244 cedere, etiam ſi obijceretur exceptio, † quæ poſſeſ-
ſorium penitus annullaret, vt in beneficijs, reſerua-
tio, nam & eo caſu, non poteſt illa opponi oblatis ſta-
tim probationibus, ſic conſuluit Ioan. Baptiſt. Ferret.
conſil. 113. num. 2. quod an verum ſit, ſuo loco dice-
mus fuſius.

Limitatur primo ſecundum Bar. in l. ſi de vi, in fi.
245 non procedere in † ficto ſpoliatore, vt idem Bartu.
notauit in l. vlt. n. 11. C. vnde vi, quo loci Barb. in apo-
ſtilis, dixit eſſe ſingularem doctrinam, & dum Bar.
ponit exemplum in caſu d. l. vlt. lib. 1. ibi eſt gl. in ver
ſic. ignorātia. quem idem dicit, & illam communiter
probari dixit Alex. in d. §. nihil commune, num. 5. &
nu. 37. & ibi Zaſ. nu. 65. & idem quod Bar. in d. l. vlt.
num. 12. affirmauit Corſ. in tract. fal. ad regulā, quod
ſpoliatus ante omnia reſt. fall. 10. Affl. in comm. ad
conſt. Neap. lib. 1. rub. 25. contra quē de reſtitutione
agatur, nu. 43. Ripa c. ſæpe, nu. 65. in fi. de reſtit. ſpol.
Iac. Nouellus in praxi, crim. in ti. quod ſpoliatus ante
omnia reſtituatur, incipit, vulgaris eſt regula, nu. 10.
verſ. limita decimo. & n. 15. limita, 15. illa poteſt eſſe
ratio, quā & ſupra retuli, quia ceſſat illa pęna & illud
odiū, quæ contra eum, qui ſua manu ſibi ius dixit, mili
tant. Contrariā tamen ſententiā veriorē eſt opinatus
Bero. in d. c. 1. nu. 31. de reſt. ſpol. qui & cōtra Bart. cō
✻ munē eſſe * opinionē teſtatur, eādē ſniam ſibi parum
conſtans viſus eſt affirmare Bar. in l. ſi coloni, num. 2.
C. de agr. & cenſ. lib. 11. & in remedio reintegrandæ
Soc. in l. rem quæ nobis, col. antepe. in prin. de acqu.
poſſ. in hoc omnis eſt difficultas, videre an iure depo-
ſitum ſit eo in caſu, quo nulla eſt commiſſa violentia,
246 ſpoliatum † protinus & ſine cunctatione eſſe reſti-
tuendum, vt eo caſu cum commiſſa eſt violentia, d. l.
ſi quis ad ſe fundum, C. ad legem Iuliam. de vi, in
l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo. & alibi ſępe, & idem
eſſe omni caſu diſpoſitū, ſuadere videtuŗ tex. in c. 1.
de reſti. ſpol. quo loci Ber. n. 31. ver. at contrariū, &c.
dū is textus vult indiſtincte ſpoliatū eſſe reſtituēdum,
verū (vt Berous animaduertit) ad rē nō facit, cū appa
reat eo caſu cōmiſſam fuiſſe violentiam, vt oſtendunt
illa verba, [violēter oblata, &c.] rurſus nec verbū ali-
quod ſit, quo appareat probationem eſſe incontinen-
ti oblatam. nec text. l. ſi quis conductionis, C. loc. qui
a Bero. citatur probat vt is tandem animaduertit in
d. c. 1. nu. 33. verſ. ſed in veritate, cum nullo in eo tex
tu verbo conſtet probationem fuiſſe incontinenti
oblatam, quare diuinare non licet, minus quoq; banc
aduuiat ſententiā tex. l. ſi coloni, C. de agric. & cenſ.
lib. 11. cum is eo caſu procedat, quando ſc. colonus a
domino aufugit, nam aufugiendo propria auctorita
te dicitur ſibi ius dicere, cum tamen nos in caſu lo-
quamur, in quo ſpoliator fictus dicitur, hoc eſt, ſine
violentia, fortius tamen Bar. ac communē oppugnat
text. l. meminerint, C. vnde vi, quo ſpoliatus a tutore
pupilli nomine, illico aduerſus pupillū reſtituitur, cū
tamē pupillus fictus ſpoliator dicatur, & illico is non
reſtitueretur, ſi probatio poſſet offerri incontinenti,
niſi dicamus pupillū eſſe verum ſpoliatorem, cū acta
a tutore, a pupillo acta dicantur; vel in eo caſu reipſa
non fuiſſe oblatam probationem incontinenti.

Limitatur ſecundo non procedere ſecūdum Bero.
247 in d. c. 1. nu. 34. de reſtit. ſpol. † quādo immineret pe
riculum, nam tūc nullo modo eſt facienda reſtitutio
ſi de periculo ſtatim oſtendatur, dolo enim tunc id
dicitur facere, cum petit quod ſtatim & cum pericu-
lo eſt reſtituturus, iuxta gl. d. l. dolo. ff. de doli exc ep. la
tius tamen hæc ſuo loco finiemus.

Limitatur tertio non procedere in caſu c. litteras.
248 de reſt. ſpol. ſcilicet quando petitur † reſtitutio cō-
iugis, & probationes obijciūtur incontinenti de con-
ſanguinitate, ſic Abb. in d. c. litteras, & Corſe. d. tract.
fall. ad regulam, quod ſpol. reſt. ante omnia, fallen. 6.
Iacob. Nouel. in ſua praxi crimin. in illa parte, quæ
incipit, vulgaris reg. nu. 6. verſi. lim. 6.

Limitatur quarto non procedere fauore eccleſiæ,
cuius

Digitized by Google

249 cuius † nomine factum fuit ſpolium, nam tunc op-
poni poteſt dominij exceptio, ſi probatio incontinen-
ti offeratur, ſic Bald. in l. 1. in fi. de appell. quem eſt ſe-
cutus Alex. in d. §. nihil commune, num. 39. verſ. deci-
motertio fallit, ibi Zaſ. nume. 63. qui clare affirmant
opinionem glo. in d. l. ſi de vi. poſſe hoc caſu procede-
250 re, ea vtitur ratione Alex. quia † prælatus inuaden-
do rem eccleſiæ, non facit incidere eccleſiam in pœ-
nam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. vt placuit glo. in c.
2. de dolo & contum. ſed eo caſu, quo quis non inci-
dit in eam pœnam, poteſt opponere dominij exce-
ptionem, vt tradit Ang. d. §. nihil commune, ab Alex.
relatus, quamquam in meo Codice Ang. non ſit inter-
pretatus d. §. nihil cōmune, hoc tamen ibi dixit Ant.
Matth. Rom. num. 51. Contra Bal. tamen & Ale. ſen-
ſiſſe videtur Rip. in d. §. nihil commune, num. 64. verſ.
ſed contrarium, & ibi Rub. num. 155. verſic. nono li-
mitatur, & ante eos Corſ. qui ſupra, ſal. 37. in fi. & eo
tacito idem cenſuit Iac. Nouellus in praxi crim. in il-
la parte, quæ incipit, Vulgaris regula eſt. &c. nu. 37.
verſ. lim. 37. Iac. a S. Georg. in l. ſi de vi. num. 19. verſ.
12. fallit, de iud. citant text. d. c. 1. de reſtitut. ſpol. qui
non probat, ex declaratione quam ſupra in prima li-
251 mitatione retuli, afferunt & text. † c. antiquitus. 2.
q. 2. qui pariter nō probat, cum ſimpliciter dicat epi-
ſcopum teneri ad reſtitutionem, nec enim dicit, no-
mine eccleſiæ ſpoliatorem ſpoliaſſe, nec affirmat in-
continenti oblatas fuiſſe probationes: arbitror tamē
ex alijs Bal. & Alex. opinionem non eſſe veram, nam
etſi verum illud ſit, prælatum occupantem, ſeu poſſeſ-
ſorem eccleſiæ nomine ſpoliantem, nō efficere, vt in-
cidat eccleſia in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde
vi. vt dixit gl. in d. cap. 2. de dolo & contum. & in d. l.
ſi quis in tantam, in gl. vlt. circa princ. verſ. ſeptimo de
Abb. Prælato, quæ & idem voluit in ceteris admini-
ſtratoribus, vt in tutore, curatore, & ſimilibus, ex tex.
l. proxime præcedentis, quæ eſt l. meminerint, quæ
optime probat. attamen non ſequitur ſpoliato poſ-
ſeſſionem non eſſe reſtituendam ante omnia, & ſine
cunctatione: nec contra eum poterit, etiam hoc caſu,
hæc exceptio dominij, cuius probatio offertur, incon-
tinenti opponi: quod probat d. l. meminerint. dum
affirmat poſſeſſionem a tutore occupatam pupilli no
252 mine eſſe illico reſtituendam, quæ † dictio [illico,]
idem oſtendit, quod dictio, [protinus, & ſine cuncta
tione,] l. litigatorib. C. de appellat. quorum ſupra ra-
tionem habuimus. Ceſſat ergo pœna illis caſibus, nec
minus illis caſibus retardatur tunc reſtitutio, quam
in ceteris, quin vbi cautum ex d. l. meminerint. hoc
non eſſet, vix eſt, vt vera ſit Bal. ſententia: nam hoc ca
ſu duo in eccleſiam & pupillum concurrerent priui-
legia. Primum ne incideret in pœnam l. ſi quis in tan-
tam. alioqui ceteris communem, quod quidem pri-
uilegium iuſta, ac æqua ratione eſt conceſſum, ne ec-
cleſia vel pupillus re propria adminiſtratoris delicto
priuetur. quod latius declarabimus in d. l. ſi quis in
tantam, q. 10. Secundum eſſet priuilegium, quod ſci-
licet poſſet contra iuris regulas dominij exceptionem
incontinenti etiam probandam opponere, ante factā
poſſeſſionis reſtitutionē. Nec aliqua ſubeſſe videtur
ratio, qua hoc eccleſiæ & pupillis magis, quam cete-
ris concedi debuerit, cum nec vni, nec alteri liceat
cum alterius iactura locupletari & ſuam conditionem
meliorem reddere. Accedit, quod hoc remedium eſt
in rem ſcriptum, ideo ſequitur quemuis poſſeſſorem
ſic hac ratione noſtram hanc probauit ſententiam
Ruin. conſ. 34. nu. 4. lib. 4.

Dubitari tamen contingit (vt hoc nec ab re ſubij-
253 ciam) quo modo † Incontinenti hoc intelligitur?
inter alios cenſuit Bart. in l. ſi quis a quo. ff. vt in poſſ.
leg. & in l. 4. §. condemnatum, de re iud. incontinenti
dici ſi fiat intra tempus, intra quod proceſſus cauſæ
debet expediri, quam ſententiam probauit Salic. in l.
2. C. de edic. diui Adr. toll. Alex. d. §. condemnatum, n.
39. & Ripa num. 32. Io. de Amicis, conſ. 63. nu. 5. Hæc
tamen ſententia non placuit Bero. in d. c. 1. num. 38.
verſ. ſed mihi, &c. ea ratione, quia eo modo eſſet dare
tempus triennij, intra quod cauſæ finiri debent, l. pro-
perandum. C. de iud. Quare verificari illud non pote-
rit, hodie conſtat, hodie agatur d. l. ſi is a quo. Verum
aliquando animaduerti Bart. non ita generaliter fuiſ-
254 ſe locutum, vt a Bero. intelligitur, ſolu enim † Bart.
ſic ait, quod dicitur incontinenti probari, intelligi-
tur cum non exceditur tempus, intra quod actus exe-
cutionis fieri poteſt, vt in caſu ſuo agitur de exequen-
da ſententia, in cuius executione cauſæ cognitio adhi-
bet, vt primo ad mobilia, deinde ad immobilia deue
niatur, iuxt. l. a diuo Pio. §. in vend. de re iudi. ſi ergo
nullitatis exceptio obijciatur, vt incontinenti pro-
bari dicatur, probanda intra illud tempus erit, intra
quod illa cauſæ cognitio adhibenda eſt. ſic Bar. intel
ligere videntur iam relati Ale. & Ripa, niſi Beroum
defendendo dicamus, relatiue ad terminos noſtros
Bar. doctrinam non conuenire.

Secunda fuit Baldi ſententia in l. vlt. C. de iud. quē
fuit ſecutus Felin. in cap. veniens, 2. colum. 5. de teſt.
255 quos refert Neuiz. conſ. 56. nu. 8. incontinenti † di-
ci, intra tres dies, ex l. vlt. C. de erro. aduocat. vbi Bal.
& text. in l. vlti. C. de iud. vbi exponitur incontinenti,
ideſt, intra triduum, quæ tamen opinio, nec Beroo
placuit in d. c. 1. num. 34. ver. & ex prædictis, de reſtit.
ſpol. quia (vt ille ait) in caſibus illis lex proceſſit vl-
terius declarando, quomodo illud (Incontinenti) in-
256 telligatur, quod non eſt factum in caſu noſtro, † ſi-
mili reſponſione vtūtur ſæpiſſimè noſtri interpretes,
vt ea ſic vtitur Bar. in l. hoc edicto. ff. quærentibus, in
fi. de publ. in alijs caſibus Bart. in l. Titia. §. Impera.
tor. in fi. de leg. 2. in l. multum intereſt. col. 2. ver. qua-
liter, de verb. obl. Iaſ. in rep. l. admonendi, num. 233.
in fi. de iureiur. in l. vniuerſa, num. 11. C. de precibus
Imp. off. ſic in ſimili ſæpiſſime declarat Dec. vt in l. cū
quid, in prin. ſi cer. pet. idem in l. in actionibus, col. 2.
ver. ſexto & vlt. & ibi num. 8. verſ. præterea, & nu. 14.
ver. & quod eſt dictum, &c. & nu. 17. verſ. ſed tamen,
de in litem iuran. idem Dec. l. 2. colum. pen. ver. vel ſe
cūdo generaliter. C. de bo. poſſ. ſec. tab. in aut. ingreſ-
ſi. nu. 18. C. de ſacro. eccl. & alia citat Neuiz. conſi. 2.
num. 11. non ergo illa diſpoſitio caſui noſtro adapta
ri poteſt: quia ille caſus in quo lex diſponit vlterius
procedendo, dicitur præter legem, ſic Dec. in l. pacta
quæ contra, num. 10. C. de pact. & ſentit Iaſ. in l. pen.
num. 16. C. eo. & Gom. Hiſp. Inſt. de actio. in princip.
numero 47.

Tertia ob id fuit opinio Bero. in d. c. 1. num. 38. de
reſtit. ſpol. & ante eum gloſſæ in cap. præterea, in gl.
257 vlt. de teſt. cogen. † incontinēti, intelligi intra vnā
diem, & antequam ad extraneos diuertatur actus,
iuxta l. cōtinuus, in prin. de verb. oblig. quam ſenten-
tiam probaré videtur text. l. ſi is a quo. ff. vt in poſſeſ.
leg. ibi [hodie conſtat, hodie agatur,] ſicque intelli-
gitur de die illa, refertque Bero. eiuſdem opinionis
fuiſſe, Archid. in ſumma, 3. q. 1. quæ tamen ſententia
haud ſatis placet, quia etſi d. l. ſi is a quo, vtatur illis
verbis [hodie conſtat, hodie agatur,] non tamen
de eadem die intelligitur, ſed eſt loquendi modus
quidam, quo vtimur ad detegendam aduerſarij ini-
quitatem, vt ſentire videtur glo. in d. l. ſi is a quo, in
verbo, hodie, poſſumus præterea dicere, & eo caſu le-
gem,

Digitized by Google

gẽ, proceſſiſſe vlterius diſponẽdo, vt ſtatim dicebam.
Quarta propterea fuit gl. opinio in d. l. ſi is a quo,
259 vt hoc totum ſit in arbitrio † iudicis, cum a iure in
ſingulis caſibus hoc determinatum non reperiatur,
iuxta l. 1. de iure delib. & ideo gl. in d. c. prẹterea, de
teſtib. cog. dicebat, incontinenti, intelligi ſecundum
ſubiectam materiam, & ita clare cenſuit Iaſ. in l. vlt.
num. 3. C. de iud. Neuiz. cõſil. 56. nu. 8. qui ea multis ci
tat Fel. in c. executionem, col. 6. & col. 10. verſi. datur
alia fal. de except. cum ergo in ſubiecta noſtra mate-
ria cautum hoc non reperiatur, dicẽdum eſt, arbitrio
iudicis eſſe ſtandum, quam etiam ſententiam proba-
uit & Bald. in l. 2. C. de ed. diui Adr. toll. Calc. conſi.
16. nu. 45. Soci. ſen. conſ. 39. col. 2. lib. 3. Dec. c. an ſit,
nu. 2. in fi. de appell. Soc. iun. conſi. 67. nu. 9. lib. 1. Ti-
raq. in l. ſi vnquam, in verbo, omnia, vel partẽ, nu. 31.
C. de reuo. dona. Alc. reſp. 409. nu. 3. Rebuff. in com.
Reg. conſt. tom. 5. tit. de mat. poſſ. argu. 7. gl. 1. nume.
14. 15. nec diſſentit Hier. Gigas in tract. de penſio. q.
260 100. in fi. qui poſteaquam dixit eſſe in arbitrio † iu-
dicis, non debere tamen expectare teſtes, qui ſunt vl-
tra montes, & in remotis regionibus. Hinc interroga
tus recte reſpondit Ioan. Bapt. Ferr. conſil. 4. nume. 5.
hoc in caſu probationes paratas eſſe debere, ne res al-
tiorem exigat indaginem. Nec aduerſantur quæ do-
cuit Bart. in d. l. ſi is, a quo. & quæ a Ripa, d. §. cõdem-
natum, num. 32. relata ſunt, iudicem arbitrari debe-
re, vt a I. C. definitum eſt in d. l. ſi is a quo. quoniam iã
admonui, non ſatis eſſe quoad caſum noſtrum defini-
tum, illumque eſſe modũ quendam ac loquendi vſum
quamobrem vera eſt poſterior hæc ſententia.
261 QVAERO vigeſimoſecundo, quid ſi is † ſpolia-
tor ſeu poſſeſſor conuentus ingreſſus eſt poſſeſſionem
vel ex pacto, vel alia facultate, & auctoritate, quam
habuit ingrediendi, ante omnia reſtituendus ſit ſpo-
liatus? & reſtituendum non eſſe interrogatus reſpon-
dit Barth. Cẹp. Veron. conſ. 60. omiſſa ſerie. colum. 4.
in a. dubio, quem noſtris his in terminis ſecuti ſunt
Dec. conſi. 191. nu. 9 verſi. ſeptimo, quod ſupra. Cra-
uet. conſi. 302. colu. pen. verſ. ſed dicet aliquis. Ceph.*
272. num. 70. lib. 2. confert, quod placuit gloſſ. in l. ſi
quis in tantam, vbi Bart. num. 24. in fi. C. vnde vi. dũ
affirmauit illius cõſtitutionis diſpoſitionem non pro-
cedere, cum is occupator ingrediendi poſſeſſionem
ipſam facultatem habuit, vt infra in 9. rem. ea d. l. ſi
quis in tantam. quẹſt. 27. in declaratione 2. late expli-
cabimus: non enim qui iure ſuo vtitur alteri infert in-
iuriam, quare ea ingrediendi licentia, propria au-
ctoritate ingredi licet. l. 3. C. de pig. Et Papiæ ſatis
hoc eſt clarum illius ciuitatis ex ſtatuto 54. in ciuil.
ſub rub. de poſſeſ. viol. vel cland. reſtit. ibi, iure vel pa
cto ſibi non concedente, quod ſane ſtatutum in hac
parte iuri communi conuenit.
Declaratur hæc concluſio non procedere quando
262 per vim is fuiſſet ingreſſus, ſic relati oẽs † affirma-
* runt, & communis * eſt horum ſententia, vt poſt Bar.
ad l. 3. nu. 18. C. de pign. ſcripſit fuſiſſime Tiraq. tra-
cta. de iure conſtit. 1. part. nu. 37. & hoc in caſu rela-
tum Papienſe ſtatutum, de poſſeſ. viol. declarari po-
teſt non procedere.
QVAERO vigeſimotertio, quid ſi ſpoliatus poſt
263 factam ipſam ſpoliationem † renunciauit dominio
rei, an reſtituendus adhuc ſit, ſi petat ante omnia?
* & eſſe reſtituendum affirmant * omnes in c. 2. de reſt.
ſpol. ibi, Abb. num. 6. 8. Bero. nu. 17. ver. & prẹdicta,
Bellamer. c. 3. num. 4. 5. eod. ti. Ripa in l. naturaliter,
§. nihil commune, nu. 55. verſ. 15. extende, de acqui-
ren. poſſeſs. ibi etiam Anto. Matth. ſaſſ. 10. addo eiuſ-
dem ſententiæ Alexan. conſ. 93. nu. 4. 5. lib. 5. Soc.
in l. rem quæ nobis, num. 20. in fi. de acquir. poſſeſſ.
Pariſ. conſ. 1. num. 151. lib. 1. & Franc. Pauinum. tra-
ctat. de viſitat. 2. 2. part. q. 61. num. 46. Franc. de Mar
chis, q. 71. num. 1. Rot. in deciſ. nouis. titu. de renun-
ciat. deciſ. 1. & late diſputat Rodericus Suarez Hi-
ſpan. alleg. 23. num. 8. 9. & multis ſequent. Rebuff. in
praxi Benefic. in tit. de vi in reſigna. adhibita, num. 1.
2. cuius rei rationem arbitrantur præcipuam relati
264 interpretes, ex d. c. 2. q̃a renũciatio † poſt ſpoliatio-
nẽ facta, non p̃ſumitur ſponte facta, ſed per metũ. Ve-
rũ ratio non ſatis concludens vr̃, nec in ea is textus c.
2. fundamentum videtur conſtituere, vt ibi animad-
uertit Bero. num. 26. verſ. ſecunda ſolutio, quã is poſt-
modũ, in verſ. vnde cogitabam, certo caſu tuebatur,
quare Abb. in d. cap. 2. nu. 8. verſ. quarta ſolutio, inquit
eſſe rationem, quia illa renunciatio ſolum reſpicit
proprietatem, non autem poſſeſſionem, cui renuncia
re minime potuiſſet, cum ei non inſiſteret, & ita pro-
265 cedit tex. d. c. 2. † ſecus autem eſt, quando ante ſpo-
liationem eſſet facta renunciatio: nam cum tunc poſ-
ſit plenum effectum, tam quoad poſſeſſionem, quam
quoad proprietatem operari, vtrumque amittere di-
citur, quare ſpoliato agenti tunc obſtabat renuncia-
tionis exceptio, & hoc caſu procedat ſecundum *Abb.*
tex. c. 3. de reſt. ſpol. qui alioqui cum c. 2. pugnare vr̃.
quæ ſane Abb. declaratio, non mediocriter diuinat
ad d. c. 3. in quo conijcere non poſſumus an renuncia-
tio illa ante, vel poſt ſpoliationem facta fuerit: vera
ergo non eſt ratio Abbat. dum inquit renunciationẽ
operari eo caſu plenum effectum, quia verius dicere
poſſumus in eo dubio operari ſolum, quoad proprie-
tatem, cum ſtricte intelligi debeat renunciatio. Dec.
in l. poſtquam liti. num. 16. C. de pact. in l. quoties du-
plici iure, de regul. iur. conſ. 352. num. 8. conſ. 374. nu.
5. conſ. 379. num. 3. conſi. 402. num. 3. Crauet. conſil.
242. num. 6. conſil. 251. colum. 3. verſ. rurſus, & conſ.
247. num. 4. Tiraquel. in l. ſi vnquam. in præfat. num.
128. C. de reuocan. donat. Tantum enim operatur re-
nunciatio, quãtum loquitur: niſi intelligamus, bene-
ficij renunciationem, non modo cauſam poſſeſſionis,
verum etiam dominij comprehendere, cum benefi-
cij appellatione & eius poſſeſſio veniat. Innocen. in c.
epiſcopi. de rebus eccleſ. non alien. & hoc eſt, quod
in ſpecie poſt Innoc. c. quod in dubijs, de renunciat.
docuit Bellame. d. c. 2. nu. 8. de reſtitut. ſpoliat. Rur-
ſus nec verum ſatis videtur quod dicebat Abb. *renun-*
ciationem in caſu d. c. 2. nihil operaſſe quoad poſſeſ-
ſionem, cum nullam is ſpoliatus teneret: quia impoſ-
ſibilem adhuc is retinebat, & quæ multum prodeſt ad
occupandam ſponteque ingrediendam naturalem,
vt ſæpe diximus, & latius ſuo loco dicemus. Præte-
rea, ſi (vt ſuo loco referam) poſſeſſio rei beneficiariæ
ſtare ſine titulo non poteſt, quo fieri poteſt modo, vt
facta renunciatione proprietatis in caſu d. cap. 2. ſubſi
ſtat adhuc poſſeſſio? Quare rectius ac verius arbitror
hos Canones ſic eſſe intelligendos, vt text. d. c. 2. lo-
quatur eo caſu, cum per metum facta eſt renunciatio,
qui metus ex duobus conijcitur illatus, prima, quia
poſt ſpoliatorem: ſecundo, quia coram non ſuperio-
re facta fuit, & ita iudice incompetente, quod non
contingit in caſu d. cap. 3. quare lex eam induxit præ-
ſumptionem, per metum eſſe factam renunciationẽ,
quam rationem perpendit & Bero. d. c. 2. nu. 20. verſ.
vnde cogitabam, diuerſum eſt in d. c. 3. vbi nulla ad
erat metus præſumptio, loqui enim videtur in caſu
certo, cum præſupponat coram ſuo ſuperiore eſſe
factam renunciationem, & quando eo caſu non con-
266 ſtat clare † metum eſſe illatum, ceſſat omnis ſu-
ſpicio, iuxta text. l. vlt. in princ. de eo quod met. cau.
Bart.

Bar.in l. frater a fratre, nu. 51. de cond. indeb. in l. 1. C.
de prædijs curial. Dec. cõſ. 448. nu. 14. conſ. 463. in fi.
conſ. 535. nu. 5. Ruin. conſ. 135. nu. 3. conſ. 170. nu. 17.
lib. 1. conſ. 122. nu. 12. lib. 4. conſ. 51. nu. 13. li. 5. Iaſ. cõ
ſil. 38. col. penult. circa fi. li. 3. Soc. ſen. conſ. 59. col. 9.
verſ. & pręſertim, li. 3. Curt. iun. conſ. 29. lib. 12. conſ.
67. nu. 3. 4. conſ. 116. nume. 2. Pariſ. conſil. 69. nu. 39.
lib. 1. conſi. 88. nu. 35. lib. 3. Alb. conſ. 11. nu. 12. Rolan
do. a Val. conſ. 39. in fi. & ideo Abb. in d. c. 2. num. 10.
hoc perpendens, reſtringit ſuam declarationem non
procedere, quando coram ſuo ſuperiore eſſet facta
renunciatio; quod & latius ſuo loco infra explicabi-
mus. Probato tamen Abb. & aliorum intellectu ad d.
c. 2. vt illud contingat ob renunciationem poſt ſpolia-
tionem factam, In oppoſitum obijcitur.

Primo, quod imo per renunciationem ſponte fa-
ctam purgatur ſpoliationis vitium, vt nõ ſit amplius
locus reſtitutioni, cum eam ratam habuiſſe videatur,
267 vt probatur in ſimili, in † l. 2. C. quod met. cau. & in l.
ſi ob turpem. de cond. ob turp. cauſ. conatur ſatisface-
re Abb. in d. c. 2. nu. 9. quem ibi probat Bero. nu. 27. in
caſu d. l. 2. ſolutionem ſubſequentem executionem
eſſe actus præcedentis, nec ad aliud ſolutionem po-
tuiſſe ordinari, quam propter precedentem ſolutio-
nis promiſſionem, ideo ſponte ſoluentem cum non te
neretur, libere donare quodammodo, & omne vitium
purgare intelligi, iuxta l. cuius per errorem, de reg.
iur. ac ſequens poſt ſpoliationem renunciatio, non or-
dinatur ad actum præcedentem, vt illius executio ſit
cum ad multa alia adaptari poſſit præter ſpoliationẽ.
ſimilem declarationem affert Bart. in l. ſi per vim, nu-
mero ſecundo, Cod. quod met. cau. vbi Aretin. & Ale
xand. & Boer. quæſt. 110. nu. 5. Præterea inquit Abb.
in caſu noſtro per hanc renunciationem nullum ius
accreſcit ſpoliato, affert Bartoli auctoritatem in l. na-
turaliter. §. nihil commune, de acquiren. poſſeſſ. ſecus
in caſu d. l. 2. quia per ſolutionem ius ei accreſcit, cui
facta fuerat promiſſio. Quæ ſane Abbatis declaratio
non multum arridet, quia quoad primum dictum re-
ſpondeo; imo renunciationem ſubſecutam operari
plenum effectum, cum ſaltem ipſa ſpes reſtitutionis
ſublata ſit. Et cum renunciatio facta ſit, ad commo-
dum ſpoliatoris facta videtur, præſumiturque ad pur
gandum vitium ſpoliationis, & eam ob cauſam non
ob aliam, arg. l. 2. de cond. & demon. & tradit Bart.
in l. quæ ſub conditione. ff. eo. Barb. conſ. 11. colum. 6.
268 in fi. lib. 2. dum affirmant, actum factum † præſumi
ob cauſam quæ præceſſit, & per conſequens ius ſpo-
liatori accreſcere dicitur. Rectius ergo ſenſiſſe vide-
tur Bald. in d. c. 2. de reſtitut. ſpol. dum inquit tex. d. l.
2. C. quod met. cau. loqui in vi compulſiua, in qua iam
ab initio conſenſus interueniſſe dicitur, licet coactus,
iuxta glo. l. ſi mulier. ſecunda, §. vlt. ff. quod met. cauſ.
269 Et actus ſponte factus qui ſequitur, † omne vitium
a meticuloſo conſenſu procedens, remouet. vis vero
expulſiua nullum in ſe habet conſenſum, quare ſub-
dit Bald. eſſe conſiderandum, vim expulſiuam nõ poſ
ſe purgari expulſionis facto ſeu illius reſtitutionis,
cum vis illa ſit actus in re permanens: compulſiuam
vero abſque alio facto retroſimili poſſe, cum ſit actus
tranſiens ex ſolo accedente compulſi conſenſu, ideo-
que ſufficere ex ſuo actu ſecuto voluntatem ſponta-
neam demonſtrat, nec aliter hæc iura intellexiſſe vi-
ſus eſt Bartol. in l. ſi ob turpem, ibi Iaſ. numero ter-
tio ff. de cond. ob turp. cau. etſi non ita rem claram vt
Bald. faciant.

Secundo loco obijci ſolet, nullam eſſe poſt renun-
ciationẽ concedendã reſtitutionem: cũ n. ſpoliatus re
270 nunciat † rem pro derelicto habere videtur. Et ob
id poſſeſſionẽ & dominium dicitur amittere. l. ſi quis
vi. §. differentia. de acquir. poſſeſſ. iuncta l. 1. & 2. ff.
pro derelicto, vt ſatisfaciat Abb. in d. c. 2. nu. 6. verſic.
etſi diceres, & cum eo ibi Bero. num. 29. inquit habe-
re rem pro derelicto, intelligi, quoad ius reale, non
autem quoad ius perſonale, perſonæ inhęrens ob mo-
leſtiam ſibi illatam: nam inquit Abb. interdictum, Vn
de vi, eſt perſonale, licet in rem ſit ſcriptum, l. 1. §. de
interd. maxime, quia illi iuri abſente parte renuncia
ri nõ poteſt, quam ſententiam probaſſe videtur Ale.
conſi. 93. num. 93. nu. 4. li. 5. & Bero. d. num. 29. & Ro
der. Suarez allegat. 23. num. 19. 20. vbi late declarat.
Non tamẽ ſatis mihi placet hæc Abb. declarato, quia
ſi hoc interdictum eſt in rem ſcriptum, ſi res & cau-
ſa, ob quam cõceditur, deficit, exerceri non poterit.
At res dicitur deficere, quia renunciando declarat
animum ſuum eſſe, nolle poſſidere, & habendo rem
pro derelicto, dominium & poſſeſſionẽ amittit, cum
pro derelicto res non habeatur, niſi poſſidere alter
cœperit, l. 2. ff. pro derelict. cauſa quoque ceſſat: quia
per renunciationem dicitur remitti illud odium, &
illa pœna ſpoliationis, quod ſenſit & ipſe Abb. in c. 2.
nu. 9. verſi. ego puto. & ſi non eſt remiſſa, aget ad vin-
dictã, iuxta l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de vi.
Nec ſatis placet eiſdem Abb. declarat. d. c. 2. num. 9.
271 verſicu. ego puto, diſtinguentis † renunciationem
in profanis, a renunciatione in beneficialibus, dum
vult, in temporalibus rei renunciationem operari
etiam quoad poſſeſſionem: cum renunciatio inducat
notoriam exceptionem, iuxta c. conſtitutus, de filijs
presbyt. Arbitror ipſe, in quocumque caſu hæc pro-
cedere, & in beneficialibus, præſertim vbi poſſeſſio
magis a proprietatis titulo, quam in temporalibus
pendet; vt latius ſuo loco ſtatim dicemus: vt ergo diſ-
ficultati vno ſatisfaciam verbo, dico, argumentatio
nem procedere, cum clare conſtat, renunciationem
eſſe ſine metu, ſed liberè ac ſpontè factam: ſecus ſi me-
tu, vi in caſu d. c. 2. tunc enim animus, quo res amitti
tur, vi deficit. Aliam proponit difficultatẽ Abb. d. c.
2. num. 9. verſicu. contra hanc, &c. quam poſtmodum
diſſoluit: & ſuper ea multa effudit Bero. nu. 32. & nu.
33. verſic. circa hæc dicta. eam nunc ſilentio inuoluã,
vt pariter ſubticeo aliqua, quæ ſubobſcure & perple
xe effudit Anton. Matth. Rom. in l. naturaliter. §. nihil
commune, num. 4. 7. fall. 14.

Limitatur primo communis hęc ſententia, nõ pro
272 cedere quando ſpoliatus † ante factam ſpoliationẽ
conſtituiſſet procuratorem ad renunciandum, qui
deinde procurator facta ſpoliatione renunciauit: nam
ex quo renunciatio tunc ſponte facta præſumitur, is
deinde ſpoliatus agere non poterit, vt ante omnia
reſtituatur, ſic Lap. alleg. 24. quem eſt ſecutus Abb. d.
cap. 2. num. 11. & Roder. Suarez Hiſpa. allega. 23. nu.
18. verſicu. facit etiam. &c. & Reb. in praxi Benef. in
tit. de vi in reſign. adhibita, num. 6. rationem adfere-
bat Abbas, quia renũciacio trahitur ad poſſeſſionem
habito reſpectu ad mentem renunciantis: cõſtituen-
do enim procuratorem ad renunciandum, videtur
voluiſſe rem pro derelicto ſecuta renunciatione ha-
bere, & iſto caſu, renunciario trahitur ad diẽ cõſtitu-
tionis, cum hoc dependeat a nuda voluntate, argum.
l. Paul. alias, per procuratorem, de acquir. hær. Non
placuit hæc declaratio Bero. in d. cap. 2. nu. 45. ea ra-
tione, quia facta per procuratorem, ad tempus man-
dati non trahuntur, ſed eo tempore facta intelligun-
tur, quo procurator fecit de voluntate domini, vnde
procuratoris acta poſteaquam reuocatus fuit, non
valent: ſi tamen ſe reuocatum ſenſit, Clemen. 1. de re
nunc. ergo inquit Bero. ad tempus mandati non tra-
huntur,

Digitized by Google

huntur, quæ ſane ratio non ſatisfacit, quia intelligitur factum trabi ad tempus mandati conceſſi præſuppoſitis terminis habilibus, cum ſcilicet ſubſiſtit mandatum, quod non contingit, quando ante actum geſtum procurator ſe reuocatum cognouit: quo in caſu nec Abbas, nec Lapus loquuntur, cum ſcilicet eſt facta ipſius procuratoris reuocatio, ſiue eo ſciente ſiue ignorante. Nam ſi in eo caſu eſſent locuti, & aliud impedimento non eſſet, non fuiſſet diſtinguendum, an ſciente vel ignorante procuratore facta eſſet ipſa reuocatio: ex quo enim agitur de amittenda poſſeſſione, voluntas & animus ipſius domini expoſtula-
273 tur, qui ſtatim † eſſe deſijt per reuocationem, etiam procuratori non cognitam: vt citando d. Clem. 1. de renunciat. tradit Dec. in l. eius, qui in prouincia. §. quas vero. num. 2. 3. ſi cert. pet. qui in dominij tranſlatione loquitur: & idem de traslatione poſſeſſionis, citando d. §. quas vero, ſcribit Bald. in capitu. audita. col. 2. verſic. & idem dico, de reſtitut. ſpol. non eſt ergo diſtinguendum, an eo ſciente, vel ignorante reuocatus fuerit, vel non: quare dico aduertendum eſſe, ex text. d. §. in amittenda, ex Bald. in d. c. audita,
274 eo ipſo, quod procurator † eſt conſtitutus ad renunciandum ſtatim dominum poſſeſſionem amiſiſſe, & ſic & dominium. Nec in beneficialibus tacite reuocare procuratorem ſufficit, Clem. 1. de renunc. nam eo caſu ſecundum Bald. d. c. audita, colum. 1. verſicu. quęro numquid, ſufficit iuris fictio, quę ea ratione adhuc mandatum durare, nec eſſe perfecte reuocatum fingit, vt euitentur illuſiones, & Bald. in ſequendo declarat Felin. in c. ex parte, num. 15. de reſcri. eo ergo ipſo, quod eſt conſtitutus procurator, quo ad dominium ipſum res dicitur deperdita, licet habita relatione ad procuratorem, adhuc non ſit cum effectu facta renunciatio: quare Abb. dicere voluit, quod ſecuta renunciatione re ipſa per procuratorem, illam ad tempus conſtitutionis ipſius procuratoris trabi; quod autem ſubdit Abb. ex d. l. Paul. aliàs per procuratorem, quam in argumentum citat Abb. vt quemadmodum bæreditatis aditio conſiſtit in ſola voluntate, & eo ipſo, quod conſtituitur procurator, ex ipſa inquam animi declaratione hæreditatem cenſeri aditam, ſic eo ipſo, quod quis conſtituit procuratorem ad renunciandum, habere dominium & poſſeſſionem pro derelicto quoad ſeipſum. ex quibus ceſ-
275 ſat Beroij conſideratio, dum inquit † caſum d. l. Paulus, eſſe a noſtro diuerſum: nõ enim differt, ſi (vt diximus) aſſumatur Ab. argumentatio. conuenit & proprius ſi is textus legatur non [per procuratorem,] ſed [per curatorẽ,] vt legit & egregie declarat Duaren. lib. 2. diſput. anniuerſ. cap. 27. & Iac. Cuiac. lib. 1. obſer. iur. c. 34. & ita nunc legitur in Pandectis editis auctore Lud. Ruſſardo Biturigẽſi: ait enim Duar. in procuratore adhuc cõcedi tẽpus, vt anteq̃ adeat, dominũ conſulat, quod nõ eſt in curatore, vt apud eum.
276 Limitatur ſecundo procedere, quando † renunciatio eſſet facta coram iudice competenti, qui de cauſa cognoſceret, ſic Abb. in d. c. 2. num. 10. Soc. tract. fall. reg. 378. 1. fall. Barb. conſil. 47. col. vlt. lib. 2. Reb. in praxi Benefi. tit. de vi in reſignat. adbibita, numero 4. Cuius rei eſt ratio, quia omnis metus abeſſe præſumitur, l. vlt. de eo quod met. cau. Bar. l. frater a fratre, nu. 51. de condict. indeb. & late ſupra retuli, ex qua quidem limitatione aliæ plures afferri poſſunt, vt ſcilicet in illis caſibus non procedat, cum ceſſat metus, ſed conſtat ſponte eſſe factã renunciationem, qui ſane caſus plures ſunt; hãc tñ declarationẽ intellige in pro
277 fanis, in beneficialib. aũt † renunciatio fit nõ alteri, quã in manib. ipſius ſuperioris. (vt Abb. d. c. 2. nu. 10. loquitur) ſit, quæ tunc demum effectum habet, ſi ab ipſo ſuperiore recipitur, admittiturque, vt aduertit Abb. d. num. 10. verſic. hoc etiam dictum, &c. & ſubijciam aliqua infra quæſt. 27. in 2. limitat. ſufficeret tamẽ, ſi a notario nomine ſuperioris illa renunciatio admitteretur, Guid. Pap. conſ. 172. & Boer. q. 348. nu. 3. & Bellam. d. c. 2. nu. 2.
278 Limitatur tertio, quando poſt illam † renunciationem permultos dies conqueſtus non fuiſſet ſpoliatus, ex quo veriſimiliter dicitur ratũ ſine metu habuiſſe, quod geſſit, ſic intelligo Iaco. Nou. in prax. crimin. tit. ſpol. de facto, &c. incipit, vulgaris regula eſt, &c. nu. 46. ver. lim. 46. ſenſit Zaſ. in §. nihil commune, nu. 56. de acq. poſſ. poſt Bar. in c. ſolicite, de reſtit. ſpol.
279 Limitatur quarto, non procedere † in profanis, ſic Soc. l. rem quæ nobis, num. 20. verſ. poſtremo, de acq. poſſ. Aegid. Boſſ. tract. cauſarum crim. tit. de pluribus violentijs, num. 18. quod ipſe intelligo, ſi aliqua concurrat coniectura & præſumptio, qua iudicare poſſimus, ſine metu factam eſſe renunciationem, alias idem eſſet quod in beneficialibus, eoque loci Boſſ. vnum in praxi docet, an facta hac renunciatione omnis vio-
280 lentiæ cauſa ceſſet, etiam quoad † fiſcum, nec ratione ſui intereſſe, quid amplius contra ſpoliatorẽ quærat? & ceſſare ſcribit Mediolani, præſertim ex decreto ipſius regionis, & quando concurrunt coniecturæ, Suarez. d. alleg. 25. nu. 23. qualis autẽ ſit hac in re praxis, docuit Bellam. c. 3. quæſt. 4. de reſtit. ſpol. quo loci docet, quomodo ſuper renunciatione informationes ſumat iudex.

QVAERO vigeſimoquarto, quid ſi is ſpoliatus
281 poſt † ſpoliationem cum ſpoliatore pepigit, ſe poſſeſſorio nõ acturum, an ſpoliatus agere, vt reſtituatur, adhuc poſſit? & non poſſe affirmant Abb. & Bero. in d. c. 2. de reſtit. ſpol. hic, num. 44. ille num. 16. Rota in nouis deciſio. tit. de reſtit. ſpol. deciſ. 16. ſi A. conferatur. nu. 4. Alex. conſ. 93. num. 5. lib. 5. Pariſ. conſ. 1. nu. 51. lib. 1. ſentit Franciſ. de Marc. q. 71. num. 2. & hæc fuit ſententia glo. in capit. ex inſtituatione, in verbo, canonum, extr. de procurat. idem placuit Socin. tract. fall. reg. 378. fallen. 3. & Reb. in praxi Beneſ. in tit. de vi, in reſign. adhibita, nu. 7. qui & alios citat. hanc ſen-
282 tentiam probare videtur is notab. tex. l. ſi vnus, † §. pact. nu. 4. verſ. item ne experiar. ff. de pact. intelligendo ſecundum præcedentem verſ. dum vult, poſſe poſt furtum commiſſum paciſci, ne furti agatur, & ne illud reſtituatur: eſt ratio, quia pactum illud rem ſolum reſpicit familiarem ac priuatam, nec tunc dicitur contra bonos mores, vel Rempub. & ob id valet, l. iuriſgentium, §. ſi paciſ. ff. de pact. & is tex. §. pacta, intelligitur, pactum prodeſſe quoad ea, quæ cauſam ipſorum paciſcentium reſpiciunt, non quoad ea quæ cauſam attingunt publicam, vt ſunt pœnæ, quibus fures & inuaſores plectuntur, quæ ſcilicet Reipubl. cauſa indicuntur, & licet is verſic. item ne experiar, in fi. habeat hæc verba. [Et in ſumma ſi pactum conuentũ a re priuata remotum ſit, non eſt ſeruandum,] quaſi velit dicere, tunc pactum non eſt ſeruandum, cum eſt remotum, ideſt, quando cauſam publicam attingit: attamen clarior erit ſenſus, ſi vna cum eruditiſſimo Cuiac. lib. 1. obſer. iur. capit. 24. legamus [ſi a Rep. remotum ſit.] in meo tamen manu ſcripto legitur, [a re priuata.]

Extenditur ſecundum Bero. d. cap. 2. num. 44. verſ.
283 ampliat. procedere, † et in factum eſt pactum de nõ moleſtando poſſeſſorem, argument. tex. in cap. ad noſtram. el a. de iureiuran. dum loquitur de iuramento, quod cum pacto procedit a pari, glo. in ſumma. 3. q. 1. & hanc extenſionem probarunt Socin. in l. rem quæ nobis,

nobis,nu.20.in fin.de acq.poſſ. & Rod. Suar.Hiſp.al-
leg.23.nu.18.qui huius ſententiæ citat Rot.dec.391.
addo ipſe Cap.Neap.deciſ.69.n.7.8. cum enim huius
pacti verba in ipſius poſſeſsoris perſonam concepta
ſint,intelliguntur de non moleſtando ipſum poſseſso-
rem ratione poſseſſionis , & pactum tam de moleſtia
284 iuris, † quam facti intelligitur, iuxta ſui ſignificatio-
nem,vt declarat Corſ.ſing.in verb. moleſtia , & Dec.
conſ.501. num.11.conſil.613.num.1.Ruin.conſ.48.
num.9.conſ.77.num.8.lib.2. Socin. iunior conſ. 113.
285 nu.36.lib.1.ſimile eſt, ſi factum ſit de non † mouen
do controuerſiam,cum eadem ſit ſignificatio,vt rela-
ti ſcribentes affirmant, & eſt gloſ.& ibi Bart.in l.Lu-
cius,§.tres hæredes,ff.de pact.text.vbi Alexan. & ce-
teri,in l.clam poſſidere,in prin.de acquir.poſ.& late,
docuit Ripa in l.1. num.2. de re iudic. Soc.iun.conſil.
vlt.num.15.lib.1.

286 Limitatur hęc concluſio non procedere † cum cau
ſa ſpolij publica eſt,vt docuit Bero.d.c.num.45.dum
ponit exemplum in eccleſia ſpoliata : nam (inquit il-
le) cauſa eccleſiæ,cauſa publica dicitur,l.vlt.C.de ſa-
croſan.eccl.c.qui abſtulerit,in c.non liceat,12.q.2. c.
qualiter & quandu,de accuſ.glo. & Abb.in c.ex con-
queſtione,col.4.de reſt.ſpol. quod intelligitur cũ cau-
ſa eſt principaliter ipſius eccleſiæ,ſecus ſi ſecundario:
vt cum res & poſſeſſio clerici fuit occupata,quia tunc
dicitur cauſa priuati,cap.ſi diligenti, de foro compet.
c.in litteris,de reſt.ſpol. & hanc differentiam probat
tex.c.petitio,de iureiur. Abb.c.cum ſit, c.quod cleri-
ci, de foro competen. ex prædictis autem apparet eſſe
differentiam inter pactum & renunciationem,vt rela
ti conſiderant,præſertim Alex.& Socin.Bero. tamen
in d.c.2.nu.44 verſ. & ex præmiſſis,aliter ſentit,quæ
ſententia vera videtur,cum data terminorum parita-
te, differentiæ ratio vix poſſit aſſignari , cogitandum
tamen erit.

QVAERO vigeſimoquinto , quid ſi is ſpoliatus
287 poſt † factam ſpoliationem iurauit non agere,an ad-
huc,vt reſtituatur,agere poſſit? & non poſſe affirma-
uit Abb.in c.2.in fi.de reſt.ſpol.quem ſecuti ſunt Rot.
in nouis deciſ.tit.de reſt.ſpol.dec.16.ſi A. conferatur
nu.3.deciſ.18.ſi agenti,vbi late,& in tit.de renunc.de-
ciſ.1.vbi Apoſt.& eod.tit.in antiq.deciſ.6.Iacob. No-
uel.in praxi crim.in tit.ſpoliatus de facto,&c.incipit ,
volgaris eſt regula,&c.n.11.ver.limita 11.& Zaſ.in §.
nihil commune,n.55.de acq.poſ.& idem ſenſit Corſ.
in tract. fall.ad regul. quod ſpoliatus ante omnia reſti-
tuat.fal. 11.Alex.conſ.93.nu.5.lib.5. Soc.in l.rem quę
nobis,nu.20.in fi.de acq.poſſ.Cap.deciſ.69.n.7.Fran.
de March.q.7.nu.2.Pariſ.conſ.11.nu.251.lib.1. ſolet
citari tex.in c.ex inſinuatione , extra de procur. qui ſi
recte perpendatur,ad rem non confert : ibi enim iura-
mentum ſolum fuit præſtitum loco probationis, ad in
tentionem agentis,poſſeſſionem reſtitui petentis,fun-
dandum.non quoque hanc probat ſententiam capitu-
lum,ad noſtram,de iureiuran.quod a Bero. citatur,in
d.cap.2.num.46. nam is textus loquitur in iuramento
præſtito ab eo , qui deinde ſpoliauit , ſicque ante ſpo-
liationem : qui caſus non eſt hic noſter. minus probat
c. peruenit , de iureiur. dum inquit compulſum metu
iuraſſe, & iuramentum non impedire reſtitutionem ,
qui metus & hic præſumitur, niſi dicas loqui Doctor.
cum metus abeſt,& ita in d.cap. peruenit,a ſenſu con
trario probare. Rota autem citat cap.cum veniſſent ,
de inſtitut.ſed vix eſt vt probet. Ratio tamen pro hac
ipſa ſententia vrget magis , quod vbi iuramentum ſer
288 uari † poteſt ſine interitu ſalutis æternæ,ſeruari om-
nino debet,c.ſi vero,c.cum contingat,de iureiuran.in
arg.c.quamuis,de pact. in 6.& in c.licet mulieres , de
iurei.in 6.ſeruari ergo debet in caſu noſtro, cũ poſſit,
Bero.tamen in d.c.2.nu.47.verſ.pręterea,inquit,hãc
ipſam regulam non eſſe ſic ſimpliciter intelligendã,
ſed aliter concipiendam,vt dicamus,quod quoties iu
ramentum ſine ſalutis æternæ interitu ſeruari poteſt
& nõ ſeruatũ vergit ad æternę ſalutis detrimẽtũ,eſſe
ſeruãdũ omnino,citat Bal.ſic declarãtẽ cõſil. 29.li.3.
at Alciat.in c.cũ cõtingat,nu.37.de iu.ſic ait;ꝙ quan
do iuramentum non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis
æternę,non eſſe ſeruandum:quaſi velit dicere ecõtra,
cum non ſeruatum vergeret ad detrimentum æternæ
ſalutis,ſeruandum eſſe: ex quo inferre videtur Bero.
quod cum in caſu noſtro nullum diſpendium ſalutis
æternæ verſetur , ſi non ſeruetur, poſſe non ſeruari:
vel etiam probãdo primam illam collectionem, quod
vbi iuramentum ſeruari poteſt ſine diſpendio ſalutis
æternæ, eſſe ſeruandum: dico adhuc non eſſe perpe-
tuum,cum plures reperiantur caſus,in quibus non ver
ſatur ſalutis æternæ diſpendium , & tamen adhibi-
tum iuramentum non poteſt ſeruari , vt plura ſunt
exempla apud Diuum Thomam,ſecunda 2. quæſtio.
89.articul.7. quem refert Didac. Couarru. in capitu.
quamuis,prima part.§.6.numero 6. verſicu.ſexto ad-
huc,& numero 7.de pact. in 6. inter cetera illud pla-
289 cet referre, † ſi iureiurando promiſi pro aliquo non
fideiubere , ſeruare hoc iuramentum , non vergit ad
æternæ ſalutis detrimentum,& tamen non eſt ſeruan
dum,quia opus magis bonum impedit,dum non fide-
iubeo ex caritate , & ideo aduerſus iuramentum fi-
deiubendo tenet fideiuſſio : & eo loci Didac. reijcit
Marſil.in rubr.de fideiuſſ.numero 28.& Oldrad.con-
ſilio 90. qui aliter ſentiebant : in caſu autem noſtro ,
iuramentum poteſt ſeruari , cum delictum poſtmo-
dum remaneat impunitum. Verum cum rectius rem
hanc ipſam perpenderem,animaduerti eſſe ſic decla-
randum ; aut loquimur ante ſpoliationem factam, &
tunc dicendum eſt iuramentum non eſſe ſeruandum,
cum ad diſpendium potius æternæ ſalutis eſſet præ-
ſtitum. præſtaret enim delinquendi anſam , & quem
admodum pactum non tenet , vt infra dicemus , ſic
nec iuramentum , & hic non eſt caſus noſter . aut lo-
quimur vt vere loquimur,poſt ſpoliationem , & tunc
dico ſeruare iuramentum,eſſe meritorium,ob remiſ-
ſionem illatæ iniuriæ, ab hac declaratione non diſſen
tit Bero.d.capit.ſecundo,numero 47. verſiculo, qua-
re tu vltra,&c. nec delictum hoc caſu remanebit im-
punitum, cum pœna quæ iuris publici eſt, ex eo iura-
mento non ſit ſublata.hanc præterea ſententiam cla-
re probat text.in c.2. de reſt. ſpol.quem pulchrum in
hoc caſu appellat Corſ. d. fall. 20. Verum plura huic
ſententiæ aduerſantur, quæ niſi diſſoluantur, res non
parum perplexa erit.

Primo aduerſari videtur tex.in c.1.de reſt.ſpol. dũ
290 a pari ſentit procedere † iuramentum & renuncia-
tionem,vt ergo renunciatio per metum facta dicitur,
ſic & iuramentum , ergo ſaltem quo ad eam reſtitu-
tionem impediendam ſeruandum non erit,cap. ſuper
hoc, de renun. & argumen. c.mulieres , de iureiur. in
6.cum alijs a Bero.citatis,in d.c.2.n.46.verſ. contra.
conatur eo loci Ab.poſt Butr.vt refert idem Bero.ſa-
tisfacere , inquiuntque , quod licet metus præſuma-
tur,poſſe tamen purgari per inſtumentum publicum,
in quo dicatur ſponte iuraſſe,ſic,& Rot.d. deciſ.8.in
nouis, & hoc idem, Abbatem ſecutus, affirmauit Pa-
riſ.conſ.5.nu.187.lib.4.quæ ſane declaratio non con-
uenit,cũ nos in dubio loquamur, quando ſcilicet poſt
factam ſpoliationem iuratur de non agendo ad poſ-
ſeſſionis recuperationem,nec præſupponimus,vel te-
ſtibus , vel inſtrumentis conſtare iuramentum fuiſſe

ſponte præſtitum,tunc enim clara res eſſet, præterea
vt Bero. dicebat, teſtibus probari haud poteſt iura-
mentum fuiſſe ſponte præſtitum,cum iurantis animus
illis notus eſſe non poſſit, qua ratione & idem inſtru-
mento eſt affirmare,cum præſertim verba illa [ſpon-
291 te,&c.] † quæ paſſim in inſtrumentis ſcribuntur,ex
ſtylo potius ac tabellionum conſuetudine, quam ex
partium voluntate ſint,vt docuit Abb.in c.cum con-
tingat,col.17.de iureiur.quem ſic citauit Bero,d.cap,
2.nu.40.verſ.ſed contra.& ſimile tradit Bar.in l. 1.q.
6.de iure cod.de clauſula codicillari alia ſimilia ſunt
apud Rip,in l,centur.num.80.de vulg.in l.vlt.nu. 181.
C.de reuoc,don.in l.qui Romæ,§.duo fratres. nu. 49.
de verb.obl.Tiraq.in l.ſi vnquam,in præf. num. 172.
C.de reuo.don.Ruin.conſil.159.num.16.lib.3.Dec.
conſil.394.colum.pen.conſil.399.col.penul.Cur.iun.
conſil.101.nu.10.illud præterea accedit, clauſulã ip-
ſam [ſponte, &c.] non purgare vitium aliquod me-
tus,vel violentię;vt enim iuramentum ipſum,actuſq;
292 ipſe primus † ſimulatus præſumitur, ſic & clauſula
ipſa,vt ſcribit Bart,in l.nemo poteſt,num. 11. de leg.
1.quod intelligit cum incontinenti, & in eodem in-
ſtanti fit,& ibidem affirmat Rip,n.72.ex l.2.C.quod
met.cauſ.& Dec.conſil.587.nu.2.Tiraq. de retra.cõ
uent.in fi.num.112.& in tract.de iur.conſti.in 3.par.
declar.7.nu.33.Ruin.conſ.66.nu.1.lib.4.Pariſ.conſ.
54.nu.62.66.& conſ.55.nu.30.44.libro 1. ſimile eſt
quod ſcripſit Bar.in l.vlt.§.idem quæſijt.nu.1.2.ff.de
293 cond, indeb.quod † eodem errore ductus quis præ-
ſumitur ad renunciandum condictioni indebiti, quo
indebitum ſoluit,Bartolo ſubſcripſere Dec.cõſ.475.
num.29.Ruin.conſil.106.num. 10.conſil. 134. num.
7.lib. 1.Marſil.ſing.18.quotidie.Soc.iun.conſ.116.n.
20.lib.2.ex quibus iam certo conſtat,non feliciter ſa-
tis Abb.propoſitæ difficultati ſatisfeciſſe.exiſtimo ita
que nodum ſic poſſe diſſolui;maximam eſſe differen-
294 tiam inter pactum, & † iuramentum metu extor-
tum;nam iuramentum eo caſu ſeruandum adhuc eſt,
niſi abſolutione remittatur,vt poſt Caietanum,quem
citat,ſcribit Didac.in cap.quamuis pactum, 1.par. §.
5.num.3.de pact.in 6.& lib.1.var. reſo.capit. 4.num.
6.& in epit.de ſponſal.par.3.§.5.num.2.quod in pa-
cto non contingit. teſtatur tamen Did. praxim aliter
obſeruare.iudicat enim huius iuramenti vinculum
nullius roboris, etſi abſolutio non concedatur: quod
verum ego intelligo ratione obligationis, quo ad
Deum autem,tenet & ſeruari debet,niſi ſalutis ęter-
næ ſequatur interitus,c.ſi vero,de iureiur. quare Bel-
la,in d.c.2.nu.5.de reſt.ſpol.docuit iudicem eccleſia-
ſticum debere hunc ita iurantem a iudicio ex ſuo of-
ficio timore periurij repellere, antequam abſolutio-
nem ſit conſecutus:ſubijcit tamen, iuramentum hoc
ſtatim,petita abſolutione, eſſe relaxãdum,ex c.ſacro,
§.1.de ſent.excom.

Aduerſari quoque huic concluſioni videbatur tex.
295 c.cum dilectus, † quod met. cau. quem in hanc ſen-
tentiam citat Ber.in d.c.2,col. pen. in fi. de reſt. ſpol.
verum ſi recte perpendatur, communem potius pro-
bat; nam eo caſu metus erat leuis, qui in conſtantem
virum cadere non poterat, nec iuramentum ad æter-
næ ſalutis diſpendium tendebat, quare voluit Ponti-
fex Max.iuramentum ſeruari.

296 QVAERO vigeſimoſexto, quid ſi ſpoliatus † an
te factam ſpoliationem paciſcatur ſe poſſeſſorio non
acturum,an reſtitui adhuc debeat? & eſſe adhuc reſti
tuendum affirmauit Abb.in d.cap.2.n.16.& ibidem
Bero.num.44.ver.limita hanc concluſionem, de reſt.
ſpol.& Rip.in l.naturaliter,§.nihil commune,nu.55.
ver.14.ampl.de acq.poſ.& ibi Ant.Matth. ampl. 19.
& 11.ea ratione adducuntur omnes in hanc ſententiã,
quia nullius momenti eſt pactum, vt clarus eſt text.l.ſi
vnus,§.pacta,ver.item ne experiar,ff.de pact.eſt enim
contra bonos mores, anſamque præſtaret delinquen-
di,contra tex.l.conuenire,de pact.dot.l.1.§.illud, de-
poſiti,l.cõtractus,de reg.iur.eſſet & contra publicam
vtilitatem,cuius intereſt,delicta non relinqui impuni-
ta,l.ita vulneratus,in fi.ad leg.Aquil.& iam ſupra dixi
mus q.2.largam ſumi aliquando interpretationem,pu
blicæ vtilitatis fauore, vt coerceantur delicta, ex Bar.
in l.quemadmodum,num.11.C.de agric. & cenſ. lib.
11,ac alijs plurib.ſuo loco congeſtis.

297 QVAERO vigeſimoſeptimo,quid † ſi ſpoliatus
ante factam ſpoliationem dominio rei renunciauit, vt
in clerico,qui beneficio renunciauit,iuxta caſum c.3.
de reſtit.ſpol,an ſecuta ſpoliatione,poſſit adhuc expe-
riri, vt ante omnia reſtituatur? & non poſſe, affirma-
uit Abb.in d.c.3.num.4.quod & Bero.placuit,in c. 2.
num.21.de reſtit.ſpol.& ante eos Lap.alleg.23.quem
eſt ſecutus Rebuff.in praxi benef. in tit. de vi in reſig.
adhib,num.6.quibus accedit Ferret.conſ.7.nu.1. qui
idem,quod Rebuff.ait,procedere ſcilicet, & quando
beneficij reſignatio facta eſt,& ex multis citat Franc.
in c.ad decimas,de reſt.ſpol.Rota dec.7.16.56.475.
Bellam.deciſ.66.& 342.idem Ferr.conſ.10.nu.5.cõſ.
93.nu.2.Caſſiodor.tit.de reſt.ſpol,deciſ.4.nu.6. Lan-
fran.Orian.in rubr.de cauſa poſſeſ.& propr.colum.7.
verſ.quinto limita,& Iac.a S.Georg.in l.ſi de vi.num.
23.ver.22.fallit.de iud.eſt præcipua ratio:quia ſpon-
tanea renunciatio dicitur; quare ius omne ſuum is
renuncians remiſit, tam quo ad proprietatem, quam
ad poſſeſſionem,l.ſi quis vi.§.differentia,de acq. poſſ.
potuit ergo deijci, ſi ſtatim poſtmodum poſſidere vo-
luit,arg.cap.olim,el 1.de reſtit.ſpol.& l.3.§.eum igi-
tur. de vi, & vi atm. non ergo poteſt agere poſſeſſo-
298 rio recuperandæ,cũ illi non concedatur, qui † facto
proprio poſſeſſionem amiſit, vt docuit Socin. in l.rem
quæ nobis,num.8.de acq.poſſeſſ.Abb.in cap.2. nu.7.
& ibi Bero.num.22.de reſt. ſpoliat. idem Abb.in cap.
in litteris,nu.20.eo.& ſuo loco latius referemus, etſi
enim, qui poſſeſſionem ex renunciatione amiſit, illi
corpore adhuc inſiſtat, deijci tamen poteſt, nec deie-
ctus reſtituitur,l.1.§.deijcitur, de vi,& vi arm. decla-
rat Soc.in l.3.§.in amittenda, num. 2. de acq. poſſeſſ.
& cum in beneficialibus facta eſt renunciatio, maior
altera vrget ratio, nempe, quia notorius proprieta-
tis defectus,qui ex renunciatione prouenit, poſſeſſio-
nis impedit recuperationem,c.conſtitutus,de fil.pres-
byt.in c.eum qui,de eo,qui mitt.in poſſ.in c. ex tranſ-
miſſa,de reſt.ſpol.& latius ſuo loco dicemus.

Limitatur primo hæc ipſa communis ſententia,
299 locum † ſibi non vendicare cum poſt factam ſpolia-
tionem diu ſtetiſſet ſpoliatus in poſſeſſione, & dein-
de eſſet eiectus,poſſet enim tunc recuperandæ poſſeſ-
300 ſionis agere,nec obſtaret renunciationis † exceptio,
ſic declarauit Abb.in d.c.3.num.4.& in c.2.num.6.&
ibid.Bero.nu.15.de reſt.ſpol.idem cenſuit Caſſiod.d.
tit.de reſt.ſpol.deciſ.4.nu.2.3.& 4. Ant. Matth. d.§.
nihil cõmune,n.57.ampl.34.illam adferũt rationem,
quia ex quo diu in poſſeſſione ſtetit, præſumitur iu-
ſta poſſeſſio,& ius de nouo ſuperueniſſe, cum veriſi-
301 mile non ſit tamdiu ſuperiores paſſos † fuiſſe eum
ſine iure aliquo poſſidere, iuxta doctrinam Innoc. in
cap.2.de reſtit. in integr. & per Doct. in cap.illud.ibi
Fel.nu.5.de præſump.& ſimili ratione vtitur Caſſad.
in ſuis deciſ.in tit.de cauſa poſſ. & propr. deciſ.2. nu.
3.& in caſu noſtro ſic decidit Franc.de March.q.197.
in fi.& docuit Bero.d.c.2.num.25.qui ſubijcit, quod
ſi fundans ſe in titulo, poteſt illum ex lõga & diuturna
poſſeſ-

poſſeſſione probare, ac iuſtificare, iuxta doctrinam
Bar.in l.cum de in rem verſo,nu.3.& 7.de vſuris.Imo
ſine titulo vero, ſed ea longiſſima poſſeſſione benefi-
cium acquiri, & eo aduerſus habentem verum titu-
lum tueri etiam ſe poſſe,c.1.in fi.de præſcript.in 6.&
Caſſad.d.deciſ.num.5. inquit, hodie triennium ſuffi-
cere,ex regula, de triennali poſſeſſore: nec is cogitur
ad epiſcopi poſtulationem titulum verum oſtendere,
ſufficit enim oſtendere ſe longiſſimo tempore poſſe-
diſſe,vt docuit Felin.in cap.licet Heli,de ſimon. & in
d.cap.illud,num.5.de præſumpt.quo loci, num.7. in-
telligit,niſi euidēter de intruſione conſtet,idem quod
Felin. cenſuit Ioan. a Selua. in tract. de benefic. in 2.
parte,q.55.quos ſecutus eſt Didac.Couar.in cap.poſ-
ſeſſor,2.par.§.10.num.9.de regul.iur.in 6. vbi confert
Bart.doctrinam d.l.cum de in rem verſo.dum præſer-
tim num.7.citat c.1.de pręſcript.in 6.vt intelligamus,
inter ius Pontificium & Cæſareum quoad tituli diſpu
tationem, his in caſibus nullam eſſe differentiam, vt
hac de re optimus eſt text.in c.placuit, 16.q.3.& late
apud Balb.in tract.præſcript.in 2.par.3.par.prin. q.6.
& in 2.par.4.par.princ.q.2.col.3. quem probauit Di-
dac.in d.c.poſſeſſor.2.par.§.5.nu.2.& lib. 1.variar.re-
ſol.c.17.nu.7. Accedit ratio illa,qua poſſeſſio rei eccle-
ſiaſticæ & profanæ communis eſt. Poſſeſſori ſcilicet,
ius aliquod ea poſt potuiſſe ſuperuenire, quo ſua poſ-
ſeſſio nouum ius conſecuta ſit, ſitque maxime affirma
ta,quam rationem & ſupra ſtatim retulimus. His acce
dit Coſm.Gumyer.in prag.ſanct.ti.de pacif.poſſ.pag.
172. verſ.nunc videndum.

Limitatur ſecundo, non procedere, quando ante
302 factam † alteri collationem,is poſſeſſor renuncians,
renunciationem reuocauit: nam cum reuocare ſic po-
* tuerit, vt affirmarunt * omnes, vt apud Boer. q. 350.
num.5.qui hanc communem teſtatur,& idem placuit
Caſſad.in ſuis deciſ.in tit.de renunc.dec.1. dicendum
eſt idem eſſe,ac ſi nulla vnquam facta fuiſſet renuncia
tio,ob id ſpoliatus agere poterit.

303 Limitatur tertio non procedere, quando renun-
ciatio adhuc a ſuperiore recepta & admiſſa non fuiſ-
ſet: nam tunc poſſeſſor, & dominus ſic renuncians,
nec poſſeſſionem, nec proprietatem perdit: quamo-
brem ſpoliari minime poterit,ſic ſenſit Abb.in d.cap.
ſecundo, num. 10. verſic. hoc enim dictum, de reſtit.
ſpol. vt enim ſuum conſequatur effectum renunciatio
a ſuperiore acceptari debet,vt præter Abb.ſic decidit
Caſſ.in ſuis deciſ.in titul.de renunciat.deciſ.2.& 3.la-
te & docte Moder.Pariſ.ſuper regula Cancellariæ,de
infirmis reſignantibus,num.2.3.& 4.quo loci Gomeſ.
aliter ſentientem reprehendit.Cum Caſſad.Modern.
idem ſenſit,(illis tamen non relatis) Petr. Rebuff.in
praxi benef. in eiuſdem regulæ comment. de infirmis
reſign.gloſ.12.num.1.& 2.

304 Limitatur quarto procedere † ſolum quoad eum,
in cuius commodum facta eſt renunciatio, non autem
quoad tertium ſpoliatorem: ſic apud Rot.fuiſſe quan
doque deciſum,teſtatur Caſſad. in deciſ.in titu.de re-
ſtitut.ſpoliat. deciſ.4.num.1.Anton. Matth.d.§.nihil
commune,ampliat.34.ea ratione vſus fuiſſe is ſcribit,
quia reſignans poſſidere potuit naturaliter, nec deijci
ideo a tertio, qui nullam ciuilem habuit, iure potuit.
Quocirca contra eum tamquam ſpoliatorem,experi-
ri is poteſt: ipſe tamen Caſſador.multa mouet in con-
trarium, quibus (vt ille ait) communis illa Domino-
rum de Rota deciſio dubia redditur:cum enim renun
ciatio facta ſit,is ſpoliator, nouusque nunc poſſeſſor,
dicere poteſt illud Vlpiani in l.loci corpus, §.compe-
tit,ff.ſi ſeru. vendic. Quoad te amice liberas ædes ha-
beo. Verum non forte multum vrget, quandoquidem
ob naturalem poſſeſſionem, cui inſiſtebat ſpoliatus,
is ſpoliator ita liberas ædes non habuerit, vt opina-
tur Caſſadorus, erit tamen cogitandum; ceteras il-
lius rationes non refero. Illa vero opinio Rotæ con-
firmari poteſt, quia ita videmus quod etſi confeſſio in
beneficialibus præiudicet confitenti, non tamen ter-
tio prodeſt. cap.ſecundo, de confeſſ.in 6. & gloſ. in c.
poſt electionem,de conceſſ.præben. Et alia ſimilia ad-
fert Coſm.Gumyer.in prag.ſanct.tit.de pacif.poſſ.pa
gina 170.colum.4.

305 Limitatur quinto non procedere, quoad † dam-
na & expenſas, quas ob illam ſpoliationis cauſam is
ſpoliatus fecit,illas enim adhuc facta beneficij,reique
ſuæ renunciatione conſequitur. ſic docuit omnium
primus Innoc.in cap.ſuper hoc.de renunc.quem pau-
cis ſecutus fuit Bero. in cap.ſecundo, num. 24. de re-
ſtit.ſpoliat. Ratio illa eſſe videtur, quia ſpoliatus duo
a ſpoliatore conſequi poteſt; occupatā ſcilicet poſſeſ-
306 ſionem,& damna † ac expenſas,c.accedens,el 2. vbi
Abb.pen.not.vt lite non conteſt.& late docuit Rip.in
d.l.naturaliter.§.nihil commune, nu.50. de acq. poſſ.
illi ſententiæ accedit Pariſ.conſ.1.nu.147.lib.1. Cur.
iun.conſ.41.in fi. Alc.reſp.370.nu.5. Plot.in l.ſi quan-
do,n.75.C.vnde vi,videnturque duo hęc, vt duo pe-
nitus ſeparata,ita vt vnum alterum attingere minime
dicatur. ſic in ſimili dicimus ab illata iniuria, damna
307 & expenſas,eam ob cauſam, diſtare,vt iniuria remiſ
ſa,non cenſeantur remiſſa damna & expenſæ.ſic gloſ.
in c.ſi canonici,de offic.ord.in 6.Abb.in c.1. de iniur.
Bald.in l.ſi pro fure.de cond.furt. Aret.§.vlt.Inſtit. de
iniur. Alex.conſ.168.nu.5.lib.2.& multa egregie con
geſſit Didac.lib.2.variar.reſol.c.10.nu.6.verſ.quarto
eodem,illi addo Iaſ.in l.1.num.16.ff.de pact.Pet.Pla-
cam.in epit.delict.c.6.num.40.

QVAERO vigeſimooctauo, an eo caſu reſtitua-
308 tur ante omnia ſpoliatus, † cum ex ea reſtitutione
irreparabile damnum ſequi poteſt? communis eſt om
nium ſententia non reſtitui, vt ſcribunt omnes in cap.
litteras,de reſtit.ſpol.& in d.l.naturaliter. §.nihil com
mune.ibi Alexand.Rip.& ceteri omnes, de acquiren
da poſſeſſ. Iacob.Nouellus in praxi crimin.in tit. ſpo-
liat.de facto.& cap.incip.vulgaris regula eſt,num.49.
& 50. & ante omnes fuit hæc ſententia Caſtren. in l.
2.C.de edicto diui Adrian.tollen.vbi Alexand.& Iaſ.
quos infra referam. afferri ſolet primum exemplum,
309 quod apud noſtros ſatis cōtrouerſum eſt,cum † quis
munitiſſimo aliquo caſtro, vel opido ſpoliatus eſt,
nam is tunc ante omnia non reſtituitur: quia ſi poſt-
modum contra eum ferri ſententia contingat in pe-
titorio, non ſine maximo diſcrimine ac detrimento
exequi illa poterit, ſic Caſtren. & Alexand. d.§.nihil
commune, numero 21. Bologn. num.30. Ripa num.
75. Claud. Seiſel. colum.3.verſiculo,item circa quin-
tam. fallen. & Zaſ. num.60.probarunt. idem reſpon-
derunt Iaſon conſil. 60. numero 4. libro 1.conſil. 38.
libro 3. Ruin. conſilio 22. in fine, libro 1.conſil. 37.
nu.1.3.conſ.42.num.10.lib.4.Gozad.conſ.1.num.12.
conſ.7.num.6.conſ.7.nu.69.conſ.10.nu.10.Lanfran.
Orian.in rubr.de cauſa poſſ.& propr.col.7.verſ.deci-
ma limitatio. Iacob.a S.Georg.l.ſi de vi,nu.17.verſic.
ſexto fallit.de iud. Afflict.in comm.ad conſt. Neapo-
lit.lib.1.rubr.24.de viol.circa poſſeſſ.num.58.verſic.
tertius caſus.& Rolan.a Valle, qui in eodemmet caſu
conſuluit,conſ.1.num.79. Rube.conſ.13.nu.17.& in
d.§.nihil commune,nu.148.Pariſ.conſ.1.nu.177.conſ.
10.num.85.conſ.22.num.99.lib.1. Neuiz. inter con-
ſil.Bruni conſil.12.num.54.Franc.de Marchis q. 316.
numero 11. Boer. quæſt.228.colum. antepenul. Præ-
cipuum eſt horum interpretum fundamentum, ex

Digitized by Google

310 c.litteras,† de reſt.ſpoliat.qui tamen (vt animaduer
tit.Aret.in d.§.nihil commune,& ibi Herman. Detus
num.40.Fab. nu.53. & Pariſ. conſ. 1. nu.101.lib. 3.)
fauore animæ procedit ; ne ſcilicet in graue incidant
peccatum, quo in caſu ſpoliatus non reſtituitur, vt in
* hanc ſentẽtiam * omnes textum hunc citant, quibus
addo Lanfranc.Orian. in rubr.de cauſ.poſſ. & propr.
colum.ſeptima verſ.tertio limit.& Iacob.a S. Georg.
in l.ſi de vi.nume. 17.verſic.quinto fallit.& Ant.Mat-
th.d.§.nihil commune,nume.45. quod non contingit
in caſu noſtro, citari etiam ſolet text. in l. ſecunda,ff.
311 de appell.† iuncta l.ante ſententiam. C.quorum ap-
pellat.non recip. non licere appellare ab interlocuto-
ria,appellatur tamen cum damnum ſequi poteſt irre-
parabile, vt quia agatur de ſubijciendo aliquem quæ
ſtionibus.d.l. ſecunda. Verum reſponderi poteſt, eſſe
eo caſu damnum reipſa ſuperioris facto irreparabile
quod non contingit hoc noſtro caſu, vbi ſaltem pote-
rit princeps ſua auctoritate,ac ſuis viribus ſententiam
ſpoliatio inuito exequi. Quare ad rem pertinere ma-
gis illud videtur, quod vbi irreparabile damnum ſe-
qui poteſt, licere & iudici ipſi reſiſtere,capit. non de-
bet.11.quæſtio.capitu.non inferenda.23.quæſtio. pri-
ma,Bartol.l.ſi alius.§.beliſſ.quod vi,aut clam.Felin.c.
ſi quando,in fin. &c.in litteris. de off.deleg. quem ſic
citat Rip.d.§.nihil commune,nu.75.in fi. Dec.in l.vt
vim,num.22.de iuſtit.& iur. Iaſ.conſ. 20.colum.2. in
princip.lib.3. Ripa.tract.peſtis.de remed. ad conſeru.
vber.nu.188.Boer.quęſtio.218.num.3.& latius infra
dicemus in rem.recuperand.poſſeſſ.ex l.meminerint.
C.vnde vi.quęſt. 1.non tamen ita ſolidum eſt hoc fun
damentum, vt dubitationem non recipiat, non enim
noſtro hoc caſu iudicis facto inferri dicitur irrepara-
bile damnum, cum eo auctore recuperari res deinde
poſſit,ſi in petitorio feratur ſententia. Fab. autem in
d.§.nihil commune, numero 53. ea vtebatur ratione,
non eſſe concedendum hanc reſtitutionem, quia com
munis regula præſupponit ſpoliatorem poſſe deinde
lata pro ſe in petitorio ſententia, recuperare, d.l. ſi
quis ad ſe fundũ.C. ad leg.Iul.de vi.l.meminerint.C.
vnde vi.cum ceteris ſimilib.ſed in caſu noſtro præſup
ponitur recuperationem impoſſibilem,aut ſaltem ma
ximo cum detrimento, quæ ſane præſuppoſita,(ſi ve
ra ſunt) res caret probabili dubitatione. verum relati
interpretes, vt plurimi, ſimpliciter locuti ſunt. qua-
re Aretin.in d.§.nihil commune, & ibi Claud. Seiſel.
vt refert,ac ſecutus eſt Herm.Detus,numero 40.non
mediocriter hæſitarunt, & relatam communem ſen-
tentiam iure aliquo non niti dixerunt. Fab. autem di
cto numero 53. (vt horum conciliaret controuer-
ſiam) diſtinxit, aut ſpolians priuſquam ſpoliauerit,
tentauit via iudiciaria poſſeſſionem ipſius caſtri con-
ſequi, ſi non potuit,non reſtituetur, ſi ſpoliauit: cum
aliunde ſuccurſum ſibi non ſit. licet enim non ſibi ius
312 dicere, † cum iudicis auctoritate ſuccurſum non
eſt,l.prima & ſecũda,C.quando liceat vnicuique ſine
iud.ſe vind. Dec. late in l.qui iuriſdict. numero 12.ff.
313 de iuriſdict.omn.iud.& licet furari † rem propriam
cum aliter conſequi non poteſt, vt tradit late Iaſ.in l.
prima, numero octauo, C. de teſtam. Marſil. ſingul.
177.malitijs,&c.& conſil.21.num.14.& in Pract.cri
min.§.conſtante,num.37.Cœpol.conſil.36.col.1.Ne
uiz.lib.3. Siluæ nupt.nu.43. Tiraquel.de retract.con-
ſang.in præfat.nu.71.Gome.Hiſpan.Inſt.de action.in
princ.nu.54.& Didac.Couar.lib.1.var.reſolu.c.2.nu-
me.15.Rebuff.in comment.Reg.conſtit.tom.2.tract.
de famulorum ſalar.gl.10.n.10. quo loci affirmat, ſic
furantẽ non teneri ſeipſum vigore monitorij propa-
lare, quod eſt ſumme notandum, qui tamen declarat
quattuor debere concurrere vt res rapi ita poſſit. Ale-
xand.de Ales in ſum.par.4. quæſtio. 86. artic. 2. hoc
intelligit, cum incontinenti res ſubtrahitur. prætere-
rea in noſtris terminis, dum hanc eſt viſus probare
ſententiam,ac præcedentem Fabij, attulit rationem
Rub. conſil. 13.num.9.ſic etiam clare in his terminis
Rub. conſil.42. nu.22. libro 4.dum affirmat Ducem
Ferrariæ potuiſſe recuperare ciuitatem Regij a Pon-
tifice occupatam.idem conſil.43.num.11.eod.lib.4.
& alia Neuiz.conſil.82.nu.33. Cagn.l.non eſt ſingu-
lis,nu.2.3.de reg.iu. & alios retuli infra in 9. remed.
quæſt.23.vbi late.& hoc in caſu procedat(ſecundum
* Fab.) communis * ſententia. Aut ſi ſpoliator via iu-
ris rem ſuam conſequi non tentauit,ſed immediate oc
cupauit, tũc ſpoliatus ante omnia reſtituitur, & hoc
caſu procedit Aretinus, Imol. Herm. ſententia. nam
ſpoliator ſuæ audaciæ luit pœnas, ſibique hoc adſcri-
bere debet.quæ ſane diſtinctio (inquit Fab.) æqua ſa
tis eſt. Verum ſatis æquum mihi videtur, ſi conceda-
tur ſpoliatori caſtrum occupare, cum ſeſe offert occa
ſio, & præſertim ſi animaduertit, quod etſi adeat iu-
dicem, non poſſe ſibi eſſe ſuccurſum, vel quia iudex
ſit ad exequendam poſtmodum ſententiam impo-
tens, vel ſimili alia ex cauſa, vt in exemplo relato
in domino, qui rem propriam furari poteſt, nec
iudicem prius adire tenetur: vel quando is primus
caſtri occupator ita magnæ auctoritatis & poteſta-
tis eſſet, vt ſuperiorem non recognoſceret, tunc enim
domino ſpoliato licet caſtrum ingredi, nec aliqua
ratione compelli poteſt, vt reſtituat. ita Afflict. in
commentar.ad conſtitutio. Neapol.lib..... rubr.25.
contra quem de reſtitutione agatur. numero 14. in
fin.poſt Caſtr.conſil.35.priuſquam,& l.1. C.vnde vi.
& Afflic. eo loci refert alias declarationes, quæ huic
* conueniunt,ſed alibi diximus, Communi * ſententia
probata.
314 Limitatur primo non procedere, † ſi cauſa coram
Principe ſupremo verteretur, qui manu militari ſen-
tentiam exequi, & caſtrum expugnare poſſet, ſi ſpo-
liatus,reſtitutus,& poſtmodum in petitorio condem-
natus,ſententiæ parere recuſaret. Sic declarat inter
alios Goza.conſil.1.in fin.& conſil.7.numero 22.Gra
tian.conſil. 18.numero 28. 29. 30. lib.1. qui ambo in
vno eodemmet caſu reſponderunt, Ruin.d. conſ.37.
num.3.lib.4.Pariſ.conſi.22.nume.100.lib.1. & apud
Gallos ſeruari teſtatur Boer.d.quæſt.238. colum.pe-
nul.in fine.adducuntur omnes ex doctrina Angel. &
ſequacium,in l. 2. ff. qui ſatiſdar. cog. dum affirmant
nobiles habentes caſtra muniriſſima, vt difficilimæ
315 conuentionis † fideiuſſores idoneos non eſſe, niſi
ſubſint principi,qui caſtra expugnare valeat, quæ ta-
men Angeli ſententia a Bar.& ceteris non recipitur,
vt communem eſſe aduerſus Ang. teſtatur Boer. d.
quæſt. 238. colum.penult. quare hæc ipſa declaratio
non videtur vera, quam a Claudio Seiſelio reijci re-
fert modo citatus Boer.ſed ſi recte verba Claudij per
pendantur, non ia contrariam ſententiam probauit,
ſed intelligit procedere,cum coram ipſo principe re-
ſtitutio conceditur, refertq; eiuſdem ſententiæ tan-
dem fuiſſe Iacob.a S.Georg.in l.ſi de vi.ff. de iudi. ſic
& Rub.d.§.nihil commune,num.194.Zaſ.ibi.nu.60.
ibi tamen Ant.Matth.Rom.nu.37.verſ.redeundo ad
fortilicium, contrarium expreſſe ſenſit, cum melius
ſit futuris ſcandalis conſulere, id q maxime omni iu-
ri congruit, alia ia ſcribit ibidem num. 57. dum rela-
tum ſequitur.

Limitatur ſecundo non procedere,quando præſti
316 ta cautio † fuiſſet de reſtitutione facienda. ſic Abb.
in c.veniens,el 2.colum. 2.de teſti. quem ſecutus fuit
Claud.

Claud. Seiſel. d. §. nihil commune, col. 3. verſic. limitabam, &c. & ibi Rub. nu. 149. in fin. Grat. reſp. 10. nu. 31. Zaſ. d. §. nihil commune, nu. 60. ver. ſecundo non, &c. & ibi Ant. Matth. nu. 37. verſ. huc procedunt. Boer. d. quæſt. 238. col. vlt. adducuntur ex c. 1. de dolo, & contum. & l. ſi fideiuſſoris. §. t. vlt. qui ſatisdare cog. & licet fragilitati cautionis (vt Iacob. a Claud. relatus dicebat) non ſit fidendum. l. qui ita. §. 1. ad Trebel. attamen, vt opinatus eſt, & recte Claud. tūc fidendum eſt, cū idonea eſt cautio, & ex ea plene dicitur ſuccurſum, iuxta l. qui poterat, ad Trebel.

317 Limitatur tertio † quando partes apud eumdem
Principem morā traherent, & eſſet in poteſtate Principis
ſpoliatum reſtitutum carcerari facere, ſic reſpon
dit Grat. reſponſo 10. num. 30. lib. 1. ſed diſſentit Bero.
in conſil. 67. num. 63. libro 1. Huius autem concluſionis
aliud afferri ſolet exemplum, ex d. c. litteras, de
318 reſt. ſpol. cum maritus † agit, vt vxor ſibi reſtituatur,
& mulier conſanguinitatis impedimentum allegat:
interim a reſtitutione eſt deſiſtendum, ne ob peccati
periculum irreparabile damnum ſequatur. ſic affirmarunt
relati omnes, nec diſſentit Lucas a Penna, in l. ſi
coloni. quæſtio. 24. C. de agricol. & cenſit. libro 11. &
Didac. Couar. in epit. de ſponſal. 2. par. cap. 7. §. t. nu.
10. Ripa d. §. nihil commune, num. 83. & ibi Rube.
num. 154. & Ant. Matth. nu. 37. Alciat. reſp. 41. in fin.
non me latet tamen alias eſſe exceptiones, quib. ſe tueri
poteſt mulier, cum maritus reſtitutionem fieri ante
omnia petit: quos caſus enumerat Ripa in d. §. nihil
commune. nu. 83. cui addo Abb. in c. ex parte, nu. 25.
& in c. tranſmiſſa. de reſt. ſpol. & Corſet. tract. fall. ad
regulam. quod ſpoliatus reſtituatur ante omnia. fallē.
26. & Rube. §. nihil commune, num. 154. in fine, non
proſequor ſingula.

319 QVAERO vigeſimonono, an tunc † concedi
debeat ante omnia reſtitutio, cum ſcandalum inde eſt
futurum? & concedendam non eſſe affirmat gl. in c. in
primis, 2. quęſt. 2. in c. ad petitionem. de accuſ. & idem
docuit Alex. in d. l. naturaliter, §. nihil commune, nu.
22. & ibi Rip. nu. 76. Rub. nu. 150. Zaſ. nu. 62. & Ant.
Matth. num. 37. poſt Feder. de Senis conſ. 273. de acq.
poſſ. Fel. in c. nihil cum ſcandalo. 6. fall. de præſcript.
Gozad. conſ. 10. nu. 9. Iaſ. in l. 2. nu. 4. C. de edicto diui
Adr. toll. & in conſ. 38. col... ver. primo quia, lib. 3. Lucas
a Pēna, in l. ſi coloni. q. 25. C. de agr. & cenſ. lib. 11.
Boer. q. 238. in fin. idem cenſuit Rip. in deciſ. nouiſ. in
tit. de reſt. ſpol. dec. 12. petenti le. in fi. in add. vbi citat
Caſtr. & Fel. hinc videmus concedi multa, vt euitētur
320 ſcandala, † poteſt enim iudex cogere partes ad concordiam.
Bar. in l. æquiſſimū, de viuſr. & in l. ſi de me
is. §. recepiſſe. de arbitris. Afflict. deciſ. 194. in fin. Dec.
conſ. 151. nu. 6. qui conſuluit Pontiſ. Max. poſſe apud
Conciliū accuſari, ne ſcandalū inde oriatur. Imo dicit
Neuiz. inter conſil. Bruni conſ. 12. num. 189. non eſſe
321 Pontiſ. † Max. obediendum, quando ex obedientia
futurū eſſet ſcandalū, & plura egregie cōgeſſit Crau.
conſ. 264. nu. 7. conſ. 294. nu. 8. conſ. 314. col. 4. ver. ſe-
322 cundo reſpōdeo. vbi ex multis illud affert, † iuramenti
vinculum eſſe diſſoluendum, quādo alias ex illius ob
ſeruatione futurum eſſet ſcandalum, ſic apud iudicem
323 eſſe ſub † ſequeſtro retinendam poſſeſſionem, quando
alias inter partes contendentes futurum eſſet ſcandalū,
ſcripſit Dec. in l. vlt. n. 6. C. de ed. diui Adr. tol. in
l. ſi ſuper poſſeſſionē. nu. 6. de trāſact. plura apud Neu.
in lib. 1. Silu. nup. nu. 80. & Tiraq. de iure primog. c. 4.
in fi. & in tract. de pęnis legum, &c. cauſa 46. Soc. iun.
conſ. 68. nu. 135. lib. 4. ceteros libenter ex induſtria pręterco,
quod de reſtitutione ob ſcandalum diximus, intellige,
cum imminet ſcandalum. & certum, quodammodo
eſt, ſecus ſi dubium. ſic Ruin. conſ. 37. n. 3. verſ.
nec etiam obſtat, lib. 4. quod a iudicis arbitrio pendet.

QVAERO trigeſimo, an tunc ante omnia reſti-
324 tuetur ſpoliatus, † cum contra illum crimina obijcit
ſpoliator? & reſtituēdum adhuc eſſe affirmauit Abb.
in c. item cum quis, nu. 3. de reſt. ſpol. Rip. in d. §. nihil
commune, nu. 55. & ibi Rub. nu. 142. ver. nono procedit,
probat hāc ſententiam tex. c. item cū quis, de reſt.
ſpol. c. 1. 3. q. 1. in c. venerabilis. 3. q. 1. ab hac ſententia
non recedit Franc. de March. q. 487. nu. 1. & 2. ad rem
confert tex. l. ſi maritus C. de donat. inter vir. & vxor.

Extenditur primo ſecundum Rip. d. §. nihil cōmu-
325 ne, num. 55. vt procedat, ſiue obijciatur crimen † via
accuſationis, ſiue inquiſitionis, & hanc eſſe commu-
* nem * ſententiam teſtatur Rip. affert idem ſentire Gemin.
in c. 1. de reſt. ſpol. in 6. & Soc. ſen. conſ. 12. col. 3.
ver. circa tertiam quæſtionem, lib. 1. quo loci plura, vt
hanc tueretur opinionem retulit.

Extenditur ſecundo, ſecundum gloſ. in c. cum dilectus,
de ord. cog. quam Io. & alij nonnulli ſunt ſecuti,
procedere, ſi crimē per viam accuſationis obijciatur,
& de ſpoliatione excipiatur: ſed Bellam. in d. cap. cum
dilectus, nu. 17. de ord. cog. poſt Hoſtiē. ibi, docuit eſſe
faciendam aſsignationem ad crimē probandum, cum
per viam accuſationis fuit oppoſitum, & per viam exceptionis,
de ſpoliatione exceptum. refert quoque Io.
And. & Mart. de Sela idem ſenſiſſe, quod placuit magis,
quia is excipiens de ſpoliatione calumnioſe videtur
excipere, vt per hos anfractus accuſationem effugiat.
Abb. tamen d. c. cum dilectus, num. 17. indiſtincte
glo. opinionem poſt Spec. ſecutus eſt.

Extenditur tertio, vt procedat, etiamſi ab vno ſit
326 accuſatus, † ab altero vero ſpoliatus, nam poteſt &
hoc caſu accuſatus, contra accuſatorem excipere de
ſpolio. ita intelligo tex. c. 1. §. pen. de reſt. ſpol. in 6. aſſignatur
enim ibi terminus ſpoliato, intra quem agat
reſtitui, interim vero accuſatio ſuſpenditur, ea ratione
adducitur Pont. Maxim. quia inermis, & iam nudatus
contendere non poteſt, nec nudari amplius poteſt. ita
intelligere videtur Soc. ſen. conſ. 12. col. 5. lib. 1. & alij
nonnulli, quos infra referam.

327 Extenditur quarto vt procedat, † ſiue loquamur
* de iure Ciuili, ſiue de iure Canonico, vt * communis
eſt ſententia ſecundum Iaſ. l. ſi te, in fi. C. de iure delib.
& Matt. num. 195. & Afflic. deciſ. 19. nu. 6. reiecta Bar.
& ſequacium ſententia. cum autem ſpoliatus a ſpoliatore
accuſatur, alia eſt ratio, quam affert Pontiſ. Max.
in d. c. item cum quis. de reſtit. ſpol. nempe, quia ſpoliato
agenti vt reſtituatur, inimicus ſpoliator præſumitur.
Aegid. Boſſ. tracta. cauſarum criminal. titu. de
plurib. violentijs, num. 31. & hanc Pontificis conſtitutionem
c. 1. de reſt. ſpol. in 6. nouam eſſe poſſeſsionem
recuperandæ, male opinatur Rober. Matant. de ord.
iud. 7. diſtinct. num. 48.

Limitatur primo non procedere, quando omnibus
328 bonis non fuiſſet † ſpoliatus, ſed parte tantum, tunc
enim non dicitur inermis litem & controuerſiam ſu-
ſtinere: quare accuſationi reſpondere debet. ſic Ripa
d. §. nihil commune, num. 55. ex d. cap. 1. de reſtit.
ſpoliat. in 6. poſt Socin. ſen. d. conſ. 12. colum. 4. verſic.
prædicta, lib. 1. vt eum ſic in hanc ſententiam citat nūc
relatus Rip. & idem ſenſit Rota in nouis. dec. in tit. de
reſtit. ſpoliat. deciſ. 20. fuit dubitatum, & clare idem
affirmauit Afflict. deciſ. 9. in fin. verum ſi recte perpen
dantur per Socin. d. conſ. 12. colum. 4. verſ. nec obſtat
329 primum, & colum. 5. clare concludunt, † ſpoliatum
ad obolum vſque eſſe reſtituendum, antequam ſpoliator
audiatur, quod probarunt conſil. 162. colum. 2. in
fi. lib. 1. & in l. ſancimus, ver. octauo extende, C. de iud.

Digitized by Google

& Cur.iun.conſ.4.in fin.Rolan.a Vallę conſ.53.num,
25.Sed conciliari hæ poſſunt opiniones, vt loquuntur
Rip. & Afflict.cum ab vno eſt accuſatus de crimine,
& ab altero eſt ſpoliatus,iuxta d. c.1. §.pen. de reſtit.
ſpoliat.in 6.vt eum ſic intelligit Soc.d.conſ.12. col.5.
ipſe autem Socin.& ceteri loquuntur,cum ab eodem-
met ſpoliatore accuſatur ſpoliatus, iuxta d. cap.item
cum quis, ſunt enim inter duos hoc caſus diuerſæ ra-
tiones,vt iam retulimus.

Limitatur ſecundo,ex ſententia Panorm. in d.cap.
item cum quis.num.9.10.& ibi Bero.num.42.& Rip,
330 d.§.nihil commune,nu.92.† cum crimen obijcitur,
quo quis ipſo iure,re & poſſeſſione priuatur, ſic etiam
affirmarunt Coraſ. tractat.fallent. ad regulam, quod
ſpoliatus reſtituatur ante omnia, fall.21. & Franc.de
331 March.q.496.num.11.13.ea adducuntur† ratione,
quia ſi ipſo iure is eſt priuatus, non dicitur poſſe ali-
quid poſſidere,vt dicimus in hæretico,cap.1.2.3, 23.
q. 1. non ergo dicitur poſſediſſe, iuxta ea, quæ ſupra
in anteludijs diximus,& eſt gloſ.notab. cap.quo iure,
8. diſtinc. & in cap.ex parte, in verbo,commodo,de
reſtitut. ſpoliat. quas in terminis huius ſententiæ citat
Corſet.qui ſupra fallen.18. qui hanc rationem confir-
mauit veram,& infra referam. Dura tamen hæc ipſa
declaratio videtur, quia etſi relata ratio vrget mul-
tum, adhuc tamen duæ illæ rationes hoc in caſu mili-
tant,inermem non poſſe contendere,& accuſatorem
ſuſpicione non carere. quæ rationes relatæ ad diuer-
ſos caſus (vt ſupra dixi) & hoc in noſtro procedunt,
nam cum a tertio accuſatur etiam de crimine,quo ip-
ſo iure accuſatus dicitur priuatus, adbuc tamen eſt co
gnoſcendum, an crimen fuerit commiſſum, vel non,
332 eſtque ferenda† declaratoria, vt tradunt omnes in l,
ſi quis maior. ibi Iaſ. num.25. C.de tranſact. & idem
in conſil.9.num.2.lib.1.Dec.in Authen. Caſſan.num.
14.de ſacroſan.eccleſ.& conſ.144.num.9.Ruin.conſ.
50.num.10.lib.1.Cur.iun.conſ.149.num.2. Soc. iun.
conſ.68.num.5.& 9.conſ.103.num.29.in fin.lib.3.&
conſ.111.nu.3.lib.2.addo latiſſime Barbat.conſil.51.
col.16.& 17.lib.1.Marſ.conſ.10.nu.24.25. Tiraq.in l.
ſi vmquam,in præfat.nu.24.29.C.de reuoc.don.& in
claris noſtris terminis Franc. de March. d.q.497. nu.
15. ſi ergo ferēda adbuc eſt declaratoria, quo poterit
modo ſeſe tueri accuſatus, & ſuam innocentiam pro-
bare? rurſusque illa militat ratio ſuſpicionis, quia eſ-
ſet in facultate ſpoliatoris contra ſpoliatum grauiſſi-
mum hæreſis,vel læſæ maieſtatis crimen obijcere, &
tamen omni ſuſpicione carere debet accuſatio, ideo-
que recte tradit Specul. in tit.de accuſat.1.parte, §.1.
333 verſic. fin. inimicum † non admitti ad accuſandum
in caſibus exceptuatis, vbi ſcilicet ceteri omnes ad-
mittuntur,vt in crimine lęſæ maieſtatis,& Spec.ſunt
ſecuti Ang.in tract.malefic.in verbo, nec non ad que-
relam Titij,verſic.vigeſimo repellitur inimicus, quē
ibi probant Auguſt. de Arimin. in additio. & probat
hanc ſentētiam Hier.Gigas in tract.de crim.lęſæ ma-
ieſt.lib.2.tit.qui accuſare poſſint in crim.lęſæ maieſt.
q.7.nu.4.vbi nu.5.ſubijcit, non quoque licere inimi-
co per viam exceptionis crimen obijcere,& huius ſen
tentiæ citat Specul.qui ſupra, & Præpoſitum in cap.
accuſatoribus, 2.quæſt.5, quare vix eſt, quod hanc ſic
ſimpliciter probem ſententiam: quæ ſorte procedere
poſſet, ſi aliqua exſtarent indicia,præſcriptiones, vel
probationes, quibus accuſatorem culpa ac dolo ca-
rere appareat, vt in non diſſimili caſu intelligit tex-
tum cap. per te. de ſimon. quo Speculat. & ceteri ni-
tuntur. Coraſ.lib.5.Miſcell. iuris. cap.20.numero 5.
Exempla autem illorum caſuum afferri poſſunt quā
plura, in quibus accuſatus non reſtituitur tamquam
334 ſpoliatus,quia ipſo iure † priuatus eſt, vt in crimine
læſæ maieſtatis, in quo quis ipſo iure, omnia amittit.
c.cum ſecundum leges,de hæret. in 6.in l.quiſquis,C.
ad leg. Iul.maieſt.& clare rem hanc finit incertus qui-
dam auctor,qui tractatum edidit, de poteſta. ſęcular.
& eccl.lib.1.cap.vltim. nu.2. qui tractatus in aliorum
tractatuum volumine reperitur. Afferri quoque po-
teſt exemplum (ſi in beneficialibus loquamur) in ſi-
335 moniaco, † qui ſpoliatus ante omnia non reſtitui-
tur. Ripa d.§.nihil commune, num.91.& ibi Anton,
Matth.nu 44.Corſet.d.tract.qui ſupra,fallent. 21. &
336 Franc.de March.quæſt.497.nu.17.priuatur † enim
ſimoniacus ipſo iure,c.tanta, c.accuſatum, de ſimon.
Pariſ.conſ.15. num.13.conſil.29.num.14, conſil.30,
nu.15.lib.4. Boer.q.117.circa medium. Gomeſ.in re-
gulis Cancellarię,de triennali poſſeſſore,q.12.circa fi.
Rebuff.in praxi beneſ.in tit. de ſimonia in reſign.n.7.
& ibi nu. 8. refert in Conſtantienſi Concilio ſic fuiſſe
determinatum, vt ipſo iure ſimoniacus ſit priuatus.
337 Afferri & illud poteſt exemplum in hæretico:†nam
is ſpoliatus non reſtituitur. Coraſ.qui ſupra fol. 18. &
Rip.d.§.nihil commune,nu.88. & ibi Anton.Matth.
nu 43.in fi.Bero. d.c. item cum quis,num. 42. de reſt,
ſpol.gl.in c.in verbo, poſſidetis, 14.q.1. Iacob.Nouel.
in praxi crim. ſpoliatus de facto, &c. incipit, vulgaris
regula eſt,nu.18.verſ.limita 19.reddidit plures ratio-
338 nes,tamen quia hęreticus † non poteſt aliquid poſſi-
dere, c.1.2.3.23.q.1. non ergo poteſt dici poſſeſſione
priuatus vt ſupra retuli,vel ſecundum Bero. d.nu. 42.
quia ſi hoc crimē tale eſt,vt poſſit Pontifex Maximus
339 a ſede deponi,† c.Agatus, 24.quæſt.1.vbi gloſ. for-
tius ſpoliatus reſtitui non debet. Hęreſis enim crimen
340 tale eſt,vt ipſo iure† beneficio priuatus dicatur hęre
ticus, cap.ad abolendam, §.1.de hæret.quare cenſuit
Rebuff. in praxi benefic. in titul. de modis amittendi
beneficia, numero 5.beneficium illud vt vacans poſſe
impetrari & nu.37.ſubdit,non defendi ex regula can
341 cellariæ,† de triennali poſſeſſore,cum poſſeſſor dici
non poſſit,idem Rebuff. tract. de pacif.poſſ.4. limita.
afferri & illa ratio poteſt gl.in c.in nomine domini, in
verbo, audientia, 23. diſtinct. dum inquit ſchiſmati-
cum (qui ipſe dicitur hæreticus, c.inter, 24.quæſt.3.
Rebuff.qui ſupra nu.29.)non reſtitui, quia in iudicio
audiri non debet.

Extenditur primo exemplum hoc de hæretico, vt
342 locum etiam ſibi vendicet in beneficijs † filiorum
hæretici, quæ tamen a filijs ipſis poſt mortem patris
fuerunt impetrata: nam cum filij ob patris delictum
inhabiles fuerint redditi, non potuerunt illa impetra-
re,ad c.ſtatutum,il 3.de hæret.glo.in cap.ſatis,50.di-
ſtinct. & ita in Capel.Toloſan. fuiſſe deciſum, refert
Aufrer. deciſ.120. & tradit Rebuff. d.titul. de modis
amittendi benefic. num.25. qui num.26. ſubdit idem
eſſe in nepotibus hæretici,ex c.vt commiſſi, §. vt pri-
uandi,de hæret in 6.Verum Bero.in d.cap.item cum
343 quis,nu.43.contrariam ſententiam † veriorem cre-
didit, quam nunc ſequor, cum præſertim iure non
344 videatur cautum, hos nepotes † & filios, ipſo iure
priuari, & tradit Abb.ca.vrgentis,de hæret.plures a-
lios congerit caſus Rebuff.præcitato loco,quibus be-
neficio quis ipſo iure pt priuari,quos libenter omitto.
Vnum tantum attingo,quem is Rebuff.ibi, num.43.
de falſario attingit,inquit enim, falſarium litterarum
345 Pontificis † ipſo iure beneficio priuari,cap.ad falſa-
riorum.de crim.falſi,quare iuxta iam relata, ſpoliatus
cui falſo obijcitur crimen,non videtur ante omnia re-
ſtituendus, ſed in oppoſitum illud vrget, quod ſi falſi
crimen non impedit poſſeſſorium adipiſcendæ, iuxta
gloſ.l.2.vbi Bar.Sal.Iaſ.& ceteri,C.de edic.diui Adr.
tollen.

Digitized by Google

tollen.& per Bal.cõſil.348.ſuper eo quod.lib.3.Cap.
dec.35.in fi.ſentit Rui.conſil.129.in fi. libro 2. tanto
fortius non debet poſſe impedire poſſeſſorium recupe
randæ,quod eſt fauorabile magis.credo cauſam poſ-
ſeſſorij regulariter non retardari, cum non priuetur
346 regulariter falſarius re ſua ipſo iure, ſed is caſus † c.
ad ſalſariorum, erit ſpecialis, cum erga Pont. Maxi.
committatur,quare Cap.d.dec.25.retulit ex voto ſu-
premi Neapolitani Conſilij ſuiſſe in cauſa illa,tunc in
conſilio vertenti cõcluſum ſuperſederi,quia ex Prag-
matica erat ſancitum, falſarium puniri in amiſſione
347 cauſæ,ſic † ergo fortius in caſu d. c. ad falſariorum.
348 idem eſt in eo, qui falſificauit litteras † alterius ſu-
premi Principis & Imperatoris,& Regis.Boer.q.83.
num.5.6. iuxſta illam Cap. deciſionem, idem erit di-
cendum in ceteris caſibus, in quibus de iure commu-
ni falſarius amitrit cauſam, qui caſus explicantur a
349 Boer.q.191.quo loci affirmat hoc verius † cũ acta
falſificantur.

QVAERO trigeſimoprimo,(non multum a præ
cedenti quæſtione recedendo) cum ſpoliato objici-
350 tur † excommunicationis exceptio (nam delictum
eam alij,alij delicti pœnam,appellant) an is ſpoliatus
adhuc reſtituatur ante omnia? & non reſtitui placuit
Abb.in d.cap.cum quis,num.9.quo loci & Ber.num.
40.de reſti.ſpol.Bella.c.vlt.num.15.de ord.cogn. idẽ
affirmauit Corſ.d.tract.fall.ad regulam,quod ſpolia-
tus reſtituatur ante omnia.fall. 17. Rip. in l.naturali-
ter,§.nihil commune,num.86.& ibi Rub.nume.155.
verſ.10.fallit,late Felin.in cap. dilectus filius, el 2.de
reſcrip.11.Iac.a S.Georg.in l.ſi de vi,num.a 1.verſic.
23.fallit,de iud.& Ant.Matt.d.§.nihil commune,nu.
43.Iac.Nou.in praxi crim.tit.ſpoliatus de facto, &c.
incipit,vulgaris eſt regula,&c.num. 17.verſic. limita
17.de acq.poſſ.eſt gl.notab.in c.in nomine domini,in
verbo audientia,23.diſt. quæ etiam affert rationem,
quia excommunicatus dicitur inhabilis, nec in iudi-
cio audiri debet.quæ ratio ſi vera eſt,idem erit in mul
351 tis alijs caſibus dicendum, vt in † periuro,qui,vt tra
* dunt * omnes.in l.ſi quis maior, C. de tranſ. ab agen-
do repellitur, & ipſo iure a limine iudicij repelli tra-
dit Bolo.in conſil.58.colum.2.Iaſ.l.nam & poſtea,4.
no.de iureiur.Crau.in reſp.pro Genero,num.6.& ali-
bi ſæpe.quod ſi verum eſſet,notatu dignum erit.ſimi-
le dicimus in bannito, qui cum audiri non modo non
poſſit,ſed iure occidatur, non reſtituitur ſi ſpoliatus
fuit.Bal.c.in litteris,colum.1.de reſt.ſpo.quem eſt ſe-
cutus Iac.a S.Georg.d.l. ſi de vi,nu.20.ver. 19.fallit.
afferri & illa ratio & doctrina poteſt: quia quando re
ſtitutionis petitio iuri publico aduerſatur, ſpoliatus
non reſtituitur ante omnia, Iacob. vbi ſupra num. 19.
verſ.14.fallit.

Declaratur autem hæc ipſa concluſio multis in ca-
352 ſibus locum non habere, vt ſex numerat † Corſ. &
eo tacito Fel. & Nouell. qui ſupra ſtatim ſunt citati,
& recenſet Rip. nec vnus alterum retulit, quamuis
eiuſdem ſententiæ fuerint. non vlterius illos proſe-
353 quar.addo tamen in regno Neap. † excommunica-
tionem non ſuſpendere iudicium hoc poſſeſſorium,
ex Conſt.regni.Follerius in praxi crim.in verbo. Au-
diantur excuſatores,nume. 54. & in ſuis fragmentis,
numero 226.ti.de excommunicatis.& Anton. Matt.
vbi ſupra.

354 QVAERO trigeſimoſecundo, quid ſi † ſpolia-
tor conuentus excipiat, ſe numquam ſpoliaſſe, ſed
ſemper poſſediſſe, & per conſeqtiens actorem ipſum
numquam poſſediſſe,ſicq; ſpoliatum dici non poſſe:
an adhuc is actor ante omnia audiendus ſit, vel po-
tius objici ei poſſit dominij exceptio? Boer. quæſtio.
238.colum.3. verſic. primo fallit. dum omnium cla-
rius rem hanc attingit,affirmat actorem hunc non eſ-
ſe ante omnia reſtituendum,cum objici illi poſſit do-
minij exceptio, ex quo non poteſt is dici ſpoliatus,
cum numquam poſſederit, & huius ſuæ opinionis ci-
tat Abb.in cap.1.colum. penul. ver. oppono vlterius,
de reſtit.ſpol.citat & alios nonnullos,quos infra refe-
ram.Boer.in ſpecie ſecutus eſt Ant.Matt.in l.natura-
liter.§.nihil commune,fal.28.num.63.de acquir.poſ.
355 ea ratione vtuntur,quia qui ſuam † poſſeſſionem cõ
tinuat,ſpoliare non dicitur: dum ergo conuentus ne-
gat ſe ſpoliaſſe,eo quia ſemper poſſedit, iure admitti
debet ad hanc ſuam poſſeſſionem probandam, & per
conſequens ad eam confirmandam, & iuſtificandam
deducere dominij cauſam, eamque probare, nam cũ
vterque hoc caſu ſemper poſſediſſe vſque ad tempus
allegatæ ſpoliationis per actorem concedat, in illo
cõflictus is obtinebit,qui poſſeſſionem iuſtiorem pro-
bat,ad quam iuſtificandam dominium poterit dedu-
ci.l.ſi duo.vbi Bart.ff. vti poſſid. afferri aliæ rationes
poſſunt, quas vna cum reſponſionibus infra referam.
356 Hæc † Boetij,& Ant. Matth.opinio vera mihi vi-
ſa eſt, numquam eam ſic intelligendo, vt ipſi intelli-
gunt, nec enim Abbas ceterique ab eo relati ita ſen-
tiunt. Quo ergo res ab omnibus clare intelligatur ani-
maduertendum erit duo in aſſertione Boerij conſi-
derari.

357 Primum eſt, † ſpoliatori reo conuento licere aduer
ſus ſpoliatum excipere,ipſum agentem tempore ſpo-
lij non poſſediſſe, cum ipſe reus tunc ante poſſederit,
atque ob id fruſtra ab eo petit,ſe ante omnia eſſe reſti
tuendum.

Secundum eſt,reo ita negãti ſpolium actoris eiuſq;
poſſeſſionem,& affirmante ſe ante & tunc poſſediſſe,
licere ſuper hac ſua poſſeſſione cauſam dominij dedu
cere. Primum illud eſſe verum ita ſimpliciter credi-
mus,atq; ita Abbatem, & ceteros, quos ſtatim refe-
ram,ſenſiſſe arbitramur, idem etiam ſenſit Afflictus
in commen.ad conſt.Neap.lib. 1.rub. 25. contra quẽ
de reſtitutione agatur,num.16.verſ.item poteſt oppo
nere, ad huius ſententiæ confirmationem confert,
quia ſi actori datum eſt aſſerere, ita & reo negare: a-
lioqui illi omnis ſua defenſio aduerſus ius naturale
adempta foret,cum ergo reus negat ſpolium,ſimplex
hæc negatio,cum multas defenſiones incluſas habeat,
hanc etiam habet,ſe non ſpoliaſſe, quod ſemper poſ-
ſederit,& ſuam poſſeſſionem continuauerit:atque ita
paria ſint, negare ſimpliciter ſpolium, vel allegare
ſuam poſſeſſionem antiquiorem,ac illam tempore al-
legati ſpolij,cum in idem reincidat.

Prætetea ſi diceremus,non licere huic reo ſpoliato
ri allegare ſuam poſſeſſionem antiquiorem, ſicque ne
gare ſpolium, ſequeretur, quod ex ſua ſimplici aſſer-
tione actor ſpoliatus ſuam intentionem conſequere-
tur, illi enim ſufficeret allegare ſe ſpoliatum, & ante
omnia eſſe reſtituendum,& tamen generalis hæc aſ-
ſertio non ſufficit,ſed ſpecialis probatio exigitur,qua
oſtendat actor ſe poſſediſſe, ſpoliatumque fuiſſe:
358 † nam generalis aſſertio atque probatio obſcurita-
tem parit,l.in tradendis.ff.comm. præd.l. ita fidei. ff.
de iur.fiſ. Oldr.conſil.84.num.5.Signor.conſ.209.in
fin.late Crau.in reſponſo pro Genero, nu.97. ſic pro-
batio dubia probantem non releuat. l.ſi rem. ff.de rei
* vend.Alex.conſil.5.num.9.lib.1.Omnes * in c.in præ
ſentia,de prob.Cum ergo ab actore ſpecialis hæc pro
batio deducitur, id fit, quia & reo eius intentionem
negare conceditur, alias fruſtra is actor probaret,
quod a reo ei concedetetur. Cum ergo actori & reo
ſuam tueri ſententiam liceat, ita vni ac alteri ſuam
inten-

Digitized by Google

intentionem probare conceditur : poterit ergo reus
ſuam antiquam poſſeſſionem allegatã probare. Quo
vero ad illam ſecundam Boerij aſſertionem, dum vi-
ſus eſt ſentire, licere reo dominij cauſam deducere,
cum antiqua poſſeſſione ab eo allegata : non eſſe ve-
ram opinor. Nam generalis eſt regula, in interdicto
vnde vi, conceſſo ad poſſeſſionem recuperandam, nõ
poſſe objici dominij cauſam, cum illico reſtituendus
ſit eiectus, nec a regula caſus iſte exceptus reperitur
in iure. debuit ergo Boer. iure hoc comprobare, cum
359 regulæ † ſit ſtandum, donec de exceptione docea-
tur. Bar. l. 2. num. 1. ff. ſi quis in ius voc. non ierit, Dec.
l. 1. num. 7. de reg. iur. latiſſime Tiraq. tract. conſang.
§. 1. gl. 9. nu. 209.

Nec vrget ratio illa, qua dictum fuit, ſi licet nega-
re ſpolium, ſicque allegare antiquam poſſeſſionem,
ergo conceſſum etiam erit ſuper ea titulum allega-
re; nam hæc conſequentia iure non defenditur.

Non pariter vrget illa ratio qua viſus eſt vti Boer.
360 dum ſimile de interdicto † retinendæ affert, in quo
conceſſum reo eſt, ſuam antiquiorem poſſeſſionẽ de-
ducere, eamque ex titulo confirmare, vt cenſuit Bar.
in d. l. ſi duo. vti poſſid. nam diuerſum eſt admodum
hoc interdictum recuperandæ, ab illo retinendæ, in
quo non conſideratur illud ſpoliatoris odium, & il-
le fauor ſpoliati, vt ante omnia reſtituatur.

Nõ etiam aduerſatur illud ſimile quo vtitur Boer.
poſt Bald. in l. 1. C. de app. & Iacob. de S. Georg. in l. ſi
361 de vi, ff. de iud. dum inquiunt, † licere tertio impe-
dire ſpoliatum, ne ante omnia reſtituatur, allegando
ſe poſſidere, & illam poſſeſſionem per titulum con-
firmare : nam diuerſa eſt admodum ratio inter ter-
tium & hunc ſpoliatorem; nam ſpoliator ideo poteſt
cauſam dominij aliquo modo deducere, quia deli-
quit: ſicq; in pœnam ſui delicti lex cenſuit eum ante
oĩa debere reſtitui : at diuerſum in tertio, qui iure
ſuo ſine cauſa priuandus non eſt, atque ideo ei con-
ceditur ſuum dominium allegare, l. bona fides, ff. de-
poſ. & infra ſeq. q. dicemus.

362 Non etiam aduerſatur, ſi diceretur, ꝙ vno † cõceſ-
ſo, ea omnia conceſſa cenſeantur, ſine quibus illa con-
ceſſio prima inutilis eſſet, l. ad legatum, l. ad rem mo-
bilem, ff. de procur. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. ſi ergo
non concederetur huic dominij probatio, ſequere-
tur, ꝙ fruſtranea eſſet illa poſſeſſionis negatio, cum
contraria ipſius negantis conuenti poſſeſſio non poſ-
ſet magis iuſtificata reddi, iuxta cap. licet cauſam, de
prob. & apud Rip. in d. l. naturaliter, §. nihil commu-
ne, num. 100. de acqu. poſſ. nam huic argumentatio-
ni ſatisfacio, negando inutilem foro poſſeſſionis ne-
gationẽ, quam reus ſpoliator facit : illa enim aduer-
ſarium probandi onere grauat, quæ alioqui proba-
tio ſine negatione ſatis ex tacita ipſius rei confeſſio-
ne probata videbatur : operatur etiam, vt ipſe reus
admittatur ad poſſeſſionem contrariam probandam,
quam probare non poſſet ſine illa ſuæ poſſeſſionis al-
legatione, ac negatione poſſeſſionis ſpoliati agentis.

Non quoque aduerſatur illa ratio, ꝙ vbi aliquid
permiſſum eſt, cenſeri etiam permiſſa illa omnia per
quæ ad illud peruenitur : vt econtra, vno prohibito,
prohibita & illa omnia cenſeantur, per quæ ad illud
peruenitur, l. oratio, ff. de ſponſal. imo fortius, in ipſa
363 permiſſione ratio hæc locum habet, cum † permiſ-
ſio ſit ipſa prohibitione fauorabilior, vt poſt Bart. in
l. ſi ita quis, §. in ea lege, ff. de verb. oblig. tradunt Soc.
ſen. conſ. 266. colum. 16. verſic. amplius dico, lib. 2. &
Craue. conſi. 203. nu. 25. ſi ergo permiſſum eſt reo an-
tiquiorem poſſeſſionem allegare, ergo etiam permiſ-
ſa erit tituli allegatio, cum per illum poſſeſſio iuſtifi-
cata reddatur. Huic argumentationi reſpondeo per
364 cauſam † dominij nihil ad poſſeſſionẽ inferri, ſunt
enim duo ſeparata, l. naturaliter, §. nihil commune,
l. permiſceri. ff. de acqui. poſſeſ. permiſſio ergo vnius
inferre non poteſt ad alterum : atque ita reſpondeo
365 illi rationi, ꝙ quando vnum eſt † permiſſum, cenſe-
ri etiam permiſſa quæ ad illius confirmationem ve-
niunt, ex gl. in §. 1. in verbo, ingenui, authẽ. vt liberti
de cetero, & tradit Feder. de Sen. conſil. 216. domino
Federico, colum. 1. ſi ergo licet cõtrariam poſſeſſio-
nem allegare, ergo & quæ ad eius confirmationẽ ve-
nit, cauſa ſcilicet dominij: nam illud procedit, quan-
do confirmatio eſt eiuſdem ſpeciei, nec a iure impro-
batur, quod hic non contingit. Nec allegati Doct. a
366 Boer. illud affirmant, ad qđ is eos citat: nam † Abb.
in d. cap. 1. colum. vlt. verſi. oppono vlterius, de reſti.
ſpol. ſolum inquit, quod quando rector parochialis
agit contra religioſos ſuæ parochiæ, petendo ſe reſti-
tui ad decimarum perceptionem, a qua perceptio-
ne a decem annis citra ſpoliatus fuit, ipſos religioſos
poſſe probare, quod a triginta annis citra ſemꝑ ſunt
in quaſi poſſeſſione nõ ſoluendi: nam hoc modo (ait
ille) excludunt ij religioſi poſſeſſionem & ſpoliatio-
nem ipſius Rectoris agentis, non tamen Abbas con-
cedit, illos religioſos titulum ſuæ poſſeſſionis poſſe
aliquo modo deducere, imo contrarium ſentit Abb.
dum inquit, quod cum hoc in caſu, ſi reus probet con
trariam poſſeſſionem, & ius non ſit pro actore, illum
poſtmodum agere poſſe petitorio, in quo obtinebit,
niſi illi religioſi probent præſcriptionem, vel alium
titulum. ſentit ergo Abb. poſt derelictam cauſam il-
lam poſſeſſorij, in qua reus negauerat poſſeſſionem
actoris, deducendo ſuam contrariam poſſeſſionem,
reum poſſe titulum ſuum deducere in cauſa petito-
rij, non ergo concedit poſſe in cauſa poſſeſſorij, quia
fruſtra ad illud petitorium deueniretur, ſi in cauſa
negati ſpolij liceret reo titulum deducere, vt Boer.
ſenſit. imo ſi recte mens Abbatis perpendatur, ſentit
eo loci, nec etiam eo caſu licere ipſi reo colorare
ſuam poſſeſſionem, quam antiquiorem illa actoris al-
legat, nam dum declarat & limitat cap. ad decimas,
de reſtitut. ſpol. in 6. ex quo in eo canone agitur de
Rectore, qui in aliena diœceſi decimas colligere con-
ſueuiſſe dicebat, & ſe tamquam ſpoliatum reſtituen-
dum eſſe contendebat, cum præſumptionem contra
ſe haberet, eam ſuam poſſeſſionem per tituli dedu-
ctionem iuſtificare debet, quæ ſane iuſtificatio ex ſo-
lo titulo colorato fit, vt late dicemus infra in remed.
15. nume. 433. Cum ergo dicat Abb. hoc in caſu non
habere locum diſpoſitionem d. cap. ad decimas, ſen-
tit Abb. non eſſe neceſſe, hic ſpoliatori reo conuen-
to ſuam poſſeſſionem ex tituli deductione colorare.
ſic etiam loquitur Imol. in d. capit. 1. & Anton. Corſ.
in tract. fallen. ad regulam, quod ſpoliatus fallen. 72.
367 qui ſimpliciter Abb. ſecuti ſunt. † Socin. autem in
tract. fall. reg. 179. fall. 6. & 7. quia Boer. allegatur, nõ
loquitur de caſu iſto, ſed in illo cum negaretur Reo,
actorem ſpoliatum de iure poſſidere potuiſſe, vt in
hæretico, qui beneficio ſpoliatus fuit, qua de re late
368 infra in 15. remed. numero 433. † Curtius ſen. ve-
ro d. conſ. 72. alias 73. Magnifice vir, col. penul. qui a
Boer. citatur. contrarium eius ſcribit ad quod allega-
tur. & forte Boer. codicem Curtij corruptum hẽbat,
vt & ego habeo, deficit enim in meo vna negatiua, vt
ſenſus & iura a Curtio allegata demonſtrant, eſt cer-
te ſic legẽdum. [Et in hoc iudicio ſpoliatorio nõ ad-
mittitur quæſtio proprietatis.] Iac. a S. Geor. in d. l.
ſi de vi, fall. 25. qui a Boer. allegatur, loquitur eo in
caſu, in quo & relatus Socin. loquitur ſimpliciter;
ſequi-

Digitized by Google

ſequitur Abb. & Imo. iam relatos, eos forte intelligen-
do, dum declarant c. ad decimas. Soc. ſen. a Boer. alle-
gatus, in conſi. 106. col. 7. li. 2. ne verbum quidem hac
de re facit. Bald. vero in illa quæſtione de vi turbati-
ua, quem allegat Boer. ſolum ſcribit poſſeſsorem ex
iuſta cauſa vim non inferre aduerſario, ſi ſuæ poſſeſ-
ſioni inſiſtat, ex l. colonus, ff. vnde vi, minus Bald. in
conſ. 331. caſus ſuper quo, lib. 1. aliquid hac de re ſcri-
bit, vt etiam nihil ſcribit, qui allegatur Bartol. conſil.
112. quidam accuſatus, ſic nec Caſtr. nec Alex. a Boer.
relati aliquid ſcribunt. Dec. vero conſil. 191. num. 9.
verſ. nono, poſt Bellam. & Soc. quos refert, quoſque
ſecuti & nos ſumus infra in remed. 15. numero 479. lo
quitur in illo cuius poſseſſio ſine vitio dominio con-
iuncta eſt, vt d. num. 479. declarauimus, ſecus vbi vi-
tioſa poſseſsio eſt, vt hic, vbi contra ipſummet ſpolia-
torem agitur, l. ſi præterea, quod hic animaduertatur,
369 ne Boerium ipſum ſibi conſtare, † nam dum is in ea
q. 23. col. 3. verſic. aut loquimur in interdicto recupe-
randæ, proponit regulam eſse in hoc interdicto, ne do
minij exceptio objiciatur ſpoliato, ſentit illam prin-
cipaliter objici non poſse, poſtmodum in col. 5. verſic.
& ſic videtur quod iſtud poſseſsorium, ſentit cauſam
dominij non deduci in hoc interdicto principaliter,
ſed potius ad corroborandum, & cõfortandum (vt il-
le ait) poſseſsorium, ſicque ad colorandum, qua de re
ſuo loco ſupra diximus, & dum hæc ſcribit Boerius,
370 citat Abb. in c. in litteris, de reſtitut. ſpol. citat † &
Zabarellam conſil. 114. qui in ſucceſsore loquitur, qui
illi poſseſsori conuento ſucceſsit: qui ſane poſseſsor
poſseſſionem domini auctoritate, titulo ſcilicet ab eo
conceſso adeptus fuerat, ex qua tituli productione
liquido conſtabat ſe ſpoliatori non ſucceſſiſse. Dec.
vero conſil. 56. colum. vlt. qui a Boerio refertur, haud
recte ſenſit, cum loca ab eo allegata in interdicto re-
tinendæ, loquantur. Pręterea Decius ſolum ait poſseſ
ſionem ex illis titulis iuſtificari, quo autem modo ti-
tuli illi fuerint producti, non aperit, contingere ergo
potuit aduerſario non repugnante, ſic vltimo loco
Guid. Pap. q. 71. a Boer. relatus in interdicto retinen-
dæ loquitur: concludo itaque, ſpoliatori licere qui-
dem ſpolium negare, ſuam antiquiorem poſſeſſionem
allegando, non tamen ſuper illa antiqua poſſeſſione
dominij cauſam deducere. Quæ in hac quæſtione tra
ctauimus eo lubentiori animo retulimus, quo ex his
plura nos accepiſſe fateremur ex luculentiſſima ac-
curatiſſimaque vna diſputatione, quam nobis alijſ-
que permultis viris conſultiſsimis aſtantibus, fecit
371 omnium laudum cumulatiſsimus † Iacobus Chi-
ziola Brixienſis, I. C. facile princeps, D. Marci apud
Sereniſs. Venet. dom. eques ampliſsimus, is, vt acu-
tiſsimi ingenij vir eſt, ita difertiſsime, & acerrime
hac de re diſſerebat, vt facile quibuſuis oſtenderet hac
in re, vt in ceteris ſemper veritatem poſſe, quæ
potui ego memoria continui, atque ita paucis addi-
tis, in communem ſtudioſorum vtilitatem afferre hic
volui, ſi quæ bona, illi clariſsimo viro: ſi quæ mala,
mihi eſt quod acceptum feras, beneuole ac ſtudioſe
lector.

372 QVAERO trigeſimotertio, quid ſi tertius † con
tra ſpoliatum agentem, vt ante omnia reſtituatur,
objiciat rem eſſe ſuam, an adhuc reſtituatur ſpolia-
tus? & non reſtitui affirmant Ab. in c. in litteris, nu. 7.
& num. 33. de reſtit. ſpol. Guid. Pap. ſing. 276. Alex. in
d. l. naturaliter. §. nihil commune, num. 33. & ibi Ri-
pa nu. 55. Zaſ. num. 60. & Anton. Matth. Roman. fall.
8. de acquiren. poſſ. idem Rub. conſil. vlt. nu. 7. Claud.
Seiſel. l. Celſus, nu. 29. de vſucap. Iac. Nouel. in pra-
xi crim. tit. ſpoliatus de facto, incipit, vulgaris eſt re-
gula. &c. num. 38. verſic. limita 38. Iacob. a S. Georg.
in l. ſi de vi, num. 18. verſic. 11. fallit, de iud. Minſyng.
in ſuis obſ. cent. 2. obſ. 1. quam ſententiã probat tex. ĩ
l. bona fides, verſicu. quod ſi ergo, depoſ. quæ præter
alios egregie declarat Franc. Conan. lib. 4. comm. iur.
ciuil. c. 7. num. 12. contra tertium etenim ſic objicien-
tem ceſsant illæ rationes, quæ a legiſlatoribus, ad re-
primendam ſpoliatoris audaciam cõſiderandæ ſunt.

Extenditur hæc concluſio primo, etiam habere lo
373 cum eo caſu, quando ius tertij † ita eſt coniunctum
cũ iure ſpoliatoris, vt ab eo ſeparari minime poſsit:
nam etſi tunc aliquod commodum ratione connexi-
tatis ſentire videatur ſpoliatus, non reſtituitur tamen
ratione iuris tertij. hanc ſententiam probauit Abb.
in c. veniens, el 2. de teſtib. Fel. in c. ſuper eo. num. 2.
de leg. qui eiuſdem ſententiæ citat Rom. d. §. nihil cõ
mune, etſi aliter is ſentiat. idem affirmauit Coraſ. in
tract. fall. ad regul. quod ſpoliatus ante omnia reſtit.
fall. 38. Iac. Nou. qui ſupra d. nu. 38. & Rub. d. §. nihil
commune, num. 155. Afflict. in com. ad conſt. Neap.
lib. 1. rub. 25. contra quem de reſt. agatur, nu. 18. Frã.
de Marcb. q. 539. num. 7. in fin. part. 2. Verum euitari
poſsunt, quæ ſolent pro hac ſententia afferri funda-
374 menta: nam tex. † c. ſacris, §. 1. de ſepul. cuius argu
mento dicunt relati interpretes ratione connexita-
375 tis † vni concedi, quod alias ſui tantum cauſa non
cõcederetur, vt in ſimili caſu, ex eo tex. ſcribit Iaſ. in
l. ſi emancipati. nu. 6. C. de coll. ſic nec ſpoliatori hoc
conceditur, non ratione ſui, ſed ſocij: hic inquã tex.
in caſu illo loquitur, in quo impoſsibile erat aliquam
ſeparationem dare; erat enim impoſsibile ſeparare
excõmunicatorum oſsa ab oſsibus ceterorum, ideo-
que illa excommunicatorum ejjciuntur, ne & alia ſe-
376 pultura careant: † tunc enim priuilegiatus ad ſe non
priuilegiatum trahit. ſic etiam probat tex. l. ſi com-
munem, ff. quemad. ſeru. amitt. quam egregie decla-
rat Afflict. deciſ. 213. Iaſ. conſi. 238. in fi. lib. 2. Curt.
iun. conſi. 52. nu. 4. Marſil. ſing. 186. & pulchre Did.
Couar. lib. pract. quæſt. cap. 34. ſed in caſu noſtro, licet
tertius, cum ſpoliatore concurrat, non tamen cauſa
377 adeo connexa eſt, vt inſeparabilis dici poſsit. † con-
nexum enim illud dicitur proprie, quod alteri ita ad
hæret & connectitur, vt ex eo ſequatur neceſſario, ſi-
ue in antecedẽs, ſiue in conſequens, ſic poſt Aret. quẽ
citat egregie tradit Crau. conſi. 232. num. 12. qui iu-
ra quamplura retulit, & eum eſt ſecutus Dida. d. cap.
34. pract. quæſt. alia ſcripſit Boer. conſi. 7. n. 21. lib. 3.
illud eſt conſi. Signor. Rip. l. admonendi. num. 124. ff.
de iureiur. ſed in caſu noſtro cum adſit perſonarum
diuerſitas, ſpoliatoris ſcilicet & tertij, cõnexitas dari
non poteſt, cum vnũ ſine altero eſse poſsit, nec enim
neceſsario ſe contingunt: nam licet ius tertij poſsit
habitu & potentia ſpoliatori prodeſse, non tamen
actu, & ita neceſsario non prodeſt, vt nec nocet: qua
re dicebat idem Crau. d. conſil. 252. nume. 2. poſt Iaſ.
in l. ſed etſi plures, 12. notab. de vulgar. & alios plu-
res, quod quando vnum poteſt ſtare ſine altero, con-
378 nexitatẽ non dari. Quod autẽ † docuit Rip. d. §. ni-
hil cõmune, nu. 80. ex gl. in c. ſed & continuo, de pœ-
nit. diſt. 1. & Bar. in l. Atheius, §. de opere. ff. de aqu.
plu. arc. impunitatem concedi delinquenti propter
ſocij perſonam, qui non deliquit, quãdo ſcilicet vnus
puniri non poteſt quin lædatur & alter, ſic intelligi-
tur, vt & ipſe Bar. declarat, dum loquitur in cauſa dã
ni adeo connexa, vt ſeparari nullo modo poſsit: vt cũ
domus dirui ex delicto debet, non diruitur commu-
nis, quia neceſsario alterius pars dirueretur: qđ non
ita in caſu noſtro contingit. accedit præterea Bart.
referre plures caſus, in quibus ſocius ob factum ſocij
dammum

damnum patitur,etſi aduerſus eum actionem habeat,
qui autem ſint, apud eum eſt videre, nec enim ex il-
lis vnus hic eſt. Diluitur non diſsimili argumento,qđ
affert Rip.d.§.nihil cõe,nu.80.ex l.a.C. de in ius voc.
379 quod † vbi cõcurrit odiũ & fauor, fauorẽ odio ꝑua-
lere, ſic nunc tertij fauor ſpoliatoris odio anteſerri
debet,dico in caſu d.l. odium & fauorem circa vnam
& eamdem rem concurrere, nec vnum ab altero ſepa
rari poſse, vt latius hæc explicaui ſupra q.1. in quarta
opinione, diuerſum videtur in caſu noſtro. Quamo-
brem contrariam ſententiam probauit Butri.in cap.
litteris,de reſtit.ſpol. Ripa d.§.nihil commune,nu.80.
& Roma.quem Rub.citauit, freti Innoc. auctoritate
in cap.veniens, de ſponſal.dum affirmat, tertium exci
pientem de proprietate matrimonij contra ſpoliatum
agentem ad tori recuperationem, non impedire re-
ſtitutionem, niſi probationes incontinenti offerat:
ſed probabilis eſt non neceſsaria Innoc.auctoritas,qui
tamen ſcribit, reſtitutionem adhuc impediri, ſi is ter-
tius dicat ſe ſpoliatum re illa. Nec ſuffragatur textus,
quem in hanc Butrij ſententiam citauit Roman. d. §.
380 nihil commune,tex.inquam, † l. ſi duo rei, ff. ſi quis
caution. quo probatur, ſocij dolum alteri non poſse
prodeſse, quia intelligunt illum Rip. d. §. nihil com-
mune, nume 79. & Rub.num.155. procedere, vbi ex
381 dolo correus † lucrum conſequitur,ſed in iam quæ-
ſitis dolus vnius alteri nocere non debet, l. ſi vnus, in
princip. de pactis, & eamdem attulit declarationem
Bartol. in l.ex duobus,num.27. & numero 40. de duo
bus reis: quare dum docerem res viſa eſt dubia, &
non ſemel perpendi Ripæ d.§.nihil commune,nume.
40. diſtinctionem. Primo ſic diſtinguentis,aut tertij
exceptio æque principaliter reſpicit vtilitatem ſpo-
liatoris ratione iuris connexi, & tunc ſpoliatus reſti-
* tui non debet: & ita procedat communis * opinio,ar
gumen.l.1.ff.de auctor. tut. a qua diſtinctione nõ mul
tum recedit ſecunda,quam ſubijcit idem Ripa, quod
aut factum ſpoliatoris prodeſt tertio ratione com-
munionis, & tunc exceptio tertij non impedit reſti-
tutionem; ne violentijs præſtetur anſa: aut non pro-
deſt, & tunc reſtituitur. Quæ ſane diſtinctiones æqui
tatem ſapiunt, verum ſi iudicandi munus mihi hac de
re iniungeretur, omni diligentia perſcrutarer, quo iu
re is tertius niteretur, an aliquibus coniecturis poſ-
ſem deprehendere doli participem, quod ſi dolo ca-
rere animaduerterem, ſpoliatum non reſtituerem,
iuxta l.bona fides, depoſ. ſi vero dolũ in eo eſse conij
cerem, reiecta exceptione, deiectum reſtituẽdum de-
cernerem, & mecum ſentire videtur Fran. de Marc.
q.531.nu.8.in 2.par. & Ioſeph Lud. deciſ.26. nu.23.
erit tamen cogitandum, tum præſertim ob diſtinctio-
nem, quam fecit Bero. in d.c.in litteris,in fi.de reſtit.
ſpol.dum ſic diſtinguit duos caſus.

Primus eſt,cum tertius pro iure ſuo ad impedien-
dum reſtitutionem,opponeret,non agendo, ſed exci-
piendo,& tunc (inquit Bero.) iſte tertius nõ auditur,
ſiue ius ſuum ſit connexum,ſiue non, cum iure ſpolia-
toris: & hoc caſu intelligit Innoc.doctrinam. poteſt
enim huic tertio replicari, quoad iudicium intenta-
tum ſua non intereſse,arg.l.vlt.C.de rei vend.

Secundus eſt caſus, quando pendente iudicio poſ-
ſeſsorio inter ſpoliatorẽ & ſpoliatũ, tertius vellet &
petitorio experiri, non vt ſpoliatum lædat, ſed vt ius
ſuum conſequatur,tunc poterit, (ait ille) quia quan-
do dominus cum prædone concurrit, potior eſt do-
mini cauſa,l.bona fides, ff. depoſ. hic etenim tertius,
qui ſe dominum dicit,venit principaliter,vt ius ſuum
conſequatur, non autem vt ſpoliatum impediat, etſi
in conſequentiam hoc euenire poſset, quod nõ eſt in
conſideratione, iuxta regulam, l. ſi quis nec cauſam,
vbi latiſsime Iaſ.ff.ſi cer.pe.hoc ergo caſu (inqt Ber.)
procedit Abb.& aliorũ ſnĩa. Ant.Matt.d.§.nihil cõe,
nu.41.verſ.quor.fundamentis. docuit tertium nõ au-
diri,ſi durior foret aduerſarius ſpoliato,iux.l.1. C. ne
liceat potent. quod ſolum poſſet procedere, quando
tertius a ſpoliatore cauſam habuiſſet, vt quia is dolo
in eum tertium ius tranſtuliſſet: ſicque quando fraus
aliqua ſubeſſet, vt iam diximus,& quo in caſu proce-
dit d.l.1.C.ne liceat poten.ſubijcit & illud is Anton.
hunc tertium ſaltem audiendum eſſe, cum incõtinen
ti probationes offert, vt apud eum.

Extenditur ſecundo hæc concluſio & iuris ſnĩa,vt
procedat etiam quando tertius opponeret ſe fuiſſe
poſſeſſorem, non autem is qui iam poſseſsorio egit &
obtinuit. Nam poteſt iſte tertius impedire executio
nem ſententiæ latæ ad fauorem ipſius actoris. Ita in
ſpecie decidit nouiſsime poſt alios,quos recenſet do-
ctiſsimus Oſaſcus deciſ. 78. nu.4. qui ſubiungit hanc
traditionem ſaltem procedere, quãdo actor, qui ob-
tinuit,offert fideiuſsorem de re & poſſeſſione ipſa re-
ſtituenda tertio opponenti, cum ſe potiorẽ eſſe pro-
bauerit. Quæ ſane traditio ſummã hẽt æquitatem.

Dubitari nunc pulchre contingit, quomodo ac qñ
tertius iſte in hoc iudicio audiatur? & dicendum eſt
eſse audiendum in illis terminis, in quibus cauſa re-
peritur,c.vlt.vt lite pend.lib.6. Afflict.dec.235. in fi.
Did.lib.4.prac.q.c.13.& in ſpecie noſtri caſus in ſpo-
lio plura ſcribit Fel.conſ.49.

282 QVAERO trigeſimoquarto, vtrũne † reſtitua-
tur adhuc ante omnia ſpoliatus reiecta ſpoliatoris re-
cõuẽtione alterius ſpolij? iure ciuili res clara ſatis eſt:
Iure autem Pontificio non parum obſcura, ob text.
cap. vlt. de ordi. cog. quo res clarior fiat, plures caſus
diſtinguo.

Primus eſt, cum ſpoliatus agit vt contra ſpoliato-
rem,qui ex interuallo ſpoliauit,reſtituatur: nã etſi ex-
cipiat,vel cum reconueniat ſpoliator, aſserẽdo ſe ſpo
liatum prius, non auditur tamen: ſed is vltimo loco
ſpoliatus ante omnia reſtituitur,l.1.§.qui vi,& l.cum
fundum, de vi, & vi arm.clarius tex.in l.ſi quis ad ſe
fundũ,C.ad leg. Iul. de vi,§.recuperandæ,Inſti.de in-
terd. eſt enim vltimum vitium purgandum,hoc pro-
* bant * omnes in d.c.vlt.de ord.cogn.vbi Abb. nu.11.
Rota in nouis deciſ.tit.de reſtitu.ſpol.dec. 16. in fi.&
Tho.Faſt.in dec.Rotę cauſa 1.dub.4.Aegid.Boſ.tra.
cau.crimi.tit. de plurib.violentijs,nu.26. 27.Doct.in
l.ſi quis ad ſe fundum,& in d. §.nihil cõe,vbi Rip.nu.
68. Rub.nu.158. verſ.primus caſus.quod intelligunt
* omnes, * cum ſuper vna re tantum facta eſt prima &
ſecunda ſpoliatio, & hanc ſententiam probant Cin.l.
momentaneę,col.2.& Alb.col.1.C.vnde vi,& Cin.in
l.1.in fi.C.ſi per vim,vel alio modo,vbi refert rationẽ
poſt Iac.de Aren. purgato ergo vltimo ſpolio, agetur
ſuꝑ primo, ne impunitũ remaneat, ſic declarat Rub.
qui ſup.accedit & illud, quod poſteaquã quis eſt ſpo-
liatus, non poteſt ſuum deiectorem turbare ex inter
uallo,gl.vlt.in l.1.vbi Bar.nu.2.ff.vti poſsid.Sal.l.1.C.
eo.Bertr.conſ.31.num.1. in 1.part.lib.1.debuit enim
iure agere.
383 Declaratur caſus iſte, cum prima † ſpoliatio fuit
maior ſecunda: illa.n.ſecundæ præualet.ſic tex. d. l.ſi
quis ad ſe fundum,declarat Caſt. conſ. 399. priuſquã
iura,col.vlt.verſ.tertio ſimiliter,lib.1. quem voluit ci
tare eum probãdo Dec.conſ.200. n.3.ver.quarto be-
ne facit,& Alc.reſp.408.nu.6.quare cũ ſpoliatio quæ
ſit lite pendente, dicatur maior. & grauior, c.l.2.vbi
gl.de app.obſtabit hoc caſu Abb. c.bonæ,de ap.Dec.
d.conſ.200.nu.3.& Rip.d.§.nihil commune.nu.68.

Secun-

Digitized by Google

Secundus eſt caſus, quando ſecunda ſpoliatio fa-
cta fuit immediate poſt primam, tunc agenti ex ſecun
384 da obſtat prima: potuit enim primus ſpoliator† in-
continenti impune ſpoliari, l. 3. §. eum. l. qui poſſeſſio
nem, de vi, & vi arm. quo loco Bar. hanc probauit ſen
tentiam, & eam ſunt ſecuti Barb. conſ. 38. col. 4. lib. 1.
Ang. in diſp. quæ incip. renouata, 1. dub. Iaſ. in l. clam
poſsidere, §. qui ad nundinas, nu. 25. de acq. poſſ. Dec.
conſ. 38. nu. 1. conſ. 42. num. 2. 3. conſ. 43. num. 2. lib.
4. Gozad. conſ. 1. nu. 19. Maran. diſp. 1. nu. 27. 28. Ne-
uiz. conſ. 82. nu. 10. Crau. conſi. 4. nu. 89. ſic dicimus
fortius licere occidere furē res rapientem & fugien-
tem, l. furem, vbi Bar. ff. de ſicar. Dec. l. vt vim, nu. 31.
de iuſt. & iure, quod intelligo cum ſtatim hoc agitur.
quod lege clarius erat apud Athenienſes, cautum, te
ſtis eſt Demoſth. aduerſus Ariſtocratē, his verbis lex
dicta erat. { Quod ſi quem auferentem vel abducen-
tem per vim & iniuriam, ſtatim cauſa defenſionis oc
ciderit, impune occiſum eſſe iubet. & vno ore intelli-
385 gunt noſtri ſatis † immediate, cum ratione qualita-
tis rei perſonarum potuit, & tamdem cum commode
poteſt: ſic Bella. c. olim, nu. 23. de reſt. ſpol. & nu. 13.
ob multorum opiniones, quas num. 22. retulit, hoc eſ-
ſe in iudicis arbitrio, qui tamen iure arbitrabitur, cū
iuxta caſus qualitatem poteſt. quam ſententiam & ca
ſus in noſtris terminis affirmat Abb. d. cap. vlti. nu. 11.
de ord. cog. & Rub. d. §. nihil commune, nu. 158. verſ.
ſecundus caſus. Luc. a Penn. l. ſi coloni, q. 7. & q. vlti.
C. de agri. & cenſit. lib. 11. & ita intelligitur tex. in c.
olim, 1. de reſt. ſpol. Aegid. Boſſ. tract. cauſar. crimin.
tit. de pluribus violentijs, num. 6. 7. quia licet amicos
conuocare pro rei propriæ recuperatione. gloſſ. l. cū
fundum, in verbo, poſtea, de vi, & vi arm. Bart. l. de-
uotum, C. de meta. & epid. lib. 12. in l. prohibitum, 3.
not. C. de iur. fiſci, lib. 10. Iaſ. l. 1. §. vltim. num. 5. ff. de
oper. nou. nun. & conſ. 86. col. 2. nu. 2. lib... Rui. conſi.
1. col. 2. lib. 5. Bertr. conſi. 139. nu. 3. in x. par. lib. 3. &
conſi. 137. num. 1. lib. 5. Marſ. ſing. 456. habuiſti. Ne-
uiz. conſ. 82. nu. 3. Alciat. reſp. 286. in fi. Soc. iun. conſ.
68. nu. 69. lib. 3. Craue. conſ. 4. nu. 14. 11. & dicitur ſa-
tis incontinenti facta recuperatio, quando ſtatim
occupatione facta, ſpoliatus fecit aliqua præparamen
ta pro illa poſſeſſione recuperanda, ſecus ſi nulla. ita
Ang. in §. recuperandæ, Inſtitu. de interd. Fran. Aret.
in l. ſi de eo, §. ſi forte, de acquiren. poſſ. Afflict. in cō-
ment. conſt. Neap. lib. 1. rub. 25. contra quem de re-
ſtitutione agatur, num. 12. qui verſi. tertio limita, ſu-
bijcit, dici incontinenti recuperationem factam, cū
facta eſt eo bello perdurante, puta, cum de poſſeſſio
ne opidi vel caſtri agitur. Incontinenti quoque re-
cuperaſſe dicitur, qui recuperandi animum numquā
amiſit, ſecus ſi perdit, ita Afflict. d. rubr. 25. num. 13.
poſt Sul. in l. 1. C. vnde vi. ſic incontinenti recuperaſ-
ſe dicitur, cum ſemper aliquos actus poſſeſſorios fecit,
vel facere tentauit, vt in caſtro actus iuriſdictiona-
les: ſecus, ſi abſuit, atque ita nihil egit, ita egregie Af-
flict. d. loco, nume. 13. verſicu. quinto limitatur, poſt
Fran. Aret. in d. l. cōtinuus, in prin. de verb. obl. & ſub
dit eo loco Afflict. num. 14. non poſſe incontinenti
de facto recuperare, quando iudicem adiuit, & iam
lis pendet coram eo, & infra dicam: ſic non poteſt re-
cuperare, quando iam in tertium trāslata eſt, ita is Af-
fli. poſt Bartol. in l. 1. §. ſi neceſſario. ff. ſi mulier ventr.
no. & Aret. in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, de
de acq. poſſ. ſed idem conſ. a 1. aliter ſenſit.

Declaratur hic caſus non procedere, cum lite pen-
386 dente † fit ſecūda ſpoliatio, nam tunc agenti ex pri-
ma, obſtabit ſecunda, cum tamquam facta lite pendē
te dicatur grauior & maior. vt iam dixi, & ſi iam viā
eſt ingreſſus, eam ſequi debuit, iuxta tex. l. ſi mulier, §.
vlt. de eo quod met. cau. Dec. l. fi. nu. 31. C. de edict. di-
ui Adr. toll. & Soc. iun. conſi. 122. nu. 11. 12. lib. 1. & ali
bi ſæpiſſime, ſed aliter decidit Thom. Faſtol. in deciſ.
Rotæ, cauſa 19. num. 40.

Tertius eſt caſus, quando ſpoliatio hinc inde diuer
ſis in rebus facta eſt, tunc ſpoliatus vnus agens reſti-
387 tui, † reconueniri poteſt, vt & ille pariter reſtituat:
exempli cauſa, ſi occupaui fundum tuum, & tu do-
mum occupaſti meam, ſi agas contra me, te reconue-
✻ nire, vel excipere poſſum: ſic intelligunt * omnes tex.
388 d. c. † vlt. de ord. cogn. vbi Abb. nu. 11. Marian. Soc.
ſen. in c. ex litteris, col. 26. verſi. fallit, de mutuis peti-
tio. Corſet. tract. fall. ad reg. quod ſpoliat. ante omnia
reſtit. fall. 2. Rub. d. §. nihil cōmune, num. 158. in fi. nō
mediocriter tamen in hac communi noſtrorum de-
claratione dubito: nam etſi quoad primam partem
ſtare poſſit, vt ſpoliatione rei diuerſæ facta conuentio
concedatur: iuxta principium tex. attamen non vi-
deo quomodo vltima illius pars (quæ vult exceptio-
nem alterius ſpolij impedire agentem) loqui poſſit,
cum ſpoliatio circa duas diuerſas res hinc inde inter-
ceſſit, cum enim ſeſe contingant duæ hæ cauſæ, quo-
modo vna alteram excludit; vt enim primus egit re-
ſtitui, ſic poteſt & ſecundus, præter illud poſtmodū,
quod in toto ipſo contextu, diuinare eſt, circa plures
res ſpoliationem factam fuiſſe. Non ineleganter, nec
minus oportune ſubijci hoc loco poſſet illud, quid ſi
ſpoliator conuentus excipiat de iudicio aliquo priui-
legiato contra ipſum ſpoliatum agentem iam cœpto,
eumque ſi conueniat, puta de iudicio depoſiti, an ſpo
liatus adhuc reſtituendus ſit reiecta exceptione ſeu re-
conuentione illa depoſiti? Bellam. in cap. cum dile-
ctus, nu. 24. de ord. cog. poſt Innoc. & Abb. ibi, docuit
ante omnia fore reſtituendum, ex generali illius tex-
tus diſpoſitione, quæ ita in cauſa depoſiti, vt & in ce-
teris locum habet. Nec ſecundum eum obſtat tex. in
l. penult. C. depoſ. & l. vlt. C. de compenſat. quia in ca-
ſu illo, cum depoſitarius non neget, ſed ob compen-
ſationis cauſam vel totum vel partem retinere velit,
perfide agit, quare non auditur. at cum de debito nō
conſtat, nulla exſtat perfidia: quare æquum eſt eum
audiri, & ante omnia reſtitui. Et hanc ſententiam te-
✻ ſtatur * communem Abb. d. c. cum dilectus, num. 2x.
quamquam eo loco Butr. diſtinxit, a quo non receſſit
Capic. Neap. deciſ. 167. num. 5. & Ant. Matth. l. natu-
raliter, §. nhil commune. de acquir. poſſ. fal. 19. & idem
fallent. 46. inquit, has eſſe petitiones mutuas, quæ ſe
non contingunt, & alia vt ibi.

QVAERO trigeſimoquinto, quid ſi ex capitulis
389 pacis † inter duos Principes initæ, hinc inde occupa
ta reſtitui debent, vt noſtris temporibus contigit,
ante omnia facienda ſit reſtitutio, vt dominij exce-
ptio obijci minime poſſit? & non reſtitui ante om-
nia affirmauit Bald. in tit. de pace Conſtantiæ, §. ſen-
tentiæ, in gl. in verbo. reſtituantur. eum ſecuti ſunt
✻ omnes, * in d. l. naturaliter, §. nihil commune, ibi Ri-
pa nu. 85. Horm. Detus num. 41. verſicu. ſexto limita,
qui eiuſdem ſententiæ ibidem citant Aret. & Alex. ſic
ibi Rub. nu. 162. verſic. ſexto declaratur. Ant. Matth.
num. 46. Claud. Seiſel. col. 4. verſic. 18. & vltim. & li-
cet Bald. nec lege, nec ratione, ſuam probet ſenten-
tiam, ea tamen ratione firmari poteſt, quia is poſſeſ-
ſor nen dicitur eſſe in aliquo vitio, cuius odio graua-
ri debeat ante omnia reſtituere: licuit enim ei iure
✻ belli occupare, vt tradunt * omnes in l. 1. ff. de acqui-
ren. poſſeſſ.

Declaratur ergo non procedere, cum bellum fuiſ-
390 ſet illicitum: nam tunc † is poſeſſor conuentus ſpo-
liator

Digitized by Google

liator dici poteſt, ſic declarat Claud. Seiſel. ſtatim
allegatus, & præter argumenta, ceſsante ratione ſu-
pra relata, confert Bald. doctrina, quam is Claud. ci-
tat, Baldi ſcilicet, in c. i litteris, col. 2. de reſt. ſpol. & in
l. vt vim, col. pen. de iuſt. & iur. hos milites qui latro-
cinantur caſtra, ſine iure belli, poſse etiam ex inter-
uallo de facto expelli: quando autem illicitum & lici
* tum poſſit dici bellum, ducent * omnes in l. 1. in prin.
ff. de acquiren. poſſ. & vnus omnium vir doctiſſimus
ſimul ac integerrimus Ser. Ducis Sabaudiæ a ſecretis
conſiliarius Petrin. Bellus, tract. de bello, 2. part tit. 1.
addo Didac. Couar. Hiſp. in c. peccatum, 2. par. §. 1. 8.
9. & 10. de regu. iur. in 6. qui infinita prope docte &
egregie congeſſit, cum Baldo d. tit. de pace, ſenſit &
Afflict. in d. conſtit. Neap. lib. 1. rub. 35. num. 34.
391 QVAERO trigeſimoſexto, quid ſi ſpoliatus † fuiſ
ſet tirannus, an reſtitui ante omnia debeat, ſi ſubdi-
ti impiam illius tirannidem & ſæuitiã obijciant? &
non eſſe reſtituendum affirmat Zaſ. d. §. nihil com-
mune. n. 61. qui nouam, & a ſe excogitatã declaratio-
nem credidit, ſed excogitauere prius Ripa ibidẽ d. §.
nihil commune, num. 90. qui eiuſdem ſententiæ cita
uit Mart. Laudenſ. nam (vt inquit Zaſ.) ſæuitia eſt in
cauſa, ne vxor ſpoliato marito reſtituatur, c. litteras,
de reſtit. ſpol. Ripa d. §. nihil commune, nu. 84. & Co-
raſ. tract. fallen. ad regu. quod ſpoliatus reſtituatur
ante omnia, fall. 20. quanto fortius tiranno reſtituen-
da non eſt iuriſdictionis & locorum poſſeſſio.
392 QVAERO trigeſimoſeptimo, quid ſi † ſpoliatus
ciuiliſsimam tantum habuit poſſeſsionem, cum vera
poſſeſsio a ſpoliatore occuparetur, an adhuc ante om
nia reſtituatur, vt puta ſi ex ſtatuto cautum ſit, de-
functi poſſeſsionem in hæredem continuari debere,
vt exſtant ſtatuta in multis Italiæ & Galliæ locis, &
refert Tiraq. in tract. le mort ſaiſit le viſ, in præſ. Pap.
enim & Mediol. ſic exſtat decretum, vt eſt relatum in
Decr. Papienſ. 16. ſub rubr. quod poſſeſſio defuncti
continuetur in hæredes. hęc ergo poſſeſſio in hære-
393 dem continuata, † ciuiliſſima dicitur, vt eam ſic ap-
* pellant * omnes in l. 1. ibi Ripa num. 36. de acquiren.
poſſ. idem in rub. de cauſa poſſ. & propr. num. 23. la-
tiſſime Tiraqu. in d. præfat. declar. 7. in hoc ergo ca-
ſu, ſi mortuo patre vera poſſeſſio ſtatim a ſpoliatore
occupetur, antequam ſit eam ingreſſus naturaliter
filius, an reſtitui ante omnia debeat filius, dubium
nõ eſt leue? in quo noſtri interpretes nutarunt, & con-
ſtantes parum ſibi fuerunt. Bal. enim in authen. defun-
cto. q. 3. C. ad. Tetull. non eſſe reſtituendum docuit:
illum ſunt ſecuti Ale. in l. i ſuis, nu. 9. de liber. & poſth.
* qui hanc eſſe receptiorem * ſententiam dixit. Socin.
ſen. conſ. 49. colum. 4. lib. 3. Alexan. conſil. 37. num. 5.
lib. 1. & conſi. 87. num. 9. li. 3. Zaſ. conſi. 10. num. 22.
lib. 1. ſic Iaſ. in l. ſi ſorori, col. vltim. verſicu. ſecundo li
mita. C. de iure delib. Pariſ. conſil. 1. num. 158. 169. li.
x. conſi. 54. num. 33. lib. 3. Crot. conſ. 87. num. 3. Alex.
reſpon. 257. num. 5. & in tract. præſump. in præfat. in
3. par. num. 6. Zuchard. in l. vltim. nu. 107. C. de edict.
D. Adr. toll. Fernand. Berenga. d. §. nihil commune, 1.
part. num. 77. in fi. Coraſ. lib. 6. Miſcell. iur. c. 14. num.
4. ex antiquis idem viſus eſt ſentire Bellam. c. cum ſu-
per. num. 11. de cauſa poſſ. & propr. & ex recentiori-
bus Ant. Matt. in l. naturaliter, §. nihil commune, fall.
36. ſub num. 70. de acquir. poſſ. verum quæ a Bal. &
ceteris relatis afferuntur fundamenta, illorum ſenten-
394 tiæ nõ ſuffragantur. textus enim † l. 1. C. quor. bono.
qui a Baldo citatur, non meruit allegari, cum in poſ-
ſeſſorio adipiſcendæ, loquatur, quæ poſſeſſio ſecun-
dum Socin. in l. rem quæ nobis, num. 13. verſic. quar-
to & vltimo, de acquir. poſſeſſ. hæredi tunc conceditur,
cum nullo modo quæſita fuit poſſeſſio, ſed diuer-
ſum in caſu noſtro, in quo virtute legis municipalis
translata eſt poſſeſſio. Hac ratione & illud diluitur,
quo dicebant hi interpretes, hoc vnde vi, interdictum,
concedi ei, qui ſemel poſſedit, l. 1. §. hoc interdictum,
el 2. & §. cu qui neque, de vi, & vi arm. & late ſupr. in
anteludijs. & ob id huic hæredi non concedi, cum nũ-
395 quã poſſediſſe dicatur. tex. autem † l. poſſeſſio quo-
que, §. 1. de acquir. poſſ. quo in hanc alij adducuntur
ſententiã, ad rem non facit: dum enim affirmat nullã
eſſe exiſtentis in poteſtate patris poſſeſſionem, ſequi-
tur vt vita functo patre, non poſsit dici poſſediſſe, &
per conſequens non poſſe vti interdicto: ſolum is tex-
tus procedit in filio, cum tamen hæredes alij ſint:
quandoque & hæredis qualitas a qualitate filiationis
diſtincta eſt, nec inter extraneos hæredes & ſuos, quo
ad caſum hũc, aliqua exſtat differẽtia, vt latiſsime ſcri
pſit Tiraq. tract. le mort ſaiſit le viſ, declarat. 3. nu. 6.
Præterea conceſſo, filium in patris vita non poſſediſ-
ſe, eo tamen ipſo, quod mortuus eſt pater, ſtatim ex
ipſius ſtatuti vi poſſediſſe dicitur. Non adiuuat pa-
riter hanc ſententiam, quod dicitur, quod quemad-
modum poſſeſsionis continuatio conceſſa a iure com-
muni, a teſtatore in hæredem ad vſucapionis effectũ,
per occupãtem ab altero medio tempore factam im-
396 peditur. † l. poſſeſsio. de vſucap. l. Pompon. §. quæſi-
tum, de acquiren. poſſeſs. ſic in caſu noſtro confirma-
tionem impediri, cum ante veram & naturalem ap-
prehẽſionem hæredis alter occupat: ſi ergo ceſsat con
tinuatio, & ita poſseſsio, ſpoliatus is dici non poteſt:
huic enim argumento ſatisfacit Didac. Couar. lib. 3.
var. reſol. cap. 5. nu. 6. ver. ſic & in interdicto, in caſu d.
l. poſſeſsio, & d. §. quęſitum, poſſeſsionem fuiſſe vacã-
tem, cum ab altero occuparetur, in caſu vero noſtro
vacantẽ nullo modo potuiſſe dici, cum eo ipſo quod
mortuus eſt teſtator, ſtatim hæres poſsidere dicitur.
Contrariam itaque ſententiã probant ſibi parum
397 conſtans † Bal. in l. 1. in fi. C. de appel. & in rubr. de
cauſ. poſſ. & propr. vt refert ibi Ripa. num. 2. qui hanc
tamdem & ipſe affirmaſſe videtur, vt clarius fecit
in l. 1. §. hoc interdictum, num. 14. ff. quor. bon. in l. vlt.
num. 135. C. de reuoc. don. & lib. 1. reſp. c. 1. num. 48.
& eiuſdem ſententiæ vere fuit (quamquam pro con-
traria citari ſolent) Ioan. Fab. §. ſui. Inſtit. de hæred.
qualit. & diff. & ſibi parum conſtans Iaſ. conſ. 85. col.
1. lib. 3. conſi. 146. col. 1. lib. 4. hanc eſſe veriorem ſen-
tentiam, & in Gallia ſeruari ſcripſit nouiſſime Rebuf.
in com. ad Reg. conſt. to. 3. tit. de mater. poſſ. in præſ.
nu. 41. & ante eũ Tiraq. in d. tract. le mort ſaiſit le viſ,
6. par. decl. 4. vbi citat Dec. conſ. 84. & ſibi contrariũ
Pariſ. conſ. 41. nu. 12. lib. 1. Bellam. conſ. 35. num. 8. &
hanc quam verã dixit, probauit Did. d. lib. 3. var. reſ.
c. 5. nu. 6. idem in Gallia ſeruari affirmauit Mod. Par.
ad Alex. conſ. 37. nu. 5. lib. 1. & conſ. 86. nu. 9. lib. 3. pla
cuit hæc ſnia Rim. conſ. 340. nu. 8. lib. 2. Io. Crot. in l.
1. nu. 44. de acq. poſſ. Franc. de March. q. 71. nu. 4. Alc.
reſp. 256. nu. 6. reſp. 352. nu. 1. reſp. 564. nu. 14. Cephal.
conſi. 47. num. 42. lib. 1. ex quorum dinumeratione po
* ſteriorem hanc ſententiam eſſe * crebriorẽ videmus.
Huic vt probabiliori accedo, etſi non ignorem, plu-
ra ſoleri afferri argumenta, quæ eam non adiuuant.
illud primum quod dicitur etiam ex iuris communis
398 diſpoſitione † defuncti poſſeſſionem in hęredem cõ
tinuari, l. cum miles, ex quibus cau. maior. l. cœptam,
de vſucap. quæ in hanc ſententiam citauit Ioan. Fab.
idem dicendum eſt in caſu noſtro, vt abſque appre-
henſione hæres poſſeſſor efficiatur, & per conſequens
399 ſpoliatus dicatur, corruit hoc fundamentum, † cum
text. d. l. cum miles, ſolum quoad vſucapionis caſum
procedat,

procedat,d.l.cęptam,& l.nūquam in poſſeſſionibus,
§.vacuum,de vſucap.quo in caſu licet iacens hæredi-
tas non poſſideatur,l.1.§.Scæuola,ff.ſi quis teſt. liber
eſſe iuſſus fuer.in vſucapione tamen fingitur qualis
qualis poſſeſſio.l.gerit,vbi Rom.dicit ſingularem,de
acqu.poſs.& ſcribit Iaſ.in l.eius qui,2.nota.ff.ſi certū
✱ pet.& declarant gloſ.Bar.ceterique *omnes,in l.cum
hæredes,de acquir.poſs.Tiraqu.d.tract.le mort ſaiſit
le vif,in præfat.declarat,3.nu.4.ſed in caſu noſtro,fin
gi aliqua poſſeſſio non poſſe videtur, vt in ea interdi-
ctum recuperandæ locum habeat, quod in caſu ficto
& improprio non procedit,l.1.§.ait Prætor, de vi, &
vi arma.Socin.autem in d.l.rem quæ nobis, numero
13.in fin.huic hæredi reſtituendam eſſe poſſeſſionem
400 ait,† quia etſi ficta hæc dici poſſit poſſeſſio,attamē
fauore animæ conſtitutum eſt,ſpoliatum quocumque
caſu eſſe reſtituendum, capit.reintegranda, 3. quæſt.
1.ad caſum ergo fictum extendi debet diſpoſitio:vt
401 videmus in ſimili fauore animæ,diſpoſitionem †au
then.ſacramenta puberum,ad caſus fictos extendi,vt
tradit Bartol.in d.authen. ſacramenta puberum, nu-
mero 19.vbi longa apoſtilla.& ibi Curt.ſen. nu.47.C.
ſi aduer.vend.Crauet.de antiqu. temp.1.par.4.part.
prin.num.10.Sed Socin.argumentatio procedit in di
ſpoſitione remedij ex capitu. reintegranda. quod ſuo
loco dicemus. iam enim in interdicto Vnde vi,con-
ſtat eſſe rationem differentiæ, poſtea quam non ex-
tenditur ad caſum fictum,d.l.prima,§. ait prætor, de
vi,& vi arma.Corruit & illa argumētatio Crotti in d.
l.1.numero 44.de adquir.poſs.dum inquit, quod quē
admodum ciuilis poſſeſſio dicitur vera, non ficta, ſic
& ciuiliſſima; vt ergo pro ciuili datur interdictum,
Vnde vi,l.1.§.ſiue autem corpore,de vi,& vi arma.ſic
& pro ciuiliſſima:corruit inquam, poſtea quam cre-
402 brior eſt interpretum ſententia † ciuiliſſimam poſ-
ſeſſionem non eſſe veram,ſed fictam & artificioſam,
vt tradit Ripa in rubr. de cauſa poſſeſſ.& propr. nu.
✱ 24.teſtatur * communem Tiraq.d.tract.le mort ſaiſit
le vif.in præfat.declarat.7.nec a pari procedit ciuiliſ-
403 ſima hæc poſſeſſio, cum illa ex clauſula conſtituti,
vt falſo opinatur præcitatus Crot.etſi illa poſſeſſio ex
conſtitutione actu ficto tranſlata, vera dicatur, l.cer-
✱ te,§.1.de prec.l.omnes,* l.quod meo. de acquir. poſ-
ſeſſ.Bartol.l.ſi is qui pro emptore.numero 70. ibi Iaſ.
nu.350.396.de vſucap.non idem eſt hac noſtra,cuius
differentiæ ratio eſt: quia in caſu iſto nullus geritur
actus vel a teſtatore,qui poſſidere deſinit, vel ab hæ-
rede qui poſſidere incipit,ſed quod conceditur, legis
diſpoſitione conceditur:at in caſu conſtituti partes
operantur, quoniam vult conſtituens ex eo actu poſ-
ſeſſionis cauſam mutare,gl.l.quædam, in verbo poſ-
ſeſſionem, de rei vend. imo ex quo dominium tranſ-
fert is conſtituens,dicitur & poſſeſſionem transferre,
cum dominium ſine poſſeſſione non tranſferatur, l.
traditionibus, Cod. de pact. Angel. in d. l. quædam.
quem ſecutus eſt Tiraquel.tract. de iure conſtitut. 1.
404 par.nume.3.Nec ad rem faciat † tex.c.cōtingit,de
dolo & contum.quo dicebat Crot.probari poſſeſſio-
nem illam dici veram,quæ ſine apprehenſione acqui-
ritur:nam is textus loquitur de poſſeſſione actori ad-
iudicata, qui elapſo deinde anno in Rei contumaciā,
verus efficitur poſſeſſor: contumacis enim patientia
traditionis loco eſt,ut ibidem declarat Bald. Tiraqu.
d. tract.le mort ſaiſit le vif.in præfat. declarat. ſexta,
✱ numero duodecimo: quare hanc communem * &
veram ſententiam eo iuuari ſolo animaduerti funda
mento, quod perpenſum uideo a viro diligentiſsimo
Did.Couar.li.3.var.reſol.c.5.nu.6.ver.& interdicto.
✱ Communis * & vera eſt ſentētia ex vi ſtatuti,poſſeſ-
ſionem poſſe abſque aliqua apprehenſione transfer
ri, vt docuit Bart.in l.cum vnus,§.vlt.verſ.ex quo no-
ta.ff.de bon. auct.iud. poſſid. quem ceteri fere omnes
ſecuti ſunt, vt retulit Tiraq.d.trac.le mort ſaiſit le vif,
declarat.6.num.5. quo fit, vt eo ipſo quo mortuus eſt
teſtator,ſtatim hęredem effectum eſſe poſſeſſorem,&
apud eum per temporis momentum ſaltem poſſeſſio-
nem adfuiſſe dicitur,ad quam ſi ille,qui eam poſtmo-
dum occupauit,illum non admittat, ſpoliare dicitur,
vt in ſimili dicimus in tranſlata poſſeſſione ex conſti-
405 tuto(etſi caſus fortior videatur) vel ex precario: † ſi
conſtitutarius velit admitti ad naturalem poſſeſſio-
nem,& impediatur,ſpoliari dicitur, ſic Bart.in l. non
ab re. C. vnde vi. Afflict. deciſ.40 num. 14. Tiraquel.
tract.de iure conſtit. 1. par.num.69. vna eſt ſola diffi-
cultas,interdictum, Vnde vi,ad caſum fictum non pro
406 tendi, d. l. 1. §.ait prætor. † dico ea ratione illud ibi
olim in veteri interdicto factum, quia in perſonam
concepta erant verba,a quibus recedere non licebat,
ſed poſtmodum declaratum fuiſſe videmus, vt ad ca-
ſus fictos & improprios trahatur, vt mandantem li-
407 get,& mandatarium. † d.l.1.§.deiectiſſe, de vi, &
408 vi arm. cum tamen mandans † impropriе ſpoliare,
✱ ac ficte delinquere dicatur, vt tradunt * omnes in l. ſi
is qui pro emptore.ibi Iaſ.latiſſime nu.361.de vſucap.
latiſsime quoque Petr.Plac.Hiſpan.in epitom.delict.
c.15.quod & videmus conceſſum in interdicto,quod
vi aut clam,l.aut qui aliter,§.fi.& l.ſeq.ff.quod vi, aut
clam. qua ſententia crebriore probata, non eſt quod
ad illam Ripæ diſtinctionem confugiamus, quam is
facit in l. 1. num. 37. de acq.poſſeſſ. inquit enim, aut
ſtatutum transfert poſſeſſionem ipſo iure ex defun-
cto in hæredem abſque facta traditione, & in hoc ca-
ſu procedit illa ſententia negantium,interdictum, Vn-
de vi, non concedi. aut ſtatutum transfert, ſeu conti-
nuationem inducit fingendo aliquem actum fictum,
& tunc tranſit vere in hæredem poſſeſſio,cum hoc ca
ſu tantum operetur fictio, quantum veritas, iuxta l.
adoptio,de adopt. & ideo hoc caſu interdicto, Vnde
vi, locus erit, & procedet communis ſententia: nam
hæc diſtinctio non eſt vera, & quam reiecit Tiraq.d.
tract.le mort ſaiſit le vif,6.par.declar.4.nu.7. vt apud
eum. & communis hæc, quam probamus, ſententia,
fortius procederet, quando ſtatutum diſponeret poſ-
ſeſſionem a teſtatore, in hæredem transferri non ob-
ſtante alterius occupatione. ſic Zuchar.l.vlt.nu.107.
verſ.quæ communis, C.de edicto diui Adr. toll.citat
Bal.in c.contingit,de dolo & contum.

Declaratur tamen communis hęc ſententia nō pro
409 cedere,cum ipſemet † teſtator viuens ſpoliatus fuit,
ceſſat enim tunc poſſeſſionis continuatio,& per con-
ſequens ſpoliatio in hæredis perſonam, ſic Gulielm.
Bened.in c. Rainutius,in verbo, mortuo itaque teſta-
tore, num.78. de teſtam. quem ſecutus fuit Didac.d.
lib. variar.reſol.c.5.num.6.Zuchar.d.l.vlt.nu.108. C.
de edict.diui Adr. toll.poſt Alex. conſ.83.nu.3. lib. 2.
Afflict.in c.1.§.ſciendum,in fi.de feud.cogn.quam de
clarationem intelligo, niſi intra annum ſpoliati hæres
410 nomine † teſtatoris agere velit, quod poſſe videtur,
ſecundum gloſ.in c.cum ad ſedem, in verbo, interdi-
ctum,de reſt.ſpol.argum.l.1.§.hoc interdictum, el 2.
de vi,& vi arm.&c.ſignificauerunt.vbi glo. in verbo,
ratione,de teſt.vbi Abb.in 3.notab. quos fuit ſecutus
Tiraq.tract.le mort ſaiſit le vif, 6.par. declar.4. nu.8.
quod in praxi ſæpiſsime cōtingit,& iam obſeruari vi-
di.& hoc caſu declarari poteſt ſtatutum Papiæ 54.de
poſ.viol.clandeſt.&c.in illis verbis[vel ab eius præde-
ceſſore tunc temporis vere poſſidebatur,] quæ verba
oſtendunt, ſucceſſorem ſpoliati poſſe agere pro ſpo-

lio commiſſo contra ſuum prædeceſſorem, eum verba illa [tunc temporis poſſidebatur] reſpiciant præteritum, ita vt intelligatur iam prædeceſſorem poſſidere deſijſſe, & ſucceſſorem poſſe agere, quod intra annum a die quo ſucceſſit, intelligitur, vt iam admonui. Rurſus eſt, quod hic animaduertamus, hanc declarationem non procedere in Prælato, qui eccleſiæ nomine agere vult, vt illa reſtituatur ad poſſeſſionem qua anteceſſor prçlatus iam ſpoliatus fuerat, etſi enim ſucceſſor numquam poſſederit, attamen eccleſia illa eſt, quæ poſſedit, & ipſi Prælati non poſſedere, ſed tenuere vti adminiſtatores, & diſpenſatores, quare quocumque tempore eccleſiæ nomine hoc interdicto experiri poſſunt. ſic in terminis Innocen. in cap. cum ſuper, colum. 1. de cauſ. poſſeſ. & prop. quo loco Bellamer. nu. 7. & 8. late tuetur, erit ergo diligens Prçlatus, vt nomine eccleſiæ nō proprio experiatur: nam ſi proprio nomine experietur, nullum concederetur interdictum, cum poſſederit numquam, nec ante apprehenſionem de iure communi poſſeſſio continuetur, l. cum hæredes, in prin. de acquir. poſſeſ. quam Inn. loco relato explicat.

QVAERO trigeſimooctauo, an huic ſpoliato, cui ante omnia poſſeſſio reſtitui debet, reſtituatur, &
412 ante omnia fructus † & acceſſiones? & reſtitui debere cenſuit gloſ. in c. 1. in verbo, reſtitui, de reſtit. ſpol. ex claro text. c. grauis, eod. tit. & probat text. l. vide-
* mus. §. in Fauia. de vſur. omnes * in d. c. grauis. Bertr. conſ. 114. nu. 1. lib. 4. Rip. in d. l. naturaliter, §. nihil cōmune, nu. 50. de acq. poſ. Cur. iun. conſ. 41. in fi. Pariſ. conſ. 1. nu. 147. lib. 1. Alciat. reſ. 370. nu. 3. Plot. Nouarien. in l. ſi quando, nu. 632. C. vnde vi. Anton. Matth. d. §. nihil commune, ampl. 4. Aegid. Boſ. tract. cauſ. crimin. tit. de pluribus viol. nu. 31. qui alias ſubijcit quæſtiones, præſertim quando integra fructuum reſtitutio non eſt facta, quo obijci poſſit agenti poſtea petitorio: quod non attingo, cum præſentis inſtituti non ſit, rationem alias ſupra in anteludijs attuli, quia reſtitutio dicitur in priſtinum repoſitio, l. quod minor. §. reſtitutio, de minor. probat l. verum. §. 1. l. patri. §. ſi pecuniam, de minor. in l. ſi prædium. C. de præd. minor. intelligitur tamen quando probata fuit violentia,
413 alias enim vbi domus † vacua ſine violentia fuiſſet occupata, is ſpoliatus fructus non conſequeretur, ſic egregie declarat Rot. in nouis deciſ. titul. de reſtitut. ſpol. deciſ. 10. non ſufficit, & ibidem deciſ. 14. ex præmiſſis, intelligit, ꝙ ad cetera omnia reſtitui, quæ ſunt connexa, lecus ſi ſeparata nec ab vna dependerent, ſic contra tertium, qui habet titulum coloratū, non venire fructus, qui percipi non potuerunt, Rota in dec. antiquis, tit. de reſt. ſpol. deciſ. 10. & vlt. in ipſomet ſpoliatore, qui aliquam coloratam cauſam habuit occupandi. & Rol. ſecutus eſt Afflict. in conſt. Neapol. lib. 1. rub. 24. de viol. circa poſ. nu. 20. Illud quoque eſt obſeruandum, fructus & acceſſiones in hac reſtitutione venire, vt poſſit iudex ſpoliatorem condemnare, etiā ſi ſpoliatus id non petierit. Oria. in rub. de cauſ. poſſ. & propr. col. 3. verſ. aduertite. poſt Innoc. in c. grauis, de reſt. ſpol. inquit, Orian. ſingularem doctrinam hanc eſſe, imo in hac reſtitutione veniunt quæ mediante ipſa poſſeſſione acquiri potuiſſent, vt in obuentionibus quæ poſſeſſioni rei hæredirariæ acceſſiſſent, Ant. Mat. in d. §. nihil cōmune, ampl. 21. quo loco decla. cetera autē ad fructuū reſtitutionem ſpectantia, latiſſime infra in remedio ex c. reintegrāda. q. 40. diſcutiemus, vbi latiſſime agemus, quos fructus ſuos faciat poſſeſſor, & quos non: illa vna tñ nūc explicatur difficultas, quæ non mediocriter interpretum ingenia exercitu, quonā modo fructus, qui percipi poterant, computentur, an ſcilicet relatione habita ad ſpoliatoris
414 perſonam, † vel ſpoliati potius? & cōſiderata ta ſpoliati perſona cenſuit gl. in l. fructus, in verbo, reſtitui. ff. rei vend. Bald. in l. ſi nauis, in fi. ff. eo. de rei vend. Burt. in d. c. grauis, quam ſententiam probat is tex. in l. ſi nauis, & in l. apud Iul. §. 1. de le. 1. & in d. c. grauis, in l. ſi de poſſeſſione. C. vnde vi. Aduerſari tamē videtur huic ſententiæ tex. in l. domum. C. de rei vend. vbi relatio ad ſpoliatoris perſonam habetur, dum inquit domus occupatorē reſtituere quod percepit, vel percipere poterat: vt hanc diſſolueret antinomiam Bar. laborauit multum nec feliciter ſatis. Primo enim
415 in l. ex † diuerſo. §. 1. nu. 4. ver. quid dicemus, de rei vend. diſtinguit; aut conuenitur ſpoliatus ab eo, qui non aſſerit ſe dominum, & tunc ſolum veniūt fructus qui a ſpoliatore percipi potuerunt. hoc primum diſtinctionis membrum, nec lege, nec ratione probauit Bart. quin illi aduerſatur text. d. cap. grauis, & l. ſi de poſſeſſione. C. vnde vi. aut inquit Bart. conuenitur ratione dominij, & iure Digeſtorum intelligitur de percipiendis ab ipſo petitore, iure vero Codicis, de his, qui percipi potuerunt ab ipſo poſſeſſore. Nec (inquit Bart.) lex Codicis corrigit in eo, quod dicitur de percipiendis a petitore, ſed in eo, quod prohibet de percipiendis a poſſeſſore, erit ergo in electione agentis petere quos velit, modo, vel habita relatione ad ſuam perſonam, vel ad illam conuenti petat. Quod ſecundum diſtinctionis caput, non eſt pariter verum, quia etſi iure Digeſtorum concedantur fructus petere habita relatione ab actoris perſonam, non tamen prohibet quin poſſint peti habita relatione ad poſſeſſorē. rurſus nonne in hoc ſaltem corrigeretur? vt ipſemet Bar. ſentit, quod in dubio concedendum nō eſt, quod ergo inquit Bart. eſſe in electione, verum nō eſt, cum verius ſit eſſe in diſpoſitione. accedit præterea, quod tex. in d. l. ſi nauis. §. vlt. generaliter loquitur, ſiue iure dominij, ſiue alio iure agatur, ſecundo ergo loco idē
416 Bart. † in d. l. domum. C. de rei vend. diſtinguebat, aut actor vult ſe referre ad illud, quod percipi potuiſſet ſingulariter, & relatio tunc ad actoris perſonam habebitur, d. l. ſi nauis, §. vltim. aut actor vult ſe referre ad illud, quod percipi communiter potuiſſet, & tunc non eſt differentia ad cuius perſonam habeatur relatio, quia ſemper communis æſtimatio conſideratur. Bart. aſſentiunt Alex. in l. apud Iulian. §. fructus. circa med. de leg. 1. Barb. cōſ. 80. col. 12. circa med. li. 3. Ruin. conſ. 161. nu. 19. in fi. lib. 4. & veram ac cō-
* munem * eſſe Bart. diſtinctionem teſtatur Boer. quæſtio. 268. nu. 3. qui nu. 4. ſubijcit, eam in iudicijs ſeruari, & hanc fuiſſe ante Bartol. Guliel. a Cuneo retulit. Non placuit hæc Barto. ſententia Dec. in l. generaliter, num. 3. de reg. iur. vt nec Mattheſ. nota. 160. nota quod &c. Nam inquit Decius primum diſtinctionis membrum falſum eſſe, eum ſingulare actoris intereſſe non ſoleat conſiderari, l. ſi ſeruum. ad leg. Aquil. l. pretia rerum. ad leg. Falcid. l. furti. in principio. de furt. confert, quod ſcribit Bartol. in l. cotem ferro. §.
417 qui maximos, numero nono, ff. de publi. fructus † nō eſſe æſtimandos, vt ſemel percepti ſunt, ſed vt communiter conſueuerunt percipi, Bartol. ſunt ſecuti Pariſ. conſilio 55. numero 45. libro tertio. Grammat. deciſ. 76. num. 14. verum a Decij impugnatione Bar. diſtinctionem poſſe defendi quandoque animaduerti, cum in caſu noſtro iam conſtitutum ſit, fructus conſiderari relatione habita ad pſonā ſingularē, licet in d. l. domū, videatur cōſiderari rei pſona, in d. l. ſi nauis, §. vl. & i d. l. ſi de poſſeſſione. videaꝫ cōſiderari pſona actoris, vnū hoc ē, ꝙ cōſideraꝫ pſona ſingularis: q̄ ſane pſona ſigularis, n̄ æſtimabit ſola ſua affectione tot fru

ctus

ctus potuiſſe percipi, ſed neceſſe habebit hoc proba-
418 re, & hoc caſu ceſſabit regula † l. precia rerum, ad
legem Falcid. quia ibi conſideratur intereſſe, quod
eſt in ſola affectione animi & appetitu, nos autem
ſumus in caſu veritatis, quia actor probando, quod ſi
ipſe fuiſſet in poſſeſſione, percepiſſet tot fructus, non
innititur affectioni, vt lucrum quoddam caperet, ſed
innititur veritati, ne damnum ſentiat. Arbitror ta-
men alia ratione Bartol. in primo hoc diſtinctionis
membro minus recte ſentire, nam in dicta l. domum.
habetur ratio fructuum, qui ſingulariter percipi po-
tuerunt, & tamen Rei conuenti perſona conſidera-
tur, nec reddit rationem Bartol. cur magis ſic intelligi
debeat text. l. ſi nauis. §. vltim. quam text. dictę l. do-
mum. ſecundum membrum diſtinctionis Bart. inquit
Decius, eſt ſine difficultate, verum, quia ſi habetur re-
latio ad communem æſtimationem, nec Actoris, nec
Rei perſona obſeruabitur, quaſi velit dicere Decius,
res eſt clara, vt tradit & Boer. q. 268. num. 4. & ſi recte
perpendatur ſecundum hoc diſtinctionis membrum,
nihil confert ad conciliandum præcitatam antino-
miam, quæ non communem, ſed ſingularem perſonæ
conſiderat æſtimationem.

Perpendebam olim conciliationem, quam poſte-
419 riore loco attulit vir diligentiſſimus Pet. † Loriot. in
l. fructus, col. 11. de reg. iuris, dum ſic diſtinguendum
putat; aut reſtituuntur fructus actione mota, aut iudi-
cis officio, iuxta l. ſi non ſortem. §. libertus, & gloſ. l. in
ſumma. §. ei qui. de cond. indeb. glo. l. pro ſoc. §. ſi tecũ.
ff. pro ſoc. iuncta l. vtique, in prin. de rei vend.

Primo caſu, cum per actionem petuntur, attenden-
dum eſt quid ipſe percipere potuit litis conteſtatæ
tempore, l. præterea, ff. de rei vend. & hoc caſu proce-
dit text. dictę l. ſi nauis. §. vlt. & hoc caſu eſt ratio, (in-
quit Loriot.) quia petitor cum fructus petit, ius non
ex eo metitur, quod poſſeſſor occupauit, ſed ex ſuo iu
re, iuxta l. 1. §. 1. ff. ſi pars hæred. pet. id eſt, ex eo, quod
ipſe percipere poteſt, non ex eo quod poſſeſſor ſua in-
duſtria, l. 3. in princ. ad leg. Falcid. neque ex eo, quod
habuit. d. l. ſi nauis. §. vlt. d. l. apud Iulian. §. 1. verſ. nec
quos hæres percepit.

Secundo caſu, cum fructus officio iudicis reſtituun
420 tur, quod fit † quando res tantum petitur, quã actio
de ſola re mota, non continet fructus, l. fundum, verſ.
item. ff. de except. niſi poſtquam lis eſt conteſtata,
quia veniunt tunc officio iudicis, l. videamus genera-
liter. §. ſi actione, verſic. quod ſi. ff. de vſuris. hoc er-
go ſecundo caſu conſideratur quid ipſe poſſeſſor per-
cepit, & percipere potuit, l. 1. in fi. C. de petit. hær. vel
debuit dici, l. ſed etſi lege. §. ſed & fructus. ff. de petit.
hæred. & hoc caſu procedat d. l. domum, quę loquitur
cum res ſolum eſt petita, vt ibi conſtat domum ſolam
in controuerſia poſitam fuiſſe. Sic etiam intelligitur
l. 2. C. de fructibus, & litium expenſ. cuius rei eſt ra-
tio ſecundum Loriot. quia ex quo hoc ſtat in iudicis
officio, is iudex magis tuetur partes poſſeſſoris, §. vlt.
Inſtit. de perpet. & temp. actio. pronior enim eſt ad li-
berandum iudex, quam ad condemnandum, l. Aria-
nus. ff. de act. & oblig. Quæ ſane ſubtilis conſideratio
eſt dubia, quia non mediocriter diuinat, & ad d. l. do-
mum, in qua non conſtat ſolam petitam fuiſſe domũ,
quam cum fructibus, & ad dictã l. ſi nauis, §. vltim. in
quo non conſtat petitos fuiſſe fructus per actionem,
dum generaliter loquatur, quando agitur de fructi-
bus æſtimandis, nec diſtinguit, ſeu declarat, quomo-
do petiti ſint, imo principium textus ſuadet, rem fuiſ-
ſe petitam, vt ibi nauis petitur, & in conſequentiam
fructus. Accedit præterea, non eſſe abſolute verum,
petitionem reſtitutionem rei non continere, & fru-
ctuum reſtitutionem, hoc patet in caſu noſtro, vbi
verbum [reſtituo] ſui natura continet & reſtitutio-
nem fructuum. dicta l. videamus generatim. §. in Fauia
na, de vſur. d. c. grauis, de reſtit. ſpol. & ſupra diximus
in anteludijs; quod animaduertens Loriot. poſt aliam
a ſe recẽſitam difficultatem, in iudicis ponit arbitrio,
vt apud eum.

Cogitabam itaque an conciliari iura ſic poſſent, vt
dicamus idem eſſe ex d. l. domum diſpoſitum, quod
ex d. l. ſi nauis. §. vltim. & ceteris: nam in d. l. ſi nauis.
§. vltim. ideo conſtituitur actorem poſſe petere quan-
tum ipſe fuiſſet conſecuturus, ſi in ſua poſſeſſione per-
manſiſſet, quia ſic petẽdo petit omne damnum, quod
ſenſit cauſa noui poſseſsoris: modo hoc idem diſpoſi
tum eſt in d. l. domum. dum conſtituit Gordian. peti-
torem conſequi poſse, quod percepit, & percipere po
terat ille occupator; deinde ſubdit [& omni cauſa
damni dati, &c.] ſi ergo actor habebit relationem ad
perſonam rei, & conſequatur quod ille percepit cum
omni cauſa damni dati, non eſt dubium, quod tantum
conſequetur, quantum ſi peteret fructus, quod ipſe a-
ctor percipere poterat: nam damnum is dicitur pati,
qui lucrum amittit. l. proinde, l. 1. §. vlt. & l. ſeq. ff. ad
leg. Aquil. quia ſic & damnum dicitur quis ſentire, cũ
lucri ſpem amittit. l. 2. §. merito, verſic. damnum. ff. ne
quid in loco public. glo. in l. non amplius. §. 1. de leg. 1.
421 Quare in loco dare eum dicimus † damnum ſenti-
re, qui fructus alterius cauſa deuaſtatos, & deperdi-
tos colligere non potuit, l. ſi merces. §. vis maior. l. ex
conducto. §. ſed & ſi habes. §. ſi vis tempeſtatis. ff. lo-
cati, l. damnum. C. de locat. egregie conſuluit Socin.
422 iun. in conſil. 78. num. 16. libro 3. Quinimo † dam-
num is dicitur ſentire, qui ſuam voluntatem implere,
& ſuo deſiderio ſatisfacere impeditur, vt probat tex.
§. præterea. Inſtit. de action. vt eo adductus ſic cenſuit
Bart. in l. ſi filius, qui patri. num. 7. circa medium, de
vulgari. Soc. in rubr. ff. de ſolut. nu. 69. Tiraq. de retra
ctu conſang. in pręfat. num. 25. & Ioan. Iacob. de Leo-
nardis inter conſil. Bruni, conſ. 114. num. 56. & ita in-
telligi debent l. 1. §. vlt. C. de petit. hæred. & l. 2. C. de
fruct. & lit. expen. & l. ſed etſi lege. §. ſed & fructus. ff.
de pet. hæred. & l. ait prætor. §. per hanc, ff. de his, quę
in fraud. cred. vt ſcilicet illi ſuppleãtur illa verba [cum
omni cauſa damni dati] ex d. l. domum, cum incon-
gruum non ſit vnam legem ſuppleri ex altera, & diſtin
gui declararique.

Aduerſus quoque communem ipſam concluſio-
423 nem aduerſari videtur tex. † l. cum autem. §. vltimo,
de ędil. edicto, vbi fructus reſoluto cõtractu reſtituun
tur, non quos non potuiſset conſequi venditor, ſed
quos eſt conſecutus emptor qui poſſidebat, ſicque
poſseſsoris perſona inſpicitur. Verum declarabam
olim, non diſcerni ibi quæ ſit perſona actoris & per-
ſona Rei conuenti, cum æqualis ſit hinc inde reſolu-
tio, ex quo enim emptor vult principaliter ad ſui com
modum contractum diſsolui, detrimentum quoque
illud ferre debet, vt quæ accepit reſtituat omnia: vel
ſi placet ſic declara, ibi contractum ipſo iure reſolui,
ideo non mirum ſi omnia hinc inde reſtituuntur,
perinde ac ſi nihil vmquam fuiſset actum. hinc vide-
mus eo caſu acceſſiones omnes reſtitui, vt in d. §. 1. di-
424 citur, & ſimilis eſt tex. in † l. ſi hominem, de vſucap.
quam ſic intelligit Ruin. conſilio 33. numero 3. libro
1. ſic dicimus, cum contractus per adiectionem in
425 diem, vel per pactum legis commiſsoriæ † reſolui-
tur, tunc enim omnia hinc inde reſtituuntur, l. quod
dictum eſt, & l. Imperator, de in diem adiect. l. cum
fundus, in princip. de lege commiſsor. declarat Tiraq.
de retractu conuen. §. 5. gloſ. 2. num. 2. & 3. tex. autem

Digitized by Google

436 l.cum † hæreditas. ff.de petit.hæred. qui & ipſe ad-
uerſari communi ſententiæ videtur, cum in eo conſi-
deratur ſola poſſeſſoris perſona, ſic intelligitur, vt lo-
quatur de fructibus vere ab ipſo poſſeſſore perceptis
quos ex honeſtate reſtituere tenetur. iuxta l. ſi poſſeſ-
ſor ex hereditate, illo titulo; niſi enim reſtitueret, locu
pletaretur, quod non licet.
427 QVAERO trigeſimonono, vtrumne in † hoc
iudicio, filiusfamilias, ſine patris conſenſu eſſe poſſit?
& poſſe conſultus reſpondit Bald. conſ.217. verba li-
belli, col.3. ver. ſecundo principaliter dubitatur, lib.2.
a cuius ſententia non videtur recedere Petr. Rebuff.
in comment. ad Reg. conſt. in tit. de mater. poſſ. art.7.
428 gloſ.1. num.13. quo loco idem in ceteris † omnibus
cauſis poſſeſſorijs verū affirmauit, ex l.1. C. ſi per vim,
vel alio modo. & l. vlt. C. qui legit. hab. perſ. ſtandi in
iud. Quin eo in loco ſcripſit idem Rebuff. nu.32. vxo-
429 rem ſine † viri mandato, in cauſis his poſſeſſorijs age
re poſſe, verum ipſemet Bald. (vt ſui moris eſt) ſibi pa-
rum conſtans in conſ.492. in cauſa vertente inter, lib.
3. aliter reſpondit, nempe filium familias in iudicio re-
cuperandæ poſſeſſionis experiri non poſſe ſine patris
conſenſu, quam ſententiam affirmauit clarus Fran. de
Marchis, quæſt.69. hanc ergo Doctor. controuerſiam
non diſcutio, ſed eam ſuo loco ſuſius tractādam reſer-
uo, in 15. ſcilicet remed. recuper. poſſeſſ. ex cap. rein-
tegranda, 3. quæſt.1. in quæſt.24.
430 QVAERO quadrageſimo, vtrumne cum † hoc
interdicto agitur, neceſſe ſit ſpoliationis factæ tem-
pus in libello deſcribere? & deſcribēdum eſſe cenſuit
Bartol. in l.1. §. ſiue autem, num.2. de vi, & vi armata.
Rom. conſ.191. ſpectabilis. Alexand. conſ.6. num.2.
lib.3. Socin. ſenior, conſ.109. colum.1. libro 3. & in l.
rem quæ nobis, num.14. verſic. dubitatur etiam. ff. de
acq. poſſeſſ. Orian. in rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr.
col.3. ver. ſecundum ſingulare. Iacob. a S. Georg. in l. ſi
de vi, nu.24. ff. de iud. Afflict. Neapol. deciſ.250. & in
c.1. nu.20. de milite vaſal. qui cōtum. fuit. Rober. Ma-
* rant. de ord. iud. 7. diſt. nu.21.26. & 27. ea ratione * om
431 nes adducuntur, quia † infamiam irrogat, l.1. §. inter
dictum hoc, de vi, & vi arm. gloſ. in l. neque, eod. tit. &
probat tex. in l. honori, & in l. licet. ff. de obſeq. a liber.
432 præſtan. at in caſibus in quibus irrogatur † infamia,
tempus in libellu ſolet apponi, l. item exigit. ff. de do-
lo. l. prætor edixit, vbi Bar. ff. de iniur. idem ergo dicē-
dum eſt in caſu noſtro.
Extenditur primo procedere, etiamſi ex hoc ipſo
433 interdicto † Vnde vi, ageretur ciuiliter tantum ad ſo
lius poſſeſſionis recuperationem, nam tunc eſt neceſ-
ſaria tēporis appoſitio: cum nulla ſit differentia quòd
vel ciuiliter, vel criminaliter agatur, cum vtroque ca-
ſu irrogari dicatur infamia. Nec me mouet quod con
trarium reſponderit interrogatus Socin. ſen. d. conſil.
109. col.2. lib.3. quia ſingularis eſt, nulloque iure ſuſ-
fulta illius opinio, ceteri enim relati interpretes, ab-
ſolute vtroque in caſu loquuntur. quin ipſemet Soc.
ibidem col.1. verſ. ſed præmiſſis, ſentit contra ſe cre-
briorem eſſe ſententiam. Nec quæ citantur iura a So-
434 cino illo † opitulantur, text. enim in c. cum dilectus,
de ordine cognit. etſi ſentiat libellum eo in caſu ſine
diei appoſitione fuiſſe porrectum, non tamen is textus
ad rem facit, cum ibi relata ſolum fuerit dubitationis
ſubſtantia, quæ inter partes vertebatur: an ſcilicet
anterioris ſpoliationis exceptio nouum ſpoliatum a-
gentem impedire poſſet, & cum libellus in ea cauſa
porrectus, non fuerit ex integro, ſed ſolum narratiue
435 per tranſennam quodammodo relatus, non eſt † in
verbis narratiuis conſtituendum ſolidum fundamen-
tum, iuxta notab. gloſ. in l. vnica, in gloſ. magna in 3.
par. C. quando non peten. partes, &c. vbi latiſſime
Iaſ. nu.22. Cur. iun. conſ.56. nu.5. conſ.125. nu.6. Ti-
raq. in l. ſi vnquam, in verbo, libertus, nu.37. C. de re-
uocan. donat. Rurſus eſt diuinare, quod in caſu c. cum
dilectus, intentatum fuerit hoc interdictum, Vnde vi,
quin potius dicendum eſt, fuiſſe intētatum remedium
reintegrandæ, vt iuris Pontificij, & magis conueniēs.
Nō pariter vrget illud quo adducitur a Soc. d. cōſ.109.
436 col.1. dum inquit, quod quotieſcumque ciuiliter † a-
gitur eo in caſu, in quo alias criminaliter agi poteſt, nō
apponitur tempus etiamſi infamiam irrogaret, cum
in caſibus ciuilibus neceſſaria non ſit temporis deſi-
gnatio. l. vlt. C. de annal. exc. & huius opinionis fuerūt
Fulgo. & Aret. vt refert & probat Iaſ. in l. edita, num.
21. C. de edend. quia reſpondetur, crebriorem ſenten-
tiam eſſe in oppoſitum, ſic Bar. in d. l. prætor edixit, in
* prin. de iniur. vbi longa apoſtilla. communem * teſtan
tur Dec. in l. edita, nu.38. & Cur. iun. nu.110. Gomeſ.
Inſt. de act. in princ. nu.44. Quamobrem defendi iure
non poteſt Socini ſententia.
Extenditur ſecundo procedere, etiam parte nō op-
437 ponente: nam † & tunc is libellus ſine temporis de-
ſignatione non procedit, cum ipſo iure nullus ſit, qua-
re partis oppoſitio eſt neceſſaria, licet aliter ſenſerit in
noſtris terminis Socin. d. conſ.109. col.2. verſic. tertio
principaliter. & Gom. Inſt. de act. in prin. n.45. ſed cō-
* munis * ſententia aliter ſe habet, vt ex relatis ab ipſo
Gomeſ. intelligere poſſumus, & quam veriorem arbi-
438 tror. Nam † ſi quoad hunc actum, cū hæc ciuilis cri-
minali æquiparatur, vt ex relatis patet, in criminalib.
eſt clarum, libellum deficientem in ſollemnibus, eſſe
nullum, etiam parte non opponente, vt patet in gene-
rali libello, Dec. d. l. edita, num.9. C. de eden.
439 Extenditur tertio procedere, etiamſi is † ſpoliatus
agens probaret ſe ante ſpoliationem poſſediſſe, quia
non ſufficit, niſi tempus in libello fuerit appoſitum.
Nec me mouet, quod contrarium (& male) reſpondit
Barbat. conſ.4. col. vlt. lib.3. vbi inquit, ſufficere ſi præ
ſumptiue probetur, probando ſcilicet antiquiorem
poſſeſſionem, quia ſtatim ſequitur poſſeſſionem ſpo-
liatoris præſumi clandeſtinam & vitioſam, nam quæ-
dam ineſſe præſumuntur eo ipſo quod contrarium
non probatur, l.1. C. de fide inſtrum. & iure haſtæ fi-
ſcal. lib.10. gl. l.1. de teſt. mil. ſic Barbat. declarat & in
telligit Bar. in l.1. §. interdictū autem, de vi, & vi arm.
& ante Bar. ſic ſenſiſſe viſus eſt Abb. in c. cum ad ſedē,
nu.17. de reſt. ſpol. male, vt iam admonui, nam ſi in li-
bello dies & tempus factæ ſpoliationis ſint apponen-
da, ſequitur, quod etſi ex probationibus inſurgat no-
uam poſſeſſionem eſſe clandeſtinam, id effectum parit
reſtituendæ poſſeſſionis, non vt oſtendatur ſpoliaſſe
poſſeſſorem, quo infamia hac notetur. Rurſus ſi in li-
bello eſt tempus deſignandum, non certe erit ſatisfa-
ctum, etſi præſumptione tempus incertum ex proba-
tionibus demonſtretur, vnum enim oſtendit poſſediſ-
ſe, alterum vero tempus, quo poſſidere deſijſſet.
Declaratur nunc hæc concluſio, non procedere in
440 hac † regione Pedemontium, & in Sabaudia, ex de-
creto Ducali ſub rubr. de reſtit. ſpol. quo eſt cautum,
in cauſa ſpoliationis eſſe procedendum ſola facti veri-
441 tate inſpecta, vt etiam † Papiæ cautum eſt ex ſtatu-
to 54. in ciuilib. ſub rubr. de poſſeſſ. viol. vel clandeſt.
reſtitut. hoc enim caſu non eſt in libello apponendum
tempus factæ ſpoliationis, ſic Alexand. conſ.6. colum.
3. verſic. tamen hoc non obſtante, & verſic. accedit,
lib.3. & clariſſime hoc affirmauit in terminis ex illo
antiquo decreto huius Pedemontanæ regionis Iacob.
a S. Georgio, in l. ſi de vi, num.24. ff. de iudic. clare
etiam ſcripſit Afflict. deciſ.240. dū loquitur in conſti-
tutione

Digitized by Google

442 tutione † Neapolit.diſponente in cauſis ſummarie,
& ſola facti veritate inſpecta eſſe procedendum, vt in
omnibus cauſis proceditur in hac regione, ex nouis
decretis ſereniſſimi Ducis noſtri. Eſt ratio, quia tem-
poris appoſitio eſt de ſollemnitate rigoroſa iuris ciui-
lis, vt eſt tex. in l.libellorum, in princi. de accuſ. Ale-
443 xan.qui ſupra, & † Socin.d.cōſilio 109.col.2.verſic.
ſecundo principaliter. Non mirum ſi dicitur reiecta
ex ſimilibus conſtitutionibus.
444 QVAERO quadrageſimoprimo, an ante † om-
nia reſtituatur is qui ſe iure ſepeliendi ſpoliatum di-
cit? & reſtituendum nō eſſe, omnium primus affirma-
uit Innoc.in c.cum liberum, de ſepult. quem ſecutus
fuit Rot.in deciſ.antiquis, in titu. de cauſa poſſeſſ. &
propr.deciſ.1.num.2.idem cenſuit Geminian.in c.nō
ſolum, in fi.de appel.in 6.Felin.in c.ſicut Iudæi, colu.
2.verſic.item nota ibi, de Iud.& hanc ſingularem eſſe
noſtrorum doctrinam, tradit Marſil.ſing. 199. in iure
expreſſum. addo ipſe eiuſdem ſententiæ Rot. in deci-
ſio antiquit.in tit.vt lite pendent.deciſ.vltim. Anton.
Corſet.in tracta.fallen.ad regul. Quod ſpoliatus ante
omnia reſtituatur, fallen. 3. idem placuit Grammat.
deciſ.82.num.3. Iacobo Nouello in praxi criminal.in
ea parte, quæ incipit: Vulgaris eſt regula.nu.3.verſ.li-
mit.tertio, is enim Nouellus (vt ſæpius admonui) om
nia Corſeti verba & dicta paucis admodum immuta-
xis, tranſcripſit ſibique vendicauit. Anton. Matthæus
in l.naturaliter.§.nihil commune.fallen.66. de aquir.
poſſ.idem cenſuit Caſſan.catalogo gloriæ mūdi, par.
2. conſidet. 5. ver. de gloria autem, qui multa attulit
exempla in Galliarum Regibus, vt Ludouici XI. ac
Clodouæi.& ante hos ſic Bellam.c. cum dilectus. nu.
24.& ibi Abb.nume.23.de ordin.cognit. quo loco in-
quit is Bellamer. idem eſſe cum quis conqueritur de
impediente filium ſuum Baptizari, ex c.baptizari.5.
diſtin. & quoad ſepulturam illa adducuntur ratione
445 interpretes noſtri, ne † corporis humani ſequatur
vexatio, iuxta textum, l. ſunt perſonæ. ff. de relig. &
ſumpt.ſun. ne inſepulta corpora iaceant. Maximum
enim dedecus eſſe exiſtimarunt antiqui, ſi inſepulta re
linquerentur cadauera, vt probat Pompon.in l. quod
ſi nulla, in fin.ff.de relig.& ſumpt.ſun. Quin tanta fuit
antiquorum in cadaueribus humandis religio, vt etiā
ipſimet inimici impium exiſtimauerint, ſi inimicorū
ſua manu interfectorum corpora inſepulta pateren-
tur, ſic Dauid laudauit viros religione claros, Tabes,
& Galaad, quod Saulis interfecti a ſe inimici, cada-
uer humo, ac ſepulchro condiderint, ſic habetur quar
to Reg.c.23.vbi de Ioſuæ Rege, qui oſſa tollens mor-
tuorum certificās de ſepulchro viri Dei, qui venerat
de Iuda, dixit: [Dimittite eum, nemo moueat oſſa
eius.] Sic laudatur Annibal maximus alioqui Roma-
norum inimicus, qui vt auctor eſt Polib.lib. 3.ſuæ hi-
ſtor. & Liuius li.1.decad.3.necnō Plutarchus in illius
vita) iureiurando Hamilcari patri promiſit populo
Romano ſe perpetuo fore inimicum, is inquam, ple-
rumque Romanis Ducibus pias exequias celebrauit.
vt de Paulo Aemilio apud Cannas trucidato legimus.
vt pariter de Tiberio Graccho, ac M. Marcello litte-
ris eſt proditum.

Hanc tamen ſententiam relati noſtri interpretes
446 veram † ex ęquitate, non ex iure ſtricto intelligunt:
nam in ambiguis, pro religione, ſtricta ratio ſperni-
tur, vt clare teſtatus eſt Papinian. d.l. ſunt perſonæ, in
illis verbis, [ſtrictam rationem inſuper habemus] id
eſt, ſusque deq; habemus, vel omittimus, vt cum eru-
ditiſſimo Iacobo Cuiac.lib.3.obſeru.iur.cap.22. locū
illum interpretor. in qua ſignificatione ſic apud Gel-
lium lib. 1.noct.Attic.cap.19.legimus, ibi [confiden-
tiamque non inſuper habendam] quod oſtendunt, &
quæ ſequuntur eiuſdem Papiniani verba, [quæ non
numquam in ambiguis religionū quæſtionibus omit-
ti ſolent,] ſic etenim in meo codice lego [nonnum-
quam] non autem [numquam] vt in ceteris.
447 QVAERO quadrageſimoſecundo, † quanto tē
pore tollatur remedium hoc recuperandæ ex interdi-
cto, Vnde vi, (& anno tolli oſtendunt clara verba in-
terdicti, in l. 1. in princ.ff.de vi, & vi arm.& in l.2.C.
448 vnde vi, qui † ſane annus vtilis eſt, non autem tem-
poris continui, d. l.1.§.annus, de vi, & vi arm. nam in
449 prætorum edictis, interdictisque tempus vtile, † non
continuum conceſſum ſemper intelligitur, ita cenſuit
gloſ.in §.1. Inſtit.de perp. & temp.actio. Bartol. in ru-
bric. ff.de diuerſ.& temp.præſcript. quæ in hanc ſen-
tentiam citarunt d.l.1.§.annus. idem cenſuit Gomeſ.
in §. rurſus, num.33. Inſtit.de action.& Bald.tract.de
450 temp.vtili & continuo, cap.8.num.22.† tempus au-
tem vtile illud eſſe nemo ignorat, cum nullum ſubeſt
agendi impedimentum, nec ex parte actoris, nec ex
parte Rei, nec ex parte iudicis, ita docuit gloſ. in rub.
ff.de diuerſ.& tempor.præſcript.ſic etiam Bar.in l.1.
C.de temp.in integr.reſt.pet.Balb.tract. præſcript.in
1.par.4.par.prin.q.6.& Bar.d. tract.de temp. vtili &
contin.c.2.in fin.& c.1.
451 Extenditur relata concluſio procedere, † etiam
cum loco actionis conceditur exceptio, Abb.in c.cum
dilectus, num.56.de ord.cog.poſt Innoc.ibi, idem do-
452 cuit Ang.in l.2. C.vnde vi. nam hoc caſu † exceptio
non eſt ad ſolam rei proprie defenſionem, ad rei con-
ſecutionem: eam ergo naturam, quam habet actio,
obtinere debet, ſic Barto.in l.ſi quis libertatem. ff. de
petit. hæred.
453 Declaratur primo non procedere, † quoad rei per
ſecutionem, vt probat d.l.2.C.vnde vi, & docuit Bel-
lam.in c.cum ad ſedem, num.11.de reſt.ſpol. & Abb.
d.c.cum dilectus, nu.56.de ord. cogn. Franc. de Mar-
chis, quæſt.409.par.2.
454 Declaratur ſecundo non procedere, † quando pro
prie per modum exceptionis deiectio ſpoliatioque de
ducitur, gloſ.d.l.2.vbi Bart.C.vnde vi. Abb. d. c.cum
dilectus, num.56.de ord.cogn.Bellam.c.3.num.10.de
455 reſt.ſpol.ea ratione, † quia temporalia ad agendum
perpetua ſunt ad excipiendum, c.pure, in fin. ff.de ex-
cep.doli, l.licet, vbi Cin.C.de excep.& declarat egre-
456 gie Abb.d.c.cum dilectus, num.56.ſic videmus, † re-
ſcripta ad agendum annalia, ad excipiendum perpe-
tua eſſe. Innoc.in c.plerumque, de reſcript. & alia ad
declarationem ſcribit Dec.in c.ſi autem, num.5. de
reſcrip.poſt Abb.& ceteros. Hæc ſummi Dei auxilio
ad primum recuperandæ poſſeſſionis remedium ex in
terdicto, Vnde vi, dicta ſint.

L.15.ff.de cond.indebiti.

Paulus libro X. Ad Sabinum.

Indebiti ſoluti, &c.§.ſed & ſi nūmi alieni dati ſint,
condictio competet, vt vel poſſeſſio eorum reddatur,
quemadmodum ſi falſo exiſtimans poſſeſſionem me
tibi debere alicuius rei tradidiſſem, condicerem. Sed
etſi poſſeſſionem tuam feciſſem, ita vt tibi vel longi
temporis præſcriptione auocari non poſſit, etiam ſic
recte tecum per indebitam condictionem agere. Sed
etſi vſusfructus re ſoluta alienus ſit, deducto vſufructu,
a te condicam.

SVMMARIA.

1 *Condictionem indebiti, remedium recuperandæ poſſeſſio-
nis eſſe, & æquitate niti. nu. x. Vt ei pro poſſeſſione recu
peranda locus ſit, quæ concurrere debeant. nu. 3.*
4 *Poſſeſſio tranſlata ex contractu cum minore geſto, condi-
ctione indebiti recuperatur.*
5 *Poſſeſſio ex contractu inutili quomodo transferatur.*
6 *L. 1. §. ſi vir, de acq. poſſ. declaratio.*
7 *Dominij exceptio an agenti remedio condictionis indebi-
ti poſſit obijci.*
8 *Petrus Stella, l. repetitio, num. 53. de condic. indeb. decla-
ratur.*
9 *Bald. in l. indebiti. §. ſed etſi nũmi. col. 3. verſic. ſed quæri-
tur, de cond. indeb. declaratur.*
10 *Condictio indebiti an domino concedatur ad auocandam
poſſeſſionem in alium tranſlatam indebite.*
11 *L. vlt. ff. de vſufr. quemadm. caueat. intellectus.*
12 *Poſſeſſione amiſſa quomodo indebite eam ſoluenti conſul
tum deinde ſit.*
13 *Condictio indebiti datur contra recipientem, quatenus
eſt factus locupletior.*

Secundum Recuperandæ poſſeßionis remedium ex l. indebiti. 15. §. ſed & ſi. ff. de cond. indeb.

1 INter recuperandę † poſſeſſionis reme
dia connumerari & hoc ſolet, vt affir
mauit Accurſ. in rubr. ff. de interd. &
ibi Rip. nu. 4. & idẽ Accur. Inſt. de in
terd. in princ. in gl. maxima. Franc. in
tract. de pet. & poſſ. 1. dub. num. 35.
Rober. Maran. de ord. iudic. 7. diſtin. iud. nu. 35. quod
ſane remedium a I. C. in l. indebiti. §. ſed etſi nũmi. ff.
2 de cond. indeb. † ex æquitate quadam fuit adinuẽtum,
ad auocãdam pręſertim rei mobilis poſſeſſionem, pro
qua nullum fuerat conceſſum interdictum recupera-
torium, l. rem quæ nobis, de acq. poſſeſ. l. 1. §. illud vti-
que, de vi, & vi arm. & late retulimus ibi ſup. in 1. re-
med. ex interdicto, Vnde vi, q. 2. Zaſ. d. §. ſed etſi. nu. 5.
3 Quæritur itaque primo, quæ habeant † concurrere,
vt huic remedio locus ſit? & arbitror primo adeſſe de
bere, vt inter actorem & conuentum geſtũ aliquid ſit,
ſic Bar. in l. ſed etſi me putem. §. cũ inter, nu. 6. ver. de-
claro. ff. de cond. indeb. & ibi Ang. & tradit Frãc. in d.
tract. de petit. & poſſ. 1. dub. nu. 35. citari ſolet, l. area,
de cond. indeb. cõcurrere & illud decet, indebitã rem
hinc inde fuiſſe ſolutam, ita vt contractus ſit omnino
* inualidus, ſic omnes * d. §. ſed etſi nũmi. vt in eo nota-
bili exemplo, quod a Bar. ibidẽ nu. 2. ponitur, ſi ex con
tractu inualido cum minore celebrato transfertur poſ
4 ſeſſio, † hoc remedio auocari poterit, vt in eodẽ. §. ſed
etſi nũmi, probauit Iaſ. nu. x. & Zaſ. nu. 3. ſic & Bar. in
l. ſi alienam rem, nu. 3. ff. ſol. matr. Dec. conſ. 187. col.
1. ver. ſimiliter, &c. Rob. Maran. de ord. iud. in 7. diſt.
iud. nu. 33. Iaſ. §. ſic itaque, n. 38. Inſt. de act. & nouiſſi-
me Crau. in rñſo pro genero, nu. 214. in fi. Rip. in rubr.
ff. de interd. nu. 3. Plot. in l. ſi qñ, nu. 205. in fi. C. vnde
vi, & Nat. conſ. 288. num. 3. lib. 2. Nec huic ſententiæ
aduerſatur, quod docuit idem Bart. in l. 1. §. ſi vir. pen.
5 opp. de acq. poſſ. † ex inutili contractu poſſeſſionẽ non
transferri: reſpondet Iaſ. d. §. ſed etſi nũmi, nu. 2. in fi.
Bar. d. §. ſed etſi. loqui de poſſeſſione nudi facti, ſicque
corporali detentione, quæ ex inutili contractu trans-
fertur, & in d. §. ſi vir, loqui, cum trãsfertur poſſeſſio,
vt dominium inde acquiratur, quod ex contractu inu-
tili non acquiritur, ſed non defenditur, cum in caſu
d. §. ſed etſi nũmi, eo animo ſit tradita poſſeſſio, vt do-
minium transferretur: quare vſucapio deinde proce-
dit. Rectius ergo ſenſit Zaſ. d. §. ſed etſi nũmi, nu. 4. in
6 fi. Bartol. ibi melius ſenſiſſe, quam in d. §. ſi vir. † eum
is text. procedat accedente iuris prohibitione, quia
vir non potuit donare vxori, nec contra. tertio debet
concurrere dominium non eſſe adhuc acquiſitum vſu
capione, tunc ceſſaret hoc remedium, ſic gloſ. & om-
* nes * in d. §. ſed etſi nũmi. quo loco Zaſ. nu. 89. decla-
rat quomodo eo caſu procedat vſucapio, probatque
gl. ſenſum, dãtem & excipientem fuiſſe in bona fide,
cum vterque ignoraret indebitum ſolui, & vna cum
Alberico Fulgoſ. Caſtellio. Ale. & ceteris, reijcit Bar.
declarationem.
7 QVAERO ſecundo, vtrumne huic † agenti ex
hoc remedio obijci poſſit dominij exceptio? & non
poſſe affirmauit Bartol. in l. ſi alienam rem, num. x. in
fi. ſol. matrimo. inquit enim, quod vbi mouetur actio
perſonalis, extra illud quod agitur, dominij exceptio-
nem opponi non poſſe, vt in hac condictione indebi-
ti. d. §. ſed etſi nũmi. Bar. ſunt ſecuti. Caſt. Rom. Aret.
& Alexan. in d. l. ſi aliena. & clare Aretin. d. §. ſed etſi
nũmi. in fi. & nouiſſime. Zaſi. in d. l. ſi alienam, num. 9.
Contrariam ſententiam defendere conatur Pet. Au-
rel. in l. repetitio. nu. 51. 52. ff. de cond. indeb. huiuſque
ſententiæ fuiſſe Bald. Caſt. & Angel. in d. §. ſed etſi nũ
mi. retuliſſe, & eam probaſſe videtur Iaſ. l. ſi in area. in
fin. de cond. indeb. & Alc. in l. rem quæ nobis, num. 6.
de acq. poſſeſ. adducuntur illo tex. l. repetitio. dum
ibi agitur condictione indebiti, quæ ex quaſi contra-
ctu reſultat, §. vlt. Inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contr.
& datur præter id quod agebatur a partibus, §. item
is cui, in fi. Inſtit. quib. mod. re contrah. obl. attamen
ſi repetata domino cui rem ſuam reſtituerat, domi-
8 nij exceptione repellitur. Verum ſi recte verba † Stel-
læ perpendantur, ſub num. 53. in fi. is intelligit quan-
do proprietas, & dominium rei indebitæ condici-
tur, ſecus ſi ſola poſſeſſio: & citat d. §. ſed etſi nũmi.
quod aliud non eſt, quam fateri Bartol. & ſequacium
oppoſitionem in d. l. ſi alienam, eſſe veram cum lo-
quantur illi in ſola poſſeſſionis auocatione, & rem ſic
intelligendo, non obſtabit text. l. repetitio, cum ibi
nulla ipſo iure concedatur repetitio, ex quo recte do-
mino rei ſoluta res eſt. Quare nec dubitari contingit,
an cui ſolutum eſt, competat exceptio, quod non eſt
in caſu noſtro, vbi ipſo iure conceditur actio ad poſ-
ſeſſionem auocandam, d. §. ſed etſi nũmi. Nec ſi per-
9 pendantur † Baldi verba dicto §. ſed etſi. aliter ſentit,
imo in colum. 3. verſ. ſed quæritur, &c. affirmat exce-
ptionem dominij præſcriptione acquiſiti, non poſſe
obijci contra condicentem poſſeſſionẽ indebite trãſ-
latam. Nec aliter ſenſit Angel. ſic & Aret. abſolute fa
tetur, poſſeſſionem eſſe reſtituendam illi condicenti,
vt ſpoliato, & reſtitutione facta, conuentum poſſe ra-
tione quæſiti dominij agere rei vendicatione, aduer-
ſus eum, qui iam poſſeſſionem auocauit, & clarius ſen
ſit Zaſ. d. l. ſi alienam, nume. 19. ſolut. matrim. quam
ſententiam ſequor & probo, cum nec Alciat. ratio vr
geat multum.
QVAERO tertio, an hoc remedium conceda-
10 tur, † & domino rei ad ſolam auocandam poſſeſſio-
nem, quam indebite in alium tranſtulit? & dicendum
videtur non concedi, ex textu l. vltim. ff. vſufruct.
quemadmodum caueat. Quo dicimus dominum rem
ſuam a nemine, præterquam a fure condicere poſ-
ſe, nec fur hic iudicandus eſt, in quem translata
eſt poſſeſſio. Et hanc ſententiam probare videtur
tex. d. §. ſed etſi nũmi dum in princ. loquitur, cum nũ-
mi alieni ſoluti ſunt ratione dominij, & dũ ſubdit de
poſſeſ-

poſseſsione, de aliena, non de propria intelligi debet.
quo ſit, vt appareat quod ſi propria eſset, non poſset
forte condici, d.l.vlt. Contrarium, tamẽ eſt verius, &
* probant * omnes in d.§. ſed etſi nũmi, vbi Iaſ. & Zaſ.
nu. 3. Ripa d.rubr.ff. de interdict. num. 3. in fi. quę ſen-
tentia vera probatur in d.§. ſed etſi nũmi. cum de poſ-
ſeſsione propria ipſius tranſferentis loquatur, qui ni-
ſi in ea fuiſset, non eo poſseſsorio remedio vti potuiſ-
11 ſet, probatur in l. 2. ff. de tritic. tex. vero † d. l. vlt. ff.
vſusfruct. quemadmodum caue. loquitur in conditio
* ne rei, quoad dominum, vt intelligunt eum * omnes
ſuadent verba textus tam in princip. quam in fine,
dum prætertim illis verbis vtitur, [ſuam rem.] l. quin
tus. §. argento, de auro & argento legato.

12 QVAERO quarto, quid ſi is cui tradita † eſt (etſi
indebite) rei poſseſsio, eam rem amittat, quomodo
erit ſoluenti conſultum ad eam poſseſsionem auocan
dam? Bar. in d.§. ſed etſi nũmi, num. 4. inquit, quod ſi
deperdita ſit, ſeu conſumpta res ad commodum illius
cui eſt tradita, eum nihilominus teneri, cum locuple-
tior ex ea ſit factus, ſi vero res ſimpliciter ſit deperdi
ta, tunc eſt dubium. Nam gloſs. d.§. ſed etſi nũmi. aſſir
mat conuentum adhuc teneri, cum in genere obliga-
tus videatur ſecuta rei conſumptione, quam ſenten-
tiam & eo loco probauit Barto. & ante eum Azo. ſed
contra Azon. gloſs. & Bar. crebrior eſt aliorum inter-
pretum ſententia, vt teſtatur Alex. d.§. ſed etſi. ratio
* eſt ſecundum * omnes, quia condictio indebiti, in ſo-
la æquitate fundatur, d. l. indebiti, in princ. de condi-
13 ctio. indebi. quare non datur niſi quatenus † accipiẽs
eſt factus locupletior. l. nam hoc natura. l. quod inde-
bitum. l. ſi non ſortem. §. libertus, ſecundo reſpõſo, de
condict. indeb. Eſset ergo iniquum ſi concederetur
contra eum, qui factus nõ eſt locupletior, ſed ſine do-
lo, & culpa eam amiſit, ſic videmus in ceteris, vt in pe
titione hæreditatis, l. ſed etſi lege. §. conſuluit. l. vtrũ.
de petit. hæred. ſic videmus in l. ſi ex legati. de verb.
oblig. vbi caſus amiſsionis non onerat debitorem, q
culpa caruit, ceteras quæſtiunculas, quæ apud alios
interpretes explicantur in d.§. ſed etſi numi. & apud
Zaſium h.a. intellect. ſing. in intellectu huius, §. ſed et-
ſi nummi. non ſubijcio.

SVMMARIA.

1 *Triticariam actionem remedium eſſe recuperandæ poßeſ
ſionis. Concedi ad omnes caſus, pecunia excepta, & qua
ratione ad factum. nu. 2.*
3 *Valorem rerum ad pecunia valorem referri.*
4 *Actionem Triticariam ad poſſeſſionem auocandam, locũ
tunc habere, cũ inter partes geſtum aliquid eſt. Debuit
que poſſeſſio cum vitio in poſſeſſorem perueniſſe. nu. 5.*
6 *Triticariam actionem, & illi concedi, qui in re nullum
ius habuit. Concedi & rei domino, nu. 7.*
8 *Exceptionem dominij obijci non poſſe, contra auocantem
poßeſſionem ex Triticaria actione.*
9 *Vſusfructus condici an poſſit ex actione Triticaria?*

L. 2. ff. de condict. Triticaria.

Vlpianus libro XVIII. ad Sabinum.

Sed & ei, qui vi aliquem de fundo deiecit, poſſe
fundũ condici Sabinus ſcribit. & ita Celſus. Sed ita, ſi
dominus ſit, qui deiectus condicat. Ceterum ſi non
ſit, poſseſsionem eum condicere, Celſus ait.

*Tertium recuperandæ poßeſſionis remedium
ex l. 2. ff. de condict. triticaria.*

1 TRiticaria quoque † actio ad recuperan
dam poſſeſſionem concedi ſolet, l. 2.
ff. de condict. tritic. quare gl. in rub. ff.
de interd. quã ibi probat Rip. n. 4. &
gl. in Inſtit. de interd. in princ. in glo.
maxim. & Frãcus in diſput. de petit.
& poſſeſ. dubio, nu. 7. hanc actionẽ inter recuperandę
poſſeſſionis remedia enumerant, nec diſſentit Bal. cõ
ſi. 217. Verba libelli, col. 3. ver. itẽ datur cõdictio, &c.
lib. 2. nec Robert. Marant. de ordi. iud. 7. diſtinct. iud.
nu. 31. & Corn. conſi. 56. nu. 4. lib. 2. & Rub. in l. natu-
raliter, §. nihil cõe, nu. 83. de acquir. poſſeſſ. quæ ſane
actio vtiliter olim adiuuenta fuit, ratione poſſeſſionis
rei mobilis, ad quam recuperandam, non concedatur
interdictum, Vnde vi, vt de cõdictione indebiti ſupra
in præcedenti remedio in prin. dixi. Prouidet ergo in
2 omnibus † caſibus præterquam cum ſoluta eſt pecu-
nia numerata, l. 1. in princ. ff. de condict. triticar. ratio-
nem huius conſtitutionis aſſignare conantur omnes,
* tandem * cũ Guliel. Cunienſi cõueniunt Bart. & Bal.
ideo, triticariã pro pecunia numerata nõ dari, quod
illa condictio pro rebus ijs, quæ pro temporis muta-
tione quam facillime variam æſtimationem recipiũt,
concedatur, l. in hac, & l. fin. ff. de condict. tritic. quæ
facilis variatio non ita in pecunia contingit, verum
ratio hæc non ſatis placet, cũ quotidiana doceamur
experientia, pecuniarum valorem, æſtimationem ac
bonitatem, quam facillime variare, & ex Principum
placitis hodie augeri, cras minui: quod niſi ita res ſe
haberet, fruſtra contenderent interpretes, tum in l.
cum quid, ff. ſi cert. pet. ff. de ſolut. cuius temporis va-
lor, & æſtimatio ſpectetur, & prob. l. 4. ff. de eo quod
3 certo loco. non inficior tamen † rerum omnium æſti-
mationem, & valor quotidie ad pecuniam numera-
tam reduci, l. ſi ita fideiuſſorem, in fi. ff. de fideiuſſ. ſed
hac ratione non deſinit eſſe incerta pecuniarum æſti-
matio: quare dicendum eſt, non fuiſse conceſſam tri-
ticariam pro pecunia numerata, quia ſatis erat ſuc-
curſum certi condictione, vt clare ſignificat I. C. in l.
1. in princ. ff. de condict. triticar. quo autem ad hanc
noſtrã hæc ipſa actio tunc demum conceditur ad a-
4 uocandam poſſeſſionem † cum inter actorem, & con-
uentum poſſeſſorem geſtum aliquid eſt, quo poſſeſsio
deinde tranſlata eſt, ſic declarat Bart. in l. ſed etſi me
putem. §. cum inter, num. 6. verſi. declaro, de condict.
indebit. dum generaliter in condictionibus loquitur.
quod clarius explicat Corne. conſil. 66. num. 17. lib. 2.
Francus in præcitato loco, numero 36. quo loco aſſir
mat hac ratione non habere locum contra poſſeſso-
rem bonæ fidei, cum quo nihil geſtum eſt, cuius qui-
dem poſseſsoris potior eſt conditio. ſic Alciat. d.l. rem
quæ nobis, num. 11. reiecta ibi Bartoli ſententia aliter
opinantis, idem cenſuit Alexan. & Marant. qui ſupra.
5 Quinimo vt locum habeat, † cum vitio in poſſeſſorẽ
conuentum res peruenire debuit, vt docuit Bartol.
l. rem quæ nobis, num. 11. & ibi Ripa num. 17. in fi. Al
ciat. num. 11. probant, de acquiren. poſ. idem Bartol.
in l. fin. §. ſed cum, nu. 3. C. de furt. idem cenſuit Fran-
cus, qui ſupra num. 7. & clare Rube. d.§. nihil commu
ne, num. 83. & Rober. Marant. de ordine iud. 7. diſt.
iud. nu. 31. & Corn. d. conſi. 56. nu. 17. quidquid ſen-
ſerit Bart. in l. ſi coloni. C. de cenſ. lib. 11. Hoc autem
6 remedium conceditur † & illi, qui olim poſseſsor fuit,
etſi ius in re non habeat, vt voluit gl. in l. & ideo. §. Ne
ratius. quam ibi probauit Bart. num. 2. de cond. furt.
quo loco

quo loco negare videntur ſolo detentatori concedi.
7 Domino † quoque rei, olimque poſſeſſori, vt ſolum deperditam poſſeſſionem recuperet, conceditur, d. l. 1. §. vlt. & l. 2. ff. de condict. trit. vbi gl. vlt. etſi aliter & male ſenſerit Rip. in d. sub. de interd. nu. 4. qui miratus cur non datus: ſed ceſſaſſet admiratio, ſi recte præcitata iura perpendiſſet, fateor tamẽ veram eſſe eiuſdem Ripę doctrinam d. rubr. nu. 5. dum vtilius eſſe cẽſet domino, ſi agendo hac ipſa triticaria, ſolam auo-
8 cet poſſeſſionem, cũ reſtitutio † ab aduerſario impediri minime poſſit, quando dominij exceptionẽ obijcere vellet, quæ ſane reſtitutio impediretur ſi triticaria aduocandum rei dominiũ ageretur: quod & Celſ.
9 placuit. d. §. Neratius. Vtrum autem † vſusfructus rei condici poſſit actione ambigit Bart. in l. 1. §. fi. de trit. & diſtinguit, vt apud eum. huius quoque remedij meminit text. in l. verum eſt, quod vbi gloſ. ff. de furt. cetera non proſequor, cum præſertim, nec in forenſi praxi ſit multum vſu receptum remedium hoc poſſeſſionis recuperandæ.

S V M M A R I A.

1 *Remedium l. ſi me & Titium. ff. ſi cer. pe. vt locũ habeat, inter partes geſtum aliquid eſſe debet. Aequitate niti, ideo dari eum poſſeſſor poſſidet titulo lucratiuo, nu. 2.*
3 *Locupletari cum aliena iactura iniquum eſſe.*
4 *L. ſi me & Titium. ff. ſi ce. pet. quinq; modis declaratur.*

L. 32. ff. de rebus credit. ſi cert. pet.

Celſus libro V. Digeſtorum.

Si me & Titium mutuam pecuniam rogaueris, & ego meum debitorem tibi promittere iuſſerim, tu ſtipulatus ſis cum putares eum Titij debitorem eſſe, an mihi obligaris? ſubſiſto: ſiquidem nullum negotium mecum contraxiſti: Sed propius eſt, vt obligari exiſtimem: non quia pecuniam tibi credidi: (hoc enim niſi inter conſentientes fieri non poteſt,) ſed quia pecunia mea, quæ ad te peruenit, eam mihi a te reddi bonum & æquum eſt.

Quartum remedium recuperandæ poſſeſſionis ex l. ſi me & Titium. 33. ff. ſi cert. petat.

ENumerari & hoc ſolet inter cetera recuperandæ poſſeſſionis remedia, vt enumerat Francus in ea ſępius citata diſput. de petit. & poſ. 1. dubio, nu. 8. & ſentire vr̃ Bart. in l. ſi coloni. C. de agric. & cenſ. lib. 11. Rub. §. nihil cõe, no. 82. Alc. d. l. ſi me & Titium, nu. 2. Rober. Marant.
1 de ord. iud. 7. diſtinct. nu. 36. quod ſane † remediũ, vt locũ habeat, aliquid inter ipſas partes geſtum eſſe debet, vt clare cenſuit Bart. in l. ſed etſi me putem. §. cũ inter, nu. 6. verſ. declaro hoc. ff. de cond. indeb. & Fran-
2 cus, qui ſupra, † ex æquitateque conceditur aduerſus conuentũ, ſi tñ is ex cauſa lucratiua rem ipſam aſſecutus ſit, qđ & concedit Bar. in d. l. ſi me & Titiũ, & clarius ibi Dec. nu. 1. Rim. n. 3. & iniquũ ſane eſt (vt De-
3 cius multis probat) † aliquẽ cũ alterius iactura locupletari. & hanc eãdem ſñiam affirmauit Bal. in conſil. 348. factæ fuerũt per Bonromeũ de Bonromeis, col. x. lib. 1. quẽ forte voluit allegare Iaſ. in d. l. ſi me & Titiũ, in primis verbis. rñdit itaque Bal. hanc eſſe nobilẽ & diuinam æquitatem ex hac ipſa l. ſi me & Titiũ, quæ (ſecundum ipſum Baldum) tamquam ſpeculum ante oculos mercatorum eſſe debet, hanc æquitatem fa-
* tentur ceteri * omnes, eſſe admiratione dignam, in d. l. ſi me & Titium, quo loco Soc. nu. 3. poſt Innoc. & Hoſt. quos citat, inquit, hoc eſſe optimum remedium poſſeſſorium. & cenſuit ibidem Rim. nu. 2. locum habere non modo in re propria, ſed in ſibi debita, & in re prouenienti ex re propria, ex l. ſi ſeruum. ff. ſi cer. pet. & ibi Alc. nume. 10. & Loriotus nu. 2. hanc ergo diſpoſitionem.
4 Declaratur † primo procedere, cum æquitas ſubeſt, ſecus ſi illa ceſſet.

Declaratur ſecundo procedere, cum ex titulo lucratiuo res data fuit, ſecus ſi ex oneroſo, vt iam retuli, & clarius explicat Socin. d. l. ſi me & Titium. num. 3. verſicu. ſecundo limita. qui eiuſdem ſententiæ citauit Caſtren. in l. ſi vero pro patre, §. ſi domini, ff. de in rem verſo. Loriot. attamen in d. l. ſi me & Titium, nu. 5. in fin. ſubdeclarat. Marant. qui ſupra.

Declaratur tertio procedere, cum res eſt tunc dantis: ſecus ſi fruſtra eſt ſua, ſic declarat Socin. d. nu. 3. verſ. limita tamen primo, poſt Ang. in l. apes, §. finali, de furt. & Marant. d. num. 36.

Declaratur quarto procedere, ſi contra alium domino rei non eſt conſultum, ſecus ſi eſt prouiſum, iuxta. l. ſi eum ſeruum, ff. ſi cert. pet. ſic Socin. d. num. 3. verſic. tertio & vltimo limita. & ibi clare Rimin. nu. 2. verſicu. intellige etiam Alexan. ibidem num. 2. & conſil. 92. num. 6. libro 1. Loriot. d. l. ſi me & Titium, nume. 4. quam ſane quartam declarationem duobus modis ſubdeclarat (vt ſic dicam) Socin. qui ſupra, & tribus Riminald. eodem loco. non refero, ne omnium relator ſim, a Socin. & Riminaldo non recedit Zaſius ibidem, nu. 5.

Declaratur quinto procedere, dum culpa is caret qui ſoluit alteri rem non debitam, ſecus ſi culpa ad-
* ſit, * ſic omnes in d. l. ſi me & Titium, ibi Dec. & Loriot. num. 4. verſic. tertia regula. &c. Marant. qui ſupra d. n. 36. Cetera quæ ab interpretibus ſcribuntur, ex induſtria non refero.

S V M M A R I A.

1 *Antonini Philoſophi probitas & modeſtia maxima.*
2 *M. Aurelius Antoninus, & Aelius Verus fratres Imperatores, Diui fratres appellantur.*
3 *M. Aurelius Antoninus quo tẽpore fuerit, & l. extat. quod metus cauſa, quando promulgauerit.*
4 *L. extat. ff. quod met. cauſ. remedium ad poſſeſſionẽ recuperandam proditum eſſe.*
5 *Lex Longobarda abrogat l. extat. quod met. cauſ. & an illa lex Longobarda legis vim habeat.*
6 *Creditor occupans rem non debitam pro debita, an in pœnam l. extat. quod met. cauſ. incidat.*
7 *Extenſio conceditur, ſi eadem militat ratio.*
8 *Creditor occupans rem ſibi debitam ex licentia iudicis incompetentis, an ius crediti perdat.*
9 *Iuriſdictio iudicis extra territorium nulla eſt.*
10 *Iudicatum dicitur, quod eſt definitum ab eo, qui iudicandi munere fungitur, & econtra.*
11 *Iudici incompetenti impune non paretur.*
12 *Iudice competente deficiente, deficit perſona & ordo.*
13 *Statutum auferens omnes exceptiones, non aufert prouenientem ex iuriſdictionis defectu.*
14 *Incompetentia quocumque caſu proueniens, reddit iudicium nullum.*
15 *L. quamquam, in prin. ff. de aqua pluuia arc. declaratur.*
16 *Citatio facta contra eum, qui comparere non tenetur, eſt nulla.*

Bannum

17 *Bannum factum contra eum, qui comparere non tenetur nullum eſſe.*
18 *Occupans rem ratione ſeruitutis, an incidat in pęnam l. exſtat. ff. quod metus cauſa.*
19 *Creditor occupans debitoris perſonam, an ius ſui crediti perdat.*
20 *Debitoris ſui filios detinens loco pignoris pro credito, ius crediti perdit.*
21 *Creditor occupãs rem apud debitorem depoſitam, ius ſui crediti amittit.*
22 *Noſtrum dicitur quod per actionem nobis debetur.*
23 *Creditor ſub conditione ius crediti perdit, ſi pendente cõditione rem debitoris occupat. Quia non differt a creditore pure in materia differenti, nu. 24.*
25 *Debitoris fugitiui bona occupans, quando ius ſui crediti amittat.*
26 *Fugę ſuſpectus debitor quando capi poſſit.*
27 *Debitor fugitiuus iudicis incompetentiam allegare non poteſt.*
28 *Creditor occupans debitoris rem ex pacto conuento, non amittit ius crediti. Tamẽ ex vrbanitate iudicem poteſt adire, num. 29.*
30 *Legatarius rem legatam occupans, non incidit in pęnam l. exſtat. ff. quod met. cau. Secus ſi occuparet rem legatã apud hæredem iam exiſtentem, ex l. non eſt dubium. C. de leg. nu. 31.*
32 *L. non eſt dubium, C. de leg. diſpoſitio rigoroſa.*
33 *Legatarius non perdit legatum, ſi ex teſtatoris voluntate rem legatam occupat.*
34 *Legatarius teſtamenti executor, legatam rem ſibi ſoluere iure poteſt.*
35 *Inſtitutus in re particulari, ſua auctoritate rem occupare poteſt.*
36 *Vſufructuarius omnium bonorum ſua auctoritate res, ex quibus vſumfructum habet, occupare poteſt.*
37 *Filius accupans rem patris iure ſuæ legitimæ, an incidat in pęnam, l. exſtat. ff. quod met. cau.*
38 *Creditor pro dimidia crediti occupans rem debitoris, dimidiam crediti amittit.*
39 *Pęna cum delicto commenſuranda eſt.*
40 *Creditor occupans rem fideiuſſoris ſui debitoris, an ius perdat.*
41 *Fideiuſſoris facto non liberatur principalis.*
42 *Fideiuſſoris factum & factum principalis eſt quid diuerſum.*
43 *Pęna duplici plecti quis non debet.*
44 *Locator expellens inquilinum e domo ob canonem non ſolutum, non perdit ius ſui crediti.*
45 *Emphyteuta propria auctoritate expelli poteſt, ſi non ſoluis debitum canonem. Qui ſic expulſus, ſe ſpoliatum cõqueri non poteſt, num. 46.*
47 *L. dominus horreorum, C. de lac. caſus ſpecialis.*
48 *Creditor an iuſta aliqua cauſa poſſit excuſari ne incidat in pęnam l. exſtat. ff. quod met. cau.*
49 *Cauſa leuis & beſtialis (vt noſtri dicunt) excuſat a dolo.*
50 *Statutum puniens turbatorem poſſeſſionis, non punit eũ, qui cauſam aliquam occupandi habuit.*
51 *Homicida ex cauſa quando excuſetur.*
52 *Læſæ maieſtatis crimen ceſſat in eo, qui cauſam aliquam ſic agendi habuit.*
53 *Cauſa excuſat a crimine falſi. A crimine conuenticulę et congregationis, nu. 54. A mora. nu. 55. A contumacia, nu. 56. etiam leuis a violentia excuſat, nu. 57. Quid an excuſet a dolo, cum actus iure naturali prohibitus geritur, nu. 58.*
59 *Cauſam non excuſare, cum delictum notorie prohibitum committitur.*
60 *Cauſa excuſans a dolo, probari debet.*
61 *Occupans ex cauſa, pęna aliqua eſt plectendus.*
62 *Cauſa excuſat a dolo, ne pœna ordinaria locum habeat.*
63 *Statutum puniens quouis modo occupantem aliena, vel delinquentem, operatur, ne ex cauſa is excuſetur.*
64 *Cauſa excuſat ab actibus extraiudicialibus, non tamen a iudicialibus.*
65 *L. exſtat ff. quod met. cau. in quo violentiæ genere locum habeat. An dolum vel ſolam temeritatem in occupatore exigat? nu. 71.*
66 *Creditor occupans rem ſui debitoris, an ipſo iure perdat ius ſui crediti.*
67 *Verba futuri temporis non operantur ipſo iure.*
68 *Simoniæ crimen inducit beneficij priuationem ipſo iure.*
69 *Delictum quo quis ipſo iure ius ſuum perdit, debet eſſe deductum & probatum, vt in ſimonia.*
70 *Conſtitutiones punientes violentos occupatores per verba futuri temporis, priuat illos ſuo iure.*
72 *Temere agere, quid.*
73 *Dolus quid ſit.*
74 *Culpa ſufficit vt pœnæ pecuniariæ ſit locus.*
75 *Singularis ſucceſſor an cõſtitutione l. exſtat. ff. quod met. cau. conueniri poſſit.*
76 *Actio, quod met. cauſ. quomodo in rem ſcripta dicatur. Datur contra quemcumque poſſeſſorem, nu. 77. Et quare hoc aliter ſit in interdicto vnde vi, nu. 78.*
79 *Vis expulſiuæ & compulſiuæ vitium quod maius.*
80 *Grauatus in vno, in altera debet releuari: & ibidem quo modo intelligatur.*
81 *Actio de dolo non eſt in rem ſcripta, actio vero quod metus cauſa, & quæ differentiæ ratio.*
82 *Verbum, Geſtum, a verbo, Actum, non differt.*
83 *Actio de dolo eſt in rem ſcripta ex Ioann. Coraſ. & auctoris ſententia. Datur in hæredem, & ceteros ſucceſſores, nu. 84. infamiam irrogat, nu. 85.*
86 *Exceptio dominij obijci poteſt contra agentem remedio l. exſtat. ff. quod met. cauſ.*
87 *Appellare an liceat a lata ſentẽtia in cauſa remedij l. exſtat, ff. quod met. cauſ.*
88 *Appellatio in maioribus & minoribus cauſis conceditur.*
Et in dubio admitti recipique debet, nu. 89.

L. 13. ff. quod met. cau. geſtum erit.

Calliſtratus lib. V. de cognitionibus.

Extat enim decretum Diui Marci in hæc verba: [Optimum eſt vt ſi quas putas te habere petitiones actionibus experiaris, cum Marcianus diceret, vim nullam feci: Cæſar dixit, tu putas vim eſſe ſolum ſi homines vulnerentur? vis eſt & tunc, quoties quis id, quod deberi ſibi putat, non per iudicem repoſcit. Quiſquis igitur probatus mihi fuerit rem vllam debitoris, vel pecuniam debitam, non ab ipſo ſibi ſponte datam, ſine vllo iudice temere poſſidere, vel accepiſſe, iſque ſibi ius in eam rem dixiſſe: ius crediti non habebit.

L. creditores. 7. ff. ad leg. Iul. de vi priu.

Calliſtratus lib. V. de conſtitutionibus.

Creditores, ſi aduerſus debitores ſuos agant, per iudicem id quod deberi ſibi putant, repoſcere debent. Alioquin ſi in rem debitoris ſui intrauerint, id nullo concedente, D. Marcus decreuit, ius crediti eos non habere. Verba decreti hæc ſunt, [Optimum eſt, vt ſi quas putes te habere petitiones, actionibus experiaris, interim ille debet in poſſeſſione morari,

rari,tu petitor es,& cum Marcianus diceret, vim nul
lam feci : Cæſar dixit,tu vim putas eſſe ſolum ſi homi
nes vulnerentur ? vis eſt & tunc, quoties ab ipſis id
quod deberi ſibi putat , non per iudicem repoſcit ,
non puto autem nec verecundiæ nec dignitati tuæ
conuenire , quidquam non iure facere. Quiſquis igi-
tur probatus mihi fuerit, rem vllam debitoris,non ab
ipſo ſibi traditam, ſine vllo iudice temere poſſidere ,
eumque ſibi ius in eam rem dixiſſe , ius crediti non
habebit.

*Quintum remedium recuperandæ poſſeſsio-
nis ex l. exſtat. 13. ff. de eo quod me-
tus cau. & l. creditores. 7. ff. ad
leg. Iul. de ui priu.*

1 Diuus † Marcus , aliter Titus Aurelius
Antoninus Philoſophus , in quo (vt
ſcripſit Capitolinus) tanta fuit probi
tas , & tanta in imperatorio pincipa-
tu modeſtia , & exiſtimatio , vt pro-
curatores ſuos puer adhuc ſemper
moneret, Ne quid arrogantius facerent,qui in cōpen-
dio iudicans,fiſco fauit numquā, & de quo docte plu-
ra retulit Ioan.Coraſ.in l.nam ita Diuus.ff.de adep.is
ergo,quo magis eorum audaciā reprimeret, qui ſpre-
ta magiſtratus auctoritate, ſibi ius dicere non inuere-
cunde audebant,cōſtituit,nec creditoribus quidem li
cere iure ſui crediti, debitoru res occupare cuius Con
ſtitutionis verba retulit Calliſtratus, ī l.exſtat.ff.de eo
quod met. cau. & in l. creditores, ff. ad leg. Iul. de vi
2 priu.hic † Marcus Aurelius (aliter ex Diuis fratribus
vnum vocitant Iureconſulti,) cū cogēte populo Ro-
mano imperij aſciuerit participem Aelium Verū fra-
trē,quos poſtmodū Diuos fratres appellauit idē Cal-
liſtratus ī l. Diui fratres, de pœnis,ſæpiſſime Vlp.& ce
teri titulo prætertim ff. de quæſt. etſi Sextus Aurelius
Victor,in huius Marci vita, exiſtimauerit Aelium Ve
rū non fratrem,ſed propinquum tātum D.Marci fuiſ
ſe:nec recte ſatis,cū Iul. Cap. verba repugnant, quod
ex noſtris recte credidit Ioan.Bapt. Aſin.Floren. in l.
paterfam.§.ſi adhuc.nu.8.ff.de relig.& ſumpt.fun. is
3 ergo D.Marcus,ſolus tunc Imperator hāc ipſam † pro-
mulgauit conſtitutionem : quod factum video anno
ab Vrbe condita 923. & a noſtra ſalute 172. nec ali-
ter ſuo edicto cauit Theodoricus tūc Italiæ & Gallia-
rum Rex,vt apud Caſſiod.legitur lib.4.var.in epiſto-
la Ioanni V.S.Conſuli Campaniæ tranſmiſſa, in hæc
verba : [Proinde edictalis proclamatis tenore com-
perto , ſpectabilitas veſtra ad cunctorum faciat noti-
tiam peruenire , vt quiſquis , quod repetere debuiſſet ,
pignorandi ſtudio fortaſſis inuaſerit , vocē iuris amit-
tat , ne liceat cuiquam ſua ſponte niſi obligatum ſor-
ſitan pignus auferre . Si vero alterū pro altero quod
nefas dictu eſt pignorare maluerit, in duplum cui vim
fecit,direpta reſtituat , quia ſcelera damna plus cohi-
bent : & ſola detrimenta cogitant , qui pudoris fece-
re iacturam] hac ergo conſtitutione noſtra , ex no-
ſtris multi,vt Spec.in tit.de reſtitu.ſpol.§. 1. num. 16.
opinantur nouum eſſe introductum recuperandæ poſ
ſeſſionis remediū poſt interdictum Vnde vi , tametſi
gloſſ.in d.l.exſtat,& Bar.ibidem nume.5.aliter ſente-
rint, quia (inquit Barto.) res & poſſeſſio per vim vel
data , vel ablata , vel occupata, alijs actionibus repeti
tur ; vt condictione indebiti, vel ſine cauſa, vel vi bo-
norum raptorum. hoc vult probari Barto. ex tex. hoc
ipſo l. exſtat. qui ſuper iure decreti,nō ſuper re diſpo-
nit.quod clarius explicaſſe videtur Alber. ibi colum.
pen.verſ.item quærit,quæ actio.dum inquit, hanc cō
ſtitutionem eſſe iuris occupatoris priuatiuam tantū
non actionis inductiuam,& ideo parare tantum viam
ad alias actiones , ad quas adaptatur. Horum ſenten-
tiam probauit & Bald.in hac l.exſtat,colum. 1.verſic.
quærit gloſſ.cum Specul.tamen verius ipſe exiſtimo,
4 proditam † eſſe hac conſtitutione actionem ad rem,
vel poſſeſſionem auocandam repetendamque,ne fru-
ſtra alias commodum hęc debitori D.Marci conſtitu
tio, ſine actione tribuiſſet , qua illud conſequi videa-
tur,cum ipſi debitori contra hunc occupatorem nul-
la ſit conceſſa actio,nec enim (vt ceteri falſo opinan-
tur)conceditur indebiti condictio, quę ſoluenti quod
erat indebitum , datur , cum hic debitum a principio
fuerit ſolutum,& ob id ceſſat l. ſi pœnæ cauſa. §. 1.&
l.repetitio, de cond. indeb. licet poſtmodum per ex-
ceptionem deſinat eſſe debitum. nec hic per debito-
rem eſt quidquam ſolutum , vel datum , quod repeti
ab eo poſſit,qua ratione ceſſat, cum & in remedio cō
dictionis indebiti ex l.indebiti.§.ſed etſi nūmi. de con
dict.indeb. ſit neceſſe aliquid eſſe actum , vt iam ſup.
in 2.remed.recup. poſſ. diximus , ceſſat & condictio
ſine cauſa,qua agitur cum ſine cauſa quid datur,nam
& hic cauſa ſubeſt,debiti ſcilicet. Nam actio vi bono-
rum raptorum locum habere poſſe videtur, cum no-
ſtra hæc conſtitutio generalis ſit, vt etiam pro vi tur-
batiua concedatur , vt infra dicemus , cum tamen in
actione vi bonorum raptorum poſſeſſor non turbe-
tur,ſed poſſeſſione priuetur . Quamobrem arbitror
cum Spec. hanc conſtitutionem actionem nouam in-
troduxiſſe , quæ cum ſpecificum nomen non recepe-
rit,dicemus, legis condictionem appellari,ex l. vnica,
* ff.de condict.ex lege,quo loco Bart.& ceteri * omnes.
Nec me remoratur illa Alber.Bar.ac Baldi ratio, pri-
uatiuam hanc conſtitutionem:quia priuatiua quidem
eſt ex creditoris occupantis parte , ſed ex latere debi-
toris actionis inductiua dicitur , qua ei ad reuocādam
ablatam occupatamve poſſeſſionem conſultum eſt.
5 Hanc tamen conſtitutionem ex † Longobarda in tit.
de debitis & Guadimonijs l. 1. 2. ſcripſit Alber.in d.l.
exſtat.circa prin.eſſe abrogatam, verum an legis vim
obtinuerit Longobarda dubium eſt, vt ex multis late
ſcribit Rober.Maran.in Speculo aduoc.in tit.de ord.
iud.3. par. diu. iud.num.96. Alexan.in l.pro hærede,
§.vlt. de acq. hæred. ſcribit pariter Afflict. in conſt.
Neapol.lib. 1.rub.24.de violen.circa poſſeſſiones,nu.
3.4. Iſerniam in ea opinione fuiſſe, hanc conſtitutio-
nem in regno hodie a conſtitutione regni corrigi;ipſe
tamen Afflictus contrarium ſenſit, atq; inquit conſti-
tutionem regni ſolum corrigere ſeu diſponere in eo
caſu,cum res immobilis occupatur, quo in caſu negat
l.exſtat,prouidere.

QVAERO primo, vtrumne hæc conſtitutio lo
6 cum habeat,cum creditor non † rem ſibi debitam,ſed
diuerſam nullo modo ſibi obligatam occupat? & ha-
bere locum placuit Iacob. de Rauen. in hac l. exſtat ,
nec diſſentit Iacob. Cuiac. iſque a Rauenna ea ratio-
ne vtitur,quia alias in hoc caſu conſtitutio D. Marci,
nec ante eam aliqua quæuis prouidiſſet : quod certe,
& mea ſententia neceſſarium valde erat, cum frequē
tius & facilius vt plurimum occupari ea poſſint, quæ
obligata non ſunt,quam quæ obligata:cum ſub arctio
ri cuſtodia obligata cuſtodiri ſoleant confirmatur a-
lia vrgenti ſatis ratione, quia non debet eſſe melioris
conditionis occupans non obligata , quam occupans
obligata : cum in obligatis ſubeſſe videatur color
quidam,& iuſta quædam ratio ad excuſandum. Hanc
poſtmodum ſententiam probatam vide o in ver-
bis,

bis,d.l.exſtat.& l.creditores,dũ ait D.Marcus,[Quiſ
quis igitur probatux mihi fuerit rem vllam debito-
rix, vel pecuniam debitam,&c.] verba enim illa[rem
vllam debitorix,] intelligimux cum ad eam conſequẽ
dam nulli alteri datur actio: nam cum actio datur, il-
lius eſſe quodammodo dicitur. l. qui actionem, de re-
gul. iur. & præſertim vt differant illa verba a ſubſe-
quentibus. conuenit præterea generalix ratio conſti-
tutionis,quam eſſe videmux, ne audax creditor, ſpre-
ta iudicis auctoritate, ſua ſibi iux dicat manu,in hanc-
que ſententiam confert Theodorici edictum, cuius
meminit Caſſiod.lib.4.var.in epiſtola tranſmiſſa Ioã-
ni V.S. Conſuli Campaniæ ibi, [ſi vero alterum pro
altero, quod neſas dictum eſt, pignorare maluerit, in
duplum cui vim fecit, direpta reſtituat,] ex quib. de-
prehenditur lapſos non parum fuiſſe And. & Alb. de
Roſa. qui in hac l.exſtat,colum.1.verſi.extra gl.aliter
cenſuerunt, leui illi ratione freti,quod cum alijx con-
ſtitutionibus hoc in caſu prouiſum ſit nõ eſſe D.Mar-
ci pœnalem conſtitutionem extendendam. quæ ſane
ratio leuis ſemper eſt viſa, cum quia nõ vidi alijs con-
ſtitutionibux hoc in caſu prouiſum: tum quia exten-
ſio ad caſum dici hæc non poteſt, ſed comprehenſio:
quia ſi extenſio eſt, adhuc concedi affirmarem, cum
7 non modo eadem, ſed & † maior ratio in lege ſcripta
militet, vt recte noſtri tradunt in l. cum mulier. vbi
Alexan.ff.ſolut.matrimo.Dec.l.factum, §. in pœnali-
bus.7.fallen.de reg.iur. latiſſime Crauet. de antiquit.
tempor.1.par.4.par.princ.num.18.& ibi nu.24. vult
extendi, quando alias abſurdum ſequi poſſet, vt no-
ſtro hoc caſu.

8 QVAERO ſecundo, quid ſi auctoritate † iudi-
cix incompetentis ratione præſertim territorij debi-
tor occupat,an huic conſtitutioni locus ſit? & locum
eſſe recte crediderunt Gulicl.Cun.& Alberic. Rol. in
hac ipſa l.exſtat,colum.2.verſ. item quia:nam etſi ver
ba conſtitutionix in occupante ſine iudicis auctorita-
te ſint, is tamen qui incompetentem adiuit, neminẽ
adiuiſſe dicitur,argum.l.quoties. ff. qui ſatiſd. cogan.
9 nulla enim eſt prorſus iudicix † extra territorium iu-
riſdictio, vt nec coram eo denunciata lix præſcriptio
nem interrumpat, vt probat notab.text.l.ſi pater.C.
ne de ſtatu defunct. ibi, apud procuratorem Reipu-
blicæ incompetentem, vel rei priuatæ. vt legit erudi
tiſſimus Iacob.Cuiac. lib.1. Obſeruat. iur. cap.24. in
10 fi. nam quemadmodum † iudicatum quod ab eo di-
citur, qui iudicãdi munere ſungitur,l.1.§.vlt. ad Ter-
tul. ſic contra, quod tradit & Iaſ.conſil.9. facti ſeries,
num.2.lib.3.Vant.tract.nullitatum, de nullit.ſent. ex
11 defect.iur.ord.nu.1. Hinc dicimux, iudici † incompe-
tenti impune non pareri.glo. in cap.veniens,in verſic.
propter contumaciam,ext.de accu.& in l.2. ff. ſi quis
in ius vocat.non ierit,quod declarat Decius in d.l.vlt.
num.6. de iuriſd.omnium ind. & Afflict.dec.2. nu.8.
12 cum enim † iudex eſt incompetens, deficit perſona
& ordo. ſic Bald. in l.teſtamenta,C. de teſtam. qui &
in l.penult.C.de iuriſd. omnium iud. egregie dicebat,
iudicem incompetentem procedendo ſemper graua-
re partem, nam vbi incompetens eſt iudex, ibi defi-
cit iudicium, vt idem Bald. affirmauit in l.clarum,C.
de auctor.præſtan. & alia citat Barb.conſil.50.col.3.
in fi. lib.1. & adeo nullum eſſe quidquid ab incompe-
tenti iudice eſt actum, noſtri credunt interpretes, vt
13 ex ſtatuto † omni etiam exceptione nullitatix ſubla-
ta, non cenſeri tamen ſublatam, quæ ex iuriſdictio-
nis defectu prouenit, ſic gloſ. in Clem.vnica,de ſequ.
* poſſ. & fructuum,quam probant * omnes, Fel. in rub.
de foro compet.nu.2.& in cap.paſtoralis.de except.la
te Vantius præcitato loco,nu.3.& 4.& Barb.cõſ.39.
columna 6. & 7. lib.1. Corſet.in ſing.in verbo, ſtatu-
tum incip.ſtatuto cauetur,&c. Curt.ſenior conſi.69.
dominus Ioannes, in fi. Decius conſil. 8. nu. 6. & 7.
conſi.38.num.7.conſi.360.num.1.conſi.320. in fi.Pa
riſ.conſi.45.num.18.lib.1. conſil.24. num.102.lib.2.
declarat Marſ.ſing.10.Tu ſcix exceptio.hanc tamen,
quam multis affirmauimus, ſententiam, intelligebat
Alber. Rolat.in hac ipſa l.exſtat,colum.2.in fi.verſic.
aut non erat iudex. quando non erat iudex ob terri-
torium, ſecus quando erat incompetens ratione cau-
ſæ, vt quia declinari iuriſdõ poſſet: tunc inquit Alb.
iuſſux illius excuſat,arg.l.pe. de iuſt.& iure.& l.quam
quam, de aqua pluuia arcen. quod tamen inquit Al-
ber. illicite factum erit, ſi per ſuperiorem reuocari
poterit,l.vlt.ff.de eo,quod metus cau. & fuit hæc de-
claratio Gulielmi a Cuneo,quã & Bal. hic inquit eſſe
dignam notatu,ſed non eſſe ita verã, vt præcitati opi
14 nati ſunt, arbitror,cum incompetentia † proueniens,
ſiue ratione rei,ſiue ratione finium,ſemper nullum pe
nitus reddat iudicium,d. l. vltim. de iuriſdict. omniũ
iudic. quo loco & Alber. ipſe ſic textum illum intelli-
* git & communi * calculo Doctor.affirmant,vt ibi te-
ſtatur Iaſon num.27.Decius num.20.Marſil.num.1.
15 Zaſius num.15.nec difficultatem facit † l.quamquam,
in princip. de aqua pluuia arcend. quia ibi erat iu-
dex,& Alberic.hoc caſu noſtro præſupponit, non eſ-
ſe iudicem ratione rei, quamobrem intelligerem ip-
ſe hanc declarationem veram fore, cum clarum non
eſt ac notorium illum eſſe iudicem, ſed eſt dubium,
iuxta textum l. ſi quis ex aliena. ff. de iudic. declarat
Decius in d.l.vltim.num.16. & plura referam in octa
uo remed. recuperandæ poſſeſſ. ex l. meminerint, §.
1.C.vnde vi.vel ſecundum Alexan.in l.iuſte poſſidet,
num.39. de acquiren. poſſeſſ. intelligi poteſt hæc Al-
ber. & aliorum declaratio, quando nulla declinato-
ria eſt oppoſita, ſed potius ex comparatione iudicis
habilitata perſona,alias ſecus, vt ſi per contumaciam
proceſſum eſſet, iuxta l.non videtur, la 1.vbi Bart.de
16 iud. nam citatio † contra eum qui comparere tene-
tur, nulla eſt, quod declarat Socin. tract. fallent.reg.
17 46.& † bannum factum contra contumacem,qui cõ-
parere non tenebatur, eſt nullum, ſic Bar. d. l. non vi
detur in fi. & egregie ac late Marſil. ſing.73. & conſ.
16.nu.33.Gram.Neap. deciſ.29.nu.34.

18 QVAERO tertio,quid † ſi quis rem occupet ra-
tione ſeruitutix ſibi debitæ, an locus huic remedio
ſit? & eſſe locũ cenſuit Alber.in hac ipſa l.exſtat. col.
3.verſic.quod ſi apprehendo. cui accedo,cum & ſer-
uitus debitum dicatur, l. corruptionem,C. de vſufru.
militat & eadem ratio reprimendæ audaciæ. quin &
hoc caſu locum eſſe remedio l. ſi quis in tantam, C.
vnde vi,dixit Alber.quod ſuo loco planius fiet.

19 QVAERO quarto,† quid ſi non rem,ſed debito
rix perſonam capiat ſua auctoritate creditor, an lo
cus huic remedio erit? & eſſe locum cenſuit Alber.
in hac ipſa l.exſtat. colum.3.verſi.item quærit Iacob.
poſt Iacob. Rauennatem, quem citat, ea adducuntur
ratione: quia maior ratio in hac occupatione ineſt,
maioris ſcilitet audaciæ cauſa. quam cum res occu-
pantur. afferri & illud poteſt, conſtitutionem noſtrã
generaliter in rei occupatione loqui, & rei appella-
tione hominem liberum venire, probat l.1.§.quædã,
ff. de rerum diuiſ. §. 1. Inſtit.de reb.corpor.& incor-
poral.quod placuit Ioan.Coraſ.in l. naturaliter, §. ni-
hil commune, in præludijs, num. 36. de acquir.poſſ.
etſi aliter ſenſerint Alb. Caſtr.Dec.vt is Dec.ſcripſit
in l.1,in.3.lect.num.31.34. ff.ſi cert.petat.& Gomeſ.
in §.omnium,num.24.Inſtitut.de actio.& Barb.conſ.
26.colum. 4. circa med.lib. 2. aduerſux quos pugnat
text.

Digitized by Google

text.l.procurator.1.§.fin.ff.rem ratam hab.
20 Extenditur procedere, etiamſi procurator † deti-
neret filios debitoris, & illos ad ſeruile miniſterium
induceret, tunc etiam ius crediti, ex noua Iuſtin. con-
ſtitutione in §.quia vero, in Auth.vt nulli iudicũ, &c.
& in verſione Haloandri eſt Nouell.134.§. quoniam
vero, & declarat gloſſ. in cap. ex reſcripto, de iure-
iuran. & apud D.Gregor.lib.2.epiſt.capitu.94.& lib.
3.capitu.43.quem ibi citauit Iacob. Cuiac. qui & D.
Ambroſ.in lib. de Tobia,capit. 8. retulit. non tamen
caſus hi ad D. Marci conſtitutionem pertinent. De
clara non procedere, quando ita pacto fuiſſet conuen-
tum, paciſci enim ſic poſſe egregie declarat Zaſi. lib.
2.ſing.reſponſorum c.8.
21 QVAERO quinto, † quid ſi creditor nõ rem pro
priam ſui debitoris, ſed ab eo bona fide poſſeſſam, vt
puta depoſitam, vel commodatam, occupet, an lo-
cus huic remedio & conſtitutioni ſit? & eſſe credidit
Alber.in hac ipſa l.exſtat.column.penult.in fin. verſi.
item quæritur ſi res,&c.argumen.l.non tantum.ff.de
22 pet.hæred.quo dicimus, ea noſtra † eſſe, vel in hæredi
tate nobis debita contineri, quæ depoſita ſunt; ſed
clarius probat.text.in §.ſane.Inſtit.vi bon.rapt. dum
conſtituitur, actionem illam habere locum, cum bo-
na fide poſſeſſã vt depoſita, vi rapiũtur: militat & ra-
tio illa audaciæ reprimendę, nam quamdiu creditor
occupat, non eo nomine occupat, vt verum dominum
re illa priuet, ſed vt a debitore auferat, qui domino
æſtimationem poſtmodum ſoluere tenetur, quæ ſane
quæſtio ex his, quæ latius infra in remedio recupe-
randæ poſſeſſionis ex c.reintegranda. & ex officio iu-
dicis dicemus, declarabitur.
23 QVAERO ſexto, quid ſi is creditor † ſit ſub con-
ditione, & pendeat adhuc conditio cum res debito-
ris occupat, an huic conſtitutioni locus erit? & eſſe
placuit Alber. in hac l.exſtat, col. penultim. in fi. ver-
ſic.item quærit ſi debet.etſi enim tex.l. exſtat.in debi-
tore loquatur, & debitor ſub condirione, non dica-
tur proprie debitor, l. cedere diem. de verbor. ſig. at-
tamen hoc caſu nulla eſt inter hunc improprium de-
bitorem & proprium differentia. vt eſt argumentum
tex. l. Sempronius Attalus, in princ. verſi. idẽ euenit,
de vſufruct. leg. ea ratione huic ſententiæ ſubſcribo,
qđ in materia indifferenti, cuius ratio æque militat
24 tam in debitore † vel creditiore conditionali & debi
tore pure, nulla ĩter eos ſit differentia, vt declarat De
ci. in l.1.in 1.lect.nu.29.& in 3.lect.nu.69.ff.ſi certum
petat. ſentit Cur.iunior nu. 73. etſi non ignorem, eſſe
quamplures, & qui verius affirment, creditorem ſub
conditione, eſſe proprie & vere creditorem: quod eſ-
ſet fortius. ſed in caſu noſtro vna eſt ratio in vtroque
caſu, imo maior, cum creditor ſub conditione occu-
pat: nam ſcire debuit ſe adhuc creditorem non eſſe,
& ideo ne colorata etiam ratione niti poſſe ad occu-
pandũ, qua verũ creditorẽ iuuari credidit, etſi male.
25 QVAERO ſeptimo, quid ſi debitoris † fugitiui
bona occupentur, an locus erit huic conſtitutioni?
& non eſſe locum cenſuit gloſ. in hac l.exſtat, vbi Bar.
in 1. oppoſit. idem in l. ait prætor.§.ſi debitorem, nu.
1. ff.de his quæ in fraud. cred. & quod in remedio ex
l.ſi quis in tantam.C.vnde vi. ſenſit Ripa c. ſæpe, nu.
85.ver. retenta, de reſtitut. ſpol. lege enim 12. tabul.
conceſſum hoc fuit, vt hic annotauit Cuiacius. quam
ſententiam veram intelligo, quando is debitor cum
pecunia vel alia re fugiens capitur; licet enim tũc cre-
ditori ſibi ius dicere, cum (quod aiunt) in mora ſit pe-
riculum, nec aliũde ſibi conſultum, vt ſcripſit Decius
in l. qui iuriſdictioni, num. 12. de iuriſdict. omnium
iud. ſecus ſi immobilia occuparentur, quo in caſu
nec verba, nec ratio d.l.ait prætor, §.ſi debitorem, lo-
cum habent, ſed eadem conſtitutionis noſtræ ratio
militat. illo ergo caſu, quo fugientem debitorem ca-
pere, & bona auferre licet, nulla iuris ſollemnitas ob-
ſeruatur, vt docuit Angel.in d.l.exſtat, & alia retulit
Socin. ſen. conſil.99. numero 4. lib.4. quo loco diſtin
guit inter debitorem fugientem (vt noſtro hoc caſu,)
26 & fugę ſuſpectum. Nam is † fugę ſuſpectus, non niſi
multis obſeruatis, apprehendi & carceri mãcipari po
teſt, vt late tradunt Iaſon in l.ſi arbitro.num.3. qui ſa-
tiſd.cogant. Neuiz.conſ.52.num.12. Marſil.ſing.43.
ſing. 282. creditor, &c. & ſingul.638. Soc. ſen. conſ.
96.101. & 102.lib.4. qui d.conſil. 100.nu.2. poſt Ro
man.& Anchar.affirmat, hoc caſu non poſſe opponi
27 iudicis † incomptentiam, etſi Neuiz.d.conſ. 52. nu.
25. multis contrarium verius exiſtimet, alia retule-
runt Ruin. conſil.89.num.13.lib.1.Dec.conſil.75.Ri
pa lib.1.reſpon. capit. 13.Pariſ.conſ.99.101. & 107.
lib. 3. cetera ſciens prætereo, quæ præſentis inſtituti
non ſunt.
QVAERO octauo, vtrumne huic conſtitutioni
28 locus ſit, cum ex pacto conuento † creditori licet rem
propriam occupare, iuxta l.3. C. de pignor. & non eſ-
ſe locum credit gloſſ. & Bart. ibi, nu.1. d.l. exſtat. in
hanc ſententiam celebre Theodorici Italiæ, & Galla
rum tũc Regis dictum exſtat, cuius meminit Caſſiod.
lib. 4. variar. in epiſt. deſtinata Ioanni V. S. Conſuli
Campaniæ, cuius ſunt verba: [Proinde edictalis pro-
clamatis tenore cõperto, ſpectabilitas veſtra ad cun-
ctorum faciat notitiam peruenire, vt quiſquis, quod
repetere debuiſſet, pignorandi ſtudio fortaſſis inua-
ſerit, vocẽ iuris amittat, nec liceat cuiuſque ſua ſpon-
te, (niſi, obligatum forſitan) pignus auferre.] Hæc il
le, & in ſimili quoque arbitraretur Ripa in cap.ſæpe,
num.85. verſic. ſecundo intellige, de reſtitut.ſpoliat.
conſtitionem l. ſi quis in tantam. non habere locum
noſtro hoc caſu: quod ſuo loco dicam: ceſſat enim ob
pactum vis, quæ volenti non infertur, d.l.3. vrbanius
29 tamen agendo † iudicem adire poteſt, ne ſibi detri-
mẽtum afferat. vt praxim docuit Neuiz.conſi.82.nu.
27.& 28. & non eſſe eo caſu neceſſariam debitoris ra
tionem, cenſuit Afflict.deciſ.326.& ad d.l.3.declara-
tionem, latiſſime plura congeſſerunt Tiraquel. de iu-
re conſtitut. 1.par.numero 37. & in tract. le mort ſai-
ſit le viſ. in 3. part. declarat. 1. & 7. part. declarat. 7.
Thom.Ferrar.caut.48.ſi quis.&c. Rui.conſ.145.nu.
6.conſil.152.num.24.lib.4. & conſ.121. num.8.lib.
5.Socin.ſen.conſi.82.col.2.lib.3.conſil.27.in fi.lib.4.
Gozad.conſi.28.num.5.conſ.95.nu.3.Pariſ.conſ.29.
nu.22.lib.1.conſ.5.nu.27.lib.4. Boer.q.77. nu.3. Alc.
reſpon.293.in fi. Rolan.a Valle conſ.10. Plot.l.ſi quã-
do.num.182.C.vnde vi. alios omitto, quos enumera-
re non ſubtile, ſed laborioſum (vt noſtri dicere con-
ſueuerunt) exiſtimaui: relati enim non varios caſus
modo, ſed & praxim docent, aliqua quoque retulimus
ſupra in 1. remed.q.22.
30 QVAERO nono, † quid ſi legatarius rem legatã
occupet, an huic conſtitutioni locus ſit? & nõ eſſe lo-
cum, cenſuit gloſſ. huius l.exſtat. quo loco Alberic. in
fi. & Bart.num. 1.verſic. item legatario, eam ſunt ſe-
cuti, nec diſſentit hic Cuiacius, qui diuerſitatis red-
dit rationem inter conſtitutionem hanc noſtram, &
tit. quorum legat. placuit & hæc ſententia Ripæ in c.
ſæpe, num.93.de reſtitut.ſpoliat.quo loco in ſimili di-
ſputat, an idem ſit in conſtitutione l.ſi quis in tantam,
C.vnde vi, qua de re ſuo loco ſuſius. Hanc ſententiam
veram intelligunt Bartol. & ceteri, cum res legata a
nemine poſſidetur, ſecus ſi ab hærede iam occupata
31 ſit, † tunc enim impune non licet, ex l. non dubium,
C. de

C. de legat. vbi Iaſon numero 1. ſimile tradit Rota in
deciſ. antiquis, tit. de reſtit. ſpoliat. deciſ. 7. in fin. vbi
32 de hærede loquitur, l. non eſt dubium, † diſpoſitio-
nem eſſe admodum rigoroſam, cenſuit Alciat. reſpon
ſo 607. num. x. quo loci teſtatur, iudices ſuper ea non
niſi ſumma difficultate pronunciare. & ob id cenſet
eſſe reſtringendam: & non procedere reſpondit, cum
iuſta aliqua occupationis cauſa ſubeſſe poteſt, vt in v-
xore defuncti, quę iure retentionis ob ſuarum dotium
cautionem bona mariti apud ſe retinet. Sunt & caſus
alij quamplures, in quibus rigoroſa illa l. non dubium,
conſtitutio non procedit, quos enumerant omnes ibi,
33 & præſertim Iaſon, vt † quando eſt data ingrediendi
poteſtas auctoritate propria, iuxta præcedentem con
ſtitutionem, & in terminis affirmauit Dec. conſilio
243. num. 4. conſ. 438. in fine. Rube. conſil. 124. in fi-
ne. Gozad. conſil. 91. num. 1. & 10. conſil. 93. num. 14.
Pariſ. conſ. 89. in fin. lib. 2. conſ. 53. num. 104. conſ. 54.
num. 4. lib. 3. Caſſan. conſil. 19. nu. 69. Alciat. reſponſo
706. nu. 3. Ripa in l. nemo poteſt, nu. 61. de leg. 1. ſic &
34 eo caſu non habet locum, cum † is legatarius eſt teſta-
menti executor, quod probat & Dec. conſ. 418. nu. 4.
conſ. 424. num. 16. Pariſ. conſ. 54. nu. 31. lib. 3. Ruin.
35 conſ. 119. nu. 6. lib. 3. Rub. conſ. 43. nu. 4. idem in † in-
ſtituto rei certæ non habere locum, tradit præter Iaſ.
d. l. non dubium. Tiraq. in tract. le mort ſaiſit le viſ, 2.
36 par. declar. 4. nu. 11. Rub. d. conſ. 43. nu. 4. ſic nō † pro-
cedere in vſufructuario omnium bonorum, Socin. ſen.
conſ. 131. col. 4. in princ. lib. 1. ait, etſi in fideicommiſ-
ſario vniuerſali conſtitutionem illam habere locum
reſponderit Iaſ. conſ. 146. col. 1. lib. 4. poſt Oldrad. &
alios quos citat.

37 QVAERO decimo, † quid ſi filius pro ſua legi-
tima rē vnam occupet, an locum habeat noſtræ huius
l. exſtat, cōſtitutio? Paulus Picus in l. in quartam, num.
163. in fi. & nu. 168. ff. ad leg. Falc. dum duos caſus re-
ferret diſtinguendo, ſeu enumerando, ſemper affirma
re viſus eſt non eſſe locum, nam ait ille, aut nullam cō-
miſit filius violentiam vel expulſiuam, vel compulſi-
uam, ſed cum in poſſeſſione reperiretur, bona occupa-
uit, ſeu retinuit: & eo caſu non dicitur incidiſſe in pę-
nam dictę conſtitutionis, quę non procedit, vbi omnis
* violētia ceſſat. vbi ſcribunt * omnes, & ratio ipſa præ-
cipua conſtitutionis ſuadet, vt ſuo loco dicemus, aut
non reperitur is filius in poſſeſſione, ſed rem vnam
pro legitima occupat, & adhuc non dicitur incidere
in eam pęnam, cum ratione incertitudinis nullam ſibi
acquirat filius poſſeſſionem, iuxta l. tertiam. §. incer-
tam. de acquir. poſſeſſ. & per conſequens non dicitur
hæredem inſtitutum priuare: quæ ſane rationes non
ſatis veræ ſunt, vt clare oſtendemus in 9. remed. ex l. ſi
quis in tantam, C. vnde vi, vbi in quæſt. 28. latiſſime
excutiemus.

38 QVAERO vndecimo, † vtrum hæc ipſa cōſtitu
tio locum habeat in toto credito, etiam ſi occupatio
pro ſola dimidia crediti facta ſit, vt ſi ſim creditor in
centum, & occupem pro ſumma quinquaginta? & nō
habere locum cenſuit gl. huius l. exſtat, quam probauit
ſic Alb. col. 2. in prin. qui huius ſentētiæ fuiſſe Roffre.
& Iac. Rauenn. teſtatur: quos ea ratione ſequor, quod
39 pœna † cum delicto commenſurari debeat, vt habetur
Deuter. cap. 25. [iuxta menſuram delicti erit plaga-
rum modus.] & tex. in Auth. omnes peregrini, C. com.
de ſucceſſ. c. non afferamus, 24. quæſt. 1. c. quæſiuit, de
his quę fiunt a maiori parte. Cap. Dec. in l. quod a quo-
que, nu. 3. de reg. iur. Marſ. cauta 6. in fi.

40 QVAERO duodecimo, † quid ſi res fideiuſſoris
a creditore occupentur, an ius crediti adhuc perdat is
creditor? & non amittere cenſuit Guliel. Cun. quem
ſecutus eſt Alber. in hac ipſa l. exſtat, col. 3. verſ. item
41 quærit Guliel. &c. ea vtuntur ratione, quod † quem-
admodum non liberatur principalis debitor fideiuſ-
ſoris facto, l. & hęredi, in fi. & l. fideiuſſoris, ff. de pact.
l. ſi cū exceptione, §. Labeo. vbi Alb. ff. quod met. cau.
ſic pari ratione ex delicto in eiuſdem fideiuſſoris per-
ſonam commiſſo debitor commodum ſentire non de
bet. Accedit præterea ex Alb. fideiuſſoris factum a fa-
42 cto † principalis eſſe admodum diuerſum, nam vt di-
ſtinctæ ſunt perſonæ, ſic nec vnius factum alterius eſ-
ſe poteſt, l. mora rei. l. cum filius. §. penultim. de verb.
oblig. huic ſententiæ adhæreo, ipſamque probo, quod
ſi aliter ſentiremus, is fideiuſſor ſine commodo, ſenti-
ret damnum: aut creditor occupator (quod eſſet ini-
quum) duplici pęna afficeretur, ſi enim debitor totum
hoc ſentiret commodum, nihil fideiuſſor cōſequi poſ
ſet, ſi vero conſequeretur, duplici pœna creditor, vna
erga debitorem, altera erga fideiuſſorem, teneretur,
43 quod † non concedit cap. at ſi clerici, in princ. de iud.
l. plura, de actio. & oblig. l. numquam plura, de priuat.
delict. Didac. Couar. lib. 2. variar. reſol. cap. 10. Quare
eſt vt dicamus, ſolam eſſe fideiuſſoris actionem, vt ad
uerſus audacem creditorem experiatur, eo vtiliori
quo ſibi videbitur, remedio.

44 QVAERO decimotertio, † quid ſi dominus ob
non ſolutum canonem claudat, vel aliter occupet do-
mum, quam conduxit inquilinus, an huic conſtitutio-
ni locus ſit? & non eſſe locum credidit ſolus Alb. in l.
hac exſtat, col. 3. verſ. item quæro ſi inquilinus, vnum
affert notatu dignum, hanc in foro ſeruari ſententiam
ex l. eſt differentia. ff. in quib. cauſis pign. vel hypoth.
tacite contrah. in l. Aquilius regulus. de donat. & in
l. vtique, de dam. inſec. quam opinionem confirmant
gl. ac alij quamplures, quos refert & probat Iaſon in
l. 2. nu. 1001. & 105. in fin. C. de iure emphyt. dum vt
veriorem ſententiam hanc probauit, licere domino
45 expellere † emphyteutam non ſoluentem debitum ca
nonem, quod placuit & Alex. conſ. 105. nu. 2. 3. & 12.
libro 3. vbi num. 17. inquit crebriorem eſſe opinio-
nem, ſimplicem conductorem non ſoluentem cano-
nem expelli poſſe. idem reſpondit Alex. conſ. 117. nu.
12. conſ. 131. nu. 12. lib. 4. Dec. conſ. 146. num. 7. & 8.
Gozad. conſ. 39. in fi. qui poſt Corn. conſ. 171. lib. 3. in-
46 quit, † emphyteutam ſic a domino expulſum non poſ
ſe experiri, vt tamquam ſpoliatus reſtituatur, a quorū
ſententia non longe diſceſſit Socin. ſen. conſ. 167. col.
3. verſic. tertio principalis opinio, lib. 2. Boer. conſ. 13.
nu. 16. & 17. Verum huic aduerſantur ſententiæ Cin.
& Pet. vt retulit Iaſ. in d. l. 2. num. 101. verſic. ſecundo
principalis. C. de iure emphyt. quam ſunt ſecuti plu-
res, relati a Dec. conſ. 146. nu. 6. in fin. & a Guid. Pap.
quæſt. 107. licet gloſ. &c. qui in Curia Delphinatus ſic
ſeruari ſcripſit, hunc inquam emphyteutam expelli
non poſſe, alioqui vt ſpoliatum agere poſſe. ſic & in
foro ſeruari ſcripſit Moder. Pariſ. ad Alexand. conſil.
105. num. 18. lib. 3. quo loco & huius ſententiæ fuiſſe
retulit Corne. conſil. 16. lib. x. Afflict. deciſ. 97. qui ta-
men eo in caſu loquuntur, cum emphyteuta, qui in-
ſcio domino alienauit, expellitur, vt & in domino, qui
conductorem ob rem deterioratam expellere poteſt,
reſpondit Alexan. conſ. 118. nu. 11. lib. 3. Ioſeph Lud.
deciſ. 17. num. 5. qui & alios recenſet. rem tamen hanc
declarat Crauet. conſ. 18. numero 7. verum & abſolu-
ti iuris eſſe, ſi clarè conſtaret alienationem iure quæ-
ſito domino factam, nec ſcandali ſubeſſe timorem
eam eſt ſecutus Plot. in l. ſi quando, num. 287. C. vn-
de vi. Sed ad rem noſtram clarius Alberic. in hac l. ex-
ſtat. poſteriorem hanc ſententiam probari dubitauit,
47 l. dominus † horreorum. C. locat. qui tamen caſus

(ſi Bal. in l.ædem, colum. 2. verſic. ſed oppono quod
etiam, C.loc. credimus) eſt in inquilino & conducto-
re ſpeciali, is, qui abeſt, & iam diu viſus non eſt, nam
ex quo dubium eſt, an caſu vel culpa abſit, domino
quidem conceditur locatam domum ingredi, ne tam
diu re propria maximo cum detrimento careat, ſed
id cum iudicis licentia agendum eſt, ne abſens, qui
caſu potius abeſse præſumitur, quam dolo, ſine ſui cul
pa damnum aliquod, vel eam patiatur iniuriam. Huic
ergo poſteriori ſententiæ ſuffragatur magis ipſius cō-
ſtitutionis ratio, quæ & propoſito caſui conuenire vi-
detur: non enim huic domino dicitur licere magis ſua
manu ſibi ius dicere, quam creditori illi, niſi veram
eſse fateamur noſtro caſu ſic conceſsum, ob maiorem
rationem, quam ineſse videmus, nam dominus & rē
ingreditur propriam, & poſseſsionem, certaque & iu-
ſta ratione quadam tuetur, quod in creditore non con
tingit, qui loco proprio alienam occupat. Non inficior
tamen rem eſse non mediocriter dubiam, & propte-
rea cogitandum. nam & ſimili in remedio ex l. ſi quis
in tantam, C. vnde vi, vnam habebimus grauem &
perutilem diſputationem.

48 QVAERO decimoquarto, † vtrumne ceſset hu-
ius conſtitutionis pœna, cum creditor iuſtam aliquam
ſui ingreſsus cauſam affert? & ex multis ceſsare, ſum
49 quādoque arbitratus, quemadmodum † enim quæuis
cauſa leuis excuſat a dolo, ſic & a temeritate, a dolo
excuſare, probat vulgaris (notabilis tamen) text. l. igi-
tur, §. cauſa, de lib. cauſ. & in terminis noſtris ſic cen-
ſuit Soc. ſen. conſ. 131. col. 4. verſic. amplius, lib. 1. &
Crau. conſ. 18. num. 9. ad remque ipſam maxime con-
fert Bar. doctrina in l. 1. §. non autem, in fi. ff. ſi quis te-
50 ſtam. liber. eſse iuſ. fuer. cum affirmauit dolū, † qui in
ſtatuti diſpoſitione requiritur, cum punitur alienę poſ
ſeſsionis perturbator, ceſsare, cum cauſa aliqua turba
tionis affertur, ex d. §. cauſa. Bart. eſt ſecutus Barbat.
conſ. pen. colum. 11. verſic. capio nunc aliam, lib. 2. &
ſentit idem Anch. conſ. 127. circa fi. ſic videmus cau-
51 ſam aliquam, etſi leuem † excuſare a dolo, qui vt ho-
* micida plectatur, exigitur, ſic omnes * in l. 1. vbi late
Iaſ. ff. de legib. idem Iaſ. in l. 1. nu. 24. ff. de eo per quem
factum erit. in l. qui iuraſse, nu. 6. de iureiur. Afflict. de-
ciſ. 360. num. 7. Gramm. deciſ. 29. num. 16. Socin. iun.
52 conſ. 117. num. 13. lib. 3. & cauſam † etiam iniuſtam a
crimine læſæ maieſtatis excuſare, conſuluit Crauet.
conſ. 6. num. 90. verſic. decimotertio, conſ. 319. nu. 14.
53 verſ. vigeſimoprimo. & † excuſare a crimine falſi, cō-
ſuluit Socin. iun. conſ. 37. num. 22. lib. 2. & Pariſ. con-
54 ſil. 151. nu. 29. lib. 4. & a ſuſpicione, † ſeu delicto con-
uenticulæ, & malæ congregationis, cauſam etiam le-
uem excuſare conſuluit Crau. conſ. 4. nu. 26. verſ. licet
octauo. & idem de iure rogatus reſpōdit pro vniuerſi
tate Gorzegni contra illuſtres dominos, & reſponſo
ſubſcripſere idem clariſſimus Crauet. alijque quam-
plures ex vniuerſa hac regione celeberrimi Iurecon-
55 ſulti. ſic & cauſam † excuſare a mora reſpondit Crau.
conſil. 147. num. 3. & a contumacia idem conſil. 254.
colum. 2. verſ. tertio vt. & excuſare a periurio, tradit
latiſsime Grammat. Voto 10. num. 21. & 22. etſi aliter
56 ſenſerit Iaſ. in l. ſi quis maior, num. 3. C. de tranſact. &
cauſam aliquam etiam leuem excuſare a contumacia,
& alijs delictis, affirmauit gl. in l. 1. in glo. magna, ff. ſi
quis iusdic. non obtemper. quam ibi Socin. colum. fin.
ſummopere extollit, & eſt notabilis doctrina Angel.
in l. prætor, §. hæc actio, ff. vi bon. rapt. quam commen
dauit Alexan. conſ. 127. num. 11. lib. 4. Gramm. deciſ.
5. num. 25. quo loco citat eiuſdem ſententiæ Curt. ſen.
conſil. 69. colum. fin. plura alia ſcripſit Gomeſ. in §. ex
maleficijs, num. 25. & 26. Inſtitut. de actio. & infinita
prope congeſsit Tiraquel. tract. de pœnis legum, &c.
cauſ. 43. & in noſtris fere terminis aliqua ſcripſit Plot
in l. ſi quando, nu. 283. & 286. C. vnde vi, & reſpondit
57 Dec. conſ. 565. in fi. leuem cauſam † a violentia excu-
ſare. Quibus demonſtratur noſtram hanc ſententiam
veram eſſe. ſimilem ſiniuimus quęſtionem in 11. reme
dio ex l. creditores, C. loc. l. non ab re, C. vnde vi, quam
videndam ſuadeo. Noſtræ huic ſententiæ non aduer-
ſatur Angel. doctrina in l. plagij, de verbor. obligat.
58 affirmantis, cauſam non † excuſare a delicto iure na-
turali prohibito, & Angel. eſt ſecutus Alexan. conſil.
103. colum. penul. verſic. & dato. quod Gomeſ. lib. 1.
& in ſpecie noſtra Ang. & Alexan. eſt ſecutus Afflict.
in commen. ad conſtit. Neapol. lib. 1. rubr. 24. de vio-
lat. circa poſſeſſ. num. 21. qui quidem eſſe dicit, cū cau
ſa eſt a iure reprobata. Gomeſ. §. ex maleficijs enim.
num. 32. Inſtit. de action. Alciat. tract. de præſumpt.
reg. 3. prçſumpt. 30. num. 20. Tiraquel. dicta cauſa 43.
num. 13. nam ſic occurri poſſe puto, non tutam eſſe
ſatis Angeli declarationem, cum aduerſari videatur
relatæ communi omnium ſententiæ, dum affirmant,
excuſari ab homicidio, a periurio, a falſo: quæ tamen
iure naturali prohibita videmus. vel dicamus (*vt non
animaduertit verbo præcitatus Tiraquel.*) procede-
59 re, † cum ius eſt notorium, nulla dignum excuſatio-
ne: quod hoc noſtro caſu non contingit. cum cauſa v-
na ſuadente iuſta ratione, poſſit creditor iure ſui cre-
diti rem debitoris occupare. Rurſus non hoc iure na-
turali prohibitum dicere poſſumus, quinimo conceſ-
ſum potius, vt probare videtur text. in §. quia tamen,
Inſt. vi bon. rapt. quod iure ciuili deinde fuit prohibi-
tū. excuſabitur ergo, ne rei propriæ dominium amit-
tat. niſi intelligamus Angeli, & Alexan. doctrinam ex
ipſius Afflict. d. rubr. 24. num. 21. declaratione, dum
differentiam conſtituit inter iuſtam cauſam, quod iu-
re ſpoliare liceat, & iuſtam cauſam, quod credebat
ſe poſſidere, & ita poſtmodum illi poſſeſſioni incum-
bere. hocque ſumit ex declaratione gl. l. ſi quis in tan-
tam, gloſ. vltima, verſiculo octauo, quid ſi credens. C.
vnde vi, late dicemus infra remedio 9. nu. 133. quod
60 intelligo, ſi † cauſa ipſa probata fuerit, iuxta declara-
tionem, & notabilem doctrinam Gomeſ. Hiſpan. d. §.
ex maleficijs, num. 29. Corn. conſ. 33. num. 22. libro 4.
Tiraquel. de pœn. legum, cauſa 43. numero 9. & idem
placuit Crau. conſ. 254. num. 4. tametſi Curt. iunior in
conſ. 132. num. 11. opinetur verum etiamſi plene cau-
61 ſa non probetur. Non inficias tamen eo, hunc † occu-
patorem ab omni pœna excuſari, quin ſaltem ex la-
ta culpa, a qua cauſa ipſa cum non excuſat, pœna ali-
qua plectendus ſit, vt declarat Gomeſ. in d. §. ex male-
ficijs, num. 30. poſt Bartol. in l. iuſte poſſidet. in fine, de
acquiren. poſſeſſ. & ibi Iaſ. in fine, ipſe tamen Gomeſ.
non mediocriter ambigit, ſed Bartol. ſententiam eſt
ſecutus Barbat. inter conſil. Calcan. conſ. 25. num. 14.
& 15. & Tiraq. d. cauſa 43. in fi. quo loco num. 10. di-
62 xerat † cauſam excuſare a dolo, ne is delinquens pęna
puniatur ordinaria, & in totum non excuſare tamen,
quin aliquo modo plectatur, ex l. doli verbum, de ſeru.
corrupt. l. 3. §. generaliter, de lib. hom. exhib. quod ſa-
tis placet. Hoc quoque verum intelligo, declaroque,
63 niſi lege aliqua, vel communi, vel municipali † ſanci-
tum eſſet, occupantem quouis modo & cauſa plecten
dum eſse, iuxta declarationem Barbat. inter d. conſil.
Calcan. d. conſ. 28. num. 16. quod multorum aucto-
ritatibus confirmatur, dum affirmant homicidium
non doloſum puniri, ſi puniat ſtatutum homicidium
quouis modo perpetratum, ſic poſt multos Iaſ. d. l. 1.
num. 25. ff. de legibus. Ruin. conſil. 32. nu. 7. lib. 2. Bel-
lon. conſ. 8. num. 11. & 12.

Declara-

Declaratur præterea hanc ipſam ſententiam non
procedere, cum lis apud magiſtratum cœpta iam eſt,
& ea non perpenſa, occupauit creditor, dignus enim
non eſt tunc excuſatione aliqua. Nam affirmāt noſtri
64 cauſam† excuſare ab actis extra iudicium, non a iudi-
cialibus. ſic Bald. in l. qui probaſſe, 2. notab. C. de cal.
quē eſt ſecutus Soc. ſen. conſ. 118. col. 4. ver. ſed his non
obſtantibus, lib. 1. Gomeſ. d. §. ex maleficijs, nu. 33. &
Tiraq. d. cauſa 43. nu. 11. etſi forte illa Baldi ſententia
non videatur vera, cum illo textu ſolo l. qui probaſſe
nitatur, in quo ſumi videtur argumentum a contrario
ſenſu, quod iure nō conceditur aduerſus alia iura, quæ
cum loquantur generaliter, nec maior in vno caſu,
quam in alio poſſit aſſignari ratio, ſic in omnibus cau-
ſis debent procedere, quid enim eſt in cauſa, quin vna
& eadem cauſa, & in iudicio, & extra excuſet, cum do
lo is carere videatur. a Baldi tamen & aliorum ſenten
tia vix eſt quod recedant iudices.

65 QVAERO decimoquinto, vtrumne† hæc ipſa
cōſtitutio in omnibus violentijs locum habere poſſit?
Bart. in d. l. exſtat, num. 4. cenſuit ſolum in his habere
locum, quibus poſſeſſor ſua poſſeſſione priuari poteſt.
quare cum per vim expulſiuam, ablatiuam & compul
ſiuam, poſſeſſionis priuatio ſequatur, in his omnibus
noſtræ conſtitutioni locus erit. quæ ſane ſententia ſa-
tis ex verbis huius l. exſtat. comprobatur, nam verba
illa, [rem illam] iuncto verbo, [poſſediſſe] rem im-
mobilem occupatam oſtendunt, in qua vis expulſiua
vera conuenit: illa vero verba, [pecuniam debitam]
iuncto verbo, [accepiſſe,] rem mobilem ablatam ſi-
gnificant, ſicque ablatiuam. illa vero verba, [non ab
ipſo ſponte datam,] vim compulſiuam demonſtrant.
ſuadent hic titulus, ſub quo eſt collocata conſtitutio
ipſa, iuxta l. Imperat. de in diem adiect. Pro violentia
vero, & turbatiua, cum Bart. ſine controuerſia non ha
bere locum concedo. quod confirmat & gloſ. huius l.
exſtat. quam hic eſt ſecutus Alber. colum. 2. verſ. item
quærit creditor. dum ait (quod fortius eſt) cum dam-
num in re eſt datum: damnum enim dare, non eſt poſ-
ſeſſorem poſſeſſione priuare. & eiuſdem ſentētiæ fuit
Bartol. in l. creditores, verſicul. extra gloſſam quæro,
ad leg. Iuliam de vi. dum inquit procedere conſtitu-
tionem, cum is creditor incipit poſſidere, vt oſtendūt
ibi verba [temere poſſidere,] quæ cum effectu intel-
ligi debent: quare ſolus ingreſſus dicitur turbatio, &
contra. Non ergo in turbatiua procedet. In inquieta-
tiua conſtitutionem habere locum cenſuit Bart. hac l.
exſtat. ſed dubito non mediocriter, cum non multum
a turbatiua differat, vt ſupra in anteludijs oſtēdimus,
nec enim qui inquietatiuam moleſtiam poſſeſſori in-
fert, poſſeſſione eum priuat. quare rectius ſenſiſſe vide
tur Bald. in hac l. exſtat. in fi. hoc caſu conſtitutioni no
ſtræ locum non eſſe, & in ſententiam concedit, quod
clare affirmat gl. l. vim facit, ff. de vi, & vi arm. quam
forte citare voluit Bald.

66 QVAERO decimoſexto, vtrumne† hæc cōſtitu
tio creditorem hunc ipſo iure, vel per ſententiam do-
minio rei priuet? glo. in hac l. exſtat. quam ſecutus fuit
hic Bald. 1. lect. verſic. extra quæritur. inquit priuare
ipſo iure, quæ ſententia placuit & Bartol. in d. l. credi-
tores, in fi. ad leg. Iul. de vi, ea ratione & fundamento,
quia textus huius l. exſtat. in fi. inquit [ius crediti non
habebit,] nulla ergo exigitur ſententia: cum iam de-
terminatum hoc ſit vere, vt animaduertit Bart. & re-
67 cte hac in l. exſtat. numero ſeptimo, verba † illa futuri
temporis ſunt, quare priuationem ipſo iure inducere
non poſſunt, iuxta l. iubemus. §. ſane, C. de ſacroſanct.
eccleſ. & ideo Bar. huius conſtitutionis verba, vt con-
trariam opinionem probent, conſiderat, nec illa ver-
ba, quæ negatiue ſunt prolata, ipſo iure hoc caſu ope-
rantur, vt ſolent, iuxta l. metū. §. violenti. ff. quod met.
cauſa: quia vt animaduertit Bartol. is textus verba ad
iudicem dirigit. ſed hac l. exſtat. ad partem, quam de-
clarationem ſunt ſecuti plures, vt apud Tiraquel. in l.
ſi vmquam, in verbo, reuertatur, numero 58. C. de re-
uocan. donat. textus autem l. ſed & partus, §. vltim.
ff. quod met. cauſa. non diſpoſitiue, ſed enunciatiue
loquitur, relatione habita ad proximam futurā amiſ-
ſionem, iuxta l. non videtur, de acquir. poſſeſſ. & l. ne-
mo videtur, de in integr. reſtit. verior itaque eſt con-
traria ſententia priuationem non ipſo iure, ſed me-
diante ſententia induci, quam opinionem veram exi-
ſtimo poſt Iacob. Rauen. & Bart. in l. exſtat. a quibus
diſſentit Afflict. in commentar. ad conſtitut. Neapol.
lib. 1. rubr. 24. de violat. circa poſſeſſ. num. 3. & 6. non
arbitror tamen, vt eſt opinatus Bart. probari ex huius
conſtitutionis verbis, dum legitur [quiſquis proba-
tus mihi fuerit,] quæ iudicium & ſententiam poſtula
re videntur: nam verba alia ad facti probationem re-
feruntur, quod factum vere debet eſſe probatum, aliàs
abſurdum eſſet priuari aliquem ſuo iure, non conſti-
to prius de delicto. ſic enim videmus ſimoniæ cri-
68 men, † priuationem beneficij ipſo iure inducere, vt
ex Conſtantienſi Cōcilio eſſe definitū refert Rebuff.
in praxi benefic. in tit. de ſimon. reſignat. nu. 8. Pariſ.
conſ. 15. nu. 13. conſ. 29. nu. 14. conſ. 30. num. 15. lib. 4.
69 Boer. q. 117. & alibi. attamen † ſimoniam eſſe com-
miſſam conſtare debet, c. accuſatum, c. quoties, c. de
hoc autem, de ſimon. cum ſexcentis ſimilib. ſic in cri-
mine hæreſis, in c. cum ſecundum, de hæret. in 6. & do
cuit Iaſ. in l. ſi quis maior. nu. 25. C. de tranſact. & cla-
re interrogatus reſpondit Crauet. conſil. 260. col. 3. in
fine, quod licet pęna ipſo iure impoſita, declaratoria
non egeat, eſſet tamen omnino ea declaratione opus,
qua delictum perpetratum fuiſſe intelligitur. Rectius
ergo Barto. perpendit verba illa, [ius crediti non ha-
bebit,] poſita in hac l. exſtat. quę vt futuri temporis,
ſui natura ipſo iure priuationem non inducunt, quam
Bartoli conſiderationem videtur probaſſe Tiraq. in
dicta l. ſi vmquam, in verbo, reuertatur. nu. 227. Con-
firmatur Bartol. conſideratio, quia in hac materia co-
70 ercendæ violentiæ, † videmus conſtitutiones per ver-
ba futuri temporis loqui. patet in l. ſi quis in tantam,
C. vnde vi, ibi, [dominium amittat,] quæ non ope-
rantur ipſo iure, ſed per ſententiam, vt docuere Bart.
in l. iubemus. §. ſane, C. de ſacroſanct. eccleſ. Tiraquel.
d. l. ſi vmquam, in verbo, reuertatur, nu. 3. Socin. iun.
conſ. 86. nu. 33. lib. 3. & fuſius diſſeremus ad d. l. ſi quis
in tantam, ſub quæſt. 43.

71 QVAERO decimoſeptimo, † an vt huic conſti-
tutioni locus ſit, neceſſe ſit creditorē fuiſſe doloſum,
vel ſufficiat potius temere egiſſe? exſtat enim non par
ua inter duo hęc differētia, vt probat textus l. primæ,
72 §. quæri poſſit, ad Turpil. eſt enim temere † quid age-
re, inconſulte agere, & ſtulte, vt apud Terent. [vide
ne quid temere agas.] ſic & Cicer. primo Tuſculan.
[Nō enim temere nec fortuito ſati & creati ſumus.]
ſic idem in primo de Nat. Deor. temere, quod (pro ſi-
ne cauſa) intelligitur. Teren. in Phorm. [Non pol te-
mere eſt, quod tu iam timeas.] vtriuſque ſignificatio-
nis ſunt exempla in l. eum quem temere. de iudic. &
73 in toto titu. Inſtit. de pœna temere litigant. † Dolus
vero eſt machinatio ad fallendum & decipiendum. l.
1. §. dolum. cum ſimilib. ff. de dol. & temeritatem ſuf
ficere credidit Bar. in d. l. creditores, ver. ſecundo quæ
ro, ad leg. Iul. & ſentire idem viſus eſt ipſe Bar. in l. le-
quitur. §. fundum, de vſucap. Franc. in c. eum qui, §. in-
ſuper, col. 2. in verſ. in verbo, violenti, de præben. in 6.

cum verba conſtitutionis illa ſint, [temere poſſide-
re] & quod dolus non requiratur, ex eo ſuadetur, ver
ba conſtitutionis eſſe in rem concepta iuxta declara-
tionem Bart. in l. 1. §. non autem. ff. ſi quis teſtam. lib.
eſſe iuſſus fuer. & ideo notant tantum factum, quare
74 culpa videtur † ſufficere, cum præſertim pœna ſola
pecuniaria iudicatur, iuxta doctrinam Bald. in l. dara
opera, col. 3. ver. ſed reſpondeo ibi, C. qui accuſa. non
poſſunt. hanc quoque Bar. opinionem probari in ſimi
li videmus in §. quia tamen, cum §. ſeq. Inſtit. vi bon.
rapt. dum antiqua illa conſtitutio corrigitur, qua im-
punis is iudicabatur, qui per imprudentiam rem do-
mini inuadebat, credens domino licere occupare: ho
die autem eſt factum, ne ſua illa temeritas eum excu-
ſet. quod ſuo loco in remedio ex l. ſi quis in tantam, C.
vnde vi, dicemus.

75 QVÆRO decimooctauo, vtrumne contra † ſin
gularem ſucceſſorem locum habeat hæc conſtitutio?
& habere locum affirmat gl. in cap. ſæpe, de reſt. ſpol.
quam ibi declarat Ripa nu. 36. hanc ſententiam pro-
bat tex. l. ſi cum exceptione, §. aliquãdo. ff. de eo quod
met. cauſ. quamquam non ignorem Franc. in diſputa.
petitorij, 1. dubio, numero 37. intellexiſſe d. §. aliquan
do, nouum remedium ab hoc l. extſtat. diuerſum indu-
cere, vt is ibi, numero 41. verſicul. 19. quod tamen ſu-
pra in anteludijs verum non eſſe diximus. adiuuat &
hanc ſententiam textus in capit. Abbas. in capitul. ad
audientiam. extr. quod met. cauſa. afferri illa ratio ſo-
let, quod in rem ſcripta ſit actio. l. metum. §. vltim. ff.
76 quod met. cauſa. §. præterea quaſdam. † Inſtitut. de
actio. & ideo ſequi poſſeſſorem: quod quomodo con-
tingat, ex noſtris egregie declarant Coraſ. lib. 1. Mi-
ſcellan. iur. cap. 11. & Æmil. Ferret. poſt Inſtitutionũ
notas, in capite quodam excepto ex lib. 3. opinionum
ipſius Æmilij. cap. 20. & Zaſ. lib. 1. ſing. reſpon. capi-
77 te 33. vnum hoc eſt, hanc actionem † dari contra quẽ
cumq; poſſeſſorem, cum rei perſecutionem habeat, l.
quod diximus, §. hæc actio, quod met. cauſa. diſtinguit
tamen Ripa poſt Ang. gl. & quos citat inter ſucceſſo-
rem cauſæ oneroſæ, & lucratiuæ. verum non video,
quo iure eorum diſtinctio probetur, quam vno verbo
reieciſſe videtur Rub. in l. naturaliter, §. nihil commu
ne. nu. 53. de acqui. poſſ. hanc tamen ſententiam intel-
ligo quoad poſſeſſionis recuperationem, non quoad
priuationis pœnam.

78 QVÆRO decimonono, qua † ratione ſit factũ,
vt contra ſingularem ſucceſſorem ſit huic cõſtitutio-
ni locus, cum tamen interdictum, Vnde vi, ceſſet, vt
ſuo loco diximus, & cur interdictum illud ſcriptum in
rem non fuerit, vt actio illa, quod metus cauſa? cum
non modo tanta, ſed & maior in interdicto interſit ra
tio, quam in actione illa, cum & metus vitium perſo-
nale ſit? l. Pomponius. §. cum quis, de acqu. poſſ. & vi-
tium violentiæ reale? §. furtiuæ. Inſtit. de vſuc. Rub.
in d. §. nihil commune. nume. 52. & multis ſequentib.
elaborauit non mediocriter, (etſi feliciter parum) &
binam affert rationem.

Primam affert ex mente Ioan. Fabri. §. recuperandæ,
Inſtit. de interd.

Secũdam ex mente Ang. in d. l. ſi cum exceptione,
§. aliquando, quod met. cauſa. ambas is Rub. multis ra
tionibus reiecit, & recte.

Tertiam rationem ex Bal. in l. 3. C. quod met. cau.
circa fin. verſic. oppono, quod non poſſit, &c. deduxit
79 Rube. rem † effectam vitioſam vi compulſiua, mino-
ri vitio affectam dici illa, quæ vitio vis expulſiuæ af-
fecta eſt: ob id illam præſcribi, d. l. 3. cum tamen iſta
præſcribi minime poſſit, l. ſequitur, §. quod autẽ. ff. de
vſucap. is ergo, qui eam poſſidet, in hoc grauatur, vt
non præſcribat. ergo in altero debet releuari, vt con-
tra eum niſi in ſubſidium detur actio, d. l. cum a te. ve-
rum nec hæc ratio ſatisfacit: non ea tamen ratione,
quam veram credidit Rube. quod vbi me ſpoliaſti, ſi
poſſeſſionem non es adeptus, ſed eam alter occupet,
rem non dici violentiæ affectam, & ideo præſcribi, l.
ſequitur, §. ſi tu. nam is §. ſi tu, loquitur cum res ex late
re poſſeſſoris vitio expulſiuæ violentię affecta non eſt.
textus enim ibi ſic habet, [quamuis enim interdictũ,
Vnde vi, locum habeat, quia verum eſt, vi me deiectũ
eſſe, non tamen verum eſt, & vi poſſeſſum eſſe,] &c. il
lo enim caſu a tertio res, vt vacans, fuit occupata, non
ergo mirum, ſi procedit præſcriptio, quod non eſt in
ceteris caſibus. ſed verius arbitror ex alio Baldi ratio-
80 nem non concludere, nam quod dicitur in † vno gra-
uatum in altero releuari, l. eum qui, de iureiuran. intel
ligitur, cum commodum venit in neceſſariam conſe-
quentiam grauaminis, & econtra, vt poſt interpretes
in d. l. eum qui, reſpondit Soc. iun. conſ. 108. in fin. lib.
1. quod non contingit in caſu noſtro, quia iure cautum
non videmus, quod ea ratione interdictum, Vnde vi,
non detur contra tertium poſſeſſorem, quia is nõ præ
ſcribit, quia cõtrarium verius eſt; nam ſi verum *illud*
eſſet, nec contra eum in ſubſidium ſaltem daretur, cõ
tra d. l. cum a te, de vi, & vi armata.

Quartam itaque rationem Rub. d. §. nihil commu-
ne, nu. 55. aſſignat, negari enim (inquit ille) non poteſt
interdictum, Vnde vi, non dari contra tertium poſſeſ-
ſorem, cum in ſubſidium ſaltem detur, d. l. cum a te.
quare ceſſat difficultas, verum vt & idem Rub. videt
ſentire, non concludit ſatis, quia hac ratione ſatis eſſet
opus concludere, idem eſſe in hac actione, quod me-
tus cauſa, vt ab eo interdicto non differat, quod tamẽ
verum eſſe non poteſt, cum detur contra quemcum-
que tertium poſſeſſorem, d. l. ſi cum except. §. aliquan
do. quod met. cauſ. & iam retuli.

Quinta vero ratio, quæ ex Alb. in l. 1. §. qui vi a me,
de vi, & vi arm. a Rub. aſſignatur multis ab eodẽ euer
titur, cui libenter ſubſcribo, illud addo, quod ſi uera
eſſet Alb. ratio, ſequeretur, quod ubi ceſſaret illa cau-
ſa, ne ſecundus ſpoliator remaneret impunitus, inter-
dictum concederetur, cum tamen falſum hoc ſit. nam
fortius tertius bonæ fidei poſſeſſor nullo iure, (ſi titu-
lum habet) interdicto poſſeſſorio recuperandæ con-
ueniri poteſt.

Quare ſextam rationem afferre ſtuduit omni cona
tu is Rub. d. §. nihil commune. num. 56. inquit enim,
quod ex quo actio hæc dicitur perſonalis in rem ſcri-
pta, uideri contra regulas iuris cõmunis, quibus eſt
conſtitutum, actionem perſonalem rem non ſequi, l.
1. §. ſi hæres. ad Treb. l. fin. de contrahen. empt. quare
cum ſatis ſpoliato per actionem quod metus cauſa, fo
ret conſultum, ad interdictum Vnde ui, extenſionem
factam non fuiſſe, ut quemadmodum cetera interdi-
cta ſunt, perſonale in rem ſcriptum eſſet, l. 1. §. pen.
de interd.

Aduerſus tamen hanc rationem aliquæ obſtant dif
ficultates, quas obijciebant (inquit Rub.) quidam ar-
gumentantes in præludijs lectionum, hos argumen-
tantes opinor fuiſſe Io. Corad. cum is hanc controuer
ſiam in diſputatione Patauij habita referat lib. 1. Mi-
ſcell. iur. capit. 22. uerum eo non tendunt illius ratio-
nes, ut Rubei conſiderationem deſtruant. perſcruta-
tur etiam Coraſ. cur ſit factum, ut interdicta om-
nia ſint perſonalia, in rem tamen ſcripta interdicto,
Vnde ui, excepto. Rubei tamen rationem minime
probabilẽ arbitror, cum illud falſum eſſe uideatur,
ſpoliato aduerſus tertiũ poſſeſſorem eſſe ea actione,
Quod metus cauſa, ſuccurſum, nam id uerum tãtum

eſſe

eſſe poteſt, cum metus in priuatione poſſeſſionis poſ-
ſeſſoris manu ſeu conſenſu, etſi coacto, tradita, inter-
ceſſit: ſicque ſecundum illius actionis naturam, non
tamen eſt ſuccurſum, cum vis illa expulſiua, iuxta in-
terdictum, Vnde vi, affuit.

Exiſtimauimus ergo quandoque (vt & inter tot vi-
ros noſtrum interponamus iudicium) illam eſſe verio-
rem rationem inrerdicto, Vnde vi, ob criminis atroci-
tatem, recte ſic fuiſſe cautum, vt actio primum aduer-
ſus deiectorem eſſet, qui etſi poſſidere deſinat, pro poſ
ſeſſore tamen habetur, l. ſi vi me, de vi, & vi arm. de-
inde ſi conueniri eum non poſſe contingat, ſuccurſum
eſſe deiecto, vt aduerſus poſſeſſorem in ſubſidium ex-
periatur, d. l. cum te. lex ergo conſiderauit coercere
quantum fieri poteſt, deiectoris audaciam, ſine detri-
mento tamen deiecti. at in actione, quod metus cau-
ſa, ſolum conſiderauit metum paſſo ſuccurrere, non
autem principaliter mentum inferentem punire, qua-
re ſolum conſtituit metum paſſum aduerſus rei poſſeſ
ſorem immediate poſſe experiri. cogitandum tamen
erit, ſi quid melius adſerri poteſt.

81 QVAERO vigeſimo, qua ratione ſit factum, † vt
actio hæc, quod metus cauſa, ſit in rem ſcripta, (dixi-
mus) ac etiam illius exceptio l. apud Celſum, §. metus,
ff. de doli except. & tamen de dolo actio regulariter
in rem ſcripta non ſit, l. ſi ex dolo, §. vltim. iuncta l. ſi
oleum. §. penult. ff. de dolo, cum præſertim verba edi-
cti Prætoris, de dolo, ſint in rem concepta, l. 1. §. verba
autem, de dolo. vt ſunt pariter verba edicti, quod me-
tus cauſa? hanc excitauit difficultatem Bartol. in l. hæ
redibus. §. vltim. ff. de dolo. quo loco fatetur ingenue
nodum hunc vix diſſolui poſſe. excitauit & eum Ru-
be. d. §. nihil commune, num. 58. duas attulit ratio-
nes Bartol. in d. §. vlt. poſterior illa, quam is affirmauit
ex tex. l. Labeo, de verb. ſignif. confunditur, nam l. La-
beo, iuncta l. inter ſeparati geſta. eo. tit. vbi Alciatus &
82 Brechen. oſtendunt nullam eſſe differentiā inter † ver
bum geſtum, & actum. duas aliās rationes retulit Ru-
be. d. §. nihil commune, numero 58. & 59. tandem il-
las impugnando oſtendit nodū diſſolui non poſſe. dif-
ficultati ipſi ſatisfacio, ex docta vtraque conſideratio-
ne Ioan. Coraſ. lib. 1. Miſcella. iur. c. 21. nu. 6. dū actio-
83 nem de dolo, ita eſſe in rem † ſcriptam, vt actio, quod
metus cauſa, oſtendit: nam & verba edicti de dolo, in
rem ſunt ſcripta, d. l. 1. de dolo. & datur contra eos ad
quos commodum ex dolo peruenit, l. hæredibus. l. etſi
84 ex dolo, l. hæredem, ff. de dolo, † datur enim hæc
actio in hæredem & ceteros ſucceſſores, l. ſi plures, in
fin. ff. de dolo. cum ergo hæc actio poſſeſſorem ſequa-
tur, dicendum eſt, ſcriptam in rem, vt actio quod me-
tus cauſa, vna tamen ab altera ſic diſtat, vt in actione
de dolo, deſignari is debeat, cuius dolo factum id ſit,
quod in actione, quod metus cauſa, neceſſe non eſt: vt
clarus eſt tex. l. ſed etſi dolo. §. fin. ff. de dolo, cuius rei
85 ratio eſt illa, quantum conijcio, quia † de dolo actio
infamat, l. 1. §. ait prętor. l. non debet, ff. de dolo. quare
in tanto crimine non licet vagari, l. item ex igit. in fi. §.
eo. quòd non contingit in actione, quod metus cauſa.
in qua ſufficit metum paſſo per metum rem amiſiſſe,
& a poſſeſſore recuperare, l. metum, §. animaduerten-
dum, ff. quod met. cauſa.

86 QVAERO vigeſimoprimo, vtrumne † agenti
remedio conſtitutionis noſtræ dominij exceptio ob-
ijci poſſit? & poſſe affirmauit Ripa in cap. ſæpe, nu.
37. de reſt. ſpol. ſi modo agatur aduerſus eum, qui me-
tum non intulit, eſtque locutus Ripa abſolute in agen
te actione quod metus cauſa. at in ſpecie noſtra rem
claram eſſe arbitror: quod cum detur contra ſolum
creditorem, qui ob commiſſam violētiam dominium
amiſit, dominij exceptio ab eo opponi minime po-
teſt, nec enim conceditur hoc edictum, cum credi-
tor rem alterius occupauit. in ceteris vero caſibus,
Ripæ & aliorum ſententiam probo, cum non ſit a-
ctio, quod metus cauſa, ad poſſeſſionem ante omnia
recuperandam, vt ſunt cetera remedia ex ea cauſa in-
troducta.

87 QVAERO vigeſimoſecundo, † vtrum ea lata
ſentētia, & in caſu huius cōſtitutionis appellari liceat?
& licere cenſuit Bal. in hac l. ex ſtat. in fin. qui eiuſdem
ſententiæ citauit Gulielm. in l. 1. C. ſi de momen. poſſ.
fuer. appel. eſt ratio ſecundum eos, quia non agitur hic
ſola poſſeſſionis cauſa, in qua appellatio, vt ex momen
taneo detrimento, non conceditur, d. l. 1. C. ſi de mo-
ment. poſs. &c. cauſa enim proprietatis eſt in contro-
88 uerſia, vt re ipſa patet. quare † appellationi locus eſt: cū
& in maioribus, & in minoribus appellari conceda-
89 tur, l. & in maioribus, C. de appel. & † in dubio locum
eſſe appellationi dicimus, gl. in l. qui reſtituere, de rei
vend. & late dicemus in 9. rem. ex l. ſi quis in tantam,
in q. 49. C. vnde vi, quo etiam in loco q. 27. illud excu-
tiemus, vtrumne conſtitutio hæc noſtra vtilis adhuc
ſit, cum ſuperueniſſe videatur pingue illud remedium
ex d. l. ſi quis in tantam.

QVAERO vigeſimotertio, an hæc D. Marci cō
ſtitutio procedat de iure diuino? hanc quæſtionē pro
poſuit omnium primus Andr. de Iſer. in comment. ad
conſtit. Neapol. lib. 1. rub. 24. de viol. circa poſſeſſio-
nes, vbi Affl. nu. 56. fuſius retulit. Iſernia in ea opi-
nione fuit, iure diuino non eſſe locum huic conſtitutio
ni, ex D. Thomæ ſententia, quem tamen declarat Af-
flict. qui verius contra Iſerniam ſenſit. vere enim qui
ſua manu ſibi ius dicit, peccat, vt probat multis Af-
flict. ad quem beneuolum Lectorem delegandum du-
ximus, eum is late copioſeque hac de re diſſerat. Hęc
ad D. Marci conſtitutionem.

SVMMARIA.

1 *Conſtantinus vir religioſiſſimus, l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, &c. promulgator.*
2 *L. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, &c. an in vi turbatiua vel expulſiua loquatur. An ſit conſtitutio noua, nu. 4.*
3 *Bart. declaratio ad l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, &c. euerſa.*
5 *Formæ ac ſubſtantiæ veteri ſi quid addatur nouam conſtitui.*
7 *Teſtamento antiqua ſi addatur clauſula, nouum efficitur.*
8 *Qualitas adueniens enti nouum ens conſtituit.*
9 *Ius ciuile, de iuſtit. & iure, declaratur.*
10 *L. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, explicatur, ac nouo ſenſu illuſtratur.*
11 *Vnam rem diuerſi iuris eſſe poſſe diuerſis cauſis & reſpectibus.*
12 *L. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, &c. in quo abſentiæ genere loquatur.*
13 *Abſentia neceſſaria quomodo a ceteris differat, remiſſiue.*
14 *Dictio, quolibet modo, vniuerſalis vim habet.*
15 *Dictio, quomodolibet, modorum diſtributiua.*
16 *Dictio, quouis modo, vniuerſalis.*
17 *Dictio, quaquomodo, vniuerſalis.*
18 *Dictio, quibuſcumque, vniuerſalis.*
19 *L. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, an procedat cum ſeruo poſſeſſore relicta ſpoliata, alter domini abſentis nomine vult recuperare.*
20 *Regulam generalem, & dictum ob generalem rationem extendi & ampliari, & ibi declaratur.*
21 *Creditori ex l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, ſuccurri an*

poſſit ſi abſens rei poſſeſſione, quam apud ſe cautionis in re habeat, ſpolietur.

22 *Seruum pro domino agentem in caſu l.1. ſi per vim, vel alio modo, &c. iuramentum calumniæ præſtare.*

23 *Diſpenſatum ad actum celebrandum, ceteris ſollemnibus obſeruatis, diſpenſatum intelligi.*

24 *Licentiam patri de filiorum bonis alienandi conceſſam, ceteris ſollemnibus obſeruatis intelligi.*

25 *Monachum diſpenſatum, vt teſtamentum valeat condere, ceteris ſollemnibus obſeruatis, diſpenſatum cenſeri.*

26 *Feudi alienandi datam facultatem intelligi ſeruatis ceteris ſollemnibus a iure requiſitis.*

27 *Seruum domini nomine poſſeſſionem recuperantem non cogi cauere ſe dominum defenſurum.*

28 *Stipulationem de iudicato ſoluendo aduerſus ſanguine coniunctos non committi.*

29 *Procuratores a lege datos de iudicato ſoluendo, ac de defendendo non cauere.*

30 *Seruos nomine abſentis domini agentes, dominum ratum habiturum, cauere compelli.*

31 *Coniunctus coniuncti nomine agens cauere tenetur illum ratum habiturum.*

32 *L.1. C. ſi per vim, vel alio modo, in ſeruo loquens, in pupillo an locum ſibi vendicet. An loquatur in vera poſſeſſione momentanea, num.34. Quomodo differat a l.vlt.C. qui leg.perſon.ſtandi in iud.hab.nu.35.*

33 *Poſſeſſorium iudicium momentaneum ad agendum, aliàs inhabiles admittit.*

36 *Perinde, dictio, quid ſignificet.*

37 *Exempla non reſtringere, ſed declarare.*

38 *Minorem, pupillum, & ſimilem idoneam habere ſtandi in iudicio perſonam, vt poſſeſſorio agant, non vt conueniantur.*

39 *Seruus abſentis domini nomine agens, ſi ſuccumbat, domino an præiudicet, mouere an poſſit actionem ex l.ſi quis in tantam, C. vnde vi, num.40.*

41 *Agentes abſentis nomine, an poſſeſſorio reconueniri poſſint.*

42 *Seruus nomine abſentis domini poſſeſſionem recuperans, an & fructus valeat recuperare.*

43 *L. ad rem mobilem, & l. ad legatum, ff. de procurat. declarantur.*

44 *Conſequenti conceſſo, concedi & antecedēs neceſſarium.*

45 *Principali conceſſo, quo̅ conceſſum dicatur acceſſorium.*

46 *Fructus pendentes inſeparabiles, & fundi partem dici. Partem ſuppoſitiuam fundi, non integralem eſſe, nu.47. Solo ſeparatos fructus inter mobilia connumerari, n.48.*

49 *Nona auctoritatis ratio, cur ſeruus nomine domini abſentis poſſeſſionem recuperet & fructus.*

50 *Fructus dici conceſſos re principali conceſſa.*

51 *Præſens deiectus ſi abeſſe incipiat, an ſeruorum miniſterio recuperare poſſeſſionem poſſit.*

52 *Neceſſitate ſponte ſe iniicienti non ſuccurritur.*

L. 1. C. ſi per vim, vel alio modo.

Imper. Conſtantinus A Seuero.

Iudices, abſentium, qui cuiuſlibet rei poſſeſſione priuati ſunt, ſuſcipiant in iure perſonas & auctoritatis ſuæ formidabile miniſterium obijciant: atque ita tueantur abſentes, vt id ſolum diligenter inquirant, an eius qui quolibet modo peregrinatur poſſeſſio ablata ſit, quam propinquus, vel parens, vel proximus, vel amicus, vel colonus, vel libertus, ſeu ſeruus, quolibet titulo retinebat. Nec eos, qui deiecti ſunt abſentium nomine poſſidentes, quia minime eis dictio cauſæ mandata ſit, ab experiunda re ſecludant: nec ſi ſerui ſint, eorum reijciant in iure perſonas, quia huiuſmodi conditionis hominibus cauſas perorare fas nō ſit. ſed poſt elapſa quoque ſpacia Recuperandæ poſſeſſionis legibus præſtituta, litigium eis inferentibus largiri conuenit: vt eos momētaneæ perinde poſſeſſioni ſine vlla cunctatione reſtituant, ac ſi reuerſus dominus litigaſſet: cui tamen domino quolibet tempore reuerſo actionem poſſeſſionis Recuperandæ indulgemus, quia fieri poteſt, vt reſtitutio propter ſeruulos infideles, vel negligentes propinquos, vel parentes, vel proximos, vel amicos, vel colonos, vel libertos interea differatur. Abſentibus enim officere non debet tempus emenſum: quod Recuperandæ poſſeſſioni legibus præſtitutum eſt, ſed reformato ſtatu, qui per iniuriam ſublatus eſt, omnia quæ ſupererunt ad diſceptationem litigij immutilata permaneant, iudicio ſeruato iuſtis legitimiſque abſentibus perſonis: cum valde ſufficiat poſſeſſionem tenentibus, abſentium nomine contra præſentium violentiam ſubueniri. Dat. Kal. Nouemb. Conſtant. Conſtantino 7. A. & Conſtant. Cæſare 3. Coſs.

In Codice Theodoſiano lib.18.tit.20. ſub rub. *vnde vi.* in l.1. integer hic textus habetur in Data. hic legitur data 10. Kal. Nouemb. Mediolani. Cōſtan.7.& Conſtan. Coſſ.

In eodem Codice Theodoſiano, eo. tit. exſtat & alia conſtitutio Arcadij & Honorij, in hæc verba.

Legis iteranda ſunt beneficia, quæ tantum abſentibus detulerunt, vt ſi perturbatus poſſeſſionis ſtatus ſit, vel direptum aliquid de repetendo momentum redintegrationemq; fortunæ ſeruis etiam præbeatur facultas, amicis præterea, parentibus, proximis, vel libertis. Iudicem quoque abſentium commoda tueri oportet, atq; in his, quæ comprobantur ablata, celeri exhibitione conſulere, nec iudicium dilatione ſuſpendi, ſub quocumq; igitur nomine vel titulo poſſidenti repetenti copia præbeatur, qui vtendi rei habuit facultatem, vt quæ in militia conſtitutus, vel abſentibus certa eſſe conſtiterit, ſub cuiuslibet perſonæ repetitione reddantur. Datum 15. Kal. Ianu. Mediolani. Arcadio & Honorio AA. Coſſ.

Sextum recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, abſentis ſit perturbata poſſeſſio.

1 Conſtantinus Chriſtianæ † fidei religioſiſsimus, cum ſolus, & huius nominis primus imperaret, ſub Conſulatu ſuo ſeptimo Prætoris interdictum *Vnde vi*, ſic extendit & ampliauit, vt cum alias poſſeſſori abſenti deiecto conſultū nō foret, ſine cūctatione is ad poſſeſsionē nūc reſtituatur: cui quoq; abſenti, et alia plura cōceſsiſſe vr̄, vt legit in hac cōſtitutione l. 1. C. ſi per vim, vel alio mō, ibi: abſentis ſit perturbata poſſeſsio. cuius conſtitutio-

2 nis verba oſtēdūt † hic de recuperāda poſſeſsione agi, id qđ clarius probaī ex Codice Theodoſiano, in quo conſtitutio hæc noſtra collocata eſt ſub titulo, *Vnde vi*, vt ſupra retuli, huius tñ noſtri tituli inſcriptio aliter præ ſe ferre vr̄, dum dicitur, [abſentis perturbata ſit poſſeſsio,] quod verbum [perturbare,] demonſtrare potius videtur de retinenda poſſeſsione hic agi, q̄ de recuperanda: verum altero ex duobus modis, ex Baldi ſententia reſpondetur.

Primo in rubric. ipſius tituli C. ſi per vim, vel alio modo, &c. verbum, [turbari,] qn̄que pro violentia expulſiua poni, etſi ſui natura inquietatiuā ſignificet, quare (inquit ille) ſuſtinetur libellus, ſi exponam te

me tur-

Digitized by Google

me turbaſſe expellendo, quod in libello concedo ob
ſuppoſitum verbum, [expellendo:] tum etiam ob con
cluſionē, quæ in Recuperandæ iudicio concludat, ſed
ſimplici verbo, [turbare,] non parum in ceteris du-
bito, quamquam hoc loco ex ſubiecta materia ac con
ſtitutionis declaratione rubricæ ſactæ, Baldo ſub-
ſcribam.

3 Altera vero fuit ex Bart. † declaratione, l. 1. huius
tit. C. ſi per vim. loqui in vi expulſiua. ſed l. 2. loqui in
vi turbatiua, vt rubricæ verba hanc habeant interpre
tationem: ſi per vim, vel alio modo, ablata ſit abſentis
poſſeſſio, vel alio modo perturbata ſit poſſeſſio. verū
hæc Bart. expoſitio ex multis redditur dubia: tum
quia arguere videtur non ſatis commode, & ſufficiē-
ter, inſcriptionis verba fuiſſe concepta, tum quia etiā
oīa verba ad vnum genus turbationis tantum referri
videntur, tum & violētia, & ſine alterius auxilio poſ-
ſeſſio turbari poteſt. & quod ait Bart. d. l. vim inquie-
tatiuam reſpicere, eſt falſum: tum, quia in ſubſequen-
ti titulo collocata fuiſſet, tum etiam, quia loquitur
de poſſeſſionis innouatione, quæ proprie fit, cum al-
ter alterius poſſeſſionem occupat, erit tamen cogitan
dum. His ſic præfatis, propoſitis ex ordine quæſtiun-
culis, ſingula conſtitutionis verba excutiamus.

4 QVAERO primo, † an hęc ſit noua conſtitutio
poſſeſſionis recuperandæ præter interdictum, Vnde
vi? & eſſe affirmauit gl. d. l. 1. in verbo, reſtituant, huic
ſententiæ argumentum præſtat l. ius ciuile, de iuſt. &
iur. qua dicimus, cum ius ciuile aliquid addit iuri na-
turali, totū ius ciuile efficitur, ſic noua forma & ſub-
ſtantia conſtituitur, ſi quid veteri addatur, quam aſ-
ſertionem tex. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, de verbor. obl.
dum inquit, eum aliquid adijcitur vel detrahitur,
vitiatur ſtipulatio, niſi interroganti placuerit vt va-
leat: quia tunc alia ſtipulatio contracta eſſe videtur,
inquit alia ſtipulatio nouam oſtendens, & eo loco ani
* maduertunt * omnes.

5 Hinc † quoque cenſuit gloſſ. Clem. 2. in fi. in verbo,
ſanctioni, de vit. & hon. cler. pęnalem conſtitutionem
cui aliquid addatur, nouari, & ſine pœna, nouam le-
gis promulgationem poſſe appellari.

Hinc quoque dixit I. C. in l. ſi cum ędes, de legat. 3.
quod nouæ ædes, nouus locus iudicatur, cum anti-
quis ædibus additum vel diminutum quid fuit. qua-
re interrogatus reſpondit Soc. ſen. conſi. 73. col. 4. in
6 prin. lib. 1. † antiquum compromiſſum ob adiectam
qualitatem nouam effici; & in non diſſimili caſu re-
ſpondit Curt. ſen. conſ. 43. Teſtatur Auguſtinus, in fi.
7 teſtamentum † antiquum nouum dici ob adiectam
clauſulam, cuius rei ratio afferri ſolet, quod qualitas
8 noua † adueniens enti, nouum ens cōſtituat, & in di
uerſa ſpecie id ponat, c. ſtatutū, iuncto c. licet canon,
de elect. in 6. cap. cum Marthæ, §. quæſiuiſti. de celeb.
miſſar. & poſt alios latiſſime ſcripſit Marſi. ſing. 520.
qualitas. Gom. in §. perſonam. nu. 16. Inſt. de actio. qđ
hoc præſertim caſu procedit, cum ſit qualitas ſubſtā-
9 tialis, iuxta delarationem quam ad d. l. † ius ciuile,
fecit Crau. conſ. 223. nu. 6. poſt Cor. & alios, quos ci-
tauit. & tradit Alc. d. §. ſi quis ſimpliciter. nu. 9. 10. &
Tiraq. de retrac. conſang. §. 20. gl. 1. nu. 6. hæc in iure
noſtro a noſtris paſſim probantur. ceterum non igno-
ro Alc. ab Alex. virum impenſe doctum lib. gen. dier.
3. cap. 1. affirmaſſe illud vnum idem eſſe apud nos, qđ
fuit olim, etſi immutatum quid in ſubſtantia fuerit:
qui ſane locus a me nunc non expenditur, ſed ad rē.
Cum ergo Conſtantinus abſenti ſpoliato ſua conſti-
tutione hoc tribuerit commodum, vt mediante ſer-
uorum miniſterio amiſſam poſſeſſionem recuperare
poſſit, quod alias minime licebat, nouam promulgaſ-
ſe legem videtur. Verum mea ſentētia rectius ſenſiſ-
ſe videtur Bart. in hac l. 1. a quo nec diſſentit Bald.
nouum non eſſe recuperandæ poſſeſſionis modum,
cum a Prætore ſatis ex ſuo interdicto, Vnde vi, hoc
in caſu prouiſum fuerit: dum eſt conſtitutum, domi-
num abſentem ſeruo in corporali poſſeſſione relicto,
& ab ea deiecto, & vt eam recuperet, experiri poſſe,
10 l. 1. §. quod ſeruus, de vi, & vi arm. quod ergo † conſti
tuit Conſtantinus, ſolum circa perſonæ legitimatio-
nem verſatur: nam aliax ſerui ob ſuæ perſonæ infirmi
tatem, cum a iure ciuili pro mortuix habeantur, l. ſer-
uitutem, l. quod attinet, de reg. iur. in iudicio eſſe non
poterant. l. ſeruus, C. de iud. ſic nec domino per illos
recuperare licebat, vt hodie hac conſtitutione habi-
les ſerui illi redditi ſunt, quo fit, vt quo ad caſum hūc
noua ſit hæc conſtitutio: in hocque recte gloſſa ſenſiſ-
ſe videtur. vna ergo ex parte erit antiqua conſtitutio,
11 ex altera noua. nec mirum, ſi vna res diuerſi † eſſe iu-
ris videatur, cum ob diuerſos reſpectus concedatur,
vt declarando regulam, l. eum qui ædes, de vſucap. tra
didere multi relati Tiraq. de retract. conſang. §. 8. glo.
5. nu. 14. in fi. & in tract. de nobil. cap. 28. nu. 13. & 14.
Ripa, l. ti. nu. 122. C. de reuoc. don. Dec. l. in teſtamen-
to, la 1. nu. 8. C. de teſtam. mil. & alibi ſæpiſſime.

QVAERO ſecundo, cū abſenti tributū ſit hoc
commodum, vt ſeruorum miniſterio poſſeſſionē poſ-
12 ſit recuperare, an ſit intelligendum † cum dominus
iuſta & legitima cauſa abeſt, vel etiā ſi iniuſta & non
neceſſaria? & cenſuit gl. in d. l. 1. in verbo, quolibet
modo. diſtinctionem aliquam adhibendam non eſſe,
cum illis verbis, [quolibet modo.] vtatur textus, qua
generali locutione intelligimus ſublatam eſſe diffe-
rentiam, quæ ſolet conſtitui inter abſentiam neceſſa-
13 riam † & probabilem tantum: vel neceſſariam tan-
tum, vel voluntariam ſine contumacia: vel volunta-
riam cum cōtumacia, iuxta declarationem, quam fa-
* ciunt * omnes, §. rurſus. vbi Iaſ. col. 1. & Gom. nu. 45.
Inſtit. de actio. poſt Bar. in l. vlt. ff. de in integr. reſt. &
egregie ac docte explicauit Ioan. Brecb. Turon. in l.
abſentem. de verb. ſignif. in hoc ergo noſtro caſu non
14 adhibetur diſtinctio, ob vim (vt dixi) dictionis. † [quo
libet modo,] quæ vt vniuerſalis, omnes caſus compre
hendit, vt probat gl. ex illo tex. in l. omnes. in verbo,
quaslibet. C. de quadr. præſcri. quam in hanc ſenten-
tiam poſt Alex. conſi. 154. col. 2. lib. 2. citauit Iaſ. conſ.
55. col. 2. ver. præterea & tertio. conſ. 63. verſi. confir-
mo, lib. 3. quo loco is paulo ante dixerat, hanc dictio-
15 nē, † [quomodolibet,] eſſe oīum modorum diſtribu
tiuam, ſicque omnes caſus cōprehendere, ex text. in c.
indemnitatibus, §. ſi qua vere in verbo, de elect. in 6.
vbi Ioan. And. Gemin. & Archi. idem probāt & tex.
in cap. ſtatutum, §. in nullo, de reſcript. in 6. hoc idem
16 dicimus in dictione: † [quouis modo,] ex glo. in Cle.
Ne Romani, in verb. quouix modo de elect. quam ſic
alijs multis relatis citauit Rui. conſ. 123. nu. 11. lib. 2.
Soc. iun. conſ. 2. nu. 21. lib. 1. conſ. 92. nu. 14. lib. 4. Pariſ.
17 cōſ. 33. nu. 29. lib. 3. idem dicimus in dictione, † [quo-
quomodo,] vt tradit Gem. conſil. 29. in fi. qui ſubijcit
eſſe nihilominus ad proportionabiles modos reſtrin-
gendum, quod placuit & Crau. conſ. 156. nu. 8. & ali-
bi ſcribit Iaſ. conſ. 43. col. 3. lib. .. Rui. cōſ. 25. nu. 22.
18 in fi. lib. 1. Dec. conſ. 373. nu. 5. ſic de dictione, † [qui-
buſcūque,] latiſſime ſcripſit Tiraq. de retra. conſang.
§. 1. glo. 7. nu. 20. vera ergo erit ſententia iſta, quam ra-
tione confirmare poſſumus, quod principaliter in o-
dium committentix vim ſit hoc conſtitutum, non in
fauorem abſentix ſpoliati ob abſentis cauſam, maius
enim vitium illi ineſſe videtur, qui abſentem, quam
qui præſentem exſpoliat.

QVAE-

Digitized by Google

19 QVAERO tertio, an hæc conſtitutio † abſolute
locum habeat, cum alter ſeruorum, vel procuratorũ
vult domini poſſeſſionẽ recuperare, qua alter ſeruus
vel procurator in ſpecie poſſeſſor a domino relictus,
ſpoliatus & deiectus fuit? & habere placuit gloſſ. in
hac l. 1. in verbo, retinebat, cuius ſententiam proba-
uit & Bart. num. 3. in fi. & Bald. in fi. ea ratione addu-
cuntur * omnes, conſtitutionem eſſe generalem, imo
generalem continere rationem vt ſcilicet abſenti in
poſſeſſione recuperanda conſultum ſit, quo caſu ad
ſolum exẽplum in textu poſitum conſtitutio reſtrin-
genda non eſt, iuxta text. l. regula, §. vltim. de iur. &
facti igno. quam pulchre declarat Decius conſi. 502.
20 num. 3. ſolemus enim dicere, rationem † generalem
regulam & dictum ampliare, vt eſt apud Barto. & ce
teros, in d. §. vltim. & per Iaſon. in d. l. 1. colum. 2. in fi.
in ius vocati vt eaot. & alios citauit Crauet. conſ. 236.
nume. 10. in fi. & conſil. 321. colum. 2. in princip. etſi
diſſentiat aliquantulum Alciat. Paradox. lib. 9. cap. 8.
circa med. qui cenſuit hoc tantum eſſe intelligendũ,
cum ad alios caſus commode ratio generalis produ-
ci poteſt, ex ſententia Barto. in l. metum. §. animad-
uertendum. quod met. cauſ. quod caſui noſtro ſatis
conuenit, cum nihil repugnat, quin amiſſa poſſeſſio-
ne per vnum, ab altero poſſit ob domini abſentis com
modum recuperari: quandoquidem ſi recuperare
ſerui alijve amici negligant, redeunti domino ſalua
& illæſa recuperandi remanet facultas.

21 QVAERO quarto, an hęc † conſtitutio locum ha
beat & eo caſu, cum creditor abſens priuatur com-
modo ſui crediti, ſeu poſſeſſione, quam iure pigno-
ris ratione ſui crediti tenebat? glo. huius l. 1. in ver-
bo, retinebat. affirmat habere locum. quam ſecutus
fuit hic Bart. num. 4. nam huic creditori adeo eſt ſuc-
curſum, vt ſi ſiue culpa propria, ſiue caſu fortuito poſ-
ſeſſionem amittat, eam recuperet, ex l. vltim. C. de pi-
gnor. qua de re ſuo loco ſuſius.

22 QVAERO quinto, an ſeruus † is qui ad recuperã
dam poſſeſſionem admittitur, dum agit, calumniæ iu
ramentũ præſtare teneatur? & teneri affirmauit gloſ.
huius l. 1. in verbo ſerui, quam probauit hic Bart. nu.
5. concedit enim conſtitutio ipſam hanc facultatem
ſeruo, iudicij tamen ordine ſeruato: quo fit, vt cum
in iudicio ſit iuramentum præſtandum. toto titu. C.
de iureiur. propter calum. dan. ſit quoque & in hoc ca-
ſu adhibendum. quod alia ratione confirmatur: quia
inhabilis ad actũ celebrãdũ diſpenſatus, ea ſub forma
23 diſpenſatus dr, † vt ſeruare hẽat, q̃ alias poſtmodum
regulariter & neceſſario ad celebrationem explica-
tionemque actus exiguntur, iuxta notabilem textum
l. ſi quando, in princ. C. de inoffic. teſtam. ad cuius ar-
gumentum egregie plura tradunt noſtri interpretes,
vt apud Iaſon. in l. præſes, num. 6. C. de tranſact. dum
24 inquit licentiã † patri cõceſſam, vt poſſit alienare bo
na filij, intelligi ſollẽnitatib. adhibitis, interueniẽteq;
iudicis decreto, vt fieri conſueuit. ſic poſt Bal. & alios
plures cenſuit Dec. conſil. 512. num. 2. in fin. Mona-
25 chum diſpenſatum, † vt poſſit teſtari, intelligi, cum
ſeruatis ceteris ſollemnitatibus teſtamentum cõficit,
26 ſic data facultate † alienandi feudum, intelligitur ce-
teris ſollemnitatibus obſeruatis, ſic Gozad. conſi. 4.
num. 29. poſt Alexan. & alios quos citat. ſic plura alia
ſimilia congeſſerunt Ruin. conſ. 310. in fi. li. 1. & cõſi.
82. num. 9. lib. 3. Curt. iun. conſ. 105. num. 3. conſ. 78.
nu. 19. & 20. & egregie Boer. q. 244. nu. 3. 4.

27 QVAERO ſexto, an ſeruus † ille qui ad recuperã
dam domini poſſeſſionem admittitur, teneatur caue-
re de defendendo? & non teneri cenſuit glo. in hac l.
1. in verbo, ſerui. quam ibi probauit Bart. num. 6. nã
cum textus dicat, [ſeruato iudicio,] & non ſoleant
procuratores iſti a lege dati cauere de lite defenden-
da, nec hoc erit in ſeruo conſtituendum. Illud prę-
terea accedit, quod cũ ſeruus domino acquirat quid-
quid acquirit, quomodo cauendo & non ſeruando
poteſt cautioni ſatisfacere, & in ſeruis, vel libertis,
28 vel alijs ſanguine coniunctis. † quod non commit-
tatur ſtipulatio de ſoluendo iudicatum, eſt text. in l.
29 3. §. 2. 3. ff. iud. ſolui. & quod ij a lege † dati procurato
res defenſionem promittere non teneantur, l. ſed &
hæ, in princ. de procur. clarius habetur in l. ſeruum
quoque, §. vltim. de procur. iuncto principio textus.
nam ſerui defendunt dominum abſentem, ſed non
tenentur cauere de iudicato ſoluendo.

30 QVAERO ſeptimo † an ſerui iſti ſaltem cauere
teneantur, quod dominus ratum habebit? gl. huius l.
1. in verb. ſerui, circa fin. affirmauit, teneri. quam opi-
nionem approbauit ibi Bart. num. 7. ea ratione, quia
31 idem † in coniunctis perſonis videmus, l. ſed & hæ. l.
ſeruum quoque. §. prætor ait, de procur. & quod ibi
declarat Bart. in fi. quando non exſtat ſufficiens ex-
preſſum mandatũ, l. 1. C. de procu. nam ſi exſtat, iam
dicitur ſatis dominum ratũ habere, quod latius ex-
pliccant omnes d. l. 1. de procur. qui videndi ſunt.

32 QVAERO octauo, an conſtitutio iſta, † quæ in
ſeruo loquitur, locum etiam ſibi vendicet in pupillo?
& habere locum cenſuit gloſſ. in hac l. 1. in verbo, ſer-
ui, in fin. vbi Bar. num. 8. ea ratione adducuntur, quia
33 cauſa † huius poſſeſſionis momentaneæ hoc habet cõ
modum, vt quicumque alias non habens legitimam
perſonam ſtandi in iudicio, in eo audiri poſſit, in l.
momentaneæ, C. qui legit. perſo. ſtandi in iudic. Sed
34 admonui † alias ſupra in 1. reme. ex interdicto, Vnde
vi, q. 38. quæ ſit inter has differentia: nam hic fauore
abſentis ſpoliati conceditur, ibi, quia momentanea
eſt poſſeſſio, & vtraque modici detrimenti. nec eſt
35 quod cum Bart. dicamus in hac noſtra † cõſtitutione
agi de momentanea poſſeſſione, quia verba illa, [mo
36 mentaneæ † poſſeſſionis] ſimilitudinarie poſita ſunt,
quod dictio, [perinde,] aduerbium oſtendit, vt apud
M. Tullium in 3. Tuſcul. [in quo facetum illud Bionis
perinde ſtultiſſimum regem in luctu capillũ ſibi euel-
lere, quaſi caluicio mœror leuaretur.] Cicero ad At-
tic. li. 13. [Quod ergo pinde tuebar ac ſi vſus eſſem,]
vel dic, illam poſſeſſionem appellari momentaneam,
quia ſtatim domino reuerſo in diſputationem reinci-
dit, non quod vere momentanea ſui natura ſit. Vnum
tamen eſt hoc caſu, ſerui & pupilli perſonam eſſe ido
neam. Nec verba noſtræ conſtitutionis refragantur,
quæ in ſolo ſeruo loquuntur, quia in ſeruo quidem
exemplum ponitur, non tamen ad caſum ipſum ſolũ
ſerui reſtricto fit, cum non ſoleant exempla reſtringe-
37 re † ſed declararare, l. damni infecti quidam. de dam.
38 infect. §. hactenus. Inſt. de grad. poterat ergo † minor
& pupillus in hoc iudicio ſtare, quod intelligimus ſi-
ne difficultate in hoc caſu d. l. momentaneæ, ſeu vlt.
C. qui legit. perſo. &c. vt eo loco concedunt Bar. Bal.
Salic. & ceteri omnes, quod ſenſit & poſt multos ci-
tat Neuiz. conſi. 16. num. 2. & 3. nec diſſentit Bald. in
hac ipſa l. 1. circa med. verſicu. idem in filio. C. ſi per
vim, vel alio modo, & conſi. 217. verba libelli, col. 3.
verſic. item quia ſpeciale eſt, lib. 2.

39 QVAERO nono, quid ſi ſeruus iſte, † vel minor
pro abſente agens ſuccumbat in cauſa, an abſenti do-
mino præiudicet? gloſ. huius l. 1. in verbo, differatur.
inquit, non præiudicare, ſed fideiuſſores tantum, qui
de ratificatione cum actore promiſerant, teneri. quã
ſententiam eſt ſecutus hic Bartol. num. 9. illa ratio aſ-
ferri poteſt, quia abſenti prodeſſe præſens & agens,
non

non autem nocere poteſt. quamobrem, niſi is ratam
habeat ex eo actu damnum ſentire non debet: nam
quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro a nobis auferri
non poteſt, l. id quod, de regulis iuris. & quoad ipſum
agentem, ſuæ facilitati eſt adſcribendum, quod cau-
ſam vel temere ſuſceperit, vel ſuſceptam male deſen-
derit, ſua enim culpa damnum hoc ſentit, quare alte-
ri imputare non debet, capitulo, damnum, de regul.
iur. in ſexto quibus rationibus idem dicendum eſt in
fideiuſſore, qui facilis fuit ad intercedendum pro acto
re ratificationem promittente, contra quem fideiuſſo
rem poſſeſſor denuo a domino reuerſo moleſtia affe-
ctus experietur.
40 QVAERO decimo, † an ſeruus iſte poſſit pro ab
ſente mouere actionem ex l. ſi quis in tantam, C. vnde
vi? & non poſſe concludit gloſ. huius l. primę. in ver-
bo, perſonis, C. ſi per vim, &c. quā probauit hic Bart.
nu. 10. & Bald. in fi. cuius rei ratio eſt: quia in eo caſu
non ſola poſſeſſionis cauſa, ſed & proprietas tracta-
batur, cū tamen ob ſolam cauſam poſſeſſionis, vti de
re momentanea, & modici detrimenti ſit hoc con-
* ceſſum. quod & probant * omnes in d. l. vlt. C. qui le-
git. perſo. & illa pariter afferri poteſt ratio, in caſu no-
ſtro agit, ne per abſentiam ſuum perdat poſſeſſor: at
ibi lucrum caperet ſi pęnam conſequeretur, & latius
forte ad d. l. ſi quis in tantam, dicemus.
41 QVAERO vndecimo, an agens † iſte ad recupe
randam poſſeſſionem pro abſente reconueniri poſ-
ſit? & non poſſe affirmauit Cin. in hac l. 1. q. penult.
C. ſi per vim. ea ratione, quia cauſa hæc ſine vlla cun-
ctatione finienda eſt, nō mirū ſi ipſa reconuentio non
admittitur. quam rationem idem Cin. conſiderauit,
in l. momentaneæ, col. 2. C. vnde vi. verū non ſatis con
cludit, cum tex. in cap. vlt. extra de ordin. cognat. re-
conuentionem ſuper poſſeſſorio admittat, ex quo cau
ſa illa reconuentionis, ita breui tempore, vt cauſa cō
uentionis definiri poteſt, quod iam ſuo loco ſupra in
1. recuper. poſs. remed. q. 33. diximus. quare melior eſt
antiquorum ratio, quam retulit & non probauit Cin.
hoc ſcilicet contingere priuilegio perſonarum: quia
ſerui iſti priuilegialiter admittūtur, vt abſentis amiſ-
ſam poſſeſſionem recuperare valeant. non ergo recon
ueniri poſſunt, cum recuperandi, non admittendi ha-
beant facultatem. nam taxatiue loquitur conſtitutio
ipſa, vt id ſolum diligenter requirant, an eius, qui quo
libet modo peregrinatur, poſſeſſio ablata eſt, &c. &
in fi. ibi, [cum valde ſufficiat poſſeſſionem tenētibus
abſentium nomine contra præſentium violentiā ſub-
ueniri,] & ibi gl. vlt. iure ergo poſſeſſor conuentus ex
pectabit domini præſentiam, vel alio medio ſibi ſatiſ-
fieri curabit; cum & præſentibus aduerſus abſentes
ſit a iure prouiſum & ſuccurſum.
QVAERO duodecimo, an quemadmodum ſer
42 uis iſtis recuperandi † poſſeſſionem abſentis nomi-
ne facultas conceſſa eſt, poſſint & fructus, qui perce-
pti ſunt, vel potuerunt recuparari? & non poſſe, vide
tur affirmare gl. huius l. 1. in verbo, ſuperuenerunt. cū
ſentiat ſupereſſe diſcutiendum ſuperuenienti domi-
no, quæ non ſupereſſet, ſi a ſeruo definiretur, cuius rei
ratio eſſe videtur, ſolam facultatem recuperandæ poſ
ſeſſionis eſſe conceſſam.
Verum aliter ſenſit Petr. & Cin. in l. 1. in fi. agi ſcili
cet & pro fructibus poſſe: ea ratione quia idē eſt iudi
43 ciū de acceſſorio, quod de principali, citant † l. ad rē
mobilē, & l. ad legatū, de procurat. quæ tū iura nō in
acceſſorio, ſed in neceſſario procuratorio loquun-
tur, ſine quo cauſa ipſa principalis a conſtituto pro-
* curatore tractari non poſſet, vt tradunt omnes * in
rub. C. de eden. ibi Dec. num. 1. & hoc eſt quod habe-
tur in l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. vbi interpretes omnes,
& ſic intelligit Curt. iun. in conſil. 112. num. 2. quo lo
44 co ſubijcit, quod † conceſſo conſequenti, dicitur &
conceſſum neceſſarium antecedens, etiam alias nul-
lum, & inualidum. Verum etſi in caſu noſtro fructus
acceſſorij prædij ſint, non tamen adeo inſeparabiles
videntur, vt conceſſa agendi facultate ſuper vno, cen
45 ſeatur etiam data ſuper altero. nam quod † dicimus
conceſſo principali, conceſſa eſſe omnia acceſſoria,
iuxta l. cum principalis, de reg. iur. &c. acceſſorium,
de regul. iur. in 6. intelligitur, cum acceſſorium eſt a
ſuo principali inſeparabile, vt declarat egregie Bart.
in l. quiſquis, num. 1. C. de agric. & cenſit. lib. 11. quod
affirmauit & Ripa. in l. 1. §. ſi quis ita, nume. 39. in fi.
de verb. oblig. etſi nec Bart. nec alterum citauerit,
& hoc idem videtur ſenſiſſe Iaſ. conſil. 185. in fi. lib. 2.
eſt ergo difficultas cognoſcere, an fructus ad fundum
acceſſorij adeo ſunt, vt inſeparabiles eſſe videantur,
46 & in fructibus † pendentib. res eſt abſoluta, inſepara-
biles eſſe cum fundi pars dicūtur. l. fructus pendētes,
de rei vendic. quod latiſſime explicant Tiraq. de re-
tract. conſangu. §. 1. gloſſ. 6. num. 36. & multis ſequē.
& Didāc. Couar. lib. 1. variar. reſolut. c. 15. nu. 1. 2. quo
loco egregie declarat, fructus eſſe partem fundi ſup-
poſitiuam, non integralem, vel ſubiectiuam, vel præ-
dicamentalem. Sed difficultas verſatur in illis fructi-
47 bus, qui a fundo ſeparati ſunt: nā † inter mobilia ſo-
lent numerari, l. vlt. de requi. reis. ibi, ſed & Diuus Tra
48 ianus † inter ſe mouentia fructus quoque haberi reſcri
pſit: quæ verba de ſeparatis a ſolo intelligūtur, vt re-
cte poſt Spec. & alios quos citat, cenſuit Decius conſ.
472. nu. 5. Alciat. reſpon. 660. nu. 2. etſi Tiraqu. quem
ſupra retuli, num. 44. de pendentibus viſus ſit intelli-
gere. vt ergo quid diuerſum a fundo fructus iſti ad
fundum acceſſorium non ſunt, qua ratione non ſatis
vera videtur Petri, & Cini ſententia. Quidquid tamē
49 ſit, eos alia ratione ſequor, † quod eorum opinionem
probari videam ex verbis ipſiuſmet conſtitutionis
noſtræ, dum in principio concedit dominum abſen-
tem cuiuslibet rei poſſeſſione priuatum, poſſe reſti-
tui medio ſui, vel alterius abſentis. Cū ergo & in fru-
ctibus etiā a ſolo ſeparatis, aliqua inſit poſſeſſio, non
erit dubium, quin eodem modo ſerui pro fructibus,
& pro poſſeſſione pdij recuperanda experiri poſſint.
hoc idem probat text. d. l. dum vult, domino nullum
inferri præiudicium ſeruorum negligentia, ſed illi re-
ſtitutionem debere fieri, cum ergo loquatur per ver-
bum [reſtitui] ſui natura, non modo poſſeſſio, ſed
& fructus reſtituendi ſunt, vt iam ſupra in præludijs
docui, cum præcipue dicat, nullum debere inferre p-
iudicium. accedit præterea, quod & fructus a ſolo ſe
parati, ſæpiſſime veniunt ſub rei principalis appella-
50 tione, vt † facta rei principalis conceſſione, & fructus
conceſſi dicantur. vt conſultus reſpondit Socin. ſen.
conſ. 93. col. 8. verſic. confirmantur prædicta, lib. 1.
quo loco citat inter multa text. d. l. vlt. ff. de requiren.
reis. & hanc ſententiam probari affirmauit, nec enim
diuerſa (vt mea fert opinio) aſſignari poteſt ratio,
cur magis hic ſeruis liceat poſſeſſionem rei immobi-
lis, quam mobilis, recuperare.
QVAERO decimotertio, an hæc conſtitutio,
quæ loquitur de recuperanda illa poſſeſſione, quam
nomine abſentis, ſeruus, vel amicus detinebat, & a-
miſit, vt probat hæc l. 1. vbi poſſeſſio ablata eſt, quam
propinquus, &c. & ibi nec eos, qui deiecti ſunt, ab-
ſentium nomine poſſidentes, &c. & in Codice Theo
doſiano lib. 4. tit. 20. ſub rubr. vnde vi, l. legis iteran-
da, ibi, vt quæ in militia conſtitutis, vel abſentibus
erepta eſſe conſtiterit. habeat inquam locum hæc
conſti-

Digitized by Google

51 conſtitutio ſi dominus & poſſeſſor † præſens deijcia-
tur,& facta deiectione abeſſe ſtatim incipiat? (nam ſi
ex interuallo,non videatur dubium, quin ſuæ negligē
tiæ ſit adſcribendum) & certe noua eſt quæſtio quam
hactenus excitatam ab aliquo ex multis, quos videre
cootigit, non vidi. in qua concludendum arbitror,
nō eſſe locom,tum quia alio iure ſibi conſultum erat,
tum quia parum ſibi erat vno verbo procuratorem
conſtituere: ſibi ergo erit imputandum, quod ſponte
52 in † eam neceſſitatem ſeſe iniecerit.iuxta l.ſi fideiuſ-
ſor,§.ſi neceſſaria,ff.qui ſatiſd. cog.cum alijs egregie
congeſtis a Tiraquel.de retract.conſang.§. 1. gloſ.10.
num.27. Ripa tracta. de peſte. tit. de priuileg. cootra
num.36. accedit,quod conſtitutio ſuccurrit abſenti,
cum non ipſe, ſed qui ab eo ſuo nomine relictus eſt
poſſeſſor, ſpoliatus fuit: & conſtitutio ipſa, quia pri-
uilegium continet, extenſionem noo patitur, vt de
caſu ad caſum trahatur. Hæc de ſexto remedio.

S V M M A R I A.

1 *Cōſtitutio l.inuaſor.C.vnde vi,quo tempore edita. An noua ſit,nu.5. Quare edita ſit,num.8. Quam nouam induxeris vtilitatem,nu.9. Quomodo differat a l.vlti.C.vnde vi,num.13.*
2 *Inuaſor quis proprie.*
3 *Inuadere eſt in aliena irruere.*
4 *Inuoſor proprie, & improprie in caſu l.inuaſor, C. vnde vi, ſumitur.*
6 *Lex Iulia de vi, quomodo vim coerceat.*
7 *Accurſij lapſus ignoratione temporum editarum conſtitutionum.*
10 *Summarie in poſſeßorijs procedi.*
11 *Bart.declaratio ad l.inuaſor,C.vnde vi,exploſa.*
12 *Noua ab auctore ad l.inuaſor.C.vnde vi,conſiderata vtilitas & praxis.*
14 *Terror qualis eſſe debeat,vt excuſetur inuaſor.*
15 *Succeſſorem alterius iuſtam habere ignorantiæ cauſam.*
16 *Hæredem conductoris excuſari,ſi domino ſtatim rem locatam reſtituere negat.*
17 *Credens viris probis & fide dignis excuſatur.*
18 *Negligentia poſſeſſoris debet eſſe probabilis, vt excuſetur inuaſor.*
19 *Negligentiam,vt quid nō formatum,ſenſu & intellectu non percipi.*
20 *Teſtes ſuper ijs,quæ ſenſu tātū percipi poßūt,teſtificari.*
21 *Negligens is dicitur, qui non facit quod facere oportuit.*
22 *Negligentia in genere quomodo probetur.*
23 *Tutoris negligentia in non emendis prædijs ex pecunijs pupilli quomodo probetur.*
24 *Negligentia eo probatur, cum quis ad rem conſequendam remedijs oportunis non vſus eſt.*
25 *Poſſeßio ciuilis decennio perditur.*
26 *Negligentia multa fert commoda.*
27 *Poſſeſſorem mediatum remedio l.inuaſor.C.vnde vi, non conueniri.*
28 *Fundi inuaſor an iuuetur remedio l.inuaſor.C.vnde vi.*

L.5.C.vnde vi.

Imper. Conſtantinus A. ad Tertullianum.

Inuaſor locorum pœna teneatur legitima: ſi tamen vi loca eadē inuaſiſſe conſtiterit: nam ſi per errorem, aut incuriam domini loca ab alijs poſſeſſa ſunt, ſine pęna poſſeſſio reſtitui debet Dat. ſex Cal. Maij, Gallicano & Simmacho Coſs.

Septimum recuperandæ poſſeßionis remedium, ex l. inuaſor. V. C. Vnde vi.

DIuus idèm Conſtaotinus,(quem in ſex
to proximo recuperandę poſſeſsionis
remedio retulimus) ſub Cōſulatu Gal
licani & Simoiachi, hāc ipſam l.inua-
1 ſor,edidit † & conſtitutionē, qua mo
derat aliàs inflictam pœnā occupanti
aliena, ne is, qui vel incuria dominorū rē ipſam occu-
pauit,vel per errorem inuaſit, pęna afficiatur: ſola e-
nim reſtitutio ablatæ, vel occupatæ rei facienda eſt:
nā cum (vt ſuo dicemus loco) ratione pęnæ excuſatio
ne aliqua is vſus ſit, abolita eſt pęna. Sed cū ei non li-
ceat,cū alteris iactura fieri locupletiorē, rē neceſſario
2 reſtituere debet. Et licet inuator † is proprie dicatur,
qui rem, in qua nullū ius habet, occupat, vt declarat
3 Iacob.Concen.lib.3.quæſt.c.13. in fi. & ſit † inuade-
re, irruere, & impetum facere, vt apud Virg. [Inua
dunt vrbem ſomno vinoque ſepultam.] & Cicero pro
Cecin. [vt in Cecinnam aduenientem, cum ferro in-
uaderer.] & in Philip.12. [in totam alicuius domum
4 inuadere.] & alibi ſæpiſsime; quo tamen ad † cōſti-
tutionis noſtræ caſum, proprie inuaſor hic ſumitur:
quo ſcilicet ad principium tex. dum inquit, [Inuator
locorum pęna teneatur legitima: ſi tamen vi loca in-
uaſiſſe conſtiterit.] quo vero ad ſecundam conſtitu-
tionis partem, dum ſic legitur, [nam ſi per errorem,
vel incuriam domini, loca ab alijs poſſeſſa ſunt, ſine
pęna poſſeſsio reſtitui debet.] ibi inuaſor non proprie,
ſed improprie accipitur. quin eos poſſeſſores, non in-
uaſores, appellat Conſtant. cum vim vere commiſiſ-
ſe non videantur.
5 QVAERO primo, vtrumne † noua conſtitutio
hæc ſit? & eſſe recte credidit Bart. in hac ipſa l. inua-
ſor. quem eſt ſecutus Robert. Marania. de ord. iud.7.
diſtio.num.42. & ad interdictum non pertinere dixit
Bart. nā vt idem in 3.lect. ſenſit,& recte ſatis,finis cō
ſtitutionis noſtræ eſt noui iuris inductiuus, etſi prin-
cipium ius aotiquum reſpiciat, quod & Cino ibi. in
6 fi. placuit. iure enim antiquo ſancitum erat ex † lege
Iul.de vi, occupantem vi aliena, eſſe vel capitis, vel
interdictione aquæ & ignis, pęna plectendum, vt ex-
ſtat relatum in tit. ff. ad leg. Iul. de vi,quod intelligi-
mus,cum vis erat publica: ſi vero priuata, publicatio
partis bonorum erat, vt in l.1.ff. ad leg. Iuliam de vi,
& alibi. qua ratione recte cenſuit Conſtantinus, inua-
ſorem teneri pęna legitima, hoc eſt, a lege conſtitu-
ta. quod intelligere neceſſe habemus a iure antiquo.
non vt male hic opinatus eſt Accurſ. ex l.ſi quis in tan
tam,C. vnde vi. cum illa conſtitutio poſt hanc per an
nos ſexaginta edita fuerit. quæ ſane antiquæ conſti-
tutiones cum nullam eorū rationem habuiſſent, qui
vel errore, vel dominorum incuria, rem occupaſſent,
viſum fuit æquum Conſtantino, pęnam ipſam tem-
perare. hinc facile conijcimus, quas diuinationes fe-
7 cerit hic † Accurſius, temporum ignoratione: nam
quod ille ait, hanc conſtitutionem nec veteri iure, nec
nouo locum habere, veteri, quia lege ciuili nulla pę-
na erat huic inuatori indicta: nam quæ erat, prætorio
iure erat, non erat legitima. falſa eſt argumentatio,
etſi multis alijs modis reſpondere conatus fuerit Ac-
curſius, iure ſcilicet veteri fuiſſe pęnam ratione fru-
ctuum, qui eiecto reſtituendi ſunt, quæ ſane reſtitutio
quoad ſoluentem pęna dicitur, vt in argumentum
eſt text.l.1.§.plures, ff. de eo per quem factum erit. ve
rum vt ibi animaduertit Bart. non dicitur illa mera

Digitized by Google

pęna, cum ſit proprie intereſſe, de quo intereſſe non
loquitur text. noſter, cum ſimpliciter de pęna intelli-
gatur, & ideo hac ratione præter ceteras tum a Bar-
tol. Salicet. & alijs relatas, non placet. quare ſecundo
loco gloſſ. dicebat principium & finem ſemper lo-
qui ſecundum ius nouum. principium ex l. ſi quis in
tantam, C. vnde vi. finem ſecundum l. cum quærеba-
tur, C. eod. quorum vtrumque præter Bart. & Salic.
& alios aperte eſt falſum, ſi tēporum rationem habe-
bimus, ſecundum quæ ſingulæ conſtitutiones editæ
ſunt, & in prælud. diximus, & antequam hæc conſtitu
tio promulgaretur, duo fuerant in cauſa: primo, il-
lius primi poſſeſſoris negligentia, ob quam & alia mul
ta in iure noſtro conceduntur, vt infra quæſt. 5. dice-
mus: ſecundo probabilis occupantis error, qui ſolet
& ſæpiſſime excuſare, vt infra in quæſt. 4. ſuſius vi-
debimus.
9 QVAERO ſecundo, quæ † noua ſit huius conſti
tutionis vtilitas, cum in rei vendicatione (vt Bart. hic
opinatur) videatur ſufficęre probare, quæ requiran-
tur hoc caſu, cum quis vult poſſeſſionem ab altero in-
uaſam recuperare: nam inquit Bar. hæc inſtitutio cō
petit domino propter eius incuriam vel errorē, quan-
do loca vacabant. vnde habeat neceſſario probare ſe
dominum, & poſſeſſionem ab eo vacantem, quod ſa
tis ſuperque eſſet in rei vendicatione, quia proban-
dum dominium obtinet.
Huic difficultati & quæſtioni reſpondet Bar. hanc
eſſe vtilitatem in hac conſtitutione, quia in hoc poſſeſ
10 ſorio conceditur † magis ſummarie, nec requiruntur
probationes ita liquidæ, ſicut in rei vēdicatione. quæ
11 ſane reſponſio etſi in ſe vera ſit, non † tamen ſatis pro
pe ad caſum noſtrum accedit, cum hæc vera praxis
noſtræ conſtitutionis non videatur, quam Bart. ipſe
12 pręſupponit. quare † arbitror in eo eſſe cōſtitutionis
noſtræ vtilitatem ex latere inuaſoris conuenti, vt pę-
nam legitimam olim indictam effugiat, ſi vel errorē,
vel domini incuriam oſtenderit, eritque praxis hæc
obſeruanda, vt agat olim poſſeſſor, & nunc ſpoliatus
poſſeſſionem ſibi reſtitui, & inuaſorem pœnis legiti-
mis plecti. aduerſus quem excipiet inuaſor, ſe iuſto
errore deceptum, poſſeſſionem occupaſſe, vel ob do-
mini incuriam id egiſſe, qui forte vacantem per mul-
tos annos (vt Ang. hic animaduertit) poſſeſſionem vt
derelictam habuit. eaque ratione pœnæ aduerſus eum
locum non eſſe.
13 QVAERO tertio, † quid differat hęc cōſtitutio
a conſtitutione l. vltim. C. vnde vi. cum ea plus proui-
ſum videatur? Bart. in hac ipſa l. inuaſor. quem ceteri
ſunt ſecuti reſpondet maxime differre, nam noſtra
hæc conſtitutio loquitur, cum quis iuſto errore, vel
alia iuſta cauſa poſſeſſionem inuaſit, ob quam pœnæ
non eſt locus, cuius rei rationem nunc ſubijciam. con-
ſtitutio autem l. vltimæ, locum habet, cum doloſe quis
rem vacantem occupauit, quod verum an ſit, ſuo lo-
co dicemus. nec aliter viſus eſt ſentire Bald. in l. im-
proba. C. de acquiren. poſſ. vbi dum nouum ſtudet aſ-
ſere ſenſum, idem quod Bart. tandem docuit. ratio
in hac cōſtitutione illa aſsignari pōt, quod iuſta cau-
ſa excuſat a dolo, & per conſequens a pœna, l. igitur
§. poteſt, deliber. cauſa. quod latiſsime explicauimus
ſupra in 5. remed. recup. poſſ. ex l. extat. ff. quod met.
cauſa. q. 12. non repeto.
14 QVAERO quarto, qualis error is † eſſe debeat,
quo poſsit inuaſor excuſari? & arbitror eſſe intelligen
dum de errore iuſto, cum & gloſſ. hic exponat, credēs
eſſe ſuam: nam ſi ſuam nō eſſe crederet, ſed ſolum cu-
ius eſſet ignoraret, occupauerit, locus erit conſtitu-
tioni l. vltim. C. hoc titu. vnde vi. vt ibi cum gloſſ. in
verbo, ignorantiā, dicemus. & ſenſit Rober. Marant.
d. ord. iud. 7. diſt. iud. num. 42. ſed hoc caſu noſtro ſub
ſtilo, quodnam exemplum poſsit afferri, quo intelli-
gamus occupantem credere rem eſſe ſuam; & certe
poteſt eſſe exemplum in eo, qui in alterius locum ſuc
ceſsit, & a fide dignis audiuit prædium illud fuiſſe il-
15 lius defuncti, cui ipſe ſucceſsit: nam qui † in alterius
locum ſuccedit, iuſtam habet ignorantiæ cauſam, l.
qui in alterius, de reg. iur. & in terminis ſic ſenſiſſe vi-
ſus eſt Bal. in conſi. 217. verba libelli col. fin. verſi. nā
16 ſi quidem, li. 2. ſic videmus hac ratione hæredem † cō
ductoris excuſari, cū negat rem reſtituere, vt tradit
Bartolus in l. non ab re, num. 5. C. vnde vi, & ibi la-
17 tius forte dicemus. ſic etiam, qui fide dignis † credi-
dit accuſandus non eſt, vt eſt notab. gl. in l. Titio fun-
dus, de cond. & demonſt. quam exornant & notabilē
* dicunt * omnes, vt apud Barb. conſ. 1. col. 25. lib. 3. Cę
pol. cōſi. 40. col. 7. late tradit Alc. tra. p̄ſump. reg. 3. p̄-
ſump. 2. latiſsime Neuiz. li. 4. Siluę nupt. nu. 55. Curt.
ſen. conſi. 72. col. 8. verſic. recipitur enim. Curt. iun.
conſi. 19. nu. 5. Rub. conſi. 44. nu. 1. Pariſ. conſi. 57. nu.
50. conſ. 58. nu. 17. lib. 1. conſ. 29. nu. 24. lib. 2. Soc. ſen.
conſi. 37. num. 20. lib. 2. late Tiraquell. tract. de pen.
leg. &c. cauſa 51. nu. 26. 29. 35. 36. Grammat. conſi.
15. nu. 13. Crauet. conſi. 277. col. 3. verſic. quod autē.
& conſi. 319. num. 14. quibus locis poſt Bartol. in l.
Celſus, nu. 4. de vſucap. & alios plures, quos citat ſcri-
bit, cum dici bona fide poſsidere & cum titulo, ſi poſ-
ſidere cœpit, ex quo a viro bono rem illam ſuorum
prædeceſſorum fuiſſe accepit: quod recte ſatis caſui
noſtro conuenit.
18 QVAERO quinto, qualis eſſe debeat, † & quan-
ta prioris poſſeſſoris incuria, vt hic inuaſor excuſe-
tur? & probabilis eſſe debet, vt eo caſu, quem refert
Ang. in l. hac inuaſor, cum dominus & poſſeſſor pri-
mus per multos annos prædium incultum reliquit,
nec illud per ſe, vel per ſeruos viſitauit; adeo vt pro
derelicto habuiſse videatur, quæ ſane negligentia ma-
xima cum difficultate probari poteſt noſtro hoc ca-
ſu: nam, vt reſpondit Bart. conſi. 102. cariſsime domi-
19 ne, iſti noſtri Nucerini. num. 3. lib. 1. negligentia † eſt
q̄d nō formatū, cū ſenſu nō percipiatur, nec eius eſsē
tia viſu poteſt percipi, vel auditu, vel alio ſenſu corpo
reo. quo fit, vt vix teſtibus illa probari poſſit, cum ſe-
re ij teſtimonium tantum habeant ſuper ijs, quæ ſen-
20 ſu † percipi poſſunt, cap. cauſam, de teſtib. l. teſti. C.
eod. & licet multi ſint caſus, in quibus poteſt negli-
gentia probari, vt ſi in facto certo, & limitato tem-
pore & loco loquamur, illius negligentia probatur,
ſi demonſtretur illo tempore & loco non ſatisfeciſſe
21 obligationi, † quia eo ipſo quod non facit, dicitur
negligens: niſi impedimentum oſtendat, l. 3. §. ſi ad
diem, l. qui commeatus, de re mil. l. 2. §. ſed etſi quis.
vbi omnes. ff. ſi quis caution. ſic Bart. d. conſi. 102. nu.
1. cuius doctrinam in eo ſecutus fuit Fel. in cap. ſi au-
tem, num. 3. de reſcript. Crauet. conſil. 132. num. 4. &
22 egregie Ruin. conſi. 12. num. 8. lib. 5. ſi vero † in gene-
re negligentem aliquem fuiſſe probare volo, cum ad
factum in genere tenebatur. tunc ſecundum Bar. con-
ſil. 132. nu. 1. verſic. quandoque quis. probandum eſt,
illum ſciuiſſe omnia, propter quæ erat obligatus ad
aliquid faciendum, quod varijs exemplis ex loco do-
cet Barto. illud maxime placet, ſi probare volo tuto-
23 rem fuiſſe † negligentem in non emendo prædia pro
pupillo, probare debeo eo tempore fuiſſe prædia ve-
nalia, quæ emi potuerunt. idem Barto. in l. tutor qui
repertorium. §. ſi poſt depoſitionem. in fi. de admin.
tut. ex claro tex. §. pen. in Auth. vt ij qui oblig. ſe hab.
perhib. tes min. colum. 6. quam ſententiam probant
quam

Digitized by Google

quamplurimi, vt apud Socin. ſen. conſ. 149. colum.
2. in princ. lib. 1. & conſi. 278. colum. 4. conſ. 283. col.
5. lib. 2. Ruin. conſi. 92. nu. 3. lib. 5. Dec. conſi. 178. in
fi. conſi. 430. num. 4. & conſil. 562. nu. 12. Crau. conſi.
21. num. 5. Rolan. a Val. conſ. 49. num. 34. lib. 1. Plotũ
l. ſi quando, num. 219. C. vnde vi, qui & alios poſtmo-
24 dum quamplures citarunt. ſic etiam arguitur † ex eo
negligentia, cum quis non eſt vſus medijs opportunis
ad aliquid conſequendum, quibus vti poterat, cap. li-
cet epiſcopus, de præb. in 6. quem vt notabilem citat
pro hac ſententia Soc. ſen. conſ. 273. colum. 4. verſic.
confirmatur iſta concluſio, libro 2. quem ſecutus fuit
Crau. conſi. 132. num. 4. ſed maius eſt dubium quoad
terminos noſtros, quanto ſcilicet tempore cauſata
poſſit dici hæc negligentia? & certe nemo eſt, quem
hactenus viderim, qui rem ad terminos conſtitutio-
* nis noſtræ explicet, quanquam vno fere ore * affir-
25 ment interpretes noſtri, poſſeſſionem † ciuilem, quæ
animo detinetur, decẽnali negligentia amitti, vt ſcri-
pſit Din. in cap. ſine poſſeſſione, num. 32. de regul. iu.
quam ſententiam fere omnes ſunt ſecuti, vt multos
congeſſit Tiraq. tract. de iure conſtitut. in 3. p. limit.
21. & late Crau. conſi. 235. num. 1. 2. qui rem hanc la-
tiſſime explicant. qua ex re ſatis intelligimus, quan-
tum proſit negligentia occupatori, & quantum pri-
mo poſſeſſori noceat, & in alijs multis videmus ob
26 negligentiam, multa negligentem illum pati, vt la-
te apud Barbat. cõſi. 61. col. 14. lib. 1. conſi. 57. col. 5.
lib. 2. Iaſ. l. eum qui, 2. not. C. de procur. Dec. in l. pen.
6. not. C. de. pact. Marſ. ſingul. 360. Caſſan. conſil. 38.
Crau. conſi. 132. num. 3. conſ. 240. num. 3. & ducentos
& quattuordecim caſus, in quibus nocet negligentia,
congeſſit Gomeſ. Hiſpanus in comm. ad reg. cancell.
de triennali poſſ. poſt quæſt. 28.

QVAERO ſexto, an ex vi huius conſtitutionis
reſtitui tunc debeat poſſeſſio, cum non ipſe inua-
27 ſor, ſed mediatus † alter poſſeſſor detinet? & dicen-
dum eſt, non teneri, cum conſtitutio loqui videatur
de ipſomet inuaſore, ſicq; de prima occupatoris pſo-
na: dum inquit [Inuaſor &c.] quod ex alio ſuadetur:
quia is dominus reſtitui debet aduerſus eum, qui
ſuam occupauit poſſeſsionem, non autem actionem
contra tertium poſſeſſorẽ habere videtur, vt nec in-
terdictum, Vnde vi, a Prætore fuit conceſſum contra
illum tertium, vt iam explicauimus ſupra in 1. remed.
recup. poſſ. quæſt. 13. accedit præterea, quod ſuper-
fluo eſſet poſtmodum conſtitutum, & inductum a Põ
tifice Maximo remedium ex c. ſæpe, de reſtitut. ſpol.
quo contra tertium poſſeſſorem ſuccurſum eſt, vt ſuo
loco dicemus.

Nec difficultatem mouent aliqua conſtitutionis
noſtrę verba, ibi [loca ab alijs poſſeſſa sũt] nam ſatis
de ipſo occupatore intelligi poſſunt, non autem de
alio poſſeſsore: cogitandum tamẽ erit, quia noua hæc
eſt excitata quæſtio.

28 QVAERO ſeptimo, an hæc conſtitutio † locum
etiam habeat in feudalibus? & habere affirmarunt
Ioan. de Faſso. & Bal. in c. 1. §. ſi duo homines. vbi cla
re Afflict. nu. 8. de pace tenen. & eius viola. in vſibus
feudorum, quo loco ſubdit, inuadentem ſua auctori-
tate illud etiam admittere ex conſtitutione l. ſi quis
in tantam, C. vnde vi. vt ſuo loco dicemus. Hæc ad ſe-
ptimum recuperandæ poſseſsionis remedium.

SVMMARIA.

1 *Gratianus Imperator rei militaris, & litterarię inſignis.*

2 *Conſtitutio l. meminerint, C. vnde vi. nouum attulit ad re cuperandam poſſeſſionem remedium.*

3 *Spoliatus iudicis auctoritate quomodo reſtituatur, et quã do. Habet aduerſam iuris pręſumptionem, nu. 4. ſe inimicum ſpoliatum probare debet. nu. 5.*

6 *Præſumptio transfert probandi onus in aduerſarium.*

7 *Sententiam iniuſtam nullo iure valere.*

8 *Iudex extraiudicialiter ſpolians, vt priuatus ſpoliare dicitur. Teneturque ſpoliato actione iniuriarum, nu. 10.*

9 *Iudici reſiſti poſſe, cum vti priuatus agit.*

11 *Bar. in l. ſi ſeruus, C. de his, qui ad eccle. confug.*

12 *Spoliatum a iudice, ſi notorium ſit ius non habere, nec habuiſſe, conqueri non poſſe.*

13 *Spoliatus etiam ordine iudiciario ab eo iudice, qui incompetens eſt, veluti a priuato dicitur ſpoliatus.*

14 *Iudicatum non dicitur, quod ab incompetenti iudice iudicatum eſt.*

15 *Sententiam ab incompetenti iudice latam, omnino nullam eſſe.*

16 *Præſumptionem pro iudice non eſſe, cum quid extra ſuã poteſtatem agit.*

17 *Iudex incompetens procedẽdo, dicitur vt priuatus procedere. Etſi ignorans ſuæ iuriſdictionis vires excedat, per errorem potius, quam per culpam dicitur lapſus, nu. 18.*

19 *Iudex competens, ſi nulliter proceſſit, ſpoliaſſe dicitur.*

20 *Cap. conquerente, de reſt. ſpol. declaratur, & nouo ſenſu illuſtratur, & nu. 56.*

21 *Cap. cauſam matrimonij, de off. deleg explicatur.*

22 *Delegatus mandati fines excedens, vt priuatus dicitur procedere.*

23 *L. meminerint, C. vnde vi, nouo ſenſu aperitur, & n. 36.*

24 *L. vlt. C. ſi per vim, vel alio modo, ſenſus & intellectus. & num. 54.*

25 *Cap. ex inſinuatione, de procur. illuſtratur.*

26 *Ripæ ratio euerſa & exploſa.*

27 *Aymonis Crauet. inſignis I.C. egregia ac noua declaratio quomodo iudicis auctoritate ſpoliatus ante omnia reſtituatur.*

28 *L. vlt. §. vlt. quod met. cau. declaratur.*

29 *Differentiæ ratio inter ſpoliatum a iudice, & a priuato.*

30 *Moder. Pariſ. declaratio, quomodo a iudice ſpoliatus reſtituatur, euerſa.*

31 *Recurſus ad ſuperiorem numquam denegatur.*

32 *Spoliatus etiamſi obtineat ſententiã iudicis auctoritate, poſſeſſionem non ingreditur, ſi reſiſtentem reperiat.*

33 *Iudicem non poſſe licentiam concedere ingrediendi poſſeſſionem per vim.*

34 *L. non eſt ſingulis, de reg. iur. intellectus & declaratio.*

35 *L. miſſi opinatores. C. de exactor. tribut. lib. 10. intellectus, ſenſus, & declaratio.*

37 *L. ſi quis in tantam, C. vnde vi, illuſtratur.*

38 *Cap. in noſtris, de conceſſ. præben. declaratur.*

39 *L. diuus ff. de ſeruis fugit. explicatur.*

40 *L. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſ. confug. declaratur, eſſeque conſtitutionem iniquam, multorum auctoritatibus exponitur.*

41 *L. vnica. C. quando liceat vnicuique ſe ſine iudicis licentia vindicare, declaratur.*

42 *L. 2. in fi ff. quod met. cauſ. declaratur.*

43 *L. fundi. §. 1. de acqu. poſſ. explicatur.*

44 *Iudicis factum, quando factum partis cenſeatur, non dicitur factum partis, cum inique procedit. nu. 45.*

46 *Iuriſdictio etiam priuata mandari poteſt.*

47 *Executionem is mandare poteſt, qui exequendi ius habet, non qui illa caret.*

48 *Abbatis ac aliorum expulſa diſtinctio.*

49 *Ripæ diſtinctio & doctrina reiecta.*

50 *Spoliatus Principis auctoritate, quomodo reſtituatur ante omnia.*

51 *Executorem Pontificis vel alterius non poſſe ordine iudiciario non ſeruato poſſeſſorem ſpoliare.*

L. aucto-

51 *L. auctoritate. C. vnde vi, declaratur.*
53 *L. meminerint. C. vnde vi. quomodo intelligatur in ſpoliato Principis auctoritate.*
55 *Citatio a principe numquam tolli poteſt. & 58.*
57 *Principem iudiciarium ordinem in procedenda non ſeruare.*
59 *Cauſam iuſtam in Principe præſumi. Secus cum ſpoliat. nume. 63.*
60 *Principis beneplacitum leui cauſa iuſtificari.*
61 *Principem bonum & iuſtum præſumi, nec metum alicui velle inferre, de ſubditorum bonis ad libitum diſponere non poſſe. nu. 62.*
64 *Præſcriptione quæſita, ſine cauſa a Principe non poſſe auferri.*
65 *Spoliatum a Principe extra iudiciũ, ante omnia reſtitui.*
66 *Princeps occupando caſtrum ſuæ defenſionis cauſa, ſi ſecuta pace illud non poſſeſſori primo, ſed vero domino reſtituat, poſſeſſorem illum non dicitur ſpoliare.*
68 *Spoliatum cauſa cognita a Principe non reſtitui.*
69 *Ingrediens alterius poſſeſſionẽ auctoritate reſcripti Principis, poſſeſſore non vocato, eum ſpoliare dicitur.*
70 *Spoliatorem etiam Principis auctoritate non poſſe in vitioſa poſſeſſione confirmari.*
71 *Antonij Capicij declaratio ad l. auctoritate C. vnde vi, exploſa.*
72 *Spoliatore in poſſeſſione ex certa ſcientia Principis confirmato, vocato ſpoliato reſtitutioni locum eſſe.*
73 *Confirmationem nihil noui tribuere.*
74 *Abſente poſſeſſore ſpoliatore, quem conuenire debeat ſpoliatus, vt ſua poſſeſſioni reſtituatur.*
75 *Decretum ſecundum quando eſt interponendum, non procurator, ſed poſſeſſor ipſe conueniendus monenduſque eſt.*
76 *Procuratorem citare non ſufficit, cum agitur de beneficij priuatione.*
77 *Praxis & modus citandi poſſeſſores, cum ſpoliatus vult ſententiam reſtitutionis exequi.*
78 *Citatio in ſententiæ executione neceſſaria non eſt, cum ſit executio in ea ipſa re, ſuper qua eſt iudicatum. Aut cum ſucceſſor iudicis qui iudicauit, eam vult exequi. n. 79. Secus cum contra tertium exequenda eſt, nu. 80.*
81 *Libelli forma quæ ſit in caſu l. meminerint, C. vnde vi.*
82 *Priuatio in caſu l. meminerint. C. unde vi. nõ ipſo iure, ſed per ſententiam inducitur.*
83 *L. meminerint. C. vnde vi. an de ſententia definitiua vel interlocutoria loquatur.*
84 *Sententiæ appellatione venit definitiua, non interlocutoria, quod paulo infra declaratur.*
85 *Sententia qua pronunciatur quid exequendum eſſe, dicitur interlocutoria. Prout quãdo pronunciatur, aliquem eſſe in poſſeſſionem mittendum, nu. 86.*
87 *Citatio neceſſaria eſt in executione interlocutoriæ magni præiudicij.*
88 *Oldradi & Salic. euerſa extenſio ad l. meminerint. C. vnde vi.*
89 *Domini in cauſa l. meminerint. C. vnde vi. qui eſſe intelligantur.*
90 *Colluſione adminiſtratorum ceſſante, an locum habeat l. meminerint. C. vnde vi. conſtitutio.*
91 *Dictionis, plerumque, ſignificatio.*
92 *Expreſſio caſus ratione maioris frequentiæ, non excludit minus frequentem.*
93 *Minor ſi ratum habuit quod ab adminiſtratoribus geſtũ eſt, conqueri non poteſt in caſu l. meminerint. Cod. vnde vi.*
94 *Actio quæ ſpoliato cõcedatur, cum ſpoliatur a pupillo, ex tutoris colludio.*
95 *Pupillus, vel minor conuentus condictione l. meminerint, C. vnde vi, an obijcere poſſit dominij exceptionem.*
96 *Conſtitutio l. meminerint. C. vnde vi. an locum habeat in prælato inuadente nomine eccleſiæ alterius poſſeſſionẽ. Et an locum habeat, cum quis ſponte ex pacto poteſt poſſeſſionem ingredi. nu. 97.*
98 *Citationem eſſe neceſſariam cum petitur miſſio in poſſeſſionem ex Carboniano dicto, vel D. Adriani.*
99 *Miſſus in poſſeſſionem ex edicto, vel Carboniano, vel D. Adriani poſſeſſore non vocato, in ea poſſeſſione tamen confirmari poterit.*
100 *Habens auctoritatem ingrediendi ſua ſpõte poſſeſſionẽ, neceſſe non habet monere poſſeſſorem, etſi a iudice aſſociari petat.*
101 *Citationis forma quæ ſit in caſu conſtitutionis l. meminerint. C. vnde vi.*
102 *Citatio per edictum non ſufficit, cum in ſpecie quis citãdus eſt, & perſona eſt certa.*
103 *Poſſeſſor quis ſic perquirendus, vt poſſit citari, cum mitti in poſſeſſionem petitur.*
104 *Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium, in tit. delle citationi §. occurrendo, declaratur.*
105 *Citatio quæ ſit per proclama, tunc conceditur, cum incerta eſt poſſeſſoris perſona.*
106 *Statutum Papiæ 48. de venditione & in ſolutum datione, egregie declaratur.*
107 *Conſtitutiones Mediolani, in tit. de bonis ad cridas ponẽdis, declaratur.*
108 *Citatio nominatim fieri debet, etſi plures citandi ſint.*
109 *Citatio per edictum, qua vocantur vaſalli, vt accedãt ad capiendam inueſtituram, non ſufficit.*
110 *Epiſcopi generalis admonitio, vt clerici omnes in habitu & tonſura incedant, non ſufficit.*
111 *Abſens non per edictum & proclama, ſed per nuncium citari in primis debet. Niſi ſit in loco ad quem non datur tutus acceſſus, nume. 114. De quo conſtare debet. numero 115.*
112 *Statutum Papiæ 10. in ciuilibus, declaratur.*
113 *Citatio per edictum ſufficit, cum poſſeſſoris perſona eſt incerta, nec certificari poteſt. Aut cum curauit citandus per dolum, ne nominatim citaretur. 116. Vel Citandus eſt vagabundus, num. 117.*
118 *Decretum nouum Sabaudiæ, & Pedemõtium, ſub tit. delle citationi §. non vaglia, declaratur.*
119 *Clericus citari poteſt ſub generali citatiõe, vt cõpareat, qui ſua intereſſe putauerit.*
120 *Citatio per edictum ſufficit, cum citanda eſt Vniuerſitas. Cum ſufficit præſumpta ſcientia. num. 121. Cum proceditur ordine iuris nõ ſeruato. n. 122. Aut vbi perſonarũ adeſt multitudo & copia magna. nu. 123. Denique cum ita ex ſtatuto, vel conſuetudine, & ſtylo conſtitutum eſt num. 124.*

L. 6. C. vnde vi.

Impp. Grat. Valent. & Thedos. AAA. Potito. P. V.

Meminerint cuncti, ſiue vulgato reſcripto manſuetudinis noſtræ, ſiue ſententia cuiuslibet iudicis vtantur in cauſis, cõueniendo dominos locorum eſſe, aut ſi forte defuerint, eorum actores ad inſinuandas ſententias procuratoreſque eſſe quærendos, ne inde iniuriarũ actio naſcatur. Quod ſi præcepta noſtra implere neglexerint, omni negotio, de quo iurgare cœperant, priuabuntur. Sin autem habito plerumque colludio, curatores vel tutores minorum his rem debitam ea occaſione peruadant, vt pupillis, vel adultis iurgandi copia, & fructus adimatur, his eatenus ſubuenimus, vt eoſdem non attera t dãno culpa temeritatis

Digitized by Google

tis alienæ,ſed illico quidē poſſeſſio ei,a quo eſt ablata reddatur;curatores autem vel tutores æterna deportatione punitos, bonorum quoq; publicatio perſequatur. Dat. 11.Non. April. Ant.& Siagrio. Coſſ.

In Codice vero Theodoſiano legitur hæc conſtitutio his verbis; Imppp. Gratianus,Valentinianus, & Theodoſius ad Potitium vicarium vrbis.

Quiſquis neque vulgato reſcripto, neque aduerſario ſollemniter intimato,poſſeſſorem quietum dominio ſuo huiuſmodi terrore turbauerit,ea lite in perpetuum multetur, quam præoccupauerit per violentiā: cum precibus popoſciſſe audiri. Quæ non minus etiā eum tenebit conditio, qui iudicis interlocutione ſuppreſſa,ſub ſpecie iudicati,ius alienum improba temeritate peruaſit, ita vt neuter reparationem interfecti hoc pacto ſemel negotij audeat poſtulare,ſi autem habito plerumque colludio,curatores,vel tutores minorum his rem debitam ea occaſione peruadant, vt pupillis, vel adultis iurgandi copia & fructus adimatur, his eatenus ſubuenimus, vt eoſdem non atterat damno culpa temeritatis alienæ,ſed illico quidem poſſeſſio ei,a quo eſt ablata reddatur, curatores autem vel tutores æterna deportatione punitos, bonorum quoque publicatio perſequatur. Dat.Prid.Id. Octob.Siagrio & Eutherio.Coſſ.

Octauum remedium recuperandæ poßeßionis ex l.meminerint. 6.C.Vnde vi.

1 GRATIA † Imperatoris viri rei literariæ & militaris inſignis præcipua hęc conſtitutio eſt,vt enim is pietate in ſuos (vt teſtatur Egnatius) egregius erat,ſic ne quis principis auctoritate læderetur,ſanxit,quod a Prætore ſuo interdicto,Vnde vi,non erat conſtitutum,vt is qui reſcripto parte non citata ſponte, & ſine iudicis auctoritate alterius poſſeſſionem eſſet ingreſſus, poſſeſſionem illico haberet reſtituere, eaque multaretur pœna,vt rei dominium perderet,ſi dominus erat, ſi vero alterius, in perpetuum deportaretur. Conij-
2 cimus ergo ex his nouam hanc † conſtitutionem nouum hoc in caſu iſto attuliſſe recuperandæ poſſeſſionis remedium,cum (vt diximus) prætoris edicto non fuerit prouiſum,quinimo is poſſidere iuſte videbatur, qui prætore auctore poſſidebat,quod ne ita paſſim liceret, edita eſt ſane quam vtilis conſtitutio hæc,quā
* vna cū gloſſa hic in 3.intellectu,ſic fere omnes * intelligunt, vt reſcripto, vel ſententia illud contineretur, quod illi impetranti reſcriptum liceret ſua auctoritate poſſeſſionem ingredi, cum a nouo poſſeſſore ſpoliatus fuiſſet, cuius certe reſcripti executionem, parte non citata,nec is impetrans,nec iudex, cui cauſa executionis demandata, facere poteſt, alioqui indictæ hac conſtitutione pœnæ locus erit,& ipſius pœnæ rationē affirmant Bart.& Sal.in hac ipſa l.meminerint, in fi.eſse remedium perſonale,cum delinquentis tantum perſonam coerceat, non eos, ad quorum vtilitatem rei poſseſſio eſt occupata & ingreſsa, quo autem ad recuperandam poſseſſionem ipſam, condictio in rem ſcripta dicitur,cum aduerſus illum, in quem peruenit poſseſsio detur.

3 QVÆRO nunc primo † quomodo intelligatur, vt is,qui facto & auctoritate iudicis ſua poſseſsione priuatus eſt, illico ad eam reſtituatur, vt in ipſo textu dicitur, & vere conſtituenda eſt regula negatiua, vt eam conſtituit Abb.in c.conquerente,nu. 6.ext.de reſt.ſpol.priuatum ſua poſseſsione auctoritate iudicis, non reſtitui, cū is ſeruato ordine iudiciario procedit, ſic Abb.intelligit gl.in c.præſentium.7.q.1.quam probat Iaſ.in l.iuſte poſsidet, nu.3. de acqu. poſ. qui alios plures in hanc retulit ſententiam, a qua nec diſsentit Bar.in hac l.meminerint,nu.8.& Salic.col.2.ſic & Albe.hic.Ripa in l.naturaliter,§.nihil cōm.nu.60.61.de acq.poſ.& in c.ſæpe,n.86.de reſt.ſpol.Sapia in l. iubere,cauere,nu.5.de iuriſd.omn.iudic.Decius conſ. 19. nu.9.verſ.quinto hoc comprobatur, & conſ.449. nu. 16.& citando gl.d.c.præſentium, ſic regulam conſtituit Felin.in c.dilectus filius,nu. 1.de reſcrip.& eā ſecuti ſunt Iaſ.conſ.158.col.1.ver.vltra aliorum ſun.li. 2.& conſ.38.nu.4.lib.3.Luc.a Penna,in l.ſi coloni,q. 23.& ibi Ioan.a Platea,nu.3.C.de agr.& cenſ.lib. 11. Ruin.conſ.49.nu.11.li.4.Crau.conſ.5.nu.8.& Mod. Pariſ.in conſuet.Pariſ.tit.j.§.j.gl.4.nu.38.Fred.de Senis conſ.79.ſic decidit Rota,in deciſio.antiquis, in ti. de ordine cogn.deciſ.j.nu.1.2.Afflict.c.j.§. ſimiliter, 33.de Cap.qui curi.ven.in vſibus feudorum,& in c.j. §.quid ergo.nu. 13.de inueſt. de re aliena facta, Iac.a S.Georg.in l.ſi de vi.in fi.de iudicijs.Lanfr.Oria. rub. de cauſa poſs.& propr.col.7.verſ. ſexta limitatio. ſic etiā Afflict.in commen.ad conſt.Neapol.li.1.rub.24. de violētijs circa poſseſsiones.nu.59.clare Craue.cōſ. 302.nu 3.Ratio illa prima afferri ſolet; quia pro iudice præſumitur,l.2.C.de off.ciuil. iud. ſic ſtatim citatis.Iaſ.ad Ruin.addo Soc.ſen.cōſ.115.col.2.li.j.& alii qua Alc.tract.præſump.reg.3.pſump.9.q. ergo cōten
4 dit ſe a iudice ſpoliatū eſse,† non reſtituitur ante oīa, cui ei obſtat iuris præſumptio, iuxta c.ad decimas.de reſtit. ſpol.& alia ſupra dixi in j. remed. recuperand. poſs.quæſt. 12.& ideo recte dicebat Arcbid.in c.quorūdam.74. diſtin. quem retulit Felin.in d.c.dilectus,
5 nu.j.de reſcript.eum † ſpoliatum debere in primis pbare ſe iniuſte ſpoliatum. Sic affirmat Durād.de arte teſtandi,tit.vlt.caut.vlt.nu.8.quod pulchre conſuluit & Dec.d.conſ.449.nume.30. quo in eodemmet caſu reſpondit,in quo & Ruin.dict. conſil. 49. lib.4.Dec.
6 ſecutus eſt Crauet.conſ.302.num.3.nam virtus† præſumptionis illa eſt, vt transferat probandi onus in aduerſarium.l. generaliter. §. ſi petitum. in fin. de fideicommiſs.liber.Brun.conſ.109.num.1.late Crauet.de antiq.temp.j.par.11.par.num.26.late Did.lib. 2.variar.reſol.c.6.num.1.Afferri poteſt etiam ſecunda ratio,quam conſiderauit Bero.in c.conquerente, nu. 8.
7 poſt Abb.ibi.de reſt. ſpol. quia lata ſententia † etiam iniuſta,mero iure valet,& trāſit in iudicatum,niſi intra debitum tempus appelletur,c.cum inter, de re iudic.quare ſtandum eſt ſententiæ & rei iudicatæ, quæ
* p veritate haberi ſolet.l.res iudicata,de reg.iur. * omnes in rub.ff.de re iud.Procedit fortius hæc ſnia, cum iuſtam ob cauſam eſt a iudice facta ſpoliatio, vtputa, cum is ſpoliatus fuiſset bonorum dilapidator, ita poſt pecul.tit. de petit. & poſ. §. quoniam. ſcribit Anton. Matth.in d.l.naturaliter.§.nihil commune,fal.44. de acq.poſs.

Declaratur primo, concluſionem non procedere,
8 cū iudex † extraiudicialiter proceſsit, vt priuatus, ſic oēs,præſertim Cin.& Alb.in d.l.a.C.ſi p vim,vel alio mō.Abb.in c.dilectus filius,vlt.nota.& ibi Felin.nu.j. ver.fallit 1.de reſcrip.ſic Card.Zabarel.cōſ.132. col. vlt.verſ.ad 3.&c.Brun.cōſ....nu.2.Rip.d.§.nihil commune,nu... Bero.d.c.cōquerēte,n.5.6.de reſt.ſpol.Io. Bap.Ferr.conſ.22.n.4.5.cōſ.30.n.j.Fran.de Marchis q.219.nu.2.Bernard.Diaz.in tract.fal.in verb. ſpoliatus,Bert.cōſ.114.n.4.lib.4.& cōſ.130.n.4.li.6. Iac.a S.Geor.in l.ſi de vi in fi.de iud.Cępol.conſ.16.n.4.& Anth.Matth.l.naturaliter.§.nihil cōmune,ampl. 16. de acq.poſseſs. hanc ſententiam probat clarius text.

d.c.

d. c. conquerente, & eſt ratio quia procedendo extra
iudicialiter vt priuatus ceſſat illa buna præſumptio,
9 cum de eo erat, imo † impune ei poteſt reſiſti. l. prohibi
tum, C. de iure fiſci. lib. 10. quam iure vuluit Alciat. de
preſumpt. reg. 3. preſumpt. 9. in fi. & eam citauit Dec.
in l. vt vim, nu. 24. de iuſt. & iure, qui & in hanc retulit
ſententiam l. factum a iudice, de reg. iur. & alia tradūt
Socin. ſen. tract. fallen. reg. 442. fallen. 2. & cit text. in
l. omnes, C. de decur. libro 10. in l. contra præcepta. C.
de execu. & exact. lib. 12. late Gram. conſ. 56. nu. 26.
conſ. 51. nu. 1. & 2. voto 1. nu. 15. voto 32. nu. 24. Placa
Hiſpan. lib. 1. Epit. delict. c. 28. nu. 6. addo textum in c.
iudicet, 3. q. 1. in c. priuſquam, 28. diſtinct. Altera quo-
que ratio afferri poteſt, quia cū iudex procedit extra-
10 iudicialiter, & vt priuatus † ſpoliat, ac iniuriam infer-
re dicitur, ob quam vt alius priuatus cōueniri poterit,
l. qui iniuriarum, §. qui iure, iūcta l. nec magiſtratus, ff.
de iniur. & ſenſit Bero. d. c. conquerente, nu. 6. & Pla-
ca d. c. 28. nu. 9. quo loco alios plures, qui aliter ſentiūt
11 retulit, vt Bar. † in l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccl. con
fug. & in l. vlt. C. quando liceat vnicuique ſine iudic. ſe
vind. Verum locutus eſt in locis illis Bart. cum factum
a iudice, vel ab altero eius nomine, iure permiſſum eſt,
vt in caſu d. l. ſi ſeruus, qui a familia iuſſe potuit capi,
iuſte occiditur ſi reſiſtat, vt Bartolum in eo probauit
Grammat. deciſ. 4. ſic & in caſu d. l. vlt. vbi Bart. lo-
cutus eſt in eo, qui occidit bannitum ex ſtatuti licen-
tia, & declarant Ruin. conſ. 153. in fi. lib. 5. & Crau. de
antiq. temp. 4. par. prin. 1. par. nu. 1. & 2. & ita proce-
dant alia a Placa. illo citata, imo ad intereſſe hic ſpo-
liatus contra hunc iudicem extra iudicialiter proce-
dentem, agere poteſt. Ita Afflict. in d. conſt. Neapol.
lib. 1. rubr. 25. num. 36.

Hæc tamen declaratio intelligitur procedere, cum
is poſſeſſor potuit habere ius aliquod, quod per ſeipsū
12 defendere potuiſſet, ſecus quādo † notorium eſt, eum
ius aliquod non habere, ſic in terminis reſpōdit Brun.
conſ. 22. nu. 2. verſ. non obſtant. Sapia in l. iubere, nu.
6. de iuriſd. omn. iud. & ſentit Bar. in hac ipſa l. memi-
nerint, nu. 8. ibi, quia pars non debeat requiri, & idem
ſenſit Dec. conſ. 191. col. vlt. Grat. in conſ. 76. nu. 12.
lib. 1. licet Rip. in c. ſępe, in ver. item ſcias, de reſt. ſpol.
aliter ſentiat, nec recte ſatis.

Declaratur ſecundo non procedere, quandò iudex
eſt incompetens, nam & tunc licet proceſſerit ordine
13 iudiciario, † nihilominus is ſpoliatus adhuc dicitur,
& ideo illico eſt reſtituendus, ſic But. in d. cap. conque-
rente, quem eſt ſecutus Ripa in d. §. nihil commune,
nu. 59. ver. vigeſimoprimo procedit, qui eiuſdem fuiſ-
ſe ſententiæ retulit Soc. ſen. conſ. 12. col. 2. lib. 1. idem
cenſuit Anchar. conſ. 248. dubio 1. & Felin. in d. c. di-
lectus, nu. 1. verſ. fallit tertio, & Crau. conſ. 302. nu. 1.
circa med. Bernardus Diaz. in tract. fall. in verbo, ſpo-
liatus, & Ant. Matth. d. §. nihil commune, amplia. 16.
Afflict. de quo ſtatim d. rubr. 24. nu. 33. citatur text. in
c. cum cauſa, in fi. de off. deleg. Ratio præcipua afferri
14 ſolet, quia † iudicatum ab eo, qui nō habet iuriſdictio-
nem, iudicatum non dicitur, l. 1. §. vlt. ad S. C. Tertul.
in l. 1. §. hæc verba, ff. quod quiſque iur. l. 2. in fi. ff. de
15 pęn. quare † ſententia lata a iudice incompetenti, om-
nino nulla eſſe dicitur, toto tit. C. ſi a non comp. iudic.
imo nullitas ex incompetentia proueniens, ceteris ma-
ior dicitur: vt late diximus ſupra in rem. recup. poſſeſ.
ex l. exſtat. ff. quod met. cauſ. q. 2.

Altera quoque ratio (non tamē longe diſſimilis,) af-
16 ferri ſolet, quia † iudex, qui aliquid agit, quod ad ſuum
officium non pertinet, præſumptionem pro ſe non ha
bet, vt in c. ſignificauit. de appel. Alciat. d. reg. 3. præ-
ſumpt. 9. nu. 28. & ibi, nu. 27. loquitur in hoc caſu no-
ſtro. hinc dicimus iudicem ſpoliare, cum ſua iuriſdi-
ctione & ſententia per appellationem vel falſi quere-
lam ſuſpenſa, ſententiam exequitur. ita Ant. Matth.
d. §. nihil commune, ampliat. 16. in fi.
17 Tertia quoque aſſignari poteſt ratio: quia † iudex
incompetens procedendo, vt priuatus procedere dici-
tur: ſic vno verbo cenſuit Crau. d. conſ. 302. nu. 4. ver.
poſſet etiam.

Hanc declarationem intelligunt Dec. conſ. 125. nu.
8. & in l. vlt. nu. 16. in fi. de iuriſd. omn. iud. & Crau. d.
conſil. 302. num. 1. circa med. cum de incompetentia
& iuriſdictionis defectu clare apparet, ſecus ſi de ea
18 non conſtaret: nam tunc iudex † potius errore, quam
culpa lapſus dicitur, quare iniuriam intuliſſe non cen-
ſetur, vt probat ſecundum eos, text. in c. præſentium,
7. quæſt. 1. & quia hæc declaratio poſterior, a veritate
ſequentis, quam ſubijcio, dependet, ideo latius in ea
dicemus.
19 Declaratur tertio vt non procedat, quando † iudex,
vt competens proceſſit, ſed nulliter, nam & tunc ſpo-
liare dicitur, & vt ſpoliatus ilico reſtitui debet, ſic Ab-
bas d. c. conquerente, nu. 8. vbi Bero. nu. 7. & 8. de reſt.
ſpol. Fel. d. c. dilectus, col. 1. verſ. fallit ſecundo, de re-
ſcript. quem eſt ad verbum ſecutus Bernard. Diaz. lo-
co iam allegato, & Ant. Matth. d. §. nihil commune,
fal. 17. late Afflict. in cōmen. ad conſt. Neap. lib. 1. rub.
24. de violentijs circa poſſeſſionem, nu. 33. & 59. in fi.
Dec. in l. vlt. nu. 35. C. de edic. diui Adr. tol. in l. non vi
detur. §. qui iuſſu. & in l. factū a iudice, de reg. iur. Boer.
q. 238. nu. 4. Crau. conſ. 18. nu. 8. conſ. 124. nu. 4. & cōſ.
140. nu. 2. qui Oldr. Bal. Soc. & alios plures in hanc re-
* tulit ſententiā. quo fit vt intelligamus hanc eſſe * com
munem Doct. aſſertionem, quæ tn̄ vix eſt, quòd bono
aliquo fulciatur fundamento: nam qui ſolet allegari
20 tex. † c. conquerente, non loquitur cum iudex vt iudex
incompetens proceſſit, licet nulliter: ſed verius loqui-
tur cū proceſſit extraiudicialiter, vt is textus in princ.
clare aperit, quo caſu nō vt iudex, ſed vt priuatus pro-
cedere dicitur: ſicque non probant hanc declaratio-
21 nem, vt nec eam probat tex. in c. cauſam matrimonij,
22 de off. deleg. vbi gl. vlt. nam ibi † iudex fines mandati
exceſſit, quare non vt iudex, ſed vt priuatus proceſſiſ-
ſe dicitur, iuxta doctrinam Oldr. conſ. 227. col. 1. in fi.
quam declarat Crau. conſ. 302. nu. 4. ver. poſſit etiam,
in fi. ex qua declaratione ſic pariter reſpondetur text.
23 c. cum cauſam, eo. de off. deleg. tex. autē huius † l. me-
minerint, non pariter hanc probare videtur ſenten-
tiam, ſiue ſecundum Bal. & Sal. intelligemus loqui, cū
non ipſe iudex exſequitur, ſed cum pars ipſa ſine iudi
cio & cauſæ cognitione ſub prætextu reſcripti poſſeſ-
ſionem ingreditur, ſiue intelligamus etiam ſecundum
Bar. loqui in iudice exequente ſine citatione partis, nā
& tunc non dicitur procedere vt iudex, ſed vt priua-
tus, ſic Card. in Clem. 1. de celebrat. miſſar. quem poſt
Fel. in c. dilectus, de reſcript. & Dec. in l. factum a iudi
ce, de reg. iur. eſt ſecutus Crau. d. conſ. 302. nu. 4. qua
reſponſione diluitur & fundamentum quod fieri ſolet
24 ex l. vl. C. ſi per vim, vel alio modo, quę vere loquitur,
* cū citationis ineſt defectus, vt eam intelligunt ibi * om
nes & Bart. in d. l. vlt. num. 4. C. de edicto diui Adrian.
toll. Barbat. conſ. 13. col. 2. in fin. lib. 3. Ruin. conſ. 17.
nu. 3. & 5. conſ. 128. nu. 1. & 2. lib. 5. qui & intelligunt
loqui in interdicto retinendæ, non autem recuperan-
25 dæ, text. autem in † cap. ex inſinuatione, de procurat.
non pariter vrget, cum lata ibi fuerit ſententia contra
procuratorem expreſſe reuocatum, qui procedendo
in cauſa, domino non poterat afferre præiudicium,
nam geſta cum tali procuratore ſunt ipſo iure nulla,
gloſ. in c. cum mandato, in verbo, reuocato, de procur.

Vant.tract. nullit.in titulo de nullit. ex defectu inhab.
compat.nu. 162. Ratio autem illa, quæ ad firmandam
26 hanc ſententiam poſtremo loco conſiderata fuit † a
Rip.in d.§.nihil commune, nu. 59. verſ.eſt enim quod
is dicatur in lata culpa, qui vtitur ſententia nulla, ideo-
que non eſſe mirum ſi de violentia tenetur, §. 1. Inſt.
vi bonor. rapt. hæc inquam ratio certo caſu procede-
re poſſet, cum ſcilicet de nullitate clare & notorie con
ſtat, ſecus ſi nullitas ineſt, non ita tamen apparens &
manifeſta: nam tunc is, qui ea ſententia vtitur, a lata
culpa excuſatur, cum leuis quælibet cauſa excuſat a
dolo, & ita etiam a lata culpa, quæ ei æquiparatur,
quod leuis cauſa excuſet, probat is text.l.igitur.§.cau-
ſa. de liber. cauſ. & alias ſæpius ſupra diximus. Rur-
ſus hæc ratio euitari poteſt, quia etſi is qui ingreditur,
videatur in culpa, non tamen is tenetur reſtituere ante
omnia, cum contra eum non agatur, ſed contra ip-
ſum iudicem, vt intelligunt Abb. & Bero. in d. cap.
conquerente, vterque, num.8. & 9. Contrariam ergo
27 ſententiam aduerſus communem probauit† Crauet.
conſil.301.num.4. verſic.ante procedit, & c.dum in-
quit, quod ſi iudex procedit & iudicialiter & lata ſen-
tentia, & ſi nulliter poſſeſſorem priuet, eum non reſti-
tui ante omnia: & nullitatis exemplum ponit, vt cum
litis conteſtatio non eſt facta, vel quid ſimile eſt omiſ-
ſum; nam cum hoc caſu (inquit Crau.) ſententia dica-
tur nulla ex omiſſione alicuius ordinis vel ſollemnita-
tis, attamen iudex, vt iudex proceſſiſſe dicitur, non vt
priuatus; quare vt aliqua ſit differentia inter hunc au-
ctoritate iudicis ſpoliatum a priuato, cum ſpoliatus
a priuato reſtituatur ante omnia, ergo contra, qui a
iudice, non reſtituetur. Quam differentiam faciunt
omnes * (inquit Crau.) noſtri interpretes, dum aſfir-
mant a iudice ſpoliatum non reſtitui ante omnia, ſed
cauſa cognita, ſiue iuſte fuerit ſpoliatus ſiue non: cum
tamen ſpoliatus a priuato ante omnia reſtituatur, con
firmatur ex Albe.in l.ſi de vi, col.vlt.ff.de iud.dum in-
quit, quod ſi a iudice fiat ſpoliatio, & bona domino
proprio tradantur, reuocationem non fieri, ex l.vlt. §.
vlt.de eo quod met.cauſa, vbi vero a priuato fit ſpolia-
tio, tunc fit reſtitutio, etſi ſpoliator de dominio incon-
tinenti probare vellet.
28 Verum ſentio eſſe animaduertendum † d.l. vlt. §.
vlt.loqui in vi cōpulſiua, ob quam reſtitutio ante om-
nia non conceditur, vt diximus ſupra in 1.rem. recup.
poſſeſſ.ex interdicto, Vnde vi, q.10. Rurſus is text.l.
vlt.§. vlt.procedit, quia ibi clare conſtabat rem illius
fuiſſe, cui eam adiudicauit iudex. vel quia ibi res cede-
bar in ſolutionem veri debiti, ſic declarat Iacobin. a
S.Georg.in l.ſi de vi, ff.de iud.ſic etiam ſentit Iſernia,
vt retulit Aſflict.in commen.ad conſtit.Neapol.lib.1.
rubr.25.contra quem de reſtitutione agatur, num.32.
quo loco tres alias ſolutiones & declarationes attulit,
& nu. 35. ex ſua ſententia alias ſubijcit. quo autem ad
hanc noſtram declarationem ſubſiſto nō parum, cum
vrgens admodum ſit ratio & fundamentū Crau.quòd
aliquando viſum mihi eſt Abb.in d.cap.conquerente,
29 nu.8. & Bero. ibi nu.9. ij rationem † differentiæ, inter
ſpoliationem a iudice factam, & factam a ſpoliatore,
aſſignare videntur, dum inquiunt ſpoliatum a iudice,
cauſam ob quam fuit ſpoliatus, eſſe iniuſtam, & nul-
liter proceſſum demonſtrare debere, cum ſcilicet iu-
dex in forma iudicij, & tamquam iudex proceſſit: ea
ratione, quia pro iudice eſt præſumptio, ſed diuerſum
eſt cum ſpoliatio a priuato fit, nam tunc ſpoliatus non
probat aliquam cauſam iniuſtam, ſed ſolum probat
antiquam ſuam poſſeſſionem & ſpoliationem, iuxta
gloſ.in l. 1.§.interdictum, de vi, & vi arm. Crau. conſ.
140.nu. 1. & latiſſime infra dicemus in 15.rem.recup.
poſſeſ.ex c.reintegrandæ, 3.q.1.In q.29. quare in exce-
ptione dominij non videtur differentia inter ſpolia-
tum a iudice & ſpoliatū a priuato, ſed in probatione
cauſæ, an iuſta ſit vel iniuſta, vt diximus, nam iniuſti-
tia cauſæ, ſeu nullitate demonſtrata a ſpoliato, ita reſti
tuetur illico, vt ſpoliatus a priuato, & ideo quòd idem
Crau.in conſ.18.nu.8.ver.nec dicatur. cenſuit, nullam
eſse differentiam inter ſpoliationem a priuato factam
& factā a iudice nulliter procedente, intelligo, quoad
dominij exceptionem a ſpoliatore obijciendam, non
quoad cauſæ probationem. Conſidero præterea, vt ſu
pra dicebā, ſpoliatum a iudice experiri non contra ſuū
aduerſariū, ſed contra ipſummet iudicem, vt * oēs in
d.c.cōquerente, fatētur, quo ergo poterit modo iudex
dn̄ij exceptionem obijcere, cogitandum tn̄ erit. Non
30 ignoro tn̄ † Mod. Pariſ.in d.conſuet. Pariſ. d.tit. 1.§.
1.gl.4.nu.39. aſfirmaſse huic ſpoliato nō concedi ali-
quod interdictum recuperandæ poſseſſionis, ſed eſse
ſuccurſum remedio oppoſitionis, vel recurſus ad ſupe
riorem, quo mediante reſtituitur ante omnia, vt ſi da-
retur interdictum, quod, inquit ille, probari ex multis
canonibus vt ex c.præſentium, 7.q.1.in c.quia præſu-
latus, 1.q.4. in c.hoc quippe, 3.q.6.in c.quorumdam,
74.diſt.c.notum ſit, 2.q.1.d.c.conquerente, de reſtit.
ſpol.c.ex inſinuatione, de procur.c.referente, de præ-
ben. verum conijcere non poſsumus ex relatis iuribus,
quod remedium fuerit intentatum, vt ſpoliatus is reſti
tueretur, cum in genere tantum dictum ſit, ſpoliatum
eſse reſtituendum, quo autem remedio, nihil. Nec ad
rem facit per recurſum ad ſuperiorem ſpoliato fuiſse
conſultum, cum ex neceſſitate illud contingat, nec e-
nim coram eodemmet vel pari magiſtratu ſpoliatus
conqueri poteſt, ſed maiorem adire debet, vt is poſſit
ius dicere in ſpoliatorem, cum par in parem non ha-
beat imperium l.nam & magiſtratus, de arbit. l.ille a
quo.§.tempeſtiuum. ad Trebel.

Non inficior tamē vna hac via conſultum eſse poſ-
ſe ipſi ſpoliato, & tutius arbitror, ſi viam hanc ample-
31 ctatur, cum denegari ſpoliato † recurſus ad ſuperio-
rem non poſſit, Authen.quæ ſupplicatio. C. ſi contra
ius vel vtil. public. poterit quoque is ſpoliatus vti re-
medio huius conſtitutionis l.meminerint.iuxta intel-
lectum Bart. & aliquorum quos ſtatim retuli, etſi diſ-
ſentiant alij, cogitandum tamen erit, quia perplexus
ſatis locus eſt.

Declaratur quarto non procedere, cum poſseſsor
32 non † obſtante lata contra eum ſententia reſiſtit, tūc
is, pro quo lata eſt ſententia, & cui data eſt facultas
ingrediendi poſseſſionem, eam ingredi non poteſt,
quod ſi ingrediatur, is poſseſsor, vt ſpoliatus reſtitui
adhuc debet, communem hanc eſse Doct.ſententiam
teſtatur Ripa in d.l.naturaliter.§.nihil commune, nu.
62.de acq.poſs.idem in c.ſæpe, num.87.de reſtit.ſpol.
Iaſ.in l.iuſte poſſidet, nu. 19.de acq.poſs.qui Bar. mul
tis in locis citauit, præſertim in l.creditores, nu. 18.C.
de pign.idem ſentit Sapia in l.iubere, nu.7. de iuriſd.
omn.iud.idem cenſuit Cagnol. in d.l.non eſt ſingulis,
n.5.de reg.iur. & eo loco Guliel.Mainer.in fi. & Ant.
Matth.d.§.nihil commune, ampl.18. ea vna adducun
33 tur rōne, † iudicem non poſse concedere licentiam in
grediendi poſseſſionē per vim: quæ ratio ſi vera eſt, ſu
ſtinetur & cōis hæc ſn̄ia, aliàs nequaquā, qua in re ve-
reor ne falſum ſit commune hoc præſuppoſitum, nam
34 qui ſolet allegari † text.l.non eſt ſingulis, de reg.iuris,
intelligitur ſecundum Bal.in diſput.quæ incipit: Ac-
cuſatus de vi turb. vt refert Iaſ. in l.iuſte poſſidet, nu.
19.de acquir.poſs. & Felin.in c.de cetero, nu. 14. ver.
tenendo, de re iud. & Cagn.d.l.non eſt ſingulis, nu.5.
cum is exequitur tamquam priuatus, quod ad iudicis
officium

officium ſpectat: nos autem in eo caſu loquimur, cum
ingrediens, vt iudicis delegatus, & nuncius ingredi-
tur, cum ab eo licentiam ſic intrandi conſecutus ſit:
quo fit, vt quemadmodum ex conceſſione legis mor-
tuæ ceſſat diſpoſitio d. l. non eſt ſingulis, vt declarat
Iaſ. in l. 2. nu. 106. C. de iure emph. ſic pariter ex cōceſ
ſione legis viuæ, id eſt, Prætoris. §. prætorum quoque
edict. Inſt. de iure naturali gent. & ciuil. ſic textus, qui
35 ſecundo loco † ſolet citari in l. miſſi opinatores. C. de
exact. trib. lib. 10. non probat, cum ibi exactores illi nō
ſint conſecuti licentiam a iudice: quod declaratur ex
principio illius textus, dum vult iudicem cum delega-
torijs litteris exactionem illis exactoribus mandare
debere; deinde, quod ſi paſſus fuerit debitores delega-
ri, id eſt, exigi ab exactoribus, nam dum dicitur paſſus
eſt, intelligitur tacendo, id eſt, non committendo illis
expreſſe exactionem illam. Rurſus ibi non agitur de
violentia, vel non concedenda, ſed ſolum prohibet iu-
dices, ne eis liceat delegare exactionem certi tributi
generis, cum de alio concedatur.
36 Non pariter hanc adiuuat ſententiā textus † huius
l. meminerint, quam etſi intelligat Ripa d. c. ſæpe, nu.
86. probare contrariam ſententiam: & Felin. in d. c.
de cetero, nu. 14. inquit procedere cum ſolum lata eſt
ſententia ſuper principali, nō cum ſolum de ingredien
do, quia ſententia nō dicitur, ſed poſtremum hoc non
ſatis probo, cum vere de ſententia exequenda loqua-
tur, dum præſupponit in principio ſententiam eſſe la-
tam, quare verius dico, nec vnam, nec alteram proba-
re opinionē, cum ſolum ibi de vi citationis agatur, vt
ſcilicet, qui ſententiam & reſcriptum obtinuit de in-
grediendo, non ingrediatur, niſi parte vocata, quis mo
do eum in poſſeſſionem mittat, vel iudex, vel ipſemet
priuatus, nil in textu.
37 Non quoque huic ſuffragatur ſententię † tex. l. ſi qs
in tantam, C. vnde vi, quia, vt recte cenſuit Felin. d. c.
de cetero, nu. 14. loquitur, cum priuatus ſua auctorita-
te ingreditur ante latam a iudice ſentētiam, & conceſ
ſam licentiam de ingredienda poſſeſſione. tex. autem
38 c. cum † noſtris, de conceſ. præben. vbi gl. & quem in
hanc ſententiam citabat Innoc. in c. olim, col. 2. de pri
uileg. nō probat: cum procedat in dubio, nam & ipſe-
met Innoc. loquitur, niſi is nuncius hoc haberet expreſ
ſe in mandatis, vt refert Alex. in l. iuſte poſſidet, num.
29. de acq. poſſ. quin potius contrariam ſententiam is
tex. probat, vt infra ſubijciam.
Contrariam itaque ſententiam defendit Bal. in d.
diſput. Accuſatus de vi turb. col. 11. ver. nunc incipit,
quem eſt ſecutus Felin. in d. c. de cetero, num. 14. de re
iud. & Bal. refert Alex. d. l. iuſte, n. 19. vbi Iaſ. 29. & Ri
pa d. §. nihil commune, nu. 62. quam ſententiam vera
rē ſemper exiſtimaui, tametſi non ignorem aliqua, quę
a Bal. & ceteris afferuntur, non ſatis iure ſuſtineri poſ-
ſe: illud primum, quo adducitur Bal. hunc ingredien-
tem per vim ex licentia, non loco priuati, ſed magiſtra
39 tus ingredi, argum. † l. diuus. ff. de ſeruis fugit. Nam
is textus aſſumptum non probat, ſed contrarium po-
tius: dum affirmat prætorem concedere ingredi fun-
dum alienū, vt fugitiuus ſeruus pquiratur, & (ſi opus
erit) apparitorem, quod intelligo cum aduerſarius re-
ſiſtit, non ergo conceditur hæc licentia ipſi parti de
ingrediendo per vim, ſed conceditur apparitori. cre-
do tamen alio iure Bald. aſſumptum probari, vt infra
40 ſtatim ſubijciam. Textus autem † l. ſi ſeruus. C. de his
qui ad eccleſ. confug. quem in hanc ſententiam citat
Sal. in l. neminem. C. de exhib. reis. dum inquit, quod ſi
quis licentiam a iudice habeat capiēdi malefactorem
& is reſiſtat, ſi occiditur, impune occiditur: ergo for-
tius hoc caſu, nam vt inquit Alex. d. l. iuſte poſſidet,
nu. 29. is tex. proceſſit vlterius diſponendo, quod non
cōtingit in caſu noſtro, quia lex illa, vt meminit Alc.
li. 2. var. reſol. c. vlt. nu. 14. eſt admodum iniqua, vt exi
ſtimat D. Chryſoſto. contra Eutropium Conſtantij
Imperatoris eunuchum, cuius ſuaſionibus lex illa fuit
promulgata.
41 Non adiuuat pariter hanc ſententiam † textus l. vl
tim. Cod. quando liceat vnic. ſine iudic. ſe vind. & l. ſi
vt allegas, vbi Salic. C. ad leg. Corn. de ſicar. quia, vt
ſtatim a me relatus Alex. procedunt vlterius diſpo-
nendo: vel ſecundo inquit Alexan. quod niſi in caſu il
lo lex eā conceſſiſſet facultatē contra reſiſtentē, inuti
lis fuiſſet conceſſio, nam dum conceditur offenſio cō-
tra offendentem, ineſt neceſſario offendentis reſiſten-
tia, quod non contingit in caſu noſtro, cum hoc caſu
vtilis eſſe poſſit, quando inquam, nullum inuenit reſi-
ſtentem, & caſu quo inueniat, ingredi nō poterit. Qđ
autem dicebat Bal. non licere quidem priuata aucto-
42 ritate vim inferre, licere tamen publica, † l. 2. in fi. cū
l. vlt. §. vlt. ff. quod met. cauſ. dico ibi non fieri violen-
tiam a priuato ex licentia iudicis, ſed ab ipſomet iudi-
ce, qui propriū apparitorem tranſmittit, vt ſupra dice
43 bam ad l. Diuus, de ſeru. fugi. † tex. vero l. fundi. §. 1. de
acq. poſſ. a Bal. citatus, non confert ad rē, cū ibi nō pro
betur, an iudicis auctoritate illa conceſſio de ingre-
diendo permiſſa fuerit. Nō quoque illud ſuffragatur,
44 factum † iudicis eſſe factū partis, l. ſi ob cauſam, C. de
euict. l. ſi pign. ff. fam. erciſ. quare ſi pars alteri conce-
dat, vt ingrediatur, & poſſeſſionem apprehendat, eo
deinde reſiſtente poterit ingredi, ſecundum opinionē
Io. Gloſ. quam refert & ſequitur gl. in l. creditores, in
gloſſ. 1. C. de pign. ergo & idem in noſtro hoc caſu,
cum a iudice datur licentia, nam reſpondetur vno ver
bo, ex declaratione qua in his terminis vſus eſt Bar. in
hac ipſa l. meminerint, nu. 4. quem eſt ſecutus Iaſ. in l.
iuſte poſſidet, nu. 17. de acq. poſſeſ. & Socin. ſen. con-
158. col. 5. circa med. lib. 2. tunc factum iudicis eſſe fa
45 ctum partis, † quando iuſte procedit, ſed in caſu iſto
haud recte ſatis procedit, cum licentiam a lege mini-
me permiſſam concedat. Secundo etiam reſpōdetur,
Io. Gloſſatoris ſententiam crebriore calculo reijci, vt
ſcripſit Bart. in d. l. creditores, num. 18. & late Tiraq.
de iure conſt. 1. part. num. 37. quare verius exiſtimo,
hanc Bald. ſententiam poſſe defendi, ex primo Bald.
aſſumpto, hunc ſic ingredientem, ingredi non vt priua
tū, ſed vt magiſtratum & legis miniſtrum, cum & pri
46 uato † iuriſdictio mandari poſſit, l. vlt. & ibi Dec. nu.
2. ff. de offic. eius, &c. & ita videmus factum in caſu c.
cum noſtris. de conceſſ. præben. ac etiam in caſu d. l.
ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſ. confug. quæ tametſi
dura lex ſit, & certo modo iniqua, attamen præter ca
ſum immunitatis eccleſiæ, iuſtum præſtat argumen-
tum, concedi poſſe licentiam, nec eſt quid quod prohi
beat, quem eſſe executorem in re propria, dummodo
ius ſit liquidum, ſecundum Bald. conſil. 345. ad euidē-
tiam, col. 2. in princ. lib. 1. Caſſad. in ſuis deciſ. tit. de
cau. poſſ. & propr. deciſ. 6. nu. 3. 4.
Nec difficultatem facit ratio l. non eſt ſingulis. de
reg. iur. dum ait, ne ſit cauſa maioris tumultus, quia
cum is habeat mandatum a ſuperiore, factus eſt ſupe-
rior, & is qui ei reſiſtit, magiſtratui reſiſtit, quare quē
admodum is iudex & magiſtratus manu pōt armata
ingredi, l. qui reſtituere. ff. de rei vendic. & in nr̄is ter-
minis declarat Caſſad. qui ſupra d. deciſ. 6. nu. 8. 9. ſic
& is qui magiſtratus eſt loco, alias abſurdum ſequere
tur, quod is ſemper magiſtratus, & ſuperior manu
47 propria ſuam exequi haberet ſententiam, † quod in-
telligo, cum is magiſtratus delegandi habet poteſta-
tem, vt declarat Alexand. in l. a Diuo Pio, in prin. nu-

tne. 15.in fi.de re iudic. Et probata hac Bal.ſententia,
non eſt, quod confugiamus ad diſtinctionem, quam
48 facit † Abb. in c.de cetero, numero 11. & ibi Felin.
num. 14.de re iud.& Alex.in d.l.iuſte poſſidet. nume.
29.in fin.& in d.l.a Diuo Pio, in princ. nu. 14.& ſenſit
Cagnol.d.l.non ſingulis, nume. 5. de reg.iur. quod
aut demandatur executio ſententiæ latæ ſuper quantitate
ſoluenda, in qua neceſſaria eſt cauſæ cognitio
iuxta l.a Diuo Pio. §. in venditione, de re iud.& hoc
caſu cum nemo in cauſa propria iudex eſſe poſſit, l.
vnic.Cod.ne quis in ſua cauſa ſibi ius dic.& in l.qui iuriſdictioni,
de iuriſd.omn.iud. non poterit talis executio
illi mandari, cum de cauſa cognoſcere impediatur
ſic procedat Barr.& aliorum, quæ videtur receptior
ſententia. Aut aliqua cauſæ cognitione opus non eſt,
tunc mandari poteſt executio illa ac poſſeſſionis occupatio,
ſeu verius immiſſio, etiam poſſeſſore reluctante,
ſic procedat Bal.& aliorum ſententia: Non placet
hæc diſtinctio, quia licet primum illud caput in ſe verum
ſit, attamen doctrinæ Bartoli non conuenit, quãdoquidem
ſimpliciter locutus eſt Bartolus: cum ſola
nuda & mera executio facienda eſt. Et in hoc ipſo ca
* ſu ſic conueniunt * omnes, licet vnus vnam alter alteram
affirmet ſententiam.

49 Non eſt quoq; neceſſe, ꝙ confugiamus † ad Ripæ
diſtinctionem in d.§.nihil commune, nu. 62. dum ſic
diſtinguit; aut ingrediens aduerſario reſiſtente potuit
adire iudicem a quo impetraret familiam, qua commodius
poſſet poſſeſſorem reluctãtem cogere, vt poſſidere,
& ingredi eum ſineret, & tũc ſi nõ acceſſit, ſed
maluit ꝑ vim ingredi, tũc ingrediens nõ excuſatur: &
hoc caſu procedat Bartoli & ſequaciũ ſententia: aut
nõ potuit adire iudicẽ, vel ſi potuit id facere, non ſine
magna verecũdia potuit, iuxta doctrinã Bar.l.vt vim,
vbi Dec.nu.35. de iuſtit. & iur. & iſto caſu procedat
Bald. ſententia, quia tunc excuſatur hic qui per vim
ingreſſus eſt: Non enim defendi poteſt hæc diſtinctio;
nam fruſtra in primo capite dicitur, aut potuit adire
iudicem &c. ſi enim iam licentiam ingrediendi per
vim, aſſecutus eſt, quorſum iterum adire iudicem?
nec dicatur, vt concedat executores, quia ſatis (ſi ſibi
ſic placuit) pars ipſa potuit executoris loco deſignari:
quare ceſſat & illa culpa, cum licentiam iam obtinuerit.
Rurſus ſecundum diſtinctionis caput non eſt
pariter verum, quia ſemper poteſt quis hoc caſu adire
iudicem, nec enim ſubeſt amiſſionis periculum, cum
agit de admiſſione in poſſeſſionẽ rei immobilis, iuxta
ſubiectam materiam, quod non contingit in caſu Doctorum,
qui loquuntur, cum periculum ob rem mobilem
quæ aſportatur in mora eſt.

50 QVAERO ſecundo, quod ſi† auctoritate Principis
alterius poſſeſſio occupetur? & ſpoliatũ eſſe etiã
ante omnia reſtituendum affirmarunt Afflict. Neapol.
deciſ.361.num.35. ver. nec obſtat quarta ratio.
Iaſ.conſil.38.prope fin.libr.3.& ante eos Bal.in conſ.
135.in cauſa egregij, &c. prope fin. lib. 2. reſpondit,
quod etiamſi Imperator licentiam ingrediendi alterius
poſſeſſionem dediſſet, licentiam illam non ſubſiſtere,
& ideo poſt Franc.in c.licet epiſcopis, 9.nota.de
51 præben.in 6.conſuluit Ferretus conſ.4.nu.5. † executorẽ
Põtificis nõ poſſe ordine nõ ſeruato clericũ ſua
poſſeſſione ſpoliare. & idẽ Ferr.conſ.7.nu.11.affirmauit
neceſſariũ fore apud principem ſiue iudicem fieri
debere probationes parte vocata, antequam moneatur
poſſeſſor, idẽ Ferr.conſil.10.nu.10.conſ.27. num.
10.conſil.30.num.12. Verum quæ afferuntur fundamenta
52 nõ multũ vrgent, tex.enim † l.autoritate.C.vnde
vi. non ſuffragatur. cum eo in caſu intelligendus
ſit, cum ante principis licentiam quis alterius poſſeſſionem
ingreditur, & commiſſa violentia vult auctoritate
Principis in poſſeſſione confirmari, quod minime
conceditur; quia alias eſſet occupatoribus &
delinquentibus fauere, quod iniquum admodum eſt.
53 textus autem huius noſtræ † l. meminerint, intelligitur,
cum lata fuit ſententia ſuper poſſeſſorio, vel cum
eſt datum reſcriptum a Principe, vt is ſupplicans in
poſſeſſionem, quam propriam aſſeruit, mittatur, nam
tunc citandus eſt poſſeſſor, & probandum eſt vera eſſe,
quæ expoſita ſunt: nos autem loquimur, cum Princeps
licentiam abſolute de poſſeſſione ingredienda
54 concedit, ſic & text. † l.vltim. C. ſi per vim, vel alio
modo, euitatur, cum intelligatur quando deficit par-
55 tis citatio, quam † citationem Princeps numquam tollit,
ſic & textum illum intelligunt ibi Doct. & Barba.
conſ.13.col.1.lib.3. Marſil.ſingul.195.nemo eſt, &c.
col.x.in fi.lib.3. Ruin.conſ.17.num.4.lib.5.conſ.1x8.
nos autem loquimur eo caſu ſolum, cum Princeps poſſeſſorem
ſine cauſa ſpoliat, licet enim ad iudicium vocauerit:
nam eum non vocando, nulla eſt pro eo bona
præſumptio, vt iam ſupra in iudice diximus. Non
56 vrget quoque text.in † c.conquerente, de reſtit. ſpoliat.
cum non loquatur in Principe ſpoliãte, ſed in Archiepiſcopo,
qui ſine aliquo iudicio ipſum poſſeſſorẽ
ſpoliauit, qui caſus a noſtro differt: cum nos loquamur
in Principe ſupremo. Textus autem l. & ſi non cognitio.
C.ſi contra ius vel vtil.public.qui ab Afflicto citatur,
nihil ad rem confert: cum ſolum dicat reſcriptum
obtentum ſuper executione, exequendum non eſſe,
quando de fraude obijcitur: non enim agitur de certa
ſcientia & volũtate Principis, ſic volentis exequi, ſed
de fraude a parte commiſſa, cui alio non docto, credendum
non eſt.

Contrariam itaque ſententiam probaſſe videtur ſibi
parum conſtans Bald.conſ.295.ad euidentiam, lib.
3.quem retulit Afflict.deciſ.361.nu.12.& quem retulit
ſecutuſque fuit Pariſ.conſ.99.num.18.lib.4. Bald.
conſil. credo eſſe 345. ad euidentiam præmittendum
eſt, quod Imperator, lib.2. ſic & Ripa in d.c.ſæpe, nu.
89.de reſtit.ſpol.& Ant.Matth. d.§.nihil commune,
num. 68. affirmant enim relati interpretes, expulſum
per vim, ab eo qui habet auctoritatem a Principe, non
poſſe agere poſſeſſorio recuperandæ, quia expulſus
auctoritate magni Prætoris dicitur. Eiuſdem ſententiæ
fuiſſe videtur Alberic. in l.ſi de vi, col.vlt.de vſucap.
vt referunt Afflict.& Pariſ.etſi is abſolute in quouis
iudice loquatur, nec hoc affirmauit, vt ſupra diximus
in quæſt. 1. ab hac tamen ſententia non diſſentit
Cin.in hac l.meminerint, vt retulit Afflict. Bald.quoque
quem ſupra citauit Crauer. conſ.5. num.7. cumque
probaſſe viſus eſt. ea deducuntur ratione, quia
57 Princeps non tenetur † ſeruare ordinẽ iudiciorum, c.
in cauſis, de re iudic. Bald.in l.vlt.C.de legibus. Alber.
l. Princeps. ff. eodem. quando ſcilicet ſibi placet ordine
non ſeruato procedere, licet alias, vt plurimum
procedat iuxta legis diſpoſitionem: verum non ſatis
vrgens eſt ratio, cum tex.c.de cauſis, contrarium probet,
cum clare ibi Pontifex Maxim.profeſſus fuerit, ſe
ordinem iudiciorum obſeruaturum, & licet aliquas
ſollemnitates Princeps prætermittere poſſit, non ta-
58 men † quæ iuris naturalis ſunt, vt citationem, ſic
* omnes * in l.vt vim. ibi Claud.Seiſel.col.1.de iuſtit.&
iure, clare Soc.ſen.conſ.66.col.16.ver.ſexto & vltimo
caſu, lib.x. Dec.conſ.498.in fi.conſ.5x8.col.x.& alios
citauit Crau.d.conſ.5.nu.5.& in tract. de antiquitate
tempor. 1.par.princ.& in princ.num.30. Non pariter
hanc adiuuat ſententiam, quod citatur fundamẽtum
a Iaſ.d.conſ.38.circa finem, lib.3.quod licet iuſta cauſa
in Principe neceſſaria ſit, vt poſſeſſorem priuet ac
ſpoliet,

Digitized by Google

59 ſpoliet, attamen † ſatis iuſtam & legitimam cauſam
iu principe præſumi, cum poſſeſſorem iure ſuo pri-
uat, ſic ſcripſit Bart. in l. relati, ff. de pœn. Cin. & Bal-
dus in l. reſcripta, C. de precib. Imper. offer. hinc dice-
bat Bald. in c. Eccleſia S. Mariæ, colum. penult. de
60 conſt. ad iuſtificandum † beneplacitum principis ſuf-
ficere ſolam occaſionem, etſi leuem, quin quod admi
ratione dignum iudico, cenſuit Bald. in l. ſi teſtamen
tum, C. de teſtament. quem retulit Curt. ſen. conſ. 50.
col. 20. verſ. præſumitur enim, &c. talem eſſe pro prin
cipe præſumptionem, vt in contrarium nulla obijci
poſſit ſpoliatio, & aliqua ſcripſit Alciat. tract. pręſum
ption. regul. 3. præſumptio. octaua, & teſtatur Iaſ.
in l. ſi teſtamentum, numero 3. C. de teſtament. com-
* munem * eſſe ſententiam, in principe cauſam præſu-
mi, hinc poſt multos reſpondit Crauetta conſil. 253.
61 num. quarto † principem bonum præſumi, nec me-
tum alicui inferre, ex l. prima, C. de ijs qui per met. iu-
dic. non appellaue. huic enim fundamento reſponde-
62 tur, quod in caſibus, in quibus ad libitum † non po-
teſt princeps de bonis ſubditorum diſponere, in his
pro eo nõ præſumi, ſic latiſſime ſcripſit Crauetta tra
cta. de antiquitate tempor. 1. par. princip. in princ. nu
me. 32. vbi multos citat, addo Alc. d. præſumpt. 8. nu-
mero 5. vbi hanc eſſe receptiorem ſententiam teſta-
tur, & late Crauetta conſi. 233. num. 3. conſi. 243. col.
12. in princip. cum ergo in caſu noſtro ad libitum nõ
poſſit princeps de rebus ſubditorum diſponere, tam
in acquiſitis iure gentium, quam de acquiſitis iure
63 ciuili, ſequitur † non præſumi in eo cauſam cum ſpo-
liat, quod in acquiſitis iure gentium non poſſit, pro-
* bant * omnes, vt tradit Dec. conſ. 198. col. pen. in fi. &
conſi. 357. in fi. & late Crau. d. tract. de antiq. temp. lo-
co iam citato, num. 20. idem in conſil. 135. nume. 41.
conſ. 171. num. 11. & conſi. 241. col. 12. addo Ruin.
conſi. 41. colum. prima, lib. primo, & quod idem ſit
in acquiſitis iure ciuili, idem Crauet. d. tract. loco quo
64 ſupra, num. 50. dum affirmat acquiſita † titulo præ-
ſcriptionis, vel alio ſimili, a principe auferri non poſ-
ſe, quod & latiſſime explicat idem Crau. conſ. 133. nu-
mero 18. quamobrem difficilis eſt quæſtionis diſſolu-
tio. exiſtimaui tamen aliquando plures caſus ſic poſſe
diſtingui.
65 Primus itaque erit, cum Princeps † extraiudiciali-
ter, nõ vocato poſſeſſore proceſſit, qui ſi vocatus fuiſ-
ſet, mentem & animum principis a propoſito auertiſ-
ſet, edocendo rem ab eo ſine cauſa auferri non poſſe,
* & hoc caſu procedat cõmunis * ſententia: cum liceat
principi aliena occupare ſine cauſa, tũc in eo caſu non
66 præſumitur, quod verum † intelligo, niſi princeps no
torium proditorem ſpoliaſſet, ſic Afflict. in commen.
ad conſtitut. Neapol. lib. 1. rub. 24. de violen. circa poſ
ſeſs. num. 23. qui nu. 20. refert vaſallum non poſſe age
re aliquo remedio recuperandæ, contra dominũ ſuũ
occupantem feudum, ſeipſo abſente. idẽ in c. 1. ſi duo
homines, nu. 6. de pace tene. & eius viol. in vſib. feud.
vbi intelligit etſi a principe poſſeſſione illa non appre
henſa, bona illa a tertio poſſideri permiſerit, idem in
iudice Zuchar. l. vltim. num. 131. C. de edict. diui Adr.
67 tollen. Secundo intelligo † niſi princeps a principio
occupaſſet caſtrum ſuæ defenſionis cauſa, & deinde
bello finito reſtituat, non primo poſſeſſori, ſed illi quẽ
dominum intellexit: nam is primus poſſeſſor nõ agit
cõtra nouum poſſeſſorem, Afflict. in c. 1. §. quid ergo,
nu. 13. de inueſt. de re alien. fact. Tertio intelligo etiã
verum, quĩ alio iure potuit princeps ſua auctoritate
poſſeſſionẽ illã ingredi, vt in ſpecie conſuluit Dec. cõ
ſil. 191. nu. 9. verſic. 7. quod ſupra. quod alias dixi ge
nerale in quocumque, & plures iuſtas cauſas recen-
ſet Afflict. d. rub. 24. de viol. num. 23. 24. quas hic non
repetam.
68 Secundus eſt caſus, quãdo princeps vocato † & au-
dito poſſeſſore, eum ſua poſſeſſione ſpoliat, ſeu pri-
uat: tunc cum cauſa in eo præſumatur, ante omnia is
priuatus non reſtituitur: ſic ſimili modo a iudice ſpo-
liatus non reſtituitur, vt in præcedenti quæſtione di-
ximus, & hoc caſu procedit Bal. & aliorum ſentẽtia,
vt clare ſentit Crau. conſ. 5. nu. 7.
Tertius eſt caſus, quãdo quis a principe obtinuit
reſcriptum, quo ingredi poſſit poſſeſſionẽ, ſi is ingre-
69 diatur non vocato † poſſeſſore, dicitur eum ſpolia-
re, & hoc caſu procedit textus noſter l. meminerint,
& d. l. vlt. C. ſi per vim, vel alio modo.
Quartus eſt caſus, quando quis facta ſpoliatione
70 & vi commiſſa a principe vult cõfirmari † poſſeſſor,
hoc caſu auctoritas principis poſſeſſorem illum non
confirmat, nec violentiæ vitium tollit, ſed ſpoliatus
ante omnia reſtituitur, & hoc caſu procedit tex. l. au-
ctoritate, C. vnde vi. vbi Bart. glo. & alij, in l. 2. C. de
fund. & ſal. rei do. lib. 11. & text. l. vlt. ne rei dom. vel
temp. qui eadem verba habet, etſi inſcriptio Impera-
torum ſit diuerſa, ſic Iaſ. in l. clam poſſidere. §. qui ad
nundinas, num. 16. & Ripa in l. naturaliter, §. nihil cõ-
mune, num. 63. & ibi Ant. Matth. ampl. 19. de acquir.
poſ. idem Iaſ. conſi. 170. colum. 3. verſi. quarto facit,
lib. 2. Ruin. conſ. 35. num. 10. lib. 1. Dec. l. 1. num. 7. C.
de Carbon. edict. Pariſ. conſ. 101. nume. 68. lib. 1. Soc.
iun. conſi. 76. nu. 22. lib. 1. Neuiz. inter conſilia Bru-
ni Aſten. conſ. 12. num. 127. idem Neuiz. in ſuis con-
ſilijs, conſi. 81. num. 34. Zuchardus in l. vlt. num. 320.
C. de edict. D. Adr. toll. qui praxim declarat. Alc. reſp.
370. num. 2. reſp. 374. num. 1. & reſp. 450. nu. 24. Non
71 ignoro tamen Ant. Cap. Neap. † deciſ. 69. nu. 24. in-
tellexiſſe d. l. auctoritate cum ſpolium violenter eſt
factum: quod non ſatis probo, ſi vult intelligere de
violentia armata, cum violentia ſoleat & ſine armis
ex ſola occupatione committi, l. extat, ff. quod met.
cauſ. & ſuo loco iam diximus.
72 Quintus eſt caſus, quando facta ſpoliatione, † ex
certa ſcientia, vocato ſpoliato, a principe in poſſeſſio
ne confirmatur: hoc caſu procedere poteſt opinio Sa-
licet. in d. l. auctoritate, quam probarunt Barb. conſil.
41. colum. 5. in fi. lib. 1. & Cap. d. deciſ. 69. num. 14. &
quem videtur ſecutus Crau. tract. de antiqu. temp. 4.
par. princ. 4. par. num. 89. addo eiuſdẽ ſentẽtiæ Fran.
in cap. eum qui. colum. 2. verſ. in ea glo. in fi. de præb.
in 6. & niſi ita Salic. & ſequacium ſententia intelliga
tur, vix eſt vt defendi iure poſſit, cum iam dixerimus
ipſummet principem non poſſe ſine citatione poſſeſ-
73 ſorem poſſeſſione ſpoliare: quãto † minus poterit cõ
firmatio ſpoliatori prodeſſe, cum nihil illi ſoleat tri-
buere, cap. ex parte, de conſtitut. Dec. l. more. nu. 22.
de iuriſd. omn. iud. & conſ. 341. nu. 6. & alibi ſæpiſ-
ſime, eo tamen caſu hæc declaratio poſſet procedere,
quo Princeps confirmaret in poſſeſſione quæ a ſe de-
pendet: vt in Pontifice, qui intruſum in quaſi poſſeſ-
ſione beneficij confirmare poteſt, Rebuff. tract. de pa
cifi. poſſ. nu. 259. quem ſecutus eſt Ant. Matth. in l.
naturaliter. §. nihil commune fall. 49. de acq. poſſeſſ.
ampl. 22.
74 QVAERO tertio, cum conſtitutio † iſta velit lo-
corum dominos eſſe conueniendos, qui vbi abſue-
rint, eorum actores, an indiſtincte verum hoc ſit, vt
quiuis conueniri poſſit, vel potius in defectum vnius
alter? concludit Bart. in hac l. meminerint. quoad pri-
mum decretum, ſufficere citare procuratorem: quo
75 vero † ad ſecundum, citandum eſſe omnino dominũ,
ex l. hac amplius. §. vltim. & l. ſeq. ff. de damn. infect.
agitur

Digitized by Google

agitur enim tunc de graui præiudicio, quare princi-
palis monendus eſt, ſic idem Bar. in l.ſoleni, de alim.
& ciba.lega.Crauet.conſi. 172. num. 11. vbi poſt De-
cium conſ.460.num.32.33.& Rot. Deciſ.750. affir-
76 mat non ſufficere citare † procuratorem, cum agitur
de priuatione beneficij, erit tamen in omnibus, ſe-
cundum Bar. tutior praxis, ſi a domino initium ſu-
matur, iuxta gloſſ.cap.cauſam quæ, de dolo & contu.
in ſubſidium vero & procurator citari poterit, quod
late multorum auctoritatibus habuit Tiraquell. de
retract.conſang.§.gloſſ.3.nu.7. 8. addo eiuſdem ſen-
tentiæ Salic.in hac ipſa l. meminerint, col. vlt.quæſt.
7. & Bar. l. quamuis, num. 11. de damn.inſect.qui ea-
dem diſtinctione vtitur. idem cenſuit Iaſ. in l. eum,
qui, num. 1. C. de procur.qui inquit primam citatio-
nem poſſe a procuratore incipere: quod duobus mo-
dis declarat: Primo, ſi dominus eſt abſens: ſecundo
ſi cauſa modici præiudicij eſt.
77 QVAERO quarto, cum velit hęc conſtitutio † ci
tandos eſſe dominos vel actores ad inſinuandas ſen-
tentias, quæ ſit hæc forma & praxis? Bart.in hac l.me
minerint, num. 5. verſ.procedo vlterius. probat Roſ-
fredi lectionem & doctrinam, quam & notatu & ad-
miratione dignam appellauit: quod quando ſenten-
tia coram iudice producitur, & petitur executioni
mandari eſſe citandum aduerſarium, hoc eſt, rei do-
minum vel procuratorem, alias ſi ſine citatione ſen-
tentia exequeretur, pœnæ conſtitutionis noſtræ lo-
cus eſſet, quod & in quauis executione facienda, ob
ſeruandũ eſſe cenſuit Cin. in l. ab executore, C. quor.
appellat. non recip. etſi aliter ſenſerint Innocent. a
Bar. qui ſupra, relatus: quam controuerſiam vt finiat
Bartol.nume.6.ſic diſtinguit: aut fit executio in ea ip
78 ſa re ſuper qua eſt iudicatum, † & tunc executio par-
te non citata fieri poteſt, ſic Innocen.d. c. ex ratione,
de appellat. ſic idem Bartol. in l.a Diuo pio.§. in ven
ditione, num. 2.3. de re iud. in perſonalibus poſt qua-
drimeſtre, l. vltim. C.de vſu rei iudic. ſi vero actio rea
lis ſit, lata ſententia præceptum ante executionem
conceditur, quo præcipiatur cõdemnato, vt rem in-
tra certum tempus reſtituat: cui ſi non obediat, ſine
citatione executioni mandatur ſententia. §. 1. Inſtit.
de offic.iudic. Aut alia in re, quam in iudicata execu-
tio fit, tunc cum neceſſaria cauſæ cognitio ſit, neceſſa
ria etiam partis citatio eſt, iuxta l. a Diuo Pio, §. in vẽ
ditione, de re iud. & Bartol. hic eſt ſecutus Ruin. cõſ.
24.num.7.lib.4. conſi. 102. lib. 5. & latius hanc quæ-
ſtionem explicat Alex.in d. §. in venditione, num.30.
31. & ibi num. 33. declarat tunc etiam neceſſariam ci
tationem fore, cum contra ſucceſſorem condemnati
executio fit, ſic etiam declarant Ang.in l. 1. C. de iud.
Ruin.d.conſi. 102. num. 5. Afflict.deciſ. 145. Rolan. a
Valle, conſil.20. nu. 23. lib. 1. Declarat & 3. Alexan.
79 d.loco, nu.35. quando † ſucceſſor iudicis qui condẽ-
nauit, vult ſui prædeceſſoris ſententiam exequi. De-
80 clarat 4. † Soc.ſen.conſil. 158.col.4.lib.2.poſt Bal.&
Imol. in l.ſi binæ, de iniuſto, rup.non procedere, quan
do contra tertium ſententia exequenda eſt, nam is ter
tius eſt omnino citandus, cetera non proſequar, ne
extra rem vagari velle videar.
81 QVAERO quinto, quę forma libelli † eſſe debeat
in huius conſtitutionis remedio? Bart. hic num.9. in-
quit narrandum eſſe quo pacto ille auctoritate reſcri-
pti, vel ſententię temere te poſſeſſore non monito in-
trauit poſſeſſionem, & ob id cum omni iure, quod in
re illa habebat, priuari debere, ſubdit Bartol. ipſo iu-
re priuatum non eſſe, ſed per ſententiam priuari de-
bere, quam libelli formam probauit Salicet. hic col.
82 vltim.quæſt.6. qui iam quæſt.5. affirmauit † pœnam
ipſo iure non committi, ſed per ſententiam quod ex
verbis conſtitutionis noſtræ probat, dum ait: [Pri-
uabuntur omni negotio, &c.] quod verbum futuri tẽ
poris oſtendit, non ipſo iure, ſed per ſententiam pri-
uationem induci, l. in criminali, C. de iuriſd. omn. iu-
dic. glo. in l. ſi quis in tantam, in verbo, amittat, C. vn-
de vi, vt ibi dicam, in ſequenti ſcilicet remedio, q.45.
vbi ſuſius hæc explicabimus.
83 QVAERO ſexto, cum hic textus de † ſententia
loquatur, de qua ſnia loquatur, an de definitiua, vel
de interlocutoria? & de definitiua videbatur intelli-
84 gendus, cum in dubio † appellatione ſententiæ defi-
nitiua veniat, vt tradunt omnes in rub. ff. de re iudic.
ibi late Ripa nu.2.3. Barba.conſ.31.col.1.lib.3. Aret.
conſ.106.num.2.Calcan.conſi.76.num.26. Mattheſ.
nota.94.nota.quod ſub hoc. Rolan. a Valle conſi.55.
num. 20. ſuadetur hoc, quia ſi interlocutoria fuiſſet,
ſine partis citatione ferri potuiſſet, l. nec quidquam,
§.vbi decretum, de offic.procur. Crauetta conſi.179.
num. 10. quia interlocutoria ſine ſollẽnitate ferri po-
teſt. Crauetta conſ. 233. col.4. in prin. quod in caſu
iſto eſſe non videtur. Verum rectius gloſſ. hic in ver-
bo, ſententia, intelligit de interlocutoria, non de de-
finitiua, nec ab ea diſſentit Salicet. colum. 2. verſicu.
quæro, de qua ſententia, & ſatis probatur, quia hic
agebatur de exequendo impetrato reſcripto, & ſen-
85 tentia † illa, qua pronunciatur quid exequendum eſ-
ſet, interlocutoria dicitur, vt Aret. in l.5. in princ.de
verb.obl. & conſi.75.nu.9. Fel.in c.quod ad conſulta-
tionem, colum. 12. verſic. & iſta bene nota. de re iud.
quos eſt ſecutus Crauet.conſi.283.col. 3. ver. nec ob-
ſtat quod talis.idem ſenſit Ruin.conſi. 27. col. 1.ver.
præterea ſententia, li.1. & idem placuiſſe videtur An
char.conſ.362. & ſeq. quem eſt ſecutus Boer. q.68. in
fine, vel etiam ſi dicamus noſtram conſtitutionem lo-
qui ſimpliciter de ſententia, qua immediate pronun-
ciatur eſſe mitendum in poſſeſſionem, adhuc inter-
86 locutoria dicitur, vt eſt in ſententia † qua aliquem eſ-
ſe mittendum in poſſeſſionem ex ſecundo decreto
declaratur, ex Bartol. in l.ſi finita, §.ſi forte.in fine, de
dam.inſect.& Bal.l.2.C. de epiſc.audien.in l. præſes,
C.quom. & quando iudex. Abb.cõſi.43.col.pe.ver.5.
& vltim.lib. 2. late idem affirmauit Bolog.in repet.§.
Iulianus, l. ſi finita. num. 214. de damn. inſect.non ne
gant tamẽ Bar. & ceteri, magni eſſe præiudicij, quod
& cõceſſit Bapt. Seuerinates in l. iubere cauere, num.
4. de interl. om. iud. & ab ea poſſe appellari: ex qui-
bus ſatis conſtat, quę ſupra in oppoſitum ſunt relata,
non facere difficultatem: nam tunc appellatione ſen-
tentiæ, intelligerem de interlocutoria, cum ſumus in
dubio: ſecus ſi in claris, vel alijs coniecturis, vt eſt ſu-
biecta materia, conſtaret intelligendum eſſe de in-
terlocutoria, vt noſtro hoc caſu. idem ſenſit Ripa d.
rubr. de re iud. nume. 3. Nec obſtat interlocutoriam
87 ſine † aduerſarij citatione poſſe ferri: quia intellige-
rem, cum modici eſt præiudicij, vt reſpondit Crau.
d.conſi.273. nu. 10. & ita intelligo quæ ſcripſit idem
Crau.d.conſ.273.num.4.non inficiabor tamen, hanc
interlocutoriam ob grauamen, quod de nouo infer-
tur, definitiuę vim habere, vt declarat Aret. d.l.5. in
pr.de verb.oblig. Ruin.conſ.58.num.2.in fi. lib. 5.
88 Extendunt tamen † Oldr. & Salic. hic hãc noſtram
conſtitutionem procedere quando definitiuã profer-
ri cõtingeret. quod Angelo (& recte) nõ placuit, quia
ſi ſententia definitiua lata fuiſſet, omnis culpa iudi-
ci adſcribẽda eſſet, qua de re ſupra q.1. rurſus, ſi agi-
tur ſolum de miſſione in poſſeſſionem in executionẽ
ſententiæ iam latæ, vel reſcripti iam conceſſi, fruſtra
diſputatur ſi definitiua feratur, cum ferri non poſſit,

QVAERO

Digitized by Google

QVAERO ſeptimo, cum velit hęc ipſa conſtitu
89 tio locorũ dominos eſſe † vocandos, qui intelligan-
tur domini? gl. hic intelligit dominos, ideſt, poſſeſ-
ſores, qui domini præſumuntur, quam ſententiã pro-
bauit Bart. hic t. oppo. Salic. col. 2. verſ. quęro tertio.
quod ea ratione verum demonſtratur, quia quæſtio
principalis hic de poſſeſſione eſt, de dominio autem
incidẽter, ac vix etiam, quo fit vt poſſeſſio ſatis poſſeſ
ſorem dominum eſſe arguat, vt late probat Bart. in l.
ſi quis in ſuo, de cond. inſt. qua de re late dicemus in
remedio ex l. non ab re. C. vnde vi.

QVAERO octauo, cũ hęc conſtitutio velit tunc
demum tutores vel curatores pupillorum pœna hic
impoſita puniri, ob non obſeruatam huius noſtræ cõ
ſtitutionis formam, ſi colludio habito cum aduerſa-
rio, poſſeſſio nomine pupillorum ſit inuaſa, an idem
90 ſit, † ſi nulla interceſſit colluſio? & idem eſſe credidit
hic glo. & Bar. nu. 10. verſic. oppono dicitur hic, quod
placuit & ceteris, vt Ang. & Sal. in hac l. noſtra, & cõ
* munem * teſtatur Alex. in l. 1. §. ſi procurator, num. 2,
verſi. item adde. & ibi Iaſ. num. 21. Curt. iun. num. 31.
ff. ſi quis ius dic. non obtemp. quo loco vno ore repre-
hendunt Bar. inconſtantiã, qui in eo. §. ſi procurator.
aliter ſenſit. & huius communis ſentẽtiæ ratio & fun
damentum eſt, quia in hac conſtitutione, caſus qui
ponitur, non pro regula, ſed ex facti contingentia (vt
91 ſi dicam) eſt, vt oſtendit dictio [† plerumque] quæ
regulam non eſſe ita docet, vt videmus in l. tutel. de
tute. in l. qui duos, de leg. 3. Bartol. in l. 1. in prin. ff. de
tute. & ration. diſtrah. Iaſ. in l. iuriſgentium. §. prætor
ait, num. 21. ff. de pact. ſed oſtendit tantum caſus fre-
quentiam; quaſi velit dicere, ſæpiſſime hoc ex collu-
dio contingere poſſe, vt dictionem plerumque, inter-
pretatur late Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gloſſ. 9.
nu. 224. & præter eum Gomeſ. §. ſed iſte, nu. 31. Inſt.
92 de actio. etſi ergo ob † frequẽtiam caſus colludij ha-
bita ſit ratio, non tamen cum ſine colludio caſus con-
tingit, excluditur, iuxta doctrinam gl. in Auth. Caſſa.
in verbo, per Italiam, ibi Bart. nu. 2. C. de ſacroſanct.
eccl. glo. l. 1. in verbo, ſponſam. C. de raptu virg. Iaſ. in
l. 1. num. 32. C. de ſacroſ. eccl. Dec. l. pen. num. 1. C. de
pact. pulchre Corſ. in ſuo ſing. in verbo, frequentia,
incip. dominus feudi. Ripa in l. 2. n. 10. de vul. & in c.
ſæpe, nu. 89. de reſt. ſpol. Cur. iun. conſ. 107. in fi. Soc.
iun. conſ. 8. nu. 11. lib. 2. Crau. de antiqu. temp. 2. par.
4. par. prin. nu. 37. licet ergo non colluſerint tutor &
curator, locus tamen erit adhuc huic conſtitutioni,
cum eadem ſubſit ratio, ne ſcilicet factum tutoris pu-
pillo vel minori noceat. l. non eſt. C. de admi. tut. glo.
in l. quicumque, in verbo, minorum, C. de ſer. fug. quæ
& textum nunc noſtrum citauit,

93 Declaratur tamen non procedere, † quando ipſe
pupillus, vel minor debito tempore ratum haberẽt,
quod ab eorum adminiſtratoribus fuit geſtum, ſic in
his terminis declarat Bald. in d. l. §. procurator. col. 1.
ff. ſi quis ius dic. non obtemp.

94 QVAERO nono, quæ actio cõcedatur, † cum ex
tutoris colludio occupatur alterius poſſeſſio? Sal. in
hac l. col. vlt. verſic. quæro, inquit duplicem actionem
concedi: vnam ſcilicet ciuilem aduerſus pupillum pro
recuperatione poſſeſſionis: alteram criminalẽ contra
curatorem, vel tutorem ob delictum a ſe commiſſum,
vt clare probat hic text. quod vltimum cũ Ange. hic
intelligo, quando tutor vel curator doloſe egerũt, alio
qui ſi ceſſat dolus, adſitque bona fides, vel alia iuſta
cauſa, ceſſat pęna, vt fuſius explicauimus ſupra in re-
medio, ex l. exſtat, quod met. cau. q. 13.

95 QVAERO decimo, an † pupillus vel minor con
dictione ex hac lege conuentus, dominij exceptionem
contra hunc agentẽ obijcere poſſit? & non poſſe ſen
ſit hic gl. in verbo, reddatur, & Bart. num. 12. & eam
ſecuti Bald. & Sal. & ſatis in textu noſtræ conſtitutio
nis probatur, ibi [ſed illico quidem poſſeſſio ei a quo
ablata fuit reddatur,] quæ non illico reddi poſſet, ſi
dominij exceptionem opponere liceret, vt alias do-
cuimus ſupra in 1. remed. recup. poſſ. & interdicto Vn
de vi, quæ ſane ſnĩa ex Bart. hic confirmatur: quia is a
quo ablata fuit poſſeſſio, ſpoliatus dr̃, non mirum, ſi
contra eum dominij exceptio opponi non poteſt, cũ
ante omnia ſpoliatus reſtituẽdus ſit, vt iã ſuo loco di-
ximus. confirmatur ſecundum Bar. hic ex hac conſti-
tutione, non licere ante factam poſſeſſionis reſtitutio-
nem dominij exceptionẽ obijcere, quod ſenſit & glo.
hic in verbo, reddatur, quam & Ang. probat.

96 QVAERO vndecimo, an hæc † conſtitutio locũ
habeat & in eccleſia, cum prælatus eccleſiæ nomine
inuadit poſſeſſionem penes poſſeſſorem exiſtentem?
gl. hic fin. concludit locum habere, & eam ſecuti ſunt
Bal. etſi ſubobſcure, clarius Sal. quam ſententiam vel
ex eo probo, quod olim retuli ſupra in 1. remed. ex in-
terdicto Vnde vi, q. 3. dum affirmaui ſpoliatum eccle-
ſiæ nomine, ex eo interdicto reſtitui ante omnia, erit
tamen videndus & hac de re Salic. in l. iubemus nul-
lam. C. de ſacroſ. eccl. & in ſeq. remed. q. 10.

97 QVAERO duodecimo, quid ſi † pacto propria
auctoritate poſſum ingredi poſſeſſionem, ſed ex maio
ri vrbanitate ad iudicem accedo, vt me comitari fa-
ciat, & iudex aduerſario non monito faciat, an pœnæ
noſtræ conſtitutionis locus erit? Mouet hanc quæſtio
nem Sal. hic col. 2. verſ. quæro ſi pars, &c. & ante eum
Bar. in l. creditores, nu. 26. & ibidem Sal. col. 11. verſ.
quæro 13. C. de pigno. ambo affirmare videntur, hanc
dubitationem excitaſſe gl. 1. in fi. in hac noſtra conſti-
tutione. Sed ſi recte illius verba perpendantur, non
hanc mouet difficultatem, ſed ſimpliciter argumen-
tatur, ita iudicem videri poſſe dare licentiam ingre-
diendi, aduerſario non monito, vt poſſeſſor alteri li-
centiam poteſt impertiri: non tamen hoc caſu loqui-
tur, cum licentiam quis habet, & nihilominus iudicẽ
conuenit. vtcumque ſit, hæc iura excitarunt antiqui
& recentiores omnes, ſi referenti Bart. & Sal. credi-
mus: receptior tamen ſententia, & quam forenſis v-
ſus recipit, illa eſt, vt duos caſus diſtinguamus.

Primus eſt, cum is, qui propria auctoritate in-
gredi poteſt, iudicem adit, vt is ingrediendi licentiam
concedat, quaſi velit imitti in poſſeſſionẽ & induci, ſi
98 cuti cum miſſio † in poſſeſſionem ex Carboniano,
vel ex diui Adr. edicto petitur: & in hoc caſu citatio
neceſſaria omnino eſt. ſic Bar. qui ſupra, & clarius Sa
lic. colum. 12. verſic. pro cuius declaratione attende,
* & * communem teſtatur Alex. conſi. 131. nu. 4. lib. 4.
ſic & Iaſ. in l. 2. num. 113. verſic. quamuis, C. de iure
emphyteut. qui & in praxi ſic ſeruari teſtatur. idem re
ſpondit Socin. ſen. conſi. 195. colum. pen. verſi. confir
matur iſta concluſio, lib. 2. & clarius conſil. 167. col.
6. verſic. 2. an in tali. eo. lib. 2. & idem conſi. 82. colum.
2. verſic. ſexta concluſio, lib. 3. Ruin. conſil. 152. nu. 6.
lib. 4. Gratus conſi. 90. num. 3. lib. 1. ſi tamen hoc caſu
contingat, petentem hunc eſſe miſſum in poſſeſſionẽ
99 poſſeſſore non citato, † poterit confirmari. ſic Bart.
d. nu. 26. circa med. & clarius Soc. d. verſic. ſexta con
cluſ. & Ruin. d. conſ. 152. numero 10. verſi. nec prædi-
ctis obſtat.

Secundus eſt caſus, quando is qui auctoritatem ha-
100 bet † ingrediendi ſponte, vt vrbanius agat, adit iu-
dicem, vt eum in poſſeſſionem aſſociari faciat, & hoc
caſu poſſeſſoris citatio non requiritur, cum hic non
viam iudiciariam amplectatur, ſed propria facultate
fruatur.

Digitized by Google

fruatur. ſic affirmat Salic. in d. col. 12. verſic. alio mo-
do per viam. quam praxim mirum in modum notan-
dam eſſe cenſuit Iaſon d. l. 2. num. 113. d. verſ. quam-
uis. C. de iure emphyteut. hoc enim caſu non dicitur
miſſio in poſſeſſionem a iudice facta, ſed ſola aſſocia-
tio. quæ notanda ſunt.

QVAERO decimotertio, cũ hac conſtitutione
prouiſum fuerit, non prius exequendam ſententiam
& mittendum aliquem in ſibi adiudicatam poſſeſſio-
nem eſſe, quam fuerit citatus poſſeſſor, quæ erit ſilius
101 citationis † forma, (tres enim eſſe non ignoramus
verbis, litteris & edictis, l. cum vero, §. hoc Senatus. ff.
de fideicommiſ. liber. quam in hanc ſententiam citat
Boer. in l. conſentanea, num. 19. C. quomodo & quan-
102 do iudex) an † ne generalis illa per edictum ſuffi-
* ciet? & non ſufficere affirmant * omnes, vt apud Bar.
in Extrauagan. ad reprimendum, in verbo, per edi-
ctum, in fine, & in ſpecie ſic intellexit conſtitutionem
noſtram Alexan. conſi. 5. colum. 1. lib. 2. dum poſt An
charan. quem citat, reſpondit ex noſtro hoc textu in
translatione poſſeſſionis ab vno in alterum, neceſſa-
riã non modo certi poſſeſſoris citationem, verum &
incertum diligenter perquirendum eſſe. quod & pul-
chre adnotauit Crauet. noſter, conſil. 225. nume. 1. &
* nu. 5. & conſi. 319. in fine, & vere communis * eſt om
nium ſententia, generalem citationẽ per edictum non
ſufficere, cum perſona eſt certa, quæ nominatim citã-
da eſt: ſic omnes, qui ſupra, ex l. 1. §. penul. ff. de vent.
inſp. c. vltim. de elect. in l. deſerta, C. ſi prop. pub. penſ.
Alexand. conſ. 107. colum. 1. lib. 5. Felin. in c. 2. num.
8. de conſt. Iaſ. conſ. 86. num. 12. lib. 3. Pariſ. conſi. 25.
num. 42. conſi. 101. num. 128. lib. 1. & conſi. 31. nume.
29. lib. 4. Ruin. conſi. 62. num. 20. lib. 5. Rub. conſi. 76.
nu. 1. & latiſſime de citatione per edictũ, ſcribit Ma-
rian. Soc. ſen. tract. de citation. art. 23. Boer. in l. con-
ſentaneum, num. 79. C. quomodo & quando iudex.
Franc. Herculan. Peruſ. tract. Quis teneatur probare
negatiuam, nu. 241. 242.

Ampliatur primo procedere in caſu hoc noſtro,
103 quando apud actorem † incerta eſſet poſſeſſoris per
ſona: nam tunc debet adhuc vti diligentia, vt intelli-
gat quis is ſit qui poſſidet. ex Alexand. & Crauet. præ
citatis, qui Alex. ex multis citat Anchar. in c. vltim.
de elect. ex illo text. & Bart. conſ. 86. quem non repe-
rio. inquitq; Alex. Bart. in hãc ſniam citare hũc textũ
noſtrũ. idem cenſuit Ruin. in d. l. ſi pacto, quo pœnam,
col. 2. de pact. qui pariter Bar. retulit, & textum no-
ſtrum. Sapia in l. de ętate. num. 21. de mino. Fran. Her
culanus d. tract. Quis teneatur probare negatiuam,
num. 241. affertur & Baldi auctoritas in l. vlti. quæſt.
4. C. de edicto diui Adr. tollen. qui affirmat ignoran-
tiam actoris ignorantis quis poſſideat, poſſeſſori detri
mentum non afferre: & ibidem Zuchar. numero 129.
& 316. probauit. idem cenſuit Felin c. 2. num. 8. verſi.
imo fortius dixit, ext. de conſt. qui poſt multos affir-
mat eſſe nominatim citandos illos, quorum hæres ſit.
idem Felin. in c. exhibita, num. 1. verſi. ſecundo limi-
ta, de iud. quod obſeruatur in Patria Pedemontium
104 ex † nouis Conſtitutionibus, in tit. Delle citation. §.
che. &c. ſic cum agitur de curatore bonis vacantibus
aſſignando. Alex. conſi. 137. nu. 11. lib. 2.

Ampliat ſecũdo ꝓcedere, ẽtſi cautũ eſſet ſtatuto,
vel decreto ſingulari, vt ĩ aliquo actu celebrãdo ĩ quo
105 de trãslatione poſſeſsionis vtputa, qđ qñ † in ſolutũ
datio bonorum creditori ſit facienda, citentur per
proclama, vt qui ius aliquod prætendunt in illis bo-
nis in ſolutum dandis, vel qui volunt illa bona defen-
dere, compareant intra decem dies. &c. vt cautum eſt
106 Papiæ ex ſtatuto in † ciuilibus 48. ſub rub. de vend.
& in ſolutum datione fienda, &c. quo eſt cautum, vt
per proclama moneantur ij, qui poſſunt in ſolutum
dationi contradicere. quod ſane ſtatutum intelligi
debet, quando incerta eſt illius perſona, qui contra-
dicere poteſt, non quando eſt certa. ſic egregie admo-
dum in ſpecie reſpondit Alexand. conſi. 5. nu. 2. ver-
ſicu. & ſtatutum etiam, lib. 2. cuius doctrinam ſecu-
tus Plot. Nouarien. non contemnendus interpres, in
l. ſi quando, num. 285. in fin. C. vnde vi, affirmat Me-
107 diolani † cõſtitutiones in tit. de bonis ad cridas po-
nendis, non afferre detrimentum poſſidẽti. quod ve-
rum concedo, ſed non ea ratione, & doctrina Alexã.
ſed quia ponens ad cridas inhabilis eſt, cum ipſe non
poſſideat, ſed alter, & tamen cum poſſidere exigunt
conſtitutiones illæ, in illis verbis: [Et etiam iurare te
neatur, quod ipſam rem, vel ius, quam, vel quod, ad
cridam ponere vult, vere ac realiter ſuo nomine pro-
prio, & nõ alieno poſſidet, vel quaſi poſsidet, &c. qua
re ad rem non confert Alex. doctrina; cridæ ergo illę
poſseſsorem non afficiunt, non ob ſui cauſam, qui no-
minatim alias citandus eſt, ſed quia nullæ ſunt ex la-
tere illius ponentis.

108 Ampliatur tertio, vt non procedat † etiamſi citan-
di plures eſsent quorum intereſt citari, adhuc nomi-
natim citandi illi ſunt, vt poſt Cardinal. Zabarell.
conſi. 154. docet Felin. in d. c. 2. num. 8. verſic. & poſ-
ſent iſta. de conſtitut. quare inquiunt legitimam non
109 eſse † citationem per edictum, qua dominus mo-
net vaſallos vt accedant ad capiendum inueſtituras.
ſimile ſcribit idem Felin. in c. exhibita, nu. 3. de iud.
110 epiſcopi monitiones † per edictũ, vt omnes clerici
incedant cum habitu & tonſura, non afficere illum,
quem ſciebat non conſueuiſſe eo modo incedere. &
alijs exemplis. verum hoc docet Franciſc. Herculan.
Peruſ. in relato ſæpius tract. Quis teneatur probare
negatiuam, num. 214.

111 Ampliatur quarto procedere, etiã ſi † poſseſsor iſte
vel is de cuius intereſse agitur, abſens ſit, adhuc enim
per edictum citari non poteſt, ſed admonendus eſt
in primis per nuncium, vel per epiſtolam. ſic docet
Bar. in d. Extraua. ad reprimendum, in verbo, per edi
ctum, num. 2. 3. qui affirmat, quod ſi aliter fiat, citatũ
grauari & per iudicem appellationis reſcindi omnia
debere: imo citationem hanc nullius eſse momenti,
reſpondit Oldrad. conſil. 44. in 5. dubio, quem ſecu-
tus eſt Iaſ. conſil. 85. nume. 12. in fi. lib. 3. idem *ſenſit*
Boer. in l. conſentaneum, num. 52. C. quom. & quan-
do iudex, & in hoc caſu intelligi poteſt etiam proce-
112 dere ſtatutum † Papiæ 10. in ciuil. ſub rub. de cita-
tion. fiendis de ciuibus, &c. quo idem diſpoſitum eſt
dum exceptionem ponit, niſi tutus non ſit acceſsus.
quæ exceptio regulam confirmat.

Limitatur primo non procedere, quando poſseſso-
113 ris perſona eſt incerta, † nec per inquiſitionẽ habe-
ri potuit certitudo, tunc enim ſufficit citatio hæc per
edictum, l. ſi eo tempore, C. de remiſs. pigno. authen. it
omnes, C. vt ſe ab hæred. abſtin. l. ſi vacantia, C. de
bon. vacan. lib. 10. Sapia in l. de ætate, nume. 21. ff. de
minor. c. vltim. de elect. in 6. Bart. d. Extrauag. ad re-
primendum, in fine, Iaſ. d. conſi. 89. num. 12. Felin. in
c. quoniam frequenter. §. porro, nume. 14. vt lite non
conteſt. Marania de ord. iud. 6. par. in titu. de cita-
tio. num. 89. Ruin. conſil. 11. nu. 8. lib. 5. Feli. in cap.
cum M. Ferrarien. num. 28. de conſtitu. Alciat. reſpõ.
52. nu. 33. Marſil. ſing. 259. in hac regione Pedemõ
tana, ex nouis conſtitutionibus, in titu. Delle citatio
ni §. occorendo che, &c. habet actor ſuo iureiurando
affirmare ſe omni diligentia vſum, vt citandum adin-
ueniret, & quiſnam eſſet, cognoſceret.

Limi-

Digitized by Google

Limitatur ſecundo non procedere, quando perſona eſt quidem certa, ſed abſens eſt, & tali in loco, ad
114 quē nō datur tutus acceſſus: tunc † nec per nunciū, nec per epiſtolam eſt admonendus, ſed ſola ſufficit citatio per edictum. ſic Bartol. in d. verbo, per edictum, nu. 3. ex tex. l. de ætate. ad Treb. & alijs pluribus, Fel. d. §. porro, nu. 14. Maran. d. tit. de citatio. nu 85. Marſ. in l. de vnoquoque, num. 173. ff. de re iudic. & in ſing. 260. citatus, &c. conſtare tamen debet de nō tuto acceſſu ſummatim, quod fit parte non citata. Rebuff. in comment. ad Reg. conſtit. tom. 3. tit. de citationib. nu. 98. poſt Bart. in d. verbo, per edictum, &c. teſtatur tamen Rebuff. in multis curijs non ſeruari. Papiæ autem ex ſtatuto 10. in ciuil. de citation. fiēdis de ciuib.
115 &c. creditur † iuramento duorum ſeruitorum, qui affirment, quod non auderent accedere ad locum, vbi is citandus moram trahit.

116 Limitatur tertio non procedere, † quando per fraudem & dolum curaſſet citandus, ne citari poſſet nominatim, vel per nuncium, vel epiſtolam, tunc ſufficit ſi per edictum citetur. Bart. in d. verbo, per edictum, num. 1. Alex. in l. plerique, num. 6. de in ius voc. Maran. d. tit. de citat. nu. 84. & 86. late Felin. d. §. porro, num. 14. 15. vbi fuſiſſime diſputat, quid in iudice ſuperiori & inferiori a iure hac de re conſtitutum ſit: eſt enim eadem ratio in hoc, quæ in abſente, qui citari non poteſt ob acceſſum minus tutum. quæ relata ſtatuta de abſentibus, in ijs locum ſibi poſſunt vendicare. Rebuff. qui ſupra num. 96.

117 Limitatut quarto non procedere † in poſſeſſore vagabundo: is enim per edictum citari poteſt. Bald. in l. ſi accuſatoribus, col. vlt. C. de accuſa. & in l. conſentaneum, in 2. notab. C. quom. & quando iudex, ſenſit Bart. in d. verbo, per edictum, num. 5. 6. clare Maran. d. tit. de citat. nu. 83. qui poſt Bald. in l. vt perfectius, C. de annali except. affirmat eſſe affigendam citationem ad portam domus vagabundi, ſi in ciuitate domum habet, idque fieri debere duob. adhibitis teſtibus, ex l. 4. §. toties, de damn. infect. & ex conſtitutionibus Regni, in quo ſic obſeruari affirmat, vt pariter obſeruatut in hac patria Pedemontium ex nouis conſtitutionibus, in tit. delle citationi. §. non vaglia. quibus eſt ſic conſtitutum in his, qui habitant, vel habitationem in hac patria habent. Ceterum ſi numquam moram hic traxerunt, per edictum ſolum in foro citantur, vt ex ipſis conſtitutionibus habetur. idem in vagabundo affirmarūt Tiraq. de retractu conſang. §. 9 gloſſ. 3. num. 2. & Mod. Pariſ. de vſut. nu. 31. Boer. l. conſentaneum, nu. 103. C. quomodo & quando iudex, &c. & in vagabundo intelliguntur verba ſtatuti Papiæ 10. de citat. fiendis de ciuibus, &c. ibi etſi habitationem certam non habent, &c.

118 Limitatur quinto non procedere † in clerico ſpoliatore, qui cum nominatim citari non poſſit, poterit tamen generaliter per edictum, quo citantur omnes qui ſua intereſſe putauerint, vt compareant allegaturi, quare Sempronius ſpoliatus reſtitui non debeat. ſic Robertus Maranta in præcitato loco, tit. de citat. nu. 88. verſ. ſextus caſus. verum de veritate huius declarationis diximus fuſius infra, in remed. 15. nu. 226.

119 Limitatur ſexto non procedete, quando † vna vniuerſitas eſſet in poſſeſſione: tunc ſufficit eam citare per edictum propoſitum in loco, vbi conſueuit congregari. ſic poſt multos quos citat Maran. d. tit. de citat. nu. 94. verſ. duodecimus caſus, pręſertim ex doctrina Baldi notab. in l. etiā, col. 4. verſ. quæro quid ſi ruſtici, C. de executio. rei iud. aliter tā innuit Bart. in d. Extrauag. ad reprimendum, in verbo, prædictū, nu. 3.

120 Limitatur ſeptimo non procedere in illis † caſibus in quib. ſola præſumpta ſcientia ſufficeret, cū ex citatione per edictum vel proclama talis inducatur, vt reſpondit Ruin. conſi. 62. nu. 20. in fi. lib. 5.

121 Limitatur octauo non procedere, † quando proceditur ordine iuris non ſeruato, ſic Pariſ. conſ. 25. nu. 116. lib. 1. tunc ſufficit citatio quoquo modo facta, dummodo ad citati notitiam deueniat, alias iniqua eſſet hæc ſententia.

122 Limitatur nono non procedere, † quando adeſſet multitudo aſtantium, quorum relatione notitia fieri poſſet citato, ſic Iaſ. l. decem, num. 43. de verb. oblig. Franciſ. Herculan. tractat. Quis teneatur probare negatiuam, nu. 143. qua de re non mediocriter dubito.

123 Limitatur decimo non procedere, † quādo ex ſtatuto vel conſuetudine loci hoc eſſet conſtitutū. Franciſ. Hercul. d. tract. Quis teneatur probare negatiuā, nu. 145. Hæc de octauo remedio.

SVMMARIA.

1 *Theodoſii Imperatorir laus & rommendatio.*
2 *Cōſtitutio l. ſi quis in tantā. C. vnde vi, Theodoſii eſt, aliquando ſpreta, Athlarici iuſſu vſui reſtituta eſt, nu. 3. Eſt nouum recuperandæ poſſeſſionis remedium, num. 5. Partim pœnalis, partim perſecutoria rei eſt, nu. 6.*
4 *Caſſiodori locus expoſitus.*
5 *Domicium poſt violentiam arquiſitum, non perditur ex conſtitutione l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*
8 *Decreta Montis regalis, Neapolis, Papiæ, & aliorū locorum, in aliquibus inſecuta ſunt conſtitutionem, l. ſi quis in tantam.*
9 *Mulieres per vim alterius poſſeſſionē inuadentes, an puniantur ex conſtitutione l. ſi quis intantam, C. vnde vi.*
10 *Maſculinum concipit femininum in odioſis, ſi rationabile eſt odium.*
11 *Audacia tam in femina, quam in maſculo eſt comprimenda.*
12 *Expreſſio caſus frequentiorir vſus, minus frequentem non excludit.*
13 *Mulier in caſibur tantum expreſſir excuſatur ob iurir ignorantiam.*
14 *Hermaphrodita per vim alteriur poſſeſſionem occupans, incidit in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*
15 *L. quæritur, ff. de ſtatu ho. remiſſiue a multis declaratur.*
16 *Statutum Papię 31. in criminalib. de pęna illiur, qui alicui fecerit vim in eius poſſeſſione, tam maſculum quam feminam punit.*
17 *Ruſticus occupando per vim alteriur poſſeſſionem, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam C. Vnde vi.*
18 *Ruſtici non excuſantur, cum quid aduerſur iuris naturalis diſpoſitionem agunt.*
19 *Delinquenr in ijr, quæ iure naturali prohibentur, in dolo eſſe dicitur.*
20 *Iniuriam alteri inferenr non excuſatur, prætextu vel ruſticitatis, vel ſexus, & militiæ.*
21 *Cauſam quæ aliās excuſat, non excuſare, cum quid aduerſur ius naturale agitur.*
22 *L. 1. §. vlt. ff. de edrud. multiplex declaratio.*
23 *Ruſticus a dolo præſumpto excuſatur, occupando propriā rē, ab altero tamen poſſeſſam, excuſatur a pęna l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, num. 24. ſed nu. 26. aliter, excuſatur ignorantia iuris ciuilir, nu. 25. Quod intellige in caſibus expreſſis, nu. 27.*
28 *Ruſticus vt nouit accedere ad nemus vt ligna domi hēat, ſic noſcere debet, vt ad iuriſperitor accedat, vt conſilium inde referat.*
29 *§. pen. Inſt. vi bon. rapt. perpenditur.*
30 *Conſtitutio, l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, eſt facta ad rigorem iurir conſeruandum.*

Ru-

31 *Ruſticus ad ſummam æquitatem multoties ex iudicis arbitrio excuſari poteſt.*

32 *Ruſticus ſagax nunquam excuſatur. Nec cum clam delinquit, nu. 33.*

34 *Ruſticus nūquā excuſatur a pœna ſtatuti Papienſis, 31. de pœna illius qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione.*

35 *Pupillus & minor, inuadens alterius poſſeſſionem, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

36 *Infans quod agit ignorat. Ei delictum adſcribi non poteſt. num. 37.*

38 *Minor delinquens in his quę iure veteri erant permiſſa, & tunc iure nouo prohibita non punitur.*

39 *Statutum puniens omnes cuiuſcumque conditionis, non punit infantes.*

40 *Interpretatio illa debet ſumi, quæ a ſapientibus non poſſit reprehendi.*

41 *Infans pubertati proximus nō tenetur vt pubes effectus.*

42 *Infans doli capax tenetur de delicto commiſſo.*

43 *Minor nō reſtituitur vti inſtrumentum de falſo arguat, ſi iam ipſe inſtrumentum illud lacerauit.*

44 *Pupillus reſtituitur ob iuſtum cauſam, cum alienam poſſeſſionem per vim occupauit.*

45 *Minor reſtituitur, cum dat operam rei illicitæ, quam licitam iuſte credebat.*

46 *Credulitas iuſta vt excuſet, a deducente debet probari.*

47 *Occidiſſe ad neceſſariam ſui defenſionem, probari debet.*

48 *Statutum Papiæ 21. in crim declaratur, & n. 117. 138.*

49 *Pupillus inuadens alterius poſſeſſionem, non punitur pęna ordinaria.*

50 *Pupillus & minor ordinario remedio poſſunt conueniri, vt a ſe occupatum poſſeſſionem reſtituant.*

51 *Pater & patronus, filij & liberti poſſeſſionē occupantes, an incidant in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

52 *Actio proueniens ex conſtitutione l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, infamiam irrogat.*

53 *Actio quæ infamat, ceſſat contra patrem & patronum.*

54 *Patris & patroni quando in criminalibus conſideretur reuerentia.*

55 *Libelli forma, qua vti debet filius & libertus, cum poſſeſſionem a patre vel patrono occupatū, reſtitui petūt.*

56 *Statutum Papiæ 31. in criminalibus, de pęna illius, qui vim alicui fecerit &c. non habet locum ratione pęnę contra patrem & patronum.*

57 *Pater ſpiritualis conueniri non poteſt actione ex l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. Nec dominus a vaſallo, num. 58. Nouerca viuo patre a priuigno, num. 59.*

60 *Actio qua filius, vel libertus recuperant a patre vel patrono occupata, an ſit cōſecutoria ſolius poſſeſſionis, vel etiam proprietatis.*

61 *Pater agere an poſſit actione ex l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra filium.*

62 *Filius occupando poſſeſſionem patris, in qua habet ipſe filius proprietatem, illam perdit.*

63 *Seruus, vel filius, an poſſeſſionem alterius occupando, faciat vt pater & patronus obligentur.*

64 *Bartoli codex repurgatus.*

65 *Pater an vſumfructum aduentitiorum filij amitat, ſi per illatam a filio violentiam, proprietas amittur.*

66 *Aduentitia ex delicto filij non publicantur, ne vſumfructum quem in eis habet amittat pater.*

67 *Dos a muliere mariti fauore alienari non poteſt.*

68 *Aduentitia cuius fauore alienari non poſſunt.*

69 *L. 3. C. de bonis dam. declaratur.*

70 *Dictio, nec, eſt ampliatiua.*

71 *Peculium caſtrenſe & aduentitium in multis differunt.*

72 *L. 3. § vtrum, in fi. de min. declaratur.*

73 *Peculium profectitium ex patris delicto, ad filij detrimentum non publicatur.*

74 *L. 2. C. de caſtren pecul. lib. 10. declaratur.*

75 *L. eum ancillis. C. de inceſt. nupt. declaratur.*

76 *L. ſi poſtulauerit. § iubet ff. de adult. declaratur.*

77 *Pater quando teneatur de peculio profectitio ob inuaſionem & violentiam a filio factam.*

78 *Minoris delinquentis bona publicantur, etſi aliàs alienari non poſſint.*

79 *L. quinque legibus, ff. de bon. dam. declaratur.*

80 *Dos nō publicatur in quinq; caſibus ex delicto mulieris.*

81 *Aduentitia non publicantur ex filij delicto, etiamſi in ijs non acquiſierit vſumfructum pater.*

82 *Emphyteuſis eccleſiaſtica ad extraneos non tranſit. Non publicatur, ceteris bonis ob delictum publicatis, nu. 83.*

84 *Alienari prohibita non publicantur.*

85 *Patria poteſtas non impedit filij bona ob delictum publicari.*

86 *Pater non hēt adminiſtrationē peculij filij in caſu auth. excipitur. C. de bon mater.*

87 *Peculium filij non publicatur, cū pater ſolam ſpem vſusfructus habet.*

88 *Dos non publicatur ob commodum quod in ea futurum ſperat pater.*

89 *Spes conſiderabilis eſt.*

90 *Peculium aduentitium publicatur, ſi ex patris conſenſu liberam in eo habet adminiſtrationem filius.*

91 *Furioſus, vel mente captus inuadens vi poſſeſſionē alienam, an incidat in pęnā l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

92 *Furioſo dolus adſcribi non poteſt.*

93 *Furioſus nullo caſu punitur, ſi delinquat.*

94 *Statutū Papiæ 31. in criminalib. de pœna illius qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione, non procedit in furioſo & mente capto.*

95 *Poſſeſſio a furioſo occupata, antiquo poſſeſſori ante omnia debet reſtitui.*

96 *Prodigus per vim alterius poſſeſſionem occupās, punitur pœna l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

97 *Prodigus adulto æquiparatur.*

98 *Prodigalitas in bonorum diſſipatione verſatur.*

99 *Prodigus ſi deliquit, punitur.*

100 *Bar. in l. is cui, nu. 6. de verb. oblig. declaratur.*

101 *Pręlatus, Abbas & Monachus, ac Tutor, occupādo per vim poſſeſſionem alienam, an faciant ſuos principales incidere in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

102 *Donatio eccleſiæ facta ob prælati ingratitudinem non reuocatur.*

103 *Statutū Papiæ 31. in crim. de pęna illius, &c. non procedit contra pupillum, minorem, & ſimiles, quorum nomine eorum adminiſtratores alienam poſſeſſionem occuparant.*

104 *Prælatus cum Capitulo eccleſiæ detrimentum afferre poteſt, ſi alienam occupat poſſeſſionem.*

105 *Prælatus & Capitulum ſine legitima cauſa eccleſiæ præiudicare non poſſunt.*

106 *Prælatus bonorum eccleſiæ adminiſtrator, non dominus eſt.*

107 *Adminiſtrator qui dilapidat, adminiſtrator non dicitur.*

108 *Eccleſiæ bona non ad ſolum prælati commodum, ſed & pauperum ac fabricæ eſſe debent.*

109 *Prælati tranſactio de re Eccleſiæ non valet.*

110 *Abbatis ratio leais irriſa.*

111 *L. iubemus nullam, de ſacroſ. eccl. declaratur.*

112 *Cap. cum olim. de cenſib. expoſitum.*

113 *Spoliatus eccleſiæ nomine, ante omnia reſtitui ēt debet.*

114 *Eccleſia tenetur reſtituere quatenus ex facto prælati ad eam peruenit.*

115 *Pupillus, vniuerſitas, & ſimiles, tenētur reſtituere, quatenus ad eos ex adminiſtratorum facto peruenit.*

116 *Eccleſia eſt cultrix diuinę iuſtitiæ.*

118 *Prælatus occupando per vim ſuo nomine alienam poſſeſſionem, amittit commodum propriæ.*

Eccleſia

Digitized by Google

119 *Eccleſia ex prælati facto ius ſuum perdere poteſt, ſi lege Pontificia ſic fuerit cautum.*

120 *Prælatus ob ſuam occupationem etiam eccleſiæ nomine, dum viuit, commodum poſſeſſionis amittit.*

121 *Donationem ob ingratitudinem prælati, eo viuente eccleſia perdit.*

122 *Vaſallus commoditatem feudi donec viuit perdit, ſi per vim aliena occupat.*

123 *Ciuitas, vel alia vniuerſitas occupando poſſeſſionem alterius, quando incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

124 *Vniuerſitas quomodo ex delicto teneatur, vbi plura exẽpla plures que caſus afferuntur.*

125 *Statutum Papiæ 31. in crimin. de pœna illius, qui vim, &c. quomodo in vniuerſitate occupante aliena intelligatur.*

126 *Occupatio ſingulorum ab vniuerſitate ratificata, totam obligat vniuerſitatem.*

127 *Vniuerſitas perſeuerando in occupata a ſingularibus poſſeſſione, vim commiſſam dicitur ratam habere.*

128 *Patientia & tolerantia actus ſucceſſiui ratificationem inducit.*

129 *Vniuerſitas non puniendo violẽtum occupatorem, an illius violentiam dicatur ratificaſſe.*

130 *Occupator credens poſſidere, quomodo incidat in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

131 *Credulitas vt excuſet, iuſta cauſa debet pręcedere.*

132 *Prælatus præſumitur poſſidere bona nomine eccleſię, non proprio.*

133 *Prælati ſucceſſor occupando a prædeceſſore relicta, non incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

134 *Credulitas iuſta ipſo iure non excuſat occupatorem, ſed exceptionis ope.*

135 *Poſſeſſor reuerteus ad ſuam poſſeſſionem, & non admiſſus, vi an poſſit beneficio l. ſi quis in tãtam, C. vnde vi.*

136 *Vi poſſeſſum dicitur, quod contra poſſeſſoris animum occupatur.*

137 *Spoliare non dicitur qui venientem non admittit.*

139 *Poſſeſſor ſuſpicans, poſſe repelli ſi ad poſſeſſionem non acceſſit, vi ſpoliatus dici an poſſit.*

140 *Magiſtratus qui occupat alterius poſſeſſionem, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

141 *Iudex extraiudicialiter procedens, dicitur vt priuatus procedere.*

142 *Spoliator violentus pœnitentia ductus poſſeſſionem reſtituens, an euitet pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

143 *Pœnæ remiſſio in dubio dicitur non facta.*

144 *L. pœnæ, ff. vi bon. rapt. & l. qui ea mente, ff. de furt. declarantur.*

145 *L. ſi cum exceptione, §. 1. ff. quod met. cauſa, ſenſus & declaratio.*

146 *Moræ purgatio non recipitur in delictis, quę in faciendo conſiſtunt. Secus in ijs quę actum ſucceſſiuum habẽt, num. 147. Secus etiamſi res ad priſtinum ſtatum poſſet reduci, num. 156.*

148 *Pœna legalis quando ob rei principalis conſecutionem dicatur remiſſa.*

149 *L. ſi pro fure. §. 1. ff. de cond. furt. intellectus.*

150 *L. ſi duo. ff. ſi quis caution. ſenſus.*

151 *L. poſt diem, ff. de leg. commiſſ. declaratio.*

152 *Pœna caducitatis a domino emphyteutę, qui debito tempore non ſoluit, ob canonis ſolutionem, ſine proteſtatione receptam remiſſa, nu. 158. declaratur.*

153 *Ripę declaratio & differentia exploſa.*

154 *Penſionem negans ſoluere, dominum ſpoliare dicitur.*

155 *Delictum quod eſt in committẽdo, non multum a delicto quod eſt in omittendo, differt.*

157 *Delictum ſine dolo commiſſum, ſi pœniteat delinquens, extinguitur, ibique declaratur.*

158 *Pœna non dicitur remiſſa ob receptionem principalis debiti, ſi proteſtetur creditor ſaluum ſibi fore ius pœnę.*

159 *Statutum Papiæ 31. in crim. de pœna illius, qui vim alicui fecerit, & c. declaratur nõ procedere, ſi ſpoliatus recipiẽs poſſeſſionẽ non proteſtetur, saluũ ſibi fore ius pęnę.*

160 *Occupator qui perfecte non occupauit, ſi a ſuo aduerſario ſpoliatur, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

161 *Diſpoſitionis pręſuppoſitum vbi deficit, ceſſat diſpoſitio.*

162 *Ripæ conſideratio exploſa.*

163 *Conſtitutio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, eos punit, qui re ipſa occuparunt, & occupata poſſident.*

164 *Prouiſio hominis ceſſare facit prouiſionem legis.*

165 *Statutum Papiæ 31. in crim. de pœna illius, qui vim, &c. non habet locum contra occupatorem, qui vere & perfecte non occupauit.*

166 *Poſſeſſor qui ex internallo è manibus occupatoris poſſeſſionem recuperauit, an hoc remedio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra occupatorem illum vtatur.*

167 *Dolus vnius quando cum dolo aduerſarij compenſatur.*

168 *L. viro atque vxore. ff. ſol. matr. declaratur.*

169 *Legis remedio non iuuatur, qui in eam commiſit. ibidem declaratur quomodo procedat.*

170 *Spoliatus incontinenti recuperans, non incidit in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

171 *Statutum Papiæ 31. in crim. de pęna illius, qui vim &c. non habet locum contra eum, qui ſtatim ſuam recuperauit poſſeſſionem è manibus occupatoris.*

172 *Pater affectans priuari bonis ad detrimentum filiorum, occupando aliena, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

173 *Pater per fraudem bona dilapidans, filijs non affert detrimentum.*

174 *Legitima filiorum a patre dilapidari non poteſt.*

175 *Dolus præſumitur, vbi ex actu bonorũ amiſſio ſequitur.*

176 *Dolus ex propoſito & reipſa æquiparatur.*

177 *Confiſcatio ſeu publicatio bonorum patris, filiorum legitimam non comprehendit.*

178 *Legitima filiorum non confiſcatur.*

179 *Pater qua cautela poſſit filios ſua ſucceſſione & legitima fraudare.*

180 *Patre vendente omnia bona in fraudem filiorum, conſtare debet pecuniam fuiſſe ab emptore numeratam.*

181 *Bar. doctrina & cautela, in l. hęreditariam, ff. de bon. auctor. iud. poſſid. perpenſa & declarata.*

182 *Clericus affectans beneficio priuari, an aliena occupando incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

183 *Odij cauſa inducta, fauorem non operantur.*

184 *Commodatario an concedatur remedium l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra occupatorem rei commodatæ, & num. 118.*

185 *Commodans, occupando rem a ſe commodatam, non incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. Secus ſi a commodatario eſſet interuerſa poſſeſſio, nu. 177.*

186 *§. vlt. Inſtit. vi bon. rapt. declaratur.*

189 *Spoliãs furem fugientem, & res furto ſubtractas auferẽtem, an incidat in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

190 *Fur ex internallo ſpoliari non debet.*

191 *Rem propriam recuperare etiam furto licet, ſi ſuccurſum aliter non ſit via iuris.*

192 *Occupans proprium caſtrum per vim, cum via iuris ſuccurſum non eſt, non delinquit.*

193 *Rapiens per vim rem a fure ſubtractã, & iudici deferẽs, fur, nec raptor dicitur.*

194 *Poſſeſſor ciuilis poſſeſſorem naturalem expellendo, an incidat in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

195 *Statutum Papiæ 31. in crim. de pœna illius, qui vim alicui fecerit, & c. non habet locum contra ciuiliter poſſidẽtem, qui naturalem poſſeſſionem ingreſſus eſt.*

196 Poſſeſſori tantum non proprietario nec detentori conceditur remedium ex l.ſi quis in tantam, C. vnde vi, cõtra extraneum occupatorem.

197 Creditori an concedatur remedium ex l.ſi quis in tãtam, C. vnde vi, contra debitorem qui rem loco pignoris datam, per vim occupauit.

198 Creditor dicitur poſſidere rem loco pignoris ſibi datam a debitore.

199 Debitor ficte poſſidet, & quo ad quid rem pignori datã.

200 Statutũ Papiæ 31. in crim. de pœna illius, qui vim, &c. habet locum etiam contra debitorem, qui rem apud creditorem pignoratam per vim occupauit.

201 Occupans pignus prætorium, non incidit in pœnam l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.

202 Conſtitutio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, non habet locũ in pignore conuentionali nondum tradito.

203 Pignoris ſola detentio cum eſt apud creditorem, ceſſat pœna l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra debitorem occupantem.

204 Creditor deijciens debitorem a poſſeſſione rei ſibi pignoratæ, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

205 Pœna l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, cum pœna l. exſtat. quod metus cauſa, concurrit aliquando, ſed vnius electione altera ceſſat.

206 L. 1. ff. vi bon. rapt. declaratur.

207 Creditor auferens rem pignoratam a debitore fugitiuo, non incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. Sicut nec ille creditor, qui occupat ex licentia debitoris, nu. 208. vel licentia iudicis, nu. 210.

209 Ripa notatus.

211 Legatarius occupãs per vim poſſeſſionem rei legatæ, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

212 Remedium l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, an contra legatarium fortius prouideat, remedio l. non eſt dubium, C. vnde vi.

213 Dominium quod ipſo iure tranſit in legatarium, non verum ſed fictum dicitur.

214 Poſſeſſio rei legatæ non tranſit in legatarium a die mortis teſtatoris, vt tranſit dominium.

215 Filius occupando rem hæreditariam ex cauſa ſua legitimæ, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

216 Filius hæres vniuerſalis factus, ſed reſtituere rogatus, rem vnam ex hæreditate poteſt eligere, & de ea ad libitum diſponere.

217 Iudex approbare debet electionem, quam facit filius de re hæreditaria, ſuæ legitimæ cauſa.

218 Filius in vna quota inſtitutus & grauatus, adhuc legitimam ex re vna eligere poteſt.

219 Filius etiam hæres vniuerſalis non occupat rem hæreditariam ex cauſa ſuę legitimæ, ſi eam poſſideat alter.

220 Filius in re certa hæres factus, iure ſuæ legitimæ rem hæreditariam occupare non poteſt.

221 Legitima incerta dicitur ante ſolutionem æris alieni, & hæreditatis diuiſionem.

222 Legitima in re vna eligi an poſſit.

223 Filius inſtitutus per verbum, inſtituo, an ius habeat occupandi rem hæreditariam pro ſua legitima.

224 Licentia data ingrediendi poſſeſſionem, non intelligitur in dubio, vt per vim ingrediatur.

225 Pauli Pici rationes multæ euerſæ.

226 Poſſeſſionem ſibi acquirere an debeat ſpoliator vt locus ſit conſtitutioni l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

227 Legitimæ in dubio fauendum eſt.

228 Filius rem minoris valoris ſua legitima, adhuc ſponte occupare non poteſt.

229 Filius ſimpliciter & ſine vi occupando rem hæreditariã pro ſua legitima, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantã, C. vnde vi, incidit.

230 Filius rem certam pro ſua legitima relictam ſponte occupare poteſt, nec in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, incidit.

231 Hæres ſub conditione, ante conditionis euentum occupare an poſſit hæreditatem, ita vt non incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

232 Hæres ſub condicione proprie, hęres non dicitur, cum purificata adhuc conditio non eſt.

233 Contractus ſub conditione, proprie cõtractus nõ dicitur.

234 Creditor ſub conditione, proprie creditor non dicitur.

235 L. inter omnes, ff. qui ſatiſd. cog. declaratio.

236 Occupans rem communem, quando incidat in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

237 Socius occupans rem communem ex integro ab altero ſocio poſſeſſam, incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

238 Socius ſocium ſpoliat, ſi eum re ad vſum deſtinata vti prohibeat.

239 Socio licet per vim oſtium domus ingredi, ſi a ſocio prohibeatur.

240 Socius pro parte rem communem poſſidens, alterius portionem occupare prohibetur.

241 Vſusfructuarius per vim occupando proprietatem, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

242 Vſufructu amiſſo ob violentiam ab vſufructuario cõmiſſam, cui deferatur, an vim paſſo, vel proprietario.

243 Commoditas vſusfructus & alienari & perdi ab vſufructuario poteſt.

244 Vſusfructus patris, quem in bonis filij habet, quomodo ex patris delicto amittatur.

245 Vaſallus feudum ab alio poſſeſſum occupando, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

246 Feudum cui deferatur, an domino directo, vel vim paſſo, ſi perdi contingat ex violentia a vaſallo commiſſa.

247 Feudi ius proprium domino defertur, ſi illud ſuo delicto perdat vaſallus.

248 Feudi ius proprium dicitur perſonale, & a ſua cauſa inſeparabile.

249 Iulij Clari Alexandrini Præſidis laus.

250 Vaſallus delinquendo feudum ad incommodum domini directi, non perdit.

251 Feuda in Sabaudiæ & Pedemontium ac Galliarum regionibus patrimonij inſtar an ſint, & an poſſint alienari, & ob vaſalli delictum publicari.

252 Publicari ſeu fiſco deferri poſſunt, quę in extraneos alienabilia ſunt.

253 Decretum Duciſſæ Yolant concedit feudi alienationem ob neceſſitatem, non alia cauſa.

254 Decretum antiquum Sabaudiæ Duciſſæ Yolãt variæ perpenditur & explicatur. & nu. 257.

255 Dictio, etiam, implicatiua eſt, & ibi paulo poſt late.

256 Dictio, Alius, Alia, Alium, ſimiles caſus oſtendit.

258 Vaſallus ſi ſocium in feudo ſua parte ſpoliat, ſuam portionem amittit, & ſocio ſpoliato defertur.

259 Feudum alienari poteſt ſine licentia comprehenſi in inueſtitura.

260 Feudi commoditas, non ius violentiam paſſo acquiri poteſt, alienari, nu. 261. in caſum iudicati cedi, nu. 262. confiſcari poteſt, nu. 263.

264 Clam poſſeſſorem ſpolians incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

265 Mobilia occupans, an incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

266 Statutum Mõtis regalis de eiectione poſſeſſionis, coll. 4. punit occupatores rei mobilis.

267 Statutum Papiæ 31. in crim. de pęna illius, qui vim alicui fecerit, &c. non punit occupatores rei mobilis.

268 Occupans incorporalia, an incidat in pęnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

Incor-

269 Incorporalia poſſidentur.

270 Interdictum, Vnde vi, vtile datur contra occupantem incorporalia.

271 Statutum Papiæ 31. in crimin. de pęna illius qui vim, &c. punis occupatores rerum incorporalium, ibique declaratur.

272 Incorparalia quaſi poſſideus, ſi in ea quaſi poſſeſſione ſe tueri conetur, nou incidit in pænam l. ſi quis in tantom, C. vade vi.

273 Clericas vti an poſſit remedio l. ſi quis iu tantam, C. vnde vi, contra ſuæ præbendæ occupatorem.

274 Clericus iu ſua præbenda vſufructuario æquiparatur.

275 Occupans beneficium reſeruatum, adhuc incidit iu pęnã l. ſi quis in tautam, C. vnde vi.

276 Reſeruationis decretam iu beneficialibus, an qao ad tertium vitiet in poſſeſſorio poſſeſſionem.

277 Clericus apprebeadens poſſeſſionem beneficij ſiue execatorialibus, aa incidat in pænam l. ſi quis in tautam, C. vnde vi.

278 Collatio tantum operatur iu beneficijs collatiuis, quantũ in electiuis electio.

279 Electus ſine executorialibus beueficij poſſeſſionem iagredi poteſt.

280 Clericus aou poteſt ſine executorialib. ingredi poſſeſſionẽ quam alter detinet.

281 Equum ſolinagũ occupans, an incidat in pęnam l. ſi qais iu tantam, C. vude vi.

282 Damaum datum vt emendetur, animalia licet retinere.

283 Eqaum aberraatem licet occupare.

284 Mancipium Chriſtiannm è Iudæi poſſeſſoris manu, an violeuter occupare liceat.

285 Iudæus Chriſtianum mancipium poſſidere non poteſt.

286 Iudæo ſolnenda an ſit æſtimatio mancipij Chriſtiani ab eo crepti.

287 Foreuſis probibitas acquirere & poſſidere immobilia, æſtimationem illorum, au ſaltem conſequatur.

288 Iudęi fouendi ſunt bumaniter.

289 Iudæis noſtro iure ſuccurritur, cum ſua lege uibil eſt diſpoſitum.

290 Conſuetudo Bulgari, qaa fuis declaratum, vxorem vſufructuariam a mariso conſtitutam, habere alimẽta tantum ſi exſtent filij, locam babet etiam in teſtamentis Iudæoram.

291 Iudæi ex populo ſunt.

292 Indæus teſtando inter liberos, iare commani vti poteſt.

293 Forenſis qui refragante ſtatuto, & ſuam perſonam iuhabilitaate, non poteſt immobilia acquirere, ſic nec æſtimationem conſequitur.

294 Decretum antiqunm Sabaudiæ & Pedemontium probibet Iudæos babere ſeruos Chriſtianos.

295 Vſufructuarius violenter ſpoliatus, vti an poſſit remedio l. ſi quis iu taatam, C. vnde vi.

296 Vſufructuaria au proprietario concedatur remediam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, contra violentum occupatorem.

297 Conſtitutio l. ſi quis in taatam, C. vnde vi, bobet locam contra deijcientem re ipſa, non coatra eum, qui deijcere credidis.

298 Paſſeſſori deiecto, qui alterius nomine poſſidet, actio non datur, ſed vero poſſeſſori, cuius poſſidebasar nomine.

299 Hæredes violenti ſpoliatoris coaueniri an poſſint remedio l. ſi quis in taatam, C. vnde vi.

300 Seruo vendicanti ſe ia libertatem, an concedatur remedium ax l. ſi quis iu tantam, C. vnde vi, cõtra domiaum, qui eum occupanit per vim.

301 Seruo in quaſi poſſeſſione conſtituto, quomodo ſit ſuccurſum contra dominum occapatorem.

302 Seruo actio conceditur ad libertatem tuendam.

303 Gloſſa & Saliccti multæ ſubuerſa rationes.

304 Occupatio quo tempore facta eſſe debeat, vt locus ſit conſtitutioni l. ſi quis iu tantam, C. vnde vi.

305 Occupator violentus an ex diſpoſitione l. ſi quis ia tantã, C. vude vi, priuetur ipſo iure, vel per ſententiam iure ſuo.

306 Occupans per vim beneficium, ipſo iure omni ſuo commodo priuatur.

307 Violentia iu beneficialibus eſt odioſior.

308 Declaratoriam eſſe acceſſariam, etiam cum pæna ipſo iure indicitur.

309 Beneficium violenti occupatoris, conferri an poſſit ante declaratoriam priuationis.

310 Actione qua agatur vt violentus ſpoliator iure ſuo priuatur.

311 Statutum actionem ex eo concedit contra violentũ occupatorẽ ſi illi pœnã indicit, vt Papiæ, & in Mõte regali.

312 Libellas quomodo formetur iu caſu l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

313 Praxis conſtitutionis l. ſi qais iu tantam, C. vnde vi quæ ſit.

314 Pœna contra violentum occupatorem, an ſuperſit reſtituta poſſeſſione deiecto.

315 Statutum ciuitatis Montis regalis de deiectione poſſeſſionis. collat. 3. declaratur.

316 Appellari au poſſit lata ſententia in caſu l. ſi qais iu tantam, C. vnde vi.

317 Appellatio regulariter eſt permiſſa.

318 Appellationi in dubio eſt deferendum.

319 Appellationem in cauſis poſſeſſorijs aon concedi, quomodo ſit verum.

320 L. vuica, C. ſi de momen. poſſ. fuerit appel. declaratur, & germanus ſenſus exponitur.

321 Appellatio conceditur ratione complicationis cauſarum, vbi aliàs non concederetur.

322 Appellatio in cauſa poſſeſſoria ſententiæ executionem non impedit, ſed coguitionem tantum deuoluit. vbi late & docte.

323 Ripæ rationes & couſiderationes multæ reiecta.

324 Acceſſorium principalis naturam non immutat.

325 Fauorem operari nou debent, quę in odium ſunt inducta.

326 Sententiæ tot ſunt, quot ſunt capitula.

327 L. etiam, §. de mino. & l. Carnelia Pia, de iure patron. declarantur.

328 Appellatio a ſententia lata in poſſeſſorio iure Pontificio conceditur.

329 Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium tit. delle appellationi, & in qaai caſi, &c. admittit appellationem in cauſis poſſeſſorijs, & quomodo.

330 Papię ex ciuitatis ſtatuto conceditur appellatio in cauſis poſſeſſorijs.

331 Appellatio in cauſis poſſeſſorijs vbi a ſtatuto conceditur, illa operatur effectum ſuſpenſiuum & deuolutiuum.

332 Conſtitutio l. ſi quis iu tautam, C. vnde vi, quomodo differat a conſtitutione l. ſi conſtiterit. C. fin. regund.

333 L. ſi couſtiterit, C. fiu. reguud. ſenſus & intellectus.

334 Conſtitutio l. Chriſtiauis, C. de pagan. quomodo differat a l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

335 L. Chriſtianis, C. de pag. ſenſus & intellectus.

336 Conſtitutio l. vnicę, §. vlt. C de ſuffrag. quomodo differat a l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

337 L. vnicę, C. de ſuffrag. ſenſus & intellectus.

338 Statuto indicente pænam violẽto ſpoliatori, an receſſum cenſeatur a diſpoſitione l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

339 Statutum Papię 31. in crimia. de pœna illius, qui vim alieni, &c. an deroget conſtitutioni l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.

340 Lex ſpecialis quomodo & quando generali deroget.

341 C. 1. de conſt. in 6. declaratur.

342 Lex communi gentiam vſu vnita ignorari non debet.

343 *Statuta Papiæ a Baldo edita & compilatu fuerunt.*
344 *Lex poſterior quomodo & quando deroget priori.*
345 *Pæna multiplex quandoque a lege deliquenti imponatur.*
346 *L.1.C.de accuſ. & declaratio intellectus.*
347 *Medeſtinus Alexandri Seueri temporibus floruit.*
348 *Terminorum amotores multis legibus puniuntur.*
349 *Numa Pomp. terminorum amotores, vt fures & graſſatores puniri voluit.*
350 *L.quod Senatuſconſultum, de iniur. declaratur.*
351 *§.ſi quando, verſ. adulteram vere, in Auth. vt nulli iudicum, ſenſus & intellectus.*
352 *L.quamuis, C.de adult. abrogatu an hodie ſit, & inibi de vero ſenſu & intellectu.*
353 *L.quamuis, C.de adult. cum d.§.ſi quando, verſic. adulteram, conciliatio.*
354 *Gladu ſignificatio multiplex, & inibi quod pænę genus oſtendat.*
355 *Papinianus iuſſu Caracullæ Imperatoris occiſus.*
356 *Coraſius inconſtantiæ notatus.*
357 *L.is, qui cum vno, §.qui poſt. ff.de re milit. vera litteru, ſenſus & intellectus.*
358 *Militum pęnu quæ, cum militiam deſerebunt.*
359 *Milites olim neceſſarij, facti nunc voluntarij, quomodo id euenerit, ex Liuio & ceteris.*
360 *Milites iurabant olim, ſe militiam non deſerturos.*
361 *Militum pæna cum cęperit immutari.*
362 *C. Muntienus militiæ deſertor, quu affectus pęna a Tribunis plebis.*
363 *Numeri ſeu matriculæ ſunt vexillationes.*
364 *Milites quo ordine in militiu deſcriberentur.*
365 *Pæna legis antiquæ cum per nouum abrogatur, clare a legiſlatoribus ſolet exprimi.*
366 *Iudices iurare teuētur ſe ſeruaturos ſtatuta locorum, vbi ius dicere debent.*
367 *Papiu & Montis regalis ſtatuto eſt cautum, iudices teneri iurare ſe illarum ciuitatum ſeruaturos, ibidem declaratur.*
368 *Iuramentum præciſe obligat.*
369 *L.1 ff.ad leg. Aquil. declaratur.*
370 *Ang. Aret. aurigu optimus in cauſis criminum ſeu maleficiorum.*
371 *Ang. Aret. pecuniu corruptus malam tulit ſententiam, ob id maximum ſubijt mortis periculum.*
372 *L.quoties, ff.de action. & oblig. nouus ſenſus, littera vera & intellectus.*
373 *L.1. ff. vi bon. rapt. ſenſus & intellectus.*
374 *L.cum ex vno. ff.de actio. & oblig. intellectus & declaratio.*
375 *L.3. & 4.C.de ſepul. viol. noua declaratione illuſtrātur.*
376 *L.Atiuni, §.vlt.C.de har. declaratur.*
377 *L.vlt.C.de nouat. late & pulchre nouis declarationibus illuſtratur.*
378 *Argumentari negatiue non poteſt a pacto ad ſtatutum.*
379 *Nouatio non coniecturis ſed verbis fieri debet claris & expreſſis.*
380 *Conſtitutionem l.vlt. C. de nouat. ſtatuto non poſſe immutari.*
381 *L.3. in prin. ff.de lib. hom. exhib. ſenſus nouus & declaratio egregia.*
382 *Plagiarius vnde dictus.*
383 *Plagiæ prima correpta quid.*
384 *Incidere in Plagas quid.*
385 *Correctionem legum euitandam eſſe in dubio, & n.387.*
386 *Albericus Roſatus laudatur.*
387 *Correctio legis non niſi expreſſe fit, & maxima præfatione præmiſſa.*
388 *Coniecturæ quibus detegitur ſimulatio, in arbitrio iudicis reſident.*
389 *Coniecturæ quæ ſint quibus coniiciatur per ſtatutum a pæna iuris communis eſſe receſſum.*
390 *Pęnę incompatibiles vbi imponuntur per nouam conſtitutionem, antiqua abrogatur.*
391 *Nouatio ex ſecundo actu inducitur, ſi prima repugnat.*
392 *Pęnæ exceſſiuæ vbi ſunt, vna alteram tollit.*
393 *Pæna iuris communis ſi a ſtatuto augetur, vel minuitur, illa pæna ſtatuti dicitur noua pæna & attendenda, obſeruandaque.*
394 *Actus nouus dicitur cōſtitui, ſi antiquo aliquid addatur vel minuatur.*
395 *Ædes nouæ iudicātur antiquæ ſi additum quid illis ſit.*
396 *Compromiſſum nouum dicitur effectum, ſi antiquo aliquid addatur vel minuatur.*
397 *Qualitas adueniens cnti, quando nouum eńs conſtituat.*
398 *Violentus occupator pæna ſtatuti affectus, an pænā iuris communis amplecti adhuc poſſit.*
399 *Criminaliter qui egit ad vindictam vt delinquens ſtatuti pęna puniatur, agere iterum non poterit vt puniatur ex ſtatuto.*
400 *Ciuiliter agens ex ſtatuto ratione ſui intereſſe, iterum agere poterit ex iure communi quatenus excedit ſtatuti diſpoſitionem.*

L. 7. C. vnde vi.

Imppp. Valentinianus, Theod. & Arcad. AAA. ad Meſſ. Comitem rerum priuatarum.

Si quis in tantam furoris peruenerit audaciam, vt poſſeſsionem rerum apud Fiſcum, vel apud homines quoslibet conſtitutarum, ante aduentum iudicialis arbitrij violentèr inuaſerit, dominus quidem conſtituat poſſeſsionem, quam abſtulit reſtituat poſſeſſori, & dominium eiuſdem rei amittat. Sin vero alienarum rerum poſſeſsionem inuaſit, non ſolum eam poſsidentibus reddat, verum æſtimationem earumdem rerum reſtituere compellatur. Datæ 1. Kalen. Iunij, Treueris, Timaſio, & Promoto Coſſ.

In Codice vero Theodoſiano ſic legitur.

Imppp. Valentinianus, Theod. & *Ar*cad. AAA. ad Meſſ. C C. *Sp.*

Pleroſque detectum eſt rem priuatam noſtram, quam publicatio celebrata quæſierat inuaſiſſe, quam nos a retentatoribus ereptam ſociari iubemus ærario, ponentes contumacius quam decus publicum ſinebat erectos, * vt qui litem inferre potuiſſent, nollent exſpectare iudicium, ac ſpernerent victoriam, quam iuſtitiæ præſcripſiſſet euentus, & amplecterētur quod dediſſet audacia. Cadat igitur a lite, quiſquis exſpectare noluerit litis euentum, & quod recipere lege potuiſſet, contemptor examinis violentus amittat. Illi vero, quos in tantum furor prouexit audaciæ, vt quod iurgaturi apud examinis fidem ſperare non poſſent, ante euentum iudicialis arbitrij illicita præſumptione temerarent æſtimationem rei, de qua litigari conuenerat, cogantur exſoluere. Quod quidem etiam in priuatis obſeruandum negotijs generali lege ſancimus. Illud autem ab officio magnificentiæ tuæ cauendum eſſe decernimus, vt ſacratiſſima domus noſtra litem non inferre cogatur, neque expetat, ſed patiatur examen. Datæ 18. Kalen. Iulij Treueris, Timaſio & Promoto Coſſ.

Nonum

Nonum remedium recuperandæ poſſeſsionis ex l. ſi quis in tantam, 7. C. vnde vi.

1 THeodoſius † Romani imperij modera
tor, vir incredibili in ſuos pietate, &
ſummæ clementię, ſcripſit Egnatius,
poſteaquam Valentiniano imperium
aſſeruit, & Arcadium imperij conſor
2 tem fecit, hanc diuulgauit † conſtitu-
tionem: qua eorum audaciam comprimere voluit, qui
dum ſe rei ab altero poſſeſſæ dominos agnoſcant, ma-
nu propria ſibi ius dicere volũt, & vi poſſeſſionem oc-
cupare, quaſi vel dominij vel ratione alia ſibi occupa-
re liceat. Cõſtituerũt itaque Theodoſius & Valentinia
nus, non ſic licere; quod ſi ij qui aduerſus conſtitutio-
nem ipſam moliantur rei domini ſint, dominium a-
mittant, illicoque poſſeſſionem reſtituant: ſi vero do-
mini non ſint, poſſeſſione reſtituta, in æſtimationem
3 condemnentur. Quæ ſane conſtitutio olim † ſpreta &
Athalarici Regis edicto reducta eſt, vt ſcripſit Caſſio-
4 dor. lib. 9. var. edicti verba † libuit hic adſcribere. [Pri-
mum humano generi noxiam perſuaſionem (ſub qua
nec ciuilitas dici poteſt, nec haberi) ſeueritate legum,
& noſtra indignatione damnamus, ſtatuentes vt ſan-
ctio D. Valentiniani, aduerſum eos diu peſſime negle-
cta conſurgat, qui prædia vrbana vel ruſtica, deſpecto
iuris ordine, per ſe, ſuoſque pręſumpſerint expulſo poſ
ſeſſore violenter intrare, nec aliquid de eius diſtri-
ctione, deteſtabili volumus temperatione mitigari: in-
ſuper addentes vt ſi quis ingenuorum ad ſatisfacien-
dum legi ſuperius definitæ idoneus non habetur, de-
portationis protinus ſubiaceat vltioni.] Hæc ille, qui
alia plura ſubijcit, quibus mandatum eſt ius dicenti-
bus, omnino obſeruare debere eadem ſub pœna con-
ſtitutionem. Aliæ exſtant nunc Longobardorum le-
ges, quibus contra inuaſores alienarum rerum proui-
ſum eſt, vt in Longobardis, in titulo de inuaſoribus.
eſt ergo Valentiniani hæc & Theodoſij noua ſanctio,
tum ratione impoſitæ pœnæ, tum ratione recupera-
tionis poſſeſſionis rei mobilis, & infra quæſtio. 33. di-
* cemus. quare noſtri omnes * interpretes vt nouum
5 hoc recuperandæ poſſeſſionis remedium inter † alia
enumerant, vt Ripa, in c. ſæpe, nu. 58. & 93. de reſtit.
ſpol. quæ conſtitutio & Pontifici Max. placuit, vt eſt
videre in c. placuit, 16. q. 6. c. eum qui, de præben. in 6.
& ideo cenſuit Abb. in c. 1. nu. 20. de dolo & contum.
hac clericos ligari, cum alterius poſſeſſionẽ occupant.
6 hæc ſane † conſtitutio partim pęnalis, partim rei per-
ſecutoria, ſeu poſſeſſionis recuperatoria eſt. vt re ipſa
eſt videre. & tradit Abb. conſ. 100. in fi. lib. 1. & cum
poſſeſſionis recuperatoria ſit, præſupponit, vt ceteræ
recuperantem debuiſſe poſſidere eum ſpoliatus fuit.
Socin. ſenior conſ. 122. num. 3. lib. 4. & dum hæc con-
ſtitutio punit violentum occupatorem priuatione do
7 minij, intellige † de dominio acquiſito ante ſpoliatio-
nem & occupationem, non ſi poſt. ſic Afflict. in cap.
primo, §. ſi duo homines, numero 9. de pace tenen. &
eius viol. in vſibus feudor. & ibi Bald. Hanc conſtitu-
8 tionem ſunt inſecutæ † plures ciuitates quæ ſuis ſtatu-
tis idem ſtatuerunt, vt ciuitas hæc Montisregalis, ſub
rubr. de eiect. poſſeſſ. col. 3. in Regno tamen Neapol.
eſt correcta conſtitutio hæc, ſolumque hic occupator
punitur in dimidia, ſic refert Maran. de ordin. iud. 7.
diſtinct. ind. num. 43. Papiæ ex ſtatuto ſub rub. de pœ-
na illius qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſ. eſt ſtatu-
tum 31. in crimin. leuior indicta eſt pœna. An vna alte-
ram perimat infra in penul. quæſt. attingemus. Hinc
intelligimus non eſſe ſatis verum, quod nouiſſime ſcri-
bit bene eruditus Franc. Sarmientus lib. 2. ſelect. inter
pretat. cap. 13. num. 7. hoc remedium eſſe hodie ho-
minum vſu abrogatum: Non enim abrogatum dici
poteſt, cum & legibus municipalibus paſſim com-
probetur, & licet multi eo non vtantur, non tamen
inde fit vt ceteri vti non poſſint. Quo autem huic con
ſtitutioni locus eſſe poſſit, probanda violentia eſt in
ipſo iudicio, nec ſufficeret, ſi in altero iudicio probata
iam fuiſſet. ita Bellamer. in cap. paſtoralis, numero 35.
verſic. nono quæritur, poſt gloſſam ibi, de cauſa poſ-
ſeſſ. & propriet.

QVAERO primo, an hæc conſtitutio locum ha
9 beat contra mulieres † alterius poſſeſſionem inuaden-
tes? gloſ. in hac conſtitutione, in verbo, ſi quis, locum
habere cenſuit, eam ſecuti ſunt hic Bart. num. 3. Alb.
col. 1. verſic. his præmiſſis. Salic. q. 1. Ang. col. 1. Alex.
in l. iuſte poſſidet, nu. 34. in fin. de acq. poſſ. Dec. in l. 2.
* nu. 89. de reg. iur. communem * teſtatur Rip. in c. ſępe,
nu. 79. & 88. de reſtit. ſpol. cuius quidem ſententiæ ra-
10 tio prima aſſignatur a Bart. d. nu. 5. quod, vbi † odium
eſt rationabile, maſculinum cõcipit femininum, vt in
l. ſi quis id quod, de iuriſdict. om. iud. ibi late Iaſ. nu. 1.
& 2. latiſſime Tiraq. de retractu conſang. §. 1. gloſ. 9.
num. 213. conſiderari & ſecunda ratio poteſt, quia ra-
11 tio † comprimendæ audaciæ, tam mulierem quam
virum afficere debet, cum nemini liceat ſua manu ſibi
ius dicere: quare hanc materiam indiffetẽtem appel-
lant Doct. quando & maſculis & feminis conueniat;
& licet conſtitutio ipſa genus tantum maſculinum re-
cenſeat, illud ratione frequentioris vſus cõtingit. quo
12 fit vt caſus minus † frequens non cenſeatur excluſus.
eſt notabilis gloſ. in ſimilib. terminis in l. vnica, in ver-
bo, ſponſam, C. de raptu virg. quam in noſtris termi-
nis citauit Rip. in d. c. ſæpe, nu. 86. & ante eum Salic.
hic q. 1. & alia olim ſupra retuli. non abſimili vtitur ra
tione Curt. ſen. in l. ſi quis maior, nu. 14. C. de tranſact.
ad demonſtrandum illam diſpoſitionem locum habe-
re & in muliere.

13 Tertia ratio perpendi poteſt, mulierem † ſolum ex-
cuſari ex ignorantia iuris, in caſibus a iure expreſſis, l.
fi. C. de iuris & facti ignoran. inter quos hic noſter nõ
enumeratur, quia videmus in his caſibus iuris impru-
dentiam non excuſare. §. pen. Inſtit. vi bon. rapt. ceſſat
14 & hoc caſu omnis diſputatio † de hermaphrodito,
quia ſiue in vno, ſiue in altero ſexu incaleſcat magis,
ſemper tamen in conſtitutione comprehenditur. vt
ſcripſit hic Bart. nu. 5. non enim eſt quod diſputemus
15 de potentiori ſexu, † iuxta l. quæritur. de ſtatu hom.
quam declarat multis modis Dec. in l. rogaſti. in prin-
cip. num. 6. ff. ſi cert. petat. & conſ. 213. num. 3. Alciat.
in l. 2. in princip. num. 42. de verbor. obligat. Gomeſ.
Hiſpan. §. quædam, nu. 45. Inſtit. de action. & eodem
loco de actio. in princ. num. 31. Benuen. Stracha tract.
de mercat. 1. par. num. 58.

Diſputatio hæc, omniſque cõtrouerſia ceſſat in ca-
16 ſu ſtatuti Papien. † 31. in crim. de pœna illius qui vim
alicui fecerit in eius poſſeſſione, cum clarius loquatur,
dum inquit, [ſtatuimus, quod ſi aliqua perſona &c.]
vtriuſque enim ſexus perſonam comprehendit.

17 QVAERO ſecundo, an hæc conſtitutio † locum
habeat in milite & ruſtico, cum rei alienæ poſſeſſionẽ
inuadunt, vel ſint potius ob iuris ignorantiam excuſa
tione digni? gl. hic, affirmauit conſtitutioni locum eſ-
ſe, nec eos aliqua excuſatione eſſe dignos. Bartol. vero
num. 6. duos caſus diſtinguit.

Primus eſt, cum rei alienæ poſſeſſio occupatur, tũc
nec miles, nec ruſticus excuſatur, cum inuadere alie-
18 na iure naturali prohibeatur, a quo iſti † non excu-

ſantur,l.venia.C.de in ius voc.l.ſi adulterium, §.1.ff.
de adulter. & hanc ſententiam in hoc caſu primo ab
omnibus probari docuit Ripa in d.cap.ſæpe,num.89.
de reſtit.ſpoliat. ratio quoque conſiderari poteſt: quia
19 qui peccat quo ad ea quæ † iuris naturalis ſunt, in do-
lo dicitur eſſe. ſic Ang.Gomeſ.& Imo.in l.ex cõſenſu,
§.vlt.ff.de appel.quos eſt ſecutus Alc.tract.prçſumpt.
reg.3.præſumpt.30.num.4.& ſentit Pariſ.conſ.149.
20 nu.20.lib.4. dum inquit alteri † inferentem iniuriam
non excuſari ruſticitatis vel militiæ prætextu:cum in-
ferre iniuriã iuri naturali repugnet. hanc noſtram con
cluſionem confirmat Dec.in l.ſi quis id, nu.32. de iu-
riſdict.omn.iud.qui Bar.hic retulit.Soc. tract. fallen.
reg. 349. fallen. 1.& Plot.Nouarienſis in l.ſi quando,
nu.447.C.vnde vi. & Tiraquel. in tract. de pœn. leg.
&c. cauſa 11.num. 7. & 8. qui in noſtris his terminis
Bar.relato idem affirmauit. Confert quod dicere ſole-
mus, cauſam, quæ alias a dolo excuſat, non excuſare
21 cum† peccatum eſt in his, quæ iuri naturali aduerſan
tur, vt reſpondit Alexan.conſ.103.colum.penul. ver-
ſic.& dato,quod comes.&c. lib.1.Gomeſ.§.ex male-
ficijs,num.32.Inſtit.de act. huic tamen ſententiæ ad-
22 uerſari videtur text. † l.1.§.vltim.ff.de eden.iuncta l.
velut.de iuſtit.& iur. parere maioribus iuris naturalis
eſt, & tamen ruſticus qui non paret, excuſatur. ſic pro-
bat l.2.§.1.ff.ſi quis in ius voc.non ier.Cur.iunior in l.
venia, num.3.& 4. C. de in ius voca.conatur nodum
diſſoluere, aitque in caſu d.l.1.§.vltimo,de eden.& d.
l.2.§.1. ſi quis in ius voc. eſſe delictum in omittendo,
quod leuius dicitur, iuxta gl. in l.ſi mora. vbi * omnes
ſolu.matr. & cum eſt delictum tantum in omittendo,
23 dicitur ſolum adeſſe dolus quidam præſumptus, † a
quo ruſticus excuſatur, l.vbi exigitur. ff.de eden. quæ
declaratio ante Cur. iun.fuit Bart.in l.edita, num.33.
C.de eden.quam clarius ibi refert Alexan. num.33.in
fine. Dico tamen in d.l.1.§.vlt.ff.de edend. eſſe ratio-
ne intereſſe, a quo is ruſticus, vel minor de facili ex-
cuſatur. Alciat. vero in d.l.edita, in fine, intellexit d.l.
1.§.vltim.de edend. ibi ruſticum & mulierem non ex
iuris rigore, ſed ex ſola æquitate teneri, ideoque mi-
rum non eſſe, ſi excuſantur, quod non contingit in ce-
teris, cum ex rigore omnino facere teneantur, vt hic.
quare idem Alciat.tract.præſumpt.reg.1. præſumpt.
37.num.2.dixit in d.l.1.§.vlt.& in d.l.2.§.1.eſſe, quia
licet ius naturale illud ſit, non in rigore tamen eſſe ſun
datum, ſed in æquitate, ideoque ruſticum excuſari.
quod ſatis placet.
24 Secundus eſt caſus, cum ruſticus † vel miles poſſeſ-
ſionem rei propriæ inuadit: tunc excuſandos eſſe cen-
ſuit Bar.ex Roffred.ſententia, cum hęc ſit tantum iu-
ris ciuilis prohibitio, ex diſpoſitione huius conſtitu-
tionis, cum ante non punirentur rem propriam occu-
pantes, §.penul. Inſt.vi bon.rapt. non ergo mirum eſt
25 quod ob iuris ciuilis † ignorantiam excuſentur ruſti-
ci, & ceteri, vt affirmarũt * omnes, in l.ſi quis id quod,
vbi Alexan.Iaſ.num.33.& Dec.num.31.verſic.ſecun
da cauſa, de iuriſdict.omnium iud. & videntur proba-
re l.ſi quis in graui.§.ſi quis ignorans, ad Sillan. in l.1.
§.vltim.ff.de edend.in l.2.§.vlt. de iure fiſci, cum alijs
per Dec. relatis, & plures caſus in quibus ignorantia
iuris excuſat ruſticum, recenſet Ripa tract.de peſte, in
tit.de remedijs præſeruat. contra peſtem, num. 226.
cum multis ſeqq. & ibi num.246. inquit a multis hoc
pro regula affirmari, vt apud gloſ.in c. ſuper litteris, &
ibi Abb.de reſcript.Socin.tract.fallen.reg.349.glo.1.
l.fin.C.de teſtam. latiſſime Tiraquel. de retractu con-
ſang.§.4.gloſ.7.num.13.& 14.& multis ſequentibus,
accedit in ſimili quod docuit Pariſ.in cap.ſi diligenti,
num. 26. de præſcript. dum affirmauit, ruſticum non
eſſe in mala fide cum mercatur contra ius, his rigoro-
ſis ſollemnitatibus non ſeruatis: ſicque declarat cap.
qui contra, de reg.iuris, in 6. eo enim caſu excuſatur
ruſticus.
26 Contrariam tamen ſententiam † nec hoc in caſu ru
ſticum excuſari, probauit Angel. in l.ſed etſi lege. §.
ſcire, de petit.hæred. Alexan.in l.iuſte poſſidet, num.
38.& 39.de acquir.poſſeſ. Ripa in cap.ſæpe, num.90.
de reſtit.ſpoliat. eiuſdem fuit ſententiæ Parpalea in l.
ſi quis maior, num. 2. C. de tranſact. quibus libenter
ſubſcribo.
27 Prima illa ratione, quod † ruſtico erranti in iure ci-
uili non ſuccurritur, niſi in caſibus a iure expreſſis, ex
l.vlt.C.de iuris & facti ignor.qui tex.licet loquatur in
muliere, attamen & ad ruſticum extenditur, iuxta
gloſ.in cap.1.§.vlt.1.quæſt.4.Iaſ.in d.l.vlt. poſt Bart.
ibidem, ſic & Alexan. in l.ſi quis id quod, num.10. de
iuriſdict.omn.iud.& conſ.14.lib.2.Dec.d.l.ſi quis.nu.
35.Ripa d.tract.peſtis, d.tit.de remed.præſeruat.con
tra peſt.num.245.qui num.246.ſubijcit duplicem de-
clarationem.
Primam, excuſari ex æquitate, vt iudici videbitur,
non autem ipſo iure, ſic & Parpal.l.ſi quis maior, nu-
mero 2. verſic. ſecudus caſus, C.de tranſact. Alteram,
procedere ſolum quo ad ea, quæ verſantur ad conſer-
uandum iuris rigorem, vt etiam declarat Dec. in l.iu-
ris ignorantia, 2.lect.num.15.C.qui admit.& ibi Ale-
xand.num.5.
Secunda conſideratur ratio a nonnullis, quia conſu
lere potuit peritiores, quare nõ excuſatur. l.bonoru m
poſſeſſio. l. iuris ignorantia. C. qui admitti. quo loco
28 Bald.dicere conſueuit, quemadmodum ruſticus† po-
tuit ſe ad nemus cõſerre, vt ligna habeat, ſic noſſe de-
bet ad vrbem accedere, vt peritiores conſulat: & licet
non ſemper contingere hoc poſſit ob locorum diſtan-
tiam, attamen prouidet lex, cum obſeruari a ſe ordi-
nata & diſpoſita poſſunt.
Accedit tertio hanc ipſam ſententiam probari ſa-
29 tis ex † §.penult.Inſtit.vi bonor.rapt.verſ.ſed nedum
talia, textus enim in ſui principio refert, olim occupa-
tores poſſeſſionis rei propriæ ob errorem & iuris im-
prudentiam excuſari, quod poſtmodum eo loco corri
git Iuſt.cum ergo ruſticus ex ſola iuris ignorantia ſeſe
tueri velit, ſequitur non poſſe, cum illa probabilis no-
ſtro hoc caſu non ſit.
Præterea & quarto, vt inquit Ripa in d.c.ſæpe, nu.
91.poſt a ſe relatam hanc noſtram conſtitutionem, in-
quit hoc eſſe contra ius naturale, vt ſua manu quis ſibi
ius dicat, quo caſu non poteſt ruſticus excuſari, vt iam
diximus.
30 Vltimo accedit, hanc† conſtitutionem eſſe factam
ad rigorem iuris ciuilis conſeruandum, vt ſenſit gl. in
c.turbara.§.notandum.in gloſ.1. 1.q.4.& in ſumma,
38.diſtin.& earum auctoritate adductus, ſic clare cen
ſuit Tiraq.tract.de pœnis leg. &c. cauſa 11. num. 18.
qui ea ratione affirmauit, ruſticum nõ excuſari vt hoc
caſu dixit Rip. d.tract.de peſte, d.tit. de remed. præ-
ſeru.contra peſtem, num.242.
Nec aduerſus poſteriorem hanc ſententiam mul-
tum vrgent in oppoſitum ſupra relata, quia reſpon-
deo, primo in caſu dubio vera illa eſſe poſſe, non in
claris, vt hic: etſi enim vere multis in caſib. excuſetur
ruſticus, non tamen in hoc noſtro, vt ex iam relatis
31 docui. verum tanta poſſet ſubeſſe † ęquitas, vt tutum
& bonum exiſtimet iudex ruſticum eſſe aliqua excu-
ſatione dignum, vt poſt Alexand. quem refert, docuit
Parpal.in l.ſi quis maior, numero 2. verſ. ſecundus ca-
ſus.C.de tranſact.quin & tunc reſtituitur.. Dec. d.l. ſi
32 quis id quod, num. 35. In ruſtico † vero diligenti &
ſagaci,

Digitized by Google

ſagaci, non eſt dubium, locum eſſe cõſtitutioni noſtrę,
cum is nulla excuſatione dignus ſit, l. athletæ. §. de ru-
ſticis, de excuſat. tut. Alex. d. l. ſi quis id quod. vbi Iaſ.
num. 31. Dec. num. 34. de iuriſdict. ominum iud. Rip.
d. tract. de peſt. loco ſæpius citato, num. 249. Tiraqu.
de pœn. leg. d. cauſ. 11. nu. 19. Curt. ſen. l. veniam, nu.
3. C. de in ius voc. Cur. iun. l. ſi quis maior, num. 20. &
ibi Parpal. num. 2. verſi. primus caſus, de tranſact. Plo.
in l. ſi quando, nu. 483. C. vnde vi, intelligi etiam po-
teſt fortius hanc concluſionem procedere, ſi vitium
ruſtici alia coniectura poſſet detegi: vt quia clam & vi
tioſe poſſeſſionem eſſet ingreſſus: affirmant enim no-
ſtri interpretes, noſtram hanc conſtitutionem & hoc
in caſu, cum clam res occupatur locum habere, vt in-
33 fra dicemus: & tamen nullo modo excuſatur † cum
clam deliquit, vt late probauit Tiraquell. de pęn. leg.
d. cauſ. 11. num. 11. per dolum enim & malitiam tunc
34 ruſticus agere videtur. In caſu † ſtatuti Papien. 31. in
crim. de pęn. illius, qui vim alicui fecerit in poſſeſſio-
ne, ceſſat omnis diſputatio, cum omnes cuiuſcumque
conditionis puniat.

QVAERO tertio, an hæc conſtitutio locum ha
35 beat & contra † pupillum & minorem? gl. hic, quam
probauit Bart. nu. 7. Alber. col. 2. Sal. colum. 2. verſic.
quarto quærit. plures caſus diſtinguit. vt placuit Ab-
bati in c. 1. nu. 9. in fi. de dolo & contum.
36 Primus eſt in pupillo infantiæ † proximo, & is non
tenetur ex hac conſtitutione, cum vere ignoret q̃d-
quid agit, l. 1. §. impuberes, C. de falſa mon. quare nec
furti is tenetur, l. impuberem. ff. de furt. ſic nec aliud
37 delictum † infanti adſcribi poteſt, l. infans, ff. de ſicar.
l. 2. ff. de term. mo. l. 3. §. prima verba, de ſepul. vio. ca.
2. de delictis puer. in Clem. vnica, de homic. late Mar
ſil. d. l. infans. Ludou. Carrerius in pract. crim. §. homi-
cidium, nu. 2. & latiſſime Petrus Pla. Hiſpa. lib. 1. rep.
delicto. cap. 32. num. 1. 2. 3. quod fortius procederet,
quando rei propriæ poſſeſſionem ingrederetur, cum
aliàs antiquo iure communi non videatur hoc puni-
38 bile: quare poſtmodum ex lege † noua puniente, mi
nor non comprehenditur. cap. 2. de delictis puer. q̃d
ſingulare dixit Roman. ſing. vltim. & Curt. iun. l. poſt
quam liti, in fi. C. de pact. & conſi. 8. in fi. & Neu. conſ.
17. nu. 77. Mod. Par. tract. de vſur. nu. 164. & hoc ca-
39 ſu non etiam locus erit ſtatuto punienti omnes † cu-
iuſcumque ſtatus & conditionis homines, qui vim al-
teri in ſua poſſeſſione inferant, vt extat ſæpius rela-
tum ſtatutum Papiæ in ſtatutis crimin. lib. 31. de pę-
na illius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione. nam
intelligi ſtatuta debent in ijs, qui norunt, quid bonum
& quid malum, & qui in dolo verſentur: alias ſine
dolo vis aliudve delictum non committitur, vt ſuo
40 loco diximus: ſumique illa † debet interpretatio,
quæ a ſapientibus reprehendi non poteſt, l. Saluius. de
leg. præſtan. Soc. iun. conſi. 76. nu. 11. lib. 2. reprehẽde
retur certe ſi is in illa diſpoſitione comprehendere-
tur, qui ignorat quod agit.
41 Secundus eſt caſus, cũ eſt proximus † pubertati, &
fortius in iam facto pubere, tunc tenetur, vt proba-
uit gl. in hac noſtra conſtitutione, & eam ſecuti ſunt
* iam relati & teſtatur * communem Alex. conſil. 103.
42 nu. 1. nam cum tunc ſint † doli capaces, tenentur, ob
commiſſum delictum, & probat text. in §. penul. Inſti.
de obligat. quæ ex delict. nec aliquam in integrum re-
ſtitutionem habet hic, iuxta l. ea cauſa. §. nunc viden-
dum, de minor. ſenſit Alexan. d. conſ. 103. num. 12.
& in notabili caſu tradit Dec. conſi. 521. num. 17. 18.
43 dum reſpondit † minorem non reſtitui, cum iam la-
cerato a ſe inſtrumento, vult illud vt falſum arguere,
ſic Dec. in l. 1. nume. 2. C. de ſecundis nupt. negat mu-
lierem minorem reſtitui, cum intra annum luctus nu-
pſit, & deliquit.

Declaratur ſecundus hic caſus, nõ procedere quã-
44 do hic † pubes inuaſit poſſeſſionem, credens ſibi lice-
re: tunc enim ob iuſtam cauſam reſtituitur, iuxta l.
1. C. ſi aduerſus delictum, ſic Bart. hic num. 8. Alber.
colum. 2. Sal. quæſt. 4. in fi. clare Alex. d. conſ. 103. n. 2.
verſic. niſi aliquid. Ant. Matth. in l. naturaliter. §. nihil
45 commune. fall. 57. de acq. poſſ. & † minorẽ reſtitui,
cum dat operam rei, quam licitam credit, reſpondit
Alciat. reſp. 458. num. 2. & cõfirmant quę ſupra de ru
ſtico diximus, q̃ reſtituitur, vt poſt alios tradit Dec.
d. l. ſi quis id quod. nu. 35. de iuriſ. omn. iud. erunt ta-
46 men partes ipſius adulti † iuſtam illam credulitatem
probare: vt in ſimili in eo videmus, qui aggreſſorem
47 occidiſſe † dicit ad neceſſariam ſui defenſionem, vt
egregie reſpondit Crauet. conſ. 35. numero 8. hic ete-
nim inuadens eſſe in dolo dicitur, Alexan. d. conſilio
102. nu. 103. quem eſt ſecutus Crau. conſil. 193. nu. 2.
Plot. in l. ſi quando, num. 537. C. vnde vi Pariſ. conſil.
78. nu. 20. 26. lib. 4. quare ea probatione adhibita, ſe
dolo carere debet oſtẽdere. quod vtile eſt admodum
48 pro declaratione ſtatutorum, † & præſertim Papien-
ſis ſtatuti ſcilicet 31. in crim. de pœna illius, qui vim
alicui fecerit in eius poſſeſſione, quod ſtatutum pu-
nit omnes cuiuſcumq; conditionis & ſtatus: nam pu-
pillus & minor relata in integrum reſtitutione adiu-
uari poterit.
49 Declaratur ſecundo, vt hic pubes † inuadens non
puniatur pœna ordinaria, nam mitigari illa debet, d.
l. ea cauſa. §. nũc videndum, l. auxiliũ, 2. l. in delictis,
vbi Doct. de min. latiſſime Tiraq. trac. de pęn. leg. &c.
cauſa 7. addo Soc. ſen. conſil. 157. colum. 4. in fi. lib. 2.
Dec. conſi. 535. nu. 6. Soc. iun. conſil. 127. in fi. lib. 1. &
Gram. Neap. deciſ. 23. num. 11. 12. hæc quoad pœnã.
50 Sed † quid quoad reſtitutionem poſſeſſionis, an hoc
remedio poſſit ab infante, pupillo, & minore recupe-
rari? Roffred. hic affirmat poſſe. idem hic Alber. col.
2. verſic. ſed præſuppoſito. Cin. contra, nec Bal. ab eo
diſſentit, ſi Ant. Matthęo iam relato credimus. verum
magis placet Roffred. ſententia, cum & aliàs interdi
cto Vnde vi ſuccurratur eidem contra furioſum, vt
infra q. 8. in fi. dicemus.
51 QVAERO quarto, an hæc conſtitutio † locum
habeat contra patrem & patronum inuadentes rem
filij, vel liberti? & non habere locum affirmauit gloſ.
in hac conſtitutione, quam hic ſecuti ſunt Bart. nu. 9.
* Sal. col. 2. verſic. quinto quæro, & communem * te-
ſtatus eſt Rip. in c. ſæpe, nu. 81. de reſtit. ſpol. ea addu-
52 cuntur ratione: quia actio † quæ ex hac conſtitutio-
53 ne † prouenit, de facto ſaltem infamat: quare ceſſare
debet, iuxta l. non debet, ff. de dolo, & in his fere ter-
minis ſunt iura, in l. 2. ff. de obſeq. a liber. præſtan. &
in l. 1. §. interdictum hoc. ff. de vi, & vi arm. quia for-
tiori probat: nam ex illo interdicto tanta occupato-
ri pœna non indicitur, & tamen ceſſat aduerſus pa-
trem & patronum, d. §. interdictum. ſic & dicendum
eſt in actione, Vi bonorum raptorum, cum infamet,
§. ex quibuſdam. Inſtitutio. de pęn. temp. litig. ceſſat
enim omnis actio famoſa contra patrem & patronũ,
* d. l. non debet. Bartol. & ceteri * omnes in l. 1. ff. re-
rum amot.

Non ignoro tamen contrariam ſentẽtiam probaſ-
ſe Alber. & Angel. hic, generali ſermone textus noſtri
permotos, quod nihil eſt: vt animaduertit Rip. d. cap.
ſępe, num. 81. quia generalis diſpoſitio recipit reſtri-
ctionem de habilitate, vt ſæpiſſime admonui, nec al-
tera ratio abunde ſuffragatur Albèr. & Bal. & Ang.
54 dum aiunt in criminalibus, nec patris † nec patroni
reue-

Digitized by Google

reuerentiam conſiderari: nam locum illud tunc ha-
bet,ſecundum Rip.d.§.num.81.cum vere agitur cri-
minaliter ad publicam vindictam, non ſi ciuiliter ad
pœnam parti applicandam,d. l. 1. ff.rer.am.intelligo
etenim filium,& libertum actione ĩ factum,iuxta d.l.
non debet, de dol. & l. apud Celſum, §. aduerſus, de
doli excep. temperata tamen in medio concludendi,
55 his fere verbis † [quare peto poſſeſſionem rei meæ
mihi reſtitui, quia non conuenit bonę fidei,vt quis lo-
cupletetur cũ aliena iactura.] ſic praim docuit Bar.
in l.infamem,num.4.de publ.iud. Ang.Aretin. Inſtit.
de excep.in fi.princ. & Gomel.Hiſp.Inſtit.de act. in
nu.24. in fi. qui alios citat. addo Calc.conſil.1. nu.20.
qui egregie admodum locutus fuit. Infertur ex his de-
56 claratio ad ſtatutum Papiæ † 31. in criminal. de pœ-
na illius, qui vim alicui,fecerit in eius poſſeſſione. vt
in relato caſu nõ habeat locum,cum illa pœna & di-
ſpoſitio ſit ſubrogata loco huius, quare illas recipit
declarationes, quas & hæc ipſa conſtitutio, ſic Bal-
dus in c. licet cauſam, in fine, de prob. & aliàs ſupra
in interdicto Vnde vi.q.6.admonui.

Extenditur hæc relata concluſio procedere in al-
tero quocumque, cui debetur reuerentia, & contra
quem actio famoſa moueri non poteſt, vt eſt in patre
57 ſpirituali †, iuxta tradita per Iaſ. in l.generaliter,nu.
58 25.C. de in ius voc. vbi ſubdit idẽ eſſe in † vaſallo ad
uerſus dominum, quod tradit & Fel. in c. ceterum,
num. 15. de iud. & eos in his terminis probauit Rip.
d.c.ſępe,num.81.Gomeſ.Inſtitut.de actio.in prin.nu.
59 24.in fin.& in † nouerca viuo adhuc patre idem cen-
60 ſuit Rip.d.c.ſæpe,num.82. In eo † ſolum animaduer
tendum cẽſeo, an actio hæc, qua in factum agit filius,
vel libertus, tendat non ſolum ad auocandum poſſeſ-
ſionem, verum ẽt ad auocandam proprietatem, quã
is occupator amiſit:& vere arbitror ſolum dari ad auo
candum poſſeſſionem, quia ſi ad proprietatem tende
ret, non alia actione is filius, vel libertus vti poſſet,
quam hac ex conſtitutione noſtra quę ſine infamia mo
ueri non poteſt, cogitandum tamen eſt, quia noua eſt
dubitatio.

QVAERO quinto, an hæc conſtitutio locum ha
61 beat † pro patre contra filium? gloſſ. hic. quam omnes
* ſunt * ſecuti, vt teſtatus eſt Rip. in d.c.ſæpe,num.83.
affirmauit habere locum, ex text. l. ſi quis vxori. §. ſi fi
lius.ff.de furt. quod intelligitur, quando habet pecu-
lium,alias non.l.ſerui & filij.ff.de fur.

Extenditur hęc concluſio ſecundũ Iacob.de Aren.
quem eſt ſecutus Salic. hic colum.2. in fin. verſic.quæ
62 rit gloſſ. quid ſi † filius occupans proprietatem pro-
priam,in qua vſumfructum pater habebat,eam amit-
tat.& patri acquirat: quia quoad proprietatem dici-
tur perſona diſtincta, & loco patrisfamilias, l. 2. ad
Maced. Nec facit difficultatem text.l.cum non ſolũ,
§.filijs.de bon.quę liber.quia ex ijs quę infra dicemus,
declaratur.

63 QVAERO ſexto an locum habeat † cum ſeruus
occupauit,vt dominus ſua cauſa teneatur,aut filius,vt
teneatur pater? gloſſ. huius conſtitutionis in quæſt.5.
quam probauit Bart. nume.11. & Salic. col.3. verſic.
ſexto principaliter, affirmauit tunc habere locum,
cum res ad patrem vel dominum peruenit, l.1.§.quod
ergo adijcitur,de vi,& vi arm. ſi vero nihil ad eũ per-
uenit, pro noxa dat ſeruum, vt ibi dicitur: ſed ſi filius
vel ſeruus peculium habent, tenentur pater & domi-
nus quatenus in peculio reperitur, l.licet, §. vltim. ff.
de peculio. eſt tamen aduertendum, quia in codice
64 Bart. † aliqua verba corrupte leguntur, dum inquit,
[partim nec dominum teneri in quantum ad eos per-
uenit,] abundat etenim negatiua: an autem tenea-
tur & de peculio aduentitio, infra ſubijciam: ex qui-
bus clarior erit huius noſtræ quæſtionis diſputatio.

QVAERO ſeptimo, an cõſtitutio iſta locum ha
65 beat † contra filium occupantem bona aduentitia pę
nes tertium exiſtentia, vt illa ad incommodum etiam
patris amittat, vt ſcilicet vſuſructu priuetur pater?
dubitat,nec quid ſentiat clare probat Albe.hic,col.2.
Bart.in hac conſtitutione,num.11.12.affirmauit ſe tã
tæ fuiſſe audaciæ, vt interrogatus ex facto reſpõderit
non eſſe locum, Bart. aſſenſerunt Alexand. conſi. 23.
num.6.lib.1. Marſil.ſingul.314.probibitio.Aret.cõſ.
14.nu.7.Ioan.Crot. l.frater a fratre.nu.33.ver.ſecun-
da cõcluſio.ff.de condict.indeb.Tiraq. de leg.cõo.gl.
3.num.148.Alc.reſp.522.nu.3.4. Placa Hiſpan.li. 1.
epito.delict.c.23. num.11. verſicu. ſecundo conueſtri
ri.ſic & interpretes in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus.
ibi Bart.num.14. Alexan.num.44.de dam.infect.affir
66 marunt,ex alio delicto † a filio commiſſo, aduentitia
non publicari,ne vſuſructu priuetur pater. quam ſen-
tentiam probarunt conſulendo multi, vt Curt. ſen.
conſi. 90. Dua Philippus, col. 10. verſic. venio ad ſe-
cundum,Socin.iun.conſi.77. num. 8. lib.2. qui in eo-
demmet caſu idem conſuluit cum Ruin. in conſ. 24.
nu.6.lib.1.qui hanc eſſe veram & communem ſenten
tiam teſtatur.idem probauit Ruin. conſil. 109.in fin.
& conſi.117.num.6.lib.1.& conſ.149. num.13.lib.3.
Iaſ.in §.actiones,num.62.Inſtit.de action.& ita deci-
ſum fuiſſe in conſilio Burdegalenſi, aliquibus tamen
ex conſilio refragantibus,teſtatur Boer.quæſt.7.idem
conſuluit nouiſſime Roland. a Valle conſi.56. nu.10.
li.1.eamdem probauit ſententiam Didac.Couar.li.2.
variar.reſolut.cap.8.num.7. verſic.ex his patet.Mod.
Par.in conſuet. Pariſ. titu.1. §.2. gloſſ. 2.num.21. &
communem teſtatur, (etſi is aliter ſentiat) Pariſ.conſ.
157. num.1. lib.4.& huic tandem ſententiæ ipſe ſub-
ſcribo: quamquam non ignorem aliqua afferri ſolere
quæ non leuem difficultatem patiuntur, vt illud.

Primum, quod bonorum aduentitiorum alienatio
prohibetur fauore patris, qui in eis vſumfructum ha-
bet, quare ſic filius delinquendo patri non præiudi-
67 cat, vt eſt exẽplum in muliere, † quæ cũ dotem non
poſſit fauore mariti alienare, delinquendo,illam non
deperdit, niſi certis caſibus, vt probat l.quinque.ff.de
bon.damnat. l. ſi finita. §.ſi de vectigalib. de dam.in-
fect. nam huic rationi & argumento reſpondit Rip.
68 in c.ſæpe,num.70.de reſt.ſpol.vbi contra Bar. † affir-
mauit, verius alienationem aduentitiorum non pro-
hiberi fauore patris, ſed filij: ne ſcilicet propter iuue-
nilem calorem triſtem ſentiat exitum, l. eum non ſo-
lum,§.filij,C.de bon.quæ liber. vel & ſecundo dicere
poſſumus, quod ſi fauore patris prohibita eſt aliena
tio, intelligi ſolum debet, quatenus ad fauorem, &
commodum patris eſt, & non vltra: tum quia prohi-
biriones ſtricte interpretantur, tum quia ad vnum fi-
nem inducta contrarium nõn debent operari, iuxta
l.legata inutiliter.de adim.leg. cum ergo ſolam vſuſ-
fructus alienationem impediat,debet poſſe filius pro-
prietatem amittere.

69 Secundo autẽ loco citari ſolet text. † l.2.C.de bon.
damnat. vbi damnato filio,non publicatur peculium
caſtrenſe,ergo multo minus aduentitium, in quo mi-
nus iuris habet filius. & textum hunc ſingularem di-
xit Imol. d. §.ſi de vectigalib.& ibi infert Alexan.nu-
me.44. verſicu.mouetur etiam Bart.imo is textus vi-
detur probare idem de peculio aduentitio, ponde-
70 rando illa verba [nec quod,&c.] quæ dictio,† [nec,]
eſt implicatiua,vt eam ponderat Ruin.d. cõſi.24. nu.
6.lib.5. ſenſit Alexan.in d.§.ſi de vectigalibus,nu.49.
verſi.Adde quod.qui citauit gloſſ.l.1. ff.de bon.dam.
in verbo,

Digitized by Google

in verbo,etiam,quam citat,vt Ruin.idem ſenſit Bar.
d.§.ſi de vectigalibus, num.13. & Socin.iun.d.conſi.
77.num.11.lib.2. & licet quamplures Bart.aduerten
tur, dicentes, hodie peculium caſtrenſe ex delicto fi-
lii publicari, eum & hæredem ab inteſtato habere
poſſit:attamen cum Bartol. eſt verior & crebrior ſen
tentia, vt per Alexand. dict.§. ſi de veſtigalibus, nu-
mero 4.

Huic tamen fundamento Pariſ.d.conſ.157.nu.37.
lib.4. reſpondendo, dicebat maximam eſſe differen-
71 tiam inter peculium † aduentitium,& caſtrenſe,cum
(vt ille ait) caſtrẽſe ſpeciali ratione ad filiumfam. ſpe
ctet, quod non contingit in aduentitio, cum illud iu-
re communi filio deferatur, & multæ exſtant ſecun-
dũ eum differentiæ inter vnũ & alterum.quare ex di
uerſis non fit bona illatio, l. vltim. C. de calum. cum
ſimilibus. quæ ſane reſpõſio leuis admodum eſt, quia
ſi fortius ius habet filius in caſtrenſi, & ita e contra
debilius pater, qua ratione fieri poteſt, quod caſtren
ſe facilius ex filii delicto perdi debeat, quam aduen-
titium? qua replicatione vſus etiam eſt aduerſus Pa-
riſium Socin.iun.d.conſi.76. num.11. verſic. nec ob-
ſtat reſponſio,lib.2.

72 Tertio pro ipſa † communi pugnat mirum in mo-
dum tex.l.3.§.vltim. in fin.ff.de minor.quem ſingula
rẽ dixit Imol. vt retulit Alex. d.§. ſi de vectigalibus,
73 num.44.habetur enim in d.§. vtrum.ex patris † deli-
cto profectitium peculium non publicari, cum alie-
nari illud a patre non poſſit in filij detrimentum: ſic
a fortiori vrget, cum plus iuris habeat pater in pro-
fectitio, quam econtra filius in aduentitio, vt ſcripſit
Ripa in d.c.ſæpe,nu.76. ex l.profectitia, de iure dot.
& licet is §. vtrũ. loquatur quoad fiſcum, fortius erit
quoad priuatũ, quando ei pęna defertur, vt in noſtro
caſu.ſic declarat Bal.in l.pen.C.qui bon.ced.poſſunt.
& refert Alexan.d.§.ſi de vectigalibus,num.47.circa
med. Nec hoc fundamentum diluit reſponſio, quam
conſiderauit Pariſ.d.conſil.157.num.36.dum inquit
d.§. vtrum, loqui in profectitio, quod prouenit ex
ſubſtantia patris, vel eius contẽplatione,non mirũ ſi
non publicatur:nam hæc rñſio ad rẽ non confert.non
enim Pariſ. intellexiſſe videtur Bartol. & Alexand.
qui argumentatur econtra: quod ſi ob delictum pa-
tris non publicatur profectitium, ne filio noceat, ſic
econtra non publicari aduentitium, ob delictum fi-
lij, ne patri obſit.

74 Solet & quarto citari † text. l. 2. C.de caſtren. pe-
cul. lib. 12. vbi prohibetur cuiuſuis peculij alienatio
caſtrenſi excepto, filio prohibetur patre reluctante,
non ergo delinquendo amittit,& licet Pariſ. d. conſi.
157. nume.38. quoad caſum, ſuper quo interrogatus
reſpondit, non conferre dicat, attamen caſui noſtro
conuenit, etſi etiam patiatur difficultatem,quam ſu-
pra in primo fundamento retulit.

75 Suffragatur tandem vltimo loco huic † ſententiæ
text.l.cum ancillis,C.de inceſt.nup.vbi filij bona exi-
ſtentis in poteſtate patris ob delictum ab eo commiſ-
ſum non publicatur, quem textum ſic intelligit Bal.
& clare Salic. in l. filius. colum. 2. verſicu. 4. pro ca-
ſu,C.de bon.dam.& ideo gl.communiter recepta, in
l. 3. §. ſi filius. ff. quod quiſque iur. vult filium non
poſſe detrimentum patri afferre, etiam in acqui-
rendis. vbi late affirmat Iaſ.primo notab. nec reſpon
ſiones quas attulit Pariſ. d. conſil. 157. numero 49.
argumentationem diluunt, licet quoad caſum ſuum
* dixerit non procedere. quare vera eſt * communis hęc
ſententia.

Contrariam tamen ſententiam probaſſe videtur
Iacob.de Arena, vt refert Bartol.nu.11.& in d.§.ſi de
vectigalibus, nu.13. vbi eiuſdem ſententiæ fuiſſe Cin.
teſtatur, illos ſecutus fuit Ripa, d.c. ſæpe, num.76. de
reſtit.ſpol. quin Bar.viſus fuit ſibi parum conſtans,dũ
in l.ſi poſtulauerit,§. iubet, de adult. affirmat, ex de-
licto filium amittere proprietatem, reſeruato vſufru-
ctu patri donec viuat. quam ſententiam probauit ibi
Ang. & idem in auth.bona dam.colum. ſecunda, ver
ſiculo,ſed ſi.C.de bon.dam.nec diſſentit Salic.in l. pri
ma,in fi. C.de bon.quæ lib.Bald. in tit. de controuerſ.
inueſt.§. rurſus,colum.2.verſ. pone ergo. & filium de
linquendo amittere proprietatem aduentitiorum,
contra Soc.iun. Ruin. ſupra relatus conſuluit in eodẽ
met caſu Pariſ.d.conſi.157.lib. quarto,horum tamen
76 argumenta & rationes facili negotio † diluuntur.
Text. enim d.l.ſi poſtulauerit.§.iubet, de adulter. vbi
in bonorũ publicatione intelligitur ſaluo vſufructu ab
altero alteri debito,ſic declarat Rip.d.c.ſępe,n.76.ve
rum is §. iubet. loquitur eo in caſu, cum alienatio ali-
cui permiſſa eſt: quod non contingit in caſu noſtro.
ſic Bart.d.§.ſi de vectigalibus,num.13. & Soc. iun. d.
conſi.77.num.7.lib.2.Illud vero ſecundum,quo niti-
tur Ripa d.c.ſæpe.num.67.in fi.habet facilem reſpon
77 ſionem, dum inquit † patrem teneri de peculio pro-
fectitio pro inuaſione & occupatione a filio facta. l. ſi
peculium.ff. de re iud. l.3.§. idem ſcribit. ff. de pecu.
ergo a fortiori locus eſſe debet pœnæ pro violentia,
etiam in peculio aduentitio, reſeruato vſufructu pa-
tri: nam vera eſt argumentatio, quando filius condẽ
natur in certa quantitate in iudicio, in quo dicitur
quaſi contraxiſſe,d.§.idem ſcribit, quia tunc pater te
netur de peculio quod conceſſit ſeparatum a ſuis ra-
tionibus,l.prima, de peculio, ſecus in peculio aduen-
titio,cuius ipſe pater adminiſtrationem habet. ſic in-
telligit gloſſ.l.primâ §.pater qui Caſtrenſe,in glo.ma-
gna.ff.de Caſtren.pecul.ſic declarat Bart. in d.§. ſi de
vectigalibus,num.13.verſic.item obſtat,tex.vero.l.2.
ff.de rebus eor. qui ſub tut. ex Bar. hic, & in d.§. ſi de
vectigalibus,nu.decimotertio,verſic.ſecundo obſtat,
reſponſionem habet. quod autem adducitur quarto
78 minoris † delinquentis bona publicari, l. clarum, C.
de auth.præſtan. quæ tamen alienari impediuntur,ha
bes ex Bartol. d.num. 13. reſponſionem. prohibitio-
nem illam fauore minoris tantum eſſe: cum tamen in
peculio aduentitio fauore patris vſufructuarij factum
ſit. quam declarationem videtur probaſſe Alciat. d.
reſp.522.nu.4.

Poſtremo loco Pariſ.d.conſil.157.num.24.citauit
79 textũ l.quinque legib. cũ l.ſeq.ff.de bon. dam. † vbi
ſi mulier damnatur, & eius bona publicantur: etſi in
eis maritus habeat vſumfructum.verum intelligit hic
80 Bart.num.11. eſſe ſpeciale in quinque caſibus † cum
dos regulariter non publicetur, ob vſumfructum quẽ
in eo habet maritus, vt ſupra admonui, & probat l.
* ſed ſi alia.de bon.dam.omnes * in l.ſi conſtante.§. vl-
tim.ff.ſolut.matr. ex quibus ſatis intelligimus, veram
eſſe receptiorem illam ſententiam, quam audacter
affirmauit Bart. & recte ſecuti ſunt ceteri.

Extenditur primo relata communis opinio, ex ſen
tentia Ruin.in conſ.242.num.11.12. lib. quarto, pro
81 cedere in eo caſu † quando patri prohibetur vſusfru-
ctus acquiſitio ex aduentitijs bonis, ea ratione vtitur
Ruin.quia non poteſt filius de bonis illis adhuc teſta-
ri,iuxta l.pen.Cod.qui teſt.facere poſſ. & ita ad extra
neos transferre, & per conſequens ſic non debẽt poſ-
ſe venire in confiſcationem bonorum,l.iura. vbi Bar.
de iure pat.l.eorum.ff.ad leg.Iul.maieſt.l.prima,C.de
bonis quæ lib.& ſimile eſt (inquit Ruin.) quod de em-
82 phyteuſi † eccleſiaſtica videmus,quæ cum non tran-
ſeat ad extraneos, vt late docuit Alexan. etiam, ſolut.
matrim.

Digitized by Google

matrim. & latiſſime Iaſ.conſi.155.lib.2.Cur.iun.cōſ.
4.Pariſi.conſi. 71. nu.4n. lib.3. conſ.85.& ſeq. lib. 4.
83 ſic nec † in bonorum publicationem venit, cap. feli-
cis, §. ſi qua vero. de pęn. in 6. §. illn, in auth. de alic. &
emphy. Alex.conſi. 23.num.4.lib.3. & conſi.89.num.
2. 2.lib.4. nec adhibenda eſt differentia (inquit Rui.)
ob defectum qualitatis rei, quia idem eſt quando de-
fectus prouenit ex cauſa efficienti. & hanc declara-
tionem confirmat Socin. iun. qui in eodem caſu cum
Rui. conſuluit. d.conſ.77.nume. 10. lib. 2. ex doctrina
Soc. ſen. conſ. 121. col.4. ver. tertia ratio. lib.4. qui cla
84 re affirmauit, expreſſe † prohibita alienari ex teſta-
mento, nō venire in bonorum publicatione. Verum
Soc.iun.d.conſil.77.num.12. non parum ambigit, vt
ipſe facto, cum in hac Ruini extenſione ceſſent pręci-
puæ illę rationes, quibus communis relata ſententia
a Bartol. & ceteris firmatur. ceſſat enim illa, quod pa
tris fauore alienatio ſit prohibitia, cum in caſibus d.
authen. excipitur, nihil ſit ad commodum patris in-
ductum, quando aliquid ei acquiri non concedatur,
nec ad rem facit, quod de ijs teſtari non poſſit filius,
quia procedit ob impedimentum patriæ poteſtatis,
85 quæ ſola † patris poteſtas non eſt impedimento, quin
filius propria ob delictum perdat. etſi Roman. & alij
nonnulli, quos refert Alexan. d. §. ſi de vectigalib. nu.
45.46. affirment, peculium profectitium publicari, ſi
delictum eſt tale, vt patria poteſtas extinguatur. quo
rum ſententia dubia admodum eſt, vt teſſatur eo lo-
co Alexan. rurſus doctrinæ Ruin. aduerſatur, quum
hoc caſu pater non habeat adminiſtrationem pecu-
lij, ſed illa penes filium ſit, peculiū illud alienari po-
teſt, ſic & per delictum perdi, l. cum & filij. C. qui bo.
ced. poſſunt, & tradit clare Bart. d. §. ſi de vectigalib.
86 num.13. in fi. & his † caſibus patrem adminiſtratio-
✻ nem non habere, probant * omnes in d. auth. excipi-
tur. & in l.1.C. de bon. mater. & idem Ruin.d.conſilio
24.nu.3. & qui contra eum conſuluit Pariſ.conſ.157.
nu.15. 17. lib.4. erit tamen cogitandum, quia magna
eſt Ruini auctoritas.
87 Extenditur ſecundo & eo caſu, cum pater † ſpem
ſolam futuri vſusfructus habet, quia nec tunc filius
delinquendo amittit. ſic Ruin.d.conſ.24.numero 13.
verſic. prædicta, lib.5. quem ſecutus Soc. iun. d. conſi.
77. nu.13. 14. lib.2. ea adducuntur ratione, quia futu-
rum eſt, vt aliquo euentu ſpes effectum ſortiatur, &
probat l. vlti. §. filius autem, in verbo, dumtaxat. C. de
bon. quæ liber. dum negat filium poſſe alienare bo-
na, in quibus pater vſumfructū habet, vel quid aliud,
quod poſtremum intelligitur ratione ſpei. vt vide-
88 mus † ſecundum Ruin. dotē non publicari ob deli-
ctum filiæ, authent. econtra ſi filij. C. de repud. quod
ea ratione dicitur factum, quia patri adeſt conſoli-
dationis ſpes. l.2. §. quod ſi in pattis. ſolut. matr. ſic vi
89 demus multis alijs in caſibus † ſpem operari multa,
vt latiſſime ſcripſit Tiraquel. tract. de legib. conſi. 19.
nu.4. conſi. 98. nu.15. lib.1. Soc. iun. conſi. 95. nu.30.
lib.3. Alc. reſp. 17. in fi.

Declaratur communis relata concluſio non pro-
90 cedere, quando † pater liberam reliquiſſet filio pe-
culij adminiſtrationem. ſic Bartol. d. §. ſi de vectigali-
bus, nu.13. in fin. inquit eſſe clarum tex. l. cum & filij,
C. qui bon. ced. poſſunt. & Bart. ſunt ſecuti Ale. d. §. ſi
de vectigalib. col.22. & Pariſ. d.conſ.157.num.15.17.
18. licet contrariam ſententiam probauerit Roman.
l. filio 2. ſolut. matrim. ſed illius rationibus ſatisfacit
Alex. qui ſupra. & eiſdem modis reſponderi poteſt
ad ea quæ attulit idem Rom. conſi. 154. colum. 5. ver.
ſecundo quia glo. quo loco aduerſus Bartol. relatam
ſententiam cōſuluit. Subnecti hic illa poſſet quæſtio,
quando vaſallus vt ingreditur fundum feudalem ab
aliquo poſſeſſum, an domino detrimentum in pro-
prietate afferat? verum infra q.31. vt oportuniore lo
co reſeruauimus.

91 QVAERO octauo, an hæc cōſtitutio † locum ha
beat contra furioſum & mente captum? gloſſ. hic, ad
quem ſe remittit Bar. num. 13. affirmauit locum non
habere, idem cenſuit hic Cin. & Alber. colum. 2. l. in-
fans. ad leg. Corn. de ſicar. & l. pen. de parricid. l. vlti.
ff. de adminiſt. tut. ſi enim non punitur furioſus com-
mittens atrociora crimina, quanto fortius hoc caſu,
ſatis enim furore ipſo affligitur, l. Diuus. ff. de offic.
pręſi. d. l. pen. §. vlt. de parric. iuſta enim ratione con-
92 ſtitutum hoc fuit, cum furioſo † nec dolus, nec culpa
adſcribi poſſit, quandoquidem vere ſenſu & intelle-
ctu caret. reſpondit Soc. ſen. conſil. 47. colum. 3. lib. 3.
93 Quare furioſum † nullo modo eſſe puniendum tra-
dunt ſcribentes, vt Iaſ. in l. 1. §. adipiſcitur, num. 9. de
acq. poſſ. Dec. l. in negotijs, §. hæredis, num. 3. de reg.
iur. in l. furioſum, num. 34. C. qui teſt. facere poſſunt.
late Carerius in praxi crimi. §. homicidium, 6. nu. 13.
late Tiraq. tracta. de pœn. leg. &c. cauſa 2. vbi num. 1.
citauit gl. noſtræ huius conſtitutionis, latiſſime Pla-
ca. Hiſpa. l. 1. epitom. delict. cap. 19. ex quorum dictis
declarationes habentur, quas libenter ex induſtria
94 ſilētio inuoluā. ſic declarari & intelligi debent † ſta-
tuta, quæ rei alienæ occupatorem puniunt, etiam ſi
dicerent, cuiuſcumque ſtatus & cōditionis: vt eſt ſta-
tutum Papiæ 31. in criminalib. de pęna illius, qui vim
alicui fecerit in eius poſſeſſione. non enim furioſum
& mente captum comprehendunt. ex his quæ ſupra
q.4. retulimus.
95 Declaratur † tamen (ne quæ ad rem noſtram acce
dunt propius, omittam) non procedere, ſaltem quo-
ad hoc, vt occupata poſſeſſio poſſeſſori deiecto reſti-
tuatur. vt declarauit Ci. & probat Alb. colum. 2. Sal.
col.3. verſi. 7. quæro, quod ſumma æquitate nititur,
cum æquum non ſit, illum cum poſſeſſoris iactura lo-
cupletari.

96 QVAERO nono, an hæc conſtitutio † locum ha
beat contra prodigum, qui per vim alterius poſſeſſio
nem occupauit? & licet gl. hic, quam Bar. nu. 14. di-
xit neſcire alibi, affirmauerit non habere locum: at-
tamen crebrior eſt ſententia locum habere, & com-
✻ munē * teſtatus eſt Bar. d. nu. 14. Alb. col. 2. Sal. col. 3.
verſi. quęro octauo. Rip. & Iaſ. in l. is cui. de verb. obl.
hic nu. 17. ille nu. 53. in fi. eam probauit Mod. Par. in
cōſuet. Pariſ. tit. 1. §. 2. gl. 2. nu. 21. & Tiraq. de leg. cō-
97 nub. in gl. 3. nu. 147. ea ratione adducuntur: quia † pro-
digus adulto & pupillo æquiparatur, l. ſi curatorē, C.
de in integ. reſt. clare in l. certi condictio, §. idem q̄ri,
ff. ſi cert. pet. vt ergo contra adultum & pupillum lo-
cum habet hæc conſtitutio, ſic contra prodigum. Cu-
ius rei plures afferuntur rationes, vt illa Ripæ in l. is
98 cui, nu. 53. prodigalitatem reſpicere vitium † diſſipa
tionis bonorum, in quorum conſeruatione nulla eſt
voluntas. non enim eſt vitium, ſed defectus perſonæ,
non ergo vitium cum altero iungi debet, vt prodigus
delinquendo excuſetur: cognoſcit enim quod agit.
99 qua ratione † etiam corporaliter ex homicidio, & ſi-
milibus punitur. Bal. in l. furioſum, C. qui teſtam. face
re poſſunt, quem citauit Rip. in d. l. is cui, num. 53. in
fi. & Tiraq. de pęn. leg. &c. cauſa, 44. nu. 46. Nec diffi-
cultatem facit l. is cui. quam hic gloſ. citat in oppoſi-
tum, quia ſecundum Alber. & Sal. qui ſupra, procedit
quoad bonorum adminiſtrationem, non quoad deli-
100 ctorum coercitionē. Aduerſatur tamen, quia † Bar.
in dicta l. is cui, numero 6. tueri velle videtur gloſ-
ſæ doctrinam, dum inquit videri poſſe procedere,
cum

cum bonorum alienationem reſpiciat, quaſi velit di-
cere, pęnam pecuniariam eſſe: attamen Iaſon ibidem
num. 17. & Butrig. numer. 35. indiſtinctè prodigum
teneri affirmarunt; aliàs ibi Bartol. & communi ſen-
tentiæ aduerſatur. etſi Zaſ. in d. l. is cui, num. 18. cum
Bart. idem clare affirmet.

101 QVAERO decimo, an hæc conſtitutio † locum
habeat contra Prælatum, Abbatem, Monachum, tu-
torem & ſimiles, alterius poſſeſſionem nomine eccle-
ſiæ occupantes, vt eccleſia, vel pupillus teneatur? gl.
hic & ceteri interpretes ſubobſcure admodum hanc
finierunt quæſtionem, vt & Ripa in d. c. ſæpe, nume-
ro 95. ipſe vero regulam conſtituit ſeu concluſionem
principalem negatiuam, non eſſe locum huic conſti-
tutioni, vt eccleſia, vel pupillus teneatur. idem affirmaſ-
ſe videtur hic gloſſ. & Albe. col. 2. & clarius in c. 1. de
* dolo & contu. communem * teſtatur Rip. in d. c. ſæpe
num. 95. & in l. vltim. num. 174. C. de reuoc. dona. vbi
communem teſtatur. Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit.
1. §. 30. nu. 65. poſt Felin. c. notuit. de iudic. & Alex.
conſi. 5. num. 15. lib. 5. idem l. naturaliter. §. nihil com-
mune, numer. 30. verſicu. tertiodecimo fallit, de ac-
quiren. poſſeſſ. quibus addo Capram conſi. 32. nu. 13.
ea adducuntur ratione; quia delictum perſonæ alte-
ri non imputatur, c. delictum, de regu. iuris in 6. quo
loco Din. poſuit exemplum in caſu noſtro. hinc ſecun
102 dum Ripam, videmus † ob Prælati ingratitudinem
donationem eccleſiæ factam non reuocari. Rip. lib. 2.
reſp. 28. num. 20. Ruin. conſi. 27. nu. 2. lib. 2. ſic in tuto
re dicimus, qui ſuo facto pupillo non nocet, l. neque,
ff. de re iud. l. penultim. de tab. exhiben. Din. in d. cap.
delictum, & alia ſupra retulimus in 2. remed. recupe-
ran. poſſeſſ. ex interdicto vnde vi. quęſtione, 5. in ter-
tia ampliatione.

Ex quibus hic infertur declaratio ad ſtatutum Pa-
103 piæ 31. † in crim. ſub rub. de pœna illius, qui violen-
tiam alicui fecerit in eius poſſeſſione. dum punit oc-
cupantes poſſeſſionem alterius: ceſſare enim illa pęna
debet contra relatas perſonas eccleſię, pupilli, & ſimi
lium, quorum conſenſus in violentia committenda
non acceſſit, vt ſtatutum exigit, ibi [commiſerit qua
litercumque vel committi fecerit.]

104 Extenditur vt procedat etiamſi † Prælatus vna ſi-
mul cum Capitulo, congregatione facta, alterius poſ-
ſeſſionem occupauit: nam nec tunc eccleſię detrimen
tum inferri poteſt. hanc ſententiam probauit gloſ. in
c. placuit, 16. quæſt. 6. Card. in c. 1. de dolo & contu.
vbi idem Panorm. docuit, nume. 14. 15. nec diſſentit
Ripa, in d. c. ſæpe, num. 95. verſicu. quarto declarat.
& hanc probaſſe videtur Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ.
tit. 1. §. 30. nu. 61. nec aliter videtur ſenſiſſe Bald. in l.
iubemus nullam, in fin. C. de ſacroſan. eccleſ. etſi alij
plures quos infra referam, aliter ſenſerint. Fulcitur
105 hæc ſententia, cui accedo, ex eo quod † Pręlatus
& Capitulum, non poſſunt bona eccleſiæ ſine cauſa
legitima & ſollemnitate debita alienare, c. ſine exce-
ptione, 12. quæſt. 1. ſi ergo non poſſunt expreſſe, mi-
nus tacite delinquēdo. nec ad rem facit, quod reſpon-
det Rip. num. 95. verſicu. quarto declarat. argumen-
tationem non defendi, cum videamus in ſimili, bona
106 minorum non poſſe alienari ſine ſollēnitate, l. ma-
gis puto. §. ne paſſim. cum ſimil. de reb. eor. & tamen
minor delinquendo amittit, vt ſupra diximus, q. 3. nā
hæc reſponſio ad rem non facit, cum in caſu noſtro
eccleſia non delinquat, vt delinquit is minor, ſed Prę
latus, qui cum nō ſit dominus bonorum eccleſiæ, ſed
ſolus adminiſtrator, eccleſiæ detrimentum afferre nō
potuit. Confert ſecundo pro noſtra & relatorum ſen-
tentia, quod ſtatim diximus, Prælatum non eſſe do-
minum, ſed ſolum adminiſtratorem bonorum eccle-
ſiæ, cum Deus ipſe, ſeu eccleſia vniuerſalis, ſit domi-
na, c. cum ex eo. de electi on. in 6. Innoc. & Abb. in cap.
cum ſuper. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. tantum enim
habet iuris prælatus in bonis eccleſiæ, quantum tu-
tor in bonis pupilli. Abb. cap. edoceri, colum. 1. de re-
ſcript. M. Mantua Patauinus ſigularis eruditionis Iu-
riſconſultus, in ſuo ſingul. 23. in fi. ſed adminiſtrator
non poteſt præiudicare, quia non adminiſtrator,
107 ſed † dilapidator potius diceretur. l. qui fundū. §. ſi
tutor, de vſucap. pro empt. c. ſi quis presbyterorum,
de reb. eccleſ. non aliena. ſic argumentatur Abb. in c.
1. num. 13. in fi. de dolo & contum. ſic hac ratione vi-
demus his eccleſiæ adminiſtratoribus non concedi
alienationem bonorum eccleſiæ, c. 1. de in integr. reſti
tut. niſi euidens adſit vtilitas, c. 1. vbi latiſſime omnes,
de reb. eccleſ. non alien. & in cap. ſine exceptione, 12.
quæſt. 2. qua ergo ratione fieri poteſt, vt Prælatus &
Capitulum, qui ſolum adminiſtrant, poſſint occupan
do eccleſiæ præiudicare, cum pro hac ſententia pu-
gnat clarus text. l. meminerint. C. vnde vi, vt ſupra lo
co ſuo diximus, vt & illum in hanc ſententiam cita-
uit Bald. in d. l. iubemus, in fine. ſuffragatur tandem
quod docuit Abb. d. c. 1. nu. 16. de dolo & contum. ec
108 cleſiæ † bona nō ſolum ad eccleſiæ ſeu prælati com-
modum, ſed & fabricæ reparationem, & pauperum
alimoniam eſſe debere, c. vlt. 16. quæſt. 2. c. quattuor
c. conceſſo. 12. quæſt. 2. c. paſtoralis. de his, quæ fiunt a
Præl. ſine conſen. Cap. qua ergo ratione & iure fieri
poteſt, vt ex delicto Prælati & Capituli detrimentum
inferatur fabricæ, & ipſis pauperibus? qua argumen-
tatione vſus fuit & ſubtilis Aret. conſi. 114. num. 2. in
fi. vtitur etiam alia ratione Abb. d. c. 1. num. 18. verſic.
quarto &c. quia ſi aliter diceremus, ſtatim inuenta eſ
ſet via fraudibus, quibus Prælatus & Capitulum poſ-
ſent cum vellent, alienare, colludendo cum amico,
& ita poſſeſſionem occupando, ac ita per conſequens
eccleſiæ præiudicare. vt in ſimili reſpondit Feder. de
Senis conſ. 94. dum inquit, non valere tranſactionem
109 Prælati † ſine licentia Diœceſani: quia is poſſet fin-
gere litem cum amico, ſicque in eccleſię detrimētum
tranſigere. verum etſi Federici conſultatio defendi
110 poſſit, nō tamen in hoc Abbatis argumētatio: † quia
veriſimile non eſt, vt totū Capitulum hac ratione de-
linquat, cum præſertim nec delictum præſumatur, l.
merito, ff. pro ſocio, cum ſimil. in clericis præſertim.
quare veram non ex poſteriori hac argumentatione,
ſed ex ceteris hanc credo ſententiam.

Non ignoro tamen contrariam opinionem defen-
diſſe gloſ. Bart. & Salic. hic, & in l. iubemus nullam,
* C. de ſacroſanct. eccleſ. & communem * teſtatur Ri-
pa d. c. ſæpe, nu. 95. verſic. quarto declarat. Et hanc vi
detur probaſſe Ripa l. vlt. num. 185. verſ. item circa
hanc, C. de reuoc. don. ſic & Ang. conſ. 245. quia om-
ne datum. col. 2. & Aret. conſ. 114. nu. 5. verum huius
ſententiæ rationes facili negotio euitari poſſunt, vt
111 text. † l. iubemus nullam. C. de ſacroſ. eccleſ. qui ſe-
cundum Abb. d. c. 1. nu. 14. in fi. ad rem non facit, cū
non potuerit Imperator ſuper reb. eccleſiæ ſtatuere,
vel ſecūdum Ripam, qui ſupra, loquitur in delicto,
quod eſt in omittendo, quo eccleſiæ pōt præiudicium
afferri, c. Imperatorem, c. vlt. de iur. calum. nos in de-
licto, quod eſt in committendo.

Nō quoque vrget text. c. placuit. 16. q. 6. quia ſatis
ita reſpondet gl. & melius Abb. d. c. 1. nu. 14. circa fi.
de dol. & contum. qui & num. 15. reſpondet ad c. au-
ditis. de reſtit. in integr. & ad c. cum venerabilis. de
except.

113 except. † ad c. cum olim. de cenſibus. dum inquit,
procedere in alienatione iudiciali, in qua omuis deli-
cti,& fraudis ſuſpicio ceſſat, iure adminiſtrator domi
no affert præiudicium,quod alioqui ipſe dominus paſ
ſurus fuiſſet, ſi litem ipſe tractaſſet.

113 Declaratut primo hæc cõcluſio, † vt nõ procedat,
ſecundum Abb.in d.c.1. nume.12. de dolo & contum.
& Rip.d.c.ſæpe,num.95. & Alb.hic colum.2.quo ad
reſtitutionem ipſius poſſeſſionis occupatæ, vt probat
c.cum dilectus.de ord.cogn.&c.cum ad ſedẽ,de reſt.
114 ſpol. cuius rei ratio eſt: quia eccleſia † & ſimiles, te
nentur quatenus ad eos peruenit. ſic declarat Abb.d.
c.cum dilectus,num.12.de ord.cog.& ante eum Din.
in c.delictum, num.2.3. de reg. iur. in 6. vbi exempla
affert de pupillo , qui tenetur ex facto tutoris quate-
nus ad eum peruenit,l.1.§.quod ergo,§. ſi quis tamen,
de vi, & vi arm. & ſupra diximus. idem in vniuerſita-
115 te † probat l. ſi vi me deiecerit.ff.de vi, & vi arm.&
ratio rationis,tam in eccleſia,quam in ceteris aſſigna
ri poteſt,quia nemini licet cum iactura aliena locuple
tari.l.nam hoc natura.ff.de cond.ind.& pręſertim ve
116 rum hoc eſſe debet in † eccleſia,quæ dicitur cultrix
diuinæ iuſtitię,c.1.§.ſed diuerſum,de alienat.feudi,&
diximus ſupra in 1.remed.quæſt.3. in fi. ſic etiam re-
117 latum ſtatutum Papiæ † 31. in crim. de pęna illius,
qui violentiam,&c. declaratur.

118 Declaratur ſecundo non procedere † quoad ipſum
Prælatum qui occupauit. ſic gloſſ.& Abb.d.cap.1. de
dol. & contum. ex tex.d.c.placuit,16.quæſt.6. qui ſe-
cundum Ripam d.c.ſæpe,num.65. verſ. ſecundo de-
clarat. de reſtit. ſpol. loquitur, cum Prælatus nomine
proprio occupauit,vt vere intelligit & Abb.d.c.1.nu.
14. circa fi. quare ſecunndum Ripam melius probat
tex.c.ſi epiſcopum.16. quæſt.6. ſic & relatum Papiæ
ſtatutum debet intelligi.

119 Declaratur tertio † non procedere, quando lege
Põtificia eſſet cautũ,vt poſſeſſor per vim expulſus,lu
craretur proprietatẽ ipſam ob illatam ſibi violentiã;
nam & eo caſu eccleſia proprietatem ipſam perdere
poterit ex prælati facto. Illa eſt ratio: quia Pontifex
legem ſic rei potuit imponere: ideoque eccleſia tunc
perdit. Sed illi erit ſuccurſum contra Prælatum, ſic
in ſimili reſpondit Angel. conſ.167. teſtatur in omni-
bus &c. quem eſt ſecutus Ruin.conſ.27.nu.3.lib.2.

120 Declaratur quarto,vt non procedar,† donec viuit
ille prælatus,qui occupauit. Abb.c.1.num. 13. de dolo
& contum.argu.c.1.§.fin.de Cap.Corra.in vſib.feud.
& clare tradit Mod.Pariſ.in conſuet.Pariſ.titu.1.§.2.
gl.4.num.19.Confert reſponſum Rom.conſ.285. Tri
121 plici &c. qui reſpõdit † donationem eccleſiæ factã,
ob prælati ingratitudinem reuocari, viuente ipſo præ
✻ lato,& hanc declarationem noſtram cõmunem * te-
ſtatur alijs adductis,Mod. Pariſ. in d.conſuetu.Pariſ.
titu.30.num.60.61.Ripa tamen in d.c.ſæpe,num.96.
verſ.tertio intellige.contrarium ſenſit, vt nullo tem-
pore aliquid amittat, ea ratione: quia quemadmodũ
non poteſt prælatus delinquendo alienare perpetuo,
ſic nec ad tempus,cap.2.de reb.eccleſ. nõ alien. Rur-
ſus, quia eccleſia ex facto prælati nullum debet ſenti-
re detrimentum,d.cap.ſi epiſcopum.quod incommo
dum ſentiret, ſi pro tempore priuaretur re illa. Verũ
male Ripa perpendit Abb. & aliorum verba, qui di-
ſtinguunt,vt prælatus eam commoditatem,quam ex
illis bonis eccleſiæ ſentire poteſt,donec viuit,perdat,
non eam partem,qua ad eccleſiæ vtilitatem impendi
tur.ſic declar. Mod.Pariſ. qui ſupra d.§.30.nu.61 62.
✻ qui teſtatur hanc communem * eſſe declarationem,
& quam tandem probauit ipſe Ripa, in l. vlt. num,
175.verſic.ſolutio.C.de reuoc.don.qui & alias plures
122 in hac quæſt. retulit. Et in feudo † idẽ placuit Zaſ.
in tract. feud. in 10. par. titu. de feudi amiſ. num. 83.
Hanc rationem intelligo, cum portio illa, quæ ad cõ
modum prælati delinquentis conceditur, poteſt a re
ſiduo ſeparari,vt ſenſit egregie Aret.d.conſil.114.n.
4.alias non. vt ĩ ſimili de feudo vaſalli ſentire videtur
Bart.in l.ſi finita,§.ſi de vectigalib. num.3. de dam.in
fect.& dicemus infra q.31.

QVAERO vndecimo, an hęc conſtitutio locũ
123 habeat † in vniuerſitate, vt ſi omnes ciues, vel inco-
læ nomine ciuitatis, poſſeſſionem alterius occupent?
hanc quæſtionem mouent hic Cin.colum.4. Alberic.
colum.2.in fine quem retulit Bar.in l.aut facta.§. nõ-
nũquam, col. 1. de pęn. quo loco latiſſimè diſputat,
✻ quomodo vniuerſitas poſſit delinquere. * communis
ac vera eſt cõcluſio, habere locum contra vniuerſita-
tẽ, ſi vniuerſitatis homines, ſeu Cõcilium, qđ totam
refert vniuerſitatem, animo deliberato & præcedẽti
cõſilio,poſſeſſionẽ occupauerint, ſicque deliquerint:
ita in noſtris terminis hic Cin.& Alberic.colum.3. &
communem teſtatur Pariſ. cõſi.21. num.30.lib.4. &
124 Bar.d.§.nonnumquam,nu.9. qui in † homicidio cõ
miſſo loquitur. & probat tex.t.l. ſemper, §.1.ff.quod
vi aut clam. qui in occupatione poſſeſſionis loquitur,
ſeu in impedimento præſtito.& in caſu homicidij re-
ſpõdit Ang.conſ.165.cum multitudo,&c.ſic & in de
licto turbatæ poſſeſſionis concludit Afflic. deci. 496.
nume.1.in damno dato Dec.cõſi.22. nu.. Rui.cõſil.
107. nu.4. lib.5. Plot.in l.ſi quãdo,num.832.C.vnde
vi.& alia ſimilia ſcribunt Feli.in c.cum omnes,nu.25.
de cõſt.in c.dilectus,el 2.n.6.de ſimo.Iaſ. in l. ciuitas,
nu.2.3.ſi cert.pet.& Natta cõſ.83.nu.9.li.1.Corn.cõſ.
224.num.13.lib.4.vbi late declarat,quæ debeãt con-
currere, vt vniuerſitas teneatur, ſic etiam intelligunt
125 ſtatutum Papiæ † 31. in crimi.de pęna illius qui vio-
lentiam alicui fecerit in eius poſſeſſione. Statuimus
quod ſi aliqua perſona, communitas, vel vniuerſitas,
cuiuſcũque ſtatus &c. nam illud ſtatutũ intelligitur,
quãdo vniuerſitas Cõcilio congregato & animo deli-
berato illam violentiam commiſerit, ex ſupra tradi-
tis,recipit tamẽ ſtatutum illud extenſiones ac delara-
tinnes,quas ſtatim referemus.

Extenditur primo, procedere etiam quando facta
126 occupatiune † alterius poſſeſſionis per particulares,
vniuerſitas illam ratam habuerit: etſi enim *non* præ-
ceſſerit cõgregatio Concilii, & deliberatio, attamen
tenetur adhuc tota vniuerſitas, ſic Bart.d.§.nonnum-
quam,nu.10. ex textu in noſtris terminis in l.1.§. de-
ieciſſe,de vi,& vi arm.& idem placuit Iaſ. cõſi. 139.
cõſi. 2. in prin. lib. 4. & in d. l. ciuitas,num. 3. in fi. ſi
cert. pet.tradit gloſſ. vbi Bald.& Abb.in c.cum dile-
ctus.de ord.cogn.Afflict.d.deciſ.376.nu.3.Pariſ.cõſ.
21.nu.32.lib.4. Natta conſ.494.num.2.lib.3.

Extenditur ſecũdo, vt procedat etiam eo caſu,quã
127 do ipſa vniuerſitas † per aliquod tempus per manſiſ-
ſet in poſſeſſione illa ab altero inuaſa, & occupata:
nam cum hoc delictum dicatur ſucceſſiuum, tenetur
vniuerſitas, etiamſi congregato Concilio, & animo
deliberato eam poſſeſſionem non occupauerit, ita re-
ſpondit Anchar.cõſ.139.col. 1. verſicu.ſed his nõ ob-
ſtantibus,lib.4. Dec.conſ.667. in fi. Afflict.deciſ.376.
num.2.Fel.d.c.cum dilectus,el 2.num.8. de ſimo.Pa-
riſ.cõſ.74.nu.21.cõſ.111.n.72.li.1. Natta d.cõſ.494.
n.1.& hæc declaratio nõ differt proprie,& vere a prę
128 cedenti, quia hæc tolerantia † in actu ſucceſſiuo,di
citur quædã ratificatio actus,ſic declarat Pariſ.conſi.
21.num.32.33.lib.4.& in noſtris terminis, quãdo res
occupata

occupata peruenit ad vniuerſitatem, reſpondit Aret.
conſil. 163. nu. 18. ver. dico pro concordia, citat huius
ſententiæ Butr. in c. cû ad ſedem. de reſt. ſpol. ex quo
enim occupationis commodum peruenit ad vniuerſi-
tatem, dicitur ſuo nomine facta occupatio, ſic Aret.
præcitato loco, & Iaſ. d. l. ciuitas, nu. 3. 4. ſi cer. pet.
129 Extenditur tertio, quando † facta eſt occupatio no
mine vniuerſitatis, & vniuerſitas non punit occupa-
torem cum poſſet, ſed eum tollerat, nam per coniectu
ram conſtare dicitur, vniuerſitatem fuiſſe in cauſa il-
lius occupationis, qua adhuc tenetur, vt colligitur ex
declaratione Felin. in d. c. dilectus, 2. num. 9. de ſimo.
ſed hæc vidẽtur aduerſari ijs, quæ tradit Aret. d. con-
ſil. 163. col. pen. poſt Innoc. & alios, quos citat, vt etiã
refert Natta conſil. 83. nu. 10. lib. 1. dũ inquit, quod ẽt
ſi vniuerſitas ſe lætatam oſtendat, ob delictum cõmiſ-
ſum ab altero ex vniuerſitate, nõ teneri. Idem Natta
conſil. 494. n. 11. lib. 3. niſi dicamus Aret. & Nattã lo
q, quando non concurrit illa cõiectura, quod nomine
vniuerſitatis geſtum illud ſit: quæ ſane extenſio egre-
gia admodum eſt ad relatum Papienſe ſtatutum.
130 QVÆRO duodecimo, an hæc conſtitutio † lo-
cum habeat contra eum, qui credens poſſidere, inua-
ſit & occupauit poſſeſſionem alterius? & non habere
locum cenſuit hic gloſſ. ea ratione: quia neminem ſua
poſſeſſione priuare voluit, l. diuus. ff. de ſica. quam ſen-
tentiam probarunt Bart. hic, num. 16. Bald. colum. ſe-
cunda, verſic. ſeptimo quæritur. eum viſus eſt ſequi
Corn. conſ. 158. nu. 6. lib. 4. Zaſ. conſ. 12. nu. 111. lib. 1.
ſenſit per tranſennã verbo Aeg. Boſ. tract. cauſ. crim.
ti. de plurib. viol. nu. 37. verſ. verũ ſi. Sal. hic col. 3. ver.
quęro vndecimo, qui ſubijcit hanc credulitatẽ debuiſ
ſe cauſari ex iuſta & legitima cauſa, vtputa, ſi credidi
131 rem † mihi a filio, vel a ſeruo aquiſitam; vel ſecũdum
Ripam in c. ſæpe, nu. 95. in fi. de reſtit. ſpoliat. eo caſu,
quando prælatus occupat bona prælati vita functi, q̃
ignorabat a defuncto proprio nomine poſſeſſa: nam
ſtante dubio illo, præſumitur potius illum prælatum
132 eccleſiæ † nomine poſſediſſe, vtpote in dubio ex ec-
cleſiæ bonis acquiſita, iuxta tex. in cap. 1. 12. quæſtio.
3. Bald. in authent. licentiam. C. de epiſcop. & cleric.
Aret. conſ. 31. nu. ſexto. Socin. ſen. conſil. 91. col. 3. lib.
4. Neuizan. conſ. 93. nu. 26. Alciat. reſpon. 1. nu. 2. &
133 reſpon. 18. vbi late, hac ergo ratione † prælati ſucceſ
ſor occupans poſſeſſionem, quam ſuus prædeceſſor
poſſidebat, non incidit in pœnam huius conſtitutio-
nis. ſic Inno. in cap. cum in officijs, de teſtam. & clare
Cardinal. conſ. 97. thema tale, &c. qua ratione intelli-
gimus ſecundum gloſ. hic, Bart. & ceteros, credulita-
tem hanc iuſtam eſſe debere circa poſſeſſionẽ, vt cre-
dat occupans ſe poſſidere & in ea eſſe, non autem ſi
ſciat alterum poſſidere, ſed credat ſibi licere eam oc-
cupare, tunc eum non excuſat credulitas, ſed incidit
in pœnam, vt probat text. in §. pen. Inſtitut. vi bon. ra
pt. idem voluit gloſſ. in l. ſequitur. §. ſi ſundum, & ibi
Bart. de vſucap. cuius doctrinam cum non intellexiſ-
ſet Ripa d. num. 95. in fi. eum male reprehendit, aliud
enim eſt (ſi gloſſæ hic credimus) credere ſe poſſidere,
aliud credere ſibi licere auferre, id quod clare affirma
uit Afflict. in comm. ad conſtit. Neap. lib. primo, rub.
24. de viol. circa poſſ. nu. 21. & retuli ſupra in 15. re-
med. nu. 60. rurſus perpendendum eſt quod reſpondit
134 Corn. d. conſ. 158. nu. 12. lib. 4. hanc † cauſam non-
excuſare ipſo iure, ſed ope exceptionis.
135 QVÆRO decimotertio, an hæc conſtitutio † lo
cum habeat contra eũ, qui reuertentem ad ſuam poſ-
ſeſſionem non admiſit? & habere locum, affirmauit
hic gloſſ. in verſic. 10. ſi poſſidẽtem, quam vno verbo
probauit hic Bar. nu. 17. Bal. col. 3. verſ. decimo quæri
tur. Sal. col. 3. ver. 13. quæro, col. 6. ver. 2. quæro. Affl.
in cõmen. ad cõſt. Neap. li. 1. rub. 24. de viol. circa poſ
ſeſ. nu. 16. Ripa in c. ſæpe. nu. 79. de reſt. ſpol. egregie
Zaſ. in l. clam poſſidere, 5. qui ad nundinas, nu. 5. de ac
quir. poſ. & late multis probat Corn. conſ. 297. nume.
18. lib. 2. & aliqua Aeg. Boſſ. tract. cauſarum crim. tit.
de pluribus viol. nu. 10. 11. illa afferri ſolet ratio: quia
136 & † vi illud dicitur poſseſsum, quod cõtra animum
& voluntatem poſseſsoris occupatur. ſic Bar. l. ſequi-
tur, §. ſecundum, de vſucap. quo loco plura citat exem
pla, inter quæ hoc noſtrum enumerat, ex l. clam poſ-
137 ſidere, §. vlt. de acq. poſ. ſic dicimus illum † ſpoliare
poſseſsorem ſua poſseſſione, cum venientem non ad-
mittit: quemadmodum is, qui eam vi ingreditur. ſic
probat l. fi. vbi Bart. ff. de preca. & tradit Tiraquel. de
iure conſtit. 1. parte, nu. 69. vbi citat Afflict. deciſ. 40.
addo eiuſdẽ ſententiæ Crau. conſ. 107. nu. 3. & Ruin.
conſil. 165. nu. 4. lib. 5. & Soc. ſen. conſ. 122. nu. 17. lib.
4. Bertr. conſil. 287. nu. 7. lib. 4. Bell. deciſ. 511. Afflict.
d. rub. 24. de viol. n. 17. Cępb. conſil. 47. n. 40. li. 5. hoc
fortius locum haberet in ſtatuto, quo vis qualitercum
138 que cõmiſsa puniretur, vt eſt ſtatutũ Papiæ 31. † in
crimin. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius
poſseſsione, dum in textu ſic legitur [vel alio modo
eidem de poſseſsione violentiam cõmiſerit qualiter-
cumque, vel committi fecerit.
139 QVAERO decimoquarto, an hæc † conſtitutio
locum habeat contra eum, qui poſteaquam eſt ingreſ-
ſus poſseſsionem, is antiquus poſseſsor eſt ſuſpicatus
ſe poſse repelli? & habere locum affirmauit gloſ. hic,
ex l. prima, §. ſiue autem, de vi, & vi arm. & l. ſed & ſi
nolit, de acquir. poſseſ. Sal. vero hic colum. 3. ver. quæ
ro 14. aliter ſentiens diſtinguit: aut is, qui eſt ingreſ-
ſus, credebat poſseſsionem eſse vacantem, & tunc nõ
incidit in aliquam pęnam, ſed tantum poſseſsionem
reſtituere tenetur, l. vltim. Cod. vnde vi. aut non cre-
debat vacantem, & tunc ſi is habet animum decipien
di poſseſsorem, etiamſi reuerteretur ad poſseſsionẽ,
& tũc ſuſpicatus poſse repelli, ex vi, & potẽtia ingreſ
ſi, dicitur vi deiectus, attento vtriuſq; animo, ſicq; lo
cum habet interdictũ vnde vi, vtile ſaltẽ, ſecundũ gl.
& alios in d. l. 1. §. ſiue autẽ, de vi, & vi arm. & hoc ca-
ſu eſt ẽt locus huic conſtitutioni noſtræ; aut is qui oc-
cupauit non habuit animũ decipiendi, ſed ſi veniſset
ad poſseſsionem, eum admiſiſset, & hoc caſu non eſt
locus huic pęnæ, quia in hoc occupatore nullus malus
animus, nec dolus adeſt, ſed is qui eſt ſuſpicatus poſ-
ſet repelli, ſed ſibi debet adſcribere & imputare, quæ
ſatis vera arbitror.
140 QVAERO decimoquinto, an hæc cõſtitutio † lo
cum habeat contra magiſtratum, qui alterius poſſeſ-
ſionem occupauit? gloſſ. hic concludit non habere lo-
cum, quam vno verbo probarunt Bart. num. 17. Bald.
colum. quarta, verſic. 11. quæro. Sal. col. quarta, verſ.
* quæro 15. quod intelligunt omnes, * cum ordine iudi
ciario procedit, cuius rei ratio eſt: quia tũc nõ dicitur
vis, nec audacia, ſed iuſtitiæ adminiſtratio, & iuris
141 executio, cum autem † extraiudicialiter procedit, di
citur procedere vt priuatus, & tunc locus erit huic
conſtitutioni, cum tunc ab altero quouis priuato non
differat, l. iniuriarum, §. primo, & l. nec magiſtratibus,
de iniur. & late diximus ſupra in 8. rem. ex l. meminc-
rint, q. 1. non repeto.
142 QVAERO decimoſexto, an hæc cõſtitutio † lo
cum habeat contra illum occupatorem, qui facta oc-
cupatione, pœnitentia ductus anteq̃ conueniatur, rẽ
reſtituit? & habere locum cenſuit hic gloſ. in fi. ver. ſe
ptimo, ex l. qui ea mente, ff. de furt. eam probauit Sa-
lic. hic col. pen. verſ. 8. Ripa in c. ſæpe, nu. 72. qui, qui-

Digitized by Google

dem Ripa intelligit omni in caſu, etiã ſi dominus ſpo-
liatus recipiendo occupatam ſibi poſſeſſionem non
proteſtetur, quod eam recipit ſaluo iure pœnæ huius
conſtitutionis: quoniam ſententiã multis veram affir-
143 mare conatur. Primo, quia † in dubio non dicitur fa-
144 cta remiſſio pœnæ † l. pen. ff. vi bonor. rapt. l. qui ea
mente, ff. de furt. verum reſpõderi, illam loqui quoad
pęnam, quę furi & raptori ad communem Reipub. v-
tilitatem infligitur, non quoad pœnam parti deferen-
145 dam, & probat † l. ſi cum exceptione. §. 1. quod metus
cauſa, vt ipſemet Ripa hanc differentiam, d. nu. 72. dũ
declarat tex. l. 9. C. quando ciu. actio. crim. præiud. etſi
dicat eſſe aduertendum, quia d. l. ſi cum exceptione. §.
1. loquitur in actione arbitraria, vt declarat ibi glo. &
Bart. in l. ſi inſulam, num. 15. de verbor. oblig. & in d.
l. qui ea mente. in fi. de furt. quæ actio a noſtro multum
differre videtur, dico nõ multum differre, cum in hac
primo agatur ad reſtitutionem rei propriæ, deinde ad
pęnam, vt fit in illa actione, quod metus cauſa: iuxta
declarationem Ripæ in l. ſi inſulam, nu. 73. verſ. nam
in ceteris. de verb. oblig.

Non pariter hanc iuuat ſententiam quod ſecundo
146 loco inquit Ripa d. c. ſæpe, num. 72. in † delictis quæ
in faciendo conſiſtunt non admitti moræ purgatio-
nem, vt docuit Bar. in l. ſi inſulam, quæſt. 6. de verbor.
obligat. quia reſpondeo, in caſu noſtro hoc delictum
eſſe quod habet actum ſucceſſiuum, quia occupans
147 in poſſeſſione perſiſtit: quo † in caſu moræ purgatio
admittitur, vt declarat ipſe Bartol. dicta l. ſi inſulam,
quæſt. 6. & nu. 11. in fi. & ibi Ripa, num. 59. verſ. limi-
tat Bartol. quare pro Ripæ ſententia olim fortius po-
ſtremo loco vrgere conſiderabam, quod cum hæc ſit
148 pęna † a lege indicta, dominum rei per conſecutio-
nem rei principalis illam non cenſeri remiſiſſe: vt vi-
detur text. in l. ſi pro fure. §. 1. de cond. fur. iuxta l. 3. ff.
de eo quod certo loco, dum inquit pęnam hanc non
cenſeri remiſſam: vt econtrà dicimus in pęna conuen
tionali, & is textus fortius pugnare videtur ſecun-
dum intellectum Cin. & Alber. quos refert Iaſ. in l. 2.
nu. 124. verſ. non obſtare tertium, C. de iure emphyt.
dum docet illud ibi contingere, quia actio pęnalis &
rei perſecutoria, vno & eodem tempore oriuntur, vt
contingit in caſu noſtro. Verum animaduerti text. d. l.
149 ſi † pro fure, non multum ad rem conferre, cum pro
cedat quoad electionem actionis, vt vna electa, altera
non cenſeatur remiſſa, nam quid ex latere rei non eſt
factum, ſecus in caſu noſtro, vbi reſpondens, rem reſti
tuit quam dum acceptat dominus, ſatis dicitur conſen
ſiſſe purgationi moræ: quod non eſt in d. l. ſi pro fure.
vbi factum aduerſarij non intercedit, vt illi aſſenſiſſe
videatur poſtmodum dominus.

Contraria ergo ſententia aduerſus Ripam, verior
eſt, pęnam conſtitutionis noſtræ cenſeri remiſſam,
cum dominus rem acceptat ſine proteſtatione, & li-
150 cet poſſit adduci † tex. l. ſi duo, ſi quis caut. & † l. poſt
151 diem, ff. de leg. commiſſ. attamen reſpondit Ripa d.
c. ſæpe. num. 72. in fin. & melius reſponderi poteſt ex
declaratione Iaſ. in l. 2. num. 124. cap. fin. ver. & tenen
do iſtam partem, C. de iure emphyt. loqui in duobus
remedijs contrarijs & incompatibilibus: quod non
contingit in caſu noſtro, cum incompatibilia nõ ſint,
rem recipere, & pęnam adhuc petere, & ideo ſecun-
do loco melius ad rem confert doctrina Iaſ. in d. l. 2.
152 numero 124. C. de iure emphyt. † ſi dominus ab em-
phyteuta recipit ſolutionem canonis pro tempore
iam præterito, caducitatis pęnam remiſiſſe dicitur,
quæ doctrina receptiſſima eſt, vt ante Iaſ. ſic affirma-
uit glo. in cap. potuit, de locat. Curt. ſen. conſil. 82. co-
lum. 1. verſic. tertio princ. Socin. ſen. conſ. 66. col. fin.
verſic. tertio quia, lib. 3. Ruin. conſil. 151. numero 12.
lib. 1. & idem placuit Dec. conſil. 138. colum. 4. verſ.
tertio etiam, & conſ. 319. num. 3. Brun. conſ. 110. nu.
3. Pariſ. conſ. 108. nu. 44. lib. 1. & conſ. 5. nu. 201. lib. 4.
latiſſime Boer. q. 309. nu. . . vbi plura Alex. reſponſa ci
tauit, quemadmodum ergo eo caſu ex receptione pen
ſionis, quoad pęnam dominus ſibi pręiudicat, ſic in ca
153 ſu noſtro, nec procedit reſponſio quam affert † Ri-
pa, d. cap. ſæpe, num. 72. in fin. hoc eſſe in pęna, quæ in
non faciendo committitur, quæ facilioris remiſſionis
eſſe dicitur hac noſtra, cum conſiſtat in faciendo, iux.
gl. l. ſi mora. ff. ſol. matr. verum dicendum eſt in noſtro
154 hoc caſu eſſe paria, cum is qui † nõ ſoluit penſionem,
alienum occupare & inuadere dicatur, vt eſt notab.
tex. in cap. decimę, 16. q. 1. & prob. tex. in d. c. ſæpe, de
reſt. ſpol. dum inquit, quod non multum intereſt, an in
iuſte detineas, an inuadas alienum, & ibi gl. alia affert.
& hæc iura in hanc ſententiam citauit Tiraq. de pęn.
leg. &c. cauſa 44. num. 11. vbi multis iam docuerat,
155 non multũ differre † an delictum eſſet in omittẽdo,
vel committendo: & licet ſoleat lex leuiorem pęnam
indicere ijs qui omittendo delinquunt, quam *ijs* qui
committendo peccant, attamen poſteaquam pęna eſt
indicta, illa debetur: vt hoc caſu in emphyteuta, cui
dominus non dicitur ex ipſo facto & recepta penſio-
ne voluiſſe remittere, quod iam ſibi debetur, cum illa
iam debita ſit.

Tertio etiam loco confert multum, quod hoc factũ
dicitur habere in ſe tractum ſucceſſiuum, ex quo om-
ni tempore dominus rei poteſt per occupatorem ad
ſuam poſſeſſionem reſtitui, & ita moram (quod aiũt)
purgare, vt declarat Bar. in d. l. ſi inſulam, num. 21. de
verbor. oblig. & ibi eum declarat Rip. nu. 95. verſ. li-
mitat Bar. citant text. l. in lege, §. ſi colonus. ff. loc. qui
in his fere terminis loquitur, dum de expulſo colono
verba facit.

Poſtremo in hanc ſoiam ex eo adducor, quod vbi
res ad ſuum primum ſtatũ & eſſe reponi poteſt, ſem-
156 per † moræ purgationem etiam in pęnalibus conce-
di, ſic Bald. in c. 1. col. 2. quo temp. miles. in vſib. feud.
quem ſecuti ſunt Rip. d. l. ſi inſulam, nu. 68. & nu. 118.
de verb. obl. Cur. iun. conſ. 142. nu. 14. Rub. conſ. 113.
Boer. q. 211. n. 22. q. 309. nu. 6. Alc. reſp. 101. nu. 7. addo
etiam Alex. conſ. 79. in fin. lib. 1. & loquuntur relati *in*
his terminis, quando pęna priuationis feudi eſt *remiſ-*
ſa ex receptione ſeruitiorum & conceſsione *inueſtitu*
ræ, ex quo in priſtinum ſtatum ſunt omnia repoſita: vt
contingit in caſu noſtro, vbi per rei reſtitutionem om
nia in ſtatum priſtinũ reſtituuntur, quare domino non
reluctante pęna remiſſa dicitur.

Quæ ſane vera ſententia eo caſu fortius procede-
157 ret, quando vna ſimul † cum actu pęnitentię, concur
reret aliqua coniectura, qua conſtare poſſet, occupato
rem hunc dolo caruiſſe, tunc enim dubio procul om-
nis pęna & omne delictum cenſetur extinctum, iuxta
declarationem Bar. in d. l. qui ea mente, col. 1. verſ. vl-
terius oppono, ex l. 1. ff. de furt.

158 Declaratur non procedere, † cum dominus reci-
piendo rem proteſtatur ſibi ſaluum ius eſſe agendi ad
pęnam, vt tradit Ripa d. cap. ſæpe, nu. 72. cum prote-
ſtatio conſeruet illud ius, l. ſi debitor, §. ſi in venditio-
ne, ff. quib. mod. pig. vel hypot. ſoluitur, cuius tex. argu
mento, ſic affirmant Doct. in domino, qui ab emphy-
teuta recipit poſſeſsionem præteriti temporis, nam ſi
proteſtetur ſibi ſaluum ius eſſe agendi ad pęnam cadu
citatis, illa non cenſetur remiſſa, ſic Iac. d. l. 1. nu. 114.
& ibi Bar. nu. 5. in fi. de iure emph. Cur. ſen. conſ. 81. in
fi. Ripa in c. cum M. Ferrar. nu. 118. de conſt. & cõmu
✠ nem * teſtatur Boer. q. 309. nu. 5. quæ ſane declaratio

præce-

præcedenſque cōcluſio annotanda eſt pro declaratio-
159 ne ſtatuti † Papię 31. in crim. de pęn. illius, qui vim ali
cui fecerit i eius poſſeſſione. Quo imponitur pęna vim
facienti, vt vim paſſus recipiens poſſeſſionem proteſte
tur, ſaluum ſibi ius eſſe agendi ad pœnam, ne alias, vt
admonui, cenſeatur remiſſa.
160 QVAERO decimoſeptimo, an locum † habeat
hæc conſtitutio contra eum, qui dum occupat, & ad-
huc perfecte non eſt ingreſſus poſſeſſionem, ab aduer
ſario ſpoliatur? & non habere locum affirmauit Bar.
& ceteri, in l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de vi.
Bar. in l. qui poſſeſſionem, nu. 1. de vi, & vi armat. qui-
bus accedo, etſi text. l. vulgaris. §. qui furti, ff. de furt.
eorum ſententię non ſuffragetur, vt animaduertit Ri-
pa in c. ſæpe, nu. 71. in fi. de reſt. ſpol. cuius dicta non re-
161 fero, quod vbi deficit † pręſuppoſitum diſpoſitionis,
ceſſare & diſpoſitionem, gl. l. mancipia, C. de ſeruis fu
* git. quam recipiunt * omnes, vt apud Dec. conſ. 101.
nu. 1. conſ. 315. col. fin. conſ. 466. nu. 8. conſ. 591. nu. 3.
& 4. conſ. 511. nu. 4. Crau. conſ. 130. num. 2. conſ. 132.
nu. 1. & conſ. 198. nu. 4. addo Cur. iunior. conſ. 76. num.
3. conſ. 256. nu. 9. conſ. 265. nu. 24. Ruin. conſ. 60. nu.
9. lib. 1. Marſil. ſing. 339. Alc. reſponſo 560. n. 6. & 7. &
alibi ſæpiſſime. at noſtro hoc caſu præſuppoſitum di-
citur, quod occupatio & ſpoliatio facta ſit: quæ ceſſat
hic, cum is ſpoliatus non dicatur, qui recuperauit ſta-
tim, l. tertia, ff. de diuort. nec ad rem facit quod do-
162 cuit Ripa d. c. ſæpe, num. 27. † dum ſcripſit, quod li-
cet quoad poſſeſſionem non dicatur dominus ſpolia-
tus, cum eam recuperauit, negari tamen non poſſe,
quin quoad commiſſam violentiam, delictum con-
ſummatum ſit; cum ergo ratione audaciæ & violen-
tiæ impoſita ſit pœna, illi locus eſſe debet; nam dico,
quod licet commiſſa ſit aliqua violentia, illa punia-
tur, ſed non pœna conſtitutionis noſtræ: quæ conſti-
tutio, vt recte animaduertit Salicet. in d. l. ſi quis ad ſe
163 fundum, in fin. C. ad leg. Iul. de vi, loquitur † in illo
occupatore, qui cum affectu rem occupatam penes ſe
habet, vt probant illa verba [reddat & reſtituat] po-
ſita in hac l. ſi quis in tantam, ſi ergo ex recuperatio-
ne incontinenti facta, ceſſat reſtitutionis facultas, ſe-
quitur non eſſe locum huic conſtitutioni. Præterea, vt
inquit Salic. d. l. ſi quis ad ſe fundum, in fin. hic recupe-
rans incōtinenti, dicitur a legis diſpoſitione recedere
voluiſſe, argum. l. vltimæ, C. de pactis conuent. ex qua
164 illa iuris regula deſumitur, ob † hominis prouiſio-
nem, legis prouiſionem ceſſare, late Ruin. conſil. 74.
num. 8. & 18. libro 1. Socin. iunior, conſil. 128. num.
200. conſ. 130. num. 12. libro 1. Ex quibus clare conſtat
male ſenſiſſe Ripam d. c. ſæpe, nu. 71. qui contrariam
defendit ſententiam, & ante eum Iac. de Arena, vt re-
fert Salic. in d. l. ſi quis ad ſe fundum, in fin. ea ratione,
quod ſatis dicitur commiſſa violentia: quod verum
non eſt, vt ſtatim retuli.
165 Infertur ex his declaratio ad ſtatutum Papię, † 31.
in crim. de pęna illius, qui vim alicui fecerit in eius poſ
ſeſſione. nam ſtatutum punit occupatores alienæ poſ-
ſeſſionis & turbatores, in ea parte dum punit illos oc-
cupatores, non habebit locum, cum perfecte occupata
nō fuit poſſeſſio, cum deficiat ſtatuti præſuppoſitum,
vt iam diximus, quare poſſeſſori conſultum erit ſi ex il
lo ſtatuto experiatur, tamquam turbatus in ſua poſſeſ-
ſione, quandoquidē eadem ſit pœna aduerſus vtrum-
que, occupatorem ſcilicet & turbatorem.
QVAERO decimooctauo, quid ſi poſſeſſor ſpo-
166 liatus † recuperet ex interuallo, an adhuc poſſit age-
re contra illum occupatorem pœna huius conſtitutio
nis? & poſſe affirmauit Bart. in d. l. qui poſſeſſionem,
num. 3. verſic. ſecundo poteſt quæri, de vi, & vi arm.
& in l. ſi quis ad ſe fundum, nu. 3. & ibi Salic. colum.
penul. ver. quæro nunc, C. ad leg. Iul. de vi. Rip. d. c. ſæ
pe, num. 73. alios refert remiſsiue, nec quid ipſe ſentiat
profert, Aeg. Boſſ. tract. cauſ. crim. tit. de plurib. viol.
n. 15. qui ergo ſecuti ſunt Bart. ea adducūtur rōne: quia
recuperans rem ſuam, non perdit huius conſtitutionis
remedium, quo ad pœnam quæ conceditur, arg. l. qui
vas, in princ. ff. de furt. verum huic rationi aduerſatur,
quod ex Salic. in d. l. ſi quis ad ſe fundum, in fine, ſu-
pra in præcedēti quæſtione referebam, hominis diſpo
ſitionem extinguere illam legis. niſi dicamus hic iam
illum ſpoliatorem, deinde ex interuallo deiectum, poſ
ſediſſe, & ita audaciam ſuum effectum fuiſſe ſortitā:
quod non contingit in caſu præcedenti. vel ſecundo,
concedi hoc caſu, quia ſpoliato ſupereſt actio, qua &
ipſe experiatur contra ſuum ſpoliatorem, quod non
contingit in caſu quæſtionis præcedentis, erit tamen
cogitandum.
167 Nec huic ſententiæ aduerſatur primo, quod do-
lus & violentia huius ſecundi occupatoris cum dolo
& violentia primi compēſari debeat, iuxta regulam l.
viro atque vxore, ff. ſol. matrim. & in cap. quia plerum
que, de donat. inter vir. & vxor. quia ſecundum Bar. in
168 d. l. ſi quis ad ſe fundum, nu. 3. reſponderi poteſt, † re-
gulam hanc habere locum, quādo delictum ſecundum
non abſorbet primum, ſecus ſi abſorbet, & quoad rei
reſtitutionem, non quoad pœnam, quæ non verſatur
circa rem, ſed extra, ſic docuit Alexan. d. l. viro atque
vxore. num. 7. in fi.
Non quoque obſtat, quod cum hic ſecundus occu-
169 pator † inciderit in pęnam huius conſtitutionis, vt in
fra ſubijciam, non poſſe vti remedio huius conſtitutio
nis, iuxta textum l. auxilium, in fi. de minor. & l. ſi qua
per calumniam, C. de epiſc. & cler. quia occurritur. &
Salic. in d. l. ſi quis ad ſe fundum. col. penul. ver. quæro
nunc, in fi. procedere, quādo in legem eſt commiſſum
circa idem, & ob vnum & idem factum: non cum eſt
circa diuerſa, & facta diuerſa hic, quam declarationē
probauit Alex. in d. l. viro atque vxore, in fi. ſolu. matr.
& clare Dec. in l. cum proponas, la 2. num. 6. in fine,
C. de pact. & optime declarat Socin. ſen. conſ. 59. col.
2. in princ. lib. 1. quod noſtro caſu facta ſint diuerſa, re
ipſa patet.
170 QVÆRO decimonono, † an poſſeſſor ſpoliatus
recuperans incontinenti, incidat in pęnam huius con-
ſtitutionis? & non incidere cenſuit gloſ. in l. ſi quis ad
* ſe fundum, quam ibi ſecuti ſunt * omnes, addo nouiſ-
ſime hanc ſententiam ſecutum fuiſſe Aegid. Boſſ. in
tract. cauſ. crimin. tit. de plurib. viol. nu. 6. 7. & 9. ea ra
tione: quia iure cōceditur talis recuperatio, l. 3. §. cum
igitur, de vi, & vi armat. quare cum lege permittente
recuperet, pęnam non meretur, l. Gracchus, C. ad leg.
Iul. de adulter. ſi vero ex interuallo recuperaret, non
eſt dubium quin incidat, cum ita clare diſponat hæc
ipſa conſtitutio, non eſt, qui refragetur: nam ſi hoc
caſu dominus accuſaret illum occupatorem primum,
fas eſſet illi dominum reaccuſare, vt cenſuit Bartol. in
dicta l. qui poſſeſſionem, num. 3. in fi. de vi, & vi arm.
quo autē modo dicatur recuperatio facta ex interual-
lo, vel incontinenti, diximus ſupra in 1. remed. recup.
poſſeſſ. ex interdicto vnde vi, q. 34. ſic declarari poteſt
171 ſtatutum † Papiæ 31. in crim. de pęna illius, qui vim
alicui fecerit in eius poſſeſsione, cū præſertim admit-
tat illud ſtatutum excuſationem occupatoris, qui ali-
quo iure hoc facere potuit, vt in textu ſtatuti ſic legi-
tur. [Et prædicta locum habeant, niſi prædictus qui di
ceretur offenſor, ius haberet, propter quod potuiſſet
licite facere, licite enim facit & iure concedente ſi
ſuum ſtatim recuperet.

172 QVAERO vigeſimo,an†pater affectans priua
ri bonis ad detrimentum filiorum, incidat in pœnam
huius conſtitutionis? hanc quęſtionem ſolus Ripa(vt,
ſi memoria non me fallit, hactenus vidi) propoſuit in
d.c.ſæpe,nu.74.de reſt.ſpol.ex cuius doctrina (vt rem
clarius explicem)plures caſus propono.

173 Primus eſt,quando†conſtat de fraude,tūc nullum
filijs in legitima affertur detrimentū, ex doctrina Bal.
in l.1.in fi.ff.ſi quid in fraud.patr.& in rub. C.de cōd.
ob turp.cau.quem ſecuti ſunt Iaſ.in l.ſi arrogator,nu.
23.ff.de adopt.& in §.item ſi quis in fraudem, col. 1.
Inſt.de act.& Fernand.in l.in quantum, 1.par. n.264.
ad leg.Falc.dum affirmant,licere filio legitimam reuo
care ex bonis a patre in aleæ luſu amiſſis.ſed Did.Co-
uar.in c.Rainutius,§.10.nu.9.de teſt.intelligit verum
eſſe in filio arrogato,non in vero,naturali & legitimo,
qui hoc caſu nec legitimam poteſt detrahere,& inquit
* hanc eſſe * communem,niſi acquirēs fraudis eſſet par-
ticeps,confert & l.vlt.ff.ſi quid in fraud.patr. cuius ar
gumenti adducti Bal.in proęm.Codicis,col.4.ver.iux
ta hoc,& Dec.conſ.246.nu.4.conſ.247.nu.1.& con-
174 ſil.556.nu.7.probant,quod etſi† pater poſſit omnia
bona dilapidare,& in mare (vt aiunt) proijcere, non
tamen poſſe legitimam filiorum.

Secundus eſt caſus quando ſumus in dubio, & ſo-
lum agitur de amiſſione vnius rei tantum, & tunc do-
lus non præſumatur, dicendum eſt, locum eſſe pœnæ
huius conſtitutionis, etiamſi filiorum legitima mi-
nuatur.

Tertius eſt caſus,qui difficultatem habet, quando
fraus obtegitur & ignoratur, ſed omnium tamen bo-
norum amiſſio ſequitur, quo in caſu præcitato loco af
firmauit Rip.non eſſe locum pœnæ huius conſtitutio-
nis in detrimentum legitimæ filiorum, ea ratione pri-
175 ma, quia ſatis † dolus & fraus arguitur ex omnium
bonorum amiſſione,arg.l.omnes,§. Lucius, vbi Bart.
ff.de his quæ in fraud. cred. cuius argumento dicimus
176 enormem læſionem dolum arguere, & † dolum ex
propoſito, & reipſa æquiparari, quo tradit in his ter-
minis Alexan.conſil.5.num.55.lib. 1.& alibi ſæpiſſi-
me,accedit præter Ripam,illud quod dicimus, quod
177 etſi ex delicto patris omnia bona † publicari debeāt,
& fiſco deferri ex legis municipalis decreto, non ta-
178 men filiorum † legitimam publicari, vt probat tex-
tus l.quiſquis, §.ad filias, C.ad leg.Iuliam maieſtat. in
claris terminis Angel.conſ.357.viſis condemnationi-
bus,col.1.Paul.Picus in l.Titia,§.Titia cum nuberet,
nu.58.de leg.2.& l.poſt contractum,nu.29. de donat.
Fernan.d.l.in quartam, 1.par. nu.265. ad leg. Falcid.
179 aduerſatur tamen huic ſententiæ † Bart.doctrina in
l.hæreditatum.ff.de bon.auct.iud.poſſid.vbi eam pro
dit cautelam patri, qua poſſit filium legitima frauda-
re, vt omnia bona vēdat,cauteque pecunias diſtrahat,
vt ignoretur quomodo diſtractæ fuerint,Bart.ſunt ſe-
cuti Io.a Platea,§.item ſi quis,in fi.Inſt.de inut.ſtipul.
180 qui admonuit † in ipſa bonorum venditione debere
conſtare numeratum fuiſſe pretium,ſic & Iaſ. in Au-
then.nouiſſima,nu.3.C.de inoffic.teſtam.& in l.1.nu.
5.ff.de eo per quem factum erit, vbi citauit Plateam,
addo Soc.ſen.conſ.93.col.9.circa med.lib.1. Calcan.
conſ.75.num.30. Modern.Pariſ.in conſuet. Pariſ.tit.
1.§.8.gl.3.nu.19.& conſ.45.nu.3.& 4. Did.Couar. in
c.Rainut.§.10.in fi.verſ.tertio eadem, de teſt.Fernan.
d.l.in quartam,1.par.nu.262.verſ.intellige primo. idē
ergo videtur dicendum in delinquente, cum argu-
mentari liceat de contractibus ad delicta, l.omnem,
de iud.ſicque idem in caſu noſtro,verum Ripa d.l.ſæ-
181 pe,nu.74.verſ.reſponde,dicebat Bar.doctrinam † d.
l.hæreditatem,veram non eſſe,cum eam reprehendāt
Ang.in l.Papinianus,§.quarta, de inoff.teſtam. Rom.
ſing.90.quidam Cur.Alex.conſ.55. col.2.lib. 1. Picus
in d.l.poſt contractum, num. 24. de donat. vel ſecun-
do (vt idem Ripa ait) doctrina Bart.ſolum procedit,
cum ſub titulo oneroſo bona diſtrahuntur, non ſi titu-
lo lucratiuo,ſic ipſemet Bartol.eo loco, & idem in l.ſi
quis a deo.ff.ſi quis a paren.fuerit man. Alex. d.conſil.
55.col.2.Fernan.d.l.in quartam, 1.par.nu.261. ſed in
caſu noſtro titulus eſt lucratiuus,iuxta declarationem
Bart.in l.Mæuius,§. duobus,num.24. de leg.2. ſed eſt
hic aduertendum, quia nullam differentiæ rationem
affert Ripa: & ratione finis,nulla adeſſe videtur diffe-
rētia: quare dicerem potius,quod aut ſubeſt iuſta alie-
nationis cauſa & vrgens neceſſitas,& tūc poſſit pater
alienare: nec tunc dicitur frandari filius legitima: aut
nulla ſubeſt neceſſitas,& tunc poſſit pater alienare,&
ita veram eſſe aduerſus Bart. Ang. & aliorum ſenten-
tiam, vt vno verbo ſenſiſſe videtur Fernand. in d. l.in
quartam,1.par.nu.262.in fi.ad leg. Falc. ſatis enim ex
eo ſolo detegitur fraus.

182 QVAERO vigeſimoprimo, an † clericus qui
vult renunciare beneficio inuito epiſcopo, hac cautela
vti poſſit, vt ſcilicet in poſſeſſionem alterius ſe intru-
dat,& ſuam poſſeſſionem & beneficium amittat? Ri-
pa in c. ſæpe,nu.75. de reſtit.ſpol. negat clericum hac
cautela vti poſſe: ea ratione,quia hæc diſpoſitio eſt in-
183 ducta † ad odium occupatoris,non ergo ad commo-
dum & fauorem eſſe debet.iuxta l.legata inutiliter, de
leg.1.& l.legata,de alim.leg.c.inter corporalia.de trā-
ſlat.præl.& huius opinionis fuiſſe Gem. Fran.ac alios
in c.eum qui,de præben. in 6,refert Ripa, arbitror ex
alio non prodeſſe, cum nulla ſit huius conſtitutionis
poteſtas in clericum, vt beneficio priuetur, vel vt alte-
ri concedatur: niſi dicamus idem eſſe iure Pontificio,
ex c.placuit, 16.quæſt. 6.& declarat id Francus, d.c.
eum qui,col.2. verſ. ſed an habeat, ex illo textu, quo
idem videtur cautum.

184 QVAERO vigeſimoſecundo,an huius†conſti-
tutionis remedium commodatario concedatur con-
tra occupatorem rei commodatæ? gl.huius conſtitu-
tionis, & Ripa latius,d.c.ſæpe, num.77. hanc mouet
quæſtionem,& quod res clarior fiat, plures caſus di-
ſtinguendi ſunt.

185 Primus eſt,quando rei† commodatæ dominus rē
penes commodatarium exiſtentem occupauit, tunc
affirmat gloſ. huic conſtitutioni locum non eſſe, &
hanc ſententiam ſecuti ſunt Bald.& Sal.hic,ille col.4.
ver.tertio ad euidentiam,iſte col.4.verſ.quæro ſexto.
& idem Salic. l.ſi quis de fundo, colum.1. C. locat. ea
ratione: quia huius occupatoris animus non fuit in-
uadere alterius poſſeſſionem vel occupare, ſed pro-
priam conſeruare, cum ipſe commodatarius non poſ-
ſideat,ſed rei dominus,l.ſi colonus,de vi,& vi arm.re
tinet enim commodans & proprietatem & poſſeſſio-
nem rei commodatæ,l.rei commodatæ, ff.commod.
deficit ergo omnis cauſa & proprietatis & poſſeſſio-
nis in commodatario, non mirum ſi noſtræ conſti-
tutionis diſpoſitio ei non ſuffragatur, poſſet tamen
experiri commodatarius commodati actione, cum
paſſus non ſit eum vti re commodata ad vſum deſti-
natum: iuxta l.in commodato, §.ſicut, ff. commod.
186 cum ſimilibus.nec mouet difficultatem tex. † §.vlt.
Inſtit.vi bon.rapt.quem citat Rip.d.numero 77. quia
intelligitur, cum ab alio quam a domino, res com-
modata vel depoſita occupatur, vt poſſit is commo-
datarius agere ad intereſſe, nec enim conceditur a-
ctio ex conſtitutione noſtra,ſed actio commodati, vel
depoſiti,cum hæc noſtra fiat tantum ad dominij con-
ſecutionem.

Decla-

Declaratur primus hic caſus non procedere ſecun-
dum gloſſ. Bald. & ceteros relatos hic, quando com-
187 modatarius † poſſeſſionem rei commodatæ inter-
uertiſſet, & nomine proprio poſſidere cœpiſſet: tunc
enim ſi rei dominus eam occupet, locus erit huic con-
ſtitutioni. cuius rei ratio eſt: quia ipſe eſt poſſeſſor, non
rei dominus, quare occupare non debuit: probat hanc
ſententiam tex. l. colonus, & l. qui fundum, de vi, & vi
arma. vbi colono deiecto, qui iam poſſeſſionem domi
ni interuerterat, conceditur interdictum vnde vi, con
tra deijcientem, probat & l. ſi quis ad ſe fundum, C.
ad leg. Iul. de vi. vbi ex interuallo expulſus contra ex-
pulſorem agit.

Rurſus diximus ſupra in 1. remed. recuper. poſſ. ex
interdicto vnde vi q. 11. prædoni (quod eſt ad rem ma
xime) concedi interdictum vnde vi, contra occupa-
torem, quæ tamen intelligenda ſunt, vt in ea q. 11. de-
clarauimus.

Nec me mouent, quæ in oppoſitum atulit Ripa in
d. c. ſæpe, nu. 77. dum dicebat, hanc declarationem eſ-
ſe ſatis iniquam: quia hoc modo melioris erit condi-
tionis vir malus, quam bonus, contra l. Seruius, quod
vi aut clam; quia reſpondetur, non eſſe melioris condi
tionis, cum domino is teneatur, iuxta d. l. colonus.
Rurſus hoc non eſt conſtitutum, vt lex faueat illi com
modatario, ſed vt reprimat ipſius commodantis auda
ciam, qui ſua auctoritate non potuit ſibi ius dicere.
188 Secundus eſt caſus, quando † commodatarius fuit
moleſtia affectus ab extraneo, an hoc caſu concedatur
hoc remedium ipſi commodatario vel potius rei do-
✻ mino? & concedi domino, tradunt * omnes. ea ratio-
ne: quia non is commodatarius dicitur poſſidere, ſed
dominus, l. prima, §. quod ſeruus, & d. l. colonus, de vi,
& vi arm. Sal. d. l. ſi de fundo, colum. 1. C. loc. & ſimi-
lia ſupra retulimus in d. quæſt. 11. s. remedij, & ſupra
in remedio 15. q. 6.
189 QVAERO vigeſimotertio, an cõſtitutio iſta † lo
cum habeat contra dominum, qui a fure fugiente rem
abſtulit? gl. in hac conſtitutione, duos caſus videtur di
ſtinguere.

Primus eſt, quando ſtatim, dum fur eſt in fuga, res
aufertur, hoc caſu locum non eſſe conſtitutioni noſtræ
affirmauit gloſ. eam ſunt ſecuti hic Bartol. nume. 23.
Bal. col. 4. ver. quarta quæſtio. Sal. col. 5. ver. ſeptimo
quæro. Rip. c. ſæpe, n. 80. de reſt. ſpol. Soc. trac. ſal. reg.
34. ſal. 1. ex l. qui liberam, C. quando liceat ſine iud. ſe
vind. & in l. qui vas, ff. de furtis, nam & incõtinenti rẽ
propriam recuperare conceditur, l. 3. §. cum igitur, de
vi, & vi arm. vt ſupra ſæpe diximus.
190 Secundus eſt caſus, quando † fur ad locum perue-
nit deſtinatum, ſicque ex interuallo ab eo res aufer-
tur, & tunc locus eſt conſtitutioni noſtræ, ex l. 3. ff. de
furt. & d. l. qui liberam, potuit enim tunc iudicem adi-
re & ſibi prouidere, non autem ſua auctoritate ſibi ius
dicere, quare diximus in d. 1. rem. recup. poſſ. q. 11. præ-
donem reſtitui.

Declaratur ſecundus hic caſus, vt nõ procedat pri-
mo, quando rei domino via iuris non eſſet ſuccurſum,
iuxta gloſ. in c. humanum genus, prima diſtinct. nam
191 tunc etiam furto † licet rem propriam ablatam recu-
perare, vt poſt Bart. & alios docuit Iaſ. in l. 1. nume. 8.
C. de teſtam. & plura ſcripſit Ripa in d. c. ſæpe, nu. 80.
de reſt. ſpol. vbi poſt multos, quos retulit, affirmauit,
& hoc licere in foro poli, dummodo ſine ſcandalo fie
ri hoc poſſit, quod latius tradit idem Ripa in c. 1. num.
89. verſ. tertius caſus, de iud. qui in his noſtris termi-
nis verum hoc eſſe docuit, & citauit interpretum de-
clarationes ad conſtitutionem hanc noſtram, & con-
fert egregia Bart. doctrina in l. ſi alius, §. belliſſime,
ff. quod vi aut clam, quam in his terminis eſt ſecutus
Cęp. conſil. 59. nu. 15. Iacob. Nouel. in praxi crim. tit.
ſpol. de facto, &c. incipit, vulgaris regula eſt, n. 49. 50.
Iaſ. conſil. 20. col. 2. li. 3. Boer. q. 118. nu. 3. Aegid. Boſſ.
quem infra citabo, num. 13. ſibi enim ius dicere licet,
cum via iuris non eſt ſuccurſum. Dec. l. qui iuriſd. nu.
12. de iuriſd. om. iud. citat Bar. d. §. belliſſime. & tradi-
di, & alia ſimilia congeſſi ſupra in 1. rem. poſ. recup. ex
interdicto vnde vi, q. 28. quo loco in noſtris terminis
retuli Rub. ſic reſpondentem, in conſ. 15. nu. 9. 10. vbi
192 interrogatus reſpondit, licuiſſe domino † caſtrum
per vim ingredi, cum non potuerit via iuris illud con-
ſequi: affirmauitque eum pœnæ huius conſtitutionis
non fuiſſe obnoxium, citat Caſt. conſil. 35. priuſquam
iura fierent, quod reſponſum a Ripa d. c. ſæpe, nu. 80.
citatur ſub nu. 329. ſed ab Alexand. conſil. 135. nũ. 1. li.
1. ſub nu. 399. vt vere in meo codice eſt, 399. priuſquã
& in c. in antiquis. lib. 1. qui Caſt. in caſu ſimilis occu-
pationis conſuluit, addo ipſe Afflict. in c. 1. num. 28. de
milite vaſallo, qui contumax eſt, vbi poſt Iſern. teſta-
tur ſic apud Hiſpanos ſeruari. addo & Aegid. Boſ. tra
cta. cauſ. crim. tit. de plurib. viol. nu. 8. qui citat Caſt. d.
conſil. Dec. conſil. 400. nu. 6. idem ſentit & Ioan. Ign.
in l. donationes, nu. 37. C. de donat.
193 Declaratur ſecundo non procedere, quando † rei
dominus rem a fure ablatam extortamque etiam ex
interuallo iudici ſtatim conſignauit: iuxta ſenſum v-
num, l. qui vas. ff. de furt. & tradit Ripa d. c. ſæpe, nu.
80. in fin. etſi non ignorem Iacob. Cuiac. virum doctũ
in l. ex ſtat. ff. quod met. cauſa. intelligere in d. l. qui vas,
auferre non eſſe per vim auferre. ſed ad rem noſtram
cõfert doctrina Bar. in l. cum eo. ff. ad leg. Iul. pec. vbi
affirmauit licere domino debitorem fugientem cape-
re, & viginti horas detinere, dummodo intra illud tẽ-
pus iudici eum conſignet. Bart. eſt ſecutus Ripa in c. 1.
nu. 89. ver. 2. intellige, de iudicijs.

QVAERO vigeſimoquarto, an hæc conſtitutio
194 locum habeat † contra eum, qui ciuiliter tantũ poſ-
ſidens clandeſtinum poſſeſſorem expulit, ſeu eius poſ
ſeſſionem occupauit? & non habere locum affirmauit
Rip. in d. c. ſæpe, nu. 78. huiusque ſententiæ citat Ale-
xan. Cęp. Alex. ſcilicet conſ. 80. li. 3. quem non video
quo in loco affirmet. Cęp. vero cau. 100. nota tu aduo
cate, &c. inſtruit partẽ, quæ de ſua poſſeſſione æque
probauit interdicto Vti poſſidetis, vt ſi poteſt, manu
armata poſſeſſionem ingrediatur, eamque defendat,
nam tunc ab aduerſario non poterit accuſari, ꝙ inci-
derit in pęnam huius conſtitutionis, quia non dicitur
occupaſſe ipſius aduerſarij poſſeſſionem, ſed propriã
defendiſſe: ſic hoc caſu noſtro cum ciuiliter poſſidens
occupat naturalem, dicitur propriam tueri, non alte-
rius occupare. Verum Cępoll. doctrina non multum
caſui noſtro cõuenire videtur: cum is loquatur, cum
ex paribus probationibus prætendit, ſe eſſe in natura
li poſſeſſione, in qua ſuus aduerſarius ſe eſſe dicit, qđ
hic non contingit: vbi præſupponimus hunc occu-
patorem eſſe tantum in ciuili. quare diſputatio eſſe
debet, an ciuiliter poſſidens impune poſſit natura-
lem occupare? qua in re dicendum eſt poſſe, cum ſpõ
te eam ingredi liceat, l. clam poſſidere, §. qui ad nun-
dinas, de acquiren. poſſ. & hanc ſententiam in noſtris
terminis affirmauit Soc. ſen. cõnſ. 122. nu. 12. li. 4. ſen-
tit Aeg. Boſſ. trac. cauſ. crim. tit. de pluribus viol. n. 10.
11. & Rebuf. in com. Reg. cõſt. 10. 3. tit. de mater. poſ.
in præfa. n. 15. qui tñ teſtatur in Gallia aliter ſeruari,
quia q. ciuiliter poſſidet, nõ niſi iudicis auctoritate in-
greditur naturalem, ne alias cauſa maioris tumultus
præſtetur, l. non eſt ſingulis, de regul. iur. imo ciuiliter
poſſidens non admiſſus ad ſuam naturalem, dicitur

Digitized by Google

expulſus & ſpoliatus: quare agit interdicto vnde vi, l.
1. §. ſiue autem, de vi, & vi arm. & ſupra retulimus q.
13. quod eſt annotatione dignum pro interpretatione
195 ſtatuti † Papienſis, 31. in criminalibus, de pœna il-
lius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione. Nam dũ
in textu, in illis verbis [& prædicta locum habeant,
niſi prædictus, qui diceretur offenſor tale ius haberet,
propter quod potuiſſet licite facere] conceditur ex-
cuſatio ſi iure potuit facere, ſatis intelligimus ciuili-
ter poſſidenti iure licere, excuſabitur ergo is occupa-
tor ab illius ſtatuti pœna.
196 QVÆRO vigeſimoquinto, ſi proprietarius † v-
nus ſit, alter poſſeſſor, tertius vero nudus detentator,
& rem occupet extraneus, cui concedetur contra oc-
cupatorem legis noſtræ remedium? & ſoli poſſeſſori
concedi affirmauit gl. hic, quam ſecuti ſunt Bart. nu.
23. Bal. col. 5. ver. 6. quæro. Sal. col. 5. verſic. quæro no
no, quibus ea ratione accedo, quia non proprietati,
vel ſimplici detentatori, ſed poſſeſſori vis eſt illata.
197 QVÆRO vigeſimoſexto, an huius † conſtitu-
tionis remedium concedatur creditori pro pignore ſi
bi a debitore violenter ablato? & concedi placuit
gloſſæ hic, cui ſubſcribunt Bar. hic nu. 24. col. 5. verſi.
octauo quæro. Salic. col. 5. verſ. tertiodecimo. Ripa. d.
c. ſæpe, nu. 84. de reſt. ſpol. ea adducuntur ratione: qa
198 ipſe creditor † vere dicitur poſſidere pignus, vt pro-
bat tex. l. 1. §. per ſeruum, & l. qui pignoris, de acquir.
poſſ. §. per ſeruum. Affirmare videtur ipſum debito-
199 rem poſſidere: † ſed illa eſt ficta poſſeſſio, vt præcita
to loco animaduertit Rip. & ante eum Bal. quem retu
li, qui dicit, eum poſſidere quoad quid. l. ſciendum, §.
creditor, ff. qui ſatiſd. cogan. vt ad euitandam ſatiſda-
tionem, quemadmodum etiam ad vſucapiendum, vt
eſt in text. l. ſerui nomine, ff. de vſucap. & docuit Bar.
in l. cum nouiſſimi, numero 3. C. de præſcrip. 30. vel
40. ann. & egregie Soc. in d. l. 1. §. per ſeruũ corporali-
ter, num. 4. quo loco declarat text. l. qui pignoris. qui
clare affirmat debitorem non poſſidere, & ante Soc.
ſic Aret. d. l. cui pignoris. nu. 2. ſed quoad ipſam poſ-
ſeſſionem auocandam, poſſidet creditor vere, l. cum
venditor, ff. de euictio. quod probat Iaſ. in d. l. 1. §. per
ſeruum corporaliter, num. 5. de acquir. poſſ. qui affir-
mauit creditori concedi interdictum poſſeſſorium,
quod placuit & Soc. ibid. nu. 10. infertur pariter hoc
200 in caſu locum eſſe ſtatuto Papiæ † 31. in crim. de pe
na illius, qui vim alicui fecerit in poſſeſſione. Nam etſi
loquatur de vi illata vere poſſidenti, apparet credito-
rem pignus poſſidentem vere poſsidere, & ad eũ fru-
ctus ſpectant. Iaſ. d. §. per ſeruum corporaliter, num. 5.
qui videndus omnino eſt.

Declaratur primo, ſecundum Ripam, d. c. ſæpe, nu
201 me. 84. ver. ego intelligo, &c. nõ ꝓcedere † in pigno
re prætorio. l. 1. §. creditores, vti poſsi. qui affirmat ei
non concedi interdictum, Vti poſsidetis, quia non poſ
ſidet, cum ſolam detentationem habeat. l. 3. §. vlt. de
acq. poſſ. quo loco Bart. in fi. citat d. l. 1. §. creditores,
& idem ſcribũt Soc. & Iaſ. in d. l. 1. §. per ſeruum cor-
poraliter, ille nu. 6. & iſte nu. 6.

Declaratur ſecundo, ſecundum Rip. in d. cap. ſæpe
202 nu. 84. ver. ſecundo intellige, non procedere † in pi-
gnore conuentionali nondum tradito, ea l. ſi rem, §.
proprie, ff. de pign. act. & in his caſibus declaratur ſta-
tutum Papiæ 31. in crim. iam ſæpiſsime relatum.

Declaratur tertio, ſecundum Iaſ. in d. l. 1. §. per ſer-
uum, nu. 7. & ibi Soc. nu. 6. & ante eos Aret. d. l. qui pi
203 gnoris, num. 5. non procedere † quando iam actum
fuiſſet inter ipſum debitorem, & creditorem, quod
apud ipſum creditorem eſſet ſola detentatio, iuxta
doctrinam gl. & Bal. in l. ſi ſeruus, ff. ſi cum eo, cetera
autem, quæ in hac quæſtione de poſſeſsione credito-
ris in pignore afferri poſsent, infra in 12. rem. recup.
poſs. ex l. 2. C. de præt. pig. reſeruauimus.
204 QVAERO vigeſimoſeptimo econtra, an † con-
cedatur hoc remedium debitori contra creditorem,
qui violenter debitorem e poſſeſsione pignoris deie-
cit? & concedi affirmauit gloſ. hic, quam eſt ſecutus
Bar. num. 24. Bald. col. 5. verſic. 7. quæro. Salic. col. 5.
verſ. 12. quæro. Ripa in d. c. ſæpe, nu. 85. de reſtit. ſpol.
cuius rei ratio eſt; quia negari nõ poteſt, quin is credi-
tor occupauerit poſſeſsionem alterius, ſed dubium
eſt non mediocre, qua ratione potuerit hic creditor
hac pęna affici, quãdo altera ſit illi indicta ex l. caſtat.
quod met. cau. vt ſuo loco diximus? Ripa in d. c. ſæpe,
205 aliorum relatis opinionibus, affirmat † vtramq; pę-
nam locum habere, ſed vnius deinde electione, alte-
ram tolli, iuxta tex. l. plura, de act. & obl. ne quis ſcili-
cet pro vno delicto multiplici pœna plectatur, contra
tex. in c. at ſi clerici, in prin. de iud. quæ ſane ſententia
æqua ſatis videtur: cum & idem in actionibus ſeruari
ſoleat, l. quod in hæredem, §. eligere, de trib. l. cum fi-
lius, §. varijs. de leg. 2. & late ſcribit Bart. in l. 1. §. vn-
de quæritur, nu. 3. de publ.
206 Nec difficultatem facit text. † l. 1. ff. vi bon. rapt.
quia reſpondit Bart. d. §. vnde, nu. 4. idem in l. nunquã
plura, nu. 3. de priu. delict. ibi plures affuiſſe criminis
titulos, & plures agendi formas, quibus factum eſt, vt
mirum non ſit, ſi ea ſecunda agi potuerit & poſſit, cũ
altera excedat; quod diuerſum eſt in caſu noſtro, vbi
vnicum eſt delictum violentiæ, quod pluribus pęnis
afficitur, quare vnam eligere ſufficit, ſed rem hanc la
tius infra q. pen. finiemus.
207 Declaratur primo non procedere, † cum creditor
abſtulit a debitore fugitiuo, ſic Ripa d. c. ſæpe, nu. 85.
verſ. retenta igitur, &c. quod latius explicauimus ſu-
pra in 5. rem. ex d. l. extat. quod met. cau. q. 6.
208 Declaratur ſecundo non procedere, † quando cre-
ditori data eſt licentia ab ipſo debitore, vt ſibi liceret
propria auctoritate ingredi propriam poſſeſsionem,
iuxta l. 3. C. de pign. ſic affirmauit gloſ. in hac l. ſi quis
in tantam. & ibi Bar. nu. 24. in fi. Bal. d. colum. 5. verſ.
ſeptimo quæro, in fin. Rip. d. l. ſæpe, num. 85. ver. ſe-
cundo intellige, eiuſdem ſententiæ: addo Zaſ. conſ. 12.
num. 180. lib. 1. Socin. tract. fal. reg. 34. fal. 3. & Ripa
qui ſupra, ſubdit hanc declarationem a Bart. in d. l. 3.
q. 4. C. de pign. intelligi & declarari, dummodo *non*
inueniat reſiſtentem, quam ſententiam non probauit
209 ipſe Ripa, † ſed male, cum aduerſus Bar. leui illa ra-
tione nitatur, dum inquit creditorem contra debito-
rem non vti aliqua violentia, ſed id agere pro ſui iu-
ris defenſione, quod verum eſſet, quando creditor ip-
ſe poſsideret, non cum per vim vult ingredi. Nec ad
rem confert doctrina Bald. & Sal. in l. cum allegas, C.
de fica. cum illi loquantur eo caſu, cum non eſt ſuccur
ſum domino rei via iuris contra debitorem fugitiuũ,
& armis ſeſe defendentem. Rurſus, non obſtat quod
inquit ipſe Ripa, ſaltem compenſationem eſſe admit-
tendam, cum & is debitor reſiſtendo violentiam com
miſerit; quia reſpondetur maiorem violentiam ea la-
tere creditoris commiſſam fuiſſe, qui nec poſſeſſor vl
lo modo dici potuit, quin dato, quod violentiam com
miſiſſe dicatur & debitor, reaccuſationi locus erit, vt
alias ſupra diximus, non ergo locus erit compenſatio-
ni, a Bart. ſententia non eſt recedendum, quam pro-
* bant * omnes, vt apud Tiraq. de iure conſtitut. 1. par.
nu. 37. & alia retulimus ſupra in 1. rem. q. 22.
210 Declaratur tertio non procedere, † cum creditor
ingreditur virtute licentiæ ſibi conceſſæ a iudice, vel
a principe, qđ late explicat Rip. d. c. ſæpe, n. 86. latiſſi
me di-

me diximus ſup.in 5.rem.ex l.meminerint,C. vnde vi
quæſt. 1.
211 QVAERO vigeſimooctauo,an † remedium ex
hac conſtitutione, locum habeat contra legatarium,
vel fideicommiſſarium, qui res legatas vel fideicom-
miſſas occupauit? quæſtionem hanc mouet Ripa d.
c.ſæpe,nu. 93. de reſtit. ſpoliat. & ante eum hanc at-
tigit Corn.conſi. 207. in fin.lib. 2. & Soc.ſen.cōſi.33.
proſequendo ordinem,colum. penultima, verſi. circa
quintā quæſtionum,lib...& tract.ſal.re.34.ſal.4.Iac.
Concenna.lib.3.q.iur.c.13.num.4.6.ſimilem explica
uimus quæſtionē ſupra in 5. re. ex l. extat,quod met.
cauſ.q.9.quoad rē noſtrā, duo viſus eſt affirmare Ri-
212 pa; Primū remedium † l.ſi quis in tantam, eſſe pin-
guius remedio l. nō eſt dubium.C.de leg.quo eſt ſuc-
curſum hæredi contra legatarium, vt rem legatam
occupans amittat: nam etſi ex ea conſtitutione is le-
gatarius rei legatę dominium amittat,non tamen hæ
redi eſt conſultum ad poſſeſſionem recuperandam,
cum tamen ex hac l.ſi quis in tantam, ſit in vtroque
caſu conſultum, quod non concedendo, dico tamen
ante hanc conſtitutionem fuiſſe illi hæredi ad recu-
perandam poſſeſsionem prouiſum,vel interdicto, Vn
de vi, vel Triticaria,alias diſpoſitio l.non eſt dubium
eſſet edita, ſi poſſeſsio auocari non potuiſſet. niſi di-
camus poſſeſsionē vna cū dominio venire ī reſtitutio
nem, ſecundum hanc conſtitutionē contra legatariū
ſic occupantem, habere locum,& recte ſentit Rip. vt
Corn. & Socin. iam relati affirmarunt,qui verum in-
telligunt,cum ab iam hærede eſt adita hæreditas, cū
tunc è manibus illius non ſua auctoritate legatum
capere debeat legatarius. l. facta, in prin. ff. ad Tre-
bell.§.reſtituta. Inſtit.de fideicomm.hæred.nec ſe po
teſt excuſare & tueri legatarius, quod legati domi-
nium recta via in legatarium tranſeat,iuxta l.a Titio
213 ff.de fur. quia reſpōdetur illud dominium † non eſſe
* verū,ſed fictū,vt tradunt * oēs, prȩſertim glo.& Bar.
in l.ſi quis hæreditatem,ff.de cōditio. inſt. Iaſ.l.ſi mi-
hi,& tibi,in prin.n.5.de leg.1.Gomeſ.§.ſic itaque,nu.
24.Inſtitu.de actio.Socin.ſen.conſi.68.nu.6.lib.4.idē
cenſuit his non relatis Tiraquell. tract. le mort ſaiſit
le viſ,6.part.declarat.2.num.6. Rurſus licet tranſeat
214 dominium † non tamen poſſeſſio.l.non eſt dubium,
* C.de leg. vbi Iaſ. & ceteri * omnes, qui multipliciter
declarant,vt aliàs retuli ad d. 5.rem. ex l.extat,in q.
9.non repeto.
215 QVAERO vigeſimonono,an remediū huius † le
gis noſtræ locū habet cōtra filiū occupātē rē hæredita-
riam pro ſua legitima? hanc quæſtionem mouet Rip.
d.c.ſæpe,num.94. de reſt.ſpol. & in l.in quartam, nu.
218.ad leg.Falc. & quo res ſit clarior,cum ipſo Ripa,
in c. ſæpe, plures caſus diſtinguo.
216 Primus eſt, quando ipſe filius † eſt hæres vniuerſa-
lis inſtitutus, ſed grauatus reſtituere: hoc caſu filius
poteſt ingredi ſua auctoritate poſſeſſionem,cum rem
vnam poſſit eligere,& de ea ad libitū diſponere. Bar
tol.in l. Marcellus.§.res quæ,num.2.3.ad Trebell.plu
res congeſſit Ripa d. l.in quartam,nu. 120. adde Grā
ma.Neap.deciſ.93.nu.5.6.qui Alex.Ruin.& alios ci-
tat.Crau.conſi.316.num. 1.Pariſ.conſ.17.in fin.conſ.
18.in fi.conſi.90.numero 45.conſi.93.in fi.lib.2. Iaſ.
cōſ.161.lib.4.Grat.in conſ.21.nu.8.li.2.nō ergo hoc
caſu incidit in pȩnā,cum iure permittente hoc faciat:
poteſt enim ſibi ſoluere.l.fiſtulas. §. fundū,de cōtrab.
217 empt.hoc intelligo cum iudex † per ſuam æquitatē
approbet rei electionem ab hærede factam cauſa ſuę
legitimæ,declarauit Bal.in l. iubemus,col. 1. verſicu.
item fallit,C.ad Treb.& Sali.in l.filium quem haben-
tem, col.5. C. famil.erciſ. quos eſt ſecutus Dec. con-
ſil.236.col.2.& Roland.a Valle conſ.78.nu.19.lib.1.
& vere idem ſentit Bart.§.res quæ, nu.2.circa med.
218 Secundus eſt caſus, quando filius † eſt in incerta
quota pro ſua legitima inſtitutus,adhuc is poteſt rem
vnam eligere,& occupare,vt docuit Bald. in l. ſi quis
in ſuo,Cod. de inoff. teſta. Baldi ſententiam probauit
idem Rip.d.l.in quartam,num. 117.dum affirmat eui
tare pœnam l.non eſt dubium.C. de legat.non tamen
ſibi acquirere aliquam poſſeſſionem, nec proprieta-
tem rei occupatæ,& Bald.eſt quoque ſecutus Alexā.
conſi. 134. numero quarto, libro quarto.caſum hunc
intelligit Ripa d.c. ſępe. nu. 94. quando nullus hæres
219 vniuerſalis in poſſeſſione † omnium bonorum eſt:
alias enim ſi eſſet in poſſeſſione, incideret in pœnam,
& huius ſententię citat Curt.ſen.conſi.13.ſtatuto Ia-
nuæ,colum. 3. in fi. quod Curtij reſponſum,citat idē
Rip.in d.l. in quartam,num. 117.ſed Curt.eo loco re-
fert aliter ſenſiſſe Bart. in l. ex facto,la grande,nume.
2. de hæred. inſtit. qui tamen loquitur cum res certa
eſt relicta, vt ſtatim ſubijciam,& declarat Rip. d.l. in
quartam,num. 116.idem quod Ripa & Curt.ſenſit in
his terminis Rota,in deciſ. antiq. ti.de reſtit. ſpol.de-
ciſ.7.in fine.
Tertius eſt caſus, quando ſimpliciter eſt inſtitutus
220 in ſua legitima, † & hoc caſu communis * videtur
* DD.ſententia, vt teſtatur Ripa d.c.ſępe,nu.94.hunc
filium incidere in huius conſtitutionis pœnam, cum
pro ſua legitima rem aliquam occupat, ſic Bartol. in
l.2. num. quarto,C. quando & quibus quarta pars,li-
bro 10. in l.ſuus quoque. de hæred.inſtit.Alex. conſil.
134.lib.3. Aretin.conſi.156. colum.fi.ratio prima af-
fertur ſecundum Barto. d. l. 2.quia hic filius non ha-
bet diſtinctam ſuam portionem:& ideo dum rem oc-
cupat,ſic poteſt rem hæredis occupare, vt ſuam. cum
bonis non diuiſis, incerta ſit res legitimæ. l.Mæuius.
§.duobus.de leg.2. & ratione quantitatis incerta ad-
221 huc eſt, † ob incertitudinem æris alieni ante omnia
ex bonis detrahendi. l. Papinianus. §. quarta, de inoſ-
fic. teſta. ratione cuius incertitudinis, poſſeſſio aliqua
occupari, vt nec acquiri poteſt. latius declarat Ripa
222 d.l.in quartam,nu. 113.vbi ſubdit,quod ſi † legitima
ex ſingulis rebus debetur, vnam tantum eligi nō poſ-
ſe,ne aliquid pro alio ſoluatur,cōtra l.2. § primo,ti. ſi
cert. petat. quam Bartoli rationem probarunt Cur-
tius ſen. dict.conſilio 13.& Decius d.conſ.236. num.
9. 10. Si ergo non licet occupare, ſequitur occupan-
do in pœnam huius conſtitutionis incidere, quæ ſi lo-
cum habet contra eum, qui occupat rem in totū ſuā,
quanto fortius contra eum, qui rem pro parte ſuam
inuadit, vt hic,& ſi locum habet cōtra ſocium,qui rē
communem occupat,vt infra quæſto. 31. referā,qua-
re non hoc caſu locum habere debet? quas rationes
perpendit & Picus in d.l.in quartam,num.164. & nu
me.168.inquit,euitari male poſſe.
Contrariam tamen ſententiam probant nouiſſimè
aliqui, vt docuit Ripa d.l.in quartam.num. 118.illorū
tamen recentiorum nomina non refert, & forte ex il-
lis vnus fuit Picus,qui in d.l.in quartā,nu.164.relatas
a Ripa rationes perpendit, illorum tamen fundamen-
ta non ſubſiſtunt: nam dum primo ait Picus, teſtato-
223 rem † ex verbo [inſtituto] cenſeri dediſſe licentiā
filio occupandi rem propria auctoritate pro ſua legi
tima, ex doctrina interpretum, in l. non eſt dubium,
C. de legat. dum ſic illam conſtitutionem declarant
ex l. Titia cum teſtamento,§. primo,de leg. ſecundo,
reſpondetur ex Bart. d.l.ſecunda,num. 3. C.quando
& quibus quar. pars. procedere quando res eſſet cer
ta, quod non contingit in caſu noſtro; vel ſecundo,vt
inquit Ripa d.l.in quartam,num.118.licentiam cen-
ſeri qui-

224 ſeri quidem datam, ſed non † ingrediendi per vim,
✻ vt per omnes * in l. iuſte poſſidet. de acquiren. poſſeſ.
& diximus ſupra in 8. rem. ex l. meminerint, C. vnde
vi. quæſt. 1. declar. 4. quam reſponſionem conſidera-
225 uit & † Picus d. l. in quartam. nu. 164. qui replicauit,
hoc non prohibitione legis noſtræ, ſed ratione incer-
titudinis euenire; quæ ſane replicatio non ſatisfacit,
quia illa incertitudo eſt in cauſa, vt ipſi filio non li-
ceat occupare, & per conſequens non incidit in pœ-
nam. Secundo autem loco quod affert Picus, nihil
226 eſt, dum ait, noſtræ conſtitutionis † pœnam locum
habere, quando is qui inuadit poſſeſſorem poſſeſſio-
ne rei ſuæ priuat, nõ alio caſu, vt cenſuit in ſimili Bar-
tol. in l. exſtat, col. 3. ver. circa iſtud. ff. quod met. cauſ.
& eo loco diximus, ſed in caſu noſtro filius inuaden-
do, & occupando poſſeſſionem iſtam, ſibi ob incerti-
tudinem non acquirit, & ſenſit Bart. d. l. 2. C. quando
& quib. quarta pars. & per conſequens, hęredem ſua
poſſeſſione priuare non dicitur, ſicque ceſſat pœna.
hæc ratio (vt dixi) non vrget, ſecundum Bart. & Ripã
præcitatis locis: quia licet filius nullam ſibi acquirat
poſſeſſiouem, attamen ſpoliat poſſeſſorem, nec eſt bo-
na conſequentia, non acquirit ſibi poſſeſſionem, er-
go poſſeſſorem non priuat, quia ſpolians poſſeſſorem
non acquirit poſſeſſionem, & tamen vere poſſeſſorem
ſpoliat. Quare Picus in d. l. in quartam, num. 168. ver.
præterea. inquit quæſtionem hanc dubiam valde ac
periculoſam eſſe: ſubdit tamen, quod cum caſus ſit
227 dubius, † ob legitimam eſſe filijs fauẽdum: tum ẽt,
quia in pęnalibus mitior pęna ſolet imponi, ſed leuia
hæc ſunt, vt a receptiori ſententia recedamus, quam
228 probo, & extendo vt etiam procedãt, † quum is mi
nus ſua legitima occupaſſet: nam licet ceſſet illa ra-
tio ambiguitatis, non tamen ceſſat altera, quod non
liceat ei rem ſuam occupare, ſeu rem illã ſponte pro
ſua legitima eligere: late Ripa d. l. in quartam, num.
111. & Bologn. conſ. 59. col. 1. Ruin. conſ. 131. nu. 15.
lib. 1. Dec. conſ. 81. nu. 7. Rub. conſ. 156. n. 9. Pariſius
conſ. 53. nu. 58. lib. 3. Alc. reſp. 295. nu. 4.
229 Quartus eſt caſus, quando † filius hanc ſuam legi-
timam ſimpliciter ſibi relictam propria auctoritate,
ſine violentia tamen, occuparet: & hoc caſu non eſſe
locum pęnæ noſtræ conſtitutionis affirmauit Picus in
l. in quartam, num. 163. in fi. ad leg. Falc. nam cum vio
lentiam eſſe commiſſam præſupponat hæc conſtitu-
tio, ceſſare videtur hoc caſu vbi nulla eſt commiſſa
vis. Verum neſcio videre quomodo poſſit res hæc ꝓ-
cedere, aut enim præſupponimus filium ingredien-
tem prohiberi ingredi ab hærede, vel factis, vel ver-
bis, & tunc non eſt dubiũ, vim a filio ingrediente com
mitti. iuxta l. exſtat, quod met. cauſa. aut is hæres eſt
paſſus filium rem illam apprehendere, nec modo ali-
quo contradixit, & iſto caſu non dicitur cõmiſſa vio-
lentia, cum tacite conſenſiſſe dicatur, & ita pœnæ lo-
cus non eſt: aut hærede abſente & ignorante is filius
eſt ingreſſus, & apprehendit, & tunc ſi reuertentẽ hæ
redem non admittit, cum ſpoliare dicitur. l. vlt. ff. de
precar. & alias ſupra dixi, quare cum violentia dica
tur eſſe commiſſa, & pœnæ locus erit: ſi vero reuerſus
hæres, non quærit poſſeſſionem recuperare, conſenti-
re dicitur, ſicque ceſſat violentia.
Quintus caſus poteſt conſiderari, quando filius
230 pro † ſua legitima in re certa inſtitutus eſt: hoc ca-
✻ ſu concludunt omnes, * ſua auctoritate poſſe rem il-
lam apprehendere, ex d. l. Titia cum teſtamento, §. 1.
de leg. 2. omnes in l. non eſt dubium, C. de leg. Picus
d. l. in quartam nu. 160. & Ripa nu. 116. ad leg. Falc.
231 QVAERO trigeſimo, an hæc conſtitutio † locũ
habeat contra hæredem inſtitutum ſub conditione,
qui ante conditionis euentum auctoritate propria bo-
na hæreditaria occupauit. hanc quæſtionem mouit
Ripa in d. c. ſæpe, num. 97. de reſtit. ſpol. & ante eum
Corſet. in tractat. fallen. ad regul. quod ſpoliatus ante
omnia reſtituatur, fallen. 23. & affirmare videntur eſ-
ſe locum, & vſus eſt Ripa illis rationibus, quibus vte-
batur in quæſtione de legatario & fideicommiſſario,
vt ſupra retulimus quæſt. 28. ſed melior ratio afferri
232 poteſt, quia † hæres ſub conditione, ea adhuc non
purificata, hæres non dicitur. l. ſi quis ſub conditione
dandorum decem, ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſt. Bart. l. ita
ſtipulatus, num. 13. de verb. oblig. & ideo contractus
233 ſub † conditione, non dicitur proprie contractus.
✻ Aret. conſ. 11. nu. 2. & ideo dicunt omnes * in l. 1. ff. ſi
234 cert. pet. creditorem † ſub conditione non eſſe pro-
prie creditorem: ſi ergo hic non eſt hæres, non potuit
ſua auctoritate bona occupare. huic ſentẽtiæ ſubſcri-
bo, etſi nõ me lateat contrariam ſententiam probari
a Bal. in l. inter oẽs, Iaſ. nu. 10. qui ſatiſd. cogan. & quã
viſus eſt ſequi Neuiz. conſ. 82. nu. 24. qui eiuſdem ſen
tentiæ retulit Bologn. in d. l. inter omnes. adducti ſunt
235 omnes eo † tex. l. inter omnes, iuncta declaratione
gloſſæ ibi, in verbo, poſſidentem, qui tamen hanc ſen-
tentiam non probat: quia etſi textus velit hæredem
illum inſtitutum fuiſſe ſub conditione, ſimul tamen
ſtare poteſt, quod conditio affuerit, & quod poſſeſ-
ſionem iudicis auctoritate apprehenderit, vel ex teſta
toris licentia: nam cum in hoc nulla eſt diſputatio,
quomodo poſſideret, præſupponendum eſt iuxta le-
gis diſpoſitionem, ſicque legitime poſſediſſe. prætere-
rea animaduerti inter hos caſus non leuem eſſe diffe-
rẽtiam, quod ſcilicet hæres inſtituatur, & deinde ſub
euentu conditionis grauetur alteri reſtituere, vt eſt in
caſu d. l. inter omnes: nam eo caſu hæres quoad ſe pu-
re inſtitutus dicitur, quare libere hæreditatem adire
poteſt: poſtulante tamen ſubſtituto, & cauere tene-
tur, ſe reſtituturum hæreditatem, ſi eueniet condi-
tio. diuerſum eſt in caſu noſtro, quando hæres ipſe
ſub conditione inſtitutus eſt, & interim hæreditas
eſt penes venientes ab inteſtato, vel alios: nam inſti-
tutus antequam ſe hæredem poſſit dicere, neceſſaria
eſt conditionis purificatio: interim ergo occupare
non poterit.
QVAERO trigeſimoprimo, an hęc conſtitutio
236 locum † habeat, cum quis occupat rem cõmunem?
quo quęſtionis huius ius & definitio clarior reddatur,
plures caſus diſtinguo.
237 Primus eſt, quando alter ſociorum † rem totã poſ-
ſidet ſolus, & alter per vim vult occupare & ingredi,
tunc huic conſtitutioni locum eſſe affirmauit glo. hic,
quam eſt ſecutus Bart. nu. 33. eſt in argumentum l. ſi
ſocius. ff. de fur. dum in parte ſocij furtum committi-
tur. & conſtitutio hæc inuadentem poſſeſſionem rei
proprię punit. hanc ſententiam probarunt Alex. conſ.
103. num. 19. in fi. lib. 1. Plotus in l. in quartam, num.
164. verſ. tertio promiſſa. ad leg. Falc. Neuiz. cõſ. 82. nu.
12. Franc. de Marchis, q. 316. num. 6. quod intelligo
cum Bald. hic colum. vlt. verſ. quid ſi rem cõmunem.
& Sal. col. pen. verſ. quærit glo. vt quoad partem ſocij
ſoluat æſtimationem, quoad propriam, eam perdat.
ſicque diuerſimode tenetur, vt gl. dicere voluit.
Secũdus eſt caſus, quando ambo ſunt in poſſeſſio-
ne, & vnus vult ingredi pro parte ſua, vt poſſeſſione
238 ad vſum deſtinatum vtatur, ſi a ſocio † ingredi pro-
hibeatur, non ingrediens, ſed prohibens, vim com-
mittere & ingredientem ſpoliare dicitur, ſic tradunt
Inno & Abb. in c. 1. de immun. eccl. quos probauit Ri
pa in d. c. ſæpe, numero 96. de de reſtit. ſpol. & clarius
in c. cum eccleſia Sutrina, nu. 7. verſ. ſed hic cadit, &c.

& la-

Digitized by Google

& latius ibidẽ nu. 106. de cauſ.poſſeſſ.& propr.ſenſit
Bal.conſ.37.quidam Nerius,prope fin.lib. 5. Confert
quod ſcripſit Iaſ.in l.clam poſſidere, §. qui ad nundi-
nas,nu.23. de acq. poſſeſſ. & clare idem affirmat Cę-
pol.conſi.4.qui a Ripa in d.cap.ſępe,nu.99.citatur &
Cępol.citauit Crauetta conſi.18.num.9.10. Plot. No
uarien.in l.ſi quando,nu.296. C. vnde vi, & ante eos
hanc ſententiam probauit Caſtr. conſ. 29x. In cauſa
quæ vertitur in curia locum tenentis patriæ, &c. col.
2.lib.x.quod Caſtrenſ.reſponſum citauit Crau.cõſ.4.
239 nu.10. quib. locis affirmant,quod licet † ſocio oſtiũ
domus frangere, vt in poſſeſſione domus ſe tueatur,
adducuntur ex nota.tex.l.vltim.§.ſi ad ianuam, quod
vi aut clam. quam inducit Caſtr. præcitato loco, &
egregie declarat Alciat.lib. 4. Parerg.c. x0. & Duar.
lib.4.diſp.anniuerſ.c.40.
240 Tertius eſt caſus, † quando ſocius eſt in poſſeſſione
rei communis pro ſua parte, & dum ingreditur non
ſuam modo, ſed & illam ſocij occupat, tunc is ingre
diens ſolum quoad ſocij partem vim dicitur committ-
tere,& incidit in pęnam huius conſtitutionis. ſic con
ſuluit Alex.conſi.103.num.6.10.lib.1.nam quoad il-
lam partem dicitur occupator,cum eam non poſſide-
ret,& Alc.eſt ſecutus Plot.in d.l.ſi quãdo, num.517.
C.vnde vi. vbi ſimilia affert. & hoc idem ſentit Abb.
in d.cap. ſæpe,vt ibi Ripa refert, num.96. in fi.de re-
ſtitut.ſpol.

QVAERO trigeſimoſecũdo,an hęc conſtitutio
241 locum † habeat contra vſufructuarium, qui poſſeſ-
ſionem, ex qua vſumfructum percipiebat ab alio poſ-
ſeſſam occupat? & habere locum eẽ ſuit hic gloſ. quã
probauit Bartol.num.34.& Salicet.col.penultim.ver
ſicu.tũc quæro,&c.Corne.conſ.158. num. 11. lib. 4.
cuius rei clara eſt ratio: quia ſi dominus,qui in re ma-
ius ius habet, illo priuatur, quãto fortius vſufructua-
rius. Difficultas tamen hac in re non leuis ſuboritur,
242 cui deferatur † vſusfructus, an domino proprieta-
tis, vel illi potius poſſeſſori, contra quem commiſſa
eſt violentia? gloſſ. hic ſenſit domino proprietatis de-
ferri,ex l.ſi de ſundo,de vi,& vi arm. qui tamen text.
hanc gloſſæ ſententiam non probat, cum ibi vſusfru-
ctus, ex acquiſitione & facto, eum ipſa proprietate
ſit conſolidatus, quod hic non contingit.

Contrariam ſententiam probauit Bar. hic in fin.ac
quiri ſcilicet illi poſſeſſori, contra quem commiſſa eſt
violẽtia.ea ratione adducitur: quia contra dominum
nulla commiſſa eſt violentia,nullumq; delictum, pro-
pter quod vſumfructum lucrari debeat. quare poſſeſ-
ſori offenſo defertur. quam rationem probauit Salic.
præcitato loco; qui & in hanc ſententiam citauit tex
tum l. neceſſario, §.vlt. de per. & cõmo. rei ven.& l.
ſi poſtulauerit.§.iubet.de adulter.& hanc opinionem
ſecutus eſt Bald.hic col.vltim.verſicu.habeo vſumfru
ctum, inquitque ius vſusfructus proprietario, com-
moditatem poſſeſſori, contra quem violentia com
miſſa eſt, acquiri, ex d. l. neceſſario, §. vlt. commodi
243 tas † enim,non ius vſusfructus, & alienari, & perdi
poteſt,etiam aduerſus proprietarij voluntatem. §. nã
cedendo,Inſtit. de vſufruct. vbi omnes,& late Tiraq.
de retract.conſangu.§.26.glo.1.num.43.Crau.conſi.
2x3. num.8.in fin.Confirmatur Baldi ſententia ex do
ctrina Roma.quam refet Alex.in l.ſi finita,§.ſi de ve-
ctigalibus,num.15.prope princ.ff.de damn.infect. dũ
244 quærit, † quomodo patris vſusfructus, quem habet
in bonis aduentitijs filij ex delicto publicetur? diſtin-
guit Roma. aut delictum eſt tale, per quod pater ma-
ximam, vel mediam capitis diminutionem patitur,
& tunc in totum patris perſona exſtincta dicitur,qua
re & vſusfructus, vt exſtinctus, cum proprietate con-
ſolidatur,iuxta l.corruptionem,C. de vſufruct. ſicque
non publicatur, ſed ad filium reuertitur.aut delictum
huiuſmodi non eſt, vt patris perſona in totum exſtin-
guatur, & tunc vſusfructus ſeu commoditas extincta
non eſt, ſed ad fiſci commodum publicatur: ſic in ca-
ſu noſtro, cum hic inuaſor non aliam pœnam ex for-
ma huius conſtitutionis, quam iuris ſui amiſſionem
patiatur, defertur ergo commoditas hæc vſusfructux
ei contra quem commiſſa eſt violentia, iſque ea frue-
tur commoditate tãdiu, quamdiu is fructuarius fuiſ-
ſet fruiturus,iuxta l.vſufruct.ff.ſol.matrim.& idẽ con
ſuluit Curt.iun.conſi.4.nu.19. in fi.confert text.l. Sta
tius.§.Cornelio Felici,ff.de iure fiſci,in l.peto,§. præ-
dium,de leg.x. Alex.d.§.ſi de vectigalibus,nu.30. ſimi
lem quæſtionem ſubijcio.

QVAERO trigeſimotertio in caſu præcedenti
245 non longe diſſimili, an ſcilicet hæc conſtitutio † lo-
cum habeat contra vaſallum, qui feudum ab alio poſ-
ſeſſum occupauit? Cin.hic col. penult. verſic. ſi quæ-
ritur de ſeruitute. poſt Iac. de Arena, affirmauit ha-
bere locum,quorum ſententiam affirmauit Bartol. in
l. ſi finita,§.ſi de vectigalibus, num.3. verſic. ſed con-
tra prædicta.& idem placuit Alexand. eo loco, nume.
21. Aret.conſ.14. num. 4. & ex facto interrogatus re-
ſpondit Curt. iun. d. conſ.4. num. 19. in fi. ea ratione
adduci videntur, quam in ſuperiore quæſtione retuli-
mus, hancque conſtitutionem in feudalibus habere lo
cum,teſtatur Afflict. in cap. 1.§.ſi duo homines,num.
58.de pace ten. & eius violat.ex illo textu, qui idem
diſponit. refert tamen Iſernia, eſſe hoc in regno Nea-
pol. correctum, verũ aliter ſenſit Afflict. in commen.
ad conſtit. Neapol.lib.1.rub.24.de violent. circa poſ-
ſeſſ.nu.xx. qui hoc intelligit, niſi vaſallus a domino di
recto iuſtam ob cauſam ſpolietur. vt puta, ſi is vaſal-
lus eſſet notorie rebellis, vel ſi conſtaret clare, eum
ius in feudo non habere,& alia plura ibi recẽſet. Dif-
246 ficultas omnis in eo verſatur,cui † feudum hoc defe
ratur, an domino, vel agnatis, vel potius violentiam
paſſo? Bart.in d.§.ſi de vectigalibus,num.3.affirmare
videtur,deferri domino feudi.ſed Imol. in l. eorũ, de
dam.infect.vbi Angel.& Alex. d.§. ſi de vectigalibus,
nu.36.Afflict.in d.§.ſi duo homines,nu.8.in fi.& Cur.
iun.d.conſ.4.nu. 19.ſentire videntur eſſe deferendum
violentiam paſſo: vt horum ſententiæ concilientur,
duos caſus diſtinguo, vt in præcedenti quæſtione in
fine cum Bart. diximus.
247 Tertius eſt caſus, cum de iure ipſo † feudi agitur,
quod vere domino feudi deferri, ex rationibus a Bar-
248 tolo relatis,opinor,ea præſertim: quia ius † hoc per-
ſonale a ſua cauſa ſeparabile eſſe dicitur. vt de iure
vſusfructus dicebat Bald. in præcedenti queſt. rela-
tus, & hanc ſententiam Bart. probauit conſiliũ Nea-
pol.vt refert Afflict.deciſ.28x. num.14. Ruin.conſil.
70.num.9.lib.5. Aret.conſ.10.num.1. Decius conſil.
442.num.x9.30.Boer.quæſt.x64.num.9.Alciat.reſp.
34.num.4.Collegium Piſanum inter conſilia crimina
249 lia diuerſorum,conſil.104. in fi. Iulius † Clar.lib.4.
Sẽtentiarum.§. feudum, quęſt.84. Ioan.Cęphal.mihi
compater,& pręceptor colendiſſimus,conſ.x9.nume
250 ro 13.lib.1.vaſallus † enim delinquendo nõ amittit
feudum ad detrimentum domini, ſicque nec fiſco de
fertur. vt in noſtris terminis hanc ſententiam vſus eſt
affirmare Modern. Pariſienſ. in conſuetud. Pariſienſ.
tit.1.§.x.gloſ.4.num.21. & latius d.tit.1.§.30.nu.65.
Idem procederet, quando plures eſſent in ſolidum va
ſalli,quia portio delinquentis non fiſco, vel alteri, ſed
alijs conuaſallis defertur,Goz. conſil.84.num.16.17.
declarat Curt. ſen. coſil.50. colum.70. late Iul. Clar.
d.§.feudum,q.66.

Decla-

251 Declaratur hic caſus primo nõ procedere † in hac
patria Pedemontium & Sabaudiæ, in quibus feuda
ſunt redacta inſtar patrimoniorũ, quo caſu violentiã
paſſo deſerri poſſunt, quemadmodum alias poſſunt
ob delictum confiſcari, vt clare tradit Neuizan. con-
252 a ſil.68.nu.41. quæ † enim alienari, & in extraneum
ſucceſſorem tranſire poſſunt, & ſic ob delictum fiſco
deſerri conceduntur. vt probat Bart. d. §. ſi de vectiga
lib. & alios citat Neuiz. d. nu. 51. addo Boer. q. 264.
num. 8. 9. qui in Gallia ſic ſeruari teſtatur. & ratione
adducitur: quoniam in regionibus illis feuda patrimo
nij inſtar redacta ſunt. quod & affirmant idem Boer.
quæſt. 123. nu. 2. q. 202. in fi. Dec. conſil. 680. num. 9.
Cephal. conſ. 1. nu. 67. lib. 1. Crauet. conſil. 303. num.
4. Caſtan. conſi. 8. num. 19. conſil. 19. nu. 11. conſi. 66.
num. 1. Grammat. deciſ. 103. num. 127. Mod. Pariſ.
in conſuetud. Pariſ. tit. 1. §. 1. gloſs. 5. num. 61. Tiraqu.
de retractu conſang. §. 1. gloſſ. 3. num. 12. Pariſ. conſil.
13. num. 23. lib. 1. ſed quidquid ſit in alijs regionibus
non arbitror verum in his regionibus Pedemontium
& Sabaudiæ, eſſe feuda inſtar patrimoniorum, nam
decretum, a quo ſumptum eſt præſuppoſitum, hoc il-
253 lud affirmare non videtur. Etenim † decretum Sere
niſs. Ducisſæ Yolant, editum anno 1475. quo ſola feu
dorum alienatio, ob caſum vrgentis neceſſitatis con-
ceſſa eſt, vt decreti verba oſtendunt, etiam ad ſubue-
niendum alijs quibuſcumque neceſſitatibus ſuis, &
ita intelligit ea facto interrogatus in alienatione feu-
di Comitatus Pozaſchi. Neuizan. conſi. 10. nu. 10. qui
affirmat caſum neceſſitatis probandũ eſſe, quod opus
non eſſet, quando feuda eſſent inſtar patrimonij: vt
enim rei domino ad libitum alienare licet rem pro-
priam, ſic liceret & feudum diſtrahere. Nec faciunt
254 difficultatem vllam verba † Decreti, ibi [aut alijs de
bitis ſuis perſoluendis, &c.] quia verba intelligi viden
tur de alijs debitis voluntarijs, cum præſertim ſubij-
ciantur verba illa [Etiam ad ſubueniendũ, &c.] quæ
255 dictio † [etiam] ſui natura eſt implicatiua, & impli-
care dicitur caſum minus dubitabilẽ, vt tradit Dec.
in l. qui ſe patris, num. 11. C. vnde liberi, vt ergo ſecũ-
dus caſus ſit minus dubitabilis, intelligitur, (vt etiam
verba ſonant) quando vrget neceſſitas, & primus ca-
ſus quando nulla ſubeſt. verum (vt dixi) non faciunt
difficultatem hæc verba: quia ſemper intelliguntur
de debito, & cauſa omnino neceſſaria, nam ſic legi-
tur [etiam ad ſubueniendum alijs quibuſcumque ne-
ceſſitatibus.] dictio [alijs] ſimilitudinem oſtẽdit, glo.
256 in l. ſi fugitiui. vbi † Dec. nu. 34. C. de ſeru. fug. & in
l. quicumque, in 2. lect. in fi. C. qui admit. Ruin. conſil.
73. num. 19. Calcan. conſil. 14. nu. 2. Gomeſ. §. ſed iſte,
num. 17. Inſt. de action. Gram. deciſ. 59. num. 14. Soc.
iun. conſil. 160. nu. 13. lib. 2. vt ergo referant hæc ver-
ba caſum ſimilem, eſt dicendum caſum præcedentẽ
eſſe neceſſitatis. accedit quod dictio [alius] iuncta
verbo vniuerſali, ampliat diſpoſitionem. ſic Dec. d. l.
ſi fugitiui, nu. 34. & cõfirmat: quia & dictio [etiam]
dicitur ampliare, vt tradit gloſs. in Clem. vnica, de ſe-
queſtrat. poſſeſ. & fruct. cum alijs relatis a Crauett.
conſilio 284. numero 7. verſiculo ſeptimo pondero.
inquit enim implicare maiora expreſsis. ſic & clare
Alciat. reſpon. 113. nume. 5. addo Deci. conſi. 466. nu.
17. conſi. 542. numer. 7. verſic. ſecundo reſpondetur.
ſi ergo ampliat, ſi includit caſum minus dubitabilem,
eſt dicendum, illa verba [aut alijs ſuis debitis, &c.]
eſſe intelligenda de debitis neceſſarijs: alias ſi intel-
ligerentur de voluntarijs, verba quæ ſequuntur, non
257 ampliarẽt. quæ declaratio clarior redditur, ea † ver-
bis alterius decreti, editi a Sereniſsima Duciſſa Blan-
ca anno 1491. vbi relato illo decreto anni 1475. ſub-
dit in hæc verba: [Nos itaque attendẽtes, quod præ-
miſſum decretum fuit conceſſum propter conſtitu-
tionem dotium, & debita neceſſaria perſoluenda,
&c.] & hanc interpretationem intelligo hactenus
fuiſſe obſeruatam. ex quibus ceſſant relatæ conſidera-
tiones. Dum hæc ſcripſiſſem, noſtriſque his commen-
tarijs extremam iam admouiſſem manum, in lucem
prodijt Delphico vnum clarius Aimon. Crauettæ co
lendiſſimi compatris mei reſponſum, pro Genero in
ſcriptum, quod vt ſumma dignũ admiratione ab om-
nibus ſuſcipiendũ eſt, ſic validiſſimis rationibus hanc
noſtram probat interpretationem, & cum nonnulla
& a nobis iam excogitata retulerit, pretium operæ
non eſſe duxi ea hic recẽſere, beneuolum ergo lecto-
rem ad illud reijciam, eruntque maxime perpenden-
da, quæ in eo reſponſo nu 45. & deinde nu. 67. vſque
ad 112. conſcripta ſunt, quid in arduo illo negocio fu-
turũ, ſit bene pro illuſtri Hectore Rubeo, & ex comi-
tibus Pozaſchi, clariſſimi Aimonis genero ſperan-
dum eſt, cum ſub æquiſſimis doctiſſimiſque iudici-
bus lis ſit.
258 Declaratur ſecundo hic primus caſus, † quando is
violentiam paſſus, eſſet feudi conſocius, nam tunc il-
li ſpoliatoris occupatoriſque portio, nõ feudi domi-
no accreſcit, ſic teſtatur ſe conſuluiſſe And. Pomates
in addit. ad Bart. in d. §. ſi de vectigalibus, nume. 3. in
apoſtilla, quæ incipit, ſed contra ea ratione ſola ad-
ducitur, quod cum hic violentiam paſſus, extraneus
non ſit, impedimento nihil eſſe, quin in eum fundum
transire poſſit: nam videmus quod licet vaſallus pro
259 hibeatur alienare feudum, non tamen † prohiberi
alienare in inueſtitura comprehenſa. Iaſ. in c. 1. §. 1.
per quos fiat inueſtit. in c. 1. de alien. feud. ex illo tex
tu. late Moder. Pariſien. in conſuetud. Pariſien. in
titu. 1. §. 13. gloſs. 6 num. 5. addo præter cum Crauet.
conſ. 303. num. 4. Brun. conſi. 38. num. 1. 2. conſ. 44. in
fin. Pariſ. conſil. a. num. 40. & conſi. 3. num. 23. Ruin.
tamen conſi. 8. numer. 11. lib. 1. intelligit viuente alie
nante, non poſt mortem: quoniam tunc re ipſa non
tenet alienatio, ſed a proximioribus reuocari poteſt,
quod non executio.
260 Secundus eſt caſus, † cum de ſola commoditate,
quæ ex ipſo feudo prouenit, agitur, & hæc violentiã
paſſo conceditur. vt ſupra in quæſtione præcedenti
de cõmoditate vſusfructus diximus. & in noſtris ter-
minis tradit Imol. d. l. eorũ, de dam. infect. ſentit Bar.
261 d. §. ſi de vectigalibus, num. 5. poteſt † enim vaſallus
* feudi commoditatem diſtrahere. vt * tradunt omnes
in l. ſi domus. §. fi. de legat. 1. communẽ teſtatur Ruin.
conſi. 176. num. 13. libr. 1. & alia reſponſa Ruin. citat
& probat Roland. a Valle conſi. 80. num. 31. lib. 1. la-
te Iul. Clar. lib. 4. Sentẽt. §. feudum, quæſt. 31. verſic.
262 ſucceſſiue. quare & in cauſam iudicati † commodi-
tas feudi concedi poteſt. late Brun. conſil. 37. clare
263 Ruin. conſ. 70. in fi. li. 4. qui clare affirmat, venire † &
in confiſcationem bonorum. quod poſtremum iam
affirmauit & Aretin. conſi. 10. col. penultim. verſicu.
ſecundo dico. Rub. conſ. 164. in fin. ſimilia quamplu-
rima retulit Tiraq. de retrac. conſan. §. 1. glo. 7. nu. 47.
48. 49. is ergo violentiam paſsus, tamdiu ea fruetur
cõmoditate, quamdiu fruiturus fuiſſet vaſallus, iux-
ta relata ſupra in præcedenti q. in fi. & tradit Alex.
in d. §. ſi de vectigalibus, nu. 30. & clare Curt. iun. conſ.
4. num. 19. in fin. vbi a fortiori vult procedere, quan-
do a principio feudum eſset conceſsum, vt in alium
poſsit alienari. cetera, quæ rem hanc feudalem attin-
gunt, ex induſtria omito.

QVAERO trigeſimoquarto, an hæc conſtitutio
264 locũ † etiã habeat contra eum, qui non vi, ſed clam
eſt in-

Digitized by Google

eſt ingreſsus alterius poſseſſionem? & locum habere
cenſuit hic glo. quam ſimpliciter probauit Bar. num.
17. Salicet. col. 6. verſic. ſecundo quæro quid ſi. quod
intelligo ſecundum Cin. & alios, ſi poſtea venien-
tem non admiſit: quia tunc dicitur eum ſpoliare, vt
iam diximus ſupra quæſt. 13. intelligi præterea Sal.
d. verſic. ſecundo quæro, quando is ſpoliatus non ve-
nit ad poſseſſionẽ, eo quia eſt ſuſpicatus ab ipſo occu-
patore poſse repelli, & late declarauimus ſupra q. 14.
QVAERO trigeſimoquinto, an hęc conſtitutio
265 locum † habeat contra eum, qui occupauit mobi-
lia? & habere locum affirmauit hic glo. & ſecuti ſunt
* eam *omnes. Sal. colum. 4. verſic. circa quas, &c. Ri
pa in cap. ſæpe, num. 89. de reſtitut. ſpol. ex text. §. ſed
nedum talia. Inſtit. vi bon. rapt. ex quibus ſatis in-
telligimus, extendi interdictum Vnde vi, cum anti-
quitus pro poſseſſione rei mobilis conceſsum nõ fue-
rit. l. 1. §. illud itaque, de vi, & vi arm. & ſuo loco di-
266 ximus, ex ſtatuto quoque Montis † regalis, ſub rub.
de eiectione poſseſſionis, col. 3. idẽ eſt cautum. ſtatu-
267 tum autem Papię † 31. in criminalibus, de pœna il-
lius q. vim alicui fecerit in eius poſs. hoc in caſu habet
locũ, quia ſolũ diſponit in occupatore rei immobilis.
268 QVAERO trigeſimoſexto, an hęc cõſtitutio † lo
cum habet contra occupantem bona incorporalia?
gloſs. hic directe non habere locum cenſuit, eam pro-
barunt hic Bart. nu. 19. Salic. colu. 4. verſ. ſecundo an
pro iurib. Bald. col. 4. verſi. quęro ſi quis expellat. Al-
ber. hic col. 3. & ſupra eo. ti. in rub. ea ratione, quia in-
269 corporalia non dicuntur † poſſideri. l. ſequitur. §. in-
corporales, de acquir. rer. domi. l. ſequitur, §. ſi viam.
de vſucapio. quare mero iure hoc poſseſſorio interdi-
cto agi non poteſt. verũ quia iniquũ erat priuato ali-
quo nõ ſuccurri remedio, qđ ẽt poſseſſionẽ ſeu quaſi,
270 poſſet recuperare, cõceſsũ illi fuit † interdictũ vtile,
vt ſecundũ glo. & ceteros probari videtur l. quoties,
quæ eſt pen. ff. de ſeruit. l. ſicuti. §. ſed & interdictũ, ff.
ſi ſeru. vend. Bartolus in l. 3. §. vnde vi, nu. 3. de vi, & vi
arm. quo loco reijcit Azon. ſententiam aliter ſentien-
tis, ſenſit hic Alberic. col. 3. ea ratione, quia ſeruitutes,
& ſimilia quaſi poſſidentur l. 1. ff. commu. præd. d. l.
penult. ff. de ſeruit. vbi gloſſ. & late ſupra retulimus
in 1. remed. ex interdicto Vnde vi, q. 8. & praxim do-
cuit hic Salic. col. 4. verſic. ſed tunc quæro. Statuto au
271 tẽ Papiæ † 31. in crim. de pœna illius qui vim alicui
fecerit in eius poſſeſſ. expreſſe conceditur agi poſſe
contra occupatorem rei incorporalis, ſeruitutis, & ſi
miliũ: vt ſunt clara illius verba, ibi [eodem modo fiãt
proceſsus, condemnatio & punitio contra illos, qui
violentam occupationem vel turbationem fecerint,
vel fieri fecerint alicui in poſseſſione, vel quaſi, iure
alicuius ſeruitutis, vel ductus viæ, ductus aquæ, vel ali
cuius alterius ſeruitutis, &c.
Declaratur primo non procedere in eo, qui eſt in
quaſi poſseſsione ſui iuris incorporalis, & in ea ſe tue
272 ri conatur: † nam etſi vim faciat, non tamen ad-
uerſarium ſpoliare dicitur; quare nec in pœnam in-
cidit. ſic declarat Ripa in terminis in cap. cũ eccleſia
Sutrina, nu. 106. de cauſ. poſs. & propr. rurſus quod
iam dixi de remedio vtili, intelligitur niſi is ſpoliatus
rẽ corporaliter ratione ſui iuris poſsideret, vt in em-
phyteuta & fructuario. Sal. hic. col. 4. verſic. quarto
quæro, & alias ſupra diximus in 1. rem. ex interdicto
C. vnde vi, q. 5. in fi. ſic & relatum ſtatutum Papię 31.
declarari poteſt.
QVAERO trigeſimoſeptimo, an hæc conſtitu-
273 tio † locum habeat pro clerico, contra eum qui ius
ſuæ præbendæ occupauit? & habere locũ cenſuit glo.
hic, quã ſecuti ſunt Bald. col. 4. verſ. 3. in emphyteuſi.
Sal. col. 4. verſic. tertio quæro. Ripa d. c. ſæpe, nu. 68.
verſic. item dubitatur. ex c. eum qui. de præben. in 6.
& in c. placuit 16. quęſt. 6. cuius rei ratio afferri illa po
274 teſt: quia hic clericus † in ſua præbenda fructuario
æquiparatur, c. litteras, vbi Innoc. de probat. vt ergo
fructuario conceditur, ſic & clerico.
Extenditur relata concluſio procedere etiam eo ca
275 ſu, † cum beneficium alias ſibi a Pontifice Max. re-
ſeruatum, occupauit: nam etſi reſeruationis decre-
tum inficiat non modo titulum, ſed & poſſeſſionem
ex latere poſſidentis, vt nec eo caſu is ſpoliatus ſit an-
te omnia reſtituendus, vt latiſſime infra in 15. remed.
recuper. poſſeſ. ex c. reintegranda. 3. quæſt. prima, di-
cemus in quæſt. 35. attamen, quo ad eum, qui violen-
ter noſtro hoc caſu occupauit, is huius conſtitutionis
pœnam non effugit. vt poſt Rot. q. 16. in fi. affirmauit
Rip. d. c. ſæpe, num. 68. in fi. hinc cenſuit Bero. in c. in
litteris, num. 88. de reſtit. ſpol. citando Rot. vt ſupra,
276 reſeruationem † non vitiare poſſeſſionem, quo ad
tertium extraneum occupantem, quod an ſit verum
ſuo loco planius fiet.
QVAERO trigeſimooctauo, an hæc conſtitutio
277 locum † habeat contra clericum, qui beneficii poſſeſ
ſionem ſine executorialibus apprehendit, cum ſcili-
cet illa poſſeſſio adhuc vacat? & non habere locum
cenſuit Ripa, in d. c. ſæpe, num. 69. de reſtit. ſpol. poſt
Abb. in c. tranſmiſſa, de elect. ea adducuntur ratione,
278 quia in beneficijs collatiuis tantum † operatur col-
latio, quantum in electiuis electio. Abb. in c. dudum,
colum. 3. de elect. in c. cum olim, de cauſ. poſſeſ. & pro
279 priet. ſed electus poteſt † poſſeſſionẽ propria aucto-
ritate apprehendere abſque periculo amiſſionis ſui
iuris, cap. auaritiæ, de elect. in 6. ergo idem ille cui eſt
facta collatio. ſimilem quæſtionem referemus infra
13. remed. ex l. vlt. C. vnde vi, quæſtio. 12. interim erit
quod animaduertat diligens lector Ripam d. cap. ſæ-
pe, numero 69. affirmare, hac de re ſe interrogatum
quandoque reſpõdiſſe. vt forte eſt reſponſum in libro
ſecundo, reſponſ. cap. 31. attamen ibi Ripa affirmat
Innoc. & aliorum ſententiam, qua noſtra hęc nititur,
veram non eſſe, eamque deinde ſummam conſultatio
nem alijs firmauit fundamentis, quæ referre præſen-
tis non eſt inſtituti.
280 Declaratur non procedere † quando altero quo-
que modo eſſet in poſseſſione dicti beneficij, quod ve
re vacat. ſic Ripa d. c. 31. Capella Toloſ. quæſt. 443.
vbi Aufrer. declarat Didac. libro tertio variar. reſol.
c. 16. num. 6. Rebuff. in praxi beneſ. in tit. requiſita in
litteris collationum. nu. 24. & alios citat Did. d. c. 16.
num. 9. non inſiſto.
QVAERO trigeſimonono, an hæc conſtitutio
281 locum † habeat contra eum, qui occupauit equum
alienum in paſcuis ſoliuagum? quam quæſtionem mo
uet hic gloſ. num. aa. Bald. col. . . . . verſic. quinto alia.
Salic. col. 5. verſic. octauo quæro. Rip. d. cap. ſæpe, nu.
70. quorum ſententia, vt clarior reddatur, plures di-
ſtinguo caſus.
282 Primus eſt, cum quis equum † alienum in ſuis pa-
ſcuis deprehenſum ob damnum ab alio datum reti-
net, hoc caſu huic conſtitutioni locus non eſt: ea ra-
tione, quia iuſta eſt hæc detẽtionis cauſa donec emen
detur damnum, vt tradit ſecundum Ripam qui ſupra
Gand. in tract. maleſ. ſub rub. de pęn. colum. 3. Bar. in
l. hoc amplius. §. de his, num. 3. de dam. inſect. & la-
te declarando tradit Cap. Neap. deciſ. 45. & Ioan. Pe
tr. Ferr. vulgo dictus, Pract. Papienſ. in forma inquiſi-
tionis, in verbo, contrectando, nu. 4. Plot. in l. ſi quan-
do, num. 874. C. vnde vi.
283 Secũdus eſt caſus, † cũ quis aberrãtẽ equũ occupat,
nec

Digitized by Google

nec hoc caſu eſt locus alicui pœnę. ſecundum Rip. ea
ratione: quia deſijt poſseſſio apud primum poſseſſo-
rem eſſe.l.3.§.Nerua.de acquir.poſſ. & hoc eſt quod
ſenſiſſe videtur Bart. dum dixit eſſe locum conſtitu-
tioni d.l.fi.C.vnde vi.cum equi poſseſſio vacans eſſet.
Tertius eſt caſus, cum quis equum alienum in pa-
ſcuis communibus, vel domini equi occupauit, tunc
in huius conſtitutionis pęnam occupatorem incidiſ-
ſe credimus, ſecundum gloſ. Bart. & alios, vt per Ri-
pam pręcitato loco. ea ratione: quia perpendere de-
buit occupator, quod ſi dñs præſens fuiſſet, equum
occupari paſſus non fuiſſet: quare vis quædam com-
mitti dicitur. Verum Oldr. Alber. & Sal. hic, & forte
ceteri omnes, vt refert Ripa qui ſupra. dum contra-
riam ſententiam tuentur, inquiunt nullam vim hoc
caſu committi, quare ceſſare huius conſtitutionis pę-
nam. quod verum eſſe intelligo, niſi is occupator do-
mino repetenti non reſtituat: nam tunc dicitur vim
committere. vt diximus ſupra q.13. in eo qui clam al-
terius poſſeſſionem occupauit, ſi reuertentem non ad-
mittit, eum ſpoliare dicitur.
QVAERO quadrageſimo, an hæc conſtitutio
284 locum † habeat contra eum, qui ſeruum ſuum Chri
ſtianum e Iudæi poſſeſſoris manibus eripuit, vt ipſi
Iudæo acquiratur deinde ſeruus? & non eſſe locum
affirmarunt hic glo. Bald. in fi. Salic. colum. pen. ver. ſi
Iudæus, &c. ea concludenti ratione, quia non poteſt
285 Iudæus † mancipium Chriſtianum poſſidere. l. 2.
C. ne Chriſt. manci. &c. dum indicta graui pęna pro-
hibentur Iudæi quoquo titulo mancipium Chriſtia-
num poſſidere. Egregia tamen hic ſuboritur dubita-
286 tio, an ſaltem huic † Iudæn ſoluenda ſit ſerui ęſti-
matio? & forte dicendum videbatur ſoluendam eſ-
ſe. vt in ſimili videmus, ꝙ licet forenſes prohibeantur
ex lege municipali (vt Papiæ in ſtatutis in ciuilibus,
ſub rub. de rebus immobilibus non alien. in nõ ſub-
287 ditum.) † immobilia acquirere, conſequi tamen ęſti
* mationem poſſunt. vt affirmant * omnes in l. apud Iu-
lianum, §. conſtat, ibi Iaſ. nu.34. teſtatur cõmunem,
de leg. 1. & ibi cenſuere Corſet. ſing. in verbo, Mendi
cantes, in princip. licet fratres, Dec. conſil. 559. num.
4. Curt. iun. conſi. 71. num. 4. & late idem conſ. 30. nu.
3.4.5. vbi plura affert ſimilia, & in conſ. 105. nu. 5. Pa
riſi. conſi. 7. num. 15. lib. 1. Ruin. conſil. 130. in fi. lib. 1.
& conſ. 139. in fi. lib. 4. Plotus inter conſilia criminal.
diuerſ. conſi. 108. nu. 31. 32. etſi non defuerint qui ali-
ter ſenſerint, vt retulit Iaſ. d. §. conſtat, nu. 32. 33. ad-
288 do Rom. conſ. 509. 3. dubio. Accedit præterea, † Iu
dæos humaniter fouendos eſſe, vt late ſcribunt Ripa
in l. ſi inſulam, nu. 20. 21. de verb. obl. & Soc. Ien. con-
289 ſil. 62. col. 4. verſic. primo dico, lib. 1. imo cum † ex
eorum lege caſus aliquis non reperitur deciſus, iure
noſtro vtuntur. vt reſpondit Calder. conſi. 30. & eum
eſt ſecutus Picus in l. Titia cum nuberet, q. 20. nu. 80.
81. de leg. 2. quo loco affirmat illam conſuetudinem
Bulgari, quod vxor cõſtituta domina & maſſaria om
290 nium & quorũcumque † bonorum, ſtantibus filijs,
debeat habere ſolum alimenta, etiam locũ in diſpo-
ſitione Iudæi ſibi vendicare. quod probant & Coraſ.
lib. 5. Miſcellan. iur. cap. 16. in fi. imo Picus d. q. 20. aſ-
291 firmat † Iudæos cenſeri de populo, & ſtatutorum ci
uitatis commodo frui poſſe. quod placuit & Marſil.
540. latiſſime Pariſ. conſil. 2. colum. 12. libro 4. Tiraq.
tract. de iure primigen. quæſt. 66. num. 4. qui infinita
prope congeſſit commoda a iure noſtro Iudæis tri-
buta. exſtatque decretum antiquum in hac Pedemõ-
tium patria, libr. 1. decretorum, ſub rub. Iudæi ſubij-
ciuntur criminaliter & ciuiliter, &c. & in noſtris ve-
re terminis Gomeſ. §. ex maleficijs, num. 23. verſi. ſed
iſtis non obſtantibus, Inſtit. de actio & alia nonnulla,
quæ ad rem hanc noſtram conſerunt docte & egre-
gie, lateque congeſſit conſultiſſimus vir Rolandus a
Valle, in reſponſis anno 1565. editis, is inquam, in cõ-
ſil. 35. lib. 2. & idem Calder. d. conſil. 30. eum citando
docuit Natta in repet. l. hac cõſultiſſima, §. ex imper-
292 fecto, num. 60. C. de teſtam. quo loco † affirmat Iu-
dæum poſſe ea diſpoſitione vti, teſtando inter liberos:
& ideo conceſſa immunitate populo, vel ſaluo condu
ctu aliquibus, comprehendi & Iudæos. late Marſil. d.
ſingu. 340. Tiraqu. d. quæſt. 66. num. 4. verum quo ad
caſum noſtrum, contrarium verius exiſtimo, Iudæum
nec æſtimationem conſequi poſſe: ea ratione addu-
cor, ꝙ delinquere dicitur Iudæus, ſi mancipium Chri-
ſtianum poſſideat, vt clare probat d. l. 1. C. ne Chriſt.
mancip. &c. quia pœna grauiſſima is plectitur, ſic fit
vt æſtimationem & precium conſequi non poſſit. vt
tradit gloſ. in l. ſed ſi res, de leg. 1. quam legit Iaſon d.
§. conſtat, & licet exemplum gloſſæ ibi quo ad tex-
* tum, ſit ineptũ, vt animaduerterunt * omnes, in ſe ta-
men eſt verum. & ibi inter alia citatur d. l. vnica. C. ne
Chriſtia. mancip. &c. & late ibi Iaſon in d. §. conſtat.
nume. 28. & clariſſime Alciat. reſpon. 479. nume. 21.
293 qui declarando ſtatutum, † quo forenſes immobi-
lia acquirere non poſſunt, inquit, nec æſtimationem
conſequi poſſe, quando ſtatutum reſiſteret in perſo-
nam, citat d. l. vnicam, C. ne Chriſt. mancip. ex quibus
ceſſant quæ ſupra in oppoſitum ſunt adducta: quæ eo
caſu procedunt, quando nulla lex expreſſe reſiſtit.
quod fortius procedit in hac Pedemontium regio-
294 ne, † vbi de decreto antiquo cauetur in libro 1. ſub
rub. nullus Chriſtianus Iudęis habitando ſeruire pręſumat. ne etiam liceret Chriſtiano Iudæis ſeruire con-
ducta mercede.
QVAERO quadrageſimoprimo, an hæc conſti-
295 tutio locum † habeat pro fructuario violenter ſpo-
liato? & habere locum affirmauit hic glo. quam cete-
ri ſunt ſecuti, & tradit hic Salic. colum. 4. verſ. quarto
quæro quid, &c. ea ratione: quia hæc conſtitutio eſt
inducta ad formam & modum interdicti, Vnde vi, qđ
conceditur vſufructuario deiecto. l. 3. §. vnde vi. & §.
vſusfructus, de vi, & vi arm. cuius deinde rei praxim
docuit Sal. qui ſup. verum in eo non leuis eſt difficul-
296 tas, cui detur hęc actio, an † proprietario, vel vſu-
fructuario, cum poſſeſſio vtriuſque cauſam attingat?
glo. hic diſtinguit. aut is occupator exiſtimauit ſolum
illum a ſe deiectum ius in re habere, tunc vtrique te-
netur: quia deijciendo vnum, vtrumque deijcere vi-
detur, & vtriuſque cauſam attingit l. ſi de fundo, ff. de
vi, & vi arm. ab hac ſententia non receſſit Sal. hic col.
6. verſi. ſecundo quæro, & probare videtur tex. l. 3. §.
quod ſi ſeruus. de acqu. poſſ.
Contrariam tamen ſententiam probauit gl. in l. 1.
ff. vſufru. quemad. cau. in gl. vlt. & gl. in l. 3. §. vti frui.
de vi, & vi arm. dum affirmat deiecto fructuario, non
cenſeri deiectum proprietarium, & contra. quia cau-
ſa vnius non attigit cauſam & poſſeſſionem alterius.
& hanc ſententiam viſi ſunt ſequi Barto. hic, nu. 3 a.
Bald. col. vlt. in prin. Ang. col. pen. quam rationẽ euer
tit Salicet. dum docuit ita demum procedere, quan-
do occupator vere ſciuit deiectum habere ſolum vel
proprietatem, vel vſumfructum: ſecus noſtro caſu,
quando credebat vtrumque apud eum eſſe: nam oc-
cupatoris animus fuit vtrũque occupare, & in vtro-
que delinquere, ſed vt dicam quod ſentio, magis pla-
cet poſterior hæc ſententia Bart. & aliorum, quæ cre-
brior videtur: nam cum noſtra conſtitutio eum pu-
297 niat, qui rem ipſam per vim † occupat, non habebit
locum contra eum, qui vere non deijcit, ſed deijcere
opinatur:

opinatur: aliàs animum, non effectum puniret. Quare
corruit ſecundum membrum diſtinctionis gloſſæ no-
ſtræ hic, ideoque dico vere concedi vſufructuario qui
poſſidet: ob id ſi daretur caſus, vt is, qui eſt in poſſeſ-
298 ſione, † non ſibi, ſed alteri poſſideret, illi concedere-
tur hoc remedium, cuius nomine poſſidetur. iuxta l.
peregre. §. quibus. de acquiren. poſſeſſ. & declarat hic
Bart. nu. 32. & ita intelligitur tex. d. l. 3. §. quod ſi ſer-
uus, de acquir. poſſeſs.

QVAERO quadrageſimoſecundo, an hæc con-
399 ſtitutio locum † habeat contra hæredes deijcientis?
& non dari gloſ. hic affirmauit, eam ſecuti ſunt Salic.
col. penul. verſ. ſexto, an detur, &c. & ceteri. ea ratio-
ne quia pœnalis eſt, quare non tranſit, quod non pro-
cedit in quantum ad eos peruenit, l. prima. §. hoc inter
dictũ. §. vlt. de vi, & vi arm. §. non autem. Inſt. de perp.
& temp. act. & alia ſcripſimus ſupra in 1. remed. ex in-
terdicto, Vnde vi, q. 13. & 14.

QVAERO quadrageſimotertio, an hæc conſti-
300 tutio concedat † actionem hanc ſeruo contra domi-
num, qui eum in libertatem ſeſe vendicantem occupa
uit? & non habere locum cenſuit hic gloſ. quam late
probauit Salic. col. penul. verſ. vndecimo ſi ſeruum, ea
ratione prima, quia prouidet hæc conſtitutio poſſeſſo
ri: at ſeipſum non poſſidet ſeruus, ergo ceſſat in ea a-
ctio, qua ceſſante, priuatio ſequi non poteſt, quæ non
niſi per ſententiam fit, ad quam vt deueniatur, inten-
denda actio eſt, quæ a ſeruo proponi non poteſt, cum
domino tantum concedatur. ne ergo actio & paſſio
ſint in eodem ſubiecto contra textum legis Vranius,
de fideiuſſoribus, cum ſimilibus: eſt dicendum illi lo-
cum non eſſe.

Declaratur hæc concluſio, vt non procedat quan-
301 do is ſeruus † iam quaſi in poſſeſſione libertatis con-
ſtitutus eſt, vt placuit Iac. de Aret. relato a Salic. præ-
302 citato loco, & illi ſubſcribo, cum & ſeruo † pro liber
tate defendenda conſequendaque concedatur actio,
l. 4. §. ſuis nũmis. ff. de manumiſs. l. vix certis. ff. de iud.
303 nec ad rem facit quod inquit † Salic. qui ſupra in ca-
ſibus d. l. 4. & d. l. vix. illud contingere ob iuſtam ęqui-
tatis cauſam, ob quam actio ibi ſeruo datur. nam ibi li
bertas, & per cõſequẽs ęquitas ex facto extrinſeco cau
ſatur, quod hoc noſtro caſu nõ contingit, & ita ceſſat
æquitas: eſt enim hæc conſideratio leuis, cum & in ca
ſu noſtro ſubſit æquitas, vt ſuã in qua reperitur, tuea-
tur quaſi poſſeſſionem, eſt iniquum dominum ſua ma
nu ſibi ius dicere. Nec hanc veram ſententiam euer-
tunt rationes glo. & Salic. hic, qui aliter ſentiunt, nam
dum primo loco dicunt, ſeruum ſeipſum non poſſide-
re, cõcedo: ſed dico non ipſum hic poſſidere, ſed quaſi
poſſeſſionem ſuæ libertatis.

Nec vrget ſecunda ratio, hoc eſſe negandum ſeruis,
ne illis concedatur malignandi occaſio & fraudandi
dominos ſuo dominij iure: nam hoc poſſet procedere,
quando non eſſet in hac quaſi poſſeſſione libertatis: ſe
cus quando eſt, quia quod agit, non agit vt dominum
fraudet & malignet (vt Salic. verbo vtar) ſed vt ſuam
quaſi poſſeſſionem tueatur, ſufficit enim domino, ſi
via iuris ibi eſt ſuccurſum.

Non quoque ſuffragatur, quando quarto loco in-
quit Sal. quod ſi agat ſeruus vt dominus ſuo dominio
priuetur, nam fatebitur ſeruus ſe illius domini ſeruũ,
ſicque ſibi contrarius erit, & ita repellendus, l. prima,
C. de furt. nam reſpondetur, quod is ſeruus non fatebi-
tur ſe ſeruum, ſed dicet ſe liberum, & in quaſi poſſeſ-
ſione libertatis conſtitutum, & ideo non licuiſſe illi oc
cupatori eum apprehendere, quare petet eum omni
iure ſuo, ſi quod habet, per ſententiam priuari. & ita
concludo.

QVAERO quadrageſimoquarto, quo tempore
304 debeat † eſſe facta hæc occupatio, vt huic conſtitu-
tioni ſit locus? concludit hic gl. quocumque tempo-
re: ſiue ante litem conteſtatam, ſiue poſt: ſiue ante la-
tam ſententiam, ſiue poſt, & ita omni tempore, niſi
poſt licentiam ingrediendi a magiſtratu: qui ſi minus
recte conceſſerit, locum habebit diſpoſitio l. memine-
rint. C. vnde vi. & ſuo loco late diximus, & declarat
Bar. hic nu. 266. Sal. col. 6. verſic. accedo, qui noſtram
hanc conſtitutionem in illis verbis, ante aduentum iu-
dicialis arbitrij, declarat; quæ ſane verba & a gloſ. hic
declarantur, & alios probauit Bal. hic col. penul. verſ.
ſupra dictum eſt de perſonis, &c. Rip. in d. cap. ſæpe,
nu. 98. de reſt. ſpoliat.

305 QVAERO quadrageſimoquinto, an † hic occu
pator amittat ius ſuum ipſo iure, vel potius mediante
ſententia? gl. hic affirmat ſententia eſſe opus, gloſſæ
aſſentiunt ceteri, vt Bar. nu. 28. Bal. col. pen. ver. ſuper
quarto, &c. Ang. col. penul. Sal. col. 6. ver. nunc ad par
* tem quartam, & communem * eſſe omnium teſtatur
Rip. in d. c. ſæpe, nu. 99. de reſt. ſpol. & eum eſt ſecutus
Tiraq. in l. ſi vnquam. in verbo, reuertatur, nu. 152. &
187. C. de reuocan. donat.

306 Declaratur non procedere † in beneficialibus, in
quibus inuaſor & occupator priuatur ipſo iure. c. eum
qui §. is qui, & ibi Francus, a. notab. de præbend. in 6.
& idem affirmat Ripa in d. cap. ſępe, nu. 100. idem pla
cuit Petro Rebuf. in praxi benefic. in §. requiſita in lit-
teris collationum, num. 23. rationem afferebat Ripa,
307 quia † in beneficialibus violentia eſt odioſior. ſub-
308 dit tamen Ripa † neceſſariam eſſe declaratoriã, qua
declaretur occupatorem in pęnam incidiſſe, vt in ſi-
* mili tradũt * omnes in d. l. ſi quis maior. C. de tranſact.
& ſupra aliàs diximus. infert Ripa d. c. ſæpe, nu. 101.
309 an beneficium violenti † occupatoris poſſit ante ſen
tentiam illam declaratoriam conferri? & poſſe ſcri-
bit, poſt Gemin. in c. 1. de homicid. in 6. addo Tiraq.
in d. l. ſi vnquam, in verbo, reuertatur, num. 335. C. de
reuocan. donat. rem non excutio, ſed beneuolum lecto
rem ad eos delego.

QVAERO quadrageſimoſexto, qua actione a-
310 gatur, † vt is occupator iure ſuo priuetur? conue-
* niunt omnes * agi condictione ex hac lege, Salicet. hic
col. penul. verſic. ſeptimo hæc actio, quo enim ad poſ-
ſeſſionis recuperationem interdicto, Vnde vi, (quod
inſecuta eſt hæc conſtitutio) agi poteſt: ad vtrumque
tamen poteſt condictione ex hac lege agi, petendo
ante omnia poſſeſſionem ſibi occupatam reſtitui, &
occupatorem omni ſuo iure priuari, & ita poſſeſſo-
rium recuperandæ cum petitorio ad commodum ſpo
liati concurret, quod ea ratione conceditur, ſecũdum
Salic. quia ad dominium non agitur declaratorie, ſed
transfuſorie: cum transferatur ab occupatore in vio-
lentiam paſſum. etſi enim hic violentus ſpoliator pę-
na hac afficiatur, attamen pœna hęc cum actione pe-
tatur, non fiſco, ſed parti læſæ defertur. ſic in ſpecie
noſtra tradit Afflict. in comment. ad conſtit. Neapol.
lib. 1. rubr. 24. de violentia circa poſſeſſ. nu. 10. & 11.
* conferunt quæ ſcribunt * omnes in rubr. extra de iud.
in fi. ibi Dec. in 2. lect. nu. 8. & Ripa nu. 103. poſt Bar.
l. 3. ff. de ſepul. viol. dum affirmãt pęnam parti lęſæ de-
ferri, cum lex ad illius conſecutionem actionem intro
ducit. in Regno tamen Neapol. concludit Afflict. ex
d. conſtit. de viol. pœnam illam fiſco deferri. illius ra-
311 tiones apud eum videri poſſunt. ſic in ſtatuto, † quã-
do eſt ſpecialiter prouiſum, ex eo agi poteſt, vt Papiæ
ex illo ſtatuto 31. de pęna illius, qui vim alicui fecerit
in eius poſſeſſione; ſic & in ſtatuto huius ciuitatis Mõ
tis Regalis.

Digitized by Google

312 QVÆRO quadrageſimoſeptimo, † quomodo
formetur libellus in hoc conſtitutionis noſtræ reme-
dio? Bar. hic nu.30. inquit eſſe petendum occupato-
rem condemnari ob commiſſam vim, & deinde cogi
& compelli poſſeſſionem reſtituere, & deinde decla-
rari iura dominij eum amiſiſſe, ſic & Bal. colum.x. in
prin. pulchre admodum Signor. conſ.75.col.13. poteſt
313 etiam eſſe alia † in foro, praxis, vt agente ſpoliato-
re ad rei proprietatem conſequendam, replicet ſpolia
tus illum amiſiſſe omne ius ſuum ex occupatione. hāc
praxim docuit poſt gloſ. ibi Abb. in cap. paſtoralis, de
cauſa poſſeſ. & prop. & idem admonuit Ioffred. Lan-
franc. in ſuis deciſ. concluſ. 34.

QVÆRO quadrageſimooctauo, an lata ſenten-
314 tia † in caſu noſtræ huius conſtitutionis ſuper reſti-
tutione poſſeſſionis, ſuperſit actio ad pœnam? & ſu-
pereſſe gloſ. hic affirmauit. eam ſecutus fuit hic Salic.
col. pen. ver. nono, quid ſi; ea vtitur ratione: quia actio-
nis iure pęna petitur, non mirum ſi ex poſt illi eſt lo-
cus. l. ſi pro fure, §. furti, ff. de condict. fur. hanc pariter
ſententiam probauit Abb. conſ.100. in fin. lib.1. quod
vtile eſt ad interpretationem ſtatuti huius ciuitatis
315 Montis regalis, † ſub rubr. de eiectione poſſeſſionis,
col.3. & probat hanc ſententiam tex. l. vnicæ. C. quan
do ciuilis actio crim. præiud. Eguin. Baro. §. recuperan
dæ. Inſtit. de interd.

316 QVÆRO quadrageſimonono, an † a falſa ſen-
tentia lata in caſu huius noſtræ cōſtitutionis poſſit ap-
pellari? & poſſe affirmauit gl. hic, & in l. momētaneę.
C. hoc tit. gl. in l. vnica. C. ſi de momē. poſſeſ. fuer. app.
* & hanc eſſe communem * teſtatur Ripa in d. c. ſæpe,
col. vlt. ver. ſecunda fuit opinio. addo eiuſdē ſententię
Bal. in conſ. 141. pręmiſſis verbis eiuſdem ſtatuti, col.
vlt. verſ. & ad prædicta facit. lib.1. & idem ſentire vi-
detur Fed. de Senis. conſ. 76. Domino Auditori. in fi.
clare Dec. conſ. 28. nu.2. verſic. hoc in ſimili probatur.
Ang. l. incerti, C. de interd. Soc. tract. fall. reg. 24. fall.
10. Bero. in rubr. extra de iud. nu. 51. ver. hinc etiam vi
demus. ea ratione præcipua adducuntur, quia regu-
317 lariter † permiſſa eſt appellatio, niſi expreſſe prohi-
bita reperiatur. l. & in maioribus. C. de appel. quare in
318 dubio † appellationi eſſe deferendum cenſuit notab.
gloſ. in l. qui reſtituere, in gl. vlt. ff. de rei vendit. quam
ſummopere commendant omnes, vt apud Socin. ſen.
conſ. 195. col.3. verſic. ſed præmiſſis, conſ. 300. col. fi.
ver. ſecundum eſt. lib.2. & conſ. 36. nu.1.2. & 3. lib.4.
Decius d. conſ. 28. num.8. conſ. 356. num.1. & 2. conſ.
677. nu.1. & 2. late apud Neuiz. lib.6. Siluæ nupt. nu.
47. verſic. in dubio. Crauet. conſ. 203. nu. 24. addo Iaſ.
conſ. 187. col.3. ver. confirmantur præmiſſa, lib.2. Ti-
raq. tract. le mort ſaiſit le vif, 6. par. declar. 6. nu.9. &
10. ſatis ergo communis hæc ſententia nititur ex re-
gula ipſa. Nunc omnis in eo verſatur difficultas in di-
luendis rationibus & argumentis quæ in oppoſitum
afferri ſolent. & primo dici ſolet, non eſſe in cauſis
319 poſſeſſorijs † permiſſam appellationem, l. vnica. C.
ſi de momen. poſſeſ. fuer. appel. nam reſpondetur ſecū
320 dū omnes, loqui in mero poſſeſſorio, † quod dicitur
eſſe momentaneum: ſecus in poſſeſſorio, quod habet
admixtam cauſam proprietatis, ſic reſpondet Rip. d.
c. ſæpe, col. vlt. verſic. ſecunda fuit opinio. Petrus Be-
ninten. concl. 79. confirmatur ex doctrina Baldi conſ.
141. præmiſſis, col. vlt. ver. illud etiā non omitto. lib.1.
321 dum affirmauit, quod vbi † duæ cauſæ complicatæ
ſunt, & vna admittit appellationem, altera nō, eſſe in
vtroque admittēdam: at in caſu noſtro, cauſa proprie-
tatis, quæ verſatur in caſu noſtræ conſtitutionis, ad-
mittit appellationem, ergo & in omnibus debet ad-
mitti. idem ſentit ipſe Bal. conſ. 153. nouū dub. lib.1.
ſic appellatur a ſententia in poſſeſſorio, quando vna
ſimul cum poſſeſſionis cauſa, lata eſt ſententia ſuper
reſtitutione fructuum. vt docuit Bald. in d. l. vnica. C.
ſi de moment. poſſeſ. fuer. appel. Bar. l. creditor. §. iuſ-
ſus, in fi. de appel. Afflict. deciſ. 77. in fi. Aufrer. in ad-
dit. deciſ. Capellæ Toloſanæ, quæſt. vltim. Bero. quæ-
ſtio. 91. Didac. lib. pract. quæſt. cap. 23. nu.8. verſ. idem
erit. & Rolan. a Valle conſ. 77. num. 13. lib.2. qui ſcri-
322 bunt ex d. l. vnica appellationem † a ſententia lata
in poſſeſſorio non prohiberi, ſed tātum per illam exe-
cutionem ſententiæ impediri, vt hunc ſenſum proba-
uit Alberic. in dicta l. vnica. Bartol. in l.2. ff. de appel-
lat. recip. vbi Angel. Corte. conſil. 10. num.1. lib.4. &
alios refert & probat Afflict. Neapol. deciſ. 269. nu-
mero 3. nec diſſentit Guid. Pap. quæſt. 37. ſi appelle-
tur, &c. qui eiuſdem ſententiæ refert fuiſſe Bal. in l.2.
C. de epiſcop. audien. & Petrum Beninten. conclu. 17.
num. 5. verum aliter ſenſit ſibi parum conſtans idem
Bald. d. l. vnica. vt meminit & Ioan. Coraſ. Toloſan. in
repetit. l. naturaliter. §. nihil commune, in præludijs,
nu. 30. de acquiren. poſſeſ. qui & ipſe Bartoli ſenſum
probauit. idem ſenſiſſe viſus eſt Pariſ. conſil. 108. nu-
mero 20. lib.1. licet Dec. conſ. 28. num.4. ver. non ob-
ſtant allegat. dixerit (& male) communem ſenten-
tiam eſſe contra hunc Bartoli ſenſum, & in iudican-
do ac conſulendo ſequendam eſſe illam Baldi, d. l. vni-
ca, aliter dicentis. ſic cum Baldo eſſe receptiorem te-
ſtatur Iaſ. conſ. 187. colum.5. ver. hoc aſſumpto, lib.2.
addo Imol. conſ. 55. nu.5. & nouiſſime Rolan. a Val-
le conſ. 77. num. 11. lib.2. qui multos cum Bartolo ſen
tientes in hanc Baldi retulit opinionem. ſed cum Bar-
tolo idem ſenſit Abb. conſ. 55. col.1. verſic. aliam limi-
tationem, lib.2. quem male intellexit Brun. conſil. 98.
num.9. qui Bald. videtur ſequi. ſed Bartoli ſenſum pro
bauit Barbat. conſ. 82. col.5. lib.3. Maranta in ſua Pra
xi par.6. in cap. de appellatione. num. 244. Didac. Co-
uar. lib. Pract. quæſt. cap. 23. nu.8. Rebuff. in commen-
tar. Reg. conſt, tomo 3. tit. de materijs poſſeſ. art.7. gl.
1. num.18. & 19. qui ſic in Gallia ſeruari teſtatur, hoc-
que clare fuiſſe ex regia confirmatione confirmatum,
vt apud eumdem Rebuff. in tomo 1. tit. de ſententijs
execut. art.5. gloſ.3. num.2. vbi declarat d. l. vni. cum
Bart. & ceteris. docetque ibi praxim in Francia obſer
uatam. ſed cum Bal. idem ſentiunt Ang. conſ. 46. ſtatu
to ciuitatis, col.2. ver. ſed a ſententia. idē tamen Ang.
ſibi parum conſtans aliter ſenſit, ſicque Bal. eſt ſecutus
Angel. inquam conſil. 107. dicta conſtitutio. columna
fin. verſic. non obſtat quod, &c. ſed cum Baldo idem
ſenſit Alexand. conſ. 22. in fine, libro 3. qui eſſe rece-
ptiorem teſtatur. verior tamen mihi eſt viſa Bartoli
ſententia.

Non pariter communi ſententiæ aduerſatur, quod
dicebat Ripa d. cap. ſæpe, col. vlt. ver. iſtud eſt vnum,
323 &c. † dum fingit caſum in prædone ſpoliato, qui de-
inde inuadit, nam is ſoluta æſtimatione & reſtituta,
poteſt ſuam poſſeſſionem recuperare, & ita eſt alia
via ſuccurſum: dico enim præter relata a Rip. ita de-
mum hunc caſum procedere, quando is prædo con-
demnatus ad poſſeſſionis reſtitutionem & pęnæ ſo-
lutionem, omittit iam cœptum iudicium & non ap-
pellat a lata contra ſe ſententia, ſed mauult alio reme-
dio ſibi prouidere: quod ſi ab ea ſententia appellare
vellet, certe poſſet.

Nō quoque difficultatem facit pęnam eſſe quid ac
ceſſoriū, cauſam vero reſtitutionis poſſeſſionis prin-
cipale, conueniensque minime eſſe cauſam acceſſo-
324 riam † immutare naturam principalis, iuxta l. nuda.
C. de contrah. & commit. ſtipul. nam reſpondeo, non
eſſe cauſam acceſſoriam, ſeu principalem, imo magis
princi-

Digitized by Google

principalem,quã cauſa reſtitutionis poſſeſſionis, cum
& maius in ea verſetur præiudicium.

Non pariter multum vrget quod inquit Rip. præ-
citato loco,quod ſi appellatio hoc caſu admitteretur,
ſequeretur, quod pęna huius conſtitutionis quæ eſt
325 ad † odium occupatoris, ad fauorem & commo-
dum reſultaret. contra textum l.quod fauore. C.de le-
gib.& melius in cap.intelleximus. de iud.in l.vltima,
C.de iuramen.calum. dico enim tunc demum pęnam
huius conſtitutionis eſſe ad odium occupatoris, cum
clariſſime conſtabit occupatorem illum iuſte cõdem-
natum,quod ante cauſæ finem dici non poteſt, quare
ipſa appellatio non conceditur, vt is occupator pę-
nam euitet, ſed vt vere in eo iudicio cognoſcatur, an
deliquerit, vel non, quando illa cauſa in alio tractari
minime poſſit,vt poteſt cauſa meri poſſeſſorij. ſic di-
luuntur fundamenta, quæ probare videbantur nullo
modo in caſu huius conſtitutionis appellare licere.
Nunc ſupereſt, vt vno reſpondeamus verbo illi ratio-
ni, qua ſuaderi videbatur, appellari quidem hoc ca-
ſu licere, ſed a pęna tantum, non a reſtitutione poſ-
ſeſſionis: nam dicebant nonnulli duas has eſſe cauſas
326 ſeparatas, cum tot † ſint ſententiæ, quot capita. l.
Cornelia Pia.de iure patron. l.etiam.§.primo.de min.
quare in ſeparatis vtile per inutile non vitiatur, l.1.§.
ſed ſi mihi. de verbor.obligat. licet ergo a poſſeſſorio
appellare non liceat, licere tamen debet a pęna. Sali-
cet.affirmat hæc eſſe inſeparabilia, quia ſtante ſenten
tia ſuper poſſeſſione,a qua non licet appellare, neceſ-
ſario ſequitur deciſio ſuper articulo pęnali. hoc nihil
eſt, vt animaduertit Ripa quare rectius dico.duo hæc
eſſe inſeparabilia, ſi terminos præſupponamus habi-
les: eſſe ſcilicet per ſententiam declaratum hunc oc-
cupatorem in huius conſtitutionis pęnam incidiſſe,
nam eo ipſo quod ita declaratum eſt, vna ſimul duo
continentur; poſſeſſionis reſtitutio, & pęna. & ideo,
vt iam ſupra dicebam, vno in caſu appellatione ad-
miſſa,dicitur & altero: cum vna tantum ſit ſententia,
327 & † d.l.etiam,§.1.& l. Carmelia intelliguntur cum
plura ſimul per copulam in ſententia ponuntur, quæ
re ipſa ſeparationem oſtendunt. ſic declarat Decius
conſil.344. num.3. verſic. tertius caſus. at noſtro hoc
caſu poteſt dari ſeparatio, quia ſi ceſſaret vel pęna,
vel poſſeſſionis reſtitutio, dici non poſſet huic reſtitu-
tioni locum eſſe. ex quibus non ſatis verum eſſe de-
monſtratur, quod dicebat Ripa ſimul ſtare poſſe, vt
locus ſit reſtitutioni poſſeſſionis, & ceſſet nihilomi-
nus pęna: nam ſi ceſſat pęna, nec conſtitutioni no-
ſtræ locus eſſet. Hæc ſententia fortius procedit ex di-
ſpoſitione iuris Pontificij, cum eo iure cautum ſit,ab
328 omni † poſſeſſorio appellare licere, cap. cum ad ſe-
dem,de reſt.ſpoliat.Clem.1.de cauſa poſſ.& propr.ſic
Ripa d.cap.ſæpe, in fi.de reſtit.ſpoliat. & ſuo loco la-
tius dicemus. hac ratione idem dicere poſſumus pro-
329 cedere in † hac regione Pedemontium: cũ ex nouis
decretis Sereniſſimi Ducis Emanuelis, ſub rubr. *delle
appellationi, & in quai caſi, da quai giudici è lecito d'ap-
pellare* in verſiculo, *dalle ſentenze che ſi daranno nelle
cauſe poſſeſſorie* &c. cautum ſit, in his cauſis poſſeſſo-
rij iudicij appellare licere, eaque conſtitutione eſt
declaratum appellationem ſuſpendere executionem.
præterquam in cauſa momentaneæ poſſeſſionis, in
qua etſi concedatur appellatio, illa tamen non ſu-
ſpendit executionem, ſed deuoluit tantum cognitio-
nem quale autem ſit momentaneum iudicium poſ-
ſeſſorium ſupra in anteludijs, numero 33. diximus,
330 idem quoque eſt dicendum Papiæ † cum iſthic pra-
xis inoleuerit, vt ex ſtatuto 3. ac 4. in ciuilibus, liceat
in cauſis poſſeſſorij iudicij appellare: vt obſeruari
multoties ipſe vidi. nec me latet Grat. conſil. vltimo,
nu.16.18.& 20.lib.2. vnum reſpondiſſe,quod ſi verum
331 eſt, in praxi eſt notabile: hoc caſu cum † appella-
tio admittitur a ſententia in poſſeſſorio per legem
municipalem illam, operari non modo effectum de-
uolutiuum,ſed & executionis ſuſpenſiuum. qua de re
non parum ambigo; verum hic non eſt locus vt excu-
tiam omnia. videndus tamen erit Petrus Benintem-
di. concluſ. 17. in fine. Relata hæc concluſio fortius ac
clarius procederet de iure ciuili, eo caſu quando ipſi
appellationi fuit a iudice a quo, delatum, tunc enim
de illius viribus eſt cognoſcendum: ſic egregie Bald.
in l.poſt ſententiam, colum.2. C.de ſentent. & inter-
locut.omn.iudic.quem ſecuti ſunt Alexand. conſil.2.
prope fin.lib.3. Iaſ.conſ. 187.colum. 2.lib.2. & in l.1.
nu.5.C.de bonor. poſſeſ.ſecundum tab.Soc.iun.conſ.
18.num.8.lib.1.nouiſſime Roland.a Valle d.conſ.77.
num.1. lib.2. qui num.18. recte declarat,niſi admiſſa
fuiſſet appellatio hæc cum clauſula, [ſi & quatenus
iure admitti poteſt.] operatur enim clauſula hæc, vt
ſi admittenda ſit,recte admiſſa cẽſeatur, & alias reie-
cta,vt affirmat ibi poſt Bald.in l.edita,colum.7. C.de
eden. Dec.cap.oblatæ,2.notab.de appel. Socin.iun. d.
conſ.18.nu.15.lib.1. Alciat.reſponſo 406.nu.3. addo
ipſe Grat.conſ.26.num.21.lib.2. Ploc.l.ſi quando, nu.
159. C.vnde vi.

QVAERO quinquageſimo, quomodo differat
hæc conſtitutio noſtra a ceteris? hic in fine late decla-
* rat; eam * omnes probarunt. ego autem aliquam tan-
tum referam ad eorum declarationem, quorum tra-
ctatus non eſt a nobis explicatus, vt in eo caſu quo-
332 modo differat † hæc conſtitutio a conſtitutione l. ſi
conſtiterit, ff. fin. regund. quæ edita fuit a Conſtanti-
no Imperatore ſub Cõſulatu Gallicani & Simmachi.
quod fuit anno ſalutis noſtræ 331. ſicque ante editam
noſtram conſtitutionem l. ſi quis in tantam, per an-
nos ſexaginta. ea conſtitutione l. conſtiterit. cautum
aliqui opinantur contra occupatores alienæ poſſeſſio-
nis: vt alias admonui ſupra in anteludijs, numero 53.
quo loco vno retuli verbo ſententiam Fabij in l.natu-
raliter.§.nihil commune,numero 141. ſentientis, con-
ſtitutione illa non eſſe prouiſum contra occupatores
cum ibi nulla vis, nulla (vt ille ait) rapina interceſſe-
rit: nam in textu dicitur, [vſurpare voluit,] ergo non
vſurpauit. Rurſus dicitur [de ſuo contentus rem non
exſpectat alienam,] ſi ergo exſpectat, non dicitur oc-
cupaſſe: & in fine dicitur [adimere tentauit, ergo
non ademit. verum hæc Fabij declaratio nõ multum
333 placet, quia † illa verba intelligi poſſunt re ipſa & cũ
effectu illũ occupatorem occupaſſe, vt quoque intelli-
git Coral.text. l.vlt.in fi.ff.de rer.diuiſ.qui teſtatur fre
quentem hanc eſſe bonorũ auctorum locutionem, vt
actũ ipſum, & factum perfectũ, cuius ſcilicet effectus
iam ſecutus ſit, verbo, [voluit, vel placuit,] exprimãt,
& confirmat verbũ [irreptor] in textu poſitum. &
confert ratio: quia alias ſola cogitatio puniretur, con-
tra l.cogitationis. de pęn. vel etiam poſſumus intelli-
gere, hunc cum effectu nõ occupaſſe, vt perpetuo poſ-
ſideret: occupauit enim, ſed detecta eſt occupatio, qua
re dicitur voluiſſe occupare, cum ad effectum, vt pro-
poſuerat, non perduxerit. nec in meo codice legitur
[rem exſpectet,] ſed [rem expetat.] cuius verbi di-
uerſa eſt ſignificatio, eſt enim Imperatoris deciſio, rẽ
non eſſe alienam expetendam, id eſt, inuadendam.

Non inficior tamen, quod affirmat Fabius ibi de
commiſſa violentia non agi, quare ea ratione ex con-
ſtitutione hac noſtra differt, differt & in eo, dum in ea
l. ſi conſtiterit, nullum adeſt verbum quo intelliga-
mus poſſeſſionis reſtitutionem incontinenti fieri.

334 Differre etiam eadē ratione † videtur noſtra hæc
conſtitutio ab illa l. Chriſtianis. C. de pag. quæ Hono-
rij ac Theodoſij fuit ſub Aſclepiodori, & Mariani Cō
ſulatu, quod fuit anno noſtræ redemptionis 425. hæc
335 ergo conſtitutio † l. Chriſtianis, non prouidet circa
reſtitutionem poſſeſſionis, ſed tantum punit Chriſtia
nos occupantes, ſeu rapientes bona Iudæorum : quod
intelligitur quoad ſola bona mobilia, nam ſi immobi
lia occuparentur, eſſet locus conſtitutioni noſtræ. ſic
ſentit Ioan. de Anan. in capit. & ſi Iudæos, colum. pe-
nul. de iudic. el t. d. l. Chriſtianis, quæ de ſolis mobili-
bus loquitur, & Anan. eſt ſecutus Gomeſ. Hiſpan. in
§. ex maleficijs, nume. 23. verſic. ſed iſtis non obſtanti-
bus. Inſtitut. de actio. ea vtuntur ratione (cuius memi
ni ſupra quæſt. 40.) quia in non clare deciſis vtuntur
Iudæi iure Romano & communi. quare dicebat A-
nan. Iudęis ſpoliatis vti licere interdicto, Vnde vi. alia
ad huius l. Chriſtianis. declarationem ſcribit Gom. d.
num. 34. Noſtra autem hæc vltima conſtitutio differt
336 a conſtitutione † l. vnic. §. vlt. C. de ſuff. edita a Theo
doſio, Arcadio, ac Honorio Imperatoribus, ſub Con-
ſulatu Arcadij tertio, & Honorij ſecundo, anno no-
337 ſtræ ſalutis 396. hæc † l. vnica. aduerſus eos, qui ſuf-
fragio præſtito (quod quomodo intelligatur docte ac
pulchre declarant Alciat. lib. 2. Parad. cap. 14. Duare.
lib. 2. diſput. anniuer. cap. 21. Ludouic. Charon. lib. 1.
veriſimilium iuris. cap. 4. verſic. tertio. in fi. Tiraquel.
in tract. de nobilit. cap. 29. num. 27. & Robert. Aurel.
lib. 2. ſenten. iur. c. 21.) rem aliquā promiſſam ſponte
nondum ſibi dari petentes occupant, promulgata eſt:
nam cum reſtituere teneantur quod occuparūt, amit
tunt in primis, quod ſibi erat promiſſum, deinde ob
vim commiſſam puniuntur: non tamen declarat qua
pœna illata vis coerceatur. quare intelligere poſſe-
mus, vel de leg. Iulia de vi priuata, vel alia ſimili diſpo
ſitione: non enim noſtrą hac coſtitutione dici poteſt
prouiſum, cum poſt biennium edita fuerit, viſum
etenim eſt mihi quandoque in ea conſtitutione d. l. v-
nicæ, voluiſſe legislatores illos diui Marci conſtitutio
nem referre, cum in vtraque creditoris audacia aduer
ſum debitorem, cuius bona occupantur, comprima-
tur, erit tamen cogitandum.

QVAERO quinquageſimoprimo, an a pœna hu
338 ius † conſtitutionis cenſeatur receſſum per ſtatuta
locorum, quibus mitior pęna ijs violentis occupato-
ribus imponitur? vt eſt Papiæ, vbi illius ciuitatis ſtatu
339 to † 31. in crimin. ſub rubric. de pęna illius, qui vim
alicui fecerit in eius poſſeſſione, eſt cautum, occupa-
torem rei alienæ puniri pęna librarum centum Pa-
pienſium, quæ ſummam decem coronatorum ad
ſummum conſtituunt. & aliquando ex alijs ſtatutis
minor pęna imponitur, ita vt ſæpe vtilius ſit occupa-
tori condemnari pęna ſtatuti, quam pęna noſtræ con-
ſtitutionis; aliquando econtra, iuxta ſcilicet valorem
rei occupatæ. in foro quotidiana eſt quæſtio: in qua di
cendum videtur eſſe a pœna conſtitutionis noſtræ re-
ceſſum. ſic enim crebrius affirmant Doctores noſtri,
per pœnam a ſtatuto impoſitam, cenſeri receſſum a
pœna iuris communis. hanc probauit ſententiam Ia-
cob. Beluiſ. in l. prima, C. de requiren. reis. & Gandin.
in tractat. malefic. in tit. de aliquibus quæſtionibus,
quæ non commode, &c. quo loco teſtatur Gandin.
ſic Bononienſe collegium ex facto definiuiſſe, vt re-
fert & Alber. de Roſate in tractatu ſtatutorum, pri-
ma parte, quæſtio. 8. incipit, ſed an valeat ſtatutum,
& cet. quo loco refert ſic a iuris conſultiſſimis quan-
doque reſponſum, cum in Genuenſi vrbe celeberri-
ma ex facto quæſtio cōtigiſſet, ſic teſtatur Ancharan.
c. canonum ſtatuta, de conſt. & eam ipſe probauit, te-
ſtaturq; orbem vniuerſum (magnum certe quid) hanc
obſeruare. eiuſdem fuerūt ſententiæ Bald. Caſtr. Sali.
Angel. Raphael Comenſis, Cor. Aug. Ariminen. quos
retulit ſecutuſque fuit Decius in c. de cauſis. num. 14.
verſic. ſed breuiter contrarium, de offic. deleg. & præ
ter eum addo Bal. conſil. 250. in quæſt. domini Mila-
ni, col. 6. pen. verſ. quædam alia fuerant, lib. 1. duplica
tum conſil. 382. lib. 5. & eiuſdē fuit ſententiæ Flo. in l.
2. ff. ad legem Aqu. quem ſolum citauit, & ſecutus eſt
Rub. Alexand. in l. penult. §. ad crimen. nume. 176. ff.
de publ. iud. Marian. Socin. ſen. in cap. veniens, col. 14.
de accuſat. idem placuit Ruin. conſ. 86. num. 11. lib. 5.
eandem ſententiam probauit Alciat. reſpon. 745. ci.
tat & Marſi. conſ. 61. num. 16. idem cenſuit Blanc. in
ſua Practica crimin. in illa parte, quæ incipit, poſtquā
vidimus, quæ ſunt iudicia, &c. num. 61. cum multis ſe
quentibus, vno verbo veluti per tranſennam verba fa-
ciens hāc probauit Angel. Boſſ. in tract. cauſarum cri
min. tit. de pœn. num. 6. Gramm. conſ. 35. num. 56. in
crimin. ſolent tamen in hanc ſententiam afferri plura,
quæ parum vrgent; vt illud primum, ſtatuta eſse leges
340 particulares, legem cōmunem eſse generalem, † ſed
generi derogatur per ſpeciem, l. in toto. de regul. iur.
l. ſanctio legum, de pęn. capit. generi. vbi late Din. de
regulis iuris, in 6. ergo per ſtatutum iuri communi de-
rogatum dicitur. huic fundamento poteſt responde-
ri ex Alberici declaratione. dic. quæſtione 8. qui hoc
ſentiens, inquit, dictā l. ſanctio. parum conferre, quia
quæſtio noſtra eſt, quando pro maleficio eſt impoſi-
ta pœna ſpecialis, tam per ſtatutum, quam per ius
commune, textus enim l. ſanctio, negat generalem
conſtitutionem pœnalem derogare præcedenti ſpe-
ciali, cum ergo conſtitutio noſtra imponat pœnam
ſpecialem, non conuenit argumentari, quod per
ſpeciem derogetur generi, ſed argumentandum eſ-
ſet, quod vna ſpecies alteri derogat. qua de re infra
paulo poſt.

Secundo argumentantur relati interpretes, præ-
341 ſertim Sal. & Blan. † ex cap. 1. de conſti. in 6. vbi per
generalem Pontificis Maxi. conſtitutionem non de-
rogatur legibus, & ſtatutis ſpecialibus locorum, ſed
bene econtra. fortius videtur vrgere is text. ſi ratio a
Pontifice eo loco relata perpendatur, inquit eo lo-
co legi ſpeciali non derogari per poſteriorem genera-
lem, quia lex illa ſpecialis ſiue ſtatutum, vt quid facti
ignoratum a legiſlatore præſumitur, ergo a contra-
rio ſenſu, ſi cognitum fuit illud ſtatutum, ſiue illa
lex præcedens ſpecialis, per ſequentem generalem
dicitur ſublata; cum ergo in caſu noſtro iuris commu
342 nis diſpoſitio ſit omnibus nota, cum a nemine igno-
rari debeat, l. leges ſacratiſſimæ. C. de legibus. & præ-
ſertim illa, quæ vnita eſt communi vſui gentiū, vt de-
claratur in gloſ. l. ſciendum, de verbo obligat. & Alc.
tract. præſump. regul. 3. pſump. 10. num. 8. qualis hæc
eſt, quæ audaciam violenti occupatoris reprimit. vt
clarius ſenſit Coraſ. lib. 4. Miſcellan. iuris, capit. 17. in
fi. quod præſertim noſtro hoc caſu procedit, vbi ſta-
tuta ciuitatum non niſi a viris peritis, imo conſultiſſi-
343 mis compilari ſolent. vt fertur † ſtatuta Papiæ a
Baldo Peruſino edita eſse, vt refert Curt. iun. conſilio
5. numero 12. cum ergo illis nota fuerit iuris commu-
nis diſpoſitio, ab illa dicuntur ex nouo edito ſtatu-
to receſſiſse. hæc argumentatio etſi ſolida aliquando
viſa ſit, nunc tamen leuis oſtenditur. Procederet
344 enim quando poſterior lex † priori ita aduerſare-
tur, vt duo eſsent pugnantia, tunc poſterior priorem
tollit, ſic declarat Bart. in l. de quibus, num. 5. & ibi
Iaſ. num. 54. ff. de legibus, & clarius Corſ. ſing. in uer-
bo, correctio. incipit, quoties, in fine. ſed in caſu nro,
cum

Digitized by Google

cum ſimpliciter ius commune vnam imponit pęnam
& lex municipalis alteram, non ideo ad inuicem ad-
uerſantur, ſed lex municipalis ad maiorem delicti ca-
ſtigationem, vt iuri communi aliquid addat, eique
faueat, illam impoſuit pęnam, vt ſit poſtmodum in
offenſi electione, eligere vtiliorem, metuatque magis
audax ille offenſor, cum ſe multipli pęna ligari ſen-
345 tiat. Quare videmus & iure cõmuni multiplici † pę-
na aliquem puniri, cap. Felicis, de pęn. libro 6. cap. ad
falſariorum, de falſ. Abb. d. cap. caut. num. 14. de offic.
deleg. & hoc prius ſenſit Cin. in d. l. qui ſepulchra, in fi.
dum citando l. non eſt nouum, de legib. dixit, non eſſe
mirum, quod quis duplici actione teneatur, & mox
referemus.

Quarto adducuntur relati omnes ex text. l. 1. C. de
accuſ. & l. agraria. ff. de term. mot. is text. l. agraria. pę-
nam indicit pecuniariam terminorum amotori, & ta-
men d. l. 1. poſterior, pęnam indicit corporalem, illa-
que ſeruatur, non prima, vt eo loco gloſ. animaduer-
tit. ſic ergo eſt dicendum hoc in caſu noſtro, ſed quam
346 faciliime euitatur, ſi obſeruabimus † l. 1. C. de accu-
ſat. Alexan. Seueri Imperatoris conſtitutionem refer-
re, qui omniũ poſtremus legem hanc ſanxiuit, ceteris
abrogatis, contra terminorum motores. Hoc oſten-
dit Modeſtin. in l. 1. ff. de term. mot. dum expreſſe
affirmat, non eſſe locum multæ pecuniariæ, ſed coer-
347 citioni. reſpondit is Modeſtinus, † non aliorum Im-
peratorum, vt Caij Cæſaris, vel Neruæ conſtitutio-
nes, ſed ipſius Alexan. Seueri, cum eius tempore is flo-
ruerit: vt ex noſtris annotauit Cor. in l. Herennius, de
348 ſtatu homin. intelligimus ergo † Alexand. Seuerum,
ceteras ſanctiones per ſuam clare abrogaſſe, at nos in
caſu dubio loquimur, cum ſtatutum vnam indicit pę-
nam, non expreſſe abrogata illa a iure communi in
dicta. eſt enim Alexander Seuerus ſecutus Nu-
349 mæ Pompilij exemplum, † qui in terminorum mo-
tores ſanciuit, vt haberentur tamquam graſſatores, &
tamquam fures, illique ijsdem afficerentur pęnis. Cu-
ius meminit Dionyſ. Halicarnaſſ. libro 2. antiquit.
Rom. & Petr. Crinit. lib. 8. de honeſta diſcipl. c. 10. in
fi. Legibus autem Longobardorum variæ ſunt indictę
pęnæ aduerſus terminorum motores, vt legitur in le-
gib. Longobar. tit. de eo, qui terminum corruperit, vel
nouum fecerit. Non hic eorum referam diſtinctiones
ac declarationes, quo pacto ij terminorum perturbato
res plectantur. vnus ex multis videndus erit Hier. de
monte, in tract. finium, q. 34. nu. 4. & 5.

350 Quinto ſolet afferri † text. l. quod Senatusconſul-
tum, ff. de iniurijs. & l. Senatus. ff. de accuſ. quibus eſt
expreſſum, ex vno delicto, quem nõ debere fieri reum
duarum legum. ſed nihil ad rem: quia noſtro hoc caſu
affirmant interpretes, qui communi aduerſantur opi-
nioni, locum eſſe debere pęnæ iuris communis, & ſta-
tuti, ſed contendunt iuris communis pęnam abroga-
tam non eſſe per ſtatuti ſanctionem, & poſitum in ele-
ctione offenſi eſſe, vtram eligat, qua electa, ad alteram
reuerti cõceditur, l. licet. §. pen. ff. naut. caup. ſtabul. &
ſtatim ſubijciemus.

Sexto ergo loco in hanc ſententiam citabat Salicet.
351 ex † §. ſi quando, verſic. adulteram vero, in Authen.
vt nulli iudic. quo intelligimus nouam pęnam a Iuſti-
niano adulteræ impoſitam, vt in monaſterium ſcilicet
352 detrudatur, cum tamen Cõſtantinus in l. † quamuis,
in fine, C. de adulter. eam gladio plecti voluerit. Iuſti-
niani tamen obſeruatur ſanctio. vt ex Authent. Sed
hodie. C. de adulter. a d. verſi. adulteram. deſumptam
videre eſt, facili negotio ſic ſatisfacere poſſumus, ideo
vnam tantum poſteriorem Iuſtiniani ſanctionem ob-
tinere hodie, quia vrgenti eſt coniectura demonſtra-
tum, abrogatum eſſe quod a Cõſtantino conſtitutum
fuit: ſi enim in monaſterium detrudenda eſt, ſequitur
neceſſario non eſſe morte multandam, pugnant enim
hæc, morte punire, & in monaſterium, vt iſthic pœni-
tentiam agat criminis, obſerrare: quod non contin-
git in noſtro hoc caſu, ſic hæc dilui poſſet argumen-
tatio.

Verius tamen aliquando animaduerti Iuſtinianum
in dicto §. ſi quando, non abrogare Conſtantini ſan-
ctionem, quandoquidem in vulgarib. codicibus ſic le-
gitur. [Si quando vero adulterij crimen probetur, iu-
bemus illas pœnas peccantibus inferri, quas Conſtan-
tinus diuæ memoriæ diſpoſuit.] in Codice autem Ha-
loandri ſub Nouella 134. quæ inſcribitur, de Vicarijs,
ſeu locum tenentib. dicto §. ſi quando, ſic legitur. [Si
quando adulterij crimen manifeſte probatum fuerit,
tunc tranſmiſſo libello repudij, iubemus, vt illæ pœ-
næ delinquentibus irrogentur: quas præſcribunt le-
ges,] non ergo abrogauit Iuſtinianus Conſtantini cõ-
ſtitutiones ſed illas confirmauit potius: nec eſt quid
353 quod vnam & alteram ſtare † impediat. etſi in d. l.
quamuis, dixerit Conſtantinus gladio adulteros eſſe
puniendos, in cuius declaratione non mediocriter no
ſtros lapſos fuiſſe credimus. Quamobrem ſciendum
354 eſt gladij † ſignificationem eſſe multiplicem: aliquã-
do enim pro grauiſſima animaduerſione pœnaque
mortis intelligitur, vt probat text. l. cum vir nubit, C.
ad leg. Iuliam maieſt. l. aut damnum, §. primo, de pœ-
nis. hinc legimus Caracallam impijſſimum tyrannum
(vt in illius vita ſcribit Spartianus) increpaſſe grauiq;
355 ſupercilio reprehendiſſe percuſſorem † Papiniani,
viri conſultiſſimi, & acutiſſimi, quod non ita, vt iuſſus
fuerat, exſecutus eſſet mandatum. Gladio (inquit) te,
non ſecuri, exequi oportuit iuſſum meum. cuius rei
meminit ſcitè, & doctè, ante ceteros Gouean. noſter,
in l. Imperium, in tertia pagina, & ibi Coraſ. num. 24.
de iuriſdict. omn. iudic. & Ludou. Charonda, tract. de
iuriſd. & Imp. in fine. Zaſ. lib. 4. comm. Reip. Roman.
cap. 8. aliquando etiam gladij pœna pro quacumque
graui coercitione citra mortem ſumitur, vt in l. ſolet.
ff. de offic. proconſ. & legat. in l. Imperium. ff. de iuriſ-
dict. omn. iudic. in l. nemo poteſt, de reg. iur. quæ ſen-
tentia placuit Alcia. lib. 2. Paradox. c. 7. & fuſius illam
confirmat Longoual. in d. l. Imperium, num. 51. & ibi
356 Coraſ. dicto num. 14. etſi non ignorem † eumdem
Coraſ. in d. l. ſolet, nu. 10. ff. de off. proconſ. & leg. & in
l. illicitas, §. qui vniuerſas, nu. 1. de off. præſid. a ſeipſo
diſcedentem, aliter ſenſiſſe. Iuxta ergo ſubiectam ma-
teriam gladij pęna accipitur. Quare in caſu d. l. quam-
uis, pro coercitione citra mortem ſumitur: quod oſten
dit & ipſe Iuſt. in d. §. ſi quando, dum vult eſſe inuiola
tam Conſtantini ſanctionem, ſubijcitque, Adulteram
competentibus vulneribus ſubactam, vel, vt in codice
Holoandri legitur, competentibus pęnis, &c. in mona
ſterium detrudi: intellexit ergo Iuſtin. competentibus
vulneribus, vel pœnis, illam gladij pœnam, iuxta Con
ſtantini legem, quam eo loco refert, non ergo in §. ſi
quando. hanc probare videtur ſententiam.

357 Septimo ergo loco citari ſolet † textus l. qui cum
vno, §. qui poſt, de re militari, in illis verbis, [& qui
ad edictum vel potius ad delictum, (vt rectius le-
git Duaren. libro primo, diſputat. anniuerſ. capitulo
quarto,) non reſpondebant, vt proditores liberta-
tis, in ſeruitutem redigebantur, ſed mutato ſtatu
militiæ, receſſum a capitis pęna eſt, quia plerum-
que voluntario milite numeri ſupplentur,] verum
non meruit hic textus in hanc ſententiam allegari,
cum ex l. deſertorem, §. primo, de re militari, intel-
ligamus, non tacite modo ex ſola ſtatus mutatione,

Digitized by Google

ſed expreſſe noua ſanctione ab antiqua pœna eſſe re-
358 ceſſum, pœnæ † multæ huiuſcemodi ſunt, caſtigatio
pecuniaria multa, munerum indictio, militiæ muta-
tio, gradus deiectio, ignominioſa miſſio: nam in me-
tallum, vel opus metalli, non dabantur, nec torqueban
tur. accedit præterea quod in d. §. qui poſt. pœna mu-
tata eſt, quia & pariter militiæ ſtatus eſt immutatus,
iuxta ergo ſtatum præſentem pœna iuſte indicenda
fuit: ac diuerſum eſt in caſu noſtro, vbi cauſæ, vel per-
ſonarum ſtatus immutatus non eſt, ſed ſola pœna vel
aucta, vel immutata. in caſu autem dicti §. qui poſt.
(vt hoc obiter nec ab re attingam) vt pęna immuta-
359 retur illud fuit in cauſa, quod olim † milites ex vo-
luntarijs facti ſunt neceſſarij, quod his verbis teſtatur
Liuius libro 2. & 3. Decad. [Milites tunc, quod num
quam antea factum erat iureiurando a Tribunis mili-
tum adacti, iuſſu Conſulum conuenturos, neque in-
iuſſu abituros, nam ad eam diem nihil præter ſacra-
mentum fuerat, & vbi ad Decuriatum, vel Centuria-
tum conuenerant ſua voluntate, ipſi inter ſe equites
Decuriati, Pedites Centuriati, quod eſt dicere deni
360 atque centeni coniurabunt, † ſeſe fugæ aut formi-
dinis cauſa non abituros, neque ex ordine receſſuros
niſi teli ſumendi, vel hoſtis feriendi, vel ciuis ſeruan-
di cauſa, id ex voluntario inter eos fœdere a Tribu-
nis ad legitimam iuriſiurandi adactionem tranſlatum
eſt,] hæc ille. Imo militiæ adſtricti adeo erant, vt pro-
prio ſumptu milirare cogerentur. auctor eſt Dionyſ.
Halicarnaſſ. lib. 4. antiq. Rom. vel (quod ſatis placet)
voluntarios milites intelligimus factos ſublata illa ne-
ceſſitate, quia ciues Roman. militum nomen dare co-
gebãtur, quod his probare videtur Plutarch. in Grac-
chi vitã, [Leges præterea tulit populares aduerſus po
tentiam Senatus, veluti de colonijs educendis: de ve-
ſtibus publicè militibus dandis ſine ſtipendiorum di-
minutione; de minoribus decem & ſeptem annis ad
militiam non cogendis.] quem Plutarchi locum co-
gnouit (ſi recte conijcio) Paul. Manut. doctiſſimus in
eo quem cõſcripſit de leg. Rom. libello, dum ſic ſcrip-
ſit. [Leges duas C. Gracehus Tribunus pleb. tulit, vnã
de veſtibus militibus publicè dandis, ſtipendio non
imminuto; alteram, ne quis infra decimum ſeptimum
ætatis annum ad militiam cogeretur. Ex quo patet, in
terdum ad militiam ante coactos fuiſſe, qui nondum
annum ętatis decimumſeptimum attigerant, quod pu
to difficillimis Reipub. temporibus exhauſta cladibus
ciuitate, vt ſecundo bello Punico, extra ordinem eſſe
factũ.] hęc ille. Sunt & alia apud Alex. ab Alex. in Ge
nialib. lib. 1. & cap. 20. & apud Carol. Sigon. libro 1. de
antiq. iure ciuium Roman. cap. 51. qui ſuſius antiqua
militiæ iura exponunt, ac de relatis militiæ ſacramen
tis agunt. Non ignoro tamen iam ſecundi Conſulatus
Romanarum tempore, pęnam indictam fuiſſe capita-
lem militiæ deſertoribus, & ijs, qui iniuſſu Ducis a
vexillis recedebant, nec enim abeſſe licebat. Sic legi-
tur apud Dionyſium Halicarn. lib. 9. antiq. Roman.
[Poſtquam hoc Centurionum, quorum manipuli fu-
gerant, & Anteſignanorum quicumque ſigna amiſe-
rant, alijs ſecuribus deciſa ſunt colla, alij fuſtibus per-
cuſſi perire, ceteræve multitudinis decimus quiſque,
quem ſors popoſciſſet, quorum alij moriebantur, ea
enim eſt Romanis in deſertores aciei, ſigna ve abijciẽ-
tes, patria punitio.] Hæc ille.

His ſatis intelligimus grauiſſimam iam antiquitus
indictam fuiſſe pœnam militiæ deſertorib. quod & in
Ageſilao docet Plutarch. apud Gręcos ſeruatũ. At ne-
ceſſarios ex voluntarijs factos milites, non prius quam
eo tempore, cuius meminit Liuius, legimus. Non er-
go mirum (vt eo vnde digreſſi ſumus, reuertamur) ſi
poſteaquam milites effecti ſunt voluntarij, pęna im-
361 mutata eſt. † immutari aũt cępit ſub Conſulatu D.
Iunij Bruti, & P. Cornelij Naſicæ, auctor eſt Lucius
Florus, lib. 55. Epit. 1. his verbis: [D. Iunio Bruto & P.
Cornelio Naſica Coſſ. delectum habentibus in conſpe
ctu tyronum res ſaluberrimi exempli facta eſt. Nam
362 C. † Matienus accuſatus eſt apud Tribunos Plebis,
quod exercitum in Hiſpania deſeruiſſet, ſicq; dam-
natus, ſub furca diu virgis cæſus eſt, & ſextertio vno
vænijt.] Grauis ergo illa antiqua pęna abrogata eſt.
Et quod in d. §. qui poſt, ſcribit Arrianus I. C. [quia vo
luntario milite numeri ſupplentur.] ſatis intelligimus
363 numeros, † id eſt, vexillationes vel matriculi, vt re-
cte interpretatur Iacobus Cuiacius l. vlt. C. de his qui
non implen. ſtipen. ſacra ſol. lib. 10. & l. contra, C. de re
milit. lib. 12. & matriculæ meminit I. C. in l. penul. ff.
364 de milit. teſtam. Quo autem † ordine in militia mili-
tes deſcriberẽtur, docte ac omnium melius docuit do-
ctiſſimus Franc. Connan. lib. 6. Comment. iuris, cap. 5.
num. 8. & vir omnium laudum cumulatiſſimus ſimul
ac integerrimus, & optimus Petrinus Bellus, *Sereniſſi
mi Principis noſtri a ſecretis Conſiliarius: is inquam*
in præclaro ac doctiſſimo, de re militari *tract. par. 1. tit.
6.* & Liuij locum, quem retulimus, citauit, *etſi* non in
eam, quam nos, ſententiam.

Octauo nunc loco (vt cęptam diſputationem pro-
ſequar) argumentatur is Blancus, quem ſupra retuli-
mus: Legiſlatores conſueuiſſe, cum ſui eſt propoſiti,
365 antiquam ſupereſſe † debere pęnam, nec per nouam
immutari, id verbis clare teſtari, vt obſeruatum vide-
mus in l. 2. C. de ſepul. viol. in l. Ariani, §. vltimo, C. de
hæret. in l. a. C. de accuſat. in Authen. vt nulli iudic. in
fine, in l. 1. ff. arb. furtim cæſ. in l. 1. ff. de term. mot. ſic
econtra (inquit ille) cum mentis eorum eſt, antiquam
per nouam abrogare, nouam tantum indicunt, nec
quid exprimunt ſe antiquam tollere. Sic ille intelligit
dictũ §. ſi quando, aliter a nobis explicatum. Sic pari-
ter intelligit text. §. ſi quis cum ſacra. in Auth. de ſan-
ctiſſ. epiſcop. iuncta ſimul l. ſi quis in tantam, C. de epi-
ſcop. & cler. non aliter ergo in caſu noſtro dicendum
eſt, cum in dubio ſit quæſtio, ergo ex noua ſtatuti pę-
na ab antiqua receſſum dicitur. Verum non defendi-
tur hæc ipſa Blanci argumentatio, cum poſterior aſ-
ſertio illa falſa ſit: quandoquidem in abrogatione pę-
næ antiquæ per nouam indictam, expreſſa adijci *ſolet*
teſtatio, d. l. qui cum vno, §. qui poſt, & alibi ſępè. *Illud*
accedit, quod a multis annotatum eſt, & mox *referã*:
conſueuiſſe Iuſtinianum in legis abrogationis ſumma
præfatione vti.

Nono huic ſententiæ ſuffragari illud non medio-
criter videbatur, quod vbique docuit Bald. vt huius
eſſet opinionis, is inquam in l. non eſt nouum. ff. de le-
gib. Prætores ceteroſque qui in ciuilibus ius dicunt,
366 conſueuiſſe, imo iure teneri, † iurare ſe ſeruaturos
loci ſtatuta. ſic text. l. rem non nouam. C. de iudic. &
in Auth. iuſiurandum quod præſtatur ab ijs, &c. &
tradunt omnes in l. quid ergo, §. pęna grauior, ff. de ijs
qui not. infam. Dec. in l. ſi fugitiui, num. 70. C. de ſer-
uis fugit. Thom. Ferrar. caut. 3. communiter, &c. vbi
367 dat cautelam, & extãt hac de re vbique ſtatuta, † vt
Papiæ, de regimine Poteſtatis, ſub rubr. Sacramento
Poteſtatis, &c. quod eſt primum in ordine, & in ter-
tio ſub rubr. quod Poteſtas Papiæ, vel alius Officia-
lis Communis Papiæ non poſſit petere abſolutionem
vel licentiam de his, quæ fecerit, vel omiſerit contra
ſtatuta. Sic cautum eſt in hac ciuitate Montis Rega-
lis ex ſtatuto, ſub rubr. de iuramento Domini Vicarij
&c. collat. t. cum ergo, inquit Bald. & qui eum ſunt
368 ſecuti, † iuramentum pręciſè obliget, l. ſi pecuniam.

&c ibi

& ibi glo.ſing.ff. de condict.cau.da. & ibi. late Iaſ.nu.
23. & tradunt late Gomeſ. in §. item ſi quis poſtulan-
te,num.7. Inſtit.de act.Brun.conſi.89.num.4. Rubeus
conſi.39.num.6.Gozad.conſi.32.num.12.conſi.100.
num.25.Neuiz.conſ.50. num.18. & latiſſime Rolan.
a Valle.conſi.6.num.32.34. lib.1. & docte ac egregie
Didac.in cap.quamuis,1.par.§.4.num.6. de pac.in 6.
(quam doctrinam egregie ac ſcite admodũ declarat
Crau.noſter conſil.12. non procedere, cũ præciſe ob-
ſeruare, & promiſſioni ſatisfacere impoſſibile eſt (ſe-
quitur a ſtatuti pęna non eſſe recedendũ, ſed illã indi-
cendam, reiecta illa iuris communis: ſi tamen hoc ip-
ſum, quod male opinatur Bal. fundamentum diligen-
ter penſetur, non adiuuat illius ſententiam: ſiquidem
procedet quando pęna a ſtatuto indicta eſſet tantum
imponenda, ceterçque iuris communis eſſent abroga
tæ, ſed cum in electione actoris offenſi, vel iudicis pro
bono publico ſit, vnam ex duabus eligere, non cer-
te iudex ſtatutorum violator, & iuramenti contem-
ptor iure dici poteſt. quam reſponſionem & Bero. in
d.cap. de cauſis, num. 75. verſic. ſecundo illam, de
offic.deleg. ſenſit. Vltimo autẽ loco, qui afferri ſolet
369 text. † l. 1. ff. ad leg. Aquil. non multum ſuffraga-
tur huic opinioni, cum de clara antiquæ pœnæ abro-
gatione loquatur, cum tamen in caſu dubio noſtra ver
ſetur quæſtio.

Contrariam ob id ſententiam alij quamplurimi
ſummæ auctoritatis viri probarunt, a iuris commu-
nis pœna non eſſe receſſum, ob nouam a ſtatuto indi-
ctam. huius inquam ſententiæ fuit omnium primus
Vber. de Bobio, poſtmodum Ioan. de Deo, vt retulit
Ioan. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de fur. idem cen-
ſuit Cin. & ante eum Odofred. in l.3.C. de ſepul. viol.
Din. & iureconſultorum ſignifer Barol. in l.1. in fi.ff.
vi bon.rapt. Abb.d. cap. de cauſis, num. 14. qui hanc
✣ eſſe communem * teſtatur. quam & ibi ex recentio-
ribus probauit Bero.num.75. etſi ibi Felin. nume.10.
non ſit auſus, quid ſentiret, libere proferre. idem pla-
cuit Angel. Aretin. in tract. Maleficiorum. in verbo,
caput a ſpatulis amputetur. qui teſtatur ſic ſe olim ob-
ſeruaſſe, dum iuſſit homicidam capitis pœna a iure
communi indicta, plecti, cum tamen a ſtatuto pœna
eſſet impoſita pecuniaria. & magna certe eſt huius
interpretis in foro, & apud latrunculatores auctori-
tas: quandoquidem hunc in criminum cauſis aurigam
370 optimum † dixerit Bologn.conſ.8.colum.3. & mul-
to plus illi tribuerem niſi didiciſſem aliquãdo ex Ne-
uizan.lib.5.Siluę nupt.nu.110.in fi. illum quandoque
371 pecunia † corruptum iniquam tuliſſe ſententiam,
vt non immerito carceri mancipatus ſui nominis ca-
pitiſque maximum paſſus fuiſſet periculum, niſi præ
ſto fuiſſent Doctorum totius fere Italiæ collegia, qui
pro illo interrogati reſponderunt. Sed ad rem. hanc
ſentẽtiam viſus eſt (ſubobſcure tamẽ) probare Ruin.
conſil.143.num.6.lib.5. ex relatis tamen crebrior eſt
prima iam relata. Hæc ergo poſterior Bartoli & alio
rum ſententia, illo potiſſimo nititur fundamento, ex
372 l. † quoties § 41. ff. de act.& oblig. quo intelligimus,
veterem actionem ex noua non tolli, niſi nominatim
tolli dictum ſit, vtraque ergo ad pęnam actio & ſta-
tuti & iuris communis ſupereſt, verum caſus hic no-
ſter ab alio diuerſus eſt admodum: nam loquitur Pau-
lus illius legis auctor, cum ex vno facto duæ oriuntur
actiones, quæ oſtendunt ex illo facto plura delicta
fuiſſe commiſſa, eſtque is textus coniungendus cum
tex.l.1.ff. vi bon. rapt. cum ſint eiuſdem Pauli lib. 22.
ad edictum, vt recens editio Ruſſardi oſtendit, ſic
enim legitur [Paulus lib.22. ad edictum. Quoties lex
obligationem introducit, niſi nominatim cauerit, vt
ſola ea actione vtamur, etiam veteres eo noĩe actio-
nes competere. Si eodem facto duæ competant actio
nes. poſtea iudicis potius partes eſſe, vt, quo plus ſit
in reliqua actione, id actor ferat, ſi tantumdem, aut
minus, id conſequatur, vel nihil conſequatur.] vt re
ctius legit Iac. Cuiac. lib.3. obſer.cap.25. in fin. Text.
373 autem † l.1.ff. vi bonor.rapt. ſic legitur, [Paulus li
bro 22. ad edictum. Qui rem rapuit, & furti nec ma-
nifeſti tenetur in duplum, & vi bonorum raptorum
in quadruplum. Sed ſi ante actum ſit vi bonorum ra-
ptorum, deneganda eſt furti, ſed ſi ante furti actum
eſt, non eſt illi deneganda: vt tamen id, quod amplius
in ea, conſequatur.] quæ verba ſi diligenter perpen-
dantur, Cuiacij lectionem probant. ſic etiam intelli-
374 gĩ † text.l.cum ex vno. ff. de action. & obligat. qui
coniungendus eſt cum text. l.1. ff. arbor. furtim cæſa.
qui maximam ceteris afferunt declarationem, quam-
obrem diuerſi ſunt termini: tum quia nos loquimur,
cum vnum eſt factum, vnaque actio & pœna, tum qa
loquimur nos, cum eſt pœna ad vindictam, & tamen
l. 1. vi bonor.rapto. eſt pro partis intereſſe, & ratione
rei familiaris, vt eo loco annotauit Bartol. Solet aſ-
375 ferri ſecundo loco † tex.l.3.C. de ſepul.viol. quo in-
telligimus nouam pœnam ſepulchrorum violatori
impoſitam, non tollere primam, ſed illi eſſe additã.
verum reſpondetur diuerſas pęnas eſſe impoſitas ra-
tione diuerſitatis facti: ſi enim cadauera ipſa mole-
ſtia afficiantur, violatores illi pœna afficiuntur cor-
porali. ſic intelligo l.3.§. aduerſus. ff. de ſepult.viol. ſin
vero marmora tantum, cementa & ſimilia ſepulchro
rum cauſa poſita amouerint, pœna tantum multan-
tur pecuniaria. ſic intelligo l.3. & d. l. 4. C. de ſepul.
viol. Accedit præterea, vt animaduertit ante omnes
Alber.d.quæſt.8. quod is caſus l.3. eſt adeo clare defi-
nitus, vt in caſu dubio non mereatur citari. quam re-
ſponſionem ſenſit & Sal. in d.l.3.colum.vlt.verſic.ſo-
lum reſtat. Eadem reſponſione diluitur argumenta-
376 tio, quæ tertio loco affertur ex † l. Ariani. §. vlti.C.
de hæret. Vrgere magis videtur argumentatio quam
377 quarto loco viſus eſt facere Bar. ex † l. vlt.C. de no-
ua. qua intelligimus ex actu contrahentium paciſcen-
tiumve, ſeu debitoris & creditoris nullam eſſe factam
nouationem, nec antiquam obligationem ſublatam
eſſe niſi expreſſe actum ſit, quare idem in caſu noſtro
dicendum eſt. at Blancus, quem ſuo citauimus loco,
378 numero 69. negat licere † argumentari a paciſcen-
tium conuentione & actu, ad ſtatuti diſpoſitionẽ ne-
gatiue. Dec.l.nec ex prætorio, in fine, de reg.iur. Eue-
rard. in cent. legali, in loco, a pacto ad legem, ſtatu-
tum ve, &c. Neuiz.lib.1.Siluæ nupt.nu.126. quia etſi
pacto id non concedatur, ſtatuto tamen poteſt con-
cedi, in quo maior vis eſt. ſed huic declarationi re-
pugnat ex diametro, quod reſpondit Barbat. vt ſta-
tim referam. Accedit præterea, non eſſe dubium cir-
ca ſtatuti vel pacti poteſtatem, poſſe enim vtroque
caſu conceditur: ſed dubitatio eſt ſolum, an in dubio
ab antiqua pęna per nouam ſit receſſum? & non eſſe
receſſum creditur, vt nec ab antiqua actione dicitur
per nouam recedi. quare reſpondere verius poteſt, il-
lius l.vlt. caſum eſſe ſic clare definitum, eſſeque anti-
qua iura correcta, quibus ſatis erat conſtitutum, ex no
ua obligatione, & nouo actu cenſeri a prima receſ-
ſum: quare in oppoſitum vrget potius, antiqua lege
conſiderata, vt quemadmodum ex nouo actu in dubio
ab antiquo dicebat receſſum, & inducta nouatio, ſic
in caſu noſtro. accedit præterea, adeo ſic clare eſſe cõ
ſtitutum in caſu d.l.vlt.C. de noua. vt non niſi expreſ-
379 ſe fieri poſſit † nouatio, vt nec coniecturis, vel præ-
ſumptionib, facta dicaĩ, vt probat tex.§. pterea, Inſt.

quibus

qb. mod.toll.obli.ibi.& quaſdã de hoc prçſũptiones
alij, in alijs caſibus introducebant. ideo noſtra præ-
ceſſit conſtitutio, quæ apertiſſime definiuit, tunc ſo-
lum nouationem prioris obligationis fieri, quoties
hoc ipſum inter contrahentes expreſſum fuerit. &c.
non ergo hic ſufficiunt cõiecturæ & præſumptiones.
quod annotarunt Imol. ac alij plures, vt apud Soci.
in l. qui vſumfructum, nu.8. de verb.obl. & late Dec.
conſi.400. col.1. addo Barb. conſi.37. col.9. verſ. &
ſi quiſpiam, lib.1. & conſi. 18. col.7.li.2. quidquid ali-
ter ſenſerit Afflict.deci.44. nu.15. & Bolog.conſi.59.
380 col.2. in fin.qui nã affirmat Barb. † nec ſtatuto hodie
poſſe illius conſtitutiones l. vltim. formam immuta-
ri: quod ſi verum eſt, dignum eſt, quod annotetur per
petuo: in caſu autem noſtro ipſemet Bar. & alij, quos
infra enumerabimus, fatentur ingenue ex noua ſta-
tuti pçna ab antiqua iuris cõmunis eſſe receſsũ, ſi ali-
qua adſit præſũptio & coniectura, quæ hoc ſuadeat.
381 Solet etiam quinto loco afferri † tex. l. 3. in prin.ff.
de lib.hom.exhib. quo ſatis intelligimus, plagiarium
teneri illo interdicto, ac etiam pçna a lege Fauia, ſeu
Fabia, contra eum indicta, nec vnam abrogaſſe alte-
ram: quod argumentum præſtat, vt idem in caſu no-
ſtro dicendum ſit. verum facili negotio diluitur argu-
mentatio hæc, quandoquidem in caſu d. l. 3. agitur
de facto vno, quod duas parit actiones diuerſas, ad
finemque tendentes diuerſum, nam cum plagiarius
liberum intercepit hominem, illumque diſtraxit, vel
ſeruum corrupit alienum, ſollicitauitque vt a domi-
no recedat, ſerui dominus vel liberi hominis conſan-
guineus affinisve, vel alter cuius intereſt magis, ex in-
terdicto illo, de libero homine exhibendo, conten-
dit illum exhiberi, vt priſtinam recipiat libertatem,
qui ſane exhibitionis actus non continet pçnam ad-
uerſus plagiarium, qui ſi immunis euadet, pçna a le
ge Fabia indicta afficitur. duo ergo ſunt, quorũ vnũ,
nec electione quidem, alterum tollit quod non con-
tingit in caſu noſtro. ex Bartolimet & ſequacium ſen
tentia. ſunt ergo caſus diuerſi. legibus autem Longo-
bardorum aliç indictæ ſunt plagiarijs pçnæ, vt in Lõ-
gobardis, in tit. de non ſuæ rei venditione, & de cri-
mine Plagij, & (vt hoc dicam obiter per tranſennã
382 veluti) eſt dictus † plagiarius, ἀπὸ τοῦ πλαγίου, id eſt,
ab obliquo, vt recte poſt Philephum admonuit Alci.
in 1. Parerg.iur.c.47. nec diſſentit Duar.lib.2.diſput.
anniuer. cap. 20. ab aliquo inquã, quod obliquis qui-
buſdã artibus & dolis in ſeruitutẽ trahebant: illa ac-
383 cedit ratio, quod † Plagæ prima correpta, dictæ sũt
retia ad capiendas feras, l. emptorem, §. vltim. ff. de
actio.empt. vt apud Virg. in 4. Aeneid. [Retia rara,
plagæ, & lata venabula ferro.] & apud Horat.lib.3.
384 carm.Ode.5. [Dẽſæ, plagç &c.] quare in plagas † in
cidere, per translationem dicimus incidere in peri
culum. Sic legimus apud Cice. in Verr. [Si me Hercu
les, (id quod fore intelligo non poſſe) ex his laqueis
te exueris, ac te aliqua vi vel ratione explicaueris, in
illas tibi maiores plagas incidẽdum eſt, in quibus te
ab eodemmet ſuperiore loco confici & concidi neceſ
ſe eſt.] idem Cic.Offic.3. & li.12.fam. epiſt.25. Corni
ficio ſcribens: [ſic ſum in Antonium inuectus, vt ille
non ferat, omnemque ſuum violentum furorem in
me vnum effuuderet, meque cum elicere vellet ad cç-
dis cauſam, rum tentaret inſidijs, quem ego ructan-
tem & nauſeantem conieci in Octauiani Cçſaris pla-
gas,] id eſt retia. Qui ergo his dolis & fraudibus ho-
minem liberum intercipiebat, alienũve ſeruum cor-
rumpebat, plagiarius dicebatur, quaſi plagas ten-
dens, illoſque ſic venatus, quodammodo apud ſe
retinebat.

Sexto autem loco argumentabatur Bero. in d.c.de
385 cauſis, num.75. eſſe † in dubio euitandam correctio
nem, c. cum expediat. de elect. in 6. l. prçcipimus, de ap
pellat. & alibi ſæpe, non ergo ex noua pœna illa anti-
qua dici debet ſublata, at ipſe retorquerem, non eſſe
in dubio multiplicandas pœnas, vel ſumendam inter-
pretationem, qua pçna augeri poteſt, ſed econtra, l. ſi
de interpretatione, de pçn.

Quam dubia ſit ergo vna & altera interpretũ ſen-
tentia, nemo eſt qui nõ videat: magna eſt certe vtriuſ-
que claſſis auctoritas, quamobrem non iniuria cen-
386 ſuit is † Alber. Roſatus (quem virum legibus ſacra
que Theologia doctiſſimum, celleberimumque aduo-
catum appellat Mod. Pariſ. in conſuetud. Pariſ. tit. 1.
§. 1. gloſſ. 5. num. 65. cuiuſque innumeras verasque re-
fert laudes Neuizan. libro 5. Siluæ nuptial. num. 35.
in dicta quæſtione 8. hãc iuris quæſtionem Cæſaream
poſtulare deciſionem: quid ergo ſentiam ipſe, non ſa-
tis in medium proferre audeo. vt tamen meum qua-
le quale iudicium interponam, cum nouerim liberum
eſſe vnicuique, quid in re tam ambigua ſentiat dice-
re: placet igitur poſterior hæc ſententia (vt ſi errandũ
mihi ſit, errem cum ijs qui veritate nituntur, etſi nu-
mero ceteris æquales non ſint,) ex ſtatuto pœnam ab
rogatam non eſſe antiquam iuris communis, in hanc
adducor ſententiam, ex textu claro, qui omnem tol-
lit diſputationem, in l. 3. §. diuus Hadrianus, ff. de ſe-
pul.violat. cuius clara verba hæc ſunt: [diuus Hadria
nus, reſcripto pœnam ſtatuit quadraginta aureo-
rum, in eos qui in ciuitate ſepeliunt: quam fiſco infer
ri iuſſit, & in magiſtratus eadem, qui paſſi ſunt: & lo-
cum publicari iuſſit & corpus transferri. Quid tamẽ
ſi lex municipalis permittat in ciuitate ſepeliri? poſt
reſcripta principalia an ab hoc diceſſum ſit, videbi-
mus; quia generalia ſunt reſcripta. & oportet impe-
rialia ſtatuta vim ſuam obtinere, & in omni loco va-
lere.] non eſt ergo in poteſtate ſtatuentium abroga-
re iuris communis pçnam. ſi ergo non eſt in poteſta-
te eorum tollere, ſequitur quod in dubio ab ea rece-
dere minime voluerint. Accedit prçterea, quod in du-
bio correctio ſolet euitari, quare niſi expreſſum ſit,
387 non inducitur, † l. præcipimus, §. vltimo, C. de
appellat. vbi Bartol. late Crauet. tractatu de antiqu.
tempor. in princip.num.40. & conſil.372.nu.4. Soc.
iun.conſil. 131. numero 50. lib.1. hinc videmus a *Iuſti
niano* obſeruatum, vt non niſi longa præfatione præ-
miſſa, & multorum verborum honore, antiquas con-
ſtitutiones abroget, ſic ex noſtris annotauit Alciat.
lib.3. Parerg.iur.c.17. & Lud.Char.li.2. veriſimil.iur.
cap.16. & hanc ſententiam ante illos in noſtris termi-
nis probauit Ant. Corſet. qui videndus omnino eſt,
in ſuo ſing. in verbo, correctio. incip. quotes appro-
batur, &c. qui proprie intelligit, qñ antiqua pçna nõ
pugnat cum noua, & econtra. nec eſt quod obijciatur,
in dubio eſſe interpretationem illam ſumendam, quç
minuit pçnam, quia intelligitur cum eſt dubium, quæ
pçna ſit indicta, ſed in caſu noſtro eſt clarum duas eſ-
ſe impoſitas, & vnam alteri ſuperadditam, ſeu in ele
ctione actoris conceſſam. ſentiant quid velint ceteri,
placet nobis hæc ſententia, quam tamen declaramus,
vt nunc ſubijcio.

Declaratur ergo non procedere, quando talis tam-
que vrgens concurreret coniectura, qua poſſemus di-
iudicare ſtatuentes recedere ab antiqua ioris com-
munis pçna voluiſſe. & licet in iudicis arbitrio reſide
re videatur, quæ vrgens ſit coniectura, vt in ſimili di-
388 cimus cũ agitur de detegenda † ſimulatione & fictio
ne cõtractus. detegitur enim coniecturis, quæ in iudi-
cis poſitæ ſunt arbitrio, vt poſt ceteros cẽſuit Crauet.
conſi.

Digitized by Google

conſ.156.nu.14.eiuſdem ſentẽtię addo Pariſ.cõſ. 54.
nu.22.lib.1.& Didac.lib.3. variar.reſolut. cap. 7. nu-
me.3.& cap.8.num.4. ſic aliquando dicimus donatio
nem ex coniecturis factam cenſeri, quæ coniecturæ
ſunt in iudicis arbitrio. ſic Bellon.conſ.90.nu.10. Al-
ciat.reſpon.233.nu.5. cetera, quæ late congeſſimus
in noſtro tractatu de arbitr. iudic. ex induſtria omit-
timus. in caſu tamen noſtro aliquæ ſunt coniecturæ,
quibus iuſte intelligere poteſt iudex eſſe a iuris com-
munis pœna receſſum.
389 Prima eſt † ex Bartoli ſententia in d.l.1.in fi.ff.vi
bono.rapr.quem ſecuti ſunt Abb. d.c.de cauſis, num.
14.in fin.de offi.deleg.& ibi Bero.num.75.verſic.opi-
nionem contrariam.idem & cenſuit Angel.Aretin.in
tract.malefic.in d.verſi.caput a ſpatulis,&c. eſt inquã
coniectura prima, quando in eadem ciuitate exſtat
ſtatutum, quo caueatur, quod vbi pœna non eſt deter
minata in ſtatutis ciuitatis, recurratur ad ius com-
mune: ex hoc enim conijcimus a iure communi re-
ceſſum, ad illudque ſolum in ſubſidium eſſe confu-
giendum.
Secunda eſt cõiectura, quam omnium primus ſen-
ſit Bald.in l.non eſt nouum, ff. de legib. quem ſecutus
eſt Angel.Are.d.verſi.caput a ſpatulis, verſ.alij dicũt.
quibus non relatis, idem cenſuit Bero. d. cap. de cau-
390 ſis, nu.66. verſi. tertiam opinionem, quãdo † ſcilicet
pęnę eſſent incompatibiles: noua enim, quod veteri
repugnat, oſtendit veterem illam eſſe abrogatam. ſic
ſupra declarauimus tex. §. ſi quando. in authen. vt nul-
li iud.& conſert, quod egregie docuit Dec. in l. pacta
nouiſſima, num. ſecundo, C. de pactis. dum declaran-
do text. l. vltim. C. de nouat. quo iam diximus noua
tionem ex nouo actu non induci, niſi expreſſe ſit a-
ctum. inquit ille intelligi, niſi actus ſecundus repu-
391 gnet primo. tunc † nouatio facta dicitur. idem reſp.
ipſemet Dec. conſi.400. colum.penul.verſ.quarto re
ſpondetur, conſ.463.num.5. conſ.464.num.4.& cõ-
ſil.364. num.14. 15. quare in noſtris his fere terminis
cenſuit Corſe.in ſing. ſupra relato. in fi. legem poſte-
riorem etiam ſine aliqua præfatione derogare prio-
ri, cum illi aduerſatur.
Tertia coniectura videtur deſumi ex Sal. doctrina
392 in d. l. 3.in fi.C.de ſepul.viol.quando † ſcilicet pœ-
næ eſſent exceſſiuæ, ſi vna alteram non tolleret: ſed
leuis eſt cõiectura, quia vnius electione, altera extin-
guitur.
Quartam coniecturam conſiderabat Bero.in d.ca.
de cauſis, nu.76.in fi.quando ex ſtatuto pęna iuris cõ-
munis vel augetur, vel minuitur. quod is intelligit,
393 quando ſtatutum expreſſe † illi pęnæ addit, vel il-
lam minuit.citat quę ſcribit Bart.in l.quid ergo.§.pę-
na grauior.de his qui notant. infam. conſert text. l.
394 ius ciuile, ff. de iuſt. & iur. in illis verbis. † [Itaque
cum aliquid addimus vel detrahimus iuri communi,
ius proprium, ideſt, ciuile efficimus.] ſic text. in l. 1.
§. ſi quis ſimpliciter, de verbo.obligat. [cum aliquid
adijcitur vel detrahitur, vitiatur ſtipulatio, niſi inter
roganti placuerit vt valeat. quia tunc alia ſtipulatio
contracta eſſe videtur.] dixit, [alia,] vt nouam oſten-
deret ſtipulationem, vt eo loco annotarunt Alcia.3.
395 notab.& ceteri omnes. ſic tex. in l. ſi cui ædes, † vbi
nouus locus, nouæ ædes iudicabũtur, antiquarũ quali
tate abiecta. Hinc gloſſ.in clem.2. in fin. in verſi. fac-
tum. de vita & honeſt.cler.affirmauit pęnalem con-
ſtitutionem antiquam, nouam cenſeri aliquo illi ad-
dito. Hinc quoque reſpondit Socin.ſen.conſi. 27. co-
396 lum.4.in princ.lib.1. nouum compromiſſum † cen-
ſeri eũ antiquo additũ qd, vel diminutum fuit. Sic re-
ſpondit Cur.ſen.cõſ. 43. teſtator Auguſtinus, circa fi.
teſtamentum antiquum cenſeri immutatum & nouũ
effectum, addita illa clauſula etiam in codicillis po-
397 ſita. Hinc ſolemus abſolute dicere, quod † qualitas
adueniẽs enti, conſtituit nouũ ens, c. ſtatutum, iun-
cto c. licet canon.de electíon. in 6. quod tradunt poſt
alios Gomeſ. Hiſpan. §. in perſonam. num. 16. Inſtit.de
act.& Marſi.ſing.520. qualitas, &c. quod intelligitur
cum qualitas ſubſtantialis eſt, vt recte animaduertit
Craue.noſter conſi.223.num.6. poſt Com. & ceteros
quos citat, eiuſdem ſententiæ addo Alc. d.§. qui ſim-
pliciter, d.5.notab.& Tiraquel.de retract.conſang.§.
26.glo.1.num.6. quod etiam intelligitur ex Beroij ſẽ
tentia relata, cum expreſſe ipſi iuri communi eſt ad-
ditum, cumque iuris cummunis habita eſt expreſſe
mentio, quod ſi in dubio intelligeretur, profecto vr-
gens eſſet pro reiecta communi ſententia fundamen-
tum, quod a lectore noſtro beneuolo perpendi volo,
ne tantum nobis, quantum rationi tribuat. Illud in-
terim non prætereo, Berorij coniecturam extra quæ-
ſtionem noſtram eſſe, cum in caſu dubio nos loqua-
mur, isq; coniecturam in caſu claro afferat. cogitan-
dum tamen eſſe cenſeo.
398 QVAERO quinquageſimoſecundo, † cũ mitior
pęna violento occupatori eſt impoſita ex ſtatuti di-
ſpoſitione, ſicque illa multatus, an agi contra eum
poſſit ex pęna a iure communi indicta? hanc in ſimi-
li relati interpretes quæſtionem proponunt: eſtque
cum receptiſſima ſententia concludendum, duos ca-
ſus conſtituendos.
Primus eſt, cum agitur criminaliter, id eſt, ad vin-
399 dictam: tunc affirmant omnes agi non poſſe, † quia
vna pęna alteram abſolute tollit, ſic affirmant Alb.d.
tract.ſtatut.1.par.quæſtio.8. verſicu. ad ſecundã quæ
ſtionem. Barto.d.l.1. in fin.ff. vi bonor.raptor. & in l.
ſenatus, colum.2. verſicu.his pręmiſſis.ff.de accuſat.
ſic multis relatis affirmauit Boer. quæſt.289.num. 6.
7.& 8.& idem viſus eſt ſentire Aegid. Boſſ.in tracta-
tu cauſarum criminal. tit. de pęn. num. 5. qui tamen
pro more rem paucis ac leuiter attingit, ſic relati in-
telligunt l. quod ſenatus. l.prætor edixit, §.1.ff.de in-
iur.& l.ſenatus.ff.de accuſat.& l. eorũ.ff. de pęn. De
claratur hic caſus, vt non habeat locum, cum ex pri-
ma pęna indicta is delinquens ad menſuram non fuiſ-
ſet pęna affectus, vt ſenſit Baldus in l. 1. colum. 6.ver-
ſicu.modo circa hoc, C.de ſumma Trinit. & fide Ca-
thol. etſi ipſe Baldus rem ſub dubio relinquat, qua in
re videndus eſt Anchar.in c.ea quæ, q. 9. de regu.iur.
400 Secundus eſt caſus, † quando agitur ciuiliter ratio
ne ſui intereſſe, tunc agitur ex diſpoſitione iuris com-
munis, quatenus excedit quod in ſtatuto continetur.
ſic relati omnes affirmant; & in noſtris terminis ſic re
ſpondit Alexan.conſil. 103. num. 1. verſic. imo tunc
videmus, lib. 1. ſic intelligunt l. 1. ff. vi bon.raptor. &
l.licet, §.penultim.nautæ, caup. ſtabul.& l.qui ſeruũ
alienum.& l.cum ex vno, ff.de action.& obligat.quæ
ex his quæ in præcedenti quæſtione diximus, ſatis
clara ſunt. Hæc ad nonum Recuperandæ poſſeſſionis
remedium.

S V M M A R I A.

1 *Arcadius & Honorius l. ſi coloni, C. de agricol. & cẽſit. lib. 11. conditores.*
2 *Theodoricus Rex l. ſi coloni, C. de agric. & cenſi. lib. 11. ſuo edicto, & authoritate confirmauit.*
3 *Caſsiodori locus.*
4 *Remedium l. ſi coloni, C. de agric. & cenſi. lib. 11. nouum poſſeſsionis recuperatorium.*
5 *Colonus adſcriptus ſolo, quã inter imobilia cõnumeretur.*

L. ſi

Digitized by Google

6 *L.ſi cretæ.ff.de furt.explicata.*
7 *Bartali cammentaria non eſſe, quæ illiuc uomine circumferuntur, io trec poſteriorec libroc Codicis.*
8 *Couſtitutio, l.ſi me & Titium.ff.de reb.credit.ſi cert.pet. non prouidet iu caſu l. ſi coloni, C.de agric.& ceuſit.libro 11.*
9 *Triticaria actio non prouidet in caſu l.ſi coloni, C.de agr. & cenſ.lib.11.*
10 *Conſtitutio l.ſi coloni, C.de agric.& cenſ.lib.11.aliàs in Codice Theodoſiauo eſt collocata ſub tit.Vtrubi.*
11 *L.ſi colnni, C.de agric.& cenſ.lib.11.au etiam prouideat contta ſpoliatorem bonorum mobilium quornmcumque & immobilinm.*
12 *Agriculturæ fauore multa concedi.*
13 *Priuilegia etiam fauore agriculturæ non multiplicari.*
14 *Conſtitutio l.ſi coloni, C.de agric.& cenſ.lib.11.edita, vt ſpolsato re animata eſſet conſultum.*
15 *Succeſsor ſingularis remedio l.ſi coloni, C.de agr.& cenſ. lib.11.conueniri an poſsit.*
16 *Ripæ ſententia in c.ſæpe, uu.33.verſic.tertio quæro, ext. de reſtit.ſpol.declaratur.*
17 *Succeſſor mediatus cum titulo & bona fide couueniri an poſſit ex l.ſi coloui, C.de agric.& cenſ.lib.11.*
18 *Couſtitutio l.ſi coloni, C.de agric.& cenſ. lib.11. prnuidet cantra eum, qui per malam fidem lucri ſpe, ſernum fugitiuum recipit.*
19 *L.ſi coloni, C.de agricol. & cenſ. in illis verbis, ad alioc, declaratur.*
20 *Vniuerſalic ſermo ad caſus babiles reſtringitur.*
21 *Poſseſsor malæ fidei, an remediu l.ſi coloni, C. de agric. & cenſ.lib.11.experiri poſſit.*
22 *Auxilio legis uon iuuatur, qui in eam commiſit.*
23 *C.vlt. de ord. cogu. declaratur.*
24 *Vitium maius eſt occupare bominem, quam rem.*
25 *Commodatario, depoſitario, & ſimilibus deicotoribus, an concedatur remedium ex l. ſi coloni, C. de agric. & cenſit.lib.11.*
26 *Detentor dicitur, qui cauſa cuſtodia rem detinet.*
27 *Detentario quid facti eſſe dicitur. Et occupatio appellatur, uu.28.*
29 *Detentori, officio iudicis ſuccurritur, ſi animata rec ab eo detenta occupatur & auſertur.*
30 *Ageus ex l. ſi coloni, C.de agric.& cenſ.lib.11.non babet neceſſe probare ſe dominum & poſſeſſorem.*
31 *Poſſeſsor bonę fidei recuperaus ſeruum vel colonum ſibi ablatum, qua actione experiatur.*
32 *Actionis nomen bodie iu libello uon exprimitur.*
33 *Interdictum, Vtrubi, contra colonorum & ſeruorum occupatores concedi ex Cina.*
34 *Interdicto, Vtrubi, qui experiuntur, & Actoris, & Rei partes ſuſtinent.*
35 *Sernus ſe liberum profitens, iudicio petitorio cõueuitur.*
36 *Praiudicialis actio quę.*
37 *Pręiudicium quid.*
38 *Cauſa ſtatuc inter dominum & ſeruum ac colonum, apud quem iudicem tractari debeat.*
39 *L. de iure.ff.ad municip.declaratur.*
40 *Actor etiam iu cauſa ſtatuc, forum Rei ſequitur.*
41 *L.1.vbi cauſ.ſtat. & l.ſi ex poſſeſſione, eod.declarantur.*
42 *L. ſi de poſseſſione, C. vbi cauſ.ſtat. aduerſuc Accur. & ceteros, uouo ſeuſu illuſtratur.*
43 *Poſseſſio & quaſi poſſeſſia probandi onus in aduerſarium reueiunt.*
44 *Iudex competens quic, dum adhuc nou couſtat an dominuc vel ſeruus actoric partes ſuſtineat.*
45 *Kemiſsin cauſæ quæ fit a iudice ad iudicem, non niſi cauſa ſummatim coguita ſit.*
46 *Seruus præſumitur doloſe eſſe iu quaſi poſſeſſioue libertatis, eo ipſo quod auſugit.*
47 *Dominus recuperanc ſeruum vel colonum ex diſpoſitione l. ſi coloni, C.de agric.& cenſ.lib.11. actoris partes ſuſtinere dicitur.*
48 *Domiuo an ſua auctoritate liceat ſeruum, vel colonum fugientem capere.*
49 *Seruuc vel coluuus, dum in actu fugæ eſt, propria auctoritate capi poteſt.*
50 *Vagabundus, qui aliquo iu loco non conſiſtit, dicitur.*
51 *Seruum vel colonum vagabundum, ſua auctoritate capere poteſt dominus.*
52 *Multa conceduutur ob imminens periculum, quæ aliàc non concederentur.*
53 *Conſilium quod in ſententia ex forma ſtatuti exigitur, non eſt expectandum, ſi immineat periculum.*
54 *Iudex competens is dicitur, vt vagabundum pręhendi iubeat, in cuiuc territorio auſugit ille.*
55 *Serui vel colonus qui auſugit, & nunc ab alio poſſidetur a priore domino propria auctoritate pręhendi non poteſt. Idem dic de vaſallo, nu.56.*
57 *Seruuc, vel ſerui poſſeſsor nouus, conueniendus an ſit a priore poſseſsore.*
58 *L.Titiuc.ff.de ſeruic export. ſenſus & intellectus.*
59 *L.1.C.ſi mauc.ita fuer.alieu.intellectuc & declaratio.*
60 *Lex vna declarat alteram.*
61 *L.in boc iudicium.§.vlt.ff.comm.diuid.declaratur.*
62 *Domiuus, cum ſua auctoritate ſeruum fugitiuum capere poteſt.an & aliena manu id exequi valeat.*
63 *Seruuc vel colonuc, ſi poſt fugam aſſecuti ſunt dignitatē, an a domino ad priſtiuam ſeruitutem recuperari redigive poſſint.*
64 *Dignitas ſeruum a ſeruitute uon liberat.*
65 *Serui, coloni, & aſcriptitij arceutur a dgnitatibus.*
66 *Epiſcopalis dignitas liberat ſeruum a ſeruitute. Non tamen diguitas clericalis, nu.67.*
68 *Epiſcopuc feudum retinet, & Comitis digoitatem ac priuilegia. At feudum non retinet, ſi per ſubſtitutum ſeruitium domino præſtare non poteſt, nu.69.*
70 *Seruus, vel colauuc, qui per annos triginta curiæ ſeruinit, ab omni ſeruitutis vinculo ſoluitur.*
71 *L.1.C.ne rei domiu.vel templo. ſenſus & intellectus.*
72 *Vaſalli & feudatarij, eorum colonoc & ſeruus, qui e loca feudi receſſerunt, reuerti an cogere poſſint remedio l. ſi coloni, C.de agric. & cenſ.lib.11.*
73 *Vaſallus mei vaſalli, non eſt meuc vaſalluc.*
74 *Princepc & Rex Barones, & vaſallos ſub ſe babēt, non bomines ipſorum baronum & vaſallorum.*
75 *Vaſalli immediati a domino feudi mediato onere aliquo grauari non poſſunt.*
76 *Vaſallus directum dominium babet aliquaudo.*
77 *Vaſalli & feudatarij a domiuo feudi directa cogi an poſſiut reuerti, cum receſſerunt, & feudum reliquerunt.*
78 *Domini & vaſalli reciproca obligatio eſt.*
79 *Vaſalli e feudi loco recedentes pœna multantur.*
80 *Seruitutem qui in loco præſtare tenetur, locum ad domini detrimentum mutare non poteſt.*
81 *Dominus feudi iu alterum feudum transferre non poteſt, ad primi vaſalli detrimentum.*
82 *Vaſalluc domino inuito feudo renunciare non poteſt, ſi annuum ſeruitium præſtare teuetur.*
83 *Coloni, vel ſerui, ac vaſalli, a domiuo tyranno ad priſtinam ſeruitutem recuperari nou poſsuut.*
84 *Tyrannum occidere pulcbrum & beneficio gratum.*
85 *Tyrannidis deteſtatio.*
86 *Daminus feudi, eo priuatur, ſi cum ſubditis ſe habet inique.*
87 *Spoliatus ob maximam ſui ſæuitiam, uon teſtituitur ante omnia.*
88 *L.cum ſatic, C.de agric.& cenſ.lib.11.declaratio.*
89 *Vaſalluc ſi ob commiſsum delictum feudo priuatur, non*

recupe-

recuperat colonos & homines,qui locũ feudi deſeruerũt.
90 *Vaſallo bannito liberãtur ſubditi a iuramẽto fidelitatis.*
91 *Excommunicato non obſeruatur iuramentum fidelitatis. Vti nec hæretico,nu.92.*
93 *Coloni, vaſalli, & ſimiles neceſſitate, ob ſterilitatem & famem coacti,locum ſeudi poſſunt deſerere.*
94 *Vaſallus ob loci ſterilitatem feudo renunciare poteſt, domino reluctante.*
95 *Inquilinus iuſtum ob timorem e domo migrare poteſt.*
96 *Fames ẽ oĩum calamitatũ maxima. Excuſat a furto.n.97*
98 *Filium vendere poteſt pater cum fame laborat.*
99 *Conductori facienda eſt remiſſio ob ſterilitatem.*
100 *Peſtis iuſtam pręſtat cauſam vt inquilinus poſſit e domo reluctante domino migrare.*
101 *Vaſallus ad gratiam domini reſtitutus,an colonos,inquilinos & ſeruos,qui migrarunt,recuperare poſſit.*
102 *Reſtitutio ad alterius iniuriam non trahitur.*
103 *Reſtitutio re integra plenum operatur effectum.*
104 *Minor reſtitutus, beneficium iam alteri collatum non cõſequitur.*
105 *Decurio reſtitutus, locum non ingreditur, donec interim electus officio illo fungitur.*
106 *Doctor reſtitutus ad collegium, locum quem ſui culpa amiſit,non recuperat, ſi iam alter cooptatus fuit.*
107 *Doctor e collegio inique excluſus,ſi reſtituatur,priſtinũ quem fuerat conſecutus locum, conſequi poteſt.*
108 *Doctor ob ſui culpam lectura priuatus priſtinum locum iam aleri demandatum, non recuperat.*
109 *Vaſallus reſtitutus iam alteri conceſſa non recuperat.*
110 *Deportatus reſtitutus, interim a fiſco alienata non recuperat.*
111 *Reſtitutus ob publicam vtilitatem, etiam interim alienata recuperat.*
112 *Reſtitutum ex cauſa pacis,non recuperare interim alienata in eccleſia.*
113 *Reſtitutus per iuſtitiam ẽt interim alienata recuperat.*
114 *L. quod ſi minor,§.Scæuola,ff. de minor. ſenſus & intellectus.*
115 *Caſſiodori locus, ſic legitur.*
116 *Reſtitutus expreſſe etiam ad alienata,omnia recuperat.*
117 *Libellus in caſu l. ſi coloni.C.de agric. & cenſit. lib. 11. porrigi an debeat.*
118 *Remedio l. ſi coloni,C.de agric. & cenſit. quanto tempore præſcribatur.*
119 *Dominus,quanto tempore ſerui, vel coloni poſſeſſionem amittat.*
110 *L. ſi quis,§. ſi ſeruus,de vſucap. littera & intellectus.*

L.14.C.de Agric.& cenſit. & colon.

Impp. Arcadius & Honorius AA. Vincentino PP. Gallia.

Si coloni,quos bona fide quiſq; poſſidet,ad alios fugæ vitio tranſeuntes, neceſſitatem propriæ conditionis declinare tentauerint: bonæ fidei poſſeſſori primum oportet celeri reformatione ſuccurri: & tunc cauſam originis & proprietatis agitari. Dat. 4. Iul. Mediolani. Stilichone & Anthemio Coſs.

In Codice Theodoſiano lib.4.titu.21. ſub rubr. & rubr. ſic legitur.

Agitari,non expectatis temporib. nec denunciatione ſollemni,quæ locum in his negotijs non habebunt. Dat.4. Id.Iul. Mediol.Stilichone & Aureliano Coſſ.

De multiplici colonorum ſpecie plura ſcitu digna annotauit Cuiacius in rubr. huius titul. & de aſcriptitijs apud Cœlium Rodig.lib.7.c.vltim.lect. antiq. & Zaſ.§.præiudiciales. Inſtit.de actio.

Decimum remedium recuperandæ poſſeſſionis, ex l. ſi coloni. 14. C.de agric. & cenſ. & col. lib. 11.

1 ARcadius † & Honorius diui Imperatores,cũ aduerſus impios rerũ alienarũ occupatores, qui ſua manu ſibi ius dicere audent,nõ omnibus in caſibus prætorũ edicto, Vnde vi, vel alijs conſtitutionib. prouiſum eſſe animaduerterent, eo præſertim in caſu, cum rei mobilis ac ſe mouentis, ſeu animatę poſſeſſione poſſeſſor ſpoliabatur, hãc promulgarunt conſtitutionem: qua cautum cernimus, quod ſi colonus alterve ſimilis ſeruus & aſcriptitius fugiendo poſſeſſorem ſua poſſeſſione ſpoliaret, ſpoliatũ celeri reformatione, hoc eſt, ſine cunctatione ad ſuam poſſeſſionem reſtituendum eſſe, & poſtmodum cauſam originis ſeu propietatis tractandam. horum forte Imperatorum conſtitutionem in-
2 ſecutus † Theodoricus,tunc Italiæ & Galliarũ Rex,
3 in hæc verba reſcripſit, vt eſt auctor † Caſſiodo.libro
3.variarum epiſto.deſtinata Vnigis Spartario. [Quapropter, cum Deo propitio, Gallias exercitus noſter intrauerit, ſi qua mancipia ſeruitium declinantia, ad alios ſe, quam quibus videbantur competere,contulerunt, prioribus dominis iubemus ſine aliqua dubie-
4 tate reſtitui] hanc noſtri crebrius dixerunt, † nouam
eſſe conſtitutionem, nouumque recuperandæ poſſeſſionis remedium. vt retulit Ripa in c. ſæpe, nu.30.de reſt.ſpol.qui etſi diluat Abb. argumentationem, qua adductus opinabatur, & hoc in caſu eſſe locũ interdicto Vnde vi. attamen & ipſe Ripa leui motus argumento, eandem Abb. ſententiam tueri videtur, nam (inquit illa) colonus fundo adſcriptus, fundi pars dicitur.l.cum ſatis,C.de agric.& cenſ.lib.11. quare inter immobilia enumerari poteſt,l.iubemus 2.in prin. C.de ſacroſ.eccle. non ergo mirum erit, ſi interdictũ Vnde vi,competere poſſit, ſi fugiẽdo colonus poſſeſſorem ſpoliat. quæ ſane argumentio, nec vera, nec
5 probabilis eſt, quoniam tunc demum colonus † ſolo
adſcriptus inter immobilia connumeratur, cum a ſolo non recedit,proba.l.3. ff.de diuer.& temp. præſcr. & clare ſic explicat glo. in l.1. in gl. præſcriptionem, quam ibi Bar.num.5.eſt ſecutus C. de ſeruis fugit. ar-
6 gumen. † tex.l.ſi certe,ff.de fur. quo dicimus,cretam
a ſolo ſeparatam inter mobilia eſſe referendam: non ſi cohæreat ſolo. cum ergo colonus fugiendo a ſolo ſeparari dicatur, nõ mirum ſi vt res mobilis iudicatur, vt & furti actio detur,d.l.1.vbi Bar.num.5. C.de ſer. fugit.ſic hoc caſu interdicto, Vnde vi,locus non erat, quod non conceditur ob poſſeſſionẽ rei mobilis, l. 1. §. illud vtique.ff.de vi, & vi ar. Io.a Plat. hic nu.2.illud tamen hac in re maiorem mouet dubitationem, quod ſcribit Bartol. (aut quiſquis is eſt, cum Bartoli
7 illa † non eſſe commentaria, ſint qui crediderint, vt
retulit Tiraqu.tract.de leg.connub.l.1.nu.33.& 34.) in hac l.ſi coloni,num. 1. dum inquit,ante hanc con-
8 ſtitutionem videri huic caſui ſatisfactum ex † l. ſi me
& Titium.ff.ſi cer.pet.& ex l.2.ff.de trit.quo duplici remedio poſſeſſio cuiuſque rei amiſſa recuperari poteſt. verum nõ ſatis erit ſuccurſum ex illis diſpoſitionibus, vt celeri reformatione, & ita ante omnia poſſeſſio eſſet reſtituenda: ſed dominij exceptio opponi poteſt in caſibus, cum petitorium potius quam poſ-
9 ſeſſorium reſpiciant. Præterea † nec actione tricaria
erat hoc caſu ſuccurſum, cum generalis illa ſit actio, & ratione præcedentis debiti conceditur, vt declarant Bart. Caſtren. & Rapha. Cuman.l.2.de tritica.

&

& dixi ſupra in 3. remed.recuper.poſs.quod non con-
uenit caſui noſtro.ſic differt & remedio d.l. ſi me &
Titium. quod ſolum ſuadente æquitate conceditur,
vt ſupra diximus in 4.remed.recuper.poſſ.rectius er-
go viſus eſt ſentire Iacob. Cuiac. hic, qui etſi nouam
hanc eſſe concedat conſtitutionem, colonum tamen
interdicto, Vtrubi, recuperari ait, cuius rei eſt argu-
10 mento, quod † in Codice Theodoſ. hęc ipſa conſtitu-
tio eſt ſub titulo Vtrubi. huc ſpectat & l.vna.ff. vtru-
bi. cetera apud illum.

11 QVAERO nunc primo, † an remedium huius
conſtitutionis concedatur, non modo pro rebus ani-
matis & ſe mouẽtibus, verum & pro ceteris tam mo-
bilibus, quam immobilibus, e cuius poſſeſſione poſ-
ſeſſor fuit deiectus? & concedi affirmarunt crebriore
calculo interpretes noſtri, ſi Ripæ in d.ca. ſæpe, num.
31.de teſt. ſpolia.credimus, qui refert Bartol.& cete-
ros magis communiter in d.l. ſi coloni. hoc affirma-
re, ſed non video quo in loco vel Bar. vel gl. vel alter
quiſpiam hanc affirmet, vel moueat quæſtionem. mi-
nus quoque hanc mouet dubitationem Bartol. in d.l.
rem quæ nobis, de acquir.poſs. vt male animaduertit
Rub.d.§. nihil commune, num.84. & ibi.Fab.nu.57.
hanc tamen ſententiam probat Alexan.conſi.91. nu.
4.li.5.& Robert.Marant.de ord.iud.7. diſtinct.num.
38. qui ſecutus eſt relatum Alexan. ſed certe fruſtra
eſt hac de re dubitare, cum hæc conſtitutio fuerit ſo-
lum edita ad prouidendum in hoc caſu tantum: cum
interdicto, Vnde vi, poſſeſſione rei immobilis: actio-
ne Vi bonorũ raptorũ, rei immobilis conſultum iam
fuerit. Quare vera eſt eiuſdẽ Ripę & Abbat.ſentẽtia,
quam probaſse videtur & Corn.conſ.18.num. 10.lib.
1.& num.18.conſ.56.lib.2.non concedi remediũ pro
alijs poſseſſionibus. rationem tamen, qua in hanc ſen-
tentiam adducitur Corn. & Ripa non ſatis probo,
12 dum inquit, hoc eſse in priuilegium conceſsum † fa-
uore agriculturæ, pro cuius commodo & alia multa
fuerunt conceſsa.l.quemadmodum, eodem tit. C. de
agricol.& cenſit.lib. 11.quia dicere poſsumus, quod
etſi alia multa fuerint inducta, non tamen hoc, tum
quia in ſimilibus erat iure communi cautum rerum
poſseſſionem ſpoliatis & deiectis ante omnia eſse re-
13 ſtituendam: tum quia non ſunt priuilegia † in dubio
multiplicanda, l. 1. C. de dotis promiſs. quam & in
hanc ſententiam citauit Rub. d. §. nihil commune,
num. 84. in fin. quod animaduertens forte Rip. ſub-
dit, hoc ſpeciale forte dici odio fugę, iuxta text. l. vis
eius, C. de probat. quod non probo, quod etſi ſpolia-
tionem inducat fuga, ob quam reſtitutio poſſeſſionis
ante omnia conceditur, non tamen illud ſpeciale, cũ
alia via ſpoliato ſit ſuccurſum. ſicuti ergo Arcadius
& Honorius Prætoris edictum, & ceteras Imperato-
rũ conſtitutiones, quibus fuit poſſeſſori deiecto e poſ-
ſeſſione rei inanimatæ ſuccurſum, & ipſi ſuccurrere
14 voluerunt ſpoliato † poſſeſſione animatæ, quare ex-
tenſio antiqui iuris hæc videtur.

QVAERO ſecundo, an noſtra hæc conſtitutio
15 locũ habeat aduerſus ſingularem † ſucceſſorem? ſcien-
tem vitium fugæ? & habere locum affirmarunt Inn.
Butr. & Orian. quos retulit Rip. d.cap. ſæpe, nume.
32. verſicu. tertio quæro. ſed aliter ſenſit ipſe Ripa.
quia ſi iure ciuili fuiſſet prouiſum aduerſus ſingula-
rem ſucceſſorem, fruſtra iure Põtificio idẽ eſſet cau-
tum. vt in c. ſæpe, de reſtitut. ſpol. qui text. clare affir-
mare videtur iure ciuili hac de re conſtitutum nihil
16 fuiſſe, † quam Ripæ ſententiam eo caſu veram eſſe
arbitror, cum de ſingulari ſucceſſore loquimur, ad
quẽ colonus aufugit, non illo caſu, cũ agitur aduerſus
illum immediatum coloni receptatorem, qui habet
reſtituere, ſiue agnoſcat fugitiuum colonum eſſe, ſi-
ue ignoret, cum abſolute tex. d. l. ſi coloni, cenſeat,
poſſeſſori celeri reformatione reſtituendam eſſe poſ-
ſeſſionem.

17 QVAERO tertio, an remedium noſtræ † conſti
tutionis concedatur aduerſus mediatum illum ſuc-
ceſſorem ſingularem, qui & titulum & bonam fidem
habet? & crebrior videtur ſententia, non concedi,
huius ſententiæ fuit And. Barulus. Ang.& Platea hic,
idem cenſuit Robert. Marãta de ordi.iud. 7. diſtinct.
iud.num.37.idem placuit Corn.conſ.56.num.18.lib.
2.& conſ.18.nu.10. & cõſi.329.nu.28.lib.1. & conſ.
282.nu.7.verſ.nec obſtat, lib.3. Ripa d.c. ſæpe, nu.33.
verſ.quarto dubitatur, &c. vbi & alios diuerſæ ſentẽ-
tiæ recenſet. idem probauit Francus, quem ſtatim, re-
feram, dicebat ergo Ripa hoc dependere a deciſione
illius perdifficilis quęſtionis, an remedium ex c. rein-
tegranda.3.q.1.concedatur aduerſus ſingularem ſuc-
ceſſorem cum titulo & bona fide? quod verũ minime
credo, quia etſi in nouiſſimo fere illo remedio adſit
illa diſputatio, attamen hoc caſu ceſſat. quia ſi dicere
mus hac cõſtitutione eſſe prouiſum, fruſtra in ea tan-
tum laborarẽt ĩterpretes: & quod ſi vno finiretur ver
bo, non tot virorum exercuiſset ingenia, quare arbi-
tror, abſolute hac conſtitutione non eſse hoc in caſu
ſuccurſum, vt nec eſt ſatisfactum remedio d. c. inte-
granda, vt ſuo loco clare oſtendemus, quæ ſane ſen-
tentia placuit Franco in ea diſp. de petit. & poſseſs. 1.
dub. nu.29. is enim ſubobſcure, multis hinc inde ad-
ductis, in hanc deſcendere videtur ſententiam non
concedi, ea ratione præcipua, quia hæc conſtitutio
18 intelligitur † prouidere contra eum, qui malæ fide
lucri ſpe fugitiuum recipit, ratione cuius lucri dolus
& fraus præſumitur, quia alias non præſumeretur, ar
gum.l.eleganter, §. vlti. ff.de dol. at quando numera-
tu pretio colonus, vel ſeruus recipitur, non ſciens, ſed
ignorans præſumitur, l. omnes, C. de agric. & cenſit.
& in l.quicumque. C.de ſeru. fug. in gloſs. 1. in verbo,
mercedem. plura alia affert Francus, quæ mea ſenten
tia, vix hanc probant, opinionẽ, non præteribo tamẽ,
quod aduerſus receptiorem hanc aſsertionem is re-
tulit, noſtræ conſtitutionis textum contrarium pro-
19 bare, dum vtitur illis verbis, † [ad alios, &c.] quibus
oſtendere videtur & aduerſus mediatum poſseſſorẽ
agi poſse; cum indefinita vniuerſali æquipolleat, l. ſi
pluribus. de leg. 1. ſed nihil eſt, quia intelligitur, [ad
alios] ſcilicet præcedentibus ſimiles, iuxta gloſs. l. ſi
fugitiui, C. de ſeru. fug. & aliàs ſupra dicebam, in 9.
20 remed.num.256. rurſusque dico vniuerſalem † ſermo
nem ad caſus habiles reſtringi, l. vt gradatim. §. 1. de
munerib. & honor. & alibi ſæpe, cetera, quæ retulit
Francus, ex induſtria prętereo.

21 QVAERO quarto, an huius conſtitutionis † re-
medium poſseſsori malę fidei, a quo aufugit colonus.
concedatur? & non concedi cenſuit gloſs. hic, 2. quã
ſecuti ſunt Luc.a Pen.q.2. Io.a Plat. col. 1. verſicu. ma
læ fidei aũt. Rober. Marant. de ord. iud. nu.37. Ripa
in d.c. ſæpe, nu. 34. verſ. quinto dubitatur. quod ſatis
ex verbis textus probari videtur, cum clare ait [ſi co-
loni quos bona fide] ergo ſecus cum mala fide poſ-
ſidetur. cuius rei ratio eſt, vt docuit Luc. a Pen. quia
22 odioſum hoc eſt, vt prędo & malæ fidei poſseſsor † ha
beant auxilium legis, cum in eam commiſerint, iu-
xta text. l. auxilium, in fi. ff. de minor. licet ergo in in-
terdicto Vnde vi, permiſsum ſit ſpoliato prædoni, vt
ante omnia reſtituatur, non tamen ad hunc caſum
debet fieri extẽſio. nam etſi (vt inquit ipſe Luc.) ſatis
fauorabile hoc ſit, quod is poſseſsor habeat probare
fugã vitioſam coloni, & quod ad reũ vitioſe is colonus
peruenit,

Peruenit, nulla alia ſpoliatione probata: non tamen
fit eatenſio de poſſeſſore bonæ fidei, cum diſſimilia
adſit ratio. Verum multa vrgent in oppoſitum, illud
præſertim, quod ſicut aduerſus hoc remedio agen-
tem opponi poteſt dominij exceptio, ita malæ fidei
poſſeſſor vt bonæ fidei poſſe agere videtur. arg. cap. in
litteris, de reſtitut. ſpoliat. quam difficultatem diſſol-
uens præcitato loco Rip. diait conſequentiam non te-
nere, ex c. fi. de ord. cogn. quam etiam conſequentiam
eodem argumento deſtruit Rub. d. §. nihil commune,
nu. 85. ſed non multum placet: cum hoc contingat in
23 caſu † d. cap. vlt. quia is ſpoliator obijciebat eaceptio-
nem alterius ſpoliationis, quæ non dominij cauſam de
qua nos loquimur, ſed poſſeſſionis reſpicit, quare re-
ctius arbitror conſequentiam deſtrui ea ipſamet cla-
ra conſtitutionis noſtræ diſpoſitione: nec impoſſibi-
le, vel abſurdum hoc eſt: quia hoc caſu partes ſpolia-
t agentis bæc erunt, dum actionem proponit, aſſere-
re ſe illius coloni poſſeſſorem fuiſſe, cum bona fide,
quæ qualitas in interdicto, Vnde vi, non erat a ſpo-
liato eaprimenda, cum & prædoni illud concedatur,
dicto cap. in litteris, in fi. cuius rei diuerſa poteſt con-
ſiderari ratio: quia lex forte maius vitium illius eaiſti-
24 mauit, † qui hominem, vt ſeruum vel colonum mala
cum fide detinet, ob dignam hominis qualitatem: quã
ſi illius prædia inique poſſidet, quamobrem cenſuit
(vt mox retuli) Lucas a Pen. ob diſſimilem rationem
ceſſare extenſionem.

25 QVAERO quinto, † an huius conſtitutionis re-
medium concedatur ſolo detentatori, vt depoſitario,
commodatario, & ſimilibus? & non concedi affir-
* mant * omnes, vt retulit Ripa d. c. ſæpe, num. 35. verſ.
ſeato dubitatur, præſertim ea ſententia Ioan. a Platea
hic, col. a. ver. item quæro numquid. dum enim teatus
inquit: [bonæ fidei poſſeſſori, &c.] eacluſus dicitur ſo
lus detentator: cum maxima ſit inter eos differentia,
26 cum ſit detentator † qui nudo facto inſiſtit rei corpo-
rali gratia cuſtodiæ & conſeruationis, vt declarat gl.
in l. 3. §. ea contrario, de acq. poſſeſ. clare Ripa in rub.
eatra de cauſa poſſ. & propr. nu. 26. verſ. detentatio.
27 quo loco poſt Bar. & alios quos citat, inquit eſſe † quid
facti, ea tea. l. ſtipulatio iſta, §. hęc quoque, de verbor.
28 oblig. l. ea conducto, ff. locat. & ſolet † occupatio ap-
pellari, cũ ſolo corpore quis poſſidet, vt docuit Franc.
Connan. lib. 3. com. iur. ciuil. c. 10. nu. 8. ea tex. l. poſſeſ
ſionem, de acq. poſſ. non mirum ergo ſi in eo diſpoſitio
iſta locum nõ habet, cuius rei illa ratio conſiderari po
teſt, quia ſi vere poſſeſſio eſt apud commodantem vel
deponentem, non certe hæc ſola facti inſiſtentia effi-
cit, vt is colonus prædio huius detentoris adſtrictus eſ-
ſe videatur, quam ob rem ceſſat vt colonus poſſit a vi
29 tioſo † poſſeſſore ſic recuperari. erit itaque boc in ca-
ſu huic detentori ſuccurſum, vel officio iudicis, vel re-
medio ea c. reintegranda, vt cenſuit Rip. d. c. ſæpe, nu.
35. & Luc. a Pen. hic, q. 21. & Plat. qui ſupra, quod quo
modo contingat fuſius ſuo dicemus loco.

30 QVAERO ſexto, an neceſſe ſit † vt coloni poſ-
ſeſſor eſſe debeat & dominus, vt eũ recuperare poſſit?
& neceſſe non eſſe affirmauit gloſ. hic, quam probauit
Lucas a Penna q. 1. & ſatis clare probãt verba teatus
dum de poſſeſſore loquitur, vt celeri reformatione re-
ſtituatur: nec enim poſtulat poſſeſſorem eſse dominũ,
alioqui dominij cauſa eſset tractanda, nec tam cele-
ri reformatione eſset illi ſuccurſum, imo vt meminit
idem Luc. teatus vtitur illis verbis: [quos bona fide
quiſque poſſidet.] dictio enim, [quiſque,] oſtendit ra-
tionem habendam non eſse, an is poſseſsor eſset domi
nus, vel non: ſufficit enim fuiſse poſseſsorem bonæ fi-
dei. accedit præterea, vt dixi ſupra in præludijs, n. 22.
eum non dici ſimpliciter poſseſsorem, cum rei domi-
nus eſt, ex ſententia eruditiſſimi Franc. Connan. lib. 3.
comm. iuris ciuil. c. 8. n. 3. & Io. Brechæi Turonenſia,
in 1. quæſt. de verb. ſign.

31 QVAERO ſeptimo, qua actione † recuperabit
hic bonæ fidei poſseſsor colonum, vel ſeruum, qui au-
fugit? quam quæſtionem eſse ea iuris apicibus dixit
32 Lucas a Penna hic, quæſt. 3. cum hodie † actionis no-
men ſit eaprimendũ in libello, c. cum dilectus, de iud.
* omnes * in l. edita, ibi Dec. col. 1. C. de edend. & eſse
agendum condictione ea hac lege, clare affirmauit ip-
ſe Luc. q. 3. vel officio iudicis, vel actione in factum
ex æquitate, quod ante Lucam affirmauit gloſ. fin. hic
& Ioan. a Plat. col. 2. verſic. ſed quæro quæ actio. Ve-
rum aliter ſenſiſſe videtur Cin. in l. 1. q. 3. prin. vbi cau
33 ſę ſtat. &c. etenim docuit, contra detentores † colono-
rum & adſcriptitiorum interdicto, Vtrubi, agi poſſe.
l. 1. ff. vtrubi. quod non probo: cum illud concedatur,
non quando rei ſuæ poſſeſſione priuatur poſſeſſor, ſed
34 cum ab altero potius moleſtia afficitur. † vterque e-
nim Actoris partes & Rei ſuſtinet, vt eſt text. §. tertia
diuiſio. Inſtit. de interd. verſ. duplicia ſunt. quare I. C.
in d. l. 1. in fi. vtrubi. dixit, illud interdictum eſſe eaæ-
quatum illi interdicto, Vti poſſidetis, cum tamen nos
in deiecto & ſua poſſeſſione ſpoliato loquamur. eſt ta-
men quod animaduertamus, num Cini ſententia de-
fendi poſſit, cum in Codice Theodoſiano noſtra hæc
conſtitutio (vt ſupra retulimus) ſit ſub tit. vtrubi, col-
locata: qua ratione forte ductus Iacob. Cuiac. in hac
ipſa conſtitutione noſtra a Cini opinione non eſt vi-
ſus recedere. Te Lectorem beneuolum eacitatum re-
linquam. Hæc intelliguntur cum colonus & ſeruus in
libertatem non ſe proclamant & vendicant, ſecus ſi
35 ſe liberos † profiterentur, tunc enim eſſet agendum
iudicio petitorio, actioque præiudicialis diceretur,
ſic Cin. & Luc. præcitatis in locis, ea text. §. præ-
iudiciales, Inſtit. de action. & l. 1. §. per hanc, 2. reſpon.
de rei vendi. quod verum arbitror. nam primo, actio
36 præiudicialis † dicitur, quæ dum ante proponitur, &
ſuper ea lata ſententia eſt, ceteris affertur exemplum,
37 quod ſequatur. nam † pręiudicium dicitur, ſecundum
Aſconium, res, quæ cum ſtatuta fuerit, affert iudica-
turis eaemplum quod ſequantur. hanc docuit Fab.
lib. 5. Inſtit. orat. c. 2. & ex noſtris Bud. in annot. Pan-
dect. præiudicare, eſſe ante iudicare, nec a relata decla
ratione diſſentiunt Eguinar. d. §. præiudiciales. vbi &
Coraſ. ceterique recẽtiores. idem Coraſ. lib. 1. Miſcel.
iur. c. 5. nec diſſentit Vdal. Zaſ. in d. §. pręiudiciales, &
in rubr. ff. de excep. nu. 7. qui fuſius ac omnium melius
rem hanc docet, & Duar. lib. 2. diſp. anniuerſ. c. 2. qui
declarat, quomodo vere actio dici poſſit præiudicia-
lis, & egregie Rob. Aurel. lib. 1. ſent. iur. c. 13. dicitur
& præiudicialis actio illa, quæ dum tractatur, ceteræ
ſilent, cum ſcilicet incidenter oppoſita exceptio eſt, a-
lias dicitur pręiudicialis: quia illud ante iudicatum ob
ijci ſemper poteſt ſeruo. ſic Zaſ. d. §. præiudiciales, nu.
23. declarat multis eaemplis, eleganter Crauet. conſ.
380. col. 1. & in noſtris terminis Zaſ. d. §. præiudicia-
les, nu. 12. qui a Cini ſententia non recedit, eoque loco
praxim optime docet.

38 QVAERO octauo, apud quem iudicẽ † cauſa hęc
tractabitur, an apud iudicem loci in quẽ colonus aufu
git, vel apud iudicẽ loci ipſius poſſeſſoris agentis? gl.
vlt. hic affirmauit eſſe agendum apud iudicem loci in
quẽ colonus aufugit: gloſſam eſt ſecutus Lucas a Pen.
hic, q. 4. & Ioan. a Plat. col. 2. verſ. item coram & quo,
&c. Cin. autem d. l. 1. quæſt. 4. prin. C. vbi cauſ. ſtat. di-
ſtinguit, quam quidem diſtinctionem ſenſit & Albe. in
rubr. C. de ſeruis fugit. col. vlt. verſ. quo autem loco.

Quando autem ſeruus priuauit dominum poſſeſſio-
ne ſeruitutis, & diu ſtetit in poſſeſſione libertatis, tũc
cõuenietur vbi erit. ſic ait loqui textum l. ſi poſſeſſio-
ne, Cod. vbi cauſa ſtat, aut non eſt in quaſi poſſeſſione
libertatis, vel eſt, ſed per modicũ temporis reperitur:
tunc remitti debet ſeruus, & colonus a quo aufugit,
& ita intelligit Cin. l. de iure, ff. ad municip. & l. 1. C.
de cauſa ſtat. vt tamen remiſſio fieri poſſit, infoma-
tiones fugæ, & poſſeſſionis ſeruitutis a iudice loci in
quẽ fugit, aſſumuntur. & hoc idem videtur probare
Bart. in d. l. de iure, in fin. prin. ff. ad municipa. Verum
non ſatis mihi conuenire videtur is Cini ſenſus tex.
39 l. de iure. † qui nec de conſtituto in ſeruitute, vel li-
bertate loquitur, minuſque, quod remiſſio aliqua fie-
ri debeat: ſolum enim ait, loco incolam teneri ad mu-
nera habitationis, non ſuę originis: & caſu quo negat,
conueniri ſub Præſide, ſub quo vocatur ad munera:
non alia ratione, quam quia ibi babitat, & ibi inueni-
tur, quod oſtendit exemplum de nupta muliere, in
textu poſitum, quæ conuenitur ſub Præſide in cu-
ius prouincia eſt nupta: etſi alio loco ſit ordinanda,
cum is ſit locus habitationis, ibique inuenitur. niſi
dicamus, quod vbi contingeret caſus, vbi ſi incola
inueniretur in prouincia originis, adhuc tamen poſ-
ſet conueniri ſub præſide prouinciæ incolatus: ſed ha
ctenus illa ratio ſubeſt, quia ſi vult inhabitare, debet
& in conſequentiam loci onera ſuſtinere: & ideo fa-
cilius conuenitur, quæ ratio non poteſt hoc in caſu
habere locum, vt patet ad ſenſum, quia is colonus
vel ſeruus in antecedens aliquod non poſtulat. Qua-
re ceteris ſic omiſſis, rem omnem ſic definiendam ar-
bitror, vt conſtituamus regulam, quam conſtituit tex.
40 in d. l. ſi de poſſeſſione, C. vbi cau. ſtat. Actorem † ſci-
licet ſequi forum Rei, & is erit iudex, qui reum ſub
juriſdictione habet: intereſt ergo ſola difficultas
hæc, vt cognoſcamus, quis Actoris, & quis Rei his in
caſibus partes ſuſtineat: qđ eſt cognitu facile, ſi obſer
uabimus Iuriſconſulti traditionem in l. liberis, §. vl-
tim. ff. de liber. cauſ. dum ait primo eum, qui ex ſerui-
tute ad libertatem proclamat, Actoris partes ſuſtine-
41 re, & ita forum Rei ſequi, ſicqui recte inquit tex. d. † l.
1. C. vbi cauſ. ſtat. ſeruam vendicantem ſe in liberta-
tem, forum domini excipientis ſequi. ſic intelligitut
tex. l. ſi ex poſſeſſione. eo. tit. ſi vero è contra dominus
vult ſe dominum oſtendere, & quem ſeruum dicit in
ſeruitutem redigere, Actoris partes ſuſtinebit, Reiq;
42 forum, id eſt ſerui, ſequetur. ſic intelligitur tex. † d. l.
ſi de poſſeſſione, qui vt male opinatur gloſ. non refra-
gatur d. l. ſi ex poſſeſſione, cum conueniat potius, nec
ſecundo boc caſu domino prodeſt aliquod priuilegiũ,
quod eſſe fauore cauſæ ſtatus, & libertatis credidit
Mod. Pariſ. conſil. 16. numero 23. ſi vero, tertio caſu,
dubium ſit quis Actoris, & quis Rei partes ſuſtinere
debeat: tunc ſummatim cognoſcitur, quorum alter
ſit in ea quaſi poſſeſsione, vel libertatis vel ſeruitutis,
& qui fuerit repertus in poſſeſsione, is Rei partes ſu-
43 ſtinebit, quia † poſſeſsio hunc operatur effectum, vt
probandi onus in aduerſarium reijciat, l. 1. C. de alie-
nat. iud. mutand. cauſa facta. tradit Bal. in l. vltim.
quæſt. 6. C. de edict. Diui Adrian. tollen. quem eſt ſe-
cutus Ripa in capit. ſepe. nume. 2. de reſtitu. ſpolia. vt
videmus in interdicto, Vti poſsidetis, cum vterque
contendit eſſe in poſſeſsione, ſummaria adhibetur
cognitio, vt cognoſcatur, quorum alter poſsideat,
vt Actoris & Rei pſona diſcerni poſsit, qua de re latiſ
ſime diximus ſupra in præludijs, nu. 25. quo loco poſt
Caſt. & alios plures, citaui textũ, & hic paulo ſupra à
me relatũ l. liber. §. vlt. ff. de liber. cauſ. Verum, adhue
nõ leuis eſt hoc in caſu noſtro difficultas, cognoſcere
44 quis erit competens iudex in hac cauſa ſummarij iu-
dicij, ſi alia in prouincia colonus, vel ſeruus reperia-
tur; & credo eſſe iudicem illius loci, in quo quis pri-
mo mouet controuerſiam, vt ſenſit tex. in d. l. 1. C. vbi
cauſ. ſtatus, vbi iudici loci, a quo ſerua fugerat, fit re-
miſſio, & ea ratione fit, qa ibi nõ mouerat controuer-
45 ſiã dominus, aſſerens illã vt ſeruã aufugiſſe, † & remiſ
ſio nõ fit, niſi ſummatim cauſa cognita, vt videmus in
clerico ſub laico cõuento, qui vt ad eccleſiaſticum re-
mittatur, ab eo ſummatim cognoſcitur, an is conuen-
tus ſit clericus, vel non, vt docuit in noſtris his termi-
nis hoc exemplum afferens Inn. c. 1. col. 2. circa med.
de ſeruis non ordin. & eum eſt ſecutus Ruin. conſ. 28.
nu. 8. li. 4. arg. etiam l. ſi quis ex aliena. ff. de iud. & c. ſu
46 per litteris, de reſcript. & inquit Innoc. † eo loco ſer-
uũ, eo ipſo qđ fugit præſumi doloſe eſſe in poſſeſſio-
ne libertatis, quod eſt sũme notandũ. nec diſſentit hic
47 Lucas, q. 11. In caſu autẽ huius nřæ conſtitutionis † ſi
ne dubio dominus eſt Actor, cum velit colonũ, vel ſer
uum, vt colonum, vel ſeruum ſibi reſtitui: quare ſequi-
tur forum Rei, & apud iudicẽ, vbi colonus reperitur,
ſuam probare debet intentionem, ſi obtinere cupit.
48 QVAERO nono, † an poſsit dominus auctorita
te propria capere fugientem colonum, vel ſeruum? di
ſtinguit hic Luca Pen. q. 6. plures caſus. Primus eſt,
49 cum † colonus, vel ſeruus eſt in actu fugæ, tunc capi
poteſt quemadmodum diximus de debitore fugitiuo,
ex l. ait Prętor. §. ſi debitorẽ. ff. de his quę in frau. cred.
& plures retuli ſupra in 5. rem. recup. poſſ. quæſt. 6. &
in ſimilibus terminis ſunt tex. in l. 1. §. ſeruus fugitiuus.
ff. de ſeru. fugit. in l. quod ſi fugitiuus, ff. de ędil. edicto.
l. fugitiuus. de verb. ſignif. & probat l. vnica. in fi. C. de
colonis Palæſt. lib. 11.
Secundus eſt caſus, quando nõ eſt in actu fugæ, ſed
iam fugit, & vno in loco reperitur, ſed eſt vagus, & a
50 nemine poſsidetur: nam & † vagus is dicitur, qui non
trahit moram vno in loco, ſed modo buc, modo illuc
vagatur, ſic Bart. in l. 1. nu. 2. C. de tyro. lib. 12. Ang. in
l. bæres abſens, & ibi Cur. iun. num. 10. in fi. ff. de iud.
51 hoc ergo in caſu poteſt adhuc † dominus manu pro-
pria illum capere. ſic idẽ Luc. q. 6. affirmauit, etſi nec
iure nec ratione aliqua vtatur, citari poteſt tex. l. vni-
cæ, in fi. C. de colon. Palęſt. li. 11. quẽ hic citare in hãc
ſentẽtiam videtur Io. a Plat. col. 2. ver. & hoc iudiciũ.
eam ipſe rationẽ affero, quia dum is ſeruus vagatur, fu
turum eſt vt interim fugam capiat, dum ad iudicem
accedit dominus, quam rationem ſenſit Bart. d. l. ait
prætor. §. ſi debitorẽ, nu. 1. de his, quæ in fraud. cred.
52 ob imminens enim periculum † multa aduerſus com
munes iuris regulas ſunt conceſſa, vt late ſcribit Fel.
in c. ex parte, col. 3. ver. recipit prædicta concluſio, de
conſtitutio. quo loco citat tex. d. §. ſi debitorẽ. inquit
que, quod ſi ex forma ſtatuti in ferenda ſententia, alie
53 rius conſilium † eſſet expectandum, tunc non debere
expectari, cum imminet periculum. ſic etiam in debi-
tore fugitiuo, & vagabundo affirmauit Angel. d. §. ſi
debitorem, & in l. nemo carcerem. C. de exact. trib.
lib. 10. idem reſpondit Rui. conſ. 18. nu. 4. lib. 5. vbi in-
quit hoc maxime eſſe uerum, ubi iudicis copia non eſt
in promptu, alias ſi illius copia facile haberi poteſt,
adhiberi debet in capiendo auctoritas & licentia, ut
& ceteri omnes iam relati præſupponunt ex doctrina
glo. in d. l. hæres abſens, §. proinde. & ibi Cur. iun. nu-
54 me. 10. de iud. dum affirmant † iudicem illius loci ad
quẽ aufugit is uagabundus, eſſe competentem, idem
ſcripſit Soc. tract. fal. reg. 87. fal. 6. & reſpõdit Gram.
conſil.... num. 12.
55 Tertius eſt caſus, † cum colonus uel ſeruus iã fugit,
& ab alio poſsidetur, in quo recte concludit Lucas
d. quæſt.

d.quæſt.6.non poſſe propria auctoritate a domino capi,ne ſibi licere videatur ſua manu ſibi ius dicere poſſe, aduerſus clariſſima iura; nam fruſtra proditum fuiſſet remedium huius noſtræ conſtitutionis. nec diſſentit Ioan.a Plat.hic, col.2.verſ.& hoc iudicium . ſic videmus non licere domino rem propriam ab alio occupatam inuadere,l.ſi quis in tantam,C.vnde vi. & iam
56 ſupra ſuo loco diximus,ſic feudi dominus non † poteſt vaſallos recedentes hoſpite inſalutato propria auctoritate capere,ſi ab alio poſſidentur, ſic Afflict. in cap. 1.§. vlt.num.126. de Capit. qui cur vend.quem eſt ſecutus Cephal. compater & præceptor meus chariſſimus,qui humanitate & clemẽtia ceteros omnes quos noui hactenus antecellit: is inquam conſ.18. num.27. lib.1. hacque optima ratione facta cernimus, ne ſcilicet ad arma,& lites inter ſe decurrant dominus & poſ
57 ſeſſor,contra l.æquiſſimum,ff.de vſufr.hic ergo† dominus conueniet poſſeſſorem illum: vt videmus in eo, qui alteri obedientiam præſtat,non is,qui obediẽtiam præſtat,ſed is cui præſtatur, conuenitur,vt tradit Lucas d.quæſt.6.tex.c.conſtitutus.de relig.dom.& c.inter quattuor,de maior.& obed.
58 Aduerſatur tamen tertio huic caſui tex.in†l. Titius. ff.de ſeru.export.quo data videtur facultas domino in ſeruum penes alium exiſtentem manum inijcere . Verum Lucas d.q.6.in fine,inquit illud ſic ibi contigiſſe, quia pacto expreſſo fuerat cõuentum, quod adeo rem afficit,vt contractus reſolutionem ipſo iure operetur; ſic & textum hunc intellexit Bar. in l.creditores , nu. 22.& 23.in fi.C.de pig.& clare probare videtur text. l.ſi quis ſub hoc.ff.de contrah.empt.vbi abſolute velle videtur ,competere facultatem priori domino abducendi ſeruum .
59 Verum huic declarationi videtur obſtare tex.†l.1. C.ſi man.ita fuer.alien. &c. qui iudicis licentiam fore neceſſariam affirmat,dum inquit: [Præfectus vbi impertiret facultatem abducendi .] Crederem ergo d. l. Titius. & d.l.ſi quis ſub hoc, eſſe intelligendas ſecundum declarationem d.l.1.C.ſi man.ita fuer.alien.cum
60 vna † lex alteram declaret,l.vtrum,de pet.hęred.cum præſertim ſit poſterior.l.non eſt nouum.ff.de legibus. Quare tertio huic caſui noſtro non aduerſabitur , ſed conueniet potius .
Secundo tamen loco adhuc pugnare videtur,ſecũ-
61 dum Luc.q.6.tex.†l.in hoc iudicium.§.vlt.ff.com.diuid.& l.idem erit.§. vlt.ff.pro ſoc. verum ad rem non faciunt,quia etſi concedant ius excipiendi contra ſingulares ſucceſſores trãſire, non tamen intelligunt propria ſua auctoritate poſſe exerceri .
QVAERO decimo,an is dominus,qui fugiẽtem
62 colonũ † auctoritate propria capere poteſt,poſſit non ipſe modo,ſed & per alium hoc exequi? diſtinguit hic Lucas a Pen.q.8.tres caſus , quos cum late alias explicauerim,non amplius repetam .
63 QVAERO vndecimo † an noſtra conſtitutio locum habeat aduerſus eos colonos , qui poſt fugam dignitatis gradum ſunt aſſecuti?& locum habere cẽſuit poſt gloſ.hic gloſ.quæſt.8.ſentit Ioan.a Plat.colum.2.
64 verſic. item quid ſi fugit. ea ratione , quia † dignitas eum a domini manibus non vẽdicat,& ab alia ſeruitute non excuſat,l.originarios, C.eod. de agric.& cenſ. Nã ſi hoc caſu dignitas excuſaret, eſſet ius domini tollere ſine illius facto, quod nec Princeps concedit , l.2. §.merito,§.ſi quis a Principe, ff. ne quid in loco publ.
65 Quare prohibentur † coloni, ne ad aliquos dignitatis gradus proueħantur, l.colonos, C. de agric. & cenſit. imo & illi dignitati illata cenſeretur iniuria,l.1. C. de agric. & mancip. dom lib. 11.
Declaratur hæc concluſio,ſecundum gloſ. & Luc.
66 ac Plateã , iam relatos , non † procedere in dignitate epiſcopali,quę liberat a ſeruitute & colonia, vt eſt textus in §.ſed hæc quidem. in Auth. de ſanctiſſimis epiſcopis.ſic dignitas epiſcopatus (quod eſt fortius) liberat a patria ptãte, §.palam.in Auth.cõſtitutio quę de dignit.& epiſc.quo loco gl.citat ſimile hoc de colono, & adſcriptitio,hæc pariter iure Pontificio fuerunt approbata,in cap.ſi ſeruus ſciente,54.diſtinct.qui decla-
67 rat, † non ſic in ſola clerici dignitate, vt habetur in §. & adſcriptitios.in Auth.de ſanctiſſimis epiſcopis. etſi aliter male opinatur Io.a Platea ſtatim relatus .
68 Illud quoque accedit , quod † epiſcopalis dignitas non efficit eum indignum alia ſeculari dignitate , vt ſi comes ſit, eſſe deſinat,& feudum amittat : quod ſimplex clericus retinere non poteſt, ſic Bald.in cap.inter dilectos,col.2.in fi.de fide inſtr.& interrogati reſponderunt Iaſ.conſ.117.col.4.ad prædicta accedat,lib.4. & excellentiſſimus Ceph.conſ.1. num.58.conſ.2. nu. 10.ſic declarantes text. c. clericus , ſi de feudo defun.
69 cum ſimil. quod verum intelligo , cum † eius naturæ ſit feudum , vt per ſubſtitutum præſtari valeat domino ſeruitium,ſic egregie declarat Anton.Capic.deciſ. 32.num.2.Hieron.Scurſt.inter conſilia feudalia, conſil.140.num.14.
70 Declaratur ſecundo non procedere†in colono, qui per annos triginta curiæ inſeruiuit , (etſi tres ſufficere male hic ſenſerit Platea) ex l. eum qui collegio , C. de fund. rei pat. libro 11. & declarat hic Lucas in 6. oppoſit.
71 Nec huic declarationi aduerſatur†tex.l.1. C.ne rei dom.vel templ. cum id ſit fauore ipſius ſupremi Principis conceſſum, cuius colonus & ſeruus etſi per multos annos curiæ ſeruierit, non tamen liberatur . Nam & plura alia in fauorẽ ipſius Principis aduerſus illius colonos fuerunt conſtituta , vt in eo tit.de agricol. & mancip.dom.lib.11.
72 QVAERO duodecimo an†hęc conſtitutio locũ habeat in feudatarijs , & vaſallis in quorum prædijs ſunt coloni & aſcriptitij ? & habere locum affirmauit Lucas hic quæſt.10.cum vtile dominium habeant,argum.l.1.§.qui in perpetuum. ff.ſi ager vectig. vel emphyt. pet. qua de re latiſſime apud Tiraq. de retractu conſang.§.1.gl.14.nu.80.hinc videmus illis licere proprios ſeruos manumittere.l.poſſeſſores.C.de fund.patrim.lib.11. nõ mirum ergo ſi eis concedi debeat hoc remedium: cum & fortius videamus ſuperficiario cõcedi interdicta l.1.§.quod autem. de ſuperfic.eſt enim in caſu noſtro abſolutum, ſufficere hunc eſſe bonæ fidei poſſeſſorem, nec opus eſſe quod ſit dominus,quanto ergo fortius in eo,qui vtile rei dominium habet? accedit illud præterea ,quod etſi vaſallus ratione feudi
73 directo domino ſubſit,non tamen ipſius vaſalli,† homines immediati directo domino ſubſunt, cum homo hominis mei homo meus non dicatur, l.Modeſtinus , ff.de don.& in vaſallo eſt clarus tex. in c. Imperialem, §.firmiter.de prohib.feudi alien.per Fed.c.paſtoralis, c.Romana, de cler. non reſid. quibus adductus Ruin.
74 conſil.219.num.5.lib.1.reſpondit,quòd† licet Rex , Princeps,& ceteri,dicantur habere ſub ſe Barones & vaſallos , non tamen habere homines ipſorum Baronum,nec in eos poſſe ius dicere,vt reſpondit & Curt. iunior conſilio 2. numero primo , & ſecundo Socin. iunior conſil. 126. numero 4. & 5. libro 3. Neuizan. conſ.61.numero 12.Brun.conſil. 8. num. 56. Caſſan.
75 conſ.66.num.12. imo nec aliquo onere † homines illi prægrauari poſſunt,vt tradit Iacob.a S.Georg. tract. de Homagijs, col.8.verſ.ſed cadit hic alia dubitatio. Old.conſ.233.factum tale eſt, &c.col.3.ver.inter hęc autem,quòd aliter reſpondi, interrogatus pro vniuer-

Digitized by Google

ſitate Bozolaſchi, & S. Benedicti. Hæc fortius eo in ca
76 ſu locum haberent, † quando is vaſallus dominum di-
rectum etiam haberet, quod eſſe non poteſt, ſi Baldo
in l. vnica, C. de confeſ. & Iaſ. 180. ver. quarto moueor,
lib. 2. credimus.

77 QVAERO decimotertio, an † hæc conſtitutio q̃
loquitur in colonis, locum etiam habeat in vaſallis &
ſuppoſitis domino feudi? hanc dubitationem in non
longe diſſimili caſu mouet Cin. in l. 1. colum. 4. verſic.
ſed quid in vaſallo, C. vbi cauſa ſtat. dum poſt a ſe ex-
plicatam quæſtionem illam, quam & nos ſupra retu-
limus, qua actione deperditos colonos recuperamus,
ſubdit Cin. an idem ſit in vaſallo dicendum? & affir-
mare videtur idem eſſe. ea ratione adducitur: quia etſi
in vaſallo ius perſonale tantum ſit, & ob id nulla ca-
dere videatur poſſeſſio, iuxta l. 3. §. vltimo, de acquir.
poſſeſſ. attamen recte perpenſa obligatione quæ reci-
78 proca eſt inter † dominum & vaſallum, dicitur in eo
eſſe ius quoddam reale, argum. text. §. 1. in fine, in Au-
then. de æqual. dot. vt & clare in noſtris terminis
ſenſit Luc. a Pen. in l. 2. col. penul. in fin. C. de agric. &
cenſit. Alb. in rubr. C. de ſeruis fugit. col. vlt. verſ. quid
in vaſallo. quæ ſane opinio ex eo magis confirmatur,
quod ſupra retulimus q. 9. in tertio caſu, poſſe feudi do
minum auctoritate iudicis cogere homines, qui è loco
receſſerunt, reuerti, citabam Cephal. conſ. 18. nu. 22.
qui eleganti textu adducitur in c. 1. §. vlt. vbi Afflict.
4. notab. de duobus fratribus de nouo beneſ. inueſt. re-
tulit & Soc. iun. conſ. 77. num. 8. lib. 1. & in his termi-
nis citat Bal. in præludijs, nu. 27. quem eodē libro ſecu
tus eſt Afflict. nu. 104. in hanc quoque ſententiā affert
non pauca Iacob. a S. Georg. tract. de Roydis, col. 12.
79 ver. nunc eſt, an ſubiectus, imo recedētes hi † homines
pęna multantur, vt tradit Afflic. dec. 307. nu. 12. cuius
rei multæ afferri poſſent rationes, quarū altera illa eſt:
80 quia † is qui ſeruitutem præſtare aliquo in loco tene-
tur, non poteſt ad domini detrimentum locum muta-
re, l. ſi domus, verſ. quid ad ſtillicidium, de ſeru. vrban.
præd. l. ſi eo loco, ff. ſi ſeru. vend. & tradit Crau. conſ.
292. num. 4. quam rationem egregie attulit Cephal.
d. conſ. 18. nu. 25. qui nu. 34. iam hanc retulerat, quia
81 quemadmodum non liceret † domino feudi in alte-
rum feudum transferre inuitis, & reluctantibus vaſal-
lis, iuxta l. inuitus, ff. de fideicommiſſ. liber. & tradunt
Bald. Aretin. & ceteri in l. 2. in princ. ſoluto matrim.
Ruin. conſ. 7. nu. 27. lib. 1. & pręter eos Cępol. relatus,
idem voluit in his fere terminis Afflict. deciſ. 265. nu.
69. & gloſ. l. inuitus, probarunt Crauetta conſil. 54.
num. 3. conſ. 135. num. 19. conſ. 241. num. 6. conſ. 318.
colum. 4. in prin. ver. quæ ipſa. Gomeſ. §. item Seruia-
na, nu. 41. Inſtit. de actionib. Socin. iun. conſ. 76. num.
13. & 14. lib. 1. Brun. conſ. 12. nu. 64. conſ. 108. nu. 110.
Pariſ. conſ. 25. num. 70. lib. 1. Gozad. conſil. 9. col. fin.
Rube. conſ. 96. colum. 1. late Tiraquel. de retractu con
ſanguin. §. 26. gloſ. 1. num. 78. & declarat Mod. Pariſ.
in conſuetud. Pariſ. tit. 1. §. 1. gloſ. 3. nu. 25. late Alciat.
reſpon. 167. Rolan. a Valle conſ. 1. nu. 34. & 36. num.
81. 82. & 88. libro 1. pari ergo ratione idem dicen-
dum eſt in vaſallis, vt inuito & reluctante domino è
loco feudi recedere & alteri ſe ſubijcere domino non
poſſint. quæ ſane ratio optime concludit, cum reci-
proca (vt iam retuli) ſit obligatio inter dominum, &
vaſallum, vt infinitos prope congeſſit caſus Afflict. de-
ciſ. 265. vbi ſub nu. 53. poſt Hern. Baldum, & alios, aſ-
firmauit non licere vaſallo ea ratione feudo renuncia-
re. quod ſenſit & clare Luc. a Penna in l. 2. in fin. C. de
agricol. & cenſit. cum vtriuſque cauſa, domini ſcilicet
& vaſalli conceſſum fuerit. Illud præterea accedit,
82 quod † vbi per vaſallum debetur ſeruitium, annuum
præſertim, non licet vaſallo inuito domino feudo re-
nunciare, vt docuit Bartol. in l. is cum quo. ff. de aqua
pluuia arcend. & ſenſit Cephal. d. conſ. 18. num. 33. &
tradit Iaſ. in l. 2. nu. 24. C. de iure emphyt. & alios plu-
res retulit Tiraq. de retractu conſang. §. 24. gl. 1. nu. 1.
2. 3. & 4. & Iacob. d. tract. de Roydis, & l. 12. verſ. ad
præmiſſa allego.

83 Declaratur hęc concluſio nō habere locum, † quan
do colonorū, vel vaſallorum dominus crudelis eſſet, &
tyrannus: tunc non modo licet colonis & vaſallis fu-
gere & loca domini deſerere, ſed & dominum ipſum
interficere, vt in noſtris his terminis probat Luc. a Pē-
84 na hic, quæſt. 12. cum occidere † tyrannum ſit (vt eſt
apud Ciceronem in 2. Philip.) pulchrum, beneficio
gratū, & fama glorioſum. Nam (vt dicebat Seneca)
victima haud vlla amplior poteſt magisve opima ma-
85 ctari Ioui, † quam Rex iniquus, alias ſatis docte retu-
lit Lucas a Pen. in l. vnica col. 4. ver. 13. ſi tyrannides,
C. de vi, & vi armata, lib. 11. idē latiſſime in l. 1. col. 30.
C. ob pub. lętit. conſul. lib. 12. in hanc ſententiam plura
ex Græcis habentur, vt retulit Ioannes Stobæus eru-
ditiſſimus, in opuſculo de ſententijs Græcorum, in ea
parte, in qua de vituperio tyrannidis agit. vnum enim
ex multis refert Græcum Euripidem, ſic dicentem,
[Male pereant omnes, qui tyrannide gaudent.] Re-
cte tamen hodie eccleſia hoc nō admittit, vt iam Con
ſtantienſi Sacro Concilio deciſum cernimus, & affir-
mant Boerius quæſt. 304. colum. fin. etſi (vt eloquen-
tiſſimus Demoſthenes dicere conſueuit) omnis Rex
& tyrannus vt hoſtis libertatibus & legibus aduerſe-
86 tur. Hinc & illud dicimus feudi † dominum eo eſſe pri
uandum, ſi cum vaſallis male & inique ſe habet, vt
docuit Bald. in cap. 1. §. publici latrones, in tit. de pace
tenend. quem eſt ſecutus Caſtr. in Auth. qui rem. C. de
ſacroſanct. eccleſ. Rom. & Alex. in l. diuortio. §. ſi fun-
dum, 2. ff. ſol. matrim. quos eſt ſecutus Curt. iun. conſ.
137. nu. 4. Boer. quæſt. 55. in fi. & quæſt. 304. nu. 71. qui
alios prope infinitos congeſſit, idē cenſuit Afflic. 265.
nu. 72. & alios citauit Soc. iun. conſ. 134. nu. 38. lib. 3.
Bal. quoque probauit Alc. reſp. 167. nu. 12. Mod. Pariſ.
in conſuet. Pari. §. 30. nu. 166. ob hanc ergo ſæuitiam
87 recte derelinquitur dominus † nec ante omnia ad ſuam
poſſeſſionem ſuę vxoris dicitur, in cap. litteras. in fi. de
reſt. ſpol. & tradit Rip. in l. naturaliter. §. nihil commu
ne, nu. 84. de acq. poſſ. & Corſet. in tract. fall. quod ſpo
liatus reſtituatur ante omnia, ſal. 26. verū huic ſenten-
88 tiæ aduerſari videtur † l. cum ſatis, C. de agr. & cenſit.
quæ facultatem recedēdi colono aufert, etſi noua mo-
liatur dominus, ſed tantum concedit colono iuris re-
medium, vt iudicem adeat: niſi iam relata intelligas,
cum iudicis non datur copia.

89 Declaratur ſecundo non procedere, quando † feudi
dominus, vel coloni, ob commiſſum aduerſus ſuperio
rem delictum, feudo eſt priuatus: vt in his terminis
docuit Lucas hic quæſt. 13. ex c. domino guerram, in
tit. hic finitur lex Corrad. in cap. nos ſanctorum, 15.
q. 6. cenſentur enim tunc ſubditi a vinculo iuramenti
liberati, extinguitur enim vaſalli nomen, Pariſ. conſ.
21. num. 50. lib. 1. quæ certa declaratio multis in caſi-
bus poſſet exemplificari, cum multis ex cauſis vaſal-
lus feudo priuetur, c. 1. quibus mod. feud. amit. & in d.
90 c. domino guerram, vbi gl. ſentit, quod † bannito va-
ſallo ſubditi ſunt liberi a iuramento fidelitatis, etſi ir-
reuocabiliter non dicatur priuatus, vt ibi animaduer-
tit gl. & Ruin. conſ. 7. nu. 2. lib. 1. quare idem dicimus
91 in † excommunicato, cui nō obſeruatur fidelitatis iu-
ramentū, d. c. nos ſanctorum, & c. ſeq. quod docuit &
idē Luc. a Pen. hic. q. 14. qui citauit & tex. ad Apoſtoli
92 cę, de re iud. in 6. idē in † hęretico, ſecundū ipſum Luc.

qua

qua de re late diximus ſupra in 1.recup.poſſeſ. rem.q.
30.& alia infra dicemus ſuo loco, vbi probabimus, bã-
nitum, excommunicatum, hæreticum, & ſimiles, ante
omnia, vt ſpoliatos non eſſe reſtituendos, nam vt Deo
& ſuperioribus infideles ſunt, ſic nec merentur, vt eis
fides ſeruetur, quod & alijs probat Lucas a Penna, in
l.cum allegas, col.3 .C.de re milit.lib. 12.

93 Declaratur tertio non procedere, † quando coloni,
vaſalli, & ſimiles, iuſta aliqua ratione non poſſunt lo-
ca illa domini inhabitare, vt ſi maxima eſſet regionis
ſterilitas, nam tunc illum deſerere poſſunt, vt ſenſit
94 Luca Pen.hic q. 16.idem in vaſallo qui † eam ob cau-
ſam poteſt feudo expreſſe renunciare, vt ſcribit idem
Luc. in l.2.col .2. ver.& nota quod.C.de agric.& cen-
ſit.lib. 11.cuius rei argumentum præſtat tex.in l.habi-
tatores.§.fi.ff.locat.quem citat Lucas d.l.2.col.penul.
95 ſic etenim inquilino † licet ob iuſtum timorem e do-
mo migrare, Ripa tract. peſtis, tit. de priuil. contract.
n.18. & iuſtus eſt timor ſterilitas, ob quam fame labo-
rare poſſent coloni, quod eſt admodum timendum, cũ
96 ſit fames calamitatum † maxima, & crudelius ſit fa-
me mori, quam peſte, vt poſt Angel. Inſtit. de iure na-
tur.&c.in fine princip. tradit Neuizan. conſil.66. nu-
97 mero 39.hinc dicimus neceſſitatem † famis a furto ex
cuſare, c.3.de furt.c.diſcipulos. de conſecrat. diſtinct.
5.& conſuluit Dec.conſ.355.nu.12.& Neuiz. d.con-
98 ſil.66.nu.39.imo † licet patri filium proprium vende-
re, l.2. C.de patr. qui filios diſtrax. qua de re apud Ti-
raq.de re tractu conſang.§.26. gloſ.1.nu.13.& 14.&
Didac.Couar.lib.1.var.reſol.c.14.qui multis egregie
docet quanta ſit calamitas famis, ad rem melius con-
fert in argumentum text. in cap.propter ſterilitatem.
99 extra, de locat, quo eſt ſancitum, conductori † eſſe fa-
ciendam penſionis remiſſionem, ſi ob ſterilitatem fru-
ctus non collegerit. Quando autem hoc fieri debeat,
latiſſime docet Didac. Practic.quæſt. cap.30. & quid
in emphyteuta, tradit Neuizan.conſ.92. numero 50.
Boer.quæſt.249.num.6.& 7.addo eo loco Panormit.
num.7.affirmantem, inquilinum ante tempus è domo
poſſe migrare, ſi eum impellat neceſſitatis aliqua cau-
ſa, ex l. 1. ff. de migr.& ſupra retuli, quod eſt de caſu
ſterilitatis dictum, idem eſſe cẽſuit in caſu peſtis, Luc.
100 dicta l. ſi coloni, d.quæſt. 16. nam ob † peſtis cauſam
licet inquilino, colono, & ſimilibus, recedere: ſic clare
& late cenſuit Ripa dicto tract.peſtis, d. tit. de priuil.
contractuum, nu.17.poſt Bar.l.ſi in lege.§.ſi domus. ff.
locat.& per textum l.1.§.ſi penſio.de migra.& tradit
Marſ.ſing.651.neceſſitas, &c. quam rem adeo late ex
plicat Ripa, vt minime credam fore neceſſarium plu-
ra ſcribere: nam is Ripa num.34. & multis ſeqq.affert
quamplures declarationes, quæ caſui noſtro recte con
ueniunt.

101 QVAERO decimoquarto, an eo † caſu, quo va
ſallus ad gratiam ſuperioris eſt reſtitutus, vel domi-
nus ab excommunicatione abſolutus eſt, poſſit vel co-
lonum, vel ſubditos, qui migrarunt, recuperare, iuxta
huius cõſtitutionis l.ſi coloni.diſpoſitionem? quã quę-
ſtionem propoſuit Lucas a Penna in hac l. ſi coloni, q.
15. & paucis ſic diſtinguit: aut coloni, qui receſſerunt,
ab aliquo non poſſidentur, & tunc poſſunt ſine difficul
tate recuperari; aut ab alio poſſidentur, & tunc recu-
perari non poſſunt. ea adducitur ratione: quia reſti-
102 tutio † iuris, vel hominis ad alterius iniuriam non
trahitur, iuxta textum l.2.§.merito, & §.ſi quis a Prin
cipe, ne quid in flum.public.l.nec auus.C.de emancip.
103 lib.c.quamuis, de reſcrip.in 6.ſolet enim † reſtitutio
re integra plenum ſui effectum operari, non cum reb.
diſtractis, & alienatis conceditur, l. quod ſi minor. §.
Scęuola.ff.de minor. quo adducti cenſuerunt Barbat.
conſ.32.col.pen.lib.3.& Galliau.in l.Gal.§.& quid ſi
104 tñ.nu.97.de lib. & poſth. † minorem reſtitutum in
ſpiritualibus ad beneficium renunciatum, non cenſeri
reſtitutum, cum illud fuit alteri collatũ. quam ſenten-
tiam probauit ante alios gl. in c.ex parte, in verbo, quã
uis minor, de reſt.ſpol.& gloſ.l.ait prætor, in prin. vbi
Bar.de min. & eam eſt ſecutus Crau.conſ.90.n. 4.Iaſ.
d.§.& quid ſi tãtum, nu.72.addo Barb.conſ.43.col.4.
105 in prin.lib.1.ſic † reſtitutus ad decurionatum, non in-
greditur dignitatis locũ, niſi finito tempore illius qui
fuit interim electus, ſic l.2.§.ſi alia, ff.de decur.quo ad-
106 ductus cenſuit ibi egregie Bar.quod † Doctor reſtitu
tus ad collegium, quo ob ſui culpam fuerat priuatus,
non recuperat locum interim alteri conceſſum. cum
Bart.idem ſentit Dec.in l.cum quid, 1.lect.nu.11.ff.ſi
107 cert.pet.Felin.conſ.1.nu.29.quod † declarat Alc.de
præſumpt.reg.1.præſumpt.45. in fi.niſi per iniquita-
tem maneat exclusus, hinc dixit Lucas a Penna in l. 1.
col.2. C. de his qui in exil.dati, vel ab ord.moti ſunt,
108 lib. 10.quod † Doctor reſtitutus, non intelligitur re-
ſtitutus ad lecturam, qua fuerat ob commiſſum deli-
ctum priuatus, ſi illi alter fuit præpoſitus. ſic idem Lu
cas in l.cum allegas, colum.4. C.de re mil. l. 12. affir-
109 mat ex multis, † vaſallum reſtitutum non reſtitui
quo ad ea, quæ alteri iam pendente priuatione fue-
runt conceſſa. ſic quoque cenſuit Bar. in l.vlt. nu.7. C.
110 de ſent.paſſ. bona fiſco delata † deportato reſtituto
non reſtitui, ſi deportatione pendente in alterum alie-
nata fuerunt, idem Bar.d.§.& quid ſi tantum, vbi Iaſ.
nu.70.Barb.conſ.43.col.4.lib.2.Calcan. conſ.36. nu.
29.conſ.92.nu.12.Iaſ.conſ.21.in fi.lib.3. late & docte
Fortun.Garzia.§.& quid ſi tantum. nu.235. quo loco
* diſtinguit.cõmunem * dixit ibi Galliau. nu.68. Ruin.
conſ.32.nu.21.lib.5.Fel.conſ. 1.nu.28. Io. de Amicis
conſ.10. nu. 7. & 30. declarat late ac docte Emanuel
Coſta Luſitanus d.§.& quid ſi tantum, 2.par.nu.42.

Extende hanc concluſionem & eo caſu procedere,
quando poſt factam reſtitutionem fiſcus, & dominus,
cui bona delata fuerunt, iam alienata, & in alium trã-
ſlata recuperauit, nec hoc caſu priori domino reſtitui
debent, ſic Claud.Seiſel.d.§.& quid ſi tantum. col. 5.
ſed eo loco Eman.Coſta 2.par.n.44.verſ.quinto adeo
autem, aliter ſenſit, quod nunc non excutio.

111 Declaratur primo, † nõ procedere, quando ex cau
ſa publicam reſpiciente vtilitatem reſtitutio fieret, vt
ex cauſa pacis ciuitatis, vel regionis, ſic Bar.in l.quicũ
que, in fi. C.de fide inſtru.& iure haſt.fiſc.lib.10.quem
ſunt ſecuti Calcan.d.conſ.36.nu.30. conſ.52.nu.17.
circa med. quam ſententiam probauit & Io. Crot. in
l.Gallus.§.& quid ſi tantum, nu.118.verſ.fallit & ter-
tio, ibi Galliaul.nu.73.probauit & Bart.doctrinam in
his terminis Ruin.conſ.21.nu.7.lib.5.& Boer.q.38. n.
7.Afflic.deciſ.361.nu.4.qui tamen declarat, vt ſtatim
ſubijciam. Bart.quoque in d.l.quicumque, eſt ſecutus
Crau.de antiq.temp.1.par.princ. num.51.qui multos
citat, etſi neminem ex relatis, addo quoque Dec. cõſ.
269.nu.7.conſ.271.n.6.& 7.conſ.287.nu.4.conſ.352.
nu.1.conſ.357.nu.3.conſ.390.nu.16.Nat.conſ.11.n.
3.& 4.lib.1.Aegid.de quo infra nu.12.vbi teſtatur ſic
ſeruatum in pace Cæſaris & Ducis Med.quod intelli-
112 git Afflict.d.deciſ.361.nu.26.niſi eſſent † alienata in
eccleſiam, quia tunc Princeps ſęcularis non poſſet ei
hoc caſu inferre præiudicium.

Declaratur ſecundo, vt non procedat eo caſu, cum
113 eſt facta † reſtitutio per viam iuſtitię, non per gratiã,
nam cum reſtitutio ex iuſtitia ſit ceteris fauorabilior,
reſtitutus eo modo, dicitur reſtitutus & ad alienata:
ſic & Iaſ.in l.Gallus, §.& quid ſi tantum, num.73.de
liber.& poſthu.& ibi Crot. nu.118. & ante eos ſic ibi

Cuman.& ibi Fortun. Garzia.nu.253.ibi defendit Eman. Luſitan.2.par.nu.49.& 50.Did.lib.1.variar. reſol.c.5.nu.7.vbi alios in hanc ſententiam citauit.Plot. l.ſi quando,nu.10.C.vnde vi.Æg.Boſſ.tract.cauſ.crimin.tit.de remedijs ex ſola clem. Principis,nu.3.& 4. Dec.c.vlt.vbi Mod.Pariſ.de conſt.Alex.conſ.101.lib. 2.addo Alc.reſp.169.nu.15.Contrariam ſententiã probauit ſolus Lancel.Gal.in d.§.& quid ſi tantũ,nu.69.
114 ſola difficultas † eſt in intellectu l. quod ſi minor. §. Scæuola,ff.de min. qui pro ſententia communi adducitur: & tamen opinatur Galliau. contrariam ſententiam probare, ſed textum illum intelligit poſt Panormitan.in c.ex parte,de reſt.ſpol.Didac.d.c.5. num.2. in fine.loqui,quando de lucro agitur: quia tunc rebus alienatis ad ea non fit reſtitutio. vt is textus loquitur in hæreditate,quæ titulum lucratiuum habet. alia reſponſione ſatisfacit Emanuel Coſta, qui ſtatim ſupra numero 54.& 55. memini tamen me aliquando legiſ-
115 ſe apud † Caſſiod. libro variar. in epiſtol. deſtinata Gemello. Theodoricum tunc Italiæ,& Gallarum Regem, reſcripſiſſe in hæc verba: [Spectabilis itaque Magnus hoſtium conſeruatione damnata, quod natus eſt reminiſcens, ad Romanum repatriauit Imperium,cuius abſentia contigiſſe dicitur, vt eius potuiſſet perire ſubſtantia, atque ideo præſenti iuſſione ſancimus, quatenus tam in agris, quam mancipijs vrbanis, aut ruſticis, vel quidquid ſibi competens, quolibet modo nunc amiſſum poterit probare, ſine aliqua tarditate, recuperet, retinens ex noſtra auctoritate dominij ius omne, quod habuit: nec quæſtionem eum de rebus ſibi antiqua poſſeſſione competentibus volumus ſuſtinere, cui propoſiti eſt etiam noſtri noua præſtare.]
116 Declaratur tertio, vt non poecedat † quando in cõceſſione reſtitutionis a Principe poſita fuiſſet clauſula: [non obſtante alienatione in alterum facta,] vel alia clauſula,per quam reſtitutio pleniſſima eſſet conceſſa,ſic Card. & Imol.in cap. qui diligenti, de elect. quos ſecutus Alex.d.§.& quid ſi tantum,nu.20. & ibi Iaſ.nu.77.1.lect.ibi Galliau.nu.72.in fi.& Soc.nu.24. & eam videtur probare Ruin.conſil.33.num.3.lib.1. Pariſ.conſ.1.nu.37.lib.4.Fel.c.inter quattuor,nu.10. de maior. & obed.

Contrariam ſententiam probauit Io.Crot. d.§. & quid ſi tantum,nu.120.& ibi Fortun.Garzia nu.241. cum multis ſequentibus latiſſime hanc poſteriorem partem tuetur, a qua nec conſulendo diſſentit Ruin. conſ.31.nu.20.21.lib.5.qui conſuluit in indiuiduo aduerſus Alc.d.reſp.169.addo hanc ſententiam probaſſe & Ruin.conſ.123.nu.12.in fi.nu.13.& 14.lib.3.quę & magis mihi placet: quia eſſet per indirectum ſine cauſa tollere ius tertij,quod nec licet Principi, cetera libenter ſilentio inuoluam.

Declaratur quarto non procedere,quando interim alteri fuiſſet ius quæſitum ex non facto, etiamſi deinde ex gratia reſtitutio conceſſa foret,ſic Felin. conſil. 10. num.2.

QVAERO decimoquinto,cum celeri informa-
117 tione ſit ſuccurrendum † huic poſſeſſori ſpoliato,an libellus porrigi debeat? & non porrigendum,videtur ſenſiſſe Luc.a Pen.d.l.ſi coloni,q.19.& eo loco Io.Pla. col...ver.& ex prædictis,verum rẽ hanc excutiam late infra in 15.remed.ex c.reintegranda,3.q.1.in q.17.
118 QVAERO decimoſexto,† quanto tẽpore pręſcribatur huic remedio l.ſi coloni? & perpetuo durare id eſt ſola 30.annorũ pręſcriptione tolli, credidit Pla. hic,col.1.ver.& nota.quòd & recte Luc.a Pen. d. l.ſi coloni,q.20.cum hæc ſit cõdictio ex lege,quæ dicitur eſſe perpetua,Inſt.de perpet. & temp. action.in prin. Rurſus quia etſi eſſet hoc remedium ex interdicto,Vnde vi,& ita prætorium,& per conſequens annale, l.1. in prin.ff.de vi,& vi arm.l.2.C.vnde vi,attamen cum hoc noſtro caſu ſit ſolius rei perſecutorium,& non pęnale,erit perpetuum,l.in honorarijs,de actio.& oblig. quæ ſane quęſtio eſt ex latiſſime traditis in 15.remed. recup.ex c.reintegranda,3.q.1.in q.15.melius cognoſci & intelligi poteſt.
119 QVAERO decimoſeptimo,† quanto tempore dominus amittat poſſeſſionem ſerui,ſeu coloni qui fugam arripuit? hanc dubitationẽ excitare videtur Cin. in l.1.col.2.verſic.quæ primo,C. vbi cauſ.ſtat.&c.cui hæc diſtinctio placuit; aut colonus vel ſeruus eſt ab alio apprehenſus,& tunc ſtatim illi apprehendenti acquiritur.l.1.§.per ſeruum,ff.de acquir.poſſ.& per cõſequens, primus dominus eius poſſeſſionem amittit; aut non eſt apprehenſus per alium, & tunc ſubdiſtinguitur: aut is ſeruus non ſtetit diu in poſſeſſione libertatis,& tunc dominus & poſſeſſor non dicitur poſſeſſionem amiſiſſe,l.3.§.quod ſi ſeruus,de acquir. poſſeſ. aut is ſeruus,vel colonus diu ſtetit in libertate,& tunc
120 dominus cenſetur poſseſſione priuatus. † *l.ſi is, §. ſi* ſeruus, ff.de vſucap. qui text. in illis verbis, [*niſi pro libero ſe gerat*, &c.] non legitur hodie negatiue [niſi pro, &c.] ſed affirmatiue, [ſi pro,&c.] vt legitur in Codice Florẽtino, vt refert Ant. Auguſt.Hiſpan.lib.1. emend. in c.2.char. antepenul.& eam probat Ludou. Ruff.in Pandectis a ſe diligenter emendatis, addo lectionem hanc probari text.*l. 3. §.*quod ſi ſeruus. ff.de acquiren.poſſeſ.vbi eadem fere verba ad litteram habentur,& legitur, [ſi pro libero,&c.] in hac vero quęſtione noſtra eam aliter declarant Soc.& ceteri, d. §. quod ſi ſeruus.& late ſubtiliterq; Aret.in l.1.§.per ſeruum qui in fuga, ff.de acquir. poſseſs.quo loco Æmil. Ferret.nu.4.intelligit illud [diu] ſpacio decem annorum finiri. ex textu valde ſimili, in l.ſi cum fideicommiſsoria.§.Ariſto,ff.qui,& a quibus,quo fit vt vera nõ ſit ſententia Cini,in dicta l.1.quęſtione 1.C.vbi cauſa ſtat.&c.hoc eſse in iudicis arbitrio poſitum, cum iure hoc definitum non ſit,iuxta text.l.1.de iure deliberan. & inquit Cin. arbitrabitur iudex ſecundum domini negligentiam ex abſentia.Nam ceſsat hoc arbitrium, poſteaquam in caſu valde ſimili intelligimus de decennio, & ex ſimilibus quæſtiones terminantur, l. non poſsunt,de legibus.& ita in terminis hanc ſententiam contra Cin.probauit Alber.in rubr. C.de *ſeruis fugit.* colum. penult. verſicu. prima eſt, &c. quanto autem tempore dominio priuetur dominus per fugam coloni,docuit Cin.in d.l.1.quæſt.2.& Alber.d.rubr. C.de ſeruis fugit. columna penult. verſic.ſecunda quæſtio eſt. non refero. eſt tamen quod animaduertat diligens ac ſtudioſus Lector, in Cod. Theodoſiano libro 6.titulo 10. Conſtitutionem vnam legi in hac verba; [IMPERATOR CONSTANTINVS A. ET IVLIANVS CÆS. PALLADIO P F. P. Si quis colonus originalis, vel inquilinus, ante hos triginta annos de poſseſſione diſceſſit, neque ad ſolũ genitale ſilentij continuatione repetitus eſt, omnis ab ipſo, vel a quo forte poſſidetur, calumnia penitus excludatur: quem annorum numerum futuris temporibus volumus obſeruari. Quod ſi quis originarius intra hos triginta annos de poſseſſione diſceſsus, ſiue per fugam lapſus ſeu ſponte, ſeu ſolicitatione tranſductus,neque de eius conditione dubitatur: eum contradictione ſubmota, loco cui natus eſt, cum origine iubemus ſine dilatione reſtitui. Quod ſi forte ipſe de cuius proprietate certatur, fatali conſumptus eſt, eius poſteritatem agrorum iuri cum omni peculio, atque mercedibus veluti eo ſuperſtite qui deceſſit,

celeri,

Digitized by Google

celeri iubemus executione reuocari. In feminis ſane volumus obſeruationẽ eſſe diuerſam. Itaque mulierum, quæ fuiſſe originariç docebuntur, ſi ante viceſimum annũ de ſolo cui debebantur, abſceſſerint, vniuerſa repetitio ceſſet, earum vero rerum quarum intra comprehenſum tempus diſceſſio comprobatur, ac de conditione nulla dubitatio eſt, prorſus dominis perire non ſinemus, ea tamen cõditione ſeruata, vt vicaria cũ aſſignatione partis tertiç, nõ negetur, q̃ de colono ſuſcepta eſt alieno, ita vt pro filij quoque contrarij præbeantur. Quod ſi non alienum prædiũ, ſed cuiuſcumque liberi hominis, ac ſui iuris ſecuta cõſortium in vrbibus, vel in quibuſcumque locis victura conſiſtit, ſi modo intra præfinitum tempus repoſcitur, eius omnem orginem, ſecundum vetera conſtituta, conueniet reuocari, conteſtatas autem lites, ſi tamen quiſpiam docebitur ſollemniter fuiſſe conuictus, ſaluas repetentibus eſſe decernimus. Datum VI. Kalen. Iul. Romæ Max. & Plinta Coſs.] Hęc de decimo remedio.

SVMMARIA.

1 *Zeno Iſauricus impius Romanorum Tyrannus, l. non ab re, C. vnde vi. promulgauit.*
2 *Bibliotheca ampliſſima cẽtum viginti millium librorum imperante Zenone combuſta.*
3 *Conductor eo ipſo, quod locatori negat rem reſtituere, eũ ſpoliare dicitur.*
4 *Conductor iuſtam ob cauſam reſtituens rem locatori, an a pęna l. non ab re, C. vnde vi, excuſetur. Allegando ſe rei dominum, iuſtã non profert cauſam reſtituendi rem locatori, nu. 5.*
6 *L. ſi quis conductionis. C. loc. quomodo differat a l. conductores, C. loc. & a l. non ab re. C. vnde vi.*
7 *Impenſarum cauſa rem reſtituere locatori iuſte recuſat conductor.*
8 *Impenſarum cauſa iuſte retineri res poteſt. Etiã aliàs retineri prohibita. num. 11.*
9 *Animalia ob alimenta eis præſtita iuſte retineri poſſunt.*
10 *Impenſarum exceptio etiam executionis tempore obijci poteſt.*
12 *Scholaſticus, ob impenſas in funere ſcholaſtici factas, iuſte illius libros retinere poteſt.*
13 *Libri ſcholaſticorum ob æs alienum pignorari non poſſunt, ſicque in eis fieri executio.*
14 *Impenſarum cauſa, iuſte ſcripturæ a Procuratore & Notario retineri poſſunt.*
15 *Impenſarum exceptio etiam tertio obijci poteſt.*
16 *Impenſarum cauſa, etiam res eccleſiæ poſſunt retineri.*
17 *Impenſarum cauſa, etiam oblata fideiuſſione de eis ſoluendis, retineri res poteſt.*
18 *Impenſarum cauſa etiam caſtrum & opidum refectum retineri poteſt.*
19 *Conductor ob lõgum tempus ob impenſarum cauſam rem iuſte retinere poteſt.*
20 *Conductor etſi ob non ſolutam penſionem expellatur, poteſt tamen impenſarum cauſa rem retinere.*
21 *Impenſarum cauſa a malæ fidei poſſeſſore retineri non poteſt.*
22 *Conductor iuſtam habet cauſam non reſtituendi rem conductam, ſi conductionis tempus adhuc non eſt finitum. Aut cum timet ab alio ſibi fieri controuerſiam, nu. 23.*
24 *Conductores non reſtituentes rem a ſe conductam, vt rerum alienarum occupatores tenentur.*
25 *Delicta puniuntur, ſi dolo & culpa ſunt commiſſa.*
26 *Excuſatur is, qui dum conſuluit peritiores, errauit tamen ob iuris ignorantiam.*
27 *Conſilium iuriſprudentum excuſat in lite ſuccumbẽtem, ne in expenſis condemnetur.*
28 *Iuriſperiti conſilium qui eſt ſecutus, a delicto excuſatur.*
29 *Conductor, vel colonus, quouſque debeat eſſe contumax in reſtituendo, vt in pœnam, l. non ab re, C. vnde vi. incidat.*
30 *Praxis quæ ſit in remedio l. conductores, C. locat. & l. non ab re, C. vnde vi.*
31 *Probanda quæ ſint in cauſa remedij l. conductores, C. loc. & l. non ab re, C. vnde vi.*
32 *Dominium ex poſſeſſionis præſumptione probatur, & ibi declaratur.*
33 *Locationis inſtrumentum dominium non probat.*
34 *Poſſeſſio locatoris probanda eſt illius temporis, quo facta eſt locatio, ſi agitur remedio l. non ab re, C. vnde vi.*
35 *Conductor conuentus remedio l. conductores, vel l. ſi quis conductionis, C. loc. vel etiam l. non ab re, C. loc. obijcere an poſſit dominij exceptionem, & ibi ſeptem declarationibus declaratur quæſtio ipſa.*
36 *Dominij exceptionem, qua ratione obijcere locatori non poſſit conductor.*
37 *Exceptia alia dominio inferior, locatori per conductorem obijci non poteſt.*
38 *Locatio cum legitime facta non eſt, dominij exceptio locatori iuſte obijci poteſt.*
39 *L. litibus. C. de agric. & cenſ. lib. 11. declaratur.*
40 *Exceptio dominij locatori obijci poteſt, cum rem propriã conduxit conductor.*
41 *Exceptio poſſeſſionis propria a conductore contra locatorem obijci poteſt.*
42 *Conductor ob ſuperuenientem nouam cauſam poteſt recuſare rem domino reſtituere.*
43 *Conductor remutato locatoris titulo rem illi reſtituere recuſat.*
44 *Exceptio dominij notoria locatori obijci poteſt.*
45 *L. ſi quis conductionis, & l. conductores, C. loc. remedium ceſſat, cum actione ex locato agitur.*
46 *Locationis cõtractus nullus detegitur, ſi ex locato agatur*
47 *Cyni euerſa conſideratio.*
48 *L. ad probationem, C. loc. exponitur.*
49 *Condici res propria poteſt, ob ſolam poſſeſſionis cauſam.*
50 *Remedium l. non ab re, C. vnde vi, & l. cõductores, C. loc. an contra conductoris hæredes concedatur.*
51 *Hæres defuncti repræſentat perſonam.*
52 *Locator cum rem a conductoris hærede vult recuperare, hæredis ſcientiam, rem eſſe ipſius locatoris, probare debet.*
53 *Emphyteuta hæres alienando rem emphyteuticam in pęnam non incidit, niſi probetur ſciuiſſe rem fuiſſe emphyteuticam.*
54 *Hæres ſuus & neceſſarius, qui cum defuncto moram trahebat, quæ præſumatur defuncti facta ſciuiſſe. ibi declaratur, ſi legitimæ ætatis erat.*
55 *Scientia ex cohabitatione præſumitur.*
56 *Remedium l. conductores, C. loc. & l. non ab re, C. vnde vi, an habeat locum, cum conductor rem conduxit propriam. An & contra creditorem, qui ſoluto debito non reſtituit, nu. 57.*
58 *Conſtitutiones l. conductores, C. loc. & l. non ab re, C. vnde vi, an extendantur.*
59 *Conſtitutiones pœnales ob rationis identitatem extenſionem recipiunt.*
60 *Remedium l. cõductores, C. loc. & l. non ab re, C. vnde vi. an locum habeat in ceteris contractibus, quã locationis.*
61 *Emphyteuta conueniri non poteſt remedio l. conductores, C. loc. & l. non ab re, C. vnde vi.*
62 *L. ſi quis conductionis, C. loc. locum non habet in contractu emphyteutico, & ceteris a locatione diſſimilibus.*
63 *Differentia quæ ſit inter l. ab re, & l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. & inibi quattuor aſſignantur.*

L.34.

Digitized by Google

L.34.C.de locato & conducto.

Zeno. A. Sebaſtiano PP.

Conductores alienarum rerum, ſeu alienam cuiuſlibet rei poſſeſſionem precario detinentes, ſeu hęredes eorum: ſi non eam dominis recuperare volentibus reſtituerint, ſed litem vſque ad definitiuam ſententiam expectauerint, non ſolum rem locatam, ſed etiam æſtimationem eius victrici parti, ad ſimilitudinem inuaſoris alienæ poſſeſſionis, præbere compellantur. Datum Quint. Kalen. April. Cōſtantinop. Theodorico & Venantio Coſſ.

L.10.C.vnde vi.

Idem A. Sebaſtiano PP.

Non ab re eſt, quemadmodum alienæ poſſeſſionis inuaſores, tam vetus, quam præſens ſacra conſtitutio cenſuit eſſe puniendos. ita nec conductoribus, & poſſeſſionis alienę detentoribus impune procedere, ſi locatoribus forte, vel poſſeſſionem rerum ſuarum, quā apud alios precario modo eſse cōceſserant, recuperare ſecundum leges volentibus, (cum nulla ſibimet cognita legibus allegatio competeret) duxerint reſiſtendum, & non protinus, id eſt, non expectato iudiciorum ordine, alienam poſseſſionem recte eam recuperantibus cedere patiantur. Eos namque iubemus pro tanta ſuæ iniquitatis impudentia, ſi cognitionis iudiciariæ euentu fuerint condemnati: rei cuius poſſeſſionem ſponte reſtituere vſque ad definitiuam ſententiam minime paſſi ſunt, æſtimationem victrici parti vna cum ipſa re præbere compelli. Dat. Quint. Kalend. April. Conſtantinop. Theodorico & Venantio Coſſ.

Vndecimum Recuperandæ poſſeſſionis remedium, ex l. conductores. 34. C. loc. & l. non ab re. 10. C. vnde vi.

1 COnſtitutio † hæc fuit Zenonis Iſaurici,
qui non modo ex impia tyrannide ab
omnib. deteſtandus eſt, verū & ob im
modicā illius negligentiā ſummopere
accuſandus: cū eo imperante ampliſſi
2 ma & nobiliſſima † cētum viginti mil
lia volumina librorum cōbuſta fuerint, quod dolendū
eſt certe noſtris præſertim temporibus, quibus multa
ſubobſcura, perplexa & non ſatis cognita videmus:
quæ oībus nota & clara forent, ſi illa exſtarent. is ergo
Zeno hanc vnā conſtitutionē, quam compilatores vel
ob faciliorem cognitionem, vel memoria lapſi, duob.
relatis in locis ſcripſerunt. eſt hac conſtitutum, antiquum
poſſeſſorem aduerſus prædij conductorem, qui
conductionis finito tempore, nulla cauſa nulla ve ratio
ne ſuffultus poſſeſſionem reſtituere negat, ante omnia
3 reſtituendum: eo enim † ipſo quod reſtituere negat,
locatorē ſpoliare dicitur, l. colonus, de vi, & vi arm.
in his noſtris terminis Alexand. conſil. 33. nu. 2. lib. 6.
Cęph. conſi. 47. num. 40. lib. 1. hæcque conſtitutio in
omnibus ijs locum ſibi vendicat, qui rem ab alio pre-
cario detinent, quod multis exemplis Bald. & ceteri
docent, vt ſuo oſtendemus loco. de inquilino enim &
conductore expreſſum eſt.
4 QVAERO primo, † cum hęc conſtitutio eos cō
ductores excuſet, qui nō reſtituendi rem domino iu-
ſtam aliquam cauſam & rationem habent, quæ cau-
ſa iuſta, quæ ratio hæc eſſe poſſit? & plures afferun-
tur. Prima eſt ſecundum aliquos, cum conductor do-
5 minium † rei a ſe conductæ allegat. quod probare vi-
detur hic text. dum inquit. [poſſeſſione rerum ſua-
rum.] verum reijcitur prima hæc cauſa a gloſſ. Bar.
& ceteris, hic, cum non valeat conductor aduerſus
locatorem rem repetentem dominij exceptionē obij
cere, l. ſi quis conductionis, C. loca. quæ conſtitutio
vt Diocletiani & Maxim. (vt iam admonui in prælu
dijs.) per annos fere ducentos ante noſtras edita eſt,
6 & eſt ad poſſeſſionem recuperandam. † vt in ipſa l. ſi
quis conductionis, num. 2. docuit Bar. parumque ab
his noſtris differt. nam hæ noſtræ ſunt admodum ge-
nerales, caſum d. l. ſi quis conductionis, continere
poſſunt, vt factum in ſpecie & exemplum quoddam:
cum ex ea ſit ſolum definitum conductorem non poſ-
ſe recuſare reſtitutionem poſſeſſionis, obijciendo do-
minij exceptionem, qua de re latiſſime infra dicemus
quæſt. 1.
Secunda ergo cauſa, & ratio afferri poteſt, ſecun-
dum Bart. & ceteros, quando ſcilicet is conductor
7 finita † locatione ratione impenſę vtilis, vel neceſſa-
rię, rem ipſam retinet, quod poteſt. vt in his terminis
eſt gloſſ. in l. colonus, & in l. cum fundum, de vi, & vi
arm. in l. penultim. ff. locat. Regulare enim eſt vt pro
8 expenſis, † in re factis, retineri res ipſa poſſit, vt eſt gl.
in l. ſi non ſortem. §. ſi centum, & ibi Iaſ. num. 10. de
condict. indeb. & ſolet afferri quotidianum, & nota-
9 bile exemplum, cum retinentur animalia † ob alimen
torum eis præſtitorū impenſam, ex l. in ſumma. ibi Sa
lic. C. de pig. & tradunt Alc. tra. p̄ſumpt. re. 1. p̄ſump.
50. Plot. Nouarien. in l. ſi quando, nu. 874. C. vnde vi.
Confirmatur hæc ſecunda ratio ex eo, quod tra-
dunt Alber. in l. fundo, column. vltim. ff. de rei vend.
Caſtrenſ. conſ. 17. col. vltim. Iaſ. in l. ſi area, in princ.
ff. de cond. indeb. Goz. conſ. 85. num. 25. Bertrand.
conſi. 67. num. 1. par. 1. lib. 1. & Roland. a Valle cōſi.
28. nu. 3. lib. 1. Ripa in l. vbi pure, §. qui in diſtrahen-
dis, num. 2. ad Trebellian. Neguſao. de pign. 5. part.
princ. 4. memb. nu. 15. Boer. quęſt. 43. nu. 10. & quæſt.
ſeq. nu. 14. 16. Tiraq. de retract. conuent. §. 6. gl. 1. nu. 13.
alia retuli infra remed. 15. quæſt. 39. in fin. & Corn.
10 conſi. 147. num. 18. lib. 2. hanc impenſarū † exceptio-
nem etiam in executione ſententiæ poſſe opponi, ea-
que executionem poſſe impediri. quæ notabilis eſt ex
tenſio ad relatam regulam.
Extenditur ſecundo loco procedere etiam in his
11 rebus, † quæ regulariter pro debito aliàs retineri nō
poſſent, vt tamen poſſint pro expenſis: vt cum quis
12 in † funere ſcholaſtici facit expenſas, illius libros do-
nec ſit ſibi ſatisfactum, poterit retinere, ſic Bald. in l.
x. C. ob chirogr. pec. in l. in reſtituenda, C. de petit. hæ
red. & in l. vltim. C. commod. quem eſt ſecutus Iaſ. in
d. l. ſi non ſortem, §. ſi centum, nu. 10. verſic. imo plus
addo. & idem probauit is, qui tractatum ſallent. edi-
dit poſt illud Socin. regul. 84. ſallent. 2. cum tamen
13 pro debito in † libris ſcholaſtici, non poſſit fieri exe-
cutio. l. nepos Proculo, de verbor. ſignificat. Bald. in
rubr. C. qui bonis ced. poſſunt. ſic videmus in depoſi.
vt probat l. actione. ff. depoſit. & tradit egregie Bal.
in l. ſi quis. quęſtione penultim. C. depoſiti.
14 Extenditur tertio procedere † etiam in procurato
re, & altero, apud quos acta & proceſſus litis ſunt, vt
poſſint illa retinere, donec pro expenſis eis ſoluatur
quod debetur. ſic Boer. quæſt. 15. nu. 3. qui poſt lon-
gam diſputationem teſtatur a Rege Carolo ſic fuiſſe
conſtitutum, idem cenſuit Cap. deciſ. 11. nu. 1. 2.
15 Extenditur quarto † procedere etiam aduerſus ter
tium, ſic Soc. ſen. cōſ. 15. col. 6. verſic. quinimo licet
res, &c.

Digitized by Google

res,&c.lib.1. ex l.qui iniuriæ,§. vlt.ff. de ſurt.

16 Extēditur quinto,vt † procedat etiam in rebus eccleſiæ,& in beneficialibus, ſic Abb.in cap.de multa, colum.4.de pręben. Iaſ.d.§. ſi centum,num.10.verſi. amplia iſtam.

17 Extenditur ſexto, etiamſi offeratur † fideiuſsio de ſoluendis ipſis impenſis iam liquidis, ſic Gozad.conſil.100. nu.2. etſi abſolute etiam nōdum liquidatione facta intelligat Rui. conſ.84. in fi. lib. 1. dicemus infra in 15.remed.q.39.in fi.

18 Extenditur ſeptimo, procedere etiam † quando quis in refectionem caſtri expendiſset, nam & tunc non ſolutis expenſis caſtri reſtitutio poteſt impediri. Ioan.de Anan.in conſ.35.col.fin.quem ſic recte intellexit & ſecutus eſt Ruin.conſil.100.in fi.lib.4.Soc.iun.conſi.68.num.143.lib.3.idem reſpondit Bellam. conſ.10.num.2.qui non vidit nec Anan.nec Ruinum. Contrarium tamen ſenſit Iaſon & male, in dicto §. ſi centum,in fi.verſ.aduerte tamen, eſt enim ſecutus auctoritatem Ioan.de Anan. quem non perpendit aliter ſentire,quam ipſe intellexerit.

19 Extenditur octauo, procedere † etiam in conductore ad longum tempus,in quem tranſlatum dicitur vtile dominium, qui poteſt adhuc rē retinere ratione impenſarum.ſic in terminis ſubtilis Aret.conſ.55.nu.3.verſi.præmiſsis tamen,&c.

20 Extenditur nono, procedere in conductore † qui penſionem non ſoluat,& ob id a poſseſsione expellit, is enim adhuc rem pro expenſis retinere poteſt.ſic clare docuit Bald.in l.ędem,colum.5.verſi.ſed numquid colonus,C.locat. hanc affert rationem, quia licet ſit male verſatus contra dominum non ſoluendo illi debiram penſionem, non tamen eſt male verſatus circa prædiorum culturam: quare expenſas repetit,alia retuli infra in remedio 15.q.38.

21 Declaratur tunc non procedere, † quando poſseſſoris mala fides eſset nota & clara. tunc enim retentione vti non poſset.ſic reſpondit Ale. conſ.154. nu.4.lib.6.Curt.iun.conſ.165. quos eſt ſecutus Neu.conſil.78.in fin.vbi affirmauit agenti remedio illo reintegrandæ,ex cap.reintegranda.3.q.1. non poſse a ſpoliatore obijci expenſarum exceptionem, qua de re ſuo loco dicemus infra 15. remed.q.39.in fi.vbi & de meliorationibus agemus latius.

22 Tertia quoque iuſta cauſa & ratio † non reſtituendi eſt, ſi dicat conductor nondum finitū eſse locationis tempus,& pēſionem tamen iam eſse ſolutā, quod intelligo ratione temporis pręſentis, non futuri. & vtrumque copulatiue eſse deducendum ſentit Salic. in hac l.non ab re: quia ſi ſolum diceretur finitū non eſse locationis tempus,poſset dominus excipere, nec penſionem eſse ſolutam, ideoque finitam eſse locationem intelligi, cum iure concedatur expulſio. l. cum fundum,ff.loc.cum ſimilibus.

23 Quarta quoque conſiderari poteſt cauſa vt † in eo conductore, qui iuſte timet controuerſiam alterius impedientis rē locatori reſtituere, iudicio moto contra ipſum locatorem. vt anno iam elapſo interrogatus reſpondi pro Bernardino Foppa Cunienſi, qui finito conductionis tempore, quam conduxerat apothecā a locatore,monitus non reſtituit,ſed reſpondit ſe moleſtia affici a Becberijs ſe dominos affirmātibus,ſeque obtulit ei reſtituere, cui de iure tenebatur condemnatus tamen fuit is Foppa apotbecam locatori reſtituere, ſed dicebam in pœnam ipſum conductorem harū conſtitutionū non incidiſſe: multis adducebar.

Primo,quia ratio pręcipua harum conſtitutionum in illo caſu ceſſabat: quæ illa eſt,ne audeat conductor rem conductam occupare,& deinde poſſidere. vt ver
ba clare oſtendunt, quod teneantur conductores,
24 vt † rei alienæ inuaſores & occupatores, & clare ſic
* omnes * hic intelligunt,& Pract. Papienſ.in forma li-
belli quo agitur ad facti præſtationem, & rei relaxa-
tionem,in glo. ſuper ſolutione, num. 5. ſed eo in caſu
is Foppa,nō vt occuparet & poſſideret reſtituere ne-
gabat,ſed vt ab ea moleſtia, & futuro timore ſe libe-
raret.confirmabam ex Bar.in l. exſtat,num.4.ver.hoc
probatur,ff.quod met.cauſ.(quod & ſuo loco retuli)
dum aſſirmauit, conſtitutionem illam tunc demum
locum habere,ſi is creditor occupando poſſidere inci-
piat. qđ & clarius probauit Paulus Picus in l. in quar-
tam.num.168. ad leg.Falcid. qui affirmauit conſtitu-
tionem l. ſi quis in tantam,C.vnde vi, non habere lo-
cum, cum is occupator non acquirit ſibi poſſeſſionē,
ſicq; poſſeſſiorem nō priuat,quod ſuo loco ſuſius ex-
plicaui. Argumentabar præterea ex eo, quod delicta
25 tunc † puniri debent,cum dolo,& ſaltem culpa com-
mittuntur:ſecus ſi vtrumque deficiat,late Iaſ.in.l. 1.
nu. 13. cum multis ſequen.ff. de leg. latiſſime Tiraq.
tract.de pœ.leg.mitig.vel,&c.cauſa 13.in Foppa au-
tem nullus erat dolus, nullaq; culpa,cum timeret iu-
ſte controuerſiam a Becherijs ſibi fieri:quin vra frau
de ſe alienum oſtenderet,obtulerat fideiubere ſoluen
di penſionem,ac reſtituendi conductam apothecam,
cui reſtituenda erat.dicebam pręterea maiorem fuiſ-
ſe negligentiam & culpam locatoris, qui ſola præſti-
ta fideiuſſione poterat indemnem præſtare Foppam
conductorem, & omnem ab eo pellere timorem. quē
26 vel ex eo magis excuſandū dicebam,quod eſſet † vir
rudis,& ignarus, cum præſertim peritiores conſulue
rit. iuxta tex.l. iuris ignorantia,C. qui admitt. Tiraq.
d.cauſ.13. num.120. vbi latiſſime. qui affimauit poſt
multos a ſe relatos iuris ignorantiam rudes a delictis
excuſare, cum pręſertim peritos conſuluerunt. acce-
dit tandem, quod cauſa etiam leuis excuſat, vt olim
dicebam ſupra in 5. remed. recuper.poſſ.quæſtio.14.
vbi ex multis retuli Soc.ſen.conſi.131.col.4. verſ.am
plius,lib.1.quem eſt ſecutus Crau.conſ.18. num.9.af-
firmantes, leuem etiam cauſam excuſare a pęna l. ex-
ſtat.& d.l. ſi quis in tantam.ſic in hoc Foppa cōducto
re cauſa aderat non leuis, ſed iuſta & grauis, iudicio
& conſilio patronorum cauſæ, quare quemadmodū
27 in lite ſuccūbens ab expenſis † excuſatur, ſi perito-
rum iudicio, ſe bono iure contendere arbitratur, vt
* tradunt omnes * in l. properādum.§. ſin autem alter-
utra. vbi Iaſ.num.8.C.de iud. Tiraqu.d.tract. de pęn.
leg.&c.cauſa 51.nu.108.& 109.illi addo Ruin.conſ.
162.nu.7.lib.3.Pariſ.conſ. 7.in fi.lib.3.Alcia.tractat.
præſump.regu.1.præſumptio.51.in fi.& clare cenſuit
28 Alexand.conſi. 19.nu.10.lib.7. eum a delicto † & a
pœna excuſari,qui iuriſperiti cōſilium ſecutus,actum
geſſit,idem placuit Barb.conſ.12.colu.8. lib.1. ſic in
noſtris terminis reſpondit Alex.cōſ.103.nu.11.lib.1.
eum excuſari a pęna l.ſi quis in tantam. qui ex conſi-
lio iuriſperiti alterius poſſeſſionem eſt ingreſſus.pla-
cuit & hæc ſententia Ang.in l.ſed etſi lege,§. ſcire,de
petit.hæred.& Barb.cōſ.40.colum.8.in fi.lib.1. idem
ego dicebam in ipſo Foppa conductore.

Quinta poteſt cauſa conſiderari, vt in hærede ſuccedente conductori, vt infra in quæſtio. 6. late explicabimus.

29 QVAERO ſecundo, vſquequo debeat hic † colonus eſſe contumax, vt conueniatur ex hac diſpoſitione? Bartol.in hac l.non ab re,verſ. quæro in quantum.concludit vſque ad hanc ſententiam: reiecta Io. opinione,exiſtimantis ſufficere,ſi vſque ad litem conteſtatam contumax erit, ex tex.ibi,[ordine iudiciorum non expectato,] quæ tamē verba hoc non ſignificant,

ficant, vt ſolum litis conteſtatæ tempus expectetur,
ſed declaratur ordo is iudiciorum, vt vſque ad defini-
tiuam intelligatur, vt ſubijcit tex. quem ſic Bar. & ce
teri intelligunt. & clarus eſt hic text. l. conductores,
C. locati, quem ſic citari voluit Sali. in hac l. nõ ab re.
30 QVAERO tertio, † quæ praxis harum conſtitu
tionum erit? multiplicem retulit Barto. in hac l. non
ab re, num. 2. hancque veriorem eſſe concludit, quam
& gloſſa probauit, vt cõditionaliter proponatur hoc
modo, [peto Caium conductorem prædij mei ad il-
lud reſtituendum, & ſi fuerit contumax vſque ad ſen
tentiam, peto eum condemnari ad ipſius rei æſtima-
tionem, cum ipſa re.] ſimilem praxim inquit Bar. ha-
beri in l. 1. in princ. ſecundum glo. ibi, de act. empt. in
l. 2. §. item ſi in facto. de verb. oblig. idem cum Bartol.
cenſuit in hac l. non ab re. Bald. Angel. & Salicet. qui
hoc generale eſſe affirmant, quando commiſſio pœ-
næ pendet a cauſæ proceſſu. ſimilem praxim docuit
Bart. in l. ſi conſtante, §. quoties, in fin. ſoluto matri-
mon. qui proprie citauit textum hunc l. non ab re. ſi-
milem praxim retulit Bald. in l. quod tempore, co-
lum. 3. verſic. ſecundo quæro, C. de reſtitut. mili. qui
l. non ab re, noſtram citauit. Bald. ſecuti ſunt Fel. cap.
ſignificantib. numero 23. de libell. oblat. & Ioan. Bo-
logn. & l. edita. numero 106. C. de eden. citauit ſimi-
lem Bart. in l. qui de inofficioſo, numero 4. ff. de inoff.
teſt. ſimilem Bald. in l. ſi quis in ſuo, in fi. C. de inoffic.
teſtam. qui & d. l. non ab re. allegauit. ſic tandem ſimi
lem retulit Bartolus in l. ſi cum exceptio. §. hæc autem
actio, nu. 2. ff. quod metus cauſa.
31 QVAERO quarto, † quæ neceſſario probanda
ſint in hoc iudicio? & duo tantum eſſe probanda aſ-
firmauit Baldus in hac l. non ab re, nu. 8. locationem
ſcilicet & contumaciam non reſtituentis. nec enim
habet neceſſe hic agẽs dominum ſe probare, cum eo
32 ipſo quod locauit, † dominus præſumatur: nam is do
minus præſumitur, qui poſſidet. l. litibus, C. de agric.
& cenſit. lib. 11. l. quidam in ſuo. vbi Bar. ff. de condit.
inſtitu. l. 2. & l. 4. C. de probat. quod verum ſatis arbi-
tror, cum dubium non ſit, locatorem ex conducto-
ris perſona de præſenti poſſidere, l. qui vniuerſas,
§. qui per colonum, & §. ſequenti, ff. de acq. poſſ. quia
ex poſſeſſione de præſenti ſatis is dominus præſumi-
tur: cum non principaliter, vt in rei vendicatione, ſed
incidenter deducatur dominium, vt late docuit Bar.
in d. l. ſi quis in ſuo, num. 4. verſi. ſecundo caſu, de con-
✱ dit. inſtit. quem ſecuti ſunt * omnes, vt apud Barbat.
conſi. 50. colum. 6. in fine, libro 1. Socin. ſen. conſil. 112.
nu. 22. & 23. lib. 4. Decius conſ. 221. num. 7. Soc. iun.
conſi. 135. num. 2. libro 2. & late plura ſcribunt Boer.
quæſtione 42. num. 8. Alciat. reſpon. 319. nume. 1. Ce
phal. conſi. 63. num. 13. lib. 1. licet ergo locationis in-
33 ſtrumentum † non probet dominium, l. ad probatio-
nem, C. de probat. ſatis tamen præſumitur eo ex in-
ſtrumento, quo poſſeſſio probatur: cum dominiũ in
hoc iudicio non veniat, quod alia ratione a Bar. non
perpenſa cõfirmo: q̃a conſtitutiones hæ noſtræ pro-
uident pinguius, quam conſtitutio l. ſi quis condu-
ctionis, C. locat. vt iam admonui, cum hoc ſit genus,
illa ſpecies, & caſus: ſi ergo in illo caſu nulla dominij
opponi poteſt exceptio, vt clare eſt conſtitutum, &
ſtatim ſubijciam, ſic & in caſu hoc noſtro. fruſtra er-
go dominij quæſtio erit, vt nunc ſubijciam. Gratus
tamen reſponſ. 90. num. 14. & 15. lib. 1. citando Curt.
34 ſen. d. conſ. 71. col. 2. vult ſaltem eſſe † probandã poſ-
ſeſſionem locatoris, tempore factæ locationis.
35 QVÆRO quinto, an aduerſus † hunc locato-
rem agentem, opponi poſſit dominij exceptio? con-
cludit Bart. in hac l. non ab re, in princ. & num. 4. di-
ſtinguẽdo; aut agitur ſimpliciter actione ex locato,
& tunc poteſt opponi. hic caſus non eſt noſter, aliq̃d
tamen ſtatim ſubijciam declarat. 7. aut agitur ex cõ-
dictione l. ſi quis conductionis, C. locat. & tunc non
poſſe ait. ſentit Bartol. noſtras conſtitutiones actio-
nem non præbere, ſed ſumere relatiue, vel locati, vel
conductionis, ex l. ſi quis conductionis. rectius admo-
nui ſupra in 1. huius remedij quæſtione, noſtras con-
ſtitutiones magis generales eſſe d. l. ſi quis conductio-
nis, verum idem diſponere: quare vere dominij exce-
36 ptio non poterit opponi. cuius † rei rationẽ ſentiunt
Abb. & Felin. in cap. inter dilectos. de fide inſtrumen.
quos probauit Petr. Stella Aurel. in l. repetitio. num.
53. ff. de condict. indeb. ne ſcilicet per hanc exceptio
nem illudatur locator. quod & in alijs caſibus, cum
locati agitur, male, ſecundum Stellam, intelligebat
Bartol. in l. ſi alienam rem, ſolut. matrimon. intelligo
37 hanc concluſionem fortius procedere, cum alia † in-
firmior exceptio ipſo domino obijcitur: vt ſi oppone
retur hypothecæ. ſic clare in terminis Cur. iun. reſpon
dit conſi. 122. nu. 1. quem ſecutus fuit Soci. iun. conſi.
56. num. 8. lib. 2. ea ratione relata, quia ſi dominus ex
cipiens non auditur, fortius qui ius habet *pignoris*, ex-
cluditur.
38 Declaratur primo non procedere, † cum non con-
ſtat legitime locationem factam. ſic declarat Bart. d.
l. ſi quis conductionis. ibi, in fi. verſic. vltimo oppono.
& clare Barb. conſil. 50. colum. 8. verſic. contrarium,
lib. 1. Afflict. deciſ. 12. & egregie Coraſ. lib. 3. Miſcell.
39 iur. cap. 2. num. 10. quo loco ſic intelligit † l. litibus,
C. de agric. & cenſit. lib. 11. quam tamen aliter decla-
rat Bal. in d. l. ſi quis conductionis. 2. oppo. & ibi Ang.
col. 2. circa fin.
40 Declaratur ſecundo non procedere, † quando cõ-
ductor ignoranter rem propriam conduxit, nam &
tunc opponi poteſt dominij exceptio, vt d. l. ſi quis
conductionis, declarant Curt. ſen. 71. colum. 2. verſic.
quarto principaliter, & alij quos infra referam quæſ.
7. quo loco poſt glo. dicemus hoc caſu ceſſare harum
noſtrarum conſtitutionum prouiſionem & diſpoſi-
tionem.
41 Declaratur tertio non procedere, † vbi conductor
offert ſeparatim probare rem hanc a ſe locationis tẽ-
✱ pore poſſeſſam, conduxiſſe. ſic declarant *omnes in l.
ſi quis aliquam rem, de acquiren. poſſeſſ. clare Curt.
ſen. conſil. 71. colum. 2. Dec. in l. neque pignus, nume-
ro 4. in fin. de reg. iur. Pariſius conſil. 59. numero 30.
libro primo. & clariſſime hanc eſſe veram & commu
nem declarationem omnium in l. ſi quis conductio-
nis, teſtatur Ripa in d. l. ſi aliquam rem, in fine. ſic &
Plot. in l. ſi quando, numero 193. verſicu. fallit tamen,
C. vnde vi.
42 Declaratur quarto non procedere, † vbi ſuperue-
niſſet noua cauſa non reſtituendi, tunc enim ſuper il-
la ante reſtitutionem auditur conductor. ſic declarat
d. l. ſi quis conductionis. Alb. in l. ſi quis fundum, §. fin.
ff. locat. quem eſt ſecutus Iaſ. conſ. 158. col. fin. verſic.
quinto principaliter, lib. 2. Plo. d. l. ſi quando, nu. 193.
verſi. fallit ſecundo.
43 Declaratur quinto non procedere, quando † is cõ-
ductor mutauit poſſeſſionis titulum: vt quia locator
ſententia iudicis fuit poſſeſſione ſua priuatus: & is
cui fuit adiudicata poſſeſſio, eam ipſi conductori alie-
nauit. vt in notabili hoc caſu conſuluit Iaſ. conſi. 158.
col. 1. verſ. vltra eorum, li. 2. ceſſat enim tunc. locatio,
& iuſtam non reſtituendi cauſam habet conductor.
cum finito datoris iure, finitum ſit & illud accepto-
ris, iuxta l. lex vectigali. 31. ff. de pign.
Declaratur ſexto non procedere in illis caſibus,
in qui-

in quibus aduerſus agentem remedio recuperandæ ex
interdicto Vnde vi, obijci poteſt dominij exceptio,
44 vt † quando notoriæ de dominio rei conuenti, ſicque
conductoris conſtat, ſic clare Alexan. in l. ſi aliquam
rem, num. 35. & Ripa in l. naturaliter. §. nihil commu
ne, num. 35. & ibi Corn. x. par. num. 67. de acq. poſſeſ.
Ioffred. Lanfr. in ſuis deciſ. concluſ. 498. ceteros caſus
loco ſuo retulimus.

Declaratur ſeptimo diſpoſitionem hanc noſtram,
45 & † d. l. ſi quis conductionis. non procedere cũ actio-
ne ex locato agitur, (etſi non ignorem hanc declara-
tionem male ab interpretibus referri cum ſub genere
regulæ non ſit) tunc non tertij, ſed proprij domini ex
ceptionem obijcere licet. ſic declarat Bart. in d. l. ſi
quis conductionis, in fine. & in d. l. non ab re: nam vt
inquit ille, ſic excipiendo detegitur contractus nul-
lus. adducitur l. qui rem, & l. ad probationem. C. lo-
cati, ſicque monſtratur actorem ſine actione experi-
ri, cum Bartol. communis eſt ſententia. ſic reſpondit
& Alexan. conſ. 43. num. 8. lib. 4. Soc. ſen. conſi. 287. in
princip. lib. x. Bar. l. legata, Dec. l. neque pignus. num.
4. de reg. iur. Grat. reſponſ. 90. in fi. lib. 1. Boer. conſil.
3 t. nu. 4. verum contrarium ſenſit Cin. in d. l. ſi quis
conductionis. idem eſſe cũ locati actione agitur. nec
verum videtur quod docuit Bartol. ex ea exceptione
contractum nullum detegi, nam inquit Cin. per ſim-
46 plicē † dominij exceptionem, non detegitur nullitas
contractus locationis, ſed per probationem ipſius do
minij, dicta l. ad probationem, verſic. ſed ex euentu.
Nec obſtat inquit Cin. ibi quæri de dominio, quia
non ex locato, ſed rei vendicatione agebatur. eſt ta-
men vt admonui contra Cinum crebrior ſententia.
47 quamquam non adſit qui † Cini conſiderationē euer
tat, illo vno ſatisfaciam verbo, tituli naturam, ſub quo
48 collocatus eſt † text. d. l. ad probationem. oſtendere
non rei vendicatione, ſed locati agi. ſed vt verius di-
cam, nulla mihi harum ſñiarum in eo textu proba-
tur, non enim eſt ibi diſputatio, an rei vendicatione,
vel locati agatur, ſed tantum ambigitur, an locatio-
nis inſtrumentum probet dominium ad illius com-
modum, qui illud probare debet: & non probare af-
firmat, cum iure nemo poſſeſſionem ſibi mutare poſ-
ſit: aliarum ergo probationem euentus ſpectandus
erit. quibus ſi conducentis dominium probetur, nul-
la erit locatio: hacque ratione hic textus illi titulo
conueniet. quare vbique paſſim interpretes noſtri in
eam ſententiam hunc citãt textum, locationis inſtru-
mentum dominium non probare. vno tamen in caſu
Cini ſententia locum habere poteſt. vt placuit Sal. d. l.
ſi quis conductionis, in fine. quando ſcilicet dominus
49 & poſſeſſor † rem propriam ſolius poſſeſſionis cauſa
conduxit, quod fieri poteſt. l. ſi aliquam rem, vbi Ale-
xand. num. x9. ff. de acquir. poſſeſſ. agi enim tunc loca-
ti actione poteſt, cum iure poſſeſſionis ratione tenuerit
locatio. ſic & Dec. in d. l. neque pignus, nu. 4. in fi. de
regul. iur. quod ſatis placet. & cum ſtatim admonue-
rim non eſſe locum diſpoſitioni d. l. ſi quis conductio-
nis. cum rei vendicatione agitur: non habet dubium,
cũ terminos tunc egrediatur actor, quare poterit reus
dominij exceptionem obijcere. vt declarat Bal. in d. l.
ſi quis conductionis. in fi. C. loc. Bart. in l. ſurt. ff. com-
mod. quos eſt ſecutus Crau. conſi. 157. nu. 74. qui Caſt.
& Corn. retulit.

50 QVAERO ſexto, an remedium harum † conſti
tutionum concedatur aduerſus hæredes conductoris?
& concedi dixit Bartol. in hac l. non ab re, nume. 5. ex
text. l. ſi quis conductionis, C. locati. qui certe nullum
verbum hac de re facit. arbitror tamen veram eſſe
Bart. ſententiam ex textu noſtro l. conductores. quem
ſic citauit. Salic. in hac l. non ab re, quæſt. 5. Cagnol.
in l. neque pignus, nume. 8. de regul. iuris. Cephal.
51 conſ. 47. num. 40. lib. 1. accedit, quod ſi defuncti † per
ſonam ſuſtinet hæres, Authen. de iureiur. a morie.
præſt. in princip. & in eum eſt continuata poſſeſſionis
locatio: ſequitur eum teneri ſine difficultate poſſeſ-
ſionem reſtituere, quam nouit ſeſe vt conductorem
52 poſſidere. hanc tamen ſcientiam probabit † locator,
alioqui enim ipſe hæres iuſte ignorare præſumitur, l.
qui in alterius, de regul. iur. quod ſenſit Bart. ſtatim
relatus, dum ſubdit, quod ſi cauſa eſt iuſta, hæredem
excuſari. quam Bart. ſententiam probauit & Dec. in
d. l. qui in alterius, numero 1. in fine. de regul. iuris.
quo loco alijs hoc affirmauit exemplis, vt illo nota-
53 bili Emphyteutæ, in † hęredem ab emphyteuſis com
modo alienando inſcio domino non cadere, niſi pro-
bet dominus, illum iam ſciuiſſe rem emphyteu-
ſi fuiſſe ſuppoſitam, vt ante alios cenſuit Bald. in cap.
1. §. ſi vaſallus ſeudum, in fin. in titul. ſi de feudo fuer.
controuerſ. inter domi. & agnat. idem reſpondit De-
cius conſi. 228. num. 6. quo loco concluſio præter ea
quæ a Dec. in d. l. qui in alterius. afferuntur, declara-
ri poteſt.

54 Primo non procedere in eo † hærede ſuo & neceſſa
rio, qui cum ipſo defuncto morabatur. vt in noſtris ter
minis declarauit Ruin. conſi. 50. num. 7. lib. 1. dum ar
gumentatur hæredem iam nouiſſe defunctũ, cui ſuc-
ceſſerat, inueſtitum q̃nque de feudo fuiſſe, cum is hr̃s
vna cum ipſo defuncto habitaret. quod & in ſimili re
ſpondit idē Rui. conſ. 47. n. 13. lib. 2. quã declarationē
veram intelligo, cum is filius legitimæ ætatis eſt, vt
intelligat ac ſcire poſſit facta patris. vt in ſimili de-
clarat Iaſ. in l. ſi quando, nu. 53. verb. limita tamen.
C. vnde vi. ſic & nouiſſime Plot. ibidem num. 620. qui
55 nu. 621. ſubijcit, † ex cohabitatione regulariter præ-
ſumi ſcientiã, multos in hanc ſententiam retulit, non
tamen Ruin. a me relatum. addo nunc Pariſ. conſ. 75.
in fin. lib. 1. Tiraquell. de retract. coniang. §. 2. gloſſ. 2.
nu. 9. & Roland. a Valle conſ. 52. nu. 11. 12. lib. 1.

56 QVAERO ſeptimo, vtrumne † conſtitutiones hę
noſtræ locum ſibi vendicent cõtra conductorem, qui
ignoranter rem propriam cõduxit? & non habere lo-
cum ſenſit gloſſ. in hac l. non ab re. in verbo, cedere, in
fin. quam multum perpendit Curt. ſen. conſi. 71. colu.
3. verſ. quarto principaliter, & colu. 9. verſicu. ſimili-
ter nõ obſtat. qui ſic declarat doctrinam Alex. in l. ſi
aliqam rem num. 35. de acqu. poſſ. idem ſenſit Dec.
in l. neque pignus, num. 6. verſicu. ſecundo noto. de re
gul. iur. idem reſpondit Rimi. conſi. 94. num. 16. lib. 1.
illa eſt præcipua ratio: quia conductio & locatio eſt
nulla. ſic omnes in d. l. ſi aliquam rem. ibi Rip. nu. 15.
deficit enim conſenſus, qui locationis contractum
perficit: cetera apud relatos videri poſſunt.

57 QVAERO octauo, an remedium harum † conſti
tutionum locum habeat contra creditorem, qui ſolu-
to debito, pignus nõ reſtituit? & nõ habere locũ affir
mauit Sal. in hac l. non ab re. in fin. ea ratione, quam
ſenſit & gl. quia tribus in caſib. ſolum hæ cõſtitutio-
58 nes loquuntur, vt ergo † ius ſingulare non extēditur,
l. ius ſingulare, de leg. cum præſertim ſit pœnale. l. ſi
de interpretatione, de pœn. quæ ſane ratio non mul-
tum concludit, cum taxatiue non loquatur: & licet
caſus aliquot referat, exēpli gratia illi ſũt, quare non
reſtringũt. l. damni infecti quidam. ff. de dam. infec. §.
59 hactenus. Inſtit. de grad. & licet pœnales † cõſtitutio
nes hæ ſint, ex rationis identitate tamen poſſunt ex-
tendi: ne præſertim impunita maneãt delicta, vt iam
alias admonui. niſi dicamus eamdem rationem non
ſubeſſe, cum ſint hæ conceſſę ad recuperandam amiſ-
ſam

ſam poſſeſſionem,quam is debitor etiam ſoluto debito non dicitur poſſe recuperare, cum nulla penes eum fuerit,ſed apud ereditorem,contra quem alio eſt ſuccurſum remedio, nempe pignoratitia actione directa.l.ſi rem.§.omnis.de pig.act. & alibi ſæpe.quare veriorem ſemper arbitratus ſum Sal.ſententiam.

60 QVAERO nono,vtrumne hæ † conſtitutiones
locum habeant in alio contractu, quam locationis?
& locum habere ſenſit poſt Caſtr.in l. ſi rem alienam.
ff.de pig.actio.Rober.Maran.de ord.iud.7. diſt. iudi.
ou.42. Rim. conſ.94.num.6. lib. 2.qui tamen,nu.19.
20. intelligit de ſimilibus locationi, cum ſcilicet poſ-
ſeſsio naturalis & ciuilis penes locatorem,& cōceden
61 tem remanet.non in diſsimilibus, vt † in emphyteu-
ta,qui ſibi,non domino directo poſsidet. huiuſq; ſen-
tentiæ fuiſſe videtur Alber.in hac l. non ab re. ſic ete-
nim non intelligunt & interpretes diſpoſitionem l.
ſi quis cōductionis.C.loca. habere locum in illis caſi-
bus locationi ſimilibus,vt declarat Caſt.l. qui rem.ff.
depoſ. Ang. in d.l.ſi quis conductionis,in fi. Feli. in c.
inter dilectos,colum.9. de fide inſtru.Dec.conſil. 28.
num.3.in fine.conſi.56. col.pen.Bello.lib.4. ſupp.iur.
cap.6.numero 2. Pariſius conſi.59.nu.32.lib. 2.Neui
zan.conſi.37. numero 22. Cephal.conſil.47. numero
40.lib.1.

62 QVÆRO decimo & vltimo, quę ſit † differētia inter has noſtras conſtitutiones,& illam l.ſi quis in tantam,C. vnde vi? reſpondit gl. vlt. in hac l. non ab re. quam ibi probat Bar.differre.

Primo,qnia l.ſi quis in tantam. eſt generalis ad infioitos prope caſus,hæc autem ad illum tantum pertinet, quando is, qui poſsidet, cauſam ab eo, qui petit, habuit.

Differt ſecundo, quia hæc mitius agit,eum detinētem ad ſententiam vſque eapectet, illa ſtatim occupatorem puoit.

Differt tertio, quia illa l. ſi quis in tantam. diſtinguit, an is inuaſor ſit dominus, vel non, noſtra tamen non.

Differt quarto, ſecundum Azon. quia illa dolum nō eaigit,noſtra vero requirit, quam tamen differentiam recte reiecit Cin.eum vere d.l. ſi quis in tantam, exigat dolum.

Vltimo loco illa differentia conſiderari poteſt, qđ in eaſu noſtro is detentor non habet vitioſum ingreſſum, vt habet hic occupator io caſu d. l. ſi quis in tantam. Hæc ad vodecimum remedium.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutio Iuſtiniani eſt l. vlt.C.de præt. pigno. An locum etiam habeat in ſola detentione. nu.2.*
3 *Creditor ſua culpa amittens pignoris prætorij poſſeſſionem,reſtituitur adhuc remedio l.vlt.C.de pręt.pig.*
4 *Poſſeſſor tertius cum remedio l.vlt.C.de præt.pig. conuenitur,an neceſſaria ſit debitoris excuſſio.*
5 *L. ſi poſtquam.C.vt in poſſ.leg.declaratur.*
6 *Creditor recuperans poſſeſſionem pignoris,non recuperat vt inſolutum ſibi cedat proprietas.*
7 *Excuſſio neceſſaria non eſt cum contra tertium l.vlt.C.de acquir.poſſ.remedium mouetur.*
8 *Culpa qualis eſſe poſſit, vt creditori ſuccurſum ſit remedio l.vlt.C.de præt.pigno.*
9 *Camillus Plaut.I.C.laudatur.*
10 *Dolus doloſo prodeſſe non debet.*
11 *Ratio quæ conſiderari poſſit in conſtitutione l. vlt. C. de prætor.pig.*
12 *Conſtitutio prouidens in pignore conuentionali,cuius meminit l.vlt.C.de prætor.pignor. quæ ſit, & quo loco collocata.*
13 *L. is cui.§. quęri poterit. ff.vt in poſſeſſ. legat. ſenſus & declaratio.*
14 *Referenti credendum eſt, cum apud eum conſtituendi facultas eſt.*
15 *Conſtitutio l.vlt.C.de præt.pign. an locum habeat in pignore legali & iudiciali.*
16 *Pignus conuentionale quod.*
17 *Pignus Prætorium quod.*
18 *Pignus iudiciale quod.*
19 *Pignus legale quod.*
20 *Pignus legale non poſſidet creditor.*
21 *Pignus iudiciale cedit inſolutum creditori,dominuſque is efficitur, ſi ei concedatur.*
22 *Caſus fortuitus in conſtitutione l.vlt.C.de præt.pig. qualis intelligatur.*
23 *Caſus fortuitus eſt,qui humano conſilio præuideri non poteſt. Vt eſt peſtis,num.24. Fluminis vis & impetus, num.26.Terræmotus,nu.29. Locuſtarum edacitas,nu.36. Nix immoderata,num.40. Hoſtium vel piratarum incurſus.nu.41.*
25 *Peſtis grauiſſima anni 1350.*
27 *Inundatio maris prodigioſa anno 1099.*
28 *Tiberis inundatio miraculoſa.*
30 *Terræmotus ingens anni 1564. apud Niciam Maſſilienſium. Item anni 116. in Antiochia, ſub Traiano Imperatore,nu.31.*
32 *Terręmotus ſub Tiberio Cæſare tredecim vrbes abſumpſit.*
33 *Terræmotus apud Niciam Maſſilienſium anno 1218. tempore Honorij Tertij Pontificis. Item Reatæ ſub Boniſacio VIII. Max. Pontifice,nu.34.*
35 *Terræmotus quomodo cauſetur, remiſſiue.*
37 *Locuſtarum prodigioſa copia ſub Conſulatu Popilij Lenatis, & Publij Aelij Liguris.*
38 *Cn. Sicinij diligentia in Locuſtarum copia abſumenda.*
39 *Locuſtarum ingens copia anno 1542.*
42 *Dolus vel lata culpa ſi caſum præcedit, damnum paſſus non excuſatur.*
43 *Actio quæ concedatur creditori recuperanti poſſeſſionem pignoris.*
44 *Condictio ex l.vlt.C.de pręt.pig. conceditur recuperanti poſſeſſionem pignoris.*

L. 2. & vlt. C. de Præt. pig.

Imperat. Iuſtinianus A. Iuliano Præfect. Prætor.

Veteris iuris dubitationem decidentes, ad duplum genus hypothecarum reſpeaimus: vnum quidem, quod ex conuentionibus & pactis hominum naſcitur; aliud, quod a iudicibus datur, & Prætorium nuncupatur. Et cum inuenimus in conuentionalibus pignoribus vel hypothecis, non ſolum tenentem creditorem adiuuari, ſed etiam ſi ab ea poſſeſſione cadat, ſiue ſua culpa, ſiue non, ſiue fortuito caſu: humanius eſſe perſpeximus, & in prætorio pignore dare recuperationem creditori, quocumque modo poſſeſſionem amittat, ſiue ſua culpa, ſiue non, ſiue fortuito caſu. licet enim debuerat incumbere ſuo pignori, ne aliquam patiatur inde iacturam: tamen ne quid amarum in creditoribus conſequatur, benignius cauſam interpretamur, & ei recuperationem donamus. Dat.Calend. Aug. Conſtantinop. Lampadio & Oreſte. VV. CC. Coſs.

Deci-

Digitized by Google

Duodecimum recuperandæ poſſeßionis remedium ex l. vlt. C. de Prætor. pignor.

1 IVſtiniani † Imperatoris diligentiſſimi
eſt hęc conſtitutio, qua cõſultum eſſe
voluit creditoribus illis, qui pignoris
poſſeſſionem, quã pro ſui crediti cau-
tione apud ſe habebant, amiſerunt,
nuncque recuperare volũt: vere enim
is creditor poſſidebat, vt iam alias admonui. hæc ſane
conſtitutio in ſolo Prætorio pignore loqui videtur:
quare ſolet dubitari, an in alijs pignorum ſpeciebus lo
cum habeat. vt infra ſuis ſubijciam locis.
2 QVAERO primo, an hæc † conſtitutio locũ ha-
beat eo in caſu, cum creditor non ex pronunciatione
de mittendo in poſſeſſionem, ſed ex ſola corporali,
quam aſininam vocant detentionem, poſſidet? & nõ
habere locum, ſenſit hic Bald. & Angel. qui huic cre-
ditori, iudicis officium, vel condictionem ex l. ſi colo-
ni, C. de agric. & cenſ. lib. 11. concedi affirmant. quod
verum an ſit, non mediocriter dubito, cum conſtitu-
tio illa l. ſi coloni. ſpoliato poſſeſſione rei mobilis &
auimatæ ſolum prouideat, vt iam ſuo loco diximus:
quare caſui noſtro abſolute non conuenit. ſic nec iudi-
cis officium concedi poſſe videtur: cum illud ei non
concedatur, qui ſua culpa a poſſeſſione cecidit. vt ſuo
3 loco dicemus. & tamen in caſu † pignoris eſt conſti-
tutum, ei quoque concedi, qui ſua cecidit culpa. vt
probant clara huius conſtitutionis verba, ibi [ſiue
culpa ſua, ſiue non.] Angel. Aretin. in §. item ſi quis in
fraudem, colum. 4. Inſtit. de action. niſi dicamus tunc
huic creditori concedi officium iudicis, cum ſine cul-
pa cecidit, ſicque iuxta terminos officij iudicis, non in
ceteris.
4 QVAERO ſecundo, vtrumne † vt locus ſit huic
conſtitutioni contra tertium poſſeſſorem, qui a debi-
tore eſt conſecutus poſſeſſionem, neceſſaria ſit ipſius
principalis debitoris excuſſio? hanc dubitationem
mouit Bald. in l. 1. colum. vltima, verſic. ſed ego quæ-
ro. C. de his quæ in fraud. cred. & neceſſariam non eſ-
ſe credidit, ſenſit idem Angel. Aretin. in §. item ſi quis
in fraudem, colum. 4. Inſtit. de action. idem cenſuit
Iaſ. in l. creditor, 2. in prin. num. 4. ff. ſi cer. pet. Gomeſ.
§. item Seruiana, col. 1. Inſtit. de actio. Franc. de Mar-
chis quæſt. 194. in fine, par. 1. & quæſt. 656. par. 2. ea
adducuntur ratione: quia eo modo in poſſeſſionem
miſſus eſt conſeruandus, l. ſi quis miſſus. ff. ne vis fiat
ei. l. 2. §. erit, de iureiuran. credit & Bald. hoc probari
5 in l. ſi poſtquam. C. vt in poſſeſſ. legat. tametſi is tex-
tus eo forte in caſu loquatur, cum eſt contentio ſu-
per diſtractione pignoris: in qua is præfertur, qui
iam in poſſeſſionem miſſus eſt, cum ceteris anterior
videatur. quare de excuſſione verbum nullum: eam
tamen hoc caſu minime neceſſariam fore exiſtima-
6 rem, cum non † ea mente poſſeſſionem recuperet cre-
ditor, vt iure crediti in ſolutum cedat proprietas,
ſed vt conſultum ſibi ſit, donec creditum ſibi perſol-
* uatur. Confirmari poteſt ex ea communi * interpre-
tum ſententia, excuſſionem non eſſe neceſſariam,
7 cum contra † tertium agitur ex remedio l. vltimæ,
C. de acquiren. poſſeſſ. quod eſt recuperandæ, vt no-
ſtrum. qua de re infra ſuo loco dicemus in 14. remed.
quæſt. 5.
QVAERO tertio, cum conſtitutio hęc credito-
rem adiuuet, qui ſua culpa à poſſeſſione cecidit: de
8 qua culpa † intelligemus, an de lata, vel de leui, vel de
leuiſſima? de leuiſſima dubium non eſt. maior eſt dif-
ficultas an de lata, vel de leui intelligatur? & de leui eſ
ſe intelligendum, duo ſuadent.
Primum, quod in dubio appellatione culpæ de le-
ui intelligitur, vt eſt notab. gloſ. & ibi Bar. in l. vendi-
tione. §. de tempore, in gloſ. & culpa. ff. de bon. auctor.
* iudic. poſſid. declarant omnes * in l. quod te. ibi Dec.
num. 27. Sadoletus num. 39. & nouiſſime clariſsimus
9 Camil. † Plaut. inter noſtræ ætatis primarios Iurecõ-
ſultos connumerandus, cum in omni ſcientiarum ge-
nere verſatus admodum ſit, in gloſ. 3. numero 97. ff. ſi
cert. pet.
Secundum eſt, quia de lata nullo pacto poteſt intel-
ligi, cum dolo illa æquiparetur, l. quod Nerua. ff. de-
poſ. vbi Bartol. & ceteri omnes. & tamen eſt abſolu-
10 tum, † dolum doloſo non debere prodeſſe, l. ne ex do-
lo. ff. de dolo, latiſsime Tiraq. de retractu conſang. §. 1.
gloſ. 9. num. 67.
11 QVAERO quarto, qua ratione moueri † potue-
rit Iuſtinianus, vt conſtitueret creditorem ſua culpa
amittentem pignoris ſui poſſeſsionem, eam recupe-
rare poſſe? & certe ratio in textu aſsignata videtur,
dum inquit [tamen ne quid amarum in creditoribus
conſequatur,] quorum verborum ſenſus is eſſe videa-
tur, ęquum ſcilicet eſſe, ne creditor ratione ſolius poſ-
ſeſsionis ius proprietatis ſui crediti amittat: hoc enim
ex humanitate ac benignitate quadam conceſſum re-
lata ratione eſt, cum alias ob culpam ſibi paraſſe præ-
iudicium dicatur.
12 QVAERO quinto, teſtatur in hac † conſtitutio-
ne Iuſtinianus idem, quod ipſe nunc conſtituit in Præ-
torio pignore, fuiſſe iam ſtatutum in conuentionali,
quo loco reperiatur illa conſtitutio in pignore con-
uentionali? ambigunt noſtri interpretes, opinantur
13 aliqui hic, eſſe in † l. is cui. §. quæri poterit. ff. vt in poſſ.
leg. qui textus vix eſt, quo ad rem hanc faciat, cum ſo-
lum agatur, vt creditor refundat ſeu reſtituat debito-
ri, quod plus ex fructibus percepit. ſic intelligit Lud.
Bologn. in l. ſi finita. §. Iulian. nu. 163. verſ. vel & quar
to, ff. de damno infecto, qui paulo ante dixerat loqui
potius in legali pignore, quam alterius generis, ibi-
dem Bologn. alias refert declarationes. Rurſus intel-
* ligo loqui in Prætorio pignore, vt intelligunt * om-
nes in d. §. Iulian. hoc clare oſtẽdit titulus, ſub quo eſt
collocatum Prætoris edictum, quo edicto conſtitu-
tum ſic eſt. & aliam infra ſubijciam quæſtio. vltima,
Bald. ergo, & Salic. hic ſentire videntur, ex ſententia
Innoc. in c. contingit. de dolo & contum. conceſſum
fuiſſe interdictum, Vnde vi, ſed vix eſt vt hoc ſentiat
Innocen. in hoc noſtro caſu, quia male ſentiret, ſi hoc
affirmaret, quandoquidem ſua culpa deiecto non ſuc-
currit interdictum, Vnde vi, vt fortius dicimus in re-
medio ex cap. reintegranda, 3. quæſt. 1. vt infra in 15.
remed. q. 9. dicemus.
Hactenus itaque ignoramus quæ ſit illa conſtitu-
tio, qua creditori in pignore conuentionali ſit con-
14 ſultum. Iuſtiniano tamen ſic † referenti credendum
eſt, cum & auctoritatem ſic ſtatuendi habuerit: iux-
* ta communem * illam Doctorum ſententiam, referen
ti credendum eſſe, ſi a ſe relatum conſtituere potuit.
quam ſententiam probauit Decius in Authen. ſi quis
in aliquo, in fine, C. de edend. idem in l. edita, numero
86. C. eodem, Ripa lib. 2. reſponſ. cap. 6. num. 2. dum
affirmat, credi Principi referẽti alicuius priuilegium,
cum concedere illi potuerit. Pariſius conſilio 33. nu-
mero 10. libro 1. & conſil. 17. numero 14. lib. 4. Alber.
conſ. 62. num. 7. Crauet. conſ. 157. num. 3. & ante om-
nes ſic docuit Bartol. in l. admonendi, num. 7. de iure-
iurando, quem ſic relati intelligunt, & idem placuit

Dec.conſ.402.nu.10.in fi.& conſ.326.num.23. Rui.
conſ.25.num.11.conſ.31.num.7.lib.1.conſ.1.num.1.
lib.4.late Curtius iunior conſ.97.num.4. Rube.conſil.
151.num.6.Boer.quæſt.247.colum.1.Grammat. de-
ciſ.59.nu.20.21.& 35.Neuiz.conſ.12.nu.10. Quare
ſequitur hãc diſpoſitionem locum habere & in pigno
re conuentionali: cum nulla ſit differentia inter illam
& hanc noſtram, quæ ad exemplum relatæ a Iuſtinia-
no fuit inducta.
15 QVAERO ſexto,† vtrumne hæc conſtitutio lo-
cum habeat in pignore legali, & iudiciali, quemadmo
dum locum habet & in prætorio ac conuentionali?
Quattuor genera ſeu ſpecies pignorum eſſe ſcimus.
16 Conuentionale † dicitur quod partium conuentio-
ne conſtituitur, vt clare probat hic textus nř in prin. l.
1.vbi Bar.ff.de pign.act. §.vlt.Inſt.quib. mod.re con-
trah.oblig.Cuiac.lib.5.obſer.c.30.declarat.
17 Prętorium † dicitur, cum ob contumaciam debito-
ris, creditor mittitur in poſſeſſionem bonorũ ipſius de
bitoris, donec is ſoluat, & cõtumaciam purget. l.cum
vnus.ff.de bon.auct.iud.poſſid.gl.l.1.huius tit.de prę t.
pignor.& is creditor dicitur poſſidere ſaltem in reali-
* bus, vt omnes * affirmãt in §.Iulian.l.ſi finita, de dam.
infect.quo loco Vrcur.num.214. probat hunc credito-
rem poſſidere. & mihi placet ex textu noſtro.
18 Iudiciale dicitur, † quod in cauſam iudicati con-
ceditur, vt in toto tit.C.ſi in cauſ.iud. pig. captũ ſuer.
* tradunt omnes * in l.a Diuo Pio, §. in venditione, ibi
Alex.nu.37.de re iud.
19 Legale † autem, quod a lege inducitur: vt cum dici-
mus bona mariti eſſe pro dotis reſtitutione obligata.
vt in tit.quibus mod.pign.vel hypoth. tacite contrah.
* & tradunt * omnes, in §. item Seruiana. Inſtitut.de
action.vbi latiſſime Gomez. & Iaſ.col.prima, & 2. &
declarant relatas ſententias, & plures afferunt diffe-
rentias.
In legali ergo pignore, ea ratione huic conſtitutioni
20 locum nõ eſſe arbitror, quia non is, cui † obligata ſunt
poſſidet, ſed rei dominus, & obligatus. & in illatis &
inuectis pro penſione domus.
21 In iudiciali † idem dicendum, illa ratione, quia ille
cui conceſſum eſt, efficitur dominus, & cedit multo-
ties in ſolutum, ſi ipſi creditori cõcedatur, d.l.a Diuo,
* §.in venditione.& §. ſi pignora vbi omnes * de re iud.
quare & loco pignoris non habetur, eſt tex.in l.vlt.C.
ſi in cauſ.iud. pign.cap. fuer.tradit Afflict. deciſ.188.
quem eſt ſecutus Pariſ.conſ.42.num.18.lib.1.vel ſi eſt,
antequam cedat in ſolutum, is creditor non poſſidet, l.
3.ff.qui pot. in pign.hab. communem teſtatur Vrcur.
d.§.Iulianus, num.219.
QVAERO ſeptimo, cum conſtitutio hæc eũ ad-
22 iuuet, qui caſu fortuito rem amiſit, quomodo † caſus
23 iſte fortuitus intelligatur? & vere dicitur caſus † for-
tuitus, qui humano conſilio præuideri non poteſt, l.
ſecunda, §.ſi eo tempore, ff.de admin.rer.ad ciuit.per-
tin.in l.quæ fortuitis, C.de pign.act. Ripa in tract.Pe-
ſtis, in tit.de priuileg. contract. num. 68. quo loco in-
24 ter caſus fortuitos enumerat † peſtem, cui morbo
humano conſilio prouideri non poteſt, cum iam po-
pulos inuaſit: nec enim medicamenta afferri poſſunt,
25 vt rerum magiſtra ſępe docuit experientia. vt eo † an-
no 130. quo (vt ſcribit Platina in vita Clementis Sex-
ti) tempore per triennium totam Italiam peruaga-
ta eſt, vt vix decimus quiſque ex milleſimo ſuperſue-
26 rit. ſic † vis fluminis inter caſus fortuitos enumera-
tur, l.ex conducto, §.vis tempeſtatis.ff.loc.Rube.Ale-
xan.in l.ſed & ſi quis, §.quæſitum, numero tertio, ff.ſi
quis cautio. qui ſane impetus ac æſtuationes viſæ ſunt
27 aliquando prodigioſæ. † vt legimus anno 1099. ma-
re ita ęſtuaſſe, vt a litore in altum centũ paſſus exceſ-
ſerit. vt litteris prodidit Platina in vita Paſchalis ſecũ
28 di. Sic idem Platina in vita Nicolai tertij ſcribit. † Ti
berim adeo in immenſum excreuiſſe, vt altare Sanctæ
Mariæ Rotundæ, quattuor pedibus, & eo amplius ex
cederet. non abſimilem Tiberis inundationem recitat
Sabellicus, Enneade 10. lib. 1.
Inter caſus quoque fortuitos Rube.d.§. quæſitum,
29 num.3. ex d.§. vis tempeſtatis. enumerat † terræmo-
30 tus: qui graues fuerunt elapſo anno † 1564. die 20.
Iulij. hora noctis prima menſis Auguſti.& multo ma-
iores apud Niciam in ea regione, quam Diui Mar-
tini nunc appellant, vt quamplurima corruerint ædi-
ficia, maxima cum inhabitantium calamitate, qui
fere omnes aſſumpti interfectique ſunt. aliqua enim
fuere opida, vbi ne vnus quidem ſuperſtes fuerit.
tantus terror memoriam illius ſane quam horrendi
terræmotus renouauit, qui in Antiochia, omnium
31 maximus † fuit, ſub Traiano Imperatore, anno ſa-
lutis noſtrę 116. vt auctor eſt Dionyſ.Græcus in Tra-
iani vita, vel illius, cuius meminit Euſebius in anna-
libus, a Petro Crinito, libro nono de honeſt. diſcipl.
32 cap. 7. relatus, † qui euenit ſub Tiberio Cæſare, quo
tredecim vrbes corruerunt. nec minor is certe fuit
motus terræ, quam is, qui ad maximum hominum
33 terrorem contigit in eiſdem forte † Saluijs monti-
bus apud Niciam Maſſilienſium, anno 1218. qui ſane
motus terræ tam ingens fuit, vt ad quinque millia
hominum perijſſe conſtet, cadentibus domibus, ſa-
xiſque ex cacuminibus montium in habitatas valles
paſſim ruentibus. cuius rei auctores ſunt Platina in
vita Honorij Tertij Pontificis Maximi, & M.Anton.
Sabell. Enneade nona libro ſexto, quin ſi dicere au-
ſim, quod ad nos per rumorem allatum eſt, tantus
hic motus terræ fuit, vt exiſtimauerint tunc morta-
les, illo inferiorem non fuiſſe, qui fuit ſub Bonifa-
cio VIII. Pontiſ. Maxim. vt in illius vita, ſcripſit
Platina; [vt ne exiſtimares tum Deus cum homini-
34 bus pacem habuiſſe † tantus repente terræmotus e-
xortus eſt, quantus numquam antea: quo quidẽ mul-
tis diebus per interualla plurima durante, ædificia
paſſim corruere. Reate Pontifex tum erat cum tota
curia, qui certe veritus, ne ruina ædificiorum oppri-
meretur, caſulam quamdam ex tabulatis ſubtilibus in
medio clauſtro fratrum Prædicatorum, prato admo-
dum lato, ædificari iuſſit, eoque loco aliquamdiu
reſedit, licet horrida ſæuiret hiems. In celebritate
namque Sanctæ Andreæ hæc perturbatio exorta eſt.]
35 qua autem ratione & cauſa fiant † terræ motus, expo-
ſuit nunc relatus Crinitus, & Gell.in noct.Attic.lib.2.
c.28. Plutarch.in 3.de placi.Philoſoph.c.13.& 15.&
ante hos Ariſtot.lib.2. Meteoro.c.2.& Plin.lib.2.Na
tur.hiſt.c.79. Enumeratur quoque inter caſus fortui-
36 tos, illa † locuſtarum edacitas, in l.excepto.C.locat. &
quorum meminit Plinius lib. 11. Natur. hiſt.cap. 29.
apud Liuium lib.25.Decad. ſub Cõſulatu Cn. Popilij
37 Lenatis, & Publij Aelij Liguris, legimus locuſtarum
tantum nubem a mari vento repente in Apuliam illa
38 tam eſſe, vt examinibus ſuis agros late operirent. † Ad
quam peſtem frugum tollendam Cn. Sicinius Prætor
deſignatus, cum Imperio in Apuliam miſſus, ingenti
agmine hominum ad colligendas eas coacto, aliquan-
tulum temporis abſumpſit. quod & hac noſtra ætate
39 euenit, dũ in teneris agerem: † anno etenim, ſi modo
ipſe recte memoria teneo, 42. ſupra milleſimũ, & quin
genteſimum, tanta in has regiones aduolauit locuſta-
rũ copia, vt per ſex integras horas perduraret volatus:
ac veluti dẽſiſſimæ nubes, ſolẽ obſcurarent. quo factũ
eſt vt iactæ paulo ante ſementes abſumptæ fuerint, &
male

male certe res ſeſe nobiſcum anno ſequenti habuiſſet, niſi ſingula Italię loca eam, qua vſus fuit Cri. Sicinius, adhibuiſſent diligentiam. Enumeratur & inter caſus
40 fortuitos † nix immoderata, l. fiſtulas. §. ſi frumenta, de condict. indeb. ſunt alij, quos non refert.

Hi ergo vere caſus fortuiti dicuntur, qui facto naturæ ſine vlla hominis cauſa contingunt. vt egregie docuit Bal. in d. l. quæ fortuitis, C. de pign. actio. & Rub. d. §. quæſitum, nu. 3. qui affirmant alios eſſe caſus for-
41 tuitos, qui facto hominis proueniunt: vt † piratarum hoſtiumve incurſus, l. in rebus, in princ. ff. commod. l. contractus, in fi. de reg. iur. ſic iniuſta ſententia. l. ſi per imprudẽtiam. ff. de euict. his ergo caſibus excuſantur, qui poſſeſsionem amiſerunt.
42 Declaratur non procedere † eum lata culpa & dolus caſum præcedat, vt probat is tex. d. l. contractus, in fi. & ibi late Ign. nu. 78. affert exemplum in l. qui inſulam. §. qui mulas. ff. loc. in l ſi ſeruus ſeruũ, §. ſi mulier, ff. ad leg. Aquil. aliaque quamplura affert, quibus declarat, quando culpa & dolus caſum præcedat. addo Crot. in rubr. de oper. noui nunc. nu. 34.
43 QVAERO vltimo, qua actione † experiatur hic, qui pignoris poſſeſsionem amiſit? Crebrior videtur ſententia, vtilem hypothecariam creditori concedi. hinc probaſſe videntur Cin. & Petr. & refert Ang. in l. ſi quis miſſum. §. iudex. ff. de damn. infect. qui tamen Angel. non aperit cuius ipſe opinionis ſit. Cinus tamen eſt ſecutus Imol. d. §. iudex. & clare Alex. in l. ſi finita, §. Iulian. nu. 99. ff. de dam. infect. quo loco Mi-
* chael Vrcurrus num. 206. communem * eſſe teſtatur. pręcipuum horum fundamentum eſt in l. is cui. §. quęri poteſt, ff. vt in poſſeſs. leg. qui ſane textus varios habet intellectus, vt admonui ſupra quæſt. 5. poſt Bolognet. dict. §. Iulianus, num. 163. placet ex multis, quod ſcribit Vrcurrus in d. §. Iulianus, nu. 207. nullam hoc caſu proditam eo iure Pandectarum fuiſſe actionem, cum noue eam conſtituerit Iuſtinianus hac conſtitutione noſtra, vt infra ſtatim ſubijciemus. alia quæ afferuntur facili diluuntur negotio a Bologn. Vrcurro, & ceteris.

Secunda fuit ſententia Innocentij, in capitulo, contingit, de dolo & contumac. concedi hoc caſu interdictum, Vnde vi, argumento noſtræ conſtitutionis. Innocent. ſecuti ſunt Alexand. dicto §. Iulianus, numero 98. diſtinguendo, vt apud eum. verum ceteria non placet, vt nec mihi ſatisfacit, per relata præſertim ſupra.
44 Tertia ergo † fuit opinio aliquorum, vt per Imol. dicto §. iudex, & Alexan. d. §. Iulian. num. 98. quam clare defendit eo loco Vrcurrus numero 207. & recte mea ſententia, concedi condictionem ex lege hac noſtra, quæ inſtar interdicti, Vnde vi, eſt promulgata: non enim ante hanc conſtitutionem prouiſum fuerat, vt non mirum, ſi dicat Iuſt. ſe dare, & donare hoc caſu poſſeſsionis recuperationem, nec enim hanc dediſſet actionem Iuſtin. ſi iam competijſſet. alia plura recte perpendit præcitato loco Vrcur. quæ non refero. Hæc ad duodecimum recuperandæ poſſeſsionis remedium.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutio l. vlt. C. vnde vi, vna eſt ex poſterioribus quinquaginta Iuſtin. conſtitutionibus. Eſtque remedium poſſeſſionis recuperandæ. num. 2. Et extenſiua interdicti, vnde vi, num. 3.*
4 *Poſſeſſio vacans quę recte dicatur.*
5 *Poſſeſſionem vacuam qui tradere tenetur, quomodo eam tradat. Quam non tradit, qui minus totã transfert. n. 6.*
7 *Poſſeſſio plena, quæ. Quæ ſemiplena. num. 10.*
8 *Pleno iure poſſidere quid.*
9 *Plena proprietas, quæ.*
11 *Poſſeſſio vacare an dicatur, ſi antiquus poſſeſſor ciuiliter adhuc poſſidet.*
12 *Conſtitutio l. vlt. C. vnde vi, locum habet, pro ſola naturali poſſeſſione occupata recuperanda. Et habet locum cum occupator credidit ex toto poſſeſsionem vacare. numero 13.*
14 *Occupator poſſeſsionis rei mobilis vacantis, excuſari an poſsit ex conſtitutione l. vlt. C. vnde vi.*
15 *§. quod autem. Inſtit. de vſucap. declaratur.*
16 *Poſſeſsio rei mobilis vacare poteſt, vt poſſeſsio rei immobilis.*
17 *Rei appellatione ita mobilis vt immobilis continetur.*
18 *Rei appellatio reſtringitur ob ſubiectum materiam.*
19 *Similitudo, qua vtitur Iuſt. in l. vlt. C. vnde vi. declaratur, & noue explicatur.*
20 *Vis ablatiua proprie cadit in re mobili.*
21 *Poſſeſsio vacans an iuſtiua, & vitioſa poſsit effici, vt vi poſſeſſa dici poſsit.*
22 *L. qua ratione, §. vlt. ff. de acq. poſſ. declaratur.*
23 *L. ſi falſas. §. ſi iactum ff. de furt. exponitur.*
24 *Ratio cur res mobilis vitio reali affici poteſt, ita vt impediatur vſucapio, & non immobilis.*
25 *Occupans poſſeſsionem vacãtem rei propriæ, an teneatur ex conſtitutione l. vlt. C. vnde vi.*
26 *Bartoli, & aliorum conſiderationes multę ad l. vlt. C. vnde vi, ſubuerſæ.*
27 *Noua auctoris opinio, an occupans poſſeſsionem vacantẽ rei propriæ, teneatur ex l. vlt. C. vnde vi.*
28 *Occupans poſſeſsionem vacantem rei propriæ, admittitur ad probandum de iure ſui dominij, ſi offerat probationes incontinenti.*
29 *Cõſtitutio l. vlt. C. vnde vi, an inſtar interdicti, Vnde vi, vel interdicti, de adipiſcendo ſit introducta.*
30 *Interdicta, adipiſcendæ, & recuperandæ, duo continent pugnantia.*
31 *Occupans poſſeſsionẽ alterius, quam propriam credebat, tenetur, ex l. vlt. C. vnde vi.*
32 *Credulitas iuſta excuſat.*
33 *Maior fides in eo præſumitur, qui ſine titulo poſsidet.*
34 *Error iniuſtus cauſat bonam fidem.*
35 *Bona fides etiam ex iuſtis rationibus cauſatur.*
36 *Credens viro bono excuſatione dignus eſt.*
37 *Occupans poſſeſsionem rei hæreditarię, an teneatur ex conſtitutione l. vlt. C. vnde vi.*
38 *Hæreditatis iacentis poſſeſsionem occupans, an teneatur ex l. vlt. C. vnde vi.*
39 *L. 1. §. 1. ff. de rer. diuiſ. declaratur.*
40 *Hæreditaria res quomodo in nullius bonis eſſe dicatur.*
41 *Poſſeſsio qualis inſit hæreditati iacenti.*
42 *Statutũ puniens ingredientem fundum alienum, an hẽat locũ contra occupantem fundum iacentis hæreditatis.*
43 *L. vlt. C. de crim. expil. hæred. declaratur.*
44 *Hęreditas iacens, defuncti perſonam repræſentat, & quomodo.*
45 *Conſtitutiones nouæ ſtatus Mediolani, ſub tit. de bonis ad cridas ponendis, an locum habeant contra iura iacentis hæreditatis, & inibi de ratione.*
46 *L. ceptam. ff. de vſucap. intellectus & declaratio.*
47 *Præſcriptio ẽt aduerſus hæreditatem iacentem procedit.*
48 *Legatarius ſua auctoritate occupans legatum hęreditate iacente, rem tenetur reſtituere, ſed occupationis euitat pœnam.*
49 *Hęreditaria res cũ occupatur hęreditate adita, an locus ſit conſtitutioni l. vlt. C. vnde vi.*
50 *Hęres dominus dicitur adita hęreditate, non tantum adhuc poſſeſſor.*

51 *Interdictum quorum bonorum, bonorum poſſeſſori tantum conceditur, & adipiſcendæ poſſeſſionis remedium eſt.*
52 *Remedium l.vlt.C.de edic. diui Adr.toll. quando habeat locum, & adipiſcendæ poſſeſſionis eſt.*
53 *Priuatio habitum præſupponit.*
54 *Ratio auctoris noua, qua demonſtratur l.vlt. C.vnde vi, locum non habere, cum poſſeſſio rei hæreditariæ adita hæreditate occupatur.*
55 *Hæreditas adita, deſinit eſſe hæreditas.*
56 *Poſſeſſio cui reſtitui debeat, an primo, qui vacuam poſſeſſionem iam ingreſſus, vacuam reliquit, vel ei qui vltimo loco vacuam amiſit.*
57 *L.cum a te, ff.de vi, & vi arm.declaratur.*
58 *Ripæ rationes & conſiderationes exploſæ.*
59 *Poſſeſſor ſimul & dominus ſi cum ſolo poſſeſſore concurrit, præfertur, vt ei reſtituatur poſſeſſio.*
60 *Poſſeſſio vacua ſi ex ſecundo occupatore in primum perueniat, primo loco ſpoliato conceditur, ante alteram reſtitutio.*
61 *Occupans poſſeſſionem vacuam, ſi eam amiſit, an teneatur ex l.vlt.C.vnde vi, & inibi declaratur.*
62 *Occupator an in dolo eſſe debeat, vt locus ſit remedio l.vlt.C.vnde vi.*
63 *Dolus præſumptus ſufficit, vt ſit locus cõſtitutioni l.vlt. C.vnde vi.*
64 *Bona fides regulariter præſumitur. Etiam in cauſis lucratiuis, num.65. In eo etiam qui ſolum titulum habet putatiuum. nu.66. Etiam in eo, qui per errorem iniuſtum poſſidet. num.67.*
68 *Poſſeſſor antiquus contra nouum ſine titulo, malæ fidei exceptionem obijcere poteſt.*
69 *Bona fides in nouo poſſeſſore cum titulo præſumitur contra antiquum.*
70 *Mala fides præſumpta 30. annis purgatur.*
71 *Bona fides præſumitur etiam in nouo poſſeſſore ſine titulo quoad tertium. Fallit ſi iuris præſumptio repugnat. num.72.*
73 *Emens ab occupatore rei vacantis, quanto tempore præſcribat.*
74 *Occupator præbendæ vacantis an teneatur ex conſtitutione l.vlt. C.vnde vi.*
75 *Spõlia auctoritate propria apprehẽdi nunquã poſſunt.*
76 *Occupans agrum deſertum, an teneatur ex conſtitutione l.vlt.C.vnde vi.*
77 *Occupans agrum deſertum, biennio præſcribit.*
78 *L.qui agros.C.de omni agro deſer. libro 11. quo tempore promulgata. Eius diſpoſitio hodie in Italia locum non habet. num.80.*
79 *Lex poſterior ab antiquiori ſæpe declarationem recipit.*
81 *Negligens iure ſuo ſæpiſſime priuatur.*
82 *Captus ab hoſtibus & reuerſus, an ex conſtitutione l.vlt. C.vnde vi, ſuam poſſit recuperare poſſeſſionem, quæ captiuitate pendente fuit occupata.*
83 *Captus ab hoſtibus ſtatim amittit poſſeſſionem. Etiam per momentum captus. nu.84.*
85 *Momentum temporis eſt in conſideratione, cum de actus extinctione agitur.*
86 *L.qui poſſeſſionem, ff.de vi, & vi arm.declaratur.*
87 *Momentanea acquiſitio non eſt in conſideratione.*
88 *Vxor a viro non dicitur diuertiſſe, ſi per temporis momentum abfuit.*
89 *Alienare prohibitus, nõ cenſetur prohibitus cum momentanea alienatio eſt.*
90 *Emphyteuta alienando per temporis momentum domino irrequiſito ius ſuum non perdit.*
91 *Dos ſi a viro vxore mortua lucratur iuxta ſtatuti diſpoſitionem, eam adhuc lucrabitur, ſi per momentum temporis perdurauit matrimonium.*
92 *Maritus ſi ſtatuto prohibeatur vxori aliqd relinquere, non prohibetur ſi quid per momẽtaneum eris relictum.*
93 *Momentanea ſunt in conſideratione, cum poſſunt prodeſſe.*
94 *Commodatario & depoſitario an concedatur remedium l.vlt.C.vnde vi. An & ſcholaſtico contra ſcholaſticum, qui ſuum in auditorio locum occupauit.*
96 *Scholaſticus eſt per triduum excommunicatus, cũ in prælectionibus docentium, ceteris eſt impedimento.*
97 *Acc. in interpretatione l.vlt.C.de offic.magiſtri offic. notatus & reprehenſus.*
98 *Militia ſchola olim fuit.*
99 *Tyrones in ſchola militiæ vltimum tenebant locum.*
100 *L.vlt.C.de offic. magiſtri offic. ſenſus.*
101 *Petri Rebuffi lapſus.*
102 *Libelli forma in remedio l.vlt.C.vnde vi.*

L.vlt. C. vnde vi.

Imperatoris Iuſtiniani Auguſti Ioanni Præfect. Prætor.

Cum quærebatur inter Illyricanam aduocationẽ, quid fieri oporteret propter eos, qui vacuam poſſeſſionem abſentium, ſine iudiciali ſententia detinuerunt: quia veteres leges, nec Vnde vi, interdictũ, nec Quod vi, aut clam, vel aliam quamdam actionem ad recipiendam talem poſſeſsionem definiebant, violentia in ablatam poſſeſſionem minime præcedente, niſi domino tantummodo in rem actionem exercere permittentes: nos non concedentes aliquem alienas res vel poſſeſſiones per ſuam auctoritatem vſurpare, ſancimus talem poſſeſsorem vt prædonem intelligi, & generali iuriſdictione ea teneri, quæ pro reſtituenda poſſeſſione contra huiuſmodi perſonas veteribus declarata ſunt legibus. Ridiculum etenim eſt dicere vel audire, quod per ignorantiam, alienam rem aliquis quaſi propriam occupauerit. Omnes autem ſcire debent, quod ſuum non eſt, hoc ad alios modis omnibus pertinere: cum talis diſpoſitio in furti actione iamdudum veteribus legibus definita eſt, dicentibus: ſi quis alienam rem aduerſus domini voluntatem attigerit, furti actione teneatur, his videlicet quæ ſuper recipienda poſſeſſione a nobis diſpoſita ſunt, locum habentibus, ſi non ex die, ex quo poſſeſſio detenta eſt, triginta annorum exceſſerint curricula. Data 13. Calend. Nouembr. Conſtantinopoli poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis VV.CC. anno ſecundo.

Decimumtertium recuperandæ poſſeſſionis remedium ex l. vlt. C. Vnde vi.

CVm nõ omni ex parte eorum audacia
eſſet repreſſa, qui tã auide aliena occu
pare ſtudent, eo præſertim in caſu, cu
rei poſſeſſio vacãs, vtpote quaſi a poſ-
ſeſſore relicta, ab eo, qui ſe dominum
non eſſe intelligit, occupatur. Iuſtinia
1 nus noſter legiſlatorum prudentiſſimus, hanc † edidit
cõſtitutionem, quam vnam ex quinquaginta poſterio-
ribus credimus, vt iam in anteludijs admonuimus.
prouidet itaque conſtitutio hęc aduerſus occupantem
2 rem vacantem, quare † remedium poſſeſſorium recu-
✱ perandæ eſt. vt vno ore affirmant * omnes, & reſpon-
dit Bal. conſ.321. ad euidentiam præmittendum eſt,
quod aliquando, lib.3. Afflic. in c.1.§. illud quoque, nu.
16. de prohib. feudi alien. per Feder. dixit hanc eſſe ex
quin-

quinquaginta deciſionibus Iuſtinian. & non eſse oec
retinendæ nec adipiſcendæ poſſeſſionis, quio recte
3 noſtri di aerunt eſse † conſtitutionem, interdicti, Vn-
de vi, eatenſiuam. vt ante alios probaoit Iacob. Butri-
gar. & Bartol. hic, ea verbis teatus noſtri, ibi [gene-
rali iuriſdictione,] hoc eſt, generali ioterdicto, Vnde
vi, & ibi [veterihus legibus,] quæ non ad l. ſi quis in
tantam, (vt male aliqui opinantur) ſed ad interdi-
ctum, vnde vi, relationem habent. ſi enim intellexiſset
Iuſtinian. hic referri l. ſi quis in tantam. non ius anti-
quum, ſed nouum appellaſset: nam cum veteris iuris
meminit Iuſtin. intelligit, quod iure Pandectarum eſt
promulgatũ, vt probat inſcriptio tit. C. de veteri iur.
enucl. & ibidem in l. 1. §. hoc etiam. & verè ſecundum
Salic. hic, colum. 5. in 5. oppoſ. verba illa, [veteri iure]
non coouenitunt diſpoſitioni l. ſi quis in tantam. cum
nulla in caſu ooſtræ cooſtitutionis ioteruenіat violeo-
tio. ob quam edita eſt l. ſi quis in tantam. hanc ſenten-
tiam probauit & Angel. hic.

4 QVAERO primo, quæ dicatur † poſſeſſio pro-
prie vacans? gloſ. hic. quam ceteri ſunt ſecuti, dixit
poſſeſſionem dici vacantem, quæ ab aliquo, nec ani-
mo, nec corpore poſsidetur, gloſ. in l. idcirco. C. de fi-
de inſtrum. io l. improba. C. de acquir. poſseſs. io §. quę
autem, in verbo, loco vacantis. Inſtitut. de vſucap. A-
leaan. & Iaſ. io l. in cõuentionalibus, §. ſi quis vacuam,
de verbor. oblig. Oldrad. conſ. 3 1 1. allegationes, col.
2. Ruin. conſ. 94 num. 5. lib. 1. Bellamer. in c. ſæpe, nu.
9 de reſtit. ſpoliat. Dec. conſ. 28 2. num. 3. verſ. & iſta.
Gozad. cooſ. 24. nu. 1. & 2. Balb. in l. Celſus, num. 80.
de vſucap. quare dicimus condemnarum traheotem
5 poſſeſſionem † vacuam non liberari, ſi ab alio etiam
ſolius rei ſeruandæ cauſa occuperur, l. ſecunda, §. va-
cua. ff. de action. empt. egregie docuit Æmil. Ferret.
6 in l. 3. num. 39. ff. de vſucap. ſic nec † vacuam dicitur
transferre, qui minus turam transfert. Bart. l. ratio. §.
1. de actio. empt. probat teat. in cap. Piſanis, de reſtit.
7 ſpoliat. ſic econtra dicimus eum † plenam habere poſ-
ſeſsionem, qui naruralem ſimul habet & ciuilem. Bal.
in l. mater. C. ad Tertullian. Iaſ. in l. huiuſmodi. §. æ-
des. de leg. primo, & aote eos gl. in d. l. prima, §. quòd
autem. Inſtit. de actio. licet gloſ. l. raptores. C. de epi-
ſcop. & cleric. aliter, & male, ſentire videarur. quare
8 eum † pleno iure poſsidere dicimus, qui vt dominus
poſsidet, l. 1. C. de reuocan. donat. & io ſimili dice-
9 mus † de plena proprietate, quæ in ſe vſumfructũ, ius
alienandi, & abſolutum dominium habere dicitur. ſe
cundum Bald. in l. feminæ. §. illud. C. de ſecund. nupt.
10 & Ruin. conſ. vlt. nu. 6. lib. 3. † ſemiplenam autem poſ
ſeſsionem (vt vno verbo attingam omnia) illam dici-
mus, in qua quis eſt cauſa rei ſeruandæ. ſic gloſ. dicto
§. quod aureoi. quam ſingularem diait Iaſ. in l. tradi-
tionibus. C. de pactis. Aleaand. in addition. ad Bar-
tol. in l. 2. §. 1. de actio. empt. Iaſ. in §. rurſus, num. 142.
Inſtit. de action.

11 QVAERO ſecundo, quid ſi is primus † poſſeſſor
ciuiliter adhuc poſsideat, an vacans dicatur poſſeſsio
& conſtitutioni noſtræ locus ſit? & eſse locum eredi-
dit Bartol. hic, num. 5. & ante eum Hugo a gl. hic rela
tus, & eam ſecuti fuit Alber. & Salic. colum. 2. ver-
ſic. tunc quæro. & quam veriorem probo. nam eum
12 (vt dicebat Bar.) poſſeſsio ſit naturalis † & ciuilis, na-
turalis hoc caſu vacare dicirur, quare illius cauſa con-
ſtitutiooi noſtræ locus erit, quod ea ratione confirma-
tur: quia teatus noſter in principio de poſſeſsione ab-
ſentium loquitur, & ſolam naturalis poſſeſsionis oc-
cupationem conſiderar, ob id abſens dom ciuiliter
poſsidet, reuerſus recuperat, ea hac conſtiturione, quę
dum appellat [abſentis poſſeſsionem] aliquam eſse
præſupponit: quæ dum naturalis eſſe non poteſt, ciui-
lis erit.

Contrariam tamen ſententiam probauit Ioã. gloſ-
* ſator, & eã ſecuti alij ſunt, adeo vt communem * hanc
deinde diaerit Ripa in capi. ſæpe, nume. 56. de reſtit.
ſpoliat. verum iure non ſubſiſtunt fundamenta, nam
quod dicitur dari ioterdictum, Vnde vi. ea l. 1. §. ſiue
autem, & l. 3. §. ſi quid aũt. ff. de vi, & vi arm. illi ciui-
liter poſſidenti, ob idque fruſtra hoc cautũ videri no-
ſtra conſtitutione: verum non eſt, cum enim hanc ra-
tionem ſenſiſſet is Hugo, animaduertit hic Salic. col.
ſecuoda verſicul. ſed attende. reſpondetque noſtram
13 cooſtitutionem † loqui, quando is occupator credi-
dit rem ex toto vacare, et ſi arbitratus fuiſſet aliquem
adfuiſſe poſſeſſorem, non occupaſſet, cum nec animũ
habuerit repellere venientem: quo in caſu prouidit in
terdictum, Vnde vi, cum loquatur quando occupator
primum poſſeſſorem venientem non admittit, quare
imputandum eſt potius hoc noſtro caſu primo poſſeſ-
ſori, qui vt meticuloſus nimis, auſus non eſt poſſeſsio-
nem naturalem iogredi, ſed eam pro derelicto potius
habuiſse dicitur. non quoque me mouet, quod dicebat
Ioann. hanc poſſeſsionem nunquam vacantem dici
potuiſse: quia aut conſideramus tempus ante ſuſpicio
nem antiqui poſſeſſoris, & tunc illa vacans dici non
poteſt, cum ciuilis eſset apud ipſum antiquum poſſeſ
ſorem; aut conſideramus tempus poſtea, quam is ſu-
ſpicari cœpit poſse repelli, & tunc nec vacans poteſt
dici, cum ſit occupatori quæſita, quia reſpondeo
cum Saliceto hic, columna. ſecunda verſiculo, ſed
certe ad hoc, & cet. poſſeſsionem dici vacantem,
quo ad antiquum poſſeſſorem, eo ipſo, quod eſt ſuſpi-
catus poſse repelli, licet, quo ad occupatorem non
dicatur vacuam, cum iam ſit poſſeſſa, & occupata,
& ſufficit eſse vacuã habita ratione antiqui poſſeſſo-
ris, ut hic nouus iuſta ratione ſe tueri poſsit. quare
uerior eſt (ut admonui) Bartoli & Saliceti ſenten-
tia; quam tamen intelligo eo caſu procedere, cum
occupator tempore occupationis ignorauit poſſeſ-
ſionem ab antiquo poſſeſſore poſsideri, ſecus ſi ſci-
uit, quia tunc quam facillime credere potuit ſe com-
mittere uiolentiam, & ceſsat credulitas, ob quam ex-
cuſabatur a pœnis commiſsæ uiolentiæ, erit tamen co
gitandum in re tam ardua.

14 QVAERO tertio, an hæc † conſtitutio locum ha
bear pro occupatione rei mobilis? & non habere lo-
cum cenſuit hic gloſ. quam tueri conatur Salicet. co-
lum. tertia verſic. quarto quæro. ea ratione: quia tea-
tus hic noſter vult pro re mobili antiquitus fuiſse pro
uiſum per furti actionem, vt in fine dicitur. & ta-
men in rem erat conſultum. cum ergo iure antiquo
differentia eſset, ſic & nunc eſse debet. vt enim actio
in rem, olim ad rem mobilem non adaptabatur, ſic
nec hodie hæc conſtiturio. verum parum ſatisfacit
Saliceti ratio: nam licet olim quo ad dominij recupe-
rationem in re mobili, & immobili prouiſum eſset,
idque diuerſimode, ſtat tamen, quod tunc in poſſeſ-
ſione recuperanda eadem hac noſtra conſtitutione
ſatisfactum, & prouiſum videtur. quare clarius Sali-
15 ceti ſententia probari videtur ex teatu † §. quod autẽ.
Inſtitut. de vſucap. dum paucis refert hanc conſtitu-
tionem. & ibi gloſs. animaduertit, & vritur his ver-
bis [quo autem ad eas res, quę ſolo continentur.] lo-
quitur ergo de rebus immobilibus. niſi dicamus tea-
tum illum nullum verbum facere quo ad poſſeſsionẽ
recuperandam, ſed ratione vſucapionis, quem ibi gl.
in verbo, longa, inquit hodie hac noſtra conſtitutione
eſse correctum.

Contrariam ergo ſententiam recte probarunt ali-

qui, quos hic ſecutus eſt Bartol.numero 7.placuit &
hæc ſententia Alciat. in l. rem quæ nobis, numero 4.
* de acquiren. poſſeſſ. qui communem * recentiorum
eſſe teſtatur, etſi non me lateat leuia aliqua afferri, vt
16 illud, quo vtitur Bartol. poſſeſſionem † rei mobilix ita
vacantem dici poſſe, vt immobilis, l. ſi rem mobilem,
de acquirend. poſſeſſ. concedo, ſed quid ad rem? nec
enim infert argumentatio hæc, conſtitutionis verba
huic caſui conuenire. non pariter ſatisfacit Bartol. ar-
gumentatio ex hoc textu, qui loquitur generaliter de
17 poſſeſſione rerū, & † rei appellatione venire ita mo-
biles, vt immobiles, l. 1. in fin. ff. ſi cert. pet. l. rei appel-
latione, de verbor. ſignificat. nam reſponderi poteſt,
18 rei † appellationem ex ſubiecta materia reſtringi, vt
* declarant * omnes in d. l. 1. ff. ſi cer. pet. & docuit Alc.
in l. nominis & rei, de verb. ſign. in caſu ergo noſtro di-
cere poſſumus, ſubiectam materiam non ferre, vt de
poſſeſſione mobilium intelligatur. euitari quoque po-
teſt illa Bartoli, & ante eum Butrig. conſideratio, ex
19 tex. noſtro, in fine, † dum furti ſimilitudo affertur,
quod ſane furtum in ſola re mobili committitur. l. 1.
ff. de fur. euitari inquam poteſt præter obſcuram Sal.
reſponſionem, Iuſtinianum hic non vti furti ſimilitu
dine, quo ad huius conſtitutionix diſpoſitionem, quaſi
quod & in re mobili locum habeat: ſed vtitur tantum
Imp. rationis ſimilitudine, ad reijciendam eorum opi.
qui opinabantur licere occupare rem vacantem, quā
ſuam non eſſe ſciebant. inquit enim Iuſtinian. dum iſti
ſciunt rem non eſſe ſuam, ſcire debent eſſe alteriux,
& ideo non licere eam occupare. quæ ratio & in fur-
tis ab antiquis Iureconſultis conſiderata fuit. hæc er-
go ſententia verius probatur in illis verbis noſtri text.
[violentia in ablatam poſſeſſionem.] nam hæc ver-
ba, quæ de vi ablatiua ſunt, intelliguntur ratione rei
20 mobilis, in qua † vis ablatiua cadit, vt declarat
gloſſ. vbi Bartol. & ceteri in l. exſtat. ff. quod met.
cauſ. & diximus ſupra in anteludijs, numero 40. intel-
ligitur ergo conſtitutio hæc noſtra in poſſeſſione rei
mobilis. hoc ſuadent, & illa verba [per ſuam au-
ctoritatem vſurpare] quæ vſurpatio tam proprie ca-
dit in rebus mobilibus, quam immobilibus. ſic & il-
la verba [res & poſſeſſionem] quorum vnum referri
ri videtur ad rem ipſam immobilem, alterum ad mo-
bilem: nec ſubiecta materia noſtræ conſtitutionis, ma
gis ſuadet (vt ſupra dicebam) vt intelligamus potius
de re immobili, quam mobili.
21 QVAERO quarto, an vacans poſſeſſio † vitioſa,
efficiatur, ita vt furtiua, vel vi poſſeſſa eſſe dicatur? &
non effici ſenſit hic gl. quam ſecuti ſunt ceteri, & cō-
* munem * teſtatur hic Bartol. numero 8. ex l. ſequitur.
§. ſi vi me. de vſucap. vbi occupans vacantem poſſeſ-
ſionem vſucapit. & ex claro textu, §. quod autem, In-
ſtit. de vſucap. vbi poſſeſſio vacans, etſi apud occupan
tem dicatur vitioſa, non tamen apud illius ſucceſſo-
rem: quia non eſt affecta vitio reali. quare is ſucceſſor
vſucapit, quod nimine poſſet, vbi vitio reali affecta
eſset. §. furtiuæ. illo tit. de vſuc.
Non ignoro tamen gloſ. in l. ſequitur. §. item ſi oc-
cupaueris. ff. de vſucap. & in d. §. quod autem. Inſtitio
eod. in verbo, longa contrariam ſententiam probaſſe,
ex verbis noſtræ conſtitutionis, quæ ſic conſiderare
viſus eſt Bartol. dum hic text. æquiparat huiux legis
prouiſionem, ad furti actionem, ſed eo caſu per fur-
tum res dicitur vitio reali affecta. d. §. furtiuæ. ergo &
idem noſtro hoc caſu, verum iam præcedenti quæ-
ſtione dicebam, caſus non æquiparari, ſed Iuſtini
a vi rationis argumentari, non repeto. Bartol. ergo
gluſſæ ſententiam comprobans, declaratione qua-
dam citat l. fallus, §. ſi iactum. ff. de fur. & l. qua ratio-
ne, §. vltimo, ff. de acquir. rer. dom. vbi probari vide-
tur, furtum committi in re vacante, aliàs tamen a do-
mino poſſeſſa. idem ergo dicendum eſt in caſu noſtro.
quare Bartol. intelligit textum noſtrum procedere in
re numquam poſſeſſa, ſed ſemper vacante. verum re-
ſponderi poteſt, non licere argumentari ex re furtiua
ad hanc occupatam, hæc enim vſucapi poteſt, d. l. ſe-
quitur. §. ſi vi me. d. §. quod autem, illa furtiua non. d. §.
22 furtiuæ. nec ad rem confert is text. † l. qua ratione. §.
23 vlt. & † d. l. fallus. §. ſi iactum. quia concedo, quoad
occupantem furtum committi eo caſu, cum rem ab
altero ſaltem animo poſſeſſam occupat: ſed in caſu
noſtro loquimur, tum quoad occupatoris ſucceſſo-
rem, in quem non dicitur res vitioſa tranſire, tum quia
res erat omnino vacans, cum in totum primus poſſeſ-
ſor deſierit poſſidere. ſed ſubtilis eſt inueſtigatio,
24 quærere qua ratione factum ſit, vt in re mobili † res
dicatur affici vitio reali, vt vſucapi non poſſit, non au-
tem in re immobili occupata, vt noſtro in caſu. & ra-
tio eſſe poteſt: quia in re mobili furtum committitur,
& res contrectatur, quare vitium circa rem verſatur.
idem quando res occuparetur: diuerſum quando *res*
vacans occupatur, nam ſolum vitium in perſona occu
pantis verſatur, qui fide mala aliena occupauit. decla-
rat docte Æmil. Ferret. in l. 3. nu. 40. de vſucap. erit ta-
men cogitandum.
25 QVAERO quinto, an hæc † conſtitutio locum
habeat contra occupantem poſſeſſionem rei propriæ
vacantem? & non habere locum affirmauit hic gloſ.
in verbo, per ignorantiam, quam ſunt ſecuti Bartol.
num. 11. Ang. & Salic. colum. 3. idem cenſuit Alexan.
in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 14. & 32. de acq.
poſſeſs. Ruin. conſ. 49. num. 6. libro 4. Ripa in cap. ſæ-
pe, numero 65. de reſtit. ſpoliat. Didac. libro 3. variar.
reſolut. cap. 16. num. 7. verſ. ſecundus caſus, nouiſſime
Natta conſ. 396. nu. 2. lib. x. illis addo Bellam. in cap.
ſæpe, colum. vlt. de reſtit. ſpoliat. Iacob. a S. Georg. in
l. ſi de vi, num. 19. verſic. decimo fallit. de iudic. qua-
re vna omnium hæc videtur ſententia, quæ vix eſt,
quod iure probetur: nam textus hic noſter in illis ver-
26 bis † [poſſeſſionem abſentium, &c.] quem ſic indu-
cit Bartol. ergo ſecus, ſi res eſt propria. non conclu-
dit: quia licet occupans rem propriam, ſciat eſse pro-
priam ratione poſseſſionis. qua reſponſione diſsolui
ceteræ Bartol. & aliorum conſiderationes *poſsunt*,
dum verba illa textus conſiderant, [alienas *res vel*
poſseſſiones] ſecus ſi proprias. nā hæc argumentatio,
vt ſupra relata diſsoluitur, & tres caſus conſiderari
poſsunt: aut intelligimux occupatorem occupare rem
propriam, in qua ipſe habet dominium & poſseſsio-
nem, & tunc res eſt de indubitabili, poſse: aut occupa-
tor rem in qua habet poſseſſionem, & idem eſt eum
non alienam poſseſſionem inuadere, ſed propriam cō-
tinuare dicatur: aut occupat rem, in qua ipſe habet
dominium, alter vero poſseſſionem, quæ poſseſſio di-
citur quando corporaliter non poſſidet, & hoc caſu
non poteſt occupare: quia etſi ſciat rem eſse ſuam ra-
tione dominij, cum tamen etiam ſciat ſe non eſse in
poſseſſione, credere debuit alterum poſſidere, ſibi-
que non licere alteriux poſseſſionem occupare: & ita
intelligi poſsunt illa verba conſtitutionis [omnes au-
tem ſcire debent, quod ſuum non eſt, hoc ad alios mo-
* dis omnibus pertinere] quæ pro * communi perpen-
di ſolent.
27 Quamobrem † aduerſus ceteros placuit aliquan-
do contraria opinio, non licere domino rei occu-
pare poſseſſionem vacantem, ea ratione adducor,
quod conſtitutio hæc eſt facta principaliter ad ex-
tenſionem interdicti, Vnde vi, vt hodie detur con-

tra

tra occupantem poſſeſsionem vacuam, quare con-
ſtitutio hæc ſolam poſseſsionem reſpicit,& ſolius oc-
cupatoris vitium conſiderat, qui non debet ſe poſse
ea ratione excuſare quod crederet poſseſsionem eſse
nullius: nam ſi ſciebat non eſse ſuam, credere debuit
eſse alienam. Præterea interdictum, Vnde vi, ſolum
prouidet ratione poſseſsionis, vt eam ne dominus
quidem dominij iure occupare poſsit. hæc ergo con-
ſtitutio, quæ extendit interdictum procedere etiam
cum occupatur vacua poſseſsio, debet ſic accipi, vt in
telligamus etiam hoc caſu, cum dominus occupat, a-
lias interdictum, Vnde vi, non modo extenderetur
in vno, ſed etiam reſtringeretur. Verum in praxi dif-
ficile eſset a communi recedere, quare intelligere
* poſsumus hanc communem, * cum ipſa poſseſsio om
nino vacat, & abſens corpore & animo poſsidere de-
ſijt: tunc enim arbitror domino rei licere poſseſsionē
illam occupare, alias non.

Declaratur ſecundo communis relata ſententia
28 nō procedere, † quando is occupator eſt paratus in-
continēti probare ſe eſse dominum. ſic glo. hic in ver
bo, per ignorantiam, quam probauit hic Bart. nume.
11. & communis eſt declaratio, vt alias diximus ſu-
pra in 1. remed. recuper. poſs. ex interdicto Vnde vi,
q. 21. limit. 1. vbi plures retuli; ibi relatis nunc addo
ſolum vtrumne declaratio hæc in noſtro textu pro-
betur? & non probari videtur, cum hęc conſtitutio ſit
extenſiua interdicti, Vnde vi, in quo nō licet oppone
re dominij exceptionem etiam probandam inconti-
nenti, l. momētaneæ, C. vnde vi, & dixi in d. quęſt. 21.
Barto. hic. num. 11. fatetur eſse inductam ad ſimilitu-
dinem interdicti Vnde vi, contra eum qui occupauit
res alienas: attamen hic ante omnia conſtare debet,
rem eſse alterius, non immerito ſi dominus, occupa-
tor eſse propriam probare poteſt, vt ex hoc cōcludat
non eſse alienam. quæ reſponſio non eſt vera, nec iure
probatur, non enim hæc conſtitutio inducta eſt ad ſi
militudinem interdicti Vnde vi, quia diuerſa ab eo
eſset: nam quod ſimile eſt, diuerſum non idem eſt. l.
quod Nerua, ff. depoſ. eſt ergo illius interdicti Vn-
de vi extenſio. vt ergo in illo interdicto non habetur
ratio, quæ res fuerit occupata, quoad dominium, an
propria vel aliena, ſic nec hoc caſu, quia conſidera-
tur ſola occupatio poſſeſsionis alterius, quare is a-
ctor ſolum probare habet poſseſsonem ſuam tempo-
re quo per abſentiam vacare deinde cœpit: etſi no-
ſtri interpretes male opinentur neceſse eſse proba-
re rem fuiſſe propriam ratione dominij. Reſpondet
29 itaque ſecundo loco Bartol. & negat hanc † conſtitu
tionem habere ſimilitudinem per omnia cum inter-
dicto Vnde vi. cum hoc conſtitutionis noſtræ reme-
dium videatur inſtar poſſeſſionis adipiſcendæ, quam
ipſe ſua culpa perdiderat: & hanc Bartol. conſide-
rationem probauit Natta d. conſi. 396. numer. 2. lib.
2. quæ ſane reſponſio eſt deterior prima: cum iure
probari minime credam, remedium recuperato-
rium (vt eſt hoc ipſum) habere ſimilitudinem adi-
piſcendæ, ſeu eſſe illius inſtar cum ſint duo pugnan-
30 tia: adipiſcendæ † pręſupponit numquam penes eo in
terdicto agentem poſſeſſionem fuiſſe, recuperandæ
vero fuiſſe, ſed nunc amiſſam. & dum inquit Bartol.
hunc ſua culpa amiſiſſe, dico nihil eſſe: quia ſi verum
illud eſſet, dicendum eſt nullo pacto eo adiuuari, ex
quo ſua culpa amiſit, vt in magis vtili, & fauorabili re
integrandæ remedio ex c. reintegranda. 3. quæſtio. 1.
diceinus. Salic. ergo tertio loco hic, colum. 3. verſicul.
quæro nono, in fi. illud procedere aſſerit in interdi-
cto vnde vi, in quo violentia dicitur interueniſſe, ſe-
cus hic, vbi ſolus adeſt præſumptus dolus, aut ſi verus
eſt, ſine violētia eſt. Verum hoc eſt penitus falſum, vt
dixi ex l. meminerint, Cod. Vnde vi. erit tamen cogi-
tandum.

31 QVÆRO ſexto: an hæc conſtitutio † locum ha-
beat contra occupatorem, qui credebat rem eſſe ſuā?
& non habere locum affirmauit hic gloſſ. cum per do
lum hic non occupauerit, & tamen dolus requiritur,
vt huic conſtitutioni locus ſit. Bar. hic diſtinguit quat
tuor caſus, tandem concludere videtur, quod ſi huius
32 occupatoris † credulitas erat iuſta ratione fundata,
eum omnino excuſari, cum in dolo ſaltē præſumpto
eſſe dicatur. quod ſentit idem Barto. hic, numero de-
cimoquinto. confert quod ſcribūt Innoc. & Bal. in c.
per tuas, de teſtibus, malam fidem in eo præſumi, qui
33 ſine titulo poſſidet. quā † ſentētiam probarūt Imol.
in cap. vltim. de præſcript. & Fel. in c. diligenti, eo ad
ducuntur omnes ex textu hoc noſtro. verum Bart. di-
ſtinctioni aduerſatur, quod imo credulitas cauſata
ex iniuſta ratione, excuſet occupatorem, cum etiam
34 iniuſtus † error cauſet bonam fidem. l. igitur, §. po-
teſt, de libera. cauſ. vbi clare Bartol. & idem in lege,
* Celſus, num. 17. de vſuc. & * communem teſtatur Al
ciat. tract. præſum. reg. 3. præſump. 5. num. 1. & Did.
Couarr. Hiſp. in relectione c. poſſeſſor, in 2. parte, §.
8. numer. 2. de reg. iur. in 6. quibus in locis affirmant
35 bonam † fidem cauſari ex iniuſtis rationibus, etiam
in eo, qui eſt ſine titulo, aduerſus Innoc. Bald. Imol.
& Felin. contra quos, præter relatos reſpondit So-
cin. iunior, conſil. 76. numer. 60. conſi. 77. numer.
156. lib. 1.

Nec difficultatem facit textus noſter, quo nititur
Bar. qa reſpōdetur ex Alcia. Didac. & ceteris, loqui,
quando occupator ſciebat rem non eſſe propriam,
quia tunc credere debuit eſſe alienam. ſed in eo, qui
credidit eſſe ſuam, is profecto dicitur eſſe in bona fi-
de, etſi titulo careat, ſine dubio tamen excuſatur, cum
iuſta credulitas, ſecundum Alc. & Did. cauſari pote-
rit in eo, qui credidit alicui, referenti res illas ſuorum
maiorum fuiſſe: quod ſenſit Alexand. d. l. naturaliter,
§. nihil commune, numero decimoquarto, de acquirē
36 da poſſeſſ. eſt enim is † excuſatione dignus, qui viro
bono credidit, iuxta notab. gloſſ. l. Titio fundus, de
cond. & demonſtr. quam citauit Did. d. §. 8. numero
primo, in fin. & comprobarunt alij plures alias relati
ſupra. quod intelligo, quando credulitas verſatur cir-
ca poſſeſſionem, non circa rei dominium, vt ſupra prę
cedenti q. declaraui, & ita ſenſit Alex. d. §. nihil com-
mune, nu. 14.

37 QVAERO ſeptimo, an hæc conſtitutio † locum
habeat in poſseſſione rei hæreditariæ occupata? & nō
habere locū gloſs. hic affirmauit. etſi gloſs. in §. quod
autem. Inſtitut. de vſucap. communiter recepta, vt do
cuit hic Bart. nume. 10. aliter ſenſerit. vt tamen cla-
rior res ipſa reddatur, ex Bart. hic duos diſtinguo
caſus, etſi tres diſtinguat Ripa in cap. ſæpe, num. 58.
de reſtit. ſpoliat.

38 Primus eſt caſus, quando † res hæreditaria iacente
adhuc hæreditate occupatur, & non eſſe tunc locum
conſtitutioni noſtræ aſſirmauit gloſſ. hic, quam ſecu-
ti ſunt Bart. Salic. & ceteri crebrius vt teſtatur Ripa
d. capit. ſæpe, nume. 58. qui pariter eam probauit, &
Alciat. de verb. ſignif. pag. 81. in paruis impreſſioni-
bus. Verumtamen quæ afferuntur rationes, & funda-
menta non multum vrgent: nam prima illa ratio, qua
dicimus conſtitutionem noſtram locum habere con-
tra occupantes bona vacātia, non habere locum hoc
caſu, cum bona hæreditaria adhuc hæreditate non
39 adita non dicātur bona vacantia, ſed nullius, † l. 1. §.
1. de rer. diuiſ. ad rem non facit. quia res hæreditariæ
dicun-

40 dicuntur eſſe † in nullius bonis ratione poſſeſſionis,
quia poſſeſſor nõ reperitur, l. 1. §. Scæuola, ff. ſi quis te
ſta. lib. eſſe iuſſ. fuer. ratione tamẽ iuris, quod in his reb.
habet hæres, in eius bonis eſſe intelliguntur, l. vlt. ff.
de crimin. expil. hęred. & declarat Coraſ. in d. l. 1. §. 1.
num. 9. ff. de rer. diuiſ. qui hac ratione docet, alicui
non licere eas occupare, etſi in nullius bonis eſſe di-
cantur, quod fortius hic procedit, vbi non conſidera-
tur pręcipua ratio, quod res dicatur vacans, & in nul
lius bonis: ſed conſideratur ratio illa, non licere oc-
cupatori occupare quę ſua non ſunt, quia credere de
buit aliena eſſe, licet ergo ratione poſſeſſionis res hæ-
reditarię in nullius bonis eſſe videãtur, adeſt tamẽ ius
41 futuri hæredis: quia † qualem qualem poſſeſſionẽ in
eſſe dicebat Coraſius lib. 6. Miſcellan. iuris, c. 12. nu.
2. nec diſſentit Afflict. c. 1. §. illud quoque, num. 16. de
prohib. feud. alien. per Feder. quare occupatori lice-
re non debet illam ſic occupare. Quod autem adu-
cit Ripa ea doctrina Bart. l. ſi ex re. §. vltim. ff. de ſti-
42 pulat. ſeru. dum inquit † ſtatutum puniens ingredien-
tem fundum alienum, non punire ingredientem fun-
dum iacentis hęreditatis, cum ficte fundus alienus di-
catur, in quo ſtatutum locum habere non poteſt: hoc
inquam probabile eſt, non neceſſariũ. nec enim Bart.
auctoritas inſtar legis eſt, quin vera forte non eſt, cum
eã rationem cõſideret ſtatutum, vt illius occupatoris
audaciam comprimat, quando nõ propria conſerua-
re, ſed aliena inuadere ſtudeat. quæ ſane ratio, & no-
43 ſtro in caſu procedit. Rurſus tertio citat Ripa † textũ
l. vltim. C. de crim. expil. hære. quo textu ſatis hoc in
caſu prouiſum dicitur, quare remedium hoc, vt ſubſi-
diarium, ceſſare debet. verum reſpondetur eo textu
eſſe quoad pęnam contra expilantem indicendam,
non quoad recuperationem poſſeſſionis prouiſum.
quo ad animaduertamus glo. in d. l. vltim. C. de crim.
expil. hæred. & in l. vlt. ff. eod. dicit tunc dari in fa-
ctum actionem.

Contraria ergo ſententia placet magis, & hoc ca-
ſu locum fore cõſtitutioni noſtræ. quam quidem ſen-
tentiam probauit Oldrad. & Alber. hic, d. c. ſæpe nu.
58. & eam nouiſſime ſecutus eſt Didacus, Couar. lib.
3. variar. reſolut. cap. 16. num. 7. verſicu. his præterea
44 ſuffragatur. ea adducuntur ratione, quod † hæredi-
tas iacens defuncti perſonam repræſentat, & pro do-
mino reputatur. l. in eodem §. vltim. & l. ſeq. & l. hęre
ditas, ff. de acquiren. rer. dom. Ripa tamen d. c. ſæpe,
num. 58. reſpondendo dicebat, iacentem hæreditatẽ
repręſentare quidem defuncti perſonam, ſed ficte, vt
clare probat text. l. mortuo. ff. de fideiuſſ. & confert
elegans doctrina Conueni. in l. ... §. vlt. ff. de acquir.
poſſeſſ. quem eſt ſecutus Iaſ. in l. ſi is qui pro empto-
re, nu. 29. de vſucap. ſtatutum Papienſe, & nunc cla-
45 rius † nouæ ſtatus Mediolani conſtitutiones. ſub tit.
de bonis ad cridas ponendis, quibus eſt cautũ non li-
cere alicui agere cõtra bona venditioni & proclama-
tioni expoſita, niſi intra certum tẽpus fuerit contradi
ctum: non habere locum contra iura iacentis hære-
ditatis, quæ dum fictam habent perſonam, contradi-
ci non poteſt. quam doctrinam citauit Alciat. in lib.
2. de ver. ſig. pag. 83. in paruis impreſſionibus. quæ tñ
reſponſio non ſatis placet, vt iam admonui. nec ſimi-
le illud, quod ab Alcia. citatur, ſatis conuenit, cum
alia ſit ratio in caſu dicti ſtatuti in hæreditate iacen-
te, quam eſt in ceteris rerum dominijs: nam in illa ia
centi hereditate ceſſat contradicendi facultas, & op-
ponendi contra proclama. quare ne ob impotentiam
futurus heres tantum ſentiat incommodi, ſic recte eſt
conſtitutũ: at diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo non
perſona rei occupatæ principaliter, ſed occupatoris
audacia & temeritas conſideratur, qui vt ſe excuſare
non poteſt, dum credidit rem occupatam eſſe alicu-
ius vacantem, ſi nec ſi opinatur eſſe iacentis hæredi-
tatis. Idem ergo Ripa d. c. ſæpe, nu. 58. aliam affert
reſponſionem, inquitque, præſuppoſito quod hęredi-
tas iacens vere poſſidetur, l. cęptam, de vſucap. argu-
mentum retorquetur, ſi vere poſſidetur, non habet
locum hæc conſtitutio, quæ tunc locum habet, cum
vacua poſſeſſio occupatur. Verum nec reſponſio iſta
ſatis placet, cum vere hoc caſu poſſeſſio dicatur va-
cans. l. numquam, §. vacuum, ibi glo. in verbo, poſt
aditam, de vſucap. textus clariſſimus in d. l. 1. §. Sceun
la. ff. ſi quis teſtamen. lib. eſſe iuſſ. fuer. & quod dici-
46 tur in † l. cœptam. procedit iure ſingulari. l. iuſto, §.
nondum, de vſucap. & ob complementum ſcilicet vſu
capionis, vt egregie Coraſius lib. 6. Miſcellan. iuris,
47 cap. 12. num. 2. ſic etenim econtra videmus, † aduer-
ſus iacentem hæreditatem pręſcriptionem continua
ri, vt poſt Alexand. conſi. 36. li. 2. Socin. ſen. conſi. 60.
in fin. lib. 1. & alios quos citauit, tradit Balb. in tract.
præſcr. 1. par. principali, caſu 25. verſ. ſecundo *fallit*.
Quare poſterior hęc ſentẽtia magis placet, hac *pręci-
pua* ratione: quia negari non poteſt, quin aliena oc-
cupat is occupator, qui omnino tenetur ſtatim reſti-
tuere, etſi aliam pęnam non patiatur. Accedit, quod
✱ ſcribunt omnes * in l. non eſt dubium, & ibi Iaſ. nu. 1.
48 C. de legat. dum affirmant † legatarium teneri quidem
poſſeſſionem reſtituere rei a ſe occupatæ, iacentis hæ-
reditas tempore, ius tamen legati non amittere. idem
cenſuit Dida. qui ſupra. Hoc neceſſario intelligimus,
cum hæreditate adhuc iacente illius nomine, vel a cu-
ratoribus datis, vel alijs illius nomine agitur ad recu-
perandam poſſeſſionem, ſecus ſi iam adiuit hęres, vt
nunc ſubijciam.

49 Secundus eſt caſus, cum res hæreditaria † *occupa-
tur*, hæreditate adita, ſed nondum poſſeſſione ap-
prehenſa: & hoc caſu locum eſſe conſtitutioni noſtræ
crebriore calculo noſtri affirmant, vt refert Ripa d. c.
ſæpe, num. 58. verſi. tertio poteſt. ea adducuntur ra-
50 tione: quia tunc † hæres dicitur dominus. l. cũ *hære-
des*, in princ. de acqu. poſſ. non ergo potuit occupari.
Verum reſpondent Oldrad. Alberic. & alij qui con-
trariam tuentur ſententiam, quod licet hæres ſit ef-
fectus dominus, non tamen eſt effectus poſſeſſor, vt
deinde ſui ratione poſſeſſio vacans dici poſtmodum
poſſit, vt latius ſubijciam.

Contrariam itaque ſententiam probarũt *Oldrad.*
Alberic. hic, & Salic. colum. 3. verſic. ſecundo quæro.
quos viſus eſt ſequi Ripa d. c. ſępe, num. 58. in fi. qui-
bus ſubſcribo: etſi non ignorem plura afferi, quę non
vrgent, vt illud, quod inquit Ripa, ſatis hoc caueſſe
alijs remedijs hæredi ſuccurſum. *Primo*, per interdi-
ctum, quorum bonorum; ſecundo per remedium l. vl-
tim. C. de edict. diui Adrian. tollen. Tertio per accuſa
tionem criminis expilatæ hæreditatis, l. vlt. C. de cri-
min. expil. hæred. huic enim argumentationi reſpon-
deri poteſt, non ſatis ea illis diſpoſitionibus hoc in
caſu eſſe hæredi ſuccurſum. nam quoad interdictum,
51 quorum † bonorũ, videmus illud ſolũ cõcedi bonorũ
poſſeſſori, qui in iudicio bonorum poſſeſſionẽ agno-
uit. l. 1. vbi gloſ. & Bart. ff. quorum bonorum. Ripa
in rubr. ff. eod. col. 2. verſic. quarta differentia. *Reme-
52 diũ* † vero l. vlt. C. de edict. diui Adr. tollen. illi ſolũ
conceditur, qui teſtamentum habet pro ſe, non vitia
tum, nec cancellatum, quare venienti ab inteſtato nõ
conceditur. omnes d. l. vltim. Rip. d. rub. ff. quor. bo-
nor. in fine. rurſus vtrumque eſt adipiſcendę, cum ta-
men nos loquamur in caſu recuperandæ: remedio l.
vlt. C. de crim. expil. hęred. ſup. ſatisfactum eſt.

Secundo

Secundo ergo loco argumentantur alij ea ratio-
ne: ꝙ poſſeſſio hic non poſſit dici vacare, quoad hære
53 dem hunc, cum eam numquam apprehenderit: † pri-
uatio etenim habitum præceſſiſſe arguit. l. manumiſ-
ſiones. de iuſt. & iur. l. decem, §. decem, de verb. obli.
verum qui communẽ vellet tueri, reſpondere ſic poſ-
ſet, quod licet quoad hæredem non dicatur vacare
poſſeſſio, eo tamen modo vacare dicitur, quo vacat
nondum adita hæreditate, vt ergo eo caſu concedi-
tur huius conſtitutionis remedium, ſic & hoc noſtro:
quia quoad poſſeſſionem, pares ſunt caſus iacente hæ-
reditate, & ea adita nondum poſſeſſione apprehenſa,
cum quoad poſſeſſionem nihil fuerit innouatum. ea-
dem reſponſione diſſolui cetera poſſunt, quæ a Salic.
hic conſiderantur.

Verum vt dixi, verior eſt hæc Oldr. & Alb. ſenten
54 tia, quam ea confirmo ratione: quia † etſi par ratio
ſit quoad poſſeſſionem, vt dicatur vacua ita tradita hę
reditate, non apprehenſa tamen per hæredem poſſeſ-
ſione, vt ipſa adhuc iacente hæreditate: in alijs tamen
maxima exſtat differentia, quo ſcilicet ad ipſum hæ-
redem, qui occupatorem vult expellere, & ab eo poſ-
ſeſſionem recuperare, qui non dicitur poſſe recupe-
rare, ſiue ſuam perſonam, ſiue illam iam defuncti con
ſideremus: nam ſi conſideramus hæredem agentẽ ex
perſona defuncti, non poteſt, quia adita hæreditate
55 confuſa † ſunt omnia, nec amplius dicitur hæredi-
tas. l. 1. §. veteres, vbi late Iaſ. num. 14. de acquir. poſſ.
quod verum præſertim eſt poſt annum ſpoliationis,
cum tunc nullo modo poſſint hæredes defuncti no-
mine agere, ſecundum glo. in capit. cum ad Sedem, in
verbo, interdictum, de reſtit. ſpol. & diximus late ſu-
pra in rem. recup. poſſ. q. 35. in fi. aut conſideramus hę
redem agentem ex propria perſona, & tunc non con-
ceditur hoc remedium, ea ratione: quia hæc conſtitu-
tio, vt extenſiua interdicti Vnde vi, hoc caſu non con
ceditur, vt nec illo, vt iam docuimus d. quæſt. 35. non
enim poteſt hoc caſu recuperare, cum nihil amiſerit:
quare hoc caſu adipiſcendæ interdictum concedi de-
bet, non recuperandæ. eſt tamen cogitandum, quod ſi
vera eſſet illa Bar. ſententia hic nu. 11. quam ſup. q. 5.
in fi. reiecimus, hoc ſcilicet remedium eſſe inſtar adipi-
ſcendæ, ceſſarent prædictæ rationes, & hoc caſu lo-
cum haberet hoc remedium.

QVÆRO octauo, quid ſi poſſeſſio ab eo, qui pri
56 mo vacuam poſſeſſionem ingreſſus † eſt, poſtea de no
uo vacare cœpit, & alius ingreſſus eſt, cui debeat re-
ſtitui poſſeſſio, an primo vel ſecundo a quibus vaca-
uit? & ſecundo reſtitui debere cõcludit hic gl. quam
probauit Bart. num. 12. Sal. col. vlt. quæro decimo. &
cui accedo. ſolet citari tex. l. 1. §. qui autem vi me. & l.
cum a te, ff. de vi, & vi arm. vbi interdictum vnde vi,
contra ſpoliatorem, non cõtra illius ſucceſſorẽ datur:
& ideo primus ſpoliatus agit contra ſecundum, non
autem agit primus contra tertium: ergo idem hoc no
ſtro caſu, cum ſit illius interdicti extenſiua conſtitu-
tio. Ripa in c. ſæpe, nu. 63. de reſtit. ſpol. & forte fuit
Pet. Perticen. hic, qui aliter a cõi ſentẽtia ex ſe eximit,
ſentit nẽpe hanc conſtitutionem noſtram non eſſe ex-
tenſiuam, nec illius naturam interdicti Vnde vi, habe-
re, cum ſit in rem ſcripta. verum hoc nec verbis con-
ſtitutionis noſtræ, nec alio iure (vt recte animaduer-
tit Ripa) probatur, quamobrem reſpondit ipſe Rip.
57 d. l. cum † a te. loqui eum is vltimus ſpoliator cauſam
habuit iuſtam, vel iniuſtam ab immediato ſuo præde-
ceſſore, & poſſeſſore: in caſu vero noſtro, hic vltimus
poſſeſſor occupauit vacantẽ, quam primus dominus
ſua auctoritate potuiſſet apprehendere, & ideo dici-
tur occupaſſe vacantem ab ipſo domino, & per cõſe-
quens ei quoque dabitur huius conſtitutionis reme-
dium. hanc reſponſionem non probo: tum quia verũ
non eſt, licere domino rei ſuæ vacantem poſseſſionẽ
ingredi. (vt iam diximus) tum quia ſi eſset vera, ad ca
ſum illum tantum glo. & Bar. concluſio, quæ genera-
lis eſt, reſtringeretur. quare ſubſiſtit fundamentum.
nec relatæ opinioni aduerſantur quæ retulit Ripa
58 d. c. ſæpe, † nu. 62. qui contrariam ſententiam aduer-
ſus relatam probauit, affirmando eſse receptiorem,
etſi ex auctorum dinumeratione iam relata ſit cre-
brior. nam Bart. aliter ſentit quam intellexit Ripa:
nec alterum reperio præter Pet. Perticen. quem retu
lit Sal. hic, qui hanc poſteriorem ſententiã probaue-
rit. & in hanc opinionem ea ratione is adducebatur,
quod hæc conſtitutio eſt inuenta ad fauorem domi-
ni, qui ſecundum æquitatem etiam præferri debet, l.
bona fides, ff. depoſ. quia reſpondeo: hanc conſtitu-
tionẽ eſſe editam pro poſſeſsore abſente, & ad repri-
mendam audaciam occupatoris. ad l. bona fides. ex
infra dicendis erit reſponſum. Præterea quod Ripa
dicebat rationem noſtrę conſtitutionis hoc caſu mi-
litare, & forte voluit ſic argumentari, rationem con-
ſtitutionis eſse: quia quod quis ſcit non eſse ſuum, ſci-
re debet ad alium pertinere, ſed in ſecundo poſseſſo-
re ſic eſt, vt reſtituat primo, & in vltimo occupatore,
vt reſtituat primo, quem dominum intelligit, & ſecũ-
dus aliud quærere non debet, cum ſciat rem ad ſe nõ
pertinere. hęc inquam argumentatio non procedit,
tunc enim illi locus foret, quando dominus primus
cum ſpoliatore ad agendum contra nouum poſseſſo-
rem concurrit, vt nunc ſubijciam. eſt ergo vera gl. &
ſequacium opinio.
59 Declarari illa poteſt primo, non procedere † quã-
do primus poſſeſsor, & dominus concurrunt cum ſe-
cundo poſseſsore, quia is primus præfertur. arg. l. bo-
na fides. ff. depoſi. ſic Bar. hic nu. 13. & Salic. ac alij re
lati a Ripa d. c. ſępe, nu. 64. alias retulimus plura ad d.
l. bona fides, declarationem, ſupra in t. rem. recuper.
poſs. q. 11. ſępius dicta non repetam.

Declaratur ſecundo, cum ex ſecundo ingredienti
60 vacua † poſſeſſio in primũ peruenit, nam primo ſpo-
liato conceditur facultas recuperandi adhuc contra
vltimo poſſidentem, vt in caſu feudali tradit Afflict.
c. 1. nu. 21. in fi. de milite vaſallo, qui contum. eſt. poſt
Iſer. quem citat.

61 QVAERO nono, an hæc conſtitutio † locum ha
beat contra eum, qui poſt a ſe factam occupationem,
poſſeſſionem amiſit? & habere locum, & contra eum
agi poſſe, affirmauit hic glo. quod placuit & Bart. nu.
14. Ripa. d. c. ſæpe, num. 64. verſi. tertio dubitatur. ex
l. 1. §. rectiſſime, de vi, & vi arm. nec me mouet quod
contrariã ſententiam probauerint Cin. & Salic. hic,
colum. vlt. verſi. vndecimo quæro. quia eorum ratio,
qua adducuntur non vrget, inquiunt enim ſpoliatum
ex interdicto, Vnde vi, agere ob violentiam in ſe com
miſsam, ſed hic ceſsat violentia: ergo agere non põt.
quia reſpondetur, quod licet is violentiam non com-
miſerit, eſse tamẽ in dolo præſumpto, cum aliena oc-
cupauerit. & hic caſus eſt extenſus, & a Iuſtia. defini-
tus, vt idem ſit, quod in interdicto, Vnde vi, cum er-
go hoc in caſu illud procedat, ſic & noſtra cõſtitutio.
* Declarat hanc cõmunem *Sal. hic, col. vlt. ver. 12.
quæro quid ſi, &c. non procedere, qñ ſine culpa poſſi-
dere deſijt. ſic inquit probari d. §. rectiſſime, qui tamẽ
contrarium probare videtur, in verſicu. idem Iulia-
nus. dum vult ſpoliatorem teneri, etſi res ſine ſua
culpa perierit, vult inquam eum ad æſtimationem te
neri. & reddit rationẽ generalem, vbi enim quis me
vi deiecit, per eum ſtetiſse videtur, quo minus reſti-
tuerer.

Digitized by Google

tueter. quare abſolute verior eſt gl. & Bar. ſententia.
62 QVAERO decimo, an ad hoc † vt hæc cõſtitu
tio locum habeat is occupator in dolo eſſe debeat?
& in dolo eſſe debere affirmauit gl. hic, nec diſſentit
Bella. in c. ſæpe, col. pen. de reſt. ſpol. poſt Cin. hic, ve-
rum intelligit Bart. nu. 15. de dolo vero, vel pſumpto.
idem placuit Sal. col. vlt. ver. decimotertio quęro. ſi er
go ſufficit occupatorem hunc in dolo, pręſumpto eſ-
ſe, ſine dubio conſtitutio hęc locum habebit, cum is
occupator erit in dolo vero. quod autem ſufficiat eſ-
ſe in dolo præſumpto, probat ſecundum omnes text.
noſter, in illa ratione [omnes autẽ ſcire debẽt, &c.]
63 q̃ verba † præſupponunt, ſeu oſtendũt ſolum dolum
præſumptum. nec enim verum poſſumus dicere, cum
aliquam habeat excuſationem, ſeu habere videatur:
ex quo enim excuſatio non eſt legitima, dolus præſu-
mitur. Verum aduerſari videtur text. l. penult. C. de
euict. vbi bona fides præſumitur niſi mala probetur.
ſic in l. ſi fundum, C. de rei vend. & alia citauit Alciat.
tract. præſumpt. reg. 3. præſum. 5. num. 1. 2. Did. in l.
poſſeſſor, 3. par. §. 8. num. 2. de regu. iur. in 6. diſſoluit
nodum Bar. inquitque in poſſeſſore cum titulo, bonã
fidem pręſumi, niſi mala fides probetur, & ita intelli-
git d. l. pen. in poſſeſſore vero ſine titulo malam fidẽ
præſumi, ſi a veteri poſſeſſore obijciatur, non ſi a ter
tio. Quo tamen res clarior fiat, plures conſtituemus
concluſiones, eas ſuo ordine declarando.
64 Prima eſt concluſio, † bonam fidem in poſſeſſore
rei corporalis præſumi. d. l. pen. C. de euict. Alciat. &
Didac. pręcitatis in locis, addo Alexan. conſi. 200. nu.
4. lib. 2. conſ. 75. col. pen. li. 5. Pariſ. d. c. ſi diligenti. nu.
16. de præſcript. Balb. in l. Celſus, nu. 104. de præſcri.
✻ qui communem * eſſe affirmant. non obſtat quod In-
noc. & Bal. in c. per tuas, de teſtib. & Imol. in c. fin. de
præſcipt. ac Felin. in cap. ſi diligenti, num. 4. de præ-
ſcrip. contrarium verius eſſe affirmauerint: quia a cõ
muni nõ eſſe recedendum & iudicando, & de iure re
ſpondendo, cum Balb. ſuadeo.
65 Extenditur primo, etiamſi poſſeſſor † lucratiuam
cauſam habeat, & de ſola longi temporis præſcri-
ptione agatur, l. ſuper longi, vbi gl. & DD. C. de long.
temp. præſcript.
66 Extenditur ſecundo, † etiamſi titulum habeat tan
tum putatiuum. glo. & Bar. l. Celſus, num. 17. de vſu-
✻ cap. * omnes in c. ſi diligenti, de præſcipt.
67 Extenditur tertio, † etiam ſi errore iniuſto poſſi-
deat. Bar. d. l. Celſus. egregie tradit Mod. Pariſ. conſi.
20. nu. 1. 2. 3. & qua ratione bona fides præſumatur,
& econtra non mala fides, docuit eleganter Aem.
Ferr. in l. 4. nu. 62. ff. de vſucap.
68 Secunda eſt concluſio † antiquum poſſeſſorem con
tra nouum ſine titulo obijcere malam fidem poſſe.
ſic Bartol. hic, & clare Balb. in d. l. ſi Celſus. num. 105.
& hæc concluſio non habet dubium, nam & eam quo
que (præter a Balb. relatos) affirmauit Alexand. conſ.
75. num. 47. lib. 4. poteſt enim antiquus hic poſſeſſor
dicere, ſcire debuiſſi, quod tuum non eſt, ad alios mo-
dis omnibus ſpectare.
Declaratur primo hæc concluſio non procedere,
69 quando † conſtet de titulo, quia etiam tunc bona fi-
des noui poſſeſſoris præſumitur contra illum anti-
quum poſſeſſorem. ſi poſt Butr. & Fel. quos citat, de
clarauit Balb. d. l. Celſus. num. 107. verſicul. ſecundo
limitat.
70 Declaratur ſecundo non procedere † elapſis trigin-
ta annis, cum tanti temporis curſu præſumpta mala
fides extinguatur. ſic Bar. hic n. 17. & cum eo commu
✻ nis * eſt ſententia, vt teſtatur Bald. d. l. Celſus, nu. 106.
107. dum multos citauit, & alios plures retulit Did.
d. cap. poſſeſſor, 2. part. §. 8. nume. 2. de regul. iur. in 6.
addo eiuſdem ſententiæ Crau. de antiq. temp. 4. par.
princ. nu. 30. vbi declarat reſponſum ſuum, num. 146.
vbi in his terminis conſuluit. idem reſpondit Ruin.
conſil. 156. num. 10. lib. 1. conſi. 34. num. 10. lib. 2. cõſ.
27. num. 27. lib. 3. conſi. 13. num. 4. conſ. 44. nume. 17.
conſi. 188. num. 4. lib. 4. Socin. iun. conſ. 115. num. 30.
lib. 1. Roland. a Valle conſi. 3. num. 93. Ripa. d. cap. ſæ
pe, nu. 66. 67. de reſtitut. ſpol. & in c. cum Eccleſ. Su-
trina, num. 99. de cauſ. poſſ. & propr. Bertrand. conſil.
429. num. 7. lib. 4. Pariſ. d. c. ſi diligenti, nu. 32. Mod.
Pariſ. d. conſil. 20. nume. 4. Eſt verum quod Ruin. in
hoc ſibi parum conſtans contrarium reſpondit conſil.
41. nu. 29. conſi. 150. nu. 17. lib. 4. affirmauit Bart. ſen-
tentiam poſſe iuſta ratione negari. ante eum contra
Bart. & ceteros, tenuit Imol. in c. Celſus. colum. pen.
vt ibi refert Balb. num. 106. ſed durum nimis eſſet a
receptiſſima Bart. ſententia recedere, cui nunc acce-
do. imo extinguitur & mala fides minori tempore, cũ
vel de titulo apparet. ex ſententia Ruin. conſil. 105.
nu. 10. lib. 2. vel non conſtat de antiquiori poſſeſſore,
ex doctrina Ripæ, d. c. cum Eccleſia Sutrina, num. 99.
verſic. tertius caſus. quod autem tempus illud ſit, affir
mant illi eſſe in iudicis arbitrio. quod fuſius explica-
uit lib. 2. de arbitr. iud. in 38. caſ. arb.
71 Tertia eſt concluſio † nouum poſſeſſorem ſine titu-
lo quo ad tertiũ præſumi bona fide poſſidere. ſic om-
✻ nes * relati a Balb. d. l. Celſus, num. 105. nec enim ali
qua in tertio eſt ratio, qua obijcere in poſſeſſorem
poſſit malam fidem, cum illi poſſit reſpondere poſſeſ-
ſor: quoad te liberas ædes habeo. iuxta l. loci corpus.
§. comperit, de ſerui. vrb. præd. Pariſ. d. c. ſi diligenti,
num. 20. de præſcript. Non me latet tamen contra-
riam ſententiam probaſſe Imol. d. l. Celſus, col. vlt. Fe
lin. d. c. ſi diligenti, nu. 45. de præſcript. & refert Balb.
d. l. Celſus, & ibidem Claud. Seiſel. num. 29. ſed a com
muni non recederem, quam multis tuetur Pariſ. qui
ſupra.
72 Declaratur hæc concluſio eo caſu non † procede-
re, cum ipſi poſſeſſori ſine titulo, iuris etiam præſum-
ptio aduerſatur. ſic poſt Bart. d. l. Celſus, num. 17. de-
clarat ibidem Balb. num. 108. qui poſtmodum ſubde-
clarat, idem reſpondit Alexand. conſ. 75. nu. 48. lib. 4.
Pariſ. in c. ſi diligenti, nu. 18. de præſcript. affert exem
plum, cum quis eſt poſſeſſionis incapax, nam is nec
poſſidere, nec præſcribere poteſt. Fel. in c. accedentes,
col. 4. verſic. quinto fallit, de præſcript.
Quarta eſt concluſio, quoad incorporalia, in qui-
bus bona fides præſumitur, ſic de libertate præſcribẽ
✻ da agitur. ſic communem * teſtatur Pariſ. d. c. ſi dili-
genti, num. 24. in fi. ſi vero de præſcribenda ſeruitu-
te, mala fides præſumitur: cum iuri naturali & com-
muni hoc aduerſetur. ſic communem teſtatur Pari-
ſius d. cap. ſi diligenti. num. 24. poſt Imol. Felin. &
alios ibi.
73 QVAERO vndecimo, ſi † ſi occupator alteri rẽ
dat, quãto tempore is emptor præſcribat? glo. inquit
decem vel viginti annis, eam probauit hic Bart. in fi.
qui tamen ſubijcit hodie aliter eſſe, ex diſpoſitione
auth. malæ fidei. C. de præſcript. long. temp. & gloſſæ
ſententiam vno probauit verbo Salic. hic, col. vlt. ver-
ſic. 25. quæro. verum cum hic locus non poſtulet vt il
lius authenticæ materiã excutiam, videndi quando-
que erunt ad illius interpretationem Socin. tract. fal-
lent. reg. 33. & 431. Ruin. conſil. 105. in fi. lib. 5. Balb.
tract. præſcript. 2. par. 3. par. princ. q. 12. col. 2. 3. Go-
meſ. §. ſed iſtæ, nu. 40. Inſtit. de actio. Soc. iun. conſ. 69.
nu. 54. lib. 1. Boer. quæſt. 182. nu. 44. Rolland. a Valle,
conſi. 29. nu. 9. 10. lib. 1.

QVAERO

74 QVAERO duodecimo, an † conſtitutio noſtra
locum habeat contra occupantem poſſeſſionem præ-
bendæ vacantis? & non habere locum affirmauit hic
Ang. in fi. poſt Innocenc. quem citat, ea ratione: quia
numquam hoc caſu poſſeſsio vacare dicitur, cum ec-
75 cleſia ſemper poſſideat. rurſus, quia ſpiritualia † pro-
pria auctoritate non poſſunt occupari, cap. cauſam, in
fi. de prob. & hanc ſententiam probauit Rip. in d. cap.
ſæpe, nu. 57. verſi. tertio dubitatur, de reſtitu. ſpol. poſt
Spec. & But. quos citat, eiuſdem ſentẽtię Bellam. cõſ.
36. dub. licet Alber. & ante eum Petrus hic aliter ſen-
ſerint, & male: quia dãnoſa potius eſſet eccleſiæ hæc
conſtitutio, quam vtilis, ſi ea experiri contra occupa-
torem vellet, cum alio fortiori vti poſſit.

76 QVAERO decimotertio, an conſtitutio † iſta lo
cum habeat contra occupantem agrum deſertum &
incultum? & non habere locum cenſuit hic Alb. col.
1. & clarius Cort. ſing. in verbo occupatio, incipit, tu
habes. & in hanc ſententiam citat tex. l. qui agros. C.
de omni agro deſerto, lib. 11. quem pro ſententia hac
ibi notat Bar. nec diſſentire videtur Ripa d. cap. ſæpe,
num. 66. de reſtit. ſpol. qui citando d. l. qui agros. in-
77 quit † occupatorem præſcribere biennio, ne amplius
poſtmodum moleſtia afficiatur, idem cenſuit in tract.
Peſtis, in tit. de remedijs præſeruatiuis contra peſtem,
nu. 251. 252. qui hoc aduerſus Bar. & ceteros in l. rem
quæ nobis, & in l. de eo, §. ſi forte, de acq. poſſ. intelli-
git procedere, tam in agris tributarijs, quam non tri-
butarijs. & Balb. tract. præſcript. 1. par. 4. par. princip.
col. 2. verſ. prædicta concluſio eam afferuot omnes ra-
tionem, eſſe hoc conſtitutum ob culturæ vtilitatem.
quinimo ceſſat hoc caſu præſumptus dolus occupato-
ris, nec enim mirũ videri debet, quod noſtra hæc con
78 ſtitutio diſtinctionem recipiat ab illa † l. qui agros.
per multos annos ante noſtram condita, vtpote a Va-
lentiniano, Theodoſio, & Arcadio, ſicque anno 391.
ſalutis humanæ, vt alias diximus in anteludijs: nam &
79 lex † poſterior ab antiquiori ſæpe declaratur. glo. 79.
in l. ſciendũ. ff. qui ſatiſd. cog. & licet dixerim ſtatim,
Ripam intelligere tam in agris tributarijs quam non,
aliter ſenſit Rim. conſi. 100. nu. 48. 49. lib. 1. qui in ſolis
tributarijs vult procedere, & idem ſentit poſt citatũ
Corſetum, Did. in c. poſſeſſor, a. par. §. 11. in fi. de reg.
80 iur. in 6. quare dicebat Rim. hodie † in Italia ceſſare
huius l. qui agros, diſpoſitionem, cum agri tributarij
non reperiantur.

Extenditur tamen relatus caſus l. qui agros, vt nõ
tantum iure ciuili procedat, ſed & iure Pontificio. ſic
Rip. d. tract. peſtis, d. tit. de remed. præſeru. cõtra peſt.
num. 253. addo Bald. conſ. 12. quidam D. Matth. col.
81 pen. in fi. lib. 1. dum affirmat † non eſſe inconueniens,
nec nouum, quod quis ob negligentiam iure ſuo pri-
uetur, vt late olim diximus.

82 QVAERO decimoquarto, an † remedium hu-
ius conſtitutionis concedatur reuerſo ab hoſtibus pro
recuperanda poſſeſſione occupata tempore captiui-
tatis? & non concedi affirmauit Angel. & Salic. hic,
quos ſecutus eſt Ripa d. c. ſæpe, nu. 62. de reſtitu. ſpol.
ea adducuntur prima ratione, quia captus ab hoſtibus
83 dicitur † dominium & poſſeſſionẽ amiſiſſe, l. cum hę
redes, §. 1. ff. de acquir. poſſ. l. ſic eueniet, ff. de adulter.
ſicque tempore occupationis res non erat in bonis di-
cti capti, ergo ei non dabitur hoc remed. ſecũdo, quia
reuerſo non ſuccurritur remedio ordinario, remedio
inquam ex fictione legis Corneliæ: ceſſare ergo debet
remedium ſubſidiarium. nec Alber. Auctoritas aliter
hic ſentientis me mouet, cum nulla ſolida adducatur
ratione.

84 Extenditur vt eo etiã † caſu procedat, ſi is captus
ab hoſtibus per momentum temporis in captiuitate
duraſſet, nam tũc cum amiſerit ſtatim poſſeſſionem,
d. l. cum hæredes. §. 1. de acquir. poſſ. & poſſeſſio ſe
mel extincta amplius non poſſit reintegrari. l. Pom-
ponius, §. quæſitum, ff. de acquir. poſſ. ergo & in hoc
caſu neceſſaria noua poſſeſſio, d. l. cum hæredes. §. 1.
85 cum ergo † de extinctione agitur, etiam temporis
momentum eſt in conſideratione, l. vxoris abortu, C.
de poſthum. hæred. inſtit. & hac ratione adductus ſic
docuit Ioan. Crot. in l. ſi is qui pro emptore, num. 7.
de vſucap. in recuperanda poſſeſsione amiſſa, ob mo
mentaneam captiuitatem poſtliminij fictionem ni-
hil operari, vt apud eum, qui alia ratione etiam vti-
86 tur. eoque loci reſpondet ad † l. qui poſseſsionem. de
vi, & vi arm. quæ intelligitur, cum poſseſsio amiſsa,
in ipſo conflictu recuperatur, quod conceditur: quia
is animo non dicitur poſseſsionem amiſiſse, non mi-
rum ſi ſua auctoritate recuperat. qua de re ſuo loco
diximus. In caſu autem noſtro idem dicendum eſt in
poſseſsione hac per momentum amiſsa, quod in cete-
ris: cum ratione amiſsionis par ſit ratio. non ignoro
tamen multa in caſibus momentanea in conſidera-
tione non eſse, vt videmus in l. vltim. §. vlti. C. de bon.
87 quæ liber. vbi † momentanea acquiſitio non habetur
88 in conſideratione, & a † viro non dicitur diuertiſse
quæ per momentum ab eo abfuit. l. plerumque, de ri-
tu nupt. l. diuortium non eſt ff. de diuor. ſic ſoluens,
vt ſtatim repetat, non dicitur ſoluiſse, l. qui ſic, ff. de
89 ſolut. ſic prohibitus † alienare extra familiam, non
dicitur prohibitioni contraueniſse, quando per mo-
mentum tantum res fuit extra familiam. Ang. in l. vo-
luntas. C. de fideicõmiſ. quem ſecutus eſt Crot. d. l. ſi
is qui pro emptore, nu. 7. de vſucap. & Opizonus Pa-
pien. in l. filiusfamilias. §. Diui, nu. 100. de lega. 1. &
ſimile addit Crot. ex Angel. & Roma. in l. ſequitur, §.
90 item Labeo, de vſucap. † emphyteutam alienantem
emphyteuſim domino irrequiſito, nõ amittere eam,
ſi per momentum tantum durauit alienatio, ſic mari
91 tus † qui ex ſtatuti diſpoſitione dotis partem, vt in
ciuitate Montis Regalis: vel integram, vt Papiæ: lu-
crabitur, ſufficit ſi per momentum durauit matrimo
nium, vt affirmarunt Bal. & Ang. in cap. non tantum.
C. de legat. Aret. in l. 1. in prin. & in l. ſi ante nuptias,
colum. vltim. ff. ſolut. matrimon. Socin. ſen. conſ. 213.
col. 2. libro 2. Iaſ. in l. ſi donaturus, in §. vlt. ff. de con-
dict. ob turpem cauſ. Dec. conſilio 177. col. vlt. &
conſi. 236. Rip. l. 1. num. 66. ſolut. matrimon. & in l. vl
tim. quæſtio. 38. C. de reuoc. donat. late & docte Ro-
land. a Vall. in tract. de lucro dot. quæſtio. 59. vbi alia
affert ſimilia: ſic plura apud Tiraquel. in l. ſi vnquam,
in verbo, ſuſceperit, num. 171. 172. C. de reuoc. donat.
& in tract. quod ceſsante cauſa ceſset effectus, limit.
3. addo Barb. conſ. 12. col. 14. in fi. lib. 1. dum affirmat,
92 ſtatutum prohibens † maritum in vltima voluntate
aliquid vxori relinquere, non procedere, quando per
momentum tantum perduraret relictum. alia apud
eundem Barbat. cõſ. 22. col. 6. lib. 3. & apud Plot. No
uar. inter conſilia cri. diuerſorum, conſ. 108. n. 65. 66.
addo pariter Rip. in l. cum filiofam. nu. 43. de legat. 1.
93 qui relata declarat, inquitque † etiam momentanea
eſse in conſideratione ſi prodeſse, commodumque af
ferre poſsunt. Petraſ. ſing. 26. tu habes, &c. ceterea ex
induſtria ſilentio prætereo, ne extra rem vagari vel-
le videar.

94 QVAERO decimoquinto, an † conſtitutionis
huius noſtrę remedium concedatur commodatario,
depoſitario, & ſimilibus? & non concedi docuit Ripa
in c. ſępe, num. 60. de reſtitut. ſpol. pendet hæc diſpu-
tatio ab illa, & an quando poſsidere dicatur commo-

datarius

Digitized by Google

datarius & depoſitarius, vt poſtmodum ſpoliatus re-
cuperet: qua de re late diximus ſupra in remed. 9.
quæſt.22.& infra afferemus alia in 15. reme. ex c. re-
integranda, 3.q. 1. in q.7. quare ex traditis illis in lo-
cis finiri hæc poterit quæſtio.
95 QVAERO decimoſexto, an † cōſtitutio hæc lo
cum habeat eo in caſu, cum ſcholaſticus in auditorio
ſcholaſtici locum occupauit? & ex conſuetudine lo-
cū non habere affirmauit Petr. Rebuſ. in trac. de pri-
✻ uil. ſcholarium, q. 101. ex iuris tamen * communis di-
ſpoſitione locum habere videtur: quandoquidē vnus
alterius locum occupare non poteſt, vt ſenſit glo. ex
illo text. in l. vltim. C. de off. magiſt. offi. quod vtinam
tam ex conſuetudine diligenter, quam ex iure com-
muni obſeruaretur. Nec enim eſſet quod corrupti hu
ius ætatis mores graui arguerentur ſupercilio: quan-
doquidem ille malus inoleuit vſus, vt non modo aſſi-
dui aliqui ſint in prælectionibus, ſed & dum docen-
tès adeunt, eo adeunt animo, vt quouis docente plus
ſapere videantur, vel ceteris diligentioribus ſuis ſi-
bilationibus, & obſtrepationibus impedimento ſint,
96 quos per triduum † excommunicatos cenſuit Rom.
ſingul. 673. quando vniuerſitas, &c. in hos grauiſ-
ſime inuehitur Ioan. Neuizan. lib. 3. Siluæ nupt. num.
51. 52. qui ſcholaſticorum detegit vitia quamplura,
quod ſi tanta vitiorum hodie eſt copia, mirum vide-
ri non debet, ſi exoleuit ius hoc recuperandi occupa-
tum in auditorijs locum, verum cum nec vllo vnquā
97 iure comprobatum fuit, quandoquidem † glo. in d. l.
vltim. C. de offic. magiſt. off. male ſumat argumentū
a conſtitutione illa, ad caſum hunc noſtrū: illa enim
98 conſtitutio in antiqua † illa ſchola militiæ loquitur,
in qua gradus conſtituebantur: omniumque poſtre-
mi erāt Tirones, l. 3. C. de Tironibus lib. 12. maxima-
que erant priuilegia, iuxta vniuſcuiuſque gradum &
99 locum, † quod indicat l. 4. eod. tit. de off. mag. off. &
integer ille titul. C. de priuil. ſcholar. lib. 12. quo loco
annotauit nouiſſime Iac. Cuiac. idem in l. 1. C. de comi
tibus & trib. ſchol. lib. 12. Iuſta ergo ratione eſt factū,
ne poſtremus locum anterioris, quem per labores aſ-
ſiduos, & ſtrenuam in militia nauatam operam me-
100 ruit, occupare valeat. vt † d. l. vlt. verba oſtēdunt, &
probat d. l. 3. C. de Tiron. lib. 12. quæ relata ratione v-
titur, & in hanc ſententiam text. illum annotauit con
ſultiſſimus vir Petrinus Bell. in tract. de re milit. par.
1. tit. 6. num. 12. 13. fatuam ergo Accurſij interpreta-
tionem nemo eſt qui non videat. & inſipidam magis
101 illam † Petri Rebuffi viri alioqui eruditi.
102 QVAERO vltimo, qualis eſſe debeat † libelli for
ma, dum in foro huius conſtitutionis remedium dedu
citur? docuit hic Salic. in fi. ad quem beneuolum le-
ctorem allego, ne quæ difficultatem non patiantur ſæ
pius repetam. Hęc ad decimumtertium recuperandę
poſſeſſionis remedium.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutio l. vlt. C. de acquiren. poß. vna eſt ex quinquaginta conſtitutionibus Iuſtiniani.*
2 *Serui vel coloni factum in amittenda poſſeſſione, domino præiudicare hodie non poteſt.*
3 *Conſtitutio l. vltim. C. de acquiren. poſſeſſ. an retinendæ vel recuperandæ potius remedium contineat. An iuris antiqui correctoria ſit. num. 10.*
4 *Negatiuæ vis fortior eſt affirmatiua.*
5 *Dictio, penitus, præciſa naturam habet.*
6 *Dictio, nullo modo, negatiua omnis potentię. Et idē quod dictio, penitus, operatur, nu. 7.*
8 *Dictio, aliquid, in re minima verificatur.*
9 *L. vltim. C. de acq. poſſ. multis modis perpenditur.*
11 *Correctio in dubio euitanda eſt.*
12 *Conſtitutio l. vlt. C. de acq. poſſ. exorbitans eſt ex Ripæ, & Tiraq. ſententia.*
13 *Exorbitans diſpoſitio & correctoria quę, & quomodo inter ſe differant.*
14 *Conſtitutio l. vlt. C. de acq. poſſ. an locum habeat, tam pro poſſeſſione rei mobilis, quam immobilis.*
15 *L. ſi rem mobilem. ff. de acq poſſ. declaratur.*
16 *Exceptio, dolo facis petere, quod ſtatim reſtituturus es, an agenti remedio l. vlt. C. de acquir. poſſ. obijci poſſit.*
17 *Conſtitutio l. vlt. C. de acquir. poſſ. an locum habeat, cū agitur de recuperanda poſſeſſione, non neglecta, ſed tradita a ſeruo vel colono.*
18 *Ratio vbi eadem eſt, conceditur in correctorijs extenſio. Non fit extenſio, ſed interpretatio. nu. 19. Non dicitur lex extendi, ſed enucleari, nu. 20.*
21 *Contrahens cum altero, non ita de facili eum rei dominum credere debet.*
22 *Verbi, prodere, ſignificatio.*
23 *Credens iuſta ratione ſeruum vel colonum rei a ſe alienatæ dominum eſſe, a vero domino remed. l. vlt. C. de acquir. poſſ. conueniri non poterit.*
24 *Creditor vti an poſſit remedio l. vltim. C. de acq. poſſeſſ. contra tertium in quem debitor rem creditori hypothecatam, & quam eius nomine ſe poſſidere conſtituit, alienauit.*
25 *Cōſtitutum naturalem poſſeſſionem, & ciuilē transfert.*
26 *Aretini ac Barbatiæ ſubuerſæ rationes multæ.*
27 *Conſtitutum generale operatur idem quod ſpeciale.*
28 *Excuſſio principalis debitoris neceſſaria an ſit, cum agitur contra tertium poſſeſſorem, ex remed. l. vlt. C. de acquir. poſſeß.*
29 *Verba l. vlt. C. de acquiren. poſſeſſ. multis modis perpenduntur.*
30 *Dominus poſſeſſionem a ſeruo interuerſam ſua auctoritate poteſt recuperare.*
31 *Precarij clauſula in inſtrumento dotis reſtituendæ operatur, vt ſoluto matrimonio poſſit mulier bona hypothecata ſua auctoritate occupare.*
32 *Regulæ inhærendum eſt, donec de fallentia demōſtretur.*
33 *Excuſſio neceſſaria eſt debitoris, cum agitur contra tertios poſſeſſores, in quos in fraudem creditorum alienata ſunt bona.*
34 *Locatori non licet ſua auctoritate rem in tertium per conductorem alienatam recuperare.*
35 *L. 2. ff. de Saluiano interd. declaratur.*
36 *Dolus non debitoris, creditori non debet poſſe nocere.*
37 *Creditor conſtitutarius, non ad ſui, ſed debitoris commodum poſſidet, & inibi declaratur.*
38 *Conſtituente mortuo conſtituti virtus extinguitur.*
39 *Excuſſio neceſſaria eſt illo caſu debitoris principalis, ſi caueatur generali ſtatuto, in oībus caſibus faciendam eſſe excuſſionem, antequam ad tertios deueniatur.*
40 *Conſtitutio l. vlt. C. de acquir. poſſ. an locum habeat contra eum, qui nomine vnius, deinde nomine alterius ſe poſſidere conſtituit. quomodo poſſit prodeſſe primo poſſeſſori conſtitutario, & ſecundo cui re ipſa tradita eſt poſſeſſio, num. 41. an prodeſſe poſſit poſſeſſori, in quem poſſeſſio per ſolam clauſulam precarij tranſlata eſt, numero 42.*
43 *Poſſeſſione naturali tranſlata, transfertur & iuris ciuilis, & inibi declaratur.*
44 *Precarij natura eſt, vt finiatur ex concedentis volūtate.*
45 *Poſſeſſio naturalis an ſit penes creditorem ob clauſulam poteſt.*
46 *Vſufructuario an concedatur remedium l. vlt. C. de acqu. poſſeſ. an & colono ad longum tempus. num. 48.*
47 *Vſufructuarius naturaliter poſſidet.*

Pßceſ-

49 *Poſſeſſori, vel domino, an concedatur remedium l. vlt. C. de acquir. poſſeſ. ſi quis occupauit poſſeſſ. quam deſeruit colonus animo non reuertendi.*
50 *Poſſeſſor antiquus ſi negligat apprehendere naturalē poſſeſſionem a colono deſertam, et ab alio occupatam, an eā perdat. nec remed. l. vlt. C. de acq. poſſ. recuperare poſſit.*
51 *Conſtitutio l. vlt. C. de acq. poſſ. an & contra clericos locum habere poſſit.*
52 *Laici contra clericos ſtatuere non poſſunt.*
53 *Lex iniqua non eſt, cum ſe habet ad commodum & onus.*
54 *Conſtitutio l. vlt. C. de iure delib. & Auth. Hoc amplius, C. de fideicom locum habet contra clericos.*
55 *Lex ciuilis ſi peccatum non continet, & Canoni non aduerſetur, etiam clericos ligat.*
56 *Lex generalis etiam clericos ligat.*
57 *Andreus Barbatia quam multipliciter a Doct. notatus, & de audaci inſulſaq; illius doctrina.*
58 *Conſtitutio l. vlt. C. de acq. poſſ. an locum habeat in vna facti ſpecie beneficiaria.*
59 *Reſignans beneficium, reſignatione admiſſa, ſtatim ius ſuum & poſſeſſionem perdit.*
60 *Ius offerendi, an cōcedatur tertio poſſeſſori, contra quem agitur remed l. vlt. C. de acq. poſſ.*
61 *Ius offerendi cuicumque poſſeſſori conceditur. Non tamē contra agentem rei vendicatione. nu. 62.*
63 *Ius offerendi conceditur contra agentem ex remed. d. l. vl. C. de acq. poſſ. ſi aliter poſſeſſori non eſt ſuccurſum.*
64 *Conſtitutio & remed. l. vlt. C. de acq. poſſ. an extinguatur per mortem illius, qui ſe creditoris, vel alterius nomine poſſidere conſtituit.*
65 *Conſtitutum extinguitur per mortem.*
66 *Voluntas morte finitur.*
67 *Conſtituto finito, ius tamen conſtituti, & poſſeſſionē non perdit conſtitutarius.*
68 *Remedio l. vlt. C. de acq. poſſ. quanto tempore pſcribatur.*
69 *Actio perſonalis 30. annis tollitur.*
70 *Actio hypothecaria contra tertium poſſeſſorem quanto tempore tollatur.*
71 *Remed. l. vlt. C. de acq. poſſ. eſt proprie cōtra tertium poſſeſſorem introductum.*
72 *Poſſeſſor debet eſſe bonæ fidei, vt præſcribat in caſu titu. C. ſi aduerſ. credit.*

L. vlt. C. de acquir. poſſeſſ.

Imperat. Iuſtinianus Auguſt. Ioanni Præfect. Præt.

Ex libris Sabinianis quæſtionem in diuinas noſtri numinis aures relatam tollentes, definimus, vt ſiue ſeruus, ſiue procurator, vel colonus, vel inquilinus, vel quiſpiam alius, per quem licentia eſt nobis poſſidere, corporaliter nactam poſſeſſionem cuiuſcumque rei, eā dereliquerit, vel alij prodiderit, deſidia forte, vel dolo, vt locus aperiatur alij eamdem poſſeſſionem detinere: nihil penitus domino præiudicij generetur, ne ex aliena malignitate alienum damnum emergat. ſed & ipſe, ſi liberæ conditionis eſt, competentibus actionibus ſubiugetur: omni iactura ab eo reſtituenda domino rei, vel ei circa quem negligenter vel doloſe verſatus eſt. ſin autem, necdum ſub manibus procuratoris, vel coloni, vel inquilini, vel ſerui poſſeſſio facta eſt: ſed ipſe eam accipere deſidia vel dolo ſuperſedit: & tunc & ipſe, qui eum tranſmiſit, ex mala ſua electione præiudicium circa eam poſſeſſionem patiatur, ex memoratarum perſonarum vel machinatione, vel negligentia accedens. hoc etenim tātum ſancimus, vel dominum nullo modo aliquod diſcrimen ſuſtineat ab his, quos traſmiſerit: non vt etiam lucrum ſibi per eos aliquod acquirat, cum & antiqua regula iuris, quæ definitiue deteriorem cōditionem per ſeruum domino nullo modo fieri, tunc locum habeat, cum dominus de damno periclitetur, non cum ſibi lucrum per ſeruum acquiri deſiderat. Salua videlicet in hoc caſu domino rei, vel ei, qui ad eam detinendam præfatis tranſmiſerit perſonis, aduerſus eas omni actione (ſi qua ex legibus ei competit) ſeruata.

Decimumquartum Recuperandæ poſſeſſionis remedium, ex l. vlt. C. de acq. poſſeſſ.

1 NOuiſſima † vna hæc eſt ex quinquaginta Iuſtiniani Conſtōnibus, vt iam admonui, qua domino amittenti poſſeſſionē facto & culpa ſerui, coloni, vel alterius cuiuſuis, prouiſum eſt, cum il-
2 lorum factum † domino nocere minimè debeat, olim tamen in amittenda poſſeſſione illorum factum domino nocebat. l. 3. §. quod ſeruus. l. peregre. §. vlt. de acq. poſſeſſ. Ripa in rub. ff. de interd. nu. 6. in fi. & ſuo loco dicemus.
3 QVAERO primo, an huius † conſtitutionis noſtræ remedium ſit retinendæ poſſeſſionis, vel recuperandæ potius? & eſſe retinendæ multa ſuadere videntur: in primis illa tituli inſcriptio, ſub quo collocata eſt hæc conſtitutio, quæ de acquirenda, & retinenda poſſeſſione eſt: quæ quidem inſcriptio non conueniret, ſi hæc ipſa conſtitutio de recuperanda poſſeſſione tractaret.
Suadetur ſecundo, ex verbis textus, dum tam amplo & vniuerſali ſermone vtitur [nihil penitus domino præiudicij generatur,] maxima enim eſt vis negatiuæ vniuerſalis, quæ totum excludit. l. naturaliter. §. nihil commune, de acq. poſſ. l. nihil, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. quas hic citat Sal. col. 3. ver. ego etiā reprobo, &c. Soc. ſen. conſ. 21. col. 3. verſic. verum prædictis.
4 lib. 1. & ibi in fi. col. 3. augetur: quia † maior eſt negatiuæ, quam affirmatiuæ vis & poteſtas, l. hoc genus, vbi gl. de cond. & dem. latiſſime Tiraq. in l. boues, §. hoc ſermone, 7. lim. de verb. ſign. addo Rube. conſ. 51. nu. 4. Crau. conſ. 146. nu. 4. & conſ. 294. nu. 6.
Confirmat hanc ſententiam tertio hic tex. in illa di-
5 ctione [penitus, &c.] quæ † præciſa eſt, & omne præiudicium excludit, §. eſt & aliud, Inſt. de donat. Sal. qui ſupra, & tradit Soc. ſen. d. conſ. 21. col. 3. ver. item pōderādum, lib. 1. Ruin. conſ. 180. nu. 8. lib. 1. Dec. conſ. 401. nu. 9. Boer. q. 23. nu. 23.
Cōprobatur quarto, ex illis verbis [vt dn̄s nullo mō
6 aliquod diſcrimen ſuſtineat:] nā † dictio [nullo modo] eſt negatiua oīs potentię, l. vlt. C. de teſt. mil. Dec. cōſ. 3. nu. 7. ver. 60. & vlt. Gozad. conſ. 71. nu. 3. conſ. 92. in fi. Tiraq. in l. ſi vnquam, in verbo, reuertatur, n. 93. C.
7 de reuoc. donat. & † dictio hæc [nullo mō] idem operatur, quod dictio [penitus] Gozad. conſ. 25. num. 9. ſi ergo nullo modo, ſi penitus, ſi nihil afferri poteſt præiudicij, ergo non amittet dominus poſſeſſionem.
Confirmatur quinto loco, ex illa dictione [aliquod
8 diſcrimen] nam † dictio [aliquid] verificatur in quauis re minima, l. ſeruum, §. prætor ait, vbi Bar. de acq. hæred. late Dec. in l. cum quid, 2. lect. nu. 1. ff. ſi cer. pet. l. ſi quis id quod, nu. 19. de iuriſdict. omn. iud. latiſsime Crau. conſ. 294. nu. 4. & præter eum plura Tiraq. in l. ſi vnquam, in verbo, omnia, nu. 65. C. de reuoc. dona. Cur. iun. conſ. 177. in fi. Bell. conſ. 13. nu. 10. ſi ergo nec minimum infertur præiudicium, ergo non amittit.
Suadetur vltimo ex ea differentia, quam affert tex-

Digitized by Google

tus inter lucrum & damnum,quod in quærendis, non in quæſitis ſeruis domino præiudicium afferri poteſt; vt ergo differentia ſit bona, debemus dicere,dominũ nihil amittere, quia alias ita ſeruus damnum afferret in quæſitis, vt in quærendis.

* Verumtamen,vt omnes * affirmant, recuperandæ poſſeſſionis remedium hæc cõſtitutio continet,quam ſententiam communem teſtatur Rip.in rubr.ff.de interd.num.6.Grat.conſ.40.num.5.conſ.75. nu.1. lib.a.
9 Cuius rei clarum præſtat argumentum† tex.ipſe in ſi. dum vult huic domino ſaluam eſſe omnem actionem contra eum,cui res data,& conceſſa eſt. ſi enim datur actio contra eos,qui detinent,neceſſe eſt dicere, amiſſam eſſe poſſeſſionem,etſi per actionem poſſit recuperari. nec me mouet,ſi quis diceret, vltimam huius textus partem, illud reſpicere, quod paulo ante in textu dicitur,quoad poſſeſſionem quærendam, quam ſi dolo ſeruus non acquirat,ſaluam domino actionem eſſe; quia verum hoc non eſt, cum nulla hoc caſu ſuperſit domino actio,quãdo in quęrendis præiudicare poſſit. hanc quoque communem confirmat hic textus, dum in verbo [ſed & ipſe liberè, &c.] aduerſus colonum vel procuratorem, domino actionem, ſi damnum aliquod ſenſit,concedit. ſi itaque dominus poſſeſſionem retineret,fruſtra illi actio aliqua daretur, cum nullum ſenſiſſet damnum.

Nec aduerſantur quæ in oppoſitum adducta ſunt: nam quod dicitur, non conuenire inſcriptionem, eſt falſum: quia etſi naturalem dominus amittat, retinet tamen ciuilem, ob quam facile naturalem, vel manu propria, vel iudicis auctoritate recuperat, & quod dicitur nullum penitus inferri præiudicium, intelligitur ſecundum Bulgar.hic a gloſ.relatum,& Rip.dicta rubr.ff.de interdict.nu.6.in effectu,cum ad recuperandum illæſa adhuc ſuperſit actio, etſi Cin.& Sal. Bulg. aduerſentur. Quinimo, ex quo dominus adhuc retinet ciuilem, non dicitur generatum aliquod detrimentum, cum ſponte naturalem poſſit (vt ſtatim dixi) recuperare,l.clam poſſidere, §.fin. ff.de acquiren. poſſeſſ.etſi olim omnem ciuilem, & naturalem perderet.l.3.§.quod ſeruus,ff.de acquir.poſſeſſ. in qua difficultate extricanda,mirum in modum ſe torquent omnes,cum tamen ex ſententia,& vera Bulgar. ac Ripæ declaratione ceſſent omnia,quę dubitationem afferre poterant.

10 QVAERO ſecundo,an hęc†conſtitutio ſit iuris antiqui correctoria, vel non? & eſſe correctoriam cenſuit Alex.in l.peregre,§.quibus,num.4.de acq.poſſeſſ. ſenſit vno verbo Corn.conſ.190.num.5.lib.1. Barbat. conſ.18.col.2.in prin.lib.1.nec diſſentit Io.Crot. in l. ſi is,qui pro empt.n.205.de vſucap.quorum ſententia videtur probari ex l.3. §.quod ſeruus,& l. peregre, §. quibus,ff.de acq.poſſeſ.& huius ſententiæ fuit Martinus gloſſator.

Contraria tamen ſententia eſt verior,non eſſe iuris
* antiqui correctoriam,quam opinionem * affirmarunt omnes,Cin.hic,& Salic.colum.2. verſicu. ego etiam.
11 ea ratione: quia euitanda eſt in dubio † legum correctio, l.præcipimus, C.de appellat. nec vere dici poteſt correctoria, quia illa diſpoſitio aliam corrigere dicitur, quando iam in ſpecie diſpoſita, in ſpecie illi aduerſatur, vel ſi in genere, in genere corrigit, vt in primo caſu, ſi ſit diſpoſitum iure antiquo feminas non poſſe ſuccedere maſculis exiſtentibus, ſi deinde nouo iure diſponatur poſſe ſuccedere, noua diſpoſitio antiquæ correctoria eſt; in ſecundo caſu, filiumfamilias non poſſe teſtari, ſi deinde lege noua caueatur quod omni caſu filiusfamil.poſſit teſtari,noua hæc diſpoſitio eſt antiquæ in genere correctoria, quod non contingit in caſu noſtro, quia Pandectarum eſt cautum iure, dominum ex facto ſerui & coloni, amittere poſſeſſionem,quo tamen ad recuperationem nihil ſtatuit,an poſſit dominus hoc caſu recuperare. Quod ergo hac noſtra conſtitutione eſt diſpoſitũ, vt poſſit dominus recuperare,non pugnat cũ iure antiquo, nec in genere nec in ſpecie. Quare Ripa in d.rubr.de interd.
12 nu.7.dicebat,†noſtrę Cõſtitutionis diſpõnem eſſe exorbitantẽ, quam ſñiam probaſſe videtur Tiraq. tract. de iure cõſt.1.par.nu.62.& ante hos Bellam.dec.104.
13 in fi.ea adducuntur ratione: quod diſpoſitio† tunc dicatur exorbitans, cũ lex diſponit aliquid in ſpecie contra diſpoſita iure antiquo in genere: vt ſi lex antiqua diſponit dotem conſtante matrimonio non poſſe repeti,& lex noua diſponat poſſe repeti, ſi vir vergit ad inopiam,ſic Bar.in l.ſi conſtante,q.10.ſol.matrim. ſic differentiam diſpoſitionis correctorię & exorbitantis declarat Ioan.Crot.in l.omnes populi,nu.193.de iuſt. & iure,quem eſt ſecutus Crau.tract.de antiquit. tempor.4.par.prin.nu.65.idem ſenſit Ripa in l.ſi conſtante,nu.79.ſol.matrim. dum diſtinguit caſus *diſpoſitionis* correctoriæ a caſibus diſpoſitionis exorbitan*tibus*, inquitque exorbitare,eſſe a communibus iuris regulis deuiare,ex gl.c.ea quę,de reg.iur.in 6.cum ergo in caſu noſtro conſtitutio hæc non deroget iuri antiquo in totum,ſed in certis caſibus prouideat:nõ correctoria, ſed exorbitans potius dici debet. ex quibus non mediocris oritur vtilitas: quia ſi correctoria eſſet, difficilius concederetur extenſio de caſu ad caſum, vt relati interpretes ſcribunt.

14 QVAERO tertio,an hoc† remedium locum habeat tam pro poſſeſſione rei mobilis, quam rei immobilis? & habere locum cenſuit hic gloſ. Bald.& Ang.ex textu in illis verbis,[cuiuſcumque rei] dum exponũt, id eſt, mobilis, quæ ſane ſententia confirmatur ex *doctrina* Soc.iun.in l.rem quæ nobis,nu.13.ver.ſecundo concludo,de acq.poſſ.quem eſt ſecutus Ripa, in l.naturaliter,§.nihil commune,nu.54.eod.tit. & alij plures,quos ſuo loco referam, dum affirmant remedium recuperandæ poſſeſſionis.ex cap.reintegranda, quæſtio.1.concedi etiam pro poſſeſſione rei mobilis,adducti eo textu in illis verbis generalibus, ſeu vniuerſalibus, [reintegranda eſſe omnia,] & ex textu noſtro in-
15 ferunt Bal.& Ang.ad declarationem† l.ſi rem mobilem,de acq.poſſ.qua cautum dicitur, poſſeſſionem rei mobilis animatæ perdi ſtatim, quo noſtrã eff*ugit præ*ſentiam, etſi ab alio occupata minimè *fuerit: hoc in*telligitur, quando nos ipſi poſſidemus, vel alter noſtro nomine, & ſine fraude rem amiſit: ſecus ſi is, qui noſtro nomine poſſidet,cum fraude amiſit, quia tunc nobis facultas, ex hac conſtitutione recuperandi ſupereſt. Qui quidem text. l.ſi rem mobilem, & eo caſu declaratur ſecundum Bald.& Angel.hic, poſt Innoc. in cap.de ſeruorum,de ſeruis non ordin.non procedere, quando rem animatam, ſicque ſeruum fugientem non deſinit dominus proſequi, nam tunc non amittit poſſeſſionem. Quod verum an ſit, late diſputat Alexand. in l.1. §. per ſeruum,qui,numero 7. in fine, de acquir. poſſeſſ. non excutio nunc cum præſentis inſtituti non ſit.

16 QVAERO quarto, an † aduerſus hoc remedio agentem poſſit opponi exceptio illa, dolo facis petere, quod ſtatim reſtituturus es? & eſſe locũ reſpondit Calcan.conſ.29.nu.10. quæ ſententia numquam placuit, cum iam oſtenderim eſſe hoc recuperandę poſſeſſionis remedium,quod hanc exceptionem non admittit, vt olim diximus ſupra in 1. remed. ex interdicto, Vnde vi, non repeto.

17 QVAERO quinto, an † huius Conſtõnis remeditum

dium concedatur ad recuperandã poſſeſſionem a co-
lono,ſeruo vel ſimili traditam, vel ſolum cõcedatur,
cum ab eis neglecta poſſeſſio occupatur ? & concedi
etiã cum eſt tradita, affirmarũt Butr.Cin.& Pet.hic,
hos eſt ſecutus Ripa in rubr. ff. de interd. nu.7. idem
cenſuit Corn.conſ.228.excogitatam.lib.2. Ruin.con
ſil.172.nu.5.lib.4.& hanc eſſe verã credidit Ang.hic,
col.vlt.verſ.in ea ibi,omnimodo,&c.& latius Sal.hic
col.vlt.verſ.addit ergo &c.& Albe.col.1.Corn.conſ.
85.nu.4. lib.4. Io.Crot.in l.ſi is,qui pro emptore,nu.
204.ff.de vſucap.probauit hanc Claud.Seiſel.in l.exi
* tus,col.1.de acq.poſſ.& certe videtur hęc * magis cõ
munis, quam vno verbo probauit Crau.conſi.235. in
princ.& hanc probando, eſſe cõmnnem teſtatur Re-
buff.in comm.Reg.conſtit.tom.3.titu.de cauſis poſſ.
beneſ. art. vlt.gloſ.vna,nu.16.addo his Bellam.deciſ.
204. ea generali adducuntur omnes ratione: quia do-
mino per factum procuratoris, coloni & ſerui, nullũ
inferri præiudicium poteſt, quę ſane generalis ratio,
tam militat in eo caſu,cum tradita eſt poſſeſſio,quam
cum permittitur ex negligẽtia occupatio, & vbi ad-
eſt eadem ratio,eſt & idem ius,l.illud,ad leg. Aquil. l.
a Titio, de verb. obl. verum Alex.in l.peregre,§.qui-
bus, num.4.de acq. poſſ. inquit hanc argumentatio-
nem non concludere,quia licet in vtroque caſu eadẽ
adſit ratio, non eſſe tamen in his correctorijs conce-
dendam extenſionem, ex notab.gl.Clem.auditor. in
verbo,Romana Curia,de reſcrip.iuncto tex.Clem.1.
verbo,prælatum, de elect. ſed fallitur Alex. quia imò
18 vbi eadẽ adeſt † ratio in lege ſcripta, illa vt genera-
lis,omnes caſus, non per extenſionem, ſed per inten-
ſionem complectitur,l.cum mulier.ff.ſol.matr.d.l.his
ſolis,C.de reuoc. don. & in his terminis ſic reſpõdit,
& declarat Crot.d. l. ſi is,qni pro emptore,num.205.
19 quare vbi eadẽ † ratio in duob.caſibus eſt, nõ exten-
ſio, ſed intellectiua interpretatio fieri dicitur. Bal. in
l.quamuis,circa princ.C.de fideicom. hinc reſpondit
Old.cõſ.185.Thema tale eſt, Titius Canonicus, in fi.
20 quod vbi eadẽ eſt † ratio, non dicitur lex extẽdi ſed
enunclari,alia plura affert Crau.tracta.de antiq.tẽp.
4.par.prin.nu.91.cui addo late Pariſ.conſ.32. nu. 20.
lib. 2. & Io.Iac.de Leonardis inter conſ.Brun.cõſ.17.
nu.264 & latiſſime Tiraq.in l.ſi vnquã,in verbo,liber
tis,nu.45.46.C.de reuo.don.quinimò Crau. pręcita-
to ſtatim loco nu.86.poſt Iaſ.in l.ſi ita ſtipul. §. Chri-
ſogonus,nu.37. in fi.de verb.obl. teſtatur cõtra Alex.
* d.§.quibus,nu.4.cõmunem * eſſe DD. ſententiam ci
tatque Alex.in hoc ſibi parũ conſtantẽ.Crot.autẽ d.l.
ſi is,qui pro emptore, nu.205. dicebat melius reſpon-
deri poſſe, eamdem non videri rationẽ in colono tra-
dente,& in negligente: quia a tradente, accipiẽs po-
teſt credere illum eſſe dominũ, nec nomine alterius
detinere, quare culpa carere videtur: quod non con-
tingit in ipſo occupatore rei vacantis: verum ſubdit
is Crot. maiorem videri rationem in tradente, cuius
malignitas (quæ ſola hic cõſideratur) maior eſt quam
negligentis,l.ſi ex cauſa,§. nunc videndum, de mino.
glo. notab. in l. 2. ff. ad Sillan. quam rationem exacte
& diligenter perpendit hic Albe.col.2. addo non eſſe
ſatis iuſtam excuſationem illius qui a tradente acci-
21 pit, quia non ita ſimpliciter debuit credere † illum
dominum, ſed perſcrutari debuit, cũ quo contrahe-
ret,l.qui cum alio, de reg. iur. & in ſpecie ſic reſpon-
dit Grat.conſ.42.num.19. lib.2.communis ergo ſen-
tentiæ fundamentum defenditur.

Cnnfirmatur vera horũ opinio ex claris verbis tex.
22 ibi, [prodiderit,] † cuius verbi illa eſt ſignificatio, vt
idem ſit, quod tradere,& dare, l. proditores, l. omne
delictũ, §. exploratores, de re mil.cap.nolite, 11.q.3.
quæ in hanc ſententiã citauit Rip. d. rub. ff. de inter-
dic.nu.7. in fi. & ante eũ Sal.hic,col.vlt.verſ. alio mo
do tractans, & citat tex.l.2.C.quæ res export.nõ deb.
& l.1.C.de his qui ſe deſer.l. ſi quis aliquid, §. ſi miles,
de pęn.addo l.priuatorũ,C.de iuriſd.om.iud. & c. ſa-
cerdos,de pęnit.diſt.6.Bart.in l. recipiendum,§.delin
quunt,de pœn. & apud Saluſtium,[Antequam arcem
proderent hoſtibus] ideſt, darent. accedit, alias ab
Imperatorib. eſſe definitum colonũ & ſeruum ex ſua
conceſſione domino non poſſe in ſua poſſeſſione affer
re præiudiciũ,l.ſi ſeruus,C.quod cum eo,&c. & l.vlt.
eod. & in l.vlt.C.ſi aliena res pignori data ſit. & in l.
ſi colonum,C.de agric.& cenſ.lib.11.quæ ſane conſti-
tutiones huic magnam afferunt lucem.

Non ignoro tamen contrariam ſententiam aliqui-
bus placuiſſe,vt Aret. in l.exitus. col.2. circa med. de
acquir.poſ.& Alex.d.l.peregre, §. quibus,nu.3. in fi.
* eod. & hanc eſſe communem * teſtatur Crot.d.l.ſi is,
qui pro emptore, nu.205. qui hanc affirmare videtur
magis æquam & naturali rationi conſonam, ab hac
non videtur recedere Grat.conſ.69.nu.2. & conſ.36.
in fi.lib.1.& conſ.75. nu.19. vbi hanc communem eſſe
teſtatur,idem conſ.110. nu.24. lib.2. idem ſenſiſſe vi-
ſus eſt Corn.conſ.190.nu.5.lib.1.conſ.55. nu.4. lib.3.
Tiraq.de iur.conſt.in 1.par.nu.59.Ant.Matth.in §.ni
hil commune, ampliat.28. verum horum rationes ſa-
tis clare ex iam relatis diluuntur.

23 Declarari tamen poteſt † non procedere, quando
is a tradẽte acquirens veriſimiliter, & iuſta aliqua ra
tione credebat tradentem nõ eſſe detentatorem, ſed
dominum,ſic Aret.d.l.exitus,& Crot.d.l.ſi is,qui pro
emptore,num.205.& clare refert is Tiraq.d.1.par. de
iure conſtit. num.57. Quia tunc is accipiens iuſtam
habet excuſationem: verum erit cogitandũ, quia ex-
cuſatio hæc,quoad pęnam euitandam, vbi alias eſſet
indicta prodeſſet: ſed quoad impediendam reſtitu-
tionem, ambigo non parum,cum omni caſu ſpoliatus
reſtituendus ſit, quare cogitandum erit: quia Grat.
conſ.42.num.16.lib.2.poſt Claudium d.l.exitus.aliter
ſentit.ea ratione,quod omni caſu hæc conſtitutio vult
domino conſulere.

24 QVÆRO ſexto, an hæc conſtitutio † locum ha
beat in alijs,præter colonos & ſeruos: vel in eo caſu
frequenti, ſi debitor nomine creditoris conſtituat ſe
poſſidere propria bona, ratione debiti perſoluendi:
ſi contingat illum debitorem alienare, an ab eo ac-
quirente auocari alienata hæc poſſint, vt idem ſit con
tra eum, vt eſt contra occupatorem ex coloni negli-
gentia,vel traditione ? & habere locum, idemque eſ-
ſe cenſuit hic Bald.& Ang. col. 1. qui ſub eiſdem ver-
bis ſunt commentati hanc conſtitutionem, & Angel.
Baldi forte commentaria expilauit, eamdem ſenten-
tiam & probauit hic Alber. Rip. in rubr.ff. de interd.
num.13. Rober.Maran.de ord.iud.7.diſt.num.51.qui
in regno eſſe in praxi quotidianã ait, diciturque peti-
tio de aſſiſtentia. adducuntur ex verbis textus ibi,
[vel quiſpiam alius &c.] & ibi,[domino rei,vel ei cir
ca quem.] cui tamen argumentationi reſpondere vi-
detur Barb.in conſ.28.col.1.lib.1.vbi contrariam ſen-
tentiam tuetur,illa verba, [vel quiſpiam alius] intel-
ligenda de ſimilibus perſonis expreſſis, quod non po-
teſt in debitore verificari, qui non dicitur ſimilis co-
lono & ſeruo: ſed fallitur Barbat. quia is debitor ſic
conſtituendo mutat ſibi poſſeſſionem, & efficitur de-
25 tentor, vt eſt colonus, † nam conſtitutum & natura-
* lem & ciuilem transfert,l. quod meo,vbi * omnes, de
acq.poſſ. late Tiraq.de iure conſt.1.par.nu.3.4. vt er-
go colono non liceat eam poſſeſſionem interuertere
ad detrimentum domini,ſic nec ipſi debitori.

Contrariam ergo ſententiā male defendunt Barba.d.conſ.28.col.1.Aret.in l.exitus, de acqui.poſſ.& Grat.conſ.36.in fi.conſ.69.num.2.lib.1.conſi.42.nu. 15.lib.2. quos refert Tira.de iure conſt.1.nu.56.& num.61. affirmant enim in debitore ſic conſtituente
26 non habere locum. adducūtur † primo, quia hic textus noſtræ cōſtitutionis in colono & ſeruo loquitur, quia ſua negligentia dimittunt poſſeſſionem, vt alius etiam occupet, quo caſu non ciuilis, ſed naturalis tantum perditur: pro qua ex remedio huius conſtitutionis agitur, cum leges veteres, vt l.3.§.quod ſeruus,& l.peregre.§. quibus. ff. de acq. poſſ. diſponant, noſtro nomine detinentes poſſe nobis auferre poſſeſſionem alij tradendo, & leges illę non aliquod remediū contra poſſeſſorem, ſed tantum contra tradentem inducunt.l. Pomponius, ff. quib.mod.vſusfr.amit.nō ergo videtur hoc in caſu locum eſſe conſtitutioni noſtræ. nec eſt (inquit Aret.) facienda extenſio de caſu ad caſum, cum ſimus in correctorijs, in quibus ceſſat extēſio, etiam ſi eadem militet ratio, glo. notab.Clem.auditor. in verbo, Romana, de reſcrip. ſed facilis eſt diſſolutio, quia etſi iure veteri hac de re cautum nihil ſit, ſufficit eſſe hodie ex hac noſtra conſtitutione, quæ iuris antiqui correctoria non eſt, vt alias ſupra q.2.docuimus, ſed exorbitat. quin vbi correctoria eſſet, cōceditur extenſio ob rationis identitatem, vt in præcedenti quæſt. diximus, tametſi neceſſaria minime ſit extenſio, quando hic caſus expreſsè contineatur ſub verbis huius conſtitutionis.

Secundo tamen loco adhuc ſic contra Bal.& ceteros argumentatur Barb. d. conſ. 28. refert Tiraq. qui ſupra num. 62. hæc conſtituto loquitur in domino, qui facto ſerui, vel coloni ſua poſſeſſione priuatur, ibi [vt domino nihil præiudicij generetur,] & duobus alijs in locis; ſed abſolutum eſt, creditorem non eſſe rei dominum. cum ergo verba textus non conueniant, non conuenit etiā iuris diſpoſitio, l.4.§. toties, de dam. infec. cum alijs adductis a Tiraq. in l. ſi vnquam, in verbo, libertis, num. 2. C. de reuoca. donat. Sed reſponderi poteſt, hanc conſtitutionem non loqui de domino, vt intelligamus eum, qui vult agere, probare debere ſe rei dominum, ſed appellat dominum illius rei poſſeſſorē antiquum, quando ſola ſit de poſſeſſione controuerſia. quod oſtendit conſtitutio ipſa, quæ non ſolū loquitur de domino, ſed & de eo circa quem alius negligenter & doloſe verſatus eſt, ſicque nō tantum in domino, ſed in alio procedit. nec difficultatē facit replicatio Barb. quam etiam refert Tiraq. qui ſup. de iure conſt. num. 64. quia ſatis illi ex ſupra relatis eſt reſpōſum, quinimo creditor ratione crediti, & iuxta illius quantitatem dicitur dominus illarum rerum, quas illius nomine conſtituit ſe tenere debitor, cum is rem habere videatur, qui ad eam actionem habet. l. qui actionem, de reg. iur. vbi Dec. nu.1.gl.l.ſi tibi pecuniā,& l.ſi me & Titium. ff. ſi cer. pet. affirmat, meum dici, quod mihi debetur.

27 Extenditur hæc concluſio habere locum etiā † in ſolo generali omnium bonorum conſtituto, ſic com-
* munem * teſtatur Tiraq. de iure conſtit. 2. part. ampl.31.etſi aliter, & male reſponderit Calcan.conſ.29. num.7.8.

28 QVAERO ſeptimo, an † cū alienata per debitorē, a tertio acquirente reuocantur, neceſſaria ſit ipſius debitoris excuſſio? & non eſſe neceſſariā affirmarūt Bald.& Ang.hic, idē Bald.in col.pen.verſ. quęro quid.C.de his quæ in fraud. cred. idē in c. cum veniſſent, in fi.de reſt.ſpol. Ang.& Alex.in l.exitus, in fi.de acq.poſs.late Rui.cōſ.130.nu.8.lib.1.cōſ.172.n.3.4. lib.4.Franc.in diſp.Petitorij.1.dub.num.40.verſ.17. Dec.in l.vlt.§.vlt.nu.28.ff.ſi cer.pet.vbi eiuſdē ſententię citat Ang. Alex.& Rom. multis in locis. idē cēſuit Marſ.in rubr.ff.de fidei.nu.51.& ſing.158.hodie &c. Boer.q.122.nu.12.q.200.nu.8.Afflic.deciſ.139.nu.7. Capic.dec.54.nu.4.Gram.dec. 103.nu.106. Gozad. conſ.42.nu.12.Cagn.in proœ.ff.nu.211.Rip.in rubr. ff.de interd.nu.14.Parit.conſ.103.nu.8.lib.3.Bellon. conſ.34.nu.7.conſ.44.in fi.Rol.a Val.conſ.79.nu.33. lib.1.& alios citat Tiraq.trac.de iure cōſt.1.par.nu. 54.inter alios citat Aret.cōſ.127.nu.3.qui in hoc ſibi parum conſtans eſt, vt infra ſubijciam, idem cenſuit Grat.conſ.42.nu.15.lib.2. Corn.conſ.85.nu.3.lib.4. Robert.Maran.de ord.iud.diſt.iud.nu.51. Lanfranc. Balb. deciſ.84. quibus conſtat, quam recepta ſit hæc ſententia. quæ eo præcipuo fulcitur fundamento ta-
29 tis ſolido, ex verbis † noſtræ cōſtitutionis, [vel quiſpiam alius,&c.] nā ſi agitur contra eum, qui occupauit nulla ſibi facta traditione a colono, vel ſeruo, non eſt neceſſaria aliqua excuſſio, ergo nec in caſu noſtro, cum pares ſint caſus, & tam in vno quam in altero locū habet conſtitutio, vt ſupra oſtendimus. Affertur ſecundo tex. in §. ab hoc autem litigioſi, in Auth. de litig. vbi creditor aduerſus tertios poſſeſſores directo agere poteſt, & vendicare rem ſibi hypothecatā, nullaque ibi habetur excuſſionis ratio, ergo non videt neceſſaria, tametſi gloſ. plures ibi referat declarationes & intellectus: hæc tamen eſt receptior & verior.

Tertio, pręter ceteros, adducor in hanc ſentētiam,
30 ꝙ † vbicūque ſeruus domini poſſeſſionē interuertit, licet domino propria auctoritate eam ingredi, ſic probat notab.tex.l. ſi ſeruus, C. quod cum eo. quo adductus cenſuit Bal.in l.1.C. de ſer.pign.optimā eſſe cau-
31 telā, † vt in pacto de dote reſtituēda apponatur precarium, quo mediante, ſi eueniat caſus reſtitutionis, propria auctoritate poterit mulier ingredi poſſeſſionē illius rei.qđ probauit idem Bal. in l. pen. C.de pig. act.in eo q ciuilē habet poſſeſſ. Boer.d.q.200.col.vlt. circa med. ſi ergo ꝓpria auctoritate potuiſſet īgredi, ergo neceſſaria nō eſt excuſſio, cū via iudiciaria agit.

Contrariam tamen ſententiam probarunt Barb. conſ.28.col.1.lib.1.Aret.in l.exitus, ff.de acq.poſſ.etſi parum ſibi conſtans aliter de iure reſpōderit, vt iam retuli, bi multis in hanc ſententiam adducebantur.

32 Primo regulę † eſſe ſtandum donec fallentię caſus oſtendatur, vt dicebat Bart. in l.2.§.1.ff. ſi quis in ius voc. non ier. Dec.in l.1.nu.7.de reg.iur.Gozad.conſ. 50.num.10.latiſſime Tiraq.tract.de retract. conſang. §.1.gloſ.9.nu.209. Alciat.tract.præſumpt.reg.1.præſump.28.num.6.ſed regula eſt, contra tertios poſſeſſores agi non poſſe, niſi excuſſo principali, §. ſed neque, in Auth.de fideiuſſ. Auth. hoc ſi debitor.C.de pignor. ergo idem in caſu noſtro. ſed vno verbo reſpondetur, regulam illam non procedere in caſu noſtro, ex his quæ iam ſupra relata ſunt.

Argumentatur ſecundo, ꝙ iure antiquo quando
33 creditor † vult reuocare alienata ad ſui fraudem, excuſſionē ipſius debitoris eſſe ante omnia faciendam, l.1.l.ignoti.C.de reuo.his quæ in frau. cred.l.ait.§. ita demū.ff.eo.ergo idē in noſtro hoc caſu. verum reſponderi poteſt, veteri iure ſic cautū non fuiſſe, nam agens hypothecaria neceſſe quidem habebat, ac habet, excuſſionem principalis facere, ſed illud cōtingit, quia remedium illud petitorium dicitur, gl.1.ff.de Saluia. interd. ſic reſpondetur & ſecūdo ad l.ignoti, vbi agitur ea actione in factū Pauliana vel Caluiſiana, quod non contingit in caſu noſtro. Rurſus reſponderi poteſt nō procedere hæc in expreſſa hypotheca, ex tex. d.§.hoc autem, in Auth. de litig. licet ſecus in tacita, iuxta gloſ.§.ſed neque, in Auth.de fideiuſſor.

Tertiu

Tertio ergo loco Aret. & Barba. argumentabantur
34 ex eo, quod videmus † locatori non licere propria au-
ctoritate conſequi alienata in tertium per conducto-
rem, ſed via agere debet ordinaria, l. 2. ff. de Saluia. in-
terd. d. l. 2. §. 1. l. quæſitum, §. vlt. de prec. ſi ergo via or-
dinaria agere debet, ergo neceſſaria eſt excuſſio. non
35 concludit argumentatio, quia relata iura † loquuntur
in tacita hyporeca pro illatis & inuectis, l. differentia,
ff. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. tacite cōtrah. §. item
& Seruiana. Inſt. de act. rurſus caſus ſunt diuerſi ob di
uerſitatem conſtitutionū. præterea non ſequitur, agen
dum eſt via ordinaria, ergo neceſſaria eſt excuſſio.
36 Quarto ſic argumentabantur, † dolus debitoris nō
debet poſſe nocere tertio ſucceſſori, l. apud Celſum,
§. ſi ex cauſa legati, ff. de except. dol. ſed ſi liceret cōtra
eum agere non facta excuſſione principalis, ſibi noce-
ret. l. vlt. in prin. ff. de eo per quem factum erit. ergo ex
cuſſioni locus eſſe debet. ſed reſpondetur, tertio ſatis
eſſe ſuccurſum per actionem euictionis ſecutæ. Rurſus
ipſe tertius ſucceſſor. debuit perſerutari, cum quo con
traheret, l. qui cum alio, de reg. iur. & ſupra diximus.
præterea, vt dolus debitoris tertio, ſic nec creditori de
bet poſſe nocere.

Vltimo tamen loco Barb. d. conſ. 28. adducebatur
ex textu huius conſtitutionis, qui dum loquitur in ſer-
uo, colono, & procuratore, ea ratione in debitore locū
habere non poteſt, quia coloni & ſerui detinēt, non ad
ſui commodum, ſed ad commodum domini: quare ſi
introuertant poſſeſſionem & alienent, eam iuſte do-
minus poteſt a ſucceſſore illo recuperare, hoc non con
tingit in caſu noſtro: quia licet debitor poſſeſsionem
37 in creditorem transferat, attamen † creditor, non ſibi,
ſed ad debitoris vtilitatem poſsidet, l. ſerui nomine,
de vſucap. l. ſciendum, §. creditor, ff. qui ſatiſdare cog.
Bart. in l. ab emptione, num. 8. ff. de pact. Tiraq. de iure
conſt. in 3. par. limit. 29. nu. 8. quam argumentationem
retulit Tiraq. qui ſupra, 1. par. nu. 61. & indiſſolutam
reliquit. arbitror reſponderi ſic poſſe. minus verum eſ
ſe creditorem abſolute ad debitoris commodum poſ-
ſidere: ſolum enim quo ad duos caſus ad illius vtilita-
tem poſsidet, quoad euitandam ſatiſdationem, & quo
ad vſucapionem & præſcriptionem, nō quo ad cetera.
ſic gl. d. § creditor, & d. l. ſerui nomine, qui textus pro
bat, eum qui rem pignoratam vendicare vult, nō con-
tra debitorem, ſed contra creditorem agere debere.
ex quo apparet, eum dominum & poſſeſſorem eſſe, ſi
præſertim conſtitutum interueniat, quo dominium in
eum tranſlatum eſt, adeo, vt ſi non ſit in actuali poſſeſ-
ſione, contra detinentem agere poſsit, declarat Bart.
d. l. ab emptione, nu. 7. Tiraq. d. tract. de iure conſtit. 1.
par. nu. 7. addo Capic. deciſ. 14. nu. 11. & 12. Bellam.
conſ. 35. nu. 11. & 12. Rol. a Valle, conſ. 53. nu. 4. lib. 1.
* vera ergo eſt communis * relata ſententia.
38 Declaratur primo, non procedere † mortuo conſti-
tuente, ſic Rom. conſ. 189. 1. dub. qua de re infra late
dicemus, §. 17. interim videndus eſt Tiraq. de iure cōſt.
1. par. nu. 65. & in 3. par. lim. 21. nu. 9. & 10.
39 Declaratur † ſecundo, nō procedere ſi generali con
ſtituto ſit cautum, excuſsionem debitoris prius eſſe
faciendam, antequam ad tertios poſſeſſores deuenia-
tur. ſic reſpond. Alexand. conſil. 83. in fine, libro 6. &
refert Tiraquel. de iure conſtit. 1. par. num. 67. vbi ali-
qua addit.
40 QVAERO octauo, an conſtitutio † hæc noſtra lo
cum habeat quando poſſeſſor nomine vnius, deinde
nomine alterius ſe poſsidere conſtituit? Salic. hic in fi-
ne, & Ripa in rubr. ff. de interd. num. 9. rem hanc ex-
plicare videntur: ſed non declarant, cui concedatur,
vel negetur hoc remedium, vel primo conſtitutario,
vel ſecundo, ipſe autem rem ſic explico. illo primo cō
ſtitutario, abſolute concedi: nam ſi aliqua poſſeſsio-
nis interuerſio ad ſui detrimentum fit, ſuccurſum illi
eſt, vt iam docui, nec res (mea ſententia) habet diffi-
cultatem, ſi primus ipſe conſtitutarius contra ſecun-
dum via iudiciaria vult agere, alias enim extra iudi-
cium poſſet ſua auctoritate ingredi; dummodo ſecun
dus is conſtitutarius in corporali non reperiatur, ſe-
cundus autem conſtitutarius non habet huius conſti-
tutionis remedium, quo contra tertium deinde deten
torem agat. illa eſt ratio: quia ſuum conſtitutū nullius
eſt momenti, nec aliquam in eum tranſtulit poſſeſsio-
nem, cum iam primus poſsideat ciuiliter & naturali-
ter: nec is conſtituens vllam habet facultatem trans-
ferendi in ſecundum, vt multis probat ipſe Rip. d. ru-
bric. de interd. nu. 10. & 11. & latiſsime Tiraq. de iure
conſt. 3. par. lim. 1. Nec difficultatem facit, quod is co
lonus, vel procurator detineat, & ſit in corporali poſ-
ſeſsione: quia illa naturalis poſſeſsio nullum tribuit cō
modum, & idem eſt ac ſi non teneret, vt in ſpecie do-
cuit Bartol. in l. quod meo, vbi Alexan. num. 16. de ac-
quir. poſſeſs. Tiraq. d. limit. 1. num. 11. non ergo vti ali-
quo remedio is poteſt, cū nihil amiſerit, & cum nihil
poſsederit.

QVÆRO nono, non multum a præcedenti quæ-
41 ſtione recedendo, quid † ſi illi primo conſtitutario ſo-
lum factum eſt conſtitutum, & ſecundo facta eſt tra-
ditio, an ad commodum dicti ſecundi, ſit locus huic
remedio, quemadmodum ad commodum primi? &
ad commodum primi non eſt dubium, quia (vt iam
diximus,) in eum translata eſt naturalis & ciuilis poſ-
* ſeſsio. & hanc communem * teſtatur poſt Corn. conſ.
55. col. 2. lib. 3. Rip. d. rubr. ff. de interd. nu. 12. & alias
ſupra pluries diximus. quo vero ad commodum ſecun
di, non arbitror illi concedi hoc remedium: cum illa
traditio nullam in eum tranſtulerit poſſeſsionem, ſed
ſolam detentationem. nec quidquam operatur tradi-
tio illa ad primi conſtitutarij detrimentum, qui om-
nino præfertur. ſic Bartol. in l. ab empt. in fi. ff. de pact.
late Iaſ. in l. quoties, numero 14. C. de rei vend. latiſsi-
me Tiraquel. de iure conſtitut. 1. parte, num. 21. illi
addo Iaſ. conſ. 92. num. 2. lib. 1. Pariſium conſil. 128.
num. 15. lib. 1. conſ. 69. num. 155. lib. 3. & Boer. quæſt.
112. num. 5. & 6.
42 QVÆRO decimo, an huius † conſtitutionis re-
medium illi concedatur, cuius nomine is, qui ante na-
turaliter & ciuiliter poſsidebat ſe precario tantum
poſsidere conſtituit: vt ſi debitor precario tantum
nomine creditoris hypothecata bona poſsidere con-
ſtituit, & is deinde debitor in tertium alienet, an con-
tra tertium illum hoc remedio experiri poſsit credi-
tor? & huic creditori concedi probauit Corne. conſil.
228. lib. 2. etſi idem Corn. conſ. 15. lib. 3. dubitauerit.
idem probarunt Iacob. & Ang. vt refert Rip. d. rubr.
de interd. num. 5. qui & ipſe eiuſdem ſententiæ fuiſſe
videtur, duplici ratione in hanc ſententiam adduci vi-
dentur.

Prima, dum inquit Rip. quod ſi conceditur debi-
tori ad euocandam poſſeſsionem rei alienatæ per
creditorem, qui poſsidebat ciuiliter & naturaliter,
ergo multo magis competere debet huic creditori,
pro poſſeſsione rei alienatæ per rogantem illum, qui
naturaliter tantum poſsidebat. Neſcio quo iure Ri-
pæ argumentatio probetur, nec enim debitori, ſed
creditori hoc remedium conceditur, vt diximus ſu-
pra quæſtione ſexta, qui quidem creditor vt poſſeſ-
ſor ciuiliter & naturaliter, ſine dubio a debitore
poteſt, qui nec naturaliter poſsidet, alienata re-
uocare: ſed an modo idem ſit, cum ciuiliter tantum

Digitized by Google

creditur poſſidet, vt hic, non probarunt a Ripa, nec a
fortiori ſic potuit argumentari.
Secunda ſuit Ripæ argumentatio, dum inquit ciui
lem poſſeſſionem rogati quieſcere, ſuper naturali ro-
43 gantis, qua † naturali tranſlata transſertur & ciuilis,
perditurque. l. interdum, §. vltimo, de acquiren. poſ-
ſeſſ. Bartol. l. Celſus, num. 15. & ibi Franc. Barbat. nu-
mero 85. de vſucap. Socin. l. 3. §. amittenda, vlt. not. ff.
de acquiren. poſſeſſ. Crot. l. ſi is qui pro emptore, num.
201. de vſucap. Socin. iunior conſ. 35. num. 2. libro 3.
vbi communem teſtatur. huic ergo creditori & domi
no conceditur hoc remedium. hæc argumentatio non
concludit, cum ex ea non probetur, huic ciuiliter poſ-
ſidenti hoc remedium concedi. Rurſus non videtur
ſatis vera illa concluſio, quod ciuilis poſſeſſio credi-
toris adhæreat naturali debitoris, & amiſſa natura-
li, amittatur & ciuilis: imo non amittitur, vt rectiua
Bartol. ſenſiſſe videtur, in l. creditores, numero 25. in
fine, C. de pignor. & declarat Gozadin. conſ. 42. num.
16. idem ſenſit Salicet. d. l. creditores, vt refert Tira-
quel. de iure conſtitut. 3. par. limitat. 14. num. 8. Qua-
* re alia ratione, & veriori, communem * hanc probo
ſententiam: conſidero enim ciuilem poſſeſſionem eſ-
ſe penes hunc creditorem qui naturalem precario ip-
44 ſi debitori conceſſit. Cum ergo † natura precarij illa
ſit, vt volente concedente finiatur, l. 1. de precar. ſequi
tur, quod ſi is debitor alienet eam naturalem, & con-
cedens declarat animum recuperandi illam natura-
lem extinguitur precarium. ſic declarat d. l. habet. §.
eum quis, ff. de precar. Rot. in deciſ. antiq. tit. de reſtit.
ſpoliat. deciſ. 1. num. 2. & ideo ipſe creditor vere eam
via iudiciaria conſequi poteſt, alias ſponte eam in-
gredi poſſet, l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas, ibi
Iaſ. num. 23. de acquiren. poſſeſſ. & alias diximus, &
hic creditor recuperat naturalem quam in actu pre-
carij debitori roganti videtur conceſſiſſe, vt ſtatim
ſubijciam. Nec communi huic ſententiæ aduerſatur
illa ratio quæ Corneū hæſitantem reddidit, vt refert
Rip. d. rubr. de interd. num. 15. hinc creditorem non
45 poſſe recuperare naturalem illam poſſeſſionem, † cū
apud eum numquam fuerit. nam reſpondetur ea de-
claratione quam facit Bartol. in l. interdum, in princ.
num. 1. verſ. dico ergo, & ibi Alex. num. 3. communem
teſtatur, & poſt eum Aret. ff. de acq. poſſeſſ. imo penes
concedentem precariu tēpore conceſſionis fuiſſe ciui
lem, & naturalem poſſeſſionem, & in rogantem trāſ-
ferri naturalem, quam aliqui non naturalem proprie
eſſe dicunt, ſed poſſidendi qualitatem, quę omni caſu,
vt diximus, ſola domini concedentis voluntate ad eū
reuertitur. Rurſus ea ratione adhuc huic creditori cō-
petere dicitur hoc remedium, conceſſo enim quod
per naturalem alienatam transferatur & ciuilis ei co-
hærens: attamen ex quo infertur creditori pręiudiciū,
ſequitur ei cōcedi hoc remedium, quo eſt cautum, poſ
ſeſſori nihil præiudicij inferri poſſe: quod fortius pro-
bat declaratio Odofr. & Alb. hic, col. 2. dum affirmāt,
commodanti concedi hoc remedium contra tertium,
cui commodatarius rem tradidit, ne ei ſcilicet cōmo-
danti minimum afferatur præiudicium, aſſecuta ergo
ciuili, conſequitur & ſine dubio naturalem, vera ob
id erit communis ſententia.
46 QVAERO vndecimo, an hoc † remediū vſufru-
ctuario concedatur, ad cuius incommodum proprie-
tarius rem, ex qua ipſe vſumfructum percipiebat, alie-
nauit? & cōcedi ſenſit gl. in l. Pomp. in verbo, amittit.
ff. quemadm. vſusfr. quam vno verbo probauit Rip. in
rubr. ff. de interd. nu. 13. in fi. & ſenſit hic Odofr. in fi.
quod ea ratione probari pōt: quia ea quo rem ratione
ſui vſusfructus poſſidet, & proprietarius interuerten-
do eum priuat, iux. tex. d. l. Pomp. non immerito recu-
47 perare pōt. Quod autem † vſufructuarius naturaliter
poſſideat, probat clarus tex. l. naturaliter, in prin. ff. de
acq. poſſ. quo loco gl. inquit ipſi vſufructuario deiecto
cōcedi interdictū, vnde vi, l. 3. §. vnde vi, & §. pertinet.
ff. de vi, & vi arm. & diximus ſupra in 1. remed. ex in-
terdicto, vnde vi, q. 5. idē ergo dicendum eſt in hoc ca
ſu, quod eſt maxime vtile cōtra tertium poſſeſſorem.
48 QVAERO duodecimo, an † colono ad longum
tempus concedatur hoc remedium, ſi in alium domi-
nus directus rem transferat? cōcedi affirmauit Rip. d.
rubr. de interd. nu. 13. in fi. dixitque probari ex textu
noſtro: ſed non video qua in parte hic textus hāc pro-
bet ſententiam, imo cōtrarium probare videtur, cum
domino rei concedi ſolum videatur, vt tribus in locis
inquit, per ſeruum, procuratorē, colonum, vel inquili-
num domino rei non fieri præiudicium. quare ſæpiſſi-
me Bar. in conſ. 28. col. 2. lib. 1. ponderando relata ver-
ba, dicebat, eum qui hoc remedio vult agere, ſe domi-
num probare debere. verum, vt alias dicebam, nō hæc
conſtitutio de domino relata ratione loquitur, ſed in-
telligi vult dominum pro poſſeſſore, cum de *ſola poſ-
ſeſſione* ſit contentio. ideoque ſatis huic colono ad lō-
gum tempus conceditur, cum poſſidere dicatur, l. na-
turaliter, in prin. ff. de acq. poſſ. ſic in emphyteuta di-
ximus concedi interdictum, Vnde vi, vt ſupra in rem.
1. q. 6. & emphyteutæ ſimilis eſt hic colonus.
49 QVAERO decimotertio, † quid ſi colonus ſolū
animo non reuertendi poſſeſſionem deſerat, & alter
occupet, an eam dominus perdat, vt deinceps hoc re-
cuperare non poſſit? Ang. hic, col. vlt. verſ. aut animo
deſerendi affirmat naturalem perdi, non ratione doli
procuratoris, ſed ratione occupationis, cum is occupa
tor naturalem vacantem inuenerit, l. clam poſſidere,
in prin. & §. qui ad nundinas, ff. de acq. poſſeſſ. ciuilem
vero apud ſe retinet: cuius virtute propria auctoritate
naturalē poterit ingredi antequam ſuſpicaret ſe poſ-
ſe repelli, vel iam fuerit expulſus. d. §. qui ad nundinas.
tāto ergo fortius hoc vti poterit remedio. quod etiam
intelligitur verum, quando colonus veniens fuit expul
ſus, vel non admiſſus, quia interim quod non venit, na
turalis amiſſa non dicitur. ſic declarat Ruin. conſ. 127.
nu. 18. ver. & nedum, lib. 5.
50 QVAERO decimoquarto, † quid ſi ab altero poſ
ſeſſio a colono deſerta fuit occupata, & negligat *domi
nus* naturalem apprebēdere, an eam perdat *dominus*,
vt recuperare non poſſit? iure Pandectarum *finita eſt*
controuerſia, amitti poſſeſſionem ex l. de eo. §. 1. ff. de
acq. poſſ. hodie tñ diuerſum videtur, ea conſtitutione
noſtra, qua iura antiqua corrigi dixit Mart. gloſſator,
quē probaſſe videtur Ang. hic, col. vlt. ver. ſi vero poſ-
ſeſſio, & Bellam. deciſ. 104. quia nullo in caſu aius pro
curatoris domino nocere poteſt, quòd intelligit Ang.
verum, vt ciuilem non amittat, quam iam facto illius
procuratoris amiſiſſe videtur, & ideo licet ſuo facto
dominus amiſerit naturalem, adbuc tamen habet ciui
lem, nam etſi naturalis ſit amiſſa, ciuilis tamen poteſt
retineri, cum ſolo animo retineatur. l. 3. §. in amitten.
ff. de acq. poſſ. an autem hæc diſpoſitio ſit antiqui iuris
correctoria, vel non, diximus ſupra q. 2.
51 QVÆRO decimoquinro, an † hoc remediū con
ſtitutionis noſtræ locum habeat contra clericos? &
non habere locum reſpondit Barbat. conſ. 28. col. pen.
52 li. 1. ea adducitur ratione: quia nulla eſſe potuit † iuriſ-
dictio ſtatuēdi contra clericos. c. eccleſia S. Mariæ, de
conſt. c. bonę quidem, 95. diſt. ergo iuriſdōnis defectu
nō ligat. l. vlt. ff. de iuriſd. om. iud. ꝙ ſecundum eum cō
firmatur fortius procedere, qñ lex ciuilis eſt clericis p̄
iudicialis, vt tradunt Io. Andr. & Inn. in c. vlt. de ſolu.
at con-

Digitized by Google

at conſtitutio noſtra eſt præiudicialis, & cum detri-
mento illius tertij a quo poſſeſſio auocatur, cum fa-
cto alterius puniatur, quod eſſe non debet, l. ſanci-
mus, C. de pœn. ergo &c. Verum contrariam ſenten-
tiam probauit Anchar. & recte, c. 1. col. 1. a. de conſt.
in 6. vt refert Barb. præcitato loco, illa præcipua ra-
53 tione adductus † legem nõ cenſeri iniquã, cum ſe ha-
beat ad commodum & onus, iuxt. l. ſi pater puellæ,
vbi late Iaſ. C. de inoff. teſt. cum ergo conſtitutio no-
ſtra ſit ad commodum etiam clericorum, iniquũ non
54 eſt, ſi quandoque ſit ad detrimẽtum. ſic videmus † di
ſpoſitionem l. vlt. C. de iur. delib. & authen. hoc am-
plius. C. de fideic. locum habere etiam contra cleri-
cos. Nec a Barb. citata obſtant, & illud præſertim dũ
inquit, reſpondendo Anch. fundamento, verum eſſe
quatenus ſunt fauorabiles, non odioſæ, & ad detri-
mentum, q̃ reſponſio vera non eſt, quia ſi clericus ip-
ſe is eſſet, qui ſpoliatus foret, hoc vti remedio poſſet,
ergo laico debet poſſe contra eum concedi: & quod
ait Barb. d. l. vlt. C. de iure delib. & d. auth. hoc ampl.
ea ratione clericos ligare, quia ante omnia ad præ-
mium inuitantur, eſt falſum, cum hoc cõtingat, quia
eſt ad commodum & incommodum, nec principali-
ter ad detrimentum eccleſiaſticæ libertatis. Ancha-
rani ſententiã probarunt Abb. in c. eccleſia S. Mariæ,
num. 17. 18. in rep. & ibi Felin. num. 97. de conſti. qui
55 abſolute affirmarunt, † legem ciuilem ligare clericos
quando non continet peccatum, nec canoni aduerſa
tur, & poteſt eſſe ad commodum & incõmodũ. Nec
56 obſtat, quod deficere videatur iuriſdictio, † quia
hoc procederet, quando non generaliter, ſed in ſpe-
cie eſſet contra clericos. vt poſt alios declarat Dec. d.
c. eccleſiæ ſanctæ Mariæ, num. 24. Ex quibus ſatis ſu-
perque demonſtratur, quam fatua & inſulſa ſit ſentẽ
57 tia Barb. † cuius doctrina in ſola audacia & oſtenta-
tione poſita erat, vt non immerito illum ſint ex no-
ſtris quamplurimi deteſtati: vt vnus omnium præſer
tim Calcan. conſi. 1. qui tantis admodum aduerſus il-
lum inuehitur probris & maledictis, vt mirum ſit di-
ctu: vnumquẽ illius reſponſum ita contorquet ac de-
ſtruit, vt nobis oſtenderet prima illum iuris elemen-
ta ignoraſſe. multo plura aduerſus hunc iuris Docto-
rem attulit Neuiz. lib. 5. Siluę nupt. nu. 28. & Vdal.
Zaſ. lib. 1. ſingula. reſponſ. c. 7. num. 11. qui vna cum
Calca. fatetur Barbatiam fuiſſe Doctorem cum veri-
tatis obliuione, quod eſt maxime deteſtandum. miſ-
ſa facio nunc quæ de illo litteris prodidit Roder. Sua
rez Hiſpanus in l. 1. in tit. dellas Ganuncias, quæ Hi-
ſpanorum leges ſunt, eo enim loci, num. 44. inquit ſe
conſulere iudicibus, vt non ante oculos, ſed poſt ter-
ga Barbatiæ habeant opniones: cum vanæ fuerint
hominis cogitationes, & cum iactantiæ vitio maxi-
mo laboraret, multa protulit aduerſus rei veritatem
ac conſcientiam. & alijs multis Rode. in l. 1. tit. de las
Arras. nu. 48. contra ipſius Barbatiæ ſuperbiam & ia
ctantiam inuehitur.
58 QVÆRO decimoſexto, an hæc conſtitutio † lo
cum ſibi vendicet in hac hypotheſi beneficiaria, quę
non ſemel in foro controuertitur? Beneficij poſſeſ-
ſor clerico beneficium illud reſignauit, hic reſignata
rius, reſignanti beneficij poſſeſſionem locauit, ac ei
in mandatis dedit, vt reſignationem publicari cura-
ret, iuxta regulam Cancellariæ Innocen. 8. de publi-
cis reſignationibus, qui quidem cõductor & reſignãs
eam reſignationem publicari non curauit, ſed per ſe-
meſtre in poſſeſſione beneficij manſit, alterique, ſic-
que tertio iterum reſignauit, qui poſſeſſionem ade-
ptus eſt. Dubiatur nunc, an illi primo reſignatario,
cuius reſignatio a reſignante mandatario non fuit
publicata, concedatur huius conſtitutionis remediũ
ad auocandam poſſeſſionem e manibus ipſius reſi-
gnatarij ſecundi, ac nũc poſſeſſoris? & dicendum eſt
non poſſe, illa ratione: quia tunc demum locum ha-
beat hæc conſtitutio, quando nouus is poſſeſſor cau-
ſam habuit ab eo, qui vt colonus nomine domini poſ-
ſidebat, vt ſupra in anteludijs huius conſtitutionis
admonui, citando Rotam in titu. de reſtitut. ſpoliat.
deciſi. 9. in nouis. ſed in caſu noſtro ſecundus hic reſi-
gnatarius & poſſeſſor nõ poſſidet tamquam cauſam
habuerit ab eo, qui vt colonus primi reſignatarij agẽ
tis poſſidebat, ſed totum a ſuperiore eſt conſecutus:
nam cum facta ſit reſignatio in illius manibus, & illa
ad commodum primi reſignatarij effectum non ſit
ſortita, quia neceſſaria erat publicatio, non obſtan-
te quod reſignans vt conductor conſtituerit ſe nomi-
ne reſignatarij poſſidere, vt declarat Rebuffus i pra-
xi benefic. in regula de public. reſignationibus. in gl.
13. in fine, dicitur, legitime conceſſa & admiſſa ad fa-
uorem ſecundi reſignatarij nunc poſſeſſoris, qui (vt
retuli) non a primo reſignãte conſequitur, cuius om-
59 ne † ius & poſſeſſio per reſignationem extinguitur,
admiſſa reſignatione ſeu renunciatione, vt tradit Ab
bas in cap. ſolitæ. num. 10. de reſtitut. ſpoliat. Rebuff.
in Praxi benefic. in regula de infirmis benefi. reſign.
in gloſſ. 10. num. 3. & ſtatim ſubijciam. & ideo ſecun-
dus reſignatarius totum accipit a ſuperiore, c. Moy-
ſes. & ſeq. 9. quæſt. 1. Abb. cap. 2. de præſcript. & Butr.
cap. ſi diligenti. eod. titu. Aret. in l. Pomp. §. cum quis
num. 7. de acquiren. poſſeſ. alios citat in hanc ſenten-
tiam Mod. Pariſ. ſuper regula Cancellariæ, de public.
reſign. num. 33. qui quidem Mod. Pariſ. eo loco num.
90. quem retuli, facti hypotheſim definire videtur, ſic
declarando noſtram conſtitutionem: qui ſentire vi-
detur ita demum procedere, niſi ſecundus hic reſi-
gnatarius & poſſeſſor fraudem commiſiſſet, ſicque
fuiſſet in cauſa, nec prima reſignatio publicaretur, hic
enim dolus ſibi prodeſſe non debet. l. itaque fullo, de
fur. cap. penultim. de colluſ. detegen.
60 QVAERO decimoſeptimo, an † in caſu noſtrę hu
ius conſtitutionis illi tertio poſſeſſori, contra quem
agitur, ius offerendi ipſi creditori agenti conceda-
61 tur? & forte dicendum videbatur concedi, † cum cui
cumque poſſeſſori, etſi ius in re non habeat, conceda-
tur, l. mulier. ff. qui pot. in pign. hab. Caſtrẽſ. in l. ſi res,
in prin. de leg. 1. Ruin. conſi. 123. nu. 5. li. 2. Afflict. de
ciſ. 259. & quẽlibet poſſeſſorem ius offerẽdi habere
tradit Capic. deciſ. 99. nu. 6. ſic ergo & in caſu noſtro
videbatur dicendum. ſed interrogatus in ſpecie re-
ſpondit contrarium Ruin. conſi. 77. num. 7. in fin. lib.
5. ea adductus ratione: quia poſſeſſionis reſtitutio mo-
rari non debet, iuxta diſpoſitionem conſtitutionis
62 noſtræ, & ſimiliũ. imo fortius videmus, † quod agen-
ti rei vendicatione offerri non poteſt. l. ſi culpa. de
rei vend. Socin. ſen. conſi. 225. colum. 1. verſic. ex qua
concluſione, lib. 2. & quæ in oppoſitum ſunt relata,
intelliguntur, cum agitur hypothecaria, vt omnes
relati præſupponunt. & declarat Crauet. conſi. 298.
nu. 9. Capic. deciſ. 41. nu. 1. 2.
63 Declaratur non procedere quando † poſſeſſori nõ
eſſet contra ſuum actorem ſuccurſum, tunc enim is
offerre creditori poſſet argumento doctrinæ Bald. in
l. contra rogantem. C. ad Trebell. quam vt egregiam
in his terminis eſt ſecutus Soci. ſen. d. conſi. 224. col.
1. ver. quinimo dico, lib. 2. Verum dubitat Neguſ.
tract. de pign. 30. memb. 5. part. nu. 28. vt apud illud.
64 QVÆRO decimooctauo, an † extinguatur hu-
ius conſtitutionis remedium per mortem illius, qui
creditoris, vel alterius nomine ſe poſſidere cõſtituit?
& exſtin-

Digitized by Google

& exſtingui reſpondit Rom.conſi.189.t.in dub.in fi.
Corn.conſi.190.num.5.lib.1.Ruin.conſi.129.num.
8.lib.5.Goza.conſi.42.num.4.Grat.conſi.63.colum.
4.lib.2.poſt tres poſteriores retulit Tiraquel. de iure
conſtitut.1.part.num.65.& alia idem Tiraquell.d.
loco.3.part.limita.21.nu.10.11.& in 2.par.ampliat.
64 13.nu.1.ea adducuntur ratione: quia † conſtitutum
& precarium, quod apud illum rogantem eſt, illius
morte extinguitur.l.cum precario.9.1.ff.de precar.
& in cap.vltim. extra eo.nec enim hæredibus conſti-
tuentis, ſed ipſi ſoli tantum conceſſa eſt poſſeſsio. ac-
cedit quod is conſtitutarius animo & corpore con-
ſtituentis poſſidet.l.3.§. ſaltus.l. quod meo.ff. de ac-
quiren.poſſeſ. ſed poſt mortem conſtituentis animus
eſſe deſinit, l. ſi id quod, l. ſi ad eo.§. ſi forte.ff.de acqui
65 rend. poſſeſ. ſic † voluntas morte finitur, l.4.ff.locat.
* omnes *l. centeſimis. §. ita ſtipulatus. de verbor.obli
gat.extinguitur ergo conſtitutum, & per conſequens
conſtitutarius poſſidere deſinit. ſic procedat regula
& concluſio in hoc caſu.
66 Declaratur ac intelligitur relata † concluſio, vt fi-
niatur quidem conſtitutio, non tamen amittat con-
ſtitutarius poſſeſſionem, quin eam recuperet a ſucceſ-
ſore & hærede dicti conſtituentis, nec enim is conſti-
tutarius actionem perdit, ſed illam contra dictum hę
redem habet. ſic probat Claud. Seiſel. in l. exitus, de
67 acquiren. poſſ. Goz.d.conſ.42. num.16. Crau. conſi.
107.num.2.& late Tiraq. in omnibus præcitatis lo
cis, qui intelligunt præſertim niſi is conſtitutarius
mortuo conſtituente patiatur illius ſucceſſorem poſ-
ſidere. nam ſi negligenter ſeſe habeat is conſtitu-
tarius, quam habebat ciuilem amittere dicitur. d.l. ſi
forte. ff. de acquiren. poſſeſſ. ſic declarat & Ang. hic
col.vltim.verſic.tu autem ſequendo &c.
68 QVAERO decimonono, † quāto tempore exſtin
guatur ſiue præſcribatur hoc remedium? & triginta
annis præſcribi affirmat Afflict. deciſ.139.n.5.quem
eſt ſecutus Rober. Mar.de ord.iud.7. diſtinct.iud.nu.
52. Crot.in l.ſi qui pro emptore, nu. 203. de vſucap.
quos videtur probaſſe Rol.a Valle conſi.73.num.20.
lib.1.nec ab eo receſſit Franc.Cremen. ſing.61. volo
tibi. Vber. Zuchar.in rub.ff.ſi cert. pet.num.31. in fi.
ea adducuntur ratione: quod condictio legis hęc ſit,
ſicque perpetua.§. vlt. Inſt.de per. & temp.action.tri-
69 ginta ergo ſolum annis illa præſcribitur, † vt in per-
ſonalibus. vt late tradit Balb.tract.4. pręſcipt.4.part.
princ.quæſt.1. Verum Curt.iun. in rub.ff. ſi cert. pet.
nu.17. dubiam admodum hanc eſt opinatus ſenten-
70 tiam, ea ratione: quia etſi † hypothecaria nō niſi ſpa-
cio quadraginta annorum tollatur. l. cum notiſſimi.
C.de pręſcr.30.vel 40.ann.attamen cum tertius poſſi
det, res illas hypothecatas aduerſus creditorem de-
cennij ſpacio præſcribit, vt in tit.C. ſi aduerſus cred.
lib.7. ergo tanto fortius idem dicendum eſt in caſu
noſtro, vt hęc condictio etſi perſonalis ſit, & ſui natu-
ra perduret annos 30. non tamen contra tertium poſ
ſeſſorem, vltra decennium perdurare poteſt: cum
præſertim difficilius tollatur ipſa actio hypotheca-
* ria ab actione reali fortiori, vt tradunt *oēs in rub.ff.
ſi cer.pet.& ſi decennio tollitur dominium & hypo-
theca, fortius hæc condictio: quæ ſi vltra decennium
duraret, eſſet per directum tollere vires tituli C. ſi ad
71 uerſus cred. verum reſponderi poteſt † remediū hoc
proprie eſſe contra tertium proditum, qui debitor
reputatur, quod in caſu tit. C. ſi aduerſ.cred. non eſt.
ſic Zuchar.d.rub. ſi cert.pet.num.31. rurſus præſup-
72 ponit Curt.iun.in ſuo caſu, tertium illum † bonæ fi-
dei poſſeſſorem eſſe, vt vere in eo caſu eſſe debet,
quod late declarat Balb. de præſcript.4.part.4.princ.
queſt... qđ non ſemper contingit in caſu noſtro. Hęc
ad l.vlt.C.de acquir.poſſ. Hactenus iuris Cæſarei con
ſtitutiones explicauimus, nunc ad conſtitutiones Pon
tificias tranſeamus.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutiones, reintegranda, 3.q.1. a quibus Pontifici-*
bus editæ & promulgatę, an remedium petitorium, vel
poſſeſſorium contineant. nu. 2.
3 *Geſtitius poſſeſſionem ſignificat.*
4 *Verba c.reintegranda, 3.q.1. ibi, poſſeſſiones, vel res, quā*
interpretationem habeant.
5 *Remediū c.reintegranda, 3.q.1. an ſit nouū, & ceteris pin*
guias, an cōtra ſingularē ſucceſſorem prouideat, nu.6.
7 *Remed.c.reintegranda, 3.q.1. an non prouidet pinguias,*
quam faciat c.ſæpe, de reſtit.ſpol.
8 *Cap.cum ad Sedem, de reſt. ſpol. ſenſus & intellectus, &*
quo tempore editum.
9 *Cap.ſæpe, de reſtit.ſpol.ſenſus & intellectus.*
10 *Cap.2.3.q.1.declaratio.*
11 *Fructus qui percipi potuerunt, non veniant in reſtitutio*
nem ex c.reintegranda, 3.q.1. ex ſententia Rotæ Rom.
12 *Conciliatia interpretum, quomodo remedium cap. reinte*
granda, 3.q.1. nouum eſſe oſtendatur.
13 *Remedium c.reintegranda, 3.q.1. an cōcedatur pro rebus*
laicorū, ſicque pro rebus profanis. fuit editum vt pecca-
tum ſpoliatoris emendetur, & corrigatur. nu.14.
15 *Extenſio in correctorijs conceditur fauore animæ.*
16 *Cap.3.q.1.ibi, quibuslibet, ſenſus & declaracio.*
17 *Remediū c.reintegranda, 3.q.1. exorbitans a iure commu*
nis diſpoſitione eſt.
18 *Extenſio conceditur in exorbitantibus, quæ fauorem po-*
tius quam odium habeat.
19 *Cap.reintegranda, 3. q. 1. in illis verbis deiectis Epiſco-*
pis. declaratur.
20 *Conſtitutiones Pontificum, tunc laicos ligant, cum alids*
eis ex alijs Cæſarū cōſtitutionib. peccare permitteretur.
21 *Bona clericorum patrimonialia fruuntur priuilegijs cle-*
ricis conceſſis.
22 *Remedium c. reintegranda, 3.q.1. an concedatur pro re-*
bus hoſpitalium ſeu Xenodochiorum.
23 *Hoſpitalia ſeu Xenodochia loca ſacra & religioſa dīr.*
24 *Remedium c.reintegranda, 3.q.1. an concedatur pro re-*
bus confratriæ ſeu diſciplinatorum.
25 *Confratriæ ſeu diſciplinatorum congregatio eſt iure lici-*
ta & permiſſa.
26 *Confratriæ appellatio vnde dicta.*
27 *Legatum factum piæ cauſæ, confratriæ ſolui poteſt, ſed*
contra, paulo infra.
28 *Confratriæ multa opera miſericordiæ & pietatis exer-*
ceat.
29 *Confratrias viſitare tenetur epiſcopus, ſed contra paulo*
infra.
30 *Quarta ex relictis confratrijs epiſcopo debetur. ſed con-*
tra, paulo infra.
31 *Diſciplinati ſeculares ſunt & laici, ideo ſecularium exer*
citia tractare poſſunt, & vxores ducere. Non tamen
ſunt iuriſdictionis eccleſiaſticæ, nu.32.
33 *Doctor & ſcholaſticus, expellere poterit diſciplinatos,*
cum eorum voce impeditur in ſtudijs.
34 *Falcidia Trebellianica detrahitur de relictis factis con-*
fratriæ diſciplinatorum.
35 *Diſciplinati quando confratriæ bona poſſint ad libitum*
diſtrahere.
36 *Altare & campanile non conſtituunt locum religioſum*
ſine epiſcopi conſecratione.
37 *Religioſum vnuſquiſque ad libitum conſtituit.*
38 *Remedium c.reintegranda, 3.q.1. an concedatur commen*
datario

datario ratione ſuæ commendæ.

39 *Commendatarius depoſitario & commendatario ſimilis eſt. inc & titulum habet in commenda. num. 40. expenſas facit, & debita perſoluit ex bonis commendæ. numero 41.*

42 *Commēdæ noſtræ temporis perpetuæ ſunt, & ideo de fructibus ad libitum diſponit commendatarius.*

43 *Commendam reuocare, & cōmendatarium ſpoliare quando poſſis Pontifex.*

44 *Beneficium reuocare quando Pontifici ſit permiſſum.*

45 *Remedium capit. reintegranda, 3 quæſt. 1. an concedatur patrono eccleſiæ qui in ea honoris cauſa ſedem & cathedram habet.*

46 *Patronus eccleſiæ poteſt habere honoris cauſa ſedem & cathedram in eccleſia. Item inſignia familiæ depicta, nu. 47. Quæ abradi ab alio non poſſunt. nu. 48.*

49 *Remedium c. reintegranda, 3. q. 1. an commendatario & depoſitario concedatur.*

50 *Capit. reintegranda, 3. q. 1. in illis verbis, eiectus & ſpoliatus, intellectus & declaratio.*

51 *Cap. eccleſia, 3. q. 1. ibi, poſſeſſiones vel res, ſenſus & declaratio.*

52 *Commendatario ſpoliato iudicis officium conceditur.*

53 *Commendatarius & depoſitarius poſſidere non dicuntur rem commodatam & depoſitam.*

54 *L. 1. §. quod autem ait prætor, ff. de vi, & vi arm. intellectus & declaratio.*

55 *Remedium c. reintegranda, 3. q. 1. an concedatur illi cui precario res conceſſa eſt.*

56 *Precario poſſidens, naturalem poſſeſſionem habere dicitur.*

57 *Aequiparatio non eſt bona, cum in puncto de quo agitur ſubeſt differentia.*

58 *Precario poſſidens tunc ad poſſeſſionem reintegratur, cum a tertio, non cum a domino deijcitur.*

59 *Remedium c. reintegranda, 3. q. 1. an ceſſionario concedatur. Et quando concedatur interdictũ, Vnde vi, vel aliud remed. poſſ. recuperatorium. nu. 60.*

61 *Remed. c. reintegr. 3. q. 1. an poſſeſſori malæ fidei ſpoliato concedatur.*

62 *Cap. in litteris, in fi. de reſtit. ſpol. ſenſus & intellectus.*

63 *Remed. c. reintegranda, 3. q. 1. eſt editum principaliter ad comprimendam ſpoliatoris audaciam, an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem. nu. 64. an vere dicatur eſſe in rem ſcriptum, nu. 65.*

66 *Remedia in rem ſcripta, non tranſeunt ob damnum præteritum, in ſingularem ſucceſſorem.*

67 *Remed. c. reintegranda, 3. q. 1. an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem. Datur contra poſſeſſorem ſingularem bonæ fidei, ſi eſt ſine titulo. nu. 68.*

69 *Poſſeſſione antiquiori probata, noua præſumitur clandeſtina. Fallit ſi de titulo poſſeſſionis conſtet. nu. 70.*

71 *Remedium c. reintegrãda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem cum titulo, & bona fide, quando tamen titulus ex poſt ſuperuenit.*

Et quid ſi cauſam a vitioſo poſſeſſore habuit. numero 73.

72 *Bald. in diſput. de vi turbat. col. pen. ver. tertio modo &c. declaratur.*

75 *Res vitio affecta non præſcribitur, nec ob eam Publiciana actio conceditur.*

Publiciana conueniri an poſſit is ſucceſſor ei qui ſucceſſit, qui conueniri aliàs poterat.

76 *L. 3. §. opus. ff. de alien. iudic. mut. cau. fact. intellectus & declaratio.*

77 *Remedium c. reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem cum titulo, & bona fide, cum tamen res vitio reali eſt affecta. Aut aliquis ſucceſſit vitioſo poſſeſſori. nu. 78.*

79 *Clandeſtinitatis vitium non tranſit in ſingularẽ bonæ fidei poſſeſſorem.*

80 *Remedium c. reintegranda, an concedatur contra ſingularem ſucceſſorem, qui poſſidet cum titulo, & bona fide, & cauſam habuit a bonæ fidei, & titulato poſſeſſore.*

81 *Clandeſtinitatis vitium tollitur per titulum & bonam fidem.*

82 *Clandeſtinitatis vitium perſonale eſt.*

83 *Generalis diſpoſitio caſus etiam priuilegiatos comprehendit.*

84 *Cap. epiſcopi 3. q. 1. ſenſus & intellectus.*

85 *Cap. eccleſia 3. q. 1. ſenſus & declaratio.*

86 *Vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur de habilitate.*

87 *Remedium c. reintegranda, quando inſtar interdicti vnde vi, ſit inductum.*

Maius habet priuilegium interdicto vti poſſidetis. n. 88.

89 *Poſſeſſionem antiquiorem probans in interdicto Vti poſſidetis, non præfertur noua poſſeſſori titulato.*

90 *Declaratio doctrinæ moliorum interpretum in remedio c. Reintegran.*

91 *L. ſine autem, §. ſi duob. ff. de pub. in rem act. ſenſus & intellectus, maliis aliorum reiectis.*

92 *Remediũ c. reintegranda, eſt inductum etiam eam ob cauſam, ne ſpoliator cum peccato aliena detineat.*

93 *Remedium c ſæpe, de reſtit. ſpol. quo tempore editum, & quis effectus huius cognitionis.*

94 *Conſtitut. Regni Neap. prouidens ſpoliato etiam contra milleſimum poſſeſſorem ſingularem cum titulo & bona fide.*

95 *Remediũ c. reintegranda, an concedatur illi, qui ſuo facto & culpa amiſit poſſeſſionem. & nu. 97.*

96 *Damnum quod quis ſua culpa ſentit, alteri adſcribere nõ debet.*

98 *Spoliatum qui alterum ſua culpa dicit, probare debet.*

99 *Præſumptio vna alteri efficaciori cedit.*

100 *Poſſeſſionem ſua negligentia perdens quomodo remedio c. reintegranda, & quomodo reſtituatur.*

101 *Prælatus per ſuam negligentiam non amittit poſſeſſionem quin eccleſia reintegrari ad eam poſſit.*

102 *Spoliatus ſuo facto iniuſte a ſpoliatore cauſato, reſtitui debet ex remedio c. reintegranda.*

103 *Bar. in l. de pupillo. §. meminiſſe, nu. 7. de oper. noui nunc. declaratur.*

104 *Caſſiodori locus declaratus.*

105 *Minor vel pupillus, qui adminiſtratorum facto ſua poſſeſſione ſunt ſpoliati, an adiuuetur remedio c. reintegranda, ſi effecti maiores non contradixerunt.*

106 *Tituli duo, vnus lib. 2. C. ſi maior factus ratum habuer. & lib. 5. ſi maior factus alienationem ſine decreto ratam habuerit. quomodo inter ſe differant, nouiter explicati, aliorum reiectis interpretationibus.*

107 *Titulus lib. 2. C. ſi maior factus ratum habuerit, in qua alienationis ſpecie loquatur.*

108 *Titulus lib. 5. C. ſi maior factus alienationem ſine decreto ratam habuerit in qua alienationis ſpecie loquatur.*

109 *Perperam aliquid agere quid ſit.*

110 *Minor non reſtituitur contra alienationem legitime factam, ſed quæ prætextu ætatis reſcindi poteſt, ſi effectus maior debito tempore non contradixit.*

111 *Ratihabitio tribus modis ſit.*

112 *Ratihabitio verbis expreſſis, quæ.*

113 *Iulij Pauli recept. ſent. locus expoſitus.*

114 *Ratihabitio tacita lapſu temporis inducitur.*

115 *Quadriennium quod effecto maiori conceditur ad petendam reſtitutionem in integrum, ratione minoris ætatis prætericæ eſt vtile, ideo a ſcientia tantũ incipit currere.*

116 *Scientia præſumpta ſufficit vt currere incipiat quadriennium ad petendum reſtitutionẽ in integrum conceſſum.*

117 *Quadriennium ad petendum reſtitutionem in integrum conceſ-*

conceſſum, Papiæ incipit currere a die, quo quis pronunciatus eſt maior ex ſtatuti forma.

118 Ratihabitio, quæ facto inducitur, an expreſſa vel tacita eſt.

119 Soluens ob cauſam celebrati contractus, illum ratificare dicitur, & comprobare.

110 Ratificat cõtractum minor, ſi eam ob cauſam annuos fructus percipiat.

121 Comenſium conuentiones confirmauit D. Carol. Sabaudiæ dux ex reditibus annuis ab illo opido perceptis.

122 Dilationem ad ſoluendum petens, contractum ratum habere dicitur. Aut is qui rei pretium ſibi ſolui poſtulat, & inibi declaratur.

125 Voluntas ex facto declaratur.

126 L.3.§.ſocio ff.de min.25.ann. ſenſus & intellectus.

127 Emptio & venditio tres habent perfectiones.

128 Tempus ſiue principij, ſiue medij, ſiue finis, ſpectatur, vbi actus ſuam perfectionem recepit.

129 Maior factus ratificans alienationem factam a ſocio communium bonorum, non amplius reſtituitur.

130 Ioannes Ceph.Fer.I.C. laudatur.

131 Cauſa vbi eſt indiuidua, ſocius fruitur in priuilegia ſocij.

132 Maior factus nũquam dicitur ratificaſſe, quæ geſta ſunt per dolum aduerſarij, dum minor eſſet.

133 Antonius Gouean. I.C. laudatur.

134 Structum quid ſit, & de ſignificatione verbi ſtruo.

135 Dolus verus, & dolus præſumptus quis.

136 Minor petens reſtitui in integrum oſtendere debet ſe læſum ſui facilitate, & dolo aduerſarij, & inibi quomodo procedat.

157 Minor qui factus maior dolum in contractu ab aduerſario adhibitum nouit, ſi non contraxit, dolum remiſiſſe dicitur.

138 Dolus de præterito poteſt remitti.

139 Marcus Anton. Natta I.C. laudatur.

140 Contractus nullus ipſo iure, quomodo a facto maiori dicatur conualidari, & ratificari.

141 Nullitas contractus in caſu tituli, ſi maior factus alienat. ſine decreto ratam hab. lib. 5. C. vnde cauſetur & quomodo.

142 Conſtitutio l.vlt.C. ſi maior factus alien. ſine decreto ratam hab. an locum habeat, cum alienatio eſt nulla defectu legitimitatis perſonæ, & ibid. quomodo res hæ intelligantur.

143 Decretum quid ſit in genere & in ſpecie.

144 Iacob.Cuiac. I.C. laudatur.

145 Decretum præcedit cauſæ cognitio, vt antecedens neceſſarium.

146 Minorum bona alienari vt poſſint, quamplures ſollemnitates exiguntur, quæ inibi enumerantur.

147 Rolandus a Valle I.C. laudatur.

148 Decreto alienare quid.

149 Alienatio rerum minoris titulo oneroſo, quomodo ratificetur ſuperueniente maiori ætate.

150 Ratificatio in caſu tit.C. ſi maior factus alien. ſine decreto &c. lib.5.C. quomodo alienationem confirmet, & de ratificationum ſpecie.

151 Ratificatio contractus nulliter celebrati, lapſu quinquennij a die perfectæ ętatis inducitur.

152 Quinquennium quod currit a die perfectę ętatis in caſu l.vlt.C. ſi maior factus alie. ſine decreto &c. currit & a die, quo quis pro maiori habetur ex ſtatuti diſpoſitione, vt Papiæ ex ſtatuto 23. in ciuilibus.

153 Ratihabitio, quæ verbis expreſſis fit, vel facto, quomodo actum conualidet, & quando vim ſumere incipiat.

154 Bar. l. ab emptione. nu.14 declaratur.

155 Ratihabitio legis & hominis maxime differunt.

156 Aretin conſ.128.nu.5.declaratur.

157 Decretum antiquũ Sabaudiæ, & Pedemontiũ lib.3. ſub rubr. de don.vend. & rechatis, &c. declaratur.

158 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedem.li.3. ſub rub. Quietationes facta per minores &c. declaratur.

159 Minoris alienatio titulo lucratiuo nulliter facta, per curſum decennij a die ętatis perfectę conualidatur.

160 Donatio remuneratoria a minore nulliter facta, per curſum quinquennij a die ętatis perfectæ conualidatur.

161 Donatio remuneratoria exigit eaſdem ſollẽnitates, quas ceteræ poſtulant.

162 L.1.C. ſi aduerſus don. intellectus & declaratio.

163 Donatio regulariter nec cum decreto a minore celebrari poteſt.

164 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium lib. 3. ſub rub. de don. vend. &c. non habet locum in donatione remuneratoria.

165 Donatio propter nuptias an ſub diſpoſitione l. vlt. C. ſi maior. fact. alien. ſine decreto ratam hab. comprehendatur.

166 Donatio propter nuptias an neceſſaria ſit conſtituenda.

167 Auth. dos data. C. de don. ante nupt. intellectus, ſenſus & declaratio.

168 Nouella Iuſtiniani, 91. vt primę & ſecunda dotis exactio, ſenſus & intellectus.

169 Mereri & commereri ſignificatio.

170 Beneficium neceſſario, ſed naturaliter tantum accipientem obligat.

171 Alienatio nulla ob interdictum a Prætore factum, conualidatur tempore poſt elapſum interdicti tempus.

172 Statutum Papię 61. in ciuilibus, de eo cui bonis interdictum eſt, declaratur.

173 Statutum Bononiæ, de eo cui interdicta eſt adminiſtratio. declaratur.

174 Statutum Papiæ 119. in ciuilib. de modo & forma obligandi filiumfamilias. declaratur.

175 Conſtitutio l.vlt.C. ſi maior fact. alien. ſine decreto ratã hab. non locum habet, cum ſolus tutor, vel curator rem minoris alienat.

Aut cum alienatio eſt ſimulata, nu.182.

176 L.vlt.C. ſi quis ignorans, intellectus & ſenſus.

177 Alienatio bonorum minoris per aduerſarij dolum facta, nec tempore, nec facto conualidatur poſt perfectam minoris ętatem.

178 Dolus ſp cenſetur exceptus, & paulo infra declaratur.

179 Mala fide is contrahere dicitur, qui non obſeruatis iuris ſollemnitatibus contrahit.

180 Curtij iun.conſ.50.nu.6.7. exploſum.

181 Romani conſ.54. ac nonnulla Barb. confutata.

183 Simulatus contractus non eſt contractus.

184 Alienatio bonorum minoris ſi duplici vitio laborat, nullitatis ſcilicet & læſionis, non conualidatur ex ratificatione, iuxta titulum C. ſi maior fac. alienat. ſine decreto ratam hab.

185 Minor ſi effectus maior ignorauit vel dubitauit ſub qua forma olim a ſe fuerit celebratus contractus, non dicitur eum ratum habuiſſe, ex lapſu temporis.

186 Dubitans ignoranti æquiparatur.

187 Conſtitutiones tit.C. ſi maior fac. alien. ſine decreto rat. hab. an hodie ob iuris Pontificij conſtitutiones abrogatæ ſint.

188 Ratihabitio, non præſcriptio inducitur ex curſu temporis in caſu conſtitutionis tit.C. ſi maior factus alienat. ſine decreto rat hab.

189 Præſcriptio a iure Pontificio non impeditur, cum lex ciuilis certis perſonis ad certum tempus vſque, & non vltra actionem tribuit.

190 Cap. qui contra, de reg. iur. in 6. declaratur egregie.

191 Praxis, qua vti debet minor, cum vult poſſeſſionem rei nulliter alienatæ recuperare.

192 Reſpublica minori æquiparatur.

Reme-

193 Remedium cap. reintegranda, 3.q. 1. an concedatur pro poſſeſſione rerum mobilium.
194 Dictio, omnis, vniuerſalis eſt.
195 Dictio, res, ampliſſimæ ſignificationis.
196 Verbum, Auſero, oſtendit agi ibi de re mobili.
197 Bonorum appellatione mobilia veniunt.
198 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium, lib. 3. ſub rub. de reſtit. ſpol. vult ſpoliatos re mobili eſſe reſtituendos.
199 Statutum Montis Regalis ſob rub. de aiectione poſſ. prouidet ſpoliato re mobili.
200 Remedium ex c. reintegranda, 3.q.1. an concedatur pro quaſi poſſeſſione rei incorporalis.
201 Decretum antiquum Sabaudiæ, & Pedemontium de reſtitut. ſpol. prouidet ſpoliato quaſi poſſeſſione rei incorporalis.
202 Iudicij ordo quis obſeruandus in remedio c. raintegrāda.
203 Iudex compeeens quis ſit in remedio c. reintegranda.
204 Iudex competens eſt ordinarius rei conuenti.
205 Spoliatus clericum an ſub iudice eccleſiaſtico poſſit conueniri.
206 Eccleſia ſi priuilegium habet contra laicum, iudex eccleſiaſticus contra laicum poteſt conueniri.
207 Sacrilegus coram eccleſiaſtico poteſt conueniri.
208 Qualitas tribuens iuriſdictionem non eſt ab eo cognoſcenda, qui ſuam iuriſdictionem prætendit.
209 Spoliatus per vim, ſub eo iudice agere poteſt, ſub cuius iuriſdictione illata eſt vis.
210 Iudex laicus an poſſit cognoſcere ſuper poſſeſſorio c. reintegranda rei beneficiariæ.
211 Poſſeſſorij cauſa de ſpirituali, ſpiritualis non eſt, & paulo infra declaratur.
212 Quæſtio facti de re ſpirituali poteſt apud laicū tractari.
213 Cap. cauſam, el 2. qui filij ſint legit. ſenſus & intellectus.
214 Cap. petimus, 11.q.1. intellectus & declaratio.
215 Iudex laicus clericum compellere poteſt, vt depoſitum reſtituat clerico depoſitum deponenti.
216 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium de reſtit. ſpol. declaratur.
217 Cap. vlt. de iud. ſenſus & intellectus.
218 Poſſeſſio cum proprietate nihil habet commune, & ibi declaratur.
219 Poſſeſſionis cauſa & proprietatis connexa eſt.
220 Clem. vnicæ, de cauſ. poſſeſ. & propriet. intellectus & declaratio.
221 Clem. vnicæ, de ſeq. poſſeſ. & fruct. intellectus & ſenſus.
222 Poſſeſſia rerum ſpiritualium non acquiritur niſi ex inueſtitura ab eo qui poteſtatem habet conceſſa.
223 In interdicto adipiſcendæ neceſſaria eſt cauſæ cognitio & tituli colorati demonſtratio.
224 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemont. ſub rubr. quod clerici Ducales etiam ſubditos ad curias &c. declaratur.
225 Caſſianus Puteus Taurinenſ. Senatus Præſes laudatur.
226 Cautela qua ſolent vti in Regno Neap. aduocati, vt clericos iudicis trahant.
227 Citatio generalis, vt compareat is qui ſua putat intereſſe, neminem arctat, ideo citatum actorem ex reo facit.
228 Citatus, ſi ſua intereſſe putauerit, facile poteſt effugere, & vitare citationem illam.
229 Citatio ſi ſua intereſſe putauerit, nihil operatur, cum certus eſt poſſeſſor, qui citari debet.
230 Citatio per edictum, vel ſi ſua intereſſe putauerit, præſumptam ſcientiam tantum inducit.
231 Citatus per edictum iure ſuo non poteſt priuari.
232 Citatus ſub illa forma, ſi ſuo intereſſe putauerit, poterit allegare fori priuileg. & petere ſe remitti ad ſuum iudicem.
233 Citatio generalis, ſi ſua intereſſe putauerit, non prodeſt, cum de trāsferenda poſſeſſione de vno in alterū agitur.
234 Petri Caleſati declaratio, & doctrina explosa.
235 In interdicto adipiſcendæ, laicus de poſſeſſionē rei beneficiariæ maxime inter clericos non cognoſcit.
Et an ſummarie tractanda ſit ordine iuris relicto. nu. ſeq.
237 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemont. de reſtit. ſpol. vult, cauſas ſpolij eſſe ſummarie tractandas.
238 Poſſeſſoriæ cauſæ omnes ſummarie tractandæ ſunt.
239 Libellus porrigendus an ſit in remedio c. reintegranda.
Quod negatur, cum ſummarie cauſa eſt tractanda. alij contra paulo infr. nu. 240. & 241.
242 Libellus in cauſis, quæ coram prætoribus villarum tractari ſolent, non exigitur.
243 Petitio in quauis cauſa etiam ſummarie tractanda, neceſſaria eſt.
244 Libellus nō eſt neceſſarius in patria Sabaudiēſi & Pedemontana. cū ſpoliatus ſe reſtitui petit, idque ex decreto.
245 Capitula libelli & petionis loco aliquando ſunt.
246 Libellus in cauſa ſpoliationis non eſt neceſſarius Papiæ, ex ſtatuto 54. in ciuilib.
247 Cōcluſio libelli in remed. c. reintegrāda, qualis eſſe dēat.
248 Concluſio ſola libelli ſpectanda eſt. Fallit cum actio generalis concurrit cum ſpeciali.
Item ſola narratio in libello attenditur ob clauſulam, ius & iuſtitiam fieri. nu. 250
251 Clauſula ius & iuſtitiam, &c. nihil operatur ſi reſultat in libello contrarietas.
252 Petitorium & poſſeſſorium vt iudicia diuerſa, non contraria ſunt inter ſe.
253 Litis conteſtatio neceſſaria eſt in remed. c. reintegranda.
254 Litis conteſtatio in quouis poſſeſſorio iudicio eſt neceſſaria.
255 Litis conteſtatio neceſſaria non eſt in Sabaudienſi, & Pedemontana regione, quando ſpoliatus agit ex decreto antiquo. de reſtit. ſpol.
256 Litis conteſtatio neceſſaria non eſt, vbi nec libellus exigitur.
257 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemont. de reſtit. ſpol. in qua ſpoliationis ſpecie loquutur.
258 Litis conteſtatio in notorijs non exigitur.
259 Citatio in notorijs ſpernitur.
260 Notoria non poſtulant ordinem, nec ſollemnia iudicij.
261 Notorium dicitur, quod celari non poteſt.
262 Fruſtra lex, & diſpoſitio operari non debet.
263 Interpretatio ſumitur, ne fruſtra actus ſit factus, etiam in his caſibus, qui ſtrictam interpretationem ſolum admittunt.
264 Notoria ab onere probandi releuant.
265 Notorium efficitur, quod coram duobus, vel tribus teſtibus fit.
266 Litis conteſtatio non exigitur, cū iudex ex officio procedit. Aut cū ſpoliatus agit Papiæ ex illius ciuitatis ſtatuto 34 in ciuilib. vt tāquā ſpoliatus reſtituatur. n. ſeq.
268 Statutum iuris communis correctorium, minus corrigere debet, quam ſit poſſibile.
269 Tempus ſpoliationis factæ, an libello, quo remedio c. reintegranda agitur, deſcribi debeat.
270 Remedium c. reintegranda, infamiam non irrigat.
271 Tempus ſpoliationis de iure Pontificio non deſcribitur in libello.
272 Legitimatio perſonarum an exigatur in iudicio c. reintegranda poſſeſſionis.
273 Legitimatio perſonarum exigitur in quouis iudicio ſummario.
274 Filiusfamilias ſine patris conſenſu, an in ſummario iudicio eſſe poſſit, & paulo infra. Et an in iudicio cap. reintegranda poſſeſſionis eſſe poſſit. nu. 275.
276 Argumentum de contractibus ad iudicia valet, & quando, infra paulo poſt.

Argu-

277 *Argamentum de vltimis voluntatibus ad iudicia valet & quando, infra paulo poſt.*

278 *Filiusfamilias ſine patris cõſenſu non poteſt donare cau ſa mortis. Tamen poteſt donare bona caſtrẽſia.n.279.*

280 *Filius aduerſas patrem litem exercere non poteſt. Et qua ratione id ſit.nn.281.*

282 *Filiue cõtra patrem litem habere poteſt ſuper caſtrenſi peculio. Aut ſuper bonis aduenitijs,cũ vſasfructus patri non acquiritar.n.283. Vel ſi pater proprietatem,ex qaa fructas percipit,euertit,& dilapidat.na.284.*

285 *Patria poteſtas in ſeptem conſiſtit.*

286 *Remedium c. reintegranda, an indicium momentaneum contineat.*

287 *Bald.Peruſ. nullum iuris locum ignoraait.*

288 *Baldi auctoritas maxima in cauſis definiendis.*

289 *Baldi auctoritatem ſi ſeqaatur iudex irreprehenſibilis dicitur.*

290 *Baldi ingenium admiratas aliqnando Bart.*

291 *Bald. ſibi vt plurimum param conſtans, præſertim cum de iure reſponderet.*

292 *Baldi cerebrum vt auis in aere volitare conſueuit.*

293 *L.1.C.ſi per vim vel alio modo, declaratur.*

294 *L.vlt.C. qai legit. perſon. hab. ſtandi in iud.intellectus & ſenſus.*

295 *Filiusfamilias ſtare poteſt in iudicio ſine patris conſenſu in illis caſibus,iu qnib. ſtare poteſt minor ſine curatore.*

296 *Minor ſine curatoris auctoritate recuperare poteſt poſſeſſionem.*

297 *Patris conſenſas in iudicio a filiofamilias agitando de in re poſitiuu exigitur.*

298 *Filiusfamilias regulariter illegitimam habet perſonam ſtandi in iudicio ſine patris conſenſu.*

299 *Filius lege naturæ,& ciuili, ſub patria poteſtate eſt.*

300 *Patria poteſtas maioris roboris eſt in filios,qaam domini in ſeruos.*

301 *Pater ius vitæ,& necis in filiũ ex Romuli lege accepit.*

302 *Numa Pomp. patriam poteſtatem coarctauit.*

303 *L.2.C. de patribus, qai filios diſtraxer. remiſſiue declaratar.*

304 *Filiusfamilias ratione caſtrenſis peculij ſub patris poteſtate non eſt.*

305 *Bartoli doctrina in l.vlt. §. neceſſitate,num.2.C. de bon. quæ lib. coafutata.*

306 *L.tam ex contractibus,ff.de iud. ſenſus.*

307 *Filiusfamilias cam vt alterius procurator in iadicio agit, patris conſenſus non exigitur.*

308 *L.noxali ff.de nox.actiu.exponitur.*

309 *L.vlt.§.1.verſ.neceſſitate,C.de bon.quæ lib. intellectus & ſenſus genuinus, communi aliorum exploſo.*

310 *Ottho gloſſator antiqnus patria Papienſis fuit.*

311 *L.vlt.§.ſin autem in ſecunda ætate,C. de bon. quæ liber. ſenſus & intellectus, vna Bartoli conſideratione improbata.*

312 *L.1.§.vlt.C.de annali exception.intellectus & ſenſus genuinus.*

313 *Zuchardi intellectus ad l.1.§.vltim. ff. de annal. except. improbatus.*

314 *Conſenſus patris in donatione cauſa mortis a filio facta, eſt ad filij perſonam integrandam.*

315 *Authen.vt liceat matri, & auiæ,quæ eſt Nouella 117. de diuerſis capitalis,&c. in princ.intellectus & ſenſus, illo Bartoli reiecto.*

316 *Filiusfamilias cam agit vt recuperet poſſeſſionẽ caſtrenſis peculij, patris conſenſus non exigitur,reputatur paterfamilias in cauſa peculij caſtrenſis,nu.317.*

318 *Filiusfam. abſeate patre ſine illius conſenſu experiri poteſt, vt poſſeſſionem recuperet.*

319 *Filiusfamilias ſine patris conſenſu experiri poteſt in beneficialibus.*

320 *Patria poteſtas in ſpiritualibus non curatur.*

321 *Epiſcopalis dignitas liberat a patria poteſtate.*

322 *Tractatas fallent. qui Socinus ſenior aſcribitur illius non eſt.*

323 *Remedio c. reintegranda, conaentus, conſequi an poſſet dilationes, vt teſtes in aliqaa regione exiſtentes interrogari ad ſui commodam faciat.*

324 *Dilatio concedi poteſt ſpoliatori conuento, vt extra locũ iudicij teſtes exiſtentes examinari facias ad ſui commodum,quando ſpoliatus agens nihil adhuc de iure ſuo probaait. Secus, quando iam ſpoliatus ſuam intentionem probaait.na.325.*

326 *Falſi exceptio, quæ per calũniã oppoſita eſt reijci debet.*

327 *Exceptio,quæ per calumniam obijcitur, etſi aliàs legitimu videatur, reijci tamen poteſt.*

328 *Exceptio per fraudem & calumniam oppoſita,non impedit proceſſum.*

329 *Exceptio nullitatis per calamuiam oppoſita, proceſſum & ſententiæ executionem non impedit.*

330 *Appellatio per fraudem & calamniam interpoſita reijci debet.*

331 *Dilationes pro iudicis arbitrio ſolent concedi, & denegari,& paulo infra declaratar.*

332 *Cautela, qua vti poteſt iudex, cum dubitat dilationem, ad examinandam teſtes in remotis regionibus,per fraudem peti.*

333 *Conſilium quo cautus iudex ſeſe gerere poteſt, iu concedendis vel denegandis dilationibus.*

334 *Dilatio ad faciendum probationes in remed.c.reintegrãda, denegari unmqaam debet, ſi inde aliàs ſeqai poſſet dammum irreparabile, ibidem declaratur.*

335 *Decretum nouum Sabandiæ & Pedemont. ſub tit. degli articoli probatorij.§. perche, i rei,& l.declaratur.*

336 *Remiſſoriæ ad alterum iudicem concedi an debeant in iudicio reintegrandæ poſſeſſionis.*

337 *Remiſſoriæ pro arbitrio iudicis cõcedũtur & denegãtur.*

338 *Spiritualis quæſtio,quæ incidenter tractatur in cauſa tẽporali ad iudicem eccleſiaſticum remittenda eſt.*

339 *Remiſſoriæ per fraudem & calumniam petitæ concedi nullo modo debent.*

340 *Cautela, qua vti debet iudex, cum per calumniam conaentus petit remiſſorias ad ſuum iudicem.*

341 *Conſiliam qao vti debet iadex,cum negat velle concedere remiſſoriac per fraudem petitas.*

342 *Probationibus claris, cum negat deferre iudex, quo vti debeat conſilio,ne in ſyndicatu moleſtia poſſit affici.*

343 *Teſtium trepidatio, vultus mutatio, & cetera ſimilia, apud acta ſcribi debent.*

344 *Remiſſio examinationis teſtium regalariter alteri concedi non debet.*

345 *Probationes iadici cauſæ facienda ſunt.*

346 *Remiſſio ad examinandum teſtes in remotis regionibus concedi debet.*

347 *Decretum nouam Sabaudiæ & Pedem. in tit. delle examinationi. declaratar,& na.351.*

348 *Remiſſio ad examinandam teſtes in remotis regionibus, conceditur etiam cum agitur remedio attentatorum.*

349 *Remiſſio ad examinandum teſtes etiam in cauſa ſpoliationis non conceditar, cum per fraudem petitur.*

350 *Teſtium interrogatio & examinatio actuario committi poteſt & ſolet per iudices.*

352 *Impedimentum,ob quod iudex committit teſtiam interrogationem actaario ex forma noui Decreti Sabaudiæ, & Pedemont. ſatis probatur ex ſola iudicis aſſertione, & paulo infra declaratur.*

353 *Præſumptio vna alteram infirmiorem tollit.*

354 *Veriſimile quod non eſt, falſi ſpeciem habet.*

355 *Iudicis aſſertioni creditur, cum veriſimilis aliqua ratio concurrit.*

Proba-

356 Probationes recipi poſſunt contra iudicis aſſertionem.
357 Probationes recipi an poſſint contra iuratam aſſertionem damnum paſſi iuxta ſtatuti diſpoſitionem.
358 Remiſſio examinationis teſtium in cauſis criminalibus maxima cum difficultate ſolet concedi. Niſi cum teſtes ſunt perſonæ egregiæ, & in dignitate poſitæ, numero 359.
360 Iuramentum quod ab egregia perſona præſtatur ad illius domum deferendum eſt. & iſtic recipiendum.
361 Remiſſio examinationis teſtium conceditur etiam in cauſa criminali, cum per viam exceptionis agitur. Aut cum teſtes ſunt extra prouinciam, numero 362.
363 Poſſeſſorii reintegrandę, & petitorii cauſa ex reſcripto ſimul commiſſa an iudex ad libitum poſſit ſuper ſolo poſſeſſorio procedere.
364 Poſſeſſorii cauſa, neceſſarium antecedens ad cauſam petitorii.
365 Poſſeſſio transfert probandi onus in aduerſarium.
366 Poſſeſſorii cauſa ratione ordinis ante cauſam petitorii tractanda eſt.
367 Petitorium abſorbet poſſeſſoriam.
368 Iudex delegatus in cauſa proprietatis ſimpliciter, non taxatiue ſuper cauſa etiam poſſeſſorii cognoſcere poteſt.
369 Poſſeſſorii & petitorii cauſa cognoſci poteſt ab eodem delegato, ſi reſcriptum ſit generale.
370 Poſſeſſorii & petitorii cauſa tractari ſimul ab eodem iudice poteſt partibus conſentientibus.
371 Petitorii cauſa, reiecta poſſeſſoria, a Principe committi poteſt.
372 Princeps poſſeſſionem tollere poteſt.
373 Signatura ſola an probet commiſſionem cauſę poſſeſſorię, in remedio reintegrandę.
374 Regula Cancellarię de nõ iudicando ſecundum tenorem ſupplicationis, &c. an impediat commiſſionem cauſę poſſeſſorię per ſolam ſignaturam.
375 Signatura ſola quando ſufficiat in cauſa poſſeſſoria.
376 Signatura ſola an ſufficiat in commiſſione cauſę poſſeſſoriæ, ſtante regula Cancellarię 29. Quod cõmiſſiones cauſarum & proceſſus &c.
377 Litterę iuſtitię nullam tribuunt ius nouum in quauis cauſa.
378 Litterę Gratię ius tribuunt.
379 Remedium reintegrandę, cum interdicto, Vnde vi, cumulari an poſſit.
380 Remedia plura vbi competant, vnum eligi debet.
381 Petitorium intẽtatum omitti an poſſit, & ad remedium reintegrandę reuerti.
382 Clem. vnicę, de cauſa poſſeſ. & propr. ſcuſas & declaratio.
383 Remedio reintegrandę agens, quę probare teneatur.
384 Poſſeſſione antiquiori probata, noua pręſumitur clandeſtina.
385 Negligentia non pręſumitur.
386 Poſſeſſionem antiquiorẽ probare ſufficit, & allegare poſſeſſionem tempore ſpoliationis, cum remedio reintegrãdę agitur.
387 Poſſidere hodie pręſumitur, qui & olim, & inibi vna interpretum reſtrictio reiecta.
388 Delictum pręſumitur, cum actus a iure prohibitus celebratur.
389 Poſſeſſor antiquior pręfertur.
390 Pręſumpta poſſeſſio a noua naturali tollitur.
391 Ciuilis poſſeſſio ſufficit, vt ſua ſponte is poſſeſſor naturalem ingrediatur.
392 Dictio, tunc, temporis demonſtratiua eſt.
393 Statutum Papiæ 54. in ciuilibus ibi, vel ab eius prædeceſſore tunc temporis, declaratur.
394 Probatio clara in criminalibus exigitur.
395 L. vlt. C. de prob. intelligitur, cum de pœna corporali, nõ cum de pecuniaria agitur.
396 C. cum eccleſia Sutrina, de cauſa poſſ. & propr. declaratur & exponitur.
397 Remedio reintegrandæ agens, violentiam probare minime habet.
398 Poſſeſſionem antiquam probare ſufficit in cauſa ſpoliationis, etiamſi ſtatutum veram exigat probationem.
399 Statutũ Papiæ 54. in illis vere poſſidebatur, in præſumptiua probatione verificatur.
400 Præſumptio iuris liquidiſſima probatio eſt, & inibi quo modo procedat.
401 Statutum Papiæ 31. in crim. in præſumptiua probatione verificatur.
402 Remedio reintegrandę agens aduerſus titulo poſſidentẽ, deducere debet illius noui poſſeſſoris poſſeſſionem clandeſtinam eſſe.
403 Allegare non ſufficit, niſi probetur.
404 Clandeſtinam poſſeſſionem allegans, probare debet.
405 Clandeſtinitatis vitium non cadit in titulo poſſidentem.
406 Poſſidens olim mobilia, non præſumitur hodie poſſidere.
407 Poſſeſſionem antiquam non ſufficit probare in beneficialibus.
408 Probationes in remedio reintegrandæ qualis eſſe debeãt.
409 Poſſeſſionis maximum eſt commodum.
410 Poſſeſſionem antiquã an vnius teſtimonio ſufficiat probare, cum reintegrandæ remedio agitur. Et quid in aliis omnibus cauſis poſſeſſoriis. num. 411.
412 Poſſeſſio per ſolam famam probatur, cum reintegrandæ remedio agitur.
413 Poſſeſſio vnius teſtimonio probatur, cum de ſummariiſſimo poſſeſſorio agitur.
414 Statutum Papiæ 54. in ciuilibus recte exigit legitimas probationes in cauſa ſpoliationis.
415 Præſcriptionis exceptio obiici an poſſit contra agentem remedio reintegrandæ.
416 Præſcriptionis exceptionem obiicere nõ poteſt ſpoliator primus, cum mala fide poſſidet.
417 Præſcriptio immemorialis temporis, ob malam fidem nõ currit, iure Pontificio impediente.
418 Præſcriptio cum bona fide, vel cum mala præſumpta, tamen ſpacio 30. annorum currit, ideoque poſſeſſor eam obiicere poterit agenti remedio reintegrandæ.
419 Condictio ex lege 30. annorum præſcriptione tollitur.
420 Theodorici Regis reſponſum ex Caſſiodoro.
421 Pictacium quid.
422 C. reintegranda, 3. q. 1. in illis verbis, quacũque pręſcriptione temporis &c. declaratur.
423 Præſcriptionis exceptio, quam ob cauſam obiiciatur ſpoliato agenti.
424 C. vlt. de præſcript. declaratur.
425 Poſſeſſor cum titulo, & bona fide præſcriptionis exceptionem obiicere poterit, contra agentẽ remedio reintegrandæ, & quanti temporis.
426 Poſſeſſio per negligentiam decem annorum perditur.
427 Poſſeſſio rerum eccleſiæ ſolum ſpacio annorum 40. tollitur.
428 Præſcriptio centenaria ſola currit contra bona Cameræ Principis.
429 Reſtitutio in integrum eccleſiæ non conceditur aduerſus pręſcriptionem currere eam decurſam.
430 Regula Cancellarię de annali, & de triennali poſſeſſore tuetur ſpoliatorem, dummodo violentus non ſit, in ſtar præſcriptionis annalis & triẽnalis inducta eſt. nu. 431.
432 Poſſidẽs per annum apud Gallos defenditur contra agentem vt ſpoliatum.

433 *Remedio reintegrandæ agenti obijci poteſt exceptio, qua concludatur eum non poſſidere, nec poſſidere potuiſſe.*

434 *Spoliato agenti ſe poſſeſſione beneficij ſpoliatum eſſe, obijci poteſt exceptio, eum laicum eſſe.*

435 *Vxorem recuperanti tamquam ſpoliatus obijci poteſt, eũ eſſe clericum & monachum.*

436 *Exceptio incapacitatis contra agentem remedio reintegrandæ, vt reſtituatur ad poſſeſſionem beneficij obyci poteſt.*

437 *Exceptio, clerico agenti reſtitui poſſeſſioni beneficij, non eſt tonſuratum, poteſt obijci.*

438 *Exceptio non promotionis intra annum, contra agentem reſtitui ad poſſeſſionem parochialis & curatæ, obijci poteſt.*

439 *Exceptio quod agens vt beneficio ſpoliatus, illud per ſolam ſignaturam ſit aſſecutus, & hactenus cũ ſola ſignatura poſſederit, obyci poteſt.*

440 *Beneficia retineri non poſſunt cum ſola ſignatura, ſed bullæ neceſſariæ bullæ ſunt.*

441 *Exceptio idiomatis obyci poteſt contra ſpoliatum agentẽ vt reſtituatur ad poſſeſſionem beneficij.*

442 *Exceptio ætatis obyci poteſt contra agentem ad recuperationem poſſeſſionis beneficij. An & exceptio reſeruationis ſpecialis? num. 443.*

444 *Reſeruatio titulum inficit, & annullat.*

445 *Fructus ſuos non facit poſſeſſor beneficij reſeruati.*

446 *Reſeruationis decretum poſſeſſionem diſcolorat.*

447 *Reſeruatio an poſſeſſionem annullet.*

448 *Poſſeſſio ex actu nullo transfertur.*

449 *Actus principalis vbi eſt nullus, ſic & quæ ab eo dependent.*

450 *Poſſeſſio in beneficialibus ſine iure aliquo haberi poteſt.*

451 *L. 1. §. ſi vis, ff. de acq. poſſeſ. in beneficialibus locum non habet.*

452 *L. 1. §. ſi vir, ff. de acquiren. poſſeſ. declaratur multipliciter.*

453 *Reſeruationis exceptio debet eſſe probata cum obijcitur.*

454 *Reſeruatio per teſtes quando probari poſſit.*

455 *Spoliato lite pendente obyci non poteſt reſeruationis exceptio.*

456 *Reſeruationis exceptio obijci non poteſt contra agẽtem reintegranda, quando reſeruatio eſt ſuper incerto beneficio. Vt nec trienali poſſeſſioni obijci poteſt. nu. 457.*

458 *Remedio reintegrandæ agens in beneficialibus an poſſeſſionis titulum iuſtificare tenentur.*

459 *Beneficiatus non dicitur beneficij dominus, ſed adminiſtrator.*

460 *Spoliatus agens integrari ad poſſeſſionem beneficij titulum iuſtificare debet, inſtante iudice.*

461 *Triennalis poſſeſſor nõ cogitur de titulo docere, cum vel ſpoliatus agit reintegrari.*

462 *Remedio attentatorum agens, titulum iuſtificare non cogitur.*

463 *Titulum coloratum ſufficit oſtendere agenti remedio reintegrandæ ad ſuam poſſeſſionem iuſtificandum in beneficialibus.*

464 *Intruſio titulum & poſſeſſionem annullat.*

465 *Signatura ſola an ad tituli iuſtificationem ſufficiat.*

466 *Titulus vere & plene iuſtificandus eſt, cum præſumptio eſt contra agentem reintegrandæ.*

467 *Spoliatus beneficijs incompatibilibus non reſtituitur.*

468 *Beneficiorum incompatibilitas facit, vt titulus cẽſeatur non titulus.*

469 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio, an ſine titulo haberi poſſit.*

470 *Beneficiorum iura quomodo cum feudorum iuribus conueniant.*

471 *Remedio reintegrandæ agenti quomodo obijci poſſit dominij exceptio.*

472 *Exceptio dominij ipſius agentis remedio reintegrandæ, ab eo obyci an poſſit.*

473 *Exceptionem dominij proprij, agens remedio reintegrandæ deducere & allegare an debeat.*

474 *L. vlt. C. vnde vi, exponitur & declaratur.*

475 *Pauli de Caſtro exploſa conſultatio.*

476 *Paulus de Caſtro laudatus, vitium tamen illius vnum improbatum.*

477 *Exceptio dominij obijci an poſſit, cum in cauſis proceditur ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta: vt ex decretis Sabaudiæ.*

478 *Actionis cumulatio in hac regione Pedemon. non conceditur, cum in cauſis procedatur ſummarie, & ſola facti veritate inſpectu.*

479 *Spoliator vna cũ poſſeſſione cui inſiſtit, dominij cauſam allegare poteſt.*

480 *Remedium l. vlt. C. de edic. diui Adr. tol. eſt adipiſcendæ, & illi poteſt obiici exceptio.*

481 *Exceptio dominij an reijciatur, cum allegatur poſſeſſio conuenti clandeſtina, reſpectu propriæ.*

482 *Poſſeſſor rei ſuæ conuentus vt ſpoliator, ſe tueri non poteſt, ſi cum vitio poſſeſſionem eſt adeptus.*

483 *C. ſæpe, de reſt. ſpol. declaratur.*

484 *Remedio reintegrandæ conuentus, an iudicio nominare poſſit eum, cuius nomine poſſidet.*

485 *Nominatio ita in iudicio poſſeſſorio, vt in petitorio conceditur.*

486 *Statutum Papiæ in ciuilib. ſub rub. Quod nominans dominum in iudicio, &c. declaratur. & nu. 489.*

487 *Nominatio non conceditur conuento, qui cum vitio eſt, & pro poſſeſſore habetur.*

488 *Nominatio etſi conuento, qui pro poſſeſſore habetur, noceat, nõ tamen vero poſſeſſori abſenti detrimentum affert.*

490 *Nominatio non admittitur, ſi iam conuentus tempore litis conteſtatæ ſe verum poſſeſſorem affirmauit.*

491 *Nominationis exceptio declinatoria eſt.*

492 *Statutum Papiæ: Quod nominans dominum in iudicio, &c. expreſſe vult nominationem ante litem cõteſtatam fieri debere.*

493 *Verba, non aliter, nec alio modo, annullatiua ſunt.*

494 *Nominatio quæ per calumniam fit, reiicitur.*

495 *Poſſidere proprio nomine, qui poſſidet præſumitur.*

496 *Nominans admittitur ad probandum ſe nomine alieno poſſidere, cum aliàs eius iuramento non creditur.*

497 *Nominantis aſſertioni, ſed alieno poſſidere nomine, quo modo credendum.*

498 *Statuto ſi cautum ſit, alicuius dicto & aſſertioni ſtatutũ eſſe intelligitur, dummodo is iuret.*

499 *Remedio reintegrandæ conuentus, an impenſarum, ſeu melioramentorum exceptionem obiicere poſſit.*

500 *Melioramenta neceſſaria, ſeu impenſæ quæ.*

501 *Melioramenta neceſſaria, ſua facit poſſeſſor bonæ fidei, & cum titulo, deducit emphyteuta, & vaſallus, finito feudo, & emphyteuſi. nu. 502. Non vero ſi ob ſuum delictum emphyteuſis & feudum ab eis aufertur. n. 503. Vti nec cum pacto ita eſſet conuentum. nu. 504.*

505 *Melioramenta finita emphyteuſi & feuda, quomodo æſtimanda. remiſſiue.*

506 *Melioramenta facta in feudo tranſeũt ad feminas, quæ aliàs a feudi ſucceſſione prohibentur.*

507 *Melioramenta neceſſaria, facta in re fideicommiſſo ſuppoſita, detrahuntur.*

508 *L. vlt. §. emptor. C. com. de fideicom. intellectus, & ſenſus genuinus.*

509 *Melioramenta neceſſaria ab amico beneficio poſſeſſoris facta, deduci ab ipſo poſſeſſore poſſunt.*

510 *Contemplatione mea factum a me factum dicitur.*

511 *Melioramẽta neceſſaria vbi perierũt, cõſequitur poſſeſſor bona*

ſor bonæ fidei æſtimationem. Etiamſi etiam res meliorata perijt.num.512.

513 *Melioramenta ſeu impenſæ neceßaria cauſæ fructuum colligendorum, a poßeſſore bonæ fidei non deducuntur.*

514 *Melioramenta neceßaria deducit etiam malæ fidei poſſeſſor.*

515 *L.1.C.de infant.expoſit.intellectus, & ſenſus veras.*

516 *L domum.in fi.C de rei vend.ſenſus & intellectus.*

517 *Meliorationes, ſeu impenſas vtiles, an deducat poſſeſſor bonæ fidei cum titulo.*

518 *Plumbare quid ſit.*

519 *Meliorationes vtiles factas a bonæ fidei poſſeſſore cum titulo cauſa colligendorum fructuum, adhuc deducuntur ſi nondum collecti ſunt fructus.*

520 *Meliorationes vtiles deducit poſſeſſor cum titulo, & bona fide, es iam perempta re meliorata.*

Aut etiam ſi fundus minoris ſit.nu.522.

521 *L.vtique, ff.de rei vend.exponitur.*

523 *Melioramentorum vtilium ſolutionem non conſequitur poßeſſor cum titulo, & bona fide, ſi rei dominus ita eſt pauper, vt ſoluere non poſſit.*

524 *Melioramenta vtilia a poſſeſſore, cum titulo, & bona fide poſſunt auferri, ſi rei dominus ob inopiam æſtimationem ſoluere non poteſt.*

525 *Meliorationes vtiles non deducit poſſeſſor bonæ fidei, & cum titulo, cum per ferruminationem illæ facta ſunt.*

526 *Ferruminare quid ſit, & ferruminatio.*

527 *L.poſteaquam ſuadi poſſeſſor, ff.de rei vend.ſenſus & declaratio.*

528 *L.ſi autem.§.vlt.ff.de rei vend.ſenſus & intellectus.*

329 *Meliorationes vtiles deducit colonus, etſi illas inſcio domino fecerit.*

530 *Meliorationes ſeu impenſas voluptuarias quomodo deducat poſſeßor bonæ fidei, & cum titulo.*

531 *Meliorationes voluptuarias nō abradit poſſeſſor bonæ fidei, & cum titulo, cum dominus illarum æſtimationem offert, etiamſi aliter inter eos conuentum foret.*

532 *Melioramentorum voluptuariorum æſtimatio ſoluenda eſt omnino poſſeſſori bonæ fidei, & cum titulo, cū aliàs dominus illa facturus fuiſſet.*

533 *Meliorationes voluptuariæ, in re deſtinata vendi, facta, a domino, ſolui debet poſſeſſori bonæ fidei, & titulato.*

534 *Promercalis res quæ.*

535 *Meliorationes voluptuarias in re dotali factas nō abradit, nec æſtimationem conſequitur poſſeſſor cum titulo, & bona fide. Vti nec in re minoris factas. numero 536.*

537 *Meliorationes neceßarias deducit poßeſſor malæ fidei, & ſine titulo. Quod fallit in fure.nu.538. Item fallit ſi ex eis dominus locupletior non eſt effectus.nu.539.*

540 *Melioramēta vtilia regulariter non deducit malæ fidei poſſeßor, vt æſtimationem conſequatur.*

541 *Melioramenta vtilia per detractionem conſequi poteſt malæ fidei poſſeſſor.*

542 *Melioramenta non detrahit nec æſtimationem conſequitur malæ fidei poſſeſſor, ſi res meliorata perijt.*

543 *Melioramenta cum deducit malæ fidei poſſeſſor, an iudicis officio, vel per doli exceptionem illud eueniat.*

544 *Melioramenta voluptuaria regulariter non deducit malæ fidei poſſeßor. Sed demum tunc detrahit, ſi ſine detrimento rei effici id poteſt.nu.545.*

546 *Melioramenta quomodo deducat poſſeſſor, qui a principio fuit bonæ fidei, & ex poſt malæ fidei.*

Et quid ſi poſſeſſor a principio malæ fidei, & ex poſt bonæ fidei eſt, num.547.

548 *Melioramenta quomodo poſſeſſor deducat bonæ fidei vel malæ fidei.*

549 *Dubitans nec in bona, nec in mala fide dicitur.*

550 *Melioramenta neceſſaria deducunt detentatores: vt colonus, commodatarius, depoſitarius.*

551 *Melioramēta neceſſaria deducunt colonus & emphyteuta, etiam ſi ob non ſolutam penſionem fuerint expulſi.*

552 *Melioramenta modicę impenſæ etiamſi neceſſaria ſint, non deducunt colonus & emphyteuta & commodatarius, & ſimiles.*

553 *Melioramenta neceſſaria maximæ impenſæ non deducunt colonus, emphyteuta, commodatarius, & ſimiles.*

554 *Melioramenta vtilia non deducit detentator, vt colonus, emphyteuta & ſimiles. Nec abradit.nu.555.*

556 *Melioramenta voluptaria non deducit nec abradit detentator, vt colonus, & ſimiles.*

557 *Melioramentorum æſtimatio fieri debet ſecundum tempus reſtitutionis.*

558 *L.domus, de leg.1.intellectus & declaratio, & de illius littera priſtino autori reſtituta.*

559 *Anton. Auguſt. Hiſp. laudatur.*

560 *Moder. Pariſ. & Alex. multę rationes euerſæ.*

561 *C.1.§ ſi vaſallus, hic finitur lex, deinde incipiunt cōſuet. intellectus & ſenſus.*

562 *Feudorum iura a Barbaris condita & compilata.*

563 *Conſuetudo dicitur eſſe localis.*

564 *L.& in totum.ff.de impenſ.in reb.dot. fact.exponitur.*

565 *L.vbi pure, §.vlt.& l.mulier, §.ſed enim. intellectus & declaratio.*

566 *Maritus rei dotalis dominus irreuocabiliter non eſt.*

567 *Melioramenta a ſe facta, vel a ſuo prædeceſſore, probare debet poſſeſſor, cum illa vult detrahere.*

568 *Remedio reintegrandę agenti, quando non poſſit obijci exceptio deductionis melioramentorum, & paulo infra declaratur.*

569 *Melioramentorum exceptio non retardat ſententiæ executionem aliter paulo infra.*

570 *Fideiuſſor an dari poſſit de ſoluendis melioramentis facta liquidatione, cum de executione ſententiæ agitur.*

571 *Melioramentorum exceptio, non retardat executionem ſententiæ, quando aliàs periculum in procraſtinatione ſubeſſet.*

Aut quando aliàs non ſubeſſent probationes paratæ. numero 572.

573 *Remedio reintegrādæ agens, quomodo poſſit allegare fructus perceptos compenſandos eſſe cum melioramentis.*

574 *Fructus dicuntur deductis impenſis.*

575 *Impenſæ cauſa colligendorum fructuum a prædone, & quouis malæ fidei poßeßore deducuntur.*

576 *Fructuum triplicem ſpeciem, alij duas, alij quattuor eſſe dicunt.*

577 *Fructus naturales qui.*

578 *Fructus naturales, ſuos facit poſſeſſor bonæ fidei cum titulo.*

579 *Meum eſt, quod ex re mea prouenit.*

580 *Fructus naturales, quomodo ſuos faciat bonæ fidei poſſeſſor ſine titulo, vel cum titulo inualido tamen.*

581 *L.fructus percipiendo.ff.de vſur.& l.bonæ fidei, in prin. de acq.rer. dom.conciliatæ, & nouo ſenſu illuſtratę.*

582 *Fructus naturales iam conſumptos ſuos facit bonę fidei poſſeſſor cum titulo.*

Fallit ſi ex eis ſit factus locupletior, nu.585.

583 *L.ſequitur, §.lana, ff.de vſucap. ſenſus & declaratio.*

584 *L.fructus, ff.de vſur.declaratio ex Goueano, &c.*

586 *Locupletior an in dubio quis cenſeatur factus, cum fructus conſumpti reperiuntur.*

587 *Ang.Peruſ.laudatur.*

588 *Fructus naturales, quomodo poſſeſſor ſuos faciat per lapſum triennij.*

589 *Fructus naturales vt vſucapiat bonę fidei poſſeſſor, probare debet, ſe per triennium antequam conſumeret poſſediſſe.*

590 *Fructus naturales ſuos nō facit malę fidei poſſeſſor. Etiā*

Oo 2 per

per triennium ſi illos poſſideat. nu.591.

592 *Fructus naturales quomodo ſuos faciat is poſſeſſor, qui ab initio bonæ fidei, & ex poſt malæ, & econtra.*

593 *Fructus induſtriales qui cenſeantur.*

594 *Fructus ĩduſtriales ſuos facit poſſeſſor bonæ fidei ſine ti.*

595 *Fructus induſtriales conſumptos non tenetur, nec etiam quoad æſtimationem, reſtituere poſſeſſor bonę fidei ſine titulo.*

596 *Fructus induſtriales extantes tempore litis conteſtatæ, reſtituit poſſeſſor bonæ fidei ſine titulo.*
Item & conſumptos poſt litem conteſtatam. nu.597.
Et generaliter quouis alio tempore mala fide cõſumptos. num.598.

599 *Fructus induſtriales conſumptos ante litem cõteſtatam, reſtituit bonæ fidei poſſeſſor, ſi ex eis ſit factus locupletior, tam in iudicijs vniuerſalibus, quam ſingularibus.*

600 *Fructuum valor & æſtimatio conſideratur habita relatione ad tempus perceptionis.*

601 *Fructus induſtriales reſtituendi, cum melioramentis cõpenſantur.*

602 *Fructus induſtriales ſuos non facit malæ fidei poſſeſſor. Etiamſi ſint conſumpti. nu.603. Aut ſucceſſiſſet poſſeſſori bonę fidei nu.604. & nu.616. Etiamſi ex poſt titulum cõſequatur, nu.606. Idem dic de fructibus turpiter perceptis, nu.605.*

607 *Fructus induſtriales ſua culpa non perceptos debet reſtituere malæ fidei poſſeſſor.*

608 *L. ſi fundum. C. de rei vend. ſenſus & intellectus.*

609 *Fructus induſtriales ſuos facit poſſeſſor malæ fidei, qui rem per annos 30. poſſedit.*

610 *Fructus induſtriales perceptos ex melioramentis a ſe factis ſuos facit malæ fidei poſſeſſor.*

611 *L. ceterum, de rei vend. ſenſus & intellectus.*

612 *Fructus induſtriales, quos inhoneſte potuit percipere malæ fidei poſſeſſor, & non percepit, non reſtituit.*

613 *Fructus induſtriales quomodo reſtituat, vt ſuos faciat poſſeſſor ab initio bonæ fidei, & ex poſt malæ.*

614 *L. qui ſcit. §. vlt. ff. de vſucap. intellectus.*

615 *L. bonæ fidei, §. in contrarium ff. de acq. rer. dom. intellectus & ſenſus, & inibi quomodo pugnet cum l. qui ſcit. §. vlt. de vſur.*

617 *Fructus induſtriales quomodo ſuos faciat poſſeſſor ab initio malæ fidei, & ex poſt bonæ.*

618 *Fructus induſtriales ſuos non facit hæres, qui poſſeſſor malæ fidei ſucceſſit.*

619 *Hæres ſuccedendo poſſeſſori malæ fidei, quomodo a ſua perſona poſſit pręſcriptionem incipere.*

620 *Fructus induſtriales reſtituit poſſeſſor malæ fidei, qui effectus eſt bonę fidei, nulla ſuperueniente cauſa.*

621 *Fructus induſtriales non reſtituit ſucceſſor ſingularis, qui malę fidei poſſeſſori ſucceſſit.*

622 *Mala fides in ſingularem ſucceſſorem an tranſeat.*

623 *Fructus ciuiles qui.*

624 *Penſio domus inter quos fructus connumeretur.*

625 *Fructus ciuiles ſuos facit poſſeſſor bonæ fidei. Non vero malę fidei poſſeſſor, nu.626.*

627 *Fructus ciuiles qui percipi potuerunt, & percepti non ſunt, reſtituit malę fidei poſſeſſor.*

628 *Fructus ciuiles cum melioramentis quomodo compenſentur, ſeu illa prius detrahantur.*

629 *Fructus ciuiles quomodo faciat ſuos, qui nõ eſt nec in bona, nec in mala fide.*

630 *Errans in iure dicitur in bona fide, quoad fructuũ acquiſitionẽ. Et fructus ſuos facit. nu.631. Quo caſu errorem illum probare debet, nu.632.*

633 *Fructus induſtriales errãs in iure tenetur reſtituere, quatenus eſt factus locupletior.*

635 *Fructus ſuos non facit, qui errat in iure reſiſtenti. Aut cum errans in iure, ſcit ſe ob ſuum demeritum proprietate eſſe priuandum, num.636.*

637 *Pręlatus, qui ob inſtitutionem fructus ſuos facit, reſtituere tenetur, ſi ſit propter demerita beneficio priuandus.*

638 *Fructus ſuos non facit poſt litem cõteſtatam, qui in iure errat. Aut quando per ſententiam fuit declaratum, titulum eſſe nullum. nu.639.*

640 *Remedio reintegrandę cum agitur, ferri an ſententia poſſit ſuper amiſſione proprietatis.*

641 *Appellare an liceat a lata ſententia in remedio reintegrandę.*

642 *Appellationem in cauſis poſſeſſorijs ius Pontificium admittit.*

643 *Appellare poteſt laicus a lata contra eum ſententia, in remedio reintegrandę.*

644 *Remedio, vel iure vno qui vult vti, vti debet cum omnibus ſuis qualitatibus.*

645 *Remedio reintegrandę condemnatus poſſeſſionem reſtituere, fideiuſſores dare non poteſt de reſtituendo.*

646 *Condemnatus ſoluere, non poteſt dare fideiuſſores de ſoluendo.*

647 *Reſtitutus ad poſſeſſionem, quamdiu ei debeat incumbere antequam agatur petitorio.*

648 *Spoliatus vna rẽ tãtum, ſi reſtituatur, non habet manere in poſſeſſione tamdiu, quamdiu fuit ſpoliatus antequam agatur petitorio.*

649 *Spoliatus & reſtitutus de iure ciuili non debet permanere in poſſeſſione quamdiu fuit ſpoliatus, antequam petitorio agatur.*

C. 3. 3. quæſtio. 1.

Ioannes Vrbis Romæ Epiſcopus, Zachariæ Archiepiſcopo.

Reintegranda ſunt omnia exſpoliatis vel eiectis epiſcopis præſentialiter ordinatione Pontificum: & in eo loco vbi abſceſſerant, funditus reuocanda: quacumque conditione temporis, aut captiuitate, aut dolo, aut violentia maiorum, & per quaſcumque iniuſtas cauſas res eccleſiæ, vel proprias id eſt ſuas ſubſtantias perdidiſſe noſcuntur ante accuſationẽ, aut regularem ad ſynodum vocationem eorum, & reliqua.

Euſebius Apoſtolicæ Sedis Epiſcopus, omnibus Epiſcopis.

Reintegranda ſunt omnia exſpoliatis vel eiectis epiſcopis, &c. vſque funditus reuocanda, eodem modo vt ſupra.

Decimumquintum Recuperandæ poſſeſſionis remedium, ex cap. reintegranda, 3. quæſtio. 1.

Pontificum conſtõnes plures ſunt, quibus ad exemplum Interdicti, vnde vi, & aliarum Cæſarearum conſtitutionum, deiecto & ſua poſſeſſione ſpoliato ſuccurſum eſt; verum vna hæc citari ſemper ſolet: omnium nos ſub vno commentario (vt res poſtulabit) rationem habebimus. ſatis in præludijs oſtendimus relatas conſti-
1 tutiones [illegible] ca. cauſa, 3. q. 1. vt Caij, Fabiani 1. Ioannis 1. Euſebij 1. ante conſtitutionem c. ſæpe, de reſt. ſpol. (promulgatas fuiſſe.) hoc ergo Canone reintegranda, pinguius eſſet prouiſum & conſultum ſpoliato ad
* ſuam recuperandam poſſeſſionem, aiunt [illegible] omnes ttn c.

Digitized by Google

in c.ſæpe,de reſt.ſpoliat.& in l.rem quæ nobis, de ac-
quir.poſſ.& ſtatim ſubijciam.
2 QVAERO primo,an vere huius † canonis reme
dium ſit poſſeſſorium vel petitorium? & eſſe vere poſ
* ſeſſorium probauit glo. & ibi * omnes in cap. cum ad
ſedem,de reſt.ſpoliat.& late defendit Socin.in l. rem
quæ nobis,nu.1.& 2. ff.de acquir. poſſeſſ. & probant
plures canones d.cauſ.3.quæſt.1.vbi ſemper de electis
& ſpolia.reſtituendis agitur,nec aduerſantur illa, qui-
bus reſpondet etiam Socin. d. numero ſecundo, illud
præſertim quod ſolet conſiderari ex illis verbis [res
3 eccleſiæ] quaſi † genitiuus eo loco dominium ſignifi-
cet: quia præter Socin.dico ſignificare etiam poſſeſſio
nem, iuxta ſubiectam materiam. ſic probat l. prima,
in princip.iuncto §.ait prætor,& §.ſeq.ff.nautæ caup.
ſtab.in l.ſecunda, in princip.& §.in hac, ff. vi bonor.
rapt.tradit Bar.in rubr.ff.de operis noui nunc.num.5.
verſic.ſed circa voum.& ibi late Niconitius, nu.149.
poſt Rom.Alex.& Soc.ac Barb.quos citat,& ante eos
clare Comenſ.d.rubr.de oper. noui nunc. vt ibi refert
4 Crot.nu.30.non pariter vrgent illa verba,† [poſſeſſio
nes, vel res proprias, id eſt, ſuas] quia illa verba ſunt
poſita ad differentiam poſſeſſionis bonorum eccleſię,
& quæ priuati ſui ſunt patrimonij, vt res eſt clara. qđ
magis placet,quam illud Soc.d.l.rem quæ nobis,nu.2.
in fi. hoc eſt, hoc remedium habet admixtam cauſam
dominij: quod non eſt verum.aliqui deterius eſſe cete
ris,vt ſuo loco dicemus.
5 QVAERO ſecundo, an † remedium hoc ſit no-
uum, & ceteris pinguius? & eſſe nouum affirmant
crebriore calculo interpretes, vt teſtatur Ripa in cap.
ſæpe, numero 20. de reſtitut. ſpoliator. & ante eum
Abb.in capitulo cum ad ſedem, numero 26. eo.ſic &
Barbat. conſilio 24. columna ſecunda, in princip. li-
* bro quarto, clare affirmat communem * Socin.ſenior
dicta l. rem quæ nobis, numero 3. de acquir. poſſeſſ.
plura egregie retulit einſdem ſententiæ Paul.Caſtren.
conſilio 105. in quæſtio.quæ ſperatur, col.2. verſicu-
lo quantum vero, &c. libro primo, in antiq. Corne.
conſilio 62.numero 10. verſiculo & licet quidam, &
conſilio 329.numero 29. libro 1.& conſ. 247.nume-
ro 13. libro 2. vbi hanc communem eſſe teſtatur, &
in foro ſeruari hoc ex illo oſtendere conantur, quod
prætor cetera remedia prouideat pinguius: nam pro-
uidet pinguius quam faciat interdictum, Vnde vi, quo
contra ſingularem ſucceſſorem ſuccurſum non eſt, l.
6 cum te, de vi, & vi armata. vt alias diximus. † tum
hoc reintegrandæ datur: hæc argumentatio (vt ſigil-
latim procedam) non eſt vera: cum hoc tantum fue-
rit conſtitutum ex capitulo ſæpe, de reſtitut. ſpoliat.
quod eſt promulgatum per annos quinquaginta poſt
dictum capitulum reintegranda. vt in anteludijs dixi-
mus, ex quibus ceſſat, quod ſecundo loco dicebant
7 Caſtren. & Socin.hoc † remedium pinguius prouide-
re,quam faciat dictum capitulum ſæpe,cuius promul-
gatio poſt eum facta, penitus inutilis & fruſtratoria
fuiſſet, vt alibi animaduertit ipſemet Socin. vt ſuo lo-
co dicemus: rurſus non ſequitur: pinguius prouidet,
ergo eſt nouum remedium: nam & alia poſt inter-
dictum, Vnde vi, superuenerunt remedia,multo vbe-
riora, & pinguiora: vt hactenus retulimus, non ta-
men vere noua dici poſſunt remedia, ſed potius am-
pliatiua, & declaratiua antiqui: quale hoc eſt: ce-
tera quæ adferri ſolent, eiſdem met refelli poſſunt re-
ſponſionibus.

Contrariam itaque ſententiam probauit Innoc. in
c.cum ad ſedem,de reſtit.ſpol.nec ab ea viſus eſt rece-
dere Bar.in d.l.rem quæ nobis,& ibi clarius eam tuen
tur Ripa num.20.Alc.nu.10.Rub.l.naturaliter,§.ni-
hil commune.nu.65.de acq.poſſ.& conſ.4.num.6.ad-
8 ducuntur ex text. † in c. cum ad ſedem,de reſtit.ſpol.
quo loco ſimpliciter propoſitum fuerat remedium
poſſeſſionis recuperatorium, quod comprehendere
poterat tam remedium ex interdicto,Vnde vi, quam
ex hoc cap. reintegranda: & tamen ibi contra agen-
tes fuit lata ſententia, quaſi ſpoliationem ab ipſo epi-
ſcopo factam,vel ſuo nomine ratam habuiſſe vel man-
daſſe,minime probatum fuit,quod tamē neceſſe erat,
vt illi interdicto locus eſſet. ſi ergo hoc remedium, vt
nouum, eſſet proditum contra quemcumque poſſeſ-
ſorem, lata fuiſſet pro ipſis agentibus ſententia, in
quorum libello & hoc remedium deductum cenſere-
tur, cum editum iam fuerit & auctoritate Pontificis
poſt factam compilationem confirmatum, per annos
quinquaginta ante c.cum ad ſedē. quod fuit Innocen.
III. Pontificis ſub anno 1196. & tamen compilatio
Decretorum,eſt ab Eugenio III.confirmata, qui qui-
dem Eugenius(vt alias admonui)ſedit ab anno 1145.
Hanc argumentationem diluere ſunt conati Abb. d.
cap.cum ad ſedem,& Socin.d.l.rem quæ nobis, nu.3.
in cap.cum ad ſedem. in ſpecie motum fuiſſe interdi-
ctum, Vnde vi, non autem remedium huius c. reinte-
granda. quod ſecundum eos ex eo detegitur, quod
Pontifex ibi abſoluit reos conuentos, ac clare dixit in
eo caſu locum non fuiſſe interdicto, Vnde vi, ex quo
intelligitur intentatum illud fuiſſe, cum ſententia li-
bello conformis eſſe ſoleat & debeat. l. vt fundus. ff.
com.diuid. c.licet Heli de ſim. ſed hãc reſponſionem
elidit ſubtilis Aret.conſiderando,ex libello deprehen
di hoc non potuiſſe, cum non ſit neceſſe in eo actionis
nomen exprimere,cap.dilecti,de iud. Nec aduerſatur
Socini replicatio, hoc potuiſſe colligi ex medio con-
cludendi,ex narratis: quia ſi recte medium concludē-
di in interdicto, Vnde vi, conſideremus, illud huic
remedio noſtro conuenit, cum his verbis in vtroque
concludatur, [quare peto,vt ſpoliatus, ad priſtinam
meam poſſeſſionem reſtitui.] nec in verbis conſtituē
da eſt differentia,quod dicatur poſſeſſionem reſtitui,
vel ad eam reintegrari. vt recte animaduertit Soc. d.
l.rem quæ nobis,num.14.prope med.cum ergo vnum
ſit medium concludendi, & motum ſit interdictum,
Vnde vi. datur intelligi. hoc noſtrum non eſſe ab illo
diſtinctum, nec illo pinguius. hanc ſniam fortius pro-
9 bat text. † in c.ſæpe,de reſt.ſpol.quo fuit cautum,agi
poſſe recuperandæ contra tertium ſucceſſorem ſucce
dentem ſcienter in vitioſa poſſeſſione, quæ conſtitu-
tio fruſtra fuiſſet promulgata, vbi noſtra hæc noua, &
ceteris pinguior fuiſſet: erat enim ante hanc in omni-
bus prouiſum, vno hoc excepto caſu. nec ad rem facit
Abb. reſponſio, quam refert Socinus dicta l.rem quæ
nobis,numero 3 in fine,dum inquit,cap.ſæpe, exten-
dere interdictum,Vnde vi. cōcedo eſſe extenſionem,
non tamen ſit, quin ſi hoc remedium ex capit. reinte-
granda, fuiſſet pinguius, ſuperfluo edita illa conſtitu-
tio c.ſæpe, fuiſſet. confirmat hanc ſententiam text.in
c.cum eccleſiam,3.q.2.quem perpendit Ripa,dum af
firmat is canon ſpoliatum eſſe ante omnia reintegran
dum ſecundum leges,i.e. remedijs a lege ciuili indu-
10 ctis. & præter alios addo text. † in c.2. 3.q.1. & in c.
prius.& in c.epiſcopis ſuis,3.q.2. confirmat hanc ſen
tentiā illa Alciati ratio,etſi leuis,hoc c.reintegranda.
ab Euſebio,nō in conſtōnis modū,ſed admonitionis,
dum is litteras monachis dedit,eſſe conſcriptū: quare
11 poſterior hæc ſententia verior eſt. Nō videtur † quo-
que hoc remedium pinguius prouidere, quam inter-
dictum,Vnde vi.in quo reſtituū tur etiam fructus, qui
percipi potuerunt,quod nō contingit in hoc remedio.
ſic decidit Rot.in antiq.deciſ.tit.de reſt.ſpol.dec.15.

12 niſi conciliando † interpretum controuerſiam, dica
mus, quod aut cõſideramus noſtrum hoc remedium
vt nouum, hoc eſt, a ceteris omnibus, præſertim ab in
terdicto, Vnde vi, diſtinctum, & tunc falſa eſt com-
munis ſententia, & vera poſterior: aut intelligimus
eſſe nouum remedium tamquam extenſiuum interdi
cti, Vnde vi. & aliarum conſtitutionum iuris ciuilis,
certia in caſib. & tunc vera eſt crebrior DD. opinio.
13 QVAERO tertio, an hoc † remedium ita laicis
pro rebus profanis recuperandis, quam clericis pro
rebus eccleſiæ cõcedatur? crebrior eſt noſtrorum ſen
tentia, concedi vt teſtatur Ripa cap. ſæpe, nu. 21. de
reſt. ſpoliat. & Socin. d. l. rem quæ nobis, num. 4. de ac-
quir. poſ. & ibi Iaſ. nu. 20. quo loco Alex. n. 10. inquit,
ſic in praxi ſeruari, quod & ipſe iam ſæpiſſime ſeruari
vidi, ſic reſpondit idem Alexan. conſi. 51. nume. 1. lib.
1. conſi. 117. nu. 3. circa fi. lib. 2. conſi. 6. num. 4. vbi late
Mod. Pariſ. in apoſtillis lib. 3. Alex. in apoſtilis ad Bar.
in l. ſi colon, in fi. C. de agr. & cenſ. lib. 11. Barbat. con
ſil. 24. col. 1. in prin. li. 4. Guid. Pap. ſing. 730. remediũ,
&c. Rimin. conſ. 67. nu. 6. conſ. 98. nu. 73. 74. lib. 1. An
gel. Aretin. in §. quadrupli, nu. 32. in fi. Inſtit. de actio.
Aufrer. in addit. Capellę Toloſ. q. 487. Dec. conſ. 252.
nu. 1. Grat. conſ. 70. nu. 16. lib. 1. Robert. Maranta de
ord. iud. nu. 50. Bertr. conſ. 44. nu. 1. 1. par. lib. 3. Pariſ.
in cap. ſi diligenti, nu. 23. in fi. de præſcript. Lanfran.
Orian. in rub. de cauſ. poſſ. & propr. col. 3. verſ. dicta
tamen canon, quamquam non parum is ambigat, hãc
clare probauit Rub. conſ. 4. nu. 1. 2. & in l. naturaliter,
§. nihil commune, num. 67. & ibi Corn. in 2. par. num.
139. de acquir. poſſeſſ. Rebuff. in comment. ad Reg. cõ
ſti. tom. 1. tit. de ſent. execut. art. 5. gl. 1. nu. 3. & nouiſſi
me Roland. a Vale, conſi. 50. nu. 3. lib. 2. qui comunẽ
✱ teſtatur. * eo adducuntur fundamento, hanc conſti-
14 tutionem † eſſe promulgatã cauſa corrigẽdi peccatũ
q̃ ſane cauſa & ratio militat & in reb. laicorum: ergo
idẽ ius. l. illud. in prin. ad leg. Aquil. l. a Titio, de verb.
15 obligat. confirmatur: quia etiam in † correctorijs fa-
uore animæ extenſio conceditur. Barto. in authen. ſa-
cramenta puberum, numero 19. vbi Curt. numero 38.
C. ſi aduer. vend. late Crau. de antiqu. tempo. 4. part.
prin. 1. par. num. 10. huic tamen fundamento reſpon-
dent multi, affirmantes non eſſe editã hanc conſtitu-
tionẽ cauſa corrigendi peccata poſteaquã etiã conce-
ditur cõtra poſſidentem cum titulo & bona fide: qui
a peccato alienus eſt. ſed nihil eſt, quia falſum eſt, qđ
ſpoliato ipſi concedatur contra illum titulo, & bona
fide poſſidentem, vt ſuo loco dicemus: quare verius
reſpondeo ſatis iure ciuili omnibus in caſibus ſpo-
liato eſſe conſultum: non ergo Põtifices in laicos iua
dicere potuerunt, vt ſtatim latius aperiam, ipſe au-
tem aliquando perpendebam pro communi hac ſen-
16 tentia textum † cap. 1. 3. qu. 1. & ibi cauſæ propoſitio
nem, vbi generalibus verbis vtitur, quibuslibet ſpo-
liatis eſſe concedendam reſtitutionnẽ, ergo etiã laicis
verum ſic intelligi poteſt [quibuslibet] ſcilicet ex cle
ricis & Pontifici ſuppoſitis, in quos ſtatui ab eo po-
tuit; ſic enim & verba vniuerſalis ſermonis ex habili-
tate reſtrictionem recipiunt. l. vt gradatim. §. 1. de
mun. & hon. vulgatiſſimum eſt.
Contrariam ſententiam probauit glo. in c. cum ad
Sedem, de reſt. ſpol. quam ſecuti ſunt Abb. & alij nõ-
nulli, quos retulit & ſecutus eſt Ripa in c. ſæpe, n. 21.
de reſtitu. ſpolia. & eo loco placuit Bel. numero 6. nec
diſſentiunt Franc. in diſput. de petit. primo dub. nu-
mero decimoſeptimo late. idem reſpondit Corn. con
ſilio decimooctauo numero nono & conſilio 35. nu-
mero 31. & conſilio 329. nu. 30. lib. 1. conſi. 56. nu. 20.
lib. 2. qui in hanc ſententiã alios citat. idem conſ. 247.
num. 13. eod. lib. 2. & late conſi. 282. num. 7. libro 3. &
Alc. in l. rem quæ nobis, num. 6. ff. de acqu. poſſ. quo-
rum ſententiam diſputando non ſemel probaui: etſi
me non lateat aliqua in contrarium, quę non multum vrgẽt.
vt illud quo dicitur, diſpoſitionem hanc exorbitan-
17 tem eſſe, ob idque nullam recipere † extenſionem. c.
ea quæ. de reg. iur. in 6. & docuit Iaſ. in l. ſi conſtante,
num. 72. ſolu. matr. eſſe exorbitantem concedunt om
nes fere. verum aliter Soc. & Dec. pręcitatis locis ſen-
tiunt, ego autem huic argumentationi reſpondeo,
18 quod etſi exorbitans ſit diſpoſitio, † extenſionem ta
men concedi, vti in re fauorabili potius quam odio-
ſa, vt declarat Iaſ. d. l. ſi conſtante, nu. 78. verſicu. ſe-
cundo limit. ff. ſolu. matr. Crau. de antiq. temp. 4. par.
princ. nu. 78. 79.
19 Secundo loco ſolet perpendi text. † in d. cap. rein-
tegranda. in illis verbis [ſpoliatis & deiectis epiſco-
pis] vt in perſonis eccleſiaſticis & fauorabilibus pro-
latia non extenduntur ad laicos: tum quia a ſermo-
nis proprietate non recedimus. l. non aliter, de lega.
3. tum quia eo modo eſſent argumentati de maiori
ad minus affirmatiue, quod non conceditur. capit.
cum in cunctis, de elect. Verum ad rem non confert,
ex relatis reſponſionibus a Ripa in d. c. ſæpe, nu. 21.
quod probo, ex eo illud præſertim, quod ſi a ſermo-
nis proprietate & expreſſis verbis non recederemus,
nec in minoribus clericis locum haberet, cum de ſo-
lis epiſcopis loquatur. Bellam. autem, quem ſtatim ci-
tabam, affirmauit canonem illum, reintegranda, ſolũ
loqui de epiſcopis ſpoliatis, & ad concilium vocatis,
& in eo accuſatis. qui accuſatoribus reſpondere non
debent antequam reſtituantur. quare ſcribit Bellam.
vnum eſſe tantum canonem ex Euſebio, qui litteras
dedit fratribus pro Chriſto militantibus per Alexan-
driam & Aegyptum, quę epiſtola incipit. Benedictus
Deus. habetque (inquit ille) duas partes, in prima in
ſtruit, in ſecunda corripit: in ſecunda ergo parte, in
qua corripit, monet principaliter epiſcoporum ſub-
ditos, ne eos reprehendant, niſi a recta via deflecte-
rent. deinde narrans Euſebius ex facto quodam epi-
ſcopos fuiſſe ſpoliatos, ac a ſede ꝓpria electos, dein-
de ad Concilium vocatos, ibique accuſatos: ſtatuit Eu
ſebius non potuiſſe accuſari ante ſibi factam reſtitu-
tionem. ſolum ergo loquitur de epiſcopis ſpoliatis ſibi
reſtituendis, antequam ad Conciliũ euocẽtur, ibique
accuſentur, quæ ſane verba a Gratiano omiſſa fuerũt.
Idem de Canone Ioannis dixit Bellam. nam *eius* eſt
tenoris epiſtola a Ioanne Zachariæ archiepiſcopo
tranſmiſſa, inquitque Bellam. hæc non fuiſſe decreta
vel Ioannis, vel Euſebij, imo recitatione tranſcribi-
tur per vtrumque. vnde in quantum iuri communi vi-
detur aduerſari, priuilegium continere dicitur: qua-
re ſi ratione dignitatis epiſcopalis priuilegium eſt da-
tum, non ergo (inquit Bellam.) ad ceteros, præſertim
ad laicos extendi poterit Franc. autem præcitato lo-
co argumentabatur, quod ſi aliter diceremus, fore ſu
perfluam c. ſæpe, de reſtitut. ſpoliat. conſtitutionem,
quæ prouidet contra tertios ſcienter in vitia ſucce-
dentes: ſed nihil eſt, quia intelligi poteſt, in clericis
& laicis ſucceſſoribus. verius itaque hanc ex eo pro-
20 bo opinionem, quod Pontificia ſit hæc † conſtitutio,
quæ laicos tunc ſolum ligat, cum alias peccare eſſet
illis iure Cæſareo permiſſum: vt præſcriptionibus
videmus, cap. vlt. ne præſcri. cap. poſſeſſor, de reg. iur.
in 6. ſic in euangelica denunciatione, cap. noui. de iu-
dic. & in ſimilibus tradit declarando Abb. ex illo tex.
in cap. ad noſtram, num. 2. verſi. ex his infertur, infra
de prob. Dec. in cap. eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 25.
de conſ. .. & declarat Didac. in c. peccatum, 3. arti. 3.
§. 9. nu. 7.

§.9.nu.7.8. de reg.iur. tunc demum Pontificem ius di
cere inter laicos, cum vtilis eſt & neceſſaria conſtitu-
tio: at in caſu noſtro non video, quod lex ciuilis con-
cedat delinquere & alium ſpoliare, imo omnibus in
caſibus, vel vno, vel altero remedio ſpoliatis ſuccur-
rit, nec ſpoliatoria inultum delictum relinquit: vt pa-
tet ex tot proditis a iure ciuili remedijs, non inficias
tamen ibo, vix eſſe quod in praxi a relata receptiori
recedatur ſententia, quæ in foro quotidiana eſt. ſi ta-
men poſteriorem probauerimus, eatenus illa poterit
procedere non modo, quoad bona eccleſiæ, verum
quoad ipſorum clericorũ patrimonialia: ratione enim
21 quod † acceſſoria perſonæ ſunt bona, eodem fruun-
tur priuilegio. Decius d.cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ.
nu. 18. de conſtit.

22 QVAERO quarto, an † hoc remedium compe-
tat pro reb. xenodochiorũ, quæ hoſpitalia vocamus?
quæſtio non habet probabilem dubitationem, ſi con-
cludimus cum communi, hoc remedium pro profa-
nis concedi. ſed maior eſt dubitatio, ſi quam proba-
uimus, ſententiam ſequamur pro rebus eccleſiæ ſolum
dari: verum affirmat Socin.d.l. rem quæ nobis, nu.5.
de acquiren.poſſeſ. & pro rebus hoſpitalis concedi. ſic
conſuluit & Butr. conſil.62. & in adminiſtratore ho-
ſpitalis ſpoliato. ſic decidit Rota in deciſ. antiqu. tit.
de reſtitut. ſpoliat. deciſ.6. & in antiquioribus, eo tit.
deciſ.3. Caſſad. deciſio. 4. pag. 2. verſicu. nec refraga
tur, vt lite pendente ea adducitur ratione Butr. & So
23 cin. quod † xenodochia & ſimilia locis ſacris & reli-
gioſis æquiparantur, illorumque fruuntur priuile-
gijs. auth. hoc ius porrectum. 10. quæſt.2. & latiſſime
tradit per caſus decem & nouem Felin. cap. de quar-
ta, num.3. de præſcript. late Iaſ. conſ.214. col.1. lib.2.
Ruin. conſ.3. nu.7. lib.2. Bolog. conſ.33. col.1.2. Rom.
conſ.477. Curt. iun. conſ. 120. col.1. Pariſ. conſ.50.
num.36. lib.2. conſ.36. num.15. lib. 4. Rebuff. tract.
Nominatio. q.15. nu.12. Didac. lib.2. var. reſol. c. vlt.
nu.4. Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ, in præfat. pag.3.

QVAERO quinto, in caſu non longe a præce-
24 denti diſſimili, quid in poſſeſſione † rerum confrater-
nitatum, ſeu contrariarum horum diſciplinatorum,
quos Battutos vulgo appellamus? noua eſt in hoc tra
ctatu quæſtio, quæ ab eo dependet, an hæc loca ſint
religioſa & pia, vel mere profana: ſi enim loca religio-
ſa dici poſſunt, oĩs ceſſat dubitatio, ex iã ſupra decla-
ratis: ſi vero loca profana ſunt, maius eſt dubium, ex
his, quæ ſupra diximus, q.3. eſt admodum perplexa &
cõtrouerſa hæc apud noſtros diſputatio, cum infiniti
prope interpretes ſibi ipſis, non ceteris modo aduer-
ſantur: & via eſt vt intelligamus, quæ opinio ſequen
25 da ſit & probãda. Conſtitutiſſimum illud eſt, has † cõ
gregationes eſſe licitas & permiſſas, cum ad finem bo
num tendunt, vt docuit Bartol. in l. vltim. num.6. ff. de
colleg. illic. late Pariſ. conſ.34. num. 39. lib.4. nec eſt
qui diſſentiat, confratrias ſeu Fratrias appellat Bu-
dæus in annotat. Pandect. & Rebuffus in comment.
Reg. conſtitut. tom.2. tracta. de confratrijs, num. 10.
cum ſit Fratria hominum quidam conuentus, vt pla-
cuit Ariſtoteli a Budæo, & Rebuffo citato, eſſe etiam
loca pia & religioſa, ex multis ſuaderi videtur: ex eo
26 præſertim, quod legatum † piæ cauſæ factum huic cõ
fraternitati concedi poteſt. vt conſultus reſpondit
Caſtrenſ. conſil.179. dicendum eſt quod dicta frater-
nitas, lib.2. quem ſecutus eſt Alexand. conſil.102. nu.
3. lib.7. nec diſſentit Decius conſ.72. colum.3. verſi.
tertio principaliter, &c. idem placuit Petro Rebuffo
in d. commentar. Reg. conſtit. tom.2. tract. de confra-
trijs, num.3.4. alios etiam eiuſdem ſententiæ retulit
Tiraquel. tractatu de priuileg. piæ cauſæ. pag.4. quid
tamen ipſe ſentiat, in medium non affert. idem con-
luit Pariſ. conſil.34. num.6. & num.42. lib.4. accedit
27 quia † ibi opera multa pietatis & miſericordiæ exer
centur. vt poſt Specul. Abb. & Felin. tradit Pariſ. d.
conſilio 34. numero 4. libro 4. quibus addo Capram
28 conſ. 54. num. 10. quinimo † epiſcopum teneri loca
hæc, vt pia & religioſa viſitare, reſpondit Freder. de
Senis conſil.111. quæſtio talis eſt, &c. qua ratione etiã
factum eſt, vt æſtimauerint quamplurimi, ea relicta
iſtis confraternitatibus, tanquam de relictis pijs lo-
29 cis † quartam epiſcopi deberi: ſic latiſſime conſuluit
Barbat. conſ.1. li.4. & huius ſententiæ Petrum Vbald.
retulit Alexan conſ. 102. num.5. lib.7.

Contra autem, has confraternitates non eſſe loca
30 religioſa, & pia, multis ſuadetur: quia ſinguli † illi
qui ex confraternitate laici ſunt, vxores ducere poſ-
ſunt, & de ſe domi viuunt, mercaturas, ceteraque hu-
31 iuſmodi negotia exercere valent, quare non ſub † iu-
dice eccleſiaſtico, vt religioſi conueniuntur, ſed ſub
laico. ſic Bart. in l. vltima, num. 15. ff. de colleg. illic.
quem eſt ſecutus Iaſon conſ.218. col.2. verſic. ad præ
dicta etiam, lib.2 Pariſ. conſ. 24. num.28. lib.4. addo
Zabarellam conſ. 13. in ciuitate, &c. ideoque Rebuf.
32 qui ſupra, nu. 8. affirmat † epiſcopum in eos ordina-
riam non habere iuriſdictionem. accedit præterea
crebriorem eſſe ſententiam, relictum loco pio & reli
gioſo factum, non deberi, ſicque ſolui non poſſe huic
confraternitati. hanc probauit Bald. conſil.161. qui-
dam Franciſcus Chriſtionis. col.1. verſi. quarto quæ-
ritur, lib.5. idem in l. iubemus, & in Auth. hoc ius por-
rectum, col.2. verſic. ſecundo quæro. C. de ſacroſanct.
eccleſ. & alios plures citat Tiraquel. d. tract. de priui
leg. piæ cauſæ. in præfat. pag.4. illi addo Calcan. conſ.
21. colum.2. verſic. modo reuertendo. Iaſ. conſ. 218.
num.1. lib.2. & Capram d. conſ.54. num.11. qui nu. 14.
ſubijcit, ex Baldi ſententia, eo caſu non procedere,
quando confratria annexum hoſpitale haberet, qui-
nimo aduerſus ea, quę paulo ante retulimus, ſentiunt
quamplures, ex relictis iſtis confraternitatibus, quar-
tam epiſcopo non deberi. ſic Abb. & Innoc. in c. offi-
cij, de teſt. quos ſecutus eſt Rebuff. d. tract. de confra
trijs, nu.8. eiuſdem ſententiæ addo ipſum Bald. conſ.
133. factũ ſuper quo conſ. . . lib.2. Freder. de Senis cõ-
ſil. 150. cum aliqui boni viri quos eſt ſecutus Iaſ. d.
conſil. 218. colum.2. verſic. ad idem etiam adduco, lib.
2. & idem interrogatus reſpondit Capra conſ. 20. in
fi. Calc. d. conſ. 21. colum. 2. verſ. modo reuertendo, &
aliquos citat (etſi vt modo retuli, contrariã ipſe tueatur
ſententiam) Barbat. d. conſ. 1. colum. 2. lib. 4. hinc re
ſpondit, quem nunc retuli, Iaſon conſ. 218. lib.2. quod
quemadmodum priuatus quilibet, qui vel ſtudioſo,
33 vel doctori publice, præſertim profitenti impedi-
mento eſt ob artem quam exercet, ne ſtudijs operam
commode dare poſſit, expelli poteſt: vt in fabro fer-
rario, & ſimilibus, cum eos præſertim ſtudioſus, vel
Doctor præuenit. ſic hos diſciplinatos poſſe expelle-
re, ne alta ac inconcinna eorum voce impediatur, af-
firmat pariter Pariſ. d. conſ.34. li.4. aduerſus ea, quæ
ſtatim ſupra retulimus, epiſcopum non poſſe horum
diſciplinatorum confratrias & eccleſias viſitare. ac-
34 cedit, quod ex legatis † factis iſtis confraternitati-
bus detrahitur Falc. & Treb. ſic poſt Corn. conſ.307.
in fi. lib. 4. affirmauit Pariſ. conſ. 50. nu.28. lib.2.

Difficilis ergo eſt huiuſmodi diſſolutio, cum ta-
men variæ ſint interpretum opiniones. Pluribus ta-
men conſideratis caſibus finiri ſic res poteſt. Primus
eſt caſus, cum ſolas perſonas ipſius confraternitatis
conſideramus: tunc iſti nunc dicuntur religioni ad-
dicti, vt ab ea non poſſint ad libitum recedere, ideo
& vao-

Digitized by Google

& vxores ducunt, & negotia exercent: quæ a reli-
gioſis exerceri non poſſunt, quare mere & proprie ſæ-
culares & laici ſunt, habenturque & ob id nulla eſt in
eos epiſcopi iuriſdictio. ſic intelligo Bar. d. l. vlt. nu. 5.
ff. de colleg. illic. & alios qui eum ſunt ſecuti.

Secundus eſt caſus quoad bona, quæ illius vniuerſi-
tatis & confratriæ ſunt: & tunc ſi ea mente, & animo
illa ſunt vna ſimul congeſta, vt confratriæ adſeruiát,
& poſsit ipſa confraternitas ad libitum de illis diſpo
nere, & tractare, illa non habentur vt bona loci reli
gioſi, ſed profani. quare is locus, ſeu illud oratorium
in quo omnes vna conueniunt (quam vulgo in iſtis
regionibus Cæſariam appellant:) ſi eo animo ab eis
fuit extructū, dicitur locus ſęcularis & profanus, ad
35 libitūque † diſtrahi & reditus alienari poſsunt. ſic in-
telligo Bal. in d. Auth. hoc ius porrectū, col. 2. verſi.
ſecundo quæro. C. de ſacroſanct. eccle. & in l. id quod
pauperibus. quęſt. 21. C. de epiſcop. & cleri. quem eſt
ſecutus Barb. tract. præſcript. 1. par. 5. part. prin. verſ.
amplia quinto. ſic intelligo Parif. d. conſi. 34. num. 19.
libro 4. Nec hac ratione dici poteſt locus religioſus
36 quod ibi adſit † altare & campanile, quia hæc non cō
ſtituunt, ſine epiſcopi ſpeciali conſecratione & con-
firmatione locum religioſum & ſacrum, vt reſpondit
Zabarel. d. conſi. 13. & alij plures, quos eſt ſecutus Pa
rif. d. conſil. 34. num. 15. lib. 4. ſi vero locus ille, ſeu il-
lud oratorium eſt extructū vt ſacrū ſit, & Deo Opti-
mo Maxi dicatū, & bona vna ſimul cōgeſta, eo ſunt
aīo congeſta vt ad opera oratorijs neceſsaria, & ad
pauperes ſubleuādos perpetuo ſunt, tūc bona illa &
is locus iudicandus eſt religioſus, ēt ſi ep̄is conſenſus
non acceſſerit: ideoque ad libitū illa bona diſtrahi nō
poterunt, niſi accedente totius confraternitatis con-
ſenſu, ac auctoritate epiſcopi: illis tamen in caſibus,
in quibus aliorum locorum religioſorum bona diſtra-
hi conceditur. ſic intelligo, quę ſcribit Petrus Rebuf.
in d. tract. de confratrijs, num. 9. dum eiuſdem ſenten
tiæ citat Iacob. Reb. in l. quiſquis, & l. pen. C. de ſpect.
37 lib. 11. illa eſt ratio: quia † locū religioſum etſi non ſa-
crum vnuſquiſque facere poteſt: & ſemel Deo dicatū
ad vſus humanos conuerti non poteſt, §. ſacræ. §. reli-
gioſum. Inſtit. de rer. di. & ratione huius effectus, bona
illa religioſi loci iudicātur, cum ad eum ſolum cōmo-
dum tendunt, vt vno verbo ſenſit Zabarel. conſ. 13. in
princ. & ita clare ſentiunt Abb. conſi. 31. col. 1. verſic.
ſed his non obſtantib. lib. 1. Soc. ſen. conſi. 82. col. pen.
verſi. in contrarium facit, lib. 4. quam autem in his po
teſtatem habeat epiſcopus, nunc non executio.

38 QVAERO ſexto, an † hoc remedium concedatur
commendatario e commenda deiecto? & non conce-
di clare ſenſit Felin. in c. ſi conſtiterit, num. 4. poſt glo.
ibi, in verbo, commendata, in fi. de accuſ. & clare idē
affirmauit Cap. dec. 3. num. 4. ea præcipua adducun-
39 tur ratione, quod † commendatarius ſit depoſitario
& commendatario ſimilis, cum eccleſia cauſa cuſto-
diæ tantum ei concedatur c. nemo, de elect. in 6. Re-
buf. in tit. d. commen. nu. 1. Franc. de Marchis quæſt.
12. 47. quem eſt ſecutus Ceph. conſi. 97. nu. 15. 19. lib.
1. cum ergo depoſitarius non poſſideat l. licet. §. rei.
ff. depoſ. vt nec commodatarius. l. rei commodatæ. ff.
commodati, ſequitur ſpoliatum non dici, & per conſe
quens ad poſſeſſionem minime reintegrandum, quæ
ſane ſententia non habet difficultatem, cum commē-
datarius e poſſeſſione ſeu cuſtodia a Pontifice cōmen
dante deijcitur, vt in commendatario diximus ſupra
remed. 9. ex l. ſi quis in tantam, quæſt. 12. ſed maius
eſt dubium, cum deijcitur a tertio? & relata ratione
idem dicendum videtur, & ex d. c. ſi conſtiterit. Verū
tamen contrarium exiſtimo verius, contra tertium
ſpoliatorem commendatario hoc remedium conce-
di, vt de interdicto, Vnde vi, & remedio d. l. ſi quis in
40 tātam. diximus, d. q. 22. &c. ea ratione: quia † ius ali
quod in commenda dicitur habere, cum ſpoliatur,
vt egregie declarat Gomeſ. Hiſpan. in regu. cancella-
riæ, de non tollendo iure quæſito, q. 4. in fi. quinimo
titulum quendam habere dicitur, vt nec in totum de-
41 poſitario ſimile eſſe dicatur: poteſt enim † expenſas
facere, debita perſoluere, & alimenta ſumere, vt is
qui titulum habet, c. 1. de ſolut. & poſt Archi. in cap.
quia plures, 21. qō. 1. tradit Rebuff. d. tit. de commen-
da, num. 3. & habere titulum reſpondit Corn. conſil.
66. nu. 2. in fi. lib. 3. qđ egregie declarat Caſſad. ſuper
regulis Cancel. conſi. 32. num. 6. 7. & alijs ſequentib.
cum ergo de iure Pōtificio quodlibet minimum præ-
iudiciū ſit conſiderabile c. ſi proponente, de reſcrip c.
Gomeſ. d. quæſt. 4. circa fi. ſequitur concedendam eſ-
ſe reintegrationem: quæ ſane concluſio fortius pro-
42 cedit in commendis † noſtri temporis, quæ ex vſu lo-
co titulorum habentur, & perpetuæ ſunt, & beneficia
ti de fructibus illarum diſponunt. vt poſt Præpoſ. in c.
cum autem, 14. diſtinct. Gomeſ. in reg. Cancellariæ,
de infirmis reſign. quæſt. 13. verſic. quibus nō obſtan-
tib. & clara idem affirmauit Gomeſ. in reg. Cancella-
riæ, de annali poſſeſſore, q. 26. idē latiſſime de trienna
li poſſeſſore, q. 5. Capic. deciſ. num. 8. 9. licet olim alter
eſſet, vt iam retuli, & ita intelligitur deciſio Rotæ in
antiquioribus, tit. de præb. dec. 1. nu. 2. hodie enim ſo-
lent ſic concedi commendæ, vt ad libitum de fructi-
bus diſponatur, quare ad maiorem cautelam ſolet ho
die in ceſſionibus clauſulam apponi, quod poſſit de fru
ctibus diſponere. ſic docet Reb. in d. tit. de commen-
43 da, nu. 26. Quod tamen ſupra diximus † Pontificem
Max. ad libitum poſse reuocare commendam, & cō-
mendatarium ſpoliare: intelligo cum commodata eſt
ad incertum tempus, non ſi ad certum, & ad vitam:
nec enim tunc ſine cauſa ab eo aufertur, vt declarat
Reb. d. tit. de commen. num. 98. ex capit. ſatis peruer-
ſum, 56. de diſt. & tradunt Iaſ. in l. vlt. colum. 2. verſi.
facit bene. C. ſi contra ius vel vtil. publ. & conſil. 145.
col. 1. 2. lib. 2. Rip. lib. 1. reſpon. c. 14. col. pen. qui affir-
44 mant, Pontificem † non poſſe ſine cauſa iam conceſ-
ſum beneficiū auferre. quod intelligo de ordinaria po-
teſtate, nō de abſoluta. vt declarat egregie Crau. de an
tiq. temp. 2. par. 1. par. princ. nu. 37. & ita concludo.

45 QVAERO ſeptimo, an † hoc remedium reinte
grandæ concedatur patrono eccleſiæ, qui Sedem vel
arcā ſui honoris cauſa in eccleſia habuit, & ab ea fuit
deiectus? & habere locum decidit olim conſilium
Delphinatus, vt teſtatur Franc. de March. q. 275. ea
46 ratione: quia is patronus, quemadmodum ex † gratia
habet in eccleſia ius patronatus, cap. quoniam, de iu-
re patro. ſic ei ex gratia conceditur habere Sedem in
eccleſia honoris cauſa. vt tradunt Hoſt. & Abb. in c.
abolendæ, de ſepult. vt quoque videmus honoris cau-
47 ſa patronis † eſſe conceſſum, vt habere poſſint in illis
48 depicta familiæ inſignia, quæ ab alio † abradi non ſi-
ne domini iniuria poſſunt. ſic docuit Bar. in l. 1. §. ne
eius nomine. ff. de oper. pub. Cępol. tract. ſerui. de ſeru.
vrb. præd. c. 71. de pictura.

49 QVAERO octauo, quid in † commodatario &
depoſitario, an illis concedatur hoc remedium? & cō-
cedi plures affirmarūt vt Ioan. And. & Spec. quos eſt
ſecutus Soci. d. l. rem quæ nobis, num. 6. de acquiren.
poſſ. & conſ. 37. col. vltim. verſi. ſecundum remediū,
* lib. 3. communem * teſtatur Ripa d. l. rem quæ nobis,
num. 21. etſi idem in c. ſæpe, num. 24. de reſtitut. ſpol.
non audeat affirmare. hanc probauit Plot. in l. ſi quan
do, num. 63. C. vnde vi, & Henric. Boic. in ſuis ſingula

rib.tit.de petit.& poſſ.iud.num. 1 1.depoſitarius &c.
Natta conſi.563.nu.59.lib.3.leuia tamen huius opi-
nionis fundamenta: adducitur enim iſte textus, id
50 eſt, † c. reintegranda, 3.quæſt.1.in illis verbis [ſpolia
tis & eiectis] quaſi velint dicere ſub illo verbo [eie-
ctis] contineri & detentores ſolum, ſed nihil eſt: tum
quia hoc modo eſt ponere differẽtiam inter verbum
[eiectis & ſpoliatis] tũ quia (vt dicebat Ripa) loquitur
de ep̃o eiecto. Si ergo ep̃s ergo titulum verum cum
poſſeſſione habet: quod non contingit in commoda-
51 tario, & depoſitario. afferri ſecundo ſolet tex. in † c.
cum eccleſia.3.q.1.in verbo [poſſeſſiones, vel res] nã
verbum [res] generale, in ſolo detentore verificari
poſſe videtur. Sed præter reſponſiones a Ripa relatas
eſt cõſiderandum, loqui ſemper de eiectis a proprijs
rebus, vt ibi dicitur d. cap. reintegranda, ibi, res pro-
prias, id eſt, ſuas. quod non contingit in commodata
rio, qui nec res habet ſuas, nec poſſeſſionem, vt ſta-
tim ſubijciam. argumentatur tandẽ Soci. ex eo, quod
52 de iure ciuili de æquitate conceditur † commoda-
tario iudicis officium, vt affirmant multi, quos infra
referam in vltim. recuperan. poſſeſſionis. ſic ergo hoc
in caſu idem eſt dicendum. ſed reſpondet multis mo-
dis. Rip. ipſe autem arbitror, nec illam ſententiam eſ
ſe ſic abſolute veram, vt opinãtur interpretes, & ſuo
loco dicemus. quod ſi eo remedio eſt ſuccurſum cõ-
modatario, non tamen hoc noſtro.

Contrariam itaque ſententiam probauit Ripa d.l.
rem quæ nobis, num.21. & in d.c.ſæpe, nu.24. quem
viſus eſt ſequi Cephal.conſi.100. num.17.lib.1.ea ad
53 ductus ratione: quod cum † commodatarius & depo
ſitarius non poſſederint, l. rei cõmodatę, ff.commod.
l.licet.§.rei.ff.depoſ.non poſſunt dici ſpoliati, vt inde
reſtituantur. quare tũc conceditur commodanti do-
mino reſtitutio, ſi a tertio is commodatarius ſit ſpo-
liatus. vt alias declarauimus, in 9. remed. ſupra ex l.ſi
quis in tantam, q.21.in fine.

Declaratur præter alias dicta, non habere locum
eo caſu, cum cõmodatarius rebus commodatis vna
cum proprijs ſimul ſpoliatur, vt ſi domi aliqua com-
modata habeo, & e poſſeſſione domus deijcior, non
modo ſum ad poſſeſſionem domus reſtituendus, ſed
54 & ad bona illa commodata. ſic intelligo notab.† tex.
l.1.§.quod autem ait Prætor.ff.de vi, & vi arm. quod
ratione cuiuſdam acceſſorij contingit, alioqui nec eo
caſu daretur interdictum, cum commodata mobilia
eſſe poſſint, in quib. ceſſat illud interdictũ, vt olim di
ximus. quod ſi id hoc in interdicto contingit, fortius
in noſtro, quod eſt illo pinguius, & ad illius extenſio
nem factum, vt fatentur omnes.

55 QVÆRO nono, an † hoc remedium cõcedatur
illi, cui res precario conceſſa eſt? & dicendum vide-
batur non concedi: ea ratione, quia ſi negatur com-
modatario, ſic precario roganti. cum æquiparari vi-
deantur. vt ſcribit Euerardus in centuria legali, in lo
co, de commoda. ad precarium, num. 1. ſed vera eſt
concedi, quam recte probauit Rota in deciſionibus
antiquis, tit. de reſtit. ſpoliat. deciſ. 1. num.2. ea opti-
56 ma ratione: quia iſte, qui † precario poſſidet, dicitur
habere naturalem poſſeſſionem, vt eſt notabilis tex.
in l.& habet, §. penultim.ff. de prec. non mirum ſi ea
ſpoliatus reſtitui poteſt. Nec ad rem facit illa æqui-
paratio: quia in hoc differũt. vt is Euerardus anima-
duertit præcitato loco, qui ſtatim ſubijcit, hic poſſi-
denti precario concedi interdictum, Vti poſſidetis, ſi
57 turbari cõtingit. quare † ęquiparationis ceſſat argu-
mẽtum, cũ in puncto, de quo agitur, non eſt facta ęqui
paratio. c. translato, vbi Dec. de conſt. Alexan. in l.ſi
quis maior, nu.10. C.de tranſ. & in l.Gallus, §.forſi-
tan, nu.5.de lib.& poſth. Iaſ. l.2.nu.19. de iureiur. Pa
rii.conſi.49.num.85.lib.3.

58 Declaratur tamen hæc ſñia, † vt procedat, quando
a tertio dicitur, non quando a domino concedente.
ſic Rot. in deciſ.1.& eo interdicto Vti poſſidetis, ſic
declarat Euerardus, qui ſupra. quam ſane declara-
tionem ipſe intelligo, dummodo is qui precario poſ-
ſidet, iam non interuertit poſſeſſionem contra domi-
num: ſi enim interuertiſſet, & iure proprio poſſidere
cępiſſet, ſi a domino ipſo deijceretur, cõtra eum re-
ſtitui poſſet. ſic probo ex his, quæ dixi ſupra in 9.re-
med.ex l.ſi quis in tantam, q. 55. verſi.declaratur pri-
mus caſus, &c. non repeto.

59 QVÆRO decimo, an hoc † remedium compe-
tat ceſſionario? & competere affirmãt vno ore inter-
pretes, vt apud Rip.d. c. ſæpe, num. 25. de reſtit.ſpol.
Socin. in l.rem quæ nobis, nu.10.de acq.poſſ. quos eſt
ſecutus Tiraq.de retractu conſang.in §. 26.gl.3.n.18.
60 in fi.quo loco quamplures refert affirmantes, † con-
cedi ceſſionario interdictum vnde vi. ex tex. vbi glo.
& ceteri.l.ſi in diẽ, §.Iulianus ſcribit ff.de pet.hær.er-
go fortius remediũ huius canonis reintegranda. ad-
do hanc ſñiam a Ruino probari in conſi.45.colum.5.
verſi. & eſt breuiter dicendum, lib.4.Gomeſ.ſuper re
gula cancellariæ de triennali poſſeſſore, q. 11.verſic.
ſecundus caſus eſt &c. qui Bald.conſil.308.ſuper quo
puncto.lib. 3. citat, & intelligit, quando in ſpecie ceſ-
ſionario eſt ceſſum ius ſpolij & omne aliud ius com-
petens. idem reſpondit Rolan. a Valle, conſ.58.num.
22.lib.2.

61 QVAERO vndecimo, † an malæ fidei poſſeſſo
ri ſua, poſſeſſione deiecto cõcedatur hoc remedium?
& cõcedi affirmant Butrius, Aret. Rom.& Alexand.
quos retulit & probauit Ripa, in d. cap. ſæpe, nu. 53.
Rub.in l.naturaliter, §.nihil commune, num.81. ff.de
acquir.poſs.Bert.conſ.44. num.3.1.par.lib.3.Rober.
Maran.de ord.iud.7.diſt. ad.nume.50. illis accedo,
& præter aliorum fundamenta, perpendo text.illum
62 c.in litteris.in fin.de reſtit. ſpol. qui † prædonem eſſe
reſtituendum affirmat: nec magis is textus ad iuris
ciuilis diſpoſitionem ſe refert, quam iuris Pontificij,
dum illis verbis vtitur [quia etiam prædo ſecundum
iuris rigorem reſtituendus eſt] cum & in iure Ponti-
ficio conſiderari ſoleat rigor. Conſidero pręterea cla
riſſimum text.c.vltim.§. ſed obijcitur, 3.quæſt.1. quẽ
perpendit & Rip. qui ſupra, is enim textus, poſtea-
quam affirmauit minus canonice inſtitutum & ſpo-
liatum eſſe reſtituendum, diluens nonnulla, quæ obij
ciebantur, hanc reddit rationem [Cum violenta poſ-
ſeſſio niſi per iudicis ſententiam violento detentori
detrahi non poſſit.]

Contrariam tamen ſententiam crebrius affirma-
runt interpretes, vt teſtatur Ripa d. c. ſæpe, num. 23.
& Brun.conſ.19.nu.24.conſi.21.nu.1.Rub.d.§.nihil
commune.num.78.etſi ipſe (vt retuli) aliter ſenſerit.
hanc pariter probaſſe videtur Mod. Pariſ. ad Alex.
conſi.7.num.9.lib.3.Bertr.conſi.54.li.1. Ant.Mattb.
l.naturaliter, §.nihil commune, num.53. de acquiren.
poſs.qui ſolum intellexit in ſpoliatore expellente. no-
uiſsime Natta conſi.288.num.2.& conſi.373.nu.36.
lib. 5. horum tamen fundamenta facili negotio dilui
poſsũt. & quibus multis reſpondẽt Ripa & Rub.prę
citatis in locis. non refero: illud tantum dico: nihili
eſſe rationem, quæ pro ſententia crebriori conſidera
tur: ne ſcilicet ius Pontificium iniuſtos foueat occu-
patores, & delinquendi concedat anſam: nec enim
63 hic caſibus conſideratur ſpoliati perſona, † ſed ſpo-
liatoris, vt illius comprimatur audacia, vtque intelli-
gat ſibi non licere ſua manu ius dicere. vt alias admo-
nui.

Digitized by Google

nui, quare dicimus vltimo loco ſpoliatũ eſſe ante om-
nia reſtituendum, antequam ratio habeatur primi ſpo
* lij, cap. vlt. de ordin. cog. vbi * omnes. quod ſi malæ ſi
dei poſſeſſores tueretur ius Pontificium, dubio pro-
cul is ſpoliator vltimo loco ſpoliatus non reſtitueře-
tur, ſed de illius mala fide diſputaretur.

Declaratur tamen hæc concluſio non procedere in
illis caſibus relatis ſupra in 1. remed. q. 11. in ea quæſtio
ne; An prædo ſit ante omnia reſtituendus? vbi tres
attuli declarationes, quas non repeto.

64 QVAERO duodecimo, an hoc † remediũ tran-
ſeat in ſingularem ſucceſſorem, in quem res ſine iu-
rium ceſſione fuit alienata? & tranſire affirmarunt So
cin. ſen. d. l. rem quæ nobis, num. 10. de acquiren. poſ-
ſeſſ. Soc. iun. in conſ. 34. num. 10. lib. 3. Grat. conſil. 42.
numero 7. 8. lib. 2. illa ratione adducuntur, quod hoc
remedium ſit in rem ſcriptum, non mirum ſi tranſit
in ſingularem ſucceſſorem. iuxta doctrinam Bart. in
l. ſi tertius. §. ſi quis prius, num. 5. ff. de aqu. plu. arcen.
65 & eſse in † rem ſcriptum patet ex c. epiſcopi. 3. qu. 1.
& cap. cum eccleſia. 3. quæſt. 2. dum concedit reinte-
grationem contra quoſcumque detentatores, ergo
etiam contra ſingulares ſucceſsores: ſed reſponderi
poteſt intelligi contra quoſcumque detentatores, id
eſt, qui immediate occuparunt. Quare verior eſt Ri-
pæ ſententia, non tranſire hoc remedium in ſingula-
rem ſucceſsorem: non tamẽ adducor Ripæ fundamen
to, dum inquit non concedi hoc remedium pro dam-
66 no præterito, quia etiã ea, quæ in rem † ſunt ſcripta,
non tranſeunt in ſingularem ſucceſsorem pro damno
præterito, vt probat l. ſi tertius. §. ſi quis prius, ff. de
aqu. plu. arcen. nam hoc nihil eſt, vt animaduertit Soc.
iun. in d. conſil. 34. num. 12. cum hoc non ſit damnum
præteritum, ſeu præſens, ex quo de poſſeſſione adhuc
apud ſpoliatorem exiſtente, recuperanda agitur: il-
la ergo ratione potius in hanc adducor ſententiam,
quod in rem ſcriptum non ſit hoc remedium, cum ad
ſimilitudinem interdicti, Vnde vi, inductum ſit. quod
interdictum, Vnde vi, non eſſe ſcriptum in rem, alias
diximus ſupra in 5. remed. q. 18. vt ergo illud non da-
tur contra ſingularem ſucceſsorem, l. cum te, de vi, &
vi arm. ſic hoc noſtrum non pariter tranſit in ipſum.
noſtrã hanc opinionem clare probat c. ſæpe, de reſtit.
ſpol. cuius conſtitutio hac noſtra recentior, oſtendit
iam ante ſui promulgationem ſpoliatio contra ſingu-
larem ſucceſsorem non eſse ſuccurſum, quod ſuo loco
latius expendam.

QVÆRO decimotertio, econuerſo, a pręceden
67 ti quæſtione, an † hoc remedium c. reintegranda, de-
tur contra ſingularem ſucceſsorem? in qua quæſtione
non ſibi conſtant interpretes, nec altera difficilior, vel
in foro quotidiana magis eſt: quamobrem aliqua vtar
in ea explicanda diligentia: & quo res ſit clarior,
vna cum Socin. d. l. rem quæ nobis, num. 12. plures di-
ſtinguam caſus.

68 Primus itaque eſt, cũ † nouus hic & ſingularis poſ-
ſeſsor eſt cũ bona fide, ſed ſine titulo: & hoc caſu con-
* tra eũ hoc remedium concedi affirmant vno * ore in-
terpretes, vt teſtatur Socin. l. rem quæ nobis, num. 12.
in princip. vbi refert Bart. eo loco, & l. vlt. §. ſed cum
in ſecunda, C. de furt. Alex. conſi. 51. nu. 1. verſic. &
præſertim quando, lib. 1. conſi. 117. num. 3. verſic. ſed
in propoſito, lib. 2. & conſi. 6. nu. 9. lib. 3. eiuſdem fuit
opinionis Soc. iun. conſi. 128. nu. 21. lib. 2. illo vno om-
nes adducuntur fundamento, quód probata antiquio-
69 ri † poſseſſione, illa quæ eſt iunior & ſine titulo, clan-
deſtina præſumitur. c. licet cauſam, de prob. vbi Dec.
70 nu. 9. declarat, vt econtra, † cum apparet de titulo,
vitium clandeſtinitatis poſseſſione tollitur. l. ſi autem,
§. ſi duobus, ff. de Publi. Bar. in l. ſi duo, in prin. nu. 4.
ff. vti poſsid. Afflict. deciſ. 363. nume. 3. Iaſ. conſi. 148.
num. 2. lib. 2. Ruin. conſ. 53. num. 4. lib. 4. Gozad. cõſi.
86. num. 5. 6. Pariſ. conſ. 107. num. 60. lib. 1. Socin. iun.
conſ. 146. num. 26. lib. 1. Bello. conſ. 11. num. 12. Boer.
quæſt. 239. num. 1. Crau. conſi. 104. num. 14. conſ. 132.
num. 10. in fi. conſ. 248. num. 6. verſ. rurſus, conſ. 258.
num. 20. Plot. l. ſi quando, nume. 99. C. vnde vi. ſi ergo
vitioſus eſt hic poſseſsor, contra eum hoc remedium,
vt contra detentatorem competere videtur, d. c. epi-
ſcopi, 3. q. 1. & c. cum eccleſia, 3. q. 2. ſed quid hac de
re ſentio, in ſequenti caſu dicam.

Secundus eſt caſus a Socin. & ceteris omiſsus, quã
71 do nouus ſucceſsor & † poſseſsor eſt, cum bona fide
& titulo, ſed titulus ſuperuenit poſt poſseſsionem il-
lam antiquiorem, ſicque per fraudem titulus eſt in-
ductus: & tunc idem eſt vt in caſu præcedenti, cum is
72 titulus ſit nullus, vt fraude quæſitus, ſic † declarat
Bal. in diſput. accuſatus de vi turbat colum. vlt. verſ.
tertio modo, quem ſunt ſecuti Alex. conſil. 88. nu. 1.
verſ. plus dicit, lib. 5. Dec. conſ. 303. num. 8. Gozadin.
86. num. 19. Bello. conſi. 11. nume. 4. ſed duo hac in re
perpendo: primum, Baldum & relatos facti ſpeciem
proponere quando in recentiori poſseſsore ſuperue
nit titulus poſt antiquiorem poſseſsionem ipſius ſui
aduerſarij, quod non ſatis arridet: quandoquidem,
dum loquimur de recẽtiori titulata poſseſsione, ſem-
per præſupponimus & poſſeſsionem & titulum, poſt
illam aduerſarij antiquiorem ſuperueniſse. quare re
ctius mihi intellexiſse viſus eſt Curtius iun. conſ. 108.
num. 25. in fi. quem ſecutus fuit Crau. conſ. 158. num.
21. in fi. verſ. ſecundo igitur. quando nouus is poſſeſ-
ſor poſt adeptam poſseſsionem aſsecutus eſt titulum;
nam is titulus fraudis ſuſpicione non caret, cum fa-
cile fuerit amicum, a quo emere fingeretur, ſuppone
re, eoque cauillo ac dolo antiquiorem poſseſsorem
fallere. alterum quod perpendi, illud eſt, non ſatis eſ-
ſe tutam Bal. & ſequacium ſententiam. vt recte ani-
maduertit Crau. conſ. 258. nu. 22. verſ. aduertendum
tamen, &c. non refero. probata tamen Baldi ſenten-
tia, quoad noſtram hanc propoſitam diſputationem,
hic caſus a præcedenti non differt: cum par ratio vi-
tij in vtroq; militet. verum etſi in foro relata inter-
pretum obſeruentur traditiones, quando & illud q̃
plurimi auſi ſint affirmare, remedium hoc contra bo-
nę fidei & titulatos poſseſsores concedi, quod for-
tius eſt, vt ſuo loco explicabimus. attamen ipſe *nunc*,
vt ſtudioſo beneuoloque lectori cogitandi *præſtem*
occaſionem, animaduertendum cenſeo, *DD.* argumẽ
tationem concludere quidem vitioſos hos eſse poſ-
ſeſsores, ſed non concludere, contra eos cõcedi hoc
remedium; quod minime dari poſse videtur, cum ad
ſimilitudinem ſit interdicti, Vnde vi, quod contra ſin-
gularem ſucceſsorem etiam vitioſum non cõceditur.
d. l. cum a te. nec iure Pontificio probatur, quod ex
hoc canone reintegranda, conceditur contra ſingu-
larem ſucceſsorem. cum illa verba [& quibuſcumque
detentatoribus] poſsint de ipſiſmet occupatoribus
immediatis intelligi, quod præſertim cõfirmatur ex
cap. ſæpe, de reſtit. ſpol. quod (vt iam admonui) eſset
fruſtra poſt hoc c. reintegranda, promulgatum, vt la-
tius ſuo loco dicam.

73 Tertius eſt caſus, quando † nouus is poſseſsor eſt
cum titulo & bona fide, ſed cauſam ab auctore vitio
ſo habuit, ſicque res eſt affecta vitio, ſed perſonali. &
adhuc contra eum hoc remedium concedi affirmat
Soc. d. l. rem quæ nobis, num. 15. verſi. aliquando & ſe
cundo Alciat. ibid. nu. 8. ea adducitur ratione Socin.
74 quia res vitio † affecta vt præſcribi non poteſt, ſic
nec

Digitized by Google

nec poſseſsori concedi, vt Publiciana experiatur. l.
ſiue autem, §. ſi duobus. ff. de Publi. ſic ergo contra eũ
poſseſsorem hoc remedium conceditur, cum aliquo
iure ſe tueri non poſsit. hæc prope Socin. cui non ad-
uerſatur Bartoli doctrina in l. 3. §. opus, ff. de alien. iu.
75 mut. cauſ. fact. dum inquit, quod ſi poteram te † Pu-
bliciana conuenire, quia eras in vitio, ſi in alterum a-
lienaueris. contra eum agi non poſse, cum & titulum,
& bonam fidem habeat, quare contra te in factum
actione agam: ſi ergo ea ratione ceſsat Publiciana, ſic
hoc in caſu ceſsare debet hoc remedium: nã illa Bar-
toli ſententia crebrius reijcitur, vt contra Bartol. ſen-
ſit Iaſ. in l. 1. nu. 4. verſi. quarto ergo fallit, C. de inoſ.
teſtam. & clarius Gom. §. ſed iſtæ, num. 1. Inſtit. de act.
quo loco ingenue teſtatur Bar. falli. Cuius ſententiam
76 non probat is tex. † l. 3. §. opus, cum ibi nuncians non
poſset agere contra emptorem, quando nunciatum
illi minime fuerit, vt enim Barto. ibi fatetur, nuncia-
tio eſt perſonalis, & perſonam non egreditur. l. vltim.
ff. de contrab. empt. quod in Publiciana non contin-
git, quæ realis eſt: ſed (vt iam in relatis ſupra caſibus
diximus) ſi contra ſingularem hunc poſseſsorem cum
vitio, non conceditur, quanto fortius contra vitio ca-
rentem. Tex. autem l. ſiue autem. §. ſi duobus, de Pub.
infra in vltimo caſu declarabimus.

77 Quartus eſt caſus, † quando ſucceſsor ſingularis
eſt cũ titulo & bona fide, ſed res eſt affecta vitio rea-
li, vel ob furtum commiſsum, vel ob vim expulſiuam:
eo caſu affirmat Soc. d. l. rem quæ nobis, numero 12.
verſi. aliquando & tertio. concedi hoc remedium rein
tegrandæ. & clarius eo loco idem cenſuit Acol. vlt.
in prin. ver. vnde miror. Corn. conſ. 18. nu. 11. & cõſi.
62. nu. 10. verſ. tamen præfertur, lib. 1. nam hoc caſu
res præſcribi non poſset. l. Pompon. §. cũ quis, de acq.
poſs. §. furtiuæ, Inſt. de vſucap. nec conceditur illi poſ
ſeſsori Publiciana, l. eum qui. §. prætor ait. ff. de Publ.
ſic ergo contra eum dari poſse videtur hoc remediũ,
ex quo ius non habet, quo ſe tueatur contra antiquio
rem poſseſsorem. Verum ex realtis rationibus ſupra
defendi minime poſse videtur hic caſus.

78 Quintus eſt caſus, quando is ſingularis † ſucceſsor
eſt cum titulo & bona fide, ſed vitioſo poſseſsori ſuc-
ceſsit: qui ſane caſus a tertio non multum differre vi-
detur, etſi ab eo diſtinguat Soci. in d. l. rem quæ no-
bis, num. 12. verſ. aliquando & quarto. qui cẽſuit hoc
caſu nõ eſse huic remedio, locum, ſic & ibi. Alexand.
nu. 8. & circa princ. & conſ. 118. col. 1. lib. 1. ea addu-
cuntur ratione: quia poſſidens cum titulo & bona fi-
de rem non vitioſam, licet cauſam habuerit a vitioſo
auctore, habet tamen Publicianam, l. eum qui. §. præ-
tor ait, ff. de Publ. quare ſi conueniatur, poterit ſe de-
fenderere: nam cum agere poſſit, fortius poterit ſe de
fendere, l. inuitus. §. cui damus, de reg. iur.

Contrariam tamen ſententiam probauit Ripa in
cap. ſæpe, num. 28. in fi. & ambigit Socin. d. l. rem quę
nobis, d. num. 12. ver. poteſt tamen etiã ſuſtineri. mo-
ti ſunt primo, quia licet nouus hic poſseſsor vitioſus
non dicatur, attamen, ex quo ab auctore vitioſo cau-
ſam habuit, ſua poſseſſio non procedit a pari cum poſ
ſeſſione actoris antiqui poſseſsoris, cum is nouus lon-
go tantum tempore non præſcribat, vt is antiquus
poſset: quare fortior & melior eſt antiqui poſseſsoris
poſſeſſio: præfertur ergo. Verum non vrget hęc argu-
mentatio, quia etſi Rei conuenti poſſeſſio ita potens,
& efficax non ſit quoad omnia, vt poſſeſſio actoris,
ſufficit tamen, ſi ita potens ſit, vt ſe tueatur: cum nec
ſpoliator, nec iniquus poſſeſſor dici poſſit: quamo-
brem conueniri non poteſt. Nec me mouet, quod ſe-
cundo loco inquit Socin. hunc actorem deducere in
articulis poſſe ipſius noui poſſeſſoris poſſeſſionem, re
ſpectu antiquioris ſuæ eſſe clandeſtinam, iuxta do-
* ctrinam Bartoli & * omnium in l. ſi de eo. §. ſi forte, de
acquir. poſs. cum alijs a nobis ſupra congeſtis. Quia
reſponderi poteſt parum actori deductionem illam
prodeſſe poſſe, cum clandeſtinitas eo caſu probari nõ
poſſit, cum nouus is poſſeſſor clam poſſidere non di-
catur, is enim clam poſſidet, qui dum metuit futuram
controuerſiam, eam poſſeſſionem furtiue ingreditur.
l. cũ poſſidere, in prin. ff. de acq. poſſ. Nec dicatur, ſuus
79 auctor fuit vitioſus, ſicque clãdeſtinus: ergo dico. † vi-
tium illud non tranſire in ſucceſſorem bonæ fidei, vt
* tradunt omnes * in d. §. cum quis, ibi Barto. nu. 6. & in
§. quod autem, Inſtit. de vſuc. clare Alex. conſi. 118. n.
3. lib. 1. quare dum nos de ſolo bonæ fidei ſucceſſore
diſputamus, intelligimus eum omni clandeſtinatis
vitio carere: alijs tamen rationibus a nobis iam per-
penſis vere conſtat, hoc in caſu ceſſare huius canonis
remedium.

Sextus eſt caſus magis controuerſus, in quo non
mediocriter DD. noſtros variaſſe videmus: quãdo ſci
80 licet nouus † poſſeſſor eſt cum titulo & bona fide, &
cauſam habuit a bonæ fidei auctore, an contra eum
concedatur hoc remedium? & prima eſt opinio affir
matiua, concedi, quam probauit gloſ. in cap. cum ad
ſedem, de reſtitut. ſpol. ibi Panorm. num. 20. & Hoſt.
Innoc. Calde. Butr. & Abb. in cap. ſæpe, qui quidem
Abbas teſtatur ab hac ſententia tamquam a commu-
* ni * & vera non eſse recedendum, ibique refert eiuſ-
dem ſententiæ fuiſse Goff. & Lapum alleg. 52. ſic hãc
probauit Gemin. Ligna. & Archid. in hoc cap. reinte
granda. hanc eſt ſecutus Alexan. in l. rem quæ nobis,
num. 8. de acquir. poſ. quo loco affirmat ſic conſuluiſ-
ſe & iudicari vidiſse, idem Alex. ſic conſuluiſse conſi.
51. num. 1. verſi. quinimo tenuit, lib. 1. conſi. 27. nu. 3.
in fi. & nu. 4. conſi. 200. nu. 8. lib. 2. conſi. 6. num. 5. lib.
3. conſi. 91. nu. 6. & conſi. 82. nu. 8. lib. 5. idem reſpon-
dit Anchar. conſi. 42. circa med. Corn. conſi. 56. num.
4. lib. 1. qui communem eſse, & in foro ſeruari teſta-
tur, non audet tamen haoc affirmare, vt idem quoque
notat in conſi. 35. num. 18. lib. 1. Barbat. conſi. 42. col.
pen. vbi communem eſse teſtatur. lib. 2. & cõſi. 24. co
lum. 2. lib. 4. Roma. d. l. rem quę nobis, & ibid. Iaſ. nu.
19. vbi hanc communem teſtatur, refertque ſępius ſic
conſuluiſse, vt vere conſuluit conſi. 72. col. 1. libro 4.
idem reſpondit Soc. ſen. conſi. 18. colum. 12. verſ. ter-
tium remedium, conſi. 89. in fi. lib. 1. Ioan. Mar. Rimi.
conſi. 67. nu. 7. conſi. 98. num. 76. lib. 1. & conſi. 428.
num. 10. lib. 3. & ibi Hippolytus Rimin. in addit. idem
cẽſuit Afflict. deciſ. 361. nu. 33. & in commen. ad con
ſtitut. Neap. lib... rub. 25. contra quem de reſtit. aga-
tur, num. 30. 31. Dec. conſi. 57. colum. vlt. conſil. 136.
in fi. & conſi. 253. in fi. Lucas a Penna in l. ſi coloni, q.
21. C. de agric. & cenſ. libro 11. hanc eſse communem
* teſtatur * Rober. Maran. de ord. iud. 7. diſt. iud. num.
50. & Caſsad. in tit. de reſtit. ſpol. deciſio. 7. & probat
Bertr. cõſi. 121. & conſi. 213. lib. 2. Boer. quæſt. 238.
colum. 6. Soc. iun. conſi. 34. num. 12. lib. 3. Claud. Sei-
ſel. d. l. rem quę, colum. 2. Ioann. de Amicis conſi. 97.
num. 2. 4. 5. Petrus Beninten. conclu. 33. Alciat. reſp.
388. nu. 2. Bero. cap. in litteris, nu. 19. de reſt. ſpol. Plot.
in l. ſi quando, num. 66. C. vnde vi. Rolan. a Val. conſi.
50. nu. 11. conſi. 72. nu. 78. lib. 2. Minſ. cent. 3. obſeru.
85. & Oſalc. deciſ. 13. nu. 6. Verum quæ adducuntur
fundamenta non vrgent.

Primo enim loco adfertur, quod probata antiqo-
ri poſſeſſione, noua & recens præſumitur clãdeſtina,
cap. licet cauſam, de prob. & tunc præſumitur clande
ſtinitas eſt allegata & deducta, iuxta doctrinam Bart.
in l. ſi

in l. ſi de eo. §. ſi forte, in fin. de acquir. poſſeſ. quam ſe
cuti ſunt plures, olim a me relati, & præſertim Ruin.
conſi. 56. in fin. lib. 4. & Iaſon conſi. 21. column. 2. lib.
3. verum reſpondetur & recte ſecundum Socin. d. l.
rem quæ nobis, nume. 12. verſicu. aliquando quinto,
& vlt. & ibi Ripa. nume. 27. non procedere hoc caſu
81 clandſtinitatis † vitiũ, quod tollitur per titulum &
bonam fidem, l. clam poſſidere, in prin. de acquiren.
poſſeſſ. quam reſponſionem probauit Ripa in c. ſæpe,
num. 28. ver. ſecundo conceditur, de reſtit. ſpoliat. &
ante eos ſic Alexan. conſi. 118. nu. 2. verſic. & dato,
lib. 2. quo loco, nu. 8. ſubdit, actori hoc nihil prodeſ-
ſe, ſi titulum oſtendat poſſeſſor. Quare cenſuit in his
terminis Parii. conſi. 12. num. 9. lib. 4. poſt Curt. iun.
conſi. 17. colum. vltim. verſi. duodecimum. Quod cũ
contra nouum hunc poſſeſſorem non militet illa qua
litas clandeſtinitatis, nec contra eum hoc remedio
82 agi poſſe. Prætera † clandeſtinitatis vitium perſona
le eſt Bartol. l. Pompon. §. cum quis, num. 6. non ergo
in hunc bonæ fidei ſucceſſorem, & cum titulo tranſit.
ſic Alexan. Socin. & Rip. præcitatis ſtatim in locis. ac
cedit præterea. d. l. ſi de eo. §. ſi forte, & ibi Bart. intel-
ligi ac procedere in interdicto retinendæ, non autem
recuperandæ, vt ſupra retulimus in 1. rem. nu. 144.

Secundo aſſerri ſolet textus iſte cap. reintegranda.
qui impersonaliter & generaliter loquitur, ergo ge-
neraliter intelligendus. l. 1. §. generaliter. de leg. præ-
ſtand. quæ conſideratio confirmatur ex c. epiſcopi. 3.
q. 1. & c. eccleſia. 3. q. 2. vbi ab æmulis poſſeſſio recupe
83 ratur, & quibuſcumque &c. quæ dictio † [quibuſcum
que] vt multum generalis, omnes complectitur caſus
etiam priuilegiatos. l. in fraudem. §. vltim. de milit. te
ſta. in l. 1. §. quod autem. de alea. in l. vna. in verb. ſpon-
ſam. C. de rap. virg. Soc. in l. 2. §. ex his. in prin. de ver.
oblig. latiſſime Tiraquel. in l. ſi vnquam, in præfat. nu.
116. C. de reuoc. donat. & Crauet. in reſpon. pro Re-
pub. Sauia. editio, num. 60. 62. Verum reſpondet Soc.
d. l. rem quæ nobis, num. 12. circa fin. verſicu. ſed ad
84 hanc rationem, & ibi Rip. numero 27. † dict. c. epiſ-
85 copi, & † c. eccleſia, intelligi de quibuſcũque malæ
fidei poſſeſſoribus. & licet Ripa in d. c. ſæpe, num. 28.
in fin. maximam hanc eſſe reſtrictionem dicat, nihil
eſt: cum ſic ratio & ſubiecta materia ſuadeat, cum &
86 verba quantumuis † vniuerſaliter prolata, ex habili
tate recipiant reſtrictionem, vt in l. gradatim, §. 1. de
muner. & hon. in l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. in §. noſtra au
tem, Inſtit. de legat. §. 1. Inſtit. de verb. oblig. quæ ſic
declarando citat Rub. in l. naturaliter, §. nihil cõmu-
ne, num. 72. de acquiren. poſſeſſ. ſic feudum conceſſũ
pro ſe, & quibuſcumque, intelligitur de habilibus, vt
reſpondit Curt. iun. conſi. 183. num. 7. & alia ſimilia
late aſſeruntur a Gomel. §. in perſonam, nu. 24. Inſtit.
de actio. & Tiraquel. latiſſime de retract. cõſang. §. 1.
gloſſ. 7. num. 22. rationem autem reſtrictionis adfe-
runt Soc. & ceteri, ex argumento l. ſi autem. §. ſi duo
bus, de publ. rationem illam olim ſupra perpendebã,
quia alias fruſtra edita fuiſſet conſtitutio cap. ſæpe. de
reſt. ſpol. vt ſuo infra loco referam.

Tertio itaque loco ſic relati interpretes argumen
87 tantur. Remedium hoc † reintegrandæ eſt inductum
inſtar & ad exemplum interdicti, Vnde vi, ſed in in-
terdicto, Vnde vi, nulla habetur ratio tituli, cum an-
te omnia reſtituendus ad poſſeſſionem ſi ſpoliatus, vt
iam vidimus. idem ergo hoc in caſu dicẽdũ eſt: quia
ſi dabitur contra poſſidentem titulo & bona fide, ad
uerſus agentem non obſtabit dominij exceptio, quæ
alias obſtaret, ſi de titulo conſtaret. Verum reſpon-
dendo Socin. in d. l. rem quæ nobis, num. 12. in fin. ne
gat bonam eſſe cõſequentiam, dominij exceptio non
impedit poſſeſſionis reſtitutionem, ergo conceditur
contra poſſidentem titulo: hoc patet in ipſo interdi-
cto, Vnde vi, quo ſpolatus ante omnia reſtituitur, &
tamen cõtra ſingularem poſſeſſorem non datur. l. cũ
a te, de vi, & vi arm. ſic in c. ſæpe, ſpoliatus ante oĩa re
ſtituitur, & tamen non conceditur contra ſingularem
hunc ſucceſſorem, niſi ſciẽter in vitio ſucceſſerit. qua
re potius retorquetur fundamentum, ſi eſt inſtar inter
dicti, vnde vi, nõ conceditur illud contra ſingularem
ſucceſſorem, d. l. cum a te, ergo nec hoc noſtrum.

Argumentantur quarto eſſe hoc remedium ſano-
re animæ inductum, vt euitentur peccata, ergo ex-
tenditur, vt iam diximus ſupra, ſed nihil eſt: vt rem
præcitato loco oſtendimus, & infra demõſtrabimus
probare potius negatiuam.

88 Quinto ergo loco ſic argumentãtur, † remedium
hoc reintegrandæ, eſt magis priuilegiatum, quam ſit
interdictum Vti poſſidetis. ſed eo interdicto agenti,
de antiquiori poſſeſſione probanti, non obſtabit ti-
tuli exceptio, c. licet cauſam, de probat. multo minus
ergo obſtare poſſe debet hoc in caſu, ſic argumenta-
tur Claud. Seiſſel. d. l. rem quæ nobis, colum. 2. & re-
fert Rube. d. §. nihil commune, num. 72. hanc fuiſſe ar
gumentationem Alexand. conſi. 200. 2. dubio. lib. 2.
reſpondetque is Rube. minime verum eſſe, quod an-
89 tiquiori poſſeſſione in eo † interdicto Vti poſſidetis,
probata, nouus poſſeſſor cum titulo ſuccumbat, vt
probat text. l. ſi duo, in princip. vbi Bart. ff. vti poſſid.
& conſuluit idem Rube. conſi. 4. num. 2. & alios ſupra
retulimus quæſt. 11. 1. caſu, præterea, vt iam ſupra cũ
Soci. dicebam, non eſt bona conſequentia, tituli ex-
ceptio non impedit poſſeſſionis reſtitutionem, ergo
agi poteſt contra ſingularem ſucceſſorem habentem
titulum & bonam fidem: nec hic titulus alium reſpi-
cit effectum quam vt clãdeſtinitatis vitium tollatur,
quod declarat Rube. d. conſi. 4. num. 11. quo loco, nu
me. 14. verſicu. non obſtat text. reſpondet d. cap. licet
cauſam. leuia alia nonnulla afferri ſolent, vt argumen
tatio illa ex l. ſi me & Titium. ſi cert. pet. & l. 2. de tri-
ticar. ſed reſpondet Rube. d. §. nihil commune, num.
72. in fin. & reſponſiones aliæ colligi poſſunt ex his,
quæ ſuis retulimus locis, non repeto.

Contrariam itaque ſententiam negatiuam, hoc
ſcilicet reintegrandæ poſſeſſionis remedium non cõ
cedi contra ſingularem ſucceſſorem poſſidentem ti-
tulo & bona fide, qui a bonæ fidei & titulato auctore
cauſam habuit, probauit Bart. d. l. rem quæ nobis,
quem ſecuti ſunt Angel. & Imol. vt ibidem retulit So
cin. num. 12. verſic. aliquando quinto ac vltimo, &c.
qui & ipſemet Soc. in hoc parum ſibi conſtans, hanc
probauit ſententiam, & idem in conſil. 266. colum. 6.
verſicu. ſecundo eadem concluſio, lib. 2. qui multos
eiuſdem opinionis retulit interpretes, vt Nicol. de
Mattharel. & Bal. in l. 2. C. de furt. Specul. in tit. de pe
titor. & poſſeſſor. verſic. quid ſi petro. Andr. Barulun
ac Ioan. a Platea in l. ſi coloni. C. de agricol. & cenſit.
lib. 11. & citat Alexan. ſibi diſſidentem in conſil. 118.
lib. 1. & conſi. 89. nu. 7. conſil. 90. lib. 5. idem reſpon-
dit Calcan. conſi. 116. colum. 2. verſicu. ſed & tertio.
Corne. conſil. 18. num. 11. conſi. 62. nume. 10. verſicu.
tamen præfertur, & conſil. 329. num. 30. 31. lib. 1. late
conſi. 282. num. 7. lib. 3. Ruin. conſi. 49. num. 11. lib. 4.
Anchar. conſil. 310. colum. vltim. verſicu. iſta enim
iura, eiuſdem ſententiæ. fuit Pract. Pap. in forma li-
belli, quo agitur in cauſ. ſpoliat. poſſeſ. in gloſſ. 1. num.
8. in fin. Zabarella, conſil. 214. colum. 1. idem cenſuit
Iaſ. ſibi contrarius, in conſil. 21. colum. 1. verſicu. ſe-
cundo reſpondetur. lib. 3. vbi eiuſdem ſententiæ ci-
tat Ioan. Fab. in §. ſed iſtæ, Inſtit. de action. Ioan. Ma-
tia.

ria Rim.conſ.258.num.10.lib.2.& Hippol. in addit. relati Rimin.ad conſ.67.num.7.lib.1. ambo parum in hoc ſibi conſtantes, idem a ſe diſſidens cenſuit Rip. d. l.rem quæ nobis, nu.27. hanc ſemper probauit Rube. d.§.nihil cōmune, nu.71.& 72.in conſ.4.col.2.& cōſ. 367.nu.9.hanc eſse veram & communem probat Pariſ.conſ.1.nu.166.lib.1.& ſibi parum conſtans Socin. iun.conſ.47.nu.25. & conſ.48.in fi.lib.2.Brun. conſ. 19.col.vlt.& conſ.21.col.1.Gozad.conſ.28.nu.36. idem cenſuit ſibi contrarius Alciat.in d.l.rem quæ nobis, nu.8. hanc probaſſe videtur Mod. Pariſ.in addit. ad Alex.in conſ.6.nu.5 in verbo, non ſatis, lib.3. dum citando Anchar. ſubdit, non practicari. Bertran.conſ. 323.in fi. 1.par.lib.5. & Pariſ.in c.ſi diligenti, nu.23. de præſcript. Maran.conſ.79.nu.2.lib.2. Ant.Matth. d.§.nihil commune, amplia.20.hanc clariſſime ſecuti ſunt Nat.cōſ.188.in fi.lib.1.& clariſſimus præceptor & compater meus Io.Cephal.conſ.4.nu.1.conſ. 100. nu.1.lib.1.& huic ſententiæ ipſe pariter ſubſcribo, cū & communem magis eſſe intelligam: nam licet pro hac negatiua ſententia enumerati fuerint 29. interpretes: pro affirmatiua autem 31. attamen ſi diligenter animaduertantur, multi relati pro affirmatiua in-
90 diſtincte eam non probant, † nam glo.in c.cum ad ſedem, in gloſ. vlt. in princ. ſolum quo ad poſſeſſionem rei eccleſiaſticæ, non quoad cetera laicorum intelligit. Innoc. vero in d.c.cum ad ſedem, col.2. nec vnam nec alteram affirmat, cum neget remedium ex hoc canone eſſe nouum. idem Innocen. in cap. ſæpe, dubitatiuè tantum loquitur, nec audet eam ſententiam affirmatiuam probare. ſic Butr. & Abb. relati limitate tantum loquuntur, quoad eccleſiæ poſſeſſionem, vt etiam animaduertit Rube.d.conſ.4.numero 9.quo loco idem dixit de Calder. Lappo, & Ligna. Hoſtienſis vero ſenſit hoc remedium non eſſe nouum, ſed reſtitutorium ſecundum actionis motæ ſpeciem, vt dicebat Innoc.d.c.cum ad ſedem, col.2. ſic eum intelligit Lap.d.alleg.52.circa prin. Boer. autem non ſatis clare explicat quid de hac re ſentiat: & quia Innoc. Hoſt. & alij nonnulli ex antiquioribus parum conſiderate pro affirmatiua citari conſueuerunt, ceteri recentiores non animaduertentes, eam affirmarūt. ſic & Bero. in d.c.in litteris, num.56.dum per tranſennam hac de re verba faceret, inconſiderate pro affirmatiua Bart. citabat. ſic & Ancharan.d.conſ.305. quoad res eccleſię intelligit, & Caſſ.in d.deciſ.7.& Corn.conſ.56.nu. 20.& 21.lib.2.audacter affirmat, ſolū procedere quo ad res eccleſiæ, alias affirmatiuam ſentētiam non eſſe veram affirmaſſe viſus eſt. Olaſc. vero & Mynſi. loquūtur quando iudex ſupremus ex bono & æquo poteſt procedere. Omitto nunc eorum auctoritates, qui tam inconſtantes reperiuntur, vt quid ſibi placeret vix intelligamus: quarum omnibus prætermiſſis, rationib. veris, ac ſolidiſſimis fundamentis, eſt quod veram hāc oſtendamus negatiuam.

91 Primo ergo loco adduci ſolet text. l.ſiue autem. §. ſi duobus. de Public. ſi duo titulum a diuerſis dominis venditoribus conſecuti ſint: & in bona fide vterque ſit, ille in Publiciana præfertur, qui de præſenti poſſidere reperitur: nam illa ratio, qua Publiciana nō conceditur contra illum, ſic poſſidentem, facit vt nec detur reintegrandæ hoc remedium. Nec Butrij prodeſt reſponſio, quam diluit Alexand. dicta l. rem quæ nobis, & Rip. numero 27. idem Ripa dicto cap. ſæpe, num. 28. verſic. circa ſecundum caſum. Rube. dicto §. nihil commune, num. 70. minus quoque ſatisfacit Abbatis reſponſio dicto cap. ſæpe. dum inquit in caſu dicto §. ſi duobus. actum non fuiſſe de ſolo poſſeſſorio, vt in caſu noſtro: ſed etiam de petitorio, in quo non conſtabat de iure alterius eorum, quare in dubio pro poſſeſſore fuit pronunciatum: in caſu autem noſtro ſolum agitur, vt ſpoliatus ante omnia reſtituatur, ob idque antiquus poſſeſſor præfertur. quam ſane reſponſionem probarunt Alexand. & Ripa dicta l. rem quæ nobis. Verum idem Rip. in dicto cap. ſæpe, numero 28. verſic. nec obſtat reſponſio, & cet. hanc Abbatis reſponſionem non probauit: quia ſi in caſu §. ſi duobus, antiquor poſſeſſor cum titulo non pręfertur nouo poſſeſſori cum titulo, quanto fortius in caſu noſtro, in quo antiquior poſſeſſor, qui vt ſpoliatus agit, nititur ex ſola antiquiori poſſeſſione, obtinere non debet contra poſſeſſorem cum titulo & bona fide. & ſi dicatur (inquit Ripa) quid prodeſt noui huius poſſeſſoris titulus, cum contra ſpoliatum obijci non poſſit dominij exceptio? reſpondetur, (ait ille) prodeſſe ad iuſtificandam poſſeſſionem, & ad tollēdum omne clandeſtinitatis vitium, quo fit (inquit Socin. in dicta l.rem quæ nobis, numero 22.in fine. verſic. vnde putarem.) vt minime ęquum eſſe videatur, vt is actor, qui nititur ex antiquiori poſſeſſione ſola, obtineat contra nouum poſſeſſorem, qui ſuam poſſeſſionem ex titulo iuſtificat.

Hanc præterea ſententiam confirmat ſecundo loco tacito illa quam conſiderant interpretes pro affir-
92 matiua, dum inquiunt, † remedium hoc reintegrandæ eſſe inductum, ne is qui aliena occupauit, in peccato mortuus iaceat: ſed hæc ratio ceſſat in caſu hoc noſtro, ergo ceſſat & diſpoſitio l. adigere. §. quamuis. de iure patron. late Tiraquel. tract. quod ceſſante cauſa ceſſet effectus, in princ. nu. 125. quod autem in caſu noſtro ceſſet ipſa ratio, clare apparet: quia nouus hic poſſeſſor non poteſt dici ſpoliator, non vitioſus poſſeſſor & per conſequēs, nec eſt in peccato: cum titulum ac bonam fidem habeat, quod ſane fundamentum ſenſit Alc. in d.l.rem quæ nobis, num.5. in fi.& Rube.d. conſ.4.num.5.& ſimile eſt quod ſentit Rip. in c.ſæpe, num.22.de reſt.ſpol.

Tertio, etiam loco in hanc adducor ſententiam ex
93 tex. † cap. ſæpe, de reſtit. ſpoliat. cuius conſtitutio edita fuit per annos quinquaginta poſt promulgationem huius canonis reintegranda. Vt iam in anteludijs numero 60. diximus: cum ergo ex eo cap. ſæpe, conſtitutum ſit, agi ſolum tunc poſse cōtra ſucceſſorem ſingularem ſcienter in vitioſa poſſeſsione ſuccedentem, ſi ex hoc noſtro cap. reintegranda, ſpoliato ſuccurſum etiam fuiſset contra ſingularem ſucceſsorem cum titulo & bona fide poſsidentem, pluſquam fruſtranea & inutilis fuiſset illius cap. ſæpe. promulgatio. Quia ſi erat certum dari remedium contra poſseſsorem cum titulo & bona fide, nonne erat plus quam abſolutum dari contra illum, qui ſcienter in vitio ſucceſsit? ne ergo fruſtra edita ſit conſtitutio cap. ſæp, edicamus Pontifices ipſos ſatis intellexiſse ex hoc cap. reintegranda, non eſse ſuccurſum contra ſingularem ſucceſsorem, quouis etiam modo poſsidentem. vti in præcedentibus caſibus admonui. hancque argumentationem, vt noſtro olim ex capite perpendiſsem, animaduerti deinde eam ſenſiſse Abbatem, dicto cap. ſæpe, quo loco & Bellam. col. antepenul. prope medium. hanc conſiderationem tuetur a nōnullis opinationibus Goffredi, Hoſtienſisque. & clare eam perpendit Soc.d.conſ. 266.col.7.verſ. præterea hoc patet, lib.2.& Franc. in diſput. de petit. & poſs. 1.dub.nu.15.& poſt Cor.cōſ. 18.nu.11.lib.1. ſic ſentit Rube.d. conſ.4.nu.6.& relatus Cor. alijs in locis hac ſemper vſus eſt argumentatione, quæ ſane argumentatio mea ſententia omnem tollit dubitationem, ſi diligenter perpendatur.

94 Declaratur hæc † concluſio non procedere in

Pp regno

Digitized by Google

regno Neapolitano ex regia illa conſtitutione, circa
violentiarum. Qua eſt prouiſum etiam contra mille
ſimum ſucceſſorem, in quem poſſeſſio hæc ſemel vi-
tio ſpolij affecta tráſit, vt retulit Rob. Maran. de ord.
iud. 7. diſt. iud. num. 53. Poſſet hic quæri, quid con-
tra ſucceſſorē in dignitate, an & contra eum hoc re-
medio experiri poſſit? quam quæſtionem paucis deſi
nit Bellam. in c. cum dilectus, nume. 15. de ord. cogn.
inquitque poſſe agi. ea ratione vtitur: quia dignitas
numquam intermoritur, c. quoniam Abbas, de offic.
deleg. c. ſi gratioſe, de reſcr. in 6. item quia genera-
les ſucceſſores hi ſuccedunt in vitium, c. aduerſus, de
immunit. eccl. l. vitia, C. de acq. poſſ. Hoc tamen in-
telligit Bellame poſt Innoc. qui ſupra, in ſucceſſore di
gnitatis ſęcularis, ſecus in eccleſiaſtica, ex cap. 1. de
poſtu. & in c. quod quibuſdam, de fide inſtr. eſt quoq;
videndus Bellam. in c. ex parte concl. 3. de ord. cogn.

Extenditur concluſio hæc, vt fortius procedat ētſi
ad ſucceſſorem hunc nihil peruenerit, ita clare Abb.
in cap. cum dilectus, in fi. de ordi. cogn. poſt Innoc. &
vno verbo rem attigi ſupra in 1. rem. q. 15. in fi.

95 QVAERO decimoquarto, an remedium † huius
canonis concedatur illi, qui ſuo facto & culpa poſſeſ-
* ſionem amiſit? & non concedi concludunt * omnes,
vt teſtatur Rip. in d. c. ſępe, n. 27. Ruin. conſ. 47. nu. 5.
conſ. 49. n. 9. verſ. quarto non competit. li. 4. Soc. d. l.
rem quę nobis, n. 8. de acq. poſs. Ruin. cōſ. 429. n. 28.
lib. 3. ſentit Franc. in diſp. de pet. & poſs. 1. dub. n. 44.
Abb. c. accedens, el 1. n. 19. vt lite non cont. Caſsad. in
ſuis deci. tit. de reſt. ſpol. deciſ. 4. nu. 6. Grat. conſ. 50.
nu. 13. li. 1. Bru. conſ. 21. nu. 2. 3. Iac. a S. Georg. in l. ſi
de vi, nu. 19. verſ. decimoquinto fallit, de iud. late Pet.
Beninten. deciſ. 10. Marſ. ſing. 600. Rub. d. §. nihil cō-
mune, n. 73. Sigiſmundus inter conſilia ſeudalia, cōſ.
45. nu. 6. Pariſ. conſ. 164. n. 164. lib. 1. Soc. iun. conſ. 47.
nu. 14. conſ. 48. nu. 6. lib. 1. Neuiz. conſil. 79. nu. 24. 33.
Plot. in l. ſi qn̄, nu. 71. C. vnde vi, Ceph. cōſ. 100. nu. 26.
lib. 1. & conſ. 168. n. 56. & conſ. 272. n. 67. lib. 2. Oaſ.
deciſ. 47. nu. 4. adducuntur omnes ex verbis huius c.
reintegranda, ibi [& per quaſcūque iniuſtas cauſas,]
ergo ſecus cum cauſa fuit iuſta: nec iuſtior inueniri
poteſt illa, quæ ex propria voluntate peruenit, cum
96 damnum, † quod quis ſua culpa ſentit, alteri imputa
re non debeat, c. damnū, de reg. iur. in 6. hanc ſenten-
tiam quoque cōfirmat textus a Franco qui ſupra per
penſus in l. ſiue autem. §. ſi duobus, in fi. de Publ. quo
dicitur cautum, cadentem ſuo facto a propria poſſeſ-
ſione, non experiri contra bonæ fidei poſſeſſorē. hinc
* vera eſt communis * omnium ſententia, ſpoliatū non
reſtitui, cum poſſeſſionem is in aduerſarium ſponte
tranſtulit, iuxta tex. cap. ſuper, de renun. & docuerunt
Orian. in rub. de cauſa poſſ. & propr. colum. 7. verſic.
quarto limit. & Iacob. a S. Geor. in l. ſi de vi, nu. 21. de
iud. ſic etiam dicimus, cum ipſemet ſpoliatus iuſtam
cauſam ſe ſpoliandi ſpoliatori præſtat, vt eo in caſu,
cum mulier quæ viro dotem dare debuit, vt promi-
ſit, & non dedit, ſi eam expellat maritus, non reinte-
grabitur illa ante omnia, ita Corſet. in illa reg. quod
ſpoliatus. fall. 45. ex l. . . vbi Bal. & Sali. C. ad Vellei.
ex glo. in Auth. de non elig. ſecun. nub. & per Bald. in
l. de diuiſione, l. ſi cum dotem. §. ſin autem in ſæuiſſi-
mo. ff. ſol. matr. omnes in c. 1. de adult.

97 Declaratur primo non procedere, † quādo is poſ-
ſeſſor antiquus ſua negligentia, vel culpa in omitten-
do poſſeſſionem amitit: tunc enim ea nō obſtante re-
ſtituitur ante omnia ex hoc Canone. ſic in Capella
Toloſana fuit deciſum, vt retulit Aufrer. in deciſio. d.
Capellæ, q. 487. item fuit quæſitum, aliquis vult age-
re. declarat Crau. conſ. 235. col. pen. circa fi. verſ. item
vult &c. & in amittente per negligentiam, tradit cla-
re Barb. in c. ſępe, de reſtit. ſpol. vt refert Angel. Aret.
in §. quadrupli, n. 32. ver. ſeptimo principaliter, Inſtit.
de act. Ruin. conſ. 37. nu. 9. lib. 4. & egregie declarat
Rolan. a Vall. conſ. 50. nu. 22. lib. 2. verum ratio qua
adducitur Capella, ſuadet, vt non modo intellexerit
de culpa in omittendo, ſed & de culpa in faciendo,
dum inquit in hoc remedio neceſſe non eſſe, quod ſpo
liatus probet ſpoliationem iniuſtam, cum ſatis præ-
ſumatur eo caſu probando antiquorem poſſeſſionē:
nam tunc præſumitur iniuſta ſpoliatio, quia contra-
rium non probatur, cap. licet cauſam, de probat. nam
98 in † dubio præſumitur antiquior poſſeſſor ſine cau
ſa ſpoliatus, quare qui eum ſua culpa ſpoliatum affir-
mat, probare debet. ſic Inocen. in c. poſt electionem,
de conceſſ. prębeo. Brun. conſi. 19. num. 26. Ruin. cōſ.
49. num. 1. libro 4. Rolan. a Valle conſ. 50. num. 5. lib.
2. Quæ ſane ratio haud vera ſatis eſt ſi intelligamus,
cum factum ſpoliati adſuit; licet enim præſumptio
ſit pro ipſo antiquiori poſſeſſore, attamen cedit illa
99 præſumptio † non modo probationi veræ, ſed & al-
teri præſumptioni efficaciori, l. diuus, ff. de in integr.
reſtit. vbi Bar. Crau. conſ. 250. nu. 2. & conſ. 258. nu.
21. ſi ergo de facto ſpoliati conſtet, ceſſat omnis du-
bitatio. Quare dum ait Capel. his verbis, quia præſu-
mitur eo ipſo quod contrarium non probatur, ſi er-
go contrarium probatur, ceſſabit remedium. Deci-
ſionem ergo Capellæ dubiam admodum arbitror, ſi
idem intelligit, cum ſpoliatus eſſet poſſeſſor ſuo facto
in agendo: quod autem dicitur de negligentia &
culpa in omittendo, verum cum illis fateor. Sed hac
100 in re † erit, quod animaduertamus ſenſiſſe Socin.
ſen. d. l. rem quæ nobis, & in conſil. 266. lib. 2. qui ſua
negligentia ſola poſſeſſione priuatum, negat poſſe re-
integrari ex hoc canone. quam ſententiam viſi ſunt
probare Ruin. conſi. 63. colum. penult. libro primo,
conſil. . . . num. nono, libro 4. & clarius Roland. a
Valle d. conſ. 20. in fi. lib. 2. quorum ſententiam eo ip
ſe caſu defenderem, cum negligentia tanti temporis
eſſet, vt ratione pręſcriptionis excluſus is fuiſſet, qua
de re ſuo loco fuſius.

101 Declaratur ſecundo, non procedere † quādo pręſ-
latus, vel negligentia, vel facto proprio agēdo eccle-
ſię poſſeſſionem amiſiſſet: nec enim ſuum factum ec-
cleſię nocere debet. ſic Capel. d. quæſtio. 487. in fin.
etſi hoc videatur intelligere per reſtitutionem ex iudi
cis officio, ex notab. text. cap. accedens, 2. ibi Abbas
numero 19. vt lite non conteſt. idem reſpond. Rimin.
conſilio 428. numero 30. libro 3. & de officio iudicis
intelligit Soc. ſen. conſ. 266. col. 9. in prin. lib. 2. & in
l. rem quæ nobis, nu. 9. vbi declarat, de acqu. poſſ. &
dicam infra in vlt. remed. vbi alia referam, & Plo. d.
l. ſi quando, nu. 71. C. vnde vi. conferunt quæ dixi ſup.
in remed. 9. ad d. l. ſi quis in tantam, q. 10.

102 Declaratur tertio, non procedere † quando ſpo-
liator ſuo facto iniuſto feciſſet vt ſpoliatus ſuam
amitteret poſſeſſionem: tunc enim ceſſat regula,
damnum quod quis, & cet. ſic intelligo & declaro
103 Bartol. † in l. de pupillo, §. meminiſſe, numero 7. de
oper. nou. nun. Ruin. conſ. 37. num. 8. 9. libro 4. qui
alioqui Socin. ſententiam d. l. rem quę nobis. num. 8.
reprehendit. nec reprehendi in hoc meretur, quia
idem ſenſit quod Ruin. cum ſcilicet factum eſt iuſtū,
ſecus ſi iniuſtum, vt apud eum, & declarat is Pet. Be-
nintend. concluſ. 10. in fi. exſtatque in hanc ſenten-
tiam egregium Theodorici Italię Regis reſponſum,
104 vt legit apud † Caſſiod. li. 2. var. epiſtola tranſmiſſa
Specioſo viro deuoto. Cuius reſponſi hęc ſunt verba
[Agabitæ igitur ſpectabilis feminæ ſupplicatione cō

moti

moti(quæ ab vniuerſis tentatum ſuum afferit ſecretũ,
vt etiam promitterent denique mariti, a quo iuſte po
tius merẽtur exſtingui) præſenti iuſſione decreuimus,
vt a tempore, quo iugalem copulam dereliquit, omni
contractu, qui leuitatis errore firmus eſſe non poteſt,
legum ratione ceſſato, quidquid a retentatoribus con
ſtiterit poſſideri, ſine vlla facies dilatione reſtitui, ne
ſcelerati ad illuſionem iuſtitiæ fraudũ ſuarum valeant
compendia vendicare.] Alia leguntur in ſubſequenti
epiſtola. quare in hoc remedio praxis eſt, vt in libello
ſpoliatus dicat, ſe ex iniuſta cauſa ſua poſſeſſione ſpo-
liatum fuiſſe. Innoc. in c. cum ad ſedem, de reſtit. ſpol.
Rebuff. in commen. Reg. conſtit. tomo 1. de ſent. exe-
cut. art. 5 glo. 1. num. 5.
105 QVAERO decimoquinto, quid ſi† minor, vel
pupillus, tutoris vel curatoris facto, vel etiam proprio,
poſſeſſionem amiſit ex actu aliquo celebrato, vel quia
alienata res fuit, vel alio modo diſtracta, an factus
maior annis vigintiquinque, hoc vti poſſit reintegran
dæ remedio? & quæ ſit in foro praxis? frequens in fo-
ro eſt quæſtio: quam vt explicemus, duorum titulo-
rum confuſe pertractata a noſtris materia declaran-
106 da eſt. Exſtant enim duo in † Codice tituli, alter
quorum eſt in lib. 2. ſub rubr. ſi maior fact. ratam hab.
alter vero eſt in libro 5. ſub rubr. ſi maior factus alie-
nationem ſine decreto ratam habuerit. Inter quos il-
lam exſtare differentiam male ſunt opinati noſtri in-
terpretes, gloſ. ſcilicet l. 1. C. ſi maior fact. alien. ſine de-
cret. rat. hab. vbi clarius Sal. vt is tit. lib. 2. intelligatur,
cum alienatio nulliter ob iuris ſollemnitatem non ob-
ſeruatam a minore celebrata, expreſſim verbis, vel fa-
cto illi æquipollenti perfecta ætate confirmata eſt: &
tit. libro 5. procedat, cum alienatio nulla ex relata ra-
tione, ſub temporis curſu tacite confirmata eſt, quod
totum a ſola legis diſpoſitione pendet. Quam ſane dif
ferentiam (etſi non ignorem recentiores aliquos eam
ſecutos, Curt. ſcilicet iunior conſ. 50. nu. 8.) & pueri-
lem, & I.C. minime dignam ſemper credidi: quando
quidem ex l. 1. C. ſi maior fact. alienat. ſine decret. rat.
hab. libro 5. ex illis verbis [conſenſum dediſſe,] quæ
vt hominis factum reſpiciunt, ſic de cõſenſu expreſſo,
tamquam in potẽtiori ſignificato ſunt accipienda. &
clarius ex l. 2. illo titul. ibi [ſpeciali confirmatione.]
viderim probari titulum illum libri 5. loqui, cum ſe-
cuta eſt expreſſa confirmatio & ratihabitio. Accedit,
quod ſi non alia ratione differrent duo ij tituli, fruſtra
is titulus libri ſecundi (cuius conſtitutiones a Diocle-
tiano, & Maximiniano editæ ſunt, noſtræ ſalutis ann.
287.) & fruſtra cõſtitutiones illæ promulgatæ eſſent:
quandoquidem ex l. 1. & 2. illius tituli lib. 5. (cuius con
ſtitutiones Gordiani ſunt, ab illo editæ anno noſtræ
ſalutis 230.) iam cautum erat, tacitam ratihabitionẽ
ex curſu temporis ætate perfecta, geſtum ętate mino-
ris confirmare, ita vt non amplius conqueri is olim
minor poſſet. ſi ergo tacita hunc pariebat effectum,
quanto fortius expreſſa. accedit, quod & de expreſſa
a Gordiano (vt iam retuli) cautum fuerat. ipſe autem
arbitratus ſum aliquando titulum lib. 2. a tit. lib. 5. in
107 eo differre; vt † titulus libri 2. loquatur, cum cele-
bratus a minore contractus, eſt in ſe validus & legiti-
mus ob iuris ſeruatam ſollemnitatem, ſed minori læſo
ſui facilitate vel aduerſarij calliditate, conceditur in
integrum reſtitutio ex prætoris edicto. Vt probat cla-
riſſime tex. l. 2. C. de præd. minor. hoc multis cõfirma-
tur: tituli in primis collocatio, qui poſitus eſt inter ti-
tulos, in quibus agitur de reſtitutione in integrum mi-
noribus concedenda, vel non concedenda, cum ſuo
facto ab illa excluduntur, ſuadent verba illius l. 1. illo
titulo libro 2. ibi [manere integram] integra enim
res manet, quæ integra ſemel fuit. non ergo ab initio
nulla fuit, ſed valida, etſi per in integrum reſtitutio-
nem reſcindatur, deinde læſione probata: clarius pro-
bat 2. l. 2. illo titu. libro 2. ibi (fruſtra reſciſſionem eo-
rum poſtulat.) vult enim maiorem effectum, expreſ-
ſe ab eo in minori ætate geſta confirmantem, fruſtra
celebrati contractus reſciſſionem petere: is ergo actus
validitatem præſupponit, alias nullum reſcindi non
poteſt, l. nam etſi, verſiculo poſt defectum, ff. de iniu-
ſto rupto & irrito teſtamento. ſatis ergo intelligimus
titulum libri 2. diſponere, cum contractus de ſe vali-
dus eſt: ſed qui medio reſtitutionis in integrum, po-
teſt ætate perfecta, vel tacite, vel expreſſe (vt mox cla-
108 rius dicemus) reſcindi: † titulus autem libro 5. intel-
ligitur diſponere, cum celebratus a minore contra-
ctus, eſt nullus defectu non obſeruatę ſollemnitatis iu-
ris communis, qui ſane contractus a maiori effecto,
vel expreſſe, vel tacite ratificatur, ac veluti de nouo
ſtabilitur. Loqui autem in contractu nullo ſuadent
multa, tituli collocatio inter illos facta, qui oſtendunt
de re minoris alienationem factam nullam eſſe: oſten-
dit & ipſa tituli inſcriptio, ſi maior factus alienatio-
nem ſine decreto. dum enim ait, [ſine decreto] oſten-
dit illam eſſe nullam, vt probat l. 1. ff. de reb. eor. & cla
rius is tex. l. 2. C. de præd. min qui vtrumque probat,
cum nulla alienatio, nec reſtitutio in integrum eſt
neceſſaria, & cum alienatio eſt valida, ſed per reſti-
tutionem reſcindenda, hoc confirmant pariter ver-
109 ba l. 2. illo tit. libro 5. ibi [perperam actum eſt] † id
eſt, nulliter, corrupte, & vitioſe. vt apud Iun. Plin epi-
ſtol. 49. Perperam pronunciare, ideſt, vitioſe & cor-
rupte ſententiam ferre. & apud Liuium libro primo,
ab Vrbe. [recte an perperam interpreter, fuerit iſta
eius deliberatio, qui libellum ſuſcipit.] Accedit,
quod is text. affirmat abſque alio facto actusve reſciſ-
ſione minorem poſſeſſionem ſuam retrahere: quod
tamen ſine reſciſſione non concederetur, ſi actus in
ſe validus defenderetur, clarius confirmat l. vltim. li-
bro quinto, ibi, [vt inutilis alienatio.] & ibi, [hoc
non aliter firmitatem habebit.] & hanc quam retu-
limus titulorum differentiam ſenſiſſe viſus eſt Accurſ.
in l. 2. §. 1. in gloſ. comprobauerit. ff. de minor. 25. ann.
eoque loco vno verbo eam probauit Iacob. Cuiac. &
idem forte voluit ſentire Alban. conſilio 11. numero
20. hac ergo infecta conuulſa radice, reique patefacta
veritate, in veri inueſtigationem & propoſitæ quęſtio
nis noſtræ elucidationem eſt incumbendum: & vt
duorum titulorum libri 2. & 5. duo ſunt diuerſi tracta
tus, (a noſtris tamen male confuſi) ſic duo conſtituam
capita.
110 Primum quęſtionis caput illud eſt, cum † minor rẽ
alienauit propriam obſeruatis iuris ſollemnibus, ita
vt iure valida ſit alienatio, quæ tamen reſcindi poteſt
beneficio minoris ætatis, cum is minor ſui facilitate
læſus eſt. hoc ergo caſu ſi maior factus alienationem
hanc confirmet, ratamque habeat, reſtitui amplius
non poterit, l. 1. & 2. C. ſi maior fact. rat. lib. 2. ſic pro-
bat text. l. 3. §. 1. ff. de min. & l. vnic. §. 1. C. ſi communi
111 eademque cauſa. hæc ſane ratihabitio † tribus fieri
112 dicitur modis; primo verbis † expreſſis. quod ſa-
113 tis † probatur ex Iulio Paulo recept. ſent. tit. de mino
rib. apud quem ſic legitur, [ſi maior effectus, res quas
minor egit, pacto, vel ſilentio comprobauit, aduerſus
hũc quoque in integrum reſtitui fruſtra deſideratur.]
ſcio etenim hanc ratihabitionis ſpeciem non probari
in d. l. 1. & 2. C. ſi maior fact. rat. hab. quandoquidem
in illis non declaretur, qua ratihabitione is actus olim
geſtus confirmetur.
114 Secũda eſt ratihabitionis ſpecies, † q̃ tacite fit, vt

ex Iulio Paulo,qui ſupra,intelligimus,lapſu temporis,
non quinquennij,vt male ſunt opinati Pariſ. conſ.33.
nu.29.conſ.49.nu.14.& 15.lib.1.Bellamer.conſ.18.nu.
16.ſed quadriennij,ex l.vlt.C.de temp.in integr.reſt.
pet.quam in hanc ſententiam citare voluit Alb.conſ.
11.nu.20.& gl.in d.l.3.§.1.in verbo, comprobauerit.
115 ff.de minor.quod ſane† quadriennium cum vtile ſit,
a die perfectæ ætatis ſcienti, non ignoranti currit , vt
* probant omnes * in d.l.vlt.& latiſſime Tiraq. tractat.
de retractu conſang.§.35.gloſ.2.nu.43.& Boer. quęſt.
39.qui exacte contendunt multorum auctoritatibus
relatis,an ignoranti elapſis centum annis, hæc reſtitu-
tio ex quadriennio cócedatur. qua de re & apud Dec.
conſ.36.col.vlt. conſ.304.nu.7. & conſ.426.nu.8. &
9. Rube.conſ.98.num.3.& eſſe tempus hoc vtile,ſcri-
bit Ruin. conſ.31.num.34.conſ.68.in fi. conſ.110.in
fi.lib.1.Socin.iun.conſ.76.num.31.conſ.128.nu.161.
lib.1.conſ.115.num.8.lib.2.conſ.6.num.9.lib.3.idem
116 conſ.37.num.18.lib.4.ibique declarat ſufficere† prę
ſumptam ſcientiam,ad hoc,vt quadriennium currat.
Alia apud eumdem Ruin. conſ.143.num.15. libro 4.
& conſ.36.in fine,lib.5.quo loco multis probauit,hoc
quadriennium in ſuſpenſo ex pacto contendentium
117 poſſe ſtare. Hoc tamen † quadriennium Papiæ ex
ſtatuto 21.in ciuilibus,ſub rubrica,quod pronunciatus
maior &c.incipit curre a die,quo facta eſt pronuncia-
tio maioris ætatis, vt ſunt clara illius verba , hac in re
omnino notanda.

118 Tertia eſt † ratibabitionis ſpecies , quæ facto ali-
quo inducitur,& ſonat inter expreſſam & tacitam,vt
inter vnam & alteram collocauit Socin.in dicta l. pri-
ma, C.ſi maior fact.ratam hab. quem ſecutus eſt Cur.
iunior conſilio 50. numero 9. facto ergo hoc noſtro
caſu inducitur ratihabitio. ſic gloſſa in d. l.1. ex text.
l.non ſolum , ff.rem ratam hab. dicta l. indebitum , ff.
de condict. indeb. l. penult. ff. de leg. commiſſ. quare
reſpondit Aretin. conſilio 128. numero 6. minorem
119 contractum confirmare , ratumque habere , ſi † ſol-
uat, vel ſolutionem recipiat. ex l. Iulianus , §. vlt. & l.
ſeq.ff.ad Maced.& l.cum fidem , C.de non num.pec.
in terminis l.ſi filius,ff.de minor. 25.ann. idem reſpon
dit Alex.conſ.117.nu.2.lib.5. quem ſecuti Dec. con-
120 ſil.132.nu.5.Bellam.conſ.18.nu.7.† minorē celebra
tum contractum ratum habere,ſi annuos fructus & re
ditus percipiat.quare in his terminis ſic cenſuit Pariſ.
conſ.33.& conſ.49. nu.17. lib.1. & Cephal. conſ.51.
num.15.late hac de re Tiraquel.de iure conſtit.3.par.
lim.30.nu.11.& 12.hinc reſpondit Brun.Aſtenſis,cō-
ſil.51.num.4.verſ.ceterum.Carolum Sabaudię Ducē
prudentiſſimum , ſimul ac religioſiſſimum ex perce-
121 ptione redituum annuorum, initam cum † celeber-
rimo Cunei opido conuentionem approbaſſe,ratáque
habuiſſe , ſic in recipiente annuum cenſum reſpondit
Natta conſ.341.nu.4.lib.2.idem in fratribus minori-
bus communia bona diuidētibus , vt perceptis fructi-
bus,ætate adulta,eam diuiſionem ratificaſſe dicātur,
122 reſpondit poſt Bald.Crau.conſ.9. nu.4. idem ſi † di-
lationem petijt,vt ſatisfaciat,Grat.conſ.47.num.22.
123 lib.1.idem ſi† pretium alienatæ rei petat effectus ma-
ior,probat tex.l.liberis,§.1. ff.de lib.cauſ. & idem re-
ſpondit Crau.conſ.159.num.5. ſecutus Calcan. conſ.
21.in fine,qui quidem Calcan.verum tunc intelligit,
eum ſcienter eam ob cauſam petijt , quod & in cete-
ris caſibus adnotauit Ruin.conſil.63.num.23.in fine ,
libro 1. alioqui ignorans , ſibi non affert detrimen-
tum. idem dicimus in eo, qui agit , vt rem ex celebra-
to contractu conſequatur , late Dec. conſil.480. in fi.
in eo qui fructus colligit,Socin.iunior conſil.18. num.
13.lib.3.alia ſimilia congerunt late Crauet.conſ.237.
num.2.& 3.conſ.276.numero 6.Tiraquel.tract.de iu-
re conſtit.3.par.limit.30.nu.21.& Neuiz.lib.6. Silu.
124 nupt.nu.16.eſt huius rei ratio:quia tantum eſt † facto,
quam verbis animum & mentem declarare, geſtaque
rata habere,l.Paulus reſpondit.ff.rem ratam hab.imo
plus eſſe facto,quam verbis mentem declarare,reſpon
dit Grammat.conſ.13.num.9.probat tex.in cap. dile-
cti filij,el 2.de appellat. ibi. Dec. 2. notab. quo addu-
ctus ſic reſpondit Ancharan.conſ.302.materia,col.1.
quem eſt ſecutus Socin.iunior conſ.98.num.13. lib.1.
125 conſ.42.nu.14.lib.2.Gozad.conſ.101.nu.124. † imo
ex non facto declaratur voluntas & animus , late Cra-
uet.conſ.91. num.10. idem in reſponſo pro Republica
Sauiliani.num.62.verſ.ſed & facto. Verum relatæ ra-
tihabitionis ſpeciei ex facto aduerſari videtur text.
126 l.3.†§.ſcio.ff.de minor.25.ann.quo probatur mino-
rem , qui minor adhuc hæreditatem adiuit , & factus
maior debitores hæreditarios exigendo aditionem cō
firmauit , adhuc tamen in integrum reſtitui , diſſolui
ſic poteſt hæc ipſa obiectio (omiſſa vna Grati reſpon-
ſo 119.nu.19. lib.2. declaratione) ſi intelligamus adi-
tionem ipſam iam perfectam in ætate minori fuiſſe ,
quo fit , vt is exactionis actus nihil tribuat , nec detra-
hat ipſi aditioni iam perfectæ , in qua initium , non fi-
nem ſpectamus: ſecus in relatis caſibus,cū adhuc per-
fectus non eſt omnino actus , tunc finem inſpicimus ,
qui ſi perficiatur tempore ætatis maioris, non princi-
pium,ſed finem inſpicimus. afferri poteſt in venditio-
127 ne exemplum,quæ† tres perfectiones recipit, prima,
ne pœnitentiæ locus ſit;ſecunda, quando tranſit peri-
culum; tertia, quando traditio hincinde eſt facta . ſic
egregie gloſ.in l.1.C.de pericul.& commod.rei vend.
& Inſtit.de empt.& vend.in princip.in gloſ. 1. & tra-
dunt egregie Bald.& Salic.in l.2. C.quando liceat ab
empt.diſced.Dec.conſ.179.num.3.Afflict.deciſ. 280.
num.4. Pariſ.conſ.59.nu.5.conſ.64.num.7.lib.2.cum
ergo minoris res alienatur, ſi factus maior pretium pe
tat,id agit,vt magis ac magis venditionem perficiat .
& hanc diſtinctionem actus perfecti & imperfecti ſen
ſit Iacob. Cuiac.in d. l.3. §.ſcio . & confert quod poſt
Abbat. Imol.& ceteros in c.dudum,il 2.de elect. ſcri-
bit Euerar.in Centuria legali,in vlt.loco , a virtute fi-
nis , verſicu. nihilominus tamen vltra dum affirmat ,
128 tempus† eſſe ſpectandum principij,vel medij ,vel fi
nis,vbi actus ſuam recipit eſſentiam & perfectionem.
erit tamen cogitandum, quia ex multorum auctorita-
tibus iam retulimus,ſolam vel fructuum, vel redditū
perceptionem ratihabitionem inducere,& tamen per
ceptio illa non tendit ad actus perfectionē,ſed ad iam
perfecti cōtinuationem : ideoque Cuiac.coarctaſſe re-
ſtrinxiſſeque eſt viſus ratihabitionem hāc duobus tan
tum fieri caſibus , verbis, & ſilentio,quod ſatis verba
Iulij Pauli recept. ſent.iam relata ſuadent . Idem cla-
rius probat Eguin.Baro.d.§.ſcio.

129 Extende primo† procedere,etiamſi minorum bo
na communia ſint ab altero minore alienata , ſine ſuo
conſenſu & mandato,& factus maior,qui non vendi-
dit,ratificet,& qui vendidit,reſtitui petat, nō poterit
etiā is,qui ratificauit reſtitui, hic eſt caſus not. l. vnic.
§.1.C.ſi communi eademque in cauſ. in integr. reſtit.
130 poſtul. quem textum in hanc ſententiam † citauit
Cephal. vir omnium humaniſſimus, conſ.51. num.14.
verſic. tertio adducor,lib.1.& ante eum gloſ.d.l.2. C.
ſi maior fact.rem ratam hab.quod intelligo,niſi cauſa
131 ſit † indiuidua , quia tunc vnius reſtitutio alteri pro-
deſt,ſic tradunt Afflict.deciſ.213.Iaſ.conſ.238.in fin.
lib.1.Ruin.conſ.77.col.3.lib.4.conſ.121.in fine,libro
5.ex l.1.C.ſi vnus ex plur.appel.Calcan.conſ.3.in fine.
Marſil.ſing.180.& late Didac.lib.pract.q.c.34. nu.2.

Declaratur

Declaratur nunc primum hoc quæſtionis noſtræ
132 caput, † quando geſta a minore, per aduerſarij do-
lum geſta eſſent, illa enim per ratihabitionem a ma-
iore factam, non confirmantur, ſic ſunt clara verba d.
l. 1. ſi maior fact. alien. rat. hab. ibi [facta ſine dolo diui-
ſio eſt.] quod vna cũ Pariſ. conſ. 49. nu. 39. lib. 1. intel-
ligo de dolo vero. vt pariter intelligitur tex. l. 3. §. 1. ff.
de minor. 25. ann. ibi, [ſed ſi probaret calliditate ad-
uerſarij, &c.] dum reddit rationem, [neque enim ex-
tremo (inquit) die, videtur ſolum deceptus, ſed totum
133 hoc ſtructum,] ſeu vt rectius † legit Ant. Gouean. no-
ſter interpretũ facundiſſimus, nũc Sereniſſ. Sabaudiæ
Ducis noſtri a ſecretis meritiſſimus conſiliarius, lib. 1.
134 lect. variar. c. 12. [toto hoc † ſtructum] hoc eſt, toto iu
dicio id actum, & cogitatum, eſt enim verbum [ſtruo]
in illa ſignificatione accipiendum, vt doloſe quid ma-
chinari & moliri dicatur, vt apud Terent. in Heaut.
[num me fefellit hoſce id ſtruere,] & clarius apud Li-
uiũ lib. 2. ab Vrbe, [Legati cum alijs alia moliri, aper-
te bona repetentes, clam recuperandi regna conſilia
ſtruere.] & hunc eſſe dolum verum ſatis patet: cum is
135 dolus † verus dicatur, qui a lege non inducitur præ-
ſumiturve: ſed qui probationibus, vel coniecturis &
indicijs detegitur. vt annotarunt Bart. & Caſtren. in l.
dolum. C. de dol. qui econtra, dolum præſumptum eſ-
ſe affirmarunt, qui a lege, ſine alijs in medium produ-
ctis probationibus præſumitur. Quod probauit &
Bat. in l. quod Nerua, nu. 14. ff. depoſ. Alex. conſ. 103.
nu. 13. lib. 4. Miſcell. iur. cap. 1. num. 2. & in noſtris his
terminis reſpondit Pariſ. d. conſ. 49. num. 30. lib. 1. qui
nu. 35. aliquas refert differentias inter dolum verum
& præſumptum, & apud relatos Bar. & Coraſ. & alia
apud Rip. in l. 1. §. nunciatio, num. 205. & ibi Crot. nu.
84. de operis noui nunciat. cum ergo exigat. I. C. in
l. 3. §. 1. de minor. doli probationem, de vero, non de
præſumpto intelligimus. ex quibus ſatis clare vide-
mus male reſpondiſſe Curt. iunior. conſ. 50. nu. 78. qui
in eodem ipſo caſu, in quo Pariſ. d. conſil. 49. reſpon-
dens, intellexit d. l. 1. C. ſi maior fact. rat. hab. & in do-
lo præſumpto locum habere. qua tamen de re latius
infra paulo poſt dicemus. Sed aduerſari huic declara-
tioni videtur crebrior illa interpretum noſtrorum ſen
136 tentia, qua affirmant, minorem † in integrum pe-
tentem ſe reſtitui, ſe ſui facilitate vel dolo aduerſarij
læſum probare debere, vt poſt gloſ. in l. verum. §. ſcien
dum, ff. de minor. tradunt Bart. in l. nam & poſtea. §. ſi
minor, num. 5. ff. de iureiur. Corn. conſil. 135. num. 7.
lib. 2. Alciat. tract. præſumpt. 42. num. 3. ſi enim dolus
aduerſarij exigitur, vt in integrum reſtitui poſſit mi-
nor, efficiet is dolus, ex diſpoſitione d. l. 1. C. ſi maior
fact. rat. hab. reſtitutione ſemper concedi, cum quo-
uis tempore dolus inſit. verius tamen eſt, ſi perpendan
tur omnia, minori ſufficere, ſi ſe ſui facilitate læſum
oſtendat, vt probatis text. l. verum. §. ſciendum, ibi,
inconſulta facilitas, quo loco adnotauit Bartol. &
Dec. in l. nihil conſenſui. §. ius publicum, nu. 3. de reg.
iuris, & conſ. 89. num. 10. non obſtat quod, &c. Ruin.
conſ. 119. num. 13. lib. 5. qui praxim docet ex Bart. in
l. vltim. C. de in integrum reſtit. minor. conced. quam
probauit & Cur. iun. cõſ. 6. nu. 20. ver. pręmiſſis. quod
autem de dolo dicitur, ponitur vt contingens, non
vt ſemper. ſi enim dolus interceſſit, a fortiori reſtitui-
tur, cum ob inconſultam facilitatem reſtituitur, rela-
ta tamen declaratio ita demum procedit & intelligi-
137 tur, ſi † maior effectus dolum ignorauit, ſecus ſi illum
nouit, quia tunc illi renunciaſſe dicitur, ſic glo. dicta l.
1. C. ſi maior fact. rat. hab. ex text. l. ſi quis rationes. ff.
de lib. leg. & late reſpõdit Par. d. conſ. 49. n. 42. & 43.
138 lib. 1. nec enim dubium eſt, † dolum etiam verum de
præterito remitti poſſe, d. l. ſi quis rõnes, gl. vbi Iaſ. &
ceteri in l. ſi vnus, §. illud, ff. de pact. in his terminis fere
Affl. dec. 250. nu. 8. de futuro aũt remitti non poteſt, l.
Aurelio, §. cuius, de lib. leg. & late tradunt Dec. conſ.
187. nu. 4. conſ. 192. nu. 4. ver. ſecundo principaliter. &
in l. cõtractus, nu. 42. de reg. iur. & apud Pariſ. d. conſ.
43. nu. 45. ac alibi ſæpe. Hæc de primo hoc capite, in
quo vt ſatisfactum conſultumve minori ſit in amiſſa
poſſeſſione recuperanda, ex vti poterit praxi, vt in in-
tegrum reſtõne petita, contractuque reſciſſo, petat ſe
reſtitui & reintegrari ad ſuã poſſeſſionẽ: quod ſi obij-
ciatur amiſſio poſſeſſionis ſuo facto, replicari poterit,
cõtractum illũ reſciſſum, nõ eſſe impedimẽto. Sic ſen
139 ſit egregie † Nat. vir cõſultiſſimus ſimul ac doctiſſi-
mus, & integerrimus, cõſ. 162. nu. 34. prope med. lib. 1.
Secundum caput quæſtionis noſtræ illud eſt, cum
140 contractus † rei minoris ipſo iure nullus, a maiori ef-
141 fecto ratificatur. quam tamen † nullitatem intelli-
gunt Doctor. noſtri, cum excuſatur ex non interpoſi-
to ſolo decreto, non autem ſi proueniat ex eo, quod
ceteræ ſollemnitates non ſint adhibitæ, ſic gl. l. vlt. C.
ſi maior fact. alien. ſine decret. rat. hab. in gloſ. mino-
142 rum, ver. porro vbi vendidit. quæ inquit † d. l. vlt. non
habere locum, quando alienatio fuit nulla, defectu le-
gitimitatis perſonę: vt quia minor habens curatorem:
ſine illius conſenſu & auctoritate, venia ætatis non im
petrata, alienauit. Quo in caſu alienatio eſt nulla, iux-
ta l. ſi curatorem habens. C. de in integr. reſtitut. min.
voluit enim dicere glo. deficit hoc in caſu alienatio ex
alio capite, quam defectu decreti non interpoſiti. vt
recte exponit Corne. conſ. 207. num. 7. lib. 3. qui poſt
Salic. in d. l. vlt. colum. vlt. verſ. quæro quid ſi non tan-
tum. hanc probauit ſentẽtiam, reſponditque aliorum
auctoritatibus eſſe receptiorem. eamque confirmat ex
verbis d. l. vlt. C. ſi maior fact. alien. ſine decret. ratam
hab. ibi [occaſionem prætermiſſionis decreti.] ergo a
contrario ſenſu, quando alio defectu alienatio eſt nul-
la, non confirmatur ex diſpoſitione illa. accedit, quod
is titulus præcedentesque, ſolum in ea nullitatis ſpecie
loquuntur, quæ prouenit ex decreto non interpoſito.
ſubiecta ergo materia oſtendit ratihabitionem illam
ex lapſu temporis confirmare ſolum alienationem nul
lam defectu decreti non interpoſiti. At ipſe longe ali-
ter ſentio, nempe nullam eſſe in nullitatis ſpecie con-
ſtituendam differentiam. & vt rem clare aperiam, vo
143 lo beneuolum lectorem monitum eſſe, † Decretum
(cuius meminit legiſlator in illo titu. C. ſi maior fact.
alien. ſine decret. rat. hab. in præcedentib. tit.) accipi
in genere, & in ſpecie: dicimus enim in ſpecie eſſe iu-
diciariæ auctoritatis interpoſitionem cauſa cognita
ſuper eo quod petitum eſt: nec verſatur in abſoluen-
do, vel condemnando, vt definitiua: ſed in affirman-
do iuſta ex cauſa actum quid eſſe, vt eſt in alienatione
hac bonorum minoris. ſic ex multis recte declarat
Io. Coraſ. in l. 1. nu. 5. ff. de off. aſſeſſ. & ante eum Alc.
lib. 2. Paradox. cap. 3. quod ſane decretum dicitur ſen-
tentia in cauſarum cognitionibus prolata. vt oſtendit
inſcriptio l. vlt. ff. de iure patron. ſecundum Haloan-
dri & Ruſſardi editionem, ſic enim inſcribitur, [Pau-
lus Imperialium ſententiarum in cauſarum cognitio-
nibus prolatarũ ſiue decretorum ex libris ſex, lib. 1.]
144 quam rem fuſius & erudite admodum docet † Iac.
Cuiac. vir omnium laudum digniſſimus, lib. 2. obſeru.
cap. 26. quo loco aperit, decreta nihil eſſe aliud, quam
Imperiales ſententias, prolatas in cognitionibus, quæ
decreta, vt a Prętore, ceteriſque, quorum munus erat,
vt interponerentur, cauſæ cognitio neceſſario præ-
cedebat. vt probat text. l. nec quidquam, §. vbi decre-
tum. vbi Eguin. Baro. & Coraſ. numero 3. ff. de offic.

proconſ. qui probat clarius ſi iungatur cum textu l.
minorum. C. de præd. mino. vt omnium primus ani-
maduertit Alciat. 1. paradox. cap. 3. & dum in ſpecie
decretum accipimus, intelligimus eſſe actum vnum
ſeparatum ab ipſa cauſæ cognitione, cũ illam ſequa-
tur, vt probat is text. l. minorum. ibi, niſi apud acta
cauſis probatis quę venditionis neceſſitatem inferãt,
decretum ſolléniter interponatur. & clare in l. ob ęs.
C. eod. ſed clarius in l. 3. C. ſi quis ignorans &c. ibi ſine
145 cognitione cauſæ & interpoſitione decreti. † habet
enim decretum præcedere, vt antecedens neceſſariũ,
cauſæ cognitio: quæ in multis verſatur. nam antequã
minorum bona diſtrahantur, conſtare debet
146 Primo, † ęs alienum vrgere, d. l. ob ęs. & in l. magis
puto. §. non paſſim, ff. de reb. eor. &c. Affli. deciſ. 249.
147 nu. 2. Paril. cõſ. 89. nu. 2. & conſ. 99. nu. 2. lib. 2. † Ro
land. a Valle vir (mea ſententia) de legali ſcientia be-
ne meritus, & ab omnibus ſuſpiciendus, in Delphico
eius conſ. 33. nu. 2. lib. 1. qui ceteras ſollemnitates re-
fert, & paucis ipſe proſequar.

Secundo concurrit, vt diligẽtia adhibeatur, vtrum
ne exſtent mobilia, quæ minori cum diſpendio diſtra-
hi poſsint. vt multis docet Rol. d. conſ. 33. nu. 4. idem
conſ. 99. n. 4. & 5. & d. §. non paſsim. qui quidem Rol.
poſt Paril. & alios plures, affirmat neceſſariã eſſe iudi-
cis interlocutoriã, qua pronunciet mobilia nõ exſtare.

Tertio requiritur, vt res minus damnoſa minori alie
netur. d. l. non paſsim. & Rolan. d. conſ. 33. nu. 7. & d.
conſ. 99. num. 5.

Quarto res magna alienari non debet, vt paruum
debitum perſoluatur, d. §. non paſsim. & l. & ſi ſiue. §.
1. ff. de minor. Rolan. qui ſupra, nu. 8.

Quinto tutoris auctoritas eſt neceſſaria, l. neque, l.
eum qui, C. de auct. pręſtan. Rol. d. conſ. 33. nu. 9.

Sexto, his peractis, decretum debet interponi. l. 1. §.
1. ff. de reb. eorum, l. lex quæ tutores. §. quæ tutores.
C. de admin. tutor. & poſt multos reſpondit Rolan. d.
conſ. 33. num. 9.

Septimo, quod decretum interponatur probatis &
excuſsis relatis cauſis, ſcripturaque fiat ſeparata. vt aſ
firmant Corne. conſilio 71. numero quarto, libro 3.
Iaſ. l. nec quidquam, §. vbi decretum, numero 71. ff.
de offic. procur. cum alijs a Roland. relatis, numero
10. qui ſubdit, eſſe deinde neceſſariam ſubhaſtatio-
nem, per viginti dies, quod non excutio. ſatis ergo in-
telligimus quando & quomodo decretum hoc in ſpe-
cie intelligatur, & in his alienationibus interpona-
tur. in genere autem ſumitur decretum, quatenus in
ſe comprehendit & complectitur cauſę cognitionem.
& cetera ſollemnia, quæ in his alienationibus exigun-
148 tur. quare † cũ decreto alienare intelligitur, cũ om-
nibus adhibitis ſollemnibus alienatio fit. ſic probat ti-
tuli inſcriptio. ff. de reb. eor. qui ſub tut. vel curat. ſunt,
ſine decret. non alienand. vel ſupponend. docet hæc
inſcriptio in genere, ſine decreto minorum bona non
debere alienari: & tamen in dicta l. magis puto. §. non
paſsim, enumerat quæ concurrere debeãt in hac alie-
natione, vt ſupra retuli. ſic clare probat Inſcriptio tit.
C. de præd. minor. iuncta d. l. ob æs. ſumitur ergo hoc
caſu alienaſe cum decreto, pro integra hac ſollemnita
te, q̃ adhiberi debet. quare in d. l. vlt. C. ſi maior fact.
alien. ſine decre. rat. hab. non debẽt intelligi illa verba
[occaſione prætermiſsionis decreti,] pro ſingulari
illo actu auctoritatis interponendæ, ſed pro integro
decreto, iuncta cauſę cognitione, ceteriſque iuris ſol-
lemnibus, quæ decretum integrum conſtituunt, quod
ea ratione confirmatur, quia dicere titulum C. ſi ma-
ior fact. & c. prouidere ſolum, cum nullitas actus in il-
lo ſingulari decreti non interpoſiti, eſt cõſtituere dif-
ferentiam inter nullitatem actus vno, vel altero mo-
do cauſatam, & tamen nullam differentiæ rationem
afferre: quia non poteſt minor ſine cauſæ cognitione
& ceteris ſollemnitatibus alienare. ſic ſine decreto, &
econtra. idem ergo ius ſtatuendum eſt, l. illud, in princ.
ad legem Aquil. cum vulgatis ſimilibus. ſuadetur quo-
que ipſa noſtra ſententia ex l. 2. C. ſi maior fact. alien.
ſine decret. rat. hab. qua videmus expreſſam ratihabi-
tionem tacitæ æquiparari: ſed per expreſſam omne
nullitatis vitium ex quouis capite eo in caſu tollitur,
idem ergo ex tacita. ex quibus ſatisfactum eſt leui ar-
gumentationi Cornei in dicto conſ. 207. nu. 6. quem
viſus eſt ſequi, etſi ſuboſcure, Anton. Capic. deciſ. 92.
num. 2. & 3. & noſtram ſententiam ſibi parum con-
ſtans probauit ipſemet Corn. conſ. 36. num. 22. libro
2. & Paril. dicto conſ. 94. num. 58. libro 1. Grat. conſ.
47. in fine, lib. 1.

In hoc ergo ſecundo capite duo caſus conſtituen-
149 di ſunt. Primus, cum rei † alienatio eſt facta titulo
oneroſo, vel quia vendita, vel quia pignori ſuppoſita
fuit, vel quid ſimile actum eſt. quin etiam in legitima-
tionis actu procedere intellexit Dec. conſil. 367. nu-
mero 5. ſi ergo hoc caſu alienatio ſit facta ab ipſo
minore cum curatoris conſenſu: vel econtra a cura-
tore, pręſente, ſciente ac conſentiente minore, vel ter-
tio cum minor curatorem non habens, & impetrata
venia alienat: vel quarto, cum minor habens curato-
rem, venia impetrata ſine illo alienat: his enim in ca-
ſibus tantum, omnium conſenſu locum habet diſpo-
ſitio l. vltimę, vt ibi affirmat gloſſa, Bartol. & clarius
Salic. conſilio 2. verſiculo quæro pro dilucidatione.
Corne. dicto conſilio 207. numero 6. libro 3. Capic.
dicta deciſ. 92. numero 2. Ruin. conſilio 63. numero
21. in fine, libro 1. Alciat. reſponſ. 164. numero duo-
decimo. Natta conſilio 162. numero 30. libro ſecun-
do. idem ipſe intelligo, cum ſolus tutor, nomine tamen
pupilli, ſicque adminiſtratorio nomine alienat, vt in-
150 fra tamen declarabimus. † Ratificatio autem in his
caſibus altero ex tribus modis ſequi poteſt, Primo,
verbis expreſſis. vt probat text. l. ſecundę, C. ſi maior
fact. alien. ſine decret. rat. hab. ibi [ſpeciali confirma-
tione.] & res clara ſatis eſt, ex Iulij Pauli ſentẽtia iam
ſupra relata. Secundo, facto: vt exempla ſupra primo
capite retulimus. Tertio, temporis curſu, hoc eſt, quin-
151 quennij, † in hoc primo caſu actus oneroſi, d. l. vlt.
C. ſi maior fact. alien. ſine decret. rat. hab. quod ſane
152 quinquennium † incipit currere a die ætatis perfectę
25. annorum: niſi ex forma ſtatuti pronunciatus ſit
quis maior, vt Papiæ ex ſtatuto 23. in ciuilibus, ſub
rubr. quod pronũciatus maior, &c. quod dum in qua-
driennio ob reſtitutionem in integrum diſponit, ex-
tendi poteſt ad caſum hunc noſtrum: cum eadem ſub
ſit ratio, & tunc ætas perfecta incipiat. Idem erit ex
ſtatuto Mediolani, quo ętas viginti annorum pro per-
fecta habetur, & ſimile quando alia ratione minor vi-
gintiquinque annis haberetur pro maiori, vt in ſpiri-
tualibus. ſic in terminis noſtris egregie cenſuit Ancha-
ran. conſil. 34. in hac cauſa quia, colum. vlt. verſiculo
poſtremo contra. Tres hæ ſpecies ratihabitioni vnum
hũc operantur validitatis contractus effectum, diuer-
153 ſo tamen modo: † ratihabitio enim, quæ verbis ex-
preſſis, vel facto fit, reddit actum validum, & nunc a
die ratihabitionis: ea ratione, quia actus is nullus non
legis diſpoſitione, ſed hominis conualidatur, qui qui-
dem homo cum fingendi poteſtatem facultatemve
non habeat, minus efficere poteſt, vt in præteritum
154 retroque trahatur ſuus ille actus: ſic intelligo † Bar-
tol. in l. emptione, num. 14. ff. de pact. & in l. obſerua-
re, num. 4. ff. de offic. proconſ. Decius l. ſemper qui nõ
pro-

Digitized by Google

prohibet,num. 16. de regul. iuris,& conſ. 367. num. 4.
& conſ. 645. in fin. dum affirmat ratihabitionem nihil
operari, cum contractus eſt omnino nullus ab initio.
155 intelligitur, vt nihil operetur in hominis † ratihabi-
tione expreſſa, vt is contractus ſit validus, vt a princi-
pio, non vt de nouo, econtra autem in ratihabitione
tacita, quæ legis diſpoſitione inducitur ex temporis
præteritione, quæ ab initio actum confirmat conua-
lidatque ſine decreto. ſentiunt Dec. & Cagn. in l. quod
initio, de regul. iuris, illa eſt ratio: quia cum lex fin-
gere poſſit, poteſt etiam operari, vt ratihabitio præ-
teritum reſpiciat, retroque trahatur. ſic cenſuit docte
156 ſciteque † Aretin. conſilio 128. numero 5. quem non
recte ſatis in vna facti ſpecie contraria reſpondentes
intellexiſſe viſi ſunt Pariſ. & Curtius iunior, ille, con-
ſil. 49. numero 20. libro 1. iſte conſilio 50. numero 2.
verſiculo & pro confirmatione. etſi Curt. ipſe iunior,
Pariſij potius verba referre, quam ſententiam appro-
bare illo in caſu videatur. ſenſit enim Pariſ. ratihabi-
tionem ex temporis curſu eſſe quidem ex legis diſpo-
ſitione, vt per eum ibi, numero 25. & eum probat Ce-
phal. conſ. 51. numero 16. in fine, libro 1. ſed inquit,
Pariſ. operari actus validitatem ea nunc, vt nunc, vt
ſit nouus, non antiquus contractus, & male mea ſen-
* tentia. Ex quibus communis * illa omnium declara-
ri poteſt ſententia, qua eſt traditum, ratihabitionem
non conualidare actum ipſo iure nullum, vt valeat, vt
ab initio: non procedere in legis diſpoſitione, relata ra
157 tione, ex prædictis poteſt inferri declaratio ad † de-
cretum Pedemontium & Sabaudiæ antiquum, libro
3. ſub rubr. de donat. vend. & recbatis &c. quo prohi
bentur minores alienare vel contrahere, niſi ſollemni-
tas ibi expreſſa fuerit obſeruata: non enim illi decre-
to erit locus, ſi is qui minor factus maior ratum habue
158 rit, tribus relatis modis ſic declaratur eiuſdem † Pa-
triæ decretum d. lib. 3. ſub rubr. quietationes factę per
minores, &c.

Secundus eſt caſus huius capitis, cum minoris res ti
tulo lucratiuo, enumeratis ſupra modis, alienantur nã
& tunc ratihabitione alienatio illa conualidatur ver-
bis expreſſis, facto, vt ſupra iam docuimus, temporis
159 curſu, decennij ſcilicet inter præſentes, & viginti in-
ter abſentes, vt clare a Iuſtiniano conſtitutum eſt in d.
l. vlt. C. ſi maior. fact. alien. ſine decret. rat. hab. qua de
re ibi omnes. & apud Dec. conſ. 232. nu. 4. & 7. conſil.
245. col. vlt. ver. non obſtat. & Abb. conſ. . . nu. 19.
160 Declaratur non procedere in † donatione remu-
neratoria, in qua non obſeruatur curſus decennij, vel
viginti annorum, ſed quinquennij tantum, vt reſpon-
dit Corne. conſil. 36. num. 13. lib. 2. quem fuit ſecutus
Socin. iun. conſ. 102. num. 39. libro 2. ſic intelligentes
d. l. vlt. §. 1. in illis verbis, excepta propter nuptias do-
161 natione. & ibi gloſ. idem ſenſit: nam † donatio hæc
remuneratoria, quoad ſui validitatem, exigit illa ſol-
lemnia ſupra enumerata, quæ in ceteris actibus ob-
ſeruantur. vt clare probat text. l. quæ tutores. §. 1. C.
de adminiſtr. tutor. quo probatur, & iure antiquo ſic
obſeruari conſueuiſſe. & in l. prædia, C. de prędijs mi-
norum, quibus non aduerſatur text. (a gloſſa & cete-
162 ris male explicatis) † l. 1. C. ſi aduerſus donat. cum
is loquatur, cum donatio propter nuptias eſt ipſo iu-
re valida, eo quia ſeruata ſunt omnia iuris ſollemnia,
ſed reſcindi poteſt remedio reſtitutionis in integrum
ob ætatis defectum: non ergo eſt ibi dubitatum de
validitate donationis, ſed an reſtitutioni in integrum
locus eſſet. hæc ergo donatio nulla, quinquennij lap-
ſu conualidatur. illa afferri poteſt ratio: quia dona-
tio remuneratoria contractus oneroſus appellatur, il-
lique æquiparatur, l. ſi pater, §. primo, ff. de donat. &
* ibi gloſ. & * omnes tradũt, late Gomeſ. §. item Seruia-
na, num. 44. Inſtit. de action. Gramma. deciſ. 65. num.
24. Curt. iunior conſ. 6. num. 21. latiſſime Tiraq. in l. ſi
vnquam, in verbo, donatione largitus, num. 13. & 14.
C. de reuoc. dona. ſic ergo & in caſu noſtro, contractui
oneroſo hęc donatio ęquiparatur. Credo etiam aliam
eſſe rationem, (quæ iuſta ratione oſtendit Iuſtin. inter
caſus oneroſos & lucratiuos differentiam poſuiſſe)
163 quia † donatio regularis & propria, nec etiam cum
decreto celebrari de re minoris poteſt, vt ipſemet Iu-
ſtin. teſtatur in d. l. vlt. §. 2. C. de donat. propter nupt.
iure ergo maius tempus exigitur, vbi maior nulli-
164 tas adeſt. quod etiam procedere intelligo † in hac
patria Pedemontium & Sabaudiæ, etſi ex relato de-
creto ſupra de donationib. & vendition. &c. videatur
donatio remuneratoria ceteris ęquiparata: quia ſolum
intelligimus quoad ibi expreſſa, non in ceteris, ne de-
cretum in dubio extẽdatur ad ius commune corrigen
dum. quod eſt annotatione dignum.

Hodie in donatione propter nuptias ceſſare vide-
165 tur diſpoſitio † d. l. vlt. C. ſi maior fact. alien. ſine de-
cret. rat. hab. quandoquidẽ ſine decreto conſtitui poſ-
ſit donatio illa propter nuptias, cum ea neceſſitate cõ
ſtituenda ſit. ſic Salic. in d. l. vlt. in fi. ex text. Auth. dos
data. C. de donat. ante nup. & hoc idem clarius proba-
uit idem Salic. in l. prædia. C. de præd. min. cuius ſen-
tentiam viſus eſt probare Roder. Suarez. Hiſp. in l. fo-
ri, in tit. de las Arras, l. 1. nu. 64. & Salic. argumentari
ſic voluit, in actibus omnino neceſſarijs decreti inter-
166 poſitio non exigitur, l. 1. C. de pręd. minor. ſed † pro-
pter nuptias donatio eſt neceſſario conſtituenda: ergo
neceſſaria non erit decreti interpoſitio. minor illa pro
poſitio probatur ſecundum Sal. in d. Auth. dos data.
vbi gloſ. & ceteri omnes ſic intelligunt, affirmantque
mulierem poſſe condictione ex lege illa compellere
maritum, vt donationem propter nuptias conſtituat.
* & hanc eſſe * communem ſententiam affirmat Affli.
Neapol. deciſ. 242. num. 1. & plures citat. & ſequitur
Ruin. conſilio vndecimo, numero ſecundo, libro
quinto. Verum rectius ipſe arbitror, hanc ipſam mi-
norem propoſitionem falſam eſſe, cum falſa omnino
167 ſit recepta hæc declaratio † Authen. dos data. quia
vere non imponitur viro neceſſitas conſtituendi vxo-
ri donationem propter nuptias: nam hoc totum in vi-
ri arbitrio eſſe voluit Iuſtinian. in l. vlt. C. de donat.
ante nupt. in multis locis conſtitutionis. Nec conſtitu-
tio illa corrigitur (vt male opinantur noſtri) ex dicta
Authen. dos data, quandoquidem genuinus is eſt ſen-
ſus, vt illa priuilegia, quæ viro conceduntur in exa-
ctiône dotis, illa pariter concedantur vxori in exa-
ctione donationis propter nuptias, cum donatum
aliquid eſt. non tamen is textus affirmat donationem
ipſam eſſe faciendam, ſed conditionaliter ſeu ſub mo-
do loquitur (vt ita dicam) ſi donatio facta ſit, cuius
quidem donationis exactio non impeditur, ſi dos
culpa viri, ipſi viro ſoluta non fuit, vt ipſa Authent.
diſpoſitum eſt. & clarius in §. vltimo, in Authen. vt
exactio. iuſta dotis. &c. & clarius in verſione Georgij
168 Haloandri, eſt † Nouella 91. vt primæ & ſecun-
dæ dotis exactio, &c. a qua deſumpta eſt dicta Au-
thentica dos data. in qua addita ſunt illa verba [dos
data donationem propter nuptias meretur.] in qui-
bus verbis relati interpretes ſuum conſtituunt funda-
mentum: quæ ſane verba, etiamſi haberentur in ip-
ſis Authenticis, ſeu Nouellis, non tamen neceſsitatem
viro imponerent conſtituendi donationem propter
169 nuptias, cum dicat, † [meretur] cuius verbi illa eſt
ſignificatio, vt idem ſit, quod beneficiũ conferre. Te-
rent. in Andria. [Quid feci? quid cõmerui, aut peccaui
pater?]

pater?] idem in Hecyra. [Quę numquam quidquam
erga me cõmerita eſt pater. Quod nollẽ & ſępe quod
vellem meritam ſcio.] vbi Donat. mereri bona dici-
mus, commereri mala. vt apud Virg. 6. Aeneid. [Qui-
que ſui memores, alios facere merendo.] Et clarius
Lauren. Valla lib. 4. eleg. cap. 110. & lib. 5. cap. 99. col-
170 latum ergo in aliquem † beneficium non illum ne-
ceſſario obligat, ſed tantum naturaliter, l. ſed etſi le-
ge. §. conſuluit. ff. de petit. hæred. quæ obligatio, vt no
runt omnes, ad agendum inefficax eſt, nam naturalis
appellatur, quia in æquitate & honeſtate naturæ po-
ſita eſt, digna eo, quem virum bonum dicimus, cum
laudabile ſit, acceptum beneficium reddere: ſed da-
tum repetere, nec honeſtum, neque liberale. quod do-
ctè retulit Franciſ. Conna. lib. 5. comment. iuris ciui-
lis, cap. 8. nu. 2. eſt ergo in facultate & æquitate hæc
naturalis obligatio, non in neceſſitate. quare falſam
eſſe intelligimus relatam & Salic. argumentationem,
opinionemque.
171 Extendi poſſunt relati caſus † procedere etiam in
eo, qui non potuit ex interdicto Prætoris alienare ſi-
ne aliqua ſollẽnitate, ſi tamen illa alienat & ratificet,
& ipſo interdicti tempore alienatio confirmatur. Ro
man. ſing. 771. Iudex &c. & Cagno. l. quod initio, nu.
2. de regu. iur. & hoc caſu declaratur non procedere
172 ſtatutum † 61. Papiæ in ciuilibus, ſub rub. de eo cui
173 bonis interdictum eſt. & ſtatutum † Bononiæ, de eo
cui interdicta eſt adminiſtratio. cum hæc ſtatuta ſint
edita iuxta iuris communis diſpoſitionem. ſic Pariſ.
conſi. 95. num. 3. lib. 1. ſic etiam dici poteſt in filiofa-
milias, qui ex ſtatuti forma non poteſt ſine certa ſol-
174 lemnitate contrahere, † vt Papiæ ex ſtatuto 119. in
ciuili, de modo & forma obligandi filiumfami. &c. ſi
ceſſante illa cauſa prohibitionis ſilentio quinquen-
nij, vel decennij, vt ſupra, ratum habeat.

Declarantur duo relati caſus huius ſecũdi capitis,
175 non procedere: Primo, quanto † tutor ipſe ſolus vel
curator rem minoris, non vt minoris, ſed vt propriã
alienauit. hoc enim caſu non eſt locus conſtitutioni
d. l. vlti. C. ſi maior fact. alien. &c. ſed erit locus conſti-
tutioni l. vltim. C. ſi quis ignor. &c. qui titulus proce-
dit immediate d. tit. C. ſic maior. &c. ſic intellexit gl.
d. l. vlt. C. ſi maior, &c. in verbo, minorum, verſicu.
item adhuc opponitur. illam ſunt ſecuti Barto. ibi, &
Salic. colum. vltim. verſic. quæro quid ſi tutor. a quo-
rum ſententia nec ipſe recedo, ſed rem planius decla-
ro, intelligoque d. l. vltim. C. ſi maior, &c. procedere
dum ſolus tutor, vel curator alienat, pupilli tamẽ vel
minoris nomine. probat l. 1. & 2. C. eod. titu. ſi maior,
&c. quæ in ſola adminiſtratorum perſona loquũtur,
nec ſubintelligi alia perſona facile poteſt, iuxta l. ſi
ita ſtipulatus fuero, §. ſupereſt, in fi. de verbor. oblig.
clarius probat l. penulti. C. ſi aliena. res pign. data ſit.
quare non rectè ſatis forte viſus eſt ſentire Natta d.
conſi. 362. num. 30. lib. 2. (tanti viri pace dixerim) q.
abſolute intelligit d. vlt. C. ſi maior, &c. non proce-
dere ſit tutor ſolus alienauit, generale enim nimis hoc
176 eſt. Nec enim † aduerſatur tunc text. d. l. vltim. C. ſi
quis ignorans, &c. quia in toto illo titulo non agitur,
cum tutor vel curator nomine pupilli, vel minoris di
ſtrabit, ſed ſola in illo eſt hæſitatio ex latere acquiren-
tis, an ſciens vel ignorans rem minoris ſine decreto
emat, quare in l. 1. & in l. vlti. illo tit. apparet rem mi-
noris, qui adminiſtrator nõ erat, alienaſſe in empto-
rem illum. aliquando tamen in ea opinione fui, ideo
in d. l. vltim. C. ſi quis ignorans. requiri præſcriptionẽ
illius decennij, vel viginti annorum. quia in vendito
rem donationis titulo res peruenerat, a quo vendito-
re emptor deinde ſucceſſorque ius ſuum metitur, &
iam intelligimus donatarium illo tempore tantum ir
reuocabiliter acquirere, d. l. vltim. §. 2. C. ſi maior fa-
ctus alien. ſine decret. &c. & forte hoc voluit dicere
Calcan. conſi. 22. in fin. verum me terret, nouam eſſe
hanc Iuſtiniani conſtitutionem. cogitandum ta-
men erit.

Declarãtur ſecundo duo relati caſus non procede-
177 re, cum † dolus in alienatione interceſſit: nec enim
tunc is ex ſuperueniẽti ætate, temporisve curſu dilui
tur, contractusve confirmatur a fortiori. hanc ſenten
tiam probat l. 1. C. ſi maior fact. rat. hab. libr. 12. quo
intelligimus per expreſſam ratihabitionem contra-
ctum doloſum non ratificari. ergo fortius non confir-
mabitur per tacitam ratihabitionem. ſic argumenta-
tur Pariſ. d. conſi. 49. num. 5. lib. 1. quin ſic argumenta
ri etiam poteſt; ſi cõtractus ibi ipſo iure validus, ſed
per reſtitutionem in integrum reſcindendus non con
firmatur ex ætate ſuperuenienti, cum dolus interceſ-
ſit: multo minus in caſu noſtro confirmabitur, vbi ip-
ſo iure nullus eſt. accedit, quod etſi hac de re nullum
ſit verbum in toto titu. C. ſi maior fact. alien. ſine de-
cret. &c. attamen ſubintelligitur: cum in omni diſpo
178 ſitione ſemper intelligatur dolus † exceptus. l. cre-
ditor. §. Lucius, ff. mand. & plura ſcribit Pariſ. d. conſ.
49. num. 3. & 4. lib. 1. & Curtius iunior d. conſi. 50. nu
mero 6. qui in noſtris terminis loquuntur. & in dona
tione doloſa minori facta, quæ non ratificatur ex ſu-
perueniẽte ætate, reſpondit Ruin. in conſi. 170. nu.
29. libro 1. ſimilia quæ afferri poſſent, ſciens p̃tereo.
eſt illud ſolum intelligendum, an hoc caſu intelligatũ
de dolo vero, vel etiam de præſumpto? (qui quomo-
do inter ſe differant, diximus ſupra num. 135.) & ve-
rius eſt, vt intelligamus ſolum de dolo vero, ex iam
relatis rationibus, in d. 1. cap. & d. num. 135. quod in
caſu noſtro vrgentiſſima demonſtratur ratione, eſt
179 enim certum, † contrahentem ſine ſollemnitatibus
a iure requiſitis, eſſe in dolo pręſumpto, & mala fide,
vt probat textus in cap. qui contra iura, vbi Din. de
regu. iur. in 6. glo. notabil. vbi Bartol. in l. 1. C. de fide
inſtrumen. & iure haſtæ fiſcal. libro 10. pulchre apud
Bald. conſi. 347. quæro, quidam nobilis, libro 1. Boe.
quæſtione 1. num. 54. & Socinus iunior conſil. 69. nu.
45. libro 1. qui dixit hanc eſſe præſumptionem iuris,
& de iure, quæ in oppoſitum probationem non ad-
mittit, idem docuit Pariſ. in cap. ſi diligenti, num. 26.
de præſcriptionib. quod in terminis noſtris tradit &
Curtius dicto conſilio 59. numero. 5. & Neuizan. con
ſil. 58. numero 14. & ante eos Roman. conſilio 54. co-
lom. vltim. verſic. ſecundo idem colligitur. atqui cũ
minore contrahit ſine decreti interpoſitione, in ma-
la fide & dolo præſumpto eſt, cum nõ ſeruet iuris ſol
lemnia: & tamen dolus hic præſumptus, malaq; fides
extinguitur ex tacita hac ratihabitione, tẽporis præ-
teritione: quod non eſſet conceſſum, quando hæ con-
ſtitutiones in dolo etiam præſumpto locũ ſibi vendi-
carent. & quod dictũ eſt in quauis diſpoſitione dolũ
cenſeri exceptum, d. l. Lucius. inteligitur de dolo ve
ro, non de pręſumpto, ſic Socin. in c. cum filiusfami-
lias, in princ. nu. 1. de verb. obl.
180 Ex quibus ſatis intelligimus, male reſpõdiſſe † Cur
tium Iuniorem d. conſi. 50. nu. 6. & 7. alienationem
a minore factam non obſeruata forma Tridẽtini ſta-
tuti; quo eſt cautum, minorum alienationes fieri de-
bere coram iudice, præſentibus quattuor conſangui-
neis maioribus, alijſq; adhibitis ſollemnitatibus, non
poſſe ratificari & confirmari maiori effecto, ex ſo-
lo temporis curſu, iuxta hanc conſtitutionem l. vlt.
C. ſi maior fact. alien. ſine decret. &c. ea ratione addu-
ctus, quod is a minore acquirens, in dolo eſſe præſu-
matur,

matur, cũ ſtatutum diſponat cõtradictum illud per
fraudem & dolum præſumi factũ, ſi ſollemnia illa non
obſeruentur : nam dolus hic eſt præſumptus, qui a iu-
re communi diluitur tẽporis præteritione. quare re-
ctius in eodemmet caſu contrarium reſpondit Pariſ.
dicto conſil. 49. lib. 1. Infertur pariter male reſpondiſ-
181 ſe † Roman. conſil. 54. & Barbat. conſi. 70. colum. 3.
4 lib. 3. & conſi. 45. colum. 7. libro 1. minorem non po
tuiſſe etiam expreſſe ratam habere a ſe factam aliena-
tionem tempore minoris ætatis, quia in dolo erat ver
ſatus is acquirens, & dolus oſtenditur es præſumptio
nibus, vt ex enormi læſione, ex non obſeruatis iuris
ſollẽnitatibus, ex eo, quod in loco occulto res eſset ce-
lebrata, nam bic dolus a Rom. nõ verus ſed præſum-
ptus præſupponitur, quare tolli is potuit: quinimo Ro
mano dum eam coniecturam doli facit ex enormi læ-
ſione, aduerſari videtur textus l. 1. C. ſi maior fact. alie-
na. ſine decreto rat. hab. vbi læſio non infert contra-
ctum ratificari nõ poſse ratione doli & nullitatis, ſed
reſcindi poſse ob ipſum læſionem, vt ſubijciam ſta-
tim. eadem ratione viſus eſt ſentire Ruin. d. conſil.
170. num. 29. lib. 1. ipſum Roman. potiſſime ſecutus. In
ſolo ergo vero & proprio dolo non habent locum rela
tæ conſtitutiones.
182 Declarantur tertio non procedere, † quando con-
tractus eſſent ſimulati. ſic egregie reſpondit Bal. cõſi.
45. quandoque contractus, lib. 2. quem in noſtris ter-
minis eſt ſecutus Natta d. conſil. 165. nume. 34. lib. 2.
& Baldum ſimpliciter citauit Decius conſ. 267. nu. 5.
idem in d. l. quod initio, num. 11. de regu. iuris. Afferri
183 poteſt ratio, quia † ſimulatus contractus, nõ eſt cõ
tractus, l. ſimulatæ nuptiæ, de ritu nupt. l. emptor, de
aqua pluu. arc. & plura tradit Ripa in l. nemo poteſt,
numero 63. de legat. 1. vbi numero 67. oſtendit, ſimu
lationem fortius reddere contractum nullum, quam
faciat dolus. ſi ergo vbi eſt dolus, non ratificatur, for-
tius nec vbi erit ſimulatio.
184 Declarantur quarto relati caſus, † quando duplici
vitio laboraret contractus, nullitatis ſcilicet & læſio-
nis: nam tunc ſublata ex curſu temporis nullitatis cau
ſa, non tamen eſſet ſublata cauſa læſionis, ſic probat l.
2. C. ſi maior factus alienat. &c. & ibi Baldus quem ſe
cutus eſt Panta. Crem. in l. 2. numero 96. C. de reſc.
vend. illa eſt ratio: quia contractus reſciſſio, ex læſio-
nis cauſa etiam maiori conceditur, l. 1. C. de reſcind.
vend. & hanc rationem conſiderauit Gordianus Im-
perator in d. l. 2.
185 Declarantur quinto non procedere in † minori, qui
maior factus perfecte non nouit, ſed dubitauit quo-
modo celebratus eſſet contractus, tunc enim non di-
citur ratum habuiſſe temporis curſu: ſic Natta conſi.
562. nu. 31. & 35. libro 1. ea ratione adductus, quod
diſpoſitio d. l. vltim. habet locum in minore ſciente,
* non ignorante, vt ibi annotarunt * omnes, & ſupra re
186 tuli: ſed dubitans † ipſi ignoranti ęquiparatur, l. ma-
nifeſtiſſimi, §. 1. vbi Bart. C. de furt. & alia affert Nat-
ta d. conſi. 165. nu. 32.
187 Declarãtur ſexto & vltimo relati † caſus non pro-
cedere hodie es diſpoſitionibus & conſtitutionibus
Pontificijs, quibus eſt cautum, præſcriptionem non
currere cum mala fide, cap. vltim. de præſcript. ſic in
terminis his noſtris egregie reſpondit Anton. But. in
conſilio 43. Domina orabilis, &c. colum. 3. verſi. non
obſtat. C. ſi maior fact. &c. quem ſunt ſecuti Ruinus,
conſi. 41. num. 51. libro 1. & Pariſi. in annot. ad Bart.
in d. l. vltim. C. ſi maior fact. aliena. ſine decreto rat.
hab. & contrahentem cum minore, decreto non in-
terpoſito, eſſe in mala fide, ſupra diximus in 2. decla-
rat. & ideo Barto. in l. 2. §. ſi a pupillo, num. 5. ff. de vſu
cap. declarando tex. illum, & l. qui tutores, C. de ad-
miniſtr. tut. negat hunc emptorem præſcribere. Ve-
rum declaratio hæc non ſatis vera mihi videtur.
188 Primo, quia curſus † huius temporis quinquennij,
decennij, & vicennij non præſcriptionem, ſed ratiha-
bitionem inducit, ſic omnes crebrius intelligũt Bart.
in d. l. vlt. in fi. & ibi Salic. col. 1. Calcan. d. conſ. 52. in
fi. Natta conſ. 162. nu. 3. lib. 1. quod ſit verum, ea oſten
do ratione: quia ſi præſcriptio eſſet, iam ab initio con
tractus initi conſideretur, & tamen in illo caſu non
conſideratur, ſed tantum a die perfectæ ætatis, quaſi
ab initio decretum interceſſerit; elapſo enim tempo-
re illo, fingit les ſollemniter acta omnia, & voluntate
minoris effecti maioris confirmata.
Rurſus, etiamſi præſcriptionis nomen mereretur,
189 adhuc tamen hodie procedit, iure Pontificio † non
impediente: nam actio hæc a lege ciuili minori con-
ceſſa eſt, ſi experiatur donec minor ſit, vel ſi factus
maior intra quinquennium, vel decennium, vel vicen-
nium, d. l. vltim. quo fit, vt etiam tempus hoc decur-
rat ad commodum malæ fidei poſſeſſoris, cum tanto
tempore actori, non vltra, conceſſerit actionem ip-
ſam, ſic Caſtrenſ. in l. ſequitur, §. ſi viam, de vſucap. Fe
lin. in c. vlt. num. 2. verſic. ſecus vbi actio, de pręſcript.
Curtius in l. omnes populi, num. 75. de vſucap. Bald.
in tract. de præſcript. 2. par. 3. par. princ. q. 13. verſ. pri
mo limitatur.
Accedit tertio, quod ætate perfecta huic aliena-
tioni, ſi non aſſiſtit lex, nec etiã reſiſtit: quo caſu nul-
lum ſubeſt malæ fidei impedimentum, hocque caſu
190 ceſſat regula c. † qui contra iura, de regu. iur. in 6.
vt egregie declarat Bartol. in l. ſed etſi lege, §. ſcire,
numero 4. de petit. hæred. & Balbus in l. Celſus, nu
21. de vſuc.
Confert quarto, hanc Iuſtiniani conſtitutionem
191 eſſe in naturali † æquitate fundatam, quandoquidẽ
illi locus ſit, ſi ceſſet dolus verus, & lęſio minoris, vt
ſupra docuimus, ſitque ex ea ſublatus rigor iuris tan-
tum: quoad maiorem cautelam minoris decretum
exigetur: ceteris tamen concurrentibus, quæ fidem
bonam demonſtrant. quare non mirum: ſi ceſſat re-
gula d. cap. qui cõtra iura, vt egregie admodum de-
clarauit conſultiſſimus Aymon. Crau. noſter, in trac.
de antiqu. temp. 4. par. prin. in 4. par. quæ incipit, ma-
teria, num. 9. verſi. primus caſus. quin inquit, d. c. qui
contra. non procedere in eo, qui iuſtum pretium ſol-
uit, ita vt bona fide, & ſine minoris detrimento con-
trahit. quare defendi iure non poteſt Butrij hęc de-
claratio. in hoc autem ſecundo capite noſtrę quęſtio-
192 nis eadem erit † praxis quæ in primo, vt experiatur
minor, vel ſuo nomine alter, remedio hoc c. reintegrã
da. vt in terminis conſuluit Neuiz. in conſi. 35. nu. 13.
poſt Alexan. conſ. 1. in fi. lib. 4. qui Alexan. cõſuluit in
Repub. (quæ minori ęquiparatur, l. reſpublica, C. ex
quibus cau. maior l. rempublicam, C. de iure reipub.
lib. 10. Ruin. conſi. 66. nu. 12. libro 5. Aliciatus reſp.
4. nu. 9. & reſponſ. 203. numero 33. & alibi ſępe.) quæ
ſuo facto ex contractu minus ſollemni e ſua poſſeſſio
ne cecidit. hæc ad vtiliſſimam hanc in foro quæſtio-
nem ſufficiant.
193 QVÆRO decimoſexto, an † hoc remedium
concedatur pro poſſeſſione rerum mobilium? & con-
cedi affirmauit Socin. in l. rem quę nobis, nume. 13.
verſic. ſecundo conclude. quẽ ſecutus eſt Ripa in l. na-
turaliter, §. nihil commune, num. 54. ff. de acquirend.
poſſ. adducti ſunt ex verbis d. cap. reintegranda. ibi,
194 [reintegranda ſunt omnia,] eſt † dictio, [omnis,]
vniuerſalis, apta comprehendere tam mobilia, quã
immobilia, cum ampliſſima illius ſit ſignificatio, vt
deducit

Digitized by Google

deducit Dec.l.omnia,nu.1.ff. ſi cert.pet.in l.ex teſtamento num.4.C.de milit.teſtan.in l.vlt.nu. 33. C. de pact.latiſſime Crauet.conſ.90.nu.4.& conſi.294.numero 4. Didac.lib. 1.variar.reſolu.cap.13.nu.2.& cõferunt quę ſcripſimus in præcedenti remedio ex l. vltim.C.de acquir.poſſeſſ.in 3. quæſt. rurſus perpendit Soc.verba illius canonis,ibi [eſt poſſeſſiones vel res:]
195 eſt enim † verbum,[res,] generale,l.1.in fi.ff. ſi cer. petat.l. rei appellatione, de verb. ſignif. comprehendit tam mobilia, quam immobilia, vt latius diximus in d.q.3. præcedentis remedij. tertio perpendit Soc. tex.l.ſi coloni.C.de agric. & cenſit.li.11.ſed diuerſum is habet caſum, vt ſuo loco admonui. præter eum ergo quarto loco, perpendo textum capit. epiſcopis, 3.
196 quæſt.1.ibi, [omnia ablata,&c.] nam † verbũ,ablata,] oſtendit intelligi de rebus mobilibus, cum immobilia auferri non poſſint. poteſt tãdem induci tex. c.epiſcopi,3.q.1.dum inquit,[ſpoliatum bonis,&c.]
197 nam † dictio,[bonis,] vniuerſalis eſt, & de mobilibus intelligi poteſt,l.bonorum appellatione, de verb.
198 ſignif.ſic ẽt † intelligo decretum Ducale huius patriæ,li.2.ſub rub. de reſt.ſpol.dum indefinite vult,ſpoliatum ad ſuam poſſeſſionem, vel quaſi,eſſe reſtituendum: nec diſtinguit poſſeſſionẽ rei immobilis a mobili quare hoc caſu vtilius erit, imo neceſsiarium Papiæ hoc vti remedio,quando ex ſtatuto 54. illius ciuitatis,ſub rubr. de poſseſs. violen.&c.non concedatur a ſe introductum remedium pro poſseſsore rei mo-
199 bilis, vt olim dixi. aliter autem † ſtatuto ciuitatis Montis Regalis eſt cautum,ſub rub.de eiect.poſseſs. collat. 3. animaduerti tamen aliquando Petrum Rebuff.in commentar.regiar.conſl.tom. 1.ti.de ſenten. execut.art.5.gloſs.1.num.7. ſenſiſse idem eſse in hoc remedio,quod in interdicto Vnde vi, ſed male,& aduerſus ceteros omnes.
200 QVAERO decimoſeptimo,† an pro quaſi poſſeſſione rerum incorporalium concedatur hoc remedium? & concedi affirmauit Soc.d.l.rem quæ nobis, nu.13.verſic.tertio conclude.ſic reſpondit Iaſon conſil.172.lib.4.Fran.de March.quęſt.389.& quęſt.448. Ripa.in c.cum eccleſia Sutrina,num. 101.de cauſ.poſ. & propriet.Plot.in l.ſi quando,nu.86.C.vnde vi.quare reſpondit Bertrand.conſi. 2.num.10.lib.1.hoc remedium dari contra vaſallum,negantem domino homagium. & præterea Soc.relatum clare probat text. cap.epiſcopis.3. quæſt. 1. dum conceditur epiſcopis a ſua ſede deiectis,ſicque a iuriſdictione epiſcopali quæ dicitur ius corporale.ſic probat textus cap. querelam de elect. rurſus, ſi pro quaſi poſſeſſione rei incorporalis conceditur ſaltem vtile interdictum, Vnde vi, vt iam diximus ſupra in 1. remed. quæſt. 8. quantũ fortius hoc noſtrum,quod dicitur illo pinguius,ex multorum opinione.in hac autem patria Pedemontium ceſ-
201 ſat hæc difficultas,quia † decretum antiquum libro ſecundo ſub rub.de reſtitut. ſpol. concedit reſtitutionem ſpoliato quaſi poſſeſſione,quæ intelligitur ratione iuris incorporalis.
202 QVAERO decimooctauo,quis † iudicij ordo ſeruetur dum ſpoliatus hoc experitur remedio? quã quæſtionem late explicat Soc. d.l.rem quæ nobis,nu. 14. ipſe autem per ſingulas quæſtiones, ſequendo quęſtionum numerum, rem hanc finiam. Ambigitur ante
203 omnia † quis competens ſit in hoc remedio iudex,
204 & conſtituenda hac in re eſt regula, † iudicem,competentem eſſe rei conuenti ordinarium iudicem cum actor rei forum ſequatur,l. iuris ordinem, Cod. de iuriſd.omn.iud.cum ſit generale,&c. ſi quis contra clericum,de foro compet. ſic clare cenſuit Soc. d. l. rem quæ nobis,nu.11.

205 Declaratur non procedere, † quãdo clericus re, ſeu poſſeſſione rei eccleſiaſticæ ſpoliatur: nam tunc ſpoliator corã iudice eccleſiaſtico conueniri poteſt; ſic gloſſ.in cap.cum dilectus,quod metus cauſa.idem cenſuit Calder. in capitulo ſæpe, de reſtitut. ſpoliat. Abb.in cap.cum ſit generale,numer. 10. de foro competenti.& ibi Pel. colum.2. verſic.& dum dicit.eo etiam loco Marian.Socin.ſen.nu.14.idem conſi.18.col.12. verſi.tertium remedium,lib.1.inter conſilia Bart. Socini, Didac.lib.1.varia.reſolut.cap.4.num.2.& idem placuit Decio in cap. 2. in fin. de priuileg.in hanc autem ſententiam adducuntur relati omnes, Innocen. doctrina in d.cap.cum ſit generale,dum inquit, quod
206 quando eccleſia † aliquo ſpeciali beneficio iuuatur in ea cauſa etiam contra laicum, iudicem eccleſiaſticum adiri poſſe, ſed eccleſia ſpeciali hoc remedio adiuuatur: ergo ſub iudice eccleſiaſtico conueniri poterit laicus ſpoliator. Verum huic argumentationi vna cum Socino d.l.rem quæ nobis,numero 11.reſponderi poteſt, non eſſe hoc ſpeciale priuilegium clerici, & cum laici ſpoliati omnibus in caſibus, vt clerici reſtituantur, ex diuerſis iuris ciuilis remedijs ſupra relatis.quare Socin. d.nu.11. verſic. præterea; quando &c.Secundo loco ſic argumentatur: ex occupatione rei eccleſiaſticæ is ſpoliator ſacrilegium commiſiſſe
207 dicitur, ſed ratione † ſacrilegij laicus conueniri poterit ſub eccleſiaſtico, capit. expoſito. vbi in terminis noſtris notat Abb. de arbitr. ergo laicus ſpoliator ſub hoc iudice eccleſiaſtico conueniri poterit. Abb. cap.2.nu.8.de iuram.calum. Dec. in cap.decernimus, num.24.de iud.hoc intelligit Soc.d.numero 11.in fin. quando certum eſt commiſſam eſſe ſpoliationem, nõ
208 ſi dubitetur: nam tunc ſuper illa † qualitate tribuẽte iuriſdictionem, eſt cognoſcendum. declarat Abb. in c.ſi clericus laicum,nu.8.de foro compet. Dec.c.ceterum,numero 18.de iudic.c.ad audientiam,nu.4.de appellat.
209 Declaratur ſecundo, non procedere † quãdo ſpoliatus ob vim ſibi illatam in ſpoliatione, coram eo iudice, ſub cuius iuriſdictione vis eſt commiſſa, agere vellet: vel quando is, qui ſpoliauit, commiſit ſpolium in loco ſpoliati: tunc enim agi poſſe coram eo iudice, etiamſi,nõ eſſet ille ordinarius ſpoliatoris,ſic probat gloſſ. in l. ſecunda, in fi. vbi Bald.C.de interdict. Alber.in l.1.nu.13.ff.de interd.quos eſt ſecutus Tiraquel.de retract.conſang.§.8.gl.3.numero 10. nam ratione rei,& ob cõmiſſam violentiã, duæ actiones poſſunt moueri realis, & perſonalis, vt ſuam vnuſquiſque iudex tuatur iuriſdictionem.
210 Declaratur tertio, non procedere † quando ambo, ſpoliator ſcilicet & ſpoliatus eſſent clerici,& poſſeſſio de re beneficiaria eſſet, ſpoliatusque actionem coram iudice laico in cuius territorio poſitum eſſet beneficium, moueret: nã etſi is iudex ordinarius cle-
211 ricus non ſit,attamen quia cauſa † poſſeſſorij nõ dicitur ſpiritualis, ſed ſęcularis, is videtur iudex competens.ſic poſt Ioan. Andr. & alios in cap.ſi.de iudic. decidit Guid.Papæ in deciſionibus Delphinatus,qu. 1.quęſt.71.& quęſt.85.Franc.de Marchis quęſt.190.& quęſt.512.vbi teſtatur,curiam illam ſic ſemper ſeruaſſe.idem cenſuit curia Burdegalenſis,vt teſtatur Boer. quæſt.69. nu.23. ſic ſeruaſſe curiam Neapolit. ſcribit Afflictus deciſ.2. num.10. & 11. vbi Grammat. in addit.& idem Afflict. deciſ.24. numero 9. Grammat. deciſ.78. hanc quoque ſententiam probauit Alciatus reſp.24. numero 1. qui ſic in excellentiſſimo Mediola-
* nenſium Senatu ſeruari affirmat. hanc * communem & veram affirmat Ripa in rubr. extr. de iudic. numero 90. poſt Abbat.in capit. litteras,num.7. & 9. extr.
de

de inram.calum. & hanc vniuerſam Galliam ſeruare teſtatur Rebuff. comment. ad conſuetud. Franciæ, in 3.tom.in tit.de poſſeſſ.benefi.8.art.gloſſ.2.& Guiliel.Bened.in c.Rainutius.1.part.in verbo,& vxorem nomine Adelaſiã,nu.39.de teſtam.& nouiſſime hanc veram ſententiam eſſe affirmauit Roland.a Valle cõſ. 23.col.1.& a.li.a.& ſufiſſime rem hanc in quouis poſſeſſorio diſputat Ioann.Ign.l. neceſſarios,§. nõ alias. 2.part.colu.1.2.& 3.ff.ad S.C.Sill.& hanc in ampliſſimo Sereniſ. Principis noſtri Senatu huius Patriæ Pedemontium obſeruatam,affirmare ergo poſſum: vt in vna, inter Petrum Pedemontium ex loco Mulzani,& Emanuelẽ Alpherium Albenſe.n, quæ indicata fuit anno 1562.de menſe Nouembris: verum non ſemel animaduerti non ſatis ſolidis fundamentis, tao torum patrum ſententiam niti.nam prima illa ratio, qua vtuntur, non mediocriter dubitabilis eſt, dum in quiunt, hanc non eſſe iuris, ſed ſolius facti quæſtionem, agitur enim ſolum, an is agens ſpoliatus fuerit,
212 vel non,vt ſpoliatus,reſtituatur. quare † quæſtio facti etſi de re ſpirituali, alias a laico definiri poteſt, vt docuit Bart.in l.quoties.vbi Iaſ.nu. 6. C. de iud. io l.Titia.vbi Alexan.ff.ſolut.matri. Fel.in c. cum ſit generale,de foro compet. Capic.Neapol.deciſ. 7. oum. 2. & 3. Alciat. in l.omni nouatione,C. de ſacroſanct. eccleſ.Crauet. conſi.253.num.2.eſt inquam dubia ratio hęc,cum Bart. & relatis, alij aduerſentur plures, vt apud Dec. in c. 2.nu.24. de iudic. & Did. Couar. Hiſpan. in epitome de ſponſal. cap. 8. §. 12. num. 3. & lib. Pract.quæſtionum cap.35. num. 1.forte & melius loquitur Bartol.cum cauſa alias de ſe ſpiritualis ratione rei eſt, ſed temporalis ratione perſonarum contendentium: vt ſi cauſa matrimonij inter virum & vxorem tractetur, vel inter contrahentes vſurarũ cauſa:at hoc caſu, etſi ratione rei laicus iudex ſit, ratione tamen perſonarum vere non eſt, vt ſtatim dice
213 mus. Secundo adduci ſolet † textus cap. cauſam,il 2. infra, qui filij ſint legit. Verum, vt aduertit, & recte Didac.d.lib. Pract.quæſtion.cap.35. num. 1.verſi. ſecunda concluſio, &c. nulla cauſa ſpiritualis, nec ratione perſonarum, nec iuris, nec facti,erat apud regẽ illum Angliæ, ſed ſolum mera temporalis controuerſia,cum de bonorum ſucceſſione contentio eſſet. Nõ
214 pariter † ſuffragatur textus c.petimus.2.quæſt.7.cũ iudicium ibi ſeculare ſit in auxilium potius temporalis, quam ad principalem cognitionem cauſę eccleſiaſticæ. Minus ſuſtinetur, quod quatto loco afferri ſolet, intereſſe ciuislibet iudicis ſecularis, ne violentię & ſpoliationes fiant inter clericos & laicos.quare vi-
215 demus laicum † iudicem compellere clericum rem apud ſe depoſitam reſtituere,l. vltim. §. penultim.C. de bon.author. iudic.poſſiden. Iaſon l.ſi fideiuſſor, §. penultim.num.6.ff. qui ſatiſdar. cogaot.Capella Toloſa.quæſt.167. idem ergo in noſtro caſu.ſic argumentantur Afflictus Nepol.d.deciſ.24. ou.3. Verum Afflictus non tam nititur ex diſpoſitione iuris communis, quam ea capitulis regni, quorum alterum incipit: Ad regale faſtigium, &c. alterum vero incipit: Omnis inuaſio,&c.quare capitulis circumſcriptis,aliter dicendum eſt. Rurſus intelligitur Afflictus, cum notoria eſt ſpoliato, nam ob apparentem iniuriam oppreſſo ſuccurrit laicus, non per modum ordinariæ iuriſdictionis, ſed in auxilium quodammodo ac ſubſidium, cum ſcilicet non adhibetur cauſæ cognitio in reſtitutione ſienda, quo in caſu ſic intelligi poteſt
216 antiquum † huius patriæ decretum, ſub rubric.de reſtitut. ſpoliat. cum loquatur, quando notoria eſt ſpoliatio, vt nulla tergiuerſatione poſſit celari. non ergo vrget hæc argumentatio, cum præſertim cum violentia clerici ſpoliatoris a ſuo iudice commode coerceri poſſit, cap. ſi clericus laicum, de foro competenti. Non pariter quinto loco, qui in hanc ſenten-
217 tiam citatur † textus cap.vltim.extr.de iudic. ad rẽ confert,cum,vt aduertit Didac. dicto lib. Practicar. quæſtionum,capite 35.num.1.verſic.ſecunda concluſio,& ante eum Bero. in rubr. eatra, de iudic.nume. 61.ex communi ſententia loquatur,cum controuerſia eſt de officio & dignitate ſeculari, non eccleſiaſtica. Aliqui quoque ſic argumentari ſexto loco viſi ſunt, cauſa meri poſſeſſorij eſt nuda ab omni ſpiritualitate, cum in ea non quæratur, an canonica vel minus, inſtitutio ſit, ſed ſolum cognoſcitur illata an ſit violentia, vel non: quæ dicitur quid mere temporale,cap. in literis, de reſtitut. ſpoliat. cap. querelam, vbi Abb. de elect. cap. epiſcopi, c. reintegranda. 2. quęſtio. 1. verum concedo argumentationem ratione rei, ſed ratione perſonarum falſa videretur, vt iam admonui. Alij tandem, nec recte ſatis,ſic vltimo loco ſunt argu mẽtati: cauſa poſſeſſionis & proprietatis nihil habẽt
218 cõe, l. naturaliter. §. nihil † commune,ff. de acquiren. poſſeſſ. ſed cauſa proprietatis ſpiritualis eſt, & apud iudicem eccleſiaſticum tractatur, ergo cauſa poſſeſſionis erit temporalis, tractabiturque apud lai
219 cum. Retorquetur fundamentum,cauſa † poſſeſſionis,& cauſa proprietatis, vt duo conoeaa apud eundem iudicem tractari debent, cap. 1. de cauſa poſſeſ. & propriet.l.nulli, in ſi.C. de iudic.at cauſa proprietatis non poteſt tractari apud laicum, ſed apud eccleſiaſticum,ergo & cauſa poſſeſſionis. & quod dicitur cauſam proprietatis & poſſeſſionis commune nihil habere, intelligit Bero.in d.rubr. eatr. de iudic.nume.58.verſicu.non obſtat ſecũdo,&c. procedere quo ad cognitionem. quod ea ratione confirmo, quia ſi vera eſſet argumentatio, laicus etiam ea iudicio adipiſcendæ poſſeſſionis competens eſſet iudex, quod falſum eſt, & infra ſubijciã. non ignoro tamen Igneũ 10 l. neceſſarios. §. non alias.2. part. num.50. ff. ad S. C. Silan. plures retuliſſe declarationes ad d. l. nulli, ſed euitari facile poſſunt. re igitur ipſa videmus ad receptiſſimam horum interpretum ſententiam nullo ſolido fulciri fundamento.

Contrariam itaque affirmauerunt Butr. in cap. vltimo.eatra de iud.Lign. & alij nonnulli in Clemet.diſpendioſam, de iudic. quos duo ea recentioribus ſecuti ſunt Bero.in rubr.ext.de iudic.nu.... concluſio, & eiuſdem ſententiæ vere fuit Guid.Pap. conſi.149. & hanc ſecutus eſt nouiſſime Rolan.a Valle in conſi. 2 a.num.17.lib.2.Oſaſc.deciſ.116.num.1.ſunt tamen aliqua leuia, quibus illi in hanc adducti ſunt opinio-
220 oem, textus enim † Clement. vnicę de cauſ.poſſeſſ. & propriet. etſi cauſam poſſeſſionis, vt proprietatis eccleſiaſticam appellet, ideoque tractandam coram eccleſiaſtico, cap. 2. ext. de iudic. non tamen negat poſſe tractari apud laicum, in auxilium clerici iniuriam paſſi:non enim taxatiue loquitur Clemens Pontifex cuius conſtitutionem poſſumus non iniuria intelligere, cum ſuper iure & cauſa poſſeſſionis eſt cognoſcendum, non ſuper ſolo facto, cum iam ibi cauſa ſuper petitorio & poſſeſſorio cœpta eſſet coram eccleſiaſtico, a quo lata ſententia fuit, & Pontifex Maxim. fuerat appellatus. Non pariter ad rem con-
221 fert tex.Clem.vnic.de ſequeſt.poſſ.& fruct.cum ibi negetur ea ratione poſſeſſionem apud laicum poſſe ſequeſtrari, quia ſequeſtrarius ille curam & adminiſtrationem ſequeſtrati beneficij ſuſtinere debent. vt oſtenduot verba illa,[qui plenam de ipſo & debitam curam gerens. &c.] ibique gloſſ. in verbo, idoneam ſentit, quod non contingit in caſu noſtro, in quo ſolum de

lum de adminiſtratione iuſtitiæ agitur. Sic & quod
adſertur tertio loco a Bero. in d. rub. de iud. numero
58. non defenditur: inquit enim quod licet ea colla-
tione & prouiſione beneficij ius in eo in ipſo iure ac
quiratur, cap. ſi abſenti, de præbend. in 6. poſſeſſionē
222 tamen in re † ſpirituali non acquiri, niſi ex inueſti-
tura a perſona eccleſiaſtica facta, qui eam habet au-
ctoritatem, c. ea ſequentibus, cap. ad hæc. §. in quadā,
de offic. Archidac. cap. primo, de eo qui mit. in poſſ.
& late declarat Rebuff. in praxi benefic. in tit. de miſ.
in poſſeſ. numero vndecimo & duodecimo. erit ergo
(inquit Bero.) neceſſaria perſonæ eccleſiaſticæ in hu
ius poſſeſſionis tranſlatione auxilium. (ſed vt admo-
nui) non defenditur hæc argumentatio, quandoqui-
dem in iudicio adipiſcendę, non autem in recuperan-
dæ concludat, inter quæ non leuis eſt differentia, cum
223 in † adipiſcēda ſit neceſſaria cauſę cognitio, & tituli
veri, non colorati demonſtratio, cap. ſi quando, & c.
ſuper eo, de offic. deleg. etſi hodie ea ſtylo potius, quā
ea iure non ſit neceſſaria cauſæ cognitio, vt teſtatur
Rebuff. in d. tit. de miſſ. in poſſeſſ. in fi. quod non con
tingit in ipſa poſſeſſione amiſſa recuperanda, in qua
nō exigitur cauſę cognitio ſuper titulo, ſed ſufficit, vt
coloratus oſtendatur, & ſpoliatio probetur, vt ſuo lo-
co dicemus: ego autem ea ratione aduerſus commu-
nem & receptiorem ſentiebam: quod etſi cauſa ipſa
poſſeſſionis facti contineat quæſtionem, ita vt a laicis
tractari poſſit, ex Bar. ſententia, d. l. quoties, C. de iu-
dic. cum ſupra relatis, attamen ratione perſonarum
in quas non poteſt laicus quouis modo ius dicere, Au-
th. ſtatuimus, C. de epiſcop. & cler. cap. 2. extr. de iud.
laicum hunc iudicem huius cauſæ competentem eſſe
non poſſe: quo enim poterit modo clericum ſpoliato
rem citare & cogere vt reſtituat quod ſuſtulit? quam
ob rem communem interpretum ſententiam intel-
ligebam, quando conuentus ſpoliator laicus eſt, &
poſſeſſio rei beneficiariæ: nam etſi poſſeſſionis cauſa
ob rem ſubiectam, vt ſpiritualis tractanda ab eccle-
ſiaſtico tantum videretur, attamen quia ſola eſt facti
quæſtio, ius dicere poterit, & conuenti perſona ali-
quo ſe tueri non poteſt priuilegio, vt iudicium impe
diat, quod alias poteſt clericus ſpoliator. in hanc ſen-
tentiam facilius deſcendo, quia video Guid. Papæ, d.
quæſt. prima, & Boer. d. quæſt. 69. non tam auſos fuiſ-
ſe receptiorem opinionem veram ex iuris diſpoſitio-
ne affirmare, quam quod Martini V. & Leonis X. in-
dultis conceſſum ſit, quæ fruſtra conceſſa forent, ſi iu
re communi hoc laicis liceret, vt etiam nouiſſime ad-
uertit Roland. a Valle d. conſ. 23. numero 17. libro 2.
nec in hac patria Pedemontiū hanc cōmune adiuuat
224 ſentētiam † decretum antiquū Sereniſſimi Philiber
ti Ducis editū anno 1503. ſub rubr. quod clerici. Du-
cales ſubdit nō trahāt Ducales ēt ſubditos ad curias,
&c. cum hoc decretum intelligatur, quando cauſa eſt
mere profana, quæ coram iudice eccleſiaſtico non
ſolet tractari; vel loquitur, quando clericus laicum
conuenit, iuxta cap. cum ſit generale, extr. de foro cō
pet. vnum hoc tamen dicam, niſi iuſta ratione & cau-
ſa excellentiſſimum Senatum Taurinenſem in quo
225 vnū † agnoſco Caſſianum Puteū Bugellenſem Præ
ſidem ſupremum, virum fide, religione, pietate, do-
ctrina, & moribus ceteris omnibus qui fuerunt, vel
futuri ſunt, anteponendum, quam retuli crebriorem
ſententiam obſeruare. refert tamen, hac de re verba
faciens, Rober. Marant. Venuſ. in tracta. de ordin. iu-
dic. in 4. par. in 7. diſtinct. iudic. in fine. in regno ſpo-
226 liatos a clericis † hac vti cautela, vt per edictum ci-
tari curent a iudice laico, quemuis, qui ſua putaue-
rit intereſſe, vt cōpareat allegaturus, quidquid vult,
quare Caius ſpoliatus reſtitui non debeat ad poſſeſ-
ſionem ſui beneficij, & clerico ſpoliatore comparen-
te in eum ius dicere iudex is poteſt, cum tūc clericus
227 ſpoliator nō poſſit dici reus conuentus, † ſed actor,
ex quo ſua comparatio eſt volūtaria, vt docent Bald.
Caſtrenſ. Alexan. & ceteri, in l. teſtamenta omnia, C.
de teſtament. & Afflictus d. deciſ. 24. num. ſeptimo,
in fin. Decius conſilio 187. numero tertio, verſic. nō
obſtat quod citatio. Neuizan. conſil. 20. numero 19.
Roland. a Valle conſ. 29. numero 9. & 12. libro ſecun
do. verum Marantę cautela & leuis eſt, & eludi facile
228 poteſt: tum quia is per edictum † citatus non cogi-
tur comparere, vt in his terminis declarat Afflictus
deciſio. ſecunda, numero nono, qui ſubdit quod ſi co
gatur clericus comparere, & citationem & iudicium
eſſe nullum: quare prodeſſe parum poterit cautela
hæc ſpoliato, ſi ſpoliator diligens erit & callidus, vt
non comparendo; nec enim comparere coguntur om
nes, l. ſi eo tempore, Cod. de diſtract. pignor. Marian.
Socin. ſenior tractat. citat. articulo vigeſimoſecundo,
in fine.

229 Accedit ſecundo, † citationem hanc nullius eſſe
momēti, ſi conſtat quiſnam poſſideat, is enim, vt per
ſona certa, nominatim, non per edictum & proclama
citandus eſt, l. 1. §. penultimo, ff. de ventr. inſpic. Bart.
in extrauagan. ad reprimendum, in verbo, per edi-
ctum, in fi. Alexan. conſilio 107. numero primo, libro
quinto. Felin. in capitulo ſecundo, numero octauo, de
conſtitut. Iaſon conſilio 86. numero duodecimo, lib.
primo. Pariſ. conſilio 31. numero 29. libro quarto. &
ideo egregie reſpondit Ruin. conſilio 62. numero 20.
230 in fi. libro quinto, citationem † hanc per edictum,
præſumptam ſcientiam inducere, quæ non ſufficit quā
vera notitia exigitur, quod ſenſit & poſt alios a ſe ci-
tatos Matſil. ſing. 259. generalis, &c. poſt Ab. in capi
tulo vltim. de vita & honeſt. cler. affirmat, clericum
231 ſuo † iure ex ſola citatione per edictum priuari non
poſſe, ſed nominatim citandum eſſe.

Tertio parum prodeſſe poteſt citatio iſta, quia ſi
232 clericus † ſpoliator compareat, & ſe poſſidere alle
get, poterit allegare fori priuilegium, & remiſſionē
ad ſuum iudicem petere, eritque illa concedenda, vt
egregie in his terminis tradit Capic. Neapol. deciſ. 8.
numero ſecundo, poſt Anchar. in c. ea quæ, quæſt. 17.
de regul. iur.

Accedit quarto loco, citationem hanc generalem
nō prodeſſe ſpoliato, nec poſſeſſori nocere: quia quā
233 do † agitur de poſſeſſione transferenda ab vno in
alterum, non ſufficit generalis citatio, ſed nomina-
tim poſſeſſor citandus eſt, & ſi ignoretur, vti debet di
ligentia non leui actor, vt cognoſcat quiſnam is poſ-
ſeſſor ſit, vt eum citari curet, ſic Anchar. in cap. vlt. de
electio. in illo textu, quem ſecutus fuit Alexan. conſi.
5. num. 1. & 2. lib. 2. quia affirmat hanc generalem ci-
tationem, [compareant qui ſua intereſſe putāt,] hoc
caſu non procedere, pulchre, & late Crauet. cōſi. 225.
numero primo & quinto, vbi alios plures retulit, ci-
tantque omnes in hanc ſententiam textum illum l.
meminerint, C. vnde vi. vt diximus ſupra in octauo re
med. quæſt. 13. euitari quoque poſſet hæc cautela, ſi
234 vera eſſet vna † Petri Calephati doctrina, quam is
in l. de ijs, nu. 37. ff. de tranſact. retulit, dū citādo Dec.
conſi. 700. nu. 9. verſi. ſecundo non obſtat. inquit, illā
citationem fieri in actibus iuriſdictionis voluntariæ,
ad eoſque actus ſolum reſtringi, vt in inſinuatione:
ſed mea ſententia (pace illius tanti viri dixerim) la-
bitur, quoniam nec Dec. nec Bal. ad eum caſum ſe re-
ſtringunt: ſed ſolum ſentiunt clericum facilius potuiſ-
ſe citari, quia is actus, erit voluntariæ iuriſdictionis.

In

In ea igitur (vt rem paucis finiam) opinione ſum, vt ſic
plures diſtinguantur caſus.

Primus eſt, cum de recuperanda poſſeſſione rei be-
neficiariæ agitur inter duos laicos, tunc laicus iudex
competens eſt, etſi poſſeſſio rei ſpiritualis ſit. hocque
caſu procedat crebrior relata ſententia.

Secundus eſt caſus, quando de poſſeſſione rei bene
ficiariæ agitur, & laicus ſpoliator cõuenitur, is poteſt,
vt retuli, conueniri coram iudice ſuo, ideſt laico.

Tertius caſus, quando inter duos clericos conten-
ditur de hac poſſeſſione, tunc laicus cognoſcere non
poteſt.

Quartus eſt caſus, quando ſpoliator eſt clericus, &
ſpoliatus laicus, adhuc clericus ſpoliator ſub iudice lai
co, ex iam relatis rationibus conueniri non poteſt.

235 In † adipiſcenda autem ſcio apud neminem fere
dubitari, laicum iudicem inter clericos ius dicere mi-
nime poſſe, cum de poſſeſſione rei ſpiritualis, ſeu be-
neficiariæ diſputatur. ſic affirmant * omnes, vt teſta-
tur Bero. in rubr. extra de iudic. num. 51. & nouiſſime
Crauet. conſ. 804. num. 17. verſic. non obſtat. Didac.
dicto libro practic. quæſt. cap. 35. num. 1. verſic. prima
concluſio. inſecuti omnes Guido. Papæ, quæſt. 1. ha-
bet enim iudicium hoc ſibi annexam proprietatis cau
ſam, quæ vt ſpiritualis a laico tractari minime poteſt,
cap. tuam, de ordin. cogn. cap. lator, qui filij ſint legit.
vt apud illos fuſius. Vnus tamen Ioan. Ign. in l. neceſ-
ſarios, §. non alias, 2. par. nu. 41. ff. ad S.C. Sillan. aliter
ſenſit, & male: quia ubi is clericus poſſeſſionem adi-
piſcitur, ſuper titulo ſaltem ſummarie cognoſcẽdum
eſt, vt iam admonui.

236 QVAERO decimonono vtrumne † cauſa hæc
ſummarie tractanda ſit, non ſeruato exacto illo iudi-
ciorum ordine? & tractandam eſſe affirmarunt Bart.
in Extrauag. ad reprimendum, in verbo, ſummarie,
num. 13. Soc. d. l. rem quæ nobis, num. 14. qui alios in
hanc ſententiam retulit, gloſ. in l. 3. §. ibidem. ff. ad ex-
hib. Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 183. ff.
de acq. poſſ. gloſ. l. vlt. in fi. glo. 1. C. qui leg. perſon. hab.
ſtand. in iud. & probatur in l. meminerint, in l. momen
tariæ, C. vnde vi. In patria Pedemontium ex relato ſę-
237 pius antiquo † decreto, de reſtit. ſpoliat. res eſt clariſ-
ſima, dum conſtitutum eſt per ſummariam informa-
tionem, ſine proceſſu & litigio, ſpoliatum ipſum reſti
tuendũm eſſe: quod ex nouis decretis confirmatur, in
quibus conſtitutum eſt, omnes cauſas ſummarie, & ſi-
ne ſtrepitu iudicij eſſe tractandas: quanto fortius cau-
ſa hæc ſpoliationis, quæ dicitur ceteris fauorabilior.
238 ſic in omnib. † cauſis poſſeſſorijs ſummarie eſſe pro
cedendum, tradit late Rebuffus in comment. ad Reg.
conſt. to. 3. art. 4. gl. 1. vbi ſic in vniuerſa Gallia ſerua-
ri ſcribit. ſic ſeruatur Mediolani, & Papiæ: vt ſæpiſ-
ſime in iudicijs cognoui. hinc obſeruari aliquandu in
hoc iudicio ferias meſſium, ac vindemiarum non ob-
ſeruari. id quod deciſum etiam fuit in Capel. Toloſ.
vt retulit Aufrer. deciſ. 159. nec diſſentit Antonius
Matth. in l. naturaliter, §. nihil commune, ampl. 38. de
acquir. poſſ.

239 QVAERO vigeſimo, an libellus † porrigi dẽat?
& non eſſe porrigendum in fortiori caſu affirmauit
Lucas a Penna in l. ſi coloni, quæſtio. 19. & ibi Ioan.
a Platea, colum. 3. verſic. & ex prædictis, C. de agric.
& cenſit. dum opinantur in caſu illius remedij libel-
lum non eſſe porrigendum, vt in 10. remed. ex d. l. ſi
coloni, quæſtione 15. vno verbo retuli, remque hanc
hic excutiendam propoſui. Ioan. de Amicis conſilio
ſexto, numero 43. ea ergo is Lucas adducitur ratione,
quia ſi libellus porrigeretur, non eſſet poſſeſſio ſine
aliqua cunctatione, illico & ſine diſputatione reſti-
240 tuenda, vt iure reſtituenda eſt. Et in his † cauſis, vbi
ſummariæ proceditur, non eſſe neceſſe libellum offer
re tradunt Roman. conſ. 519. in caſu propoſitæ, in fi-
ne. Marſ. ſing. 102. clauſula. Roland. a Valle conſ. 71.
numero 73. libro 1. Verum hæc ratio non me mul-
tum mouet, quia libellus non eſt in cauſa, vt reſtitu-
tio impediatur, ſed ſunt quæ obijciuntur exceptio-
nes, vt dominij, criminis & ſimiles: quare melius hanc
ſententiam probare videtur textus in Clemen. ſæpe,
in princ. ibi, [neceſſario libellum non exigat.] & ibi
glo. de verbor. ſign. negat enim is textus neceſſarium
eſſe libellum, cum cauſa ſummarie eſt tractanda, vt eſt
in caſu noſtro.

Contrarium tamen ſenſere alij, vt præcitato loco
refert is Lucas, qui & Spec. citauit in tit. de libelli con
cep. §. nunc dicendum, verſ. 24. & 26. & crebrior hæc
videtur ſententia, quãdoquidem quamplurimi, quos
infra ſequenti quæſtione referam, diſputant quonam
pacto libellus in cauſa iſta concipiendus ſit. imo ipſe-
met Bart. in Extrauag. ad reprimendum, in verbo,
ſummarie, nu. 2. inquit, in cauſis his ſummarijs libel-
lum ita plene eſſe formandum, vt in cauſis ordinarijs,
& clare in interdicto, Vnde vi, in quo, vt diximus ſu-
pra, eſt ſummarie procedendum: eſſe neceſſarium li-
bellum, tradit Innoc. in cap. 1. & ibi Abb. num. 14. de
lib. obl. & latius ibidem hoc affirmauit Marian. Soc.
ſen. col. 16. in 52. & 53. fallen.

241 Conciliari † poſſunt hę interpretum controuerſię,
vt diſtinguamus, aut quæramus, an ſollemnis libellus
in his caſibus ſit porrigendus, vt in cauſis ordinarijs?
& tunc procedit prima relata opinio, non eſſe neceſ-
ſario dandum: nam cum ſollemnitatem quamdã con-
tineat, illa ceſſat in caſibus ſummarie finiendis. vt cen
ſuit Iaſon in §. præiudiciales, numero 35. Inſtit. de a-
ction. & in conſ. 2. colum. vlt. libro 3. Socinus iunior
conſ. 75. numero 1. conſilio 82. numero 1. libro 2. &
242 late Neuizan. conſ. 31. numero 7. dum affirmat † co-
ram his villarum Prætoribus, coram quibus ſumma-
rie proceditur, neceſſarium non eſſe libellum. Aut
dubitatur, an qualis qualis petitio, quæ libelli ſit loco,
offerenda ſit? & tunc poſterior ſententia procedit:
243 nec enim in quauis † cauſa, in qua ſummarie proce-
ditur, eſt omittenda petitio. ſic egregie declarat So-
cinus ſenior conſ. 54. numero 2. libro 4. poſt multos
interpretes in dicta Clemen. ſæpe, de verbor. ſign. quo
loco Georg. Nat. in princ. in gloſ. in verbo, neceſſario.
qui ſane text. Clemen. ſæpe, hoc clare probat, dum in
caſibus illis negat libellum eſſe offerendum, eſſe ta-
men dandam petitionem, in fin. affirmat, idem ſenſit
Signor. conſ. 111. num. 7.

Declaratur ſecundo, relatam ſniam non procedere
244 in † hac patria Pedemontium ex decreto illo duca-
li, de reſt. ſpol. quo eſt cautum, reſtituendum eſſe ſpo-
liatum, ſumptis ſummarijs informationibus parte vo
cata ad videndum iurare teſtes. dum enim ſtatim vult
ſumendas eſſe informationes, oſtendit ſufficere, ſi ſpo
245 liatio ex capitulis deducatur, † & tunc capitula loco
petitionis erunt, vt in ſimili poſt Io. Andr. in addit ad
Spec. in tit. de lib. concep. §. nunc dicendum, q. 22. tra-
dit Marian. Soc. ſen. in c. 1. cól. 16. verſ. 54. fallit de li-
belli obl. dum tradit, quod vbi duo contendunt ſe eſſe
in poſſeſſione, nec vnus, nec alter vult dare libellũ ſeu
petitionem, ne conſtituẽdo ſe actorem in poſſeſſione
ſibi præiudicet: recipiendas eſſe informationes ſuper
ſolis capitulis, & illa loco petitionis erunt: & hoc in
caſu intelligo doctrinam In. Monachi relatam a Ro.
dicto conſ. 519. in fi. & a Marſ. ſing. 102. clauſula, &c.
dum affirmauit, iudicem ab articulis initium ſum e-
re omiſſa libelli oblatione, & Speculat. qui ſupra,

num.36. verſic. generaliter autem, &c. inquit libel-
lum non requiri, cum teſtes immediate recipiuntur.
246 clarius hoc eſt diſpoſitum Papiæ † ex ſtatuto 54. in
ciuilibus, de poſſeſſ. violent. & clandeſtin. reſtitutio.
quo eſt cautum, nec in ſcriptis eſſe neceſſariam peti-
tionem.

Declaratur tertio non procedere, quando ipſe iu-
dex ex ſuo officio ſpoliatum reſtituere vellet. Poteſt
enim, ſi vult, etiam ſpoliato non petente, cogere ſpo-
liatorem ad poſſeſſionis reſtitutionem, ita Bellam. in
cap. cum dilectus, num. 16. verſic. idem ſubdit, de or-
din. cogn. poſt Archid. in c. primis, c. notum, 2. quæſt.
1. ex text. in d. c. quia præſulatus, & c. ad hoc, 1. quæſt.
4. illa etiam conſiderari ſolet ratio, quia cum conſtat
ſpoliatorem deliquiſſe, eſt ad pœnitentiam compel-
lendus, c. nec licuit, 7. diſt. cap. 1. c. quicumque, 22. q. 1.
at pœnitentia agi non poteſt re non reſtituta, c. ſi res,
14. quæſt. 6. ſequitur ergo cogi poſſe ad rei reſtitutio-
nem. & ab hac ſententia non diſſentit Anton. Matth.
in l. naturaliter, §. nihil commune, ampliat. 50. de ac-
quir. poſſ. hæc ſane declaratio procedit, cum vere de
ſpoliatione conſtat: at ſecus, ſi de illa dubitaretur. ita
Bellamer. d. c. cum dilectus, ex illis verbis, verum. niſi
forte res inter admodum pauperes ageretur, vt eo in
caſu loquitur Anton. Matth.

247 QVAERO vigeſimoprimo, † quomodo in ea
petitione & quali quali libello ſit cōcludendum? Soc.
d. l. rem quæ nobis, nu. 14. inquit actorem debere nar-
rare ſe poſſediſſe, & deinde ex cauſis iniuſtis, ac ſine
ſua culpa & facto a poſſeſſione cecidiſſe, eaque ſpolia-
tum fuiſſe, poſſeſſionemque illam reum conuentum
poſſidere: deinde concludere debet, ſe eſſe ad ſuam
illam poſſeſſionem redintegrandum, illamque ſibi re-
* ſtituendam. ſic * omnes in c. ad ſedem, de reſtit. ſpo-
liat. & clarius ac plenius Practica Papien. in forma li-
belli, in cauſa ſpoliatæ poſſeſſionis, qua in re eſt ani-
maduertendum, quod quemadmodum in ceteris, ſic
248 & in hoc caſu ſpectanda eſt ſolius libelli † concluſio,
quidquid fuerit narratum, vt in noſtris his terminis
eſt text. in cap. ex parte B. vbi Abb. de foro competen.
& poſt Spec. & alios plures, quos citat, tradit Ripa
in l. naturaliter, §. nihil commune, numero 197. de ac-
quiren. poſſeſſ. & in ceteris caſibus ſolam libelli con-
cluſionem eſſe ſpectandam tradunt Bart. in l. certi
condictio, in princip. numero 2. ff. ſi certum petatur.
Decius conſ. 57. num. 1. & 2. conſ. 62. num. 2. Curt.
ſenior conſ. penult. colum. penult. verſicu. accedo ad
tertium. Socin. ſenior conſ. 112. num. 5. lib. 4. late Ne-
uizan. conſ. 4. num. 7. & pulchre declarat Gomeſ. §. ſe-
quens, num. 12. Inſtit. de actio. dum inquit hoc pro-
249 cedere † in actionibus ſpecialibus, quarum vna ab
altera ex medio concludendi diſcernitur: ſecus cum
actio ſpecialis concurrit cum generali. Nam tunc ex
medio concludendi, vna non diſcernitur ab altera,
cum vna & eadem ſit concluſio, citat notabilem tex-
tum l. item apud Labeonem, §. edicto, de iureiuran.
& Bartol. in l. 1. §. hoc edicto, de operis noui nunciat.
ex qua declaratione infertur, quod ſi vera eſt illorum
ſententia, quam retuli & probaui ſupra quæſtione 2.
hoc reintegrandę remedium non eſſe nouum, & a ce-
teris diſtinctum, ſed generale cetera comprehen-
dens: nullam eſſe differentiam in medio concluden-
di, ſiue concludatur in hoc remedio, ſiue in interdi-
cto, Vnde vi, cum ſemper concludatur poſſeſſionem
ſibi reſtitui, vt vno verbo attigi d. quæſtio. 2. erit ergo
ſola differentia in medio concludendi inter cauſam
poſſeſſorij & petitorij, cum in vno petatur rem reſti-
tui, in altero vero poſſeſſionem, vt in anteludijs ad-
monui.

250 Declaratur non procedere, quando concluſio † eſ-
ſet ambigua, & narrata eſſent clara, ſi tūc ſubijciatur
clauſula illa, [ius & iuſtitiam fieri, &c.] tunc narrata
attenduntur. ſic poſt Card. Abb. & Alex. tradit Dec.
in l. petens, num. 5. C. de pactis. quod intelligit Dec.
poſt a ſe relatos, niſi reſultaret aliqua contrarietas,
251 nihil enim † clauſula illa operaretur, ſed ineptus eſ-
ſet & nullus ille libellus. & idem quod Dec. cenſuit
Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 178. de
acquir. poſſ. poſt Soc. ſen. conſ. 122. nu. 2. lib. 4. vbi ad-
fert in noſtris terminis exēplum, vt ſi narrata eſſent
in poſſeſſorio retinendæ, vt quia diceret ſe poſſidere,
& poſtea concluderet, ſe ſpoliatum reſtitui debere,
vel ſi in libello eſſet narratum ſe quaſi dominum, &
deinde concluderet in vero dominio: tunc enim clau-
ſula illa nihil operabitur. ſic egregie Ruin. conſ. 32. nu-
mero 36. libro 1. alios caſus referunt Alex. conſ. 121.
colum. 1. libro 1. conſ. 96. num. 7. conſ. 110. lib. 5. Pa-
riſ. conſ. vlt. nu. 12. & 13. lib. 1. Illud moneo, vt etiam
in anteludijs, nu. 16. docui, clauſulam hanc plurimum
operari ad diſcernendum, an petitorium vel poſſeſſo-
252 rium ſit intentatum, non enim duo illa † ſunt contra-
ria, ſed diuerſa potius, d. l. naturaliter, §. nihil commu
ne, vbi Alcia. nu. 1. & 2. & clariſſime tradit Alex. conſ.
117. num. 3. lib. 2.

253 QVAERO vigeſimoſecundo, vtrūne † in hoc
remedio neceſſaria ſit litis conteſtatio? & neceſſariam
eſſe affirmauit Soc. in d. l. rem quæ nobis, nu. 14. verſ.
* tertio dubitatur, & hanc communem * eſſe ſenten-
tiam teſtatur Alex. d. §. nihil commune, nu. 66. Iaſ. nu.
167. & ibi Ripa num. 182. hanc probauit Rota in dec.
nouis, in tit. de reſtit. ſpol. deciſ. 2. in fin. eam eſt ſecu-
tus Alex. conſ. 2. nu. 11. lib. 3. qui citat textum clarum
in c. 2. vt lite non conteſt. latiſſime diſputat de omni-
bus poſſeſſorijs Marian. Soc. ſen. in c. quoniā frequen-
ter, col. 23. ver. 62. fallit. vt lite non conteſt. & eſſe ne-
254 ceſſariam abſolute † in quouis poſſeſſorio ſcribit Re
buff. in Commen. Reg. conſtit. tomo 3. tit. de materijs
poſſeſſorijs, art. 4. gl. 1. in fin. vbi teſtatur in interdicto
Recuperandæ, ſic in Gallia ſeruari, inquitque ſatis litē
in his conteſtari, cum contrariæ poſſeſſiones allegan-
tur, idem cenſuit Dec. conſ. 303. num. 5. verſ. ſecundo
quia. Io. Bapt. Ferrar. conſ. 95. nu. 1. Plot. in l. ſi quan-
do, num. 114. C. vnde vi. Capel. Toloſ. q. 226. Verum
Io. de Amicis conſ. 6. num. 49. ex Oldr. ſenſit, neceſſa-
riam fore litis conteſtationem, ſed ne verbum quidem
Oldr. & ipſe Ioan. affirmat, litem ſatis conteſtari ex ſo
la articulorum productione.

Declaratur non procedere in hac patria Pedemon-
255 tium ex † illo decreto, de reſtit. ſpolia. quo omiſſa li-
tis cōteſtatione, ſpoliatum agere poſſe vt reſtituatur,
conceditur, vt oſtendunt illa verba, [parte vocata ad
videndum iurare teſtes dumtaxat,] nam ſi immedia-
te teſtes poſſunt recipi, datur intelligi, non eſſe neceſ-
ſariam litis conteſtationem, vt nec etiam neceſſaria
eſt libelli oblatio, ſic poſt Spec. retuli ſupra quæſt. 17.
256 in fi. quæ duo a pari videntur procedere, cum † nec
litis conteſtatio ſit tunc neceſſaria, vbi neceſſarius
non eſt libellus, vt docet Abb. in cap. quoniam frequē-
ter, num. 3. in fine, verſic. item in caſibus, in quibus, vt
lite non conteſt. & ibi Marian. Soc. ſen. col. 18. ver. 22.
257 fallit, & cet. vbi declarat, ſed forte † decretum hoc
Pedemontium ſolum intelligendum eſt in ſola noto-
ria ſpoliatione, ex illis verbis, [& in loco ſpoliatio-
nis ipſa ſpoliatio erit notoria,] & paulo poſt; [aut a-
lias legitime apparebit ipſam ſpoliationem fore noto-
riam, ita quod non poſſit aliqua tergiuerſatione ce-
258 lari,] ſi enim intelligimus † hoc in caſu tantum hoc
decretum, dubium non eſt, non eſſe neceſſariam litis
conte-

conteſtationem, vt tradit Abb.in c.quoniam frequen
ter,num.3.verſic.extra gloſſam,vt lite non conteſt.&
ibi Marian.Soc.colum.27.verſ.64.fallit.& clariſſime
Plot.in l.ſi quando,numero 114.in fi. C.vnde vi,qui-
259 nimo in † notorijs omittitur citatio,cap.cum olim,
de iud. in c.cum ex inſinuatione, de appel. eſt text.&
ibi gloſ.ac Bar.in l.2.§.quod de frumentaria, ff.de ad-
miniſtr.rerum ad ciuit.pertinen.late Gram. deciſ.36.
260 num.58.Iaſ.conſil.86.in fi.lib.3.ſic nec † aliquis or-
do,aliquave ſollemnitas ſolet in notorijs obſeruari. c.
quæ Lotbarius,2.q.1.Bal. l.presbyteri,col. pen.C.de
epiſcop. & cleric.late Gramm. dicta deciſ.36. nu.45.
Decius conſ.544.num.6.Marſil.conſ.5.num.2. & ſin
gul.511.& Pariſ.conſ.11.num.8.libro 4.& eſſe intel-
ligendum hoc decretum de ſola notoria ſpoliatione
ſuadent clariſſima verba toties geminata. Rurſus illa
verba: [ita quod non poſſit aliqua tergiuerſatione
261 celari,] illud enim vere † notorium dicitur,quod ce-
lari minime poteſt,vt docet Bald.in l.ciues, C.de ap-
pellat. Antonius Burgos in cap.ad noſtram, num.27.
de empt. & vendit. Ioan. Iacob. de Leonardis inter
conſilia Bruni, conſ.117.nu.176. Verum hoc decre-
tum eſſe intelligendum in ſpoliatione non tam clara
& notoria,ſuadent multa: vt illud, quod ſi ita intelli-
geremus,fruſtra eſſet conditum hoc decretum, quan-
doquidem idem iure communi conſtitutum appa-
262 reat. quare illa ſumitur intepretatio, ne † fruſtra fa-
ctum quid ſit,l.ſi quando,in princ. de leg.1.l.qui con-
cubinam,§.qui hortos,vbi gloſ.vlt.de leg.3. quod pro
263 cedit etiam,vbi † ſtricta eſt ſumenda interpretatio,
l.1.in fi.ad municip.c.1.vbi Abb.de reſcript.Dec.in c.
cum ordinem. col.2. de reſcript. & conſ.359.col.vlt.
Crauet.conſ.135.nu.24.conſ.201.num.13. & in ma-
teria odioſa ac ſtrictiſſime intelligenda,ita etiam ver-
ba ſunt intelligenda, ne fruſtra appoſita ſint, ſic late
idem Crauet. conſ.272.num. 7.& conſil.294. colum.
12.verſ.quinto loco.quod verum etiam intelligit Soc.
iunior conſ.94.num.20. lib.3. etiamſi verba vix con-
uenirent,cetera quę afferri poſſent,ſciens, ac ex indu-
ſtria prætereo.

Secundo,ſi notoria eſſet ſpoliatio, quorſum infor-
mationes ſumere, & teſtes interrogare? quando illa
264 ſit notorij vis, † vt releuet ab onere probandi, etſi
propoſitione ſit opus, vt tradit gloſ. in l. ciues, C. de
appellat.gloſ.l.1. vbi Bartol. C.qui & aduerſ. quos in
integr.reſtit. non poſt. & in l.emptorem,in fin.de act.
empt.Iaſ.in l.ſi vero.§.qui pro rei,nu.9.& 10.ff.qui ſa-
tiſdare cogan.Cur.iun.in l.ex quacumque,nu.16.ff.ſi
quis in ius vocat.non ier.in l.qui poteſtate,nu.7. C.de
in ius vocar.& conſ.61.nu.7. Soc.iunior conſ.65. nu.
39.lib.1.& alibi ſæpiſſime. Intelligo ergo hoc decre-
tum in quacumque ſpoliatione, vt generaliter proui-
deat,vt verba illa notoria, [ita quod aliqua tergiuer-
ſatione celari non poſſit,] intelligo factis probatio-
nibus, vt littera ipſa ſonat: nam examinatis teſtibus,
265 ſumptiſque informationibus, res dicitur eſſe † no-
toria, cum notorium illud eſſe dicatur, quod duobus
vel tribus teſtibus præſentibus & ſcientibus fit. Bar-
tol.in l.ſi tutor,C.de pericul.tutor. Crauet.conſ. 121.
numero 2. & 3. alia quoque ratione ſuadetur in ca-
ſu huius decreti litis conteſtationem minime neceſ-
ſariam,nam vult iudicem ex officio poſſe procedere,
266 quo fit, † vt litem conteſtari opus non ſit.ſic docuit
gloſ.in rubr. ff.de interrog. act. latiſſime declarat So-
cin. ſenior d.cap.quoniam frequenter,colum.20.ver-
ſic.25. fallit, vt lite non conteſt. ex ſtatuto Papiæ 54.
267 in † ciuilibus de poſſeſſ.violent.& clandeſtin. reſtit.
clarius eſt idem conſtitutum,neceſſariam minime fo-
268 re litis conteſtationem. Quare in hoc vt † iuris com-
munis correctorium eſt intelligendum, ita vt corrigat
minus,quam ſit poſſibile,l.2.C.de noxal.act.cap.cum
dilectus. de conſuetud.Felin.& ceteri in cap.1.de con
ſtit.Gozadin.conſ.19.num.11.Pariſ.conſ.vlt.num.6.
lib.3.Crauet.conſ.236.nu.9.& conſ.259.num.2.& a-
libi ſæpiſſime.

269 QVAERO vigeſimotertio,† an in libello, quo
hoc remedio agitur, ſpoliationis factæ tempus appo-
ni neceſſario debeat? & non eſſe apponendum cēſuit
Alexan.conſ.6.nu.1.& 2.lib.3.Socin.ſen.d.l.rem quæ
nobis,num.14.verſic.dubitatur etiam quarto.de acq.
poſſeſ.& conſ.109.col.2.verſic.ſecundo principaliter,
lib.3.idem cenſuit Afflict. deciſ.250. illa adducti ſunt
prima ratione, quia hæc actio infamiam non irrogat
nec iuris, nec facti: ergo ſpoliationis tempus non eſt
deſcribendum,l.prætor edixit,in prin. vbi Bart. ff. de
270 iniur.quod autem non † infamet hoc remedium pa-
tet, quia non connumeratur inter caſus illos, qui in-
famiam irrogant. Rurſus dicitur condictione ex lege,
id eſt,ex eo canone,quæ non ſolet irrogare infamiam,
l.ceſſat,de act.& oblig.adfertur & ſecunda ratio: quia
271 iure † Pontificio is rigor apponendi tempus in libel-
lo non ſeruatur,ſic Socin.dicto conſ.109.col.1.verſic.
ſecūdo principaliter.in interdicto autem,Vnde vi, eſt
diuerſum,vt late retuli ſupra in 1.remed.q.40. Poſſet
hic ſubnecti illa iuris quæſtio: an in hac cauſa poſſit
procedi contra ſpoliatorem abſentem? quam quęſtio-
nem vno abſoluit verbo Dec. in cap.conſultationib.
3.notab. de offic.deleg. affirmans non poſſe. ea ratio-
ne, quia ſpoliatus habet priuilegium, quando conſtat
de ſpoliatore, ſed in probando nullum habet priuile-
gium. ego alia ratione conſiderabam, quia hoc mo-
do eſſet ipſi reo ſublata defenſio, contra iuris natura-
lis æquitatem.

272 QVAERO vigeſimoquarto, † an in hoc recu-
perandæ poſſeſſionis iudicio perſonarum legitimatio
* ſit neceſſaria? & neceſſariam fore apud * omnes rece-
ptum eſt. Nam affirmāt omnes, in ſummarijs quibuſ-
273 cumque † iudicijs neceſſariam eſſe hanc perſonarum
legitimationem, vt probare videtur text. vbi gl.in l.1.
§.ſi ea.ff.de ventre in poſſ.mitten. Quam in hanc ſen-
tentiam citauit Bald. in l.vlt.quæſt.5.C.de edict.diui
Adrian. tollen. dum loquitur in illo adipiſcendæ poſ-
ſeſſionis remedio,quod ſummarie tractari ſolet. Bald.
ſecuti ſunt ceteri, vt Iaſ.in rubr. C.qui admit. nume-
ro 4.ibi Iacobus Niger. num.9. idem Iaſ. in l.2.nu.4.
C.de edicto diui Adria. tollen. quo loco eiuſdem ſen-
tentię retulit Bar.in Extrauagan.ad reprimendum,in
verbo,ſummarie, colum.2. ſic Petrus Girardus Petra
ſancta ſingul.23.notant Bart.&c.Crauet.conſil.104.
num.1. Neuizan.conſ.18.num.4.Sebaſtian. Vantius
tract.de nullit.titul. de nullitate ſenten.ex defectu, in
dub.ſeu mand. compar. numero 3. & nouiſſime Rol.
a Valle conſil.46.numero 2.libro 2.quin fortius, & ad
rem maxime noſtram Iaſon, & alij plures ex relatis af-
274 firmant, filiumfamilias † ſine patris conſenſu in iu-
dicio ſummario eſſe non poſſe, ex l.vltima, §. primo,
verſic.neceſſitate. C.de bonis quæ liber. ſic Bald.in l.
nec quidquam,§.de plano, colum. vlt.ff.de offic. pro-
conſul.& lega.quem ſunt ſecuti Iaſon, Niger. Marſil.
& Rolan.a Valle, poſt Alex.in conſil.59.colum.1.li-
bro 2.idem placuit Guidoni Papæ quæſt.54.& quęſt.
410.& Ioan.Coraſio in l.qui liberos,par.ſecunda,nu-
mero 19.ff.de ritu nupt. ex quorum auctoritatibus ſa-
tis ſuperque conſtat, hanc eſſe crebriorem. etſi aliter
viſi ſint ſentire Aret.in l.& ſi minores,4.fallen. C.ſi
aduerſ.rem iudic. Natta in Clemen.ſæpe, §. quæ om-
nia, colum.25. quæſt.5. princ.de verbor.ſignif. Iaco-
bin.a Sancto Georg.l.1.C.qui admit. Barbat.conſ.86.

Qq 2 colum.

colum.5.lib.3. Corn.conſ.117. lib.1. quos eſt ſecutus
Neuiz.d.conſ.18.nu.11.qui vere male ſentiunt: vt ſta
tim intelligemus. ad rem noſtram magis accedit ſen-
tentiá & doctrina Baldi in conſ. 495. in cauſa verten-
te inter, lib.3.& eiuſdem in l.vltim.§.1.verſic.neceſſi-
tate, colum.pen.verſic.pone filius agit poſſeſſorio, C.
275 de bon.quæ lib.dum affirmat † filium familias in hoc
iudicio recuperandæ poſſeſſionis minus legitimam
habere perſonam, ideoque patris conſenſum fore ne-
ceſſarium, idem cenſuit curia Delphinatus, vt retulit
Franc.de March.q.69.par.1.& quæſt.331.par.2.quæ
ſane quæſtio vtilis admodum eſt, & in foro quotidia-
na. Hanc ego Baldi ſententiam ſequor: etſi non igno-
ro, quæ a Bald.ac Franc.de March.afferuntur, non vr
gere multum.
276 Bal.in d.reſpon.492.ſic primo argumẽtatur, † va-
lere argumentum de contractibus ad iudicia, l.ſi quis
ſeruum, & l.ſi quis cum filio, ff.de pec. & tradit Eue-
rard.in Centuria legali, in argumento ſeu loco, a con-
277 tractibus ad quaſi contractus. ſic licet † argumenta-
ri ab vltimis voluntatibus ad iudicia, l.non eſt verum,
vbi Bart.& ceteri omnes, ff.de pign.actio.late Euerar.
in Centuria legali, in loco, ab vltima voluntate ad iudi
278 cia. nunc ſic, † patris conſenſus neceſſarius eſt, cum
filius donat cauſa mortis, l.tam is, §.1.ff.de don.cauſa
mortis. ſed donatio cauſa mortis contractibus æqui-
paratur. gl.l.2. ff.de dote præleg. vel vltimis volunta-
* tibus, l.2. vbi * omnes. ergo idem dicendum eſt in iu-
dicijs. hæc argumentatio dilui poteſt facillime, ideo
in ea donatione exigi patris conſenſum, quia de ſuo a-
gitur incommodo: quamobrem videmus in bonis ca-
279 ſtrenſibus aliter obſeruari, † quoniam filio a patre in
conſulto, donari poſſunt, l.filiusfamilias, §.vlt.in fine,
de donat.Socin.in l.1.§.fuit quæſitum, colum.pen. ff.
ad Trebel.

Secundo loco ſic argumentatur Bald. patria pote-
ſtas eſt de iure ciuili, §.præterea. Inſtit.de patr. poteſt.
ſed de iure ciuili filiusfamilias integram non habet
perſonam, ergo ſine patris conſenſu in iudicio eſſe
non poterit. diluitur vno verbo argumentatio, quia
Bald. minorem illam propoſitionem veram eſſe non
probauit.

280 Tertio ergo loco argumentatur Bal. † filium fami-
lias regulariter eſſe non poſſe in iudicio contra ipſum
patrem, l.lis nulla, ff.de iudic. patria ergo poteſtas re-
ſpicit iudicium, ergo nec cum alio filiusfamilias ex-
periri poterit ſine patris conſenſu. poſſumus recte ſic
reſpondere, tunc demum inter patrem & filium litem
eſſe non poſſe, quando res ſuper qua eſt controuer-
ſia patri per filium acquirat, at contra cum rei acqui-
ſitæ filius ipſe dominus permanet, vt es eo text. l. lis
281 nulla, ſatis ſuperque probatur. † cuius rei rationem
egregiam affert Vacon.Rom.lib.4. declarat.iur.cap.
143. Nam ſi filius patri acquirit, nulla inter eos iuſti
& iniuſti, mei & tui eſſe poteſt contentio, ergo nec lis,
282 diuerſum cum ſibi acquirit filius, quamobrem † ob
caſtrenſe peculium inter eos lis eſſe poteſt. gloſ.d.l.lis
nulla.text. in l.cum oportet, §.eodem, C.de bon. quæ
liber. Socin.tract.fallent.reg.244.fallen.4.& in pecu-
lio clericorum, quod annotauit Afflict. deciſ.341. nu-
283 me.1.ſic † in bonis aduentitijs, ſi patri vſusfructus nõ
acquireretur, vt poſt alios, in l.lis nulla, decidit Anto.
Capic.deciſ.56.nu.1. Accedit præterea ad confirma-
tionem, quod vbicumque de ſolo filij detrimento agi-
284 tur, quod cauſatur ab ipſo patre, † litem inter eos eſ-
ſe poſſe: vt cum pater bonorum euerſor & dilapida-
tor illorum proprietatem perdit & dilapidat, quod
probat l.Imperator.ff.ad Treb.vbi Alex.Socin.d.reg.
244.fallen.9.Ioan.Bapt.a S.Seuer.in l.frater a fratre,
§.quæſitum eſt, nu.150.ff.de cond.indeb.& poſt mul-
tos, vt quid ſingulare annotauit Marſ.ſing.613. cla-
rum & expeditum, &c.

Bald. ergo, qui ſupra, ſic quarto loco ex eo in hanc
285 adducebatur ſententiam, quod † patria poteſtas in
ſeptem conſiſtit, gloſ.§.1.Inſt.de patr.poteſt.ſed inter
illa hic caſus enumerantur, vt non poſſit filiusfamilias
eſſe in iudicio ſine patris conſenſu, ergo nec hoc no-
ſtro caſu poterit. vno verbo poſſumus ſatisfacere, gloſ
ſæ auctoritatem probabilem quidem eſſe, neceſſa-
* riam minime, vt ſcribunt * omnes in l.1. ff. ſi certum
petatur.

Quinto in hanc ſententiam citat Bald. tex. l. vltim.
§.1.ver.neceſſitate, C.de bon.quę lib.qui poſſet euita-
ri, ſi receptiorem ſenſum ab Otthone gloſſatore pro-
batum, vt ſtatim ſubijciam, ſequeremur. vel ſi dicere-
mus non magis textum illum concluſionem hanc no-
ſtram, quam illam abſolutam regulam, filiumfami-
lias legitimam non habere perſonam ſtandi in iudi-
cio ſine patris conſenſu. Sed hac de re ſtatim. quam-
obrem Franc.de March. d. quæſt. 69. ſic argumenta-
286 tur, quod licet hoc † iudicium, quoad dilationes
& alia nonnulla, momentaneum ſit, quo tamen ad or-
dinem iudiciarium, momentaneum eſſe: cum libel-
lus & litis conteſtatio neceſſaria ſint, Bartol. in l.mo-
mentaneæ, C.qui legit.perſon.hab. ſtand.in iud.& la-
tiſſime diximus ſupra quæſt.50. & 25. ſed vbi iudicij
ordo exigitur ſeruaturque, tres perſonæ in iudicio
eſſe debent, Iudex, Actor, & Reus. cum ergo filiusfa-
milias non ſit integer homo, ſequitur ſine patris con-
ſenſu eum non poſſe eſſe in iudicio. hæc argumentatio
facili negotio deſtruitur, tum quia pro conſtanti ve-
rum præſupponit Franc. de March. quod in contro-
uerſia poſitum eſt: filiumfamilias integram non habe-
re perſonam: tum quia non ſequitur, ordo iudicij ſer-
uatur, ergo tres perſonæ in iudicio eſſe debent. quia
& in ceteris, vbi iudicij ordo non ſeruatur, tres exigũ-
* tur, vt re ipſa patet, & tradunt * omnes in rubr. extra
de iudic.

Vltimo ergo loco Fran.de March. hanc affirmauit
opinionem auctoritate Baldi in d.l.nec quidquam, §.
de plano, colum.vlt.ff.de offic.proconſ.quem alij plu-
res ſupra relati ſunt ſecuti, inquit enim Bald. etiam in
cauſis ſummarijs ac executiuis, quæ de plano tracta-
ri poſſunt, filiumfamilias ſine patris conſenſu in iudi-
cio eſſe non poſſe. ſed diſputando euiteri poteſt: *tum*
quia probabilis eſt, non neceſſaria Baldi & *aliorum*
interpretum auctoritas: tum quia non probat *Bald.*
filiumfamilias ſui natura illegitimam habere perſo-
nam ſtandi in iudicio.

Contrariam ergo ſententiam, filiumfamilias in
hoc iudicio poſſeſſionis recuperandæ ſine patris con-
ſenſu eſſe poſſe, ſicque legitimam habere perſonam
affirmarunt crebrius noſtri interpretes, & præſertim
286 ſibi parum conſtans † Bald. cuius ingenium & do-
ctrinam admirantur & ſuſpiciunt non immerito om-
nes, cum nullum iuris locum ignoraſſe dicatur, vt ſcri-
pſit Iaſ.in l.lecta.ff.ſi certum pet. in l.diuortio.§.quo-
ad in anno.3.not.ff.ſoluto matrim. Crauet. conſilio
92. numero 2.& conſil.166.numero 4. Quamobrem
288 in † cauſis decidendis definiendiſque maximam eſſe
Baldi auctoritatem, ſcripſit Caſtrenſis conſil. 155. li-
bro ſecundo, quem retulit Crau.dicto conſ.166.num.
4. Hinc dixit Decius conſil.184.num.3. irreprehenſi-
289 bilem † eſſe iudicem, qui in cauſa decidenda Baldi
eſt ſecutus opinionem, quod & annotauit Bolognet.
conſ.1.colum.9.in fine, quin egregie ſcripſit Hierony-
mus Cagnol.in procem.ſſorum, in §.diſcipuli, nu.172.
290 poſt Caſtren. quem citat, tanti † adeo & acuti fuiſſe
ingenij

ingenij Baldum, vt eum a teneris vſque admiratus fue
rit Iureconſultorum ſignifer Bartol. Verumtamen vt
mortalis in multis & ipſe defecit, nam quandoque bo-
nus dormitat Homerus, vt eſt in veteri Horatiano pro-
291 uerbium. ſibi enim parum † conſtans vere fuit is Bal.
& præſertim cum de iure interrogatus reſponderet.
vt admonuit poſt multos Crauet. conſilio 258. colum.
quarta, verſiculo & hic proprie verificatur, &c. vbi
292 poſt Butrium, Corneum, Caſtren. & Dec. † affirmat
Baldi cerebrum fuiſſe ſemper in aere, & veluti auis vo
litaſſe, ob idque ſæpiſſime ex ſuo capite fuiſſe locu-
tum, & in perdifficilibus iuris controuerſijs ſæpiſſime
a ſeipſo, vt inconſtans receſſiſſe. quare cenſuit Ruin.
conſilio 58. numero decimoquinto, libro tertio. Bal-
do tunc eſſe deferendum, ſi illius auctoritas lege adiu-
uatur, alioqui in reſponſis non parum defeciſſe. Re-
uertamur in viam a qua digreſſi ſumus paulatim, in
noſtra ergo diſputatione, filiumfamilias poſſe eſſe in
iudicio recuperandæ poſſeſſionis ſine patris conſen-
ſu, probauit Bald. conſilio 217. verba libelli, colum. 3.
verſic. ſecundo principaliter dubitatur, libro 2. illum
ſunt ſecuti Orian. in c. quoniam contra, in verbo, con-
feſſionis, de probat. & Parpal. in rubr. C. qui admit. vt
retulit & probat Neuizan. conſ. 19. numero 1. 2. & 3.
nec diſſentit Petrus Rebuffus in Comm. Reg. Conſt.
tomo 3. tit. de materijs poſſeſ. art. 7. gl. 1. nu. 13. quo lo
eo affirmat in ceteris omnibus poſſeſſorijs iudicijs fi-
liumfamilias eſse poſſe in iudicio ſine patris conſen-
ſu. Verum animaduerti aliquando hanc Baldi & ſe-
quacium ſententiam, nec iure, nec ratione fulciri. nam
293 textus qui primo loco citatur † in l. prima. C. ſi per
vim, vel alio modo, non probat, quandoquidem illa
ratione illud conſtitutum ſit, quod abſenti ſuccurſum
non erat, quamobrem eo loco non ad ſui commodum
agit, vel ſeruus, vel minor, vel filiusfamilias, ſed ad ab-
ſentis commodum, quinimo contrariam potius affir-
mare videtur ſentẽtiam, dum ſenſit in ceteris ſeruum,
filiumfamilias, & alios in his perſonis non ſuſtinere le-
gitimam perſonam, cum iſtic fauore abſentis tantum
ſuſtinere dicantur.

294 Secundo ergo loco adducitur Bal. † ex l. vlt. C. qui
legi. hab. perſ. ſtandi in iud. & licet ibi gloſſa ſolum in-
telligat in defendendo, non in agendo, quam proba-
uit Franc. de Marchis, d. quęſt. 69. numero 2. attamen
verius eſt, vt intelligatur etiam in agendo, vt clara
ſunt illius textus verba, ibi, (actio exceri poteſt.) Ip-
ſe autem intelligo dictã l. vlt. loqui in eo poſſeſſorio
momentaneo, quod minimi eſt detrimenti, modicæ-
que conſiderationis, in quo nec appellatio admitti-
tur, vt late explicauimus ſupra in nono recuperandæ
poſſeſſionis remed. ex l. ſi quis in tantam, C. vnde vi,
quæſt. 45. & attigimus ſupra in prælud. num. 32. quo
loco diximus hoc ſummarijſſimum poſſeſſorium ap-
pellari: quod res ita ſe habeat, ſuadent illius textus
verba, dum ſubijcit, in adipiſcenda poſseſſione perſo-
nam illegitimam conſiderari, ibi, (maxime cum abſ-
que conuentione perſonæ legitimæ,) ſi enim in eo
textu intelligeretur, poſseſſorium iudicium eſse in om
nibus momentaneum, dum illegitimas perſonas ad-
mittit a principio, ſic non appellaret illas legitimas
in caſu adipiſcendæ poſseſſionis, nam ſatis legitimæ
eſsent iuxta ſubiectam materiam. Nec eſt quod obij-
ciat quis textum l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo, &c.
dum momentaneam illam poſseſſionem appellare vi-
detur, quam recuperat ſeruus, vel minor abſentis no-
mine, quoniam eam appellat poſseſſionem momenta-
neam alia ratione, quam quod proprie & vere momẽ
tanea ſit, quod fuſius explicauimus ſupra in ſexto re-
cuperan. poſseſs. remed. ex dicta l. 1. C. ſi per vim, vel
alio modo, &c. quæſt. 8. & ſi ſumamus hanc interpre-
tationem ad d. l. vlt. C. qui leg. hab. perſon. ſtan. in iud.
non erit neceſse perpendere illa verba: (per quãcum-
que perſonam,) quæ vt vniuerſalia ab Alb. & Neuiz.
ſtatim relatis conſiderantur.

Tertia itaque argumentatio fuit recentiorum, dum
295 inquiunt, quod illis in caſibus, in quibus minor † ſtā-
re poteſt in iudicio ſine curatore, filiumfamilias pari-
ter in iudicio ſine patris conſenſu eſse poſse, ſic Spec.
in tit. de actore. §. 1. ver. ſed numquid, quem ſunt ſecu-
ti Rom. ſing. 218. Tuſai. Dec. in l. 1. lect. 1. num. 27. C.
qui admit. &c. alios in hanc ſententiam retulit Neuiz.
d. conſ. 29. nu. 5. addo Soc. tract. fal. reg. 151. fall. 11. ſed
296 minor † ſine curatoris auctoritate hanc recuperat
poſseſsionem, d. l. vlt. & huius ſententiæ multos citat
Neuiz. d. conſ. 19. nu. 5. præſertim Capel. Tol. q. 106.
ſi minor, &c. ſequitur ergo idem eſse in filiofamilias
dicendum. Verum ex relatis corruit minor illa propo-
ſitio, quæ etſi vera ſit in ſe, non tamen quo ad termi-
nos noſtros, cum noſtra hæc poſseſsio, vt illa, momen-
tanea non ſit.

Vltimo tandem loco non ſuffragatur illa vna argu
mentatio, qua dicimus in cauſis illis, in quibus ſum-
marie proceditur, ſine ſtrepitu (vt cum noſtris lo-
quar) & figura iudicij, neceſse minime fore patris con
ſenſum & auctoritatem: vt docuit Aretin. in l. mino-
res, quarta fallent. C. ſi aduerſus rem iudicatam. &
multos in hanc retulit ſententiam Neuizan. conſilio
18. numero 11. quo loco ex multis citat Barbat. con-
ſilio 86. colum. 2. libro 3. qui reſpondit, in curijs mer-
catorum non exigi patris conſenſum, cum filius ex-
periri vult. & confert ratio Corn. conſil. 218. libro 1.
297 dum inquit, † conſenſum patris iure tantum ciuili
poſitiuo exigi, quare remiſsus cenſetur, cum ſola facti
veritate inſpecta agitur: at noſtro hoc caſu iudicij poſ
ſeſsorij ſummarie agitur, vt affirmauit gloſ. d. l. vltim.
C. qui legit. hab. perſon. ſtand. in iudic. Bart. in Extra-
uagan. ad reprimendum, in verbo, ſummarie, nu. 22.
Socin. in l. rem quæ nobis, nu. 16. ff. de acquir. poſs. Ri-
pa in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 185. eodem
tit. & rem hanc fuſius explicabimus infra in hoc ipſo
remedio, q. 10. Vno enim verbo diluitur argumentatio
hæc ipſa, quia ſupra in principio huius quæſtionis, do-
cuimus receptiorem eorum ſententiam eſse, qui affir-
marunt etiam in iudicijs ſummarie, imo executiue tra
ctandis, neceſsariam fore perſonarum legitimationẽ,
& in ſpecie ſic viſus eſt reſpondere Franc. de March.
quæſt. 69. nu. 5. quod autem filiusfamilias illegitimam
ſui natura habeat perſonam ſtandi in iudicio, ſtatim
aperiam.

In tanta ergo perplexitate, & rerum controuerſia
ſubſtituti non ſemel, & cui magis adhærerem non pa-
rum dubitaui: tandem in eam deueni ſententiam, fi-
liumfamilias illegitimam habere perſonam ſtandi in
hoc poſseſsorio iudicio, ob idque patris conſenſum
neceſsarium eſse. ſed quo omnis hac de re controuer-
ſia diſsoluatur, veritasque ipſa eluceſcat, regulam ne-
gatiuam audacter, pro veritate tamen conſtituendam
298 eſse autumo. Filiumfamilias † illegitimam habere
perſonam ſtandi in iudicio, & ideo regulariter ſine
patris conſenſu non poſse experiri. hæc ſententia pro-
batur, primo ex iure gentium antiquo, cum iure ciui-
299 li, quibus intelligimus † filium ſub patris poteſta-
te ita fuiſse conſtitutum, vt a ſeruo minime differret,
iure gentium ſatis probatur ex l. pronunciatio. §. iure
proprio. ff. de verbor. ſignif. ex Ariſtotelis auctoritate,
lib. 8. ethic. quem in hanc ſententiam retulere Franc.
Conn. lib. 1. comm. iuris ciuil. cap. 13. & Vacon. Rom.
lib. 1. declarat. iuris. cap. 8. Alex. ab Alexand. libro 6.

dierum genial. cap. 10. Paul. Manut. de legib. Roman.
& Carol. Sigon. lib. 1. de antiq. iure ciuium Rom. cap.
10. qui doctè admodum multis oſtenderunt auctori-
tatibus, patriam poteſtatem eſſe a iure gentium, & a
300 natura: † patriamque poteſtatem maioris fuiſſe ro-
boris, quam fuerit poteſtas dominorum in ſeruos.
301 Hinc videmus † patrem ius vitæ & necis babuiſſe in
filium, l. vlt. C. de patria poteſt. Quare olim filium vē-
dere & ſeruituti addicere poterat pater: quod Ro-
muli inſtitutum fuiſſe ſcribit Dionyſ. Halicar. libro 2.
302 antiquit. Rom. quod † a Numa Pompiliu prius fuit
emendatum correctumque, vt egregie in illius vita te-
ſtatur Plutarchus, & deinde ab alijs, præſertim a Con
303 ſtantino in † l. 2. C. de patribus, qui filios diſtraxer. ad
cuius conſtitutionis interpretationem videndi ſunt
Tiraq. tract. de retractu conlang. §. 26. glo. 1. num. 13.
& 14. Didac. Couar. libro 3. variar. reſolut. cap. 14.
num. 4. de Lege autem ciuili antiqua nemo dubitat, vt
apud relatos Vacon. & Connan. qui multa egregie
hac de re ſcripſerunt. ſtat ergo ſolida & inconcuſſa
concluſio, quod quemadmodum ſeruus, vt ſub domi-
ni poteſtate conſtitutus, perſonam minus legitimam
habet, ſic & filius, vt ſub patris poteſtate, regulariter
ergo in iudicio ſine patris conſenſu eſſe non poterit.
304 probatur magis in † ſpecie ex l. miles, la 1. §. 1. de ca-
ſtrenſ. pecul. quo ſolo in caſu caſtrenſis peculi intelligi
mus filiumfamilias habere legitimam perſonam ſtan-
di in iudicio, vt infra dicemus: ergo in contrarium ſe
habet regula, vt ſic viſus eſt argumentari Caſtr. d. §. 1.
ver. neceſſitate, & Peruſ. in c. vlt. de iud. in 6. & memi-
305 nit Neuiz. d. conſ. 18. nu. 6. quo fundamento diluitur
illa Bart. ſententia, qui in d. l. vlt. §. 1. verſ. neceſſitate,
nu. 2. C. de bonis quæ lib. affirmabat, iure antiquo fi-
liumfamilias habere legitimam perſonam ſtandi in
iudicio ſine patris conſenſu, ex l. omnem, & l. tam ex
contractibus, ff. de iudic. & l. noxali. & l. ſequen. ff. de
noxal. action. falſa inquam apparet hæc opinatio,
quandoquidem non plus integram perſonam babuit,
habetque regulariter & ſui natura filius, quam ſer-
uus, cum ambo ab alterius poteſtate dependeant: &
caſus a Bartolo citati ad rem parum conferunt, & (vt
omittam l. omnem. de iudic. in qua ne verbum qui-
306 dem hac de re legitur) quoad † l. tam ex contracti-
bus, cenſeo animaduertendum loqui in prima ſui par-
te, cum filius ex ſuo delicto conuenitur, nec definit an
ſit neceſſarius patris conſenſus vel non, boc enim in
iuris communis diſpoſitione relinquit: in ſecunda au-
tem parte in verſicu. certe. Loquitur, cum filiusfami-
307 lias non † nomine proprio, ſed alterius, vt procu-
rator experitur, quo in caſu abſolutum eſt, neceſſa-
rium non eſſe patris conſenſum, vt probat l. cum man
dato, de procur. gl. in d. §. 1. verſ. neceſſitate, ibi Bart.
num. 5. & in c. vltim. in gloſ. regulariter, de iudic. in
6. & tex. in c. generaliter, §. 1. de procur. in 6. Bart. in
l. ſi longius, §. ſi filius, ff. de iudic. Tiraq. tract. de legib.
connub. in gloſ. 3. numero 163. ſimile ex l. quæſitum. ff.
de in ius vocand. Socin. tractatu fallen. regul. 244. fal-
308 lent. 5. tex. autem † l. noxali. & ſequen. nibil definit,
ſolum inquit actionem dari filiofamilias & cōtra: quo
autem modo in iudicio exerceatur, non explicat, ſed
in legis diſpoſitione relinquit. Eſtque intelligen-
dum actionem poſſe exerceri patre conſentiente, cum
alioqui filius de ſe nihil poſſit. non ergo eſt verum,
quod ſcripſit Bartol. iure antiquo filiumfamilias re-
gulariter eſſe poſſe in iudicio ſine patris cōſenſu: nam
cum in ſpecie Bartoli opinio iure non probetur, erit
ſtandum regulæ generali, Filium a patre in totum de-
pendere.
309 Secundo etiam loco † (vt ad ius nouum, quod Co-
dicis appellatur, veniamus) probatur ex d. l. vltim. §. 1.
verſic. neceſſitate, C. de bon. quæ liber. qua Iuſtinia-
ni conſtitutione intelligamus, quod ſi pater recuſet
adire & acceptare hæreditatem filio delatam, nul-
lum patri acquiri, vel commodum, vel detrimentum,
ſed totum eſſe filij, vt oſtendunt illa verba, [nullam
acquiſitionē vel vſumfructum patri offerri:] & pau-
lo deinde poſt, [& filius ſimili modo in agendo & pul
ſando ſolus habeat, & detrimētum & commodum.]
Nihilominus eo caſu filio agenti tenetur conſentire
pater. Quod non alia ratione intelligo, quam ſui na-
tura, exceptis caſibus in iure expreſſis, filium minus
legitimam habere perſonam, ob patriam poteſtatem
cui ſubeſt. Qui ſenſus ſatis ab Accurſio & Baldo eo
loco recipitur.
310 Nec me mouet is ſenſus & intellectus † Otthonis
gloſſatoris antiqui (qui vt in dicto §. 1. verſic. neceſſi-
tate, in fi. ſcripſit Angel. patria Papienſis fuit) quem
ſecuti idem Bartol. numero ſecundo, & cum eo cete-
ri crebrius, vt affirmarunt multi a Sebaſtiano Vant.
relati in tracta. Nullit. in titu. de nullitate ſentent. ex
defectu mand. comp. numero 41. & 42. & Afflict. de-
ciſ. 180. ſentit Ruin. conſ. 102. numero ſecundo, li-
bro quinto. Ripa in l. 1. §. fuit quæſitum. num. 3. ff. ad
Trebellian. Soc. ſenior conſ. 34. colum. pen. verſic. aſ-
ſumo nunc ex ordine, lib. 1. latiſſime Neuiz. d. conſ. 18.
num. 8. Ang. Aret. Inſtit. de tut. in princ. num. 2. dice-
bat enim is Ottho, ideo patris conſenſum in caſu d.
verſic. neceſſitate. requiri, vt clare in iudicio etiam
conſtare poſſit, patrem illum ius omne ſuum a ſe abdi
caſſe, non autem eſſe neceſſarium ad integrandam fi-
lij perſonam, ſed vere is Otthonis ſenſus non conue-
nit: nam ſi iam conſtabat patrem a ſe ius omne ſuum
abdicaſſe, fruſtra, aut ſaltem leui ratione motus fuiſ-
ſet Iuſtinianus ad conſtituendum, neceſſarium adhuc
eſſe patris conſenſum, niſi eſſet ad reintegrandam fi-
lij perſonam: quorſum enim, ſi per publicum inſtru-
mentum conſtat de patris abdicatione, exigere eam-
dem ob cauſam conſenſum? quare verius eſt dicere,
eſſe ad integrandam perſonā, vt illa verba vere oſten-
dunt, [Ne iudicium ſine patris voluntate conſiſtere
videatur,] reſpicit enim hæc conſtitutio nullitatem
iudicij, quæ prouenire dieltur ex filij perſona minus
integra, non ex eo quod patris commodum vertetur,
quod nullum eſt, cum textus præſupponat a patre ab-
311 dicatum. Nec illa † aduerſatur Bartoli conſidera-
tio, ex d. l. vlt. §. ſin autem in ſecunda ætate, C. de bon.
quæ liber. quo apparet ſolam curatoris auctoritatem
ſufficere pro filio agente contra patris conſenſum, &
tamen ſi ſui natura filiusfamilias eſſet inhabilis, non
tantum curatoris auctoritas, vt ætatis ſuppleretur de-
fectus, ſed & patris conſenſus, vt filij perſona inhabi-
lis integra efficeretur, neceſſaria eſſet: nam vt aliquā-
do animaduerti, eo caſu curatoris conſtitutio requiri-
tur ad tractandum ingrediendumque iudicium, ſed
ad extraiudicialem bonorum adminiſtrationem, vt il-
la verba oſtendunt, [per quem gubernatio rerum ad
eum delatarum procedat,] is ergo textus præſuppo-
nit delatam filio hæreditatem ei acquiſitam, abſque
iudiciali controuerſia: quod ſi in iudicio agendum eſ-
ſet, neceſſarius eſſet patris conſenſus, vt is textus, re-
petendo quæ pauloante dicta fuere videtur præſup-
ponere, ibi, [His omnibus, quæ ſupra diximus locum
habentibus.]
Secundo etiam loco probatur hæc ipſa noſtra ſen-
312 tentia ex † l. 1. §. vlt. C. de ann. except. quo loco idem
Iuſtinianus conſtituit, filiofamilias non valente age-
re ſine patris conſenſu, non poſſe obijci præſcriptio-
nis exceptionem, quare ex eo textu ſumitur illa com-
munis

munis regula. Non valenti agere, præſcriptionem nõ
* currere, vt etiam ibi annotarunt * omnes, & Iaſ. conſ. lio 118. colum. vltim. conſilio 139. in fi. libro 4. Dec. conſilio 445. num. 48. Crauet. conſi. 116. num. 8. cõſil. 263. colum. vltim. Balb. tracta. de præſcript. 1. part. 6. par. princ. verſic. 22. caſus. Roland. a Valle conſ. 79. num. 18. lib. 1. Socin. iun. conſil. 17. num. 6. & 7. lib. 2.
313 qui late rem hanc declarant. Nec vnus me † mouet ſenſus & intellectus Vbert. Zucbar. in l. 1. num. 64. C. qui admit. &c. & forte ante eum Abb. in cap. ſecundo nu. 11. verſ. nõ obſtat l. 1. ext. de præſcript. Qui hac de re verba faciens, intelligit ibi filiumfamilias impediri actionem mouere, quia per exceptionem ab aduerſario repelli poteſt, non eſſe ſine patris conſenſu audiendũ, ne pater poſtea veniens ratione ſui intereſſe cum ad eum ſpectet vſusfructus, & per conſequens legitima adminiſtratio, obijcere poſſit iudicium illud ſine ſuo conſenſu agitatum, nec ſibi, nec filio nocere potuiſſet: nam hic ſenſus verbis claris textus videtur aduerſari, dum ibi præſupponitur ex illis bonis filio obuentis, nihil patri, ſed totum filio acquiri, ibi, [in quibus res habent minime patribus acquiſitas.] Nec eſt quod intelligamus [res,] id eſt, proprietatem, quia eſſet reſtringere ampliſſimam ſignificationem dictionis, (res.)

Confirmatur tertio auctoritate eorum, qui recte affirmarunt, ideo patris conſenſum exigi, cum filius
314 donat † cauſa mortis, non ratione paterni detrimẽti, vel commodi, ſed ad integrandam filij perſonam, vt hãc aſſertionem affirmarunt Angel. conſi. 126. Roman. l. 1. §. fuit quæſitum, ad Trebellian. Soc. ſen. conſil. 112. lib. 1. conſ. 171. lib. 2. Alex. l. penultim. C. qui teſtamen. facere poſs. & alios plures refert & ſequitur,
* hanc communem * affirmando Rub. conſil. 46. num. 2. & conſilio 172. num. 8. & 9. Nec iure defenditur
315 Bartoli fundamentum ex textu † Authent. vt liceat matri, & auiæ, in princip. quæ eſt Nouella 117. de diuerſis capitulis, quo intelligimus filiumfamilias omnimodam habere adminiſtrationem in ijs, in quibus nullus vſusfructus patri acquiritur: poterit ergo eo caſu filiusfamilias eſſe in iudicio ſine patris cõſenſu: nam ſi certe is textus perpendatur, ad rem non facit. Quia non ſequitur, habet omnimodam adminiſtrationẽ, ergo poteſt eſſe in iudicio ſine patris conſenſu: qa intelligitur de omnimoda adminiſtratione, quo ad commodum, & ratione rerum, non ratione perſonæ, & ideo intelligi debet de adminiſtratione extraiudiciali, vt diximus ſtatim ſupra ad l. vltim. §. primo, verſicu. neceſſitate. quo loco Salicet. colum. 2. affirmauit d. Authent. vt liceat matri, & auiæ, ad rem parum cõferre. ſatis ergo noſtra hæc ſententia probatur iure antiquo, veteri & nouo: ſiue ergo loquitur in filio, qui ratione bonorum profectitiorum in iudicio contendit vel ratione aduentitiorum ſemper neceſſarius erit patris conſenſus. Quod intelligo & eo caſu procedere, quando nihil penitus patri, etiam ratione vſusfructus acquireretur, vt probat is text. l. vlt. §. 1. verſic. neceſſitae, cum (vt dixi,) non ratione acquiſitionis bonorum, vel detrimenti, ſed ratione poteſtatis patriæ, ſicque illegitimationis perſonæ hic conſenſus exigatur. Cum ergo regula hæc ſit, nec in iudicio poſſeſſionis recuperatorio definitum aliter reperiatur, regulæ inhærendum erit.

316 Declaratur primo † hanc regulam non procedere, quando de recuperanda poſſeſſione peculij Caſtrenſis ageretur: in illo enim iudicio ſine patris conſenſu eſſe poteſt filius, Barto. d. §. primo, verſiculo neceſſitate, numero 12. quam ſententiam ſunt ſecuti Bald. ibi, colum. 5. verſ. quærit gloſſa quid in Caſtrenſ. Salicet. colum. 3. verſic. quæro nono. Angel. Aretin. §. actiones, colum. vltim. Inſtitut. de action. Neutzan. conſilio 18. numero 7. Vantius qui ſupra relatus eſt, num. 41. Quæ ſatis probatur in l. miles, la 1. §. 1. de Caſtrenſ. pecul. Illa afferri poteſt ſolida ratio: quia eo caſu lex declarauit filiumfamilias liberum eſſe a patria
317 poteſtate, † & patrisfamilias loco eſſe habendum, l. 2. ff. ad Senatuſconſult. Maced. quod ceteris in caſibus non eſt factum. Quare videmus ratione peculij Caſtrenſis filiumfamilias inſtar emancipati eſſe, vt relatus Bald. docuit.

318 Declaratur ſecundo, non procedere † patre abſente, tunc enim vtilem actionem ſine illius conſenſu mouere potuerit filius, l. ſi longius. §. 1. ff. de iud.

319 Declaratur tertio non procedere † in beneficialibus, in quibus iure Pontificio eſt hodie declaratum, filiofamilias licere ad libitum ſine patris conſenſu experiri. in cap. vltim. de iudic. in 6. quod ſenſit & Imperator in l. ſacroſanctæ, C. de epiſcop. & cleric. Cuius
320 rei ratio eſt: quia † in ſpiritualibus patria poteſtas non conſideratur, vt in eodem cap. vltim. annotarunt omnes, etſi Coraſ. lib. 1. epiſtolarum, cap. 29. nume. 5. ſolum intelligit in ijs, in quibus modicum detrimenti ſentit pater, vt noſtro hoc caſu. Sic in caſu dictę l. ſacroſanctæ. hoc eſt fortius hodie confirmatum, quia
321 epiſcopi, † (quorum is textus meminit) a patria poteſtate liberantur, vt in Authen. ſed epiſcopalis. quæ ſtatim ſubijcitur, gloſ. in §. filiusfamilias. Inſtit. quibus modis ius patriæ poteſtat. ſolu. quod intelligunt in d. §. ſed epiſcopalis, Bald. & Angel. & poſt eos Barbat. conſilio vigeſimonono, colum. 4. lib. primo. quo ad ea, quæ epiſcopi commodum, non quæ incommodum reſpiciunt. & hanc tertiam declarationem vno ore omnes recipiunt, Bartol. d. §. 1. verſic. neceſſitate, num. 11. alios citat Vant. dict. tit. de nullita. ſentent. ex defect. ſeu inhabil. mandat. compet. numero quadrageſimoprimo. præſertim Angelum Aretinum in §. actiones autem, colum. vlt. Inſtit. de action. Socin.
322 (aut quiſquis eſt, † cum Socini ſenioris non eſſe teſtetur Marianus Socinus iunior conſi. 24. nume. 4. & conſi. 74. num. 21. lib. 3.) tract. fallent. reg. 151. fall. 2. & 6. Quo loco alias refert declarationes ad §. 1. verſic. neceſſitate. Quas nunc referre non eſſe operæ pretium credidi.

QVÆRO vigeſimoquinto, vtrumne ſpoliatori
323 cõuento † concedi dẽat dilatio, qua mediante poſſit habere probationes (quas forte, cum in Curia Roma. eſſet tũc habebat) quibus oſtendat ſe illũ vt ſpoliatum agentem, non ſpoliaſſe, ſed ſuo facto illum amiſiſſe poſſeſſionem? hanc quæſtionem definit Guliel. Caſſad. in ſuis deciſ. in tit. de dilat. deciſ. 2. in qua duos caſus diſtinguere videtur.

324 Primus eſt, quando † is ſpoliatus agens, adhuc nihil probauit, nec plene, nec ſemiplene ſe ſpoliatum, & tunc concedi debet dilatio. illa ratione, quia ſpoliator iſte conuentus, legitimas probationes habere poteſt per inſtrumenta forte, vel confeſſionem actoris, vel acta iudiciaria, (iuxta illa quæ ſupra explicauimus in 1. remedio ex interdicto Vnde vi, quæſtione 16.) quibus oſtendit non ſpoliaſſe, ſed iuſte poſſidere cœpiſſe: nec adhuc hoc caſu cõſtat aliquo modo ipſum actorem fuiſſe ſpoliatum, ita vt per conſequens fraus, & dolus petentis dilationem per calumniam detegatur. Quæ ſane ſententia procedere poteſt, niſi ex alijs coniecturis conijciat iudex, per calumniam hanc dilationem peti, tunc enim aliquo vti poterit iudex remedio, quo fraudem hanc amputet, vt ſtatim ſubijciam: & hoc caſu procedere poteſt doctrina Iaſon. conſilio 44. colum. 2. verſic. quia reſpondetur,

Digitized by Google

tur, libro tertio. dum inquit, iudicem non poſſe ſuſpi-
cari, an per calumniam exceptio opponatur, ſi ante
non fuit oppoſita: intelligitur enim niſi alia iuſta cau-
ſa ſubſit.
325 Secundus eſt caſus, † quando is actor ſpoliatus iam
aliquid probauit circa ſpoliarionem ante petitam di-
lationem ab ipſo conuento, (quod raro euenire affir-
mat Chaſſador. quandoquidem peti ſoleant hæ dila-
tiones, tempore quo articuli, ſeu capitula proban-
da producuntur,) hoc enim caſu detegitur quodam-
modo dolus & fraus conuẽti, qui, vt per calumniam
hoc protulit iudicium, hanc petit dilationem, quare
concedenda non eſt, l. ſatis aperte, C. de falſ. quo no-
326 tabili textu fortius dicimus, † falſi exceptionem con
tra iura partis per calumniam oppoſitam, eſſe reijciẽ
dam. Conferunt quæ ſcripſit Innocen. in cap. poſt ele
327 ctionem, de conceſ. præben. Quod etiam ſi † exci-
piens legitimam opponat exceptionem, ſi tamen iu-
dici videatur illam calumnioſe opponi, & cauſa ſolũ
differendi iudicij, eſſet reijcienda. Hinc cenſuit Bal.
in l. 1. colum. penult. C. qui accuſar. non poſſunt. Exce
328 ptionem † fraude & dolo oppoſitam non impedi-
re proceſſum Innocen. & Bald. eſt ſecutus Barb. con-
ſilio 8. columna 8. cõſil. 10. colum. 1. conſil. 18. colum.
10. verſic. præterea cum opponitur, libro 1. Qui idem
329 affirmauit in exceptione † nullitatis oppoſita per
fraudem, vt differat iudicium & in exceptione falſi,
late idem Barbat. conſil. 43. columna 9. verſicu. venio
nunc ad aliam, libro 1. quo loco latiſſime explicat d.
l. ſatis aperte alia affert Barbat. conſilio 1. colum. 2.
& conſilio 7. columna 4. verſicu. præmitto etiam lib.
2. idem Barbat. inter conſilia Curtij ſenioris conſilio
67. colum. 21. alia ſimilia ſcribit Ruin. conſilio 7. nu-
mero 4. libro 4. alia ſimilia afferunt Decius cap. licet
cauſam, 6. notab. de probat. Marſil. ſingu. 686. calum
nioſe, &c. Felinus cap. de cetero. numero. 21. verſicu.
limitatio. de re iud. & in cap. licet cauſam, 4. notab.
de prob. & in terminis dilationis per fraudem peti-
tæ, ſic cenſuit Grammat. conſilio 4. nu. 11. & voto 14.
numero 13. qui poſt glo. notabilem, l. ſi quis cum ma-
ior. §. ſi patris. ff. de bon. liber. & Felin. in c. dilecti, de
iudic. ex ſuo officio iudicem debere reijcere has ca-
lumnioſas dilationum petitiones, nec debere time-
330 re interpoſitas † appellationes, quas pariter reijce-
re poteſt: ſunt ergo hæc omnia in iudicis diligentia
repoſita, vt diligenter perpendat conſideretque, an
iuſta fraudis ſuſpicio ſubſit, vel ne, iuxta ſuum arbi-
trium concedat, vel neget petitam dilationem. quod
annotauit Caſſad. d. deciſ. 2. in fi. dum citat l. 3. §. tu
magis, ff. de teſti. quin & ſubijcit in deciſio, 3. ſubſeq.
331 dilationum † materiam in iudicis arbitrio eſſe poſi
* tam, vt affirmarunt etiam * omnes in l. 2. vbi Bar. ff. de
re iudic. gloſſ. in cap. præterea, de dilat. Abbas cap. 1.
colum. vlt. de dilat. Non ignoro tamen inoleuiſſe pra
xim vnam, quam retulit poſt Innocent. in cap. prout.
de dol. & contum. & Ang. in l. qui prior. ff. de iud. Bar
332 bat. conſi. 43. colum. 9. in fine, lib. 1. iudicem † ha ſi-
tantem, an dilatio vel exceptio calumnioſe petatur,
obijciaturve, poſſe vtrique partium terminum ad
probandum certum ſtatuere, intra quem vterque ius
ſuum tueri ſtudebit. & quia diximus eſſe in arbitrio
iudicis cognoſcere atque reijcere exceptiones & di-
333 lationes has calumnioſas, † iudicem admonemus,
quo ſe gerat tutius, vt hoc faciat ex vehementi pſum-
ptione. probat text. in c. ſuſcitatus, vbi Abb. 4. not. de
in integ. reſtit. & in d. cap. poſt electionem, colum. vlt.
de conceſs. præbend. quem eſt ſecutus Iaſ. conſi. 44. co
lum. 2. verſ. item ad hoc. lib. 3. qui ſubijcit ex Bal. in l.
non epiſtolis, col. 2. C. de proba. præſumptam calum-
niam non remouere ordinem iudicij a iure datum.
334 Declaratur relata † omnium ſententia non proce-
dere, quando aliàs ex rectione huius dilationis irre-
parabile damnum ſequi poſſet: exempla afferri poſ-
ſunt illa, quæ ſupra in 1. reme. ex interdicto, Vnde vi,
quæſt. 28. retulimus: iſto ergo caſu non repellitur pe-
tens hanc dilationem, ſi præſumpta aliqua ſubſit. vt
de oppoſita exceptione ex præſumpta fraude tradit
Bald. in l. 1. colum. vltim. C. qui accuſare non poſſ. qui
ſubdit reijci adhuc ſi manifeſte de fraude & calum-
nia cõſtet, Bald. ſecuti ſunt Aretin. Alexander, & alij
quos retulit Dec. in cap. licet cauſam. 6. not. de pro-
bat. ibi Felin. in quarto, & Marſil. ſingul. 686. calum-
nioſe, &c. idem cenſuit Felin. in cap. de cetero, num.
11. verſi. iſta dicta amplia. de re iudic. ex quibus in ſer-
335 tur declaratio † ad noua decreta Sereniſſimi Princi-
pis noſtri ſub titu. de glo. articuli probatorij. &c. §. &
perche, &c. quibus. eſt cautum, ad effugiendam liti-
gantium calumniam, vt petens dilationem multorũ
dierum, qua poſſit teſtes exiſtentes in remotiſſimis
regionibus examinari facere, vt teſtes illos nominet,
& iuramentum præſtet calumnię, ac ſatiſdet ſe pœ-
nam ſoluturum, in qua condemnabitur, ac ratione
damnorum & intereſſe partis; quę ſane conſtitutio
vt optima ad amputandas fraudes, eſt deſumpta ex
illa Doct. cautela, qua in his ſic prouidere ſolent, vt
eſt tex. vbi gloſſ. in cap. ſtatutum, §. vltim. de reſcript.
* in 6. omnes * in c. conſtitutus, de fideiu. declarat Iaſ.
conſi. 14. lib. 1. Hæc ergo Principis noſtri conſtitutio
poteſt intelligi, quando de fraude & euidenti calum-
nia non conſtat: alias vbi conſtaret non deberet iu-
dex etiam ex quauis cautione & iuramento, hanc di-
lationem concedere: adhibetur enim relata cautela
ob timorem fraudis & calumniæ, quæ ſcilicet ex ip-
ſo actu præſumitur. ſed cum eſt euidens non eſt opus
aliqua cautela.

QVÆRO vigeſimoſexto, in caſu a præcedente
336 non lõge diſſimili, an ſcilicet iudex † cauſæ ſpolia-
tionis teneatur ſpoliatore conuento petente remiſ-
ſorias alteri iudici concedere? Caſſador. dicto tit. de
dilat. deciſione 3. affirmat hanc quæſtionem a pręce-
denti non multum differre: cum remiſſio hæc ita ſit
337 in iudicis arbitrio, l. iudices, & Autheut. apud elo-
quentiſſimum. C. de fide inſtrum. vt ipſa dilatio quæ
quidem quęſtio, vt clarior ſit quam a Caſſadoro pro
ponitur, caſus aliqui ſunt conſiderandi.

Primus eſt, cum totius cauſę remiſſio petitur, tũc
ad iudicem competentem debet remitti, cum non
liceat mittere falcem in meſſem alienam. quare no-
338 ſtri fortius affirmãt, quod etiam † quæſtio ſpiritua-
lis incidens in quæſtione principali, quę tractatur co-
ram laico, eſſet iudici eccleſiaſtico remittenda, ſi mo
do iuris ſit quæſtio, non facti, vt egregie declarant
Bartol. Alexand. & Iaſ. in l. quoties, C. de iudic. & Ale
xand. in l. Titia, nu. 6. ff. ſolu. matrim. & Afflict. dec.
219. nu. 4. & 5. Capic. decſio. 7. numero 2. & 3. Ferr.
caute. 53. ſi coram. Petraſanct. ſingul. 58. licet, Craue.
conſilio 253. numero 2. & conſilio. 258. num. 1. & ali-
bi ſępe.
339 Declaratur hic caſus non procedere, † cum per ca
lumniam & fraudem hęc remiſſio petitur, vt poſt Bal.
in l. 1. C. de ſenten. quę ſine cer. quant. tradit Alexand.
in d. l. Titia, numero 8. verſicu. quarto fallit, ſolu. ma-
trim. Dec. c. 2. num. 24. circa princip. de iudic. Craue.
conſ. 253. numero 7. verſi. propterea. quam fraudem,
340 vt euitent cauti iudices, ea vtuntur † cautela,
quam in realatis locis referunt Alexan. & Dec. & pręter eos Marſil. ſingul. 70. iudex, &c. vt petenti remiſ-
ſionem certum ſtatuat terminum, intra quem pro-

ducat

ducat capitula, quæ intendit coram iudice illo com-
petẽti, ad quem ſe remitti petit, probare: quod ſi hae
cautela vti nolunt, & cauſam remittere negent, ob
fraudem hanc præſumptum, animaduertere debent
341 vt apud acta redigi in † ſcriptis curent, quibus addu
cti ſunt coniecturis, & indicijs & præſumptionibus,
vt fraudem hanc ſubeſſe iuſte crediderunt, ſic admo-
nuit Fel. in c. de cetero, nu. . . in ſi. de ſentent. & re iu-
dic. quem eſt ſecutus Caſſador. d. deciſ. 3. idem Fel. in
c. licet cauſam 4. notab. in ſi. de probat. & adducũtur
ex ſimili conſilio & admonitione Barto. in l. Lucius,
in ſi. ff. de ijs qui notan. infam. dum iudices monet,
342 quod † ſi a teſtium dictis aliquibus coniecturis & ra
tionibus recedere volunt, & cumprobare ij videan-
tur rei veritatem, contra eos eſſe videtur l. 3. §. tu ma-
gis. ff. de teſtibus. debent ij iudices, ne in ſyndicatu
aliqua afficiantur moleſtia, apud acta ſcribi curare,
quibus coniecturis & cauſis teſtibus illis fidem non
adhibuerint. Barto. aſſentiuntur ceteri, vt idem Fe-
lin. in c. ſicut, num. 15. verſic. per iſtum, de ſentent. &
re iudic. & late idem Fel. in c. quoniam contra, nu. 49.
343 de probationibus. quo loco inſtruit etiam † iudicem
quid obſeruare debeat, cum teſtes interrogat, vt ſci-
licet trepidationes, vultus mutationes, geſta, mo-
tus, vacillationes, linguam balbutientem deſcribi
faciat. idem quoque quod Bart. d. l. Lucius, cenſuit
Barbat. conſi. 25. colum. 3. lib. 4. Socinus ſenior conſi.
262. colum. 6. lib. 2. Decius cõſi. 448. nume 26. cõſil.
463. num. 23. cõſil. 510. num. 1. cõſi. 596. num. 3. Soci.
iun. cõſ. 32. nu. 11. lib. 2. Marſil. ſingul. 114. in fin. Pa-
riſ. cõſi. 55. num. 34. cõſil. 75. num. 21. cõſi. 107. nume.
48. lib. 1. & cõſil. 88. num. 83. lib. 3. ceteras declaratio
nes, quæ ad caſum hũc conferũt, libenter ſciẽs præte-
reo, cum propoſito noſtro tractatui parũ conueniãt,
quare apud interpretes poſſent videri in dicta l. Ti-
tia. ff. ſolut. matrim. in dicta l. quoties. de iudic. in d. c.
2. vbi Decius nu. 24. de iud.
344 Secũdus eſt caſus, † cum ſolum agitur de remiſſio-
ne vnius actus cauſæ principalis, vt de teſtium rece-
ptionẽ & interrogatione, & in cauſa ciuili regula eſt
remiſſionem non cõcedi. ea ratione, quia per ipſum-
met iudicem regulariter teſtes a iudice recipiendi
ſunt, & interrogãdi, vt ſic regulam cõſtituit Bald. in
c. ſi qui teſtium, in princ. extra de teſtib. late Felinus
in c. cum cauſam, num. 26. eodem titul. de teſtib. qui
ea etiam ratione vtitur, quia non a notario & ceteris
345 produci debẽt, † & apud eum fieri probationes, ſed
apud iudicem, l. quinquaginta, ff. de probat. late Fe-
lin. c. quoniam contra, num. 36. & 40. de probat. Mar
ſil. ſing. 81. Didac. Couar. lib. 1. variar. reſolut. capit. 11.
numero 5.
346 Declaratur primo, nõ procedere † quãdo teſtes ip
ſi ſunt in remotiſſimis regionibus, ita vt non niſi ma-
ximo cum partiũ diſpendio poſſint adduci ad locum
iudicis, vel iuſto impedimẽto teſtes detinẽtur, quod
ad iudicẽ minime accedere poſſint, vt ſi graui aliquo
morbo laborarẽt, tũc enim iudex probat, textus cla-
rus l. iudices, C. de fide inſtrum. in c. cum cauſam, de
teſtibus, & ibi late Fel. num. 27. verſic. fallit primo,
num. 11. verſicu. fallit tertio. latiſſime Petrus Benin-
tend. concluſ. 74. qui num. 4. affirmat poſt Socin. iun.
cõſi. 60. lib. 2. Gram. cõſ. 41. nu. 16. & alios, etiam pro
cedere in cauſa ardua. hoc idem eſt cautum ex nouis
347 cõſtitutionib. † Sereniſſimi noſtri Principis, in tit.
delle eſſaminationi. quæ ſane ſententia procedit,
348 etiamſi † agatur remedio attentatorum, vt decidit
Caſſad. d. tit. de dilationibus, deciſ. 4. & infra in vlt.
remed. attingam, in quæſt. 15. quę quidem declaratio
ſubdeclaratur & intelligitur, dummodo non ſubſit
fraudis & calumniæ ſuſpicio. quod affirmant omnes
in d. l. iudices, & Auth. apud eloquentiſſimum, C. de
349 fide inſtrum. & in † ſpecie caſus ſpoliationis ſic aſ-
firmauit Caſſad. d. deciſ. 3. poſt Rom. conſi. 273. cla-
rum, &c. colum. 2. verſic. ex his ergo breuiſsime, &c.
quæ quidem fraudis ſuſpicio in arbitrio iudicis poſi-
ta, vt is Caſſad. admonuit, qui nõ ſemel ſic olim obſer-
uatum teſtatur. ex quib. declarantur ſtatim relatæ no
uæ Sereniſſimi Principis noſtri conſtitutiones, tit. del-
le eſſaminationi.
350 Declaratur ſecundo, nõ procedere † cum iudex in
loco iudicij ſuo Notario & Actuario teſtium interpre
tationem committit, id enim facere poſſe crebrius no
ſtri affirmant, in d. l. iudices, & in d. Auth. apud elo-
quentiſsimum. & clare Fel. in d. cap. cum cauſam, nu.
28. verſic. fallit ſecundo, de teſtib. & Didacus lib. 2.
variar. reſolut. capit. 3. numero 10. circa med. qui ſic
apud Hiſpanos conſuetudine obſeruari ſcribit, quod
& ipſe affirmare poſſum in hac Patria Pedemõtium,
351 idque præſertim ex relatis † nouis conſtitutionibus
in tit. delle eſſaminationi, quibus tamen eſt cautum,
cum legitimo impedimento detinetur iudex: quod
352 ſane † legitimum impedimentum ſatis probatur
ex iudicis aſſertione. vt affirmant interpretes in l. 1. in
princip. ff. de offic. eius, &c. ibi Dec. num. 69. in ſi. Ri-
min. num. 23. in ſi. Purpur. num. 546. Orian. nu. 129.
Sapia num. 75. & nouiſſime Bologn. num. 124. quib.
addo Dec. in c. 2. num. 6. de offic. deleg. qui hanc com-
munem eſſe affirmauit Ruin. conſi. 35. num. 38. conſi.
50. in ſi. conſi. 69. nume. 1. lib. 1. conſi. 87. numero 26.
conſi. 117. num. 8. lib. 3. conſi. 98. num. 8. lib. 4. conſi. 3.
num. 1. & conſi. 95. num. 11. lib. 5. Iaſ. conſ. 227. col. 7.
verſic. decimo ad idem. lib. 2. & conſi. 101. col. 4. ver
ſi. tertio & adhuc. lib. 4. Ferra. cau. 28. multoties, &c.
quos libenter retuli, cum non ignorem alios plures hu
ius ſententiæ fuiſſe, aſſertioni iudicis ſtandum non eſ-
ſet, legitimam fore cauſam, vt vices ſuas alteri man-
det, cum alias ſine illa cauſa iuſta mandare non po-
teſt. vt huius poſterioris ſententiæ fuit ſibi parum con
ſtans Iaſ. in d. l. 1. nu. 60. & ibi Iac. Niger. num. 122.
de offic. eius. Fel. in d. c. 2. nu. 5. de off. deleg. & parum
etiam ſibi conſtans idem cenſuit Dec. in c. quæ in ec-
cleſiarum, num. 28. & in c. cum ſit Romana 3. notab.
infra de appellat. Pariſ. conſi. 73. nume. 66. lib. 1. quo-
rum rationes & fundamenta exactiſsime dilui in In-
terpretatione illius c. 2. de offic. deleg. quam quidem
receptiſsimam ſententiam, tunc veram eſſe intellige-
bam, niſi fortior in oppoſitum vrgeret præſumptio,
qua demonſtraretur veram non eſſe iudicis aſſertio-
353 nem: vt enim clauus clauũ trudit, ſic † præſumptio
pſumptionem tollit, l. Diuus, ff. de in integr. reſtit. late
Dec. conſi. 470. nu. 10. Crauet. conſi. 250. nu. 2. & cõſ.
258. num. 21. & idem in tractatu de antiquitate tem-
porum, 3. par. princ. num. 30. fortior autem eſſet præ-
ſumptio, quando aliqua ratio concurreret, qua non
eſſe veriſimile demonſtraretur, quod aſſeruit iudex,
354 cum † falſi ſpeciem illud habeat, quod veriſimile
non eſt, late Iaſ. in l. ſi extraneus. num. 9. de condict.
cauſa dat. Crauet. conſi. 75. nume. 14. conſi. 134. num.
36. conſi. 171. nu. 6. & alibi ſæpe. & in hanc ſententiã
optime cõcedit, quod poſt Ancharanum in conſ. 439.
ſcribit Craue. de antiquitate temporum, 2. par. princ.
355 num. 22. qui affirmat ſtandum eſſe † aſſertioni iudi-
cis, cũ concurrit aliqua veriſimilitudo rationis, idem
Crauet. conſ. 54. num. 13. conſ. 202. nu. 48. conſ. 275.
num. 8. & 9. Intelliguntur etiam ſecundo loco, niſi is,
356 in cuius detrimentum facta hæc remiſsio † eſſet, pro
bare vellet, cauſam illam quam veram eſſe aſſeruit iu
dex, eſſe falſam, id enim fieri poſſe creditur. vt in ſi-
mili

Digitized by Google

357 mili dicimus, † ſi ex ſtatuto credendum ſit aſſertio-
ni damnum paſſi cum iuramento, contrarium nihilo
minus probari poſſe, vt tradit gloſſ. vbi Caſtrenſ.
Alexander, & Iaſ. ac Socinus in l. a. §. ſi abſens, ff. ſi
ex noxali cauſa agat. Decius in cap. propoſuiſti. 4. no-
tab. de probat. ſenſit Bart. in l. a. §. ſi a pupillo, in fi. de
vſucap. pro emptor. Iaſ. in repetit. l. admonendi, num.
304. ff. de iureiuran. Marſil. ſingul. 357. exſtant, &c.
latiſſime Tiraquel. in tractatu de retractu conſang. §.
4. gloſs. 1. nu. 1. & a. qui plura congeſſit ſimilia, & ibi
in ſpecie, num. 7. noſtrum bunc affert caſum, cum ſci-
licet aſsertioni cum iuramento impediti ſtatur, con-
trarium tamen poſse probari, ex Innocent. in c. quia
propter, colum. penult. de electionibus. Quam ob rem
ad omnes has effugiẽdas difficulrates, ſatius eſt ſi cu-
ret iudea contendentes huic remiſſioni conſentire,
vt docuit Felin. in dict. capit. cum cauſam, nume. 30.
de teſtibus, poſt alios a ſe relatos. Alias declaratio-
nes infra in ſequenti caſu afferam, quæ & huic caſui
ſecundo conueniunt. Declara non procedere ad in-
formandum curiam, Clarus in pract. crim. §. fi. q. 26.
in princip.

358 Tertius eſt caſus, † cum cauſa eſt criminalis, & agi-
tur de remiſsione interrogationis teſtium (nec enim
nunc attingo, cum agitur de remiſsione totins cauſę,)
hoc caſu affirmant Doct. difficilius interrogationem
remitti, vt apud omnes in d. Autbent. apud eloquen-
tiſsimum, & tradit late Fel. in d. c. cum cauſam, nu. 21.
de teſtib. Marſil. conſil. 4. in fi. & caſus iſte in termi-
nis ipſius ſpoliationis euenire poſset, quando ipſa ſpo
liatio facta eſset per vim armatam, ita vt legi Corne-
liæ de vi publica, locus eſset.

359 Declaratur tamen primo bic caſus † non procede-
re, quando teſtis examinandus, eſset perſona admo-
dum egregia, quæ in iudicium venire ex dignitate
perſonæ recuſaret, ſic probat test. in cap. a. de iud. in
6. vbi Anchar. Gemin. & ceteri, Felin. d. capit. cum
cauſam. nu. 22. de teſtib. & in c. ſi quis teſtium. nu. 3.
360 & 4. eod. tit. ſimile dicimus, † cum egregiæ perſo-
næ deſertur iuramentum, quod non in iudicio, ſed
domi ſubire tenetur, l. ad perſonas egregias, ff. de iu-
reiuran. quo loco Bart. citat in ſimili d. Authen. apud
eloquentiſſimum, & Iaſ. in d. l. ad perſonas, numero 7.
multis relatis hanc tamdem probauit declaratio-
nem, quod ſi in cauſa criminali verum hoc eſt, fortius
in ciuili.

361 Decclaratur ſecundo, non procedere † quando de
crimine per viam esceptionis ageretur. Felin. in d. c.
cum cauſam, num. 23. verſic. fallit ſecundo. Soc. iun.
conſ. 60. in fi. lib. 2.

362 Declaratur tertio, nõ procedere, † cum teſtes ſunt
extra prouinciam: nam ne veritas pereat, ſolet hæc
commiſſio fieri, & hanc eſſe veriorem, & crebriorem
ſententiam affirmauit Felin. in d. c. cum cauſam, nu.
24. verſic. fallit quinto, & eiuſdem ſententiæ fuit
Alber. in tract. de teſtib. 2. par. princip. num. 19. Curt.
ſen. in tractatu de teſtib. concluſ. 29. & late Soc. iun.
conſi. 60. num. 11. lib. 2. vbi multis oſtendit, hanc ea
conſuetudine obſeruari ſententiam. Et in cauſa ciui-
li ardua idem eſſe ſcripſit Petrus Benint. d. concluſ.
74. num. 4.

363 QVAERO vigeſimoſeptimo, ſi cauſa † poſſeſ-
ſorij, & petitorij eſt per principis reſcriptum commiſ
ſa, (cnmmitti enim ſępe ſolet,) vt egregius eſt caſus
apud Caſſiodor. in ſuis deciſionibus tit. de reſcript.
deciſ. 6. quando eſt facta commiſſio ſuper moleſtatio-
nibus & iactationibus, ac impedimentis, & cauſam
refert Franc. de Marchis, quæſt. 67. vtrumne ergo pro
cedi hoc. caſu poſſit in ſolo poſſeſſorio ex hoc reme-
dio omiſſa cauſa petitorij? & poſſe affirmauit Soc. d. l.
rem quę nobis, nume. 14. in fin. verſ. quinto poteſt du-
bitari. ff. de acquiren. poſſeſs. citat multos huius ſen-
tentiæ Doct. Aleaand. præſertim conſi. 98. lib. 5. ipſe
autem huius ſententiæ afferro Caſſiodor. in ſuis deci-
ſionibus, titu. de cauſa poſſeſs. & propriet. deciſ. vlti.
nume. 6. 7. & 8. qui affimauit eſse in delegati poteſta-
te, vt procedat in qua velit cauſa, & eo libentius Caſ
ſador. refero, quo animaduerti Aleaand. reſponſum
a Socin. citatum, non multum ad rem conferre, cum
in caſu Alexan. reſcriptum eſset ambiguum, & ſecun-
dum vnam interpretationem ſaltem large ſumptam,
poterat cauſam poſseſsorij comprehendere, & ſecun-
dum alteram interptetationẽ cauſam dominij: qua-
re dum delegatus in cauſa poſseſsorij procedit, recte
procedere dicitur cũ ſic intellexerit declarauerit que
reſcriptum: vt tamen hanc probarem concluſionem
Socin. citauit tes. cap. 1. de ſequeſtr. poſseſs. & fruct.
364 qui ſatis recte probat. & adſerri poteſt ratio: † quia
cauſa poſseſsorij dicitut eſse quoddam neceſsarium
antecedens ad cauſam proprietatis: cum cauſa poſ-
ſeſsionis definita, ſatis liquet, quis veri & Actoris &
quis Rei ſuſtineat partes, nam ſuper dominio poſſeſ-
365 ſor † probandi onus in aduerſarium trãsfert, Ripa,
in c. ſæpe, num. 2. verſic. tertium commodum, de re-
ſtit. ſpoliat. & Coraſ. in l. naturaliter. §. nibil commu
ne, in prælud. num. 16. de acquiren. poſseſs. plures ci-
tat Neuizan. conſi. 79. num. 57. & libr. 6. Siluæ nupt.
num. 48. verſic. item pro illo. boc etiam ſnadet, quia
366 ratione † ordinis cauſa poſſeſsorij ante cauſam peti
torij tractanda eſt, ſic declarat Bartol. in d. l. edita,
nume. 14. in fin. verſicu. tertia regula eſt, C. de eden.
Rurſus, vt egregie in bis terminis dicebat Abb. in c.
cum ad Sedem, num. 7. de teſtit. ſpoliat. cauſa poſseſ-
ſorij reintegrandæ, eſt piuilegiata magis, quam ſit
cauſa pentorij, præualet ergo. Sed e a ceteris illa ma
gis vrget Soc. ratio, quod ſi in cauſa petitorij tantum
procederet delegatns fruſtra cauſa poſseſſionis dele-
gata fuiſſet, vbi prius cognoſceret ſuper cauſa peti-
torij, fruſtra de cauſa poſſeſſorij diſputaretur, cum
367 cauſa † petitorij cauſam poſſeſſorij abſorbeat, capi.
paſtoralis, de cauſa poſſeſſ. & propr. Ancha. cõſi. 146.
col. 2. verſicu. & ſi dicatur, quem eſt ſecutus, Crauet.
conſi. 248. num. 8. & in noſtris terminis Caſſad. d. de-
ciſ. vltim. num. 6. 7. illud affirmauit. illud vnum taci-
tus non prætenbo quod ſcripſit Staſileus de litteris
gratiæ & iuſtitiæ, in verbo, ſpoliatus, nu. 18. dum di-
ait eſſe in iudicis poteſtate, procedere tam ſuper pe-
titorio, quam ſuper poſſeſſorio, ſi viſum fuerit illi ma
gis conducibile, & vtile partibus, vt parcatur impen-
ſis ſuperfluis. ſic dicimns in arbitris & arbitratori-
bus, quorum munus eſt proprium, lites finire, & ſola
inſpecta veritate cauſam terminate, ij enim poſsunt
ſuper vtroque cognoſcere. ſic conſuluit Bero. quæ-
ſtione 23.

368 Estendc procedere, etiamſi index eſt datus ſuper
cauſa proprietatis, ſed nõ taaatiue: & nam & tunc po
terit cognoſcere ſuper cauſa poſseſſionis. ſic Caſsad.
d. deciſ. vltim. nume. 12. poſt Rot. quam citat. verum
Caſsad. communis ſententia aduerſatur, vt & ipſe
vno animadnertit verbo. Et ordo ſeruatur, vt de poſ-
ſeſſione prius cognoſcatur, ſed in eaequendo cauſa
proprietatis præfertur, ita poſt Bald. tradit Oſaſc. de
ciſ. 47. nu. 3.

369 Declaratur primo, non procedere † quando reſcri
ptum eſt generale, vt ex verbis videatur conceſsa fa-
cultas procedendi ſuper vtroque, tunc ad libitum
poteſt procedete delegatus. Franc. de Marchis quæ-
ſtio. 67. ſi vero reſcriptum eſset ſpeciale ex iuſta cau-

ſa, ſic

ſa,ſic ſuper vtroq; procederetur, ita erit omnino pro
cedendum. Boer.q. 100. num. 9. 10. vt contra quan-
do eſſet reſcriptum Principis ſpeciale, vel altera eius
conſtitutio,qua prouiſum eſſet, vt omnino ſuper ſo-
lo poſſeſſorio procedatur. ita colligo ex Afflict.in cō.
ment.ad cōſtit.Neapol.li.1.rub.24.de violē.circa poſ.
nu. 57.58.quo loco ſcribit Viceregem in regno non
poſſe diſpenſare contra illam conſtitutionē,& ita fa-
cere,vt ſuper vtroque procedatur.
370 Declaratur ſecundo, non procedere † quando par
tes conſentiunt procedi ſuper vtroque ſimul. ſic de
clarat Rip.d.§.nihil commune,num.272.cui accedo.
Erit quoque in hac quæſtione illud præ oculis haben-
371 dum,† Principem iure poſſe committere ſulam cau
ſam petitorij abſque eo quod cognoſcatur de iure
poſſeſſionis. illa eſt ratio:quia licet Princeps non poſ-
ſit tollere ius alterius, l. vltim. C. ſi contr. ius vel vtil.
372 publ.poteſt † tamen tollere poſſeſſionem,& facere
vt tractetur de petitorio omiſſo poſſeſſorio. Alexan.
conſ.54.col.1.li.5.Capic.deciſ.69. num. 13. Abb. ca.
in litteris,col. 8.nu.24.de reſt.ſpol. Rebuff. in com-
ment. reg.conſt.tom.3. tit.de mat.poſs.art.4.gl.vna,
nu.5.Rui.conſi.49.nu.13.lib.4. Cra.in reſpon.pro ge
nero,nu.239.Neui.conſ.97.nu.13.idem ſcripſit Ant.
Matth. in §. nihil commune,nu. 65.

QVAERO vigeſimooctauo, (quia in proxime
relata quęſtione de reſcripti conceſſione aliqua retu-
373 limus.) † an ſatis dicatur conceſſum reſcriptum &
facta commiſſio in beneficialibus, vt ſuper poſſeſſo-
rio & ſpolio cognoſcatur ea ſola ſignatura, hoc eſt, lit
teris non leuatis; & non poſſe dicendū videbatur, im-
pediētibus duabus regulis Cācellariæ; prima, de non
iudicando iuxta formam ſupplicationis, ſed littera-
rum expeditarum, quæ eſt regula 25. Innoc.8.in ordi
ne. cuius quidem regulæ verba hæc ſunt. [Item cum
ante cōceſſionem litterarum gratia Apoſtolica ſit in-
formis, voluit, ſtatuit & ordinauit idem dominus
noſter, quod iudices in Romana curia & etiam extra
eam pro tempore (etiam ſi ſint Romanę eccleſiæ Car
dinales, cauſarum palatij Apoſtolici auditores, vel
quicumque alij.) non iuxta ſupplicationum ſignatu-
ram ſuper quibusuis impetrationibus, vel conceſſio
nibus, niſi in dicta curia dūtaxat ſint. Commiſſiones
iuſtitiam continentes per placet, vel per S.Romanæ
Eccleſiæ Vicecancellarium, iuxta facultatem ſuper
hoc ſibi conceſſam, ſubſignatę, ſed iuxta litterarū ſu
per eiuſdem interpretationibus, & conceſſionibus cō
fectarum, tenores & formas iudicare debeant, Decer
nens irritum, &c.] Altera vero eſt regula Cācellariæ
Innoc.VIII. 29. in ordine, quod commiſſiones cau
ſarum & proceſſus earum vigore deſuper habiti, litte
ris ſuper gratia non expeditis non valeant, cuius ver-
ba hæc ſunt, [Item quod omnes & ſingulæ cauſarum
commiſſiones, quas in antea fieri contigerit obten-
tu vel occaſione conceſſionum dumtaxat Apoſtolica
rum, de beneficijs eccleſiaſticis gratiarum, ſuper qui-
bus Apoſtolicæ litteræ confectæ non fuerint, ac pro-
ceſſus deſuper habendi nullius ſint roboris, vel mo-
menti.] quoad primam regulam videtur dicendum,
374 quod ſi ſola † ſignatura ſufficit ad obtinendum in
poſſeſſorio recuperandæ, vt late diximus infra quæſt.
39. declar. 2. tanto fortius debet ſufficere hoc in ca-
ſu ſolum ad iuriſdictionem firmandam. ſic hac ratio-
ne adductus hanc probat ſententiam Gomeſ. in d.
regula, de non iudicando, &c. columm. prima verum
non mediocriter dubito: quia hęc regula in illis ver-
bis. [Niſi in dicta curia ſint commiſſiones iuſtitiam
continentes, per placet &c.] ponendo exceptionem
in commiſſionibus in curia factis, oſtendit in regula
cōtineri etiā cōmiſſiones iuſtitię extra curiā factas,
imo regulam ipſam fortius cōfirmat, iuxta l. nam qui
liquidē. §. penultim. de pęn. lega. Decius l.1.nu. 21.22.
375 de reg. iur. & quod dicitur ſolā † ſignaturam ſuffice
re in poſſeſſorio: intelligo ſolum, vel ad adipiſcen-
dam poſſeſſionem, vel etiam ad ſe defendendum
in hoc iudicio recuperandæ, vt illa ſola ſufficiat ad ti
tulum colorandum, quo oſtēdat ſe inique ſpoliatum,
cum poſſideret in vim ſignaturæ, quæ etſi ſimplex ſit,
ſufficit tamen. quo autem ad iuriſdictionem alias nō
habenti non videtur ſufficere, refragantibus huius re
gulæ verbis & mente. Verum durum eſt admodum a
Gomeſij ſententia recedere, quandoquidem in caſu
fortiori, hoc eſt, ſequentis regulæ, ſeruat Rota Gome
ſij ſententiam, ſolam ſcilicet ſignaturam ſufficere. vt
ſtatim referam. Quo ergo ad ſecundam illam regu-
lam, maius eſt dubium, cum affirmet Caſſador. ſuper
d.regula 29. Quod commiſſiones & c. deciſ. prima Ro
376 tam ſępe declaraſſe † ſolum ſignaturā ſufficere hoc
caſu. cuius quidem ſententiæ fuit & Gomeſ. ſuper d.
regul. 15. de non iudicando &c. quæſtio. quinta verſi.
ſed magis huic &c. Verum aliqua a Caſſado. adferun-
tur, quæ non mediocriter vrgent, quibus is aliter,
quam Rota viſus eſt ſentire, etſi auſus non ſit clare af
firmare contrariā ſententiam aduerſus Rotam. & ex
multis vna illa vrget ratio, ſic eſſe conſtitutum, ne te-
mere poſſeſſores, vti ſpoliatos moleſtia afficiant, quæ
temeritas ceſſare dicitur quando neceſſe habent litte
ras expeditas leuare, qui experiri volunt tamquā ſpo-
liati: nec enim tunc eſt veriſimile, quod temere is li-
tem velit ingredi, qui in litteris leuandi pecunias nu-
merat, iuxta l. cum de indebito, ff. de probat. accedit
quod nulla, quoad caſum hunc videtur differentia in
377 ter cauſam petitorij & poſſeſſorij: † nam litteræ iu
ſtitiæ nullum tribuūt ius nouum in quouis caſu, cum
tantum de iure iam quæſito cognoſcendum ſit, l. ſicu
ti. §. ſed ſi quæratur. ff. ſi ſeruit. vend. tradit clare Re-
buff. in praxi benef. in tit. de differentijs inter reſcri-
pta gratiæ & iuſtitię, nu. 44. qui ſubdit aliud eſſe in lit-
378 teris † gratiæ. c. ſi cui. c. ſi tibi abſenti, de præb. in 6.
erit tamen cogitandum, an tutum ſit a ſententia Ro-
tę recedere.
379 QVAERO vigeſimonono, an † remedium hoc
reintegrandę, cum remedio interdicti, Vnde vi. cumu
lari poſſit? & non poſſe affirmauit Soc. in d. l. rem quæ
nobis, numero decimoquinto, de acquiren. poſſeſſ. q
alios eiuſdem ſentētiæ citat interpretes; & ex multis
hac vtitur ratione: quia cum plures ſint actiones, ſeu
380 plura † remedia, quæ ad vnum tendunt finem, vnum
tantum eſt ex multis eligēdum, l. nemo. §. quoties, de
regul. iur. in l. cum filius. §. varijs, de leg. ſecundo. l.
quod in hæredem. §. eligere. de trib. act. l. prima, in fi.
ff. ſi fam. furt. fec. dicat. declarat Barto. in l. edita, nu-
mero decimoquarto, ibi. Rip. numero 170. & Cur. iu.
numero 217. C. de eden. accedit præterea præter So-
cin. quod ſi (vt ipſe & ceteri, quos ſuo retulimus loco
affirmant,) pinguius eſt hoc remedium ipſo interdi-
cto, Vnde vi, ac ceteris, eo intentato, iam clare appa-
ret, plus quam fruſtraneum eſſe illi aliud ſuperaddere
cumulareve remedium. Cetera quę adferri hic poſ-
ſunt, ea induſtria omitto.
381 QVAERO trigeſimo, † an intentato petitorio,
actori liceat eo omiſſo, ad remedium hoc reintegran-
dæ reuerti: & non poſſe, viſus eſt ſentire Socin. in d. l.
rem quę nobis, numero 15. verſiculo vltimo dubita-
tur, de acquir. poſſeſ. ea adductus ratione: quod etſi
in interdicto, Vnde vi, conceſſum hoc ſit, vt crebrior
eſt interpretum ſententia, vt teſtatur Ripa in d. l. na-
turaliter, §. nihil commune, num. 161. Rub. num. 312.
& Ioan.

& Ioan. Coraſ. in 2. par.num.86.de acq.poſ. Verum-
tamen cum ſit illud in odium ſpoliatoris conceſſum
iure quodam ſpeciali, in oppoſitum eſt ius commu-
ne. Verum huic ſententiæ illud aduerſatur, cui minus
feliciter ſatisfecit Socin. eſſe reintegrandæ remediū
ſine dubio inſtar interdicti, Vnde vi. vt ſpoliato ma-
gis conſultum foret: quamobrem ex multorum ſen-
tentia pinguius dicitur prouidere. ſi ergo illud con-
ceditur in interdicto Vnde vi. cur non in caſu noſtro?
Socin. enim in reſpondendo diſtinguit, aliqua eſſe
priuilegia, quæ in ſpoliatoris odium ſpoliato conce-
duntur, & hæc non venire in hoc reintegrandæ reme
dio, cum contra ſingularem ſucceſſorem agendum
eſt, ex quo ſpoliationis in eo deficit vitium: aliqua
ſunt priuilegia, quæ ad ſolam poſſeſſionis recuperatio
nem conceduntur, & hæc cōceduntur tam contra ip-
ſum ſpoliatorem, quam contra illius ſucceſſorem: &
ſi quid interdicto, Vnde vi, eſt permiſſum, permit-
titur & in hoc remedio. Verum non explicat Soci-
nus, an in caſu noſtro remedium reintegrandæ inſe-
quatur interdictum Vnde vi, vel non: ipſe autem cre-
didi ſemper inſequi, cum vere in hoc remedio agatur
de odio ſpoliatoris, vt probat text. cap. vltim. tertia
quæſtio. 1. nec ſingularis poſſeſſor eſt in conſideratio-
ne. tum quia contra eum hoc remedium non conce-
ditur. vt iam admonui. tum quia dicitur, ex caſu vno
382 a regula non recedi. Nec textus † Clemen. vnicæ.
de cauſ. poſſ. & propr. quem citat Socin. aduerſatur,
cum tam in noſtro remedio quam in interdicto Vnde
vi, loqui videatur, & poſſit: quinimo dicendum eſt, lo
qui potius in hoc noſtro remedio, vt de digniori, & a
iure Pontificio introducto: quamobrem idem dicen-
dum eſt forte in hoc remedio quod in interdicto Vn-
de vi. in quo vna illa placet diſtinctio, quam omnium
poſtremus facit Didac. libro primo, variar. reſolut. c.
16. nu. 13. verſ. ego vero &c. aut ſpolium ſuperuenit
iā lite cōteſtata, & tunc poteſt proponi hæc ſpolij poſ
ſeſſorijque cauſa ſuſpenſo petitorio, ſic procedat ſen-
tentia illorum qui affirmarunt lite etiam conteſtata
licere ſuſpenſo petitorio cauſam poſſeſſorij tractare.
in qua opinione fuit Caſtr. d. §. nihil commune, col. vl-
tim. vbi Socin. & Coment. & ibidem Iaſ. nu. 38. Ab. in
c. ex conqueſtione, de reſtit. ſpol. & hanc eſſe magis cō
* munē * ſententiam Canoniſtarū, ſcripſit Ripa d. §. ni-
hil cōmune, nu. 161. quod loco Ioā. Coraſ. in 2. par. nu
me. 89. & Franc. de Marchis q. 316. nu. 10. dū inquit,
ante concluſionem in cauſa hoc licere facere, ſentiens
poſſe lite conteſtata, ſi tamen in cauſa non ſit conclu-
ſum. etſi ſupra in 1. remedio, nu. 174. verſi. extenditur
ſexto. illum citauerim pro contraria ſententia, vt ibi
etiam retulit Didac. qui tamen diſtinguit, vt nunc re-
fero, & huius ſententiæ fuit & Bellam. in c. cum dile-
ctus, nu. 16. de ordin. cogn. poſt Martin. de Sola, intel-
ligitque idem eſſe quando eſſet antiqua ſpoliatio, ſed
de nouo ad eius notitiam deueniſſet. idem docuit Ab
bas d. c. cum dilectus, num. 53. 54. Afflict. vero in com
men. ad conſt. Neap. lib. 1. rub. 24. de violen. circa poſ.
nu. 68. idem ſentiens, declarat, contra ſucceſſorem ſpo
liati, contra quem dum petitorium motum eſt, non
licere eo ſuſpenſo ad poſſeſſorium confugere. Scio ta-
men Angel. in l. inuaſor, in fi. C. vnde vi. expreſſe ali-
ter ſentire, affirmans quod etiamſi lite conteſtata ſu-
perueniat ſpoliatio, adhuc contra petitorij iudicium
obijci non poſſe, quia in nouo iudicio (inquit) poſſet
retractari. Aut cauſa ſpolij non ſuperuenit lite conte-
ſtata, ſed iam ante competebat, & tunc quia hæc exce
ptio dicitur dilatoria, debet proponi ante litem con-
teſtatam, & ob id non licet poſt eam proponere, & ſu
ſpenſo petitorio ſuper ea procedere. ſic intelligi po-
teſt illorum ſententia, qui affirmarunt, lite conteſta-
ta non licere ſuſpēſo petitorio ſuper poſſeſſorio hoc
recuperandæ procedere, in qua opinione fuit Bart. d.
§. nihil cōmune, nu. 124. Aret. nu. 16. Alex. n. 85. Clau.
Seiſel. nu. 55. Cap. deciſ. 13. nu. 3. & nouiſſime conſul-
tiſſimus vir cōpater meus Aymo Crau. in reſp. pro ge-
nero, nu. 237. & vbi ſic nō diſtingueremus, magis po-
ſterior hæc ſnīa placeret. Non me latet tñ aliā fuiſſe
diſtinctionem Rub. Alex. d. §. nihil cōe, nu. 315. Quā
hic referre non ſtatui. Accedit, quod docuit Bellam. in
d. c. cum dilectus, num. 16. de ordin. cognit. relatā hanc
concluſionem non procedere, cum per modum actio-
nis, ſpolium deducitur lite prima cum aduerſario cœ-
pta & conteſtata, quod poteſt: ipſe autem intelligo
hoc eſſe potius per viam reconuentionis, quam ex pri
mo iudicio, quare ſi coram delegato iudicium pri-
mum tractaretur, huic declarationi locus non eſſet,
quod clare affirmauit is Bellam. d. cap. cum dilectus,
nu. 17. Extenditur hæc ſententia, vt etiam procedat
quoad fructus ſuper quibus in poſſeſſorio, iam per pe-
titorium notorium ſuſpenſo, ferri non poteſt. *Bel-
lam. deciſ. 406.*
383 QVAERO trigeſimoprimo, † quæ neceſſa-
rio ſint in hoc iudicio noſtri huius remedij probanda
per ipſum ſpoliatū agentē? & tria probādaadmonuit
Rebuf. in comm. Reg. conſt. to. 1. tit. de ſententijs exe-
cut. art. 5. glo. 1. nu. 8. primo, quod ante ſpoliationem
poſſederit: ſecūdo, quod fuerit ſpoliatus: tertio, quod
fuit ſpoliatus ab ipſo conuento, ſi is vere ſpoliauit,
alias ſufficere petere poſſeſſionem reſtitui. quare com
* munis * eſt interpretum ſententia, duo tantum pro-
bari oportere, antiquiorem ſcilicet agentis poſſeſſio
nē, & nouā conuenti, ſic Ab. in c. cū ad Sedem, nu. 18.
de reſtit. ſpoliat. Soc. ſen. in d. l. rem quæ nobis, nu. 16.
& conſ. 266. col. 6. ver. primo quia ad hoc, lib. 2. *Imo.*
conſ. 111. nu. 1. Corn. conſ. 247. num. 20. li. 5. conſ. 75.
nu. 19. lib. 1. Soc. iun. conſi. 128. nu. 53. lib. 2. Alex. cōſ.
6. nu. 5. vbi Moder. Pariſ. lib. 3. & conſ. 89. n. 8. li. 5. Ri-
min. conſ. 98. nu. 48. lib. 1. conſ. 428. nu. 8. lib. 3. Grat.
conſ. 40. nu. 2. lib. 2. Goz. & Pariſ. qui ambo in vna ea-
demque cauſa cōſuluere, ille conſ. 99. nu. 5. iſte cōſ. 98
nu. 24. lib. 2. Rub. conſ. 4. num. 10. Io. de Amicis conſ.
61. nu. 2. Bert. conſ. 106. nu. 10. li. 4. & conſi. 44. nu. 10.
1. par. li. 3. Alc. tract. præſumpt. reg. 2. pſump. 21. nu. 6.
Neuiz. conſ. 69. n. 11. & cōſ. 79. n. 14. Did. Couar. in c.
poſſeſſor, in 2. par. relectio. §. 1. nu. 4. de reg. iur. in 6.
& nouiſſime Aeg. Boſ. in tract. crim. cauſ. ti. de plurib.
viol. n. 5. & Rol. a Valle, cōſ. 50. n. 7. cōſi. 71. nu. 1. li. 2.
384 vna hæc adfertur ratio: q a † probādo ipſā antiquio-
rē poſſeſſionē, noua præſumitur clandeſtina & vitio-
ſa, c. licet cauſam. de probat. quare ex hoc ſolo inſur-
git poſſeſſionis ſpoliatio, ſic Bald. in l. penult. col. 2. C.
ſi a non compet. iud. ex quo ergo præſumptio ex anti-
quiori poſſeſſore eſt, probandi onus in nouum poſſeſ-
ſorem tranſit, qui vult probare ſe iuſta cauſa adeptum
fuiſſe poſſeſſionem probare debet ipſum ſpoliatum
agentem ſua culpa, & negligentia amiſiſſe. quod late
declarat Barb. conſi. 14. col. 2. li. 2. qui ex aliorū ſenten
tia hanc adfert rationē: quia non præſumitur ſpolia-
tum ſuum iactaſſe, l. cū indebito, de probat. addo ipſo
385 culpam & † negligentiam, vtpote delicta non præſu
mi, iuxta l. merito. ff. pro ſoc. & non præſumi negligen
tiā ſcribit Crau. conſ. 240. nu. 3. qui ergo per negligen-
tiā affirmat amiſſam eſſe poſſeſſionem, probare debet.
386 Amplia primo procedere, † etiamſi nō probetur
poſſeſſio illius temporis, in quo actor ſe ſpoliatum di-
cit, ſufficit enim allegare poſſeſſionem illius quidem
temporis, quo contigit ſpolium, & poſtmodum pro-
bare ſe olim poſſediſſe: nam tunc præſumitur,

qui

qui olim poſſidebat, & tempore ſpoliationis poſſediſ-
ſe,ſic affirmant in interdicto,Vnde vi,& in hoc reme-
dio Abb.& ceteri in cap.cum ad ſedem, & inter alios
clare Bellam.c.3.nu.13.ſic Afflict.in comm.ad conſt.
Neapol.lib.1.rubr.24.de violentijs circa poſſ.n.19.de
* reſt.ſpoliat.& communem * eſſe teſtatur Rip. in cap.
cum eccleſia Sutrina,num.32.de cau.poſſ.& propr.&
Didac.d.c.poſſeſſor,2.par.§.1.num.4.de reg.iur.in 6.
& prætet ab eis relatos,idem cenſuit Bald.in l.penul.
col.vlt.C.ſi a non compet.iudic.Alex. conſ.6. num.6.
lib.6.Ruin.conſ.49.nu.2.lib.4.Socin.d.l.rem quæ no-
bis,nu.16.Corn.conſ.247.nu.21.circa medium,lib.2.
Tiraq.late tract.de præſcript.§.1.glo.5.ver.ſed num-
quid ſatis, &c. vbi alios plures eiuſdem ſententiæ re-
fert reiecta Barbat.ſententia, qui aliter ſenſit conſilio
18.colum.10.libro 12.hanc quoque probauit ſenten-
tiam Rolan. a Valle in conſ.6.nu.36.lib.2. & Ioſeph
Ludou.deciſ. 17.nu.6. cui quidem ſententiæ ſubſcri-
bo. ea afferri ſolet vrgens ratio, quod qui olim poſſe-
387 dit † præſumatur & hodie poſſidere, c.olim, el 3.de
reſt.ſpol.in c.ſuborta,de re iud.ſufficit ergo antiquam
poſſeſſionem allegare: nec ſulidam hanc rationem cō
uellit,quod adſert Ripa d.c.cum eccleſia,num.32. ita
demum antiquum poſſeſſorem præſumi ſemper poſſe
diſſe,& nunc poſſidere,ſi de præſenti in ea reperitur.
adſert Bartol. in l.vlt. colum.vltima,C.de edicto diui
Adrian.tollen.& idem Ripa d.c.cum eccleſia,nu.38.
verſ. declara primo, qui huius ſententiæ citat Matth.
notab. 117. nota mirabilem doctrinam, quem ſic de-
clarando in terminis his noſtris retulit & Rube. con-
ſil. vltimo,num.2.in fine.Bardus Senenſ.tract.de tem-
pore vtili & contin.cap.14.numero 3.Sed nihil eſt: ſi
enim communis illa ſententia hanc declarationem ad
mitteret, res probabili dubio careret: quinimo ſi re-
cte perpendatur,retorquetur: vt enim ex antiqua poſ
ſeſſione, & noua medij temporis continuatio præſu-
mitur,ſic præſumitur continuata, donec amiſſa poſt-
modum apparet, quod eſt vſque ad ſpoliationis tem-
pus.

Non pariter aduerſatur illa Ripæ conſideratio,dū
inquit, ceſſare hoc loco præſumptionem illam, ne ex
ea alter,hoc eſt ſpoliator,deliquiſſe præſumatur,con-
tra l.merito, pro ſoc. quare ex duabus præſumptioni-
bus,vna fortior alterā vincit,l.diuus.ff.de in integr.re-
ſtit. Dec.conſ.470.nu.10.Soc.iun.conſ.76.nu.66. lib.
2.& alibi ſępe,nam ſi recte conſideretur,præſupponit
hoc caſu Ripa fortiorem eſſe præſumptionem qua de
lictum ſpoliationis euitatur, verum ipſe contra: quia
ſi lex ante omnia præſumit, illum qui olim poſſedit
poſſidere & hodie,ſequitur,quod ſi non probet is, qui
nunc poſſidet,iuſto & legitimo titulo ſe poſſidere,ſpo
liaſſe dici.cum ergo de ſpoliatione conſtet,ceſſat prę-
ſumptio non cōmiſſi criminis,ex d.l.merito. ſic decla
388 rat Ruin.conſ.6.n.4.li.5.& † delictū pręſumitur,cū
actus a iure probibitus celebratur, vt declarat Crauet.
conſ.35.nu.10.& 11.afferri tn̄ ſolet textus ille pro hac
cōi in d.c.olim,el 2.de reſt.ſpol.qui omiſſis quę a Rip.
d.c.cum eccleſia.nu.32.adferuntur,mihi viſus eſt ſem
per probare:cum alternatiue loquatur,his verbis[nec
fuerit aliquo modo probatū,quod aliquo tēpore, quo
ſententiam ipſe protulerit poſſeſſionem ipſe in ipſis iu
ribus parochialibus haberet, vel prius etiā habuiſſet.]
oſtendit ergo Pontifex,tantam eſſe probationis vim,
ſi poſſeſſio probetur ante ſpoliationis tempus, quam
ſi eo tempore. Adducebar olim in hanc ſententiam,
389 hac,quam ſubijcio,ratione:† antiquior poſſeſſio eſt
quæ ſemper præfertur,oſtenditque iuniorem eſſe clan
deſtinam,c.licet,extra de probat.cum duo in ſolidum
poſſidere non poſſiut,l.3.§.ex contrario, de acq. poſſ.
ſic Bar.in l.ſi duo,in prin. nu.4.vti poſſid.quem ſecuti
* ſunt * omnes,vt apud Ruin. conſ.18.nu.5. & 6. & in
noſtris terminis conſ.49.n.1.lib.4.conſ.106.nu.22.lib.
5.Gozad.conſ.86.nu.19.Cur.iun.conſ.168.num. 23.
Crau.conſ.104.nu.14.conſ.132.nu.10. conſ.248.nu.
6.conſ.258.nu.21.qui loquitur in noſtris his terminis,
& aliqua ſcripſit Boer.q.239.nu.6. ſufficit ergo ſpolia
to ad ſuam fundandam intentionem, probare ſe olim
poſſediſſe,quia continuata poſſeſſio ſaltem ciuilis præ
ſumitur,quare ſufficit ad conſequendam reſtitutionē
390 naturalis: & ſi dicatur, hæc eſt ſola † præſumptiua
poſſeſſio,quæ ex naturali noua tollitur, vt dicebat So-
cin.conſ.15.col.1.lib.4.reſpondeo,non tolli,cum in ſo
lo ſpoliati animo conſiſtat, quia non adſertur contra
propriam voluntatem, ad naturalem ergo conſequen
391 dam hæc ſola ciuilis † ſufficit.iuxta textū l.clam poſ-
ſidere,§.qui ad nundinas,de acq.poſſ.ſic docuit in no-
ſtris his terminis Bal.in l.pen.col.vlt.C.ſi a non comp.
iud.& probat l.1.§.interdictum.ver.ſiue autem,de vi,
& vi arm.dum ciuiliter poſſidenti concedit reſtitutio
nem,at hic oſtendit ſe ciuiliter poſſediſſe,cum recupe
randi animum oſtendat.

Contrariam ergo ſententiam male defendunt glo.
in d.c.cum eccleſia,de cau. poſſ.& propr. in c.cum ad
ſedem, de reſt.ſpoliat.Oldr.conſ.1.col.1.Curt. ſenior
conſ.71.col.2.Ang.Aret. in §.quadrupli. nu.26. circa
fin. Inſt.de actio. Afflict.c.1.nu.21.de milite vaſal. qui
contumax eſt. Dec.conſ.671.nu.2.& 3.Ripa d.c.cum
eccleſia,nu.23.Rub.conſ.vlt.nu.1.in hanc ſententiam
adducti ſunt ex tex.l.1.§.interdictum,de vi,& vi arm.
quo conceditur interdictū, Vnde vi,illi qui tunc poſ-
392 ſidebat cum ſpoliaretur:eſt dictio, †[tunc] demon-
ſtratiua temporis,l.4.de cond.& demon. Ruin. conſ.
180.num.8.lib.2. Dec.conſ.332.nu.1.conſ.433.num.
6.Gozad.conſ.64.num.6.Soc.iun.conſ.145.num.29.
lib.3.Gomeſ.§.rurſus,num.16.Inſt.de act. Bellam. in
c.3.nu.13.de reſtit.ſpoliat. ſenſit diuerſum in interdi-
cto, Vnde vi, a remedio huius canonis. Verum aliter
& recte reſpondit Didac.quem ſupra retuli,ſatis pro-
batur poſſeſſio hæc,ex quo antiquior probata eſt, nec
contrarium probatum fuit. quam certe reſponſionem
* ſentiunt * omnes. vel dicamus ſatis probari, cum ani-
mus declaratur, quo ciuiliter poſſidere intelligitur,
393 vt iam retuli. Sic etiam interpretari † debent verba
ſtatuti Papienſis 34. de poſſeſſ. violenta & clandeſti-
na, &c.ibi,vel ab eius prædeceſſore tunc tēporis, &c.
Ripa autem adducebatur hac ratione in hanc ſenten-
394 tiam, vt quis ob delictum † conuincatur, non præ-
ſumptiua ſed vera & clara exigitur probatio,l.vltima,
C.de probat. at ſola præſumptiua hic adeſt, non ergo
ſufficere poſſe debet. Verum reſponderi poteſt diſpo-
395 ſitionem † l.vlt. C.de probat. intelligi, non cum de
ſola pęna pecuniaria indicenda, ſed cum de corpora-
li agitur: ſic declarant Alciat.tract. præſumpt. reg.2.
præſumpt.9.nu.4.Boer.q.164.nu.1.& 2.Tiraq.tract.
de pęn.leg.conſuetud.&c.cauſa 27.& in claris noſtris
terminis ſic declarat Alc.tract.pręſump.reg.2. p̄ſum-
396 pt.21.in ſi. Afferebat tādem Rip.text.† d.c.cum ec-
cleſia, vbi ſpoliati clerici probarunt ſe in tribus proxi-
mis electionibus elegiſſe, quod neceſſe non fuiſſet, vbi
communis relata ſententia vera eſſet,ſed nihil eſt,cō-
modum enim fuerat illis ſpoliatis ſic probare, non ta-
men negat Pontifex Max. quòd vbi antiquior quaſi
poſſeſſio eligendi ſolū fuiſſet probata, quin ſatis ſuper
que fuiſſet, quamobrem communis defenditur ſenten
tia,quam communis forenſis vſus admittit, quæ ſane
ſententia,ſi in interdicto,Vnde vi,procedit, vt loquū-
tur interpretes, fortius ex eorum mente in hoc reinte-
grandæ remedio.

397 Amplia ſecundo ſic propoſitam † concluſionem
procedere, vt neceſſe minime ſit violentiam aliquam
probare, etiamſi in libello fuerit deducta, dummodo
ad eam probandam non ſe adſtrinxerit, ſic Soc. in d.l.
rem quæ nobis, nu. 16. de acq. poſſ. ex regula l. diuus.
de re iud. & ex Innoc. d. c. 2. de ord. cogn.
398 Amplia tertio, procedere † etiamſi lege municipa
li vera poſſeſſio exigeretur tempore ſpoliationis, vt
399 extat † ſtatutum Papiæ 54. io ciuil. ſub rub. de poſſ.
violenta vel clandeſt. &c. in ijs verbis [vel a prædeceſ
ſore tunc temporis vere poſſidebantur] eſt enim ſen-
ſus, eum reſtitui ad ſuam poſſeſſionem, quam tem-
pore ſpoliationis vere poſſidebat: nam adhuc dici-
tur probatum vere poſſediſſe eum ſpoliaretur, ſi pro-
batum eſt poſſediſſe ante; illa eſt ratio: quia hæc eſt
400 iuris † præſumptio, quæ rem reddit claram & eui-
dentem, Bartol. l. 1. C. de fide inſtrum. libro 10. & eſt
præſumptio iuris probatio liquidiſſima, l. licet, vbi
* omnes, * de leg. 2. & adeo vera dicitur probatio, vt ſi
ſtatutum exigeret probationes lucidiſſimas, hæc ſuf-
ficeret, ſic Fulg. in l. 1. C. de teſtam. milit. & eum eſt
ſecutus Alciat. tracta. præſumptio. in præfat. in 3. par.
præſumptio. numero tertio, & ibi plura tradunt Cra-
uet. conſi. 6. numero 42. Ferret. cauæ. 5. numero 3. &
cau. 16. numero 6. Socinus iunior conſil. 97. numero
13. lib. 1. Tiraquel. in l. ſi vnquam, in verbo, donatio-
ne, numero 158. C. de reuocan. donat. quod in caſu no
ſtro non habet dubium, quia relata præſumptio dici-
tur clare a iure probata, iuxta declarationem Decij
in l. 1. num. 7. C. de teſt. mil. & Iaſonis in l. licet Impe-
rator, num. 13. de leg. 1. erit ergo illi ſtatuto ſatisfactū
probando antiquiorem poſſeſſionem, ante ſcilicet
factam ſpoliationem, quia ſequetur ob iuris præ-
ſumptionem vere poſſediſſe tempore occupationis &
401 ſpoliationis: ſic etiam interpretor verba † ſtatuti
Papiæ 31. in crim. ſub rub. de pœna illius, qui violen-
tiam alicui fecerit in eius poſſeſſione. ibi [quæ ab ali-
quo tunc temporis poſſidebatur.]
402 Limitatur primo, non procedere eum † agitur ad-
uerſus nouū poſſeſſorem titulo poſſidentem: nam tūc
non ſufficit actori probare antiquiorem poſſeſſionem,
ſed neceſſe habet deducere, conuenti poſſeſſionem eſ-
ſe clandeſtinam, ſic Socin. d. l. rem quæ nobis, num. 16.
verſi. notabilis tamen, &c. ex doctrina Bart. in l. ſi de
eo, §. vlt. in fi. de acq. poſſ. quam ſumme commendant
* omnes, * vt Alexan. conſil. 118. numero 8. lib. 2. Pariſ.
conſi. 89. nu. 9. lib. 5. Iaſ. conſi. 21. colum. 2. lib. 3. Ruin.
conſi. 56. in fi. libro 4. & conſi. 106. in fi. libro 5. Brun.
conſi. 21. num. 6. Pariſ. conſi. 12. nume. 9. lib. 4. & alios
citat Neuiz. conſi. 79. num. 12. quorum maior pars in
noſtris his terminis loquitur, idem affirmando quod
Socin. iſtis addo Ruinum conſilio 49. nume. 13. lib. 4.
Dec. conſi. 57. col. vlt. Neuizan. conſi. 68. num. 10. 11.
verum in multis ſubſiſto: nam iure non cōceditur ali-
403 quid † dicere, niſi vt probetur, vt cenſuit glo. in l. 1. in
verbo, dicetur, ff. ſi quadr. paup. ſec. dic. quam probāt
* omnes, * vt ex † multis Ripa, in l. admonendi, nu. 21.
404 de iureiuran. Curr. iunior in l. ſi certis annis, nu. 21.
C. de pact. late Marſil. in ſingu. 570. Aduertas. imo Pa
riſ. conſi. 98. numero 36. lib. 4. & ante eum Barb. conſ.
25. lib. 4. quem retulit & Neuiz. d. conſi. 79. num. 113.
affirmant illam clandeſtinitatem, ſic deductam pro-
bari debere: ſed quo fieri poteſt modo, vt clandeſti-
nitas aduerſus titulo poſſidentem probari poſſit, cum
illa ceſſet ſi de titulo apparet? l. clā poſſidere, in prin-
cip. ff. de acq. poſſ. quare Curt. iun. conſi. 17. colum. vlt.
verſicu. duodecimum. & poſt eum Pariſ. d. conſil. 12.
405 numero 9. libro quarto. Affirmarunt hanc † clande
ſtinitatis qualitatem non cadere in titulo poſſiden-
tem. Præterea quomodo vitium clandeſtinitatis,
quod in ſolo reſidet animo, per teſtes probari pote-
rit, rurſus Bartolus in d. l. ſi de eo, §. vltim. non loqui-
tur in poſſeſſorio recuperandæ, ſed retinendæ po-
tius, vt eum ſic declarat Ioan. de Amicis conſil. 97. nu
mero 9. 10. quem refert Rub. conſ. 41. colum. vlt. ver-
ſicu. non obſtat teat. etſi eo loco Rubeus citet Ale-
xan. extendentem etiam ad poſſeſſorium recuperan-
dæ, erit ergo in noua hac noſtra conſideratione cogi-
tandum.
406 Limitatur ſecundo, nō procedere † in poſſeſſione
rerum mobilium: nam qui olim poſſedit, non præſu-
mitur poſſediſſe tempore ſpoliationis, gloſſ. l. inciui-
le, C. de furt. Caſtr. l. ſi minorem, C. de in integr. reſtit.
minor. Aretin. conſ. 120. Balb. in repet. l. Celſus, num.
142. ff. de vſucap. Alc. reſponſo 441. & hæc ſententia
eſt crebrior & forte verior, etſi Abbas in d. c. cum ad
Sedem, de reſtit. ſpol. aliter ſenſerit, cuius ſententiam
ſibi parum conſtans viſus eſt probare idem Alc. trac.
præſump. reg. 3. præſumptio. 21. num. 5. quo loco alias
adferi declarationes, quæ cum partim veræ non ſint,
partim caſui noſtro minime conueniant, *libenter* ex
induſtria ſilentio prætereo.
407 Limitatur tertio, non procedere † in beneficiali-
bus, in quibus non ſufficit probare ſolam illam poſ-
ſeſſionem antiquiorem, ſed neceſſe eſt probare &
titulum, ſic declarat Socinus, dicta l. rem quæ nobis,
numero decimoſeptimo, quam rem late infra excu-
tiam quæſt. 36.
Limitatur quarto, non procedere quando is ſpo-
liator cōuentus probaret, imo tempore allegati ſpo-
lij alium, vel ſe poſſediſſe, ita Afflict. in comm. ad con
ſtit. Neap. lib. 1. rubr. 24. num. 19. in fi. hæc enim exce-
ptio, non poſſediſſe tempore allegati ſpolij, in hoc
poſſeſſorio admittitur, dixi quæſtio. 32. remed. 1. nu-
mero 354.
408 QVAERO trigeſimoſecundo, quales eſſe † de-
beant in hoc remedio probationes? crebrior vide-
tur ſententia neceſſariam fore plenam probationem,
& ob id non ſufficere poſſeſſionem vnius tantum te-
ſtimonio probare, affirmarunt Bart. in Extrauagan.
ad reprimendum, in verbo, ſummarie, numero 10.
clare in noſtris terminis Afflict. deciſio. 364. numero
5. alios plures huius ſententiæ retulit, & eſt ſecutus
Plot. in l. ſi quando, numero 115. C. vnde vi, præſer
tim Cagn. in l. in pari. numero 8. de reg. iur. & Grat.
conſi. 110. numero 7. 8. lib. 2. & late Rol. a Valle, conſ.
50. nu. 16. lib. 2. alios in hanc ſententiam retulit Petr.
Beninten. concluſ. 62. nu. 10. Natt. conſ. 630. nume. 7.
409 lib. 3. illa ſolet adferri ratio: quia † maximi momen-
ti eſt poſſidere. §. commodum, Inſt. de interd. late Ri-
pa capit. ſæpe, num. 23. de reſtitut. ſpol. plura Curt.
ſenior in l. admonendi, num. 323. de iureiur. & alibi,
vt ergo in cauſa magni præiudicij exactæ probatio-
nis exiguntur, ita & in ceteris cauſis. adferri & alia
ratio poteſt: quia ſpoliatus antequam de ſpolio con-
ſtet, nullo fruitur priuilegio, Dec. c. conſultationibus,
nu. 2. de off. deleg.
Verum in ſpecie contrariam ſententiam probauit
410 Decius conſi. 51. numero 1. vbi in remedio hoc † re
integrandæ loquens, opinatur ſufficere ſi probetur
poſſeſſio vnius teſtimonio, & ex multis citat Matth.
2. notab. quod in iudicijs, &c. & ibi latiſſime in addi.
Gabriel Sarai. numero 8. idem Decius conſilio 252.
numero 2. in fi. qui eadem ratione vtitur, Grat. ſibi
parum conſtans, in conſilio 42. numero 6. lib. 2. In in-
terdicto, retinendæ, eadem ratione idem cenſuit De-
cius conſilio 663. numero 2. & Calcan. conſilio 100.
num. 16. & in adipiſcendæ, Dec. l. vlt. num. 15. C. de
edict.

edicto diui Adr. tollen. In omnibus, ſic Rebuff. in com
ment. reg. conſtitut. tomo 3. tit. de mater. poſſ. artic. 7.
411 glo. num. 29. Alciat. reſpon. 389. nu. 3. & † in omni-
bus poſſeſſorijs hanc ſententiam procedere dixit Bel-
lamer. conſ. 35. num. 6. ea vtuntur ratione, quod mo-
dici ſit præiudicij cauſa poſſeſſorij. l. momētaneæ, C.
qui legit. hab. perſ. ſtand. in iudic. & l. 1. C. ſi a momen.
poſſeſſ. fuer. appel. quin conſultus reſpondit Ancha-
412 ran. conſ. 41. † in remedio recuperandæ, ſufficere
probare poſſeſſionem per ſolam famam, quam ſenten
tiam viſus eſt probare Dec. in cap. 1. num. 17. de app.
Roland. a Valle conſ. 50. num. 10. lib. 2. & ideo Bella-
me. deciſ. 50. inquit, leues probationes ſufficere, &
ideo ſatis eſſe titulum colorare in beneficialibus, in-
fra dicam. Verum a priori ſententia non recedo, cum
413 poſterior † relata ratio ſolum in illo poſſeſſorio mo-
mentaneo cōcludat: quod ſane poſſeſſorium ſumma-
rium, ſupra in anteludijs diximus ſummarijſſimū ap-
pellari. ſic declarat egregie Curt. ſen. in d. l. admonen-
di, nu. 323. verſic. ſecundo moueor. qui ſic declarat eo
loco Bar. nu. 55. & eundem Bart. in l. 2. §. vlt. C. vbi in
rem act. a quo ſuam ſumpſit argumentationem Mat-
theſ. Dec. & ceteri eorum ſequaces. nam ſi citata iura
a Bartolo perpendantur, loquuntur tum in momenta
neo iudicio poſſeſſorio, d. l. momentaneæ, tū in poſſeſ-
ſorio leuiſſimo alterius pręparatorio: vt in miſſione in
poſſeſſionem ex Carboniano edicto, Dec. l. 2. nu. 2. C.
de Carbon. edict. in ceteris autem male ſentiunt Bart.
Mattheſ. & ceteri, vt animaduertit Ripa cap. ſæpe,
num. 3. in fi. de reſtit. ſpoliat. & dubitat & Cur. iunior
d. l. admonendi, num. 68. in fine, & ita aperte declarat
Zuchard. in l. vlt. num. 318. C. de edicto diui Adr. tol-
len. & Petr. Benintend. d. concluſ. 62. num. 13. Ioſeph
Lud. dec. 59. nu. 3. & Bero. conſ. 43. nu. 46. & 48. lib. 3.
vbi alia diſtinctione nititur conciliare hanc interpre-
414 tum controuerſiam. ex his infertur recte † ſtatuto Pa
piæ 34. de poſſeſſ. violenta, vel clandeſtin. reſtit. eſſe
cautum, fidem eſſe faciendam per legitimas perſonas
& idoneos teſtes, &c. loquitur enim in plurali, quare
duo ſaltem exiguntur. l. vbi numerus. de teſtibus. &
ideo Rebuff. qui ſupra, teſtatur in Gallia ſufficientes
probationes tantum admitti. etſi ipſe in iure aliter ſen
tire videatur, & male.
415 QVÆRO trigeſimotertio, † vtrum ne aduerſus
hoc remedio agentem obijci poſſit præſcriptionis ex-
ceptio? & certis caſibus obijci poſſe affirmant noſtri
interpretes. quo res clarior fiat aliquos diſtinguo ca-
ſus.
416 Primus eſt, † quando conuentus ille poſſeſſor eſt in
vera & manifeſta mala fide: eo quia ipſemet fuit pri-
mus occupator & ſpoliator, is tunc nullam poteſt ob-
ijcere temporis præſcriptionem, cum impediente ma
la fide, præſcribat numquam. c. vlt. de præſcrip. quod
417 ſaltem iure Pontificio locum habet, quo nec † imme-
morialis quidem temporis præſcriptio hoc caſu ad-
mittitur, vt late & docte tradit Crau. noſter, conſ. 146.
num. 2. & in tract. de antiquitate temporum, 4. parte
principal. num. 19. & 20. qui Angelum Aretinum, §.
furtiuæ, in princ. Inſt. de vſucap. citat, dicentem malæ
fidei poſſeſſorem in æternum ex Pontificijs conſtitu-
tionibus non præſcribere. hoc ergo in caſu non pote-
rit conuentus hanc obijcere exceptionem, ſic intelli-
git Bero. in cap. ſollicite, nu. 2. de reſtit. ſpol. ſic etiam
intelligo Caſſadorum & alios ab eo pro hac ſententia
relatos, in ſuis deciſionibus tit. de reſtit. ſpol. dec. 5. nu.
22. Ant. Matth. in l. naturaliter. §. nihil commune, am
pliat. 35. de acq. poſs.
418 Secundus eſt caſus, † quando is poſſeſſor, licet ſit
ſine titulo, eſt tamen in bona fide, vel in mala præſum
pta, hoc caſu præſcriptio triginta annorum obijci po-
teſt, cum tanto tempore huic remedio poſſit præſcri-
bi. ſic intelligo communem interpretum ſententiam,
quam probarunt Butr. in c. ſollicite, vbi Abb. num. 14.
Bero. nu. 39. de reſtit. ſpol. Caſtren. conſ. 105. in quæ-
ſtione, quæ ſperatur moueri, col. vlt. lib. 1. in antiquis,
Soc. in l. rem quæ nobis, nu. 18. de acq. poſſeſſ. Lucas a
Penna in l. ſi coloni, quæſt. 20. C. de agric. & cenſit. lib.
11. Ruin. conſ. 69. num. 14. lib. 1. conſ. 103. nu. 4. Rim.
lib. 5. col. 6. ver. circa ſecundum, lib. 4. conſ. 418. num.
11. lib. 3. Dec. conſ. 303. nu. 25. & hanc probauit Bal-
bus tract. præſcript. 4. par. prin. quęſt. 24. idem placuit
Rober. Maran. de ordin. iud. 7. diſt. iud. num. 50. in fi.
Grat. conſ. 70. nu. 18. lib. 2. Ioan. de Amicis, conſ. 61.
num. 10. Pariſ. conſ. 1. num. 154. lib. 1. & Crauet. conſ.
142. num. 14. qui Caſtren. retulit d. conſ. 105. Roland.
a Valle conſ. 72. num. 19. lib. 2. Ioſeph Lud. deciſ. 59.
numero 9. recte ergo exiſtimant iſti interpretes tanto
419 tempore huic remedio præſcribi, quia etſi † condi-
ctio ex lege ſit, vt perpetua dici poſſit. Inſtit. de perp.
& tempor. action. attamen ſpacio triginta annorum
tollitur. l. ſicut. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. Rur-
ſus ſi dominium tanto tempore præſcribitur, cap. vlt.
vbi Doctor. C. de præſcript. Bart. l. rem alienam, C. de
pignor. act. cur non fortius poſſeſſio hæc minoris præ-
420 iudicij, & hoc caſu loqui intelligo † Theodorici regis
reſponſum, cuius verba meminit Caſſiod. libro 1. va-
riar. in epiſtola deſtinata Domitiano & Vuiliç. [ſi Ro
mani prædium ſine delegatoris cuiuſquam Pyctatio
(Pyctatij meminit, idem Caſſiodor. lib. 3. variar. epi-
ſtola Romulo tranſmiſſa) id eſt, epiſtola, vel breui, vt
probat l. actuarij. cum l. excellentia. C. de erogat. mil.
421 ann. lib. 12. etſi nō ignorem † Pyctatium dici Album,
in quo ſceleſtorum iudicum nomina deſcribebantur,
(vt apud Lampridium in Alexandro) præſumptor (id
eſt, audax, vt ſequentia verba oſtendunt, & hæc eſt
aliquando ſua ſignificatio, ſi credimus Alciato, in tra-
ctatu, præſumpt. in præfationibus, in 2. præfatione.]
barbarus occupauit, eum priori domino ſubmota di-
latione reſtituat: quod ſi ante deſignatum tempus
videtur ingreſſus, aduerſus quam præſcriptio proba-
tur, obuiare, tricennij, petitionem iubemus quieſce-
re pulſatoris: illa enim reduci in medium volumus,
quæ noſtris temporibus præſumpta damnamus, quia
locus calumniandi non relinquitur, cum longi tem-
poris obſcuritas prætenditur.) Nec huic ſententiæ
aduerſantur rationes gloſſæ in dicto capitulo ſollici-
te. Ioannes Andreas, & aliorum, qui, vt referunt
Socin. & Baldus præcitatis locis ſupra, affirmarunt,
nulla temporis præſcriptione hoc remedium tolli.
quorum opinionem vno verbo viſus eſt probare A-
leaand. conſ. ſexto, numero 16. in fine, libro tertio,
& alij, vt retulit Caſſado. in titulo de reſtitutione ſpo-
422 liat. deciſ. 6. inquiunt enim; primo textum in † ca-
pitulo reintegranda, vti his verbis, quacumque tem-
poris præſcriptione non obſtante reintegrandum eſſe
ſpoliatum. Verum vt recte animaduertit Caſtren. di-
cto conſilio 105. colum. vltima, referuntur verba il-
la, [quacumque conditione temporis.] ad illa ver-
ba, [perdidiſſe noſcuntur.] vt ſit ſenſus, reintegran
dum eſſe ſpoliatum quouis tempore, vt nulla ſit dif-
ferentia inter vnius vel alterius temporis ſpoliatio-
nem. Hunc tamen ſenſum non admittit nouiſſime
Sarmientus libro ſecundo ſelect. interpretat. cap. de-
cimotertio, numero quarto, ſed nil eſt. & eſto quod a-
lium ſenſum verba illa habeant, adhuc tamen triginta
annorum ſpacio tolli poſſet, cum perpetuæ tollantur,
dicta l. ſicut.
Non quoque vrget quod ſecundo loco iſti adſerūt,

aduerſus hoc remedium non poſse dominij exceptio-
nem obijci, vt infra ſuo loco dicemus, multo minus
obijci poſse videtur hæc præſcriptionis. Nam præ-
ter Balbi reſponſionem quæ aliquãtulum leuis vide-
tur, dico ipſe hanc exceptionem non obijci ratione
423 dominij, vt agens excludatur, ſed † obijci ratione
poſseſsionis quam is ſpoliatus agens ex tanti tempo-
ris negligentia amiſiſse dicitur, ſic vno verbo ſenſit
Crauet.d.conſ.124.num.14.

Non quoque tertio aduerſatur, quod hic ſpoliator
conuentus præſcribere non potuerit, impediente ma-
424 la fide, d. † c.vlt.de præſcript. Quia vno ore * noſtri
* reſpondent interpretes. in hac præſumpta mala fide,
quæ a vera multum differt, ſufficere ad eam tollẽdã,
tempus annorum triginta, vt cenſuit Bart.d.l.vlti.in
fi.C.vnde vi. ſic teatum illum declarat, & Bartolum
ſecuti ſunt frequentius ceteris, vt late iam diximus ſu
pra in 13. rem.ex d.l.vlti.C. vnde vi. in q.10. Nec hoc
in caſu aliqua ſubeſt inter ius Pontificium & Cæſa-
reum differentia, vt docuit Abb.in d.cap.ſollicite, nu.
14.de reſt.ſpoliat. Balb.qui ſupra d.q.24. & verſ. & in
præſcriptione.

425 Tertius eſt caſus † qñ conuentus poſſeſsor eſt cum
titulo, & bona fide, is poteſt obijcere præſcriptionem
decem annorum inter præſentes, & viginti inter ab-
ſentes, cum tanto tempore præſcribat, dummodu res
non affecta vitio reali, & cauſam is non habuerit ſciẽ
ter ſit a vitioſo auctore. ſic cauſã hũc affirmauit Balb.
d.q.24. circa fi. verſ. quinimo videtur, & ſenſit Ruin.
conſi.61. num.14. lib.5. idem clare affirmauit Rolan.
a Valle conſi.71. num.21. lib.2. ea vtitur ratione Bal.
quia ſi poſseſsor iſte cum titulo & bona fide acquirit
vtile ſaltem dominiũ, iux l.ſi quis emptio. C. de præ-
ſcrip.30.vel 40.ann. cur nõ hoc caſu illæſam acquirit
poſſeſſionem? aliàs (vt inquit Balb.) ſequeretur, quod
numquam huic præſcriptioni eſſet locus, nã antiquus
is poſſeſſor, qui non alienauit, nec alienationi cõſen-
ſit, qui numquam ſine proprio facto a poſſeſſione ce-
cidit, ſemper hoc eſt, ad 30. annos, hac experiri poſ-
ſet actione, ſicque inutilis foret decem & viginti an-
norum præſcriptio. Ruin.autem ea ratione vſus fuit,
426 quia per curſum decem annorum † negligẽtia in-
ducitur, ob quam is ſpoliatus ius ſuum amittit, l. fur-
tum.§.vlt.de vſuca. nec diſſentit Balb.cõl.321. ad eui
dentiam præmittendum eſt, quod aliquãdo in fi. lib.
3. hanc ipſe addo rationem, quod ſi hoc in caſu non
eſt locus niſi præſcriptioni triginta annorum, nulla
eſſet differentia inter hunc poſſeſſorem cum titulo &
vera bona fide, & illum poſſeſſorem cum præſumpta
mala fide: quæ tamen maxima eſſe debet.

Declaratur tamen hic caſus, vt nõ vendicet ſibi lo
cum in illis caſibus in quibus ratione & perſonarum
427 priuilegio maius tempus poſtulatur: vt in † eccle-
ſia, contra quam regulariter ſola præſcriptio 40. an-
norum currit, c.de quarta.de præſcript. in auth. quas
actiones, C. de ſacroſ. eccle. ſic in noſtris terminis de
clarat Balb.qui ſupra d.quæſt.24.circa fin. verſicu. ſed
quoad eccleſiam, & ante eum Caſt.d.conſi.105. in fi.
idem reſpondit Bertran.conſil.44. nu.8. 2.par.lib.3.
428 velut in caſu † bonorum Cameræ Principis, quæ ſo
lo ſpacio centum annorum præſcribi pñt. Angel.in l.
ſicut.C.de præſcrip.30.vel 40.ann. Ale.conſ.84.nu.2.
lib.1.Guid.Pap.quæſtio.416.cum quæritur. ſic in no-
ſtris claris terminis declarauit Ruin.conſ.45.col.vlt.
ver. ſecundo principaliter, lib.4. cetera quæ adferri
poſſent exempla, libẽter miſſa facio. In eccleſia illud
429 adnotandum cenſeo, quod † decurſa contra eam
præſcriptione, non conceditur in integrum reſtitu-
tio, ſic glo.in Clem. 2.de reſtit.in integr. & in c. audi-
tis, de præſcrip. ſic in noſtris terminis reſpondit Soc.
ſen.conſ.266. col.10. verſic. ad ſecundum dico, lib.2.
erit tñ in caſibus præcedentibus animaduertendum,
430 in beneficialibus illud hodie † eſſe conſtitutum, vt
pacifici poſſeſſores per annum, ex regula Cãcellariæ,
de annali poſſeſſore, per triennium ſint tuti, quoad
poſſeſſionem: quæ regulæ & ſpoliatorem adiuuant,
dummodo non ſit violentus, vt egregie declarat Go-
meſ.in d.regula Cancellar. de annali poſſeſſore.q.64.
quem ſecutus fuit Mod. Parif. in eadem regula de an
nali poſſeſſore, quam ſimul iunxit cum regula, de ve
riſimili notitia, nu.122. libenter hæc collocaui hoc lo-
431 co, cum † regulæ iſtæ præſcriptionem inducant in-
ſtar annalis & triennalis pſcriptionis a iure cõi indu-
ctæ, vt admonuit Gome. d.reg.de annali, in præfa. &
de triennali, q.1. in fi. & ibi q.11. latiſſime declarat,
quõ ſpoliator ex illa regula, de triennali, defendatur,
adfertq; differentiam inter vnam & alteram regulã.
432 apud † Gallos pariter anni ſpacium datur ex regijs
conſtitutionibus ad recuperandam poſſeſſionẽ, qua-
re eo reſpectu vtilius erit hoc vti remedio, vt admo-
nuit Rebuff.in commen.regiar.conſt.to.1.ti.de ſent.
execut.art.5.gloſſ.1.nu.8.

433 QVAERO trigeſimoquarto, † vtrũne poſſit cõ
uentus aduerſus ſpoliatum agẽtẽ, eam obijcere ex-
ceptionem, qua cõcludat eum poſsidere nec potuiſ-
* ſe, nec poſſe? & obijci poſſe affirmant oẽs * vt apud
Alexan.in l.naturaliter, §.nihil commune, nu. 24. vbi
Rip.nu.81. Coraſ.in 2.par.nu.61.ff.de acq.poſt. idem
docuit Iacob. a S.Georg. in l.ſi de vi, num.53. verſic.
vigeſimoquinto fallit, de iud. & Ant.Matth.Rom.d.
§.nihil commune, nu. 41. ſic etiam Soc.ſen.tract.fall.
reg.379.fal.17. Afflict.in commen.ad conſt.Neap.lib.
1. rub. 24. de viol.circa poſſ.nu.35.36. adferri ſolent
434 plura exempla, vt illud: cum aduerſus † repetentẽ
beneficij poſſeſſionem, obijcitur, eum eſſe laicum, q
ſpiritualia poſſidere minime poteſt, cap. cauſam, de
435 præſcr. vel ſi aduerſus repetentem ſeu † recuperare
volentem vxorem, cuius quaſi poſſeſſione dicit agẽs
ſe ſpoliatum, obijciatur, exceptio, eũ eſſe monachũ,
qui vxorem habere non poteſt, cap. ex parte, de reſtit.
ſpol. qui hanc probat ſententiã, ſic his vtuntur exem-
plis, hanc affirmantes veram ſententiam Corſet.tra-
cta. fallen. ad reg. quod ſpoliat. ante omnia reſtituat.
fallen.48. idem cenſuit Roman. in nouis deciſionibus
in tit.de reſt.ſpol.deciſ.1. num.7.deciſ.2. num.1. vbi
declarat. idem placuit Bero.in c.litteris, nu.87. ver.ſe
ptimo fallit. & nu.93. de reſtit. ſpol.Crau.conſ.322.
col.4. verſ.ſexto principaliter. Oſaic.deciſ.116. nu.2.
præcipua hæc adferri ſolet ratio: quia hoc modo ni-
hil contra poſseſſorium obijcitur, ſed poſseſſorium il
lud negatur, quare fruſtra de poſseſſorio tractatur,
cũ non entis nullæ ſint qualitates, l.3. de vſufruct.leg.
l.eius qui in prouincia.ff.ſi cer.pet. quare affirmant no
ſtri, præſertim Iacobin. d.l.ſi de vi, nu.24. in fi. obijci
poſse tertium poſsediſse, eum a conuento ipſo poſseſ-
ſio occuparetur, idque ex Bald.in l.1.colum.4. verſic.
vel dic plenius, de app. & cum Iacob. & Bald. viſus eſt
ſentire Buer.quæſtio.238. colum.4. quod fuſius alias
* explicauimus. Hoc etiam vno * ore affirmant inter-
436 pretes noſtri, clerico agenti, vt † ſpoliato poſseſſio-
ne beneficij, exceptionem incapacitatis obijci poſ-
437 ſe. puta, quod † non ſit clericus tonſuratus, quod
438 non ſit promotus ad † presbyteratum intra tem-
pus, ſic exigente beneficio. ſic in noſtris terminis re
ſpondit interrogatus Crauet conſ.104. nu.3. d.conſ.
322.col.4. verſi. his ita præſuppoſitis. Rebuff. trac.de
pacificis poſſeſs.nu.192. & in praxi benefi. tit.1. de nõ
promotis intra annum, nu.71. ſic & in ceteris caſibus

cum obijcitur notorius defectus proprietatis, obijci
illa poteſt exceptio contra ſpoliatum, agentem reſti-
tui ante omnia. Crau. conſ. 299. num. 8. conſ. 301. nu.
6. Curt. iun. conſ. 127. nu. 6. Natta conſ. 474. num. 37.
libro 2. & alibi latius docui exempla harum exceptio-
num. plura poſſunt etiam adferri, illud præſertim in-
truſionis, vt cum quis poſſeſſionem beneficij adipiſci-
tur Bullis non leuatis, ſed forte cum ſimplici ſignatu-
ra: quod minime conceditur, ex aliquorum ſententia.
439 vt retulit Crauet. conſ. 134. num. 24. tunc enim † ſpo
liato ex poſſeſſione, exceptio obijci poſſe videtur. vt
aliquibus placuit præſertim Gemin. conſ. 106. col. 3.
verum latius hac de re infra dicemus. nu. 405. quo lo-
co oſtendemus veriorem & crebriorem eſſe eorũ ſen-
tentiam, qui affirmarunt ſolam ſignaturam ſufficere,
vt ſpoliatus agens contra ſpoliatorem, ſuum poſſeſ-
ſionis titulum iuſtificet. ſcio tamen plures eſſe Ponti-
ficum conſtitutiones, quas Cancellariæ regulas vo-
440 cant, prohibentes † beneficia cum ſola ſignatura
retineri non poſſe. vt vna exſtat regula Pauli III. &
altera Iulij III. edita anno 1553. menſe Maio. exẽplum
441 etiam adferri poteſt, cum obijcitur † exceptio idio-
matis: exſtant enim plures regulæ Cancellariæ quibus
declaratur, prouiſionem beneficij curati nullius eſſe
momẽti, ſi obtinens non intelligit & intelligibiliter lo
quitur idioma loci, in quo poſitum eſt beneficium. ſic
etenim exſtat regula Cancellariæ 19. Innoc. VIII. ac
Clem. VII. & Pauli III. ac etiam nouiſſime Pij IIII.
nunc Põtificis Maximi, cuius honeſtiſſima vota, vt fo
ueat & augeat Deus Optimus Maximus, eſt quod eni-
xis rogemus precib. cum præſertim viros doctiſſimos
ad ampliſſimos dignitatũ apices promoueat, vt inter
ceteros menſe hoc Martio huius anni 1565. purpurei
442 galeri ampliſſimum ſenatorem conſtituit † Franci-
ſcum Alciatum, Patricium Mediolanenſem Iurecon-
ſultum integerrimum, qui poſt decennalem ſtrenuam
nouando in docendo Papiæ operam, non precibus vel
pretio, ſed propria virtute promoueri meruit: de quo
ita eſt ſperandum, vt Petri aliquando ingrediatur lo-
cum cõſtitutionibus ergo Cancellariæ ſic eſt recte con
ſtitutum: quæ non modo in ſimplicibus curatis paro-
chialibus locum habent, ſed & in commẽdis, vt egre-
gie ſcripſit Gomeſ. in regula de idiomate, quæſt. quin-
ta, & ibidem quæſt. octaua, affirmauit, non ſufficere,
quod loquatur in parte illud idioma, ſed debet in to-
tum clare loqui: idem Gomeſ. eo loco, quæſt. 15. affir-
mauit neceſſarium fore, vt nouerit is latine loqui. alia
ſcripſit Rebuff. in praxi beneſ. in hac regula, quod quis
intelligat idioma, in glo. 1. & 2. qua in re illud vnum e-
rit animaduertendum, contra ſpoliatum ſic agentem,
hanc idiomatis exceptionem obijci poſſe, & ſi is ſit,
puta Gallus, cui ſit in Italia prouiſum tenetur proba-
re ſe probe nouiſſe Italice loqui, tum quia contra eum
eſt præſumptio. tum quia ſi nouit loqui Italice, eſt ex
accidenti, non a natura, quod accidens ab aſſerente
probari videri debet. vt in his terminis fere reſpondit
Roman. conſ. 499. in præmiſſa. col. 2. verſic. tertio ad
idem. quod & olim reſpondit interrogatus pro Reue-
rendo Chriſtophoro Gaſtaldo Ceuenſi contra D. del-
la Mola. illud etiam exemplum adferri poteſt in exce-
ptione ætatis: vt in beneficio curato, in quo exigitur
ætas annorum 25. c. cum in cũctis, §. inferiora. de elect.
tradit Rebuff. in praxi beneſ. in tit. de diſpenſ. ratione
ætatis. & in terminis affirmauit Bal. in l. 2. vl. notab. C.
de iis qui veniam ætatis imp. quem eſt ſecutus Rolan.
a Valle conſilio 47. numero 58. libro primo, prouiſio-
nem de curato factam minori, eſſe nullam. ſi ergo nul-
lum ius habet, iuſta ratione agenti, vt ſpoliato, obijci
poteſt, ſed quales & quomodo debeant his in caſibus
fieri probationes, attigit in caſu reſeruationis infra nu.
453. Conſiderari ac deſerri poteſt & is caſus relatus a
Boerio quæſt. 2. numero 34. quem ſecutus eſt decla-
rando Anton. Matth. in l. naturaliter, §. nihil com-
mune, numero 38. de acquir. poſſeſſ. quando ſcilicet
Pontifex Maximus alicui ſimpliciter prouidet de be-
neficio electiuo intra tempus ad eligendum electori-
bus datum, ſi prouiſus iſte deinde ſpolietur, ante om-
nia non poterit reintegrari, cum notorie de ſui tituli
inualiditate conſtet. non enim voluit Pontifex ex ea
ſimplici prouiſione ius electorum ſine cauſa auferre,
nec etiam præſumitur voluiſſe abſoluta poteſtate, quã
is in beneficialib. habet vti. quare is ſpoliatus conque-
ri non poteſt.
443 QVAERO trigeſimoquinto, vtrumne † contra
clericum vt ſpoliatum poſſeſſione beneficij agentẽ re-
integrari, poſſit obijci ſpecialis illius beneficij reſerua
tionis exceptio? & poſſe crebrius affirmant interpre-
tes, vt Lap. alleg. 24. Corſet. d. trac. fallen. ad reg. quod
ſpoliatus ante omnia reſt. fal. 48. Iac. Nou. Praxi crim.
tit. ſpoliatus de facto, &c. incipit, vulgaris regula eſt,
&c. nu. 41. ver. limita 41. Fran. in c. bonæ, col. 6. ver. ſe
ptimo & vltimo, de appel. ſic ſemper decidit Rota, vt
patet in deciſ. nouis, in tit. de reſt ſpol. dec. 3. & in de-
ciſionib. antiquis, eod. tit. deciſ. 2. & deciſ. 17. & in tit.
de cauſa poſſ. & propr. deciſ. 10. & ſeq. & in deciſ. an-
tiquis. tit. de reſt. ſpol. dec. 1. idem cẽſuit Caſſad. in ſuis
deciſ. tit. de reſt. ſpol. deciſ. 1. nu. 3. & deciſ. 2. qui idem
affirmat, num. 5. cum eſt reſeruatio beneficij vacantis
Fel. in c. in noſtra, nu. 12. de reſcri. & in c. ſi conſtiterit,
in fi. de accuſ. & hanc ſententiam ſeruare Romanam
Curiã teſtatur Gomeſ. in reg. Cancellariæ, de triẽnali
poſſeſſore, nu. 53. quæſt. 49. col. 2. Ripa d. §. nihil com
mune, nu. 82. ibi Zaſ. Bero. d. c. in litteris, nu. 84. Re-
buff. in praxi beneſ. in tit. de reſeruat. tam generalibus
quam ſpecialibus. nu. 40. idem placuit Soc. in l. rẽ quæ
nobis, nu. 19. de acq. poſſ. Dec. conſ. 191. nu. 10. Pariſ.
conſ. 1. nu. 151. lib. 1. hanc ſemper probauit Io. Bapt.
Ferret. conſ. 15. nu. 1. & 2. conſ. 21. nu. 3. conſ. 69. nu. 7.
conſ. 172. nu. 1. conſ. 188. nu. 2. & 3. vbi poſt Rom. cõſ.
484. & alios affirmauit, poſſeſſorem reſeruati benefi-
cij de facto ſpoliari poſſe, nec illi hoc reintegrandæ re
medium concedi. idem cenſuit Æneas de Falc. in trac.
de reſer. beneſ. in 11. & in 47. effect. Bertran. conſ. 138.
nu. 6. & 7. lib. 8. Orian. in rubr. de cauſa poſſ. & propr.
col. 7. ver. ſeprimo limit. Iacob. a S. Georg. in l. ſi de vi.
nu. 23. verſ. vigeſimoquarto fallit, de iud. Ant. Matth.
d. §. nihil commune, nu. 42. verſ. qui ſequitur, & latius
fall. 36. eiuſdem fuit ſententiæ Crau. conſ. 258. nu. 9.
ver. ſimiliter agenti. nouiſſime Quinct. Mandoſius in
Commen. ad reg. Cancellariæ Iulij III. in reg. 1. de re-
444 ſeruationib. q. 3. ex adducuntur ratione: quod † reſer-
uatio inficiat titulum, & illum ipſo iure annullet. c. ſi
eo tempore, de elect. in 6. quinimo eſt tam malignæ na
turæ, vt quidquid inuenit deſtruat, & in eo oppoſitum
ducat. ſic Gomeſ. qui ſupra, ex c. ſi poſtquam. de elect.
in 6. c. quoſdam. de præb. c. 1. de conceſ. præb. Bellam.
deciſ. 535. Bero. q. 80. & idem Gomeſ. in reg. Cancella
riæ, de annali poſſ. q. 22. poſt multos quos citat, affir-
445 mat adeo nullã eſſe † poſſeſsionem hanc reſeruati be
neficij, vt is poſſeſſor, ſeu detentator potius, nec fru-
ctus quidẽ ſuos faciat. & eo loco plura in his terminis
adfert idem Gomeſ. d. regul. Cancellariæ, de triennali
446 poſſ. q. 51. citando d. c. ſi eo tẽpore. inquit † reſeruatio
nis decretum poſſeſſionem diſcolorare. altera affertur
ratio, quia eo ipſo, quod de reſeruatione conſtat, iam
notorie apparet de non iure ſpoliati agentis, quæ ſane
exceptio in beneficialibus impedit ſpoliatum reſtitui.
c. conſtitutus. de filijs presbyter.

Nec huic ſententiæ aduerſatur, ſubtile illud funda
mentum Franc. Aretin. in l. naturaliter. §. nihil com-
mune, colum. penultim. in fin. de acquiren. poſſeſſ. qui
contrariam aduerſus relatos ſententiam probauit: in-
447 quit enim, quod † etſi reſeruatio inficiat titulum, an-
nulletque, non tamen annullare nec extinguere poſ-
ſeſſionem, cum non videatur bona conſequentia, titu-
lus eſt nullus, ergo & poſſeſſio, quæ ab eo deſcendit,
448 quando ex † actu nullo conſiſtat, acquiraturque vera
poſſeſſio, l. 1. §. ſi vir. ff. de acquir. poſſeſ. Confert quod
docuit Bar. in l. non dubium, nu. 26. C. de legib. quan-
449 do † actus principalis eſt nullus, quæ ab illo pendent
& ſine eo ſtare non poſſunt, ſunt nulla, ſecus ſi ſine il-
lo ſtare poſſunt. hinc videmus (ait ille) quod cum do-
minium ex cauſa putatiua poſſit transferri, etſi con-
tractus nullus ſit: quanto fortius in poſſeſſione quæ fa
450 cilius ipſo dominio acquiritur. imo in ipſis † benefi-
cialibus ſine iure aliquo haberi poſſeſſio poteſt, cap. in
litteris, & c. item cum quis. de reſt. ſpoliat. Nec inquit
Aret. is teat. c. ſi eo tempore. ad rem facit, cum de ijs
loquatur, quæ ad electionem ſequuntur neceſſario, &
ſine quibus electio nulla eſſet, quod hic non contin-
git. Hæc ſane argumentatio multorum ingenia exer-
cuit Rip. enim d. §. nihil commune, num. 82. reſpon-
det ſed infeliciter. mea ſententia rectius reſpondent
Domini de Rota deciſ. antiq. de reſtit. ſpol. deciſ. 17.
quos eſt ſecutus Ioan. Bapt. Ferret. conſ. 3. num. 18. in-
451 quiunt enim caſum † d. l. 1. §. ſi vir. eſſe admodũ a no-
ſtro diuerſum: nam in §. ſi vir. illud contingit, quia
maritus donando & cedendo, animum habuit (etſi
contra iura) poſſeſſionem ipſam perdere, quare ſua
non intereſt, quod vxori. cui donare voluit acquira-
tur, vel non, cum nullum ſibi adferatur præiudicium,
ex quo iam donare voluit: nec tertius læditur, cum
nullum is ſentiat detrimentum. at in caſu noſtro res
aliter ſe habet, quia alter poſſeſſor maximum hoc ſen
tiret incommodum, & per diutinam vacationem ec-
cleſiæ negotia ſuo maximo cum detrimento proro-
garentur. nec ab hac declaratione diſſentit Socin. in
d. l. 1. §. ſi vir, num. 10. verſicu. primo quod. dum citan-
do Gemin. in cap. vltimo, num. 3. vt lite pend. in 5. de-
452 clarat. † d. §. ſi vir. non habere locum, cũ maximi præ
iudicij eſt poſſeſſio, & citat Gemin. qui in noſtris his
terminis loquitur. Ex eodem quoque Socin. d. nu. 10.
verſic. ſecundo reſpondetur, altera colligi poteſt re-
ſponſio, dum inquit quod quando eadem ſubeſt ra-
tio annullandi poſſeſſionis tranſlationem, quæ impe-
diendi contractum, a pari ambo procedere. In caſu
noſtro vna eſt ratio, cum ita non liceat occupare be-
neficij poſſeſſionem, & fructus ſuos facere, vt nec ip-
ſius beneficij reſeruati proprietatem, ne contra ſupe-
rioris mandatum eccleſiaſtica occupet. Præterea ter-
tio loco ſic reſponderi poteſt, maximam eſſe differen-
tiam inter profana, & quæ eccleſiæ ſunt; in profanis
ex inutili contractu acquiri poteſt poſſeſſio. d. l. 1. §. ſi
vir. at in eccleſiaſticis titulus inficit poſſeſſionẽ: quia
poſſeſſorio agens, neceſſe habet eam poſſeſſionem per
titulum iuſtificare. cap. ex frequentibus, de inſtit. cap.
1. de regul. iuris in 6. & infra dicemus, ſic ſenſit in no-
ſtris terminis Bald. in cap. acceptam. verſic. item non
poteſt, de reſtit. ſpoliat. & hoc eſt, quod in beneficiali-
bus affirmant Doct. poſſeſſionem reſeruati beneficij
ſtare non poſſe. cum ſine iuris adminiculo reperiatur.
ſic Rebuff. d. praxi Benefic. d. tit. de reſeru. num. 40.
Ruin. d. conſ. 449. col. vlt. verſic. ſecundum vero fun-
damẽtum. Nec aduerſantur duo illi canones ab Aret.
citati. in cap. in litteris, & in cap. item cum quis. quia
intelliguntur, cum ſimpliciter probatur poſſeſſio, tũc
ſufficit: ſecus ſi probetur de non iure poſſidentis, quod
ius inficit poſſeſsionis & annullat. ſic vno verbo ſen-
tit Soc. d. l. rem quæ nobis. nu. 19. circa princ. qui alia
nonnulla affert, vt hanc tueatur ſententiam, quę apud
eum legi poſſunt.

453 Declaratur primo hæc procedere, ſi † modo huius
reſeruationis exceptio eſt probata, vel probari ſtatim
poteſt, alias non. ſic declarat Rota in dec. antiq. in tit.
de reſt. ſpol. deciſ. 11. & Æneas de Falc. tract. de reſer.
effectu 27. Ant. Matth. d. §. nihil commune, ampl. 24.
ſed eſt hac in re animaduertendum, quia ſi vera eſt il-
lorum ſententia quam defendimus ſupra in 1. remed.
quæſt. 21. admitti exceptionem dominij in quouis ca-
ſu, cum offeruntur probationes incontinenti, hæc re-
ſeruationis exceptio proficiet parum: quare cogitan-
dum erit vtrum vera.

454 Declaratur ſecundo † ita demum procedere, ſi de
reſeruatione per Bullas reſeruationis fiat fides, non ſi
per teſtes, etiamſi incontinenti offerantur. ſic decla-
rat Io. Bapt. Ferret. conſ. 113. nu. 2. & ita intelligo Æ-
neam de Falc. d. tract. de reſer. in 11. effectu, alias non
recte ſatis ſentiret.

455 Declaratur tertio non procedere, † quando is poſ
ſeſſor reſeruati beneficij lite pendente eſſet ſpoliatus.
ſic Bero. in cap. in litteris, nu. 88. in fi. de reſtit. ſpol. ci-
tat Rotam deciſ. 56. adfert rationem illam, quod re-
ſeruatio afficit beneficium quoad Põtificem reſeruan
tem, non quoad tertium, ſed de hac re latius infra in
vlt. remed. dicemus.

456 Declaratur quarto non procedere, quando † reſer
uatio ſuper incerto beneficio eſſet facta. ſic poſt Caſſa.
deciſ. 1. & 2. in tit. de reſtit. ſpol. reſpondit Io. Baptiſta
Ferret. conſ. 28. num. 5. verum Caſſad. dec. 1. num. 3.
inquit maiorem partem Dominorum idẽ affirmaſſe,
quando eſt reſeruatio ſuper incerto, relata ab eo ratio
ne. & quando eſt ſola generalis reſeruatio, illam non
obſtare huic agenti ſpoliato, ſcribit Quinctilian. Man
doſius in d. reg. 1. Cancellariæ, de reſer. q. 3. poſt Io. de
Selua, quem citat. is tamen Mandoſius aliam ſubijcit
diſtinctionem, quod aut nihil adhuc eſt probatum ſu-
per ſpolio, & tũc exceptio etiam generalis reſeruatio-
nis obijci poſſit. aut iam eſt probata ſpoliatio, tunc o-
bijci non poſsit. addo ipſe, rationem videri: quia per
calumniam videtur facere. conferunt, quæ diximus de
eo, qui petit remiſſorias, vt ſupra hoc remedio 336. &
337. & idem Ferret. vbi ſtatim nu. 7. ſubdit ex Caſſad.
qui ſupra, deciſ. 3. idem, quando retrotrahetur in præ-
iudicium tertij.

457 Declaratur quinto nõ procedere in eo, † qui paci-
fice per triennium poſſedit. ſic Gome. d. rem. de trien-
nal. q. 49. col. 4. ver. non obſtat, quod decretum, &c.

458 QVAERO trigeſimo ſexto, vtrũne † ſpoliatus
poſſeſsione beneficij & hoc remedio agens, teneatur
ſuæ poſſeſsionis titulum iuſtificare? & teneri affirmãt
crebriore calculo interpretes, vt gl. in cap. in nomine
Domini, in verbo, audientia, de decimis, in Clem. vni-
ca. de cauſa poſſeſſ. & propriet. Rota in deciſ. nou. tit.
de reſtitutione ſpoliat. deciſione 1. & 2. & in eodem
tit. deciſio. 20. Caſtren. conſ. 254. ad confirmationem
eorum, quæ col. 2. verſic. ſuper tertio artic. lib. 1. in an-
tiq. non diſſentit Socin. in l. rem quæ nobis, nu. 17. de
acquir. poſſeſſ. Guid. Pap. in quæſt. 85. ſing. 231. Dec.
l. vlt. num. 19. in fine, C. de edicto diui Adrian. tollen.
& conſ. 220. colum. 4. Capic. Neap. deciſ. 6. nu. 2. & 3.
Iacob. a S. Georgio, in l. ſi de vi, num. 29. verſic. deci-
mo tertio fallit. de iud. Bellam. deciſ. 49. Ferret. conſ.
28. num. 9. Ioan. de Selua tract. benefic. 2. parte, quęſt.
25. Rip. d. §. nihil commune, num. 73. ibi Zaſ. num. 59.
Rube. conſ. vltimo, num. 8. Rebuſ. ſuper concord. Re-
gis Franciæ, in titulo de annatis. verſic. ſeptima regu-
la, &

la,& in comment.reg.conſtit.to. 3. tit.de cauſis poſſ.
beneſ.art. 1.gl. 1.nu.1. 2. Bardus Cenenſis io tract.de
tempore vtili & contin.cap.3.nu.13. Quinct.Mando
ſius in regulis Cancellariæ Iulij Tertij, in reg. 1. de re
ſeru.q.3.Crau.conſi.322.col.2.verſi.ſecundo conſide
459 ro. qui ea ratione vtitur, quia † beneficiatus non di-
citur beneficij dominus,ſed adminiſtratoris loco: di-
citurque procurator: vt ergo ante omnia conſueuit
procurator mãdatum producere, l. ſi quis inficiatus,
ff.depoſ.ſic beneficiatus iſte titulum oſtendere debet,
aliàs ſi ſine titulo ſit,intruſus dicitur, cap. 1. de eo qui
mit.in poſſ.Rom.qui ſupra & infra ſuo loco dicemus.
Accedunt aliæ rationes,quas adſert Coſmas Gumyer
in tract.de pacif.poſſ. in glo.acquirant,colum.13.14.
Contra tamen relatam communem ſentẽtiam reſpon
dit Gem.conſi.57.col.3. & conſi.148.nec diſſentiunt
Innocent.Abb.& Butr. in c.ex litteris,& in c.cum ad
Sedem, de reſtit.ſpol.vt refert Socin.d.l.rem quæ no-
bis,numero 17. ſic Franciſcus de Marchis,q.197.in fi.
inquit non fore neceſſariam tituli probationem, cum
longo tempore poſſidet: nam longa poſſeſſio vim ti-
tuli habet,quod ſtatim ſubijciam. Ripa d.§.nihil cõ-
mune, numero 71. opinatur veram eſſe eo caſu Gem.
ſententiam,cum ſpoliator ipſe excipiens de titulo ſpo-
liati agentis, non oſtendit proprium titulum: nã tunc
ſpoliatus ipſe ſuum probare debet, ex quo enim is
conuentus ius non habet, vt extraneus dicitur, nec
ſua videtur intereſſe. ſic ſenſit Ioan.de Selua d. tract.
de beneſ.2.par.quæſt.25.nu.6.& Anton.Matt.Rom.
d.§.nihil commune,nu.48.& nu.55.56.quo loco de
ratione quærit.ſed non ſatis hæc placent.Gemin.ergo
duos diſtinguit caſus.

Primus eſt, quando ſpoliatore conuento inſtante
poſtulatur ſpoliatum titulũ oſtẽdere, vt nõ teneatur.

460 Secundus eſt,quando † iudex ipſe vult actorem, vt
qui ſpoliatus reſtitui petit, oſtendere debere ſuæ poſ-
ſeſſionis titulum: & tunc teneri agit Gemi. hic ſecun-
dus caſus eſt verus,nec probabilẽ recipit dubitationẽ.
maius dubium verſatur in primo,& idem eſt dicendũ
ex crebriori ſententia. relati enim ſere omnes inter-
pretes loquuntur indiſtincte, & vna eſt communis ra-
tio,ne ſcilicet detur vitioſus ingreſſus,atque quia huic
poſſeſſioni aduerſatur iuris præſumptio, cum iure non
concedatur, ſine titulo beneficialia poſſidere, & Caſ-
ſad. in deciſ. tit. de cau. poſſ. & propr.deciſ.2.intelli-
git,quando ſpoliatus ſucceſſit.

461 Declaratur primo, non procedere † quando con-
ſtat ante litem pacifice poſſediſſe vltra triennium, vel
ſucceſſiſſe poſſeſſori pacifico vltra triennium: ſic de-
clarat poſt alios Caſſad. in ſuis deciſ. tit. de cauſ.poſſ.
& propr. deciſ.2. adſert is rationem, quia non eſt ve-
riſimile, quod viſitatores paſsi eſſent, eum ſine titulo
poſſidere, quod intelligo quoad ſpoliatorẽ: quo enim
ad ſuperiorem, nullo tempore ius acquirit poſſeſſor
beneficij,vt titulum non oſtendat.ſic Innoc.in c.cum
contingat,colum.7.de præſcrip.Soc.ſen.conſi.59. col.
2. verſic.circa quartam,lib.1.Iaſ. l. ſi certis annis,col.
vlt.7.lim.C.de pact.Tiraq.tract.de præſcrip.§.1.gl.4.
verſ. ſed huic ſententiæ.

462 Declaratur ſecundo,non procedere † quando agi
tur via attentatorum,vt infra ſuo loco dicemus in vlt.
rem. num.32.

463 Declaratur tertio,† & intelligitur vt ſufficiat oſtẽ
dere titulum coloratum. & qui ex prima ſui facie ve-
rus appareat, nec enim licet poſtmodum ſpoliatori
quidquam in illum obijcere.ſic intelligit Caſt. d.cõſi.
254.d.verſ.ſuper 3.artic. ſic declarans tex. c. in litte-
ris,de reſtit. ſpol.Caſſad.in tit.de reſtit.ſpol.deciſ.1.in
fi. & Reb. qui ſupra,& forte nec aliter ſentiunt inter-
pretes relati a Gemi.d.conſ. 148. col.2. quo loco de-
clarat ſufficere poſſeſſionem iuſtificare:non ergo exi-
gitur exacta tituli probatio, ſed ſufficit quod titulus
coloratus ſit. Petrus Benintend.concluſ.23.nu.5. 6.7.
& idem ſenſit Bert.conſi.2.nu.18.1.par.lib.3.& cõſ.
135.nu.9.& conſ.273.num.1.eo. Bellam. deciſio.50.
& deciſi.99.& 455.Oldr.deciſ.116.nu.7. qui decla-
rat,quis ſit titulus coloratus.& illi addo Coſmam Gu
mier loco ſupra allegato. qua ratione fit, vt ſi titulus
eſſet diſcoloratus,& pro non titulo haberetur, non eſ
ſet poſſeſſio iuſtificata, vt ſi de intruſione appareret:
464 nam ſolet † intruſio titulum & poſſeſſionem annul-
lare,Ripa d.§. nihil commune,num. 71. imo intruſus
admiſſus repelli debet ab ipſa poſſeſſione. ſic Ferret.
conſi.1.num.2.& conſi.12.nu.11.quare intruſus ſpo-
liatus non reſtituitur. Franciſc. de March. qu. 197.
num.3. par. 1. quo loco affirmat, intruſum ideo non
præſcribere,quia fur dicitur.idem quæſt. 659. par. 2.
Bellam.capit.vltim,num.15.de ord.cogn.qui quid in
Pontifice intruſo & eiecto ſit obſeruandũ, docet, ſed
rẽ ſic,vbi ſi de titulo inutili non conſtat, non concedi
tur reſtitutio. & hoc in caſu defendi poteſt opinio
Anchar.in c.beneficium,de reg.iu.in 6.quem eſt ſecu
tus Bert.cõſ.224.nu.191.par... lib.3.conſ.439.nu.6.
lib. 4. & conſ.59. num.2.lib.5.dum affirmant poſſeſ-
ſionem in beneficialibus ex inutili titulo ſuſtineri:
intelligitur cum de eo clare adhuc non conſtat, ali-
ter male ſentirent. intruſum autem non reintegrari
ſcribit Anton.Matth.in l.naturaliter.§.nihil commu
ne,fallen.37.de acqu.poſſ. & fallen.43. multis autem
modis intruſus quis apparet, vt latiſſime tradũt Reb.
in praxi benefi.in tit.de ſubrog. litig.in glo.vbi latiſſi-
me ſcribit Fel.in c.noſtra.nu.11.12.de reſcript.Bero.
cap.in litteris.nu.2.de reſtit.ſpol.Cap. deciſ.6. Pariſ.
conſi.46.num.40. lib. 4. & Rol.a Valle conſil.46.nu.
43.lib.1.& Bero.in conſi.12.nu.1.lib. 1. Ceteris omiſ-
ſis, ad rem noſtram illud exemplum adſerri poteſt:
465 cum is ſpoliatus agens, vellet ſuum † titulum iuſti-
ficare per ſolam ſignaturam,nam eo ipſo quod ſolam
ſignaturam oſtendit,& fatetur ſe perfecto titulum nõ
eſſe aſſecutum, tum vere & proprie,ſaltem quoad vir
tutem probatoriam, ex ſola ſignatura gratia non di-
catur perfecta.vt late per Gomeſ. in reg. Canc.de nõ
iudic.ſecundum ſupplicationem.q.1.Bero. in rub. de
conſt.col.vlt.verſ.addo vltra.quibus addo Gem. con-
ſil.109.col.3.verſic.in contrarium probatur.

Verum hac in re noſtra, illud magis placet, ſigna-
turam ſufficere ad poſſeſſionem iuſtificandam, vt lo-
cus ſit huic recuperandæ remedio. ſic cenſuit Caſſad.
in ſuis deciſ. in tit. de cauſa poſſ. & propr.deciſ.4. nu.
3. de reſtit.ſpol. deciſ.vltim.quod ex eo confirmatur:
quia ſola ipſa ſignatura ſufficit ad poſſeſſionem bene
ficij adipiſcendam, & iuſte retinendam. vti ſcribit
Rebuff.in praxi benefic.titu.de ſubrog.collitig. gloſ.
4.nu.15. & tit. qui inſcribitur, tertia pars ſignaturæ,
in verbo datum. nu. 2. & tit. de miſſione in poſſeſſio-
nem.nu.39.40.& Caſſad.d.tit.de reſtit.ſpol.dec. vlt.
nu.3.& ibi nu. 14. ſubdit, regulam de non iudicando
ſecundum tenorem ſupplicationis, intelligi in peti-
torio,non in poſſeſſorio. & hanc quoque ſententiam
probat Gom.d.regu. de non iudic.ſecundum ſupplic.
q.5.quo loco multis relatis teſtatur ſic Rotam ſerua-
re.Rebuff.in comment.Reg.conſtit.to.3. ti.de cauſis
poſſeſſ.beneſi.artic. 1.glo. 1.num.9.10. affirmat, quod
vbi ſignatura non ſufficit,illam poſſe produci penden
te dilatione,& põt deinde producere Bullã. ex Mar-
ſil.ſingula.113. dictum teſtis,&c. & quod præſentata
ſignatura peti poteſt dilatio ad habendam Bullam,
quæ ſolet cõcedi. Relata tñ declaratio non procedit,
quando

466 quando ipſi † ſpoliato agenti Iuris præſumptio ad-
uerſaretur, tunc enim neceſſe erit iuſtum & legitimū
titulum plene probare, ſic intelligit Crauet. d. conſi.
358. col. 2. verſic. ſecundo conſidero. ea ratione: quia
is, qui contra ſe iuris præſumptionem habet, dicitur
in mala fide. Alexand. conſi. 75. colum. penultim. verſ.
præterea videtur indubitanter, lib. 4. quem eſt ſecu-
tus etiam idem Crauet. conſi. 259. num. 7. verſi. & ma
xime. addo eiuſdem ſententiæ Bero. in capit. in litte
ris, num. 87. de reſtit. ſpoliat. Ioan. de Selua. tract. de
benefi. 2. part. quæſt. 25. num. 2. verſic. 2. pręmiſſa. Ca
pic. deciſ. 6. num. 5. Rebuff. in praxi beneſ. in titu. de
reſcript. ad benefic. vac. nu. 22. 23. aliqua ſcribit Ri-
pa d. §. nihil commune. nu. 77. multa adferri poſsunt
467 exempla: illud tantum refero, cum duorum † benefi
ciorum incompatibilium poſſeſſionem ſpoliatus in-
tendit recuperare, illi enim iuris præſumptio aduer-
468 ſatur, quia † incompatibilitas reducit titulum ad
non titulum, vt in extrauag. execrabilis. ſic Rom. con
ſil. 499. colum. 1. verſic. 3. ad idem Crauet. d. conſi. 58.
num. 9. verſic. & ſimiliter. Corſet. tract. fallen. ad reg.
quod ſpoliatus ante omnia. fallent. 16. Iacob. Nouel.
in Praxi criminal. titu. ſpoliatus de facto &c. incip.
vulgaris regula eſt, &c. num. 19. verſic. limita. 16. Ro-
ta in deciſ. nouis, in tit. de reſtitut. ſpoliat. deciſ. 3. nu.
5. & in antiquis eo. tit. deciſ. 16. Capel. quæſt. 464. &
Bero. quæſt. 80. Quod autem dictum eſt in poſseſſio-
ne rei beneficiariæ, idem dicendum videtur in quaſi
469 poſseſſiune † iuriſdictionis, quæ ſine titulo haberi
non poteſt. ſic Alcia. reſpon. 408. num. 7. ſentit Natta
conſil. 289. num. 12. lib. 2. & in his, quæ iuris publici
ſunt Bero. quæſt. 4. num. 4. 5. & idem viſus eſt ſentire
Anton. Cap. dec. 77. & eum ſecutus Anton. Natt. in l.
naturaliter, §. nihil commune, num. 69. de acquiren.
poſſ. qui loquuntur de quaſi poſſeſsione officij & vecti
galis. idem eo loco ampliat. 33. ſentit cum Hernia &
Capic. Sed non animaduertunt Afflictum Neapol. vi
rum diligentiſsimum. in comm. ad conſt. Neapol. li. 1.
rub. 24. de violentijs circa poſſeſ. num. 37. 38. & idem
Afflict. illa omnia repetit in capit. 1. §. illud quoque,
num. 14. 15. 16. de prohib. feudi alien. per Freder. con-
trarium affirmaſſe, decemque argumentis reſpondiſ-
ſe, quę Alciati & Nattæ ſententiam confirmare vide
470 bantur, nec ignoro † iura quæ in beneficialibus lo-
quuntur. in feudis procedere, vt late tradit Dec. cōſi.
66. & pulchre ac late Gomeſ. ſuper regul. Cancell. de
annali poſſ. in præſ. ſed idem in regula de triennali. q.
4. eſſe verum quando materia eſt proportionabilis,
vt forte non eſt in caſu noſtro, ex traditis ab Afflicto.

Declaratur quarto, non procedere in reuerendiſ-
ſimis Cardinalibus, qui ſuum titulum iuſtificare non
tenentur, cum ſuas eccleſias in titulum Cardinalatus
teneant. ita Dec. conſi. 157. colum. 1. poſt Petr. Peruſ.
& in ſpecie noſtra ſic annotauit Anton. Matth. Rom.
d. §. nihil commune, nu. 48. in fin. qui nu. 52. docuit,
titulum colorari per confeſsionem aduerſarij, ex Caſ-
ſad. deciſ. 1. item ex vnius teſtimonio, ex Bellam. de-
ciſ. 50. 98. 577.

Declaratur quinto, non procedere quando de le-
ui detrimento agitur. ita Anch. c. ad decimas, de reſt.
ſpoliat. in 6. ſunt tamen qui ibi diſsentiunt, vt Frācus
& Gemi. eos retulit is Matth. d. §. nihil commune, nu.
57. verſ. neque titulum.

471 QVAERO trigeſimoſeptimo, an † ſpoliato hoc
remedio agenti in poſseſsorio rei profanæ obijci poſ-
ſit dominij exceptio? Hāc quęſtionem vt notabilem,
& in praxi quotidianam poſt Aegid. Bella. quem ci-
tat, mouet Soc. in d. l. rem quę nobis, num. 20. de acq.
poſſ. & tādē vna cū ipſo Bella. diſtinguit duos caſus.

Primus eſt, quando obijcitur exceptio dominij ip-
ſius agentis, qua dicimus conſtare ipſum ſic agentem
dominum rei cuius poſſeſſionem petit, non eſſe. hoc
caſu concludunt Bellam. & Soc. obijci nō poſſe. ea ad-
472 ducti ratione, quia † proprietatis ſeu dominij cauſa
nec ab actore eſt probāda, nec de ea ante factam poſ-
ſeſſionis reſtitutionem diſputandum. idem reſp. Caſt.
conſil. 105. in quæſt. quæ ſperatur moueri. in fin. lib. 1.
in antiquis. adferri ſolet text. c. reintegranda, qui vix
probat, & melius confert c. vltim. 3. quæſt. 1. c. opor-
tet. 3. quæſt. dum reddit rationē, quia nec nudus, nec
inermis valet ſpoliatus aduerſus ſpoliatorem reſiſtere.
quæ ratio non prodeſſet ſpoliato, ſi ab eo obijci poſſet
dominij exceptio, rurſus ſi ſpoliato agenti interdicto,
Vnde vi, obijci non poteſt exceptio, tanto fortius non
debet poſſe obijci in hoc remedio pinguiori & vtilio-
ri. ſic vno verbo ſenſit præcitato loco Caſtr.

Declaratur primo, non procedere cum incontinen
ti ſuper deducta dominij exceptione offeruntur pro-
bationes. Sic Socin. in d. l. rem quæ nobis, nu. 20. *ver.*
hanc tamen. qua de re latiſſime diximus *ſup. in* 1. *re-
med.* 222. ac multis ſequentibus, & hanc declaratio-
nem probauit nouiſſime Ioſeph Lud. deciſ. 17. nu. 8.

473 Declaratur ſecundo, non procedere † ſecundum
Caſtrenſ. d. conſil. 105. in fi. quoad deductionem & al-
legationem ipſius dominij, quam ſaltem is ſpoliatus
agens facere debet, ſic enim in libello deducere debet,
quod cum eſſet, vt dominus in poſſeſſione talis rei, ſpo
liatus fuit &c. quod dominium ſatis probatur (inquit
Caſtrenſ.) probata antiquiori poſſeſſione, & inquit
474 ſic probare † l. vltim. C. vnde vi. quod minime ve-
rum arbitror, cum ibi nō ſit actor, qui allegat cauſam
dñij, ſed ipſe ſpoliator conuentus, qui vt ſe excuſet
a præſumpta mala fide, quod rem vacātem & ſibi nō
ſpectantem occupauerit, allegat longiſſimi tēporis
præſcriptionem: quare cum actor poſſeſſionem recu-
peret, non habet neceſſe allegare dominium, ſed
tantum ſe poſſeſſorem antiquiorem ſpoliatum ho-
die reperiri. nec ad rem facit tex. c. reintegranda, ibi
poſſeſſiones, vel res. Cum verbum [res] eo loco non
oſtendat dominium, ſed poſſeſſionem rei mobilis &
immobilis. minus confert text. l. ſi quis emptionis. C.
de præſcript. 30. vel 40. ann. cum ne verbum quidem
de dominio faciat. Quamobrem verius arbitror ad-
475 uerſus † Caſt. neceſſum minime fore actori dominij
cauſam allegare: quod ea ratione verū apparet: quia
hoc modo prædo ante omnia non reſtitueretur, con-
tra c. in litteris, de reſtit. ſpol. nec enim in eo *poſſeſſio-
nis antiquioris probatio ad dominium concluderet*.
rurſus hoc caſu innuit Caſt. probari dominium, quod
eſt falſum. non eſt ergo, quod Pauli Caſtr. conſultatio
476 nem ſequamur, quia † etſi ſummo acrique ingenio
præditus fuerit, ita vt bonus iuriſta iure dictus ſit a
Iaſ. in l. eum qui ita. §. qui ſibi, de verb. obliga. & ob id
ſummam Mineruæ arcem in conſulendo tenuit. vt di
xit Barb. conſi. 10. col. 5. lib. 4. fuitque maxime aucto-
ritatis, ſecundum Dec. conſi. 212. attamen facilis ni-
mis promptuſque erat in reddendis reſponſis, vt ſcri-
pſit Alex. l. quæ dotis, col. 4. ſolut. matr. & retulit Ne-
uiz. lib. 5. ſiluæ nupt. nu. 27.

477 Declaratur tertio, † ſecundum Rub. Alex. conſi. 4.
num. 12. non procedere in hac patria Pedemontium
in qua cum in omnibus cauſis procedatur ſola facti
veritate inſpecta, obijci poterit dominij exceptio. &
huius ſententiæ auctorem citat Dec. in conſi. 449. nu.
20. idem cenſuit Rube. Crauet. conſi. 299. col. penult.
verſic. quarto reſpondeo, & Ioſeph Lud. deciſ. 16. nu.
25. hinc videmus coram arbitris. coram quibus pro-
ceditur ſola facti veritate inſpecta, poſſe vna ſimul
cogno-

Digitized by Google

cognoſci ſuper petitorio & poſſeſſorio. ſic reſpondit
Bero.q.23. Verum dubia eſt admodum, & contrariũ
quotidie ſeruatur. etſi enim in cauſis procedendum
eſt ſummarie, intelligitur diſtinctis cauſis, & ita in ſin-
gulis, non autem conceditur cumulatio contra om-
nem legis diſpoſitionem. Quinimo videmus econtra
478 quod eſt fortius, † actionum cumulationem alias
permiſſam, prohiberi, cum in cauſis proceditur ſum-
marie, & ſine figura iudicij. ſic Bal. in l. nec quidquã,
§. de plano, de offic. proconſ. Aretin. in l. 1. §. ſi quis
ſimp. de verbor. oblig. & declarat Purpur. in l. edita,
num. 200. C. de eden. erit tamen cogitandum, quia ma
xima eſt auctoritas relatorum interpretum, quorum
ſententia ſi vera eſt, neceſſe eſt reſtringere decretum
illud de reſtit. ſpoliat. ad ſolam illam notoriam ſpo-
liationem, aliàs ea diametro aduerſus illorum ſenten-
tiam pugnaret. Suaderem tamen hoc remedio agẽti,
ne iudicium hoc moueret, quando ſciret ſe vere nõ eſ-
ſe rei dominum: nam alioqui in foro conſcientiæ non
ſatis tutus eſſet, cum rem ipſam reſtituere teneatur.
ita egregie admonuit bene eruditus Franc. Sarmien-
tus lib. 2. ſelect. interpr. cap. 13. num. 5. Non ergo de-
bet iſte actor, ſi talem ſe nouit, poſſeſſorem cui debet
deinde reſtituere, litibus & ſumptibus vexare, conſi-
deretque peccatum eſſe quod ex fide non eſt, vt ait
Apoſt. ad Rom. cap. 14.
479 Secundus eſt caſus, quãdo † ipſemet ſpoliator reus
conuentus, vna cum poſſeſſione cui inſiſtit, dominij
cauſam allegat: & tunc licere hanc dominij exceptio
nem obijcere, affirmarunt Bellam. & Socin. præcita
tis in locis, nec diſsentit Dec. conſi. 191. nu. 19. verſic.
nono etiã, & conſi. 517. nu. 8. & Ripa in c. ſępe, nu. 50.
de reſtit. ſpol. quod intelligo de dominio antiquo an-
te adeptam poſſeſſionem, per ea quæ ſupra declara-
uimus, horum ſententiam ea ratione probaui ſemper
quia iam ſupra, q. 13. affirmaui, ceſsare hoc remedium
contra poſſidentem titulo & bona fide, qui cauſam
habuit a bonæ fidei auctore: quanto fortius in caſu no
ſtro, vbi adeſt dominium antiquum & poſseſſio ſi-
ne vitio: alias ſecus, vbi poſſeſſio eſſet vitioſa. ſic ho
rum ſententia deſendi iure poteſt: nam eorum argu-
menta facili negotio diluuntur, vt illud quo vtuntur
Aegid. & Soc. quod reus allegando poſseſſionem de
præſenti vna cũ dominio, allegare fortius ius illud a-
480 gentis, ideoque illi præferri, argu. † l. 3. C. de edict.
diui Adria. toll. & l. bona fides. ff. depo. ſic enim dilui
hoc põt, d. l. 3. in poſſeſsorio adipiſcẽdę intelligi vt ibi
declarat Dec. nu. 19. nec hẽt dubitationẽ. & illud poſ
ſeſsoriũ nõ tanto priuilegio quo recuperãdæ fruitur.
dominij enim exceptio regulariter eo in caſu obijci-
tur, quod non contingit in recuperandis. Is vero text.
l. bona fides. contrariũ potius probat: quia ſi iuris ri-
gorẽ ſpectamus, qui in depoſito ſolet ſpectari; non do
mino, ſed prædoni deponenti, & poſseſsori fit reſtitu-
tio, vt iam aliàs admonui ſupra in 1. remed. quæſt. 11.
Secundo autem loco dicebat Bellam. & Soc. ex eo cõ
uentum fortius ius habere, quia ſi caderet a poſſeſſio-
ne, rem poſset vendicare, vel poſseſsionem recupera-
re. quod in actore nõ cõtingit: ſed reſponſionẽ hanc
habet, quod etſi quoad dominium fortius ius habeat,
non tamen quoad poſseſſionem, quia antiquior præ-
fertur. nec hic cadit diſputatio dominij, ſed poſſeſſio
nis tantum. eſt tamen vera hæc ſententia relata ratio-
ne. Quamobrem male Innoc. & Butr. a Ripa & Soc.
relati contrariam tuentur opinionem: citant enim
text. l. ſi coloni, C. de agricol. & cenſit. lib. 11. qui ta-
men loquitur in poſseſsore vitioſo, vt animaduertit
Socin. d. l. rem, quæ nobis, num. 20. verſic. ſed in cõtra
rium, & ſuo loco late diximus, qua reſponſione poteſt
dilui illud Rip. in d. c. ſæpe, nu. 51. dum citat c. placuit,
15. q. 6. vt idem met Ruin. animaduertit.
481 Declaratur primo, nõ procedere † ſecundum So
cin. cum ſpoliatus agens, allegat poſseſſionem conuen
ti reſpectu ſuæ eſſe clandeſtinam, iuxta doctrinã Bar-
tol. in l. ſi de eo. §. vlt. in fi. de acquir. poſs. aliqua in op
poſitum adfert Soc. ac reſpondet, ipſe autem dubiam
hanc exiſtimo declarationem: ex ijs quæ ſupra dixi-
mus, q. 24. in 1. limit.
482 Declarat ſecundo Socinus non procedere, † cũ
conuentus poſseſsor eſt vitioſus, qui etſi rei propriæ
poſseſsor ſit, non tamen poteſt impedire remedium
hoc c. reintegranda, ſic intelligit Socin. d. l. ſi coloni,
hanc declarationem ſatis probat capit. vltim. in fi. 3.
quæſtio. prima, ibi (ſi autem verus dominus bello nõ
continuato, &c.) Ripa tamen in d. cap. ſæpe, nume-
ro 50. de reſtit. ſpoliat. dum loqueretur in terminis il-
lius cap. aliter ſenſit, ſed leui fundamento: perpendit
483 enim verba illius † cap. ſæpe. ibi [inuadere alienũ.]
ergo ſecus erit ſi inuadet proprium: nam hæc argu-
mentatio eſt a ſenſu contrario, quæ non admittitur,
cum illi c. vltim. 3. quæſtio. prima, aduerſetur: quini-
mo cum is text. cap. ſæpe, appellat alienum, non ra-
tione dominij, ſed poſseſsionis intelligit. alia ſuo lo-
co dicimus.
484 QVAERO trigeſimooctauo, an † reus conuen
tus hoc c. reintegranda remedio poſsit alterũ in iudi-
cio nominare, cuius ſe nomine poſſidere dicat? & iã
certum eſt ex crebriori ac veriori ſententia, ita in iu-
485 dicio poſseſsorio, vt in † petitorio, licere conuento
in iudicio nominare illum, cuius nomine poſsidet. ſic
glo. in l. prima. §. primo. ff. de tab. exhib. Bar. l. ſecunda
numero vndecimo, C. vbi in rem act. Maria. Soc. ſen.
in capit. quoniam frequenter, §. quod ſi ſuper. colum.
10. verſicu. ſeptimo quæro vtrum, vt lite non conſt.
poſt Butr. & Abb. num. 50. idem cenſuit Socin. ſen. in
d. l. rem quæ nobis, de acquiren. poſſeſs. ſic in conſilio
Neapolitano deciſum teſtatur Afflict. deciſi. 217. li-
cet alij aliter ſentiant, quorum rationibus & funda-
mentis Socin. & ceteri recte ſatis reſpondent.
In hoc ergo reintegrandæ remedio huic nomina-
tioni locus erit, ſic duo relati, Soc. & Afflict. affirma-
runt. ea adducuntur ratione: quia etſi poſseſsorium
hoc iudicium maius ceteris habeat priuilegium, nul-
lum tamen eſt, quoad hunc caſum cum is conuentus
nec ſpoliator, nec poſseſsor, ſit. ſic docuit Abb. d. cap.
quoniam frequenter. §. quod ſi ſuper. numero 53. &
486 idem ſtatutum † Papienſe in ciui. ſub rub. quod no-
minans dominum in iudicio, non &c. cum loquatur
de detentore & poſseſsore, intelligitur & in hoc caſu,
cum eadem ſubſit ratio: & præſertim cum illud ſtatu
tum non corrigat, ſed idem quod ius commune di-
ſponat, vt ex aliquibus infra palam fiet.
487 Declaratur primo, † non procedere, cum is con-
uentus eſt cum vitio, & pro poſseſsore habetur, vt ſi
ipſe ſpoliaſset, vel ab altero ſpoliationem factam ra-
tam habuiſset: tunc enim non admittitur, cum per
fraudem nominare videatur ſic declarat Soc. & Af-
flict. præcitatis in locis. ſic intelligo Abb. doctrinam.
in c. ſæpe. numero 19. Ripæ ibidem. numero 52. de
reſtitut. ſpoliat. quod intelligitur quoad incommo-
dum conuenti, non quoad alium verum poſseſsorem
abſentem, cuius nomine res poſſidetur, cui nullum in
ferri poteſt præiudicium, non eximit ergo nomina-
tio reum a iudicio ratione iuris apud eum exiſtentis
488 etſi abſentem † non lædat, ſic relati omnes, nec diſ-
ſentit Bar. in l. ſecunda, numero 17. C. vbi in rem act.
Socin. ſen. conſi. . . colum. decimaoctaua, verſicul. cũ
489 ergo. libro primo. Afflict. deciſ. 120. in fi. quare † ſta
tutum

tutum Papienſe iam relatum, dum non cōcedit certis caſibus nominationem ipſi nominato, non cenſetur ex eo abſenti illatum præiudicium. quod eſt maxime vtile, in eo præſertim caſu, cum is nominatus vel eſt clericus, vel alter, qui ſub iudice nominantis conueniri non poteſt. etſi enim ij compareant, reſpondeantque ſe eſſe paratos judiciū ſubire coram ſuis cōpetentibus iudicibus, ſuaque non admittatur reſponſio, ſic reſragante ſtatuto, nihilominus nullum ſibi aſferri dr̄ præiudicium, ſi contra nominantē procedat. illa conſiderari poteſt ratio, quia conceditur noīatio ad nominantis commodum, is ergo curet nominatū eſſe in iudicio, qui ſi eſſe noluerit, vel adfuerit, ſed minus legitime, non prodetit nominatio nominaoti, non tamen nominato oberit, ne ſcilicet nominatus inuitus fori priuilegium amittere cogatur.

490 Declaratur ſecundo, non procedere † quando is conuentus iam reſpondiſſet ſe poſſidere; deinde in litis progreſſu verum poſſeſſorem nominare vellet: non enim conceditur tunc, quia litem cui ſeſe obtulit, defendere debet, iuxta l. qui ſe obtulit, de pet. hær. & in l. is qui ſe obtulit, de rei vend. ſic io cōſilio Neapolitano deciſum fuiſſe teſtatur Afflict. deci. 120. qui refert conuentum fuiſſe condemnatum in expenſis, & declaratum ex ea lite nullum rei dño, & poſſeſſori illatum cenſeri detrimentum. alia quoque adſerri po-
491 teſt ratio, quia hæc † exceptio dicitur declinatoria; quare ante litem conteſtatā eſt proponenda, late declarat Mar. Soc. ſen. d. cap. qm̄ frequenter, §. quod ſi ſuper, col. 11. verſ. ſeptimo principaliter. quod eſt de-
492 claratū † Papiæ ex relato ſtatuto, ex illis claris verbis [& dicta nominatio fiat ante litem conteſtatā vel
493 habitam pro conteſtata, † & aliter non valeat,] quę verba anullatiua ſunt, & formam importāt. Decius conſi. 528. num. 11. poſt Bart. in l. de his, ff. de tranſac. & alibi ſæpe.

494 Declaratur tertio, non procedere † quando conijci poſſet, noīationem per calumniā, & malitiam fieri, & ad euitandum iudicium potius, quam aliter: vt ſi conuentus nobilem vel Principem nominaret, qui non difficilis modo ſunt cōuentionis, ſed ēt vix alioqui poſſunt; reijcitur enim hoc caſu nominatio. quod clariſſime ex illo Papienſi ſtatuto eſt declaratum, dū exigit iuramentum, noīationem non fieri per malitiam, ſi tñ erit ſuſpicio, eam nominantem facile iuraturum, cogi poterit probare, nominatum eſſe verum poſſeſſorem. ſic in caſu declarationis noſtræ cenſuit Bal. in l. 2. col. 3. verſ. quæritur numquid. C. vbi in rem
495 act. ea ratione: † quia poſſeſſor non alieno noīe, ſed proprio poſſidere præſumitur. l. Titia, ff. ſol. matr. Innoc. in c. cum olim, de priuil. & hic nominans dr̄ excipere, ſuam ergo probare debet exceptionem. l. exceptionibus. ff. de excep. quare ſi contingeret caſus, vbi
496 nominans † ad iurandam non admitteretur ob ſuæ perſonæ defectum, vt quia peierare conſueuerit, vel alia ratione, non tñ erit prohibendus, quin alijs probationibus probare is poſſit, ſe alieno nomine poſſidere: etſi non ignorem Bart. in l. 2. nu. 15. vbi in rem act. & Soc. in d. §. quod ſi ſuper, col. 12. ver. octauo principali articulo. alia in oppoſitum adſerre videri, quæ facili negotio diluuntur. illud non prætermittā, quod docuit Alb. in d. l. 2. C. vbi in rem act. & probat Soci.
497 qui ſup. † dicto nominato eſſe ſtandum ſuo nomine nominantem poſſidere, vel non poſſidere, quę ſola negatio ſufficit, vt is nominans de mendacio conuincatur. quam ſane Alber. doctrinam ipſe intelligo, dūmodo is nominatus, iureiurando ſum firmet reſpon-
498 ſionem: nam etſi † ſtatuto ſit cautum, ſtandum eſſe dicto & aſſertioni alicuius. attamē intelligitur, dummodo is ſuam illā aſſertionem iuramento cōprobet. ſic Bart. in l. Theopōpus, n. 7. ff. de dote p̄leg. Iaſ. in l. iuſiurandum, quod ex conuentione, in princ. nu. 6. de iureiur. & conſ. 147. col. pen. conſi. 200. col. pen. lib. 2. Ruin. conſi. 21. num. 3. lib. 2. Crau. tract. de antiq. tēp. 6. par. 1. par. prin. nu. 48. Did. Couar. lib. 2. variar. reſo. c. 13. num. 3. Plot. in l. ſi quando, num. 7. 48. C. vnde vi. quod ſane vtile eſt in illius ſtatuti interpretatione.

QVAERO trigeſimonono, an hoc c. reintegrāda
499 remedio conuentus † obijcere poſſit exceptionē retentionis ratione impenſarum & melioramentorum in re factorum? & non poſſe reſpondit ex facto interrogatus Neuiz. cōſi. 78. in fi. fultus auctoritate Alex. conſi. 154. nu. 4. lib. 6. & Curt. iun. conſi. 165. qui illud ſolum affirmaſſe videntur, malę fidei poſſeſſorem melioramentorum cauſa nihil conſequi poſſe. quod vno verbo attigi in 10. remed. ſup. q. 1. quo tamen res clarior nunc fiat, cum vtiliſſima ſit hæc melioramentorum tractatio, aliquot caſus diſtinguemus.

Primus ergo eſt, cum iſte conuentus eſt poſſeſſor
500 cum titulo & bona fide, & agitur de † melioramentis neceſſarijs, vt ſunt vetera ædificia reficere, ageres facere, flumina auertere, vites in locum demortuarum ſubſtituere, & ſimilia, quæ enumerantur in l. 1. & 2. & l. impenſæ neceſſariæ. ff. de impen. in reb. do. fac. vbi Bar. idem in l. pecuniæ, in fi. ff. de alim. & cib. leg. tex. in l. impenſæ. in prin. vbi Alciat. & Brech. Turon. de verb. ſigo. Per. Loriot. in l. fructus, col. 4. de reg. iur. ij quamplura de neceſſarijs impenſis, quibus res melior redditur, & adferunt exempla has ergo impenſas
501 & † meliorationes cōſequitur hic poſſeſſor, ſibique perſoluenda ſunt probat tex. l. qua ratione, in princip. ff. de acq. rer. dom. in §. certe illud. Inſtit. de rer. diui. & affirmant relati interpretes, & late Tiraq. de retractu conu. §. 7. gl. 1. nu. 2. & nu. 4. Mod. Pariſ. in conſil. Pa-
* riſ. tit. 1. §. 1. gl. 5. nu. 75. quod intelligunt omnes * in melioramentis, quæ ſunt apud perpetuam rei vtilitatem, non ſi colligendorum fructuum cauſa. de his enim agemus ſtatim. addo nunc Bar. in l. fundo, num. 6. ff. de rei vend. & Boer. q. 44. num. 7. & nouiſſime Ioſeph Lud. dec. 24.

502 Extenditur primo, procedere in eo, qui † titulum non iure directi dominij, ſed vtilis conſecutus eſt, vt in emphyteuta & vaſallo, nā & emphyteuta (vt de eo agamus prius) has meliorationes emphyteuſi finita deducit. ſic probat tex. l. colonus, in prin. ff. loc. & vno
* ore * affirmant interpretes in l. ſenatus. §. Marcellus, de leg. 1. & in l. 2. vbi Iaſ. nu. 27. C. de iure emphyt. in auth. qui rem. in fi. C. de ſacroſ. eccl. Dec. conſ. 439. & conſ. 518. Iaſ. conſ. 185. col. 1. lib. 2. Mod. Pariſ. d. gl. 5.
503 nu. 75. qui deinde declarat qñ † emphyteuſis eſt finita ob cōmiſſum delictū ab emphyteuta. addo Bart. conſ. 63. col. pen. lib. 1. Ruin. conſ. 24. nu. 10. lib. 1. Tiraq. de retract. conuen. §. 7. gl. 1. nu. 6. niſi meliorationes excedāt rationes, & quas non tenebatur facere & lege & natura cōtractus, ſic Mod. Pariſ. d. gl. 5. nu. 74.
504 vel † ſi pacto eſſet conuentum, vt extincta emphyteuſi ipſe, alia ve cauſa, libere dño relinquerentur. ſic Bal. in l. iubemus, §. ſane, C. de ſacroſ. eccleſ. Iaſ. d. l. 2. nu. 28. C. de iur. emphy. Pariſ. conſi. 33. nu. 55. lib. 1. & conſ. 28. n. 1. lib. 3. Rol. a Valle conſ. 28. n. 15. 16. Caſt. conſ. 268. viſo ſuprаſcripto, col. penul. lib. 2. in nouis. idem dicit de colono, qui leui penſione conduxit. in
* feudatario ſeu vaſallo idem cenſent omnes * ex claro tex. c. 1. §. ſi vaſallus, in tit. hic fini. lex. deinde inci. cōſuetud. reg. vbi Bal. Alua. Iſern. & Affl. Mod. Pariſ. qui ſupra, & Iaſ. d. l. 2. num. 28. verſ. quid autem ſit, C. de iure emph. Pariſ. conſi. 2. nu. 51. conſ. 4. n. 40. lib. 1. & in conſ. 28. n. 4. cōſ. 55. nu. 23. li. 3. Cur. iun. cōſ. 165. col. 1.

col.1. Ruin.conſi.14.col.1.conſ.24.num.10.lib.1. &
505 quomodo † hæc ſint æſtimanda & quãdo. in his ter
minis Iul.Clar.lib.4.ſentent.iuris, feudum, quęſt. 88.
506 & tranſire † etiam ad feminas,nnn ſuccedunt regu-
lariter in feudo,reſpondit Rol. a Valle, conſi. 28. nu.
30.31.lib.1.
507 Extenditur ſecundo, procedere † etiam in eo, qui
ſcit rem eſſe reſtitutioni ex cauſa fideicommiſſi ſup-
poſitam, is enim neceſſaria hæc meliormenta dedu-
cit. ſic clare affirmauit Bello.conſi.65.nu.12.& Mod.
Pariſ.d.gloſſ.5. num. 75. adductus generali fundamẽ
to ſupra relato, & ea ratione: quia non patitur æqui-
tas, naturaliſve ratio. aliquem cum alterius iactu-
ra locupletari. quam ſane ſententiam aduerſus cete-
ros omnes vna cum Mod.Pariſ. probo, eaque ratione
confirmo: quia ſi prædo & malæ fidei poſſeſſor has
meliorationes deducit,l.plane, de petit. hæred. l. do-
mum, C. de rei vend. & infra dicemus, quãto fortius
hic dominus, qui ſcit rem quadoque eſse alteri reſti-
tuendam. imo hac de re eſt clarus tex.in l.domos, vbi
omnes,de leg.1.& ideo glo.ſing. in l. emptor, in ver-
bo, ſuperfluum in fi. de rei vend. negat fructus inte-
rim perceptos compenſari, quam glo. ſingularem di-
cunt omnes, vt Franc. Crem.ſing. 15. late Tiraquell.
de retract.conuent.§.7.glo.1. num.4. & in l. ſi vnquã.
in verbo reuertatur,nu.389.C. de reuoc. donat.Boer.
quæſt.44.num. 19.Curt.iun.conſil.6.in in fi. Roland.a
Valle,conſ.18.nu.17.lib.1.Ruin.conſ.165.in fi. lib.4.
508 Nec aduerſatur text. † l. vltim. §. emptor. C. com-
mu. de fideicomm. quia vt recte animaduertit Mod.
Pariſ.d.glo.5. num. 76. loquitur quoad venditorem,
& emptorem: vt emptor non poſsit a venditore illa
conſequi. Non negat tamẽ quin conſequi poſſit ab eo
cui reſtituenda res eſt, alioqui is cũ iactura aliena (vt
iam diximus) locupletaretur: ſi autem is emptor igno
raret rem reſtitutioni ſuppoſitam, etiam contra ip-
ſum venditorem deduceret melioramenta, quando-
quidem is §. emptor. in ea emptoris ſcientia ſeſe fir-
mat, quare ſcientiam ipſam probabit venditor, vt eo
loco aduocatos inſtruit Angel. quem ſecuti ſunt cete
ri, vt refert Dec. conſ.236.num.7.
509 Extenditur tertio, procedere † in melioramentis
non ab ipſo poſseſsore, ſed ab amico poſseſsoris con-
templatione factis: nã & illa deducit, ſic Mod. Pariſ.
d.glo.5.num.87.verſic.ampl.quarto. ex text. l. idem-
que, in fi. & l.ſeq.ff.mand.l.ſed & ſi plures,§.interro-
gato, ff. de vulg. e quibus illa ſumitur communis iuris
510 regula, † a me factum dici, quod mei contemplatio
ne ab amico eſt factum, & plura ibi ſcribunt Alex. &
Iaſ. alia apud Zaſ.lib.1.ſing.intellect.c.9. Rol. a Val-
le conſi.10. num.9.10. lib. 1.
511 Extenditur quarto, etiamſi † impenſæ ipſæ ſeu me
lioramenta neceſsaria perierint. l. ſed an vltro.§.1.ff.
de neg.geſt.l.ſi neceſſarias.de pig.actio.late Tiraquel.
quem ſtatim citabimus, nu.10. quæ ſententia a fortio-
ri vera eſt, ſi quam ſubijcio, vera eſt extenſio.
512 Extenditur quinto, etiã ſi † res perempta ſit, in qua
factæ ſunt meliorationes: nam & tunc illas conſequi
poterit, ſic declarat Bart. in l. in fundo, nu.6.in fin. de
rei vend. & aliqua ſcribit Tiraq. de retract. conuent.
§.7.gloſs.1.num. 10. in fin. probauit relata iura in præ-
cedenti extenſione, & text. l.qui exceptione,§.ſi pars,
ff.de condict. indeb. etſi Bart.diſtinguat actionem rei
vendicationis & petitionis hæreditatis, vt vno caſu
concedatur actio, altera vero ſola retentio: ſed abſo-
lute detrahi cenſuerunt in l. domos, ibi Alex. num.1.
& Iaſ.de leg.1.adducti omnes ex textu, & ex l.& in to
tum.ff.de impenſ.in reb.dotal. fact. & Ruin.conſ. 14.
num.1. conſi.171. colum.1. lib.3. Boet. quæſt.44.quos
eſt ſecutus Roland.a Valle conſi.18.numer.18. verſi.
quo vero.lib.1.hic tamen caſus in melioramentorum
æſtimatione a ceteris differre videtur, vt relati inter
pretes affirmant, & infra ſuo loco dicemus, intelli-
go tamen niſi res culpa poſſeſſoris perierit. l. ſiue hæ-
reditaria. ff. de negot. geſt. Tunc nihil conſequitur
poſſeſſor.
Extenditur ſexto etiam in eo, qui minoris fundum
poſſidet. l.intra vtile.§.vltim.de min.Curt. iun.conſi.
5.in fin.Tiraquell.de retract.conuen.§. 7. glo. 1.nu.6.
513 Declaratur primo † hũc caſum nõ habere locum in
his melioramentis & expenſis neceſſarijs, quæ fiunt
cauſa colligendorum fructuum, non enim hæc dedu-
cit, ſic probat tex.l.diuortio,§. impendia, ff. ſol.matr.
l.3.in fi.ff.de impenſ.in reb.dot.fact.omnes in l.impẽ-
ſæ.de verb.ſig.ibi Alc.& Brech.Turon.nu.3. Loriot.
in l.fructus, de regu.iur. in verbo, neceſſariæ. Ioſeph
Lud. deciſ.24. num.11. vna.n.cum fructib.imputan-
tur, ꝙ intelligo cũ fructus percipiũtur, ſecus ſi nullos
adhuc, ex l.quod ſi ſumptibus, de pet.hær.& infra alia
afferemus, q.ſeq.
514 Secundus eſt caſus † in malæ fidei poſſeſſore.an &
is deducat melioramẽta neceſſaria; & deducere pro
* bat l.domum, in fi. vbi omnes, * de rei vend. Alciat.
in l.impenſę, num.3.nec eſt diſtinguendum an ſint fa-
cta melioramenta in faciendo, vel in reficiendo, ſem-
per enim deducit, ſeu illorum æſtimationem conſe-
quitur, ſic Bartol.in l.in fundo, num. 11. de rei vendi.
vbi ſatis probabilem reddit rationem, nec a ſenten-
tia diſſentiunt ceteri, vt Loriot.d. l.fructus. & Eguin.
Baro.in §.ex diuerſo, Inſt.de rer. diuiſ.& Ioſeph Lud.
deciſ. 34. nu. 18. quamobrem clare a fortiori intelli-
gimus poſſeſſorem bonæ fidei ſine titulo, vel econtra
malæ fidei poſſeſſorem cum titulo, hæc melioramen-
515 ta deducere. Nec aduerſatur text. † l.1.C.de infant.
expoſ. quem male intelligunt gloſſ. Bald. & Salc. lo-
qui in fure. tex. vero l. domum, loqui in ſolo malæ fi-
dei poſſeſſore, quod abſurdum videtur: cum nulla ſit
differẽtia, an quis iuſte aliena inuadat, vel detineat,
cap.ſæpe, in fin.de reſtitut. ſpoliat. quinimo is text. l.
domum, clare loquitur in eo, qui per iniuriam occu-
pauit. Accedit quod lex prædoni fauet in repetendis
neceſſarijs impenſis.l.plane.ff. de petit. hæred. & hãc
ipſam gloſſ. & ſequacium interpretationem nouiſſi-
me reijcit Franc.Sarmient.lib. 1. ſelect.interpr. capi-
tu. 10.num.3.quare Sali.in d.l.domum, colum.4. ver-
ſicu.oppo.2. intelligit d.l. 1. C.de inſant.expoſ.loqui
de expenſis factis ratione alimentorum, quæ etſi ne-
ceſſariæ dicantur, l.penultim. verſi.omnia enim hæc
ff.de impenſ.in reb. dot.fact. non tamen repetuntur.
verum non affert Salicet. diuerſitatis rationem. Et
quamquam adferri illa ratio ſoleat a Petro, Cino, Ca-
ſtrenſ. eſſe fauore alimentorum, attamen nec vera,
nec probabilis eſt: ſicuti exiſtimat Sarmient. d. cap.
10.num.4. ego autem non multum a Bartoli ſenten-
tia & aliorum recedens, intelligerẽ caſum l. domum,
a caſu l. 1.C.de infant.expoſ.& l. ex argento, ff. de cõ
516 dict.fur. quæ cõcordant, ex eo differre, quod † l.do-
mum, loquatur in occupatore ſine vi rei immobilis,
cuius delictum minus eſt, quam delictum furis occu-
pantis mobilia, in quo ſure loquuntur, d.l. ex argen-
to, & d.l.1. delicti maioritas ex pœnę impoſitione cõ
menſuratur: nam occupator cum vim non commiſit,
rem tantum reſtituit, cum tamen fur, vel ad duplum,
vel quadruplum teneatur.§.manifeſti: Inſtit. de actio.
nec enim poteſt occupator rem ita contrectare, vt
fur. Aliam non contemnendam interpretationem ad
fert Sarmientus d. capitu. 10. num.5. & eo loci num.
11.explicat.d.l. ex argento, d.c.ſæpe, in fi. reſponderi
poteſt,

poteſt intelligi vt verba ſonant, in interiori foro, quo
ad animæ periculum, non in exteriori, ex pœnis a le-
ge indictis.
517 Tertius eſt caſus in poſſeſſore bone † fidei, & cum
titulo, quoad impẽſas ſeu meliorationes vtiles, quas
vt vno verbo concludit Bart. in d. l. in fundo, num. 7.
de rei vend. hic poſſeſſor deducit, cum per diuerſam
materiam factæ ſunt, vt cum domus ædificatur in fun
do, vel quid ſimile, quod per plumbatiooem fieri di-
518 citur. & eſt † plumbare conglutinare vnũ alteri ex
diuerſa re. l. in rem. §. item quęcumque, de rei vend. &
apud Plin. ſæpe legitur in hac ſignificatione verbum
hoc, vt lib. 10. capit. 33. ſic probat d. l. in feudo, de rei
vendic. & l. domum, C. de rei vend. ſumpto argumen
to a ſenſu contrario, in l. vtilium, ff. de impenſ. in reb.
dotal. fact. quam ſtatim declarabimus, & cum Barto-
✲ lo tranſeunt omnes * ibi, & idem cenſuit Loriot. in d.
l. fructus, colum. 6. verſic. impenſæ vtiles, de regu. iur.
Bell. conſ. 65. num. 13. Boer. quæſt. 44. num. 7. Ioſeph
Lud. deciſ. 24. nu. 14.
519 Extenditur primo, procedere † etiam in impenſis,
ſeu melioramentis, vtilibus factis cauſa colligendo-
rum fructuum, cum fructus alioqui non ſunt collecti.
ex l. prætor, §. & ipſi itaque, ff. de bon. auct. iud. poſſid.
l. quod ſi ſumptus, ff. de petit. hæred. alias enim ſi fru-
ctus percipit, cum illis ſit compenſatio, l. ſi a domino.
§. vltim. ff. de peti. hæred. Lor. qui ſupra Zaſ. l. diuor-
tio. §. impenſ. num. 7. ſolut. matr. Natt. conſil. 539.
num. 9. lib. 3.
520 Extenditur ſecundo, etiamſi † res meliorata perem
pta ſit. ſic Bart. in d. l. fundo, num. 8. Tiraquel. de re
tract. conuen. §. 7. glo. 1. num. 10. in fi. Ioſeph Lud. de
ciſ. 58. num. 11. Verum Barto. & Tiraquell. intelligunt
abſolute verum in petitione hæreditatis, ex. l. plane.
521 ff. de petit. hære. in rei vendicatione vero non, † ex
l. vtique. ff. de rei vend. quod minime verum arbitror
in rei vendicatione, cum is text. l. vtique. loquatur ra-
tione morę commiſſæ, ex l. immediate præcedenti.
quæ mora ſi ceſſat, illas expenſas deducit poſſeſſor.
quare quod dicitur ſententiam ibi ferri, intelligitur
vt cognoſcatur, an præcedẽte mora perempta ſit res,
vel non: nã ſi mora præcederet, iniquum eſſet, vt rei
dominus, non modo re ipſa carere debeat, verum vt
etiam impenſas perſoluat. quam declarationem ſen-
ſit clare text. l. ſiue hęreditaria. ff. de negot. geſt. etſi is
textus in impenſis neceſſarijs loquatur (vt iam admo
nui,) & quod de re ipſa dictum eſt, idem eſt dicendum
de ipſiſmet impenſis, ex his quæ ſupra retulimus.
522 Extenditur tertio, † in eo qui cum titulo & bona fi
de fundum minoris poſſidet. l. intra. §. vltim. vbi glo.
de min. & ſupra retulimus paulo ante. nu. 513.
523 Declaratur primo, non procedere † quando rei do
minus ita pauper eſſet, vt impenſas illas minime per
ſoluere poſſet. ſic Bart. d. l. in fundo, nume. 8. in fi. de
rei vend. ex illo textu ibi. finge pauperã, in l. ſi in lege,
& l. ſed an vltro. §. 1. de negot. geſt. in l. ſi ſeruos, ff. de
pig. act. l. vtiliũ, in fi. de impenſis in reb. dot. fact. nec
enim dicitur cogitatum, vt tantum impenderetur. ſic
egregie Bald. conſil. 372. caſus, vir fundum, lib. 3. Cra
uet. conſi. 3. numero 19. & alia plura retulit Tiraqu.
de retract. conuent. d. §. 7. gloſſ. 1. num. 5. eiuſdem ſen-
tentiæ addo Loriot. d. l. fructus, colum. 6. verſicu. im-
penſæ vtiles. Ne tamẽ is dominus verus cũ huius poſ-
524 ſeſſoris iactura locupletur, † retentione, ſeu detra-
ctione dictorum melioramentorum vti poterit, d. l.
in fundo, verſic. finge pauperum, Loriot. d. l. fructus,
col 6. verſic. impenſæ vtiles, aliqua in hanc ſententiã
ſcripſit Zaſ. in l. diuortio, §. impendia. num. 6. 9. ſolut.
matr. & hanc ſententiam probauit Ioſeph Ludo. de-
ciſ. 58. nu. 13. Verum bene eruditus Feder. Scotus in
conſi. 27. num. 10. lib. 4. tom. 2. ait me erraſſe, ſed ipſe
viderit. & qui æqui erunt iudices.
525 Declaratur ſecundo, nõ procedere † ſecundũ Bar
tol. in d. l. in fundo, numero 8. verſic. quandoque, in
melioramentis ex eadem materia factis, hoc eſt, in-
526 quit ille, per ferruminationem; eſt enim † ferrumi-
nare conglutinare vnam alteri ex eadem materia, l.
quidquid. de acquir. rer. dom. & ex ferruminatione
cõfuſio fit, l. in rem actio. §. item quæcumque. ff. de rei
vendicatio, quem egregie eſt interpretatus eruditus
Lazarus Baifius in lib. de vaſculis. dum titulum illum
de auro & argento legato, aliquibus animaduerſio-
nibus illuſtrauit, huius etiam verbi docte meminit Al
ciat. lib. 6. Parerg. iur. cap. 11. & frequens eſt vſus apud
Plinium, vt lib. 27. capit. 4. lib. 35. capit. 15. & lib. 36.
cap. 28. & idem cum Bart. ſenſit Caſtrenſ. conſ. 268.
viſo ſupraſcripto puncto. col. 3. verſi. ſi vero meliorũ,
lib. 2. in nouis. exemplum affert. Bartol. cum in fundo
plantatur arbor, quæ radices egit, vel cum pueri in-
genium, vel doctrina, vel aliquo exercitio eſt excul-
tum, hoc ergo caſu, inquit Bartol. nulla eſt meliora-
527 mentorum, ſeu impenſarum detractio, ex l. ſi † po-
ſteaquam fundi poſſeſſor. de rei vend. qui tamen text.
verſus 10 malæ fidei poſſeſſore, vt ibi animaduertit
gloſſa, intelligi poteſt. vt etiam ſatis oſtendunt præ-
cedentia iura: nam bonæ fidei poſſeſſor generaliter
omnem impenſam detrahit. l. prætor. §. generaliter.
de bon. auct. iud. poſſid. & clare probat a fortiori tex.
in l. quod ſi ſumptus. ff. de pet. hæredit. qui de agro
culto, ſtercorato, vel conſitis adaptatiſque vineis in-
telligi poteſt, quæ omnia colligendorum fructuum
cauſa fiunt. ſic maritus, qui bona fide, id eſt, cum volũ-
tate mulieris vtiles facit impenſas, illas deducit. Nec
528 refragatur † tex. l. ſin autem, §. vltim. ff. de rei vend.
quem Bartol. d. l. in fundo, num. 8. intelligit, vt differẽ
tiam conſtituat inter has impenſas, quæ ex re dedu-
ci non poſſunt, vt cum ſeruus didicit impenſis poſſeſ-
ſoris exercitium, & illas impenſas, quæ ex re poſſunt
detrai: quia concedo eſſe differentiam in deductio-
ne facienda: nam hæc ex re deduci non poſſunt, quia
inſeparabilia ſunt, non tamen illa in totum is poſſeſ-
ſor amittit, quia conſequitur æſtimationem, ſi i llam
ante reſtitutionẽ petat. l. aut ſi ante, ff. de rei vend. quæ
continuatiue ponitur ad d. l. ſi autem, §. vlt. Rurſus no
ſtra hæc aduerſus Bart. ſententia, ſatis probatur in l. 1.
C. de infant. expoſ. & in l. ex argento, ff. commod. vbi
harum impenſarum vtilium æſtimationem, is poſſeſ-
ſor conſequitur, niſi furto ſeruum illum is ſubtraxerit,
imo a fortiori, in ſolo detentatore procedit noſtra
hæc ſententia, vt in colono, qui inſcio domino vineas
529 plantauit. eſt † ſingularis text. in l. colonus, in princ.
ff. loca. quem ſingularem appellat in hac re Tiraq. de
retract. conuent. §. 7. glo. 11 num. 16. & hanc aduerſus
Bart. ſententiam eſſe magis receptam, & veram aſſe-
rit Ioſeph Ludo. deciſ. 25. nu. 18.
530 Quartus eſt caſus † in hoc poſſeſſore bonæ fidei &
cum titulo, quoad meliorationes, ſeu impenſas volu-
ptuarias, quas is nõ per modum æſtimationis, ſed per
abraſionem tantum deducit. ſic probat l. in fundo. §.
cenſuimus, de rei vendic. ibi Bart. nu. 10. text. in l. pro
voluptarijs. ff. de impen. in reb. dota. fact. quam ſenten
tiam affirmãt omnes Loriot. in d. l. fructus, col. 7. verſ.
voluptarie. Alciat. d. l. impenſæ. nu. 9. de verb. ſignific.
probat l. 3. §. proinde. ff. de in rem verſo. Siluan. con-
ſil. 49. nu. 73. in fi. lib. 1.
531 Declaratur primo, non † procedere, cum dominus
offert illarum impenſarum æſtimationem & ſolutio-
nem, ſic probant d. l. in fundo. §. cenſuimus, & d. l. pro
volupta-

voluptarijs. tunc enim poſſeſſori non conceditur abraſio, ſed conſequi illam æſtimationem debet: eſt enim hominum malitijs obſiſtendum, qui abradendo tollendo ve has meliorationes, nullum ſibi commodum, ſed maximum detrimentum domino adſerunt. ſic omnes affirmant, & ibi Bald. in fine, qui intelligit de vtilibus, vt tradit Marſ. ſing. 410. vt non poſſit tollere, etiamſi eſſet ita conuentum.

532 Declaratur ſecundo, non procedere, † quando rei dominus has impenſas alias fuiſſet facturus, tunc eo etiam inuito ſoluenda eſt poſſeſſori ęſtimatio, dicta l. in fundo. nam ſua voluntate quodammodo factæ dicuntur, quare vt vtiles habētur, ſoluique æſtimatio debet. l. 3. §. proinde. ff. de in rem verſo. Bar. nu. 10.

533 Declaratur tertio, non procedere † quādo hæc impenſa ſit in re promercali, hoc eſt, quam vendere deſtinauit dominus: tunc enim hæ impenſæ vtiles cenſentur, & ob id earum æſtimationem ſoluit dominus. d. l. in fundo, in fine, de rei vend. & ibi Bart. nu. 10. & tex. in l. quod ſi ea, ff. de impenſ. in reb. dot. fact. quæ de re-
534 bus † promercalibus meminit, & intelligit Alciat. poſt Baptiſtam Pium, lib. 1. Pręteremiſſ. in verbo, promercalis, eſſe res quas præter vſum veniales habet paterſamilias, quod Budæo ante eos placuit in annotat. Pandect. ſic apud Gel. legimus lib. 4. noct. Attic. cap. 1. in fi. [Ex ijs autem quæ promercalia & vſuaria in locis ijſdem eſſent, ea ſola penoris putat, quæ ſint vſui annuo.] & Sueton. in Iulio Cæſare, cap. 54. [Ternisq; millibus nummum. i. libras, promercale per Italiam prouinciasque diuenderet.] quam ſententiam & Cęlio Rhodig. placuiſſe aliquando obſeruauimus, lib. 28. lect. antiq. c. 20. in fine.

535 Declaratur quarto, non procedere † in impenſis his voluptarijs factis in re dotali, quæ abradi non poſſunt ſine maximo rei dotalis incommodo, & cum modica vtilitate detrahentis, nam etſi conſenſerit ipſa mulier, non tamen abradere poteſt illa poſſeſſor, nec æſtimationem conſequi. Sic intelligo textum l. pro voluptarijs, cum l. in voluptarijs, ff. de impenſ. in rebus dot. fact. & tex. l. vnicæ, §. quod ſi voluptariæ, C. de rei vxor. action. rationem illam eſſe arbitror: quia nullus in hoc dicitur eſſe conſenſus, cum imperita ſit ſimplex & ignara. in Authent. de inceſtis nupt. in princip. plura apud Tiraquel. de legib. connub. lege 9. num. 40. Gramm. deciſ. 76. nu. 10. Neuiz. lib. 1. Siluæ nupt. nu. 9. & alibi ſæpe.

536 Declaratur quinto, † in rebus minoris, l. ſi ſine. §. interpoſito, de admin. tutor. vbi ſic diſtioguitur vt ſupra in muliere, probat tex. in c. 1. de in integr. reſt. Cur. iun. conſ. 6. in fine.

537 Quintus eſt caſus principalis in † poſſeſſore malæ fidei, & ſine titulo, quoad meliorationes neceſſarias quas is deducit, l. domum. C. de rei vend. l. plane, de petit. hæred. Bar. d. l. in fundo, nu. 11. ff. de rei vend. omnes
* oes * in d. l. domum. Alc. in d. l. impenſæ, nu. 8. de verb. ſignif. Loriot. d. l. fructus, col. 6. & alia attulit Moder. Pariſ. d. gl. 5. nu. 75. illa eſt ratio: quia huic imputaretur ſi hoc non faceret. ſic Bart. qui ſupra.

538 Declaratur primo, non procedere † in iure, ex tex. l. 1. C. de infant. expoſ. & in l. ex argento, de cond. fur. is enim nullas deducit, vt iam alias ſupra admonui: an autem in foro animæ hoc concedatur, doctè ac pulchre explicauit vir doctiſſim. Didac. Couar. in cap. peccatum, in 2. par. §. 6. de reg. iuris, in 6. quare admonuit Mart. Laud. tract. de Caſtel. quæſt. 13. vt animaduertant Caſtellani, ne in Caſtro a ſe per vim occupato aliquid impendant: quia reſtituto caſtro impenſas deducere non poterunt. adductus eſt text. dicta l. ex argento.

539 Declaratur ſecundo, non procedere † cum res non eſt effecta melior, iſq; rei dominus non efficitur locupletior, vt probat l. plane, in fi. ff. de petit. hær. & in l. ſi pupilli, §. ſed & ſi quis negocia, in fi. de neg. geſt. habentur enim hæc ac ſi facta non eſſent, quare ceſſat omnis æquitas, Natta conſ. 536. nu. 11. lib. 3.

540 Sextus eſt caſus † in hoc poſſeſſore malæ fidei, quoad impenſas vtiles, quas is regulariter non deducit, vt probat l. domum, in fi. C. de rei vend. quę dum concedit detractionem melioramentorum, negat per æſtimationem eſſe concedendam deductionem. ſic regulam affirmauit Loriot. in d. l. fructus, col. 7. ver. impenſæ vtiles, de reg. iur. quidquid dixerit Bart. d. l. in fundo, num. 11.

541 Declaratur primo, non procedere † quoad detractionem, quam facere is poteſt, d. l. domū. in fi. & probat l. 2. in fine, eod. tit. C. de rei vend. & l. habitator, ff. eod. Loriot. qui ſupra. Nec aduerſatur §. ex diuerſo. Inſt. de rer. diuiſ. quia intelligitur ex rigore. Mod. Pariſ. qui ſupra, nu. 89.

542 Declaratur ſecundo, † cum res ipſa perijt, tunc enim nec detractionem, nec deductionem conſequitur. d. l. plane, de petit. hær. Alc. d. l. impenſæ, nu. 6.

Illis autem caſibus quibus conceditur huic poſſeſ-
543 ſori malæ fidei deductio ipſa, an id fiat † officio iudicis, vel per doli exceptionem, diſputat Bart. in dicta l. plane, de petit. hæred. & magis mihi ſemper placuit ſententia Moder. Pariſ. d. gl. 5. num. 87. & 88. cum ſequentib. quo loco probat Martini antiqui gloſſatoris ſententiam aduerſus ceteros, & recte ſubtiliterque eſt plura iura interpreratus. etſi Eguin. Baro, in d. §. ex diuerſo, Inſtit. de rerum diuiſ. differentiam conſtituere videatur inter bonæ fidei & ſtricti iuris iudicia. vt apud eum.

544 Septimus eſt caſus † in hoc malæ fidei poſſeſſore, quoad impenſas voluptarias, quas is regulariter non deducit. non enim in re aliena ſuperuacuas impenſas facere poteſt, l. vtiles. in fine. ff. de petit. hæred. ſic regulam conſtituere videtur Loriot. d. l. fructus, colum. 7. verſic. voluptariæ, qui recte a Bart. in d. l. in fundo, nu. 11. in fi. diſſentit Natta conſ. 536. nu. 10. lib. 1. & d. l. vtiles. explicauit Sarmientus lib. 1. ſelect. interp. cap. 10. nume. 10. qui eam cum illi repugnantibus ſtudet conciliare.

545 Declaratur primo, non procedere cum † detrahi poſſunt ſine detrimento rei cui appoſitæ ſunt. d. l. vtiles, in fi. nam cum facilis ſit ſeparatio, non videtur velle donare, quod ſecus eſt in ſeparabilibus. Alc. d. l. impenſæ, nu. 9. de verb. ſign. & ſentit Loriot. qui tamen Alciato aduerſari videtur. Simile eſt quod ſupra dixi de muliere & minore.

546 Octauus eſt caſus † in poſſeſſore bonæ fidei a principio, & ex poſt malæ fidei, qui deducit vt bonæ fidei, quæ eo tempore ab eo facta ſunt, & econtra, iuxta diſtinctionem ſupra relatam, in ſingulis caſibus, ſic Bar. d. l. in fundo, nu. 12. in ijs enim ſingula momenta ſpectamus, l. qui bona fide. in princ. verſ. q. in eo eſt. ff. de acq. rer. dom.

547 Nonus eſt † caſus in eo qui a principio fuit malæ fidei, & deinde effectus eſt bonę fidei, quo in caſu Bar. dicta l. in fundo, numero 13. reliquit cogitandum. inquit tamen conferre textum l. ſecundæ, poſt princ. quis ordo in bon. poſſ. ſeru. ipſe autem dicerem idem eſſe quod in caſu pręcedenti, vt impenſæ factæ tempore malæ fidei, eam habeant determinationem, quam ſupra diximus in malæ fidei poſſeſſore, cuius animus ſemper ſpectatur: quæ vero factæ ſunt tempore bonæ fidei, idem quod in ceteris caſib. ſit ſupra relatis. ſingula enim momenta ſpectantur. d. l. qui bona fide.

548 Decimus eſt † caſus (a nemine hactenus vſui pro-
poſitus)in poſſeſſore,nec bonæ nec malæ fidei, quale
549 eſt in eo qui† dubitat,is enim nec bonam,nec malam
fidem habet.gl.in l.1.C.de acquit.poſſeſſ.gl.l.2. ff.pro
ſoc.& in l.3.§.ex plurib.ff.de acq.poſſ.vbi Iaſ. num.8.
communẽ teſtantur Balb.tract.pręſcript.2.par.3.par.
princ.q.2.in fine,& q.3.Felin.in c.vlt. num.9. de præ-
ſcript.late Did.in c.poſſeſſor,2.par.§.7.nu.3.& in hoc
idem ipſe concluderem, quod concluditur in caſibus
ſupra relatis: vt illas meliorationes & impenſas tam-
quam bonæ fidei poſſeſſor deducat, quæ ante dubita-
tionem vel poſt fecit: illas autem quas fecit tempore
dubitationis,deducat, vt is malæ fidei poſſeſſor dedu-
cit. ea in hanc ſententiam adducor ratione, quod hic
dubitans habetur potius vt poſſeſſor malę fidei,quam
bonæ. hoc ex eo demonſtratur, quod non poteſt inci-
pere præſcribere,vt relati omnes affirmant, quod poſ
ſet vbi ad bonam fidem potius inclinaret. præterea in
caſu noſtro ſuæ negligentiæ & culpæ eſſet adſcriben-
dum,quod in rem,quam alterius eſſe ambigit,impen-
dere voluerit.

550 Vndecimus†caſus,eſt in ſolo detẽtatore,vt in co-
lono, commodatario,& ſimilibus, ij quoad expenſas
& meliorationes neceſſarias, habent deductionem. l.
colonus,de vi, & vi arm.l.in rebus. §.poſſunt. ff.com-
modati.

551 Extenditur procedere† etiã in colono,qui ob non
ſolutam penſionem expelli poteſt a poſſeſſione,adhuc
enim deducit melioramenta,l.dominus horreorum.§.
1.vbi Bar.ff.loc.& probat l.colonus.in prin. ff.eo.loc.
Pariſ.conſ.79.nu.16.lib.3.Tiraq.tract.de retract. con
uent.§.7.gloſ.1.num.16. Alciat. reſpon.20.nu.8. Io-
ſeph Lud.deciſ.34.nu.9. & non modo exceptionem,
ſed & actionem habet,Caſtren.conſ.268.de quo infra
col.3.ver.ſed in contrarium,citat d.l.dominus horreo
rum.§.1.ibi,dum ſubdit, colonum, qui paruo condu-
xit,perdere ipſa melioramenta,ſi ob non ſolutam pen
ſionem expellitur.

552 Declaratur nõ†procedere quoad modicas impen
ſas.d.§.poſſunt.& in l.omnino.ff.de impen.in reb.dot.
factis.Caſtr.conſ.268.viſo puncto ſuprascripto. col.3.
ver.ſi vero parua.lib.2.in nou. Zal.in l.diuortio, §.im-
pendit.nu.9.ſolu.matrim.

553 Declaratur ſecundo non procedere†ſi melioratio
nes & impenſæ aſcenderent ad maximam ſummã ita
vt non poſſet eas dominus commode ſoluere: nã tunc
nec neceſſario, nec vtiliter factum videtur. ſic in his
terminis Bal.conſ.116.Columbin.col.2.ver.ex pręmiſ
ſis apparet.lib.1.quem ſecutus fuit Tiraq. de retractu
conuen.§.7.gl.1.nu.5.circa med.ſentit Caſtr. d.conſ.
267.col.3.ver.& ſic econuerſo.& alia retuli ſupra,vbi
Bal.citaui conſ.372.lib.3.& Crau. conſ.3. nu.19. etſi
loquatur in marito, Zaſ.d.§.impendia.nu.69.

554 Duodecimus,†eſt caſus in eodẽ detentore,quoad
meliorationes vtiles,& idem dicendum,vt in caſu prę
cedenti,d.l.in reb.§.poſſũt.ff.cõm.Aret.cõl.111.n.7.

555 Declaratur non procedere tunc,† qñ vellet abra-
dere,nam ſi dñs offert ſolutionem, debet eam recipe-
re,etſi aliter eſſet pacto conuentũ:ſic Bald.l.in fundo,
in fine,de rei vend.dicit eſſe ſingulare Marſ.ſing.410.

556 Tertiuſdecimus eſt caſus in eodem† colono & de
tentore quoad expenſas & meliorationes voluptarias,
quarum ęſtimationem,nec deductionem conſequitur,
ſic Caſtr.d.conſ.268.col.3.ver.de expenſa vero.

Ex his ſatis ſuperque intelligere potes lector bene-
uole,quibus in caſibus liceat poſſeſſori opponere ſolu-
tionem melioramentorum, ſeu impenſarum, cum vt
rem reſtituat,conuenitur. Verum quia dubitate con-
tingit ſæpiſſime,quomodo ſoleant hæ meliorationes,
ſeu impenſę ęſtimari,nõ ab re fore duxi,ſi paucis rem,
alioqui in foro ſummæ vtilitatis,explicabo.

Regulam itaque, ac ſolidiſſimam conſtituunt om-
* nes * concluſionem, † melioramentorum æſtimatio-
557 nem faciendam eſſe ſecundum tempus reſtitutionis
rei,non ſecundum illud tempus, in quo facta ſunt me-
lioramenta. ſic probat Bart. in l.domos. de leg. 1. vbi
Caſtr.& Ang.ibi affirmant,ibi Alex.nu.1.& Iaſ.nu.4.
communem teſtantur,plures alios in hanc ſententiam
adferunt Boet.quæſt.44.nu.12.& 13.Moder.Pari. in
conſuetud.Pariſ.tit.1.§.1.gl.5.nu.97.addo ipſe Ruin.
conſ.38.in fi.lib.1.conſ.117.n.1.& 2.lib.3.& conſ.165.
nu.6.lib.4.Grat.conſ.9.nu.14.conſ.132.nu.14.& 15.lib.
2.Cur.iun.conſ.144.in fi.Pariſ.conſ.16.nu.185.lib.2.
Cap.dec.93.in fi. Rol.a Valle conſ.28.nu.14.& conſ.
30.nu.6.qui Corn. Neguſan.& alios citat.his accedit
Ioſeph Lud.deciſ.24.num.25. ſunt omnes adducti eo
558 text. † l.domos. quem ſingularem dicunt omnes,&
quem vnus ex multis d.num.97.perpendit, in illis ver
bis [ædificiorum quantitatibus exſtantibus.]ecce (in
quit ille) de exſtantibus, non præteritis loquitur. ſed
facilis eſt reſponſio, quæ in omnibus Codicibus legi-
tur[ædificiorum quantitatibus æſtimatis.] Rurſus e-
tiamſi legeretur[ædificiorum quantitatibus exſtanti-
bus æſtimatis] vt in vno meo manuſcripto legitur,ni-
hil adbuc eſt, quia etſi eo loco deſignet Pap. ædificio-
rum exſtantium æſtimationem faciendam, non tamẽ
deſignat ſecundum quod tempus. nam ædificij quan-
titas oſtenditur ex materia adhuc præexiſtenti, valor
tamen materię non ex eo tempore,vel ex antiquo non
deſignatur,nec in eo tex.declaratur ſatis.accedit prę-
terea, quod ſi is textus legitur, vt in Florentino legi-
559 tur, vt teſtatur doctiſſimus† Anton.Aug. iuris noſtri
verus alter inſtaurator,quandoquidem ſua illa aſſidua
& indefeſſa diligentia, plura reſtituerit vetuſtate col-
lapſa, quæ maximum alioqui noſtris negotium facie-
bant: is inquam Anton. Auguſt.lib.3.emend. iuris c.
1.in oppoſitum potius vrget text.illum. ſic enim is le-
git, [& ædificiorum ætatibus examinatis.] ſic etiam
legitur in codice noue edito opera & diligentia Ludo
uici Ruſſaldi Biturigenſis. vult ergo Pap.ędificiorum
ætates examinandas eſſe, non ergo ſola illa, quæ eſt
tempore reſtitutionis: ſcio etiam doctiſſimum Iacob.
Cuiac.lib.6. obſeru.c.3.interpretari, [ætatibus æſti-
matis,] id eſt, amplitudine & magnitudine ædificio-
rum conſiderata: quæ interpretatio noſtram confir-
mat, ſi intelligatur de ædificiorum amplitudine præ-
ſenti tempore conſiderato. ſuadetur ex l.ſi modo,quæ
immediate ſequitur d.l.domos.quam Gregor.Haloã-
der vna ſimul cum l.domos.legit.inquit enim,[ſi mo-
do nulla culpa &c.] præſupponamus conſumptas eſſe
incendio ædes ſine ædificantis culpa, quomodo æſti-
matio fieri poterit ſecundum quantitatem exſtãtem,
vel etiam quomodo conſequi is poſſeſſor poteſt, quan
ti res melior potuit eo tempore eſſe. cum res quæ non
exſtat, nec videri, nec æſtimari poſſit? vt ſi funditus
conſumptum ædificium eſſet, rurſus tempus præſens
ſpectaretur,quorſum aliquid relinquere arbitrio boni
viri? vt in d.l.domos.dicitur.

560 Nec ſuffragatur illa ratio† Mod.Pariſ.eſſe æquiſ-
ſimum,ne vltra valorem pręſentis temporis perſoluat
is,cui reſtituitur,cum ad eum nihil perueniat:quia re-
ſpondeo,non perſonam tantum,cui fit reſtitutio, ſed
& reſtituentis conſiderari,qui eam iacturam pati non
debet,cum quid egit neceſſario non tantum ad ſui vti
litatem,ſed illius cui faciẽda eſt reſtitutio:nam ex quo
non eſt paſſus rem conſumi,illi cui facienda eſt reſtitu
tio maximam attulit vtilitatem.

Nec aduerſatur illa ratio, quam perpendunt Alex.
& alij

Digitized by Google

& alij nonnulli in d. l. domos. non eſſe æquum, quod
tempus factarum impẽſarum ſpectetur, quia interim
is poſſeſſor erat dominus, & conſecutus eſt vtilitatem
reſpondeo eſſe conſecutum, quia dominus erat, nec
tenetur fructus imputare, quos vt dominus fecerat,
vt declarat Alexan. in d. l. domos, num. 2. verſic. nam
iſtud. & ſi dicatur, ſi vt dominus expendit, ergo non
detrahit, ne ex alieno lucrum faciat. reſpondeo eſſe
dominum ſed reuocabiliter, cum ſciat ſe debere re-
ſtituere, & quas facit neceſſarias impenſas, coacte &
inuitus facere poteſt, vt cum inopia opprimitur, qua-
re fideicommiſſarij hoc commodum potius reſpicit,
quam ipſius grauati hæredis. Quamobrem Bald. in
Auth. excipitur. C. de bon. quæ lib. & c. in c. 1. §. ſi va-
ſallus. in tit. hic finitur lex. deinde incip. conſuet. quem
ibi alij ſunt ſecuti, & Barba. conſ. 63. col. pen. lib. 1. qui
Bal. intelligit, cum per culpam rem poſſeſſor perdit.
ſic & Rui. conſ. 24. nu. 10. lib. 1. quod & ſtatim ſupra re
tulimus, nu. 502. 503. & 504. & Iaſ. in l. 2. nu. 29. C. de
iure emphyt. dũ loquuntur de emphyteuta & vaſallo,
affirmant omnes expenſas eſſe ſoluendas. nec diſſen-
tit Caſ. in d. l. domos. dum ait melioramenta facta ad
perpetuam rei vtilitatem, æſtimari ſecũdum tempus,
quo illa facta ſunt. ſic declarans textum l. & in totum.
de impen. in reb. dot. fact. & in hanc ſententiam addu
561 cuntur ex † tex. illo. §. ſi vaſallus. quo dicitur conſtitu
rum, licere vaſallo conſequi omnes impenſas, vel tolle
re ipſas meliorationes. Mod. Pariſ. in d. gl. 7. nu. 97. in-
quit, non eſſe ſtandum huic diſpoſitioni, cum a barba-
ris & imperitis compilatoribus fuerint illæ conſtitu-
tiones in legum formam redactæ.

Sed vereor ꝙ hęc reſponſio minus ſufficiat. quãdo-
562 quidem † per tot ſęcula approbatæ ſint & longo vſu
obſeruatæ. quare ipſe potius dixerim, d. §. ſi vaſallus.
referre ſingularem regni conſuetudinem, vt ille titu-
563 lus inſcribitur: & † conſuetudo dicitur eſſe localis,
nec de loco ad locum trahitur, Bart. l. 1. §. ſi quis hoc
interdicto, de itin. actuq; priu. Dec. conſ. 483. nu. 21.
& 22. nec de perſona ergo vaſalli non trahitur ad cete
564 ras. ſolet & citari † tex. l. in totum, ff. de impen. in re-
bus dot. fact. vbi impenſa a marito facta in re dotali re
ſtituitur in totum, vt eſt facta: reſpondit Comen. & a-
lij, vt refert Ales. d. l. domos. ſed mea ſentẽtia nihil eſt,
565 & ex ijs quæ infra ſubijciam, ſatis erit † reſponſum.
Textus autem l. vbi pure. §. vlt. & l. mulier, §. ſed enim.
ver. ſed & ipſe. ad Treb. qui hæredi ſumptuum detra-
ctionem concedunt, intelligunt interpretes, facta ęſti-
matione præſentis temporis non pręteriti: ſed non le-
uis eſt diuinatio & ad textũ ſuppletio hæc videtur, cũ
factorum ſumptuũ ſimpliciter, non eſſe mirum quod
vna lex alteram ſuppleat, & declaret, in eadem mate-
ria præſertim.

Quare ipſe ſic declararem. quod aut is, qui fecit me
liorationes, eſt rei dominus, vel directus, vel vtilis, vel
reuocabiliter: aut eſt ſolus poſſeſſor, vt fructibus certo
tempore fruatur. In domino, dico obſeruandam eſ-
ſe l. domos. diſpoſitionem, vt ſcilicet fiat arbitratu bo
ni viri ædificiorum & melioramentorum æſtimatio,
non ſimpliciter ſecundum tempus præſens, ſed con-
ſideratis omnibus temporibus, hoc eſt, conſiderato
principio temporis quo is cœpit impendere, medio
tempore, & præſenti: nam & hoc modo illius boni vi-
ri arbitrium erit æquum ſi tempora, circumſtantias,
& ſimilia conſiderabit. In ſecundo caſu cum is, qui
impendit eſt ſolus poſſeſſor, omnem impenſam dedu-
cet: ea ratione, quia non tenebatur illas aliquo mo-
dos ſui cauſa facere, ſed quod egit tamquam negotio-
rum geſtor domini egit. non mirum ſi omnem impen-
ſam vt fecit detrahit, ſic intelligo l. & in totum, de im
566 penſ. in reb. dot. fact. nec enim † maritus dicitur do-
minus vere, hoc eſt, irreuocabiliter rei dotalis. l. do-
ce ancillam, C. de rei vendit. & ideo eſſet iniquum,
vt in neceſſarijs impenſis, in re penitus aliena eroga-
ret: & probata relata declaratione ad dictã l. domos.
clare remanebit illa difficultas, in qua hæſitant inter-
pretes ibi. & late Ruin. dicto conſ. 117. colum. 2. lib.
3. quando res ob meliorationes, tempore reſtitutio-
nis, redditur pretioſior & maioris prouentus, quam
fuerit tempore quo facta eſt impenſa: nam ſi relata a
nobis perpendatur declaratio, omnis ceſſabit dubi-
tatio. Cum autem melioramenta æſtimanda ſunt, an
habenda ſit ratio ædificij conſtructi, vel potius rude-
rum, videndi ſunt Bero. quęſt. 96. num. 4. & 5. Moder.
Pariſ. in conſuetud. Pariſien. tit. 1. §. 1. gloſ. 5. num. 98.
Iulius Clarus lib. 4. ſenten. §. feudum. quæſt. 63. verſic.
ſed quæro numquid. & hanc ipſam ſententiam alijs re
cenſitis ſecutus eſt Ioſeph Ludou. deciſio. 58. nume-
ro 10.

Erit præterea animaduertendum, poſſeſſorem ip-
567 ſum, vel dominum, qui meliorationes † has fecit, de-
bere probare a ſe factas, vel altero cui ipſe ſucceſſit.
ſic egregie admonuit Caſtr. conſ. 268. viſo ſupraſcri-
pto puncto. col. pen. ver. ad vnum tamẽ aduertendum,
lib. 2. in nouis.

Vt ergo eo redeamus vnde per longas vtiliſſimas
568 digreſſiones diſceſſimus, † agenti inquam hoc reme
dio recuperandæ, non poſſe obijci ęxceptionem re-
tentionis cauſa melioramentorum, illa forte videtur
ratio: quia poſſeſſorium hoc non admittit aliquam ex
ceptionem, quæ requirit altiorem indaginẽ, (vt olim
diximus) cum ergo melioramenta ſint liquidanda,
non debet poſſe impediri poſſeſſionis reſtitutio, vt
569 dicimus † cum ſententia eſt exequenda in principa-
li, nec enim poteſt impediri per exceptionem reten-
tionis melioramentorum liquidandorum. ſic Caſtren.
conſ. 326. libro 2. conſ. 268. viſo ſupraſcripto puncto
col. 2. lib. 2. in nouis. quod ſæpe ſupra citaui. & idem in
caſu noſtro vt ſaltem præſtita cautione de ſoluendis
melioramentis liquidatione facta, poſſeſſio ſit conce-
denda, reſpondit Gozad. conſ. 100. nu. 11. Petr. Benin
tend. concl. 77. num. 10. & confert quod olim diximus
ſupra in 1. rem. recup. poſſ. q. 17. declar. 1. inſtrumen-
tum tũc demum impedire poſſeſſionis reſtitutionem,
cum eſt liquidum ob nullam oppoſitam exceptionem
& executionem ſententiæ non retardari per exceptio
nem, quæ altiorem poſtulat cognitionem, tradunt om
✠ nes * in l. 4. §. condemnatum, vbi Rip. numero 20. de
re iudic.

Contrarium verius eſt, etiam retardari hanc reſti-
tutionem etſi liquidata adhuc non ſint melioramen-
ta: nam ſic retardatur ſententiæ executio, vt egregie
tradit Capic. Neapol deciſ. 17. vbi retulit in eo Sacro
Conſilio Neap. ſic fuiſſe deciſum, & tandem ſic intel
ligit Caſtren. conſ. 226. & 368. & ea inter cetera ad-
ducitur ratione Capic. quia concedunt iura rei reten-
tionem, vt ſoluantur melioramenta. l. ſi in area. gloſ. l.
ſi non fortem. §. ſi certum. de condictio. indeb. l. co-
lonus. de vi, & vi arm. & idem quod Capic. reſpondit
in noſtris terminis Ruin. conſilio 84. in fine, libro pri-
570 mo, qui negat hoc caſu ſufficere, † ſi fideiuſſor illi
poſſeſſori, de ſoluendis melioramentis facta liquida-
tione offeratur, idem ſenſit Tiraquel. de retractu con-
uent. §. ſeptimo, gloſſa prima, numero decimotertio,
alias ſupra retulimus in vndecimo remed. quæſtione
prima, vbi alios plures citaui in prima extenſione, vbi
retuli Neguſan. Gozad. & Ripam alios recenſet Fran
ciſc. Marzar. in epitome de fideicommiſſis. quæſtio-
ne 66.

571 Declaratur primo, non procedere † quando in dif
ferendo ſubeſſet aliquod periculum, tunc enim executio nullo pacto eſt differenda. Caſtr. d. a 68. col. 2. ver. nec ſubeſt. Capic. d. deciſ. 17. in fi.

572 Declaratur ſecundo, † vbi incontinenti non adeſſent probationes factorum melioramentorũ. ſic declarat Bal. conſi. 309. quæritur vtrum. in fi. lib. 2. tunc non erit retardanda executio.

QVAERO quadrageſimo, quid ſi ſpoliatus agens
573 hoc † remedio reintegrandæ, contra ſpoliatorem excipientem de melioramentorum ſolutione, replicet fructus ab eo perceptos vna cum ipſis melioramentis factis, compenſandos eſſe, an audiendus ſit? Hæc eſt in foro quotidiana quæſtio, & vt perdifficilis a noſtris interpretibus non ſatis ordinate explicata: ipſe autem pro viribus conabor lucem aliquam tantæ obſcuritati afferre, eſt ergo opus vt ex ordine videamus quos fructus ſuos faciant poſſeſſores, & quos non: ſic enim intelligemus, quos ſuos faciunt, non cõpenſare, & econtra eos cõpenſare debere, quos ſuos non faciunt, & alias reſtituturi eſſent. ſic in vno verbo animaduertit Socin. iun. conſ. 182. nume. 26. lib. 2. quo res reddatur clarior, illud primo ſciendum eſt,
574 fructus † proprie dici, quod ſupereſt deductis impenſis ad illos percipiendos factis. l. fructus, vbi latiſſime Iaſon nume. 12. ff. ſol. matr. & infinita prope congerunt Tiraq. de retractu conſang. §. 15. gloſ. 1. n. 8. 9. cum multis ſequentibus. Mod. Pariſ. in conſue. Pariſ. tit. 1. §. 2. gl. 8. num. 13. 14. Cap. dec. 20. Boer. q. 44. nu. 24. 25. & alijs ſequentibus. Didac. lib. 1. var. reſol. c. 3. nume. 3. ſic in Gallia ſeruari & fuiſſe iudicatum refert Rebuff. in commentar. Reg. conſtitut. to. 3. tit. de fructibus & eorum reſtit. art. 2. gl. vna. nu. 30. & detrahi etiam expenſas cauſa cuſtodiæ factas, etiam a malæ fidei poſſeſſore, tradit Roman. ſing. 336. malæ fidei &c. & ibi recentiores Apoſtilantes. Catellian. Cott. in ſuis memorab. in verbo ſtatuto Mediolani cauetur, quod &cet. vbi latiſſime Caſtan. conſ. 61. num. 5. 6.
575 qui illud fortius affirmarunt, † prædonem quemuis ſemper deducere has impenſas ad fructus colligendos. & nouiſſime declarat Sarmien. li. 9. ſelect. interp. cap. 10. nume. 15. quare intelligimus, quod ſi ex prædijs colligantur ſacci centum frumenti, & tantum ſit impenſum in prædijs colendis, quod aſcendat ad ſummam ſeu valorem ſaccorum quinquaginta frumenti, dici vere poſſe ex illis prædijs fuiſſe ſolum perceptos ſaccos quinquaginta. ſi ergo iure appareat poſſeſſorẽ illum qui poſſeſſionem reſtituere tenetur, teneri etiã fructus perceptos reſtituere, vt in caſibus, quos ſtatim enumerabimus, ſi aliquas impenſas, vel neceſſarias, vel vtiles, vel voluptuarias in re ipſa fecerit, quas ſibi reſtitui & rependi a domino, qui prædium ſibi reſtituit, iure poſtulat, illas inquam impenſas & meliorationes, cum illis fructibus domino reſtituendis, compenſabit. l. ſumptus, vbi Bar. ff. de rei vendic. Tiraqu. de retract. conſang. §. 15. gl. 1. numero 24. Socin. iun. conſ. 182. numero 34. lib. 2. Curt. iun. conſ. 175. numero 15. Ioan. Copus tracta. de fructibus, lib. 1. tit. 1. cap. 6. Brech. l. vſura, numero 8. de verbor. ſign. Silua. conſil. 49. nu. 74. lib. 1. vbi idem in penſione domus affirmauit, & declarat Corn. conſi. 86. nu. 8. lib. 4. Imo. conſ. 112. in fin. & in alijs melioramentis Corn. conſ. 147. num. 11. lib. 2. Natta conſil. 536. numero 8. lib. 3. & praxim docuit Didac. lib. 1. variar. reſolut. cap. 8. nu. 4. verſ. quid igitur bonæ fidei. dum ait, quod fructus reſtituendi compenſantur cum impenſis melioramentorum recte a poſſeſſore deducendorum, ſi tanta ſit vnius vt alterius ſumma: ſi autem maior eſt ſumma melioramentorum, pro reſiduo retineri res ipſa poteſt, vt in præcedenti quæſtione docuimus, ſi vero fructuum maior eſt ſumma, quod ex illis ſupereſt, cum re reſtituendum eſt.

576 Nunc ergo ſupereſt, vt intelligamus, quos fructus poſſeſſor ſuos faciat, quos non iam ſatis intelligimus ex crebriore interpretum ſententia, triplicem eſſe fructuum ſpeciem, naturales, induſtriales, & ciuiles. & nouiſſime Vacon. Rom. lib. 2. declar. iur. c. 75. addiderit quartam ſpeciem naturalium ſcilicet, & induſtrialium ſimul, quod non multum placet. & Io. Copus Pariſ. tract. de fructib. lib. 1. tit. 2. cap. 3. duas tantum reperiri ſpecies dixerit, naturalium ſcilicet, & induſtrialium: cum I.C. in l. fructus, ff. de vſu. qui eam fructuum diuiſionem poſuit, nullam fructuum ciuilium rationem habuerit. vnum etiam fructuum ſpeciem quam accidentalem & caſualem appellat, attulit Boer. quæſt. 224. nu. 7. quem eſt ſecutus Reb. in comment. reg. conſtit. to. 3. tit. de fructibus, art. 2. gl. 1. nu. 38. cuiuſmodi ſunt ſpolia eccleſiaſticorũ, vt apud eos fructuum diuiſionem illam attulit Bellame. in c. grauis. nu. 43. de reſtit. ſpol. verum quo faciliorem nos afferamus doctrinam, cõem ſequemur diuiſionem, quã viros doctiſſimos probaſſe animaduertimus, vt Mod. Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 1. gl. 1. nu. 33. Didac. li. 1. var. reſol. c. 1. num. 6. Coraſ. lib. 5. Miſcel. iur. c. 9. Petr. Loriot. in l. fructus, col. 7. verſic. fructuum definitiones, de reg. iur. hac ergo in re tres caſus principales cõſtituam, quos per ſuas concluſiones ſubdiſtinguam. Primus erit quo ad fructus naturales. Secundus quo ad fructus induſtriales. Tertius quo ad ciuiles.

577 Primus caſus, quo † ad fructus naturales eſt. Sunt autem fructus naturales, qui ſui natura ex re, ſponte & ſine hominis, vel ſaltem modica induſtria proueniunt: vt pomum, pirum, ligna, pecorum fetus, lac, lana, & ſimilia, vt relati ſupra interpretes affirmant, ex l. ſi nauis, verſic. nam & ſi, de rei vend. l. fructus, ff. de vſur.

578 In his ergo fructibus, prima eſt concluſio, † in poſſeſſore vero & legitimo, cũ vero titulo & bona fide, qui hos fructus, vt ceteros omnes, tamquam rei principalis vere dominus, ſuos facit, & iure dominij acquirit. l. qui ſcit. §. 1. ver. porro, de vſur. Cephal. conſi. 63.
579 nu. 10. lib. 1. quidquid enim ex re domini prouenit, domini efficitur. l. 2. §. item quæritur. ff. de acq. rer. do. l. idem Pomp. §. idem ſcribit, de rei vend. §. itemque. Inſtit. de rer. diu. & rem carere difficultate nemo eſt q non videat, vt regulam ſic conſtituit Io. Copus tract. de fructibus, lib. 2. tit. 1. c. 1. quod libenter dixiſſe volui: quia Bar. in l. ex diuerſo. §. 1. nu. 5. de rei vend. refert aliquos aliter ſenſiſſe, & male.

580 Secũda eſt concluſio in † poſſeſſore bonæ fidei ſine titulo, vel cum titulo ſit inualido, qui hos fructus interim donec poſſidet ſuos facit, l. bonæ fidei, in prin. ff. de acq. rer. dom. ſi vero ad rei reſtitutionem condemnatur, hos quoque fructus reſtituat, vt probat l.
581 fructus percipiendos, ff. de vſu. quæ iura ſic † concilio, vtraque.n. loquuntur in poſſeſſore bonæ fidei, & cum titulo, inualido tñ: nam l. bonæ fidei. in emptore loquitur qui rem pupilli emit, vel in eo qui rẽ a præſide contra legem repetundarum donatam, eſt aſſecutus, ſic l. fructus, loquitur in re viro ab vxore donata, quæ donatio inter eos non conſiſtit. l. ſi eum qui. ff. de donat. inter vir. & vxor. etſi Ludou. Charond. lib. 1. veriſim. iur. c. 7. in fi. intelligat d. l. fructus. in caſu illo ſolum, non in ceteris, & male: ſic ergo vt diximus, intelligi & declarari poſſunt Doct. interpretationes, vt Bar. in d. l. ex diuerſo, §. 1. nu. 6. de rei vend. Abb. in c. grauis, nu. 6. de reſtit. ſpol. quo loco Bellame. no. 14. & 15. ſic declarandus eſt. ſic Curt. ſenior conſilio 72.

Princeps defunctus,col.2.ver.quarta concluſio, Did.
Couar.lib.1.variar.reſol.c.3.nu.6.in fi.Ceph.conſ.63.
nu.12.lib.1.dum in primis affirmant, hunc poſſeſſorē
fructus ſuos facere,ſed reſtituendo rem,teneri & illos
reſtituere. eſt ergo concluſio, poſſeſſorem bonæ fidei
ſine titulo,vel cum titulo inualido, reſtituēdo rem re-
ſtituere etiam fructus. Non ignoro tamen Arium Pi-
nel.in repet.l.2.C.de reſcind.vend.par.2.c.4. nu. 58.
hanc conciliationem improbaſſe cum alijs antiquo-
rum,& nouam ipſum adiecisse: ad quem nunc breui-
tatis ſtudio lectorem reijcimus.
582 Declaratur primo, † cum fructus illi tempore li-
tis conteſtatę extāt,ſecus ſi ante ſint conſumpti.l.quę
583 ſitum,in fi. de acq.rer. dom. † l.ſequitur, §. lana,de
vſucap. ſic declarando doctiſſime admonuit Gouean.
noſter lib.2.lect.variar,c.15.qui ſic intelligit & decla-
584 rat † d.l.fructus,de vſur.nec diſſentit Io.Cop. de fru
ctibus, lib.2. tit.4.c.7. nu.2. & 3. qui citauit d.§.lana.
idem cenſuit Petr. Loriot.d.l. fructus. col.24. de reg.
iur. & Brech. Turon.in l.partum, nu.5.de verb. ſign.
dum inquit, hunc bonæ fidei poſſeſſorem intelligi ſibi
acquirere fructus hos naturales ſi conſumpſerit, non
ſi extent adhuc.
585 Declaratur relata declaratio, † non procedere, ſi
conſumpſerit,ſed locupletior factus ſit, tunc enim te-
netur omnino reſtituere,gloſ.in d.l.ex diuerſo.§.1.nec
diſſentit Bald. in l.ancillę.col.pen.ver.item dubitatur.
C.de ſur. Loriot.in d.l.fructus,col.24.de reg. iur. Bel-
lam.c.grauis.nu.8.in prin.de reſtit. ſpol. Iaſ. l.Neſen-
nius.§.ſi fundum,nu.3.de re iud.Siluan.conſ.49.n.78.
586 lib.1.&†locupletior in dubio quis factus nō dicitur,
(vt obiter ad rem tamen hoc dicam) vt crebrior hæc
videtur noſtrorum ſententia, vt eam probauit Ang.
conſ.133. & conſ. 160. quem eſt ſecutus Iaſ. in l. Ne-
ſennius.§.ſi fundum.nu.4.de re iudic.Ruin.conſ.204.
nu.15.lib.1.Cur.ſen.conſ.72.col.4.ver.ſeptima conc.
Cur.iun.conſ.6.nu.26.in fi.conſ.28.in fi. Mod. Pariſ.
in conſuet.Pariſ.tit.1.§.22.nu.52.idem ſenſit Dec. in
l.ex pęnalibus, nu.6.de reg.iur. & Gomeſ.§.actiones,
nu.21.Inſt.de act.
587 Non me latet tamen Ang.(qui alioqui† pater pra
cticæ dicitur ſecundum Calcan. conſ.16. num. 46. &
quem ob præexcellentem doctrinam verum Ang.ap-
pellat Caſſan.conſ.53.nu.8. & a quo in praxi recedere
tutum non eſſe credidit Dec.in conſ.197.)ſibi parum
conſtantem aliter ſenſiſſe in l.vtrum per glo.ibi. ff. de
petit.hæred.vt idem cenſuit a ſeipſo recedens Dec.in
l. certi condictio. §. quoniam. num.3. ff. ſi cer.pet.&
hanc poſteriorem probauit Ruin. conſ.24.in fi.lib.1.
& conſ.29.num.13.lib.2.Soc.autem in l.in pupillo. de
re iud.non eſt auſus vnam ex relatis affirmare, ſed an-
ceps ſubſtitit.quod fecit & Fel.in c.de quarta, nu.31.
de præſcript.ſic & Bero.in c.grauis.num.30.& 47.de
reſtit.ſpoliat. crebrior ſententia magis placet, & hæc
declaratio præcedentis declarationis, erit extenſio
concluſionis.
588 Declaratur ſecundo,†non procedere relata†con-
cluſio,cum per triennij lapſum is poſſeſſor fructus hos
vſucapit.vt probant gl.& Bar.in l.ſequitur,§.fructus,
de vſucapio. & Bald.in l.1. colum.2.verſic.nota quod
ea priuilegio. C.de vſur. & fructib. rei leg. inquit pri-
uilegium bonæ fidei poſſeſſoris eſſe in præſcribendis
fructibus exſtantibus a ſolo ſeparatis, ſiue is titulum
habeat, ſiue non, quod eſſe admodum dignum nota-
tu dixit Curtius ſenior dicto conſ.72.col.4.verſic.ſex-
ta concluſio. qui Ang. Aret.Imo. Caſtr.& alios retu-
lit, & ibi in fine illius reſponſi verſic. limita tamen
&c.latiſſime tradit Tiraq.de retractu conſang.§.15.
gl.2.nu.17.Balb.tract.pręſcrip.4.par.4.parte princip.
q.35.Soc.conſ.vlt.num.9.libro 1.Crau.conſ.312.nu.
2.quod intelligit Ruin. conſ.204.num.5.lib.1.quan-
589 do is†poſſeſſor probauit ſe triennio hos fructus reti-
nuiſſe. quod eſt admodum notatu dignum, ſi verum
eſt. & idem quod Ruin.ſenſiſſe videtur Soc.ſen.conſ.
82.nu.29.ver.tertio reſpondeo.lib.4.& Bellam.deciſ.
412.alias adfert declarationes Bero.in c.grauis,n.42.
& 43.de reſt.ſpol.
590 Tertia eſt concluſio,in† his fructibus naturalibus,
cum poſſeſſor eſt in mala fide, tunc ſuos non facit, ſed
omnino reſtituere tenetur.l.ſi nauis.in fi.de rei vend.l.
qui ſcit.§.vlt.de vſur.l.certum.C.de rei vend. Bero.c.
grauis.nu.34.de reſt.ſpol.Silu.conſ.49.nu.79.lib.1.&
eſt ſatis clarum,quia ſi tenetur reſtituere induſtriales,
vt infra dicemus,quanto fortius naturales.
591 Extēditur procedere etiam ſi†elapſum eſſet trien
nium,quia hodie ex iuris Pontificij conſtitutionib.nul
lo tempore malæ fidei poſſeſſor pręſcribit.cap. vlt.de
præſcript.ſic in noſtris terminis reſpondit Soc.ſenior
conſ.251.in fi.lib.2.& conſ.82.num.24.in fi. lib.4. &
Brech. Turon.in l.partum.nu.9.de verb.ſignif.
592 Quarta eſt concluſio,†in his fructibus naturalibus
cū poſſeſſor eſt ab initio bonę fidei & poſt malæ fidei,
vel econtra,cum ab initio eſt malæ fidei,& ea poſt effi
citur bonæ fidei: quo in caſu eſt concludendum,quod
pro eo tempore,quo fuit bonæ fidei, ſic lucretur hos
fructus,vt facere conſueuit poſſeſſor bonæ fidei,iuxta
relata ſupra in 2. concl. pro eo vero tempore, quo eſt
malæ fidei,idem ſit quod in 3.concl.ſupra eſt dictum,
ea ratione in hanc adducor ſententiam,quod in fructi
bus acquirendis ſingula temporis momenta ſpectari
ſolent.l.qui bona fide.ver.& magis.& l.bonæ fidei.§.
in cōtrarium.ff.de acq.rer.dom. & alia infra dicemus
in ſequenti caſu in concl.3.in fine.
593 Secundus eſt caſus principalis,†in fructibus indu-
ſtrialibus,& ſunt fructus induſtriales, qui ex hominis
induſtria proueniūt.l.ſi nauis.de rei vend.l.fructus. de
vſur.vt eſt vinum,frumentum,oleum,& ſimilia.vt la-
te tradunt relati ſupra in præcedenti caſu.in princ. &
multoties hic verſatur iudicis arbitrium in diiudican-
do,an præualeat induſtria naturæ,vel econtra,vt ani-
maduertit Bar.in d.l.ex diuerſo.§.1.nu.2.verſic. nam
quandoque requirunt.de rei vend. Soc.ſen.conſ.251.
col.pen.ver.ſupereſt poſtremo.lib.2.Bero.c.grauis, n.
9.ver.nonnulli. de reſt.ſpol.
594 In his ergo fructibus prima concluſio eſt† in bonę
fidei poſſeſſore ſine titulo, vel titulo ſed inualido, is
hos fructus ſuos facit.ſic probat text.in l.fructus,de v-
ſur.ibi,quos ſuis operis quæſierit veluti hærendo,in §.
ſi quis a nō domino.Inſt.de rer.diuiſ.ſic affirmant om
✻ nes, * vt Bal.conſ.118.Bened.in fi.lib.1.Cur.ſen.conſ.
72.col.3.ver.ſecūda concluſio. Iaſ.l.Neſennius.§.fun
dum.nu.4.de re iud.Copus tract. de fructibus,lib.2.tit
4.c.6.num.24.
595 Extenditur primo,procedere†etiam quoad æſti-
mationem,vt eam reſtituere teneatur,ſi ante litē con-
teſtatam cōſumpſit. Loriot.l.fructus.col.24.verſic.ſed
quid de fructibus induſtrialibus. de reg.iur. ſi recte ta-
men penſetur extenſio ipſa, nihil plus habet,quam cō
cluſio,eſt.n.neceſſe, vt conſumpti ſint hi fructus,alio-
qui ſi exſtant,reſtituere tenetur.Bal.in l.2.ver.quæ eſt
ratio,C.de fructib.& lit.expenſ.& Bero.d.c.grauis,n.
29.ver.ſi vero,de reſt.ſpol.
596 Declaratur primo,relata† concluſio non procede
re, quando tempore litis conteſtatæ & ita reſtitutio-
nis rei principalis adhuc fructus iſti extant, vt relati
interpretes affirmarunt.addo Ioan.Copum d.tract.de
fructib.lib.2.tit.4.c.6.nu.2.& probat textus l.certum,
C.de rei vend.

Digitized by Google

597 Declaratur ſecundo non procedere † in fructibus
conſumptis poſt litem conteſtatam d.l.certum.in fin.
C.de rei vend.in l.2. C.de fructibus & lit. expen. §. &
ſi hæreditas. Inſtit. de offic.iudic. l.præterea. ff.de rei
vend. Bald.in l. 1.colum.2.verſic.quæro quid ſi hęres.
C.de vſur.& fruct.rei leg. Copus d.tract.de fruct. lib.
2.tit.4.c.5.num.2.& 3.Loriot.d.l.fructus.col.25.ver.
ſed etſi. de reg. iur. quod verum intelligit Bart. in l. . .
col.2.ver.modo gloſſa quęrit.C.de fructibus & lit.ex-
penſ. etiam ſi poſt litem cõteſtatam cauſa finiatur pro
pter peremptam inſtantiam. & idem eſſe in fructibus
beneficiorum ſeu ſacerdotum, Bell.c.grauis, num.21.
verſ. ſexto principaliter, de reſt.ſpol.
598 Declaratur tertio, in † fructib. his conſumptis quo
uis tempore, ſi mala fide reperiantur conſumpti. ſic
egregie docuit Bald. in l.1.col.2.verſ.& nota quod ad
hoc. C. de vſur. & fructib. leg. habetur enim hoc caſu
perinde ac ſi conſumpti non eſſent.
599 Declaratur quarto nõ procedere, † cum ex fructi-
bus conſumptis etiam ante litem conteſtatã, is poſſeſ-
ſor effectus eſt locupletior. quod in iudicijs vniuerſa-
* libus conceduntomnes, * vt in hæreditatis petitione,
ex claro text.l.item veniunt.§.eos autem. de petit.hę-
red.ſic Bal.in l.2.C.de fructibus & litium expen. Soc.
iunior Did.& Loriot.quos ſtatim referam. in iudicijs
tamen particularibus, vt in rei vendicatione, & simili-
bus, vt hoc noſtro caſu, maius eſt dubium: verumta-
men adhuc crebrior eſt ſententia, eſſe reſtituendos, vt
eam probarunt Bart.in d.l.ex diuerſo.§.1. nu.7. & ibi
Ang.de rei vend. Alb.in c.grauis,nu.6. & ibi Butr. de
reſtit.ſpol. Alex.Iaſ.Dec.Alc.& Purpur.in l.ſi me, &
Titium,ff.ſi cer.pet.Soc.ſen.conſ.251.col.vlt. ver. ſe-
cunda concluſio.lib.2.Rui.conſ.24.in fi.conſ.204.nu.
2.& 15.lib.1.& conſ.29.nu.12.lib.2.Affl.dec.240.in
fi.Loriot.in d.l.fructus,col.25.ver.ſed quid ſi. de reg.
iur.Soc.iun.conſ.81.nu.6.conſ.vlt.nu.20.lib.1.Copus
d.trac.de fructib.lib.2.tit.4.c.7.in fi.Didac.lib.1.var.
reſol.c.3.nu.6.verſ. tertia concluſio.ex quorum dinu-
* meratione clare conſtat hanc eſſe communem: * etſi
cõtrariam, & male probauerit Cin.Bal.Ang. & Imo.
quos retulit Didac.qui ſupra,d.tertia conclu.qui eiuſ-
dem ſententię retulit Curt. ſen.conſ.72.col.penul. &
Cur.iun.conſ.28.n.3.& ſibi parum conſtantem Ruin.
in conſ.91.num.4.lib.5. eiuſdem ſententiæ fuit Corn.
conſ.30.circa primum, col.pen.libro 1. Raphael Co-
men.conſ.109.Domina Ioanna. in fin.qui hanc teſta-
tur communem. & hanc approbaſſe video Mod.Par.
in conſuet.Pariſ.tit.1.§.22.nu.48.& Bero.in c.grauis.
nu.29.& 30.& ibi ante eum Bellam.nu.8.& 9.de reſt.
ſpol. a prima tamen, vt veriori & crebriori recedere
nefas eſſe duco.lectorem tamen moneo, quod ſi in fo-
ro contingat caſus (contingit enim ſępe,) cum ſoluen
da ſit loco conſumptorum fructuum æſtimatio, illa
600 ſpectanda erit æſtimatio iuxta † valorem fructuum,
tempore illorum perceptionis, vt egregie reſpondit
Ioan. Ann.conſ.38.nu.3. vel ſaltem vt docuit Bal.in l.
2.in fi.C.de fruct.& lit. expenſ. ver.quæro hæres per-
cepit &c.iuxta tempus conſumptionis, quod adnotan
dum eſt maxime.
601 Declaratur quinto, non procedere † quando poſ-
ſeſſor vellet vti retentione ratione impenſarum: nam
tunc admittitur compenſatio, vt generaliter ſupra ad
monui, & in ſpecie hoc in caſu ſic docuit Loriot. in d.
l.fructus,col.24.ver. ſed quid de fructib. induſtrialib.
lib.3.de reg.iur.ex l.quod ſi artificem, de rei vend. ad-
do Bal.cõſ.309.in fi.lib.2.& Copum tract. de fructib.
lib.2.tit.4.cap.7.
602 Secunda concluſio eſt † in poſſeſſore malæ fidei,
qui hos fructus induſtriales ſuos nõ facit, ſed reſtituere
tenetur.l.certum.C.de rei vẽd.in terminis noſtris tex.
* in l.1.§.ex die.ff.de vi, & vi arm.tradunt omnes * in c.
grauis.ex illo tex. vbi Bero.nu.34.de reſt.ſpol. Copus
d.tract.de fruct.lib.2. tit.4.c.1.nec eſt, qui a tam clara
ſententia diſſentiat.
603 Extenditur primo, procedere † etiam ſi conſumpti
fuerint ante motam litem, §.& ſi hæreditas. Inſtit. de
officio iud.l.3.C.de cond. ex leg.& docuit Loriot. in
d.l.fructus, col. antep.de reg.iur. Bero.in c.grauis,nu.
24.ver.item de conſumptis, de reſt.ſpol.vbi late Nat.
conſ.536.nu.17.lib.3.
604 Extenditur ſecundo, † etiam ſi auctor ipſius poſſeſ-
ſores bonæ fidei fuiſſet, l.quæſitum, de acq.rer. dom.
605 Extenditur tertio, procedere † etiam in fructibus
turpiter perceptis, l.cum hæreditas, ff.de pet.hær. Co-
pus d.tract.de fruct.lib.2.tit.4.c.4.in fi.Loriot. in d.l.
fructus.in fi.
606 Extenditur quarto, procedere † etiam ſi is malæ fi-
dei poſſeſſor titulum ex poſt conſequatur, etſi enim
prodeſſe ſoleat titulus ad lucrãdos *fructus*, non poteſt
tamẽ hoc caſu, cum procuratus, ſeu affectatus dicatur.
ſic Rom.conſ.314.& ſing.343.tu ſcis quod malę fidei
&c.& ibi Apoſtilla. qui Cin. aliter ſententiam repre-
hendit, & recte, & intelligit Rom. d.conſ.314. quan-
do lite pendente titulus procuratur.
607 Extenditur quinto procedere † etiam in fructibus
non perceptis, quos is poſſeſſor ſua culpa non perce-
pit, cum percipere potuerit, vt hanc ſniam probarunt
Copus d.tract.de fruct.lib.2.tit.4.cap.2. & Loriot.d.
l.fructus.col.antep.de reg.iur.quibus addo Fulg.conſ.
137.quia ex facto colum.2.verſ. ad ſecundam breuiſ-
ſime, & conſ.190.col.vlt.ver.ad ſecundum autem, &
Mod.Pariſ.in conſuet.Pariſ.tit.1.§.22.num.50. Nat.
d.conſ.536.num.17.lib.3.adducuntur ex l. ſed & pa-
ctus, in princ.ff.quod metus cau.ex l.ait prætor. §. per
hanc.de his quæ in fraud. cred. ex l.2. C.de fructib. &
litium expen.ex l.quemadmodum, in fine.C.de agric.
& cenſ.lib.11.& §.& ſi hæreditas.Inſt.de officio iud.
quæ iura in certis caſibus ſpecialibus locum ſibi ven-
dicare, male opinatur gl.in d.l.ex diuerſo, §.1.in fi. gl.
magnæ, de rei vend.quæ ideo cõtrarium cenſuit, poſ-
ſeſſorem malæ fidei regulariter nõ teneri de non per-
ceptis.quam opinionem alij plures, & male ſecuti sũt
(vt late referunt Bero. cap.grauis. num.34. verſic.ſe-
cunda ſit concluſio.de reſtit.ſpolia.) Tiraq.de retractu
conſang.§.5.glo.1. num.28.& Loriot.& Cop.qui ſu-
608 pra. ducti ex † l.ſi fundũ. C. de rei vend. ex illis ver-
bis, [quos eum mala fide percepiſſe fuerit proba-
tum &c.] ſumpto argumento a contrario ſenſu: quæ
argumentatio non admittitur, cum alijs iuribus ad-
uerſatur. l.conuenticulam. C.de epiſc. & cler. omnes
* in * l.1.ff.de off.eius.ſic declarãt Loriot. & Mod.Par.
præcitatis locis. rurſus vt vno verbo admonuit Ioan.
Copus d. cap.2. etſi concedat l.ſi fundum. iam perce-
ptos eſſe reſtituendos, non tamen negat quin & hi, qui
percepti nõ fuerunt, cum percipi potuerunt, reſtituen
di ſint.
Quæ ſane vera extenſio, ſine difficultate eo in caſu
609 procedit, cum † is malæ fidei poſſeſſor, pupilli bona
poſſideɪ, nam tunc omnino fructus, qui percipi debue
runt, ſunt reſtituendi.gl.not.in l.patri pro §.item ex di
uerſo.in verbo, cum fructibus.ff.de maior. quã dicunt
ſingularem Rom. conſ.454.col.vlt. verſ.ceterum. &
ſing.528.tu habes textum &c.Franc.Crem.ſing.134.
tu ſcis quod tit.&c.Iaſ.l.apud Iul.§.1.in fine.de leg.1.
Mod.Pariſ.in conſuet.Pariſ.tit.1.§.22.num.48.circa
med.vbi nu.53.& 54. decl.aliquos citat Tiraq. de re-
tractu conſang.§.1.in gl.1.nu.28.in fi.idem cẽſuit Bero.
d.c.grauis, nu.34.in fi.de reſt.ſpol.

Decla-

Declaratur primo , non procedere in poſſeſſore
malæ fidei , qui triginta annis poſſedit, ſic declarauit
Loriot. in d. l. fructus, in fin. de regul. iur. ex l. eos in
princ. vbi Bald. C. de vſu. Copus d. tracta. de fruct. lib.
2. ti. 4. c. 4. nu. 1. 2. & ante eos Caſtr. l. ſequitur. §. fructi.
de vſuc. Balb. tractatu præſcrip. 4. part. 4. prin. q. 35.
verſi. ſubdit Paul. de Caſtr. quod hodie non habet lo-
cũ, cum præſcriptio cum mala fide non currat. c. vlt.
de præſcrip. ſi autem bona fide poſſideret , verum eſ-
ſet, vt in terminis noſtris poſt Ang. & Bal. in l. pen. C.
in quibus cauſ. non obſeru. long. temp. præſcript. de-
cidit Afflict. deciſ. 240. nu. 1. quia ad huiuſmodi vſu-
capionem requiritur & titulus & bona fides, vt in ce-
teris, Soci. ſen. conſi. 251. colu. vlt. lib. 2. Bal. qui ſupra
etſi Bero. in c. grauis, nu. 42. in fin. de reſt. ſpol. opine-
tur ſufficere iuſtam cauſam tituli.

610 Declaratur ſecundo, non procedere † in fructibus
perceptis ex melioramentis ab ipſo poſſeſſore factis, l.
ceterum , de rei vend. nam tunc dicitur is ex re pro-
pria non aliena percepiſſe: & ſatis ſuperque eſt ipſi
petitori , quod impenſas non deducat , l. ſin autem.
§. vltim. ff. de rei vend. §. certe. Inſtit. de rer. diuiſ. ſic
declarat Loriot. d. l. fructus. in fi. ſic intelligens Ang.
declarantem in d. l. ceterum. idem cenſuit Afflict. de
ciſ. 87. nu. 7. poſt Alexan. conſ. 73. in prin. lib. 2. Rom.
ſing. 333. malæ fidei, &c. vbi affirmat ſic ab eo fuiſſe
pronunciatum idem tradidit Copus tract. de fruct.
lib. 2. tit. 4. nu. 4. Tiraq. de retract. conſang. §. 1. glo. 15.
nu. 26. verum rectius adnotaſſe mihi videtur Did. lib.
1. var. reſolu. c. 8. nu. 4. & ante eum Mod. Pariſ. (cuius
nemo meminit) in conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 1. gloſs. 5.
611 nu. 84. 85. † d. l. ceterũ, non loqui de perceptis iam
fructibus , ſed de his qui percipi potuerunt, & culpa
poſſeſſoris non ſunt percepti. ab his enim excuſatur
poſſeſſor, ea ratione , quod ita e re propria fuiſſet per
cepturus, ſic & glo. & Ang. in d. l. ceterum. adnotarũt
& clare Rom. ad ſing. 333. quod eſt ſumma diligẽtia
obſeruandam.

612 Declaratur tertio, nõ procedere † in fructibus quos
inhoneſte potuit percipere & non percepit. l. fructus
non modo. ff. de rei vend. Copus tract. de fructib. lib.
2. tit. 4. c. 4. in fine.

613 Tertia eſt concluſio, in his † fructibus induſtriali-
bus , cum poſſeſſor ab initio fuit bonæ fidei , ex poſt
factus eſt malæ fidei : quo caſu regula ſic eſt conſtituẽ
da, vt pro eo tempore, quo in bona fide, non teneatur
reſtituere, ſed ſuos faciat, pro illo vero tempore , quo
cœpit eſſe in mala fide, teneatur , ſic regulam conſti-
tuunt Loriot. in d. l. fructus, col. pen. de reg. iur. Ioan.
Copus, d. tract. de fructibus, lib. 2. tit. 4. c. 5. 6. & Did.
lib. 1. var. reſolut. c. 3. nu. 6. verſ. in his tamen &c. &
Eguin. Baro. §. ſi quis a nõ domino. Inſti. de rer. diuiſ.
cuius ſententiæ manifeſta eſt ratio : quia in his fructi
bus a poſſeſſore acquirendis , ſingula temporum mo-
mẽta ſpectanda ſunt, l. qui bona fide. verſ. & magis. ff.
de acq. rer. dom. & hãc ipsã regulã probat clarus tex.
l. bonæ fidei. §. in contrarium, ff. eo. de acq. rer. dom.

614 Verum aduerſatur † text. l. qui ſcit. §. vlt. ff. de vſur.
quo adducti Bar. in l. ex diuerſo. §. 1. nu. 9. de rei vend.
* & ceteri * omnes, contrariã regulam affirmarũt. hũc
ſcilicet poſſeſſorem , vt pro toto tempore malæ fidei
oẽs fructus teneatur reſtituere: quem ſane textum vt e
615 diametro pugnantem cum † d. l. bonæ fidei. in con-
trarium. non ſine manifeſta calumnia conciliari eum
d. §. in contrarium, poſſe exiſtimarunt Eguin. & Did.
vir doctiſſimus. Franciſ. Hotom. in eo ipſo §. ſi quis a
non domino. etſi is ſentiat l. qui ſcit. §. vltim. in fructi
bus pendentibus, & l. bonæ fidei. §. in contrariũ. in iã
pendẽtib. & cõſumptis ꝓcedere. vt ex Iuliani ſñia, in
impenſis diſtinguit Vlp. in l. Iulianus , ff. de rei vend.
quoad nõ titulum arridet . vtpote in diuerſa admodũ
materia . Copus aũt d. c. 5. nu. 5. & ſexto opinatur ſen-
tentiã Iuliani relatã in d. l. qui ſcit. §. vlt. colligi ab Vl-
pian. & Paul. in d. l. qui bona fide. & l. bonæ fidei. quod
ſenſiſſe videtur & Did. qui ſupra: quod concedendum
non eſt, vt nec concedit Loriot. præcitato loco ſupra,
qui aliter reſpondere conatur, inquit enim d. l. qui ſcit.
§. vltim. in caſu dubio loqui, cum ignoratur , an is poſ
ſeſſor ſit in bona fide , vel mala , vt intelligamus eſſe
in bona fide, quæ magis præſumitur, l. 2. de euict. Ve-
rum repugnat Loriot. declaratio verbis d. l. bonæ fi-
dei. in contrarium. vbi ex ſola ſcientia rem alterius eſ-
ſe,] mala fides inducitur: quæ ſcientia, cum adſit in ca
ſu d. l. qui ſcit. §. vlt. ibi , [cognouit fundum alienum
eſſe,] &c. eſset dicendum ſtatim eſse in mala fide, ha-
bita cognitione & ſcientia rei alienæ , & tamen dici-
tur ſolum eſse in mala fide ſecura euictione , quam ob
rem doctiſſimus ſimul , ac diligentiſſimus Iacob. Cu-
iac. in notis Inſtitution. in eo. §. ſi quis a non domino .
de rer. diuiſ. intelligit e. l. qui ſcit. §. vltimo, vt is poſſeſ-
ſor , qui cognouit alienam rem eſſe , fructus interim
ſuos facit , id eſt , reuocabiliter , donec euicta res fue-
rit. textum autem d. l. bonæ fidei. §. in contrarium . in-
telligit conſiderato fine & exitu cauſæ, quia etſi inte-
rim fructus ſuos faciat, cum tñ reſtituenda res eſt , ſic
& fructus ſunt reſtituendi . ſuadetur hæc conciliatio
ex illa, quam ſupra retulimus in prima. concluſ. 1. caſu.
dum ſic conciliauimus l. fructus. ff. de vſur. cum d. l. bo
næ fidei. in princ. de acq. rer. dom. eiuſdem ſententiæ
fuiſſe videtur Ludo. Carondas Pariſ. lib. 1. veriſimi-
lium iur. cap. 7.

Verum Cuiacij & Carondæ declaratio (mea ſen-
tentia) Vlpiani verbis refragatur in d. l. bonæ fidei .
quia principio voluit illum poſseſsorem fructus inte-
rim ſuos facere, quia bona fide poſſidebat . cum ergo
in §. in contrarium, affirmet illum poſseſsorem, qui rẽ
alienam eſse cognouit, dicendum eſt nec interim fru-
ctus ſuo facere, nec enim illum bona fides , vt in ca-
ſu primo , excuſat , quod oſtendit exemplum a Iulia-
no relatum, in d. l. qui ſcit. §. vltim. in fi. ibi [nam &
ſeruus alienus , quem bona fide emero , tamdiu mihi
ex re mea , vel ex operis ſois acquirit , quamdiu a me
euictus non fuerit.] Et tamen ipſe Vlpian. Iuliano ad
uerſans, de ſeruo verba faciens, non finem ſecutæ eui-
ctionis, ſed ſingula temporum momenta vult eſse ſpe-
ctanda, in l. qui bona fide, in princip. verſiculo [qui bo
na fide ſeruit.] de acquiren. rer. domin. quinimo repu-
gnant clara verba d. §. in contrarium . ſi in ceteris co-
dicibus, vt in meo, ſic legitur, ibi, [an interim fructus
meos faciam.] vt intelligamus eo loco Vlpianum non
finem, nec effectum , vt Carondas & Cuiac. opinan-
tur ſpectaſse; qua ratione fit , vt vere credamus a Iu-
lian. Pompon. & Vlpianum diſſentire, vt recte Eguin.
& Did. ac Hotom. ingenue atteſtati ſunt. quæ autem
afferuntur a Bellam. in cap. grauis, nu. 18. de reſt. ſpõl.
ad d. l. qui ſcit. & l. bonæ fidei. declarationem , præte-
ribo ſciens, cum Iureconſultorum controuerſiam mi-
nime finiant .

616 Extenditur hæc concluſio procedere, † etiam ſi
hæc mala fides ſuperueniat ex mutatione perſonæ :
vt ſi defuncto, qui fuit in bona fide ſuccedat hæres ,
qui ſcit alienam rem eſse : nam is non facit fructus
ſuos. l. quæſitum, de acquiren. rer. dom. Bart. in d. l. ex
diuerſo. §. 1. num. 9. verſ. quandoque ſuperuenit. nec
mirum eſt , quia dum de fructibus ab eo quæſitis tan-
tum agatur : ſola ſua perſona conſideratur, quæ vt ma
læ fidei nihil acquirit.

617 Quarta eſt concluſio in his † fructibus induſtria-
libus

Digitized by Google

libus cū is poſſeſſor eſt malæ fidei a principio, & dein
de incipit eſſe bonæ fidei. in qua concluſione anceps
Bart.in d. l. ex diuerſo.§. 1. nu.51. nos relinquit cogi-
tantes.verum Innoc.But.& ceteri, in c. grauis, de re-
ſtit.ſpol.& Soc.tract.fall. reg. 250. & clarius, Loriot.
in l. fructus.col. antepen.verſ.vel ſubtilius. de reg.iur.
rectius exiſtimarunt, teneri fructus illos reſtituere,
quos tempore malæ fidei percepiſſe dicitur.quod pro
bat l. ſi fundum.C.de rei vendic.dum generaliter ait,
poſſeſſorem teneri reſtituere fructus, quos mala fide
percepiſſe probatum fuerit: & ea ratione ſuadetur:
quia ſingula in his temporum momenta ſunt ſpectan-
da.l.qui bona fide.verſic.& magis,de acq.rer.dom.
618 Extenditur primo,procedere† etiamſi in illo poſſeſ
ſore, qui efficitur mala fidei, cōſiderata ſua perſona,
ſed alterius,cui ſuccedit:vt in hærede, qui malæ fidei
ſuccedit,nec enim is hæres hos fructus ſuos facit. l. 2.
in fi.C. de fructibus & litium expenſ. tranſit enim illa
mala fides.l.cum hæres.ff.de diuer.& temp.præſcrip.
ſic Bar.d.l.ex diuerſo,§. 1.num.12.de rei vendic.quem
ſunt ſecuti ceteri in c.grauis. ibi Abb.nume. 10.Bero.
nu.38.de teſtit.ſpol.Rui.cōſ.50.in fi.lib.5. Soc.tract.
fallen.reg.150.fallen.2.Affl.dec.249.nu.3.Socin.iun.
conſ.182.nu. 18.30. lib.2. non ignoro tñ contrarium
ſenſiſſe Io.Copum.d.tract. de fructibus,li.2.tit.4.c.3.
in fi.cuius rationes parum vrgent, niſi illius doctrina
intelligatur,cum is hęres vti nolit acceſſione defuncti,
619 cui ſucceſſit,ſed † ipſam præſcriptionem a ſua per-
ſona initium ſumere velit, vt annotauit oīum primus
Din.in c. poſſeſſor. in fi. de reg. iur. quem alij plures
ſunt ſecuti,vt retulit Soc.tract.fall.reg.389.fal.1.
Verum aduerſus Din.cōis eſt ſnīa,vt in eo cap.poſ-
✠ ſeſſor.2.p.§.9.nu.1. Did.notauit & communem * eſſe
contra Dinum,teſtatur Dec.conſ.171.nu.6.Rui.cōſ.
40.nu.18.lib.1.Rub.conſ.13.nu.14. Goz.conſ.56.nu.
15.late Balb.tract.præſcr.2.p.3.p.prin.quęſt.11.verſ.
ſed dubitatur, quid ſi hæres. vbi a communi hac con-
tra Dinum non eſſe recedendū affirmauit; eo tamen
loco retulit quattuor declarationes,quas nunc non re-
petam, ne propoſitam materiam noſtram egrediar
nimis. hac tamen de re videndi ſunt præter relatos.
Barb.conſi.41.col. 10.lib.1 1.& conſ.17.in fi.lib.3. So-
cin.ſen.conſ.60.col.pen.lib.1.& Capic.deciſ.86. nu.7.
Soc.iun.conſ.69. num.47.lib.1.
620 Extenditur ſecūdo, procedere † in illo poſſeſſore,
qui bonæ fidei efficitur, nulla tamen alia cauſa ſuper-
ueniente,ſic declarat Soc.ſal. reg. 250. falleo. qua ta-
men in re cogitandum eſt,quomodo caſus iſte euenire
poſſit.
621 Declaratur non procedere, quando† is ſucceſſor
non repręſentat perſonam illius, in cuius poſſeſſionē
ſuccedit, vt in ſucceſſore ſingulari: vt quia a malæ fi-
dei poſſeſſore emerit, nec enim tunc in vitium ſucce-
dit,glo.in l.ſi ergo.§.partus.ver.hęres.de Pub.& in no
ſtris terminis ſic declarat Bero.in d.c.grauis,num.38.
vér.& ex prædictis.de reſtit.ſpol.& licet conſtitutum
hodie videatur ex auth.malæ fidei.C.de præſcr.long.
622 temp.† vitium hoc tranſire in ſingularem ſucceſſo-
rem: hoc ſolum intelligitur quoad immobilium præ-
ſcriptionem impediendam,non quoad mobilium vſu-
capionem, vt declarat Balb.d.tract.præſcrip.2.par.3.
par.princ.q.11.verſ.primo limitatur,qui poſt Bar. Ale
xand. Iaſ.& ceteros in l. Pōponius.§. cum quis,de ac-
✠ quir.poſſ. communem * teſtatur.non ergo mirū quod
hos fructus poterit per triennium vſucapere, & ſuos
debito tempore facere.
623 Tertius eſt caſus principalis, † quoad fructus ciui-
les: ſunt enim fructus ciuiles, ex noſtrorum ſentētia,
qui non ex re, ſed ex hominis prouiſione proueniūt:
624 vt † penſio domus,l.ſi nauis.de rei vend.ſic Bart. in
d.l.ex diuerſo.§. 1.num. 1.de rei vendi. Bald.autem in
l.vbi adhuc,colum. pen.verſi.in textu quæritur num-
quid. C. de iure do. dixit eſſe induſtriales has domus
penſiones,ex d.l.ſi nauis.& idem Bald. in l.ſi traditio.
in fi.C. de ac. emp. dixit has penſiones eſſe fructus in-
duſtrioſos, quod etiam probauit Silua.cōſ.49. nu.77.
lib. 1.ſed idem Baldus in conſil.118. Benedictus,in fin.
lib. 1.dixit eſſe obuentiones. Abb. vero in cap. grauis,
4.de reſtit.ſpol.dixit eſſe mixtos.ibi tamen Bero. nu.
9.dixit eſſe fructus iuris. Alex. autem conſi. 181.in fin.
lib. 1.& Afflict.deciſ.44.nu.7.dixerunt eſſe ad ſimili-
tudinem naturalium, & large, non ſtricte & proprie
diei fructus:nam & I.C.in l.mercedes.ff.de peti.hær.
dixit eſſe loco fructuum.& Aret.conſ.159.nu.3.dixit
hos fructus eſſe cum aliqua hominis induſtria; & qđ
de penſione domus dicitur, idem de vectura nauis
diei poteſt,d.l.ſi nauis, & de vſur.l. eos.C.de vſu.l.fru
ctus.ff.eod.& ideo I.C.in l.vſuræ. ff. de vſur. inquit il
las fructuum vices obtinere.ſic Brech.Turon. in l. vſu
ra,nu. 1. de verb. ſign.
625 In hoc ergo caſu prima eſt concluſio,in † poſſeſſo-
re bonæ fidei, qui hos fructus ſuos facit, vt induſtria-
les, iuxta ea quæ diximus ſupra in 2. caſu, in 1. concl.
nec enim eſt lex, quæ hūc poſſeſſorem impediat, quo
ad fructus hos acquirendos, cum loquantur ſemper
in malæ fidei poſſeſſoribus.vt ſtatim referam.& hanc
concluſionem affirmauit Innoc.in c.ex litteris, de re-
ſtit.ſpol.Bero.c.grauis. nu.23. in fi. eod. & hanc ſen-
tentiam probat l. ex annuo. ff.de don.inter vir.& vx.
iuncta l.fructus.ff.de vſur.
626 Secunda eſt concluſio, in † poſſeſſore malæ fidei,q
hos fructus reſtituere tenetur.d. l. ſi nauis. de rei vēd.
l.ſi vrbana,de cond.indeb.& l.domum. C.de rei ven-
dic.confert l. ancillarum,de rei vend.Bald.conſ.476.
factum tale.col.2. lib.1.Abb.& ceteri in d.cap.grauis.
Verum Bero.d.cap.grauis, nu.14. aliter ſenſit & ma-
le,cum tex.l.ſi vrbana.quem perpendit,non loquatur
(vt ille opinatur)inter poſſeſſorem & dominum, ſed
inter conductorem & dominum, an ſcilicet condu-
ctor ſoluendo poſſeſſori malæ fidei, liberetur a vero
domino.
627 Extenditur procedere nō † modo in perceptis,ſed
& in his qui percipi potuerunt.d.l.domum. & d.l. na-
uis. in fi. quæ olim conciliauimus ſupra in 1.rem.recu
per.poſs.nu.374.
628 Declaratur non procedere, † cum impenſæ aliquę
ſunt factæ,nam tunc illæ ſunt prius detrahendę.l.qui
alien.de neg.geſt.Brech.in l.vſura,nu.17.de verb.ſig.
quod in omnib. generale eſſe diximus ſupra, in prin.
huius quæſt.
629 Tertia eſt concluſio,in eo qui† non eſt in bona, nec
in mala fide, qui adhuc hos fructus lucratur. ſic Bero.
d.c.grauis,num.24. verſi.ſubde tamen. de reſtit.ſpol.
adfert exemplum in eo, qui errat in iure. & citat in
hanc ſententiam textum l.ex annuo.& l.de fructibus,
ff.de don.int.vir. & vxor. & Barto.in d.l.ſed etſi lege.
§. ſcire.nu.4. ff. de petit. hęr. dixit hunc errātem in iu
re, tenere medium inter bonam & malam fidem. Ve
rum æſtimarē ipſe poſſeſſorem in caſu d.l. ex annuo.
630 eſſe in bona fide,quandoquidem is qui† errat in iu-
re, dicitur eſſe in bona fide, adeo vt illa ſufficiat ad
præſcribendum, cum titulus non eſt ad pręſcriben-
✠ dum neceſſarius,quod tradunt omnes * in c.de quar-
ta, ibi Felin.nu.34.de præſcript.Bar.& ceteri in l.Cel
ſus,ibi Balb. 4. notab.de vſucap.teſtatur communem
Soc.ſen.conſi. 33.nu. 10.lib.4. Curt. iun. conſi.6. nu-
mero 26.& conſ.28.n.8. Rub.conſ.75. Din.in c.poſſ.
2.p.§.7.nu.5.verſ.ſecunda eſt cōcluſio,de reg.iu.in 6.

quo

quo loco is Did. num. 6. verſicu. infertur clare. affir-
mat Bart. in d. §. ſcire. num. 4. baud recte ſatis ſenſiſſe.
631 Vnum hoc eſt † errãtem in iure fructus ſuos facere
vt relati affirmant, præſertim Fel. d. c. de quarta. nu-
me. 26. verſic. limita ſecundo. Balb. d. l. Celſus. nume.
19. vbi reddit huius rei rationem. late Curt. ſen. con-
ſil. 71. princeps defunctus. col. 9. Cur. iun. conſi. 28. nu.
6. Pariſ. c. ſi diligenti. nume. 27. verſicu. tertia conclu
ſio. de præſcript. quo loco poſt Abb. ibi, col. 5. verſic.
nec obſtat textus. inquit d. §. ſcire. ſententiã hanc pro
bare, & in terminis noſtris ſpolij Bal. cap. cum ſuper,
col. 2. verſicu. quæro vlterius, de cauſa poſſ. & propr.
632 Qui tamen † iuris error a præſcribẽte poſſeſſore proba
ri debet, vt annotarut Bart. & Ang. in d. §. ſcire. Feli.
d. cap. de quarta. And. Barb. conſi. 40. col. 8. in fin. lib.
1. Ruin. conſi. 63. nume. 23. lib. 3. qui aſſirmant eſſe ad
modũ difficilis probationis, ſic & Balb. d. l. Celſ. n. 27.
633 Declaratur primo, non procedere, quoad † fru-
ctus naturales, quos hic errans in iure ſuos non facit.
ſic late aſſirmauit Fel. in d. c. de quarta, num. 30. verſi.
prima reſtrict. de præſcript. cuius verba non refero,
cum apud eum legi poſſunt.
634 Declaratur ſecundo, non procedere † etiam quoad
fructus induſtr. quatenus is errans in iure factus eſt
locupletior. Felin. d. capitu. de quarta, nu. 31. verſicu.
ſecunda reſtrict.
635 Declaratur tertio, non procedere † in eo qui errat
in iure reſiſtenti, vt declarat Felin. d. c. de quarta. nu.
31. verſ. tertia reſtrict. ſic ẽt Bar. d. l. ſed ſi lege. §. ſcire.
nu. 4. de petit. hære. Balb. d. l. Celſus, nu. 20. 21. de vſu
cap. qui rem hanc late explicat Gram. deciſ. 79. num.
8. 9. loquitur in eccleſ. male alienata, huiuſque ſen-
tentiæ alios plures citat, vt Abb. Aretin. ac Curt. ſen.
eiuſdem fuit opinionis Plot. l. ſi quando, nume. 262.
C. vnde vi.
636 Declaratur quarto, non procedere † quando is poſ
ſeſſor ſciret, propter ſuum demeritum ſe eſſe aliquan
do proprietate priuandum: tunc fructus ſuos non fa-
cit etiamſi in iure, vel facto erraret. ſic egregie aſſir-
mauit Angel. in l. prædonis, ff. de petit. hæred. vbi Ca-
ſtr. idem affirmat. & hanc vt ſingularem doctrinam
commendauit Marſil. ſing. 268. verus poſſ. &c. qui in-
637 quiunt optimum hoc eſſe aduerſus † prælatos, qui
dum inſtituti ſunt, faciunt fructus beneficij proprios,
quos tamen reſtituere tenentur, vt propter demeri-
tum beneficio priuandi ſunt.
638 Declaratur quinto, non procedere † poſt litem con
teſtatam; tunc enim errans in iure non excuſatur, vt
fructus ſuos faciat. l. ſed etſi lege. §. etiamſi ante litẽ,
✠ ff. de petit. hęred. vbi omnes * Plot. in l. ſi quando nu.
514. C. vnde vi.
639 Declaratur ſexto, non procedere † quando per ſen
tentiam fuit declaratum titulum eſſe nullum, tunc is
errans in iure, fructus ſuos non facit. ſic Rom. conſi.
454. colum. vlt. verſicu. his tamen non refragantibus.
qui in emptore rei minoris ſine ſollemnitatibus & iu-
re debito loquitur, in minore enim cenſuit eſſe ſingu-
lare, vt qui minus rite & recte ab eo titulum conſe-
cutum eſt, non excuſetur a fructuum quos etiam per
cipere potuit reſtitutione, ex gl. l. patri. ff. de minor.
qua de re ſupra ſuo loco. ſed adde hic Curt. ſen. conſi.
72. princ. colum. 9. verſic. ex his etiam. qui aliter ſen-
tit aduerſus Rom.
640 QVAERO quadrageſimoſeptimo, an ferri † poſ
ſit in caſu huius remedij c. reintegrãda, ſententia ſu-
per dominij amiſſione, eo caſu, quando poſſeſſor is
fuit, qui cum violentia ſpoliauit: & non poſſe, affir-
mauit Socin. in l. rem quæ nobis, in fin. de acquiren.
poſſ. inquit enim ſolum in poſſeſſione eſſe ferendam
ſententiam, & ad dominij amiſſionem eſſe agendum
remedio. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & huius opi-
nionis citat glo. in c. paſtoralis, de cauſ. poſſ. & propr.
in verbo intentare, redditque rationem, quia vt in-
terdicti, ſic & remedij ex c. reintegranda. natura eſt,
non vt occupator dominium amittat, ſed vt ſpolia-
tus ante omnia ad ſuam poſſeſſ. reſtituitur. quod etiã
declarat Abb. in d. capitu. paſtoralis, num. 23. quam
ſententiam probant plures canones relati in cap. 3.
q. 1. & in 3. q. 2. qui affirmant, facta reſtiturione poſ-
ſeſſionis electi, & ita per vim ſpoliato, cauſam domi
nij tractari. & an hæc ſententia dicatur definitiua
Barb. c. conſultationis, nu. 21. de off. deleg. & c. vltim.
num. 16. de iud. explicat.
641 QVAERO quadrageſimoſecundo, an † a relata
in hoc remedio ſententia liceat appellare? duo ſunt
caſus: Primus eſt, cum in foro eccleſiaſtico intentatũ
eſt hoc remedium, & tunc non eſt dubium poſſe, cum
642 eo iure † a quacumque ſententia in poſſeſſorio lata
appellare liceat, c. 1. de cauſa poſſeſſ. & propriet. cap.
cum ad Sedem, vbi omnes præſertim Bella. num. 10.
qui late rem hanc explicat. & Bero. quæſt. 52. de reſti.
ſpoliat. Clem. 1. de re iud. Bald. in l. 1. C. ſi de momen.
poſſ. fuer. appell. Pract. Pap. in forma libelli, in cauſa
ſpol. poſſ. in verbo, per noſtram definitiuam, num. 3.
Nat conſi. 566. lib. 3. Ioan. Old. tra. de iure & æquita
te, tit. 12. declarat.
643 Secundus eſt caſus † cũ laicus in foro ſęculari hoc
remedium mouet (mouere enim poſſe plures affirma
quos ſuo loco retulimus) & adhuc appellari poſſe, af-
firmauit Pract. Papi. præcitato loco, qui ſe Bald. ſic di
centem audiuiſſe refert, inquitque Bald. ſic conſuluiſ
ſe, vt vere conſuluit conſi. 321. ad euidentiam pręmit
tendum eſt, quod aliquando, colum. 1. verſic. ſi enim
dicimus ciuile. lib. 3. etſi idem Bald. in. c. querelam.
colum. 4. verſic. ſed nunquid a lata, de elect. intelligat
ſolum procedere, cũ hoc remed. ſuccedit loco actio-
nis, de dolo, vel quod metus cauſa: ſed Pract. Papiẽ.
abſolute eſt ſecutus Ripa, in c. ſæpe, in fin. de reſtitur.
ſpoliat. Natr. d. conſ. 566. lib. 3. Alciat. reſp. 56. nu. ...
Oïaſc. deciſi. 25. in fin. & vtuntur ſolidiſſima ratione,
644 quia qui † aliqua diſpoſitione, & priuilegio vult vti,
dẽt vti cum oĩbus ſuis qualitatib. l. vlti. §. & ſi præfa-
tam. & §. ſin autem hoc aliquis, verſic. cũ enim. Cod.
de iure delib. plura ſimilia affert Neuizan. conſil. 87.
nu. 14. Quem effectum hæc appellatio pariat, Oïaſc.
d. deciſ. 25. numer. 18. in fi. num. 20. in fin. & in fin.
deciſi. Didac. lib. 1. pract. q. capi. 23. nu. 8. declarant.
645 QVAERO quadrageſimotertio, an † is ſpoliator
qui ad rem reſtituendum lata ſententia tenetur, poſ-
ſidet dare fideiuſſorem? & non poſſe concludit Ar-
chid. in c. quia ſæpe, de elect. in 6. quem ſecutus fuit
Luc. a Penn. in l. ſi coloni, quæſt. 31. C. de argicol. &
cenſit. lib. 11. citant textum cap. epiſcop. §. ſed notan-
dum. 3. quæſt. 1. perpendentes ſore illa verba, [niſi
præſentialiter omnia,] nec enim præſentialiter om-
nia reſtituerentur, ſi ſufficeret dare fideiuſſorem, ip-
ſe autem hanc veram ſententiam probo ex claro tex.
in c. cum aliquibus, de re iudicat. cuius hæc ſunt ver-
ba. [Cum aliquibus eſt adiudicata poſſeſſio non ſuffi
cit eis dare pignora, niſi corporali poſſeſſione lætent-
tur.] qui textus a fortiori probar, ſi recte conſidere-
646 tur: ſic enim † ſolemus dicere, condemnatũ ſolue
re, non liberari offerendo fideiuſſores, l. 4. §. ait præ-
tor. de re iudic. l. item liberatur. §. qui paratus, vbi
Bartol, ff. quibus modis pign. vel hypoth. ſolu. late Ti
raquel. de retractu conſangu. §. 3. gloſſ. 3. num. 14. 15.
imo fortius dicimus, quod ſi is ſpoliator lite penden-
te dolo poſſidere deſierit, non audi in cauſa petitorij

ſi æſti.

Digitized by Google

ſi æſtimatimationem & valorem ſoluere voluerit, ſic ſentit Abb. in c. ſæpe. num. 11. 12. de reſt. ſpol. & clarius Anton. Matth. d. §. nihil commune, amplia. 23. poſt Rot. quam citat.

647 QVAERO quadrageſimoquarto, quanto † tempore ſpoliatus & demũ reſtitutus in poſſeſſionẽ, antequam ſpoliator ſuper cauſa dominij audiatur, remanere debeat? text. in c. tamdiu. 3. quæſt. 2. clare inquit tamdiu quamdiu ſtetit ſpoliatus, quod affirmant Abbas in c. venerabilis, in gloſ. 1. de offic. deleg. Afflict. in cap. 1. in princ. num. 5. de contr. inter epiſ. & vaſall. Bertrand. conſi. 69. nu. 5. part. 1. lib. 3. Anton. Matth. d. §. nihil commune, ampl. 5. Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 49. de acquiren. poſſ. Curt. iun. conſ. 41. in fine Catel. Cotta in ſuis memor. in verbo. ſpoliatus. Alc. reſp. 370. num. 4. Crau. conſi. 140. num. 3.

648 Declaratur tamen primo, & intelligitur, † cum is omnibus bonis, non ſi vna re tantum ſpoliatus fuit, ſic declarat Rip. d. §. nihil commune, num. 49. vbi inquit probari in multis capitulis d. 3. q. 2. forte voluit probari in c. oportet, in illa ratione, [quia nudi & inermes inimici, non debemus opponere,] ſed dura nimis videtur hęc declaratio, ad d. c. tamdiu, diuinare, imo illum generaliter loquẽtem reſtringere, a Ripæ tamẽ ſentẽtia nõ recedit Catel. Cotta ſtatim relatus.

649 Declaratur ſecundo, non procedere † in foro ciuili, vt deciſum fuiſse conſil. Neapol. refert Afflict. in c. 1. §. ſi quis hominem, in 9. notab. num. 2. de pace tenen. & eius viol. vbi affirmat ſic declaratum, & vere, nec aliquo in foro vidi hoc obſeruatum: immediate enim condemnati ſpoliatores ſolent petitorij iudicium mouere: quod ea ratione potius, quam alia contingit, quia vix vnquam euenit, vt omnibus bonis quis ſpolietur: erit tamen cogitandum.

Declaratur tertio p Ant. Matt. d. §. nihil cõmune, ampl. 5. non procedere, quando is ſpoliator ratione illius remedij temporis ſoluiſset intereſse. quæ declaratio vera poteſt intelligi, cum ipſi ſpoliato ſoluit, vel alteri bona fide, qui caſus quando vſu venire poſsunt, vix ſcio. Hæc de remedio reintegrandæ.

SVMMARIA.

1 *Innocentius Tertius Pontifex Max. multa prçſtitit, quibus mali mortalium mores reprimerentur.*
2 *Conſtitutio c. ſçpe, de reſtit. ſpol. extenſiua interdicti, Vnde vi, eſt.*
3 *Regnum Neap. ſimilem habet conſtitutionem, conſtitutioni, c. ſçpe, de reſtit. ſpol.*
4 *Spoliatus agens cõtra ſingularem ſucceſſorem, qua actione experiatur.*
5 *Condictio ex lege vnde proueniat.*
6 *Conſtitutio c. ſçpe, de reſtit. ſpol. corrigit l. cum a te. ff. de vi, & vi arm.*
7 *Verbum, ſancimus, nouum ius induci oſtendit.*
8 *Cap. cum ad Sedem, in fi de reſtit. ſpol. exponitur.*
9 *Cap. ſçpe, de reſtit. ſpol. declaratur.*
10 *Remedium c. ſçpe. de reſt. ſpoliat. locum non habet contra ſingularem ſucceſſorem, ignorantem vitium poſſeſſionis. Et quid ſi ex poſt vitium rei cognouit? nu. 11.*
12 *Publiciana ob malam fidem agentis non impeditur, iure etiam Pontificio conceditur, nu. 13.*
14 *Fructus non reſtituit malę fidei poſſeſſor ratione illius tẽporis, quo fuit in bona fide, & quod in foro conſcientię conceditur.*
15 *Perſonę habilitas conſideratur ab initio, cum de re acquirenda agitur.*
16 *Statutũ prohibẽs relinqui forenſi ex teſtamẽto, non hẽt locũ ĩ eo, qui a principio fuit ciuis, & deinde eſſe deſiit.*
17 *Praſcribens ſi præſcriptione perfecta cognouit mala fide ſe praſcripſiſſe, non tamen reſtituere tenetur.*
18 *Actus perfectus non ceſſat ceſſante cauſa.*
19 *Qualitas iuncta verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi.*
20 *Poſſeſsionis adipiſcendæ, non retinendæ ratio ſpectanda eſt.*
21 *Peccati ratio an militet tam contra vitioſum ſucceſſorem ab initio, quam ex poſt.*
22 *Remedium c. ſæpe, de reſtit. ſpol. conceditur contra ſingularem ſucceſſorem ex titulo lucratiuo, cum ex poſt poſſeſſionis vitium cognouit. Item datur contra ſingularẽ ſucceſſorem vitioſum ex poſt, cum cõtra illius auctorem non eſt ſuccurſum, nu. 23. Et conceditur contra ſingularem ſucceſſorem, qui tempore traditionis cognouit poſſeſſionis vitium, num. 24.*
25 *Bona fides duobus temporibus conſideratur.*
26 *Remedium c. ſæpe, de reſtit. ſpol. an detur contra ſingularem ſucceſſorem, qui ſcit rem eſſe alienam, vitium tamen violentię ignoret.*
27 *Succeſſor ſingularis præſumitur ignorare poſſeſſionis & rei vitium, in qua ſucceſſit*
28 *Ignorantia præſumitur, vbi non probatur ſcientia.*
29 *Contrahens conditionem illius, cum quo contrahit, ſpectare debet.*
30 *Succeſſor non præſumitur ignorare factum ſui prædeceſſoris. & ibi plura afferuntur.*
31 *Negligentia permutãtis beneficium cum altero accuſanda eſt, ſi is titulum non perquiſiuit.*
32 *Emptor rei furtiuæ eam domino reſtituere cogitur, etiam pretio ſibi non reſtituto.*
33 *Succedens notorio ſpoliatori non præſumitur poſſeſſionis vitium ignorare.*
34 *Ignorare quod ſit publice, lata culpa eſt.*
35 *Aſſertioni ſtandum illius eſt, cum agitur de re, quæ in eius ſolo animo conſiſtit. Niſi eum vna aduerſatur iuris præſumptio, num. 36. Aut cum cauſa magni ponderis eſt. nu. 37.*
38 *Succeſſor conſanguineus præſumitur ſciſe vitium poßeſſionis, in qua ſucceſſit.*
39 *Coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti, quod declaratur, nu. 41. 42.*
40 *Ignorantia non prçſumitur in factis coniunctorum.*
43 *Scientia vitij præſumitur in eo, qui ex titulo lucratiuo ſucceſſit, non ex titulo oneroſo.*
44 *Ripæ conciliatio vna improbata.*
45 *Bar. l. poſt contractum, nu. 3. ff. de don. declaratur.*
46 *Fraus non præſumitur in eo qui donauit conſanguineo, & deinde deliquit, niſi præter conſanguinitatem concurrant alia.*
47 *Succeßor qui cum prædeceſſore habitabat, præſumitur ſcire illius facta, et an eius poſſeſſio vitioſa eſſet, vel nõ.*
48 *Vicinus ſuccedens vicino, an præſumatur ſcire poſſeſſionem illam vitioſam fuiſſe. Quod relinquitur arbitrio iudicis, nu. 52.*
49 *Vicinus præſumitur ſcire facta vicini ſucceſſiua non momentanea, & paulo poſt etiam declaratur.*
50 *Vicinus ratione proprietatis obiectum ei ſcire præſumitur, ſed non quo titulo a vicino poſſideatur.*
51 *Vicinus non præſumitur ſcire celebratum contractum a vicino.*
53 *Vicinus qui cum vicino conuerſatur, præſumitur ſcire illius facta, & ibidem declaratur.*
54 *Cautela ad probandum, vicinum ignorare factum vicini, quod aliàs ſcire præſumitur.*
55 *Remedium c. ſæpe, de reſtit. ſpoliat. an detur contra ſingularem ſucceſſorem poſſeſſionis vacantis, qui ſciuit poſſeſſionem vitioſam. Datur contra ſingularem ſucceſſorem quantũuis mediatum, & paulo poſt declaratur, nu. 56.*

An

An primo ſpoliato vel ſecundo, qui bona fide poſſidens ſpoliatus fuit, competat? nu. 57. An ſpoliatori concedatur contra eum ſpoliantem, nu. 58.

59 *Domino rei, non furi, res furto ſubtracta reſtitui debet.*

60 *Remedium c. ſępe, de reſtit. ſpol. an concedatur poſſeſſori malæ fidei contra ſuum ſpoliatorem.*

Et an detur bonæ fidei poſſeſſori, contra bonæ fidei aſſeſſorem, nu. 61.

62 *L. vitia. C. de acq. poſſ. declaratur.*

63 *Remedio c. ſæpe, de reſt. ſpol. proprietatis ſeu dominii alterius exceptio obiici non poteſt. Niſi ſit exceptio proprii dominii, nu. 64.*

65 *Succeſſor ſingularis nominare non poteſt alterum, cuius nomine poſſidet, cum remedio cap. ſæpe, de reſtit. ſpoliat. conuenitur.*

66 *Remedium c. ſępe, de reſtit. ſpoliat. an concedatur pro re capta.*

67 *Spoliato per vim compulſiuam, an concedatur remedium ex c. ſępe, de reſtit. ſpol.*

68 *Remedium capit. ſępe, de reſtit. ſpoliat. an locum habeat in vna facti ſpecie, in marito, qui in rebus dotalibus vim commiſit, & ei vxor ſuccedit, an contra eam detur hoc remedium.*

Cap. 18. de reſtit. ſpoliat.

Innocentius III. in Concilio Generali.

Sæpe contingit quod ſpoliatus per ſpoliatorem in alium retranslata, dum aduerſus poſſeſſorem non ſubuenitur per reſtitutionis beneficium eidem ſpoliato, commodo poſſeſſionis amiſſo, propter difficultatem probationum iuris, proprietatis amittit effectum. Vnde non obſtante iuris ciuilis rigore, ſancimus; vt ſi quis de cetero ſcienter rem talem receperit, cum ſpoliatori quaſi ſuccedat in vitium, (eo quod non multum interſit, quoad periculum animæ, iniuſte detinere, ac inuadere alienum) contra poſſeſſorem, & huiuſmodi ſpoliato per reſtitutionis beneficium ſuccurratur.

Decimumſextum Recuperandæ poſſeſſionis remedium, c. ſæpe, 18. de reſtit. ſpol.

1 INnocentius † Tertius Pōtifex Max.
inter multa decreta, quæ vt tam clericorū quam laicorū mores cōponeret, edidit, (quod in illius vita ſcripſit Platina) hanc vnā ſane quāutilem ꝓmulgauit conſtitutione, qua conſultum eſſe voluit aduerſus ſingulares vitioſos poſſeſſores, cū iure aliquo, præſertim ex interdicto Vnde vi, hoc in caſu ſua poſſeſſione deiecto, ſeu ſpoliato ſuccurſum non eſt, animaduerteret, quare noſtri interpretes
2 affirmāt † hac cōſtitutione interdictū Vnde vi amplia
ri extendique, & per cōſequens l. cū a te. ff. de vi, & vi arm. corrigi, vt ex multis vno retulit verbo Ripa in hoc c. ſæpe, nu. 38. etſi alij diſſentiant correctionē in-
3 duci, vt ſtatim dicemus. Similem habet † conſtitutio-
nem Regnum Neapolit. ſi credimus Afflicto in cap. 1. §. ſi vaſallus, numero 11. & ibi Iſer. ſi de feudo fuerit controuerſ. inter dom. & agn. vaſall. in hac vero Pedemontium regione, & in Mediolanenſi ditione non video hac de re ſingularē aliquam editam fuiſſe conſtitutionem, cum ſolum aduerſus ipſummet occupatorem immediatum prouideant, in tam vtili ergo conſtitutione diſſentienda ſunt aliqua.
4 QVAERO primo, qua † actione vtatur ſpoliatus
ipſe aduerſus ſingularē ſucceſſorem & poſſeſſorem? & crebrior eſt ſententia poſt gloſ. hic, vt retulit Ripa numero 308. condictione ex hoc ipſo canone, vti: quam ſententiam ea ratione probaui ſemper, quod
5 animaduerti legis † condictionē immediate ab illa in-
duci, nullo præcedēte partium facto, cum nulla alia eſt prodita actio, ſic probat text. l. vnicę. C. de cond. ex leg. iuxta declarationem quam ibi retulit Bart. nu. 7. ver. aut eſt lex ciuilis, vbi & Iaſ. in fi. qui eiuſdem ſententiæ Bal. in c. dilecti, de iud. citauit, cum ergo in caſu nr̄o, ante conſtōnem huius canonis, factum huius vitioſe ſuccedentis aptum minime eſſet ad efficacem obligationem, & per conſequens actionem inducendam, hac conſtitutione eſt factum, vt is ſucceſſor tam quam ſpoliator habeatur, teneaturque vitioſe adeptam poſſeſſionem reſtituere, actione ſcilicet ſeu con
6 dictione ex canone iſto, † quo vt a nouo iure, l. cū a te,
de vi, & vi arm. correcta dicitur, eſſe autem nouum
7 hoc ius, oſtendit † verbum [ſancimus,] c. decernimus,
vbi DD. de iud. Dec. in l. ne quidam. num. 3. C. de teſtam. mil. quę ergo relata eſt ratio, vrget magis, quam ceteræ quæ adferri ſolent: quibus abunde reſpondet Ripa in hoc c. nume. 37. in eo animaduertendum cenſeo, dum in hanc ſententiam paſſim adferri ſolet text. in c. cum ad Sedem, in fi. de reſtit. ſpol. cum is ad rem
8 non conferat, quando † motum eo caſu fuerit interdi-
ctum. Vnde vi, vt clara illius canonis verba oſtendūt, & aliàs admonui, vera tamen eſt crebrior hęc ſententia, nec aduerſatur, quod a Ripa hic nu. 38. poſt Gof-
9 fred. & gloſſ. adfertur fundamentum, ex verbis † c. no
ſtri, ibi [per reſtitutionis beneficium ſuccurratur.] quod illi intelligunt, ex vi interdicti, Vnde vi, cum præcipue textus ipſe in princ. de interdicto, Vnde vi. verba faciens eiſdem verbis vtatur. q̄ conſiderationē ante Rip. fecit Barb. in apoſtillis ad Abb. in hoc cap. ſæpe, num. 8. in 3. apoſtilla. quia reſponderi ſic præter alios poteſt, verba illa, [reſtitutionis beneficium,] eſſe generalia, & iuxta ſubiectam materiam intelligi, quare dum principium conſtitutionis, in interdicto Vnde vi, loquatur, illa verba eo loco poſita, iuxta illius ſuppoſitam materiam intelligere debemus, non ergo actione in factum, vt iſti opinati ſunt, ſed condictione ex canone vtetur ſpoliatus contra ſingularem hunc ſucceſſorem & poſſeſſorem.
10 QVAERO ſecundo, an † remedium huius cano
nis locum ſibi vendicet contra ſucceſſorem ſingularem qui ignorat poſſeſſionem eſſe vitioſam? & nō habere locum affirmant omnes hic, Ripa num. 40. Bal. in conſi. 321. ad euidentiam præmittendum, quod aliquando, &c. colum. 1. lib. 3. Aretin. in conſi. 103. nu. 4. verſicu. primus eſſet. Corn. conſ. 329. num. 10. & t. li. 1. Calca. conſi. 116. nume. 7. verſicu. quinimo. Lanfr. Oria. in rub. de cauſa poſſ. & proprie. res hæc dubitationem non habet probabilem, cum conſtitutio hæc ipſa in ſcientia conſtituat fundamentum. nam cum adeſt ignorantia, ceſſat peccati ratio, ob quam remedium hoc adinuentum eſt. nec placet declaratio gloſſæ hic, quam pariter reiecit Ripa, contra hunc ignoranter ſuccedentem dari reintegrandæ remedium: quia ſi ante huius Canonis conſtitutionem nullum erat proditum remedium, contra ſingularem ſucceſſorem ſcienter in vitioſa poſſeſſione ſuccedentem, quanto fortius non erat ſuccurſum contra ignorantem, qua de re ſuo loco diximus. In regno tamē Neapolitano ex conſtitutionibus regni, vt recenſet Afflict. in illarum commentarijs rub. 25. contra quem de reſtitutione agatur num. 1. etiam contra ſingularem ſuc-

Digitized by Google

rem ſucceſſorem ignoranter in vitio ſuccedentē agitur remedio reſtitutorio.

11 QVAERO tertio, an † concedatur hoc remedium contra ſingularem ſucceſſorem, qui ex poſt cœpit habere ſcientiam violentiæ? & non concedi affirmarunt Ripa hic, num. 41. poſt Cępol. conſ. 60. col. 4. quam defendit Ioann. Coraſ. in l. naturaliter, §. nihil commune, 2. part. num. 159. de acquir. poſſ. & hãc vt veriorem probo, rametſi crebrius in contrariã ſententiam a noſtris itum ſit, vt ſtatim dicemus, & vt huius eſſem ſententiæ, adducebar aliquando præter ceteros eo fundamento, quia ſi cõtingeret hunc poſſeſſorē, cui mala fides ſuperuenit, cauſam a non domino, quem dominum credebat, habentem poſſeſſionē, non habere. Publiciana ſibi concederetur ad eam cõſequendam. l. eum qui, in fin. ff. de publ. vbi mala fides 12 ſuperueniens † non impedit Publicianam, nec alia ratione forte illud eſt, quam quod per eam ſola auo-13 catur poſſeſſio, l. vltim. ff. de Publicia. quod † iure etiã Pontificio hoc caſu conceditur, vt declarat Bald. d. l. ancillæ, colum. 1. ver. ſed an per ius Canonicum. C. de furt. quem eſt ſecutus Bal. in tract. præſcript. 2. par. 3. par. princip. quæſt. 8. verſi. circa præmiſſa, &c. ſi ergo daretur actio, fortius exceptio. l. inuitus. §. cui damus. de reg. iur.

Secũdo adducebar, quia hic poſſeſſor in quem ex poſt ſuperuenit mala fides, & rei alienæ ſcientia, dicitur improprijſſime prædo, l. ſed & ſi lege. §. etiam ſi ante. ff. de petit. hæred. diximus in remedio, num. 10. vbi ex multis retuli Dec. in l. nemo eſt prædo. de reg. iur. in hoc ergo prædone conſtitutum eſt, vt in iudicijs vniuerſalibus, quale eſt petitionis hæreditatis, teneatur ad fructus collectos ſtatim lite mota, d. §. etiãſi ante. in ſingularibus autem niſi poſt litem conteſtatam, l. certum. C. de rei vend. & alias diximus in reme-14 dio pręcedenti reintegrandæ. † fructus ergo aliorum temporum, donec ſcilicet bona fide poſſedit, non reſtituit, quod etiam in foro conſcientiæ procedit, vt confirmat Caiet. in 2. quæſt. 63. art. 6. quem alijs multis relatis ſecutus eſt Didac. in c. peccatum, 3. par. §. 12. pag. 1. verſ. ſed tamen. de reg. iuris, in 6. quos certe fructus teneretur in hoc conſcientiæ foro reſtituere, ſi poſſeſſio iudicaretur iniqua.

15 Tertio conſiderabam illud, in † rebus acquirendis perſonæ habilitatem ab initio conſiderari, quidquid inde ſequatur, l. Mela. in princ. de alimen. & cibar. leg. & eſt in argumentum quod ſcribunt Bartol. in l. 1. ff. de reg. Cato. Bald. in l. ſeruus, C. de leg. Alexan. conſil. 29. libro 3. & pulchre admodum Socin. ſen. conſi. 81. colum. 3. verſic. tertio probatur, & colum. 4. verſicu. ſeptimo ſi toto, libro 3. dum interrogatus reſpondit, 16 ſtatutum † prohibens iuriſdictioni non ſuppoſito relinqui in teſtamento quid poſſe, in eo locum ſibi non vendicare, qui tempore relicti erat ſuppoſitus, licet ex poſt factus ſit alienigena & forenſis. multis ille ac egregijs nititur argumentis, quæ nõ parum ſenſui noſtro conueniunt, integrum illud reſponſum retulit & probauit Marſil. in l. vlt. numero 10. ff. de iuriſd. omnium iudic. ſic ergo hoc in caſu dicẽdum eſt, ſatis ſuperque eſſe, tempore, quo hic ſucceſſor poſſeſſionem adipiſcitur, eſt bonæ fidei, & ſine dolo, etſi non perduret, cum is actus quo momento perfectus ex ſuperuenienti ſcientia etiam in conſcientiæ foro non euertatur, vt per eſemplum videmus in eo, qui perfecta 17 præſcriptione † cognoſcit ſe rem alienam præſcripſiſſe, nõ tamen reſtituere, quod præſcripſit, tenetur. vt eſt crebrior noſtrorũ ſnia, teſte Balbo in tit. de pręſcript. 2. par. 3. par. principalis, q. 9. & Tiraq. in tract. quod ceſſante cauſa ceſſet effectus. lim. 12. nume. 6. ea 18 vtuntur omnes ratione: quia † actus iam perfectus non ceſſat, ceſſante cauſa.

Quarto deinde loco perpendebam, conſtitutionē hanc noſtram, a ratione fuiſſe editam, vt illius vitium reprimatur, qui auſus fuit, cum vitio alienam ingredi poſſeſſionem, & qui per vitioſam quandam ſucceſſionem conari videtur primum illum occupatorem tueri, & defendere: quod non contingit cum ex poſt facto ſuperuenit ſcientia: nec enim malus huius poſſeſſoris continuantis animus hoc caſu cõſiderari poteſt, quod confirmatur ex illa conſideratione, quam faciunt ceteri, noſtram hanc conſtitutionem illis vti verbis, [ſcienter rem talem receperit,] iuncta regu-19 la † qualitatem, adiunctam verbo, intelligi ſecundum tempus verbi, l. in delictis. §. ſi damnum extraneus. ad leg. Aquil. quã regulam exornant Decius conſ. 37. nu. 8. conſ. 443. num. 16. Gomeſ. §. rurſus. num. 25. Inſtit. de act. Pariſ. conſ. 62. nu. 37. lib. 4. cum ergo qualitas ſcientiæ ſit a principio & tempore receptionis, intelligi ex poſt vere non poteſt.

Accedit quinto loco, quod poſſeſſio iuſta, vel iniuſta a ſui principio iudicatur, quare ab initio iuſta ob bonam fidem, non efficitur iniuſta ob ſuperuenientē malam fidem, l. vnica, in fi. C. de vſucap. transfor. Nec 20 enim † ratio retinendæ, ſed origo adipiſcendæ poſſeſſionis ſpectanda eſt, l. clam poſſidere, de acquiren. poſſeſſ. ſic argumentatur Coraſ. d. §. nihil commune, 2. par. numero. 129. qui & alia perpendit quæ non refero, minus cetera leuiora refero, quæ a Ripa hic ꝑpenſa fuerunt, vt aliquibus reſpondere videtur Rubeus in d. §. nihil commune, numero 60. Nec huic firmatæ ſententiæ aduerſantur rationes crebrioris opinionis, eorum ſcilicet qui affirmarunt, remedium huius Canonis concedi contra hunc, qui ex poſt rem vitioſam nouit, vt Abb. num. 13. & Butr. vt retulit *Rip.* numero 41. & hanc poſteriorem probauit Rub. d. §. nihil commune, numero 60. Non enim vrget illa ratio, qua paſſim omnes in hanc deſcendunt ſententiã: 21 peccati † ſcilicet rationem, tam cõtra vitioſum poſſeſſorem ex poſt, quam contra ſucceſſorem hunc ab initio malæ fidei militare, ſicque idem ius, l. illud. ad leg. Aquil. l. a Titio, de verborũ obligationibus. Nam huic rationi ſatisfactum ex relatis credimus, dum oſtendimus eum iniuſte non poſſidere, qui ex poſt rem alienam eſſe cognouit, ſufficit enim iuſtum poſſeſſionis principium, d. l. vnic. C. de vſucap. tranſform. Nec dicitur vitij ac fraudis particeps, qui ab initio fraudem non cognouit, l. ſed & ſi lege, §. ſcire, autem, ff. de petit. hæredit. atque ita recte reſpondit Coraſ. d. §. nihil commune, par. 2. num. 131. non vrgent pariter verba conſtitutionis noſtræ, ibi, [iniuſte detinere, ac inuadere alienum,] quaſi verbum, [inuadere,] principum actus reſpiciat: verborum vero, [detinere] ad actum ex poſt referatur, quæ a pari iuxta verborum qualitatem & coniunctionem procedunt, idem enim eſſe videtur, ingredi alienum, & ſcienter detinere, ſed verius intelligo verbum, [detinere,] referri: ad ſecundam perſonam ſucceſſoris, ſcilicet in re aliena ſcienter: verbum autem, [inuadere] referri ad primam perſonam, immediati ſcilicet occupatoris.

22 Declarat tamen hanc ſententiam Coraſ. † d. §. nihil commune, 2. parte, numero 32. non procedere primo, in illo ſucceſſore, qui ex lucratiuo titulo eſt conſecutus poſſeſſionem, nec enim (vt ille ait) par eſt vtriuſque tituli ratio, l. vlt. §. licentia, C. de iur. delibe. cum ſimil. quare tunc etiã ex poſt ſuperueniens ſciẽtia illi nocet.

Declaratur ſecundo, idem Coraſ. qui ſupra, non pro-

23 procedere,†cum immediatus occupator ſoluendo nõ
eſt:nam tunc in ſubſidium agi poterit contra hunc ſuc
ceſſorem,cum & caſu interdicto, Vnde vi,ſpoliato ſit
ſuccurſum,vt diximus ſupra in 1.remed.

Declaratur tertio idem Coraſ.qui ſupra,non proce
24 dere, † ſi eo tempore traditionis hic ſucceſſor bonam
25 fiem non habuit: † bona fides enim duobus tempori-
bus,adeſſe debet,cõtractus ſcilicet & traditionis tem-
pore l.2.in prin.ff.pro empt.gl.in l.qui autem,§.hoc e-
dictum,in verbo,ceſſare. ff.de his qui in fraud. credit.
ſed animaduertendum eſt,d.l.2. loqui in ſolo emptio-
nis cõtractu,non in ceteris, diuerſitatis rationem non
excutio nunc.

Declaratur quarto non procedere,quando lite iam
inchoata cõtra verum ſpoliatorem,res ipſa ſeu poſſeſ-
ſio tranſlata fuit in ſingularem ſucceſſorem: nam con
tra eum agi hoc remedio tunc poteſt, etſi vitium igno
raſſet,ita Afflict.in com.ad conſt.Neap.lib.1.rub. 25.
contra quem de reſtitutione agatur.

26 QVAERO quarto,an†remedium huius canonis
locum habeat contra eum , qui ſcit rem eſſe alienam ,
ignorat tamen eſſe vitio violentiæ affectã? & non ha-
bere locum affirmarunt Angel. conſ. 57. colum. vlti-
ma, verſic.& attendendum.Imol. & Orian.quos retu
lit & ſecutus eſt Ripa hic , numero 42. idem cenſuit
Franc.in diſputat.petit.& poſſeſſ.1.dub. numero 27.
Corne.conſ.329.numero 11. libro 1. quibus accedo.
non tamen ex verbis noſtræ conſtitutionis , quæ ab il-
lis perpenſa ſunt,ibi, [inuadere alienum,]quaſi ſolum
hic tex.loquatur inuaſione ſecuta,quod vitium eſt vio
lentiæ: quia verbum,[inuadere,]vt iam ſupra dixi re-
fertur ad primam illam perſonam immediati occupa-
toris : ſed ea ratione potius adducor,quia ſcientia hęc
eſt cum illa qualitate violentiæ , quare qualitas verifi-
cari debet,vt diſpoſitioni locus ſit. Ratio rationis illa
eſt,quia quod ſpoliatus ante omnia reſtitui debeat,per
vim poſſeſſio ab eo erepta eſſe debet , nam caſus eſſe
poteſt , in quo poſſeſſio erit vitioſa eo vitio , ob quod
non daretur reſtitutio ante omnia , vt in vitio clan-
deſtinitatis , vt olim diximus ſupra in primo reme-
dio ex interdicto, Vnde vi, quæſt. 12. cum ergo poſſit
contingere caſus, vbi is ſucceſſor poſſet ignorare vio-
lentiæ vitium, credendo eſſe vitium clandeſtinitatis ,
ea mente ſuccederet, quod dominij exceptionem quam
ſuus auctor opponere potuiſſet , is opponere poſſit ,
quod ſi ſciuiſſet eſſe vitium violentię,non ſucceſſiſſet,
ex quibus ceſſant,quæ ex aduerſo a Rip. hic num.42.
adferuntur.

27 QVAERO quinto,an ſingularis†hic poſſeſſor &
ſucceſſor præſumatur ſciuiſſe rem fuiſſe vitio violen-
tiæ affectam ? & non præſumi affirmarunt noſtri om-
* nes.* auctor eſt Ripa hic nu.43.& Rubeus d.l.natura-
liter.§.nihil commune,num.63.& ibi Coraſ.in 2.par.
nu. 133. quibus ipſe eiuſdem ſententiæ addo Bellam.
hic,col.pen.verſic.quarto quæri. ea adducuntur ratio
28 ne omnes,† quia ignorantia præſumitur , vbi ſcientia
non probatur, cap.præſumitur, de reg. iuris in 6. vbi
late Din. quod intelligitur in facto alieno , vt hoc no-
ſtro caſu.l. vltima,in fine.ff.pro ſuo.Decius conſ. 107.
num.5. Pariſ.conſ.47.num. 102.lib.1.verum huic com
muni ſciẽtiæ aduerſatur illud,quod ex quo is qui cum
29 alio†contrahit, debet illius conditionem explorare ,
l.qui cum alio, de reg. iur. vbi late Dec. & Cagnol.&
30 hic † ſucceſſor non præſumitur ignoraſſe ſui præde-
ceſſoris factum : & ideo dici ſolet illius ignorantiam
ferendam non eſſe,l.quod te.ff ſi cert.petat. hinc Bal.
in l. 1.ff ſi quis omiſſa cauſa teſtam.& Socin.tract. fal-
len.reg.176.fallen.1. dixerunt huius ſucceſſoris igno-
rantiam eſſe ſimulatam.idem cenſuit Dec. conſ.160.
col.3.in fine.& d.Crau.conſ.225. nu.8. qui affert no-
tab.textum l.3.§.ſed & ſi ſic, ff.de in rem verſo . eiuſ-
dem ſententiæ addo Alex.conſ. 103.num.16. libro 2.
Ruin.conſ.88.num.12.libro 5.Accedit fortius, quod
reſpondit Socin.ſenior conſ. 168.colum.penul.verſic.
præterea habebat,libro 2.poſt Ioan. Andr. Geminia.
31 Anchar. & ceteros,illius† negligentiæ & culpæ eſſe ,
qui permutando proprium beneficium cum altero,nõ
perquiſiuit illius titulum & iura. Nec enim inquit So
cinus , ex eo ſolo credere debuit illum eſſe dominum,
quod in poſſeſſione eſſet in non longe diſſimili caſu
Socin. probauit Crauet.conſil. 132. num. 13. Tertio
32 confert textum l.inciuilem. C.de furtis. vbi † agnita
re furtiua apud emptorem exiſtenti domino reſti-
tuitur , etiam emptori pretio non reſtituto , debuit e-
nim inquit textus is emptor venditoris conditionem
perſcrutari , nec ignorantia eum excuſat , vt declarat
Alciat.tract.præſumpt.regula 3.præſumpt.29.& om
* nes * in d.l.inciuilem.

Defendi tamen iure poteſt communis ſententia ,
quia etſi poſſeſſor iſte reſtituere rem ipſam teneatur ,
nec pretium conſequatur,attamen dici non poteſt vi-
tioſus poſſeſſor, vt in caſu l.inciuilem.fatẽtur omnes,
& Alciat.d.præſumpt.29.quia ea ratione dicunt furti
pœna eum non teneri.ſi ergo vitioſus poſſeſſor nõ eſt,
hoc remedio contra eum agi nõ poterit,ſed alio: nam
ideo reſtituitur ante omnia ſpoliatus ob ſpoliatoris vi
tium: quod cum hoc caſu ceſſet, dicendum eſt contra
eum non concedi. Rurſus ſcientia vitij eſt in cauſa, vt
concedatur hoc remedium ſpoliato ; ſed quomodo ia
agere poterit,ſi hanc ante omnia qualitatem non pro-
bet ? nec ſufficit probare rem eſſe propriam , vt inde
præſumptio ſcientiæ vitij reſultet: quia res vitio affe-
cta eſſe poteſt,& tamen poſſeſſor eſſe innocens & bo
næ fidei,gl.ex illo text.in §.conceptum. Inſtit.de obl.
quæ ex delict.Salic.d.l.inciuilem. in fi. communi ergo
ſententiæ ſcbſcribo.

Declaratur tamen multipliciter,& primo non pro
33 cedere , † quando notoria fuiſſet illius prædeceſſoris
ſpoliatio,ſic Abb.hic,& refert Ripa d.num.43.& Co
34 raſ. qui ſupra , ea ratione moti , quia † ignorare quod
publice omnibus eſt notum,lata culpa eſt. Din.in cap.
ignorantia,num.16. de reg. iuris in 6. quare ignoran-
tia improbabilis illa dicitur, l.regula,§.ſed & facti, de
iur. & facti ignor. Soc. dicta reg.76.fallen. 1. Alexan.
conſ. 187.num.7.lib.2.Socin.iun.conſ.6.in fine,lib.3.
Crau.conſ.22. num.8.quod intelligit Rip. & male in
ſucceſſore immediato , ſecus in mediato , qui veriſi-
militer vitium hoc violentiæ iure ignorare potuit ,
quod non placet,quia ſi præſupponimus rem eſſe no-
toriam, intelligere debemus eſſe vtroque tempore no
toriam , vt termini ſint pares : alias res hæc probabili
careret dubitatione,ſi intelligeremus notoriam fuiſſe
ſolũ tempore primi ſucceſſoris:quia eſſe poteſt,quod
inter primum ſpoliatorem & mediatum ſucceſſorem
anni interceſſerint quãplurimi;quibus vere apud om-
nes violentiæ memoria extincta ſit,eo tamen in caſu,
quo violentia eſt notoria,non poterit is ſucceſſor alle-
gare , & ſuo iuramento probare , ſe crediſiſſe vitium
illud fuiſſe purgatum : etſi enim hoc ſcire, vel ignora-
35 re in animo conſiſtat , † & ob id ſtandum alias ſit aſ-
ſertioni iuratæ allegantis, iuxta notab.glo.§.ſed iſtæ ,
vbi Iaſ.num.54.Inſtitut.de action. Socin.tract.fallen.
reg.72.Iaſ.l.cum quædam puella,num.3. de iuriſdict.
omn.iudic.conſ.84. num.7.lib.1. Ruin. conſ. 1. nu.4.
lib.5.Pariſ.conſ.51.num.5.lib.4.Crauet.conſ.2.num.
9. attamen in caſu noſtro (vt recte animaduertit
Ripa) ex quo violentiæ vitium iam ſuberat, non
eſt ſtandum iuratæ aſſertioni allegantis,ſe vere credi-

diſſe vitium illud fuiſſe purgatum, vt probat cap. inno
tuit, de elect. Abb. in c. paſtoralis, de except. nec enim
36 huic iuratæ aſſertioni † defertur, cum altera aduerſa-
tur præſumptio. Felin. in cap. ſignificaſti, el 1. col. 1. de
homicid. in cap. 1. colum. penult. & vlt. de præſumpt.
quem ſecuti ſunt Ruin. conſ. 13. nu. 4. lib. 5. Marſ. conſ.
7. num. 7. & late conſ. 9. num. 36. Crauet. quæſt. 225.
nu. 9. Natta conſil. 230. num. 6. lib. 1. ſed diſſentit Alc.
in c. nouit. num. 10. de iudic. Accedit præterea, quod
rea magni ponderis in caſu noſtro tractari poterit, quo
37 in caſu, huic iuratę † aſſertioni deferendum non eſt, vt
adnotauit Marſil. ſingul. 635. qui alios in hanc attulit
ſententiam.
38 Declaratur ſecundo, procedere † ſecũdum Abb. &
Rip. hic, & Coraſ. d. §. nihil commune, 2. par. nu. 32.
vbi Rube. numero 61. non procedere in ſucceſſore
conſanguineo illius primi occupatoris violenti, ea ra-
39 tione adducti, quod † coniunctus præſumatur ſcire
facta coniuncti, l. octaui, ff. de cogn. l. de tut. C. de in in-
tegrum reſtit. c. conſtitutus. de teſtibus, quare regula
40 illa, qua dicimus, in facto alieno † ignorantiam præ-
ſumi, ceſſat in facto conſanguineis. Soc. tract. fallent.
reg. 177. fallen. vlt. Neuiz. lib. 1. Siluæ nupt. num. 113.
41 verum non multum vrget hæc ratio, quia † coniun-
ctus præſumitur ſcire coniuncti facta ſucceſſiua, non
momentanea, qualia ſunt furta, violentiæ, & cetera
his ſimilia. ſic docuit Bal. in l. quoniam, C. de iure de-
liber. Iaſ. in l. 2. colum. 1. & ibi Ripa num. 146. ff. ſi cer
tum petat. idem Ripa in l. qui Romæ, §. duo fratres,
nu. 51. de verb. oblig. niſi dicamus eſſe actum momen-
taneum, vitium tamen violẽtiæ perdurare, quod veri-
ſimiliter notum eſſe potuit conſanguineo, ſed alia ra-
tione, nõ multum vrget, quòd a relatis interpretib. ad-
42 fertur, quia quod † conſanguineus & cognatus præ-
ſumatur ſcire facta conſanguinei, intelligitur conſan-
guinitatis reſpectu, non aliarum rerum omnium. ſic
declarauit Bald. dicta l. quoniam, quem ſecutus fuit
Rip. qui ſupra, eiuſdem addo ſententiæ Socin. ſenior.
conſ. 97. nu. 3. Ruin. conſ. 121. num. 4. lib. 1. Dec. conſ.
445. nu. 35. in fin. Gomeſ. Hiſp. §. rurſus. num. 17. Inſt.
de act. Alciat. in l. poſt contractum. num. 28. & ibi Io.
Annibal. numero 117. ff. de donat. addo Petr. Duen-
nam Hiſp. tract. fallen. in verbo, conſanguineus, reg.
125. fallent. 1.
Quamobrem hanc declarationem non eſſe veram
aliqui crediderunt, vt hic teſtatur Ripa, qui ſentiens
difficultatem, ſtuduit omni conatu horum interpre-
tũ contrarias ſententias hac adbibita diſtinctione con
ciliare, aut is ſucceſſor eſt ſine titulo, vel cum titulo lu-
cratiuo, aut eſt cum titulo oneroſo.
43 Primo caſu in hoc ſucceſſore † coniuncto præſumi-
tur ſcientia violentiæ vitij, argumento eorum quæ
docuit Bart. in l. poſt contractum, num. 3. verſic. ſe-
cunda præſumptio, & ibi Picus, num. 45. de donat.
Dec. conſ. 235. num. 2. ver. ſecunda præſumptio. conſ.
587. num. 9. verſic. quarto accedit, & conſ. 659. num.
2. Soc. ſen. conſ. 264. col. 1. verſic. tertio arguitur, lib.
2. Curt. iun. conſ. 6. nu. 6. dum affirmant in ſucceſſore
coniuncto, ex titulo lucratiuo fraudem præſumi & ſi-
mulationem.
Secundo caſu ſcientia violentiæ non præſumitur,
arg. l. pen. C. de euict. quod ſenſit Alc. in d. l. poſt con-
tractum, nu. 27. in fi. dum inquit in alienatione titulo
oneroſo in coniunctum facta, fraudem non præſumi,
quoniam habita non videtur coniunctionis ratio, ſed
potius cum eo, tamquam cum extraneo contractum,
l. non exiſtimo. ff. de adm. tut. & argum. in l. ſi pater. §.
ſi duos. ff. de adopt.
44 Verum † Ripæ hæc conciliatio non ſatis tuta eſt,
nam aduerſus primũ diſtinctionis membrum ex Bart.
d. l. poſt contractum, num. 3. ver. ſecunda præſumptio.
illud vrget, quod non recte ſatis ſenſit nec Bar. nec qui
eũ ſecuti ſunt, vt recte animaduerterũt eo loco Imol.
& Roman. & clare Alciat. num. 28. qui affirmarunt
non ex eo fraudem præſumi in ſucceſſore coniuncto,
quod coniunctus præſumatur ſcire facta coniuncti. di-
cta l. octaui. quia, & iam retuli cum Baldo in d. l. quo-
niam, C. de iure deliber. intelligitur, quoad conſangui
nitatem, non quoad cetera, vt fraudes, delicta & his
ſimilia, quæ non ſolent etiam conſanguineis commu-
nicari, iuxta l. vlt. ff. de ritu nupt. Decius conſ. 44. co-
lum. 3. licet ergo in caſu Bart. quoad ipſum donantem
fraus pręſumi poſſit, non tamen quoad ipſum ſucceſ-
ſorem, vt hic, & fraus debet adeſſe ex latere vtriuſque
vt animaduertit Ioan. Annibal, in dicta l. poſt con-
tractum, num. 115. ff. de donat. qui affirmauit iura non
ſolere in his diſtinguere inter extraneos & ſanguine
45 coniunctos. Quinimo ſi recte † Bart. verba d. num. 3.
46 perpendãtur, ſentit poſt Din. quem citat, † ſolam ſan
guinis coniunctionem fraudem non arguere etiam in
ſucceſſore ex titulo lucratiuo, niſi alia concurrat con-
iectura, quod clare probat Alciat. tract. pręſumpt. reg.
1. præſumpt. 29. num. 4. idem reſponſo 125. num. 8.
& in fine, & clare idem cenſuit Picus, d. l. poſt contra-
ctum, num. 46.
Non ergo Abb. Ripæ & Coraſ. declaratio tam ab-
ſolute iure defendi poteſt. quare ipſe eam intelligerem
47 veram, quãdo hic † ſucceſſor conſanguineus vna cum
conſanguineo, cui ſucceſſit, habitabat moramque tra-
hebat: eſt enim tunc vrgens præſumptio, quod noue-
rit & violentiæ vitium, omnemque fraudem, vt pul-
chre declarãt Rui. conſ. 168. nu. 6. lib. 1. & Crau. conſ.
237. nu. 1. & Coraſ. d. §. nihil commune, 2. par. n. 135.
abſolute hanc declarationem defendat, quod ſpolia,
a cõmuniter contingentibus omnibus ſunt nota, quod
minime verum arbitror.
48 Declaratur tertio non procedere † in vicino, vt poſt
Abb. docuit hic Rip. num. 44. & Coraſ. d. §. nihil com
mune, 2. par. nu. 136. Rube. nu. 61. ea adducti ſunt ra-
tione, quia vicinus præſumitur ſcire facta vicini, cap.
quoſdam, c. quanto. de pręſumpt. late Fel. in c. litteris,
de præſumpt. quæ ratio non multum placuit Ripæ &
49 Rubeo, qui ſupra: quia † vicinus præſumitur ſcire fa-
cta vicini ſucceſſiua, non momentanea, vt declarauit
Bald. in l. conuenticulam, col. 2. de epiſc. & cler. Alex.
* conſ. 80. col. 3. lib. 2. omnes * in l. 1. ff. ſi cer. pet. verum
(vt ſtatim ſupra dicebam) actus ſpolij eſt quidem mo-
mentaneus, ſed violentiæ vitium eſt ſucceſſiuum qua-
re rectius dicendum eſt, vicinum præſumi ſcire facta
vicini, quæ & ceteris veriſimiliter nota eſſe poſſunt,
vt declarauit idem Bald. in d. l. conuenticulam, quem
eſt ſecutus ipſe Ripa, in l. 1. nu. 46. ff. ſi cert. pet. quod
autem poſſeſſio affecta ſit violentiæ vitio, non omni-
bus veriſimiliter notum eſſe poteſt, etſi aliter opine-
tur Coraſ. d. num. 136. ſic nec ipſi vicino cognitum eſ-
ſe poteſt.
Nec placet Ripæ & Rubei diſtinctio, dũ conſtituũt
differẽtiam inter vicinum ſpoliatoris, & vicinum rei,
in qua commiſſum eſt ſpolium: vt in vicino ſpoliato-
ris, ſcientia non præſumatur, in vicino vero rei, con-
tra, primum membrum eſt verum, ſecundo vero fal-
50 ſum, etſi enim ſciat † obiectum rei, quis rem vicinam
poſſidebat, ſecundum Bald. in c. 1. §. ſit res, de pace te-
nen. in vſib. feud. vt ſimile ſcribit Cur. iun. in l. 1. num.
43. ver. ſecunda concluſio, ff. ſi cert. pet. Attamen non
præſumitur quo titulo poſſideatur: poſſideri enim
51 poſſet † ex celebrato contractu, qui a vicino iure igno
rari creditur, vt affirmarunt Curt. ſen. in l. 1. nu. 13. ibi
Curt.

Curt.iun.nu.43.ver.tertia concluſio.Ripa nu.46.ver-
ſic.tertia coniectura.& Iacob.Niger,nu.38.ff.ſi cert.
pet. hanc ergo declarationem non arbitror in quouis
52 caſu abſolute veram,niſi alia coniectura † concurrat,
quæ qualis eſſe debeat, erit in arbitrio iudicis, iuxta
l.1.ff.de iure deliber.cum ſimil.vna ex multis illa con-
ſiderari poteſt, cum is vicinus cum ſpoliatore vicino
53 cōtrouerſatur,†c.quoſdam,c.ſcriptum,de elect. Dec.
d.l.1.3.lect.num.59.ibi Ripa num.46.in fi.& Niger
nu.37.ff.ſi cert.pet.Crau.conſ.220.num.12.ver.am-
plius ex.& conſ.249.num.5.in fi.quare refert Ripa d.
54 nu.46.poſt Soc.ſen.conſ.187.lib.2.cautelam† eſſe ad
hanc coniecturam excludendam,vt probationes fiāt,
vicinum ipſum conſueuiſſe cōuerſari cum vicino.poſ-
ſent & alia probari,quę excludunt penitus huius ſcien
tiæ præſumptionem, vt abſentia, infirmitas,& his ſi-
milia,vt eſt apud Rip.d.l.1.num.45.& 46.& ibi Cur.
ſen.nu.31.& 32.ff.ſi cer.pet.

55 QVÆRO ſexto,an hoc†remedinm concedatur
contra eum,qui ſcienter recipit rem vitioſam, ſed va-
cantem? Ripa hic,num.45. duo diſtinctionis conſti-
tuit capita.

Primum eſt,quando res ipſa vitioſa & vacans a ſpo
liatore numquam fuit poſſeſſa, vt in caſu l.1.§.qui a
me. de vi, & vi arm.

Secundum, quando fuit a ſpoliatore poſſeſſa res,
quæ vacās reperitur nunc. quam diſtinctionem leuem
ſum ſemper arbitratus, cum quoad ipſum ſucceden-
tem res ipſa vacans ſemper dici poſſit. quod forte ſen-
tiens Rip. vnum diſtinctionis tantū caput explicat, in
quo poſt Innoc.& Abb.concludit concedi,quia ſciens
rei vitium omni caſu dicitur in vitio ſuccedere, quod
non probo,cum vere vacans res illa dicatur,quę a ſpo-
liatore poſſeſſa numquam fuit: eam ergo ingrediens
reſtituere tenetur,non hoc noſtro remedio, ſed ex con
ſtitutione,cum prouiſum iam fuerit hoc in caſu. fru-
ſtra eſſet dicere neceſſariam fuiſſe huius noſtri cano-
nis prouiſionem. niſi dicamus neceſſariam fuiſſe, vt
ita eccleſię bona,vt laicorum,defenderentur. Nec ad-
uerſatur text.l.3.§.proinde.de vi,& vi arm.a Ripa ci-
tatus, quia is recte ſatis reſpondet, vt alias nos decla-
rauimus.

56 QVAERO ſeptimo,an concedatur† hoc reme-
dium contra quemcumque mediatum ſucceſſorem vi
* tioſum? & concedi affirmarunt omnes* auctore Abb.
num.15.poſt Innocen.hic, quibus addo Bellamer. hic
quæſt.2.& Rip.num.46.idem placuit Rub. in dicta l.
naturaliter.§.nihil commune,num.60.in fi. & ibi Co-
raſ.2.par.num.137. qui teſtantur omnium eſſe ſenten
tiam,concedi etiam contra milleſimum ſucceſſorem,
cum in omnibus ſemper militet peccati ratio.Nec ad
uerſantur verba huius canonis, quæ etſi in ſolo illo ſuc
ceſſore,qui a ſpoliatore immediate cauſam habuit,lo-
qui videantur,attamen (vt recte animaduertit Coraſ.
d.nu.137.)ratio generalis illa eſt quæ ampliat d.l.reg.
§.ſi quis.ff. de iur. & facti ignor.& tradit late Crauet.
conſ.236.num.10.in fi.conſ.242.nu.3.in fi. conſ.321.
col.1.in princ.

Declaratur eo in caſu non procedere, quando al-
ter ex ipſis mediatis ſucceſſoribus fuiſſet in bona fi-
de, quia tunc vltimus, qui poſſidere reperitur, bonæ
fidei eſſe dicitur, ita vt contra eum hoc remedio a-
gi non poſſit: dicitur enim hoc caſu purgatum vio-
lentię vitium, ſic declarauit Angel. in conſilio 157.
columna prima, verſiculo ſed ſi omnes medij, & ce-
ter. qui columna vltima affirmauit, hoc caſu ſpolia-
tum teneri probare ſcientiam omnium, vt apud
eum.

57 QVAERO octauo,† quid ſi alter ex poſſeſſorib.
fuit in bona fide,ſpoliatusque fuerit,an ſibi,vel primo
ſpoliato remediū hoc concedatur: huic ſolo bonæ fi-
dei poſſeſſori ſpoliato concedi affirmaſſe videtur In-
nocen.hic,ea forte ratione, quia vltimum ſpolium eſt
purgandum,c.vlt.de ord.cogn.& alias fuſius ſuo loco
ſupra diximus.

Contrarium ſenſit Butr. vt refert & ſequitur hic Ri
pa num.46.ver.ſed & hic ſuboritur diſputatio.qui af-
firmant vtrique concedi,& primo,& ſecundo, ſi mo-
do nouus poſſeſſor cognouerit vtrique illatam eſſe vio
lentiam. verius arbitror vltimo tantum ſpoliato rela-
ta ratione concedi. nec vrget ratio Ripæ, ſpoliato-
rem hunc & primo ſpoliato teneri ob cauſam pecca-
ti,ſi nouit iam illum fuiſſe ſpoliatum: quia ex quo a bo
næ fidei poſſeſſore rem poſſideri vidit, & ab eo rem
abſtulit,illi ſoli tenetur,quem offendit, nam illius,non
primi poſſeſſoris poſſeſſionem dicitur occupaſſe. ſic
enim aliàs ſupra docuimus, prædonem ſpoliatum an-
te omnia reſtitui,quanto fortius hic bonæ fidei poſſeſ-
ſor? ex quibus ceſſat diſputatio Ripę d.nu.46.in fine,
quorum alter præferatur, vel hic vltimo loco ſpolia-
tus, vel ille primus.

58 QVAERO nono, an † remedium huius canonis
concedatur ſpoliatori, contra eum, qui ſcienter rem
recepit a ſecundo ſpoliatore? & non concedi affirma-
uit hic Abb.nu.16. verſ.ſed ego. ea adductus ratione,
quia hoc remedium ſolum fuit ad primi ſpoliati com-
modum adinuentum, ob ſcilicet animi periculum:
quare ſpoliator in peccato inuolutus non debet ſe poſ-
ſe fundare contra eum, qui alterius rem indebite de-
tinet, ex quo enim commiſit in legem, non debet
poſſe illius auxilio adiuuari, l. auxilium, in fine, de
minor.

Nec hanc Abb. conſiderationem euertit, quod a
Ripa hic num.47. adſertur,dum inquit peccati ratio-
nem militare etiam in hoc ſucceſſore ſciente violen-
tiam, quia ſpoliator tenetur ad æſtimationem primo
per eum ſpoliato,l.cum vi me deieceris, ff.de vi, & vi
arm. cuius obligationis cauſa,dicitur is ſucceſſor inde
bite detinere, etiam in ſpoliatoris præiudicium. ra-
tio hæc Ripæ ex eiuſdemmet doctrina hic nu.49.con
funditur, dum negat intereſſe conſiderabile eſſe, vt
ſtatim dicemus.

Hac ergo in re conſiderandum eſt, quæ ex duabus
rationibus præponderet, an illa conuenti, qua alle-
gat, ſpoliatorem agentem agere non poſſe, cum pec-
cato obnoxius inuolutusque ſit, an illa ipſius ſpolia-
toris agentis & dicentis aduerſus conuentum, reſti-
tue quod male detines, tamquam ſucceſſor illius qui
me ſpoliauit, cum tibi non liceat allegando ius tertij
in peccato eſſe, & ſine vt conueniar ab eo ipſo, quem
tu me falſo ſpoliatum opinaris. Dicerem ego potio-
rem eſſe ſpoliatoris primi rationem: tum quia nouus
ille ſpoliator non poteſt ius tertij allegare, vt ſubij-
ciam, tum quia is primus ſpoliator tenetur primo do-
mino reſtituere. & ſenſiſſe videtur hic Rip. nu.48.&
ſtatim referam. & in hanc ſententiam adducor Theo
59 logorum auctoritate, quorum crebrior eſt † opinio,
rem non furi a quo ablata eſt, ſed vero domino eſſe
reſtituendam,niſi conijci poſſit vere furem re recepta
illam vero domino reſtituturum, vel niſi caueat ido-
neè, quod vere reſtituet,ſic poſt Angel. Clauaſium in
Summa, in verbo, reſtitutio. numero 1. & Silueſt. in
eadem Summa, in verbo, reſtitutio.3. in quæſt. 7.de-
clarat Didac.Couar.in cap.peccatum,in 2.par. §.12.
num.2.verſic.tertio patet emptorem,de reg.iur.in 6.
citat & eiuſdem ſententiæ Ioan.a Medina tractat. de
contract.q.10.& confert l.bona fides,§.pen.ff. depoſ.
vt alibi diximus.

Digitized by Google

60 QVAERO decimo, an † hoc remedium concedatur poſſeſſori malæ fidei, ſine violentia contra ſuum ſpoliatorem? & concedi affirmauit poſt Abb. hic Rip. num. 48. qui verum intelligunt, ſi modo veriſimilis adſit coniectura, vel præſtetur cautio, quod res domino reſtituetur. (vt etiam in præcedenti quæſtione retulimus.) ſuadet enim iuris æquitas, rem vero domino, non prædoni eſſe reſtituendam, l. bona fides, §. penult. ff. depoſi. quam aliàs declaraui ſupra in 1. remed. q. 11. & ſtatim attigi ſupra. Non placet tamen vna ratio, quam hic perpendit Ripa, quod cum is malæ fidei poſſeſſor non teneatur ad æſtimationẽ & intereſſe ſpoliato, l. cum a te, ff. de vi, & vi arm. non poſſet arguere reum eſſe in peccato reſpectu ſui: quia etſi ex diſpoſitione illa interdicti, Vnde vi, non teneatur is poſſeſſor malæ fidei ad aliquam reſtitutionem, vel æſtimationem, d. l. cum a te, teneatur tamen diſpoſitione Canonis noſtri: iuxta ſuam generalem rationem, cum a ſpoliato conueniri poſſit, quare ſua maxime intereſt, rem a ſpoliatore conſequi, vt eam vero domino reſtituat.

61 QVAERO vndecimo, an hoc † remedium concedatur poſſeſſori bonæ fidei contra bonæ fidei poſſeſſorem? & non concedi affirmauit hic poſt Abb. Ripa num. 49. peccati enim ratio ceſſat hoc caſu, ceſſant & verba Cannnis noſtri, quæ vitium ſucceſſoris conſiderant, & res clariſſima eſt, inquit tamen Abb. alijs remedijs eſſe hoc caſu ſuccurſum bonæ fidei poſſeſſori, vt ex Canone c. reintegranda. 3. q. 1. & ex l. ſi coloni. qua de re ſuo loco diximus.

62 Nec aduerſatur relatæ ſententiæ † tex. l. vitia. C. de acquir. poſſ. quo dicimus poſſeſſionis vitium in quemcumque poſſeſſorem tranſire; quia vt inquit hic Ripa num. 39. intelligitur ſolum ad impediendam præſcriptionem, vt iam aliàs declaraui, & in his fere terminis ſic declarat Calcan. conſ. 116. num. 7. verſi. nec obſtat quod, &c.

63 QVAERO duodecimo, an agenti † hoc remedio proprietatis exceptio obijci poſſit, diſtinguit hic Ripa num. 50. aut intelligimus de dominio alterius, aut de proprio; primo caſu affimat Ripa, & recte, non poſſe obijci, ex tex. in l. ſoc. §. Lucius, ff. ſol. mat. ad cuius interpretationem vt per ſcribentes ibi, videndus eſt Ruin. conſi. 183. lib. 1. Pariſ. conſi. 95. nu. 3. 5. lib. 2. Boer. q. 329. hæc enim exceptio non eſt excluſiua intentionis agentis, quare obijci non poterit, iuxta declarationem Bart. in l. a. vbi Socin. num. 6. 7. ff. de except. rei iud. late Tiraqu. in l. ſi vnquam. in verbo, reuertatur, nu. 358. C. de reuoc. don.

64 Secundo caſu obijci † poſſe credidit Ripa, & idem affirmauit Corſet. in tract. ſal. ad regulam, quod ſpoliatus reſtituatur ante omnia ſal. 43. qui huius ſententiæ retulit Bald. in l. 2. in fi. C. de ſeru. fug. verum Bal. eo loco non in caſu remedij noſtri Canonis, ſed l. ſi coloni, & officij iudicis loquitur, qua de re ſuis locis diximus. Bald. autem in l. inciuilem, C. de furt. qui & a Corſet. citatur, ſubobſcure ſentit non poſſe obijci, vt ſtatim ſubijciam; ea ratione vtitur Ripa, quia conſtitutio noſtra fundatur in periculo animæ, contra eum, qui aliena detinet, quæ ratio ceſſat in eo, qui detinet propria. quæ ſane ratio parum vrget, cum hæc ſit argumentatio a ſenſu contrario, quæ non recipitur, cũ alia pugnant iura & rationes, vt aliàs ſupra admonui, quinimo retorquetur Ripæ ratio, nam æquitas huius Canonis eſt fundata in vitio illius poſſeſſoris, quod vitium vt purgetur ea tinguaturque, ante omnia reſtituenda eſt poſſeſſio, nec his conſtituenda eſt differentia, quod ratione propretatis res ſit propria detinentis, vel aliena, ſed ſola poſſeſſio occupata conſideratur: ꝗa vt in interdicto, Vnde vi, ad cuius exemplum inductum eſt hoc remedium, obijci non poteſt proprij dominij exceptio, ſic nec hoc in caſu, vbi id rectius Bald. in d. l. inciuilem. & clarius Rube. in l. naturaliter, §. nihil commune, nume. 63. de acquiren. poſſeſſ. ſenſerunt dominij proprij exceptionem non poſſe obijci. nec diſſentit Butr. in cap. paſtoralis, de cauſa poſſeſ. & propr. & Soc. ſen. conſ. 266. col. 7. ver. præterea etiam remedium. lib. 2. quibus ſubſcribo.

65 QVAERO decimotertio, an † ſucceſſor iſte conuentus poſſit hoc caſu nominando alterum, ſe ab hoc iudicio eximere? & non poſſe affirmauit Ripa, num. 51. poſt Abb. & ceteros quos citat, quibus addo Bella. hic col. pen. qui Abbatis ſententiam ſecutus eſt, ea moti ſunt ratione: quia iſte ſucceſſor conuenitur ex proprio vitio & facto, cum ſciẽter ſe intruſerit: & cũ ſibi poſſideat, non habet facultatem nominandi dominum in iudico. l. 1. C. vbi in rem actio. & de hac re latius diximus ſupra in præcedenti remed. quæſt. 31. vbi in prima declaratione hanc attigi quæſtionem, non repeto.

66 QVAERO decimoquarto, an † hoc remedium concedatur pro re rapta? & non concedi affirmarunt hic Innoc. & Abb. etſi Ripa nume. 53. diſſentiat, do cui ſupra in 13. remedio, quæſt. 3. pro re mobili rapta concedi illud remedium ex l. vltim. C. vnde vi. quare, quoad laicos ſuperflua foret hoc caſu conſtitutio noſtra, ſi ſequamur Abb. ſententiam, verum ſi recte perpendatur, non erit ſuperflua, ſed omni in caſu neceſſaria, cum conſtitutio illa l. vlti. locum ſolum habeat contra occupatorem immediatum, non contra hunc ſucceſſorem, & tam pro re mobili, quam immobili procedat.

67 QVAERO decimoquinto, an hoc † remediem concedatur ſpoliato per vim compulſiuam? & non concedi affirmauit hic Abb. quia verba conſtitutionis ſolum intelliguntur de vi expulſiua. accedit, quod hæc conſtitutio eſt inducta ad ſimilitudinem interdicti vnde vi, quod pro compulſiua ſpoliato non concedi, iam multis firmauimus ſupra in primo remed. quæſtio. decima. Contrariam tam ſententiam firmauit in caſu noſtro Ripa hic numero 36. in fine. ea ratione ſe fundat, quæ hoc caſu locum habet, & ab Abbatis ſententia non recederem, cum vi compulſiua ſpoliatus, non dicatur contra ſuam voluntatem ſpoliatus: quare, vt improprie ſpoliatus non reſtituitur, in d. quæſtione decima alias admonui. quare alio vtatur remedio. Nec Ripæ ratio vrget, quia alio modo contra hunc detinentem, vero poſſeſſori eſt ſuccurſum.

68 QVAERO decimoſexto & vlt. † in notabili & quotidiana quæſtione, maritus poſſidet bona dotalia, cecidit aliquo euentu a poſſeſſione dictorum bonorum, deinde dum ſtudet amiſſam poſſeſſionem recuperare, committit violentiam, poſtmodum moritur, & bona reſtituuntur vxori, dubitari contingit, an ſua poſſeſſione ſpoliatus a marito, poſſit remedio huius Canonis experiri contra vxorem, quæ nunc poſſidet? hanc quæſtionem mouet Iſernia in capitulo primo, §. ſi vaſallus, columna quarta & ibi clarius Afflict. numero duodecimo, ſi de feudo defuncti mil. fuer. controuerſ. inter dominum & agnat. & affirmant poſſe; ſic etiam intelligentes conſtitutionem illam regni, circa violentiam, quam dicunt a Canone noſtro originem duxiſſe, vt ſupra in principio huius remedij retuli. Ipſe pariter Iſern. & Afflict. ſubſcribo, ea percipua ratione, quia negari minime poteſt quin vitioſa ſit poſſeſſio, quæ in vxorem deuenit, quare vitium prius purgandum eſt, & quoad poſſeſſio-

nem

nem dicere non poteſt mulier, ſe rei propriæ inſiſtere cetera non refero. hęc ad c. ſæpe, de reſtit. ſpoliat. quod eſt 16. in ordine recuperandæ poſſeſſionis remedium ſcripſiſſe volui.

SVMMARIA.

1 *Remediū recuperandæ poſſeſſionis, ex officio iudicis, quare vltimo loco collocatum, & vnde prouenerit. nu. 2.*

3 *Habitans vel vtens cęnaculo illius poſſeſſor non dicitur.*

4 *Iudicis officium, quod ad recuperandam poſſeſſionem datur, æquitate nititur, conceditur ſpoliato lite pendente vel appellatione interpoſita. nu. 5. an detur contra ſingularē ſucceſſorem vitioſum cum titulo oneroſo n. 6. an detur contra ſingularem ſucceſſorem vitioſum cum titulo lucratiuo nu. 7. obligationem non præſupponit veram, ſed ſolum quaſi. nu. 8. inſtar actionis datur. nu. 9.*

10 *L. qui per colluſionem. §. vlt. ff. de act. empt. in qua actionis ſpecie loquatur.*

11 *Iudicis officium non datur contra ſingularem ſucceſſorem ignoranter quoties in titulo in re vitioſa ſuccedentem.*

12 *Remedium extraordinarium ceſſat, cum ordinario locus eſſe poteſt, & inibi declaratur.*

13 *Remedia duo extraordinaria, poſſunt ad inuicem concurrere.*

14 *Iudicis officium an ei concedatur, qui propria culpa & facto poſſeſſionem amiſit. Quod affirmatur ſi modo ei concederetur aliàs in integrum reſtitutio. nu. 15.*

16 *Eccleſia, quæ ſuo facto poſſeſſionem amiſit, iudicis officio eam recuperare poterit, ſicut & minor. nu. 17.*

18 *Iudicis officio is ſuam recuperat poſſeſſionem, qui ex ſuo facto adhuc non perfecto recuperauit.*

19 *Contractus qui celebratur, vt res menſuretur, vel ponderetur, perfectus non dicitur, re non menſurata, vel ponderata.*

20 *Iudicis officium locum habet in caſu l. 2. C. de præt. pign.*

21 *Iudicis officium an concedatur colono, inquilino, commodatario, & ſimilibus, vt recuperent ablatam ab eis poſſeſſionem, ſeu detentationem.*

22 *Colono qui penſionem non ſoluit, non ſuccurritur iudicis officio, vt ablatam poſſeſſionem recuperet.*

23 *Iudicis officium an concedatur fructuario, & illi qui annuos reditus emit.*

24 *Iudicis officium ad recuperandam poſſeſſionem ablatam ſeu occupatam lite vel appellatione pendente, quod.*

25 *Spoliatio lite pendente vel appellatione facta, iudicis lædit auctoritatem.*

26 *Iudicis officium datur contra ſingularem ſucceſſorem, qui ſucceſſit in poſſeſſione occupata lite pendente vel appellatione. Quod procedit etiam non probata ſcientia vitij ſucceſſoris. nu. 27.*

28 *Iudicis officio agenti ad recuperandam poſſeſſionem obijci non poteſt alterius ſpolij exceptio. Vti nec vltimæ ſpoliationis exceptio. nu. 29. Non etiam exceptio excommunicationis. nu. 31.*

30 *Vitium primi ſpolij aliquando prius purgandum.*

32 *Iudicis officio agēti ad recuperandā poſſeſſionem in beneficialibus, tituli defectus exceptio quando obijci poſſit. An & obijci poſſit exceptio, præſumptionem iuris contra eum eſſe. nu. 33.*

34 *Iudicis officio ad recuperandam poſſeſſionem, cum mouetur, iudicij ordo non obſeruatur.*

35 *Libellus & litis conteſtatio non eſt neceſſaria cum officio iudicis agatur ad recuperandam poſſeſſionem.*

36 *Fructus qui ſint reſtituendi ſpoliato agenti ex officio iudicis.*

37 *Iudicis officio agenti, vt ius ſepeliendi recuperet, an obijci poſſit exceptio, cadauer non eſſe.*

38 *Attentata pendente appellatione, quouſque reuocari liceat petere.*

39 *Spoliatus officio iudicis agens, ſi pendente appellatione a ſententia contra eum lata ſpoliet ſpoliatorem, appellationi renunciaſſe dicitur.*

40 *Attentata non reuocantur, ſi attentata ea ratione ſunt quia imminebat periculum.*

41 *Suſpectus de fuga pendente appellatione prehendi poteſt.*

42 *Lite pendente vel appellatione, an graui crimine infamatus ſpoliari poſſit.*

43 *Spoliatio lite pendente facta, differt a ſpoliatione facta pendente appellatione. An impediat ſuſpendatque petitorium iam intentatum. num. 47.*

44 *Spoliatio facta a tertio ratione ſui intereſſe lite cum altero pendente, reuocatur officio iudicis.*

45 *Titulus, Nihil nouari pendente appellatione, tertiū non afficit, ſi ratione ſui intereſſe aliquid moliatur.*

46 *Remiſſorię concedendæ an ſint, cum officio iudicis agitur.*

48 *Franciſcus Aret. laudatur.*

49 *Poſſeſſor antiquus paſſus contra ſe ſententiam, non dicitur aliquid innouare dum ſuam poſſeſſionem continuat.*

50 *Spoliator non dicitur, qui antiquam ſuam poſſeſſionem continuat.*

51 *Sententiam latam in remedio attentatorum, definitiuam eſſe.*

52 *Inferiorem a ſuperiore pendente appellatione ſpoliatum reſtituendum eſſe ante omnia.*

Decimumſeptimum & vltimum recuperandæ poſſeſſ. remedium, ex iudicis officio.

1 REmediū hoc ex officio† iudicis, poſteriori loco non ea ratione collocauimus, quòd a legiſlatoribus ſit vltimo loco adinuentum: ſed quia vt extraordinariū ſubſidiariūque, viſum eſt cōmode hic collocari potuiſſe. Scio etenim Papiniani viri acutiſſimi fuiſſe inuentum, vt is
2 oſtendit in † l. Attilius. vel (vt alij habent codices) Aquilius Regulus. ff. de donat. ibi [quod ſi expulſus Nicoſtratus veniat ad iudicem ad exemplum interdicti, quod fructuario proponitur, defendendus erit, quaſi
3 loco poſſeſſoris, &c.] etſi enim is cui † cenaculi vſus ſit conceſſus, vel alia habitatio, poſſidere non videatur, ſed eam ſolam facultatem ſit aſſecutus, quod etiā reſpondit Dec. conſ. 355. num. 1. poſt Bar. & ceteros, in d. l. Aquilius. attamen ſi ab ea facultate deijciatur, ſpolieturque, hoc iudicis officio ad exemplum interdi
4 cti, vnde vi, reſtituitur. Quod ſane † iudicis officium cum æquitate quadam nitatur, iuxta l. plane. ff. de petit. hæred. cap. 1. de officio iudic. & docuit Dec. in l. ſi me & Titium, numero quarto, & quinto, ff. ſi cert. pet. factum eſt, vt illud ad certos alios caſus, cum æquitas ſuadet, extenderent interpretes, ne ſcilicet is ſpoliator, cum alterius iactura locupletetur. Hinc e-
5 tiam factum eſt, vt Summi Pontifices, iudicis hoc† officium, ad caſum illum protraxerint, cum lite pendente, vel appellatione, qui poſſidet, vel detinet, deijcitur, vt exſtant conſtitutiones Innocent. III. in cap. bonæ memoriæ, de appellat. & in cap. accedens, el primo, vt lite non conteſtata, vt ergo ex ordine explicem, quæ in hoc remedio cognitu vtilia ſunt, duo conſtituam capita. Primum in officio iudicis ante litem motam, quo prouiſum dicitur in his caſibus, in quibus interdicto, Vnde vi, non erat ſuccurſum: ſecundum erit quando ſpoliatio, vel lite pendente, vel appellatione facta eſt.

Primum caput pluribus quæſtionibus propoſitis declaratur.

6 QVÆRO ergo primo, † an hoc remedium con-
cedatur contra ſingularem ſucceſſorē, mala fide ſcien
ter ſuccedentem in vitioſa poſſeſſione? non concedi
crebrius noſtri affirmarunt, vt poſt Abb. in cap. ſæpe,
num. 8. teſtatur ibi Ripa num. 6. eſſe communem ſen-
tentiam, de reſtit. ſpoliat. idem cenſuit Ioan. Coraſ. in
l. naturaliter, §. nihil commune, 2. parte, num. 120. ver
ſic. vigeſima regula, ff. de acquir. poſſeſ. quibus non ac-
cedo tam abſolute, ſed tres caſus diſtinguo: Primus
eſt, cum ſcilicet in vitiois ſucceſſor, cum titulo onero-
ſo ſucceſſit. Secundus, quando titulo lucratiuo ſcien-
ter ſucceſſit. Tertius, quando ignoranter ex vtro-
que titulo.

Primo caſu placet communis, ea (præter illos) ra-
tione, quod officium hoc iudicis ſit ad exemplum in-
terdicti, Vnde vi, æquitate quadam inductū, d. l. Aqui-
lius, in fi. & iam eſt certum interdicto, Vnde vi, ſuccur
ſum non fuiſſe contra ſingularem ſucceſſorem, l. cum
a te, ff. de vi, & vi arm. nec ſuggerit æquitas, vt is mo-
leſtia afficiatur, qui ære proprio erogato rem hanc re-
cepit. Quæ ſane ratio ſolidior eſt in fundamento, quo
relati interpretes nituntur, dum inquiunt, ante con-
ſtitutionem cap. ſæpe, ſuccurſum non fuiſſe ſpoliato
contra ſingularem ſucceſſorem aliquo remedio: nam
huic argumentationi facili negotio poſſet reſponde-
ri, non fuiſſe quidem olim actionis remedio aliquo
ſuccurſum, non tamen ſequi, ergo nec iudicis offi-
cio, cum iudicis officium, & actio, duo diuerſa ſint: &
ſi a lege negatur actio, non tamen iudicis officium, l.
plane. ff. de petit. hæred. Bar. & omnes, in l. 1. vbi Iaſ.
nu. 8. Dec. nu. 37. ff. de iuriſdict. omn. iud. non eſt ergo
concludens argumentatio: conceſſa non fuit actio, er-
go nec iudicis officium. Nec huic ſententiæ aduer-
ſantur, quæ in contrariam ſententiam ſolent adſerri,
cum ſatis reſpondeant Ripa & Coraſ. præcitatis lo-
cis. qui, etſi aliqua comminiſcantor in reſponſione il-
lius rationis, æquitate ſuadente concedi debere reme-
dium hoc aduerſus ſingularem ſucceſſorem: rectius ta
men (vt vno attigi verbo) dici poteſt, nullam hic ſubeſ
ſe æquitatem.

7 Secundus eſt caſus, † quando titulo lucratiuo ſingu-
laris hic ſucceſſor ſcienter in poſſeſſione vitioſa ſucceſ
ſit, quo in caſu aduerſus ceteros vere credo cōcedi hoc
remedium, ex æquitatis ratione, quæ ſuadet, hunc
cum aliena iactura non debere locupletari. Nec vna
me mouet ratio, quam ſentit Ripa d. cap. ſæpe, nu. 9.
8 iudicis officium hoc caſu concedi non poſſe, quia † iu-
dicis officium nullam præſupponit obligationem, l.
qui per colluſionem, §. fin. de act. empt. ſed in caſu no-
ſtro ſubeſt obligatio, ergo & actio, l. licet, §. ea. de pro-
curat. ſi ergo datur actio, ergo ceſſat officium iudicis.
quam argumentationem ſenſit & Coraſ. d. §. nihil cō-
mune, 2. par. num. 20. quia reſponderi ſic poteſt, quod
licet officium iudicis nullam præſupponat obligatio-
nem veram & propriam, præſupponit tamen quaſi
obligationem, vt eſt gloſ. not. in l. ſeruum, §. vltimo, in
verbo, peti poſſit, de verbor. obligat. vbi Alex. alia ad-
fert, & ſcribit Gomeſ. §. 1. nu. 32. Inſtit. de action. Rur
9 ſus dico, † iudicis officium dari inſtar actionis realis,
& qui iudicis officio tenetur, realiter tenetur, ſic Bar.
in l. 4. §. Cato, num. 5. de verbor. obligat. idem in l. vl-
tima, ff. de iniur. Iaſ. d. §. Cato, num. 26. Gomeſ. d. §. 1.
num. 31. Inſtit. de act. Rube. in l. non ſolum, §. morte,
num. 496. de oper. noui nunciat. & ex relatis Gomeſ.
clare docuit., iudicis officium ſaltem aduerſus ſingu-
larem ſucceſſorem eſſe inſtar actionis realis, ex l. ait
10 prætor, in princip. ff. de edend. inquitque † d. l. qui per
colluſionem, §. vltimo, intelligi, de actione perſonali,
& ideo recte Bartol. in l. ſi tertius, §. ſi quis prius, ff. de
aqua pluuia arcen. & Socin. ſenior conſ. 121. in fine,
libro 5. dixerunt, hoc iudicis officium eſſe in rem ſcri-
ptum, l. in cauſa, §. interd. de minor. hac ergo ſuadente
æquitate dicendum eſt, concedi hoc caſu contra ſin-
gularem ſucceſſorem: & hoc in caſu recte loqui poteſt
Socin. iunior conſ. 52. num. 9. lib. 2. poſt Cardinalem,
quem citat.

11 Tertius eſt caſus, † quando ignoranter ex quouis ti-
tulo hic ſucceſſit in vitioſa poſſeſſione, in quo vna cū
Ripa in d. cap. ſæpe, nu. 23. & Coraſ. d. §. nihil commu
ne, 2. parte, num. 124. affirmo non concedi. & eiuſdem
ſententiæ fuiſſe animaduerti Francum in diſputatio-
ne petitorij & poſſeſſorij, 1. dub. num. 43. illa vera ra-
tione is Fran. adducitur, quia ceſſat hoc caſu æquitas,
nec enim fraus vel dolus vel aliud vitium huic ſucceſ-
ſori adſcribi poteſt. & hoc ſolidius eſt fundamentum,
quam illud Ripæ, quod dicebat iudicis officium vt
remedium extraordinarium ceſſare, vbi datur ordi-
narium, l. in cauſæ, la ſeconda, ff. de minoribus. at
hoc caſu inquit ille contra ſucceſſorem datur reme-
dium ordinarium, ex capit. reintegranda, 3. quæſtio-
ne prima, ergo ceſſare debet extraordinarium: nam
huic argumentationi multipliciter reſponderi poteſt,
& primo, vt animaduertit Coraſ. d. nu. 124. quod quan
12 do † remedium extraordinarium eſt cauſa adiuuandi
ordinarium inductum, non ceſſare. ſic declarat Bar. in
l. de vſu. ff. de var. & extraord. cogn. & Iaſ. in l. in pro-
uinciali. §. 1. colum. vlt. verſic. limita primo, quando,
ff. de oper. noui nunciat. Guid. Pap. quæſt. 36 a. cum er-
go in caſu noſtro officium iudicis ſit potius ad adiuuan
dum interdictum, Vnde vi, & c. reintegranda. quan.
aliter, eſt dicendum non debere ceſſare. Reſpondeo
ſecundo, interdictum, Vnde vi, dici remedium extra-
ordinarium, §. vltimo, Inſt. de interd. Iaſ. d. l. in prouin
ciali, §. 1. num. 8. ſic dici poteſt de remedio ex cap. re-
integranda, ex his quæ in illius interpretatione dixi-
13 mus in princ. Sed duo † extraordinaria remedia ad in-
uicem non ſe impediunt, Iaſ. d. l. in prouinciali, §. 1. nu.
9. vbi alios citat. ergo nec hoc caſu ceſſabit. Tertio re-
ſponderi poteſt, non eſſe ſatis clarum, quod in hoc ca-
ſu ſpoliato ſit ſuccurſum ex illo canone reintegranda,
vt diximus in d. remed. q. 11. relata ergo ratione, cum
communi reſideo.

14 QVAERO ſecundo, an hoc † remedium illi ſpo-
liato concedatur, qui propria culpa & facto a ſua poſ-
ſeſſione cecidit? & non concedi affirmauit poſt *Butr.*
& Imol. Ripa, in d. cap. ſæpe, num. 14. de reſt. ſpoliat.
idem cenſuit Coraſ. in d. §. nihil commune, 2. parte,
num. 125. motus ex textu l. ab hoſtibus, *vel melius* ex
l. non enim, ff. ex quibus cauſis maior. & ex cap. acce-
dens, vbi Imola, vt lite non conteſtat. Nec difficulta-
tem facit, quod in oppoſitum mouet Ripa, eſſe ex
æquitate quadam huic ſpoliato ſuccurrendum, cum
alio remedio non ſit illi conſultum: quia vt anima-
duertit & recte Coraſ. nulla hic æquitas ſubeſt, qua il-
li ſuccurrendum ſit, non enim dormientibus, ſed vigi-
lantibus ſubuenire ſolent leges, l. pupillus, in fine. ff. de
his quæ in fraud. cred. quare iam ſupra oſtendimus, in
remed. 15. ex cap. reintegranda, in quæſt. 13. ex illo re-
medio, non eſſe huic ſpoliato ſuccurſum. ſic etiam vi-
demus infinitis alijs prope caſibus, leges non ſubueni-
re negligentibus, vt latiſſimè diximus ſupra in remed.
q. 15. in fine.

15 Declaratur tamen primo † hæc concluſio, non pro-
cedere, quoad eos, qui alias poſſunt in integrum re-
ſtitui. ſic Ripa & Coraſ. præcitatis locis, poſt Socin.
ſenior. conſ. 39. colum. 2. verſic. circa ſecundam quæ-
ſtionem, libro 3. idem in l. rem quæ nobis, numero 9.
ff. de acquiren. poſſeſſ. qui eiuſdem ſententiæ citauit

Abb.

Abb.& Butr.in d.capitu.accedens,el 1.vt lite non cō
teſta.ob id Alexand.conſil.103.numero 7. libro ſepti
16 mo.poſt Hoſtien.d. cap. accedens. † reſpondit, eccle
ſiam poſſe hoc vti remedio, cū ex iuſta cauſa ſibi con
17 cedatur in integrum reſtitutio, & idem † in minore
reſpondit Socin.iun.conſ.52.num.6.lib.2.quod intel-
ligit Socin.d.l.rem quæ nobis.num.9.dummodo ſit is
intra tēpus reſtitutionis, alias enim eo elapſo, quem-
admodum reſtitutioni in integrum locus nō eſſet, ſic
nec huic iudicis officio. quam declarationem eſſe no-
uam & notatu dignam dixit.

18 Declaratur ſecundo, non procedere † quādo actus,
quo propria voluntate poſſeſſionem is amittit, qui ſe
deinde ſpoliatum dicit, non eſt adhuc perfectus, vt
eſt, cum venditio eſt facta ad menſuram, & antequam
fiat, is emptor propria auctoritate ingreditur, nam
19 ex quo ante factam menſurationē, † contractus dici
tur imperfectus. l. quod ſæpe. §. in his, ff. de contrah.
emptio. Bar.leg.Iul.§.ſi Titius, numero 2. de actio. em
pti. Socin.ſen.conſi.51. columna 1. libro 5. Afflict.de-
ciſi.280.numero 1. Dec.conſil.323.colum.2.conſilio
618.numero 5. Socin.iun. conſil.181.numero 78. lib.
2. hoc ergo caſu ſi ingreditur emptor, dicitur ipſum
venditorem ſpoliare. ſic conſuluit Alexan.conſil. 33.
numero 4. libro 6. repetitum in conſilio 90. libro 5.
& clare ſic declarat Socin.d.l. rem quæ nobis, nume-
ro 8. verſicu.& hoc verum intelligo. quod tamen de-
clarat Alexan.d.conſilio 33.numero 5.circa med.niſi
venditor paſſus fuiſſet ipſum emptorem ſic ingreſſū
poſſidere, nec aliquo modo conqueſtus fuiſſet. Decla-
ra quoque, niſi non obſtante ipſa menſuratione fien-
da, expreſſa traditio facta fuiſſet. Dec in l.traditioni-
bus, nu.6. C. de pact.

20 Declaratur tertio, non procedere † in caſu reme-
dij l.vlt.C.de prætor.pign. Luc.a Penna in l.ſi coloni,
q.21.in fi.C.de agr.& cenſ.lib.11.& diximus ſuo loco
ſupra in remed.12.ex d.l.vlt.

21 QVAERO tertio, an † hoc iudicis officium con
cedatur colono, inquilino, commodatario, & ſimili-
bus, qui non poſſidere, ſed detinere dicuntur? & con-
cedi affirmarunt gloſ. in l.& non tantum. ff. de petit.
hæred. in l. Aquilius Regulus. ff. de donat. in l. manife-
ſtiſſimi. §. ſed cū in ſecūda. C. de furt. Bar. in l. de viur.
ff. de varijs & extraord.cog. Bal. l. ędem, colum.2.C.
de locat. Lanfranc. Orian. in rubr. de cauſ. poſſeſſio.&
propr.colum.4. verſicu.quinta conclu. Francus in di-
ſput.petitorij & poſſeſſ.1.dub.numero 43. Socin.in l.
rem quæ nobis. numero 19. de acquiren.poſſeſſ. Ripa
in d.capitu.ſæpe, numero 17. de reſtitut.ſpoliat. Cora.
in d.§.nihil commune, 2.par. numero 127. & ibi Ant.
Matth.ampl.22. Plot.in l.ſi quando.numero.98.C.vn
de vi. Luc.a Penna in l.ſi coloni, quæſtio.21.C.de agr.
& cenſ. libro 11. Neuizan.conſilio 80.numero 3. Alc.
reſpon.426.numero 2. Rober. Marani.de ordin.iudi.
7.diſtinctione, num.35. Natta conſi.563.numero 27.
libro 3. ea adducti ſunt ratione: quia iure ciuili nul-
lum datur his detentatoribus remedium, l. 1. §. deij-
citur. ff. de vi, & vi arm. & ideo glo. in l. ſi de fundo, C.
loca. inquit colonum a poſſeſſione per dominum de-
iectum contra dominum deijcientem habere actio-
nem ad intereſſe: ſi vero deijciatur a tertio, agere con
tra dominum, vt ſibi cedat interdictum Vnde vi. quo
contra illum tertium valeat experiri, vt tunc ex iure
ceſſo poteſt. & alia retulimus ſupra in 1. remed. ex in-
terdicto Vnde vi, quæſt.8. Nec eſt verum, vt male opi
natus eſt Lucas d.l. ſi coloni, quæſt.11. fuiſſe & alio iu-
re his detentatoribus ſuccurſum, vt ex l. ſi coloni, &
ex §. ſed etiam ſuſcipientes, in Authen. de man.princ.
quia l. ſi coloni, loquitur in proprio poſſeſſore, non
in detentatore, vt etiam loquitur is text. §. ſed etiam.
ſic Cin. in l. vlt. §. ſed cum in ſecunda, C. de furt. Nec
fuit ſuccurſum ex cōdictione indebiti, vel triticaria,
vt ſcribit is Luc. cum ambæ in poſſeſſore loquantur,
vt aliàs admonui, & tradit Cin. in l.1. quæſt.3. C. vbi
cauſa ſtat. Contrariam tamen ſententiam probauit
Alciatus, in l. rem quæ nobis, nu.7. de acquir. poſſ. affir
mans non concedi his detentatoribus cum nullo mo-
do poſſideant, ob id ipſe intelligit ſolum concedi, cum
aduerſus furem ratione ſui intereſſe agit, vel cum ciui
lem poſſeſſionem eſt aſſecutus, vt in fructuario, & ſi-
milibus, recedere tamen a receptiſſima aliorum ſen-
tentia durum nimis iudico.

22 Declaratur non procedere † ex iuſta cauſa, vt in
colono qui non ſoluit penſionem. Bald. in l. ſi coloni,
columna prima, C. locat. Alex.conſil.131.col.1. lib.4.
& alibi ſæpe.

23 QVAERO quarto, an hoc † iudicis officium cō
cedatur illi, qui emit fructus vel reditus annuos, vt in
eo qui conduxit vectigalia, pedagia, & ſimilia? & cō
cedi affirmauit Bart. in l. cotem ferro. §. qui maximos,
nu.12. ff. de Publ. & vno verbo eum probauit Alciat.
reſp.426.nu.2. ratione enim illius commoditatis & fa
cultatis, quia frui impeditur, conſequitur hoc reme-
dium d.l. Aquilius. de donat.

24 Secundum caput † de officio iudicis, lite vel appel
latione pendente eſt, in quo aliqua ſunt explican-
da, quæ in foro ſunt vtilia. vnum ergo hoc remedium
eſſe reuocatorium attentatorum appellant noſtri,
25 quod † ceteris magis priuilegiatum dicitur: cum non
modo pars ſpoliata læditur, ſed & iudicis auctoritas
* contemnitur, ſic omnes * præſertim Francus in ca-
pit. bonæ, de appellat. Hieron. de Monte, tract. fi-
nium, quæſt. vlt. num.3. inquit tamen Afflict. dec.351.
num.1.2. eſſe remedium extraordinarium. Bellam. de-
ciſ.49. & 101.

26 QVAERO primo, an † hoc remedium conce-
datur contra ſingularem ſucceſſorem? & concedi af-
firmant omnes in capitu. bonæ memoriæ, vbi Decius
nume. 7. de appellat. quo loco inquit, hoc remedium
plenius prouidere, quam interdictum recuperandæ,
idem Dec. conſilio 103. numero 1. & concedi contra
ſingularem ſucceſsorem probat is text. capitu. bonæ.
idem tradit Ripa in capit. ſæpe, numero 10. late Soc.
iun. conſilio 52. numero 11. libro 2. vbi Old. & Dec.
idem affirmantes retulit: eſt tamen quod animaduer-
tamus, Franciſc. in tract. de petit. & poſſ. in 6. remed.
ad recuper. poſſeſ. ſcriptum reliquiſſe, in caſu d. cap.
bonæ, illum reum conuentum non conſiderari tam-
quam ſit tertius, ſed principalem eſſe: nam ibi appel-
latio generalis fuit, quod nullus turbaret poſſeſſorē,
& ſi ſecus fieret, appellauit. cum ergo ille conuentus
poſt appellationem cœperit poſſidere, ſeu detinere
rem contra voluntatem appellantis, non dicitur ter-
tius & ſingularis ſucceſſor, ſed principalis ſpoliator.
verum ſi recte perpendatur, effectu & reipſa dicitur
is ſucceſſor ſingularis. alia plura, quæ apud Franciſc.
ſunt, non refero: is tamen Franc. eo loco affirmat, hoc
remedium eſſe magis priuilegiatum quouis altero.

27 Extenditur primo, procedere, † etiamſi ſpoliatus
iſte non probet illum ſucceſſorem ſcienter in re vi-
tioſa ſucceſſiſſe: ſufficit enim ſi probet, ſe pendente li
te fuiſſe in poſſeſſione, & tunc ſpoliatum fuiſſe, ſic Ri
pa d.cap. ſæpe, numero 10. Guido Pap. quæſtio.362.
poſt Bart. l. de vſu. de var. & extraord. cognit. ex quo
patet vtilius eſſe hoc caſu intentare hoc remedium,
quam illud ex cap. ſæpe. in quo contra tertium hunc
ſucceſſorem eſt probanda ſcientia vitij, vt diximus in
d. remed. ex c. ſæpe. q.5.

Decla-

Declaratur primo, non habere locum contra illum
tertium ſingularem ſucceſſorem non habentem cau-
ſam a parte vel a Iudice innouante appellatione pen-
dente: ita intellexit Fran. d. diſp. & tra. pet. & poſſ.
28 QVAERO ſecundo, an † aduerſus hũc ſpoliatum
lite pendẽte poſſit obijci alterius ſpoliationis exce-
ptio? & non poſſe affirmauit Imol. in capit. vltim. de
ord. cog. Afflict. deciſ. 68. num. 4. Dec. conſi. 200. nu.
3. Ripa in capitu. ſæpe, num. 10. verſic. ſecundo quia,
de reſt. ſpol. Ferret. conſi. 170. num. 1. 2. Coraſ. in d. l.
naturaliter, §. nihil commune, 2. par. nu. 123. ibi etiam
* Rub. num. 304. de acquiren. poſſ. vbi communem * &
verã teſtatur. illa eſt ratio: quia ſpoliatio hæc lite pen-
dente facta, dicitur magis odioſa, Rip. d. §. nihil com
mune, numero 67. Dec. d. conſi. 200. num. 4. Alc. re-
ſp. 408. num. 6. læditur enim hic ſpoliatus, & contem
nitur iudex, alia ſcribunt Alexand. quęſt. 99. colum. 4.
lib. 5. Dec. conſi. 449. num. 6. & Pariſ. in conſi. 41. nu-
me. 18. lib. 1.
29 Extenditur procedere, † etiamſi obijciatur huic a-
genti hoc remedio ſpoliato facta poſt illam factam
lite pendente: etſi enim regulariter vltimum ſpo-
lium ſit purgandum, capit. vlt. de ord. cogn. l. ſi quis
30 ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de vi. attamen † hoc ca-
ſu primũ ſpolium prius purgandum eſt, ſic Caſtr. con
ſi. 399. priuſquam iura, col. 2. verſicu. tertio ſimiliter,
lib. 1. quem ſecuti ſunt Dec. conſi. 200. num. 3. verſicu.
quarto bene. Ripa d. §. nihil commune, num. 68. Alc.
reſp. 408. num. 6. Illa eſt ratio: quia eſt odioſior alte-
ra. quare in hoc vtilius eſſe videmus, intentare hoc ca
ſu remedium hoc, quam interdictum, Vnde vi, in
quo non ita facile repellitur alterius ſpolij exceptio
vt late diximus in 1. remed. ex interdicto, Vnde vi, q.
32. & tradunt Ripa & Coraſ. qui ſupra.
Hanc extenſionem tamẽ veram eſſe intellexit An-
to. Matth. d. §. nihil commune, nume. 61. niſi is ſecun-
dus ſpoliator violenter ſpoliaſſet, & huius ſententiæ
citat Rotam, quem locum hactenus non reperi.
31 QVAERO tertio, an † contra agentem hoc reme
dio poſſit obijci excommunicationis exceptio? & nõ
poſſe affirmauit Fel. in cap. dilectus, de reſcript. & an
te eũ Rota, q̃ refert & probat Dec. cõſ. 200. n. 2. verſ.
ſecundo ſpecialiter. Rob. Mar. in ſua praxi iud. in tit.
de appel. nu. 393. Coraſ. d. §. nihil commune, 2. par.
nu. 123. & ibi Rube. nu. 301. Ant. Matth. nu. 43. verſic.
neque hæc fallentia. Hiero. de Monte, in tract. finium
q. vlti. num. 3. ex quo intelligimus hoc caſu eſſe vti-
lius intentare hoc remedium, quam interdictum, Vn
de vi, in quo admittitur excommunicationis exce-
ptio, vt diximus ſupra in 1. remed. qu. 30. & tradunt
Coraſ. & ceteri ſupra relati.
32 QVAERO quarto, an † contra agentem hoc re-
medio obijci poſſit exceptio in beneficialibus defe-
ctus tituli? & non poſſe affirmauit Franc. in c. non ſo-
lum. §. illa vero, 4. nota. de appel. in 6. Oldr. cõſi. 209.
in cauſa Carnotenſi. col. 2. verſic. ſecundam quæ-
ſtionem. hanc ſunt ſecuti Lapus & Gemi. vt in c. ad de
cimas. de reſt. ſpol. vbi huius ſententiæ alios retule-
runt. idem reſpondit Alex. conſi. 95. num. 9. lib. 5. vbi
Mod. Pariſ. teſtatur hanc in foro recipi. Rip. in d. cap.
ſæpe, num. 11. 12. Rub. d. §. nihil commune, num. 301.
& ibi Ant. Matth. nu. 55. in fi. Bellam. deciſ. 49. & de-
ciſ. 101. & deciſ. 286. & deciſ. 252. & hãc latiſſime de
fendit Didac. Cou. lib. Pract. quæſt. capitu. 23. num. 4.
vbi in beneficialibus multos refert aliter ſenſiſſe, &
præſertim Rotam, cuius mentem & opinionem de-
clarat hæc quidem attentata reuocari ex officio iudi-
cis, cum illata illi videatur iniuria, non ad partis po-
ſtulationem. & præter eum ſic clare ſenſit ipſa Rota
in deciſ. nouis, in tit. de reſtit. ſpolia. deciſ. 2. & ſibi pa
rum conſtans Bella. deciſ. 294. clare Caſſad. in tit. de
reſtit. ſpol. deciſ. 3. num. 6. quem eſt ſecutus Rebuff.
in coment. Reg. conſtit. tom. 3. tit. de cauſis poſſ. be-
neſ. art. 1. gl. 1. num. 3. Gabriel Sarai. in addit. ad no-
tabilia Matth. nota. 29. nu. 10. Hyero. de Mõte, tract.
finium, quæſt. vlt. nu. 5. 6. multa a Didaco tradita do-
cte ſatis, nõ repeto. ex quo conſtat, vtilius eſſe in hoc
caſu intẽtare hoc remedium, quam illud interdicti,
Vnde vi, vel reintegrandæ, vt relati affirmant, cum in
illis notorius proprietatis defectus poſſit obijci, & ſa-
tis late oſtendimus.
33 QVAERO quinto, an † contra agentem hoc re
medio obijci poſſit exceptio, iuris pſumptionem eſſe
contra eum? & non poſſe affirmarunt Peruſ. & ceteri
relati. Rip. in §. nihil commune, nu. 78. ex text. c. ſi cõ
ſtiterit, de accuſ. Gabriel. Sarai. in addit. ad notab.
Matth. nota. 28. nu. 3. quę ſententia ex quęſtione præ-
cedenti a fortiori vera demonſtratur.
Nec me mouet, quod aliter ſenſiſſe videãtur Abb.
in cap. 1. in 3. intellectu, de appell. & Alciat. reſponſ.
37. num. 2. quia intelligerem ex declaratione ſupra
relata, reuocari hæc non ad partis poſtulationem, ſed
ex iudicis officio, ex quo conſtat eſſe vtilius hoc in ca-
ſu hoc remedio vti, quam interdicto, Vnde vi, vel alte
ro, in quibus exceptio obijci poteſt, Ripa in d. §. nihil
commune. nu. 77. & ſuo loco diximus.
34 QVAERO ſexto, an † iudicij ordo ſeruandus ſit,
cum hoc remedium proponitur? & nõ ſeruari affirma
runt glo. in Clem. 2. vt lite pendente. Bella. deciſ. 148.
& deciſ. 294. Bald. in l. appellatione, col. 2. C. de ap-
pella. Abb. c. ex parte, col. pen. de reſcrip. Soc. ſen. in c.
qm frequẽter. col. 27. ver. ſexto fallit, vt lite nõ cõteſt.
Ale. conſ. 99. nu. 9 lib. 5. Ripa in d. c. ſæpe, nu. 10. verſ.
tertio quia, de reſt. ſpol. Dec. in cap. bonæ memoriæ,
numero 22. de appellat. Vant. in tract. nullit. in titu.
quot & quibus modis nullit. proponi poſſit. numero
28. Neuizan. conſi. 80. nu. 3. vbi poſt Bald & Marſil.
35 affirmat non eſſe † neceſſarium libellum, nec litis cõ
teſtationem, quibus addo Lanfran. Orian. in rub. de
cauſa poſſ. & propr. colum. 4. & Bella. deciſio. 101. Ex
quo apparet vtilius in hoc eſſe vti hoc remedio, quam
interdicto, Vnde vi, vel ex c. reintegranda. 3. qõ. 1. in
quo aliquis ordo requiritur, vt ſuo loco diximus, &
tradunt Dec. & ceteri iam relati.
36 QVAERO ſeptimo, qui † fructus ſint reſtituen
di in hoc iudicio per illum ſpoliatorem? & eſſe reſti-
tuendos omnes perceptos, & qui percipi potuerunt,
affirmant glo. in cap. cum cauſa, de offic. deleg. Rota
in deciſ. nouis, in tit. de reſtitu. ſpoliat. deciſi. 5. Dec.
conſi. 200. colum. 1. Maran. in ſua praxi iud. in tit. de
appellat. numero 185. poſt Card. in capit. bonæ, de ap
pel. in ceteris autem remedijs qui reſtituantur, ſuo
loco diximus.
37 QVAERO octauo, an † contra agentem hoc re
medio poſſit illa exceptio obijci, non eſt vexandum
mortui corpus: vt ſi pendente lite vel appellatione,
alter alterum ſpoliet iure ſepeliendi? & poſſe obijci
affirmauit Marſil. ſingu. 199. in iure, &c. vbi eiuſdem
ſententiæ multos citat, præſertim Gemin. in capitu.
non ſolum, in fi. de appellat. in 6. & Rotam in multis
deciſ. quæ forte hodie relatæ ſunt in deciſ. antiquis,
in titu. de cauſa poſſ. & propr. deciſ. 1. nu. 2. & in tit.
vt lite pendente, deciſio. vlt. quod verum intelligunt
ex æquitate non ex iuris rigore, & hinc intelligimus
in hoc caſu remedium hoc attentatorum non differ-
re a ceteris, vt admonuit & Marſill. præcitato loco.
qua de re diximus etiam late ſupra in 1. remed.
38 QVAERO nono, † quouſque liceat huic ſpolia
to,

Digitized by Google

to, pendente appellatione, petere attentata debere
reuocari? crebrior eſt ſententia poſſe, donec lis co-
ram iudice ſuperiori ad quem appellatum eſt, fuerit
conteſtata ſuper cauſa illa appellationis, ſic affirma-
uit Specu. in tit. de appell. §. nouiſſime, ad fin. quem
eſt ſecutus Bart. in l. 1. nil noua. appella. pend. Baldus
conſi. 245. lib. 2. ad fi. quē eſt ſecutus Iaſ. in l. 1. in prin-
cip. num. 3. verſicu. quarto limita. de oper. noui nunc.
Gui. Pap. conſi. 4. num. 6. & conſ. 124. num. 3. Afflict.
deciſio. 93. & dec. 352. quos ſic refert Did. Couar. lib.
Pract. quæſt. cap. 239. addo eiuſdem ſententiæ Bald.
in l. 1. colum. penult. verſic. præterea cautela. C. de ap
pel. Dec. in l. 7. num. 2. verſic. & cuius debet. C. de bo.
poſſ. ſecundum tab. & Bald. loquitur in claris termi-
nis ſpoliatoris poſſeſſionis. Exiſtimauit enim Specu.
eſſe neceſſe hunc agentem petere debere, vt ante om-
nia attentata reuocentur, alioqui ſimpliciter litem
conteſtetur petendo ſententiam, vt iniquam & iniu-
ſtam retractari, minime reuocari attentata poterunt.
Verum contrarium & rectius ſenſiſſe videntur Ioan.
Andr. Gem. in & Anchar. in cap. non ſolum. de appell.
in 6. & Salic. in l. 3. C. de appella. & alij nonnulli, quos
retulit & ſecutus eſt Didac. d. capitu. 23. num. 3. in fi.
hi enim affirmarunt, licere petere attentata hæc reuo
cari coram iudice appellationis, donec vſque in cau-
ſa concluſum fuerit. eiuſdem ſententiæ fuit Franc. in
cap. dilecti. el 3. colum. 2. de appell. Maran. in d. praxi
iud. in tit. de appel. num. 392. Vant. tra. nulli. tit. quot.
& quib. mod. nullit. proponi poſſit, nu. 23. Iacob. Ni-
ger. in l. inſulam, num. 235. de verbor. obliga. & hanc
poſteriorem probo, cum a fortiori videamus in in-
terdicto, Vnde vi, licere petere reſtitui ante omnia,
etiam lite conteſtata ſuper petitorio, vt eſt crebrior
ſententia, vt refert Rip. in d. §. nihil cōmune. nu. 161.
Dec. tamen in cap. conſuluit, el 2. num. 4. de app. intel
ligit Bald. in d. l. 1. de appel. loqui cum ſpoliatio fit a
parte lite pendente, non cum a iudicie pendente ap-
pellatione, etſi ſubobſcure hac de re verba faciat.

39 QVAERO decimo, † ſi ſpoliatus egerit contra
ſpoliatorem, & feratur ſententia in fauorem ſpolia-
toris conuenti, a qua appellet actor, & pendente illa
appellatione, is actor reum ſpoliet, an in cauſa appel-
lationis dicatur ſibi attuliſſe aliquid detrimenti? &
* attuliſſe maximum fatentur omnes, * qui affirmant
ex hoc cenſeri renuciatum appellationi, ſic Imol. in
cap. ea parte, de reſcrip. Ang. l. vlt. C. de temp. appell.
plura Dec. in c. cum teneamur, nu. 4. & in c. an ſit, nu.
1. de appell. vbi eiuſdem ſententiæ ex multis citauit
Matth. nota. 28. nota quod ſi actor, &c. idem cenſuit
Dec. in l. 1. nu. 4. C. de bon. poſſ. ſecundum tab. Bello.
conſi. 18. in fi.

40 QVAERO vndecimo, † quid ſi aliquod immi
neat periculum, niſi pendente appellatione quid no-
ui fiat, an illo facto reuocandum ſit ante omnia? & re-
uocandum non eſſe ſenſit Dec. in d. cap. cum tenea-
mur, num. 4. verſ. & prędicta, de app. clare Marſ. ſing.
258. plura &c. poſſunt adferri plura exempla: vt pri-
mum illud quando res eſt peritura, ſi ſententia ſuper
appellatione expectetur, vt in fructibus qui diſſipan-
tur, iuxta tex. in cap. vlt. de ſequeſt. poſſ. & fructuum.
clarius tex. in l. Imperatores, vbi Bart. ff. de app. Dec.
qui ſupra, qui alia affert exempla, vt in debitore ſugi
tiuo, Corſet. in ſing. in ver. appellari, el 1. 1. limit. Ga-
briel Sarai. in addit. ad notab. Matt. nota. 28. num. 4.
aliud exemplum attulit Marſi. d. ſingul. 258. vt ſi pe-
tat teſtes, qui breui receſſuri ſunt, vel q. infirmi ſunt,
examinari etiam a iudicie, a quo appellauit: non. n.
ex hoc dicitur appellationi renunciaſſe. Scio tamen
exemplum hoc non multum propoſitæ materiæ no-
ſtræ ſpoliationis cōuenire: adferri etiam poteſt exem-
41 plum, quando † aduerſarius eſſet de fuga ſuſpectus,
tunc etiam appellatione pendente poteſt is capi, An-
gel. l. nemo. C. de exact. trib. ſic in noſtris terminis an-
notauit Gabriel Sarai. qui ſupra, & ſtatim

42 QVAERO duodecimo † an infamatus aliquo
graui crimine pendente lite vel appellatione, poſſit
poſſeſſione rei ſpoliari, vt īfamatus crimine ſimonię?
& poſſe affirmauit Abb. in cap. accuſatum, in. 2. nota.
de ſimo. ex eo textu adductus, idem cenſuit Corſet.
in ſing. in verb. appel. el 1. in verſ. limita ſeptimo. qui
eiuſdem ſententiæ alios citauit.

43 QVAERO decimotertio, quia † ex præceden-
tibus propoſitis quæſtionibus nullam conſtitui diffe-
rentiam inter ſpoliationem factam lite pendente, &
ſpoliationem factam pendente appellatione, an ta-
men poſſit aliqua aſſignari differentia? Dec. in c. con-
ſuluit, el 2. nu. 5. de app. inquit eam eſſe differentiam,
quia attentata pendente appellatione reſpiciunt per-
ſonam iudicis, cum ſcilicet ab eo attentata ſunt: quæ
vero lite pendente, reſpiciunt perſonam aduerſarij,
cum ſcilicet ab eo ſunt innouata.

44 QVAERO decimoquarto, quid † ſi pendente li-
te vel appellatione fiat ſpoliatio a tertio, ratione ſui
intereſſe, an reſtitutio ante omnia concedatur? & Fe-
lin. in cap. ſuper eo. num. 2. de offic. delega. ex ſenten-
tia Ang. in l. per hanc. colum. 8. C. de temp. appel. affir
45 mat † tit. nihil nou. appellatione pendente, non ha-
bere locum quoad tertium, ex text. in c. Romana, de
appell. in 6. Quod verum intelligit Felin. niſi is ter-
tius inniteretur ſe fundando in iure cauſæ principa-
lis, a qua fuit appellatum. ex ſententia Imolæ, quem
citat, quod ſatis æquum eſt. tunc enim videretur po
tius facere ad commodum principalis quam ſui, ab
illoque ſic ſuaſus. cetera apud eum videri poſſunt.

46 QVAERO decimoquinto, an † in hoc iudicio at
tentatorum, poſſit iudex cauſæ remittere ſumptio-
nes probationum ſuper attentatis alteri iudici, vt de
legato, qui in loco ſit? iuxta l. iudices, C. de fide in-
ſtrum. & late diximus ſupra in 15. rem. ex cap. reinte
granda, 3. q. 1. nu. 9. & poſſe affirmauit multis rationi
bus Caſsad. in ſuis deciſ. titu. de dilationib. deciſ. vl-
tim. adſerri hic poſſunt illæ declarationes, quas retu-
li in d. quæſt.

47 QVAERO decimoſexto, an † ſpoliatio facta li-
te pendente tanti ſit effectus, vt ſuſpenſo petitorio,
ſuper quo agebatur, cum fieret ſpoliatio, cauſam poſ-
48 ſeſſorij, ſicque ſpolij impediat? ſententia fuit † Franc.
Aretini viri mea ſententia non mediocriter eruditi
cuius laudes egregias non immerito celebrant Iaſ.
cōſi. 70. lib. 1. Caſſan. conſi. 41. num. 5. Neuiza. lib. 5.
Silu. nupt. conſi. 61. Tiraquell. tract. de legib. con-
nub. poſt leg. num. 60. is enim in l. naturaliter, §. ni-
hil commune, de acquiren. poſs. impedire ac ſuſpen-
dere ait illius ſententiam poſt alios, quos citat, tue-
tur eo loco Rub. num. 297. etſi aliter ſenſerit Bart. ad
uerſua quem & ipſe ea ratione ſentio, quod lite con-
teſtata ſuper petitorio, licet obijcere exceptionem
ſpolij, quod deinde ſuperuenit, ex eoque ſuſpendi-
tur iudicium illud petitorij, ex egregia declaratione
& diſtinctione Didac. Couar. lib. 1. var. reſol. c. 16. nu.
13. verſic. ego vero dum in interdicto, Vnde vi, lo-
quitur, quod attigi ſupra in 15. remed. quæſt. 30. non
repeto. fortius ergo dicendum erit in hoc remedio ma
gis fauorabili.

49 QVAERO decimoſeptimo, an † antiquus poſſeſ
ſor paſſus contra ſe ſententiam a qua appellauit, &
ea pendente poſſeſſionem ſuam continuauit, innoua
re aliquid dicatur? & nihil innouare ſenſit gloſs. in
Clem.

Clemen. 2. in verbo, innouari, vt lite pendente, quę inquit, eum nihil innouare, qui poſseſſione antiqua vtitur, idem docuit Ioann. And in cap. 1. vt lite penden. & egregie Bertr. conſ. 31. num. 2. in 1. parte, lib. 1. qui num. 5. dixit, imo contra eum dici aliquid ab aduerſario innouari, ſi is quid moliatur, idem Bertr. conſ. 51. no. 3. & conſ. 253. nu. 1. 1. par. lib. 2. & conſ. 12. lib. 6.
50 nam ſuam † poſseſſionem qui continuauit, alterum ſpoliare non dicitur. Bertr. conſ. 137. num. 3. lib. 5. & conſi. 139. nu. 4. in 2. par. lib. 3.

51 QVAERO decimooctauo, an † ſententia lata ſuper hoc remedio attentatorum cenſeatur interlocutoria, vel potius definitiua? Bellam. deciſio. 148. eſse definitiuam affirmat. ea ratione vſus fuit, quia hic articulus non differt a poſseſsorio reintegrandæ, idem Bellam. deciſi. 286.

52 QVAERO decimonono, an † inferior a ſuperiore ſpoliatus lite pendẽte reſtitui ante omnia debeat? & eſſe reſtituendum cenſet tex. vbi gl. in c. olim. de accuſat. & ibi Innoc. Bellam. deciſ. 266. & latius declarauit Anton. Matth. ſ. nihil commune, nu. 64.

Hęc habui, Lector beneuole & ſtudioſe, quę hactenus in vniuerſum hunc Recuperandę poſseſsionis tractatum referrem. ac generatim dicerem in quo explicando, cum publice docendo, tum priuatim ſcribendo, me non leui ſtudio ac diligentia vſum ingenue fateor, hoc præſertim anno ſexageſimo quinto ſupra milleſimum & quingẽteſimum ſalutis noſtræ, in quo tantũ laboris ac diligentiæ adhibui, vt me mala cępe rit valetudo, & quãuis ingeniũ vireſque aliquantulũ labefactatæ fuerunt, nolui tamen immenſo labori cedere, aſsiduiſque vigilijs parcere, donec elaboratum opus in lucem prodiret, hortantibus præſertim ac impellentibus ſtudioſis quamplurimis. Quibus noſtris laboribus ſi adiutos ſe nouerint, eorum erit Deo Opt. Max. ſummam habere gratiam, quod eo duce & auſpice ad finẽ perducti fuerint, & publicã lucẽ acceperint: quibus polliceor ac ſpondeo, me reliquos duos breui editurum, de Adipiſcenda, & Retinenda poſseſsione tractatus, quos iamdudũ molior, in quoſque ſumma cura die noctuque incumbo, vt de his, qui Iuriſprudentiæ operam nauant, quacumque ratione poſsum, aſsidue bene merear. Interim tu his vtere ac fruere feliciter, diuque vale. *Ex Monte Regali Pedemontium*, quarto Kal. Iunij. *M D L X V.*

F I N I S.

RESPONSA
IN ILLVSTRI CAVSA FINARIENSI
A DIVERSIS, IISQVE EXCELLENTISS.
IVRECONSVLTIS REDDITA:
PVTA,

Reſponſum Sacri Conſilij D. Ferdinandi Imperatoris.
Motiua venerandi ſacrique Collegij Clariſſimorum Iureconſultorum Papiæ.
Reſponſum Iac. Menochij Iureconſ. in præcedentium motiuorum reſolutione.
Reſponſum ſacri ac venerandi Conſilij Clariſſimorum Iureconſult. Papiæ.
Reſponſum ſacri ac venerandi Collegij Clariſſimorum Iureconſult. Bononiæ.
Reſponſum ſacri ac venerandi Collegij Clariſſimorum Iureconſult. Patauij.

SVMMARIA.

1 *Interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis datur ei, qui ante nec naturaliter, nec ciuiliter fuit in poſſeſſione.*
2 *Poſſeſſio per ſequeſtrum amittitur.*
3 *Interdictum retinendæ poſſeſſionis non conceditur ei, qui nec naturaliter, nec ciuiliter poſſidet.*
4 *Remedium Canonis c. reintegranda, 3. q. 1. pleniſſimum & pinguius remedium quouis poſſeſſorio recuperandæ. Et datur contra poſſidentem cum titulo & bona fide, num. 5.*
6 *Petens ſe reſtitui & reintegrari omni meliori modo, dicitur intentaſſe remed. c. reintegranda, 3. q. 1.*
7 *Petitorium iudicium ſuſpendi, & poſſeſſorium recuperandæ proponi poteſt.*
8 *Remedium c. reintegranda, 3. q. 1. ita laicis pro rebus profanis, vt clericis pro rebus eccleſiæ conceditur.*
9 *Extenſio fit in correctoriis fauore animæ.*
10 *Communis opinio Doctorum ſequenda eſt.*
11 *Spolium notorium vbi proponitur, ſollemnis proceſſus non eſt neceſſarius.*
12 *Princeps ſolam veritatem cauillis, & ambagibus reiectis ſequi debet.*
13 *Imperator de iure fundatam habet intentionem, vt in toto orbe ius dicere poſſit.*
14 *Priuilegiorum conceſſio ſubiectionem arguit, cum ſubiectis tantum ſoleant concedi.*
15 *Genuam Ciuitatem eſſe ſub Imperio.*
16 *Actum ſibi præiudicialem qui acceptat, nec aliquo modo contradicit ius ſuum perdit.*
17 *Imperialis ciuitas qua ratione, & reſpectu dicatur.*
18 *Verba ſophiſtice intelligi non debent.*
19 *Stylus pro lege obſeruatur.*
20 *Imperium merum an poſſit præſcribi.*
21 *Imperij ſuperioritas perdi, & in alium transferri non poteſt.*
22 *Productio iurium, & priuilegiorum minus integre facta non prodeſt.*
23 *Clauſula, ſaluo iure Imperij, quid importet, & ſignificet.*
24 *Cognitio rei feudalis ad dominum feudi ſpectat.*
25 *Iudex ordinarius eſt, qui rei conuenti iudex eſt.*
26 *Imperator in cauſa propria & ſuorum ius dicere poteſt.*
27 *Princeps eſt iudex competens in controuerſia priuilegiorum a ſe conceſſorum.*
28 *Marchiones de Carreto feudum ab Imperatore recognoſcunt.*
29 *Feudum & Homagium Ligium quid.*
30 *Feudo caſtri vel opidi cum omnimoda iuriſdictione conceſſo, non tranſit ſuprema concedentis poteſtas & iuriſdictio.*
31 *Iudex loci vbi vis facta eſt, competens eſt contra illum violentum occupatorem.*
32 *Subiectus dicitur, qui pati iudicium cogitur.*
33 *Inferior contra ſuperiorem non cognoſcit.*
34 *Priuilegia ita debẽt interpretari, ne abſurdũ contineant.*
35 *Priuilegium in actionibus perſonalibus conceſſum, non impedit iudicium in realibus ratione rei ſitæ.*
36 *Iudicium ratione loci in quo commiſſa eſt vis, exerceri poteſt etiam contra priuilegiatum.*
37 *Vniuerſitas quando delinquere dicatur.*
38 *Finarij ſtatus & Marchia an intra fines Genuenſiũ ſit.*
39 *Argumentum ab extremis quomodo concludat.*
40 *Priuilegia ita debent intelligi ne tertio præiudicent.*
41 *Spoliato vi compulſiua agenti dominij exceptio obijci an poſſit, & num. 46.*
42 *Agenti actione quod metus cauſa, exceptio dominij obijci poteſt.*
43 *Spoliatus quouis modo ante omnia reſtituendus eſt.*
44 *Extenſio conceditur in odioſis, & correctorijs, vbi eadem militat ratio.*
45 *Poſſeſſionem metu amittendæ ſanitatis medico tradens ante omnia eam recuperat.*
47 *Cap. ſuper hoc, de renunc. declaratur.*
48 *L. vlt. §. vlt. ff. quod metus cauſa, exponitur.*
49 *Cap. reintegranda remed. poſſeſ. datur contra occupatorem irrationabiliter etiam ſine violentia.*
50 *Fauor præfertur in diuerſis qualitatibus inter ſe concurrentibus.*
51 *Expulſus dicitur, qui caſtro incluſus tormentorum vi cogitur inimicis dare.*
52 *Spoliatus caſtro vel oppido munito & forti, an ſit ante omnia reſtituendus.*
53 *Executio ſententiæ, quæ aliàs impediri non poteſt, impeditur cum aliàs ſequi poſſet damnum irreparabile.*
54 *Appellatio ab interlocutoria recipitur, cum aliàs ex ea inferri poteſt irreparabile detrimentum.*
55 *Iudici licet de facto reſiſtere, cum aliàs ex ſuo facto damnum ſequi poſſet irreparabile.*
56 *Paulus de Caſtro, l. 2. C. de edicto diui Adriani tollendo declaratur.*
57 *Iaſ. conſ. 38. lib. 3. declaratus.*
58 *Cap. litteras, de reſtit. ſpol. declaratus.*
59 *Spoliatus caſtro forti & munito, reſtituitur ante omnia, cum ambo, ſpoliator ſcilicet & ſpoliatus, ſub eodem Principe ſunt. Aut cum præſtat cautionem de reſtituendo illi, ſi in petitorio ſuccumbat, num. 60.*

Cautionis

61 *Cautionis fragilitati ſubmittendum non eſſe, quomodo intelligatur*
62 *Spoliare licet aliquem caſtro forti, quando aliter non eſt ſuccurſum via iudiciaria.*
63 *Fauor ſpoliati odio ſpoliatoris anteferetur.*
64 *Spoliatus ſua cauſa & facto quomodo reſtituatur.*
65 *Tyraaus ſpoliatus quamodo reſtituatur.*
66 *Teſtes ſtae iudicis commiſſione examiaati non probant.*
67 *Feudũ qao ob delictũ priuatur vaſallus, cui deferatur.*
68 *Feudo non priuatar ipſo iure vaſallus, ſed lata ſeatentia ſaltem qua & deliqaiſſe, & feudum amiſiſſe declaretur.*
69 *Spoliatus reſtituitur etiam contra poſſeſſorem, qui nullam vim adhibuit.*
70 *Remedio c.redintegranda, 3.q.1. ſuccurritur illi qui per negligentiam poſſeſſionem amiſit.*
71 *Poſſeſſor facto ſequeſtro, poſſeſſionem perdit.*
72 *Remedium poſſeſſorium datur ſpoliato, vt rei occupatæ poſſeſſionem conſeqaatur.*
73 *Spoliatus reſtituitur ad damna & expenſas.*
74 *Spoliatus ante omnia reſtituitur, cum notorie conſtat de dominio ſpoliatoris.*
75 *Exseptio iuris notorij, an cæteris exclusis excluſa cenſeatur.*
76 *Appellatio a notoria iniquitate nũquam remota dicitur.*
77 *Circuitus inutilis euitandus eſt.*
78 *Spoliatus non reſtituitar ob animæ periculum.*
79 *Mititur in poſſeſſionem, qui in re potiora iura habet.*
80 *Spoliato quando ex interuallo liceat ſua manu amiſſam poſſeſſioaem recuperare.*
81 *Incoatiaeati dicitur facta recuperatio quamprimum commode occapari potuit.*
82 *Poſſeſſio quando obliuione amiſſa dicatur.*
83 *Poſſeſſorio recuperandæ agenti regulariter dominij exceptio obijci poteſt.*
84 *Exceptio dominii notoria, aon impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui.*
85 *Cap. vlt. de cohab. cler. & mul. exponitur & declaratur.*
86 *Notorium qaod eſſe dicatur.*
87 *Cap. ſignificaſti, de diuort. declaratur & exponitur.*
88 *Cap. coaſtitutus, de fil. presb. declaratur, & exponitur.*
89 *L. duobus, §. qui iurauit, ff. de iureiur. declaratur.*
90 *Cap. ad decimas, de reſtit. ſpol. in 6. declaratur.*
91 *Calamniæ euidentis exceptio, non impedit ſpoliatum ante omaia reſtitui.*
92 *Cap. 1. de reſt. ſpol. exponitur & declaratur.*
93 *Negligentia illius adſcribendum eſt, qui potuit via iudiciaria rem conſequi, nec conſecutus eſt.*
94 *Pariſ conſ. 24 lib. 1. declaratur.*
95 *Ruin. coaſ. 42. lib. 4. declaratur.*
96 *Genua Ciuitas, quo iure directum dominium in Marchionatu Finarii ſit conſecuta.*
97 *Inſtrumenta tranſumpta quomodo fidem faciaat.*
98 *Otho ſecundus Imperator, quomodo Marchias Aledramo Saxonio donaaerit.*
99 *Ignoraatia non præſumitur.*
100 *Domiaium directum in re feudali, quomodo præſcriptione acquiratur.*
101 *Bona allodialia & libera a ſuperiore in feudum poſſunt recogaoſci.*
102 *Poſteriora derogaat prioribus.*
103 *Compromiſſum de re feudali non valet.*
104 *Dux Sabaudiæ compromiſit in Regem Franciæ de rebus Imperio ſuppoſitis.*
105 *Genua Ciuitas ſub Rege Gallorum a Bucucaldo gubernatur.*
106 *Tyrannidis tempore facta præſumuatur facta metu.*
107 *Interpretatio illa ſumitur, qua effugiatur delictum.*
108 *Coniectura in factis antiquis probationem faciunt.*
Et illa præualent, quibus actus ſuſtinetur, num. 109.
110 *Subreptio, & obreptio in reſcriptis non præſumitur. Ideo ab allegante probanda eſt, nu. 111.*
112 *Clauſula, ex certa ſcientia & motu proprio, obreptionem & ſubreptionem impediunt.*
113 *Inſtrumenta tranſumpta quomodo probent.*
114 *Præſcriptio contra Imperatorem feudi dominum nulla eſſe poteſt.*
115 *Præſcriptio etiam longiſſimi temporis in feudo non currit. Niſi ſit non minor centenariæ, num. 117.*
116 *Feudorum cauſę, non regulantur ſecundum diſpoſitionem iuris communis.*
118 *Sententia iuſtum præſtat titulum præſcribendi.*
119 *Inſtrumenta antiqua etiam inter alios facta probant.*
120 *Titulus pro ſuo præſtat iuſtam cauſam præſcribendi.*
121 *Bona fides præſumitur etiam ex titulo putatino.*
122 *Principis aſſertioni credendũ eſt, etiam contra tertium.*
123 *Poſſeſſia probatur ex perceptione penſionis.*
124 *Poſſeſſionis continuatio quomodo probetur.*
125 *Carretorum familia in Italia ampla & diffuſa.*
126 *Mala fides authoris quomodo ſucceſſori præſcribere volenti, obſit.*
127 *Mala fides quid ſit.*
128 *Dominium non tranſit mediante ſententia, præſertim arbitramentali.*
129 *Vaſallus alienãdo feudum, directum domiaiũ non tollit.*
130 *Iure proprio ſine cauſa quis non priuatur.*
131 *Mala fides antecesſoris non nocet ſucceſſori in ſala dignitate ſuccedenti.*
132 *Vſufructuario & Domino conceditur vna ſimul remedium l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. contra violentum poſſeſſionis occupatorem.*
133 *Dominium ex præſcriptione 30. annorum acquiritur.*
134 *Præſcriptio non poteſt tolli ex priuilegio, niſi adſit clauſula. Non obſtante, vel ex certa ſcientia, vel poteſtatis plenitudine.*
135 *Præſcriptione ex conſtitutione l. Bene a Zenone, C. de quadrien. præſcript. finitur, qui ab Imperatore cauſam habuit.*
136 *Priuilegio vti quis non poteſt contra concedentem.*
137 *Citandus amplius non eſt, qui ſemel reſpondit, ſe nolle ad iudicium venire.*
138 *Abſentis partes ſupplet iudex.*
139 *Notorium dicitur, quod conſtat per confeſſionem.*
140 *Animus declaratur ex actibus ſubſequentibus.*
141 *Probatio nulla admittitur contra propriã confeſſionem.*
142 *Probatio, quæ nihil releuat, non admittitur.*
143 *Spoliatus recuperandæ agens, quæ probare teneatur.*
144 *Probationes exactæ non requiruntur in iudicio poſſeſſorio recuperandæ.*
145 *Spoliatus reſtitui debet etiam ad fructus, damna, expenſas, & ſimilia.*

Reſponſum primum, quod nomine Sacri Conſilij Ferdinandi Imperatoris ſacratiſſimi, venerando Ticinenſi Collegio præſentatum fuit, cum ab eo votum expoſtularetur ſuper controuerſia Excelſæ Genuenſium Reipub. & Illuſtriſſimi Alphonſi Carreti Finarij Marchionis.

CVmulis, quæ coram Sacra Cæſarea Maieſtate inter Illuſtrem Dominum Alphonſum de Carreto Marchionem Finarij ex vna, & Magnificum D. Octauianũ de Nigro, tanquam procuratorem Excelſæ Reip. Genuæ, ex altera

ex altera parte vertitur, eo deducta ſit, vt per præfatū
Marchionem Finarij ſuæ Cæſareę Maieſtatis ſenten-
tiam inſtanter efflagitantem in cauſa concluſum fue-
rit: procurator vero prędictæ Reipubl. atque adeo ip-
ſa Reſpublica per litteras octauo Calend. Ianuar. anni
1558. Sacrę Cęſareæ Maieſtatis iudicium effugere co
nata, cauſam ad ſuos iudices Genuenſes remitti pe-
tierit. Cæſarea autem Maieſtas ſe iudicem competen
tem declarauerit, atque ea ratione interpoſitam per
præfatum procuratorem ad Summum Pōtificem ap-
pellationem plane refutauerit. Quæritur, quę nūc ſint
partes ſuæ Cęſareæ Maieſtatis, qualis in negutio feren
da ſententia, & quid omnino Sacræ Cęſareæ Maieſta
ti in adminiſtranda æqua iuſtitia ſit agendum.

Viſis itaque omnib. actitatis, maxime vero ijs, quæ
poſt decretum Sacræ Cæſareæ Maieſtat. die 21. No-
uembr. anni proaime elapſi partibus publicatum, iu-
dicialiter dicta, producta, & reproducta ſunt: plurima
videntur eſſe conſideranda.

Primo quidem conſiderandum, quod Marchio Fi-
narij poſt decretum illud, quod tenratis iam aliquo-
ties amicabilibus compoſitionibus, vtrique parti facta
copia in iure procedēdi & proponendi, quidquid cui-
libet earum videatur neceſſariū, propoſuerit ſcriptu-
ram, in qua refert, qualiter Commune Genuæ in men-
ſe Iunij anni 1558. præcedente generali Conſilio, leua
to veaillo Communitatis, adunato numero armato-
rum, cum bellicis tormentis eiecerint ipſum dominū,
& titulatum poſſeſſorem, & vaſallum Imperij ea ſuo
Marchionatu Finarij, inuadendo omnes villas qua-
rum plures ad Marchionatum pertinent, eapellendo
omnes gentes ipſius Marchionis per prædictos homi-
nes adunatos, deprædando & diripiendo bona mobi-
lia ipſius Marchionis, etiam eius caſtrum occupando,
ſimul cum forralitio Bithinguoli, quod eſt pars cuſto-
diæ ipſius caſtri, vt habetur in ſcriptura reproducta, in
cipiente, Marchio Finarij non eſt expertus. ita vt coa-
ctus fuerit ſe cum aliquibus ea ſuis retrahere in forta-
litium ſeu caſtrum, in quo paſſus eſt per quattuor men
ſes obſidionem: intra quod tempus per quindecim
dies viginti quartuor bombardis ſunt quaſſati muri;
vſque quo quarto Nouembris eiuſdem anni, etiam ca-
ſtro, vna cum ſuis exire coactus eſt, vigore quorū dam
pactorum, quę ipſe per procuratorem eatra ciuitatem
Genuæ iniuit. Et quamuis altera pars Marchionatus
vigore pactorum detineatur per Andream Auream,
alteram tamen ipſi detineant Genuenſes, etiam con-
tra pacta conuenta. Petens primo reſcindi illa pacta
violenta, & meticuloſa, deinde omni meliori modo,
iure, via, forma, quibus fieri poteſt, ſe plenariè reinte-
grari ad poſſeſſionem ſui Marchionatus, prout de fa-
cto fuerat ſpoliatus, & ſibi in hoc notorio ſpolio, ſum-
mariè, de facto, omni proceſſu ſemoto iuſtitiam admi-
niſtrari.

Ea quibus concluditur intentatum eſſe remedium
poſſeſſorium recuperandę poſſeſſionis: cū enim Mar-
chio totum ſtatum Finarij vna cum caſtro Gouonij,
& caſtro Franco, ac pertinentijs eorū, vt etiam aduec
ſarij fatentur, antea poſſederit, non poteſt agere ali-
1 quo adipiſcendę remedio poſſeſſionis, nam illa ijs † tā-
tummodo competunt, qui ante, nec naturaliter nec ci
uiliter poſſederunt, l. 2. §. hæc autem interdicta, ff. de
interdictis, ibi, quæ competunt his qui antea non ſunt
nacti poſſeſſionem. Cum vero Marchio Finarij fuerit
ex illis ad Marchionatum pertinentibus eiectus, & ali
qua pars earū ab ipſis Genuenſibus eijcientibus poſſi-
deitur, reliqua autem penes ſequeſtrum depoſita ſit,
apparet ipſum Marchionē, nec naturaliter, nec ciuili-
ter poſſidere, nam de parte a Genuenſib. poſſeſſa non
eſt dubium, l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas, ff. de
acq. poſſ. vbi gloſ. Bart. & ceteri. Quod vero pars quæ
2 in † ſequeſtrum data ſuit, amplius nō poſſideatur, eſt
tex. l. licet. §. rei, ff. depoſ. ibi. n. agitur de ea depoſitio
ne, vt neutrius interim poſſeſſionis tempus procedat.
Salic. in l. vnica, t. quæſt. C. de prohib. ſequeſt. pecun.
Ideoq; cum nec naturaliter, nec ciuiliter amplius poſ-
3 ſideat, † non etiam poteſt agere remedio retinendæ.
l. 1. §. interdictum autem, ff. vti poſſidetis, l. ſi duo. §.
creditores, ff. eodem. Alex. in conſ. 233. incip. Ponde-
ratis his, num. 8. in 6. vol. Corne. in conſ. 280. incipit li-
cet laborioſa, num. 1. in 4. vol. Quare dicitur quod ege-
rit poſſeſſorio recuperandæ: ſicut non alio remedio a-
gere potuit. & quidem dicitur egiſſe remedio canonis
reintegranda, 3. q. 2. quod facere potuit; quomodo-
4 cumque illi ablata fuit poſſeſſio: cum † pleniſſimum
ſit illud remedium, & cum omnib. alijs remedijs con-
currat, vt dicit Lanfranc. de Orian. in rubr. de cauſa
poſſeſſ. & propr. col. 3. in 3. concluſione. Alea. in conſ.
9. incip. In cauſa & lite, col. fin. in vol. 5. nam quamuis
alicui ſit per vim ablata poſſeſſio, eique comperat in-
terdictum, Vnde vi, poteſt tamen talis agere hoc reme
dio. Abb. & alij, in c. cum ad ſedem, cap. ſępe, de reſtit.
ſpol. Socin. in l. rem quæ nobis, t. quęſt. prin. ff. de acq.
poſſeſ. quamuis etiam is, contra quem agitur, nullam
vim feciſſet, tamen ex eo remedio contra eum agi po-
5 teſt, cum etiam † contra bonæ fidei poſſeſſorem com-
petat. ita vt ſe Genuenſes non poſſint defendere, qua-
ſi poſſideant ex titulo cuiuſdam laudi, de quo infra.
Ita tenet Innocen. & communiter Canoniſtæ, vt ibi
dicit Franc. Ripa, c. ſæpe, de reſtit. ſpol. Doct. in cap.
cum ad ſedem, vbi hoc dicit Abb. eatra eodem: & il-
lam tenet ac communem etiam dicit Aleaan. in conſ.
91. incip. in cauſa & lite, in fi. in 5. vol. Modern. Pariſ.
in l. rem quæ nobis, ff. de acq. poſſ. Soc. in conſ. 89. in-
cip. In cauſa agitata, in fi. in 1. vol. Dec. in conſ. 57. in-
cip. pro tenui facultate mea, num. 5. in 1. par. Alex. in
conſ. 180. incipienre: viſo & oportune diſcuſſo, n. 12.
lib. 5. & probatur per generalitatem teat. in c. 3. 3. q. 1.
vbi dicitur reintegranda omnia & reſtituenda quæ a
quibuſcumque detinētur, & ſic per illam vniuerſalem
locutionem videntur etiam incluſi poſſidentes cum
titulo & bona fide. ad idem eſt tea. in c. cum eccleſia,
3. quæſt. 2. vbi pariter habetur talis vniuerſalis diſpo-
ſitio, qui enim ſic vniuerſaliter loquitur, nihil eaclu-
dir, c. ſolitæ, in fine, de maior. & obed. cum non poſſit
obijci exceptio dominij, vt infra deducetur, longe mi
nus titulus, vel bona fides obijci poterit, vt ſic argu-
mentatur Decius in conſ. 57. num. 6. qui ad hoc plura
alia addidit.

Quod autem egerit Marchio remedio illius Cano-
nis, habetur pro ſcriptura per Marchionem reprodu-
cta, quæ incipit, Marchio Finarij non eſt eapertus v-
no. ſatis etiam ea ipſo libello apparet ipſum egiſſe il-
6 lo remedio, cum generaliter petierit † ſe reſtitui & re-
integrari, & iuſtitiam ſibi adminiſtrari, omni pleniori
modo & forma, petens etiam per Cæſar. Maieſtatem
omnia ſuppleri, quæ in iure conſiſtunt, vt habetur in
ſcriptura reproducta, quę incipit: Arbitrari potuit. per
quam clauſulam dicitur, per eum qui a ſua cecidit
poſſeſſione, intentatum remedium prædictum cano-
nis reintegranda. Ita eapreſſe conſuluit Dec. in conſ.
302. incip. Et pro tenui facultate, num. 22. 2. parte.
Alea. in conſil. 56. incip. Viſo proceſſu inter Magiſtra-
tum, num. 3. in 2. vol. & in conſ. 6. incipit. Circa præ-
miſſum, t. dubio 3. vol. Corn. in conſ. 18. incip. Viſa pe
titione producta, nu. 2. & 10. vol. 1. Nec dici poteſt, vt
perperam Genuenſes volunt. Marchionem etiam
petitorium cumulaſſe cum ſe dominum allegauerit:

nam licuit hoc ei facere ad colorandum poſſeſſorium,
maxime cum expreſſe dicat ſe nolle experiri petito-
rio, nec aliquo remedio altiorem indaginem require-
re, vnde in claris non eſt opus coniecturis, l.continuus.
§.cum ita, ff.de verb.oblig.

7 Imo ſi etiam egiſſet petitorio, poſſet ab illo deſiſte-
re, & eo ſuſpenſo in ſolo poſſeſſorio procedere, l.cum
fundum, §.fi. ff.de vi, & vi arm. c. paſtoralis, de cauſa
poſſeſſ.& propr. dum ibi dicitur, poſſeſſio quidem vi-
detur, quod de recuperanda poſſeſſione proponitur,
antequam concluſum ſit in proprietatis iudicio primi
tus inſtituto, agi poteſt ab eo, qui non cœpit vendica-
re. & ibi late ſcribunt Doctores.

Quod quidem remedium dicitur Marchioni com-
8 petere etſi † laicus ſit, & pro re profana agat, cum e-
tiam pro rebus laicorum & in foro ſęculari competat,
vt voluit Bart. in l.ſi coloni. C.de agric.& cenſit. libro
11. Bar. Ang. & Rom. & Ant. in l.rem quę nobis. ff.de
acquir.poſſeſ. Ang. in conſ. 157. incip. in prędicta quę-
ſtione vertente. Alexan. in conſ. 5. incip. circa præmiſ-
ſa, num. 4. in 3. vol. qui dicit ſæpenumero ſe id vidiſſe
ſeruari, & de hoc dicit eſſe cõmunem Doctorum opi
nionem, ſecundum quam omnino iudicandum ſit, per
Franciſcum Rip. in repet. c. ſæpe. qui dicit eſſe com-
munem opinionem, quam etiam tenet & communẽ
dicit Soc. in conſ. 266. incip. in cauſa quę vertitur, &c.
numero 18. in 2. volum. & probatur. quia diſpoſitio il-
lius canonis videtur inducta ratione: corrigendi pec-
catum ſpoliationis, quæ ratio etiam in rebus laico-
9 rum locum habet, ita vt etiam in † correctorijs fiat
extenſio fauore animæ, ſecundum Bartol. in Auth.
Sacramenta puberum. C.ſi aduerſus vendit. Abbas in
capitulo ex tenore, extra qui filij ſint legitimi. & quia
canon ille fundatur in peccato, ſequitur quod etiam
ſeruandus ſit in foro ciuili, cap. 1. de noui oper. nunc.
vbi Doctor.

Nec obſtabit, quod aliqui Doctores velint contra-
rium, vt habetur per Cor. conſ. 23. incip. *Viſo puncto*
formato. in fi. vol. 1. & conſ. 28 2. incip. viſo dicto pun-
cto, nu. 7. cum ſequenti in 3. vol. Soc. in conſ. 18. incip.
proſequendo, num. 32. in 1. vol. Nam cum in hac ſen-
10 tentia ſint Doctores communiter, ca † potius quam
paucorum contraria opinio eſt in iudicando attenden
da. Doc. in cap. ne innitaris, extra de conſtit. nec quid-
quam refert, quod verba illius canonis non verifican-
tur in laicis, cum ſatis ſit rationi conuenire, l.a Titio,
ff.de verb.oblig.

Recte etiam petijt Marchio in negotio propoſito
ſummarium inſtitui proceſſum, cum ipſe adducat fa-
11 ctum † notorij ſpolij, in quibus terminis proceſſus ali-
quis ſollemnis non inſtituitur, vt habetur per Abb. in
c.quia clerici. de iure patronatus, & maxime cum aga-
tur coram ſupremo iudice, qui non tenetur obſeruare
ordinem iudiciarium. Cald. in c. 1. ſi de inueſtitura in-
ter dom. & vaſal. lis oriatur, idem in l.reſcripta. C. de
precibus Imper. offer. Innocen. in c.in cauſis, extra de
re iud. qui etiam non aſtringitur allegatis & productis
per partes, ſed conſcientiam ſuam ſequi poteſt. vt ha-
betur in l. 1. C. vt quæ deſunt aduocatis partium. Nam
12 vbi † Princeps ſcit veritatem, non debet ire per am-
bages, vt dicit Bal. in c. 2. de no. form. fid. ita vt nulla
ſubtilitas iuris faciat proceſſum coram ipſo agitatum
nullum vel inutilem, vt habentur hęc latius per Matt.
de Affl. in §.fi. in tit. de pace iur. firm. Dec. in cõſ. 487.
incip. viſo puncto & dubijs, num. 5. in 4. par. Reſtaur.
Caſſal. in tract. de Imper. q. 1 t n. 18. caſu reſeruato, vbi
ad hoc plura allegat.

Secundo in præſenti negotio conſiderandum eſt,
quod cauſa hęc poſſeſſorij intentata contra Rempub.
Genuenſem ratione ſtatus Finarij, ex quo eiectus eſt
Marchio non tm̃ pro parte dimidia eius ſtatus, verum
pro eo toto, pertineat ad S. Cæſ. Maieſtatis cognitio-
nem, non obſtantib. Reipub. ex quibus putat cauſam
ad ſuos iudices Genuenſes remittendam.

In primis enim quamuis Genuẽſes videantur ſe vel
le a ſuperioritate & Imperio Maieſtatis Cęſareæ exi-
mere, (id quod forte ante hac numquam factum eſt)
13 tamen conſtat, quod † Imperator quoad iuriſdictionẽ
ſuam fundatam habet intentionem in loco. Doct. in
proęmio Digeſtorum, in prin. & in l.cunctos populos.
C.de Summa Trinit. & fide Cathol. Ideo quicumque
dicit, ſe non ſubeſſe Imperio, debet hoc probare. gl. in
c. Adrianus, el 2. diſt. 63.

Quidquid enim ſit de alijs Chriſtianis regnis, &
prouincijs, tamen præcipue Italia, & Alemania dicũ-
tur eſſe partes Romani Imperij, vt eſt tex. in c. 1. §. fir-
miter, de probib. feudi alien. per Freder. habetur per
Aluaror. in c. 1. in prin. num. 5. de pace tenenda. ideo
in ſpecie dicebat Dec. in conſ. 307. nu. 9. quod Impe-
rator habet fundatã intentionem ſuperioritatis, quo-
ad ciuitates Italię. idque nominatim, quoad ciuitatem
Genuenſem: ex eo non difficulter colligitur, quod ip-
ſimet fateri coguntur, ſe hactenus & priuilegia ſua, &
confirmationem priuilegiorum a Sacro Imperio obti-
14 nuiſſe. † priuilegia autem generaliter non concedun-
tur alijs quam ſubiectis, & ijs quos conſtitutio conce-
dentis arctare poteſt. Hoſt. in Summa, tit. de priuile-
gijs, verſic. cui conceſſum eſt, & in ſpecie quod ciuitas
Genuæ ſit ſubiecta ſuperiori, habetur per Decium in
conſ. 36 t. num. 7.

Huc accedit quod & antiqui Romani Imperato-
15 res, & Imperator Carolus V. inclite memoriæ † ciui-
tatem Genuenſium in omnibus litteris & *priuilegijs*,
ciuitatem & cameram Imperialem appellat: *quod* q-
dem vocabulum per totum orbem Chriſtianum non
aliter quam de ijs ciuitatibus, quę Sacrum Romanum
Imperium agnoſcunt, accipitur. Cum ergo Genuen-
ſes non ſolũ huiuſmodi priuilegia & litteras accepta-
uerint, verum etiam impetrauerint, nec quidquam re
16 periantur proteſtati in contrarium, ſequitur † quod e-
tiam dicantur conſenſiſſe. iux. tex. in l.ſi filiusfam. la 2.
ff.ad Maced. Matth. in ſing. 22. incip. nota mirabilem
modum.

Eſt autem valde extranea & abſurda, ne dicamus
cauilloſa interpretatio, ſi quis dicere velit ciuitatem
17 Imperialem † ideo appellari, quod rebus Imperij fa-
ueat, vel appellari cameram Imperialem, ideo quod
ipſa habeat cameram publicam & fiſcum ex priuile-
gijs Imperialibus, id enim numquam (vt opinamur)
18 nec dictum nec auditum eſt: & † verba non ſophiſti-
ce intelligenda ſunt, ſed in eo ſenſu qui ſolet recte in-
telligentibus generari, c.ex litteris. vbi Doctores, de
ſponſ. Præterea Imperatores omnes non ſolum Ge-
nuã ipſam (vt dictum eſt) ciuitatem & Camerã ſuam
Imperialem, verum etiam magiſtratus & ciues eiuſ-
dem fideles ſuos dilectos appellarunt, qui quidem mo-
dus loquendi iuxta ſtylum communem omnium can-
cellariarum totius Chriſtiani orbis, ſuperioritatem
19 eius per verba eiuſmodi demonſtrat. † ſtylus autem
curiæ pro lege obſeruatur. l. Labeo. ff. de ſtatu liber.
Hippol. de Marſil. in ſing. 118. incip. ſtylus curiæ, Pet.
Rebuff. in 3. comment. tract. de conſuet. art. 2. gloſ. 8.
nu. 18. & ſeq.

Nec multum ad rem facit, quod ciuitates Italię di-
20 cuntur præſcripſiſſe merum † Imperium: vtrum enim
& quomodo merum Imperium quęratur præſcriptio
ne, eſt antiqua ſabbatina, & fere inextricabilis quæ-
ſtio. vt atteſtatur Ioan. Bapt. de Sancto Seuerino, in l.

impe-

imperium, nu.43. de iuriſdict. omn.iud. quam tamen
inpræſentiarum ingredi non eſt opus. poſito enim,
quod Ciuitas Genuen. præſcribere potuiſſet, & præ-
ſcripſiſſet merum Imperium, & ea quæ ſunt Principi
reſeruata: tamen illa præſcriptio intelligeretur tan-
tummodo communiter, vt ſit cumulatiue cum Impe-
ratore, non autem abdicatiue ſeu priuatiue ab Impe-
tatore, Angel. in l. hæc autem, in fine, de ſeru. vrb. præ
dior. Itaque non poteſt excutere iugum ſubiectionis,
quo minus dicatur recognoſcere Imperatorem. Abb.
21 in cap. cum non licet. col. fin. qui filij ſint legitimi. † ſu
perioritas enim & maioritas cohęret oſſibus Imperij:
quæ ſicut non eſt conceſſibilis per priuilegium, ita nec
præſcriptione quæſibilis. vt per Moder. in d. l. Impe-
rium, nominatim Io. Bapt. de S. Seuer. num. 39. & 43.
Iaſ. n. 20. ver. limita iſtam communem Gaſp. Valla ſe.
nu. 128. & Purp. nu. 73.

Nec obſtat, quod Imperat. Carolus Quintus in ſuo
priuilegio atteſtatur Ciuitatem Genuenſem eſſe libe-
ram, vt referunt Genu. in ſcripta producta, quæ inci-
pit. Reſpub. Genuæ.

Nam primo dicitur illud priuilegium nec fuiſſe in-
tegrè nec authentice exhibitum, & conſequenter il-
22 la † exhibitio nihil probat. Bartol. Alexand. & Do-
ctores communiter, vt dicit Iaſon in rubrica. de ope-
ris noui nunciat. qui vult hoc remedium ſicut Euan-
gelium.

Secundo dicitur, quomodocumque liberam fece-
rint illam Ciuitatem Imperatores, imo ſi ipſe Carolus
ſupra de nouo illis libertatem conceſſiſſet, non tamen
viderentur exempti a ſuprema illa Imperij poteſtate,
vt infra ſtatim ſubijcietur.

23 Tertio dicitur ibi adiectam eſſe clauſulam † [ſaluo
iure Imperij,] vt fatentur ipſi Genuenſes in ſcriptura
iam allegata per quam clauſulam maxime reſeruatur
illa ſuprema iuriſdictio, vt voluit Reſtaur. Caſtald. in
tract. de Imperatore, in q. 110. in 430. caſu reſeruato.
Nam quidquid contrarium conentur Genuenſes, non
poteſt alius effectus illius clauſulæ adduci. ſicut & no-
torium eſt, multas eſſe ciuitates, quæ omnino liberæ
dicuntur ab omnibus oneribus, ac etiam a pręſtatione
iuramenti fidelitatis, in quibus Imperator Imperium
retinet, & exercet illam ſupremam iuriſdictionem, de
quo tamen inferius plenius habetur.

Secundo poſito, quod Genuenſes omnino a ſupe-
rioritate Imperij ſunt exempti, tamē hoc caſu de feu-
do Imperij agitur. Ideo quidquid in contrariū dicont
Genuenſes, tamen verum eſt, quod quando agitur de
24 poſſeſſione † rei feudalis, cognitio ſpectat ad domi-
num feudi, iuxta not. Innoc. in c. ex parte, de foro com
pet. quamuis enim gl. in c. ceterum, extra de iud. tenue
rit, quod tali caſu cognitio ſpectet ad iudicem ordina-
rium, tamen eam communiter eſſe reprobatam teſta-
tur Bal. ſequuntur Card. Imo. Abb. & Dec. ibi, & Ma
rian. Socin. in c. ex tranſmiſſa, nu. 31. de foro compet.
& hæc opinio maxime locum habet, quando vaſallus
non agit ad pœnam, vel ad intereſſe ſimpliciter, ſed a-
git poſſeſſorio, cuius victoria adminiculatur proprieta
ti, vt qui petit poſſeſſionem ſibi ablatam reſtitui. iux.
diſtin. Bald. in l. 3. C. ſi a non comp. iudic. & in cap. 1.
§. inter pares, de lege Corrad. quem ſequitur Aret. in
d. l. ceterum. cum quo tranſit ibi Felin. quo in loco &
illud annotandum eſt, quod etiam ij, qui opinionem
gloſ. in d. c. ceterum. amplectuntur, dicuntur tantum-
modo, quod in caſu prædicto poſſit adiri iudex ordi-
narius, interim non negat, quin etiam ſuperior poſ-
ſit adiri, & quod cauſa ſpolij potius a iure communi,
quam a iure feudali reguletur, dicitur Imperatorem
25 in propoſito eſſe ordinarium. etiam † ordinarius eo
caſu dicitur, qui eſt iudex rei conuenti, & ſic ſub quo
reus ſortitur forum vel ratione perſonæ, vel ratione
ipſius rei de qua quæritur. gl. in verbo, terminetur, &
ibi Aluarot. in §. fin. de prohib. feudi alien. per Freder.
Imperator autem ſaltem ratione loci eſt ordinarius:
vt infra deducetur, ergo.

Tertio quoniam Marchio violenter a Genuenſib.
ſpoliatus eſt ſtatu Finarij, qui eſt feudum Imperij, ſe-
26 quitur de iure, quod quando † Imperator proſequitur
iniuriam ſibi, vel ſuis illatam, ipſemet poſt eſſe iudex.
l. proxime, de his quæ in teſt. delentur, l. & hoc Tibe-
rius, de hær. inſt. Innoc. Hoſt. & Io. Andr. in c. ex par-
te, de verb. ſign. & pręcipue quando agitur non pro re
propria, vel patrimoniali ipſius Imperatoris, ſed pro
re Imperij, iuxta ea quæ tradit Bal. in l. vnica. C. ne qs
in ſua cauſa. Andr. Sicul. in c. cum veniſſent, col. fin. de
iud. Oldr. cōſ. 124. incip. quod remiſſio. Et probat tex.
in c. nouit ille, extra de iud. ibi, non intendimus de feu
do iudicare, cum cognitio ad regem pertineat. & ta-
men feudum illud erat ipſius Regis Franciæ, & babe-
tur per Gozad. in conſ. 1.

Quarto quoniam in hoc caſu diſputantur priuile-
gia, tam Genuenſibus, quam etiam Marchionibus de
Carreto ab antiquis Imperatoribus conceſſa, & cla-
27 tum eſt, quod in cauſa † priuilegiorum a Principe cō
ceſſorum, iudex competens eſt ipſe Princeps, vel is cui
Princeps commiſerit, iuxta tex. in c. cum veniſſent, &
ibi per omnes, de iud.

Quinto animaduertendum eſt, quod ex inueſtitura
28 Caroli IIII. conſtat † Marchiones de Carreto quo
ad ſtatum Finarij non ſolum vaſallos, verum etiā ſub-
ditos fuiſſe Imperij. ita etiam ſonant verba inueſtitu-
ræ, receptæ quoque a prædicto Aledramo, videlicet
[Homagij fidelitatis, obedientiæ, & ſubiectionis de-
bitæ ſolito iuramento] vnde poſteaquam Genuenſes
prętenduot ſe vigore ſępe allegati compromiſſi & ſub
ſecutæ ſententiæ arbitralis in Marchionis ius ſucceſ-
ſiſſe, ſequitur quod eodem iure quo ipſi Marchiones
vti debuerunt, l. qui in ius. ff. de reg. iur. c. 1. is qui in ius.
eod. tit. & ſic quemadmodum Marchiones tamquam
ſubditi Imperij tenebantur ſuperioritatem Imperij
agnoſcere, ita & iam Genuenſes, ſaltem in hac qua-
litate tamquam ſucceſſores Marchionum agnoſcere
tenerentur.

Sexto conſtat ex omnibus inueſtituris, quod Mar-
chiones de Carreto aliquis Imperatoribus præſtite-
29 runt † homagium ligium. dicitur enim homagium li-
gium illud quod pręſtatur Imperatori vel regi nullius
alterius perſonę fidelitate reſeruata. Iacob. de S. Geor
gio, in tract. de Homagijs, n. 3. vbi allegat etiam alios,
ſed quando vaſallus pręſtitit homagium ligium alicui
domino, tunc omnia illius bona ſunt ſub iuriſdictione
illius domini, ita per Iacob. in loco iam allegato, nu. 7.
ver. quartus caſus. ergo & iam totus ſtatus Finarij, da-
to quod centies deinde ad Genuēſes tranſiuiſſet, iuriſ-
dictionem tamē Imperatoris tenetur agnoſcere, quia
res tranſit cum cauſa ſua: duplici itaque nomine res
hęc ad cognitionem Imperatoris pertinet, quia violē-
tię cauſa tractatur, vel vbi poſſeſſio eſt ſita, vel vbi vio
lentia eſt illata, l. vnica, C. vbi de poſſ.

Septimo cōceſſo etiam, quod ſtatus ille Finarij per
ipſos de Carreto numquam fuiſſet ab ipſo in feudo re
cognitus, ſed ſemper poſſeſſus tamquam allodialis &
liber, ex datione Ottonis facta cuidam Aledramo,
nihilominus tamen dicitur Imperatorem eſſe iudi-
cem huius cauſæ: cum dicatur ſic facta in ipſo ſtatu
Finarij, cuius loci ſuprema iuriſdictio pertinet ad
Imperium, quomodocumque ſtatus ille fuit ab Impe-
tatore Ottone donatus ipſi Aledramo. Nam etiamſi

30 Imperator † alicui cõcedat omnimodam ſupremam
iuriſdictionem de aliquo caſtro, terra, vel diſtrictu,
ſemper tamen penes ſe dicitur retinuiſſe maiorem iu-
riſdictionem & poteſtatem. ita videtur probare text.
in cap. dudum, de præbend. in ſexto. ibi, penes nos ta-
men nihilominus remanſit maior. text. in cap. quam-
uis ſecundo, & ibi gloſ. in verbo, conſeramus. eodem
tit. in 6. Bald. in cap. primo, quis dicatur Dux & Mar-
chio, & habetur per Matthæ. de Afflict. in §. ad hæc,
de pace iur. firm. qui ad hoc plura allegat per Reſtaur.
Caſtald. in tract. de Imper. numero 110. quæſt. 330.
caſu... allegat Cald. in conſ. 3. ſub tit. de præbend. &
quod ita etiam ſit determinatum in Rota Romana in
quæſtio quæ erat inter Ducem Mediolani, & Domi-
num de Corrigio, & ita etiam voluit Franc. Cur. Sen.
in conſ. 64. incip. ſerioſa narratione, in 5. col. num. 7. &
per Alber. Brun. in conſil. 47. incip. viſis dubijs ad me
tranſmiſſis, num. 5. & hoc maxime in propoſito, quia
dicitur in illa donatione, quod loca donata erant Re-
gni Italici, & quod donabat tamquam Rex Italicus
hoc eſt Imperator.

Nec obſtat, quod ibi nulla ſit facta reſeruatio ex-
preſſa, cum ex priuilegio Imperiali hoc ſibi ſit tacite
reſeruatum, vt dictum eſt, nec ſolebat apponi clauſu-
la [ſaluo iure Imperij,] ſicut hodie plerumque apponi
tur: vt expreſſe in terminis noſtris cõſiderat Reſtaur.
Caſtald. in loco præallegato.

31 Cum ergo Imperator † ſit iudex eius loci vbi per
Rempub. vis facta fuit, dicitur quod ipſa Reſpub. ſorti
ta ſit forum ibi, l. vnica, C. vbi de poſſ. agi oportet. ibi,
vbi autem vis facta dicitur, loci iudicem conuenit iudi
care, ſicut & ratione delicti eo in loco cõueniri poſſet,
l. 1. & in Auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. agi op.
Et ſic ſua Cæſarea Maieſtas eſt iudex ordinarius loci,
& cauſæ; ſiue ſtatum illum vt feudalem, ſiue vt allo-
dialem iudicemus.

Nec obſtat priuilegium Frederici Imperatoris pro
ductum per Genuenſes, in ſcriptura incipiente Magn.
Dom. Octauianus de Nigro. Quia primo dicitur illud
non fuiſſe integre exhibitum, nec in aliqua forma au-
thentica.

Secundo, in generali priuilegio non videntur com-
prehenſæ cauſę quę ad ipſum Imperatorem pertinẽt,
ſicut in propoſito cauſa ipſius Imperatoris, & de ſuo-
rum iniuria agitur. Eſſet enim longe abſurdiſſimum,
ſi diceretur vigore ipſius priuilegij Imperatorem ſe
& ſuos Genuenſibus iudicibus longe inferioribus ſu-
32 biecisſe: † ſubiectus enim dicitur, qui cogitur pa-
ti iudicium ſuperioris qui iudicat. capitulo licet, in
fine, de electio. Anton. de Roſſel. in tract. de pote-
ſtate Imperat. §. abunde, qui eſt finalis, numero vige-
ſimoprimo, cum tamen in dubio quidquid Imperator
alicui conceſſit, ſemper ſe eximere dicatur. vt habe-
tur in c. quisquis, il ſecondo, de præben. in ſexto. & eſ-
ſet contra omnem rationem, ſi iudices Genuenſes iu-
33 dicarent de bonis & vaſallis Imperij, cum † inferior
contra ſuperiorem ſententiam ferre non poſſit, l. nam
magiſtratus. ff. de arbitr. capitulo, cum inferior, de
maior. & obed. ſit ergo, quod Genuenſes tale habeant
priuilegium quoad alios caſus, tamen noſter non po-
teſt dici in eo comprehenſus: per rationem iam addu-
34 ctam. Nam † priuilegium quantumcumque gene-
rale, ita venit interpretandum, ne ſequatur abſur-
dum, l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſatione tutor.
l. nam abſurdum, ff. de bonis liber. Corne. in conſilio
123. incip. licet breue ſit thema. in princip. 3. vol. cum
tamen expreſſe abſurdum dicatur ſi ſuperior inferiori
ſubijciatur, d. cap. cum inferior, ibi & ſatis abſonum
videatur.

Et cum veriſimiliter Princeps noluiſſet ſe & ſuos
vaſallos ſubijcere iudicibus Genuenſibus, ſequitur q̓d
ad illum caſum priuilegium quantumcumque genera
liter conceſſum ſe non extendit. l. obligatione genera-
li. ff. de pign. cap. 2. de officio vicarij, in 6. Cor. in conſ.
346. in hac conſultatione, nu. 4. in 1. vol.

35 Tertio dicitur, quod illud † priuilegium procedat
in actionibus perſonalibus ſimplicibus, nõ in caſu, quo
quis in ratione rei de qua agitur ſortitur ſorum in alio
loco, ſiue actio ſit realis, ſiue ſit actio perſonalis in rem
ſcripta, nam tunc non obſtante priuilegio fori, cogitur
quis reſpondere coram iudice illius rei, c. ſane. c. fin. de
foro compet. l. ſi prædium. C. de prædijs minorum,
probat & expreſſim, & in ſpecie, in c. 1. extra de priu.
in 6. per Marian. Soc. in d. c. ſane, in 7. declaratione. cũ
igitur agatur in propoſito de vi in re facta, intentato
remedio poſſeſſorio ad rem recuperandam, quæ reme
dia dicuntur perſonalia in rem ſcripta, l. 1. in fi. ff. de in
terdictis, ſequitur quod Genuenſes non obſtante pri-
uilegio cogantur reſpondere coram iudice loci, in quo
vis facta fuit: qui eſt ipſe Imperator. vt ſuperius dictũ
fuit. & ita in ſpecie habetur per Marian. Soc. in d. c. ſa-
ne. in d. declaratione, allegat is tex. in ſuprad. l. 1. C. vbi
de poſſ. agi oportet.

Quarto dicitur, quod non obſtante aliquo ſori pri-
36 uilegio, ſaltem † ratione loci, in quo commiſſum eſt
delictum, poterit Reſpub. conueniri coram S. Maieſt.
Cæſar. c. pollulaſſe, & ibi Petr. de Anchar. in 4. quæ-
ſtione principali, extra de foro competenti, vt eum re-
fert Marian. Socin. ibi in 9. quæſtione. & probatur ex-
preſſim in d. cap. 1. extra de priuileg. in 6. Bart. in l. be-
neficium, num. 5. ff. de conſtitut. Princ. cum enim ipſa
Reſpub. in litteris ad S. Maieſtatem tertio idus Decẽ-
bris, anno 1558. daret in prima informatione per ſuos
Oratores Auguſtæ oblata, quæ incipit [Genua ciui-
tas] fateatur, quod conuocatis omnibus ordinibus ha-
bita matura deliberatione decreuit bellum contra Al
phonſum eſſe gerendum, vtique recte dicitur quan-
tumcumque ei negotio ineſt delictum, totũ illud deli-
ctum a Republ. commiſſum in loco quo ſpoliatus eſt
ipſe Marchio & eiectus: Nam ſi per Rempub. aliquid
commiſſum fuit, facta congregatione & præcedente
37 deliberatione, tunc dicitur ipſa Reſpub. † & vniuerſi-
tas delinquere. l. metum. §. animaduertendum, & ibi
gl. in verbo, collegium, ff. quod metus cauſa, l. aliud. §.
offertur, ff. de regul. iur. late per Bartol. pulchre diſtin-
guentem in l. aut facta, §. nonnumquam, ff. quod vi, aut
clam. Felin. in cap. cum omnes, num. 25. extra de con-
ſtitut. per Nicol. Boer. in tract. de ſeditioſis, vlt. quæſt.
nu. 7. & ſequen. & ſic Reſpub. poterat ſaltem ratione
delicti commiſſi conueniri coram iudice vbi commiſ-
ſum eſt.

38 Nec dicatur † ſtatum Finarij eſſe intra limites Ge-
nuenſis iuriſdictionis, cum ſit intra Coruum & Mo-
nachum: quæ loca Imper. Maximilianus declarauerit
in ſuo priuilegio eſſe terminos iuriſdictionis pertinen-
tis ad Ciuitatem Genuenſem. Nam primo dicitur
illud priuilegium non fuiſſe exhibitum & conſequen-
ter &c.

Secundo dicitur, quod illud poſſit procedere quoad
bona ab ipſa Republ. quietè poſſeſſa. Nam quoad il-
la, videtur Genuenſibus confirmaſſe ſuam iuriſdictio-
nem: non autem præſumitur iuriſdictionem aliquam
Genuenſibus conceſſiſſe, quæ iam alijs competebat,
nec fuit in bonis ab illis poſſeſſis; ſicut ergo Ge-
nuenſes non prætenduot aliquam ſe habere iuriſdi-
ctionem in alijs feudis Imperij ſitis intra illum diſtri-
ctum & extrema illa Corui & Monachis, enumeratis
per Marchionem, in ſcriptura ſua numero 18. quæ

incip.

incip. in iudicio intentato &c. ita nec in hoc feudo
imperij aliquam poſſunt arrogare iuriſdictionem,
39 cum † argumentum ab extremis non neceſſario, ſed
tantum præſumptiue concludat, ideoque data inſtan-
tia corruit fundamentum, & ita loquitur Bartol. in l.
Celſus, ff. de vſucap. Abb. in capitulo accedentibus,
40 num. 6. de priuil. Cumque † priuilegia ſemper ſint in-
telligenda ne cui tertio conferatur præiudicium ma-
xime ei de quo nulla facta eſt mentio expreſſa, l. ſecun
da, §. merito. ff. ſi quid a Principe. ff. ne quid in loco pu
blic. c. ex tuarum, de auth. & vſu pallij, cum pluribus
quę ſtudio breuitatis omittuntur. etſi exhiberet ipſum
priuilegium Maximil. tunc conſtaret quo motu illud
emanaſſet, nec dubitãdum quin ſecundum ſtylum re-
centiorem appoſita fuerit clauſula [ſaluo] quo caſu ip
ſo Genuenſibus penitus inutile eſſet priuilegiũ quoad
ea loca, quæ ab alijs poſſidentur. Nam ſi vnquã gene-
ri per ſpeciem derogetur, illud in præuilegijs maxime
locum habebit. cum alias priuilegium ſtrictiſſime &
ſine aliorum præiudicio ſit intelligendum, c. veniens
extra, de præſcript. cum ſimilibus. Imo conſtat ex quo
dam inſtrumento conuentionis ratione ſalis tranſpor
tandi, initæ de anno 1340. inter pręfatam Reipubli-
cam Genuẽſem, & ſtatum Finarij, producto per ipſoſ-
met Genuenſes, ſcriptura, incip. Magnif. D. Octauia-
nus de Nigro. quod ſtatus Finarij habeat proprium a
iuriſdictione Genuenſium, diſtrictum, protenſum a
finibus Nauli vſque ad fines Partæ. Quare ſequitur
quod in propoſito, tamquam in claro, non habeat lo-
cum illud argumentum ab extremis præſumptiue tan
tum concludens, cum in claris non ſit opus coniectu-
ris, l. continuus. §. cum ita. ff. de verbor. obligat. cum
ſimilibus.

Cum itaque appareat Marchionem Finarij coram S.
Cæſarea Maieſtate eius cauſæ iudice competente, pro
poſuiſſe remedium poſſeſſorium ex canone reintegrã-
da, ſubſequitur vt examinemus, an hoc poſſeſſorium
petitorio ſimul non diſcuſſo, debeat per ſuam C. M.
determinari.

Circa hunc articulum multa adducta ſunt per Ge-
nuenſes, quibus nituntur probare cauſam propoſi-
tam talem eſt, ſuper qua non cognitis iuribus Ge-
nuenſium, atque adeo ipſo petitorio, non poſſit pro-
nunciari. de quibus ſingulis in ordine dicendum
eſt.

41 Primo putat procurator Genuenſium cauſam † pe-
titorij & exceptionem dominij, ideo poſſe opponi
Marchioni, cũ non ſit expulſus per Genuenſes, ſed po
tius metu ne ſibi eſſet moriendum, ſit cõpulſus in ma-
nu ſequeſtri fortalitium, atque ideo ſtatum ipſum tra-
42 dere. † agenti ergo actione quod metus cauſa op
poni poteſt exceptio dominij. Allegat Bar. in l. pen. ff.
de condict. ob turp. cauſ. l. 2. C. quod met. cau. Alexan.
& Aquenſis in l. naturaliter. §. nihil commune. Iacob. a
S. Georg. in l. ſi de vi. ff. de iud. & adducitur per Doct.
ad hoc tex. in c. ſuper hoc. extra de renunc. vbi quam-
uis præſumitur per vim expulſiuam reſignaſſe benefi-
cium, tamen opponitur agenti exceptio ſpõtaneæ ab-
iurationis.

Secundo allegatur text. in l. fin. §. fin. ff. quod metus
cauſa. vbi probatur, quod coactus ſoluere propter pę-
nas, vel multas iudicis non rite impoſitas, ſi repetat
ſolutum, repellatur per exceptionem veri debiti, cum
tamen in l. meminerint. C. vnde vi, dicatur, quod ſpo-
liatus a iudice nõ rite procedente, ſit ante omnia reſti-
tuendus. Dicitur ergo pro differentia inter vtriuſque
legis diſpoſitionem, quod illud in d. l. fin. §. fin. ſit ideo,
quia ſoluere metu pœnarum cadat in vi compulſum
compulſus enim ſoluit volens, quia voluntas meticu-
loſa, voluntas eſt. l. ſi mulierem. §. pen. ibi, coactus vo-
luit. ff. quod metus cauſa. mittere autem in poſſeſſio-
nem rei mobilis virtute ſententię nullæ, vt in caſu d. l.
meminerint. cadat in vim expulſiuam. vt per Iaſ. in l.
iubere cauere. col. 2. ff. de iuriſdic. omn. iudic. & ſic vi-
detur ibi probari aliud eſſe in vi compulſiua, aliud in
expulſiua.

Tertio videtur facere pro hoc textus in l. ſi rerum
tibi poſſeſſionem vi tradidero, dicit Pomponius vn-
de vi, interdictum ceſſare, ff. de vi, & vi arm. & ſic ex-
preſſe conſtituit Iuriſconſultus differentiam inter
vim expulſiuam, & compulſiuam, & facit differentia,
quam communiter Doct. conſtituunt inter vim expul
ſiuam, ſeu compulſiuam, cum longe improbior ſit vis
expulſiua. l. 2. & ibi Bartol. C. quod metus cauſa, cum
vulgaribus.

His tamen non obſtantibus, dicitur, quod hoc poſ-
ſeſſorium debeat ſine aliqua exceptione dominij de-
terminari. & primo quidem conſiderandum eſt, quod
procurator Genuenſium in hoc primo ſuo fundamen-
to per modum dilemmatis duo aſſerit & proponit,
quę facile concedantur, prout etiam de iure vera ſunt.
vnum eſt, quod illata vi compulſiua tantum non ha-
beat locum interdictum, de vi, & vi armata. Alterum
eſt quod taliter compulſus agat actione, quod metus
cauſa, tunc obſtat ei exceptio dominij. horum vtrum-
que verum eſt.

In hoc autem deficit, quod non ſufficienter omnes
partes fuerunt in ſua argumentatione enumeratæ. nã
quamuis Marchio non agat remedio, quod metus cau
ſa, tamen poteſt agere alio pleniori remedio, puta l. ſi
quis ad ſe fuodum. l. meminerint. C. vnde vi. l. ſi colo-
ni. C. de agric. & cenſit. c. ſępe. de reſtit. ſpol. & pleniſ-
ſimo remedio. c. reintegranda, 3. quæſt. 1. quod reme-
dium etiam pro rebus profanis & in foro ciuili inten-
tari poteſt, vt habetur per Doct. communiter, in l. rem
quæ nobis, ff. de acquir. poſſeſſ. & ſupra latius dedu-
ctum fuit.

Et quod exceptio dominij non obſtet, ſi compul-
ſus metu poſſeſſionem tradiderit, & poſtea remedio
poſſeſſorio experiatur, quamuis ſecus ſi agatur iudicio
petitorio, quod metus cauſa, ſatis fundatur ex regu-
la iuris communis, quæ habet ſimpliciter, & ſine di-
43 ſtinctione, quod † ſpoliatus ante omnia ſit reſtituen-
dus, de quo d. l. ſi quis ad ſe fundũ. d. l. meminerint. d.
l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, cum ſimilibus. pro quo
etiam facit ratio illius communis regulæ, quæ eſt, ne
detur occaſio violentijs, & ne domini inferant vim
poſſeſſoribus, & ne ſequatur, quod quis ſine iudice
ſe conetur vendicare. contra l. primam, C. quando li-
ceat ſine iudic. ſe vindic. ita videtur conſideraſſe le-
giſlator in d. l. ſi quis ad ſe fundum. ad leg. Iuliam, de
vi publ. vbi ſi commiſſa interpellatione vim poſſiden-
ti intulero, & ſic loquitur ſimpliciter de vi illata,
quod in propoſito factum eſſe negari non poteſt, in l.
meminerint, ibi, conueniendos dominos locorũ. quod
in propoſito factum minime eſt. item in l. ſi quis in tan
tam. ibi, ante euentum iudicialis arbitrij violenter in-
uaſerit.

Hæ rationes pariter militant in vi compulſiua. vn-
44 de & locum habebit illarum legum diſpoſitio, † quia
dicitur quantumcumque odioſam & correctoriam ex
tendi ad caſum in quo militat eadem ratio, eo quia
tum ille caſus dicitur venire ex legis diſpoſitione. l.
nominis & rei. §. verbum ex legibus, ff. de verb. ſignif.
vnde multo magis habebit, cum concurrat hic fauor
publicus vt ſcilicet prohibeantur violentiæ, vt habe-
tur per Bart. in l. ſi conſtante, in princ. nona q. princ.
ff. ſol. matrim.

Et probatur hoc expreſſe per tert.in l. Medicos. ff. de var. & ertraord. coniuncta doctrina Bar. in l. inter-
45 poſitas, C. de tranſact. vbi periculo † amittendorum oculorum compulſus tradens poſſeſſionem non obſtante relatione & exceptione venditionis cogitur reſtituere, ad quod etiam adducitur tertus, & ibi Baldus ioc. 2. extra de reſtit. ſpoliat. hoc modo inducendo, dicit ibi text. ſi renunciauit oibil ei poteſt objici. modo ſic, certum eſt, quod in caſu illius textus quo agenti poſſeſſorio nibil objicitur, non cooſideratur amplius vis illata in ſpoliando, ſed ſulum metus præſumptus in renunciaodo, ſi enim renunciatio eſſet ſponte ſacta, tunc ita præiudicaret, vt nec de præcedenti ſpolio cuuqueri poſſet, cum ſimus in beneficialibus, vt eſt text. in c. 3. eod. tit. & ſic licet ibi talis renunciatio ſponte ſacta præiudicaret, tamen cum vis compulſiua præſumatur, non præiudicat, quanto magis hæc procedet in propoſito, vbi cooſtat primo de vi expulſiua quoad partem maiorem omnium bonorum mobilium & immobiliũ ipſius Marchionis: & deinde conſtet etiam de tranſlatione ab eo, qui per vim compellebatur: & ſic adeſt vera compulſio, non præſumpta a lege, de qua loquitur allegatum cap. 2. vt ſic per Genuenſes Marchioni petenti reſtitutionem nibil penitus poſſit objici.

46 Diſtinguendum † itaque erat in propoſiro, etiamſi tantum vis compulſiua interueniſſet, an agere vellet Marchio Finarij actione quod metus cauſa, in qua quidem admitteretur exceptio dominij. Aoeo experiri voluerit remedio poſſeſſorio; de qua mente eius ſatis ex toro hactenus habito tractatu apparet. & tunc non habet locum exceptio dominij. Ita vt non ſit quærendum quæ vis ſit illata, ſed potius, quod remedium intentatum. & ita in ſpecie diſtinguit ipſemet Bar. in locis per ipſum procuratorem allegatis, ſed in l. penul. in ſi. ff. de condict. ob turp. cauſ. dicens ſi agatur remedio poſſeſſorio non habet lucum, quod in coudictione ob turpem cauſam probatum ſuerat, ita etiam diſtinguit Bart. in l. 2. C. quod met. cauſ. quam diſtinctionem expreſſe probando ſequitur Iaſ. in d. l. pen. ff. de condict. ob turp. cauſ. num. 3.

Ioannes de Imola in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acq. poſſeſſ. eamdem conſtituit differentiam inter actionem quod metus cauſa, & poſſeſſorium remedium, ſi vis compulſiua interuenit, qui etiam, vt ſequitur, ad c. ſuper hoc. de renunc. reſpondet. eamdem diſtinctionem ſequitur ipſemet Bal. in l. pen. ff. de condict. ob turp. cauſam. Bal. etiam & Salic. in l. 3. ff. quod metus cauſa.

Inter modernos vero idem expreſſe voluit Franc. de Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 74. qui etiam ad c. ſuper hoc. poſt gloſ. repondet, deinde ſubijcit [eſtote ergo cauti in practica, vt non agatis actione quod metus cauſa, ſi prætenditis intentare remedia poſſeſſoria, &c.] idem voluit Harmanotius de Floren. in d. §. oihil commune. idem Ant. Rube. Alex. in d. §. nibil commune, qui refert Antonium de Alexan. in l. ſecunda, C. quod met. cauſa. dicentem in hoc nullam eſſe differentiam inter vim expulſiuam. Claud. Marmet. & Fab. de Eugub. idem voluerunt in d. §. nihil commune.

Et quamuis aliqui, vt Alerand, & Agneo. ſimpliciter loquantur de compulſiua & exceptione dominij, tamen illorum opinio ab omnibus prædictis, dum vt dictum eſt, diſtinguunt, reprobatur. imo reprobatur ab ipſo Batt. & Bald. quos illi ſuos authores allegant. Et dicit expreſſe Claud. Marmer. in d. §. nihil commune. ſe de illorum opinione multum dubitare, & Fab. de Eugubio, quod hæc limitatio iure non probetur.

47 Ad † capitulũ ſuper hoc. de renunc. facile eſt reſpondere. Nam primo ibi non conſtabat notorie de facta vi expulſiua præcedente, & de vi compulſiua poſtea illata; ſicut de his omnibus apparet in propoſito. non mirum ergo ſi ibi admittitur probatio ſpontaneæ renunciationis, cum longe aliud dicendum ſit in propoſito, item per ſubſequentem renunciationem purgaretur vitium ipſius ſpolij: admittitur ergo ibi exceptio purgans factum præcedens, non exceptio dominij, cũ in propoſito Marchio Finarij non ſolum non renunciauerit alicui violentiæ ſibi illatæ, ſed potius ipſe ſimul cum procuratore, poſt inita illa pacta ſicut & antea, proteſtatus fuerit de vi facta, de metu illato, de periculo in quo ipſe cum ſuis erat conſtitutus, quod effugere humana ratione non poterat niſi ſibi a Genuenſibus præſcripta capitula iniret, & in ea conſentiret. Tertio verior dicitur eſſe ſolutio ſecundum gloſ. quod ibi agebatur actione in rem, & ſic remedio petitorio; quo caſu exceptio talis forte admitteretur. Et ita re-
48 ſpondetur ad † l. fin. §. fin. ff. quod met. cauſ. quod procedat in actione quod metus cauſa: imo etiam dici poſſet quod ibi ideo non fiat reſtitutio, quia aliquid quæſitum eſt ipſo ſoluenti ſcilicet liberatio a vero debito, & ita reſpondet Aret. in d. §. nihil commune, tex. autem in l. ſi rerum. loquitur ſolum in interdicto de vi, & vi arm. quod quidem nun datur ob vim compulſiuam: cetera autem pleniore poſſeſſione nou denegantur, vt ſupra deductum fuit.

49 Ad hoc optime facit quod poſſeſſor † reintegrãdæ, datur quando res irrationabiliter occupata eſt, etiam ſi nulla violentia interuenerit, vt notat Anron. de Butr. in capitulo primo, de reſtit. ſpoliat. quem latius ibi declarat Bero. numero decimo. facit etiam quod is qui habet naturalem poſſeſſionem, vt vſuſfructuarius, etiam non ſit deiectus, tameo ſi metus ne deijciatur non acceſſit, dicitur priuatus poſſeſſione naturali, & datur ei interdictum vtile, Vnde vi. ſecũdum opinionem Azo. & Ioan. quam veram dicit eſſe Bart. in l. prima, §. ſi autem, de vi, & vi arm. & in l. ſi de fundo. eod. titulo. ſequuntur Alb. & Ang. in d. §. ſine autem. Abb. & Bero. in capitulo item cum quis, de reſtitutio. ſpoliat.

Idem dicitur in propoſito, quod ipſi Marchiooi omnia ſuerint ablata per vim expulſiuam, vſque ad illud Caſtrum in quo ſua perſona ſuit reperta: ita vt interuenerit vis ablatiua in exportando mobilia, expulſiua in eijciendo ipſo Marchione, & ſuis gentibus; etiam in priuando eum omnibus villis, caſtro Franco, de burgo Finarij, ſine dubio conſtituerit maiorem partem totius Marchionatus quem poſſederat Marchio Finarij. quare dicitur quod cum pro maiori parte ioteruenerit vis expulſiua, ita eſſe faciendam reſtitutionem, ac ſi totus Marchionatus ſuiſſet per vim expulſiuam ablatus: cum qualitas maioris partis id quod reſiduum erat merito ad ſe trahere debeat, vt ſic totum ex qualitate maioris partis æſtimetur, & ſic a potiori fiat denominatio, iuribus vulgaribus, maxime cum ſimus in fauorabilibus, puta faciendæ reſtitutionis io odium commiſſæ violentiæ, ſicut fauor ille ex pluribus circumſtantijs in propoſito
50 conſiderari debet, ita vt † in diuerſarum qualitatum concurſu fauor præferendus ſit. Bald. in capitulo primo, in ſecunda columna. quibus modis feudum amittatur.

Si vero in propoſito objiciatur non præcedens ſpolium eſſe inſpiciendum, ſed ſactum poſtea, & initam tranſactionem, quæ non ſolum ex loco, in quo reperiebatur Marchio, ſed de toto Marchionatu concepta ſuit, & ſic totus Marchionatus traditus eſt per

vim

vim compulſiua a Marchione in manus ſequeſtri,
& ſic in toto Marchionatu, quoad præſentem ſtatum
eius, aduerſus quæ tunc petitur reſtitutio, interuenit
vis compulſiua.

Hic ſtatim obijci poteſt, d. cap. 2. extra de reſtitut.
ſpoliat. qui textus proprie loquitur in terminis no-
ſtris, ſcilicet, quod primo factum eſt ſpolium, deinde
non ſolum tradita res in ſequeſtrum, ſed in totũ ſpo-
lio renunciatum, & propterea, quod non conſtabat,
ſed ſolum præſumebatur compulſus renunciaſſe, non
admittitur exceptio aliqua, ſed ſtatim facienda eſt
reſtitutio. Quanto magis in propoſito vbi conſtat de
vi expulſiua, quæ in ſpolio interuenit: de vi compulſi
ua, quæ in tranſactione interuenit. imo, cum muri,
51 quibus Marchio erat incluſus † fuerint continue tor
mẽtis quaſſati, ne ſe amplius defendere poſſet, & ani
mo metus, & corpori vis fuit illata, ita vt poſſit dici
etiam, quoad ipſum fortalitium interueniſſe vim ex-
pulſiuam, cum is qui ſe defendere amplius non pote-
rat re ipſa & corpore exierit. vbi hoc pulchre deduci
tur per Pau. de Caſtr. in conſ. 27. incip. viſa inquiſitio-
ne facta, in principio, 1. parte. ſecundum nouam im-
preſſionem.

52 Secundo loco adducit procurator, † cum agatur
de reſtitutione caſtri, debet admitti exceptio domi-
nij. allegat Paulum de Caſtro in l. 1. C. de edicto diui
Adriani tollend. Alexand. in §. nihil commune, Rui.
& Iaſon in ſuis cõſilijs, & adducitur per Doctores in
argumentum cap. ſignificaſti. extra de diuortijs, vbi
ratione ſcandali euitandi non fit reſtitutio, idem pro
batur in cap. litteras, extra de reſtit. ſpol. vbi admittit
exceptio conſanguinitatis contra petentẽ reſtitutio-
nem, ſi offerat ſe incontinenti probaturum. Et facit
53 in ſimili, nam quamuis alias † executio ſententiæ non
ſuſpendatur per obiectionem exceptionis alicuius,
vel pendentiam nullitatis, ſuſpenditur tamen, ſi præ-
iudicium ſit irreparabile. Bald. in l. eum qui duas. C.
de adulte. Paul. & Ale. in l. 3. §. condemnatum. ff. de re
iud. & ſic idem fit in reſtitutione caſtri, quod facile
recuperari non poſſet.

Facere etiam videtur tex. in l. 1. ff. de appell. recip.
iunct. l. ante ſententiam. quorum appe. non recip. vbi
54 admittitur † appel. a ſententia interlocutoria, ſi dã
num ſit irreparabile, quando alias non admitteretur.

Et quando damnum eſt irreparabile licitum eſt
etiam iudici de facto reſiſtere, Bart. in l. ſi alius. §. bel-
liſſ. ff. quod vi aut clam. Hinc licet vẽditio rei emphy
teuticæ, cum clauſula [ſaluo cõſenſu domini] valeat,
tamen hoc non procedit, quando eſſet venditum for-
talitium, vel res, quę non poſſet ſine difficultate recu-
perari, Bald. in c. 1. §. hoc quoque col. 2. de ſucc. feudo
rum. Iaſ. in l. fin. C. de iure emphyt.

55 Et videtur † hoc argumentum habere rationem, nã
omnia iura, quæ volunt ſpoliatum a domino non ob
ſtante dominio eſſe reſtituendum, præſupponunt, qđ
poterit poſtmodum dominus rem vendicando recu-
perare, ita loquitur text. in l. meminerint. in l. ſi quis
ad ſe fundum. l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo. in l. ſi co
loni. C. de agric. & cenſi. lib. 11. in l. ſi qui deſtinauit. ff.
de rei vend. ſi ergo res a domino reſtituenda non poſ-
ſit recuperari, ſequitur, quod illæ leges locum habe-
re non debeant.

Hęc omnia in propoſito facto nullum videntur ha-
bere locum, nam primo plura ſunt ablata Marchioni
etiam præter caſtrum in quo fuit repertus: in quibus
omnibus imo maiori parte ablatorum, non habet lo-
cum quod iam deductum fuit.

Secũdo conſiderandus eſt ſtatus Genuenſium, &
is conferendus cum ipſo Marchione, vtique ſtatim ap
parebit, an is reſiſtere poſſit ipſis Genuenſibus, ſi ipſi
ab Imperio conſequantur ſententiam in petitorio,
qua ei reſtitutio ſtatus pro parte, vel in totum iniun-
gatur: conſiderandum etiam, an non Imperator poſ-
ſit contra illum exequi ſententiã, ſi qua pro Genuenſi
bus eſſet in petitorio ferenda, nonne poſſit occupari
totus reliquus Marchionatus, cum Genuenſes præ-
tendant ius ſolum in dimidia parte. imo ipſe Genuen
ſium procurator confitetur, Marchionatum ita eſſe
in viſceribus Genuenſium, vt ipſe non poſſit frui Mar
chio, niſi pacem habeat a Genuenſibus. Et referunt
Genuenſes in ſua informatione reproducta, incip. Ge-
nua ciuitas, quod ipſi ſubditi potuiſſent expugnare
caſtrum. Item quod res eo deducta, quod non dubi-
tandum ipſos caſtro potiri potuiſſe, ita habetur in ſcri
ptura, quæ incipit, cõſiderandũ eſt, quod Otho, &c.
eo præſuppoſito, omnia corruunt quæ adducta ſunt,
& quæ adduci poſſunt.

56 Et vt † ad Paulum de Caſtro redeamus, apparet
Paulum in d. l. 2. C. de edi. diui Adria. tollen. non prin-
cipaliter fuiſſe doctrinam de reſtituendo fortalitio,
ſed dicit regulam, dolo facis, quod petis, quod reſti-
tuere teneris, etiam in poſſeſſorio locum habere,
quando reſultat vniuerſale ſcandalum ex reſtitutio
ne. quod autem poſſet hic oriri ſcandalum, ſi Mar-
chionatus ei reſtitueretur? cuius parens & ipſe plu-
res annos iuſto titulo ex Imperiali inueſtitura ipſum
poſſedit, maxime exacta cautione de non vtenda
tyrannide, quam Imper. exigere ſtatuit a Marchio
ne præſtanda.

Imo loquitur de caſu, quo caſu proprietas non
remaneret ſalua: iſtud exemplificat in reſtitutione
caſtri, quod non poſſit recuperari. Cum itaque ex præ
ſuppoſitis ceſſent, quæ per doctrinam Pauli poſſunt
adferri, de exemplo non erit curandum, exempla
enim intelligenda ſunt ſecundum regulam & do-
ctrinam.

Item Paulus de Caſtro in l. ſi de vi, in fi. ff. de iudic.
loquitur de damno irreparabili, quod non adeſt in
propoſito, ſic etiam Iaſon in d. l. 2. C. de edi. diui Adr.
tollen. Alexan. in §. nihil cõmune, loquuntur de dam-
no irreparabili & ſcandalo vniuerſali, Ripa in §. nihil
commune, loquitur de reſtitutione impoſſibili vel
multum difficili, & in ſpecie de damno irreparabili,
Bartol. Socin. in conſil. 87. incip. viſis inueſtituris feu-
di. loquitur expreſſe in caſu ſcandali, & in loco inex-
pugnabili. ita etiam limitat ac declarat Goza. in con-
ſil. 7. incip. in hac cauſa poſſeſſoria, num. 2. Ruinus in
conſi. 37. incip. viſis duobus, num. 2. volum. 4. Pariſius
vero in conſ. 12. incip. illuſtriſſimũ Dominũ, n. 100.
57 in 1. volum. † Iaſ. in conſ. 30. incip. in cauſa & lite ver-
tente, in princ. volum. 3. dum arguit de futuro ſcan-
dalo, loquitur de caſtro fortiſſimo, inacceſſibili, & for
talitio validiſſimo & inexpugnabili, ſito in altiſſimo
monte, ad quod niſi auibus volantibus præſtabatur
acceſſus: & non ſolum natura loci innacceſſibili, verũ
etiam tormentis inſtructo. Item loquitur de duobus
priuatis, nec apparebat de potentia illius qui oppo-
nebat de dominio, ſicut hic apparet de potentia Ge-
nuenſium, quare in propoſito noſtro, cum Marchio,
quoad vires neceſſarias ad recuperandum, longe ſit
inferior Genuenſibus, ceſſat ratio, quam conſiderant
Doctores noſtri, ita vt ex ratione ceſſante, recte dica
tur doctrinam Pauli de Caſtro non procedere, ſi de
bilior agat contra potentiorem. & ita in ſpecie pul-
chre limitat Ruin. in conſi. 37. incip. proſequendo or-
dinem, num. 3. volum. 4. ſic etiam loquitur Iaſ. in cõſ.
60. inc. in quæſtione quæ vertitur, nu. 4. volum. 1. Imo
qđ plus eſt, dicitur ipſam doctrinam Pauli de Caſtro

& aliorum

Digitized by Google

& aliorum iam relatorum, non procedere ſine cõtro
uerſia: dicit enim Ioan. de Imola in d. §. nihil commu-
ne, hoc eſse ſingulare in c. litteras. volens alias non
procedere doctrinam Pauli de Caſtr. Horman. Detus
Rub. Fab. de Eugub. in d. §. nibil commnne, dicunt di
ctũ Pauli eſse dubium, & iure non probari: quod idẽ
eſt de mente Aretini, & ibi infert Decius. Nam ſibi im
putabit ſpoliator, quia ſpoliando delictum commiſit.
in quo dubio id potius ſequendum eſset, quod in alijs
caſibus ſimilibus fuiſſet obſeruatum, puta in ſenten-
tia per Carolum Quintum felicis memorię lata in cau
ſa Montisferrati, vbi in minus fauorabilibus ſcilicet
in poſſeſſorio adipiſcendæ, dicitur ita iudicaſſe. item
Vercellis in reſtitutione caſtri Cameralis & Taurini
in caſtro lacrij, vt aſſerit Marchio in ſcriptura ab ini-
tio reproducta, quæ incipit: arbitrari potuit, &c. cui
nec procurator Genuæ contradixit.

Et in ſpecie, quod etiam caſtrum ſit reſtituendum
quamuis de non iure ſpoliati conſtaret notorie, eſt
text. in c. cum dilectus. extra de ordine cognitio. vbi
quidam Abbas cogitur reſtituere quibuſdam Comiti-
bus caſtrum, aliàs, manu armata expugnatum, etiam
quod conuentus negaret ſe ſpoliatorem, & quamuis
ad ius & proprietatem Monaſterij pertineret, & illud
pars aduerſus non negaret.

Nec obſtat text. in capit. ſignificaſti. extra de di-
uortijs, quia ibi non fit reſtitutio propter adulterium
notorium, ſed propter ſcandalum. item ideo, quia ex
ceptio adulterij concernit ipſum poſſeſſorium, cui
adulteræ non cogatur quis cohabitare: aliàs vero fit re
ſtitutio, etiam in matrimonialibus, capit. porro, extra
de diuort.

58 Non obſtat † c. litteras: nam ibi ideo non fit reſtitu
tio, ne quis cognoſcat conſanguineam in gradu lege
diuina prohibito, & vult text. ibi reſtitutionem fa-
ciendam in ceteris omnibus, ſola carnis cognitione
excepta. Imo conceſſo, quod doctrina Pauli quam ma
xime vera ſit, poſtpoſitis etiam illis circumſtantijs,
quæ ex parte Genuen. & perſona Marchionis fuerunt
conſideratæ. limitatur tamen illa doctrina, vt nõ pro-
59 cedat, ſic ſcilicet, & ſpolians & ſpoliatus † aliquo ca-
ſtro, ſunt ſub eodem Principe, & cauſa agitur coram
eo Principe, ſicut in propoſito vtrumque ineſt: nam
& partes ſubſunt Imperio, & cauſa ab ipſo eſt Impe-
ratore determinanda. Ita limitat Iac. de S. Georg. in l.
ſi de vi. ff. de iudic. quem refert & ſequitur, & ita de-
clarat Claud. de Seiſel. in d. §. nihil commune, num.
12. 13. 14. Idem tenet Anton. Rubeus Aleſand. Hor
man. Decius & plures alij, in d. §. nihil commune, & di
cit ibi Rub. quod hæc intelligentia ſit de mente iuris.
Amplius dicitur, quod doctrina Pauli de Caſtro non
habet locum, ſi Marchio per S. Cæſ. Maieſtatem com
60 pelleretur ad præſtandum † cautionem de reſtituen-
do, vbi condemnatus fuerit in petitorio, argum. eo-
rum quæ habentur per Abb. in capitu. veniens, lo 2.
colum. 2. extra de teſtib. Alexand. in l. fideiuſſor. §. fin.
61 qui ſatiſd. cog. Nec obſtat ſi dicatur, † quod nun de-
bet quis ſe ſubmittere fragilitati cautionis, l. qui ita
§. 5. ff. ad Trebel. nam reſpondetur, hoc verum eſſe
quando mediante cautione quis vult cogere alium
ad id, quod de iure communi non tenetur facere, pu-
ta, vt adeat hæreditatem ſuſpectam, ſed iſtud ceſſa-
ret in propoſito modo, quo Marchio Finarij, median
te tali cautione vellet cõpellere Genuen. ad id, quod
de iure communi facere tenerentur, puta, reſtituere
ſpoliatum, & hoc maxime in negotio ita fauorabili,
& ita habetur per Claud. de Seiſel. in d. §. nihil com-
mune, num. 14. quem etiam ſequitur Nicol. Boer. de-
ciſ 238. verſicu. ſecundo etiam fallit, &c. per Goza-
din. in conſi. 9. nume. 59. Pariſ. in conſi. 22. num. 100.
Hier. Grat. in conſ. 10. num. 29. Et dicit Fab. de Eugu
bio in d. §. nihil commune, num. 34. quod dictum Pau
62 li de Caſtro poſset procedere, ſi † ſpolians priuſquam
ſpoliaret, tẽtauit via iuridica recuperare fortalitium,
& non potuit, quia aduerſarius iuſſus a iudice noluit
reſtituere; tunc ſi propria auctoritate ſemel ſit conſe-
cutus rem ſuam dominus, non teneretur reſtituere,
quia videretur licitum tale ſpolium, Ang. in l. 1. & 2.
C. quando liceat vnic. ſine Iud. l. ait prætor. §. ſi debi-
tori. ff. quæ in frau. cred. cum tamen omnia ſecus acta
ſint in propoſito, cum Marchio nec iudicialiter nec
extraiudicialiter fuerit interpellatus a Genuenſibus,
antequam ad ſpolium deueniſsent. propter quod re-
cte videtur dicendum, ſecundum oratoris argumen-
tum nihil facere ad propoſitum noſtrum.

Pręterea poſset habere locum illa deciſio quoad ip
ſas arces tantum, non autem quoad iuriſdictionem,
introitus. ſuper quibus etiam ſi quis ſuccumbat in pe-
titorio, facilis poteſt eſse executio, argum. text. in cap.
litteras, de reſtitut. ſpoliat. Rum. d. conſi. 37. nume.
3. volum. 4. Imo non obijciunt exceptionem dominij
pro eo, quod ablatum eſt, ſed ſolum pro dimidia
& pro indiuiſo, cum hic ſit connexitas eius partis, in
qua nullam poſsunt obijcere exceptionem cum alia
parte pro indiuiſo. quare ratione connexitatis totum
erit reſtituendum, præſertim qualitate fauorabili
(quæ proprie in materia reſtitutionis obſeruatur) ac
63 cedente. nam † concurrente fauore ſpoliati ac odio
ſpoliatoris, debet præualere fauor: ita probatur per
Franc. Rip. in d. §. nihil cummune, nu. 80. & Fab. de
Eugub. num. 36. Nec poſsunt hodie aliquod obijcere
ſcandalum de occupatione Gallorum, cum illa non
ſit cauſa ſufficiens, & hodie penitus ceſſet.

64 Tertio dicebat orator Genuen. † non dari poſseſ-
ſionẽ ei, qui facto, & culpa ſua ceciderit a poſseſsione.

Hinc cõſiderandum eſt, quod aut orator ſenſit de
illis actibus, quos dicitur Marchio exercuiſse illi-
65 cite, & † tyrannice contra ſubditos ſuos, & illa tyran
nis non ſufficeret ad colorandum ſpolium factum an-
tequam res ad magiſtratũ deferretur, vt quod nec ſe-
quens tyrannis excuſatur, vt habetur in d. capitu. cum
dilectus, extr. de ord. cognit. & ſi cuiquam prohibe-
tur, nec liceat ſine iudice ſe vindicare. maxime ſub-
ditis hoc probetur, l. 5. & 2. C. de ſeditioſis. Imo Ge-
nuenſes ipſi, nec ratione eius partis, quam dicunt ad
ſe pertinere, potuerunt aliquem actum propria au-
ctoritate exercere, & poſseſsionem ſuperioritatis ac-
cipere, cum non fuerint in poſseſsione libertatis: nam
poſsedit Imperium totum Marchionatũ per ſe, quo
ad ſuperioritatem, & per Marchionem, quoad alia.
Imo etſi concedatur quod poſt laudũ Antonij Adur-
ni aliquando poſsederint, tum, cum anno 1482. fuit
vocatus & requiſitus Alphonſus de Carreto a Genuẽ
ſibus, & non comparuit: videntur tamen ab eo tem-
pore amiſiſse poſseſsionem iuriſdictionis, & ſuperio-
ritatis, vel etiam feudi aſſerti, cum ab eo nec per va-
ſallos poſsederint, ſed potius vaſalli ipſi poſsederint,
pro Imperio Romano. ſic ergo actus præcedens ip-
ſius Marchionis nõ proderit Genuenſibus, vt potue-
rint licite populum concitare, vel populo tamquam
ſuperiores auxilium ferre, cum tum non fuerit in poſ-
ſeſsione iuriſdictionis, vel ſuperioritatis. Imo de his
omnibus hactenus Imperatori tamquam iudici, de
alio non conſtat, quam de eo, quod ad ſuam maieſta-
tem per ipſos Genuenſes fuit delatum, qui ſoli teſtes
examinarunt, non denunciato prius negotio S. Cæſa
66 reæ Maieſtati: ita, vt recte dicatur examen † illud eſ-
ſe ipſo iure nullum, cum abſque commiſsione iudicis
loci,

loci,& cauſæ teſtes sũt recepti,& examinati. per Ale
xand. in conſi. 123. incip. viſo & oportune diſcuſſo,
num.9.in 2. volum. Imo,ſi maxime illa omnia vera eſ
ſent, tamen ipſos Genuenſes hæc res non tangeret,
nam ſi Marchio propter malam tractationem ſubdi-
67 torum feudo priuari debuiſſet, feudum † ipſum vel
ad agnatos, vel ad Imperatorem, tãquam dominum
feudi pertinuiſſet, quo tamen caſu neceſſarium fuiſ-
ſet,quod ipſum Marchionem prius admonuiſſent,iux
ta notata in cap. 1. §.qui aduocatiam, de pace tenend.
.& dato quod admonuiſſent, tamẽ requirebatur quod
68 Marchio fuiſſet † cõuictus de culpa, & ſubſecuta fuiſ
ſet ſententia declaratoria, capit. 1. de feud. ſine culpa
non amitten. Felin. in cap. Rodulphus, de præſcript.
& quidquid aliàs in petitorio fiat, tamen agenti poſ-
ſeſſorio recuperandæ,non poteſt opponi exceptio cri-
minis, vt eſt text. & ibi gloſ. & Doctores in d.c.item
cum quis,de reſtit.ſpol.

Si vero orator voluit loqui de facto poſteriori ip-
ſius Marchionis, hoc eſt, de tranſactione, conſtat ip-
ſam metu extortam, prout etiam proteſtatus eſt ipſe
Marchio tam ante,quam poſt:cum etiam propter me
tum præſumptio vis ſuccedat, capit. 2. de reſtitutio.
ſpoliat. imo dicitur, quod remedia poſſeſſoria locum
habent etiam ſi factũ ipſius ſpoliati, & nullum peni-
69 tus factum † poſſidentis interueniſſet, nulla admiſſa
dominij exceptione. ita probat text. in l. ſi coloni,C.
de agricol.& cenſit.lib. 11. nam ſecundum Bar. ibi, ſi
ue interuenerit violentia,ſiue non, quãdo agitur poſ-
ſeſſorio recuperandæ, ſemper reijcitur exceptio do-
minij, dicitur enim ibi,quod ſi ſeruus fugitiuus aufu-
gerit ad alium bonæ fidei poſſeſſorem, primo celeri
reſtitutione ſuccurri oportet, & tunc cauſam origi-
nis & proprietatis agitari. quamuis ergo nullum in
terueniſſet factum ipſius, qui ſe dominum contendit,
hoc eſt, Reipublicæ Genuenſis, tamen habet locum
remedium reſtitutorium. Idem probatur per l.ſi quis
conductionis, C. locat. vbi conductor cogitur prius
reſtituere locatori poſſeſſionem & tunc de proprieta-
te litigare. faciunt quæ habentur per Anton. de But.
in c.ſæpe,column.penultim.de reſtitut.ſpoliat.& per
Doctor.communiter,maxime per Soc. in l. rem quæ
70 nobis,ff. de acquiren. poſſ. vbi dicunt,quod † reme-
dium c. reintegrandę,locum habet ſiue per vim ceci-
derit quis a ſua poſſeſſione, ſiue per negligentiam, ſi-
ue per quamcumque aliam cauſam. dum ibi dicitur,
[per quaſcumque iniuſtas cauſas.] & in c. cum eccle
ſia,3.quæſt. 2. aliquid non debet,aut poteſt a quoquã
ante reintegrationem obijci. ratio habetur etiam per
Ripam in d.§.nihil commune.

Quarto putat procurator Genuenſ. contra Genuẽ
ſes non poſſe intentari iudicium poſſeſſorium, cum
ipſi non poſſideãt, ſed omnia ſint in manib. ſequeſtri.

Hic conſiderandum eſt, Marchionem propter vim
illam compulſiuam, vel potius expulſiuam, vt ſupra
71 dictum eſt,omnino † amiſiſſe ſuam poſſeſſionem, cũ
paſſus ſit bona ſequeſtrari,l.licet,§. vti. ff. depoſi.per
Salic.in capitu. 1. num.2. de ſequeſtr. poſſeſſ.& fruct.
cum ergo hoc factum per ipſos Genuenſes ſit, Mar-
72 chioni ſaltem ad hoc dabitur contra Genuenſes † re-
medium poſſeſſorium, vt cogantur reſtituere, quan-
tum (vt ſi dicatur) ad ipſos peruenit,ita expreſſe ha-
betur per Ripam, in d. §. nihil commune, & ſic reſti-
tuant ea, quæ detinent ipſi, & ex parte ſua relaxent
factum de communi conſenſu. Imo eſt reſtitutio fa-
cienda,etiam quoad expenſas,intereſſe, & damnum
paſſum propter ſpolium. Abb.in capit.accedens, il 2.
in penultimo not. vt lite non conteſt. Imo non ſolum
de paſſis in ſpolio, verum etia in factis expenſis ad cõ-
uocandos amicos, & paranda omnia, vt expreſſe de-
ducit Ripa in d. §. nil commune,num. 50. de quo ta-
73 men infra plenius videbitur.facit † quod dicit poſſeſ-
ſorium recuperandæ dari contra ſpoliatorem, licet
poſſideat, Abb. in capit.conquerente, num. 13. de re-
ſtitut.ſpoliat. & ibi Bero.num. 18. Imo licet ei non ſit
acquiſita poſſeſſio, Doctores poſt Bar.in l.clam.§.qui
ad nundinas.ff.de acquir.poſſ.

74 Quinto putat procurator Genuenſis; ideo † re-
ſtitutionem non faciendam Marchioni a Genuen-
ſibus, quod de iure Genuenſium notoriæ con-
ſtat, vt per ſententiam & laudum Antonij Adurni:
pro quo vltra adducta per ipſum, dicitur quod ſenten
tia facit rem notoriam,l. emptorem,ff.de actio.empt.
ibi, quia manifeſtum fuit, noxalem ſeruum, fuiſ-
ſe,& cet. & in capitu. veſtra,de cohabit.cleric. & mu
lier. Quare non obſtante regula, quod ſpoliatus ſit
ante omnia reſtituendus, debet admitti exceptio
tam notorij dominij iuſtitiæ ipſorum Genuenſium,
& illud quidem probant in cap. ſignificaſti, extra. de
diuort. vbi exceptio notoria, vt adulterij commiſſio,
poſt ſpolium, repellit mulierem agentem poſſeſſorio
recuperandæ poſſeſſionis ipſius viri, licet ſine eccle-
ſiæ iudicio fuiſſet dimiſſa. quod idem probatur per
textum in c. conſtitutus, extr. de filijs presbyter. vbi
ſpoliatus beneficio tunc demum reſtituitur, ſi pater
eius in ea capella non miniſtrauit: præſupponit ita-
que, quod ſi conſtaret patrem miniſtraſſe, ſpo-
liatus non poſſet obtinere in remedio recuperandæ.
ad idem alius facit textus in l. duobus. §. qui iurauit,
ff. de iureiuran. ibi marito agenti actione rerum amo
tarum, quæ competit ad recuperandas res amotas,
poteſt obijci exceptio iuriſiurandi, ſi mulier ante iu-
rauit rem ſuam eſſe. quod etiam corrobaratur ex eo,
qđ licet iura ſimpliciter diſponant, vt cũ quis ſine iu-
ſta cauſa ceciderit a poſſeſſione, reſtituatur, non di-
ſtinguendo an talis dominus ſit, vel non: & ſic quam
uis illa iura generaliter ſint intelligenda, dicitur ta-
men quod limitari, & reſtringi poſſunt, ſi de iuſtitia
eius, qui petit reſtitutionem, & de iuſtitia eius, con-
75 tra quem petitur, conſtet notorie: diſpoſitio † enim
quantumcũque lata,& expreſſe excluſoria exceptio-
num, numquam cenſetur exceptiones notorias exclu-
dere. & ſi in ea ſit ratio, non cẽſetur excluſa exceptio
notorij dominij ipſius rei. ita Abb. expreſſe in c.litte-
ras,extr. de reſtitut. ſpol. Felin. in c. ex parte, el 2. in
5. fallent. de officio delegati. Bal. in rubr. C. de pro-
batio. communiter Doctores in l. 1. in princ.ff.de no
ui oper. nunciat. Confirmatur hoc per doctrinam gl.
& Ant.de Butr. in c. ex conqueſtione, extra, de reſti-
tut. ſpoliat. & Abb. in cap. inter ceteras, extr.de præ
76 ſcript. dicentium,quod † licet in reſcripto prohibea-
tur appellatio, attamen non videtur remota facultas
appellationis notoriæ iniquitatis. vnde etiam dicit
Bald.in l. 1.C.ne liceat ter.prouoc. quod licet text. in
Clem. 1.de ſent.& re iud.velit,quod poſt tres ſenten-
tias conformes non poſſit opponi nullitas, notoria
nullitas tamen opponi poterit. facit pro hac opinio-
ne etiam,quod dicitur & habetur in cap.ad decimas,
de reſtitut. ſpoliat. in 6. vbi Canonici ſpoliati non re-
ſtituuntur ad poſſeſſionem decimarum,cum manife-
ſtum ſit, niſi aliud probetur, eam de iure communi
ad eccleſiam ſpoliantis pertinere, & ſic ibi ſpolians
verus dominus repellit agentem poſſeſſorio recupe-
randæ. quare & multo magis in caſu noſtro, verus
dominus poterit repellere agentem, videtur enim
agens poſſeſſorio recuperandæ, contra verum domi-
num eſſe in euidenti calumnia, ſi petat poſſeſſionem,
quam in rei vendicatione poſtea cogitur reſtituere:
propter

propter hanc itaque calumniam,cum de dominio rei
conſtet notorie, facile debet poſſe repelli ipſe actor.
77 vt ita etiam inutilis † euitetur circuitus, qui euitan-
dus eſt. Clem.auditor.ext.de reſcr.Iaſ.in l. t.a.notab.
ff.de leg. t. vbi videtur deneganda reſtitutio, & eſſet
inutilis circuitus, ſi reus cogeretur ad reſtituendam
poſſeſſionem,quam vt dominus ſtatim repeteret, ma-
xime cum de dominio ſuo poſſit incontinenti proba-
re,tamquam notorio, & ſic propter notoriam iniuſti-
tiam ipſius actoris, & propter animæ periculum eui-
78 tandum, videtur † illi deneganda reſtitutio, argum.
cap. ſæpe,extr. de reſtitut. ſpol. vt ſicut ibi fit reſtitu-
tio propter animæ periculum euitandum, ita & ecō-
tra.& de hoc videtur caſus expreſſus in capitu. t.extr.
de reſtitut. ſpoliat.vbi ſi conſtat de proprietate, tunc
ei, qui petijt ſe reſtitui, perpetuum imponitur ſilen-
tium, & a ſua intentione cogitur diſcedere, in termi-
nis noſtris videtur etiam eſſe caſus in l. finali, §. fin.ff.
quod metus cauſa.vbi probatur, quod coactus ſolue-
re propter pœnas, vel multas iudicis non rite impo-
ſitas, ſi repetat ſolutum, repellitur per exceptionem
veri debiti, & ſic in caſu poſſet videri,quod Marchio
Finarij deberet repelli per exceptionem dominij, de
quo incontinenti Genuenſes offerunt ſe probaturos.
Imo videtur, quod Genuenſes debeant obtinere ſal-
tem in dimida parte ſtatus Finarij tamquam qui for
tius ius allegant, nempe dominium ex ſententia &
laudo quæſitum, vna cum præſenti poſſeſſione: cum
Marchio nullum directum dominium prętendat, nec
præſentem habeat poſſeſſionem, argumēto l.3.C.de
79 edict. diui Adriani tollen. vbi intendens † in poſſeſ-
ſionem bonorum hæreditariorum poſſidēti ei debet
de proprietate reſpōdere, vt ei acquiratur poſſeſſio,
qui potiora iura ex legitimis medijs oſtenderit. &
probatur per alia, quæ adducit Alex. in d. l. naturali-
ter.§.nihil commune. verſ. decimo fallit,& c. de acq.
poſſeſſ.& in conſil.77. incip.in cauſa & lite,nu. 12. in
2.vol.Dec.in conſi.191. incip.in cauſa ſecundo agita
ta,nu.9 in 1.par.
80 Vltimo dicunt Genuenſes, † quod ipſis etiam ex
interuallo licuerit recuperare rem ſuā cum Alphōſus
de Carreto,auus ipſius actoris, rebellauerit cōtra ipſū
Rempub. quia requiſitus vt recongoſceret in feudum
dimidiam partem ſtatus, illud facere noluerit, ſed ſi-
bi cauſam poſſeſſionum mutauerit, ipſi vero ad eā re-
cuperandam nullam occaſionem vel commoditatem
habuerint, cum fuerint ante hac implicitì varijs par-
ticularibus, quibus ſedatis, adhuc tamen circa con-
ſtituendum tranquillum ſtatum Reipu. occupati fue-
rint,& ſic coacti expectare commoditatem,quam na-
cti ſunt, cum ipſi ſubditi contra Marchionem fuerūt
ſubleuati & concitati. Sufficit ergo quod Genuenſes
recoperarint ſuam poſſeſſionem, quam primū oppor-
tunitas recuperandæ ſuperuenit, ita quod temporis
quo commode id fieri non potuit, & in quo occaſio
defecit, nec attendi, nec conſiderari ratio debeat:
81 nam tunc ſatis incontinenti recuperata † ciuilis poſ
ſeſſio dicitur,quod etiam eſt de mente Bart. in l. 3. §.
cum igitur,ff.de vi,& vi armata. qui vult,quod verbū
incontinenti debeat intelligi, quam primum poteſt,
per l.3.§.confeſtim. ff. ad Tert. Allegat ad hoc procu-
rator Genuen.Rui.in conſ.42.incip.Quoniam ſcio,in
4.vol.& Pariſ. in conſ.24. incipit,præſupponitur pri-
mo,in 1. vol. & dicit procurator Genuenſis,quod nō
82 poſſit dici per Rempub.obliuione † omiſſam eſſe poſ
ſeſſionem, nam non præciſe ſpacio decennij ſed imo
longiori tempore pro iudicis arbitrio dicitur ea re-
tineri tamdiu, quamdiu quis non habet facultatem
recuperandi,Alexander in Apoſtil. ad Bartolum, in l.
ſi quod,in princ.ff.de acquirend.poſſeſſ.

Verum ad hæc omnia facile poteſt reſpōderi, nam
primo confitetur ipſe procurator alteram dimidiam
bonorum ablatorum partem pertinere ad Imperium,
& ipſum Marchionem ſpoliatum, & ſic in illa altera
parte, vltra ſpolium, conſtat notorie de iniuſtitia ip-
ſius ſpoliantis, nam confeſſio facit notorium contra
confitentem,ext.de cohab.cler.cap. fi.vnde ſequitur,
(vt ſupra deductum fuit,) concurrente fauore reſti-
tutionis, quod hæc notoria iniuſtitia in parte, ad ſe
trahere debeat alteram partem, dato, non conceſſo,
quod illa ad Genuenſes pertineret; nec alias in noto
rio reſtitutio fieret. Secundo ex pluribus negari po-
teſt notorie conſtare de iuſtitia Genuenſium, quod
ad alteram dimidiam attinet: imo quod potius dica
tur conſtare notorie de iniuſtitia eorum, & quod to-
tus ſtatus iure directi dominij ad Imperium Roma-
num, iure vero vtilis dominij,ad Marchionem perti-
neat. de quo tamen inferius plenius dicendum eſt:
83 Tertio dicitur, quod generaliter agenti † poſſeſſorio
recuperandæ, nō poſſit obijci exceptio dominij.pro-
batur per textum in c. ſolitæ,ext. de reſt. ſpol. etenim
petitio reſtitutionis in hoc eſt priuilegiata,vt eam in-
tendens non cogatur antequam reſtitutus fuerit, ſu-
per proprietate reſpōdere,c.1.ext.de ord.cogn.bonus
text. per quem ibi hoc dicit Bartol. in l. ſi coloni, C.
de agric.& cenſit.lib. 11.probatur enim ibi,quod ſiue
interuenerit violentia, ſiue non, quando agitur poſ-
ſeſſorio recuperandæ, ſemper reijcitur exceptio do-
minij. dicitur enim ibi, ſi ſeruus aufugerit ad bonæ
fidei poſſeſſorem, primum oportet celeri reſtitutio-
ne ſuccurri, & tunc cauſam originis & proprietatis
agitari. Facit ad idem text. in l. ſi quis conductionis.
C.locat.vbi dicitur quod conductor prius cogatur poſ
ſeſſionem reſtituere locatori,& tunc demum de pro-
prietate litigare, quod fortius procedet in eo, qui &
titulum, & poſſeſſionem habuit ab Imperatore. At
idem facit tex. in l. is qui deſtinauit,ff. de rei vēdicat.
& in l. exitus. ff. de acquir.poſſeſſio.vbi dicitur,quod
quis potius deberet agere poſſeſſorio, quam petito-
rio,quia ſi obtinet in poſſeſſorio, cogitur tunc aduer-
ſarius rem petere & probare de dominio ſuo. Pręſup-
ponitur ergo ibi conuentum poſſeſſorio, eſſe domi-
num, & expreſſe probare dominium, & tamen teneri
reſtituere poſſeſſionem, & quod magis eſt, dicitur,
84 quod etiamſi † exceptio dominij ſit notoria, non ta-
men per eam impeditur reſtitutio in poſſeſſorio, ex
quo enim iura ſimpliciter diſponunt, poſſeſſionem
reſtituendam in poſſeſſorio, non obſtante exceptio
ne dominij, nec diſtinguunt inter dominium noto-
rium, & non notorium, ideoque nec nos diſtingue-
re debemus, l. de pretio. ff. de public. De hoc eſt in
ſpecie tex.in c. porro,ext. de diuor. vbi mulier erat a
marito eiecta propter parentelam, quæ publica erat
& notoria, tamen illa reſtituenda eſt. Nec dicatur, vt
ibi dicit Abb. ideo exceptionem notoriam non ob-
ſtare, quia non erat oppoſita, quia hoc eſſet impone-
re legem verbis,& non rebus.l.2.§.fi.C.comm.de leg.
facit textus in c.commiſſa,in princip. de electio. in 6.
pro hoc etiam, quod exceptio dominij non obſtat
quantumuis notoria, eſt bonus textus in c. cum dile-
ctus,ext. de ord. cogn. vbi ſi ſpoliatio ab Abbate fue-
rit facta, licet caſtrum illud ad ius & proprietatem il-
lius Monaſterij pertineret, quod etiam aduerſa pars
nullatenus denegabat, & ſic per confeſſionē erat no-
torium, ſecundum ea quæ habentur in cap.fin.ext. de
85 cohab.cler. & mulier. tamen † nobiles ſpoliati debēt
reſtitui. Nec dicatur, quod ibi non erat defectus no-
torius proprietatis, vt quia licet nobiles non negarent
illud

illud caſtrum ſpectare ad eccleſiam; non tamen per
hoc fatiebantur: cum inter negare & fateri ſit mediũ,
per not. in regul. qui tacet. de regul. iuris in 6. Hæc
enim ſolutio penitus eſset contra mẽtem textus ibi.
ſicut nec etiam dici poteſt quod licet illi nobiles fa-
teantur directum dominium ſpectare ad eccleſiam,
tamen dicunt ſe eſse feudatarios, & ſic habere vtile
dominium, dum dicunt quod caſtrum illud & proge-
nitores eorum tenuerãt & quiete poſsederant. quod
& magis videtur confirmari dum text. dicit proprie-
tatem, per quam demonſtratur directum dominium
pertinere ad monaſterium, ſicut hoc etiam eſt de mẽ-
te Lanfranc. de Orian. in rubr. de cauſa poſseſs. & pro
priet. nam ad hoc dicitur, quod hæc ſolutio nõ ſit bo
na, quia contra mentem textus: quia definitiua, quia
ea attenta, non bene fundaſset ſe Abbas in tali pro-
prietate: cum per eam tutior non fuiſset ex eo quod
feudatario res ſit reſtituenda. Nec obſtat quod textus
loquatur de proprietate, hic enim terminus aptus eſt
comprehendere & plenum dominium. l. ſi procura-
tor, iungendo principium cum fine. ff. de acquiren.
rerum domin. deducunt Doctores maxime moderni
in d. l. naturaliter. §. nihil commune, in princ. ff. de ac-
quiren. poſseſs. Et quod exceptio notoria iniuſti do-
minij non obſtet, etiam tali ratione demonſtratur,
quia dicitur quod nec exceptio notoria iniuſtæ poſ-
ſeſsionis obſtet, quæ tamen magis deberet obſtare,
cum maior appareat calumnia in eo caſu petentis
poſseſsionem, vnde multo magis obſtabit exceptio
dominij, & hoc quidem probatur, quia ſi ego a te fui
deiectus iuſte forte vi armata, & ſic publica, quæ po-
86 teſt facile tranſire in notorium, † quod videlicet id fa-
ciat maior pars populi, iuxta not. Alexan. in l. ſi vero,
§. quæ pro rei qualitate. ff. qui ſatiſda. cogant. & per
Doct. in tit. in princip. ff. de noui oper. nunciat. & illa
rei notorietas, facti dicitur, cap. fin. de cohabit. cler.
dum ibi dicitur, clericum concubinarium non eſſe ar
ctandum, niſi peccatum huiuſmodi per ſententiam,
vel confeſſionem factam in iure notorium ſit, aut per
euidentiam rei, tergiuerſatione aliqua celari non poſ-
ſit, quo caſu notorium eſſet te iniuſte poſſidere: Et
tamen ſi ego te expello ex interuallo, teneor interdi-
cto recuperandæ, ita eſt text. in cap. in litteris, in fin.
extr. de reſtit. ſpoliat. in l. ſed & ſi. & in l. 3. §. cum igi-
tur, ff. de vi, & vi arm. & in §. recuperãdę. Inſtit. de in-
terdict. & pro hac opinione, quod non obſtet exce-
ptio dominij, quod dicitur, tenuit Bar. & alij, in l. na
turaliter. §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſs. in l. ſi
de vi. ff. de iud. Abb. in c. litteras. in gloſs. ſuper verbo,
offerunt, de reſtitut. ſpoliat. & in ſpecie quod nec in
remedio Canonis reintegrandæ obſtet exceptio do-
minij, tenet Alex. in conſi. ſuo 118. incipient. viſo pro
ceſſu. nu. 4. & ſequent. lib. 2. Idem tenuit etiam Inno
cent. & Anton. de Butr. in c. ſæpe, de reſtit. ſpoliat. vbi
Anton. allegat not. per Innocen. in c. per electionem,
de conceſs. præben. ita tenuerunt plures alij de qui-
bus per Alex. in allegato conſi. & per Socin. in l. rem
quæ nobis, in 9. quæſt. principali. ff. de acquiren. poſſ.
faciunt quæ habentur per Alexan. in conſi. 6. incip. cir
ca præmiſſum, in 2. dubio principali in 3. volu. idem
etiam tenuit Dec. in conſi. 57. incip. viſo pro tenui fa
cultate mea, num. 6. vol. 1. vbi etiam dicit, quod hæc
eſt vera & magis communis opinio, loquens in reme-
dio Canonis reintegranda, & hanc eſſe communem
opinionem etiam in dicto remedio, per plura dedu-
cit & aſſerit Alex. in conſi. 78. incip. in Chriſti, doctiſ
ſime & iuſtiſſime domine Prætor, ad primam quæſi-
tam. in 3. vol. & facit text. in d. c. reintegranda, iun-
cto c. cum eccleſia, 3. quæſt. 1. vbi aliquid illi non de-
bet, aut poteſt a quoquam ante reintegrationem re-
rum ſuarum obijci, ſed prius illi reintegranda ſunt
omnia, & poſtea tempore præfinito negotia ſunt ven
tilanda.

Ita tenendo, non obſtant adducta ſupra in contra-
rium. Et primo quidem non obſtat, dum dicebatur
87 ex † c. ſignificaſti, extr. de diuort. quod exceptio no-
toria iniuſtitiæ impediret reſtitutionem: quia ad il-
lum textũ reſpondetur pluribus modis: primo, quod
ibi mulier non reſtituatur, non ſolum propter notorie-
tatem, ſed etiam ob hoc vt euitetur ſcandalum: quo
caſu verum eſt ſpoliatum non reſtituendum, vt per
Anchar. in c. ex parte, de reſtitut. ſpoliat. vlt. col. &
per Alexand. in §. nihil commune, vbi ponit exemplũ
de Monacho, q de vno Monaſterio aufugit ad aliud;
& quod ibi immineat ſcandalum, patet; etenim cum
illa adulterium commiſiſſet, notorie periculum im-
minebat, ne maritus iuſti doloris impatiens, eam oc-
cideret. argum. l. Gracchus. C. ad leg. Iul. de adulter.
& l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. eo-
dem. ideoque quamuis in c. porro. extr. de adul. eſſet
notoria iniuſtitia, fit tamen reſtitutio, cum nullũ im-
mineat ſcandalum. Secundo reſponderi poſſet, quod
ibi non fiat reſtitutio, quia ex quo mulier poſtquam
a marito fuiſſet expulſa, adhuc publice fuit adultera-
ta, videtur quodammodo facto ſuo ſpoliationem cõ-
probaſſe: ideoque hanc ob cauſam nõ põt petere ſe re
ſtitui, & in hac ratione videtur fundare ſe ille tex. dum
dicit, [verum mulier non continuit ſe.] quare cum
in capit. porro. ſpoliationem non approbaſſet, fit ibi
reſtitutio.

88 Non obſtat præterea textus † in c. conſtitutus, quia
non fit ibi reſtitutio, propterea quod poſſeſſorium
illud habet annexam cauſam proprietatis, quia de re
ſpirituali, l. 2. §. quidam. ff. de interdict. & ſic ibi non
fieret reſtitutio, non propter exceptionem notoriam,
ſed ea ratione: quia nullo modo poſſunt laici, nec
etiam clerici poſsidere beneficia ſine titulo iuſto, ca-
pit. cauſam, de præſcript. Abb. in capit. litteras, de re
ſtitut. ſpol.

89 Non obſtat textus † in l. ſi duobus. §. qui iurauit, ff.
de iureiur. ideo enim obijcitur exceptio iuriſiurandi,
quia actio rerum amotarum petitorium extenuare vi-
detur, quod iureiurando deciſum fuit, quo caſu ſeruan
da eſt vulgata regula, quod dato iureiurando, nihil vl-
tra quæratur. l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. Vel etiã
dicitur, quod ibi res nõ reſtituatur, quia ſi mulier iura-
mento probauerit rem ſuam eſſe, non cadit in illam
hæc actio, l. qui res. ff. rerum amotarum, vbi hæc actio
datur ob res iure proprias, vel dotales.

Nec obſtat id quod de notorio late fuit allegatum,
cum pluribus ſint ſupra deducta, quod petitio reſtitu
tionis adeo ſit priuilegiata, vt nec etiam exceptio no-
torij dominij illi obſtare poſsit.

90 Tertius etiã in cap. † ad decimas. in propoſito no-
ſtro nihil obſtat, etenim, ſicut in c. conſtitutus, loqui-
tur nimirum in poſſeſſorio habente cauſam proprie-
tatis: annuas etenim decimas non poſſunt habere lai-
ci ſine titulo: ideo merito ibi denegatur reſtitutio.

Nec obſtat illud de euidenti calumnia: quia hæc
ratio non habet locum in poſſeſſorio, videmus enim
91 magnam & euidentem eſſe † calumniam, in §. recupe
randæ. Inſtit. de interdict. & in l. ſed & ſi vi. ff. de vi,
& vi arm. in c. in litteris. ext. de reſtit. ſpol. & tamen
fit reſtitutio poſſeſsionis, nec allegatur quidquam de
inutili circuitu: quia hoc etiam non habet locũ in poſ-
ſeſſorijs, vt notat glo. in l. ſi de vi. ff. de iud. & eſt ca-
ſus expreſſus in l. ſi quis conductionis. C. locat. & ca-
ſus in l. meminerint. vnde vi. vbi ſi tutor inuadit rem
pupillo

facere fidem, cum originalia ſint in archiuio publico
repoſita, & tranſumpta facta de auctoritate iudicis,
quo caſu dicuntur plenè probare, cap. fin. de fide inſtr.
vbi Abb. poſt alios Bart. in l. chirographis, in princip.
ff. de adminiſtrat. tutor. gloſ. & Bart. in l. & inſuper. vt
ſponſal. largit. Dec. in Authen. ſi quis in aliquo, C. de
edend. & quo magis validum ſit hoc compromiſſum,
oſtendunt ipſi originem ſtatus Finarij, quæ proceſſit
98 ex donatione facta per Imperatorem † Otthonem ſe-
cundum, Aledramo de Saxonia, de anno 967. cum po
teſtate donandi, commutandi, & diſponendi ad libi-
tum, nam inter bona nominata in prędicta donatione,
cuius copiam Genuenſes exhibuerunt, continetur etiã
ſtatus Finarij, vt voluit Alber. de Roſat. Doctor anti-
quus, in ſuo Dictionario, in verbo, quæro, verſic. item
quæro pulchram & difficilem quæſtionem. Et quod
illa donatio fuerit pura & ſimplex cum facultate di-
ſponendi de bonis in ea comprehenſis ad libitum, te-
nuit late Gozad. in conſ. 8. cui dicunt accedere vulga-
tam regulam, quod quælibet res præſumatur potius
allodialis, quam feudalis, l. altius, & ibi Doctores, C.
de ſeruit. & aqua. Alex. in conſ. 55. num. 21. vol. 4. cum
ſimil. Ex hoc iure ſibi titulo prædicti laudi ſiue ſenten-
tiæ arbitralis, quæſito, multa contra Marchionem in-
ferre conantur Genuenſes.

Primo, ex fundamento impugnant inueſtituram
Maximiliani, & Caroli IV. dicentes, quòd in præiu-
dicium iuris directi ipſius Reipubl. non poterint ſuc-
ceſſores eorum, qui Rempubl. directam dominam re-
cognouerunt, ſe alteri ſubijcere, & quid dici debeat
illas inueſtituras clam, ſubreptitiè, & mala fide impe-
tratas, poſt titulum quæſitum per Rempub. & ſæpius
factam recognitionem: & quod illæ inueſtituræ intel-
ligantur ſine præiudicio tam reſpectu dominij, quam
poſſeſſionis.

Nec obſtat (dicunt Genuenſes) inueſtitura facta Ge
nuæ de anno 1536. Nam non infertur ſcientia: quia il-
le actus fuit geſtus in ſecreto, non palam & publicè, ita
vt non poſſit illis quaſi aliqua ſupina negligentia im-
putari, arg. l. regula. ff. de iuris & facti ignor. cum gene
99 raliter dicatur, † ignorantiam facti potius quam noti-
tiam eius præſumendam eſſe, l. fin. ff. pro ſuo, l. verius,
ff. de probat. Alex. in conſ. 172. incip. viſis & optimè
diſcuſſis, num. 1. in 2. vol.

Secundo adducunt pro ſe præſcriptionem tempo-
ris immemorialis, cum eam partem per tempus im-
memoriale, ſaltem ciuiliter per vaſallos ſuos poſſede-
rint quietè, pacificè, & ſine interruptione, nam in in-
ſtrumentis productis ex ordine apparet, qualiter illi
de Carreto a tempore laudi vſque ad annum 1451.
cognouerint Rempublicam directam dominam: &
100 tamen dicatur, quod in omnem caſum habeat † lo-
cum præſcriptio etiam contra Imperium, dato quod
illud prius habuiſſet directum dominium, allegant gl.
in c. præterea, de cap. Corrad. & ibi Bald. Aluar. Affl.
Cur. ſen. conſ. penul. Balb. in tract. de præſcript. 5. par.
4. partis, q. 4. col. 44. Aluarot. inter conſilia Bruni 61.
col. fin. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de feudis, in
rubr. colum. 2.

His tamen non obſtantibus, cõcluditur Imperium
Romanum, & ipſum Marchionem Finarij, etiam in
petitorio habere cauſam potiorem ipſis Genuenſibus,
vt omittamus duas inueſtituras Frederici primi & ſe-
cundi, conſtat; quod duæ tertiæ ſtatus Finarij, & ſic
octo vnciæ eius ſtatus, fuerint per Carolum Quar-
tum anno 1355. & ſic per 30. annos ante latum lau-
dum, de quo ſupra. in feudũ conceſſæ Georgio, Ema-
nueli, & Aledramo de Carreto Marchionibus Sauo-
næ, & Carueſanæ. Sic ergo bona ab illis de Carreto
ante præfatam inueſtituram poſſeſſa ſunt vt feudalia,
quod veriſimilius eſt, & ex inueſtituris ipſius Frederi-
ci primi & ſecundi apparet, ſi enim donatio Ottho-
nis ſtatum Finarij comprehendit, vt ipſi Genuenſes
volunt, certè fortius duæ illæ inueſtituræ, quæ magis
ſunt ſpeciales, loquentes de omnibus bonis, quæ poſ-
ſidentur a Marchionibus Sauonæ, & Carueſanæ, in
Ciuitate. Marchionatu, atque adeo epiſcopatu Sauo-
næ, in quo epiſcopatu hæc bona ſita ſunt prædictum
ſtatum comprehendent, ſiue ea poſſederunt, vt allo-
dialia; conſtat tamen quod eo tempore duæ tertię ſæ-
pedicti ſtatus, & ſic illæ octo vnciæ iure directi domi-
nij pertinebant ad Imperium Romanum: iure vero
vtilis dominij pertinebant ad præfatos de Carreto.
101 Nam poteſt quis bona ſua † allodialia offerre Prin-
cipi, & ea poſtea ab alio in feudum recognoſcere, vt
expreſsè refert Zaſius in tract. feud. in 3. par. in fine,
tradit Iacob. de Sancto Georgio in tractatu de Ho-
mag. num. 10. imo etiam ſi abſque vlla inueſtitura te-
nuiſſent ea, quæ ab Imperio habuere 130. annos tam-
quam feudalia, ex hoc feudalia facta fuiſſent, Goza-
din. in conſ. 9. num. 6. 7. & ſequentib. cui inueſtituræ
non poteſt quidquam obijci ex ſcriptis Alber. Nam
dato quod bona initio fuerint allodialia, dato quod
fratres duo ad inuidiam tertij, cum quo ratione præ-
legati paterni litigabant, ſubiecerint ſe Imperio, &
fecerit bona illa feudalia, certum tamen eſt, vt etiam
Alber. refert, quod controuerſia illorum fratrum fue-
rit tranſactione finita, & quod fratres illi, qui in feu-
dum partes illas recuperarunt, eaſdem partes retinue-
rint.

Hoc præſuppoſito, conſtat, quod illi ipſi fratres &
eorum ſucceſſores non potuerunt amplius bona illa
alienare, nec de iis, non requiſito Imperatore domi-
102 no directo, compromittere, poſteriora † enim inſpi-
cienda ſunt, & ex inde res iudicanda, l. pacta nouiſſi-
ma, C. de pact. etiã dato quod inuidioſè ſe ſubiecerint
Imperio, nam non tam ille animus, quam ipſe effectus
eſſet inſpiciendus. & hæc res tamquam inter alios a-
cta non confirmaret iura Genuenſium, nec quidquam
tribuere poſſet ipſis Genuenſibus. Imo etiam ſi ab ini-
tio propter patris delegatum non potuiſſent fratres ſe
ſubiicere Imperio, tamen cum per tranſactionem par
tes illæ remanſerint penes fratres, qui ſe ſubiecerunt,
vel etiam ſi quoquo modo ad ea poſtea de nouo perue
niſſent, fuiſſet ex poſt illa ſubiectio confirmata, l. 1. in
princ. & ibi Bar. ff. de pign. l. ſi Titio, ff. eod. & cum ip-
ſi ſubiicientes de hoc non potuerint quidquam obiice-
re ipſi Imperatori, ſequitur, quod nec Genuenſes, qui
ab ipſis cauſam habuerunt, hoc poſſunt; quia ſemper
res cum ſuo tranſit onere, & ſubiectione, vt ſupra ple-
nius deductum fuit.

Quod autem illæ partes remanſerint penes eos ip-
ſos & eorum ſucceſſores, qui a Carolo IV. inueſtiti
ſunt, vel ſaltem ad eos poſtea peruenerint, apparet,
cũ ipſi & eorum ſucceſſores aliquot annis poſtea tam-
quam poſſeſſores ſtatus Finarii compromiſerint, nam
inueſtiti ſunt a Carolo IV. tres de Carreto, Aledra-
mus, & Emanuel fratres, cum Georgio patruo. Ema-
nuel eſt is, qui compromiſerat, erat filius Henrici, vt
habetur in laudo fratris Aledrami, vt habetur in inue-
ſtitura; qui duo Emanuel & Aledramus ſimul ſunt in
ueſtiti a Carolo IV. Antonius, qui pariter compro-
miſit, erat filius Aledrami, vt habetur in laudo Laza-
rinus vero, & Carolus fratres, qui compromiſerunt,
ſunt filii Georgii, vt in laudo, qui Georgius erat prius
inueſtitus a Carolo Quarto, vt in inueſtitura; Geor-
gius vero qui etiam compromiſit, erat nepos ex fratre
ipſi Lazarino & Carolo, & pater eius erat Henricus

ſecundus qui fuit filius Georgij. Sic itaque apparet
eos ipſos,qui,vel eorum parentes fuerunt inueſtiti, de
eodem ſtatu Finarij,qui fuit in feudum cõceſſus com-
promiſiſſe in Antonium Adurnum: per cuius laudum
putant Genuenſes ſe ius antiquum conſecutos. Ex
quo ſequitur, quod laudum erat ipſo iure nullum, &
conſequenter non potuerit per illud dominium ali-
quod in Genuenſes transferri: quia de re feudali non
103 poteſt † compromiſſum fieri,niſi concurrentibus il-
lis,de quibus Afflict.in cap.1.§.1.in 1.numero,de leg.
Corrad. late per Marian. Socin. in conſ.77.num.26.
& ſequenti,volum.1.idem in ſpecie dicit Bald.in cap.
1.in verbo,Marchio,de his,qui feudum dare poſſunt.
104 quod compromiſſum non potuit † facere Dux Sa-
baudiæ in Regem Franciæ, de rebus quæ ſunt de re-
galibus Imperij: nam quicumque non poteſt aliena-
re,non poteſt etiam compromittere. iuxta tex.in cap.
cum tempore,es tra de arbitr.ſcilicet vt vaſallus adeo
non poteſt alienare rem feudalem ſine conſenſu domi
ni,vt ſi rem attentauerit,priuetur feudo, c.1. de pro-
hib. feudi alien. per Lothar. cap.Imperialem. de pro-
hib.feudi alien.per Freder.hoc modo argumentantur
Anton.de Butr.Ioannes de Imol.& Abb.in dicto cap.
cum tempore.quos ſequitur Iaſ.in l.fi.nu.9. C.de iure
emphyt.Et ad hoc videtur reſpexiſſe Imperator Ma-
ximilianus, in ſua inueſtitura, dum mentionem facit
de alienationibus, quæ antea de dictis bonis ſine Im-
peratoris licentia factæ fuerant,es quibus dicit illa bo
na ad Imperium eſſe deuolura. vt iam omittatur lau-
dum eſſe nullum: cum fuerit ſine cauſæ cognitione
latum, puta ſtatim ſequenti die poſt compromiſſum,
vt etiam omittatur illud compromiſſum fuiſſe violen
tum,meticuloſum, & tempore belli extortum ab his
de Carreto,qui Genuenſibus & alijs ex complicib. &
adhærentibus longe erant inferiores. Imo apparet ſen
tẽtiam illam arbitralem latam fuiſſe circa id tempus,
quo apud ciuitatem Genuæ non erat iuſta forma Rei-
105 publicæ, vtpote, cum ciuitas ipſa nomine † Regis
Franciæ a Bucucaldo ipſius Miniualio gubernare-
tur. vnde cum ſatis omnibus notum ſit, Frãcorum Re
ges ab antiquo ſemper fuiſſe inimicos Sacri Imperij,
præcipue in rebus Italiæ, veriſimiliter colligitur cala-
mitatem inde non vulgarem ad vicinos Imperij vaſal
los, inter quos etiam Marchiones de Carreto ſemper
connumerati ſunt,permanaſſe. vt ipſi timore ſimul &
compulſione Franciſci magiſtratus,ea fecerit quę ſua
ſponte numquam feciſſet. ex quo ſequitur, quod fa-
106 cta tempore† tyrannidis cenſentur metu eſſe facta,
maxime in quibus iura partium lædũtur, & ſic nullius
momẽti exiſtimatur,ſed reuocanda ſunt, vbi antiqua
Reipublicæ forma fuerit reſtituta, iuxta textum in l.
decernimus. vbi Bart.& Bald.C.de ſacroſanct. eccleſ.
Bart.in tractatu de Tyrannide, Petrus de Anchar. in
cap.fin.de elect.in 6. Alex.conſ. 127.vol.2. Decius in
conſ.191.num.5.

Hoc ſic pręſuppoſito,corruũt omnia quæ a Genuẽ
ſibus ratione dicti laudi pro ſe adducũtur, nam primo
retorquetur,quòd Genuenſes aſſerunt per inueſtiturã
Maximiliani & Caroli V. nullum illis fieri potuiſſe
præiudicium, nam iam illis per laudum eſſet ius quæ-
ſitum: ſic enim in propoſito ẽ conuerſo dicitur, quod
per compromiſſum nõ potuerit fieri præiudicium ipſi
Imperio,cum ex inueſtitura Caroli Quarti appareat,
quod directum dominium eius partis ſtatus Finarij,de
quo compromiſſum fuit,penes Imperium,vtile penes
vaſallos, inutiliter compromittens. non enim potuit
per compromiſſum fieri directo domino præiudiciũ,
cum vaſallus alium recognoſcens in dominum, non
priuet verum dominum, nec dominio ſuo,nec poſſeſ-
ſione,vt habetur late per Doct.in cap.verum, de foro
compet. Amplius etiam dici non poteſt, inueſtituram
Maximiliani fuiſſe clam & obreptitie impetratam,
nam tunc per Maximilianum fuerunt reuocatæ alie-
nationes, & maxime illa, quæ ſecuta eſt ex compro-
miſſo illo inutili & inualido. Nec obſtat quod inueſti-
tura Caroli IV. ſolum faciat mentionem de duabus
tertij ſtatus Finarij, nã primo ſufficit de ea parte fuiſ-
ſe inutiliter compromiſſum,& per eos, qui de ijs par-
tibus fuerunt inueſtiti.

Amplius animaduertendum eſt,quod Carolus IV.
inueſtiuit Georgium de Carreto ex tertia parte. Item
Emanuelem & Aledramum de Carreto nepotes,
ex fratre dicti Georgij ex alia tertia, ſi ergo vera eſt
narratio Alberici, quæ ſupra dicitur, videlicet, quod
Antonius tertius frater ſuper ſtatu Finarij contentio-
nem habuerit cum duobus ſuis fratribus, cum Geor-
gio (quem Albericus expreſſe ibi nominat) & cum
patre dictorum Aledrami & Emanuelis, nihil poteſt
vero tam eſſe ſimile, quam quod iam dicti duo fra-
tres ſiue per deciſionem iudicis, ſiue etiam per viam
concordiæ (vt vult Albericus) cauſam ſuam contra d.
Antonium tertiũ fratrem obtinuerint,& ſic pro duo-
bus tertijs fuerunt deinceps a Carolo IV. tamquam
domino feudi inueſtiri. conſtat enim Alber. fuiſſe con-
temporaneum Bart. vt atteſtatur Ioan. Baptiſt.de S.
Seuerino.in tract.de modo ſtudendi. Bar.autem vixit
tempore Caroli IV. fuitque eius conſiliarius, vt ipſe-
met gloriatur in tract.de inſing.& armis.& hæc cõie-
ctura longe probabilior eſt, quam coniectura Genuen
ſium,dum exiſtimant dictos Georgium, Aledramum,
& Emanuelem, inueſtituras ſuas contra ſententiam,
quã Antonium vigore pręlegati reportaſſe autumant,
obtinuiſſe: per hanc enim concluderetur præſumptio
delicti,quæ tamen per illam excluditur, & *ſic illi* lon-
ge erit præferenda. cum ſemper in dubio capiatur il-
107 la interpretatio,quæ† excluſiua delicti eſt, l.merito,
ff.pro ſoc.Bar.& Doct.in l.non ſolum,§.ſed & repro-
bari, de noui operis nunciat. quo ſtante, facile deinde
potuit contingere, quod poſt inueſtituram Caroli
IV. illa portio Antonij, ſiue iure ſucceſſionis, ſiue ob
aliquod delictum Antonij, vel eius ſucceſſorum, ſi-
ue ob non petitam inueſtituram ab ipſo Antonio, ſi-
ue titulo alienationis,ſeu etiam iure accreſcendi, ad li-
neam dicti Georgij ex inueſtitura Imperatoris Maxi-
miliani,quæ poſtea ſubſecuta eſt,totum ſtatum *Fina-
rij* vna cum caſtro Franco complectitur, quæ etiam
108 ex hoc remanebit tanto validior, † quia in huiuſ-
modi factis antiquis, in quibus omnis *alia* probatio
difficilis eſt,plurimum valent coniecturæ, iuxta nota-
ta per Innocen. in cap. veniens, de verb.ſignif.iunctis
not.per Angelum in l.ſi quis ex argentarijs. §. Prætor,
109 ff. de edend. multum etiam obſeruantur illæ † con-
iecturæ, ex quibus ſuſtinetur validitas actus, iuxta no-
tata per Baldum & Ioan.de Imol.in l.cum in teſtam.
§.hæc verba.ff.de hæred.inſt.Imo ſi ex alia cauſa Ge-
nuenſes eas inueſtituras dicerent ſubreptitias & obre-
110 ptitias,cogerentur hoc probare: cum enim † ſubre-
ptio & obreptio dicatur crimen,& dolus,ideo per eũ
qui crimen obijcit,debet probari.l.quoties. §. qui do-
111 lo. ff. de probat. Et in terminis, quod obreptio † &
ſubreptio probanda ſit ab opponente,habetur per Io.
Andr.in c.1.de lit.conteſt.in 6.Abb.c.fi.col.fi. de pręſ-
ſumpt. Fel.in c.ex litteris,nu.19. Dec.in cap.porrecta,
nu.3. de confirmat.vtili vel inutili.Oldrad.conſ. 209.
nu.9.& 10.Pariſ.conſ.3.num.50.vol.4.Crauet. conſ.
68.nu.9.Præterea,quia inueſtituræ ipſorum Impera-
torum,non ſolum ſunt geminatæ, verum etiam quin-
112 tuplicatæ: & in illis quoque inſertæ † clauſulæ,

[Motu

[Motu proprio, Ex certa ſcientia, Et non obſtantib.]
Ceſſat inde omnis obreptionis & ſubreptionis oppo-
nendæ materia, juxta ea quæ habentur per Doctores,
l. pręſcriptione, C. ſi contra ius vel vtil. publ. in l. reſcri
pta, & in l. nec damnoſa, C. de precib. Imper. offeren.
113 Quibus accedit, † quòd tranſumptis per Genuen-
ſes nõ poteſt haberi fides in iudicio, etiam quod illa fa-
cta ſint mandato & auctoritate iudicis: nam, vt tran-
ſumpta probent in præiudicium contradicentis, non
hoc ſufficit, quod fiât auctoritate iudicis, ſed etiam re
quiritur, vt aduerſarius (ſi is certus eſſet) ſpecialiter ad
hoc citetur, Alex. Dec. & alij, in Auth. ſi quis ĩ abquo.
C. de edend. Alex. in conſ. 112. incip. in cauſa & lite,
in prin. in 4. vol. vbi etiam alia requiſita enumerat, quę
omnia omiſſa ſunt in propoſito.

Quod vero attinet ad præſcriptionem allegatam
per Genuenſes, dicitur, primo contra dominum feudi,
114 hoc eſt contra † ipſum dominum Imperatorem &
Imperium Romanum, nullius temporis currere præ-
ſcriptionem, probatur hoc per tex. in c. 1. §. præterea,
de capit. Corrad. vbi dicit textus, quod liceat domi-
nis omnes alienationes feudi factas, nulla obſtante pręſ
ſcriptione reuocare. ad idem eſt textus in c. Imperia-
lem, de probib. feudi alien. per Freder. vbi Fredericus
volens plenius prouidere circa probibitionem aliena-
tionis feudorum vaſallorum, dicit illicitas alienatio-
nes hactenus impetratas, hac præſenti ſanctione caſſa-
mus, & in irritũ deducimus, nullius temporis præſcri-
ptione impediente. glo. in c. 1. in verbo, beneficio, de
probib. feudi alien. per Lothar. dum ibi dicitur bene-
ficium, dominus recuperabit, nulla præſcriptione ob-
ſtante, quia quod ab initio temporis non valuit, tractu
temporis confirmari non poteſt. Andr. de Iſern. in d.
§. præterea. expreſſe reprobans gloſſam ibi, idem vo-
luit Card. Alexan. in §. quid ergo, de inueſtitura feudi
115 de re aliena facta. vbi vult, † quod ſi conuaſalius tra-
diderit rem feudalem tertio, & ille poſſederit longo,
vel longiſſimo tempore, non habebit præſcriptionem,
idem Præpoſitus in d. §. quid ergo. Bart. Soc. in conſil.
86. incipit in cauſa communitatis caſtri, col. 3. verſic.
tertio & vltimo. prima parte, cum pluribus qui eidem
conſilio ſubſcripſerunt. pro quo facit, quod illa iura
feudorum ſupra allegata, loquuntur indiſtincte, & ſic
debent intelligi, maxime attenta cauſa prohibitionis,
iuncta reuocatione alienationis bonorum feudalium,
reſpiciente publicam vtilitatem, cap. 1. de probib. feu
di alienat. per Lothar. ibi, per quod Imperij minuatur
vtilitas. quæ ratio ita militat in longiſſimi, ſicut in lon
gi temporis præſcriptione, cui accedit ſignum vni-
uerſale negatiuum poſitum in d. §. præterea, dum di-
citur, [nullius temporis,] quæ dictio omnem omni-
no præſcriptionem videtur excludere, argum. eorum,
quæ habentur per Abbat. in c. graue, de offic. ord. iun-
cto c. paſtoralis. extra eodem, & per Soc. in loco pręal-
legato. & quod per d. c. Imperialem, excludatur etiam
longiſſimi temporis pręſcriptio, probat per decem ar-
gumenta Ioan. Ang. de Biſutio, in conſ. ſuo poſito in-
ter conſ. Zaſ. 15. in ſecunda parte. Nec obſtabit l. om-
nes. & l. ſicut. C. de pręſcrip. 30. vel 40. annorum. quia
non extendi poterunt illæ leges ad caſum, quo ſpecia-
liter inhibita eſt præſcriptio, cum in toto iure cõmu-
ni generi per ſpeciem derogetur, l. in toto. ff. de reg. iu
ris. nec ad prouiſionem potentiorem maxime feuda-
116 lem: cum regulariter cauſæ feudorum † non regulen
tur ſecundum regulas iuris communis, potiſſimum ſi
caſus ſit in libris feudorum deciſus. Bal. Aluar. in cap.
1. in prin. de ſucceſſ. feud. ad gl. vero in d. §. præterea,
pluribus reſpondet Angel. de Biſutio in præallegato
conſil. quare breuitatis ſtudio omittuntur. & ſic poſ-
ſet negare præſcriptionem aliquam in materia feuda-
li locum habere.
117 Secundo cõceſſo, quod præſcriptio † etiam in feu-
dis locum habeat, minor tamen centenaria non ſuffi-
cit, vt habetur per Andr. de Iſern. in d. cap. præterea,
contra glo. ibi, quam etiam communiter probatam
eſſe atteſtatur Matth. de Afflic. ibi. & opinionem Iſer
niæ communem eſſe dicit Curt. iun. in tractatu feud.
in quarta parte, in vltima cauſa priuationis, in princ.
nu. 82. ideoque ſi maxime credatur inſtrumentis pro-
ductis per Genuenſes, non tamen probatur de poſſeſ-
ſione centum annorum, cum tamẽ contra Imperium,
ſiue ſcimus in bonis feudalibus, ſiue allodialibus, non
proſit breuius tempus centum annis, l. fin. & Authen.
quas actiones, & ibi per Doctor. C. de ſacroſan. eccle-
ſijs, & ibi per Doctor. allegatos pluribus per Franc.
Balb. in tract. de præſcript. 1. quæſt. 2. partis, quartæ
princ. partis.

Tertio conſiderandum eſt etiam, ſi Genuenſes vel
immediate ex dicta ſententia, vel etiam mediate præ-
ſcriptione poſt inſecuta, plenum vel perfectum ſtatus
Finarienſis dominiũ acquiſiuiſſent, tamen illud dein-
de rurſus præſcriptione cauſata ex inueſtitura Impe-
ratoris Maximiliani fuiſſet extinctum. Quod autem
præſcriptio hæc habeat omnia, quæ de iure ad pręſcri
ptionem requiruntur, patet, nam in primis, quod at-
tinet ad titulum, Marchio habet titulum feudalem,
de quo ex ipſa inueſtitura apparet: Imperator vero ha
118 bet titulum ex † ſententia confiſcationis, qui quidẽ
titulus ſufficit ad præſcriptionem non obſtante, quod
ſententia per ſe nulla eſſet, l. Pomponius. §. ſi iuſſu. ff.
de acq. poſſeſſ. vbi Doct. Balb. in tract. de præſcript. in
21. q. 1. par. princ.

Deinde etiam habet titulum pro ſuo, nam ex inue-
ſtitura Caroli Quarti tamquam ex inſtrumento valde
119 antiquo, dicitur † dominium Imperij plane eſſe pro-
batum, etiam inter alios, iuxta ea quæ ſcribit Cor. cõſ.
161. vol. 1. Soc. conſ. 86. col. 1. vol. 1. & conſ. 87. col. 1.
vol. 2. & latius Ruin. in conſ. 14. nu. 7. vol. 4. Vnde po-
ſito, quod Reſpublica Genuenſis poſt Carolum IV.
præſcripſiſſet illud dominium contra Imperium, ta-
men poſtea quando poſſeſſio redijt ad Imperatorem,
tamquam antiquum dominum, Imperator dicitur poſ
120 ſidere pro ſuo. † & talis titulus præſtat cauſam præ-
ſcribendi, vt notat Guliel. de Cun. in l. ſi quis emptio-
nis, in 2. q. C. de præſcript. 30. vel 40. annorum. quem
refert & ſequitur Bal. in c. 1. §. ſi quis per triginta, ſi de
feudo fuerit controuerſia.

Deinde quod attinet ad bonam fidem, conſtat,
quod ſtantibus titulis de quibus ſupra, etiam ſi illi
non eſſent veri, ſed putatiui & cauſati etiam errore
121 iniuſto, tamen † bona fides præſumitur, iuxta ea quę
pleniſſime habentur per Bart. & Doct. in l. Celſus. ff.
de vſucap.

Præterea, quoad poſſeſſionem illam, non difficul-
ter probatur ex ipſa inueſtitura Maximiliani, vbi di-
cit Marchionem Alphonſum auum iſtius Marchio-
nis poſſidere in præſentiarum dicta, & authores quo-
122 que ſuos ea poſſediſſe, aſſertioni † enim Principis in
tali caſu credendum eſt, iuxta text. in Clem. 1. de pro-
bat. & hoc maxime hic locum habet, attẽto quod Im-
perator Maximilianus atteſtatur, ſe de hoc negocio
plenam ſcientiam & notitiam habuiſſe; quo caſu cre-
ditur aſſertioni Principis, etiã ſuper facto tertij, etiam
dato quod nõ eſſemus in antiquis, vt per Ioannem de
Imola in d. Clem. 1. per Ang. in conſ. 363. colum. 1.
nu. 2. Et quoniam ex litteris Maximiliani conſtat de
inueſtitura ipſius Marchionis, conſtat etiam de ſerui-
tijs & iuramento a Marchione præſtito, etiam in hoc

ipſo dicitur probata poſſeſſio, quemadmodum aliàs
123 probatur per conceſſionẽ in emphyteuſim, & † per-
ceptionem penſionis, quando non conſtat, quod tem-
pore ſolutionis alius poſſideret, Bar. in l. qui vniuerſas,
§. quod per colonum, & in l. quâuis, §. 1. ff. de acq. poſſ.
& eſt communis opinio, vt per Imo. & Aretin. in d. §.
quod per colonum. qui addit, quod in dubio non præ-
ſumitur, quod alius poſſideat eo tẽpore. ſequitur Rui.
conſ. 14. nu. 5. vol. 2.

Poſtremo, quod attinet ad continuationem poſſeſ-
ſionis, ſtantibus ſupradictis, ſtantibus etiam inueſtitu-
ris Caroli V. & illius poſſeſſione, quam Modernus
124 Marchio n. per notorie habet, ſequitur quod † etiã
continuatio illa erit probata, imo etiam non probato
poſſeſſionis initio, dicitur & medium tempus proba-
tum, gl. in c. volumus, 16. q. 4. Ant. de Butr. & Imol. in
proœmio Decretalium, Bar. Ruin. & Claud. in d. l. Cel
ſus, cum allegatis per Ruin. in d. conſ. 14. nu. 5. & ſic in
hoc caſu omni reſpectu procedit præſcriptio.

Econuerſo non obſtat, quod Genuenſes allegant au
ctores huius Marchionis fuiſſe in mala fide, eamque
malam fidem adeo nocere ipſi Marchioni, vt nec præ
ſcriptionem inchoare, nec inchoatam perficere po-
tuerit. Nam ad hoc reſpondetur, quoniam Genuen-
ſes malam fidem, & ſolam ſententiam arbitramenta-
lem inducere conantur, quæ vigore præteriti compro
miſſi lata eſſe dicitur, hactenus nõ eſt probatum, quod
Marchio ille ab illis qui compromiſſum fecerunt de-
ſcenderit. Quamuis enim illi appellentur hoc nomi-
ne de Carreto, tamen conſtat illam familiam de Car-
125 reto † in Italia valde eſſe diffuſam, & forte adhuc a-
liqui ſuperſunt ex illa familia, qui hunc Marchionem
Alphonſum aliquo agnationis gradu attingunt. Dein
de poſito, quod ab illis deſcenderit, qui compromiſ-
ſum illud fecerunt, tamen ex inueſtitura Maximiliani
conſtat, quod Alphonſus ſenior, huius Marchionis a-
uus, ſtatum Finarij ex nouo titulo ex immediata con-
ceſſione Imperatoris Maximiliani, qui prætendebat
illum ſtatum, ob indebitas alienationes ad ſe eſſe de-
126 uolutum, obtinuit, vnde ſequitur, quod † mala fides
defuncti non nocet ſucceſſori volenti præſcribere, ex
titulo, quæ a tertio, non autem a defuncto ſunt poſſeſ-
ſa. Bal. in l. eum qui, §. in hac, de Publica. Rom. & Iaſ.
in l. Pomponius, §. cum quis, de acquir. poſſ. Baldus in
tract. præſcript.

Quarto (& in hoc diligenter aduertendũ eſt) Mar-
chio ille nihil aliud prætendit, nec prætendere po-
teſt, niſi vtile dominium, de illo autem vtili domi-
nio in præſentiarum non poteſt eſſe quæſtio, nam ex
litteris Genuenſium anno 1482. ad Alphonſum ſe-
niorem ſcriptis, quarum copiam ipſimet Genuenſes
exhibent, apertiſſime colligitur, eos non diffiteri,
quod vtile illud dominium ad Alphonſum ſpectet, cũ
nihil aliud petant, quam, vt Alphonſus id ab eis reco-
gnoſcat. nota ergo quòd quæſtio eſt de directo domi-
nio dumtaxat, vtrum illud ad Rempublicam Genuen
ſem, an potius ad Imperium pertineat: in quo conſtan
ter dicitur, & reperitur dominium illud directum, po-
ſito, quod antea apud Genuenſes fuiſſet, tamen dein-
de ad Sacrum Romanum Imperium, ſaltem ea præ-
ſcriptione per Imperatorem Maximilianũ inchoata,
perque eumdem ſpatio 10. vel 20. aut ſaltem per Im-
peratorem Carolum Quintum ſpatio 30. vel 40. an-
norum perfecta pertinuiſſe, & adhuc pertinere, ideo
in tali caſu nequaquam obſtat mala fides a Genuenſi-
127 bus allegata, cum enim † mala fides nihil aliud ſit
quam rei alienę ſcientia, l. ſi quis fundum. ff. de acquir.
poſſ. cumque Genuenſes prętenſi ſui dominij proram
& puppim, vt ita loquamur, in ſępe dicta ſententia ar-
bitramentali conſtituant, non puto in æternum ab ip-
ſis probari poſſe, quod vllus ex Imperatoribus Roma-
nis prædeceſſoribus Maximiliani, vllam ſcientiam di-
ctæ ſniæ habuerit. & poſito quod aliquis habuiſſet, nõ
tamẽ inde ſequitur, quod Imperator ille ſciuiſſet rem
eſſe alienam, i. ad directum dominium Genuenſiũ ſpe-
128 ctare, tum quia per ſniam † non tranſit dominium, ſe
cundum gl. in l. exceptio. ff. de excep. rei iud. idque prę
cipue in ſententia arbitramentali, tradit Bal. in l. fi. §.
fi. ad fi. C. communia de leg. tum ẽt quia non obſtante
illa alienatione, quæ a Marchionibus de Carreto in
Genuenſes per viam compromiſſi facta eſſe dicitur,
129 poſito, quod aliter † illa alienatio de per ſe fuiſſet va
lida, ſaluum tamen remanebit ius & directum domi-
nium Imperij, vt concludunt And. de Iſern. Aluar. &
Prępoſ. in c. Imperialem, in prin. de prohib. feud. alien.
per Fred. non enim potuerunt Marchiones de Carre-
to directum dominium in Rempub. Genuen. transfer-
re, cum ipſimet illud non habuerint. l. nemo plus iuris,
130 ff. de reg. iur. neque debebat Imperium † iure ſuo ſine
cauſa priuari, c. ſatis peruerſum, 56. diſtin. c. iniuſtum,
16. quæſt. vlt. c. quæſiuit, de his quę fiunt a maiori par.
Cap. l. ſancimus, C. de pœnis.

Vltra omnia prædicta & ſic dato, quod aliquis Im-
peratorum pręcedentium manifeſte fuiſſet in mala fi-
de, tamẽ illa mala fides non nocuiſſet Imperatori Ma-
ximiliano, tamquam ſucceſſori, attento, quod ſucceſ-
131 ſio illius non fuit in hæreditate, ſed potius † in officio
& dignitate, iuxta ea quę habentur per Abbat. in c. iu-
ra, de iure patr. per eumdem & alios in c. de quarta. de
præſcript. per Balb. in tract. de præſcript. in 2. quæſt.
2. par. 3. par. princip. num. 15. poſtremo poſito, quod
non ſolum prædeceſſores Maximiliani, verum etiam
Maximilianus ipſemet in mala fide fuiſſent (quod nũ-
quam probatur) tñ aduertendum eſt, quod dum Ge-
nuẽſes vi & armis Marchionem de poſſeſſione ſua na-
turali, quam habuit tamquam feudatarius, deijciunt,
dumque Genuenſes negãt ſtatum Finarij a Sacro Im-
perio deſcendere, ſequitur quod Genuenſes ex hoc
non ſolum ipſum Marchionem, verum etiam Impe-
ratorem ſua ciuili poſſeſſione, quam habet tamquam
dominus feudi, iuxta notah. in l. 3. §. ex contrario, & in
l. naturali, in princ. de acquiren. poſſeſſ. quantum ad
ipſos eſt, ſpoliare conatos fuiſſe. quemadmodum in ſi-
mili, quando vſuſfructuarius expellitur de poſſeſſione a
132 a tertio, idque fit eo animo, vt vterque, & ſic † etiam
dominus ſua poſſeſſione priuetur, vterque dicitur ſpo-
liari, & vtrique competit actio, iuxta gloſ. in l. ſi quis
in tantam, C. vnde vi. quam ita ibi declarat Bar. & Sa-
lic. ſequitur Marcus Anton. Natta, in conſ. 102. nu. 2.
lib. 1. ex quo infertur, etiamſi Genuenſes ante hac fuiſ
ſent veri indubitati domini, tamen propter violẽtiam
ab illis illatam, Imperator, quia vltra 30. annos rem
poſſedit, dato quod eſſet in mala fide, haberet contra
Genuenſes nõ ſolum remedium poſſeſſorium, verum
133 etiam † rei vendicationem, vt eſt caſus quem Bart.
ibi dicit eſſe ſingularem & perpetuo notandum, in l. ſi
quis emptionis, §. ſed hæc ſuper illis, C. de præſcr. 30.
annor. habetur per Bal. in tract. prę̨ſcript. in 6. q. 2. par.
princ. num. 7. taceemus hic de præſcriptione Caroli V.
quæ & ipſa ſpatio triginta annorum omni iure com-
pleta eſſet, cum de mala fide Caroli numquam poſſit
edoceri.

Non obſtat, quod vltimo loco Genuenſes allegant,
priuilegium Henrici, quo cautum eſſe dicitur, quod
contra Rempubl. Genuenſem non habeat locum, ni-
ſi centum annorum præſcriptio. Ad hoc enim pri-
mo reſpondetur, quod per priuilegium non poteſt
134 tolli † pręſcriptio, vel ei derogari, niſi adſit clauſula,

[Non

[Non obſtantibus.] vel [Ex certa ſcientia.] vel [De
plenitudine poteſtatis,] vt per Doct.oẽs in Auth.quas
actiones. C.de ſacroſan.eccl. & late per Antonium in
conſ.55. in 2.dubio. quarum tamen clauſularum nul-
la mentio eſt in priuilegio, quod a Genuenſibus exhi-
bitum reperitur.

Deinde conſiderandum eſt, quod Alphonſus ſenior
titulum habuerit ab Imperatore Maximiliano, qua-
propter non ſolum præſcriptione iuris communis 10.
135 vel 20.annorum, verum † etiam ſpeciali illa præſcri-
ptione, de qua in l.bene a Zenone, C.de quadr. pręſcr.
ſecurus eſſe potuit. & hæc ſane præſcriptio per præ-
tenſum illud priuilegium Genuenſium, quod in gene-
re dumtaxat de præſcriptione mentionem facit, non
poteſt dici eſſe ſublata: nam lex generaliter loquens,
non intelligitur loqui in caſibus ſpecialibus, vel haben
tibus ſpecialem fauorem, gl. in l.ſciendum, in prin. vbi
Bar.& alij, ff.qui ſatiſd.cog. cum alijs allegatis per Iaſ.
in l.1.in 3.notab.ff.ſol.matr.

Quamuis reuera (vt ſupra diximus) quod ad Mar-
chiones Finarij attinet, res hæc omni ſcrupulo ca-
reat, quia illorum vtile dominium non poteſt eſſe con
trouerſum. Quod vero attinet ad directum dominiũ
Imperatoris, quod diximus ab Imper. Maximiliano
præſcribi, ſi antea ad Imperium non pertinuiſſet, ſi-
militer non obſtat iam allegatum priuilegium Ge-
136 nuenſi. quia cum † Genuenſes priuilegium illud ab
Imperio habuerint, non poſſunt eo contra ipſum Im-
perium vti, l.amiciſſimos, §.fin.de excuſat.tut. Ex iſtis
omnibus demonſtratur Genuẽſes aliquod dominium
ſiue vtile, ſiue directum in ſtatu Finarij prætendere
non poſſe.

Sequitur itaque, vt propius ad iudicium poſſeſſoriũ
a Marchione inſtitutum accedamus, eſt autem in hoc
iudicio poſſeſſorio eo vſque proceſſum, quod per Mar
chionem de Carreto fuerit productus libellus ſumma
rius, adductis ſtatim probationibus, procurator vero
Genuenſium ſufficienti mandato inſtructus, citatus
comparuit, & libelli copiam ſibi dari petijt. Deinde ẽt
libello reſpondit, nihil ad ſuam defenſionẽ propoſuit,
vt expreſſe fatetur, & refert ipſe procurator in ſcriptu
ra præſentata 13. Decembr.1559. incip. Magn. Do-
minus Octauianus de Nigro.

Vlterius propoſuit procurator Genuenſiũ poſitio-
nes, quas medio iuramento calumniæ in animam ſuo-
rum principalium ſe veras credere dicit, petens per
Marchionem Finarij eis conſimili iuramento medio
reſponderi, & ſi reſpondere differat, illas habere pro
confeſſis in vim iudicialis confeſſionis, vt habetur in
ſecunda ſcriptura, Magn. Dominus Octau.de Nigro.

Item in ea ſcriptura, quæ incipit, Magn. Dominus
Octauianus de Nigro. Propoſuit idem procurator ar-
ticulos probatorios, petens ſibi aſſignari dilationem
probatoriam, iurans ſe non petere dilationem calum-
nioſe, ſed credens neceſſariam. Rogans partem citari
ad videndum verba exhibita, & faciendum interroga
toria, item conſtituat procuratorem in ſtatu Genuæ,
qui videat iurare teſtes.

Deinde Marchio oppoſuit exceptiones contra ar-
ticulos probatorios, aſſerens illos impertinentes, irrele
uantes, eorumque probationem non eſſe admittendã,
concludens tam in negocio reijciendorum articulo-
rum, quam etiam in cauſa principali.

Ex parte procuratoris Genuæ aliud ſubſecutũ non
eſt, quamquam extra iudicium per litteras ipſius Rei-
publ. & per ſe procurator a ſua Maieſtate petierit to-
tam cauſam remitti ad iudices Genuenſes, cum ta-
men antea ſit tantum, quoad dimidiam partem ſtatus
Finarij de incompetentia proteſtatus, vt habetur in
ſcriptura exhibita, incip. cum excelſa Reſpub. Genuẽ-
ſis, quæ petitio cum eſſet per Maieſtatem ſuam reie-
cta, ſtatim ex ſpeciali mandato Reip. appellatum fuit
per procuratorem Genuenſem a ſua Cæſarea Maie-
ſtate ad Summum Pontificem, quæ appellatio plane
fuit repulſa, & ipſi procuratori reſtituta, poſt quę om-
nia ipſe procurator ab aula receſſit, cum ergo & Reſ-
publ. & procurator eius ſit contumax, vere appaten-
137 ter exiſtens, vt quia pluſquam ſatis dixit, † ſe non
velle venire, vtique nec is, nec Reſpub. amplius citan-
da eſt, ſed poteſt, ac debet contra illam procedi, & ſen
tentia definitiua proferri, c.eũ qui, de dolo & contum.
vbi tex. proprie loquitur in eo, qui appellauit ab inter-
locutoria, volens, quod talis debeat proteſtari, ſe nolle
coram iudice de cetero litigare, & quod ob hoc non
ſit amplius citandus. idem in Clem. 1. de dolo & con-
tum. Iaſ. poſt Bart. in l.qui Romæ, §. Seia, num.21. de
verb.oblig. Succedit itaque vt ſua Cæſ. Maieſtas ſup-
138 pleat † vices abſentium in inueſtigando negocio &
rei veritate, cum abſentia litigatoris, Dei præſentia re
pleatur, l.& poſt, in princ.& §.1.l.properandum, §.ſin
autem reus, C.de iud.

Cum itaque Marchio Finarij propoſuerit exceptio
nes contra articulos probatorios Genuenſium, procu-
rator vero non replicarit, nec ſuper hoc puncto cõclu-
ſerit, ſupplendæ erunt eius vices, & examinandum, an
illi articuli ſint releuantes, & conſequenter, an ſuper
illis ex officio recipiendæ ſint probationes.

Primo autem ponit & aſſerit procurator Genuen-
ſis, quod caſtrum Gouonis a tempore immemoriali
ſit, & fuerit fortiſſimum. Iſte articulus dicitur non eſ-
ſe releuans, cum non agatur ſolum de reſtituendo il-
lo caſtro, ſed de reſtituendo toto reliquo ſtatu Fina-
rij, de reſtituendis bonis mobilibus ablatis, de dam-
nis & intereſſe, quorum reſpectu, caſtrum illud erit mi
nima pars eorum, de quibus eſt cõtrouerſia. Amplius,
ſupra late deductum & probatum fuit, etiam ſi ca-
ſtrum ſit fortiſſimum, quod tamen ex eo capite in
propoſito non impediri poſſit iudicium poſſeſſorium,
& reſtitutio in eo iudicio facienda, fruſtra ergo pe-
tit ſe admitti ad probandum, quod probatum non re-
leuat.

Secundo & tertio loco ponit, & aſſerit procurator,
quod ab anno 1480. vſque 1529. fuerint partialitates
inter ciues, & ſic fuiſſet impoſſibile facere exercitum
pro recuperatione, & quod ab anno 1529. citra Reſ-
pub. fuit impedita in reformatione ſtatus, & exhauſta
pecunia, quod non potuiſſet recuperare. Quod ad hos
duos articulos attinet, ſupra deductum fuit, quamuis
de nouo fuerit Reipub. oblata occaſio occupãdi, quod
tamen hoc ei facere non licuerit, cum Genuenſes non
poſſint dicere ſe interea retinuiſſe ciuilem poſſeſſio-
nem, cum habuerint copiam iure experiendi: & ma-
xime, cum deductum fuerit Genuenſes nullum pene
habere ius, nec in parte, nec in toto ſtatu Finarij, ita vt
de eorum iniuſtitia videatur de facto, & de iure noto-
rie conſtare.

In quarto quinto & ſexto articulo ponitur, qualiter
ſubditi rebellarunt contra Marchionem dñm ſuum,
& quod aliqui ſe iam Gallis dederint, cum tamen &
circa hoc ſupra deductum fuerit, quod in eo ſubditi
non ſolum non iuuandi erant, ſed potius ſedãdi, ſicut
hoc Reipub. conſultum fuit per oratorem & agentem
S.Cæſ. Maieſt. & Regis Hiſpaniarum. imo nõ potuiſ-
ſet vaſallus ipſorum Genuen. de facto, non præceden-
tibus monitionibus priuari & expelli, etiam ſi oĩa ve-
ra fuiſſent, quæ aſſerebant ſubditi, nedum Genuenſes
delato prius negocio ad ſuam S.Cæſ. Maieſtatem po-
tuerint vna cũ ſubditis ſpoliare vaſallum Imperij Ro-

Septimus de metu Gallorum propoſitus eſt. Hic vltra illud, quod Marchio in exceptionibus ſuis propoſuit, ex ea parte nullum imminere periculum: conſtat notorie, iam plane ſublatam eſſe cauſam illam, cui accedit, notorium eſſe de iure, quod ob hoc non potuerint auferre rē ſuam, & ſua poſſeſſione eijcere poſſeſſorem, imo ſicuti conſultum fuit a prædicto oratore ipſis Genuenſ. potius debebant eſſe ſollicíti de ſedandis illis tumultibus ſubditorum, quam conſilium illis datum fuiſſe, vt fatetur Reſp. in litteris ad S. Cæſ. Maieſtatem, 3. Idus Decembr. anno 1558. datis, & per Marchionem reproductis.

Octauus & nonus articulus, propoſiti ſunt de caſtro Franco, qualiter nunc fuerit omnino deſtructum, & quod ſitum eſt intra Coruum & Monachū. Hos duos articulos cōfitetur ipſe Marchio in ſcriptura, incipiente, in iudicio intentato, & ſtante euidenti. & ſic non egent vlla probatione. Quod autem ſint penitus irreleuantes ſupra ſatis deductum fuit, dum locuti ſumus de priuilegio Maximiliani, faciente mentionē de Coruo & Monacho; & ſuffieit quod caſtrum Francum ſit pars ſtatus, & eorum bonorum de quibus per Carolum IV. inueſtiti ſunt illi, qui poſtea compromiſerunt, prout hoc expreſſe habetur ſæpe in allegato laudo & ſententia arbitramentali.

Decimus & vltimus articulus propoſitus eſt, quod Marchio Finarij ſponte nullo metu præcedēte depoſuerit ſtatum Finarij penes Andr. Aureā. Hic de contrario apparet manifeſte & notorie, primo ex propria confeſſione ipſorum Genuenſium, cum in informatione, quæ incipit, Genua ciuitas, referant, quod ſubditi excitarint ſeditionem, & quod contra Marchionem, habito pleno conſilio, decreuerint bellum gerendum, & quod expedita ad eam rem fuerit pecunia, conſcripti milites, præparata tormenta bellica. Item, obuiam itum, & repulſi, qui Marchioni volebant ferre opem, quod cęperint conquaſſare mœnia caſtri Gouoni, quo incluſus erat Marchio, & quod poſt illa omnia fuerint inita illa capitula prius pręſcripta ab ipſis Genuenſibus, quæ tamen recuſauit Marchio ab initio, vt habetur in reſponſione Marchionis tranſmiſſa ad Suam Cæſaream Maieſtatem, per Gomeſium Schvvam de Figueroa, in qua Marchio prouocauit ad Imperatorem & Imperium Romanum, profitendo ſe ſtatum Finarij ab Imperio recognoſcere, & quod non deberet eo ſpoliari, nec compelli ad eum deponendum.

Item de cauſa depoſitionis, & quod illa non fuerit ſponte facta, apparet per ipſa capitula inita, & firmata: ſicut ipſi Genuenſes illa produxerunt, in quibus inter cetera habetur, quod inter agentes Reip. & Marchionem Finarij ortæ fuerunt contentiones, & diſcordiæ ac bellum occaſione Marchionatus Finarij, & iuriſdictionis eius, quod bellum non potuit eſſe iuſtum, cum iudicis copia fuerit, & ſtatus nullo iure ad Rempub. pertineat, cum ergo bellum a Genuenſib. cęptum, & per capitula illa ſedatum, vt ibi dicitur, & habetur in litteris Reipub. 3. Idus Decembr. datis, anno 1558. dum dicunt, ſe per illa capitula præcepiſſe vt arma deponerent, ſequitur manifeſte, non ſponte ſed coacte Marchionem depoſuiſſe ſtatum penes Andream Au-
139 ream. cum ergo Genuenſes hæc omnia † præcepiſſe fateantur, dicitur de ijs conſtare notorie, c. ſi. de cohabitatione elericorum & mulier. cum ſimilib. ſupra adductis. facit l. cum a te, C. de tranſact. per Alex. conſil. 223. viſo & oport. nu. 15. vol. 2.

140 Quibus accedunt præcedentes & † ſubſequentes proteſtationes ipſius Marchionis in actis productę, cū reclamatione, in qua Marchio hucuſque continuo remanſit, per quæ talis declaratur animus eius pręcedēs, & quod ſtatum Finarij non ſua ſponte depoſuerit, faciunt, quæ habentur per Carolum Ruin. in ſupra allegato conſ. 424. in vol. . . Imo ſi per Genuenſes nulla eſſet vis illata, ſed Marchio ſtatum propter ſubditorum ſeditionem, vt ſcilicet ea ſedaretur, depoſuiſſet, vel ex alia quauis iniuſta cauſa poſſeſſionem amiſiſſet, baberet tamen locum remedium c. reintegranda, ad omnia indebite facta (vt ſupra plenius deductum fuit) reſtituenda. Sic ergo eſt articulus ille penitus contra ea,
141 de quibus apparet per † propriam confeſſionem facti proprij ipſorum Genuēſium, quo caſu nulla admittitur probatio, Bar. in l. nō fatetur. ff. de confeſſis. Cor. in conſ. 114. incip. licet in hac conſultatione. num. 13. & 15. in 1. vol. item eſt talis articulus, qui probatus, nō
142 releuaret, ideo pariter † probatio nulla admitti poteſt. l. ad probationem, in fin. C. de probat. & habetur late per Corn. in conſ. 87. incipiente, circa primum eſt animaduertendum, in fine, in 1. volum. Ex quibus omnibus concluditur reijciendos eſſe articulos productos per Genuenſes, & quod nulla ſuper illis probatio recipienda eſt.

Cum vero procurator Genuenſium contumax non exceperit cōtra probationes ipſius Marchionis, ſequitur examinare, an probata ſint ea, quæ pro victoria in iudicio poſſeſſorio reportando, Marchioni probanda
143 incumbebant. Dicitur autem, quod in remedio † recuperandæ poſſeſſionis hæc duo ſufficiant probari: Primo poſſeſſio eius, qui ſpoliatum ſe dicit. Secundo ſpoliatio, vel amiſſio poſſeſſionis ex cauſa iniuſta, nec eſt neceſſe probare, quod poſſeſſio ad eum peruenerit, qui vim feciſſe dicitur, nec neceſſe eſt, quod probetur ipſum contra quem agitur, vim feciſſe, ſed ſufficit, quod fecerit per ſuos, ita habetur in l. 1. in princ. in §. interdictum autem, & ibi de hoc gl. magiſtralis, ff. de vi, & vi arm. Imol. in c. qualiter, la 2. extra de accuſat. gl. in c. conſultationibus, extra de offic. deleg. & in illis locis latę de hoc ſcribunt Doct. ad quos breuitatis cauſa nos remittimus.

Ceterum ex hactenus deductis, apparet per confeſſionem ipſorum Genuenſium, & ipſammet capitulationem per Genuenſes productam, hæc omnia manifeſte probari: fatentur enim in informatione, incipiente, Genua ciuitas, &c. quod Marchio præſens poſſederit Marchionatum Finarij, ſub ſe continentem plures villas. idem habetur in ipſis capitulis in principio. Item fatentur, dum dicunt: Marchionem poſſeſſorem male tractaſſe ſubditos; item in litteris datis 3. Idus Decembr. anno 1558. dum referunt operam dediſſe, vt arce quadam, quam Alphonſus munitam tenebat, potiri liceret, & in infinitis alijs locis, vt habetur in proceſſu.

Quod autē ipſa Reſpub. Genuæ eiecerit Marchionem, probatur pariter ex ipſorum Genuenſium confeſſione. Nam in dictis litteris datis tertio Idus Decemb. anno 1558. & in informatione, quę incipit, Genua ciuitas. dicunt, quod ſubditos Marchionis ſubleuatos in ſuam tutelam receperint, quod pleno conſilio conuocatos, bellum Marchioni indicendum decreuerint, quod in eā rem pecuniam expenderint, milites conſcripſerint, eum qui Marchioni auxilium ferre volebant, repulerint, tormenta bellica præparauerint, muros cōquaſſare cęperint, quod eo res deducta fuerit, dubitari non poſſet. quin ipſum caſtrū cui Marchio incluſus erat, in poteſtatē Reipub. deueniret, & propterea quod Marchio conſenſerit ſtatum deponere in ſequeſtrū, Reſpub. arma depoſuerit. Tū quod in capitulis illis continetur, quod Andreas Aurea, non ſolū nomine Marchionis, ſed etiam nomine Reipublicę

debeat

debeat detinere. Item quod Andreas Aurea non poſ-
ſit diſponere de ſtatu, niſi accedente conſenſu ipſius
Reipublicæ. Item quod Marchio de facto vna cũ ſuis
debeat exire caſtro, atque hæc omnia probantur ex
ipſorum Genuenſium confeſsione, vt iam dictum eſt,
quæ confeſsio facti proprij ſatis eſt, quæ faciat noto
rium, & quæ nullã admittat probationem in contra
rium, ita vt non tam plene, quam potius pleniſsime
probata ſint omnia, quæ in iudicio poſseſſorio pro-
144 bari debent; cum dicatur, † quod in poſseſsoriis nõ
requirantur exactę probationes. Bart. in l. 1. ff. quorum
bonor. habentur per Corn. in conſ. 172. incip. Primus
conſultationis articulus, num. 24. in 2. vol.

Supereſt ergo toti negotio, vt per ſuam Cęſ. Maie-
ſtatem contra ipſos Genuenſes feratur ſentẽtia in fa-
uorem ipſius Machionis, qua non ſolum condemnẽ
tur ad reſtituendum ablata, ad relaxandum ex parte
145 ſua ſequeſtrum, verũ etiam ad præſtandos † vel ſol-
uendos fructus non iam perceptos, ſed qui percipi
potuiſsent. Item ad reſtituendas expenſas intereſse,
ad damnum quod paſsus eſt Marchio propter illam
deiectionem, c. accedens, & ibi Abb. extra, vt lite non
conteſt. c. grauis, de reſtit. ſpoliat. & habetur plenius
per Ripam in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 50.
ff. de acquir. poſseſs.

S V M M A R I A.

1 *Imperator an ſit iudex competens inter Remp. Genuen-ſium, & Marchionem Finarij.*
2 *Imperatori, qui ſe non ſubeſſe dicit, probare debet.*
3 *Imperatorem ſemper fuiſſe in quaſi poſſeſſione ſuperioritatis ſtatus Finarij.*
4 *Imperatorem poſſe in cauſa propria ſibi ius dicere.*
5 *Genuam ciuitatem liberam eſſe.*
6 *Genuæ fines quo ſe protendant.*
7 *Antonioti Adurni Genuenſium Ducis laudum.*
8 *Priuilegium Genuæ, vt conquerentes de Genuenſibus adeant ordinarium.*
9 *Præſcriptio ſola centenaria contra Rempub. Genuenſium currere poteſt.*
10 *Argumentum ab extremis non concludere.*
11 *Priuilegia ſine præiudicio tertij intelligi.*
12 *Priuilegium generale non præiudicat priuilegio ſpeciali alterius.*
13 *Finarium quos fines habeat.*
14 *Præſcribens iuriſdictionem contra Imperatorem, non priuatiue, ſed cumulatiue dicitur præſcribere.*
15 *Priuilegiorum interpretatio ſpectat ad concedentem.*
16 *Succedens in ius alterius, iure illius tantum vtitur.*
17 *Præſcriptio temporis immemorialis requiritur, cum de præſcribendis regalibus agitur.*
18 *Malæ fidei poſſeſſor hodie non præſcribit.*
19 *Declinatoriam non poteſt amplius proponere, qui ſemel conſenſit in iudicem.*
20 *Perſona loquẽtis in generali ſermone nõ cõprehenditur.*
21 *Conueniri non poteſt in loco delicti, qui aliàs ex priuilegio alio in loco conueniendus eſt.*
22 *Præſcriptio 30. vel 40. annorum ex priuilegio non tollitur, niſi adſit clauſula, non obſtantibus, &c.*
23 *Præſcriptio 20. annorum non reddit poſſeſſorem tutum.*
24 *Probanda quæ ſint in remedio Canonis reintegranda.*
25 *Sequeſtro in ſua poſſeſſione priuetur poſſeſſor.*
26 *Spoliatus cõtra ſpoliatorẽ, qui nõ poſſidet, nũc agere põt ad æſtimationem poſſeſſionis, & ad damna & expenſas.*
27 *Cap. examinata, de iud. declaratur.*
28 *Actio quod metus cauſa, eſt in rem ſcripta.*
29 *Spoliatus conſentiens agi petitorio, non reſtituitur ante omnia.*
30 *Spoliatus fortalitio, vt caſtro, vel opido munito, & forti, an reſtituatur ante omnia.*
31 *Spoliato exceptio notorii obiici poteſt. An & ſpoliato vi compulſiua obiici poſſit, nu. 32.*
33 *Spoliatus ante omnia reſtitui debet.*
34 *Poſſeſſorio quando agi poteſt ſuſpenſo petitorio.*
35 *Petitorium ante litem conteſtatam per actorem poteſt ſuſpendi, & poſſeſſorio agi.*
36 *Caſtrum inexpugnabile dicitur, inſpecta perſonarum qualitate.*
37 *Caſtro ſpoliatus, cum aduerſus bellica tormenta non poſſet ſe defendere, expulſus dicitur.*
38 *Titulus ex ſententia confiſcationis eſt legitimus ad præſcribendum.*
39 *Notorium dicitur, quod probatione non indiget.*
40 *Citandus amplius non eſt verus contumax.*
41 *Probationes non recipiuntur contra propriam confeſſionem.*
42 *Metus probatur ex præcedentibus proteſtationibus.*
43 *Spoliatus caſtro, an occupatori expenſas in caſtri refectione erogatas reſtituere teneatur.*
44 *Poſſeſſor an priuetur iure ſuo, cũ iniuſte ſe poſſidere negat.*

Motiua excitata per quattuor electos Iureconſultos a venerando Ticinenſi Collegio, dum reſponſum expoſtularet S. Cæſ. Maieſtas, quid ſibi foret agendum in Finarienſi controuerſia.

1 PRimus erit articulus diſcutiẽdus † an
ſcilicet in cauſa iſta ſit iudex cõpetens
Imperator, & pro parte affimatiua fa
cit l. depcatio, ff. ad leg. Rhod. de iac.
l. bene a Zenone, C. de quadr. pſcript.
Iaſ. in l. pen. C. de ſumma Trin. & fi-
de Cath. adde quod Reſtaur. dicit, hanc eſſe cõem, in
tract. de Imperato. quęſt. 52. vide Bart. & alios, præci
puę Cagnol. in proę. ff. orum, & in c. quæ in eccleſiarũ,
de conſt. & Dec. in cõſ. 588. in prin. pręcipue in Italia
l. Imperialẽ, §. firmiter, de prohib. feu. alien. per Fred.
2 Reſtaur. in d. tract. de Imperat. q. 52. nu. 14. & qui † ſe
exemptum dicit a iuriſdictione Imperatoris, id pro-
bare debet, c. Adrianus 2. 63. diſt. Bertach. in tract. de
gabell. in prima par. q. 2. & in tract. de epiſco. char. 91.
col. 4. quęſt. 16. num. 35. quod Imperator habet ſunda
tã intẽtionẽ, vt ſupra, & per Alexan. in conſ. 87. in fi.
lib. 6. Reſtaur. in d. tract. de Imperat. q. 53. num. 19.

Secundo facit, quia hodie & ab anno 1496. citra
3 Imperator † fuit in poſſeſſione ſuperioriatis dicti
ſtatus Finarij, cum præſens Marchio, & eius pater, &
auus dictũ Marchionatum ab eo tempore citra, ſem-
per recognouerint in feudum ab Imperatore, prout
de hoc extant tres inueſtituræ, prima Maximiliani,
alia Caroli V. de quibus in proceſſu.

4 Tertio facit, quia non videtur dubium, † quin Im-
perator ſit iudex in cauſa propria, ac etiam in ſua,
& ſuorum, l. proximè, ff. de his quæ in teſtam. delent.
l. & hoc Tiberius, ff. de hæred. inſtit. Felin. & Dec. in
c. cum veniſſent, de iudic. Dec. in conſ. 588. & in con
ſil. 360. Reſtaur. in tract. de Imperat. quęſt. 91. nu. 2.
Gozadin. in conſ. 1. num. 27.

5 Pro contraria parte multa obijciuntur, † primo,
quod Genua eſt Ciuitas libera, tum ex priuilegio,
tum ex præſciptione. Secundo, quod Imperator de
6 clarauit ex priuilegio territorium † Genuę potendi
a Coruo ad Monachum, intra quos fines non eſt du-
bium quin iaceat ſtatus Finarij. Tertio, præſcriptio
imme-

immemorialis, videlicet ab anno 1385. vſque ad an-
num. 1482. ſiquidem factum fuit compromiſſum per
7 illos de † Carreto in Antoniotum Adurnum anno
1385. qui protulit laudum, in quo aſſignauit Reipub.
Genuæ dimidiam Finarij, quam ſtatum dicti de Car-
reto recognouerunt in feudum a Repub. Genuenſi., &
ſucceſſiue perſeuerauerunt in recipiend. inueſtit. a di
cta Republ. & præſtando iuramenta fidelitatis vſque
ad Alphonſum primum, qui anno 1482. requiſitus ad
præſtandam fidelitatem, prout ſecerunt eius anteceſ
ſores, ſe excuſauerit quod ſucceſſor nouus ignora-
bat, quid ſibi agendum eſſet, & deinde eodem anno
accepit inueſtituram ab Imperatore, & ſic cucurre-
runt anni 97.

8 Quarto, quod babent † priuilegium Imperatoris
quo cauetur, quod qui vult conqueri de ciuitate Ge-
nuæ, vel aliquo eius ciue, adire debeat ciuitatem
Genuæ.

9 Quinto aliud priuilegium, † quod nulla præſcri-
ptio currat contra Rempublic. niſi centum annorum.

Ex aduerſo videtur poſſe replicari, ſuper hoc pri-
mo non eſſe inſiſtendum, quia non agitur nunc de li
bertate, neque de ſubiectione Genuæ, ſed de Finario,
quod eſt quid diuerſum.

Item verum non videtur ſecundum, quia reſponde
10 tur, quod † argumentum ab extremis præſumpti-
ue tantum concludit, & data inſtantia corruit, Bart.
in l. Celſus, ff. de vſucap. Abb. in c. accedentibus, num.
6. de priuileg. ſane notorie conſtat multos eſſe, qui ha
bent feuda inter dictos confines, qui non obediunt
Reipub. Genuę, ergo, &c.

11 Item priuilegia † intelliguntur ſine præiudicio ter
tij, l. 2. §. merito, & §. ſi quid a Principe, ff. ne quid in
loco publ. c. veniens. de præſcript.

12 Item non † derogat alterius priuilegio ſpeciali, l.
in toto, ff. de reg. iur.

Item ex inſtrumento cõuẽtionis factæ anno 1340.
13 per Genuenſes exhibito, apparet, quod † Finarium
habet diſtrictum ſeparatum a finibus Nauli ad fines
Petræ.

Ad tertium reſpondetur, quod dato quod vlla cu-
14 curreri † præſcriptio, intelligitur cumulatiue cum
Imperatore, non autem priuatiue, Angel. in l. hæc au
tem, in fi ff. de ſeruit. vrban. prædior. nec per hoc po-
teſt excutere iugũ ſubiectionis, quin dicatur recogno
ſcendus Imperator reſpectu Finarij, Abb. in cap. cum
licet, col. vltim. qui filij ſint legit. ſuperioritas enim
ſicut non eſt conceſſibilis, ita non eſt præſcriptione
quæſibilis, Iaſ. in l. Imperium, numero 20. ff. de iuriſ-
dict. omnium iudic. Secundo reſpondetur, quod agitũ
15 de interpretatione priuilegiorũ † vtriq; parti cõceſſo
rum, ergo adeundus eſt Imperator, a quo habita ſunt
priuilegia, & ipſe ſit iudex, c. cũ veniſſent, & ibi Doct.
de iud. Tertio reſpõdetur, ꝙ ex quo Genuenſes præ-
tendunt ſe ſucceſſiſſe in ius illorũ de Carreto, nõ poſ-
16 sũt † habere plus iuris, q̃ illi de Carreto, qui erant ſeu
datarij Imperatoris, l. qui in ius, ff. de regulis iuris, &
ſic non poſſunt prætendere niſi vtile dominium, & ſic
remanſit ſuperioritas penes Imperatorẽ, & ſic Impe-
perator erit iudex. Quarto reſpondetur quod quẽad
modum non poteſt præſcribi contra Rẽpublicam ni-
ſi ſpatio centum annorum, ita nec ipſa Reſpublica
potuit præſcribere niſi ſpatio centum annorum,
l. prima. ff. quod quiſque iuris, & ibi Doctores, ſed
computatione facta ſecundum ea quæ præponuntur
a Genuenſibus, cucurrerunt tantum anni 97. er-
go non ſubeſt præſcriptio. Quinto reſpondetur,
17 quod iam de iure communi † in præſcribendis rega
libus & Imperioritate, requiritur tempus cuius initij
non exſtet memoria in contrariũ, c. ſuper quibuſ-
dam, §. præterea. & ibi gl. & Doctor. de verbor. ſigni-
ficat. videatur late Balb. in tractatu de præſcript. 2.
part. 5. partis principalis, quęſtio. 6. nu. 13. cum mul-
tis ſequentibus. ad quod tempus requiritur ſpatium
centum annorum: Balbus vbi ſupra, num. 24. ibi vi-
deatur. Et ſic nec etiã de iure communi cucurrit præ
ſcriptio contra Imperatorem. Sexto reſpondetur,
quod ex quo nunc non eſt lis inter Imperatorem &
Rempublicam, ſed incidenter tantum, quæritur an ſit
iudex inter partes, quæ coram eo comparuerunt, ſuf-
ficit, quod Imperator vt in quaſi poſſeſſione ſuperio
ritatis, prout eſt in inueſtituris nouis ab anno 1496.
citra, ſic nõ eſt dubium, quin Imperator ſit iudex cõ-
petens. Septimo reſpondetur, quod ſæpe interrupta
eſt huiuſmodi præſcriptio, vt patet ex proceſſu. Item
videtur quod cæpta fuit cum mala fide, de qua appa
ret in laudo, in quo ſe fundant Genuenſes, & eius
qualitates ſibi non fuerunt ignotæ. Cũ igitur non ha-
18 buerint † bonam fidem, ſine dubio videtur, quod nul
lam poſſint allegare præſcriptionem, capit. vltim. de
præſcript. quod etiam procedit in præſcriptione im-
memoriali, vt per Balbum in dicto tractatu de præ-
ſcript. in ſecunda parte tertiæ partis, quæſt. 6. num. 2.
Vltimo reſpondetur, dato quod poſſet de hoc ambi-
gi ſublata videtur difficultas, ex quo procurator Rei
publicæ conſenſit in iudicem reſpondendo petitioni,
& proponendo merita cauſæ, & producendo poſitio
nes, & petendo terminos probatorios, & proponen-
do petitorium, vt cumuletur cum poſſeſſorio, & ſic
reconueniendo aduerſarium, per quæ videtur exclu-
19 ſus a iure proponendi † declinatoriam, vt in l. ſed & ſi
ſuſceperit, in princ. & ibi nota. ff. de iudic. & in c. in-
ter Monaſterium, de ſent. & re iud. & Practic. Papiẽ-
ſis in libello ad declinandam iuriſdict. iudic. *in verſi.*
nec fuiſſe, num. 1. Fel. in d. cap. paſtoralis, de except.

20 Ad quartum reſpondetur, quod in † generali ſer-
mone non comprehenditur perſona loquentis, &
ſic non comprehenditur Imperator, capit. quiſquis,
de præb.

Item non continetur id, quod quis in ſpecie non
eſſet conceſſurus.

Item intelligitur de actione perſonali, non autem
quando agitur in rem, vel poſſeſſorio de re alibi ſita.
Socin. in c. ſane, in 7. declar. de foro comp.

21 Item ratione delicti poteſt Reſpub. † conueniri in
loco commiſſi delicti, c. 1. de priuileg. lib. 6. Socin. in
c. poſtulaſti, quæſt. 9. de foro compet. & quod illi qui
habent priuilegium ne conueniantur niſi in certo lo-
co, poſſent eo non obſtante conueniri in loco delicti,
vel bonorum occupatorem per potentiam, tenet Iaſ.
in l. vltima, colum. 12. in fin. nume. 52. verſicu. ſecun-
do principaliter, ff. de conſtit. Princ.

Ad quintum reſpondetur, quod non comprehen-
dit Imperatorem, vt ſupra dictum eſt, & eo non po-
teſt vti contra conceſſorem, l. ſi iudex circumuento.
vbi Bart. & Bald. ff. de minor.

22 Item non habet clauſulam, [Non † obſtante con-
tra. Vel ex certa ſcientia. Vel ex plenitudine poteſta-
tis.] Ideo non prodeſt. Doctor. in Authen. Quas, C. de
ſacroſanct. eccleſijs. Aretin. in conſilio 15.

Item retorquetur contra Rempubl. quod nec ipſa
Reſpubl. potuit pręſcribere, nec præſcripſit, tum quia
eodem iure debet vti, vt ſupra: tum, quia etiam de
iure communi regalia non præſcribuntur minori ſpa-
tio, quam centum annorum, vt dictum eſt.

Item ſtante inueſtitura Caroli Quarti, tunc Impe-
rator erat in quaſi poſſeſſione directi dominij, & ſu-
perioritatis, quando fuit ſpoliatus a Genuenſibus

tempore

temporeſudi lati. Ideo, cum Imperator poſtea rur-
ſus nactus fuerit ſuam poſſeſſionem ciuilem, ſcilicet
tempore Maximiliani, anno 1496. ſpatio annorũ tri-
23 ginta, videtur † quod fuerit effectus tutus Imperator
aduerſus Genuenſes, l. ſi quis emptionis. §. hæc ſuper
vbi Bar. C. de præſcript. 30. anno Balb. de præſcr. in
2. par. tertiæ partis principalis, q. 6. Hæc ſunt quæ nũc
ſuper hoc articulo excitare viſum eſt, ſuper quibus
cogitandum relinquimus.

Secundus articulus. *Præſuppoſito, quod ſit firma*
ta iuriſdictio, an recte inſtitutum fuerit iudicium
poſſeſſorium reintegratorium contra Rempub. quæ
non poſſidet, ex quo bona data fuerũt in ſequeſtrum?
24 videtur † quod non, quia in remedio reintegratorio
duo extrema requiruntur, primo ex parte Actoris, ꝙ
priuatus fuerit poſſeſſione ſua, ſecundo ex parte Rei
quod poſſideat, c. reintegranda, 3. quæſtio. prima, de
reſtit. ſpoliat. Socin. in l. rem quæ nobis, colum. 9. ver-
ſicu. circa quartam, ff. de acquiren. poſſeſſ. ſane facto
25 ſequeſtro † non poſſidet Reſpub. ſed poſſidet ſeque
ſter, l. licet. §. res. ff. depoſiti, Salic. in l. 1. nu. 2. de pro-
hib. ſequeſt. pecun. & ſic deficere videtur vnum ex-
tremum requiſitum.

Ad hoc reſpondetur, quod reſpectu caſtri Franchi,
26 & aliorum † quæ detinet, res caret dubio, idem dici-
tur de expenſa, damnis & intereſſe, Abb. in c. acce-
dens, in pen. notab. vt lite non conteſta. Ripa in d. §.
nihil commune, num. 50. quoad id, quod non eſt in
manu Reipubl. videtur agi poſſe contra eam ſpolia-
tricem, quæ in iudicio poſſeſſorio tenetur, licet non
poſſideat, videlicet ad rei æſtimationẽ, vt ſcribit Ab-
bas. in c. conquerente, nu. 13. de reſtit. ſpol. & Barbat.
idem num. 18. part. tex. in l. 1. §. interdicto, ff. de vi, &
vi arm. & l. ſi vi me, eod. tit.

27 Contra hoc tamen obſtare videtur text. † in c. exa-
minata, de iudic. reſpondet Abb. in cap. conqueren-
te, nu. 13. quod procedit, quando quis vult agere pe-
titorio, nec enim agendum eſt contra poſſeſſorẽ. Sed
quando agitur poſſeſſorio pro ſpolio, aliud eſt, ſecun
dum Abb. vbi ſup. Prçterea conſiderandum eſt quod
deciſio Abbatis forte habet locum tantum, quando
agitur de vi expulſiua, non ſi ſumus in caſu quo agi-
tur de vi compulſiua.

28 Et quis reſpondeat, quod etiam actio, † quod me-
tus cauſa, eſt in rem ſcripta, & datur tam contra eum
qui metum intulit, quam contra eum qui poſſidet, l.
metum, §. animaduertendum, quod metus cauſa. §. vn
de, & §. Pedius, eod. tit. replicari mihi poſſe videtur,
quod Marchio non agit illo remedio, prout videbi-
mus infra, alioquin obſtaret exceptio dominij, quod
non vult admittere Marchio.

Ideo conſiderandum erit, numquid defendi poſſit,
Rempubl. adhuc poſſidere, mediante perſona ſeque-
ſtrarij, in ſequeſtro adijcitur, quod ſequeſter teneat
omnia nomine amborum, videlicet Reipubl. & Mar
chionis, & ſic ſequeſter non poſſidet, ſed Reſpublic.
& Marchio quorum nomine tenet Alexand. conſilio
94. colum. ſecunda, circa medium, verſiculo poteſt,
libro ſecundo per l. quod meo, ff. de acquiren. poſſeſs.
Item poſtea facta fuit additio ad capitula, quod non
intelligatur factum aliquod præiudicium iuribus par-
tium per hanc ſequeſtrationem, ſed ambæ partes ſint
in eo ſtatu, in quo erant ante ſequeſtrationem: igitur
ille dicitur poſſidere, qui ante poſſidebat, & ſic ar-
ce excepta, videtur quod poſſideat Reſp. & ad hoc
videtur poſſe agi iudicio reintegratorio, quo vero
ad arcem, cogitabitur, numquid poſſit agi interdicto
retinendæ.

Tertius eſt articulus, numquid debeat cumulari pe
titorium cum poſſeſſorio: videtur pro parte affirma-
tiua: quod Marchio ſibi præiudicauerit, ex quo con-
29 ſenſit † ab initio quod agatur vtroque tam petitorio
quam poſſeſſorio; ex quo conſenſit decreto facto ſub
die 22. Nouembr. & ſic ſibi præiudicaſſe videtur, ca-
pitulo primo, de reſtitut. ſpoliat. Secundo ex quo agi-
30 tur de reſtitutione † fortalicij, videtur, quod non de
beat reſtitui, niſi cognitis iuribus partium, etiam ſu-
per proprietate, Alexand. in l. naturaliter, §. nihil
commune. §. de acquiren. poſſeſſ. Socin. in conſi. 87. li-
bro primo. Gozad. in conſilio ſeptimo. Ruin. in con-
ſilio 37. numero ſecundo, libro quarto. Pariſius conſi-
31 lio 22. nu. 100. li. primo. Tertio præſuppoſito, † quod
notorie cõſtet de dominio Reipublicę, videtur quod
poſsit opponi ſpoliato defectus notorius dominij, vt
per Doct. d. §. nihil commune. Quarto, ex quo agitur
32 de † vi compulſiua, non autem expulſiua, videtur, ꝙ
admitti debeat exceptio dominij notorij, Bartol. in
l. penultim. ff. de condict. ob turpem cauſam. in l. 2. ff.
quod metus cauſa. Alex. in l. naturaliter, §. nihil com-
mune, ff. de acq. poſſ.

33 In contrarium facit, † quod ſpoliatus debet ante
omnia reſtitui, l. ſi quis ad ſe fundum, C. vnde vi. Bar
tol. & alij in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq.
poſſeſſ.

Ad contraria reſpondetur, & primo, negatur Mar
chionem conſenſiſſe, quod agatur vtroque, nec Impe-
rator illud ſtatuit, quod ego viderim: & decretum fa-
ctum ſub die 21. Nouembris, non dicit hoc, licet pro
curator Reipublicæ Genuenſis illud affirmet in folio
100. ideo videatur ipſum decretum in fonte, quia nõ
habeo proceſſum. Secundo reſpõdetur, quod illa ſunt
eſtraiudicialiter acta & facta ante petitionem, quæ
fuit porrecta die 22. Nouembr. Tertio reſpondetur,
34 quod † ſimplex conſenſus non præiudicat, quin ad-
huc ſuſpenſo petitorio procedi poſsit ſuper ſolo poſ-
ſeſſorio, fauore ſpolij, & hoc ante cõcluſum in cauſa.
c. paſtoralis, & ibi Doctores, de cauſa poſſeſ. & prop.
35 Quarto reſpondetur, † quod ſaltem hæc pœnitentia
licita eſt ante litem conteſtatam, vt per Barto. & om-
nes, in d. l. naturaliter, §. nihil cõmune, ff. de acq. poſ-
ſeſ. & non eſt dubiũ, quod Marchio ante litem cõteſta
tam aliam petitionem dedit, in qua de ſolo poſſeſſo-
rio agebatur, & proteſtatus eſt nolle cumulari petito-
rium cum poſſeſſorio, quæ emendatio libelli fuit lici
ta, vt per omnes Doctores, in l. edita, C. de eden. Imo
etiam magis videtur communis opinio, quod etiam
poſt litem conteſtatam ſuper petitorio poſsit ſuſpen-
di petitorium, & introduci poſſeſſorium recuperan-
dæ in odium ſpoliatoris, & hoc magis communi-
ter teneri ſcribit Ripa in d. §. nihil commune, nume-
ro 161.

Ad ſecundum reſpondetur, quod arx non eſt inex-
pugnabilis, vt in pluribus locis fatentur in proceſſu
Genuenſes, & ſic ceſſat obiectio.

36 Secundo reſpondetur, † quod conſiderata qualita-
te, & potentia Imperatoris, Marchionis debilitate,
ac etiam potentia Genuenſium, arx eſt facilis expu-
gnationis: & hoc caſu ceſſat limitatio illa, & debet
omnino reſtitui ſpoliatus ante omnia. Ruin. in con-
ſilio 37. numero tertio, libro quarto, Iaſ. conſi. 60. nu-
mero 4. lib. 1.

Tertio, iſtud obiectum videtur, quod poſsit milita
re in arce ſola, in alijs autem bonis non militat, Ruin.
in conſi. 37. nu. 3. lib. 4.

37 Quarto videtur quod dici poſsit, etiam ex † arce
vi expulſus, ex quo amplius non poterat ſe defende-
re aduerſus tormenta bellica, Paul. Caſtr. in conſilio
27. lib. 2.

Quinto

Quinto videtur quod ceſſet omnis difficultas, ſi
Cæſar cogit Marchionem ad ſatisdandum de paren-
do iudicato prout offert facere, Claud. Seiſel. in d. §.
nihil commune, nu. 14. Gozad. conſil. 69. Pariſ. conſil.
21. nu. 10. lib. 1. Gramma. in conſi. 10. 29. Fab. in d. §. ni-
hil commune, nu. 54. Boer. deciſ. 238.

Ad terrium reſpondetur, & negatur, quod notorie
cooſtet de defectu domioij in perſona Marchionis, &
quoad vnam dimidiam eſt expeditum in confeſsione
ipſius Reipublicę, vt in proceſſu: quoad reliquam di-
midiam idem dicitur, quod ea quo Marchio habet
titulum per iouestituram a Cæſare Maximiliano fa-
ctam anno 1469. cum præſcriptione annorum 60. &
vltra, non poteſt dici quod cooſtet notorie de defe-
ctu eius dominij. Imo ipſe Marchio præſcripſit legi-
time, ſtante maxime ſentētia lata per Maximiliaoum
eo tempore, in quo caſſauit omnes alienationes de hu-
iuſmodi bonis factas, & bona deinde confiſcauit, de
inde inueſtiuit de eis Alphonſum, auū moderni Mar-
38 chionis. † qui titulus ea ſententia confiſcationis ſuf-
ficit ad pręſcribendum, dato, ꝙ eſſet nulla, l. Pompo-
nius, §. ſi iuſſu. ff. de acq. poſ. & ibi Doc. & Balb. de prę
ſcript. in 1. par. principali, q. 11. & titulus pro ſuo re
ſultat ex inueſtitura Caroli IV. quę cum ſit antiqua,
plene probat dominium etiam inter alios, Corne. cō-
ſilio 17. lib. 2. Soc. conſi. 16. lib. 1. conſ. 87. Ruin. conſ.
14. nu. 8. lib. 4.

Denique reſpondetur, quod in præſentia agitur
inter partes de vtili dominio, & hoc apparet eſſe Mar
chionis, tam ex inueſtituris Genuenſium, quam etiam
ex inueſtituris Imperatorum, & ſic etiam ex confeſ-
ſione Genuenſium apparet de notorio dominio ip-
ſius Marchionis, & ſic quoad reſtitutionem faciendā
nulla videtur ſubeſſe difficultas. Quo vero ad directū
dominium & ſuperioritatem, hæc eſt quæſtio cū Im-
peratore, de quo antea ſatis fuit tractatum in primo
articulo amplius non repetitur.

39 Vltimo reſpondetur, quod quando † aliqoid indi-
get probatione aliqua, illud non dicitur notorium ta
le, quod impediat reſtitutioοem ſpoliati, l. emptore
§. 1. & ibi Bar. ff. de actio. empt. l. ciues, & ibi Bal. C. de
appellat. & probatio quæ poteſt reprobari, non facit
notoriū, Ab. in c. cum olim, in 2. notab. de verb. ſign.
non dicitur notoriū id, de cuius validitate diſputatur
& contra quod aliquid obijci pōt, vt per Bar. in Au-
th. at qui ſemel, col. vlt. C. de prob. ſane in caſu nr̄o ipſi
met Genuenſes fatentur multa in facto eſſe probāda
pro demonſtrandis iuribus Reipub. & ad hunc finem
petitæ fuerūt cū magna iοſtantia dilationes proba-
torię, & multa etiā opponuntur contra ea, quæ ea hi-
buerunt Genuenſes, quæ indigent probatione, ergo
videtur conſtare dominium non eſſe notorium, & pro
pterea nō eſſe admittendam exceptionem dominij:
quia, quod dicitur obſtare defectum notorium domi-
nij, videtur procedere in notorio quod non eget pro-
batione, prout eſt in notorio iuris, vel facti permanen
tis, vt in c. ad decimas. de reſtit. ſpoliat. lib. 6. & in c. ſi-
gnificaſti, de diuort. & de huiuſmodi notorio qđ ſta-
tim conſtat, nec indiget probatione, videntur loqui
Doct. in d. §. nihil commune, l. naturaliter, ff. de acqui
ren. poſſeſſ. & hæc ſunt ſuper quibus quoad tertium
articulum, erit cogitandum.

Quartus articulus eſt, quid ſit nunc agendum in
cauſa, ex quo procurator Reipubl. appellauit ab in-
terlocutoria Imperatoris, in qua ordinauerat proce-
dendum eſſe ad vlteriora in cauſa, & deinde receſsit
40 ab aula, ſubſtituto non dimiſſo? † Hic articulus eſt de
ciſus in c. eū qui. de dolo & cōtumac. Iaſon. poſt Bart.
in l. qui Romæ, §. Sæia, n. 21. ff. de verb. oblig. & ſic nō
eſt amplius citanda Reſpublica, nec eius procurator
in cauſa, ſed poterit Cæſar procedere in cauſa, inda-
gando veritatem, cum abſentia litigatoris Dei præ-
ſentia repletur, l. & poſt, in princip. & §. 1. ff. de iud. l.
properādum, §. ſin autem, C. de iud. ſuper quo etiam
erit cogitandum.

Quintus eſt articulus, an capitula Reipubl. ſint ad-
mittenda? qui & ipſe breuis eſt, & quatenus reſpiciūt
41 petitoriū, dependent ab illo articulo † an petitorium
ſit cumulandum cum poſſeſſorio: quatenus vero ni-
tuntur contra confeſsionem propriam iudicialem,
videtur quod non debeant admitti. Bart. in l. non fa-
tetur, ff. de confeſſ. Corn. in conſi. 114. nu. 13. & 15. lib.
1. idem videtur dicendum de his quę probata non re
leuant, qualia præſupponuntur per conſiliarios ſere
eſſe omnia, l. ad probationem, in fi. C. de probat. Corn.
in conſi. 87. in fi. lib. 1.

Vltimus articulus eſt, qualis ſententia ſi ferenda, in
quo aduertatur, quod conſtat de poſseſsionem Mar-
chionis tempore ſpolij ex confeſsione ipſorum Ge-
nuenſium, conſtat etiam quod ipſi Genuenſes vim in
tulerunt mittendo eaercitum cum bellicis tormen-
tis ad arcem expugnandā, & hoc fatentur ipſimet Ge
42 nuenſes, & ea inſtrumento † capitularionum conſtat
de bello, ac ex proteſtationisbus Alphonſi videtur cō
ſtare de metu. Ruin. conſi. 42. lib. 4.

Vltimo dubitari poterit, numquid ſaltem debeant
43 refundi † eapenſæ Reipub. quas fecit inſtaurando ca
ſtro Franco: prout de huiuſmodi reſtauratione fit mē-
tio in proceſſu per procuratorem Reipub. in quo ca-
ſu conſiderandum erit, numquid habeat locum deci-
ſio Martin. Laudenſ. in tracta. de Caſtel. q. 13. vbi ait,
caueant, qui inuadunt caſtrum iniuſte, quia ſi in eo
fecerint eapenſas, eas non repetent. per zear. & glo.
in l. ea argento, ff. de condict. furt. cogitabitis.

44 Erit etiam aduertendum, † ea quo negant Genuē-
ſes ſe poſsidere, numquid poſsit habere locum reme-
dium, de quo loquitur l. ea vlt. ff. de rei vend. & quod
ſcribit Curt. in addition. ad Pract. Pap. in primo libel.
in fin.

Super his dignabitur venerandum collegium co-
gitare, quæ motiuorum gratia eahibentur.

SVMMARIA.

1 *Scæuola iureconſult. in arduis ſubſiſtere conſueuit.*
2 *Iudex extra ſuam iuriſdictionem ius dicere non poteſt.*
3 *Imperator totius mundi dominus dicitur, & Italiæ do-*
minus dicitur, nu. 4. fundatam habet intentionem, ſe in
vniuerſum terrarum orbem poſſe ius dicere, nu. 5. dici-
tur Deus in terris, nu. 6. iuriſdictionum fontem apud ſe
habere dicitur, nu. 7.
8 *Genuam Romano Imperio ſuppoſitam fuiſſe, a Magone*
pęne funditus euerſam, nu. 9. a Sp. Lucretio Romano
readificatam, num. 10.
11 *Genua & tota Liguria a M. Popilio Coſs. capitur, &*
multi captiui efficiuntur.
12 *Paulus Aemilius Coſ. contra Ligures bellum gerit, eoſ-*
que Romano Imperio ſubijcit.
13 *Rathais Longobardus Rex Genua potitur, eam diripit*
& euertit.
14 *Fridericus Barbarubea Imperator Genuæ dominus fa-*
ctus, nouos creauit magiſtratus.
15 *Carolus V. Imperator multa contulit Genuenſibus priui-*
legia.
16 *Priuilegiorum conceſſio ſubiectionem arguit.*
17 *Carolus Imperator Genuam ſuam ciuitatem appellare*
conſueuit.
18 *Conſentire dicitur actui, qui ad ſui detrimentū fit, cum*
ſcit,

ſcit, nec contra eum proteſtatur.
19 Verba enunciatiua Principis probant.
20 Feudi dominus iudex eſt competent in cauſa feudali.
21 Spolij cauſa a iudice ordinario cognoſcitur.
22 Imperator in cauſa propria ius dicere poteſt.
23 Finarium ab Otthone ſecundo Aledramo Saxoni conceſſum.
24 Finarij Marchiones Imperij ligij vaſalli & homines effecti a Carolo Quurto.
25 Feudum ligium a quibus concedatur, & de illius notura.
26 Vaſallus ligius duorum quis eſſe nun poteſt.
27 Vaſallus ligius habet non modo res, ſed modo bona domini ſubiectu.
28 Iudex competens eſt rotione rei ſita.
29 Antonioti Adurni Gennenſium Ducis laudum, in cauſu Finarij, quo tempore latum.
30 Succeſſor vtitur iure ſui prædeceſſoris.
31 Res tranſit cum ſuo onere.
32 Imperator delictu perpetruta, vbique locorum punire poteſt, ſed infru aliter.
33 Vniverſitus quando delinquere dicatur.
34 Spoliare dicitur, qui ſpolium factum habet.
35 Priuilegium exemptionis u iuriſdictione ob perpetratũ delictum perditur, isque iterum ſubijcitur.
36 Priuilegij cauſa ceſſante, ceſſat & priuilegium.
37 Priuilegium exemptionis a iuriſdictione, reuocatum dicitur, cum concedens ſe cauſa iudicem declarat.
38 Princeps præſumitur vti plenitudine poteſtatis, cum actus ab eo geſtus aliter non valet.
39 Iudex ſemel approbatus, recuſari amplius non poteſt.
40 Declinatoriam qui tempore debito non proponit, in iudicem conſentire videtur.
41 Iudex ordinorius eſt, qui rei conuenti iudex eſt.
42 Liberi ſumus a natura omnes.
43 Libertus non ſeruitus præſumitur.
44 Ciuitas iure alteri ſubiectu non præſumitur.
45 Sauona ciuitas Gennenſib. ſuppoſita.
46 Genuu ciuitur ſui origine Imperio non ſuppoſita.
47 Ligures ub Arcadibus originem traxerunt.
48 Liuij locus declaratur.
49 Genua plenã conſequitur libertatem u Friderico primo.
50 Baldus Peruſinus quu ætate vixerit. Gregorij II. Pontificis Muximi præceptor.
52 Gennenſes ſuperiorem non recognoſcunt, quod multorum teſtimonio comprobatur.
53 Genuum eſſe liberam u ſuperioritute Imperij teſtatus eſt Carolus V. Imperator.
54 Beneficium Principis late interpretatur, & quomodo beneficium eſſe cognoſcatur.
55 Aſſertiua verbu uſſerenti præiudicant ac illi conſentiũt.
56 Clauſula, ſaluis Romani Imperij iuribus, in conceſſione priuilegij ab Imp. facta, quid operetur, & paulo poſt.
57 Reſeruatio quid operetur.
58 Clauſulu in executiuis poſita, nihil operatur.
59 Genua Camera Imperialis eſt, & quomodo intelligatur.
60 Communis loquendi vſus obſeruandus eſt.
61 Contraria ſeu pugnantia euitanda ſunt omnino.
62 Reſpublicu libera iura habens fiſci, & Imperij.
63 Venetorum Reſpublica & dominium, ſuperiorem non recognoſcit nec de iure, nec de facto.
64 Venetiarum ciuitas communis patria dicitur.
65 Coſmus Medices Florentinorum Dux Sereniß. laudatur.
66 Florentinorum Reſpubl. olim ſuperiorem, nec Imperium recognoſcebat.
67 Florentinu Reſpub. libertatem u Rodulpho Imperutore conſecutu eſt.
68 Lucenſium Reſpub. ab Imperio libera eſt, & a Rodulpho libertatem conſecuta eſt.
69 Imperij ſuperioritas transferri an poſſit.
70 Reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis verbis vniuerſalibus poſſunt transferri.
71 Reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis præſcribi quando poſſint.
72 Ciuitas Imperij iura & ſuperioritatem præſcribere quandu poſſint.
73 Appellationis ſecundæ & tertiæ cognitionem qui habet, Imperij ſuperioritatem habere dicitur.
74 Perſona concedentis priuilegium in eo non comprehenditur, nec ex eo ligatur.
75 Perſona loquentis in fauorabili diſpoſitione comprehendi ex ea qua ligatur.
76 Perſona loquentis & concedentis in conceſſione comprehenditur ratione ſubiecta materiæ.
77 Perſona loquentis in conceſſione ex certa ſcientia facta includitur.
78 Perſona loquentis in diſpoſitione comprehenditur, quando illo aliàs nihil operaretur.
79 Interpretatio illa ſumitur ne fruſtru diſpoſitio facta ſit, etiam in priuilegijs.
80 Finarium intru fines Gennenſium eſſe.
81 Gennenſium fines qui.
82 Albu Pompeia intra Liguriæ fines.
83 Pollentia opidum antiquiſſimum intra Liguriæ fines.
84 Argumentum ab extremis præſumptiue concludit.
85 Præſumptio transfert probandi onus in aduerſarium.
86 Votum integrale ſuus patres comprehendit.
87 Finarij Marchiones per tempus immemoriale Gennenſium Rempub. in dominum directi recognouerunt.
88 Præſcriptione temporis immemorialis directum dominium in re feudali acquiri poteſt.
89 Iudex ordinarius cum iuſtitiam recuſat adminiſtrare, ſuperior, & muxime Pontifex Muximus adiri poteſt.
90 Superior vbi eſt ſuſpectus, ſuſpecti sũt et illius officiales.
91 Suſpectus in cognoſcendo non eſt in delegando.
92 Qualitas iuriſdictionis fundatiua ante omnia definienda eſt.
93 Feudi dominus non cognoſcit ſuper qualitate, quu cum feudi dominum negatur.
94 Qualitas iuriſdictionis fundatiua, quando ſummarie, & quando plenarie tractanda ſit.
95 Feudi dominus inter vaſallos iudex non eſt cõpetens, cũ alter illorum ſe vaſallum negat.
96 Libelli & petitionis qualitas conſiderari debet ad iuriſdictionem fundandam.
97 Spoliatus feudo non u feudi domino tamquam iudice, ſed ab ordinario conuenti ſpoliatoris reſtituendus eſt.
98 Imperatorem totius mũdi dominum non eſſe, iure diuino, naturali, & poſitiuo probatur.
99 Oldradus Iureconſultus legum pater, & maximæ authoritatis habetur.
100 Didacus Couarruuias Hiſpanus Iurecõſultus laudatur.
101 Sermo vniuerſulis in vno falſus in oĩbus falſus dicitur.
102 Rex Catholicus Hiſpaniarum, Imperatorem non recognoſcit.
103 Rex Chriſtianiſſimus Galliarum, Imperatorem non recognoſcit.
104 Dux Sabaudiæ Sereniß. Imperatorem non recognoſcit.
105 Dux Mediolani Imperatorem non recognoſcit.
106 Priuilegiorum conceſſio præſumptiue tantum ſubiectionem arguit.
107 Verba enũciatiua Imperatoris alteriusve Principis probant, quando ſumus in antiquis non in recenti facto.
108 Verba enunciatiua Principum probant, cum ſunt de negotio plene informati, non ſemper.
109 Verba enunciatiuu Principis non probant, quando præiudicaretur iuri alteri iam quæſito.
110 Genuu olim u Rege Gallorum dominata.

111 *Exceptio,taa non intereſt, litis finita dicitur.*
115 *Domiaus feudi iudex aon eſt de re feudi, cum eſt controuerſia inter vaſallum & non vaſallum.*
113 *Innoc.in c. ex parse,de ſoro compet.declaratur.*
114 *Bald.in l.3.col.1.verſic. qaarto qaid. C. ſi a non comp. iud. declaratar.*
115 *Imperator non eſt iadex competens in cauſa propria contra non ſubditos.*
116 *Imperator licet certis caſibus in cauſa propria poſſit iadicare, ex honeſtate tamen caaſam debet non ſaſpecto delegare.*
117 *Aledrami & Adelaſiæ hiſtoria.*
118 *Hiſtoricorum varietas ia Aledrami & Adelaſiæ hiſtoria.*
119 *Aledramas ex Adelaſia ſeptem procreauit filios ex multorum aathoritatibas.*
120 *Marchiæ ab Otthone ſecundo donata Aledramo Geuero.*
121 *Finarij Marchiæ & Saaonæ vna & eadem.*
122 *Aledramus ex Adelaſia quattaor filios tantum ſaſcepit ex Volaterani aathoritate.*
123 *Aledramus ex Adelaſia daos tantum ſaſcepit filios, ex antiquis chronicis Moatisferrati.*
124 *Aledrami lineæ qao tempore exſtinctæ.*
125 *Chronicis antiquis credendum.*
126 *Montisferrati Marchiæ & Finarij eamdem habuerant originem.*
127 *Probare quis debet ſe talem qualem ſe facit.*
128 *Otthonis ſecundi coaceſſio Aledramo facta, donationis vim aon ſeudi habuit.*
129 *Imperator delinquentem vbique locorum punire non poteſt.*
130 *Delictam extra locum originis commiſſam in loco originis puniri minime poteſt.*
131 *Conueniri ciuiliter aon poteſt ia loco originis ob delictam qai exsra locam illum deliqait.*
132 *Præſes prouiaciæ cognoſcit, cũ vaſallus ſpoliatas fuit.*
133 *Delictum aon committit, qui ſacis qaod facere poſſe iaſte credidit.*
134 *Dolo carcere dicitur, qui paratas eſt de iure ſuo docere.*
135 *Priailegiorum reuocatio non præſumitar.*
136 *Priuilegium quod tranſit ia vim contractus, reuocari noa poteſt.*
137 *Princeps legem ſibi poteſt imponere, a qua noa poterit recedere.*
138 *Pontifex Max. contra Imperatorem iadex eſt competens.*
139 *Priailegia conceſſa ob bene merita ad libitam reaocari non poſſe; Niſi iaſta ſit cauſa, na. 140.*
141 *Cauſa iaſta in Imperatore aon præſumita: dam reuocat priailegium uon ſabito conceſſum.*
142 *Cauſa iuſta præſamitar in Priacipe, cum ex motu proprio aliquid agit, ſecus ſi ad partis inſtaatiam.*
143 *Caaſa iuſta reuocandi priailegiam ſubeſſe dicitur cum illad maximum aſſerebat detrimentum.*
144 *Clauſula plenitudiais poteſtatis aihil operatar cõtra aõ ſabditum a aatara. Item nihil operatur ad tolleadam ea, qaæ per vim contractas faerunt conceſſa, au. 145.*
Et ea vti non præſumitur Princeps, cum ex ea reſalsaret iniquitas, nu. 146.
147 *Claaſala plenitudinis poteſtatis, vti præſamitur Princeps, vt actus valeat, quod inibi declaratur.*
148 *Decliaatoria oppoſita dicitur, cam qualitas iuriſdictioais ſandatiua aegatur.*
Vt cam qais ſe illi iudici ſappoſitum negat. na. 149.
150 *Appellatione pendente nihil innoaandam.*
151 *Senteatia lata a iudice iacompetenti eſt ipſo iure nulla.*
152 *Nallitas ſententiæ, quæ a iariſdictione prouenit, ceteris eſt maior.*

Reſponſum ſeu votum ſecundum a Iacobo Menochio Iureconſulto habitum, in ſacro & venerando Collegio Papienſi, in motiuorum præcedentium reſolutionem.

INITIVM A DOMINO.

MAgna profecto & præclara eſt, conſultiſſimi patres, quã Ferdinandus Auſtriacus Imperatorum iuſtiſſimus, de ampliſſimo hoc ordine concepit opinio: cum in tanta excelſæ Genuenſium Reipublicæ, & Alphonſi Carreti Marchionis Finarij Illuſtriſſimi cõtrouerſia, veſtrã requirat ſentẽtiam, ſic etenim videre videor hunc ordinem, vel Apollinis Delphici oraculo, vel Areopagitarum Senatui comparatum, quæ niſi de grauiſſimis ceteriſque rebus dubijs conſulebantur, quare merito vobis gloriari nunc licet, cum vera ſit laus, quæ a maximis ac probatiſsimis viris proficiſcitur. Sic gloriari ſolebat Lucius Cerbidius ille noſter Scæuola, quod a M. Antonino Philoſopho Imperatore Maximo de iure ſæpiſsime interrogaretur. Sic lętari cõſueuit Aemilius ille Papinianus Iureconſultorum acutiſsimus, qđ Septimio Seuero amiciſsimus foret, ipſaq; eius reſpõſa plurimi faceret. Muneris ergo veſtri erit P. A. (qui veſter mos eſt) quæ iuſtitiæ partes ſunt, eas veſtra auctoritate tueri, illiusque fines non trãſilire, quandoquidem in tam ardua finienda controuerſia, vt pro æquo & bono ſñiam ferat ſummus hic Imperator, non tam ampliſsimo prudentiſsimoque deſerre voluit conſiliariorum ordini, quã vt veſtrum hoc conſultaret oraculum. Dabo ipſe operam totis viribus, donec apud vos ſum, vt veritas in tenebris deliteſcens in lucẽ prodeat. Ceterum veſtrum erit, P.C. rationibus noſtris diligenter cognitis ac pſpectis, quid rectius, quid iuſtius erit iudicare. Hac vero in controuerſia, cum plures ſint, quæ pulchro ordine excutiendæ ſoluendæque proponuntur dubitationes, illa vna eſt omnium prima.

Primo inquam, vtrumne controuerſiæ huius competens ſit iudex Imperatorum hic Auguſtiſsimus?

Secũda, vtrumne ab Illuſtriſsimo hoc Finarij Marchione, rite recteque inſtitutum fuerit iudicium hoc reintegrandę poſseſsorium.

Tertia, vtrumne in hoc tam controuerſo iudicio, petitorij cauſam cum poſseſsoria cumulare liceat?

Quartam adijciemus, nos quorum alter, vel Illuſtriſsimus ipſe Marchio, vel Genuenſis potius excelſa Reſpubl. in petitorio ius foueat?

Quinta ex ordine erit, quid hac in cauſa iudicio ve agendum nunc ſit, poſteaquam excelſæ Genuenſis Reipub. procurator, interpoſita appellatione, allata per ipſum Imperatorem interlocutoria, qua ad vlteriora procedendum eſse declarauit, iudicium deſeruit, ab aula receſsit, domumque nullo ſui loco ſuffecto, reuerſus eſt.

Sexta erit, vtrumne excelſæ Genuenſis Reipubl. capitula iam in cauſa porrecta recipi admittique debeant?

Septima, qualis ſit in cauſa hac ferenda ſententia?

Vltima, vtrumne ſaltem excelſæ Reipublicę reſtituendę ſint impenſæ, quas in caſtri Franchi refectione erogauit?

Dubitationum ergo propoſitarum egregium ordinem, vt omni cura, & ſtudio proſequar ac explicem, in hac omnium prima difficillimaque, non mediocri-
1 ter more † Scæuolæ Iureconſulti in l. ſeruum quoque, in princ.

in princ. de procurat.& in l.ſi me & Titium, ff.de re-
bus credit.& ſi cer.pet. ſubſiſtebam. in eam enim ſen-
tentiam,prima (vt aiunt) fronte deſcendendum vide-
batur, inuict. Ferdinandum Imperatorem noſtrum,
cauſæ huius & controuerſiæ iudicem fore competen-
tem,in hancque opinionem multis aliquando adduce-
bar rationibus.

Primo ſic argumentabar, competens iudex is iudi-
catur, qui in ſuos iuriſdictionem exercet, ſibique ſub-
ditos coercere poteſt, at Reipublicæ Genuenſi diuus
ipſe Ferdinandus præeſt, illiuſque dominus cenſetur,
in eam ergo ius dicere poterit. Maior propoſitio vt
de ſe nota eſt, ſic nec noſtra probatione eget, teſtan-
tur enim Iureconſulti ſæpiſſime, vt in l. eum qui, in l.
vltima, ff.de iuriſdict. omnium iudicum. & in integro
illo titulo, C. ſi a non competen. iudic. Illiſque in lo-
a cis fuſius noſtri interpretes, in † ſubditos tantum ius
dicere poſſe magiſtratus, quandoquidem in alienæ
ditionis ſuppoſitos, nulla eſt poteſtas, vel imperium.
Minor propoſitio, vt maioris eſt ponderis, ſic clarius
probari videtur, Genuenſium ſcilicet Rempublicam
eſſe Imperio ſuppoſitam. Id enim ex eo ſatis conſtat,
3 quoniam † iure vniuerſi orbis moderatorem, & do-
minum Imperatorem credimus, quod Eudemoni
Nicomedienſi reſpondiſſe diuum Antoninum teſta-
tur Mærianus Voluſius in l. de precario. ff. ad legem
Rhodiam, de iactu. Ego quidem mundi dominus, lex
autem maris reſpondit illæ, quæ enim differentia in-
troducitur, (inquit Iuſtinianus in l. bene a Zenone,
C. de quadrien. præſcript.) cum omnia Principis eſſe
intelligantur. Quod ex noſtris infiniti prope affirma-
runt, vt apud Reſtaurum Caſtald. inſignem Iurecon-
ſultum in tractatu de Imperatore, quæſtio. 52. qui re-
ceptiſſimam hanc eſſe ſententiam teſtatur, quod in
4 noſtris his † Italiæ regionibus maxime procedere in-
telligimus, ea c. Imperialem. §. firmiter. de prohib. feu-
di alien. per Frider. hinc factum eſt, vt interrogatus
reſponderit Alex. Imolenſis conſ. 87. in fi. lib. 6. a quo
non receſſit Reſtaurus, loco quem paulo ante citaui-
mus quæſt. 53. num. 19. eſſe ſuperque fundatam (vt il-
5 li aiunt) † Imperatoris intentionem, ſe in omnes poſſe
ius dicere, eumque probationis onere grauari, qui
ſe Imperatoris iuriſdictioni non ſubiacere contendit.
quod etiam ea Adriani conſtitutione, in c. Adrianus.
63. diſtinctione admonuit Bertachin. tract. gabella-
rum, par. 1. q. 2. & tract. de Epiſcopo, pag. 91. quæſt. 16.
num. 36. nec immerito certe hoc factum dicitur, cum
6 in terris Deus habeatur † Imperator, vt teſtatur Iuſt.
in Auth. de Conſulibus, in fi. quare docuit Innoc. in c.
7 cum M. Ferrarienſis, de conſtit. & poſt eum Bald. † in
Imperatore eſſe iuriſdictionum fontem, e quo ceteræ
omnes fluunt ac refluunt. quod & annotarunt Curt.
iunior conſ. 157. num. 12. Rubeus conſ. 77. numero 1.
Pariſ. conſ. 1. num. 12. lib. 2. ſic dicimus ſacrilegij inſtar
eſſe aduerſus Imperatoris poteſtatem ſentire, l. 2. C.
de crimine ſacrilegij, & ex noſtris affirmarunt Iaſ. in
l. reſcripta, numero 6. C. de precibus Imper. offeren.
Dec. conſ. 588. num. 12. & conſultiſſimus Aimo Cra-
uet. mihi compater colendiſſimus, conſ. 241. num. 23.
ceteros ſciens prætereo. Quin, (cetera omittamus, &
8 rem hanc in ſpecie magis arringamus) † Genuam eſ-
ſe Imperio ſuppoſitam, illud eſt argumento, quod Ro
manis fere ſemper paruit, vt non vno in loco litteris
mandarunt rerum diligentiſſimi ſcriptores, vnus om-
nium præſertim optimus Liuius, is poſteaquam libro
8. tertiæ Decadis, in hæc verba ſcriptum reliquit. [Ea
9 dem æſtate † Mago Amilcaris filius ex minore Balea-
rium inſula, vbi hibernarat, iuuentute lecta in claſ-
ſem impoſita, in Italiam triginta ferme roſtratis na-
uibus & multis onerarijs, duodecim millium pedi-
tum, duo ferme equitum traiecit: Genuamque nul-
lis præſidijs maritimam oram tutantibus, repenti-
no cœpit, inde ad oram Ligurorum Alpinorum, ſi
quos ibi motus facere poſſet claſſem appulit.] ſic li-
10 bro 10. Decadis tertiæ, in hæc ſubijcit verba, [Et † Lu
cretio prorogatum Imperium, vt Genuam opidum
a Magone Pœno dirutum reædificaret:] idem libro
11 ſecundo quintæ Decadis, M. Popilio Coſ. † hæc lit-
teris mandauit. [Poſt hanc pugnam ex diuerſa fuga
in vnum collecti Ligures, cum maiorem multo par-
tem ciuium amiſſam, quam ſupereſſe cernerent, (nec
enim plus decem millia hominum erant) dedide-
runt ſeſe. nihil quidem illi pacti, ſperauerant tamen
non atrocius, quam ſuperiores Imperatores Coſſ.
in ſe ſæuiturum: at ille arma omnibus ademit, opi-
dum diruit, ipſos bonaque eorum vendidit litteraſ-
que ſenatui de rebus a ſe geſtis miſit.] Apud Plutar-
chum quoque in Pauli Æmilij vita ſic legimus. Coſſ.
12 autem factus † Æmilius, bellum geſſit aduerſus Ligu-
res, homines bellicoſos, & ob vicinitatem Romano-
rum bellandi peritos. Incolunt enim extremam Ita-
liæ oram, quæ ad Alpes pertinet, ipſamque Alpium,
quantum Tyreno abluitur Pelago, & contra Lybiam
conſurgit permiſti Gallis & Iberis maritimis. Tunc
autem prædatorijs nauigijs mare vſque ad Herculeas
columnas infeſtabant. Contra eos igitur Æmilius
Coſ. cum octo millibus militum miſſus, hac paucita-
te copiarum triginta millia hoſtium confiait: eiſque
in fugam verſis, & intra mœnia compulſis, ſpem bo-
nã humanitatis præſtitit, neque enim volebant Roma
ni, Ligurum gentem omnino delere, ſed veluti ſpem
ac præſidium aduerſus Gallicos tumultus, qui Italiæ
continue imminebant, relinquere. Aemilij igitur fi-
ducia adducti Ligures, & naues & opida illi dede-
runt. Ipſe vero dirutis mœnibus, nec genere vllo in-
iuriæ illato, vrbes quidem reſtituit, naues vero ade-
mit, nec illius multitudinis nauigium ſupra triſcalmũ
eis reliquit. Homines autem tam mari, quam terra a
Liguribus antea captos, ciues peregrinoſq; liberauit.
Genuam itaque Romano ſuppoſitam Imperio fuiſſe
olim intelligimus, reſque ita ſe habuit ad annum vſque
ſeptingenteſimũ ſalutis noſtræ, vt Blondus de illuſtra-
ta Italia ſcripſit, vel ad annum vſque ſexageſimum,
vt Leandro Alberto in deſcriptione Italiæ placuit:
13 quo tempore † Rotharis Longobardorum Rex ſum-
ma vi ea potitus eſt, fœdeque diripuit, ac impie, ty-
ranniceque funditus fere euertit. quibus adſtipula-
tur Raphael Volaterranus in commentarijs vrbanis
libro 4. cap. 1. & ab anno illo ad annum vſque cente-
ſimum primum ſupra milleſimum Genuam ſub Impe
rio fuiſſe innuit Georgius Merula, libro 6. hiſtoriarum
14 Vicecomitum. Quin, anno 1190. † Fridericus Barba
rubea vulgo appellatus, dum illi imperaret, nouos e-
ligi iuſſit magiſtratus, nouoſque adminiſtrationis in-
ſtituit ordines, vt Leandro Alberto placuit. Nec diſ-
ſentit Nebienſis Epiſcopus in Genuenſibus Annali-
bus. Accedit præterea, quod anno 1528. Carolus Quin
15 tus Imperatorum feliciſſimus, † nouum a Genuen-
ſibus in rebus publicis adminiſtrandis inſtitutum or-
dinem, cum iſtic eſſet, cõfirmauit, nouaque & ampliſ-
ſima contulit priuilegia, quod teſtatur Leander Al-
bertus, quem modo retulimus & nobis ipſis ſatis oſten-
dunt exhibita ipſorum priuilegiorum documenta,
16 quaſi ſane † priuilegiorum conceſſio. Imperatoris in
Genuenſes iuriſdictionem arguit, & imperium o-
ſtendit, vt poſt Ioannem Lignanum interrogatus re-
ſpondit Rimin. conſ. 269. numero 41. libro 2. Accedit
17 & illud Carolum † Quintum conſueuiſſe in multis,

Yy . vel

vel reſcriptis, vel conceſſis priuilegijs in hæc verba
Genuam appellare Ciuitatem, [datum in ciuitate no
ſtra Genuæ,] vt inter cetera legitur in priuilegio con-
ceſſo Illuſtriſs. Ioanni Carreto, Alphonſi huius Illuſtr.
Marchionis patri, quæ ſane ratio eo fortior & firmior
redditur, quo nulla vmquam a Genuenſibus facta re-
18 peritur proteſtatio, † qua illæſum ius proprium eſſe
voluerint, ob idque in Imperatorem conſenſiſſe dicū-
tur, iuxta Iureconſulti reſponſum in l. ſi filiusfam. ff.
ad S. C. Maced. & egregie ſcribunt Mattheſ. notab.
a 2. Iaſ. in l. quæ dotis, num. 92. ff. ſoluto matrimon. &
in conſ. 47. nu. 2. lib. 1. Decius conſ. 430. in fin. & conſ.
632. nu. 16. Ripa in l. admonendi, nu. 139. ff. de iureiur.
Gozad. conſ. 23. nu. 6. Et cum ita atteſtatus fuerit D.
19 Carolus Quintus illius † verbis etiam enunciatiuis de
ferendum eſt, vt probat tex. Clem. 1. de probat. & ſcri
bunt egregiè Afflict. deciſ. 305. nu. 13. & 14. & Ruin.
conſ. 103. num. 10. lib. 5. cum præſertim propter ſe,
non propter aliud emiſſa videantur: ſatis ergo con-
ſtare videtur Imperatorem huius cauſæ iudicem eſſe
competentem.

Secundo loco, vt huius eſſem opinionis, ea Inno-
centij adducebar auctoritate in cap. ea parte, de foro
20 competen. dum affirmauit † in feudorum controuer-
ſijs, feudi dominum iudicem eſſe competentem, cu-
ius ſententiam viſi ſunt probare Bald. Imola, Socin. &
Dec. in c. ea tranſmiſſa, de foro compet. & in c. cete-
rum, de iudic. reiecta (vt aliqui credunt) gloſſę auctori-
tate ibi. eo fortius hæc confirmantur, quod cauſa hæc
poſſeſſorij eſt iudicij, dum, vt deiectus reſtitui petit
21 Marchio, in qua iudicis partes ſuſtinet, † qui ordina-
rius eſt, ſic Bald. in l. 3. col. 1. C. ſi a non comp. iud. in c.
1. §. ſi inter pares, de lege Corradi, & Aret. in c. cete-
rum, de iud. idem viſus eſt reſpondere Iaſ. in conſ. 60.
col. 2. verſ. ſecundo, & fortius, lib. 1. cum ergo Impera
tor iudex ſit ordinarius, ſequitur eum ius dicere in hac
cauſa poſſe.

Tertio ſic argumentari poſſe quandoque eſt viſum.
22 Imperator † in propria ac ſuorum cauſa ſibi ius dice-
re poteſt, l. proxime, ff. de ijs quæ in teſtam. delen. l.
& hoc Tiberius, ff. de hæred. inſtit. §. vlt. Inſtit. de hæ-
red. inſtit. & ex noſtris annotarunt Bald. in l. vnica, C.
ne quis in ſua cauſa, Dec. conſ. 588. nu. 1. & 2. Gozad.
conſ. 1. nu. 27. Reſtaur. tract. de Imperat. q. 91. nu. 2. at
23 feudum † Finarięſe Imperij eſſe inueſtitura Othonis
ſecundi anno 967. 10. Calend. Aprilis, Carractenſibus
conceſſa, oſtendit. Cuius rei meminit etiam Alberi-
cus Roſatus in ſuo Dictionario, in verbo, feudum,
oſtendit & inueſtitura Caroli Quarti, anno 1355. con
24 ceſſa, qua hos Imperij † ligios vaſallos eſſe probatur,
quorum natura eſt, vt vni tantum ſubſint concedenti,
præterea nemini, quod ſatis ſuperque probat textus
in cap. ſi quis inueſtierit, de feudo dato in vicem legis
commiſſo, gloſſ. Clemen. Paſtoralis, §. deinde, in ver-
bo, Ligius, de re iud. Iſernia in c. 1. §. omnem, de noua
forma fidel. Io. de Anan. conſ. 7. nu. 9. Iacob. a Sancto
Georgio in inueſtit. feudali, in verbo, feudum, col. 3.
25 ver. ſeptima diuiſio, quo loco affirmauit, † feudū hoc
ligium ſolum concedi ab eo, qui ſuperiorem nec ha-
bet, nec recognoſcit, quare nulla alteri in ea conceſſio-
ne reſeruari ſolet fidelitas, vt ſcribunt omnes cap. 1. §.
feudum, de prohib. feudi alien. per Frider. & ſcripſit
Guido Papæ q. 309. Vltra octo. Iaſ. in prælud. feudor.
nu. 106. & 107. Iacob. a S. Georgio tract. de homagijs,
26 col. 3. ver. tertius caſus. ob idque affirmarunt, † vaſal-
lum duorum ligium eſſe non poſſe, quod placuit & ce
teris, præſertim Iacobo Aluar. in c. 1. §. vlt. in fi. hic fi-
nitur lex Corradi. Affl. deciſ. 307. nu. 3. Quin? interro
gatus reſpondit Guid. Pap. conſ. 213. ſequuntur, &c.
n. 4. etiam pro diuerſis rebus, quem duorum vaſallum
ligium effici non poſſe, conſuetudo tamen Delphina-
tus aliter obſeruat, idem Guido Papæ q. 310. Moder.
Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 12. gl. 5. num. 6. alia do-
cuit Iaſ. in l. de pupillo, §. plurimum, ff. de operis noui
nunciat. & in hanc ſententiam præter ceteros adfero
elegans Baldi reſponſum in conſ. 291. Ad euidentiam
præmittendum eſt, lib. 2. quo loco in primis verbis ca-
pituli, ſi quis inueſtitus. de capitulis extraordinarijs,
non impreſſi forte, verba retulit, reſponditque, vaſal-
lum ligium duorum eſſe non poſſe. Quin, Iacobinus,
quem mox citaui, d. tract. de homagijs, col. 3. ver. quar
27 tus caſus. ſcripſit, non perſonas modo horum † vaſal-
lorum, ſed & bona ipſa concedenti feudum ligium eſ-
ſe ſuppoſita, ſequitur ergo hac in cauſa Imperatorem
ius dicere poſſe.

28 Quarto ſic aliquando inſtabam, † ratione rei ſitæ
in alios ſubditos poteſt iudex ſuam exercere iuriſdi-
ctionem, at Genuenſes partem feudi Finarij, quod
Imperij eſſe diximus, poſſident, ergo in eos ius dicere
poterit Imperator. maior propoſitio ſatis de ſe nota
eſt, cum tex. ſit clarus in c. ſane, & ibi Socin. q. 7. de fo-
ro competen. minor autem pariter probari ſatis dici-
29 tur ex laudo † Antonioti Adurni, prudentiſſimi olim
Genuenſium Ducis, lato anno 1385. quo tempore is
Adurnus Rempublicam hanc Excelſam moderaba-
tur, (vt ſæpius relati Nebienſis Epiſcopus in Genuen
ſium Annalibus, & Leander Albertus in Italiæ deſcri
ptione teſtantur) ex eo itaque laudo Reſpublica hæc
partem huius Finarienſis feudi conſecuta dicitur: quo
30 fit, vt in ius † ſuccedens eo iure prædeceſſori compe-
tenti vti, & ad commodum ac incommodum debeat,
31 l. qui in ius, de reg. iuris. tranſit enim † res ſuo cum o-
nere, l. is cui opus, vbi late Iaſ. num. 6. ff. de noui operis
nunciat. & late ſcribunt Afflict. deciſ. 95. num. 3. & 4.
Socin. ſen. conſ. 45. lib. 3. conſ. 12. lib. 4. Gozad. conſ.
15. num. 13. Pariſ. conſ. 127. num. 12. lib. 4. Tiraq. de
retractu conſang. §. 1. gl. 10. num. 13. & Soc. iun. conſ.
74. num. 8. lib. 3.

Quinto argumentari ſic licere videtur; Imperator
32 delicta † vbique locorum perpetrata punire poteſt,
& de eis iudicium ferre, cum proprium ſit Imperato-
ris illud exequi, vbi te inuenero ibi te iudicabo, l. 1.
vbi gl. C. vbi de crimine agi oportet, gl. in c. vlt. de foro
compet. quo loco annotarunt Abb. & ceteri, & cla-
rius ex facto interrogatus reſpondit Rube. Alexand.
conſil. 77. num. 1. ſed Genuenſes occupando opida, &
caſtra Finarienſis, acerrimo bello illato, deliquiſſe di-
cuntur, ac in pœnam legis Iuliæ de vi publica, & l. ſi
quis in tantam, C. vnde vi, incidiſſe. nec hæſitandum
33 eſſe videtur Rempub. non deliquiſſe † cum vexillis
leuatis, habitoque (vt teſtantur acta) inter eos conſi-
lio ac deliberatione, indictum fuerit bellum, ſic do-
cuit Bart. in l. aut facta, §. nonnumquam, num. 9. ff. de
priuat. delict. Boer. tract. de ſeditioſis, quæſt. vlt. & in
ſpecie noſtri caſus annotarunt Cin. & Alberic. in l. ſi
quis in tantam, ille, col. 4. iſte, col. 2. in fine. egregie Pa-
riſ. conſ. 21. num. 30. lib. 4. qui receptam apud omnes
teſtatur, quod fortius procedere, & clarius eſſe dici-
tur hoc caſu, vbi facta occupatione, Reſpublica ge-
34 ſta omnia † dicitur ratū habuiſſe, quo fit, vt ipſamet
Reſpub. ſpoliaſſe, & vim intuliſſe dicatur, l. 1. §. deie-
ciſſe, ff. de vi, & vi arm. quem in hanc ſententiā citauit
Bart. d. §. nonnumquam, nu. 10. & reſpondit Iaſ. conſ.
139. col. 2. lib. 4. in l. ciuitas, nu. 3. ff. ſi cert. pet. Afflict.
deciſ. 376. nu. 3. Pariſ. conſ. 21. nu. 32. lib. 4. Confirma-
tur: quia etſi Genuenſibus aliquod conceſſum alias
dicatur priuilegium, quo Imperatoris iuriſdictio-
nem & iudicium euitare, declinareque potuerint,

attamen

35 attamen † ob perpetratum delictum, illud amiſiſſe di-
cuntur, vt ſatis probari videtur in Authen. qua in pro-
uincia. C. vbi de crim. agi oportet, & poſt a ſe relatos
docuit Iaſon in l. beneficium, nu. 52. ff. de conſt. Prin-
cip. ſenſit Marian. Socin. ſen. in cap. propoſuiſti. nu. 9.
de foro compet. qui ea ratione affirmant, ſubijci iuriſ-
dictioni ordinariç qui alias ab illius iuriſdictione erant
exempti.

Sexto in hanc opinionem ex eo aliquando adduce-
36 bar, quod ceſſante cauſa † priuilegij, ceſſat priuile-
gium, l. athletæ, §. 1. l. Geometræ l. idem Vlpianus. ff.
de excuſat. tut. l. Titia Seio, §. vſuras. de leg. 2. latiſſime
Tiraq. tract. Quod ceſſante cauſa ceſſet effectus, parte
1. nu. 203. ſed Genuenſium priuilegium, quo ſe ab Im-
peratoris iuriſdictione tuebantur, ceſſat ergo ipſius
Imperatoris iudicium quod euitare non potuerunt.
probatur illa minor propoſitio duplici ratione, tum
ob commiſſum delictum, (vt mox retuli) tum quia ip-
37 ſemet Imperator † priuilegium ex eo reuocaſſe dici-
tur, quod ſe huius cauſæ iudicem competentem decla
rauit, quamobrem in antecedens neceſſarium, priuile-
gium illud exemptionis reuocatum cenſetur. arg. l. il-
lud. ff. de acq. hæred. & tradit Affl. deciſ. 5. nu. 3. quod
38 tanto fortius procedit, cum † Princeps clauſula ple-
nitudinis poteſtatis vtitur, qua in dubio vti præſumi-
tur, vt actus valeat, vt docuerunt Caſtr. in l. ex imper-
fecto. C. de teſtam. Alexan. l. quamquam, num. 5. C. de
teſtam. mil. conſ. 11. col. pen. & reſpondit Ruin. conſ.
23. nu. 4. lib. 2. Soc. iunior conſ. 134. nu. 27 lib. 3. Crau.
conſ. 75. num. 3.

Vltimo, vt ita ſentirem. non me vrgebat mediocri-
39 ter illud, quod † iudex ſemel approbatus, recuſari il-
liusque euitari iuriſdictio amplius nō poteſt, l. ſed &
ſi ſuſceperit. ff. de iud. ſed Imperatoris iuriſdictionem
iam ſemel approbaſſe dicuntur Genuenſes, cum de-
40 bito tempore † declinatoriam non propoſuerint, vt
omnes ſcribunt in d. l. ſed & ſi ſuſceperit. Pract. Pap.
in forma declinatoriæ, in verbo, nec fuiſſe, num. 1. Fel.
in c. paſtoralis, de except. euitari ergo Imperatoris iu-
dicium non poteſt. Hęc me non parum heſitantem, vt
contra excelſam hanc Genuenſium Rēpub. ſentirem,
reddebant..

Re tamen ipſa diligentiſſimo ſtudio, omnique cu-
ra & opera perpenſa, totus in contrariam ſententiam
diſceſſi, nempe Ferdinandum Imperatorem noſtrum
Auguſt. huius controuerſiæ iudicem non eſſe compe-
tentem, quod vt dicam, multis adducor rationibus, &
argumentis.

41 Primo eo adducor fundamento. † Competens &
ordinarius is eſt iudex, qui rei conuenti iudex eſt, gloſ.
in c. 1. §. vlt. de prohib. feudi alien. per Freder. omnes
in l. vlt. de iuriſdict. omn. iudic. at Imperator Genuen-
ſium ordinarius iudex non eſt, cum ab eius iuriſdictio-
ne & imperio liberi & exempti ſint, ergo iudex eorū
competens non erit. maior eſt probata. minor vera
42 ſic multis demonſtratur, eaque ratione † prima, quod
liberi ſumus a natura & origine omnes, l. libertas. ff. de
ſtatu hom. l. manumiſſiones. ff. de iuſt. & iure §. 1. Inſt.
43 de libertinis. hinc dicimus non ſeruitutem, ſed † liber
tatem, vtpote iure naturali conſentaneam, præſumi, l.
altius. C. de ſeruit. & aqua. ob id noſtris terminis re-
ſpondit Iaſ. conſ. 6n. colum. 3. in princ. lib. 1. feudalem
rem non eſſe, ſed liberam præſumi, alia congerunt
plura Cur. iun. conſ. 140. num. 4. Pariſius conſ. 20. co-
lum. 1. lib. 1. Alciat. late tract. præſumpt. regul. 2. præ-
ſumpt. 3. Crauet. conſ. 111. num. 9. & in ſpecie ex rela-
ta regula reſpondit Decius conſ. 306. num. 4. in dubio
44 non præſumi † vnam ciuitatem eſſe ſubiectam alte-
45 ri. conſuluit enim Dec. pro ciuitate † Sauonæ, an ſub-
eſſet ciuitati Genuę. vt in eadem met facti ſpecie con-
ſuluit Curtius iunior conſ. 124. aduerſus quos, in in-
diuiduo eiuſdem caſus, conſuluit Ruin. conſ. 1. lib. 4.
46 & ad rem magis ſua origine † Genuenſes non eſſe
alicuius imperio ſubiectos demonſtratur auctorita-
te viri diligentiſſimi, ac antiquitatum obſeruatoris
fideliſſimi Dionyſij Halicarnaſſęi, qui lib. primo, an-
tiquitatum Roman. in hæc verba ſcribit. [Alij rurſum
Ligurum colonos eos fuiſſe fabulabantur, Vmbris
confinium. Ligures enim & Italiæ quaſdam partes
habitant & Galliæ, incertum ab vtra profecti pa-
tria, nam hactenus incomperta origo eius gentis
eſt.] Sed ſcriptorum Romanorum doctiſſimi, & in
his Portius Cato, qui diligentiſſime ſcripſit de
conditoribus Italicarum vrbium, Caiuſque Sem-
pronius & aliquot alij, Græcos eos eſſe affirmant
profectos ex Achaia multis ante bellum Troianum
ætatibus, nec tamen diſertè tradunt, ex qua Græ-
ca Natione, quave vrbe migrauerint, ac ne tem-
pus quidem, aut ducem Coloniæ, aut quo caſu an-
tiquam patriam reliquerint, tantum fabulam ſe-
cuti Græcanicam nullius Græci auctoris eam con-
firmant teſtimonio. Itaque rei veritas, quomodo
ſe habeat incertum eſt, quod ſi illorum ſermo ſanus
47 eſt, non poſſunt eſſe coloni alterius generis, † quam
Arcadici. [Hæc ille.] Libertatem autem hos po-
pulos, ad tempora illa vſque Magonis, (cuius pau-
lo ante meminimus) amiſiſſe, & in Romanorum po-
teſtatem ditionemque veniſſe ſcriptorum nemo eſt,
qui affirmat. Quin? nec iam relati Liuius & Plutar-
48 chus id ſentiunt, nam Liuius eo † loco, quem ſu-
pra retulimus, libro ſecundo, ſecundæ Decadis, ſub-
dit poſt relata verba hæc ipſa, [Quas ob res place-
ret Senatui M. Pompilium Cos. Ligures pretio em-
ptoribus ipſos reſtituere in libertatem, bonaque vt
ijs, quidquid recuperari poſſit, reddantur curare: ar-
ma quoque tempore fieri in ea gente; Conſulem
de prouincia decedere cum deditos in ſuam ſedem
Ligures reſtituiſſent: claram victoriam vincendo
oppugnantes, non ſæuiendo in afflictos fieri.] Qui
ſane locus Genuenſium libertatem potius, quam
ſubiectionem oſtendit, quod ſi aliquo tempore con-
49 ſtare poteſt † Genuenſes Imperio paruiſſe, iam cla-
rius conſtat anno ſalutis noſtræ 1162. Friderici li-
beralitate plena libertate donatos: imo in antiqua
confirmatos. Quod fecit & Henricus Friderici ſuc-
ceſſor anno 1191. vt Nebienſis Epiſcopus in ſæ-
pius citatis Annalibus ſcripſit: & ex noſtris multi
affirmarunt, vt Bald. conſilio 182. caſus eſt, Rex Ci-
pri. libro quinto. quo loco ingenue teſtatur, Genuen-
ſium Rempublicam nullum vel Imperatorem, vel
Regem, aliumve ſuperiorem ac dominum reco-
50 gnoſcere, qua † vixerat ætate Baldus Peruſinus nota-
runt omnes, ex marmore in ædibus diui Franciſci hu-
ius ciuitatis. in humanis agebat ante annum 1400.
51 cum eo anno, 4. Calend. Maij vita functus ſit, & Gre-
gorij XI. Pontificis Maximi præceptor fuit, vt in il-
lius Gregorij vita ſcripſit Platina, ex quo etiam in-
telligimus, Gregorium illum anno 1371. Pontifica-
52 tum aſſecutum fuiſſe, † Genuenſes quoque ab om-
ni nexu ſeruitutis & ſubiectionis ſolutos eſſe teſtatur
Andr. Barbat. Siculus, conſilio 38. colum. penultima,
verſic. præterea dicitur in iſto. libro 1. qui reſpondit
Genuam tempore quo aliquas cum regibus Arago-
num iniuit conuentiones, fuiſſe in plena & abſoluta
libertate, quod forte contigit prope annum 1335.
quo tempore Robertus Aragonius Rex vna cum
Ioanne XXII. Pontifice Maximo ea ciuitate potitus
eſt. vt rerum diligentiſſimi annotarunt ſcriptores,

Digitized by Google

ab eo itaque anno 1335. ad annum vſque 1529. Diuos
Imperatores aliquos in eam ciuitatem, vel Imperium
vel iuriſdictionem exercuiſſe, nemo eſt qui ſcribat.
Quin ex noſtris Decius conſilio 534. numero 1. &
conſilio 649. numero 2. dum Piſis doceret, reſpondit
Genuenſes ſuperiorem non recognoſcere, id enim cõ-
tigit prope annum 1515. idem clare affirmant Re-
ſtaurus Caſtaldus tractatu de Imperatore, quæſt. 54.
numero 20. Quare factum eſt, vt iuſta optimaque ra-
53 tione permotus Diuus † Carolus Quintus, eo anno
1529. cum per aliquot dies in ea Genuenſi ciuitate
commoraretur, hanc ipſam a Romano Imperio illæ-
ſam libertatem eſſe voluerit, ſuoque ampliſſimo con-
firmauerit teſtimonio, Genuenſium Rempublicam
ab immemoriali tempore citra eſſe in quaſi poſſeſſio-
ne libertatis affirmans: quæ verba in ſuo vero ac po-
tentiori (vt iuri conuenit) ſignificatu ſumpta, oſten-
dunt Genuenſium Rempublicam, etiam a ſuperiori-
tate Imperij liberam exemptamque fore, cum præ-
54 ſertim ſimus in † beneficio Principis, ex quo conceſ-
ſio ei tantum nocere poteſt, iuxta declarationem Ia-
ſon. in l. beneficium, numero 25. ff. de legibus. quod be
neficium latam ac amplam habet ſignificationem, vt
in noſtris terminis affirmarunt Roman. conſil. 271.
Iaſ. conſil. 45. colum. 2. verſiculo tertio moueor, quia.
libro 1. & Crauet. conſilio 209. numero 7. Senſus iſte,
ex claris illius priuilegij, ſeu verius conceſſionis be-
neficij verbis elicitur, dum affirmauit Imperator in
controuerſijs Genuenſium iudicem eſſe adeundum,
ex his oſtendens Rempublicam illam ſupremi Princi-
55 pis locum † tenere: quæ ſane aſſertio, etſi non alteri,
ipſi tamen aſſerenti non mediocre affert detrimen-
tum, l. quidam. ff. de probat. l. optimam, C. de contrah.
& commit. ſtipul. Soc. ſen. conſ. 214. col. 4. lib. 2. Dec.
conſ. 42. in 4. dubio. Crau. in tractatu de antiquitate
temporum, parte 1. tertia particula, quæ incipit, pro-
poſitum, numero 19. qui numero 20. ſubijcit ex Soci-
ni ſententia, verba hæc detrimentum adferre abſen-
tibus, actui tamen conſentientibus, ſic idem Crauet-
ta reſpondit conſilio 97. numero 10. quod ipſe in Im-
peratore etiam noſtro hoc caſu verum intelligo, cum
verba illa ſint principaliter & propter ſe prolata, iux-
ta ea quæ latiſſime ſcribit ipſe Crauetta d. tertia par-
ticula, num. 16. & 17. Quæ ſane aſſertio totam hanc
dirimit quæſtionem, niſi modo, cum maleuolis, & qui
per cauillos & anfractus rem claram ponant in ambi-
guo, agamus, quorum leuibus offendiculis & obie-
ctionibus, vt occurram quæ forte huic aſſertioni ob-
ijci poſſent, diſſoluam, illisque pro viribus ſatisfa-
ciam.

Non ergo illud primum Genuenſium aduerſatur
libertati, eſſe a diuo Carolo conceſſum priuilegium,
56 [ſaluis † Romani Imperij iuribus] quoniam verba
hæc, non eum habent ſenſum, quem aliqui male opi-
nantur, reſeruatum intelligi Imperij ius, oſtenditque
Romanum Imperium ſupremam illam in Genuen-
ſes habere poteſtatem, vt viſus eſt ſentire Reſtaurus
Caſtald. tractat. de Imperatore, quæſtio. 110. in caſu
330. reſeruato, nam notum eſt ita omnibus, vt nec id
57 ignorent vix iuris initiati, † reſeruationem illius eſ-
ſe naturæ, vt ius quod eſt conſeruet, non nouum ad-
ferat. Quod ipſa verbi ſignificatio oſtendit, & ſatis
probatur in l. at ſi quis, §. plerique, ff. de relig. & ſump.
funer. in l. 3. §. 1. ff. quibus modis pign. vel hypoth. ſol-
uitur, l. 3. §. penul. ff. de liber. homin. exhiben. & poſt
Angelum, Socinum, & alios conſultus reſpondit Cra
uet. noſter in conſil. 29. numero 8. conſil. 144. numero
15. & conſil. 289. numero 3. eiuſdem addo ſententiæ
Ruinum conſilio 40. numero 7. conſilio 90. nume-
ro 50. lib. 1. & Socinum Iuniorem conſilio 134. nume-
ro 86. libro 3. hinc dicere ſolemus reſeruationem fru-
ſtra appoſitam, cum nullum ſubeſt ius, quod reſerua-
ri poteſt. l. venditione, in fi. ff. communia prædiorum.
l. ſi quis legauerit, de legat. 2. ibique annotant Bartol.
& Iaſon, & interrogatus reſpondit Crauetta noſter
conſilio 15. numero 2. conſilio 33. numero 20. verſic.
ſexto decidi, conſ. 70. numero 6. conſ. 226. num. 6. qui
ſcite ac docte, pro illius more, alios plures in hanc re-
tulit ſententiam: huic ergo ſatisfactum eſt obiectio-
ni, cum demonſtratum minime fuerit, ante huius re-
ſeruationis tempora Imperio ſuppoſitam fuiſſe Ge-
nuenſium Rempublicam. Reſponderi etiam ſecundo
loco ſic poſſe arbitror, clauſulam [ſaluis Imperij iu-
ribus] intelligi ſi ius aliquod alia ex cauſa, quam ex
expreſſis in priuilegio, & conceſſione, competeret,
vt omnium primus ex facto conſuluit Oldrad. conſil.
330. colum. vltima, quem ſecuti ſunt Gomeſ. in com-
mentar. ad regulas Cancellariæ, De non tollendo iu-
re quæſito, quæſt. 2. pagina vltima, verſicu. poſtremo.
& Pariſ. conſ. 16. num. 30. conſ. 70. num. 22. lib. 2. nec
aliter loquitur, ſi recte perpendatur, Reſtaurus d. ca-
ſu 330. cum ergo non modo abſoluta libertas in ge-
nere, ſed & fori priuilegium in ſpecie (vt retuli) in eo
priuilegio expreſſa fuerint, ſequitur clauſulam illam
Imperij ſubiectionem non arguere. Poteſt reſponderi
58 & tertio, † clauſulam illam in fine, in verbiſque execu
tiuis poſitam eſſe, quare nihil operatur, vt in ſpecie re-
ſpondit Dec. conſ. 413. num. 8. & 9. & conferunt, quę
paſſim noſtri ſcribunt, clauſulas & verba in executi-
uis poſita nihil operari, ex illo tex. Clem. 2. de præben.
vt docuit Iaſ. in l. ius ciuile, num. 8. de inſt. & iure. conſ.
6. colum. 5. lib. 3. & conſ. 99. col. 3. lib. 4. Decius conſ.
423. num. 19. & egregie conſ. 500. num. 9. & 10. Cur.
iun. conſ. 3. num. 2. conſ. 56. num. 3. & conſ. 131. num.
6. Ripa l. qui Romę, §. duo fratres, num. 45. de verbor.
obligat. Socin. iunior conſ. 93. num. 25. lib. 3. ceteros
ſciens prætereo. Non aduerſantur pariter huic ſenten
59 tiæ illius priuilegij ſeu conceſſionis verba, dum † Ge-
nua, Camera Imperialis appellatur, quæ forte verba
ex aliquorum opinione, iuxta communem loquen-
di vſum intelligere debemus locum eſſe Imperij, Im-
peratorique ſubiectum, vtpote quod Imperator ius
Cameræ, quæ Imperialis dicitur, in ea ciuitate ha-
60 beat, qui ſane † communis loquendi vſus obſeruan-
dus maxime eſt, l. liberorum, §. quod tamen Caſſius,
de legat. 3. l. Labeo, §. idem Tubero. vbi late Bartol.
ff. de ſupellect. legat. late, docte, & egregie Didac. li-
bro 3. variarum reſolution. capit. 5. num. 2. Roland. a
Valle vir conſultiſſimus tractatu de lucro dotis, quæ-
ſtio. 6. numero 6. Huic difficultati iri ſatisfactum ſic
puto, ſi dicamus verba illa oſtendere, non Impera-
torem in ea ciuitate & Republica ius Cameræ, ſed
ciuitatem in ſe, ad ſui commodum Imperij iura &
Cameram habere, quaſi oſtendere velit Imperator,
Rempublicam hanc excelſam, quoad ſibi ſubditos
ſummo potiri Imperio, iusque fiſci habere, multis hic
ſenſus ſuadetur; Primo, quia ſi alius ſumeretur, ſibi
parum conſtans videretur Imperator Carolus Quin-
tus, poſteaquam atteſtatus eſt hanc Rempublicam ab
immemoriali tempore citra, eſſe in quaſi poſſeſſione
libertatis, quæ libertas in potentiori ſignificatu ſum-
pta, (vt ſumi debere paulo ante diximus) oſtendit li-
beram eſſe a ſuperioritate Imperij, quo fit, vt euitan-
61 da omnino ſint † pugnantia, cap. inter dilectos, de fide
inſtr. cuius argumento affirmant ex noſtris quamplu-
rimi, omnem diſpoſitionem ſic debere intelligi, ne re-
pugnantiæ in ea reperiantur, Dec. in l. vbi repugnan-
tia, in fin. de reg. iur. & conſ. 517. num. 4. Alciat. tract.
præſumpt.

præſumpt.reg.1.præſumpt.31.Boer.quæſt.252.n.12.
Socin.iun.conſ.125.nu.16.lib.1.Pariſ.conſ.102.num.
19.lib.1. ceteros conſulto omittam. Suadetur ſecun-
62 do hic ſenſus, quia ſolent hæ † Reſpubl. libertate do-
natæ iura fiſci, & Imperij in ſe, & ad ſui commodum
habere. quod egregie docuit Bart. in l. cunctos popu-
los, nu.50. in fine. C. de ſumma Trinit. & fide Cathol.
cuius ſententiam probauit Bal. in l.1. in fi. C. de hęred.
vel act. vend. & ſi eo loco male opinetur Baldus Prin-
cipi ſupremo reſeruata, conceſſa non cenſeri. qua de
re ſuo loco fuſius. Cõfirmatur tertio exemplo aliarum
ciuitatũ & Rerumpub. quę libertate fruuntur abſolu-
63 ta, vt in † ciuitate Venetiarũ, quæ vt omnimoda liber-
tate fruitur, ſic nec Imperatorem ipſum recognoſcit.
ꝙ docuit Bar. in l. hoſtes, ff. de captiuis & poſtl. reuerſ.
Bal. in rubr. ff. de rer. diuiſ. col.3. & poſt multos Iaſ. in l.
ex hoc iure. nu.26. de iuſt. & iur. in l. cunctos populos,
2. lectura, nu.11. C. de ſumma Trinit. & fide Cath. &
conſ.70. col.2. lib.3. Reſtaur. Caſtal. tract. de Impera-
tore, q.54. nu.9. qui multis affirmauit Sereniſs. Veneto
rum Remp. nec de iure, nec de facto Imperatori ſubeſ
ſe, ob idque non licere Imperatori ipſi in illorum locis
& ciuitatibus, voluntariam ẽt iuriſdictionem exerce-
re. quod in eademmet facti ſpecie conſultus reſpondit
Rui. conſ.66. lib.3. nec aliter reſponderunt Par. conſ.
2. nu.12. & 15. lib.2. & Socin. iun. conſ.100. nu.10. lib.
2. qua ratione factum eſt, vt Raph. Fulg. conſ.62. ſtan-
te ſtatuto, col.2. & Comenſis conſ.71. viſis pactis. in
64 fine. † ciuitatem Venetiarum communem hodie di-
xerint patriam, quod dixit Gomeſ. Hiſpan. in §. fuerat,
nu.5. Inſt. de act. idem de nobiliſſima Florentinorum
65 Repub. dicebatur, cui nunc pręeſt † Coſmus Medices
dux prudentiſſimus ſimul ac liberaliſſimus, cuius in
rebus publicis adminiſtrandis, curam, ſtudium, pru-
dentiam, ſummamque vigilantiam, eſt, quod ceteri
vniuerſi terrarum orbis Principes ante oculos ha-
66 beant. Hæc ergo † Florentinorum ciuitas nec Impe-
ratorem, nec alterum olim recognoſcebat ſuperio-
rem, vt ex noſtris affirmarunt Soc. ſen. conſil.273. col.
pen. lib.2. Iaſ. conſ.70. col.2. lib.3. Felin. in c. cum non
liceat, col.2. ver.4. conſidero, de præſcript. Dec. conſ.
357. nu.2. Purp. in l.1. n.329. ff. de offic. eius. cui man-
da. eſt iuriſd. Reſtaurus Caſtal. trac. de Imperatore, q.
54. nu.11. & recte ſentiunt, mea ſententia, quandoqui-
67 dem illa † Reſpub. (vt author eſt Platina in vita Ho-
norij IV. Pontificis Maximi) numeratis ſex millib. co-
ronatis a Rodulpho I. Imperatore libertatẽ aſſecuta
68 eſt. Idem de † Lucenſium Repub. eo loco litteris pro-
didit Platina, quæ numeratis duodecim millibus coro
natis eamdem ſibi acquiſiuit libertatem. cuius rei me-
minit & Fel. ſtatim relatus, & Dec. conſ.528. nu.2. &
Reſtaur. d. q.54. nu.12. qui vno ore affirmarunt, non
licere Imperatori eas quouis modo vexare, eſt ergo
diſſolutus hic obex, qui male creditur fortiſſimus.

Non quoque noſtræ huic ſententiæ aduerſatur, Im
69 peratori nõ licuiſſe † Imperij iura & ſupremam illam
poteſtatem in Genuenſes transferre. vt viſus eſt ſenti-
re, quem paulo ante citauimus Bal. in l.1. in fine. C. de
hæred. & actio. vend. cui accedunt Longouallius in l.
Imperium, num.256. ff. de iuriſdict. omn. iud. Moder.
Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit.1. §.1. glo.5. num.53. & 54.
& Didac. Couar. lib. practicarum quæſtionum, cap.4.
nu.1. in fine. Quoniam vno verbo ſatisfacio, veriorem
& crebriorem eſſe eorum ſententiam, qui aliter ſen-
ſerunt, iura ſcilicet Imperij, ſupremam poteſtatem,
ac illa demum ſupremo Imperatori & Principi reſer-
uata, transferri concedive poſſe, vt huius fuit ſenten-
tiæ ſibi parum conſtans Bald. conſilio 64. libro 1. An-
gel. in l. Imperium, col.2. verſic. ex prædictis etiam. de
iuriſdict. omnium iudic. Caſtren. conſ.63. Quod dicti
reditus ſalis. lib.1. Roman. conſ.271. viſa tota, late Iaſ.
conſ.45. col.2. & 3. lib.1. & conſ.161. lib.2. Rube. conſ.
50. & alios plures retulit Crau. conſ.209. nu.8. addo
Balbum in tract. præſcript. 2. par. 5. partis principalis,
col.2. Soc. iun. conſ.80. nu.40. lib.3. qui verum affirma
uit, quando in conceſſione adhibita ſunt verba multũ
70 generalia ac vniuerſalia; vnum hoc eſt, reſeruata † in
ſignum ſupremæ poteſtatis transferri poſſe, quod eo-
rum auctoritate confirmatur, qui negant Imperato-
rem his in locis legitimare poſſe ſpurios, nec creare
Notarios, qui actus ſupremo Principi reſeruati ſunt.
Sic interrogati reſponderunt Iaſ. conſ.70. col.2. lib.3.
Ruin. conſ.66. lib.3. Soc. iun. conſ.200. num.10. lib.2.
Pariſ. conſ.2. num.13. lib.2. Confirmatur ex crebriori
71 veriorique eorum ſententia, qui affirmarunt, † reſerua
ta Imperatori, & Principi in ſignum ſupremæ pote-
ſtatis, centenaria præſcriptione acquiri, præſcribique
poſſe, hanc veriorem ac receptiorem Doctorum opi-
nionem oſtendit & tuetur Crauet. tract. de antiquit.
tempor. 4. parte, 4. partis princip. num.73. & in ſpe-
72 cie † ciuitatem iura, Imperijque ſuperioritatem poſ-
ſe præſcriptione acquirere, conſuluit Oldrad. conſil.
69. conſueuit, col.4. ver. nec obſtat quod dicitur, quod
Imperium; cuius reſponſum retulit & extendit Crau.
qui ſtatim fuit relatus, num.76. in fi. procedere etiam
in priuato: addo eiuſdem ſententiæ Balb. tract. præ-
ſcript. in 5. parte princ. q.2. Ruin. conſ.21. col.2. lib.
1. Curt. iun. conſ.158. num.16. Alb. conſ.62. num.34.
conſ.64. nu.91. & 92. Soc. iun. conſ.76. nu.86. & 87.
libro 1. Roland. a Valle conſilio 3. num.82. & 83. qui
duo poſteriores ſic cõſuluere in cauſa Marchionatus
Mõtisferrati, quæ Marchia eamdem habuiſſe dicitur
originem, quam habuit hæc Finarij, & idem tamdem
ſenſiſſe viſus eſt Reſtaur. Caſtald. tract. de Imperato-
re, quæſt.54. nu.7. Hæc eo fortius procedunt, quo ve-
re intelligimus, excelſam hanc Rempubl. non modo
73 primæ, verum & † ſecundæ ac tertiæ appellationis
cognitionem habere, & a iudicatis per illius Magi-
ſtratus, ad alium recurſum non dari. ex quo intelligi-
mus, iura Imperij ac ſupremę poteſtatis apud eam eſ-
ſe. Sic Crau. conſ.209. num.14. Didac. lib. Pract. quęſt.
cap.4. nu.6. ex quibus ceſſat hæc difficultas. cui etiam
ſecundo loco reſponderi recte poteſt, Baldum. Mo-
der. Pariſ. Didacum, & ceteros, qui iura & Imperij ſu
perioritatem non poſſe transferri affirmarunt, loqui,
cum dominus & ſuperior feudum, vt caſtrum, opi-
dum, ciuitatem, vel prouinciam concedit, at nos ex-
tra hos terminos verſamur, quandoquidem nihil Ca-
rolus V. nihil ceteri illius anteceſſores huic Reipu-
blic. conceſſerunt, ſed ſolum affirmarũt eam liberam,
quod intelligitur etiam ab Imperij ſuperioritate: cũ
alioqui eorum aſſertio & conceſſio nihil operaretur,
contra regulam l. ſi quando. in princip. de legat.1. &
infra ſtatim ſubijciam. Non pariter illud aduerſatur,
74 conceſſionem hanc ſeu † priuilegium, vel beneficium
potius a Carolo V. & ceteris conceſſum, illorum per-
ſonam non comprehendere, iux. tex. in l. inquiſitio, C.
de ſolut. & c. quiſquis, de præbend. & pulchre apud
Ruin. conſ.83. col. vlt. lib.5. Gozad. conſ.76. num.14.
75 & conſ.101. nu.20. Quoniam † reſpondetur primo, in
fauorabili diſpoſitione, & conceſſione etiam conce-
dentis perſonam includi, vt poſt Soc. ſen. conſultus rę-
ſpondit Crau. conſ.174. nu.12. nos autem in fauorabi-
li diſpoſitione verſari dubium nemini eſt, & iam oſten
76 dimus. Reſpondetur ſecundo, ex ſubiecta † materia,
concedentis perſonam in conceſſione comprehendi,
vt eo conſ.274. num.12. verſic. tertio reſpondeo. affir
mant poſt Canum & Corneum, quos retulit, ſubiecta

Digitized by Google

autem materia hic docet, vere agi de ipſiuſmet Im-
peratoris perſona & ſuperioritate, cum de alterius ſu-
perioritate & Imperio eo tempore ſuit, nec ſit nunc
dubitatio. Reſpondetur tertio, hanc conceſſionem
77 eſſe † ex certa ſcientia factam, quamobrem conce-
dentis perſonam includit, ſic reſpondit Gozad. con-
ſilio 76. numero 11. in fin. Reſpondetur quarto, quod
cum (vt ſtatim dixi) de alterius ſuperioritate hic non
ambigitur, eſt enim indubitatum eo tempore anni
1529. cum Carolus V. aſſeruit excellam hanc Rempu
blicam liberam eſſe, nullum ſuperiorem recognouiſ-
78 ſe: ſequitur Imperatoris perſonam hic † comprehen-
di, ne ſruſtra operetur conceſſio, contra l. ſi quando,
79 in princip. de legat. 1. † quod in priuilegijs procedit,
etiamſi ius tertii læderetur, Dec. l. 1. in ſi. C. de ſecun.
nupt. & in quauis materia ſtricte interpretanda ver-
ba ita ſumuntur, vt aliquid operentur, Calder. conſ. 6.
in ſi. tit. qui filij ſint leg. vbi in diſpẽſatione loquitur, io
renunciatione Aret. conſ. 104. col. 3. verſ. vlt. egregie
Crau. conſ. 272. nu. 7. conſ. 294. nu. 3. quod fortius in-
telligit Soc. iun. conſ. 94. num. 50. lib. 3. etiamſi verba
vix conuenirent.

Secundo loco, cum re ipſa oſtenderimus, Genuen-
ſium Rempublicam ſuperiorem aliquem, nec ipſum
quidem ſupremum Imperatorem recognoſcere, ſe-
quitur huius controuerſiæ iudicem eſſe competẽtem
huius ciuitatis & Reipubl. ordinarium, hoc eo argu-
mento demonſtratur, quo vſi ſumus in 4. fundamen-
to, dum in contrariam argumentaremur partem. Ra-
tione rei ſitæ competens dicitur iudex, qui incompe-
80 tens aliàs dici potuiſſet, c. ſane, de foro compet. † ſed
Finarii regio, & Marchia eſt inter Genuenſium fines
poſita, ordinarius ergo Genuenſium ius dicere pote-
rit. minor illa propoſitio multis probatur: Et primo
argumento ab extremis ſumpto, cum locus Finarij ſit
81 collocatus inter Coruum & Monachum † Genuen-
ſium confines, vt teſtantur Geographi omnes. & Pli-
nius lib. 3. naturalis hiſtor. c. 5. oſtendit a Nicea Maſ-
82 ſilienſium vſque ad Albam † Pompeiam. Aſtam, &
83 Aquas Statyellorum ac † Pollentiam opidum Ligu-
riam eſſe. Leander Albertus Bononienſis, qui oſtendit
Finarium intra hos confines comprehendi contine-
rique. eſt ergo intra confines Genuenſium, vt anno-
tarunt omnes in l. Celſus. ff. de vſucap. Socin. ſen. conſ.
86, col. 2. verſ. tertia concluſio. & conſ. 127. colum. 3.
lib. 1. Dec. conſil. 528. num. 2. Pariſ. conſil. 15. num. 9.
conſil. 27. num. 13. libro 1. Crauet. conſilio 54. num. 9.
84 quæ ſane † argumentatio dubio procul præſumptiue
ſaltem concludit, vt docuit Abb. in cap. accedentibus.
85 num. 6. de priuileg. & relati Doctores. quæ † præſum-
ptio hoc operatur, vt probandi onus in aduerſarium
reijciat, l. generaliter, §. ſi petitum. in ſi. ff. de fideicom.
liber. & Dec. conſ. 50. nu. 11. Brun. conſ. 109. nu. 1. la-
te Did. lib. 2. variar. reſol. c. 6. num. 1. Nec ad rem con-
fert, ſi quis obijceret ex inſtrumento initæ conuen-
tionis anno 1340. conſtare Finarium habere diſtri-
ctum ſeparatum a finibus Nauli ad fines Petræ, quod
oſtendunt & Blondus, Leander Albertus, Nebien-
ſisque Epiſcopus, in illius loci deſcriptione. Nam (vt
admonui) ad rem non confert, quoniam ſingularis
ſpecialisque loci deſignatio non efficit, quin ſuo to-
to contineatur, hoc ad ſenſum patet. habet Liguria,
vt Liguria eſt, ſuos diſtinctos fines, vt tamen vniuer-
ſa Italiæ prouincia ſuo integro illo corpore compre-
henditur, & membrum in toto corpore continetur.
86 conſiderata ergo Liguria, vt † totum integrale, Fina-
rium, vt partem comprehendit. nec ſequitur, eſt Fina-
rium ergo non Liguriæ pars. vt animaduertunt noſtri
in l. qui vſumfructum. vbi Iaſ. num. 9. de verb. oblig. &
per Euerardum in Centuria legali, in argumento, De
toto ad partem. quo loco oſtendit, non licere argumen
tari: eſt pars, ergo eſt totũ: eſt paries, ergo eſt domus.
vt ſi dicerem, eſt Finarium, ergo eſt Liguria, ſed bene
ſequitur, eſt Finarium, ergo eſt pars Liguriæ: vel econ
tra, eſt Liguria, ergo eſt Finariũ, vt pars ſub toto con-
tineatur. Confirmatur ſecundo minor illa propoſitio,
87 quod iam clare cognouimus, † Marchiones Finarij
per tempora pene immemorialia Genuenſibus fide-
litatem iuraſſe ac præſtitiſſe. Nam, vt ſcribit Nabien-
ſis Epiſcopus, anno 1227. menſe Maio fidelitatem
tunc iurarunt illius ætatis Marchiones, inueſtituras
ſumpſerunt. Quod clarius patet ex laudo ab Anto-
nioto Adurnio lato anno 1385. ad quod confirman-
dum ſtatim illi Marchiones a Genuenſibus inueſtitu-
ras ſumpſerunt, ſeruaruntque fidelitatem hanc debi-
tis temporibus, nouas inueſtituras ſeu antiquarum re-
nouatiuas accipiendo vſque ad annũ 1482. ſatis ergo
ſuperque demonſtratur, Genuenſes huius Marchio-
natus directos dominos iuſto ex titulo, & longiſſimi
88 temporis præſcriptione factos eſſe, cum † præſertim
tanti temporis præſcriptione non vtile modo, ſed &
directum acquiratur dominium. ſic Iacob. Aluar. in c.
1. de feudo non habente propriã naturam feudi. Abb.
c. ad audientiam, col. vlt. de præſcript. 4. par. princ. q.
15. prin. verſic. quarto quæro, qua de re latius in 4. art.
attingemus.

Nec ſolidiſſimæ huic confirmationi aduerſantur
multa quæ ſolent adſerri, vt illud primum de conceſ-
ſione ab Otthone ſecundo, qui ab anno ſalutis noſtræ
966. imperauit, vt etiam illud ſecundum, quod de
inueſtitura Caroli IV. conceſſa anno 1355. quoniam
illa nihil ſunt impedimento, vt abunde demonſtrabi-
mus infra in quarto articulo, quo loco oſtendemus
etiam huic Marchioni non prodeſſe ſuſceptam inue-
ſtituram per Alphonſum ſeniorem huius auum a *Ma-*
ximiliano Imperatore anno 1485. Minori itaque pro
poſitione validiſſimis probata argumentis, ſatis ſuper
que intelligimus huius cõtrouerſię iudicem fore com-
petentem Genuenſium ordinarium, quem adire Mar
chionis partes erant, ſic recte docuit Felin. in cap. cum
veniſſent, num. 5. verſ. ſecundo limita, de iudic. qui ſa-
89 ne † ordinarius ſi iuſtitiam adminiſtrare recuſaſſet ad
Pontificem Maximum confugiendum illi erat, vt do-
cuit Abb. in c. nouit, vbi Dec. nu. 8. de iud. & Felin. d.
c. cum veniſſent, nu. 5. ver. ſecundo limita. eod. & in c.
cum non liceat, nu. 10. de præſcript. Cur. ſen. conſ. 66.
ſuper præmiſſa, col. 4. in fine. idem in addit. ad Iaſ. in l.
cunctos populos, 1. lect. nu. 11. in verbo, dominio, C. de
ſumma Trin. & fide Cath. quo loco eiuſdem ſententię
citat Archid. affirmarũt enim relati interpretes Prin-
cipes & Dominos ſuperiorem non recognoſcentes (vt
Excelſa hæc Genuenſium Reſpub.) ſub Pontifice Ma
ximo eſſe conueniendos. Nec eſt, quod obijciatur, ne-
ceſſe minime fuiſſe confugere ad Genuenſium officia-
90 les. † quia cum Genuenſes ipſi ſint ſuſpecti, ſic & eorũ
officiales, vt reſpondit Brun. Aſtenſis conſ. 31. n. 9. quia
reſpondetur verius eſſe, officiales non eſſe ſuſpectos,
vt quotidie videmus Imperatorem, Reges, Duces, &
ſimiles officiales conſtituere, qui tam cõtra eos, quam
contra inferiores cognoſcunt. quam ſententiã proba-
runt crebriore calculo Doct. in l. qui iuriſdictione, de
iuriſdic. om. iud. quo loco Dec. nu. 6. ex Caſt. ſententia
91 affirmauit, † ſuſpectum in cognoſcendo, non eſſe ſu-
ſpectum in delegando, poterat ergo Marchio adire of
ficiales Genuæ, vel delegatum in cauſa conſtitui pe-
tere, apud quem de rei veritate quæreretur. nec ad-
uerſatur illud Bruni reſponſum, qui dum nu. 3. Caſtr.
ſententiam probat., hanc ipſam noſtram confirmat.

Tertio

Tertio loco dato, non tamen (vt dicere ſolemus)
conceſſo, Finarienſe feudum non eſſe Genuenſis Rei-
publicæ, attamen adhuc conſtat, clare & abſolute eſ-
ſe feudum Imperij. quo fit, vt hac pendẽte dubitatio
92 ne, † qualitas hæc, e qua iuriſdictionis principium, &
fundamentum ſumitur, excutiẽda prius fuerit: vt do-
cuere Innoc. in c. ſuper litteris, de reſcript. Bar. l. præ-
ſcriptione, nu. 8. C. ſi contra ius vel vtil. publ. Alex. l. 2
nu. 16 ff. ſi quis in ius voc. non ierit. & cõſi. 1. nu. 11. li.
5. Soc. ſen. conſ. 187. verſ. prçterea, lib. 2. Curt. iun. cõſ.
124. nu. 6. Crau. conſi. 196. n. 5. Grãm. voto 11. n. 7. Plo
tus l. ſi quando, n. 825. C. vnde vi. qui in his fere termi-
nis, præſertim Cur. iun. & Soc. loquũtur. debuit ergo
qualitas hæc, an feudũ Finarij eſſet Imperij, vel non,
ante omnia ad iuriſdictionem fundandam cognoſci
93 & finiri: in qua † qualitate finienda iudex cõpetens
eſſe non poteſt Imperator noſter, cum ſe huius Mar-
chiæ directum dominum (vt diximus) credat. ſic poſt
Abb. clare docuit Dec. in d. c. ceterum, nu. 18. de iud.
in claris noſtris terminis Iaſ. conſi. 60. nu. 2. in fi. lib. 1.
ex ea enim cognitione maximum ſentiret commo-
dũ, ob id non conceditur. Dec. poſt alios in c. ad audiẽ
tiam, nu. 4. de appellation. nec aliter ſentiunt Abb. in
c. ſi clericus laicum, nu. 8. de foro compet. Felin. c. ſu-
per litteris, n. 27. verſi. fallit ſeptimo, de reſcript. quod
tanto fortius hoc caſu procedit, vbi plenarie tractan-
94 da eſſet. licet enim qualitas iuriſdictionis fundatiua
tractari tũc ſoleat ſummarie, cũ plenior cognitio ad-
hiuenda eſt, vt reſpõdit Alex. conſ. 1. n. 10. li. 5. attamẽ
cum noſtro hoc in caſu nulla alia futura eſſet cogni-
tio, plena hæc qualitas tractanda erat vt egregie re-
ſpondit Soc. ſen. conſ. 59. col. 3. verſ. cõfirmatur, quia
dicit Bar. lib. 3. poſt Bartolum, quem citat. cum ergo
hoc in iudicio qualitas hæc excuſſa minime fuerit, &
dum contenderet Genuenſium procurator diligẽtiſ-
ſimus D. Octauianus de Nigro, feudum non Imperij,
ſed Genuenſium eſſe, auditus non fuit: ſequitur Im-
peratorem non poſſe nunc in cauſa cognoſcere, alias
dubio procul nullum reddetur iudicium.

Quarto dato, non conceſſo tamen, feudum Finarij
Imperij eſſe: attamen adhuc contra Genuenſes ius di-
cere Imperator non poteſt, tunc enim dominus dire-
ctus inter vaſallos de feudo contendentes ius dicit,
95 cum illi ſe vaſallos fatentur: ad diuerſum, † cum
vaſallorum alter ſe illius vaſallũ eſſe negat, tunc enim
adeundus eſt ordinarius, c. 1. §. vlt. de prohib. feud. a-
lien. per Frider. vbi Bal. nu. 4. & ibi Afflict. in 7. par. nu.
me. 2. qui hanc eſſe communem ſenſit, nec ab ea rece-
dere eſt auſus, clarius ſic reſpondit etiã Bal. conſ. 216.
fuit quidam nobiliſſimus, col. vlt. li. 2. Dec. c. ceterum,
nu. 9. verſ. ſecundus eſt, de iudic. Soc. ſen. conſ. 12. col.
pen. verſ. & prædicta etiam procedunt, lib. 1. clare idẽ
Soc. conſ. 187. in fi. li. 2. Brun. conſ. 45. nu. 9. Curt. iun.
tract. feud. 7. par. prin. nu. 27. Iul. Clar. lib. 4. ſentent. §.
feudum, q. 90. verſ. ſed pone quod contra. ſed noſtro
hoc caſu non mõ negarunt Genuenſes ſe Imperatoris
vaſallos eſſe, imo affirmarunt ſe Finarienſis feudi do
minos, nõ ergo iudex cõpetens eſſe poteſt Imperator.

Vltimo ex eo in hanc adducor ſententiam, quod
ad fundandam iudicis iuriſdictionẽ ſcio maxime ne-
96 ceſſarium fore, vt petitionis cauſæque † qualitates ꝑ
pendatur, præcipue in feudalibus, vt egregie reſpõ-
dit in terminis Iaſ. conſ. 60. col. 3. verſ. quarto princi-
paliter, lib. 1. ſed hic petitio non fuit ratione qualita-
tis feudi, iuriſq; feudalis, ſed vt de iure communi Mar-
97 chio † ſpoliatus reſtitueretur, quo fit, vt non ipſe do-
minus feudi, ſed ordinarius, ſpoliatoris, iuxta iuris
communis diſpoſitionẽ, adeundus ſit, ſic clare inter-
mixis reſpõdit Iaſ. conſil. 60. colu. 2. verſ. fortius, poſt
Alex. conſil. 79. col. 1. verſi. tertio fortificatur, lib. 1.
alios refert Bologn. in additionib. ad conſi. Ioan. de
Anan. conſi. 84. num. 8. Iacobin. de S. Georg. in inueſt.
feud. in verb. & dicti vaſalli, col. 4. verſicu. in hac ma-
teria. non ergo Imperator erit iudex compeτens, etiã
ſi feudi dominus præſupponeretur. ſolida ſunt hæc ar
gumenta, quibus in hanc adducimur ſententiam, &
multa ſolidiora oſtendemus, ſublatis his, quæ in con-
trariam partem attulimus, quæ quo plura, eo infir-
miora ſunt.

Non obſtat ergo primum illud & præcipuũ, quod
adducebatur fundamẽtum, quoniam minor illa pro-
poſitio, multis alioqui eo loco confirmata rationi-
bus, vera non eſt. Corruit enim illa prima confirma-
98 tio, qua diximus, † Imperatorem eſſe totius mundi
dominum, nam, vt falſa eſt, ſic eam validiſſimis ratio
nibus deſtruunt quinque viri conſultiſſimi, quorum
loca recẽſere ſatis ſuperque eſſe reor. Oldradus vnus
ex antiquis, conſil. 69. conſueuit. qui iure, diuino, na-
turali, gentium & ciuili, falſam hanc eſſe aſſertionem
demonſtrat, quantum autem Oldrado deferendum
99 ſit, nemo eſt qui ignoret, cum is fuerit verus † Legum
pater, vt meminit Caſtren. in l. is qui putat, in fin. de
acquir. poſs. Socin. ſen. cõſi. 146. col. 6. in fi. lib. 1. ideo
Pariſi. conſil. 73. num. 37. lib. 1. Oldradi authoritatem
maximam eſſe teſtatur. alter eſt ex recentiorib. Did.
Couar. Hiſp. inter Iureconſultos noſtrç ætatis prima-
100 rius enumeradus, qui ob inſignem † eruditionem
meruit Epiſcopus eligi. is inquam in cap. peccatum,
in 2. par. relectionis, §. 9. de regu. iur. in 6. multorum
auctoritatibus, & ſolidiſſimis iuribus, & rationibus
Imperatorem totius mundi dominum non eſſe oſten
dit. quod facit & Alciat. in l. 1. C. de ſumma Trinita.
& fide Cathol. & egregie ac docte Eguinar. Baro. tra-
ctatu de beneficijs feudorum, lib. 2. c. 1. Caſſan. in ca-
talogo gloriæ mundi, part. 5. conſiderat. 28. vbi latiſ-
ſime hac de re diſſerunt. hoc etiam ex eo demonſtra-
101 tur, quod cum hæc propoſitio † generalis multum
ac vniuerſalis proponatur, vt in vno falſa eſt, ſic & in
omnibus, l. ſi is qui ducenta. in §. verum, vbi Barto. &
Socin. ff. de rebus dubijs. hanc ergo aſſertionem non
modo in vno, ſed & in multis falſam eſſe omni-
102 bus patet. Nam primo videmus, † Hiſpaniarum Re
gem Catholicum, (vt Turcas, Saracenos, Indos, cete
roſque barbaros ſilentio inuoluam) Imperatorem nõ
recognoſcere, vt teſtantur Gomeſ. in §. fuerat, num. 5.
Inſtit. de act. Mod. Pariſ. in conſuetud. Pariſ. in princ.
103 num. 10. ſic † Regem Galliarum Chriſtianiſſimum,
Imperatorem non recognoſcere, multis late & ſubti
liter probarunt Oldr. conſi. 69. col. 2. Ioan. Igneus in
l. neceſſarios, §. non alias 4. par. num. 58. ff. ad S.C. Sil-
lan. idem in l. donationes, num. 3. C. de donat. Petrus
Rebuffus, in l. vnica, num. 52. C. de ſent. quæ pro eo
104 quod intereſt profer. ſic † Sereniſſimum Sabaudiæ
Ducem Imperatorem non recognoſcere ſenſit Pur-
purat in rub. ff. de iuriſdict. omn. iudic. num. 20. dum
illi æquipararí ait. Quare iuſta ac æqua ratione vide-
tur factum, vt ſe Dei gratia Ducem affirmet. quo titu
lo ſe ſuperiorem non recognoſcere oſtẽdit, ſic Eguin.
Baro, doctiſſimus Iurecõſultus in tract. de beneficijs
feudorum, lib. 2. c. 1. ex text. cap. quod iure, 8. diſtinct.
ſed verius arbitror eſſe, Ducem Sabaudiæ Imperato-
rẽ recognoſcere, quãquam Imperij iura in ſuo domi-
nio habeat, ſitque Imperij Vicarius, vt ſcripſit Iaco-
binus de S. Georg. in inueſtitura feudali, col. 1. verſi-
cu. dubitat. late Caſſan. in Catalogo gloriæ mundi,
parte 12. conſid. 58. quo loco Purpu. quem ſupra re-
tuli. quod autem ſcripſit Ducem Sabaudiæ Sereniſſ.
105 ſe Dei gratia † Ducem inſcribere, non alia ratione
contigit,

contigit, quam vt prudenter oſtendat iam amiſsum
dominium Dei gratia fuiſse aſsecutum. ſic Ducē Me-
diolani in ſuo Ducatu Imperatorem non recognoſce
re, affirmarunt Cur. ſen. conſi. 49. col. 11. cōſi. 50. col.
52. verſicu. nono. & conſi. 66. col. 4. verſicu. ſed pręmiſ
ſis, conſi. 74. colum. 29. latiſsime de ampliſsima Ducis
Medioliani poteſtate, tradit Ludouic. Bologn. conſi.
1. lib. 17. verſicu. non obſtat illud, &c. quinimo in ſpe-
cie pauloante oſtendi, quam plures Reſpubl. a ſupe-
rioritate Imperij liberas, vt illa Venetorum, Lucen-
ſium, & illa olim Florentinorum. Quin oſtendimus
in indiuiduo Rempublicam hanc excelſam Genuen-
ſium, nec Imperatorem aliumve ſuperiorem reco-
gnoſcere. Quod teſtimonio præſertim Caroli V. com
probauimus. Cui non aduerſantur illa, quæ in eo ad-
duximus fundamento, de priuilegiorum conceſſione,
quæ ſubiectionem oſtendit. ex Riminald. d. conſilio
266. nu. 41. libr. 2. & de nominatione, quod enim de
priuilegiorum conceſſione diximus, leue admodum
eſt: nam illud tunc ſibi locum vendicat, cum in dubio
106 ſumus, præſumptio † enim quædam eſt, non conclu
dens probatio & demonſtratio, vt docuit Iaſ. l. decē,
num. 46. de verb. oblig. quæ ſane pręſumptio ceſſat in
caſu claro vt in noſtro accidit, imo eo in caſu loqui
Riminaldū, cum ex priuilegio lex imponitur priui-
legiato, qui actus ſuperioritatem oſtendit (inquit il-
le) alias vt reipſa videmus, Principes externis priui-
legia concedere. Non pariter quod de nominatione
107 diximus, aduerſatur cum illa † aſſertio ac enuncia-
tio Genuenſibus obeſſe non poſſit: nam conſtitutio
Clem. 1. de probat. tunc demum procedit, cum in anti
quis ſumus, at ſecus contra in facto recenti, vt hic. ſic
Crauetta tractatu de antiquitate temporum, prima
parte, num. 9. qui multos in hanc ſententiam retulit,
108 eoque loco, num. 11. inquit, tunc verba † enunciati
ua Principis probare, quando plene fuit informatus
109 quod hic non contigit. Rurſus verbis † enunciati
uis Principis non ſtatur, quando iure ſuo quis priua
retur. ſic ampliſſime eo loco Crauett. num. 16. cuius
locū retuliſſe ſufficiat, cum is pro more multos alios
docte & egregie congerat. Rurſus ceſſat hæc confir-
matio, quoniam non ipſius Genuenſibus ſic fuit reſcri
ptum, ſed diuerſis, vt illi Alphonſo Carreto & cete-
ris; quo in caſu non loquitur l. filiusfamil. ad Maced.
nec Doctores iam relati, qui loquūtur, cum alicui da-
tæ ſunt litterę, quæ detrimentum adferre poſſunt, qui
bus is non contradixit. Non aduerſatur, quod adferri
poſſet ex Dec. conſi. 360. num. 8. & conſi. 361. num. 7.
110 Genuam † recognouiſſe Regem Galliarum, ſicque
ſuperiorem, & ob id liberam nō eſſe, quia vno verbo
reſpōdetur, quoad Imperium Genuam dicere poſſe,
quoad te liberas ædes habeo, iuxta, l. loci corpus, §.
competit, ff. ſi ſeruitus vend. Paril. conſi. 100. nu. 63.
111 conſi. 101. num. 25. lib. 1. quæ ſane † exceptio iua
non intereſt, litis finitæ dicitur. Crau. conſi. 182. nu.
8. & conſ. 195. num. 7. accedit pręterea, ſub Rege Gal
lorum fuiſſe non de iure, ſed de facto, vt teſtantur Hi-
ſtorici omnes, & nunc reipſa videmus a nexu illo li-
beratam.

Non obſtat nunc ſecundum illud principale fun-
damentum, quoniam illi eſt abunde ſatisfactum, ex
his, quæ ſtatim retulimus in tertio ac quarto noſtræ
huius ſententiæ fundamento. & in ſpecie magis illa
confirmando reſpondeo gloſſ. d. capit. ceterum, in
112 fi. de iudic. optime loqui, dum affirmat, † quod ſi de
feudo controuerſia ſit inter vaſallum, & alterum non
vaſallum dominum feudi iudicem non eſſe competē
tem, ne in ſua cauſa ſibi ius dicat. quod nec ipſi Impe-
ratori conceditur, vt infra ſubijciam. nec eſt, qui illi
gloſſæ aduerſetur: nam Socin. d. capitu. ex tranſmiſſa
col. 6. in fin. verſicu. tertio limitatur. eam approbauit
dum inquit, quando contentio eſt inter duos, quorū
alter negat feudum ſuperioris eſſe, apud quem con-
uentus eſt, is ſuperior iudex nō erit competens, quo
niā eo caſu de eius commodo agitur: & ſubdit exem-
plum, quod multum ad rem confert: ſi ambigatur,
an feudum ad eccleſiam, vel ad laicum pertineat, nul-
lus ipſorum iudicabit, ſed ordinarius erit competens.
Illudque ſubdit, quod ſi duo contenderent, & alter
affirmaret eſſe feudum conceſſum ab vno domino, &
alter non ab eo, ſed a ſuis prædeceſſoribus conceſ-
ſum contenderet, is qui tunc dicitur feudi dominus,
non eſt competens iudex, quia alias ſuum tueri vel-
113 let factum. Non pariter aduerſatur † Innoc. aucturi
tas in cap. ex parte, de foro competen. quia Innocen.
præſupponit ſatis clarum eſſe de iuriſdictione ordi-
narij & poteſtate domini, neminemque litigantium
negare illum dominum talem eſſe, quod hic non con
114 tingit. ſic † Bald. in l. 3. colum. 1. verſi. quæro quid, C.
ſi a non competen. iudi. qui in eo ſecundo fundamen-
to citatur, difficultatem non facit, cum is clare loqua
tur eo caſu, cum ambo contendentes fatētur rem eſſe
feudalem. imo ſubijcit Bal. quod quando quis expul-
ſus a Caſtro cum multitudine gentium (vt ille ait) ſic-
que vi armata, præſidem illius prouinciæ cognoſce-
re debere. ſi ergo ex facto Genuēſium credebat Mar-
chio ſe (vt aſſerit) ſpoliatū vi armata, prouinciæ præ-
ſes erat adeundus, non feudi dominus, id eſt, Impera-
tor, ſi modo dominus eſt, quod non conceditur. ſic in
telligo Aret. & ceteros, in d. cap. ceterum, de iudic.
Iaſonis autem auctoritatas in d. conſi. 16. colum. 2. ver
ſicu. 2. & fortius. lib. 1. retorquetur: is enim clare af-
firmat, quod quando vaſallus prætendit ſe ab aliquo
ſpoliatum, & contra ſpoliatorem vult agere, debere
agere non coram domino feudi, ſed coram ordina-
rio ſpoliatoris. cum tunc actor non ex iure feudorū,
ſed ex iure communi innitatur, vt ſpoliatus ante om-
nia reſtituatur: quod ſupra retuli.

Non obſtat tertium, dum ſic argumentabamur.
Imperator in propria cauſa, & ſuorum ius dicere po-
teſt, ſed feudum Finarij, eſt proprium ipſius Impera-
toris, ergo &c. Reſpondetur, vtramque propoſitionē
quoad terminos noſtros minus veram eſſe: nam ma-
ior eſt falſa, quāduquidem l. & hoc Tiberius, & l. pro-
115 xime. intelligitur, cōtra ſubditos, † nō cōtra alios.
ſic egregie docuit Abb. in cap. nouit, num. 16. de iud.
cuius ſententiam eſt ſecutus Felin. in capitu. cum ve-
niſſent, nu. 5. verſic. limita primo. eodem tit. de iud.
quo loco ſic quādoque obſeruatum teſtatur. idem cē-
ſuit Socin. ſen. conſi. 187. in fin. lib. 2. Reſtaurus tract.
de Imperatore, quæſt. 91. nu. 4. vt late. quo loco pao-
116 lo ante is retulit, omni caſu ex † honeſtate teneri
cauſam alteri delegare. Cum ergo ſatis ſuperque fuit
demonſtratum, Genuenſes non eſſe Imperio ſubdi-
tos, dubio procul ceſſat argumento. Eſt pariter fal-
ſa illa minor propoſito, quoniam iam multis oſten-
dimus, feudum Finarij non eſſe Imperij, ſed Genuen-
ſium. Nec aduerſatur, quod eo loco ex inueſtitura ſeu
conceſſione Otthonis ſecundi, & Caroli quarti alla-
tum fuit, quoniam in Otthonis conceſſione nullum
fundamentum ſubdunt Finarij Marchiones conſti-
tuere poſſe clare demonſtrabitur. nam ius ſe metiri
Marchiones a perſona Alerami, ſeu Aledrami, vel vt
uocant alij. (Sabellicus præſertim) Alerami, & Alaſię
117 ſeu Adelaſiæ. Quorum † hiſtoriam recenſent multi,
vt M. Antonius Sabellicus lib. 2. nonæ Enneadis, Ra-
phael Volater. libr. 4. Geographiæ, in deſcriptione
regionis Subalpinæ, & Leander Albertus in deſcri-
ptione

118 ptione Montisferrati. etſi † in aliquibus inter ſe diſ-
ſentiant. ſcribunt enim, Aleramũ Ducis Saxoniæ fi-
liæ amore captum, data inter eos fide, clandeſti-
noque contracto matrimonio, vna ſimul regia domo
aufugiſſe, & longo emenſo itinere, ad Albignaunos
peruenisse, vbi diſſimulata vtriuſque perſona, egre-
giam prolem procreauerunt, tandem ab Albignau-
nenſi antiſtite agnitos, in Otthonis gratiam receptos
fuiſſe. Conueniunt Sabellicus & Leander Albertus,
119 Adelaſiam † ſeptem ſuſcepiſſe maſculos ex Aledra
120 mo, & Gulielmo primogenito † Otthonẽ illũ Mar
chiam Montisferrati contuliſſe, ſecundo datam fuiſ-
ſe Sauonam ſcribit Sabellicus, tertio Ceuam, quarto
Luciſam, quinto Ponzonium, ſexto Buſchum, ſepti-
mo Salutias, etſi Sabellici codex in aliquibus corru-
ptus circumferatur. Leander vero Albertus ſcribit
Gulielmo primogenito datam fuiſſe Marchiam Mon
tisferrati, ſecundo Ceuam, tertio Ponzonium, quar-
to Boſchum, quinto Salutias, ſexto Sauonam, ſepti-
mo Finarium. Sed veriorem credimus Sabellici hiſto
riam, tum quia in Leandri Alberti annotatione nul-
lum verbum de Marchia Inciſa. cum tamen certum
ſit ab Otthone cõceſſam alteri filiorum d. Aledrami,
121 tum etiam quia † Marchio Finarij vna cũ illa Sauo-
næ continetur & iſtimet Marchiones Finarij ſe ab il-
lis Sauonæ Marchionibus traxiſſe originem affirmãt.
(ſi verum modo, id eſt) Raphael autem Volaterr. ſcri
122 bit Adelaſiam † quattuor tantum maſculos ſuſcepiſ
ſe ea Aledramo, nec verbũ de his Finarijs Marchioni
bus facit. Antiqua vero chronica Mõtisferrati, vt ex
noſtris meminerunt Pariſ. conſi. 23. nu. 236. 253. lib.
1. & Soc. iun. conſi. 76. num. 63. in fi. lib. 1. habent Ale
123 ramum ea filia Otthonis ſecundi, duos † tantum ſu-
ſcepiſſe maſculos, Boniſacium ſcilicet & Gulielmum
Boniſaciũ Aleramo patre adhuc ſuperſtite, ſine pro-
le eſſe vita functum, ea Gulielmo autem deſcendiſ-
ſe ceteros Montisferrati Marchiones quorum in nu-
124 mero non reperiuntur Marchiones Finarij, † lineã
que ipſius Bonifacij multis iam annis extinctam ne-
mo eſt qui neſciat, & teſtantur antiqua illa chronica
vt Socin. meminit, & ſcribit Volater. anno 1305. hãc
Aledrami lineam defeciſſe. non ergo ſolidũ aliquod
fundamentum eſt in hac conceſsione Otthonis con-
ſtituendum, tum quia non conſtat, hos Marchiones
Finarij eſſe ea Aledrami linea, tũ quia ſi ea linea fue
125 runt, illa dicitur iam extincta, & his † chronicis &
hiſtoriarum ſcriptoribus in antiquis maxime eſſe cre-
dendum, nemo eſt qui ambigat, vt omnes in l. 1. ff. ſi
cert. petat. & in noſtris terminis affirmant multi ex
126 recentioribus, qui in cauſa Marchionatus † Montiſ-
ferrati, (quæ Marchia eamdem ab Otthone originẽ
habuit,) reſponderũt, vt Soc. iun. d. conſi. 76. nu. 64. li
bro 1. Alciatus reſponſ. 199. Quinimo huius Marchio
127 nis partes erant, † ſe talem probare, cum ei tot &
tantæ aduerientur coniecturæ, & præſumptiones,
imo probationes, vt contra Marchionem Salutiarum
reſpondit Alciatus d. reſp. 199. nu. 20. 21

Reſpondetur & ſecundo, Imperatorem non poſſe
128 dicere hoc feudum Finarij eſſe Imperij ob illã † Ot
thonis conceſsionem: quoniam non feudalis, ſed libe
ra & abſoluta conceſsio, cum translatione directi do-
minij fuit, ſicque donatio fuit, hoc multis poteſt de-
monſtrari, ex his præſertim, quæ a Pariſ. conſi. 23. li-
bro 1. Socin. iun. d. conſi. 76. lib. 1. ab Alciato d. reſp.
199. a Gozad. conſi. 8. & Rolan. a Valle conſ. 2. ſcri-
pta ſunt, & latius excutiemus infra, in quarto articu-
lo, quo loco oſtendemus pariter Illuſtriſsimum hunc
Marchionem in inueſtitura Caroli Quarti fundamen
tum conſtituere non poſſe.

Non obſtat quartum principale fundamentũ, quod
ſupra aduerſus Genuenſes fuit cõſideratum, quia re-
ſpondetur negando minorem illam propoſitionem,
qua diximus feudum Finarij ſitum eſſe ſub Imperio:
nam ſatis ex iam relatis reſponſum eſt: demonſtratũ
enim fuit eſſe intra fines Genuenſium, ideoque non
licuit Marchioni Alphõſo huius Marchiõnis Illuſtriſ
ſimi auo a Maximiliano Imperatore eo Anno 1482.
inueſtituras ſuſcipere, quod late verum eſſe infra in
quarto articulo oſtendemus.

Non obſtat quintum illud principale fundamen-
tum, quo dictum fuit ratione perpetrati delicti Im-
peratorem poſſe recognoſcere, l. 1. C. vbi de crimine
agi oport. quia reſpondetur primo Abbatem & Ru-
beum ad eorum ſententiam comprobandum, vnum
præſupponere, Imperatorem ſcilicet totius mundi
dominum eſſe, & ob id in vniuerſum iuriſdictionem
poſſe exercere, & delictum perpetratum quouis in
loco punire, quod tamen præſuppoſitum falſum eſſe
demonſtramus multis in caſibus, præſertim in Ge-
nuenſibus, quos Imperio ſubditos non eſſe diximus.
quamobrem etiam quoad Imperatoris perſonam, di-
129 ctum illud, vbi † te inuenero, ibi te iudicabo. intel-
ligitur, vt in ceteris, quando ſcilicet delinquens inuẽ-
tus fuit in loco delicti & ipſius Principis cuius læſa
fuit iuriſdictio, vt verba gloſ. d. l. 1. C. vbi de crim. agi
oport. ibi intelligunt Sal. & ceteri, & communem te
ſtatur Gramma. conſi. 27. nu. 7. Reſpondetur, dato ſe-
cundo, non conceſſo tamen, Genuenſes eſſe ſub Im-
perio, attamen, cum ſupra oſtenderimus Marchiam
Finarij non eſſe ſub Imperio, ſequitur, quod etiamſi
Genuenſes in ea deliquerint, ob violentam illam oc-
cupationem (vt fertur) attamen adhuc ad Imperato-
re conueniri non poſſunt, quandoquidem verior ac
130 crebrior eſt illa interpretum ſententia, † iudicem ra
tione originis, vel domicilij cognoſcere non poſſe de
delicto per ſuum ſubditum in alieno territorio com-
miſſo, vt ſi origine vel domicilio Papienſis in territo
rio vel Placẽtino, vel Cremenſi (quorum primum Põ
tificis, vel Ducis Illuſtriſſimi Octauij Farneſij eſt. al-
terum Sereniſſimi Venetorum dominij) delinqueret,
Papiæ tamen puniri non poteſt, ſic firmarunt Ioan.
Andr. in addit. Specul. Bal. & Salic. alijque quamplu
res, quos ſecutus fuit Grammat. deciſ. 26. num. 9. qui
hanc crebrierem eſſe teſtatur, vt multis relatis, ſic ẽt
teſtatur Pariſ. conſi. 159. nu. 8. 9. lib. 4. eiuſdem ſen-
tentiæ addit Rui. conſ. 84. in fi. lib. 4. Marſi. ſing. 567.
& in l. vlt. nume. 140. ff. de iuriſd. omn. iud. qui multis
relatis aliter ſentientes, hanc tandem vt veriorem af-
firmat. ſic etiam Alciat. reſpon. 460. Rogatus, &c. Bo
log. conſi. 57. colum. 2. communem teſtatur Siluanus
conſi. 103. col. 2.

Reſpondetur Genuenſes hoc noſtro in caſu non
criminaliter, ſed ciuiliter conueniri, hac, quæ ab eis
illata dicitur violẽtia. quo fit, vt etiamſi criminaliter
131 ob † delictum potuiſſent accuſari, non tamen ciuili
ter, ſic Cin. in authen. qua in prouincis, C. vbi de cri-
min. agi opor. & Collecta. in c. poſtulaſti. de foro cõ-
peten. quos eſt ſecutus Capella Toloſa. q. 139. item
fuit quæſitum, quidam de Narbona. vbi Aufre. idem
in additio. firmauit.

Reſpondetur quarto ex doctrina Baldi in l. 3. col.
3. verſicu. quæro numquid, C. ſi a non compet. iud. qui
132 in terminis noſtris affirmat, † vaſallo ſpoliato vi
armata, præſidem prouinciæ cognoſcere, ſed huius
prouinciæ præſes, nõ Imperator, ſed ordinarius Ge-
nuæ eſt: ergo, &c.

Non obſtat ſextum illud, quo adducebatur in con
trariam ſententiam, conceſſum priuilegium ab Im-
peratoribus

Digitized by Google

peratoribus Genuenſibus cenſeri reuocatum, tũ ob
delictum, tum ob expreſſam reuocationem: quia re-
ſpondetur ratione delicti non potuiſſe reuocari, eo
133 quia † nullum delictum commiſerunt Genuenſes,
cum illud fecerint, quod illa ratione & cauſa ſe face-
re poſſe crediderint, & credunt. vt egregie reſpondit
Bald. conſi. 143. in fi. lib. 3. quem ſecutus eſt Crau. con
ſil. 8. in fi. quam iuſtam rationem probare ſeſe obtule
runt Genuenſes, vt eorum data capitula oſtendunt.
134 carent ergo omni † dolo, cum de iure ſuo docere
parati ſint, iuxta l. 3. §. ſi quis, ff. quod vi aut clam.

Quo vero ad reuocationem, alia ratione (vt dici-
tur) factam, Reſpondetur, primo vno verbo, Genuen
ſes ſe liberos ex Imperatorum priuilegio prætende-
re, ſed ſuo iure, vt ſupra diximus illaque priuilegia,
præſertim D. Caroli V. non libertatem tribuunt, ſed
illam confirmant, & talem eſſe teſtantur, vt multis
iam oſtendimus.

135 Reſpondetur ſecundo, in † dubio priuilegiorum
reuocationem non præſumi, & non eſſe reuocãdum,
vt conſuluit Ale. in conſi. 157. colum. 1. lib. 7. Dec. cõ
ſil. 165. verſi. non obſtat. quod Bal. &c. quos vna cum
alijs multis retulit & probauit Crau. conſil. 21. in fin.
ex ea ergo ſimplici declaratione non eſt dicendum
priuilegium illud fuiſſe reuocatum.

Reſpondetur & tertio, quod cum atteſtetur D. Ca
rolus V. ſe eam conceſſionem, ſeu priuilegium ea ra-
tione concedere propter Genuenſium benemerita,
& in Cæſaream maieſtatẽ collata beneficia, ſequitur,
136 priuilegium † vim contractus obtinere, ob idq; re-
uocari non poſſe, vt tradit Afflict. deciſ. 128. num. 10.
alijque quamplures, quos infra ſtatim referã. & ideo
137 ceſſat quod dici ſolet, † principem legem ſibi non
poſſe imponere, a qua recedere non liceat, c. ſignifi-
caſti. de electio. Alex. conſi. 224. nu. 6. lib. 6.

Reſpodetur & quarto, dato nõ cõceſſo tamẽ, hoc
reuocari potuiſſe priuilegiũ, id fieri debuit ex cau-
ſa, ob delictum ſcilicet ipſorum Genuenſium, vt rela-
ti affirmant: quo ergo modo ex hac declaratione po
teſt dici reuocatum, cum adhuc nõ conſtet, an recte,
vel non, facta ſit huius Marchiæ a Genuenſibus occu-
patio, cum factæ adhuc non ſint probationes, an oc-
cupare, vel non occupare licuerit: debuit ergo ante
omnia conſtare de delicto, vt de cauſa cauſante pri-
uilegij reuocationẽ, quæ quidem cauſa cauſans, non
coram ipſo Imperatore tractanda erat, ſed coram
138 ſummo Pontifice, vti iudice competenti inter ip-
ſum Imperatorem prætendentem velle reuocare di-
ctum priuilegium, ob Genuenſium delictum, & Gẽ-
nuenſes ipſos, quod multi ſupra relati affirmãt. Nec
dicendum eſt, hoc exemptionis priuilegium ab Im
peratore conceſſum, potuiſſe ad libitum reuocari ex
ſententia Alex. conſi. 216. num. 14. lib. 2. Fel. in capit.
nouit, num. 9. de iud. Gozad. conſi. 5. num. 27. quia re
139 ſpondetur, † priuilegia fuiſſe conceſſa ob beneme
rita, & collata in Romanũ Imperiũ beneficia, quare
reuocari minime poſſunt, vt affirmant omnes. ſic la-
tiſſime ſcripſit Tiraq. in l. ſi vnquam, in verb. donatio-
ne largitus, num. 14. C. de reuoc. donat. idem cenſuit
Crau. tract. de antiq. tempor. 1. par. princ. in princip.
num. 54. & conſi. 135. num. 1. ſic Socin. iun. conſi. 102.
num. 18. libro 2. Gozad. conſi. 3. num. 10. & 11. præſer-
tim quando non ſubdito conceſſum eſt priuilegium
hoc, Roman. conſi. 436. quod indultum, colum. 4. ver
140 ſic. ſeptima principalis ratio. Nec dicatur † poſſe
iuſta ex cauſa, vt reſpondit poſt alios Gozad. d. conſ.
5. num. 23. quia reſpondetur, de cauſa hic nõ cõſta-
141 re: nec illa hoc in caſu † præſumitur, cum procedat
contra Genuenſes Imperio regulariter nõ ſubditos,
vt egregie reſpondit Curt. ſen. conſi. 20. incip. ſæpe-
numero animo, &c. colum. 4. verſicu. ſecundo ad hoc
fundamenntum, &c. nec enim in hoc caſu creditur aſ-
ſertioni Imperatoris cauſam ſubeſſe, vt in clariſſimis
noſtris terminis conſuluit Soci. ſen. conſi. 27. colu. 3.
verſi. aliquando & tertio, &c. libro 3. pulchre & egre
gie in noſtris terminis Alciat. tract. pręſumpt. regul. 3.
142 præſump. 8. in fi. Reſpondetur ſecundo, † cauſam
in Principe præſumi, quando ex motu proprio, non
quando parte inſtante (vt noſtro hoc caſu) procedit,
ſic Iaſon conſi. 105. nume. 4. verſicu. ſecundo reſpon-
detur, lib. 1. Roman. d. conſi. 4. & 6. col. 5. ver. reſpon-
deo & intelligo, &c.

143 Nec eſt dicendum, iuſtam † hic ſubeſſe cauſam, &
de ea clare conſtare, cum hoc priuilegium aliàs ten-
dat ad maximum ipſius Marchionis detrimentum,
& ob id eſſe omnino reuocandum, capit. ſuggeſtum,
de decim. gloſſ. in cap. ſtatutum, in verbo, ad noxam,
de reſcrip. in 6. Gozad. conſi. 5. num. 20. quia reſpon-
detur hic non lædi ius Marchionis, tum quia alias eſt
Genuenſium vaſallus, tum quia ei aliunde eſt ſuccur-
ſum, ſi adeat ſummum Pontificem, nec iura & aucto-
ritates relatæ procedunt hoc caſu, cum loquatur Go-
zad. quando priuilegium re ipſa ſingulari perſonæ de
trimentum in ſpecie adferebat, in caſu autem noſtro
non infert in ſpecie detrimẽtum ipſi Marchioni. Cu-
ius ratio ſi vera eſſet, ſequeretur, quod nullus vnquã
libertatem a ſuperiore poſſet conſequi, cum ſemper
aliquis poſſet ſentire quale quale detrimentum, quod
tamen dicendum non eſt. Nec ad rem illud confert,
quod dicitur, Imperatorem in neceſſarium antece-
dens vti voluiſſe plenitudine poteſtatis, quia reſpon-
detur primo ex relatis ceſſare omnem difficultatem.
Reſpondetur & ſecundo, quod cum Genuenſes non
ſint vere, nec naturaliter, nec per accidens Imperio
nunc ſubditi, Imperatorem non potuiſſe contra eos
144 aliqua † poteſtatis plenitudine vti, vt docuerunt
Butr. & Imol. in Clem. paſtoralis, de re iudic. Soc. ſen.
conſi. 164. colum. 6. verſi. quartus caſus, conſi. 266. co-
lum. 16. verſicu. quartus caſus, lib. 2. quos eſt ſecutus
Crau. conſi. 242. num. 14. verſi. quarto principaliter.
eiuſdem ſententiæ addo Curt. ſen. conſi. 20. ſæpenu-
mero, &c. colum. 4. in fi. & colum. 6. quod eſt reſpon-
ſum Soc. ſen. idem Socin. in claris noſtris terminis d.
conſi. 27. colum. 3. verſicu. aliquando & tertio. lib. 3.
145 Reſpondetur † tertio, poteſtatis plenitudinem ni-
hil operari ad tollendum ea, quæ per vim contractus
fuerunt conceſſa. Decius conſi. 111. colum. 5. verſi. ad
hoc Pariſ. conſi. 11. num. 125. lib. 1. Brun. conſi. 117. nu
mero 307. cum ergo dixerimus, priuilegium Genuẽ-
ſibus conceſſum eſſe ob benemerita, & in contractu,
ſequitur aduerſus illud Imperatorem poteſtatis ple-
nitudine vti non potuiſſe. Reſpondetur etiam quar-
146 to, † Principem non præſumi plenitudine poteſta-
tis vti, quando ex eo aliqua reſultaret iniquitas, ſic
affirmarunt Soci. iun. conſi. 65. num. 6. lib. 2. Pariſius
conſi. 1. num. 85. conſil. 11. num. 125. lib. 1. Neui. inter
conſilia feudalia Bruni, conſ. 12. nu. 141. & Ioann. Ia-
cob. de Leonard. inter eadem conſilia, conſ. 117. nu.
309. ſed cui eſt dubium, quin noſtro hoc caſu reſulta
ret iniquitas? ſine cauſa enim, & ratione legitima re
uocatum diceretur illud priuilegiũ, quod nulla ſub-
ſit cauſa, vt ſtatim ſubijciam, & ſuo loco ſupra attigi-
mus. Nec aduerſatur illa doctrina Caſtren. in l. ex im
perfecto, C. de teſtam. & ſequacium, vt Ale. in l. quam
147 quam, nu. 5. C. de teſta. mil. Principem † præſumi vti
clauſula de plenitudine poteſtatis, ad hoc, vt actus va
leat, & ſuſtineatur, quia reſpondetur dupliciter, pri-
mo, doctrinam Caſtren. procedere quando ipſe Prin-

ceps

ceps non fuit informatus de iure tertij, ſecus è contra: ſic egregie poſt multos declarat conſultiſſimus vir Aimo Crauet. conſilio 126. numero tertio, & in tract. de antiq. tẽpor. in 2. par. primæ partis principalis, nu. 42. ſed in caſu noſtro non conſtat Imperatorẽ cognouiſſe iura Genuenſium, tum quia nouus adhuc eſt in Imperio ſucceſſor, iuxta l. qui in alterius, de regu. iur. tum quia nihil adhuc coram eo ex iuribus Genuenſium fuit exhibitum. Reſpondetur ſecundo, Caſtr. doctrinam procedere quando ipſe Princeps iã cognouit ſe ex ordinaria poteſtate actum illum facere non poſſe, ſecus ſi credebat ſe poſſe ex ordinaria poteſtate illud facere, ſic ſeipſum declararat Caſtr. in conſi. 414. in facto præſenti, colomn. 3. verſicu. ſecundus caſus eſt, li. 1. quem eſt ſecutus Crau. d. tract. de antiqu. temp. loco ſtatim citato, n. 43. eſt in codice meo Lugdun. impreſſo, pag. 13. numero 43. ſed in caſu noſtro non conſtat Imperatorem ſciuiſſe, ſe ordinaria poteſtate reuocare non potuiſſe, cum nihil hac de re vnquã apud eum fuerit controuerſum, nec is iura Genuenſium hactenus perpendit, ceſſat ergo, quod in dubio voluerit vti poteſſatis plenitudine.

Non obſtat vltimum, quod male creditur ſolidum fundamentum, ob non oppoſitam debito tempore declinatoriam, prorogatam cẽſeri Imperatoris iuriſ-
148 dictionem: quia reſpondetur primo, † ſatis ſuperque oppoſitam fuiſſe declinatoriam, cum qualitatem illam iuriſdictionis fundatiuam negauerint Genuenſes: negarunt enim feudum hoc eſſe Imperij, ob ergo negatam qualitatem, iudex ordinarius, vel alius competens, non Imperator, qui ſe feudi dominum facit, cognoſcere debet, vt docuit Marian. Soc. ſen. in c. ex tranſmiſſa, colum. quarta verſicul. quarto limitatur, de foro compet. Felin. in c. ſuper litteris, num. 24. verſ. fallit quarto, de reſcript. Reſpõdetur ſecundo, ob illã negatam qualitatem, qua ſe Imperio ſuppoſitos ne-
149 gañt ſe exemptos, ac ab omni nexu liberos affirmãtes, ſatis dicitur oppoſita declinatoria, ideoque non potuit vlterius cognoſcere, Alexan. conſi. 1. nume. 11. lib. 5. Soc. ſen. conſ. 187. colum. vltim. verſicu. pęrterea negatur, lib. 2. Felin. d. cap. ſuper litteris, nume. 37. verſic. fallit ſeptimo, de reſcript. Dec. c. ad audientiam, numero quarto, de appell. & vere Felin. & ceteri in noſtris his terminis loquuntur. cum ergo Imperator hoc in caſu cognoſcere poſſit, nullo modo illius iuriſdictio prorogata dicitur, vt egregie docuit Curt. iun. l. ſecunda, numero 22. 23. ff. ſi quis in ius vocat. non ierit.

Nec eſt, quod obijcatur oppoſitas has exceptiones ab Imperatore reiectas fuiſſe, quia reſpondetur ab ea reiectione fuiſſe appellatum, qua pendẽte noui
150 nihil † fieri moliriue debuit. integro illo titulo, C. nil nouari appel. pend. Dec. in l. 1. colum. 1. C. de bonorum poſs. ſecundum tab. & alibi ſæpiſſime. ceſſant ergo difficultates omnes. ex quibus dubio procul in primo hoc articulo eſt concludendum, Imperatorem noſtrum Sereniſsimum non eſse iudicem huius cauſæ competentem, ob id non poſse in hac controuerſia
151 aliquam † ferre ſententiam. quæ ſi ferri ab eo contingeret, vt ab incompetenti iudice lata nulla eſset, ſemperque de nullitate obijci poſset, vt integro illo titu. C. ſi a non compet. iud. clare in his vere terminis noſtris Soc. ſen. conſ. 27. colum. 3. verſic. aut volumus, libr. 3. qui ex gloſs. in Clemen. 1. de ſequeſtrat. poſs. &
152 fructum, aſserit † hanc nullitatem non cenſeri a ſtatuto reiectam, ceteris omnibus reiectis, late & pulchre Sebaſtianus Vant. tractatu nullitatum, titulo de nullitate ſententiæ ex defectu iuriſdict. ordinar. nume 3. & 4. adde Corſet. in ſuo ſingul. in verbo, ſtatutum, incipit, ſtatuto cauetur, &c. Dec. conſ. 8. num. 6. conſ. 38. num. 7. conſi. 369. num. 1. & conſ. 520. in fi. Pariſ. conſi. 45. num. 28. lib. 1. conſ. 24. nu. 201. lib. 2. qui alios deinde plures citant, oſtenduntque quantus ſit huius nullitatis defectus. Veſtrum ergo erit, ampliſſimi Patres, Cæſari inuictiſſimo, ne in cauſa hac ipſa procedat, ne ſententiam ferat, ne perperam aliquid agat, hortari ac multis ſuadere.

SVMMARIA.

1 *Reintegrandæ remedium ex c. reintegranda, 3. q. 1. ceteris pinguius ad poſſeſſionem conſequendam.*
2 *Interdictum, Vnde vi, cui conceditur, eidem fortius conceditur remedium ex c. reintegranda, 3. q. 1.*
3 *Remedium c. reintegranda, in laicis vt in clericis conceditur, contra infra, num. 31.*
4 *Remedium c. reintegranda, 3. q. 1. conceditur etiam contra poſſeſſorem, cum titulo & bona fide, ſed contra infra, num. 19.*
5 *Sollemnitas proceſſus non exigitur, cum ſpolium notoriũ deducitur. Aut, enim coram Imperatore cauſa tractatur, num. 6.*
7 *Princeps ſupremus non cogitur iudicare ſecundum acta & probata.*
8 *Princeps in terminandis controuerſiis, non debet ire per ambages.*
9 *Acta apud Imperatorem tractata non redduntur nulla ob non ſeruatam iudicij ſollemnitatem.*
10 *Remedio c. reintegranda, 3. q. 1. vt ſit locus, duo concurrere debent.*
11 *Poſſeſſio poſita in ſequeſtro, a ſequeſtrario poſſidetur.*
12 *Sequeſtrum voluntarium poſſeſſorem ſua poſſeſſione non priuat.*
13 *L. licet, §. rei, ff. depoſiti, cum l. intereſſe, ff. de acquir. poſſ. conciliatio.*
14 *Poſſeſſionem non perdit vaſallus, ſi eam apprehendit dominus, & apud aliquem cuſtodiæ cauſa, donec lis finiatur, deponit.*
15 *Interdicto, Vnde vi, quando agi poſſit ad conſequendam poſſeſſionis æſtimationem.*
16 *Spoliatus ante omnia ex remedio cap. reintegranda, 3. quæſt. 1. non reſtituitur, cum ſuo facto & culpa fuit ſpoliatus.*
17 *Voluntas coacta, non eſt proprie voluntas.*
18 *Metu geſta valent, reſcindi tamen poſſunt ex Prætoris edicto.*
19 *Remedium reintegrandæ, non datur contra poſſeſſorem cum titulo & bona fide.*
20 *Alexandri Cornei, & aliorum notatur inconſtantia.*
21 *Compromiſſum de re feudali fieri non poteſt.*
22 *Feudum ſine titulo retineri, poſſiderique non poteſt; ſed contra, paulo infra.*
23 *Titulum coloratum ſufficit oſtendere ad tuendam rei feudalis ſeu iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem.*
24 *Titulus feudi a pari procedit, cũ titulo rei beneficiariæ.*
25 *Remedio reintegrandæ agens, deducere debet conuenti poſſeſſionem reſpectu ſuæ clandeſtinam eſſe.*
26 *Qualitas vbi non conuenit minus diſpoſito.*
27 *Vim non committit, qui incontinenti poſſeſſionem propriam recuperat.*
28 *Incontinenti recuperaſſe is dicitur, qui recuperauit quam primum potuit.*
29 *Ciuiliter poſſidens ſua ſponte naturalem poteſt ingredi.*
30 *Citari amplius non debet, qui venire negauit ſemel.*
31 *Remedium cap. reintegranda, 3. q. 1. pro rebus eccleſiæ tantum concedi.*
32 *Petitorij & poſſeſſorij cauſa coram Imperatore, vel ſupremo alio Principe tractari debet.*

SECVN-

SECVNDVS ARTICVLVS.

Secundus qui a bonis hodie excutiẽdux
eſt, propoſitarũ ex ordine dubitatio-
nũ articulus, vtrũne recte inſtitutum
ſuit ab Illuſtriſs. Finarij Marchione
reintegrãdæ iudiciũ, nõ parũ diffici-
lis eſt, & perplexus, (ampliſſime cõfeſ
ſus) videbatur tamen (vt rem paucis abſoluam) prima
(quod aiunt) facie dicendum, recte inſtitutum fuiſse.
1 Primo, quia hoc † remedium dicitur ceteris pin-
guius vt quamplurimi ex noſtris affirmarunt, Abbas
in cap. cum ad ſedem, num. 26. de reſtitut. ſpol. Caſt.
conſi. 105. in quæſtione, quæ ſperatur moueri, col. 2.
verſicu. quantum. vero, lib. 3. Corn. conſi. 62. nu. 10.
conſi. 329. num. 29. lib. 1. & conſil. 247. num. 13. lib. 2.
quo loco communem eſse teſtatur, vt pariter docuit
Rip. in cap. ſæpe, num. 20. de reſtitut. ſpol. nec diſsen-
tit Socin. in l. rem quæ nobis, num. 3. ff. de acqu. poſs.
2 quãobrẽ ſpoliato, cui † interdictũ Vñ vi, conceditur,
conceditur ſurtius & remediũ hoc, vt docuit Soc. d. l.
rem quæ nobis, num. 3. & alij omnes, d. c. ſæpe, & ali-
bi ſæpe. cum ergo Illuſtriſſimus hic Marchio ſpolia-
tus fuerit, iure hoc remedio, vt reſtituat̃ vti poterit.
Secundo, ea ratione in hanc opinionem quando-
que adducebar, quod remedium hoc adeo eſt gene-
rale & amplũ, vt ipſi Marchioni, etſi laico, pro re ip-
ſa profana recuperanda concedatur, cum crebrior
ac verior eorum ſententia videatur, qui affirmarunt,
3 remedium d. canonis etiam † laico concedi, vt teſta-
tur Soc. & Iaſ. in d. l. rem quæ nobis, ille nu. 4. iſte nu.
20. eoque loco affirmauit Alex. ſic in foro ſeruari, te-
ſtatur & communem Ripa in cap. ſæpe, num. 21. de
reſtit. ſpol. Dec. conſi. 252. num. 1. Rub. conſi. 4. nume.
1. 2. & in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 67. vbi
Ioann. Coraſ. in 2. par. nume. 139. ff. de acq. poſs. cete-
ros ſciens prætereo.
Tertio, hoc remedium potuiſse ab Illuſtriſſimo
Marchione etiam hoc in caſu moueri, quo Genuen-
ſes ſe cum titulo & bona fide poſſidere ex laudo An-
ton. Adurn. dicunt, ex eo demonſtrari ſatis videtur,
4 quod hoc † remedium ſpoliato etiam contra poſseſ-
ſorem cum titulo & bona fide cõceditur, vt crebrior
ac verior videtur noſtrorum interpretum opinio, vt
apud Abb. in cap. cum ad ſedem, num. 26. de reſtitu.
ſpol. Alexan. l. rem quæ nobis, nu. 8. de acquir. poſſ.
quo loco affirmauit ſic ſæpius conſuluiſse, ac obſerua
ri vidiſse, & vere conſuluit, vt eſt in eius conſi. 51. nu-
mero 1. libro 1. conſi. 117. num. 3. conſi. 200. nu. 2. lib.
2. Corn. conſi. 56. num. 4. lib. 2. qui hanc eſse commu
nem teſtatur, quod facit & Iaſon d. l. rem quæ no-
bis, num. 19. & conſil. 72. colum. 1. libro 4. Socin. ſen.
conſi. 18. colum. 12. verſic. tertium remedium, & cõ
ſi. 89. in fi. lib. 1. Rim. conſi. 67. nu. 7. conſ. 98. num. 76.
lib... Afflictus deciſ. 361. nu. 63. Decius conſi. 57. col.
vlt. conſ. 136. in fi. & conſi. 252. in fi. Soc. iun. conſ. 34.
num. 12. lib. 3. Alciat. reſp. 388. num. 2. Plot. l. ſi quan-
do. num. 66. C. vnde vi. ceteros ex induſtria ſilentio
inuoluam. dubio procul ergo, huic Marchioni licuit
hoc vti remedio.
Quarto ac vltimo, in hanc ex eo quandoque ad-
ducebar ſententiam, quod animaduerterim ex late
re Marchionis inſtitutum fuiſſe ſummarium proceſ-
ſum, notoriumque ſpolium deductum, quo fit, vt ceſ-
5 ſare omnino debeat † ſollẽnitas proceſſus, ex ſenten-
tia Abb. in cap. quia clerici, num. 4. de iure patron. vbi
affirmat, poſſeſſorem poſſe de facto priuari & ſpo-
liari, cum notorium eſt, eum in re ius minime ſoue-
re, quod tradunt & ceteri in l. ſi pacto quo pœnam.
6 C. de pac. quod fortius hic procedit, vbi † coram Cæ-
ſare, ſupremoque iudice agitur, qui nullum iudicia-
rium ordinem obſeruare tenetur, Bal. in capit. 1. ſi de
inueſtit. inter dominum & vaſallum, &c. & in l. reſcri
pta, C. de precib. Imper. offeren. Reſtaur. Caſtal. trac.
de Imperarore, quæſt. 110. in 18. caſu. Grammat. dec.
69. num. 31. Belon. conſi. 63. num. 7. Neuia. conſil. 26.
num. 1. cunſi. 80. num. 39. & conſil. 97. num. 10. quini-
7 mo, non cogitur † ſupremus Princeps iudicare ſecun-
dum acta & probata. ſed propriam ſequi poteſt con-
ſcientiam, ſic reſpondit Dec. conſi. pen. nu. 16. Alci. in
c. 1. nu. 89. de offi. ord. & reſpon. 256. num. 7. & Dida.
lib. 1. variar. reſol. c. 1. nu. 7. hinc egregie docuit Bald.
8 in cap. 2. de noua forma fidel. † Principi nõ conueni
re per ambages, & hos anfractus ire, cum rei verita-
tem nouit. Hinc dicimus nullam iuris ſollemnitaté,
9 quæ apud Imperatorem † acta ſunt, infringere poſ-
ſe, vt multis oſtendit Reſtaur. Caſtal. in tract. de Imp.
quæſt. 110. in 19. caſ. ſiue dubio. ergo omni ſollẽnita-
te reiecta, recte iudicium hoc reintegrandæ apud Im-
peratorem tractari videtur.
Ceterum, re ipſa longe melius perpenſa ac excuſ-
ſa, contrariæ ſum opinionis, perperam inſtitutũ fuiſ-
ſe hoc reintegrandæ iudicium. quod vt dicam, mul-
tis adducor rationibus, argumentiſque.
10 Primo, quia vt huic remedio locus ſit, † duo de-
bent, concurrere extrema, (vt in motiuo dicitur) ex
latere actoris, poſſeſſionis priuatio, ex latere vero cõ-
uenti poſſeſſio de præſenti. ſic vno ore noſtri affirma-
runt, vt eſt apud Abb. in cap. ad ſedem, nu. 28. de re-
ſtitut. ſpol. Socin. in l. rem quæ nobis, num. 2. Aletan.
conſ. 6. nu. 5. lib. 3. conſ. 89. nu. 8. lib. 5. Gozad. conſil.
69. num. 5. Pariſi. conſ. 98. num. 24. lib. 2. Rub. conſ. 4.
num. 10. Neuizan. conſ. 68. num. 11. ſed in noſtro hoc
caſu vtrumque extremum deficit, deficit enim primũ
illud extremum: quia vere illuſtriſſimus hic Marchio
non fuit ſpoliatus ab excelſa hac Genuenſium Repu-
blica, cum ſua ſponte caſtri poſſeſſionem in ſeque-
ſtro poſuerit, vt infra ſtatim dicemus: deficit & ſecũ
11 dum extremum, quia † Reſpublica non poſſidet, ſed
ſequeſtrarius, apud quem caſtrum & cetera ſunt in
ſequeſtro poſita, hoc probat text. l. licet. §. res. ff. de-
poſi. Sal. in l. 1. nu... C. de prohib. ſequeſt. pecun. vel ſi
ſequeſtrarius non poſſidet, poſſidet ipſe Marchio:
12 qui cum iam ante ſequeſtrum poſſideret, † ex ſeque-
ſtro voluntario poſſeſſionem nec amiſiſſe, nec in aliũ
tranſtuliſſe dicitur, ſic Curt. ſen. in l. vnica, nume. 64.
C. de prohib. ſequeſtra. pecun. & clarius Aretin. in l.
intereſſe, ff. de acqui. poſſ. quem ſecutus eſt Coraſ. lib.
3. Miſcellan. iur. cap. 2. nu. 15. & tacito Aret. idem pla-
cuit Vdalrico Zaſio in ſecunda parte Antinom. diſſo-
lutionum nu. 4. ſic conciliantes d. l. licet, §. res, cum d.
13 l. licet, §. res, cum d. l. intereſſe, † & ĩ claris terminis,
quando dominus feudi poſſeſſionem prehendit, non,
vt tamquam propriã habeat, & fructus inde colligat,
ſed, vt apud aliquem cuſtodiæ cauſa reponat. quo fa-
cilius lis inter eum & vaſallum finiatur, & controuer-
14 ſia terminetur, † vaſallum & poſſeſſionẽ non perde-
re, ſcribit Mod. Pariſ. in conſuetu. Pariſ. tit. 1. §. 1. glo.
4. num. 16. 17. & 18. quod factum & obſeruatum hoc ĩ
caſu videmus. Nec ad rem confert, quod in motiuo
15 obijcitur, contra Rempublicam ſaltem † hoc reme-
dio ad conſequendam æſtimationẽ agi potuiſſe, iux-
ta textum l. 1. §. ex interdicto. & l. ſi vi me. de vi, & vi
armat. & docuit Abb. in capitu. conquerente. nume-
ro 13. de reſtitut. ſpoliatio. quia reſpondetur primo,
illud procedere in ſubſidium, cum res a poſſeſsore re
cuperari non poteſt, vt tradunt & declarant Bart.
& Doctor. in l. cum a te ff. de vi, & vi armat. Ripa in
capit.

Digitized by Google

cap.ſæpe,num.8.de reſtit. ſpoliat.Ioan. Coraſ.in l.na-
turaliter,§.nihil commune,2.parte,num.114. de acq.
poſſ.ſed in caſu noſtro non conſtat Marchionẽ a ſeque
ſtrario poſſeſſionem conſequi non poſſe, quare ſubſi-
diarium remedium hoc ceſſat. Reſpondetur & ſecun
do,iudicium non ad hunc finem fuiſſe motum vt æſti-
matio ſoluatur,ſed ad hoc, vt poſſeſſionem recuperet,
etſi male relata ratione.
Secundo dato, non tamen conceſſo,ex ſequeſtro in
Rempublic. tranſlatam eſſe poſſeſſionem, adhuc ta-
16 men † recuperandæ hoc remedium contra Rempubl.
moueri non potuit, cum ſua cauſa & facto poſſeſſionẽ
amiſerit Marchio, vt hanc eſſe communem Doctorũ
ſententiam teſtatur Ripa in cap.ſæpe, num.57. de re-
ſtit.ſpoliat.cui addo Socin.l.rem quæ nobis, nu.8. de
acquir.poſſeſſ.Ruin.conſ.47.num.5.conſ.49. num.9.
lib.4.Marſil.in ſingul.900.Brun.conſ.21.num.2.& 3.
Pariſ.conſ.1.nu.164.lib.1.Socin.iun.conſ.47. nu.14.
& conſ.48.num.6.lib.2.Neuiz.conſ.97.nu.24. & 53.
& Plotum l.ſi quando,nu.7. C.vnde vi. Nec eſt quod
objiciatur, Marchionem fuiſſe ſpoliatum ob factum
iniuſtum Genuenſium, qui metu adhibito effecerunt,
vt coactus,ſequeſtro conſentiret Marchio,quo fit, vt
Marchioni ſit hoc remedio ſuccurſum, ex Bar.ſenten
tia in l.de pupillo, §.meminiſſe, num.8. de oper. noui
nunc.& late Ruin.conſ.37.nu.8. & 9.lib.4. licet ergo
17 conſenſerit Marchio,illa † fuit voluntas coacta,quę nõ
vera,ſed impropria voluntas dicitur,glo.l.ſi mulier.§.
vlt.ff.quod metus cauſa. Iaſ.in l.qui in aliena,§.Celſus.
ff.de acquir.hæred.Dec.l.velle non creditur.nu.4.de
reg. iur. Quoniam vno verbo reſpondetur, agendum
18 fuiſſe prius remedio reſciſſorio,cum omnis actus † per
metum geſtus regulariter valeat, licet reſcindi poſſit,
vt docuit Cardin.in Clem.5.§.ſane,3. oppoſ. de pœn.
& Felin.in cap.præterea,nu.35.ver. quinta & vltima
concluſio. de ſponſal. & conſulti ſic reſponderunt Si-
gnor.conſ.75.nu.25.& Anch.conſ.385.in prin. latius
infra in ſequenti artic. dicemus, vbi demonſtrabimus
ſpoliatum per vim compulſiuam non eſſe ante omnia
reſtituendum.
Tertio, ex eo in hanc adducor ſententiam, quod
19 crebrior & verior eſt interpretum opinio, † Reme-
dium reintegrandæ non concedi contra poſſidentem
cum titulo & bona fide,cum is immediate malæ fidei
poſſeſſori non ſucceſſit, ſic hanc ſecuti ſunt ſenten-
tiam Bart. Angel.& Imol.in l.rem quę nobis, vbi So-
cin.num.15.verſic. aliquando quinto & vltimo, ff.de
acquir.poſſ.idem Socin.ſenior conſ.26.colum.6. ver-
20 ſic.ſecundo eadem concluſio,lib.2. † Alex.conſ.118.
lib.1.conſ.89.nu.7.conſ.90.lib.5. qui parum ſibi ipſi.
conſtantes hanc probarunt, quod fecit & inconſtans
Corn.conſ.18.nu.11.conſ.62.no.10.conſ.320.nu.30.
lib.1.& late conſ.287.nu.7. lib.2.Calcan. conſil.116.
colum.5. verſic.ſed & tertio. Anchar.conſ.310.col.vl-
tima,ver.iſta enim iura. Iaſ.conſ.21.col.1.ver. ſecun-
do reſpondetur,lib.3. Ruin.conſ.49.nu.11. lib.4.Ri-
mio.conſ.358.nu.10.lib.5.Ripa in d.l.rem quę nobis,
nu.57.vbi Alciat.nu.8.ff.de acquir.poſſ. Rub.in l.na-
turaliter,§.nihil commune,nu.71.& 72. de acq.poſſeſ.
idem conſ.4.col... & conſil.167.num.9.verum hanc
eſſe & communem teſtatur Pariſ.conſil.1. num.166.
libro 1.& ſibi parum conſtans Socin.iun.conſ.47. nu.
25.conſ.48.in fine,lib.5.Brun.conſ.19.col.vlt.conſil.
21.col.1. Gozad.conſ.28. num.36. Natta conſ.88. in
fine, libro 1. non refero illorum rationes veras & ſoli-
diſſima fundamenta, quæ diligenter perpenduntur a
Soc. ſen. d.conſ.566. col.6.& 7.lib.5. cum ergo huius
Marchionatus partem cum titulo & bona fide poſſi-
deat Genuenſium Reſpublica, ex laudo ſcilicet Anto-
nioti Adurni, per annos centum pluſque obſeruatio,
ſequitur, perperam contra eam eſſe intentatum iudi-
cium hoc.Nec eſt quod objiciatur, laudum illud nul-
21 lum fuiſſe, cum de feudo alienabili † compromitti
non potuerit,Iſern.in c.1.§.1.num.3. de lege Conrad.
Abb. in c.cum tempore,num.3. de arbitr. Socin. ſen.
conſ.87.col.3.lib.5. Iaſ.conſ.168.col.penul.lib.4.qua-
22 re ſi † titulus eſt nullus,retinere eam poſſeſſionem Ge
nuenſes non poterant, ex egregia doctrina Alciati re-
ſpon.408.num.7.& Natta conſ.589. nu.2.lib.5. quia
dupliciter reſpondetur,primo,compromitti potuiſſe,
vt latiſſime oſtendemus infra in 4.artic. Reſpondetur
ſecundo,in remedio ipſo reintegrandę ſuper validita-
23 te tituli ſufficere,ſi hoc caſu de titulo colorato,† con-
ſtet,vt in titulo rei beneficiariæ dicimus(qui cum feu-
24 dali † a pari procedit. Dec.conſ.76.Gomeſ.ſuper reg.
Cancellariæ,de annali poſſeſſore,in præfat.) tradunt
Caſtren. conſ. 554. ad confirmationem eorum, quæ,
col.5.ver.ſuper tertio art.lib.1.in antiq.Caſſad.in ſuis
deciſ.tit.de reſtit.ſpoliat.deciſ.1.Rebuff.in Commen.
Regiarum Conſtitutionum,tomo 3.tit.de cauſis poſſ.
beneſ.art.1.gl.1.num.1.& 2.ſufficiatque is titulus ad
poſſeſſionem ipſius feudi retinendam,vt ſufficit in be-
neficialibus. Accedit præterea Alciati & Nattæ ſen-
tentiam non ſatis eſſe tutam, cum multis validiſſimis
rationibus,ab eis non animaduerſis, Afflict.in c.1. §.il-
lud quoque,nu.14.& 15.de prohib.feudi alien.per Fre-
der.contrarium tueatur.
Quarto, vt huius ſim ſententię,me illud non parum
25 mouet,quod inter alia,dum actor † recuperandę reme
dio experitur,deducere debet,poſſeſſionem conuenti
reſpectu ſuæ eſſe clandeſtinã,ſic reſpondit Alex.conſ.
91.nu.2.& 3.lib.5.Dec.conſ.57.col.vlt.Ruin.cõſ.49.
nu.13.lib.4.& alibi ſæpe, ſed in caſu noſtro neſcio vi-
dere,quomodo qualitas hęc Genuen. Reipubl.conue-
nire poſſit,cum iuſto titulo ac per multos annos Mar-
26 chionibus conſentientibus poſſederit. ſi ergo † quali-
tas nõ conuenit,nec diſpoſitio,l.4.§.toties. ff.de dam.
infect.& ita argumentatur in his terminis Cur. iunior
conſ.17.col.vlt.ver.duodecimum,Pariſ.conſ.12.nu.9.
lib.4. ſatis ergo ſuperque intelligimus, male hoc caſu
motum fuiſſe reintegrandæ remedium.
Quinto & vltimo, vrget illud plurimum, quod cũ
Reipubl. licuerit, ob oblatam ſibi occaſionem, occu-
pare iura ſuæ ciuilis poſſeſsionis, quam ſemper reti-
nuit, vt iam diximus, & latius in ſubſequenti articulo
attingemus,ſequitur,non incidiſſe in pœnam interdi-
27 cti,Vnde vi,† cum vim non dicatur committere, qui
amiſſam poſſeſsionem ſtatim recuperat,l.3.§.eũ qui.
ff.de vi,& vi arm. vt tradunt omnes in l.clam poſside
re,§.qui ad nundinas,num.55.de acq.poſſ. Dec.conſ.
460.nu.17.Ruin.conſ.38.no.1.conſ.42.nu.2.& 3.cõſ.
43.nu.5.lib.4.Crau.conſ.4. num.8.& 9.Neuiz.con-
28 ſil.85.num.10.& ſatis dicitur † incontinenti, cum po-
tuit recuperare ratione qualitatis rei & perſonarum
vt annotarunt Abb.in c.vlt.nu.11.extra de ord.cogn.
Rube.l.naturaliter,§.nihil commune,nu.158. de acq.
poſſeſſ. egregie admodum in terminis noſtris ſic re-
ſpondit Ruin.conſil.45. num.4.lib.4. qui optime de-
clarat. cum ergo Genuenſis Reſpubl. varijs cladibus
affecta fuerit, ita vt non licuerit hactenus recuperare
huius Marchionatus poſſeſſionem & iura: ſatis incon
tinenti dicitur nunc oblata ſibi occaſione. quibus au-
tem cladibus affecta fuerit Reſpublica, nemo eſt qui
ignoret, fide optimorum auctorum, præſertim Ne-
bienſis Epiſcopi,Leandri Alberti, & aliorum, ciuilia
in ea maxima viguerunt bella, foris dimicandum
fuit,cum Reipubl.loca maritima, præſertim ſine qui-
bus Reſpub.eſſe non poteſt,occuparentur,vt Sauona,

Sardinia, Corſica, & ſimilia, quibus præſto eſſe opus omnino fuit: cum ab illis totius Reipubl. ſalus penderet. quo fit, vt obijci Reipubl. non poſſit, quod quemadmodum bellum in alios pararūt, locaque amiſſa recuperarūt, ſic potuiſſe recuperare Marchiam Finarij, ſi propriam iure ſaltē directi dominij credebant, quia iam ſatis intelligimus Genuenſes negligentiæ adſcribendam non eſſe, ſi quæ magis neceſſaria erant & opportuna, recuperarunt. Nec dicatur fuiſſe in facultate Reipubl. via iudiciaria contra hos Marchiones experiri, eaque via recuperare amiſſam poſſeſsionem iuxta declarationem Pariſ. conſ. 24. libro 1. Rube. conſ. 13. quia reſpōderi multis poteſt modis procedere hoc poſſe, quando Reſpub. poſſidendi animum depoſuiſſet, ſicque ciuilem poſseſsionem non retinuiſset, ſed po-
29 ſteaquam † ciuilem retinuit ſua manu naturalem occupare potuit, l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, & ibi Iaſ. nu. 23. ff. de acq. poſs. & tradunt Abb. conſ. 78. nu. 5. Pariſ. conſ. 24. nu. 19. lib. 1. quam ſane ciuilem etiam amiſiſſet, ſi iudicem adiuiſſet, vt affirmarūt Bal. & poſt eum Iaſ. in l. clam poſsidere, §. qui ad nundinas, nu. 31. de acq. poſs.

Reſpondetur ſecundo, via iudiciaria ſatis ſuccurſum non fuiſſe Genuenſibus, ſine magno detrimento, nam adire Imperatorem non licebat, ne ab illius iuriſdictione liberi & immunes in eum conſentirent, illiuſque prorogarent iuriſdictionem, iuxta l. ſi conuenerit. ff. de iuriſdict. omn. iud. non quoque Marchiones Finarij ſub ſuis ordinarijs poterāt conuenire, cum iam clarum ſit, eos cœpiſſe recognoſcere Imperium, ſicque
30 Reipubl. ſuperioritatem ſpernere. ita vt fruſtra is † citandus ſit, qui certo venire negabit, negauitque glo. in l. vlt. vbi Bart. num. 11. verſ. redeo ad primum, ff. de in integr. reſtit. & in l. tres denunciationes, C. quomodo & quando iudex. Iaſ. l. properandum, §. 1. nu. 9. C. de iud. Boer. in repet. l. conſentaneum, n. 56. C. quomodo & quādo iudex, vbi late in noſtris terminis eſt tex. vbi Iſer. & ceteri, in c. 1. de milite vaſal. qui contumax eſt, & egregie ſcribit Iacobinus a S. Georgio in inueſtitura feudali, in verbo. & dicti vaſalli pro dictis rebus feudalibus, &c. col. 10. ver. ſed ſi ponamus, quod vaſallus, &c. cum ergo Reipub. licuerit propriam poſseſsionē recuperare, ſequitur, tamquam ſpoliatricem aliquo recuperandæ poſseſsionis remedio conueniri non potuiſſe, & ob id male contra eam inſtitutum fuiſſe hoc reintegrandæ iudicium.

Non obſtant nunc in contrarium adducta, quibus ſatis (mea ſententia) ex iam relatis fuit ſatisfactum, ſed in ſpecie ſigillatim reſpondeo, & ad primum dico, nō vrgere contra Rempublicam, ſed potius cōtra ipſum Marchionem, ſicque retorquetur, Marchioni non cōceditur interdictum, Vnde vi, (vt diximus) ergo nec remedium reintegrandæ, quod eſt ad illius confirmationem editum; quod enim in vno, ſic & in altero exigitur actorem ſcilicet ſpoliatum eſſe, & reum ſpoliatorem poſsidere, quæ hoc in caſu ceſsant.

Non obſtat ſecundum, quia reſpondeo primo ve-
31 riorem eſſe contrariam ſententiam, † cap. reintegrandæ, remedium clericis ſolum pro poſseſsione rerum eccleſiæ recuperanda concedi, vt eam tuentur multa a Ripa relati in c. ſæpe, nu. 21. de reſtit. ſpoliat. qui & ipſe pariter in hac opinione fuit: ſic Francus in diſputatione de petitorio & poſſeſsorio, in 1. dub. n. 17. late Corn. conſ. 18. nu. 9. conſ. 35. nu. 31. conſ. 329. nu. 30. lib. 1. & alibi ſæpe Alciat. in l. cum quæ nobis, nu. 6. ff. de acq. poſs. quorum ſententia veriſſima eſt, & ſi operæ pretium nunc eſſe non credam eorū ſolidas rationes recenſere. Reſpondetur ſecundo, dato, quod relata opin. ſit hac noſtra verior, adhuc intelligitur concedi hoc remedium, quando concurrunt quæ concurrere neceſſario debent, vt huic remedio locus ſit: quæ cum hic deficiant (vt iam oſtēdimus) remedium hoc ceſſare omnino debet.

Non obſtat tertium, quia ſupra fuit demōſtratum, veriorem eſſe & crebriorem opinionem, remedium huius canonis non dari contra poſſeſſorem, cum titulo & bona fide.

Non obſtat vltimum, quia falſum eſt illud præſuppoſitum, hic notorium ſpolium eſſe factum, reſpondetur enim modo ſpoliationem notoriam non eſſe, imo nec ſpoliationem aliquam eſſe factam, (vt iam diximus) rurſus retorquetur, quod dicitur, cauſam coram Cæſare. ſicque iudice ſupremo tractari. ob id reiecta omni exceptione Marchionem eſſe reſtituendū. nam
32 ſi cauſa † coram Cæſare tractatur, & apud eum inſpecta ſola veritate facti, proceditur, iuſte dominij exceptio, vt prius de cauſa dominij cognoſcatur, obijci poteſt. ſic egregie aſſirmarunt Dec. conſ. 449. nu. 21. Rub. conſ. 4. nu. 13. Crau. conſ. 299. col. pen. ver. quarto reſpondeo. & in ſpecie ſic coram Cæſare obſeruandum eſſe, reſpondit eruditiſſimus Alciat. reſpon. 258. nu. 17. & infra in ſequenti articulo attigimus, eſt ergo quod concludamus, (ampliſſime confeſsus) illuſtriſſimum hunc Marchionem perpetam iudicium hoc integrandæ inſtituiſſe.

SVMMARIA.

1 *Spoliatus ante omnia reſtituendus eſt. Etiā ſi ſit prædo, num. 2. Aut ſit ſpoliatus auctoritate iudicis, num. 3. vel Principis, num. 4. Etiam ſi ſpoliator ſe offerat incontinenti dominij exceptionem probare, nu. 5.*

6 *Petitorii & poſſeſſorii cauſa ſimul tractanda eſt, cum apud Imperatorem, vel ſupremum alium iudicem cauſa diſputatur.*

7 *Spoliatus ante omnia non reſtituitur, cum paſſus eſt litē ſuper dominio tractari.*

8 *Cap. paſtoralis, de cauſa poſſ. & propr. declaratur.*

9 *Spoliatus proteſtari ac appellare debet aduerſus oppoſitam dominii exceptionem per ſpoliatorem, ne ſuper illa cognoſcatur ante præſtitam poſſeſſionem.*

10 *Petitorium ſuſpendi an poſſit poſt litem conteſtatam, vt prius ſuper petitoria cauſa cognoſcatur.*

11 *Ciuiliter poſſidens, ſi naturalem ſit ingreſſus, audiendus eſt ſuper exceptione dominii, cum naturali ſpoliatur agit, vt ante omnia reſtituatur, & nu. 12.*

13 *Tyrannus ſpoliatus ante omnia non reſtituitur.*

14 *Vaſallus, qui ſubditos malè tractat, feudo priuandus eſt.*

15 *Tyrannus vt ob tyrannidem iure ſuo priuetur, eſt a ſuperiori admonendus, vt a tyrannide deſiſtat.*

16 *Poſſeſſio iuſtè occupatur a domino rei, tum aliàs periculum eſt in mora.*

17 *Vaſallus, qui notoriè male tractat ſubditos, feudo abſque alia admonitione priuari poterit.*

18 *Citandus amplius non eſt, qui ſemel negauit venire.*

19 *Spoliatus caſtro munitiſſimo ante omnia non reſtituitur.*

20 *Cap. cum dilectus, de ord. cogn. intellectus & declaratio.*

21 *Pauli Caſtrenſis doctrina, in l. 2. C. de edic. diui Adr. toll. declaratur.*

22 *Exempla declarant, non autem reſtringunt. Demonſtrāt, quo in caſu exemplum procedat, nu. 23.*

24 *Exemplis non eſt iudicandum, cum ignoramus, quomodo ſe ſe habeat illa. Aut cum iure cauſa definiri poteſt, numero 27.*

25 *Ius oritur ex facto.*

26 *Exemplo maiorum, vt Pontificum, & Imperatorum, quādo iudicandum.*

28 *Poſſe non dicimus, cum maximo incommodo poſſumus.*

Fideiuſſor

29 *Fideiuſſor idoneus non dicitur,qui cõmodè conueniri non poteſt.*

30 *Spoliatus caſtro non reſtituitur ante omnia, ſi ſubſit timor,necnõ ſine magna cum impenſa dominium propriũ aſſequi poſſit ſpoliator,qui deĩde in petitorio obtinuit.*

31 *Spoliatus caſtro munitiſſimo,an ſit ante omnia reſtituendus,ſi idoneè fideiubeat ſe illud reſtituturum, ſi in petitorio ſuccumbat.*

32 *Cautionis fragilitati non fidendum.*

33 *Caſtrum occupare non liceat, antequam iudex adeatur, & tentata ſit iudiciaria recuperatio.*

34 *Caſtro munitiſſimo ſpoliatus reſtitui an debeat ante omnia, cum ambo, ſpoliatus ſcilicet & ſpoliator, ſub vno Principe ſunt.*

35 *Fideiuſſores idonei an ſint nobiles, qui ſub Principe caſtra habent,qui a Principe expugnari poſſunt.*

36 *Spoliatus per vim cõpulſiuam ante omnia nõ reſtituitur.*

37 *Voluntas coacta,voluntas eſt.*

38 *Metu geſta ex edicto prætoris,reſcindi debent.*

39 *Bar.in l.pen.nu.2.ff.de cond.ob turp.cauſ.& in l.2.n.12. C.quod met.cau.declaratur multipliciter.*

40 *L.Medicos,ff.de var.& extraord.cogn.intellectus & declaratio multiplex.*

41 *Cap.2.& 3.de reſt.ſpol.ſenſus & intellectus.*

42 *Priuilegium ratione maioris partis conceſſum, trahit etiam ad ſe minorem, & ibi quando procedat.*

43 *L.ſi communem,ff.quemadmodum ſeru.amitt.quo in caſu procedat.*

44 *Dignum minus,maius dignum ad ſe trahit aliquando.*

45 *Actus nullus peti poteſt reſcindi,quatenus de facto proceſſit.*

46 *Proteſtatio præcedens de metu,facit,vt actus deinde ſubſecutus ſit ipſo iure nullus,ſed contra infra.*

47 *Bar.l.quæ ſub conditione,§.1.num.2.ff.de cond.inſtit.& Bald.in l.hi qui ad ciuilia,col.vlt.verſic. ex quibus apparet,C.de appel.declaratur.*

48 *Pauli Caſtr.& Caroli Ruini reiecta opinio.*

49 *Cap.1.de iis quæ vi met.cauſ.ſenſus & intellectus.*

50 *Metus magis matrimonium quam ceteros actus inficit.*

51 *Proteſtatio metus clandeſtina, actum deinde ſubſecutum non annullat,cum is contra bonos mores non eſt.*

52 *Metus illatus ob vnam cauſam, ſi actus ſub diuerſa forma ſequatur, is non annullatur,imo nec metu geſtus dicitur.*

TERTIVS ARTICVLVS.

TErtius qui hodie excutiendus eſt ex ordine articulus, T.C. dubitatione non caret. Is enim eſt, vtrumne in hoc controuerſo iudicio, liceat petitorij cām cum poſſeſſoria cumulare: ſicque an excelſæ Reipublicæ conuentæ aduerſus Marchionē actorem dominij exceptionē objjcere liceat, & prima (quod aiunt) facie dicendum videbatur,petitorij cauſam minime tractandam eſſe,nullamque dominij exceptionē objjci poſſe. ſatis enim Marchionis ſpoliati intentio ex communis iuris regula fun
1 data videtur,† ſpoliatum ante omnia reſtituendũ eſſe,
l.1.ff.de vi,& vi arm.l.ſi quis ad ſe fundum. C.ad leg. Iul.de vi.l.ſi coloni.C.de agr.& cenſ.lib.11. c.reintegrãda,3.q.1.quod ea ratione procedit vt violentus occupator,qui ſua manu ſibi ius dicere non erubeſcit; cõprimatur,l.1.C.quando lice.vnicuique ſine iud.ſe vind.
2 quare & ſpoliatus † prædo reſtituitur ante omnia,c.in
litteris,in fi.de reſt.ſpol.l.colonus,l.cum fundum.ff.de vi,& vi arm. Ripa in l.naturaliter.§.nihil cõmune,nu. 47.ver.ſecundo amplia.ff.de acq.poſſ. imo reſtituitur
3 ante omnia,† qui iudicis auctoritate ſpoliatus fuit,nec
obijci ei tunc poteſt aliqua dominij exceptio,l.meminerint.C.vnde vi.vbi Bar.& ceteri Abb. in c. dilectus filius.vlt.not.& ibi Fel.nu.1.ver.fallit primo, de reſcr. Rip.d.§.nihil commune, nu.59. Brun. conſ.22. nu.2.
4 imo ſpoliatus reſtituitur,†etiã ſi Principis auctoritate
ſpoliatus fuit.ſic Bal.reſpondit conſ.135. in cauſa egregij,in fi.lib.2.Iaſ.conſ.38.in fi.lib.3.Affl.dec.161.nu. 38.verſ.nec obſtat quarta ratio. imo non auditur ſpo-
5 liator † ſuper dominij exceptione, etiãſi eam inconti-
nenti vellet probare,vt probat text.in l.1.C.ſi per vim vel alio modo,c.1.vbi Doct.de reſt.ſpol. Alex.l.naturaliter.§.nihil commune,nu.20.& ibi Ripa nu.52. de acq.poſſ.Crau.conſ.322.col.2.Pariſ.conſ.1.n.195.lib. 1.Rol.a Valle conſ.1.nu.26.ceteros ſciens prætereo. videtur ergo concludendum,nulla ratione eſſe cumulãdum petitorium cum poſſeſſorio, ſed illuſtriſſimum hunc Marchionem eſſe ante omnia reſtituendum.

Re tamen ipſa diligentiſſime perpenſa, contrariæ ſum opinionis, cauſam petitorij poſſe hoc in caſu tractari,ſicque Genuenſium Rempublicã aduerſus Marchionem hunc illuſtriſſimum dominij exceptionem obijcere poſſe,quod vt dicam, multis adducor rationibus,& fundamentis.

6 Primo,quia hæc cauſa apud † ſupremum iudicẽ Cæ
ſarem tractatur,qui in ea procedere põt & debet omni ſollemnitate iudiciaria reiecta, vt paulo ante in ſecundo articulo heſterno conceſſo diſputato diximus, & præſertim cum ſic ab ipſo Marchione petitum fuerit,vt docuit Bar.in l.1.C.vt quæ deſunt aduocat. Fel. in c.paſtoralis,nu.23. de off.deleg.quo fit, vt non ſola cauſa poſſeſſorij, ſed petitorij & poſſeſſorij ſimul definiri debeat,ſic ſenſit clare Dec.conſ.449.nu.21.Rub. conſ.4.num.12.Crau.conſ.259.col.pen.ver.quarto reſpondeo,& ſenſit Neuiz.conſ.97.nu.12. & in ſpecie, cum cauſa coram Cęſare tractatur,dominii exceptionem eſſe definiendam,reſpondit Alc.reſpon.256. nu. 6.Dubitaui tamen aliquando de veritate huius ſententiæ. ſed a tantorum patrum auctoritate recedere tutum an ſit,plane nunc ignoro.

7 Secundo ex eo adducor, † quia iam a principio ip-
ſius litis conſenſit Marchio, vt de vtroque cognoſceretur, quod acta ipſa clare teſtantur, & præſertim ex conſenſu prę̃ſtito decreto Cæſareę Maieſtatis ſub die 21.Nouembris.quo fit,vt non liceat amplius pœnitere & retrocedere; ſic probat c.1.de reſt.ſpol.& ibi late Abb.in 3.notab.Bero.nu.20.Dec.conſ.84.col.vlt.Ripa d.§.nihil commune,num.72.quod fortius procedit etiamſi eſſemus in executione iã latæ ſententiæ ſuper reſtitutione poſſeſſionis, quia ſi patiatur actor reum ſuper dominij cauſa probationes adferre, ſibi præiudicabit, ſic egregie reſpondit Natta conſilio 289. numero duodecimo, libro ſecundo. Ex quo appa-
8 ret, huic argumentationi non aduerſari textum † ca-
pituli paſtoralis, de cauſa poſſ. & propriet. qui loquitur,quando actoris eſt, qui & petitorium & poſſeſſorium proponit, nam in ſua facultate eſt ſuſpendere petitorium,ante concluſum tamen in cauſa, & ſolum procedere ſuper poſſeſſorio, diuerſum eſt in caſu noſtro, vbi cauſa poſſeſſorij ab illuſtriſſimo Marchione actore,vt ſpoliato,cauſa vero petitorij ab excelſa Republica,vti conuenta, propoſita eſt, quo ne, vt ſimus in caſu c.1.de reſt.ſpol. vt ſupra diximus, quam exceptionem vt elideret Marchio, debito tempore proteſtari debuit,& ita proteſtari,vt ei neceſſe fuerit appel
9 lare ab † illo interpoſito decreto Cæſareæ Maieſtatis.
hæc fuit ſententia Aret.in l.naturaliter.§.nihil cõmune,nu.10.de acq.poſſ.Fel.in c.inter monaſteriũ, n.23. ver.tempera tamen hãc octauam,de ſenten. & re iud. Crau.conſ.238.num.4.& conſ.302.col.penul. verſic.

ſed dicet aliquis. Ex quibus etiam ceſſat, quod in quar
ta reſponſione in motiuo relata dicitur, licitam eſſe
10 hanc pœnitentiam † etiam poſt litem conteſtatam,
ex Bar. d. §. nihil commune, vbi Ripa, nu. 161. commu
nem teſtatur, quia primo Bart. aliter ſenſit, quam ci-
tetur, cum is affirmet, ante litem conteſtatam ſpolij
exceptionem ad impediendum petitorij iudicium,
objiciendam eſſe, & cum eo Legiſtæ crebriore calcu-
lo tranſeunt. Addo Angel. in l. inuator, in fine, C. vnde
vi. & Didac. lib. 1. variar. reſol. c. 16. nu. 13. verſic. ego
vero, qui egregie diſtinguit, & affirmat Bar. ſentētiam
procedere, quando ante attentatum petitorium cau-
ſa ſpolij ſuberat, vt noſtro hoc caſu, addo & Capic.
deciſ. 13. num. 3. Secundo (vt ſtatim dixi) procedere
quando Marchio ipſe iudicium mouiſſet petitorium,
& Reſpub. vt conuenta, objiceret cauſam ſpolij, ſed
totum econtra eſt in caſu noſtro, vbi poſſeſſorium eſt
a Marchione motum, & a Repub. oppoſita dominij
exceptio, quæ cum reiecta, ac contra eum proteſta-
tum non fuerit, ſuper vtroque eſt procedendum, d. c.
1. de reſtit. ſpoliat.

Tertius, vt huius ſim opinionis, ex eo adducor, quod
iam ſæpius eſt dictum, ciuilem poſſeſſionem ſemper
fuiſſe apud Rempub. iure directi dominij poſſiden-
tem, quæ ciuilem numquam amiſit, cum recuperan-
di animum depoſuerit numquam, & ob id oblata oc-
caſione recuperauit: quo ſic ſtāte, ſequitur, quod cum
11 ratione † ciuilis poſſeſſionis ea cauſa petitorij fuerit
propoſita, & ratione naturalis poſſeſſionis cauſa poſ-
ſeſſorij a Marchione ſuper vtroque erit procedēdum,
hæc fuit Bar. ſententia l. naturaliter. §. nihil commune,
nu. 23. ver aut proponitur iudicium, vbi Iaſ. nu. 35. &
clarius ibidem explicat Rube. nu. 304. citat. & gloſ. 2.
C. vbi in rem actio. etſi aliqua eo loco Rub. in contra-
rium moueat.

Quarto adducor ex eo, quod ferunt, & in actis
allegatum fuit (abſit tamen vt ipſe verum hoc eſ-
ſe credam, in viro tam excelſo & magni nominis)
12 Marchionem hunc Illuſtriſſimum fuiſſe † expulſum
& deiectum ob tyrannidem, quam in ſubditos exer-
cebat grauiſſimam, quo fit, vt expulſus reſtituendus
minime ſit ante omnia, ſic Martinus Laudenſis tra-
ctatu de principibus, quæſt. 70. Ripa in l. naturaliter,
§. nihil commune, num. 90. de acquiren. poſſeſſ. Boer.
q. 304. col. pen. & vlt. Alciat. reſp. 450. nu. 25. verſic.
ſecundus caſus. nec diſſentit Lucas a Penna in l. ſi co-
loni, q. 15. C. de agr. & cenſit. lib. 11. eſt enim omnino
13 priuandus feudo † vaſallus, cum male ſe habet cum
ſubditis. Bald. in c. 1. §. publici latrones. de pace tenen.
Alexand. in l. diuortio. §. ſi fundum, col. 2. ſoluto ma-
trim. Curt. iunior. conſ. 137. num. 4. Afflict. deciſ. 265.
num. 72. Soc. iun. conſ. 134. nu. 38. lib. 3. Nec eſt, quod
objiciatur, Marchionem a Republica prius debuiſſe
admoneri, vt a tyrannide ſe abſtineret, iuxta text. in
14 c. 1. vbi gloſ. de milite vaſal. & reſpondit Curtius iun.
dicto conſ. 137. num. 20. Socinus iun. d. conſ. 134. nu.
51. lib. 3. Boer. d. quęſt. 304. num. 7. & Modern. Pariſ.
in conſuet. Pariſ. titu. 1. §. 2. gloſ. 5. numero 14. quia
reſpondetur primo, ex actis conſtare & præſupponi
15 fuiſſe monitum. Reſpondetur ſecundo, † non fuiſſe
hoc caſu neceſſe eum admonere, quia periculum erat
in mora, cum ſubditi ita apud Rempublicam con-
queſti fuerint, quod niſi adiumento ipſis forent, ſe
velle omnia Gallis, qui tunc non longe aberant, pro-
dere, & eis ſeſe dedere. Quare licuit Reipublicæ
16 ſic † occupare, quæ ob id non cogitur ante omnia re-
ſtituere, vt reſpondit Alc. reſp. 450. nu. 18. verſ. tertio
eſt, &c. Reſpondetur tertio non procedere, quādo no-
17 torie conſtat, ſæpe & † ſæpius vaſallum male tractare
ſubditos, vt hic cōſtare dicitur. ſic declarat Mod. Par.
d. §. 2. gl. 4. nu. 14. Reſpondetur quarto & vltimo, non
debuiſſe Rempublicam aliquo modo Marchionē ad-
monere, quia fruſtra id feciſſet, ex quo certiſſimū eſt,
eum negaſſe hactenus, & adhuc in præſentiarum ne-
gare, ſe Reipub. Genuenſium ſubeſſe, & feudum ab
illa recognoſcere, non ergo neceſſe eſt, quod factum
non releuat, vt eſt apud omnes vulgatum, probat l. a-
liquando. §. ſub conditione. ff. ad S. C. Velleian. hinc
18 dicimus, † eum non eſſe monendum, vt ad iudicium
veniat, cum iam ſemel expreſſe negauit ſe in iudicio
compariturum, vt tradunt gl. & Bar. in l. vlt. de in in-
tegr. reſtit. & in l. tres denunciationes. C. quomodo &
quando iudex &c. & ſupra diximus in 2. art.

Quinto, vt huius ſim ſententiæ, me mouet pluri-
19 mum, hic agi de reſtitutione † caſtri munitiſſimi, quo
fit, vt ceſſet omnino poſſeſſionis reſtitutio ante om-
nia, quoniam irreparabile adferri poſſet Genuenſibus
præiudicium, quibus non erit facultas iterum illud
conſequendi, ſi in cauſa petitorij pro eis ſententiam
ferri contingat, hæc fuit Caſtren. ſententia, in l. 2. C.
de edicto diui Adrian. tollen. quam crebriore calculo
noſtri veram affirmarunt, ſic Alex. l. naturaliter. §. ni-
hil commune, num. 21. vbi Bolog. nu. 30. Ripa nu. 75.
Zaſ. num. 60. ff. de acquir. poſſ. Iaſ. conſ. 60. nu. 4. lib. 1.
conſ. 38. lib. 3. Ruin. conſ. 22. in fi. lib. 1. conſ. 37. nu. 1.
& 3. conſ. 42. num. 10. lib. 4. Gozad. conſ. 1. num. 12.
conſ. 7. num. 6. conſ. 9. num. 69. & conſ. 10. nu. 10. &
nouiſſime Rolan. a Valle, qui in eodem caſu conſuluit
cum Gozadin. is inquam conſ. 1. num. 79. hanc pariter
veram ſententiam affirmauit. Pariſ. conſ. 177. conſ. 10.
num. 85. conſ. 22. num. 99. lib. 1. Rube. d. §. nihil com-
mune, num. 146. & conſ. 13. num. 17. Boer. quęſt. 238.
colum. antepen. Franc. de Marchis, quæſt. 313. num.
25. Neuizan. inter conſilia Bruni, conſ. 11. num. 54. ex
qua dinumeratione ſatis conſtat, hanc eſſe receptiſſi-
mam, quidquid aliter ſenſerint Imol. Aretin. Hormo.
Decus, Seiſelius, & Fabius d. §. nihil commune, quo-
20 rum opinio niti videtur textui in † cap. cum dilectus.
de ord. cognit. qui vere ad rem non facit, cum ibi non
fuerit exceptum, oppoſitumve, caſtrum eſſe munitiſ-
ſimum, ob idque reſtituendum non eſſe, quod ea ratio
ne forte contingit, quia tale non erat, vt de facili poſ-
ſet recuperari.

Nec eſt, quod Caſtrenſis & ſequacium doctrinæ
21 torqueantur, vt ſi diceretur, † Caſtrenſem loqui, cum
ſcandali timor ſubeſt, qui ſane timor noſtro hoc ca-
ſu ceſſat, ex quo iamdiu iſti Marchiones hæc feuda
pacifice poſſident, quia hoc ſcandalum non leue con-
ſideratur, nam ſi caſtri poſſeſſio reſtituatur Marchio-
ni, & deinde contingat contra eum in petitorio ſen-
tentiam ferri, ſi is parere nollet Reipubl. indicendo ei
bellum, non regionis modo, ſed & hominum maxi-
ma inde oriri poſſet ſtrages, quod euitandum maxi-
me eſt, vt tradunt oēs in l. vlt. C. de edic. diui Adr. toll.
& tradunt relati interpretes omnes, vbi hac rōne futu
rum ſcandalū conſiderant. Minus quoque ad rem fa-
cit, ſi quis diceret, Paulum Caſtrēſem ad propoſitum
de caſtro munitiſſimo exemplum, ſeſe non reſtrinxiſ-
22 ſe coarctaſſeque, cum † exempla non reſtringant, ſed
declarant, §. hactenus, Inſtit. de grad. l. damni infecti.
23 de dam. infec. quia verius eſt, † exempla declarare, in
quibus caſibus procedat exemplatum, gl. l. numquam
plura, de priu. delic. Bell. lib. 3. iur. c. 10. li. 1. & ideo Bal.
in l. petens, col. 1. C. de pact. dixit exempla declarare in
tellectum. interpretes ergo, cum de dāno irreparabili,
de timore ſcandali, verba faciunt, exempla adferūt in
reſtitutione caſtri, vel opidi munitiſſimi, quia conſide
rata ſtrage, quæ ex bello ſequi poteſt, dicitur adferri
irrepara-

irreparabile damnum, ſic intelligimus Caſtr. in l. ſi de
vi, in fi. ff. de iud. Iaſ. in d. l. a. C. de edicto diui Adr. toll.
Alexan. & Ripa d. §. nihil commune, & ceteros paulo
ante relatos. imo Iaſ. in d. conſ. 60. num. 4. lib. 1. dum
loquitur de caſtro Mulazani, quod non eſt (vt fertur)
ita munitum, vt caſtrum hoc Finarij, cōſiderat ſolam
difficultatem, quæ eſſe poteſt in reſtitutione lata ſen-
tentia in petitorio, nec magis loquitur Iaſon quando
contra potentiorem agit debilior & minus potens,
quam econtra: nam in hoc differentiam non conſti-
tuunt interpretes, vt male aliqui aliter opinantur,
cum ergo relati interpretes vere caſum noſtrum defi-
niant, vtraque ſit eorum opinio, vt multis poſſet pro-
bari, quæ in præſentiam afferre pretium operæ non
eſt, dicendum eſt, caſtrum hoc non reſtituendum eſ-
ſe, & vt non reſtituatur, ſuadent plura, quæ poſſent
adferri aliorum caſtrorum & opidorum exempla,
24 quoniam non eſt, quod † eaemplis nunc iudicemus,
cum ergo ignoremus, quomodo caſus illi ſeſe habue-
25 rint, ſolet enim † ex facto ius oriri, l. ſi ea plagis, §. in
cliuo, ad leg. Aquil. tradit Decius conſ. 599. num. 6.
conſ. 637. num. 1. & 2. Iaſ. conſ. 9. in prin. lib. 3. Belluo.
conſ. 5. nu. 1. confert l. Arethuſa. de ſtat. hom. eſſe enim,
26 quod ſequeremur † exempla vel Pontificum, vel Im-
peratorum, iuxta tradita per Soc. tract. fall. reg. 225.
fallen. 2. & Afflic. deciſ. 383. nu. 8. & Plot. l. ſi quando,
ſcilicet ſi caſus pares eſſent, at apud nos non ſatis con-
ſtat, caſus & terminos fore pares. alias enim exem-
plis iudicandum non eſt, l. nemo. C. de ſenten. & in-
terlocut. omn. iudic. Neuizan. lib. 5. Siluæ nuptialis,
num. 62. ſi ergo eaemplum exemplato non confert,
ſumi inde non debet argumentum, iuxta l. in teſta-
27 mento, de cond. & demonſtr. Rurſus † exemplis tunc
demum iudicamus, cum controuerſum negotium
nullo iure definitur, alias non, ſic Boer. in tractatu de
author. magni conſilij 170. ſed hoc in caſu ſecundum
nos non auctoritates modo multorum celeberrimo-
rum interpretum, verum & iura ac rationes ſunt, qui-
bus controuerſia hæc recte pro Genuenſibus dirimi-
tur.

Nec aduerſantur aliqua, quæ in motiuo contra ſo-
lidiſſimum hoc fundamentum excitantur, quibus ex
ordine ſatisfacio. Non ergo obſtat quod dicitur, ca-
ſtrum hoc non eſſe ineapugnabile. vt ipſimet Genuen
ſes, ſed contrarium potius. Rurſus ſtat ſimul, quod di-
xerint non eſſe inexpugnabile caſtrum, & tamen ſit
valde munitum, ita vt non niſi ſumma cum difficulta-
28 te recuperari poſſit, & cum † commode recuperari
non poſſit, recuperari non poſſe dicitur, iuxta tex. l. 3.
§. ſi quis. de ſtatu liber. & clarius l. nepos Proculo, de
verbor. ſignific. quare dicimus, diuitem non eſſe ido-
29 neum fideiuſſorem, & conueniri non poſſe, cum com
mode non poteſt, eo quia arcem habet, in qua ſe tueri
poteſt, vt tradit Bart. in l. 2. in princ. ff. qui ſatiſd. cog.
& ibi clariſſime Ang. negari ergo non poteſt, quin cer
to modo ſaltem dicatur inexpugnabile caſtrum hoc,
poſſent enim multa euenire, propter quæ non modo
Reſp. Genuenſis, verum nec ipſe Imperator maxima
30 cum impenſa poſſet recuperare: quare † poſſeſſionis
reſtitutio ante omnia concedenda non eſt. vt in ter-
minis dicebat Iaſ. dicto conſ. 38. col. 2. verſic. nec ob-
ſtat. l. 3. dum loquitur in caſtro Serauallis, quod tunc
ſub potentiſſimi Gallorum Regis imperio poſitum e-
rat, qui ſane Rex tunc temporis potentior erat, quam
nunc ſit Imperator noſter Ferdinandus: & tamen con
ſiderauit caſtrum adhuc dici munitiſſimum, vt non
ſit ante omnia reſtituendum. ex quibus eſt ſatisfactum
ſecundæ reſponſioni allegatæ in motiuo: imo etiam
ceſſat, ſi diceretur, Remp. Genuenſium eſſe ipſo Mar-
chione potentiorem, & poſſe ad libitum dictum Ca-
ſtrum & cetera opida expugnare, quia reſponſum eſt,
non dici poſſe, quod cum magna difficultate poſſu-
mus.

Non obſtat tertia reſponſio in motiuo excitata, re-
latam argumētationem procedere quoad ſolam arcē,
non quoad cetera, ex ſententia Ruini conſ. 37. num. 4.
lib. 4. quia reſpondetur, quoad cetera bona Rempubl.
non contendere, quin illa conſequatur Marchio, qui-
nimo nihil poſſidere Rempublicam, ex alijs bonis cla-
rum eſt, & ſatis iam demonſtratum.

Non obſtat quarta reſponſio, ſatis hoc caſu eſſe
31 Reipublicæ conſultum, † ſi, vt ſe obtulit, idonee ca-
ueat Marchio, ſe reſtituturum caſtrum, & cetera om-
nia ſi in petitorio ſuccumber, quod concedendum vi-
detur, ex ſententia Claudij Seiſelij, d. §. nihil commu-
ne, num. 14. Gozadin. conſ. 69. Pariſ. conſ. 22. num.
100. lib. 1. Grat. conſ. 10. num. 31. Boer. q. 238. col. pen.
qui in motiuo relati ſunt, quibus accedit Zaſ. d. §. nihil
commune, nu. 60. & ibi Rub. num. 149. in fi. & ibi Fa-
bius Acorambonus, olim Sacræ Romanæ Rotę audi-
tor digniſſimus. is inquam d. §. nihil commune, num.
14. reſpondet non eſſe ſatis tutum, vt committat ſe
32 Reſpub. † fragilitati cautionis, vt recte ſenſit Boer. d.
quæſt. 238. col. vlt. ex ſententia Iacob. a S. Georgio, re-
latus & a Claud. Seiſel. & probat l. qui ita. §. 1. ff. ad
Treb. qui non modo intelligitur, cum quis cogitur ali-
quid agere, ad quod de iure non tenebatur ſed etiamſi
is de iure teneretur illud facere, ſed non poſſet id com
mode facere ob futurum aliquod irreparabile damnū,
vt noſtro hoc caſu. accedit præterea, quod idonea cau
tio nulla vere oblata fuit, cum nonnullæ fuerint obla-
tæ, in quibus conueniendus multo maioris diſpendij
res eſſet pro Genuenſibus quam conuenire ipſummet
Marchionem, quare ceſſat dubio procul hæc ipſa dif-
ficultas.

Non obſtat etiam quinta, ſi diceretur, tunc demum
Pauli Caſtrenſis & relatorum argumentationem pro-
33 cedere, quando † ſpoliatus, qui tenebatur reſtituere
poſſeſſionem ſpoliatori, fuit miſſus a iudice, vt eam
reſtitueret, & noluit, quia tunc in eius contumaciam
potuit occupari. vt Caſtren. ſententiam declarauit
Fabius d. §. nihil commune, numero 54. & Ruin. conſ.
42. numero 12. conſ. 43. numero 11. libro 4. Ruheus
conſil. 13. num. 9. Neuizan. conſ. 82. numero 33. Ca-
gnol. in l. non eſt ſingulis, num. 2. & 3. de regul. iuris.
quod a Genuenſibus obſeruatum minime fuit, quo-
rum partes erant, adire prius iudicem, & via iudicia-
ria tentare ius ſuum conſequi, quod ſi conceſſum tunc
non fuiſſet, oblata ſibi occaſione, caſtrum hoc & ce-
tera omnia occupare fuiſſet conceſſum, quod cum fa-
ctum non fuerit, relata ratione adiuuari minime poſſe
videntur. Reſpondetur non forte eſſe hoc ſatis tutum
in caſu noſtro, quandoquidem ſi iudex (qui tamen adi-
ri non potuit, vt ſtatim obijciam) aditus fuiſſet, ma-
iorem præſtitiſſent Genuenſes ansam facultatemq;
Marchioni ſeſe in caſtro muniendi. Rurſus iudex ad-
eundus non erat per Genuenſes, tum quia id commo-
de ſatis fieri non poterat, nam conuenire Marchio-
nem ſub alio iudice, quam ſub proprijs ordinarijs, fa-
cere non debuerunt, ne aliorum iuriſdictioni, a qua
ſunt eaempti, ſeſe ſubijcerent: conuenire autem
Marchionem ſub proprijs ipſorum Genuenſium or-
dinarijs, fruſtra tentatum fuiſſet, cum iam is ſpreue-
rit per tot annos Genuenſium ſuperioritatem, vt iam
heſterna die in ſecundo articulo iam excuſſo, admo-
nuimus.

Non obſtat ſexto, ſi diceretur Caſtren. & aliorum
opinionem non procedere, quãdo ambo ſpoliator ſci-
licet & ſpoliatus, ſub vno eodẽ Principe eſſet, & cau-
ſa coram eo agitur, vt eſt in caſu noſtro, ex quo enim
34 in † Principis manu eſt cogere ſpoliatum, & reſtitu-
tum, ſi ſuccumbat, in cauſa petitorij ſententię parere,
caſtri & munitiſſimi reſtitutio minime retardãda eſt.
ſic declarauit Iacob. a S. Georgio. in l. ſi diui. ff. de iud.
quem ſecutus fuit Claud. d. §. nihil commune, n. 12. &
13. & ibi Rube. nu. 146. Zaſ. nu. 60. Gozad. conſ. 1. in
fi. conſ. 7. nu. 22. Ruin. conſ. 37. nu. 3. lib. 4. Crau. conſ.
18. nu. 29. lib. 1. Pariſ. conſ. 12. num. 100. lib. 1. Boer. q.
238. col. pen. Reſpondetur primo, & negatur hoc caſu
vtrumque ea hia contendentibus eſſe ſub vno Princi-
pe, ſub Imperatore ſcilicet, vt ſupra diximus latiſſime
in primo articulo. Reſpondetur ſecundo, non eſſe ve-
ram relatorum interpretum ſententiam, quæ ſola ni-
titur auctoritate Ang. in l. 2. ff. qui ſatiſda. cog. affirmã
35 tis † nobiles habentes caſtra munitiſſima eſſe idoneos
fideiuſſores, ſi ſub eo Principe ſunt, qui caſtrum expu-
gnare poteſt. nam aduerſus Ang. crebrior eſt interpre
tum ſententia, vt ingenue teſtatur Boer. d. q. 238. col.
pen. Reſpondetur & tertio, relatos interpretes loqui,
quando in facultate illius Principis eſt caſtrum expu-
gnare quæ ſane facultas ceſſat in Ferdinando Impera-
tore noſtro, qui in Italia nec dominium, nec poteſta-
tem habet, nec facile in illas regiones Marchiæ Fina-
rij exercitum ducere poterit.

Sexto, vt huius ſim ſententiæ, ea eo tamdem addu-
cor, quod ipſe Marchio non vt deiectus ac expulſus,
ſed vt metu compulſus, caſtrum in manus ſequeſtrata
rij depoſuit, quo fit, vt ſuo facto & voluntate dicatur
ſpoliatus. quæ volũtas, etſi meticuloſa forte dici poſ-
ſit: attamen non remedio reintegrandæ agendum eſt,
ſed actione, quod metus cauſa, qua meticuloſe geſta
reſcindi poſſunt, ex illo Prætoris edicto, vt vere actum
fuit, ſi recte perpendantur acta. quare hoc remedio
36 ex † edicto, quod metus cauſa, agenti, dominij exce-
ptio obijci poteſt. vt hanc ſententiam interpretes fere
omnes affirmarunt. eam enim probauit Bald. in l. 3. in
prin. C. quod met. cau. & in c. 2. de reſtit. ſpoliat. Alex.
in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 18. & ibi Rip. n.
74. Zaſ. n. 54. de acq. poſſ. egregie conſultus reſpondit
Soc. ſen. conſ. 59. col. 2. ver. confirmo alio fundamen-
to, lib. 3. Alexan. conſ. 92. nu. 4. lib. 1. conſ. 6. nu. 5. lib.
3. Iaſon conſ. 38. num. 3. lib. 3. Decius conſ. 56. colum.
vlt. Corſet. tract. fallen. ad regulam, quod ſpoliatus an-
te omnia reſtituatur, fallen. 32. nec aliter ſenſit Bart.
in l. ſi ob turpem, nu. 2. & ibi Iaſ. num. 3. ff. de condict.
ob turpem cauſ. clarius idem Bar. in ſua q. 6. quæ inci-
pit, Lapus in ſolutione, ver. ſecundo caſu quando. &
horum interpretum ſentẽtia ſatis iure firmatur ea cla-
riſſimo text. l. ſi rerum. ff. de vi, & vi arm. vbi idem af-
37 firmarunt gl. & Bar. nam eſt illa vrgens ratio, † quia
voluntas compulſi, quamuis meticuloſa ſit, voluntas ta
men eſt, gl. l. mulier. §. vlt. ff. quod met. cauſ. Iaſ. l. qui in
aliena. §. Celſus, num. 35. de acquir. hæred. Dec. l. velle
38 non creditur, nu. 4. de reg. iur. licet ergo † per metum
actum illud ſit, attamen valet reſcindique debet reme
dio edicti, quod metus cauſa, vt egregie affirmarunt
Signor. conſ. 75. nu. 23. Anchar. conſ. 382. in prin. Fel.
in c. præterea, nu. 35. ver. quinta & vltima concluſio.
de ſponſ. & ideo cum compulſus ſpoliatus proprie non
dicatur, ei obijci poteſt dominij exceptio, l. vl. ff. quod
met. cauſa.

Nec eſt quod hæſitemus, & alij nonnulli aliter &
male (mea ſententia) ſenſerint (vt is Anton. ab Alex.
quem retulit Rube. d. §. nihil commune, nu. 146. quo
loco Fabius, num. 52. eamdem opinionem eſt ſecutus)
affirmarunt iſti, nullam eſſe differentiam inter vim
expulſiuam, & compulſiuam, tamen maximam eſſe
oſtendit is text. l. ſi rerum. ff. de vi, & vi arm. adduci-
39 tur & † Bart. doctrina in l. pen. num. 22. C. de condict.
ob turpem cau. & in l. 2. num. 2. C. quod met. cauſa. a
cuius ſententia non eſt viſus recedere Baldus l. penul.
ff. de condict. ob turpem cauſam. dum docuiſſe vide-
tur, quod ſi metu compulſus poſſeſſorio agat, contra
eum obijci dominij exceptionem non poſſe, ob id-
que non eſſe quærendum, quæ illata vis fuerit, vel ex-
pulſiua, vel compulſiua, ſed tantum quomodo ſit de-
ductum & motum iudicium. attamen (vt admonui)
non eſt quod hæſitemus, quandoquidem, ſi Bart. ſic
ſenſiſſet, dubio procul male ſenſiſſet, cũ inter duo hæc
Prætoris remedia, inter ſcilicet edictum, quod metus
cauſa, & inter edictum, vnde vi, maxima ſit differen-
tia. deiecto enim & ſua poſſeſſione ſpoliato, inter edi-
ctum, vnde vi, conceditur. qui vero rem ſuam ſeu pro-
prietatem, ſeu poſſeſſionem amiſit per metum, reſciſ-
ſo prius actu per metum celebrato, ex edicto, quod
metus cauſa. rem deinde vel poſſeſſionem repetit. di-
cta l. ſi rerum. ff. de vi, & vi arm. nec enim cum reme-
dium mouetur reſciſſorium ea edicto quod metus cau
ſa, conuenit ſtatim mouere remedium recuperandæ,
vel ea interdicto, Vnde vi, vel ex l. ſi quis ad ſe fundũ.
C. ad leg. Iul. de vi, vel ex l. meminerint. & l. ſi quis in
tantam, C. vnde vi, vel ea cap. reintegranda, 3. quæſt.
1. quæ omnia eo tendunt, etſi male aliqui ſint aliter
opinati, nam prius eſt, vt actus meticuloſe geſtus re-
ſcindatur, quo reſciſſo, rem vel poſſeſſionem tranſla-
tam, is qui ea amiſit, conſequi poterit, quod decla-
rant omnes in §. rurſus, Inſtit. de action. & tradunt Si-
gnori Anchar. & Felin. ſtatim ſupra relati. dum ergo
ex edicto agitur geſta per metum reſcindi, ſtatim do-
minij exceptio obijci poterit, vt relati omnes inter-
pretes ſentiunt, & recte iuxta naturam edicti. quod
ergo docuit Bartol. & poſt eum ceteri, intelligi alte-
ro ex duobus modis poteſt, vel primo, quando pro-
poſito edicto reſcindente, ſubſecutaque reſciſſione
actus, abſque eo, quod aduerſarius aliquam dominij
exceptionem obiecerit, deinde is qui obtinuit actum
reſcindi, moueat remedium recuperandæ poſſeſſo-
rium, tunc enim fateor obijci non poſſe, quia eo ipſo
quod eſt poſſeſſor iuſſus reſtituere, non reſtituit poſ-
ſeſſionem, nec ad eum admiſit antiquum poſſeſſorem,
eum ſine illius facto ſpoliare dicitur, ſic probant Bart.
in l. vlt. ff. de precario. & Afflict. deciſ. 40. Socin. ſenior
conſ. 122. num. 17. lib. 4. Ruin. conſ. 165. num. 4. lib. 4.
Crau. conſ. 107. nu. 3. vel etiam ſecundo loco intelligo
Bart. loqui, vbi agitur actione, quod met. cauſa. domi-
nij exceptionem obijci poſſe: cum vero agitur recu-
perandæ, non poſſe, non affirmat tamen Bart. quod
vbi quis per metum tradidit poſſeſſionem, poſſe age-
re recuperandæ ex interdicto, Vnde vi, ſimilique re-
medio recuperatorio, cum ſpoliatio non detur. quod
ſi ſpoliatio dici poteſt, impropria & ficta ſpoliatio di-
citur, quæ dominij exceptionem admittit. vt ex Bart.
in l. cum is. §. ſi fideiuſſor. verſic. nam debes ſcire. ff. de
condict. indeb. clare docuit Petr. Stella Anrel. in repe.
repetitio, num. 57. ff. de condict. indeb. ex quibus con-
ſtat, recentiores aliquos male interpretatos fuiſſe
Bart. doctrinam, & fatuum eſſet dicere, text. l. ſi quis
ad ſe fundum. C. vnde vi, l. meminerit, & l. ſi quis in tã
tam. C. vnde vi. loqui tam in vi compulſiua, quam ex-
pulſiua, quandoquidem ſunt illæ omnes extenſiones
& declarationes interdicti, Vnde vi. quod cum ex-
preſſe eum non adiuuet, qui per metum compulſus,
rem

rem tradit, d. l. ſi rerũ. ff. de vi, & vi arm. non poſſunt
pariter & illa in vi compulſiua loqui: nam ſi interdi-
ctum vnde vi corrigeretur, quod dicendum non eſt,
in dubio præſertim. l. præcipimus, C. de appell. & pręſertim, cum diuerſa ſubſit ratio: expulſus enim ſuam
non adhibuit voluntatem, compulſus vero adhibuit.
& ſi dicatur, id per metum euenit, reſpondetur prius
conſtare de metu debet, & actus is reſcindi.

40 Nec eſt qđ hic objiciatur tex. † l. medicus. ff. de var.
& extraordin. crim. iuncta Bar. doctr. l. interpoſitas.
C. de tranſact. dum probatur, quod is, qui metu amittendorum oculorum rem vendidit, poſſe tamen recuperare poſſeſſionem. nec ei poſſe objici dominij exceptionem reſultantẽ ex venditione ſibi facta. & vnde
ſumpſerit originem, l. medicus, ſeſtiue declarat Alciat. Parerg. 2. c. 39. & declarat Afflict. deciſ. 123. nu.
3. Reſpondetur ad rem non conferre, quia ſi is text.
prohibet objici exceptionem quæſiti dominij, eſſet
ex contractu illo meticuloſe geſto, quo reſciſſo, conſtat inutilẽ eſſe ac vitioſam acquiſitionem. ſed diuerſum eſt in caſu noſtro, quia Reſpub. Genuenſis non
objicit exceptionem dominij quæſiti tempore huius
belli & controuerſiæ, ſed antiqui temporis, quod recte objici poteſt, ex iam relatis: nec ibi verbum fit,
quod poſſeſſor ille antiquus reſtituatur illico, non audito nouo poſſeſſore objiciente cauſam dominij ex
alio contractu & actu. Reſpondetur ſecundo, Bart. &
Bal. in l. interpoſitas, col. 2. de trãſ. intelligere d. l. medicus, procedere, cum officio iudicis agitur in caſu illo: at noſtro caſu ordinario remedio actũ eſt ex c. redintegrãda, 3. q. 1. vel verius actione qđ metus cauſa. vt
acta teſtãtur dũ petit Marchio geſta p̱ metu reſcindi.

41 Non pariter eſt, quod objiciatur text. † c. 2. & 3. de
reſtit. ſpol. qui aliter intelliguntur, quam de vi compulſiua, text. enim illi ſolum inquiunt, ſpoliatum renunciantem beneficio pendente adhuc ſpoliatione
ſibi facta, præſumi meticuloſe renunciaſſe, ideo non
impedire reſtitutionem ante omnia: ibi ergo ſpoliatio, quę præceſſit, non fuit facta per metum, & ita per
vim compulſiuam, ſed per vim expulſiuam, nec enim
geſtum aliquid fuit. quare reſciſſa renunciatione is
ſpoliatus ante omnia reſtituitur. diuerſum eſt in caſu
noſtro vbi Marchio ante tranſactionem, & ſequeſtrũ
expulſus nõ fuit, ſed ipſe per metum exiſtens adhuc
in poſſeſſione tranſegit, & ſequeſtro conſenſit: quare
illato metu, poſſeſſionem tradidit, quam ſi recuperare vult, neceſſe habuit, habetque remedio prius vti
reſciſſorio ex edicto Prętoris, quod met. cau.

Nõ eſt quoque quod objiciatur, Marchionẽ fuiſſe
maiori parte bonorum ſpoliatum, excepto caſtro, cũ
fere omnia bona fuerint per milites Genuenſium ab
42 lata, quo fit, vt idem ſit de caſtro iudicandum, vt † maiori parti bonorum accedat, cum maior illa pars ad
ſe minorem trahat; quia reſpondeo primo hoc procedere ſolum in indiuiduis & inſeparabilibus, ſic Af-
43 flic. deciſ. 213. declarãdo † l. ſi cõmunem. ff. quemad.
ſeruit. amit. ſic Iaſ. conſ. 238. in fi. lib. 2. Marſil. ſing.
180. pulchre Didac. lib. Pract. quæſt. capitu. 34. num.
2. Reſpondetur ſecundo, caſtrum præualere ceteris
bonis, non tantum ratione valoris, ſed ratione ſecuritatis, ſeu periculi, nam cetera bona facile poſſunt conſequi, quando in petitorio eſſet lata ſententia, ſecus
44 in caſtro. ideo ratione cauſæ principalis † minus dignum ad ſe trahit maius, §. ſi tamen. Inſtit. de rerum
diuiſ. pulchre Corſet. in ſuo ſingulari, in verb. legatũ,
incip. lego vxori, Ripa in rub. extr. de iudi. nu. 28.

Non etiam obſtat, ſi dicatur, Marchionem agen-
45 tem † petijſſe trãſactionẽ initam reſcindi de facto,
iuxta doctrinam Baldi in d. l. ſi quis ad ciuilia, col. vlti. verſ. ex quibus apparet. C. de appell. ac etiam ante
cum Bart. l. quæ ſub conditione. §. vlt. nu. 2. de condit.
inſtit. quæ vere hoc in caſu locum habere videtur, ex
quo geſta ab iſto Marchione per metũ ipſo iure nul-
46 la dicuntur: cum ante initam tranſactionem † proteſtatus fuit, quod quidquid aget, per metum ſe acturum, ideo quę deinde geſta ſunt, ipſo iure nulla dicuntur, quia omnis conſenſus abeſſe dicitur, vt egregia
eſt ſententia Caſtren. in l. qui in alienatio. §. vlt. ff. de
acq. hære. quam ſecutus fuit Ruin. conſ. 121. num. 25.
lib. 4. qui & alios plures in hanc retulit opinionem:
ſi ergo tranſactio eſt nulla, conſenſu ipſo deficiente,
ſequitur nullum præſtare impedimentũ, gl. l. ſi pater,
C. ne de ſtatu defuncto. Bal. in l. vlt. C. de nõ nu. pecun.

47 Reſpõdetur, † Bar. & Bal. loqui in actu ipſo iure nullo, vel ex conuentione partium, vel ex iuris diſpoſitione, nam vere ſi tunc agitur in iudicio, actum illum annullari ſeu caſſari intelligitur, quatenus de facto proceſſit, quia quod eſt nullum de ſe, non poſſum petere
annullari, ſic etiam Bar. intellexit Soc. iun. cõſ. 52. nu.
12. li. 2. Sebaſt. Vant. tract. nullit. 1. part. num. 6. 7. ſed
vere in caſu noſtro nõ poſſumus præſupponere geſta
inter Marchionem & Genuenſes ipſo iure eſſe nulla,
ſed valida præſpponimus, reſciſſione tamen digna
48 & ob adhibitũ metum. Nec obſtat doctrina † Caſtr.
d. l. qui in aliena. §. vlt. quia minus recte ſenſit, vt admonuit Alex. in l. pacta nouiſſima, num. 6. C. de pactis,
nec aliter idemmet Alex. ſenſit in conſ. 16. col. vlt. lib.
3. clarius Alcia. reſpõſ. 291. nu. 4. & vere Caſtr. ac Rui.
ſententia non defenditur, cum infirmis admodum nitatur fundamentis: nam ratio illa prima, qua adducitur Caſtren. ob proteſtationem declarari, nullum eſſe
conſenſum ipſius proteſtantis, cum actus celebratur,
ob idque actum ipſo iure eſſe nullum, eſt admodum
infirma, vt animaduertit Alex. quoniam ex ea proteſtatione demonſtratur quidem in futurum ex interuallo metũ durare, non tamen ex eo oſtenditur actũ
deinde celebratum eſſe ipſo iure nullum, cum neceſſe adhuc habeat is proteſtans de proteſtatione fidem
facere, & metum oſtendere; nec eo ipſo quod hoc facit, oſtendit nõ conſenſiſſe, quia vere cõſenſit, ſed per
metũ, quo caſu eſt ſuccurſum ex pretoris edicto. nec
49 text. † c. 1. ext. de his, quæ vi metusve cauſa. quo in
hanc ſententiam Ruin. adducitur, probat, cum loquatur de metu adhibito in matrimonio ſpirituali, quod
non tenet. cum Deus voluntarium non coactum militem eligat. & maxima differẽtia eſt inter vnum &
alterum; nam cũ matrimonia libera omnino eſſe debeant, non mirum ſi vitiantur ipſo iure. ſic egregie
Abb. in c. cauſam, de offic. deleg. Dec. c. vlt. col. 1. de
appel. & in l. in omnibus, n. 3. de reg. iur. Neui. cõſ. 46.
50 nu. 3. qui vno † ore affirmant, metum magis vitiare
contractum matrimonij, quam & ceteros actus. Accedit præterea in eo text. c. 1. non probari ipſo iure illud matrimoniũ eſſe nullũ, ſed probato metũ ſẽtẽtia
fertur & reſcinditur. Nec Abbas, Imol. & Ang. quia
Ruino pro hac ſententia citantur, hanc affirmarunt
opinionem. Reſpondetur & ſecundo, tunc demum
51 proteſtationem † clandeſtinam factam, ad actum deinde ſubſecutum tollendum, prodeſſe, quãdo is actus
eſt contra bonos mores, ſic Alex. d. conſ. 16. col. vlt. li.
3. ex ſententia Baldi in l. clari, C. de fideicom. ſecutus
eſt Crau. conſ. 120. in fi. ſed in caſu noſtro illa tranſactio nihil, quod bonis moribus aduerſetur, continet:
ſequitur ergo nec nullam, nec reſciſſione dignam eſſe.
Reſpondetur tertio & clare iam noſtro hoc caſu conſtare a Genuẽſibus huic Marchioni illatum fuiſſe bel-
lum,

lum, vt ipſam Rempub. libere & abſolute, quemadmodum conſueuit alias, recognoſceret, & tamen trã
5 factum † ſub alia forma eſſe, vt re ipſa apparet: qua de re tranſactio valet, ea doctrina Innocentij & Ioan. Andr. in cap. cum locat. de ſponſ. in ſexto, quam vt egregiam & notabilem probauit Afflict. deciſ. 246. in fi. dũ affirmat, quod ſi quis fuit carceri mancipatus, vt ab eo extorqueretur pecunia; ſi alter contractus fuit deinde celebratus, contractum illum valere. ſic in caſu hoc noſtro.

Non obſtant nunc adducta ſupra in oppoſitum, quia illis ſatis ſuperque ex iam relatis reſponſum eſt, nec enim illa ad rem conferunt, ſi relataa rationes & fundamenta diligenter oberuabimus. quinimo ex relatis illis dubitationibus aliquæ ſunt, quæ iure non probantur, & ita abſolute non procedere, vt aliqui opinantur, quod exponere nunc pretium operæ non eſt. ſupereſt ergo. vt concludamus iuſta ratione excelſam Genuenſium Rempub. dominij exceptionem obiecisse, ob idque eſſe tam ſuper petitorio, quam poſſeſſorio iudicio procedendum & iudicandum.

SVMMARIA.

1 *Caroli Quarti Imperatoris inueſtitura Fina ij Marchionibus conceſſa.*
2 *Res de facili ad priſtinam naturam reuertitur.*
3 *Feudalis effici poteſt res libera.*
4 *Compromiſſum de re feudali fieri non poſſe.*
5 *Maximiliani ſententia contra Genuenſes lata.*
6 *Iudicata res habetur pro veritate.*
7 *Metu geſta valent ipſo iure, reſcindi tamen poſſunt.*
8 *Metus iuſtus quis.*
9 *Beneficio conſtitutionis l. bene a Zenone. C. de quadrien. præſcriptione, fruitur, qui ab Imperatore rẽ acquiſiuit.*
10 *Præſcriptio contra Rempubl. 30. vel 40. annis decurrit.*
11 *Dominium non transfertur ex ſententia præſertim ex laudo.*
12 *Spoliator violentus iure ſuo priuatur.*
13 *Feudorum conſtitutiones ante Otthonem ſecundum non fuiſſe.*
14 *Feudalis conſtitutio primo a Conrado ſecundo adinuenta, & conſtituta ex Alciati, & Pariſij ſententia.*
15 *Moder. Pariſ. de origine feudalium conſtitutionum opinio.*
16 *Feudalis conſtitutio c. 1. in tit. conſt feud. D. Lotharij, an Lotharij primi, vel tertij potius ſit.*
17 *Lotharius primus quo tempore imperauerit.*
18 *Verba, donamus, atque elargimur, non feudum, ſed liberam donationem conſtituto oſtendunt.*
19 *Clauſula, tranſmitto omne ius, quod ad me pertinet, demonſtrari omne ius eſſe tranſlatum.*
20 *Dictio, prout, qualis ſignificationis.*
21 *Dictio, omnino, reſtrictionem non patitur.*
Idem quod in perpetuum, ſignificat, nu. 22.
23 *Delegare omne ius ſuum, quid ſit.*
24 *Poteſtas & facultas vendendi, commuttandi & alienandi in feudi conceſſione quid operetur.*
25 *Ottho 2. quid Aledramo conceſſerit.*
26 *Res poſſeſſa, propria non aliena præſumitur.*
27 *Res vna diuerſo iure cenſeri non debet.*
28 *Actus ſubſequens animum declarat.*
29 *Feudum a fidelitate nomen ſumpſit.*
30 *Fidelitas nihil ſpecialitatis in feudis tribuit.*
31 *Fidelitatem obſeruant, cui ſubiecti ſunt, etſi vaſalli non ſint.*
32 *Verba in inueſtire & diueſtire, cuius ſignificationis effectus.*
33 *Inueſtitura vox generalis multa comprehendens.*
34 *Marchia quid ſit, & an feudum oſtendat. Iure proprio poſſideri poteſt. nu. 35.*
36 *Comitatus conceſſio, an oſtendat feudum in vim comitatus eſſe conceſſum.*
37 *Clauſula, Concedimus prout iuſte & legaliter poſſumus, cuius effectus & ſignificationis ſit.*
38 *Imperij iura alienari poſſunt. Si non maximi detrimenti eſt alienatio. nu. 39.*
40 *Imperator, ciuitatem, caſtrum, vel prouinciam Imperio ſuppoſitam donare poteſt.*
41 *Feudum alienabile vni filiorũ prælegari a patre poteſt. Sicut & feudum hæreditarium. nu. 42.*
43 *Feudum ſeu cõceſſio Otthonis ſecundi illius naturæ fuit, vt de eo prælegatum fieri potuerit.*
44 *Feudum non alienabile, inter ſuos alienari poteſt.*
45 *Feudum non amittit vaſallus, ſi comprehenſas in inueſtitura ſine domini conſenſu alienet.*
46 *Conſuetudo vnius familiæ teſtandi, & de rebus ſuis certo modo diſponendi, probabilis eſt.*
47 *Filius patris hæres factus, feudum a patre alienatum reuocare non poteſt.*
48 *Feudum Marchiæ diuidi an poſſit.*
49 *Feudum ſui natura alienabile diuidi poteſt.*
50 *Cap. Imperialem. §. præterea, de prohibita feud. alien. per Freder. ſenſus genuinus, & intellectus. Locum nõ habet, quando pater vni filiorum bona, & allodialia, reliquis ſaltem feudalia reliquit. num. 51. Nec locum habet cum ex conſuetudine feudi diuiſio & diſpoſitio conceditur, nu. 52.*
53 *Feuda in Italia ex conſuetudine diuidi poſſunt.*
54 *Lite pendente alienata ſunt ipſo iure nulla.*
55 *Poſſeſſio ex actu lite pendente facta, transferri non poteſt.*
56 *Ius noſtrum ſine noſtro facto a nobis auferri non poteſt.*
57 *Ratificatio actus nomine noſtro geſti, ſequi debet, vt is actus nobis proſit.*
58 *Ratificatio circa incognita nihil operatur. Nec trahitur ad incognita. nu. 59.*
60 *Ignorantia non præſumitur.*
61 *Ratificatio eandem ſollemnitatem poſtulat, quam actus ipſe principalis.*
62 *Actus ſubſequens oſtendit præcedentem animum.*
63 *Ius in potentiores in aduerſarij detrimentum transferri nequit.*
64 *Veriſimile quod non eſt ſpeciem falſitatis habet.*
65 *Facta non præſumuntur.*
66 *Præſcriptione 30. vel 40. annorum directum dominium acquiritur.*
67 *Præſcriptione tolluntur iura Imperij.*
68 *Bona fides non præſumitur.*
69 *Titulus ex errore iniuſto cauſatur.*
70 *Preſcriptio centenaria neceſſaria an ſit, ad tollendum iura Imperij.*
71 *Maximilianus Imperator quo tempore imperauerit.*
72 *Imperij iura priuatiue præſcribi poſſe.*
73 *Tempus cuius initij memoria non eſt, metam annorum centum non excedit.*
74 *Præſcriptio in feudalibus locum an habeat.*
75 *Feudum alienabile, eſt & præſcriptibile.*
76 *Feudũ regulariter ſpacio 30. vel 40. annorũ preſcribitur.*
77 *Cap. 1. 2. præterea de c. Coura. & c. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Fred. in qua preſcriptionis ſpecie locum habeat.*
78 *Regula, quod actus de facili ad ſuam naturam reuertitur, declaratur.*

Feu-

79 *Feudum cum poteſtate alienandi conceſſum ſine conſenſu directi domini alienari, & de eo diſponi poteſt.*
80 *Feuda Marchionatus Montisferrati, ſine directi domini conſenſu alienari poſſunt.*
81 *Feuda Marchionatus Cenæ, ſine conſenſu directi domini alienari poſſunt.*
82 *Speculatoris & Signoroli opinio exploſa.*
83 *Clauſula, ſaluo & reſeruato domini conſenſu in feudalibus diſpoſitionibus adhibita, cuius effectus ſit & natura.*
84 *Potentior quis intelligatur, vt in eum ius aduerſarij citra detrimentum transferri non poſſit.*
85 *Probatio efficacior requiritur, cum præſumptio & veriſimilitudo pugnant.*
86 *Citatio eſt neceſſaria, vt ſententia noceat.*
87 *Citationis defectus nec a ſtatuto, nec a Principe tolli, ſanari, ſupplerive poteſt.*
88 *Ius proprium a domino ſine iuſta cauſa auferri non poteſt.*
89 *Metus non præſumitur, ſed probandus omnino eſt.*
90 *Violentia præſumitur, ſed probari omnino debet.*
91 *Metus in ſpecie qualis illatus ſit probari debet.*
92 *Clauſula, ex certa ſcientia, non operatur, quando ius tertij læditur.*
94 *Clauſulæ, ex certa ſcientia & motus proprij, par virtus.*
95 *Clauſulæ, ex certa ſcientia & motus proprij, circa ea quæ iuris ſunt, non quæ facti, operantur. Nihil operantur, cum conſtat aliter rem ſe habere, nu. 96.*
97 *Decius conſi. 192. declaratur.*
98 *L. bene a Zenone, ſeptem declarationibus illuſtratur.*
99 *Reſpub. & minor pari ambulant paſſu.*
100 *Præſcriptio triginta, vel quadraginta annorum ex principis reſcripto, & priuilegio, quomodo & quando tollatur.*
101 *Præſcriptio centenaria ex l. vlt. C. de ſacroſ. eccleſ. neceſſaria ad tollendum iura Reipub. quæ ius fiſci & imperij habet.*
102 *Titulus pro ſuo, quando ad præſcribendum ſufficiens ſit.*
103 *Titulus ex confiſcatione cauſatus, quando ad præſcribendum ſufficiat.*
104 *Titulus ex ſententia cauſatus malæ fidei poſſeſſori ad præſcribendum non prodeſt.*
105 *Titulus ſententia nulla, vel iniqua, viuente iudice ad præſcribendum non ſufficit.*
106 *Titulus putatiuus, vel errore iniuſta cauſatus, quando ad præſcribendum ſufficiat.*
107 *Mala fides poſſeſſoris an ſucceſſori in dignitate ad præſcribendum noceat.*
108 *Mala fides cauſatur in eo, cui iam denunciatum fuit ne rem illam acquireret, poſſideretve.*
109 *Iudicis factum, quomodo poſſeſſorem excuſet.*
110 *Spoliator Principis auctoritate in poſſeſſione occupata confirmari non poteſt.*
111 *Baldi doctrina in l. vlt. §. vlt. C. communia de leg. exploſa declaratur, nu. 113.*
112 *Dominium ex ſententia transfertur, cum ei acquieuit condemnatus.*
114 *Gloſſa l. exceptio. ff. de exceptione rei iudicatæ, declaratur.*
115 *Spoliator violentus ex diſpoſitione l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. non ipſo iure, ſed per ſententiam ſuo iure priuatur.*
116 *Spoliator, vt incidat in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, debet eſſe in dolo.*
117 *Dolus in eo ceſſat, qui facit, quod iuſta ratione ſe facere poſſe credebat.*

QVARTVS ARTICVLVS.

QVartus, qui diſcutiendus eſt hodie articulus (viri conſultiſſimi) difficilis eſt admodum & perplexus, tum quod in alto verſatur pelago, tum quod de re maximi ponderis in eo agitur; quam ob rē maxima nos vti oportet diligētia, cum ab eo præſertim omnē difficultatis nodum pēdere videamus, ſic enim intelligemus, quorum alter vel Marchio hic Illuſtriſſimus, vel excelſa potius Genuenſium Reipub. ius in hac petitorij, ſeu dominij cauſa foueat, fruſtra certe de ſolius poſſeſſionis controuerſia ſniam ferret Cæſar hic auguſtiſſimus. vt ergo hāc ipſam diſſoluamus dubitationem, dicendum videbatur, Illuſtriſs. hunc Marchionem potiora iura in cauſa dominij, ſicque petitorij huius Marchiæ fouere, ratione ſcilicet directi dominij, & vt huius aliquando eſſem opinionis, his aducebar.

Primo me plurimum illud mouebat, quia ſatis clarum eſt (vt in primo articulo attigimus) hanc Finarienſem Marchiam ab Othone ſecundo anno 967. noſtræ ſalutis fuiſſe Aledramo Saoni conceſſam, quam is, ſuique pro tempore ſucceſſores omni ſemota
1 ta controuerſia poſſederunt vſque ad tempora † Caroli IV. qui ſub anno 1355. precibus Georgij Carretti, necnon Emanuelis ac Aledrami dicti Georgij patruelium illis cōceſſit inueſtituras, quibus clare magis poſteris conſtaret, feudum hoc Imperij, non aliorum eſſe, quod iuſte, ac optima ratione feciſſe videntur hi Carretenſes, cum recognouerint feudum a Carolo IV. quod ab Othone II. ſui anteceſſores con
2 ſecuti fuerant, † facilis enim datur ad priſtinam rei naturam regreſſus, glo. in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. vbi Iaſ. nu. 6. & late Tiraq. de retract. conuang in proœm. nu. 58. in fi. Neu. lib. 6. Siluæ. nuptia num. 23. 25. & hoc caſu etiam in correctorijs fit extenſio, Did. lib. 3. var. reſol. cap. 6. num. 4. in fi. idem cenſuit Curt. iun. conſi. 1. nu. 22. conſil. 5. numero 29. conſi. 6. numero 14. conſi. 9. numero 4. & egregie conſilio 102. numero. 5 etiam quoad tertij præiudicium. Socinus ſen. inter conſilia Bruni conſilio 10. numero 31. ſic poſt alios tradit Gram. deciſio. 106. numero 3. Gozad. conſi. 1. numero. 35. qui loquitur in conceſſione ab Imperatore reuocato, & primo domino iterum data, in noſtris terminis idem Gozad. conſi. 8. nu. 42. & conſi. 9. nu. 31. & egregie idem conſ. 26. num. 54. & pulchre Ruin. conſi. 2. nu. 8. lib. 1.

Secundo ex eo adducebar, quod etiam ſi præſupponeremus conceſſionem ab Otthone II. factam nō in vim feudi, ſed ſimplicis donationis fuiſſe, attamen
3 licuit illis Georgio, Emanueli, ac Aleramo, rem † propriam & liberam ab altero recognoſcere, vt feudalē ſic viri plures conſultiſsimi affirmarunt, præſertim Iacobinus a S. Georgio in tract. de Homagijs, columna 2. verſic. aliquando fit Homagium, Vdalricus Zaſius in tractat. de feudo, tertia parte, in fine, & in claris noſtris terminis in Marchia Montisferrati, quæ eandem vna ſimul, quam noſtra orginem habuit, ab Imperatore potuiſſe recognoſci, affirmauit Rolan. a Valle vir celeberrimus conſ. 2. numero 108. qua recognitione ſtante, clare apparet Genuenſium Rempublicam ius nullum inniti poſſe ex illo laudo Anto-
4 nioti Adurni, an. 1385. cum de re feudali in eum † cōpromiſſum fieri non potuerit, vt affirmarunt Signo. conſi. 10. numero. 3. Specu. in titu. de locat. §. nunc aliqua, num. 117. Goza. conſi. 4. col. penul. Calcan. conſ. 50. colum. 2. & 3. quod præſertim procedere dicitur,

quando

quando ex eo laudo feudum in potẽtiorem transfer-
retur. Spec. in titu. de feudo. §. ſi quis ſuper, num. 63.
Aret. conſi. 14. col. 1. Alex. conſ. 30. col. vlt. lib. 1. repe-
titum conſi. 1. lib. 5. alios plures ſciens prætereo.

Tertio vrget me non parum quia iam ſatis intel-
ligimus laudum illud, a quo omne Genuenſ. ius pen-
5 det, fuiſſe a † Maximiliano Imperatore anno 1481.
declaratum nullius momenti, omniaque geſta in il-
lam vſque diem reuocauit, quo fit, vt ius omne Ge-
nuenſium ſublatum extinctumque fuerit, cum ſenten
6 tia illa ſit in iudicatum lapſa, ita vt † res iudicata
pro veritate habeatur, l. res iudicata. de regu. iu. quę
ſane laudi reuocatio a Maximiliano facta, iuſta ra-
tione facta dicitur: cum compromiſſum in Antonio-
tum Adurnum factum, per metum factum dicatur.
quod in actis deductum dicitur, dum in quibuſdam
ſcripturis fateri ipſimet Genuenſes videntur, tunc
partes in Antoniotum Adurnum compromiſiſſe, vt li
tes, contentiones, & diſcordias ſedarent, guerras ac
ſcandala euitarent, quinimo affirmant, tunc tempo-
ris illatum fuiſſe bellum illis Marchionibus, multaque
loca illius Marchionibus fuiſſe igne & ferro abſum-
pta; conſtat ergo compromiſſum fuiſſe metu factum,
quamobrem recte ab ipſo Maximiliano dicitur re-
7 ſciſſum, cum † metu geſta, rata non habet prætor, l.
1. ff. quod met. cauſ. omnes in l. nihil conſenſu. de reg.
iur. in l. interpoſitas. C. de tranſact. & alibi ſæpiſſime.
8 & ſatis iudicatur † iuſtus metus armorum terror, l. 3.
§. ſi quis vim, ff. de vi, & vi arm. Alex. conſ. 98. n. 3. lib.
3. Quod etiam fortius confirmatur, quia eam reuo-
cationem fecit Maximilianus ex certa ſcientia & mo
tu proprio, affirmans ſe pleniſſime informatum eſſe
& cognouiſſe compromiſſum illud, ac cetera omnia
deinde ſubſecuta adulteria fuiſſe, ac inique extorta:
in eaque reuocatione vſus eſt Maximilianus plenitu-
dine ſuæ poteſtatis, potuit ergo ac voluit illa omnia
extinguere, & ſubuertere. vt multis concludit Dec.
conſi. 191. qui affirmat virtute dictarum clauſularum
cenſeri reuocatam, & abrogatam donationem alias
a ſuperiore factam.

Quarto adducor ex eo, quod prę ſuppoſito Alphon
ſum Carretum ſeniorem, ac huius Marchionis auum
conſecutum fuiſſe ius ſuum a Maximiliano Impera-
9 tore, poterit is vti beneficio † l. bene a Zenone. C. de
quadrien. præſcriptio. vt ſcilicet per quadriennij la-
pſum omnino tutus ſit: & qui in re ius aliquod præ-
tendit, cogatur ipſum Imperatorem concedentem
adire. qua de re plura docte ac egregie apud conſul-
tiſsimum Crau. conſ. 193. col. vlt. ſi ergo ius aliquod
in hac Marchia prætẽdunt Genuenſes, non Marchio
nem hunc, ſed Imperatorem conuenire debent.

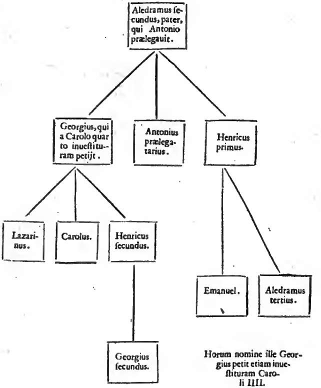
Quinto moueor, quia præſuppoſito millies Rem-
publicam conſecutam fuiſſe d. Marchionatus partẽ
tam ex laudo Antonioti Adurni, quam ex ſuſcepitis
deinde inueſtituris, attamen ex quo Alphonſus ille
ſenior a Maximiliano conſecutus eſt inueſtituras, ſa-
10 tis dicitur decurſa † præſcriptio ad commodum Im-
perij, & Marchionum aduerſus Rempub. contra quã
ſatis ſuperque dicitur præſcriptum ſpacio annorum
ſeptuaginta & octo. ex Caſtren. & aliorum doctrina.
in l. vlt. col. vlt. C. de ſacroſ. eccl. Alex. conſ. 56. nu. 20.
lib. 5. Balb. tract. præſer. 3. p. quintæ partis princ. q. 1.

Sexto illud maxime huic Illuſtriſsimo Marchioni
ſuffragari videtur, quod Genuenſes ſolum ius ſuum
11 a laudo Antonioti metiuntur, per qđ ſane laudũ † do-
minium transferri non potuit, vt in ſpecie affirmauit
Bald. in l. vlt. §. vlti. in fi. C. communia de legatis, nam
ex iudicis ſententia dominium nõ transferri, fortius
cenſuit gl. l. exceptio. ff. de except. rei iud.

Septimo ac vltimo, ex eo adducebar aliquando,
quod etiam ſi præſupponeremus, Genuenſibus ius
aliquod in hoc Marchionatu fuiſſe quæſitũ, attamen
illud amiſiſſe, ob commiſſam violentiam, ex diſpo-
tione l. ſi quis in tantam, vbi Doctores omnes. C. vn-
de vi. amiſerunt inquam Genuenſes ius ſuum tam ad-
commodum Marchionis vtilis domini, quam Impe-
ratoris directi, vt tradit gl. & ibi omnes, in d. l. ſi quis
in tantam, & egregie apud Nattam conſi. 101. nume.
2. lib. 1. & hęc me non mediocriter hæſitãtem redde-
bant, vt pro Illuſtriſsimo ipſo Marchione ſentirem.

Cetẽrum re ipſa paulo diligentius perpenſa, ſum
contrariæ opinionis & ſententiæ, in cauſa hac & iu-
dicio dominij, ſeu petitorij, ius optimum Genuẽſes
fouere, quod vt verum oſtendam, multis adducor.
prius vno verbo relata facti ſpecie. Conceſsio ab Ot-
thone I I. Aledramo Saxoni facta eſt eo anno 967.
res ſe habuit pacifice vſque ad tempora Caroli IV.
quo tpe in rerum natura reperiebatur alter Aledra-
mus, qui tunc totius Marchionatus dñs erat, is cum
tres haberet filios, Georgium ſcilicet, Henricum, &
Antonium, teſtamentum condidit & caſtrum Finarij
aliaque multa illius Marchionatus Antonio prælega-
uit, qua de re duo alij Georgius ſcilicet, & Henricus
conqueſti ſunt, paterno deſiderio velle acquieſcere
negantes, ob id litem vna ſimul habere cœperunt,
moritur interim Henricus duobus filijs poſt ſe reli-
ctis, Aledramo ſcilicet tertio & Emanuele. Geor-
gius, vt Antonium illuderet ac falleret, ſuo nomine.
ac etiam nomine duorum patruelium Carolum IV.
anno 1355. adiuit, & ab eo inueſtituram pro duabus
integris tertijs, ſicque pro 8. vncijs totius Marchio-
natus conſecutus eſt, ſicque a Carolo IV. feudum
hoc recognoſcere cępit. Lis adhuc, quæ cũ Antonio
pendebat, per multos etiam annos perdurauit. Ge-
nuenſes ius in ipſa Marchia prętendentes ex anti-
quis inueſtituris iam conceſſis anno 1227. vt oſten-
dit Nebienſis Epiſcopus in Genuenſium Annalibus
& in auxilium ipſius Antonij prælegatarij, vna ſimul
cum eo bellum aduerſus Georgium, & duos illa pa-
trueles mouere: tãdem vt quieſcerent omnia fuit in
Antoniotum Adurnum eo anno 1385. compromiſ-
ſum, & in eo laudo interuenerunt Antonius prælega
tarius pro vna parte, pro altera illa Emanuel & Ale
dramus filij Henrici, pro tertia vero duo filij Geor-
gij, qui a Carolo IV. adeptus fuit inueſtituram, &
qui paulo ante erat vita functus. duo inquam filij ſci-
licet Lazarinus & Carolus & deinde Georgius ſecun-
dus patruelis, d. Lazarini, & Caroli ex fratre, Hen-
rico II. iam vita defuncto, & ita in ipſum Antonio-
tum fuit compromiſſum, vt etiam iudicaret ſuper iu-
ribus Reip. Genu. & quo res reddatur clarior, hanc
ſubijcio tabellam, qua ſingulorum nomina, qui in
controuerſia hac ipſa ius ſibi eſſe credebant, demon-
ſtrentur.

Aledra-

Res ita ſe habuit vſque ad tempora Maximiliani Imperatoris, cuius tempore hoc eſt, ſecundum Illuſtriſſiuin Marchionem anno 1482. Alphonſus auus ab ipſo Imperatore inueſtituram conſecutus eſt, & per ſententiam reuocata ſunt oia ante geſta cum Genuenſibus, vt iam ſupra relatum eſt. In hac hypoteſi ſunt plura & diligenter conſideranda, præſertim illud primum conceſſionem ob Otthone ſecundo Aledramo factam, non in vim feudi, ſed ſimplicis & verę donationis fuiſſe, quod ſi verum eſt, (vt veriſſimum ſtatim oſtendimus) ſequitur licuiſſe illi Aledramo ſecundo prælegatum facere Antonio, quinimo millies conceſſo hanc Otthonis conceſſionem fuiſſe feudalem, adhuc tamen defenditur prælegatum Antonio factum, vt ſtatim aperiam. Eſt conſiderandum & illud ſecundum, quod pendente lite inter ipſum Antonium prælegatarium Georgium, & duos illos inter patrueles, non licuiſſe Georgio adire Carolum Quartum, & ĩ detrimẽtum d. Antonij inueſtituras ſuſcipere. Eſt enim tertium illud perpendendum, dum illos patrueles, Aledramum ſcilicet tertium & Emanuelem nun cenſenſiſſe inueſtituræ a Georgio patruo ſuo, & eorum nomine ſuſceptæ, ita vt ratione portionis ſibi contingentis Marchia non ſit effecta Imperialis. ex quibus elicitur clare ex ſuſcepta inueſtitura a Georgio illo, ratione vnius tertiæ partis tantum fuiſſe imperio ſuppoſitam, & a Carolo Quarto recognitam, quam ſane portionem oſtendemus vltimo loco recognoſci non potuiſſe.

Primum ergo illud, quod cõſiderandum diximus,
Otthonis ſcilicet conceſſionem non feudalem, ſed li-
berę donationis fuiſſe, demoſtratur primo, quia tem-
13 pore huius Otthonis ſecundi nondum † feudorum
iura & conſtitutiones editæ fuerant, nec promulgatę
vt in ſpecie noſtri caſus in hac Otthonis conceſſione
Aledramo facta, argumentatur Pariſius conſi. 23. nu-
me. 266. lib. 1. & Alciatus reſponſio 199. nu. 32. Gra-
tus conſi. 9. num. 47. lib. 1. qui tres in eadem facti ſpe-
cie conſuluerunt, affirmaruut enim primam feudorũ
conſtitutionem, qua feudum ad hæredes ſeu nepo-
14 tes tranſmittere non licet, promulgatam fuiſſe a Cõ
rado ſecundo, vt patet in cap. 1. §. cum vero, de ijs qui
feudũ dare poſ. qui quidẽ Conradus anno noſtræ ſalu
tis 1040. imperauit, vt auctores ſunt Volater. & Blon
dus, vel ſecundum Ioannem Carionem an. 1035. & ta
men Ottho ſecundus eam conceſſionem fecit d. an-
no 967. vt etiam retulit Socinus iun. conſil. 76. num.
1. lib. 1. qui cum Pariſio & Alciato eo in caſu interro-
15 gans reſpondit. Non ignoro tamen † Mod. Pariſi. ex
cluti admodum ingenij virum, in conſuetud. Pari-
ſienſ.

16 ſienſ.in titul. 1. in principio, num. 23. annotaſſe, † feu
dalem conſtitutionem primam a Lothario, huius no-
minis primo, anno ſalutis noſtræ 825. ſub Eugenio
ſecundo fuiſſe promulgatam, quam quidem conſtitu-
17 tionem relatam habemus † in cap. 1. in titul. Conſti-
tutiones feudales D. Lotharij Imperatoris, & atta-
men Pariſius d. conſi. 23. n. 266. libro primo, affirmat
eſſe Lotharij tertij cuius rei argũ præſtat inſcriptio
altera, tituli de ꝓhibita feudi alienatio. p Lothariũ
q̃ tertij Lotharij eſt, qui eã an. 1136. promulgauit, vt
eo loco hř in data. & non fuiſſe Lotharij primi illud
præſtat ſolidum argumentum, quod viuente Euge-
18 nio ſecundo Põtifice maximo, ia † Lotharius primus
numquam imperauit, cum ſuperſtes adhuc eſſet illius
pater Ludouicus, & licet Lotharius Italię Rex decla
ratus fuerit, vt author eſt Sabellicus lib. 9. Ennead. 8.
attamen (vt is etiam fatetur) nõ niſi mortuo Eugenio
ſecundo, in Italia magiſtratus ordinauit, & aliqua ſan
ciuit, quod etiam verum an eſſet, non parum dubita
uit, is Sabellicus, fieri ergo nullo modo poteſt, vt Lo-
tharij primi illa conſtitutio ſit, Eugenio ſedente pro
mulgata, quod etiam ſi verum eſſet, adhuc vim legis
vniuerſalis habere non potuit, cum in ſola Italia con
ſtitutum illud fuerit a Rege, non ab Imperatore. nec
ita obſeruabatur, vt ex multis colligit Pariſius, d. cõ
ſi. 23. num. 266. non ergo poſſumus affirmare Ottbo-
nem hunc ſecundum feudum conſtituere voluiſſe, cũ
nullus illius adhuc eſſet vſus.

Secundo Otthonis conceſſionem, non feudalem
ſed ſimplicis donationis fuiſſe oſtendunt verba illa,
19 [donamus † atque elargimur,] quæ donationem ar-
guunt, vt in ſpecię huius noſtri caſus reſpondere Pa-
riſ. d. conſil. 23. num. 1. lib. 1. Gozadin. conſi. 8. nu. 16.
Soc. iun. conſi. 76. nu. 42. lib. 2. Alciat. reſp. 199. nu. 6.
& Roland. a Valle conſ. 2. nu. 4. 5. & conſi. 3. num. 73.
qui loquitur in indiuiduo de conceſſione hac noſtra
ibique multorum auctoritatibus & rationibus nitun-
tur ad hanc ſententiam veram demonſtrandam, qui
bus accedit Alci. reſpon. 172. nu. 5. & reſpon. 374. nu.
3. Ruin. conſil. 208. col. 1. lib. 1.

20 Tertio demonſtratur ex illis verbis, † [vt amodo
in antea, prout ad nos pertinent, & ſubmiſſę ſunt, ip-
ſius Aledrami dominio ſubdantur, & in eius ius dele
gentur, ac omnino transfundantur,] quæ ſane verba
oſtendunt omne ius eſſe tranſlatum, vt affirmant in
hac ipſa conceſſione Pariſ. d. conſi. 23. num. 5. lib. 1.
& Gozadin. conſi. 8. num. 18. Socin. iun. conſi. 76. nu.
45. lib. 1. Grat. conſ. 9. num. 88. lib. 1. Roland. a Valle
d. conſi. 3. num. 75. & clarius Alciat. d. reſp. 199. num.
25. nam illa verba [prout ad nos pertinent,] magni
21 ſunt effectus. † dictio n. [prout,] ſimilitudinem deno
tans, plenarie accipitur, Bart. in extraua. ad reprimẽ.
in verbo, prout, & in l. edita, nu. 20. C. de edeo. imo
eſt ſignificatiua identitatis, Angel. conſi. 11. ſi dictus
Joannes. Alexand. conſi. 3. colum. 1. lib. 2. late in his fe
re terminis noſtris Bolog. conſi. 2. colum. 2. verſic. nã
ſecundum Angelum, &c. & illa verba [omnino tranſ
22 fundantur,] eſt enim † vis dictionis [omnino,] vt dum
præciſam naturam habet, reſtrictionem aliquam non
patiatur, l. poſſeſſore, in princip. ff. de petitio. hæred.
Pariſ. d. conſi. 23. nu. 5. & Socin. iun. d. conſ. 76. nu. 45.
23 imo importat hęc † dictio [omnino] idem quod in
perpetuum, gl. vbi Card. in Clem. 1. de vita & honeſta.
cler. Berous in c. 2. nu. 51. extr. de probat. & declarat
24 illa verba, in eius † ius delegentur, ſignificat enim,
vt retulit Alcia. reſponſo 599. num. 25. non vtiles mo-
do, ſed & directas actiones fuiſſe tranſlatas, l. ſi cum
emptore, vbi Ang. ff. de pactis, cum nil aliud ſit dele-
gare, quam loco ſui alium dare, l. 2. ff. de nouat. dum
ergo Ottho in his bonis loco ſui delegauerit Aledra-
mum, in eum tranſlatum dicitur omnes ius, quod a-
pud Otthonem erat.

Quarto, donationem hanc fuiſſe, ſatis oſtendunt
25 illa verba, [habeantque † poteſtatem vendendi, com
mutandi, alienandi, pro anima iudicandi, & quid-
quid eorum decreuerit auctoritas faciendi, omnium
hominum contradictione remota,] quæ verba (vt ad
monuere Gozad. d. conſil. 8. numero 21. Alciat. d. re-
ſpon. 166. numero 26. & Rolan. a Valle d. conſil. 3.
num. 73.) repugnant naturæ feudorum, cap. 1. de feu
do non hab. propr. naturam feud. & in noſtris termi-
nis claris hæc verba perpendit Alber. Roſ. in ſuo di-
ctionario in verbo, feudum col. 2. & tradunt alij, quos
infra referam.

Quinto hoc clarius demonſtratur, quia in ea con-
26 ceſſione legitur † Otthonem nõ modo de ſuo cõceſ-
ſiſſe, ſed etiam confirmaſſe res proprias Aledrami,
quæ illi aduenerunt, tam ex hæreditate parentum,
quam de acquiſitu proprio per diuerſa loca videlicet
in comitatu Aquenſi, Parmenſi, Cremonenſi, Mõtiſ-
ferrati, Taurinenſi, Vercellenſi, Sauonenſi, & cet. ſed
clarum illud eſt, Finarij Marchionatum proueniſſe a
Marchionibus Sauonæ, & eſſe fere vnum & idem, ra-
tione originis, cum ergo fuerit cõceſſum Aledramo,
quæ in Sauonenſi comitatu erant propria, poſſumus,
imo debemus intelligere, Finarium fuiſſe proprium
Aledrami, vel ex patrimonio, vel ex acquiſitione, cum
27 in dubio res poſſeſſa præſumatur † propria, non alie-
na, vt probat Bald. l. quidam in ſuo, num. 4. de condit.
inſtit. Boer. quæſtio. 42. numero 8. Modern. Pariens.
in conſuet. Pariſien. tit. 1. §. gloſs. 1. num. 58. qui er-
go vult affirmare Finarium, non Aledrami ex ſua ac-
quiſitione, ſed Otthonis fuiſſe, probare debet. hoc
fundamentum confirmant validiſſime præcedentia:
nã ſi vna ſimul cõcedendo Aledramo, quæ ſua erant,
ſeu illa ei confirmando, & deinde noua illi traden-
do, concedit ſub vna forma vnaque diſpoſitione,
quemadmodum, quæ iam propria erant, non ſunt il-
li, vt feudalia, ſed vt libera & propria confirmata: ſic
& cetera, ne vna diſpoſitio, eiſdemmet verbis nulla
28 diſtinctione penitus facta, † ſit diuerſi iuris, contra
l. eum qui ædes, de vſucap. nec eſt, quod dicatur, Ale-
dramum voluiſſe etiam, quæ propria erant, vt feuda-
lia ab Otthone recognoſcere, quia hoc non præſumi
tur, vt in ſpecie declarauit Alciat. d. reſpon. 199. num.
27. eſt ergo dicendum omnia libere fuiſſe conceſſa
& confirmata.

Sexto & vltimo, hæc omnia confirmantur, quia
29 actus † ſequentes declarant præcedentes, l. Iulia. §.
proinde, ad S. C. Macedonia. & tradunt omnes in l.
qui filiabus. de leg. 1. cum ergo ipſe Aledramus, il-
liuſque ſucceſſores nullam habuerint inueſtituram
ab Imperatoribus per annos ter centum octuaginta
octo, hoc eſt, ab ipſa conceſſione Otthonis vſque ad
Carolum quartum, qui anno 1355. primam inueſtitu
turam conceſſit, ſequitur Otthonis conceſſionem feu-
dalem nullo modo fuiſſe, vt in noſtris his terminis
clariſſime argumentatur Alciatus d. reſpon. 199. nu-
mero 28. accedit ad confirmationem, cum non con-
ſtet ſuſceptam aliquam inueſtituram per 388. an-
nos, plus quam abſolutum eſt, præſcriptam fuiſ-
ſe directo quouis dominio, & omnibus iuribus Impe-
rij: cum minori ſufficiat temporis curſus, vt ſtatim
infra ſubijciam. cetera, quæ a Pariſio, Socino, Go-
zadino, Alciato, & Rolando perpenduntur, ſciens
prætereo.

Nunc

Digitized by Google

Nunc tantum aliqnibus, quæ huic ſententiæ aduer
ſari videbantur, ſatisfacio. Non enim illud primum
mouet dubium, quod dicitur, in ea conceſſione reſer-
uatam fidelitatem fuiſſe, quæ quidem oſtendit con-
30 ceſſionem feudalem eſſe cum ſui natora † feudum a
fidelitate nomen ſumat. Aluar. c. 1. num. 33. quæ fuerit
prima cauſa beneſ. amitt. clare Abbas conſ. 82. num.
6. lib. 1. late Iaſon in præludijs feudor. num. 28. Zaſius
Epitome feudor. parte 1. num. 2. & hanc difficulta-
tem in noſtris terminis ſenſit Pariſ. dicto conſ. 23. nu.
12. & 13. lib. 1. quia vno verbo reſpondeo vna cum Al-
31 ciato d. reſpon. 199. num. 35. † fidelitatem nihil ſpe-
ciale ratione feudorum inferre, cum & ſubiecti, etiam
32 ſi feudatarij non ſint, ad † fidelitatem teneantur, vt do
cuit Bar. in Extrauag ad reprimen. in gloſ. 3. idem Al-
ciatus reſpon. 172. num. 6. addo ipſe in noſtris terminis
Oldrad. conſ. 159. Et præſenti themate, colum. penul.
ver. hoc etiam arguit, &c. qui reſpondit hanc fidelita
tis retentionem ea neceſſitate non arguere conceſſio-
nem feudalem eſſe, & magis clare & in ſpecie ſic re-
ſpondit Decius conſ. 413. nu. 7. verſic. non obſtant al-
legata &c. quod Decij reſponſum retulit in hoc no-
ſtro caſu Soc. iun. d. conſ. 76. num. 47. lib. 1. & Rolan. a
Valle d. conſ. 2. nu. 6. lib. 1.

Non etiam ſecundo ad rem faciat, quod in ea con-
ceſſione dicitur, quod nullus huic Aledramum diſue-
33 ſtire habeat, quę † verba inueſtituram præſupponunt,
ſicque bona eſſe feudalia: quia vna cum Alciato d. re-
ſponſo 199. num. 33. reſpondeo inueſtituram ſimpli-
cem poſſeſſionem ſignificare, cap. 1. in princ. quid ſit
inueſtitura, erit ergo diſueſtire, poſſeſſione priuare:
quemadmodum inueſtire, eſt rem concedere quaſi ve-
ſtire, & diſueſtire ac ſpoliare contraria ſunt, vt oſten-
dit Plautus in Caſin [vir te veſtiet, tu virum ſpolies,]
34 quare † inueſtitura vox dicitur comprehendens quam
libet poſſeſſionem, non ſolum ſi iure feudi, ſed electio-
nis, vel ſimili apprehendatur. c. propoſuit, de conceſſ.
præben. Din. in c. 1. num. 12. de reg. iur. in 6. Alber. in
rubr. C. locati. confert gloſ. 1. Inſtit. de verb. oblig. in
prin. in verbo, firmum. Rurſus reſpõderi poteſt, quod
cum verba illa donationem deſignantia præceſſerint,
hæc verba ad ea ſe ferre, vt non feudum, ſed donatio-
nem factam oſtendat. ſic in terminis Iacob. a S. Geor-
giu, In inueſtitura feudali, in verbo, inueſtiuit, col. pen.
ver. non obſtat etiam.

Non etiam aduerſatur tertio, quod Ottho in ea cõ
35 ceſſione hanc appellet † Marchiam, cuius natura eſſe
dicitur, vt feudum, non autem directum dominium
oſtendat, capitu. 1. de feudo Marchiæ, & Marchiam
eſſe feudum dignitatis, tradunt Iaſ. in præludijs feu-
dorum, nu. 119. Capicius deciſ. 32. num. 11. Soc. iun.
conſ. 95. num. 92. libro 3. quia reſpondeo vna cum Al-
36 ciato d. reſponſo 199. nu. 136. † Marchiam etiam di-
ci quam quis iure proprio poſſidet, ſic etenim iure ſuo
haberi poteſt, & conceditur, vt etiam comitatus ſic
in terminis Hoſtien. & Ioan. Andr. in cap. vltimo, de
iudicijs, quos ſecutus Alciatus tractatu præſumptio.
reg 2. præſumpt. 4. numero 3. & ad rem maxime con-
ferı, quod reſpondit Soc. ſenior conſ. 76. viſis inueſti-
turis, col. 4. verſic. nec obſtat, quod prædicti nobiles,
lib. 1. dum affirmauit, non eſſe bonam conſequentiam,
37 eſt conceſſus † comitatus & effectus eſt comes inue-
ſtitus ille, ergo eſt datum feudum in vim comitatus,
quia ſtat ſimul quod conceſſus ſit comitatus, & tamen
non in feudum, & vim comitatus. ſic etiam videmus
Marchionatus dignitatem, vt perſonalem, a re ipſa
diſtinctum quid habere: ita vt dignitas, cum perſona,
non cum re extinguatur, quod docuit Iſernia in c. 1.
col. 1. de feudo Marchiæ, non ergo ſequitur, eſt Mar-
chia, ergo eſt feudũ quod ab Imperio recognoſcitur.

Non quoque quarto loco aduerſatur, quod in ea
conceſſione legitur, Otthonem ſub hac forma conceſ-
38 ſiſſe, † [prout iuſte, & legaliter poſſumus,] quæ ver-
ba reſtrictiua ſunt, vt illa dictio, [prout,] oſtendit, &
iam diximus paulo ante. reſtringitur ergo, vt non di-
rectum dominium, ſed vtile tantum, ſicque feudum
conceſſum cenſeatur: nec enim directum concedere
39 poſſe videtur Imperator, cum, quæ † Imperij ſunt,
alienari minime poſſe nonnulli affirment, ſic Bald. in
procem. feudor. nu. 32. & 33. Alex. in l. filio quem pa-
ter. de liber. & poſth. Io. Baptiſta a S. Seuerino, in l. cun
ctos populos, nu. 10. C. de ſumma Trinit. & fide Cath.
& in l. Imperium, nu. 35. ff. de iuriſd. omn. iudic. quod
ea ratione affirmat, quia ſi hoc concederetur, ita pau-
latim minueretur, euaneſceretque Imperium, quod
nulla ratione concedendum eſt, ſic Bald. in capitulo
intellecto. de iureiuran. & poſt alios retulit Roland. a
Valle conſ. 1. numero 95. Reſpondetur huic duriſſimo
qui creditur, obijci; & primo nos eſſe in claris, in qui-
bus ceſſant coniecturæ, l. ille aut ille. §. cum in verbis,
de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, de verbor. oblig. cum
enim donauerit Ottho ſecundus, & per tot annos il-
lios ſucceſſores confirmauerint, non eſt quod hæſite-
mus amplius. Reſpondetur ſecundo, hic vnum præſup
poni, quod non conceditur, Otthonem ſcilicet Aledra
mo conceſſiſſe, quę Imperij erant, cum tamen iam di-
ctum recte fuerit ſupra ſtatim, non Imperij, ſed ipſiuſ-
met Aledrami, tum ea patrimonio, tum ea propria
acquiſitione fuiſſe. Reſpondetur tertio, veriorem eſſe
40 interpretum ſententiam, Imperatorem, quæ † Impe-
rij ſunt, ita alienare poſſe, cum non maximi detrimen
ti alienatio eſt, ſic poſt Oldradum alioſque plures re-
ſpondit Rol. a Valle d. conſ. 2. nu. 95. ſic Zaſius in Epi-
tome feudor. in 5. par. num. 5. Reſtaur. Caſtald. tract.
de Imperatore, q. 104. nu. 3. qui poſt Baldum & alios
41 affirmauit, † Imperatori licere ſingulariter ciuitatem,
opidum, caſtrum, vel prouinciam alienare, & ſolum
impediatur partem Imperij per nomen quotæ diſtra-
here. cum ergo in caſu noſtro, Otthonis tempore, con
ceſſio ab eo facta, non per modum quotæ, ſed rerum
ſingularium vere fuerit, nec ad maximã Imperij tunc
ampliſſimi diminutionem, conceſſio extiterit, ſequi-
tur donationem illam abſolutam & liberam fieri po-
tuiſſe. ſi ergo donatio fuit, iuſta ratione, quoad ius Im-
perij, quod nullum vere aderat, prælegatum Antonio
factum defenditur.

Sed dato, non conceſſo tamen, Otthonis conceſſio-
nem feudalem fuiſſe, adhuc tamen is Aledramus, ſe-
cundus, Antonio vni filiorum prælegare potuit, quod
multis rationibus demonſtratur. Primo, quia conceſ-
ſio hæc cum ea facultate ac poteſtate eſt facta, vt lice-
42 ret illi Aledramo primo, eiusque ſucceſſoribus † ad li-
bitum diſponere (vt iam diximus) quo fit, vt Aledra-
mo ſecundo licuerit de eo teſtari ac prælegatum face-
re, c. 1. de feudo non haben. propr. naturam feud. cap.
feudum. ſi de feudo controuerſ. fuerit inter dominum
& agnat. & vni filiorũ licere hoc caſu relinquere, cre-
brior eſt noſtrorum ſentẽtia, vt eam nouiſſime late ac
docte pro more tuetur conſultiſſimus Crau. conſ. 159.
43 col. 2. & 3. ſic in † feudo hæreditario docuit Iaſ. in l. 2.
num. 213. C. de iure emphyt. nec diſſentit Tiraquel.
tractatu de retractu conſang. §. 7. gloſ 6. in fine. Pariſ.
conſ. 2. nu. 33. Didac. Couar. Hiſpa. lib. 2. variar. reſol.
c. 18. num. 4. verſic. ſecundo feudo, & ver. ſequenti, &
& non eundo (vt noſtri ſæpe dicere ſolent) per mendi-
cata ſuffragia, ſic in indiuiduo noſtri caſus & huius

Digitized by Google

44 prælegati † affirmauit Albericus Roſatus in dictiona-
rio, in verbo, feudum, colum.2. & Alberici verba ac
doctrinam retulit ad verbum & probauit Boer. quęſt.
204. num. 28. & cum de huius Otthonis conceſſione
verba faceret, idem reſpondit Pariſ. conſ.23. nu.169.
lib.1. ex quo illud etiam intelligimus male reſpondiſſe
Pariſ. conſ.10. num.7. lib.1. non licere patri vni filio-
rum feudum antiquum etſi hæreditarium relinque-
re. quod minus verum ſentiens is Pariſius, aliter dein-
de reſpondit conſ.106. num.29. lib.1. Confirmatur ſe-
cundo, prælegatum ab Aledramo ſecundo factum de-
fendi, quia etiam ſi feudum hoc eſſet, & ſui natura nō
45 alienabile, attamen † in ſuos alienari, & de eo diſponi
ſpotuit, cap.1. de natura ſucceſſ. feudi, cap. omnes fi-
lij, de controuer. inueſtit. ſic ad huius prælegati fauo-
rem argumentatur Alber. in dicto dictionario, in ver-
bo, feudum, col.2. verſic. & pro hoc bene facit, &c.
vere enim communis eſt & receptiſſima omnium ſen-
46 tentia, vaſallum † feudum non amittere, ſi in com-
prehenſos inueſtitura alienat. ſic affirmarunt Alexan.
conſ.30. num.2. lib.6. Crauet. conſ.303. num.4. Brun.
conſ.38. num.2. conſ.44. num.4. Pariſ. conſ.1. numero
131. conſ.2. num.40. & conſ.3. num.23. libro 1. fuſiſ-
ſime Tiraquel. tract. de retractu conſang. in procem.
numero 52. ſic in emphyteuta annotauit poſt multos
Marſ. ſing.28.

Accedit tertio loco ex Alberici ſententia, ſic olim
fuiſſe obſeruatum in hac Carretorum familia, vt de
feudis diſponere, & ſuis legare liceret, eſt ergo dicen-
dum & eo tempore illi Aledramo licuiſſe legare, eſt e-
47 nim † probabilis vnius familiæ conſuetudo, vt certo
modo teſtentur, ſic Ang. in l. teſtamenti factio. ff. de te
ſtam. Barba. inter conſilia Cur. ſen. conſ.67. ſapienter,
col.15. in fin. Iaſ. conſ.46. nu.3. lib.1. & in repet. l. om-
nes populi, nu.42. de iuſt. & iure, late Soc. iun. conſ.65.
nu.34. lib.1. & conſ.62. nu.2. lib.2. Boer. q.155. nu.19.
qui late & in feudis idem ſentit.

Quarto extra omnem cōtrouerſiam res hæc poſita
48 eſt, quia duo alij fratres Antonij † prælegatarij, Geor-
gius ſcilicet & Henricus, hęredes extiterant d. Aledra
mi patris, quare illius diſpoſitioni aduerſari non pote-
rant, ſic Alber. qui ſupra, alias enim de euictione te-
nerentur, l. cum pater, §. euictis, de leg.2. & in noſtris
his terminis ſic Alex. conſ.30. nu.2. lib.6. latius Crau.
d. conſ.256. num.3. in fi. nec alij diſſentiunt, qui affir-
marunt, filium non poſſe diſpoſitioni paternæ contra-
uenire, cum de feudo diſpoſuit, ſi modo illius hæres e-
xiſtat, iuxta l. cum a matre. C. de rei vend. ſic egregie
& docte affirmarunt Ruin. conſ.1. nu.13. conſ.42. nu.
12. lib.1. & conſ.25. nu.11. lib.2. Iaſ. conſ.168. in fine.
lib.4. Boer. quęſt.23. nu.20. Alciat. reſpon.481. nu.20.
& in claris noſtris terminis, de conceſſione Otthonis
verba faciens, ſic reſpondit Rol. a Valle d. conſ.2. nu.
40. dubium ergo non eſt, quin illud prælegatum iure
illi Antonio fuerit factum. Quod eo fortius verum de
monſtrabitur, ſi vni difficultati, quæ tunc excitabatur,
ſatisfaciam.

Non ergo obſtat, ea ratione prælegatum non defen
49 di, quia † diuiſio Marchiæ iure non conceditur, ex c.
Imperialē. §. pręterea, de probib. feudi alien. per Frid.
quia multipliciter reſpondeo. Primo ex Alb. in d. ver-
50 bo, feudum. nos eo † in feudo loquimur quo diſponen
di facultas ac poteſtas conceſſa fuit, quo in caſu locum
ſibi non vendicat is tex. §. præterea, & in ſpecie Albe-
rici declarationem probauit Cur. ſen. conſ.99. Dom.
Ioannes. col.6. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus.

Reſpondetur ſecundo ex eiuſdem Alberici doctri-
51 na † d. §. præterea, loqui de ipſa dignitate, & titulis
dignitatum, non autem de bonis earum, puta ciuitati-
bus, caſtris, & opidis, cum illa diuiſibilia ſint: quod
qua ratione ſit factum, is late explicat, vt faciunt Curt.
ſen. dicto conſ.69. col.8. verſic. ſecundo principaliter
confirmo. Boer. quæſt.204. numero 27. qui ad litte-
ram Alberici verba retulit, & ſic Rubeus conſ.133.
numero 5.

Reſpondeo ipſe tertio, d. §. præterea, non procede-
52 re in noſtro hoc caſu, † in quo vni filiorum legatum
eſt feudum, ceteris autem bona allodialia, quod ad-
mittunt noſtri interpretes, d. §. præterea, ſic declaran-
tes, vt Alex. conſ.18. num.6. lib.2. conſ.30. num.1. in
fine, lib.6. Soc. ſen. conſ.67. colum.8. verſic. tertio re-
ſpondetur, lib.1. conſ.278. col.1. ver. tertio nam licet,
lib.2. Dec. conſ.445. num.3. verſic. & licet feudum,
Brunus conſ.66. num.12. Confirmatur hæc reſponſio
hac quarta, quia d. §. pręterea, non procedit, quādo pa-
ter vni bona allodialia, alijs filijs alia caſtra, & opida
reliquit, ſic Soc. ſen. conſ.65. col.8. ver. quarto reſpon-
detur, lib.1. & conſ.278. col.2. in princ. lib.2. & Rol. a
Valle, conſ.80. nu.14. & Pariſ. conſ.10. nu.18. lib.1. Re
53 ſpondeo & quarto † d. §. præterea, non habere locum
eo caſu, cum ex conſuetudine feudi diuiſio & diſpoſi-
tio conceditur. ſic Alexan. dicto conſ.18. num.6. lib.5.
& conſ.30. numero 1. libro 6. Barbat. inter conſ. Curt.
ſen.67. col.12. & 13. Curt. ipſe ſenior præcitato conſ.
69. col.8. verſic. quarto principali fundamento, Socin.
ſenior dicto conſ.67. col.7. verſic. primo, quod diſpoſi-
tio. lib.1. & conſ.278. colum.1. verſic. & primo quod
in Italia, &c. lib.2. Ruin. conſ. . . num.6. lib.5. Gozad.
conſ.52. nu.4. Pariſ. conſ.10. nu.15. lib.1. qui atteſtan-
54 tur in † Italia hanc inoleuiſſe conſuetudinem, vt feu-
da etiam dignitatum diuidantur, & de conſuetudine
ipſius Marchiæ Finarij atteſtatur iam citatus *Alberi-
cus*, & vere deferendum eſt Doctoribus *de conſuetu-
dine* vnius patriæ atteſtantibus, ſaltem vt faciat præ-
ſumptionem, qua probandi onus reijciatur in aduer-
ſarium. ſic egregie & late reſpondit conſultiſſimus
Crauet. in conſ.166. num.9. qui communem hanc &
veram teſtatur.

Hac ergo patefacta veritate, intelligimus iure illi
Aledramo licuiſſe Antonio filio prælegare, & per con
ſequens non licuiſſe illi Georgio adire Carolum IV.
Imperatorem ad detrimentum ipſius Antonij, & in
contemptum litis tūc pendentis; ob quam factum eſt
55 vt a Georgio attentata, omnia ſint † ipſo iure nulla, ſic
probat l.2. C. de litigioſis, vbi Bald. docuit Bar. in l.1.
§. eod. de litigioſis. Afflict. deciſ.33. nu.1. qui affirmauit
56 ex eo actu † etiam adhibita precarij clauſula, poſſeſ-
ſionem non trāsferri, quod & in donatione procedit,
Boer. quæſtio.33. num.2. & alienationem nullam ipſo
iure eſſe reſponderunt Iaſ. conſ.149. in fine, lib.4. Cur.
iunior conſ.156. num.7. & clarius Socin. iun. conſ.92.
num.6. lib.3.

Ratione ergo hac inueſtitura illa Caroli Quarti,
illaque erga Imperium Georgij recognitio, nullum
ius Imperio acquirere potuit. Verum dato non con-
ceſſo tamen, quod legitima fuiſſet illa inueſtitura, &
iuſta ratione licuiſſet Georgium Imperium recogno-
ſcere, hęc iure defendi ſolū poſſunt, quoad illius Geor
gij portionem, ſicque quoad quattuor vncias totius
Marchię, nam quoad portionem illius Antonij, res eſt
clara & abſoluta, illum numquam recognouiſſe Impe
rium, nec illi inueſtituræ Caroli Quarti acquieuiſſe,
ſic & quoad tertiam illam portionem ſpectantem ad
illos duos Georgiū, & Antonium, patrueles, Aledra-
mo ſcilicet tertio, & Emanueli, dicendum eſt, cum eo
rum nomiñe a Georgio ſuſcepta inueſtitura ratifica-
ta non

Digitized by Google

57 ta non fuerit, ob id eorum † ius ſine facto ſuo non po-
tuit tolli, l. id quod noſtrum, de regul. iuris. vt econtra
58 nullam eis ea illa inueſtituram † acquiſitum fuerit ius
l. ſi ego, de negot. geſt. Bartol. l. ſed ſi pupilli. §. ſi ego.
in fi. ff. de negot. geſt. quod autem non ratificauerint,
59 ex multis cognoſcitur, quia qui † ratum habet, co-
gnoſcere debet, qualis ſit actus, & quæ illius forma,
vt egregie reſpondit Crauet. conſ. 197. in fi. nam quod
ignoratur, ratificari non poteſt, Iaſ. conſ. 107. col. vlti-
ma, lib. 4. Pariſius conſ. 47. num. 97. libro 1. hinc cen-
60 ſuit Ruin. conſ. 48. num. 12. lib. 1. † ratihabitionem ad
incogitata non trahi: ſed in caſu noſtro præſumptio
eſt illos patrueles ignoraſſe factum Georgij patrui: cū
61 in dubio præſumatur † ignorantia, in c. ignorantia, de
reg. iur. in 6. præſertim in facto alieno, l. vlt. ff. pro ſuo.
Conijcitur & ea eo ratificationem non eſſe ſecutam,
62 quia † ratificatio eamdem ſollemnitatem poſtulat,
quam actus ipſe principalis, l. ſi vt proponis, C. de nup.
gloſ. l. 1. ſi aduerſ. tranſact. clare Calcan. conſ. 57. num.
6. cum ergo in caſu noſtro ſuſceptio inueſtituræ & fi-
delitatis præſtatio fuerit neceſſaria, nec aliquo modo
interueniſſe reperiatur, ſequitur nullam legitimam ra
tificationem fuiſſe ſubſecutam, quod & tertio loco
ex eo conijcitur, quod ſi ita ratum habuiſſent, & in-
ueſtitura Caroli I V. legitima fuiſſet, non ita de facili
adducti fuiſſent, vt compromiſſo & deinde laudo An-
63 toniotti Adurni acquieſcerent; ſequens enim † actus
demonſtrat qualis fuerit animus præcedens, §. pauo-
num, Inſtit. de rerum diuiſ. l. Iulian. §. proinde, ff. ad S.
C. Macedon. Intelligimus ergo ſemota omni proba-
bili dubitatione, octo vncias totius Marchiæ non po-
tuiſſe, nec fuiſſe in illa inueſtitura Caroli I V. compre-
henſas.

Quo vero ad quattuor illas vncias Georgij, adhuc
illa Caroli IV. inueſtituræ non prodeſt, vel ipſi Impe-
rio, vel huic Marchioni Illuſtriſſimo. idque triplici
ratione: primo, quia Carolus IV. inueſtituram ſub eo
modo & forma conceſſerat, quare intelligimus hanc
Marchiam feudalem Imperij effectam nō fuiſſe, cum
ſatis ſuperque demonſtrauerimus, liberam, & abſolu-
tam donationem ab Otthone factam fuiſſe. vt in ſpe-
cie in ſimili inueſtitura, ſeu conceſſione ab eodem Ca
rolo IV. facta Marchionis Montisferrati, qui ab eo-
dem Aledramo ius ſuum metiuntur, reſpondit Pariſ.
conſ. 23. num. 66. 67. & 68. libro 1. Secundo, quia pen-
dente lite non potuit aliquid noui moliri. quare iam
diximus, omnia ipſo iure nulla fuiſſe. Tertio, q̃a Geor-
64 gio non licuit † ius in potentiores transferre. l. 1. C. ne
liceat. poten. vbi gloſ. ſic in terminis noſtris reſpondit
Crauet. conſ. 205. in fin. & Io. Iacob. de Leonardis in-
ter conſilia Bruni, conſil. 114. num. 82. qui ea ratione
affirmarunt, tranſlationem illam eſſe nullam, imò va-
ſallum ius ſuum amittere. ſic & qui rem habet liberā,
contentioſam tamen, vt hic Georgius d. l. 1. C. ne li-
ceat potent. Iaſ. conſ. 149. in fi. lib. 4. Nec eſt quod di-
catur, forte mediante ſententia, Georgiū & duos illos
patrueles integrum feudum contra Antonium obti-
nuiſſe, & ita poſtmodum inueſtituram a Carolo I V.
conſecutos fuiſſe, quia hoc, non modo diuinare, ve-
rum etiam nec veriſimile eſt: quia ſi res ita contigiſſet,
non poſtmodum in Antonium Adurnum compromi-
65 ſiſſet vt ſatis de ſe patet. & quod † veriſimile non eſt,
falſitatis ſpeciem habet, vt poſt Baldum & alios do-
cuit Iaſ. in l. ſi extraneus, num. 6. ff. de cond. cauſa data.
Decius conſil. 644. num. 6. latiſſime Tiraq. in l. ſi vn-
quam, in præfatione, num. 37. C. de reuocan. donatio-
nib. Accedit præterea, quod in omnem cauſam, non
conſtat duos illos patrueles eam Caroli I V. inueſti-
turam ratam habuiſſe, ita vt Georgij portio tantum,
non aliorum Imperio ſuppoſita ſit: eſt præterea ab-
66 ſurdum præſumere ex ſententia integrum † feudum
Georgio, & patruelibus fuiſſe delatum, tum quia fa-
cta non præſumuntur, l. in libello, §. factæ, ff. de capt.
tum quia eſſet maximum & euidens Antonii detri-
mentum, quia non modo pro tertia, ſed & maiori,
ex cauſa ſcilicet legati, effectus iam erat dominus.
Conſtat ergo ſatis ſuperque, iuſta ratione nihil eſſe
impedimento, quin excelſa hæc Genuenſium Reſpu-
blic. effecta ſit domina huius Marchiæ pro ea parte,
quæ in laudo continetur, tum ea laudo, tum iure anti-
quiori.

Secundo loco principali, vt demonſtrem re cla-
ra, hanc Genuenſium Rempublicam in petitorio po-
tiora iura fauere, vel ipſo Imperio, vel Marchione,
ex eo adducor, quod ab eo anno 1383. quo tempore
latum fuit laudum, vſque ad annum milleſimum qua-
dringenteſimum octuageſimum ſecundum, (imo vſ-
que ad annum milleſimum quadringenteſimum no-
nageſimum tertium. vel paulo etiam poſt, vna ra-
tione, quam infra ſubijciam.) Reſpublica ſemper
tamquam directa domina a Marchionibus fuit co-
67 gnita, & illis conceſſæ fuerint inueſtituræ, quare † du-
bium non eſt, quin directum dominium, quod annis
triginta & quadraginta acquiritur, acquiſitum cen-
ſeatur, vt docuit Iacobus Aluarot. in cap. 1. de feu-
do non habente propriam naturam feudi, Abb. in cap.
ad audientiam, colum. vltima, de præſcript. Balbus
tract. præſcript. quarta parte princip. quæſtio. 12. ver-
ſic. quarto quæro, Crauet. tract. de antiquitate tem-
porum, ſecunda particula quartæ partis principalis,
incipit: Abſolutis differentijs, &c. numero 28. verſic.
primus caſus eſt. quod dubio procul etiam contra
68 imperium locum habet, ex † quo ad Rempublicam ad
fuit bona fides, & legitimus titulus. Didac. Couar. in
capit. poſſeſſor, 2. parte, §. 3. numero 3. de regul. iuris,
69 in 6. nam de fide bona non dubitatur, quia † præſu-
mitur. Bart. l. Celſus, num. 17. & ibi Balbus num. 104.
ff. de vſucap. Alexand. conſ. 200. num. 4. lib. 2. Alciat.
tract. præſumpt. reg. 3. præſumpt. 5. num. 1. de titulo
autem ſatis conſtat ex ipſo laudo, qui dubio procul le-
gitimus eſt. vt ſtatim dicemus, & iam ſupra attigi-
mus, vel ſaltem, ſi error aliquis interceſſit, negari non
70 poteſt quin quoad Rempublicam iuſtus † is error fue-
rit & probabilis: ob id dubium non eſt, quin profuerit
ad præſcriptionem inducendam, vt vno ore affirma-
runt noſtri, ſic Bart. d. l. Celſus, num. 2. & 3. Alciat. qui
ſupra, & Didac. d. cap. poſſeſſor, 2. par. §. 8. nu. 2. Soc.
iun. conſ. 76. num. 6. conſ. 77. num. 156. lib. 1. Moder.
Pariſ. conſ. 26. nu. 2. & 3.

71 Nec eſt, quod obijciatur contra † Imperium
non currere præſcriptionem minorem centum anno-
rum, vt docent Iſernia & Afflictus in cap. 1. §. præte-
rea, de prohibit. feudi alien. per Frider. & ſcribit Bal-
bus tractatu præſcript. ſecunda particula quartæ par.
principalis, quæſt. 1. Socin. iunior conſil. 79. num. 86.
libro 1. & Rolan. a Valle conſ. 3. num. 82. & 83. quia
multipliciter reſpondetur. Primo, hic agi non poſſe
de præſcriptione contra Imperij iura, cum Imperator
nullum ius in hac Marchia ſit vnquam conſecutus, vt
ſtatim oſtendimus. Reſpondetur ſecundo (& hoc eſt
ſumopere animaduertendum) non modo centum an-
nos, ſed etiam centum ac nouem eſſe decurſos contra
Imperium, nam a die laudi lati per Antoniotum Adur
num, hoc eſt, ab anno milleſimo trecenteſimo octua-
72 geſimoquinto, vſque ad tempora † Maximiliani Im-
peratoris, a quo inueſtituram obtinuiſſe Alphonſum

ſeniorem affirmat hic Marchio, tantum temporis in-
terceſſit, cum certiſſimum ſit, vt annotauit rerum ac
temporum diligentiſſimus obſeruator Ioannes Ca-
rion, in ſuis Chronic. & noue diligens vir admodum
Ludouicus Dulcius in vitis Imperatorum, Maxi-
milianum anno 1494. Imperium ſuum fuiſſe auſpi-
catum, cum Fredericus tertius illius pater, ſuperiore
anno vita functus eſſet, & licet viuente patre, certo
modo adminiſtraret Imperium, non tamen vt Impe-
rator potuit inueſtituras concedere, & ſententias con
tra iura Genuenſium ferre. Quinimo, etiam ſi vt is Ca
rion annotauit, Maximilianus Imperium adminiſtra-
uit, id fuit tantum per annos octo, antequam ipſe in-
grederetur, ita vt clare adhuc conſtet, nihil Imperio
fuiſſe acquiſitum per vnum & centum annos. Reſpon
73 detur & tertio † Imperij iura etiam priuatiue mino-
ri ſpatio annorum centum præſcribi poſſe, poſſe enim
præſcribi priuatiue, tradunt late & docte Crauet. de
antiquitate temporum, quarta parte principali quar-
ta particula, quæ incipit: Materia ſingularitatis, nu-
mero 72. eiuſdem ſententiæ addo Ruinum conſilio
21. colum. 2. libro 1. Curtium iuniorem conſilio 158.
num. 16. Alber. conſil. 62. num. 34. & conſ. 64. nume-
ro 91. & 92. communem teſtatur Didacus in capit.
poſſeſſor, 2. parte, §. 3. numero 1. de regul. iur. in 6.
tempus autem minus annorum centum ſufficere af-
firmauit Curtius iunior dicto conſilio 158. numero 16.
74 qui ſufficere ſcripſit † tempus, cuius initij memoria
non eſt: quod minus annis centum eſſe poteſt, vt late
& recte probat clariſſimus Crauetta noſter, tractatu
de antiquitate temporum, quarta particula principa-
li, ſecundę particulę, incipit: Abſolutis, &c. numero
ſecundo.

Non eſt pariter quod obijciatur, in feudis nullam
præſcriptionem currere, c. 1. §. præterea, de cap. Con-
75 radi, † vbi Iſernia, cap. Imperialem, de probib. feud.
alienat. per Frider. ibi, nulla præſcriptione obſtante,
&c. quod clare affirmarunt Socin. ſenior conſilio 86.
colum. 3. verſic. tertio & vltimo, lib. 1. Afflictus deciſ.
254. num. 3. & 4. plures citat Roland. a Valle conſilio
tertio num. 18. & 19. & hanc fuſiſſime tuetur Ioan.
Angelus Beſutius Mediolanenſis inter conſilia Vdal-
rici Zaſij, conſilio decimoquinto, numero duodeci-
mo, affirmatque non ſufficere præſcriptionem 30.
vel quadraginta annorum, ſed centenariam ſaltem e-
xigi, quod & ſcripſit Afflictus præcitato loco. nec ali-
ter viſus eſt ſentire Socin. iun. conſ. 6. num. 6. lib. 1. Re-
ſpondetur multipliciter, & primo, quod aut intelligit
Illuſtriſſimus hic Marchio de præſcriptione Genuen-
ſium contra Imperium, vti contra directum domi-
num, & tunc dico, nihil hoc eſſe: duplici ratione, Pri-
ma, quia, vt iam diximus, ius nullum Imperio vnquã
fuiſſe acquiſitum. Secunda, quia ſi Genuenſes eo mo-
do præſcripſiſſent, non feudum tamquam directi do-
mini, ſed dominiũ illud, quod pręte ndebat Imperator
præſcripſiſſent, quo in caſu relata iura & Doctorum
auctoritates non loquuntur. Aut intelligit hic Mar-
chio de Genuenſium præſcriptione aduerſus ipſum-
met Marchionem & ſuos anteceſſores, qui vt vaſalli
Rempublicam per tot annos recognouerunt, & tunc
non eſt etiam dubium tanto tempore huic etiam Mar
76 chiæ potuiſſe præſcribi, † cum eius naturæ ſit, vt prę-
ſcribi potuerit, cum & alienabilis fuerit, ſicque, vt
de Otthonis huius ſecundi conceſſione verba facien-
tes, vno ore reſponderunt Pariſius conſ. 23. num. 195.
lib. 1. Socinus iunior conſ. 76. num. 61. & 62. lib. 1. Ro-
land. a Valle, conſil. 79. quod ſine dubio procedit, po-
ſteaquam oſtendimus plusquam centum annis Rem-
publicam pacifice poſſediſſe, antequam Imperio ali-
quid acquireretur, ea relatorum interpretum auctori-
tate, qui in contrarium adducebantur.

77 Reſpondetur ſecundo, etiam † in feudis præſcriben
dis ſufficere præſcriptionem triginta & quadraginta
annorum, ea ſententia gloſſæ, dicto §. præterea, quam
crebriore calculo ſecuti ſunt interpretes, vt commu-
nem teſtantur Curtius ſenior conſilio penult. colum.
2. Pariſius conſil. 1. num. 123. conſil. 15. numero 14. &
conſ. 27. num. 66. late Iacobus Aluarot. inter conſilia
Bruni, conſil. 61. & latiſſime Socinus iunior conſilio
6. num. 15. lib. 1. Balbus tract. præſcript. quarta par-
ticula quartæ partis principalis, quæſt. 12. principali,
verſic. primo igitur quæro, &c. Crauet. tractatu de
antiquitate temporum, quarta parte principali, 2. par-
ticula, incipit, Abſolutis, &cet. nu. 29. quo loco repre-
hendit Afflictum d. deciſ. 254. latiſſime hunc multo-
rum auctoritatibus confirmat Tiraquel. de retractu
conſang. §. 1. gloſ. 10. num. 15. & hanc affirmauit ve-
ram Rolan. a Valle dicto conſ. 3. nu. 79. vno ore enim
78 relati omnes interpretes intellexerunt † d. c. 1. §. præ-
terea, d. cap. Imperialem, locum ſibi vendicare in ſola
longiſſima triginta, ſcilicet vel quadraginta annorum
præſcriptione, cum tanto tempore præſcribens, plena
ſecuritate fruatur, l. omnes, & l. ſicut, C. de præſcript.
30. vel 40. annorum.

Non obſtant nunc, quæ ſupra adducta ſunt in op-
poſitum ad fauorem huius illuſtriſſimi Marchionis,
in quorum diſſolutione non parua verſatur difficul-
tas, ad primum itaque reſpondeo ea late deductis, ſu-
pra nec Otthonis II. nec Caroli IV. conceſſiones &
inueſtituras huic Marchioni prodeſſe poſſe. ſæpius di-
cta non repeto, ne (vt eſt in veteri prouerbio) repeti-
ta crambes officiat. Quare non aduerſatur illa regu-
la, quod res de facili ad ſuam naturam reuertitur, quia
non potuit noſtro hoc caſu reuerti ad feudi naturam,
79 cum illa talis numquam fuerit. Rurſus † regula illa
non procedit, quando priſtina natura iam fuit extin
cta, natura enim ſupereſſe debet, cum qualitas immu-
tatur, ſic Soc. ſen. conſ. 206. col. 4. ver. prima ratio eſt,
lib. 2. ſed in caſu noſtro, iam extincta eſt feudi natura
(ſi modo talis fuit) cum ab eo anno 963. vſque ad an-
num. 1355. poſſeſſores huius Marchiæ Imperium non
recognouerunt.

Non obſtat ſecundum, quia reſpondetur, ſatis ſu-
perque fuiſſe demonſtratum inueſtituram Caroli IV.
nihil penitus prodeſſe, ſaltem reſpectu octo vncia-
rum totius Marchionatus, quare conſtat in Antonio-
tum Adurnum dubio procul compromitti, & ab eo
laudum ferri potuiſſe. Reſpondetur ſecundo, Caro-
lum IV. ſub ea forma & qualitate inueſtituram con-
ceſſiſſe, ſub qua Otthonis conceſſio emanauit, quæ
in omnem caſum, ſi feudalis dici poſſet, eſſet tamen
impropriè feudalis, hoc eſt, cum facultate vendendi,
80 alienandi, & pro libito voluntatis † diſponendi,
quare ſine Imperatorum auctoritate & conſenſu com
promitti & diſponi de illo potuit, ſic interrogati re-
ſponderunt ex noſtris quamplures, vt Decius con-
ſilio 163. numero 3. verſiculo reſpondetur, conſilio
171. colum. 2. & conſilio 390. num. 8. Crauet. conſilio
84. num. 10. & conſ. 92. nu. 6. & in ſpecie imo in indi-
uiduo huius conceſſionis Otthonis reſpondit Rolan.
81 a Valle conſilio tertio, numero 60. & 61. qui † affir-
mauit Marchiones Montisferrati ad libitum ſine al-
terius auctoritate & conſenſu Marchiam alienare,
82 & de ea diſponere potuiſſe, ſic & in † Marchia Ce-
uæ pro illuſtriſſimo hoc Finarij Marchione reſpondit
idem Roland. a Valle conſil. 42. cum tamen intelliga-

mus,

mus, ex olim relatis hanc Marchiam Ceuæ eamdem
habere originem, quam & hæc Finarij habuit, eoque
locis his Rolan. num. 16. ingenue teſtatur multorum
83 auctoritatibus citatis, aduerſus relatam † Speculato-
ris opinionem, eſſe aliorum interpretum ſententiam.
quod facit idem Rolan. in tract. de lucro dotis, quæſt.
54. numero 22. cui addo Socinum iuniorẽ conſ. 124.
num. 72. libro 1. conſ. 70. num. 11. lib. 3. & Alciatum
reſponſo 138. numero 3. Nec ad rem confert, quod eſt
dictum ſaltem Speculatoris & Signoroli opinionem
procedere, quando in potentiorem eſt facta alienatio,
quia reſpondetur relatos interpretes vere loqui, cum
alienandi poteſtas data non eſt, nã ſi tunc alienetur, e-
84 tiam cum † clauſula [ſaluo & reſeruato domini con-
ſenſu] adhuc non ſufficit ad pęnam euitandam. ſic cla-
re Aret. conſil. 64. col. 1. & 2. & poſt multos ſic decla-
rat Neuizan. inter conſilia Bruni, conſil. 12. num. 56.
& Rubeus conſil. 13. num. 18. Reſpondetur ſecundo,
hoc caſu dici poſſe alienationem eſſe factam in poten-
85 tiorem, † cum potentior conſideratur habita relatio-
ne ad perſonam, in cuius detrimentum fit alienatio,
vt illi ſcilicet per nouum dominum metus inferri poſ-
ſit, veluti, cum in eum imperium & iuriſdictionem ha-
bet, ſic egregie reſpondit conſultiſſimus Crauet. con-
ſil. 505. in fine, & late Ioannes Iacobus de Leonardis
inter conſilia Bruni, conſ. 114. num. 348. ſed in caſu
noſtro iam clare apparet Genuenſium Rempublicam
non eſſe, vel fuiſſe Imperio, vel maiorem, vel potentio
rem, non ergo dici poteſt in potentiores factam alie-
nationem.

Non obſtat tertium fundamentũ principale, de de-
claratione & ſententia Maximiliani, quia multiplici-
ter reſpondetur, & primo, non leui ſuſpicione carere
poſſe, ex his, quæ paulo ante diximus. qua enim ratio-
ne eam ſententiam ferre potuit, eo anno 1482. Ma-
ximilianus, ſi Imperatoris adhuc munere non funge-
86 batur: eſt ergo maxima † & vrgentiſſima præſumptio
contra illuſtriſſimum hunc Marchionem, quam eui-
dentiſſimis conuellere debet probationibus, iuxta l. vl-
timã, ff. quod metus cauſa, & c. quia veriſimile, de prę-
ſumptionibus. Reſpondetur ſecundo, Maxmiliani
prædicti ſententiam non iniquam modo (vt ſic di-
cam) ſed & nullam omnino eſſe, cum aduerſus Rem
87 public. minime monitam † citatam lata dicatur,
quare ſententia nulla vere dicitur. l. de vnoquoque,
vbi Doctores, & in l. ſi furioſo, vbi Alexand. & Iaſ.
ff. de re iudic. Alexand. conſilio 114. libro ſexto, la-
te Sebaſtianus Vantius tractatu nullitatum, in titulo
de nullitate ſenten. ex defectu citationis, numero 10.
qui iam nu. 9. multorum auctoritatibus affirmauerat,
adeo magnum eſſe citationis defectum, vt vel a ſtatu-
88 to, vel a Principe † tolli, ſanari, ſuppleri ve non poſſit.
cuius ſententiæ præter eum fuit & Dec. conſ. 603. nu.
11. & 12. iure ergo dicere poſſumus, Genuenſes a Ma
ximiliano non iuſte per ſententiam condemnatos, ſed
perperam, & de facto ſpoliatos, vt egregie reſpondit
Ruinus conſ. 117. num. 4. lib. 3. nec aliter ſentit Bar-
bat. conſil. 13. col. 1. libro 3. & clare Marſil. ſingul. 195.
Nemo eſt, &c. Rurſus ſententiam iniquam fuiſſe ex
eo detegitur, quod ſine cauſa iuſta & legitima con-
89 tra Genuenſes eſt lata, nec enim ſine iuſta cauſa † po-
teſt, vel debet quis iure ſuo priuari, vt latiſſime tradit
Crauet. conſil. 135. nu. 19. & 20. & ampliſſime in tra-
ctatu de antiquitate temporum, prima parte princi-
pali. num. 50. qui fortius loquitur in Principe, qui ſibi
ſubiectum & vaſallum iure ſuo quærit priuare, quan-
to fortius in noſtro hoc caſu, in quo iam præſupponi-
mus Rempublicam Genuẽſium non eſſe ſub Imperio,
quare in eos clauſula plenitudinis poteſtatis vti non
poſſe Imperatorem, abunde ſupra demonſtrauimus.

Nec eſt quod dicamus, iuſtam cauſam adfuiſſe, quia
ex latere Marchionis Alphonſi ſenioris allegabatur,
ac certis rationibus demonſtrabatur, compromiſ-
ſum in Antoniotum Adurnum factum, per metum
fuiſſe factum, ob idque laudum deinde latum futuris
Marchionibus ac ſucceſſoribus nocere non potuiſſe;
90 quia reſpondetur † de metu non conſtitiſſe vere, qui
tamen erat omnino probandus, l. metum, C. de his,
quæ vi metus ve cauſa. Decius conſil. 219. numero 16.
Pariſius conſil. 10 num. 36. lib. 1. & conſ. 5. num. 168.
91 lib. 4. ſic nec † vis præſumitur illata, quare probanda
eſt clare, l. non eſt, ff. quod met. cau. Alciat. reſpon. 54.
92 num. 7. & in ſpecie qualis illatus fuerit † metus pro-
bandum erat, l. 3. in fine. ff. quod metus cauſa, Alcia-
tus l. interpoſitas, num. 3. C. de tranſact. & metus qui
allegatur illatus, non oſtendit nec concludit: quoniam
bellum inter Genuenſes & illos Marchiones geſtum,
ita ad Genuenſium incommodum eſſe potuit, quam
ipſorum Marchionum, quorum caſtra aliqua & opi-
da etſi fuerint expugnata, non tamen fit, quod metu
tamdem compulſi compromiſerint. quia ſtat ſimul,
quod aliqua damna hinc inde ſubſecuta fuerint, &
tamen adhuc illi Marchiones eſſent admodum po-
tentes, vt cum Genuenſibus bellum gerere potue-
rint, cum præſertim ab Imperatore Vinceslao qui
paulo ante Carolo Quarto ſucceſſerat, adiuuaren-
tur, tamquam Imperij vaſalli. Nõ ergo ſequitur, paſſi
ſunt bellum Marchiones, ergo metu compulſi com-
promiſerunt. Non pariter aduerſatur illud, quod ad-
ferri video, Maximilianum vſum fuiſſe clauſulis illis
[ex certa ſcientia, & motu proprio.] quia multiplici-
93 ter reſpondetur primo, clauſulam † [ex certa ſcien-
tia] non operari eo caſu, quando ius tertij læditur, ſic
Aret. conſil. 15. num. 6. Curtius iunior conſil. 142. nu.
8. ver. nec obſtant. Pariſius conſil. 11. num. 121. lib. 1. &
præſertim, cum maximum eſt, quod adfertur præiu-
dicium. ſic Pariſius conſilio 4. num. 84. libro 1. ſic in
94 clauſula motus proprij † dicimus, quæ ius conceden-
tis, non tertij lædit, vt poſt multos quos citauit, clare
cenſuit Crau. conſil. 241. colum. 9. verſic. ſecundo re-
ſpondeo. eiuſdem ſententiæ addo Ruin. conſil. 216.
num. 12. conſil. 228. num. 3. & conſil. 229. num. 7. lib.
1. Gozadin. conſil. 14. num. 18. Pariſium d. conſil. 11.
nu. 120. & conſ. 1. num. 75. conſ. 80. num. 67. libro 1.
Cur. iun. d. conſ. 142. nu. 9. Neuiz. inter conſilia Bruni.
95 conſil. 12. nu. 34. idem eſt in clauſula † [ex certa ſcien-
tia,] cuius vis tanta eſt, quãta clauſulæ motus proprij,
vt reſpondit Pariſ. conſ. 3. num. 57. lib. 4. ſuppleus tan-
tum quæ iuris ſunt, non quæ facti, ſic Pariſ. d. conſil. 1.
96 nu. 81. lib. 1. cuius facti apud Principem † præſumitur
ignorantia, ſic Pariſius qui ſtatim ſupra & conſilio 4.
num. 28. & conſ. 7. nu. 27. lib. 4. cum ergo metus in fa-
cto conſiſtat, nec de eo facta fuerit fides, ſequitur his
clauſulis ſatisfactum non eſſe. Reſpondetur tertio,
97 dictas † clauſulas nihil prodeſſe, cum conſtat rem ali-
ter ſe habere, Pariſius d. conſil. 1. num. 82. lib. 1. ſed hic
conſtat iuris ſaltem præſumptione, quæ probandi o-
nus reijcit in aduerſarium, nullum eſſe illatum me-
tum, non ergo clauſulæ hæ operari poſſunt. Non quo-
98 que aduerſatur illud † Decij reſponſum, in conſilio
191. quia loquitur Decius in donatione prius a Rege
facta, deinde reuocata, ex certa ſcientia, & alteri colla
ta: quod facere licuit. cum ſuam liberalitatem reuo-
care ad libitum ſui animi potuerit: diuerſum eſt in ca-
ſu noſtro, vbi Imperator abſtulit a Genuenſibus, non
quod eis conceſſerat, ſed quod eorum proprium erat.

Rurſus Decius eo caſu loquit, in quo illa donatio priore loco facta, & deinde reuocata iam a ſui ioitio erat nulla ac indebite facta, vt is Decius eo loco, nu. 5. verſ. ſecus videtur eſſe, &c. clare ſenſit, quod in caſu noſtro non cõtingit, in quo nihil indebite, nihil nulliter Reipublicæ acquiſitum, delatumve fuit vt iam late oſtendimus.

Non obſtat quartum, quo dictum fuit hos Mar-
99 chiones vti potuiſſe ac poſſe beneficio † l. bene a Zenone. C. de quadrien. præſcriptio. quia reſpondetur multipliciter: Primo d. l. bene a Zenone, procedere ſolum, cum is Prioceps, qui bona aliena donauit, illa cum bona fide poſſidebat. ſic docuit Abbas conſil. 3. num. 8. verſic. primo, quod illa lex, libro 2. Roman. ſingul. 737. anno præterito. Socin. tractatu fallen. reg. 342. fallen... Ruinus conſil. 31. num. 18. libro 5. Decius conſil. 445. numero 50. verſic. quia lex, &c. Balbus tractatu præſcriptio. quinta parte principali, ſecunda particula, in octaua quæſtione, verſic. quarto limita. Socinus iunior coõſilio 69. numero 65. libro 1. at io caſu noſtro non poſſidebat Maximilianus ſaltem cum bona fide, non ergo conceſſio ab eo Marchioni Alphonſo ſeniori facta profuit, vt illud deinde beneficium l. bene a Zenone procederet, quando Princeps ſimpliciter concedit rem tamquam ſuam, cauſa non adiecta, qua oſtendit quomodo res illa ſua eſt, ſic reſpondit Socin. ſenior conſilio. 46. numero 19. libro 4. idem ceoſuit Balbus d. quæſt. 8. verſic. quinto limita. & Grammaticus deciſio 65. numero 76. verſiculo item lex illa. Sed in caſu noſtro conceſſit Maximilianus ex cauſis iam relatis, quæ cum veræ non ſint, ſequitur illi beneficio locum minime fore. Reſpondetur tertio, dictā l. bene a Zenone, iniquitatem quamdam continere, quare ex iuris Pontificij diſpoſitione ceſſare debet, etiamſi inter laicos res agatur, ſic clare reſpondit Socinus iunior d. conſ. 69. num. 60. libro 1. Reſpondetur quarto, d. l. bene a Zenone. procedere in illis caſibus, io quibus Princeps poteſt vti clauſula plenitudinis poteſtatis, ſic Socinus iunior dicto conſ. 69. numero 61. libro 1. & Grammat. dicta deciſ. 65. numero 79. verſic. item dicit illam legem. qui alios in hanc ſniam adſert. cum ergo ſatis ſuperq; fuerit demoõſtratum, Imperatoribus minime licere ea clauſula plenitudinis poteſtatis contra Genuenſes vti, ſequitur beneficio dictę l. bene a Zenone. aduerſus eos locum oon fore. Reſpondetur quinto, d. l. bene a Zenone, non procedere, quando is recipiens conceſſionem a Principe factam, erat in mala fide, ſic Socinus iunior dicto conſil. 69. in fioe, libro 1. ſed in caſu hoc noſtro iam ſatis oſtendimus Alphonſum illum ſeniorem, cum inueſtituram a Maximiliano peteret, fuiſſe in mala fide, cum nulla iuſta ſubſiſtente cauſa a Genuenſibus requiſitus, vt illius conſueuerant maiores inueſtituram ſuſcipere, & Rempublicam in dominum recognoſcere, recuſauerit. Reſpondetur ſexto, d. l. bene a Zenone procedere, quando res per ſubhaſtationem alienata fuit, ſic Balbus qui ſupra, quæſt. 8. verſiculo ſeptimo limita, addo eiuſdem ſententiæ Curt. iunior. conſil. vltimo, numero 8. & Grammat. d. deciſ. 65. numero 78. qui hanc eſſe veram Doctorum ioterpretationem multis affirmauit, ſed clarum eſt in noſtro hoc caſu, nullam interceſſiſſe ſubhaſtationem, ceſſat ergo diſpoſitio illa. Reſpondetur vltimu, ſaltem medio reſtitutionis in integrum, Reipublicæ hoc caſu aduerſus diſpoſitionem d. l. bene a Zenone, ſuccurri, quemadmodum & minoribus ſuccurſum dicitur, vt docuit Angel. in l. 1. C. de fide inſtrumentur. & iure haſt. fiſcal. lib. 10. Soc. d. tract. fallen. reg. 342. fallen. 7. Balbus qui ſupra, dicta quæſt. 4. verſic. decimo limi-
100 ta. Rempublicam † autem minori æquiparari, dubium eſt nemini, ex l. Reſpublica, C. ex quibus cauſis maior. l. Rempublicam, C. de iure Reipublicæ, lib. 10. & late affirmarunt Ruin. conſil. 66. numero 13. libro 5. Alciatus reſpon. 4. numero 9. & reſpon. 203. numero 33. Neuizan. conſilio 43. numero 2. ceſſat ergo omni ex latere, hoc ipſum, quod falſo creditur ſolidum fundamentum.

Non obſtat ſecundum, ad Imperij commodum aduerſus Genuenſes decurſam eſſe præſcriptionem, qua Genuēſium omne ius dicitur extinctum: quia reſpondetur multipliciter. Primo, a die ſententiæ & conceſſionis Maximiliani, in omnem cauſam, quo is eo, anno 1482. Imperator fuiſſet, ſolum eſſe decurſos annos ſeptuaginta octo, cum tamen contra Rempublicam præſcribi non poſſit minori ſpatio centum annorum, ex priuilegio Genuenſium Reipubl. per Henricum Imperatorem conceſſo, & io actis producto. Nec eſt quod dicatur in eo priuilegio appoſitam non fuiſſe clauſulam. [Non obſtante, &c.] ad tollendam
101 præſcriptionem † illam 30. vel 40. annorum, ex Aretini ſententia io conſil. 15. in 2. dubio. a quo ante eum non diſſenſit Baldus in Authen. quas actiones, col. 1. ver. quarto quęrit, C. de ſacroſan. eccleſ. quia reſpondetur primo ex eiuſdemmet Aretini ſententia, eo loco, numero 9. verſic. His tamen oon obſtantibus, &c. dum affirmat, ſatis hoc priuilegium operari, ſi ex certa ipſa ſcientia fuerit conceſſum, vt vere fuit hoc Genuenſibus datum, & certa ipſa ſcientia ex eo etiam ſatis demonſtratur, dum in ſpecie dictum eſt, quod nulla niſi centenaria præſcriptio contra Genuenſes decurrat. Reſpondetur ſecuodo, huic obiectioni, quod cum Genuenſium Reſpublica iura fiſci & *Imperij* habeat, ſitque omoino libera: vt iam in *primo articulo* oſtendimus, ſequitur ſolum de iure centenariam præ-
102 ſcriptionem contra eam poſſe decurrere, ex † l. vlt. C. de ſacroſan. eccleſ. quæ ab Auth. quas actiones, hoc caſu non corrigitur, vt recte interrogatus reſpondit Aret. conſ. 154. colum. vlt. verſic. tertio præmitto, & apud Socin. iunior. conſ. 86. col. penul. in ſubſcriptione Petri Laurentij de Lutis, lib. 1. qui in ambobus in Ciuitate & Republ. Senatum conſuluerunt. & idem poſt Corneum conſ. 268. col. 10. verſic. non enim obſtat, quod primo loco. lib. 4. cenſuit Cran. tract. de antiq. tempor. 4. par. princip. num. 106. & idem ſenſit *Pari.* cool. 35. oum. 27. lib. 1.

Reſpondetur ſecundo loco principali d. quioto fundamento, Imperatorem aduerſus Genuenſes nullo tempore præſcribere potuiſſe, deficiente titulo & bona fide, deficiebat enim titulus, de quo vere nullo modo conſtat. Nec dicatur adfuiſſe titulum pro ſuo, cum iam ſui origine Marchia fuiſſet Imperij, conceſſa ſcilicet ab Otthone, deinde a Carolo Quarto, poſtmodum ab ipſo Maximiliano confirmata, qui ſa-
103 ne † titulus pro ſuo, ſufficit ad præſcribendum, ſecundum Baldum in cap. 1. §. ſi quis per triginta, ſi de feudo fuerit cõtrouerſia inter dominum & agnatum. quia reſpondetur, Baldum hoc caſu duo poſſe exigere, primum, quod is præſcribens antea fuerit dominus alia ex cauſa & titulo, cum alioqui titulus generalis pro ſuo non ſufficiat, l. 1. ff. pro ſuo, ſecundum quod is dominus ſit in bona fide, ſic declarauit Balbus in tractatu præſcript. 1. partie. 3. partis principalis, q. 12. ver. requiritur tamen etiam, &c. ſed in caſu noſtro nõ conſtat hanc Marchiam feudū imperii fuiſſe, non ergo pro ſuo Imperator poſſidere potuit, ſicque præſcribere. Deficit & bona fides, cum lata ſententia aduer-

ſus

104 ſus omnem æquitatem fuerit, † vt iam diximus, &
ſtatim ſubijciemus. Minus dici poteſt, Imperatores
præſcripſiſſe ex confiſcationis titulo, quę ſane cõfiſca
tio etſi nulla eſſet in ſe, attamen iuſtam præſcribendi
cauſam præſtare dicitur, l. Pomponius, §. ſi iuſſu, ff. de
acquir. poſſeſſ. Balbus tract. pręſumption. prima par-
ticula tertiæ partis principalis, quæſt. 11. quia reſpon
detur, ſine cauſa confiſcari, & a Republica auferri
non potuiſſe, ſic reſpondit Iaſ. conſi. 93. colum. ſecun-
da lib. 3. Pariſius conſi. 11. num. 116. lib. 1. quare rela-
tus Balbus d. quæſt. 11. verſicu. quid autem in ſenten-
105 tia nulla, &c. negat † titulũ hunc eſſe ad præſcriben-
dum idoneum, cum is, qui per ſententiam poſſidet
in mala fide verſatur, vt verſabatur non ipſe modo Al
phonſus ſenior, ſed & ipſemet Imperator Maximilia
nus, noſtra hæc reſpõſio declaratur confirmaturque
ex gloſſ. in c. ſacerdotes, 16. quæſt. 3. in gloſſ. 1. quam
106 citat Balbus, dum clare affirmat viuente illo, † qui
ſententiam, vt nullam, vel iniuſtam tulit, præſcriptio
nem currere non poſſe. ſi ergo viuente Maximiliano
nulla eſt decurſa pręſcriptio, ſequitur ad commodum
Imperij, a die, qua D. Carolus Quintus ad Imperium
aſſumptus eſt, ſolum decurſus eſſe annos 29. a die ſci-
licet mortis Maximiliani, qui, vt hiſtorici omnes te-
ſtãtur, anno 1519. deſijt eſſe in humanis, vſque ad diẽ
occupationis Finarij, anni 1558. Sequitur ergo non
eſſe decurſam præſcriptionem aliquam, ſaltem tanti
temporis, qua ius Genuenſium ſit ſublatum. Mala fi-
des autem Maximiliani ex eo ſatis detegitur, quod
nulla iuſta ac legitima cauſa ſubſiſtente, tentauit pri-
uare Genuenſes iure ſuo, nec dicendum aliquo modo
eſt, Maximilianum fuiſſe in bona fide, eo quia etiamſi
107 titulus † confiſcationis fuerit putatiuus, imo iniu-
ſtus, nihilominus ex eo bona fides cauſatur. vt docuit
Bar. in l. Celſus, num. 17. de vſucap. & ſupra late retu-
limus, quia cenſeo hic animaduertendum, Bar. & ſe-
quacium doctrinam procedere, quando iuris com-
munis diſpoſitio non refragatur, vt ſeipſum declarat
Bar. in l. ſed ſi lege, §. ſcire. ff. de petit. hæred. Alex. co-
ſil. 73. in fin. lib. 2. Curt. ſen. conſ. 72. Princeps defun-
ctus, col. 5. Balb. d. l. Celſus, nu. 20. 23. Gram. Neap. de
ciſ. 79. nu. 8. 9. Plotus l. ſi quando, nu. 262. C. vnde vi,
ſed cui dubium, quin hoc noſtro caſu reſiſtat ac refra
getur iuris communis diſpoſitio, cum ſine cauſa iuſta
& ratione non potuerit Genuenſium Reſpublic. iure
ſuo priuari. Accedit præterea, quod licet bona fides
ex iniuſto errore cauſetur, attamen titulus ille tali er-
rore formari non poteſt. ſic Bar. d. l. Celſus, num. 3. in
fi. vbi Balb. num. 4. 5. quo loco, eum iniuſtum eſſe erro
rem declarat, qui circa factum proprium verſatur: ꝙ
pręſertim hoc noſtro caſu procedit, vbi agitur de prę-
ſcribenda Genuenſium Iuriſdictione & Imperio, in
cuius præſcriptione non ſufficit titulus cauſatus erro-
re iniuſto, ſic poſt Bal. l. vltim. colum. 8. in 15. oppo. C.
de edict. D. Adria. tollend. quem eſt ſecutus Balb. d. l.
Celſus, nume. 10. de vſucap. Non aduerſatur quoque
quod dicitur, Maximilianum non a ſua perſona, ſed
ſuorum anteceſſorum præſcriptionem incepiſſe, quo
108 rum † mala fides ipſi Maximiliano ſucceſſori in ſo-
la dignitate, nocere non potuit, vt declarauit Balb.
tract. præſcript. 2. part. 3. part. princip. q. 12. prope fin.
verſ. primo igitur limita, poſt Alex. conſ. 89. nu. 8. lib.
2. & alios, quos ille retulit. quia reſpõdetur Maximi-
lianum non potuiſſe a perſona ſuorum anteceſſorum
pręſcriptionem incipere, cum eorum nemo quaſi poſ-
ſeſſionem directi huius Marchiæ dominij aſſecutus
ſit, imo excepto Carolo Quarto qui per aliquot an-
nos habuit, ab anno ſcilicet 1355. vſque ad ann. 1385.
tempus lati laudi, quo ſane tempore, cum Genuẽſes
antiquam quaſi poſſeſſionem amiſſam iure recupera-
uerint, ſublata & extincta fuit præſcriptio, quæ curre
re quodammodo ad Imperij commodum cœperat.
ſuam ergo præſcriptionem continuarunt Genuenſes
vſque ad tempora Maximiliani, ex cuius iniuſto fa-
cto ea tolli aut interrumpi non potuit, ex relatis iam
rationibus. Accedit præterea, Balbi & aliorum doctri
nam intelligi & procedere, vt ipſemet præcitato lo-
co loquitur, quoad præſcriptionem inchoandam a
perſona ipſiuſmet ſucceſſoris, non autem quoad con-
tinuandam cum illa ex tempore illius prędeceſſoris.
quod & clare docuit Felin. in cap. de quarta, num. 23.
de pręſcript. quare ſi aliorum omiſſa perſona, ab ipſo
Maximiliano inchoetur præſcriptio, iam cernimus,
tanti temporis non eſſe, vt ad Genuenſium tollenda
iura ſufficiat. Reſpondeo & tertio principaliter, Im-
peratorẽ cauſam habuiſſe ab Alphonſo ſeniore, qui
in maxima mala fide verſabatur, cum iam illi eo an-
no 1482. denunciatum a Genuenſium Republica
fuerit vt ad ſuſcipiendum inueſtituram, quemadmo-
dũ ſui anteceſſores conſueuerant, accederet. Qui Al-
phonſus re comperta, vt Rempublicam falleret, ſuo-
que iure priuaret, ad Maximilianum confugit. illa er-
109 go denunciato † malam fidem in Alphonſo cauſa
uit, induitque, ex l. ſi fundum, C. de rei vend. vbi Sa-
lic. Balb. in l. Celſus, num. 111. ff. de vſucap. & in tract.
præſcript. 2. part. 3. partis principalis, quæſt. 2. Ripa
in c. cum M. Ferrarienſis, nume. 139. de conſtit. Cre-
menſ. ſing. 134. Tiraq. de retract. conſang. §. 15. gloſſ.
1. num. 28. & §. 36. gloſſ. 2. num. 10. 18. ex quo & illud
infertur, quod ſi hæc omnia is Alphonſus ſenior Ma-
ximiliano ad vnguem (vt par erat) retuliſſet, non cer
te is deinde iure ſuo Rempublic. priuaſſet. Nec ali-
qua excuſatione defendi põt Alponſi mala fides, ꝙ
110 factum iudicis, ſicque Imperatoris eum tueatur, ex
l. non videntur, §. qui iuſſu, de reg. iur. ex l. iuſte poſſi-
det, ff. de acqu. poſſeſſ. cum ſimilibus, quia reſponde-
tur, hic nullum iudicis factum, ſicque Imperatoris an-
teceſſiſſe, nam quod actum a Maximiliano ſic eſt, ſua-
ſionibus Alphonſi eſt actum, qui cum Rempublicam
111 ſuo ſpoliaſſet iure, † Imperatoris auctoritate non
poterat in ea confirmari, l. authoritatem, C. Vnde vi,
& egregie tradunt Ruin. conſi. 35. num. 10. lib. 1. Ri-
pa l. naturaliter, §. nihil commune, num. 63. de acqu.
poſſ. Gozad. conſi. 8. num. 13. Pariſ. conſi. 100. nume-
ro 68. lib. 1. Socin. iun. conſi. 76. num. 22. lib. 1. Alciat.
reſpon. 370. num. 2. & reſponſ. 450. num. 34. Neuiz.
conſi. 81. nume. 24. quod ſi concederetur, vere is Al-
phonſus ea ſuo dolo commodum ſentiret, quod nul-
la iuſta ratione concedendum eſt, l. itaque fullo, §.
eum vulgaris ff. de furt.

Non obſtat ſextum fundamentum quo dicitur ex
laudo Antonioti Adurni nullum dominium in Rem-
publicam tranſlatum fuiſſe, ex Baldi doctrina, in l. vl-
tima, in fi. C. communia de legat. quia reſpondetur
multipliciter. Primo, neceſſe minime fuiſſe ex laudo
ius aliquod in Rempubl. transferri, cum iam ante il-
lud ius habeat, habueritque. Reſpondetur ſecundo
112 a Baldi † doctrinam veram non eſſe, cum eam multis
& recte reijciat Iaſ. in l. ex hoc iure, numero 45. ff. de
113 iuſt. & iur. Reſpondetur tertio † dominium ex ſen-
tentia transferri, cum illi acquieſcit condemnatus,
ſic Baldus, in l. prima, C. communia vtriuſque iudic.
Iaſ. d. l. ex hoc iure, numero 44. & ſenſit Socinus ſen.
conſilio 9. columna 9. libro primo, ſed cui dubium,
quin acquieuerint ij Marchiones illi laudo Adurni,
cum in illius executionem & obſeruantiam, per 90.
annos

Digitized by Google

annos continuos inueſtituras a Republ. ſuſceperint.
114 Reſpondetur quarto † Baldum in d.l.vlt. §.vltimo,
loqui in emphyteuta, qui quemadmodum alienare,
ſic nec compromittere poteſt, ne mediante laudo em-
phyteuſim diſtrahat, in aliumque transferat; nos au-
tem non concedimus hoc eſſe feudum, quin iam cla-
re demonſtratum fuit, quod ſi feudum eſt, alienabi-
115 le eſt, non repeto ſæpius dicta † Gloſſa autem d.l.
exceptio.ff.de exceptio. rei iudic. non loquitur in no-
ſtris his terminis, ſed illius eſt caſus, cum reus conuen-
tus, per ſententiam nullis hinc inde factis probatio-
nibus, abſolutus fuit: nam iuſta ratione dicitur nul-
lum tunc in reum ſic abſolutum tranſlatum eſſe domi
nium, cum nihil de iure ſuo is probauerit, ſic declara
uit Aretin.l.Pomponius,§.ſi iuſſu, num.10.de acquir.
poſſeſſio.

Non obſtat vltimum, quia reſpondetur primo, li-
cuiſſe Reipubl. ius ſuum hac via conſequi, cum aliun-
de ei non foret ſuccurſum, vt ſuo loco diximus. Re-
ſpondetur ſecundo, debuiſſe Illuſtriſſimum Marchio-
nem experiri eo remedio l.ſi quis in tantam, C. vnde
vi, & petere Rempubl. condemnari, ac deinde priua
116 ri, † cum priuatio ipſo iure non ſequatur, vt affir-
mant omnes in d.l. ſi quis in tantam, vbi Bartol.num.
28.Bald.colum.penult.verſic. ſuper 4. Angel.col. pe-
nult. Ripa in cap. ſæpe, numero 99. de reſtitutio.ſpol.
Tiraquel. in l. ſi vnquam, num. 152. & 187. Reſpon
detur & tertio, hanc diſpoſitionem tunc locum habe-
re, cum per dolum facta eſt occupatio, vt ſcribunt.
117 ſed apud Rempub. † nullus fuit dolus, cum id ege-
rit, quod iuſta ratione ſe facere poſſe credebat, vt poſt
Bald. & Hieron. Torquatum egregie reſpondit cla-
riſs. Crau. conſi.8. in fi.

Concludamus ergo (C. P.) excelſam Genuenſium
Rempub. potiora iura in cauſa petitorij, ſicque domi-
nij huius Marchionatus fouere.

SVMMARIA.

1 *Contumax & iudicium deſerens, cum lata eſt interlocu-
toria, citandus an ſit amplius.*
2 *Abſentis partes tuetur iudex.*
3 *Iudex in dubio tutiorem viam eligere debet.*
4 *Procuratoris, contumacia, quando domino noceat.*
5 *Cap. eum qui, de dolo & contum. in 6. duabus declaratio
nibus illuſtratur.*
6 *Contumacia vnius actus non nocet quoad alterum.*
7 *Appellare aliquando licet à reiectione exceptionum.*

QVINTVS ARTICVLVS.

QVintus ex ordine articulus eſt, qui bre
uis & ſatis facilis diſſolutionis eſt.
Quid hac in caſu iudiciove agendū
ſit, poſteaquā Genuenſium procura-
tor, lata interlocutoria, qua ſe iudi-
cem declarauit Imperator competē
tem, iudicem deſeruit, nec ſui loco procuratorem re-
liquit? & forte dicendum videtur, hunc articulum
1 definiri ſatis † ex capit. eum qui, de dolo & contum.
lib.6. & in Clem.1. de dolo & contumac. & per Bar-
tolum in l. qui Romæ §.Seia, vbi Iaſon, nume. 21.ff.
de verbor. obligat. qui in motiuo in ordine quarto re-
feruntur, ex his enim ſatis videtur probari, Rempubl.
amplius citandam non eſſe, illiuſque vices ſuppleri,
2 cum † litigatoris abſentia, iudicis præſentia ſupplea-
tur, l. & poſt.§.1.ff.de iudic.l.properandum. §. ſin au-
tem, C. eodem.

Contrariam ſententiam veriorem eſſe credo, ex-
celſam hanc Rempublicam ad ceteros iudicij actus
omnino citandum eſſe, & ea adducor ratione prima,
3 quia in † dubio eligenda eſt tutior via, qua vtrique
partium poſſit eſſe conſultum, ex Caſtrenſ. doctrina
in l.prima, in fi.ff.ſi quis caution. & egregie reſpondit
Crauet.noller, conſilio 14. in fine, & conſilio 23. in fi-
ne, erit ergo vtrique partium conſultum ſatis, ſine al-
terius incommodo, ſi citabitur Reſpublica. Secundo
ex eo in hanc adducor ſententiam, quod procurato-
4 ris † contumacia domino nocere non poteſt, in his
quæ grauioris ſunt præiudicij, ſic Bart. in l.1.§. ſi pro-
curator, nume, 2. ff. ſi quis ius dicenti non obtemper.
vbi Curtius iunior numero 8. quod hoc caſu præter-
tim procedit, vbi nihil eſt quod negligentiæ Reipu-
blicæ adſcribatur cum procuratorem conſtituerit,
vna cum ſubſtituendi poteſtate, quare iuſte credidit
ipſum procuratorum dimiſſurum fore, ſi recedere ei
contigiſſet, ſubſtitutum, iuxta ea quæ ſcribit Cur-
tius iunior dicto §. ſi procuratori, numero 3. in prin-
cipio. cum ergo non citare Rempublicam ad cete-
ros actus cauſæ definiendæ, ſit maximi detrimenti,
ne illius rationibus non auditis contra eam ferri
ſententia contingat, dicendum omnino eſt citan-
dam eſſe.

Tertio, vt huius ſim ſententiæ, ea ratione conten-
do, quod Bartoli & Iaſonis eſt declaratio, in dicta l.
qui Romæ, §.Seia, vbi Iaſon numero 21. qui pro con-
traria ſententia adfertur. qua declaratione affirma-
5 uit † cap. eum qui. de dolo & contumac. procedere,
nec appellationis interpoſitæ durat proſecutio, ſed
ea finita, citandum eum eſſe, quoad ceteros actus
cauſæ principalis. quod ea ratione confirmatur: quia
contumaci quoad vnum actum, non tamen quo ad
6 ceteros, † nocet contumacia, l. aut qui aliter. §. vltim.
& leg. vltim. §. vltim. ff. quod vi aut clam, Angel. Are-
tin. §. vlti. num. 5. Inſtitut. de pœn. temer. litig. Boer.
in l. conſentaneum, colu. 7. num. 70. C. quom. & quan
do iudex.

Quarto & vltimo adducor doctrina Aretini, in di-
cta l. qui Romæ, §.Seia, num. 21. verſicu. & ex prædi-
ctis. qui affirmat d. capit. eum qui. tunc demum ha-
bere locum, cum appellatio eſſet friuola, ſecus ſi iu-
ſta ratione interpoſita, vt in caſu hoc noſtro: nam iu
re hic appellare licuit, conceditur enim appellatio,
7 cum † iudex reiectis exceptionibus procedit ad vlte-
riora in caſu recuſationis iudicis. cap. ſuper quæſtio-
num, §. vlt. vbi Abbas, de offic. deleg. Decius in cap.
interpoſita, colum. 1. de appell. & tanto fortius, cum
oblatæ fuerint probationes ſuper iuſta recuſationis
cauſa, ex traditis per Dec. d. capit. interpoſita, col. 2.
verſ. ſecunda regula.

SVMMARIA.

1 *Capitula in dubio admittenda ſunt.*
2 *Capitula admittenda ſunt cum clauſula, ſaluo iure imper
tinentium. Niſi ſint notorie impertinentia, nu.3.*
4 *Capitula pertinentia dicuntur, ſi quoquo modo ad cau-
ſam conferunt. Impertinentia vero, ſi nullus effectus
ex eis ſequi poteſt, nu.5.*
6 *Capitula eliciuntur ex libello Actoris, & ex rei exceptio
nibus.*
7 *Poſſidens naturaliter, ſua ſponte ciuilem poteſt ingredi.*
8 *Recuperare incontinenti quomodo intelligatur.*
9 *Procuratoris confeſſio quomodo domino noceat.*
10 *Producta in actis, vt fidem faciant, copia debet eſſe facta
parti, cum termino ad opponendum.*

SEXTVS

SEXTVS ARTICVLVS.

SExtus hic articulus facilis explicatio-
nis,diſſolutioniſque (mea ſententia)
eſt,ſi nonnulla crebrius a noſtris rece-
pta obſeruauerimus : illud primũ,ca-
1 pitula † eſſe in dubio recipiẽda , & ad
probandũ admittenda, ſic docuit Ia-
ſon in Authent. ad hæc nu.3.C. de iudicijs , quem eſt
ſecutus Neuizan. lib.6. Silu. nupt. numero 47. verſic.
item in dubio omnia interrogatoria , &c. ſic Curtius
ſen. quem ſtatim referam . quare communi interpre-
2 tum voto dicimus , † capitula ipſo iure eſſe admit-
tenda , cum clauſula [ſaluo iure impertinentium &
non admittendorum.] ſic tradit Caſtren. in l. ad pro-
bationẽ, C. de probat. quo loco affirmat in finem litis
diſputationẽ illam eſſe reſeruandam , an pertinentia
ſint & ad rem faciant, vel non , cuius ſententiæ fuit &
Curt.ſen.conſ.71.ſuper controuerſia,col.pen. verſ.ve
nio ad ſecundum. Alex.conſ.166.nu.6. lib.6.

Scio tamen illud verum & æquitate niti , quod ſi
3 notorie conſtet , † capitula eſſe impertinentia , non
eſſe aliquo modo , cum quauis clauſula admittenda ,
ſic intelligo Imolam in l.4.§.toties,ff.de damno infe-
cto,quem viſus eſt ſequi Curtius ſenior qui ſupra , qui
fortius intelligit , quod vbi viget ſtatutum (vt in hac
ciuitate in ciuilibus , ſub rubric. de capitulis admit-
tendis in ciuilibus) quod capitula admittantur ſal-
uo iure impertinentium, eſſe indiſtincte admitten-
da : quod ipſe non concederem, quando vere de im-
pertinentia conſtat . Imolæ ſententiam probauit
Grammat. deciſio.45. numero 8. cum ergo ſumus in
dubio, Caſtren. doctrina & aliorum procedit , tamet-
ſi alij permulti contrarium verius ac tutius affirma-
uerint , eſſe ante omnia diſcutiendum , an capitula
pertinentia ſint, vel non, quam ea admittere , cum ea
clauſula , ne ſcilicet fruſtrentur litigantes inanibus
& fruſtratorijs probationibus , & ſumptibus vexen-
tur . ſic Decius in capit. dilecti , 4. notab. de escept.
& conſilio 162.numero primo,quam ſententiam pro
bauit Purpurat. in l. prima , numero 60. ff. ſi certum
petat. Neuizan. conſilio 30. numero 10. & dubita-
tiue viſus eſt ſentire Corſet. ſingular. in verbo,iudex,
incipit iudex,&c. & Grammat.deciſio.45. nume. 5.
attamen diſputationem in fine reſeruari,crebrius eſt
receptum, vt Modernus Pariſien. in additio. ad De-
cium , dicto capit. dicti 4. notab. teſtatur,& relatam
aliorum opinionem eo caſu procedere poſſe intelli-
go, cum aliquo modo de impertinentia re ipſa con-
ſtet, vt intelligere viſus eſt Crauet.conſil. 23. numero
quarto, ſic clarius Pariſi. conſilio 67. numero 38. 39.
libro 4.

Illud etiam ſecundum annotandum obſeruãdum-
4 que eſt , † capitula ſatis dici pertinentia , quæ quo-
quo modo ad cauſam ſiue directo , ſiue per indire-
ctum, conferunt. ſic vno ore noſtri affirmarunt. vt Bar
tolus, in l. duo patroni, §. idem Iulianus, & ibi Iaſon.
numero 12. ff. de iureiuran. Baldus in l.2. §.quod ob-
ſeruari. vbi ceteri, C. de iureiuran. propt. calum. dan.
Curtius ſenior d. conſilio. 71. ſuper controuerſia , co-
lumna penult. verſic. venio ad ſecundum. Decius con
ſilio 84. colum. vltim. verſic. non obſtat quod , & cet.
conſilio 162. numero 2. & conſilio 517. numero ſecun
do, & d.c. dilecti, 4. notab. de esceptio. & in cap. cum
præſentia, numero 34. de probat. Guido Papæ , quæ-
ſtione 347. Crauet. conſilio quinto , in fine , qui clare
5 dixit † capitula conſeri impertinentia , quando nul-
lus effectus ex eis ſequi poteſt. idem cenſuit Pariſ.
conſil.67. nume.16. lib.quarto. Alciat. reſponſ.387.

Eſt & illud tertium obſeruandum , quod quemad-
6 modum ex latere actoris † capitula eliciuntur ex li-
bello, vt reſpondit Alexand. conſilio 166. numero 6.
libro 6. quod viſus eſt ſentire Boer. quæſtione 42. nu-
mero 13. qui ſcripſit libellum ex capitulis declarari.
ſic ex esceptionibus Rei , qui in eis actor dicitur. l. 2.
ff. de esceptio. His ſic annotatis obſeruatiſque , per
ſingula ab excelſa Genuenſium Republica deducta
capitula diſcurramus , vt intelligamus, num reijcien-
da , vel admittenda potius ſint . Primum capitulum
eſt caſtrum Gouonij eſſe munitiſſimum. hoc ad capi-
titulum eſſe admodũ pertinens arbitror, quia eo pro-
bato, ſequetur Illuſtriſſimum hunc Marchionem , nõ
eſſe ante omnia reſtituendum , ex crebriori illa ſentẽ-
tia. Caſtr. l. ſecunda , C. de edicto diui Adria. tollen.
quam retulimus ſupra in 3. articu. & dato millies Ca-
ſtrenſis ſententiam aliquam pati difficultatem , atta-
men cum tempus non ſit , nec locus huic diſpoſitioni
ante factas probationes, ſed tempore ferendæ ſenten-
tiæ, dicendum eſt omnino, capitulum hoc eſſe admit
tendum, cum non modo parum, ſed multum ad cau-
ſam conferat. Eſtque ea ratione etiam hoc capitulum
pertinens , quia eo probato , demonſtrabitur excel-
ſam hanc Rempublicam non eſſe leui ex cauſa , ſed
maxime vrgenti motam, ad arcem hanc, & cetera lo-
ca occupandum , ob imminens ſcilicet periculum, ne
incolæ ſeſe proderent Gallis . cuius caſtri recupera-
tio maxime difficilis deinde fuiſſet . Nec ad rem con-
fert , quod dicitur caſtrum Gouonij eſſe quid mini-
mum reſpectu aliarum rerum , & bonorum locorum-
que occupatorum : quia iam aliàs demonſtrauimus,
maiorem habendam eſſe caſtri rationem , quam alio-
rum locorum , cum alia loca facili negotio poſſint re-
cuperari, ſi amitti contingat . Rurſus negari non po-
teſt , quin ſaltem ratione ipſius caſtri ſit hoc capitu-
lum pertinens . Secundum capitulum ac tertium con-
tinent ab anno 1480. vſque ad annum 1529. in Ciui-
tate Genuenſi bella ciuilia , contentiones & diſcor-
dias viguiſſe, & foris multa bella fuiſſe geſta, vt Rem
publicam ſeruarent illæſam , quæ oſtendunt iuſta ad-
modum fuiſſe Reipublicæ impedimenta, quibus non
potuit poſſeſſionem & iura ſui directi dominij in
hac Finarij Marchia recuperare : quæ ſane capitula
dicere impertinentia , eſt non modo abſurdum , ſed
& valde iniquum : cum illis probatis , demonſtretur
Rempublicam numquam depoſuiſſe recuperandi ani
mum, ſicque ciuilem ſemper retinuiſſe poſſeſſionem,
7 qua mediante † naturalem ingredi potuit, l. clam poſ-
ſidere, §. qui ad nundinas , vbi Iaſon , numero 25. de
acquiren. poſſeſſ. & iam alias ſupra dixi . Rurſus ho-
rum capitulorum probatio in eo releuabit, & commo
dum adferet , quia demõſtrabitur Rempublicã adeo
pecunijs fuiſſe exhauſtam, & viribus debilitatam , vt
minime potuerit Marchioni bellum indicere , & ge-
rere , cum præſertim is Marchio Imperatorum ſeſe
tueretur clypeo , quod oppugnare , non difficile mo-
do, ſed pene impoſſibile fuiſſet , & in noſtris terminis
ſic clare reſpondit Ruin. conſi.42. numero 8. lib.4. &
8 demonſtrabitur, ſecundum Ruinum , † incontinenti
factam eſſe recuperationem, iuxta loci & perſonarum
qualitatem : ecce ergo quantum cauſæ hæc capitula
conferunt .

Quartum, quintum & ſextum capitulum recipien
dum eſt , cum ex eis contendat probare Reſpubli-
ca ſubditos & incolas Marchionis ab eo deſciuiſſe ,
& ſeſe obtuliſſe Genuenſibus , qui ſi eos in ſuam fi-
dem & ditionem recipere recuſaſſent , ſeſe Gallis
dediſſent,

dediſſent, ex qua deditione futurum erat, vt Genuenſes ipſi non modo propriũ recuperare impediti fuiſſent, verum & propria vicina loca perdidiſſent. demonſtrabitur etiam iuſtam & opnrtunam occaſionem oblatam fuiſſe Reipublicæ recuperandi proprium. Nec ad rem confert dicere, ſubditos non fuiſſe iuuandos, ſed ſedandos: quia reſpondetur, imn fuiſſe iuuandos pro ipſius Reipublicæ commodo, cui conceſſum aliàs fuiſſet, amicos conuocare, ad amiſſam poſſeſſionem recuperandam, vt affimant. Septimum vero capitulum, quo dednctum per Genuenſes fuit, metum Gallorum adfuiſſe, ob quem quamprimum tentarunt loca & ipſa caſtra Finarij occupare, eſt admodum pertinẽs, tum quia eo probato, demonſtrabitur non leue adfuiſſe periculum, quo cogebantur Genuenſes occupare, ne alias iure ſuo in totum priuarentur, vt paulo ante diximns. Octauum vero & nonum capitulum, eſt pariter recipiendum admittendumque, quia ex probatione inde facta ſequetur, quod cum caſtrum Francum deſtructum, & a Genuenſibus deinde reædificatum fuerit, erogatas impenſas in omnem caſum ab ipſo Marchione reficiendas, vt reficiendas eſſe oſtendemus infra, in vltimo articulo, ſequetur & illud, quod cum caſtrum Francum ſit intra Coruum & Monachum, ſicque intra Genuenſium fines, eſſe ipſorum Genuenſium, ſaltem iuris præſumptione, vt ſupra diximus in primo artic. quæ ſane præſumptio, probandi onus transfert in aduerſarium, l. generaliter, §. ſi petitum, in fi. ff. de fideicõmiſ. libertatibus, cum pluribus olim allegatis. cum ergo non modo quoque modn, duo hæc capitula ad cauſam conferant, ſed multum adminiculentur, dicendum dubio procul eſt, admittenda eſſe: quæ ſane capitula ſi a Marchione ſunt confeſſata, non erunt quidem in ſpecie admittenda. ſed ita generaliter capitula non probata ad probandum admitti, iuxta cõmunem praxim. Decimũ & vltimũ capitulum, quo conatur Genuenſ. Reſpubl. probare, Illuſtriſſ. hunc Marchionem non coacte, ſed ſponte depoſuiſſe caſtrum apud Illuſtriſſ. glorioſiſſimumque virum Andream Auream. Quod capitulum ſi probabitur, maximus is ſequetur effectus, quod ſuo facto & culpa poſſeſſionem amiſiſſe dicetur, vt non immerito nullum ei competat recuperandæ remedium, vt fuſius ſuo loco diximus. Nec aduerſatur, quod dicitur hic conſtare de veritate in oppoſitum ex ipſorummet Genuenſium confeſsione, quia hoc verum minime eſt, quandoquidem ſolum fatentur Genuenſes, ſe bellum indixiſſe ac intuliſſe: quod autem in eo inſtanti, in quo pacta & conuentiones factæ initæque fuerunt, & caſtum in manibus Principis Auriæ repoſitum eſt, Marchio fuerit coactus ita facere, non ſunt confeſsi Genuenſes, quare ſtat ſimul, bellum fuiſse illatum, & neceſsitatem ita paciſcendi non contigiſse. Nec ad rem confert, quod plures adſint præcedentes, & ſubſequentes Marchionis proteſtationes, quibus ſatis ipſius metus probatur. Nam hoc ſactum ipſius Marchionis reſpicit, & ſuam voluntatem, contra quam probare Genuenſibus nnn dicitur prohibitum, ſed conceſsum, quia eſse poteſt quod vno tempore Marchin potuerit e caſtro eijci, alin vero tempore non: cum ergo aliquo modn ad cauſam conferat, de volũtaria diſpoſitione ac initis pactis fuerit exceptum, iure ad capitulum fuerunt negata redacta ſunt, ob id omni ſuadente ratione, cum non conſtet euidenter eſse impertinentia, ſed ad rem maxime conferre, admittenda ſunt. Accedit præterea, qđ in confeſsione clariſsimi Iuriſconſulti, D. Octauiani de Nigro, nullum ſolidum fundamentum eſt conſtituendum,
9 cum † procuraroris ſpontanea confeſſio ſine ſpeciali mandato, non noceat domino, vt docuit Bartol. in l. certum, §. ſed an ipſos, colnm. ſecunda de confeſſis. & Alexan. conſi. 222. num. 16. lib. 2. conſilio 66. num. 22. lib. 6. Neuizan. conſil. 17. nu. 29. Pariſ. conſil. 115. nu. 21. lib. 1. quod præſertim hoc caſu procedit, vbi ſi confeſsio procuratoris noceret, faceret incidere Rẽpublicam in delictum, quod inique aliena occupauerit, iuxta tradita per Iaſ. in l. procurator, colum. 1. & 2. ff. de condict. indebit. & per Curt. iun. conſilio 149. in fine. & per conſultiſſimum Crauet. conſilio 54. numero 6. & alibi ſæpe. Accedit etiam de his confeſſin
10 nibus ac ceteris nnn conſtare, † cum legitime exhibitæ non fuerint, nec decreta copia ipſi Reipublicæ vt decernenda erat, cum termino ad opponendum, vt tradit Bartol. in extrauag. ad reprimendum, in verbo, de plano, colum. 1. Felin. in cap. ſignifica. de teſtib. Roman. conſilio 157. colum. 1. & egregie Marſil. in ſingul. 81. aduertas, &c. qui alios in hanc ſententiam retulit. concludamus ergn capitula iſta eſſe ad prnbandum admittenda.

S V M M A R I A.

1 *Impenſas an repetat occupator caſtri, cum eas in caſtri refectionem erogauit.*
2 *Impenſas neceſſarias regulariter deducit poſſeſſor ſine titulo, & mala fide.*
3 *Impenſas vtiles aliquando deducit poſſeſſor cum mala fide, & ſine titulo.*
4 *Confeſſio prædeceſſoris, ſucceſſori nocere ſolet.*
5 *Aedificare in litore maris vnicuique licet.*
6 *Prouinciæ illa præſumuntur, quæ intra centum milliaria ab ea diſtanti ſita ſunt.*
7 *Imperator ſummusve Princeps, vt Deus cauſas cognoſcere debet.*
8 *Impenſas neceſſarias in foro conſcientiæ malæ fidei poſſeſſor, & ſine titulo deducere poteſt.*
9 *L. vltima, ff. de de rei vend. diſpoſitio, quomodo, & quando locum habeat, contra negantem ſe poſſidere, cum verè poſſidet.*

SEPTIMVS ET OCTAVVS.
Articulus.

DVo poſteriore locn collati articuli, vna ſimul hodie explicandi ſunt, (A. P.) tum quia breues admodũ ſunt, tum quia ex iam relatis ſatis clari reddun tur. Dubitari ergn ſeptimo loco contingit, qualis ſit in hac cauſa ferenda ſnĩa? & vere ex iam relatis concludendum eſt, ſacrã Cæſaream Maieſtatem declarare debere, ſe huius cauſæ Iudicẽ non eſſe cõpetentem, remittereque debere oẽm hanc controuerſiã Reipublicæ ordinarijs, vel ſaltẽ ſummo Pontifici, vt tandem apud alterũ eorum definiatur: erit & Cæſari ſuadẽdum, vt ante hęc omnia ſuã reuocet interlocutoriam, qua ſe iudicem declarauit cõpetentem, quã ſi reuocare negauerit, & in cauſa procedere maluerit, erit declarandũ, male inſtitutum fuiſſe ab Illuſtriſſimo hoc Marchione iudiciũ poſſeſſorium, & eo reiecto eſse ſuper cauſa petitorij procedendum, ac diſputandum de ambarum partium iuribus, ſuper quibus, ſi ferri continget ſententiam, declarandum erit excelſam Genuenſium Rempublicã eſſe dominam directi dnminij d. Marchionatus, ſaltem proportio-

portione illa, in lando Antonioti Adurni contenta. ſi
tamē de viribus iudicij poſſeſſori cognoſcere ſtatuet
Imperator, capitula excelſæ Reipubl. erunt admitten
da, & ſuper eis recipiendæ probationes. quo vero ad
erogatas per Genuenſes, impenſas, quid in omnem
caſum ſtatuendum ſit, ſtatim dicemus.

Octauus ergo ac vltimus eſt articulus, an ſaltem
Reipubl. reficiendæ ſunt impenſæ, quas in refectio-
nem caſtri Franchi erogauit? in quo articulo dicen-
1 dum videbatur, non eſse reſtituendas, † ex ſententia
Martini Laud. in tracta. de Caſtellanis, quęſtione 13.
dum clare affirmauit caſtrorum inuaſores non repe-
tere impenſas in caſtri refectionem erogatas, ex tex.
vbi gloſs. l. ex argento. ff. de cond. ſurt. & probat l. 1.
C. de infan. expoſ. quæ ſane iura de impenſis neceſ-
ſarijs loquuntur. idque ea iuſta ratione conſtitu-
tum videtur, quia ipſi occupatori eſt imputan-
dum, quod mala fide in rem alienam impendere
voluerit.

Contrarium tamen verius eſse arbitror. Primo ea
2 adducor ratione, quod regulariter † poſſeſsor malæ
fidei & ſine titulo conſequitur impenſas neceſsarias
erogatas in refectionem rei poſſeſsæ, vt pobat l. pla-
ne, ff. de petit. hæred. & l. domum. ff. de rei vendic. Bar
tol. in l. in ſundo, numero vndecimo, de rei vend. quo
loco eam adfert rationem: quia poſſeſſori imputare-
tur, ſi nihil impendendo ſineret rem perire & ſundi-
tus deſtrui. idem cenſuit Alciat. in l. impenſæ, nume-
ro octauo, de verborum obliga. quod & placuit Mo-
3 dern. Pariſienſ. in † conſuetud. Pariſien. titu. primo,
§. 1. glo. 5. nume. 57. Imo is malæ fidei poſſeſsor etiam
vtiles impenſas conſequitur, non quidem per æſtima
tionem, ſed per detractionem, vt probat d. l. domum,
in fine. & Bartolus d. l. in ſundo, numero vndecimo,
quanto fortius dicendum eſt in caſu noſtro, in quo
Reſpubl. non poteſt dici occupaſse alienum, ſed re-
cuperaſse ſuum, caretque mala fide. vt ex iam dictis
apparet.

Secundo, vt hoc verum affirmem, hac ratione cla-
ra & euidenti contendo, Genuenſes petere ſibi refi-
ci impenſas, non nunc, ſed olim antiquitus, ſcilicet
erogatas in refectionem caſtri Franchi, quod ſumpti
bus Reipubl. fuit reædificatum vt eiuſdem Marchio
nis anteceſſores ſunt atteſtati in publico inſtrumen-
to, confecto anno 1399. vt in actis conſtare dicitur.
4 quæ † confeſsio & ipſi Marchioni ſuceſsori nocet, vt
reſpondit Aretin. conſilio 36. numero tertio, Ruinus
conſilio 76. numero 14. libro quinto, nec eſt dubitan-
dum, quin tunc temporis licuerit ipſis Genuenſibus
caſtrum illud ſunditus deſtructum reædificare, tum
5 quia eſt in † litore maris, iuxta tex. l. Riparum, & in
l. tantum, ff. de rer. diuiſ. Cępoll. in tracta. de ſeruitu.
ruſtic. pręd. capitu. 27. numero 3. quod tanto fortius
locum habet, cum conſtet ædificatum caſtrum hoc
eſse intra fines Genuenſium, hoc eſt intra Coruum
& Monachum; ſicque pręſumitur ædificatum in ſolo
6 ipſorum Genuenſium: ex quo eſt intra † centum mil-
liaria. iuxta l. 1. §. eum vrbem. de offic. pręſ. vrb. Spec.
in tit. de iuriſdict. omn. iud. colum. 2. verſic. & ſcias,
num. 3. Caſtr. conſilio 179. colum. 2. lib. 5. ex quo ceſ-
ſat, quod dicitur de occupatione, quia hic non agitur
de impenſis de præſenti factis, ſed iam antiquitus
erogatis.

Tertio, vt huius ſim ſentētiæ, ex eo adducor, quod
7 cauſa hæc † coram Cæſare tractatur, coram quo, eo
proceditur modo, quo coram Deo Opt. Max. vt tra-
dit rubr. Authent. de hæred. & Falc. Bald. in capit. 1.
§. 1. numero 3. de noua forma fidelit. quare dicimus
Imperatorem eſſe Deum in terris, §. primo, in auth.
de conſuetud. Bal. capit. ſignificantibus, in fi. de offic.
deleg. & latiſſime Reſtaur. Caſtal. tract. de Imper. q.
2. & q. 50. num. 31.

Si ergo cauſa a Deo Opt. Maxim. definiretur, du-
8 bio procul Reipublicæ Genuenſi reſtituerentur † im-
penſæ, etiam ſi conſtaret per vim & malam fidem oc-
cupaſſe. ſic in claris terminis ſcribit conſultiſſimus
Didac. Couar. in cap. peccatum, in 2. par. §. 6. nu. 3. de
regu. iur. in 6. quo loco declarat d. l. ex argento. ff. de
cond. ſurt. in ſoro animæ locum ſibi non vendicare.
vtitur eo loco multorum auctoritatibus, quas, cum a-
apud eum videri poſſint, conſulto omitto.

Non ergo aduerſantur relata in oppoſitum, quia il-
lis ſatis ſuperque fuit ſatisfactum ex ſtatim relatis,
eſt ergo omnino concludendum reficiendas expen-
ſas eſſe.

Illud vnum nunc ſilentio non inuoluam Patres, ne
locus alicui dubitationi in eo relinquatur, quod in vl-
timis verbis Motiui propoſitum fuit, dum dicitur, eſ-
9 ſe cogitandum, numquid ſit locus diſpoſitioni † l. vlt.
ff. de rei vend. & doct. Curtij in addi. ad Pract. Papiēſ.
in forma primi libelli quo agi. act. real. quibus addo
ipſe Marſil. ſingul. 242. text. &c. & egregie Afflict. de
ciſio. 18. quod ſcilicet cū Reſpublica negauerit ſe poſ-
ſidere caſtrum, & cetera loca Finarij, in pœnam ſui
mendacij ſit iure ſuo priuanda: arbitror equidem, du-
bitationem hanc eſſe paruæ admodum confidentiæ
hoc noſtro in caſu, cum re ipſa demonſtratum fuerit,
ob ſequeſtri vim non Rempublicam, ſed vel ipſum-
met Marchionem vel ſequeſtrarium ipſum poſſide-
re: nullum ergo hic adeſt Reipublicæ mendacium.
Accedit quod d. l. vlt. procedit, quando ex negatione
aduerſarius fuiſset probationis onere grauatus, ſic
egregie Rom. conſ. 59. col. pen. verſ. quoad vlt. &c. &
conſ. 70. col. antep. verſ. 2. princ. &c. quem eſt ſecutus
Gomeſ. Hiſp. §. ex maleficijs, nu. 47. in fi. Inſtit. de act.
idem reſpondit Bart. conſi. 82. colum. 1. lib. 3. at in ca-
ſu noſtro, etiam ſi excelſa Genuenſ. Reſpubl. negaue-
rit ſe poſſidere, non tamen ex latere Marchionis pro-
bationis aliquod onus adfuit. Rurſus non habet lo-
cum diſpoſitio illa hoc noſtro caſu, cum iuſta ratio-
ne ignorauerit, & adhuc ignoret Reſpublica an ipſa
poſſideat, an non, mediante perſona ſequeſtrarij, qđ
cognoſcere iuris, nec parum difficilis (vt iam retuli-
mus) eſt. ſequitur ergo Rempublicam excuſari, Ro-
man. d. conſilio 70. col. 5. verſ. circa huius intelle. &c.
Mea hæc eſt, A. P. hac de re ſententia, quam omni ſe
poſito animi affectu & deſiderio in medium eo liben-
tius attuli, quo futurum ſpero, eam vos diligenter pen
ſaturos examinaturoſque, tum præſertim ab vno vi-
ro celeberrimo Mich. Girardo, quem video non leui
ſtudio & diligentia vti, vt munus hoc reſcribendi cle-
mentiſſimo Imperatori ſibi demandetur. Cuius deſi-
derio vt ſatisfaciamus, ſi ſuadere poſſum hortor, &
toto animo ſuadeo, opinor enim illum, vt iuſtitiæ erit
ſatisfactum, & ne ſibi multum tribuere velle videa-
tur. Quæ a iunioribus propoſita fuerunt, perpenſu-
rum: nouit enim, quæ Iuſtinianus noſter protulit in
l. 1. §. ſed neque. C. de veteri iure enuclean. ex auctorū
multitudine iudicandum non eſſe quid æquius, quid
iuſtius, cum poſſit vnius forſan & deterioris ſenten-
tia, & multos & maiores aliqua in parte ſuperare. ſic
Deus Optimus Maximus multa magnis abſcondit,
quæ reuelauit apertaque fecit paruulis, alterum ex
quibus vt ipſe ſim, rogatum toto corde illum vellem,
qui ſolus noſtris fauere poteſt votis.

SVM-

SVMMARIA.

1 *Imperator ſummus ſuperior eſt. Iuſtum Imperium ſuper omnes habere dicitur, nu. 2. Nec æqualem, nec ſibi ſuperiorem conſtituere poteſt, num. 3.*
4 *Inferior cum ſuperiore idem eſſe non poteſt.*
5 *Præſcribi an poſſit poteſtas ſuprema.*
6 *Præſcriptio cum ſuis qualitatibus allegari & probari debet.*
7 *Iura vt proſint, in actis produci debent.*
8 *Acceptans ſine proteſtatione litteras vel priuilegiũ quod ſibi nocet, ſibi præiudicare dicitur.*
9 *Reſpublica libera dici poteſt, etiam ſi Imperator ſuperior ſit.*
10 *Priuilegium conceſſionis libertatis reuocari ab Imperatore quando poſſit.*
11 *Priuilegium dicitur in neceſſarium antecedens reuocatum, quãdo ſine illius reuocatione explicari non potuit.*
12 *Princeps præſumitur vti plenitudine poteſtatis vt actus valeat, & ſuſtineatur.*
13 *Priuilegium conceſſum, ne ſuperiorem quis recognoſcat, reuocari poteſt, cum is iuſtitiam non adminiſtrat.*
14 *Vaſallus male tractans ſubditos ante feudi priuationem admonendus eſt, vt à tyrannide deſiſtat.*
15 *Iudex dicitur ſuſpectus, cum via facti procedere cœpit.*
16 *Suſpectus vbi eſt ſuperior, ſic & eius officiales.*
17 *Priuilegium debet reuocari, cum quis ex eo læditur grauiter.*
18 *Conſuetudo æqua reuocari debet, cum iniqua eſſe incipit.*
19 *Princeps legem ſibi imponere non poteſt, a qua non liceat recedere.*
20 *Iudex ordinarius, quando de cauſa feudali inter vaſallos cognoſcat.*
21 *Imperator in cauſa propria & ſuorum ius dicere poteſt. Fallit contra non ſubditum, & prætẽdentem ſe ab Imperio liberum, num. 22.*
23 *Poſſeſſoriam ex c. reintegranda, 3. q. 1. quando motum & intentatum cognoſcatur.*
24 *Actum metu geſtum reſcindi petens, quod metus cauſa, actionem mouet.*
25 *Nullum quod eſt, impedimentum non præſtat.*
26 *Exceptio dominij obijci non poteſt ſpoliato per vim compulſionem.*
27 *Proteſtatio ob metum facta, facit vt actus qui ſequitur, ſit ipſo iure nullus.*
28 *Exceptio dominij obijci an poſſit, cum de reſtitutione caſtri munitiſſimi agitur.*
29 *Tituli etiam notorij non admittuntur contra agentem remedio reintegrandæ.*
30 *Exceptio proprij dominij ſpoliatoris non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui.*
31 *Exceptio defectus dominij etiam ſi notoria ſit, non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui, ibidem declaratur.*
32 *Caroli IV. Imperatoris inueſtitura Georgio Carreto conceſſa, quibus potuerit & prodeſſe & nocere.*
33 *Ratificatio ſequi debet, vt actus ratificãti poſſit vel prodeſſe, vel nocere.*
34 *Ratificatio ex ſilentio non inducitur.*
35 *Otthonis conceſſio Aledramo facta vim donationis habuit.*
36 *Feudalis in dubio res non præſumitur, ſed libera.*
37 *Marchionatus donationis titulo haberi poteſt.*
38 *Imperator ſine cauſa non poteſt ius alterius tollere.*
39 *Præſcriptio quanti temporis currat contra Rempub.*
40 *Poſſeſſio vni rei retinetur ratione mixturæ alterius rei.*
41 *Confitetur quis vera, quæ in precibus ſcripſit.*
42 *Mala fides ex denunciatione inducitur.*

Reſponſum tertium a venerando Papienſi Iuriſconſultorum collegio in cauſa Finarienſi redditum.

DE vultu tuo, clementiſſime Deus, rectũ prodeat conſilium noſtrũ: Viſis Cæſareę Maieſtatis Sereniſſimi Imperatoris Ferdinandi Domini noſtri obſeruãdiſſimi, datis Viennę, die vigeſimaſecunda Maij, anni præſentis, milleſimi quingenteſimi ſexageſimi quę ad nos Iuriſconſultos de venerando collegio Iuriſconſultorũ inclytę ciuitatis Papię ac Ticinẽſi noſtræ Academię, ſeu ad dictum collegium allatæ fuerunt, per multum Magnificum & Illuſtrem Iuriſconſultum D. Octa. Landum, prędictę Cęſareę Maieſtatis conſiliarium, a quibus requirimur, vt acceptis a prædicto Illuſtr. Lando actis & proceſſu formato in graui controuerſia coram prædicta Cæſarea Maieſtate mota, inter Illuſtr. Marchionem Finarij ex vna, & Excelſum Rẽpublicã Genuenſem ex altera parte, vna cum altero ſcripto, quod opinionem & ſententiam Illuſtrium Conſiliariorum aulicorum dictę Cæſareæ Maieſtatis continebat, abſque mora totius dictæ cauſæ ſtatum, & merita diſcutere, & perpendere diligentiſſime deberemus, nempe quod negotium ipſum, non modo partes admodum inſignes, verum & prædictam Cæſaream Maieſtatem, ac ſacrum Imperium concernunt: & in euentum, quo conceſſerimus conſilium & ſententiam præfatorum Illuſtrium conſiliariorum iuſtitiæ & æquitati conſentaneum eſſe, illam quaſi conſilio deciſiuo ſubſcribendo, declararemus. Sin autem aliud ſentiremus, eam ſententiam noſtram ſcripto quoque clare & dilucide demandaremus, ac dicto illum Octauio ad prædictam ſuam Cæſaream Maieſtatem perferendum traderemus. Quibus reuerenter acceptis, etſi difficile admodum videatur in huiuſmodi negotio ſcribere, in quo prius prædicti Illuſtres & conſiliarij viri in legali Philoſophia excellentiſſimi, adeo eleganter, docte, & copioſe ſcripſerunt, vt nihil ab eis intactum videatur, tamen vt cauſam ipſam deguſtaſſe videamur, & maxime quod noſtrum eſt munus, pie, ſancte, honeſte, & iuſtiſſime prædictæ Cæſareæ Maieſtatis voluntati, ac dignitati dicti collegij ſatisfaceremus in his, quæ iuri conſentanea nobis videntur.

Viſo toto dicto proceſſu, iuribus & inſtrumentis, & illo inſertis, & hinc inde productis, ac ſingulis actis & decretis in dicta controuerſia coram prædicta Cæſarea Maieſtate factis, vna cum dicta ſententia & conſilia præfatorum Illuſtrium dominorum conſiliariorum, & denique ſumma cum diligentia pluries & pluries inter nos collegialiter viſis, perſpectis, & trutinatis, totius dictæ cauſæ ſtatu & meritis, præſertim his quæ in dicto cõſilio eleuate diſcuſſa fuerunt ac alijs omnib. ſingulis quæ conſilio dicti collegij perſpicienda, diſcutienda, trutinanda hinc inde videbantur, ſigillatim atque diligentiſſime conſideratis diſcuſſis.

Dominatoris omnium, Dei Optimi Maximi præſidio implorato.

DEclaramus & approbamus conſilium & ſententiam prædictorum illuſtrium dominorum cõſiliariorum prædictæ Cęſareæ Maieſtatis, iunctis tamen iam per nos dicendis, vt infra.

Et

Et quatenus attinet ad illud dubium, an Cæſarea
Maieſtas ſit in dicta cauſa iudex competens vel ne?
tenemus firmiter & indubitanter illuſtriſſimam Rem
publicam Genuenſem non poſſe euadere, quin io di-
cta cauſa Cæſarea Maieſtas ſit iudex, & de ea cogno-
ſcere poſſit, & vltra adducta per prædictos dominos
conſiliarios mouemur: Nemo enim inficiari poteſt,
quin Imperator habere cenſeatur ſuperioritatem in
1 dictam Rempublicam, cum † Imperator ſit ſummus
ſuperior, Bald. in cap. penult. per illum tex. C. de bon.
2 quæ liber. & dicitur † habere iuſtum Imperium ſuper
omoes nationes, Hoſtienſ. in ſumma, in fine, de offic.
ord. verſic. ſed Imperator. Socin. conſil. 275. nume. 9.
3 lib. 2. & adeo eſt ſummus ſuperior, † vt non poſſit ſibi
ſuperiorem, neque æqualem conſtituere. Bald. in præ-
lud. feud. verbo, expedita ad fi. & 10 tit. de prohibita
feudi alien. per Freder. §. preterea, colum. fi. Curt. ſen.
conſil. 65. colum. 5. Abb. in cap. cum non liceat, num.
16. de præſcript. quia ſecundum Philoſophos, ſtanti-
4 bus terminis diſcretiuis, nullus † inferior poteſt eſſe
idem, quod eſt ſuperior, & quin etiam ſit iudex ordina
rius omnium ciuitatum, & dominoruoi ſibi ſubiecto-
rum, Soc. io conſil. 99. nu. 16. lib. 3. ſed cum ex proceſ-
ſu non appareat, per prædictam Illuſtriſ. Remp. pro-
batum, ſe Imperatori non eſſe ſubiectam, ergo Impe-
rator io eam habet dictam ſuperioritatem & iuriſdi-
ctionem.

Nec mouet, quod prædicta Illuſtriſſima Reſpubli-
ca præſupponat io dicto proceſſu, præſcripſiſſe dictã
ſupremam Imperatoris poteſtatẽ & iuriſdictionem,
& ab ea quoque ex priuilegio liberam eſſe: quoniam
vtroque caſu decipitur, nam ſi vult niti dicta præſcri-
ptione, dicitur quod non potuit præſcribi, Socin. dict.
conſilio 375. numero quinto, vbi inquit, quod ſecun-
dum magis communem opioionem doctiſſimorum
5 virorum † ſuprema poteſtas Imperatoris præſcribi
non poteſt, quo minus non habeat Imperatorem in
dominum, & in omni caſu non poteſt negari, quio ſit
opinio dubitatiſſima, vt ex adductis per Abb. & Fel.
d. cap. cum non liceat, de præſcript. Doct. in l. Impe-
rium, de iuriſdict. omn. iud. Socio. d. conſil. 99. nume.
16. lib. 3. quo caſu non poteſt dicta Reſpubl. ſuper ea
ſe fundare. Accedit quod res eſt quod dicta præſcri-
6 ptio interuenerit, † cum illa non ſolum debeat allega-
ri, ſed & probari, cum omnibus ſuis qualitatibus re-
quiſitis. Doct. in cap. 1 de præſcript. in 6. late Balb. in
tractat. præſcript. in vlt. par. tertiæ partis principalis,
quod cum factum non reperiatur, ergo, &c. aut prædi-
cta illuſtr. Reſpubl. vult niti dicto prætenſo priuile-
gio, & dicitur quod nec illud eam iuuat: ex multis,
primo quia de eo non apparet ex proceſſu, vnde ſu-
per iura non producta non eſt faciendum fundamen-
tum l. illicitas. §. veritas, de offic. præſid. Secundo cum
7 in dicto proceſſu non videatur diffiteri, † quod io di-
cto prætenſo priuilegio adſit clauſula [ſaluis iuribus
Imperij,] & conſequenter abſque probabili dubita-
tione ſunt reſeruata iura Imperij, duo reſultant effe-
ctus.

Primus ille eſt, quod dato quod prædicta Reſpu-
blica poſſet prætendere aliquod ius reſpectu dictæ
8 exemptionis a poteſtate Imperatoris vigore † dictæ
prætenſæ præſcriptionis, quod acceptando dictum
priuilegium [ſaluis iuribus Imperij] ſibi præiudica-
uit, argu. not. per Bart. in l. quo enim. ff. rem ratam ha-
be. in l. ſi filius, ad Maced. Doctor. in l. quæ dotis. ſolu.
matrim.

Alter effectus eſt, quod illud, ſ. ſaluis iuribus Im-
perij, per Rempub. acceptatum, non parit niſi limita-
tum effectum, l. io agris. de acquirend. rerum dom. &
ſic, quod Reſpublica remaneat libera quidem, ſed ita
tamen, vt Imperator ſit ſibi ſuperior. Nã nõ eſt nouũ,
9 quod Reſpubl. remaneat † libera, & Imperator rema
neat ſuperior, eſt text. elegans in l. non puto. de capt.
& poſtlim. reuer. Dec. conſ. 360. col. 3.

Tertio dato, ſine veri præiudicio, quod Reſpubli-
ca ex dicto prætenſo priuilegio, non obſtante dicta
clauſula [ſaluis iuribus Imperij.] poſſet prætẽdere o-
mnimodã exẽptionẽ, vt non recognoſcere ipſum Im-
peratorem, tamen cum nõ ſit dubiũ, quod Imperator
10 habeat hanc poteſtatem, ſic dictum prætenſum † pri
uilegium ſupprimere ac moderari, & etiam reuocare
ad libitum, & ſine cauſa, Bal. in l. qui ſe partis. colum.
10. C. vnde liber. Alexand. conſil. 216. oumero 14. lib.
2. Felin. in cap. nouit, numero 9. vbi loquitur de priui-
legio iuriſdictionis, etiam non ſubdito conceſſo, &
numero 10. de iudic. Gozadin. conſil. 5. columna pe-
nult. & conſil. 62. colum. 2. debet in caſu iſto ſuppreſ-
ſio & reuocatio ipſa cenſeri facta: cum prædicta Cæ-
ſarea Maieſtas expreſſim in dicto proceſſu declara-
uerit, ſe velle eſſe iudicem, & de dicta cauſa cogno-
ſcere, cenſetur enim pro validitate dictæ declaratio-
nis & actus, in neceſſarium aotecedens dictum præ-
11 tenſum † priuilegium ſuppreſſiſſe, & reuocaſſe. l. il-
lud. de acquirend. hęredit. Alexan. conſilio 224. in fin.
libro 6. Afflict. deciſio. 3. oumero 3. Decius in rubr. C.
12 qui admitti. columna penult. & fin. facit quod † Prin
ceps cenſetur in oeceſſarium antecedens, velle vti ple
nitudine poteſtatis pro validitate actus, Caſtr. conſil.
414. numero 5. libro 1. Alexand. in l. quamquam. C. de
teſtam. mil. Ruin. conſilio 23. numero quarto, libro 2.
atqui dicimus, quod in caſu iſto debet omnino di-
13 ctum † priuilegium ſupprimi & reuocari, vel ſaltem
non obſeruari: primo, ſi quando non recognoſcens
ſuperiorem eſt negligens io admioiſtrando iuſtitiam
ſuppleat Imperator, & ſic ſupprimendo dictam pote-
ſtatem. Abb. in capitu. ex ſuſcepto, numero 9. de foro
competen. Socin. d. conſilio 275. numero 9. multo ma
gis Imperator debet ſupplere & ſupprimere, quando
ſit euidenter iniuſtitia, Doctor. in dict. capitu. nouit.
Quod vero in caſu iſto adſit euidenter iniuſtitia ſa-
cti, patet, quia dato ſine veri præiudicio, quod illu-
ſtriſ. Alphonſus, vt aſſerit ipſa Reſpublica male tracta
14 ret † ſuos ſubditos, debuit tamen prius ter moneri.
eſt text. cum gloſſ. in capitu. 1. de mil. vaſall. Curt. iun.
conſilio 137. numero 20. & in tracta. feudo. in 6. part.
quęſtio. 1. Iaſ. io Authent. Qui rem, colum. 2. C. de ſa-
croſan. eccleſ. quod illuſtriſſimam Rempublicam Ge-
nuenſium minime feciſſe conſtat. Atqui (vt ipſamet
fatetur in proceſſu) a principio vaſallos prędicti il-
luſtriſ. Alphonſi, qui illi rebellauerant, & coegerant il
lum pro tuitione vitę ſuę in caſtrum Gouont ſe reci-
pere, ad protectionem, & obedientiam, & via facti di-
ctis vaſallis auxilium, & fauorem adeo pręſtitit, vt
confeſtim præparato exercitu pecunijs, & bellicis
tormentis, dictum Finarium occupauerit, ac alia fe-
cerit prout in proceſſu: quo caſu ita ioiuſte proceden-
do, extraiudicialiter, & de facto, dato, ſed non con-
ceſſo, quod vigore dicti prętenſi priuilegij illuſtriſſi-
ma Reſpublica dici poſſet habere omnimodam iuriſ-
dictionem, & non recognoſcere ſuperiorem, adeo ta-
15 men ſuſpecta redditur, vt † ſuſpecta ſit habenda, etiã-
ſi velit iudicialiter procedere, gloſſ. in capitu. ſtatutum
omnino vti. verb. copia. de reſcriptis. in 6. Brun. conſi-
lio 31. columna 3. eſt elegans text. in Clemen. paſto-
16 ralis. de re iudic. & hęc quoque ſuſpicio † militat in
officialibus ſuis, iuxta late tradita in capitu. inſinuan-

te,de offic. delegat. & per Brun. in d.conſilio. Secun-
do,quoties priuilegium tendit ad noxam,& ex eo ap-
17 paret, quod tertius † grauiter læditur, tunc a Princi-
pe reuocationem, vel moderationem recipit, capitu.
ſuggeſtum. de decimis,capitu. primo, &c.authorita-
te, de priuileg. eſt gloſſ. communiter approbata in d.
capitu.ſtatutum. verb. ad noxam. Aretin. & ceteri in
capitu.nouit. de iudic. Gozadin. conſilio 5. colum. 5.
faciunt tradita in capitu. cum omnes. de conſtitu. vbi
18 quando † conſuetudo quæ a principio valuit, inci-
pit eſſe iniqua, quia indebite lædit, reuocatur, ſeu
reuocata ipſo iure cenſetur. Doctor. in capitu. 1. de
conſuetud. ſed cui dubium eſt, ſi diceremus iſtud pri-
uilegium ſubſiſtere,quin omnino,& grauiter, ac enor
miter læderetur prædictus illuſtriſſ. Alphonſus. vlti-
19 mo accedit, quod † Princeps non poteſt ſibi legem
imponere,a qua non liceat recedere, maxime ex cau-
ſa, capitu. ſignificaſti, de electione,capitu. fina.de re-
ſcriptis.in 6. Bart.in l.cum precario,de precar.& Ale-
xand. eleganter docet in conſil.224. numero 6. libro
6.ſed nemo eſt,qui ex proxime dictis non videat, in ca
ſu iſto ſubeſſe cauſam & quidem probabilem. Quæ
omnia,maxime a fortiori,procedunt in prædicta Cæ-
ſarea Maieſtate, quæ in Imperium concedentis priui-
legium ſucceſſit,d.capitu.ſignificaſti,d.cap. fin. Hinc
diluuntur omnia argumenta, quæ adduci videntur
pro prædicta illuſtriſſima Republica, nẽpe, quod cum
illuſtriſſimus Alphonſus neget ſe vaſallum eſſe pro
aliqua parte dicti Finarij, dictæ Illuſtriſſimæ Reipu-
blicæ, & ipſa quoque neget Imperatorem eſſe domi-
num directũ Finarij,ſaltem reſpectu dimidiæ,pro qua
prætendit prædicta Reſpublica ſe dominã directam,
& ſic cum cauſa hæc non agatur inter vaſallos, ſed in-
ter extraneas perſonas, debuiſſet cognoſci per iudicẽ
20 ordinarium ipſius Reipublicæ † quæ eſt rea,gloſſ.com
muniter approbata in cap.ceterum, de iudic. Bald. in
capitu.1.de inueſtitu.in mar.fact.nume.6. vbi Afflict.
numero 12.Socin.conſil.12.nume.22. libro 1. conſil.
187. columna finali libro 2. & per ſuos iudices etiam
vigore priuilegij Imperatoris Fridericis Secundi, de
anno 1226. in dicto proceſſu inſerti,per quod cum Re
ſpublica ipſa prætendat habere omnimodam iuriſdi-
21 ctionem,neque Imperatorem † in ſuperiorem velit re
cognoſcere, Imperator non videatur poſſe in eam non
ſubditam ius dicere, cum etiam Imperator in cauſa
propria cognoſcere poſſit, Vlpian. l. & hoc Tiberius.
de hæred.inſtit. Doctor.in d.c,ceterum, nempe Dec.
nume.12.etiam quod ſit reus.Aretin. & Deci. in cap.
1.de probation. Tamen nõ procedit dicta concluſio,
quando controuertitur inter Imperatorem & nõ ſub-
22 ditum, & † ſic ipſam Rempublicam, quæ prætendit
ſe illi non eſſe ſubditam. Clem. paſtoralis, de re iudic.
Doct.in d.c.nouit,& Felin.in c.cum veniſſent,colum.
penultim.de iud.Socin.d.conſil.187.num.29. libro 2.
atqui nec videtur Imperator poſſe cognoſcere an iu-
riſdictio ad ſe ſpectet,Bald.in cap.1.§.fin.colum.3. de
prohib.feud.alien.per Freder. Alexan.conſil. 1. nume.
11.libro 1. & hoc ratione ſuſpicionis, nempe quando
tractatur vltra commodum iuriſdictionis, de aliquo
alio commodo,gloſſ.in l.de iure, in princip. ad muni-
cipal.Cardin.in Clemen.prima,verbo,Abbatis,in 10.
not. de exceſſibus prælat, quia ex ſupra dictis patet
ſolutio, nam Imperator remanet ſuperior, & iudex
ordinarius, & prædicta Reſpublica cenſetur illi ſub-
dita, & conſequenter ad prædictam Cæſaream Maie
ſtatem ſpectat cognitio dictæ cauſæ & exceptio quo-
que de iudicibus dictæ Reipublicæ vigore dicti priui-
legij, impertinens videtur, nam priuilegium illud præ-
dictæ Reipublicæ vſui erat, quando niti non poterat
ſe habere omnimodam iuriſdictionem & contra om-
nes,propter Imperatorem, cui erat ſubdita: nunc ve-
ro, quod prætendit habere eiuſmodi iuriſdictionem,
dictum priuilegium ſupprimitur, nam pugnat, quod
habeat omnimodam iuriſdictionem, non recogno-
ſcat ſuperiorem, & quod poſſit conueniri coram ſuis
iudicibus vel alijs ordinarijs, vt de ſe patet, remanet
& firma & valida concluſio illa, quod poſſit Impera-
tor in cauſa propria cognoſcere, cum Reſpublica ſit
maxime in caſu iſto illi ſubdita: & ceſſat omnis de ip-
ſo Imperatore ſuſpicio, quando maxime vltra alia Im
perator ipſe vti iuſtiſſimus, & modeſtiſſimus Prin-
ceps, etſi poſſet per ſe abſque conſilio peritorum, cau-
ſam ipſam terminare, non ſolum fuit contentus a præ-
dictis illuſtribus ſuis conſiliarijs habere conſilium, ſed
a nobis, & ab alijs Italiæ collegijs Iuriſconſultorum,
vt nobis relatum fuit, vt iuſtitiæ cauſa ipſa locus ſit, re
quirat.

Ad illud vero, an remedium capituli reintegranda
3.quæſt.1.& ſic ſolum poſſeſſorium iudicium per præ
fatum illuſtr. Alphonſum intentatum ſit,& an illud re
cte a prædicto illuſtr. Alphonſo fieri potuerit vel ne?
tenemus firmiter vtroque caſu quod ſic. Nam priore
caſu res eſt clariſſima, quia in petitione ſua narrauit
23 ſe ſua poſſeſſione Finarij ſpoliatum,& petijt ſe † rein
tegrari ad dictam poſſeſſionem, reiectis quibuſcum-
que exceptionibus petitorium reſpicientibus, & ſem-
per fuit proteſtatus, vt in dicto proceſſu, de non cu-
mulando petitorium cum ipſo poſſeſſorio: ex quibus
liquet intentatum remedium dicti cap. reintegranda.
& ſolum poſſeſſorium. Nec mouet, quod in precibus,
& in petitione prędicti illuſtriſ. Alphõſi videatur quo
24 que petitum, vt reſcindantur † illæ meticuloſæ con-
uentiones atque contractus, quo caſu videtur quo-
que intentata actio quod metus cauſa, quæ petito-
rium reſpicit, quoniam cum conſtet de ipſo metu &
proteſtationibus ſuis, & procuratoris ſui, timore me-
tus factis, de quibus in proceſſu, ante conuentiones
ipſas, conuentiones illæ quæcumque ſint, propter de-
fectum conſenſus prædicti illuſtriſ. Alphõſi, reddũtur
nullæ, & quidem ipſo iure, vt infra dicemus, ſicque
25 conſequens eſt, vt † nullum præſtent impedimẽtum,
gloſſ. in l.ſi pater.C.ne de ſtat.defunct. Bald. in l. fina.
C.de non num.pecun. Corne.conſil.135.colum.4. lib.
1. cum ſimilibus. & quod petitio prædicti Illuſtriſſ.
Alphonſi intelligi debeat, de facto tollantur. ſicque
in terminis interpretatur Bald. vt ſaluetur libellus in
l.ei qui ad ciuilia,colum.3. C.de appella.facit gloſſ. in
cap. inter ceteras, de re iudicat.& in l. 1.de fer. altero
vero caſu, idem quoque patet, nec nos vrget, quod
26 hic controuerti videatur † de vi compulſiua, in qua
non videtur competere remedium poſſeſſorium, vel
vbi competat, ſaltem exceptio dominij obijci poteſt.
Alex. & plerique in l. naturaliter, §. nihil commune,
de acquirend.poſſeſſ. Pariſ.conſil. 1.nu.176.lib. 1. qui
dicit hanc eſſe communem ſententiam, ea potiſſimũ
ratione, quod ſubſit voluntas etſi coacta ſit: quoniam
contraria opinio videtur probabilior, ex deductis
per prædictos illuſtres dominos conſiliarios, & verũ-
que ſaltem in caſu iſto verius omnino eſt, quoniam
27 præceſſerunt dictæ † proteſtationes ante ipſos contra
ctus factæ, & iuxta practicam traditam per Dinum
in l.qui in aliena. §. fin. de acquirend. hæredit. quibus
prorſus ipſo iure cenſetur ſublatus omnis prædicti il-
luſtriſſimi Alphonſi conſenſus, ſicque ceſſat contra-
ria ſententia, quæ dicto conſenſu tantum nititur, ita
eleganter docet Caſtren.in d.§.fin. vbi etiam Baldus,

Alex.

Alex. Imol. quam Caſtren. ſententiam ſingularem di-
cit Alexan. in l. pacta nouiſſima, colum. penultima, C.
de pact. & approbat Socin. conſ. 263. num. 9. libro 2.
Ripa in cap. cum M. Ferrar. num. 115. de conſtitutio-
nib. vbi inquit, hanc opinionem eſſe tenendam. Ruin.
in conſ. 121. num. 20. libro 4. qui dicit illam eſſe com-
munem.

Ad illud vero nunc ſpectat, an in dicto poſſeſſorio
debeat cognoſci de dominio, an non? & concludimus
quod non. vt iam demonſtrabimus, tollendo exce-
ptiones, quæ videntur ex proceſſu oppoſitæ. Etenim
non obſtat, quod cum agatur de reſtituenda poſſeſ-
ſione caſtri Gouonij, quod ideo, cum ſit munitiſſimũ,
& non poſſet ſine magna impenſa recuperari reſtitu-
28 tio dictę poſſeſſionis debeat retardari, quouſque † fue-
rit ſuper iuribus petitorij cognitum, & deciſum, ex
Caſtren. in l. 2. C. de edicto Diui Adrian. tollen. quo-
niam per fideiuſſionem oblatã per illuſtriſſ. Marchio-
nem, reſtitutio poſſeſſionis nequaquam venit retar-
danda, iuribus, & auctoritatibus adductis per præfa-
tos Illuſtres Dominos Conſiliarios. Concedit etiam
ex abundanti, quod cum Illuſtr. Alphonſus dicat ſe
vaſallũ reſpectu totius d. Marchionatus Finarij, prędi
ctæ Cæſareæ Maieſtatis & prædicta Illuſtriſſima Re-
ſpub. prætendat quoque ſaltẽ ratione partis dimidiæ
dicti Finarij eſſe ſuum vaſallum, & vertat res petito-
rij, quo ſe velit, omnino prædictus Illuſtriſſimus Mar-
chio reſpectu vtilis dominij, & naturalis poſſeſſionis
eſt tutus, quod propterea non veniat retardanda reſti-
tutio dictæ poſſeſſionis naturalis, vt ſatis de ſe patet.
Non obſtant quoque tituli producti per prædictam
Illuſtriſſimam Rempublicam in hoc poſſeſſorio iudi-
29 cio: quoniam etſi † clariſſimi & apertiſſimi eſſent, nõ
tamen admitti debent in d. remedio c. reintegranda.
vt receptior eſt Doctor. ſententia. Dec. conſ. 57. col.
penult. conſ. 553. num. 4. Brunus conſ. 19. col. fin. Rub.
Alex. conſ. 4. Alciat. in l. mulieris. §. deſinere. de verb.
ſignif. Caſſad. deciſ. 1. in tit. de acquir. poſſeſ. vbi hanc
ſententiam ſequitur, & refert ita fuiſſe per Rotam iu-
dicatum.

Minusque nos mouet exceptio allegati dominij
proprii prædictæ Illuſtriſſimæ Reipublicæ, nam &
hoc quoque caſu communiter receptum eſt, huiuſ-
30 modi exceptionem quatenus etiam de dicto † domi-
nio conſtaret, non obſtare nec impedire quo minus
ſpoliatus ante omnia debeat reſtitui. Alexand. conſil.
33. in primo, libro 6. Dec. in dicto conſil. 57. columna
penult. Ripa in cap. ſæpe, numero 37. & 50. de reſtit.
ſpoliat.

31 Denique non obſtat quoque in hoc caſu † exceptio
defectus notorii dominii ſeu iuris prædicti Illuſtriſ-
ſimi Alphonſi: quæ quatenus vera eſſet, in poſſeſſorio
admitti debet. Alexan. conſ. 78. colum. penult. libro 2.
Dec. conſ. 191. & Socin. Pariſ. conſ. 1. num. 170. lib. 1.
Doct. in d. §. nihil cõmune, quoniam etſi exceptio hu-
iuſmodi admitti ſoleat, tñ illa locum ſibi non vendi-
cat, niſi notorie copulatiue conſtet de non iure ſpolia-
ti, & de iure ſpoliantis, l. fin. C. de rei vend. Corſet. in
tract. fall. ad regulam quod ſpoliatus, &c. nu. 5. Ripa in
d. §. nihil commune, nu. 35. & 70. vbi Bologn. nu. 55.
Soc. in l. rem quæ nobis, verſic. circa nonam. num. 50.
de acquir. poſſeſſ. Decius dicto conſ. 191. col. pen. ſed
de hoc non appatet, vt infra dicemus, ergo, &c. Nec
etiam procedit quoties poſſeſſio cum vitio peruenit
ad reum conuentum, prout contigit in caſu iſto, in
quo notorijſſime conſtat dictam poſſeſſionem dicti Fi
narij perueniſſe cum magno vitio ad prædictam Illu-
ſtriſs. Rempublicam. Socin. in dicta l. rem quæ nobis,
dicto numero 50. quem ſequitur Dec. in d. conſ. 191.

Reſpectu vero petitorii, vt & illud etiam non omit-
tatur, quo euidentius pateat ipſum Illuſtriſsimum Al-
phonſum reintegrari debere ad ſuam poſſeſſionem
ſtatus Finarii, & omnium eidem ablatorum ab ipſa Il
luſtriſſima Republica Genuenſium, vt infra, & ſi res
admodum difficilis, & in facto perplexa exiſtat: tene-
mus tamen, ſtatum Finarii ante inueſtituram Impe-
ratoris Maximiliani factam Alphonſo ſeniori de to-
to Finario, vbi illud non comprehendatur in inue-
ſtituris Imperatorum Friderici Primi, & Secundi, qđ
nobis ex proceſſu non conſtat: fuiſſe rem allodialem
excepta tamen dimidia illius tertiæ partis, pro qua
32 Aledramus fuit inueſtitus ab Imperatore † Carolo
Quarto de anno 1385. ſuo & nomine Emanuelis fra-
tris. Quoniam etſi prædictus Aledramus legatur in-
ueſtitus ſuo & nomine antedicti Emanuelis, pro vna
& tertia parte dicti Finarij, & nomine Georgii pa-
trui pro vna alia tertia parte, tamen cum non con-
ſtet ex proceſſu, prædictos Emanuelem & Georgium
nec eius filios Lazarinum & Carolum ratificaſſe di-
ctam inueſtituram, nec tacite nec expreſſe, imo facien
do compromiſſum illud, potius videantur diſſenſiſſe
ſolus Aledramus & deinde Antonius filius remanſit
vaſallus Imperij, & ſola dimidia dictæ tertiæ partis
33 feudalis: quia non ſecuta aliqua † ratificatione, di-
ctis Georgio & filiis ac Emanueli, nullum fuit acqui-
ſitum ius, l. ſi ego, de negoc. geſt. Caſtren. conſilio 171.
lib. 2. Decius conſil. 256. num. 6. quæ quidem ratifica-
tio non cenſetur inducta, quia non conſtat quod di-
cti Georgius & filij, ac Emanuel ſcientiam habuerint
34 de dicta inueſtitura: & † ratificatio non inducitur ex
ſilentio, ſeu non facto Caſtren. conſil. 469. colum. pe-
nult. libro 1. Alexand. conſil. 191. colum. 3. lib. 3. Dec.
conſil. 98. ad fin. & quod excepta dicta dimidia tertiæ
partis, reliquum dicti ſtatus Finarij eſſet allodiale,
mouemur: quia ſiue Finarium in conceſsione Impera
35 toris † Otthonis Aledramo facta comprehendatur,
dicta conceſsio potius cenſetur donatio, quam feu-
dum, vt late deducitur ex conſil. Gozadin. 7. num. 13.
& colum. ſequen. num. 16. conſ. 8. colum. 4. nu. 16. cum
ſequen. conſ. 10. num. 1. Socin. iun. conſ. 76. col. 9. num.
45. libro 1. diffuſiſsime. Hieronymus Gratus reſponſo
9. num. 94. cum pluribus ſequen. lib. 1. quidquid dicat
Pariſius in conſil. 23. colum. 5. & ſequen. lib. 1. ſiue non
comprehendatur, etiam communis eſt concluſio
36 quod in dubio † res non præſumitur feudalis, ſed allo-
dialis. Ioan. Andr. in cap. fin. de iud. Curt. conſil. 184.
37 nu. 1. cum vulg. etiã ſi agatur de Marchionatu. † quo-
niam Marchionatus poteſt haberi titulo donationis
ſeu allodiali. Gozad. d. conſil. 8. columna 5. Alciat. in
tractatu præſumpt. regula ſecunda, præſumpt. 3. quo
caſu reſpectu dictorum bonorum allodialium, valent
& tenent illi contractus facti cum Illuſtriſsima Re-
publica. Hinc ſequitur dominium dictorum bonorum
allodialium, peruentum in dictam Illuſtrem Rempu-
blicam per illam inueſtituram factam Illuſtr. Alphon
ſo ſeniori, per Imperatorem Maximilianum, de an-
38 no 1496. non potuiſſe, ſine † cauſa tolli: prout ſe ha-
bet communis ſententia. Soc. in l. Gallus. §. & quid ſi
tantum, col. 6. vbi Galliaula, colum. fin. de liber. & po-
ſthum. Soc. in l. fin. C. ſi contra ius, & Canoniſtæ in c.
quæ in eccleſiarum, de conſt. quæ concluſio etiam pro
cedit non obſtantibus clauſulis adiectis in dicta inue-
ſtitura. Dec. in cap. ſuper eo, col. 2. ff. de offic. deleg. Pa
riſ. conſ. 1. num. 81. & ſeq. & conſil. 11. num. 116. &
ſeq. lib. 1. Iaſ. conſ. 93. col. 2. lib. 3. Dicimus tamen vi-
39 deri nobis Imperium præſcripſiſſe † dominiũ & iura

prædictæ Reipublicæ ex quaſi poſſeſſione longiſſima etiam vltra annos quadraginta, ex deductis in proceſſu, Caſtren. io l. fin. colum. penultima, C. de ſacroſanct. eccleſ. Alexan. conſil. 16. num. 20. lib. 5. Balb. in tract. præſcript. 3. parte 5. partis princ. quæſt. 1. & tanto magis, quoniam prædicta ciuitas Genuenſium tempore dictæ inueſtituræ Maxmiliani, & ab inde citra, vſque ad annum 1528. modo vnum, modo alium ſuperiorem recognouit. vt ex hiſtoriographis deprehendimus.

Reſpectu vero dictæ partis feudalis, dicimus, & tenemus, reſpectu tantum illius qualiſcumque portiunculæ dicti Finarij, quæ comprehenditur in illa tertia parte de qua fuit inueſtitus Illuſtriſſimus Ioannes a prædicta Illuſtriſſima Republica de anno 1451. prædictam Illuſtriſſimam Rempublicam præſcripſiſſe reſpectu dictæ portiunculæ; tamen habita ratione ad totum ſtatum Finarij, dominium illud directum quod Imperium reſpectu dictæ partis feudalis habebat, & clara ratione nos moueri exiſtimauimus, quoniam videmus prædictam Illuſtriſſimam Rempublicam ab anno 1350. vſque ad dictum annũ 1451. continuo retinuiſſe ſuam ciuilem poſſeſſionem directi dominij dimidiæ partis totius ſtatus Finarij & caſtri Franchi: quod etiam prædicti Illuſtriſſimi Conſiliarij non negãt, videmus etiam prædictam Illuſtr. Rempublicam etſi de dicto anno 1451. in feudum conceſſerit prædicto Illuſtri Ioanni, ſolum tertiam partem totius dicti ſtatus Finarij, & reliquas duas prædictus Illuſtriſ. Ioannes dictæ Illuſtriſſimæ Reipublicæ dimiſerit, & io dictis duabus partibus promiſerit illam non moleſta
40 re: tamen dictæ portiuoculæ dictæ partis, quæ † feudalis erat, dictam ſuam poſſeſſionem ciuilem continuaſſe, nec illa miſtura & rei feudalis & allodialis, quæ in dicta parte continebãtur, amiſiſſe, ſed retinuiſſe, l. rerum miſtura, de vſucap. Balb. in dicto tractatu præſcript. in 3. parte, 6. part. princip. quæſt. 1. in fine, videmus & denique, dictam ciuilem poſſeſſionem prædictæ Illuſtriſſimæ Reipublicæ ſic, vt diximus, continuatam, retentam de dicto anno 1451. reſpectu ſaltem dictæ portiunculæ, cum in animo conſiſtat fuiſſe continuatam, non autem amiſſam vſque ad
41 mortem prædicti Ioannis, vt patet ex † confeſſione ipſiusmet Illuſtr. Alphonſi, in precibus Maximiliano porrectis, vt ex notatis per Iaſ. & Dec. in l. cum a te. C. de tranſact. & ſucceſſiue dictam poſſeſſionem non fuiſſe interruptam, niſi de anno 1496. quo tempore Illuſtriſ. Alphonſus ſenior, a prædicto Imperatore Maximiliano, inueſtitus, illam facto interuertit, Iaſ. conſil. 37. libro 1. columna 2. ſicque apparet prædictam Rempublicam præſcripſiſſe vltra tempus centum annorum, quæ contra etiam Imperium admittitur iuribus vulgatis. Tenemus tamen Imperium etiam deinde contra dictam Illuſtriſſimam Rempublicam præſcripſiſſe, vt ſupra. Quoad vtile dominium Illuſtriſ. Alphonſi, cum videatur nobis Alphonſum
42 ſeniorem non habuiſſe † bonam fidem, tam ex denunciatione Reipublicæ ſibi facta, anno 1482. quam maxime ex narratis precibus per ipſum Alphonſum Maximiliano Imperatori oblatis, ex notatis per Salic. in l. ſi fundum, C. de rei vend. Rip. in c. cum M. oum. 159. de conſtit. Balb. de præſcript. 2. par. 3. partis principalis, quæſt. 2. & reſpectu ipſius Illuſtriſ. Alphonſi iunioris, non conſtat de tempore requiſito ad præſcriptionem dicti vtilis dominij, ex dicto proceſſu; dicimus propterea nobis non liquere præſcriptionem eſſe decurſam contra prædictam Illuſtriſſimam Rempublicam.

Quatenus vero attinet ad admiſſionem capitulorũ, & ad citationem procuratoris, tranſimus in ſententiã prædictorum Illuſtrium conſiliariorum: ſaluo, quod exiſtimamus, ad cautelam procuratorem Illuſtriſ.
43 Reipub. eſſe † citandum vſque ad expeditionem cauſæ, ex Abb. & Soc. in c. accedens, 2. not. vt lite non conteſt. & ex adductis per Socin. in tract. citat. art. 5. q. 30. num. 62. In eo vero articulo, an probata ſint requiſita ex dicto remedio cap. reiotegranda, pariter concurrimus in ſententiam prædictorum Illuſtr. conſiliariorum, nempe quod Illuſtr. Auria, & nomine prædicti Illuſtr. Alphonſi, & prædictæ Reipubl. teneat dictum Caſtrum Gouonij.

Poſtremo quoad ſententiam ferendam per ſuam Cæſaream Maieſtatem, tenemus ita ferendam eſſe, vt condemnetur prædicta Illuſtr. Reſpub. ad reintegrandum prædictum Illuſtriſ. Alphonſum ad ſuam poſſeſſionem totius ſtatus Finarij, & pręſertim caſtri Gouonij, qua ſpoliatus fuit a prædicta Illuſtr. Republ. & ad reſtituendum ablata, ac relaxandum depoſitũ, ſeu ſequeſtrum ex parte ipſius Reipubl. & ad ſoluendum omnia damna, fructusque, tã perceptos, quam qui percipi potuiſſent, & expenſas Illuſtr. Alphon. ſaluis partium iuribus in petitorio, præſtito tamen per prædictum Illuſtriſ. Alphonſum idoneo fidejuſſore, de reſtituendo in poſſeſſionem dicti Caſtri Gouooij, vbi cõtinget prædictũ Illuſt. Alphõſum in iudicio petitorio ſuccumbere. & hæc omnia non obſtantibus dictis conuentionibus, de quibus in proceſſu nuperrime facto, inter prædictam Illuſtriſ. Rempubl. & prædictum Illuſtr. Alphonſum initis, vt ſupra.

Et ita nos Doctores prædicti collegij, prius inter nos communicato conſilio, repræſentantes totum prædictum collegium, dicimus & putamus ſic iuris eſſe, vt ſupra. & in fidem præmiſſorum ſolito ſigillo prædicti collegij noſtri obſignari fecimus, cum prædicti Collegii Cancellarii ſubſcriptione. Data Papiæ, die ſeptima Decembris, anni milleſimi, quingenteſimi ſexageſimi. Tibi ſoli Deo Optimo Maximo laus & honor.

Iacobus Maria Vtrabellus, publicus Sacra Imperiali & Apoſtolica auctoritate Notarius, & collegiatus Papiæ, præfatique venerandi collegii magnificorum Dominorum Iuriſconſultorum Cancellarius, de eorum mandato ſubſcripſit.

SVMMARIA.

1 *Otthonis conceſſio Aledramo facta, an feudalis, vel libera fuerit.*
2 *Otthonis priuilegium Aledramo conceſſum, quæ contineret.*
3 *Conceſſio facta, cum clauſula, prout iuſtè & legaliter poſſumus, quam vim habeat.*
4 *Imperatorem directum dominium rerum Imperij transferre non poſſe.*
5 *Fidelitatis denominatio feudo conuenire dicitur.*
6 *Feudi conceſſio eſt gratia & beneficium.*
7 *Donationis, verbum, quando latè intelligatur.*
8 *Imperator in coronatione iurat, ſe Imperij iura aucturum non diminuturum.*
9 *Diſueſtire, verbum, quid præferat.*
10 *Marchionatus titulus feudi cenſetur.*
11 *Imperatorem voluiſſe Imperij iura minuere non præſumitur.*
12 *Otthonis conceſſio Aledramo facta feudalis fuit.*
13 *Præſumitur ex ſtatu præſenti in præteritum.*
14 *Interpretatio illa ſumitur in dubio, qua actus valeat.*

Nemo

15 *Nemo dat, quod non habet.*
16 *Vaſallus inueſtituram intra annum & menſem non petens, feudum perdit.*
17 *Feudi dominus, iudex eſt competens in cauſa feudali.*
18 *Compromiſſum de re feudali fieri non poteſt.*
19 *Tranſactio de re feudali iniuſſu domino fieri non poteſt.*
20 *Alienandi facultas conceſſa in his, quæ alienari non poſſunt regulariter, quomodo intelligatur.*
21 *Vaſallus etiam cum clauſula, ſaluo iure domini, in potentiorem feudum non poteſt alienare.*
22 *Feudum cum licentia alienandi aliquando certis caſibus alienari non poteſt.*
23 *Feudum demonſtratur ex præſtito iuramento fidelitatis & ſusceptis inueſtituris.*
24 *Res libera, vt feudalis, a ſuperiore recognoſci poteſt.*
25 *Inueſtitura vna alteram declarat & aperit.*
26 *Metu geſta iure non valent.*
27 *Metus iuſtus eſt armorum terror.*
28 *Periculis vitæ, & amiſſionis bonorum ſe ſubijcere quis non tenetur.*
29 *Metus non præſumitur interceſſiſſe in contractu.*
30 *Conſilium animi præſumitur ex enormitate facti.*
31 *Dolus præſumitur, ſi enormis interceſſit læſio.*
32 *Metus ad actus ſubſequentes extenditur, cum eadem metus cauſa ſubeſt. Quod iudicis arbitrio relinquitur, numero 33.*
34 *Clauſulæ, ex certa ſcientia & animo deliberato, ex notariorum conſuetudine apponi ſolent.*
35 *Clauſula, ſpontè, iam metu appoſita in inſtrumento præſumitur, cum contractus per metum eſt celebratus, ſicut ipſe contractus.*
36 *Imperator ex plenitudine poteſtatis & ex certa ſcientia, priuilegia iam conceſſa reuocare poteſt.*
37 *Priuilegium conceſſum ob benemerita tolli & reuocari non poteſt.*
38 *Citatio non requiritur quādo Princeps extraiudicialiter procedit etiam tollendo ius alterius.*
39 *Citatio illius non exigitur, quo inuito actus celebrari poteſt.*
40 *Notorius defectus proprietatis poſſeſſionem inficit.*
41 *Princeps eum priuare poteſt ſine citatione, quem cognoſcit in ſe ius non habere.*
42 *Vaſallus feudo priuari poteſt ſine citatione, & ordine iudiciario, cum de notorio illius delicto conſtat.*
43 *Priuilegiorum ſubſtantia ſufficit ad demonſtrandum quale priuilegium fuerit conceſſum.*
44 *Princeps concedere poteſt auctoritatem ingrediendi poſſeſſionem ſine iudicis licentia.*
45 *Genua ciuitas à quibus libera cenſeatur.*
46 *Imperator in vniuerſum terrarum orbem ius dicere poteſt.*
47 *Priuilegiorum conceſſio, ſubiectionem præceſſiſſe arguit.*
48 *Priuilegiatus contra concedentē priuilegio vti nō debet.*
49 *Libertas & ſuperioritas aduerſus Imperium, cumulatiuè non priuatiuè præſumitur.*
50 *Imperij ſuprema poteſtas præſcribi non poteſt.*
51 *Verba enunciatiua Principis probant.*
52 *Geminatio & reiteratio actus plurimum operatur.*
53 *Dictio noſter, noſtra, noſtrum, dominium arguit.*
54 *Appellatio ab Imperatoris ſententia non conceditur.*
55 *Præſcribens ſpatio 30. vel 40. annorum, plena ſecuritate defenditur.*
56 *Mala fides anteceſſoris in facto arduo nocet ſucceſſori.*
57 *Iudicis auctoritate faciens, dolo caret, & in bona fide verſatus.*
58 *Bona fides præſumitur in eo, qui iudicis ſententia, aut qui poßidet Imperatoris auctoritate, nu. 59.*
60 *Imperator Dei miniſter in terris dicitur.*
61 *Bona fides in dubio præſumitur.*
62 *Mala fides anteceſſorum non impedit præſcriptionem inchoari & perfici in ſucceſſoris perſona.*
63 *Priuilegium conceſſum præſcriptionem non currere, niſi centenaria ſit, quæ continere debeat vt valeat.*
64 *Inſtrumentum tranſumptum & exemplatum vt probet, parte citata ſumi debuit.*
65 *Priuilegiū perdit qui bona concedentis per vim occupat.*
66 *Diſpoſitione l. 2. & l. bene a Zenone, de quadr. præſcript. fruitur, qui a ſupremo Principe cauſam habet.*
67 *Spoliato reſtituenda ſunt omnia.*

Reſponſum quartum a venerando Bononienſi Iureconſultorum collegio, in cauſa Finarienſi redditum.

DEi Optimi Maximi implorato præſidio. Quāuis ſacratiſſimus Imperator dominus noſter clementiſſimus, pro ſumma ſua prudentia & grauiſſimo eius iudicio, valeat quoſcumque legum iuriumque nodos diſſoluere: quandoquidem omnia iura illi pateant, habeatque apud ſe conſilium doctiſſimis eruditiſſimiſque Iureconſultis refertiſſimum, valentibus præſentem difficultatem & grauiores etiam decidere. Nihilominus imitatus ſententiam Diocletiani & Maximiniani Impp. in l. dubium non eſt. C. de repud. aſſerentium, quod omnia, quę conſilio recte geruntur, iure meritoque effectu & firmitate nituntur. & alibi legitur quod integrum eſt iudicium, quod plurimorum ſententijs confirmatur. c. extra conſcientiam, 64. diſtin. c. prudentiam. de off. deleg. libuit cętum profitētium iura conſulere exiſtimans beatitudini Imperij ſui conducere, ſi adſcito prudentum conſilio, huiuſmodi res graues diſcuſſione indigentes, terminauerit. Nos vero in propoſita quæſtione qualeſcumque fuerint vires noſtrę, noſtrumque ſtudium, illud totum ſumma fide ac diligentia, pro indaganda veritate, ſuæ ſacratiſſimæ Maieſtatis omnino pollicemur ac ſpondemus. Præſertim quod ſuis ad nos datis litteris intelleximus, pro ea tantum parte conſilium expeti, quæ iuſtitiam foueat. Res ſane Cæſare inuictiſſimo Principe digna.

Accingendo igitur nos propoſito muneri, & breuitati ſtudendo, vt res patietur, de pluribus diſceptandum erit ad dilucidationem illius principalis quæſtionis in præſenti iudicio vertentis; quæ eſt num Illuſtr. Marchioni Alphonſo de Carreto, competat remediū c. reintegranda, 3. q. 1. aduerſus Excelſam & Illuſtrem Rempublicam Genuenſem?

Primo enim dicendum eſt, an conceſſio Imperato-
1 ris Otthonis † Aledramo facta ſit feudalis, an vero
allodialis & libera, in qua dubitatione, licet apud antiquos & recentiores Iuriſconſul. varie certarum ſit,
vt conſtat ex his, quæ habentur in dictionario Alberici in verbo, feudum, in 3. colum. verſicu. item quæro, & in conſil. Gozadin. 8. & 9. & apud Pariſium conſilio 23. libro 1. & alios pleroſque citatos per iſtos, tamen illam diligenter intuentes nobis viſum eſt, quod
2 priuilegium † Otthonis duo principaliter contineat:
Primo enim narrat qualiter Aledramus ab eo petijt ſibi concedi cohortes, ſiue curtes, & abſas quaſdam ad regnum ſuum tūc ſpectantes. Subinde petijt, quod confirmaret & corroboraret omnes res ſuas & proprietates, quæ illi aduenerant, tam hæreditario iure parentum, quam de acqueſtu ſuo. Imperator autem reſpondendo petitis primis, dicit, quod concedit,

donat,& largitur dictas cohortes petitas,exiſtẽtes in-
ter flumen Tanagri, & Vſbani, vſque ad litus maris,
& nomina dictorum locorum(quæ multa ſunt)ibi ex-
primit, ſubiungens ſe illud agere intuitu fidelitatis ip-
ſius Aledrami,prout iuſte & legaliter poteſt.

Secundo confirmat & corroborat eidem Aledra-
mo Marchioni,omnes res & proprietates ſuas,quæ il-
li aduenerunt, tam de hæreditate parentum, quam de
acqueſtu ſuo, per diuerſa loca, videlicet in Comitatu
Aquen. Sauonenſi, Aſtenſi, Montisferrati, Taurioẽſi,
Vercellenſi, Parmenſi, Cremenſi, Bergomenſi, cum
omnibus eorum pertinentijs & adiacentijs, & finali-
ter quidquid dictus Aledramus habet & habiturus eſt
in Italico Regno, conſequenter dictum Marchiona-
tum & omnia bona illi adhærentia & ſpectantia con-
firmat & corroborat. Hac conceſſione ita ſtante, di-
cimus,quod prima pars huius conceſſionis ſapit dona-
tionem,reſpectu vtilis dominij tantum,quia non ſim-
3 pliciter donat, ſed dicit, † prout iuſte & legaliter poſ-
ſumus, quæ verba veniunt limitatiue & reſtrictiue ad
præcedentia, iuxta l. edita, ibi, prout edicti perpetui
monet auctoritas. C. de edend. & in l. 2. in princip. ibi
prout iuris eſt. C. de his qui latron. occult. Si enim Im-
perator voluiſſet libere donare omni reſpectu, tam
vtilis quam directi dominij, non fuiſſet vſus verbis li-
mitatiuis; & quamuis paulo infra dicat, ita quodam-
modo dominio dicti Aledrami Marchionatus ſubdan
tur,& in eum trãsferãtor,verificari poſſunt dicta ver-
ba,reſpectu vtilis dominij prædicti, & hoc modo eui-
4 tabitur difficultas illa Doctorum, qui dubitant, † an
Imperator poſſit a ſe abdicare directum dominium
bonorum ſpectantium ad Imperium. de qua per Bal.
Abb. & Imolam in cap. intellecto, de iureiuran. Bal.
in proœmio feud. verſic. expedita littera B. vſque ad
numerum 33. & conſ. 2 2 2. colum. 4. libro 3. idem Bal.
& Alexand. in l. filio quem pater. ff. de liberis & po-
ſthum. in fine princip. Caccialup. in repetit. l. cunctos
populos, num. 10. C. de ſumma Trinitate, & fide Ca-
thol. & in l. Imperium, num. 35. ff. de iuriſdict. omn.
iudic. & per Imol. & alios, in rubr. de verb. oblig. num.
20. & 2 t. & alibi ſæpe, qui omnes inclinare videntur
in partem negatiuam, & hæc intelligentia ſatis ſuade-
tur ex illis verbis Otthonis in proœmio dicti priuile-
gij, dum ait, ſe ita agere, vt annuat honeſtis petitioni-
bus fidelium ſuorum, & vt eos promptiores reddat in
5 famulatu ſuo, quæ verba † [fidelium & famulantiũ.]
bene conueniunt vaſallis, vt in tit. de no. forma fidel.
& in titulo, Quid præcedere debeat, fidelitas, vel in-
ueſtitura, & per Aluar. in tit. quæ fuerit prima cauſa
benef. amitt. num. 34. notatur in c. 1. §. fi. de pace iura-
men. firman.

Nec omnino deſtruentur illa verba [donamus &
6 elargimur] ſiquidem conceſſio † feudalis ſit gratia
& beneficium, & ſic donatio quædam. capit. 1. ex
quibus cauſis feudum amitt. Baldus in præludijs feu-
dor. columna quinta, Curtius ſenior conſilio 49. co-
lum. 17.

Non obſtat etiam, quod vbi in diſpoſitione ſit men
tio de dominio, intelligatur de directo, l. 1. §. qui in
perpetuũ, ſi ager vectig. vel emph. pet. item, nec illud,
7 quod verba † donationis late ſint interpretãnda, cap.
cum dilectus, extra de donatio. quia reſpondetur, illa
procedere, quando quis diſponit purè & libere, quod
hic factum non eſt; ſed dictum fuit limitate, [prout
iuſte & legaliter poſſumus,] præterea prædicta pro-
cederent, quando diſponens libere diſponere poſſet,
8 ſed cum hic ſimus in † Imper. qui in eius coronatio-
ne iurat, ſe pro poſſe non diminuturum iura Impe-
rij, ſed illa aucturum, vt in dicto capitulo intellectos.
ſtricta nempe fieri debet interpretatio, vt non dica-
tur contrauenire ſuo iuramento; nec ei, quod pro-
prium eſt Imperatoris, augere ſcilicet fimbrias Impe-
rij, non autem diminuere, iuxta not. in proœmio. ff. &
Inſtitut.

Quo vero ad ſecundam partem dicti priuilegij
Otthonis, in verſic. inſuper. quæ continet confirma-
tionem Marchionatus, & reliquorum bonorum ten-
torum per Aledramum, res dubitationem habere
non videtur, quin remanſerint feudalia: quoniam
Imperator in talibus bonis, nil aliud agit, niſi quod
9 confirmat & corroborat res Aledrami, quas † habuit
iure hæreditario, vel de acqueſtu ſuo, & ſubdit quod
nullus eum diſueſtire habeat, & ſic præſupponit inue-
ſtituram, l. decem, de verbor. obligat. item ibi [ſi quis
obiecerit, quod inueſtituram præteritis temporibus
non habuerit, liceat ipſi Aledramo ſuiſque hæredi-
bus, per hanc noſtram licentiam, affirmare vel iura-
mento declarare, ſe inueſtitum fuiſſe,] ex quibus om-
nibus patet, quod Imperator non immutat nec alte-
rat feudum, quinimo illud confirmat & corroborat,
certum eſt enim, quod Aledramus tunc habebat Mar
chionatum: quod patet, quia Imperator ipſum Mar-
10 chionem appellat. Clement. 1. de probat. qui † Mar-
chionatus eſt titulus feudalis, vt in capitulo 1. quis di-
catur Dux, Comes, vel Marchio. cap. 1. de feudo Mar
chiæ. Bald. conſilio 2 2 3. libro 1. Nec credendum eſt,
ipſum Imperatorem voluiſſe feudum tam nobile &
antiquum Cameræ Imperialis, & illius directum do-
11 minium a ſe, & † Imperio abdicare: quod ſi facere vo-
luiſſet, non potuiſſet, per prædicta, alioquin iudicatus
fuiſſet & iudicaretur vnũ pecus, ſecundum Bald. in d.
c. intellecto, nu. 5. qui etiam dicit, quod ſi aliter dicere-
mus, ſequeretur, quod minueretur per particulas to-
tum Imperium, & illud diſſolui poſſet, quod admit-
tendum nõ eſt, ſubdens hunc eſſe neruum, ſeu nodum
indiſſolubilem: & ait, quod Princeps non poteſt de no
uo infeudare vltra modum conſuetum aliorum Prin-
cipum, aliàs diceretur dilapidator, quod bene ſeruit
caſui noſtro.

12 Et ita dictam † conceſſionem feudalem eſſe firmat
Pariſ. dicto conſ. 23. num. 18. nonnullis alijs rationi-
bus, quæ ibi videri poſſunt: maxime quia deſcenden-
tes ex Aledramo præſtiterunt fidelitatem ſequentib.
Imperatoribus, & ſic conſenſu partium declaratum
fuit, dictum priuilegium totum ſonare in vim feudi,
non autem donationis. pro quo facit l. ſi ibi qui adulte-
13 rij. C. de adulter. vbi ex † ſtatu præſenti præſumitur in
præteritum. Ex quibus omnibus firma ſtabit hęc con
cluſio, primam & ſecundam partem dicti priuilegij
feudalem eſſe.

Nec quidquam obſtabunt ea verba in dicto priui-
legio inſerta. ibi, [habeatque poteſtatem tenendi,
vendendi, commutandi, alienandi, pro anima iudi-
candi, & quidquid eorum decreuerit animus facien-
di, &c.] quia id erit intelligendum reſpectu vtilis do-
14 minij, † vt conceſſio valeat. l. quoties. de rebus dubijs.
non autem directi, ex defectu poteſtatis concedentis
vt ſupra, & tunc erit feudum non habens propriam
naturam feudi, iuxta cap. 1. de feud. non haben. pro-
priam naturam feudi. Et per hæc reſpondetur ad con-
ſilium Gozadin. 8. & 9. & ſequacium, qui certa non
omnia contenta in dicto priuilegio diligenter ſcrutati
ſunt. vt per prædicta apparet, & inferius etiã dicetur.
firma igitur manente dicta concluſione, quod ea con-
ceſſio Otthonis feudalis ſit, plura ſequuntur corolla-
ria ad rem noſtram plurimum conferentia. Primum
eſt, quod

eſt, quod dicti domini de Carreto, non potuerint trã-
ſferre niſi per vtile dominium, quod habebant in Ge-
15 nuenſes † per regul. l. traditio, de acq. rer. dom. l. nemo
plus iuris, ff. de reg. iur.

16 Secundum, quod Genuenſes non petendo † ſe inue-
ſtiri infra diem & annum, ceciderint ab omni præten
ſo iure, c. 1. quæ fuerit prima cauſa beneſ. amit. Andr.
de Iſern. in c. 1. §. ſi minori. ſi de feud. fuer. controu. in-
ter dom. & agnat. not. in c. Imperialem, §. prȩterea, de
prohib. feudi alien. per Freder.

17 Tertium, quòd † Imperator eſt iudex competens
Genuenſium, ratione bonorum feudalium, cap. cete-
rum, extra de iudic. in cap. nouit, eod. tit. Clem. paſto-
ralis, §. denique, vbi Card. not. in prin. & in 4. quȩſt. de
re iudic.

18 Quartum eſt, quod prædicti dominij de † Carreto
compromittere non potuerint ſine conſenſu domi-
ni directi. ſecundum Andr. de Iſern. in capitulo 1. ſub
numero 3. verſic. hodie putamus non compromitti de
feudo, de leg. Conrad. Abb. in cap. cum tempore, col.
2. num. 3. de arbitr. Roman. in l. 1. §. & poſt. de noui
operis nunc. qui dicit quod tranſactio & arbitramen-
tum non ȩquiparantur, iuribus allegatis per ipſum, ſed
19 vaſallus † ſine conſenſu domini non tranſigit, cap. 1.
de controuer. feud. inter domin. & vaſal. & c. ſi vaſal-
lus, ſi de feud. fuerit controuer. inter domin. & vaſal.
ergo non compromittit, in quam ſententiam venit
etiam Matthæus de Afflict. in c. 1. §. ſi vaſal. in tit. ſi de
feud. fuer. controu. inter dom. & agn. dum dicit, illum
textum eſſe correctum, idem firmauit Iacob. de San
cto Georgio in tract. feudorum, in verbo, & cum pacto
de non alienan. num. 10. diſtinguens inter arbitrum
& arbitratorem, vt ibi per ipſum. Nec dicatur, quod
ex quo data fuit poteſtas alienandi dictis dominis de
Carreto, videatur etiam data licentia compromit-
tendi, &c. Quia reſpondetur, quod per hanc licen-
tiam vendendi & alienandi, intelligitur, quod poſſit
20 alienare † iuxta naturam contractus feudi. per ea,
quæ voluit Signorol. de Homodeis, conſ. 10. in quæſt.
vertente, numero 3. & Spec. in tit. de locato, §. nunc
aliqua, numero 117. verſic. 94. vbi ea mente Iacobin.
& Bart. firmat, quod ſi in contractu emphyteutico ſit
conceſſa licentia emphyteuſim vendendi & alienan-
di, tamen intelligitur requiſito domino, ſecundum
naturam contractus. & quamuis illa opinio Speculat.
habeat aliquos contradictores, vt per Iaſon. in l. 2. ſub
num. 4. C. de iure emphyteut. tamen illam veram om-
21 nino putamus, quando † feudatarius ſeu emphyteu-
ta alienaret in potentiorem ſe, vt in caſu noſtro con-
tigit. l. 1. & 2. C. ne lice. potent. notatur in capit. 1. §.
beneficium. vbi Afflictus. ſi de feudo defuncti conten-
tio ſit. Specul. in tit. de feud. §. quoniam ſuper homa-
gijs. num. 63. Vel quando deuentum eſſet ad tranſla-
tionem poſſeſſionis ſine ſcientia domini, quam Ge-
nuenſes in caſu noſtro aſſerunt interueniſſe: vel quan-
do per dominum infeudantem reſeruata ſibi fuerit
ſuperioritas, vt hic, vbi Imperator Ottho prohibet,
quod nullus Dux, Marchio, Comes, vel Iudex, valeat
Aledramum, nec eius hæredes quouis modo mole-
ſtare ſuper dictis bonis, ſub pœna, &c. quaſi dixerit
ſe ſolum iudicem ſuper his eſſe velle. Quæ ſuperio-
ritas clarius reſeruatur, in inueſtituris Friderici Pri-
mi, Friderici Secundi, & Caroli Quarti. vt inferius.
dicetur.

Quorum trium ſupradictorũ, ſi vnum interueniat,
22 vaſallus † feudum alienare non poteſt ſine conſenſu
domini, etiam quod per prius ſimpliciter data fuiſſet
licentia alienandi, ita aperte dicit Aret. conſ. 14. viſo,
col. 2, Paulus Caſtr. conſ. 179. nu. 2. lib. 1. ſecundum no
uam impreſſ. Alex. conſ. 2. in cauſa. col. fi. lib. 5. Matth.
de Afflict. in c. 1. §. feudum ea lege datum, ſi de feudo
fuerit controuerſia inter dom. & agn. nu. 31. ex men-
te. Imol. in cap. potuit, de loc. nu. 64. qui citat Spec. &
Io. Andr. ſic velle. ſed in caſu noſtro, alienatio facta eſt
in potentiorem, id eſt, in populum Genuenſem longe
potentiorem iſtis de Carreto, & numquam intermo-
riturum, l. proponebatur, ff. de iudic. item Genuenſes
aſſerunt in ſe tranſlatam fuiſſe poſſeſſionem ciuilem,
vt ſupra, fuit quoque reſeruata ſuperioritas, vt ſupra
docuimus, & inferius etiam dicetur. ergo ſine expreſ-
ſa ſcientia & licentia Imperatoris dictum feudum in
alios transferri non potuit: alias ſequeretur, quod do-
minus haberet inuitus vaſallum, quem forte habere
noluiſſet, capitulo 1. in fine, de frater. de nou. benefic.
inueſtit.

Secundo principaliter dicitur, quod dato, & non
conceſſo, quod dicta conceſſio fuerit in omnibus eius
punctis mera donatio, quod tamen verum non puta-
mus, per prædicta ex quo ipſimet Carreti adiuerunt
Imperatores Fridericum Primum, & Fridericum Se-
cundum, & Carolum Quartum, antequam ſe immi-
ſcerent cum Genuenſibus, & ab ipſis Imperatoribus
iteratis vicibus petierint inueſtituras & agnouerint
23 illos in dominos directos, & præſtiterint † iuramen-
tum ligium, & ſeruauerint ea omnia quæ obſeruantur
in ordinarijs & proprijs inueſtituris feudorum, vt ap-
paret ex dictis inueſtituris. & etiam prȩſumendum eſt
in alijs inueſtituris idem interueniſſe propter tempo-
ris longinquitatem, iuxta not. in l. ſciendum. de verb.
oblig. cum ſimilibus, certe non videmus, cur bona hȩc
feudalia eſſe non dicantur, per ea quȩ dicit Spec. in tit.
de feud. §. 5. ver. quinto. & ibi Baldus in Apoſt. vbi vo-
24 lũt, † quod ſi quis recognoſcat, res ſuas patrimoniales
ab aliquo in feudum, non conſtituitur feudum, idem
voluit Bald. & Aluar. in c. per quos fiat inueſtitura, &
in c. 1. §. ex eadem, in 3. col. de leg. Conrad. & hanc di-
cit communem opinionem eſſe Curt. iun. in tract. de
feud. in 4. parte princip. ſub num. 15. verſ. tamen in iu-
dican. Iacobin. de Sancto Georgio, in tract. de homag.
num. 10. faciunt not. per Salic. in l. qui rem. in fine,
col. 1. C. locati. Ex quibus quidem inueſtituris & aliis
prȩſumptis declaratur illa prima Otthonis conceſſio,
quod ſcilicet fuerit feudalis, ſimiliter aliæ inueſtituræ
declarationem viciſſim recipiunt ab inueſtituris Ma-
ximiliani, & Caroli Quinti, quod illis ſimul conſide-
ratis, nemo eſt prudentis iudicij, qui dicturus non ſit,
bona in dictis priuilegijs contenta, feudalia fore, quan
25 doquidem † inueſtituræ iſtæ ſe ad inuicem declarant,
vt ſuperius diximus. quod aperte firmat Decius con-
ſilio. 193. colum. fin. allegando plures auctoritates, quȩ
ibi videri poſſunt, & idem Pariſ. d. conſ. 23. num. 23.
& 24. lib. 1.

Tertio conſiderauimus, quod geſta per iſtos de
Carreto cum dominis Genuenſibus, non obſtabant
quia violẽta & per metum extorta fuere, vt videre eſt
ſcripturis productis pro parte Doctorum Genuẽſium,
maxime in illa continente compromiſſum, quæ ha-
betur in proceſſu folio 279. vbi dicitur, quod partes
prædictæ volentes ſedare diſcordias, guerras & ſcan-
dala, &c. item ibi [caſu præſenti & voluntate trium
officialiũ conſtitutorũ ſuper conſultatione, & ſeruitijs
dictæ guerræ,] itẽ ibi [de omnibus guerris, diſcordijs
controuerſijs, & quæſtionibus ortis, & ſuper omni-
bus & ſingulis iniurijs, incendijs, damnis, homici-
dijs, & quibuſcumque offenſionibus, realibus & per-
ſonalibus factis inter partes: necnon inuaſionibus,

& occupationibus terrarum, locorum & caſtrorum,
compromittunt in Ducem Genuæ, Dominum Anto-
nintum Adurnum,&c.] item in alia ſcriptura exiſten-
te in proceſſu, folio 350. ibi [illato publico bello per
Commune Genuę &c.] item ibi [Burgo Finarij & ca
ſtro Gouonij iuſſu prædicti Illuſtriſs. Domini tũc Du
cis, & excelſi Communis Genuę & igne & ferro dire-
ptis funditusque euerſis] ex quibus ſcriptis & alijs pro
ductis per dictos Genuenſes exiſtentibus in proceſſu,
conſtat, quod dicti de Carreto fuerunt pluries, violen
ter & de facto vexati a dictis Genuenſibus, & coacti
ſic tranſigere, prout nouiſſime cõtigit moderno Mar-
chioni Alphonſo, qui vi & armis coactus fuit exire è
caſtro Finarij, & deſerere totum Marchionatum, vt
in proceſſu conſtat.

26 Quare, quod vi† metusque cauſa geſtum eſt, ratum
non habet prætor. l. prima, ff. quod metus cauſa, l. ni-
hil conſenſui, & ibi Modern. late, ff. de reg. iuris. cap.
ſuper hoc, de renunciat. Doctor. in l. interpoſitas. C.
de tranſactio. Alexand. conſilio 98. numero 3. & 4.
27 libro 3. vbi dicit, quod † iuſtus metus eſt terror ar-
morum, l. 3. §. ſi quis autem viſis. ff. de vi, & vi armata,
& alibi gloſ. in cap. bona, el primo, in verbo, metue-
bat, de electio. dicebat, quod ſolus timor violentiæ in-
ferendæ eſt iuſtus metus ad infringendam electionem
antiquam metu factam, quamuis impreſſio non fue-
rit ſecuta, neque comminata, ſed ſufficit, quod ſub-
ſit cauſa, propter quam debeamus timere futuram
violentiam & impreſſionem, ad hoc vt dicatur quis
iuſte timuiſſe, licet in veritate impreſſio non fuerit
ſecuta, neque etiam conſummata, quia non debet
28 quis ſe ſubijcere periculis † vitæ vel amiſſionis bono-
rum, ſecundum Innocent. in cap. cum a nobis olim.
in gloſ. in verſ. nulla, de electio. quem refert & ſequi-
tur Alexand. in dicto conſ. 98. numero 3. & 4. libro 3.
Pariſius, conſ. 137. numero 17. cum ſequen. libro 4.
ſed in caſu noſtro non ſolum interuenit apparatus ar-
morum, ſed etiam deuentum fuit ad violentias & e-
xecutionem, vt ex prædictis ſupra relatis apparet, er-
go facta cum Genuenſ. ſubſiſtentiam habere non de-
bent.

Confirmantur prædicta ex eo, quod voluit Bald.
in l. decernimus, numero 6. C. de ſacroſanc. eccleſ. vbi
29 dicit, quod † contrahens cum potente, præſumitur
dolo inductus, quando enormiter læditur. ſimiliter
metus præſumitur, data læſione, capit. cum dilectus.
& ibi Innocent. quod metus cauſa. Bald. in cap. 1. §.
item ſacra, numero 8. de pace iuramen. firm. ſubdens,
30 quod † ex enormitate facti præſumitur conſilium
animi, allegat Bart. in l. fin. de prætorijs ſtipulat. in fi.
31 dum vult, quod arbitrator† præſumatur eſſe in dolo,
ſi enormiter lædat partem, late Pariſius, conſ. 139.
num. 67. cum ſequen. lib. 4. & conſ. 60. colum. a. & 3.
eodem lib. 4. qui citat conſilium Baldi, 204. in fine, li-
bro 3. dicentis, quod lex ciuilis habet illud pro proba-
to, cuius contrarium non eſt credibile, nec poſſet per-
ſuaderi alicui bono viro, ad cuius arbitrium hæc redi-
guntur, ſed ea qualitate dicti laudi, & perſonarum &
alijs inde ſecutis, conſtat dictos dominos de Carreto,
enormiſſime læſos fuiſſe, ergo Genuenſes fuerunt in
mala fide, per ea quæ ponit Curt. in tractatu de feud.
in 4. par. verſic. ſeptimo, in fi. conſequenter nullo tem-
pore præſcribere potuerunt, vt regula, malæ fidei, de
reg. iur. in 6.

Nec dicatur metum fuiſſe purgatum ex his, quæ
poſtea acta fuerunt per dictos de Carreto, quia ſem-
per viguit eadem cauſa metus, videlicet potentia, di-
uitię, & maioritas dictorum Genuenſium propinquo-
rum & adhærentium ſtatui dictorum de Carreto,
quem Genuenſesmet aſſerunt in viſceribus ſuis, quo
32 fit, vt realis † metus extenſus dicatur ad ſequentia &
longo interuallo interuenientia, l. fin. in fine, C. quod
metus cauſa, Bart. in l. penult. ff. de cond. ob turpem
cauſam. idem Bartolus & Baldus in l. ad vindictam,
C. quod metus cauſa. vbi dicunt, quod ſi probatum
ſit metum fuiſſe illatum, ſemper præſumitur durare
ſubſiſtente eadem cauſa. idem voluit Bart. & Iaſon in
l. qui in aliena. §. Celſus, nume. 3. de acquiren. hæred.
33 & huiuſmodi cauſa metus, † arbitrio iudicis & ſupe-
rioris terminanda eſt, vt ſupra, cap. cum dilectus, vbi
Doctor. extra, quod met. cauſa. Bald. in l. 1. quod me-
tus cauſa.

Nec dicatur, quod contractus facti per dominos de
Carreto, habeant in ſe clauſulas, [ex certa ſcientia a-
nimo deliberato, non vi, non dolo, vel metu inducti,
&cet.] quia primo dici poſſet, quod iſtæ clauſulæ ap-
34 ponuntur † ex conſuetudine notariorum, quæ parum
operantur, ſecundum Bart. in l. 1. quæſt. 6. de iure co-
dic. Barbat. conſ. 57. col. 10. libro 1. adducens Abbat.
& alios, in cap. quintauallis, de iureiuran. Dec. conſ.
188. colum. penult.

35 Secundo, & melius reſpondetur, † quod cum iſtæ
clauſulæ fuerint inſertæ in contractu meticuloſo, qua
ratione non tenet contractus, ſic quoque clauſulæ, vt
acceſſoriæ, eodem vitio laborant, per ea quæ voluit
Bar. in l. fi. C. ad Velleia. & in l. ſi ex cautione, in 1. lect.
circa fi. C. de non num. pec.

Quarto principaliter dicitur, quod Imperator Ma
ximilianus anno 1496. habens notitiam eorum om-
nium, quæ de facto egiſſent domini Genuenſes con-
tra vaſallos Imperij, ſuper rebus & bonis feudalibus
ſpectantibus ad Romanum Imperatorem, huiuſmo-
di alienationes, & adulterinas infeudationes caſſa-
uit, irritauit, & annullauit, motu proprio, ex certa
ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, etiam abſoluta,
ac alias omni meliori modo, iure, via, & cauſa, &cet.
aſſerens ſe pleniſſime informatum de his, quæ retro-
actis temporibus geſta fuerunt ſuper dictis bonis, in
præiudicium Romani Imperij, per quæ verba & clau
36 ſulas† prægnantes, dubium non eſt, quin ipſe ſubuer-
tere voluerit & potuerit omnia, & quæcumque acta
inter dictos Genuenſes, & dictos de Carreto, per ea
quæ late deducit Decius conſil. 191. in cauſa, colum.
a. qui conſuluit ſuper duabus donationibus factis a
diuerſis ſuperioribus, & concludit propter vim di-
ctarum clauſularum derogatum cenſeri primæ dona-
tioni, quoad proprietatem & poſſeſſionem allegan-
do multas auctoritates, de quarum clauſularum effi-
cacia ac virtute, plura ſcribit Ruin. conſilio 21. nume-
ro 15. libro 1. & latius Pariſius, conſilio 1. libro 4. per
totum. Confirmantur prædicta ex eo, quod dicta an-
nullatio & ſubſequens inueſtitura, facta fuit a Maxi-
miliano ob benemerita, fidem, & deuotionem Al-
phonſi aui erga Roman. Imperat. vt in proceſſu ſolio
220. Aſſerit quoque Carolus Quintus ſe gratificari
velle dicto Alphonſo moderno, & illum de dictis bo-
nis inueſtire, ob ſtrenuam operam & fidum comitatũ
eius patris Ioannis, quem in expeditione belli Afri-
cani ſibi ſumma cum laude præſtitit, aſſerens, poſt
egregie eius facinora, & multos perpeſſos labores, ip-
37 ſum laudabiliter occubuiſſe. Quæ cum ita ſint, † ni-
hil eſt, quod annullare poſſit dictam infeudationem,
ſecundum Bald. in proœm. Decret. col. 4. idem Bald.
in prælud. feud. colum. 9. verſic. ſed pauca de Principe
dicamus. maxime, cum Imperator Maximilianus di-
cat ſe pleniſſime informatum de dictis alienationibus

fine

Digitized by Google

ſine eius conſenſu factix, ſed temere & de facto: & pro
pterea dicta bona veluti alienata e ſuo dominio dire
cto, cõfiſcat, & declarat deuoluta fuiſſe ad Romanũ
Imperium, & ſedendo pro tribunali ſic pronunciauit
& declarauit ipſe Maximilianus, vt in proceſſu, fol.
2xx. & ſucceſſiue Alphonſum auum præſentis moder
ni Alpſionſi, inueſtiuit & infeudauit de bonis, quibus
de facto Carreti anteceſſores ſui ſpoliati fuerant, &
de nouo illa ſibi in feudum nobile cõcedit, cum alijx
prægnãtiſſimis clauſulis. Et hoc idem poſtea bis egit
Carolus Quintus infeudando prius Ioannem patrem
dicto anno 1529. i ciuitate Genuę, poſtea anno 1536.
in eadem ciuitate inueſtiendo modernum Alphon-
ſum, cum approbatione, auctorizatione & innoua-
tione, quatenus opus eſſet, dictæ conceſſionis Maxi-
miliani, inſertæ in priuilegio dicti Caroli Quinti.

Quare cõcludendo omnino exiſtimauimus, tales,
inueſtituras diuerſis temporibus conceſſas, ab anno
1496. citra, iure ſubſiſtere, & plenum robur habere,
38 nec opus fuiſſe Genuenſ. citare † in huiuſmodi decla-
ratione extraiudiciali. vt dicit Roman. conſilio 364.
circa primum in quinto dub. in fin. vbi inquit, quod
quando Princeps auſert ius alterius per viam extra-
iudicialem, non eſt illius neceſſaria citatio. per iura
allegata per ipſum quãuis in caſu noſtro non auferat
a Genuenſ. aliquid de ſuo, ſed ſolum diſponit Impe-
rator de rebus feudalibus, de quibus Ottho, Freder.
I. Freder. II. & Carolus IV. aliàs diſpoſuerunt: & pro
39 pterea † citandi non erant, quibus inuitis & ignoran-
tibus actus expediri potuit. l. 4. §. illud, de fideicom.
lib. t. l. qui poteſt, de reg. iur. Alexan. conſi. 2. viſis co-
dic. numero 47. libro 1. dicens, quod quando appa-
ret principem alicui velle præiudicare, non opporte-
re illum citare, ex quo actus illo inuito fieri poteſt. &
plura ad hanc rem expendit Dec. d. conſi. 191. nu. 7. 8.
& conſi. 274. in fi. faciunt not. per Abb. in c. quia cle-
rici, nu. 4. de iure patr.

Prætetea, cum ex iam deductis notorie conſtet
Maximiliano de defectu proprietatis Genuenſ. illos
potuit ſine citatione & cauſæ cognitione, prætenſo
iure, & prætenſa poſſeſſione ciuili priuare, & alteri
40 concedere: quia † notorius defectus proprietatis in-
ficit poſſeſſionem, & impedit illam reſtitui, vt dicit
Alexand. in l. naturaliter, §. nihil commune, column.
xx. verſicu. 1. fallit. de acquiren. poſſeſ. & ibi moder.
omnes not. in cap. cum olim. de re iud. & dicit Abb. in
c. cum clerici. quod ſi clericus notorie eccleſiam te-
neat iniuſte, non eſt neceſſe quod epiſcopus illum ci
tet in iudicio, ſed poteſt de facto illum ſpoliare, Go-
zad. late d. conſi. 9. numero 62. loquens præciſe in ter
minis noſtris. notorietas vero patuit Maximilino,
& poſtea Carolo V. per ſæpe dictas quattuor inueſti-
turas dictorum Imperatorum inſertas in priuilegio
Maximiliani, iuxta not. per Abb. in d. c. cum olim. Ad
prædicta facit conſi. Baldi 16. factum ſic præſupponi
tur, column. fin. lib. quinto, vbi loquitur in inferiore
41 a Principe, & dicit, † quod ſi ei conſtet aliquẽ ius nõ
habere, ſine citatione poteſt illum priuare: multo er-
go magis id concedendum erit in Imperatore. & hoc
idem ſormauit Dec. d. conſi. 191. colum. 3. ad fin. facit
etiam quod voluit Bald. in c. x. de feud. ſine culpa non
amit. & conſi. 141. Thema huius modi, colum. x. lib. x.
42 vbi dicitur, quod quando delictum vaſalli † eſt no-
torium, poteſt princeps feudum alteri concedere ſi-
ne cauſæ cognitione, quia non arctatur ob obſeruan-
tiam ordinix iudicialis, idem Bald. in capit. primo, ſi
de inueſtitu. inter dominum & vaſallos lis oriatur,
numero 18.

Nec dici poteſt, non ſufficit conſtare de dictis inue-
ſtiturix dictorum Imperatorum antiquorum, cum in-
43 tegre non exhibentur † priuilegia; quia dicitur ſuffi-
44 cere, quod ſubſtantia † priuilegiorum prædictorum
fuerit expreſſa in priuilegio Maximiliani & Caroli
Quinti, l. 1. & ibi Alberic. not. C. de epiſcop. & cleric.
Ruin. conſil. 31. num. 7. libro primo. cum ergo ex præ
miſſix pateat, bona feudalia per Carretos transferri
non potuiſse in dominos Genuenſes, potuit Maximi-
lianus declarare ipſos de Carreto cecidiſſe a iure feu-
dali, ex quo alienarunt inconſulto Cæſare: dictaque
bona applicare Cameræ Imperiali, & poſtea eiſdem
de Carreto ex benignitate & liberalitate Cæſarea in-
feudare, præſertim quod dictæ alienationes non fue-
rint voluntariæ, ſed violentæ, & coactæ, vt ſupra, pari-
45 terque potuit cõcedere † facultatẽ apprehendẽdi poſ-
ſeſſionẽ dictorum bonorũ propria auctoritate, prout
ſibimet Imperatori cõpetebat, ſecundum Bar. in l. 1. §.
vſusfructus. de oper. noui nunc. Dec. in terminix no-
ſtrix conſil. 191. num. 9. colum. fin. Nec obſtat, quod
Imperator iudicauerit in cauſa propria, quia id fa-
cere poteſt. Bar. in l. 1. C. ne quix in ſua cau. per l. & hoc
Tiberius, de hæd. inſtit. in l. proximè, de his quæ in
teſtam. delent. Abb. & Dec. in c. cum veniſſent, de iu
dic. Et ſi replicaretur, illud procedere dumtaxat inter
46 ſubditos: ciuitax † vero Genuæ libera videtur a ſu-
biectione Imperiali, ergo, &c. vt per Hoſtien. & Abb.
in cap. nouit. colum. 11. de iudic. quos ſequitur Fel. in
c. cum veniſſent, colum. penult. verſic. limit. pri. per
Alexand. & Iaſon in l. ſi receptum, de iuriſd. omnium
iudic. poſt princ. reſpõdetur, quod dato, quod Genua
fruatur libertate, illud quidem contingit ex priuile-
gio Caroli Quinti & aliorum antiquorum Imperato-
rum, quorum priuilegia ſi videantur, arguunt Genuæ
ſubiectionem: quia ibi dicitur, ſaluis iuribus Imperij
47 & quatenus non diceretur, ſic intelligi debent, † &
Imperator quoad iuriſdictionem habet fundatam in
tentionem ſuam in vnoquoque loco, ita Alexand. cõ-
ſil. 87. accuratis, in ſi. lib. 6. Martinus Laudenſis in tra
cta. de princip. not. 183. incip. ius commune, Bald. in
rubr. Codicis, colum. ſecunda, cum multis alijs aucto
ritatibus, quæ facile adduci poſſunt. Qualitas enim
iſta, priuilegium concedere, maniſeſte arguit eorum
ſubiectionem, & ius commune in ceteris eſſe in con-
48 trarium, l. ius ſingulare. de legib. & in indiuiduo † ꝙ
priuilegium concedere, ſit ſignum ſuperioritatis, vo-
luit Ioan. de Lignano in capit. quod clericis, de foro
compet. quem ad hoc citat Riminald. conſil. 286 nu-
49 mero 41. libro ſecundo. Præterea dicta ciuitas † non
debet vti tali priuilegio contra Imperatorem, l. ami-
ciſſimos, de adminiſtr. tut. not. in l. ſed & milites, §. 1.
de excuſat. tut. doctr. Bar. in l. ſi iudex circumuento, ff.
de min. vbi etiam Bald.
50 Item dicitur, quod licet ipſa prætendat ſe † libe-
ram, & aſſerat præſcripſiſſe libertatem, illud quidem
eſſet intelligendum cumulatiue, non autem abdica-
tiue, per ea quæ ponit Angel. in l. hæc autem, in ſi. de
ſeruitut. vrban. prædior. cuiux opinionem ſequitur Ia-
ſon in l. Imperium, numero 20. verſic. limita hanc cõ-
cluſionem, & ibi Caccia lupus numero 43. & Moder.
numero 127. de iuriſdict. omnium iudic. idem Cac-
cialupux in l. 1. C. de ſumma Trinit. & ſide Cathol.
numero 12. Decius conſilio 307. numero 2. Barthol.
Socin. conſilio 226. colum. 3. circa medium, libro ſe-
cundo, dicenx, quod ſecundum magis communem
51 opinionem doctiſſimorum virorum, † ſuprema pote-
ſtas Imperatorix præſcribi nõ poteſt, quo minus quis
habeat ipſum in dominum & ſuperiorem: & reſpon-
det

det his, quę in contrarium adduci poſſunt: quę opi-
nio quoad ciuitatem Genuę, proculdubio veriſſima
eſt. quando quidem in priuilegio Caroli Quinti con
ceſſo Genuenſibus, dicatur [ciuitas noſtra Imperia
lis,] item in priuilegio in feudo conceſſo Ioanni pa-
tri præſentis Marchionis dicitur, [datum in ciuitate
noſtra Genuæ.] quod conceſſum fuit ſub anno 1529.
ſimiliter in alio priuilegio conceſſo moderno Mar-
chioni Alphonſo, ſub Anno 1536. dicitur, [Datum
in ciuitate noſtra Genuæ,] ex quibus iteratis verbis
[ciuitatis noſtræ,] palam prolatis, in præſentia mul-
torum heroum, & in ſcripturam redactis, apparet,
quod ciuitas Genuæ ſubiacet Romano Imperio, ſal-
tem quoad recognitionem ſupremæ poteſtatis. de
quo ſupra, quoniam verbis Imperatoris ſtandum eſt,
52 etiam † quod enunciatiue emiſſa fuerint, d. Clemen.
1. de probat. præſertim, cum iterata ſint, Clement. 1.
in verbo, Diocœſanis, de iure patron. Decius in ter-
minis verborum geminatorum per Imperatorem,
53 quod talis † iteratio plurimum operetur, ponit in
conſilio 588. numero 17. verbo accedit. His adden-
dum eſt, quod priuilegium obtentæ libertatis a Ca-
rolo Quinto per dominos Genuenſes, fuit produ-
ctum coram præſente Imperatore, quo fit, vt ipſi cō-
tenta in eo approbare dicantur, l. cum pecunia, C. de
liber. cauſ. Alexand. in l. 1. §. editiones. numero 19. de
edend. cum ſimilibus. conſtat ergo Genuam ſubeſſe
54 Imperatori, quia † pronomen illud, [noſter, noſtra,]
arguit dominium & ſuperioritatem, l. id quod no-
ſtrum, de regu. iur. §. item ea. Inſtitut. de rerum di-
uiſio. merito ceſſabit ea replicatio, quæ ex aduerſo
fiebat dum diceba tur, Genuam dici noſtram, ideſt,
Imperij, iure fœderis & amicitiæ: quia impropria ni-
mis foret locutio, & quando proprie verba ſumi poſ-
ſunt, ceſſat improprietas, l. non aliter. de legat. 3. cum
vulgat. item habita ratione proferentis, & in quem
proferuntur, debemus intelligere noſtram eam ciui-
tatem eſſe, vt eſſe debet, id eſt, Imperatoris, vt in ca-
pit. 1. §. firmiter. de prohib. feud. alienat. per Freder.
vbi de Germania & Italia, quæ præcipue ſubſunt Im
perio. Stante igitur iſta ſuperioritate & dominatio-
ne, quam habet Imperator in Genuenſes, optimo iu-
re potuit ipſe Maximilianus ius dicere in ſua cauſa.
per ea quæ ſupra diximus & cognoſcere de iſta con-
trouerſia feudali, pronunciando ſuper ea, vt fecit.
55 Cui † ſententiæ ſtandum fuit, & eſt, nec ab ea recla-
mare licuit, l. 1. ff. a quibus appella. non licet. quo fit,
vt dicti domini de Carreto dicantur legitimi feuda-
tarij Cæſaris, & quatenus iuribus ſuis aliquid deeſ-
ſet (quod tamen admittendum non eſt) per prædi-
cta, dicimus dictas inueſtituras Maximiliani & Ca-
roli Quinti præſcriptione 30. & 40. & plurium an-
norum, communitas taliter fuiſſe, quod ipſi plena ſe-
curitate frui poſſunt, iuxta text. in c. 1. §. quidam obli-
gauerat, vbi Bald. nu. 1. de feu. dat. in vicem legis com
miſſ. c. 1. §. ſi quis per 30. annos, ſi de feudo fuerit con-
trouer. inter dom. & agnat.

Nec huic præſcriptioni obſtat allegata mala fides
per dominos Genuenſ. cōtra iſtos de Carreto, ex eo,
quod contrauenerint contractibus per ſe factis cum
56 dictis Genuenſibus, & iuratis, &c. quæ † mala fides
inſequitur ſucceſſores quando ſumus in facto arduo,
puta in occupatione alicuius feudi dignitatis, vt in
caſu noſtro, ſecundum Abb. conſilio 3. nitar in præ-
ſenti, colum. 24. verſic. 16. libro ſecundo, quem refert
Felin. in cap. ſi diligenti, colum. ſecunda, de præſcri-
ptio. facit l. vitia poſſeſſionum, C. de acquiren. poſſeſ.
Quoniam ad hoc reſpondetur, quod in iſtis dominis
de Carreto, nullo modo poteſt conſiderari mala fi-
des, ſtantibus violētijs & metu ſupra cōſideratis, quę
conſenſui aduerſantur. d. nihil conſenſui, de regul. iur.
57 Præterea, quod fit † iudicis auctoritate, non dici-
tur dolo nec mala fide fieri, in l. non videntur data. §.
qui iniuſſu. ff. de reg. iur. & in regul. quod quis man-
dato, de regul. iur. in 6. l. iuſte poſſidet. ff. de acquiren.
58 poſſeſſ. & ſi bona fides † præſumitur ex ſententia, vel
facto iudicis, quanto magis ea præſumetur ex præſen-
59 tia & facto † Imperatoris, qui ſupremus eſt omnium
ſuperiorum, ſecundum Bal. in l. penultima in princ.
C. de bonis quæ liber. & gerit vices Dei in terris, in
temporalibus, ſecundum Bald. in l. 1. C. de iure aur.
annulorum, colum. ſecunda, ſub littera B. & cor eius
60 in manu Dei eſt, & † eius eſt miniſter, epiſtola, inter
claras. C. de ſumma Trinitate & fide Cathol. vbi Bal.
in 6. notab. quo fit, vt dicatur præbuiſſe iuſtam cau-
ſam mediantibus ſuis inueſtituris, inducendi bonam
fidem, ſecundum Baldum in l. prima, C. de furt. nume
ro 23. qui dicit, quod auctoritas ſuperioris inducit
bonam fidem, alleg. text. in l. generaliter, ff. de nox.
quem citat Martin. Landenſis in tracta. de princip. in
283. quæſt. Accedit ad prædicta diuturnitas tāti tem
61 poris, quæ operatur quod † bona fides præſumatur,
etiam ſi non appareat aliquis titulus, vt late deducit
Socin. conſi. 83. colum. ſecunda, verſic. non expedit.
præterea dicitur, quod dato, & nullo modo conceſſo
quod anteceſſores Alphonſi, aui huius Marchionis
62 fuiſſent in mala † fide, tamen ex quo ipſe habuit no-
uum titulū a Maximiliano, in ea potuit inchoari prę
ſcriptio, & poſtea perfici a filio, & nepote, ſecundum
Iaſ. in l. Pomponius. §. cum quis. ſub nu. 20. verſicu. li
mitatur dupliciter, de acquiren. poſſeſſ. qui plures ad
hoc citat, vt ibi videre eſt, quibus addendus eſt Bal-
bus in tract. de præſcript. in 22. quæſt. 2. par. 3. partis
principalis.

Stante igitur iſta longæua Carretorem poſſeſſio-
ne, habente ortum ab Imper. dubium non eſt ipſum
& Carretos hoc ius feudale præſcribere potuiſſe. Qui
bus non obſtabit aſſertum priuilegium Henrici Im-
63 per. qui † dicitur priuilegiaſſe Genuenſes, vt contra
eos non curreret niſi centenaria præſcriptio, quia re
plicatur, quod præſcriptio 30. vel 40. annorum tolli
non poteſt, niſi in priuilegio adſit clauſula. [Non ob
ſtante, vel, ex certa ſcientia. vel, de plenitudine pote-
ſtatis,] vt per DD. in authen. quas actiones, C. de ſa-
croſan. eccleſ. Aretin. in conſilio decimoquinto, in 2.
dub. quarum clauſularum mentio nō habetur in tranſ
ſumpto quod a Genuēſibus exhibitum eſt. ergo, &c.
64 Secundo illud † tranſſumptum non fuit integre ſum
ptum, nec modo quo debuerat, videlicet auctoritate
iudiciali, & parte legitime citata. ergo non probat.
Auth. ſi quis in aliquo documento, Cod. de edendo.
Tertio dicitur, quod dd. Genuenſes ea occupatione
violentia, direptione & deſtructione bonorum ſpe-
ctantium ad Imperatorem, & etiam ex occiſione va-
ſallorum ipſius Cæſaris, videntur indignos ſe feciſſe
65 dicto † aſſerto priuilegio Henrici, & alijs quibus de-
corati ſunt, ex tex. in capit. dilecti, ex tr. de priuileg. §.
quod ſi delinquētes, ibi, non permittas aliquibus pri
uilegijs vti, in authen. de mand. princip.

Quarto domini de Carreto habuerunt cauſam ab
Imperatoribus, in tantum, vt illorum cauſa ſit iuncta
& connexa cum cauſa Imperatorum centenaria præ-
ſcriptione, cum quis non vtatur priuilegio cōtra con-
cedentem illud, iuribus præallegatis. pariter allegari
non poterit contra ſuffectum & habentem cauſam ab
Imperatore, per regulam l. ſi eum, §. qui iniur. ff. ſi quis
caut.

Digitized by Google

caut. aliàs enim per indirectum offenderetur ius Cæ-
ſaris, quominus præſcriptione vaſallum ſibi acquire-
re poſſet: cum quo Cæſare Genuenſes vti habent ſo
lum iure communi, l. ſecunda, C. de priuileg. fiſci. Pro
66 ceteris etiam † facit textus l. ſecundæ C. de quadrien.
pręſcrip. vbi qui habet cauſam a fiſco, modo quocum
que, qui excogitari poſſet perpetuo eſt tutus, præten-
ſo autem domino regreſſus ſolummodo conceditur
vſque ad quadriennium. Et quod dicitur de habente
cauſam a fiſco, idem eſt in habente cauſam ab Augu-
ſto. l. bene a Zenone, C. eo. vbi eſt caſus. ergo poſt qua
driennium non licuit Genuenſibus moleſtare dictos
de Carreto, habentes iam multis annis elapſis cauſam
ab Imperatoribus. Conſequenter ex pręmiſſis conclu
dendum eſt, dominos Carretos, ſi quid ſupererat, qđ
præſcribi poſſet, optimo iure ex dicta longæua poſſeſ
ſione titulata præſcripſiſſe, & dominium vtile extare
penes ipſos, propterea non obſtare allegatam noto-
rietatem dominij per Genuenſes, quoniam illud non
eſt modo aliquo penes illos, ſed bene eſt apud Carre-
tos, id eſt, præſentem Marchinnem. & quatenus ob-
ſtinate veritatem fateri nolint, ſaltem negare nõ poſ-
ſunt, quin prætenſa ſua iura ex dictis inueſtituris, &
longæua Carretorum poſſeſſione, obfulcata intene-
brataque fuerint: conſequenter dicto Marchioni om-
67 nia vi ablata & occupata, & poſtea ſequeſtrata, † re-
ſtitui & relaxari debent, d. capitulo reintegranda, 3.
quæſtio. prima. capitulo in litteris, cap. ſæpe, de re-
ſtitut. ſpoliat. velut illi, qui meliora & potiora iura ha
bet, iuxta doctrinam Bartoli, in l. ſi oleum, ff. de dol. &
in l. fideiuſſ. §. fina. ff. qui ſatiſd. cogant. non obſtanti-
bus ex aduerſo adductis, quibus probe & legaliter
reſponſum fuit per excellent. Dominos cõſiliarios au
licos ſacrę Cęſareę Maieſtatis, quorum dicta per nos
diligenter iuſte ac mature conſiderata, cõfirmamus
& approbamus, velut iuſtitiæ & æquitati conſenta-
nea. Quare arbitramur partes ſacratiſſimi Imperrato
ris eſſe in pronunciando ad fauorem dicti Marchio-
nis, ſaniori tamen iudicio ſemper ſaluo. *Laus Deo.*

VT ſupra concluſum, conſultũ, & publicatum, & ius eſſe dixerunt & affirmarunt magnifici Equites & Comites, ac excellentiſſimi & famoſiſſimi iuriſconſulti ſacrorum colegiorum Pontificij & Cæſarei iuris, almi & antiquiſſiſimi Gymnaſij Doctorum Ciuitatis Bononiæ ſtudiorum matris, maturo conſilio & æquitate, præuijs d. Doctorum allegationibus, in eorum ſacroque venerandoque cętu, ſummopere habitis, prout ſic ego Marcus Achilinus quondam Io. filius, Bonon. ciuis, Apoſtolicus, Imperialis, cõisque Bononien. not. publicus, eorumdẽ excellent. D. Doctorũ ſecretarius & ſcriba, de mãdato magnifici Equitis & Comit. ac excellentiſs. I. V. D. domini Ioan. Ludouici Bouij, digniſſimi Prioris ſacri collegij Pontificij iuris prædicti: necnon magnifici Equitis & Comitis, ac excellentiſs. legum Doctoris D. Alberti Berei, meritiſſimi Prioris ſacri collegij iuris Cæſarei prædicti, rogatus & requiſitus, eãdem conſultationem in hanc publicam & authenticam formam redigi feci, ſigilliſque eorumdem collegiorum, in ſimilibus ſolitis, muniui, & in præmiſſorum fidem, hic mecum ſigno & nomine meis ſolitis ſubſignaui, ſub anno, a natiuitate D. N. Ieſu Chriſti, milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo: indictione tertia, die vero vigeſima prima menſis Decembr. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, D. Pij, diuina prouidentia Papæ Quarti, ann. I.

SVMMARIA.

1 *Imperator iudex eſt competens Genuenſium.*
2 *Marchio Finarij Imperio ſubijcitur.*
3 *Imperator concedendo, & donando loca Imperij ſupremam iuriſdictionem ſeruare præſumitur.*
4 *Iudicis iuriſdictionem prorogaſſe, ex multis actibus præſumitur.*
5 *Iudex procedens ad vlteriora, oppoſitas exceptiones reiiicere cenſetur.*
6 *Proteſtatio contraria facto, nihil operatur.*
7 *Priuilegia a Friderico Genuenſibus conceſſa, quam habeant interpretationem.*
8 *Imperialis Camera quæ intelligatur.*
9 *Clauſula, ſaluo iure Imper. quid operetur.*
10 *Libertatis conceſſio ab Imperatore facta, non liberat priuilegiatum à ſuperioritate Imperii.*
11 *Donata pro ſe, & ſucceſſoribus, non poſſunt alienari in præiudicium ſucceſſorum.*
12 *Reintegranda iudicium, quæ exigat extrema.*
13 *Vis expulſiua quomodo in ſpoliatione dicatur interueniſſe.*
14 *Reintegrandæ remedio reſtituitur per vim compulſiuam ſpoliatus.*
15 *Spoliatus proprio facto is non dicitur, qui metu adbibito ſpoliatus fuit.*
16 *Caſtrum ſui natura expugnabile, eſt ante omnia reſtituendum ſpoliato, ex remedio c. reintegranda.*
17 *Spoliatus caſtro munitiſſimo, ſi offerat cautionem ſe illud reſtituturum, in iudicio petitorio ſuccumbens, ante omnia eſt reſtituendus.*
18 *Exceptio dominij non impedit ſpoliatum ante omnia reſtitui.*
19 *Compromiſſum de re Imperatoris eo inſcio, non valet.*
20 *Alienandi facultas conceſſa donatario vel vaſallo, non tranſit ad ſucceſſores.*
21 *Spoliatus non impeditur reſtitui per criminis obiectionem.*
22 *Feudum, quo ob delictum priuatur vaſallus, ad dominum directum reuertitur.*
23 *Capitula reiicienda ſunt, cum factum notorie falſum continent. Aut ea continent, quæ probata ad cauſam non conferunt, nu. 24.*

Reſponſum quintum a venerando Patauino Iuriſconſultorum collegio in cauſa Finarienſi redditum.

CVm mandatorum fines diligẽter & ad vnguem ſint obſeruãdi, præſertim eorum, qui ab nre Cæſareæ procedunt Maieſtatis: cumque iuris ordine id ſit cautum, vt Iuriſconſulti, a quib. deciſiuum petitur reddi conſilium, nudam eorũ proferant ſnĩam abſque iurium allegationibus, quæ tunc ẽt eo caſu magis ſint ſuperfluæ, cum ad Imperialẽ Celſitudinẽ, q̄ iura oĩa in ſacratiſſimo eius pectore tenet recõdita, diriguntur. Ideo viſis litteris Sereniſs. Ferdinandi Romanorum Imperatoris electi, ad nos datis, die vigeſimaſecũda Maij proxime elapſi, anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, ac nobis redditis per clariſſimum Iuriſconſultum, ac Regium Conſiliarium, dominum Octauianum Landum, quibus mandatur, vt in graui & ardua cauſa, coram ſua Cæſarea Maieſtate vertente, inter Marchionẽ Finarij ex

rij ex vna,& Rempublicam Genuenſium ex altera.ſu
per qua longus fuit proceſſus formatus . eo diligen-
ter conſiderato ac perpenſo, ſimul etiam conſilio ſu-
per eadem cauſa diffuſe, & copioſe, ac etiam allega-
tionibus iuris reddito per Illuſtres ac clariſſimos eiuſ-
dem Maieſtatis ſuę Conſiliarios,ſi concluſio in eo pro
poſita ac firmata, nobis iuſtitiæ, & æquitati conſen-
tanea viſa fuerit, illi quaſi ſubſcribendo, ſententiam
noſtram ſimplicirer coaſilio deciſiuo declaremus: ſin
autem diuerſa ſentiremus, noſtram ſententiam ſcri-
pto coaſilio clare ac dilucide ſcriberemus: viſo quo-
que diligenter ac mature toto ipſo proceſſu ſimul cū
doctiſſimo ac grauiſſimo Conſilio prænominato,om-
nibusque rationibus, & iuris deciſionibus ad vtram-
que partem copioſiſſime allegatis omnibusque accu-
rate perpenſis,tam quæ in facto, quam quę in iure de-
ducta fuerunt,deciſiue,iuxta mandata nobis data, pro
cedendo, in hanc deuenimus ſententiam, vt iuſte, ac
ſecundum terminos iuris ita dictantis & æquitatis
idem ſuadentis, fuerit per ipſos clariſſimos conſilia-
rios ſuæ Maieſtati reſponſum ad fauorem Marchio-
nis Finarij.

Quod enim attinet ad primam difficultatem, quæ
in hac cauſa proponitur circa iudicis competentiam,
an ſua ſacra Cæſarea Maieſtas iudex ſit competens,
1 dicimus indubitati iuris eſſe, † Imperatorem in hoc
ipſo iudicio,qd̃ vertitur inter Illuſtriſsimum Marchio
nem Alphonſum de Carreto,& excelſam Rempubli-
cam Genuenſium, iudicem eſſe competentem: cū in
iudicio poſseſsorio ille ſit iudex competens, ſub cu-
ius ditione res ſita eſt, de cuius poſſeſſione agitur, at-
que in ea vis illata proponitur. Quod autē Marchio
2 Finarij ſubſit Imperio, † nedum ex illa iuris præſum
ptione fateri cogimur: quod Imperator dominus to-
tius mundi ſit, itaque aſſerenti contrarium, proban-
di onus incumbat: verumetiam ob donationem Ot-
thonis Imperatoris, factam Aledramo de Carreto: in
qua Marchionatus Finarij includitur. Vnde quemad-
modum Marchionatus Finarij ſuberat Imperio ante
illam donationem quoad iuriſdictionem, ita & ex
poſt ſubeſse concludendum eſt, cum in quacūque do-
3 natione † Imperatorem ſupremam illam iuriſdictio-
nem ſibi reſeruare voluiſſe præſumendum ſit, vt paſ-
ſim atteſtantur virorum prudentum reſponſa, & prę
cipue, cum clara ſint verba in donatione illa, quam
Vincislaus Imperator duci Mediolani fecit. Trahunt
quoque nos in hanc ſententiam inueſtiruæ Friderici
primi,& ſecundi,quæ in ſe cōtinent omnia bona poſ-
ſeſſa per Marchiones in epiſcoparu Sauonenſi, inter
quæ Marchionatum Finarij eſſe notorij facti eſſe, &
atteſtantur aperte inueſtituræ Caroli Quinti. quod
ſi iudicij acta diſpiciamus, idem erit concludendum,
quandoquidem clare ex illis apparet, Reipubl. procu-
4 ratorem in Cæſaream † conſenſiſſe Maieſtatem vt iu
dicem compete̅tem: modo petendo exemplū iurium
exhibitorium per Marchionem, cum termino ad re-
ſpondendum, modo permittendo,quod Cęſarea Ma-
ieſtas ſibi varios præſtituat terminos vti iudex com-
petens: modo varios faciendo actus nomine Reipu.
abſque vlla incompetentię exceptione: ac etiam co-
ram delegatis a ſua Maieſtate comparendo.

Nec rem facit, quod procurator ipſe tali ſit vſus
exceptione in ea ſcriptura exordiente, Cum excel-
ſa Reſpublica Genuenſis, quia oppoſita fuit poſt ip-
ſam litis conteſtationem,& ea non obſtante, Impera
5 toria maieſtas ad vlteriora proceſsit, † ſępe etiam nō
reclamante ipſo procuratore: ideo talis exceptio re-
iecta dicitur.ex crebriore interpretum calculo.

6 Longe minus obſtat proteſtatio illa, † facta per
eundem procuratorem, cum ex poſt multa prote-
ſtationi contraria fecit, atque etiam facta fuerit tem-
pore illegitimo, ob id perinde eſt ac ſi non facta fuiſ-
7 ſet. Exceptio quoque illa † priuilegij Frederici ſecun-
di, optime tollitur ex validiſſimis rationibus, de qui
bus in doctiſſimo ac grauiſſimo coaſilio videlicet,
quod tale priuilegium integre exhibitum non fuit,
nec in forma authentica,& eliditur etiam ex eo,quia
nō ſe extendit ad cauſas ſpectantes ad Imperatorem,
vendicatque ſibi locum in actionibus perſonalibus
tantum, quæ contra Rempublicam inſtitui poſſent,
vel aduerſus ſingulares homines, quæ Reipubl. Ge-
nuenſis ſubſunt imperio, non in realibus, vel in rem
ſcriptis. Et quamuis in realibus,& feudalibus in rem
ſcriptis locum haberet, nihilominus cum limitatum
ſit quoad terras Reipubli. Genuen. conceſſas, vt ver-
ba illa priuilegij docent, vt videlicet [in terris quas
ei conceſſimus vel concedimus querimoniam fece-
rit.] vtique non erit extendendum ad Marchiona-
tum Finarij, cum non ſit de terris, & locis conceſſis
per ipſum Fridericum Imperatorem Reipublicæ Ge
nuenſium.

Nec in dubium refricare poteſt ipſa Genuenſ. Re-
ſpubl. quod non ſubſit Imperio, cum priuilegia qui-
8 bus tueri ſuam cauſam ſtudet, eam † Imperialem Ca-
meram appellant, habeantque clauſulam illam, [ſal-
9 uo † iure Imperij,] cuius vis atque poteſtas in hoc
omnibus nota eſt.

10 Nec conceſſio illa † libertatis facta ab Imperato-
re, eam eximit a ſuprema Imperatoris iuriſdictione,
& dato quod ipſa Reſpub. nō ſubeſſet Imperio, nihil
ad rombum, ſtantibus rationibus ſuperius in mediū
adductis.

Illa quoque exceptio dimidiæ partis ſtatus Fina-
rij acquiſitæ ex laudo magnifici Domini Antonioti
Adurni, corruit, tum quia inualida, attento, quod de-
ſcendentes ab ipſo Aledramo non potuerunt alie-
nare in præiudicium moderni Marchionis, aui, & pa
tris ſui, qui non conſenſerunt dictæ alienationi, ex
quo dicta donatio fuit facta Aledramo, & ſuis de-
ſcendentibus vtriuſque ſexus, & in pluribus dona-
tionibus Imperatoris, ſæpiſsime reſponſum fuit per
11 clebrariſsimos iureconſultos quod vbi ſint † colla-
tæ in aliquos deſcendentes ſuos vtriuſque ſexus, de-
ſcendentes ab ipſo donatario primo non poſſunt de
ipſis bonis donatis diſponere in præiudicium alio-
rum deſcendentium: tum quia poteſtas alienandi,
de qua in ipſa donatione, reperitur limitata in per-
ſonam Aledrami, & nō ſe extendit ad eius filios: tum
etiam, quia eſto quod valida foret, eximere non po-
tuit illam dimidiam translatam in ipſam Republi
cam ob dictum laudum, a Cæſarea iuriſdictione, cum
ad ipſos, qui compromiſerint, non ſpectaret, ſed ad
Cæſarem.

Sed de competentia iudicis hactenus, ſatis enim
ſuperque ex prædictis edoctam cenſemus Cæſaream
maieſtatem in hoc iudicio iudicem eſſe competen-
tem, modo quæ ſint eius partes in iudicando circa
petitam reſtitutionem ſpolij,& pactorum annullatio
nem, breuiter aperiemus.

12 Et quoniam in materia † poſſeſsionis recuperandæ
duo extrema requiruntur habilia, quorum primum
eſt, quod qui agit poſſeſſor fuerit, mox quod vi deie-
ctus: quod vtrumque in ipſo Marchione, qui actoris
partes ſuſtinet, inſit, dignoſcitur, non minus ex con-
feſsione ipſius Reipublicæ, quam ab ipſo effectu, fate-
tur enim Genuēſis Reſpublica,& acta iudicij vbique
teſtantur,

Digitized by Google

teſtantur, inſtructo exercitu, paratis bellicis tormen-
tis Reipublicę milites Marchionem Finarij inuaſiſſe,
agros & loca depopulatos fuiſſe, ac occupaſſe, ipſum-
que Marchionem coegiſſe, vt in caſtro Gouonij ſeſe
recluderet, illudque obſidendo, eiusque mœnia per
dies quindecim, nullo temporis ſpatio interpoſito,
viginti quattuor tormentis muralibus pulſando, ip-
ſum Marchionem babilē in hoc iudicio teſtantur, ve-
rum etiam validiſſime elidunt exceptionem illam,
ſpoliationem factam fuiſſe vi expulſiua, non cumpul-
ſiua.

Quia licet fortalitij ſpoliatio dicatur facta per de-
poſitionem eius in manibus Principis Auriæ, tamen
ex quo coactus illam fecit, propter vim a Republica
adhibitam in oppugnatione caſtri, quæ taota fuit, vt
res eo iam deducta eſſet, vt pro expugnato habere-
tur, neque Marchio amplius ſe in eo tueri poſſet, ſed
in Reipublicæ manu poſitum pro libitu voluntatis
13 ſuæ illo potiri, vt ipſemet fatetur, vtique fuiſſe † vi ex-
pulſiua ſpoliatum concludendum eſt, accedente ma-
xime, quod illa oppugnatio non fuit ordinata ad ca-
ſtri depoſitionem, ſed ad Marchionis expulſionem,
propter quod nullum diſcrimen conſtituendum, an
deponere, vel deditione facta cedere coactus fue-
14 rit. Quod ſi etiam vis tantum † compulſiua inter-
ueniſſet, in eamdem ſententiam eundum foret, cum
& hæc ſpoliatio proſit ad effectum poſſeſſionis recu-
perandæ, ſaltem ex beneficio capituli reintegranda.
quod vnicuique competit, qui ex iniuſta cauſa a ſua
cecidit poſſeſſione, vt Doctorum omnium ſententiæ
concordant.

Et ex prædictis infertur etiam, ſatis leuem eſſe il-
lam exceptionem, quod Marchio non fuerit ſpolia-
tus, ſed facto ſuo occiderit ſtante diſpoſitione Mar-
chionatus & caſtri, vigore pactorum & conuentio-
num initarum cum ipſa Republica: cum clare con-
ſtet ex his, quæ ſupra edocuimus ex euidentia facti, &
ex multis varijsque proteſtationibus tam per ipſum
Marchionem, quam per eius procuratorem factis,
huiuſmodi conuentiones, & pacta, necnon caſtri
depoſitionem vi factam fuiſſe, qua ſtante, abſur-
15 dum eſt dicere † facto ſuo cecidiſſe a poſſeſſione, non
ſecus ac ſi quis a poſſeſſione facto ſuo cecidiſſe eum di-
ceret, qui propter vim adhibitam poſſeſſionem rei ſuę
deſeruit.

Nec depoſitio facta penes Illuſtriſſimum Princi-
pem Auriam impedit poſſeſſorium recuperandę, tam
quam quod ipſe, non Reſpublica pro parte poſſideat,
nec ipſe Marchio poſſideat eam partem, quam deti-
net Princeps depoſitarius.

Longe minus tale poſſeſſorium recuperandæ im-
16 pedit fortalitij † exceptio, cum non ſit adeo na-
tura vel arte munitum, & vt dicitur inexpugnabile,
vt requirunt iuris prudentes, quod Marchio cogi
non poſſit a Cæſarea Maieſtate, coram qua peti-
torium iudicium proculdubio venit intentandum,
ad eius reſtitutionem, ſi in petitorio ſuccumberet,
vel eum priuando Marchionatu, vel militari manu
ab eo auferendo, vel permittendo, quod Reſpubli-
ca id faciat, quod præſtare facile poſſet, vt ipſa do-
17 cuit † experientia, vel demum cautionem in hoc iu-
dicio a Marchione exigendo, prout etiam, quate-
nus Cæſareæ videatur Maieſtati, ſe præſtiturum ob-
tulit.

18 Eſtque penitus reijcienda † exceptio illa dominij
hoc in caſu, ſtante notiſſima iuris regula, quod ſpo-
liatus ante omnia venit reſtituendus, & ſtante eo,
quod de nullo ipſius Reipublicæ dominio apparet in
ipſo Marchionatu, nedum quoad dimidiam, quæ
numquam per anteceſſores Marchionis alienata Rei-
public. apparet: verum etiam quo ad aliam dimidiam
ipſius Marchionatus, quæ acquiſita dicitur per Rēpu
blicam, & illico in feudum conceſſa illis Marchio-
nibus, qui interuenerant in compromiſſo Adurni.
Quoniam cum totus Marchionatus Finarij conti-
neatur in inueſtituris Frederici Primi, & Secundi, ac
Caroli Quarti, ſequitur quod prædicta alienatio nul-
la ſit, quoad hoc, vt præiudicium adferat Cæſareæ
Maieſtati, nec auo patri ve ipſius Alphonſi Marchio-
nis Finarij. Cum inſcio Imperatore de bonis Impe-
19 rio acquiſitis † compromittere minime potuerint,
vt recepta Doctorum omnium ſententia eſt, & a-
perte declarat inueſtitura Maximiliani, & Caroli
Quarti.

Quod ſi etiam demus feudalem non fuiſſe ante a-
lienationem, nec contineri in prællegatis inueſtitu-
ris, idem tamen concludendum foret ſtante Ottho-
nis donatione, quæ licet Aledramo facta fuerit pro
ſe, & hæredibus ſuis maſculis & fœminis, cum pote-
20 ſtate vendendi, & † alienandi, tamen deficiente Ale-
dramo, qui ſolus talem habebat facultatem, Ale-
drami deſcendentes in dictis bonis donatis diſpone-
re non potuerunt in præiudicium deſcendentium, vt
in multis donationibus diuerſorum Imperatorum re-
ſponſum fuit per celeberrimos Iuriſconſultos. Circa
quam concluſionem, ſi qua oriri poſſet difficultas,
hoc in caſu nulla eſſe poſſet, cum alienandi poteſtas
limitata fuerit quoad ipſum Aledramum, non au-
tem extenſa ad eius hæredes. Exceptio quoque illa
21 criminum † obiectorum Marchioni, non eſt ido-
nea ad impediendum iudicium poſſeſſorium recupe-
randæ. tum quia legitime probata non videntur,
neque dicto ſubditorum in cauſa propria deponen-
tium ſtandum videtur, cum etiam, quia non ſuf-
ficerent ad eijciendum ipſum de poſſeſſione, &
de facto ſpoliandum, vt Doctores omnes in hoc
22 conueniunt, & poſito quod ob dicta † crimina Mar-
chio priuandus foret, Marchionatus tamen ad Rem-
publicam non deuolueretur, cum ab ea inueſtitus non
fuerit, ſed ad Cæſarem, vel agnatos proximiores Mar
chionis.

Ex quibus omnibus etiam conſequens ſit, quod
capitula vltimo loco pro parte Reipublic. Genuen-
23 ſium producta, reijcienda ſint, † tum quia factum
continent notorie falſum, etiam ex contentione ip-
ſius Reipublicæ, & ex facti euidentia, atque etiam
ex proteſtationibus Marchionis: tum etiam, quia ten
24 dunt ad probandas exceptiones, quæ etiamſi † proba
tæ forent, in hoc tamen iudicio poſſeſſorio illę exce-
ptiones nullo modo prodeſſent, ex his, quę ſupra dedu
cta fuerunt.

Quapropter ex his & alijs, quæ in medium ad-
duci poſſent, niſi præſens quæſtio dubitati iuris eſ-
ſet, & Cæſaream alloqueremur maieſtatem, ſatiſ-
que abunde in conſilio nobis exhibito, omnia com-
probata fuiſſent, verbis pluribus vteremur. Nos
vtriusque iuris Doctores Collegii Patauini, dici-
mus, & conſulimus, partes Sacræ Cæſareæ Maie-
ſtatis fore, & eſſe, in ſententiando, & declarando, ca-
pitula Reipublicę nomine, vltimo loco exhibita,
non admittenda, ipſumque Alphonſum Marchionem
Finarii, tamquam de facto & indebite ſpoliatum, re-
ſtituendum fore, & eſſe, in ſuo Marchionatu, atque
eo in ſtatu eſſe, in quo erat ante ſpoliationem: & ſub-
ſequenter pacta & conuentiones initas cum ipſa Re-
publica Genuenſium eſſe irrita, & illis non obſtanti-
bus

bus teneri ipſam Rempub.qđ ad ipſam attinet, ſeque ſtrum relaxare,& præſtare Marchioni ea damna,quæ paſſus eſt a die inchoatę oppugnationis dicti caſtri per Genuenſes,pariterque omnes fructus & expēſas, tam pręſentis iudicii , quam illas , quas Marchio fecit pro defenſione ſui Marchionatus, poſteaquam Reſpublica ipſa ei bellum indixit, reſeruato iure Marchioni, prout ſibi competit contra ſubditos, quoad damna per eos illata, & hoc ſine pręiudicio tam iurium Imperii,quam partium,in reliquis in petitorio, & prout eis de iure competit.

Quoniam concluſioni, & expeditioni anteſcripti conſilij in Sacro Collegio clariſſimorum iuris vtriuſque Doctorum generalis ſtudii Patauini, die 4. Ianuarii, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, ad hoc more ſolito in aula, Epiſcopalis Curię ſpecialiter conuocato, ego Siluester Rubeus publicus Imperialis, & ciuitatis auctoritate Paduę notarius, iudexque ordinarius, necnon & ipſius Sacri Collegii cancellarius interfui, eapropter mandato Excellentiſſimorum Dominorum Prioris & Doctorum Sacri Collegii pędicti,conſilium ipſum ſigillo magno eiuſdem Collegii, ad chordulam ſerici rubei pendenti, muniui,& roboraui, & nomine meis ſolitis & conſuetis in fidem appoſitis, ad laudem omnipotentis Dei.

Finis Reſponſorum cauſæ Finarienſis.

Corrigebat Doct. Huppertus Faber, Vbius, Agrippinas, Lector publicus apud Venetos & Corrector, annuente & ſimul approbante Clariſſ. viro Ioanne Sozomeno Iurium Conſulto, rei Typographicæ Præfecto optimè merito.

VENETIIS, M DC XVIII.

Apud Bartholomæum Rodellam, Damiani Zenarij hæredem, ſub candentis Salamandræ ſigno.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google